HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavetelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, dne 1. srpnja 1915. | Broj 1.

Prigodom godišnjice sarajevskog atentata.

Dne 28. junija prošla je godina dana, što je teška žalost zavila u crnimu sve austro-ugarske narode i svu državu. Na srce je austro-ugarskih naroda legla crna tuga. Austro-ugarski prijestolonasljednik nadvojvoda Fran Ferdinand i njegova supruga vojvotkinja Sofija Hohenberg pali su u Sarajevu žrtvom ubojite ruke.

Sa prijestolonasljednikom Franom Ferdinandom izgubili smo budućega vladara, koji bi imao našu državu utvrditi, izmiriti mnogojezične austro-ugarske narode te njim otvoriti ljepše novo doba.

Katolički pako puk izgubio je u njemu iskrenog, uzornog, do dna srca osvjedočenog, svoje vjerske dužnosti uvijek izpunjavajućeg ljubitelja vjere i crkve.

I puljski Slaveni imadu duboki razlog vječno žaliti za prijestolonasljednikom, koji je bio preuzeo protektorat nad odborom, utemeljenim za gradnju nove crkve, u kojoj bi puljski Slaveni imali priliku čuti riječ božju u svojem materinjem jeziku. Da je prijestolonasljednik živio, stvar bi se bila brzo dovela kraju.

Hrvati i Slovenci uopće izgubili smo s njime svojega najvećega prijatelja, a austro-ugarska armada osobitog podupiratelja i usavršitelja.

Troje mlade djece izgubilo je najednom svojega oca i svoju mater te gorko plaču nad grobom svojih milih roditelja.

Prijestolonasljednik nadvojvoda Fran Ferdinand jest umro, ali njegov duh nesmije umrijeti medju nami! Na njegovom grobu ostaše složni austro-ugarski narodi, a da je to istina, dokazuje eto jedanajstmjesečno teško ali ipak pobjedonosno ratovanje protiv tolikih neprijatelja naše [illegible] ača, mladja i preporodjena.

Vječna slava prijestolonasljedniku Fran Ferdinandu i njegovoj supruzi nadvojvotkinji Sofiji Hohenberg!

Puljski „Hrvatski List“.

„Otkuda si, od koje li strane?“ Takov ide šapat danas od usta do usta. Mnogi će ostat iznenadjeni kada ugledaji ovaj list a mnogi i mnogi reći će: Hvala Bogu, što ćemo i mi moći čitati svaki dan novosti sa ratišta u našem jeziku. A mnogi će se misliti: Šta je tebe treba bilo!

Otkuda sam i od koje strane, pitate me? Pročitajte mi ime i dobit ćete odgovor na Vaše pitanje.

Dakle Vas imade mnogo Hrvata u Puli?, pitate Vi, što ste amo došli na Carski poziv? Ima nas, braćo, mnogo, a da Vam ja kažem onako na oko, ne bi pošteno bilo. Kazat ću Vam, što o nama Hrvatima u Puli veli zadnji službeni popis pučanstva od dne 31. debembra 1910.

Sam grad Pula (t. j. unutra žice) broji 37.684 stanovnika. Od ovih ima Slavena 8873, i to: Hrvata 6771, Slovenaca 1706, Poljaka 42 i Čeha 354. Kad bi mi ovo u % proračunali, imamo onda Slavena u Puli 23%, dakle skoro četvrtinu; uzmemo li Hrvate i Slovence ujedno — a to i možemo učiniti, ta jezik nam je skoro jednak — onda nas ima 22%, dakle još uvijek preko jedna petina, a uzmemo li same Hrvate u gradu Puli, tada njihov postotak iznaša 18%, dakle skoro jedna petina.

Pazite dobro, da u ovim brojkama nema vojništva, već da je ovo sve civilno pučanstvo.

Cijela općina Pula, dakle i izvan žice (t. j. i bližnja okolica i grad Pula), broji ukupno 48.951 stanovnika. Od ovih ima Slavena 15.881, i to: Hrvata 13.697, Slovenaca 1779, Poljaka 42 i Čeha 354. U postocima izrečeno imade u Puli Slavena preko 32%, Hrvata i Slovenaca preko 31%, a samih Hrvata preko 28%. Slavena dakle skoro jedna trećina, a samo Hrvata mnogo više od jedne četvrtine.

Otkada Hrvati u Puli? Zar od jučer? O to pak ne! Okolica je već davno naseljena od našeg naroda, a pogledaj Pulu, to Ti je posve novi grad. Pred 50 godina bio je to malen gradić, koji ima zahvaliti svoj razvitak samo našoj mornarici. Prvi stanovnici grada Pule bili su Talijani, ali ne baš samo Talijani. Pravih starosjedioca ima Pula malo, te bi se obitelji mogle, što no riječ, na prste prebrojiti.

Do dne 25. maja 1915. imali smo u Puli hrvatski list „Našu Slogu“, koja je izlazila jedan put na sedmicu, a u njezinom zadnjem broju od dne 25. maja 1915. javila je, da je prisiljena nakon 45-godišnjeg izlazenja do boljih vremena obustaviti izdavanje. Ta nam vijest nije bila baš ugodna, jer je „Naša Sloga“, ne samo kao jedini hrvatski list koji je jošte u Istri izlazio, nego kao najstariji istarski list uopće morala izlaziti već radi principa pa makar i neredovito.

To je jedan glavni razlog, koji nas je ponukao, da započnemo sa izdavanjem ovog dnevnika. Naš je narod Pule i okolice evakuiran. On ne će čitati našeg lista. Ali mi imamo ovdje na hiljade naših radnika u arsenalu, na hiljade naših vojnika u mornarici i drugdje. Svi ovi ljudi žele čitati svakidašnji izvještaj sa bojišta; pa da se ne muče listovima, koje nerazumiju, naumili smo eto podati im to sve u njihovom materinskom jeziku, i time im ujedno kazati, da imadu u Puli svoje braće, koji ipak za nje misle. Mi ne idemo za materijalnim dobitkom, već ćemo sve sile besplatno žrtvovati, samo da bude list mogao izlaziti. List će pak moći izlaziti, ako ga svi naši ljudi budu kupovali, mjesto da kupuju drugi list. Da list bude svestrano zanimiv, pozivljemo svu inteligenciju u Puli na sudjelovanje, a preporučamo se i gg. svećenicima i učiteljima i drugoj inteligenciji diljem Istre, da nam se jave dopisima.

U zadnje vrijeme pošta nam je u Puli dolazila sa velikim zakašnjenjem, pa su tako i hrvatske novine kasno dolazile, te je naš živalj mogao kasno čitati vijesti sa ratišta u svojem jeziku. I ovo je bio jedan uzrok, zašto smo se odlučili na izdavanje lista, dati naime narodu odmah najnovije vijesti, da bude i on jednako u isto vrijeme znao, što i drugi znadu.

Ovdje nam je istaknuti još jednu činjenicu!

Pred par sedmica pribio je po zidovima grada Pule općinski poslovodja t r o j e z i č n e oglase. Napokon dakle došao do priznanja na puljskoj općini i hrvatski jezik. Bilo je i doba. Mi ne ćemo nikomu za to pjevati hvalospjeve, već ćemo još zamoliti, da započne već jednom puljska općina, kojoj je na čelu vladin čovjek, dopisivati sa čisto hrvatskom okolicom u hrvatskom jeziku, t. j. sa delegatima, administracijama, školama i župnim uredima, te da se uopće svi oglasi općine budu u okolici obnarodovali u hrvatskom jeziku. To je tim više dužnost općine, pošto valjda svi ti uredi — izuzevši delegate — pišu hrvatski, te je dužnost općine, da im hrvatski i odgovara a i narod je u okolici samo hrvatski.

Mi dakle ništa ne zahtijevamo, što nam po pravu i zakonu ne pripada.

Uzevši u obzir i ovo priznanje hrvatskom jeziku sa strane puljske općine u ovo vrijeme — nadajuć se da će tako i u buduće ostati — narodni ponos zahtijeva, da u Puli izlazi jedan hrvatski list. Imamo li pravo? Mislimo bar, da dà!

Vama se momci preporučamo, da čitate naš list, da ga i medju prijateljima i drugovima širite, a mi ćemo uznastojati, da Vam bude isti omilio, da budete u njemu našli sve ono, što Vas kao Hrvate i austrijske vojnike zanima.

Pitat bi nas koji mogao, što ćemo pisati, i kojoj stranci pripadamo. Na to odgovaramo: Danas nema stranaka, a naša je politika: bojne poljane.

Naš prvi pozdrav!

Vama očevi, sinovi, braćo, djeco, koji ste na poziv Našeg Premilostivog Vladara stigli na ove naše obale Jadranskoga mora, da svojim životom i krvlju posvjedočite, e je ova zemlja naša, Vama naš prvi pozdrav uz vruću želju, da se ovjenčani vijencem slave vratite u naručaj Vaših dragih i milih.

Prošlo eto jedanaest mjeseci otkada nam neprijatelji ne dadu mira, otkada oni odlučiše, da razdijele našu državu i da nas odijele od dobrog Vladara. Jedanaest mjeseci eto prošlo, što no Vi stojite na braniku mile Domovine, jedanaest mjeseci eto uzdiću za Vama Vaše majke, očevi, žene, djeca i rodbine, te mole Svemogućega, da Vas žive, zdrave i pobjedonosne povrati u domove svoje.

Vama, hrvatski junaci, kojino ste u ovo 11 mjeseci ratovanja bili od najviših mjesta odlikovani bezbroj puta, Vama, kojima se priznalo i priznaje e ste u junaštvu svojem vjerni sinovi Vaših djedova, štono lijevaše krv svoju za Cara i domovinu, Vama Hrvati, koje je bojni udes doveo u ovu našu zemlju, Vama želimo i braći Vašoj, najbolju bojnu sreću.

Sa bojnih poljana.

Na drugom smo već mjestu spomenuli, da jest jedan od glavnih uzroka, zašto smo počeli sa izdavanjem ovoga hrvatskoga lista u Puli i taj, što je prestala izlaziti „Naša Sloga“. Pošto je ona izvjestila u svojem zadnjem broju sve ono, što se dogodilo do 15. maja, to ćemo mi gledati, da prije svega popunimo ovu prazninu, t. j. n a t e m e l j u s l u ž b e n o g i z v j e š t a j a donijet ćemo, što se sve dogodilo u ovo vrijeme na jugu naše monarhije; ono, što se dogodilo na sjeveru naše monarhije, radi tehničkih razloga navest ćemo samo u par redaka.

Da naši čitatelji budu razumijeli, moramo im reći, da ćemo se držati riječi, što ih donaša uvijek službeni izvjestaj.

Neprijatelji Austro-Ugarske jesu ovi: Englez, Francuz, Talijan, Crnogorac, Srbin i Rus. Na prvo smo mjesto umetnuli Engleza i Francuza. Zašto, ta oni su dugo od nas. Mi velimo ne. Oni graniče sa našom monarhijom kao i svi drugi! Bjež! Bjež! Al da čovječe! Kako? Pa što je granica izmedju Austrije, Francuske i Engleske? Ništa drugo van more. Zar ćeš možda izmedju nas i njih naći koju drugu državu? Ne. Ne mogu li se naše čete ili njihove podati nesmetano do njihovih ili naših granica? Zar nismo već vidjeli Francuze na našim obalama? E pa dakle, što ćeš mi zamjeriti, ako sam metnuo na prvo mjesto Francuze i Engleze! Nu, na ovom se moru mogu sresti takodjer i talijanski brodovi, za to možemo reći, da se ovdje bije boj proti Francuzu, Englezu i Talijanu. Naše prvo i nama u Puli najbliže bojno polje jest:

1. N a š e J a d r a n s k o m o r e.

Drugo bojno polje, gdje naše čete boj biju samo na kraju proti nevjernome Talijanu, to se bojište nalazi jugozapadno granice naše monarhije, te bismo ovo nazvali:

2. J u g o z a p a d n o b o j i š t e i l i r a t p r o t i v n e v j e r n e I t a l i j e.

I ovdje ćemo mi poći od bližega daljemu. Najbliža kopnena granica nama jest Gorica ili Primorje, jer ako hoće doći Talijani u Istru ili Dalmaciju, onda moraju preko Jadranskoga mora. Iza Primorja dalje eno na granici Koruške, a još dalje Tirolske, koju ćemo razdijeliti na dogodjaje, što se zbivaju istočno i zapadno rijeke Ečave. Jugozapadno bojište razdijelit ćemo ovako:

a) Primorje, b) Koruška, c) Tirol istočno Ečave i d) Tirol zapadno Ečave.

Treća bojna nama najbliža poljana jest istotako na jugu, ali na protivnom smjeru, nego Italiji, gdje su pred 11 mjeseci započeli najprve ratne operacije, a to je:

3. J u g o i s t o č n o b o j i š t e i l i r a t p r o t i v a) S r b i j i i b) C r n o g o r e.

Tu su naše zemlje na granici: Bosna, Hercegovina i najjužnija Dalmacija.

Daljnji je neprijatelj, koji s nama graniči, Rus. Proti njemu vojujemo na sjeveroistoku naše monarhije, i to u našim zemljama, što graniče sa ruskim carstvom, uz to u Bukovini i u Galiciji. I ovo ćemo bojište pregleda radi razdijeliti, i to ovako:

4. S j e v e r o i s t o č n o b o j i š t e i l i r a t p r o t i v R u s i j e.

a) Jugoistočna Galicija i Bukovina, b) Srednja Galicija i Karpati i c) Južna Poljska.

Rekli smo već prije, da ćemo o ovom bojištu navesti sve, što se dogodilo u ovo $1\frac{1}{2}$ mjeseci ovdje, a budu li nam tehnički razlozi dozvoljavali, mi ćemo možda svake sedmice jedan ili dva puta donijeti ovakav pregled, jer smo uvjereni, da će to biti zanimivo. Sada idemo, da ispunimo naše obećanje, pa da navedemo, što se sve dogodilo:

I. Na našem Jadranskom moru.

16.—23. maja: Ništa.

24. maja: Naša je mornarica u slijedećoj noći izmedju 23. i 24. maja, iza naviještenja rata, poduzela akciju protiv istočne talijanske obale izmedju Mletaka i Barlette, te na mnogim mjestima sa uspjehom bombardirala važne vojničke objekte.

Istodobno bacali su bombe naši hidroplani na zrakoplovni trijem u Chiaravelle, kaošto i na vojničke naprave u Ankoni i arsenal u Mlecima, te prouzročili šteta i požara.

25.—28. maja: Ništa.

29. maja: Jučer po noći poduzelo je više mornaričkih hidroplana akciju proti Mlecima. Oni su bacali pod žestokom vatrom pušaka i topova veliki broj bombi, i to najviše na arsenal, koje bombe su prouzročili više velikih požara a u Fort Nicolò jednu eksploziju.

30.—31. maja: Ništa.

1. junija: Ništa.

2. junija: Izvještaj talijanskog mornaričkog štopa o bombardamentu Pule jednog talijanskog zračnika neodgovara istini. Četiri su bombe eksplodirale, ali je šteta minimalna. Nije nastao nikakav požar. Kod bombardovanja Tržića prouzročene štete reduciraju se na lahku štetu, uslijed rasprsnutog kamenja, jedne civilne osobe.

3.—6. junija: Ništa.

7. junija: Dne 5. junija pokazale su se u dalmatinskim vodama nekoje talijanske krstarice i razarači. Cilj je neprijateljskog poduzeća bio da otvori vatru na željeznicu kod Mihanići kaošto pojedine svjetionike i kuće svjetioničara na otocima Visu, Lastovu i Kaci. Objekti, na koje su Talijani pucali, pretrpjeli su samo manje štete.

8. junija: Neprijateljski zračnik „Città di Ferrara", vraćajući se iz Rijeke, napadnut je i uništen danas u 6 sati u jutro od našeg mornaričkog zrakoplova „L 48", čijim su bili vodjem pomorski poručnik Klasing i promatraoc pomorski kadet Fritsch, jugozapadno od Lošinja. Dva su časnika i 5 momaka talijanska posade zarobijeni.

Naš mornarički zrakoplov „L 47", čijim su bili vodjom fregatni poručnik Banfield i promatraoc pomorski kadet Strobel, bacili su danas u jutro uspješno bombe na Mletke, i to na zrakoplovni trijem Murano-Campalto, te na neprijateljske razarače, prouzročili više požara te otvorili vatru iz pušćanih strojeva na poljski tabor.

9. junija: Ništa.

10. junija: Podmorska ladja „U IV", zapovjednik linijski poručnik Singule, torpedirala i potopoila je dne 9. junija prije podne, 30 milja zapadno od Sv. Ivana Meduanskog, jedan engleski krstaš tipa „Liverpool", kojeg su kao obrana pratila 4 razarača.

11. junija: Jedna je naša podmornica u sjevernom Jadranskom moru torpedirala i potopila talijansku podmornicu „Medusa". Spašeni su drugi časnik i četiri momka.

12.—18. junija: Ništa.

19. junija: Dne 17. i 18. junija poduzele su naše krstarice i torpedovke navalu na talijansku granicu od državne granice do Fana; topovskom vatrom oštećene su semaforistične postaje na ušću Taljamenta i kod Pesara kaošto željeznički mostovi kod Riminija preko rijeka Metauro i Arzila, potopljen jedan talijanski parobrod a njegova momčad spašena.

20. junija: Ništa.

21. junija: Dne 19. junija bombardovala je jedna naša torpednjača uspješno petrolejska spremišta i lučke uredbe u Monopoliju, a kolodvori u Bariju i Brindisima oštećeni su od bombi, što ih su bacili naši hidroplani.

22.—26. junija: Ništa.

27. junija: Jedna naša podmornica je dne 26. junija u sjevernom Jadranskom moru torpedirala i potopila jednu talijansku torpedovku.

28.—30. junija: Ništa.

2. Jugozapadno bojište.

Pošto nam je Italija navijestila rat dne 23. maja, to nam službeni izvještaji donašaju sa ovog bojišta samo vijesti, što su se zbile od onoga dana dalje, koji ćemo, kako već rečeno, navesti prama službenom izvještaju:

a) U Primorju.

24. maja: U primorskom pograničkom području pokazalo se kod pograničkog mjesta Strassolda talijansko konjaništvo.

25. maja: Ništa.

26. maja: U primorskom području nisu se dosada razvile nikakve borbe.

27. maja: U Primorju su Talijani na više mjesta prekoračili granicu. Neprijateljski odjeli, koji su prodrli do naših pozicija, bili su odbijeni.

28. maja: U pograničnom području nisu se razvili do sada spomena vrijedni dogodjaji.

29. maja: U Primorju započele su manje borbe.

Kod Kobarida bio je raspršen jedan talijanski bataljun a kod Plave navala neprijateljskog odjela, a sjeverno Gorice odbili smo pet neprijateljskih navala.

30. maja: Istočno Krna kušao je ne neprijatelj uzaludno popeti se na grbinu Krna.

U topovskoj borbi na primorskom pograničnom području započelo je djelovati naše teško topništvo.

1. junija: Manji okršaji u području Kobarida traju dalje.

2. junija: U Primorju bile su odbijene navale neprijatelja na grbinu Krna uz teške gubitke za Talijane.

3. junija: Od jedne naše straže kod Gradiške presenećeni talijanski konjanički odio i bersaljeri bježali su.

4. junija: U prostoru oko Kobarida traje boj.

5. junija: U Primorju zarobili smo prigodom krvavo odbijene navale 4 tal. bataljuna na naše pozicije sjeverno Tolmina 3 časnika i 50 momaka.

6. junija: Na primorskoj fronti razvija se sve žešći topnički boj. U bojevima na Krnu imali su Talijani znatnih gubitaka. Na južnom proplanku brda našlo se je 300 mrtvih neprijateljskih tjelesa.

Krvavo smo suzbili takodjer pokušaj protivnika, da kod Zagrada predju Soču.

7. junija: U području se Krna bori dalje. Talijani su morali mjesto Krn isprazniti.

Na Soči se neprijatelj mjestimice primiče bliže.

8. junija: U Primorju pripravlja neprijatelj, kako se čini, opću navalu na naše pozicije na Soči.

Njegove dosadanje navale kod Gradiške i Zagrada odbijene su.

9. junija: Prva je veća navala Talijana, koja je jučer poslije podne izvedena protiv goričke mostovne glave, poduzeta od neprijateljske infanterije, koja je po prilici bila jaka jednu diviziju, ali je uz teške gubitke za Talijane odbijena. Ovi su pobjegli pred našom topničkom vatrom, te su morali ostaviti više topova.

Ista je sudbina zadesila neprijateljske pokuse napadati kod Gradiške i Tržića (Monfalcone).

10. junija: Na fronti kod Soče odbijeni su ponovni pokušaji neprijatelja da predje Soču kod Plave, Gradiške i Zagrada.

11. junija: Prekjučer su i jučer sve navale Talijana na svim frontama odbijene.

Ponovni se je, protiv jednog dijela mostovne glave kod Gorice upravljeni napadaj slomio u vatri dalmatinskog domobranstva.

Isto je tako ostala bezuspješna neprijateljska navala sjeverno od Ronki.

Topnička borba na fronti kod Soče traje dalje.

12. junija: Pojedine borbe i topnički bojevi na Soči traju dalje.

Dosada su Talijani prešli na istočnu obalu rijeke samo kod Tržića i Kobarida i to na točkama, koje leže ispred naše bojne fronte.

Jučer u zoru postigli su neprijateljski odjeli doći kod Plave na istočne obalne visine, ali su bili opet izbačeni dolje.

13. junija: Na Soči bilo je u posljednja dva dana ozbiljnih bojeva, napose kod Plave. Pokušaj, što ga je ovdje dne 11. junija poduzela ravenska brigada, da osvoji visove istočnog položaja, svršio se je sa uzmakom Talijana.

Jučer su ujutro Talijani ponovno prešli rijeku. Nakon ljutih bojeva uspjelo je našim četama, da natrag bace neprijatelja, koji se sveudilj pojačava, da čvrsto zadrži u ruci svoje položaje, pred kojima leži preko 400 mrtvih Talijana.

14. junija. U borbama su kod Plave dne 20. junija ostavili Talijani pred našim položajima, kako je već sada ustanovljeno, preko 1000 mrtvih i mnogo ranjenih.

Sinoć su kasno u večer odbile naše čete opetovani napadaj Talijana kao i sve prijašnje.

Neprijatelj nije nigdje mogao na fronti Soče prodrijeti.

15. junija: Ponovni pokušaji Talijana primaknuti se našim pozicijama kod Tolmina i Plave ostali su bezuspješni.

Na nekojim dijelovima fronte na Soči vladao je jučer mir.

Molba izrečena po jednom talijanskom parlamentaru, da se radi pokapanja mrtvatra obustavi, morala se je iz vojničkih razloga odbiti.

16. junija: Talijani su kušali nove pojedinačne navale, ali su svagdje odbijeni, tako na Soči kod Tržića, Zagrada i Plave.

17. junija: Na fronti smo kod Soče odbili opet uz teške gubitke za neprijatelja kod Plave više navala.

U kršnom području Krna traju borbe.

18. junija: Sa ponovnim navalama na fronti Soče nisu Talijani postigli nikakvog uspjeha, kao ni prije.

Kod Plave odbile su naše valjane dalmatinske čete prekjučer naveče i noću navale jedne tal. brigade. Jučer je neprijatelj još jednom navaljivao, te je bio odbijen. U navalnom prostoru ustanovljene su dvije pijemonteške brigade i jedna mobilna pukovnija milice.

19. junija: Na fronti Soče nastao je mir iza posljednih bezuspješnih velikih gubitaka Talijana, koji je prekinut samo čarkanjem i mjestimice topovskom vatrom.

Jedna jučer popodne kod Plave poduzeta neprijateljska navala bila je već u klici uništena od naše topovske vatre.

20. junija: Nakon što su laglje talijanske navale kod Plave, Ronki i Tržića lako odbijene, nastupio je jučer i na Soči mir.

Ovdje je neprijateljsko topništvo bombardiralo besuspješno proti našim utvrdama.

21. junija: U noći su od 20. o. mj. odbile naše hrabre čete kod Plave opet dvije talijanske navale.

Tu je došao jedan talijanski časnik sa bijelom zastavom i jednim trubljačem pred naš položaj, da iznese zamolbu brigadnog zapovjednika. Budući da su oni bili bez pismene punomoći, od vedeni su kao ratni zarobljenici.

U području sjeverozapadno Krna bačeni su Talijani iz jednog položaja na brdskom sedlu, pri čemu su se osobito izkazali odjeli debrecinske domobranske pukovnije.

Naše teško topništvo umješalo se sa uspjehom u brdski boj.

22. junija: Kod Plave bile su opet odbijene nekoje neprijateljske navale.

Jedan talijanski letač bacio je bezuspješno bombe na Goricu.

23. junija: U minulom prvom ratnom mjesecu nisu Talijani postigli nikakvog uspjeha.

Naše čete na jugozapadu drže svoje pozicije uz ili blizu granice, kao što u početku rata. Na fronti Soče, na utvrdjenom prostoru Kobarida-Naborjet, na Karničkom grebenu i svim frontama Tirola, slomili su se svi pokušaji neprijateljskog prodiranja uz teške gubitke.

24. junija: U području Krna vlada mir.

Na Soči žestoka topovska vatra. Izjalovile su se navale Talijane kod Gradiške i Tržića.

25. junija: U primorskom pograničnom području bili su u zoru istočno Ronki odbijene dvije neprijateljske navale.

Protiv mostovne utvrde od Gorice i proti okrajku visočne ravni od Komna upravljena je snažna neprijateljska topnička paljba.

26. junija: Neprijateljska topovska vatra na fronti Soče traje dalje. Više navala na našu mostovnu glavu kod Gorice bilo je opet odbijeno uz velike gubitke po Talijane.

27. junija: Na kanalu kod Tržića bila je jučer odbijena neprijateljska navala južno Zagrada.

Inače su na Soči i drugim frontama bile samo topničke borbe.

28. junija: Stanje je na talijanskom ratištu nepromjenjeno. Neprijatelj je skoro potpunoma neaktivan i samo topnička borba traje na svim frontama dalje.

Naš hidroplan pucao jučer na neprijateljski privezani zrakoplov te ga prisilio, da se spusti na tlo. Danas je isti hidroplan bacio tešku bombu na neprijateljski topnički tabor, te je eksplozija sve opustošila. Na Zdobi je tako teško oštetio jedan parobrod, da se je isti krmom zaronio.

29. junija: Na talijanskom bojištu nije se jučer ništa dogodilo, što bi bilo spomena vrijedno. Neprijatelj ispucao je opet svu silu topničke municije proti mosnoj utvrdi goričkoj. Talijanska saniteta prenaša, zlorabljajući crveni križ, na svojim nosilima pušćane strojeve.

30. junija: Na fronti Soče poduzeli su Talijani, poslije duže topničke pripravc, navalu u velikom obsegu, koju odbiše naše čete.

b) U Koruškoj.

24. maja: Ništa.

25. maja: Na koruškoj granici su tu i tamo prešli granicu manji neprijateljski odijeli, ponajviše Alpini. Kad su došli do naših pozicija, te smo na njih strijelali, bježali su.

26. maja: Na koruškoj granici odbile su naše čete više navala uz znatne gubitke za Talijane. Zapadno Plöckena pobjegao je neprijatelj i zapustio svoje oružje.

27. maja: Na koruškoj granici samo bezuspješna neprijateljska topovska vatra.

28. maja: U koruškom pograničnom području nisu se dosada razvili spomena vrijedni dogodjaji.

29.—30. maja: Ništa.

31. maja: Na koruškoj granici zbile su se male, za naše oružje uspješne borbe.

1. junija: Manji okršaji na koruškoj granici traju dalje.

2. junija: Bezuspješno, uz mnogo trošenja municije nastavljeno bombardovanje pojedinačnih naših zapora Koruške.

3. junija: Bezuspješni nastavak bombardovanja.

4. junija: Istočno sedla Kreuzberga zauzele su naše čete dva vrha, koji su Talijani prolazno jako zaposjeli.

Na koruškoj granici traje mjestimice topnička borba.

5. i 6. junija: Ništa znatnijega. Bezuspješna neprijateljska topnička paljba.

7. junija: Na koruškoj granici istočno prelaza Plöckena zauzele su naše čete opet Freikofel, što ga je neprijatelj prelazno dobio.

8. junija: Bezuspješna talijanska topnička paljba.

9. junija: Na koruškoj granici zbila su se na visinama djelomice plačkanja, djelomice manji bojevi naših na granici nalazećih se četa.

Bojevi istočno sedla Plöckena i obostrana topnička vatra u području naše koruške utvrdjene granice traju dalje.

10. junija: U okolici Kobarida i na grbini istočno prelaza Plöckena borba traje.

11. junija: Na koruškoj su granici jučer poslije podne odbijene jedna jaka talijanska navala na Freikofel i slaba navala kod jezera Volaja.

12. junija: Na koruškoj granici odbile su naše čete neprijateljske navale na prelaze u okolici Monte Paralba i zaposjele ovaj brijeg.

13. junija: Neprekidni topnički bojevi.

14. junija: Ništa osobita.

15. junija: Na koruškoj granici zauzeli su štajerski pučki ustaše brdo Mali Pal istočno klanca Plöckena, te odbili tri neprijateljske protunavale na ovo pogranično brdo.

16. junija: Talijani kušali su nove pojedinačne navale, ali su svagdje odbijeni. Tako na koruškoj granici u okolici istočno Plöckena.

17. junija: Ništa osobita.

18. junija: Ponovne neprijateljske navale u području Plöckena odbijene su.

19. junija: Mir, samo prekinut čarkanjem i na mjestima topovskom paljbom.

20. junija: Neprijateljsko topništvo bombardira bez ikakva uspjeha naše utvrde.

21. junija: Na koruškoj granici navalio je protivnik istočno Plöckena, kao uvijek, bez uspjeha.

22. junija: Bezuspješna neprijateljska topnička vatra.

23. junija: Nigdje ikakav talijanski uspjeh.

24. junija: Na koruškoj granici kod maloga Pala bila je odbijena navala jakih talijanskih četa.

25. junija: Na granicama Koruške višestruka topnička borba.

26. junija: Ništa znatnijega.

27. junija: Ništa.

28.—30. junija: Ništa.

c) U Tirolu istočno Ečave.

24. maja: Iza kako je nastupilo ratno stanje započeli su na pojedinim mjestima tirolske granice manji sukobi.

25. maja: Na jugozapadu i na tirolskoj granici su tu i tamo prešli granicu manji neprijateljski odijeli, ponajviše alpini. Kada su došli do naših pozicija, te smo na njih strijelali, dali su se u bijeg.

26. maja: Na prolazu Padona, sjeveroistočno Marmoiate, dali su se Talijani iza prvih hitaca u bijeg.

27. maja: U Tirolu je neprijatelj na pojedinim točkama jugoistočno Trienta bombardovao naše pogranične utvrde sa teškim topništvom.

28. maja: U Tirolu prešli su talijanski odjeli na više točki granicu. Oni su dosada imali posla samo sa žandarima i stražama razvidnicama.

Prestalo je bombardovanje teškog topništva na naše utvrde.

29. maja: Pogranična mjesta Ala i Primiero dostigle su talijanske čete.

Inače se na granici Tirola nije ništa dogodilo.

30. maja: Talijani su opet započeli bombardovati naše utvrde na visoravni Folgaria-Lavarone.

Neprijateljski odjeli prodrli su kod Cortine, ali su se njihovi sigurnosni odjeli odmah iza prvog topovskog hica dali u bijeg.

31. maja: Jučer prije podne krvavo smo odbili navalu alpinskog regimenta na jedan dio naših utvrda na visoravni Lavarone.

1. junija: Topovska borba na visoravni Folgaria-Lavarone traje dalje.

2. junija: Na talijanskom ratištu ostale su bezuspješne sve talijanske navale.

Bombardovanje, što su ga poduzeli proti našim utvrdama na visini Lavarone-Folgaria uz veliko trošenje municije, nije im moglo učiniti nikakve spomena vrijedne štete.

3. junija: Talijani nastavljaju bezuspješno bombardovanje naših točaka na tirolskoj granici. Gdje su neprijateljski odjeli došli u oganj, dali su se u bijeg, tako jedan regiment infanterije na visoravni Folgarie i više kumpanija kod Misurine.

4. i 5. junija: Nikakvih osobitih dogodjaja.

Bezuspješna neprijateljska topnička vatra u dolini Ečave i na visoravni Folgaria-Lavarone.

6. junija: U tirolskom području ograničuje se neprijatelj na bezuspješnu topničku vatru, dok izbjegava bliže područje naših položaja.

U prostoru Lavarone-Folgaria otvorili su naši teški topovi vatru na neprijateljske pogranične utvrde.

7. junija: Naše je topništvo sa vidljivim uspjehom djelovalo.

8. junija: U tirolskom pograničnom području traje bezuspješna topnička vatra Talijana.

Jedan odio Alpina, koji je zaposjeo Monte Piano (južno od Landra), od naših je četa potjeran.

9. junija: Obostrana topnička paljba.

10. junija: Topničke borbe traju dalje.

11. junija: U Tirolu se je izjalovila navala jedne kod Cortina d'Ampezzo upale talijanske brigade na naše pozicije kod Peutelsteina.

Ponovne su navale u ovom području kao i borbe u noći kod Landroja svršile istotak povlačenjem neprijatelja.

U ostalom području tirolske granice bije se neprekidno topnički boj i za nas uspješna čarkanja.

12. junija: Neprijatelj se je polagano potisnuo na pojedinim pograničnim prostorima našim pozicijama, tako u Cortini d'Ampezzo, Fiesi di Primiero i Borgu.

Izjalovio se pokus Talijana da opet zauzmu Monte Piano.

13. junija: Topnički bojevi traju neprekidno dalje.

14. junija: Ništa znatnijega.

15. junija: U tirolskom pograničnom području navalio je neprijatelj protiv naših pozicija i podržavao bezuspješnu topovsku vatru.

Kod Carotta, jugoistočno Levica, prisilila je jedna oružnička postaja bez vlastitih gubitaka jednu talijansku satniju na uzmak i zarobila 58 Talijana.

16. junija: Pojedine nove navale Talijana kod Peutelsteina odbili smo.

17. junija: U Tirolu su odbijene neprijateljske navale protiv sedla Tilliachera u području Tofane kod Tre Sassi, Buchensteina i na Monte Cortonu (istočno Folgarie).

18. junija: Ponovne neprijateljske navale na Monte Corton odbili smo.

19. junija: U tirolskom pograničnom području bili svuda odbiti talijanski odjeli, koji su kušali ići preko gorskih prelaza istočno doline Fasse.

Neprijatelj je obustavio bezuspješnu navalu na visoravan Folgarie i Lavarone.

U malo „spašenih" mjesta na granici mučili su Talijani pučanstvo, uzimajući taoce i poduzimajući stroge prisilne mjere.

20. junija: Od najmanje jedne brigade svuda vodjene navale na naše pozicije istočno doline Fasse imao je neprijatelj znatne gubitke. Samo na jednoj točki nabrojilo se 175 talijanskih lješina.

21. junija: U tirolskom pograničnom području nije se ništa znatnijega dogodilo. Vatra talijanskog teškog topništva na naše utvrde jest bez svakog uspjeha.

22. junija: Bezuspješna neprijateljska topovska paljba.

23. junija: Nigdje nikakav talijanski uspjeh.

24. junija: Samo topovska paljba.

25. junija: Na granici Tirola mnogostruka topovska paljba.

26. junija: Ništa znatnijega.

27. junija: Ništa.

d) U Tirolu zapadno Ečave.

24.—25. maja: Isto kao istočno kod Ečave.

26. maja: U Tirolu prodro je neprijateljski odio u Condinu (Judicarie).

27. maja: Kod Caprile u dolini Cordevole uništene su bile od naših puščanih strojeva dvije talijanske čete.

28.—31. maja: Ništa.

1.—3. junija: Ništa.

4. junija: Nijedan znatniji dogodjaj.

5. junija: Ništa važnjega. Jedna neprijateljska navala bila je odbijena u području sedla Stifsera.

6. junija: Bezuspješna neprijateljska topnička vatra u Judikarijama i dolini Ečave.

7. junija: Naše je topništvo sa vidljivim uspjehom djelovalo.

8. junija: Bezuspješna topnička vatra Talijana.

Okolicu Ale pljačkaju Garibaldinci.

9. junija: Periodička vatra obostranih pograničnih utvrda.

10. junija: Topničke borbe traju dalje.

Jedna neprijateljska navala u području od Tonale izjalovila se je od otpora naših hrabrih sigurnosnih četa.

11. junija: Neprekidni topnički boj i za nas uspješna čarkanja.

12. junija: Nikakva promjena.

13. junija: Neprekidni topnički bojevi.

14. junija: Ništa znatnijega.

15. junija: Pokušaj neprijatelja na navalu naših pozicija i njegova bezuspješna topovska vatra.

16.—20. junija: Ništa.

21. junija: Ništa znatnijega. Bezuspješna neprijateljska vatra proti našim utvrdama na granici.

22. junija: Bezuspješna neprijateljska topovska paljba.

23. junija: Nigdje nikakav talijanski uspjeh.

24. junija: Samo topovska paljba.

25. junija: Na granici Tirola mnogostruka topovska paljba.

26. junija: Ništa znatnijega.

27.—30. junija: Ništa.

3. Jugoistočno bojište.

a) Protiv Srbije i Crnogore.

1.—31. maja: Ništa.

1.—6. junija: Ništa.

7. junija: Na balkanskom ratištu vlada osim pojedinih čarkanja na granici mir.

8. junija: Ništa.

9. junija: Kod Artovca bila je dne 7. junija zatečena, napadnuta i razpršena jedna crnogorska po prilici 40 momaka brojeća banda, koja je nosila naše uniforme. Ustanovljenje činjenice nošenja naše uniforme konstatirali se po očevicima na jednom palom članu bande.

Na srpskoj granici bila su tu i tamo čarkanja i beznačajna topnička borba.

10. junija: Jedan je odio naših zrakoplovaca jučer u jutro na kragujevački arsenal i na pirotehnički zavod bombe bacao. Dva su požara ustanovljena. Naši su se aviatičari neoštećeno povratili.

11.—13. junija: Ništa.

14. junija: Južno od Artovca odbile su naše poljske straže navalu od po prilici 200 Crnogoraca nakon kratke borbe.

Inače je položaj na jugoistoku nepromijenjen.

15.—30. junija: Ništa.

4) Sjeveroistočno bojište ili rat protiv Rusije.

Tamo polovinom maja bismo bojište bili razdijelili na:

a) jugoistočnu Galiciju i Bukovinu,

b) Srednju Galiciju i Karpate i

c) južnu Poljsku.

Ovdje ne ćemo navesti sve potanko kako smo to učinili za talijansko ratište, nego ćemo reći u glavnim crtama, što se na ovom bojištu dogodilo. Prostor lista nam inače ne dozvoljava.

Na ovom smo bojištu tako napredovali, da moramo danas gornju razdiobu bojišta promijeniti na:

a) Područje Dnjestra, b) Galicija istočno Sana, c) Južna Poljska.

Ako pogledaš na zemljopisnu kartu, vidit ćeš, kakav uspjeh je proti Rusiji postigla naša vojska. Sada ćemo u par riječi spomenuti sve, što se tamo dogodilo.

a) U jugoistočnoj Galiciji i Bukovini.

Naše su čete na ovom bojištu sredinom maja bile na sjeveru Kolomeje i na liniji rijeke Pruta. Sve protunavale Rusa, da prodru ovu frontu kod Černovice, ostale su bezuspješne. U Bukovini vodi naše čete General Pflancer-Baltin, a u južnoj Galiciji nalaze se savezničke čete pod vodstvom njemačkog generala Lisingena. Naše su čete prešle Dnjester i Prut, austrijsku granicu, te se već nalaze na ruskom tlu u Besarabiji. Bukovina je slobodna od neprijatelja, a Galicija bit će takodjer naskoro ispražnjena.

b) Srednja Galicija i Karpati.

Ovdje su se ruske čete nalazile na Biali i Karpatima. Naše su čete probile rusku frontu na liniji Tarnov-Gorlice i uslied toga su se Rusi morali povući sa Karpata i Nide, te se danas nalaze preko Dnjestra. Pogledamo li samo zemljovidnu kartu divit se moramo uspjesima naše vojske. Lijevo krilo ove vojske vodi njemački general Mackensen, a inače su tu bili naši vojskovodje nadvojvoda Josip Ferdinand, General Boroević

general Böhm-Ermolli

i Puhalo.

Mjeseca maja zarobili smo Rusa: 863 časnika i 268.869 momaka i zaplijenili 251 laka i težka topa, 571 pušćana stroja, 189 vozova za municiju i mnogo drugog raznog ratnog materijala.

Dne 3. junija zauzele su njemačke čete pod vodstvom generala Mackensena tvrdjavu Przemysl, te tom prigodom zarobile 33.805 Rusa.

Dne 22. junija zauzele su naše austrijske čete pod vodstvom generala Böhm-Ermolli Rusima glavni grad Galicije Lavov i proganjaju ih dalje. Sjeverno Ravaruske i Cieszanova prešle su savezničke čete 28. junija na rusko zemljište, Tomaszow je u našem posjedu.

c) Južna Polska.

Na ovom se prostoru nalaze takodjer savezničke čete pod vodstvom austrijskog generala Dankla

i njemačkog generala Woyrsch-a, koji su takodjer prisilili Ruse na uzmak izmedju Visle i Sana i zauzele Ostrowiec i Sandomierc.

Tako smo eto u kratkim crtama opisali slavodobitno prodiranje naših četa na sjeveru. Vruće želimo neka ih bojna sreća što tako prati i na jugu.

Svršavamo: Živio car! Živjela vojska, Živjela lijepa naša domovina!

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

Početak i objašnjenja konflikta.

Kad su kroz toliko godina od strane Srbije poduzete intrigue umorstvom u Sarajevu čitavom svijetu postale očite i kad se je Austro-Ugarska, poslušavši najelementarnije zakone samoodržanja, odlučila da od Srbije zatraži ozbiljnih garancija protiv nastavka ovakovih agitacija, monarkija je pravom mogla očekivati, da će se priznati potpuna opravdanost njezine akcije. A u istinu nije se moglo misliti, da će jedna evropejska velevlast sebi dozvoliti, da ju jedna malena susjedna država najvećom mržnjom izazivlje, da prema osnovi jednoj unapredjuje pokret za otpadanje u pograničnim krajevima, te da bez svakih skrupula sudjeluje u zločinačkim napadajima i dalekosežnim zavjerama, što su uperena protiv sigurnosti i cjelokupnosti monarkije, a da se potonja ne bi našila najenergičnijih sredstava obrane.

Baš kao što se protiv unutarnje opravdane sadržine, tako se ni protiv forme postupka Austro-Ugarske nisu mogli podignuti nikakovi prigovori. Radilo se je o razmiricama izmedju monarkije i jedne neodvisne države glede njihovog uzajamnog odnosa i ništa nije nikom dala ovlaštenja, da zahtjeva, da prvo pitanje gledom na opseg svoj u pogledu obrane mira i sigurnosti, mora da zavisi o odluci treće jedne vlasti. Ma da se je ovaj sporni slučaj ticao samo Austro-Ugarske i Srbije, ipak se je moralo računati, da će Rusija, bez obzira na našu izjavu, da ne ćemo za slučaj jednog lokalizovanog konflikta dirati u suverenitet i teritorijalni posjed Srbije, uzeti ovo kao zgodan povod da svoju već odavna zasnovanu osnovu jednog navalnog rata protiv Austro-Ugarske, a time i ujedno protiv njemačke države već sada izvede, koja je u posljednje vrijeme sve očitijom postajala opsežnim naoruživanjem, brojnim pokusima mobilizacijama i započevši izgradjivati velike strateške željeznice.

Što više, moglo se je očekivati, da će naše posve opravdane zahtjeve, izazvane nečuvenim ponašanjem Srbije, potonja samo onda otkloniti, ako će iz Petrovgrada doći znak, da Rusija nazrijeva da je čas za navalu na monarkiju nadošao. Ta Srbiji je bila u svakom slučaju zapala uloga, da prema ovom ruskom računu, napadne monarkiju sa strane, uloga, koju je Rusija u Srbiji znala riešiti i uzdržati si ju panslavističkom ljubežljivošću i konzekventnom političkom potporom.

Kraj sustava saveznštva i entenla, koje su kroz stoljeće sačinjavali temelj evropejske politike, bilo je unaprijed jasno, da će Rusija svojim neovlaštenim umiješavanjem u kontroverzu izmedju monarkije i Srbije morati izazvati najteže konsekvencije, što više, jedan općeniti evropejski konflikat. Jer o tome nije moglo biti nikakve sumnje, da njemačko carstvo, koje je posvemašnju opravdanost naših optužba protiv Srbije priznalo, ne će krenuti s puta, koji mu je odredila zadana riječ i vlastiti životni interesi, te da će svojim dugogodišnjem savezniku za slučaj ruske navale čitavom svojom snagom pomoći.

Na taj je način bio zadan i za Francesku casus belli, koja je već kroz desetke godina vrebala na zgodnu priliku, da realizuje svoje osnove glede odmazde, a isto se tako moglo očekivati, da će Engleska, sve ako je i tajila postajanje čvrstih utanačenja sa obim ostalim ententnim vlastima, sudjelovati u boju protiv njemačkog carstva, kojemu je zavidjala, kojega se je kao takmaca bojala, jer se je snažno bio razvio. Konačno moralo se je i s time računati, da će i Turska pristati uz centralne vlasti, ma da je imala još da trpi od posljedica netom dokrajčenog balkanskog rata, znajući, da bi pobjeda Rusije značila i konac njezine nezavisnosti.

(Nastavak slijedi).

Razne vijesti.

Odlikovanja u mornarici. Nj. Veličanstvo podijelilo je linijskomu poručniku Rudolfu Singule red željezne krune 3. razreda u priznanje junačkog vodjenja pred neprijateljem njemu povjerene podmornice S. M. „U IV", a linijskomu poručniku Edgaru Wolf, iste podmornice, u priznanje junačkoga držanja pred neprijateljem vojnički zaslužni križ 3. razreda sa ratnom dekoracijom. — Zborno nadzapovjedništvo odlikovalo je slijedeće na podmornici S. M. „U IV" ukrcane osobe u priznanje hrabrog držanja pred neprijateljom, i to: srebrnu kolajnu za junaštvo 1. razreda dobiše: Stmw. Ivan Gmeiner, Elw. Fran Stark, Tit. Btelw. Matija Lustizza; isto odlikovanje 2. razreda dobiše: Stabmw. Luka Lippitsch, Elm. Remigij Zardi, Bmti. Rudolf Ergösi, Ljudevit Smital, Vinko Majdra i Vladimir Switkowski; Mm. Fran Nitsch, Bela Dinczer, K. Ostermaier i Fran Derfler; Mqm. Antun Steipe, Elmt. Fran Poll i K. Rösner; Telqm. Ivan Viertler. — Srebrnom kolajnom za junaštvo 2. razreda bijahu odlikovani Tvm. 1. razreda Adolf Pus i Gustav Dobousek, obojica poginula, sa Tb. „60 T".

Imenovanje ulica u Puli. Na vječnu uspomenu Njegove c. i kr. Visosti blagopokojnog nadvojvode Frana Ferdinanda i Njegove supruge vojvotkinje Sofije Hohenberg, koji su pred godinu dana pali kao žrtve bezdušnog atentata, odredio je c. kr. tvrdjavni komesar sa odobrenjem c. i kr. ratnog lučkog zapovjedništva, da se imadu odsada unaprijed nazivati ulica Arsenale i Riva del Mercato, t. j. ona ulica, što ide od mornaričkog kazina do vratiju Bellone, „Ulica Nadvojvode Frana Ferdinanda" a Viale Barsan i Šijanska ulica, „Ulica Sofije Hohenberg". — Izvršba ove odluke povjerena je gradskomu gradjevnomu uredu.

Kako mi u Puli? Znanci i prijatelji, te naše obitelji, što su morali zapustiti Pulu, u skrbi su za nas, koji smo tu ostali. Mi smo u Puli svi živi i zdravi i što se rata tiče, možemo reći, da nije jošte nikomu

niti vlas iz glave pao. Naši nas zlatni susjedi, Talijani,

U Puli nas nema mnogo. Živimo dobro, hrane dobivamo kao uvijek, jedino, nešto skuplje kao i drugdje. Svi dakle, koji ste morali Pulu zapustiti, budite mirni i bez skrbi za nas ovdje. Vama pako šaljemo svi, koji smo ovdje ostali, kao i naše more, za kojim Vam najviše srce uzdiše, naše srdačne pozdrave uz poklik: do skora vidjenja!

Promet sa poštanskim doznačnicama i privatnim paketima je opet dozvoljen, ali se ne smije na odresku poštanske naputnice ili popratnice ništa pisati, te se tako popunjene uputnice (popratnice) ne će na pošti primiti, dotično odaslati naprijed. — Preporučena ili ekspresna pisma ne će se odašiljati prije nego obična ili taborna pisma. Na listovima ili dopisnicama mora odašiljač napisati svoj točni naslov, t. j. ime, prezime i stanovanje, inače ne će list ili dopisnica biti odposlana dalje. — Vojnici smiju predati jednostavna pisma i dopisnice samo kod mornaričke taborske pošte.

Iz narodne radničke organizacije. U zadnje vrijeme razširuju se medju našim radništvom vijesti, da je „Narodna radnička organizacija“ putem političke oblasti razpuštena, a netko opet kaže, da je propala itd. Sa ovime upozoruju se članovi i prijatelji, da to ne odgovara istini.

Narodna radnička organizacija uvijek obstoji, kao prava braniteljica i zastupateljica našeg radništva. To se je dokazalo i sa time, što je od početka rata, pa sve do evakuacije redovito uredovala, za radništvo se zanimala i svakom bolesnom članu, uzprkos tome što je veliki broj članova bio odsutan, podpuno potporu isplatila. Čim je pako proglašena evakuacija grada, „N. R. O.“ našla se usilovana sama svoje uredovanje privremeno obustaviti, a to samo radi pomanjkanja osoblja, i samo dok se sadašnje prilike ne poboljšaju. Ovoliko istini na uhar a našem radništvu na znanje, preporučujući im, da se takovim lažnim vijestima ne dadu zavesti.

Molba uprave. „Hrvatski List“ razposlasmo na ogled raznim ličnostima priloživši istodobno položnice nakladne tiskare u svrhu predplate, koja iznaša mjesečno 2 K 40 h, a tromjesečno 6 kruna. Tko neželi primati „Hrvatski List“ neka ga jednostavno povrati pod istom pasicom. Onomu naslovniku, koji nebi list povratio, odnosno priposlao do 10. sprnja predplatu, biti će list ustavljen. Naglasujemo, da će „Hrvatski List“ izlaziti redovito samo na dvije stranice, po potrebi i na četiri.

Istodobno umoljavamo, da se „Hrvatski List“ u krugu znanaca širi.

Važno za evakuirane. Osobe, koje su iz Pule evakuirane ili njihovi, što su u Puli ili drugdje ostali, mogu dopisivati medjusobno preko našeg lista. Tko želi znati za koga, neka se javi. Spomenuti nam je, da ćemo šaljemo u sva mjesta, gdje se nalaze naši evakuirci.

Dobrovoljni prinos. Za hrvatske škole u Puli položio je N. N. kod naše uprave 40 kruna kao izgubljenu okladu. Množili se!

Važno za Pulu.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

* * *

U slučaju, da se pojavi neprijateljski aeroplan, skloni se u kuću; ne bježi na ulicu i ne gledaj na prozoru, jer bi mogao nastradati.

* * *

Ne smiješ nositi na sebi talijanske znakove kao nakit, na pr. peterožarnu zvijezdu i slično.

* * *

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

* * *

Na lijevoj ruci moraš nositi vezanku (vrpcu).

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg generalnog stožera.

Beč 30. lipnja (K.-B.)

Na Gnilalipi i kod Kamionke Strumilove zadržali su Rusi ponešto naš progon. Na sjever prodiru saveznici velikom brzinom dalje. Vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda dostigla je već kraj visine sjeverno nizine Taneva.

Na fronti Soče poduzeli su Talijani poslije duge topničke pripreme navalu u velikom obsegu, koju su naše čete odbile.

Beč 30. lipnja. (K.-B.) Službeno se javlja: Rusko bojište.

U istočnoj su se Galiciji na Gnilalipi i na Bugu niz Karmionke Strumilove zametnule borbe, koje po nas uspješno prolaze. Medju Bugom i Vislom uzmiče neprijatelj dalje. Naše su čete prošle nizinu Taneva i postignule su kraj visina kod Frampo-a i Zaklirova. Prinuždeni uspjesima savezničkih vojska istočno od Visle napuštaju Rusi i zapadno od rijeke poziciju za pozicijom. Od danas noću su iz jake bojne fronte Zavihost—Ozarow Sieno opet na uzmaku prama Visli. Naše čete zaposjednjuše Zavihost.

Talijansko bojište.

Iza višednevne stanke Talijani razvijaju ponovno življu djelatnost. Na fronti Soče su prekjučer odbile naše čete navalu na Plavu. U predjelu (Zagrado) Tržić (Monfalcone) slijedila je manjim uzaludnim provalama neprijatelja u prošloj noći sveopća navala. I ovu smo svuda suzbili. Istim neuspjehom svršili su jutros ponovni pokušaji navale kod Selca i Tržića. Topnički boj traje na čitavoj južnozapadnoj fronti dalje, koji je osobito žestok uz Soču.

Srpsko-crnogorsko bojište.

Kao odgovor na srpski napadaj kod Šabca, bombardirao je odio našeg zračnog brodovlja jučer rano beogradski škver i taborište vojske Orašac južnozapadno od Obrenovca.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin 30. lipnja. (K.-B. Wolff Bureau.) Iz velikog glavnog stana službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Kod Arrasa smo napredovali, tjerajući neprijatelja iz dijelova opkopa, što nam je oteo velikim naporom u toku sedmica. Odbili smo neprijateljsku navalu na Labirint. Žestoke navale neprijatelja na visine Maase da nam opet otme od nas zauzete pozicije, sasma su se izjalovile uz velike gubitke.

Istočno bojište.

Nema nikakvih dogodjaja.

Jugoistočno bojište.

Naša navala na Gnilalipi napreduje. Istočno i sjeveroistočno Lavovo položaj je nepromijenjen. Izmedju Buga i Visle dostigli su saveznici područje Blez—Komarov—Zamošć i sjeverni kraj šumske nizine predjela Taneva. Na lijevom brijegu Visle u području Zavihosta i Ozarova nastupio je također na uzmicanje. Prisilili smo neprijateljski aeroplan, da sidje i zarobili zrakoplovce.

Vrhovno vojno vodstvo.

Tursko ratno izvješće.

Carigrad 30. lipnja (K.-B.) Glavni stan javlja:

Kod Ariburnaa suzbili smo tri neprijateljske navale na naše lijevo krilo uz goleme gubitke po neprijatelja. Kod Sedilbara navalio je neprijatelj noću na oba naša krila, poslije podna na središte. Sve smo navale suzbili uz teške gubitke po neprijatelja. Protunavalom osvojismo dvije vrste neprijateljskih opkopa.

Postupak Talijana iz kraljevine prama austrijskim Talijanima.

Beč. Iz stana ratnih dopisnika javlja se: Kako Talijani postupaju sa svojim sunarodnjacima na austrijskom području, javlja talijanski list „Tribuna“: „Zapovjednik general Furgoni izdao je zapovjed prama kojoj će biti ustrijeljen svaki, koji se upusti budi na koji način u doticaj sa neprijateljskim narodom. Sravnit se ima sa zemljom svaku kuću, iz koje se bude signaliziralo. Tko se usprotivi talijanskim četama, bit će ustrijeljen. Tko se približi ili stoji u blizini tabora, prevest će se pred ratni sud.“ — Iz ovoga slijedi, da žele Talijani nad mirnim narodom steći pobjede, mjesto da se pokažu junaci na oružju. Inače je u protuslovju način i tendenca ove zapovjedi sa frazama prama kojima hoće oni narod „spasiti“ od našeg tiranstva, da ga metnu pod svoj prijeki sud.

Crnogorci u Skadru.

Rim, 30. lipnja (KB). „Giornale d'Italia“ javlja iz Skadra dne 27. lipnja: Crnogorci zaposjednuše Lješ i malisorska sela Selac i Tekmal i udjoše preko Kiribskog mosta u Skadar. Zaposjednuće Skadra bilo je dogovoreno od crnogorskog konzula Martinovića i Prenk-Bib-Dode, koji je pošao u glavni stan. Jutros pozvala je gradska uprava pučanstvo, da primi na svečani način crnogorske vojnike. Ulaz Crnogoraca uslijedio je o podne. Crnogorski generalni stožer zaposjeo je konak i obavijestio starješine, da je Skadar od tog sata podložan Crnoj gori i da vrijede crnogorski zakoni. Crnogorski odio vojnika zaposjednuo je mletačku tvrdjavu, od kuda su pucali u zrak u znak radosti.

Ruski aeroplan zbačen.

Beč, 30. lipnja (KB). Javljaju iz ratnog novinarskog stana: 28. lipnja preletio je ruski aeroplan našu frontu na Dnjestru te uzeo pravac prama Kolomeji. Austrougarski aeroplan digao se odmah, da suzbije neprijatelja. Ruski aeroplan, vidiv, da će ga napadnuti, dizao se postepeno više i okrenuo se prama istoku. Naš aeroplan tjerao je ruskog do 20 kilometra od prilike sjeverno Zaleščika, te stade pucati na nj u visini od 2000 metara iz strojne puške. Pogodio ga je i prisilio, da se spusti na zemlju. Ruski je aeroplan pao u šumu, a naš se povratio čitav i neoštećen.

Ruska hoće rat do skrajnosti.

Petrograd, 30. junija. (K. B.) Reskript cara ministru predsjedniku naglasuje jaku volju ruskog naroda, da posveti sve svoje sile spremanju vojske. Dugi rat zahtijeva uvijek naporni rad, ali svladavši poteškoće i odoljevši neizbježivim promjenama ratne sreće, ostajemo tvrdi u namisli, da dovedemo rat do potpune pobjede ruske vojske. Nužno je oboriti neprijatelje, inače nije moguć mir. Proglas pozivlje na složnost sve radnike, da zadovolje potrebama hrabre vojske. Car smatra nužnim, da se uskori saziv zakonodavnih korporacija, da čuju glas ruske zemlje. Odlučio je dalje, da se sastanu duma i državno vijeće najkasnije mjeseca augusta, a do onog vremena povjerio je ministarskom vijeću, da sastavi potrebne zakonske osnove.

Nikad nije bio položaj tako zdvojan.

London, 30. junija. (K.-B.) Donja kuća primila je u drugom čitanju bill za municiju. Tijekom rasprave izjavio je unionist Houston, da je pomanjkanje municije i topova upravo sramotno. Ratno ministarstvo misli moguće, da će se ovog puta moći isto tako provući kao za rata proti Burima. Današnji je položaj posve drukčiji. Nikada jošte u povijesti nije bio položaj tako zdvojan kao danas. Položaj znači nakon 11 mjeseci ratovanja čisti slom.

Tekst note Sjedinjenih država Njemačkoj.

Washington, 30. lipnja (KB). Reuterov dopisni ured javlja: Državni odjel objavlja tekst note, što ga je odaslao 24. lipnja njemačkoj vladi. Nota pozivlje njemačku vladu, da se ne protivi više ispravnim pregovaranjima u pitanju amerikanskih zahtjeva radi potopljenog parobroda „William Frye-a“. Sjedinjene države ne priznavaju stalište, da ima Njemačka pravo, zapriječiti kriomčarenje ratnog materijala na taj način, da uništi kriomčarenu robu i brod.

Produljenje zaključka bilance.

Beč. Prama u „Wiener Zeitung“ objavljenoj ministarskoj naredbi produljuje se rok zaključka bilance svim poduzećima, koja su to dužna učiniti od 31. junija 1915. na 31. decembra 1915. Dalje odredjuje ministarska naredba, da su slobodni predlaganja bilance po oblastima u širem opsegu trgovci i poduzeća, koji imadu svoje glavne radionice u ratnom području ili u blizini ovoga ili se njihovo poslovanje proteže na ova područja.

Opomene radi dezertiranja u talij. vojsci.

Beč. Iz stana ratnih dopisnika javlja se: Mnogo talijanskih zarobljenika i bjegunaca jednodušno izjavljuju, da talijanski časnici opominju svoje vojnike, neka se ne dadu zarobiti, jer će ih Austrijanci mučiti, dapače strijeljati i vješati. To se govori vojnicima, da se umanji broj bjegunaca. Ova je činjenica u očitom protuslovlju sa tvrdnjama talijanskih novina, prama kojima u talijanskoj vojsci vlada izvrsno oduševljenje. Talijani su se to naučili od svojeg ruskog seveznika. Vidi se po ovome, da je ruska bolest predavanja prešla već i u talijansku vojsku. U vojsci, gdje „se umire, ali se ne predaje“, ne upotrebljavaju se ovakva sredstva, da se učeliči duh vojske.

Namjesnik Galicije u Lavovu.

Beč. Službeni list za Galiciju priopćuje slijedeći brzojav iz Lavova: „Vesela srca upravo sada stigao sam u Lavov. Kod oslobodjenog naroda našao sam oduševljeno raspoloženje. Grad je čitav do željezničke stanice. Šaljem srdačne pozdrave svoj gospodi činovnicima pokrajinskih ureda iz njihovog zavičajnog grada. Namjesnik.“

Poziv narodnog ustanka u Ugarskoj.

Budapešta. (U. d. u.) Osobe podložne narodnom ustanku god. 1896., 1878. do 1890. i 1892. do 1894., koje su u Ugarskoj kod provedenih smotra bile proglašene sposobnima, moraju se prikazati kod svog nadopunidbenog zapovjedništva dne 15. julija 1915. Ovo vrijedi i za austrijske državljane, što su tamo bili nastanjeni.

Potres u Italiji.

Chiasso. 29. junija $1^1/_4$ ujutro bili su u Terni-ju u vrijeme od 5 časaka ponovno dva jaka potresa. Pučanstvo je pobjeglo na čistinu, te je tamo sprovelo noć. Učinak potresa drži se strogo tajnim, tim više, što se tamo nalazi najveća tvornica čelika i jedna od najvažnijih tvornica oružja u Italiji. Kako velik je opseg opustošenja, prouzročenih od zadnjih nepogoda u Italiji zadnjih sedmica, dokazuje odredba, prama kojoj se doznačilo za popravke 16 milijuna lira iz državnih sredstava. Ova odredba ne proteže se na najnovija velika opustošenja i poplave na Rivijeri.

Postupak sa austrijskim zarobljenicima u Rusiji.

Stockholm. Švedski general Hjalmarson, koji se povratio iz Kine, gdje je boravio u svrhu uredjenja švedske žandarmerije, izvješćuje u „Aftonbladet-u“ od 26. junija 1915., da je vidio austro-ugarske zarobljenike kada se vozio preko Irkutska kod prevoza. Zarobljenici bili su straženi od vojnika, koji su bili snabdjeveni bičevima. Na pitanje, kako se s njima postupa, otkrio je jedan, bez da riječ prozbori, svoju ruku do ramena i pokazao dugu, krvavu modricu, što ju je zadobio bičem. Sa Njemcima se još gore postupa, te moraju osim toga gladovati.

Njemačka blokaga.

London. „Morningpost“ javlja iz Washingtona: Engleska se mora na to pripraviti, da će Amerika zahtjevati olakšanje njemačke blokade. Nota, što se ju ima upraviti na Englesku, za sada je odgodjena.

Potopljen parobrod.

Liverpool. (Reuter.) Parobrod „Lucana“ bio je potopljen od njemačke podmornice kod Ballycotena na južnoj obali Irlandije. Momčad je spašena.

Huerta i Grosa uapšeni.

London. Reuterov dopisni ured javlja iz El Paso: Na temelju uputa iz Washingtona bili su Huerta i Grosa uapšeni. Okrivljeni su, da su u Mexiku htjeli podići arotu. Obadvojica su uz visoku jamčevinu puštena na slobodu.

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

Vikanje (halabučenje) i pjevanje je zabranjeno.

Poslije 10 sati na večer ne smiješ na ulicu, ako nemaš posebne dozvole.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, dne 2. srpnja 1915. | Broj 2.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg generalnog stožera.

Beč, 1. julija (D. u.). Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji traju bojevi, na Gnilalipi i u predjelu istočno od Lavova. Naše su čete prodrle na više mjesta na visine istočno od Gnilalipe te su uništile u neprijateljske pozicije. Isto tako uspjelo je postignuti savezničkim četama niz Rohatina nakon žestoka boja istočnu obalu rijeke. Na Dnjestru potpuni mir. U području izvora Wieprza zaposjeli smo Zamošć i od visine sjeverno Tanevske doline zaposjeli smo dolinu u čitavoj širini. Zapadno od Visle naše su čete naslijedovale uzmičućeg neprijatelja do ispred Tarlova.

Sveukupni plijen savezničkih četa, koje se bore pod austro-ugarskim vrhovnim zapovjedništvom na sjeveroistoku, iznaša u juniju 521 časnika, 194.000 momaka, 93 topa, 364 strojne puške, 78 municijskih vozova i 100 vozova bojne željeznice.

Talijansko bojište.

Jučer poslije podne odbili smo svuda uz najveće gubitke za Talijane sve njihove opće navale, što jih obnovilo više pješačkih divizija protiv naših pozicija na rubu doberdobske visoravni. Glavna je navala bila upravljena na frontu Zagrad, brdo Kosić, sjeveroistočno od Tržića (Monfalcone). Kod Zelca i Vermegliana prodrli su Talijani u naše najprednije jarke, ali jih je ipak naša hrabra pješadija bacila natrag u dolinu. Obronci brda Kosić pokriti su sa talijanskim lješinama. U večer slomili smo započete navale prama visinama istočno od Tržića, navalu sjeveroistočno Zagrada te više omanjih navala na goričku mosnu utvrdu. Poslije ovog poraza Talijana nastupio je mir.

Ponosno drže naše nepokolebive čete čvrsto u posjedu sve svoje pozicije, spremne na nove borbe.

U sjevernom području Soče i na granici Koruške traje topnička paljba.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 1. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Sjeverno Arrasa razvijaju se borbe za opkope po nas povoljno. Jugoistočno od Rheimsa navalili su Francezi bezuspješno na visinama Maase. U Vogezima živahne topničke borbe.

Istočno bojište.

Položaj je na istočnom bojištu nepromijenjen, Plijen junija mjeseca iznaša: dvije zastave, 25.695 zarobljenika, od kojih 121 časnika, 7 topova, 6 bacala laguma, 52 strojne puške, jedan zrakoplov i mnogo ratnog materijala.

Jugoistočno bojište.

Čete generala Lisingena osvojile su jučer jurišem rusku poziciju istočno Gnilalipe, izmedju Kunića i Lučinca i sjeverno Rohatina. Kod toga zarobismo 3 časnika i 2323 momaka i zaplijenismo 5 strojnih pušaka.

Vrhovna vojna uprava.

Prijestolonasljednik kod svojih četa.

Beč, 1. julija. (D. u.) Nadvojvoda Karlo Franjo Josip pregledavao je od dne 10. do 30. junija naše čete na jugozapadnom ratištu. Put ga je najprije vodio u Pulu, gdje je nadvojvoda pregledavao naše brodove, koji su se osobito istakli u navali na Italiju. Iza toga posjetio je nadvojvoda čete nalazeće se u Istri, Primorju, Kranjskoj, Koruškoj i Tirolu. Svagdje mogao se nadvojvoda osvjedočiti o veselom ratnom raspoleženju, čvrstoj disciplini i junačkom duhu naših hrabrih četa. Nadvojvoda se vratio posve zadovoljan iz jugozapadne fronte dne 30. junija u Beč, da izvjesti cara o svojim opažanjima.

Produljenje nastupa vojničke službe.

Beč, 1. julija. (D. u.) Osobama narodnog ustanka rodjenim 1878.—1886., koji su proglašene sposobnima kod zadnjih smotra, te bi bile morale prikazati se u vojništvo dne 15. julija, produljen je rok nastupa službe do dne 15. augusta. Tako će se moći spremiti ovogodišnja žetva.

Bavarski kralj u Beču.

Beč, 1. julija. (D. u.) Bavarski kralj dospio je na povratku iz sjevernog bojišta jutros u Beč i posjetio je prije podne Cara u Schönbrunnu. Poslije podne bio je u počast kralja u Schönbrunnu obiteljski ručak. Kralj putuje sutra u Monakov.

Beč, 1. julija. (D. u.) Posjet bavarskog kralja caru trajao je više od pol sata. Njihova Veličanstva pozdravili su se veoma srdačno i prijateljski.

Izvještajii neprijateljskih ratnih štopa.

Beč, 29. junija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Ruski izvještaj.

U okolice Szawie, onu stranu Njemena i Nareva, nema nikakvih promjena. Višekratne neprijateljske navale u raznim odsječcima prije spomenute fronte bile su odbijene. Dne 26. junija navalio je neprijatelj sa jakim silama na lijevoj obali Visle na frontu Ozarov-Zawichost, ali nije imao nikakvih uspjeha. U Galiciji povukle su se naše čete nakon jakog otpora na liniju Bobrke-Zuravno-Gliniany. U okolici Bobrke poduzeli smo protunavalu, te smo tijekom dana zarobili 1600 momaka, medju tima 45 časnika i zaplijenili dva pušćana stroja.

Talijanski izvještaj.

Uzduž cijele fronte nema znatnijih dogodjaja.

U Koruškoj je gorsko topništvo, nakon što se uspjelo teškom mukom na vrhunac visokog brijega, sa uspjehom bombardovalo na proplanku Valpiccola nalazeči se neprijateljski tabor. Na operacijonom bojnom polju priječi nas slabo vrijeme. Opaža se stanovito djelovanje neprijateljskih aviatičara, koji su bacili na neke od nas pred kratkim zauzete pozicije, ali sa neznatnim uspjehom.

Francuzki izvještaj.

U ruskom klancu Ablaina prema Angresu (sjeverno Souchez) uspjelo je Njemcima na fronti od 200 metara zauzeti prostor. Izmedju Oise i Aisne bila je noć prilično živahna. Kod Bagatelle u Argonama odbili smo nakon žestokog boja njemačku navalu. U jarku kod Calonne (Maas) trajao je boj cijelu noć. Uzdržali smo sve, što smo prije zauzeli. Naši su letači bacili u svemu 20 bombi na kolodvor Douai. Kolodvor izgleda znatno oštećen.

Izvještaj od 11 sati navečer. Istočno jarka Calonne zauzeo je neprijatelj dio jarka na fronti u dužini kakvih 200 m.

Noću smo isti jarak opet zauzeli osim kakvih 30 metara. Topnički boj trajao je danas cijelo prije podne. Sjeverno Flirey i kod Lahaye bile su takodjer vrlo živahne topničke borbe. Njemački zrakoplov bacio je dvije bombe, te je ubijena jedna žena.

Crnogorci i Srbi u sjevernoj Albaniji.

Rim, 30. junija. „Giornale d'Italia" misli da se vrši prodiranje Srba i Crnogoraca u Albaniji u sporazumu sa Austrijom. I londonske vijesti govore o zbližanju Srbije i Austrije. „Frankfurter Zeitung" primijećuje, da Srbi naravno nisu mogli odobravati zahtijeve Italije na zapadnu obalu Jadranskog mora. Ove kombinacije idu bez dvojbe predaleko ali odavaju velike poteškoće, koje su nastale sa ustupom Italije u svijetski rat u krugovima trojnog sporazuma.

Italija protiv Srbije i Crne gore.

Rim, 30. junija. (D. u.) „Idea Nazionale", „Tribuna", „Giornale d'Italia" i „Corriere della Sera" izjavljaju odlučno, da ne odgovara talijanskom očekivanju i dužnoj zahvalnosti, da Srbija i Crna gora napuštaju austro-ugarsko ratište. Talijanski interesi i namjere ne dopuštaju, da bi Srbi stavili u Albaniji svijet pred gotovu činjenicu. Velevlasti trojnog sporazuma, što tvore većinu vlasti, koje su potpisale londonski protokol, riješit će na budućem mirovnom vijeću po vlastitoj volji albansko pitanje. Italija dakle ne priznaje nijednog zlo utemeljenih razloga za zaposjednuće albanskog područja po Srbima i Crnogorcima i ne da si oštetiti po Srbiji i Crnoj gori vitalne interese na onoj sistemizaciji Jadranskog mora, za koju se ona bori.

Razpoloženje u Italiji.

Zürich, 28. junija. „Neue Züricher Zeitung" javlja iz Milana: Razpoloženje je u čitavoj Italiji mirno i ozbiljno. Neumorni intervencijonaliste i djaci improviziraju kadkada bučnu demonstraciju uz sudjelovanje malobrojnog pučanstva. Nu nema više velikih slavlja i demonstracija u ovećem stilu. Još je mlačnije razpoloženje na selu. Ovdje nema utjecaja novinarstva te se dobrom dozom ravnodušnosti miješa u jednoličnost svakdašnjosti. Narod veoma rado čuje o junaštvu pojedinih vojnika a izgubio je pregled kod toga i ne vidi svršetak ratu. Izvještaji talijanskog glavnog stožera promicaju ovo raspoloženje. Njima se dokazuje što svatko misli, da ide sporo jedno sporije, nego se očekivalo i da se ne zna, kako će stvar proći. Iz minucijoznih izvještaja ne može si nitko stvoriti sliku sveopćeg položaja. Čude se ljudi promatrajuć karte „Corriera della Sera". Iz ovih crteža izlazi, da se nalaze svi takozvani uspjesi izvan upravo utvrdjenog područja Austrijanaca i da su zato trebali mjesec dana. Katgod udje medju službene izvještaje koja vijest iz engleskih novina, ove odavaju velike poteškoće, koje mora svladati talijanska vojska, govore o nepridobivim utvrdabama Austrijanaca, da su gore dobro zaštićene sa mnogobrojnim topništvom i da se iza svake pozicije nalazi još tvrdja i jača i uzvišenija pozicija. Što pomaže u očigled toga junaštvo vojništva, što vještina časništva. Oni jurišaju na zidine, u jakosti kojih su se prevarili.

Italija i balkanske države.

Zürich, 28. junija. „Neue Züricher Zeitung" javlja iz Milana: Akoprem javljaju nekoje novine, da tješe pučanstvo, da će Bugarska navjestiti rat Turskoj ne vjeruje u Italiji već nitko balkanskim iluzijama. „Messaggero" pjeva pjesmu tužaljku nepouzdanosti balkanskih naroda, što misle uvijek i u prvom redu na vlastitu korist. Srbija sumnjiči Rumunjsku i Bugarsku, da kriomčari oružje za Tursku, Bugarska krivi Srbiju nečistih namjera u albanskom poduzeću; Grci hoće, da zasluže čim više sa trgovačkom mornaricom i podavaju se onome, koji više nudja i Rumunjska trguje u isto doba a na isti način svojom žetvom. Ovi neprestani dogodjaji su najbolji dokaz za to, kako daleko je težnja za ujedinjenjem, koje se je mislilo ustvariti u konferenci u Rimu. Tko vjeruje još u nesebičnost velikih vlasti, da traže uredjenje Balkana prama londonskom ugovoru, u kojem leži u klici razlog raspra. Kako se može zahtijevati od Bugarske, da ima povjerenje u Rusiju, što se pokazalo tako malo razumijevanja za priznanje narodnosnog principa, kako je to tražila Bugarska. „Tribuna" kaže, da nije moguće pomisliti, da bi bila Srbija spremna odstupiti Bugarskoj Makedoniju polag krvnih žrtava što jih je nosila.

Italija ne će sudjelovati na Dardanelima.

Rim, 30. junija. Kako javljaju novine ne će Italija sudjelovati na Dardanelima, jer ne bi bilo dostatno, odaslati u pomoć saveznika broj [illegible] tnih ladja, već bi bio potrebna i vojska od najmanje 100.000 ljudi u potporu saveznika. To bi značilo znatno oslabiti sjevero-istočnu frontu.

Grčki dobrovoljci ispred Dardanela.

Atena, 30. junija. Grčki je satnik pješadije istupio iz vojske te otputovao u Dardanele, da preuzme vodstvo legije, sastavljene od maloazijskih bjegunca, koja će sudjelovati u boju kod Galipolisa.

Nema oduševljenja u Rusiji.

London, 30. junija. „Labour Leader" piše: „Ruski invalid" pritužuje se, da je nestalo u Moskvi i Petrogradu oduševljenja. Narod govori sasma otvoreno o užasnim gubicima ruske vojske i sav ruski narod, čini se, očajava, što je veoma žalosno.

Utemeljenje središnje banke u Rusiji.

Petrograd, 30. junija. Ruske provincijalne banke namjeravaju utemeljiti centralnu banku, što bi zastupala zajedničke interese.

Novi bugarski poslanik u Rimu.

Rim, 30. junija. (D. u.) Novi bugarski poslanik Stančov stigao jučer ovamo.

Torpedovani norveški brodovi.

Christiania, 1. julija. (D. u.) Prama vijesti „Morgenbladeta" potopila je njemačka podmornica norveški parobrod „Marna", koji je putovao kreat drvom u Slith.

London, 1. julija. (D. u.) Kako javlja agentura Lloyd, potopila je podmornica norveški parobrod „Gjeso". Posada je spašena.

Torpedovan englezki parobrod.

London, 1. julija. (D. U.) Parobrod iz Glazgova „Scottisch Monarch" bio potopljen južno od Queenstowna po podmornici. Momčad, čini se da je spašena.

Potopljen norveški bark.

London, 1. julija. (D. U.) Norveški bark „Kolka" bio potopljen 29. junija na južnoj obali Irlandske. Momčad je spašena.

Nizozemska hoće vojsku od 700.000 ljudi.

Amsterdam, 30. junija. U Utrechtu vršile su se jučer velike demonstracije socijalno-demokratičke stranke radi novog vojničkog zakona, da se raširi dužnost narodnog ustanka. Ratni ministar hoće pozvati pod oružje svaka 3 mjeseca 12.000 ljudi, u godini dakle 144.000 momaka. Na taj način bi htio pretvoriti Nizozemsku vojsku, što broji sada 300.000 momaka u veliku vojsku od 700.000 momaka. Nizozemska broji 6,114.000 stanovnika, te bi prama tome bio svaki deveti Nizozemac vojnik.

Politika Sjedinjenih država u Mexiku.

London, 30. (D. u.) „Times" javljaju iz Washingtona o položaju u Mexiku: „Amerikanska politika promatranja i čekanja mora se gotovo nadomijestiti sa djelatnom politikom Sjedinjenih država".

Umro član gospodske kuće.

Prag. Član gospodske kuće, general i veliki meštar viteškog reda u Pragu, Fran Marat, umro je 29. pr. mj.

Strijela udarila na crkvu.

Stolni Biograd. U općini Zsambek je prošle nedjelje tijekom blagoslova strijela udarila u crkvu, ubila dva čovjeka, dvojicu pogibeljno, 10 teško i 30 lahko ranila i oštetila crkvu.

Turski poklisar zapušta Rim?

Zürich. „Neueste Züricher Zeitung" javlja: Prama vijesti angencije „Havas", zamolio je turski poslanik u Rimu svoje putnice.

Nizozemska čini dugove.

Amsterdam. Kako javlja „Handelsblad", dostavljena je državnom vijeću zakonska osnova, kojom se naredjuje izvanredan kredit u iznosu od 19 milijuna nizozemskih forinti.

Izdavanje državnih nota.

Petrograd. Carskom naredbom opunovlašten je ministar financija, da izda na londonskom trgu na kratki rok državnih nota za 50 milijuna funta.

Rusija sprema svoje zlato.

Petrograd. Državna banka odredila je, da se zlato ne smije dati u promet, nego ga treba povratiti u banku.

Rusija nema sladora.

Moskva. „Ruskoje Slovo" javlja iz Kijeva: Državno je povjerenstvo ustanovilo, da zalihe sladora ne će biti dostatne do buduće žetve. Povjerenstvo predlaže, e se učini sve moguće, da se pomanjkanju predusretne.

Izvoz pamuka u Italiji.

Milan. Podag vijesti „Secolo" javio je ministar trgovine svim carinaskim uredima, da je izvoz pamuka slobodan.

Ne će da idu u rat.

Lyon. „Le Progres" javlja: Jedna poluslužbena u Parizu izdana nota kaže, da su sve osobe trojnog sporazuma, koje su podložne vojničkog dužnosti pozvane, da istoj udovolje, inače se eventualno umoljavaju, da zapuste Pariz, pošto se njihovu prisutnost ne gleda lijepim okom.

Grci pomažu Turcima i Nijemcima.

Atena. Englesko poslaništvo objavljuje oaredbu admirala kod Dardanela, da Nijemce i Turke u Egejskom moru opskrbljuju Grci. Ovaj će čin pojedinih Grka donijeti drugim grčkim trgovcima i vlasnicima brodovlja znatne štete. Službeno se odgovara, da ova tvrdnja nije poduprta nikakvim dokazom.

Nijemci iz Tsingtau na slobodi.

Amsterdam. Iz amerikanskih novina proizlazi, da parobrod „Korea", koji je dne 5. junija otputovao iz Jokohame u San Francisko, vozi 75 Njemaca, koji su se većinom nalazili za vrijeme opsjedanja u Tsingtau, ali su ih Japanci pustili slobodne. Medju njima nalazi se supruga guvernera Meyer-Waldeck, nekoji vojnički liječnici i osoblje sanitete.

Gubici Kanadaca.

Amsterdam. „Associated Press" javlja iz Ottave: Gubici Kanadaca iznose 8000, od kojih preko 1200 mrtvih, 5230 ranjenih a ostalim nema traga.

Englezima u Aziji ide zlo.

Stockholm. Major švedske žandarmerije, Pravicz, koji se vratio ovamo, javlja u štokholmskom „Tagblattu", da su nepotpune vijesti, koji su u Europu stigle o turskim operacijama u Aziji. Tako n. pr. nije u Europi nikada rečeno, da je jedan engleski regimenat kod Ahwasa na perzijskoj granici na taj način bio od Turaka uništen, što je bio namamljen na jedno minirano mjesto, gdje ga je potpunoma nestalo.

Engleska popušta.

Stockholm. Uslijed pritužbi Švedske vlade, što joj od Engleske poduzete mjere priječe njezimu trgovinu, poslala je engleska vlada ovamo poslanstvo, koje ima zadaću da zaspravlja o sredstvima i putevima, kako da se poteškoće odstrane. Englesko poslanstvo primio je ministar izvanjskih posala.

Englezi i narodni registar.

London. U dolnjoj kući predložio je predsjednik mjesne uprave Long zakonsku osnovu, prama kojoj bi svi muškarci i ženske od 15. do 65. godine bile dužne upisati se u narodni registar. Long je svoj prijedlog zagovarao i naknadno upućivao na potrebu, za očuvanje engleskog industrijalnog i financijalnog položaja. Zakon ima svrhu, pronaći sredstva za organizaciju, kako da se postigne uz najmanji trošak maksimum narodne produkcije. Radi toga će se pazili na to, da se sve radničke moći tako intenzivno upotrebi za državu koliko je više moguće.

Po primjera svoga kralja.

„Münchener Post" pripovijeda ovo: U blizini Ludwigshafena nalazi se jedna ciglana u kojoj rade Talijani. Okolo 60 ovih dobili su poziv, da se imadu prikazati u vojništvo. Polag službene naredbe uputiii su se do talijanskog konzula u Mannheim, da prime putne troškove za poći na poljane svetog egoizma. — Bilo je jako vruće. I kada su podanici neprispodobivog kralja oćutili u svom džepu novac, — bio je to prvi i jidini novac, što su ga ikad iz svoje domovine primili — postalo im grlo suho. I oni ugasiše žedju, doista ne krvlju barbara, nego drugim plemenitim badenskim sokom. I onda se vratiše u tihoj zadovoljštni svojoj potleušići kod ciglane. „Capo", koji se čudio brzom povratku pozvanih vojnika, gledao ih lukavim okom i upitao, je li već rat svršio? Odgovoriše mu: „Kada kralj nije držao riječi, ne treba da je drži ni siromah radnik"!

Razne vijesti.

Luigia Ulbing rodj. pl. Dojmi di Delupis, udova c. kr. okružnoga liječnika i majka c. i kr. korvetnog kapitana i linijskog poručnika braće Ulbing, preminula je 30. pr. mj. u Puli. Pogreb zemaljskih ostanaka biti će sutra, 3. o. mj., na groblju c. i kr. mornarice. Pokojnica potiče iz daleko poznate viške obitelji pl. Dojmi di Delupis.

Smrt junaka u tudjini. Obitelj c. i kr. nadposlovodje Srećka Cotič zadesila je teška nevolja. Njihov sin, odnosno brat, Stanislav, 19. godišnji nadepuni absolvent trgovačke akademije, pao je za domovinu kao jednogodišnji dobrovoljac daleko od rodne grudi, na galičkim bojnim poljanana, i to kod Kosmierzyna na Dnjestru. Razcviljenoj obitelji naše i puljskih Slavena, najiskrenije saučešće!

Ulazenje u tramway. Primili smo slijedeće: Bilo je više pritužbi proti izdanoj naredbi, da se ima ustupati u tramwajski voz samo s lijeve strane. Uprava tramwaya upozoruje s toga sve, da je tu naredbu izdalo generalno nadzorništvo austrijskih željeznica, da prepreči nesreće, koje bi se mogle dogoditi kod ulazenja i izlazenja iz tramwaya. Osim toga uprava upozoruje publiku i posadu, da će od danas unaprijed tramway voziti od starog kupališta mornarice po cesti Frana Ferdinanda i Sofije Hohenberg do žice u Šijani. Vožnja po ulici Carducci je obustavljena.

Molba uprave. „Hrvatski List" razposlasmo na ogled raznim ličnostima priloživši istodobno položnice nakladne tiskare u svrhu predplate, koja iznaša mjesečno 2 K 40 h, a tromjesečno 6 kruna. Tko nežcli primati „Hrvatski List" neka ga jednostavno povrati pod istom pasicom. Onomu naslovniku, koji nebi list povratio, odnosno priposlao do 10. sprnja predplatu, biti će list ustavljen. Naglasujemo, da će „Hrvatski List" izlaziti redovito samo na dvije stranice, po potrebi i na četiri.

Istodobno umoljavamo, da se „Hrvatski List" u krugu znanaca širi.

U slučaju, da se pojavi neprijateljski aeroplan, skloni se u kuću; ne bježi na ulicu i ne gledaj na prozoru, jer bi mogao nastradati.

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

Držanje Italije.

Kako je bilo držanje Italije u ovom eventualnom evropejskom ratu? Saveznički je ugovor odredjivao, sa obim centralnim vlastima, kojima Italija kroz tri decenija imade da zahvali u sigurnosti i miru nesmetani razvitak svojih državnih i gospodarskih nada, a i sticanje dviju prostranih provincija malo ne bez svakoga napora s onu stranu Sredozemnoga mora, da imade svojim obim saveznicima u jednom ratu protiv dvaju ili više vlasti biti na pomoć, ako ove same nisu izazvale rat. Bilo je doduše jasno da intervencija Austro-Ugarske, koja je morala nakon godina besprimjerne miroljubivosti i strpljivosti prema srpskim izazovima konačno uslijedit, ne nosi na sebi karakter provokacije, već da je ta navala što više potekla od Rusije, koja se je poslužila, provadjajući svoje dalekosežne osnove, Srbijom kao napadačem protiv monarhije.

Pa ipak bilo kznaova, je da Italija neće uz svoje saveznike stupiti u rat, kako bi to riječima i duhu savezničkog ugovora odgovaralo. Nakon kameleonskog držanja, koje je Italija za vrijeme Algecirasa i za vrijeme aneksione krize zauzela, nakon konferencija u Racconigiu i neprestanog koketiranja sa tripelententom morala je Austro-Ugarska i Njemačka sve više posumnjati, neće li se Italija ustegnuti od ispunjavanja svojih savezničkih dužnosti motivirajući to kojekakovim interpretacijam teksta saveničkog ugovora.

Ma da se dakle nije moglo računati s time, da će Italija potpuno ispuniti svoje savezničke dužnosti, koje proizlaze iz savezničkog odnašaja, ipak su Austro-Ugarska i Njemačka mogle bar to očekivati, da će Italija dobrohotnim svojim neutralnim držanjem svoje saveznike u ovoj golemoj borbi podupirati.*)

Faktični razvitak dogodjaja ovu je misao najprije i opravdavao i ništa nije dalo u početnim stadijima svjetskoga ratu naslućivati, kakovo će golemo vjerolomstvo i izdajstvo Italija kasnije zakriviti. U ovoj prvoj periodi, koja započinje predajom naše note u Beogradu, a koja doseže sve do zime, odredjivale su držanje Italije tri odlučna gledišta: 1. Odluka, da u dogledno vrijeme ne napusti svoj neutralitet, već da poradi s mjesta svom intezivnošću oko što većeg stepena vojne spreme; 2. nastojanje svoje neutralne držanje motivirati tekstom savezničkog ogovora i saveznike svoje umiriti prijateljskim izjavama i 3. namjera za svaki slučaj dobiti od Austro-Ugarske na temelju silovite interpretacije članka 7. ugovora o trojnom savezu garanciju, da joj pripada pravo, za slučaj bilo kojih stečevina monarkije u Srbiji ili Crnoj Gori, zahtjevati jednako vrijedne kompenzacije. Prema tome je i talijansko ministarsko vijeće, pošto je već prije toga priredila terrain usmena izjava marchesa di San Giuliana, stvorilo dne 1. kolovoza prošle godine zaključak, da će Italija ostati neutralna.

Kao razlozi su se navodili, da je postupak monarhije protiv Srbije jedan agresivni čin protiv Rusije, pa da za to casus foederis za Italiju u smislu savezničkoga ugovora nije nastupio — tvrdnja, koju obara puka činjenica poznatih opsežnih priprema Rusije za navalni rat protiv obiju centralnih vlasti, a u svrhu posvemašnje neovisnosti Srbije. Nadalje da je Italija pogiblima jednog svjetskog rata uslijed svojeg vanredno eksponiranog geografskog položaja osobito izvrgnuta — što može doduše biti opravdano — ali ne može nikako Italiju riješiti njenih obveza: konačno, da je Austro-Ugarska propustila, da se u smislu članka 7. savezničkoja ugovora o trojnome savezu prije svoga odlučnoga koraka sporazumi sa Italijom i jer uopće monarhija otklanja, da bi priznavala talijansku interpretaciju spomenutoga članka.**) Što je u istinu bila sadržina ove posebne točke, o tome će se niže na tanko govoriti.

Ma da se ova talijanska argumentacija dala vrlo lako nadbijati, ipak se je izjava neutraliteta od strane Austro-Ugarske prihvatila bez osobitih prigovora, a to tim više, što je u isti čas Italija ponovno izjavila, da će se u ostalom držati točno savezničkog odnošaja izjavljujući se, da drži, da eventualna kasnija kooperacija nije ni najmanje isključena govoreći tako u svim svojim enunciacijama tonom iskrenim i prijateljskim.

Sad se ertaju dugotrajni pregovori i sumnjivo držanje Italije, a zatim se prikazuje druga faza, koja obuhvaća talijanske zahtjeve glede kompenzacija.

(Nastavak slijedi).

*) Članak 3. ugovora o trojnom savezu glasi kako slijedi: „U slučaju, da jedan ili dva od obiju kompaciscenata bez izravnog izazova sa svoje strane budu od dviju ili više velevlasti, koje sadašnji ugovor nisu potpisale, napadnuti i ako bi bili u rat s njima upleteni, nastaje casus foederis za sve kompaciscente".

Članak 4. glasi: „U slučaju, da bi jedna velevlast, koja sadanji ugovor nije potpisala, državnu sigurnost jednog od kompaciscenata ugrožavala i da bi ugroženi time bio prinudjen, da joj objavi rat, onda se oba kompaciscenata obvezuju, da će prema savezniku održati dobrohotni neutralitet. Svaki od njih medjutim prinzdržaje si u tom slučaju pravo sudjelovati u ratu, kad će to smatrati zgodnim, da se izjavi solidarnim sa svojim saveznikom".

**) Članak 7. ugovora trojnog saveza glasi:

„Austro-Ugarska i Italija, kojima je jedino stalo do tega, da se očuva teritorijalni status quo na istoku, obvezuju se, da će spriječiti svojim uplivom svaku teritorijalnu promjenu, koja bi se kosila s interesima jedne ili druge od vlasti, koje su potpisale ovaj ugovor. U ovu će svrhu dati jedna drugoj sva objašnjenja, što su potrebna, da uzajamno budu obaviještene o svojim namjerama, kao i o namjerama drugih vlasti. Ako bi medjutim nastupio slučaj, da sa tokom dogadjaja ne bi mogao očuvati status quo u području Balkana ili otomanskih obala i otoka u Jadranskom i Egejskom moru, te da bi poradi istupanja koje treće vlasti ili inače bile prisiljene Austro-Ugarska ili Italija, da sa svoje strane promijene status quo privremenom ili trajnom okupacijom, ova će se okupacija provesti samo nakon predhodnog sporazuma izmedju obiju vlasti, koji se osniva na načelu uzajemne kompenzacije za sve teritorijalne ili druge tečevine, što bi ih postigla svaka od njih izvan okvira sadašnjeg status quo, tako te će biti udovoljeno interesima i opravdanim zahtjejima obaju dijelova."

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

* * *

Poslije 10 sati na večer ne smiješ na ulicu, ako nemaš posebne dozvole.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, dne 3.-4. srpnja 1915. | Broj 3.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg generalnog stožera.

Beč, 2. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nakon višekratnih žestokih borbi odbacile su savezničke čete Ruse iz jako utvrdjenih pozicija na Gnilalipi, niz Firjelov. Neprijatelj, koji uzmiče u istočnom pravcu biva progonjen na čitavoj fronti te je pretrpio ponovno teške gubitke. U ovim borbama zarobljeno je 7765 momaka i zaplijenjeno 18 strojnih pušaka Sjeverno uključivo traju još borbe. Na Dnjestru nije se dogodilo ništa znatnijega. U ruskoj Poljskoj bore se savezničke čete izmedju Visle i Buga sa jakim ruskim silama na potoku Por i na Viznici. Naše vojske svuda navaljuju. Zapadno Visle navalile su naše čete na neprijateljske pozicije kod Tarlova. U 5 sati poslije podne zauzeli smo na juriš neprijateljsko uporište sjeverno spomenutoga mjesta. U večernjim satovima doprla je ostala navalna fronta na udaljenost da može jurišati, te je prodrla noću u ruske pozicije. Neprijatelj povukao se bijegom. Progoneći neprijatelja zauzeli smo Jožefov na Visli. Ruse smo izbacili takodjer iz njihovih pozicija jugoistočno Siena. Kod toga zarobismo 700 momaka.

Talijansko bojište.

Jučer se je opetovao talijanski napadaj na visoravan Doberdob. Nakon višesatne pripreme paljbom teškog topništva nastavio je neprijatelj poslije podne i na večer više navala pješadije izmedju Zdravščine (Sdraussina) i Vermegliana, koje smo odbili uz teške gubitke po neprijatelja. Istotako smo odbili slabije navale na dio goričke mosne utvrde i u području Krna, koje su se već prije bile vršile. Naše hrabre čete drže kao i prije sve naše pozicije. Topničke borbe traju na svim frontama.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 2. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Noćnu navalu Francuza zapadno od Souchez-a odbili smo. U zapadnom odijelu Argona odijeli vojske njemačkog kraljevića postigli su lijep uspijeh. Neprijateljski obkopi i uporišta sjeverozapadno od Four de Paris osvojismo jurišem u širini od 3 kilometara i u dubini od 200 do 300 metara. Zarobili smo 25 časnika i 1710 momaka, a zaplijenili 18 strojnih puški, 40 bacala laguna i jedan top-revolver. Francuzi su imali goleme gubitke. Na Vogezima zauzeli smo dvije utvrde na Hilsenfirstu.

Istočno bojište.

Jugoistočno, od Kalvarije oteli smo Rusima pozicije jedne uzvisine i zarobili smo 600 Rusa.

Jugoistočno bojište.

Nakon toga, što smo osvojili na juriš visine jugoistočno od Kurostovica (sjeverno od Haliča) bili su Rusi prisiljeni na uzmak na čitavoj fronti u predjelu Marijampol do sjeverno Firlejova. Vojske su Mackensena potisnule neprijatelja natrag zapadno od Zamošća preko Laburke i područja Pore, i prekoračile su već ovo područje više zapadno. Dostigli smo neprijateljske pozicije na crti Turobin - Krasnik - Jožefov (na Visli) i zauzeli Krasnik. Zapadno od Visle pročistili smo od neprijatelja južni brijeg Kamiene.

Vrhovna vojna uprava.

Beč, 2. julija. (D. u.) Čete Linsingove vojske bacile su Ruse iz jakih pozicija na donjoj Gnilalipi. Na bojištima Krasnika i Zamošća razvila se je velika bitka. Na donjoj Soči odbili smo iznova žestoku talijanku navalu.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Kod Ariburuna bio je neprijatelj, koji je navalio 28. junija na naše lijevo krilo, suzbijen u njegove prijašnje pozicije te izgubio priličan broj zarobljenika. Ponovne bezuspješne navale na naše desno krilo kod Seđilbara stale su neprijatelja teških gubitaka.

Carigrad, 2. julija. Glavni stan javlja: Južno od Sedilbara htio je neprijatelj 29. junija opkoliti naše desno krilo. Njegova se je namjera izjalovila radi naših protunavala. U noći od 29. na 30. junija odbili smo krvavo napadaje kot Ariburnua na naše središte. Na desnom smo krilu oteli neprijatelju dva jarka. Iste noći poduzele su naše čete južno od Sedilbara protunavale na lijevo neprijateljsko krilo, prodroše u više mjesta u neprijateljske utvrde, gdje trajaše borbe na malu odaljenost sve do zore. 30. junija bila je na objema krilima žestoga bitka, koja je svršila po nas veoma povoljno.

Ručno pismo maršala nadvojvode Fridrika.

Biala, 1. srpnja. Kako galicijski službeni list javlja, upravio je nadvojvoda Fridrik na galičkog namjesnika ovo ručno pismo:

Neposredno iza svoga posjeta u herojskim junaštvom naših četa sretno oslobodenom glavnom gradu Lavovu, izvjestio sam Njegovo Veličanstvo o oduševljenom primiću, što mi je ondje u dio palo.

Njegovo Veličanstvo blagoizvolijelo je iza toga upraviti na mene ovaj brzojav:

U velike obradovan oslobođenjem Lavova, zahvaljujem Ti se najsrdačnije na izvještaju, što sam ga primio o držanju lavovskog pučanstva. U patriotskom oduševljenju, koje je nakon izbavljenja ispod neprijateljskog jarma došlo do izražaja, vidim lijep znak za budući uspješni razvoj zemlje. Franjo Josip.

Raduje me, što gornje mogu preuzvišenosti Vašoj saopćiti. — Maršal nadvojvoda Fridrik.

Čestitka našega cara sultanu.

Carigrad, 2. julija. (D. u.) Car Franjo Josip čestitao je sultanu radioperacije koju je sretno podnio i na povoljnom toku bolesti.

Austrijski konzul zapušta Skadar.

Beč, 2. julija. (D. u.) Vodja austro-ugarskog konzulata u Skadru, Haller, koji je bio prisiljen od Crnogoraca nakon zaposjednuća Skadra zapustiti grad, dospio je u Tivat, otkuda kreće u Beč.

Bavarski kralj pruski maršal.

Berlin, 2. julija. (D. u.) Novine javljaju, da je posjetio bavarki kralj poslije povratka iz austro-ugarskog glavnog stana njemačkog cara, koji ga zamoli uz potpuno priznanje junaštva bavarskih četa, da primi dostojanstvo pruskog vrhovnog maršala. Kralj bavarske je radosno ugodio carevoj želji.

Odstup ministarstva Goremkin?

Berlin, 2. julija. (D. u.) Kako javlja „Lokalanzeiger" iz Stockholma odabran je dosadašnji ministar poljodeljstva Krivošajn za ministra-predsjednika. Čini se, da će odstupiti zajedno sa ministrom-predsjednikom Goremkinom i ministar financije Bark i pomoćnik prometnog ministra.

Austrofilski talijanski svećenici.

Basel, 2. julija. (D. u.) Novine javljaju iz Rima o ponovnom uapšenju svećenika, koje sumnjiče da čine propagandu u korist Austro-Ugarske.

Mir i bugarski narod.

Milan, 2. julija. (D. u.) Dopisnik „Corriera della Sera" sastao se sa bugarskim poslanikom u Rimu, koji je izjavio, da su bugarski zahtijevi narodnosni i poznati. Za buduću Europu nužno je spremati mir na novoj podlozi.

Lažna vijest.

Kopenhagen, 2. julija. (D. u.) „Berlinske Tidende" javlja iz Petrograda preko Pariza, da je ruska podmornica potopila u istočnom moru neprijateljski krstaš. Wolfow dopisni ured saznaje od poučenog mjesta, da je ova vijest sasma izmišljena.

Njemački odgovor na notu Amerike.

London, 1. julija. (D. u.) „Timesu" javljaju iz Washingtona: Čuje se, da će njemački odgovor na amerikansku notu biti otposlan koncem buduće sedmice. Amerikanski poklisar javlja službeno, da je sadržaj note vrlo povoljan. Nitko ne očekuje, da će Njemačka odustati od rata sa podmornicama, ali pouzdane vijesti dadu naslućivati, da će Njemačka postaviti prijedlog, kojim će se zajamčiti veću sigurnost za život i vlasništvo Amerikanaca. Osim toga će njemačka vlada još jednom kušati uvjeriti Ameriku, da je rat podmornicama samo protuv mjera proti blokade.

Utisak zauzeća Lavova u Srbiji.

Budapešta, 1. julija. Kako javlja „Az Est" iz Sofije, pripovijedaju putnici, koji su došli iz Srbije, da je zauzeće Lavova tamo učinilo jako mučan utisak i da se Srbi sada boje ponovne ofenzive austro-ugarskih četa.

Italija evakuira Asiago.

Milan, 1. julija. (D. u.) „Avanti" javlja iz Mletaka u jednom dopisu, kojega je cenzura dvije trećine zaplijenila, da je talijanska vojna uprava evakuirala visoravan Asiago i to sedam općina, jer da je narod davao znakove austro-ugarskom topništvu. Broj evakuiranih iznosi 25.000.

Bugarska zahtijeva liniju Enos—Midija.

Milan, 1. julija. „Giornale d'Italia" javlja, da se dogovori izmedju Turske i Bugarske nastavljaju. Bugarska vlada zahtijeva u Carigradu, da joj se ustupi područje do linije Enos—Midija. Car Ferdinand odobrio je sadržaj odgovora.

Ruska vlada se boji mira.

Kopenhagen, 1. julija. Iz Petrograda javljaju: Rok saziva Dume nije jošte ustanovljen. Ipak novine jednoglasno javljaju, da će ista biti naskoro sazvana. Veliki broj u Petrogradu nalazećih se zastupnika se dnevno vijećaju, te se vidi, da je rat potisnuo u pozadinu sve strančarske razmirice. Sve su stranke pripravne, da podupru vladu. Rasprave će u Dumi pokazati, da je puk primio mirno dogodjaje u Galiciji, i da nije izgubio nade u pobjedu (!) svoga oružja, te da Ruska ne smije metnuti mač u korice, dok nije oborila Njemačku (!?). Neka Njemačka ne misli, da Rusija želi mir. „Voss. Ztg."

Saziv Dume.

Genf, 1. julija. Polag vijesti „Timesa" iz Petrograda bit će Duma sazvana u drugoj polovici mjeseca julija.

Odstavka srpskog generala.

Rim, 30. junija. (D. u.) „Tribuna" javlja iz Bara: Srpski general Jovanović, koji je početkom rata preuzeo mjesto vrhovnog poglavice stožera, predao je ostavku, jer se nije uzelo u obzir njegov prijedlog, da se odustane od zaposjednuća Skadra. Srbija hoće na ovaj način svaliti svu krivnju glede zaposjednuća Skadra na Crnu goru. —

Odstup Zographosa.

Atena, 30. junija. „Frankfurter Ztg." javlja: List „Patris" javlja, da će ministar izvanjskih posala, Zographos, odstupiti. Gunaris će privremeno preuzeti njegovo mjesto. Samo bolest kraljeva zapriječila je već do sada njegov odstup.

„Trajno" zaposjednuće Drača po Srbima.

Ženeva, 1. julija. „Herald" javlja: Srbi obavijestiše konzularne zastupnike u Draču, da su trajno zaposjeli grad i luku Drač uključivo albanske obale.

Junačka djela neprijateljskih mornarica!

Carigrad, 1. julija. (D. u.) Kako brzojavljaju iz Smirne, pucao je prekjučer engleski brod na Ilidže u Edremidskom zaljevu. Žrtava nije bilo. Tri su tvornice pogodjene. U predvečerje izpalio je francuski brod 70 granata na hotel, koji se nalazi u blizini tog mjesta. Prekjučer je bombardirao engleski brod tipa „Hussar" varoš Česme. Akoprem bi ispaljeno 500 granata, oštećene su samo nekoje zgrade. Kuća grčkog patrijarhe je uništena.

Progoni Njemaca u Moskvi.

Stockholm, 1. julija. (D. u.) O izgredima protiv Njemaca u Moskvi, koje je prama vijesti „Svenska Dagbladeta" označio knez Jusupov kao razbludnu uskrsnu noć, saznaje se još, da nisu htjele moskovske čete pucati na puk i da su morali pozvati vojništvo iz drugih posada. Kažu da je posljedica dogodjaja u Moskvi odgodjenje već odlučenog saziva drugog razreda narodnog ustanka.

Golemi gubici Engleza u Dardanelima.

London, 2. julija. (D. u.) U donjoj kući izjavio je prvi ministar, da su iznašali engleski gubici u Dardanelima do 31. maja na mrtvima, ranjenicima i nestalima 1722 časnika i 37.244 momaka.

Potopljeni brodovi.

London, 2. julija. (D. u.) Engleski poštanski parobrod „Armenian" bio je potopljen po njemačkoj podmornici na Cornvallskoj obali. Momčad čini se, je spašena.

London, 2. julija. (D. u.) Norveski bark „Thistlebank", kreat sa pšenicom, bio je torpedovan kod Fastnesta. Dio je momčadi spašen.

Državni zajam Danske.

Kopenhagen, 1. julija. (D. u.) Ministar financija predložio je narodom vijeću zakonsku osnovu, prama kojoj će se izdati 5% državni zajam u iznosu od 60 milijuna kruna.

Ministarstvo municije u Engleskoj.

London, 2. julija. (D. u.) Donja kuća prihvatila je zakon, da se ima ustanoviti ministarstvo za municiju.

(Moderan rat ne ovisi samo od junaštva naroda već i od organizacije države, koja vodi rat. Naši su neprijatelji uvidjeli, da ne mogu takmiti ni na tom polju s nama i našom saveznicom i sada teže za tim, kako bi u tome nama bili ravni. Ure.)

Demonstracije protiv pape.

Münchenska „Abendzeitung" donosi pismo iz Rima, u kojem im dopisnik medu ostalim piše. Golem se mnoštvo ljudi obuklo u svećeničko i fratarsko ruho, pa je prolazilo glavnim ulicama grada Rima, vičući i agitirajući, neka bi narod otpao od pape i neka bi izabrao drugoga papu, koji ne bi bio „orudje luteranskoga njemačkoga cara". Rulja je vikala, da je Benedikt XV. podmićen iz Berlina. Vatikan je opkoljen stražom ali tako slabom, da je osoba sv. Oca i njegove okolice slabo zaštićena, pa se množe savjeti, da Papa ostavi Rim. Narodu se dijele brošure, većinom pisane francuski, koje su pune pogrda na Papu.

Zašto mrzi Grčka Italiju.

Atenski „L'Economiste d'Orient" donosi odulji uvodnik, gdje raspravlja o ulozi, što je Italija ima u sadanjem sviet-

skom ratu, pa veli medju ostalim: Evropa ne shvaća, zašto mi, koji volimo trojni sporazum, mrzimo Italiju. Pa ipak je jasno zašto! Italija je do sada u svemu, što je radila, pokazivala, da mrzi Grčku, pa radi čega bismo mi volili Italiju? Člančić nabraja čitavi niz nepravda, što ih je Italija nanijela Grčkoj. Osobito se ističe, kako Italija gazi Grčka prava na Dodekanezu, premda su ta prava zajamčena medjunarodnim ugovorima. Italija hoće sjeverni Epir otkinuti od matere domovine, hoće zaposjesti Valonu, a to bi bio početak osvajanja Albanije! Italija hoće otok Hios samo za to, da dobije put u grčku Malu Aziju. Nastojanja su Italije — završava članak, — i odviše jasna i prozirna. Bude li pak Italija nastojala, da poveća svoj teritorij silom i na štetu Grčke, onda ne znade, da će u toj Grčkoj vazda imati krvnog neprijatelja.

Značajne pojave.

U novinama se čita:

Iza kulisa mora da se zbiva nešto izvanredno važna.

držalo se u ruskom glavnom stanu rusko krunsko vijeće u prisuću cara, generalisimusa, te svih ruskih ministara. Suhomlinov odstupa, Nikolaj Nikolajević odilazi na „dopust", srpska službena „Samouprava" otvoreno piše, da se srpski vojnik nema više za što da se bori, a prostodušni i iskreni crnogorski vojnik kliče, odilazeći s naše fronte, našim četama: „Sbogom Igumane, mi odilazimo u Albaniju..." To su činjenice, koje nukaju na razmišljanje... Čini se, da ćemo za malo dana doživjeti jednu ogromnu, za nas veselu senzaciju. Ako svi znaci ne varaju, moglo bi isto tako iznenadno, kao što je došlo do rata, doći i do mira. Ne bi to bio mir sa svim našim i njemačkim neprijateljima; radilo bi se dakako u najboljem slučaju samo o miru izmedu Monarhije, Njemačke, Rusije, Srbije i Crne Gore, na koji bi onda odmah pristale Turska te Francuska. Rat i Englezima nastavio. Ti bi kramari onda platili račun svjetskoga rata. Takvo bi pak riješenje s veseljem pozdravio cijeli svijet. Talijane i Engleze već spopada strah. Salandra se već uputio u glavni stan talijanske vojske, a i Greya već pozivaju da se vrati na svoje mjesto i tako sam pojede svoju kašu...

*
* *

„Herald" javlja iz Rima: Italija je protiv zaposjednuća Albanije po Crnoj Gori podignula ozbiljan protest u Nišu i na Cetinju.

*
* *

Italija se je razljutila radi zaposjednuća Skadra po Crnogorcima. Listovi ne kušaju, da sakriju ovu srdžbu. Nota Crne gore saveznicima kuša doduše opravdavati to, pa svaljuje krivnju za svoj postupak na Austro-Ugarsku. Unatoč tomu označuju listovi ovaj postupak Crne gore nečuvenim i donašaju proteste. Dogadaj je u Albaniji označuje štampa veoma ozbiljnima, te vele, da je svojevoljni postupak kralja Nikole bio najteže razočaranje posljednjih dana.

*
* *

Crnogorski kralj Nikola izjavio je, da Crna Gora ne će Albanije ni uz koje prilike pustiti iz ruke.

*
* *

U „Courantu" izriče nizozemski general Schneider mišljenje, da su se talijanske navale na Soči, kao i na koruškoj granici potpuno izjalovile, te da talijanska intervencija ne će imati nikakva upliva na svjetski rat. Možda nije neopravdana tvrdnja o nedostacima talijanske organizacije i spreme. Dok je monarhija u posjedu Plave, Gorice i Tolmina, ne može biti ni govora o napredovanju prema Trstu. Nije medjutim isključeno, da će se mjesto osvojenja Trsta po Italiji dogoditi osvojenje Mletaka po monarhiji.

Razne vijesti.

Čitateljima na znanje. **Budući broj „Hrvatskog Lista" izaći će u ponedjeljak poslije podne.**

Uredovni satovi na kotarskom poglavarstvu u Puli. Kao dodatak okružnice od 8. svibnja o. g. Allg. 2709/5-11., daje se na znanje, da se uvadjaju uredovni satovi i kod redarstvenog odjela c. kr. kotarskog poglavarstva za vrijeme od 5. srpnja do 1. listopada od 8 sati u jutro do 2 sata popodne. Za vrijeme popodnevno kaošto i u večer nastupa za osobito silne poslove obična ograničena služba inšpekcije.

Zarobljen. Sin c. i kr. nadposlovodje Srečka Gotiča, Albin, c. i kr. poručnik posade Przemysla, nalazi se u ropstvu u Atkarsku, guberniji Saratow u Rusiji.

Grof Attems i lička željeznica. C. kr. dalmatinski namjesnik grof Attems obaći će ovih dana radnje ličke željeznice, da vidi, dokle se je doprlo sa radnjama. Onda će se pospješiti gradnja dalmatinske pruge, koja teče od Knina do Pribudića.

Društvo „Dalmatia". Paroplovno je društvo „Dalmatia" radi vanrednih prilika i da dodje u susret općinstvu, premjestilo upravu iz Trsta na Rijeku. U Trstu je ostao glavni ravnatelj g. Sarić.

Orihi, traži otca i majku. Obavijest neka se šalje na upravu „Hrvatski list" pod brojem 1404.

Molba uprave. „Hrvatski List" razposlasmo na ogled raznim ličnostima priloživši istodobno položnice nakladne tiskare u svrhu predplate, koja iznaša mjesečno 2 K 40 h, a tromjesečno 6 kruna. Tko neželi primati „Hrvatski List" neka ga jednostavno povrati pod istom pasicom. Onomu naslovniku, koji nebi list povratio, odnosno priposlao do 10. sprnja predplatu, biti će list ustavljen. Naglasujemo, da će „Hrvatski List" izlaziti redovito samo na dvije stranice, po potrebi i na četiri.

Istodobno umoljavamo, da se „Hrvatski List" u krugu znanaca širi.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

(Nastavak.)

Prvi pokušaj dobiti plijen.

Paralelno sa ovim pregovorima o pitanju neutraliteta započela je jedna akcija Italije, koja se javila već 25. srpnja, a koja je kako već gore spomenuto, išla za tim, da pozivom na članak 7. savezničkog ugovora o trojnomu savezu osjegura Italiji za slučaj zaposjednuća srpskoga područja po austro-ugarskim četama pravo zahtijevati kompenzacije. I sama povjest, kako je došlo do ovoga članka, a i sam tekst njegov jasno pokazuju, da se ove odredbe jedino i samo tiču slučaja, ako bi monarkija zaposjela tursko područje. Taj je članak na želju Italije metnut u ugovor godine 1887., dakle u vrijeme, kad su kompaciscenti za cijelo htjeli da urede samo buduću sudbinu Turske i njezinoga područja. Bez svake je sumnje, da su ova utanačenja učinjena, kako bi se spriječilo, da u slučaju, da se ukaže nemogućnost uzdržati turski posjed u Evropi, kako su to u prvom redu saveznici željeli, ne bi interesi jednog od obiju dijelova jednostrano ili bez jednakopravnog obzira na drugoga bili zapostavljeni.

Na druga područja, koja nisu podpadala pod Tursku, na balkanskom poluotoku tada se još nije ni mislilo. To se vidi takodjer iz teksta posve jasno, a taj je od godine 1887. ostao nepromijenjen, pa se iz njega može razabirati, da se pod tim člankom razumjevaju turska obalna područja u Jadranskome moru i u Egejskome moru a nikako grčke ili crnogorske obale.

Posvema opravdano zauzela je dakle austro-ugarska vlada stajalište, da se članak 7. ne može primjeniti na slučaj jednoga konflikta sa Srbijom i eventualnog zaposjednuća srpskoga područja. Zato se austro-ugarska vlada nije držala obvezanom, da ishodi sebi od Italije na neki način dozvolu, prije nego što poduzne svoj diplomatski korak u Beogradu, koji još nije značio rat, sve ako je mogao i dovesti do njega. Protivno stajalište zastupala je Italija, koja je kako je spomenuto uzela za izliku, da fali predhodni sporazum, Ugarska na svoj način tumačila, a to je Italija učinila zato, da se osloboditi dužnosti svoje kooperacije, s druge opet strane je baš na temelju ovih svojih interpretacija u Beču zatražila, da se udovolji njezinim načelnim kompenzacijonim zahtjevima za slučaj okupacije srpskoga teritorija po Austro-Ugarskoj.

Pregovori.

O potonjem ovom pitanju vodili su se izmedju oba kabineta u prijateljskom tonu odulji pregovori, u kojima je sudjelovala i njemačka vlada. Tijek se ovih pour-parlera ne će ovdje na tanko raspredati, jer je dovoljno utvrditi, da je Austro-Ugarska konačno obzirom na neutralnost, ali inače posve prijateljsko držanje Italije, a htijući joj podati dokaz lojalnoga susretanja, priznala talijansko shvaćanje članka 7., izjavila se spremnom, da će za slučaj privremenog ili definitivnog zaposjednuća jednog područja, koje leži na Balkanu, pregovarati sa Italijom o kompenzacijnom pitanju. Na ovu se izjavu, koja je dne 25. kolovoza predana u Rimu, zahvalio marchese di San Giuliano, pa je držao gledom na tadanju ratnu situaciju, da bi bilo preuranjeno, da se pitanje eventualnih kompenzacija pretrese.

Prvo vjerolomstvo.

Na taj su način pregovori izmedju bečkoga i rimskoga kabineta glede načelne strane njihovog uzajamnog odnošaja bili predbježno dokrajčeni. Slijedeće je mjesece Italija posvećivala u prvom redu izgradjivanju i ojačanju svojih vojnih sila. U isti je čas započela jedna akcija Italije, koja je išla za sticanjem teritorijalnih uporišta s onu stranu Jadrana u Albaniji, i koja s početka jako oprezno tapkajući, kasnije zadobila takav opseg, kakvim je stepenom napredovala vojna sprema Italije. I kad je sve očitije postajalo, da svjetski rat ne će dovesti do brze pobjede jedne ili druge grupe, već do dugotrajnog i otpornog boja, ma da je ovaj postupak Italije nije bio u skladu ni sa utanačenjem od godine 1900 i 1901, a ni sa formalnim izjavama, koje su izrečene početkom mjeseca kolovoza 1914. u Beču, ipak Austro-Ugarska nije prigovarala, a to tim više, što je Italija svaku posebnu provizornu mjeru u Beču notificirala, naglasujući vazda, da se drži londonskih zaključaka i da priznaje valjanost ovoga akorda.

„Sacro egoismo".

Nu doskora postalo je jasno, da sebične osnove Italije nisu iscrpljene time, da se zasjedne na „altri spondi." Veliko i strastveno uzbudjenje zahvatilo je čitavu zemlju, a teza apsolutne neutralnosti morala je da učini mjesta budnoj i oružanoj neutralnosti, a kasnije upravo ciničkoj frazi o „svetom egoizmu." Potajno od vlade, a javno od agenata ententnih vlasti unapredjen i poduprt, razvio se na tlu irredentističkih radikalnih i republikanskih lozinka jedan pokret, koji je na svoju zastavu bez obzira na vjeru i zadanu riječ napisao: Združenje talijanskih područja monarhije sa Italijom, a pristaše su toga udruženja u štampi, na ulici i u javnim skupštinama sve strastvenije stavljali zahtjev, da Italija u ovome ratu stane na stranu ententnih vlasti.

(Nastavak slijedi.)

Ne smiješ nositi na sebi talijanske znakove kao nakit, na pr. peterožarnu zvijezdu i slično.

* * *

Na lijevoj ruci moraš nositi vezanku (vrpcu).

* * *

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

Vikanje (halabučenje) i pjevanje je zabranjeno.

* * *

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

* * *

Poslije 10 sati na večer ne smiješ na ulicu, ako nemaš posebne dozvole.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštarske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, dne 5. srpnja 1915. | Broj 4.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 3. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji prodiru savezničke čete proganjajuć istočno Haliča i preko Narajovke, te navaljuju u savezu s ovima sjeverno na visine istočno Jančina sa uspjehom. Na Bugu je položaj nepromijenjen. Izmedju Visle i Buga prodiru neprestano savezničke čete uz žestoke borbe. Zamošku cestu zauzeli smo jurišem. Istočno odavle bačeni su Rusi svuda preko nizine potoka Pora. Nizina je u našim rukama, te je prelaz preko potoka na više mjesta pridobljen. Istočno Krasnika — za kojega se još borimo — zauzeli smo Stuzianku. Istotako zauzeli smo na juriš mjesto Visnicu zapadno od Krasnika. I ovdje je neprijatelj posvuda odbijen na južnoj strani Visnice i sjeverno potoka već iz nekih pozicija izbačen. Na potoku Poru i kod Krasnika zarobili smo jučer 4800 Rusa i zaplijenili tri strojne puške. Zapadno Visle traje topovska paljba.

Talijansko bojište.

Jučerašnji dan donio je Talijanima novi poraz na fronti u Primorju. Nakon uzaludnih juriša kod Zagrada i Pelazza započela je na večer ponovna navala sa najmanje dvije divizije pješadije na odsječak visoravni Doberdoba, od Pelazza do brežuljka Kosića. Naše za boj oduševljene čete odbile su kao uvijek neprijatelja posvuda. Neprijateljski gubici bili su i jučer teški. Proti goričkoj mosnoj utvrdi i jugozapadno Sabotina naperene navale bile su takodjer krvavo odbijene. Na granici Koruške bila je zadnjih dana borba o veliki Pal istočno klanca Plöckena. Brijeg je konačno ostao u našem posjedu. U pograničnom području Tirola bile su mjestimice topovske borbe.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Beč, 3. julija, opodne. (D. u.) U bici kod Krasnika i Zamošća napreduje uspješno prodiranje savezničkih četa; više važnih uporišta ruske obrane osvojili smo već jurišem. Ruske čete, koje su bile odbačene na dolnjoj Gnilalipi, proganja Lisingenova vojska. Na Dnjestru vlada mir.

Na talijanskom bojištu opet smo odbili proti Soči naperenu talijansku navalu uz jako teške gubitke za neprijatelja.

Beč, 4. julija (D. u.) Službeno se javlja.

Rusko bojište.

Rusi, koji su jučer sa jakim silama odoljevali u istočnoj Galiciji izmedju Narajovke i Zlotelipe, kao što i u sjeverno priključenim odsjecima, bili su napadnuti od savezničkih četa i odbiti nakon mnogostruke borbe na čitavoj fronti proti Zlotalipi. Zarobili smo 3000 momaka i zaplijenili više strojnih pušaka. Istotako uzmiče neprijatelj u okolici Przemislana i Glinianija prama istoku. Na Bugu se položaj nije promijenio. U ruskoj Poljskoj došlo je na više odsjeka fronte do žestokih borbi, jer su prešli Rusi pomoću pojačanja na protunavale. Svi ovi pokušaji, osvojiti si opet izgubljeno tlo, izjalovili su se posve. Jedan sam naš zbor odbio je krvavo pet juriša neprijatelja. Na potoku Poru i na Viznici traju borbe. Na objema stranama Stolzianka prodrle su naše čete u frontalnoj širini od više kilometara u glavnu poziciju neprijatelja i suzbiše ga uz teške gubitke. Uz to smo zarobili više od 1000 momaka i zaplijenili 3 strojne puške i tri topa. Visine sjeverno od Krasnika zauzeli smo u veoma teškom boju.

Talijansko bojište.

Talijani naprezali su se ponovno i jučer, da se ustale na rubu visoravni od Doberdoba. Nakon što su sav dan pucali na odsjek od Redipulje teškim topovima, poduzeli su poslije podne ovdje navalu, najmanje četiri pukovnije, tako da je došlo do žestokih bojeva na malu udaljenost. Protunavala odvažnih branioca bacila je napokon neprijatelja sa visina. Pokušaji neprijatelja, da se približi našim pozicijama kod Voičah, zapadno od Tolmina, i u području južno od Krna, ugušene su već u klici. Alpinci, koji poduzeše na ovom mjestu provalu na jedno naše uporište, odbačeni su nakon žestokog boja na šake. Gubici neprijatelja su opet posvuda jako teški.

Talijanska torpedovka „17 OS" uništena je u sjevernom Jadranskom moru dne 2. julija navečer.

Srpsko-crnogorsko bojište.

Na ovom bojištu vršili su se samo pojedini okršaji.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 3. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Odbili smo francuske navale sjeverozapadno Soucheza i kod Epargeza. Na glavici Hilsena prekjučer osvojene utvrde neprijatelj je opet pridobio.

Istočno bojište.

Njemačke čete dospjele su na Bug niz Kamionku-Strulinovu kao što na više mjesta ispod Krilova. I u odsjeku Visnice izmedju Krasnika i ušća ustalile su se njemačke čete na sjevernoj obali rijeke. Odbijena je ruska protunavala jugozapadno Radoma.

Jugoistočno bojište.

Dio naših lakih brodova u istočnom moru namjerio se izmedju Gotlanda i Windana na ruske oklopne krštaše. U toku razvitih pojedinih okršaja, morao se ratni brod „Albatross" iza dvosatne teške borbe protiv četiri oklopna krstaša, koji su bombardovanjem nastavili i unutar švedskih teritorijalnih voda uslijed toga, što je bio mnogo puta pogodjen u potapljajućem stanju doći na kraj kod Oestergarna na Gotlandu. Na brodu je 21 mrtvih i 27 ranjenih, koje su švedske oblasti primile na čovječan način.

Vrhovna vojna uprava.

Berlin, 4. julija (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

U Argonama nastaviše naše čete ofenzivu. Plijen je znatno narasao i iznaša za prva dva dana julija 2556 zarobljenika, 25 strojnih puški, 72 bacala laguma i jedan samokresni top. Na visinama Maasc opetovao je neprijatelj usprkos svih neuspjeha četiri puta pokušaje, da na novo osvoji izgubljene pozicije kod Les Epargesa. Navale su glatko odbijene.

Njemačka su ljetala bacila bombe na tvrdjavu Landguari kod Harwicha i na englesku flotilju razarača, te napali utvrdjeni Nancy, željezničke naprave od Dombaslea i zapornu tvrdjavu Remirémont.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 3. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Južno Seddilbara potpunoma su odbijene neprijateljske navale, koje su bile poduzete nakon velikih trodnevnih priprava. Neprijatelj je bio protjeran uz nove znatne gubitke u stare pozicije. Naše prama morskoj užini naprijed postavljene baterije pucale su na neprijateljski tabor, ušutkale neprijateljsku bateriju, uništile neprijateljsku haubicu (Haubitze), te usmrtile stanoviti broj momaka.

Carigrad, 4. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Južno Seddilbara troši neprijatelj — da zapriječi naše pripreme za navalu na njegovo lijevo krilo — mnogo municije bez uspješno. U centrumu vlada razmjerno mir. Naše anatolske baterije otvoriše žestoku vatru proti prevoznim brodovima, koji bi imali iskrcati pojačanja kod Seddilbara. Neprijatelj je odustao od iskrcanja te se povukao uz golemi gubitak. Iste su baterije uspješno bombardirale neprijateljski logor kod Seedilbara i Takeburna.

Značajna izjava našeg prijestolonasljednika.

Berlin 4. julija. (D. u.) Roche, dopisnik amerikanskih novina u austro-ugarskom glavnom stanu, objelodanjuje pogovor sa nadvojvodom prijestolonasljednikom Karlom-Franjom-Josipom. Nadvojvoda je izjavio, da je Austro-Ugarska sasma nevina, da bi bila željela ili težila da izazove ovaj svjetski rat. Prvobitni korak protiv Srbije bio je postao potrebit, da se uguši agitacija, koja je državi otela opće obljubljenog prijestolonasljednika. Neka bi se Amerika postavila na mjesto Austro-Ugarske i sudila o tome, kakovu bi ona zadovoljštinu zahtijevala u sličnim okolnostima. Da se pustilo monarhiju neka ona sama sa Srbijom vodi pregovore, rata ne bi bilo. Prijestolonasljednik može jasno izreći osvjedočenje, da Austro-Ugarska i Njemačka danas vode rat za obranu, te su se više godina borile da ga uklone i zapriječe. Ujedno je prijestolonasljednik konstatirao sa veseljem, da je ovaj rat pokazao potpunu slogu države i duboko usadjenu vjernost sviju naroda. One, koji naše narode poznadu, nije ova vjernost presenetila ali je presenetila one, koji su na protivno račnnali. Nadvojvoda je konačno ustanovio potpunu suglasnost i slogu izmedju Monarhije i Njemačke u svim pitanjima vodjenja rata. To će ustrajati, dok ne bude postignut naš cilj, naime: trajan i častan mir.

Odlikovanje.

Beč, 3. julija (D. u.) (Wiener Zeitung.) Njegovo Veličanstvo podijelilo je linijskom kapetanu Rudolfu Singule u znak hrabrog vodjenja podmornice „U 4" prosto od takse red željezne krune 3. razreda sa ratnom dekoracijom.

Položaj crnogorske vojske.

London, 3. julija. (Havas.) Predjašnji crnogorski ministar-predsjednik Radović izjavio je, da se nalazi Crna gora u dobrom vojničkom položaju. Vojska broji okolo 50.000 momaka.

520.000 Rusa zarobljeno u dva mjeseca.

Berlin, 3. julija. „Vossische Zeitung" javlja: Prama službenim vijestima iznaša ukupni plijen mjeseca maja 1000 časnika i 300.000 momaka a plijen mjeseca junija 642 časnika i 219.600 vojnika. Broj zarobljenih Rusa u zadnjim dvijema mjesecima iznaša dakle zaokruženo 1640 časnika i 520.000 momaka.

Sultanovo zdravlje.

Carigrad, 4. julija. (D. u.) Jučerašnji buletin javlja, da je Sultanov zdravstveni položaj izvrstan.

Sofijski Exarh umro.

Sofija, 4. jujija. (D. u.) Jučer je preminuo Exarh Josip.

Atentat na bankira Pierpont Morgana.

Newjork, 4. julija. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja: Na bankiru Pierpont Morganu učinjen je atentat. Uapšeni atentator pucao je dva puta. Jedno tane probilo je ruku i pogodilo prsa, a drugo tane udarilo je u stegno.

Potopljeni engleski parobrodi.

London, 2. julija. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja iz Westhartlepool, da je na irskoj obali potopljen od jedne podmornice engleski parobrod „Wellbury" koji je bio krcat sladorom. Momčad se spasila.

London, 4. julija. (D. u.) Engleski parobrod „Richmoud" bio je u kanalu potopljen. Momčad je iskrcana u Plymouthu.

London, 4. julija. (D. u.) Engleski parobrodi „Caucasian", „Inglemooer" i „Weiibury" bili su potopljeni od podmornica. Momčad je spašena. Engleska škuna „Tower" bila je torpedovana.

Bugarska mobilizira?

Rim, 3. julija. (Stefani.) „Tribuna" saznaje, da je poslalo bugarsko poslaništvo u Rimu okružnicu Bugarima, koji se nalaze u Rimu te su obvezani na vojničku službu, da budu svaki trenutak spremni na odlazak u domovinu.

Sjedinjene države i rat njemačkih podmornica.

Newjork, 3. julija. Prama vijesti „Associatee Presse" iz Washingtona od 29. junija priopćuje sada amerikanska vlada njemačkom pomorskom uredu amerikanskim poklisarstvom odlazak svakog putničkog parobroda, po prilici i vrijeme plovitbe kroz ratnu zonu te odredbe, da ne bi zapovjednici njemačkih podmornica zamijenili amerikanske i engleske parobrode.

Sjedinjene države i Mexiko.

Berlin, 3. julija. „Vossische Zeitung" javlja iz Rotterdama, da je Wilson odlučio, riješiti mexikansko pitanje energičnom akcijom. Wilson je obavijestio već sve vodje ratujuće stranke, da će učiniti Sjedinjene države red u Mexiku, ako budu oštećeni njezini interesi ili ako ne bude obezbijedjen život tudjih državljana u Mexiku.

Politički položaj na Balkanu.

Berner „Bund" piše: U doba, kad se ne zna ništa stalnoga o držanju neutralnih vlasti na Balkanu, za vrijeme dogovora izmedju skupina velevlasti i pojedinih državica na južnom poluotoku, prešli su Crnogorci bez rasprava i bez daljnjih upita na albansko područje i zaposjednuše zemlju, koju su jim uskratile pred dvije godine velevlasti. Usprkos svih albanskih

nacrta ušli su Crnogorci u Skadar i zaposjeli su primorski grad Sveti Ivan Meduanski. Kao Srbi tako tvrde i Crnogorci, da nema njihovo prodiranje agresivnog značenja. Oni hoce tobože samo zaposjednuti stanovite strateške točke, da se obrane albanskih napadaja, dok je istina, da smatraju Crnogorci trenutak ugodnim, da si uzmu ono, što se njim prohtjelo. Oni žele ne samo vojničko zaposjednuće već i aneksiju osvojenih zemalja. To jim je svakako važnije od težnja, da oslobode sile za glavno ratište, kako su to jur naglasili u svojoj noti.

Govorilo se puno o potrebnom miru Srbije, ali srbska vlada odlučno niječe sve ove glasine i neumorno naglasuje vijernost i odanost trojnom sporazumu — da li i četvornom sporazumu? To je najteže pitanje, koje je pokrenula Italija, kad je stupila u rat.

I u Grčkoj očekuje se za kratko odluku. Venizelos stoji još postrance, te prima novinare iz sviju tabora. U glavnom zanimaju se novinari, da li će ostati dosljedan u svojoj politici, kad bi ponovno preuzeo vladu. Ali Venizelos, stara lisica, neće da otkrije karte. Ipak se je izrazio napram političkom prijatelju iz Šparte, Kalumvakisu, kako javlja „Berliner Tagblatt“, da ne bi mogao sada voditi istu politiku, kao prije, jer da su se političke prilike promijenile. Danas je Grčka sasma osamljena. Nema prijatelja na svijetu.

Poradi nedosljednosti izmedju riječi i činâ ministarstvo je Gunarisovo ozlovoljilo sile trojnog sporazuma. „Dok sam bio ja na vladi — izjavio se Venizelos — ove su vlasti službeno izjavljale, da nemaju namjere prisiliti Grčku na kompenzacije za Bugarsku. Sada obećavaju već Bugarskoj istočnu Makedoniju, jer je ova u našem posjedu, ali moramo biti spremni za rat sa Bugarskom. Za ovaj rat moramo biti novčano i vojnički pripravni. Krivnja je u tome, da smo sada sasma izolirani, i da nam vlasti trojnog sporazuma nisu više sklone“.

Iz toga se razabire, kako zamršene su političke prilike na Balkanu.

Narodni blagdan.

Danas slavimo blagdan svete braće Ćirila i Metoda. Prijašnjih smo se godina svikolici sastajali na Družbinim zabavama, te je svaki uznastojao, da prema svojim silama daruje Družbu. Ni prošle ni ove godine toga ne činimo, a niti ne smijemo misliti na zabave. Ipak koji smo kod kuće ostali, dužnost nam je, da se danas sjetimo naše Družbe. Ravnateljstvo se je i ove godine kao obično obratilo na sve Hrvate, da se ju prigodom narodnog blagdana sjete. Pozivljemo i mi sve, da to prama svojim silama učine. Ako je itko zvan, da našu Družbu pomogne, to smo svakako mi u Puli, jer su njezine škole, mnogo, vrlo mnogo doprinijele osviještenju našeg naroda u ovom gradu.

Na koncu svog proglasa zaključuje Ravnateljstvo Družbe ovako:

„Doći će dan, kad će nam biti moguće, da našemu narodu na dugo i široko prikažemo potežkoće, što smo ih morali svladati u prvim mjesecima pošto je buknuo rat. Najviše smo poticaje našli u plemenitim družtvima „Ljudevitu Gaju“ na Rieci, „Bratovštini hrvatskih ljudi“ u Kastvu i Malološinjskoj posujilnici, a najviše podpore i pomoći u bratskom družtvu „Hrvatskoj Narodnoj Straži“ u Zagrebu i nekim njezinim podružnicama. A i u narodu, sve onako težko prokušanom, našli smo liepa odziva, što pokazuju naše redovite objave prinosa. Prihvaćamo ovu zgodu, da svima, svima, najsrdačnije i najtoplije zahvalimo.

Još koji dan i u družbinim će se školama zaključiti obuka. Ali naša se Družba priprema već i za iduću školsku godinu. U njoj je utjelovljena volja hrvatskoga naroda, da Istra bude i ostane hrvatska i za to mora ona, da do kraja izvrši svoju dužnost. To traži njezina svrha, njezin ponos i tradicije njena 22-godišnjeg rada, to traži naš ubogi narod u Istri, a traži to i njegovo i naše ugroženo ime.

Braćo! Težko nam je u ovim mučnim danima kucati na vaša vrata, ali mi to činimo, jer znamo, da nas iza njih čeka vaša ljubav. Dan 5. srpnja ovdje je! Proslavite ga spomenom na našu Družbu! Pomozite nam, da prevalimo još onaj komad puta, što nam ga je sudbina odredila!

Slijete se Istre, hrvatske Istre!“

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

Iz Gorice.

U „Slovenskom Narodu“ od 3. o. mj. čitamo zanimivo pismo iz Gorice iz koga vadimo samo nekoje stvari:

Po Gorici šeću ljudi, kako da se ništa ne dogadja, akoprem njim nad glavama zuje granate sa svojim stereotipnim „u-u-u“ i šrapneli sa svojim „zi-i-i-i“.

Djećad sakuplja komadiće granata, te ih prodaje komadić po 20 h, a dok je još vruća, komadić po 40 h.

Časnici hvale hladnokrvnost puka, na koji sve to ništa ne upliva. Seljaci rade na svojim poljima „izmedju obiju fronta, te se ni ne brine za grozu, što im šumi nad glavama. Štandreški slovenski seljak usrijed tuče šrapnela okopava svoj krumpir, i bere rani posulj u možnjama“.

U Gorici kruh stoji 4 K kilogram, jaja su po 20 h, govedina, zadnji dio, po 5·20 K, slador 1·40—1·60 K, mlijeko litar po 72—80 h, sirovo maslo po 8 K, mast po 12 K, ali sada se masla i masti uopće niti ne dobije više. Praskve su po 2 K kg, trešnje po 1 K kg, pasulj po 36—40 h, grah po 60 h. Najgore je za gorivo, koje pomanjkava. Petroleja ne možeš kupiti, a svijeće su jako poskupile.

Razne vijesti.

Junačka smrt. Najstariji sin, Eduarda Dolenca, veleposjednika gospoštine Orehek kod Postojne, c. kr. poštemeštra u Trstu, pričuvni poručnik poljske topničke regimente, Matej Hinko Dolenc, pao je prigodom uspješnih bitaka u južnoj Galiciji. Mladi se junak hrabro borio već od početka rata, te je bio odlikovan kolajnom za hrabrost i vojničkim zaslužnim križem 3. razreda sa ratnom dekoracijom. Fregatni kapetan, Anton Dolenc, poklonio je iznos od 100 k za udove i siročad poginulih junaka, da tako počasti junačku smrt u ratu poginulog mu nećaka.

Rasprodaja raznih predmeta kod podružnice crvenog križa. Od danas unaprijed prodavaju se od 3—11 ujutro i od 3—5 sata navečer družtvenim prostorijama ovdješnje podružnice crvenoga križa (Sv. Polikarpo br. 20-a) više predmeta razne vrsti, što su ih darovale milostive gospodje članice ili drugi dobročinitelji. Pošto utržak ovih predmeta ide u korist crvenog križa i ratne opskrbe, umoljava se za čim veći posjet.

Zelene legitimacije. Da se zapriječi zloporaba imadu zapovjedništva, oblasti i uredi držati u očevidnosti vlasnike zelenih legitimacija i u slučaju gubitka prigodom zatraženja duplikata zelene legitimacije priopćiti tvrdjavnom komesaru broj nestale legitimacije.

Zabrana izvoza vina. Odsada unaprijed zabranjen je izvoz vina iz područja tvrdjave Pula, t. j. iz političnog kotara Pule i područja Rovinja. Prekršitelji bit će najstrože kažnjeni.

Opskrba Pule živežem. Doznajemo, da se ide za tim, kako bi puljska općina preuzela u svoje ruke svu skrb za opskrbljivanje gradjanstva potrebitim živežem. Jako je to hvalevrijedno od aprovizocijonog odbora, te će narod morati biti haran istomu radi posvećene mu brige.

†Primanje zalihe živeža evakuiranih. C. kr. tvrdjavni komesar pozivlje sve one osobe, kojima je što poznato o zalihama hrane evakuiranih osoba u zasebnim stanovima, da to prijave općinskom uredu, pošto već danas popodne započima primanje zaliha od evakuiranih zapuštene hrane.

Nagrada za napšenje pobjeglih zarobljenika. Tko prijavi redarstvenim ili vojničkim oblastima podatke, prama kojima je moguće napšiti zarobjenike bjegunce ili tko ove sam ulovi, dobit će nagradu od 10-25 K. Nagradu isplatit će ono vojničko zapovjedništvo, kamo dotični bjegunac pripada po svojoj uvidjavnosti.

Isključen je kod toga pravni put.

Dobrovoljni prinosi.

Naša uprava je primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U slavu pobjede našeg oružja te u počast Narodnog blagdana sabraše hrvatski i slovenski potčasnici c. i kr. mornarice na S. M. S. „Arpad“-u . K 34·—

Gospar Niko Mardešić dariva u počast Narodnog blagdana . „ 20·—

U istu svrhu dodaje N. N. . . . „ 6·—

Ukupno . . . . K 60·—

Prije izkazano . . . „ 40·—

Sveukupno . . . K 100·—

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

(Nastavak.)

Izdajica Sonnino.

Da su iste tendencije odredjivale i službenu politiku Italije, pokazalo se tek onda jasno, kad je uprava izvanjih političkih posala nakon smrti marchesa di San Giuliana početkom mjeseca studenoga prešla u ruke baruna Sonnina. Time je razvitak dogodjaja u Italiji stupio u drugu fazu, u kojoj je dominantna misao bila: odluka, da se bez obzira na savezničke dužnosti, ili bez obzira na ćudoredje iskoristi zgodni čas, kad će oba saveznika biti zaposleni u teškim borbama sa svojim moćnim protivnicima, a u svrhu, da se iznudi od Austro-Ugarske odstupanje južnih krajeva, koje nastavaju talijanski suplemenici, ili opet za slučaj nužde silom ih oteti. Prvi ovakav korak poduzeo je rimski kabinet, kad je po svojem poklisaru u Beču dne 11. prosinca uz vrlo jasnu akcentuaciju „nacijonalnih aspiracija“ dao zastupati stajalište, da uslijed naših vojnih operacija na srpskom području Italija imade na temelju članka 7. ugovora o trojnom savezu pravo na kompenzacije.

Još očitije objavila je Italija svoje namjere jedan mjesec kasnije, kad je formalno upitala, bili Austro-Ugarska bila voljna cesiju djelomičnog svog područja uzeti kao bazu za pregovore glede kompenzacija, koje bi se Italiji imale u smislu članka 7. podati. Od silnih i bezbrojnih argumenata, kojima se austro-ugarska vlada protivila talijanskim dedukcijama onda a i u dajlnjem tijeku pregovora, treba samo nekoje istaknuti. Vojne operacije na tudjem području ne znače nikakove a ni privremene okupacije u smislu članka 7., pa uslijed toga ni drugoj strani ne daju nikakovo pravo na kompenzacije. Budući u istinu naše čete ne drže u rukama srpskoga teritorija, fali uopće svaki temelj za odredjivanje kompenzacija, jer bi se onda moralo svakako odrediti i koristi okupacije. Konačno je bjelodano, da se kompenzacija može samo tamo zatražiti, gdje imade koristi, kojih treba izravnati, a tih bi moglo biti na balkanskom poluotoku, a nitko pri zaključivanju ovoga ugovova nije na to mislio, da pri tom dolaze u obzir druga balkanska područja osim turskih područja, a poimence nije se mislilo vlastita područja.

Austro-Ugarska je povrh toga dne 6. veljače prijavila, prema talijanskoj interpretaciji članka 7., opravdane protuzahtjeve, koji su se nadali iz talijanske okupacije otoka u Egejskom moru i okupacije Valone. Ali Italija je ustrajala kod svojega stajališta, izjavivši konačno nakon poduljeg uzaludnog pregovaranja, koncem mjeseca veljače, da će ponovni početak naših operacija protiv Srbije bez predhodnog sporazuma o pitanju kompenzacija, smatrati prelomom savezničkoga ugovora i morati iz toga povući najteže konsekvencije, te s druge strane opet dometnula, da je ovakav sporazum moguć samo na temelju odstupanja austro-ugarskog područja. Sada je bila situacija jasna. Ovo držanje rimskoga kabineta, koje je bilo popraćeno podjarivanjem javnoga mnijenja, kako od strane vlade, tako i od njezine štampe, a protiv obiju centralnih vlasti, te popraćeno nadalje najžurnijim pripremama oko mobilizacije, nije ostavilo ni trunka sumnje, da se odnošaj prema Italiji može samo tako sanirati, da Austro-Ugarska istoj dade teritorijalne koncesije, a s druge strane, da se Italija neće dati suzdržati ni osjećajima svojega poštenja, ni savješću, da onu priliku, koja joj se bude činila najzgodnijom, da navali na monarhiju, da tu priliku iskoristi u svrhu, da realizuje svoje „narodne aspiracije.“

Ma da se je ovoj pogibelji u Austro-Ugarskoj gledalo u susret mirno i hladnom odlučnošću, ipak su se faktori, u čijim je rukuma sudbina monarhije, a koji su si svijesni svoje odgovornosti, morali pitati, nebi li bilo bolje, — pošto su sva druga sredstva iscrpljena, pa bilo i uz cijenu jedne teritorijalne koncesije — još jednom pokušati, da se politički odnošaj sa Italijom uzdrži, što više, postavi na čvršće temelje.

Poslijednji pokušaj.

Austro-Ugarska mogla se je vrlo teško sprijateljiti s mišlju, da se odrekne područja bez boja, koja su kroz tolika stoljeća stojala pod žezlom kuće Habsburgovaca, koja je priroda onamo postavila, kao branu monarkije, a čiji su sinovi i u ovome ratu podali tolike dokaze odanosti i vjernosti. Trebalo je ovu odluku tim zrelije promisliti, jer tradicijama monarkije ne odgovara, sa neiskrenim obećanjima priredjivati varavu igru. Nikada u povjesnici svojoj Austro-Ugarska nije prekršila zadane riječi. Medjutim izvanredna ova situacija iziskivala je vanredne odluke, i tako je mogao austro-ugarski ministar izvanjih posala barun Burian dne 9. ožujka dozvolom vladara i uz privolu obiju vlada izjaviti talijanskom poklisaru, da Austro-Ugarska prihvaća u načelu odstupanje vlastitih provincija, kao bazu za pregovore o kompenzacijonom pitanju.

Prava slika Italije.

I ako je time glede najvažnijih načelnih točaka postignuto neko zbliženje, ipak su se već u najbližem stadiju pregovora javile glede jednog drugog pitanja velike poteškoće. Prije nego li je naime započeo pregovor o samoj stvari, rimski je kabinet zahtjevao, neka se unaprijed utvrdi, da se utanačenje o teritorijalnim koncesijama, čim ono bude perfekcionirano, imade s mjesta i realizovati. Taj zahtjev sam po sebi bacao je ponešto čudno svjetlo na iskrenu namjeru Italije, koja je tobože htjela da na mirni način riješi ovo pitanje. Jer bez obzira na praktične poteškoće, koje se ukazuju usred rata za prenaglo ovakovo provadjanje jedne zamašne mjere, ipak se nije moglo Austro-Ugarskoj insinuirati, da će ispuniti jednostrano ovaj kontrakt te Italiji podati faktični posjed područja, koja se imadu koncedirati, područja, koja su strateški od najveće važnosti, dok protučinidba, naime neutralitet Italije, do mirovnog utanačenja nije faktično i uslijedilo. Zaista nije bilo previše razloga povjerovati talijanskom lojalitetu i pouzdati se u nj. Na ovaj uslov dakle nikako nije mogla Austro-Ugarska pristati, ali je bila spremna, da svoje obećanje na najopsežniji način zajamči, kako bi se predaja cediranoga područja nakon mirovnog utanačenja bez oklijevanja provela. Nu budući talijanski kabinet nije nikako htio da odustane od svojega zahtijeva, to bi i pregovori bili svakako zastali, da se nije došlo do nagodbe, da se ovo pitanje ostavi za sada otvorenim, i da se pregovara o samoj stvari, naime o opsegu područja, koja se imadu odstupiti i o ostalim koncesijama.

(Nastavak slijedi.)

Molba uprave. „Hrvatski List“ razposlasmo na ogled raznim ličnostima priloživši istodobno položnice nakladne tiskare u svrhu pretplate, koja iznaša mjesečno 2 K 40 h, a tromjesečno 6 kruna. Tko neželi primati „Hrvatski List“ neka ga jednostavno povrati pod istom pasicom. Onomu naslovniku, koji nebi list povratio, odnosno priposlao do 10. sprnja pretplatu, biti će list ustavljen. Naglasujemo, da će „Hrvatski List“ izlaziti redovito samo na dvije stranice, po potrebi i na četiri.

Istodobno umoljavamo, da se „Hrvatski List“ u krugu znanaca širi.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak, 6. srpnja 1915. | Broj 5.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 5. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji doprle su savezničke čete Linsingenove vojske nakon pobjedničkih borbi, trajućih dvije sedmice, tjerajuć neprijatelja do Zlatelipe, koje je zapadni dio brijega pročišćen od neprijatelja. U odsjeku Kamionka-Strumilova-Krasne traju borbe sa ruskim stražnjim četama. Kod Krilova ispraznio je neprijatelj zapadni brijeg Buga i zapalio je Krilov. S obje strane gornjeg Vieprza bije se bitka. Savezničke su čete bacile neprijatelja iz Plonke. Zapadno priključena vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda probila je ruske pozicije na potoku Poru i prodrla je s obje stranke Krasnika nakon višednevnih borba ruske položaje i suzbila Ruse u sjevernom pravcu uz teške gubitke. Zarobili smo 29 častnika i 8000 momaka te zaplijenili 6 topa, 6 kola za strijelivo i 6 strojnih puški. Zapadno od Visle položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Bojevi na rubu visoravni od Doberdoba obnovili su se jučer istom žestinom. U večer bila je odbita navala dviju talijanskih divizija na odsjek fronte južno od Polazza. Dalje sjeverno traje jošte bitka. I kod Volča te u području Krna navalio je opet neprijatelj uzaludno. U pograničnom kotaru Koruške i Tirolske zbiva se topnička bitka.

Zamjenik pogiavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Beč, 5. julija. (D. u.). Bitka kod Krasnika-Zamošća zauzima za saveznike jako razveseljivi tok. Osobito kod Krasnika postigle su naše čete lijepi uspjeh te su potisnule Ruse u ovom dijelu fronte daleko naprijed.

Na dolnjem toku Soče razvila se uslijed neprestano obnovljenih talijanskih navala velika i žestoka bitka, koju vodi pješadija i topništvo velikom tvrdokornošću.

Austrijski hidroplani na Mlecima.

Beč, 5. julija. Iz Lugana se javlje: Rim, 4. julija. Šef štopa mornarice priopćuje: Danas rano u jutro letio je nad Alberonijem na Lidu u Mlecima austrijski hidroplan, te je protizrakoplovno topništvo na nj pucalo, a talijanski i francuski areoplani stali ga progoniti. On je brzo pobjegao prama istoku i bacio nekoliko bombi, koje su neopasne pale u more.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 5. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Engleska navala sjeverno od Yperna i francuska provala na Souchez krvavo su odbite. S obje strane Crox des Carmes, na zapadnom rubu od šume Les Prête osvojile su naše čete jučer neprijateljske pozicije u širini od 1500 metara te provalile su do 400 metara isprepletenih obkopa. Francuzi, koji su se očajno branili, morali su napustiti jarak za jarkom. 1000 zarobljenika i dva poljska topa palo je nama u ruke. Jednako je uspio u isti čas provedeni napadaj na pozicije kladara Haut de Ricupt južno od Norroy-a, koju smo dignuli u zrak te onda po osnovi opet ispraznili.

Vrhovna vojna uprava.

Neuspjeli zračni napadaj Engleza.

Berlin, 5. julija. (D. u.) Službeno se javlja: Ujutro dne 4. julija pokušali su Englezi oveći napadaj sa zrakoplovima na naše uporište u njemačkom zaljevu sjevernog mora. Pokušaj se izjalovio. Naši su naime zrakoplovci već u zoru u visini ostrva Terschelling opazili neprijateljske sile, koje bijahu praćene krstašima i brodovima-prevazačima zrakoplova, te jih prisiliše na uzmak. Engleski hidroplan, kojemu je uspjelo dignuti se, utekao je, progonjen našim zrakoplovima samo uslijed toga, što je proletio nizozemsko područje.

Turci se raduju porazu Talijana.

Carigrad, 4. julija. (D. u.) Listovi konštatiraju sa zadovoljstvom, što Talijanima nije uspjelo nakon mjesec dana vojevanja preći Soču, i zaključuju da oni ne će ni u buduće ništa postići proti hrabrim četama monarhije. „Taswir i Efktar" nagiasuju, da će sve težnje Talijana, kako bi monarhiji zadali smrtni udarac rasplinuti se, kaošto se topi snijeg na suncu mjeseca junija. Pošto bivaju Rusi odbačeni čak iz Ruske Poljske, to će udioništvovanje Talijana u ratu samo to doprinijeti, što će ugled entente još dublje pasti. Ljuto se već danas kaju Talijani, što su se upleli u rat.

Iz Galicije.

Krakov, 3. julija. „Nowa Reforma" javlja: U sjednici pripomoćnog odbora za invalide, koji je za ruske invazije osnovao dr Rutowski, zaključeno je pod predsjedanjem nadbiskupa Bilczewskia, da se svi invalidski domovi prepuste austrijskim oblastima. Što se tiče osobe dra Rutowskia, kojega su Rusi sobom odvukli, predloženo je, da se izmijeni s jednom ruskom ličnosti, koja se nalazi u austrijskom sužanjstvu.

Član gospodske kuće grof Tarnowski ostao je za druge ruske invazije sa svojom suprugom na imanju svome, da pomogne stradajućem pučanstvu. Kad su Rusi pobjegli, odvukli su Kozaci i grofa, ali mu je uz put pošlo za rukom da se oslobodi.

Drugi madžarski ratni zajam.

Budimpešta, 3. julija. Po jednom saopćenju ministra financija iznosi rezultat drugog ratnog zajma 1120 milijuna.

Rumunjsko-ruski incidens.

Bukarešt, 3. julija. „Independance Roumaine" javlja: Ruske su oblasti bez razloga uapsile uglednog gradjanina iz Galea, Dumitrescia. Rumunjsko ministarstvo izvanjskih posala nastoji u Odesi i Petrogradu, da se puste na slobodu Dumitrescu i ostali Rumunji, koji su u posljednje vrijeme bili uapšeni u Rusiji.

Talijanski je kralj uzročio rat.

Berlin, 5. julija. (D. u.) „Kreuzzeitung" izvješćuje iz Haaških diplomatskih krugova, da pada glavna krivnja na kralja Viktora Emanuela, da je Italija stupila u rat. On da je već dugo prije pregovora sa Austro-Ugarskom uglavio talijansku politiku uz trojni sporazum osobnim dopisivanjem sa engleskim kraljem, ruskim carem i Poincare-om. Da je u zadnjem trenutku odstupio od obveza, na koje je pristao, uslijedila bi bila veoma nemila odkrića iz tabora trojnog sporazuma. I baš radi toga je osujetio Giolittijevo poslanstvo.

Crnogorci i Srbi u Albaniji.

Rim, 3. julija. (D. u.) „Giornate d'Italia" prima iz Skadra: General je Vukotić proveo razoružanje pučanstva u Skadru. Stanovništvu je tako uzeo 20.000 pušaka. Austro-Ugarski podanici bili su pozvanii da se ubilježe u crnogorski redarstveni registar. Na poštanskom uredu odstranili su austrijski grb i metnuli crnogorskog. Srbi napreduju u Albaniji prama Lješu, blizu kojeg se nalaze Crnogorci. Izgleda, kao da misli Srbija zauzeti srednju Albaniju od Skumbija do Matve. Preko Krfa se javlja: „Corriere d'Italia" donosi: Hagi Kismila sa 3000 Albanaca pobijedili su Srbi. Mossa Effendi, koji je sa 1000 Albanaca htio osloboditi Tiranu, bio je takodjer od Srba potučen. Sbiak, Kavala i Kroja nudili su Essad Paši pokorenje i razoružanje. Mnogo grčkih vodja pobjeglo je preko grčke granice. Essad Paša zahtijeva, da mu ih Grčka irruči.

Nota četvornog sporazuma Srbiji i Crnojgori.

Zürich, 4. julija. „Neue Züricher Zeitung" doznaje, da će četvorni sporazum predati Srbiji i Crnojgori notu radi akcije u Albaniji.

Crnogorski izaslanik u Londonu.

London, 3. julija. „Morning Post" javlja: Bivši je ministarki predsjednik Radović prispio u London radi nabave živeže, ratnog materijala i drugih potrebština za Crnu Goru. Radović je uvjeravao englesku vladu, da su crnogorske čete zaposjele neke dijelove Albanije samo iz strategijskih razloga, a napose zato, da se obezbijedi doprema potrebnih zaliha. Crna Gora ne namjerava pridržati Skadar, nego će poštivati odluku velevlasti. Poradi albanskih napadaja bila je Crna Gora prisiljena, da zaposjedne obje obale rijeke Bojane.

Rusi će napustiti Varšavu?

Stockholm, 3. julija. (D. u.) Snažno napredovanje njemačkih i austro-ugarskih četa ima za postjedicu, da su Rusi morali uzmaći iza Visle u blizini Sandomiersa, u sjevernom pravcu. Očito će Rusi pokušati ustrojiti svoju novu frontu na ingu izmedju Visle i Buga. Nu uspije li im to, tada će biti potrebno, da isprazne čitavu liniju Visle uključiv i Varšavu.

Posvemašnji uzmak iz Galicije.

Kopenhagen, 3. julija. „Tidende" javlja: Ruska brzojavna agentura već naviješta, da predstoji posvemašnje ispražnjenje Galicije u svrhu novog „grupiranja" ruske vojske.

Englezi iskrcavaju čete na Mitilene.

Carigrad, 3. julija. (D. u.) List „Kenylu", koji izlazi u Smirni, donaši vijest, da Englezi iskrcavaju u okolici glavnog grada na otoku Mitilene svoje čete i topništvo, kako da bi otok bio njihov.

Potonula jedrenjača.

Rotterdam, 5. julija. (D. u.) Mornar, koji je došao amo iz Leitha, priča, da je nizozemski lugger „Wilhelm" potonuo 26. junija na škotskoj obali nakon sukoba sa engleskom ratnom ladjom u teškoj magli. Od posade, koja je brojila 14 ljudi, spasila se 4 momaka.

Na Soči.

Imali smo na umu, da ovih dana donesemo pjesmu slovenskog pjesnika Simona Gregorčiča „Soči", i to u originalu, u nadi, da će ju naš puk, uz naš mali tumač vrlo lahko razumjeti. Danas o Soči nešto više pišemo, a povod nam je dala bečka „Reichspost", koja donaša pjesmu u prevodu i ujedno prinaša kratki opis toka Soče. Mi ćemo tu dodati ovo: Ako je ta pjesma Nijemcu toli divna, nama Hrvatima i Slovencima mora biti sveta, te bi ju svaki od nas ove dane napamet morao učiti. Evo što po prilici donaša „Reichsposta":

Soča! Pred godinu jako malo poznato ime, danas je u svačijim ustima. Ona je općenito rečeno crta granice, do koje je naša vojska pustila doći Talijanima.

Soča je jedina alpinska rijeka, koja izvire u Austriji i utiče u more. Od njezina izvora, ispod 2600 m visoke planine Jalovec u Julskim alpama do njezina ušća kod Tržića teče Soča u duljini od sama 143 km. A ipak njezin kratki tok plače područje, koje je jako bogato na promjenama. Poknežena grofovija Gorica i Gradiška, jedna od najmanjih pokrajina Austrije, spaja u sebi divnu krasotu južnih vapničkih alpi sa vrlo plodnom furlanskom ravnicom. Putnik, koji silazi sa strmih obronaka gorovja Trnovske šume, može iza par sati putovanja počivati u prijaznoj Vipavskoj dolini — postranska dolina Soče — izmedju vinograda i stabala smokava ili u debelu hladu dudova. Tako neposredne su protivštine izmedju alpinskog predjela i ravnice u ovoj zemlji, da je apsolutna visina gora jako malo viša od relativne visine, okolnost, koja udara i u oči najslabijem turisti, što ove krajeve posjeti.

Ali opreka izmedju gora i dolina u ovoj zemlji znači takodjer i granicu narodnog naseljenja. Skoro do Gorice sižu brijegovi sa obiju obala Soče i isto tako obitavaju na obim obalama Soče do državne granice na Judriju, Slovenci. Od Gorice dolje siže dalje na desnoj obali Soče ravnica, i odavle dalje je ista talijanska, dočim ogranci Krasa, koji se naslanjaju na lijevu obalu Soče od Zdravščine preko Zagrada, Tržića i morskog grada Devina obitavaju Slovenci.

Obje narodnosti podnašaju se medjusobno u ovoj pokrajini dobro. Jezikovne granice su izrazito odijeljene, te nema osim u gradu Gorici nikakvih narodnosnih trvenja.

U ove mirne, skoro patrijahalne prilike zapalio je rat svoju paljbu. Kaošto furlansko, tako i slovensko pučanstvo, koje je obadvoje jako odano Vladaru i prijazno se vlada prama vojsci, mora podnašati ljutinu plemenitog „osloboditelja" time, što ni jedan ni drugi narod ne će da ništa znade za to. Poznati su njima kulturni i ekonomski zaostanci talijanskog susjeda, te vide poniženje u tome, što se zahtijeva, da budu podanici zaostale Italije. Ne mogu propustiti, da ovom prilikom ne upozorim, kako u narodu nije uvjerenje o nevjernosti našeg bivšeg saveznika kroz 33 godine njegovog prijateljstva niti najmanje uzdrmalo, i da se u Gorici usprkos svih diplomatičkih osiguravanja, izjavama, konferivanja držalo kao stalno, da će nas Italija nenadano napasti.

Sada se u Goričkoj mnogo spominje pjesma pokojnog slovenskog pjesnika Simona Gregorčiča, koji je rodjen u Vrsnu ispod toliko imenovanog Krna kod Kobarida. On je već osamdesetih godina u proročanskom duhu predvidjao današnji rat sa Italijom, te ga u pjesmi „Soči" krasno opisuje.

Pjesma je bogata na pjesničkim ljepotama, te u originalu glasi:

Krasná si, bistra hčí planin,
Brdká[1]) v prirodni si lepóti,
Ko ti prozôrnih globočin
Nevíhte[2]) témne srd[3]) ne móti,
Krasná si, hčí planin!
Tvoj tek je živ in je legák,
Ko hód deklét s planine;
In glásna si, kot spêv[4]) krepak
Planinske je mladine, —
Krasná si, hčí planin!
Rad glédám ti v valove bódre,
Valove te zelêno-módre:
Temná zelén planinskih trav
In vedra višnjevost višáv
Lepó se v njih je zlila;
Na rôsah sinjega nebá,
Na rôsah zelenih gorá
Lepôto to si pila, —
Krasná si, hčí planin!
Ti méni si predraga znanka![5])
Ko z gôrskih prišumiš dobráv,
Od dóma se mi zdiš poslanká,
Nesóča mnóg mi ljub pozdráv, —
Bog sprimi te tu sréd planjáv!...[6])
Kakó glasnó, ljubó šumljáš,
Kakó čvrstó, krepkó skaklјáš,
Ko sred gorá še pót imáš!
A ko pridêreš na ravnine,
Zakaj te živa rádost mine?
Kaj trudno lézeš in počasi,[7])
Zakaj so tóžni tvôji glasi?
Težkó se ločiš[8]) od hribóv,[9])
Zibélke tvojega valóvja?
Mar véš,[10]) da têčeš tik grobóv,
Grobóv slovenskega domóvja?
Ôbojno ból pač tu trpiš!

[1]) vitka, [2]) oluja, [3]) srdžba

[4]) pijev, [5]) prijateljica, [6]) ravnina, [7]) polagano, [8]) dijeliti se, [9]) brdo, [10]) da li znaš

Političke promjene u Rusiji.

Petrograd, 5. julija. U Rusiji se sada odigravaju važne političke promjene. Iza golemih poraza ruske vojske nestalo je reakciji odvažnosti, da se dulje protivi narodnoj volji po pravom ustavnom životu. Različitim vodećim ličnostima bilo je dapače ugodno, da se mogu odšuljati neopaženo iz pozorišta, na kojem su igrali tako tužnu ulogu. Odstup ministra unutarnjih posala Maklakova, navještavao je već novu eru. Nepriliku, u kojoj se je nalazio natražnjački režim, znali su iskoristiti pristaši dume u prilog oslobodjenja naroda. Tako bi značio prijedlog, da se utemelji odbor za narodnu obranu, ako bude proveden, zapravo prevrat. U ovom odboru bi učestvovalo uz 6 ministra i jednoga zastupnika vrhovnog zapovjednika 18 parlamentarca. Nijedna se revolulica nebi mogla nadati tolikom uspjehu. Čini se, da će car, prisiljen okolnostima, pristati na prijedlog i onda imat će pravo veliki knez Nikolaj Nikolajević, koji je kazao pristašima odbora za narodnu obranu: „Revolucija vam nije dostatna. Vi hoćete, da stvorite odmah republiku!“

Grci i Englezi.

Atena, 4. julija. (D. u.) Listovi javljaju, da je grčki poslanik obzirom na poznatu izdanu zapovjed dardanelskog zapovjedništva predao u Londonu protest. Odgovorilo mu se, da čin englezkog admiraliteta u Dardanelima nije bio umjestan. Ujedno su mu zajamčili, da se brodovi ne će više pretraživati u grčkim vodama, niti da se ih više ne će voditi u Mudros ili Maltu.

Promjena engleskog zapovjedništva u Flandriji.

London, 4. julija. „World“ iz Newjorka javlja, da se tvrdokorno šire glasine, e će engleske čete u Flandriji dobiti novo zapovjedništvo. French bi se imao povratiti u Englesku, a na njegovo mjesto dolazi Sir William Robertson, koji je započeo svoju karijeru kao sluga i popeo se do ovako visoke časti.

Engleske skrbi.

London, 4. julija. Spencer Wilkenson piše u „Westminster Gazette“: Ako Nijemcima uspije zauzeti Varšavu, onda imadu oni prednost pred ostalim vlastima u Europi. Ako i nije još za sada moguće jaka ofenziva Nijemaca u Francuskoj, ipak se mora računati na njihovu odlučnu pobjedu proti Rusima. U ovom slučaju moraju saveznici biti pripravni na njemačke navale i na zapadu. Ako budu Rusi pobijedjeni kod Varšave, oni će jedva moći ustaliti svoju novu frontu negdje na Bugu i tako se Nijemcima ne treba bojati nove ruske ofenzive za nekoliko mjeseci.

Engleski gubici.

London, 4. julija. (D. u.) Najnoviji popis gubitaka nabraja 42 časnika i 1104 momaka.

Njemački socijaliste.

Berlin, 3. julija. U organu „Vorwärtsu“ se obraća predsjedništvo socijalne demokratske stranke na predsjedništvo socijalne demokratske frakcije u rajhstagu pod naslovom „Protiv stranačkog raspada“, pa se protivi pozivnima letacima, u kojima frakcija naviješta, da će posve promijeniti svoje držanje od početka rata, napustiti medjustranački mir i u najžešćoj formi poduzeti borbu protiv vlade. Na svršetku se predsjedničke objave veli: „Nakon svršetka će se rata morati naročito u pitanju unutarnje politike riješavati tako važne zadaće, kako to od opstanka Njemačke države nije još nikada bio slučaj. Mi mislimo na terete, koje je ovaj svjetski rat nametnuo narodu, na poteškoće kod daljneg vodjenja socijalne politike i na veliku gospodarsku borbu za dojduće vrijeme. Stoga će biti njemačkom radništvu jaka i složna socijalna demokracija nužnijom nego li je to ikada prije bila“.

Grčki kralj ozdravio.

Atena, 5. julija. (D. u.) Kralj se je već oporavio te putuje u ljetnikovac Dilekiu. Obustavilo se izdavanje buletina.

Morgan teško ranjen.

Paris, 5. julia. (D. u.) Matin javlja iz Newjorka: Tane, koji je pogodilo Morgana prodrlo je u trbuh. Rana je teška, ali nije smrtna. Atentator izjavio je, da je od Boga pozvan, da usmrti Morgana.

Razne vijesti.

Odlikovanje u mornarici. Njegovo Veličanstvo podijelilo je zlatni križ za zasluge pomorskom kadetu Wassitschu, koji je u pogibelji vlastitog života spasio jednog mornara iz mora.

Mjesni odbor za aprovizaciju. Mjesni odbor za aprovizaciju marljivo radi. Doduše se je cijena mesa iz opravdanih razloga morala dignuti, nu pobrinulo se, da bude stanovništvo moglo dobivati živež koliko je više moguće jeftino. Uznastojat će se, kako bi Pula mogla dnevno dobivati povrće iz okolice Kopra. Općina je naručila veliki kvantum kondenziranog mlijeka, te se nije bojati, da će toga uzmanjkati. Takodjer će se gledati kupiti vina u utvrdjenom pod[illegible] Pula. Uskora očutit ćemo blagodati truda, što ga pokazuje aprovizacioni odbor za stanovništvo Pule, te ćemo moći u redu dobivati — prema današnjim prilikama — sve što je moguće.

Ne spremajte sitni novac. U Osijeku ulovljen je neki Johann Höffler, koji je imao za 5265 kruna raznog sitnog novca. Polovicu od toga dobiti će glasom naredbe država. — Dubrovačka „Prava Crvena Hrvatska“ piše: „Da se doskoči besmislenom sakrivanju sitnog novca, što zadava sto neprilika u trgovačkom prometu, c. k. Poglavarstvo izdalo je strogu naredbu, da će obavljati kućne premetačine, pa kod koga nadje sakrivenog sitniša, kaznit ga i zaplieniti novac“. — Proti skupljanju i sakrivanju sitnog i srebrnog novca pišu iz Rijeka „R. N. L.“: „Velikih neprilika ima občinstvo radi činjenice, što je uslied skupljanja i sakrivanja srebrnog i sitnog novca po neukim i strašljivim ljudima, nastala velika nestašica kovanog novca. Kamogod dodjete, traži se od vas kovani novac, a odkuda ga dati, kad svagdje primate samo papirnati novac? Ove okolnosti stvaraju svima upravo golemih neprilika. Činjenica, je, da zazbilja ima mnogo ljudi, koji skupljaju i sakrivaju kovani novac. Poznato nam je, da su nekoji skupili omašne vrećice kovanog novca, i to ne samo pučani, nego dapače i trgovci. Proti tim ludostima trebale bi oblasti poduzeti one mjere, koje su već i drugdje poduzete. Najprije bi trebalo javnim oglasima na miran i jasan način uputiti občinstvo, kako od skupljanja i sakrivanja kovanog novca občinstvo nema nikakove koristi i kako se time samo prave neprilike u prometu; a kad ta preporuka ne bi koristila, tada bi se oblasti morale latiti oštrih mjera, te poduzeti kućne premetačine i sakupljače kovanog novca osjetljivo kazniti. Osim toga stajala bi oblastima i druga podesna sredstva proti ovakim ljudima.“ — I kod nas u Puli vlada ista bolest sa sitnišem, pa nebi bilo zgorega, da se i ovdje u tom pogledu nešto odluci.

Dobrovoljni prinosi.

Naša uprava je primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Don Ante Janko	K	10·—
Dr. Just Pertot	„	10·—
Juraj Kaftanić	„	10·—
Udovičić, prodavač voća, Via Carducci	„	10·—
Filip Barbalić, trgovac pokućtvom		5·—
Matko Poropat (u spomen svoje umrle kćerkice Ružice, učenice Družbinih školâ)	„	6·—
N. N. (Napitnica)	„	2·—
Ukupno	K	53·—
Prije izkazano	„	100·—
Sveukupno	K	153·—

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

(Nastavak.)

Monarhija nudi Trentino.

Na želju Italije, koja je onda izjavila, da ne će svoje zahtjeve konkretno formulirati, istupila je najprije monarhija sa svojim propozicijama. Ovaj predlog, koji je saopćen talijanskom poklisaru u Beču vojvodi od Avarne dne 27. ožujka, u bitnosti je svojoj sadržavao to, da Austro-Ugarska nudja odstupiti malo ne čitavi južni Tirol, dok bi Italija za uzvrat morala zajamčiti monarhiji za vrijeme čitavog trajanja rata svoj dobrohotni neutralitet sve do iza mirovnog utanačenja, kao i posvemašnju akcijonu slobodu na Balkanu. Tko poznaje ulogu, što ju je Trentino igrao za onil. desetak godina, otkad je osnivana talijanska kraljevina u njezinom duševnom narodnom životu, taj bi morao misliti, da će velikodušnim činom, kojim je Austro-Ugarska bez sitnog kramarenja talijanskom narodu ponudila ispunjenje ove vruće želje (talijanskoga) naroda, jednim udarcem biti maknute sve poteškoće za sporazum. Medjutim ovo mišljenje nije se ispunilo. Rimski se kabinet najprije ograničio na to, da učini neke općenite prigovore, koji su se odnosili na dobrohotnu neutralnost Italije i na opseg naših teritorijalnih koncesija, i kako se čini nije se žurio, da naslavi pregovore. Tek nakon nekog vremena, uslijed ponovnih urgencija objavio je — dne 10. travnja — svoje protupredloge. Ako se je do onda moglo vjerovati, da Italija nastoji oko toga, da uzdrži savez na temelju nove jedne baze, opravdala je bezmjernost sada objavljenih zahtjeva shvaćanje, da kabinetu Salandrinom nije ozbiljno stalo do toga, da se mirnim načinom sporazumi sa Austro-Ugarskom i da u ovom novom stadiju razvitka misao vodilica talijanske politike nije više glasila izgradjenje narodnog ujedinjenja uz mogućnost, da što jače uzdrži svoj odnošaj sa centralnim vlastima, već što više, da je ta politika išla za tim, izgraditi narodno ujedinjenje na trošak Austro-Ugarske, dosegnuti posvemašnju supremaciju na Jadranskome moru, potisnuti monarhiju sa ovoga mora i posvemašnji priključak Italije uz vlasti trojnoga sporazuma, eventualno aktivnom intervencijom na njihovoj strani. Zahtjevi Italije bili su u istinu eksorbitantni. Oni su opsezali otstup čitavog t. zv. talijanskog Tirola, posve njemačkog kraja oko Bozena, dolnje doline Soče, koja je pretežno slavenska zajedno sa Goricom i austrijsko primorje do Nabrezine, jednog dijela Korniške, posve slavenskih otoka Visa, Hvara, Korčule, Lastova i nekih drugih manjih otoka, preobraženje Trsta i okolice u samostalnu jednu državu, priznanje talijanskog suvereniteta u Valoni i proglašenje posvemašnjeg desinteressementa Austro-Ugarske u Albaniji, te konačno, da se s mjesta provedu sve teritorijalne koncesije.

Struktuta ovih zahtjeva odaje posve jasno temeljne njihove ideje. Za objavljeno i zaželjeno razgraničenje nisu odlučni narodni momenti već strateški, i to agresivne naravi. Postulati, koji se tiču Albanije i Dalmacije, pokazuju, kako je sada jako iznesen na površinu jadranski problem. A sama činjenica, da je Italija podigla čitavi niz zahtjeva, koji pogadjaju monarkiju u njezin životni živac, da su u Rimu bili u unutarnjosti svojoj odlučili, na svaki način — bilo da dodje do mirnog ili silovitog riješenja — prekinuti sa centralnim vlastima i preći k vlastima tripleentente. Jer sa tezom „o učvršćivanju savezničkog odnošaja eliminiranjem postojećih sporova“ — (o tom su bili za cijelo i u samom Rimu na čistu) — nije se mogla dovesti u sklad želja, koja je na primjer posve ozbiljno išla za tim, da Trst i otoke pred dalmatinskom obalom istrgne iz sastava monarkije.

Makar bi bezmjerni zahtjevi Italije morali dovesti do zastoja u pregovorima — a čini se gledom na retrospektivno posmatranje, da je to bila i namjera rimskoga kabineta — ipak je Austro-Ugarska bila spremna da bude još susretljivijom, pa je u istinu uspjelo gledom na neke točke postignuti takovo zbliženje, da je jedva ostala koja diferencija. Nu drugi postulati Italije bili su u suštini svojoj prava negacija najvažnijih životnih interesa monarkije, i na taj način moglo se tim manje govoriti o jednom zbliženju, što se talijanski kabinet baš napadno upirao o ove zahtjeve.

Ukinuće trojnoga saveza.

Dok su se tako pregovori sa strane Austro-Ugarske vodili sa najvećom susretljivošću, odlučio se je kabinet Salandra, ni ne odgovorivši na naše ponude, da dne 4. svibnja u Beču izjavi, da smatra saveznički ugovor po nama narušenim i prema tome nevaljalim, da povlači sve svoje propozicije i da je time opet u posjedu svoje posvemašnje akcijone slobode. Austro-Ugarska držala je, da nije umjestno da s mjesta reagira na ovaj nenadani korak Italije, već je nesmetano nastojala oko toga, da dodje do mirnog sporazuma sa Italijom. U tu je svrhu proširila opseg svojih koncesija, koje je Austro-Ugarska bila spremna učiniti Italiji, i to tako, kako se je to dalo dovesti u sklad sa životnim interesima monarkije.

(Nastavak slijedi.)

Ne smiješ nositi na sebi talijanske znakove kao nakit, na pr. peterožarnu zvijezdu i slično.

V tej bôli tôžna in počasna,
Ogrômna sólza se mi zdiš,
A še kot sólza — krásna!
Krasná si, bistra hči planin,
Brdká v prirodni si lepôti,
Ko ti prozôrnih globočin
Nevihte divje srd ne móti!
Pa, oh, siróti tebi žuga[11])
Vihár grozán, vihár strašán;
Pribrúmel[12]) z gorkega bo juga,
Divjál čez plôdno bo raván,
Ki tvôja jo napaja struga —
Gorjé,[13]) da daleč ni ta dan!
Nad tábo jasen bo oblók,[14])
Krog tèbe pa svinčêna[15]) tóča,
In dež krvàv in solz potók,
In blisk in grom, — oh, bitva[16]) vróča!
Tod sèkla bridka bodo jekla,[17])
In ti mi boš krvava tékla:
Kri naša te pojila bo,
Sovražna te kalila[18]) bo!
Takrát se spómni, bistra Sóča,
Kar gôrko ti srcé naróča:
Kar[19]) bóde shranjenih vodá
V oblakih tvojega nebá,
Kar vôde v tvôjih bo planinah,
Kar bode v cvétnih je ravninah,
Tačás[20]) prodrvi vse na dán,
Narásti, vskipi v tok strašán!

Ne stiskaj v meje se bregóv,
Srdita čez branove[21]) stópi,
Ter tujce, zémlje-lačne, vtôpi
Na dnó razpénjenih valóv!

Što je pjesnik proročki izrekao, uistinu se i dogodilo. Na Soči grme topovi i njezina je voda crvena od krvi, dakako samo neprijateljske. Kako nam naši izvještaji kažu, bili su svi pokušaji Talijana da predju Soču kod Tolmina. i Plave od naših hrabrih četa uvijek odbijene. I skoro da izgleda, kao da bi Bog htio ispuniti i zadnju molitvu slovenskog pjesnika: Talijanski izvještaji donašaju živahne pritužbe o slabom vremenu, o čestim naplavama deruće rijeke, koja priječi sve njihove operacije — kod Ronka i Tržića je mudrim mjerama naše vojne uprave cijelo prostrano područje ušća Agro Tržić poplavljeno vodom iz Šoče, tako da je ovdje vjerolomni neprijatelj naišao na skoro nepredolbive zapreke.

I ako se naša srca nalaze u očekivanju, da će naše hrabre čete zapriječiti tamo na Soči prelaz neprijateljske premoći, to se možemo i mi sjetiti naše mladjahne i jake austrijske alpinske rijeke, te uskliknu našoj vojsci:

Ter tujce, zemlje — lačne, vtopi
Na dno razpenjenih valov.

[11]) prijetiti, [12]) doći će, [13]) slabo, [14]) obzor, [15]) olovna, [16]) bitka, [17]) ozal, [18]) mutila, [19]) koliko, [20]) onda

[21]) jaz.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda, 7. srpnja 1915. | Broj 6.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 6. julija (D. u.) službeno se javlja:

Bitka kod Krasnika-Zamošća naginje k pobjedi saveznika. Naša provala sjeverno Krasnika obuhvatila je jučer naše središte, koje je doprlo s obje strane Wieprza do Izbice. Na fronti Dnjestra i u Bukovini relativni mir.

Velika talijanska navala, koja je vodila do bitke kod Gorice, sasma je suzbita. Talijani pretrpjeli su ogromne gubitke, te su se morali povući.

Beč, 6. julija (D. u.) Službeno se javlja.

Rusko bojište.

Vojskom nadvojvode Josipa Ferdinanda u drugoj bici kod Krasnika suzbijeni, uzmiču Rusi u sjevernom i sjevernoistočnom pravcu. Nadvojvodina vojska prodire nakon uspjele provale uz nove uspješne borbe te je jučer boreći se doprla u područje Gielčeva i visina sjeverno od Viznice. Pod Pritiskom tog napredovanja povlačio se neprijatelj i na Vieprzu preko Tarnagore. Plijen stečen u ovim bojevima povisio se na 41 časnika, 11.500 momaka i 17 strojnih pušķi. Na Bugu i u istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen. Na Zlotilipi i na Dnjestru vlada mir.

Talijansko bojište.

Borbe u Goričkoj, koje su zadnjih dana zahvatile uvijek veći opseg, razvile su se u bitku jučer uslijed opće navale treće talijanske vojske. Od prilike četiri su neprijateljska kora navalila uz pomoć jake topničke vatre na našu frontu od goričke mosne utvrde do mora, ali bili su sasma suzbijeni i pretrpjeli užasne gubitke. Uslijed junačkog neprehvalnog držanja naših divnih, u ratu iskušanih četa, osobito hrabre pješadije, ostale su sve naše pozicije bez promjene u našim rukama.

Tako nam junaci na jugozapadnoj granici čuvaju domovinu odlučno i vjerno od neprijateljske premoći. Mogu biti sigurni, da će jim biti zahvalni svi narodi otadžbine i vojska na sjeveru, koja ide od pobjede do pobjede.

Na srednjoj Soči, u području Krna i na drugim frontama nema bitnih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 6. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Noću suzbili smo dvije francuske navale kod Les-Epargesa. Plijen pobjede u šumi Le Preté povisio se je za jedan poljski top, tri strojne puške i jedan pionirski park sa mnogobrojnim materijalom.

Istočno bojište.

Na istočnom smo bojištu zauzeli na juriš jako utvrdjenu šumu južno od Bialeblotova te zarobili 500 Rusa.

Jugoistočno bojište.

Na jugoistočnom je bojištu položaj njemačkih četa nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 4. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Na kaukazkoj fronti kušali su po prilici tri neprijateljske konjaničke regimente blizu granice da dodju iza hrpta našem krilu, ali jih je naše konjaništvo prisililo, da se povuku u istom smjeru od kuda su i došli. Na dardanelskoj fronti bila je pješadska i topnička borba u predjelu kod Ari Burnu. Neprijatelj je upotrebljavao projektile sa ugušljivim plinom i takove šrapnele, iz kojih je nakon eksplozije izlazio nekakav zeleni plin. U južnom predjelu Sedil-Bahra postigle su naše čete dobar uspjeh u navali na neprijateljsko lijevo krilo. Mi smo prodrli jurišem na bodeže i pojedine dijelove neprijateljskih pozicija. Naše obalne baterije bombardirale su dne 3. julija kod Sedil-Bahra neprijateljsko topništvo, pješadiju i trijem za zrakoplove.

Na drugim frontama nije se ništa znatnijega dogodilo.

Bombardement Ilidža.

Carigrad, 4. julija. (D. u.). Privatne vijesti javljaju o ponovnom bombardementu na stražarnicu i tvornice kod Ilidža u zaljevu Edremida. Dva neprijateljska broda ispalila su bez uspjeha 157 hitaca. Ljudskih žrtava nije bilo.

Carigrad, 6. julija. (D. u.). Na dardanelskoj fronti potopila je jedna francuska podmornica pred Seddil-Bahrom jedan francuski transportni brod. Kod južne skupine bacilo je naše topništvo u zrak dne 4. julija jedno neprijateljsko skladište streljiva, te je prouzročilo jedan požar i eksplozije u nekim njegovim baterijama, i decimiralo je neprijateljsko vojništvo, koje je došlo da ugasi prouzročenu vatru.

One neprijateljske sile nalazeće se u okolici Bassoraha na Eufratu morale su se dati u bijeg.

Talijanski zrakoplov bacio bombe na Trst.

Beč, 6. julija. Službeno se javlja: Noću na 5. julija okolo 12 sati preletio je talijanski zrakoplov jugozapadni dio Trsta i bacio 9 bombi na luku Franje Josipa i na susjedni sporedni kolodvor. Dvoje tračnice kolotečine, koja vodi u zgradu za palenje lokomotiva izderane su iz svojih mjesta; krov strojne radionice zavoda, te betonski strop gornjeg sprata hangara, što se još gradi, probiti su. Nema ljudskih žrtava.

Špijonaža u Rusiji.

Petrograd, 4. julija. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Izvještaj velikog generalnog stožera veli: Daljnja istraga u stvari žandarmerijskog pukovnika Miassojedova, koji je već usmrćen, dokazala je neosporivu sukrivnju njegovih drugova Borisa Freidberga, Schleima i Arona Salzmanna. Ovi su bili od ratnog suda odsudjeni na smrt na vješala, te je odsuda bila izvršena dne 1. julija. Što se drugih optuženika tiče, koncem istrage će se javnosti podati opširni izveštaj.

Zepelini nad Londonom.

Amsterdam, 4. julija (D. u.) Prama vijestima amerikanskih listova Zepelini su prigodom noćne navale dne 31. maja stigli do središta grada Londona, gdje je jedna bomba pala jednu milju daleko od engleske banke. Četiti su osobe mrtve, a 70 ranjenih.

Engleski gubici u Dardanelima.

Amsterdam, 6. julija. Vijest o golemim engleskim gubicima u Dardanelima proizvela je u englezkoj štampi pesimističke komentare. „Morning Post" veli, da o kakvom uspjehu u Dardanelima nema ni govora. „Daily Mail" piše, Djelo još nije niti započelo. Kopnene operacije bile su važne, ali bezuspješne. Ahi Babu treba jošte zauzeti. I kada bude ta teška zadaća izvršena, to će biti samo korak nanaprijed. „Daily News" usporedjuje vijesti iz Galicije sa onima iz Dardanela, koje, gledane u tom svjetlu, još su uvijek najbolje sa ratišta. „Times piše: Iz riječi Asquitovih ne proizlazi, da li je u navedenim gubicima uračunana takodjer momčad, što se na brodovima potopila. Sada zemlja znade, što nas Dardaneli stoje, i najgore je, mi to moramo zahvaliti našim neprijateljima. Ekspedicija je već u početku bila potpunoma krivo poduzeta.

Franceski parobrod potonuo u Dardanelima.

Paris, 6. julija. (D. u.) (Službeno.) Franceski je poštanski parobrod „Cartage" potopljen kod Seddilbara od podmornice. 66 momaka je spašeno, šestorice je nestalo.

Potopljeni parobrodi.

London, 6. julija. (D. u.) Parobrodi „Grairard", „Gadsby", „Goeletta", Sunbeam", te norveški bark „Tieryeross" potopljeni su od njemačkih podmornica. — Njemačke su podmornice pucale na engleski parobrod „Anglocalifornian", te ubile 12 momaka, medju njima i kapetana, i ranile mnogo ljudi.

Salandra i Cadorna za rat do buduće jeseni.

„Az Ujsag" je primio od svog dopisnika iz Lugana slijedeću brzojavku: Polusluženi listovi pišu, da se je Salandra vratio u Rim pun ružičastih nada. Prije no što je odputovao iz Udine, pobrinuo se je, da se ponuka pokrajinske zastupnike, neka se staraju, da narod mirno i ako je moguće, šutljivo čeka na dogodjaje. O opsadnom ratu ne valja mnogo govoriti, jer i najmanja neoprezna riječ može položaj izmijeniti. Rat će možda još dugo potrajati ali on drži, da će nedvojbeno završiti pobjedom Talijana. Slično se je izrazio i Cadorna pred jednim zastupnikom, koji se je osvrnuo na dugotrajnost postojećega boja, veleći, da se miru još za dugo nije nadati. Nigdje se ne može očekivati nagla porazna bitka, najmanje na južnom ratištu. Smatrat ću se sretnim — reče Cadorna — ako se u lipnju 1916, kući vratim, no vjerojatno je, da će se rat odužiti do buduće jeseni. Ta izjava je u Milanu proizvela najbolniji dojam.

Političke struje u Rumunjskoj.

Različiti su politički nazori i mišljenja o sadašnjem i budućem držanju Rumunjske kod ozbiljnih i iskusnih političara i diplomata u Rumunjskoj. Nije potreba baviti se ozbiljno sa onom skupinom, koja nazrijeva spas Rumunjske na strani četvero-sporazuma. Ova je skupina najglasnija i buči već deset mjeseci, tako da poznamo dostatno njezino uvjerenje.

Najbliže stoji ovoj skupini, barem prividno, stranka, koja je uvjerena, da mora Rumunjska bezuvjetno stupiti u rat, da ne bi izašla kod konačnog obračuna praznih ruku. Zastupnike ove struje nalazimo me-

Jadran i Hrvati.

Profesor je dr. Günther napisao u „Münchener Neueste Nachrichten" interesantan članak, u kojem s čisto etnografskoga gledišta raspravlja o talijanskim zahtjevima na istočnu obalu Jadrana, pa kao motto svojoj radnji stavlja načelo Napoleona III., koje se tako rado ističe u sadanjem ratu, t. j. princip narodnosti.

Dante bi se, kojega Talijani tako rado čitaju, nasmiješio, kada bi za njegova života htjeli Dalmaciju pribrojiti zemljama, što govore talijanskim jezikom. On bi pred 600 godina dobio ovakvu megalomansku misao, a onda je Dalmacijom vladala Venecija! — Koliko li se tek sadašnjost razlikuje od prošlosti!

Profesor Günther ide redom i počinje s Goricom, pa veli, da su u gradu samom u većini Talijani, ali sva je okolica slovenska. Medjutim je i sam grad šaren po narodnosti. Tako piše profesor M. S. Günther, samih Njemaca na pr. imade oko 3000. Ovi su Nijemci pače i krivi — priznaje pisac, — što su izbori ispadali zlo za Slavene, budući da Nijemci onda još nijesu bili protiv Talijana, a bojali su se slovenskoga žiteljstva, koje ih je sa sviju strana opkoljivalo.

Sasvim je uska obalna crta uz Trst, Grado napučena Talijanima, što priječe Slovence, da ne dopru do mora. Već će jedan sat hoda obale opaziti stranac, koji dodje u mjesta, koja obično imaju talijansko ime, da se tim jezikom ne će moći sporazumiti s pučanima. Dà, jedva sat hoda od samoga Trsta — u općinama, kuda vodi tramvaj, znadu talijanski samo — konobari i činovnici. Tim je rečeno dosta o Trstu, koji uzevši kratku vladu Francuske i povijesću pripada Austriji sve od godine 1382. Ne valja se dati zamamiti ni tim, što radnici u luci, govore talijanski, premda su oni žiteljstvo okolice, koje je potreba nagnala, da ostavi svoju grudu, a rodom su Slovenci i Hrvati. O tom je, veli autor, dobro govorio zastupnik Supilo ententi. Jednako treba naglasiti, da je ogromna većina namještenika sviju austrijskih društava istog roda, a da nijesu nikakvih Talijani i ako stranci čuju, da govore talijanski. Tršćansko je zaledje posve netalijansko, a to isto vrijedi i glede Istre.

Sve tamo imade talijanska imena, pa i vanjski dojam je takav: nu to je razumljivo, ako uzmemo u obzir, da je mletačka republika vladala tom obalom. Ljudi su većinom mornari i za to govore talijanski, jer je to službeni jezik i na „Austrijskom Lloydu", ali za to nijesu nipošto Talijani. A čim se čovjek odmakne od obale, prikazuje se stvar jos drastičnijom: čim otpadne firnis, pokazuje se Slavenstvo u svoj svojoj čistoći. Slovenci se i Hrvati tu dotiču, a da nema medju njima točne granice. Kada koji „politik" kakvih ima u Rimu i Milanu na stotine, sjedne pred kartu poluotoka, pa nadje imena gradova kao na pr. Pinguente, Albona, Pisino, on je dakako tvrdo osvjedočen, da je to „nespašena" italija, nu kada bi htio u tim mjestima da održi agitacijsku skupštinu, ne bi ga ni pet postotaka gradjana razumjelo. Uostalom njemu je svejedno, da je medju tim mjestima i Zabronić. Obadva su se jezika tamo tako izmješala, da imade imena mjesta, gdje pola imena pripada jednom idijomu, a pola drugomu, na primjer Lupoglava = Vučja glava (?). Jednom riječju Istra nije nikada bila talijanska, makar da je tamo ostavilo dosta tragova gospodstvo duboko pale „kraljice Jadranskog mora". Da je Pula čisto njemačko mjesto, treba zahvaliti austro-ugarskoj mornarici, koja tamo imade sjedište i ne kani ga promijeniti.

U Kvarneru ima mnogo otoka, koji su čisto slavenski: Cres, Krk, Rab i Lošinj. Samo ovaj posljednji ima medju stanovništvom veći postotak Talijana, a kao u zimskom lječilištu prvog reda morao je talijanski jezik polako uzmaći. Ako stupimo u ugarsko-hrvatsko Primorje, konstatiramo, da je Rijeka jedina morska luka, što je kraljevina Ugarska u tom svom svojstvu ima, točno u istom stanju kao i Trst. Na Rijeci se govore četiri jezika; 40.000—50.000 stanovnika priznaje talijanski jezik materinskim (?), dok izvana svom snagom prodire hrvatski, njemački gotove svi razumiju, a sve se službene proklamacije izdaju madžarskim jezikom. Čim prijedjete prijeko Riječine, stojite u hrvatskom predgradju Sušaku, i sve je talijansko tamo daleko radikalnije uklonjeno nego kod Trsta. Isto opaža, tko putuje iz Rijeke mimo Senja i Jablanca na jug: hrvatstvo se razvija sve snažnije, na kopnu i na brojnim otocima, koji su djelomice zadržali talijanska i polutalijanska imena.

Sjeverno od Zadra teče dalmatinska granica. I taj je grad jedini, koji nije

dju pripadnicima Bratianujeveg kabineta. U istini nema ova grupa ništa zajedničkoga sa imenovanom, jer ona vodi idealnu a ova praktičnu politiku. Kolebanje i nestalnost ministra-predsjednika može se s ovog stanovišta najbolje shvatiti. U doba boja na Karpatima bavila se je ova grupa najviše sa Transilvanijom. Danas je opet uperen pogled na susjedno besarapsko područje. Kad je već potrebno, da se Rumunjska zarati i jer nije više moguće upad u Sedmogradsku, preostaje još Besarabija.

Stari Petar Carp, patrijarka, pripadnik konservativne stranke, koji propovijedaše s početka rat proti Rusiji, bijaše do nedavno bez utjecaja na vladu i pučanstvo. Tekar sada širi se njegov upliv. Ali odluka i ovom pravcu nije baš jednostavna. Da se to postigne nuždan je sporazum sa Austro-Ugarskom.

Treća grupa politično svijesnih ljudi zahtijeva neutralnost Rumunjske. K ovoj pripadaju i socijaliste, koji medjutim igraju u Rumunjskoj podredjenu ulogu. Kaošto i u Italiji, vidimo i ovdje sile, koje djeluju protiv rata. Sile četvornog sporazuma pripravne su oprijeti se ovoj skupini, kad bi se odlučila Rumunjska za rat protiv njih.

Kako teško djeluju dogadjaji na istočnomu ratištu na države, koje žele ostati neutralne, dokazuje medju ostalim i brzojav talijanskog dopisnika „Secola", Magrinia. Brzojav pripovijeda, kako je u Bukareštu. pa saopćuje razgovor s prijašnjim ministrom Filipescuom, vodjom rumunjske ratne stranke. Filipescu se tuži, da je sasvim bez nada. Budućnost Rumunjske je uni-[illegible]. On je u dva navrata obećao, da će Rumunjska ući u svjetski rat, ali je oba puta morao svoju riječ prekršiti. — Neki je diplomat entente rekao Magriniju, da držanje Rumunjske ovisi o dogodjajima na Balkanu.

Razne vijesti.

Neispravni glasovi o ponudama separatnog mira izmedju Austro-Ugarske i Srbije. U novinama se već mnogo puta spominjalo, da se na neki način, radi o miru izmedju Austro-Ugarske i Srbije. I srpski vladin organ „Samouprava" napisao je nedavno, da je Austro-Ugarska već dva puta ponudila Srbiji sklapanje separatnog mira. No sada organ vanjskog ministarstva, „Fremdenblatt" oprovrgava posebnim komunikejom ove mirovne glasine kako slijedi:

„U srpskom listu „Samoupravi" od 9. (22.) juna tvrdilo se očito službeno, da je ponosna i obijesna Austro-Ugarska maloj i slaboj Srbiji već dva puta ponudila separatni mir." — Na to „Fremdenblatt" izjavljuje ovo: „Mi smo sa kompetentne strane ovlašteni izjaviti, da je ova tvrdnja sasvim izmišljena. Austro-Ugarska za čitavo vrijeme rata nije nikada i nikomu pa ni Srbiji, učinila mirovne ponude."

Rasprodaja raznih predmeta kod podružnice crvenog križa. Od danas unaprijed prodavaju se od 3—11 ujutro i od 3—5 sata navečer društvenim prostorijama ovdješnje podružnice crvenoga križa. (Sv. Polikarpo br. 204.) više predmeta razne vrsti, što su ih darovale milostive gospodje članice ili drugi dobročinitelji. Pošto utržak ovih predmeta ide u korist crvenog križa i ratne opskrbe, umoljava se za čim veći posjet.

Važno za one, koji putuju u Kranjsku. Odredbe c. kr. zem. predsjednika Kranjske od 28. junija 1915.: Gradjanske osobe ne smiju prekoračiti zemaljsku medju ni iz Kranjske ni u Kranjsku bez izkaznice (legitimacije). Pri tome je svejedno, da li se služe vozilima ili ne. Za pristup u Kranjsku iz Štajerske ili Koruške treba iskazati: 1. putni list, providjen fotografijom, na kojem je oznaka političke ili c. kr. policajske oblasti: „Vrijedi takodjer za putovanje u području jugozapadne armeje"; 2. fotografijom providjene legitimacije za državne ili dvorske službovnike, za namještenike državnih ili privatnih željeznica ili za rodbinu istih, ili 3. posebnom legitimacijom, koju izdaje nadležna politička i okružna oblast ili u krajevima, gdje su c. kr. policajske oblasti, ove oblasti. — Kroz kranjsko-hrvatsku medju: Osim pod a) označenoga dokumenta treba propustni list, koji valja izpostaviti prije prelaza državne granice kod za to ovlaštene vojničke oblasti na Rijeci, Senju ili Zagrebu. Sa austrijskog Primorja: Osim pod a) označenoga dokumenta treba propustni list, koji valja ispostaviti prije nego se predje medju, kod najbližeg vojničkog zapovjedništva.

Gospodi dopisnicima na obavijest. Mnogi su pozdravili izlazenje našeg lista sa vijestima i preporukama, koje ćemo postepeno i po mogućnosti prostora uvaživati i priopćivati. U koliko nismo odmah priopćili njihove sastavke tražiti je uzroke u sadašnjim položaju. Te razloge priobćiti ćemo usmeno svim onim, koji su se nas prinosima sjetili.

Predaja pisama. C. kr. tvrdjavni komesar upozoruje općinstvo, da se imadu pisma na poštu predati otvorena, te ima odašiljač na svakom pismu napisati svoju točnu adresu (ime, prezime i stanovanje). Manjkava se pisma ne će dalje odašiljati.

Pšenično brašno u Austriji. Načelnik grada Beča pozvao je zastupnike bečkih pekarskih udruga za danas na sastanak u gradsku vijećnicu. Na tom sastanku pretrest će se naročito pitanje o novom miješanju brašna za kruh, pošto se načelnik nada, da će se naskoro moći izdavati p š e n i č n o b r a š n o, koje će d o ć i i z N j e m a č k e. Radi se o izdavanju pšeničnoga brašna na manje prodavače. Dakako da slobodnom odredjivanju općine smeta još postojeća ministarska naredba za proizvadjanje peciva u pogledu uporabe pšeničnoga brašna za kruh i glede prodaje na malo.

U vlastitoj stvari. Mnogi se čitatelji tuže, da „Hrvatski List" prekasno izlazi. U naše opravdanje moramo naglasiti, da nismo tome samo mi krivi. Ratno doba je nanijelo novinarima raznih poteškoća, medju koje ubrajamo u prvom redu strožiju cenzuru, koja za „Hrvatski List" u Puli trosatno doba odlučuje. Nade je, da će se i našemu listu u kratko jednakom mjerom mjeriti. Istodobno umoljavamo, da se na list predplaćuje u Puli samo onaj, koji nema prilike si list dnevno kupiti. Šiljanje poštom u Puli prouzročuje jednodnevno zakašnjenje u primanju lista. — Svi oni, kojima smo poslali „Hrvatski List" na ogled poštom, primati će ga do uključivo 15. ovoga mjeseca. Tko ne pošalje predplatu do istoga dana, ne će primati lista dalje.

Treći ratni zajam u Engleskoj. Kako suglasno stižu vijesti novinama, nama pristupačnima, kani Engleska raspisati ratni zajam. Do sada cijeni ministar riznice deficit na 518 milijuna funti (12.432 milj. kruna). Budući su do sada pomagale državu i banke, to je palo zlatno pokriće, što Englezima nije drago. Osim toga dugovi se bankama moraju vraćati, pa je zato ministar riznice predložio, da se novac dobavi putem ratnog zajma od općinstva sa ukamaćenjem od $4\frac{1}{2}\%$. Radi tako visokog ukamaćenja ratnog zajma izvodi se u našem novinstvu zaključak, da engleske financije dobro ne stoje. Medjutim se sa strane Engleza ističe, da se sa ovime kamatnjakom moralo tako visoko ići, jer stari ratni zajam nosi $4\frac{1}{4}\%$, pa se uslijed toga ne bi skupilo dosta potrebnog novca. Inače se žali tako visok kamatnjak, ne samo plateža kamata, već i radi vrijednosti ostalih papira. Stari ratni zajam sa konzolima i anuitetima od $2\frac{1}{2}\%$ i $2\frac{3}{4}\%$ zamjenit će se od vlade sa novim ratnim zajmom. Tečaj starog ratnog zajma stoji $66\frac{1}{2}$ i to je prisilni tečaj. Konverzija će se samo onda obaviti, tko isto toliko novog ratnog zajma uzme, koliko želi konverzijom novog ratnog zajma postići. U engleskom parlamentu nije glede ratnog zaima vladala jednodušnost. Jedan parlamentarac preporuča povisiti poreze umjesto ratni zajam raspisati. Konačno je sa više strana izražena bojazan, da će $4\frac{1}{2}\%$ ratni zajam prouzrokovati konsternaciju medju posjednicima drugih slabije ukamativih vrijednosnih papira. Visina ratnog zajma biti će neograničena. Ratni zajam bit će upotrebljen za dio otplate državnog duga, a tečaj bit će računat al pari.

Tjeralica. Slijedeći raspis napšenja namje nog suda vojničkog zapovjedništva (etapnog kotarskog zapovjedništva) u Gracu daje se do općeg znanja: Anton Razzo, sin Ivana Razzo, rodjen 1851. godine, pripadnik Pule, katolik, trgovački namještenik, unovačen godine 1903. u Trstu za domobranski regiment br. 5, naknadni pričuvnik 11. godine, dne 27. julija 1914. pozvan pod barjak i otada iz Trsta njegovog mjesta boravljenja izginuo, crnih vlasi, crnomanjastih očiju, crnih obrva, razmjernih ustiju, nosa i brade, dugog lica, slabih zubi, govori njemački, talijanski i hrvatski, tjelesne mjere 1,68 m, žurno je sumnjiv zločina bjegunstva po § 183 v. k. z. Treba ga uapsiti i izručiti.

Škola za boj bajunetom u Franceskoj. U Parizu se sastavio patriotski odbor, koji se zove „Comité du Combat à la Baionnette". Na čelu su mu Barrès, Bérenger. Odbor hoće na temelju toga, da su vojne oblasti priznale prednosti „Ecole de l'assaut" pred svakom drugom metodom poučavanja u boju bajunetom, da medju vojnicima iza fronte širi za uvježbanje potreban materijal za juriš kao i ilustrovani priručnik o boju s bajunetom. Ministar rata i glavni stan potvrdili su odbor, a grad Paris podupire ga novcem.

Prva oteta talijanska zastava. Potvrdjuje se nedavno javljena vijest, da su hrvatski vojnici zagrebačke 53. pukovnije oteli prvu talijansku zastavu.

Druga Austro-Ugarska crvena knjiga.

(Nastavak.)

Posljednja ponuda Austro-Ugarske.

Posljednja ponuda monarkije, koja je u Rimu pismeno predana po c. i kr. poklisaru kao i po njemačkom poklisaru knezu Bülowu talijanskoj vladi, opsezala je u bitnosti svojoj slijedeće točke:

1. Cesiju talijanskog dijela Južnog Tirola.
2. Cesija zapadnog područja oko Soče, što ga nastavaju Talijani.
3. Što se tiče Trsta, ponudjeno je, da će se ondje obrazovati jedno talijansko sveučilište, da će se gradu podati ustav jednog carskog slobodnog grada, da će se gradski štatut podvrgnuti reviziji, pa će se uz pridržavanje dosadanje gradske autonomije osigurati talijanski njegov karakter, te konačno da će se proširit dosadanja zona slobodne luke.
4. Monarkija je spremna priznati posvemašnji suverenitet Italije nad Valonom i okolišnim područjem.
5. Monarkija izjavljuje svoj posvemašnji politički desinteressement u Albaniji.
6. Monarkija se odriče svih starih zahtjeva, koji bi mogli nastati na temelju titula o zaposjednuću Dodekaneza po Italiji, a koje bi zahtjeve mogla da protiv Italije podigne monarhija.

Kao protučinidbu zahtijeva monarkija samo to, da se Italija izjavi, da će se za vrijeme čitavog trajanja svjetskoga rata držati prema monarkiji, njemačkom rajhu i Turskoj neutralnom i da proglasi svoj desinteressement gledom na sve tekovine, koje bi monarkiji tečajem ovoga rata ili uslijed mirovnog utanačenja mogle pripasti.

Što se tiče jamstva glede provedenja ovih utanačenja, Austro-Ugarska bi se obvezala, da će, čim se ovo utanačenje sklopi, objaviti svečani proglas o cesiji odstupljenih područja. Povrh toga imala bi se odmah nakon sklopljenog utanačenja sastati mješovita povjerenstva, da urede detaljna pitanja. Zaključci tih povjerenstva potpadali bi pod ratifikaciju obiju vlada. Čim bi ta ratifikacija bila provedena, uslijedila bi i cesija odstupljenih područja, koja bi se imala završiti u roku od mjesec dana.

Konačno bi se Austro-Ugarska i Italija sporazumjele u tome, da njemački rajh jamči za lojalno provedenje ovih utanačenja.

Uzaludno nastojanje.

Nu kad je i prema ovim propozicijama talijanski kabinet šutio i kad su parlamentarni dogadjaji kao i izjave ministra-predsjednika Salandre, od dne 20. svibnja, koje su u silno uzrujanom pučanstvu, koje je bilo kroz mjesece podjareno, naišle na živahni odziv, jasno dokazale čvrstu odluku Italije, da padne dugogodišnjem svojem savezniku posve neovisno od bilo kojih konkretnih zahtjeva, te i bez najmanjeg pokušaja opravdane motivacije vjerolomno iza ledja, držala je austro-ugarska vlada dne 21. svibnja, da je nadošao čas, da odgovori na posljednje saopćenje talijanske vlade od dne 4. svibnja, da dokaže posvemašnju neosnovanost talijanskih izlika i nedopustivost jednostrano proklamiranog ukinuća saveza po Italiji, te da konačno odkloni svaku odgovornost za sve konzekvencije, koje bi se mogle nadati uslijed ovog samovoljnog odricanja Italije od trojnog saveza. Malo dana iza toga, dne 23. svibnja, predao je kraljevski talijanski poklišar u Beču vojvoda od Avarne, ces. i kr. vladi objavu, čija neosnovana i trošna motivacija zvuči, kao priznanje slabog vlastitog svog stajališta.

Ostali spisi priloženi crvenoj knjizi. — Albansko utanačenje.

Crvena knjiga u vezi sa ovim prikazom donosi najvažnije diplomatske spise, tako u prvom redu utanačenje glede A l b a n i j e sklopljeno godine 1909. i 1901. izmedju ces. i kr. vlade i kraljevske talijanske vlade, a koje sadržaje slijedeće točke:

1. Da se status quo imade tako dugo uzdržati, dok to okolnosti dopuštaju.
2. Nastojati oko toga, ako se sadanje stanje ne bi moglo više uzdržati i ako bi se ukazala nužda za promjenama, da te stvarne promjene imadu uslijediti u smislu autonomije.
3. Općenito i na temelju obostranih dispozicija, kadgod bi se našao zato razlog, tražiti zgodna sredstva i puteve naše zajedničke interese dovesti u sklad i očuvati ih.

(Konac.)

samo u arhitekturi i vanjskim licem, nego doista slično kao Rijeka talijanski. Leži na malom otoku, koji je radom ljudskim postao poluotokom, te je sa svojih 15.000 stanovnika mala Venecija, jer je grad na lagunama, što ga je dužd Enrico Dandolo početkom četvrtoga krstaškoga rata zauzeo, zadržao čvrsto i žilavo svoj karakter. Doduše vrve po njegovim ulicama Morlaci (?). slavenski Primorci u rpama, ali nijesu mogli izmijeniti gradskoga značaja. Na uličnim pločama nema za cijelu ostalu Dalmaciju značajne dvojezičnosti, i nitko ne će sumnjati, ako ga tko iznenada prenese za vrijeme trgovanja na tržišta u Zadar, da je u talijanskom kulturnom području. Za to će se tô više začuditi, ako nastavi vožnju na jug.

Nekoji su obalni gradovi doduše zadržali još stanovitu talijansku vanjštinu, ali je tim i definitivno riješena njihova prošlost. Šibenik, Spljet, Dubrovnik i Gruž mogu putnika, koji doputuje s morske strane, za kratko vrijeme zavarati; ta će varka potrajati čas-dva i na kopnu, za boravka na „rivi" ili „marini", gdje dopiru do ušiju oni izrazi, na koje je privikao na brodu. Vrlo će se brzo medutim svatko uvjeriti o pravom stanju stvari. Najbolji je tomu dokaz maleni gradić Trogir, u kojem lav sv. Marka pozdravlja svakog izletnika. U tom je gradiću talijanski jezik posvema iščezao. To isto vrijedi i za Dubrovnik, koji je nakon strahovitog potresa u god. 1667. uskrsnuo kao čisti talijanski grad, a koji u sadašnjosti predstavlja posvema srpsko-hrvatsku općinu. Ovdje započimlje nadmoć srpskog nad hrvatskim jezikom. To se ne može konstatirati u govoru, jer je govor hrvatski jednak srpskomu, nego se to opaža u pismu: katolički Hrvati pišu latinicom, a pravoslavni Srbi ćirilicom. Osobito opažaš to u Kotoru, gdje susrećeš gotovo samo ćirilske natpise. Pa i u Kotoru ti upada u oči talijanski lav kao uspomena na prošlost, kojoj se izgubio svaki trag.

Tako stoji stvar u istinu, završuje isti pisac, ako je promatramo otvorenim očima, a ne kroz šovinistički obojene naočare. Regno d'Italia nema nikakva etnografskoga prava na zemlje, što se prostiru onamo od Soče do Boke Kotorske.

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

* * *

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

* * *

Na lijevoj ruci moraš nositi vezanku (vrpcu).

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak, 8. srpnja 1915. | Broj 7.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 7. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na fronti vojske nadvojvode Josipa Ferdinanda traju bojevi. Nadošla ruska pojačanja, koja su navalila na više mjesta, suzbijena su uz teške gubitke i broj zarobljenika se je jošte povisio. Položaj je na Bugu i u istočnoj Galiciji nepromijenjen. U bojevima na Zlatoj lipi (doljni dio) zarobljeno je od 3. do 5. julija 3850 Rusa.

Talijansko bojište.

U goričkoj nastupio je ponajprije priličan mir. Nakon prekjučerašnje pobjede imale su naše čete, da odbiju još nekoliko oklijevajućih noćnih napadaja na goričku mosnu utvrdu i na pozicije visoravni. Jučer otvorio je neprijatelj ponovno žestoku topovsku votru, kojoj su slijedile noću opet uzaludne navale slabijih sila.

Talijanski letioci bacili su na Trst bombe, a da nisu učinili znatnije štete.

U području je Krna neprijatelj opet navalio na kršnu glavicu, za koju se je već prije naprezao. Naši su vrsni branioci odbili navalu kao uvijek. Pred našom pozicijom je polje puno lješina. U koruškom i tirolskom pograničnom području traju mjestimice topničke borbe.

Srpsko-crnogorsko bojište.

Na visinama istočno od Trebinja zbio se zadnjih dana po naše čete uspješan okršaj. Jurišem osvojiše nekoji naši odjeli nakon žestoke borbe nekoje prednje crnogorske pozicije i istjeraše Crnogorce natrag u bliže visine. Slijedećeg je dana provalila po prilici jedna crnogorska brigada u protunavalu, ali je pretrpjela takove gubitke, da se je povukla poslije nekoliko vremena u glavnu poziciju, odkuda bijaše prodrla. Više naših letioca učestvovalo je u boju uspješno sa bombama i vatrom iz strojnih puški.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 7. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Sjeverno od Yperna prodrle su engleske čete u jedan od naših opkopa. U veče su medjutim već potjerane. Uslijed pucanja na neprijateljske čete. koje su se sakupljale u Arrasu, zapalio se je grad. Katedrala bila je žrtvom požara. Sjeverno od Les Eparges-a naprezao se neprijatelj dalje, da opet osvoji izgubljene pozicije. Kod prve su navale doprli Francuzi u dio naših obrambenih linija. Protunavalom potjeran je neprijatelj iz opkopa te je ostavio jednu strojnu pušku. Nadaljne provale te neprijateljska navala na Franchee-i izjaloviše se sasma. Izmedju Ailly-a i Apremont-a osvojili smo neprijateljsku poziciju 1500 metara široku i zarobili preko 300 momaka.

Istočno bojište.

Broj južno Bialog Blota zarobljenih momaka ponarasao je na 7 časnika i 800 momaka; osim toga zaplijenili smo 7 strojnih puški i bogati pionirski tabor. Južno od Visle zauzeli smo visinu istočno od Dolovatke. Ruski su gubici golemi. Oteli smo njima 10 strojnih puški, jedan samokresni top i mnogo puški.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 6. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javijaju:

Na dardanelskoj fronti je opći položaj nepromijenjen. Obične borbe u opkopima traju, te su osobito žestoke na desnom krilu kod Seddil-Bahra. Sve ove borbe svršile su po nas povoljno. Naše anatolske baterije prouzročile su u neprijateljskom taboru kod Seddil-Bahra mnogo eksplozije i požare. Naši letioci bacili su dva puta sa učinkom bombe na neprijateljske čete.

Novi uspjeh našeg hidroplana.

Lugano, 5. julija. „Avanti" javlja, da je bio austrijski hidroplan tri sata na vidiku Mletaka i da je bacio tri bombe sa matematičnom točnošću na Alberoni. Hidroplan utekao je, akoprem su mu talijanski topovi pogodili jedno krilo te su ga proganjali talijanski i franceski letioci.

Ministar Heinold u Galiciji.

Beč, 6. julija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se: Na poziv vrhovnog zapovjednika, pošao je austrijski ministar unutarnjih posala u naše okupirano poljsko područje, kaošto je to već učinjeno i od strane ugarske vlade, da se informira o privremenoj vojničkoj upravi, što bje tamo uvedena. Ministar je posjetio Dabrovu i Olkuš te je pregledao sve, što se tamo uvelo. Što se administrativne i gospodarske stvari tiče, bio je vrlo zadovoljan.

Hötzendorf — počasni doktor.

Prag, 6. julija. (D. u.) Filozofska fakulteta njemačkog sveučilišta u Pragu zaključila je, da se šefu generalnog stožera Konradu barunu Hötzendorfu podijeli počasni doktorat.

Papa za austrijsku vojsku.

Beč, 6. julija. (D. u.) Papa Benedikt XV. je putem svoga nuncija na bečkom dvoru darovao bojnom vikarijatu iznos od 5000 K, da se nabave potrebiti oltari za bojne poljane, i da tako udioništvuje sa svoje strane za vjersku opskrbu austro-ugarske vojske.

Novi njemački poklisar u Carigradu.

Berlin, 7. julija. (D. u.) Njemački je poklisar u Carigradu, barun von Wargenheim, zamolio, savjetovan od liječnika, dopust od šest sedmica. Da ga zastupa u izvanrednom poslanstvu, odaslan je u Carigrad knez Hohenlohe-Langenburg.

Rusi rabe dum-dum patrone.

Berlin, 6. julija. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" priopćuje pod prisegom izrečene izjave od više ruskih zarobljenika, koji tvrde, da su od svojih časnika dobili zapovjed, da sve patrone otupe, da tako mogu prouzročiti veće rane.

Rusi se spremaju na obranu Varšave.

London, 5. julija. (D. u.) „Timesu" javljaju iz Petrograda, da tamo nisu radi udesa Varšave u neposrednoj skrbi. Ako bi se imalo boriti za grad, to će biti vrlo teška stvar, jer će u tom slučaju morati neprijatelj računati na močvarni karakter pokrajine i na ruski otpor, što ga čeka prama Brestu-Litovsku. Ako Nijemci zauzmu i Ivangorod, to još ne će imati za posljedicu pad Varšave. Ako su istinite vijesti, da gradjanstvo zapušta Varšavu, to je znak, da se pripravljaju Rusi na obranu grada.

Srbija i Bugarska.

Milan, 6. julija. (D. u.) „Secolo" javlja iz Niša: Bivši srpski poslanik u Beču, Jovanović, izjavio je dopisniku lista, da bi bilo apsurdno svako neposredno odstupljenje teritorija Bugarskoj. Ako Bugarska hoće sudioništvovati, tada neka buduća mirovna konferencija odredi, što ima pripasti Bugarskoj prama onomu, što bude ona podijeljila. Nipošto ne će biti ova odšteta kakva srpska cesija okolice Monastira i Ochride.

Ministar nespašenika.

Bern, 7. julija. (D. u.) „Popolo d'Italia" javlja iz Rima: Ministar-predsjednik Salandra ponudio je zadnjih dana narodnom zastupniku Barzilai-u, koji se rodio u Trstu, da stupi kao ministar bez lisnice u kabinet. Kao takav ne bi zastupao krajnu ljevicu, već bi bio zastupnik nespašenih zemalja (terra irredenta). Barzilai će valjda primiti ponudu.

Rumunjski zajam.

Bukarest, 6. julija. (D. u.) Vlada je uzela kod narodne banke zajam od 100 milijuna leva na 3% i združila i snizila kamatnjak na 3% u svoje doba već učinjeni zajam od 200 milijuna leva.

Albanci prosvjeduju.

Bukarešt 7. julija. (D. u.) Albanska kolonija u Bukareštu i Costanzi predala je zastupnicima velevlasti spomenicu, u kojoj prosvjednju protiv dogodjaja u Albaniji te mole, da bi se štitili ugovori tičući se neovisnosti i integriteta Albanije.

Ne će poskupljenja kruha.

Basel, 6. julija. (D. u.) Kako javlja švicarska agencija, ostale su prošle nedjelje pekarne u Chiavariju zatvorene, pošto je općina ustanovila cijenu prodaji kruha. Pučanstvo je priredio burnu demonstraciju, porazbijalo je prozore i vrata na prodavaonicama a nekoje i opljačkalo.

Rimski načelnik zapustio bojno polje.

Lugano, 5. julija. (D. u.) Knez Colonna, rimski načelnik, koji je služio bio kao major u glavnom stanu, morao se povratiti u Rim na svoje mjesto, pošto se njegove zamjenike radi njihovog rada jako odsudjivalo. Odsudjivalo se, te se ih takodjer diglo sa svoje časti radi njihovog manjkavog patriotizma i načelnike Rapolle, Cividala, San Severa i Paterna.

Francuzi misle ratovati preko zime.

Paris, 6. julija. (D. u.) Francuske novine pripravljaju javnost na drugi zimski rat. Izjavlja se, da se još mora računati na dugo trajanje rata, jer treba mnogo, da se usavrše sva sredstva ratovanja, kojima će se oboriti Njemačku.

Ponovna stavnja u Francuskoj.

Paris, 6. julija. (D. u.) „Temps" javlja: Osobe razrednih godina 1913., 1914. i 1915. kaošto i one, koje su bile odpuštene od 1. augusta do 31. decembra 1914., bilo koje mu drago godišta, morat će na ponovnu stavnju.

Kuće za spasavanje.

Dünkirchen, 6. julija. (D. u.) Novina „Phare du nord" javlja: Na vratima nekih kuća pribilo se u Dünkirchenu crvene zastavice, da se tako ove označi kao točke spasavanja kod strijeljanja.

Ogromni francuski gubici kod Arasa.

Stockholm, 6. julija. (D. u.) „Dahens Nyheter" od dne 5. julija priopćuje pismo francuskog dobrovoljca, koji veli, da je njegova regimenta, koja je sastojala od 4200 momaka, u bici kod Arasa dne 9. junija izgubila 3400 momaka.

Rat u Italiji 1859. i 1866.*)

Sardinski kralj Viktor Emanuel i njegov ministar Cavour (Kavur) nijesu smetnuli s uma misao, kako bi Austriju protjerali s Apeninskoga poluotoka i sve državice talijanske združili u jednu jaku državu, kojom je imao zavladati sardinski kralj.

Krimski rat 1853.

Kad je god. 1853. buknuo rat izmedju Rusije i Turske, pridruži se i Cavour saveznicima Turske: Francuzima i Englezima i tako se sprijateljio s Francuzima. Francuski car Napoleon III. znao je Austriju zapeljati na tanak led, t. j. zavaditi ju s Ruskom. Austrijski najme ministar Buol nije htio priskočiti Rusima u pomoć, premda su oni 1849. bili pomogli našemu Caru ugušiti bunu u Ugarskoj; nego što je još više, Buol je naložio Rusima, neka izadju iz Moldavske, a kad su to oni učinili, zaposjedne austrijska vojska onu, onda još Tursku zemlju. Ratovanje Turske i saveznika s jedne i Ruske s druge strane preneseno bje na poluotok Krim, što je u Crnom moru. Skoro godinu dana trajao je rat i svršio se nesretno za Rusiju mirom u Parizu god. 1856.

Austrija je radi toga rata izgubila jedinu saveznicu, Rusiju.

Sada je za Cavoura nadošao zgodan čas. Obećao je Napoleonu III. Savoju i Nizzu (čit. Nicu), ako mu vojskom pomogne potjerati iz Lombardije Austrijance.

I zbilja na dan Nove godine 1859. reče Napoleon III. austr. poslaniku u Parizu: „Žalim, što nijesu naši odnošaji prema vašoj vladi već tako prijazni, kako su bili, no molim vas, da kažete Cesaru, da se nijesu promijenila osobna moja čuvstva za nj".

Cavour je nabirao dobrovoljce i podupirao nezadovoljnike u austrijskoj Lombardiji. Austrijska vlada je za to znala, pa je svako općenje sa sardinskim dvorom prekinula. Kad je pako zahtijevala od Sardinije, neka dobrovoljce raspusti, preće francuska vojska u Piemont i zaprijeti Austriji, da će ju smatrati za neprijateljicu, ako njezine čete prestupe rijeku Tičino, koji je dijelio Austriju od Sardinije.

Mnogo je vremena naš Cesar mirno gledao na djela Cavoura, dapače je god. 1858. i umanjio vojsku u Lombardiji, no sada je morao prihvatiti za mač. Dne 27. aprila naloži vrhovnome zapovjedniku naše vojske, Gyulayu (Djulaju), neka predje sardinsku medju, a dva dana zatim izda proglas na svoje narode:

„....Nikada nisam ćutio, kako su teške dužnosti vladara, kako u ovom trenutku. Rat je šiba za čovječanstvo. Srce me boli, jer vidim, da će ta šiba ugasiti život hiljadama mojih vjernih podanika. Ali srce vladarevo mora mučati tamo, gdje zapovijeda samo čast i dužnost. Na medji stoji oboružani neprijatelj, koji je u savezu sa revolucionarnom strankom i hoće, da si prisvoji austrijske zemlje u Italiji. Njemu je priskočio na pomoć francuski vladar, koji se pača u prilike u Italiji, koje su uredjene po medjunarodnom pravu. Više puta su došla teška vremena za krunu, koju sam čistu baštinio od svojih predšasnika. Slavna povjest naše domovine je svjedokom, kako je providnost Božja višeputi primila u ruke mač Austrije i raspršila sjene, kad se je Evropom širila revolucija prijeteći smrću i uništenjem svemu, što je čovjeku najdraže. Opet nam se bliža takova doba, i ne samo stranke nego i isti vladari hoće da unište sve, što opstoji na svijetu.

Latit se moram mača, a taj ima zadaću, da brani čast i pravice Austrije, pravice svih naroda i država, najsvestije što ima čovječanstvo. Vas pako, narode svoje, koji ste vjernosti do vladajuće kuće primjerom naprama po širokoj zemlji, zovem, da mi priskočite u pomoć sa starodavnom vjernošću, odanošću i požrtvovnošću. Vaše sinove, koje sam pozvao u bojne redove, pozdravljam kao gospodar vojske i s ponosom gledajte na nje; u njihovim rukama dizati će se carski orao visoko i časno. Naš boj je pravedan.... S Bogom za domovinu!"

Istoga dana vodio je Gyulay preko rijeke Tičina 112.000 ljudi i 364 topa na Sardiniju. Trebalo je za to tri tjedna, dočim je 1849. Radecki isti put učinio u pet dana. Gyulay nije preprečio združenje Francuza i Sardinaca, koji su ukupno imali 163.304 pješaka, 12.992 konjanika i 402 topa. Naša vojska je bila mnogo manja, slabo su ju opskrbljivali živežem, a Gyulay nije znao, gdje je neprijatelj i što namjerava, dočim su Francuzi znali gdje su naši.

(Nastavak slijedi.)

*) Ponatisak iz knjige „Zgodno štivo" izdane prigodom šezdesetgodišnjice slavnoga vladanja Njegova c. i kr. apostolskoga Veličaustva po Hrvatskom učiteljskom drustvu „Narodna Prosvjeta" za Istru u Pazinu.

Afrikanci dolaze na pomoć.

Johannesburg, 6. julija. (D. u.) General Smuts javlja, da je afrikanska vlada ponudila jedan dobrovoljački kontinent i jedan odio teške artilerije za europsko bojište. Očekuje se odgovor engleske vlade.

Hoće potvrdu za robu.

London, 6. julija. (D. u. Reuter.) Trgovački list javlja, da će svi prekomorski engleski carinarski uredi osim onih u Kanadi, Novoj Funlandiji i Egiptu, zahtijevati potvrdu engleskog konzulata, da roba ne proizlazi od neprijateljskih zemalja, ako i dolazi iz Nizozemske, Danske, Švedske, Norveške, Švice i Italije.

Ured za municiju u Nizozemskoj.

Haag, 6. julija. (D. u.) Ustrojio se nizozemski ured za municiju, koji ima zadaću, da vojsku i mornaricu opskrbi dostatnom municijom.

Zrakoplovac u moru.

Rotterdam, 5. julija. (D. u.) Rotterdamski „Courant“ javlja iz Ymuidena: Ribarski parobrod doveo je jučer engleskog poručnika zrakoplovca Birda, koji se je radi pomanjkanja benzine morao spustiti u sjevernom moru, te je potopio stroj na očigled ribara.

Ulovljen brod.

Vlaadingen, 6. julija. (D. u.) Nizozemski parobrod „Meerlandia“ bio je dne 1. julija doveden u Leyth od jednog engleskog ratnog broda.

Zdvojni položaj ruske vojske.

London, 6. julija. (D. u.) Vojnički suradnik „Timesa“ raspravlja o položaju ruske vojske, kojoj prijeti pogibelj da bude centrum odsječen od lijevoga krila.

Pokušaj samoubojstva atentatora.

Beč, 7. julija. (D. u.) Javljaju iz Newjorka, da je atentator, koji je nastojao ubiti Morgana, prerezao si žilu-kucavicu na lijevoj ruci u svrhu samoubojstva.

Morganov atentator usmrtio se.

New-Jork 7. julija. (D. u.) Frank Holt, koji je napao Morgana, bacio se sa prozora tamnice i ostao na mjestu mrtav.

Italija za vrijeme rata.

[illegible], da se oduševljenje za „sveti rat“ u [illegible] donekle utihnulo. Uzrokom bit će također njemački uspjesi na istoku, a nade što su se polagale na balkanske države bivaju hladnije. U zadnje doba raste dapače zlovolja na sve četiri balkanske države.

U koliko zagonetan, u toliko interesantan je put Salandrin u glavni vojni stan.

Neki hoće da se tu radi o pomorskoj operaciji kod Dardanela, koju forsira Engleska kao uvjet financijalne pomoći.

Drugi vele, da je put Salandrin u savezu sa pobjedom, na koju je već talijansko novinstvo nestrpljivo radi javnog mnijenja, koje postaje iz dana u dan pesimističnije. Biće pak, da je u pohodu Salandrinu Cadorni i jedno i drugo po srijedi.

*

Govori se takodjer o skorom sazivu komore. Većina je zastupnika pod vojnom zastavom, dijelom što je obvezatna spremi.

Svakako je njihovo uznapredovanje u časti na dnevnom redu.

*

Što se tiče skupoće, to je i ova na dnevnom redu: pomanjkanje mesa i kruha nadoknadjuje donekle voće i povrće.

*

U zadnje se doba počela novinska kampanja za ratni zajam, koja se misli prenijeti u provincije. Listovi u tom pogledu pokazuju na zamjernu požrtvovnost Njemačke i na njezinu organizaciju, kojoj nema para.

*

U nutarnjoj se politici Italije bije inače i u ovoj vojnoj vrevi potajni novinski boj izmedju katoličkih i liberalističkih listova.

N.

Rusija i Kina za slobodu Mongolije.

Kako piše „Frankfurter Zeitung“, donose neki listovi ugovor izmedju Kine i Rusije, sadržan u dva članka odnoseći se o neovisnosti Mongolije. Kina se obvezuje da ne će dirati u nutarnje poslove Mongolije, što se odnosi i na Rusiju.

Time je uredjen, piše „Frankfurter Zeitung“, državno-pravni položaj Mongolije, od kojeg ne će imati Rusija mnogo koristi.

Položaj na istoku.

Londonski „Times“, raspravljajući o položaju na istoku, pita se e će biti moguće vojskama nadvojvode Fridricha i von Mackensena da opkole bojnu liniju Visle i protjeraju generala Ivanova sa svojih pozicija na Bugu.

S druge strane nije sigurno, da li se mogu armeje generala Böhm-Ermollija, Botmera i Pflanzera upustiti u boj sa generalom Ivanovom.

Vojske velikog kneza čini se, da bivoju razdvajane, što bi bio glavni cilj saveznika da mogu tako probiti ruski centrum i doprijeti na liniju Kolvel-Cholm-Lublin. Lijevo bi krilo bilo time odsječeno od centruma a važan željeznički spoj uzduž fronte poremećen. Da se ovo postigne, nužno je prijeći Bug i zauzeti Kovel. Veliki knez Nikolaj Nikolajević imade na jugu 3 jake vojske suprot Visle, oko Szawle-a vojsku Folkenchousena, oko Suwalkija vojsku Eichorna, Bülova oko Narewa, i na fronti Bzura-Rawka ostale vojske Makensenove. Hoće li biti u stanju da se odupre veliki vojvoda tim vojskama?

Italija i Balkan.

Novu fazu, koja je nastupila u odnošaju Italije te Srbije i Crnegore, tumači „Štampa“ na ovaj način:

Vijesti da su grčke bande zaposjele nekoja sela na liniji prema Beratu imadu za Italiju veliku važnost. Italija je uložila svoj protest kod vlasti četvornog sporazuma radi zauzeća Skadra. Zauzeće Skadra smatra Italija ništetnim, dok ona ipak do znanja srpsko zaposjednuće Elbasana. Moguće je, da postoji talijansko-srpski sporazum glede jedne srpske luke na Jadranu, ali konačna odluka postići će se o tome na koncu rata.

Mnogo je važnije pitanje Berata, koji tangira područje Valone. Ovo naime područje spada u zonu talijanskih interesa, s toga ne može Italija dozvoliti zaposjednuće Berata po grčkim bandama. Ako su ove vijesti istinite, Italija će od grčke vlade tražiti razjašnjenja. Očekuje se u ostalom energičan istup Italije protiv Turske, radi postupka Talijana u Turskoj. S turske bi strane imala uslijediti intervencija zaštite turskih interesa u Srbiji.

Udovice i invalidi.

Dosada bilo je slabo opskrbljeno za udovice palih junaka ili onih, koji su uslijed rata postali djelomice ili posve nesposobni za rad. Zato su svi, koji su na to zvani, trudili se, kako da se popune mjere u tom pogledu.

Udova u ratu palog junaka, kojoj je komisija priznala potporu ili prinos za uzdržavanje za mobilizirane, dobiva po sadanjem zakonu za sebe i djecu dotičnu potporu još šest mjeseci poslije smrti njezina muža. Kada mine šest mjeseci, tada bi se imala potpora obustaviti. Svako vidi na prvi pogled, da to ne ide. Zakon je odlučio potporu još za šest mjeseci iza smrti samo za to, što je htio udovi dati nekako više prednosti, negoli ženi, kojoj se muž zdrav povratio sa bojišta. Nu, nitko nije mislio na ovako dugotrajni rat. Ta svi se sjećamo, kako je bilo na početku rata. Uopće se govorilo, da ovaj rat ne će moći trajati, nego nekoliko mjeseci. Sada smo već u dvanaestom mjesecu i još se nigdje nevidi konca. Udovica, kojima je rok od šest mjeseci već davno minuo, otkada jim je poginuo muž, imamo veliki broj. Zar nije nepravda, ako se sada takova sirota nalazi na slabijem nego žena, koja ima muža još u životu. Na boljem su i one udove, kojima su muževi pali, ali još nije njihova smrt službeno potvrdjena, te one i dalje dobivaju pripadajuću im potporu.

Sada se je ta stvar ipak promijenila. Do svršetka rata primat će udove potporu i dalje. To će ipak biti mala utjeha udovama i sirotama.

Za invalide je dosadašnja uredba jako manjkava. Dok je muž bio u ratu, žena je sa djecom primala potporu. Kada ga je pako zadesila nesreća, pa je izgubio ruku, nogu, oči, ili je u vojničkoj službi postao nesposoban za svaki rad — nekoji su poludili, drugi su oboljeli na živcima i t. d. — poslali su ga kući. Tu je morala odsada unaprijed žena skrbiti i za nj i za djecu, nu potpore nije više dobivala, nego nakon toliko molba, dobio je napokon malu opskrbninu, kojom se ne može prehraniti niti malo dijete, a kamoli cijela obitelj.

I ova se je stvar sada uredila. Prinos za uzdržavanje isplaćivat će se i dalje takovim obiteljima. Osim toga će se opskrbnine za invalide i udove i prinosi za sirote znatno povisiti. Ako je ikoja stvar potrebita i žurna, to je svakako ova. U vrijeme rata će nekolicina njih zaslužiti na milijune kod nabavljanja stvari za vojništvo. Zar da država mirnim okom gleda, da od gladi umru obitelji, koje su izgubile svoga hranitelja?

Komisije kod kotarskih poglavarstva imadu sve ovo u rukama. Žene invalida i u ratu palih junaka, neka se preko općine obrate na ova povjerenstva, ako im se možda obustavila potpora, pa će se i njima pomoći. Tko kuca, tome se otvora!

Razne vijesti.

Momčad Nj. V. B. „Arpad“ za hrvatske škole u Puli. Primili smo sa zahvalnošću od vrle momčadi Nj. V. B. „Arpada“ iznos od 116 kruna a u prilog hrvatskih škola u gradu Puli. — Ovaj hvalevrijedni čin naše vrle momčadi nije potrebno izticati, jer svatko znade što znači u ovo doba ovakova potpora i k tomu iz vrijednih ruku naše uzdanice, momčadi mornarice. Time su potvrdili ne samo ljubav prema ovom gradu nego i domovini za koju se bore. — Ugledali se i ostali u njihov primjer.

Kako je hrvatski sabor proslavio 5. srpnja? Čim se otvorio dne 5. srpnja hrvatski sabor, ustao je nakon običnih podnesaka podpredsjednik dr. Pero Magdić i daje ovu izjavu: Prije prijelaza na dnevni red čast mi je reći ovo: Danas je, kako se znade, narodni blagdan. Na taj dan narod naš diljem cijele hrvatske otadžbine kupi i prinosi maleni svoj darak za hrvatske škole. Danas, kada se nalazimo u ratnom vremenu, držim, da nam je patrijotska dužnost, da se i mi sjetimo toga dana, već radi toga, što slučajno na taj dan zasjeda hrvatski sabor; da se sjetimo ne samo hrvatskih škola, nego i onih, koji na bojnom polju liju krv za kralja i otadžbinu, koji će se danas sutra vratiti svojim kućama, ali ne će biti na žalost za privredu sposobni. S toga držim, visoki sabore, za svoju svetu dužnost, da zamolim visoki sabor, da jednodušno privoli na to, da se od dnevnica saborskih za ovaj mjesec polovicom u korist hrvatskih škola u Istri, a polovicom u korist fonda za korist naše invalide, ustegne svakom zastupniku svota od 50 K. (Buran pljesak i odobravanje. (Pitam dakle visoki sabor, da li prihvaća ovaj prijedlog? (Prihvaća.)

60 Hrvata proti 5000 Talijana. Splitsko „Narodno Jedinstvo“ piše:

„Grahovo, junija 1915. Veleštovani gospodine urednice! Za ilustraciju, kako se hrabro drži naša vojska proti perfidnome i podmuklom neprijatelju, šaljem Vam ovdje prijepis dopisnice, što ju je sa talijanskog bojišta poslao svome ocu poručnik Vladimir Marković, sin ovdješnjog općinskog stražara Mile Markovića.

Dodajem, da se ovom prilikom obistinila stara poslovica „Od sokola samo sokol“, jer sam na vlastite uši čuo staroga Markovića, kada je otpremao sina u rat: „Neka ide i neka se junački bori za domovinu, ta tomu se i posvetio“. — Dopisnica glasi:

„Dragi oče! Ja sam hvala Bogu zdrav i dobro mi je, što i Vama iz svega srca želim. Jeste li možda čuli i čitali, da sam imao veliku sreću na bojištu? Dne 5. junija bio sam sa 60 Dalmatinaca otposlan proti Talijanima. Okolo ponoći me opkolilo 5000 Talijana. Posrećilo mi se, da protjeram sve Talijane, okolo 300 pak ih ubiti i raniti. Cijelu sam se noć s njima borio, za tim sam se sa 5 zarobljenika vratio k mojemu bataljunu. Tu su me jako pohvalili, te su me predložili za visoko odlikovanje. Primite mnogo srdačnih pozdrava od Vašeg sina Vladimira“.

Tragedija uslijed ljubovnog odnošaja. Julije Bendet i supruga mu Paula vlasnici cirkusa, primiše za svog boravka u Zagrebu u službu nekog mladog Slovenca Franju Androšića. Kao čuvar slonova imao je ovaj češće prigodu da bude u blizini svoje gospodarice, koja je inače imala zajedničku ulogu predstavljanja sa mladim Androšićem. Za kratko se vrijeme razvio ljubavni odnošaj izmedju gospodarice i njenog čuvara u toliko mjeri, da je ona u mjesecu kolovozu prošle godine, dok je njezin suprug kao francezki podanik bio moravo medju interniranim u Ugarskoj, provodila „medene dane“ njene nove ljubavi sa mladim čuvarom. Zatim je odlučila da se rastavi od interniranog supruga, te u toj nakani otputovali u Beč. Na nesreću njihovu izdana bi naredba o novoj pučko-ustaškoj spremi. Androšić bi unovačen. To se obojice toli dojmilo da odlučiše zajedničku smrt. 7. ožujka rani Androšić u nekom zagrebačkom hotelu smrtonosno svoju ljubovcu, dok je on u teškom stanju prenijet u bolnicu izjavio, da su svojevoljno od učili umrijeti. Androšić je pred par dana osudjen po bečkom kaznenom sudu radi umorstva na tri godine teške tamnice.

Dobrovoljni prinosi.

Naša uprava je primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za Hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Na brodu Njeg. Veli. „Arpád“ sakupio je dne 5. srpnja Korčulan Lozica Ivan pod lozinkom „Mal' položi dar domu na oltar . . . . K 115·15

koji iznos darovaše:

Marinekurat dr. Filoček 6 K, Fattorini Pasko 3 K; po 2 K: Soldo Ivan, Lozica Ivan, Valeš Frano, Glavičić Frano, Drašković Dujo; po 1 K: Šeparović Marin, Gavranić Marko, Filipi Jerolin, Matković Mate, Eškinja Ante, Pupić Dujo, Budrović Zeferin, Jelinčić Niko, Užić Blaž, Medvidović Mate, Remetin Srećko, Palčić Antun, Marić Mate, Andjelić Josip, Buča Jakov, Gavranić Antun, Kara Slavko, Mahulja Josip, Jeličić Ivan, Jutronić Ivan, Kaštropil Nikola Ljubić Stipan, Zanchi Salvador, Bilobrk Ante, Milković Kuzma, Pavić Pero, Surjan Stipan, Jurković Dunko, Babara Ante, Stupin Srećko, Nikola Vlahović; po 80 h: Pamuković N., Rastić Jakov; po 60 h: Grabo Ante, Černobori Josip, Šarac Dijego, Dabov Stipe, Delistović Antun, Vareško Martin, Mijatović Roko, Vranović N. Aljinović Vicko, Božanić Mate, Stojanov Blaž, Bašić Bare, Rastić Jakov, Fikić Ivo Frano, Gašparović Grgo, Braća Šimunović, Rakić Ivan, Mandarić Ivan, Marković Josip, Pleslić Andrija, Franinčić Ive, Orlić Božo, Ivanović David, Barišić Marin, Fabjanić Ive; po 50 h: Priznić Jure, Popović Luka, Alfirević Attilio, Bačić Nikola, Violić Frano, Stošić Jožo, Curin Vinko, Sočo Ante, Popović Nikola; po 40 h: Šeparović Ivan, Ragusin Marko, Milat N. Pirović Antun, Bratinčević Mate, Dindić Mate, Obuljen Kristo, Dragović Toma, Juretić Petar, Filipi Ante, Andrels Ivan, Andrjić Kuzma, Dragojević Ivan, Barčot Marko, Stanić Roko, Vučičić Mate, Božanić Josip, Timonti Jozef, Bonačić Frano, Barhanović Ivan, Radum Mate, Skropica Marin, Pavičin Nikola, Ilijić Mate, Bukarović Krste, Smirčić Pavao, Lučev Petar, Šeparović Ivan, Skočić Ivan, Poša Ivan, Natić Grgo, Batistić Ivan, Fjamengo Josip, Karlović Anton, Sevo Ivan, Kronja Jure, Živković Josip, Bolanča Gašpar, Harabalja Niko, Slavica Krste, Livaić Nikola, Prović Luka, Grgas Jerko, Gulin Ante, Nižić Josip, Rade Jure, Farac Marko, Ceprnić Ante, Radić Roko, Telas Šime, Graso Ante, Jelić Mate, Dabelić Nikola, Srdelić Špiro; po 30 h: Jaman Mijo, Cuzela Mate, Vašić Nikola, Jelovčić Marin, Jercog Josip, Krešan Toma, Celić Miho, Dugančić Ante, Marić Svetin, Lučin Filip, Zuvela Kuzma, Kalabrez Lujo, Buble Blaž, Prović Mate, Varnico Paško, Skorić Ante, Mudronja Mate, Antunović Martin, Biljaković Križan, Vujasinović Sava, Vukman Mate, Jakas Nikola, Supe Tome, Brajević Ivan, Blagaić Pave, Božić Stjepo; po 20 h: Beroš Marijan, Mušić Anton, Ziga Paul, Lončarić Stjepan, Županović Ivan, Mikulandra Milan, Zenić Krešimir, Jokanović N., Jadrešin Anton, Jurat Niko, Zupanović Pasko, Kaleb Pave, Volarević Ivan, Jurčić Ivan, Milišić N., Uvodić Petar, Vidović Svetozar, Stoček N., Cvitanić Mate, Bogdan Pasko, Malizia Marko, Paskvan J., Vranić Srećko, Košuljandić Ivan, Jurić Josip, Nekić Mate, Bralić Mijo, Mišetić Mate, Devlanović Toma, Kastelanović N., Draško N., Bitenz N., Turk N., Ivanković Toma, Dominiković Ivan, Jerković Gabro, Batina Lovre, Zanze Mate, Cervelin Šime, Bjelanović Petar, Nižić Pasko, Marov Andrija, Salamun Marko, Bokan Ante, Rak Krste, Jadrijev Toma, Biočić Marijan, Mišurac Anton, Vukšić Ivan, Petković Frano, Bribudić Marijan, Sokolov Mate, Corkalo Josip, Bogdanović Niko, Adamović N., Marinić Jakov, Kapov Marko, Svilan Vicko, Ćurić Martin, Čobanović Mate, Jurišić Ive, Pokrajac Obrad, Erceg Jakov, Keran Josip, Ivica Ivan, Perković Anton, Antulov Mate, Bitanga N., Razem Stefan, Barić Ive, Bralić Niko, Perković Tome, Suker Niko, Sandrić Vid, Vukšić Ivan.

Dr. Karlo Čiotti . . . . . K 10·—

A. Činko, vlastnik kočije 53 „ 5.—

Mornari u Vallelungi za proslavu Narodnog blagdana sakupiše . . . . . K 12·60

(darovaše po 1 K: Grakalić Josip, Vukelić pl. Vlatko, Stanić Andrija, Karavanić Grgo, Buršić Petar, Grgović Ivan, Sevčik Rudolf, Preden Matko, Lorenzin Ivan, Les Franjo, Jeličić Josip; S. A. 60 h; Dovjak Josip 50 h; Legiša i Iskra Karlo svaki 30 h)

Zvonimir Randić . . . . „ 3·—

N. N. . . . . „ 1·25

Ukupno . . . . . K 147·—

Prije izkazano . . . „ 153·—

Sveukupno . . . K 300·—

koji iznos bje otposlan „Družbi“.

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni puttredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak, 9. srpnja 1915. | Broj 8.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 8. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

U ruskoj Poljskoj traju istočno od Visle borbe sa mnogobrojnim silama, koje su dovedene u zaštitu Lublina i koje su prešle k protinavali. Naše su čete s obje strane ceste uzete natrag na brda sjeverno od Krasnika. Zapadno od Visle osvojismo nekoje prednje pozicije Rusa. Na Bugu i u istočnoj Galiciji opći je položaj nepromijenjen. Neprijateljske su provale na donjoj Zloti lipi odbite.

Talijansko bojište.

U Goričkoj poduzeli su Talijani jučer na novo pojedine navale. Protiv goričke mosne utvrde poslali su i mobilni narodni ustanak u boj. Naše čete odbiše kao uvijek sve neprijateljske napadaje. Na srednjoj Soči i u području Krna traje mir. U koruškom i tirolskom pograničnom području bile su samo topničke borbe.

Srpsko-crnogorsko bojište.

Na pograničnim brdima istočno od Trebinja započeo je noću na 7. julija ponovno boj protiv Crnogoraca. Kako se izjalovila protunavala Crnogoraca 6. julija, pokušao je neprijatelj noću provalu, koja bje medjutim sasma slomljena u vatri naše pješadije i našeg topništva. Sad već vlada tamo mir. Na ostaloj granici nije se desilo ništa bitna.

Dogodjaji na moru.

Jedna od naših podmornica torpedovala i potopila je 7. julija u jutro talijansku oklopnu krstaricu tipa „Amalfi“ u sjevernom Jadranu.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 7. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Zapadno od Bouches-a uspjelo je Francuzima da prodru u naše najprednije opkope u širini od 800 metara. Protunavalom bili su medjutim opet potjerani. Druga je navala neprijatelja slomljena u našoj vatri. Navale neprijatelja na pozicije po nama zauzete zapadno od Apremonta trajaše bez uspjeha dan i noć. Na čitavoj zapadnoj fronti živahne topničke borbe.

Istočno bojište.

Neprijateljska je navala iz pravca Kovno suzbijena uz velike gubitke po neprijatelja. Sjeverno Prašniša osvojismo nekoje ruske opkope. Neprijateljske provale u području sjeveroistočno i jugozapadno od Racionza bile su bez uspjeha. Pokušaji neprijatelja, oteti nam brdo istočno od Dolovatke, koje smo jučer zauzeli, izjalovili su se.

Vrhovna vojna uprava.

Oklopna krstarica „Amalfi“ uništena.

Talijanska vijest.

Rim, 7. julija. (D. u.) Poglavica pomorskog stožera javlja:

Prošle su noći otplovile jake pomorske bojne sile na izvidjaje u gornje Jadransko more. Krstarica „Amalfi“, koja je učestvovala kod tog poduzeća torpedovana je danas rano od austro-ugarske podmornice. Ladja se odmah jako nagnula na lijevu stranu. Prije nego li je komandant zapovijedio, neka se momčad baci u more, kliknuo je: Da živi kralj, da živi Italija! te je taj klik opetovala sva momčad. Zapovjednik je zadnji ostavio brod spuštajući se niz bok broda, koji još plivao nad vodom. Krstarica je malo kasnije potonula. Našim je sredstvima spasen gotovo sveukupni broj posade i časnika.

Oklopna je krstarica „Amalfi“ bila sasma moderan brod od sadržine 10.600 tona. Vozila je 23 milja na sat te bila oboružana sa 4 topa od 25 cm, 8 od 19 cm i 16 od 7·6 cm.

Kako je potonula krstarica.

Milan, 8. julija (D. u.). „Secolo“ javlja iz Mletaka:

Oklopna je krstarica torpedovana u 7 sati ujutro, 30 milja od talijanske obale. Oklop, koji je bio u sredini jak 200 mm odmah je tako probit, da joj nije bilo više spasa. „Amalfi“ potonula je pol sata kasnije. Akoprem su dohrlile odmah druge krstarice odjela brodovlja za spasavanje, kojima se priključiše dvije bolničke ladje, utopilo se od „Amalfijeve posade 480 momaka.

Na Balkanu ne će biti promjena?

Petrograd, 7. julija. (D. u.) Polag „Riječi“ očekuju odgovorni ruski diplomate, da se u najbliže vrijeme ne će u politici na Balkanu ništa promijeniti. Dogovori trojnog sporazuma sa Bugarskom i Rumunjskom nisu napredovali. Sa Grčkom se sada ne vode nikakvi pregovori, jer se očekuje saziv parlamenta. Zaposjednuće Skadra po Crnogorcima nema po mnijenju diplomatskih krugova nikakve odlučujuće važnosti. Udes Skadra odlučit će budući mirovni kongres, bez obzira na to, od koga je to područje bilo zaposjednuto. Do onda vrijede glede Albanije zaključci londonske konferencije. Odobrenjem velevlasti Grčka je zaposjela dio Albaniji, a Italija Valonu, ali velevlasti nisu odobrile, da Crnogorci zaposjednu Skadar.

Manjkava njega ranjenika u Italiji.

Lugano, 7. julija. (D. u.). Običnim gnjevom javlja agencija „Stefani“ o novom manifestu, što je sa zrakoplova bačen medju talijanske vojnike, kojim se vojnicima priopćuje pravi razvitak talijanskog rata. Ponovno prosvjeduju, što Austrijanci zarobljuju talijanske vojničke liječnike i nosioce ranjenika. Protest ide za tim, da tako odstrani tolike prigovore što se predbacuju talijanskoj saniteti. „Perseveranza“ i „Corriere della sera“ pišu o velikim nesuglasicama, što vladaju izmedju vojničke sanitete i „Crvenoga križa“, koje je generalna nadzornica vojvotkinja od Aoste uzaludno kušala da izravna. U Milanu i u ratnim zonama manjka vojničkim bolnicama rubenina. „Crveni križ“ doduše priredjuje rubeninu, ali ju ne odaje vojničkim bolnicama. Sestre-bolničarke ne će da dodju u doticaj sa talijanskim gospodjama, jer ih ne smatraju praktički sposobnima. Tuže se, da se dogodilo čak i u Milanu, da nisu ranjenici mogli dobiti niti čašu hladne vode na kolodvoru.

Italija i Balkan.

Lugano, 8. julija. Pošto su se vijesti o odlasku turskog poklisara u Rimu, Raby Bei, pokazale neistinite, izvješćuje danas i „Corriere della Sera“ iz Carigrada, da ostaje i nadalje tamo talijanski poklisar, Garroni. Tamošnji izvjestitelj lista veli, da je Italija ulazom u svjetski rat, poremetila nade četvornog sporazuma, e će balkanske države odmah pristupiti četverosporazumu. Grke i Srbe je to prestrašilo, a u Bugarskoj sjedinile su se sve stranke, koje su prije bile odijeljene. I sama rusofilska stranka, kojoj je na čelu Gešov, misle, da se bez odstupa Macedonije ne će ništa smjeti poduzeti.

Pogled na Trst.

Lugano, 8. srpnja. U okolici Tržića ima mjesto s pridjevkom drugi „Campanile“. Na toranj tamošnje župne crkve, odakle se otvara krasan vidik sve do Trsta, popeli su se ovih dana talijanski kralj, ministarski predsjednik Salandra i ministar rata Zuppeli, da se nasladjuju pogledom na tako bliski, a ipak na tako daleki Trst.

Rusija odstupa Italiji zarobljene Trentince.

Lugano, 7. julija. (D. u.). Polag vijesti „Tribune“ Rusija misli glede njezina prijedloga o predaji zarobljenika Talijana iz Austrije, samo one Taljane, koji su iz Tirola, ali ne one, koji iz običaja govore talijanski, a su iz područja Jadranskog mora.

Izmjena ratnih zarobljenika.

Lugano, 8. julija. Talijanska je vlada izjavila da je pripravna na izmjenu — poljskih zarobljenika Rusiji, ako joj ova izruči zarobljenikea Austro-Ugarske talijanske narodnosti.

Strašne oluje u sjevernoj Americi.

Chicago, 8. julija. (D. u.) Žestoki tornadosi i prolomi oblaka prouzročiše u Missouri, Illinois, Indiana i Ohio teške gubitke na ljudima i posjedima. U Cincinatiu poginulo je uslijed oluje preko 20 ljudi. Na rijeci Ohio preokrenuše se dvije ladje te je kod toga zaglavilo više ljudi.

Jaures i talijanski socijaliste.

Chiasso, 8. julija. (D. u.) Talijanski socijaliste proslavit će 31. julija godišnjicu umorstva Jauresa na svečani način.

Albanci se predavaju.

Zürich, 7. julija. Dne 28. junija, kako javlja „Agence Havas“, zaposjele su crnogorske čete Skadar, te cijeli gradski kotar do Drine. Svi su se Albanci podložili Crnogorcima, te im izručili oružje.

Ruski tehničari mobilizirani.

Petrograd, 7. julija (D. u.). „Riječ“ piše: Ministarstvo trgovine zaključilo je, da se mobilizira djake visokih tehničkih škola. Oni će voditi radnje u sedam tvornicama municije i u rudokopima Urala. Osim toga dat će se na raspolaganje vojsci laboratorije sveučilišta.

Englezi uzmiču.

Carigrad, 7. Julija (D. u.). Iz Bagdada se javlja, da su Englezi morali uzmaknuti od Šeh-Seada na Tigrisu do Kuveita.

Nova nota entente Bugarskoj.

Petrograd, 7. julija. „Mir“ donosi: Mjesto Bugarske spada centralnim vlastima. Poslanici četvornog sporazuma predati će posljednju notu u Sofiji u srijedu. Poslanici su izjavili, da će u slučaju, ako Bugarska odbije notu, smjesta napustiti Bugarsku.

„Times“ brani Crnogorce.

London, 8. julija. U duljim člancima brani „Times“ postupak Crnogoraca u Albaniji i zaposjednuće Skadra. I „Times“ priznaje talijansko stalište, da ovo zaposjednuće ne može biti konačno. Crnogorska da je vlada samo na poziv Albanaca i poslije povrede londonskog ugovora po Italiji i Grčkoj zaposjednula albansko područje.

Zabrana izvoza zlata iz Francuske.

Paris, 8. julija. (D. u.) Službeni list objavlja dekret, koji zabranjuje izvoz zlata.

Rat u Italiji 1859. i 1866.

(Nastavak.)

Boj kod Magente 4./VI. 1859.

Krvava se bitka bila kod Magente 4. junija. 60.000 naših borilo se cio dan s mnogo jačim dušmanom. Gyulay zapusti bojište, i iznenadjeni Napoleon imao je pravo tvrditi, da je pobijedio. Austrijci se povuku natrag a zapuste i Milan.

Kad su naši zapustili Milan, spremahu se gradjani, da dostojno dočekaju francusku i sardinsku vojsku, koje je imala svaki čas stići.

Zaboravljeni Graničari.

I doista začuju najedamput bubanj, no nijesu bili Francuzi, nego četa hrvatskih Graničara, na koje su bili Austrijci u hitnji zaboravili, kad su ostavili Milan.

Vojnički liječnik stupao je s golom sabljom u ruci pred njima. Mrko ih gledaju Milanci, psuju ih, bacaju na nje kamenje, lonce i druge stvari; na nekojim prozorima pomole se već i puške.

Sadsada buknut će ljuti pokolj izmedju šake Graničara i sile gradjana.

Vojnički liječnik nagovori vojnike, neka mirno dalje stupaju, kad ih je tako malo te ne mogu usrijed neprijateliskog grada zametnuti boj.

Što će biti, ako Talijani počnu pucati? Ne će bogme mirovati ni Graničari.

Svaki čas se je to moglo zbiti.

Baš je bila svršila škola i djeca izmilješe ko mravi iz škole, pa eto ih pred Graničarima. Liječnik prišapne nešto Graničarima — u tili čas svaki vojnik zgrabi jedno dijete i marširaj s njime dalje.

Stade plač i lelek djece. Gradjani ko okamenjeni bulje u vojnike boječi se, da im „divljaci“ ne pojedu djece. No Graničari se smiju, dragaju djecu i miluju i naprijed se žure. Sada i Talijanima pukne pred očima. Koracajući za Graničarima smijahu se s djecom, koja su se medjutim privikla hrvatskim bradašima.

Izvan grada i izvan pogibelji poljubi svaki Graničar dijete, postavi ga na tla i četa otkoraca s čitavim glavama dalje.

Bitka kod Solferina 24./VI. 1859.

Gyulay je odmicao, dok nije bila sva vojska sabrana na lijevom brijegu rijeke Mincio. Tamo dodje Cesar Franjo Josip I. i uzme sâm zapovjedništvo nad vojskom, a Gyulay morade odstupiti. Boj se zametne kod Solferina. Četiri puta navali Mac Mahon, francuzki vojskovodja, na naše, ali bude suzbit. Tek petim jurišem zauze Solferino. Druge se naše čete saberu na brežuljcima kod Cavriana. Tu je bio i naš Cesar. Stupiv pred čete reče: „Naprijed, junaci! I ja mogu izgubiti ženu i djecu!“

Ali neprijatelja je bilo mnogo više; sve junaštvo nije ništa pomagalo. Premda je djeneral Benedek raspršio sardinsku vojsku, ipak morade uzmaći preko Mincio.

Četrnaest sati trajao je boj. 139.000 naših borilo se proti 161.000 protivnika. Naši su izgubili 13.000, a neprijatelji 17.000. Cesar je pohvalio veliku hrabrost svojih vojnika, no vidio je bio, tko nije dorastao svojoj zadaći, pa je zapovjednike, koji su se pokazali nesposobnima, ukorio. — Polagano je Cesar uzmicao do Verone, da čeka novih četa iz Austrije. Napoleon se je bojao za svoj život, jer su ga talijanski revolucionarci htjeli umoriti, sumnjao je o daljnoj pobjedi. pak je pozvao cara u selo Villa Franka na dogovor. Pisao mu je: „Sretnim ću se čutiti, ako primirje prepriječi dalnje prolijevanje krvi, jer smo spoznali i štujemo hrabrost i odlučnost vojske Vašega Veličanstva“.

Dne 11. julija sastanu se oba cara u Villa Franki i sklope primirje. Dne 10. listopada potpisane su bile u Zürichu pogodbe mira. Car Franjo Josip odstupi Lombardiju. Austriji je ostala u Italiji još samo Mletačka (Venecija). Države Toskana, Parma i Modena poklone se iste godine Viktoru Emanuelu, koji uze i Papi sve zemlje osim Rima. Garibaldi se iskrca u Napulju, pa i ova država zapade Viktora Emanuela.

Rat u Italiji.

Nadvojvoda Albreht nije imao ni 100 hiljada vojske, dočim je Viktor Emanuel imao dvaput toliko. Nadvojvoda se je morao naslanjati na tvrdjave Veronu, Lenjano, Mantovu i Peskieru i braniti se samo (biti u defenzivi), jer nije smio navaliti (stupiti u ofenzivu) proti dvostruko jačem neprijatelju.

Dne 20. junija navjestio je taljanski kralj rat. Svoju vojsku razdijelio je na dva dijela: s glavnom vojskom htjede preći rijeku Mincio sâm kralj i navaliti na Austrijance na Adiži; drugi dio je pod djeneralom Cialdinijem stajao na donjem Padu i namjeravao prestupiti tu rijeku i navaliti na našu vojsku s lijeve strane. Neprijatelj je mislio, da će tako potisnuti austrijsku vojsku medju spomenute četiri tvrdjave i uloviti ju kao miša u stupicu. Nadvojvoda je poslao protiv Cialdinijevih 90.000 vojnika samo jednu pokonviju husara i jedan lovački batalijon, a sve druge pukovnije, 71.825 pješaka, 3536 kojanika, 168 topova, sakupi na lijevom brijegu Adiže med Veronom i Pastrengom i prešao 23. junija rijeku, ali tako tajno, da nije dušmanin znao, što nadvojvoda namjerava. Istoga dne prešli su Talijani rijeku Mincio i uputili se proti Veroni. Bilo ih je 100.000 pješaka, 7000 konjanika i imadijahu 192 topa.

(Nastavak slijedi.)

Zaključak hrvatskog sabora.

Dne 6. o. mj. bila je zadnja sjednica hrvatskog sabora, koju je potpredsjednik Dr. Magdić zaključio ovim govorom:

Zaslugom i na prijedlog glavara zemlje, preuzvišenog g. bana otvoreno je previšnjim reskriptom od 5. lipnja o. g. ovo ratno zasjedanje hrvatskoga sabora, koje se evo potporom svih patrijotičnih elemenata danas ovako dostojno završuje. Prije nego se oprostim s Vama, veleštovana gospodo drugovi, i dignem današnju sjednicu, neka mi bude dozvoljeno, da u punom uvjerenju, e će se najživlja želja ovoga sabora i našega naroda, što ide za narodnim ujedinjenjem, u skoroj budućnosti ostvariti, dadem još jednom oduška Vašemu i svojemu domoljubnomu osjećaju, pa da ovo zasjedanje dovršimo poklikom: Živio kralj! Živila vojska! Živila Hrvatska!

Zastupnici ustaju, plješću i kliču: Živila Hrvatska!

Iza toga je pročitan i stante sessione ovjerovljen zapisnik sjednice, a onda predsjednik dr. Magdić u 11 i po sati zaključuje sjednicu uz nekoliko oprosnih riječi zastupnicima i oduševljen pozdrav hrvatskim junacima na bojnim poljanama. (Burno odobravanje i klicanje „Živio predsjednik! Živila naša vojska! Živila Hrvatska!")

Kako se u Italiji tješe.

Čini se, da je oduševljenje za rat u Italiji prošlo, što se vidi iz sredstava, koje novinstvo upotrebljava, samo da duhove umiri radi neuspjeha. „Popolo d'Italia", koji je najviše huckao za rat i koji je prorokovao, da će njihova vojska poći ravno na Beč i Berlin, veli, da će rat dulje trajati. Talijanski se narod mora već sada pripraviti na dugi otpor (!). Samo onaj, koji bude pokazao najviše otpora, onaj će pobijediti. Plemeniti list veli:

Talijanski gubici.

Polak vijesti, što ih je „Züricher Post" dobila iz Beča, izgubili su Talijani dosada, što mrtvih, ranjenih i zarobljenih okolo 40.000 ljudi. Austrijski gubici nisu u nikakovom razmjeru sa ovim visokim brojem. Osim toga, područja, što su ih austro-ugarske čete prepustile Talijanima, nisu bila odstupljena silom, već prama proračunanoj osnovi. Učinak ovih mjera pokazat će se kasnije.

Engleska barbarstva protiv Grka.

Položaj Grka u Egiptu biva svakim danom nesnosniji. Polag vijesti „Nea Himera", postiglo je tamo englesko gospodstvo vrhunac tiranije. U zadnjim danima su engleski vojnici u pratnji častnika došli u grčke dućane u Aleksandriji, te su sa svakakvim psovkama proti grčkome kralju, razderali sve slike kralja Konstantina. Jedan grčki časnik, koji je proti ovomu prosvjedovao, ubijen je. U grčkoj koloniji vlada gnjev i strah pred daljnjim izgredima.

Italija učvršćuje Valonu.

Polag vijesti iz Valone, Talijani otok Saseno jako utvrdjuju; te utvrde nema u privremenog značenja. Osim cesta i obalnih baterija uredjuju se i podzemne utvrde. U okolici Valone traje gradjenje cesta, e se može lako prenašati teško topništvo, 20 km od Valone, na rijeci Vojusi, postavljeni su teški topovi.

Rusi službeno potvrdjuju poraz.

Ruska brzojavna agentura javlja, da se ruska vojska pripravlja na novo grupiranje, a Galicija je već i onako izpražnjena.

Izgubljene ruske zastave.

„Ruski Invalid" javlja, da je 9 infanterijskih regimenata izgubilo svoje zastave a četrnaest regimenata imadu samo dijelove svojih zastava. I nekoje konjaničke regimente su svoje zastave izgubile. Razne su regimente dobile nove zastave, a tako je 179. regimenti sam car poklonio novu.

Balkanski problem.

Pula, 9. julija.

Petrogradska, pariška i londonska diplomacija radi svim silama, da predobije vladu Radoslavova za sebe.

Ovaj je to pred kratko vrijeme više naginjao centralnim vlastima, tek su uplivi, koncesije sa strane četvornog saveza navratili Radoslavova na pomišljanje intervencije.

Nu koncesije su moguće samo na račun u prvom redu Srbije (radi Makedonije), Grčke (Kavala, Seres, Drama), Rumunjske (dio Dobrudže). To su koncesije što bi imale da zadovolje Bugarsku za jednu eventualnom intervenciju.

Držanje Srbije, Rumunjska i Grčke prema Bugarskoj.

Srbija nije — po izjavi ministra Jovanovića — voljna uz nikoje uvjete definitivnim koncesijama prije konca rata, kako bi to Bugarska htjela. Srbija je, čini se, predvidjela koncesije na koje će morati biti spremna, te je u tom smislu okupirala sjevernu Albaniju, koju bi imale da upravno podijele Srbija i Crnagora.

Rumunjska bi, kako se izjavio Jonescu, bila sklona stupiti u pregovore glede ostupa jednog dijela Dobrudže.

Grčka jeste zaokupljena političkim izborima i sastavom novog kabineta, kog da bi po najnovijim vijestima imao preuzeti i sastaviti Venizelos.

Ovaj je sklon bugarskim koncesijama, te je za 15. ov. mj. pozvan u audijenciju kraljevu.

Reć bi da je loša vojna situacija Rusa u Galiciji slabo djelovala u Rumunjskoj, koja sada ponovno koleba, jer da vlada ne može — po izjavi ministra Bratianua — mimoići javno umijenje. Medjutim Rumunjska sklapa zajam od 300 milijuna leja.

Italija prema balkanskim državama.

Dolazak Srba na more izazvao je ponovno balkansko pitanje u punom jeku te valja sve vijesti — inače toli varijantne — s najvećom rezervom posmotroti. Toliko stoji, da je balkanski problem taknut u svoj živac.

Albansko je pitanje izazvalo srpsko-talijansko trvenje s jedne strane, a s druge solidarnost Bugarske i Italije. Italija traži povećanje na račun Srbije i njenih interesa, te je u tom smislu — radi srpske okupacije Albanije — upravila u Niš i na Cetinje jednu notu zahtjevom, da se redarstvena vlast u zaposjednutim zemljama preda četvornom savezu i Italiji.

Ma da i postoji ugovor izmedju Italije i Srbije glede Jadranskog pitanja činjenica je, da vlada medju obim vladama nesporazumak koji naliči konfliktu. Taj sukob želje velevlasti entente izgladiti, te su prisilile ove države na pregovaranje, koje, reć bi, ide povoljnim smjerom.

S druge strane vlada zlovolja u Ateni na Italiju, što ova boće da spriječi zaposjednuće nekih djelova južne Albanije po grčkim bandama.

Bugarska prema Italiji i ententi.

Bugarska je u neugodnom položaju. Koleba izmedju koncesija, što joj ih daje ententa i onih, koje nudjaju centralne vlasti (Austria i Njemačka).

Ostane li neutralna, nudja joj Njemačka i Austrija cijelu srpsku Makedoniju; upleta li se u rat protiv Turske, nudi joj ententa i liniju Enos—Midija.

Solidaritet izmedju Bugarske i Italije temelji se na interesima, što ih obe države boće da imadu od Srbije. Forsiranje Dardanela s morske strane treba pomoći Italije, dok s kopnene strane pretežno može uslijediti na oružanu intervenciju Bugarske. Bugarski bi istup proizročio bez dvojbe pad Carigrada. Ali Bugarskoj se ne žuri, uza sve prijetnje entente.

*

Pobjede savezničkih austro-njemačkih armeja vrše veliki upliv na razvitak balkanskog problema, koji je sada opet izbio na površinu. N.

Pomozite bjeguncima!*

Vojska sa Italijom prisilila je tisuće marljivih Slovenaca, da su morali zapustiti rodnu grudu, dom i sav svoj imetak, te se preseliti u tudjinu. Većina njih nije si drugo spasila van život. Oni žive sada u najvećem siromaštvu, te nemaju niti potrebitog odijela. Lako si predstavimo žalost ovih naših bjegunaca, osobito roditelja, koji su morali bježati sa svojom još neopskrbljenom djecom.

Što se dosada pomoglo ovim nesretnim ljudima, je u istinu mnogo, ali nije dostatno, osobito za to, što broj bjegunaca dan na dan raste. Treba, da im dodjemo u pomoć svi sa ljubavlju i požrtvovnošću. U tu svrhu utemeljio se je posebni pomoćni odbor, kojemu bi bila skrb, da vodi brigu za slovenske bjegunce. Mi smo Slovenci požrtvovno pomagali Poljakom iz tužne Galicije, uprav tako i još u većoj mjeri moramo pomoći sada slovenskomu narodu, koga je zadesila ista strašna nesreća.

Potpisani se odbor obraća na sve Slovence i Slavene uopće, neka svaki žrtvuje štogod za svoju braću na skrajnoj južnoj medji. Darove prima: „Odbor za pomoć slovenskim bjeguncima" u Gorici, ulica Ponte Isonzo 28.

U Gorici, dne 24. junija 1915.

Odbor za pomoć slovenskim bjeguncima u Gorici, ulica Ponte Isonzo br. 28.

Dok toplo preporučamo gornji poziv našim čitateljima, pozivljemo ih, da daruju štogod i za naše bjegunce iz Istre. U tom će slučaju Uprava našeg lista rado primati darove u ovu svrhu.

Razne vijesti.

Govorimo hrvatski! „Ljubi, rode, jezik iznad svega", tako piše hrvatski pjesnik. Mnogo nas ima, koji smo se naučili naklapati tudji jezik, te se danas nekako nećkamo govoriti hrvatski. Mi smo to već u prvom broju naglasili, da nije lijepo, što djeca naših ljudi, kada dodju u dom svojih roditelja, ne znadu sa rodbinom hrvatski govoriti. Roditelji! Zar Vas ne boli srce, zar Vas nije stid da se krv Vaše krvi ne može sporazumiti s vašom rodbinom. Ta zar već prva generacija hoće da se srami našeg jezika?! A tko je tomu kriv? Zar djeca? krivi ste Vi, koji podcijenjujete svoj jezik! Ljudi, počmite već jednom sa Vašom djecom samo hrvatski govoriti, dajte ih u buduće samo u hrvatske škole. A kako je s pisanjem imena? Čovjeka srce boli, kada vidi kako nagrdjujete vaša hrvatska imena, ili Vam ih drugi pišu talijanskim pravopisom! Zašto se sami ružite i zašto se puštate od drugih ružiti. Nisu više mletačka vremena, pa čemu ne pišete i ne zahtjevate, da se vaša imena pišu hrvatskim pravopisom!? Mi bi zamolili i sve oblasti, da u buduće imena naših ljudi pišu našim pravopisom! Što je naše, neka ostane naše, a što je tudje u to se ne diramo.

Grof Bylandt-Rheidt umro. Bivši ministar grof Bylandt-Rheidt umro je 6. t. mj. Artur grof Bylandt-Rheidt bio je sin istoimenog ratnog ministra, a rodio se je 3. veljače 1854. u Pragu. Godine 1878. došao je nakon do provincijalne službe, a onda godine 1882. u ministarstvo nastave Dne 30. studenoga 1897. bude naimenovan ministrom poljodjelstva u kabinetu baruna Gautscha. Od 7. ožujka 1898. do 2. listopada 1899. hio je ministrom javne nastave u kabinetu grofa Franje Thuna-Hohensteina, te je kao takav zastupao dvojezičnost nastave u Češkoj, kao i u drugim slavenskim zemljama. Padom grofa Thuna, dao je i on svoju demisiju. 1. ožujka 1900. postade predsjednikom senata kod vrhovnog upravnog sudišta. Iza toga je preuzeo namjesništvo Gornje Austrije, a godine 1905. bude u kabinetu dra. Körbera imenovan ministrom unutarnjih posala. S ovoga je mjesta odstupio dne 2. svibnja god. 1906.

Jubilej umjetnika Bukovca. „R. N. L." donosi prigodom 60-godišnjice našeg umjetnika prof. Vlaha Bukovca slijedeće:

„Vlaho Bukovac počeće iz pučke obitelji Cavtata kraj Dubrovnika, te je kao mnogi naš kršni Dalmatinac, pošao u južnu Ameriku za hljebom. Tu je nakon mnogih poslova obavljao i službu ličioca vagona. Radeći svrnuo je svojim karikaturama, koje je pravio za svoje drugove, pozornost svojih poslodavaca. Svećenici i drugi mogućnici u južnoj Americi nisu htjeli da ogine neosporivi talenat Vlaha Bukovca, pa su se obratili tadanjem još živom hrvatskom meceni dru. Jurju Strossmayeru, da pomogne ovome talentu. Strossmayer je to i učinio i Bukovac podje u školu u Pariz, gdje je radio i učio kod profesora Cabanela i u Academi Julien. Medju svojim prvim slikama, od kojih je većinu prodao u Englezku, treba iz njegovog pariškog boravka spomenuti sliku „La Grande Izaa", kojom je dobio prvu nagradu u Parizu. Iz Pariza došao je Bukovac u Zagreb i tu je odlučno uplivisao na druge umjetnike i posve je prirodno, da je vlada naručila kod njega svu silu radnja i da su ga i privatnici mnogo zaposlili. Umjetničke a i druge prilike naše učiniše te je Bukovac otišao iz Zagreba, slijedeći poziv praške akademije slikovne umjetnosti, gdje je već mal ne desetak godina profesorom slikarstva.

V. Bukovac spada bez svake sumnje medju najveće jugoslavenske slikare, a u redovima slavenskih slikara zauzima isto mjesto. Poživio nam još mnogo godina!"

Urota protiv velikoga kneza Nikolaja Nikolajevića javljaju iz Moskve, da je tamošnji guverner ušao u trag velikoj revolucijonarnoj uroti medju tamošnjim djaštvom, koja je uperena protiv života velikog kneza Nikolaja Nikolajevića. Potankosti o uroti kažu: Ruski general Deinkovski otputovao je u Odesu, u zastupstvu ministra unutarnjih posala, budući je guverner iz Moskve otkrio urotu protiv generalisimusa ruske vojske velikog kneza Nikolaja Nikolajevića. Kod 120 sveučilištaraca nadjeno je spisa iz kojih proizlazi, da su bili namjerni ubiti cara Nikolaja i velikog kneza Nikolaja Nikolajevića. Desetorica djaka da je imalo zadaću otputovati u Petrograd i ubiti nekoliko činovnika dvora, cara i velikoga kneza. U blizini vladine palače u Moskvi nadjene su bombe. 400 osoba je uapšeno.

Putovanje u Bosnu-Hercegovinu i Dalmaciju je dozvoljeno civilnim osobama samo uz dozvolu zapovjedajućeg generala u Sarajevu, koji podijeljuje takove dozvole samo u iznimnim slučajevima. Izuzete su osobe, koji u spomenutim pokrajinama stanuju ili putuju tamo na poziv vojničkih oblasti. Za ove osobe podijeljuje dozvolu za putovanje dotična (bosanska, hercegovačka ili dalmatinska) politička oblast I. stepena, dotično za putovanje u vojničkom interesu, vojnička oblast. Putujući moraju imati kod sebe osim ovog dokumenta (dozvole) još i druge, tako da je isključeno svako sumnjičenje o identitete (legitimaciju sa slikom ili osobni popis i vlasnoručni pismo, dotično otisak prstiju).

Za srednjoškolce! Ministar je nastave objavio naredbu, kojom se svim kod ispita zrelosti reprobovanim i onim osmoškolcima, koji imadu popravni ispit ekstermistima — dozvoljava polagati ispite prema terminu, kojeg si izaberu. Ta naredba vrijedi samo za vojne obvezanika i one, koji su obvezani vojničkoj smotri.

Prvi krematorij u Hrvatskoj sagradjen je u Bršodinu zajedno s jednom bolnicom za epidemičke bolesti za 6000 bolesnika. Sagradila ga neka magjarska tvrtka.

Kolera u Bosni. Službeno je konstatirano u ovim mjestima: Brčkoj, Tuzly, Drventi, Bos. Šamcu, Bos. Gradiški, Bjelini i Bijelom Brdu, većinom kod vojnika.

Čitateljem na znanje. Budući si može svatko kupiti dnevice naš list u pojedinoj trafici, prima uprava predplatu samo od onih, koji su porazumni s time da se njim „Hrvatski List" šalje poštom. U tom slučaju primali bi list jedan dan kašnje. Nitko nije obvezan platiti na uvid priposlane brojeve. Do uključivo 15. slati ćemo list svima, koji nam ga ne bi prije povratili. Tko do 15. o. mj. ne pošalje pretplatu, od 16. dalje ne će više primati lista. To naglasujemo ponovno reda radi.

„Croatia", osiguravajuća zadruga u Zagrebu. Članovima „Croatiae" stavljamo do znanja, da se je tršćanska podružnica preselila u Ljubljanu. Tko želi što pisati, neka piše pod naslovom: „Croatia", osiguravajuća Zadruga u Zagrebu za podružnicu u Trstu, Ljubljana, Marija Terezija cesta 8 (per Adr. Kmet i dr.).

Dobrovoljni prinosi.

Naša je upravaprimila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Dr. Ante Grgurina	K	10·—
Lacko Križ	„	20·—
Dr. Ivo Šorli	„	4·—
Iveša	„	4·—
Legiša	„	4·—
Šabalja	„	2·—
Grubišić	„	3·—
Trampuž	„	2·—
Ljudevit Šusteršić	„	1·—
Ukupno	K	50·—
Prije izkazano	„	300·—
Sveukupno	K	350·—

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja, 10-11. srpnja 1915. | Broj 9.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Izvještaj našeg glavnog stožera.

Beč, 9. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Opći je položaj na sjeveroistoku nepromijenjen. U ruskoj Poljskoj bije se bitka dalje na uzvisinama sjeverno Krasnika. Kao prošlih dana, suzbijene su i jučer na više mjesta fronte jako žestoke ruske navale. Zapadno od Visle uzdržane su sve prednje pozicije, koje smo uzeli Rusima.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti vladao je jučer razmjerno mir. Talijanski letjelac bi kod Gorice prisiljen, da se spusti na zemlju. U koruškom i tirolskom pograničnom predjelu topnički bojevi i okršaji.

Pokušaji navale dviju neprijateljskih bataljuna na Col di lana kod Buchensteina bili su odbijeni.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
v. Höfer, podmaršal.

Izvještaj njemačkog glavnog stana.

Berlin, 9. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Sjeverno šećerane Soucheza suzbijena je francuska navala i mala odijeljenja, koja su provalila u naše pozicije, uništili smo. Do sada nam nije uspjelo isprazniti od neprijatelja jarak, koji smo prekjučer izgubili zapadno od Souchesa. Istočno od Ailliga bezuspješni pojedini napadaji Francuza. Istočno priključeno na naše novopridobljene pozicije u šumi Le Prêtre osvojili smo na juriš više linija francuskih opkopa u širini od 350 metara. Kod toga smo zarobili 250 momaka i zaplijenili 4 strojne puške. Nakon jake topničke priprave navalio je neprijatelj na brdo 631 kod Ban de Sapt-a, koje smo mi osvojili jurišem 22. junija. Morali smo napustiti sasma rasule jarke na glavici.

Istočno i jugoistočno bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

U odsjeku Ariburnu pucalo je tursko topništvo 6. julija sa uspjehom na neprijateljske pozicije. Neprijateljsko je topništvo bombardiralo uslijed krivog pucanja vlastite opkope te tako nanijelo vlastitim vojnicima goleme gubitke. U odsjeku Sedilbara odbili smo navale neprijateljskih izvidnih odijeljenja i nanijeli im teške gubitke. Dok je neprijatelj ukrcavao i iskrcavao kod Take Burna, otvorile su anatoljske obalne baterije iznenada vatru na ovu neprijateljsku poziciju. Jedno topovsko tane palo je usrijed neprijateljskog bataljuna, te prouzročilo zabunu i gubitke. Iste baterije bacile su skladište streljiva u zrak.

Carigrad, 8. julija. (D. u). Glavni stan javlja: Pred Ariburnom ništa važna. Pred Sedilbarom zaposjednuše naše čete dva neprijateljska opkopa pred našim desnim krilom. Naše od središta odaslane izvidne kolone napale su neprijateljske opkope te zaplijenile mnogo streljiva i ratnog materijala.

Kako postupa talijanska ratna mornarica.

Beč, 9. julija. (D. u.) „Politische Korrespondenz“ objavlja slijedeću potvrdjenu obavijest: Prvih je dana julija opazio grčki ratni brod u blizini ostrva Taksosa malen parobrod, koji je imao grčku zastavu, te ga zaustavio, jer je bio sumnjiv. Brod je bio prividno nakrcan sijenom. Ispod sijena bio je tovor benzina. Kapetan je najprije izjavio, da opskrbljava austro-ugarske i njemačke podmornice sa benzinom. Kako nijesu iskazi na brodu bili u redu, eskortirali su brod u Krf. U zadnjem trenutku odluči se kapetan na priznanje. Izjavio je, da pripada brod talijanskoj ratnoj mornarici i da je momčad takodjer sastavljena od mornara ratne mornarice. Mjesto grčke trgovačke zastave izvjesio je parobrod talijansku ratnu zastavu.

„Politische Korrespondenz“ dodaje: Koji su bili razlozi, što su ponukali talijansku ratnu mornaricu na takav za nju kompromitovajući postupak, može se samo naslućivati. Moguće je, da je htjela po uzoru uspjelog uništenja njemačke podmornice „U 29“ namamiti austro-ugarske ili njemačke podmornice u zasjedu, da jih potopi ili da je htjela u istoj namjeri urediti skladište benzina na kakvoj točki grčke obale, kod čega bi imala korist, da može okriviti Grčku povrede neutralnosti u prilog centralnih vlasti. „Tako postupa“, svršava „Politische Korrespondenz“, „onaj narod, koji je, da ispriča svoju nemarnost okrivio našu ratnu mornaricu, da je uslijedio napadaj na „Jakin“ 24. maja pod krivom zastavom.“

Turci uvjereni o pobjedi.

Berlin, 7. julija. Turski poklisar u Beču, Hussein Hilmi paša, izjavio je zastupniku „Lokalanzeigera“ ovo: Naš sadanji strateški položaj sjajniji je, nego li na početku rata. Mi se ni najmanje ne uzrujavamo radi konačnog izlaza rata, jer smo uvjereni, da ćemo biti pobjednici kao i naši saveznici Njemačka i Austro-Ugarska.

Odgovor Crne Gore na talijansku notu.

Berlin, 9. jula. „Kölnische Zeitung“ javlja, da je crnogorska vlada predala vlastima četvornog sporazuma posebnu notu, u kojoj razlaže, da je zaposjednuće Sv. Ivana Meduanskog strateškog značenja i da se ona podvrgava volji četvornog sporazuma.

Ponovni zimski rat?

Zürich, 6. julija. Neki se neutralni diplomat na povratku iz Berlina izjavio pariškom „Figaru“, da se njemački car u nekom govoru pred časnicima i vojnicima izjavio, da o nekoj novoj zimskoj vojni nema ni govora, jer da će se rat svršiti u oktobru. „Kölnische Zeitung“ dodaje tome: Mi možemo toma diplomati dokazati, da je kod nas sve već spremljeno za ponovni zimski rat. To zna kod nas svatko, te smo spremni izdržati još i dvije zime — do trajnog mira.

Ruski poslanik Trubeckoj u Nišu odlazi.

Petrograd, 9. julija. (D. u.). Prama „Riječi“ dignut je knez Trubeckoj sa mjesta poslanika u Srbiji.

Rusko saopćenje.

Petrograd, 7. julija. Službeni izvještaj kavkaske armeje od 4. julija: U primorju pojedini okršaj. U okolici Daraderband, zapadno od sela Albasik, napala naša kavalerijska patrula dva turska jahaća eskadrona, te ih u paničkom strahu natjerala u bijeg. Na ostaloj fronti mirno.

Rusija hoće Carigrad.

Petrograd, 9. julija. Miljakov izjavljuje u „Riječi“, da će Rusija na svaki način nastojati da dobije Carigrad za sebe, te da ne će pristati da ga internacionalizuju. „Secolo“ veli, da Sazonov želi cijelo Crno more; Bugarskoj i Rumunjskoj bit će ovo otvoreno, a tjesnaci ne će biti minirani.

Rusi najavljaju novu bitku.

Kopenhagen, 8. julija. Pukovnik Šumski dokazuje u „Biržavskija Vjedomosti“, da se na istočnoj fronti pripravljaju veliki dogodjaji. Intenzivne borbe razvijaju se na cijeloj crti od istočnih pokrajina do Bukovine. Topovi počeli su govoriti i u rajonu Prašnica. U baltičnom području dolazi uvijek do sve žešćih sukoba, pa i na samoj Bzuri, od koje već četiri mjeseca nije bilo spomena. Čini se, da je ofenziva saveznika u Galiciji bila samo početak, jedan preludij, za veliku bitku, koja će se odigrati na cijeloj fronti.

Bojazan u Rigi.

Kopenhagen, 8. julija. Nestalnost ruskih oblasti o udesu grada Rige potvrdjuje vijest riških novina. Zadnjih su dana bili odvedeni iz grada u nutrinu carstva svi tamničari.

Na putnike, što dolaze u grad počelo se paziti već na kolodvoru, te se mora svaki putnik legitimirati.

Engleski brodovi, koji su bili od početka rata u luci, zapuštaju istu i plove proti Petrogradu.

Pokret za obvezatnu vojničku službu u Engleskoj.

London, 8. julija. „Timesov“ bivši berlinski korespondent, pristajući uz opću obvezatnu vojničku službu, piše:

„Hoće li Engleska da štogod nauči iz njemačkih uspjeha, otpada onda svako premišljanje o putu, kojim će da udari; Njemačka je vojnička obvezanost željezni temelj sveukupne njene vojničke organizacije.“

70.000 radnika za pravljenje municije!

London, 8. julija. Dosele je navedeno u listinama ukupno 70.000 radnika, zaposlenih kod pravljenja municije. Lord George zahtjeva još 250.000 radnika.

261 engleski brod sa 700.000 tona uništen!

U „Journal de Geneve“ od 23. junija 1915 nalazi se jedan članak o „Gubicima britske trgovačke mornarice“, iz kojeg izlazi, da je za vrijeme cijelog rata potopljen u svemu 261 engleski brod sa 700.000 tuna. Od toga su same podmornice potopile 194 britanska broda sa preko 400.000 tona! Osim ovih potopiše dosele mnogo što francuskih što ruskih brodova sa ukupno 40.000 tona.

Rat u Italiji 1859. i 1866.

(Nastavak.)

Bitka kod Kustoce.

Naši si bijahu skuhali isti večer jelo, pojeli juhu i popili vino, meso sahranili u torbe i dobili zapovijed, da jutrom u tri sata moraju biti pripavni za odlazak. Noću je silno kišilo, da nije mogao nijedan vojnik oka zatisnuti. Oko tri sata počela se vojska pomicati proti dušmaninu. U $6^1/_2$ sati već su pucali jedni na druge, sat kasnije razvio se boj na svim stranama. Kakono vihar navališe poljski ulani sa sulicom na neprijatelja, potukoše nekoliko bataljuna, a druge raspršiše, ali povrati ih se samo 200, svi drugi ostadoše na bojištu. Isti udes stigne husare, a malo za tim i hrvatske ulane. 130 njih napade ko vihar neku bateriju, rani dva djenerala, rasprši svu brigadu, prodre dalje kroz druge dvije brigade i uze dva topa; cijeli neprijateljski bataljuni bježahu pred šakom Hrvata, od kojih se natrag vrati samo 44.

Uspjeh naših konjanika bijaše velik: 36 neprijateljskih bataljuna, 6 baterija i i većina talijanskog konjaništva stajaše kod Villafranke i nije se ufalo maknuti s mjesta.

Boj je bjesnio i dalje po goricama okolo Kustoce. Najviše se odlikovahu hrvatski djenerali Rodić i Marojčić. Više sati su topovi grmili na Talijane i tako ih trijebili, da je nadvojvoda Albreht u tri sata po podne mogao izdati ukaz, neka se u pet sati navali na samu Kustocu. Hrvati bijahu prvi, koji su provalili u gradić i od kuće do kuće tjerali Talijane natrag; druge pukovnije prime dušmana s drugih strana i u šest sati bila je Kustoca naša. Oko 10 sati u noći pobjegne neprijatelj preko rijeke, a naši ostadoše na bojištu.

Pobjeda je bila slavna, ali i krvava; izgubismo 8000 što mrtvih što ranjenih.

Pomorska bitka kod Visa.

Talijani pokušaše sreću na moru, kad su na kopnu bili onako potučeni. Dne 16. julija ostavi njihov admiral Persano sa 34 broda i 11.000 mornara i 746 topova luku Jakin, da potopi austrijske „ribarske barke“, kako je nazivao našu mornaricu. Uputi se proti otoku Visu. Tamo je bilo više tvrdjavica sa samih 1800 vojnika. Već 18. julija počmu strijeljati na prvu tvrdjavu i razore ju. Sa 433 topa stanu pucati na drugu tvrdjavu, u kojoj su bila 24 topa, pa i nju oštete. Drugi dan nastave boj. Htjeli su, da se iskrcaju, ali im naši nijesu dali.

Tegetov brzojavi junačkoj posadi: „Držite se! Ja dolazim“.

Persano se je baš pripravio bio, da svom silom navali na otok, taj ključ Adrije. Naši su bili pripravni, da junački umru za Cara i za dom.

Gusta magla pokrivala je more; oko 10 sati probije sunce oblake i maglu, i naši junaci na Visu s veselim poklicima pozdrave brodove Tegetova, koji su ko strijela hitro rezali pučinu morsku i u tri odjela plovili ravno na talijanske brodove.

Sedam oklopnjača jedrilo je naprijed; na onoj, kojoj bijaše i ime „Nadvojvoda Ferdinand Maks“, bio je Tegetov; u drugom odjelu bili su veći drveni, a najzadnji mali drveni brodovi. Zapovjednik Tegetov naloži oklopnjačama, neka se zalete sa svom silom na neprijateliske brodove i nek ih potope.

Cijelome brodovlju reče:

„Kod Visa moramo predobiti!“

Talijanski admiral Persano prijedje sa glavnog broda „Re d'Italija“ (Kralj talijanski) na brod „Affondatore“ namjerom, da s njime napade naše brodove i potopi ih. Boj započe. Grozno gruvanje topova čulo se na dalmatiskim obalama. Kakono razdraženi sršeni oblijetaju naši brodovi talijanske i zadavaju im ljutih rana. Kapetan Šternek, zapovjednik „Ferdinanda Maksa“, zagleda pred sobom najveći talijanski brod „Re d'Italia“. „Admirale! Da se zaletim u nj?“, upita Tegetova.

„Pokušaj!“, bio je odgovor.

Šternek podje malo natrag, a onda se sa svom silom zaleti proti „Re d'Italja“. Začuje se grozan tresk — —. Svi naši mornari popadaju na tle. Prednji dio našeg broda zarije se duboko u rebra talijanskog broda. Naš brod hitro pobjegne, a talijanski za dva minuta sa 600 mornara i 42 topa potonu u dubinu morsku. Sada se na naš brod htjede oboriti taljianska oklopnjača „Maria Pia“, ali joj na put stane naša oklopnjača „Princ Eugen“, na što „Maria Pia“ pobjegne, a naš brod se spasi.

Medjuto je naša ladja „Kaiser“ (Cesar) bila jako oštećena, pa je morala krenuti proti Visu. Ali usput navali na niju talijanska oklopnjača „Affondatore“, no našem brodu priskoči u pomoć „Don Juan“ i „Princ Eugen“, pa su sva tri naša broda pešteno okresala talijanski brod. Admiral Persano pobjegne proti Jakinu, no prije nego dodje u luku, potone mu brod od dopadnutih rana. Za admiralom bježali su i drugi brodovi. Već su topovi bili ušutjeli, kad se začuje sa talijanskog broda „Paiestro“ tutanj ko grom: plamen bukne iz njegove utrobe nebu u visine, a malo za tim progutaju morski valovi krasni talijanski brod.

Tako se svrši junački boj. Cijela Austrija se ponosi ovom najslavanijom pomorskom pobjedom nove dobe, a najviše Hrvati iz Dalmacije i Istre, koji su ju pod zapovjedju vještog i neumrlog Tegetova izvojevali i tako spasili bojnu čast Austrije.

(Konac.)

Odgovor Njemačke na američku notu.

Berlin, 9. (D. u.) Njemački odgovor na američku notu od 10. junija izvadja: Njemačka će vlada uvijek i za vrijeme sadanjeg rata sa svim silama nastojati, da ukloni pogibao, da bi nastradali američki gradjani. Radi toga bit će naredjeno njemačkim podmornicama, da puštaju slobodan put američkim putničkim parobrodima, što će se posebnim znacima označiti te njihov odlazak prije najaviti. Njemačka vlada očekuje svakako pouzdano, da preuzme američka vlada jamstvo, da ne će ovi brodovi kriomčariti kontrebandu. Da imadu Amerikanci dostatno prigode, da putuju u Evropu, mogao bi se staviti na raspolaganje putnicima primjeran broj neutralnih parobroda, pod američkom zastavom. U slučaju, da ne bi bilo moguće američkoj vladi, nabaviti si u dostatnom opsegu neutralne putničke parobrode, bila bi Njemačka sporazumna, kad bi američka vlada preuzela pod američku zastavu četiri parobroda neprijateljske zastave za prevoz putnika iz sjeverne Amerike u Englesku. Ovim bi parobrodima bila zajamčena sigurna vožnja.

O pomorskoj bici u istočnom moru.

Na visini izmedju Gotlanda, i Windue — kako je već javljeno — došlo je prošlog tjedna do oštrog ponovnog okršaja izmedju 4 ruska krstaša te njemačkog predstražnog odjela sastojeći se od 2 krstaša i 2 torpedorazorača.

O toj bici donosi „Frankfurter Zeitung": Bitka se razvila oko 6 sati jutrom dne 2. julija i trajala do 11 sati prije podne. U pojedinačnim okršajima htjele su naše vojne sile povući neprijatelja u povoljniji prostor za boj. Ne mogavši se C. B. „Abratros", potisnut sa premoći ruskih krstarica, priključiti svojim silama tražio je stanovište na obali Gotlanda. Progon je ruskih krstarica, bez obzira na povredu neutraliteta, slijedio i dalje, te je krstaš u silno oštećenom stanju uz svirku sacionalne himne i „hurrá-povike nasukao se kod Oestergarna. Sa svojim ranjenim i mrtvim bio je brod u užasnom stanju.

Jedna je granata dospjela u liječničko-operacioni odio te je na mjestu usmrtila 10 ranjenika i brodskog liječnika. Druge su granate letjele preko broda na Oesterngomski svjetionik i dalje, tako da su se djeca, momčad i žene morale zakloniti na sjegurno mjesto. Sa svih se je strana zgrnulo silno mnoštvo naroda da nastradalima pruži prvu pomoć. Pripsjeće liječnici i zdravstveni odio u automobilima i izvedoše ranjene u liječilište Romi, dok su mrtvace uz vojno-pomorske počasti prenijeli na ribarskim čamcima uz počasnu svirku himne i spustanja zastava na groblje. Po pripovijedanju švedskih novina držale su gotlanske čete špalir.

Na životu ih je ostalo 190, ovi se smatraju interniranim.

Prema švedskim i njemačkim novinama čini se, da je ovo jedna od najžešćih pomorskih bitaka u istočnom moru.

Švedska da smatra taj čin kao povredu svoje neutralnosti.

Samo nikakovih iluzija!

Mnogo se ovih dana piše o uzdrmanom unutarnjem položaju Rusije. Kao razlog navadjaju se glasine o promjenama ministara, pa skupoći, nemirima u Moskvi itd. Posve je naravno da se ovi pojavi u velikom dijelu štampe posve krivo tumače. O tome je donijela poluslužbena „Wiener Allgemeine Zeitung" uvodnik pod naslovom „Samo nikakovih iluzija", u kojem veli:

„U Rusiji predstoji za prve dana mjeseca kolovoza saziv dume, a ne kako je bilo odredjeno istom na koncu godine. Izgleda da duma želi steći veće pravo moći u stvaranju važnih odluka, naposе radi silnih poraza u Galiciji.

U raspravi o toj mogućnosti su se do duše pojavila mnijenja, koja ne stoje u nikakovom skladu s pravim stanjem stvari. Na više strana se tumači saziv dume kao pobjedu mirovne struje u Rusiji i podržava iluzija, da će zasjedanje dume rat kraju približiti. Taj nazor je posvema neispravan. U bitnosti izgledaju stvari baš obratno. Duma je u svom današnjem sastavu sasvim nacijonalna i „sveslavenska" (čitaj: „sve ruska") osim jedinog izuzetka skrajnih stranaka, naime skrajne desnice i skrajne ljevice. Za mir se zagrijavaju socijal-demokrati i skrajna skupina desnice, koja je oduvijek anglofobska. Ali umjereni liberali, t. zv. oktobristi i kadeti su nacijonalni, a oni sačinjavaju većinu u dumi. Ta većina je za nastavak rata. Oni ne teže za mirom već traže samo točniji nadzor nad državnim prihodima; to pak traže samo zato, da se rat podvostručenom energijom povede.

Bila je uvijek jedna od najvećih pogrješaka doktrinskih političara u Europi, da bi jedna ustavna Rusija pružala mirovne garancije i da s toga mora biti u interesu svih liberalnih elemenata, da ondje dodje do ustava. U istinu znači preobraženje ruskog carstva u ustavnu državu pogibelj za Njemačku i Austro-Ugarsku. Jer masa ruske buržoazije, o kojoj se u Rusiji radi, ili bolje rečeno ono, što se ondje zove društvom, je neprijateljski raspoložena proti Nijemcima i monarkiji, jer u njemu uvijek igra veliku ulogu panslavizam. A panslavisti su najvjerniji privrženici velikoga kruga kneza Nikolaja.

Najveći realni političar knez Bismark bio je stoga uvijek prijateli cara i apsolutizma. On je naime uvidio, da jedini car sa svojom familijom i dvorom nastoji podržavati dobre odnošaje sa Njemačkom i Austro-Ugarskom i zadržati ih, dijelom radi obiteljskih obzira, a dijelom radi općih političkih odredjenih razloga".

Raspoloženje u Engleskoj nakon pobjede na istoku.

„Morning Post" donosi na uvodnom mjestu slijedeći članak: „Rat je stupio u stadij produljenja do neizvjesnosti. Veliki knez Nikolaj Nikolajević i ruski generali namamljuju neprijatelja za sobom nastojeći, da vojsku ne izmore pri tom. Rusko vojno vodstvo je mnijenja, da se što više odvuče neprijatelja u nutrinu same ruske poljske. Rusija će pustiti Galiciju, pa i samu Varšavu, da onda na zgodnom položaju obračuna s neprijateljem. Centralne pak vlasti nastoje, da tu „nesavladivu" rusku vojsku opkole i da je slome. Ali kako će slomiti Ruse, kad ih nijesu kadri nigdje uhvatiti. Dokgod se ne slomi rusku vojsku, produljit će se ratne operacije. Nama (Englezima) nije ugodno, da ovaj rat potraje — kaošto hoće — jednu ili dvije godine. Svi smo uvjereni, da je cilj naših protivnika — mir. Većina pako našeg naroda je uvidila, da je mir u današnje doba — ludost. Njemački car da se izjavio, kako je već danas lako sklopiti mir, ali onda bi se morao odmah spremati na novi rat.

Mi ćemo ovaj rat izdržati do konca, pa trajao i deset godina.

Takve uvjete mira valja izbjegavati.

Eto kako tobož misle Englezi.

(„Budapest".

K zauzeću Lavova.

Slike vojskovodja, koji su Lavov osvojili:



Lijevo: FML. Böhm-Ermolli. — Desno: FML. Artur Arz pl. Straussenberg.

Niža slika prikazuje bivšega ruskoga galičkoga namjestnika grofa Bobrinsky.

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Fantazije Sir J. D. Rees-a o razdiobi Evrope.

U peštanskom „Budapestu" J. D. Rees, član indijske vlade, izvodi fantastičnu sliku buduće evropske karte u „War Budget-u" ovako: Pošto bi Francuska, Rusija i Belgia svoj dio dobile, Engleska traži za sebe Helgoland, čitavo njemačko more, afričke njemačke kolonije i Mezopotamiju. Turske mora nestati i povući se u Malu Aziju. Carigrad će pripasti Rusiji ili će postati slobodna luka.

A Italija? „Teško će biti ispuniti zahtjeve Italije, tim više, što nacijonalne aspiracije njezine dolaze sve više u protivnost sa slavenskim aspiracijama.

Bugarska ne može računati na kompenzacije.

Grčka će biti kraljicom Egejskog mora.

Austro-Ugarsku i Njemačku će najprije razbiti, a onda će se raspasti u državice". (Zaista bujna fantazija! O. U.)

Bivši meksikanski predsjednik Diaz.

Porfirije Diaz, bivši gospodar Meksika, umro je daleko od svoje zemlje pred par dana u — Parizu. On je o svoje doba takodjer imao udjela u nesretnoj epizodi nadvojvode Maksimilijana Austrijskog. Bio je predsjednikom Meksika mnogo godina zatim, dok nije 1911. morao u progonstvo. Ma da je imao i loših mana, ipak je za njega procvala zemlja kao još nikad prije. — Za njegovog se diktatorstva posagradilo 25.000 km željezničke pruge, otvorilo zemlji novih vrela dohodaka kao pod nikojim dosele. Bilo mu je 86 godina.

Sudbina Hrvatske.

Pula, 10. Jula 1915.

Ma da se nalazimo u ratnoj vrevi, gdje su nam sve misli zaokuljene na domovinu i na one, koji dnevno liju po bojnim poljanama krv za spas i obranu doma — pratili smo tijek hrvatskog sabora sa osobitim zanimanjem iz dana u dan, ali osim par lijepih riječi pojedinih iznimaka — nijesmo na žalost od ovog saborskog zasjedanja dočekali ono, čemu smo se nadali. Mislili smo da će bar zaboraviti strančarenje u ova teška vremena, nadali smo se, da će sabor proteći jednako svečano i ozbiljno, kao u svom početku. Što će reći naši momci kad saznadu, da se u Zagrebu još uvijek nadmudruje i starohrvatski kleveće?!

Što će reći naš narod, sa onih jama i iskopa, gdje prsi izlaže za tu grudu zemlje? Dozvolite da Vam otvoreno kažemo sa krajne ove točke mora, da zbacite strančarstvo iz ljubavi prema narodu, koji je zvan da brani dom životom — ne riječima! —

Razne vijesti.

Čitateljima do znanja. Pošto je sutra nedjelja, naš list ne će izaći. Molimo prijatelje, da uznastoje, e se naš list čim više raširi. a mi ćemo uznastojati, da bude list izlazio i nedjeljom i blagdanom, čim dobijemo dostatni broj radnika.

Konsumni magazin ratne mornarice, kako nam javlju, biti će otvoren na nedjelju i praznike samo za maloprodaju šunke i mesnate robe.

Razglednice noćnog napadanja naših aeroplana na Veneciju. Ovdješnji trgovac papira i amaterski slikar G. Marinkovich izradio je vrlo uspjelu snimku noćnog napadanja naših aeroplana na Veneciju, te je primjeran dio čistog prihoda rasprodaje ovih karata namijenio mjesnoj podružnici „Crvenoga Križa".

Ribolovi. Javljaju sa srednjih otoka dalmatinskih: Do sada se lov srdjela prikazuje priličan. Ulovilo se je nekoliko stotina barila srdjela na otocima Hvaru i Braču i u makarskom primorju. Ali je radi rata lov ograničen na unutarnje strane otoka i mora se loviti pokrivenim fenjerima. Veliki ribolovi Visa i Komiže ove godine ostaju neplodni, jer je onamo lov svjetlošću sasvim zabranjen.

Vlakovi Rijeka—Sv. Petar. Od mjesne upravne južne željeznice saopćuje se, da će počam od 8. o. mj. obćiti lokalni vlak Rieka—Sv. Petar i natrag ovim redom: Odlazak iz Rieke u 8·30 prije p. Dolazak u Matulje u 9·14 prije podne. Dolazak u Ilirsku Bistricu u 12·17 po podne. Dolazak u Sv. Petar u 2·36 po podne. Odlazak Sv. Petar 3·50 po p. Dolazak Il. Bistrica 5·30 po p. Odlazak Matulje 8·10 po p. Dolazak Rijeka 8·44 po p. Time odpada mješoviti vlak Rijeka—Sv. Petar i natrag, koji je dolazio na Rieku oko 10 sati u večer.

Promet s primorskim mjestima. Za primorska mjesta Buje, Cres Lošinj Veli, Lošinj Mali, Motovun, Nerezine, Osor, Poreč, Oprtalj i Vrana mogu se ponovno šiljati privatni poštanski omoti, ali ne smiju biti teži od 5 kg., a vrijednost ne smije iznašati više od 100 K. Omoti i tovarni listovi ne smiju sadržavati dopisa. Poštanski privatni omoti odredjeni za Poreč mogu sadržavati jedino lijekove i liječničke sprave i pjenicu.

Nestašica sitnog novca u Dalmaciji. Namjesnik Attems izdao slijedeći oglas: Od kada je buknuo rat, bilo je izdano po prilici 400 milijuna kruna, od kojih 107 milijuna kruna u srebrnim forintama, a 120 milijuna u sitnom novcu. Na taj se je način iznos takvog novca, koji je u normalnim vremenima podpunoma odgovarao potrebama pučanstva, povećao za osam kruna po osobi. Sa svim tim se osjeća u javnom prometu velika oskudica sitnog novca, osobito u južnim krajevima naše države. Nu obzirom izvidima i po prikazanim mnogobrojnim pritužbama vlada je došla do uvjerenja da se ova žalosna nepodopština ima pripisati jedino okolnosti, što veliki dio pučanstva, bez ikakva temeljita razloga, sabira i sprema kovani novac. U tom pogledu dolaze u pretres osobito obrtnici i trgovci na malo. Bezdvojbeno je, da ta oskudica daje povoda neprestanim poteškoćama u javnom prometu, a s druge strane otimlje blagajnici kovina austro-ugarske banke veliki dio kovanog novca, te se tim umanjuje naša financijska ratna sprema. Da se stane na put ovoj žalosnoj nepodopštini, namješništvo se smatra dužnim, da ovim putem upravi poziv na razboritost našeg pučanstva, predočujuć mu, da sakupljavanje kovanog, a osobito sitnog novca prouzročuje velikih poteškoća u javnom prometu, i da se takav postupak ima smatrati antipatriotičnim. Pučanstvo je u ovoj pokrajini znalo u više prigoda iznijeti na vidik sjajnih dokaza svoje rodoljubne i gospodarske razboritosti, te se ima po tom stalno očekivati, da će staviti opet u promet sakupljeni novac, a da državne vlasti ne budu primorane, da se late onih mjera, koje bi bile u interesu države sasma opravdane, da se ukloni ta žalosna nestašica sitnog novca.

Čitateljem na znanje. Budući si može svatko kupiti dnevice naš list u pojedinoj trafici, prima uprava predplatu samo od onih, koji su sporazumni s time da se njim „Hrvatski List" šalje poštom. U tom slučaju primali bi list jedan dan kašnje. Nitko nije obvezan platiti na uvid priposlane brojeve. Do uključivo 15. slati ćemo list svima, koji nam ne bi prije povratili. Tko do 15. o. mj. ne pošalje pretplatu, od 16. dalje ne će više primati lista. To naglasujemo ponovno reda radi.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Vrtovec Milan, c. i kr. komesar mornarice	K 4·—
Jedan c. kr. stražar (ime zametnuto)	„ 4·—
Ukupno	K 8·—
Prije iskazano	„ 350·—
Sveukupno	K 358·—

Tablica maksimalnih cijena za najvažniji živež.

C. kr. tvrdjavni komesar pronašao je da odredi slijedeće najviše cijene:

Govedina za kg:	
prednji dio sa privagom	K 4·—
stražnji „ „	4·40
Kruh za kg	0·70
Mlijeko, još nije odredjena cijena.	
Jaja, za komad	0·16
Vino na maleno:	
istarsko (teran), crno i bijelo, sa najmanje 9% alkohola, za 1	1·04
Opollo, sa najmanje 10% alkohola, za 1	1·24
druge vrsti vina sa najmanje 10% alkohola, za 1	1·24
Pivo bijelo za 1	0·68
Pasarete (3 dl)	0·16

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase raču[illegible]a se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak, 12. srpnja 1915. | Broj 10.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 10. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj na ruskom je bojištu u velikom nepromijenjen. Sjeverno od Krasnika ponovili su Rusi prošle noći opeta bezuspješno svoje navale.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti vlada uopće mir. Neprijateljski pokušaj navale kod Zdravščine bio je suzbijen. U koruškom pograničnom području nije se ništa dogodilo. Na tirolskoj fronti obustavili smo talijansku navalu sjeveroistočno sedla Kreuzberga. Prekjučer popodne išlo je prama Col di Lana više neprijateljskih bataljuna. Vatra jedne naše utvrde prisilila ih na povratak. Jučer prije podne kušao je jedan bataljun novu navalu. Pucalo se tekar na malu udaljenost, imao je velike gubitke, te je isto tako morao natrag.

Vrsni pučki strijelci pokazuju u teško pristupačnim planinama svoju poduzetnost u uspješnim borbama.

Beč, 11. julija, (D. u.). Službeno se javlja.

Položaj je na svim bojištima nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Tri francuske navale kod Bean de Sapt izjalovili su se u vatri našeg topništva. Sjeverozapadno Beausejoura osvojen je bio na juriš francuski naprijed promaknuti jarak. U šumi Le Prêtre poboljšali smo provalom naše nove pozicije. Od 4. julija zarobili smo u borbama izmedju Naase i Mosele 1788 momaka i zaplijenili 3 topa, 12 puščanih strojeva i 18 bacala mina.

Istočno bojište.

Kod Osowieca odbijena je ruska navala.

Zapadno bojište.

Berlin, 11. julija (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Ponovni pokušaj Engleza, da osvoje naše pozicije uz konao sjeverno od Yperna, izjaloviše se uz teške gubitke po neprijatelja. Zadnjih je dana bilo žrtvom francuske vatre 40 stanovnika sela Lievina, od kojih je 10 usmrćeno. Izmedju Ailly-a i Apremonta zbile su se bezuspješne francuske navale sa ručnim granatama. U šumi des Prêtres razbio se žestokom vatrom pripravljeni napadaj neprijatelja uz teške gubitke za njega. Navala na njemačku poziciju istočno i jugoistočno od Sondernacha (jugozapadno od Münstera) suzbijena je.

Istočno bojište.

Na istočnom je bojištu položaj nepromijenjen.

Jugoistočno bojište.

Zadnjih su se dana zbili u području Krasnostava mjestimični okršaji, koji su svuda svršili povoljno po nas. Inače se kod njemačkih četa nije desilo ništa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Na kavkaskoj fronti krvavo smo odbili navalu jakog neprijateljskog odjela, koji je poduzet u obranu konjaništva koje je uzmicalo na lijevom krilu. Ovdje smo zarobili nekoliko Rusa. Neprijatelj je imao više nego stotinu mrtvih, a isto toliko i ranjenih. Naše konjaništvo progania Ruse.

Kod Seddibara bili su odbijeni neprijateljski pokušaji navale na desno krilo uz teške gubitke. Naše anatolske baterije bombardovale su sa učinkom neprijateljski tabor i prostor za iskrcavanje kod Seddilbara.

U Sueškom kanalu potopio se pretprošle sedmice iz nepoznatih uzroka veliki brod, koji je prouzročio obustavu plovidbe parobroda.

Na Eufratu bila je bitka izmedju neprijateljskih topova-motornih čamaca i naših topnjača. Neprijateljski zapovjedajući brod bio je jako oštećen, te se ga moralo odvući. Mi nismo imali nikakvih gubitaka.

Talijanska barbarstva u Furlaniji.

Beč, 11. julija. (D. u.). Stan ratnih dopisnika javlja: Sa talijanskog bojišta dolaze vijesti o činima povrede medjunarodnog prava i o grozotama naših neprijatelja. Dne 2. junija na večer došlo je 200 bersaljera na kolima u S. Lorenzo u Furlaniji i zarobili mjesnog župnika. Načelnika silili su pod prijetnjom oružja i bodeža da im kaže austrijske položaje. Isto tako postupali su sa mirno držećim se stanovništvom. Načelnika, župnika i 20 ljudi odveli su u Videm, ostalo stanovništvo mučili su, a više njih pogodili hicima. Cijeli dan bijesnili su Talijani kao divljaci, da doznadu od stanovništva austrijske položaje. Žene su napastovali i silovali. Kada je dne 5. junija prije podne naše topništvo istjeralo Talijane iz San Lorenzo, zapustile su sve obitelji ostavivši sve svoje imanje u rodnom mjestu i pobjegle su u Gorieu, odkuda se jih odpremilo dalje u zaledje. Muževi, žene i djeca jednoglasno izjavljuju, da oni nisu nikada mogli vjerovati, da su Talijani takvi barbari, bez svake civilizacije i kulture. Kod toga treba naglasiti, da se Talijani tako ponašaju u zemlji, koju hoće oni tobož „osloboditi".

Rusi o bici kod Krasnika.

Beč, 11. julija. (D. u.) Javljaju iz ratnog novinarskog stana: Rusko prikazivanje zadnjih dogodjaja kod Krasnika, da su nas Rusi tobože suzbili i u toku 5. do 7. julija zarobili oko 11.000 momaka te nam oteli nekoliko strojnih puški, silno je pretjerano. Nije ni čudo, da želi ruska vojna uprava upotrebiti zgodu neznatnog napretka od nekoliko kilometara, da javi svijetu i željno slušajućim saveznicima čim veću pobjedu, kad nije imala u toku od dva mjeseca ništa radosnoga da javi i njezina bojna fronta ustegnula od Dunajeca do Zlote lipe i Buga te iz Karpata do sjeverno Krasnika i Zamošća. Kako to javlja izvještaj našeg generalnog stožera od 8. julija, uzeli smo natrag na cesti Krasnik-Lublin bojnu skupinu, koja bijaše promaknjena na četiri kilometara pred općom frontom uslijed frontalne i uzbočne navale neprijatelja. Mjesno je ovo ustegnuće bez ikakvog utjecaja na susjedne skupine i naravno i na sveopći položaj, što je kao i prije povoljan. Sve ostale objave ruskog prikazivanja pretjerane su takodjer bezmjerno iz razumljivih razloga.

Talijansko izvješćivanje.

Beč, 11. julijn. (D. u.) Javljaju iz ratnog novinarskog stana: Talijanski izvještaj od 7. julija tvrdi: „U Val de Daone suzbili smo pokušaj neprijateljske navale na naše pozicije kod Passo di campo uz teške gubitke". Ovo je saopćenje posvema neistinito. Ovdje može samo biti govor o napadaju, što je od nas proveden 5. julija ujutro rano, kod kojega izgubiše Talijani 50 do 60 mrtvih, 120 teško, 30 lako ranjenih i oko 45 komada tovorne marve. Od naših je ljudi pao jedan momak. Zapovjednik uspješnog odijeljenja bijaše nadporučnik Innerhofer.

Talijanski izvještaj.

Beč, 11. julija. (D. u.) Javljalu iz novinarskog ratnog stana:

U zadnja 24 sata nije bilo ništa znamenita i od osobite važnosti. U pojedinim odsjecima uzele su operacije propisani tok.

Talijanski admiralski stožer javlja:

Kraljevska krstarica „Amalfi", koja je išla na izvide u sjeverno Jadransko more, torpedovana je jutros u zoru. Brod se odmah razbio na lijevoj strani. Vlastitim je sredstvima spašena gotovo čitava posada i gotovo svi časnici. — Potpisan: Thaon de Ravel.

Pitanje Carigrada.

Beč, 10. julija. „Neue Freie Presse" javlja iz Chiassa: Rimski dopisnik „Š[illegible]" izjavljuje, da je ovlašten oprovrgnuti vijest, prema kojoj da postoji izmedju Rusije i Engleske pismeni ugovor, kako bi se Carigrad i Dardanele nakon svršetka mirovnih pregovora prepustile Rusiji. — Talijanskoj vladi nije ništa poznato o kakvom ugovoru izmedju Engleske i Rusije u pitanju morskog tijesna — pitanja, na kojem je i Italija kao sredomorska vlast u prvom redu interesirana.

Iz Rusije.

Petrograd, 10. julija. General Ruski, koji je bio došao u sukob sa velikim knezom i radi toga pošao na dopust, preuzeo je opet zapovjedništvo ruske vojske na sjeverozapadnoj fronti. On je dobio posebna opunovlaštenja, te nije isključeno, da mu ne će biti podijeljen naslov „Vicegeneralisimus".

KRVAVA KOŠULJA

ili uspomene iz doline Raše.

Pod tim nasiovom napisao je hrvatski pjesnik Vladimir Nazor, koji se sada nalazi kao pučki ustaša uvojničen, knjigu u stihovima, koju je izdao pred deset godina naš nakladnik. U predgovoru knjige čitati je:

„Tiho, nečujno ruše se i stare drevne zidine sredovječnih kula u dolini raškoj. Strahom i trepetom gledali su na njih hrvatski kmetovi, kada su u onim visokim dvorima gospodovali njemački vlastelini grofovi Herbersteineri i Guteneckovi, te talijanski velikaši Brigido i Barbo.

Iščezavaju i blijede u pamćenju i predaji narodnoj objesni i okrutni gospodari ko krvave prikaze u sumornom sutonu dana olujnoga.

I kmet istarski ne shvaća, al osjeća, da su te kule i zidine, te aveti iz prošlosti, bile vrelo njegove duge potištenosti, izvor isplakanih suza, uzrok neplodnog znoja i krvi izgubljene. Ne sjeća se više teških rabota, desetina, nameta, zuluma i stradanja, al osjeća, da mu kule one nešto oteše, da mu u duši nešto slomiše, da stoprv sada diše, al teško i mučno, jer se je duga móra netom svalila sa prsiju njegovih.

Izlazi kmet iz tame i, regbi, promatra za prvi put, kako sjaje i plamsa sunce božje nad raškom dolinom, niz obronka Učke Majke. Zelene se humci i livade, bljeska se Jezero, šumore Raša i Boljunšćica, ruše se kule silnih gospodara i ta je zemlja opet njegova, dà, njegova za uvijek. Pitali su ga dugo žuči i mržnjom, skučiše mu ponos i polet, ubiše mu radost za životom, polupaše mu gusle, baciše ga u zdvojnost i neznanje, al ne mogoše da iščupaju drevno hrvatsko stablo iz rodjene grude — izmučeno i podivljalo, prignu se ono u noći i oluji, e da se za burom i ršumiom osovi pram suncu na zreniku i dočeka novim pramaljećem cvjetonosje svoje.

Ruše se u vjetru i noći crne zidine mrkih dvorova, a starci kmetovi pričaju na ognjištu o okrutnom Kaštelanu u Belaju, o buni u Kozljaku, o Gospi na Jezeru, o kmetskom jadu i stradanju, o sili i naglosti gordih vlastelina: sluša unučad i sve joj se pričinja, da riču vani u noći zimskoj kameni lavovi na mrkom tornju Jurja Keršanskoga. Plaše se djeca, al momčad znade, da se kamen sa kamenom kida sa zidina surih i da će sjutra potjerati stoku, zaorati plugom pokraj ruševina onih.

Nečujno, tiho ruše se i stare drevne zidine sredovječnih kula u dolini Raše, a bijele istarske Vile vraćaju se iz dugog progonstva i silaze u pamik zore pjesmama i igrama niz proplanke Učke nam Majke."

***

Zatim slijede slijedeće pripomene k istoimenim pjesmam:

Posljednji guslar.

Težaci u Posertu pričaju i dandanas o okrutnom belajskom Kaštelanu, da je mučio ženu na svaki način i silio je napokon, da doji njegove psiće. Kad mu žena umre, baci je jednostavno u jamu, a kad mu zatim crknu omiljeli ratni konjic, naredi po bližnjim selima, da se zvoni u sva zvona.

O prisiljenom dojenju vlastelinske štenadi sa strane kmetica priča se, uz druga još odurnija nasilja, i po selima okolo kaštela u Lupoglavu.

Stari belajski dvor (Šabec, po Valvazoru) bi osvojen i sažgan od Mlečića god. 1600 i ne uskrsnu više iz svojih ruševina blizu crkvice Sv. Martina. Sadašnji Belaj bi sagradjen netom kašnje od grofa Barbo.

Juraj Keršanski.

Juraj Chersainer (de Crotendorf) je prototip sredovječnog baruna-razbojnika. Plijenio je, robio i ubijao, rugajući se tužbama, što su protiv njemu letile na njegovog gospodara, nadvojvodu Ferdinanda. Mletački Senat udari na njegovu glavu ucjenu od 1000 dukata i naloži, da mu se zaplijene imanja. Netom ga kašnje god. 1600. izdajom ulovište i osudiše u Kopru na sramotnu smrt — bi zadavljen od krvničke ruke. Kulu keršanskog zamka, sazidanu na stancu kamena, rese na uglovima četiri lavlje glave, u znak hrabrosti i budnog čuvanja.

Lov pod Pazom.

U djelu „Ehre des Herzogthum Krain", Lib. XI., pag. 423, pripovijeda Valvazor, da je vlasnik dvora Paz, grof Messaldo Barbo, gorljiv pristaša reformacije, ubio god. 1574. u Vrhnici (Oberlaibach) svog sina Kaštelana. Za taj zločin odrubi mu krvnik glavu na glavnom trgu u Ljubljani god. 1589. Nema dvojbe, da su krajevi oko Paza bili nedavno zarasli gustim šumama, u kojima su vlastelini lovili srne i veprove.

Grof Lupoglavski.

Ana, kći Miksa Ebersteinera, i udova Teodorika Teuffenbacha de Mayrhofen, pokloni na dar god 1409. dvor Lupoglavu (Mahrenfels) svome suprugu Gontieru Herbersteinu, porijeklom iz gornje Štajerske. Gontierov potomak Juraj Herberstein bijaše sin i nasljednik Andrije, moćnog i sretnog štićenika cara Fridrika IV. Mlad kao kaplja poludi Juraj iznenada u carskom taboru kod Neustadta i tužno svrši život svoj god. 1451. u Lupoglavi. Ono što se u ovoj pjesmi pripovijeda o sedlima i o vještici, crpljeno je iz jedne suvremene kronike.

Nema dvojbe — a predaja o tome još živi u narodu — da se okrutni i objesni vlastelini u raškoj dolini nisu žacali vršiti i jus primae noctis.

„Ruski Invalid“ potvrdjuje, da je naredjeno, da bude Varšava ispražnjena. Opaža, da je to samo mehanička mjera, što ju zakon propisuje kada se neprijatelj približuje. I službeni „Armeiski Vjesnik“ potvrdjuje, da je ispražnjenje započelo, ali da ne postoji neposredna pogibelj za Varšavu, akoprem neprijatelj dolazi i sa sjevera i sa juga. Bilo bi preuranjeno govoriti o zadaći Varšave. Guverner Gublina, oglasima miri pučanstvo, da glasine, što se šire ne odgovaraju istini. On će u potrebi na dobu obavijestiti gradjanstvo o koracima, što će ih poduzeti.

* *
*

General Ruski, voditelj ruske ofenzive proti Lavovu na početku rata, broji se uz generala Ivanova medju najvrsnije stratege. Generalisimus Nikolajević nije ga trpio, dok nije Ruski pošao na dopust i tako si on pridržao vrhovno zapovjedništvo. Da li opunovlašćenje Ruskij posebnim punomoćima i naslovom „Vicegeneralisimus“-a znači novi uspjeh protustranke velikog kneza, ne može se reći.

Dimitrijeva brane.

Lugano, 10. julija. Lucijan Magrini javlja „Secolu“ iz Kijeva o provali na Dunajecu: Ratko Dimitrijev zapovijedao je tamo 13. ruskoj vojsci, koja je tvorila desno krilo u Galiciji vodeće vojske generala Ivanova. Vojska je ležala već pet mjeseci na desnoj obali Dunajeca, od Visle do Karpata usuprot Austrijanaca i Njemaca, očekivajući priliku da odlučno provali na Krakov. Iza zauzeća Przemysla po Rusima, Dimitrijev je dobio po generalu Seliyanovu 40.000 ojačanja, ali tijekom borbi na Karpatima sakupili su Nijemci i Austrijanci hiljaldu topova i velike mase vojske, te je u noći 1. maja započeo strahoviti bombardament, koji je očistio ruske pozicije i Tarnov pretvorio u razvaline. Onda je prodrla infanterija. Dimitrijev morao se povući najprvo na Visloku, pak na San. On je izgubio svaki doticaj sa ruskim centrumom na Karpatima, koji je tako s boka ostao nezaštićen. Radi toga je pao u nemilost i na njegovo je mjesto imenovan general Lösch. Predbacuje mu se, što i drugim ruskim generalima, e su bili stalni pobjede, te nisu više niti računali kakovu austro-njemačku protuofenzivu. Tako je on na Dunajcu postavio samo jednu obrambenu liniju. Dimitrijev je gorko plakao radi pretrpljenog poraza. Njegovi prijatelji tvrde, da nije ništa kriv. On je generala Dragomirova pravodobno molio za pojačanja, ali ih nije dobio. Radi toga je i Dragomirov odstavljen. Na Sanu kušali su Rusi oprijeti se. Vojska od 200.000 ljudi, koja je u Sebastopolu čekala da navali na Bospor, došla je u pomoć. Bilo je već kasno. Zakasnilo se takodjer opet utvrditi Przemysl. Jedva u zadnjih 14 dana postavio je general Čerbahov tamo neke utvrde, koje su doduše mogle uzdržati Nijemce i Austrijance, ali im nisu mogle više uistinu oprijeti se.

Kraljevina poljska

Stockholm, 10. julija. „Dagbladed“ javlja iz Petrograda; Ministarsko je vijeće pod predsjedanjem ministarskog predsjednika Goremkina zaključilo, da se Poljska uzvisi na suverenu kraljevinu u okviru ruskog carstva. Podjedno je zaključeno, da se ustroji posebno državno tajništvo za novu kraljevinu.

Rusi mole za pobjedu.

Petrograd, 10. julija. (D. u.) Polag „Riječi“ odredio je sv. Sinod na temelju ruskog ukaza, da se imadu u ruskom carstvu obdržavati molitve i ophodi sa svecima, da se isprosi od Boga obranu u teškom položaju.

Varšava ispražnjena.

Petrograd, 10. julija. (D. u.) „Riječ“ potvrdjuje, da su iz Varšave odstranjene sve civilne osobe i vladini organi.

Izgubljena posada kretarice „Amalfi“.

Milan, 11. julija. (D. u.) „Secolo“ iz Mletaka označuje broj spašenih na 500 momaka. Cijela posada brojila je 900 ljudi. Ova vijest, akoprem je u protuslovlju sa službenom objavom, nije bila od cenzure zaplijenjena.

Provala Vezuva.

Lugano, 11. julija. „Giornale d'Italia“ javlja iz Portici: Iz Vezuva je provalila žeravna lava uz visoko se podignute stupove dima, što ih izvodi sukljajuća vatra iz kraterskih uvala.

Talijani u Valoni.

Chiasso, 10. julija. Prema pouzdanim vijestima položaj je Talijana u Albaniji veoma ozbiljan. Valona čini se, da je ozbiljno ugrožena, jer inače ne bi imalo smisla, da se onamo neprestano šalju pojačanja. Talijanske porodice ostavile su Valonu. Položaj je Talijana u Valoni neodrživ. Ni jedan talijanski list ne smije o ondješnjim dogadjajima pisati. U Anconi došlo je već zbog toga do demonstracija protiv vlade.

Nova osnova o forsiranju Dardanela.

Lugano, 10. julija. „Secolo“ javlja, da Italija nije u pogledu dardanelskog pitanja ni direktno ni indirektno dala nikakvih obveza. Petrogradski dopisnik lista veli dalje, da će se u roku od mjesec dana iskrcati u Bosporu 200.000 ruskih vojnika pod zaštitom novo sagradjenih ruskih dreadnoughta. Ententa se već navodno sporazumila, da obalu Bospora i Peru imadu zaposjesti Rusi, Galatu i Stambul Francuzi, evropsku obalu Dardanela Englezi a azijsku Francuzi. Zajednička vlada bit će do konačnog riješenja bosporskoga pitanja u rukama triju admirala, triju generala i triju civilnih komisara ententnih vlasti. Rusija će u Carigradu otvoriti veličajnu eru napretka i civilizacije.

Isa Boljetinac se predaje.

Lugano, 9. julija. (D. u.) „Tribuna“ javlja iz Skadra: Isa Boljetinac i njegova banda predali su se crnogorskim četama. Boljetinac je odveden u Cetinje.

Talijani veličaju ubojice.

Chiasso, 10. julija. (D. u.) „Popolo d'Italia“ javno zagovora počast Principa, Čabrinovića i druge, koji su kod umorstva sudjelovali. Talijani, Francuzi, Belgijci, Srbi i Englezi ne mogu ovim ubojicama biti dosta zahvalni, jer bi inače ovi narodi u dva decenija potpali pod njemački jaram.

Talijanski veleposjednici ne potpisuju ratnog zajma.

Bern, 10. julija (D. u.). Milanski „Secolo“ tuži se, da veleposjednici i vlasnici renta u Italiji nisu ništa potpisivali ratnog zajma. I „Popolo d'Italia“ ističe, da su se osobito u Apuliji veleposjednici opirali dati novac za ratni zajam ili u druge ratne svrhe. Žetva u Apuliji je slaba i većinom uništena.

Talijanski general Porro u Parizu.

Paris, 10. julija. (D. u.) Talijanski general Porro dospio je ovamo i imao je dugi pogovor sa predsjednikom Poincareom, min.-strom-predsjednikom Vivianijem i ministrima Delcasseom im Millerandom.

Atentat na sultana u Egiptu.

Alexandrija, 10. julija. (D. u.) Kada je sultan dne 8. julija u jutro vozio se na molitvu, pred njegovog je konja sa jednog prozora bačena bomba, koja nije eksplodirala. Atentator je pobjegao.

Akcija protiv Dardanela.

Frankfurt, 10. julija. „Frankf. Ztg.“ javlja na osnovi londonskih informacija, da listovi u Londonu i Parizu spremaju javnost na obustavu akcije u Dardanelima.

Raspoloženje u Rusiji.

„Arbeiter Zeitung“, raspravljajući o položaju u Rusiji, veli medju ostalim: „Veliki se dio ruske socijalne demokracije zagrijava za rat, naglasujući, da je ruski proletarijat zvan, da uloži sve svoje sile za potpunu pobjedu Rusije. Mnogi ruski krugovi spoznavaju pače svu dalekosežnost galičkih poraza, uprkos tomu, imade vojnička stranka veliku većinu naroda za sobom, te je Nikolaj Nikolajević još uvijek popularan. Doduše na dvoru zagovoraju vrlo uplivni krugovi ideju separatnoga mira, iz sasma nutarnjo-poličkih razloga, želeći na taj način zaustaviti razne radikalne težnje u ruskom družtvu. Sve inače, što je u Rusiji ikoliko liberalnoga, zahtijeva nastavak rata.“ K tom zanimivom izvodjenju valja napomenuti, da nastavak rata nije ovisan o ruskoj javnosti toliko, koliko o srestvima, kojima raspolože armada. Po pričanju pouzdanih krugova bijahu baš gališki porazi za ruske armade toga radi sudbonosni, što su prokazali, da oskudjevaju na municiji, oružju i časnicima. Što se tiče „ogromnih rezerva“, s kojim raspolaže Rusija, stvar stoji donekle, ali čemu basni, kod one ne mogu praznih ruku na bojište.

Italija i akcija kod Dardanela.

Berlinski „Lokalanzeiger“ javlja iz Carigrada: Dobro obaviještene osobe misle, da se unatoč engleskoga pritiska Italija ne će dati skloniti, da dade zahtijevanu pomoć u Dardanelima. Prvo radi neraspoloženja, koje u Italiji sve više preuzima maha proti Engleskoj, koja nije ispunila svoja financijalna obećanja. Italija dakle nema uzroka, da žrtvuje brodove i čete, da spasi Engleze iz teškog položaja na Galipolju. Nadalje više dobro znadu ovdješnji odlučujući Talijani, da su branitelji Dardanela kadri odbiti takodjer navalu, koja bi bila pojačana s talijanskim silama, nema dakle nikakvog povoda, da se doprinesu englesnim željama žrtve. Do sada se još ne opaža, da je blizu prelom talijanskog diplomatskog odnošaja s Turskom.

Tomu primjećuje „Lokalanzeiger“: Kako smo već javili, ne vjeruje se ni u Engleskoj, da će Italija sudjelovati u bojevima pred Dardanelima. Uzrok se ovog otezanja naravno pripisuje drugim prilikama.

Razne vijesti.

Prikrivanje prozora u Trstu. U Trstu je odredjeno, da se iza deset sati navečer moraju svi prozori i vrata dobro zatvoriti, da ne prodire iz njih ni tračak svjetla. Gdje to nebude dostao učinjeno časnička će ophodnja pucati u prozore. Nagradu od 10—20 k primit će svaki, koji prijavi osobu, koja neprijatelju čini signale, ako se za činitelja dozna i dovede pred sud. Čin sam bit će po prijekom sudu kažnjen smrću. Krive prijave potpadaju takodjer sudbenoj kazni.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Hrvatski počasnici Njeg. Vel. broda „Skt. Georg“	K	10·—
Marija Bergovac	„	2·—
Barica Bajuk	„	2·—
Mihovil Rajko	„	5·—
Anka Rajko	„	2·—
Danica Rajko	„	2·—
Petar Randić	„	4·—
Josip Raspulić	„	2·—
Josip Nikolić	„	3·—
Ante Majcan	„	2·—
Jože Hrovat	„	4·—
N. N.	„	1·—
Ivan Hasl	„	1·—
Ivan Turak	„	2·—
I. P.	„	2·—
Josip Milačić	„	2·—
Viktor Jurčić	„	2·—
Josip Grünnbaum	„	2·—
Antun Grünnbaum	„	2·—
Mato Koprivica	„	2·—
Dominis	„	2·—
Ignac Stiglić	„	1·—
Rihard Bester	„	2·—
František Hartmann	„	1·—
Alfred Car	„	1·—
Nikola Radmanović	„	1·—
Josip Baselli	„	2·—
Ukupno	K	65·—
Prije iskazano	„	358·—
Sveukupno	K	423·—

Uskok Vujo.

Uskoka Vuja smatram vojnikom lupoglavskog vlastelina Ivana Sinkovića. Plemić Sinković učini od svog dvora Lupoglava za vrijeme gradiškog rata izmedju Mletaka i Nadvojvode (1614—1617) jedno od glavnih središta za obranu nadvojvodinih podanika. Uskoci — bjegunci iz Bosne i Dalmacije pred zulumom turskim — sačinjavaku onda žilu austrijskih četa u Istri i bijahu kvni neprijatelji Mlečića, koji ih proganjahu na svaki način.

Mletački je vojskovodja Lorédan zaman vrebao na tvrdu i ponosnu kulu Ivana Sinkovića, koja se dizaše na vrhuncu visokog brijega ispod gorske kose. Ona je dandanas sasvim porušena; njezina slika, izradjena po Valvazorovom bakrorezu, vidi se na pročelnom listu.

Sv. Gospa na Jezeru.

Regbi, da je zavjetnu crkvu sv. Gospe na jezeru sazidao Filip Gulenek Dominis de Cosliaco i nadarivši je bogato zemljama i povlasticam, poklonio oko godine 1385. pustinjacima sv. Pavla, e da bi se za uvijek nastanili na zemljištu kozljačkih vlastelina. Car Fridrik III. potvrdi Pavlincima poveljom od 20. maja 1467. (Neustadt) njihova stara prava i povlastice. God. 1430. izumre rod Gutenecka, te Fridrik III. austrijski prizna pravo na Kozljak obitelji Mojzevića iz Senja. Grof Martin Mojzević odrješito je nijekao duže vremena Pavlincima udijeljene im povlastice i prava, dok se na jedanput to otvoreno neprijateljstvo pretvori u osobitu milost prama samostanu. 11. augusta 1471. grof Martin obaspe Pavlinski manastir novim darima i zadužbinam. Pavlinci sahraniše dobrotvora grofa Martina u samostanskoj crkvi god. 1442. Ovi dobri fratri bijelog ruha i duge brade, izčezoše pod Josipom II. Knezovi Auerspergovi kupiše kloštar za 7000 forinti. Samostan i crkva služe im danas za konjušnicu i spremište.“

Smrt Ivana Sinkovića.

Od god. 1527. do god. 1526. gospodarile su u Lupoglavi dvije hrvatske obitelji. U prosincu god. 1527. postade vlastelinom lupoglavskim prof Petar Krušić, kapetan senjski, koji poginu u Dalmaciji braneć junački od Turaka tvrdjavu Klis kraj Splijeta. Ivan Sinković, postavši gospodarom Lupoglave, učvrsti bolje kaštelo, te zadavaše Mlečićima trista jada. Proveditur Marko Loredan pisaše god. 1616. Senatu mletačkome:

„Dalla parte del Territorio di Pinguente sta medisimamente armato Zuanne Viscovich (Sincovich) di Nation Segnano con buon numero di Uscocchi et alcuni cavalli dentro del Castello dell'Ipoglavo sua giurisditione, construtto nel cingio posto sopra un zucco de sasso vivo, reedificato et portificato novamente con fianchi et torre et con ponte nella sua parte che dà dentro in esso —“

Umre Ivan od naravne smrti bez muškog potomka u dvorcu svome god. 1616. ostaviv ženu i četiri kćeri. Bi pokopan u obiteljskoj grobnici u crkvi sv. Stjepana ispod dvora.

God. 1626. proda car Ferdinand Lupoglavu princu Eggenburgu, a ovaj opeta obitelji Brigido iz Trsta, pod kojim su lupoglavski kmetovi trpili i stradali dva stoljeća i pô.

Na grbu obitelji Sinkovića isticao se u modrom polju andjeo sa raširenim zlatnim krilima.

Propast Černograda.

Izmedju Roča i Lupoglave, odijeljena uskom i dubokom dolinom, kojom je vodila cesta sa visočine Krasa, dizahu se dva dvora: Černograd i Beligrad. Od Černograda vire još iz zemlje derne zidine, po kojima možemo suditi, da je tlocrt zamka u obliku pravokutnika imao 26 m dužine a 15 širine — zamak Beligrad, černogradska predstraža i tvrdjava, morao se je survati pojće mjesta.

Buna u Kozljaku.

Ono što težaci u Čepićn još dandanas pripovijedaju o davnoj navali čepićkih kmetova na Kozljak, mora da je svakako u savezu sa smrću grofa Josipa Nicolicha de Wachsenstein, kojeg su pobunjeni seljaci ubili pod Kozljakom dne 4. maja 1574., e da se oslobode njegovog zuluma. O smrti toga silnika piše historičar Valvazor, a čita se u rukopisu male bojjunske kronike: Dne 4. maja 1574. bi ubijen Josip pod Kozljakom. Regbi, da je ponijemčena obitelj potjecala iz Rijeke. Izumrla je god. 1600.

Krvava košulja.

Josip Ferdinand Brigido (1816—1840), jedinac grofa Pavla, vlasnika lupoglavskog, poginu u dvoboju u Beču. Pripovijeda se, da je njegova žena, barunica Karolina Wackelberg-Landau, čuvala u lupoglavskom dvoru krvavu košulju svojega muža, a običaj da se čuva, pače da se drži pred očima krvava košulja ubijenoga dok ga se ne osveti, osebina je hrvatskog naroda, te galanje o tome moglo je niknuti jedino u krilu težaštva oko Lupoglave.

I tako se oko god. 1848. u kojoj biše ukinuta feudalna prava, utrne rod grofova Brigido, koji su skoro 250 godina tlačili i mučili svoje kmetove pod Lupoglavom, a Josip Ferdinandove kćeri predade dvor i podredjena mu imanja god. 1883. gosp. Tomazu Sottocorona iz Vodnjana.

Sadašnji kaštelo lupoglavski sazidao je kod polovice prošloga vijeka grof Pompeo Brigido (1729—1811), dostojanstvenik na dvoru u Beču i vlastelin Mahrenfelsa i Brezovice.

* *
*

„Krvava košulja“, ukusno tiskana knjižica sa 60 stranica, dobiva se kod uprave našega lista, odnosno tiskare Jos. Krmpotić u Puli za iznos 50 h franko poštarine.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak, 13. srpnja 1915. | Broj 11.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na Bugu sjeverozapadno od Buska zauzeše naše čete kod Derevlanija rusko uporište. Na čitavoj ostaloj fronti u sjeveroistoku nije bilo ni jučer borbi. Položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na primorskoj su fronti pokušali Talijani i jučer ponovne navale, koje odbismo kao uvijek; tako kod Vermegliana, Redipuglie i na više mjesta južno od Krnova vrška. U pograničnom predjelu Koruške traju topničke borbe takodjer protiv naših pozicija na pograničnim brdima sjeverozapadno od sedla Kreuzberga. Neprijatelj naperio je svoju topničku paljbu na nekoje tirolske utvrde. Ponovne se navale neprijatelja na Col di Lana izjaloviše isto kao sve prijašnje.

Srpsko-crnogorsko bojište.

U zadnjim su vremenima razvili Crnogorci na hercegovačkoj granici živahno ali posve bezuspješno djelovanje. Tako su napala nedavno od prilike dva crnogorska bataljuna naše pogranične pozicije kod Avtovca. Nakon dulje paljbe teškim topništvom odbijeni su. Jedan naših letioca bacao je u to vrijeme izvrsnim uspjehom bombe na crnogorski tabor. Dalje je južno udario bataljun neprijatelja preko granice; medjutim suzbijen je i ovaj protunavalom naših četa na crnogorsko područje. Istočno od Trebinja pokušao je neprijatelj nakon zlokobnih provala uzalud, da uspije teškom topničkom paljbom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Na sjevernom obronku Visine 60, jugoistočno od Yperna, bacili smo dio engleske pozicije u zrak. Borba iz bliza na zapadnom rubu od Soucheza uspijeva. Groblje nalazeće se južno od Soucheza, za koje se je puno borilo, pridobljeno je opet jučer navečer nakon teške borbe. 2 časnika i 163 Franceza zarobljeno je te oteto 4 strojnih puški i jedno bacalo laguma. Neprijateljske su navale kod Combresa i u Ailly-skoj šumi suzbijene.

Istočno bojište.

U području Lipina osvojiše naše čete na juriš neprijateljske prednje pozicije na cesti Suvalki-Kalvarija u širini od 4 kilometara.

Jugoistočno bojište.

Položaj je njemačkih četa nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 12. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Na kaukaskoj je fronti pokušala neprijateljska pukovnija konjaničtva 8. julija na desnom krilu blizu granice navaliti na jedno od naših odijeljenja, koje bijaše zauzelo i zaposjednulo gospodujuću uzvisinu. Neprijatelja smo suzbili i zadali mu teških gubitaka.

Na dardanelskoj se fronti, kod Ariburnua i Sedilbara, nije desilo ništa. Anatolske su baterije sa uspjehom pucale na tabor kod Tekeburnuša, u okolicu od Sedilbara i na pješadijske kolone, koje su marširale. Poslije podne nastao je u okolici Takeburnua požar. Od časa do časa čule su se eksplozije.

Na dardaneljskoj su fronti, kod Ariburnua i Sedilbara, nije se desilo ništa. Poslije podne ispalila je neprijateljska oklopna krstarica tipa „Nelson“, koja je stignula zaštićena od četiri torpednjače pred Kabatepe više od 200 granata na naše pozicije bez uspjeha. Hici ispaljeni od našeg topništva dostigli su neprijateljske ladje te ih iznudiše napustiti bojište. Uslijed učinkovite vatre naših anatolskih baterija nestalo je neprijatelju one dosadanje poduzetnosti. Ove su baterije pucale jučer sa uspjehom u glavno na neprijateljske haubice kod Hisarlara. Jedna je haubica potpunoma pogodjena.

Neprijateljski su letioci letjeli preko anatolske obale i morske užine, ali su potjerani paljbom naših obrambenih baterija.

Na ostalim frontama nema promjene.

Talijanski izvještaj.

Beč, 13. julija (D. u.). Javljaju iz ratnog novinarskog stana:

U Val Daone nastavlja neprijatelj postojano svoje navale. Jaka su pješadijska odijeljenja pokušala, 9. o. mj. poduprta topničtvom iznenada naskočiti na našu poziciju kod Malga Leno, što im nije nikako pošlo za rukom. Naprotiv uspjelo je vlastitom pješadijskom odijeljenju u dolini Terragnolo istočno od Rovereta kod Malgasacra i Costa Bella da se približi pozicijama te da jih osvoje navalom iznenada. Na gornjem smo Cordevolu suzbili uzastopce noću na 9. julija dvije jake neprijateljske navale, koje bijahu naperene na naše pozicije na izvoru doline kod Franze (sjeverno od Andrasa). Naši su alpinci zatekli nakon što su se smjelo popeli na goru Tofana u dolini Travananze (sjeverno od Cortine) ukopane neprijateljske čete, te osvojili pozicije i zarobili 20 momaka. U odsjeku Soče započele su djelovati mnogobrojne neprijateljske baterije srednjeg kalibra ali ih je naše topničtvo pobijalo rastućim uspjehom. Noću na 9. t. m. odbili smo odmah opetovane žestoke navale na pozicije, koje bijasmo tekar osvojili, na visoravni Krasa.

Pesimističko presudjivanje njemačkog odgovora u Sjedinjenim Državama?

London, 13. (D. u.) „Morning Post“ javlja iz Wachingtona od 7. julija: Akoprem sude službeni krugovi u Washingtonu pesimistički sadržaj njemačke note te se nekoje novine izražavaju u razdraženom tonu o noti, nema dvojbe, da je isključen prelom diplomatičkih odnošaja izmedju Sjedinjenih država i Njemačke.

Crvena knjiga o Italiji.

Beč, (D. u.) Ministarstvo izvanjskih posala objavlja opsežnu crvenu knjigu, koja sadržaje diplomatske spise tičuće se odnošaja Austro-Ugarske k Italiji u vremenu od 20. julija 1914. do 23. maja 1915. Zbirka glavnim i već poznatim činjenicama dodaje pojedinosti, iz kojih izlazi „mala fides“ talijanske vlade u svim fazama rasprave. Iz izvješća poklisara Machia slijedi, da je Soninno krivo informovao kralja i kolege u ministarstvu o našim ponudama i o raspoloženju u zemlji, te da je generalni stožer, kako se čini, podcijenio poteškoće rata sa Austro-Ugarskom, poduzet od prikazivanja talijanskog vojničkog ataševa u Beču. Glavnom je potporom vojničke stranke bio ministar Martini. Priloženi dodatak sadržaje spise od godina 1909., 1911. i 1912., koji dokazuju, da je prije sedam godina dijelila talijanska vlada austro-ugarsko tumačenje članka br. 7.

Austrijske protunavale.

Beč, 12. julija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Službeni izvještaji talijanskog generalnog stožera pripovijedaju uvijek o suzbijenim navalama naših četa. Cijeli svijet znade, da smo mi na jugozapadu za sada u obrani. Prijavljene navale austro-ugarskih sila su prema tome izmišljene, te se čini, da neprijatelj drži naše djelovanje uhadjanja ispred fronte kao navale. Istotako samo se po sebi razumije, lažne su tužbe, što ih predbacaju našim četama borećim se u području Krna, e ove upotrebljavaju eksplozivna taneta. Čini se, da neprijatelju nije poznato, da tane, kada udari u kamenito ili krševito tlo, promijeni oblik i rascijepa se.

Sastanak generala Porro sa Joffreom i Frenchom.

Lugano, 12. julija. (D. u.) Zamjenik talijanskog admiralskog stožera, general Porro, sastat će se takodjer sa Joffreom i Frenchom. Putovanje Porrovo smatra se u talijanskoj javnosti i političkoj i vojničkoj jako važnim.

„Kako je negda bilo u Istri“.*)

Svaki pravi čovjek ljubi svoga oca i majku. Uspomena na djeda i babu, pradjeda i šukundjeda mu je sveta. Gotovo bi rada čuti štogod o starijim njihovim i svojim, pa eto me da pričam o starijim našim ovdje, o ljudima, s kojima su živjeli, u Istri, koju je ocima našim i nama božja providnost za užu domovinu dosudila.

Da mi se pričanje ne otegne, brzat ću dugim koracima i skokovima po prošlosti našoj. Da počnemo u ime Božje.

Selidba Hrvata.

Godine 375. po Kristu počeli su se ljudi seliti s istočnih strana i sjevernih amo na zapad i jug Evrope. To selenje trajalo je od prilike 300 godina. Zašto su se selili? — Nekoji su morali, jer ih je gonio neprijatelj, a drugi su si tražili bolju domovinu. U ono staro doba dolažahu i oci naši, stari Hrvati, malo po malo, amo na obale mora Jadranskoga. Oko polovice 7. vijeka naseljeni bijahu u zemljama, koje se danas zovu Hrvatska, Dalmacija, Bosna, Hercegovina i Istra, Učki i vodi Raši na istoku; odanle prodirahu — bilo mimo Plomina, bilo po Krasu u srednju i južnu Istru i potiskivahu latinski živalj u gradove na zapadnoj obali Istre. U Istri su naši stare žitelje: Rimljane i polatinjene Istre, Venete, Liburne, Japide i kako su se već zvali oni pražitelji Istre. Hrvati su onda bili podijeljeni na više županija. Izmedju tih bijaše županija, Gacka, koja se protezaše od Zrmanje do Učke i Raše. I u Istri amo preko Učke bila je gotovo jedna županija, kako to nagadja sadašnji povjesničar Hrvat. Sve hrvatske županije priznavahu vlast bizantiskoga cara (Bizant se danas zove Carigrad i prijestolnica je turskoga carstva), dočim bijaše onda glavni i prijestolni grad istočno-rimskoga ili grčkoga carstva), no sasvim tim življahu po svojim starim običajima i zakonima, te je vlast bizantiska bila samo prividna a za malo vremena niti to.

Oko god. 800. zavlada Hrvatima silni franački kralj Karlo Veliki. (Franci su bili germanski narod, kako su danas Nijemci).

No za njegovih nasljednika oslobode se Hrvati franačkoga gospostva i udruže se u dvije banovine: Dalmatinsku i Posavsku, ali Istra preko Učke, a kasnije i „Liburnija“ ostane pod franačkim, ili recimo njemačkim vladarima, koji se nazivahu i carevi rimski.

Tomislav, prvi kralj hrvatski.

Dalmacija i Posavska Hrvatska združe se u jednu kraljevinu god. 924., kad se je dalmatinski ban Tomislav okrunio za prvoga kralja države Hrvatske krunom, koju mu bješe poslao sv. otac papa Lav X.

Država Hrvatska podigne se do velike moći i slave za narodnih kraljeva. Rasprostranila se od Dunava i Drave do mora, od Učke i Raše do Bojane rijeke. Imala je veliku kopnenu vojsku, a Jadranskim morem gospodovalo je silno hrvatsko brodovlje.

Ali Hrvati u Istri preko Učke, poslije i oni u Liburniji, življahu odijeljeni od svoje braće pod drugim gospodarima, pa su malo po malo i zaboravili bili svoje harvatsko ime, svoje porijeklo, a nekoji čak i svoj hrvatski jezik. Hrvate iz Dalmacije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine držahu skoro za tudjince, dočim su im bili i jesu prava pravcata braća.

Feudalni sustav.

Kad bi franački kralj osvojio koju zemlju, razdijelio bi ju medju svoje vojnike, a jedan dio pridržao bi za se. Sve zemlje, koje su tako stekli pojedini ljudi, bile su njihova svojina i zvale su se alod (alodij). Svoju zemlju je kralj davao gospodi na uživanje i upravljanje; ovakova zemlja zvala se carski beneficij, feud ili leno, a onaj, koji ju je uživavo, zvao se vazal; kralj pako, koji je feude dijelio, bijaše feudalni gospodar. Vazali su morali prisezi svome feudalnome gospodaru vjernost, obećati pomoć u ratu bilo s vojnicima bilo u nove, ili oboje.

No vazali bi davali svoje zemlje (feude) ili samo dijelove njihove opet drugima u feud, pa su tako i oni postali feudalni gospodari. Na taj se je način prokajina podijelila na vrlo mnogo gospoština.

Kad bi koji vazal umro, feudalni gospodar mogao je dati zemlju njegovu, kome je htio, no vazali su izmolili od feudalnog gospodara, da povjeri feud njihovoj djeci. To je onda prešlo u običaj, iz običaja u pravo: i feudi su postali nasljedni u pojedinim porodicama.

Kraljevi njemački darivali bi i biskupe feudima, pa su tako i oni postali državni vazali. Biskupi su onda svoje zemlje davali svjetovnjacima u feud i tako su i crkveni dostojanstvenici postajali feudalni gospodari.

Tako je biskup tršćanski dobio god. 911. od kralja Beram, 929. Umag, 948. Trst; biskup porečki zadobio je Pazin, Motovun, Tar, Crvar, Bale, Orser, Dva grada (Due castelli) i na Poreštini više zamaka (kastela) i zemalja; biskup puljski imao je kao feud: Kastav, Veprinac, Mošćenice i Rijeku.

*) Ponatisak iz knjige „Zgodno štivo“ izdane prigodom šezdesetgodišnjice slavnoga vladanja Njegova c. i kr. apostolskoga Veličanstva po Hrvatskom učiteljskom društvu „Narodna Prosvjeta“ za Istru u Pazinu.

Slabi odziv na potpisivanje talijanskog ratnog zajma.

Chiasso, 13. (D. u.) „Popolo d' Italia" donosi, da su se potpisali tek u Milanu milijuni na talijanski ratni zajam. U drugim je gradovima podpisivanje sasma neznatno.

Talijani napuštaju Tripolitaniju.

Rim, 13. (D. u.) Neprestano pojačanje i rastuća djelatnost ustaša u Tripolitaniji prisililo je Italiju, da povuče čete iz više mjesta. Samo se u Misurati, Homsu i Tripolisu vidjaju se još talijanski vojnici. Talijanski se namjesnik vraća u Italiju, jer nije više nužna, kako se čini njegova prisutnost u Tripolitaniji.

Prijestolonasljednik na fronti.

Kamenita cesta gubi se preme zapadu u zelenom šikarju, sivim ogradnim gromilama i plavušastim gorama. S obližnjeg je crkvenog tornja odbilo dvanaest sati. Ali se ovdje ne glasi zvono na pozdrav andjeoski, tu je vječni veliki petak,—ratište.

Satnije stoje na cesti iza željezničkog mosta. Pukovnik sjedi na izlizanu miljokazu, tare znoj s čela i veselo razgovara s podredjenim časnicima. Vrućina je kao u Sahari. Danas će doći ovamo nasljednik prijestolja Karlo Franjo Josip. Svi čekaju znatiželjno i nestrpljivo, poluglasan žamor ide kroz redove momčadi. Katkada udari koji kundak o kamen ili zaškripi na ramenu remenje torbe uprtnjače.

Tamo se na okuki diže oblačić prašine, a iz prašine se pomalja nekoliko automobila. Pukovnik skače s miljokaza, zapovijeda brzo i sigurno: „Pozor!", „Na rame!", „Desno gled!" Svi stojimo nijemo i uspravno ko klisura. Iz jednog automobila izlazi dostojanstveno zborni zapovjednik, sijeda brka i mramorna pogleda, uza nj nasljednik prijestolja, mlad i rumen kao jabuka, a iza njega zvekeću ostrugama časnici generalnog stožera. Brzo se redaju propisni pozdravi i upoznavanja.

Nasljednik dolazi pred momčad. Govori sa zapovjednicima pojedinih vodova i gotovo sa svakim desetim prostim vojnikom. Njegova Visost umije savršeno češki, a ponešto i slovenski. Svi odgovaraju glasno i razgovjetno. To je dakle muž, na kojemu ... tati budućnost monarhije. Ovisoka stasa, mladenačkog izgleda, okruglih habsburgovačkih usnica. Na stisnutim se ustima vide ozbiljne aristokratske crte. Ali je glas ovoga mladoga pukovnika prijazan, i vojnici dobivaju dojam ko da se nalaze pred svojim drugom, a ne budućim vladarom. Slobodniji su gotovo pred njim, nego pred našim starim pukovnikom.

Dolazi i na mene red. Obična pitanja, obični odgovori. Imam malu tremu, jer mi vanjština pokazuje, da sam daleko od brijačke kulture. U ovo par tjedana postadoh sličan bosanskomu hadžiji, kad se opaljen i neobrijan vraća iz Meke u svoje planine.

Nasljednik prijestolja polazi k odjelu strojnih pušaka. Vojnici se propinju na prste, nastoje, da im ne izmakne nijedna njegova kretnja, nijedna njegova riječ. Bog zna, hoće li ga joste kada vidjeti. Ta evo i sada se čuje u daljini žestoka grmljavina topova, a doskora će možda i po našim rovovima i opkopima zažviždati neprijateljske granate i šrapneli. Suhom će zemljom poteći ljudska krv, u vječnost će se preseliti mnoga junačka duša.

Inspekcija traje gotovo pol sata. Nasljednikova se pitanja tiču onih stvari, koje svakog vojnika naiviše zanimaju: „Iz kojeg ste kraja i koje narodnosti? Šta ste u civilu? Jeste li oženjen i imadete li djece? Je li teško u vojsci? Koliko ste puta do sada bili u fronti?" Ne manjka ni bodrenja ni pohvala. Nasljednik je prijestolja osobitim zadovoljstvom istaknuo hrabro držanje bosanskih četa u Galiciji. Radi njegove izjave mogu i pruske čete da zavide Bosancima.

Mladi pukovnik ulazi opet sa svojom svitom u automobil. Na ulazu u grad razliježu se poklici: živio! To pozdravljaju slovenski gradjani i gradjanke nenadanoga visokoga gosta.

Naša je momčad dobre volje. „Prijazen človek, prijuden mož!", govori jedan slovenski vodnik. „Ein fescher Bursch!", šapće jedan štajerski Nijemac. „Kršan junak!", dive se Bosanci. I mnoštvo se vraća zadovoljno u svoje položaje, gdje će doskora smrt pokositi prve žrtve.

Pogled u budućnost.

Nedavno imao je njemački državni zastupnik Pachnicki u Magdeburgu govor, u kojem je slikao budućnost iza svršetka rata. Njegov govor nije bio niti najmanje utješljiv, rekao je:

Topovi, vojnici, zrakoplovi i sve, što je potrebito za obranu, treba i u buduće uzdržati na istoj visini, dapače još usavršiti. Tako smo radili i u prošlosti. Naravski, trebat će za armadu i mornaricu učiniti još nešto novoga. Tvrdjave će trebati graditi na novoj podlozi, trebat će preosnovati kavaleriju, upotpuniti topove i još mnogo drugoga. Sva iskustva sadašnjeg rata treba će se upotrebiti. Pomislite, kakva će navala biti u tvornicama od svuju strana, jer svaka će država htjeti imati toliko podmornica, koliko bude više moguće. Važnost podmornica pokazala se tekar tijekom ovoga rata.

Time pak dodjemo do financijalnog pitanja. Porezi bit će toliki, da o njima niti sanjati ne možemo. Već danas se moramo s njima sprijateljiti. Bremena se moraju povisiti, jer smo to dužni našim hrabrim vojnicima. Dužnost naša, bit će skrbiti za one, koji se budu vratili kao invalidi, a i za one sirote, koje će u ratu izgubiti hranitelja. Mi moramo skrbiti za to, parlamenat je pripravan učiniti sve, mislim takodjer i puk. Žrtve bit će velike, interesi će milijarda strašno narasti, brojke, koje čine da čovjek pade u nesvijest. Njihova visina bit će golema, i mi ćemo doći najbrže u dobu monopola, jer svih ovih potrebština ne će biti moguće više pokriti direktnim i indirektnim porezima.

Mi se moramo s ovim stvarima sprijateljiti, koje smo bili naučeni prije zabašurivati. Potreba veli: To se mora učiniti i se mora učiniti. O obliku trgovačkih monopola naći će se sporazumak u parlamentu. (Monopol je n. pr. kod nas uveden na duhan, jer smije samo država istog prodavati.)

To, što je kazao ovaj njemački zastupnik Nijemcima, nije ništa ugodno. Naravski, sve je to odvisno o tome, kako će svršiti rat. Čini se, da u Njemačkoj ne računaju, e bi to bila „zadnja vojska", kako to prorokuju socijaldemokrati. Kako će biti kod nas u Austriji, ne može se ništa reći; mislimo pak, da ne jako drugčije nego u Njemačkoj. Sada treba znati i upamtiti: Ustrajati! Teška sadašnjost stvoriti će nam ljepšu budućnost.

Što je mislio Cavour o našim zemljana: Istri, Dalmaciji i Rijeci?

Poznati veliki državnik i talijanski ministar Cavour, koji je živio i djelovao za ujedinjenje i oslobodjenje Talijana, pisao je jednom svom prijatelju medju ostalim i ovo o našim hrvatsko-slovenačkim zemljama:

„Moram upozoriti Vaše blagorodje, da se čuva svake izjave, iz koje bi se moglo razabrati, da novo kraljevstvo, Italija kani (aspirira) osvojiti ne samo Veneciju nego i Trst s Istrom i Dalmacijom. Ja znadem vrlo dobro, da je stanovništvo primorskih gradova svojim porijeklom i željama (per aspirazioni) talijansko, ali stanovnici zemlje jesu isključivo Slaveni. Neopreznošću bi i Hrvate i Srbe i Madžare učinili našim neprijateljima, a k tomu još i sve Nijemce, kada bismo odali našu želju, da želimo tako širokim područjima srednje Evrope zatvoriti puteve u Sredozemno more. Svaka bi rečenica, koju bismo izlanuli glede toga, bila grozno oružje u ruci naših neprijatelja. Možda bi to bilo uzrokom, da i sama Engleska budne protiv nas kod pomisli, da bi mogao Jadran postati talijanski, kao što je nekada bio mletački. Ove su opaske po mome mišljenju dostatne, da Vam preporuče pažnju. Za sada se moramo ograničiti na to, da dobro utvrdimo Ankonu, a to će biti stuba daljnjemu napretku budućnosti naših unuka."

Tako su mislili veliki muževi Italije, ali tako ne misle „njihovi unuci, današnji Talijani, kod oni traže najhrvatskiju čilu Dalmaciju i hrvatski dio Istre."

No izmedju „tražbina" — i čina ima velikih razlika!

Engleska i zauzeće Skadra.

„Times" piše o zauzeću Skadra po Crnogorcima: „Iza 21. je lipnja javila Crna gora svojim zastupnicima u stranim zemljama, da u skladu s velikim vlastima drži Skadar nepovredivim i da čete, što leže nedaleko pod Skadrom, ne kane ući u grad. Taj je brzojav došao sa zakašnjenjem i engleska ga i francuska vlada nijesu primile prije 26. pr. mj. Medjutim je 1. julija došao antenti novi brzojav crnogorske vlade, u kojem javlja, da se pučanstvo Skadra toliko pouzdalo u crnogorsku vojsku, da je samo zamolilo, neka bi Crnogorci ušli u grad, da uspostave mir. I muslumani i katolici i pristaše Esadpaše poslaše delegacije, da ... izmol... Kralj se crnogorski i njegov kabinet teš... odlučio na to, ali da to nije učinio, doš... bi do teških uzbuna u samoj zemlji. Cr... je Gora ovo javila velikim vlastima, ... će se i zaključku tih velikih vlasti pok... riti, odluče li one što drugo.

Zauzeće je Skadra prama tomu pr... vizornoga karaktera. Skadrani s... dragovoljno predali svoje oružje, pa ni... bilo nijednog jedinog slučaju nasilja. I... se pak u Albaniji uzdrži mir, potrebito ... u svemu oko 2000 ljudi. Ostatak će crn... gorske vojske ostati na austrijskoj granic...

Tako nota od 1. julija, a sam „Time... primjećuje još, da je u samom Skadr... crnogorska vojska oduzela više no 20.00... pušaka. Zaposjednuće će Skadra bi... s gospodarskoga gledišta dobit za Crn... gorn i popraviti će vojničke pozicije, j... je ravnica pred Skadrom prava žitni... za Crnu goru, koja je od blokade Austri... i nemira u Albaniji u svojem kršu tešk... stradala.

„Times" piše dalje: „I ako su Grk... zauzećem Epira, a Italija osvojenjem Va... lone povrijedile zaključke londonske kor... vencije, crnogorska vlada nije ... hitjel... ništa poduzeti sve dotle, dok svi su san... Skadrani, pa pristaše Prenk... Dode... Esadpaše umolili za intervenciju. Tek j... onda došla Crna gora!"

Policijske odredbe glede promjene boravišta.

Pozivom na naredbu cjelokupnog mi... nistarstva izdaju se slijedeće odredbe:

§ 1. Da se prodje pokrajinska granic... prama Primorju ili prama Koruškoj, Kranj... skoj i Ugarskoj — svejedno da li sa pr... vozilom ili bez prevozila — mora s... svaka civilna osoba iskazati na jedan o... slijedećih načina:

1. putnim listom sa fotografijom, ispu... šten po naredbi cjelokupnog ministar... stva dneva 15. januara 1915. D. Z. L. br. 11 ili po naredbi ugarskog cjelokup... nog ministarstva dneva 16. ... 1915. br. 825 M. E., na kojem putnom list... mora biti klauzola „vrijedi i za putovanj... u područje jugozapadne armate", posta... vljena od kompetentne političke ili držav... vne redarstvene vlasti, ili

2. legitimacijom, providjenom sa foto... grafijom za državne i dvorske činovnik... za namještenike državnih i privatnih ž... ljeznica te za svojat ovih osoba, ili

3. posebnom legitimacijon ispuštenom od političke vlasti prebivališta odnosno od državne redarstvene vlasti u mjestima gdje ove opstoje

Suviše potrebita je propusnica (Passier... schein), koja je prebaviti za prelaz i... Primorja kod kompetentnih vojničkih ob... lasti u Trstu, Sv. Luciji, Ajdovščini, Se... žani i Voloskom;

a za prelaz u Primorje kod kompe... tentnih vojničkih vlasti u Jesenicama, Lj... bljani, Rudolfovu, ili Sv. Petru na Krasu... odnosno na Rijeci, u Ogulinu, Senju i... Zagrebu.

Za obični dnevni lokalni promet p... granici medju mestima položenim nepo... sredno na jednoj i drugoj strani pokra... jinske granice dostatna je svjedodžba ...

Istra pod Bavarskom 925. i pod Koruškom 976.

Njemački i rimski car Oto I. dade Istru god. 925. vojvodi bavarskome. Oto II. dade ju god. 976. vojvodi koruškome. Istrom su upravljali grofovi (vazali), koje bi imenovao dotični vojvoda.

1040. postade Istra medjašnom krajinom (markgrofijom).

Da oslabi moćnoga vojvodu Koruškoga i da Istru preuredi kao medašnju krajinu (marku), dade njemački car Henrik III. god. 1040. jednomu od tih grofova (Ulriku I. Vajmarskome 1040.—1070.) vlast krajinskoga grofa (markgrofa) istarskoga. Istra bude od Koruške odijeljena i podignuta na markgrofiju; imenovanje markgrofa prešlo kralju za se.

Sve do god. 1209. davao je njemački car Istru raznim njemačkim porodicama (od 1070.—1090. porodici Eppenstein, od 1090.—1102. Vaimar, od 1102.—1112. Moosburg, od 1112.—1173. Sponheim, od 1173.—1208. Andechs), a te godine dade ju u feud patrijaru oglajskome (Oglaj=Akvileja), ali porodica Andechs odreće se jedva 1230. na korist oglejske crkve svakoga prava na markgrofiju Istru. (Zadnji potomak kuće Andechs bijaše Oto VII.; mnogo njegovih posjeda u Kraniskoj i na Krasu (Karsija) dopade Fridrika II. Bojovnoga iz porodice Babenberg, koji je imao njegovu sestru Janju za ženu.)

Nije ipak cijela Istra dopala oglejske patrijare, pošto je bio Pazin sa okolnim zamcina (grofija Pazin) prešao u vlast grofova goričkih.

Evo, kako je postala grofija Pazin, ili kako se kasnije nazove istarska.

Postanak grofije pazinske (istarske).

Biskupi Pule, Poreča, Trsta, Pićna, i isti oglejski patrijari imadjahu u Istri mnogo feuda, od kojih bijaše najznamenitiji kašteo Pazin, crkve porečke. Trebalo je jakih ruku, da brane Pazin i okolna mjesta, zato dade porečki biskup taj svoj feud opet kao feud goričkome grofu Mainhardu II. (1187.—1232.), koji je bio i namjesnik markgrofa istarskoga Bertolda III. iz kuće Andechs. I ostali biskupi istarski i patrijar oglejski izruče mu na upravljanje svoje feude u Istri.

No grofovi gorički nijesu kasnije htjeli da dadu iz ruku tako zadobivene zemlje, već ih proglase za nasljedne zemlje svoje obitelji. Biskupi su se protivili, ali napokon potvrdiše, što nisu mogli silom zapriječiti.

Tako postane grofija pazinska ili „Istarska" početkom 12. stoljeća; slijedećega stoljeća ze znatno raširi (Nazvala se grofija, jer su joj gospodari bili grofovi [gorički]).

Grofovi pazinski (Istarski) imali su kao feud:

1. od biskupa porečkoga: Pazin, Sv. Lovreč, Tar, Trviž, Tinjan, Sv. Petar u Šumi, Žminj, Vastinjan, Kašćergu, Bačvu, Višnjan i Visinadu;
2. od biskupa pićanskih: Gologoricu, Tupljak, Skopljak, Pićan, Gračišće, Stari Pazin i Lindar;
3. od biskupa puljskih: Paz, Kožljak, Novuvas, Šušnjevicu;
4. od biskupa tršćanskih: Beram;
5. od patrijara oglejskih: Rakalj, Vranju, Boljun, Draguć, Lupoglav, Kršan, Hum, Kastanju, Momnjan, Marčeniglu i Barbanu.

Venecija se ugnijezduje u Istri.

No još jedna vlast poćela je u ovo vrijeme malo po malo prisvajati si — bilo obećanjima, bilo lukavošću, bilo silom — gradove i mjesta u Istri, osobito na njenoj zapadnoj obali, a to bijaše Venecija.

O njezinom postanku evo dvije riječi: Jadransko more od ušća Soče do Mletaka giblje se kao rijeka. Ta morska struja je uzrokom, da se kamenje i pijesak, što ga u more nanašaju potoci i rijeke, taloži blizu obale. Tako nastadoše vremenom dugoljasti otoci (lidi); voda medju njima i pravom kopnenom obalom nazivlje se lagune. Za seobe naroda pobježe mnogo ljudi na te lide i lagune i sagradi si tamo stanove. Tako postad... Venecija (Mljeci). Upućena na more i po... morsku trgovinu s istokom, nastojala je... Venecija, da ona jedina zagospoduje mo... rem Jadranskim, ali se srazi više put... radi toga s Hrvatima, koji su imali ist... interese na moru; morade dapače puni... 100 godina plaćati Hrvatskoj danak z... slobodnu plovidbu po moru.

Istarski gradovi nastoje da se riješe Venecije.

Istarski pomorski gradovi bijahu V... neciji predstraža protiv Hrvata, Arapa... Genoveza i gradja joj neprijatelja. Padn... li oni (gradovi), bit će zlo i za nju; zat... ih je Venecija štitila od dušmana. Ali je... zato zahtijevala, od istarskih gradova... brodova, ljudi i novca. Kasnije je zaht... jevala, da ju gradovi podupiru i u dr... gim vojničkim poduzećima. To je Istran... tištilo odviše, jer su radi Venecije trpj... mnogo od njezinih neprijatelja: Hrvata... Saracena (Arapa), Grka, Normana, Geno... veza i Pizana.

Tako je dalmatinski ban Domagoj 876... sauzeo i opljenio Umag, Lipar, Cittanov... Rovinj i Milje.

Istrani su morali osim toga trošiti i... svoje pravne gospodare, markgrofe. Nij... ni čudo što su često nastojali, da se silo... riješe dužnosti naprama svoje tobož... zaštitnice, Venecije. Kopar je htio uči...

istovjetnosti, vidirana od najbližnje oružničke postaje, koju može ispustiti do oporoke općinski glavar potpuno pouzdanim i njemu poznatim stanovnicima svoje općine.

§ 2. Unutar Primorja (grad Trst i okolica, Gorica-Gradiška, Istra) svaka civilna osoba, koje hoće da se odaleči iz boravišta, potrebuje načelno vojničku dozvolu, koju je pribaviti od vojničkih ureda naznačenih u § 1.

Polakšica postoji jedino za obični dnevni lokalni promet za svrhe aprovizacije i posla.

U ovom slučaju je dostatna svjedodžba o istovjetnosti, vidirana od najbližnje oružničke postaje, koju može ispustiti do oporeke općinski glavar potpuno pouzdanim i njemu poznatim stanovnicima svoje općine.

Kad se prvi put udje u mjesto, u kojemu je spomenuta vojnička vlast, treba svjedodžbu o istovjetnosti dati vidirati od iste.

§ 3. Na prekršaje ovih odredaba udaraju se globe i kazni zatvora, koje c. k. politička vlast odnosno c. k. redarstveno ravnateljstvo u Trstu može prama prilikama u pojedinom slučaju odmjeriti do 2000 kruna ili do trajanja šest mjeseci.

§ 4. Ova naredba stupa odmah u krijepost.

Prebjeglicama grada Pule i ostal[illegible] naših evakuiranih mjesta do znanja! +

Prije svega treba da naglasimo, e nas svaka dobra vijest naših evakuiraca vrlo razveseli. Primili smo ovih dana više pisama, gdje nam zahvaljuju, što im poslaslasmo list.

Mi bi zamolili naše evakuirce.

1. U svakoj skupini imade po koji inteligentniji, koji bi Vam morao točno napisati adresu, gdje se nalazite. Dogadja se, da imena mjesta vašeg sadašnjeg boravišta ne napišete točno, pa Vam listovi ne bivaju izručeni, a Vi jadikujete, što Vam nitko ne piše. Ova naša opaska vrijedi najviše za one, koji su u Ugarskoj. Uvažite ovo, pa ćete redovito primati naša pisma.

2. Drugo je, što ne možemo nikako odobriti, a to je, što ne pišete ovamo hrvatski. Ta mi znamo, da ste svi naši, za to Vam preporučamo, da ovamo Vašim milim i dragim pišete samo hrvatski i nikako drukčije. Držite se one: Tudje poštuj, a svojim se diči!

3. Nigdje nije kao doma, to znate Vi, a to znamo bogme i mi, koji smo od Vas odijeljeni. Pišite nam, kako Vam je u tudjini, što radite i kako živite te kako se zovete i iz kojih ste sela? Opišite sve to, pa pošaljite našem uredništvu, mi ćemo to rado tiskati. Svaki sam ne ćete pisati, već jedan od vas neka piše, neka kaže drugima, što je napisao, a to onda svi popunite, ako mislite, da bi trebalo još štogod dodati onome, što je onaj jedan napisao. Mi ćemo tako doznati, kako je svima, koji ste kojekuda raštrkani, a i vi ćete po našem listu doznati, gdje su Vam prijatelji i znanci i kako prolaze.

Mi željno očekujemo novosti od Vas sviju. Budite mirni radi nas, mi svi dobro i zdravo, te Vam javljamo što smo već u prvom broju rekli: Mi niti ne znamo, da smo u blizini ratišta. Od Boga Vam zdravlje, a od nas pozdravlje.

Savez istarskih gradova protiv Venecije. Pula, glavni i najznamenitiji grad Istre, kušaše više puta, da se oslobodi mletačkog upliva. God. 1144. morao je mletački dužd Petar Polana s mornaricom pred Pulu i prisiljeni gradovi obećaše, da će biti podložni Veneciji. No god. 1149. odmetnu se opet, dok ih dužd Morosini ne prisili na posluh i danak; moradoše još obećati, da će biti Veneciji na pomoć u ratovanju do Jakina i Zadra i da će tjerati morske gusare izmedju Medulina i Rovinja.

Isto obećaše gradovi Rovinj, Cittanova i Umag.

Godine 1153. pobuni se opet Pula protiv Venecije, a 1205. Poreč. Istarski markgrofi, ne imajući brodova, nijesu na moru mogli pomagati istarskim gradovima, stoga ih je Venecija sve to čvršćim okovima privezala uza se, a bacala oči i u kopno Istarsko, jer je trebala njegovih šuma, ulja, vina, soli i drugih proizvoda.

(Nastavak slijedi.)

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

Oblastima na uvaženje.

Primamo iz radničkih krugova: Radi rata su cijene živežu svuda više ili manje poskočile, pa tako i kod nas. Povišenje cijena očutili smo u prvom redu i najviše mi radnici, te se upravo od srca veselimo, što je c. kr. kotarsko poglavarstvo udarilo stalne cijene živežu. To smo svakako i očekivali. Naši trgovčići imadu staru bolest, t. j. ako njima poskupi roba, onda i oni moraju povisiti cijene, ali ne u onoj mjeri kako je njima povišeno, već gledaju, da malko više pritisnu, možda dvostruko ili više, a ti, radniče, hoćeš, ne ćeš, moraš kupiti i platiti.

Kaošto se tome doskočilo, obraćamo se ovim putem kompetentnoj oblasti, da bi nam priskočila u pomoć i glede stanarine. Naše su obitelji evakuirane, a naša je dužnost, da se za obitelji skrbimo, da se sami uzdržavamo i stanarinu p o t p u n o isplaćujemo, j e d n a k o kao i onda, kada su nam bile ovdje naše obitelji. Premda se stanovi ne kvare kao prije, premda ne trošimo vodu osim male količine, naši kućevlasnici zahtijevaju potpunu stanarinu. Kada bi kućevlasnici imali samo malo milosrdja napram radništvu, oni bi sami morali doći u susret tome. Oni ne bi smjeli gledati samo to, da je kesa puna. Vjerujemo, da im ne će biti po ćudi ovaj naš glas, ali bogme nije ni nama pravo, da plaćamo stanarinu kao u mirno doba, a da stana ne uživamo, kao onda. Mi smo uvjereni, da je naš zahtjev opravdan, i za to se usudjujemo zamoliti slijedeće:

Ne bi li kompetentne oblasti mogle izdati naredbu, prama kojoj bi radnici, kojih su obitelji evakuirane, dobili odredjeni postotak popusta na stanarini? Ovaj bi popust svakako došao bolje našim obiteljima, koje se nalaze u većoj potrebi, nego kućevlasnici. Drugdje naše obitelji bivaju primljene na stanovanje u ime Božje, a mi da ovdje plaćamo stanarinu! To nam se čini, da nije pravedno.

Nadamo se, da ovo ne će ostati: „Glas vapijućega u pustinji!" b.

Razne vijesti.

Narodni zastupnik i zemaljski prisjednik Dr. Ivan Zuccon za evakuirane odnosno bjegunce iz Puljštine. Zemaljski prisjednik Dr. Ivan Zuccon, koji se sada nalazi u Zagrebu, piše nam odanle 10. t. mj.: „Čitam u danas prispjelom ‚Polaer Tagblatt-u' da bi trebalo pomoći evakuiranom pučanstvu Pule. Radi Vaše informacije mogu Vam u toj stvari priopćiti slijedeće: Ja sam tražio naše ljude po Magjarskoj (osobito u županiji Tolna) i po sjevernoj Moravskoj i našao sam i posjetio mnoge. Vidio sam ih iz Medulina, Ližnjana, Premanture, Rovinjskog Sela, Roverije, Marčane, Čabruniča te iz Pule (Valmade, Busoler) i ustanovio koješta.

Kad sam razno ustanovio, išao sam u Beč te sam na ministarstvu predočio sudbinu jadnih ljudi i zagovarao poboljšanje njihove sudbine. Naročito sam se zauzeo za naš seljački neuki svijet,

te sam stavio konkretne predloge ministru-predsjedniku, koji je obećao uvažiti, što se bude dalo, i to u smislu:

1.) Da poljski plodovi jur dozreli i koji će dozrijeti ne budu ostavljeni te se izgube, već neka se ili puštajuć težake kući ili putem vojništva poberu i sprave, svakomu posjedniku njegovi, a da ljudi kad se vrate, ne dodju u prazne kuće;

2.) da se isplati odmah, barem djelomično pojedinim posjednicima vrijednost preuzetog im blaga, jer bi si s novcem pomogli u sadanjoj nevolji;

3.) da se točno isplaćuju potpore obiteljima onih, koji su u vojničkoj službi, kako su se kod kuće plaćale;

4.) da se svakomu dozvoli, nek se smjesti u državi kamo hoće, izvan ratnog područja, a da mu se isto plaća prinos za uzdržavanje kao sada, jer bi time mnogi poboljšali svoj položaj uz eventualni novac koji imadu, uz prinose ad 2.) i 3.) kao gore, uz pomoć rodjaka i prijatelja;

5.) da se ono cirka 20.000 Hrvata iz Puljskoga kotara premjesti u Hrvatsku, gdje bi im život u svakom pogledu bio lakši a da se u tu svrhu povedu pregovori s hrvatskom vladom, koja je sklona toj ideji. Barem neke od ovih točaka biti će stalno oživotvorene".

Trojezični ulični napisi u Puli. Jučerašnji dan donio nam iznenadjenje — **t r o j e z i č n e u l i č n e n a p i s e.** Što se se nije polučilo u mirno ustavno doba, to nam je donio r a t u z n a k p r i z n a n j a n a r o d n e j e d n a k o p r a v n o s t i, za koju se Hrvati mnoga decenija uzaludno boriše. Pula je dakle prvi grad u austrijskom Primorju, koji je pokazao put, kako se m o ž e s v e p r o v e s t i, k a d a j e p o s r i j e d i d o b r a v o l j a.

† Dragan Rubeša. „R. N. L. donio je vijest o smrti našeg omladinca Dragana Rubeše, Umro je od tifusa u Niškoj bolnici (u Srbiji). Pokojnik bio je činovnik kod podružnice „Prve hrvatske štedionice" na Rijeci. Pokoj mu vječni!

Dr. Josip Marušić — biskup riječko-senjske dijeceze. Piše nam prijatelj iz R i j e k e: Njegovo je Veličanstvo imenovalo novog biskupa senjsko-modruške biskupije dr. Josipa Marušića, proferora gospićke gimnazije začasnog kanonika. Teologiju je svršio u Zagrebu, dok je doktoriran na peštanskom sveučilištu. Rodom je iz Grižana u Hrvatskom primorju.

Proslava „Narodnog blagdana u Krku. Piše nam prijatelj iz Krka: Krčki su Hrvati i ove godine proslavili „Narodni blagdan". Bez buke i drugih objava, sakupila se naša djeca „Družbine škole", oko 8 sati na misi, koju su odslužili franjevci. Iza mise išle naše vrijedne gospodične po gradu, da kupe prinose za „Družbu".

Narodni blagdan kako nam javljaju nije ove godine ispao ni iz daleka, kako prijašnjih godina, što je posve i naravno, budući se sve naše bolje sile radinice nalaze pod bojnom zastavom. Svi znamo, što je „Družba", te je zaista suvišno da se opet pozivlje dosta mukotrpni narod na potporu. T i m e h o ć e m o d a p o d s j e t i m o p r i j a t e l j e „D r u ž b e", d a j e i u o v i m t e š k i m m a s u d b o n o s n i m d a n i m a n e z a b o r a v e, j e r n e p r i j a t e l j i s u p r e d v r a t i m a! Naša će uprava rado primati i nadalje u tu svrhu prinose.

Prebjegli namještenici tršćanske općine. Oko šezdeset namještenika tršćanske općine, i to prvih činovnika, inžinira, profesora, učitelja, učiteljica itd. nestalo je netragom iz Trsta. Medju istima nalazi se takodjer zastupnik na carevinskom vijeću dr. Gjuro Pitacco. Sve ove „rodoljube" pozivlje upravitelj tršćanske općine, da nastupe svoju službu do 9. odnosno 10. kolovoza, inače će biti s iste svrgnuti.

Njemački konzulat, koji se je bio preselio iz Trsta u Ljubljanu javlja, da se je opet u Trst povratio.

Prepriječenje špijunaže. Namjesništveno savjetništvo proglasuje: Svi krugovi pučanstva pozivlju se ovime, da sudioništvuje djelatno u obranjenju, istraživanju i uapšenju špijuna. Ovdje se upozorava, da se ove osobe usiljuju ćak u odori vojnika, časnika i civilnih činovnika, samo da mogu nesmetano obavljati svoje štetno djelovanje. Sve prijave treba dojaviti najbližem vojničkom zapovjedništvu, političkoj oblasti, žandarmeriji, redarstvu ili općini.

Sakupljanje i povorke u Trstu zabranjene. Predsjedništvo redarstva u Trstu javlja: Upozoruje se, da je zabranjeno iza 9 sati navečer na temelju obznane redarstvenog ravnateljstva od dne 2. augusta 1914. svako sakupljanje i svaka povorka na trgovima ili ulicama, kao i uopće na javnim mjestima. Prekršitelji podvrženi su objavljenim kaznenim posljecicama.

Razočaranje u Francuskoj. Kako se razabire iz novinskih vijesti vlada u Francuskoj razočaranje na talijanskim neuspjesima. „Matin" javlja s fronte, da se ne može zanijekati, da već četiri tjedna zapinje talijanska ofenziva radi tvrdokornog otpora austro-ugarskih četa, koji dnevno postaje sve to ogorčeniji i jači. Svi su se računi o talijanskoj vojni pokazali krivima.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

P r i n o s i z a h r v a t s k e š k o l e u P u l i:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Rajčić Ivo	K 10·—
Buzolić Mihovil	„ 5·—
Buzolić Dr. Ante	„ 5·—
Kovačić Aleksander: Na spomen Stanislava Cotič	„ 5·—
Radi nečestitanja imendana gospodji Gjurinovoj	„ 3·—
Julija Grünbaum	„ 2·—
Kojić Ivo u ime hrvatsko-slovenskih gojenaca strojne škole c. i kr. ratne mornarice	„ 50·—

(Darovaše: po 5 K: Kojić Ivo i Žuro Mato; 4 K: Zalakija Pavo; po 2 K: Žunić Ivan, N. N., Metličić Ivan, Matulović Antun, Pleština Ante, Krstičević Miho, Blagajić Vicko, Jeličić Stjepan, Marinović Šimun, Stambuk Ivan, Miščinić Ivan; po 1 K: Janšek Feliks, Golob Franjo, Udović Josip, Leben Franjo, Prašnikar Josip, Radunić Stjepan, Botić Ante, Koncani Mato, Dorbić Linoardo, Jakovčević Šimun, Kostrenčić Petar, Rosanda Jakov, Zdunić Zvonimir i Boras Josip)

Scalier Dr. Lovro	„ 10·—
Komesar Petričević	„ 10·—
Feretić Dr. Ivo	„ 10·—
Dr. Poljak	„ 10·—
R. B. za popušenu cigaru	„ 1·—
Ukupno	K 121·—
Prije iskazano	„ 423·—
Sveukupno	K 544·—

Poziv podružnice crvenog križa u Puli.

Od nekoliko sedmica već stoje naše vrsne i neprispodobivo hrabre čete neprestano ispostavljine teškoj neprijateljskoj topovskoj paljbi u žaru sunca na straži fronte Soče i područja Krasa.

Neumorivo i nadčovječnom ustrajnošću suzbijaju naše čete pobjedonosno premoćnijeg neprijatelja nakon dnevnih bitaka, koje ne bi mogle podnijeti živci drugih četa i kada su ove neprijateljske navale provedene masom vojništva.

Tijekom ovih sparnih dana dobro bi došla časa mineralne vode ovim vrsnim četama.

Obraćamo se na cijelo stanovništvo Pule vrućom molbom, da to omogući time, e svaki već budućeg dana uznastoji da preda ili prijavi u društvenoj kancelariji crvenog Križa Sv. Polikarpo 204., da se pošalje uzeti na dom čim više praznih staklenka za mineralnu vodu i potrebite sanduke za pakovanje. Podružnica će ove staklenke otposlati raznim upravama mineralnih voda molbom, da iste napune i pošalju direktno etapnom zapovjedništvu u Ljubljanu, koje će ih proslijediti našim četama, što se bore na jugozapadu.

Srdačni „Bog Vam platio", bit će hvala za trud od svakog pojedinca.

PULA, julija 1915.

Predsjednica:
Helene pl. Chmelarz m. p.

Stavljamo do znanja svim čitateljima, kojima smo list dosele slali na uvid, da ćemo ih bezuvjetno od 16. ov. mj. smatrati našim preplatnicima, ako nam broj od pomenutog dana ne povrate!

Slike iz karpatskih bojeva.

(„U dolini Laborce“.)

„Obzorov“ suradnik iznosi zanimive slike iz bojeva u Karpatima.

Izmedju Lupkova i Dukla prolaza položena dolina rijeke Laborce bila je pozorište gotovo najtvrdokornijih bojeva u Karpatima, jer je onomu, tko ju je posjedovao, osigurala oba prolaza i lahki prohod u Ugarsku nizinu. Zatvorena nevisokim, položitim brežuljcima, pruža dolina Laborce lijepu sliku i tvori uzane i šire doline, u kojima se ugnijezdiše malena rusinska i slovačka sela sa malim kućicama i malenim a lijepim crkvicama s kupolama. Po obroncima brežuljaka u gornjem toku Laborce ispražnjena su bila sva ona sela, ljudi se sklonuše na sigurnije, a po kolibama nastanila se vojska, najviše topništvo, zapravo, topnički konji.

Oveće mjesto Mezőlaborz osjetilo je žešće boj. Sasvijem je opustjelo, gotovo sve je otišlo iz njega, po ulicama cigle i crepovi, komadi pokućstva, pa vojska, konji, kola, streljivo i uza sav boj — trgovci židovi. Oni se od stanovnika jedini vrzu medju vojnicima i pazare, dok su obitelji otpremili na drugo sigurnije mjesto.

Iz daljine jekne kadikad, po koja puška rukne pogdjekad top i opet se sve smiri. Tako traje već više dana.

Početak je marta mjeseca, studen pritisla upravo strašno, sve je tvrdo i smrznuto, a to pogoduje donekle, da se lakše doprema hrana i streljivo u bojnu liniju, koja se pružila po brežuljcima u dubokim, zamrznutim opkopima. Niz brežuljke i uz njih vidi se, kako se polako vuku ljudi, noseć u vrećama hljeb i sir ili špek.

Vojnici blatni i ukočeni, smrznutim odijelima, dolaze po hranu i nose ju u opkope, ne obaziruć se mnogo na rijetki zviždak kugla, što ih šalje neprijatelj.

Kod topničkih je položaja bolje i ugodnije. Blizu su sela, topnici mogu da se sklonu i u kuću, mogu da se bolje kreću i hrane, a pješak skučen mrzne i gine na jednom mjestu i zaštićuje topništvo. Pješadija je u ratu mučenik a topnici su gospoda, gotovo van svake pogibelji.

Smrkava se, približava se strašno, hladna duga zimska noć. Od četiri sata poslije podne, pa do osam u jutro valja izdržati u studeni i blatu, čekajući ne će li neprijatelj jurišati ili će valjati na nj jurišati. Zimska noć čini se kao vječnost, pa ako se usne malo, brzo se probudi od studeni. Uza sve zlo pridruže se noći još i uši, kolju i kopaju da sve suze skaču na oči.

Od klanca Dukle dolazila je sve jače do ušiju grmljavina topova, a čulo se da uzmiču čas Rusi čas Austrijanci. Jednog studenog dana otpoče i uz Laborcu pucnjava, kakove još ne bijaše. Nakon nekoliko jakih juriša zbrkaše se redovi Rusa na koti 685, koja je vladala svim okolnim brežuljcima s desna i s lijeva te kote miješali se i vrzli Rusi kao u mišolovci. Nešto ih je u onoj zbrci polovljeno, jer se oni bez velikog premišljavanja predaju, a ono što ostade brzo je isčezlo s očiju, smjestilo se u nove položaje i nigdje ih se niti ne vidi niti ne čuje — kao da su u zemlju otišli ili propali.

Pucnjava prestane a zamijeni ju strašna vika. Pješadija juriša, viče, pa gine i jauče, a taj juriš i jaku viku povećava još ruski protijuriš. Nasta opet pucnjava i klanje i u hladnoj zimskoj noći u potpunoj tami sudariše se borci, streljaju se i kolju, vapaj širi se u hladnoj noći, a na smrznutom snijegu svijaju se ranjenici od bolova i snijeg se crveni od krvi.

Kad je svanulo boj je još uvijek trajao, bijesnio je još žešće a svijetlo dana pomagalo mu je, da se još jače razvije. Pričuve pojačanja dolaze jednoj i drugoj strani, a vidi se da je u Rusa silna nadmoć.

Bije se dalje, juriša, ovdje su stisnuti Rusi i bježe, na drugom mjestu pak Austrijanci, i ovo hrvanje i klanje traje dalje.

Okolo topničkih pozicija već se vidi pješadija, neki ranjeni, drugi zdravi lutaju šumom bez vodstva, bez glave i postajaše sve gušće i jače i neki se zaustavljaju i pucaju na napredujuće Ruse, a mnogi odlaze i ne dotičući topovskih položaja, dalje na lijevo. Magla i sila neprijateljska prouzročiše zbrku. Pješadija rasula se po brežuljcima i dolinama, a neprijatelj slijedi i pomiče se naprijed, a bilo ih je kao mrava.

Kod topova nasta zbrka, žurba, vika: „Aufprotzen“, zapeti protzu za lafetu i odvući topove. Zapovijed izvršava se s mjesta, konji su već s procama na mjestu, ali lafeta ni da bi s mjesta. Ukopana, zamrzli točkovi, smrzla zemlja do njih. Krampovima i lopatama počeše topnici otkapati točkove iz smrznute zemlje. Radi se vrlo brzo, već su konji pripeti i top se miče, a već zviždе kugle oko njih. Neprijatelj se primaknuo blizu. Puškaranje sve življe, a ne vidi se nikoga. Pade pogodjen jedan pa drugi, pa treći konj. Topnici brzo režu remenje, odstrane ubijenoga paripa i vuku dalje top. Pada konj za konjem kod obiju baterija i pobiju li konje, — ostadoše topovi. Spretnost i brzina momčadi izvuče bateriju iz pogibli. Juri se kroz snijeg i blato, po ravnom i neravnom i zagazi se u vodu. Uz kraj je voda plitka, a korito joj tvrdje, ali na sredini vode zape sve. Konja premalo za veliki teret i uzalud bičevanje, zapovijedi i vika, ne može se s mjesta. One teške baterije još nema, a niti kola sa streljivom, a puškaranje ne prestaje. Konji se propinju, ržu, voda pršti, zamutila se Laborca i kao da ne pušta iz svog zagrljala niti konja niti ljudi.

Najedamput zagrmi s obale zapovijed: „Bedingung absitzen“ i topdžije poskakaše s topova u ledenu vodu, da pomognu konjima. Konji povukoše, vojnici upriješe, muče se i naprežu, do pojasa stoje u ledenoj vodi, a od napora i teškog posla znoje im se lica. Gornji dio tijela vruć i znojan, a donji dio tijela u ledenoj vodi. Napeše se i ljudi i konji i izvukoše bateriju iz Laborce, a prati ih neprestano zvižduk neprijateljskog puščanog zrna.

S lijeve strane stiže neprijatelja iznenada puščana paljba. Kakvo li tu nasta komešanje! Blizu stoji pješadija obiju vojska, a magla im ne da, da se vide, puškara se strašno, dolinom bježi masa Rusa, napinja se napadaju, a kroz onu gustu maglu vide se ljudi tek kao nešto ogromnoga, kako se miče i sakriva. Nered nasta u neprijateljskim redovima, neki se predadoše i dovršiše rat, a drugi odoše natrag u opkope i nastaviše boj, prem progonjeni žestokom paljbom i napadani ljutim jurišem. Na niskim brežuljcima, rastavljenih plitkom dolinom stoje si nasuprot vojske, samo gdjekad jekne koja puška, a topovi riču neprestano i ruše šume i seoce. Grane, grede iz drvene kućice i komad krova s jedne kolibe poletješe u zrak, a koliba se upali. Neprijateljska pješadija otvori žestoku paljbu i predje na juriš. Nasta težak boj.

S obje strane rijeke zače juriš i paljba topova. Sve se pomiče niz vodu, prema jugu. Iz brežuljka na brežuljak trči pješadija. Iz brežuljka puca se opet.

Ono seoce, u kojemu osta nešto zaire streljiva i oni topovi, zaposjeo je već neprijatelj i pred njim se razvio u bojnu liniju, a iza sela skuplja se vojska, odnosi se plijen, a neki seljaci posve bezbrižno i mirno stali u zaklonište i promatraju to sve što se oko njih zbiva.

Mrka hladna noć učini kraj boju. Mrak zaštićivao je one lakše ranjene, da se mogoše krenuti iz svojega zakloništa i potražiti pomoći, a saniteci se dadoše na posao spasavanja.

Pokraj bojne linije pronose saniteci ranjenike na nosiljkama, a gdjekoji upire se o dvojicu i teško ide kroz snijeg, mučeć i uzdišući, hvaleć svemu i svakomu, što je spasen i siguran, da se ne će smrznuti.

U selu od desetak kuća u malenoj plitkoj dolini, okruženoj šumom, obraslim malenim brežuljcima, smješteno je prebivalište. Kućice su zaklonjene u dolini, a sve su pune ranjenih, koji stenjuć i jaučuć sjede kraj ognja. Vrata od kuća zatvorena su i prozori zastrti su kabanicama i šatornim listom, da se posve sakrije svjetlo, koje bi moglo neprijatelju poslužiti kao cilj. Liječnici rade žurno i mnogo povezuju, zaostavljaju krv, koje već dosta ima u malenim lokvicama na zemljanom podu. Seljakinje polaze poznatim im puteljkom kroz snijeg i šikaru u mrkloj noći do rijeke na vodu, griju je i umivaju ranjenike i peru povoje.

Kasno u noći smirilo se u kolibama, vatre na ognjištima gore i dalje i griju smrzla uda ranjenika, koji mirno usnuše malo okrijepljeni i previjeni, a vojnici od straže kuhaju krumpire i jedu ih s konzerviranim mesom i zalijevaju rumom i rakijom.

Pred zoru jeknu puška sa pješadijskih pozicija, negdje ču se vika, pa opet pucnjava rijetka i lagana, a kad se spremalo ranjenike na nosiljke u kola i kad su već odmicali u grad do željeznice i bolnice, zače jača paljba, zače gruvanje lahkih i teških topova, a topdžije prepoznali su glas i tutanj svojih teških topova koji se je dugom jekom razlijegao po brdima i dolinom Laborcze.

P. M.

HRVATSKI LIST

kladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefon broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda, 14. srpnja 1915. | Broj 12.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. julija (D. u.) službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom je bojištu položaj uopće nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti zbile su se jučer mjestimice žestoke topničke borbe. Navala više talijanskih pješadijskih pukovnija suzbijena je kod Redipuglie. Položaj je na tirolskoj i koruškoj fronti nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

Franceska je navala sa ručnim granatama kod tvornice sećera Soucheza suzbijena. U nastavku juriša na groblju promaknuli smo naše pozicije preko njega u širini od 600 metara. I Cabaret rouge, koji se nalazi na cesti u Arras zauzet je. Broj se zarobljenika povisio na 3 častnika i 215 momaka.

Izmedju Maase i Mozele razvio je neprijatelj živahnu topničku djelatnost. U šumi les Prêtres razbile su se četiri neprijateljske navale uz velike gubitke pred našim linijama.

Vrhovna vojna uprava.

Prijestolonasljednik u Beču.

Beč, 12. julija. (D. u.) Nadvojvoda Karlo Franjo Josip prispio je u Beč iz glavnog stana, da izvjesti cara.

Vojnički zaslužni krst za Linsingena.

Beč, 13. julija (D. u.) Car Franjo Josip podijelio je generalu Linsinngenu vojnički zaslužni krst prvog stepena.

10.000 kruna za bjegunce iz juga.

Beč, 13. julija (D. u.) Ministar je predsjednik stavio u ime vlade pomoćnom odboru za bjegunce iz juga 10.000 kruna na raspolaganje.

Ruske laži.

Beč, 13. julija. (D. u.) U zadnje se je vrijeme proširila ruskom štampom strahovita vijest. Barbarstvo uprave austro-ugarskih četa dokazalo se tobož na jednom groznom slučaju. Naši su naime vojnici bili tobož odrezali jezik jednom zarobljenom ruskom vojniku. Ovomu je uspjelo povratiti se njegovoj četi, gdje su ga prikazivali kao zrtvu i živim svjedokom okrutnosti, te ga na razne način častili, a i sam car ga je odlikovao. Prigodom ove vijesti, koja nosi na sebi pečat zlobe ili najmanje nagrdjivanja, naredilo se, da se stvar ispita, te se ustanovilo:

Drugi i treći tirolski regiment jurišao je onomadne na jednu tvrdjavu kod Zaleščikija i odbio Ruse. U jarku našli su Tirolci ruskog vojnika 148. kaspijske regimente, Andriju Makuhu, koji je bio zaposlen time, da palom ruskom častniku uzme njegov vjenčani prsten. Radi toga su mu tobož naši vojnici odrezali jezik, nu Makuha nije uopće nikada imao odrezan jezik. On je bio kod slijedećeg juriša ruskih četa ranjen, te su mu našli i to, da je kod bježanja ugrizao si sam jezik; odveli ga u bolnicu najprije u Zaleščiki a onda u Tarnopol, otkuda je bio otpušten posvema zdrav. Ruski liječnici tumače stvar jednostavno: Kad je Makuha bježao, spotaknulo mu se i ovom prilikom ranio si jezik vlastitim rukama. Ruski častnici, kao na pr. zapovjednik topništva Stefanović, bili su tisega mnijenja. Ruska vojna uprava htjela je imati jednog mučenika i junaka, dakako jednog, koji nije za vrijeme juriša imao nikakvog drugog posla nego sakupljati prstene palih junaka i onda bježati. Ovaj je junačina bio odlikovan i vijest o austro-ugarskom barbarstvu razvikali su širom svijetu. Baš pravi ruski običaj!

Talijani pucaju na sanitetne patrulje.

Beč, 13. julija (D. u.). Novinarski ratni stan javlja: Dne 26. junija dobio je vodja sanitetne patrulje zapovijed, da potraži u pukotini Marmelate ranjenoga strelca, koji se nije mogao maknuti. Dok je patrulja prolazila preko otvorenog snijeznog polja prama pukotini, mahao je nosilac bolesnika neprestano sa sanitetnom zastavom. Kad se je patrulja približila pukotini, pucalo se na nju. Patrulja so zaustavila te opet mahala zastavom, ali se ponovno i življe na nju pucalo. Na povratku ranjen je jedan nosilac bolesnika.

Uništena ladja sa benzinom za Srbiju.

Bukarešt, 13. julija (D. u.) Izvanredno izdanje „Dimineatze-a" javlja, da se digla u zrak tegleća ladja krcata sa benzinom, koji bijaše namijenjen za Srbiju. Kapitan, te jedan mornar, usmrćeni su.

Odlikovanje njemačkih voskovodja.

Breslau, 13. julija (D. u.) „Schlesische Zeitung" javlja, da je njemački car odlikovao u znak priznanja neprekidnih uspjeha južne vojske generala Linsingena sa hrastovim lišćem k redu Pour le merite, generala grofa Botmera, Geroka i Stolzmana sa redom Pour le merite i generala baruna Marschalla sa mačevima k konturskom krstu obiteljskog reda Hohenzollernskoga.

Svršetak procesa u Sofiji.

Sofija, 12. julija. (D. u.) Proces radi atentata u municipalnom kazinu svršio je danas. Sud je odsudio dvojicu optuženika na smrt na vješalima, jednog malodobnog na 20 godina tamnice, četvrtog na 10 godina, jednog na 7 i jednog na 6 godina tamnice. Sedmi je optuženik bio proglašen nevinim. Optuženicima je slobodno uložiti ništovnu žaobu u roku od 24 sata. Osim toga zaključio je sudbeni dvor, da se povede sudbena istraga proti ženi glavnog optuženika, koja je bila u uroti zapletena i proti bivšemu ministru Genadijevu, koji je potvrdio, da je optuženicima dao više puta manje ili veće svote novaca a sudbenom dvoru nije jasno u što se taj novac upotrebio. Odsuda učinila je veliki dojam.

Flota ispred Dardanela.

Amsterdam, 12 julija. Razmatrajuć brodovlje saveznika u Egejskom moru pripovjeda mornarički stvarni izvjestitelj „Times-a" da je od početka akcije kod Dardanela, od dne 19. februara, udionistvovalo kod navale slijedećih 40 brodova: osamnaest engleskih linijskih brodova — od kojih su „Triumph", „Irresistible", „Goliath", „Ocean" i „Majestic" uslijed mina ili torpedovanja potopljeni — devet indijskih krstarica, jedna ruska krstarica, jedan engleski monitor, pet engleskih torpedolovaca i tri francuska linijska broda, od kojih je „Bouvet" potopljen.

Novi poslanik u Vatikanu.

Haag, 13. julija. (D. u.) Nizozemska vlada imenovala je Reguta privremenim izvanrednim poslanikom u Vatikanu.

Zaključci ratnog vijeća u Calaisu.

Haag, 12. julija. Polag londonskih vijesti, zaključilo je ratno vijeće saveznika, koje se obdržavalo u Calaisu, da postavi na frontama u Belgiji i Flandriji znatna pojačanja, i to uslijed vijesti, što dolaze, da će Njemačka koncem mjeseca postaviti na zapadno bojište 900.000 vojnika, da njima forsira navalu na Calais i Verdun. Predsjedništvo vodio je Joffre.

Zaustavljen norveški parobrod.

Kristijanija, 13. julija. (D. u.) Parobrod „Markland" bio je zaustavljen u norveškom moru od engleske krstarice. Norveška je vlada proti tome protestirala u Londonu.

Norveška prosvjeduje.

Kristijanija, 13. julija. (D. u.) Radi potopljenog njemačkog parobroda „Fridrichscarpa" kod Husoescharena zamolila je norveška vlada Englesku, da povede istragu, da li je engleski brod povrijedio norveško morsko područje, te je nadodala, da ako se radi o engleskom brodu, ulaže proti tome svoj protest.

Rad Dume.

Paris, 12. julija. (D. u.) Petrogradski dopisnik „Temps-a" javlja: Predsjednik Dume, Rodzianko, izjavio je novinarima iz Moskve, da će Duma prigodom svog budućeg zasjedanja prije svega vijećati kao o glavnom predmetu o militarizovanju zemlje. Dalje je Rodzianko izjavio, da je promjena u kabinetu proizvela u cijelom carstvu veliko zadovoljstvo.

Porez u Francuskoj.

Paris, 12. julija. (D. u.) Prama „Temps-a" iznaša indirektni porez i monopol u Francuskoj mjeseca junija samih 241.6 milijuna franaka. To znači prama istom mjesecu prošle godine manjak od 69 milijuna franaka. Ukupni manjak u prvom polugodištu iznosi 426.2 milijuna franaka.

Rumunjsko-bugarski dogovori.

London, 12. julija. „Times" dobiva iz Sofije slijedeće: Rumunjski poslanik Derussi povratio se jučer u Sofiju, te je bio danas primljen od prvog ministra. Dosada nisu poduzeti nikakovi dalnji koraci obzirom na predstojeću nagodbu izmedju Rumunjske i Bugarske. Glasa se ipak, da Rumunjska namjerava popustiti koješta Bugarskoj. Posve su obustavljeni dogovori za Turskom o predaji željeznice u Dedeagaču Bugarskoj.

Srbija žrtva četvornog sporazuma.

„Vossische Zeitung" donosi od svog suradnika ovaj uvodnik: Čini se da se u Rusiji najavlja novi pravac u balkanskoj politici.

Knez Gregorije Trubeckoj, koji je sada opozvan sa balkanskog mjesta u Nišu, pripada onoj grupi balkanskih poslanika, čija je taština mimo i pod svaku okolnost provodila samostalnu politiku na Balkanu, i dovela time ministra vanjskih posala pa i samu Rusiju u neugodan politički položaj. On je izdao knjigu „Rusija kao velevlast", iz koje saznajemo, da je on prvi primjetio, da se Rusija neće prihvatiti oružja radi aneksije Bosne-Hercegovine. U toj je knjizi zastupao mišljenje, da se Rusija što većme ojača i na taj način pritisne monarhiju, da se stavi na diplomatsko polje. Bijaše to politika, koja je mimo nezadovoljne Bugarske započela austrijski rat protiv Srbije a time i svjetski rat.

Rat je započeo a knez Trubeckoj bijaše nosioc rusko-srpskog političkog saveza i kao takav — poslanik za Srbiju.

Zadaća, koju si je pri preuzeću tog mjesta postavio, bijaše da uskrisi balkanski savez, u kojem će biti uz Bugarsku, Grčku i Srbiju i — Rumunjska.

Ta njegova nastojanja nijesu postigla cilja. Niti u tom nije uspjeo, da Srbiju nakon jednog pobjedonosnog rata entente nagradi na račun Austrije, uz uvjet da se Bugarskoj otstupi srpska Makedonija.

Srbija je dapače bila spremna na pregovore glede otstupa „neprijeporne" makedonske zone.

* *

„Kako je negda bilo u Istri".

(Nastavak.)

Rat markgrofa istarskoga s Mljećanima.

Oglejski patrijari — kao markgrofi Istre — zabranjivahu istarskim gradovima, da plaćaju Veneciji danak. Venecija šuntaše opet gradove proti markrofu; tako su nekoji gradovi držali za Veneciju, nekoji za markgrofa, treći su opet branili vlastitu autonomiju, zato nastanu krvave borbe izmedju grada i grada, gradova i Venecije, gradova i patrijara ogleiskih (markgrofa istarskih), napokon dodje do pravoga boja izmedju Mlečana i patrijara.

Mir u Trevisu 1291.

Markgrofu istarskome Rajmundu priskoči u pomoć gorički grof Albert II.; s velikom vojskom provale oni u Istru, da potjeraju iz nje Mlečiće. Odmah se nekoji gradovi otcijepe od Mletačke kao n. pr. Kopar, ali Mlečići navale na nj s kopna i mora, razore mu zidine, zauzmu ga i postave mu na čelo 1279. mletačkog načelnika. Mlečići sretno odbijahu navale neprijatelskih četa, stoga ih za gospodare pripoznadu gradovi: Isola (1280.), Piran (1283.) i Rovinj. Svaki od ovih gradova dobije Mlečića za načelnika. Rat trajaše do mira u Trevisu (1291.). Mlečani pridržaše sebi po onda zadobljene u Istri, ali se obvežu, da će markgrofu istarskome plaćati 12.600 K danka.

No mir nije dugo potrajao. Ratovalo se i dalje osobito žestoko god. 1348. Patrijar u savezu sa grofom istarskim i goričkim i vojvodom austrijskim podje na Puljštinu proti Mlečanima. Kopar se opet pobuni proti Signoriji mletačkoj. Mlečani dadu zatvoriti sve Koprane u Mlecima i narede načelnicima po drugim gradovima Istre, neka isto učine i neka Kopranima imanja zaplijene. Opkole zatim Kopar i zauzmu ga, nametnu mu veći dnanak i promjene gradski statut.

Pošto je te godine (1348.) strašna kuga harala, potresi strašili ljude, glad zavladao, izmire se neprijatelji, da tolikim bičevima ne davaju još strahote rata.

Ugovor goričkih i istarskih grofova sa Habzburgovcima. — 1374. dobiju Habzburgovci grofiju Pazin. — Devinski grofovi. — 1399. izumiru Devinski grofovi. — 1466. i 1472. dobivaju Habzburgovci baštinu Devinskih grofova., 1382. dobivaju Trst. — Rat Venecije sa Genovom. — 1354. sažgu Genovezi Poreč, 1372. Umag, 1379. potuku Mlečane kod Pule i zauzese grad.

Markgrof patrijar Bertraneo brižno je potpomagao nevoljne svoje podanike. Umre od ubojničke ruke (1350.). Do izbora novoga patrijara povjeri oglejki kapitol u sporazumku sa saborom čast i dužnosti glavnoga kapetana Habzburgovcu, Albrehtu II., vojvodi austrijskome; kao čuvaru se mora se skrbiti za obranu i upravu zemalja ogleiske crkve. Tako si kuća Habzburška, koja je 1335. dobila Korušku i Kranjsku i tako postala susjeda posjedima patrijara u Furlaniji i Istri, krči put do mora. God. 1353. sklope Habzburgovci sa goričkim grofovima (koji su bili, kako je gori rečeno, i grofovi pazinski) bratimstvo i ugovor o zamjeničkom baštinstvu. Kuća grofova goričkih imadjaše još od vremena Rudolfa Habzburškoga i Tirolsku (Mainhard). Margareta Maultaš, zadnji ogranak tirolsko-goričkih grofova dade 1363. Habzburgovcu Rudolfu IV. Tirolsku. Godinu dana zatim obnovi istarski graf Albreht IV. ugovor o nasljedstvu s austrijskim vojvodama; tim ugovorom ostavlja on svoje zemlje u Istri i Slovenskoj krajini Habzburgovcima, ako umre bez djece, što se i zbude god. 1374. Tako zavlada kuća Habzburška grofijom pazinskom. (God. 1381. zamoli austrijski vojvoda Leopold III. biskupa porečkoga, koji je bio najviši feudalni gospodar većega dijela pazinske grofije, neka svoja prava prenese na kuću Habzburšku, što biskup i učini.) Još god. 1366. bio se dao pod okrilje Habzburgovca Leopolda III. austrijskoga i Hugo, gospodar Devina, bivši se odmetnuo od patrijara oglejskih. (Duino ili Devin stajaše na otoku u najsjevernijem kutu Jadranskoga mora.) Gospodari Devinski zadobiše mnogo feuda na Krasu od patrijara oglejskih; od biskupa puljskih imadjahu kao leno Rijeku, Kastav, Veprinac i Mošćenice. (Premda vazali patrijara i biskupa Pule, dadu se sa svim gradovima i posjedima u okrilje Habzburgovcima Albrehta III. i Leopolda III., kad su ovi zadobili Kranjsku i postali njihovi susjedi.) God. 1399. izumre dinastija Devinska sa Hugom III. i njezini posjedi predju u ruke rodjacima iz kuće Walsee, koji su takodjer bili pod okriljem Habzburgovaca. Kad je Wolfang od Walse god. 1466. umro, baštini njegove zemlje Habzburgovac car Fridrik III. i dobije tako Rijeku, Gotnik, Trnovu, Jelšane, Kastav, Veprinac i Mošćenice. God. 1472. proda istome Habzburgovcu drugi grof (Lambrecht) od Walsee Devin, Senožeće itd. Tako dobiju Habzburgovci cijelu baštinu Devinskih grofova od Riječkoga do Tršćanskoga zatona.

Još god. 1382. bijaše im se dobrovoljno predao grad Trst, da se za uvijek riješi Venecije.

Genova i Venecija gledale su se mrkim okom radi trgovine u Levantu (Istoku). Dodje do rata izmedju obiju takmica, a Istra, ni kriva ni dužna, trpjela je stoga rata mnogo.

Godine 1354. zadje genoveško brodovlje pod Paganinom Doria u Jadransko more i porobi i sažge Poreč. God. 1372. poplijene Genovezi Umag, 1379. pod Lucianom Doria potuku mletačko brodovlje (vodja Vittorio Pisani) kod Pule, zauzmu ju i djelomice popale grad. Zauzmu zatim Rovinj i ponovno Umag. No iste godine snadje ih ljuti poraz kod Mletaka. Genovezi pošalju drugo brodovlje pod admiralom Maruffom; ovaj navali opet na Pulu, porobi ju i sažge. God. 1380. potučeni budu ponovno Genovezi.

(Nastavak slijedi.)

Ententa je zatim sklopila savez sa Italijom. Posljedica toga bijaše: Ozbiljna zabrinutost i protuslovlje u Srbiji. 4. maja (stari stil), na dan navješteňja rata sa Italijom, bijaše Pasić u srpskoj skupštini interpeliran o tome, što li je istine o nekoj intervenciji Italije i o kompenzacijama, što ih Italija hoće da steče na račun „srpsko-hrvatsko-slovenskog“ naroda.

„Ne možem da domjerim tim glasinama nikaku verodostojnost“ — odvrati Pašić — „ali ne mogu uzeti da su osnovani. Mislim, da se Italija neće iznevjeriti svom nacijonalnom principu, koji ju je ujedinio. Dodajem, da jedna država, koja temelji svoje ujedinjenje na jednom principu, mora taj princip i poštivati, jer je temelj, na kom je takova država sazidana, inače uzdrman....“ Tri tjedna zatim bijaše sva Srbija stalna, da su se bojazni, ma da ih je Pašić odbio, obistinili, ali su bili odlučni i u tom, da se talijanskim zahtjevima ne smije žrtvovati srpske nacijonalne nade.

Eto od tog časa počeo je Trubeckoj svoju samostalnu politiku. Bez sumnje je, da je on diktirao ulaz srpske vojske u Albaniju. Mislio je i uložio sve sile, da složi sve četiri balkanske moći. Srbija je svojedobno sklopila s Bugarskom savez glede Albanije, koju je Srbija zaposjela u prvom balkanskom ratu. Budući je kasnije Srbija morala da otstupi Albaniju radi pritiska Austrije i Italije, razderala je ova ugovor sa Bugarskom, došlo je do poznatog drugog balkanskog rata, kojim je Srbija dobila i bugarski dio Makedonije... „Nijesu li Srbi mogli da sa novom okupacijom Albanije napuste Bugarima neprijepornu zonu Makedonije?“ Tako se pita „Vossische Zeitung“. Nijesu li oni mogli da obnove ugovor sa Bugarskom, kad su u posjedu Albanije? Tome je bila protivna doduše Italija i entente, koja bi protestirala. Sazonov bi se možda njima priključio, ali Rusija ne bi nikad dozvolila, da se njeno „čedo“ potlači. — Trubeckoj nije samo radi svog samostalnog provodjenja politike pao, radi tog, što je zastupao srpske interese protiv talijanskih te radio oko bugarsko-srpskog sporazuma, nego i radi tog, što je s njime po mnijenju „Vossischeva“ korespondenta propala cijela ruska balkanska politika, koja je od vladanja dinastije Karagjorjevića bila najveća potpora.

Ruski egoizam dolazi sve većma u Srbiji na vidjelo: Obećanja Talijanima postaju svetim. Srbi su se ipak usudili, da se opru volji Rusije? Da baš Srbija bude žrtvom, nakon toliko velikih žrtava, iza što su se dali natjerati u rat: a da sve njihove nade i njihova nastojanja mora da žrtvuju onom, koji se posljedni pridružio ratu: To „tek imadu iskuse! Opoziv kneza Trubeckoj znači, da je ustegnuo svoju ruku štitnicu nad Srbijom. Ne samo za volju Italije! Kad se dakle srpsko-talijanski interesi ne slažu, zašto da se dvije muhe najednom ne pogodi?

Srbija neka žrtvuje, a Bugarsku nek se predobije! Snubljenje Bugarske postaje četvornom savezu sve većma u brizi.

Engleska i Francuska kao i Rusija namjeravaju na taj način pomoću Bugarske da zadadu zadnji udarac Turskoj.

Italija želi jaku Bugarsku, kao protutežu Srbiji. Eto radi toga je diplomacija entente toliko zaposlena u Sofiji. U isto vrijeme biva opozvan engleski poslanik u Sofiji, a zamjenjuje ga O'Beirnes. Naročiti pak poslanik nosi ručno pismo engleskoga kralja Jurja V. caru Ferdinandu u Sofiji. U Rimu pregovara neprestano bugarski poslanik sa ententom. Javna je tajna, da četvorni sporazum obećaje Bugarskoj: 1.) srpsku Makedoniju; 2.) grčku Kavalu; 3.) dio Dobrudže i 4.) prostor do linije Enos-Midija. Hoće li Bugarska vjerovati tim obećanjima i makar na štetu Srbije? Italija je uvijek pripravna na to, te je prva započeti pregovore s Bugarskom. Ali Srbija imade mnogo prijatelja u Rusiji i Engleskoj. Ovi valja da šute, dok četvero-sporazum traži pomoći. Bude li se ovaj pokušaj izjalovio, te Srbija izdana, tad je isključena svaka nada u konačnu odluku na jugu. Odluka će se imati da traži na drugim ratnim pozorištima.

Ne smiješ stanovati, niti noću poći na tavan.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

„Bund“ o položaju.

Švicarski list „Bund“ piše o strategičnom položaju na istoku ovo: Sada će se vidjeti, što mogu Rusi dovesti na bojno polje od njihovih masa vojništva i u kolikom su opsegu opskrbljeni sa topništvom i municijom. Da li će oni postignuti slobodu operiranja u domaćem močvarnom području, to je pitanje, koje stoji pred odlukom. Po našem mnijenju, oni nisu više slobodni u operiranju. O pravom stanju stvari na istoku na koncu konca ne mogu nam dati podatke ni eventualna zaposjednuća na prostoru ni pojedini taktični uspjesi, nego samo stalne vijesti o unutarnjoj organizaciji ruske vojske i njezinih pripomoćnih sredstava.

Što se francuske i engleske provale tiče, veli „Bund“, tehnika se jako razvila, a organizacija je do u malenkosti dobro izradjena. Fali samo premoć navale pješadije prema pješadiji, što je u obrani. Bit će jako teško to postići, akoprem Francuzima se manjka požrtvovnosti. Nemoguća je svaka provala, dok imadu Nijemci jednake sile na raspolaganje. Da Nijemci stvar zavlače, nije nikakva tajna.

„Bund“ zaključuje: Tako stoji veliki rat u odlučujućoj fazi, i ako ne ćemo danas istraživati, da li će odluka pasti ove ili buduće godine, to znamo jedno, da su žrtve svijų prešle već svoje granice.

Istra i Dalmacija su hrvatske zemlje!

Rimska „Gazetta del Popolo“ raspravlja o našim hrvatsko-slovenačkim zemljama na svoj način i sa posebnim apetitom. Cijeli članak odaje kao da narod u ovim našim zemljama željno isčekuje „oslobodjenje“ da se prigrli „mater zemlji“ Italiji.

Veli medju ostalim:

„Gorica je naravno posve talijanska pa će talijanske čete oduševljeno primiti. U Trstu i u južnoj okolini dalnji su slojevi pučanstva slovenački, a na sjeveru su hrvatsko-srpski. U gradu samom je talijanska većina. Ali manjina, koju ne treba podcijeniti, njih 10.000 bira socijalnodemokratskog kandidata a 8000 narodnoslovenskog kandidata. Prvu grupu izigrava austrijska vlada protiv Talijana. Veliki financijeri i industrijalci temelje svoj upliv na njemačkom kapitalu i u rukama su Austrijanaca. Intelektualni su krugovi gorljivi Talijani. Siromašno pučanstvo sastoji djelomice od podanika Italije, pa je poradi redarstvenih šikana protuaustrijsko. Protiv njih su posljednjih mjeseca bile uperene redarstvene mjere. Istra je osim nekoliko slavenskih enklava sva talijanska. Isto vrijedi i za Pulu, izuzev doseljene Nijemce. Naprotiv prevladava u Dalmaciji sklonost prema Austriji, jer većina je slovenska, i boji se talijanske utakmice u vinskoj trgovini. Na Rijeku se u posljednje vrijeme doselilo mnogo Hrvata.“

„Obzor“ primjećuje: „Kod tako pišu talijanske novine i kada im se vjeruje što pišu u svojem ludom šovinizmu neznalica, onda je razumljvo da svojataju čisto hrvatske zemlje za sebe kao neoslobodjenu Italiju.“

Mi pako, Hrvati i Slovenci, koji nastavamo stoljeća ove naše morske žale i ovaj pusti ali mili krš poručenjemo svima: prste k sebi!

Nova izjava za opći porez od tečevine.

Tijekom mjeseca julija 1915. bit će za prvi put, otkada je uvedena amnestija, predana izjava o općem porezu za tečevine, i to za godine 1916. i 1917., za koju se izjavu ovog puta preporuča osobitu brigu, jer netočni podaci u izjavi mogu imati za posljedicu gubitak amnestije, što je provodni zakon propisuje.

Zapamtiti treba ovo:

Dužan je predati izjavu o općem porezu od tečevine svaki trgovac.

Tko to ne učini, bit će a) kažnjen radi zatajivanja, ako se dokaže, da se time htio djelomice ili posve osloboditi poreza. S tim je u svezi gubitak koristi amnestije takodjer za dohodarinu, kućarinu i rentu. b) Bit će službeno oporezovan bez obzira na njegove kasnije podatke. c) Kažnjen globom do 200 K.

Oni, koji su vojnici, moraju to javiti po svojim opunomoćenicima ili da ovi predadu izjavu ili da izjave e je vlasnik u vojništvu ili da je dućan zatvoren.

Svaki mora javiti pravo stanje stvari za vrijeme od 1. julija 1914. do 30. junija 1915.

Treba navesti vrstu i broj u pojedinim mjesecima upotrebljenog pomoćnog osoblja, obiteljskih članova, koji su pomagali, vrst i broj strojeva, životinja, kola itd.

Preporuča se svakomu, da dade točne podatke, jer inače bit će kažnjen ne samo za buduće, već i za prošlo.

Pismo pučkog ustaše iz Banovine.

Vodnjan, 5. julija 1915.

Izlazenje „Hrvatskog Lista“ u Puli u ovo burno doba, za nas je Hrvate-vojnike u gradu i okolici velika utjeha. Tako bar primamo sa ratišta svaki dan vijesti u hrvatskom jeziku. Mladji ga naši vojnici rado čitaju, ali vjerujte, ni mi očevi mnogobrojnih obitelji ne zaostajemo za njima. Jedanaest mjeseci stojimo na braniku domovine sa puškom i mačem u ruci. Sada eto nas i ovdje, da obranimo kralja od krvološnog neprijatelja, koga moramo uz Božju pomoć pobijediti. Hrabro ćemo se i ustrajno boriti, On će nas pomoći jer s nama je strane poštenje i pravica i pobjeda mora biti naša.

U ime Hrvata-vojnika iz Banovine najljepša hvala uredniku i izdavatelju „Hrvatskog Lista“ na trudu i skrbi. Vjerujte mi, da nam je „Hrvatski List“ omilio svima, bilo kojeg staleža.

Hrvati, uvijek odani našem vladaru, u borbi ko živa vatra, što dokazuje prošlost a osobito najnovija sadašnjost, ne će se Njegovom Veličanstvu nikada iznevjeriti. Dični naši sinovi i braća sivi sokolovi naši: 16., 27., 53., i 5. ulanske pukovnije pod vodstvom trijeznih časnika, koji su trijeznošću svojom baš oduševili naše vojnike, nama će Hrvatima biti uzori!

Kako nam je milo Hrvatima iz Banovine, što smo se na svoje uši uvjerili e se naš jezik govori od ušća Dunava pa sve ovamo do Jadrana. Djeca nam neka pripovijedaju, da su polazili hrvatsku školu — to nas tješi; druga nam djeca kažu e uopće u školu nisu išla — to nas boli; treća nas uopće više nerazumiju, akoprem su djeca hrvatskih roditelja — to nas peče, jer vidimo, da se djeca srame hrvatskog jezika, ili da su ga zaboravila ili ga ne će govoriti. Mi smo Hrvati sabirali novac za hrvatske škole u Istri, pa ćemo to učiniti i u buduće, a Vi hrvatski seljaci iz Istre šaljite Vašu djecu u hrvatske škole.

Mili Bože, lijepog ti veselja, kada se sakupimo ovdje Hrvati iz Banovine sa onima iz Bosne ponosne, te kršne Dalmacije! Braća smo i sinovi jedne majke što smo se sastali u kući brata svoga: istarskog Hrvata. Zaključujem: Živjela Hrvatska!

Razne vijesti.

Molba na zemaljskog predsjednika dr. Zuccona sada u Zagrebu.

Vaše pismo u „Hrvatskom Listu“ pročitali smo radosno, te nam je milo, što se brinete za naše obitelji. Nismo mogli u listu sve pročitati, što pišete, ali iz pisama naših obitelji znamo već, što se Vi mogli tu napisati.

U novinama čitamo, e se u Beču ustrojio odbor, komu je svrha, da se skrbi za bjegunce iz južnih pokrajina. Iz novina razabiremo, da se za tu stvar u velike zanima gorički zemaljski odbor. Radi toga Vas molimo, da biste nam javili, je li se i naš pokrajinski odbor u Poreču zauzeo i u koliko se zauzeo za naše bjegunce? Mi ne bi nikako htjeli, da nas Vi krivo razumijete. Za Vas znamo, da Vas štujemo, te smo Vam za Vaš trud zahvalni. Dajte, gospodine zastupniče, recite nam što je učinio u istoj stvari pokrajinski odbor u Poreču?

Da smo i mi u skrbi za naše obitelji, to ne treba da Vam niti spominjemo. Zahvaljuje Vam se na Vašem trudu

Više radnika iz arsenala.

Osobna vijest. Pišu nam iz Pazina: Sudbeni savjetnik, Gjuro Corazza, dodijeljen je privremeno u Gradac k odjelu tršćanskog zemaljskog suda za uapšenike iz Dalmacije i Primorja. Sijelo toga tršćanskoga odjela jest: k. k. Landes- als Strafgericht Graz, Jakomínigasse 73.

Smrt na ratištu. Kako doznajemo iz Trsta, pao je na talijanskoj granici prof. dr. Ivan Merhar. Profesor Merhar podučavao je petnaest godina slovenski jezik na tršćanskoj državnoj gimnaziji. Bio je pravedan i strog učitelj, koji je odgojio u narodnom duhu svoje učenike, tako, da su iza svršenih gimnazijalnih študija poznavali materinski jezik kao i djaci slovenskih gimnazija. Profesor je Merhar bio suradnik literarne revije „Ljubljanski zvon“, u kojoj je objavljao svoke kritike o najnovijoj slovenskoj književnosti. Te su ocjene bile uvijek iznad nivoja običnih kritičarskih radnja. U svojim je raspravama, pisanim izvornim slovenskim jezikom, čuvao obične neki čisto slovenski nazor o svijetu, koji nije možda bio uvijek u prilog stvarnosti kritike, ali joj zato davao ugodno osebujno obilježje. Pokojnik je bio neko vrijeme intendant slovenskog kazališta u Trstu. U ono doba cvalo je pozorište i stalo prama sadašnjim prilikama umjetnički dosta visoko. Lijepi broj njegovih učenika, koje je on uveo prvi u domaću lijepu knjigu, primit će vijest o njegovoj preranoj smrti na bojnom polju tužnim srcem. Počivao u miru!

Pomoćni odbor za bjegunce iz juga. U prisutnosti pokroviteljice nadvojvodinje Marije Josipe, namjesnika baruna Friesa, narodnih zastupnika, Faiduttija i Bugatta održala se u Beču ustanovna sjednica pomoćnog odbora za bjegunce iz juga. Predsjedao je sjednici bivši ministar predsjednik Beck, koji je spomenuo u nagovoru vjerolom Italije, koja će biti, nadamo se, u istoj mjeri i kažnjena. Faidutti i Bugato ocrtali su svrhe odbora i način djelovanja u dobrobit bjegunaca. Na prvom su mjestu popisa prinosi Njeg. Veličanstva našeg cara i prijestolonasljednika.

Plovidba na Jadranu. Prema saopćenju iz trgovačke i obrtničke komore zagrebačke uvelo je Ugarsko-hrvatsko dioničko pomorsko parobrodarsko društvo na Rijeci sa 11. t. mj. jednu privremenu i neobvezatnu tjednu plovitbu Rijeka—Zadar—Split—Dugirat eventualno Metković. Odlazak iz Rijeke u nedjelju, iz Dugirata u srijedu, sat još nije poznat. Dotiče se redovito Zadar, Split, Omiš i Dugirat, uvjelno Makarska i Metković, a eventualno Biograd, Trogir, Stari, Sv. Kajo, Supetar, Postire, Pučišće, Sumartin, Trhanj, Drače, Jelsa i Bol.

Uspjeh ratnog zajma. Prema vijestima austrijskih i ugarskih novina subskribirano je u Austriji 2,630.000.000 krune, a u Ugarskoj i Hrvatskoj 1,120.000.000 krune. Kako austrijske novine pišu, je zajam uspio nad svakim očekivanjem, samo se naglašuje da veleposjed i veći seljački posjednici (nad hiljadu jutara) ovog puta nisu toliko potpisali, kao prvi puta. Ovoj grupi ljudi se to jako zamjerava, što su oni baš u ovim teškim vremenama kao proizvoditelji životnih namirnica najveće dobitke imali. Inače su se industrije, trgovine i banke u jednakom razmjeru, kao i prvi puta angažovale. Oba ratna zajma u obim polama iznose preko sedam milijarda kruna.

Rumunjski zajam. Rumunjska država uzela je kod Nacionalne banke zajam od 100 milijuna leja za 3%. Svojedobno javljeni zajam od 200 milijuna leja, koji je bio drugačije ukamačen izjednačen je sada sa novim kamatnjakom.

Španjolski ratni zajam, koji je htio španjolski ratni ministar financija uzeti, doživio je fiasko. Na 200 milijuna peseta upisano je samo 70 milijuna.

Engleski 1½% ratni zajam. Kako strukovne novine stvar prikazuju zajam vrlo dobro napreduje, jer su kamati zamamni.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Dinko Pindulić, kanonik-župnik, Barban	K	20·—
Don R. Bernobić	„	20·—
Dr. Rade	„	10·—
Dr. Oršić	„	4·—
Dr. Besarović	„	5·—
Dr. M. Krmpotić	„	11·—
Bolović, Schmutz i Muha, svaki 2 K	„	6·—
Ukupno	K	76·—
Prije iskazano	„	544·—
Sveukupno	K	620·—

od te svote bje doznačeno daljnih 300, ukupno 600 kruna „Družbi“ u Opatiji.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak, 15. srpnja 1915. | Broj 13.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 14. julija (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom je bojištu položaj uopće nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Osim topničkih borbi i okršaja nije se desilo na jugozapadnoj fronti ništa osobita.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javlja se službeno:

Zapadno bojište.

U Argonama uspjela je podpunoma njemačka navala. Sjeveroistočno od Vienne le Chateau zauzeta je francuska linija u širini od 1000 metara. Jedan časnik i 137 momaka zarobljeni su. Jugozapadno Boureullessa osvojiše naše čete neprijateljske uzvisne pozicije u širini 3 kilometara i u dubljini 1 kilometra.

Uzvisina 285 u našem je posjedu. Zarobili smo 2581 neranjenih Francuza, medju njima 51 časnika i 300—400 ranjenjika te smo oteli 2 brdska topa, 2 samokresna topa, 6 strojnih puški i veliko množtvo sprava. Naše su čete prodrle poziciju francuskog topništva i učinile neupotrebljivima 8 topova.

Istočno bojište.

Na istočnom su bojištu uspjeli Nijemci u nekojim mjestima u području Kalvarije, jugozapadno Kolna, kod Przazsnysza i južno Mlave.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 14. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

U bojevima zadnje sedmice na kaukaskoj fronti kod Araxa, koji su svršili sa uzmakom neprijatelja, izgubio je posljednji 2000 momaka.

Dne 11. julija poslije podne otvorila je paljbu na dardanelskoj fronti jedna od torpednjača zaštićena krstarica naše desno krilo kod Ariburnua te se povukla. Dne 12. julija rano pokušao je neprijatelj nakon žestoke topničke i pješadijske paljbe, da napreduje bacanjem bombi protiv našeg desnog krila. Navala se je razbila u našoj vatri. Slični je pokušaj protiv našeg lijevog krila lako suzbijen. Oteli smo neprijatelju svu silu streljiva, oružja i materijala. Kod Sedilbara poduzeo je neprijatelj nakon žestoke topničke vatre navalu, koja je odbijena uz teške gubitke po neprijatelja, Zaplijenili smo dvije strojne puške. Akoprem je neprijatelj u jučerašnjoj bici potrošio 60 hiljada granata te pretrpio goleme gubitke, nije nikako uspio.

Austro-ugarska nota Sjedinjenim državama.

Beč, 14. julija (D. u.). Ministar izvanjskih posala upravio je posredovanjem bečkog američkog poklisara notu vladi Sjedinjenih država sjeverne Amerike, u kojoj se priziva na washingtonski kabinet, da podvrgne reviziji dosadanje shvaćanje o neutraliteti, kojim se dozvoljava jednostrano neprijateljima Austro-Ugarske i Njemačke dobavu ratnog materijala, dok je ukinut svaki trgovački saobraćaj izmedju Austro-Ugarske i Sjedinjenih država, a da nije uslijedila pravno valjana blokada. Takovim postupanjem Sjedinjene države ne bi samo slijedile slavljenim tradicijama, da štite slobodu trgovanja po moru, već bi si stekle i visoku zaslugu, da su osujetile osnovu neprijatelja Austro-Ugarske i Njemačke, da jim služi glad za saveznika.

Vjernost Talijana iz južne Tirolske.

Beč, 14. julija. D. u.) „Wiener Abendpost“ donosi iz Tirolske: Izbornici okružja narodnih zastupnika Conci-a, Gentili-a i De Gasperi-a izjavili su javno, da se priključuju potpunoma manifestaciji vjernosti narodnih zastupnika Delugana, Mersija i dr., koja jedina odgovara osjećanju pučanstva. Zato mole cara, da prihvali svečano obećanje, da ne će ništa znati o tobožnjem „oslobodjenju“, već da žele ostati vjerni podanici habzburgške carske kuće. Istodobno mole se, da Bog blagodari hrabre vojnike pa da pobijedi pravednost nad bestidnim izdajstvom Italije.

Rusi krše medjunarodno pravo.

Beč, 13. julija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javijaju: Službeni izvještaji iz Šipenice u Bukovini javljaju o ponovnim nasilnostima Rusa. Stan grčkoistočnog župnika Mikitovića upalili su bez uzroka, prije negoli se moglo spasiti pokućstvo. Osamdesetgodišnji župnik morao je sa svojom obitelju spavati 10 dana na otvorenom. Dvorišta i kuće obitelji Vasilko, 130 seljačkih domova i preko 300 seljačkih nuzgrednih kuća zapalili su, pučanstvo mučili a priječili da se spasi dobro i imanje, te živina iz gorućih kuća. Župni stan grčkog istočnog župnika u Brodoku opustošili su Rusi a pokućstvo odnijeli.

Stürgkh u audijenci.

Beč, 13. julija. (D. u.) Car je primio danas ujutro na $9\frac{1}{2}$ sati u Schönbrunu u posebnu dugu audijencu ministarskog predsjednika Stürgkha.

Dr. Körber u Sarajevu.

Sarajevo, 13. julija. (D. u.) Zajednički ministar financija Dr. Körber prispio je danas ovamo.

Sasonov otstupa.

Berlin, 14. julija. (D. u.) Kako brzojavljaju iz Stockholma „Lokalanzeiger-u“ blizu je odstup ministra izvanjskih posala Sasonova. Nasljednik će mu valjda biti knez Volkonjski, koji živi u dobrim odnošajima sa strankom kadeta. Već ga je junija mjeseca car pozivljao na vijećanje.

Grčka prosvjeduje protiv blokade.

Aten, 14. julija. (D. u.) Novine zahtijevaju jednodušno oštre mjere protiv silovanju grčke providbe sa strane Engleza.

Bezuspješnja navala na Dardanele.

Atena, 14. julija. (D. u.) Kako se javlja iz Mitilene morala je biti prekjučer velika francusko-engleska navala proti turskoj poziciji kod Alčibaba i Krilije. Osobito kod Alčibabe naprezali su se saveznici u velike, ali bez ikakvog ugodnog učinka za nje.

Uzrok propasti ladje kod Černavode.

Bukarest, 14. julija (D. u.) „Viktorul“ saznaje, da je uzrokom neopreznost kapetana, kad je zapalio svijetlo, što su skočile u zrak teretne ladje kod Černavode.

Njemački invalidi zahvaljuju papi.

Konstanc, 13. julija. (D. u.) Ovamo prispjeli njemački ratni invalidi hvale kako su izvanredno lijepo bili primljeni u Švicarskoj, te su upravili papi brzojavku, kojom mu se srdačno zahvaljuju za njegovo zauzimanje za invalide.

Sultan bolestan.

Carigrad, 13. julija. (D. u.) Jučer na večer izdan buletin o zdravstvenom stanju Sultana veli, da se uslijed lake upale mjehura temperatura digla na 38·5, ali je u jutro pala na 37·2: kucanje bila 84. Zdravstveno je stanje općenito zadovoljno.

Cenzura pošte neutralaca.

Kopenhagen, 14. julija. (D. u.) „Berlinske Tidende“ javljaju iz Stockholma: Švedsku poštu iz Sjeverne Amerike i Argentine cenzuriraju i dalje Francuzi i Englezi, uza sve, što je Švedska proti tome prosvjedovala.

Povučenje talijanskog guvernera u Tripolisu.

Chiasso, 13. julija. (D. u.) Polag „Corirere della Sera“ povučenje je talijanskog guvernera u Tripolisu konačno stalna stvar. General Amaglio, guverner Cirineike, preuzet će na sebe upravu Tripolisa te će svoje sjedište prenesti iz Bengazija u Tripolis.

Uapšeni svećenici u Italiji.

Milan, 13. julija. (D. u.) „Avanti“ javlja: Više talijanskih i austrijskih svećenika iz zaposjednutih mjesta bilo je odvedeno u tamnice Verone, Vincence i Vidma teško okovanih.

Srbski poslanik u vatikanu.

Rim, 13. julija. (D. u.) Papa primio je danas u audijencu novog srpskog poslanika u Vatikanu, Gavrilovića, te je preuzeo njegove vjerovnice.

Zloraba švedske zastave.

Stockholm, 13. julija. (D. u.) Proti zlorabe švedske zastave izdana je naredba, prama kojoj moraju carinarski i lučki uredi odmah brzojavno izvjestiti generalnom carinarskom uredu ako bi koji brod, prispio u švedske luke pod tudjom zastavom, te mu se mora do daljnje odredbe zabraniti odlazak iz luke.

General Porro sastaje se sa srpskim vojničkim atašejem u Parizu.

Paris, 14. julija (D. u.-Havas). General Porro povratio se iz velikog glavnog stana u Paris, te je imao dug razgovor sa srpskim vojničkim atašejem.

„Kako je negda bilo u Istri“.

(Nastavak.)

Mir u Turinu 1381.

Rat je trajao još dalje; na pomoć Genovežima priskoči patrijar oglejski (markgrof istarski). Palilo se, klalo, mučilo na svim stranama Istre. Napokon dodje do mira u Turinu 1381, Patrijaru je ostalo u Istri samo Buje, Oprtaj, Buzet, Labinj, Plominj, Hum, Roč, Dva grada (Due Castelli); sve drugo pripade Mlečanima i Habzburgovcima.

Istarski gradovi moraju se predati Mlečićima. — 1420. propade država patrijara oglejskih. — Habzburgovci šire svoju vlast u Istri.

No dogodjaji u Istri i Furlaniji razvijahu se i dalje na škodu države oglejske. Mlecima se preda Milje 1411.; oni zauzmu 1412. Buje, Oprtalj, Roč, Hum; god. 1420. predade se Mlečićima Labinj, Plominj i Buzet. Kada Mlečani zauzmu i druge posjede patrijara oglejskih u Furlaniji, presta 1420. svjetovna vlast patrijara oglejskih. God. 1445. odreče se u prilog Mlečana patrijar Mezzarotta svakoga prava na zemlje u Istri i Furlaniji za 5000 zlatnih cekina. Od god. 1420. vladaju Istrom Mlečići i Habzburgovci.

Zadobivši Habzburgovci od goričkih grofova Istarske loze god. 1374. grofiju Pazin, povećaše ju na koncu srednjega vijeka pripojiv joj još Sovinjak, Završje, Kastanju, Momjan, Vižinadu, Novake, Trviž, Tinjan, Kringu, Žminj, Sv. Vincenat, Barbanu, Rakalj, Pićan, Gračišće, Lindar, Kršan, Kožljak, Belej, Paz, Boljun, Vranju, Lupoglav, Hum, Dragué, Grdoselo, Lovran i Berseč. Liburniju (Kastav s Voloskom i Opatijom; Veprinac i Mošćenice) smatrahu u vladarskim pismima dijelom austrijske Istre, dočim je u srednjem vijeku bila dio Krasa.

Rat izmedju Habzburgovaca i Mlečana 1508.—1516.

(Godine 1500., po smrti Leonarda II., zadnjega potomka goričkih grofova loze goričke, zapade Habzburgovce i Gorička.)

Izmedju oba silna susjeda dodje brzo do rata. Krv se lijevaše po Istri i Furlanskoj. Iz početka bijahu Mlečani sretni; zauzmu 1508. cijelu austrijsku Istru i Rijeku sa Trsatom (Kastvom, Veprincem, Mošćenicama, Lovranom, Bersečom i Klanom). Postave providure u Pazin i na Rijeku.

Za cara Maksimiljana I. (Habzburgovca) ratovaše u Istri hrvatski knez Krsto Frankopan, a u Furlaniji vojvoda od Brunšvika. Kad se protiv Mlečana ustroji jošte liga (savez) od više vladara u Kambrè, zapuste oni Pazin i druga mjesta u grofoviji, Rijeku i okolna mjesta.

Godine 1509. zauzme Frankopan Podgrad i Rašpor, ali mu ga opet otme Mlečanim Trevisano, koji zapali iste godine i Rijeku i mnogo ljudi ubije. God. 1511. zauzmu Mlečani Završje, Račice i Barban, Frankopan s tršćanskim kapetanom Rauberom razori s temelja Rašpor, da se nikad više ne dignu. Rat je ovaj trajao još dugo, pa s njega, s navala Turaka i raznih nevolja, kao potresa i kuge, gotovo opusti Istra.

Mir u Wormsu 1521.

Godine 1516. obustavi se ratovanje, ali mir bijaše potpisan u Wormsu jedva god. 1521. Ovim mirom zadobiše Habzburgovci Oglaj, Gradišku, Bovec, Tolmin, Podgrad i više kastela na Krasu.

Mletačka zaokruži svoje posjede u Istri, zadobiv Sovinjak, Završje, Berčeniglu, Kastanju (Kontarini), Vižinadu (Grimani), Momjan, Sv. Vincenat (Morosini, poslije Grimani), Rakalj, Barbanu (braća Loredan), Račice (Walderstein), Dragué, Vrh, Marčeniglu i Hum.

Kako je bilo u grofiji pazinskoj.

Da vidimo sada, kako se živjelo u grofiji Pazin.

Habzburgovci vladahu istarskom grofijom po kapetanu, koji je bivao u Pazinu. Kapetan je imao na brizi obranu zemlje, nutarnji red i pokrajinsku vojsku. Za sudstvo skrbio se pokrajinski sudac (vikar), a za desetine, tlaku i druge poreze i daće skrbio bi se gastald. Svako selo bila je općina za se; njoj na čelu bijaše župan, kome uz bok stajahu dva ili više sudaca. Svake godine birali su ih glavari obitelji većinom glasova. Župan se je skrbio za javni red i sudio je u malim stvarima. Ti sudovi obdržavali su se pod „ložom“ ili lipom ili koprivićem (ladonjom); veće stvari sudio je feudalni gospodin, a za velike prekršaje jur spomenuti vikar u Pazinu. Podanici jesu uživali plodove zemlje, koja im bješe doznačena, ali je nijesu smjeli ni prodavati ni uknjižiti, niti oporučno ostaviti svojoj djeci. Zemlje ostavljene, uzastopce tri godine, dale bi se drugom posjedniku.

Ubogi kmet je sasvim tim morao mnogo plaćati, i to:

1. Porez u novcu, koji se je odredjivao za cijelu općinu ili za pojedina kmeta;
2. desetine od svake vrsti žita, groždja ili vina i životinja;
3. namete na vino i žito;
4. dvaput na godinu morao je davati gospodi odredjeni broj ovaca ili krmaka, kokoši, jaja, sira itd.;
5. rabotu, t. j. vlasniku gospoštije morao je raditi u kastelu, obradjivati zemlju, zidati i popravljati kastele, peljati na prodaju stvari i raznašati listove i poruke;
6. stražiti kašteo i u ratu oružanom rukom braniti gospodara, poslušati ga i pratiti ga i izvan gospoštije.

Od god. 1380.—1766. mijenjala je grofija Pazin 22 puta zakupnike, koji se nijesu skrbili za drugo, nego samo za se. God. 1766. prodana bi za 240.000 for. Montecuccoli-ju, koji ju je morao 1848. vratiti zadobivši natrag svoj novac i kasteo u Pazinu (kao alodij).

Pregledajmo sada, kako je bilo u onim stranama, Istre, koje su bile pod Venecijom.

(Nastavak slijedi.)

Potopljen grčki brod.

Paris, 13. julija. (D. u.) Službena nota javlja u kratko, da je torpednjača „Mousquetaire" zaplijenila grčki brod „Goelette", koji je vozio darove za Senuse. „Echo" objavlja pismo mornara „Musketaire", koji pripovijeda, da je grčki brod vozio veliku množinu municije i oružja te bogatih darova i preko 150.000 franaka u zlatu za arapske voditelje, koji bi imali propovijedati sveti rat.

Pont a Mouson u plamenu.

Paris, 13. julija. (D. u.) „Temps" javlja, da je Pont a Mouson bio bombardovan od Nijemaca. Uslijed bačenih granata porodio se tamo veliki požar, koji je jedva uz pomoć vatrogasaca mogao biti ugašen.

Porro na povratku.

Paris, 14. julija. (D. u.) General Porro otputovao je jučer na večer iz Pariza. On kaže, da je jako zadovoljan sa putem u Francusku.

Njemaški guverner na slobodi.

London, 13. julija. (D. u.) Javlja se iz Kapstadta: Kako se glasa guverner je jugozapadne Afrike na njegovu časnu riječ pušten na slobodu, te će se nastaniti u njegovom njemačkom sjedištu u Grootfonsteinu, gdje se već nalazi njegova supruga.

Op. ur. Kako čitamo u njemačkim novinama, vojska njemačke Afrike, koja je brojila nešto oko 3000 momaka, a junački se borila protiv Engleza skoro godinu dana, predala se ovima uz časne uvjete.

Grey opet kod sjednica.

London, 14. julija. (D. u.) Državni tajnik Grey bio je danas iza njegove odsutnosti prvi put kod sjednice kabineta.

Austrijska crvena knjiga.

C. kr. ministarstvo izvanjih posala objelodanilo je drugu obširnu „crvenu knjigu": Diplomatski odnošaji izmedju Austrougarske te Italije za vrijeme od 20. julija 1914. do 23. maja 1915.

Akti sastoje ponajviše iz saopćenja c. kr. ministarstva izvanjih posala i poslanika u Rimu, te o njegovim vijestima u Beču.

Unutri je naći sva pregovaranja, koja se tiču kompenzacije izmedju Italije i Austrije u slučaju sukoba izmedju Austrije i Srbije. Iz te knjige razabiremo, da je Italija već u samom početku sukoba srpsko-austrijskog zahtijevala teritorijalne kompenzacije. Ta su se pregovaranja vodila u Beču, medjutim je došlo u isto vrijeme do pregovaranja izmedju talijanskog ministra izvanjih posala i te austro-ugarskim poslanikom u Rimu.

I nakon toga, što je istekao rok saveza sa strane Italije dne 4. maja bilo je i nadalje pregovaranja, koje se je vodilo u Rimu. Tom je prigodom Austrija povisila svoje teritorijalne kompenzacije, al ih nije htjela odmah ustupiti. Toga radi joj navijesti Italija dne 23. maja rat.

Kako proizlazi iz akta imao je glavnu ulogu kod ratne stranke ministar Martini.

Zar linija Visle ili Buga?

Polag vijesti „Corriere della sera", javlja engleski vojnički kritičar pukovnik Repington, da je glavni ruski stan u zadnjem ratnom vijeću raspravljao o tome, da li će se vojska centruma povući preko Visle i da li će južna vojska ostati gdje je ili će se povući više na sjever. Repington veli, da su mnogi mnijenja, e bi bila velika pogreška, povući se iza Visle i tako prepustiti vlastitoj obrani tvrdjave: Varšavu, Novogeorgievski i Ivangorod.

Repington misli, da ako bi južna vojska i bila na malom prostoru odijeljena od centruma, to bi značilo malo, samo ako je ona vrijedna oprijeti se velikoj neprijateljskog moći. Mora se spomenuti, da osim u Galiciji nalazećih se neprijateljskih vojska, stoje na bojnim poljanama još četiri druge i to sjeverno Njemena, u istočnoj Pruskoj, u Sjevernoj Poljskoj i srednjoj Poljskoj. Ako bi Rusi ovdje umanjili svoje sile, Njemci bi napredovali. To Rusi ne smiju učiniti. Oružja i municiji dolazi uvijek više, a u pričuvi imadu Rusi mnogo vojnika. Ako bi se Rusi na Visli povukli, mogu možda misliti na vlastitu protunavalu, ali bi ta bila vrlo teška.

Hilaire Belloc u listu „Land und Wasser" dolazi do istih zaključaka. Rusi mogu odreći se trokuta Bresta—Ivangoroda i Novogeorgievskog samo onda, ako obje kolone i austrijska i njemačka preko Krasnika i Zamošća napreduju, te zauzmu s jedne strane Lublin, a s druge strane Cholm, te budu u posjedu željeznice. Belloc drži austrijsku kolonu jako pogibeljnom, jer raspolaže sa većim i boljim topništvom. Premoć na municiji imadu Nijemci i Austrijanci za mnogo sedmica. Ako sadanje protunavale i uspiju, morali bi Rusi računati da će morati zapustiti željezničku liniju. Jedva onda, ako budu Rusi mogli uzdržati na sadanjoj liniji svoju frontu, i tako zapriječiti dalnje prodiranje neprijatelja, jedva tada će se moći reći, da je Varšava spašena.

Ponovna pohvala hrvatskih domobranaca.

Zapovjednik osječkog domobranskog bataljuna potpukovnik Mesić izdao je dnevnu zapovjed u kojoj veli: „Okružno zapovjedništvo u Zagrebu u svojoj zapovjedi od dne 8. julija 1915. objavilo je izvadak iz izvještaja u kojem ponovno hvali izvrsno držanje naših domobranaca pred neprijateljem, te im priznaje velika junaštva, što su ih pokazali u zadnjim danima". Dalje poslijedjuje: Istočna skupina vojske Pflanzer-Baltinove odbila je ponovne premoćne navale Rusa. U tijeku ovih borba nije mogao neprijatelj nigdje probiti našu frontu, akoprem je neprijatelj i noću ponavljao svoje navale. U prvim redovima bili su neoborižani neprijateljski vojnici, koji su dizali ruke, kada su se približavali našim prvim linijama, kao da se tobož predavaju. Naši nisu na nje pucali i tako su se mogli našima posve približiti. Kada su došli u blizinu, počeli su na naše bacati ručne granate, a tada je počela jurišati na nas druga neprijateljska linija. Ipak je našim uspjelo odbiti neprijatelja i više njih zarobiti. Neprijatelj je nastavio navale, ali je uvijek bio suzbijen uz teške gubitke. U ovim borbama osobito su se odlikovali hrvatski domobranci i 6. pukovnija huzara". Ovo visoko priznanje našim domobrancima neka bude pobudom drugim hrvatskim vojnicima, koji su se već toliko puta iskazali na bojnim poljama, kao i onim, koji nisu jošte imali prilike da liju junačku krv za kralja i dom.

Sibirija.

To je ona zemlja, koju smo dosada poznavali samo po tome, što su Rusi pošiljali tamo svoje političke i druge zločince za kaznu. Sada nam je Sibirija znana po tome, što Rusi šalju tamo austrijske zarobljenike, medju kojima se nalaze takodjer i Hrvati, što svjedoče njihova pisma, koje šalju svojima.

„Sibirija!" Već sama ova riječ nekako protrese čovjeka. Iz povijesti i novina poznamo tu zemlju kao domovinu ruskih kažnjenika, koji su se ogriješili o državne ruske zakone. Kao domovinu kažnjenika predstavljamo si ju kao žalosnu domovinu, bez sunca i topline, bez njiva i sjenokoša, bez šuma i izvora — kao pustinju, kao zemlju na kojoj počiva kazna Božja.

Je li tomu tako? Pogledajmo tu zemlju iz bliza, zemlju, u kojoj uzdišu naša braća za domom svojim.

Sibirija je jako velika. Rasprostire se uz cijelu sjevernu Aziju, od Urala (gorovje na medji izmedju Europe i Azije) pa do Velikog ili Tihog oceana. Triput je veća od cijele Europe, a dvadeset puta veća od Austro-Ugarske. Od nas do najskrajnije točke Sibirije lako računamo 12.000 kilometara ili 2400 sati hoda. Čovjek, koji bi dnevno prevalio 8 sati puta, trebao bi od nas do istočne obale Sibirije 300 dana. Zanimivo je i to, što Sibirija leži tako, da, ako imamo mi 9 sati navečer, u Sibiriji je 6 sati ujutro. Iz ovog sunčanog puta vidimo, kako je ova zemlja dugo od nas.

Naseljenost puka pak nije u nikakom razmjeru sa veličinom zemlje. U čitavoj toj velikoj zemlji nema nego samih 6 milijuna stanovnika. Na dva kilometra dodje samo jedan čovjek. Od stanovništa ima ih $4^1/_2$ milijuna Rusa, 30 hiljada Poljaka, 5000 Nijemaca, a drugi su Ostaki, Tunguzi, Kirgizi, Mongoli, Jakuti, Kalmiki, Kitajci i t. d., dakle sami Azijci. Katolika ima 33 hiljade, kojima je na čelu biskup Mohilew.

Na sjeveru medjaši Sibirija sa sjevernim Ledenim morem, na jugu sa visokim gorovjem, od kojega su gore Altaja visoke preko 4500 metara. Zapadna Sibirija je močvarna ravnica, istočna jednolična prašuma. Velike rijeke: Ob, Jenizej, Lena (sve veće od našeg Dunava), izlijevaju se u Sjeverno Ledeno more. Po ovim rijekama je plovidba moguća samo par mjeseci u godini, inače su pokrite debelim ledom.

Zima je u Sibiriji jako hladna, dočim je ljeto prilično toplo. U istočnoj Sibiriji pade zimi termometar na 50 stupnjeva ispod ništice, a ljeti se digne i do 35 stupnjeva nad ništicu. Na poplanku južnog azijskog gorovja, gdje se nalazi najviše austrijskih zarobljenika, podnebje je jako umjereno. Uslijed suhog zraka pade u Sibiriji jako malo snijega, koji okopni već mjeseca marča. Inače je podnebje Sibirije zdravo.

Sjeverni i zapadni dio Sibirije je neplodan, ali je zato mnogo plodniji južni i jugoistočni dio prama Kitaju. U ovoj zemlji urodi prilična množina žita, a u velike se goji živina. Ona je takodjer najšumovitija zemlja na cijelom svijetu. Vrlo je bogata dragocijenim rudama. Zlato, srebro, olovo, željezo i ugljen kopa se u velikim količinama. Sol, što se ju tamo kopa, iznaša veliku vrijednost. Uslijed sadašnjih prilika ne dodje niti stoti dio sibirskog prirodnog bogatstva do vrijednosti. Uslijed rijetkog naseljenja ljudi, mjesta su jako malena. Jedino uz sibirsku željeznicu leže veća mjesta: Omsk, Tomsk, Krasnojarsk, koji broje do 60.000 stanovnika.

Takva je eto zemlja, u kojoj uzdišu sada za domovinom svojom i nekoji naši ljudi. Mnogo će nam znati pripovijedati, kada se povrate. Da bi se samo čim prije povratili svi čili i zdravi!

Razne vijesti.

Praonica Crvenoga križa.

Dne 15. o. mj. otvorit će ovdješnja podružnica Crvenoga križa u ulici Dignano br. 1. opstojeću praonicu na paru, gdje će za sada preuzimati rubenina gospode vojnika i državnih činovnika, što se nalaze u utvrdjenom rajonu. Stranke moraju rubeninu same donijeti i uzeti. Dotični iznos za pranje plaćat će se kod tamošnje blagajne kada se rubeninu digne.

Kreditno i eskomptno društvo. Radi odlaska predsjednika u poslu društvenom otvorena je blagajna od 4—6 sati.

Poskupljivanje sladora i uvoz sacharina. Do sada se pazilo, da se sacharin, koji je 300 put sladji od sladora, ne bi uvozio, Raspisane su dapače posebne nagrade za kriomčare sacharina. Medjutim se sada sa više strana preporuča, da se dozvoli uvoz sacharina, jer spekulanti žele na teret siromašnih slojeva okoristiti povišicom sladora, kojeg su u tu svrhu počeli postepeno povlačiti iz prometa, prem se znade, da ga do nove sladorne kampanje mora biti. Istina, bit će uvozom povrijedjen fiskus, ali će siromašni narod doći do jeftinog sladora u obliku sacharina. Trebalo bi donekle dozvoliti stanoviti kvantum sacharina, da se spekulanti sa sladorom iz svoje rupe izvuku. Mnijenje, da je sacharin zdravlju škodljiv, nije ispravno — dokazano je protivno. Glede sladora i njegovih zaliha raspravlja se na široko i daleko, a ništa nije drugo posrijedi, nego da se želi postići povišica, što dokazuje i pisac P. Lloyda, koji piše, da je slador, koji je uvjek notirao K 20.50 a sada K 35.— prenisko notiran za najmanje K 15.— i da zato nema sladora, već da se nalazi u magazinima trgovaca i kreditne banke u Beču.

Benzin. Ratno ministarstvo stavilo je ministarstvu poljodjelstva 120 cisterna na raspolaganje, oko 12.000 q benzina. Nadalje će za koji dan doći u promet oko 8.000 q benzola, jer spomenuta množina benzina ne će biti dovoljna za svrhu. Benzol se mora mješati sa žestom, tako da će onda i benzola biti oko 12.000 q. a time se ujedno poboljšava kvalitet benzola. Daljnja nabava je u tečaju, samo neka se gospodari prijave za benzin i benzol, da se može ustanoviti potrebna množina. Prazne bačve neka gospodari rafinerijama odmah povrate, da se i drugima može naručba izvršiti.

Potpore obitelji mobilizovanih vojnika iznose u Hrvatskoj i Slavoniji do 21. lipnja 1915. K 29,3794.15·45 i to isplaćeno je po financijalnom ravnateljstvu u Gospiću, 2,934.403 krune, u Ogulinu 5,370,984 K, u Zagrebu K 5,703.249·70; od toga otpada na grad Zagreb K. 1,766.422·62; na županiju zagrebačku K. 3,937.807·08; u Varaždinu K 2,945.900; u Bjelovaru K 2.230,831.23; u Požegi K 1,430.162; u Osijeku K 4,273.255; u Vukovaru K 4,490.630·52.

Na izravni porez u godini 1914. ubrano je ukupno K 22,599.563·67, tako da je za potpore isplaćeno do lipnja 1915. za K 6,779.851·78 više.

Francuski zajam u Americi. Za zajam od 200 milijuna franaka morala je Francuska položiti vrijednosne papire u vrijednosti od 300 milijuna franaka. Zajam daje bankovna kuća Morgan.

Holandeski ratni zajam, koji je zatražen nije uspio prvi put, pa se sada opet traži 250 milijuna holandeskih forinti.

Ruski unutrašnji zajam nije uspio, pa se govori o zajmu, koji će se u visini od 50 milijuna funti u Londonu uzeti. Potanji uvjeti nijesu još poznati.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše:

Prof. N. M. da počasti uspomenu svoje majke i svoje sestre	K	50·—
Zvonimir Gjurin	„	5·—
Proviantmeštar Meštrov	„	5·—
Trgovac voćem Udovičić	„	5·—
Pravdoslav Filiplić	„	4·—
Dr. L. M—i	„	2·—
Roman Piast	„	10·—
Ukupno	K	81·—
Prije iskazano	„	620·—
Sveukupno	K	701·—

Zapisci sa sela u oči rata.

Pod naslovom „Crveni Križ" izdao je hrvatski pjesnik R. F. Magjer svoju najnoviju knjigu pripovijedaka iz života hrvatskog seljaka u Slavoniji. Ovo je po svojem sadržaju svakako vrlo zanimljiva i aktuelna knjiga. Upoznaje nas narodnom dušom u oći važnih dogodjaja, koji su njime potresli i ovladali. Svakako je to momenat, koji će ostaviti neizbrisivih tragova i pokrenuti život novim tokom. To „novo" jasno izbija iz svakoga redka pomenutih pripovijedaka, koje će zato ostati vazda rado čitane. Kako je sam jezik vrlo lijep, pučki govor — u dialozima — točan, a forma umjetnički dotjerana, zavrijedjuje, da ju proštijemo i po nekoliko puta. Pa čim to učinimo, osjetit ćemo, kako nam biva sve jasnija i izrazitija duša našega valjanoga, a najpače zdravoga hrvatskoga seljaka, toga pjesnika od naravi, kojega virtuoznom točnošću i pregnantnošću crta umjetnost Magjerovoga pera u stihu (kad piše svoj „Porive") i prozi u svojim karakterističnim „zapiscima".

Jedno stoji, da je autor svojim najnovijim djelom ponovno dokazao, e je on jedan od najizrazitijih predstavnika tako zvane slavonske realistične savremene literature, koji uza sve to poetički, kraj svih svojih artističkih osebina, opisuje junake život njihov. Dašto, da tu onda jasno iskače ono „njegovo", po čemu se Magjer poznaje, a što je puno bujnoga i života i osebujnosti slavonskog kolorita, a značajka ondješnjega hrvatskoga života. I zaoto je svaka Magjerova knjiga te vrsti u pravom smislu naša hrvatska od početka do kraja.

Kako mu tu pomažu i naši umjetnici slikari (ovaj put Renarić i Tomerlin) izbija rečeno u još jačoj mjeri.

Ovako divotno opremljenoj knjizi sa takovim sadržajem zaista je cijena od 1 K 50 f upravo neznatna.

Autor pako neka znade, da je na dobrome putu, pa treba da to ostane i u buduće. Tako će vstati vazda mlad i moderan, a najpače: rado čitan.

Ne će biti na odmet, ako uznastoje oni, koji to mogu, pa da rečeno djelo dodje što više u ruku i naše mladosti. Jer lijepa umjetnost može djelovati samo ...lijepo. A to je želja nas svijuh — *Dr. I.*

Opazka uredništva. Napominjemo, da se pripadajući iznos može poslati i u bosanskim, austrijskim i ugarskim markama, budući je to prilično s otpremanjem ovako sitnih iznosa post. doznačnicom. Autorova adresa glasi: R. F. Magjer, Osijek, 1. Reiznerova ulica 35.

Tko sutrašnji broj lista nepovrati, smatrat ćemo ga predplatnikom.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak, 16. srpnja 1915. | Broj 14.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Općeniti položaj se nije promijenio. Na Dnjestru, niz Nižniov, došlo je na sjevernoj obali rijeke na više mjesta do uspješnih borbi naših četa, gdje smo zarobili 11 neprijateljskih časnika i 550 momaka.

Talijansko bojište.

Proti pojedinim položajima visoravni Doberdoba podržavali su Talijani živahnu topovsku paljbu. Oni su pokušali više navala pješadijom, osobito izmedju Zdravščine i Polazza, ali su bili kao uvijek odbijeni uz velike gubitke. U koruškom i tirolskom pograničnom području nije se dogodilo ništa znatnijega.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 15. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

U području Souchez bijahu odbijene svuda francuske navale, djelomično poduzete od jačih sila. Francuzi su jučer obnovili kasno u noć pokušaje, da opet osvoje od nas u argonskoj šumi zauzete pozicije. Akoprem su uložili mnoštvo streljiva te jake na novo dovedene sile, slomljene su njihove navale. Na više su se mjesta zbile žestoke borbe sa ručnim granatama te borbe iz bliza. Sa neobično visokim gubicima platio je neprijatelj uzaludna svoja naprezanja. Broj se francuskih zarobljenika povisio na 68 časnika i 3668 momaka. Uspjeh je naših četa tim znamenitiji, što su Francuzi spremali prama suglasnim izjavama zarobljenika na 14. julija, njihov narodni blagdan, veliku navalu na našu frontu u Argonama. U šumi Les Prêtres slomljena je francuska provala sa velikim gubicima pred našim pozicijama.

Istočno bojište.

U manjim smo okršajima niz Kuršanija zarobili 2 časnika i 425 Rusa. Sjeveroistočno od Suvalkija osvojili smo na juriš uzvisine Olazanke te oteli 300 Rusa i 2 strojne puške. Jugoistočno od Kolna zauzeli smo selo Kruska kao i pozicije neprijatelja južno i istočno tog sela i južno crte Tartak - Lipnik. Zarobljeno je 2400 momaka i 8 strojnih puški. Borbe u području Prasniša napredovale su uspješno.

Zauzeli smo više neprijateljskih linija te od Rusa jako utvrdjeni grad Prasniš, za kojega su se u zadnjim danima februara vodile žestoke borbe.

Jugoistočno bojište.

Na jugoistočnom je bojištu položaj nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Rumunjska žetva.

Bukarešt, 15. Julija. Poluslužbeno se javlja, da od nedjelje dalje vrijede nove odredbe za izvoz žita i one robe za koju nije još izvoz zabranjen. Pošto se ne će radi državnih potreba dozvoliti, da rumunjski željeznički vagoni prelaze državnu granicu, to će trgovci morati sami skrbiti za daljnji izvoz preko granice. Na taj način otpremit će se dnevno do 361 vaguna do pograničkih stanica.

Srpske čete na granici Bugarske.

Bukarešt, 15. julija. „Seava" doznaje iz Niša, da Srbi prenašaju znatni broj svojih četa sa austrijske na bugarsku granicu.

Njemački car na istočnoj fronti.

Posen, 15. julija. (D. u.) Njemački car prispio je ovamo, te putuje na bojište sjeverno od Pilice. Ovdje je imao pogovor sa Hindenburgom i šefom genalnog štopa Falkenhaynom.

Nijemci pred Osoviecom.

Kopenhage, 15. julija. Petrogradska vijest priznaje, da je Njemačka fronta već na vidiku Osovieca.

Zaustavljen brod.

Kopenhagen, 15. julija. (D. u.) Danski parobrod „Kronprinz Frederic" zaustavljen je bio južno Sunde od njemačkih ratnih brodova i odveden u Svinemünde. Parobrod bio je na putu za Englesku krcat drvom.

Japansko vojničko izaslanstvo u Francuskoj.

Zürich, 15. julija. „Neue Züricher Zeitung" javlja, da je u Marsilju stiglo japansko izaslanstvo na čelu pukovnika Ogale.

Srpski ratni kredit.

Lugano, 15. julija. „Avanti" javlja, da su u srpskoj skupštini dva socijalistična zastupnika glasovali proti ratnom kreditu.

Srpski ministar Jovanović o pravom uzroku austro-srpskog rata.

Lugano, 15. julija. Srpski ministar Jovanović izjavio je jednom talijanskom novinaru: Pravi uzrok konflikta izmedju Austro-Ugarske i Srbije jest nemogućnost za Srbiju, trpiti neprijateljsku Albaniju. Radi toga je morala Srbija sada zauzeti Drač. Budućnost je Albaniji doduše prepuštena Europi, ali Srbija ne će da ima nijednog neprijateljskog susjeda.

Naravski to ima da umiri prividno Italiju.

Grčke čete u Epiru.

Milan, 15. julija. „Popolo d'Italia" javlja iz Rima: Polag vijesti iz Grčke zaposjele su grčke čete četrnaest sela južno jezera Ohride.

Grey u uredu.

London, 15. julija. (D. u.) Državni tajnik Grey preuzeo je opet poslove izvanjskog ureda.

Ugljenari se bune.

London, 15. julija. (D. u.) „Daily Chronicle" javlja iz Kardifa: Čini se, kao da ne će biti moguće budućeg četvrtka zapriječiti bunu u valiserskim ugljenokopima. Položaj je tako ozbiljan, da će Asquith i Lloyd George možda putovati u južni Vales. Vodja radništva Harthorn izjavio je, da ako bi se kušalo ljude prisiliti pod municijski zakon, bit će položaj desetput slabiji.

Položaj na istoku.

Od nekoliko dana nastupio je u ratnim operacijama saveznika na desnoj strani Visle i u Galiciji nekakav zastoj. Vojska se nadvojvode Josipa Ferdinanda ukopala na uzvisinama sjeverno od Krasnika s obje strane ceste, koja vodi u Lublin i suzbila je niz ruskih navala, što je neprijatelj proveo osobitom snagom, pomoću nadošlih pojačanja. Poslijedak ove ruske ofenzive bio je samo taj, da su prešle austrougarske čete u defenzivu, jer su imale pred sobom odviše jake ruske sile. Dalje istočno nalazi se vojska generalnog maršala Mackensena i u istoj visini sa vojnim odjelima saveznika, te je doprla do područja južno od Krasnostava. Bojevi, koji su se tamo razvili, imadu samo lokalno značenje. Na Bugu stoje si neprijatelji uz Bug od Krilova preko Kamionke Strumilove do ceste Lavov Brody te prama jugu do Dnjestra uz područje Zlate lipe. Vojska Pflanzer-Baltinova štiti kao dosada desno krilo prama Besarabiji. Ovdje mir ne znači iznemoglost ratne poduzetnosti i ratne sile, već samo stanku, koju smo već doživjeli iza pada Przemisla. Nakon što je opet osvojen Lavov, bilo je nužno promijeniti frontu vojska, da se uzmognu nastaviti ratne operacije. Vojska je Mackensenova prije napredovala sa glavnim silama u sjevernom pravcu, ali je sada premještena na ljevo krilo, da se očuva sveza u prodiranju sa našim savezničkim četama. Prama bečkim vijestima pomaknula se je vojska Böhm-Ermollijeva na sjeveroistok prama Bugu te stoji u doticaju sa desnim krilom Mackensenove a lievim krilom Linsengenove vojske, koja je prešla rijeku Dnjester. Ovo skrenuće vojske moglo je uslijediti samo pješice radi nedostatka željeznica, a to trajaše dugo vremena. Istodobno bilo je nužno, da se premjeste stražnje sveze, da se omogući redoviti dovoz vojsci.

To bijaše tim nužnije, što su se operacije približavale ovome području bez pomoćnih sredstava, u kojem su Rusi već u početku rata, kad su uzmicali augusta do septembra pred prodiranjem Danklove i Auffenbergove vojske uništili sve ceste i željezničke pruge. Krajina je sjeverno crte Bihava — južno od Lavova — Krasnostav-Bug puna močvara, šuma, te zaštićena plosnatim brežuljcima. U tom se području odigrahu god. 1903. carske vojničke vježbe, u kojima pripade sjevernoj vojsci zadaća, da zapriječi prodiranje južne vojske prama tvrdjavi Brest-Litovsk. Vježbe svršile su bobjedom južne vojske, akoprem je imao neprijatelj pred sobom močvaru, koju bijaše moguće preći samo uzkim stazama.

U operacijama velikog sloga, u kojima odgovaraju čitave vojske nekadanjim zborovima, stajati moraju kadkad ponekoje skupine na braniku, da zajamče drugim djelovima uspješan napredak. Kod zadnje je uspješne naše ofenzive sudjelovao Hindenburg sa spretnom svojom defenzivom, koja je vezala jake ruske čete, da nisu mogle priteći u pomoć ogroženoj južnoj vojci. Moltke je kazao, da je strategija sustav potpomaganja, t. j. upotrebljavanja pravog sredstva na pravom mjestu i u pravo doba. Prama sadanjim rezultatima naših vojskovodja možemo biti zadovoljni sa načinom, kako se služe ovim sustavom. Naša vrhovna vojna uprava dokazala je, da kod nje ne valjaju samo teoretična načela, već da zna udovoljiti i zahtijevima trenutka, a da ne pusti s vidika veliku svrhu, t. j. da pokori svojoj volji namjeru neprijatelja. Time je zajamčena jedinstvenost operacija. Ali sasvim tim bit će veći ili manji djelovi vojske još uvijek po koji put prisiljeni, da se brane

„Kako je negda bilo u Istri".

(Nastavak.)

Kako se živjelo pod Mlečanima.

Čast i vlast markgrofa Istre predje sa patrijara ogleiskih 1420. na Veneciju. Ona je iz sredine svoje aristokracije (gospode) pošiljala načelnike (potestà) u istarske općine. Ti načelnici su u općinama na mora službovali 16 mjeseci, a u drugim 32 mjeseca. Načelnik je bio predsjednik općinskog vijeća i sudova. Mlečani razlikovahu tri vrsti općina. Najveći ugled imadjahu gradovi, u kojima stolovaše biskup (città), a ti bijahu Kopar, Cittanova, Poreč i Pula; članovi općinskih vijeća imadjahu čast plemićku (nobili). U drugom redu bijahu ostali gradići (terre) kao Labinj, Buje, Vodnjan, Grožnjan, Izola, Sv. Lovreč, Motovun, Milje, Buzet, Piran, Oprtalj, Rovinj, Umag i Bale, a u trećem ostale općine (paese). Općine su imale svoj štatut (propise), ali su štatute Mlečani mijenjali, kako se njima svidjalo.

Prosti puk bio je isključen od sviju časti općinskih. I u mletačkoj Istri bijaše više gospoština (baronija), gdje je baron imao ona prava, kao u gradovima općinska vijeća s načelnikom.

Kmet je trpio iste muke, kao gori opisano. Za vojničke stvari ustroji Venecija još 1304. čast kapetana paisenatičkoga, koji je stolovao u Sv. Lovreču na kanalu Limu. On je bio vojnički zapovjednik nad svim gradovima mletačke Istre; imao je skrb za udržavanje reda i sjegurnosti po selima; morao je svako toliko posjetiti pokrajinu. Ostali načelnici su morali pod prisegom pomagati mu. God. 1358. ustrojiše za posjede na sjeveru Mirne još kapetaniju paisenatičku u Grožnjanu. Oba kapetana (ovaj i onaj u Sv. Lovreču) službovahu jednu godinu, a istodobno bijahu i načelnici onoga mjesta, gdje stolovahu. Kada Mlečani zadobiše kaštel Rašpor, ukinuše obje kapetanije i ustrojiše novu u Rašporu za sve svoje posjede istarske. Kapetan mletački morao je skrbiti za obranu mletačkih posjeda od Austrije. God. 1511. prenese kapetan Rašporski svoju stolicu u Buzet, kad je — kako je spomenuto Frankopan sa zemljom sravnio kašteo.

Mlečani sjeku istar. šume i odnašaju iz Istre umjetnine.

Lodovico Memo, providur mletački u Istri, izvješćuje god. 1590., da je za Veneciju dao u dolini Motovunskoj posjeći 17.235 dubova za gradnju ladja i brodova, u okolici Cittanove 19.225, u Materadi 3809; povrh toga mnogo drva za ogrijev. Capello, načelnik Kopra, tuži se u izvješću od 1596., da nema već mnogo drva, budući je mletačka vlada dala posjeći na jedamput u dolini Motovunskoj drva za 600 vesala, za „piche" 2000, „aste" 2000 i za drugo slično orudje i oružje, osim toga za gorivo. Preporuča vladi mletačkoj, neka čuva šume u Istri, jer će ogoljeti, ako se budu ovako sjekle, a Venecija će ostati bez drva za izradjivanje.

U crkvi sv. Marka u Veneciji rese oltar sv. Sakramenta (iza glavnog oltara) četiri prozirne kolone od alabastra istočnoga a uzete su u Puli iz crkve sv. Marije Formosa. U istoj crkvi je starinski krstionik takodjer iz Pule. God. 1545. odnesu Mlečani iz crkve u Puli 18 kolona iz grčkoga mramora, a slijedeće godine odnesu još nekoliko mramornih stupova, a to sve za crkvu sv. Marka i za duždevu palaču. Za votivnu crkvu Majke božje od zdravlja odnesu 1638. iz okolice Pule u Veneciju 14 kolona iz grčkoga mramora. Iz kazališta u Puli odnesu za glavni oltar iste crkve 4 velika stupa. Iz Istre su one krasne kolone iz afričkoga mramora, štono rese današnju kraljevsku palaču u Veneciji. (Isti Divić grad [Arena] htjedoše prenesti iz Pule u Veneciju i postaviti ga na lido ili na trg sv. Ivana i Pavla u Veneciji).

Premda je puljska općina 1458. zabranila bila prodavati i izvažati kamenje, iščeznuše ipak malo po malo mnogi mausoleji i sarkofagi, kamenje iz rive, dige umjetnih luka, starih vila i palača u more, da rese Veneciju.

Sva obala Istre od Pule do Pirana bijaše jedan kamenolom za Veneciju. Otuda je ona izvažala kolone, kapitele, mramore, kipove. I sirotica Istra uzdisala je: Oduze se od mene sva ljepota moja. Mramorni i alabastrovi stupovi crkvi i kuća mojih rese raskošne palače duždeva; bujne šume moje, koje su me resile, kao kosa glavu djevice, isjekle se; djeca moja prikovana na galije.

* *
*

Godine 1463. pade u turske ruke Bosna i Hercegovina. Mnogo vremena trle su tamošnje stanovnike svake nevolje. Mnogi hrabri junaci, izgubivši svoja imanja, uskočiše ili sami ili s obitelju u utvrdjena mjesta u Hrvatsku i Dalmaciju, otkle su se krvavo osvećivali neprijatelju Krsta. U sporazumku s rodjacima i prijateljima, koji su ostali u tužnoj domovini, napadali su oni iznenada na Turke, uzimali im plijen i nemilo ih ubijali.

(Nastavak slijedi.)

u pozicionom boju, kad bi htjeli prodirati i polučiti brže uspjehe u pospješenoj ofenzivi.

Skadar i Italija.

Njemačke se novine bave opširno o balkanskom pitanju, te i mi po njima donosimo nekoje važnije stvari; tim više, što su dotične novine vrlo dobro informirane o tim balkanskim zapletajima.

*

Zauzeće Skadra po Crnogorcima, te Elbasana i Tirane po Srbijacima proizvelo je u rimskim političkim krugovima vrlo neugodni utisak. — Oficielni „Giornale d'Italia“ posvećuje tom dogadjaju urednički komentar, koji dosta jasno tumači mišljenje tamošnjih službenih krugova.

„Ako se mi postavimo“, tako piše organ Sonninov, „na stanovište talijanskih interesa u obliku jadranske moći, te kao zastupnici Evrope u Albaniji, to mi nećemo baš najradosnije pozdraviti napredovanje crnogorske vojske u Albaniji. — Mi ne možemo da shvatimo što je Crnogorce ponukalo na zaposjednuće Skadra — a Srbe na okupaciju Elbasana i Tirane, nepoštivajući time prijateljske odnose četiriju vlasti, na čijoj strani ratuju.“

Dalje veli list Sonninov:

„Crnogorci i Srbi znadu točno, da su te diverzije ne samo same po sebi, nego i sobzirom na opći položaj rata — koji valja da se izvojuje za nas i za njih a protiv Austrije; oni znadu — da baš naši neprijatelji nastoje usprkos londonskim zaključcima, da zavade Italiju sa njezinim saveznicima. Budući da je slučajno istog dana, kad je došla u Rim vijest o zauzeću Skadra, izašao u „Messageru“ interview crnogorskog rimskog poslanika G. Popovića, u kojem ovaj diplomata ističe svoje zadovoljstvo, što je crnogorska vlada usprkos intrigama austrijskog konzula iz političkog takta držala se ipak daleko od zaposjednuća ... to je talijanska štampa označila ovaj čin kao neku laku igru.“

Zatim svršava: „Dobro! Dužnost nam je stoga izjaviti, da je zauzeće grada protivno talijanskim namjerama, talijanskoj politici i uvjeravanjima, što ih je cetinjska vlada ponovno opetovala u Rimu, toga radi je riješenje albanskog pitanja za Italiju važnije, nego li cijeli problem na Balkanu, važnije nego jadransko pitanje: ovo je za nas vitalno pitanje, te priredjuje velike poteškoće.“

Tako Sonninov organ!

Komentar je „Tribune“ daleko umjereniji. On je mnijenja, da se crnogorsko-srpski odnosi u Albaniji ne imadu uzeti podnipošto na štetu Italije. —

„Messagero“ je ironičniji, te veli, da nije isključen jedan prijateljski sporazum sa Austrijom: „Očito su „prijateljska očitovanja“ Skadrana bila jača od volje generala Vukovića, koji nije nato mislio, da predje Bojanu, tako da su čete kralja Nikole unišle u najveći albanski grad. Vrlo je taktično, „što nijesu ispalili niti jednog hica, ta crnogorskom su konzulu obećali Prenk Bib Doda i austrijski konzul posve pomirijiva uvjeravanja. Prenk Bib Doda je dobro znao, da ne će pokvariti svojih dobrih odnošaja prema Beču, ako on svečanom ulazu Crnogorca otvori širom gradska vrata“. List misli nadalje, da su oferti četvornog sporazuma Bugarskoj a na račun Srbije u Nišu i u Ateni proizveli veliki dojam i neraspoloženje. U ovim ofertima valja na koncu, da se traži zaposjednuće Albanije po srpsko-crnogorskim četama. Jer kako je poznato, traži Bugarska bezodvlačni odstup prijepornog područja Macedonije kao podlogu jedne kooperacije sa četvornim sporazumom, dok četvorni sporazum kao naknadu može da dade kožu jednog još ne ubijenog medvjeda. Stoga se ne smijemo čuditi“, zaključuje „Frankfurter Ztg.“, „ako se junačke balkanske državice sa svoje strane obziru za jednim stalnim plijenom“.

Ne će li skadarsko, respektive albansko pitanje u dogledno doba zavaditi Balkan i Italiju?

Tko današnji broj lista nepovrati, smatrat ćemo ga predplatnikom.

Hrabrost dalmatinskih četa.

Zadar, 14. julija.

U jednom dopisu sa talijanskog bojišta javlja se izmedju ostalog: Dne 10. junija posuli su Talijani sa topovskom vatrom najtežeg kalibra poziciju 2. bataljuna dalmatinskih domobranaca. Dalmatinci držaše čvrstvo ko pećina usprkos žrtava, što padaše lijevo i desno. Kada su Talijani obustavili vatru, morao bi biti bataljun izmijenjen. Nu hrabri su Dalmatinci izjavili, da će i dalje ostati na svome mjestu. Ovo je junaštvo zapovjednika vojnog zbora oduševilo, te im je izrekao svoje priznanje i začudjenje. Isti dan napao je neprijatelj sa premoćnijim silama 8. kumpaniju dalmatinske infanterijske regimente. Na talijanski povik „Avanti Savoja“, odgovarali su Dalmatinci „Indietro Savoja“, te su se bacili na prišajuće Talijane, koji su se odmah dali u bijeg. Dalmatinci su zarobili 17 momaka, 80 pušaka i 15.000 patrona, a bojno polje pokrito je bilo lješinama 3 časnika i 112 ljudi. Prvu talijansku strojnu pušku zaplijenile su čete majora Turudije, koji je dodijeljen jednoj gorskoj brigadi. Tu su Talijani navaljivali sa 7 regimenata, i došli su do naših pozicija, ali tada bacili se Dalmatinci na Talijane kao lavovi: Bez oružja bacili se na neprijatelja i započe hrvanje noževima, lopatama i zubima. Talijani su bili suzbijeni, ostavivši na bojnom polju preko 1000 lješina. Zapovjedništvo vojnog i divizijskog zbora obasulo je hrabre Dalmatince hvalom, te im je vrhovni zapovjednik nadvojvoda Eugen izrekao svoje priznanje i zahvalu. Osim toga doznačio im je 1000 kruna za prvu zaplijenjenu talijansku strojnu pušku. I zapovjednik vojske pohvalio je hrabre vojnike, a šef generalnog stožera Hötzendorf pisao je zasebno pismo majoru Turudiji, u kojem čestita njemu i njegovim junacima.

Druga crvena knjiga.

Prva crvena knjiga.

Kad je dne 23. svibnja proglasila Italija po svojem poklisaru u Beču vojvodi od Avarne rat našoj monarkiji, požurila se odmah i sa izdanjem onih diplomatskih akata i prikaza, kojima je htjela da pred svijetom ispriča svoju besprimjernu apostaziju od savezništva. Talijanska vlada učinila je to poznatom zelenom knjigom, koja je izdana dva dana nakon objave rata, dakle 25. svibnja. Na ovu apologiju svoje vlastite savjesti odgovorila je monarhija prvom svojom crvenom knjigom. Ta prva crvena knjiga imala je u prvom redu zadaću, da prikaže u formi diplomatske polemike pravo stanje stvari, poimence pak da ispravi neke netočnosti u talijanskoj zelenoj knjizi. Radilo se u prvom redu o tome, da se obeskrijepi tvrdnja talijanske vlade, da joj članak VII. ugovora o trojnome savezu podaje pravo na kompenzacije i da se obori objeda talijanskog izvanjeg ureda, da monarkija nije ozbiljno promišljala na to da — ma i teška srca — odstupi neka svoja područja Italiji. Korektno ponašanje austro-ugarske diplomacije dovoljno je poznato već iz ove prve crvene knjige. Medjutim same izjave sa službene strane napisane u našem izvanjem uredu činile su se ovome nedostatnim dokazom, e bi javnost bila uvjerena, da je pravo i čestitost na našoj strani.

Za to se je zajedničko ministarstvo izvanjih posala odlučilo da izda i pismenu potkrepu za svoje tvrdnje. U sto i pet spisa — pravih spomenika svjetske povijesti i talijanske politike — austro-ugarski izvanjski ured bez naprave i bez komentara, nanizavši ih po nadnevku, prepušta sud svakome, koji hoće da čita, da sudi i da stvori zaključke o položaju, koji je onamo od mjeseca veljače, pa do pod konac svibnja zavladao u odnosima izmedju monarkije i kraljevine Italije. Bilo bi suvišno ove brižno sabrane spise, koji svaki dan prikazuju nei-krivljenom jasnoćom političku situaciju, komentirati. Oni govore dovoljno jednako o našoj monarhiji kao i o kraljevini Italiji. Sud svijeta u budućnosti bit će pravedan i taj pravedni sud za cijelo se ne će u velike razlikovati od današnjega. Svakako će sada i talijanski izvanji ured izdati dokumente o pregovorima sa monarhijom prije same objave rata, jer u zelenoj knjizi izostavljeni su mnogi momenti, koji su baš bili najodlučniji za ono zamašno političko doba.

Druga crvena knjiga.

Ces. i kr. zajedničko ministarstvo izvanjih posala objelodanjuje drugu crvenu knjigu, u kojoj se nalaze spisi o odnosima izmedju Austro-Ugarske monarhije i kraljevine Italije, a u vrijeme izmedju 23. srpnja 1914. i 23. svibnja 1915.

Zbirka ovih spisa sadržaje 205 spomenika, koji potječu iz onoga doba i jedan dodatak. U dodatku nalazi se jedna odredba talijanskog ministra izvanjih posala grofa Quigirginia talijanskom poklisaru u Beču vojvodi od Avarne pod nadnevkom 19. prosinca 1909., koja se tiče čl. VII. ugovora o trojnome savezu i iz koje proizlazi, da se ovaj članak ugovora i onda mogao protegnuti samo prema talijanskom shvaćanju na tursko područje, nadalje čitav niz spisa, koji se tiču tripolitanske vojne. Ovi pokazuju, da je talijanska vlada tek 26. rujna 1911., kako sama veli, u tako kasan čas, naime tik pred objavom rata Turskoj, austro-ugarskom tadanjem ministru izvanjih posala grofu Aehrentalu saopćila svoju odluku, naime, da će riješavati tripolitansko pitanje oružjem u ruci.

(Nastavak slijedi.)

Veliki zatajeni porez.

Odmah iza proglašenja rata postavilo se pod državni nadzor englesko družtvo „Kellner-Partington Paper Pulp Co. Limited“, koje ima u Halleinu tvornicu papira i celuloze a u Seebachu kod Celovca tvornicu celuloze. Time se je došlo u trag zatajenom porezu za tečevinu, koji se nije više godina prijavljivalo. O visini zatajenog poreza moći ćemo si učiniti sliku, ako spomenemo, da je sam grad Hallein bio prikraćen od poduzeća za celulozu za iznos od 7—800.000 kruna za općinski namet. Salcburska pokrajinska blagajna prikraćena je bila za 400.000 kruna. Iznosi bili bi kud i kamo veći, da nije ravnatelj sam učinio prijavu i time nije potpao pod veću kazan. Zašto se je sam prijavio? Jer je vidio, da će se tajni ući u trag i da će morati platiti mnogo veće kazne.

Razne vijesti.

Važno za krčmare. C. kr. tvrdjavni komesar javio je zadrugi gostioničara i kavanara dekretom dd. 15. julija 1915., br. Gew. 418/64-15 od prilike ovo:

Doznalo se, da je veliki dio ovdješnjih gostioničara, koji su dobili dozvolu da mogu svoje lokale opet otvoriti, iste zatvorio i to kao opoziciju radi objavljenih maksimalnih cijena.

Zadruga ima odmah prijaviti svojim članovima, da imadu svoje lokale odmah otvoriti, jer će se u protivnom slučaju oduzeti legitimacija, a posljedica toga bit će, da će morati zapustiti grad Pulu.

Tršćanski „Piccolo“ izlazi u Rimu. Kako javlja ljubljanski „Slovenec“, tršćanski je „Piccolo“ počeo izlaziti u Rimu.

Zarobljen. Učitelj iz Divšići blizu Vodnjana, Josip Šupljina, javio se nakon 8 mjeseci iz Skobebea u azijskoj Rusiji (Turkestan).

Zabranjene uniforme. C. k. tvrdjavni komesar oglašuje: Nošenje uniforma bilo komada uniforma jednakih ili sličnih onima neprijateljskih država biva u smislu § 7. carske naredbe od 20. travnja 1854. br. 96. d. z. l. zabranjeno. Prekršaji potpadaju kazni polag § 11. gornje naredbe.

Dopisnica uprave.

Podmiriše pretplatu za „Hrvatski List“:

Do 31. decembra 1915.: Ekselenca admiral Antun Haus.

Do 30. septembra 1915.: Ekselenca podadmiral Maksimilijan Njegovan, Minka pl. Prica, Minka Feretić, Milan Vrtovec, Vjekosjav Jakopanec, Marko Opačić, Marija Juričev, Filip Gergić, Šime Skočir, Šime Brzić, Dragutin Barac, Niko Šutić, Dr. Antun Gržinić, Dr. Just Pertot, Rašel Marušić, Ivan Pečar, Jakov Ladavac, Franjo Biljan, Ivan Defar, Šime Defar, Gjuro Corazza, Nikola Drezgić, Glavarstvo općine Veprinac, Dr. Ivan Poščić, Jakov Buretić, Nikola Žugelj, Antun Bertoša, Petar Raspolić, Mihovil Barbić, Fran Halama, Kazimir Jelušić, Josip Grašić, Ante Šebesta, Gjuro Šverko, Fran Matejčić, Dinko Pindulić, Pravdoslav Filiplić, Marija Vuković, Ljubica Puhalo, Božo Kaftanić, Antonija Bano.

Do 31. augusta 1915.: Pavdoslav Rebek, M. Koprivica, Marica Milačić, Nikola Ban.

Do 15. augusta 1915.: Franjo Drndić, Ivanka Šimunić, Ana Barbalić-Tončićeva, Marija Tumpić, Marko Gvozdić, Ivan Stanger, Jerolim Bračić, Ignacij Ilić, Matija Šestan, Ivan Žigolić, Ivan Granić, Ante Anić, Roko Kalebić, Marija Poropat, Šimuna Runko, Filip Benić, Matilda Čorak, Petar Mestrić, Stjepan Stipić, Mate Galojka, Marija Radolović.

Do 31. julija 1915.: Viktor Žužek, Mate Rančić, Jerko Ljubetić, Jakov Dujmić, Ivan Gavranić, Tomo Kopajdić, Ladislav Vinčetić, Ivan Poljičak, Juraj Kaisanović, Ferdinand Salamun, Simon Ujdur, Jure Sobin, Josip Ribičić, Pavao Reis, Ivan Matulović, Ante Grubišić, Mate Berak, Bartol Sikić, Ante Jakuš, Mate Ostoić, Augustin Petrasić, Filip Šnaider, Ivan Bartol, Josip Kermač, Tomo Segaić, Ivan Roman, Šime Pavlović, Josip Sikić, Tomo Kraljić, Gjuro Nenadić, Josip Hrabal, Krunoslav Pavčević, Franjo Cvetnić, Gjuro Sansović, Dane Bakarčić, Ivan Jadrijević, Nikola Bačić, Petar Jeral, Lovro Lušičić, Pavao Pezelj, Tomo Vučetić, Mate Pekisić, Marko Tomašić, Božo Marulić, Ivan Smolica, Jakov Kekez, Blaž Crnobori, Mijo Manestar, Miho Crnobori, Guste Lasan, Nikola Tabain, Nikola Salamunić, Juraj Surjan, Nikola Jurašin, Frane Sardelić, Josip Marčelja, Andrija Medvedić, Nikola Marković, Mate Zemunik, Nikola Škarić, Eduard Turčinov, Zvonimir Ravnogajec, Vjekoslav Spinčić, Ivica Lukac, Martin Bjondić, Marko Novaković, Nikola Slavković, Stjepan Pavić, Dujo Tomić, Mate Bolić, Rade Dučić, Frane Barbalić, Mijo Jerčić, Mate Kožul, Josip Dević, Ivan Bralić, Jakov Martinović, Luka Cvitanović, Valentin Orlić, Anton Caratan, Jakov Žanko, Milan Zorić, Josip Ivičević, Andrija Javor, Ivan Nadilo, Juraj Palinić, Marko Curać, Dane Gršković, Pero Biuk, Ante Novak, Mate Šarić, Pero Ago, Josip Tomljenović, Frane Sumić, Ivan Mirošević, Andrija Babić, Anton Jerčić, Franjo Majer, A. Mezulić, Marij Maričić, Ivan Raner, Marko Frančić, Josip Velikanje, Toma Bogatin, Ivan Sorić, Stjepan Kmetović, Ivan Dragojlović, Stijepo Sestanović, Učitelj Pavošević, Stijepo Čikeš, Nikola Medak, Stijepo Mihičić, Mery Grgurina, prof. N. Žic, Petar Matanić, Ante Dukić, Jerko Gršković, Adolf Körschner, Ivan Vlah-Vičić, Ambros Haračić, Niko Pajalić, Ante Ujčić, Martin Zgrablić, Franjo Krivičić, Ivan Pilepić, Dr. Josip Šebesta, L. Tomašić, Josip Turčinović, Josip Monas, Vjekoslav Višković, V. Zidarić, Šime Sironić, Ivan Opašić, Ivan Orlić, Franjo Mock, Franjica Brečević, Dragutin Čandarlić, gospodja Katalinić, Ivana Jelčić, Josip Zgrablić, Petar Basaneze, Apolonija Obhlidal, Terezija Vojska, Marija Udovičić, Ivan Tomašić, Ivan Ušić, Izidor Pleslić-Orlić, Sofija Petek, Lovro Rožčić, Antun Kovačev, Vladimir Balić, Josip Kozjak, Anton Antić, Vjekoslav Urbančić, Ivan Marčenić, Šime Brzić, Stijepo Ivčić, Franjo Bačić, Pasko Ženžerović, Ilija Božić, Ivan Karavida, M. Sunde, Ante Serka, Filip Smoljan, Jerko Ciavka, Anton Bulesić, Josip Vale, Ivan Perusko, Josip Caparin, Miho Kirin, Antun Žic, Josip Ljubić, Anton Aras, Ivan Zdunić, Juraj Salinački, Mirko Makar, Ivan Marović, Josip Kinkela, Ivan Dubrović, Mile Tasović, Ivan Scrobe, Jakov Mihalenić, Luka Vidović, Mate Martinova, Petar Lucin, Pritin Lučin, Antun Vitasović, Mate Blinja, Ivan Ostović, Ivan Padelin, Josip Škvarc, Maatenmesse S. M. S. „Prinz Eugen“, Marija Rakić, Marija Pavlović, Rudolf Jansa, Antun Rulinić, Julija Pečenovsky, Karlo Jureško, Šime Krivić, Ivan Marević, Marko Batovac, Ivka Scalier, Jerko Cukrov, Ljudevit Sirola, Justina Mihovilović, Paškval Filippi, Rozalija Uzelac, Rudolf Saršon, Mate Koprivica.

Slučajne reklamacije od strane onih, koji su list pretplatili te nisu ovdje navedeni, neka se uprave na upravu lista.

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Pokopavanje lješina na galičkim ratnim poljanama poginulih Rusa.



HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja, 17.-18. srpnja 1915. | Broj 15.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe na Dnjestru napreduju. Pokušaji Rusa, da odbiju sa jakim protunavalama naše čete što su prodrle na sjevernoj obali rijeke, ostale su bez svakog uspjeha. Zarobili smo 12 časnika, 1300 momaka i 3 pušćana stroja. Kada je silom prešao Dnjestr i u slijedećim borbama pokazao je koruški 7. infanterijski regiment opeta osobite dokaze junaštva. U okolici Sokala došlo je s obiju strana do živahnijih borba. Naše su čete zauzele na juriš više uporišta, tako neposredno kod Sokala, bernardinski samostan. Na ostalim je frontama položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Jučer smo zamijetili na primorskoj i koruškoj granici jače djelovanje neprijateljskog topništva. Na dolomitskoj fronti suzbijeno je više talijanskih bataljuna uz znatne gubitke, koji su navalili na naše pozicije kod Rufieda i Gemaerka na cesti Schluderbach-Peutelstein.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 16. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Pokušaji Francuza, da nam otmu u Argonama na juriš zauzete pozicije izjalovile su se. Pozicije stoje čvrsto u našim rukama. Jake francuske navale izvedene jučer i prekjučer zapadno od Argona izjalovile se uz velike krvave gubitke za neprijatelja, kojemu smo oteli 462 zarobljenika. Sveukupni broj zarobljenih od 20. junija u Argonama iznaša 116 časnika i 7009 momaka.

Istočno bojište.

Na istočnom smo bojištu prekoračili Vindavu sjeverno od Popeljanija u istočnom pravcu. Jugozapadno Kolna, južno Prasniša napredovali smo pobjedonosno.

Jugoistočno bojište.

Na jugoistoku je položaj nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Prijestolonaslijednik imenovan kontradmiralom.

Beč, 16. julija. (D. u.) Kako javlja korespondencija Vilhelm iz pouzdane strane, car je imenovao nadvojvodu Karla Frana Josipa general-majorom i kontradmiralom.

Uspjesi na Dnjestru.

Černovice, 16. julija. Ofenziva austrougarskih četa na prostoru Dnjestra napreduje dobro. Pod zaštitom topništva prešli smo ponovno Dnjester i bacili neprijatelja natrag. Kod toga je učinjeno mnogo zarobljenika.

Zdravlje grčkog kralja.

Atena, 16. julija. (D. u.) Zdravlje je grčkog kralja posve zadovoljivo, ipak se ne smije baviti politikom, da se ne uzrujava i trudi.

Engleske neprilike.

Atena, 16. julija. (D. u.) Englezi čine i dalje neprilike grčkoj trgovini. Grčki se brodovi zaplijenjuju, odvlače i istražuju usprkos obećanjima Lorda Crevesa. Novine tvrde, da vlada pripravlja novu energičnu protestnu notu.

Esad Pašine potrebe.

Atena, 16. julija. Esad paša zamolio je Grčku vladu, da mu dozvoli izvesti iz Epira i Krfa u Drač razne proizvode. Ministar financija dozvolio je na naslov Esad Paše izvoz od 1000 vreća i 500 kista sladora, 175 vreća kave, 100 kista sapuna, 150 kista pive i 10 kista šampanjca.

Pljačkanja u Rimu.

Bern, 16. julija. (D. u.) „Messaggero" javlja, da je u Rimu odsudjeno šest osoba kaznom do dva mjeseca, što su demolirali nekoje dućane i tudje grbove prigodom demonstracija. Nakon poraza na Soči u Rimu su se pljačkanja opetovala.

Novi savjetnici ruskog ratnog ministra.

Petrograd, 16. julija. (D. u.) Savjetnicima ministra rata u pitanju ratnih potreba imenovani su bivši ministar trgovine Timašev i oktobrist Gučkov.

Ruski ratni nacrt.

Petrograd, 16. julija. „Ruski invalid" piše: Primili smo anonimna pisma, gdje se nas kudi, što svim dogodjajima dajemo zadovoljivu formu. Pozivlje se nas, da se ne pretvaramo, već neka priznajemo, da smo bili potučeni. Ovoj vrsti, naših čitatelja ne ćemo udovoljiti. Privremeno ispražnjenje Galicije, iskreno kažemo, ne smatramo porazom. Sve, što smo u Galiciji učinili, bilo je da namamimo neprijatelja, e oslabi francusku frontu i da pobudimo u njem namisao, da nas potuče sasma u Galiciji. Činilo mu se da ćemo se u Galiciji boriti do zadnjeg čovjeka, da uzmognemo štititi Varšavu i Kurlandiju, a mi se ne borimo na milost i nemilost. Mi smo dakle radje prepustili neprijatelju Galiciju za kojom je toliko čeznuo." Daklje najprije valjak, onda mlatilo a sada sisaljka!

Neustrpljivi ruski zastupnici.

Petrograd, 16. julija. Ministarski predsjednik Goremikin primio je izvanredno odaslanstvo Dume. Izjavio je, da će želje odaslanstva predložiti ministarskom vijeću. On uopće ne zna, što bi u ovo vrijeme Duma mogla pomoći. Položaj je mnogo bolji, nego ga nekoji nevješti ljudi prosudjuju. Jedan član odaslanstva molio je, da bi se izdale listine gubitaka, pošto u puku vladaju fantastične brojke o gubicima. Goremikin je izjavio, da nisu ruski gubici tako veliki, kako ih navadjaju njemačke novine.

Razne ruske vijesti.

Petrograd, 16. julija. (D. u.) „Riječ" odgovara na molbu odaslanstva Dume Goremkim, da zemlja instinktivno traži jedno uporište, kada je sve naokolo neodlučno. U zemlji živi čuvstvo samoobrane. Zahtjeva se za svaki slučaj jedno uporište.

Petrograd, 16. julija, (D. u.) Ministar unutrnjih posala naložio je, da u slučaju, ako neprijatelj prodre u zemlju oblasti umire puk, i kod ispražnjenja zemlje, da se odvedu sva živežna sredstva, predmeti iz bakra i mjedi, ključanice i crkvena zvona. Pučanstvu u Kurlandiji naloženo je već da u tom slučaju odstrani sva crkvena zvona i uništi svu žetvu.

Petrograd, 16. jul. (D. u.) Ministar bogoštovja i nastave izdao je naredbu, prama kojoj se ima u kolonijalnim školama uvesti svuda ruski učevni jezik, a učitelji, koji ne poznavaju ruskog jezika, imadu se otpustiti.

Porro na povratku.

Lugano, 16. julija. (D. u.) General Porro prispio je u talijanski glavni stan.

Talijanske brige u Libji.

Lugano, 16. julija. Dok je dosada u libijskim kolonijama, Tripolis i Cirineika, bila uprava razdijeljena, sada su ove ujedinjene u jednu upravu, i general Ameglia imenovan je generalnim namjesnikom. Njegovo sjedište bit će u Tripolisu, a u Cirineiki zamjenjivat će ga general Moccagatta. Dosadanji namjesnik Tripolisa, general Tassoni, je opozvan. Ovi su zaključci bili stvoreni u sjednici ministarskog vijeća dne 7. julija iza kako se Salandra vratio iz glavnog stana. Ujedno se javlja, da se u oazi Tarhuna zarobila velika karavana, koja je vozila veliku množinu brašna i sladora. Parobrod, koji je vozio spašene sa „Carthage" u Marsilju doveo je i 11 turskih zarobljenika, medju njima dva časnika, što su ih zarobili Francuzi na jednom čamcu, na kojem je bilo pol milijuna maraka turskog novca.

Salandra u glavnom stanu.

Rim, 16. julija. (D. u.) Ministarski predsjednik Salandra otputovao je jučer u glavni stan. Izmedju ostalih pozdravio ga je na kolodvoru zastupnik Barzilai.

Odsudjen varalica.

Rim, 16. julija (D. u.) Andree, koji je varao talijanske oblasti i zasebnike time, što se predstavljao kao francuski časnik letaoc i odaslanik francuske vlade, odsudjen je na 17 mjeseci tamnice.

Amerika će odgovoriti na njemačku notu.

Pariz, 16. julija. (D. u.) Polag novinarskih vijesti iz Vašingtona primio je državni tajnik od predsjednika brzojavku u kojoj veli, da marljivo ispituje njemačku notu i čim sa tajnikom prosudi stvar, vratit će se u Vašington da čuje mnijenje najbližih savjetnika. Tada će čim prije sazvati kabinet, koji će dati odgovor na njemačku notu.

Gospodje-radnice.

London, 16. julija. (D. u.) U Engleskoj prijavilo se dobrovoljno 87.000 gospodja za izradnju municije. Mis Pankhurst preuzela je organizaciju, te namjerava dne 17. julija prirediti u Londonu veliku demonstraciju.

Borba na našem Kršu.

Diljem cijelog našeg Krša, što medjaši s neprijateljskim zemljom, biju se ljuti bojevi takvom žestinom, kakovom još nigdje u ovom ratu monarhije.

Mirna voda Soča zarumenjela se od krvi, a ubava dolina, u kojoj se riječica prelijeva, postade grobljem.

„Kako je negda bilo u Istri".

(Nastavak.)

Uskoci.

Ove junačke osvetnike Krsta i domovine nazivahu Uskocima. Mnogo ih uskoči u tvrdi Klis, tvrdjavu nad Spljetom. Taj ključ Dalmacije (Klis) bijaše u vlasti junačkoga viteza Petra Krušića, gospodara Lupoglava u Istri. On je rado primao Uskoke i mnogo godina je uspješno njihovom pomoću navaljivao na Turke. No Turci odluče, da će poštopoto zauzeti tvrdi Klis, pa ga opkolište s vojskom i opsjedahu godinu dana. Petar Krušić odbijaše sa svojim Uskocima kroz cijelo to vrijeme sve nastraje Turaka. U pomoć mu bio priskočio i car Ferdinand I. i papa Pavao III.

Jednoga dana izadje Krušić iz tvrdjave, da razori dvije turske utvrde, ali bude ubijen. (Pokopan je u crkvi Majke božje na Trsatu.) Kada Turci pokazaše njegovu glavu Klisanima, takva ih žalost spopade, da se 1537. uz poštenu pogodbu predadoše; nekoji odoše odavle u Senj, gdje ih car Ferdinand I. vrlo rado primi, da se s njima posluži za oslobodjenje Like i Krbave, otklen su Turci svaki dan prijetili Senju i Primorju. Drugi Uskoci upulše se u okolna mjesta kao u Karlobag i Otočac. Iz ovih utočišta navaljivali bi kopnom i morem na Turke oduzimajuć im plijen i osvećujući im se na svaki način. U malim hitrim ladjama skrivali bi se u kanalima izmedju Dalmacije i otoka i vrebali na turske ladje.

Rat izmedju Mlečana i Uskoka.

Venecija se je dobro pazila s Turčinom iza mira od god. 1540. Kakono kraljica morâ zajamčila je bila Turcima slobodu i sjegurnost njihove trgovine na moru. Ali kako su uskoci često plijenili turske ladje, grozila se turska vlada Veneciji, da će si sama osigurati trgovinu jakim brodovljem, koje će poslati u Jadransko more, ne obuzda li ona Uskoke. Veneciji nije preostalo drugo, nego da za sigurnost od Uskoka pazi svojim ladjama turske ladje. Svakoga Uskoka, koji bi joj ruku dopadnuo, objesila bi, a druge proganjaše. Ali i Uskoci vraćahu Mlečaninam milo za drago te upadahu u njihove gradove: Krk, Rab, Pag i na otoke zadarske plijeneći im zaseoke. Toga radi porodi se rat izmedju Uskoka i Mlečana. Taj je rat mnogo trajao i Istri mnogo jada zadao. Okrutni Tiepolo provali u Vepinaštinu misleći, da su se tamo posakrili Uskoci, i poplijeni ju. Mlečani blokiraju Trst, Rijeku i Bakar, a Uskoci 1597. navale na Rovinj, poplijene tamo 10 ladja punih trgovine. Iste godine navali 300 Uskoka na Krk. God. 1599. provale Uskoci na Labinjštinu i Plominj, a Mlečani iskrcavahu ljude svoje na Rijeci, no Kastavci, Grobničani i Bakrani ih nakon četirisatnog vojevanja prisile na uzmak i satjeraju u ruke Uskoka, koji ih na Vratima smlave i potope. Mjeseca aprila iste godine poplijene Mlečani Lovran, god. 1600. provale sve do Boljuna i Vranje u grofiju Pazin. Htjedoše zauzeti Mošćenice, ali ih junački Mošćeničani odbiju, našto Mlečani poplijene mnogo domaćega blaga u mošćeničkoj i bersečkoj okolici. Uskoci navale na mletačke posjede u Istri; god. 1602. poplijene Lanišće.

God. 1612. navale Mlečani na Rijeku, a po noći odu u Lovran, porobe ga i sažgu, onda navale u grofiju Pazin, zauzmu Kozljak, Čepić, Kršanj, Boljun, požgu 266 kuća i sve poplijene.

Iste godine na dan sv. Mihovila navale na Šumbreg i odvedu 200 velikog i 1300 manjega blaga. Da se osveti Barbo Mlečanina, navali na njihovu Barbanštinu. I što ćete, da vam pričam: S jedne i s druge strane se napadalo, klalo, kralo, a narodu jao!

Austrija zavojšti na Mlečane od 1615. do 26. IX. 1617.

God. 1615. ustade Austrija proti Mlečanima. Rat (od Gradiške) trajaše do 1617., kad bje u Madridu sklopljen mir. Ovaj rat ostavi Istru radi dugotrajnosti i okrutnog načina, kojim se vodio, u žalosnom stanju.

Kuga u Istri.

Iza Madridskog mira pa sve do XIX. vijeka (do Napoleona) nije bilo rata u Istri. Red mi je, da pripovijedam o drugom biču, koji je mnogo godina šibao Istru, a to je crna smrt ili kuga. God. 1630.—31. pustošila je Istru najstrašnija — no hvala Bogu i zadnja od 14 kuga, koje su od 1500—1600. pomorile u Istri silu stanovnika. Tu su pošast donašali u svoj glavni grad Mlečani, koji su od vajkada trgovali s Istokom. Iz Venecije se je onda širila naokolo i zalazila u Istru u gradove i okoliš njihov na zapadnoj i južnoj obali.

Sva zemlja od Savudrije do Premanture bila je od 1500. dalje na glasu sa svoga pokvarenog zraka, koji se razvijao od smrada i nečistoće gradova sa tijesnim ulicama. Mlečani se nijesu skrbili za čistoću ulica ni kuća, pak je bio zrak pun mijazmi, a ljudi bez liječnika i ljekarna umirahu od pošasti.

Godine 1630. pomorila je kuga skoro posve latinsko pleme u Istri; dočim su Slaveni — živući u čišćem zraku po selima i brdima, budući tjelesno jači, mnogo manje trpjeli. U Puli ostade samo 300 ljudi na životu, u Poreču samo 30, u Cittanovi i Umagu (od 2500) jedva 10; Kopar s okolicom brojio je prije god. 1630. dvadeset hiljada ljudi, a iza kuge samo 4 hiljade.

Ljudi počeli poboljevati sad u ovom sad u onom kraju. Čovjek bi najprije ćutio nekakvu duševnu potištenost, osjetio u svim udovima nekakvu umornost, noge počele klecati, disanje teško, u nutrini oganj. Zatim se pokazaše po tijelu krvave pjege, onda čirovi i — čovjek bi mrtav.

Nekoji su liječnici javili oblastima, da je to kuga. Drugi im se smijali i govo-

Ne prodje dan da ne čujemo novi glas o krvavom pokolju i žestokom napadu kod.... ili kod.... a pri tom sudjeluju ponajviše naše domaće pukovnije, Hrvati i Slovenaci iz Istre, Dalmacije, Slavonije te Hrvatske a o Bosancima i ne govorimo.

Italija se godine spremala na ovaj „nacijonalni rat", a pogotovo pak ovo posljednje vrijeme.

Čim se čutila jakom i osjetila zgodan momenat — otkazala je savez, što ju je 30 godina vezao uz nas i 24. maja talijanska je kavalerija prešla granicu — a to je značilo: kocka je pala.

Italija najradje vojuje po ljetu. Znano je, da su njezine vojne pale baš u ljetu, tako i one iz godine 1859. te 1866. a i tripolitanska. Svima je bilo poznato, da je Italija „nezadovoljna" i da ona želi komad mesa, ali se u našem puku udomila već ona navika talijanskog „nezadovoljstva" i smatralo njihove tražbine ne tako ozbiljnim, da bi došlo do oružanog sukoba.

Naprotiv sukob je bio tu. Došao iznenada. Zato je naš narod diljem našeg mora, pogotovo pak uz rijeku Soču, na Goričkoj i oko Trsta bio upravo osupnut.

A što da kažemo o našem istarskom seljaku?

Njegovi vinogradi, koje je on godine i godine gojio, njegova uzana polja, što ih je sto puta već prekopao, njegova stada, što ih je po tim pustim našim vrhuncima hranio, njegove šumice, što ih je još njegov djed obsjekavao, pa njegov dom — sve je morao ostaviti! Tek što se je nadao ubrati plod, da prehrani sebe i one žene i djece, koji su jošte ostali poštedjeni, jer sinovi i muževi odoše i onako svi na bojna polja, morao je ostaviti polja, ostaviti šumice, vinograde, stada i blago i ono što mu je najmilije — dom svoj! Starci, žene i djeca, svi su morali u — tudje kraje.

Teško je čovjeku kad napušta svoje, kad napušta krov djedova, kad se dijeli od ovog, što mu omiljelo. Krš je pust, ali naš ga seljak ljubi svim žarom!

Rumeni se krvlju mirna voda Soča, zelene se humci palih junaka na obradjenim livadama ove ubave doline, a divni kraj Gorice, Plave i onih kraških vrleti na Krnu, Kuku, Podgori, Mrzlom Vrhu i Kolovratu, svi se ovi opiru paklenskoj paljbi topova i šrapnelskoj vatri. Ti krajevi, ti vrhunci, ti potoci i riječice orumenjele i izlivene krvlju tog našeg patnika — moraju ostati naši!

Ruska istočno-morska mornarica.

Pomorska je bitka kod Gottlanda, u kojoj je pao žrtvom ruske premoći, njemački minar „Albatros" ponovno svratila na sebe pozornost. Pretposljednjeg je puta bila u djelatnosti kod potopljenja njemačkog krstaša „Magdeburga". Na početku je pak samog rata potopio njemački podmornik „U 26" ruski krstaš „Paladu".

Ruska istočno-morska mornarica posjeduje 4 sasma nova linijska broda: „Gangut", „Sevastopol", „Poltavu" i „Petropawlowsk" izgradjeni g. 1911. Njihova pojedina posada broji 1100 momaka, brzina 23 uzlova na sat. Iza ovih dolazi „Imperator Pavel Pervi", „Andrej Pervozvani", sagradjeni 1907, sa 17.000 tona, 18 uzlova brzine na sat, svaki sa 933 momka i — „Slava" sagradjena 1903, sa 13.700 tona.

„Cesarević" bijaše u boju kod Cušime za rusko-japonskog rata izgradjen 1901. sa 13.200 tona.

Izgradjuju se krstaši „Kinburn", „Ismail", „Navarin" i „Borodin" svaki sa 13.500 tona, 29 uzlova brzine i sa 32 topa. Krstaš „Rurik" nosi 15.000 tona sa 22 uzla brzine.

Krstaši „Rurik", „Bajan" i „Admiral Makarof" sudjelovahu u boju kod Gottlanda. Njihovi su blizanci „Gromoboj" i „Rosija". Stariji su krstaši: „Oleg", „Askold", „Diana", „Avrora"; ovi su sudjelovali još u boju kod Port-Artura. Uz to ima i niz torpedozarača.

rili, da su to samo kužne groznice i posljedice glada i smrada. Izmišljali su druga znanstvena imena za pošast. Napokon, prevlada ovo posljednje mnienje i u vijećima, pa su oblasti mirno čekale što će biti. Rodjaci bi tajili bolest svoga dragoga, da im ga ne odnesu u bolnicu i da kuće ne kontumaciraju. No kad su žalosne vijesti o moriji dolazile sa sviju strana, uvjeriše se svi, da je to prava pravcata kuga, ali zaustaviti njezino haranje bilo je već nemoguće. Ljudi obustavili svaki posao, ko izgubljeni i ko sablasti kakve klatili se naokolo noseći uza se razne trave, kao kaloper, ružmarin, rutu itd. ili ocat. Jedni vapijahu Bogu za pomoć, drugi se podadoše pijanstvu, treći obilažahu po opustošenim kućama, krali, plijenili i svake zločine činili.

Kasnije naredbe oblasti protiv kuge bile su mrtvo slovo. Nitko nije slušao, već je sve pustilo vlast onoj crnoj smrti.

Dugi ratovi i česte kuge prorediše žiteljstvo Istre, koja stoga opusti i propa. Koli republika toli Habsburgovci nastojahu, da napuče opet opustjela sela radinim rukama. Mletačka je najprije kušala sa kolonima (sočalima) talijanskim iz Padovanskoga, Treviža i Furlanije, ali malarija i nestašica dobre vode pomori slabahne one ljude, zato su drage volje i Mlečani primali i zvali u Istru tjelesno jake Hrvate iz Bosne, Hercegovine i iz onih krajeva Dalmacije i Hrvatske, gdje je vladao Turčin.

(Nastavak slijedi.)

Dok je Arras gorio.

U „Journalu" opisuje Paul Crio stanje grada Arrasa, iza što je bio bombardiran i napola uništen.

Grad je sasma opustošen. Njemačke su se bojne linije i šancevi nalazili 800 m pred gradom. Grad su počeli bombardirati već 5. oktobra, što je medju gradjanstvom pobudilo veliku paniku i bezglavost. Od 25.000 stanovnika napustiše grad 23.000 njih. Preostalih 2000 stanovnika, većinom neopskrbljenih ljudi, kao malotržaca, poljodjelaca i zanatlija posakriše se sa ženama i djecom u najdublja i najčvrća skrovišta kao stare podrume, što su ih prebjegli stanovnici napustili. Iz njih bi se tek kadkada pojavili: nakon, što je preslala djavolska pucnjava njemačkih topova, a ova je znala trajati po čitave tjedne.

Zato su vrijeme na brzu ruku gospodje izrabile priliku i nakupovale si mali tovar robe, da se poput krta opet povuku u tamne rovove i podzemne podrume. Djeca bi tad naglo poskakala iz svojih skrovišta u novu — podrumsku školu. Školu je pahadjelo do 80 što djevojčica, što dječaka. Bili su pod nadzorom 4 učiteljica i 1 učitelja.

Škola i obuka bijaše ovisna o paljbi njemačkih topova. Često je „obuka" trajala do u naveče, a katkada i cijelu noć i dan, tako da su učiteljske sile bile zabavljene ne samo školskom podukom, nego vršiše i ulogu „bolničkih sestrica" radi one „ratne bolesti".

Od silnih pucnjava bio je grad dosta oštećen, a uslijed navala i dosta ljesina. Stoga je uz obično staro groblje bilo podignuto jedno novo iz nužde i provizorno. Svaki je vojnik i gradjanin dobio jedan „posljednji kovčeg", preostatak bio je namijenjen gradu kao baština.

Najgore je bilo, što dok je grad gorio, nije bilo moguće gasiti odgovarajućim spravama, budući je grad oskudjevao na mašinskoj štrcaljki.

Njemačka je topovska baljba bila žestoka; grad je izgledao ko ruševina, koje su konačno postale žrtvom neutaživog požara.

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Prvi pokušaji iznudjivanja.

Izmjene depeša, koje su polazile iz Beča u Rim u prve dane, a izmedju grofa Berchtolda i austro-ugarskog poklisara u Rimu g. pl. Mereya, tiču se ponajače pokušaja Italije protegnuti valjanost čl. VII. na ono balkansko područje, koje ne potpada pod Tursku.

Dne 4. kolovoza upozorio je grof Berchtold talijanskog poklisara u Beču, ako Italija ostane uz saveznike, da joj se pruža prilika, da realizira dalekosežne svoje aspiracije na Tunis, Savoju itd., ali da će ostati prazníh ruku, ako se odijeli od svojih dosadanjih saveznika.

Istoga dana stigao je na jedan upit talijanskoga šefa generalnoga stožera Cadorne, glede izvedenja onih utanačenja za slučaj rata izmedju saveznika slijedeći odgovor: Konferencije su bespredmetne, pošto je ministarsko vijeće zaključilo neutralitet Italije. Laka mobilizacija odredjena. Ako Austro-Ugarska ne zaposjedne Lovćena i ako ne bi dirala u ravnovjesje na Jadranu, nikad ne će Italija poći protiv Austro-Ugarske. Grof Berchtold primjetio je na to brzojavno g. pl. Mereyu, da se ne može tvrditi, da je to prava talijanska politika, jer se ne može vijećati izmedju posljednje i Italija svoju politiku iznudjenja nastavlja.

Dne 5. kolovoza brzojavio je g. pl. Merey: Bojim se, da nas Italija hoće da primudi, da nastavimo diskusiju oko kompenzacionoga pitanja i da pri tom isključivši druge kompenzacije hoće da stavi konačno i zahtjev, da joj se odstupi Trentino. Ako će naša grupa imati brzi i odlučni uspjeh, onda će se Italija po svoj prilici njoj pridružiti, a možda u pogledu svojih zahtjeva glede odštete biti skromnija, nu u protivnom slučaju pokušati će moralno iznudjivanje vojničkim ugrožavanjem ili mjerama protiv nas pojačati.

Članak VII. i kompenzacije u Albaniji.

Dne 23. kolovoza izjavioje grof Berchtold u jednoj brzojavci barunu Macchiu, nasljedniku g. pl. Mereya, da priznaje talijansku interpretaciju čl. VII. bez svakoga pridržaja.

Dne 6. rujna izjavio je grof Berchthold u jednoj brzojavci princu Hohenlohe-u, da je sporazuman sa željom Italije, koja je objavljena preko Berlina, da Italija zaposjedne otok Sazeno, ali da bi želio, da se to objelodani, kao zaključak trojnoga saveza.

Dne 28. rujna opetuje prema brzojavci austro-ugarskoj poklisara baruna Macchia od 29. rujna generalni tajnik talijanskog izvanjeg ureda izjavu, medjutim jur pokojnoga ministra izvanjih posala marchesa di San Giuliana, da je svaka ekspedicija Italije u Valonu isključena izuzamši slučaj, ako bi bojne sile Epiročana htjele da se domognu Valone.

Dne 9. listopada brzojavio je grof Berchtold barunu Macchiu, da bi jednostrani fait a compli, što bi ga Italija stvorila, zaposjevši Valonu, značio narušenje albanskog utanačenja, te bi nas prinudilo, da formuliramo neke rezerve.

Dne 30. listopada javlja austro-ugarski konzul u Valoni, da se je ondje iskrcalo jedno talijansko mornaričko odijeljenje na otoku Sazeno, a u zalijevu Valone. To je talijanski poklisar u Beču vojvoda od Avarne slijedećega dana označio kao provizornu mjeru u svrhu zaštićenja neutraliteta Albanije.

Dne 11. prosinca izjavljuje prema brzojavci grofa Berchtolda upravljenoj barunu Macchiu talijanski poklisar u Beču vojvoda od Avarne, da je ulaskom austro-ugarskih četa u Srbiju stvorena nova politička situacija, koja u smislu čl. VII. mora da bude predmetom diplomatske konverzacije. Zato da je potrebno bez svakoga krzmanja započeti konkretnim pregovorima.

Dne 13. prosinca tumači grof Berchtold u jednoj brzojavci upravljenoj grofu Macchiu, da se može govoriti samo o privremenoj okupaciji, ako se zaposjedne neprijateljsko područje mimo svrhe samoga rata, ali da se ne može govoriti o tome, kada se radi samo o ratnoj operaciji. On da se ne protivi načelno jednoj konverzaciji, ma da konkretnoga ishodišta za to nema. Pretresivanje alijanskih narodnih aspiracija, na koje je šibao vojvoda od Avarne, naravno, da je isključeno. Ali se za to može pretresivati pitanje o Egejskim otocima i otoka Sasena.

Dne 19. prosinca dolazi vojvoda od Avarne ponovno grofu Berchtoldu, saopćujući mu, da se ministar izvanjih posala barun Sonnino ogradjuje protiv diferenciranja jedne privremene okupacije i časovitog ratnog zaposjednuća. Istoga je dana primjetio ministar barun Sonnino barunu Macchiu, da je za sada naravno svako ishodište jedne konverzacije, naime zaposjednuće nekih dijelova Srbije po austro-ugarskim četama, otpalo. (Onoga su dana naime austro-ugarske čete ispraznile Srbiju.)

Dne 25. prosinca javlja austro-ugarski konzul u Valoni, da se je na različitim mjestima grada začulo pucanje i da je na to iskrcano 300 talijanskih vojnika.

Italija zahtjeva Trentino.

Dne 4. siječnja saopćuju se službeno dva izvještaja o pregovorima kneza Bülowa za barunom Sonninom i g. Giolitti-em. Prema ovim izvještajima u Italiji vlada općenito mišljenje, da Austro-Ugarska gledom na svoje unutarnje prilike ne može da vodi nikakav rat, te da je osudjena na propasti, da se dalje talijanska dinastija ne će moći uzdržati, ako Italija ne bi u ovome svjetskome ratu zadobila povećanje svojega teritorija. Kao teritorijalna kompenzacija, da se spominje Trentino, ali talijanske aspiracije da najvećim dijelom teže do Trsta. Agitatori za rat da su u manjini ali i da u Italiji u većini slučajeva vlači prevladavaju. Gledom na to priopćuje izjavio je grof Berchtold njemačkom poklisaru u Beču g. pl. Tschirschkomu, da je veliko pitanje, da li bi se i tim putem pružila sigurnost mirno držanje Italije sve do konca rata.

Dne 19. siječnja objavljuje barun Burian poklisaru, da je odaslana u Berlin depeša kneza Bülowa, koji je talijanskom ministru izvanjih posala predstavio pitanje o kompenzacijama, da pregovore u svrhu objašnjenja naših odnošaja i riješenja pendentnih pitanja vodi osobitim obzirom na naš položaj i naš integritet kao velevlasti ne pustajući pri tom baruna Sonnina ni u kakovoj sumnji, da će Italija, ako ne bi uspjelo uzdržati mir sa Austro-Ugarskom uz potonju naći i Njemačku na njezinoj strani s čitavom svojom snagom.

Dne 20. siječnja saopćuje barun Burian barunu Macchiu, da ga je posjetio vojvoda od Avarne, koji je i opet svratio govor na pitanje o kompenzacijama, bez čijeg riješenja u smislu narodnih aspiracija biva ugrožena ne samo dinastija Italije nego i postojeći državni poredak. Nato je barun Burian izjavio svoje začudjenje da Italija nama insinuira, da ćemo u svrhu smirenja unutarnjeg vrijenja u Italiji žrtvovati naša područja, pa da si zato pridržaje pravo ispitati, da li čl. VII. uopće predvidja kompenzacije drugdje, pego na balkanskom poluostrvu.

(Nastavak slijedi.)

Razne vijesti.

Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: G. Ante Andrijčić, asesor, Punat K 100, Dragutin i Zora Vasić, Zagreb u ime dara K 30, Jos. Krmpotić, Pula šalje u ime stiglih prinosa na upravu „Hrvatskog Lista" K 300, Dinko Vlakančić Feldkurat, Komen, K 20, Saborska pisarna Zagreb, K 2175, što su ih zaključkom Visokog sabora Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije našoj Družbi darovala velemožna gg. narodni zastupnici, Uprava „Narodnih Novina", Zagreb, K 100, primljenih od presvjetlog gospodina dra Šilovića, sveučilišnog profesora u Zagrebu, Ante Spero, Knin, K 5, Nikola Vežić, nadšumar, Drniš, K 39, Marija Fučić, učiteljica zabavišta, Susak, K 53·70, Hrvatska štedionica d. d., Virje, K 20, Don Ivan Ilijić, Puntakriža, K 10, Metod Sironić, učitelj Trviž, šalje sabranih prigodom narodnog blagdana K 58·20, N. N., Krajina (Dalmacija) K 5. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru!!

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu Narodnog blagdana darovaše: Slavenski podčasnici i mornari „Zdravstvenog odjela" c. i kr. pomorsko-ratne bolnice br. 2 u Puli sabraše . K 45·— koje darovaše: Smolković Ivan 2 K 70 h; po 2 K: Lusičin Tomo, Dekanić Ivan, Topić Stjepan, Lovrić Šime, Mihanović pl. Stj., Kojić Ivan, Bily Jaroslav, Mareš Karel, Glušević Ivan, Žuro Mate; Dobrić Anton 1 K 50 h; po 1 K: Ivančić Stjepan, Ivičević Marko, Crnković Andro, Hudolin Jakov, Car Ivan, Zakarija Roman, Mrnjavac Marijan, Marin Tomo, Padovan Marin, Cemeljić Ivan, Livajić Tomo, Lombardić, Kubanek Oskar, Badurina Jos., Vidan Ivan, Grgić Jos., Pobega Anton; po 60 h; Jeković, Mikovilović Anton, Pečar II. Gustav, Blažek Jos.; po 50 h: Holenda A., Kukuljan Mijo; Matas Šime 40 h.

Dr. Botteri		2·—
S.		·20
Ukupno	K	47·20
Prije iskazano . . .	„	701·—
Sveukupno . . .	K	748·20

KNJIŽEVNOST.

Pjesme za mladež R. T. Magjera u drugom izdanju. Knjižara Gust. Neuberga u Križevcima izdala je u ukusnom izdanju 100 pjesama i pripovijedaka hrvatskog pjesnika R. T. Magjera u drugom popunjenom i ispravljenom izdanju (ilustrovano), što je u svakom pogledu lijepo dobit za hrvatsku knjigu. Cijena je knjizi (uvezano) 1 K 20 h.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za urednitšvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak, 19. srpnja 1915. | Broj 16.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Izmedju Visle i Buga razvile su se borbe većeg opsega. Ove ispadaju posvuda povoljno za saveznike. Čete vojnog zbora, koji je u uskoj svezi sa u borbi nalazećim se njemačkim vojnim zborom, prodrle su u protivnički glavni položaj. U okolici jugozapadno od Krasnostava probile su njemačke čete neprijateljske linije. Na gornjoj Bistrici i sjeverno od Krasnika predobile su naše čete neprijateljske prednje položaje. Takodjer i zapadno Visle započeli smo ponovno sa uspjehom ofenzivu. U istočnoj Galiciji je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U noći na dne 16. julija odbijeno je bilo opeta više talijanskih provala proti doberdopskoj visoravni. Topnička borba rasprostire se na svim frontama.

Beč, 14. julija (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Bitka izmedju Visle i Buga u potpunom je tijeku. Rusi odolijevaju izvanrednom žilavošću, tako da je došlo na više točka do šaka, prije nego što su napustili svoju poziciju. Na Bugu u području Sokala potjerale su naše čete neprijatelja iz niza žestoko branjenih mjesta. Grad Krasnostav te uzvisine sjeverno od Žolkievke zauzete su po savezničkim i njemačkim četama. I zapadno od Visle navaljuju saveznici. Sjeveroistočno od Sienna proteže se ruska fronta. Popuštajući tome pritisku isprazniuje neprijatelj svoje pozicije izmedju Visle i željeznice Radom-Kielce. U istočnoj Galiciji položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Topnička paljba traje na svim frontama. Više je slabijih navala na col di Lana suzbijeno. Neprijatelj je pretrpio jake gubitke.

Dogodjaji na moru.

Jedna naša podmornica je danas u jutro južno Dubrovnika torpedirala i potopila talijansku krstaricu „Giuseppe Garibaldi".* Krstarica je za 15 časaka potonula.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, Höfer, podmaršal.

* Krstarica „Giuseppe Garibaldi" bijaše brod od 7350 tona. Oboružana bijaše sa 1 topom od 25 cm, sa dva od 20 cm i 14 od 15 cm. Vozila je 20 milja na sat te bila spuštena u more god. 1899.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnom bojištu traje na mnogim mjestima fronte sa obiju strana vatra topništva i mina.

Istočno bojište.

Ofenziva, što je na ovom bojištu počela pred nekolika dana, dovela je do velikih rezultata. Vojska generala infanterije Belova, koja je dne 14. julija prekoračila Vindavu kod Kuršanija i sjeverno njega, nastavila je svoje pobjedonosno napredovanje. Zarobljeno je 11 časnika i 2450 momaka a zaplijenjeno 3 topa i 5 pušćanih strojeva.

Vojska generala topništva Gallwitza napala je jaku rusku poziciju u okolici jugoistočno Mlave. U sjajnom jurišu provalili smo i zauzeli tri ruske crte, koji su ležale jedna iza druge sjeverozapadno i sjeveroistočno. Prasniša, i dostigli smo Dzielin i Lipu. Uslijed s obiju strana proizlazećeg pritiska uzdrmani, povukli su se Rusi izpraznivši Prasniš dne 14. julija u već davno pripravni položaj Ciehanov-Krasnosielo. Već dne 15. julija jurišale su njemačke čete i ovu neprijateljsku poziciju, probile su južno Zielona u širini od 7 km i prisilile su protivnika na uzmak. Ove su čete bile poduprte od četa generala topništva Scholza, koje progonjaju neprijatelja od Kolna. Od jučer ustegli su se Rusi na cijeloj fronti izmedju Pise i Visle proti Narovu. Dobitak ovih dana iznosi zarobljenih 88 časnika i 20.000 momaka, a zaplijenjeno je 13 topova, 48 pušćanih strojeva i 7 bacala mina.

Jugoistočno bojište.

Iza kako su savezničke čete na Bugu i izmedju Buga i Visle zauzele niz ruskih položaja, razvile su se jučer na ovoj cijeloj fronti veće borbe. Jugozapadno Krasnostava probile su njemačke čete neprijateljske linije. Dosada je zarobljeno 28 časnika i 6380 Rusa i zaplijenjeno 9 strojnih pušaka. Takodjer i zapadno gornje Visle započela je ofenziva.

Berlin, 18. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Argonama pridobljena crta popravljena je jošte manjimi uspjesima. U Lotaringiji odbiše naše čete provale neprijatelja kod Embermenila (istočno od Lunevilla) i u području Ban de Sapt.

Istočno bojište.

Djelovi vojske generala Belova potukli su najvećom brzinom dovedena ruska pojačanja kod Alt-Auza te im oteše 3620 zarobljenika, 6 topova i 3 strojne puške. Sada jih gone u istočnom pravcu. Istočno od Kuršanije zauzeta je najprednija neprijateljska pozicija na juriš. Izmedju Pilice i Visle nastavljaju Rusi uzmak. Čete su jim generala Scholtza i Gallwitza za petama. Gdje je neprijatelj u pripravljenim položajima odolijevao, bačen je. Tako zauzeše na juriš rezervne i domobranske čete generala Scholtza mjesta Poremby, Wyk i Ploszcieza. Pukovnije vojske generala Gallwitza probile su jako učvršćenu poziciju Mlodzianowo-Karniewo. Broj zarobljenika množi se znatno. Zaplijenili smo opet četiri topa. I sjeverno Pilice do Visle započeli su Rusi uzmicati.

Jugoistočno bojište.

Ofenziva generala Woyrischa uspjela je. U teškoj neprijateljskoj vatri svladale su naše čete dne 17. julija prije podne na uskom mjestu žične zaprijeke pred pozicijama neprijatelja, što su bile zaštićene svim sredstvima, te osvojile na juriš, prodrvši kroz tu rupu, neprijateljske opkope u širini od 2000 metara. U tijeku su istog dana probijeni. Na večer bijaše neprijatelj — moskovski grenadirski kor — poražen, te je nastupio noću na uzmak proti odsjeku Ilzanke (južno Zvolena). Zarobili smo 2000 momaka a zaplijenili 5 strojnih puški. Izmedju gornje Visle i odsječka Buga traju bojevi. Pod vodstvom Mackensena bačeni su Rusi sa uzvisina izmedju Pilaškovice i Krasnostava. Oba su mjesta zauzeta na juriš te više hiljada zarobljeno.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 15. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Na dardanelskoj fronti nije se dne 14. julija zbila nikakva akcija kod Ariburnu i Seddilbara. Naše je topništvo probilo neprijateljsku splav i bacila ju na dno, a drugu je upalilo.

Na fronti Iraka izvršile su naši najprednji odjeli lijevoga krila dne 13. julija sjajno svoju zadaću, kada su u borbi, koja je trajala od ponoći do poslije podne drugoga dana, odbili neprijatelja usprkos žestoke vatre te zadali torpednjačama teške gubitke.

Carigrad, 16. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Neprijatelj, kojega smo zapadno Korne sa uspjehom odbacili, iza kako je dobio pojačanje, navalio je dne 14. julija noći na naše pozicije na obali Eufrata. Borba se je vodila tvrdokorno do slijedećeg dana te je dovršila na večer sa porazom neprijatelja, koji je pretrpio velike gubitke i uništen se povukao. Dio Engleza, koji se nisu više mogli ukrcati, bacili su u vodu oružje i dva pušćana stroja i podali se u bijeg. Neprijatelj je imao više od 1000 mrtvih, medju njima je engleski zapovjednik. Zaplijenili smo 32 barka i 200 pušaka, te veliku množinu municije.

Carigrad, 17. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Anatolske baterije pucale su u noći od 15. na 16. julija na neprijateljski tabor kod Takeburuna, Seddilbara i Mortulimana. Paljba prouzročila je kod Takeburuna požar i eksplozije. Na fronti Iraka kušao je neprijatelj nakon bitke od 14. julija da navali na naše lijevo krilo u okolici Kalatelnajna, ali je bio suzbijen. U bici od 14. julija potonula su 4 neprijateljska čamca sa živežem i municijom.

Barzilaj — ministar.

Lugano, 18. julija. (D. u.) Službeno se javlja iz glavnog stana imenovanje zastupnika Barzilaia ministrom bez lisnice. Barzilai je u glavnom stanu položio kralju vjernost u prisutnosti ministarskog predsjednika Salandre. Pogledom na ove činjenice naglasuju talijanske novine, da je Barzilai započeo svoju političku karijeru kao veleizdajnik te kao 17.-godišnji mladić godine 1878. sproveo u tamnici u Trstu jednogodišnju istragu, kaošto i to, da je dosada vrijedio kao republikanac.

„Secolo" govori o Barzilaiu kao ministru „neoslobodjenih", te mu želi, da u oslobodjenom Trstu bude mogao slaviti uskrsnuće Belgije i triumf kulture nad podmuklim i agresivnim barbarstvom.

„Tribuna" veli, da Barzilai predstavlja ideal u vladi i ujedinjenje svih stranaka i strasti u Italiji.

„Giornale d'Italia" i „Corriere della sera" naglasuju, da je Savojska kuća složila i sabrala oko sebe sve stranke. Nasuprt ustanovljuje „Avanti„ u jednom članku, koji je od cenzure većim dijelom zaplijenjem, da je republikanac i ultraliberalac postao ministrom, dočim je parlament isključen, te da se mora čekati, da li će i u koliko će rad Barzilaiev domovini i republikanskoj ideji koristiti. O njegovom polju rada nisu talijanske novine složne. Nekoje vele, da je on za to tu, da zastupa veliku Italiju, koja je postala djelovanjem talijanske vojske sigurna stvar ili da obradjuje škakljive i zapletene probleme nespašene Italije ili da uloži svoj ugled, da talijanski vojni stan napokom dozvoli, da mogu i novinari pristupiti u glavni stan i tako promatrati vojničke operacije.

Škandalozna vojnička dobavljanja u Italiji.

Chiasso, 18. julija. (D. u.) Vojnički dobavljač Capietti, uapšen je u Novari jer je prevario vojničku upravu i podmićivao činovnike.

Gradjenje grčkih ratnih brodova u Engleskoj.

Atena, 18. julija. Ministarstvo mornarice javlja: Pošto je engleska vlada za svoje potrebe uzela dvije krstarice, četiri torpedorazarača i brod za radnike, koji su se izradjivali u Engleskoj za Grčku, izradit će uz iste cijene ove brodove engleska vlada za Grčku akoprem je materijal u mnogočem poskupio. Grčka je vlada naručila u Engleskoj 55.000 tona ugljena.

Albanci proti Crnogorcima.

Paris, 18. julija. „Agence Havas" javlja iz Cetinja, da su se uslijed huckanja nekojih stranih agenata pojedina albanska plemena pobunila proti Crnogoraca. Poduzete su stroge mjere, da se krivce kazni i zapriječi nove bune.

„Lusitania" pred engleskim sudom.

London, 18. julija (D. u.) Sudski je dvor, što je vodio istragu u pitanju propasti „Lusitanie", izrekao presudu. Pronašao je, da se ima pripisati gubitak broda havarijama prouzročenim po njemačkim torpedima. Torpedovanje nije uslijedilo samo u namjeri, da se potopi brod, več da se uništi život ljudi. Kreat je bio parobrod sa običnim tovorom ali djelomično sa nekoliko škrinj patrona. Inih eksplozivnih stvari na brodu nije bilo. Sud je pronašao da su pogodili dva torpeda bez opomene brod te da se time njemačka vlada, što je naredila napadaj, stavila u opreku sa medjunarodnim pravom. Bijaše to promišljeni pokušaj umorstva na putnike.

Potopljen „Giuseppe Garibaldi".

Ne prodje sedmica dana, a da ne čujemo o kakvom novom junačkom činu naše slavne ratne mornarice. Već prvog dana iza kako nam ono nevjerna saveznica navijestila rat, iznenadila je naša hrabra mornarica nevjernog neprijatelja sa sjajnom i uspjelom navalom na talijansku istočnu obalu, te je pred tom navalom ostao zapanjen čitav svijet. Ako nisu naši neprijatelji htjeli znati, kakav je ono duh vladao u našoj mornarici u bitkama kod Helgolanda i Visa, mogli su se već uvjeriti, da ovaj isti duh vlada i sada. Junačka borba naše male krstarice „Zente", koja je podlegla neprijateljskoj nadmoći morala je našeg neprijatelja uvjeriti, kakav duh vlada na našim brodovima, kakve su odvažnosti naši časnici i naša momčad. Svijet znade, da su ti junaci ponajviše naši Hrvati iz kršne Dalmacije, koji su već prije 49 godina branili svoju rodnu grudu, svoje more od tudjinca-neprijatelja,

te svojom hrabrošću očuvali našoj državi ugled i dostojno mjesto u krugu velevlasti. Naši neprijatelji oslijepili! Nisu se oni nikada nadali tolikoj odvažnosti i odlučnosti pojedinaca i čitavog brodovlja. Baš to bit će njihova propast.

Drugi je eto veliki neprijateljski brod potopljen od naših podmornica, a doći će vrijeme i prilika, da se i druge naše ratne ladje — male i velike — ogledaju na junačkom megdanu sa neprijateljm, a to će i opet biti dan časti i slave, poput bitke na Visu!

Iz južne Tirolske.

Pukovnik Müller piše u „Neuen Zürcher Zeitung“ iz južnog Tirola izmedju ostalog: Austrijske pozicije na visoravni Folgarije i Lavarone i dalje se bolje učvršćuju, tako da možemo reći sa potpunim pravom, da je visoravan izmedju doline Ečave i Sugane samo jedna tvrdjava, koju, kada bi se htijelo zauzeti, trebalo bi vrlo veliku premoć i poduzetne i hrabre navale, što Talijani nemaju. Sva sredstva tehnike upotrebljavaju se, da se ovog ogromnog ježa, koji svoje bodljike širi na sve strane, još bolje učvrsti. Glavno je pak: ove proširene, naravne, sa svim sredstvima tehničkog znanja u jednu jaku obranbenu utvrdu izgradjene linije čuvane su od hrabrih, hladnokrvnih branitelja, koji gore, kako će dolazećeg neprijatelja dočekati vatrom, ili gdje im se pruži prigoda, da navale na neprijatelja sa ognjenim gnjevom i divljom bijesnošću, kako su to činili borioci godine 1809., kojih junačka djela odjekuju u ustima i srcima mladih i starih poklicima „u svetu pokrajinu Tirola“.

Prama „Bundu“ stoje neprijateljski odjeli na sedlu Stilfseru, par koračaja od švicarske granice odaljeni. Od njih bijahu nabacani jarci, koji su švicarsko tlo izložili neprijateljskoj vatri.

Ovaj bi položaj bio vodio do neprijatnosti, radi čega su se šef švicarskog generalnog stožera i bernski vojnički atašej zauzeli kod obiju ratujućih stranaka, da se šančevi isprazne. Vrhovni se vojskovodje obiju ratujućih stranaka složili u tome, da se šančevi isprazne, što bi odmah i učinjeno.

Imenovanje ulica u Puli.

Kako smo pred kratko vrijeme javili, u Puli dobili smo trojezične ulične napise. Danas javljamo koje su ulice i kako su promijenjene, a u sutrašnjem ćemo broju o stvari opširnije pisati, jer nam to danas radi pomanjkanja prostora i vremena nije moguće. Evo imena novih ulica i trgova:

Tegetthoffov Trg — ex Piazza Alighieri,
Viški Trg — ex Piazza Verdi,
Trg Custoza — ex Piazza Carli i okoliš,
Tegetthoffova ulica — ex Via S. Policarpo i Via delle Scuole,
Albrehtova ulica — ex Via Carducci,
Radetzkyjeva ulica — ex Via Besenghi,
Lazarićeva ulica — ex Via Dante,
Ulica Novara — ex Via Carpaccio,
Ulica Mortara — ex Via Caprin,
Kopalova ulica — ex Via Orseolo,
Ulica Monte Berico — ex Via Combi,
Kuhnova ulica — ex Via Ariosto,
Ulica Bececa — ex Via Monti,
Ulica Santa Lucia — ex Via Sansovino,
Ulica Urs de Margina — ex Via Carlo Defranceschi,
Manfronijeva ulica — ex Via Michele Fachinetti,
Ripperova ulica — ex Via Vettor Pisani

Razne vijesti.

† Nadvojvotkinja Marija. Nadvojvodkinja Marija, udova pokojnoga nadvojvode Rainera umrla je u subotu ujutro na 9 sati. Pogreb bit će u srijedu. — Nadvojvodkinja Marija Karolina bila je kći nadvojvode Karla, rodjena dne 10. septembra 1825., a udala se dne 21. februara 1852. za nadvojvodu Rainera, koji je umro 1913.

† Živko Mezulić. Obitelj našeg prijatelja Ante Mezulića zadesila je teška nesreća. U Samoboru umro joj je 15-godišnji sin, Živko, nakon duge i teške bolesti, te je bio pokopan dne 16. o. mj. Obitelji naše iskreno saučešće.

Odlikovanje. Dobro poznati puljski liječnik dr. Martinz, koji se već od početka rata nalazi u ratnoj službi, bje odlikovan zlatnim križom za zasluge sa krunom. Taj se križ ima nositi na vrpci kolajne za junake.

Slavlje godišnjice bitke kod Visa. U proslavu pobjede naše mornarice kod Visa prije 49 godina (1866) glazba će naše mornarice danas proći glavnim ulicama grada, nakom što bude u 7 sati navečer odsvirala carsku i Tegetthofovu koračnicu pred spomenikom Tegetthofa, a na Tegetthofovom trgu (Piazza Alighieri) jedan glazbeni komad. Sutra će u 5 sati ujutro opet krenuti glazba kroz glavne ulice, te odsvirati na svršetku carevku pred Tegetthofovim spomenikom. U 8 i pol ujutro bit će tiha misa u mornaričkoj crkvi. Od 6 do 7 navečer bit će koncerat na Tegetthofovom trgu.

Informacija u pogledu prebjeglica. C. kr. tvrdjavni komesar je nadnevkom od dne 13. jul. o. g. izdao slijedeći oglas: C. kr. Namjesništvo u Gracu priopćuje pod br. 10.130/3 od dne 23. junija, da iz jednog izvještaja c. kr. kotarskog poglavarstva u Leibnicu proizlazi, da još uvijek pridolaze na ono kotarsko poglavarstvo dopisi i upiti u pogledu pribjeglica, interniranih i Talijana iz kraljevine, radi česa se onomu poglavarstvu prouzročuje posve suvišan posao prije i kasnije. Iz svih ovih brzojavki i dopisa proizlazi, da je radnja izvidnog povjerenstva i odredjenje taborišta (samo za internirane iz južnih pokrajina) kao i njihova neodvisnost od c. kr. kotarskog poglavarstva u Leibnizi nepoznata mnogim kotarskim poglavarstvima. Pita se n. pr. je li N. N. sa X transportom prispio tamo; je li u taborištu jošte mjesta za toliko i toliko prebjeglica, te se ulažu molbe za pojedine (ne internirane) osobe ili se moli za otpust interniranog kao nesumnjivog itd. Uslijed molbe imenovanog namjesništva priopćuje se radi točnog izvršenja slijedeće: Transporti prebjeglica, što prispiju u Leibnitz predju izvidnom povjerenstvu, ne sastavljaju se posebni imenični iskazi, nego se ih ovdje razdijeli prama narodnostima i tako instradiraju, te se radi toga ne mogu dati informacije o pojedinim osoba, niti od njih samih, niti od uprave baraka, niti od c. kr. kotarskog poglavarstva u Leibnitzi. Osim toga se upozoruje, da je jedan odio taborišta baraka odredjen samo za internirane Talijane iz kraljestva ili sumnjive državljane, ali ne sa nesumnjive prebjeglice, te da se ovi tamo ne ukonačuju i da konačno izvidno povjerenstvo i c. kr. uprava baraka su medjusobno posve neodvisni od c. kr. kotarskog poglavarstva u Leibnitzi, te se imadu svi upiti u pogledu prebjeglica upraviti izravno izvidnom povjerenstvu.

Novi porezi. Dopisni ured javlja iz Beča: Rat je utjecao neposredno i posredno u takovoj mjeri na gospodarske prilike, da su postale nužne nekoji iznimne odredbe na području direktnog oporezovanja, koje su uslijedile djelomice carskom naredbom, a djelomice administrativnim putem.

Iz Lanišća nam pišu: U proslavu narodnog blagdana sabralo se u Lanišću za „Družbu“ K 12.—, koje darovaše: Puhalj Jakov K 4.—, Puhalj Josip K 2.—, Vrbka Josip K 2.—, Zlatić M. K 1.—, Buždon Jakov K 1.—, Poropat Mate K 2.—. Novac je predan družbinoj podružnici u Lanišću.

Traži si oca. Gosp. Josip Žmak, Pula, Via Verudella 27, traži svoga dne 26. maja evakuiranoga oca, starca preko 80 godina. Tko bi slučajno saznao za njegovo boravište neka to javi sinu.

Popravak. Prvi prinos za hrvatske škole u iznosu 34 K, objavljen u broju od 5. srpnja sabraše „u počast našega oružja“ hrvatsko-slovenski podčasnici S. M. S. „Prinz Eugen-a“ i ne, kako je pogrešno javljeno S. M. S. „Arpad-a.

Tursko-bugarski pregovori. „Stampa“ javlja, da se pregovori izmedju Bugarske i Turske približavaju svršetku. Bugarski poljodjelski ministar izjavio je, da su rezultati za obje stranke zadovoljivi.

Njemačko-bugarsko društvo. Pred kratkim utemeljeno Njemačko-bugarsko društvo u Sofiji, koje ima gojiti kulturne odnošaje izmedju Njemačke i Bugarske, izabralo je svojim predsjednikom arhitekta Jurukeva a njegovim zamjenikom Kruppovog zamjenika Schävena.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Kapetan Milan Kosović	K	5.—
Dr. J. F.	„	5.—
Gospodja M. K. umjesto vijenca na prerani grob sestrične si Marije Pavšić iz Gorice	„	20.—
Neimenovani u proslavu viške godišnjice	„	20.—
Ukupno	K	50.—
Prije iskazano . .	„	748·20
Sveukupno . . .	K	798·20

Neimenovani polože u proslavu viške godišnjice i u čast pobjede našeg oružja (u nadi da će ga i drugi putem „Hrvatskog Lista“ naslijedovati) slijedeće iznose:

Za „Crveni križ“	K	20.—
Za obitelji pale momčadi c. i kr. mornarice	„	20.—
Za hrvatske bjegunce iz puljskog kotara	„	20.—
Za slovenske bjegunce iz Goričke	„	20.—
Ukupno . .	K	80.—

Vizija.

Kiša lijeva, grom se ori,
A topovi zemljom tresu,
Puške grme, smrt se smiješi
U užasnom urnebesu.

U daljini sela gore,
Turnjevi se zemljom slažu,
A kroz gužvu i tutnjavu
Bijedne duše zapomažu.

Iz prodola i šikarja,
Gorskih visa i dolina
Krv se slijeva, rijekom teče
S ranih ljudskih usahlina.

Na ledini trup do trupa
Mrtvih okom u san pane,
Kô da snoplje leži pusto
Sred poljane izorane.

A medj trupljem šuma strši
Sabljâ, puškâ, oštrih mača,
Gdje je za dom četa pala
Bez uzdaha i bez plača.

Sred tog bijesa i užasa
Satrvene ljudske snage
U šancu je junak mladi
Sjetio se svoje drage.

U daljine mišlju leti,
Izmorena duša mlada,
I kô čedo zaplakano
U zagrljaj njojzi pada:

„Djevo moja, rano ljuta,
„Evo tebi dike tvoje,
„Uvehnula mladost meni,
„Al ti osta srce moje.

„Sa poljana boja teška,
„Gdje se rodu spomen diže,
„Gdje se vijence mrtvim plete —
„Eto srca k srcu bliže.

„Uzmi djevo, uzmi draga,
„Čupaj brže dok je vruće
„I u svoju preli dušu
„Moje srce izdišuće!“

To izustiv junak mladi
Iz snatrenja maštu prenu,
A na grudim mjesto drage
Nadje pušku zagrljenu . . . !

Jos. A. Kraljić.

KNJIŽEVNOST.

Sa Južnog i Sjevernog ratišta. Ovo je naslov knjige probranih pjesama i ratnih bilježaka čestitoga pučkoga pjesnika Per Dupara. Ima tu i po koju šalu iz vojničkoga života, a osobito je dobro karakterizovan naš seljački svijet. Knjiga opsiže 90 stranica, a stoji 50 filira. Mogu se poslati i u poštanskim markama (madžarskim, bosanskim ili austrijskim) na upravu Kluba Hrvatskih Književnika u Osijeku (Reisnerova ul. 35), koja je preuzela raspačavanje na zamolbu autora. Hrvatski vojnici sa bojišta i u bolnicama dobit će knjigu na dar, ako se jave do konca srpnja o. g.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Piazza Carli I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

odina I. | Pula, utorak, 20. srpnja 1915. | Broj 17.

Brzojavne i zadnje vijesti.

ajna pobjeda izmedju Visle i Buga.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. julija. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

Ofenziva saveznika u Poljskoj i Voliniji nastavila se i jučer. Zadno od Visle bije se bitka na nki. Sjeverozapadno od Lize ojiše austro-ugarske čete nekoje rijateljske pozicije. Na uzvisina zapadno od Krasnostava proe su teško se boreće pobjedosno njemačke čete. Izmedju Skiercova i Grabowiece utrle su si stro-ugarske pukovnije uz naslon emačkih četa u ljutoj borbi put preko lice u neprijateljske uzvisne pocije. Tamo su naše hrabre čete robile 3000 momaka. Sjeveročno i jugozapadno od Sokala rdili su se sjeverno moravski, ski i zapadnogalički domobranci kon izmjenitih borbi na istočnom jegu Buga. Naše su sile, stojeće d zapovjedništvom generala koaničtva Kirchbacha, zarobile na m mjestu 12 časnika i 1700 moaka te zaplijenile 5 strojnih puški. pjesi, polučeni dakle po savezcima dne 18. t. mj. na čitavoj fronti, drmali su otpornu snagu neprijaja. Akoprem je privukao zadnjih na sva pojačanja, koja je mogao ibaviti, nije bio ipak kadar, da održi. Noću na 19. julija napio je na uzmak na čitavoj fronti prepustio bojište pobjedničkim saznim vojskama. U istočnoj Galii sveopći je položaj ostao nepromijenjen. Samo niz Zaleščikija odarao si neprijatelj ponovno našu ntu na Dnjestru ciljem tvrdokornih navala. Rusi su se pomicali u 7 do 8 vrsti. Prva bijaše, činilo se, neoboružana te dizala ruke u znak predaje. Neprijateljska je navala slomljena uz užasne gubitke u našoj vatri. Što se samo po sebi razumije, pucali smo i na prividno neoružane napadače, a tako će biti i u buduće u sličnim prilikama.

Talijansko bojište.

U Goričkoj su jučer započele nove velike borbe. Ujutro rano otvorilo je talijansko topničtvo svakojakih kalibra paljbu na rub visoravni od Doberdoba i na goričku mosnu utvrdu. Ova je paljba narasla o podne na najveću žestinu. Iza tog navalila je veoma jaka pješadija na čitav rub visoravni. U žestokim, preko noći trajajućim bojevima, koji su vodili više puta do šakanja, uspjelo je našim četama suzbiti svuda Talijane, koji su dosegli na nekojim mjestima naše najprednije opkope. Naši su mužari ušutkali četiri talijanske baterije. Jutros započeo je opet boj. Ponekoje su navale na goričku mosnu utvrdu takodjer suzbijene. I na srednjoj Soči i u području Krna i u koruškoj granici razviše Talijani živahnu topničku djelatnost, koja je trajala djelomice i noću. U tirolskom pograničnom području suzbijena je navala više bataljona na naše uzvisne pozicije na sljemenu Eisenreiche, na Pfannspitzi i na uzvisini Filmoser sjeverozapadno od Kreuzbergerova prelaza. U području Schluderbachovu ispraznilo je jedno naše slabije odijelenje svoju pomaknjenu poziciju. U južnoj Tirolskoj traju topnički bojevi. Osobita čast ide vrsnim posadama pograničnih utvrda, koje odolijevaju ju‥ački svakoj vatri.

Dogodjaji na moru.

Jučer ujutro prikazalo se ukupno 8 krstarica i 12 torpedača pred Gružem i Cavtatom te otvoriše paljbu na Gruški kolodvor, na nekoja sela i na uzvisine kod Cavtata. Ispalile su ukupno okolo hiŀadu hitaca. Oštećeno je nekoliko privatnih zgrada. Nema ni čovječjih žrtava, ni ranjenika. U 5 i 45 ujutro uslijedilo je već najavljeno torpedovanje krstarice „Giuseppe Garibaldi", nakon čega zapusti talijansko brodovlje svom brzinom naše obalne vode.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuska je navala na Souchez odbijena. Pokušaji navaljivanja južno odavle bili su zapriječeni našom vatrom. U Argonskoj šumi neznatni pokušaji navaljivanja neprijatelja. Na uzvisinama Maase biju se izmjeničnim uspjehom bitke. Naše su čete izgubile male, 17. julija izvojštene lokalne uspjehe te su zarobile 3 časnika i 310 momaka.

Istočno bojište.

Njemačke čete zauzeše Tuckum i Schluxt. Vindava je zaposjednuta. U proganjanju kod Altausa poraženog neprijatelja dostigli smo područje Hofzumberga i sjeverno odavle. Zapadno od Mitave odolijeva neprijatelj u pripravljenoj poziciji. Istočno od Popeljanija i Kuršanija traju borbe. Izmedju Pise i Škve ispraznili su Rusi svoje od nas na više mjesta probite pozicije te se povukli na Narev. Vojska je generala Gallwitza napredovala te stoji sada na Narevskoj crti. Jugoistočno od Ostrolenke i Novogeorgjevska, gdje nisu našli Rusi zaštite u tvrdjama i mosnim utvrdama, uzmaknuli se već preko Nareva. Broj se zarobljenika povisio na 101 časnika i 28.760 momaka. Takodjer i u Poljskoj izmedju Visle i Pilice Rusi uzmiču prama istoku.

Jugoistočno bojište.

Dne 17. julija sjevernoistočno od Sienna potučeni neprijatelj pokušao je, da ustavi naše proganjanje u pripravljenim pozicijama iza odsječka Ilzanke. Prednje su pozicije neprijatelja kod Ciepilova zauzete već jučer na juriš po hrabrom šleskom domobranstvu. Noću provalile su iste čete u neprijateljske pozicije koje su se nalazile iza njih. Isto je tako uzdrmana neprijateljske pozicija kod Kasanova i Baranova. Odluka je blizu. Izmedju gornje Visle i Buga trajaše borba savezničkih četa neumanjenom žestinom cijeli dan. Na mjestu provale kod Pilaška, Wyka te Krasnostava očajnički su se napirazli Rusi, da prepriječe poraz. Jedna njihovih gardnih divizija tekar svježa nadošla u boj, potučena je od naših četa. Dalje istočno, do područja Grabovilca, silom prešle austro-ugarske i njemačke čete preko Volice. Kod Sokola te sjeverno prodrle su austro-ugarske čete preko Buga. Pod pritiskom ovih uspjeha neprijatelj uzmiče na čitavoj fronti izmedju Visle i Buga. Samo na mjestu, gdje smo probili frontu zapadno od Krasnostava okuša oprijeti se. Rusi su pretrpjeli težak poraz. Njemačke čete, i oni zborovi stojeći pod zapovjedništvom podmaršala von Arza sami su zarobili od 16. do 18.

Kako je negda bilo u Istri".

(Nastavak.)

rvati se doseljuju opet u Istru od 1413. do 1657.

Od početka XV. vijeka do XVII. sele Hrvati sa Balkana u Istru i napučuju po drugi put. (Prvi put za seobe nada u 5., 6. i 7. vijeku.)

Godine 1413. dade općina Trsat Hrtima iz Bosne i Dalmacije zemalja kod ontovela (Trst); god. 1449. dolaze Hrti sa obiteljima u selo Bidali kod Buja; 463. u Savudriju, 1476, Kastelvenere, 500. u Motovunštinu, 1525. iz Dalmacije Rovinjsko selo. One iste godine, kad u Hrvati izabrali Habzburgovca Ferdinanda I. u Cetinu za hrvatskoga kralja 527.), poharala je strašna kuga mnogo elja u Istri; iza pošasti dolaze opet rvati u Istru. God. 1539. utemelje Novas kod Poreča (60 kuća) drugi Hrati zaposjedoše Montrilj, Sv. Ivan i ačvu.

Godine 1540. dolaze Hrvati u okoliš ittanove, Umaga, Buja i Buzeta. Goinu dana zatim utemeljuju sela Radolović, admani, Starić, Delić, Prodanić (sve na oreštini). God. 1556. napuče selo Novas kod Lima. I u Vabrigu i Fratu puste se. God. 1570. doseli se 40 hrtskih obitelji u Žbandaj, druge u Varre. Šest godina za tim dolaze ljudi iz almacije u Tar. God. 1583. napuče Hrti iz sjeverno-zapadne Dalmacije Marnu, Pomer, Montić; i u Premanturu odje ih iste godine 80 na broju (god. 1638. već ih bje tamo 40 obitelji sa 270 ljudi). God. 1583. dodju Hrvati u Sišan, Marleru i Ližnjan, dvije godine iza toga u Fratu, a 1590. dolazi 25 obitelji u teritorij Vodnjanski. Od god. 1593.—95. dolaze nove hrvatske obitelji u Poreč; god. 1559. imaju Hrvati polja oko Buja. God. 1601. dolaze u Alturu, god. 1604. rastrese se 30 obitelji po poljima Umaga i Višnjana, a 78 obitelji po okolici puljskoj. God. 1605. dodjoše Šibenčani u Foškolin. God. 1611. dodje 18 obitelji u Mongeb, 1622. osam obitelji u Valkarin i 12 u Jasenovicu i druge u Kanfanar. God. 1623. doselilo se više obitelji u Mušalež; iste godine utemelji 19 obitelji selo Dračevac. God. 1624. dodje 30 obitelji u Petroviju. 1627. u isto mjesto druge obitelji. God. 1528. dodju Hrvati u Sv. Vinčenat. God. 1630. bukne kuga — zadnja ali najstrašnija u Istri. Kako sam jur spomenuo, uništila je bila skoro posve latinski živalj po gradovima, a pokosila bje i mnogo Hrvata, koji su živjeli u gradovima i njihovim okolicama na južnoj i zapadnoj obali Istre.

God. 1633. dodjoše opet Hrvati iz Novoga u Dalmaciji, i to 22 obitelji, te utemelje selo Reniera kod Poreča; 1634. naseli se 120 Hrvata kod Kostanjevice, 1635. dodju Hercegovci u Filipan, 1646. dodje na Puljštinu 49 hrvatskih obitelji sa 430 ljudi i 4500 životinja, te zaposjednuše zemlje izmedju Alture, Sv. Martina, Montića i Kostanjevice. Dvije godine zatim spuste se 60 obitelji u Bale, a 1650. u okoliš Sv. Lovreča pazenatičkoga naseli se 70 obitelji. Od god. 1648.—50. dodje u Istru 279 hrvatskih obitelji. God. 1654. dodju opet Hrvati u Alturu, 1657. 21 obitelji iz Crne Gore u Peroj.

Lodovico Memo, providur mletački za Istru, podastire 1590. svojoj vladi u izvješću slijedeće prijedloge: Potreba je jednog providura za Istru, koji će izgledom i mudrošću blažiti mržnju i iskorjeniti zlobu starih prema novim stanovnitima i doznačiti zemalja Morlacima (Hrvatima iz Zadra), koji su zapustili svoja stara boravišta i svoja gnijezda, te dodjoše amo sa svojim obiteljima, da se posvete obradjivanju ovoga kraja. To su ljudi vrlo radini i spretni, kako se iz uspijeha vidi, s toga ih mora Venecija cijeniti i ljubiti i braniti od vlastitih municipija.

U izvješću od god. 1650., 14. IV. Gerolomo Correr, kapetan od Rašpora, piše Republici, da se je za njegove vlade u Istru doselilo 279 hrvatskih obitelji (2200 duša), no obzirom na zapuštenu zemlju, treba ih još i došli bi, ali glavni je uzrok, što ne dolaze taj, što ih ne trpe stari stanovnici, nego zadirkuju u nje, drzovito se ponašaju i u očaj ih tjeraju, a Hrvati, nenavikli kavgi i pravdanju, prestrašeni od prijetnja bježe, a drugi, koji su već bili na putu za Istru, vratiše se kućam svojim.

Reči mi je, da se u Istru doselilo u ono vrijeme i Talijana iz Karnije (Krnjeli) i rastreslo pojedince po većim selima i gradićima Istre, a pod Učku, na zapadnom njezinom podnožju, i u Žejane i Nune spusti se nekoliko Rumunja.

Puk zahtijeva svoja prava 1789. u Francuskoj.

Sve do konca 18. vijeka (do 1789.) ne imadjaše puk nikakvih pravica, a tištila ga teška bremena: nije imao svoje zemlje, nego obradjivao gospodsku. Morao je služiti gospodi (grofovima, barunima, plemićima), morao je plaćati velike poreze, služiti u vojsci, a nije bio gospodi jednak pred zakonom. Gospoda su po miloj volji sudila kmetovima. U Francuskoj se god. 1789. ustade puk i zahtijevaše ovo: Neka budu svi ljudi jednaki pred zakonom, neka imaju jednaka prava i dužnosti u državi, neka prestane razlika izmedju plemstva (vlastele) i puka, neka prestane rabota i desetina, neka svi plaćaju porez, svi služe u vojsci, neka ljudi budu braća jednakopravna.

Francuska revolucija.

Vlastela (gospoda) nijesu htjela na to pristati, pak se je puk pobunio: nastalo klanje po cijeloj zemlji Francuskoj. To nazivljemo francuski prevrat ili revoluciju. Sretnih li ljudi, kad bi se bili znali sporazumjeti: jedni se odreći onoga, što im bje previše, a drugi se zadovoljiti s onim, što im bje najpotrebitije. Oni, koji bi bili morali dati, nijesu htjeli; oni, koji su htjeli imati, nasiljem su to htjeli zadobiti, pa eto nereda, prolijevanja krvi i svakoga zla. Ljudima obvladala strast i bjesnilo, a tada ne pitaju, što je pravo, što krivo. Nastradao kralj i kraljica, mnogo gospode, svećenika i mnogo drugih ljudi.

(Nastavak slijedi.)

julija 16.250 momaka te zaplijenili 23 strojne puške. Polag nadjenih pismenih zapovjedi neprijateljske vojne uprave, odlučila je bila ova, da se opre do skrajnosti bez obzira na gubitke u pozicijama po nas osvojenim.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 15. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Na svim se frontama nije desilo ništa važna.

Ispražnjenje Rige.

Berlin, 18. julija. O ispražnjenju Rige po Rusima veli jedan brzojav „Deutsche Tageszeitung": Sve tvornice grada i okolice Rige, koje izradjivaju narudžbe za vojništvo, dužne su seliti se prama sjevero-zapadu i odnijeti sve dovršene predmete i strojeve, koje bi se još moglo upotrebiti. Muškarci od 18—45 godine pozvani su, da zapuste svoja stanovanja i da odvedu životinje i pokućstvo. Starije osobe mogu ostati, ali se to ne preporuča.

Varšava se ispražnjuje.

Zürich, 18. julija. Ruske novine donašaju vijesti o ispražnjeju Varšave, koja će u kratko vrijeme biti pozorištem užasnih borba. Stanovništvo će se za to odstraniti, da se zapriječi eventualne nemire. „Ruskoje Slovo" potvrdjuje, da ruska vojska uzmiče na cijeloj fronti. Sadašnje su borbe samo borbe uzmicanja. — Novine pišu o skorašnjem imenovanju ministarskog predsjednika Goremkina predsjednikom državnog vijeća.

Izjave Rizova.

Chiasso, 18. julija. Dopisnik „Tribune" imao je intervijev sa bugarskim poslanikom Rizovom. On je izjavio, da je htio ustrojiti savez neutralaca pod vodstvom Italije. Nije istina, da je on spletkario u Italiji za Njemačku. Bugarska ostaje neutralna. Čini se, da će i Rumunjska ostati neutralna nakon njemačko-austrijskih pobjeda u Galiciji. „Tribuna" dodaje: Rizov je ipak strančar, koji bi bolje pristao u Berlinu nego u Rimu.

Engleski admiral i generali putuju u Dardanele.

Lugano, 18. julija. (D. u.) „Secolo" javlja iz Turina o dolasku admirala Sir Douglas Gamble i engleskih generala Ellisona i Althama, koji putuju preko Rima i Napulja u Dardanele.

Srbi nijesu zauzeli Drača.

Rim, 18. julija. (D. u.) „Agencija Stefani" doznaje iz Drača, da je glasina o zauzeću Drača po Srbima, bez svakog temelja.

Bojevi u Dardanelama.

Atena, 18. julija. Iz Mitilene se javlja, da Englezi i Francuzi prevažaju dnevno 800 ranjenika iz Dardanele u Marsilju i Aleksandriju.

Izvanredni njemački poklisar u Carigradu primljen od bugarskog kralja

Sofia, 19. julia! (D. u.) Izvanredni je poklisar, princ Hohenlohe na putu u Carigrad prispio ovamo. Popodne bio je primljen od kralja i kraljice. Jučer je posjetio Radoslavova te je navečer otputovao u Carigrad.

Rusi pesimiste radi Rumunjske.

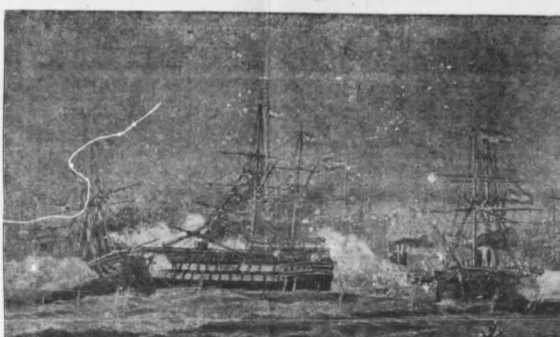
Moskva, 18. julija. (D. u.) „Ruskoje Slovo" sudi vrlo pesimistički o rumunjskom pitanju i veli, da se je dobar strategički momenat zanemarilo. Zašto Rumunjska toliko razmišlja da se umiješa, može svatko u Rusiji sam razumjeti.

Nizozemska neutralnost.

Roterdam, 18. julija. (D. u.) Londonski dopisnik roterdamskog „Curante" imao je pogovor sa Churchillom o nizozemskog neutraliteti i pitanju Schelte. Churchill rekao je izmedju ostaloga, da mu je dijeljenje područja na ušću Schelte strategički i geografski nenaravno; ona je štetila bez dvojbe stvari saveznika. Kada bi bio moguć dovoz po Schelti, ne bi bio Antverpen pao. Na prigovor, da je nizozemsko gospodstvo na ušću Schelte samo jednoj stranci bilo protivno, da je samo na oko ista bila Nijemcima zatvorena, odgovorio je Churchill, on ne će svoje riječi smatrati kao ukor, jer ako bi Nizozemska bila otvorila Scheltu i alijircima, bila bi Nizozemska od Njemačke napadnuta i većinom zaposjednuta. To bi bila žrtva, koju ne bi nitko mogao očekivati od Nizozemske. Churchill je osigurao, da Engleska pod nikojim uvjetima ne misli na to, da učini kakov pritisak da ona odustane od svoje neutralitete. On misli, da će Holandci dobro učiniti, da budu pripravni, ali pogibelj im ne prijeti od strane Englena. Belgija u rukama Njemačkim značilo bi konac neodvisnosti Nizozemske. U tim mogućnostima opstoji neposredna pogibelj, jer Njemačka bi mogla biti prisiljena napasti Nizozemsku. Ona sliči divljoj životinji u krleci, koja vidi približavati se plamen bliže i bliže, hoće da izadje ludim ispadima. Iza [illegible] rata, iz kojega će alijirci izaći pobjed[illegible] bit će položaj manjih država jači, [illegible] ikada prije. Zločinac, koji je na Be[illegible] metnuo ruke, bit će kažnjen, te će nj[illegible] primjer strašiti druge. Saveznici mo[illegible] pobijediti, ako ne ove, onda buduće [illegible]dine. Naš je narod, rekao je Churc[illegible] žilav i ustrajan. I Talijani sudjeluju, još su i druge narodnosti svježe, te [illegible] naslijedovati njihov primjer.



Vilim pl. Tegetthoff.



Nj. V. brod „Kaiser" i talij. fregata „Re di Portogallo" u bici kod Visa dne 20. julija 1866.

Godišnjica bitke kod Visa.

Danas slavimo 49. godišnjicu spomenbitke kod Visa. Taj dan spada medju najsjajnije odsjeke Austrijske povijesti. Naša ga mornarica može punim pravom brojiti medju svoje najsretnije, jer se je tim danom oslobodila na moru tutorstva i premoći jedne vlasti, čiji je program bio: Vladati i gospodariti Jadranom i narodima oko njega.

Kad se spomenemo tog dana, lebde nam pred očima tisuće i tisuće onih vjernih naših hrvatskih mornara, koji su se pod neumrlim Tegetthoffom borili za čast Austrije, a danas, kad neprijatelj nakon 60 godina treći put, hlepi po našim zemljama — čine naši vojnici isto.

Naša ratna mornarica slavi taj dan kao pobjedu svoje budućnosti i svoje moći nad premoćnim tada neprijateljem, Italijom, čiji cilj je bio: postati jedinom gospodaricom Jadrana. To je Italija tada postići mogla, kada bi bila uništila našu mornaricu i njezina glavna uporišta: 1. Vis, koji je radi svoje oveće udaljenosti od dalmatinske obale (30 morskih milja) te od Italije (70 morskih milja) gospodovao Jadranom: 2. Pulu, zatim Lošinj, Kotor, Trst i tada jošte našu Veneciju. Sve te luke odlučila je talijanska mornarica blokirati i sa sviju strana zatvoriti. Tako se je glasila zapovijed tadašnje talijanske vlade i admirala Persana.

Dne 17. julija 1866. napustila je talijanska ratna mornarica jakinsku luku, jedinu operacionu bazu i zaplovila prema Visu.

Dne 20. julija rano jutro dojurijo je talijanshi brod-izvidnik „Esploratore", prema Visu sa signalima: Neprijatelj na vidiku! Bila je to naša ratna mornarica, koja je plovila punom parom i napetim jedrima prema viškom kanalu sa sjeverozapada.

Na čelu prve divizije plovio je „Ferd. Max", druge „Kaiser Max" a na repu i sa strana plovili su „Velebić", „Hûm" i „Rijeka". U svemu kojih 30 austrijskih naprama 60 talijanskih brodova. Bilo je oko 10 sati prije podne. Sunce je probilo tvrdu koru magle i naoblačenog horizonta tako, da se na umirenom moru opazila, kojih osam milja daleko, neprijateljska formirana mornarica u jednoj liniji.

Malo vremena zatim odapeo je „Principe di Carignano" prvi hitac, a naš „Kaiser Max" odvratio je pozdrav. Brodovlje je plovilo jedno protiv drugoga punom parom, a kad se sukobilo, nastala je usijed slabog vremena i gustog dima tolika smutnja, da se je zamijenjivalo ladje obiju mornarica.

Odlučni udarac zadade neprijateljskom neuspjehu uništenje njihovog admiralskog zastavnika „Re d'Italia" te oklopnjače „Palestro", kojoj je kršni sin Dalmacije svojom smjelošću skinuo zastavu.

Dne 21. julija vratila se je pobjedjena talijanska mornarica u Jakin, a naša, pobjedonosna, u višku luku.

Sjećajući se tih slavnih dana naše mornarice, nek bude želja sviju nas, da se oni ponove na čast i slavu naše mile domovine!

O austrijskoj noti Americi.

New-York, 18. julija. (D. u.) „S[illegible] piše: Austro-ugarska nota je skroz i is[illegible] spretno usavršenje njemačke note. [illegible] nije prisiljena, da uopće govori o kob[illegible] „Podmornicama" i stavlja na prvo mj[illegible] za Njemačku stvarno i nepristrano is[illegible] dište ratnog problema. Trgovina sjedi[illegible] nih država sa centralnim vlastima pres[illegible] je obostrano uz veliku štetu za obadv[illegible] proti čemu nije Vašington ništa ozbil[illegible] učinio.

Francuski socilalisti za rat.

Pariz, 18. julija. Na koncu svoga k[illegible] gresa glasovali su socijaliste jednogla[illegible] resoluciju, koja izriče saveznicima ne[illegible] kolebivo povjerenje. Trajni mir moći [illegible] se sklopiti samo na temelju principa [illegible] rodnosti. Važnije je izginuće brutal[illegible] imperijalizma. Socijalistična stranka [illegible] djelovat će, dalje u ratu do oslobodje[illegible] Belgije i dobitka Elzas-Lotaringije, te [illegible] vladu potpomagati sa svim silama. K[illegible] greš je opunovlastio upravu stranke, [illegible] u tom smislu dalje radi.

Genadijev u tamnici.

„Morning Post" dobiva o ex-minis[illegible] Genadijivu od svog dopisnika slijed[illegible] potankosti: On je podupirao novcem [illegible] korake što su se poduzimale proti vl[illegible] nadom, da će postati ministrom pr[illegible] sednikom. Priznao je vojničkom sudu, [illegible] je glavnom urotniku dao iznos od 3[illegible] franaka. Urotnik Anastazov, rekao mu, [illegible] se snuje o umorstrvu kralja prigodom n[illegible] svečanosti. Protivi se, što se ga op[illegible] žuje, je išao zatim, da opet post[illegible] ministrom. Njegov je položaj jako n[illegible] godan radi toga, jer je znao, da se p[illegible] pravlja atentat na kralja, te se ga su[illegible] njiči, da je u tome i sudioništvovao. [illegible] političke stranke žele ga politički uniš[illegible]

Novi Balkanski savez.

Gešovljev „Mir" javlja, da se u Sr[illegible] javlja sve više i više pristaša nov[illegible] balkanskog saveza i osv[illegible] se na pisanje „Samouprave", pa v[illegible]

U zadnje doba sve se više širi id[illegible] novog balkanskog saveza, te dobiva [illegible] više pristasa. Naši zapadni susjedi uvi[illegible] su se pokazivali najgorljivijim pristaša[illegible] novog balkanskog saveza, pa i gorljivij[illegible] od nas. Ali u toj ideji novog balkansk[illegible] saveza nisu gledali sredstva mira na B[illegible] kanu, nego im je to bilo sredstvo [illegible] ostvarenje Velike Srbije. Ali za ostvare[illegible] balkanskog saveza nije ništa pogubn[illegible] od ideja za ostvarenje velikih balkansk[illegible] država, koje se radjaju u glavama velik[illegible] šovinista.

Jasno je, da ovakove šovinističke p[illegible] tjeranosti ne će moći dovesti do pože[illegible] nog sporazuma.

Srbi i Grci imaju zahtjeve, k[illegible] nadmašuju njihova prava i njihove si[illegible] Ovi narodi žive u političkim basnama.

Temeljni kamen za prijateljstvo b[illegible] kanskih naroda može biti jedino nač[illegible] nacionalnosti, koje sadrži u sebi prav[illegible] nost i slobodu i koje u nijednom sluč[illegible] ne sadržaje u sebi ideju Velike Srbije [illegible] Velike Grčke.

Zbog ove ideje bore se danas milij[illegible] ljudi u vojskama četvornog saveza. [illegible] garska, smanjena bukareštanskim mir[illegible] naglašuje već dugo godina načelo nac[illegible] nalnosti, ali u Srbiji se vazda misli sa[illegible] na Veliku Srbiju, a ne na načelo nac[illegible] nalnosti. Četvorni savez u svojim sad[illegible] njim prijedlozima Bugarskoj priznaje pra[illegible] Bugarske na Macedoniju. Ovi prijedl[illegible] zajedno sa San Stefanskim mirom, ka[illegible] srpsko-bugarski sporazum od godine 19[illegible] priznaju pravo Bugarske na Macedoni[illegible] budući da ona prema načelu nacijon[illegible] nosti doista i pripada Bugarskoj.

Niti jedan Bugarin ne želi propast Srbi[illegible] kao ni njezino oslabljenje, već svi zah[illegible] jevaju, da bude moćna i jaka. I mi ho[illegible] mo, da Srbija dobije izlaz na Jadrans[illegible] more. Ovo je njezino sveto pravo, a i [illegible] ćemo ju takodjer u tom podupreti. N[illegible] Srbi izadju na svoje more, neka mi [illegible]

ijemo naše, pa neka si podamo ruke preko Šar-planine, pazeći na načelo: Balkan — balkanskim narodima.

Danas, kada i srpski javni čimbenici zagovaraju novi balkanski savez, kada će što više i Skupština biti sazvana naročito radi ostvarenja tog saveza, naša je dužnost, da odlučimo, kako da iskoristimo današnji momenat za ostvarenje novog balkanskog saveza. Mi mislimo zajedno sa svim bugarskim opozicionalnim krugovima drugačije, nego li što govori ministar predsjednik, naime da je budućnost Bugarske u novom balkanskom savezu.

* * *

Srpski službeni list „Samouprava“ od 13. (26.) lipnja piše:

„Za opći saveznički interes složili bismo se i pridonesli velike žrtve, kad bi nam se od strane Bugarske dala jamstva, e će ona iskreno prihvatiti ove kombinacije. Ali da ove žrtve dovedu do željenih rezultata, nužno je, da u Bugarskoj zavlada jednako raspoloženje kao i u Srbiji“.

„Mir“ savjetuje bugarskoj vladi, neka ne stavlja na Srbiju zahtjeva, već neka izda deklaraciju, po kojoj se ona stavlja na princip narodnosti, za koji su se princip, štiteći Srbiju, zauzeli Francezi, Englezi i Rusi. Neka Srbi službeno priznadu, da Macedonija pripada Bugarskoj, kako bi nas uvjerili, da su im namjere iskrene u stvaranju novog balkanskog saveza. — Ako Srbi ovaj princip narodnosti otkažu, onda imamo slobodne ruke i moći ćemo se opravdati pred sudom drugih naroda, da nijesmo mi oni, koji čine svadju na Balkanu. Onda ćemo moći iskoristiti momenat i činiti ono, što nas bude volja.

Odlikovanja u ratu.

Mnogo naših mladića i muževa — običnih vojnika i časnika — bilo je već odlikovanih za hrabrost u ratu. Toliko puta smo već čitali, da je ovaj ili onaj dobio zlatnu ili srebrnu kolajnu. Stalno ćemo ugoditi mnogomu, ako ovu stvar razjasnimo.

Kolajnu za hrabrost imamo u našoj državi od god. 1789., i to dvije vrsti: zlatnu i srebrnu. Namijenjena je momčadi; časniku ne može biti podijeljena. Vojnik, koji se je u kojem slučaju hrabro ponio, te pokazao osobitu neustrašivost, bistrost i moć, dobije zlatnu kolajnu. Tko se je iskazao kakvim izvanrednim činom, nešto manje važnim nego u prvom slučaju, dobije srebrnu kolajnu. Od godine 1848. imamo dva razreda srebrne kolajne: prvu veliku, drugu malu. Tko je dobio srebrnu kolajnu druge vrsti, može sa novim hrabrim činom zaslužiti si veliku srebrnu ili takodjer zlatnu, te ima pravo nositi sve tri najednom.

Važna je kolajna za hrabrost, jer svaki, koji ju je dobio, ima pravicu do nekakve mirovine do smrti. Zlatna kolajna nosi onomu, koji ju je dobio po 30 K na mjesec, srebrna prve vrsti 15 K a srebrna druge vrsti 17 K i pol.

Za časnike je kod nas najviše odlikovanje red Marije Terezije, što ga carica utemeljila na uspomenu pobjede Prusa kod Kolina dne 18. junija 1757. Ima četiri razreda. Oblik mu je: zlatan, bijelo emailirani, zlatom obrubljeni križić sa širokim stranama. U sredini je okruklo crveno polje sa napisom: „Fortitudini“ — junaštvu. Tko dobije ovaj red, pridobije si s njime naslijedno viteštvo. Pravo na nj imadu časnici, sto su izvršili samo takve, posebno hrabre čine, koji bi lako savjestan časnik mimoišao, i koji čin zahtijeva izvanrednu mudrost i hrabrost. S ovim redom spojena je dosmrtna mirovina u iznosu od 2400—6000 K. Tko misli, da je ovaj red zaslužio, mora sam opisati svoj čin, navesti svjedoke i moliti da mu se taj red podijeli. Poseban odbor strukovnjaka odlučuje, da li se je taj red zaslužio ili ne. Ovaj se red jako rijetko podijeljuje. Godine 1878. prigodom bosanske okupacije dobili su ovaj red samo četvorica.

Osim reda Marije Terezije dobiju naši časnici za svoju spretnost i hrabrost u ratu ratni zaslužni križ sa ratnom dekoracijom. Po savjetu Radeckoga utemeljio je ovaj red naš car god. 1849. Ratna dekoracija podijeljuje se za junačke čine pred neprijateljem i Leopoldovomu redu i redu željezne krune.

Za svećenike u ratu utemeljen je zaslužni križ dviju vrsti: zlatni i srebrni.

U Njemačkoj je najobičnije ratno odlikovanje: željezni križ! Ustanovio ga je pruski kralj Fridrih Vilim III. godine 1813. za časnike i momčad, koji su se odlikovali u ratu protiv Napoleona. Križić je iz livenog željeza sa srebrom pokriven. Dobiti se ga mora po redu, i to najprije drugi a onda prvi razred. Za osobita junaštva dobivaju se oba križa najednom. Križ drugoga razreda nosi se u zapučku, i to ako se ga zaslužilo neposredno u ratu, nosi se ga na crnom traku sa bijelim rubom, ako su ga zaslužili takovi, koji se ne bore — svećenici, liječnici — ovi ga nose na bijelom traku sa crnim rubom. Križ prvoga razreda ne nosi se na zapučku kao onaj drugoga razreda, već na prsima.

U ratu protiv Francuskoj razdijelilo se 16.131 željeznih križića, god. 1870. i 1871. pak 44.489, skoro na svakih 20 osoba po jednoga. U sadašnjem ratu bit će ih još više.

Za vojskovodje odlučen je veliki željezni križ, koga jako rijetko podijeljuju. U francuskom ratu god. 1870. i 1871. dobilo ga samo 9 osoba.

Sa željeznim križem nije spojen nikakav dobitak. Rekli smo ovo o njemačkom križu za to, jer se i nekoliko naših vojnika borilo uz hrabre njemačke čete, te im se u znak hrabrosti podijelio željezni njemački križ.

U Pruskoj imadu za momčad posebnu srebrnu kolajnu i zlatni križić, koje se nosi na crnoj vrpci. Tko ima odlikovanje prvoga razreda dobiva mjesečno 3 marke, a tko ima zaslužni križ dobiva mjesečno 9 maraka.

Osim već prije imenovanog njemačkog željeznog križa za časnike, imadu Njemci jošte: Red crvenoga orla i red krune. Poznat je i red „Pour le mérite“ (za zasluge), koji se nosi na crnoj, srebrom obrubljenoj vrpci okolo vrata.

Bavarci imadu red Maksa Josipa i red za ratne zasluge.

Dragoj hrvatskoj i slovenskoj djeci!

Danas je četrdesetdevet godina od kada su heroji oci i djedovi vaši svojom krvlju pod Visom zasvjedočili Cesaru i Kralju svoju iskrenu vjernost slijedeći korake otaca dragih te potukli i potopili pohlepnog neprijatelja braneći ovo naše slavno more, ove divne otoke, božanstvenu obalu i ime premile otadžbine.

Iz predragog Visa, iz svetih mučeničkih kostiju sjaju nam živi traci hrabrosti, ljubavi i sklada, oni nas bodrili i užgali neugasivi plamen u srca naša da vršimo dužnost prama uvijek ljubljenoj otatžbini našoj.

Draga djeco, veselite se i radujte se da živi, jest živi duh besmrtnog Tegetthoffa u našoj hrabroj mornarici: dičite se i ponosite se sa činima njezinih sinova; pjevajte i slavite — da vas čuje malo i veliko — njezina besprimjerna junaštva, koja i sada činom dokazaše njezini nedobitni lavovi!!!

Uz poklik: Slava vječna besmrtnom Tegetthoffu, Živili junaci naše hrabre mornarice, poklanjam 100 kruna za hrvatske škole u Puli.

Niko Mardešić,
počastni predsjednik Družb. škola u Puli.

Razne vijesti.

Proslava viškog boja. Kako smo javili u jučerašnjem broju sinoć je prošla gradskim ulicama vojnička glazba praćena mnogobrojnim narodom i vojništvom, koje je oduševljeno klicalo „Hura!“ osobito onda, kada je glazba prolazila ulicama, koje su dobile novo ime. Grad bio je iskićen zastavama, medju kojima smo opazili nekoliko slovenskih. Danas ujutro u 5 sati prošla je glazba ponovno ulicama praćena većinom od mornara uz svirku veselih koračnica. U 8 sati čitala se tiha misa u mornaričkoj crkvi u prisuću vojničkih i civilnih dostojanstvenika. Danas navečer od 6—7 sati bit će koncert na Tegetthoffovom trgu.

Viški veteran. U Omišu kod Splita živi jošte danas viški veteran, Ivo Plejić, 72. godišnji starac, koji je bio godine 1866. kao mornar ukrcan na Njeg. Vel. brodu „Kaiser Max“.

Novo imenovanje javnih ulica i trgova u Puli. Otkada je buknuo rat sa našim nekadašnjim saveznikom, iz raznih su krugova pučanstva grada Pule dolazile do izražaja želje, da bi nekoja imena, kojih osobe su se borile za protudržavne tendencije, da bi ova imena iz područja ratne luke izginula, a da bi se ih zamijenilo ličnostima, koje su usko spojene sa tradicijama austrijske vojske i mornarice, pa da se ovim ličnostima za vječna vremena postave tako trajni spomenici.

Uvažavajuć ove opravdane želje, tvrdjavni komesar uz potvrdu zapovjednika ratne luke odredio je prigodom 49. godišnjice slavnog dana kod Visa, da se nekoje ulice u Puli nazovu novim imenima, koje smo jučer u našem listu donijeli.

Da će kod mnogih i mnogih pripadnika mornarice imena „Tegetthoffov Trg“ i „Viški Trg“ uzbuditi veselo osjećanje, ne treba nikakvog potkrijepljenja. Ova imena živu u našoj uspomeni i ne će nikada izginuti iz nje, istotako kao ni imena Radeckoga i nadvojvode Albrehta, te njihova djela kod Novare i Custoze.

Manje poznata bit će našim sugradjanima slijedeća imena:

Pukovnik Karlo pl. Kopal omogućio je sa svojom postojanošću pobjedu kod Sv. Lucije (Santa Lucia). Dne 6. maja 1848. od rane zore do 2 sata popodne branio je junačkom ustrajnošću groblje u Sv. Luciji tako dugo protiv jake talijanske premoći, da je prisilio opću neprijateljsku navalu na uzmak.

Dne 10. junija 1848. navalio je na juriš 10. lovački bataljun pod vodstvom Kopalovim na talijansku poziciju sjeverno Vicenze, i to na Monte Berico, oslobodio time ugroženu brigadu Culozovu, te je prisilio time Vicenzu na kapitulaciju.

Pukovnik Kopal podlegao je malo dana za tim ranama, što ih je u borbama zadobio. Poznato je, da je 10. lovačkom bataljunu bio posvećen srebrni rog sa natpisom: „Monte Berico — Kopal zove!“, koji rog spominje hrabri bataljun na bivšeg svog junačkog pukovnika.

Pod generalom topništva d'Aspre izvojštena je bila dne 21. marča 1849. sjajna pobjeda kod Mortare, gdje se osobito iskazao odlučni pukovnik Benedek.

Kada su julija mjeseca 1866. kod Kustoce potučeni Talijani nakanili navaliti na Trient, odlučio je podmaršal barun Kuhn, da se riješi jakim udarcem garibaldinskih dobrovoljnih četa, koje su prodrle preko Condina u Judikarije. Dne 21. julija došlo je kod Beceke do bitke, gdje su bile talijanske dobrovoljačke čete tako potučene, da je južni Tirol bio očuvan od dalnjeg neprijateljskog prodiranja.

Kapetan Lazarić jest onaj odvažni junak, koji je god. 1813. pošao iz Rijeke sa 55 momaka, da caru opet prisvoji Istru, te mu je uspjelo na lindarskom brijegu kod Cerovlja, sjeverno Pazina, da svoj junački čin postigne. Istra ima sva prava i uzroke, da ovog čestitog muža časti, koji je ponovno god. 1848., već kao umirovljen, opet bio pozvan u vojništvo, te došao u Istru da organizira bataljun dobrovoljaca.

Korvetni kapetan Manfroni je sa flotiljom na gardskom jezeru junija i julija 1866. tako podupirao austrijsku vojsku ponovnim, hrabrim i čvrstim sudjelovanjem, da mu je bio podijeljen vojnički red Marije Terezije.

Pukovnik Urs de Margina zaslužio si je svojim hrabrim držanjem u ratu god. 1859. red Marije Terezije. U našim zahvalnim srcima živi on glavno radi hrabre obrane otoka Visa dne 18. i 19, julija 1866. dok nije konačno mornarica dne 20. julija oslobodila otok.

Admiral Ripper, taj energični promicatelj interesa c. i kr. ratne mornarice i općine Pula, još nam je svima u živoj uspomeni, te zasluži, kaošto i prije imenovani, da se njegovim imenom okrsti i jedna ulica Pule.

Policijske odredbe glede promjene boravišta. Pod gornjim naslovom donešenu naredbu c. kr. namjesništva u Trstu u broju 11. od 13. srpnja treba tako razumjeti, da se ista ne proteže na utvrdjeno područje Pule, pošto je pristup utvrdjenog područja, t. j. političkog kotara Pule uključivo grad Rovinj, zabranjen. U iznimnim slučajevima je za pristup utvrdjenog područja osim inih legitimacija potrebna još i dozvola c. i kr. ratnog lučkog zapovjedništva u Puli.

Darujte knjige za vojnike. Uprava vojničkih bolnica u Ljubljani obratila se na župni ured u Puli, molbom, bi po mogućnosti sakupio čim više zgodnih knjiga u hrvatskom jeziku za hrvatske vojnike onih bolnica. Preporučamo stoga toplo svim našim ljudima, koji imadu na raspolaganje hrvatskih knjiga, neka ih izruče ovdješnjem župnom Uredu i to u ruke g. kapelana Antuna Janka u ulici Kandler br. 54. III. kat. Darovateljima se već unaprijed zahvaljuje.

Izvještaj o djelovanju Crvenoga križa. Tijekom zadnjih triju mijeseca: aprila, maja i junija sabirala je mjesna podružnica Crvenoga križa marljivo darove u društvene svrhe.

Iz opširnog izvješća proizlazi, da se u spomenutom tromjesecu sabralo iznos od 18.554·55 K. Prodavanjem zastavica sabralo se iznos od 2.479 K. Jedna predstava u kazalištu donijela je iznos od 1.042 krune, a druga 655 K. „Polaer Tagblat“ sabrao je iznos od 2.150·75 K, a „Giornaletto“ 2.186·72 K.

Od prvog augusta 1914. do 30. junija dohoci podružnice iznašaju 119.642·82 K u gotovom novcu i 1000 K u državnim obligacijama.

Podružnica je potpisala ratni zajam od god. 1915. u iznosu od 60.000 K.

Podružnica je izdala iznos od 18.123·89 K u zadnjem tromjesecu, koji je bio izdan za razne stvari kao n. pr. 4 nosiljke, dvije škrinje za prenos infekcijoznih bolesnika, naručilo se 500 odijela za bolesnike, 104 naočala, razne rubenine, strojeve za rezanje vlasi, kefice za zube, nakup ljekarija, podpore i drugi manji izdaci.

Od 1. augusta 1914. do 30. juniji izdala je podružnica iznos od 98.022·85 K.

Gospodje Crvenog križa izradile su: 24 košulje za bolesnike, 15 jastuka, 200 rubaca, 2000 pari krpa za noge, 12.000 cigareta, okolo 11.300 raznih predmeta za obvezivanje rana, 80 odjela za bolesničarke.

Podružnica je dobila: 130 odijela, 220 komada rubenine, 100 m sukna, 80 predmeta upotrebljenih, knjiga i novina, 560 kg živeža, 60 l vina, 60 finih butiljka, piva i jakih vina, 44.000 cigareta, 150 cigara, 200 paketa duhana.

Primljene predmete se većinom izručilo četama, što su zapustile Pulu ili se razdijelilo po mjesnim bolnicama, tako n. pr. 1800 predmeta upotrebljenih kao knjige i novine, 1500 komada odijela i rubenine, 50 lancuna, 250 kg živeža, 60 l vina, 15 butiljka mineralne vode, 24.000 cigareta, 500 cigara, 200 paketa duhana i 70 lula.

Prigodom evakuacije grada Pule izdalo se na kolodvoru 1000 komada kruha, 50 kg čaja, sladora, čokolate, kakao, 1200 l mlijeka, 20 butiljka konserve (voća) 30 butiljka boljeg vina i likera.

Društvo je uložilo molbe za podijeljenje počasne kolajne Crvenog križa. Prosljedilo se 400 molba tičuće se bolesnih, ranjenih ili zarobljenih vojnika, kaošto i glede evakuiranih obitelji.

Podružnica je rasprodala 721 prstena željeznih, za koje je poslala 354 predmeta u kovinama u vrijednosti od 1.692 K i iznos u gotovu novcu od 3.040 K.

Podružnica je sakupila takodjer 500 kg drugih kovina.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

U proslavu 49. godišnjice viške pobjede darovaše:

Niko Mardešić	K	100·—
Filip Barbalić	„	5·—
Josip Jurković, gostioničar	„	4·—
Andrija Orlić	„	3·—
Nikola Prosen	„	2·—
Uprava „Hrvatski List“	„	7·80
Ukupno	K	121·80
Prije iskazano	„	798·20
Sveukupno	K	920·00

Od kojih bijahu daljne 300 ukupno 900 kruna odposlane „Družbi“ u Opatiju.

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Sacro egoismo.

Dne 28. siječnja došao je vojvoda od Avarne i ponovno na kompenzacijono pitanje. Na područje druge jedne zaraćene vlasti ne može biti Italija upućena, jer bi u tome bilo sadržano narušenje neutraliteta, dok Austro-Ugarskoj stoji na volju, da iz vlastitoga svoga područja dragovoljno nešto dade. Barun Sonnino da polaže osobitu važnost na načelno obećanje još prije, nego li što bude komora otvorena. Barun Burian uzvratio je, da mu je vrlo teško slijediti ovakov tok mišljenja, prema kojemu Italija već sada zahtjeva od Austro-Ugarske na temelju puke mogućnosti, da bi potonja mogla nešto steći, kompenzaciju na račun austro-ugarskih područja.

Dne 9. veljače ponovno je vojvoda od Avarne svratio govor na ovo pitanje, našto je barun Burian odvratio, da on to sve mora saopćiti ostalim odgovornim faktorima monarkije, naglasujući, da privremeno zaposjednuće Dodekanesa i Valone podaje Austro-Ugarskoj pravo na kompenzacije.

Dne 15. veljače izjavio je vojvoda od Avarne, da budući ne predleži načelna privola od strane monarkije, da talijanska vlada povlači u svrhu obrane svoje časti sve svoje prijedloge i inicijativu, smatrajući svaku akciju uperenu bilo protiv koje mu drago balkanske države, kao narušenje čl. VII. tako, te bi moglo doći do ozbiljnih konsekvencija, ako bi se Austro-Ugarska kratila, da svoju dužnost prema spomenutom članku ispuni.

Italija se prijeti ratom.

Dne 19. veljače javlja barun Macchio, da mu je navodno stigla autentična vijest, da se je kabinet Salandra-Sonnino onamo od pet dana natrag jednodušno u tom sporazumio, da ako ne dobije teritorijalne koncesije od monarhije, da će pustiti, da dodje do rata.

Dne 22. veljače donio je vojvoda od Avarne jednu objavu ministra izvanjih posala Sonnina, u kojoj se austro-ugarskoj vladi saopćuje, da je gore navedeno saopćenje talijanske vlade u neku ruku veto protiv svake austro-ugarske vojničke akcije, dok nije gore spomenutim kompenzacijonim čl. VII. postignut sporazum, a svako narušenje austro-ugarske vlade podalo bi talijanskoj vladi posvemašnju akcijonu slobodu u svrhu očuvanja svojih interesa. U tom saopćenju krivo tvrdi Sonnino, da se Austro-Ugarska nije odrekla svojih kompenzacijonih prava gledom na Dodekanez. Barun Burian opomenuo je vojvodu od Avarne, da je barun Sonnino povukao svoje prijašnje predloge, ali je ujedno dometnuo, da će svojedobno svoju namjeru, započetu sa pregovorima glede predhodnog sporazumka prema čl. VII., priopćiti, ali da se gledom na bazu, koja bi imala sačinjavati buduće kompenzacije, ne može ni našto da obveže.

Dne 6. ožujka javlja barun Macchio, da mu se položaj čini vanredno ozbiljnim, da je vojvodi od Avarne saopćio, da se je odlučio prihvatiti diskusionu bazu glede odstupa nekih naših područja u načelu.

Dne 17. ožujka veli barun Burian u jednoj brzojavci barunu Macchiu, da se mogu pretresati i garancijona pitanja za slučaj da se Italija boji, da obećane teritorijalne koncesije ne bi usljedile. Što se tiče ponuda ententnih vlasti Italiji, može joj se objasniti, da u slučaju naše pobjede, može Italija doći u obzir za obilno podjeljenje koristi. U dalnjoj jednoj brzojavci od 19. ožujka precizirao je barun Burian svoje stajalište, naime da odstupanje našega teritorija Italiji ne zavisi o tome, hoćemo li i kakove ćemo koristi steći na Balkanu.

Iz jedne brzojavke baruna Buriana od 21. ožujka proizlazi, da je barun Sonnino za teritorijalne koncesije s naše strane ponudio posvemašnju akcijonu slobodu monarhije prema Srbiji i Crnoj Gori za trajanja čitavog rata.

Jedna brzojavka od 23. ožujka objavljuje, da barun Sonnino očekuje konkretne i točne austro-ugarske prijedloge i da ostaje kod svojega zahtjeva, da se eventualno utanačenje imade smjesta učiniti. U jednom izvještaju od 24. ožujka veli barun Macchio, da velika većina diplomatskih i intelektualnih krugova smatra, da je najpoželjnije, da dodje do sporazuma izmedju Italije i monarhije, ali s druge strane prikazuje, kako agitira ententi sklona štampa i kako se razmahala poznata agitacija tako, te ovo nastojanje podupire i osobe, koje se nalaze u samoj vladi. Odluka same situacije leži u rukama vlade, a iz mnogo toga se dade zaključiti, da joj baš nije mnogo do toga stalo, da dodje do sporazuma s nama.

Sonnino zahtijeva unatoč naše spreme, da se odstupi Trentino i posvemašnji desinteressement monarhije u Albaniji.

Dne 28. ožujka saopćuje barun Burian talijanskom poklisaru, da je spreman odstupiti područje u južnom Tirolu uključivo grad Trient, a ujedno saopćuje i svoje uvjete.

Dne 1. travnja prikazuje jedna brzojavka baruna Macchia situaciju na slijedeći način:

„Navodna ponuda Engleske, da će pokriti ratne troškove, jedna meka teritorijalna, koja se ne da na tanko razumjeti, trajna bojazan prekasno doći na istoku, paralelno rovarenje republikanaca i framasona zajedno sa ententom, pri čem se osobito ističe ministar De Martini, ponajpače pak sve jača engleska ruka, koja se danomice osjeća, a kojoj talijanska ćud ne može da se energično opre, sve bi to moglo objasniti, ako bi konačno slaba talijanska vlada popustila".

Jedan nacrt baruna Buriana, saopćen našem poslaniku u Rimu, učinjen istoga dana, veli, da je barun Sonnino poručio njemu po vojvodi od Avarne, da ne može privoljeti na neograničenu akcijonu slobodu Austro-Ugarske na Balkanu, ako Austro-Ugarska ne izjavi svoj posvemašnji desinteressement u Albaniji — protiv čega je barun Burian odmah prosvjedovao — i da se stanje srdačnih odnošaja dade izmedju obih vlasti samo onda stvoriti, ako se na Jadranu stvore bolji uvjeti za paritet i sigurnost talijanskih interesa. Budući Sonnino koncesije u Tirolu označuje kao vrlo nestalne, precizira barun Burian područje, koje smo ondje spremni Italiji odstupiti.

Dalnje iznudjivanje i maksimalni zahtjevi.

Dne 2. travnja saznaje barun Macchio sa pouzdane strane, da se u Rimu ne će žuriti sa odgovorom, jer treba tek sačekati, hoće li i kad će Rusi prodrijeti u Ugarsku i hoće li saveznici zauzeti Dardanele. U jednom izvještaju od 3. travnja izvodi barun Macchio medju ostalim, da se u Italiji od nekoliko mjeseci utvrdilo uvjerenje, da bi dalnje postojanje velevlasne pozicije talijanske bilo ugroženo, kada ne bi iz svijetske krize mogla izaći povećanim teritorijem.

Ententa da je već početkom mjeseca ožujka računala sa oružanom intervencijom Italije. Ministar de Martini da je sklonuo Sonnina, da primi Baržilaja, koji je ministru razložio, da bi njegovi pristaše sporazum s nama samo onda mirno prihvatili, kada bi italijanske aspiracije na Jadranu bile ispunjene. U jednom izvještaju od 7. travnja barun Macchio izvodi, da je Talijanima upravo nesnosna pomisao, da Italija u svjetskome ratu ne igra bilo na jednoj ili na drugoj strani kakevu ulogu. Vlada da podjaruje nemir u novinstvu, kako bi se prema nama mogla pozivati na neprijatelisko držanje javnoga mnijenja protiv talijanske vlade.

Dne 10. travnja predao je vojvoda od Avarne Burianu jedan aide memoire, u kojem su sadržani zahtjevi, koje Italija stavlja prema Austro-Ugarskoj i Njemačkoj za svoj neutralitet prema obim vlastima. Barun Burian saopćio je poklisaru u Rimu brzojavno ove zahtjeve. Ti su zahtjevi odmah nakon proglašenja rata objavljeni.

Salandra so sakriva za kralja.

Dne 14. travnja brzojavija barun Macchio, da mu je knez Bülow nakon jedne konferencije sa Sonninom saopćio, da mu je ovaj potonji kazao, da se s njime može razgovarati. „Glavni elementi, koji vladaju talijanskom vladom, ostaju," — dometnuo je barun Macchio, — „naime isti, koje sam spomenuo: Bojazan pred Engleskom, bojazan pred revolucijom, osobito kod dvora potonjeg se sada više boje nego li rata samoga. S druge opet strane nestalnost glede omjera snaga obiju grupa velevlasti".

(Nastavak slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za urednitšvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda, 21. srpnja 1915. | Broj 18.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. julija. (D. u.) Službeno e javlja:

Rusko bojište.

Izmedju Visle i Buga napredoale su jučer savezničke čete prooneći uzmičućeg neprijatelja preko ojnog polja zadnjih dana. Kod eta podmaršala Arza, koje su čestvovale na izvanredan način a uspjehu poskočio je broj zarobljenika na 50 časnika i 3500 momaka. Kod Sokala zarobile su naše čete takodjer preko 3000 momaka. Zapadno od Visle slomili su naši saveznici u junačkoj borbi ruski otpor na Ilzanki. Južno i zapadno od Radoma imale su austro-ugarske čete žestoke borbe. Sedmogradska e pješadija osvojila na juriš mjesto Kosterzin. Radom je bio zaposjednut danas prije podne od naših četa. U istočnoj je Galiciji položaj nepromijenjen. Na granici izmedju Bukovine i Besarabije napadnuta e i rastjerana ruska Plostungska brigada.

Talijansko bojište.

Bitka u Goričkoj traje. Talijanske navale, koje bijahu upravljene velikom žestinom i na goričku mosnu utvrdu opet nisu imale uspjeha ni jučer ni ove noći. Nakon ake, do podne trajajuće paljbe neprijateljskog topništva na mosnu utvrdu, navalila je talijanska pješadijska divizija pijanim četama na podgorski odsječak. Neprijatelj prodalio je mjestimice u naše pozicije, li je bio opet izbačen. Nakon ponovne topničke priprave uslijedila e u četiri sata poslije podne druga navala, koja je u 8 sati na večer takodjer odbijena. Za rub visoravni Doberdoba biju se dalje ljute borbe. Jučer poslije podne odbili su hrabri ugarski domobranci jaku navalu na njihove pozicije kod Zdravščine. I tri su dalnje talijanske navale u masama ovdje slomljene. Isto tako izjalovile su se sve provale uperene na jugozapadni rub visoravni od Polazza, Redipulje, Vermegliana i više gore provedene navale kao i ona na Monte Kosić (sjeverno od Tržića). Neprijatelj, koji je bježao u svoja skrovišta, pretrpio je svuda teške gubitke. Topnički bojevi na srednjoj Soči, u području Krna i na koruškoj granici traju. U prostoru južno od Krna suzbijene su dvije žestoke navale alpinaca. U sada spomenutim okršajima u predjelu Kreuzberga imali su Talijani više od 200 mrtvih i od prilike dvostruki broj ranjenika. Naprotiv iznašaju naši sveukupni gubici 42 momka. Pozicija južno od Schluderbacha opet je zauzeta od naših četa. Ponovna navala slabijih talijanskih sila na Col di Lana izjalovi se kao i sve druge.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Neprijateljska navala sa obje strane ceste Hooge-Ipern izjalovila se. Navale sa ručnim granatama suzbijene su kod Soucheza. Istotako francuska provala na naše pozicije kod Fricourta.

Istočno bojište.

U Kurlandiji potisnuti su Rusi kod Grosschmardena, istočno Tuckuma, te kod Gründorf i Usingena. I istočno od Kuršanija uzmiče neprijatelj pred našom navalom. Sjeverno od Novogroda prisvojile su njemačke čete pozicije sjeverno od sastajanja potoka Skroda i Pise, dostigle su Narev sjeverno ušća Škve, te su zaposjednule stalne utvrde Ostrolenke nalazeće se na sjeverozapadnom brijegu rijeke Nareva. Južno od Visle prodrle su naše čete do pozicije Blonje-Grojec. Rusi su izgubili ovdje u borbama sa stražnjim četama 560 zarobljenika i 2 strojne puške.

Jugoistočno bojište.

Njemačko domobranstvo i pričuvne čete general-obersta Woyrischa bacile su sasvim premoćnog neprijatelja iz pozicije Ilzanke. Sve su protunavale brzo dovedenih ruskih pričuva odbijene te je zarobljeno više od 5000 momaka. Njemačke su čete za petama poraženom neprijatelju. Konjaništvo je već dostiglo željeznicn Radom-Ivangorod. Izmedju gornje Visle i Buga slijedimo uzmičućeg neprijatelja.

Vrhovna vojna uprava.

Talijanski ratni izvještaj.

Beč 20. julija (D. u.) Javljaju iz ratnog novinarskog stana: Neprijateljski izvještaj: Italija 19. julija.

U Cadore provalila su naša odijeljenja, dok je uspijevala povoljno u prostoru Folgorega započeta ofenziva, u visoki doi Ansisia u pravcu Misurine prema Schluderbachu te navalila na neprijateljske čete ukopane kod Ponte delle Maragne (Ponte del paludetto). Osvojili smo tri kule. U Karniji započela je nakon brze priprave paljba na tvrdju Hermann sjeveroistočno od Bovca te je znatno oštećena. Na fronti Soče donijela nam je naša lagana ali žilava u neprestanim borbama napredujuća ofenziva od jučer osjetljive uspjehe. Nakon energične i krvave borbe, što je dokazalo usavršeno sudjelovanje napredujuće pješadije te podpirajuće teško i poljsko topništvo, moglo je zaposjednuće kraške visoravni polučiti napretke. Više redova čvrsto okloplje-nih i žičnim pregradama zaštićenih opkopa osvojismo jurišem jedno za drugim. 2000 zarobljenika od kojih 30 časnika, 6 strojnih pušk, 15000 pušaka i velika množina streljiva ostala je u našim rukama. Jutros rano započeli smo opet navalu na cijeloj fronti Soče novom energijom.

Bošnjaci-junaci.

Beč, 20. julija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se: O bojevima, što su se zbili koncem junija u odsjeku Plave, doznalo se naknadno o sjajnom junaštvu bosanskog odjela infanterije ovo: Dne 27. junija u 10 sati navečer započeli su Talijani sa većim silama navalu na visinu 383, koju su bili zaposjeli Bosanci. Kada su Talijani konačno uz poklike „Avanti Savoja!“ stigli do žičnih zapreka, obustavio je naš bataljun kao na zapovjed vatru. Silno odjekivanje poklika: „Živjela Austrija!“ i tuča ručnih granata i brzometna vatra Bosanaca, prisilila je Talijane u ponovni bijeg. Od Talijana nije se cijele noći i drugog dana ništa čulo, nego klicanje na pomoć, te se opazilo, da je bilo mnogo Talijana odnešeno.

Pogromi u Rusiji.

Krakov, 20. julija. „Naprzod“ javlja, da nekoje ruske novine pozivlju u člancima, koje je cenzura propustila, na pogrom proti židovima. „Svjet“ nazivlje Poljake „vjernim sinovima Rusije“ i prorokuje, da će 23 milijuna Poljaka rame uz rame sa Rusima uništiti židove „poznate izdajnike Rusije“.

Pljačkanja u Petrogradu.

Krakov, 20. julija. „Nova Reforma“ javlja iz Petrograda, da su tamo u predgradju Viborga bila opet pljačkanja. Izmedju ostalog orobljena je i jedna francuska tvornica. Polag vijesti „Novoje Vremja“ bilo je mnogo baltijskih plemića odvedeno u Sibiriju.

Kako se Talijani tješe.

Berlin, 20. julija. (D. u.) Prama vijesti „Vossische Zeitung“ iz St. Gallena tvrdi talijanski podkonzul u jednoj izjavi, da nikakvo dosada osvojeno (?) područje nisu mogli Austrijci opet osvojiti. I budući neuspjesi ne će moći uzdrmati moralnu silu Italije.

Položaj u Srbiji nije zdvojan.

Berlin, 20. julija. (D. u.) Posebni izvjestitelj „Vossische Zeitung“ u Buka-

---

„Kako je negda bilo u Istri“.

(Nastavak.)

Evropa se diže na Francusku. Napoleon Bonaparte.

Da se nered ne raširi i preko granica Francuske, slože se evropski vladari, pa da će na Francusku. Njima se pridruži i djed sadašnjeg nam Cara, car Franjo I. Ali Francuzi skoče na obranu i obrane se. Osobito se odlikovao mladi djeneral Napoleon Bonaparte, malen čovjek, ali veliki duh. Znao je on svojom riječju i pogledom oduševiti francusku vojsku i voditi ju od pobjede do pobjede, a ona je njega dizala od časti, a napokon mu ovjenča glavu i carskom krunom godine 1804.

God. 1797. na prvi dan proljeća udje Napoleon u Goricu; dva dana zatim udju Francuzi u Trst a zatim ih povede proti Beču. Car Franjo I. učini s Napoleonom primirje u Ljubnu 18./IV. Sada navijesti Napoleon Veneciji rat (1./V). Mletačka gospoda sa duždem Maninom na čelu potpisaše smrt svojoj domovini. Preča im bijaše osobna sigurnost i udobnost nego svete dužnosti do domovine, pa nijesu ni ustali da ju brane, već ju potezom pera predadoše neprijatelju. Francuzi zaposjednu Veneciju, a prosti puk zapjeva pjesmu svojoj slobodi i razbi krilatoga lava (grb mletačke republike), spali na trgu sv. Marka znakove duždeve vlasti. Tako svrši ta „kraljica mora“, da se ne dignu nikad više. Nova mletačka pučka (demokratska) vlada pozove mletačke gradove u Istri, da zabace gospodsku vladu i zamijene ju pučkom, što i učine odmah gradovi Piran, Poreč, Motovun, Rovinj i drugi.

Mir u Kampoformiju. 17./X. 1797.

Dne 17./X. 1797. potpisan bje mir izmedju Napoleona i cara Franje u Kampoformiju. Austrija odstupi Francuzima Belgiju i Lombardiju, a Napoleon je dao Austriji Veneciju do rijeke Adige sa Istrom i Dalmacijom (mletačkom). I tako je prvi put cijela Istra pripada Habzburgovcima.

Austrijska vlada dozvoli istarskim gradovima, da se vladaju i upravljaju po starim štatutima, ne naloži im novoga poreza, ne uzimaše vojnika, robu, koju se izvažalo i dovažalo, ne udari porezom, trgovinu proglasi slobodnom, otvori prometu luke Trst i Rijeku i druge luke austrijskih pokrajina.

Mir u Požunu 26./XII. 1805. „Mletačka“ Istra pod Francuzima 1805.

Nego lijepo ovo doba za Istru ne potraje dugo. Postavši Napoleon francuskim carem (1804.) zavojšti slijedeće godine na Austriju sa dviju strana: sa juga navali djeneral Massena, te zauzme Gradišku, Goricu, Trst a sa sjevera Napoleon, koji kod Slavkova 2./XII. potuče austrijsku vojsku, a car austrijski mirom u Požunu 26./XII. 1805. odreče se „mletačke“ Istre a pridrži Goričku i Gradišku, Trst i austrijsku Istru. Napoleon proglasi bivšu mletačku Istru „vojvodinom“ i dade ju kao feud francuskoga carstva maršalu Besieru, ukine razdiobu zemlje u gradove, mjesta i barunije, otpravi feudalnu vlast i ustanovi dva kotara: u Kopru i u Rovinju, 7 kantona i 23 općine. Glavni prefekt stolovaše u Kopru, a potprefekt u Rovinju. Na čelu svake općine stajaše načelnik (mer), njemu uz bok bijaše osam savjetnika i općinsko vijeće. Nego Istrani ne bijahu zadovoljni s Francuzima, jer su im morali mnogo poreza plaćati, bilo u novcu, bilo u krvi (vojnici); Francuzi oplijeniše crkvene bratovštine, poviše cijenu soli itd.

Mir u Šenbrunu 14./X. 1809; cijela Istra pod Francuzima.

Zato se dignu 1809. Istrani protiv Francuza na obranu cara Franje I. Središte ustanku bijaše Rovinj. Nadvojvoda Ivan potjera Francuze do Adige, i austrijska vojska zaposjednu Istru. Na Dunavu kod Asperna (21. i 22. maja) pobijedi doduše nadvojvoda Karlo Napoleona, ali malo zatim pobjedi Napoleon austrijsku vojsku kod Wagrama. Istru zauzmu opet Francuzi. Mirom u Šenbrunu 14./X. morala je Austrija predati Francuzima Goričku, Trst, grofiju Istarsku (Pazinsku), Rijeku, Beljak (u Koruškoj), Kranjsku do Save, cijelu gradj. Hrvatsku, dio Granice, Dalmaciju, Dubrovnik i Kotor. Ovim zemljama pridruži Napoleon 1810. bivšu mletačku Istru i zazove ih kraljevina „Ilirija“.

1810. kraljevina Ilirija.

Potkralj Ilirije Marmont, stolovaše u Ljubljani. Ilirija se dijelila u 7 pokrajina:

1. Intendansa Istra sa glavnim gradom Trstom („mletačka“ Istra, Trst, Gorička);
2. Gradjanska Hrvatska (austrijska Istra, hrvatsko Primorje, Rijeka s okolicom, gradjanska Hrvatska i otoci Krk, Cres, Lošinj, i Rab — [1797. pripojeni Dalmaciji]) sa glavnim gradom Karlovcem.
3. Vojnička Hrvatska;
4. Dalmacija;
5. Dubrovnik;
6. Koruška;
7. Kranjska;

God. 1811. otcijepi od Hrvatske Istru na zapadu Učke i pripoji ju intendansi Istri pod imenom kanton Pazinski; drugi kantoni u ovoj pokrajini bijaju: Kopar, Piran, Buzet i Poreč, koji svi skupa sačinjavah distrikt (kotar) Kopar. Drugi distrikti bijahu: Gorica, Trst i Rovinj.

Za civilne stvari bijahu sudovi u Kopru i Rovinju, kriminalni sud bijaše u Kopru: za sve pako bijaše prizivni sud u Ljubljani.

Francuzi bijahu strogi protiv zločinaca. Popravljali su ceste, skrbili se za škole pučke i srednje, branili su i njegovali narodni jezik, ali za Istru bijaše njihova vlada nesnosljiva radi velikoga poreza, radi skupoće soli, radi propadanja trgovačke mornarice uslijed drugih ratova, koje je Napoleon s cijelom Evropom vodio.

(Nastavak slijedi.)

reštu, Rotheit, odvraća ozbiljno od izvještaja, koji opisuju prilike u Srbiji u tamnom svjetlu. Razne, povjerenja dostojne osobe vele jednoglasno, da Srbi nemaju nikakvih pomanjkanja, epidemija za sada nema nikakovih, čete su se dobro oporavile. Amerikanski poslanik u Bukareštu, Vopička, koji se je povratio iz oduljeg putovanja iz Srbije, gdje je pregledavao logore zarobljenika, izjavio je, da su prilike posve podnosljive.

U Srbiji bilo je mnogo žrtava pjegastog tifusa.

Berlin, 20. julija. (D. u.) Polag vijesti „Berliner Tagblatta" izjavio je amerikanski poslanik u Bukareštu, Vopička, da su Srbi sa svoje strane učinili svoje u pogledu pobijanja tifusa, koji je uz junačke žrtve liječnika uništio vrlo mnogo zarobljenika. Jedva kasnije, kada su stigla strana zdravstvena povjerenstva, moglo se energičnije pobijati epidemiju.

Talijani taje uništenje krstarice „Giuseppe Garibaldi".

Lugano, 20. julija. (D. u.) U Italiji nije jošte objavljeno, da je krstarica „Giuseppe Garibaldi" bila potopljena.

Rusi će upaliti Varšavu.

Bukarešt, 20. julija. Osobe, što su prispjeli iz Rusije, osiguravaju, da kane Rusi grad Varšavu upaliti, ako bi ju morali napustiti.

Rusi u velikoj pogibelji.

Kopenhagen, 20. julija. (D. u.) „Daily Cronicle" javlja iz Petrograda: Hindenburg sa sjevera i Mackensen sa juga zajednički rade oko teške zadaće uništenja ruske vojske, koje glavne sile su u Poljskoj. U Petrogradu su osvjedočeni, da Nijemci ne će nikada postignuti ovaj cilj. Hindenburgov nacrt je, da osvoji Novo-Georgievsk, dočim mora Mackensen zaposjesti crtu Brest—Litovsk. Rusi su ovdje učinili sve priprave te raspolažu sa sjajnim željezničkim sistemom. Vojnici su bolje opremljeni municijom, te su bile izobražene dosada neupotrebljene reserve. Napredovanje Nijemca u pokrajinama istočnog mora smatra se samo kao demonstraciju, da se zapriječi odašiljanje četa u područje Nareva.

Novi ministar izvanjskih posala u Grčkoj. Odgoda grčkog parlamenta.

Atene, 20. julija. (D. u.) Službeni list objavljuje odstup ministra izvanjskih posala Zografosa. Ministar predsjednik Gunaris preuzima privremeno lisnicu tog ministarstva. Istodobno javlja se, da je odgodjeno zasjedanje komore do 10. augusta (novog stila).

***

U Grčkoj predstoje važne odluke u izvanjskoj politici. Ali sve kaže, da će ostati smjer grčke politike nepromijenjen. Zografos bio je zadnji ministar u grčkom kabinetu koji bijaše sklon suradjivanju sa Venicelosom. Kralj, čini se, hoće da održi čim dulje mir svojoj državi te odgadja zasjedovanje komore, da pridobije na vremenu, jer se spravom nada, da ne će ostati bez utjecaja uspjesi centralnih vlasti na intervencijonaliste, koji gube u zemlji svaki dan više na ugledu.

Sjedinjene države prosvjedjuju protiv Engleske.

London, 20. julija. (D. u.) Reuterov dopisni ured donosi slijedeću „Times"-ovu vijest iz New-Yorka: Sjedinjene su države upravile Engleskoj notu, u kojoj odlučno stoje na stanovištu, da moraju biti prava gradjana Sjedinjenih država poštovana prama medjunarodnom pravu te da ne smiju biti uskraćeni britskim kabinetskim odredbama ili sličnim naredbama. Državе Unije ne će da priznadu presude suda za ratni plijen, ako su u opreci sa medjunarodnim pravom.

Austrijsko-njemačka ofenziva na istoku.

Brzojavi nas obavješćuju, da je na cijejoj fronti započela žestoka i po Hindenburgu nastavljena ofenziva. Glavni je cilj austrijskih i njemačkih udruženih armeja da prodru liniju izmedju Visle i Buga i da zaposjednu Varšavu i Ivangorod. Dok se to ne postigne nije moguće da se neprijatelja, još uvijek moćnog, savlada i opkoli. Veliki gubici ruske vojske ne znače, da je on iznemogao; Rusiju će se pobijediti, kad se postigne glavni cilj: opkoljenje te velike mase, t. j. zauzeće Varšave. Kod te ofenzive sudjeluju armeje ponajboljih naših vojskovodja.

Da postignu cilj, valja da se domognu linije Dvinsk-Vilna, čime su u posjedu važne željezničke pruge Varšava-Petrograd; zatim da prekinu spoj izmedju Bresta i Litovska te Ivangoroda sa unutrašnjom Rusijom. Glavna je napadajuća linija, kroz Ivangorod-Lublin Cholm.

Taj veliki plan zajedničkog djelovanja stratega ujedinjenih armeja iziskuje vremena, ustrpljenja i velikog napora. Svakako će ove armeje nastojati da ruski centrum odvoje od nutarnjih spojeva i da ga odsjeku od njegovih krila.

Bez sumnje će izvodjenje ovog plana biti najstrašnije za cijele periode rata sa Rusijom.

Provala ruske obrane.

Kako je poznato, ratno vijeće u Calaisu od strane četvornog sporazuma, bilo je odlučilo, da će nastupiti odmah u jaku ofenzivu, koja će uništiti centralne vlasti. I zbilja, to se obistinilo, ali gle belaja, to nisu izvršili oni, nego: Austrija i Njemačka.

Kakovim rezultatom? Njemačke su čete prodrle 30 km pred Mitavu, a ova je udaljena od Rige samo 40 km. Dvije njemačke vojske dostigle su do istočne obale utvrdjene crte Nareva izmedju Lomze i Novo-Georgievsko. Rusi uzmiču iz pozicije Bzure i Ravke prema Vršavi. Položaj je Rusa kritičan. Oni su se uopće povukli na prostoru Visle i Buga. Drugim riječima to znači; Rusi so probijeni u Kurlandiji, oko Nareva i u Poljskoj lijevo i desno Visle.

Gori na sjeveru zaposjeli su Nijemci Vindavu te Tukum i Tust. Nijemci su tako u stanu da izbace iz svojih položaja Ruse zapadno Mitave. Oni su dalje zaposjeli Hofzumberg, 30 km jugozapadno Mitave. Ofenziva Nijemaca napreduje u smjeru Mitava-Riga.

Dvije njemačke vojske stigle su do Nareva, te stoje pred utvrdama Osoviеca-Lomdze-Ostrolenke-Rosena-Pultuska-Novo Georgievskog-Višegrada na Visli. Neprijatelj uzmiče svuda. Naše su savezničke čete postigle sjajne uspjehe. Uslijedit će navala na utvrdjenu crtu Nareva.

Rusi su se pomakli iz svojih utvrda izmedju Visle i Pilice prema Varšavi. Pošto su naši zauzeli Ilzanku morali su se Rusi povući prama Ivangorodu.

I istočno Visle bili su Rusi prisiljeni na uzmak. Velika bitka izmedju Visle i Buga svršila je sa porazom Rusa, koji uzmiču prema crti Cholm-Lublin.

Nijemci na Narevu i naši na Bugu paralelno napreduju. Ako Nijemcima uspije forcirati crtu Nareva, a našima crtu Cholm-Lublin, onda je položaj Rusa vrlo kritičan. Ne preostaje drugog uzmaka nego nutrnjost zemlje.

Na jugu pako se zdvojno napreżu vojske vjerolomnog kralja, da štogod postignu. Naše čete hrabro brane pozicije na jugozapadu proti premoćnom neprijatelju. I na ovoj fronti doći će dan konačnog obračuna. Domovina je zahvalna našim četama na jugu, koji sva naprezanja neprijatelja uništuju, te će i u buduće pokazati, da je ured ministra „nespašenih područja" samo prazna fraza.

Slabe utjehe talijanske štampe!

Svima je poznato da izmedju Italije i Srbije postoji nesporuzumak, koji bi se sigurno u mirno doba izvrgnuo u sukob.

Tom nesporazumku daju jasnog oduška članci u talijanskoj i srpskoj štampi, pogotovo u ovoj posljednjoj, koja je tumačem tamomošnjeg javnog i službenog mišljenja.

Ulaz Srba u Albaniju i dnevni najnoviji porazi talijanske vojske na južnoj fronti uzbibaše neraspoloženje i zlovolju u talijanskoj masi, koja je u svom pijanom „oduševljenju" zastalno držala, da će im čete kiklopskim korakom napredovati.

Slabi odnosi prema četvornom sporazumu, neraspoloženje prema Srbiji i nedavni njihovi porazi, uzrokom su, da talijanska štampa nastoji umiriti razoružanu publiku sa sličnim saopćenjima, kaošto ih prenosi berlinska „Vossische Zeitung". Ona veli, da bivši srpski ministar Kosta Jovanović razlaže u „Rivisti d'Italia", kako tobož nije istina da postoji izmedju Italije i Srbije, kao što niti Srbije i Rumunjie ikakvih sukoba. Tim više — nastavlja Jovanović —, da bi jedna Velika Srbija, kao posvećena Rumunjska u slozi sa Italijom činili jedan nepremostivi zid protiv napredujućem germanizmu.

Takova bi država s Rumunjskom i Italijom činila močan blok medju budućim državama Evrope. U tom da se sastoji postojeći savez sa Italijom.

Narodima nesrpske narodnosti pomenutih zemalja opredijeliti će se posebne granice. Rimska se „Tribuna" žestoko obara na pomenuta izvadjanja. Nacijonalni je princip sasma lijep, ali on sam po sebi ne može nikada da bude odlučni faktor.

Za Italiju je gospodstvo na obostranim obalama Jadrana strateško pitanje. Nije pojmljivo kako jednom političaru, kaošto je Jovanović — svršava „Vossische Zeitung" — nije ovo još jasno; samo što tako vrlo malo njegovih zemljaka — na sreću — misli i radi!

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Dne 16. travnja saopćuje barun Burian barunu Macchiu odgovor, koji će dati vojvodi od Avarne. Velik dio predloga, poimence onih, koji se tiču Primorja, Trsta i Dalmacije, da su neprihvatljivi. Zona u Tirolu da se može proširiti, pa za to i barun Burian saopćuje granicu, ali veli, da se njemačko jezično područje ne može odstupiti. Što se tiče promjene utanačenja glede Albanije, to se ova može diskutirati. Što se tiče obećanja Italije, da će ostati neutralna, to se ovo mora ticati i Turske.

Dne 18. aprila javlja barun Macchio nakon jednog razgovora sa Sonninom, da je dobio dojam, kao da se Sonninovi zahtjevi ne temelje na ozbiljnom studiju i da je ispravna tvrdnja, da su ministru oktroirali zahtjeve glede Soče generalni stožer, zahtjeve glede dalmatinskih otoka ministar mornarice a zahtjev glede Trsta Barzilaj.

Dne 20. aprila razgovarao je barun Macchio sa ministrom predsjednikom Salandrom, koji je naglasio, da je tršćansko pitanje tako zasjeklo u narodu talijanskih osjećaja, da kralj riskira ne samo popularitet, nego i nešto više, ako se ne bi uzeo ovaj osjećaj u račun. Što se tiče albanskog pitanja, izjavio je Sonnino, da je od sekundarne važnosti. Barun Macchio da je dao talijanskom ministru predsjedniku razumjeti, da je uvijek bolje nešto sigurno u rukama od nesigurnih chanca, na što je Sonnino odgovorio, da će se i to pretresati.

Dvolična igra z ententom.

Dne 22. aprila naglasuje barun Burian, kojemu je dan prije ponovno vojvoda od Avarne izjavio, da je neophodno nužno, da Austro-Ugarska smjesta odstupi područja, koja kani koncedirati, u jednoj brzojavci barunu Macchiu, da sumnja, da li je Italiji zaista stalo, da dodje do sporazuma i da mu se čini, da hoće samo da dobije vremena, te da će, čim sazna za naše krajnje ponude, preći ententi. Poklisar neka konverzaciju sa barunom Sonninom dalje nastavi.

Dne 27. aprila brzojavlja barun Burian baronu Macchiu, da bi bilo uputno i, kako je saznao, da to baš ne bi bilo protiv volje baruna Sonnina, kad bi jedna ugledna politička ličnost iz monarkije pošla u Rim, da raspravi čitavi kompleks interesa izmedju obih vlasti. Nekadanji austro-ugarski ministar izvanjih posala grof Goluchowski da bi bio spreman na tu misiju. Barun Macchio neka se informira kod Sonnina, bi li mu to bilo po volji.

Dne 28. aprila saopćuje barun Burian poklisaru u Rimu odgovor, koji će dati vojvodi od Avarne. Barun Burian, da će medju ostalim izjaviti, da je spreman razgovarati sa barunom Sonninom glede svakoga pitanja, koje on samo zaželi, da se informirati o istinitim interesima Trsta i da je glede Albanije spreman na novo utanačenje, te će čitavu stvar opet prenijeti na evropejsko područje, a koje će takodjer sadržati izjavu o disinteressementu Austro-Ugarske, a da se i Italija sa svoje strane, izuzamši Valonu, izjavi disinteresirana na ovome području.

Dne 28. aprila saopćuje barun Macchio, da je u Rim prispio talijanski poklisar Tittoni iz Pariza, koji je, kako su mu kazali, donio francuske koncesije, medju kojima se nalazi razgraničenje kod Ventimiglie ali za uzvrat zahtjeva Francuska talijansku vojsku u svrhu potpore za Francusku. (Nastavak slijedi.)

(Nastavak slijedi.)

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

Razne vijesti.

Lijep primjer. Radnici c. i kr. Arsenal[a] odio „Ausrüstungs"-direkcije, kojih je 90[0] Slavena, sabralo je, kako javlja „Pol. Tag[e]blatt", za nakup mineralne vode naši[m] na južnoj fronti se borećim četama 107 [K] 11 h. Taj čin bratske ljubavi vrijedno j[e] zabilježiti!

Židovi u gradskim upravama njemač[]kog dijela Poljske. Kako javlja „Vossisch[e] Zeitung" uzela je njemačka vlada u obzi[r] interese židova u zaposjednutim krajevim[a] Ruske-Poliske. U gradskim su upravam[a] zastupani uz mnogobrojne židove takodje[r] i Nijemci. Tako je u Sobianicama izme[]dju 22 zastupnika, 12 Nijemaca, 5 Poljak[a] a ostali židovi, isto tako u Lunu, Lodzu [i] drugim mjestima. Time je njemačka vlad[a] nastojala uvažiti manjine Nijemaca i Židova.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijedit[i] svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Pu[li]

U proslavu 49. godišnjice viške pobjed[e] darovaše:

Jelčić Ivan	K	1.—
Dorčić Ivan	„	1.—
Ukupno	K	2·—
Prije iskazano	„	920·—
Sveukupno	K	922·—

Na uspomenu bitke kod Visa.

Slava Tebi, Mornarico dična,
Na vitežtvo i pobjede vična!
Nova slava i naprijed Te čeka,
Jer si na to navikla od vijeka!

Brst maslinsku, tu mira oznaku,
Rado nosiš na svojem barjaku,
Al gdje prijeti dušman drzoviti,
Znaš ponosno svoj barjak razviti.

Čast je Tvoja i hrabrost priznana
Dvaju svijeta, do najkrajnih strana,
Naše sprave u svakom se kraju
Gostoljubno, dično, dočekaju!

Štit i ugled Habzburških Vladara
Na diku su našega mornara.
Gdje se vije Habzburška zastava,
Tu se spaja sa viteštvom slava!

U Saidi, princip Frideriko
Od svih steče priznanstvo veliko.
Dom Habzburški lovorom okiti
S čega uvijek na glasu će biti!

Ko ne plače kob Maksimiljana
Poštenjaka, viteza bez mana?
Dobra, blaga, veledušna, mila,
Kad zadesi smrt kruta, nemila.

Slava Tebi, mornarico, vrla,
Tegetthoffa hrabrost neumrla,
Pomogla Ti, ter sa malo splavi,
Mnogo jačeg dušmanina zgnjavi!

Bojni genij, on pogledom smrvi
Dušmanine žedne naše krvi,
Kad uz viške obale na glasu
Barjak razvi, dušmane razasu!

Slava jatu, morskih sokolova,
Što poslušni na glas Tegetthoffa
Znaše vješto vrtit korabljama,
Topim kretat, mahati sabljama!

I Vam slava, o moji Višani,
Što junački staste na obrani,
Te uz pomoć hrabrene posade,
Dušmaninu zadadoste jade!

Krv prolitu za Vladara blaga,
Za obranu svog očinskog praga,
Potomci će Vaši spominjati,
Pobjedu Vam uz gusle pjevati!

Slavnih dana, krasna uspomena,
Živjeti će do zadnjeg koljena,
Grobe Vaše, vijencim će kititi,
Hrabrost Vašu, svedj će se slaviti!

Stari mornar iz Komiže

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za urednitšvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak, 22. srpnja 1915. | Broj 19.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je opet izašao u boj južno željeznice, koja vodi iz Holma preko Lublina u Ivangorod. Usprkos njegovog tvrdokornog otpora uspjelo je savezničkim silama, da ga probiju na više mjesta. Kod Rožane prokrčio si je Arzev zbor put u neprijateljske crte u savezu sa njemačkim bataljunima. Jugozapadno od Biskupice bili su Rusi u noći po Nijemcima prisiljeni na uzmak. Izmedju Bistrice i Visle naišla je vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda na jak otpor. Sa obje strane Borzehova otele su naše čete u ljutoj borbi sibirskim pukovnijama njihove žilavo branjene pozicije. Kod ove se vojske zarobilo 30 časnika i 6000 momaka, te zaplijenilo 9 strojnih puški. Izmedju Visle i Pilice nastavilo se proganjanje. Njemački su domobranci probili sjeveroistočno od Zvolena prednje pozicije mosne utvrde Ivangorod. Za priključene pozicije bije se još boj. U istočnoj su Galiciji zametnuli se ponovno kod Sokala žestoki bojevi. Na Zloti Lipi i na Dnjestru položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Goričkoj nastavili su i jučer Talijani svoju sveopću navalu. Na okrajku visoravni Doberdoba i na goričkoj mosnoj utvrdi bio se cijeli dan žestok boj. Na večer uspjelo je neprijatelju, da zauzme goru sv. Mihovila istočno od Zdravščine. Danas rano osvojio je generalni major Boog opet ovu uzvisinu sa četama, koje se držalo u pričuvi. Jugoistočno od Zdravščine držale su se naše čete velikom žilavošću. Uzbočna je navala sa ruševina na uzvisini istočno od Zagrada napokon bacila Talijane i ovdje natrag, koji su bježali uz velike gubitke u zaštitne prostore. Kako su naše čete čvrsto održale u svojim rukama sav okrajak visoravni na jugozapadu te odbili krvavo sve navale na goričku mosnu utvrdu, ostala su naprezanja Talijana, koja su platili golemim žrtvama, opet bez uspjeha. Na ostaloj primorskoj fronti vlada priličan mir. Na koruškoj granici nije se dogodilo ništa bitna. Istočno od Schluderbacha navališe tri talijanska bataljuna na Monte Piano. Odbijeni su, te su bježali i izgubili dvije trećine momčadi.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U istočnom smo dijelu Argona zauzeli na juriš nadalje više francuskih opkopa te zarobili 5 časnika i 365 momaka. U Vogežama bile su u okolici Münstera tvrdokorne borbe.

Francuske su navale suzbijene. Neprijatelj, koji je provalio na pojedinim mjestima u naše pozicije, izbačen je u ljutoj borbi iz bliza. Neprijateljski su letioci bacili bombe na Colmar, koje su usmrtile jednog civilistu i ranili jednu ženu.

Istočno bojište.

Istočno od Popeljanija i Kuršanija uzmiču Rusi izpred prodiranja njemačkih četa. Zapadno od Savla osvojili smo na juriš zadnji neprijateljski opkop. Progon se nastavlja u istočnom pravcu. Na Dubisi probite su istočno od Rosijenja ruske linije. I ovdje uzmiče neprijatelj. Južno od ceste Mariampol-Kovno osvojili smo tri uzastopce nalazeće se ruske pozicije. Istotako imala je potpuni uspjeh navala na još dosada održane neprijateljske pozicije sjeverno od Novogoroda. Rusi su se povukli pustivši 2000 zarobljenika. Na Narevi zauzeta je jaka utvrda Rožanske prednje pozicije, te zarobljeno 560 momaka. Neprijatelj kuša, da se tvrdokorno opre na ovoj rijeci. Njihovi su očajni protuispadi ostali bezuspješni. Rusi su pretrpjeli teške gubitke te izgubili 1000 zarobljenika. Prisiljeni našim pritiskom sa svih strana, započeli su Rusi napuštati svoje utvrde zapadno od Grojeca te uzmicati u istočnom pravcu. Naše čete slijede uz njih. U progonu dostigle su njemačke čete jučer promaknjenu mosnu utvrdu južno od Ivangoroda. Smjesta poduzetom navalom zaposjednulo se neprijateljske linije kod Vladislavova. Za priključene pozicije traje boj,

Jugoistočno bojište.

Izmedju gornje Visle i Buga izašao je neprijatelj ponovno u boj sa vojskama Mackensena. Uz sav tvrdokorni otpor neprijatelja provalile su ipak austro-ugarske čete kod Skriniecа i Niedrzvice male (jugozapadno Lublina) i njemačke čete jugoistočno od Piaskija i sjeveroistočno od Krasnostava u neprijateljske pozicije. Navala napreduje.

Vrhovna vojna uprava.

Izmišljena buna rumunjske pukovnije.

Beč, 21. julija. (D. u.) Javljaju iz ratnog novinarskog stana:

List „Romania", koja izlazi u Bukareštu, javila je 6. julija, da se je austro-ugarska pukovnija, koju sačinjavaju Rumunji, na talijanskom tlu pobunila, te da je izjavila, da se ne će boriti. List dodaje, da se je pukovnija već borila u Galiciji i ubila nekoje časnike i da bje maknjena sa fronte. Ova je vijest izmišljena od prve do zadnje riječi te je bez svakog temelja. Na fronti proti Italije nema uopće rumunjskih pukovnija, a o prvom slučaju, koji se je tobože zbio u Galiciji, čuo je dopisnik rumunjskog lista valjda o kojoj ruskoj pukovniji. U našoj se vojsci nije nikad desilo ništa slična.

Rusija pozivlje 1896. godište.

Petrograd, 21. julija. (D. u.) Polag „Riječi" zaključilo je ministarsko vijeće, da tijekom 1915. pozove na smotru godište 1896., koje bi moralo nastupiti vojničku službu tekar 1917. — Polag vijesti „Ruskoga Slova", bio je pozvan sav narodni ustanak u Varšavi i ruskoj Poljskoj pod oružje.

Bugarska spremna na svaku eventualnost.

Ženeva, 21. julija. Radoslavov je izjavio dopisniku „Tempsa", da mora Bugarska točno znati prije nego se odluči za rat, što će joj isti donijeti. Za sada se dogovori nastavljaju sa trojnim sporazumom i Turskom u pogledu željeznica u Traciji. Vojska je opet pripravna i Bugarska je spremna na svaku mogućnost.

Grčko-srpski ugovor.

Paris, 21. julija. Srpski dopisni ured javlja službeno: Od bugarskog lista „Balkanska Pošta" objavljena vijest, prama kojoj je Grčka otkazala ugovor sa Srbijom i da je ovu stvar srpski poslanik u Bukareštu priopćio rumunjskom ministarskom predsjedniku, opunovlašten je srpski dopisni ured, da ovu stvar kategorički dementira kao posve krivu. Isto je tako neutemeljena vijest novina, da autentični ugovor sastoji ukupno od 18 članaka.

Mnijenje generala Perrot-a.

Paris, 21. julija. U „Eclairu" objavlja general Perrot članak, kojega je predložio ruskom poslanistvu. Raspravlja o bici u Poljskoj, te se protivi raširenom mnijenju, da će Nijemci započeti ofenzivu od sjeverozapadne poljske fronte. On je mnijenja, da mirovanje Mackensenove vojske znači, da si sagradi strategičke željeznice za dovoz četa. Kada bi bile njemačke i austrijske čete dalje napredovale od Lublina ili Cholma, onda bi se previše odaljile od točke za dopremanje četa. Tako sjajan vojskovodja kao Mackensen, uzeo je u račun sve poteškoće. Radi toga izgleda, da Mackensen gradi željeznice, za to će trebati okolo 40 dana. Izgleda, da mu je već u tome prilično uspjelo, te se može očekivati, da će u bližujim danima započeti opća navala Nijemaca. Ako budu Rusi poraženi, onda će ruska vojska doći u ozbiljni i teški položaj. S toga je skrajnje vrijeme, da ruska vojna uprava čim prije nadje riješenje iz ovog polažaja.

„Kako je negda bilo u Istri".

(Nastavak.)

Napoleon potučen u Rusiji 1812.

Ali i njemu zapade zvijezda sreće. God. 1812. provali $^1/_2$ milijuna vojske u Rusku. Kod Borodina sraze se Rusi i Francuzi. Bojno polje pokrije 70.000 što mrtvih, što ranjenih. Rusi se povuku natrag, a Napoleon za njima. 14./IX. udje u glavni grad Moskvu. Rusi su si sami palili gradove i pustošili zemlju, samo da Napoleon nema da sklone pred zimom svoju vojsku. Rusi zapale i svoju svetu Moskvu i ne htjedoše se upustiti u boj s Napoleonom, već ga zadržavahu u Ruskoj, dok ne pritisne snijeg i led i glad. Dne 19./IX. odluči se Napoleon na uzmak, ali mu cijela vojska izgibe od zime i glada, a ono što ostade, dodje u Pariz, odjeveno u ženska odijela i u slamu, noseći na licima znakove smrti.

Oslobodjenje Istre od Francuza 1813.; Nugent (Nižan) i Lazarić.

Sad se cijela Evropa dignu na silnika. God. 1813. lijevala se krv na svim stranama Evrope.

Austrijski djeneral Nižan spusti se iz Hrvatske na Rijeku i potjera odanle Francuze, koji uzmaknu do Lipe. Nižan se utabori izmedju Rijeke i Veprinca. Francuzi naumiše udariti na nj sa dviju strana: sa krasa hrvatskoga i iz Istre.

Francuska posada u Rovinju dobi zapovijed, da krene prema Učki, da se kod Vranje združi sa francuskim četama iz Kopra i Buzeta i prevali Učku.

Nižan utvrdi Veprinac providjev ga sa baterijom topova, dočim je pod Lovranom stajalo englesko brodovlje, da mu vojsku opskrbljuje hranom. Nižan dopusti svome kapetanu Lazariću, da prevali Učku i zadrži Francuze. Sa 47 pješaka i 6 husara spusti se 2./IX. u Vranju, nagovori one ljude, Boljunce, Lupoglavce, neka se dignu na obranu svoga cara Franje I. Sa seljacima podje drugoga dne prema Pazinu. Putem mu se pridruži mnogo seljaka. O podne bijaše u Cerovlju. Istoga dne dospiju Francuzi pod djeneralom Springom u Pazin (iz Rovinja). Imali su 6 kumpanija vojnika od kojih bijahu dvije Hrvata. Francuzi zaposjednu brda oko Pazina, a časnici udju u grad Pazin. Na okuci ceste, - - da Francuzi mogu vidjeti, — činio je Lazarić po više puta prolaziti svojih 6 husara, a na brežuljke postavi svoje pješake. Francuzi gledahu s daleкozoroma to kretanje i mišljahu, da je ono predstraža djenerala Nižana.

Bitka kod Lindara i Staroga Pazina.

Drugi dan zazvone zvona sa okolnih crkvi i pozivahu ljude neka se dignu proti Francuzima. Lazarić se poče kretati prema Pazinu, a Francuzi mu podju iz Pazina u susret. Kad je predstraža francuska došla pod Lindar, ustaše stanu pucati iz šuma na nju. Spring, bojeći se da ga Lazarić ne opkoli pod Lindarom, izda zapovijed za uzmak prema Rovinju. Ali kad Francuzi dodju nad pazinsku Jamu, vide silesiju ustaša na brdu Staroga Pazina, pa pobjegnu na cestu beramsku, namjeravajući onom dolinom preko Trviža u Motovun, ali jedan i drugi brijeg uzduž doline posu se ustašama. Fracuzi se predadu Lazariću. Kad malo iza toga stignu vozovi s ratnom municijom iz Pazina nad Jamu (Foibu), zaplijene ju ustaše, a bombe prevale u jamu. God. 1816. bijahu izvadjene i danas su još na spomeniku pred Franjevačkom crkvom u Pazinu i svjedoče svijetu, kako su se Istrani junački ponesli.

Dočuv francuska narodna straža od 500 ljudi iz Kopra i onda iz Buzeta za poraz Francuza u Pazinu, ne podju protiv Nižana preko Učke, već se prva vrati, a druga razidje. Lazarić dobi od Cara vojnički red „Marije Terezije" i naslov „Barun Lindarski". I onima, koji su u ustanku prvi bili, podijeli car Franjo I. vidljive znakove priznanja (zlatne medalje).

Postavši Lazarić majorom sakupi bataljun dobrovoljaca — a bilo mu to lako jer su Istrani, oduševljeni za cara Franju I., hrlili sami pod njegove zastave — i povede svoju vojsku pred Kopar i zauzme ga. Onda se uputi prema Trstu, kamo bje jurve došao i Nižan. Istrani zauzeše utvrdu Sv. Vida. Premda su se i Francuzi hrabro držali, ipak se 30./X. moradoše našoj vojsci predati.

Boj kod Lipskoga 19. X. 1813. Bečki kongres 1815.

Medjutim se je bio glavni boj pred Lipskim 19./X. 1813. izmedju Napoleona s jedne strane i Cara austrijskoga i ruskoga, te kralja pruskoga s druge strane. Napoleon bude sasvim potučen. Rat je trajao još god. 1814. i svrši se mirom u Parizu. Evropski vladari sastanu se na kongres (skupštinu) u Beču 1815., da urede opet evropske države. Austrija zadobi opet Lombardiju, Mletačku i Ilirske pokrajine.

Istra razdijeljena u dva kotara.

Vlada razdijeli sada Istru u dva okružja: u riječko i tršćansko. Pod prvo spadaše grad Rijeka (gdje stolovaše i kapetan) s okolicom, kotari Labinj, Pazin, Belaj, Lovran, Kastav, Volosko, Podgrad, otoci Cres, Krk i Lošinj. Pod okružje Trst spadaše ostala Istra.

Svako okružje se je dijelilo u Kotare (kotarske komesarijate); kotarskome komesaru bijahu podložne općine. Općinama upravljaše načelnik sa dva delegata; njima bijaše dodijeljen blagajnik i kancelista. Općinskome vijeću, koje se sastajalo na godinu dva puta, predsjedaše c. kr. komesar.

Primorje.

Spomenuta dva okružja i ono u Gorici sačinjavahu pokrajinu Primorje, a njom vladaše c. kr. vlada u Trstu.

God. 1822. prestane okružje Riječko. Od kotara Labinj, Belaj, Pazin, Podgrad, Kastav, Volosko, Lovran, i kvarnerskih otoka sastavi se novo okružje Pazin.

Godine 1815. buda združena okružja Trst (bez grada Trsta i teritorija) i okružje Pazin u jedino okružje Istarsko sa sjedištem u Pazinu (do 1860.).

(Konac slijedi.)

Momibiliziranje naroda.

London, 21. julija. „Times“ donaša članak, u kojem se tuži, da rekrutiranje slabo napreduje. Glavni su uzrok poslodavci, koji ne će da otpuste svoje radnike. Vlada će morati uvesti narodnu mobilizaciju. „Times“ veli dalje, da engleska vlada doprinaša veće žrtve, negoli Njemačka. Prvi je uzrok taj, što se dobrovoljcima daje previsoka plaća, drugo pretjerane potpore, što ih dobivaju obitelji vojnika, a treći je uzrok, što engleska dozvoljava da trgovci, liferanti i drugi previše iskorišćuju priliku. Članak zaključuje, da je radi toga potrebita industrijalna mobilizacija.

„Lusitanija“ i Engleska blokada.

London, 20. julija. (D. u.) Kako javlja Reuter iz Vašingtona, molba je njemačkog poslanika grofa Bernstorffa na Savezne države, da bi ove u Engleskoj posredovale obzirom na vodjenje rata na moru, primljena jako hladno. Državni tajnik, Lansing, vidi u tome pokušaj, da se pitanje „Lusitanije“ nekako baci u pozadinu i da se pobudi utisak, da je ovaj čin ludosti manjeg značenja nego metoda engleske blokade. Iz vijesti službenih izvora izgleda, da se predsjednik Wilson ne će za tu stvar zauzeti. Ako ima Njemačka učiniti formalne predloge Engleskoj, to će ih predsjednik dostaviti, inače ne će on ništa učiniti.

Gibanje engleskih radnika.

Cardif, 21. julija. (D. u.) U sjednici odaslanika radnika rudokopa bili su primljeni velikom većinom prijedlozi eksekutivnog odbora tičući se uvjeta postavljenih od strane radnika.

Nemiri u Newyorku.

Newyork, 21. julija. (D. u.) Izmedju buntovnih radnika Standard-Oil-Company došlo je do prvih nemira. Na redarstvo se bacalo kamenjem. Izmjenilo se nekoliko hitaca, ali ipak nije nitko ranjen. Mašinisti tvornica oružja i municije u Bridgeportu nijesu zapustili radnju, glasa se, da je bio odobren zahtjev radnika.

O položaju na Balkanu.

Bečka „Information“ piše: Iz Budimpešte, Berlina, Frankfurta i Monakova se šire najsenzacijonalni izvještati o bližnjim dogodjajima na Balkanu. Dočim su izvještaji austro-ugarski optimistički, njemački su pesimistički. Dobro je, da svim ovim vijestima, bile one vesele ili neugodne, dodamo veliki ili mali upitnik, kojim treba popratiti svaku vijest iz orienta. Što dodje iz Balkana, može biti istinito, jer se na ovom vrućem tlu mogu dogoditi stvari, koje iznenadjuju, ali sve, što odanle dolazi, može se isto tako iskazati, kao prosta izmišljotina. U orientu 2 × 2 nije uvijek jednako 4. Jedina na pol povjerljiva vijest, koju se može zabilježiti, je ta, da namjeravaju na atenskom dvoru obzirom na kraljevo zdravstveno stanje odgoditi parlamenat do augusta. Nu i to je samo glasina, koja ipak nije nemoguća i bez vjerojatnosti.

Opkoljenje Rusa.

Borba proti Rusima prešla je u novu fazu. Pauza, koja je slijedila bitkama kod Krasnika, bila je vrlo kratka, te je jaka sila pomakla velike mase vojništva opet u akciju. Velika fronta polukruga, koja se je postavila na crtu Varšava-Ivangorod-Lublin, sve se više suzuje. Iza osvojenja Lavova i postignuća kuta na Bugu, nastavila se ofenziva. Desno krilo napredovalo je nešto brže, negoli onaj dio preko Krasnika. To je bilo uzrokom, da su Rusi doveli ovamo iz Lublina jake čete. Gdjegod je bilo prostih četa, sve se vozilo u Lublin i onda bez obzira na svezu prenašalo se ih na cestu prama Krasniku. Čete nadvojvode Josipa Ferdinanda, koje su morale ovdje probiti, nisu mogle zapriječiti, da se uzdrži visine kod Urzdovke. To je tako, te i imala svoj konac ruska ofenziva. Sva nastojanja Rusa, da iskoriste lokalni uspjeh izjalovila su se na jakog otpora austrijskih četa. Nu Rusi pripravljali da poduzmu važni korak. Pripravilo im se novi poraz. Istodobno sa navalom Hindenburgovom, navalilo se i na Visli, Vieprzu i Bugu. Tako smo doživjeli veliku poljsku bitku. Ova je još u potpunom toku, te je položaj naših četa povoljan. Naše su čete tada zauzele poziciju na Bistrici. Dalje istočno zauzele su njemačke čete Krasnostav i tako su oboje ceste, jednih spojeva cesta. Ne smijemo očekivati, da će dalnje operacije brže napredovati. Rusi su sakupili svoje glavne sile južno Lublina. Da se ove nadvlada trebat će jake i tvrdokorne bitke, nu mi se i tu nadamo biti dobre sreće.

Godišnjica rata — dan žrtvovanja.

Još par dana i godina vojevanja proći će. U Njemačkoj će taj dan proslaviti time, što će sakupljati darove u dobrotvorne svrhe. Nadaju se sabrati do 60 milijuna maraka. Zar ne bi pravo bilo, da se i mi Hrvati toga dana sjetimo svoje domovine, po kojoj takodjer vladaju bojni okršaji, time, da svaki daruje nešto onima, koji su na jugu zapustili svoju rodnu grudu. Radi ljubavi do naših ljudi posvetimo prigodom godišnjice rata jedan dan. Najprikladnija bila bi nedjelja dne 1. augusta. Po svim hrvatskim zemljama sabirajmo taj dan za hrvatske bjegunce iz Istre. To neka bude naš dan žrtvovanja.

Francuski socijalisti - njemačkim.

Poznato je, da su se u svoje doba razvili novinski okršaji u njemačkim novinama radi proglasa, što su ga njemački socijalisti indirektno upravili na francuske. Njemački su socijaliste u svom manifestu dali razumjeti vladi i narodu posljedice rata na gospodarskom polju, dočim su zapodjeli indirektno polemiku sa onima iz Francuske, koji još dosele nijesu poduzeli nikojih mjera u tom smislu u Francuskoj. Medjutim su im francuski socijaliste odvratili u njihovoj „Guerre de Sociale“, da su oni uvijek bili spremni da podupiru politiku mira. U tu da su svrhu bili pripravni — a sve za volju mira — da porade u Francuskoj, da ova prizna aneksiju Elzasa i Lotaringije po Njemačkoj samo da joj se dade veći opseg autonomije.

Danas pak, kad je Francuska sva krvava i iznemogla od rata, da nek ne bude čudno, ako se bore i nastoje da se Belgija „oslobodi“ a Elzas-Lotaringija osvoji.

Značenje rudarskog štrajka u južnom Walesu.

Ministar je mornarice Curchil, a snjime i engleska vlada, u osobitoj neprilici opsežnog rudarskog štrajka u Engleskoj. Poznato je, da je Engleska vrlo bogata ugljenom; medjutim daje najbolji ugljen Wales, ugljen, koji proizvodi vrlo malo dima, radi toga ga upretrebljavaju u svrhe ratno-mornaričke opskrbe. Medjutim se u najvažnije doba po Englesku i njene saveznike pobunio Wales, to ogromno skladište ugljena, koje radi svog zgodnog prometnog položaja snabdjeva malne sve potrebe engleske mornarice, kaošto i veliki dio ratnih potreba njenih saveznika. U štrajku sudjeluje do kojih 200 hiljada radnika, koji traže poboljšanje njihovih prilika. Da je štrajk sam po sebi vrlo značajan tumači nam raspoloženje, koje vlada u engleskem novinama.

Londonski „Times“ zahtijeva, da vlada energično stane na put štrajkaškom pokretu i da se ne upušta u nikakve naumljene pregovore, jer da bi to značilo anarhiju i nečasno popuštanje vjade.

Francuske pak novine poručuju engleskoj vladi, da je taj pokret izdajstvo prema saveznicima i nazivlju pokretaše štrajka lihvarima. Francuska treba oho 30 milijuna tona ugljena, koji biva većinom iz Engleske pokrit.

Italija je svojom posvemašnjom neprodukcijom ugljena upravo vezana uz Englesku, koja bi joj da pokriva njene ratne potrebe. Potraje li štrajk dulje — mogao bi on Italiju dovesti do katastrofe.

Kako su stanovnici Walesa, inače po zanatu ugljenari i rudari, sindakaliste i vični štrajku, teško da će doći prije kolovoza do izgladjenja izmedju vlade i rudara.

Štrajk je Waleskih rudara značajan dakle ne samo za Englesku nego njene saveznike, jer će se time smanjiti djelovanje njihovih mornarica.

Bjegunci iz Puljštine u Ugarskoj.

Kuda su raštrkani?

Radi znanja i ravnanja mnogih ovdje u Ugarskoj a i onih, koji se nalaze na Puljštini kod svojih kuća, hoću da se odazovem pozivu: „Hrvatskog Lista“ iz Pule, br. 11, „Prebjeglicama grada Pule i ostalih naših evakuiranih mjesta do znanja!“

Ugarska je razdijeljena u 62 komitata ili megye (medje) i Rijeku.

Vlakom iz Graca prama istoku dodje se u 20. komitat ili Vás vármegye; tu su većinom evakuirci iz grada Pule.

(Szombathely u ovom komitatu je najveći grad.)

U 18. komitatu ili Sopron varmegye u Felszopor Esipregi járas nalazi se Mate Rojnić, gostioničar iz Medulina, te Mate Kirac (Peruško), Skoko i Vincenca iz Premanture, Barelova nevjesta iz Pomera (Sopron);

u 21. komitatu ili Veszprém megye su: sami evakuirci iz grada Pule. (Veszprém prama sjeveru 12 km od Blatnog jezera);

u 13. komitatu ili Fejer megye u Nagyláng: M. Zuccon, učitelj iz Ližnjana, i Petar Vojak, zidar iz Medulina,

u Aba je gospodja Mate Čalića iz Pule,

u Szentistvan su: Berta Demarin i Vojak Fuma iz Medulina,

u Csősz su: oni iz Velikog Vrha kod Pule (Montegrande),

u Tácz-u i Káloz-u su: Galežanci i Vodnjanci (Szekesfehervár);

u 19. komitatu Tolna megye su: u Dunaföldvar Blaž Demarin, mlinar iz Medulina,

u N. Dorog: žena Ivana Jelčića iz Ližnjana;

u Duna Szent György: Ivo Rojnić iz Medulina,

u Miszla: Ivan Grbin (Grbinić) iz Ližnjana,

u Fürged: Paškval Sironić, stari Grgo Klarić, te tast barba Mate, Marija Zuccon i žena Grge Grakalića, upravitelja iz Medulina,

u N. Sokoly (Sokol): Jure Zuccon (Nebeski), Marko Lazarić, Tonko iz Medulina i nekoji iz Muntića,

u Teugőd: Josip Grakalić, mesar iz Medulina,

u Felsőireg: Ivan Zuccon, predsjednik konsumnog družtva, Luka Mesar iz Medulina, Vlašić, stari delegat, Pust iz Loborike i nekoji Alturci,

u Kocsala: kćeri općinskog delegata Jakova Kirac iz Medulina,

u Kwid: Mate Grakalić, krojač iz Ližnjana,

u Tamasi su evakuirci iz grada Pule,

u Magyarkeszi: Santo Trevisan, Bosme, Ivan Lazarić (Dudin), Anton Privrat, postolar iz Medulina,

u Pinczehely: Anton Rajčić, umirovljeni učitelj iz Pule;

u 12. komitatu Baranya megye: Sante Jukopila iz Medulina, blizu Pečuha, gdje je kao vojnik Gjuro, brijač iz Medulina.

Ovi su naslovi točni. Istina je, da naši ljudi ne znadu točan naslov napisati, jer čuti madjarski izgovoriti ili vidjeti kako je napisano ono, što je izgovoreno, to je razlika kao dan od noći. N. pr. Jò napot kivan (Dobar dan želim). Madjari to tako izgovore, da čuješ: Junakpotkovan. Kada doznadem druge naslove, javit ću. Koji želi viditi, gdje su mu mili i dragi banu na papiru, u Puli je dosta zemljovidnih karta, te ne stoji puno. Tu će naći svoje u blizini Blatnog jezera. Većina iz Medulina i Ližnjana je na jugoistočnoj strani istoga jezera.

Za danas Vam šaljem ovo. Pisat ću Vam o našem dolazku u Ugarsku i ovdješnjem življenju.

Upozorujem Vas, da su ovo samo imena glavara u pojedinim mjestima, te ima u kojemgod selu do 185 ljudi, kao na pr. u Felsőiregu. Bjegunac.

Razne vijesti.

Odlikovanje. Major Stanislav Turudija, hrabri zapovjednik dalmatinskih vojnika, o kojem se je u zadnje vrijeme mnogo pisalo, odlikovan je vojničkim križem za zasluge 3. stepena sa ratnom dekoracijom.

Darovi. Na uspomenu slavne bitke kod Visa predali su, kako nam javlja c. i kr. lučki admiralat, gg. Niko Mardešić i Grgo Vratović svaki po 100 kruna na korist porodica pale momčadi c. i kr. mornarice.

Kolera. Dosele je od 20. do 26. lipnja službeno konstatirana kolera u: 1.) Donjoj Austriji 18 slučajeva; 2.) Gornjoj Austriji 1 slučaj; 3.) Salzburgu 7; 4.) Kranjskoj (Radoljica) 1; 5.) Češkoj 7; 6.) Moravskoj 8; 7.) Sleskoj 10; 8.) Galiciji 146. Od 27. lipnja do 3. srpnja pomriješe od kolere 272 osobe u pomenutim pokrajinama. U Ljubljani 3. — U Ugarskoj je kolera, kako javlja c. kr. ministarstvo, dosta raširena, te je umrlo od 21—27. lipnja do 150 osoba.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli: Radi vesele vijesti o potonuću neprijateljskog krstaša „Giuseppe Garibaldi“, sabrao je gosp. Josip Grubišić . . . K 57·20 (Darovaše: Jovančević Dušan 6 K; Grubišić Josip 5 K; Skarić Ivan i Renko Josip svaki po 4 K; Matana Petar i Schwarz N. svaki po 3 K; po 2 K: Matana Petar II., Kojić Ivo, Matana Niko, Dabelić Ivo, Marijan Jure, Hajdić Niko, Stražičić Josip, Divanović Divko, Čarkalo Jakov, Dabelić Niko, Mauretić Ivo, Hedderich Albert i Gašparoti Niko; po 1 K: Hajdić Petar, Bulović Jure, Pivčević Marijan, Faraguna Marica, Grubišić Milka i Župčić Marica; Kirišić Ivo 20 h)

N. N. . . . . „ —·80

Pavelić Josip polaže . . . . „ 20·—

Ukupno . . . . K 78·—

Prije iskazano . . „ 922·—

Sveukupno . . . K 1000·—

Popravak: U broju 17. oglašeni prinos 2 K potiče od Nikole Prosenica (ne Prosen).

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Cadornina šetnja.

Dne 30. julija saopćuje barun Macchio, da se pregovori sa ententom vode upravo grozničavim tempom, a poimence na poticaj Barrèrasa.

Osim toga da je i engleski poslanik obećao jeftini zajam od dvije milijarde franaka, nadalje ispunjenje talijanskih želja u Maloj Aziji i glede Dodekanesa, kao i obećanje, da će Engleska sprečavati svako podupiranje pokreta medju Senusima. Njemu da se čini, da talijanska vlada hoće, da i od jedne i od druge strane ponude budu što veće. U okolini Cadorne da se širi vijest, da se sada mora ući u rat proti monarhije, je je taj rat neizbježiv, jer bi dragovoljni odstup teritorija imao za posljedicu rat u svrhu revanche protiv izolirane Italije. Talijanski vojni ataše u Beču prikazao je medjutim situaciju tako kao da se radi samo o jednoj vojnoj šetnji generalnoga stožera. Medjutim javlja barun Macchio istoga dana, da je upliv talijanskoga generalnog stožera upravo sudbonosan.

Grof Goluhovski ide u Rim.

Dne 2. maja saopćuje barun Burian barunu Macchiu, da je za sada gledom na amendemente Sonninove odustao od toga, da grofa Goluhovskoga pošalje u Rim, jer treba još i to uzeti u obzir, da je nedavno bio u Rimu Hanotaux. Istoga dana umolio je barun Burian poslanika baruna Macchia, da uzdrži u tečaju pregovore i konverzacije sa talijanskom vladom.

Istoga dana javlja barun Macchio, da talijanska vlada podržava uvjerenje u javnome mnijenju, a zaštićena obećanjem diskrecije o svojim zaključcima, kao da Austro-Ugarska ne nudja ništa ili vrlo malo.

Daljnje koncesije Burijanove.

Dne 2. maja brzojavlja barun Macchio, da je sadašnji stadij bezizgledan, ako se prave samo male koncesije. Za to da treba nešto za vitalno pitanje učiniti, naime za Trst. Možda proširenje tršćanske općinske autonomije ili kakovu drugu napadnu garanciju.

Dne 4. maja brzojavlja barun Burian barunu Macchiu, da može obećati teritorijalne koncesije u području Soče, osnutak jednog talijanskog sveučilišta u Trstu i reviziju municipalnog statuta tršćanskoga na korist talijanskog elementa a u krajnjem slučaju, da može obećati i nas posvemašnji desintesement u Albaniji, ali uz priuzdržanje, da se u Albaniji ne smije zasjesti ni jedna treća vlast. Konačno izjavljuje barun Burian, da su svrhu garancije, da će monarhija predati obećane teritorijalne koncesije, ponuditi sim jamstva Njemačke i mješovitih povjerenstava, koja imadu da vode razgraničenje i službeni objavu, koja će isključiti svaku sumnju.

(Nastavak slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 25.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak, 23. srpnja 1915. | Broj 20.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Sjajne pobjede na čitavoj fronti. — Opsjedanje Ivangoroda. — Junačka obrana jugozapadne fronte. — Odgovor Sjedinjenih država na njemačku notu. — Saziv ruske dume.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 22. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Prostor zapadno od Visle bio je jučer opet pozorištem velikih uspjeha saveznika. Neprijateljska glavna pozicija, koja je bila postavljena zapadno i južno od Ivangoroda u crti Kozienica-Janovice te na način tvrdjave uredjena, probita je s obje strane ceste Radom-Novo Aleksandrija od njemačkih četa. Rusi su uzmakli u Ivangorod te na desni brijeg Visle. Nihov je uzmak preko novoaleksandrijevskog mosta bio već pod vatrom njemačkog topništva. Austrougarske se čete približavaju sa zapada, njemačke sa juga ivangorodskim tvrdjama. Mnogobrojna su sela zapadno od Visle spaljena po bježećim Rusima. Istočno od Visle trajaše borbe s nesmanjenom žestinom. Neprijatelj je veoma žilavo odolijevao. Kod Hodela i Borzehova bacili su dijelovi vojske nadvojvode Josipa Ferdinanda nakon tvrdokornih borba Ruse iz više pozicija. Gubici su neprijateljevi veliki. Broj se kod vojske nadvojvode Josip Ferdinanda do jučer javljenih zarobljenika povisio na 8000, plijen na 15 strojnih pušaka i 4 kola za streljivo. I dalje istočno prama Bugu provalile su njemačke i austrougarske čete na više mjesta u neprijateljske crte. Na gornjem su Bugu osvojile ugarske pukovnije na juriš mosnu utvrdu Dobrotvor. Sjeverno od Kamionke-Strumilove, na Zlatoj Lipi i na Dnjestru ostao je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

I jučer bijesnila je bitka u Goričkoj nesmanjenom žestinom. Visoravan je Doberdoba stajala jučer preko dana do obale pod osobito jakom vatrom nagomilanog topništva. Hrabri su branioci izdržali te sjajno odbili sve juriše neprijatelja. U odsječku Vrha Kosića do Polazza primaknuli su se Talijani do večera bliže našim pozicijama. Noću nasrnuli su najprije kod Selca, onda ponovno na čitavoj fronti između tog mjesta i Vermegliana. Jutros rano bili su suzbijeni krvavo svi juriši. Vrsno se ugarsko domobranstvo pokazalo opet ovdje junačkim. Više se nasrtaja neprijatelja kod Polazza slomilo već jučer po danu. Istočno od Zdravščine prešle su naše čete jutros rano u protunavalu, te si prisvojile sve predjašnje pozicije. Neprijatelj je ovdje na uzmaku. Na sjeverozapadnom okrajku visoravni ljuti se boj bije dalje. Protiv goričke mosne utvrde Talijani su vodili, osobito u pravcu prama Podgori, uvijek nove sile u bitku. Deset je talijanskih pukovnija pješadije uzastopce i uzaludno navalilo na tom mjestu. Gotovo svaki put vodila se bitka do borba na šake. Tri se juriši izjalovili pred našim zaprekama. Neprijatelju je uspjelo, da provali u nekoje komade jarka. Noću bio je opet izbačen. Isto tako kod Prome izjalovile su se navale slabijih sila, koje su bile opremljene sa plinovim bombama. Suzbijena su takodjer krvavo dva nasrtaja — svaki put jedna regimenta — na Vrh Sabotina sa djelovanjem uzbočne paljbe našeg topništva. Naše su dakle čete, koje se bore neprispodobivim oduševiljenjem i živahnošću, održale svoje pozicije nakon četverodnevnih borbi na visoravni Doberdoba kao i u goričkoj mosnoj utvrdi. Ali bitka nije jošte svršena. Kod Plave i Tolmina te dalje sjeverno uzdržavao je neprijatelj živahnu topničku vatru. Okršaji u kraju Krna traju. U koruškom i tirolskom pograničnom području položaj je nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnom dijelu Argona naše su čete dalje napredovale. Izmedju Maase i Moselle živahne topničke borbe. Francuske navale južno Leintrey slomile su se tik pred našim zaprekama. Neprijateljske navale u Vogezima jugozapadno Reichsackerkopfa bile su odbijene uz velike krvave gubitke. U borbi u zraku nad dolinom Münstera tri su njemački letioci ostali pobjednici nad trim protivnicima, te su prisilili dvojicu, da se spuste na zemlju u Thannerthalu.

Istočno bojište.

Sjeveroistočno Šavle zarobile su naše koncentrički napredujuće čete u uspješnim borbama 4150 Rusa i zaplijenile 5 strojnih pušaka. Provala na dolnjoj Dubisi dovela je njemačke provalne skupine do u okolicu Grinkiski-Gudziuni. Putem zauzelo se na juriš više neprijateljskih pozicija. Rusi uzmiču na cijeloj fronti od Rakievošče do Njemena. Južno od ceste Mariampol-Kovno pridobili smo zemljište blizu Veitzera, zarobili smo 1200 Rusa i zaplijenili četiri puščana stroja. Na Narevu obustavio je neprijatelj beznadne protunavale. Južno Visle bili su Rusi potisnuti iz proširene pozicije mosne utvrde Varšave na crtu Blonie-Nadarzyn-Gora Kalvarija.

Jugoistočno bojište.

Njemačke čete vojske generala Woyrischa osujetile su zadnje pokušaje neprijatelja, da svoje potučene čete zaustavi pred Ivangorodom. O podne uzeli smo na juriš veliku mosnu utvrdu kod Zagova-Ligove Vole. Priključivo bio je neprijatelj odbačen na cijeloj fronti u tvrdjavu, koja je sada usko opkoljena. Sjeverozapadno Ivangoroda borile su se austro-ugarske čete još na zapadnoj obali Visle. Jučer smo zarobili 3000 Rusa i zaplijenili 11 strojnih pušaka. Izmedju Visle i Buga ide bitka svojim tokom. Jugozapadno Lublina dalje su napredovali austro-ugarske čete. Izmedju Sienicke Vole i Buga uzeli smo široke odsjeke neprijateljskih pozicija.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 22. julija. (D. u.) Iz glavnog stana javljaju:

Kod Ariburna bila su odbijena dva jaka odjela uz jake gubitke. Infanterijska kolona, koju je neprijatelj otposlao na pojačanje lijevog krila bila je raspršena od naše artilerije. Na fronti Iraka navalile su naše prednje skupine desno neprijateljsko krilo istočno od Kalatmedjima nakon četverosatne borbe morao se neprijatelj povući. Naša je artilerija potopila neprijateljski brod, koji je bio krcat živežem. Na dardanelskoj fronti nije se dne 20. julija dogodilo ništa znatnijega.

Vrhovna vojna uprava.

Američki odgovor na njemačku notu.

Washington, 22. julija. (D. u.) Vlada je zaključila priopćiti Njemačkoj, da će ona smatrati kao neprijateljski čin, ako bi Amerikanci uslijed navale njemačkih podmornica izgubili svoj život.

Za smrt amerikanskih gradjana, koji su se sa „Lusitanijom" potopili, zahtijeva se odšteta.

Njemački prijedlozi, prama kojima mogu amerikanski parobrodi nesmetano putovati,

---

„Kako je negda u Istri bilo".

(Nastavak.)

Politička i sudbena uprava u Primorju.

Zakonom od 1868. uredjena bude politička i sudbena uprava u Primorju.

Politička uprava za sve tri pokrajine Primorja (Gorice, Trsta i Istre) predje u ruke c. kr. Primorskoga namjesništva u Trstu. Ovome je podložno šest c. kr. kotarskih poglavarstva u Istri i grad Rovinj. Kotarska poglavarstva jesu: Kopar, Pazin, Poreč, Pula, Volosko, Lošinj (i od nedavna Krk).

Kotari se opet dijele u općine.

Za sudbene stvari je u Trstu c. kr. Prizivno sudište za cijelo Primorje. Njemu su podvrgnuta pokrajinska okružna sudišta u Rovinju, Trstu i Gorici, a ovima opet kotarski sudovi.

U Istri su ovi c. kr. kotarski sudovi: Kopar, Piran, Buzet (politčki kotar Kopar); Cres i Lošinj (politički kotar Lošinj); Krk (politički kotar Krk); Buje, Motovum i Poreč (politički kotar Poreč); Vodnjan, Rovinj, Pula (politički kotar Pula); Podgrad i Volosko (politički kotar Volosko).

Kotarski sudovi Volosko, Podgrad, Kopar i Piran potpadaju pod okružno sudište u Trstu, a drugi pod ono u Rovinju.

Godine 1869., 14. svibnja potvrdio je Cesar novi školski zakon; od onoga vremena, može se reći, da počima pravo pučko školstvo. Taj zakon nalaže svakome dječaku i djevojčici da polazi školu od 6. do 12. odnosno 14. godine. Gdje je 40 djece, ima se osnovati škola. Da se dobije dobrih učitelja, utemeljila se mnoga učiteljišta.

Uprava škola u Istri povjerena je c. kr. Pokrajinskom školskom Vijeću za Istru u Trstu, c. kr. kotarskim školskim vijećima (uz svako c. kr. kotarsko Poglavarstvo) i mjesnim školskim vijećima (uz svak u općinu).

* * *

Iz narodnoga života u Istri.

God. 1852. i 1853. bijaše pritisnuo ljuti glad svu zemlju Istarsku. Sa sviju strana bijedne zemlje odjekivaše vapaj za kruhom. U nekojim krajevima umiraše puk od glada. Majke ostavljahu djecu svoju, ne bi li im se smilovala, sirotama, koja imućnija duša.

Dobri se Bog smilova puku svome poslavši mu čovjeka po duhu svojem, a to bijaše Juraj Dobrila, kanonik sv. Justa u Trstu.

On se je rodio 1812. u Ježenju općine i župe Tinjan u Istri. God. 1837. zaredjen za svećenika ode za kapelana u Hrušicu, ali ga malo za tim pošalje tršćanski biskup Ravnikar na visoke škole u Beč, otkle se vrati kao doktor sv. bogoslovlja i bi namješten kao kapelan i propovjednik kod sv. Antuna Novoga u Trstu; bijaše zatim učitelj vjere i upravitelj djevojačke škole u istome gradu. God. 1849. imenuje ga biskup za profesora i upravitelja sjemeništa, koje bijaše onda u Trstu za bogoslovce 4. godine.

Njega, rodjena od vrlo siromašnih roditelja, njega, koji je kao djak mnogo glada i svake nevolje pretrpio, njega se dojme silno strašni glasovi o gladu u Istri i potresu blagom dušom njegovom. Što da učini? Sastavi u Trstu odbor za sabiranje milodara za uboge Istrane; on je glavom zalazio u kuće tršćanske gospode moliti milostinju. Tako se njegovim nastojanjem sabere preko 100 tisuća kruna, za koje se je kupilo kukuruza, žita i sočiva za stradajuće ljude.

Puk u Istri blagosljivaše Dobrilu i majku, koja ga je na svijet porodila i svojim mlijekom zadojila. Život njegov i dobra djela njegova dopru do Boga i do bližnjih i daljnjih ljudi, pa i do previšnjega prijestola Njegova Veličanstva.

Bilo je onda trebalo biskupa za porečko-puljsku biskupiju. Car je pitao pok. biskupa ljubljanskoga Wolfa, koji bi bio najsposobniji za biskupa porečko-puljskoga. Upitani odgovori:

„Veličanstvo! Dobrila je za tu biskupiju najvrijedniji i najsposobniji. Vrijedno je, da onaj puk poslije stotinu godina jednoč dobije biskupa, koji će sv. evandjelje propovijedati u njegovom materinskom jeziku".

Mudri i za dobro svoga naroda zauzeti vladar uvaži ovaj savjet te odluči sv. Ocu predložiti Dobrilu za biskupa porečko-puljskoga. Saznavši za to naš Dobrila, napisa na svjetloga Cesara pismo, u kojem se presmjerno zahvaljuje za veliku milost, a ujedno ističe svoju nevrednoću za tako uzvišenu čast i nesposobnost za toli tešku službu kao što je to biskupska čast i služba, pa moli Cesara, neka ga ostavi na njegovu mjestu, a za biskupa nek odabere drugoga. Napisav to pismo spravi se na put u Beč, da i osobno kaže, što je napisao.

On ga primi ljubezno. Dobrila mu preda pismo i usmeno zamoli cara, neka ga riješi toga tereta. Cesar će mu na to:

„Vjerujete li u Boga?"

„Veličanstvo! kako ne?", odvrati Dobrila.

„U promisao božji?", nastavi Cesar.

„I u njega", odgovori biskup.

„Dobro! Bog i promisao Njegov pomoći će Vam. Oni, koji ne žele biskupije, nijesu najgori biskupi".

Tako reče Cesar i poda ruku zapanjenom Dobrili, koji ne odgovori ni riječi, već uze teret Gospodinov na čast božju i korist svoga naroda.

God. 1862. odlikova ga Njegovo Veličanstvo redom željezne krune 2. razreda za izvanredne zasluge na polju vjerskoprosvjetnom.

Kad je god. 1875. umro tršćanski biskup Legat, bje imenovan Dobrila dne 29. svibnja 1875. biskupom tršćasko-koparskim. Biskup Dobrila je umro god. 1882.

(Dalje slijedi.)

ako ne voze kriomčarenu robu, kao i to, da Amerika postavi četiri parobroda za prekoatlantički promet, odbijaju se.

Poziv Dume.

Petrograd, 22. julija. (D. u.) Na carev ukaz sazvana je Duma za dne 1. augusta.

* * *

Saziv ruske dume u ovom po Rusiju kritičnom času ima osobito značenje. Propast ruske vojske znači i propast dosadanjeg natražnjačkog sistema. Ruska je vlada očevidno u neprilici te hoće da svali opunovlaštenjem dume dio svoje odgovornosti na narodno zastupstvo. Radi toga je posjetio i novi ratni ministar predsjednika dume Rodzianka te izjavio, da namjerava sudjelovati sa dumom i da mu je puno do dobrih odnošaja izmedju vlade i parlamenta.

Molitve za pobjedu ruskog oružja.

Petrograd, 22. julija. (D. u.) U cijeloj Rusiji obdržavale su se molitve za pobjedu ruskog oružja, što je naložio sv. Sinod.

Grčka i četvorni sporazum.

Genf, 22. julija. Produljenje grčkog parlamenta i demisija Zographosa u Francuskoj smatraju kao vrlo znamenite dogodjaje. Pita se, nijesu li ovim činima taknuti ponajviše elementi što se nalaze u Venicelosovoj stranci? Budućnost istočnog Sredozemnog mora odvisna je od toga, kakvo će držanje zauzeti balkanske države. Politika, koju vodi Grčka vlada napram neprijateljima Francuske i Engleske, modificira sudbinu Sredozemnog mora i Europe. Pod izlikom, ništa odlučiti, odlučuje se sve. Četvorni sporazum mora si biti svijestan svoje politike te istu braniti prama načelu: Tko nije s menom, proti meni je.

Neuspjeh balkanske konferencije.

Talijanska je diplomacija kušala, kako bi došlo u Rimu do jedne balkanske konferencije. Svrha sastanka morala je biti, da se pod zaštitom četvornog sporazuma urede sva nesporazumljenja na Balkanu. Plan se je medjutim posve rasplinuo.

Zarobljenici i internirci u Rusiji.

Newyork, 22. julija. Ovdješnjem njemačkom i austro-ugarskom konzulatu stigle su vijesti iz Kine, koje vele, da je položaj zarobljenika i civilnih osoba, što su tamo internirane vrlo kukavan. Poduzela se energična akcija, da se njihov položaj nekoliko popravi. Molbe za novčanu pripomoć stižu osobito iz gubernija Jenizeja, Osemburga, Vologde, Kostrome i Kazana. Sve civilne osobe, što su tamo internirane moraju se same skrbiti za stanovanje, obuću i hranu. Dosadašnje potpore, što su ih sakupili Austrijci i Nijemci u Sjevernim državama, bile su otposlane bez ikakovih zapreka, kaošto i pošiljke obuće, rubenine i t. d. U Tobolsku je internirano 2000 civilnih osoba, kojima se moralo odmah otposlati potpore, jer su iste bili jako potrebni. Izmedju njih nalazi se i gospodja, koje su prošle 70. godinu života. U zadnje vrijeme dovedeno je tamo mnogo civilnih osoba iz Galicije i Ruske Poljske.

Uspjesi na sjeveru i jugu.

Svi znakovi pokazuju, da je ruska vojska u zadnjim pokušajima svojeg ljetnog djelovanja.

Na skrajnom sjeveru, u Kurlandiji, njemačke čete napreduju proti crti Riga-Kovno, te uništuju svaki ruski otpor.

Na Narevu je napredovanje u najboljem toku, akoprem se Rusi sa svim silama opiru; njihova defenziva u području Visle od tog uspjeha stoji i pada.

U rajonu Varšave su se Rusi povukli iz utvrdjene crte Blonie-Grojec u obruč tvrdjave Varšave. Čini se, da misle Rusi ove sile upotrebiti na drugim frontama. Nijemci bi mogli već naskoro započeti bombardovanjem zapadne fronte Varšave.

Isto se može reći i o Ivangorodu. Ovdje se već vode borbe oko same tvrdjave.

Zdvojni otpor neprijatelja izmedju Visle i Buga, dokazuje, da Rusi vide, da bi njihov poraz ovdje bio uzrokom, da se povuku na liniju Brest-Litovsk. Prije i poslje dakle leži glavno težište svih operacija u smjeru Lublina i Cholma. Ovdje je napredak naših i njemačkih četa velik. Ruske navale iz boka blizu Sokala izjalovile su se.

* * *

Bitka oko Gorice i Doberdoba jošte traje. Prvih sedan dana, kako javlja službeno izvješće, održale su naše junačke čete sve postojanke visoravni oko Doberdoba i Gorice. Neprijatelj pali živahno topove kod Plave i Tolmina i sjeverno dalje, a u području Kreuzberga traje borba, dočim je u Koruškoj i na tirolskoj medji položaj nepromijenjem.

Varšava.

Varšava! To ime poljske metropole čujete već odavna spominjati, ali nikad još u ovome razdoblju rata nije novinstvo tako bilo napeto u iščekivanju nedaleke sudbine tog grada kao sada. Silne mase izmobilizirane vojske stoje jedna napram drugoj, da se opet ogleda energija te velike količine ljudskog materijala.

Nakon velike pauze nastupaju vojske opet na svim frontama potiskujući ruske obrambene linije prema njihovom ishodištu: Varšavi.

Kaže da se povraćamo u doba, u kojem je njemački „Reich" udario sebi temelje budućnosti. 28. do 30. julija 1656. godine bila se na istom prostoru, na kojem i danas, velika bitka, pobjedonosna po Nijemce i porazna po Ruse. Udruženi Nijemci i Švedi pobijediše na rijeci Visli udružene Poljake i Moskove. Pobjedu je izvojevao izborni knez Friedrich Wilchelm, kojemu je bio cilj, da oslobodi nekoju njemačku gospoštiju ispod vlasti Poljaka.

Historija nas sjeća na tu bitku, kojom je poljskom kraljevstvu pod kraljem Ivanom Kazimirom počeo da se smrkava horizont na korist nove, danas najjače države — dok u ono doba tek u zametku svoje veličine — carstva Nijemaca.

Isti položaj, isto razmještenje vojske, kao i danas, s tom razlikom, što je tu sudjelovalo tek 100.000—130.000 ratnika, dok se na rastegnutoj fronti za isti cilj bije već tjedne i tjedne u vječitoj neodlučnosti jedan cijeli narod: milijuni otaca, djece, sve što je zdravo, što pušku nositi može, stupilo je na obranu svoje moćne domovine, kojoj može samo da „Bog pomogne", kog se „jedinog boje".

Koje li razlike i u utvrdama: Onda je vodio samo jedan most, drvenjara, preko Visle iz Varšave u Prag, lijevog i desnog grada današnje Varšave; danas pak vode tri ogromna: jedan betonski, „Nikolajevski most", drugi željezni „Kjerburdja" i „Kowelski most". Ovaj je posljednji najjednostaniji, ali radi željezničkog spoja prema Petrogradu i ruskoj nutrini najvažniji. Varšava je danas veliko, nedogledno „skladište vojničkog materijala": puno ogromnih kasarna, željezničkih kolodvora, vojničkih logora, artilerijskih te ostalih tvrdjavnih sprema i sprava. Za par dana, pa će cijelo to skladište sa svim svojim materijalom stupiti u djelatnost i kolotečinu, poput velikog stroja.

Godinu 1657. može se označiti vrijeme kad zapravo počima ratna povijest njemačkog „Reicha", a postepeno padanje poljske moći.

Četrnaest decenija zatim postaje Varšava pokrajinskim gradom Prusa. Danas je prošlo 100 godina otkako je bivša poljska prijestolnica Varšava postepeno i u razmacima počela da biva sve jačom kulom — Rusa.

Ona je danas najjači njihov beden. Ali njen pad ipak ne znači, da će se možda pobijedjeni Rusi nasititi rata. Istom ova pobjeda može jošte neustavnu Rusiju i njene ratne privrženike natjerati na još trajnija, i konačnija poduzeća, koja mogu biti posljedica nutarnjih preokreta.

Ova je bitka tim važnija, jer će se svjetski rat dovršiti i odlučiti na bojnim poljanama Rusa i udruženih austro-njemačkih armeja.

Umirući Reims.

„Petit Journal" priopćuje interessantnu crticu od jednog stanovnika Reimsa, koji, unatoč cijele navale i opsjedanja, nije napustio taj grad.

Zaista je teško ocrtati stanje i duševno raspoloženje stanovništva, koje je bivalo kroz 10 mjeseci dnevno napadano, da im nad glavama lete goruće granate, oluja šrapnela i ostala paklena topovska paljba, koja im služi glazbenom zabavom.

Granate padaju i zahtijevaju žrtve: a mora da bude ova tek u neživu srestvu? Zašto da ne prelomi nesmiljeno sreću bračnu, zašto da ne pokosi ono, što je ocu i majci najmilije: djecu njihovu ili obratno?

Reims, koji je izdržao kroz tristotine dana neprijateljsku paljbu, umire od dana u dan: od 10. maja pa kroz cijeli mjesec lipanj zabilježila je gradska uprava samo 9 porodjaja a 185 slučajeva smrti! „Daleko je tomu", pripovijeda taj Reimšćanin, „kad je Reims imao brzojavni ured, telefon, kolodvor itd. Teško je izaći iz grada, opasno je ići ulicom, jer nijesi siguran, da ćeš iznijeti i kući ponijeti živu i zdravu glavu. Devet je mjeseci, da pučanstvo živi u vječnoj trzavici i uzrujanosti."

„Čim začne djavolsko sipanje granata, okreća se pučanstvo prema strani s koje dolazi paljba i granate; kad su se snašli, bježe prema protivnoj strani grada, misleći tako prebjeći i spasiti kožu — u koliko još sreća pomaže, da se može uteći".

„Otkada su pa ti vražji Nijemci — tako piše u „Petit Journalu" taj Reimšćanin — navrnuli sa svih strana svoje baterije prema gradu, ne znaš s koje strane dolaze, niti kamo da utečeš: paljba je tako žestoka i tako česta, da je u malim razmacima vremena, što prestaje pucnjava, nužno, da se ceste čiste od komada granata i šrapnela, koje pokrivaju ceste — Reimsa."

„U onom dijelu grada, koji je potpuno uništen bombama, raste i niče iz hrpa ruševina — trava posrijed ulica."

„U Reimsu ne znadu za noćno svjetlo, niti voštenicu, niti plinsko niti električno".

„Ima — svršava pripovijedač — u tom užasnom stanju i tragikomičkih prizora: Za noćnih napadaja imade silesija kinematografskih prizora na ulicama Reimsa: — jadne majke, i muževi, i rajmske curice ne mare više za parišku modu . . ."

Fantazije o miru.

„Kölnische Zeitung" a po njem i druge novine donose o programu talijanskih socijalista slijedeće: Budući su javnosti predložene sa raznih strana ne samo želje za mir, nego i uvjeti budućega evropskoga mira, nije svejedno, da se o tome saznade i mnienje talijanske socijalne demokracije. S toga se ne će s malim iznenadjenjem čitati, kako „Avanti", priznati list talijanske socijalne demokracije, misli o konačnom riješenju sadašnjeg svjetskog rata: Skupimo glavne točke: „Turci će biti protjerani iz Evrope, balkanskim narodima ispuniti će se nacijonalne želje, Rumunji bit će spojeni sa Srbima i Hrvatima, sa Srbijom; istočna obala Jadrana biti će dodijeljena Italiji, Galicija će sa Pruskom i Poljskom i Ruskom Poljskom biti ujedinjena u kraljevinu Poljsku, a Finska će postati samostalnim državom.

Njemačka — tako piše dalje „Avanti" — mora isprazniti Belgiju, te vratiti Schleswig Danskoj, Alzaciju i Lotaringiju Francuskoj te mora odustati od svih težnja za belgijsko-holandijskim lukama. Za te gubitke na istoku, sjeveru i zapadu, Njemačka će biti oštećena njemačkim naseobinama u Poljskoj i južnoj Rusiji na Volgi. Belgija se odriče Konga, Francuska odstupa Nizzu i Korziku Italiji, vraća Madagaskar Hovasima, te daje slobodu Tonkinezima, kao i stanovnicima svojih dosadanjih afričkih posjeda. Engleska uslišuje težnje Traca za samostalnošću, vraća Gibraltar Španiji, Maltu Italiji, Cipar Grčkoj i poklanja svim svojm kolonijama slobodu. Japan odstupa osvojen njemački posjet na Žutom moru Kini, za Židove stvorit će se nova domovina." — Gdje? — to „Avanti" za sada ostavlja još neodlučeno.

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Ukinuće ugovora o trojnome savezu dne 4. maja.

Dne 4. maja saopćuje vojvoda od Avarne minitru barunu Burianu, da smatra ugovor o trojnome savezu sa Italijom ukinutim.

Istoga dana imao je barun Macchio konferenciju sa barunom Sonninom, koja je potrajala poldrug sata, ali na toj konferenciji nije se ni jednom riječju spomenulo ukinuće trojnoga saveza. Barun Macchio medjutim dobio je dojam, kao da utanačenje svaki čas sklopi.

Dne 5. maja saopćuje barun Burian barunu Macchiu maksimalne naše koncesije, medju kojima se nalazi i neograničeni desinteressement u Albaniji. Barun Macchio se uponovlaštuje, u sporazumu sa knezom Bülovom da utanači i revidira tekst utanačenja.

Naša dalnja nastojanja.

Istoga dana saopćuje barun Macchio, da u Rimu vlada grozničavo uzbudjenje. Dne 6. maja javlja, da imaju ponovnu konferenciju sa barunom Sonninom. Ovaj da je gledom na odstupano područje u Trentinu i na Soči, kao i glede obećanja monarhije u Trstu, kako je sve to bilo u posljednjim austro-ugarskim predlozima formulirano, stavio svoje prigovore, ali ujedno obećao, da će ih podastrijeti ministarskom vijeću. Knez Bülov dobio je ovlaštenje svoje vlade, ponuditi posredovanje Njemačke, ako bi to bilo nužno.

Dne 9. svibnja saopćuje barun Burian, da mu se čini, da bi se moglo svako nepovjerenje Italije odstraniti onda, ako bi se monarhija izjavila spremnom stupiti sa Italijom u ponovne uže odnose. Istoga dana brzojavlja barunu Macchi-u, da se mora sve poduzeti, kako bi se spriječilo prekinuće pregovora sa Italijom.

Dne 10. maja javlja barun Macchio, da se je ispostavilo, da su kralj kao i većina članova kabineta bila od ministra izvanjih posala baruna Sonnina krivo informirani o našim koncesijama, a isto tako da je ministar Sonnino krivo prikazao raspoloženje u Italiji. Barun Macchio potpisao je listinu koncesija monarhije a isto tako i knez Bülow i predao tu listinu gg. Salandri, Sonninu i drugim političnim osobama, pa saopćuje točni tekst brzojavnim putem.

Barun Burian istoga dana još mijenja na toj listini neke stavke.

Dne 13. maja saopćuje barun Macchio, da barun Sonnino bezuvjetno tjera na rat, a da ne može da računa na jednodušno potporu svojih ministarskih kolega, pa da se može uslijed toga računati sa upadicama.

Komedija sa Salandrinom demisijom.

Dne 14. javlja barun Macchio, da je ministarstvo dalo svoju demisilu, ali da je sva prilika, da će kabinet biti pod predsjedništvom Salandrinim rekonstruiran.

Italija traži povod ratu.

Dne 15. maja javlja barun Macchio, da je čuo sa pouzdane strane slijedeće: „Glava agitacije u kabinetu da je ministar kolonije Martini, koji svakoga jutra ide k engleskom poklisaru po instrukcije". De Martini da je predložio, da treba ili po Garibaldiju ili po regularnim četama organizovati jedan upad na austro-ugarsko područje, dok barun Sonnino imade drugu jednu osnovu. Ta osnova jest iznenada predložiti u Beču novi jedan spis, kao što je svojedobno bio onaj o otkazu ugovora o trojnome savezu, ili eventualno ovu osnovu De Martinijevu provesti. Barun Macchio veli dalje, da generalni stožer zahtijeva, da se čitava stvar odgodi za nekoliko dana, medjutim, da je Martini u ministarskom vijeću izjavio, da gledom na činjenice, da se talijanski časnici nalaze kod ustaša u Libiji, treba najprije otkazati ugovor, koji je sa Turskom sklopljen u Lausani. Na taj je način namjeravao centralne vlasti zaplesti u rat indirektno i dobio bi odgodu, koju je generalni stožer za nekoliko dana zahtijevao.

Dne 15. maja, veli barun Macchio, bi je dan, glede kojega su se Italija i entente vlasti sporazumjele, da će Italija započeti sa oružanom intervencijom. Medjutim kad su se svi ti prijedlozi stavili, kad su se pretresale sve te osnove, već je jednodušnosti u ministarskom vijeću ponestalo, pa je na taj način definitivna odluka, koja će se od tih osnova provesti, bila osujećena.

Dne 16. maja javlja barun Macchio, da kralj nije prihvatio demisiju Salandrine i da je Salandra preko noći postao popularnim. Kolebanje kraljevo da još uvijek traje, a njegove sumnje glede šanca rata da su pojačane time, što je general Cadorna ponudio svoju demisiju, jer je bio ozlovoljen zahtjevom entente, da joj se imade poslati vojnička pomoć.

Dne 17. maja brzojavlja barun Burian barunu Macchiu, neka bi sada konačnu revidiranu osnovu jednog utanačenja sa Italijom u sporazumu sa knezom Bülowom saopćio barunu Sonninu, ako bi se pak talijanska vlada izjavila, da nije sporazumna sa sadržajem toga zasnovanoga utanačenja, neka primi do znanja dalnje želje talijanske vlade.

(Konac slijedi.)

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja, 24.-25. srpnja 1915. | Broj 21.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Rusi poraženi izmedju Visle i Buga. — Nijemci pred Novo Georgievskim i Varšavom. — Sve talijanske navale suzbijene. — Sudjelovanje Italije u Dardanelima? — Talijanski odgovor na austro-ugarsku crvenu knjigu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 23. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe u južnoj Poljskoj, Voliniji i na gornjem Bugu i dalnjem su toku. Proti prostoru Buga, Kamionke-Strumilove, Kristinopola i Sokala, na desnoj obali kojega smo si pripravili nekoliko poput mosnih utvrda priredjenih pozicija, postavio je neprijatelj vrlo jake sile. Na drugom mjestu došlo je do borba na šake. Svuda bili su Rusi odbačeni uz teške gubitke. Južno Sokala kod jedne smjele navale zarobio je poljski lovački bataljun Kopalov broj 10. tri ruska časnika i 342 momaka. Sjeverozapadno Grubiesova pridobile su njemačke čete znatno na prostoru. Izmedju Bistrice i Visle odbacile su čete nadvojvode Josipa Ferdinanda neprijatelja iz Balzice i preko Bronova. Zapadno Visle, od ušća Pilice prama gori, saveznici su doprli do rijeke i do pojasa Ivangoroda. Kod Kozienice bore se naše čete još sa neprijateljskim zalaznicama. Na drugim dijelovima fronte je položaj uopće nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Bitka u Goričkoj još uvijek nije zaključena. Proti goričkoj mosnoj utvrdi uzdržali su Talijani jučer blažu topovsku vatru. Navala na vrh Sabotin bila je odbijena. U predpolju Podgore leži na stotine neprijateljskih lješina. Naše čete imadu bez iznimke u posjedu sve početne pozicije mosne utvrde. Kod suzbijanja brojnih neprijateljskih juriša istaknulo se ponovno osobito dalmatinsko domobranstvo. Na rubu visoravni Doberdoba borba traje. Proti odsjeku Pečano-Zdravščina poduzeli su Talijani prošle noći tri navale, koje su bile odbijene. Istotako se izjalovio je pokušaj neprijatelja, da se izmedju Zdravščine i Polazza približi našim jarcima. Takodjer i ponovne provale neprijatelja kod Selca, Vermeljana i proti vrhu Kosiću bile su kao i sve prijašnje uzaludne. Na srednjoj Soči bio je samo topovski boj. U području Krna odbile su naše čete jučer u noći i danas rano navale. U koruškom i tirolskom pograničnom području nije se dogodilo ništa znatnijeg. Noćna navala na vrh Piano izjalovila se. Topnička vatra traje na više mjesta.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Sjeverno bojište.

Noćne su navale neprijatelja sa ručnim granatama kod Soucheza odbijene. U šumi les Prêtres izjalovio se francuski nasrtaj. Neprijateljska je navala u Vogezima na liniju Lingekopf-Garrenkopf (sjeverno od Münstera) nakon žestoke borbe iz bliza suzbijena. Kad odgovor na paljbu na više naših sela izmedju Maase i Mozele pucalo je naše topništvo jučer na Pont a Mousson. Naši su letioce napadnuli jučer željeznički trokut od Sv. Hilaira u Champagni te prisilili neprijateljske letioce na uzmak. Bombe su bačene takodjer u vojarne Gerardmera. U bici u zraku kod Conflansom uništeno je neprijateljsko bojno ljetalo.

Istočno bojište.

U Kurlandiji slijedimo uz neprestane borbe neprijatelja, koji uzmiče u istočno pravcu. Kod toga zarobismo 6560 momaka te zaplijenismo 3 topa, brojna municijska kola i poljske kuhinje. Naše su se vojske primaknule bliže Narevu i predmosnoj utvrdjenoj poziciji Varšave. Pred Rožanom osvojili smo na juriš selo Milung i tvrdju Šigi, u kojoj smo zarobili 290 momaka. Noćni su se ispadi Rusa iz Novogeorgijevskog izjalovili.

Jugoistočno bojište.

Zapadni je brijeg Visle od Janovica do granice (10 km južno od Ivangoroda) pročišćen od neprijatelja. U šumskim kotarima jugoistočno od Kozinieca traje još borba sa ruskim stražnjim četama. Izmedju Visle i Buga uspjelo je savezničkim četama, da slome na raznim mjestima žilavi otpor neprijatelja, te da ga prisile tamo na uzmak. Krvavi su gubici Rusa vanredno veliki.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. julija. (D. u.) Veliki glavni stan javlja:

Kod Ariburnu kušao je neprijatelj dne 20. julija navečer navalu na bajunete na lijevo krilo, ali je bio decimiran te se je vratio u svoje pozicije. Neprijatelj je tri puta do zore opetovao pokušaje, koje smo sve odbili. U noći od 20. na 21. otvorile su naše baterije kod Kum-Kaleh iznenadnu vatru proti neprijateljskom taboru kod Sedilbara, koja je prouzročila velike eksplozije i požar u neprijateljskom skladištu municije.

Talijani dementiraju.

Beč, 23. julija. (D. u.) Izvješće Agenzie Stefani tvrdi, da nije talijanski šef generalnog stožera izjavio onoga, što mu pripisuje austro-ugarska crvena knjiga na temelju brzojavke od 4. augusta 1914. grofa Berchtholda austro-ugarskom poklisaru u Rimu, naime, da ne će Italija nikad nastupiti protiv Austro-Ugarske, ako ova ne zaposjedne Lovćen ili ne pomuti ravnovesje na Jadranskom moru.

Naprotiv nužno je ustanoviti, da je Cadorna izrazio izričito tako 3. augusta 1914. austro-ugarskom vojničkom atašeju u Rimu, kad mu je ovaj predao upit šefa austro-ugarskog generalnog stožera Conrada, kako će se izvadjati ugovori, koje su saveznici sklopili za slučaj rata.

Kad je naš vojnički ataše pukovnik grof Szeptycki upitao Cadornu, je li je oboružana neutralnost Italije uperena protiv Austro-Ugarske, odgovori mu ovaj, da to nikako ne stoji. Dapače, da Italija ne će nikad izrabiti zgodu, kad je Austro-Ugarska zaposlena na drugom mjestu, da joj otme pokrajine te da mogu mirno lišiti Tirolsku četa i pouzdati se u lojalnost Italije.

„Agenzia Stefani" hoće dalje, da dementira informaciju austro-ugarskog poklisara u Rimu, što je sadržano u austro-ugarskoj crvenoj knjizi, naime da je talijanski vojnički ataše u Beču naslikao rat sa monarkijom kao vojničku šetnju u Beč, opaskom, da su izvješća vojničkih atašeja tajna.

Komunike medjutim hotimice ne uvažuje činjenice, da su se vijesti talijanskog vojničkog atašeja u Rimu upotrebljavale faktorima talijanske vlade, koji su htjeli rat, da uvjere skeptičare i da pridobiju oklijevajuće. Ova su izvješća bila raširena istim faktorima, koja hoće, da jih sada dementiraju, te nije dakle austro-ugarski poklisar doznao za njih zabranjenim putem.

Italijanske novine za rat sa Turkom.

Zürich, 23. julija. (D. u.) Talijanske novine nastavljaju sukupljanjem razloga, da mogu utemeljiti konflikt Italije sa Turskom, te da svladaju nesklonost širokih talijanskih kruga, da se raširе ratne obveze.

* * *

U zadnje doba pisanje je talijanskih novina protiv Turske veoma oštro. Osobito isticaju, da čini turska vlada poteškoće talijanskim prebjeglicama, koji hoće, da zapušte Tursku te da se svaki dan množi broj turskih emisara u Tripolitaniji, koji huckaju stanovništvo protiv talijanske vlasti. Akoprem se ne može Turska, nakon ustupa Italije u rat protiv Austro-Ugarske, diviti držanju Italije, čini se, da su sve ove vijesti lažne ili barem pretjerane, da se nadje raziog za sudjelovanje u Dardanelima te da se pridobije masu zato i da se svali krivnja neuspjeha u Tripolitaniji na tobožnje turske emisare. Samom vojničkom zapovjedništvu, koje se protivilo iz početka svakom cijepanju sila, omilila je ideja sudjelovanja u Dardanelima, da uzmogne kojekakvim uspjehom protiv Turske odvratiti pažnju od poraza i uzaludnih krvavih navala na sjeveroistoku. Ali nije baš vjerojatno, da će odlučiti talijanska operacija bitku u Dardanelima u prilog četvornog sporazuma.

Poljaci iza rata.

Krakov, 23. julija. Ovdješnji listovi objelodanjuju odgovor ministra izvanjskih posala, Burjana, na spomenicu, što su ju Poljaci u svoje vrijeme predali. U odgovoru je rečeno: „U ovom historičkom momentu mogu Poljaci sa pouzdavanjem čekati na svoj budući udes. Mogućnost njihovog narodnog razvitka, kojeg su dosada imali, umnožat će se iza sretnog svršetka rata. Velike žrtve, što su ih Poljaci u ovom ratu pridonijeli u krvi i imanju, stalno će donijeti ploda."

Opustošenja u Rusiji.

Lodz, 23. julija. Gubernije Suvalki i Kovno mnogo su pretrpjele radi ratnih dogodjaja. Skoro sve kuće su porušene, a polja uništena. Osobito su jako trpjeli kotari Kalvarija i Mariampol.

„Kako je negda u Istri bilo".

Iz narodnoga života u Istri.

(Nastavak).

Kad je god. 1860. naš prejasni vladar oktobarskim diplomom naredio, da ima svaki narod u državi pravo da čuva i brani svoj jezik i svoje pravice, stali se na noge naši učeni ljudi te sazvaše narod na skupštine ili tabore i poučavahu ga.

Medju prvima, trudio se biskup Dobrila sa časnim svećenstvom o probudjenju našeg puka, no radnika je bilo malo a posla puno, pa tko će živom riječi svakome po Istri?

Zato stupi pok. biskup u dogovore s pok. Karabaićem, Ujčićem, braćom Baštianima i s drugim nekojim, koji su onda bili u Trstu, ne bi li izdavali za puk novinu, kojom bi se poučavalo neuki naš svijet.

I tako 1. lipnja 1870. izadje prvi broj „Naše Sloge". Urednikom joj bijaše uzorni svećenik Ante Karabaić. (Rodio se u Puntu na otoku Krku 1832. God. 1883., postavši kanonikom sv. Jeronima, ode u Rim, ali se vrati u Trst, jer mu u Vječnom gradu ne prijaše zrak; služio je zatim kao učitelj vjere preko 20 godina kod školskih sestara sv. Križa u Trstu, gdje je i usnuo.)

„Našu Slogu" zavoli narod brzo. Kad bi ju listonoša donio u selo, stade veseli poklik: „Sloga je došla!" Seljacima ispade orudje iz ruku i svi se nadju na okupu, da čuju najprije, što govore „Jurina i Franina", pak što je nova po svijetu, hoće li biti rat, pak štogod iz gospodarstva, itd. Tko je znao čitati, htio je „Slogu", te je ona od ruke do ruke išla, dok nije cijelo selo znalo, što piše: pismeni ljudi, kojih je bilo, istina, malo, pripovijedali drugima na radnji, na putu, u kućama, i tako se puk prosvjetljivao.

Mate Baštian je u „Slogu" pisao političke članke i pjesmice. Pjesmama je raspaljivao i tješio krvatske ziopatnike, bodrio ih na dobro, propovijedao je istinu i pravicu.

* * *

Mate Baštian rodio se s bratom Ivetom dne 5. rujna 1828. u sv. Mateju blizu Kastva. Obadva bijahu svećenici i u Trstu na raznim školama vjeroučitelji. Ive je bio i slikar: za crkvu u svom rodnom mjestu naslikao je krasnu sliku sv. Mateja.

Mate umre 24./XI. 1885., a malo zatim iste godine podje za njim i Ive.

* * *

Za naše teške jade u Istri trebalo je da dozna i carski Beč. Tamo je Carevinsko vijeće, u kojem zastupnici naroda iznašaju svoje želje za boljak svojih izbornika i cijele države. A tko da naše jade u Beč ponese, kad je istarski sabor slao uvijek Talijane gori? Ali zakonom od 2./IV. 1873. oduze Cesar tu povlasticu svim pokrajinskim saborima i naredi, da narod izravno odabere zastupnike za Carevinsko vijeće. Sada se naši digoše na noge i izabraše za zastupnika svoga dr. Dinka Vitezića, koji se rodio u Vrbniku 24./VII. 1822. God. 1847. promaknut na čast doktora prava stupi u službu financijalne prokure u Zadru. God. 1855. postane savjetnikom, 1855. privremenim upraviteljem financijalne prokure, g. 1882, bude nadsavjetnikom i prokuratorom za Dalmaciju. God. 1884. bi umirovljen pa otvori odvjetničku pisarnu u Krku. Kao prvi hrvatski zastupnik iz Istre u Beču vršio je odlučno i savjestno svoju zastupničku dužnost. Zastupao je Istru u Beču od god. 1873. do 1891. Kad je prvi put u Beču progovorio na uhar hrvatskog naroda u Istri, raskolačenim očima gledahu ga u Carevinskom vijeću i pitahu: „Otkuda na jedamput Hrvati u Istri?".

Svakud nas ima po Istri, ima nas skoro dvaput koliko Talijana, a ipak u Beču ne znadijahu za nas, jer su talijanski zastupnici uvijek govorili tamo, da je Istra talijanska.

Kad je dne 4. srpnja 1887. došlo Njegovo Veličanstvo u Pulu, pokloniše se prejasnom Vladaru po svojim poslanstvima i hrvatske i slovenske općine Istre, koje je predveo Vitezić te pozdravio našega Cara i Kralja izručivši molbu da se u Pazinu osnuje hrvatska gimnazija „da budu tako uvijek vjerni Hrvati Istre i kvarnerskih otoka imali priliku, kao što ju imaju njihovi manje brojniji susjedi Talijani i svi narodi prostranoga cesarstva, svoju djecu uzgajati u milom materinskom jeziku".

Dr. Dinko Vitezić bijaše neženja; nježne je osjećaje svoga srca prelijevao na svoju rodbinu. Utemeljio je tri štipendijalne zaklade (s bratom biskupom), koje su 1904. iznašale 88.000 kruna. Za „Narodni dom" u Vrbniku žrtvovao je i zadnje svoje prištednje od 30.000 kruna (Vitezićev dom); knjižnicu obitelji Vitezić uredio je na svoj trošak i smjesto u „Vitezićev dom", da se njome služi budući naraštaj.

(Dalje slijedi.)

Zaposjednuće zemlje u Ruskoj Poljskoj.

Krakov, 23. julija. „Czas" piše, da su saveznici zaposjeli u Ruskoj Poljskoj preko 85.000 četvornih kilometara prostora, te ostaje u ruskom posjedu još samih 35.000 kilometara. Obzirom na dosadašnje uspjehe na cijeloj ruskoj fronti i na teški položaj ruske vojske, nadati se je, da će do nekoliko sedmica biti nova fronta na crti Riga-Kovno-Brest-Litovsk-Kovno-Dubno-rumunjska granica upravo 1000 kilometara duga.

Položaj u Srbiji.

Bukarešt, 23. julija. Dopisnik „Vossische Zeitung" javlja slijedeće: Govorio sam sa ovdješnjim amerikanskim poslanikom Vopičkom, koji se ovih dana povratio iz Srbije, gdje je boravio četiri sedmice u svrhu njemačkih i austro-ugarskih interesa. Sada izradjuje izvještaje za Beč i Berlin. On potvrdjuje, da je pjegasti tifus u Srbiji posve prestao. Za vrijeme njegovog boravka u Srbiji nije se dogodio nijedan novi slučaj. Istotako nije bilo ni drugih epidemija. Vopička posjetio je mnoge bolnice u svim dijelovima zemlje, te nije nigdje opazio, da bi bolnice bile prenatrpane. Osim ratnih zarobljenika, o broju kojih se Vopička nije htio izraziti, u zemlji ima 8000 civilnih zarobljenika, od toga mali broj Nijemaca. Civilnim zarobljenicima opredijelilo se jedno mjesto, gdje se mogu slobodno kretati. Njemački civilni zarobljenici mogli su, prama amerikanskom posredovanju izmedju Njemačke i Srbije, zapustili zemlju. Oni su radje ostali kod nadziranja svojih poslova. Vopička pripovijeda, da se ni sa civilnim, ni sa ratnim zarobljenicima ne postupa slabo.

Belgiskij kralj posjetit će talijanskog kralja.

Lugano, 23. julija. Rimska agentura „La Corrispondenza" javlja, da će belgijski kralj posjetiti talijanskog kralja Viktora Emanuela na istočnoj fronti.

Položaj u Poljskoj u ruskom svjetlu.

Rotterdam, 23 julija. Dopisnik „Times-a", koji se nalazi u ruskom glavnom stanu, javlja, da Varšava nije u pogibelji. U ruskim krugovima prevladava mnijenje, da su prijetnje sa juga svakim danom manje ozbiljne. Prijetnje sa sjevera ne davaju neposredne pogibelji, pošto izmedju tvrdjave i sadašnjih pozicija opstoji najmanje šest obrambenih pozicija, a željeznice pružaju zgodu, da se vojska pojača na pogibeljnim točkama.

Prama „Times-u" imadu saveznici na istočnom bojištu 45 vojnih zborova, i to: 7 u okolici Istočnog mora, 14 izmedju Buga i Visle, 6 ili 7 u području Orzica, 5 onustran Njemena i 8 izmedju Buga i Dnjestra.

Francusko raspoloženje radi držanja Bugarske.

Kopenhagen, 23. julija. U Parizu su u velikim skrbima radi držanja Bugarske, kaošto i radi poraza istočnog saveznika. Članak bugarskog službenog lista „Narodni Prava" se mnogo komentira. U njemu se veli: Raspoloženje u Bugarskog sili na odluku.

Konzuli otputovali.

Stokholm, 23. julija. „Dagblad" javlja iz Petrograda: Konzuli prijateljskih država zapustili su već prošle nedjelje Rigu, Varšavu i Ivangorod.

Albatros maknjen s pruda.

Wisby, 23. julija. (D. u.) „Albatros" je maknjen s pruda te doveden privremeno u Farvesund.

„Albatros" je ladja, koja se je nasukala na Gothlandu, bježeć pred nadmoćnim ruskim brodovljem.

Dan žrtvovanja za udove i sirote poginulih u ratu.

Ovdješnja podružnica Crvenoga križa i odbor za ratnu opskrbu priredjuje u nedjelju dne 25. o. mj. dan žrtvovanja za udove i sirote poginulih u ratu prigodom upravo jedne godine ratovanja, u kojem su naši vojnici pokazali mnogo dokaza junaštva i domovinske ljubavi.

Svaki se umoljava da pridonese svoju žrtvu, te će se u tu svrhu izložiti i okolo nositi škrabice sa natpisom „Dan žrtvovanja za udove i sirote poginulih u ratu".

Rezultat ovog sabiranja otposlat će se ratnom opskrbom uredu, koji će se izričito pobrinuti da ga se stavi iskoristiti palih junaka.

Prima se sa zahvalnošću svaki darak.

Neprijateljski gubici.

Prama „Taschenbuch der Kriegsflotten" izgubili su neprijatelji dosada slijedeće brodove:

Engleska: 9 linijskih brodova, 7 oklopnih krstarica, 5 zaštićenih krstarica, 1 topnjaču, najmanje 6 torpedorazarača, 1 torpednjaču, 10 podmornica, 1 torpednjaču za traženje mina, 1 parobrod za traženje mina, 5 pomoćnih krstarica i 1 hospitalski brod.

Francuska: 2 linijska broda, 2 oklopne krstarice, 1 topnjaču, 2 torpedorazarača, 6 torpednjača, 2 podmornice i 1 brod za traženje mina.

Japan: 1 oklopnu krstaricu, 1 zaštićenu krstaricu, 1 torpedorazarača, 1 torpednjaču i 1 brod za traženje mina.

Ruska: 1 linijski brod, 1 oklopnu krstaricu, 1 torpedorazarača, 1 topnjaču, 1 brod za polaganje mina.

Italija: 2 oklopne krstarice, 2 podmornice, 2 torpednjače i jedan zračni brod.

Junačka obrana Hrvata na Krnu.

Na 6. o. mj. ranim jutrom počela je artilerijska vatra kao predigra ogromnoj tragediji, koja se je imala odigrati na pozicijama, što ih je zaposjeo bataljun Hrvata. Bila ih je šaka prema pet puta jačem neprijatelju, koji se je kroz tri dana u većim i manjim napadajima pokušavao pograbiti u koštac s hrvatskim mišicama. Pozicije, koje su zaposjeli naši, bile su izvržene trostrukoj teškoj artilerijskoj vatri, a bile su predane u obranu baš našim hrvatskim vojnicima. Kao da se je slutilo, da će neprijatelj sve učiniti, da osvoji ovo brdo, koje dominira nad cijelim bojnim područjem Krna. Osim teških topova, iz kojih je neprijatelj sipao same granate, udarali su na naše pozicije i neprijateljski puščani strojevi, dok su Alpini i Bersaglieri pod tom zaštitom napredovali uz kamene brijegove, koji su na prvi pogled i neprohodivi i neosvoj.vi. Mora se priznati, da su Alpini, koji se bore s našim četama, hrabri vojnici. Junački su udarali na naše pozicije, ali su ih dočekali još hrabriji potomci onih, koji su izvojevali slavnu pobjedu kod „Custoze". Borba je bila grozna i očajna. Nijesu dostajali teški topovi, koji su sipali kišu granata i šrapnela, nije bila dostatna ubojita tuča taneta iz puščanih strojeva — sve što moderna tehnika zna — sve je upotrebljeno u ovoj bici. Bacale su se ručne granate i bombe, gušilo se je smrdljivim plinovima sa strane Talijana, a kad je na obim stranama nestalo ubojitih taneta, počelo se je bacati i valjati kamenje. Tu se nije pazilo, tko je časnik, tko prosti vojnik. Jedan je spašavao drugog! I u toj očajnoj borbi, u kiši taneta stajao je najhrabriji medju hrabrima kapetan Kastner kao strah i trepet neprijatelja. Vojnici su ga slijedili i slašali kao zatravljeni. Slijedeći njegov primjer bacali su se neprispodobivim junaštvom, prezirući smrt, na neprijatelja. No junačkog kapetana nije poštedilo neprijateljsko tane — ranjen je morao ostaviti svoje Zagorce usred bitke. Talijani su se približili našim pozicijama tako, da su ih hvatali rukama. I tu se je sad sred sve te bojne vike razvila nova bitka na šake. Tuklo se je rukama, čupalo za vlasi, grabilo za grkljan i grizlo zubima. Jedan momenat mislilo se je, da će brojem peterostruko moćniji neprijatelj osvojiti poziciju, povjerenu obrani hrvatskog vojnika. Ali tada je hrvatski vojnik dao posljednu snagu, dignuo se je poput kamene hridi, za koju se bori i stari neprijatelj hrvatskog naroda i kleti nevjernik bio je svladan. Odbio se je njegov napadaj o junačke grudi Hrvata.

U 12 sati o podne stišala se je velika bitka, koja će zlatnim slovima biti upisana u povijesti rata, a uspomena na pale junake, koji su svoj život ostal će uvijek sveta. Jedan bataljun, kojemu je bila povjerena velika i teška zadaća, obranio je jačem poziciju — odrvao se je pet puta jačem neprijatelju — a snijеžne poljane ispred Krna bile su pokrite lješinama Taljijana.

Sa svijuh strana, s najviših mjesta, čestitati se još uvijek hrvatskim junacima: „To nije bilo junaštvo — to je bila borba, koja se može usporediti samo s borbom tirolskih narodnih junaka za slobodu", tako pišu časnici jedne regimente, koji su motrili tok bitke, čestitajuć našem junačkom bataljunu.

Naši bjegunci u Moravskoj.

Iz Neudorfa pišu „Novinama":

Svaki gotovo dan čitamo u novinama o istarskim, dalmatinskim i bosanskim bjeguncima u Zagrebu. Po tomu sudeć mora da ih je mnogo tamo. No bit će to većinom inteligencija, koja ima najpotrebitije za uzdržavanje na svoj trošak. Da prolaze u jednom velikom gradu, kao što je Zagreb, dobro u ovo ratno doba, to mi dokazati ne bi mogli. Osim toga sada su i zabave izvan dnevnog reda. Nu neka to budne onima, koji su bili naučni uvijek po kavanama i korzima, ali čudim se ja našim svećenicima i učiteljima. Gdje im je narod? Nekoji su ostali još u evakuiranim mjestima, ali ni to im nije potrebito bilo. Kada je narod pošao, morali su i oni s njim. Čovjeka hvata muka, kada pomisli, koliko taj narod strada radi nerazumijevanja, a oni, koji bi mu to mogli olakšati, sjede negdje u kavani pri čašici i prepiru se, komu li će pripasti Carigrad, Berlin, Petrograd itd.

Ali i ovdje može svako da lako izabere grad za stanovanje, ako ga baš volja. Zao je i Česima i Nijemcima, ako se naš učitelj ili svećenik ne nastani gdje kod njih na selu, što on čini radi jevtinijeg uzdržavanja. Taj ne treba tražiti zaslužbu. Dodju oni i sami moliti, da im bar ko tumač dodje na kot. poglavarstvo ili općinu pomoći. Stan i osim toga dobije badava, dnevno 90 fil. po osobi. Ma baš krasan život u ovakva vremena, samo koga je volja malo raditi.

Tako je za onog malo inteligentnijega Hrvata, koji je čuo bar kada u životu češki i zna bar stotinu njemačkih riječi. A kako je s hrvatskim narodom ovdje? Zlo, zlo radi nerazumijevanja. Prvih su dana nekoji i bježali naokolo od straha, da ne izgube život od ovih domaćih (koji su drukčije vrlo dobri), jer ih ne mogu ni riječi da razumiju. Medju Česima i Istranima nešto bolje, ali medu Nijemcima teško. Preko 20—30 klm. puta učini Istranin, da mu nešto napišete za njegova seoskog starješinu, koji, ga ne može razumjeti. Reći će možda koji, da pretjeravam. Dodjite i vidite!

Ima nekih stranih radnika koji znadu nešto njemački, pa ti bezdušniei iskorišćuju priliku i pune džepove novcem siromašnoga sada naroda. „Daj mi 5 kruna, pa ću ti reći; daj mi 10 kruna, pa ću ti poći", čuje se od njih. Tako je u Moravskoj, u Ugarskoj, je još gore. Tamo ima samo jedan učitelj, koliko mi je poznato, a naroda je mnogo i rastresen je po dalekim krajevima. Rekla mi jedna učiteljica, da će ona poći, kada bude pozvana, tamo do 2—3 mjeseca, kada se narod već uredi. Sada, kada bi najviše trebala ta inteligencija, ostaje ona „divertiškajući" se koliko se još dade u ovo vrijeme.

Kada se na sve ovo sjetim, ne mogu nego da ovim završim: Bog i narodna svijest pitat će vas, gospodo svećenici i učitelji, gdje ste bili, kada vam je narod stradavao. Dodjite, bit ćete zadovoljni, a narod vam toga zaboraviti ne će. Istina, vremena će za pušenje u kavani i za prazne diskusije malo imati, ali ćete trajno ostati u uspomeni narodnoj.

Istranka.

Razne vijesti.

Dar kluba hrvatskih književnika u Osijeku. Primili smo od imenovanoga kluba 12 knjiga za hrvatske vojnike u bolnicama. Knjige ćemo privesti svrsi.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Barbalić Marijan	K	1·—
Hekić Ivan	„	1·—
Candutti Alfred	„	—·40
Mihovilović Antun	„	—·40
Ukupno	K	2·40
Prije iskazano	„	1000·—
Sveukupno	K	1002·40

Upozorujemo čitatelje, da mogu kupiti naš list već opodne. Koli u trafikama toli druguda pojedini broj stoji samo 6 para. To neka uvaže oni, koji nam javljaju da stanovite osobe prodavaju „Hrvatski List" po 10 para.

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Dne 18. maja saopćuje barun Macchio, da je on osnovu utanačenja pročitao Sonninu, ali da se ovaj nije dao sklonuti ni na kakovu izjavu, već da je tek izjavio, da će tu o osnovu utanačenja sa monarhijom predložiti ministarskom vijeću.

Dne 21. maja odgovorio je barun Burian na saopćenje vojvode od Avarne glede njegove objave, da je ugovor o trojnome savezu stavljen izvan krijeposti.

Poslijednji naš pokušaj.

Dne 22. maja odaslao je barun Burian barunu Macchiu slijedeću brzojavku:

„Da obje naše zemlje spasimo od besmislenog rata, opunovlašćujem Vašu Preuzvišenost, da učini poslijednji pokušaj kod baruna Sonnina, pitajući ga, da li je sprem dati accord prema našem posljednjem prijedlogu u čitavom njegovom opsegu potpisan, ako mi — (ne pristavši naravno na to, da se smjesta ona područja vojnički zaposjednu) — podjemo u susret Italiji u pitanju Mise en effet još za jedan korak dalje".

Dne 23. maja opomenuo je barun Macchio talijanskog ministra izvanjih posala u smislu odredbe, koju je dobio od baruna Buriana, da još uvijek nije dobio odgovor na poslijednje svoje prijedloge. Ministar barun Sonnino uzvratio je, da je prekasno.

Objava rata.

Istoga je dana predao talijanski poklisar u Beču vojvoda od Avarne zajedničkom austro-ugarskom ministru barunu objavu ratu.

Brzojavka našega vladara Viktoru Emanuela.

U prvoj Crvenoj knjizi o Italiji bila je saopćena poznata brzojavka kralja Viktora Emanuela našemu vladaru datirana od 2. kolovoza.

U toj je brzojavci talijanski kralj Vittorio Emanuele uvjeravao našega sijedoga vladara, „da će Italija srdačno i prijateljsko držanje prema svojim saveznicama obdržavati u smislu ugovora o trojnome savezu, a suglasno sa svojim iskrenim osjećajima i za velikim interesima, koje mora da imade na umu."

Sadanja nova Crvena knjiga austro-ugarske priopćuje depešu od 1. kolovoza 1914. čestitog našeg vladara, na koju je talijanski kralj odgovorio himbenom brzojavkom. Ta brzojavka našega vladara glasi:

„Rusija si prisvaja pravo, da se umiješa u naš spor sa Srbijom, mobilizovala je svoju vojsku i svoju mornaricu ugrožavajući mir Europe.

U sporazumu sa Njemačkom odlučio sam, da branim prava trojnoga saveza odredivši mobilizaciju svijuh mojih kopnenih i pomorskih bojnih sila. Mi zahvaljujemo trideset godina blagostanja ugovoru, koji nas je združio i sa zadovoljstvom, da naše vlade taj ugovor jednodušno interpretiraju.

Sretan sam, da u ovaj svečani čas mogu računati na potporu mojih saveznika i njezinih vojska i moja je vruća želja, da naše oružje uspije a u svrhu slavne budućnosti naših zemalja." (Konac.)

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu. Onima pako, koji ne bi priposlali preplatu do konca ovoga mjeseca, ustaviti će mo list.

Dopisnica uprave.

Podmiriše preplatu za „Hrvatski List":

Do 30. septembra: Ivan Polonijo, Pop Niko Grego, Franjo Kučera, Dinko Rade, Milan Šorak, Antun Kalac, Josip Flegar, Ante Stiglić, Ante Matušić, Ante Smokvina, Gašo Licul, Šimun Slipčević, Ivan Stari, Tomo Vlašić, Jakob Kekez, Guste Lasan, Nikola Tabain, Antun Radolović.

Do 20. oktobra: Bone Siminiati.

Do 15. septembra: Veronika Rosanda.

Do 31. augusta: Marko Zlatić, Zvonimir Ravnogajec.

Do 20. augusta: Norbert Hlebec, Anka Tesitori, Antun Rosanda, Anka Romić.

Do 15. augusta: Šimun Randić, Marica Mersen, Mate Mikovilović, Šimun Barković, Josip Fedel Grgin, höhere Unteroffiziersmesse S. M. S. „Kaiser Karl VI.".

Do 31. julija: Josip Gržinić, Dragica Došenović, höhere Unteroffiziersmesse S. M. S. „Saida", Stabsunteroffiziersmesse S. M. S. „Radetzky", Ivan Babinac.

Platiše oglas: Niko Mardešić 50 K, Zadruga „Croatia" 5 K.

Slučajne reklamacije naslovljivati je **Uprava „Hrvatski List", Pula, Trg Custoza I.**

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 26. srpnja 1915 | Broj 22.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Podpuni poraz ruske vojske. — Zarobljeno 131.000 Rusa. — Neuspeh talijanske ofenzive. — Ponovna navala naše junačke mornarice na talijansku obalu. — Tekst odgovora Sjedinjenih država.

Austro-ugarski ratni izvješťaj.

Beč, 24. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Neprijatelj je ispraznio jučer, uslijed pobjedonosnih navala, što ih je u zadnje dane vodila vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda izmedju Visle i Bistrice, u širini fronte od 40 km svoje pozicije te se povukao 8—10 km sjeverno u tamo pripravljenu crtu. Njegovi pokušaji da se ustali u istotako već pripravnim medjupoložajima izjalovili su se radi potjere po našim zborovima. Broj nedavno objavljenih zarobljenika, što ih je učinila vojska nadvojvode, porasao je na 45 časnika i 11.500 momaka. Sjeverno Grubiešova prodrle su njemačke sile u neprijateljsku poziciju. Kod Sokala opetovale su se uzaludne navale Rusa na naše pozicije. Na istočnoj obali Buga, neposredno zapadno Ivangoroda, poduzeo je neprijatelj nekoje bezuspješne nasrtaje protiv četa našeg sedmogradskog kora. Na drugim dijelovima fronte položaj je u borbama izmjenične jakosti nepromijenjen. Savezničkim četama, što se bore izmedju Pilice i Buga, palo je u ruke od dne 14. julija okolo 50.000 zarobljenika.

Talijansko bojište.

Akoprem bitka u Goričkoj nije došla do zaključka ni jučer ni danas u noći, biva sve više jasniji potpuni neuspjeh druge opće navale Talijana. Protiv goričke mosne utvrde započela je jučer navečer na visine Podgore nova navala, koja je bila topničkom vatrom već u klici ugušena. Protunavala naših tamošnjih četa odbacila je neprijatelja potpunoma. Na sjeverozapadnom rubu visoravni Doberdoba bili su talijanski nasrtaji slabiji i rijedji. Noću su posve prestali. Opetovni pokušaji navale neprijatelja na fronti Polazzo-Vermegliano bili su lako obustavljeni. Kod Selca prodro je neprijatelj jučer prije podne u jedan dio naših jaraka na rubu visoravni. Noćna protunavala donijela je ipak sve prijašnje položaje opet u naš posjed, te je odbacila neprijatelja na cijeloj crti. Današnji dan započeo je već mirnije. U području Krna bile su opet sve neprijateljske navale odbijene. Ovdje se je iskazala osobito pješadija nadvojvode Josipa. Na tirolskoj i koruškoj fronti položaj je nepromijenjen.

Dogodjaji na moru.

Jučer ujutro pucale su naše krstarice i brodovi željeznicu na istočnoj talijanskoj obali u prostoru od preko 160 km. Kolodvori Chienti, Campomarino, Fossacessia, Termoli i Ortona jako su oštećeni, oni od San Benedetto i Grottamore su izgorili, četiri lokomotive, mnogo vaguna demolirano, nekoji izgoreni. U Ortoni porušen je stup vodovoda, oštećen pontonski ždral, potopljen tegleći tender. Dvije tvornice u Ortoni i jedna u S. Vito bile su kod toga teško oštećene. Svi dimnjaci su porušeni, demoliran je željeznički viadukt kod Termoli, porušen most preko Mora i osim toga porušena jedna vojarna u S. Benedetto. Semafor Tremeti je pretvoren u ruševine, tamošnji kabelj razoren. Neprijateljska mornarica nije se nigdje vidjela.

Beč, 25. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom je bojištu prošao jučerašnji dan prilično mirno. Naše su čete odbile kod Ivangoroda nekoje slabe nasrtaje neprijatelja. Južno od Krilova osujetili smo pokušaj Rusa da predju Bug. Inače je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Goričkoj se jučer neprijatelj ograničio po danu na jaku topničku paljbu. Očajne su se noćne navale na naše pozicije na okrajku visoravni Doberdoba opet slomile uz teške gubitke Talijana, te nisu mogle promijeniti činjenice, da je jurišanje na primorsku frontu uzaludno.

Zamjenik šefa generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvješťaj.

Berlin, 24. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Izjalovili su se neprijateljski pokušaji, da nas istjeraju iz pozicija, što smo ih pridobili u Champagni. U okolici Münstera bile su jučer borbe manje žestine. Iza bojeva zadnjih dana ostalo je tamo pred našom frontom okolo 2600 palih Francuza.

Istočno bojište.

Vojsci je generala Belova uspjelo jučer da prisili rusku petu vojsku u okolici Rozalina (17 km sjevoroistočno Šadova) i Šadova na boj, da ju putuče i raspršì. Plod ovih operacija porasao je od 14. julija na 27.000 zarobljenika, 25 topova, 40 strojnih pušaka, preko 100 punih zapregnutih kola municije i mnogobrojno ratno orudje. Na Narevu osvojene su neodoljivim jurišem tvrdjave Rozan i Pultusk od vojske generala Gallwitza i silom osvojen prelaz preko ove rijeke izmedju oba mjesta. Jake sile stoje već na južnoj obali. Dalje sjeverno i južno prodiru naše čete prama rijeci. U borbama izmedju Njemena i Visle bilo je od dne 14. julija zarobljeno 41.000 Rusa, 14 topova i 90 puščanih strojeva. Što je osvojeno ratnog orudja u Rozanu, Pultusku ne može se još pregledati. Ispred Varšave bilo je u manjim bitkama zadnjih dana zarobljeno 1750 Rusa i zaplijenjeno 2 pušćana stroja. Sjeverno ušća Pilice dostigle su Njemačke čete Vislu. Od ušća Pilice do Korienice, sjeverozapadno Ivangoroda potisnut je neprijatelj preko Visle. Pred Ivangorodom primakle su se naše čete bliže zapadnoj fronti tvrdjave. Izmedju Visle i Buga traje boj tvrdokorno. U okolici Sokala bile su odbijene ruske navale na naše mosne utvrde. Njemačke i austro-ugarske čete vojske generala Woyrscha i vojske generala Mackensena zarobile su od dne 14. julija 50.000 Rusa. Plijen materijala ne da se još pregledati.

Berlin, 25. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Francusko bojište.

Ko Launoisa, južno Ban de Sapt, ustalili su se Francuzi u jednom malom dijelu naših najprednijih jaraka. Na tvrdjavu Dünkirchen bačeno je više bombi.

Istočno bojište.

Kod vojske generala Belova zbile su se borbe sa neprijateljskim stražnjim četama. Jučer se opet zarobilo 6000 Rusa. Kod nasrtaja na Jesiji, južno Kovna i u okolici Dembova, 10 km sjeveroistočno Suvalkija, osvojeni su ruski jarci. Na cijeloj smo fronti prekoračili Narev južno Ostrolenke do Pultuska. Naše se čete približavaju Bugu, jugoistočno od Pultuska. Jugozapadno ove tvrdjave dostigli smo usprkos tvrdokornog otpora neprijatelja crtu Nasielek-Gzovo (10 km južno od Pultuska). Zapadno od Blonjeja zauzeto je više neprijateljskih pozicija a južno Varšave osvojili smo na juriš mjesta Ustanov, Lbiska, i Jazgažev, što leže 25 km odaljeni od središta Varšave.

Jugoistočno bojište,

Položaj je kod njemačkih četa nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvješťaj.

Carigrad, 25. julija. (D. u.) Glavni stan javlja: Noću na 22.—23. bio je u Ariburnu topnički dvoboj. Naše topništvo pogodilo je popodne tijekom bezuspješnog pucanja dvaju monitora na naše pozicije lijevoga krila jednoga, našto su se oba naglo odalečili. U odsjeku Seddilbara bila je dne 23. julija prije podne odbijena navala na nekoje jarke desnog krila.

Potpuna godina ratovanja.

Beč, 25. julija (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se pod naslovom: „Potpuna godina ratovanja“ slijedeće:

Naše čete svetkuju na obim ratnim bojištima, uspješno boreći se, mijenu godine onog odlučnog dana, kojeg je bio predan Srbiji austro-ugarski ultimatum. Cijeli svijet neprijatelja digao se od onda proti usko svezanim centralnim vlastima, i mnoga teška vatrena kušnja nametnuta je bila našim četama. Danas ali, dok su naši neprijatelji zaposjeli samo usku prugu zemlje u istočnoj Galiciji i Alsaciji, njemačka ruka počiva skoro na cijeloj Belgiji, kaošto i na najbogatijem području Francuske, a na sjeveroistoku stoje savezničke čete Austro-Ugarske i Njemačke, duboko u Ruskoj Poljskoj. Cijevi njihovih topova naperene su proti najvećim tvrdjavama ruskog carstva. Na jugozapadu žrtvuje naš najnoviji neprijatelj mnogo hiljada ljudskih bića, bez da bi mogao probiti zid naših četa. Na Dardanelima naš treći saveznik čuva postojano stražu. Savezničke će vojske znati ići do uspješnog konca u vjernosti i pobratimstvu oružja onim dobrim putem, što su ga započele.

Odgovor Sjedinjenih država.

Berlin, 25. julija. (D. u.) O sadržaju amerikanske note, koja je jučer predana njemačkoj vladi, a koja je nota pisana u korektnom tonu i običnoj formi, ali je odlučna, priopćuje se slijedeće: Amerika priznaje doista posve izvanredne prilike, što su ih stvorila nova ratna sredstva kaošto je podmornica, prilike, koje se do sada nije uzimalo u račun. Amerika je ponovno izjavila, da je pripravna zauzeti se za slobodu mora i u tu svrhu zajednički raditi sa Njemačkom, ali se postavlja na stanovište, da je stvar ratujućih, da svoja poduzeća svedu u sklad sa pravima neutralaca. Prijedlozi se Njemačke odbijaju, te ima Njemačka naći sredstva, da mogu Amerikanci bez pogibelji života preći ocean. Nota dalje sadržava neka principijelna razjašnjenja, da imaju ratujući skrupolozno poštovati prava neutralaca, te izjavlja, da će smatrati neprijateljskim aktom, ako usljed njemačkog ratovanja bude potopljen kakav amerikanski brod i ako budu kod toga Amerikanci izgubili život.

Tobožnji uspjeh engleskog U-podmornika.

Berlin, 24. julija. „Times“ donosi slijedeću vijest Reuterova Biro-a: Lon-

---

„Kako je negda u Istri bilo“.

Iz narodnoga života u Istri.

(Nastavak).

God. 1883. dne 16. kolovoza stupi za prvi put u pokrajinski sabor dr. Matko Laginja kao narodni zastupnik i za prvi put izadje iz njegovih ustiju u sabornici hrvatska riječ.

Jedva izusti dvije riječi, morade sa drugovima pobjeći pred bijesom Talijana, koji nisu htjeli dopustiti usprkos zakona i prirodnoga prava, da se služimo našim jezikom.

Od onog vremena radi dr. Laginja u saboru, a još prije radio je i sada radi i izvan sabora za svoj ljubljeni hrvatski narod. Svojim nesebičnim radom stekao si je ime: „Otac naroda“. I on je pravi otac puku: „sve za narod, za se ništa“.

Jednom dodje k njemu seljak iz Juršića i očajno zavapi:

„Spasite me, gospodine moj, oče naš, ako Boga znate! Za tri dana ide mi zemlja na prodaju“.

Laginja se dade na posao: cio dan pisao i radio za seljaka, onda ga točno uputi, što treba da čini pa ga otpravi.

Seljak ga ponizno upita: „Što sam dužan?“

„A imaš li što?“, upita ga Laginja.

„Nemam, gospodine, ni krajcare. Došao sam na noge, pa sam umoram. Ako možete, dajte mi za željeznicu, da ne umrem putem. Eto, donio sam Vam par jaja, to je sve, što iman u kući“.

Laginja otrgnu od svojih ustiju i dade krunu, da uzmogne željeznicom kući. Za 10 jaja radio je Laginja cijeli dan badava, a ima brojnu obitelj, za koju mu je skrbiti, i činovnike u pisarni, koje treba plaćati.

Glavna smjer njegova rada jest: podizati ljude materijalno, za to stade otvarati posujilnice po Istri, da naše ljude oslobodi od bezdušnih lihvara.

Kad su mu puljski Hrvati 16. kolovoza 1908. godine na uspomenu 25-godišnjice, što je u saboru istarskom prvi put hrvatski progovorio, podarili uru i palicu, ko da mu htjedoše reći: „Sve vrijeme dosadašnjeg života posvetio si narodu svome, neka još dugo tuče ura dragocjenog Ti života, jer si Ti palica-podupirateljica naše krvi“, zahvali im se govoreći: „Ovaj skupocijeni zlatni sat sjećat će me, da treba točno mjeriti mjesece, dane, ure, minute i hipove, koje pokazuje, te ih u dobro upotrabljati, a ovaj teškim srebrom okovani štap opominjat će me, da ne pada onaj, koj se opre o svoj narod“.

* * *

Profesor Vjekoslav Spinčić blizanac je dr. Laginje, ne po rodjenju nego djelima za svoj narod.

Redjen za svećenika 1871. podje u Prag na sveučilište, gdje bijaše 1875. osposobljen za poučavanje povijesti i zemljopisa na srednjim školama sa hrvatskim i njemačkim jezikom. God. 1876. dodje na c. kr. školu u Kopar; od 1882.—1888. bio je školskim nadzornikom za kotare Kopar i Volosko. Kao profesor djacima i kao nadzornik učiteljima bio je strog i pravedan. Lijenštine nije mogao trpjeti. Od svakoga je zahtijevao da vrši dužnost svoju i po mogućnosti još više. On im je bio živi primjer ustrajne radinosti u školi, u službi i vani u narodu. Velike potrebe našega naroda gnale ga, da mu se sav posveti. Pravednim gnjevom uskipjelo je njegovo rodoljubno srce, kad bi dočuo za nepravde, koje se nanašahu našem plemenu. God. 1882. povjeri mu narod čast zastupnika u pokrajinskom saboru, koju i danas obnaša. S ponosom i pouzdanjem gledaju izbornici na svoga sokola. God. 1891. naslijedi dr. Vitezića kao zastupnik na carevinskom vijeću u Beču. Neumorno radi za naš hrvatski narod u Istri, za to je svoj dan mnogo progona pretrpio, ali je ostao uvijek čvrst i neustrašiv i od rada za narod ništa ga odvratiti ne može.

* * *

Dne 1. siječnja 1883. dodje u Trst profesor Matko Mandić iz Zagreba, gdje je kao gimnazijalni namjesni učitelj jedva počeo bio službovati.

„Naša Sloga“, jedina onda novina hrvatska u Istri, ostala bila bez urednika i morala bi bila uginuti ta tješiteljica i učiteljica hrvatskih ljudi u Istri, ali ju spasi Matko Mandić. Žrtvova svoju lijepu budućnost, pak se dade u službu, mučnu službu narodnu.

Što je pretrpio svake nevolje, znade on sâm najbolje, zna i narod naš, koji je nesebičnog narodnog mučenika poštovao i ljubio.

Godine 1889. došao je u pokrajinski sabor, junak tijelom i dušom, očeličen jur stradanjem i teškim radom, pak jakom i ponosnom riječi ustajaše na obranu pravica naših. Kako se je njegovo srce veselilo, kad je vidio, da mu mučni rad na narodnom polju dobre plodove nosi. I to veselje bilo je sve njegovo veselje, jedina radost. Slovensko-hrvatski izbornici izabraše ga dvaput zastupnikom u carevinsko vijeće te je u tom svojstvu umro ove godine mjeseca maja.

(Dalje slijedi.)

don, 23. julija: U donjoj kući izjavio Mac Namara, da je prema jednoj poluslužbenoj vijesti ruske vlade bio zapovjednikom podmornika, što je potopio linijski brod „Pommern" Max Horton, časnik, koji je mnogo prije već u bitkama kod Helgolanda sudjelovao.

* * *

U toliko Reuterova vijest. Medjutim tu vijest odlužno dementira poluslužbena „Voss. Zeitung", koja saznaje iz najpouzdanijeg vrela, da nije u istočnom moru dosele nijedan neprijateljski podmornik pôtopio ikoji njemački brod.

Englezi pod danskom zastavom.

Berlin, 25. julija (D. u.) Kako doznajemo od mjerodarnog izvora jedna je njemačka podmornica dne 20. julija na 11 sati ujutro susrela kod Firt of Fortha veliki brod, koji je vijao dansku zastavu. Parobrod je iznenada otvorio dvaput vatru na podmornicu, ter je skinuo dansku zastavu i pucao dalje, a onda je iza 5. ili 6. salve izvjesio englesku ratnu zastavu. Pripisat je samo sretnom slučaju, da nije podmornica bila žrtvom ovog kukavog napadaja.

Zimski rat.

Berlin, 25. julija. (D. u.) Ratna uprava priopćuje, da je potreba tople rubenine, kao rukavica, žiljnaka, već sada bogato pokrivena na možda dojduće zimsko ratovanje.

Nestalo francuskog podmornika.

Frankfurt n. M. 24. julija. „Frankfurter Zeitung-u" javljaju iz Geneve, da je nestalo već od 23. aprila francuskog podmornika „Joule".

* * *

Podmornik „Joule" pripada tako zvanom „Erago"-razredu iz god. 1910-1913. Momčad mu je iznosila 25 ljudi.

Njemački podmornik torpedirao ruski brod „Radetzky".

Frankfurt 24. julija: „Frankf. Zeitung" prenosi vijest londonskog „Morning Posta" o potopljenju ruskog broda „General Radetzky" po jednom njemačkom podmorniku. Radetzky bio je na putu iz Arhangelska u London. Momčad je spašena.

Rumunjska i Dardaneli.

Bukarest, 25. julija. (D. u.) „Universul" raspravlja u uvodnom članku o vidicima u slučaju pada Dardanela. Nijedna mogućnost, koja bi tada nastala, ne odgovara interesima Rumunjske. Ako Rusija sama dobije dardanelsko tijesno, bit će Rumunjska zapreka u slavenskom moru, što bi Rusija odstranila zatvorenjem Dardanela. Ako bi ententa dobila gospodstvo u tijesnima, ne će za Englesku biti uzroka, da bude propuštala kroz tijesno nego same ententine brodove. Ako se tijesna neutraliziraju vukle bi od toga korist velevlasti, a ne balkanske države. U slučaju rata bila bi tijesna jednostavno zatvorena.

Talijani hoće Dalmaciju.

Bern, 25. julija. List slobodnih zidara u Rimu „Idea Democratica" donaša članak lista „Idea Nazionale", u kojem se propagira misao, da se Dalmacija ne prepusti Srbiji. Dalmacija je uistinu u većini slavenska, ali su tamo Talijani „kulturonosci". Radi Srbije ne smije Italija odreći se svojih oaza u Dalmaciji. Ne smije se uzimati u obzir velikosrpske vikače. Italija ne smije u Dalmaciji zastupati srpske, nego talijanske interese.

Gubici francuske „Legije tudjinaca".

Zürich, 24. julija. Na sjeveru Arasa poslana je bila prva legija stranaca od 8.—10. maja tri puta na juriš. Broj je regimente iznosio prije juriša 4600 ljudi, iza boja ostalo ih je 820 ljudi. Druga pukovnija stranaca nije imala ništa manje nego 3000 Švicara. Iza boja povratilo se tek 232 živih momaka. Pukovnija je ostala bez časnika.

Velika vatra u francuskom logoru.

Ženeva, 24. julija. Kako javljaju švicarske novine, porodila se je u francuskom logoru u Strazele velika vatra, koja je uništila do jedan milijun vreća živeža, koji je bio opredijeljen u vojničke svrhe.

Talijanski admiral u Mudrosu.

Atena, 25. julija. „Chronos" doznaje iz Mudrosa, da je tamo prispio prošlog utorka na jednom torpedorazaraću šef talijanskog admiralskog stožera, te se sporazumio sa engleskim i francuskim admiralom, da će jedan talijanski linijski brod sudioništvovati kod Dardanela i maloazijske blokade. Odavle je pošao u Rodos, da o tome izvijesti tamošnjeg talijanskog generala. U koliko je vijest pouzdana, nije stalno.

Srbija i Italija.

Rim, 25. julija. (D. u.) „Agenzia Stefani" objavlja iz Niša slijedeću vijest, datiranu od dne 23. julija: Novine objavljaju službenu notu, prama kojoj su neispravne vijesti stranih novina, e su Albanci oboružani talijanskim oružjem, i da su od ove podupirani, te da ima Srbija za to dokaze i da pripravlja protestnu notu. Srpska vlada ne pripravlja nikakve note. Odnošaji izmedju Srbije i Italije nisu samo prijateljski, već vladaju saveznički odnošaji.

Rusija podnosi svu težinu rata.

Amsterdam, 23. julija: „Daily Telegraph" javlja iz Petrograda; Rusi se tuže, da moraju najveće breme ovog evropskog rata da snose. Ove tužbe ne polaze samo sa strane puka, nego im daju i sami ruski vojni krugovi razumjeti nezadovoljnog oduška. Tako njihov organ „Ruski Invalid" već u tri navrata zaredom donose članke o velikom otporu i zadaći, što je nametnuta Rusiji ovim ratom s razloga, šte se talijanske, engleske i francuske vojske nalaze još uvijek u suženoj djelatnosti. Na samoj se fronti izmedju Buga i Visle nalazi više vojne sile nego na cijeloj zapadnoj englesko-francuskoj.

Grozna nesreća na rijeci Chicago.

Chicago, 25. julija. (D. u.) Na rijeci Chicago izvrnuo se parobrod sa izletnicima te je kod toga zaglavilo 1200 osoba od 2500 izletnika, koji bijahu na parobrodu. Dosada sabrano je 500 lješina. U kabinama našle su se stisnute lješine sa ogrebenim licima i izderanim odjećama, što je jasno pričalo o užasnoj borbi, što se zbila, kad jih je zadesila nesreća. Uzrok, što se brod izvrnuo, traži se u tome, da su putnici nagrnuli svi na jednu stranu broda. Moguće je, da bijaše brod nasukan na blato, te da se je, kad su započeli raditi strojevi, dignuo i izvrnuo. Kapetan, časnici i kormilar uapšeni su.

Neistinit izvještaj ruskog generalnog stožera.

Veliki njemački generalni stožer javlja: Po jednoj vijesti „Baseler Nachrichten" raširuje ruski generalni stožer slijedeću vijest: „Austrijski vojnici šestog kora, koji su za prvih dana mjeseca julija u okolici Cholma zarobljeni, uvjeravaju, da su Nijemci u Rava Ruskoj ustrijelili 5000 ruskih zarobljenika. Dodaju, da su opazili veliko groblje, u kojem su odsudjenici pokopani".

* * *

Bilo bi — dodaju „Voss. Zeitung" — nisko, da se upustamo u polemiku ili dementiranje ovakvih tendencijoznih vijesti.

Slike.

Trst! Najveći austrijski primorski grad; grad buke i žamora te noćnog „života" — izgleda danas sasma drukčije, skoro „bez života" . . . . Tamo na onoj terasi, na onom prostranom trgu, na kojem si prije toliko čuo one „eviva-poklike", tamo je sada umjesto hihota i žamora — pritajeni mir, stolovi su tu i tam zaposjele, većinom osobe, kojima je „dozvoljeno" izostati. Malo zatim čuješ umjesto topota konja, rumora kočija te tuljenja automobila — monotono i odsječeno i odijeljeno top-kanje, reć bi koje stare ure: to je noćna straža. — Prodje, pogleda te, zabrunda i topkaju dalje . . .

Tamo kraj mora, gdje je mjesto „najotmjenijima" šire se akordi neke pjesme, tama je svuda, čini ti se, da nema ni žive duše, a ipak su tu „najotmjeniji"; mase nema: bogzna, kud je je nestalo? Glazba zamre. Čini ti se, kô da dolaze akordi iz nekog pustog otoka, gdje borave mrtve duše: Trst bez žurbe, bez povika, bez odobravanja!

Približiš li se, čuješ tek šaptanje, razabireš da tok razgovora navijaju poznatim jezicima.

Glazba svira opet, kad u sred „štimmunga", poput kakvog ogromnog bubnja, čuješ „intermezzo" glazbi: svi se okreću prema onoj strani, odkud dolaze ti neobični sve gušći i gušći akordi — ljudske tragedije.

Bum, bum, bum!

Glazba na terasi odsvira, dok su akordi ove druge glazbe, sve dublji i tamniji — u tamnoj noći, sumornoj ljetnoj noći našeg mora — sve više i češće dopirali s onog brijega iznad mora k napola izumrlom — gradu „Svetog Justa".

* * *

Široka dolina, s obje strane dižu se visoko prema nebu vrhunci Dolomita.

Tamo pod starom lipom, na zelenom zaravanku, zaštićenom i ogradjenom zeleni, postavljeni su dalekozori časničkog odjela. Tamo na onoj drugoj strani pružaju se prema visu tri vrhunca Tafona grupe. Strmovite stijene čini se, kô da su izrasle u dolini. Sunce se pridiglo i podavalo toj grupi najčarobniji izgled. — Iz ugodnog ih raspoloženja smjesta trgne topovska grmljavina. Ova se ori tamo s onih ruševina, u kojim je neprijatelj smjestio svoje teške artilerijske topove. Cas, dva, cijela dolina tutnji i stostruko odjekuje s brijega: sa stijene k stijeni.

Sad dolazi red i na njih oko one lipe i njihove niz one obronke. Neprijatelj se približiva: njihove su predstraže prešle most, čuje se puškaranje, a za njima cijeli roj, vidi ih se kô puževe, gdje se niz onu visoravan vuku k dolini. Tamo dalje vidi se lijepo druga patrulja, pa treća, četvrta ... daju znakove: „Napred!" Iza njih valja da je, prema razdijeljenju patruljâ, cijela kolona. Cijelu tu sliku opažaju naši časnici, da zatim odmah dalje dojavljaju.

U našim je opkopima neopisiva napetost!

„Pozor!", širi se od jednog do drugog diljem opkopa. „Aufsatz 800!" Cilj nam nije zapovjedjen.

Prasne prvi hitac. Ispalio ga jedan bersaglier. Komu je bio namijenjen? Da li je kog spazio, ili je samo fingirao? Prasne drugi, pa treći, pa cijela salva, vidimo cijeli niz njihovih perjanica. Hici nam lete daleko preko glava.

Cilj . . . „Aufsatz!" Paljba se podvostručava, neprijatelj napreduje, čuje se povike: „Hurra!" „Avanti!!" Tek nas dijeli kojih 600 koračaja. Neprijatelj se razvio u rojnu liniju. Sad počima tek naša brzometna paljba.

„— Živahno paliti!" „— Živahno paliti!" Iz stotina i stotina pušaka ori su djavolsko pucketanje, koje biva još povećano onim ritmičkim, brzometnim.

* * *

Sunce je već daleko zašlo, kad su neprijateljske sanitetske patrulje križarile po širokom plateau i niz onu visinu, koju je prekrivalo polje lješina mladih bersagliera. —

Taj je dio visoravni i onog dijela rijeke branila jedna naša dalmatinska regimenta.

* * *

Bosanac spasio s brzometnim strojem tri satnije.

Desetnik Sultanić Mustafa bos. herc. pješačke pukovnije postigao je svojom smjelom prisutnošću duha veliki uspjeh. U nekoj bici kod Berechy Grma napadoše našu satniju sa sviju strana tako, da su uslijed kritičnog položaja bili u pogibelji da ih opkole. Sultanić podje pravodobno iz pričuve u prve redove, sastavi i postavi svoj brzometni stroj koseći neprijatelja, koji je već jurišao tolikim uspjehom, da su odustali od juriša i obje satnije spasili od neprijatelja. — Sultanića odlikovaše za taj čin srebrnom kolajnom 1. razreda.

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu. Onima pako, koji ne bi priposlali preplatu do konca ovoga mjeseca, ustaviti će mo list.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 27. srpnja 1915 | Broj 23.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Broj zarobljenika raste. — Novo-Georgijevsk pred opsadom. — Uspjesi na Bugu. — Narev prekoračen. — Pobjeda naših četa na Soči. Talijanske puške za Albance. — Gubici saveznika u Dardanelima.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 26. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Južno od Sokala osvojiše naše čete na istočnom brijegu Buga uporište, koje ima veliku vrijednost za naše predmosne utvrde. Kod toga palo nam je u ruke 1100 zarobljenika i 2 strojne puške.

Sjevorozapadno od Grubiešova pridobile su njemačke čete ponovo prostora. Na drugim je dijelovima fronte položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Za rub Doberdobske visoravni usplamtio je jučer nanovo boj. Talijani su na čitavoj fronti napadali najvećom žestinom dan i noć a da nisu sustali, ali i to naprezanje sila i nove žrtve bijahu uzaludne. Neprijatelj je samo privremeno postigao lokalne uspjehe. Danas u zoru bijahu prijašnje pozicije opet bez iznimke u posjedu junačkih branioca. Neprijatelj nije poduzeo nikakve nove navale na goričku mosnu utvrdu. Danas ujutro Talijansko je topništvo započelo u Goričkoj opet golemom paljbom. U području je Krna suzbijen neprijateljski napadaj šakama i kamenjem. Uzmičući Talijani pretrpiše u našoj topničkoj paljbi teške gubitke. Jedan je naših letioca obložio Veronu bombama. Na koruškoj i na tirolskoj fronti nije se desilo ništa važna.

Zamjenik šefa generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 26. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnom bojištu ništa bitnoga.

Istočno bojište.

Na istočnom bojištu dostigla je vojska generala Belova sjeverno Njemena okolicu Posvola-Ponievica, 60 km južno od Šavle. Gdje se neprijatelj opirao, bio je odbačen. Zarobljeno je preko 1000 Rusa. Na fronti Nareva osvojile su njemačke čete i ozgo Ostrolenke silom prelaz, ozdo suzbijaju pomalo prama Bugu, neprijatelja koji ljuto odolijeva. Nekoliko je hiljada Rusa zarobljeno i preko 40 strojnih pušaka zaplijenjeno. Prama sjevernoj i zapadnoj fronti tvrdjavne grupe Novogeorgievskog-Varšave pomakle su se opsadne čete bliže. Sjeverno crte Vojslavica-Grubiešov njemačke su čete u bojevima zadnjih dana potisnule neprijatelja dalje na sjever. Jučer je zarobljeno 11 časnika i 1457 momaka, te zaplijenjeno 11 pušćanih strojeva. Inače je položaj zapadno Visle i kod savezničkih vojska Mackensenovih nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 26. julija. (D. u.) Kod Ariburnua traje od 24. julija izmjenični boj sa lagumima, kod Sedilbara slaba obojestranska paljba.

Teški gubici u Dardanelima.

Berlin, 26. julija. (D. u.) Dopisnik Wolfowog dopisnog ureda javlja iz Atene: Iz Soluna se javlja, da su saveznici kod zadnjih navala na Dardanele pretrpjeli jako teške gubitke. Osobito francuska divizija, koja je prešla mine, imala je užasne gubitke. Ova je pustila uzmičući ležati najveći dio svojih vojnika mrtvih i ranjenih. Dalje se javlja iz Soluna, da je engleski transportni brod „Arnevuros" (?) krcat vojništvom, bio u Sredozemnom moru torpedovan.

Pomanjkanje ugljena u Italiji.

Berlin, 26. julija. Dovoz ugljena u Italiju ide jako sporo. U zemlji ima ugljena jedva za tri sedmice.

Engleski poslanik kod balkanskih vladara.

Budimpešta, 26. julija. Prama vijesti iz Sofije, primio je kralj Ferdinand posebnog poslanika engleskog kralja, Sir Pirerla, koji je već bio u Ateni i Nišu, a iz Sofije putuje u Bukarešt.

Talijanski poziv vojništva.

Lugano, 26. julija. (D. u.) Manifestom su pozvani pod oružje: pričuvnici prve kategorije god. 1880. svih grenadirskih pukovnija, prva i druga kategorija razreda 1887. alpinaca i linijska infanterija, prva i druga kategorija razreda 1885. linijske pješadije distrikta Cagliari i Sassari, prva i druga kategorija razreda 1858. svih pukovnija bersaljera, prva kategorija razreda 1884. sveukupnog topništva, prva i druga kategorija razreda 1886. sveukupnog obalnog i tvrdjavnog topništva, prva i druga kategorija razreda 1885. sapera i pionira kaošto i ženij, izuzevši lagumske specijaliste i prve kategorije razreda 1886. telegrafista. Svi se moraju prikazati dne 31. julija.

Besposleno radništvo u Mlecima.

Milan, 26. julija. Odbor, koji je posjetio Marsilju, kako bi tamo uposlio talijanske radnike, vratio se u Mletke. Ovaj je odbor izjavio, da su radnici u Marsilji slabo plaćeni, jer moraju radnje izvršivati njemački zarobljenici.

Eksplozija u Arsenalu.

Milan, 26. julija. (D. u.) „Secolo" javlja iz Siracuse, da je u Arsenalu u Malti nastala eksplozija, kod koje je zaglavilo 20 radnika.

Tripolis.

Rim, 26. julija. „Idea Nazionale" doznala je iz Kaira: Vijesti iz Cirenaike potvrdjuju da je pred malo dana uspjelo brodu iskrcati izmedju Soluma i Tobruka 30 turskih časnika sa oružjem i municijom, te da je turska karavana to odvela u nutrinu zemlje.

Francuzi i Englezi u Srbiji.

Amsterdam, 26. julija. Polag slika prispjelih „New-York Times-u" proizlazi, da [illegible] u Srbiji engleskih [illegible] i francuskih letioca. Engleskim četama zapovijeda kontradmiral Troubridge, bivši ataše u Beču, koji se od marča nalazi u Srbiji. Francuski su zapovjednici kapetani Martinet i Rochefort. Englezi imadu najviše teškog topništva, te se nalaze u Semendriji. Kako su Englezi i Francezi prispjeli u Srbiju, nije poznato. Čini se, da su topovi iskrcani u Crnojgori, a odanle kopnom odvezeni u Srbiju.

Novi francuski poslanik u Ateni.

Paris, 26. julija. (D. u.) Francuski poslanik u Ateni, Deville, molio je, da se ga metne u dispoziciju. Na njegovo je mjesto imenovan francuski delegat u podunavskoj komisiji, Guillemin, a na njegovo mjesto u podunavsku komisiju, Le Grande.

Torpediranje brodova.

London, 26. julija. (D. u.) Reuter javlja: Ruski brod „Ribornia", koji je putovao krcat ugljenom iz Cardiffa u Rusiju, bio je putem od njemačke podmornice torpediran. Mnoštvo je spašeno.

London, 26. julija. (D. u.) Engleski parobrod „Grangewood", koji je putovao iz Arhangelska u Havre, bio je dne 24. julija u Sjevernom moru od njemačke podmornice potopljen. Mnoštvo je spašeno.

Amerikanska nota.

London, 26. julija. (D. u.) Reuterov ured javlja: Amerikanski listovi su jednodušnog mnijenja, da su Sjedinjene države u pogledu podmornica izrekle zadnju riječ. Sastav note svi hvale. Iz toga proizlazi, da će narod podupirati predsjednika.

Rat podmornicama.

London, 26. julija. (D. u.) Pregled o 22 sedmičnom ratovanju podmornicama podaje slijedeće podatke: Ukupni broj brodova, što su došle u Englesku ili otišle odanle, iznosio je 31.385. Potopljeno je 98 engleskih trgovačkih brodova, te je tom prigodom izgubilo život 502 osobe. Osim toga potopljeno je 95 neutralnih brodova. Engleska je trgovačka mornarica u ovo vrijeme dobila više novih brodova, nego su ih podmornice potopile. Koncem junija bilo je u gradnji 442 broda, koji imadu 1,506.925 tona sadržine, dočim su potopljeni brodovi imali 202.000 tona sadržine. Wolfov biro opaža: Reuter hoće dakle dokazati Busines as usual. Čemu dakle toliko larmanja o našem ratovanju podmornicama?

Položaj na ratištima.

Pula, 27. julija.

Uzduž cijele fronte od Kurlandije do Bukovine naša je ofenziva u svojem pobjedonosnom i stalnom tijeku. Na sjevernom lijevom krilu naišla je na otpor, koji je bio nakon žestokih okršaja slomljen. Neprijatelj je u tom dijelu na mnogim mjestima otvorio svoje pozicije, a pri tom dao nalog, da se na cijeloj liniji pučanstvo povuče u nutrinju zemlje. Mnoga je pače strateški vožna mjesta razorio: tako javlja poluslužbeni „Berliner Tagblatt" da su Rusi zapalili Vindavu.

Nakon pada tvrdjave Rožan i Pultusk te zapadnih i sjevernih utvrda Ostrolenke predjoše Narew, zauzevši sva utvrdjenja

„Kako je negda u Istri bilo".

(Nastavak).

Naš napredak u Istri.

God. 1884. mogao je naš puk odabrati jedva pet zastupnika za pokrajinski sabor, a 1889. bilo ih je već 9; još uvijek mala četa za većinu stanovnika u Istri, ali birana, junačka, požrtvovna, a to bijaše napredak.

Radom Dobrile Vitezića, Baštiana, Laginje, Spinčića i Mandića množili se požrtvovni rodoljubi Istrom i natjecahu se plemenitom nastojanju, da puk dignu do narodne svijesti i ponosa, da ga dignu gospodarstveno. I digoše ga. God. 1889. dobismo c. kr. gimnaziju u Pazinu, 1906. c. kr. učiteljsku školu u Kastvu, hrvatski se jezik mora uredima poštovati, za podignuće gospodarstva imamo tri putujuća učitelja, pučke škole se dižu i prosvjeta se širi, a s pravom prosvjetom doći će i blagostanje.

Kad su na temelju novoga zakona o izborima za carevinsko vijeće (26/I. 1907.) bili izbori, naš je hrvatski i slovenski narod u Istri mnogo pokazao, da je mnogo napredovao u narodnoj svijesti, jer je 14. maja 1907. izabrao za zastupnike Laginju, Spinčića i Mandića. Ovaj napredak puka pokazao je c. kr. Vladi i Talijanima u Istri, da nas je zbilja mnogo i da ne ćemo, da se bez nas gospodari s našim i na našem.

Sada je posredovanjem c. kr. Vlade došlo do sporazuma izmedju Hrvata i Slovenaca s jedne i Talijana s druge strane (21./III. 1908.), a plod toga sporazuma je novi izborni zakon za Istru, koji je Njegovo Veličanstvo 17. maja sankcioniralo.

Od god. 1851. do 1870. imao je istarski sabor 30 zastupnika, od 1870. do 1908. bijaše ih 33. Jedva god. 1884. mogli smo mi izabrati pet zastupnika, 1889. devet, i dalje nismo mogli.

Po zakonu od 17./V. 1908 imamo ih 19, dočim ih sabor ima svih ukupno 47, a ti jesu:

1) 3 biskupa: krčki, porečki i tršćanski; ne bira ih puk, nego radi svoje časti dolaze u sabor (virilci);

2) 5 zastupnika, koje biraju veliki posjednici, koji su svi Talijani, dok nas Bog ne pomogne i naša štedljivost i marljivost, da i mi postanemo veliki posjednici;

3) 2 zastupnika trgovačko i obrtne komore; i ovi su Talijani;

4) 14 zastupnika za gradove, trgovišta i obrtna mjesta: od ovih 14 jesu tri Hrvata (Slovenaca), i to 1 za Pulu, 1 za porezne općine Pazin, Buzet i Plominj (bez istoimenih gradova), 1 za porezne općine Volosko, Opatiju, Kastav, Podgrad i za mjesta Lovran, Mošćenice i Klana;

5) 15 zastupnika za ostale izvanjske općine u Istri; od ovih je 12 naših, i to:

a) 2 za sudbeni kotar Kopar, za porezne općine Sv. Petar dell' Amata i Korte d' Isola (od sudbenog kotara Piran) za poreznu općinu Krasica (od sudbenog kotara Buje);

b) 2 za sudbene kotare Volosko i Podgrad;

c) 2 za sudbene kotare Pazin i Labinj;

d) 2 za sudbene kotare Buzet, Motovun i Poreč;

e) 2 za sudbene kotare Pula, Vodnjan i Rovinj;

f) 2 za sudbene kotare Krk, Cres i Lošinj;

6) 8 zastupnika za opći izborni razred: od ovih su 4 Hrvata (Slovenca), i to:

a) 1 za sudbeni kotar Kopar (osim poreznih općina Kopar, Milje, Valle d' Oltra i Lazazet bez Pobegi i Cezari) — za sudbeni kotar Podgrad — za porezne općine Kaštelvenere, S. Pietro dell' Amata i Corte d' Isola (od sudbenoga kotara Piran) — za poreznu općinu Krasica (sudbenog kotara Buje);

b) 1 za sudbeni kotar Buzet (osim grada Buzeta) — za sudbeni kotar Motovun (osim poreznih općina Motovun, Sv. Nedelja i Višnjan, gradića Oprtalj i porezne općine Vižinada bez sela Ferenci) — za sudbeni kotar Poreč (osim poreznih općina Poreč, Tar, Vabriga, Frata, Vrsar i Funtane);

c) 1 za sudbeni kotar Pazin (osim grada Pazina) — za sudbeni kotar Labinj (osim porezne općine Labinj i gradića Plominj) za sudbeni kotar Vodnjan (osim općina Vodnjan i sv. Vinčenat) — za općinu Kanfanar — za sudbeni kotar Pula (osim ovih djelova grada Pule: Città, Port'Aurea, S. Martin, Zaro i Sv. Mihovil i osim poreznih općina Galežan, Fazana;

d) 1 za sudbene kotare Volosko, Krk (osim porezne općine Krk), Cres, Lošinj (osim poreznih općina Mali Lošinj, Čunski Osor, Nerezine i Sv. Jakov i osim mjesta Veliki Lošinj).

Osam zastupnika ove opće kurije biraju svi oni, koji su navršili 24 godine bez obzira na porez, i oni koji imaju pravo glasa u četiri ostala izborna razreda.

Premda na Talijane otpada 27 zastupnika, ipak ne mogu u saboru za glavne stvari odlučivati bez nas, jer su za to potrebna 32 glasa, dakle bar pet naših.

Niti zemaljski odbor ne može o glavnim stvarima zaključivati bez privole bar jednoga od naših odbornika. (Zemaljski odbor imat će pet odbornika, od kojih su dva naša.

Sada barem površno znamo, kako je negda u Istri bilo. Kako će pako odsada biti? Na to će nam odgovoriti budućnost.

***

Kao zaključak našega sastavka donašamo jošte:

Decembarski ustav 21. decembra 1867.

Buduć se je madžarsko pitanje riješilo god. 1867. u korist Madžara, koji su bili složni ko jedan za svoje pravice, trebalo je sada pitati narode austrijske krune, što oni misle o tome sporazumku s Ugrima, i da učine novi ustav za austrijske zemlje. Ministar Beust sazove na temelju februarskoga patenta i po zahtjevu njemačkih centralista uži državni sabor. Taj je 22. julija udobrio ugarsku nagodbu, te zakon o delegacijama, odobrio da Austrija uzme na se 70% skupnih troškova (austrijska kvota) a na Ugre dođe samo 30%. Zatim je sabor počeo razpravljati o austrijskom ustavu. Nekoji zastupnici zagovarali su centralizam, nekoji su hvalili nagodbu s

Evo me, da Vam danas pričam stotinu stvarčica od naših ljudi.

Oni se ne obaziru ni na „starostu“ ni na „Vorstanda“, na koje ih svi upućuju. Idu oni dnevno u procesijama na sud. Zaludu ih od toga odvraćam, ne će pa ne će da me slušaju. Kažu mi, da je na sudu jedan jako ustrpljivi praktikant, koji ih sve saslušava i sve „uvažava“.

A kakve su želje naših ljudi? Razne. Jedan pita bolji stan, drugi ljepše krevete, treći premještaj medju naše ljude, jer da se ovdje ne mogu razumjeti.

Neki dan me jedan starac došao moliti, da bi pošla ja za njega na sud. On i žena mu rado bi pošli u Pulu stanovati, ako nije moguće u A. Šalje mene, jer će mene prije uslišati, negoli njega. Starac bi putne troškove sam platio, a i u Puli bi na svoje troškove živio, te ako bi ga smrt zatekla doma, nekako bi mu lakše bilo.

Tumačila sam mu, da to nije moguće postignuti i na koncu mislila, da sam ga uvjerila, pa da će se umiriti. Al kada tamo, eto ti njega sutradan na sudu, gdje moli da ga kući puste. Na sudu su mislili iz početka, da se starac šali, al kada opaziše njegovu ozbiljnu molbu, odpraviše ga i oni smiješkom na ustima.

Druga su dvojica došla moliti, neka ih puste kući po „mrs“. Naravski, odbijena bje i njima molba. Zaludu uzdišu sa menom za domom svojim! Mogla bi još više toga pripovijedati, ali ne ću da time gnjavim. Navadjam samo nekoje stavke iz pisama, što mi ga pisala prijateljica iz Ugarske, inače prosta seljakinja: „Mi smo medju samim Madjarima. Ništa se ne možemo razumjeti. Inače nije nam baš slabo. Igramo na ćunje, ili kako bi rekli kod nas „burele“ i kuhamo najviše „lazanje“. Sve ću zaboravit iz Ugarske, ali „lazanje“ ne ću nikada.

To se skoro uvijek jede. Dodji da i Tebe poslužim s njima. Čim boljim, ne bi onaj čas mogla. Požuri se i dodji! Mi nijesmo do sada znali, kako se živе u svijetu. Pustimo mi Ungariju i Moravsku i ajdmo u našu nezaboravnu Istru. Možda da dodjemo od sunčeva izhoda do njegovog zahoda“. Suze su mi došle na oči, kad sam ovo čitala. Kolika je žudnja za domom! „Milko mila“, odgovorih joj, „dat će Bog, da ćemo se mi vratiti u našu dragu Istru, samo nek jednom za uvijek istjeraju naši hrabri vojnici onog vječnog neprijatelja. Dotle ustrpljivo podnašajmo, i nadajmo se čvrstom nadom, jer Bog je pravedan.“

Inače je ovdje kod nas u Moravskoj većina ljudi potpunoma zadovoljnih. Svaka osoba dobije dnevno 90 h. a time se dade ovdje lijepo živjeti. Kruh imamo baš dobar kg po 44 h, dakle kao u Puli u vrijeme mira. Meso K 2·80 po kg, a izvrsni krumpir 10 h po kg, al obično i po ništa.

Kod mene u selu ima nešto oko 40 naših ljudi, a drugi su daleko 2—5—10 i više kilometara. Meni je to žao, jer nemogu do svih. Inače za me ovdje izvrsno. Ljudi me jako lijepo susretaju, bilo naši, bilo ovdješnji. I moji roditelji iz Ugarske pišu, da im nije slabo, samo se ne mogu razumijeti sa tamošnjim narodom.

II.

Nadam se, da ne će moja pisma dugočasiti čitatelje. Naši Vam ljudi svaki dan nešto nova doznadu. Sada mi vele, da se može povratiti u Istru, koji hoće. Mirim ih, i velim im, da to nije istina. Ne razumijem, kako dolaze do ovakvih vijesti.

Moram po cijelom kotaru radi potpora, što ih narod prima radi mobiliziranih vojnika. Došla naredba iz Brna, da se popune svi platežni arci, jer nijesu jasni. Dobila sam zadaću, da ih sve popunim i zamijenim novima.

Kotarsko poglavarstvo izdalo mi dvojezičnu punomoć, pa idem od „staroste“ do „Vorstanda“. Mimogred: Svi su uljudniji, nego li naši „blagopokojni“ delegati puljske općine a i kotara samoga.

Meni je to obilaženje vrlo drago, jer ću moći tako vidjeti mnogo naših ljudi. Kadikad ih moram opomenuti, ako opazim nešto u neredu. Slušaju i ne ljute se na mene. Osobito im preporučam čistoću i skladnost, jer užasno utječe na ove ljude, kada čuju, da se naši „karaju“. No to se vrlo rijetko dogadja. Nije to mnogo puta ni čudo. Gdje su malobrojnije obitelji, žive po 2-3 ukupno, pa eto uzroka južnjačkom temperamentu. Mene zovu da sudim, al ne ide, jer hoće da imadu svi pravo. Nu ovo što pričam rijetke su iznimke. Večinu hvale ovi Nijemci. Jedno samo selo još mi nije pohvalio. Tek analfabetizam! Ah, to me peče, boli!



Talijanska istočna obala, što ju je naša hrabra mornarica već više puta napala.

„Potpišite si ime!“ „Ne znam“, glasi odgovor. I to ide tako naprijed do 10-15 itd. „Zar nemate kod Vas škola?“ pitaju me! A šta da jim odgovorim? Mnogi me pitaju kako se kod nas žive? Čude se oni, kada im ja sve to pričam. Uopće imadu o nama čudan pojam. Nu kada bi htjela prispodabljati nas i njih, našla bi u mnogom i mnogom kod nas veći napredak, nego li kod njih. U čemugod je kod nas bolje, nego u njih. Naši „veći“ zaostastaju za njihovi „većima“ al kada bi i naši bili ravni njima u m o ć i i energiji, bili bismo barem jednaki.

Naši učitelji su većinom u vojništvu, radi toga se ne mogu za naše bjegunce zauzimati. Ali gdje su drugi narodni činbenici? Javiti će se poslije, kad se im narod sam uredio! Prvih dana, kad su željno trebovali koga, nisu imali nikoga.“ Pa i sada, ako nas koji dodje naći, pohodi si samo rodbinu, te si misli, da je time već veliku narodnu dužnost izvršio. Čitala sam neki dan u jednom broju „Hrv. Lista“ iz Pule, da je i dr. Zuccon bio u ovim stranama, pa onda na ministarstvu. Za informaciju javljam Vam, što je meni u tome poznato: Znamo već mi davno, da nam se sve bere i sprema putem vojništva, i da se posjednicima isplaćuje vrijednost blaga, a da to nije narod prvi mah znao, krivi su svi, koji mu nijesu to prije kazali.

Na svim spisima, koji stignu iz Brna radi podpora, piše se „Sehr dringend“ pa uslijed toga negdje već primaju a negdje će skoro primati potporu. Glede premještenja pitala sem ljude kako oni misle. „Šta doma?“ pitaše oni. „Onda valjda u barake. Oslobodi Bože! Radje ovdje, ma u barake ne. Odovud ćemo u Istru“. Kako o tome oni u Ugarskoj misle ne znam.

Razne vijesti.

Družbina škola u Moravskoj. Uslijed evakuacije Pule i kotara dospjelo je, kako je već poznato mnogo našega svijeta iz onih krajeva u Moravsku. Vanredno je mučan položaj onih naših jadnih bjegunaca. Otrgnuti naglo i nenadano od svoga zavičaja, izgubljeni u nepoznatom kraju, u vječitoj brizi i strahu za životne potrebe, oni naši nesretnici provode tužne dane, koje im još sumornijim čini misao na neizvjesnu, crnu budućnost. A njihova dječica, sva preplašena i užasnuta, što neprestano vape i za kruhom i domaćim toplim ognjištem. Neizmjerna bijeda. U Moravskoj, oko Svitave, u selima uokolo porazmješteno je nekoliko stotina naših ljudi iz Puljštine. Našlo se tu na okupu pedesetak naše djece, što su još prije nekoliko mjeseci polazila družbine škole oko Pule. S njima je i učitelj, dosadašnji upravitelj družbine škole u Svet Vinčentu. Nastojanjem toga učitelja i družbinog Ravnateljstva, te pomoću, a i vanrednom susretljivošću crkvenih i gradskih oblasti u Svitavi, uspjelo nam je otvoriti u tom njemačkom gradu privremenu družbinu školu. Djeca su smještena u velikoj i upravo sjajnoj zgradi dječačke gradjanske škole (Knaben-Bürgerschule). A nama se steže srce od osjećaja zahvalnosti spram svih onih, koji su nam omogućili otvorenje te naše škole u dalekoj tudjini, osobito spram našega naroda, koji nije ni u ovim teškim trenucima zaboravio ni zapustio svoje stare Istarske Družbe. Svima hvala!

Istarska Posujilnica u Puli. Radi veće sigurnosti prenijela je ova naša najstarija hrvatska štedionica u Istri svoje glavne knjige i vrijednosne papire kao i svoju gotovinu djelomice u Ljubljanu a djelomice k svojoj podružnici u Pazin. Pošto je više ljudi našeg jezika i roda u poslovnim svezama s Posujilnicom i to, jer imadu u istoj uložene svoje pištednje ili jer njim je Posujilnica dala posudu, preuzeo je dr. Lovro Scalier, odvjetnik i vojni branitelj u Puli (Narodni Dom, II. kat) na sebe zadaću da kao predsjednik revizionog odbora Posujilnice vodi privremeno njezine poslove u Puli u koliko to današnje okolnosti dopuštaju. One stranke, koje bi htjele uložiti svoje prištednje kod ovog našeg hrvatskog zavoda, ili koje imadu platiti interese ili koji obrok svog duga prama tom zavodu, ili napokon one, koje imadu u potrebi dignuti koliko od svog novca povjerenog Posujilnici na štednju, n e k a s e o b r a t e s l o b o d n o i b e z i k a k o v o g t r o š k a na gori spomenutog d.ra L. Scalier, koji njim stoji u tu svrhu na raspolaganje u delavnik svakog večera izmedju 6 i 7, a u nedjelje i praznike izmedju 4 i 5 sati popodne.

Gdje su naši evakuirci. Na naš poziv, da bi nam se javili naši evakuirci, dobili smo pismo iz Greifendorf-a kod Svitave (Zwittau) u Moravskoj, koga u cijelosti ne možemo donijeti. U Greifendorfu ima 20 obitelji iz Medulina, kojo broje 94 člana. Evo imena glavara tamo nalazećih se obitelji: Petar Kirac, Marko Grakalić, Foška Žmak, Matija Cukon, Foška Cukon, Marija Lorencin, Mate Lorencin, Jana Kirac, Ulika Grakalić, Marija Lorencin, Katica Kirac, Mate Radošević, Blaž Cukon, Jure Cukon, Grgo Lorencin, Marija Cukon, Anica Demarin, Luka Cukon, Mate Kirac i Luka Grakalić. Braći Medulincima šaljemo srdačne pozdrave njihove rodne grude!

Novi kruh. Kako jur javljeno, ne će se upotrebljavati samo ražno i pšenično brašno. Pekari će dobiti nalog, da će moći peći kruh, koji će imati 75 po sto ražnog a 25 po sto pšeničnog brašna, iz kojeg će se brašna dobit posve zdrav i hraniv kruh. Kruh će biti mnogo bijeliji nego do sada.

Junački nadporučnik. Lijepi primjer junaštva pokazao je za trajanje borba na Sani nadporučnik Ivan Knežević zapovjednik odjelaka strojnih pušaka lovačkog bataljuna Upravo, kada je on svojim paklenim oružjem upravljao, pogodi neprijateljsko tane branik strojne puške od kojeg su odskočili komadići željeza, te su nadporučnika Kneževića znatno ranili. On se držao hrabro i nije htio svoje mjesto zapustiti. Kasnije, kod navale svog bataljuna prema šumi istočno Zavade, opet se pokaže u prvim redovima usprkos žestokoj vatri, samo da pripravi temeljito napadaj. On se usudio zaći daleko u neprijateljsko polje, gdje su neprestance zviždale kugle dok ga konačno u jednom mahu dvije ne pogode na lijevoj nadlaktici. Nadporučnik Knežević je bio sada prinužden, da se povuče do zdravstvenog odijeljenja, gdje mu rane zavezaše. Čim su mu rane povezali ne htjede krzmati nit časka, već se opet prijavi sposobnim za službu. Usprko nježnom nagovaranju njegovih pretpostavljenika zavezane ruke, uzrujan od češće boli i vručice podje opet u prve bojne redove. Nakon nekoliko dana oboli njegov zapovjednik i on, prem u ovakvom stanju, preuzeo vodstvo i nevidjenom požrtvovnošću podao momčadi uzoran primjer. Već odavna su bila njegova hrabra prsa okičena sa „Signum laudis“, a sada resi prsa tog hrabrog časnika jošte vojnički krst za zasluge III. reda sa ratnom dekoracijom.

Odpošiljanje poštanskih omota zarobljenicima u Srbiju. U buduće moći će se austro-ugarskim zarobljenicima u Srbiju pošiljati poštanske omote prama opstojećim propisima. Ovi omoti ne smiju sadržavati upotrebljenu rubeninu ili već nošena odijela ili nošenu obuću.

Saobraćaj sa Dalmacijom. Vlada vodi pregovore sa parobrodarskim društvima „Lloyd“ i „Ragusea“, za spoj izmedju Voloske i Gruža. Svako bi društvo jedanput u sedmici otpremilo jedan parobrod izmedju ova dva mjesta. Sa društvom „Dalmatia“ su isto u toku pregovori radi prometa izmedju Voloske i Metkovića. „Ugarsko Hrvatsko parobrodarsko društvo“ ima sada u prometu izmedju Rijeke i Zadra tri parobroda na sedmicu, a sada će uvesti i četvrtu prugu izmedju Rijeke i Metkovića.

Američki pojasi za spasavanje. Na dobru namisao je došla američka tvrtka Carley u pogledu prijeteće pogibelji njemačkih podmornica proizvodnjom pojasa za spasavanje, jajastog oblika, koji se sastoje iz samih šupljih bakrenih kolobara. Na svakom ovakom kolobaru su pričvršćene vrećice valjkastog oblika iz nepromočivog platna, a svaka s drvenim podnožjem. Taki se pojasi proizvadjaju u šest veličina, pak najviši se mogu tako rekuć nazvati čamcima za spasavanje. Imadu tu prednost, a što je od velike važnosti, da se lako dadu zamatati jedno u drugo, i time zapremaju na palubi jako malo prostora. Pojasi najvišeg obujma dugi su četire i po m a dvije i četvrta m široki. Kažu, da isti mogu do 67 osoba susdržati. Na pojasima su takodjer pričvršćene hvataljke, na koje se u potrebi mogu podbočiti i vesla i tako veslati.

Cijene žita nove žetve u Austriji. Ministarstvo je unutarnjih poslova izdalo odredbu, prema kojoj će država kupovati žito preko ratnoga zavoda. Cijene su ove: za pšenicu kr. mtrc., za raž 28 po q. za ječam 28 po q. za zob 26 po q. Ove cijene vrijede do nove žetve 1916. Za onu pak pšenicu, koju će kupiti ratni zavod do 31. o. mj., imat će on još platiti 4 K po q; za pšenicu, koja se kupila do 15. kolovoza, platit će se suviše K 3, a za onu do 3. kolovoza još 2 K, a za pšenicu pak kupljenu do 15. rujna platit će još 1 K po q.

Nestašica pamuka u Rusiji. U Rusiji se opaža dosta velika nestašica pamuka. Osnovano je u Petrogradu ratno društvo, koje bdije nad svakom zalihom. Osobito fali pamuka, koji se prije brodovima dovažao.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za Podružnicu Pula družbe „Crveni Križ“:

Uz geslo: „Dan žrtvovanja za udove i sirote poginulih u ratu“, priposlaše:

Dinko Pindulić, kanonik-župnik u Barbanu	K 12·—
Hrvati-vojnici, pučki ustaše	8·—
Sveukupno	K 20·—

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 29. srpnja 1915. | Broj 25.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Uspješna provala našeg brodovlja na talijansku obalu. Ogromna šteta. — Gubici Talijana 100.000 momaka. — Uzaludne ruske protunavale u sjevernoj Poljskoj. 3500 zarobljenika. — Englezi izgubili 229 trgovačkih ladja. — Balkanske države i rat.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Položaj je nepromijenjen. Neprijatelj je izmedju Visle i Buga i kod Sokala poduzeo niz žestokih ali bezuspješnih protunavala. Zapadno od Ivangoroda slomljen je neprijateljski nasrtaj u našoj vatri.

Talijansko bojište.

Jučer je omlitavila i talijanska navala na Doberdobsku visoravnu. Mjestimice su Talijani jošte podržavali žestoku topničku paljbu. Na drugim su se mjestima odvažili samo, da su poduzeli pojedine slabašne nasrtaje, koje smo bez truda odbili. U bojevima je dakle velikog zamašaja nastupila stanka. Kao već prva, svršila je i druga neprimjerno silnija bitka u Goričkoj sa potpunim neuspjehom navaljajućeg neprijatelja, što je metnuo u boj u prostoru širokom 30 kilometara izmedju gore Sabotin i obale 7 zborova sa najmanje 17 divizija pješadije i mobilnog narodnog ustanka te kušao uz svaku cijenu i bez obzira na žrtve ljudi i materijala da prodre. Sveukupni se gubitke Talijana mogu procijeniti na 100.000 momaka. Povijest tekar prosudit će zamašaj cina naših pobjedničkih četa i njihovih vodja u toj obrambenoj bici. Neuzdrmane i nepokolebive stoje još uvjek tamo, gdje su prije dva mjeseca očekivale neprijatelja. To ne vrijedi samo za goričke pozicije, oko kojih se bio u dvjema bitkama ljut boj, već i za čitavu za obranu jugozapada monarkije odabranu frontu.

Dogodjaji na moru.

27. julija rano poduzele su naše lake krstarice i torpedače uspješnu navalu na željezničku prugu Ankona-Pesaro te su bombardirale dobrim uspjehom postajne nasade, kolodvorska skladišta, kuće za stražu i željezničke mostove u tom odsjeku obale sa dobrim uspjehom. Demolirano bje više lokomotiva i liep broj vaguna. Skladište se željeznice u Fanu upalilo. Posljedica požara bje jaka eksplozija.

Istodobno uložila su naša pomorska letala uspješno bombama kolodvor, bateriju, vojarnu i druge vojničke predmete Ankone te je jako oštećen kod toga kolodvor za ranziranje i razoreno puno vozećeg materijala. U spremištu za naftu nastao je požar, što se je vidio još na 30 morskih milja. Svi su se brodovi vratili bez gubitka. Neprijateljskih pomorskih bojnih sila ne bje na vidiku.

Zamjenik šefa generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Sjeveroistočno Soucheza osvojile su noću sleške čete na juriš nekoje dijelove naših pozicija, što su se nalazile još od prijašnjih bojeva u francuskim rukama, te zaplijenili 4 strojne puške. U Vogezima zbile su se u crti Lingekopf-Barrenkopf ljute borbe. Francuske su navale suzbijene protunasrtajem nakon višesatne borbe iz bliza. Kod toga smo opet predobili jarke na Lingenkopfu, što smo prekjučer navečer izgubili, osim malenog komada.

Istočno bojište.

Izmedju Mitave i Njemena zarobili smo jučer još od prilike 1000 raspršenih Rusa. Istočno i jugoistočno od Rožana napreduje naša navala. Zauzeli smo Gogorovo. Sjeverno Šeroka, s obje strane Nareva i južno Nasieleka nastavili su Rusi protuofenzivu. Ova se izjalovila te je neprijatelj pustio ovdje i kod Rožana 2500 zarobljenika i 7 strojnih pušaka u našim rukama. Pred Varšavom zauzeli smo na juriš mjesto Pierunav, zapadno od Blonja. U području jugozapadno gore Kalvarije traje borba.

Jugoistočno bojište.

Opći je položaj kod njemačkih četa nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 27. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Ariburnia i Seddilbara privremeno prekidana topnička i pješadijska vatra. Na ostalim frontama ništa bitna.

Tko je kriv?

Budimpešta, 28. julija. Jučer je doveden u Klausenburg velik transport u Besarabiji zarobljenih Rusa. Jedan se je ruski potpukovnik izrazio: Ruska vojska ima zahvaliti svoj poraz Francuzima i Englezima, koji se na zapadu uopće ne miču, gdje je ratno stanje samo formalno. Rusi moraju podnašati sve udarce i krvaviti za druge.

Žrtve u Mlecima.

Lugano, 28. julija. „Tagesanzeiger" doznaje od Švicara, koji su došli iz Mletaka, da broj žrtava, uslijed bomba, što su bile bačene na grad, iznosi 54 osobe, medju ovima 13 mrtvih.

Engleski gubici na moru.

Berlin, 28. julija (D. u.) Wolffov dopisni ured izvješćuje, da je potopljeno u opreci sa vijestima engleskih novina do 25. julija 229 engleskih, 30 drugih neprijateljskih, 27 neutralnih sa kriomčarskom robom i 6 neutralnih brodova, koje se držalo za neprijateljske.

Engleski gubici.

Haag, 28. julija. (D. u.) Službena engleska listina gubitaka svih bojišta navadja: časnika 4000 mrtvih, 8300 ranjenih i 1383 nestalih, a kod momčadi: 57.000 mrtvih, 138.190 ranjenih i 62.500 nestalih.

Odluka balkanskih država.

Milan, 28. julija. Milanski dopisnik „Neuen Züricher Zeitung" piše: Talijanski listovi dobivaju informacije iz Bukarešta o nestalnoj politici balkanskih država, kao i o slabom položaju, u kojem se sada nalazi Turska. Iz svih ovih informacija proizlazi, da odluka neutralnih država na Balkanu dosada još nije pala, premda da sve ove države vode politiku ustrpljenja. Što se opisivanja Turske tiče, može to biti istina ili ne. Činjenica je, da se već sedmice i mjesece opisuje stanje u Turskoj kao neodrživo, a da katastrofa, što se ju davno prorokovalo, još ipak nije nastupila.

Rumunjska politika.

Bukarešt, 28. julija. U uvodnom članku „Universula" govori Alimeneštianu o politici rumunjskog ministarskog predsjednika Bratianu, koju je dosada vodio velikom lukavošću, gdje se uzimalo u obzir, da malena Rumunjska nije mogla sudioništvovati u ratu od njegova početka. U prvom redu zahtijevalo je velikog opreza, da Rumunjska otkaže centralnim vlastima iznos, koji ju je s njima vezao. On nije zaboravio, da je Rumunjska malena zemlja, koja za dugi rat nema financijalnih sredstava, bez obzira na to, proti komu ona šalje svojih 600.000 ljudi. Dopisnik izriče duboko uvjerenje, da će Bratianu u pravo vrijeme znati aktivno zauzeti se i Rumunjsku dovesti tamo, gdje će biti za uvijek osigurana budućnost države i rumunjskog naroda.

Zdvojni položaj u Libiji.

Lugano, 28. julija. Od jučer smije talijansko novinstvo pisati, da je položaj u Libiji zdvojan. Sva je kolonija do samih obalnih gradova izgubljena. „Tribuna" se tuži na vladinu politiku, koja se djetinjski nadala, da će osvojiti i osloboditi nutrnjost zemlje. „Il Giornale" iz Palerma javlja, da je započelo ispražnjenje grada Tripolisa po civilnom talijanskom pučanstvu. Zapovjednik grada Tripolisa objavlja oglasima, da oni Talijani, koji ne budu otputovali, ostanu u gradu na svoju odgovornost i pogibelj.

Carigrad, 28. julija. Kako se javlja iz Tripolisa, pristaše su svetog rata dosada ubile 3000 Talijana. Talijani mogu se držati još samo na obali.

Nova engleska nota Americi.

London, 28. julija. 27. julija javilo se iz Washingtona, da je tamo stigla engleska nota, kao odgovor na amerikansku notu radi britske blokade. Englezi su u njoj izjavili, da se oni drže medjunarodnog prava, koje se medjutim mora primati samo uvažajuć nove uvjete. Čini se, da Grey nije bio s tekstom prve note posve zadovoljan, jer se je brzojavno obratio na državnog tajnika američke unije sa molbom, neka pričeka sa priopćenjem, prve note sve dok ne stigne druga, nova nota.

Položaj na ratištima.

Pula, 29. julija.

Jučerašnja vijest velikog njemačkog vojnog stožera naglasuje da je neprijatelj ponovno pokušao da zauzme po Nijemcima osvojene tvrdjave izmedju Ostrolenke i južno od Seroka, ali je bio odbijen.

Kako izgleda po grupiranju i jačanju ruskih vojska oko Rige, na Bugu oko Lublina i sjeveru oko Ostrolenke, čini se, da je rusko vojno vodstvo uvidjelo pogibao, koja mu prijeti osvojenjem tijeh strateških točaka i odsjeka, te je u posljednje dane baš na tim mjestima pokušalo da svojim protupritiskom odbije saveznièke sile — ali bez uspjeha. Ruske vojne sile prema mnijenju londonskih novina ne bi smjele da više uzmiču, budući bi njihovo koncentriranje, odnosno njihov uzmak, značio njihov potpuni poraz na cijeloj fronti.

Riga je kao važno tvorničko i industrijalno središte na Baltiku neophodno nužna, da ostane u ruskim

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripoviest iz talijanskog života.

I.

Glasbena zabava.

Mila bijaše noć.

Sijajna se mjesečina vijala o čarobne kube i kule mletačke; bliedo joj svjetlilo posizalo u tmušaste uzke uličice i pod starinske svodove tiskalo o krnjastom balkonu i porušenih stubah.

Na Markovu trgu vrvila sila svieta. Pod stupovljem orijaških Prokuracija sjahu se pogati dućani o plinu popul biela dana.

Duž kavana vijahu se hrpe plandujućih bezposlica, zibahu se na laganih stolicah mlada gospoda mletačka šibajuć očima na prolazeći ženski sviet, srčuć sladoled i razdimljuć fine cigare. Šali, govorganju, smiehu, bockanju nebijaše ni kraja i konca.

Tu ti se dan i noć kovalo i snovalo, lelo i melo o ljubavi i neljubavi, tu bi esto planulo iz pogleda žarko oko djevojačko, često bi šapnula ustna vojnu ovu sladke riječi: sad se je ljubav zaplamila pod stupove duždeve palače, sad na ladjici krilatici lieti po sjajnoj ladčini. A ostali Mletci? — Kamen rijas, pust, bez srdca, bez života, što ga je mjesečina u bliedo tužno ruho odjenula.

Svi živi Mletci kan da su se na Markovu trgu sjatili. Ta i sam taj gospodski Canal Grande gotovo je pust, muče se uzpinju silne palače iz mora, tamni su im prozori, tek iz jedne razlieva se silno svjetlo.

Pod stubami mekanim sagom prostrtimi stajalo njekoliko gondola grbom urešenih, pod vrati zievalo njekoliko sluga u šarenoj livreji, a od palače Foskarske i Rialta jurilo njekoliko plemićkih ladjica prema razsvietljenoj palači. Nema sumnje, gospodski će se ljudi danas u ovoj palači zabavljati i veseliti.

Jedna od ovih gondola bila se otisla prije malo časa od palače Grassi. Sad skoči iz ladjice debeljušast, fino odjeven gospodin, te se žurno stane penjati uz mramorne stube.

Na vratih velikog predsoblja pozdravi ga bogato odjeveni vratar.

„Je l' započela glasba?" zapita gospodin jedva dišuć.

„Jest, Eccellenza!" odvrati mu vratar kažuć prstom garderobu.

Tu skine gospodin gornju haljinu, naravna crnu vlasulju svoju pred ogromnim zrcalom, nakesi mušto svoje lice te purpu i daljne stube. Prošav brzo kroz njekoliko sjajnih starinski urešenih soba dodje do koncertne dvorane.

Tu kan da mu je sunce pred očima puklo. Sto i sto svieća obasjalo je staromletačko razkošje.

Divno je kolo danas skupila gospodarica — markeza Tiepolo, a to bi se kolo skupilo svake nedjelje jedanput, jer je markeza ljubila umjetnost. Otmeni plemići umjetnici drage bi volje iznieli svoju vještinu u markezinih salonih pred svietom, svatko se je otimao, da dieli njeno društvo.

A kako ne! — Ta sve što bijaše u Mletcih krasna, umna, plemenita, bogata, sve se je jatilo oko markeze.

Salon njezin bijaše njetilom svega mletačkog plemstva, koje se je od njekog vremena sve više javnosti uztezivalo, te se u novi politički red ni najmanje nepaćalo.

Brzo projuri oko starca gospodina sve sjajno kolo, dok je na samoj gospodarici zapelo, gdje se od cigla alemkamenja sjajila. Gospoja vitka, tanka stasa, fina aristokratična lica u tren smotri došljaka, te mu namignu, nek pristupi.

Gospodin podje k njoj. Tu njesta zapenta izpričavajuć se, da je malko zakasnio.

„Meni bi bilo ljutit se na Vas, Carlatti," odgovori markeza, „dva su se broja programa naše male akademije svršila, a Vas nebijaše! Neželim, da se dielite s Mletci neuvjerit se, da i u nas imade vrle glasbene žice. Nu još stigoste u dobar čas, jer će se dika mojega družtva tek sad pojaviti. Žao bi mi bilo, da je čuli niste, maestro, Vi ponajveći vještak glasbi u Talijana! Rada sam znati Vaš sud o toj našoj divnoj pjevačici!"

Starac debeljak zahvali se markezi poklonom.

„Gospodjo markezo!" odvrati smiešeći se, „čovjek ravnatelj glumištni, kako sam ja, lako će pogriešiti sudeći vrlinu kakove pjevačice, ako njegovu podhvalu sasvim sgodna nije. Vjerujte mi, — a to Vam moram na svoju sramotu izpovjediti: — u meni imade dva čovjeka, — jedan praktičan podhvatnik, a drugi zanesenjak za umjetnošću. Ta se dva čovjeka u meni neprestance bore, pa je žalibože praktična stranka ponajviše pretežnija!"

„O, liepa grofica Julija neće u Vašoj podhvatnoj duši takove borbe potaknuti," progovori markeza kroz smieh, „al' ajdmo, da Vas grofici predstavim!"

Govorkajuć ovako okrenula je bila markeza glasoviru, usred dvorane stojećemu ledja, pa ni neopazi da je mlada gospodja do glasovira stala. Žamor se razleže dvoranom.

Markeza krenu glavom.

„Ah!" liepa će gospodarica debeljaku, „maestro, Vi ste na svem spor čovjek. Prekasno je. Eno nam dike do glasovira!"

(Dalje slijedi).

rukama. Zatim je Riga vrlo važna točka po Ruse, što je tamo velika tvornica streljivog materijala, pamučnine i izvrsnog lana, kojim se priugotavljaju krila lijetala. Željeznička pruga, kojoj je izhodište Varšava, vodi na sjever prema Ostrolenki-Petrogradu, te na jugu uz Vislu Lublin-Cholm.

Ugroženjem jedne od ovih pruga, pogotovo onih prema Ostrolenki, nastao bi porazan položaj za odnosne ruske armeje, budući bi time ove bile bez komunikacija, bez brzog micanja pričuva kaošto i bez dovoza živeža i municije.

Jedna daljnja ofenziva savezničkih vojski značila bi za neprijatelja katastrofu. Zato je započeta neprijateljska ofenziva na ovim odsjecima oko Rige, Ostrolenke i Buga ali je ostala bez željnog rezultata. Istotako su se izjalovile žestoke neprijateljske protunavale na južno krilo Mackensenove vojske kod Sokala.

Medjutim možemo da označimo sva ova čarkanja na sjevernom ratištu, kao predigru velike i odlučnije bitke u ruskoj Poljskoj!

Na talijanskoj fronti, jesu Talijani nakon dvomjesečnih žestokih napadaja, koji jih stajaše preko 100.000 ljudi, jošte uvijek ondje, do kuda su bili pripušteni. Sav njihov napor bijaše uzalud.

Napadaj austrijske mornarice na Jadranu u talijanskom svjetlu.

Turinska „Stampa" donosi slijedeće pojedinosti o krstašima austrijske mornarice na Jadranu:

— Najprije uze na nišan most preko rijeke Manocchio izmedju Pedasa i Cupra Marittima. Nebrojeni ispaljeni hici oštetiše znatno most. Tad je upravila vatru na kolodvor grada Cupra Marittima, te mu raznijela krov. Kolodvorsko se je osoblje na vrijeme posakrilo, tako da nije nitko nastradao. Nekoliko hitaca odapeše na svjetionik Pedaso.

Neprijateljski su brodovi krenuli put juga te tamo bombardirali kolodvore u Ortoni, Chieti-u, Ferra Capriola i Campo Marino. Ostale je operacije izveo neprijatelj u Tremoli-u, gdje mu je bio glavnim ciljem željezničko skladište. Malo zatim uzeše na nišan brzovlak iz Milana, koji je utekao prema Marteneru. Jedan je drugi teretni vlak stao izmedju Tremolija i Campo Marino.

Neprijateljski su se brodovi — svršava turinska „Stampa" — pred pojedinim nišanskim objektom zadržali oko 20 minuta.

Naši evakuirci u Moravskoj.

Jučer smo čitali:

1. Našim evakuircem u Moravskoj nije zlo i tamošnji ih narod lijepo susreta i potpomaže. Tako će se i naš narod naučiti cijeniti tudjinca, i ostat će mu do konca žića svoga zahvalan na njegovoj susretljivosti.

2. Naš će narod moći u tudjini mnogo lijepa naučiti i vidjeti, kako su drugdje ljudi marljivi i trijezni. Neka bar to kućama svojim donese.

3. Naučit će narod cijeniti učitelja i školu, te će u buduće djecu radje slati u školu i smatrat će učitelja svoga, onim, što uistinu jest dobar učitelj: dobročinitelj naroda.

4. Oblasti bi morale reći svim učiteljima, koji nisu pošli sa narodom u tudjinu, davši im za to odštetu, da idu tamo, gdje se narod nalazi, pa da mu budu u svemu na ruku i da narod nadziru i savjetuju. Tudjim ljudima moralo bi se pokazati, da se oblasti za narod skrbe. Učitelji bi tamo nadzirali djecu, pa bi mogli mnogo dobra učiniti. Naravski, ako koji učitelj ne bi [illegible] poći, ne bi ga oblasti morale siliti, jer što je na silu, nije dobro. Ako ne bi dostatni bili oni učitelji, što su ostali kod kuće, moralo bi se ishoditi, da budu oslobodjeni vojništva oni učitelji, koji sada u vojništvu služe.

5. Naš narod i u tudjini traži sud. To je naš stari grijeh, bar toga u tudjini ne bi smjelo biti. Za to preporučamo našim ljudima, ne mojte nikoga uznemirivati sa malenkostima! Ako se komu krivica čini, taj ima pravo da govori, pa kaošto smo priopćili ona pisma, gdje dokazujemo, da je narodu u Moravskoj prilično dobro, molimo oblasti, da provide neka tako bude svukuda.

6. Analfabetizam našeg naroda, to i nas peče! Kakav će pojam imati u Moravskoj o nama, koji smo bez škola. Moravljani su u kulturi napredni ljudi, pa ne će stalno analfabetizam metnuti na raboš puka, nego na raboš oblasti. Zašto se ove nijesu skrbile, da nam naš narod dobije potrebne škole. Mislimo, da će ovo svakako biti na korist razvitka našeg školstva, pa da će se oblasti pobrinuti e već Istra jednom bude u školama ravna drugim pokrajinama.

K odgovoru dr. Zuccona.

Primamo i priopćujemo:

„Veleučenom gospodinu dru. Ivanu Zucconu, narodnom zastupniku i zemaljskomu prisjedniku u Poreču, sada u Zagrebu:

Čitao sam u „Hrvatskom Listu" od dne 27. Vaš odgovor i uvidio ponovni trud, kojeg činite za naše evakuirce iz okolice grada Pule.

Ponajprije Vam se ovim zahvaljujem u ime „Više radnika c. i kr. pomorskog arsenala i c. i kr. kopno-vodogradjevnog ureda" za [illegible] napor, kojeg činite za poboljšanje [illegible] naših evakuiraca iz Istre.

Vi ste nam dali naputak, koji nam je bio od velike nužde. Sada barem znademo, kako se imademo ravnati.

Najprije Vama, a onda našim evakuircima, kličemo: „Da ste nam zdravi i do skorog vidjenja te sretnog povratka!"

Pula, 28. julija 1915.

(Slijedi potpis).

Razne vijesti.

Važno za vlasnike legitimacija. C. kr. trdjavni komesar upozoruje one osobe, koje mogu ostati u Puli, te posjeduju zelenu legitimaciju, da im je dužnost, e svoje zalihe hrane drže uvijek potpune i da ih nadoknadjuju. Posebno povjerenstvo će se o tome više puta na licu mjesta osvjedočiti, pa kod koga se ne dobije dostatnu zalihu, oduzet će mu se legitimacija te će se ga odalečiti iz grada. U gradu će biti povjerenstvo sastavljeno od zamjenika c. kr. tvrdjavnog komesara i jednog vojničkog organa, a izvan žičnih zapreka odlučit će povjerenstvo kotarski obrambeni zapovjednik. Povjerenstvo će to na legitimacijama potvrditi onim osobama, koje budu imale dosta hrane, a drugima će legitimacije uzeti. Prvi pregled bit će u ponedjeljak dne 2. augusta.

Smrtna kosa. U Šijani umro je ovih dana u Puli široko znana ličnost Josip Travičić, po domaću „Šikola", krčmar po zanatu.

Naši evakuirci. Župnik Rihard Dostál iz M. Karlova u Moravskoj preplatio se na naš list, te nam javlja, da se u njegovoj župi nalazi evakuirano 52 Hrvata iz sela Pinežići kod Marčane.

Darovi za naše junake na jugozapadu. Kako doznajemo, predsjedništvo je ovdješnje podružnice Crvenoga križa i gospojinskog odbora za ratnu opskrbu otposlalo našim hrabrim vojnicima na jugozapadnoj fronti 10 kista darova, i to: 240 boca mineralne vode, 1240 ručnika za obranu zatiljka, 244 para krpa za noge, 50 pari čarapa, 45 ljetnih majica, 60 džepnih rubaca, 20.000 cigareta, 3000 cigara i 100 knjiga.

Nadjeno. Dne 26. o. mj. nadjeno je u blizini pješadijske i topničke vojarne na obali jedan iznos novca, jedna založnica, poštanska predavnica i jedan mali računski listić sa nekojim opaskama. Tko je ove predmete izgubio može ih dignuti kod mjesnog zapovjedništva (pješ. i topn. vojarna II. kat).

Družbina škola u Moravskoj. Pišu nam iz Svitave: „Očinskom nastojanju Družbe sv. Ćirila i Metoda, uspjelo je, te je ista otvorila svoju školu u njemačkom predjelu sjevero-zapadne Moravske, u industrijalnom gradu Svitava (Zwittau), za nekolicinu onih iz Puljštine, koji moradoše ostaviti svoja ognjišta, te preseliti se u posve tudji svijet. U spomenutom gradu i njegovoj okolici, nastanjeno je oko 350 naših ljudi iz Puljštine, a u cijelom kotaru ih imade oko 1200. Tu školu polazi 59 djece, i to: iz Medulina 12, Alture 15, Svetovinčenštine 10, Pomera 7, Ližnjana 4, Premanture 4, Banjola 3, Vinkurana 3 i Juršići 1. Ufamo se, da će „Družbi" uspjeti pa da će tu svoju — za sada ferijalnu — školu, uzdržavati i u narednoj školskoj godini, bude li naš narod i nadalje morao ostati u ovim stranama. — Braćo, Hrvati! Priskočite „Družbi" u pomoć, a da se ista uzmogne pobrinuti i za djecu evakuiraca iz Puljštine, te da otvori svoju školu barem ondje, gdje je naš narod više na okupu.

Prodaja vina. C. kr. tvrdjavni komesar javlja, da ima ovdješnje povjerenstvo za aprovizaciju na prodaju vina na veliko, naime: opola, terana i bijelog vina. Vino će se najprije dati civilnom stanovništvu, a onda krčmarima. Koji želi što kupiti, neka se javi kod gradske tržnice.

Glazba. U buduće će glazba u nedjeljama svirati izmjenično na obali Franje Josipa (pred stožernom palačom), na Tegetthoffovom i Custoza trgu. (Dne 1. augusta na trgu Custoza, dne 8. augusta na Tegetthoffovom trgu, dne 15. augusta na obali Franje Josipa itd.)

Onemogućen dovoz riža preko Švice. Švicarski listovi javljaju, da Francuska ne će prije dozvoliti izvoza riža u Švicu, dok se švicarske oblasti formalno ne obvežu, da se takodjer u takozvanom kompenzacijskom prometu ne će izvažati riž u Njemačku i Austriju. Švica je već poslala nekoliko vaguna riža u Njemačku i u Austriju, i to u zamjenu za krumpir ili slador. Zadnja dva mjeseca nije prispjelo iz Francuske u Švicu ništa, a iz Italije već više vremena. Francuska je nedavno izdala dozvolu na izvoz više hiljada tona riža iz Marsilje, ali je iz navedenog uzroka u zadnjem času dozvolu za izvoz opozvala. Jamstvo, da se riž ne će dalje predati, zahtijeva Francuska bez obzira na uvoznu kontrolu putem uvoznih trustova, kojima u Parizu pripisuju manju važnost nego u Londonu. Engleska namjera, da bi se u Švici ustanovio uvozni trust, koji bi gledao na to, da se ne bi živež i drugo razno blago, koji bi se uvažalo iz Engleske ili njenih kolonija, pod nijednim uvjetom ne bi izvažalo u Njemačku i Austro-Ugarsku, ta namjera nije u Švici pala na plodno tlo. Nu, takav se je trust ustanovio u Nizozemskoj, radi česa je dalnje uvažanje živeža iz Nizozemske ili preko nje skoro isključeno.

Novi nacrt za istradanje Njemačke? Francuski gospodarski politik Edmond Thery, glavni osnovatelj misli za rat istradanja proti centralnim vlastima, daje u zadnje vrijeme u francuskim i engleskim listovima nove savjete za utemeljenje stalne medjunarodne komisije saveznika, koja neka bi zapriječila uvoz svake robe, koja bi Njemačkoj olakotila produljenje rata. Glasom engleskih listova nastao je ovaj nacrt povodom pitanja sa strane Italije, kako se ima postupati obzirom na Švicu. Što se pamuka tiče, misli Thery, da se može dozvoliti poprečni uvoz zadnjih triju godina. On tvrdi, da je sadanja metoda vojne istradavanja prama centralnim vlastima preduga. Kao dokaz navadja to, što su saveznici htjeli nedavno kupiti ljetošnju žetvu u Rumunjskoj, ali su se pogodbe vodile tako polagano, da ih je Njemačka pretekla i kupila cijelu žetvu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglasa računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 30. srpnja 1915. | Broj 26.

Uspjelo poduzeće hrvatskih domobranaca. — Svršetak talijanske ofenzive. — Uzaludne ruske navale. — Bugarska hoće rat sa Srbijom? Ogromni gubici Talijana.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Na granici su izmedju Bukovine i Besarabije napali hrvatski domobranci i ugarski narodni ustaše čvrsto izgradjenu rusku poziciju. Neprijatelj je posve iznenadjen bježao iz svojih pozicija nakon krvave borbe na šake, što ga stajaše 170 mrtvih. Naše su čete zarobile istočno od Kamionke-Strumilove jednog potpukovnika, 7 časnika i 500 momaka. Kod Sokala odbismo ponovno žestoke navale neprijatelja. Inače je položaj na sjeveroistočnoj fronti nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Talijani su na primorskoj fronti poduzeli samo na okrajku visoravni kod Zravščine i kod Vermelijana bezuspješne navaltaje. U predpolju goričke predmosne utvrde ispraznio je neprijatelj pozicije, iz kojih je jurišao, te se povukao na onu crtu, što je držao prije bitke. Na koruškoj granici topničke borbe i čarkanja. U tirolskom je pograničju suzbijen neprijateljski bataljun kod San Marco u dolini Ečave. U području je Tofane raspršena talijanska kumpanija.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 29. julija. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno Soucheza odbijena je francuska navala.

Istočno bojište.

Naše su čete zaposjednule sjeveroistočno Suvalkija, s obje strane željeznice, koja vodi u Olitu, dio neprijateljskih pozicija te zarobile 2910 momaka i zaplijenile 2 strojne puške. Rusi su jučer i danas noću opetovali navale na našu frontu južno Nareva i južno Nasjeleka. Sve su te navale izjalovile uz teške gubitke po neprijatelja. U području Gore Kalvarije kušahu Rusi 27. i 28. noću da prodru ali su jučer suzbijeni.

Vrhovno vojno vodstvo.

180.000 gubitaka u dva mjeseca!

Grac, 29. julija. Tagesposta javlja iz ratnog novinarskog stana, da iznašaju dosadanji gubici Talijana 180.000 momaka.

Ogromni broj ranjenika u Italiji.

Lugano 29. julija (D. u.) Broj je ranjenika tolik, da se mora slati ranjenike u južnije gradove Italije, n. pr. u Napulj itd.

Ogorčenje protiv Engleza.

Atena, 28. julija. „Nea Himera" prima iz Soluna vijest, da je tamo stiglo 300 grčkih dobrovoljaca, koji su ratovali u Francuskoj. Oni su zapustili frontu, jer ne žele boriti se na strani Engleza. Suviše tvrde, da su u Francuskoj jako ogorčeni na Engleze.

Asquith o saveznicima i o engleskim ratnim spremama.

London, 29. julija. (D. u.) U sjednici je donje kuće izjavio Asquith, obrazložívajuć prijedlog, da se kuća odgodi, medju inim, da bi Engleska bila nezahvalna, kad ne bi priznavala besprimjerna naprezanja Rusa, da zaprijeće grozeću poplavu. Italiji priznao je prvi ministar velikim zadovoljstvom, da si nova saveznica pridobiva uvijek novo tlo te krči put svojoj namjeri, što će vjerovatno postići u kratko doba. Rekrutiranje napreduje. Položaj da je izvanredno povoljan. Zadnje da vijesti pripadaju k najboljim, što su iza dugog vremena stigle. Prvi je ministar završio: „Radimo dakle tvrdokorno, istom odlučnošću i energijom, što nas je poticala dvanaest mjeseca, da postignemo neuklonivi konačni uspjeh."

Imenovanje novog predsjednika ruskog državnog vijeća.

Petrograd, 29. julija (D. u.) Državni tajnik i član državnog vijeća Kulomsin imenovan je predsjednikom državnog vijeća.

Bugarska hoće rat sa Srbijom?

Milan, 29. julija. „Corriera della Sera" javlja iz Rima: Senzacijonalnu vijest lista „Giornale d' Italia", da se Bugarska sprema na navalu Srbije, dementiraju svi balkanski poslanici. I najnovije vijesti iz Niša, Sofije i Bukarešta glase pomirljivo.

Talijansko ministarsko vijeće o Balkanu.

Rim, 29. julija. Talijansko ministarsko vijeće raspravljalo je, ako i mimogrede, o vijesti, da će Bugarska napasti Srbiju. Ako bi se vijest potvrdila, onda bi ta činjenica bila za Italiju od velike važnosti. Tome se ipak ne daje u Italiji prividno preveliku važnost. Ova vijest nije vjerovatna, jer Bugarska čeka na nove prijedloge četvornog sporazuma. U tom bi slučaju Bugarska prouzročila katastrofu na Balkanu. Radi toga nitko ne vjeruje na srpsko-bugarski rat. Usprkos toga položaj je na Balkanu izvanredno ozbiljan.

Četverosporazum i Srbija.

Milan, 28. julija. Luciano Magrini javlja „Secolu" iz Niša pojedinosti prosvjeda što ga je uložio četvorni sporazum kod srpske vlade iza zaposjednuća Albanije po srpskim četama. Četvorni je sporazum zahtijevao od Srbije jednodušno, da ona stupi odmah u ofenzivu. Pašić je odgovorio, da si mora Srbija prije osigurati zaledje, da ju nebi Albanci napali. Saveznici su mu odgovorili, da će radi zaposjednuća Albanije mnogo svojih sila tamo morati upotrebiti i tako ih oduzeti njihovoj glavnoj zadaći. Pašić im je odgovorio, da je bilo zaposjednuće Elbasena i Tirane nužno, jer je tamo bilo ognjište revolucijonaraca. Odavle bili bi Albanci napali Srbiju. Srbija ne će dalje prodirati na more, već to prepušta mirovnoj konferenciji u pouzdanju, da će ovog puta doći odlukom velevlasti i ona do mora.

Poslanici molili su Pašića, da poduzme korake u Crnojgori, e ova obustavi svoje prodiranje proti Skadru. Srbi su držali svoju riječ, ali nisu toga učinili Crnogorci. Srpski general Janković. koji je bio protivan prijedlogu četvornog sporazuma, je radi toga demisionirao. Javno mnijenje ćutilo se medjutim nezadovoljno, te se mnije, da će četvorni sporazum uzeti čin kao fait accompli, koji će naknadno i priznati.

Turska, Bugarska i dovoz municije.

Milan, 28. julija. „Corriere della Sera" donosi iz Sofije vijest, da predstoji tursko-bugarski sporazum. Turska da je sklona odstupiti Bugarskoj željeznicu, koja vodi u Dedeagač i da je spremna pregovarati se još o daljnim kompenzacijama. Bugarski narod ne želi novog rata te bi bio zahvalan svakoj vladi, što bi znala ojačati ili povećati Bugarsku bez krvoprolića. Turska zahtijeva od Bugarske nekoje protiusluge, koje bi sastajale u glavnom u prevozu streljiva. Radi toga da će Bugarska za nekoliko dana energično prosvjedovati kod srpske vlade u pitanju slobodne plovidbe na Dunavu, koja je zajamčena medjunarodnim pogodbama i koju Srbija hoće da zaprijeći.

Izvoz žita iz Bugarske.

Sofija, 28. julija. (D. u.) „Balkanska pošta" objavlja znameniti članak, koji odaje raspoloženje širih, osobito trgovačkih krugova. List veli: „Pošto je izvoz žita inače nemoguć, mora se skrbiti, da se otvori izvoz preko Dunava. Ako bi Srbija htijela to zapriječiti, morat će se to od Srbije silom postignuti. Bugarska će u ovom slučaju biti podupirana od austrijskih i njemačkih četa".

Položaj na ratištima.

Pula, 30. julija.

Položaj na sjeveroistoku.

Jačanjem svojih vojska nastoje Rusi, da svim mogućim silama zadrže svestrano napredovanje savezničkih armeja izmedju Visle i Buga. Ovim očajničkim otporima ruskih armeja tumačiti valja, što su operacije u opkoljivanju neprijatelja nešto zapele.

Jučer je ponovno pokušao neprijatelj protiv armeje Gallowitz-a žestokim otporom, ali je bio istočno Kamionke Strumilove uz velike gubitke bačen natrag. — Kod Sokala mu se ponovno izjalovio napadaj.

Na bukovinskoj se granici osobito iskazale hrvatske domobranske čete.

Na sjevernom je ratnom odsjeku položaj nepromijenjen. Rusi ne mogu iz ove situacije, u kojoj se nalaze učiniti drugo, nego da se uzmakom prama istoku izlože pogibljivom „koncentriranju", izgubivši željezničke pruge i spoj s nutrinom zemlje, — ili da se pojačanjem sila priprave na otpor.

Prema „Ruskom Invalidu" postavljeno je na cijeloj ruskoj fronti do 4 milijuna i pol ruskih vojnika, naprama 1,200.000 Austrijanaca i Nijemaca u samom odsjeku rijeke Buga. „Ruski Invalid" pita se, hoće li ruski vojskovodje izdržati borbu na liniji Cholm-Lublin ili će se povući prema uporištu tvrdjave Ivangoroda i Brest-Litovsk. Petrogradska je „Rječ" mnijenja, da će i Ivangorod pasti u područje skorih bitaka, budući je tek 10 vrsta udaljen od linije Zvolen-Gnjevačov. Ruski su vojni krugovi spremni da iskoriste i tvrdjavu Novi-Georgijevsk.

Po mnijenju tih krugova bit će pozorište bitaka prostor izmedju Visle i Buga. U toj će se Areni odigrati najveća bitka ovog rata, koja da će biti najvažnija, najodlučnija ali i, uprkos velikim množinama vojske — vrlo kratkotrajna.

* * *

Na talijanskoj je fronti neprijatelj pokušao da osvoji naše pozicije kod Vermelijana, Zdravšćine i Gorice, ali se je nakon kratkih okršaja morao da opet povrati u stare položaje. Na koruškoj se fronti bije žestoki topnički boj. — U Dardanelima je potopljen francuski podmornik „Mariotte".

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„A, to je grofica?" Prihvati Carlati, izpod oka motreći divnu gospoju. — „Hm, kan da je Bog za glumište stvorio: plemenita, ponosita je sve kako „Norma" biti mora."

„Vidim, vidim dragane moj!" podrugljivo će na to markeza, „da ste imprezario dušom i tielom, odkad Firencu ostaviste."

„E šta ćemo gospojo markezo!" legnu ramenima maestro, „čovjek od zanata sve po zanatu sudi."

Gospoja do glasovira bijaše ljepota sama. Vita, visoka struka, fina, plemenita lica, tamnih žarkih očiju, svakim je migom, svakim trenom svoju divotu sve više razvijala.

Mlad ju gospodin otprati glasoviru. Grofica uhvati list, gospodin sjede za glasovir, sve ušuti.

Markeza sjednu na svoje mjesto pa namignu imprezariju, nek se do nje namjesti.

Gospodin stane prebirati na glasoviru uvod ariji iz Rossinijeve „Semiramide". Julija stane pjevati. Kô srebreno zvonce zazvoni joj glas. kô skladne žice plivahu joj zvuci, kô živa bura tresla se pjesma.

Obajala, osvojila je pjesmom sav svijet, omamila svaku glavu, zanijela svaku dušu. Umjela je glas svoj vještački udesiti, da je čas planuo svom čarobnom silom, čas se rasplinuo u bajno milje, ta čovjek bi rekô, tu nespjeva smrtna žena, — tu žamori zlatna kreljut nebesnika.

Čim joj se pjesma više razvijala, čim joj se glas više uspinjao, tim se više razigravao imprezario. Svaka žilica mu zadrhta, oči su mu se parile na zvonkoj ljepotici, usne treptile, ruke se tresle, disao je, disao i jedva se zraka dodisao. Sve se vrtao na stolici, sve se nemiran trzao.

Svrši se pjesma. Gromoran pljesak zaori dvoranom, kako ga samo u Italiji ima.

Milo se pokloni grofica,

„E! šta sudite Carlatti?", okrenu se markeza debeljaku, „ima i u Vašem glumištu takova pjevačica? Kako Vam se ljubi grofica?"

„Milijun bih steći mogo, da mi je takova pjevačica!" zapenta imprezario.

„Vi ste baš tvrd griješnik!" prihvati markeza. „Dok sav svijet tone u raskoši sa milja grofičina grla, to Vi računate, koliko bi se probitka od te zvonke glavnice steći moglo. Stidite se!"

„A zašto, milostiva gospodjo?" opet će Carlatti hitro. „Ja sam u tome društvu jedini čovjek od pjevačkog zanata, pa mi zato prosto budi, da vrlinu grofičinu po svojoj žici udesim."

„Ali Vi ste i osobit vještak glazbi, pa ste, koliko ja znam, zanesen za umjetnosti!"

„I Rossini, divni labud pezarski zanesen je za glazbom, ali to njegovoj kesi ništa ne škodi. No molim Vas za jednu milost, markezo! Predstavite me grofici!"

„Ta valjda ne ćete lijepe Julije za svoje glumište steći htjeti!" pošali se markeza.

„Badava prijatelju! Julija imade već one milijune, za kojimi se Vi polakomiste!"

„Vidim žalibože, da dragulji o njezinu vratu devet puta više vrijede, negobi joj ja za jednu godinu platiti mogo," odvrati debeljak što smješno, što tužno. „Da žalibože! Al" — nastavi hitro, „sreća je lakokrila bjegunica. Milijuni se danas brzo rastepu, kojih je nužda ka glumišnoj umjetnosti prinukala."

Varate se, dragane moj!" odvrati prezirno markeza, „grofica Julija, ma kakva ju bijeda snašla, nikada ne će zaboravit, koga je roda i koljena. Druge su se slabašne žene možebiti toliko ponizile, al Julija, — a ja ju poznajem dobro — neponosi se ni bogasvom, ni tankim grlom ni osobitom svojom ljepotom, već starodavnim, svijetlim, od pameti čistim imenom."

To je markeza govorila starcu, sve više prema Juliji idué.

Carlatti ne odgovori ni riječce, već mu je samo oko ustana titro lahak, zloban smijeh. Pomno je motrio groficu, oko koje poklonici i zanesenjaci sve vrvljahu, pa smotri kraj ljepote pjevačice čovjeka, ružna starca, koji se vladao, kan da ponešto grofičine slave i njega ide.

„Tko je onaj čovjek?" prišapnu Carlatti markezi izpod oka motreći starca,

„To Vam je muž naše divne Julije," odvrati mu markeza.

„Po svoj prilici fina glava i umiljata duša, kad je starac, kakov jest, toliku ljepotu steći umio?" zapita pomnjivo imprezario.

„Varate se. U grofa Amalfija nema ni jednoga, ni drugoga. Nije grofica pošla za njega s ljubavi. Nam se čini, da je narav Juliji sve ljepote, sve vrline dala, a ljubiti da joj ne daje."

„Mislite? Ja toga ne mislim, gospodjo markezo. Tko tako živo pjevati umije, kao što grofica, taj će i ljubiti znati. — Hm! — a ima li djece?"

(Dalje slijedi).

Uspjeh naše mornarice.

O sjajnim uspjesima austro-ugarske mornarice javlja „Köln. Ztg.": Nova sretna navala austro-ugarske mornarice u Italiju zaslužuje svaku hvalu. Ona pokazuje na ahilovu petu Italije. Italija je, kako je rekao Šved Kjellen, velika luka na sredozemnom moru. Zemlja, koja ima već po naravi takav položaj, jest u prvom redu morska velevlast. Njezin je položaj jednak onomu Engleske i Japana. Njezina obrana mora biti njezina mornarica. Mjesto navale Italije leži na njezinoj obali i samo jaka i hrabra mornarica može ju obraniti. Ahilova peta Italije su njezine otvorene luke, njezine željezničke pruge, koje teku uz samu obalu. Glavne pruge Italije na istočnoj obali bile su jako oštećene od austrijskog bombardovanja i promet za nekoliko vremena prekinut. Lakonički dodatak austro-ugarskog mornaričkog zapovjedništva: „Neprijateljska mornarica nije bila na vidiku" nije častan za talijansku mornaricu iza gubitka krstarica „Amalfi" i „Giuseppe Garibaldi", kojoj je prva dužnost braniti talijansku obalu. Mi čestitamo našim saveznicima na novom uspjehu i nazivljemo talijansko „Mare nostrum" sada „Mare Austriacum".

Neutralne „Baseler Nachrichten" pišu: „U Jadranskom moru treba zabilježiti akciju dviju mornarica. Kod prve kušali su Talijani uništiti dalmatinsku željeznicu, ali su kod toga upotrebili preslabu eskadru. U svakom slučaju platili su to skupo i to gubitkom jedne krstarice, a bez ikakvog uspjeha. Protivno mala je austrijska mornarica poslala dne 23. julija na navalu na talijansku obalu na frontu od 160 km. svoje krstarice. Kod toga nije austrijska mornarica imala nikakvih gubitaka. Svakako mora biti mučno za talijanske admirale, što nijesu pravodobno mogli doći sa jačim silama Austrijcima u susret, da tako odvrate poraz kod Visa. Navale austrijske mornarice ne mogu biti odlučne ali one dokazuju dobru volju navaljivanja, koja dokazuje oduševljenje momčadi austro-ugarske mornarice."

Admiral Haus o našim Dalmatincima.

Namjesnik je Grof Attems, prigodom obljetnice Viške bitke, upravio u ime zadarske skupine austrijskog mornaričkog društva ovaj telegram: „Njegovoj Preuzvišenosti zapovjedniku mornarice admiralu Hausu, Pola.

„Prvi put, iza 49 godina, slavi naša pomorska bojna sila, opet u boju s istim starim dušmaninom, slavni spomendan na Vis. Svi Austrijanci, a osobito Dalmatinci, čvrsto se pouzdavaju, da će naša mornarica, uz jako i sigurno vodstvo, u novoj borbi na Jadranu, koja je već tako sretno započela, sjajnom pobjedom svladati protivnika. Za zadarsku mjesnu skupinu austrijskog mornaričkog društva:

Predsjednik namjesnik grof Attems."

Admiral Haus uzvratio je na to čestitanje ovim odgovorom:

„Najsrdačnija hvala s moje strane i sa strane flote na toploj izjavi Vaše Preuzvišenosti i zadarske skupine austrijskog mornaričkog društva. Vjerni tradicijama svojih predaka pod Visom, vrijedni se Dalmatinci i u ovoj teškoj borbi odlikuju požrtvovnim duhom, punim predanosti i izvanrednom hrabrosti, radi koje s punim pouzdanjem možemo gledati u budućnost. Admiral Haus."

Saziv Dume.

(N.) Za 1. kolovoza urečen je saziv Dume, koja ima da riješi nekoje važnije poslove, koji se tiču i ratnih odnošaja, nastalim u najnovije doba u Rusiji.

Vlada nije podnipošto htjela tako ranog saziva, nego je to učinila na osobitu želju poslaničke delegacije, koja je ministra-predsjednika Goremikina naročito molila, da se Duma otvori već na 1. kolovoza (ili 19. po starom), t. j. na dan, kad je bio proglašen rat. Kako züriške novine donose, misli ministar vanjskih posala, Sazonov, da pred Dumom izadje s jednom deklaracijom, koja u glavnom ima da tumači dobre odnose sa četvornim sporazumom. Novo se ministarstvo ima istom popuniti. Pomoćnikom novoimenovanog ministra rata Polivanova imenovan je šef generalnog stožera Beljaev.

Beljaev je 52 god. star, apsolvirao je akademiju generalnog stožera, gdje mu je bio profesorom sadanji njegov predpostavljeni ministar Polivanov, s kojim je inače više godina u najtješnjem saobraćaju. Beljaev je sudjelovao u rusko-japonskom ratu.

* * *

Iz dobro upućene strane saznaje jedna londonska novina, da je imenovanje Beljaeva pobudilo u svim krugovima zadovoljstvo, te da je on smatran jedinim članom ministarstva, koji je u volji širokih masa.

U odboru za dobavu municije nalazi se Aleksander Gučkov, njegov brat Niko Gučkov obnosi čast i pravo savjetnika u ministarstvu industrije i trgovine.

Aleksander Gučkov bijaše prije predsjednikom Dume, nije nikakav vojnik po zvanju, ali je zato onaj spiritus rector, koji je stvorio u trećoj Dumi „Komisiju za obranu doma". Sve ruske novine pozdravljaju u njegovoj osobi pravog Lloyda Georgesa i Alberta Thomas.

* * *

Na tapetu je Duminog programa također i opsežna autonomija kraljevine Poljske.

Osobito je djelovalo posljednje tjeranje Rusa iz Galicije na poljski oslobodilački pokret. Sa sviju se strana javljaju dobrovoljci iz Ruske Poljske u poljsku legiju dobrovoljaca. Naravno, da broj nije velik, jer ruske komisije uzimaju sve sposobnike odmah pod oružje.

Na političkom se polju opaža gibanje medju strankama struje neodvisnosti ruske Poljske suprot realista i nacijonalnih demokrata (pristaša Velike Poljske), oko Varšavskog nacijonalnog odbora. Ovomu je odboru svrha, da svojim bliskim vezama prema ruskom dvoru i vladi ojačaju i svrsi dovedu poljske narodne interese pod vodstvom grofa Wjelopolskog.

Neodvisne stranke broje u svojoj sredini poljsku nacijonalnu konfederaciju i Uniju, koju samu sastavlja 6 političkih stranaka. Ovim je strankama svrha, da organizuju borbu protiv današnje Rusije, sa jedinim ciljem oslobodjenja i uspostave kraljevine Poljske.

Iz zlatne knjige vojske.

Petar Konjević, pješač 70. plukovnije, prodro je jedne noći pod zapovjedništvom zastavnika Kosera i 3 čovjeka iza hrpta neprijateljskoj poljskoj straži. Kod borbe na šake, što je iza ovoga slijedila, borio se on junački i sa zanosom. U borbi ranio ga neprijatelj teško u nadlakticu nožem, a jedno mu je eksplozivno tane ranilo isto ruku. Za svoj junački čin bio je odlikovan srebrnom kolajnom 2. razreda.

* * *

Vencel Machek, vodnik 3. ulanske pukovnije, ponio se prigodom navale 5. lovačkog bataljuna jako hrabro. Sabrao je prigodom jednog napadaja u šumi Brzusiov, u vrijeme kada nije bilo prisutno nijednog oficira, službujuće osoblje jednog voda strojnih pušaka. Svojim odvažnim nastupom pripomogao je, da je strojna puška mogla sudioništvovati u boju, što je odmah iza toga slijedio. Kada su se kasnije dvije naše strojne puške nalazile u kritičnom položaju, ovaj je potčasnik sve do zadnjeg časa kušao da ih spasi, te je zadnji zapustio goruću kuću, na kojoj su se tada on i njegovi drugovi nalazili. Dobio je opekline na rukama i licu. — Srebrna kolajna 2. razreda bila mu je nagrada za njegovu hrabrost.

Šume u našem Primorju.

Kod nas je već dugo vremena ponestalo šuma, pak se naši ljudi pitaju: zašto? Nijesu nit kod nas bila uvijek ovako gola brda i sam kamen. Prvi su počeli Mlečani krčiti temeljito naše šume za gradnju brodova, pa možemo mirne duše reći da su ih baš oni uništili. Nijesu samo oni krivi, što danas kod nas nema šuma. Da je šuma u Primorju zanemarena, uzrokom su danas dva velika neprijatelja. Na prvom mjestu je sam čovjek, a drugom je koza, koja tako nemilo hara. Mnogi će reći: kako čovjek? Da, upravo čovjek. — Mnogi iz objesti, a mnogi od potrebe. Kod nas nema ugljena nit goriva drvlja, pak ljudi siromašnijih slojeva, sijeku mlada drveća, suše i time lože. Drugi pako neprijatelj, kako sam već spomenuo, je koza, koja isto drveće baš u zametku uništava. Danas je tome donekle vlada na kraj stala ograničenjem uzdržavanja tih koza. Pred nekoliko godina su ljudi znali čitava stada do 300 komada uzdržavati; a naravno sve pašom. Tako, gdje bi ovaka stada prošla, uništavala su svaku mladicu. Vlada je dobro uradila da je gojenje koza zabranila i postavila zato osobe, koje nadziru na oba ta neprijatelja, a to so lugari. Uvjeren sam, da je mnogima teško bilo ostati bez koza, a osobito u Dalmaciji, gdje su one nekojim ljudima bile glavni izvor privrede. To se pako lako može nadomjestiti ovcom, koja je skoro isto korisna za čovjeka, a nije tako opasna po šume kao koza. Ljudi bi morali sami paziti i nagledati, a ne uništavat šume, pak ložiti starim granjem, lozom i slično, a ne kosirom u ruci po mladom drveću.

Mnogo sam puta baš osobno promatrao, kako mladi pastiri uz koze i djeca nožem režu drvca pak prave razne igračke a roditelji ih pri tom mirno gledaju mjesto da ih kazne. Kad bi naši ljudi sami na to pazili onda bi kroz malo godina naš kamen pozelenio a ljudi bi imali koristi šumom kao u drugim krajevima naše domovine, gdje se racijonalno šume goje. U Istri je vlada već za rana posvetila pažnju šumi, pak še može već danas u Istri lijepih šumica vidjeti. Naši ljudi misle, da uz more ne može nego bor uspijevati, pak se malo za druge vrsti brinu. U tome se jako varaju, jer bi kod nas mogle i sve druge vrsti uspijevati skoro bolje, negoli u drugim predjelima, jer je zato klima podesna. Kažu: što će na kamenu rasti? Naravno, kad se i gdje pokaže koje drvce iz šake zemlje onda ga posijeku ili koza pojede, a ono malo zemlje biva od kiše ponešeno, jer žile uvenulog drvca više ne drže na okupu zemlju i tako nikad ne može drveće uspijevati a ni zemlja ostati. Kad bi ljudi na to pazili i čuvali, onda bi, kako sam već kazao, kroz malo godina imali korist. Drveće, i uopće biline, same si stvaraju zemlju. Lišće, koje pada, trune i postane dobro gnjojivo a kasnije zemlja. Gdje ima ovako na okupu drveća, ondje se zemlja zaustavija i ne biva od vode odronjena; godinama postaju sve deblje naslage a kiše im manje škode. U Istri, Hrvatskom Primorju pako i u velikim gradovima Dalmacije je vlada ustrojila poljodjelske škole, koje šire šumogojstvo, dapače su škole pomoću vlade u nekim krajevima badava dijelile po više hiljada mladih drveca. Kad bi sam narod malo više pažnje posvetio mladom drveću, onda bi se u kratko vrijeme naše Primorje drugačije ugledalo, a sam narod bi najvišu korist imao.

Romeo.

Razne vijesti.

Odlikovanje admirala Chmelarza. Njegova Preuzvišenost, admiral i zapovjednik ratne luke, Eugen vitez pl. Chmelarz, odlikovan je redom željezne krune I. razreda sa ratnom dekoracijom.

Odlikovanje. Vrhovno vojno zapovjedništvo podijelilo je za hrabro držanje pred neprijateljem srebrnu hrabrosnu kolajnu II. razreda St. G. M. Ivanu Jakšiću a brončanu hrabrosnu kolajnu Nikoli Jurjeviću, Ladislavu Nagyju i Martinu Brandtu.

Raspušteno općinsko zastupstvo. „Osservatore Triestino" od 28. o. mj. javlja, da je općinsko zastupstvo u Baški na Krku raspušteno, te je imenovan upraviteljem prof. Niko Žic, c. kr. kotarski školski nadzornik u Krku.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Vodnik Šime Slipšević priposlao je preko bojne pošte broj 45 . . . . K 54·50 uz opazku: „Branimo milu nam hrvatsku Adriju te ovim malim iznosom hoćemo pokazati, da na istočnoj obali Adrije žive Slaveni, koji ne trebaju nikakvog „oslobodjenja". (Imena darovatelja priobćiti ćemo čim primimo i prvi dio popratne dopisnice, koji nam nije prispio).

Ukupno . . . . K 54.50
Prije iskazano . . „ 1027·40

Sveukupno . . . K 1081·90

Za Podružnicu Pula družbe „Crveni Križ":

Općinski delegat Josip Perković u Stinjanu predaje . . . . K 21·40 koji iznos dariva gospodja Ivana Filiplić za sebe i svojega supruga Ivana. Taj iznos dobiše obojica za poljsku radnju.

Mali oglasnik.

Iznajmljuje se odmah soba i kuhinja ulica Castropola 9. Upitati se kod blagajne kavane „Narodni Dom".

„Bebici"-Vinkovci: Nalazim se vani. Ljubi Te „Zločko".

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 31. srpnja-1. kolovoza 1915. | Broj 27.

Naša kavalerija unišla u Lublin. — Prodor linije izmedju Visle i Buga. — Njemačka vojska prelazi Vislu. — Papa za mir. — Austro-ugarske torpednjače razoriše talijansku radijotelegrafsku postaju.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Naša kavalerija u Lublinu.

Beč, 31. julija. (D. u.) Službeno se javlja 30. julija 8 sati uvečer: Naša kavalerija unišla je danas, malo iza podneva, u Lublin.

Beč, 30. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Nakon višednevne stanke, posle su jučer savezničke čete na cijeloj fronti izmedju Buga i Visle opet na navalu. Zapadno Vieprza slomili smo neprijatelja do u okolice Chmiela u širini fronte više od 25 km. Austro-ugarski 17. zbor zauzeo je sjeverno od Chmiela iza petkratnog juriša ruske položaje. Njemačke čete priborile su si navečer crtu Piaski—Biskupice i željeznicu istočno odavle. I kod Beizice, sjeveroistočno Krasnostava i kod Vojslavice prodrle su savezničke čete u neprijateljske položaje. Danas ujutro nastupili su Rusi uzmak na cijeloj fronti, kod koga su sve naseobine opustošili i samo žito na poljima izgorili. Naše je progonjanje u toku. Sjeverozapadno Ivangoroda prisilio smo s obje strane ušća Radomke dne 28. julija rano uz teške borbe na više mjesta prelaz preko Visle. Njemački i austro-ugarski pioniri imali su opet prilike da dokažu izvanrednu sposobnost i požrtvovnost čuvstva dužnosti i u teškim okolnostima. Na gornjem Bugu uzeli su branitelji mosne utvrde od Sokala svoju jugozapadnu frontu pred navalama premoćnijih sila za nekoliko stotina m natrag i odbile su od tamo dalnje neprijateljske navale. Inače je položaj u istočnog Galiciji nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Goričkoj na rubu visoravni još trajajuće talijanske navale su pojedini uzaludni nastaji neprijateljskih odjela, koji su upereni prama najprednijim uporištima naših pozicija. Tako su kušale istočno od Zagrada i kod Redipulje talijanske čete naprijed pridobiti na prostoru. Oni su bili posve odbijeni. Osobito oko Monte dei sei busi, koji je tvrdo u našem posjedu, mučí se neprijatelj uzaludno. Na drugim dijelovima jugozapadne fronte nije se dogodilo ništa znatnijeg.

Na visoravni od Komna bio je u zadnjim danima pogodjen talijanski letioc od našeg obrambenog topa za zrakoplove. Pilota i promatrač nadjeni su mrtvi ispod gorućih ostanaka ljetala.

Dogodjaji na moru.

Talijani su nedavno postavili bežičnu stanicu na otočiću Palagruži, kojega mi nismo vojnički zaposjeli. Dne 28. julija bila je zgrada postaje otočića od jednog odijela naših torpedača topovskim hicima razorena i razrušen jarbuo sa mrežama. Priključivo ovome, da se ustanovi opseg neprijateljskog zaposjednuća, bio je c. poslan na kraj jedan detachement od naših torpednjača da strogo rekognoscira otok. Ovaj je prodro usprkos žestokog otpora, preko neprijateljskog jarka do jako zaposjednutih, betoniranih obrambenih položaja Talijana, te im je zadao, poduprt od topničke vatre naših brodova, znatne gubitke. Tako su poginuli izmedju drugih zapovjednik talijanske posade i drugi časnik. Nakon uspjelog rekognosciranja povratio se naš odio, usprkos premoći neprijatelja bez znatnijih gubitaka opet na brodove. Neprijateljske podmornice lancirale su uzaludno više torpeda protiv naših jedinica.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, von Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Kod Perthesa u Champagni rastjerani su na obim stranama lagumi. Kod toga uništen je francuski uzbočni jarak. U šumi Les Prêtres slomljena je u našoj pješadijskoj i topničkoj vatri pred našim zaprijekama francuska navala s obje strane Carois des Carmes. U Vogezama su Francuzi jučer poslije podne ponovno navalili na liniju Lingekopf-Barrenkopf. Borbe iz bliza nisu još svršene. Dva su se engleska letioca morala spustiti na vodu u blizini obale te su zarobljeni.

Istočno bojište.

Na istočnom je bojištu sveopći položaj nepromijenjen.

Jugoistočno bojište.

Čete su vojske generalobersta Woyrscha silom osvojile 28. l. m. u jutro rano prelaz preko Visle na više mjesta izmedju ušća Pilice i Kozirjnice. Na istočnom bregu bije se bitka. Dosada zarobljeno je 800 momaka i oteto 5 strojnih pušaka. Savezničke su vojske generalnog maršala Mackensena započele jučer opet ofenzivu. Njemačke su čete zapadno od Vieprza probile rusku poziciju. Na večer su dostigle crtu Pjaski-Biskupice i istočno od toga željeznicu. Mnogo hiljada zarobljenika i 3 topa palo nam u ruke. Ovim je uspjehom kao i nastrajima austro-ugarskih i njemačkih četa istočno uz Vislu, pruske garde kod Krupa sjeveroistočno od Krasnostava te inih njemačkih četa u kraju Vojslavica uzdrmana ruska fronta izmedju Visle i Buga. Jutros rano isprazniIi su Rusi pozicije na čitavoj fronti te se drže samo sjeverno od Grubiešova.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj fronti odbile su naše navale Ruse malo po malo natrag proti istoku. Dne 25. julija potukli smo u bici, koja se razvila na visini Greboda, zalaznice neprijateljskih sila dalje prama istoku, gdje smo zarobili više od 300 Rusa i zaplijenili množinu ratnog materijala. Bježeći neprijatelj pošao je pogrešno u borbu sa vlastitim pojačanjima. Naše topništvo, koje se uplelo u borbu, zadalo je potpuno raspršenom bježećem neprijatelju znatne gubitke.

Vrhovna vojna uprava.

Talijanski ratni izvještaj.

Beč, 30. julija. (D. u.) Službenom ratnom izvještaju talijanskog generalnog stopa od dne 27. julija javlja se iz stana ratnih dopisnika:

Udes je mudro odredio, da Talijani nisu jošte nikad dobili nijedne bitke i već se i sada nalaze dva mjeseca na bojnom polju, a da ne mogu zabilježiti i jednog uspjeha. Njihovo bogastvo riječi bilo bi nedostatno nadotati sve njihove fraze, od kojih su pijani danas prigodom svog neuspjeha. Da sa vojničkom šetnjom na Beč nije ništa, dosta su im pokazale prve sedmice ratovanja. Gorko razočaranje doživjeli su spoznajom, da su naše čete stajale samo na braniku i da se od njih nisu imali ničem bojati, kada su se povukle na vlastite pozicije. Naše naivno shvaćanje našlo je poslovicu, da stanka znači uzmak. To iskorišćuju Talijani i argumentiraju, da naše čete, pošto nepokolebivo stoje, uzmiču. Za Talijane ali znači okolnost, da oni u očigled neprijatelja smiju stati, nenadani napredak, i tako se tumači sklad obiju činjenica, što Cadornovi izvještaji znadu toliko pričati o tako čestim napredovanjima.

Takovo izvješćivanje može publiku zadovoljiti jednu ili dvije sedmice. Konačno doći će i vrijeme, gdje će domovina i znatiželjni saveznici htjeti vidjeti jedan rezultat. I sam pužneka se pomalo naprijed miče, dodje usljed čestog svog gibanja u toku vremena znatno naprijed. Cadorna, koji već dva mjeseca skrbno mimoilazi mjesta, da tako zataji put napredovanja svojih četa, ćutio se dne 25. julija, dakle na početku trećeg mjeseca ratovanja, konačno prisiljen da položi račun općenitoj napetosti. Čemu su se njegovi zemljaci nadali i što su željeli, naime svladanju fronte na Soči, nije nikako mogao izvjestiti, čak niti to, da je zauzeo Goricu. Mjesto toga metnuo im na stol druge triumfe pobjedonosnog oružja, kao osvojenjenje Monte del Capuccio, nekojih jaraka pred sv. Martinom na Krasu i na Monte dei sei busi. Bolje i muha u kupusu, nego nikakvo meso, mislio je jednom uzorni gost, koji se sa malim zadovoljavao.

To, što imenuju Talijani „šumu kukuljice“, nije valjda označeno na nijednoj karti. Na obronku sv. Martina na Krasu uspjelo je Talijanima, da se ustale na obronku pred pozicijama austro-ugarskih četa na doberdobskoj visoravni i na gori sv. Martina, što jim nije nitko još porekao. Jedini pravi uspjeh, naime osvojenje gore „dei sei busi“, nije preživjelo izvješća Cadorne, jer su Talijani odbačeni nakon druge bitke kod Gorice. Vidi se dakle, da nije talijansko napredovanje ni stalno, ako hoćemo baš biti tako susretljivi, da označimo to, što Talijani ne dodju s mjesta, napredovanjem. Medjutim će Cadorna, kako ga već poznamo, naći utjehe i za ovaj teški i krvavi poraz. Lijepe će rečenice prasnuti na talijansko pučanstvo te izvršiti u njihovoj mašti to, što nije mogla najžešća paljba kod naših četa. Cadorni će uspijeti da potrese te duše, naviještajuć zvonkim trubljama slavu talijanske vojske. Ta nemaju Talijani u čitavoj povijesti sličan primjer takvog radosnog požrtvovanja u navalama i ustrajnosti u ljutim borbama, što traju dane i tjedne. Udes hoće, da se Talijani moraju usprkos silne premoći odreći osvajanju naših pozicija na Soči i zadovoljiti se „stalnim napredovanjem“, da time olakšaju zadaću Cadorni, koji zaista ne bi znao, kako da u slučaju istinite pobjede nadmašuje svoja izvješća.

Nemiri u Italiji radi skupoće.

Lugano, 30. julija. (D. u.) Danas se istodobno javljaju nemiri iz Turina, Ravene, Sasena, Faenze i Palmija radi skupoće muke i kruha.

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Nema! — Ona je —“

Markeza nije svršiti mogla. Julija ju opazi, te pohiti k njoj.

Nije ona dala, da ju markeza hvali i slavi, već je brzo zametnula živ i zanimiv razgovor, pa se tako i ote dosadnomu društvu.

Markeza predstavi Carlattija.

Julija se s njegova slavovanja umiljato nasmija.

Pokazali su i drugi ljudi svoju vještinu, al poslije grofičina pjevanja slabo je tko mario za druge vještine.

Govorkalo se o pjevanju, o umjetnosti, ob ovom i onom živo.

Carlatti sve je samo Juliju gledao, sve se više njezinoj milini, njezinu oštru umu čudio. Kan da joj je u dušu poviriti i shvatit ju htio. Impresario bio je vikó finu društvu, bio je čovjek fina, oštra oka, koji je lakomost svoju dobrodušnim licem i veselastim nemarom zaklanjati umio. Po njegovo vladanju činilo se čovjeku, da je ponešto vješt muzici i glumištu. Ali u istinu je on dobro poznavo svijet i ljudsku ćud, bijaše u njega znanja svakojaka a hitrine premnogo. Spadao je u onaj red podmuklih sebičnjaka, koji će se, na oko plitki, brzo svemu doviti, sve brzo shvatiti, a njim se nitko nedovije, njih nitko neshvati.

Brzo je lija razabrala, da je u Julije ćud, koja će se zanijeti živo za čistom umjetnosti, nu koja taj svoj plemeniti ushit s pristojnosti i u sebi pritajivati umije, i svako nametništvo krepko i ponosito odbija.

Stoga se i činilo, da je Julija u društvu hladna, uza sve što se je milo vladala; svatko se čudjaše njezionj ljepoti, vrlini, al ne više nego kakovu umotvoru bez srca.

Grofica zapjeva još njekoliko pjesama. Zabava se svrši. Svijet se razidje. Dok je šajka Carlattijeva plovila velikim Kanalom, nije on mario za šarenu vrvu bogatih gondola, što se oko njega vijala, za mjesečinu, što je zlato svoje na Mletke sipala. Skutrio se, zamislio se, a duh mu se bogzna za čim zanio.

„Milijun bih steći smio,“ zamrmlja, „to stoji! A zašto da ne stečem? Grofica je hladna, ohola — pa da nema sredstva, što će ju svladati? — Mlada je, nema djece, ne ljubi muža. Nije ona, kakova se čini. Hm — vidjet ćemo!“

II.

Španjolski grof.

Četrnaest dana po prilici poslije glazbene zabave posjeti grofica Amalfijeva operu u glumištu „La Fenice“.

Pjevahu Donizettijevu „Luciju“, i to sve vrsni pjevači. „Luciju“ pjevala je nova umjetnica.

Glumište bijaše prepuno, a po ložama su se banile sve redom krasne gospodje, no — čovjek bi mislio, da se tu sjatio sav gospodski mletački svijet. Pjevačica je doduše pohvalu stekla, al pravoga ushita nije bilo. Većina općinstva, a najpače otmeni ljudi po ložama nisu pazili na samu operu, već su više motrili sve one spletke i zgode medju slušateljstvom, kojih ima do sita, gdje se svijet sastaje ne samo da druge gleda, već da drugi i njega gledaju.

U grofice ne bijaše takova ljubopistva. Nije ona marila ni za sjajno odijelo, ni za prazno govorkanje, već je živo slušala pjevače.

Donizettijeva mekana al strastvena žica osvoji svu dušu grofičinu.

S toga nije ni opazila nedaleko od sebe lica, za kojim su se mnogoj mletačkoj krasotici oči otimale.

Tik pozorišta sjedjaše u loži mlad čovjek, koga je i muški i ženski svijet pozorno motrio. Bijaše u crno odjeven, na lijevoj strani mu se sjajio red, i po svem kretanju i vladanju pokazivao se čovjekom plemenita roda.

Slabo se je pokazivao općinstvu, već je svejednako motrio pozorište, kan da se je sasvim zanio za pjevanjem.

Sa više strana naperiše gospodje svoje očaline na stranca.

Ova se čudjaše potajno njegovoj finoći i umiljatosti, ona se opet očito divila njegovu licu, al svih je najviše zanimala ona tajna tuga, što se je s njegova lica razabrati mogla.

S nova se sada obrati pozoristu.

Tu se Juliji primaknu susjedica, odebela plavka namiguša.

„Poznate li onog mladog čovjeka?“ zapita ju omašna ljepolica.

Julija svrnu okom kud i susjedica.

„Kojeg?“

„E onog, koji u loži tik pozorišta sjedi. Zar ne vidite, kako ga sav svijet motri?“

„Zar ga jošt ne vidite!“

„Vidim!“ odvrati Julija, gledeć ložu tik pozorišta.

„Gjedajte samo,“ plavuša će iza šarenog hladila, „kako je sanjarske svoje oči upilio u zastor. Taj čovjek ili je blaziran ili nesretan, jer baš ništa ne mari za veselu vrvu po kazalištu. Dakle Vi ga ne poznajete?“

(Dalje slijedi).

Petrograd u pogibelji.

Berlin, 30. julija. (D. u.) Berlinske novine saznaju iz Petrograda: Budući je uslijed neprestanog savezničkog napredovanja u pogibelji ne samo Varšava i ostale tvrdjave u ruskoj Poljskoj, pitaju se vodeći ruski listovi, da li je ovom ruskom ofenzivom zaista Petrograd u sigurnosti. „Ruskoje slovo" naglasuje, da Petrogradu ne prijeti nikakva pogibelj, dok „Novoje Vremja" predlaže, da je već doba, da se prijestolnica premjesti u Moskvu.

Francuski letaci proti rata.

Berlin, 30. julija. „Berliner Morgenpost" doznaje iz Chiassa, da se u mnogim francuskim departimentima šire ponovno tiskani letaci proti nastavljanju rata. Zatočnici, koje se marljivo traži, ostaju nepoznati.

Papa za mir.

Rim, 30. (D. u.) »Osservatore Romano« objavlja proglas pape, upravljen na ratujuće države, i njihove poglavice, u kojem ih poziylje, da svrše brzo rat, te da se narodi sporazume i pobrate.

Talijansko-turski spor.

Rim, 30. julija. „Idea Nazionale" javlja iz Rodosa: Ovamo je prispio amerikanski parobrod, na kojem je bilo oko 100 Talijana, koji su pobjegli iz područja Male Azije. Parobrod je plovio i u Mersinu, da ukrca mnogobrojne Talijane, koji su htjeli otputovati, ali ih oblasti u Mersini nisu htjele pustiti, da otputuju. Talijani bili su svuda izloženi samovolji oblasti, i morali su ostati. — Listovi izjavljuju, da Turska nastavlja izazivanjem i neprijateljskim držanjem protiv Italije, te iz toga zaključuju, da je mjera puna i da su namjere Turske jasne. Ako hoće Turska dobaciti Italiji rukavicu, ona je pripravna uzeti ju.

Zaplijenjen grčki brod.

Rim, 30. julija. (D. u.) „Messaggero" javlja, da je na zaplijenjenom grčkom brodu kod rta Matapana nadjeno 5 turskih časnika sa oružjem i municijom i jedno Sultanovo pismo na velikog Senussa. Radi ovog brzojava napadaju novine kao obično Tursku.

D'Annunzio u nebeskim visinama.

Rim, 30. jujija. „Tribuna" bilježi vijest, da aeroplan, na kojem je bio poručnik Miraglia i Gabriele D'Annunzio, preletio preko Trsta.

Italija i Njemačka.

Chiasso, 30. julija. Talijanske su pograničue straže pustale do sada u Italiju Nijemce, koji su imali putnicu. Jučer je došao nalog iz Rima, da se u buduće ne pušta nijednog Nijemca preko granice. I gospodje, rodjene Talijanke, koje su u Tesinu posjetile svoje muževe, nisu se mogle više povratiti u Italiju.

Smrt rumunjskog letioca.

Bukarešt, 30. julija. (D. u.) Letioc, poručnik Beceano, pao je iz visine od 500 m, te je ostao na mjestu mrtav.

Englesko mornaričko povjerenstvo u Grčkoj.

Paris, 30. julija. „Temps" izjavlja, da će članovi engleskog mornaričkog povjerenstva u Grčkoj zapustiti ovu jedva nakon sklopljenog ugovora koncem septembra, i da će biti zamijenjeni drugim časnicima, koje će admiralitet imenovati. Prijestolonasljednik Grčke nastupit će tromjesečnu službu na ratnom brodu „Kilkićin".

Četvorni sporazum zaposjeo Mitilene.

Pariš, 30. julija. (D. u.) Engleska priopćela je grčkoj naklјučak alijiraca, da će iz vojničkih razloga zaposjesti Mitilene. Nota jamči, da saveznici poštuju suverenitetu Grčke, i da će otok isprazniti, čim budu odstranjeni uzroci zaposjednuća.

Borba u Dardanelima.

London, 30. julija. Ashmead Bartlett piše u pismu iz Dardanela dne 23. julija: Najveći gubici bivaju kod obrane pridopljenih jaraka, kojih neprijatelj bolje pozna i napada lagumima i borbama iz bliza. Kod fronte Achi-Babe je upravo tako kao kod Soucheza. Pobjeda se može isto tako malo izvojštiti u jednom danu, kao i u Francuskoj. Odsječci neprijateljske crte moraju se prije u prah smrviti topništvom, onda se ih uzima na juriš i brani sa protunavalama.

Turska nota Italiji.

Iz Carigrada javljaju: U noći od 26. na 27. ov. mjeseca, obdržavalo je ministarsko vijeće u Carigradu svoju sjednicu, na kojoj se pretresalo, koje će držanje uzeti Turska i kako će odgovoriti na talijansku protestnu notu.

Milanske novine pišu o talijansko-turskom konfliktu kao o neizbježivom i skorom njihovom sukobu.

Najnoviji pohod naše ratne mornarice na talijanskoj obali.

Naša je flota već po treći put posjetila istočnu talijansku obalu. Ovaj je posjet vrijedio i namijenjen bio jedino željezničkoj prugi od Jakina na jug prema Pesaru. Da su Talijani posjedovali matematične nadarenosti, oni bi se zadnjim svojim posjetom od 23. julija bar toliko bili naučili, da dolazi na red pomenuta željeznička pruga. A to iz toga razloga, što je njihov tragički posjet na južnoj dalmatinskoj obali imao istu svrhu uništenje dalmatinske željezničke pruge, što je svršilo, umjesto postignutog cilja gubitkom njihove admiralske ladje »Giuseppe Garibaldi«. Poznato je, da je talijanska javnost očekivala od svoje ratne mornarice zaposjednuće „neoslobodjene" Dalmacije, u dokaz, da je ovo naše sinje more „l'amaro Adriatico", kako to veli d'Annunzio, dio njihove vlasti. U Ankoni bi napokon morali sada znati, komu zapravo pripada dalmatinska obala, a komu Jadransko more. Jakin naime nije samo glavna štacija talijanskog brodovlja na Jadranu nego je ona ishodište sviju željezničkih pruga, što križaju iz sjeverne Italije prema njihovom središtu Rimu.

Švicarske novine vele, da je ovaj treći posjet austrijske mornarice nanio dosta štete saobraćajnom prometu na tim prugama, jer je promet za cijelo neko doba bio tamo obustavljen. Talijanska je željeznička pruga bila uspješno bombardovana ovog trećeg puta u duljini od 250 kilometara, naime: od Pesara pa sve do poslijedne ostruge čizme, do Monte Gargano. Jedno od najljepših svojstava naših mornara u ovakvim prilikama je njihova hladnokrvnost i ravnodušnost, hrabrost i odsevljenje.

I kod zadnje akcije naših torpednjača protiv Talijana na Palagruži pokazali su oni opet da se ne dadu prestrašiti od premoći neprijatelja. Nije pogriješio onaj engleski admiral, kad je kazao, da su najhrabriji mornari na svijetu sinovi našeg mora.

Položaj na ratištima.

Pula, 31. julija.

Rusko bojište.

Ono što smo jučer i prekjučer spomenuli, to nam brzojavna žica već dojavljuje: ili će se naime ruska vojska povući ili će se izvrći žestokom otporu. Čini se da je izabrala ovo posljednje.

Na sjeveru od Ivangoroda prodrоše čete generalobersta Woyrsch-a Vislu, na jugu pak izmedju Buga i Visle dopriješe Makensenove čete do željezničke pruge Lublin-Holm, a naša kavalerija unišla je jučer u Lublin.

Dok su pak kod Sokala na Bugu u tijeku žestoke ruske protunavale, dotle je na sjeveru u Kurlandiji položaj nepromijenjen.

Na Narevu vlada mir ispred oluje. Novi-Georgijevsk, Varšava i Ivangorod bivaju napadani.

Na ostalim je ratištima položaj nepromijenjen.

Na jadranskom su moru uspješno napale naše torpednjače na talijanskuradiotelegrafsku postaju na Palagruži i do temelja je razorili.

Balkan pred odlukom.

(N.) Srbija je već izmorena, iznemogla — a vlasti Ententa nijesu još postignuli željenog rezultata od neutralnih balkanskih država. Brzojav nas dapače izvješćnje, da su vlasti četvornog sporazuma zaposjele grčki otok u Egejskom moru Mytilenu. Da li je uslijedilo grčkom privolom ili ne — to ne znano. Ali znamo, da su se u zadnje dane osobito pogoršali odnošaji izmedju Grčke i Italije. To potvrdjuje „Corriere della Sera" i ostale rimske i milanske novine, koje suglasno napadaju Grčku radi njene neposlušnosti. Talijanske novine idu dapače tako daleko da vele otvoreno, da izmedju Grčke i Italije više nema nijedne dodirne točke.

Grčke se novine izrugavaju Talijanskim prijetnjama i poručuju Italiji, da joj svaki trud na Balkanu uzaludan i da nek se ne trsi steći terena na Balkanu. Tako atenski list „Athenoi". U Grčkoj si je stvorila Njemačka dosta uglednog terena; tamo je dobar dio javnosti i krugova na raspuću i pod uplivom njemačkih diplomatskih pokušaja.

Svakako ne valja pretjeravati, zle odnose Italje i Grčke i prikazivati ih sukobom. „Dayli Mail" primjerice saznaje iz Rima, da je Grčka otposlala u vode Smirne i Vurle (?) svoju flotilju u znak protesta za slabi postupak sa njenim podanicima.

Grčka je u istim zlim odnosima dakle i s Turskom. Poznata je u tom smislu grčka nota Turskoj, te se sa velikom napetošću isčekuje odgovor Portе. Turski je poslanik u Ateni prikazao postupak sa Grcima u Maloj Aziji i Turskoj vrlo nevino i bezazleno, što je ogorčilo atenske krugove.

Ove diferencije izmedju balkanskih država i vlasti četvornog sporazuma uzrokom su da ove kolebaju izmedju Entente i centralnih vlasti. Poznata je stvar da se grčki dio njemačko-austrijske orijentalne željeznice nalazi u rukama saveznika t. j. austrijsko-njemačkim, te da je njihov upliv tolik da je za sada isključeno, da bi Grčka dozvolila ikakav prevoz ententinih četa preko Soluna u Tursku.

To isto vrijedi i za Bugarsku.

Radi toga je poduzeo četvorni sporazum shodne korake kod grčke vlade naglasivši da će u slučaju da bude promet na toj željezničkoj pruzi po raznim nauckanim bandama poremećen, smjesta iskrcati svoje čete u Solunu. U neku je ruku u Grčkoj proglašena blokada sa strane četvornog sporazuma, s razloga, što se Grčka optužuje, da je na strani Njemačke i Austrije, kojima da daje na raspolaganje nekoje svoje luke za utočište i opskrbu njihovim podmornicama. Grčka trgovina imade, da to osobito osjeti, jer je cijela trgovačka mornarica pod nadzorom mornarice četvornog sporazuma. Svi su gotovo saveznički brodovi u luci Mudrosa. Nijedan se inače brod ne smije maknuti iz grčke luke, a da ne biva po saveznicima pretražen. Tako su grčki trgovci prisiljeni da svoju robu prevažaju na talijanskim i francuskim brodovima. Grčka nije dakle još prebrodila krizu, koja će postajati dotle, dok se ne izglade opreke izmedju Venizelosa te vojničkih krugova, koji osobito naginju za prijateljstvo Austrije i saveznice Njemačke. Povratak Venizelosa imao bi po mnijenju atenskih krugova da dade grčkoj politici novi impuls!

***

Položaj u Rumunjskoj.

Berlinski krugovi saznaju, da je na rumunjskoj granici smješteno na hiljade vagona s municijom a u nutrini da je koncentrirano do 300 vagona municije. „Rumunjska hoće jednako s centralnim vlastima, kaošto s onim četvornog sporazuma, a sve u interesu svoje neutralnosti, da sačuva dobre i nepomućene odnose!" Tako je odgovorio rumunjski kraljknezu Hohenlohu, koji je nedavno interveniгао tamo za provoz municije u Tursku.

Rumunjskoj je predan neke vrsti ultimatum, koji bi imao da isteče sutra. Ultimatum zahtijeva proslijedjenje turske municije za Carigrad. To se dogadja u isto vrijeme, kad četvorni sporazum pruža Rumunjima i Bugarima na izmjence u Sofiji sad u Bukareštu zlatne jabuke na tanjuru. „Vossische Zeitung" veli, da su vladari četvornog sporazuma dapače i pismenom saobraćaju glede tih koncensija. Ali je zanimivo ovo priopćenje „Figara": 25. julija imala je uslijediti intervencija Rumunjske, koja ali nije uslijedila!

Zašto? Pita se „Figaro". „Svakako je tu uzrokom neuspjeh ruske vojske u Poljskoj. Rumunjskom intervencijom imala je ruska vojna snaga u Poljskoj pojačati svoje sile s onima iz Dardanela, koje bi onda nadomjestile rumunjske i bugarske čete".

„Dan bugarske intervencije nije još blizu".

Bugarska je štampa još pesimističnija s obzirom na rat u prilog četvornog sporazuma. Take Jonescu je još uvijek uvjeren u pobjedu entente, ali se po svoj prilici bugarski diplomate ne će ravnati prema njemu. „Nesrećom", piše službeni „Echo de Bulgarie", „dan intervencije nije jošte blizu".

„Bugarska je spremna!"

Tako glasi krilatica, što ju razglasuju Bugari: „Ako je od potrebe, bugarski je narod spreman da brani domovinu od svake pogibelji, koja mu prijeti te je pripravan, da je poveća, ta to je njegov narodni ideal: Ujedinjenje i oslobodjenje sviju Bugara!"

Rusija zahtijeva od Srbije Makedoniju!

Ruski je poslovnik — kako pišu Kölnske novine — dobio nalog od cara, da poduzme energične korake kod prijestolonasljednika i Pašića, da Srbija prepusti neprijeporni dio Makedonije Bugarskoj. S druge strane, da zahtjeva četvorni sporazum ponovno ofenzivu Srbije.

Medjutim donosi „Secolo", da će Srbija ustrajati u svojoj pasivnosti dotle, dok ne opazi pozitivno djelovanje rumunjske, naročito bugarske vojske. „Secolov" dopisnik Magrini doznaje, da je duž cijele bosanske granice izgradjeno silesiju modernih austrijskih tvrdjavica.

***

Iz svega toga vidimo, da neutralnost balkanskih država koleba i da je uzbibana. Jedno se može konstatirati, da do danas nije uslijedila odluka nijedne neutralne balkanske države, nego da mudro isčekuje dogadjaje sa stanovitim proračunanim ciljem. Sve su izjave, što ih daju važne političke i visoke diplomatske ličnosti bez vrijednosti, na konačnu odluku neutralaca, koja će prije ili kasnije — morati pasti.

Razne vijesti.

Prekrštenje kavane „Secession". Pod imenom „Café Secession" dobro poznata kavana u ulici Barbacani dobila je današnjim danom novo ime — prekrstila se u „kavanu Tegetthoff". Vlasnik kavane, gosp. Paskojević, obećaje voditi kavanu u svakom pogledu tako, da će biti dostojna imena Viškoga junaka.

Amerikanci predlažu, da se kupi Belgija! Iz Newjorka javljaju: Milijarder Wanemakar i amerikanski generalni poštar predlažu u novinama, neka bi Sjedinjene države kupile od Njemačke Belgiju za 400 milijuna maraka i da bi ju onda darovale belgijskom narodu.

Razredna lutrija. „Slovensko kreditno i eskomptno društvo" (Trg Custoza br. 45) imade jošte nekoliko srećaka razredne lutrije na prodaju. Vučenje će se obaviti 10. i 12. augusta.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Berno Bekar polaže u spomen preminulog si brata Josipa . . . . K 10·—

Ukupno . . . . K 10·—
Prije iskazano . . „ 1081·90
Sveukupno . . K 1091·90

Dopisnica uprave.

Podmiriše preplatu za „Hrvatski List":

Do 31. oktobra: Rihard Dostál, Niko Pajalić, Ivka Belulović.

Do 30. septembra: Šime Fruić, Valentin Jereb, prof. Fran Frankola, Glavarstvo općine Pazin.

Do 31. augusta: Nikola Bačić, Josip Frane Maculea, Ivan Ušić, Nikola Tasovac, Paula Grčević, Nikola Karlnić, Dragojla Fabjančić, Miho Kirin, Gracija Bilafer, Franciška Brežac, Josip Ribarić, Dr. I. Zuccon, Justina Mihovilović, Marija Ivaša, Herkul Jugovac, Stjepo Levak, Marija Milotić, Ivan Mrakovčić.

Do 31. julija: Lovro Fio, Matko Sanković-Soldatić.

Slučajne reklamacije naslovljivati je: **Uprava „Hrvatski List", Pula, Trg Custoza I.**

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu.

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 2. kolovoza 1915 | Broj 28.

Druga obrambena linija Rusa izmedju Visle i Buga probijena. — Ogromni bojni plijen mjeseca julija. — Čarkanja na talijanskoj fronti. Rusi namjeravaju napustiti Varšavu?

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 31. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda zauzela je jučer popodne Lublin. Njezino lijevo krilo prešlo je u proganjanju Bistru. Njemačke čete prodrle su niz Vieprz i približuju se od jugozapada gradu Holmu. Neprijatelj kuša ponovno oprijeti se u pripravnim položajima na raznim točkama. On biva posvuda napadnut. Sjeverozapadno Ivangoroda odbile su njemačke čete, koje su prodrle istočnu obalu Visle žestoke ruske navale. Rusi su pretrpjeli velike gubitke. U istočnoj Galiciji ostao je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Talijanske pješadijske navale u koruškoj svršile su jučer potpunoma. Protiv naših položaja na rubu visoravni napaljuje neprijateljsko topništvo sada kao i prije veliku množinu municije. U koruškom pograničnom području došlo je do žestih bojeva. Tri talijanska bataljuna navalila su nakon jakih topničkih priprava položaje naših četa na malom Palu. Neprijatelju je uspjelo prodrijeti u promaknjeni jarak, ali je bio nakon žestoke borbe uz najteže gubitke opet potpunoma odbijen. Isto tako bio je odbijen nasrtaj talijanskih četa kod prelaza Lodinuta, sjeverno Paulare, na najbližu udaljenost sa navalom vatre i ručnim granatama. Na pograničnom grebenu južno Malborjeta ispraznio je naš promaknuti odio postaju za promatranja pred nadmoćnijim neprijateljskim silama. U Tirolu pucalo je talijansko topništvo visoravan Folgarije i Lavaroni. Navala slabijih neprijateljskih sila u području Monte Cristallo bila je krvavo odbijena.

Beč 1. augusta (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Izmedju Visle i Buga rasplamtio se jučer opet na više točka žestok boj. Naši su saveznici bacili neprijatelja jugozapadno Dubienke, južno Holma i južno Lećne. Sjeverno Lublina suzbiše naše čete jake protunasrtaje te nastaviše od onda svoju navalu. Njemačka je divizija nalazeća se u skupini vojske Josipa Ferdinanda, osvojila jurišem dvije neprijateljske linije ležeće uzastopce kod Kurova. Austro-ugarske su si čete priborile put do Novoaleksandrije. Dok se ovdje na istočnom bregu Visle i kod Lublina neprijatelj još opire, nastavlja dalje istočno u prostoru do Buga od jutros uzmak. Njemačke su pukovnije u proganjanju prekoračile pripepodne Holm. Položaj je u istočnoj Galiciji nepromijenjen. Sjeveroistočno Ivangoroda otele su njemačke čete, koje su doprle na istočni brijeg Visle Rusima važno uporište.

Kod bojnih sila saveznika, što su pod austro-ugarskim vrhovnim zapovjedništvom, zarobljeno je julija mjeseca 527 časnika i 126.311 momaka a zaplijenjeno 16 topova i 202 strojne puške.

Talijansko bojište.

Mali su okršaji u tirolskom i koruškom pograničju svršili i jučer povoljno po nas. U području Castel Tessina napadnute su dvije neprijateljske kumpanije te su pretrpjele teške gubitke. Navale su bersagliera na naše pozicije prama Hoher Trieb-a (pogranična uzvisina istočno od Plöckena) doprle mjestimice su u naše crte, ali je juriš naših pričuva odbacio opet neprijatelja, koji je pretrpio osobito našom topničkom vatrom teške gubitke. Na primorskoj je fronti od područja Krna do uključivo goričke predmosne utvrde vladao u veliko mir, ne pazeći na topničku paljbu i na male neprijateljske pokušaje navala. Nasuprot poduzeo je neprijatelj u tijeku jučerašnjeg dana i noću na danas opetovane jake navale na naše pozicije na okrajku kraške visoravni, koje su promaknjene prama zapadu. Istočno Polazza bitka nije još dokrajčana. Navala noću iz Selca i tri noć nenavale iz Vermelijana suzbijene su uz teške gubitke po Talijane.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 31. julija. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Jučer jurišali smo na kuće, koje su još ostale u engleskim rukama prigodom naše navale dne 3. junija na Hooge na zapadnom rubu mjesta, kaošto uporište južno od ceste Iperna. Neprijateljske protunavale bile su odbijene, zaplijenjena četiri pušćana stroja i zarobljeno nekoliko Engleza. Englezi su pretrpjeli velike krvave gubitke. Francuske navale ručnim granatama kod Soucheza ostale su ponovno bez uspjeha. Ogorčene borbe na crti Lingenkopf-Barenkopf u Vogezima prestale su. Kao odmazdu za bacanje francuskih bomba na raznim mjestima iza naše fronte naši su aeroplani bacili bombe na kolodvor od Compiegne, Lughafena, tvornica Lunevilla, kolodvorske naprave S. Die i luku zrakoplova kod Nancija. Kod Freiburga je francuski zračni brod nastrijeljen i bačen.

Istočno bojište.

Sjeverozapadno Lomže i na željeznici sjeverno Govorova (istočno Rozana) naša navala napreduje. Jučer je zarobljeno 1890 Rusa i zaplijenjeno 3 pušćana stroja.

Jugoistočno bojište.

Čete generalobersta Woyrscha, koje su provalile na desnu obalu Visle, prodiru uz žestoke borbe prama istoku. Sve protunavale žurno pridošlih ruskih pojačanja potpuno su se izjalovile. Broj zarobljenika ponarasao je na 1600. Vojskama Mackensenovim što su u proganjanju, čini se, da protivnik, po prilici u crti Novo-Aleksandrija-visine sjeverno Lublina, odmah južno Holma, misli ponovno oprijeti se. Neprijatelj biva posvuda napadnut. Tijekom bojeva kod Biskupice i Pijaskija dne 30. julija zarobljeno je 4930 Rusa, 5 topova i 8 strojnih pušaka.

Berlin, 1. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Engleska navala protiv novih njemačkih pozicija kod Hooga slomljena je a isto tako noćni francuski nasrtaji na Souchez.

Na različitim mjestima živahno djelovanje letioca. U argonskim je borbama zarobljeno od 20. junija do 20. julija 125 časnika i 6610 momaka.

Istočno bojište.

Sjeveroistočno od Rožana napredovali smo dalje. Julija je mjeseca zarobljeno izmedju istočnog mora i Pilice 95.023 Rusa te zaplijenjeno 41 topova i 230 strojnih pušaka.

Jugoistočno bojište.

Čete što su prodrle preko Visle sjeverno od Ivangoroda, suzbile su žestoke neprijateljske protunavale, osvojile uzvisine Podzamče te zarobile 1000 Rusa. Izmedju gornje Visle i Buga bačen je neprijatelj iz pozicija kod Kurova-Lenčna-Holma-Dubienke i prosliedio je u uzmaku. Holm je već prekoračen u progonu. Na jugoistočnom je bojištu palo u njemačke ruke mjeseca julija 323 časnika, 75.719 momaka, 19 topova i 126 strojnih pušaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 29. julija. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kavkaskoj fronti proganjamo energično ostanke na visini Greboda potučenog neprijatelja. Zaplijenili smo množinu municije i živeža i zarobili broj Rusa.

Na dardanelskoj fronti napala je noću od 27. na 28. izvidnica poslana od kolone našeg desnog krila neprijateljske jarke i zaplijenila množinu pušaka i ženijskog materijala.

Previšnje ručno pismo na zapovjednika jugozapadne fronte.

Beč, 31. julija. (D. u.) Stan ratnih dopisnika javlja: Njegovo Veličanstvo udostojalo se izdati slijedeće ručno pismo na zapovjednika jugozapadne fronte, generaloberstа nadvojvodu Eugena, istodobno sa zapovjedi za vojsku i mornaricu:

Dragi gospodine bratučede, nadvojvodo Eugene!

Predajem Vašoj Milosti moju zapovjed za vojsku i mornaricu, te Vam podijeljujem, iskušanom vodji protiv Italije borećih se junaka, vojnički zaslužni križ prvog razreda sa ratnom dekoracijom.

Kako ste Vi povjerenje, kojim sam Ja zapovjedništvo nad svim hrabrim borcima položio u Vaše ruke, potpunoma opravdali, tako Vam je takodjer uspjelo da si osigurate bezuvjetnu odanost Vama podredjenih.

Takva uprava svijesnih cilja zajamčuje u zajednici sa izvrsnim četama konačni uspjeh.

Beč, dne 29. julija 1915.

Franjo Josip v. r.

Zapovjed na vojsku i mornaricu:

Već sedmice stojite Vi, Moji vrsni vojnici, koji pripadate svim dijelovima monarhije u teškom boju proti broju mnogo premoćnijeg neprijatelja. Vodje i momčad sviju stepena, stari muževi i mladjahni borci natječu se u odvažnosti i hrabrosti. Na gorskim visinama, u najtežoj kraškoj zemlji i na moru izvadjate Vi čine, dostojnih Vaših predja, koji su se istim neprijateljem borili i pobijedili ga. Njegovu tlapnju, da će masama u borbu dovedenim lako prodrijeti u našu domovinu, Vi ste lako osujetili.

Još stoji pred Vama težak posao! Nu ako su tako odlične i izvrsno vodjene čete pune pravog oduševljenja, i ulažu sve svoje najbolje moći, onda će i najteže zadaće biti nadvladane, Vama na čast a domovini na spas.

Zahvalnim srcem, sjećam se Vaših sjajnih junačkih čina. Sa udivljenjem gleda domovina na svoje junačke sinove. Na kopnu i na moru puna pouzdanja gleda na Vas, vjernu stražu na jugozapadu.

Beč, dne 29. julija 1915.

Franjo Josip s. r.

Vrhovni vojni zapovjednik nadvojvoda Fridrih nadvojvodi Eugenu.

Beč, 31. julija. (D. u.) Stan ratnih dopisnika javlja: Vrhovni vojni zapovjednik nadvojvoda Fridrih, posiao je prigodom iskazane milosti slijedeću brzojavku na zapovjednika jugozapadne fronte, nadvojvodu Eugena:

„Sa ponosnom radosti čula je sva vojska i mornarica milostive riječi našeg Previšnjeg gospodara vojske na vjernu stražu jugozapada. Ganuta srca čestitam

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Ne poznajem!“ odvrati grofica, „čini se, da je stranac.“

„Al svakako lijep, mio čovjek!“ šapnu plavuša.

Julija ne odgovori ništa.

Mladić krenu okom, a njegov i grofičin pogled sretoše se u tren.

Strančevo oko sijevalo plamom tajnim, čarobnim, koji se je opet prigasio u tugu snivanje.

Grofica bje ponešto dirnuta.

Brzo je krenula glavom.

„Meni se vidi, da je gospodinu dug as,“ prihvati Julija mirno.

„U taj par ne, grofice!“ odgovori sutkinja, „Jav Vas neprestano motri.“

„On me valjda tako slabo vidi, ko što naj zastor, što ga je neprestano motrio!“ prosnuvi grofica okrenuvši očalin prema pozorištu.

Poslije časa svrnu Julija okom nehotice a stranca.

Al njegovo sanjarsko oko zapinjalo je sveudilj na Juliji, pjevanja na pozorištu kan da i nije bilo.

Julija bijaše vikla, da ju muški svijet motri, al strančeve oči smutiše ju.

Nisu mu bile ljubopitne, nametničke, ali je iz njih sukljao tajni oganj, koji srce nehotice zavlači.

Dobro je primijetila Julija, da ju ne gleda radi puste zabave, već da joj se divi.

Iznenada porumeni grofica.

Brzo krenu glavom put pozorišta, kan da samo za pjevanje mari, ali u istinu sve joj je mišljenje osvajao stranac.

Sve do konca opere nije pogledala njegove lože, nu ćutila je, da ju stranac gleda.

Zastor se spusti posljednji put, općinstvo se razilazilo.

Pred ložom nadje grofica više plemića, koji su se grofici na takmu klanjali stali.

Ova družba otprati ponosito Juliju do njezine kočije.

Ulazeći u kočiju svrati Julija oko svoje na svjetinu, koja je oko glumišta vrvila, kan da je koga htjela uhoditi okom.

Al već nestade mladog stranca.

Po svom običaju šetala se Julija svakog dana po Markovu trgu, gdje je ročište svega gospodskoga svijeta.

Kroz osam dana se je ondje sretala s mladim strancem. Ovaj ju motrijaše sve dubokim štovanjem, te se nije nametao njezinu pogledu, da — pazio je, da je nesretne više puta na šetalištu.

Devetog dana urečena bje večernja zabava kod kneginje Romano.

I Julija posjeti zabavu.

Kod kneginje sakupi se sav domaći i strani odlični svijet.

Julija je s gospodaricom prolazila kroz sjajne dvorane.

„Danas ćete u mene osobito zanimiva čovjeka vidjeti,“ reče joj stara fina kneginja, „obrekao mi je barem, da će doći, premda ne ljubi bučnih zabava.“

„Po svoj prilici je osobit vještak glazbi, Svjetlosti?“ zapita ju Julija.

„Teško će to biti!“

„Vi znadete kneginjo, da mene samo glazba zanima.“

„Znam drage grofice! Ali ja se nadam tvrdo, da će Vas moj štićenik, grof Juan de Riego, zanimati tako, kako sve druge goste. Grof polazi iz španjolskih naseobina. On Vam je proputovao podobar dio svijeta, pa znade pričati silu toga o Mexiku, Australiji. Čovjek je uman, ljubezan, pa osobito okretan medju svijetom uza sve što se je prozibao puno vremena po moru.“

„Dakle se desi tek nekoliko dana u Mlecima?“ zapita ju Julija mirno, „ja nisam nigdje vidjela u posljednje vrijeme takova stranca!“

„Bit će tomu osam dana, što je stigao u Mletke,“ odgovori kneginja, „odasvud ima preporuka, al vam uvijek samuje, kan da ga tišti kakva tajna tuga!“

Grof de Riego pojaviv se glavom zakrči daljnji razgovor. Kneginja ga predstavi grofici, — a ova u tren spozna mladoga stranca iz kazališta.

Grof nije odao ni migom, da je negdje već vidio Juliju. Gledaše ju tako milo ali i tako odvažno, kan da je muceć reći htio: „Kob nam ukobi, da se sastanemo!“

Prviput za života osvoji groficu čudno, neponjatno čuvstvo.

Kneginja je grofa častila osobito, pa je to činila punim pravom. Bistri njegov um, fino vladanje, osobita živahnost brzo osvojiše svu pozornost društva, i za kratko poredali se svi sjajni gosti oko Julije i grofa kao zvijezde oko dva sunca.

(Dalje slijedi).

ja svim proti Italiji borećim se četama k ovom Previšnjem priznanju njezinih divnih čina, te se iskreno veselim vidjeti nagradjene Vaše Visosti odlične zasluge kao pobjedonosnog vodje hrabrih junaka sa podijeljenjem vojničkog zaslužnog križa prvog razreda sa ratnom dekoracijom. Maršal Nadvojvoda Fridrich".

Talijani se opijaju.

Beč, 31. julija. (D. u.) Iz stana glavnih dopisnika javlja se: Očevici, kojima nema prigovora javljaju: Na vrhu Avanza nalazeći se neprijatelj bučio je i pjevao cijelu noć od 28. do 29. julija, pucao je u zrak i vikao neprekinuto: Svi su Austrijci svinje. Naši su ljudi dobili utisak, da su Talijani pijani. Ovaj bi se fenomen mogao označiti kao pijanstvo bez alkohola, ako bi se moglo vjerovati talijanskim izjavama, koje tvrde, da nije istina, da se kod talijanskih zarobljenika konstatiralo sa austrijske strane, da su bili pijani.

Zborni zapovjednik Ziegler umro je na koleri.

Beč, 1. augusta. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Zborni zapovjednik Emil Ziegler umro je danas od kolere. Slučaj je tim tragičniji, što u cijelom njegovom štopu, kao i medju četama njegovog zbora nije bilo nijednog slučaja kolere uprkos tome, što je medju civilnim stanovništvom bilo oboljenja na koleri. Ziegler bio je jedini časnik svoga štopa, koji se nije cijepio proti koleri. Izdana zapovjed zapovjedništva vojske časti ga kao izvrsnog, energičnog i samosvijesnog vodju, sklonog pretpostavljenika i vjernog druga.

Užasni gubici Talijana.

Basel, 1. augusta (D. u.) Prama „Baseler Nachrichten“ priča talijanski bolničar na Soči: Bitka je bijesnila više nego sto sata. Prenašanje je ranjenika tako iscrpljivalo sanitetnu momčad, da su morali potražiti nevojničku pomoć. Ne kaže se previše, kad se broji talijanske ranjenike na 50.000. Mnogo je teško ranjenih podleglo transportu. Broj je palih talijanskih časnika i visih čina, jako visok. Bolničar je čuo od talijanskih časnika, da je brojilo talijansko topništvo 600 teških i srednjih topova.

Bivši francuski ministar teško ranjen.

Paris, 31. julija. (D. u.) „Matin“ javlja, da je bivši ratni ministar Messim u Vogezima od jedne granate teško ranjen.

Varšava.

London 1. augusta (D. u.) Uvodni članak „Morningposte“ piše, da bi značilo gubitak Varšave teški udarac po Ruse i saveznike. Djetinjasto bi bilo smanjiti zamašaj gubitka, akoprem je napuštanje opravdano iz vojničkih razloga, da se zapriječi odlučna bitka, koju žele Nijemci. Njemačima dana je mogućnost, da navale silno ojačanim vojskama na saveznike na zapadu. Ne može se nikako jamčiti za budućnost.

Rusi zapuštaju Varšavu.

London, 31. julija. (D. u.) „Times“ javlja iz Varšave od dne 25. julija: Današnje su vijesti nezadovoljive. Nijemci su prešli Narev i ušančili se. I na jugu nije neprijatelj mnogo odaljen. Vidi se plamen gorećih sela. I optimiste su mnijenja, da je ispražnjenje Varšave samo pitanje nekoliko dana. Naglasuje se, da Rusi vole uzmaći, nego spustiti se u bitku, jer nisu pripravni, te bi mogli biti poraženi. Misli se, da će u blizini Varšave doći do bitke. Izgleda, da će izmedju Varšave i nove fronte doći samo do borba uzmicanja. Poštanski ured bio je danas zatvoren, a uredi su zapustili grad.

Mir izmedju Francuske i Njemačke?

London, 31. julija. (D. u.) U jučerašnjoj sjednici donje kuće govorilo je više zastupnika o općoj vojničkoj dužnosti, izmedju ovih Wedgwood, koji je nastupio za opću vojničku dužnost i dodao, da Engleska mora napeti sve sile, pošto Njemačka kuša nagovoriti Francusku na posebni mir. „Morningpost“ piše: Srećom su Francuzi hrabar i viteški narod, te su prijedloge Nijemaca odbili, ali moramo si biti svijesni pogibelji, koja nam prijeti, ako ostanemo tvrdoglavi kao dosada.

Nijemci izvažaju.

Newjork, 31. julija. (D. u.) „Tribuna“ javlja iz Vašingtona: Uprkos engleske blokade i činjenice, da je Njemačka od ostalog trgovačkog svijeta faktično osamljena, uspjelo joj je mjeseca maja izvesti u Sjedinjene države dobra u vrijednosti od 3,172.000 dolara.

Položaj na ratištima.

Pula, 2. augusta.

Nakon poraza zadnjih dana nastavljaju Rusi izmedju Visle i Buga svoj uzmak. Taktika uzmicanja je kod Rusa osobita. Oni ne koncentriraju novu vojsku nakon izgubljene bitke u odredjenom području već se brane uzmičuć uvijek u pripravljenim stražnjim pozicijama, dok nije nova vojska spremna. Ovaj način vojevanja ima svoje dobre i slabe strane. Ako naime uspije ovakav uzmak, kako je to uspjelo Kuropatkinu u Mandžuriji, pridobije se na vremenu, te je tako moguće, da se pokuša na novu ratnu sreću sa novim silama. S druge je strane ovaj način uzmicanja jako skup, osobito ako je tjerajući general energičan, što opažamo kod Mackensena, koji odlučnim udarcima baca Ruse iz obrambenih pozicija. Na taj su se način naravski podvostručili gubici Rusa. Da se Rusi drže na Bugu nije čuda, jer Bug tvori dio njihove buduće obrambene linije, koja ide od istočnog mora u ravnoj crti do Rumunjske granice. A i Mackensenov operacijski cilj nije forsiranje ove druge crte, već kooperacija sa sjevernom njemačkom vojskom, koja odozgo pritiskuje na Ruse, da ih prisili, da zapuste Rusku Poljsku ili da jih smrvi.

Čini se, da forsirani dio Nareva nije dosta obsežan, da se uzmogne razviti silna ona vojska, koja bi morala sa sjevera suzbijati Ruse te jih baciti prema južnoj armeji. Ostrolenka i Lomža tvore kao ruska važna uporišta uvijek pogibelj za ofenzivu njemačke vojske.

Radi toga započeli su Nijemci akciju proti sjeveroistoku (Ostrolenki) i prama Novgorodu, izmedju Ostrolenke i Lomže. Zadnji izvještaji javljaju, da ovo poduzeće uspijeva.

Treća važna operacija je prelaz preko Visle, što mjeri na opkoljenje Ivangoroda. Nijemci su ovdje osvojili na istočnom brijegu uporište, koje je od velike vrijednosti po daljnji razvoj navale na Ivangorod. Time se ogrožavaju saobraćajne sveze sa Ivangorodom i to će možda iznuditi Ruse, da napuste Ivangorod, kako su napustili i Lavov i Przemysl. Ivangorod je kao i Novo-Georgijevsk jaka tvrdjava, koja broji oko 1000 topova.

Dok se svrše operacije protiv Ostrolenke ne će valjda biti nikakve bitne akcije protiv Varšave-Novogeorgijevska. Za Varšavu se u opće ne zna stalno, koliko utvrda ima jer su 1905. god. nakon njemačkog-ruskog dogovora bačene nekoje u zrak. Za Novogeorgijevsk se zna, da je vanredna tvrdjava tim jača, jer je sva zaštićena od močvara.

Kako javljaju engleske novine, Rusi su se odlučili, da napuste liniju Visle te da uzmiču na granicu Ruske Poljske i Rusije. Pitanje je samo, je li će pustiti Rusi i tvrdjave bez boja ili će doći do njihovog opsjedanja, koje ne bi moglo trajati dulje vremena kod poznate valjanosti našeg i njemačkog teškog topništva.

Izjava generala Boroevića.

U tršćanskoj „Edinosti“ čitamo: „Ratni dopisnik „Tagesposte“ javlja od fronte na Soči: Zapovjednik jedne, na južnom bojištu boreće se vojske, general pješaštva Svetozar pl. Boroević, primio je dne 26. julija skupinu ratnih dopisnika pod vodstvom majora Roulanda. General Boroević, koji se iskazao izvrsnim poznavaocem vojevanja u gorama, dobio je sada jako tešku zadaću na južnoj fronti. Vidjeli smo Boroevića tijekom bitke na Sanu u kazarni u Przemyslu u sobi, po zimi poznovno u njegovoj sobi u kornom zapovjedništvu u Košicama i na bojištu u dolini Ondave, i napokon mjeseca maja tijekom opsade Przemysla u njegovom glavnom stanu u Sanoku. Uvijek nam je došla u susret ista krepost i samosvijest.

Armadni zapovjednik, general Svetozar pl. Boroević, pozdravio je ratne dopisnike slijedećim govorom: Veseli me, da Vas vidim u području moje armade. Već je prošla godina ratovanja i poznato Vam je, koliko smo već podnijeli. Izjavljam Vam takodjer ovdje, da nam ne treba ništa skrivati i da ćete lako vidjeti sve, što je moguće vidjeti. Već je deset sedmica, otkada smo u ratu sa prijašnjim talijanskim saveznikom i druga bitka kod Gorice prispjela je danas, deveti dan, do vrhunca. Idite svi u najprednije linije i vidit ćete posvuda sve u najboljem redu. Budite samosvijesni i tvrdo prožeti uvjerenjem, koje vlada našim četama i našim tamošnjim stanovništvom“.

Gdje je iskreno rodoljublje i požrtvovnost?

Pod gornjim naslovom čitamo u zagrebačkim „Novinama“ slijedeći dopis iz Pule, kojega u cijelosti donašamo opaskom, da sa preštampanjem zadnjeg dopisa u „Novinama“ nismo imali nikakve zle namjere, što dokazuje i to, što smo u našem listu ispustili opasku „Novina“. Jer ne želimo činiti nikomu krivice, evo i drugog dopisa u cijelosti bez ponovne opaske zagrebačkih „Novina“:

U Puli, dne 28. VII. 1915.

U zagrebačkim „Novinama“ od dana 24. VII. prigovara neka Istranka iz Neudorfa u Moravskoj medju ostalim i istarskomu svećenstvu, što ovo nije slijedilo svoj puk, koji je morao evakuirati svoj zavičaj i ići u tudjinu. Na očite se neistine drži potpisani dužnim za volju istine i pravde da u ime svoje i svojih drugova odgovore.

Svećenik nije privatno lice kao učitelj ili odvjetnik, niti crkva pozna praznika, pa radi toga nije slobodan ići kada hoće i kuda ga je volja kao nekoji ili bolje nekoja. Kada su nekoji svećenici htjeli otići za svojim pukom, usprotivile su se tomu oblasti sa motivacijom, da će svećenstvo sada imati još više službenog posla nego li u normalna vremena. Što su gotovo svi talijanski svećenici otišli sa svojim stadom, to lako doznade samo onaj, koji zna čitati medju recima. Hrvatsko je svećenstvo pozvano od vojničke oblasti, da ostane na svojem mjestu. Isti su vjernici, kojih je dosta ostalo, molili svoje svećenstvo, da ih neostavlja kao nekoji narodnjaci na milost i nemilost. Tko je pratio evakuirce do željezničke štacije, tko se poskrbio kod oblasti, da dobiju toplu hranu, da djeca dobiju bolji zalogaj, da budu pristojno ukonačeni, tko je s narodom i plakao, kada je taj ostavljao svoju omiljelu kuću, tko je i sam stradao radi svojih evakuiranih župljana, to neka se Istranka propita kod ovdješnjih oblasti, dosta će joj znati pričati i evakuirani Alturci u Moravskoj. Tko je i sada neprestano posreduje kod oblasti za svoje župljane? Tko sastavlja i dostavlja službena izvješća, bez kojih tamošnje oblasti ne mogu ništa? Moguće naši tako razvikani inteligentni narodnjaci, koji su se svi bez glave razbjegli?

A tko će se skrbili, da ono malo sirotinjstva, što su evakuirci ostavili, ne bude razgrabljeno od nepozvanih faktora? Sve je to radilo svećenstvo evakuiranih krajeva, a radi još i sada, da bi kako olakša gorku sudbinu svoga puka. Koliko pojedini svećenici, toliko je i sam ordinariat učinio potrebite korake, da mogu posjećivati svoj puk u tudjini i uvjeriti se, da li su ispunjena obećanja oblasti.

Doista svećenstvo željno očekuje dan, kada će moći do svog naroda.

Istranka je, dopisnica iz Neudorfa, otišla odavle, ne toliko s nakanom, da narodu u tudjini koristi, već pod impresijom onih neugodnih vijesti, koje su se sa svih strana čule, da se ukloni svakoj eventualnoj pogibli, dok je svećenstvo sve to prezrelo, vršeći svoju dužnost, upravljajući s dvije i tri župe.

Stoga je krupna neistina, kada se veli, da dosta istarskih svećenika u Zagrebu po kavanama uz čašu diskutiraju, komu će pripasti Carigrad i Petrograd. To čine nekoji drugi narodnjaci, koji vješaju svoje rodoljublje na veliko zvono. Svećenstvo niti nema za to srėdstava, a kamo li da izlete do Praga, kako to mogu advokati i učitelji, koji uživaju debelu potporu i nagrade vrhu plaće, što uživaju cijelu godinu bez ikakvog truda, dok su svećenstvu skrćeni i onako mršavi prigodi. Proti ovim „narodnjacima“ Istranka nema ni riječi prigovora, jer je dobro imati kumova, da se po ovima dobiva i kolača.“

Kada pa to i uredništvo sa svojom opaskom potkrjepljuje, to pozivamo, da navede ma i jedno ime koga svećenika iz evakuiranih krajeva Istre, koji po zagrebačkim kavanama dangubi. A isto neka po svojoj narodnjačkoj dužnosti učini i uredništvo „Hrvatskog Lista“ u Puli, koje je istom iz Zagreba doznalo za nemar hrvatskoga svećenstva Istre.

(Primjedba. Medju gore spomenute „narodnjake“ ne uplićemo časno ime oca hrvatskoga puka Istre starinu-kremenjaka dra. Laginju, koji se htio u najtežim vremenima vratiti u Pulu, da tu bude utjehom i posrednikom narodu.

Za hrvatsko svećenstvo puljskoga kotara
Ćurković Demetrije, župnik.
Višković Vjekoslav, župnik.
Janko Antun, korni vikar.

Misli nakon godine dana rata.

Ušli smo i u drugu godinu rata. Naš narod propatio je kroz to vrijeme, kao i ostali narodi, teške časove. Političke rad naših stranaka još prije rata bio je mnogo godina sterilan. Narod je strpljivo očekivao mnoge nužne gospodarstvene reforme, nu nije ih dočekao. Tako gospodarstvene nemoćne zahvatio nas je svjetski rat.

Kao uvijek, junačan i srčan, istaknuo se naš narod na svim bojištima, ginuo je za kralja i domovinu junačkom smrću, pun uvjerenja, da se bori za bolju budućnost svojih i svoje djece. U tom dubokom uvjerenju živi i danas svaki pojedini naš čovjek na fronti. On ne sumnja, da bi se mogao prevariti u računu, jer on crtvuje sada najviše ovog svijeta — život, za obranu domovine i dinastije, pa imade prava tražiti onakove gospodarske uvjete života, kojima će mu biti omogućen razvitak i napredak. Narod se ne će više osvrtati na političke zadjevice pojedinaca, već će tražiti pozitivni rad, stvaranje onakvih prilika, u kojima će se moći narod razvijati i osloboditi svih gospodarstvenih spona, koje ga danas stežu i zapriječuju u normalnom razvitku.

Narod, koji je kod kuće ostao, proživio je tešku godinu dana. Baš pred žetvu ostavili su najjači i najzdraviji ljudi gospodarstva.

Rekvizicijom ostao je narod bez sprežne snage. Žene, djeca i starci prilagodili su se prilikama i žetva je pospremljena. Sama žetva bila je prilično slaba. Diljem godine dana pozvano je još nekoliko godišta pod oružje, nastavila se rekvizicija žita i blaga. Zalihe priroda stavljene su pod zabranu, odredjene su množine, koje smiju trošiti ljudi i životinje. Zabranjeno je trošiti nemješano brašno, zabranjeno je u gradovima bijelo pecivo itd. Država moli zajam, naš narod joj daje toliko, koliko je prištedio u pet godina svog marljivog rada. Nova žetva stavljena opet pod zapor, odredjene su najviše cijene mnogim gospodarskim proizvodima. Država poziva dalje izvježbane i neizvježbane pučke ustaše do 50 godina pod oružje. Naš privredni život, još uvijek u glavnom nije poremećen, sve ide napred, ako i polagano. Sve to podnaša naš narod sa samoprijegorom i žrtvama, jer se stalno nada, da se ovakav život, kao što je dosele imao, ne može nastaviti. Oni na bojištu su uzdržljivi, jer se boljemu nadaju, oni kod kuće pregaraju, jer misle, bit će bolje. Nada u bolju budućnost najveći je propagator za obranu i izdržljivost države i domovine.

Ako sve to opet sa političkog gledišta promotrimo, to će mjerodavni faktori priznati, da su žrtve, koje smo mi Hrvati uložili u ovaj rat, zaslužile velikog poštovanja i da imademo pravo na novi preporodjeni život na političkom i gospodarskom polju. „Hrv. Lloyd“.

Razne vijesti.

Kako si je Mazzini zamišljao medje Italije? „Frankfurter Zeitung“ donosi iz knjige „I doveri dell' uomo“ od poznatog talijanskog revolucionarca i publiciste Mazzinija njegovu izjavu, koja se tiče talijanskog jezika: „Sam Bog je dao Italiji stalne i vidljive medje. Na jednoj strani Europe najveće gore, Alpe, na drugoj strani more. Ako upotrebite šestilo, pa potegnete krug, te zasječi do izvora Soče i tako ćete označiti medje, koje nam je Bog dao“. — List dodaje, da je sigurno Mazzini bar tako velik rodoljub kao Sonnino ili Salandra.

Vojska „San Marina“ unišla je dragovoljno u redove talijanske vojske — tako bar javlja „Corriere“. Čitava vojska male državice ima 950 momaka i svi su ti zaželjeli rata protiv Austrije. Cadorna je oduševljeno pozdravio „pomoć drage braće“ i dao im pet talijanskih časnika. Državici je za nutrnju obranu ostalo 50 momaka i 2 časnika.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 3. kolovoza 1915 | Broj 29.

Opsjedanje Ivangoroda napreduje. — Mitava zauzeta. — Naša ofenziva istočno od Buga. Duma i rat. — Ruski ratni ministar o Varšavi. Izjava vanjskog ministra Sasonova. — Prekinut promet sa Tripolisom.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 2. augusta. (D. u.) Službeno se avlja:

Rusko bojište:

Naši su saveznici izvojštili jučer nove uspjehe kod Domašova nasuprot ušća. Radomke. Zapadno od Ivangoroda naše su sedmogradske pukovnije otele neprijatelju na nož osam uporišta, gradjena na spratove i betonovana. Četiri ovih tvrdja osvojene su od same pješadijske pukovnije br. 50, koja je većim dijelom sastavljena od Rumuna. Polukrug se oko Ivangoroda znatno sužio. Zarobili smo 15 časnika i 2300 momaka i oteli 29 topova, od kojih 21 teških, 11 strojnih pušaka, veliko spremište orudja, mnogo municije i ratnog materijala. Naše iskušane sedmogradske čete mogu brojiti taj dan u najljepše svoje časne povijesti. Jedna je naših divizija osvojila na juriš neposredno istočno Visle Novoaleksandrijski kolodvor i nekoje susjedne pozicije. Kod Kurova su njemačke čete, što su već jučer zauzele dvije neprijateljske linije, prodrle u treću. Dalje istočno do Vieprza drži još neprijatelj svoje pozicije. Izmedju Vieprza i Buga nastavlja se proganjanje. Naše čete, koje su prešle Bug izmedju Sokala i Krilova, prodiru u smjeru prama Vladimirn-Volinskomu. U istočnoj je Galiciji položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj su fronti napadnuta neprijatetjska odjeljenja u dolini Lodre zapadno Bezece te suzbijena uz velike gubitke. U Judikarijama potjerale su naše patrulje dvije talijanske izvidne straže, što se biše ugnijezdile na uzvisinama sjeverozapadno Condina. U koruškom pograničju nije se desilo ništa bitnoga. U primorskoj vlada u sjevernom odsjeku većinom mir, kod visoravni traje topnička paljba. Žestoke talijanske navale, što su provedene na naše pozicije istočno Polazza, suzbijene su sasma protunavalama, u kojima je doprla naša pješadija preko prijašnjih pozicija.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U zapadnom smo dijelu Argona osvojili iznenada navalom na jož više neprijateljskih opkopa i zarobili 4 časnika i 142 Francuza. Francuska je navala u Vogezama na crtu Schratmännle-Berrenkopf suzbijena. Južno Ban de Sapta zbacili smo paljbom privezani francuski balon.

Istočno bojište.

Mitava zauzeta je jučer nakon borbe. Grad je ostao u opće poštedjen. Borbe, što se razvijaju istočno Ponjevjeca, prolaze povoljno po nas. Sjeveroistočno Lomže doprle su naše čete, svladavši žilavi otpor, na Narev. Jedan je časnik i 1003 Rusa zarobljeno. Na ostaloj smo fronti napredovali do Visle. Zarobljeno je 560 Rusa. Pred Varšavom je položaj nepromijenjen.

Jugoistočno bojište.

Priključivo sjeverno uzvisina kod Podzamča, koje smo zauzeli 31. julija, prodrle su savezničke čete uz žestoke borbe kroz šumovito tlo prama istoku. Uzmičući je neprijatelj izgubio 1500 zarobljenika i 8 strojnih pušaka. Pred Ivangorodom su austro-ugarske čete zametnule pobjedničke okršaje. Polukrug se oko Ivangoroda sužuje. Kod vojske se Mackensenove neprijatelj još drži izmedju Visle i područja južna Lenčne. Njemačke su čete izvojštile nove uspjehe. Istočno od Kurova zarobile su 600 Rusa. Izmedju Lenčne i Zalina, sjeveroistočno Holma napreduje bitka proganjanja. Na Bugu smo doprli do područja sjeverno Dubjenke.

Vrhovna vojna uprava.

Iz Dume.

Predsjednik dume za produljenje rata.

Petrograd, 2. augusta. (D. u.) Jučer je otvoreno zasjedanje dume. Predsjednik Rodzianko otvorio je sjednicu govorom, u kojem je izrazio nepokolebivu odluku, da će Rusija voditi rat do sretnog svršetka.

Ministarski predsjednik o položaju.

Petrograd, 2. augusta. (D. u.) Iza govora predsjednika Dume uzeo je riječ ministarski predsjednik Goremkin te rekao, da budemo gospodari nad neprijateljem, moramo razviti sve narodne sile. Ministarski je predsjednik tada govorio o poljskom pitanju, te je izjavio, da je car naložio ministarskom vijeću, neka pripravi zakonske osnove, na temelju kojih će imati Poljska autonomiju iza rata pod žezlom ruskog cara. Politika mora biti prožeta načelima nepristranosti i blagonaklonosti prama svim vjernim ruskim gradjanima, bez razlike narodnosti, vjere i jezika.

Ratni ministar o ispražnjenju Varšave.

Petrograd, 2. augusta. (D. u.) Ratni ministar je izjavio u Dumi, da je Njemačka uz okretnost i upornost pripravljanja u tijeku 40 godina postigla rezultate, koji ju u vojničkom pogledu stavljaju nad druge zemlje. U ovaj je čas neprijatelj sakupio protiv Rusije neobično velike sile, koje korak po korak područje vojničkog okružja Varšave okružuju. „Mi ćemo možda danas prepustiti Varšavu neprijatelju, kako smo u svoje vrijeme isprazniIi Moskvu, samo da konačno osiguramo pobjedu".

Ratni je ministar govorio zatim zagrijan o savezničkim vojskama, te je istaknuo mudro napredovanje talijanske vojske, koja nadvladjuje nevjerojatne poteškoće. Ratni je ministar ustanovio, da gospodarski položaj Rusije uslijed rata nije niti najmanje uzdrman. Zemlja može rat još godine uzdržati. Ministar je zaključio, da neprijatelj mora biti poražen bezuslovno i uz svaku cijenu, jer bi inače pala Europa pod teutonski jaram.

Odobrenje dnevnog reda u Dumi.

Petrograd, 3. augusta. (D. u.) Duma odobrila je dnevni red, da se izreče osvjedočenje e će ujedinjena Rusija naći sila, da obori namjere neprijatelja i njihove udarce na slobodu uništenja naroda.

Izjava ministra izvanjskih posala.

Petrograd, 3. augusta. (D. u.) Ministar izvanjskih posala, Sasonov, pozdravio je uz povladjivanje Dume novog saveznika, Italiju. Imena Trst, Trident bili su već od dugo vremena bojni poklik za nasljednike onih, koji su se borili za talijanski preporod. Ministarstvo Salandra pripravljalo je u tijeku prvih pet mjeseci marljivo svoj pristup u akciju, i kada je došao sat pridružila se ona Rusiji, Francuskoj i Engleskoj u ime oživotvorenja ideala (klici odobravanja). Kad bi primjer Italije slijedile druge države, pridonijelo bi to bržem svršetku rata i krvoprolića. Ministar spominje pun udivljenja srpsku vojsku, koja je pripravna, spojiti se sa alijircima, te pridonijeti nove žrtve, što ih iziskuju novi izvanredni sadašnji dogodjaji. Crnogorska vlada je izjavila, da u pogledu zaposjednuća Skadra traži od alijiraca odobrenje. Ministar zaključuje, da ako nakon godine dana ratovanja rezultati ne mogu izgledati neizmjerno velike umornosti, ne smije se zaboraviti, da pobjeda gradjanstva leži u našoj postojanosti i žilavosti. Vlada misli u savezu sa javnošću ne sklopiti mira pred konačnim uništenjem neprijatelja. Naše čete i naši vjerni saveznici su iste nepokolebive postojanosti, te smo tvrdo uvjereni, u konačnu pobjedu naše pravedne stvari. — (Dugotrajno odobravanje.)

Umrla majka Hötzendorfova.

Beč, 2. augusta. (D. u.) Majka poglavice generalnog stožera, gospodja Barbara Conrad Hötzendorfova, umrla je danas.

Prekinut promet sa Tripolisom.

Beč, 3. augusta. (D. u.) „Hamburger Fremdenblatt" javlja iz Lucerne: Trgovački parobrodarski promet iz Sicilije u Tripolis je obustavljen. Prošlog petka otišlo je iz Brindizija u Tripolis mnogo oboružanih transportnih brodova da preuzmu talijansku koloniju.

Nova njemačka krstarica „Hindenburg".

Berlin, 2. augusta. (D. u.) Danas u more porinuta nova krstarica u Wilhelmshavenu dobila je uslijed naloga cara Vilima ime „Hindenburg".

Rumunjska ne propušta municije.

Bukarešt, 2. augusta. Bugarski listovi dementiraju kategorički vijest, da Rumunjska dozvoljava transport municije za Tursku. Na svim se točkama granice vodi takova kontrola, da je nemoguće da prodje niti jedan vagun municije u Tursku.

Proglas ruskog cara prigodom godišnjice početka rata.

Petrograd, 2. augusta. (D. u.) Prigodom godišnjice početka rata izdao je car dnevnu zapovijed na vojsku i flotu, u kojoj kaže: Akoprem nije još neprijatelj usprkos naših napora uništen, ne smije se gubiti srčanost u očigled novih žrtava i novih kušnja, što su potrebite da se osigura opstanak Rusije. Car izriče čvrstu nadu u konačni uspjeh.

Engleske novine o Varšavi.

London, 2. augusta. (D. u.) „Daily Mail" piše: „Nijemci su gotovo sada da najprije zauzmu Varšavu od triju tvrdjava, Varšava, Paris, Calais, što su mislili zauzeti. Oni misle, da je ova tvrdjava ključ drugima. Varšava će dakle biti veliki gubitak. Mi taj gubitak ćutimo ćak više nego Rusi, koji imadu neranljivu državu i bezkonačni prostor, kamo se mogu povući. Nadošli su časovi, koji su tako teški, kako još nikada do sada. — „Westminster Gazette" veli: „Zauzeće velikog grada olakotit će neprijatelju, da bolje podnese gospodarske napore, te će pružiti njegovoj diplomaciji, da potpuno iskoristi uspjeh". — „Daily Telegraph" izjavlja: „Predstojeće izpražnjenje Varšave po Rusima je odlučan uspjeh njemačke strategije i rezultat planova, koji su bili proračunani u velikoj mjeri i izvedeni u zadnjim trim mjesecima sa največom odlučnošću".

Opća mobilizacija u Sibiriji.

Stokholm, 1. augusta. Iz Petrograda se javlja da je sada pozvana pod oružje god. 1896. Očekuje se, da će ovih dana ove sedmice biti proglašena u cijeloj Sibiriji opća mobilizacija.

Paris, 1. augusta. „Petit Journal" dobiva iz Londona: Brzojav iz Vladivostoka javlja, da će opća ruska mobilizacija u Sibiriji biti proglašena budućeg utorka.

Bugarsko-turski ugovor potpisan.

Milan, 2. augusta. „Secolo" dobiva iz Londona: Vijest o potpisanom ugovoru izmedju Bugarske i Turske učinila je ovdje veliki utisak. Bugarska bi imala dobiti ono područje Tracije, što leži na željezničku prugu Mustafa-Paša-Dedeagač, uzevši i kolodvor Dimotike. Bugarska će tako promaknuti svoje granice do rijeke Marice i do vratiju Drinopolja.

Milan, 2. augusta. „Corriere della Sera" prima iz Londona: Ugovor izmedju Bugarske i Turske je gotova činjenica. Prama vijesti „Timesa" potpisan je u Carigradu dne 22. julija ugovor, koji zadovoljava potpunoma bugarske zahtjeve. Nova je granica izmedju Bugarske i rijeka Marica. Sva područja zapadno Marice dobiva Bugarska. Ovim odstupom Bugarska se tobož na ništa ne obvezuje, niti na držanje neutralnosti, niti dozvolu prolaza municije. Čini se, da će Bugarska promijeniti svoju politiku čim dobije obzirom na Macedoniju druge garancije. „Times" je mnijenja, da se čini, da Turska ne će dobiti protiusluga. Skoro se čini nemoguće, da je Turska odstupila svoje zemlje, a da ni za to što dobila.

Zatvorena talijanska granica.

Lugano, 2. augusta. Talijanska je granica za Nijemce posve zatvorena. Oni ne mogu više putovati ni u Italiju ni iz Italije.

Venizelos govori proti vladi.

Milan, 2. augusta. Prama vijestima, što stižu iz Atene, Venizelos je u jednom govoru napao vladu, da vodi politiku, koja se protivi interesima Grčke. Vlada nema za sobom puka, i pošto se drži na svom mjestu, ona je kriva svih nesloga u zemlji. Ministarstvo je iskvarilo izborne rezultate i iskoristilo bolest kraljevu. Venizelos se nada da će ozdravljenje kraljevo učiniti kraj svemu ovomu. Službeni list brani na ove napadaje te tvrdi, da ovim načinom Venizelos hoće da metne u zaborav pogrešku, što ju je prije učinio.

Nove borbe u Dardanelima.

Atena, 2. augusta. Prama vijestima iz Mitilene, od nekoliko su dana unutršnje utvrde Dardanela i to na maloazijskoj obali, ispostavljene strahovitom bombardamentu saveznih mornarica. Englezi i Francuzi čine zdvojne pokušaje, da ušutkaju tvrdjave. Transporti četa u Dardanele su radi pogibelji podmornica spojeni sa velikim poteškoćama. Kod Lemmosa imao je biti torpediran jedan parobrod, koji je prevažao čete. Dne 28. julija bio je od njemačke podmornice opomenut grčki brod krstaš „Averovo", kojega je podmornica uzela za talijanski krstaš „Pisa".

Položaj na ratištima.

Pula, 3. augusta.

Ruski je ratni ministar izjavio, da je rusko vrhovno vodstvo prisiljeno, da pusti Varšavu. Ova je izjava važnija za prosudjenje položaja, nego li lijepi današnji uspjesi savezničkih vojska, koje se svaki dan više približavaju svome cilju.

I upravo o Varšavi ne javlja njemački izvještaj ništa osobita. Dok engleska i ruska štampa svaki dan više raspravljaju o nuždi, da se napusti glavni grad Ruske Poljske, da tako priprave svoje čitaoce na gubitak, koji bi bio posljedak strašnih ruskih poraza zadnjih mjeseci, to više šuti njemačko vojno vodstvo o toj mogućnosti. Medjutim uspjeva njemačka ofenziva protiv Rige, te je dostigla važnu tačku, Mitavu, koju su do sada Rusi očajno branili. Sličan uspjeh polučili su Nijemci na gornjem Narevu kod Lomže. Ovo poduzeće ima značenje predoperacije i priprave za veliku ofenzivu, kojoj je svrha pročišćenje Ruske Poljske od Rusa.

Istotako napreduju opsadne operacije oko Ivangoroda te su na ovom mjestu postigle naše čete znatne uspjehe time, što su zauzele nekoje izloženije tvrdje.

Izmedju Buga i Visle brane se još Rusi te kušaju, da zadrže protunasrtajima na nekojim mjestima sveopće naše prodiranje. Na drugim je mjestima proganjanje u potpunom toku. I ovdje namjeravaju Rusi samo zapriječiti čim dulje naše napredovanje te radi toga nemaju ove borbe većeg zamašaja.

Austro-ugarska ofenziva na istočnom brijegu Buga najnoviji je pojav na ratištu. Naše su čete već doprle u područje Vladimira Volinskoga. Žestoke protunavale Rusa na ovom mjestu iznudile su energične vojničke mjere i sa

naše strane, da se očuva našu vojsku od svakog iznenadjenja na boku.

Nakon nesretne druge ofenzive nema na jugozapadu važnijih dogodjaja. Talijani kako da se odmaraju od teških kušnja zadnjih sedmica. Ovu stanku upotrebljava neprijateljsko topništvo, da troši municiju, paleći dan i noć.

Vrhovni vojni zapovjednik nadvojvoda Fridrih zapovjedniku mornarice admiralu Hausu.

Milostive riječi našeg Preuzvišenog gospodara vojske vjernoj straži na jugozapadu primila je cijela vojska velikom radošću. Divnim činima odvažne mornarice zahvalno spominjajuć se, čestitam srdačno Vašoj Preuzvišenosti i Vama podredjenoj hrabroj mornarici na najvišem priznanju, te se stalno nadam, da će ponosna crvenobijela zastava ostati gospodarica domaćih voda.

Maršal nadvojvoda Fridrih.

Odgovor admirala Hausa nadvojvodi Fridrihu.

Čestitke i riječi toplog priznanja, koje je Vaša Visost izrekla prigodom zapovjedi za vojsku i mornaricu našeg Preuzvišenog ratnog gospodara, koja je vanredno i c. i kr. ratnu mornaricu osrećila ispunjuje nas radošću i ponosom.

Zahvalnim srcem molim Vašu Visost, da primi milostivo uvjeravanje, da će Njegovog Veličanstva mornarica gledati u neprolazna slavna djela vojska Vašoj Visosti podredjenih kao svjetli uzor i voditi bijelocrvenu zastavu uvijek ponosno i slavno u zaštitu domaćeg mora i ljubljene domovine. Admiral Haus.

Gospodarske neprilike Italije.

„Političkoj Korrespondenciji“ pišu sa talijanske granice: Nepovoljna slika, što ju već u prvoj fazi rata pokazuje gospodarski položaj Italije, djeluje još porazniie na javno mnijenje u Italiji, nego to, što nema nikakva osvojenja, koja su toliko obećavali. Rimsko gradsko vijeće zaključilo je sada rezoluciju, da se ukloni besposlenost u radništvu, koja biva sve veća. Ozbiljno značenje ovog pitanja vidi se takodjer iz jednog članka prijašnjeg ministra trgovine Pantana, u kojem se izjavljuje, da nema vrijednosti vladina naredba o mobilizaciji industrije, dokle god ne uspije, da se riješe problemi besposlenosti i iseljavanja. Gorki neuspjeh narodnog zajma još se oštrije rasvijetljuje s mnogim razlozima, koji se navode za razjašnjenje tog neuspjeha. Tako publicista Cabiati upozoruje u jednom članku u „Secolu“ na izjave mnogih industrijalaca, da nemaju na raspolaganje novca, da upisuju zajam, jer im vlada dobave uopće ne plaća ili samo sa zadužnicama. Kako se malo cijeni sposobnost vlade, da savlada razne poteškoće, vidi se u postupku rimskih nacionalista, kad govore o stvaranju privatnog komiteta za riješenje dobave municije pa ostaju čvrsto pri osnovi usprkos prigovora ozbiljnih listova s izjavom, da ne mogu imati nikakva povjerenja u državnu inicijativu.

Vrlo je porazno djelovao ispravak, koji je vlada morala dati obzirom na žetvu žita. Prije je ministar poljoprivrede Cavasola objelodanio rezultat procjene žetve, po kojem se je računalo, da ima 56 milijona duplih metričkih centi žita, pa da je tako opskrba Italije s kruhom skoro sasma neodvisna od dovoza izvana, a sad se službeno izjavljuje, da će radi zadnjih kiša biti manje žetve barem deset milijona duplih metričkih centi. To znači, da se potreba žita ni dojduće godine ne će moći pokriti od žetve u Italiji. Gorka je utjeha, da će Engleska biti pripravna prepustiti Italiji jedan dio argentinskog žita, što ga je kupila, kad se promisli, da će Italija s ovom milosti još više pasti u ovisnost od Engleske.

Upliv i posljedice rata na razvitak narodnog gospodarstva.

Mnogi su mislili, da će svjetski rat imati još upliv na razvitak narodnog gospodarstva: medjutim vidimo, da su se nekoje grane gospodarstva podigle izvan svakog očekivanja. Premda su sve granice zatvorene i uvoz surovina je onemogućen, to ipak neke grane industrije napreduju. Vidimo da su se nekoji tvorničari tekstilne industrije obogatili osobito u sjevernoj Češkoj, gdje je tekstilna industrija i prije rata bila u cvatu a sad po golovo. Skoro nema tvornice, koja ne bi radila, a kako i ne bi, kad pomislimo, koliko je ljudi pod oružjem, koji moraju biti odjeveni. Naravno, da kod neprekidnog rada strojevi se znatno troše, ali tvorničari lako nadomjeste štetu buduć proizvadjaju mnogo robe a kod toga je dobitak veći. Ne samo da je tekstilna industrija napredovala nego razmjerno prema prilikama i na druge. Naravno tu se ne može govoriti o cvatu uopće, ali ipak se nijesu uz današnje prilike temelji industrije u mnogom uzdrmali. Vidi se, da upliv rata nije imao velike posljedice kako smo očekivali.

Poljodjelci isto svoje proizvode dobro trže i nijesu nikad kod nas cijene bile tako visoke kao danas, premda to ne bi bilo potrebno. Sa obradjivanjem zemlje nijesu skopčani toliki troškovi kao kod industrije. Razumljivo je, da su radne sile poskupile i da je obradjivanje zemlje bilo tegotno, al ipak se nijesu smjeli proizvodi uz tako visoke cijene tržiti. Kod toga su naravno poljodjelci imali velike dobitke, pak se ne može govoriti o krizi, dapače obratno. Jedino će najviše ovim ratom pretrpjeti stočarstvo, jer se još nije nikad toliko blago klalo koliko se kolje danas. To isto se nesmije pretjeravat, jer se mora kod toga uzeti u obzir da se nije blago izvažalo. Kad pomislimo na čitavu vojsku, koja se danas nalazi na ratištu, a koja treba dnevno mesa, onda ćemo lako moć prosudit koliko se toga kolje. Meso je najhranjivije jelo, pa naši vojnici uz tegobe današnjih ratova moraju dobivati mesa. Moguće, da će se to istom nakon rata osjećati. Svakako će ovaj rat imat ne povoljne posljedice na marvo i konjogojstvo, ali to će malo po godina potrajati pak će se stočarstvo marljivim radom opet podići do prijašnjeg stepena.

Radi preobilnog gradiva ispustili smo danas podlistak.

Razne vijesti.

Zatvorena gostiona. Gostiona „Austrija“ koja je usprkos sada opstojećih strogih odredaba bez dozvole oblasti bila opet otvorena, po odredbi je c. kr. tvrdjavnog komesara redarstveno zatvorena. Istodobno bje vlasnici lokala, Angeli Jovančević, oduzeta njezina legitimacija, kojom je mogla ostati u području ratne luke, te se s njom postupalo prama odredbama evakuacije.

Utamanjujte muhe, glavne širitelje kužnih bolesti! Pošto je dokazano, da su muhe glavni posrednici širenja kužnih bolesti, pozivlje se pučanstvo da upotrebi sva ona sredstva za tamaniti te opasne insekte i da nastoji čistoćom svoje okoline ukloniti povoljne uvjete njihovom sakupljanju i plodjenju. Tim će u pogledu javnog zdravlja doprinesti velike koristi, jer će se umanjiti pogibao prenosa otrovnih klica. Kao najsigurnije djelujuće sredstvo za tamanjenje muha jest rastopina formalina 50 po sto, kojom se postupa na sliedeći način: Jednu žlicu ove formalinove raztopine pomieša se u jednu četvrtinu mlijeka. Ta se smjesa ulije na jedan ili prama potrebi više plitkih tanjura, te u sredinu svakog postavi mali komadić kruca, da izviruje površ mlieka samo malo milimetara. Tako pripravljene tanjure treba namjestiti na zgodna mjesta, na kojima muhe najvećma napadaju. U lokalima, gdje se muhe najveća kupe, kao krčmama, mesarnicama, stajama i sličnim mjestima, treba češće zidove obijeliti vapnenim mlijekom, u kojeg se na svake dvije do tri litre pomiješa jednu četvrtinu kilograma oluma. Ovim nekolnim sredstava dobro je upotrebiti već poznate ljepive papire, prah od osjenća (buhač) itd. Sredstva za tamanjenje muha mogu se dobiti u svakoj ljekarni.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: Hrvatska pučka štedionica, Omiš K 50; g. Ivan Špoljarić Kupinovo šalje sabranih K 20·50; Općina Hum na Sutli K 40; g. Matko Bratonja, učitelj, Zrenj sabranih K 24·12; g. Ant. Fabijanić, kapelan i g. Juraj Mihalić, učitelj šalju sabranih prigodom narodnog blagdana u Baški K 208·29; Uprava „Hrvatskog Lista“ Pula u ime stiglih prinosa na tiju upravu K 300; g. Josip Katunarić-Šestanovac, Krajina K 10; Uprava „Prijatelj Naroda“, Zagreb šalje poslanih od g. Petra Vudi iz Sunji K 20; g. Ante Mijaković, Feldkurat, Feldpost 44 K 20; gdjica. Marica Prodan, učiteljica, Brgudac sabranih prigodom narodnog blagdana K 46·40; g. Nikola Jarak, gimn., Mostar K 22·80; g. Nikola Vežić, nadšumar, Drniš šalje sabranih K 43·30; g. Matko Lukež, učitelj izruča sabranih prigodom narodnog blagdana u Nerezinama K 22; g. dr. Andrijčić, Opatija za izgubljenu okladu K 5; g. Jakov Čemažar, župnik, Šmarje daruje K 10; g. Bartulić, Petrovaradin sabranih K 30; g. Ivan Ribarić, učitelj, Boljun sabranih K 32; Uprava „Hrvatskog Lista“, Pula na račun sabranih prinosa K 300; g. dr. Ivo Milić, Buzet K 75; gdja Rozalija Sušan žena Frana, Srdoči 140 daruje K 6; Banka i štediona za Primorje dd. na Sušaku daruje K 200; g. Vinko Šepić; nadučitelj, Buzet šalje u ime tamošnje družbine podružnice K 44; Poglavarstvo slob. i kr. grada Varaždin šalje kao dar čažmanskog kaptola K 30; jedna tvrtka u Zagrebu K 2497·50.

Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!!!

Zaplijenjeni dubrovački parobrodi od neprijateljskih država. Talijansko je vojno zapovjedništvo naoružalo topovima veliki dubrovački parobrod „Daksu“ stavivši ga u službu kao pomoćnog krstaša. Ovaj ogromni naš parobrod duge plovidbe, od 7500 tona tereta, vrijednosti oko milijun kruna, pred početkom rata nalazio se je u Gibraltaru, krcat žitom. Tu je po engleskoj vlasti bio zaustavljen i po nalogu mora da izkrca sav teret žita. Zatim bio odpraćen u Genovu, gdje ga je talijanska vlada zaplijenila, a posadu zarobila. Ali prama zaključima zadnje haaške konferencije, na što se je i Italija obvezala, mora da ga nakon svršetka rata povrati i za sve vrieme, što ga je u svoju svrhu upotrebljavala, da uz procjenu plati.

Osim „Dakse“ zaplijenjena su još četiri velika dubrovačka parobroda: „Istok“, „Gradac“, „Zora“ i „Prazatrus“ sve prije nego li je bio naviješten rat. „Istok“ je bio zaplijenjen u Taganrogu (Rusiji); posadu su zarobili i otpravili u Sibiriju, a parobrod odveli u Mariampol, gdje se i sada nalazi. „Gradac“ je bio zaplijenjen u Brestu (Francuzkoj), gdje su mu teret žita i sve drugo zaplijenili, posadu zarobili, a parobrod (kao i Talijani „Daksu“) pretvorili u pomoćni krstaš. „Zora“ i „Prazatrus“ nalazili su se mjeseca augusta prošle godine u Anversi, gdje su više dana prije početka rata bili zaustavljeni. Belgijanci su, prije nego su morali da napuste Anversu, znatno oštetili strojeve u obim ovim parobrodima. Kad je pak pobjedonosna njemačka vojska zaposjela Anversu, odmah su ih našima izručili. I sada se oba nalaze u luci Anverse, pod nadzorom g. Pera kapetana Aguzinevića, rodom iz dubrovačke Rijeke.

(„P. Crv. H.“)

Izmjena papirnih dvokrunaša. Kod postupka za izmjenu za javni promet neupotrebivih papirnatih dvokrunaša valja u smislu sadanjih propisa razlikovati, da li je uzrok neuporabivosti istrošenje, slučaj ili namjera. Naravnim istrošenjem neupotrebive cijele bankovne note preuzimaju podružnice austro-ugarske banke kao platežno sredstvo, te ih na zahtjev izmjenjuju potpunim nominalnim iznosom. Note, koje su slučajem postale neupotrebive na pr. zamazanjem mašću, uljem, kiselinama ili crnilom, ili su pako sastavljene ili slijepljene od dva ili više dijelova, preuzima banka u koliko nema sumnje o valjanosti takodjer mjesto plateža ili na izmjenu. Namjerice neupotrebivim učinjene note kao na pr. pretiskom, prebojadisanjem, perforiranjem ili drugim načinom, koji mijenja vanjsku formu, u koliko su prave, preuzima banka uz otštetu proizvodnjih troškova od 5 filira po komadu. Note, kod kojih nema dijelova risarija štampanoga polja ili rubа, preuzima banka na unovčenje samo s iznosom, koji otpada na neoštećeni dio note. Odštete se za oštećenje dvokrunaša odmjeruje tako, da se nota razdijeli u deset jednakih polja, te se za svako pokvareno polje računa 20 filira. Djelomice spaljene, istrule ili od miša nagrižene banknote preuzimaju se kod podružnice uz potvrdu primitka, te šalju središnjici na odmjeru odštete.

Preračunavanje maraka. Kao »Börsen- und Handelsbericht« javlja, preračunavaju austrijske pošte 100 maraka sa K 133.50. Kako se vidi, još uvijek nije izjednačena valutna vrijednost izmedju Njemačke i Austro-Ugarske. Naprotiv plaćamo mi u Njemačkoj 15%, više nego prije rata. Naprotiv gubi Njemačka tih 15%, ako mora udovoljiti svojoj dužnosti u krunskoj vrijednosti. Zato je važna danas prigodba u kojoj vrijednosti se mora ispuniti obveza.

Nova žetva u Ugarskoj nije baš tako ispala, kako se prvobitno pisalo. To je posve razumljivo, jer na žetvu upliva mnogo faktora, koji se dnevice mogu mijenjati. Diferenca nije velika i nije još definitivna, jer konačni rezultati vršidbe mogu dati male korekture na bolje. Kod pšenice se očekuje 44.95 mil. q. (mjesto 45.97 mil. q.), raži se očekuje 6.87 mil. q. (mjesto 6.97), ječma će biti 12.93 mil. q. (mjesto 13.55), zobi se računa 12.39 mil. q. (mjesto 12.46). Okopavine stoje uslijed zadnjih kiša povoljnije. Manje će biti od procjene pšenice za 1 mil. q., raži za 200.000 q., ječma 620.000 q., zobi 70.000 q. Više će biti od prošle godine pšenice za 16 milijuna metričkih centi, raži za 2 mil. metričkih centi. Manje će biti od prošle godine ječma za 700.000 metričkih centi i zobi za 166.000 metričkih centi. Razlika u prosjeku procjene i žetve po rali pšenice 7.66 q (procjena 7.00), raži 6.87 q (procjena 6.78), zob 6.60 q (procjena 6.63).

Treći švicarski ratni zajam od 100 milijuna franaka uspio je nad svako očekivanje tako, da će država morati repartaciju provesti.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Steuermann M. Opačić sabrao je u slavu naše hrabre mornarice u krugu potčasnika i mornara . . . . . K 121·90

(Taj iznos darovaše: Steuermann Opačić K 5; Rajmann K 4; Klement i Dekanić svaki po K 3; po 2 K: Krasovec, Karamann, Peroš, Kostić, Mahorić, Šain, Zohal, Varaždinac, Cvjetković, Horvat, Šestan, Dimitrović, Dr. Balić, Kapitanović, G. M. Kostelac, Papić, M. I. Božić, E. F. Miholjević, Gobac, N. N. i N. N.; po 1 K: Dujmović, Sterk, Tuma, Čižek, Mahać, Vrana, Greif, Zidarić, Müller, Petrešić, Lacinović, Japel, Kotz, Pavlić, Pariz, Gigante, Pavlać, Kovarik, Pirker, Kajica, Fer, Kadec, Maček, Konrad, Oberdamer, Stanonik, Vladić, Sauer, Martinić, Baković, Melvan, Radosavljević, Zlatović, Uroda, Deforneго, Mejé, Janoke, E. F. Mardesić, E. F. Lazar, Rotić, E. F. Širm, Fučko, Mijoć, Križ, Ružić, Smaha, Raubal, Muzgić, Beker, Skugor, Beroš, Skorin, Gvozdanov, Budinić, Ćećuk, Benvenuto, Šara, Dovian, Fast, Černy, Mihajć, Giuliani, Zekan, Bartulović; Žaja 90 h)

Galović Dinko prigodom svoga imendana . . . . 3·—

M. M. . . . . 2·—

Vrli radnici sabraše . . . . 71·60

(Taj iznos darovaše: Mohorić 3 K; po 2 K: Blašković, Grünbaum, Kinkela, Golob, Fabian, Hekić, Jelčić, Rosanda i Šuber; po 1 K: B., Sukser, Mihovilović Antun I, Barbalić, Visković, Katičić, Grbac, Galović, Fornažari, Lovrić, Piljan, Brenčić. Mihovilović Andre, Mládek, Lončarić, Mihovilović Antun II, Radolović, Knirs, Drekhonja, Štok, Potočnik, Kapuralin, Muha, Licul, Blagonić, Ljubičić, Kliman, Jurman, Kope, Licul Matko, Jeromala, Zajc Josip, Zajc Vjekoslav, Zupičić, Gerl, Smoković, Vitasović, Stifanćić, Havlíček, Kuhar, Fašol i Bulešić; Rotanić i Vrabec po 80 h; Jelčić Marko 70 h; Gabrijelić, Fedel i Milošević po 60 h; Klapčić i Šmid po 50 h; Perhat, Poldrugovac, Višć, Macuka, Benković i N. N. po 40 h; Kučera, Miljevac i Fojanić po 30 h; Milošević 20 h)

Ukupno . . . . K 198·50

Prije iskazano . . 1091·90

Sveukupno . . . K 1290·40

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 4. kolovoza 1915. | Broj 30.

Naša ofenziva u Ruskoj Poljskoj napreduje. — Uzaludna talijanska jurišanja. — Duma za rat. Car Vilim u austro-ugarskom glavnom stanu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Izmedju Visle i Buga trajale su i jučer borbe nesmanjenom žestinom sav dan te su opet vodile do uspjeha. Na čitavoj fronti tjeran, kod Lenčne i sjeverozapadno Holma na novo probijen, povukao se jutros rano opet neprijatelj prama sjeveru gotovo iz svih linija, što je jučer branio. Naše čete proganjaju. Lenčna je zauzeta. Pod utjecajem pobjede, što smo izvojštili 1. augusta ustegnuli su Rusi, ugnježdeni zapadno od Ivangoroda, svoje linije u tvrdjavni obruč. Sjeverozapadno od Ivangoroda prekoračili su Nijemci širinu pred Vislom nalažećeg se šumskog predjela uz uspješne okršaje. U istočnoj Galiciji nema promijena.

Talijansko bojište.

U Primorju je vladao jučer od Krna do goričke predmosne utvrde gotovo potpun mir. Jake talijanske sile ponovno su navalile na rub visoravni Polazza. Pet je puta jurišao neprijatelj na našu pješadiju, što je junački odolijevala istočno od toga mjesta i na „Monte dei sei busi". Svaki je put suzbijena navala po žilavim braniocima. Talijani su pretrpjeli velike gubitke. Nova pojačanja, što su se kupila za ponovnu navalu, raspršena su sa iznenadnom paljbom našeg topništva. Za vrijeme ovih borba stajahu drugi osjeci visoravni u jakoj topničkoj vatri neprijatelja. Na koruškoj je granici pokušao neprijatelj, zaštićen od guste magle, juriš na Cellocoi istočno od Plöckena. Njegovo se poduzeće sasma izjalovilo. U ostalom nema na ovoj fronti ništa novoga. U području Monte Cristalla sukobila se jedna naših časničkih patrulja sa neprijateljskim odijeljenjen od 60 ljudi. U kratkom je okršaju izgubio neprijatelj 29 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 3. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Argonama, sjeverozapadno Le Four de Paris, zauzeli smo nekoliko neprijateljskih jaraka i zarobili 60 momaka. U Vogezama izgubili smo na Schrattmännlu maleni komadić jarka. Na Lingekopfu nije bio od nas opet zaposjednut jedan potpuno razrušeni jarak. Privezani francuski balun, kojega je vjetar otrgnuo, pao je sjeverozapadno Eteina u naše ruke.

Istočno bojište.

Kod borba proti Mitave zarobili smo 500 momaka. Istočno Ponievice neprijatelj je odolijevao i povukao se u istočnom pravcu. Naše čete prešle su cestu Vobolniki—Suboc. Jučerašnji broj zarobljenika iznosi 1250. U pravcu Lomže pridobili smo uspješno boreći se na prostoru i zarobili 3000 Rusa. U ostalom bili su na fronti Nareva i pred Varšavom mali okršaji, koji su ispali za nas ugodno. Naši zračni brodovi poduzeli su uspješne navale na željezničku prugu istočno Varšave.

Jugoistočno bojište.

Generaloberst Woyrsch proširio je njegovim njemačkim četama mosnu poziciju na istočnoj obali Visle. Zarobljeno je 750 Rusa. Njemu podredjene austro-ugarske čete generala Kövösa postigle su pred zapadnom frontom od Ivangoroda uspjeh prolomivši i zarobivši 2300 Rusa, i zaplijenivši 32 topova, medju ovima 21 teški top i 2 mōrsera. Pred vojskom generala Mackensena držao se je jučer neprijatelj još na crti Novo-Aleksandrija—Lenčna—Zalin. Poslije podne njegove smo crte prodrli istočno Lenčne i sjeverno Holma, radi česa je na velikom dijelu fronte još navečer započeo ispražnjivati svoje pozicije. Još se opire samo na pojedinim mjestima. Istočno Lenčne zarobili smo jučer 2000, izmedju Holma i Buga dne 1. i 2. augusta preko 1300 Rusa, i zaplijenili smo više pušćanih strojeva.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 3. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kavkaskoj je fronti bacilo naše desno krilo neprijatelja nakon bojeva od 30. julija iz prije pripravljenih utvrda i pozicija u okolici Tavtaka, blizu granice. Kod toga smo zarobili 100 Rusa i zaplijenili sijaset pušaka, municije i oprema.

Na dardanelskoj se fronti nije desilo ništa bitnoga.

Iz Dume.

Dnevni red dume. — Rodzianko opet izabran predsjednikom dume. — Rat do skrajnosti.

Petrograd, 3. augusta. (D. u.) Duma je prihvatila dnevni red, koji kaže, da su slavni i besprimjerni čini hrabre vojske utvrdile čitavo pučanstvo u jednodušnoj odluci, da vodi rat do konačnog uspjeha i da ne sklopi mir prije potpune pobjede. Duma izraža uvjerenje, da će se postojano i bez oklijevanja odstraniti sve postojeće nedostatke te da će se strogo kazniti krivce. Dosadanji je predsjednik dume Rodzianko opet izabran predsjednikom.

Govor ratnog ministra Polivanova.

Beč, 3. augusta. (D.u.) Pozdravljen dugim i živahnim odobravanjem od sviju stranaka, započeo je ratni ministar Polivanov svoj govor izjavom, da je Rusija dignula vojsku na države, koje je pred jednim stoljećem oslobodila od ruku Napoleonovih. Svojom okretnom i upornom pripravom tijekom 40 godina postigla je Njemačka uistinu rezultate, koje ju u vojničkom pogledu postavljaju nad druge zemlje, osobito ako iskoristi svoja tehnička sredstva i kod toga potpuno zaboravi ratne tradicije, koje je dosada zakon vojničke časti civiliziranih naroda izradio. U ovom momentu, rekao je ratni ministar, sakupio je neprijatelj proti nama neizmjerno velike ratne sile, koje korak po korak opkoljuju područje vojničkog okružja Varšave, koje su strategičke medjašne crte bile uvijek slaba točka naše zapadne granice. U ovim prilikama, mi ćemo možda prepustiti neprijatelju jedan dio ove okolice, te će mo se povući s pozicije, gdje će se naša vojska moći pripraviti na novu ofenzivu. To je svršetak, koji je okrunio postupak godine 1812. Mi ćemo možda danas neprijatelju prepustiti Varšavu, kako smo u ono vrijeme Moskvu isprazniti, da ti osigramo konačnu pobjedu. Ovo čuvstvo vlada cijelom Rusijom isto tako kao i ljubav do naše vojske i poštovanje prama njoj, kojoj moramo zahvaliti triumfalni put na Lavov, kao i pobjedu u Galiciji i kod Prasniša, gdje smo zaplijenili nečuvene trofeje. (Dugotrajno odobravanje.) Ratni je ministar dalje zagrijano govorio o saveznim vojskama, te je spomenuo junačku obranu Belgijanaca i sjajnu bitku na Marni, gdje su bratinski jedna uz drugu borile se engleske i francuske čete i prisilile Nijemce na uzmak. Naveć je spomena vrijedne borbe kod Yperna i Arrasa, gdje je glavno zapovjedništvo alijiraca pokazalo sposobnosti, koje nije moguće naslijedovati. On je opisao japanske, srpske i crnogorske pobjede, te je nataknuo mudro napredovanje talijanske vojske, koja mora nadvladati nevjerojatne poteškoće. (Trajajuće odobravanje).

Ministar je izjavio, da ruska vojska ispunjava svoju dužnost, ali da bude pobjedonosna, mora ćutiti, da iza nje stoji cijela zemlja kao neiscrpivi kabao, koji ju hrani. Ministar je spomenuo vojničke prijeloge, što će ih podastrijeti Dumi, pred svima poziv godine 1915. i razne kategorije pričuva. On je konstatirao, da hvala zajedničkom trudu intendance i ministarstva poljodjelstva opskrbljivanje vojska bilo je uvijek dobro izvedeno. U nijednom dosadašnjem ratu nije veliki problem opskrbljivanja bio tako dobro riješen (Odobravanje). Zbilja je dokazalo, da gospodarski položaj Rusije nije uslijed rata niti najmanje uzdrman, jer uslijed dobre žetve u zemlji vlada opet obilnost u svim živežnim sredstvima, te zemlja može još kroz godine podnesti ratovanje.

Ministar je onda prošao na tako bogata i neiscrpiva tehnička pomoćna sredstva Nijemaca, te je tražio, da je potrebito u koliko je to moguće naslijedovati Francusku i Englesku, koje su u pripravljanju municije imale velike uspjehe. Ministar je zaključio riječima: Vi vidite, kakov je neprijatelj, proti kojemu ratujemo; on mora biti na svaki način i za svaku cijenu pobijedjen, inače će Europa pasti pod njemački jaram. U ovom ćemo obziru, da nijedan pogled izgubimo, upotrebiti sve sposobnosti zemlje za razvitak njezine obrane.

Car Vilim predaje u austro-ugarskom glavnom stanu svečano maršalski štap nadvojvodi Friedrichu.

Beč, 3. augusta. (D. u.) Javljaju iz ratnog novinarskog stana:

Car je Vilim posjetio danas nadvojvodu Friedricha, da mu preda osobno maršalski štap. Pučanstvo je primilo prejasnog saveznika oduševljenim ovacijama. Dubokim poštovanjem pozdravljen od nadvojvode Friedricha, koji je nosio poljsku odoru pruskog generalnog maršala, predao je car okružen od generalstva kratkim ali srdačnim i dirljivim nagovorom nadvojvodi umjetnički izradjen maršalski štap. Nadvojvoda zahvali se ganut. Kod slijedećeg je ručka izrekao nadvojvoda govor, u kojem je označio njemu posvećeni maršalski štap simbolom one jedinosti, kojoj treba da zahvalimo naše dosadanje velike uspjehe i koja nam je jamstvo za konačnu pobjedu i časni mir. Nadvojvoda je spomenuo srdačnim riječima ponositu njemačku vojsku i nazdravio njezinom najvišem ratnom gospodaru trokratnim „Hura", što su prisutni prihvatili velikim oduševljenjem. Vidljivo dirnut zahvalio se car te se sjetio toplim riječima iskrenog štovanja svog prijatelja i saveznika cara Franje Josipa te nazdravio austro-ugarskoj vojsci i njezinom ratnom gospodaru trokratnim „Hoch". Nakon najsrdačnijeg oproštaja od nadvojvode Friedricha vratio se car, koji je proboravio kod nadvojvode gotovo tri sata, kući.

Talijanski gubici.

Zürich, 3. augusta. U jednom članku „Neue Züricher Zeitung" veli jedan očevidac: Bologna sliči velikoj bolnici. Sve javne zgrade su preuredjene za primanje ranjenika, te se pripravljaju u istu svrhu velike barake.

Broj ruskih zarobljenika.

Graz, 3. augusta. „Tagespost" javlja, da broj ruskih zarobljenika od 1. maja iznaša okruglo 743.000 ljudi.

Careva zahvala generala pješadije pl. Boroeviću, zapovjedniku soške vojske.

Naredbeni list za c. i kr. armadu br. 113. od dne 1. augusta 1915. objavlja slije-

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Kad se je društvo kasno noću dijelilo, morade grofica nehotice priznati svojoj duši, da joj od grofa nema opasnije muške glave.

„Da mi je ljubit dano," reče si sama, „to bi ovaj — al ne, ne! ni kad mi takova slabost ne će osvojiti duše!"

Odsada vidjahu se Julija i de Riego često u otmenim društvima mletačkoga plemstva, jer mu je ovo volilo, ta ne bijaše ni Nijemac ni Francuz.

Svuda je prijao i to osobito gospodjam, nu on nije mario za sve te ljepote, on je mario samo za — Juliju. Čedan i miran nije svoga čuvstva iznašao na vidjelo, te je grofica samo iz potaje gatati smjela, kakva da se ljubav pritajiva u Riegovu srcu.

Za malo nedjelja zapade grofa čast, da je smio Julijin salon, kad mu volja, polaziti, a to je bilo dopušteno samo malomu kolu izabranika.

S prva ustezivao se je Riego, uza sve što ga je silno zavlačila Julijina ljepota. Bijaše miran, šutljiv, čovjek sanjar pred groficom, al u jedan mah kan da je razlog pečali odolio njegovu srcu, i on se prenu u svoju živahnost, ljubeznost i dosjetljivost. Juliji se činilo, da se u njegovu srcu radja silna strast, kojoj se zahman oteti radi, te mu satariše svu tvrdu volju.

I nju uevati čudno, neizvjesno čuvstvo.

Jošt neljubljaše grofa, il je bar mislila tako, vidjelo joj se samo, da joj grof biva tim miliji, čim je više tajio pred njom svoje čuvstvo, da — pokazivala mu je sama, da ga sažaljuje, pa je kanila strast njegovu svratiti na pravo prijateljstvo.

Hijela mu je nekim načinom zaštitnicom — majkom biti, a to je svakako veoma opasno po mladu ženu, koja jošt nije poznala ljubavi.

Pa kad je tek stala proredjivati starca si mučati sa mladjahnim strancem. Zlo onda po tvrdu njezinu volju!

Muž joj bijaše starac, istrošen, iskipio čovjek a Riego ugled muške ljepote, muž joj plitka uma, pun hirâ, nevješt krasoti i umjetnosti, a Riego sve što umije mladić, vještak ljudskoj ćudi, mladić ljubezan, dičeći se pjesništvu i glazbi, ta čovjek pune glave, puna srca.

Prodje podosta vremena, a grofica nije svršiti mogla svoje nakane. Odviše je časna i tanke ćudi bila, pa joj je i odviše prijo mladi Španjolac, a da bi sama udesila bila zgodu, kojom da se strast njegova spregne u póstojano prijateljstvo. Da je bila naniguša, što je nije, lakše bi se bila dala na opasnu kušnju, nu Julija bijaše je žena poštena, stalna, i kraj toga — čega nije nikad odavala svijetu — strasna.

Ustezala se je javiti štogodj Španjolcu, jer je u mah na nju navalio strah, jer nije znala sama, kud ju želja vuče, jer se je bojala da će silna strast i živa mašta jednim trenom odoljeti svoji mudrosti, svoj razboritosti, svim zakonom, kojimi je srce u ljudskom družtvu ogradjeno.

Jošt mišljaše, da je stalna, da je svoja.

Tu se zgodi nešto, što joj uzdrmalo svu dušu i uskorilo ono, što se je svakako zbiti moralo po čuvstvu, u njezinu srcu prama Riegu niklu.

Julija primijeti, da ju grof de Riego sve rjedje polazi, da je od dana do dana smućeniji, i da se pomno ugiba svakomu sastanku sa groficom.

„Zar da svojim utezanjem izgubim čovjeka, koji mi duši godi, koga počitujem!" reče si grofica. „Svijet ženski mu se klanja, a ja nu se činim hladna, ja, koja mu želim biti prijateljicom. Pa zašto mu i tajim svoju naklonost, zašto pustam, da mu zaklanja udvoravanje drugih žena moju prijazan? Oh, on me ne poznaje, on misli, da u mene srca nemá, kô što sudi i ostali svijet o meni, o, da ga ne ostavim! Pa da ga shvati mreža kakove nevrijednice, od koje ga može braniti samo prava prijateljica? Zar bi to bijo grijeh, da mu kažem, koliko mi je mio? Bi li me plemenit čovjek korit smio s toga, il odbijat moju iskrenost na grijehe kakove želje?"

Tako je umovala Julija, ni ne misleći, da je zalazila na opasnu stramputicu. Njoj se je sve to činilo samo nježnom brigom za Španjolca, a uistinu bijaše to ljubomornost, nikla iz tajne ljubavi. Žena nije neg žena, kad se u srcu zametne čuvstvo. K tomu bijaše Julija Talijankom.

(Dalje slijedi).

deće vlasnoručno pismo Njegova Veličanstva cara Franje Josipa I.

Dragi generale pješadije pl. Boroeviću! Pod Vašim mnogo puta iskazanim vodstvom bojevala se je 5. armada junački, te priborila najljepše uspjehe. Spominjajuć se u najtoplijoj zahvalnosti Vaših zasluga izrazujem Vam pohvalno priznanje.

Beč, 29. julija 1915.

Franjo Josip I. v. r.

Položaj na ratištima.

Pula, 4. augusta.

Bojevi oko Ivangoroda približavaju se odluci. Grad je okružen tvrdjama, koje padaju u doba, kad se još nije poznavalo dalekosežnih topova. Radi toga nalaze se još tvrdje ne daleko od grada i mostova preko Visle. U početku rata izgradjene su nekoje privremene utvrde oko prvotnih utvrda, koje su udaljenije od grada i mostova. Ovaj su obruč utvrda probile prekjučer naše čete a Rusi su ostale jučer ispraznili te se povukli u unutrašnju tvrdjavu. S jugoistoka prodiru naše čete preko Aleksandrije prama Ivangorodu a njemačke, što su prešle sjeverno grada Vislu, ugrožavaju prometne sveze. Vojnički izvjestitelj „Tagesposte" misli, da Rusima ne preostaje drugo, nego da napuste tvrdjavu, koja ne može odolijevati našem teškom topništvu da tako spase barem posadu i zalihe municije i živeža, tim više što imaju Rusi za prijevoz samo jednu i to jednotračnu željeznicu na raspolaganje.

Izmedju Buga i Visle nisu mogli Rusi zapriječiti našeg prodiranja te nastavljaju uzmak prama srednjem Vieprzu. Istočno od Vieprza progonjaju ih Nijemci u smjeru Voldave. Naša ofenziva na istočnom brijegu Buga opasna je za pozicije Rusa uz tu rijeku. Pošto i Hindenburgova ofenziva izmedju Osovieca, Lomže i Ostrolenke napreduje to je vjerojatno, da će Rusi nastupiti skoro uzmak na čitavoj liniji te skupiti vojsku oko glavnog uporišta druge obrambene linije, Bresta Litovskoga.

Prigodom otvorenja Dume.

Duma se sastala. Čuli smo po novinskim brzojavima želje Dume: „Da budemo gospodari nad neprijateljem valja da razvijemo sve naše narodne sile!" — tako ministarski predsjednik u svom govoru prigodom otvorenja.

„Budite pozdravljeni i Vi sa Jadrana. Imena Trst i Trento bijahu već dugo vremena bojni klik talijanskih preporoditelja . . ." To je Sazonov pozdrav Italiji, pak Srbiji i Crnoj Gori.

Donoseći berlinske novine tu šustinu govora ruskih ministara, dodaju, da ne valja posvećivati osobite pažnje značenju i polagati veliku vrijednost tim ostalim izjavama palim u Dumi.

Prema ruskim novinama imala bi Duma glavnu zadaću, da kao prava zastupnica naroda, širokih masa zakonito opunovlasti cara o svim potrebnim pothvatima, koji su nužni — „organizaciji pobjede".

Ali iza zastora izgleda već Duma i cijela stvar drukčije! Ovih se poslijednjih dana sastao u Moskvi savez ruskih Gradova, kojem su prisustvovali njihovi zastupnici, načelnici i t. d. — njegovo zborovanje podsjeća, kako jedan berlinski suradnik saznaje, na dogadjaje iz god. 1905. Tom prigodom piše „Rječ": „Hoćemo li pobijediti, valja da prije svega predobijemo masu za sebe, njezino raspoloženje, njezinu suradnju! Svi znamo za vrhovnu zapovjed vojskovodje Ruskija za štrajkujuće radnike tvornica za potrebu ratnog materijala. Postupak ovih ljudi valja svesti bez sumnje na pravac nutarnje politike!" — „Zborovanje nam gradova pokazuje najbolje raspoloženje ruske javnosti", primjećuju „Birževje Vjedomosti". „Niposto se ne smije uzeti" — primjećuju berlinske „Vossische Zeitung" — „ono silno oduševljenje u ruskoj Dumi prigodom njena otvorenja, kao znak mišljenja ruske javnosti!"

Ministar je Goremkin u oduljem govoru po prvi put napadno hvalio vjernost i hrabrost Poljaka. Ovome za uzdarje daje im car „slobodu na socijalnom, gospodarskom i nacijonalnom polju".

„Te patriotske riječi", dodaju dalje berlinske „Vossische Zeitung", „svijú ministara i poslanika, ne znače baš ništa drugo — nego prigibanje šije ispred volje naroda. Ovi ministri ne podijeljuju niposto slobode narodima, niti im ovim govornicima pod novotarijama idu u susret!"

Ratoborno raspoloženje u Dumi moglo bi po sudu velikih njemačkih novina da dodje u sukob sa voljom naroda, koji je već presit rata i krvoproliđa.

Svakako je Duma obećala narodu premnogo, hoće li to dovesti ruski narod do pobjede, kako to u oduševljenju žele zastupnici Dume ili će to dovesti Rusiju na doba novog „Mukdena" — padom Varšave — to ćemo vidjeti i čuti!

Medjutim upozorujemo na jednu novu doduše jedinu pojavu u ruskoj Dumi, na možda jedinog u narodu zavoljenog ministra: Polivanova — za razliku od drugih!

Srpska i Bugarska.

Bukarešt, 2. augusta.

Jedan je poslanik u Sofiji rekao o sporazumu Srbije i Bugarske ovo: „Čudim se, da ima još ozbiljnih političara, koji vjeruju, da bi izmedju Bugarske i Srbije mogło doći do sporazuma. Macedonija je etnografički Bugarsku, te je posve razumljivo, da srce svakog Bugarina teži za njom. Bugari zahtijevaju područje, koje počima na obali Vardara, te obuhvaća Monastir, Iskib, Vodenu, Ohridu, Perlepe i Kostur. Bez osvojenja ovog područja ne mogu smatrati Bugari ovo pitanje riješenim, niti će biti njihovim narodnim aspiracijama udovoljeno. Posjed Monastira donio bi Bugarskoj koristi, a Srbiji bi zatvorio put na Sredozemno more, te bi tako Srbija opet bila odsječena od mora. Jadransko more samo ne znači mnogo za Srbiju. Ovo more mogu jače države svaki čas zatvoriti. Prama tome je jasno da onaj, koji ima dolinu Vardara sa željezničkom prugom Solun-Iskib-Niš, ima i svaki upliv na Albaniju i Solun. Da se dodje do sporazuma morala bi ili Srbija odreći se Soluna ili bi se Bugarska morala odreći narodnih aspiracija. Oboje nije moguće.

Što bi se konačno moralo dogoditi? U velikom kaosu morala bi se Bugarska odreći za sva vremena svojih narodnih ideala i zadovoljiti se samo područjem Vardara, što je nemoguće, ili se mora pripraviti na drugi krvavi rat. Dobri prijatelji ne će ove dvije države nikada biti u Macedoniji".

Slom talijanske ofenzive na Soči.

Napokon je pala odluka u ljutoj, ništa manje žestokoj bici od prve: u bici kod Soče.

Nakon desetdnevnih neprestanih borbi neprijatelj je morao prestati navalama u prilog naših hrabrih branitelja.

Te su navale stajale neprijatelja do 60.000 što ranjenih, što mrtvih. U obim bitkama zajedno iznose gubici neprijatelja što ranjenih, što mrtvih oko 180.000 ljudi. Toliko, da su sve bolnice u Lombardiji, pa srednjoj Italiji već pune ranjenika!

Ova je bitka bila, po pripovijedanju i sudu vojničkih stručnjaka, mnogo važnija, krvavija i bjesnija od prve.

Neprijatelj je dakle u ovim dvjema bitkama izgubio četvrtinu svoje stojeće vojske. Ali nema sumnje da Talijani ne posjeduju još uvijek veliku premoć uza sve svoje gubitke. Ta se njihova premoć najbolje opažala u sadanjoj bici, u kojoj je bilo časova, kad je neprijatelj na više mjesta uzduž cijele fronte na Soči zanzeo naše pozicije, pogotovo se to desilo na visoravni od Doberdoba, kamo je neprijatelj dospio po par puta, zaposjeo i doberdobsku vis — ali je svakog puta bio prije ili kasnije natrag odbijen.

Sadanja ofenziva niti se ne može tako nazvati, budući je ona bila tek prividna i ovisila većinom o obrani naše vojske. Kod juriša, a ove je neprijatelj poduzimao većinom po podne ili oko podneva, kad je sunce pripicalo, uzeo si je neprijatelj tu pogodnost, da se ravnao po suncu: naše su čete, zabliještene od jakih sunčanih zraka, slabo zamjećivale neprijatelja u ovakvim zgodama, te su se morale uteći naravnoj obrani: valjanju kamenja i malenih pješčanih lavina.

Glavna je točka, na koju je neprijatelj navaljivao doberdobska visoravan, a njegovo središte Sv. Mihael, što leži na ušću riječice Vipave u Soču.

Malo podalje nalazi se Gorica. Podgora i Sv. Mihael su dvije gorske visine, koje dominiraju gradom Goricom, ko dvije stranćane utvrde.

Odatle će biti svakom razumljivo: Zašto neprijatelj hoće Podgoru i Sv. Mihael odnosno Doberdob?

Profesor Iveković kod generala Boroevića.

Hrvatski akademički slikar profesor Iveković pripovijeda u hrvatskim listovima utiske, što ih je dobio, kada je posjetio u glavnom stanu soške armade generala Boroevića, kojega je portretirao. Vojnici imadu u Boroevića neomedjašeno pouzdanje; kada čuju njegovo ime, nastane medju njima neopisivo oduševljenje. Akoprem imade Boroević već skoro 60 godina na svojim plećima, uzdržao je neku mladenačku svježost i okretnost. Kada je profesor Iveković slikao Boroevića, general je sjedio kod svog stola i marljivo nešto bilježio i studirao. Kada je prof. Iveković na rastanku izrekao nadu, da će se naskoro vidjeti na talijanskoj medji, rekao je general Boroević: „Vidit ćemo. Što Bog dade! Pozdravite mi srdačno drage Zagrepčane i Zagrepčanke!" Prof. Iveković izvršio je tom prilikom još više drugih slika, te se onda podao na sošku frontu, otkuda je donio interesantne skice. U Ljubljani bio je profesor Iveković 24. junija, u Goricu je došao 30. junija, kada je divljala bitka kod Podgore, te je automobilom posjetio Doberdob, Tržić i Nabrežinu. Plod ovog putovanja bit će krasne ratne slike, koje će biti na čast hrvatskom i slovenskom junaštvu.

Kranjska čestita Boroeviću.

U smislu zaključka kranjskog zemaljskog odbora podao se je zemaljski glavar vojvodine Kranjske, Dr. Šusteršić, zapovjedniku na Soči boreće se pobjedonosne armade, generalu infanterije Svetozaru pl. Boroeviću u glavni stan, te mu usmeno predložio izraz zahvalnosti i udivljenja vojvodine Kranjske.

Razne vijesti.

Talijanski ratni zajam. Kako se javlja, za talijanski ratni zajam supskribirano je 1117 i po miljuna lira, a od toga su banke subskribirale samo 200 milijuna. Subskripcija u kolonijama nije još poznata. Cijeni se, da je neuspjeh samo za to, jer je kamatnjak od 4 i po posto bio prenizak za tako siromašnu zemlju, kao što je Italija.

Treći ratni zajam Njemačke. Državni tajnik objavio je, da se kani plasirati treći ratni zajam. Tip, tečaj, kamatnjak i visina još se ne zna. Jedino se zna, da prije rujna ne će uslijediti.

Proizvodnja i promet brašna. Do 15. kolovoza može se prodavati brašno do sada proizvedeno, a poslije toga smije proizvodnja biti prama novoj naredbi. Treba dakle, da svi trgovci do 15. o. mj. prodadu stare zalihe brašna, da ne dodju u sukob sa novom naredbom. Gdje se to ne bi dalo, prema naredbi će ministarstvo taj rok produljiti, ali se zato mora pravovremeno molba staviti. Pšenica, u kojoj su najviše 2 po sto kukolja i koja po hektolitru imade 75 kilograma, mora se samljeti do 78 po sto (s odbitkom odpala i s isključenjem proizvodnje krmnog brašna) svoje sadržine, i to tako, da se proizvode tri vrste brašna: 1. fino brašno za pecivo, koje odgovara tipu predjašnjega brašna br. 0, do 15 po sto ukupnog mliva, a tu množinu ima se računati i krupica, koja se u dotičnom mlinu proizvodi; 2. brašno za pecivo (za kuhanje), koje odgovara staromu tipu br. 2, do (daljnjih) 25 po sto sveukupne količine, koja se u mlinu melje. 3. krušno brašno do količine, koja uz prije spomenute vrste brašna sačinjava 78 po sto sveukupne pšenične meljave u dotičnom mlinu. Ako u pšenici imade više kukolja ako je bud više bud manje težka od 75 kilograma po hektolitru, mijenja se prema tome neznatno način proizvodnje brašna. Iz raži, koja je po hektolitru 70 kilograma težka i iz koje se takodjer ne smije proizvoditi krmno brašno, mora se mlivom izrabiti 80 po sto sadržine; producira se dakle samo jedna vrst krušnoga brašna. U velikim mlinovima vode se o proizvodnji brašna posebne knjige, koje su podvrgnute oblasnoj kontroli. Mlinova, koji uz nagradu melju tudje žito, a ujedno samo privatnu potrebu stranaka, koje u dotične mlinove nose žito, ne tiču se ove odredbe, a one se takodjer ne tiču ni vojne uprave. Svaki prekršaj ovih odredaba kažnjava se inače zatvorom do 2 mjeseca i globom do 600 kruna.

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Abelina Schwanda, Zagreb	K	10·—
Ukupno	K	10·—
Prije iskazano	„	1290·40
Sveukupno	K	1300·40

Ljubav.

(Spoj misli u spomen istarskoj Hrvatici gdjici R.)

Ljubav!? — Opstoji i ostaje. Od Konfucija do Schopenhauera, od Zaratustre od Stendhala, od Ovidija do Micheleta, od Epikura do Tolstoja, od Lucijana do Balzaca, od Petronija do Bourgeta, od Saffe do Sande i Talijanke Guglielminettijeve. Ko ne ljubi, a smije da ljubi, niti je čovjek niti je životinja. Ljubav postoji četiri tisuće vijekova prema drzotom Darvinu. Teološke je naravi a ne filozofske. Plod njezin može biti samo umjetnost, niposto znanost. Bila romantička ili klasična, platonska ili pozitivna, tradicijonalna ili futuristička — ona je idea par exellence praktična. Idea užitka, ideja posjeda.

Vijekovi lete generacije se promijenjuju, mode se rapuštaju, sistemi se obaraju, vlade se ruše, države propadaju, ideali umiru, a ljubav je vječna. Ljubi se od prve ženidbe Adama i Eve. Ljubi se i preko groba.

Istodobno je nemoguće biti glumcem i kritikom. Kad bi se moglo prosudjivati, ne bi se ljubilo.

Zagrliti ženu ne znači zagrliti ljubav.

Pjesnici pjevaju o ljubavi u apstraknom. Kako bi nam je mogli prikazati u konkretnom? Ako je ženidba grob ljubavi, knjiga joj je epitafij.

L'amour c'est une très-grande affaire. (Balzac). Affaire, štono može da ispuni i obuhvati čitav jedan život.

Za žene je uistinu ljubav tres-grande affaire. Suffragette su isključene.

Svaka je žena jedna zemlja, svaka je ljubav jedno putovanje. Putuje se uvijek, Baedeckerom, s kakvom korišću, s kojom ali s kojim namjerom?

Glupaci su analfabeti u ljubavi.

Ljubav je bolest cerebralna i srčana. Svaki je slučaj — kažu — ujedno uzrok i učinak, fenomen i zakon. Bez grozdja možemo dosta proizvadjati vino t. j. piće sa svim elementima vina osim jednoga. Kojega? Osim onoga, što ga kemija ne može dati: — sunca. I ljubav je upravo sunce duše.

Chamfort: Ljubav je izmjena dvijuh fantazija i dvijuh epidermita.

D'Alembert: Ljubav je kombinacija dvijuh sokova i dviju volja.

Dr. Koch: Ljubav je izmjena mikroba i elektrona.

Iluzije Chamforta, d'Alemberta i Kocha, a to zato, jer je ljubav iluzija. A zašto? „Ne pitaj me" (Lohengrin).

Ljubimo, ako je samo još moguće. Ako nije, onda barem fingirajmo i razumijemo ljubav. Ne činimo, zaboga, kaošto one nesmotrena Psiche ili kaošto ona draga Elza od Bramanta. I ne zaboravljajmo da je cjelov slatki užitak, koji traži ekzistenciju Tristana i Izolde, Paola i Franceske, Romea i Julijette: Pečat i profanacija ljubavi.

Pjevajmo u ritmu mujezina: Alah je Alah — Ljubav je Ljubav.

Ljubav je mrtva. Živila Ljubav!

Marin Rajko.

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu.

Upozorujemo čitatelje, da mogu kupiti naš list već opodne. Koli u trafikama toli drugud pojedini broj stoji samo 6 para.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u ankladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 5. kolovoza 1915. | Broj 31.

Bavarci navaljivaju na Varšavu. — Zapadni dio Ivangoroda u našim rukama. — Uspjesi njemačke vojske u Kurlandiji.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Izmedju Visle i Buga opiralu se Rusi, koji su uzmicali korak po korak ponovno običnim načinom na različitim mjestima. Sjeverno Dubjenke i Holma na Svinki i crti na Lenčna-Novo Aleksandrija došlo je do oštrih bojeva. Na mnogim je mjestima fronte poduzeo neprijatelj, da zadrži naše napredovanje, kratke protunasrtaje ali ne uznogav odoliti bude odbijen i oko ponoći nastavi uzmak prama sjeveru. Zapadni dio Ivangoroda, koji leži na lijevom brijegu Visle, u našim je rukama. Njemačke su čete, stojeće nasuprot ušća Radomke na istočnom brijegu Visle opet napredovale. Izmedju Sokala i Vladimira Volinskoga raspršile su naše čete kozačku pukovniju. Jugozapadno od Vladimira Volinskoga opažaju se veliki požari. U istočnoj Galiciji nema ništa novoga.

Talijansko bojište.

U Goričkoj odbijeno je opet noću na 3. augusta više pojedinih talijanskih navala na rubu visoravni, tako južno od Zdravščine i istočno od Polazza, gdje je neprijateljska pješadija dva puta navalila na nož ali je bila ipak svaki put suzbijena uz teške gubitke. 3. augusta poslije podne kušali su Talijani u kiši i magli nakon žestoke topničke pripreme ponovni nasrtaj na naše pozicije na Monte dei sei busi. I ova je navala suzbijena. U koruškom i tirolskom pograničju došlo je u nekojim odsjecima do živahne djelatnosti topništva. Talijanska se pješadija, poslana na Celonkofel povukla na zapadni obronak uzvisine, jer je vlastito topništvo pucalo na nju. Navala dvaju talijanskih kumpanija na pogranični most južno od Schluderbacha i jača talijanska navala na Col di lana (Buchenstein) suzbijene su.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Ništa novoga.

Istočno bojište.

Naše su čete jučer stigle, goneć neprijatelja, koji uzmiče, u područje Kupiškà (istočno Ponjeveca). Sjeverno Lomže potisnuti su Rusi u promaknjene obrambene pozicije tvrdjave. Pukovnije iz zapadne i istočne Pruske osvojile su još prelaze preko Nareva kod Ostrolenke, što bijahu zaštićeni poljskim utvrdama, nakon najžešćeg otpora. Zarobili smo više hiljada Rusa i zaplijenili 17 strojnih pušaka. I ovdje proganjamo neprijatelja. Pred Varšavom bačeni su Rusi iz pozicija kod Blonija u izvanjsku utvrdjenu liniju. Vojska Bavarskog princa Leopolda navaljuje na tvrdjavu.

Jugoistočno bojište.

Kod dijelova Woyrschove vojske, što su prešli Vislu, nastavlja se navala. Austro-ugarske čete ove vojske u posjedu su zapadnog dijela tvrdjave Ivangoroda do Visle. Nasuprot savezničkih vojska Mackensenovih kušao je neprijatelj i jučer, da ustavi potjeru. Kod Lenčne, sjeveroistočno Holma i zapadno Buga ponovno je poražen. Od jutros nalazi se bačeni neprijatelj u uzmaku nopće u sjevernom pravcu izmedju Buga i Visle. Istotako uzmiče neprijatelj na Bugu, kod Uščiluka i južno.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 4. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj fronti nastavili smo sa uspjehom naša kretanja u smjeru prama Tokadu. Zaposjeli smo položaj Kildigjedigi; sjeverno Tokada, kaošto gorsko bilo. Neprijateljske čete bježale su u velikom neredu sjeverno Kildigjedigija. Na dardanelskoj fronti mjestimice izmjenična vatra.

Bacanje bombi na Černovice.

Berlin, 4. augusta. „Lokalanzeiger“ javlja iz Černovica: Ruski letjelac preletio je danas u zoru grad, te je bacio tri bombe. Jedna je eksplodirala na krovu kuće te je prouzročila neznatnu štetu. Nitko nije bio ranjen. Druge su bombe pale u okolici grada.

Engleski transport vojništva uništen.

Berlin, 4. augusta. „Lokalanzeiger“ javlja: Engleski transportni brod „Arneuron“ bio je od njemačke podmornice torpediran. Najveći dio posade se je potopio.

Brest-Litovsk ispražnjen.

Bukarest, 4. augusta. Polag vijesti iz Petrograda, iz tvrdjave je Brest-Litovsk odstranjeno sve civilno stanovništvo, pošto je ista uzeta sada novim uporištem. Vijest o ispražnjenju ove tvrdjave proizvela je u Petrogradu veliku senzaciju i potištenost, koja se povećala uslijed pada Lublina i Holma.

Talijani su bojazljivi.

Lugano, 4. augusta. U „Giornale d' Italia“ objavlja senator Maziotti — prijatelj Salandre — članak, u kojem se prvi put u talijanskoj štampi veli, da je zaposjednuće takozvanog talijanskog područja u Austriji vrlo teško uslijed smetanja stanovništa i da će ovo, ako četvorni sporazum potpunoma ne pobijedi, biti i kašnje nepovjerljivo. Maziotti se nada, da će sudioništvovanje Italije u ratu istoj biti dobro nagradjeno, te da se ista s time nije stavila u nikakvu pogibelj.

Ranjenici i zarobljenici u Italiji.

Luganc, 4. augusta. (D. u.) Ranjene se talijanske vojnike mora prenašati usprkos žege u južnu Italiju, dapače i u Siciliju, da se jih ukonači. Austro-ugarski su zarobljenici prevedeni iz Livorna u koncentracijski tabor na neki otok.

Italija ne će navijestiti rat Turskoj.

Zürich, 4. augusta. Neutralni novinari bili su u uredu štampe u Rimu upućeni, da Italija ne će navijestiti Turskoj rat.

Rusi službeno javljaju ispražnjenje tvrdjava na Visli.

Haag, 4. augusta. Ruski poslanik izjavio je o uzmaku Rusa iz Poljske, da se isti dogodio uslijed pomanjkanja municije, te da će se Rusi povući na crtu Njemena i Buga.

Odgovor Sjedinjenih država monarhiji.

Genf. 4. augusta. „Herald“ javlja iz New-Yorka: Sjedinjene države odgovorit će na notu austro-ugarske prvih dana buduće sedmice. Nota je pripravna u tajnustvu, te ju ima predsjednik jošte samo potpisati.

Njemački zrakoplovi bombardiraju Varšavu.

London, 4. augusta (D. u.) „Times“ saznaje iz Varšave, da je 31. julija bombardiralo 5 zrakoplova grad. Pet je osoba usmrćeno i 14 ranjeno.

Belgijski parobrod potonuo.

London 4. augusta. (D. u.) Belgijski je parobrod Koophandel potonuo. Devet je momaka posade spašeno.

Položaj na ratištima.

Pula, 5. augusta.

Pred Ivangorodom čete su generala Kövesa, pošto su na juriš zauzele veliki dio prednjih utvrda, prisilile neprijatelja na uzmak u pravu tvrdjavnu crtu. Zapadni je dio tvrdjave pao danas u naše ruke. Naše teško topništvo nalazi opet izvrstan cilj, te će početi raditi brzo i temeljito svoj posao i protiv tvrdja na istočnom brijegu Visle.

Čete generala Woyrscha prekoračile su sretno veliki šumski prostor izmedju Visle i željezničke pruge, koja sjeverozapadno Ivangoroda vodi u Varšavu, te se približuju spomenutoj željezničkoj crti, koja leži u opsegu topova. Time bi Ivangorod bio svezan samo sa jednom željezničkom prugom sa unutarnjom Rusijom.

Na fronti su Varšava - Narev opet u toku veća poduzeća. Željeznica Varšava-Bjelostok i Varšava-Siedlce, bila je na više mjesta razrušena bombama iz zrakoplova. Otprema ruskog materijala trpi vrlo mnogo: „Ispražnjenje Varšave moći će početi jedva danas radi ovih zapreka“.

Lijevo krilo nadvojvode Josipa Ferdinanda nastavilo je jučer proganjanje preko Novo-Aleksandrije-Konskavole, proti dolnjem Vieprzu. Tu, čini se, da će neprijatelj kušati osloniti se na južnu frontu Ivangoroda, da se opet opre. S ovog gledišta su napredovanja važna, koja su takodjer postigli drugi zborovi vojske Josipa Ferdinanda i čete vojske Mackensenove. Osvojenje Lenčne i prelaza Vieprza olakotit će sudjelovanje i borbe izmedju Vieprza i Buga. Vojska nadvojvode prodire na i preko gornjeg, dotičnog srednjeg Vieprza. Vojska Mackensenova počela je napredovati u smjeru Vlodave. Mnoge močvare ovog predjela otešćavaju operacije, koje se odigravaju skoro u strategičkom prostoru Brest-Litovska.

Na jugozapadnoj fronti traju borbe u južnom odsjećku fronte visoravni Krasa sa neumanjenom tvrdokornošću. Talijani, čini se, da žele postignuti rekord u krvavim gubicima, kojih imadu već preko 200.000.

Novinski glasovi prigodom ratnog zasjedanja Dume.

Lagano se spušta zavjesa nakon prvog čina užasne i strašne drame ruskog carizma.

Najveća pogibija — nastavlja uredništvo velikog bečkog lista — iskorjenje njemačkih pukova iz njene domovinske školjke i nasilno tvorenje i sastav moskovitskog palikuće, čini se, da je i da će prestati — bitisati. Svjetski sud će izreći pravdnu osudu. Slavni panslavski klin u osobi Nikolaja Nikolajevića, koji je imao i morao da bude porinut ravno u srce njemačke kulture a time i Nijemstva, taj se klin pred vratima Ivanova grada i Varšave smrskava.

Pred novootvorenom Dumom izjavio je carev ministar rata gestom lakim al uistinu teškim, da se ponavljaju dani iz godine 1812., kad je Aleksandar, car Rusa, naložio napuštenje Varšave pobjedonosnim četama Napoleona. Današnji uzmak nije jednak onome iz god. 1812. Tada puštahu ruske vojske i njeni vodje neprijatelja unutar zemlje, tad imahu njihove vodje uza se zimu, snijeg i led, a otrag oglad-

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripoviest iz talijanskog života.

(Dalje).

Odsada se je vladala prema grofu prijaznije. Javljala mu je prijazan svoju malenkosmi, nukala ga je sama, da joj se približi i to više, neg to strogi obred družstveni dozvoljava, tražila mu je ponešto otkrivati svoje srce, znala je često zgodu udesiti, da je s njime na samu bila.

Tim je načinom nekako sama nukala mladića, da joj očituje ono, što je odavna žensko oštroumlje opazilo bilo u njegovu srcu: bezbrižna je težila za sporazumljenjem, o kojem nije mislila, da je kakova ljubavna spletka, već čist savez dviju duša.

Al za čudo! Čim je Julija više odavala mladiću svoju prijazan, tim joj se ovaj ugibo sve više. Kad je bio sa groficom na samu, kan da mu se duša zatajila što više. Ne bijaše hladan, nu bojazljiv. Govorio je malo, govorio brzo, pa bi se uklonio čim prije.

Ovo je čudnovato vladanje poticalo groficu jošt većma. Od njegova nemira bude i ona nemirna, da smućena. Sad je tek opazila, da u njezinu srcu ima više od prijateljstva, pa da se ne može oteti tomu čuvstvu. Mišljaše do sada, da Riegova strast pod njezinom moći stoji, a sad je stala dvojiti, imade li zbilja takove strasti u njega.

„Zašto to?“ pitala se sama, „ta nijedna ljepotica mletačka ne može se pohvaliti, da je osvojila lijepoga stranca.“

Znala je ona prije, zašto li je Riego zamišljen, turoban, ali sada, gdje mu je sklonija, zašto je se boji sada? Razlog tomu htjela je svakako saznati.

Za malo dana podje joj muž u Veronu i to na kratko vrijeme; Juliji odlanu. Nije možebiti, jer joj je prostija volja bila. Muž ju nije priječio u ničem. Tvrdo je vjerovao, da se Julijino srce za nikim ne otimlje, da neće za umjetnošću.

Suhoparan, aristokrat po žici prijašnjeg stoljeća puštao je ženi svojoj sve na volju, te je polazio njezin salon ne da ju čuva, no da dio slave njezine odbije na sebe. Ponosio se je svojom lijepom, umnom ženom, kako se što imenom i bogastvom svojim.

Grofica je i sada primala obične pohode.

Pohodi ju i de Riego.

Bijaše onog dana blijedji nego obično, a oči mu bile nekako mutne. Govorio je grofici samo, kad je nužda bila, činilo se, da je veoma raztresen.

Smijesio se nekako na silu, glas mu je drhto, al od svih gosti opazila je samo Julija Riegovu zabunu, i oči i srce njezino otimalu se za njim.

„Moram ga s kakova razloga zaustaviti, ako se oprosti s drugimi,“ odluči Julija. Nu danas nije trebalo toga. Spanjolac obično bi otišo s drugimi gosti, al danas ostade, kad se je već razilazio drugi svijet.

Nije on tim povriedio obreda, ta bilo je prije podne.

Kad je s groficom na samu ostao, podje k njoj.

„Milostiva gospo!“ reče, hineći hladni udvorni glas, „prostite, da sam danas ostao toliko vremena. Nu danas mi je putovanje poći iz Mletaka, pa nisam htio pokazati svijetu, da sam došao dijeliti se s Vami.“

Grofica za časak problijedi. Nu ni vladanjem ni licem nije pokazivala, da ju ova vijest osobito dira.

„Šta to grofe!“ odvrati hladnim, dostojnim glasom, „Vi polazite na put?“

„Da, milostiva gospodjo!“

Medjuto upiraše Španjolac sanjarske svoje oči u groficu.

„Dakle u Veneciji nema ništa,“ prihvati Julija drhećim glasom, „što bi Vas obustaviti smjelo? Što ja znam, sav mletački svijet voli osobito grofu de Riego, i sve su kušali ljudi da ga privežu stalno našemu društvu!“

„Ja svu tu čast veoma cijenim, milostiva grofico! Ne vjerujte, da sam čovjek neharan, i da ću zaboraviti i najmanje od tolikih prijateljstva, kojim Vaši zemljaci odlikovaše mene — strana čovjeka. Pa upravo jer mi je ta čast čini odviše velika, idem potajno iz Mletka, da se ne moram dijeliti sa svimi, koji me vole.“

„A zar tako gospodine grofe!“ odvrati tužno se smiješeći Julija, Vi me niste htjeli osobito počastiti svojim oproštajem, i čini mi se, da Vam se ne palača Amalfijeva ostati tako u pameti kao što one sretne kuće, što Vas primiše u gostoljubivo svoje krilo.“

„Vi ste okrutni, milostiva gospodjo,“ odvrati grof tužno „dodjoh k Vam, jer bi to bio velik grijeh otić a da Vi toga ne znanedete, da Vam se ne zahvalim za sve lijepe časove, kojimi ste mi osladili život u Mlecima, kojih ne ću nikad zaboraviti, i koji mi jedino olakšavaju onu nesmiljenu sudbinu, što me iz Mletaka tjera.“

(Dalje slijedi).

njelog i nespremnog te sve slabijeg umirućeg neprijatelja.

Ovog puta ne uzmiče neprijatelj svojom voljom, nego nemoćan ofenzivi, koju je poduzeo i skršan kod Tannenberga, na Karpatima i obalama Dunajeca uzmiče gubeći topove i predajući silne množine vojske u naše ruke. Danas se dogadja obratno: Rusija igra ulogu Napoleona — veli „Reichspost“ — a Njemačka ulogu Rusije iz godine 1812.

Sve što se danas dogadja u Ruskom carstvu — nastavlja „Reichspost“ — nije drugo nego slom onog sistema, koji nije davao narodima Rusije dihati, nije im dao škola, jezika, nije im dao niti da pjevom dadu bolnoj duši oduška!

Oduševljen kliče jednom ruski pjesnik Državin: „O Rusijo, krokni krokom, te je cijeli svijet — tvoj!“ I zaista! Čini se, da si je ovaj rijek zanesenog pjesnika uzeo za izvedenje Nikolaj Nikolajević, koji je podstrekavao panslavski plamen dotle, dok nije požar zahvatio krov kuće, koji će domala zagrepsti njega samoga — vele te bečke novine.

*

Donosimo nekoje izvatke — radi malog prostora — iz bečkih i velikih novina iz „Reicha“, o zasjedanju Dume, čije je djelovanje posljedicom nastalog položaja na ruskom ratištu — te će time imati čitatelji jasniji pregled dogadjaja.

„Ostdeutsche Rundschau“:

Sazonov govori ...

Ruski ministar izvanjih posala Sazonov pokazao se, kao pravi učenik Greya i Poincaréa. Čini se, kao da su sva tri časna gospodina uglavila istu formulu svojih govora za godišnjicu objava svjetskog rata.

Tako, kako je govorio ministar Grey u Londonu, kako predsjednik Poincaré u Parizu — tako je zborio i jednako žicu govora navio ministar Sazonov u Petrogradu! Pred godinu dana sva su trojica gospode — sasma drukčije govorila. Onda su držali da je „neophodno nuždan rat“ i da valja već jednom „obračunati sa Njemačkom“ i jer da je „Austro-Ugarska hvala nutarnjim pitanjima zrela, da bude podijeljena medju susjedima“.

Čim je pak rat dulje potrajao, i čim se ispostavilo, da nije lako pobijediti obje carske moći — promijeniše se i govori u Londonu, Parizu i Petrogradu.

Značanja je i napadna posebna toplina govora, kojom je Sazonov oslovio pristup Italije. Ruski je ministar Sazonov izjavio, da je talijanski ministar Salandra u tijeku prvih pet mjeseca vrlo brižljivo pripremao svoj pristup u akciju i na dani znak u nadošloj uri priključila se Italija, Engleskoj, Francuskoj i Rusiji .....

„Reichspost“:

Goremkin i Polivanov.

U prekjučerašnjoj sjednici prihvati riječ nakon predsjednika Rodzijanka ministar Polivanov: „Neprijatelji su sada sabrali protiv Rusije neobično jake sile, koje okružuju područje kotara Varšavskog, koji je uvijek bio slaba točka našeg zapadnog medjaša. Sred ovih i ovakih prilika možda ćemo napustiti neprijatelju dio ovog područja te se povući na položaje, gdje se naša vojska može spremiti na novu ofenzivu. To je svršetak, kojim će biti okrunjen postupak, što se je pokušao u godini 1812.

Možda ćemo danas prepustiti Varšavu neprijateljima, kako smo u svoje vrijeme ispraznili Moskvu, da si obezbijedimo konačnu pobjedu.

Stanje naše vojske jest povoljno. Mi možemo da izdržimo rat još godine i godine. Pozivamo godište 1915 pod oružje. Žetva je dobra i izobiljna. S toga ćemo iskoristiti sve sposobnosti zemlje na razvoj obrane ...“

Iza njega uze riječ ministar predsjednik Goremkin. On reče: „Budući ovaj dugi i strašni rat iziskuje velike i bezbrojne žrtve i sile, da savladamo neprijatelja, to Vas pozvala vlada, da Vam predoči i razloži svu težinu položaja.

Rusija nije bila dovoljno spremna, da svlada neprijatelja, pa valja da se razviju sve narodne sile.

Najavljuje konačno riješenje poljskog pitanja; budući je Poljska odlučena proglasom velikog kneza Nikolaja. Poljski narod zaslužuje neograničeno velepostovanje. Po nalogu cara saopćujem, da se izradjuju zakoni, na kojima će počivati i cvasti život poljskog naroda pod skeptom cara. Vlada je čvrstvo uvjerena, da će Rusija prije ili kasnije pobijediti. Budimo složni u programu pobjede! . . .“

„Abendzeitung“:

Redarska straža.

Skoro kod svijų članova Dume bila je provedena premetačina. Poslanici su svuda i svagda pod paskom. Tavrijska je palača opkoljena redarstvom.

„Dagebladet“:

Kod prvog Duminog zasedanja izostalo je 111 opozicijonalnih zastupnika.

„Neue Freie Presse“;

„. . . Iz Dume uputiše se ministri u carsko vijeće, gdje su jednako govorili, kaošto u Dumi. Poljaci pozdraviše izjavu vlade, što se tiče autonomije Poljske. Carsko je vijeće nakon toga zaključilo dnevni red sa formulom, koja veli, da je carsko vijeće osvjedočeno, da će kolosna, ujedinjena Rusija u jednom djelovanju vlade, Dume i vijeća naći sile, da pogibeljne namjere njenih neprijatelja u ime boljitka naroda — obori . . .“

„Vossische Zeitung“ dodaje, da je to preveliko oduševljenje i zanos, koji je vladao u Dumi, odraz teške móre, koja ih mori baš sada, kad pobjedničke armije naših vodja neprestano kroče put njihovog konačnog cilja: Varšave! Što brže hrle — veli „Vossische Zeitung“ — naše vojske k bedemima varšavskog sklopa — tim postaje trzavica u Rusiji veća.

Francuske utjehe.

Sve francuske novine donašaju vijesti o uzmaku ruskih četa i ispražnjenju Varšave, te se tješe time, e to zahtijevaju strategičke potrebe, te da će Rusi započeti iz novih pozicija drugu ofenzivu, koja će im donijeti sjajnu pobjedu. „Matin“ piše:

„Upirati se na izloženoj poziciji pred Varšavom ili tu se braniti, značilo bi ugadjati ciljevima njemačkih i austro-ugarskih vojska, koje hoće da bi opkotile rusku vojsku. Ta je igra svakako bez izgleda pred mudrim vodjom velikim knezom. Njemu je malo stalo da izgubi Varšavu privremeno, samo da mu čitava ostane vojska, koju će trebati za buduće uspješne navale. Ispražnjenje Varšave nije stvar od jučer, već davno proračunana i odlučena. To znači, da će zle posljedice biti samo najmanji gubitak. Već pred sedmicama su Rusi uzeli iz grada sve, šta bi budi kako mogao neprijatelj upotrebiti. Ako Nijemcima i Austrijcima uspije, da unidju u Varšavu, to će istu naći posve praznu, i dok budu oni kušali, da se ovdje utvrde, ruska će vojska dobiti potrebite municije, koja će joj osigurati povratak na prijašnje pozicije.“

Tako se eto tješe francuske novine, koje misle, da će to veća biti ruska pobjeda, čim više milijuna njihovih vojnika bude u ropstvu saveznika i čim veće poraze budu Rusi doživjeli.

Pronevjerenja iz izdajstva u tvrdjavi Novo-Georgievski.

„Kurjer Codzienny“ doznaje iz pouzdane strane, da su u tvrdjavi Novo Georgievski kod Varšave otkrita velika pronevjerenja. U času, kada je pritisak saveznika na Ivangorod i Varšavu počeo biti uvijek jači, došlo je nenadano iz Petrograda vojničko povjerenstvo, da pretraži zalihe živeža, arsenala itd. Ovo je povjerenstvo pregledalo nenadano i Novo-Georgievsk. Kod točnog pregledavanja dokazalo se, da je u knjigama sve bilo u redu, ali u skladištima i arsenalima bio je velik nered i pomanjkanje predmeta. Došlo je na svjetlo, da bi tvrdjava Novo-Georgievsk mogla braniti posadu samo šest sedmica. Vojnička zapovjedništva u Novo-Georgievsku bila su mučno iznenadjena ovim otkrićima. Još dok je tamo bilo povjerenstvo iz Petrograda, nastao je najednom u jednom skladištu oganj. Palikuća, podčasnik Kasnakov, izjavio je, da je potpalio skladište na izričiti nalog pukovnika intendance, Ujlovića, koji je bio odmah ulovljen i ustrijeljen. Istraga je dokazala, da je Ujlović bio u svezama sa židovskim dobavljačima, koji su odmah bili pohvatani i obješeni. Cijela je stvar učinila veliki dojam na vojničke krugove u Varšavi, tim više, što su u stanu Ujlovića našli nacrte tvrdjave, koji su bili spremni za otpremu. Povjerenstvo se predbacuje, da je Ujlovića prebrzo odstranilo, pošto se kasnije uspostavilo, da je on bio u svezi sa u njemačkom ropstvu nalazećim se barunom Korffom. Vojnički krugovi u Varšavi tvrde, da ima u Varšavi i Novo-Georgjevskom još izdajnika iz viših krugova, koji su milošću velikog kneza, ta nisu bili pozvani na odgovornost.

Odjek sočanskih bojeva na Apeninu.

(N.) Doberdob i Podgora! Dvije visine strance pred Goricom: te bijahu uz Plavu, Krn i put prema Trstu glavnim nišanom Talijana. Talijani nastoje, da zauzmu ovu bojnu frontu rijeke Soče, dajući prednost ovoj — a ne tirolskoj fronti. Zato i jesu bojevi na Soči i oko te hladne vode žestoki i zapravo strašni — što mi danas i sada pojmiti ne možemo, al ćemo mnogo tog saznati poznije!

Druga bitka, žešća od prve, započe rano u zoru dne 18. julija tutnjavom topova, sviju promjera, duž cijele vijugaste Soče-vode i onih prěko okolnih vrleti i vršaka.

Sunce se visoko dizalo i kao za inad padala tapetna kiša sve gušća i strašnija od Krna do Gorice — Doberdoba niz dolinu — pitomu dolinu Soče, do pred vrata Justova grada.

Prva 3 dana bilo se jedino na gornjem odsjeku.

Trećeg dana osvoje talijanske čete Brdo Svetog Mihajla, tik do Gorice. Bilo je to uveče. Noću dodjoše naše pričuve, dohvate zgodu, dok se izmoreni neprijatelji ulegli u jarke — da otpočinu, da snivaju san, kad li ih zateku naše pričuve, svježe i tek nadošle u ranu zoru — a neprijatelj nastavina zadobivenim položajima i dalje svoj san...... Ono, što se spasiti dalo prebježe natrag prema Zdravšćini (Sdravsina). I tako se dogadjalo duž cijele fronte na svim vrhuncima i položajima: danas meni, sutra tebi s istim i jednakim posljedicama.

Što dalji, to žešći, to bojevi. A bijahu to bojevi bez željenog uspjeha po neprijatelja.

Ofenziva je 27. julija bila na vrhuncu svoje žestine. Jurišalo se dnevno, prije i popodne, u jutro, u zoru, noću: uvijek. Bio je to boj životinja, kundak prot kunduku, nož za nož, glava o glavu. Tog je dana prisustvovao tim najžešćim jurišima iza fronte sam talijanski kralj Viktor Emanuel, stožernik Cadorna i general Grandi. Oni su ispred svake bitke oduševljavali i opitali momke prije ulaza u boj junaštvom — smrti.

Kako li je moralo Viktoru Emanuelu da neposredno iza bitke vozeći se vlakom prenatrpanim ranjenicima — biva negdje pri duši?!

A bilo je vele, tih vlakova bezbroj!

Ulazili su vlakovi, tiho i tužno huleći sa alpinskih podnožja, sa mirne vode Soče jedan iza drugog. Ono prijašnje oduševljenje, koje je „kretalo“ i kuće u Italiji — mrè a zamjenjuje ga tihi i spokojni jecaj mladih Talijanki na stanicama Milana, Udine, Fiorence, Ferare, Padove i svim onim stanicama sviju pruga do srca Apenina do — Rima: i njegova blizonca, što se stere do kolosa Vezuva: Napulja......

Razne vijesti.

Razredna lutrija. Vučenje za treći razred obaviti će se već 10. i 12. augusta. Dobici iznašaju ukupno 728.600 kruna. Kreditno i eskomptno društo (Trg Custoza 45) imade jošte nekoliko srećaka na razpolaganje.

Za hrvatske škole u Puli. Neki dan smo objavili prinos 54 K 50 h, koji nam je poslao stražmeštar gosp. Šime Slipčević (Premanturac) za naše škole u Puli. Danas smo primili popis onih, koji su doprinjeli u tu svrhu svoj darak. Iznos je sabran medju momčadi, koja služi kod zdravstvenog odjela (Bojna pošta 45). Darovatelji su Jugoslaveni sviju plemena: Salih Ćemo 5 K; po 2 K: Slipčević Šime, Milanković Tošo, Subašić Rašib, Tomašević Gjorgje, Vlašić Mate iz Novevasi kod Poreča, Ermanović Sinajo, Mrkaljević Sabino, Jaravac Mujo, Bećić Hušo; po 1 K: Križmanić Mate iz Ježenja, Vukšić Vice, Rogšić Stipe, Vidović Ivan, Kubat Avdija, kapral Bovan Nikola, Ivatin Ivan, Heldović Jusuf, Ramljak Ante, Nazlić Andrija, Tošović Uroš, Drašković Gavre, Vukoja Ilija, Šipek Ivan, Nitković Mitar, Tadić Sekul, Koprčina Martin, Djozo Smail, Spahić Halil, Selimović Osman, Memić Muharem, Mežbur Ibro, Nezirović Selim, Sehović Jusuf; po 60 h: Šašić Petar, Krtić Tadija, Tolj Ivan, Matenda Mate; po 50 h: Orlović Lazo, Dobrić Stojan, Orikin Vinko; po 40 h: Gusić Ilija, Panjković Bude, Pavić Josip, Strikić Ivan, Mandac Šime, Pavić Petar, Pavlić Nikola, Pelechati Aleksa, Hrnkaš Anton.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Sabrano medju podčasnicima i momčadi Njeg. Vel. Broda „Delta“ po gosp. Paun Perici . . . . K 26·04

(Darovaše: Paun 5 K; Tašovac i Račić po 2 K: Francula 1 K 20 h; po 1 K: Buovac, Ružić, Punoš, Lovrić, Perdia, Bozanić, Čubrić, Kovačev, Katelan; Berović 80 h; po 60 h: Pedišić, Bakija, Stanin i Stoka; po 40 h: Jurica, Basolina, Medoš i Smoljan; Ježina 44 h; po 30 h: Kozulić i Janči; po 20 h: Kukuljan, Maršanić, Olenik i Trutanić; po 10 h: Jerzog i Marčelja)

Ukupno	K	26·04
Prije iskazano . .	„	1300·40
Sveukupno . . .	K	1326·44

Dopisnica uprave.

Podmiriše preplatu za „Hrvatski List“:

Do 31. oktobra: Jerko Cukrov, Božo Semelić, Simun Slipševié, Lucija Jelčić, Ivan Stepšić, Stjepan Ivčić, Franjo Domjanić, Jerolim Sokota, Stabsunteroffiziermesse S. M. S. „Radetzky“, Svetin Deković.

Do 31. septembra: Dr. Emanuel Perčić, Anica Radošević, Nikola Turato, Ivan Gregorović, Rozalija Uzelac.

Do 15. septembra: Stjepan Stepčić.

Do 31. augusta: Sikić Josip, Kraljić Tomo, Cvjetnić Franjo, Šegović Tomo, Žužek Viktor, Jerat Petar, Šikić Bartol, Kasumović Juraj, Pezelj Pavao, Vranican Ivan, Gavranić Ivan, Pekišić Mate, Moderčić Josip, Bavčević Krunoslav, Filip Josip, Salamun Ferdinand, Jandrijević Ivan, Reiz Pavao, Kosović Mate, Latković Ivan, Grubišić Ante, Pavlović Šime, Poljičak Ivan, Schneider Ferdinand, Roman Ivan, Sofija Petek, Marija Udovičić, Ivan Perozić, Ivan Tomasić-Kuratić, Slavka Alivojvodić, Martin Mihovilović, Vladimir Vojska, Ivan Mrakovčić, Franjo Mock, Franjo Uhač, Apolonija Obhlidal, Ivan Fabianić, Andjela Lesičin, Marko Batovac, Ivan Marčinić, Ivan Dujanić, Josip Škvarc, Petar Basaneze, Lučin Svetin, Pero Biuk, Stjepan Kmetović, Marij Maričić, Ivan Sorić, Stipe Saškvar, Josip Ljubić, Ivan Sokol, Nikola Erkulović, Ivan Berkarić, Antun Katalan, Dinko Berković, M. Koprivica, Juraj Kapiteli, Emil Grego, Širola-Paresić, Ivan Musulin, Ivana Jelčić Vladimir Balić, Gospodja Katalinić, Šime Brečević, Julijus Barlović, Josip Durasić, Jerolim Bračić, Ante Jerčić, Mate Božić, Ivan Jelavić, Šime Crvelin, Josip Caparin, Jure Salimečki, Pasko Ženžerović, Antun Kovačev, Julija Pecenovsky, Paskval Filippi, Ante Anić, Jerolim Cavka, Josip Stuparić, Filip Barbalić, Vinko Čurin, Maatemesse „S. M. S. Prinz Eugen“, M. B. L. Skrobe, Matilda Čorak, Šimun Runko, Antun Rubinić, Josip Lukež, Žuvić Ante, Berak Mate, Sobin Ivan, Terezija Vojska, Ana Jurašin, Jakob Mihaljević, Mate Blinja, Mio Jerčić.

Do 31. julija: Josip Puhalj (platio brat Jakov).

Slučajne reklamacije naslovljivati je: **Uprava „Hrvatski List“, Pula, Trg Custoza I.**

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u aukladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 6. kolovoza 1915 | Broj 32.

Varšava pala!

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 5. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Dugi niz uspjeha, što su jih saveznici od majske bitke na Dunajecu, u Galiciji u južnoj i sjevernoj Poljskoj te u istočnomorskim provincijama izvojštili, okrunjeni su zaposjednućem Ivangoroda i Varšave. Jučer zaposjele su naše čete Ivangorod, a danas udjoše njemačke čete princa Leopolda bavarskoga u glavni grad Ruske-Poljske. Izmedju Visle i Buga prodriješe savezničke čete proganjajuć uz sveudiljne borbe neprijatelja prama sjeveru. Austrougarsko konjaništvo dostiglo je Mustilung, njemačko Wladimir-Volinskij. Inače je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj je fronti u okolici Kreuzbergovog sedla došlo tek do većih okršaja. Jučer jutrom započeti napadaji više bataljuna talijanske pješadije 92. pukovnije na nemeške Alpe (sjeveroistočno Kreuzbergerovog sedla) skršeni su. Neprijatelj je iza podneva uzmicajući djelomično bježao prama šumama južno pograničnog potoka. Da odterete ove talijanske sile pokušao je iza podneva neprijateljski bataljun iznenada da provali prema položaju na Seikofelu (neposredno sjeveroistočno sedla). Ovaj bi nakon kratkog boja odbijen izgubivši oko sto mrtvih. Zapovjednik bataljuna kao više časnika pade. Naši su gubici u ovim okršajima neznatni. Na goričkoj podržavahu Talijani od jučer od podne ponovno žestoku topničku paljbu na naše pozicije na doberdobskoj visoravni. Kad je neprijateljska pješadija pokušala, de od Zagrada i južno od Zdravščine provali po našem je topništvu oborena. Na svim ostalim frontama nije se dogodilo ništa znatnijega.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 5. augusta (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Vogezama na Lingekopfu i južno odavle je borba nanovo buknula. Inače nikakvih važnijih dogodjaja.

Istočno bojište.

U Kurlandiji i Samogitiji njemačko je konjaništvo istjeralo rusko konjaništvo kod Ganaice, Iršija i Oništija. Ovdje i u borbama istočno od Ponievca zarobljeno je jučer i prekjučer 2220 Rusa, izmedju ovih 2 časnika. Vojske generala Scholza, Galwitza ostale su u jakim borbama u dalnjem napredovanju proti cesti Lomže-Ostrova-Viškova. Hrabri, zdvojni protunasrtaji Rusa obojestrano ceste Ostrova-Rozane bili su bez učinka: 22 časnika 4140 momaka zarobljeno je i zaplijenjeno 17 strojnih pušaka. Vojska bavarskog princa Leopolda probila je i zauzela jučer i danas u noći vanjsku i unutrnju tvrdjavnu liniju pred Varšavom u kojima su se žilavo opirale stražnje ruske čete. Grad je bio danas prije podne zaposjednut od naših četa.

Jugoistočno bojište.

Kod i sjeverno Ivangoroda položaj je nepromijenjen. Izmedju gornje Visle i Buga nastavlja se proganjanje. Istočno Buga unišlo je rusko konjaništvo u Vladimir Volinjski.

Vrhovna vojna uprava.

Spaljenje Varšave.

London, 5. augusta. „Daily New-u" stigla je vijest, da će se Rusi zapaliti Varšavu prije negoli ju prepuste Nijemcima. List se nada, da o ispaljenju grada nema sada više govora, jer da je proti predlogu bio sam veliki knez. Ispaljenje grada bila bi velika pogreška. Vojnički i politički položaj Varšave ne može se apsolutno zamijeniti sa onim u Moskvi god. 1812. Ispaljenje grada prouzročilo bi veliki broj begunaca neruske narodnosti i prouzročilo bi veliku nevolju, uplivalo bi neugodno na neutralce i izvelo na cijeli poljski narod veliku potištenost. Već od početka rata bio je cilj ruske vlade da nekako pomiri Poljake te se čini, da se u tom pogledu postiglo lijepih uspjeha. Ovo pomirenje Poljaka sada je potrebnije, negoli ikada prije, te bi se baš radi toga počinilo veliku pogrešku, da se radi malenih vojničkih prednosti uništi politički rad od više mjeseci. Gubitak Varšave, veli „Daily News" bit će ozbiljan uzmak. Ali najteže posljedice bit će moralno djelovanje na neutralce i baš ovu okolnost mora diplomacija entente uzeti u obzir.

Rusko gospodstvo u Kurlandiji.

Berlin, 5. augusta. „Nationalzeitung" javlja: Kako se iz pouzdanog vrela javlja, dobio je već i zapovjednik Rige zapovjed, da u slučaju, ako neprijatelju uspije zauzeti tvrdjavu, ima sve vojničke zgrade baciti u zrak, a grad zapaliti. U Kurlandiji vodi vojsku general Ruski. Nikolaj Nikolajević nadzirao je pred nekoliko dana frontu Nareva i Njemena. Zaustavio se tri dana u Kovnu, a dva dana u Rigi. Ovdje su se sastali veliki knez, general Ruski i ratni ministar. Stalnoga se o ovom pogovoru nista nije doznalo, nu glasa se, da je podzapovjednicima izdana zapovjed, da sve tvrdjave do skrajnosti drže, a u slučaju da se ište mora silom predati neprijatelju, onda se mora prije sve uništiti, pa makar ostala cijela Kurlandija i Livlandija sama ruševina. Sada je ruska vlada poslala u baltijske pokrajine bezbroj agenta, koji imadu zadaću ljudstvo oduševljavati za Rusiju, te stvarati franktirerske čete, da budu ove uznemirivale njemačke transportne kolone krivim vodjenjem i uznemirivanjem njemačkih četa. Ovi agenti obećavaju, da će iza poraza Nijemaca ustupiti sve ove zemlje narodu u Kurlandiji.

Ruska hoće militarizirati tvornice.

Petrograd, 5. augusta. Ministarstva trgovine i unutrnjih posala živo su zaposlena pitanjem militariziranja tvornica i raznih poduzeća u carstvu. Zaključeno je, da se sve gospodarske i vojničke stvari koncentriraju u jedan resort, da se tako odstrani rascjepkanost sila. Najviše skrbi zadaje pitanje opskrbe tvornica sa radništvom, te je zaključeno, da se radništvo militarizira i podvrže vojničkoj disciplini. Vojnike, koji služe, ali su radnici od zanata, premjestit će se u tvornice. Diplomatički krugovi šire vijest, da će amerikanske tvornice, koje su do sada davale municiju uz gotovinu, u buduće slati municije na kredit.

Radko Dimitrijev zapovjednik Ivangoroda?

Budimpešta, 5. augusta. „Az Est" prima iz Sofije: Radko Dimitrijev pisao je ovamo prijatelju, da opet zapovijeda svojom prijašnjom vojskom, brani Ivangorod, te je dobio zadaću da izradi novi nacrt za ofenzivu. Njegov je stožernik Benderev, koji je isto rodom Bugarin.

Turska pojačanja na Dardanelima.

London, 5. augusta. Posebni izvjestitelj Reuterova ureda javlja iz Dardanela: Zrakoplovi su ustanovili, da se na raznim točkama sakupljaju velika turska pojačanja. U noći od 22.—23. julija navalili su na francusku poziciju i u jarke bacili nekaki tekući materijal, koji je kašnje bombama užgan. Francusko je topništvo otvorilo vatru i ušutkalo neprijateljska. Dne 23. julija u 3 sata popodne navalili su Turci na naš najprednjiji jarak, kojega su bezuspješno više puta kušali uzeti. Iza kratkog vremena maleni je neprijateljski odio kušao prodrijeti u jarak, ali je bio odbijen zapustivši 40 mrtvih.

Uzmak Rusa na Kaukazu.

Carigrad, 5. augusta. (D. u.) Polag privatnih vijesti iz Erzeruma ruska je glavna moć opkoljena u gorovitom predjelu posve u blizini tursko-ruske granice, te uzmiče u neredu proti Kagismanu na rusko područje. Rusi su imali 1000 mrtvih i 2000 ranjenih. Turska vojska progania Ruse.

Iskrcavanje četa u Smirni.

Atena, 5. augusta. Prama privatnim vijestima nalazi se kod otoka Kiosa i Samosa koncentrirane torpednjača i krstarica, kao što i čete saveznika na broju od 15.000. Misli se, da će ove čete iskrcati kod Česme, zapadno Smirne ili Adalije.

Zaposjednuće Varšave!

Jučer oko 5 sati po podne obavijestio nam brzojav slijedeće:

Beč, 5. augusta (službeno):

Danas prije podne udjoše njemačke čete u Varšavu!

Beč, 5. augusta (službeno):

Danas u jutro udjoše njemačke čete princa Leopolda bavarskoga u glavni grad ruske Poljske.

* *

Nenadano i brzo, bez velikih okršaja, napustiše Rusi u sveudiljnom uzmaku i Pultusk i Rožan, pa Ivangorod i evo — Varšavu. Da će pasti, to se slutilo, ali tako brzo — tek, da je mogao ikoji da ustvrdi.

Metropola Poljaka, ruska utvrda na Visli, odsječena je od zone petrogradskog cara: u nju udjoše hrabre čete cara Vilima!

* *

Varšava i Poljaci.

Gubernija Varšavska zaprema 14,562 četvornih kilometara. Ravnu, plodovitu i šumom obraslu zemlju protječe glavna rijeka Visla sa svojim pritocima Pilicom, Bugom, Narevom i Bzurom. Varšavska gubernija imade preko 2 milijuna i po stanovnika po narodnosti Poljaci i manji dio Rusi uz mnogobrojne židove. Po vjeri većinom katolici.

Narod se u prvom redu bavi gospodarstvom, poljodjelstvom, a u gradovima isključivo trgovinom i industrijom. Industrija je vrlo bujna i osobitom stepenu razvita. U toj samoj guberniji imade do kojih 2000 tvorničkih poduzeća sa preko 100.000 radnika. Okraj Kutno prednjači industrijom svim gradovima. Samu Varšavu križaju 4 glavne željezničke pruge: iz Vilne prema Petrogradu, preko Sjedleca prema Terezijevom gradu (Terespol) i preko Skernjevica prema Krakovu te ona prema Brombergu.

Varšava je sjedište „almae matris", univerze Poljaka, koju polazi preko 4000 študenstva; broji do 40 srednjih škola, 15 stručnih i obrtnih škola i preko 1000 pučkih škola.

Nakon raspada poljske kraljevine dopade jedan dio Njemačku, drugi Rusiju a treći Austriju.

Središte Poljaka u Prusiji bilo je, koliko je moglo, u gradu Poznanju, u Austriji Lwówu (Lavov), u Rusiji Varšavi.

Kao centralno kulturno središte svijuh Poljaka ostane i nadalje Varšava. Poljaka imade danas vrlo mnogo u Ame-

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Julija se zažari, i grudi joj se nadimale življe.

„Nesmiljena sudbina Vas tjera iz Mletaka?" progovori za čas sileći se zalman laku govoru. „Ne, ne, recite cijelu istinu, tužni i tamni Mleci i mi ostanci slavnih porodica dosadiše Vam već, pa ste željni promjene kakove. To je grofe. A ono, što velite o nesmiljenoj sudbini, samo je fina učtiva izlika, da nas se riješite laglje?"

„Krivo me sudite grofice," odvrati mladić brzo nekako korećim okom. „Pamtite, da sam Španjolac, a ne kakov ljepušasti Francuz, komu su riječi na vjetru osnovane, komu blažene uspomene odliču ko oblaci na nebu. Vele ljudi, da smo najoholiji narod na svijetu, al taj pravedni ukor ujedno nam je i dika, jer oholi ljudi ne lažu! Kad rekoh, da me nesmiljena sudbina iz Mletaka tjera," nastavi turobno, „govorio sam cijelu gorku istinu! Ja sam, milostiva gospodjo, nesretan čovjek."

Pri ovim posljednjim riječima drhto Riegov glas, te on poniknuo očima. U taj par kan da se sva njegova odvažnost slomila, a iz bijedog lica i iz tužnih mu očiju razabiro je čovjek, da je mladić u istinu nesretan.

Na groficu navali silna muka.

Da, njegovi su jadi istinski! reče si sama.

Al razlog, gdje im je razlog? Zar ljubav prema meni, ženi udatoj već? Zar Riego bježi, jer plemenita njegova duša sluti, da će se njegova strast izvrći na nesreću.

Il mu se otvorila stara kakova rana pa ga tjera od ljudi prijaznih mu? Zar je sreća prevarila, te se ne uzdaje u svijet, koji ga vabi i odbija u jedan mah? Možebiti tjera sve to nesretnoga ljubav?

Ove joj misli pojuriše glavom. Sad je ne samo žalila mladića, sad mu se je smilovala, i više nego smilovala. Sad mu već nije htjela biti zaštitnicom, već prijateljicom, sad se u njezinu srcu već zametala ljubav.

Dirnuta, smućena gledaše lijepog mladića.

„Vi ste nesretni?" progovori jedva. „Zar Vam ne prija raskoš, veselje? Vi ste čovjek mlad, čovjek slobodan. Plemeniti ste, umni ste, sve Vas gleda, sve Vas miluje. A šta Vam treba više?"

„Milostiva gospodjo!" prihvati Riego važno, „meni već ima dvadeset i osam godina, a nisam mladić, koji može bezbrižan letiti za svijetom i praznom mu radosti. Ja prezirem svijet, mrzim tašte mu radosti, pa se uvjerih, da je samo onaj nekako samostalan, koji je sebičniji od drugih ljudi. Tužne dosta samostalnosti, koja nikako nije prema mojoj ćudi! To mi kaže srce moje, stoga sam i nesretan."

„Vi ste nesretno ljubili." šapnu Julija.

„Da milostiva gospodjo! Uvjerio sam se, da se može djavo zakloniti i angjeoskim likom!"

„Pa kad Vas je prevarila ljubav, zašto ne tražite bar — prijateljstva?"

„Prijatelj mi je zaveo ljubovcu, onaj isti prijatelj, koji mi ote očinsko blago!"

„Ne mislite li, da se dan danas nemo u žene tražiti može pravo — čisto prijateljstvo? — Zar ne povjeriste nikada ženi jade svoga srca?"

„Dosada nisam tako sretan bio, milostiva gospodjo!" odgovori Španjolac tužno, „dosadu jošte nisam našo toli čiste plemenite duše, koja bi shvatila bila sve moje jade!"

Grofičino čelo se namršti malko. Ženska pristojnost i slako neponjato čuvstvo dijeljahu u ovaj par boj u njezinoj duši.

Al brzo se svrši taj boj.

„Pa da ju nadjete sada?" zapita ga željno al bojažljivo Julija.

„Oh — tu bi mi opet zasjala prednodnica zvijezda, duša bi mi se osovila, bio bih sretan," živo odvrati Španjolac.

„Evo Vam dakle mene!" zari Julija blažena, pružajući mu željno bijele ruke svoje.

Srce joj kucaše silno, čekala je, da grof primi njezine ruke.

Al gle! Mladić umaknu, oči mu zasjaše grozom, na licu se vidio strah.

„Nikada!" zaviknu Riego. „Zaklinjem Vas živim Bogom, gospodjo, nemojte toga!"

Julija probijedi.

„Zar — tako?" izusti jedva.

Sprva se smuti, al za kratko se prenu u stari mletački ponos i ponosito progovori Španjolcu!

„Nudila sam Vam se za prijateljicu, a Vi me odbijate? Zar Vam je moje prijateljstvo od toli malene cijene, gospodine grofe?"

(Dalje slijedi).

rici. Inače ih pruska statistika navodi kao najjačim u zapadnoj Prusiji sa 35 posto, istočnoj sa 15 posto, Šleziji sa 30 posto, zatim u Brandenburgu, Westfalskoj, Saskoj i Pomerju (Pommern). U gradovima su najjače zastupani u Poznanju (Posen) sa 70 posto stanovnika, Danzigu sa 30 posto, Gumbinnenu sa 25 posto, Brombergu sa 60 posto, Oppelnu sa 65 posto, Kraljevcu (Königsberg) sa 20 posto.

U Austriji nastavaju Galiciju do Sana, Šleziju sa 30 posto i nešto Bukovinu sa ukupno 5 milijuna austrijskih Poljaka. U Rusiji zapremaju t. zv. rusku Poljsku, koju označuje jezična granica, što ide kroz liniju Zamošć-Suvalki. Imade ih do 7 milijuna ili 74 posto ukupnog stanovništva ruske Poljske. Osim ove cjeline imade t. zv. inzularnih područja većinom u gradovima Grodnu (200.000 Poljaka). Kijevu (150.000), Mohilevu (40.000) nadalje u Volhiniji (150.000), Podolju (150.000).

Po vjeri su većinom rimokatolici (96 posto), 3 posto evangelika, 1 posto grko-unijata i k ovim se ubrajaju 200.000 poljskih židova.

* * *

Varšava kao tvrdjava.

Varšava je bila moderna tvrdjava niposto niti ikakvog drugog nego ruskog tipa: ona, u pravom smislu riječi, niti ne odgovara tvrdjavama tipa Pule, Gibraltara, Przemysla itd. — ona je više ogromno skladište ratnog živog i ostalog materijala, koje kao takovo valja da biva čuvano i nadgledano. Varšavska je tvrdjava zapravo Novogeorgijevsk, sjeverno od Varšave. Varšava posjeduje tri utvrdjena pojasa: jedan prolazi kroz krug Bloniju-Nadarzin-Gora Kalvarija kao vanjski pojas: drugi posjeduje polukrug sa 11 utvrda: Bielonji, Wavrzišev, Opalen, Grolj, Odolanj, Selipsj, Okezij, Sbarz, Sluzev, Krolikarnija i Skerkjerkj.

Nutarnji pojas prolazi kroz utvrde: Gorze, Crzanov, Ohata i Rakovjec.

Cijeli utvrdni pojas opšiže 50 četvornih kilometara.

* * *

Osvojenjem Varšave završuje historija rata prvi veliki čin ove svjetske tragedije — a započima nova faza — koja će otvoriti novi vidik na nove i velike, lapidarne dogadjaje, koji će nas konačno krunititi kao pobjednike na korist cijelog čovječanstva!

IVANGOROD.

Varšavi na jugu leži grad i tvrdjava na ušću Vieprza u Vislu grad Ivana: Ivangorod. Službeno još ni ustanovljeno potanje zaposjednuće. Znamo toliko, da je austrijska kavalerija pobjedonosno unišla dne 4. augusta medju gradske zidine. Ivangorod jest važno stjecište željeznica i cesta, željeznica dvotračnica i cesta strategičkijeh, što vode od Kijeva preko Radoma te spajajući one iz Lublina, Brest. Litovska i Varšave u nutrinu na sjever, ravni istok i na jug.

Utvrde Ivangoroda.

Ima ih dvije glavne i jedan utvrdni pojas s obje strane Visle. Ove su utvrde starinskog modela. Unutar ograde velika je vojarna, možda najveća na desnoj obali Visle. Ona utvrda na lijevoj obali Visle naliči polumjesecu. Sprijeda uredjen je veliki nasip za topovsku obranu. Topovi vire na starinsku iz velikih škulja otvoreno i neprekriveno.

Utvrdni pojas broji osam utvrda. Ove stoje u razmaku od dva i pol do četiri kilometara. Ovaj je utvrdni pojas širok sedam kilometara i po a dug do dvadeset kilometara. Utvrde datiraju iz osamdesetih godina prošloga vijeka. Devedesetih godina počeli su pregradjivati pojasne utvrde.

Pojas nije baš sa vojničkog gledišta niposto povoljan budući je položaj i teren nepodesan radi svoje močvarnosti i gibivosti tla. Ali imade i dobre strane Ivangorod kao tvrdjava u tome, što može da bude na izmjenice sad lijeva sad desna obala Visle poplavljena. Ruska vlada namjeravala je po novom nacrtu da Ivangorod utvrdi još jednim vanjskim pojasom modernijih tvrdjavica, koje su djelomice već tijekom samog rata izgradjene. Medjutim je konačno izgradjenje ove tvrdjave prekinuo nagao ulaz naših hrabrih četa u zaposjednuti Ivangorod.

Poruka „Norddeutsche Allgemeine Zeitung"-a Sazonovu za njegov Dumin proslov.

„Norddeutsche Allg. Ztg." pišu prigodom Sazonova govora u Dumi slijedeće:

Sazonovljev je Dumin govor od sporedne važnosti za Njemačku. Ne možemo da se upuštamo u raspredanje u času kad naše pobjedonosne čete dokončavaju jednu od najvećih svjetskih bitaka. Mi donosimo čine, a ne riječi! Svjetski je požar prouzročila opća sprema ruske vojske, a niposto ratni navještaj Njemačke.

Napadaji, što ih je Sazonov sasuo u Dumi protiv časti njemačke vojske i njemačke mornarice, ne mogu, da ovu taknu. Bijaše od vajkada ponos naše vojske, da visoko drži štit pod svim okolnostima i u svako doba čisto i nepovredivo. To čini i u ovome ratu. Ali, ipak je cinično, kad se jedna vlada, o kojoj cio svijet znade, da je sačinjena od okova i toljaga, te Sibirije, kao pomoćnim sredstvima svoje vladajuće umjetnosti, usudjuje da dira tudje poštenje, kao što se je to desilo u sadanjoj Dumi. Sazonovljevo mnijenje o političkom položaju tek su snubljenja na neutralce i ostale vlasti, što znači, slabost nutarnjeg položaja u Rusiji.

„Rat, što nam je bio nametnut", veli Sazonov, „nabacao je probleme, koji su nam se u julu 1914. tek kao daleki snovi pokazali." San ruskih političara odgovara njihovom, prirodnom nagonu za osvajanjem. Ti su nagoni u najširem smislu riječi i danas upravljeni samo tamo, da osvajaju i siluju tudje narode i tudja područja. Činjenica je naime, koju bi mogli preporučiti nesamo engleskim i francuskim socijalistima nego i ostalim balkanskim narodima, koji još danas stenju pod ruskim jarmom. Ona je primjer, što znači prijateljstvo s Rusijom i kamo ju je to dovelo. Ispune li se snovi Rusa o posjedu Carigrada, jao tada balkanskim narodima!

Tobožnji novi položaj Italije, što ga navodi Sazonov, jedva bi smio da nadje odziva. U neizrecivo krvavim bojevima propada i ništi se omladina talijanskoga naroda na granicama Tirola i Soče. Sve je ove zemlje Italija mogla da steče bez jednog kreta mača. Najinteresantnije u Sazonovim izvodima jest otkriće, što ga je pripravljalo ministarstvo Salandre već u tijeku prvih ratnih mjeseci i kasniji pristup Italije k saveznicima. Nek bude naglašeno i to, da je to isto ministarstvo istobodno podavalo osjećaje i osjeguravanja najbolje neutralnosti i u Berlinu i u Beču te da je kratko pred samim ustupom u rat još uvijek naglasivalo želju mirovnog izjednačenja sa Austrijom.

Njemačka očekuje spokojno podupiranja svojim pravom i dobrim mačem nastavak ovog strašnog boja. S tim će bojem nastupiti poništenje onih krugova ruskoga društva, koji kliču — a sve iz nejasnog oportunizma i nepoznavanja pravog položaja zemlje te uzdižu — onim ljudima, koji su ih postavili na ova i ovakva odgovorna mjesta!

Tako završuje službena berlinska „Norddeutsche Allgemeine Zeitung".

Izjava srpskog časnika o vojnim osnovama Srbije.

„Secolov" dopisnik Magrini javlja iz Kragujevca:

Rat je sa ponovnim zaposjednućem Beograda u istinu prestao. Tu i tamo dolazi uz granicu do okršaja ili lijetaju amo tamo aeroplani. U ovih je šest mjeseci srpska vojska reorganizovana. Ona je zaplijenila brojne topove i mašinske puške. Francuzi, Englezi dobaviše srpskoj vojsci topove, municiju, automobile, aeroplane, tehničko osoblje, životne namirnice, odjeću i obuću. Svaki vlak iz Soluna dovozi nove zalihe. Na granici čuvaju stražu francuski aeroplani. Beograd brani šest teških topničkih baterija, po dvije od tih baterija dala je po jedna od vlasti trojnoga saveza. Vojska broji 230.000 momaka, te je u svakom pogledu sjajno opremljena. Kakogod bi Magrini želio jednu novu srpsku ofenzivu, ipak veli, da takova ofenziva ne predstoji. I tu su ruski porazi u Galičkoj sudbonosno djelovali. Povrh toga držanje je Bugarske pogibeljno. Osim toga i Austrijanci su uništili čitavu granicu tako te navala nije lagana. Drugi srpski časnici izjavili su Magriniju, da će Srbija navaliti, čim Rusi predju Karpate ili čim Talijani postignu stanovite uspjehe.

Novinski glasovi.

Englesko prosudjivanje ruskog položaja.

„Morningpost" piše u svom uvodniku: Ne smijemo sebi tajiti, da napuštanje Varšave znači veliki gubitak za Rusiju i njezine saveznike. Bilo bi djetinjasto, kad bi htjeli omalovažiti značenje ovoga gubitka. Unatoč tomu je ispražnjenje Varšave iz vojničkih razloga opravdano, da se spriječi odlučna bitka, koju sad Nijemci toliko žele. Sad Njemačka ne može navaliti na saveznike na zapadu ogromnim pojačanim silama.

Englezi o općem položaju.

„Daily Mail" piše: Nijemci stoje pred zauzećem prvog od triju mjesta: Varšavom, Parisom i Calaisom, koje hoće zauzeti. Oni vjeruju da je to mjesto ključ obim ostalim. Stoga nas se Varšava tiče vrlo blizu i jako. Mi što više osjećamo gubitak još jače nego Rusi, koji imadu neranjivu državu i beskonačan prostor, u koji se mogu povući. Kod početka rata morali smo se odlučiti, da li ćemo se iznevjeriti našim saveznicima ili se hoćemo boriti. Danas se moramo odlučiti, hoćemo li i nadalje biti zadovoljni sa nespasonosnim polovičnim mjerama dobrovoljne vojne službe. Došli su časovi, koji su teži, od sviju dosadašnjih u tom ratu.

Grčka i Italija.

Prema jednoj vijesti iz Bukarešta javlja „Sera" iz Atene, da tamošni listovi ističu oštru opreku izmedju Grčke i Italije. List „Athenai" izjavljuje, da Grčka ne može mirno trpjeti talijansko zaposjednuće slavenskog područja, jer će inače Srbija, odrezana od Jadrana, tražiti izlaz na more preko Soluna. Italija pako ne može Grcima oprostiti, što su otklonili pristup u balkanski blok, radi čega je osvojenje Dardanela postalo iluzornim. Za Dardanele je Rusija Talijanu obećala Albaniju i Epir. List upozoruje Italiju, da su njezini pokušaji osvajanja na Balkanu uzaludni, jer nijedna balkanska država ne će trpjeti talijanskog imperijalizma.

Ruski prikaz položaja u Poljskoj.

Dopisnik „Tempsa" u Petrogradu izjavljuje, da će Rusi tako dugo uskraćivati bitku, dok ne budu dovoljno obskrbljeni municijom i da je u ovom slučaju bolje po ruske vojske da uzmaknu na pripravljene pozicije. Gubitak područja, koji se može opet nadoknaditi valja predpostaviti nenadoknadivom gubitku vojske. Ruske vojne oblasti izjavljaju, da će možda preduzeti pregrupiranje ruskih bojnih sila što će se protezati na područje Visla-Varšava. Rusi će na to zauzeti novu obrambenu poziciju, koja se upire na utvrde Kowno, Grodno, Brest-Litowsk. Izvjestitelj ističe nadalje, da će povlačenje ruskih vojska na spomenute utvrdne linije umanjiti gubitke i urediti defenzivne i ofenzivne sile Rusa. Sa vojničkog stanovišta Rusi će strpljivo i mirno podnijeti naložene im žrtve i iskušenja u nadi, da je njihovo značenje samo epizoda obzirom na konačnu pobjedu.

Osobna vijest. Narodni zastupnik i predsjednik Družbe sv. Ćirila i Metoda prof. Vjekoslav Spinčić, nalazi se do daljne objave u Zagrebu. Kaptol broj 31. Toliko na obavijest.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Sabrano medju momčadi Njeg. Vel. Broda „Prinz Eugen" . K 142·—

(Darovaše po 5 K: Mihaljević Jakov, Medulin, Bartoš Josip, Pilsen, Barešić Ljubom., Požega; po 3 K: Čapek Josip, Prag, Martinek Franjo, Dobženice, Debelić Andrija, Černa (Slavonija), Marić Juro, Moslavina, Vikopal Eduard, Olomuce, Bačić Grgo, Blato, Lušić Marin, Vrbanj, Tadin Dujo, Kambelovac; po 2 K: Ableuz Franjo, Zagreb, Gergeta Petar, Funtane, Petković Josip, Šibenik, Diraka Vjekoslav, Serdoči, Lauro Franjo, Korčula, Rukovina Aleks, Kostrena, Ivić Petar, Rab, Kružić Andrija, Trogir, Diraka Ignac, Srdoči, Mrkić Stojan, Zadar, Latera Josip, Morava, Šarinić Božo, Sušak, Sablić Pavao, Kostrena, Mavrinac Ivo, Mavrinci, Restović Marko, Smrka, Gašperov Jerko, Primošten, Majhen Stevo, Bjelovar, Jurić Ivan, Skradina, Lovrić Caparin, Rogoznica, Orlić Anton, Pag, Bulić Roko, Lečevica, Oklabec Rado, Pilsen, Šlajtz Franjo, Kutnahora, Varišek Josip, Prag, Kocorek Adolf, Brno, Blečić Vjekoslav, Srdoči, Knežević Ivan, Vinjerac, Matošić Sime, Polača, Macura Ivan, Kistanji, Poljak Marin, Vranjic, Valiček Emerik, Bosenkan, Pešina Alois, Čeh, Ognić Petar, Pag, Sabalić Pavao, Pag, Jelušić Ivan Jelušići . . . .

po 1 K: Dežman Ivan, Posedarje, Petović Milan, Boka, Lušić Anton, Vrbanj, Zuklić Anton, Nerezine, Ivić Anton, Vinovo, Split, Jukopila Jovo, Rakalj, Kocelj Ivan, Cavtat, Pavković Dimitrija, Šibenik, Vareško Grgo, Mali Vareški, Dujmović Dujo, Brač, Kačunić Pavao, Split, Skunica Mate, Novalja, Maks Franjo, Zampach, Lovrić Prava Joso, Rogoznica, Luderman Viktor, Idria, Marohnić Drago, Križišće, Odorčić Milan, Otočac, Domljan Niko, Čišla, Šiljeg Šime, Opuzuc, Kronja Jerko, Šibenik, Vranić Pene, Visočan, M. Z. Sanok, Novotny Vatslav, Nemošice, Konsal Alois, Brno, Vetman Dujo, Dalmacija, Martinić Djuro, Brač, Francetić Paško, Drenova, Mateju Drago, Hum, Poljak August, Pašman, Smudjinski Stanisl., Zator, Miler Josip, Tabor, Radović Josip, Vir, Dumanić Petar, Split)

U počast uspomene nezaboravne majke si, Katerine ud. Slipčević, preminule dne 3. junija t. g. polaže stražmeštar Šime Slipčević . . . . . . K 5·—

Uslijed nagodbe u jednoj kaznenoj stvari polaže Ana Ropotar . . . . K 30·—

Ukupno . . . . K 177·—
Prije iskazano . . „ 1326·44

Sveukupno . . . K 1503·44

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u akladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Pretplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 7.-8. kolovoza 1915. | Broj 33.

Uništenje talijanskog zrakoplova „Città di Jesi". Talijanska podmornica potopljena. Rusi pucaju na Varšavu. Opsjedanje Novo-Georgjevska.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 6. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište:

Sjeverozapadno Ivangoroda napredovali su naši saveznici. Izmedju Buga i Visle traju bojevi u potjeri neprijatelja. U istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Pokušaji navala i pojedini nasrtaji Talijana, što se danomice opetuju, svršavaju po njih uvijek potpunim neuspjehom. Gdje neprijateljska pješadija započne navalu, biva već potjerana našom topničkom paljbom ili, ako se njoj opre biva suzbijena uz teške gubitke našom pješadom. I najtemeljitija i najjača topnička priprema provedena od neprijatelja ne može, da nešto promijeni na tom tijeku dogodjaja. Tako se izjalovilo noću na 5. augusta i jučer više navala, jedna provedena iz Zagrada i jedna protiv podgorske uzvisine, gdje je polje navale pokrito talijanskim lješinama. Isto tako bijahu i talijanski nasrtaji u odsječku Plave te u području Krna bez uspjeha. Talijanski privezani balon, što je služio topničkom opažanju, oboren je hicima kod Tržića. U koruškim su alpama zaposjednule naše čete u području gore Paralpa ugodne uzvisne pozicije na talijanskom tlu. Na tirolskoj je fronti suzbijena navala neprijateljskog bataljuna na Col di Iana. U stranskoj dolini Ortlerovog područja jedna je naših patrulja napadnula neprijateljsku polusatniju te joj zadala znatne gubitke.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

Jedna je naših podmornica torpedovala jučer rano kod Palagruža talijansku podmornicu tipa „Nautilus" te ju potopila. Talijanski je zrakoplov „Città di Jesi" oboren šrapnelskom paljbom o ponoći od od 5. na 6. augusta, dok je pokušao, da preleti Puljsku luku, prije što je mogao nanijeti ikakve štete. Čitava je momčad, sastojeća od tri pomorska časnika, jednog mašiniste i 2 momka zarobljena te zakoplov doveden u Pulu.

C. i kr. zapovjedništvo brodovlja.

* *
*

Podmornice „Nautilus" i „Nereide" gradjene su godine 1913, imadu sadržaj od 345 tona nad a 400 tona pod vodom te voze 15 kilometra nad a 9 podvodom. Momčad sastoji od 17 ljudi.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 6. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Boj na Lingekopfu traje. Četiri su neprijateljska ljetala prisiljena, da se spuste na zemlju, jedno je uništeno paljbom a jedno spaljeno. Na obali smo zaplijenili francuski hidroplan.

Istočno bojište.

U Kurlandiji zametnuli su se uspješni bojevi konjaništva. Njemačka je vojska napredovala dalje južno od Lomže usprkos tvrdokornog otpora Rusa. Opsadne su čete Novogeorgijevska probile izmedju ušća Buga i Nasielska neprijateljsku poziciju južno Blendostva te prodrle prama donjem Narevu. Naši su zrakoplovi obložili kolodvorske zgrade Bjalostoka bombama. Sa Prage pucalu od jučer rano žestoko na nutarnji grad Varšave topništvom i pješadijom. Čini se, da mjere Rusi najviše na to, da razore stari poljski kraljevski dvor.

Jugoistočno bojište.

Na jugoistočnom bojištu osvojiše čete, što su prodrle preko Visle nekoje neprijateljske pozicije. Vojske Mackensenove nastavljaju proganjanje neprijatelja uz sveudiljne borbe.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 6. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj fronti napreduje naše desno krilo. Zaposjeli smo cijelu dolinu Maruada i oduzeli neprijatelju Alškert.

Na dardanelskoj fronti ništa znatnijega.

Ulaz naše vojske u Lublin.

Beč, 6. augusta. D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Vojska zapovjednika nadvojvode Josipa Ferdinanda unišla je dne 5. augusta prije podne na čelu svojih četa svečano u Lublin, pozdravljena od gradskog predsjednika, od gradske delegacije, zastupajuće pokrajinu Lublina, od svećenstva svih vjeroispovijesti i od naroda. Na poklonstveni nagovor gradskog predsjednika zahvalio se nadvojvoda osiguravajući, da saveznici vode rat proti ruske vojske, ali ne proti mirnom pučanstvu osvojenih područja. Pučanstvo i grad Lublin mogu biti tako dugo stalni dobrostive zaštite, dok se budu ostavili svakog neprijateljskog čina i otpora i dok budu odgovarali pravednim zahtjevima. Nadvojvoda je tada odaslanstva odlikovao nagovorima.

Beč, 6. augusta. (D. u.) Prigodom pada Varšave i Ivangoroda bila je naveče ophodnja glazbi po gradu, koje su se podale pred ministarstvo za zemaljsku obranu, gdje je sakupljeno pučanstvo priredilo burnu patriotičnu izjavu. Klicalo se obim saveznim vladarima, saveznim vojskama i savezničkoj mornarici.

Potankosti o potonoću „Garibaldi"-ja.

Beč, 6. augusta. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

O potonuću „Giuseppe Garibaldi" javlja se od mjerodavne strane slijedeće potankosti: „Garibaldi" plovio je u društvu neprijateljskih krstarica i flotilje torpedača, medju kojima su bile tri krstarice tipa „Giuseppe Garibaldi" i jedna tipa „Vettor Pisani". Podmornica lancirala je torpedo, koji je pogodio „Garibaldija". Druge tri krstarice pobjegle su. Mornari „Garibaldija" skočili su u more sa pojasima za spasavanje. „Garibaldi" je potonuo u 5 časaka. Mornare su zaostali razarači uzeli na brod. Jedva što su ovi započeli djelo spasavanja, vidio je naš zapovjednik podmornice na veliko čudo, da je svaki razarač digao ženevsku zastavu, da su se dakle ovi postavili pod zaštitu medjunarodnog prava, koja im nikako nije pripadala. Podmornica je kušala približiti se, ali, čim su ju otkrili, bacili su se ovi čudnovati špitalski brodovi na nju, da ju zgaze. Nisu postigli nikakvog uspjeha, ali neprijateljsko ratno vodstvo je ovom nasilnom zlorabom ženevske zastave i poimanjem podmuklog ratovanja najbolje označeno. Uopće čini se, da se je brzo mijenjanje zastave u talijanskoj mornarici uobičajilo. Razarači zapustili su nakon jednosatnog spasavanja mjesto svog neuspjeha. Izmedju mnogobrojnih predmeta, što se ih našlo bila je i zastava talijanskog viceadmirala, iz česa bez sumnje proizlazi, da je „Garibaldi" bio admiralski brod flote, što je operirala pred Dubrovnikom. „Garibaldi je dakle četvrti admiralski brod, koji je pao žrtvom naših podmornica: „Jean Bart", viceadmiral Lapeyrère, „Leon Gambetta", konteradmiral Senes, „Amalfi" admiralski brod treće divizije i „Garibaldi" admiralski brod pete divizije.

O prvoj sjednici Dume.

Lugano, 6. augusta. O historičkoj sjednici Dume javlja R. Larco listu „Corriere della sera", da se je otvorenje Dume očekivalo velikom napetošću i da je publika upravo silila na tribune. Svi zastupnici bili su prisutni. Tijekom sjednice došlo je do veličanstvenih i nezaboravnih izjava patriotizma, koje su tim važniji, što su nadošle u času, koji nije za Rusiju ugodan ni veseo. Car i vojska bili su od naroda svečano pozdravljeni i zastupnici i publika opetovano zapjevali religioznu rusku narodnu himnu. Govor predsjednika Rodzianka bio je prekinut odobravanjem iza svake rečenice. Kada je pozdravio zastupnike trojnog sporazuma, koji su bili u ložama diplomata, uzdigla se cijela kuća i pozdravljala ih. Iza ovoga spomenuo je Rodzianko Italiju, a na to je bio i talijanski poklisar Carlotti burno pozdravljen. Burno pozdravljen bio i general Ruski, koji je sjednici prisustvovao. Od govornika bio je osobito pozdravljen ratni ministar Polivanov, čim je stupio na tribunu. Novi ministar uživa kod svih stranaka veliko povjerenje, pošto se je upoznalo njegovu veliku sposobnost kod dobave ratnog materijala.

Sa Balkana.

Rusija pritište na Bugarsku.

Budimpešta, 6. augusta. „Az Est" prima iz Sofije vijest, da će knez Trubeckoj doći budućih dana iz Niša u Sofiju, da povede govore sa Bugarskom vladom. Ruska vlada želi, da Bugarska navali na Tursku prije odluke u Poljskoj. Trubeckoj će predložiti Bugarskoj nove prijedloge, kojima je, čini se, i Srbija privolila. Prama mnijenju političara njegova će misija u Sofiji biti bezuspješna kao i ona u Nišu.

Srbija ne će da popusti.

Budimpešta, 6. augusta. „Seara" iz Bukarešta javlja: Knez Trubeckoj došao je Pašiću sa novim ruskim prijedlozima, zahtjevom, neka Srbija izjavi, pod kojim bi uvjetima stupila u dogovore sa Bugarskom. Savjetovanje je dugo potrajalo, ali je bilo bez uspjeha. Srbija ne će da Bugarskoj ništa popusti, dok ne svrši rat. Pašić ostaje tvrdokoran i veli, da bi se iza rata najviše moglo odstupiti Bugarskoj Ištip i Kočanu, ali je svakako isključeno, da će se Srbija ni sada ni kasnije odreći Macedonije.

„Dimineata" iz Bukarešta javlja, da je Trubeckoj u ime cara zahtijevao od Srbije, da odstupi Macedoniju Bugarskoj i naglasio je, da je želja careva, da se Bugarska i Srbija slože.

Veliko negodovanje u Srbiji protiv Rusije.

„Slavische Korrespondenz" javlja iz Beča: U srpskoj skupštini, koja je u Niš pozvana na izvanredno zasijedanje, došlo je do velikih manifestacija opozicionalnih stranaka proti Rusiji i ministru predsjedniku Pašiću. Povod burnim scenama bio je zahtjev Rusije, da se isprazni Drač. Ministar predsjednik Pašić pokušao je opravdati držanje Rusije, ali su njegove riječi izazvale u redovima opozicije pravu buru.

Poslije ove burne sjednice sastali su se vodje opozicije na vijećanje. Mnogi govornici okrivili su Pašića, da je svojom politikom doveo Srbiju na rub propasti i tražili su njegov odstup. Zahtjev Rusije, prema kojemu bi Srbija imala odstupiti svoje macedonsko područje Bugarskoj,

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Sveti Bože!" kliknu Riego strašno, „šta da Vam odgovorim gospodjo!? Vi vidite, da zdvajam. da me ubija muka. Ta odavna mogli ste uhoditi trag svim mukam mojim! Vaše prijateljstvo drugomu je milost nebeska, al meni — koji Vas ljubim, obožavam bez svijesti, bez mjere, koji radi Vas ostavljam Mletke — meni bi bilo to prijateljstvo izvorom beskrajnih jada. Mrzio sam ženski svijet, al gledajuć Vaše veličje, Vašu ljepotu, naučih se opet cijeniti žene, sve Vaše vrline zaniješe me jadna! Mišljah da je u Vašem srcu više za mene, neg prijateljstvo! Oprostite mi to! Nevrijedan sam Vašega prijateljsva jer ono, što u mojem srcu vrije i kipi, ne može samo mirnim prijateljstvom biti, ono je živa, slijepa, beskrajna strast! Oh oprostite mi, grofice, da sam Vam očitovao sve svoje srce, oprostite, da timi pomamnimi riječmi vrijedjam čistu, plemenitu dušu Vašu! Al ne bojte se, otić ću, da Vas više ne vidim za život! Samo to mi recite, da me žalite, i sve sudjene mi muke pretrpit ću smjelo!"

Brzo pristupi Španjolac grofici i poljubi ju živo u bijelu ruku, a ona mu nije branila toga.

Španjolac gledaše Juliju, čekajući sudbinu svoju.

Julija bješe tronuta. To joj se vidjelo na licu. Tolikoj strasti se nije nadala, s tolike strasti pokipi joj žilami onaj žar, koji je tinjao odavna u njezinu srcu.

Sad je tek ćutila, šta je Riego njezinu srcu. Al još se je un opiro srcu, jošte dužnost strasti.

„Z bogom!" to jedino sapnuše bijede joj usne.

S Riegova lica vidjelo se, da se podaje prijekoj sudbini. Jošt jednom uhvati Julijinu ruku, još jednom taknuše se njegova usta bijele ručice. Al žarki cijelov Španjolca prijepi krvcom do razigrana srca i potrese ju munjevito.

Nesvjesna gledaše, kako Riego ide prema vratima.

Juliju popade vrućica, mozak joj se zavitla, dah joj se otimaše, i sva joj krv šinu put srca. Tu niknuše o tren iz ljepih joj očiju gruste suze, i Julija stade muklo jecati. Ljubav održa mah, strast odolje ponosu.

Riego se dovuče k vratima. Odanle je tužno gledao groficu. Julijine oči zabljesnuše u ovaj mah.

„Riego!" kliknu ne mareći za sav ostali svijet, „možete li me ostaviti?!"

Mladić pohiti k Juliji i ogrli živo prekrasnu ženu.

III.

Bijeg i nevolja.

Od onog dana, kad je Riego Juliji izjavio svoju ljubav sastajali se ljubovnici u kući pouzdane negdašnje sluškinje Julijine. Grof Amalfi povrati se s puta. Riego i Julija bijahu pućani, da im svijet ne udje u trag ljubavi, jer su ljudi ne samo motrili groficu, kao osobitu ljepotieu, već i mladoga stranca i toga osobito otmene gospodje mletačke.

Tako su se ljubovnici pretvarali od dana do dana, što je osobito za rukom išlo Riegu. Prema svijetu pokazivao se čovjekom, koga muči tajna tuga, a na licu mu se crtala sanjiva turobnost, s koje bijaše osobito zanimiv gospodjam. Ove su opazale, da je Španjolac ljubezan prema cijdlomu ženskomu svijetu, na njednu, ma ni krasna Julija razgrijati ne može hladnog mu srca. Često bi se jošt veoma mamrknuo, rastužio, pa je bježo od društva ko od neprijatelja svoga.

Julija je zaklinjala svoga dragog, nek ne pokazuje svijetu radosti, u kojoj mu je tonulo srce.

„Da ti vide promjenu, ma i s drugom općio," reče mu Julija, „začudio bi se svijet, te bi stao uhoditi razlog tvojoj radosti!"

„Radit ću po tvojoj volji," odgovori joj on, „premda mi je velika muka hiniti tugu i žalost, gdje me opaja najveće blaženstvo, gdje me grije tvoja ljubav poput dana novu životu!"

Što Španjolac reče, ne poreče. Bijaše pred svijetom tužan, žalostan ko i prije.

Al skoro opazi Julija, da je tugu u njega više nego pretvaranje, jer mu se na licu vidjela odviše istinska žalost.

„Zar da se čovjek na toliko pretvarati može?" zapita se Julija.

„Vjere mi, mal da se ne bojim Riega! Al ne! On je čovjek čestit, ponosit, pa ne će hiniti ljubavi tako podlim načinom! Al nešta mu peče dušu! Zar nisam ja jedina u njegovu srcu?"

(Dalje slijedi).

dočekan je od skupštine velikim ogorčenjem, te je kazano, da srpski časnici nikad ne će dopustiti, da se Macedonija, osvojena krvavim bojevima, odstupi Bugarskoj.

Francuzi za balkanski savez.

Genf, 6. augusta. Francuzi misle uz slijedeće predloge stvoriti balkanski blok: Cipar će dobiti Grčka, a za to će odstupiti Bugarskoj dio istočne Macedonije uzevši i Kavalu. Tako bi se približila Grčku i Bugarsku. Srbija će odstupiti Monastir i Ohridu Bugarskoj i tako bi se umirilo Bugarsku sa Srbijom. Za Cipar dobila bi Engleska nekoje otoke u Egejskom moru ili štogod na obali Male Azije. — To su želje, koje se ne će nikada oživotvoriti.

Ratno zasjedanje Dume.

Bobrinski iznosi dnevni red Dume.

Duma je prihvatila slijedeći dnevni red, podnešen od grofa Bobrinskog u ime centrumačke grupe oktobrista i nacionalista:

Državna duma klanja se slavnim i besprimjernim djelima naše junačke vojske i mornarice. Ona potvrdjuje, da je vojska unatoč svih vojničkih nedaća kod čitavog pučanstva u carstvu ojačala neslomivu i jednodušnu dluku, da sa vjernim saveznicima vodi rat konačnom uspjehu i ne zaključi mira prije potpune pobjede. Duma izjavljuje, da se brza pobjeda ima postići jednodušnom pomoću pučanstva kod nabavljivanja novih borbenih sredstava. Duma traži učvršćenje unutrašnjeg mira i blagohotan obzir oblasti prema interesima svih lojalnih ruskih gradjana bez razlike plemena, jezika i vjere.

Ona je uvjerena da samo jedinstvenost izmedju zemlje i vlade, koja uživa potpuno povjerenje ove zemlje može dovesti do brze pobjede. Izriče pouzdanje, da će postojeće manjkavosti kod liferacije za vojsku biti bezodvlačno odstranjene pomoću zakonodavnih komora, a da će počinitelji prestupaka biti pedepsani strogim zakonskim kaznama, ma kakav bio njihov službeni položaj.

Duma je poslije toga prešla na dnevni red. Za predsjednika je ponovno izabran Rodzianko, koji je poslije toga držao govor, u kom je medju ostalim rekao: Rat nas je sjedinio. On je učinio, da je nestalo svega, što nas je dijelilo, pošto je sve zastupnike velike Rusije svezao u cjelinu sa jedinstvenim ciljem: pobjeda! Rodzianko izjavljuje iskrenu želju, da bi prijateljski i povjerljivi odnosi, koji su sad nastali medju svim strankama, postojali još i dalje nakon rata.

Duma zahtijeva pučko ministarstvo.

„Ruskija Wjedomosti“ javlja:

Liberalne Dumine stranke zaključiše izdati izjavu, da se rasprave o nutarnjem položaju kaošto potreba nutarnjih reforma ne može i ne smije više zatezati. Duma mora da se smjesta pobrine, da današnje ministarstvo pretvori i sastavi u narodno ministarstvo, tim više, što neprijatelj već ugrožuje glavni grad carstva.

Duma misli zborovati do konca rata.

Ministar je predsjednik Goremkin dao izjavu, da će Duma zborovati do sklopljenja mira.

Novinski glasovi.

Austrijski nadvojvoda — kralj Poljaka?

Londonska „Morning Post“ donijela je nepotvrdjenu vijest, koju prenosi „Frankfurter Zeitung“, da će jedan austrijski nadvojvoda biti u Krakovu okrunjen za kralja Poljske pod suverenošću Austrije. List piše na ovo: Kada padne Varšava u njemačke ruke, onda će barem doći do toga, da se izvede obećanje i stvori to „kraljevstvo“.

Rusija optužuje Bugarsku, da „izdaje“ slovenstvo.

Petrogradski list „Svjet“, koji je u svezi s ruskim ministrom izvanjskih posala Sazonovom, zaprijetio se je u posljednjem članku Bugarskoj i izjavio, da će skorih dana još jedared jedna misija poći u Sofiju, te joj jedamput pokušati, kako bi privela Bugarsku na pravi put. Članak se svršava riječima: Ne će biti pogrješka Rusije, budu li kasnija vremena optuživala Bugarsku, da je izdalo stvar Slavenstva.

Napeti odnošaji izmedju Bugarske i Srbije.

Srpski vladin organ „Samouprava“ piše: Bugarska traži sada upravo isto, radi čega je svojedobno planuo izmedju Srbije i Bugarske rat.

Rusija i Skadar.

„Novoje Vremja“ tumačeći Sazonovljev govor o Skadru primjećuje:

Zaposjednuće Skadra po Crnoj Gori prouzročeno je prešnom nuždom da se uguše razbojništva arnautskih banda, koje su ugrožavale pravilno opskrbljivanje Crne Gore. Naši neprijatelji u neutralnim zemljama vode opsežnu propagandu, s namjerom, da javno mnijenje tih zemalja razdraže protiv saveznika. Oni podupiru rovarenja u Perziji s namjerom, da tamo prouzroče komešanja.

Savez Rusije i Japana?

Sazonov je izjavio u Dumi, da se nada, da će intrigue neprijatelja već osujetiti. Dalje je rekao Sazonov: Ja moram da dometnem, da ako bi naša nastojanja ostala bezuspješna i ako poduzete mjere ne bi umirile našu zemlju, da ćemo za cijelo poduzeti s Japanom sporazumni jedan korak, a taj je izmedju Japana i Rusije posve lako moguće postignuti, a bio bi po oba dijela od koristi.

Naši sadanji odnosi prema Japanu imadu da budu samo predtečama kud i kamo čvrstijega saveza. Ja mogu da najvećom sigurnošću izjavim, da vlada zajedno s javnim mnijenjem ne misli na to, da sklopi mira prije no što bude neprijatelj konačno uništen. Naši saveznici prožeti su istim ovim uvjerenjem, a tjeraju ih na to bez obzira na našu volju dogodjaji ovoga svjetskoga rata. To moramo da uzmemo u obzir.

Dr. Kramarž u Beču.

Češki listovi javljaju, da se je češki političar Dr. Kramarž preselio u Beč, gdje se nalazi i njegova obitelj.

Češki narodni zastupnici na stavnji.

Češke novine donose, da će doći na smotru 43.—50. godišnjih narodnih ustaša i 29 čeških narodnih zastupnika, medju kojima Klofáč, Udržal, Fresl, dr. Rašin, bivši ministar Prašek i Staniek.

Trst glavni cilj Talijana.

Ovih je dana posjetio izvjestitelj „Petit Parisiena“ glavni talijanski stan, i tom je prigodom dobio slijedeće obavijesti:

Suglasni smo s Joffre-om: što manje ljudskih žrtava! Mi ne mislimo na to, da jurišamo gorske prelaze i napadamo „na nož“ neprijateljske opkope. Naš je položaj sličan onome u Francuskoj. Nije pravo, što se Francezima prigovara, da ne riskiraju ništa da bi napredovali. Da se prodre njemačku frontu na francuskom bojištu potrebna je borba u duljini od 30 kilometara! Jer će inače dospjeti francuske čete u težak položaj opkoljenja sa strane Nijemaca. Podnipošto ne valja od Talijana zahtijevati ovoga, česa nije Joffre kadar da postigne. Tim više, što je talijansko operaciono polje mnogo tegotnije od onoga u Francuskoj.

Za sada Vas mogu u toliko obavijestiti, da ne mislimo pohoda u Trento! Samo ustrpljenja — naš je sadanji cilj — Trst!

Neka se zabilježi.

Neki član gospodarske kuće konstatira u bečkoj „Information“, da na posljedicama sadašnjeg rata trpe direktno najviše tri austrijska slavenska plemena: **Poljaki, Malorusi i Jugoslaveni.** Medju ostalim piše: „Našim jugoistočnim pokrajinama, u kojima stanuju skoro sami Slaveni, dosudjena je ista strašna sudbina, kao i područja Poljaka i Malorusa, jer trojni sporazum hoće žrtvovati jugoslavenske teritorije, čimse je uzbudilo pohlepu Italije za ovim pokrajinama, te je radi toga rat posegnuo i u ove krajeve. Rusija je prodajom južnih pokrajina ogriješila se proti južnom i skupnom Slavenstvu, tako da se to ne će moći nikada popraviti“. Dalje veli: „Ruse se ne će suditi po njihovim lijepim riječima od nekada, nego po njihovim činima od jučer i danas. Slaveni Austrije su u prvoj godini rata shvatili svoje prave prijatelje i neprijatelje i znadu, kako se Ruska obećanja pretvaraju u čine.“ Dobro, neka bude zabilježeno sa opravdanim našim očekivanjem, da će mjerodavni krugovi i gori označenog principa — da čini odlučuju, a ne riječi — praktično izvadjati logički zaključak. Osobito treba zabilježiti konstatiranje, da Italija pruža ruke po slavenskom području i da područje jugozapadnog bojišta obitavaju skoro sami Slaveni.“ Dodali bi još da južnoslavenske čete brane ove medje junaštvom, što ga slavi takodjer naša vrhovna uprava i koje junaštvo uzbudjuje sveopće udivljenje. Očekujemo punim pravom, da će se ovo junaštvo priznavati i uvažiti takodjer i u budućim vremenima.

Razne vijesti.

Na znanje rovinjskim evakuircima! Bjegunci grada Rovinja upozoruje se, da se je „Seoska blagajna za štednju i predujam u Rovinju“ preselila u Pazin, gdje će im se udovoljiti zahtjevima isplate.

Važno za prodavače voća. Tvrdjavni povjerenik objavlja: Budući se opaža, da se u prodavaonicama voća, povrća itd. ne odgovaraju prodajne cijene, onima u centralnoj tržnici, to se upozaraju vlasnici tih prodavaonica, da se imadu dnevice držati cijena izloženih na centralnoj tržnici jer bi inače mogli biti kažnjeni.

Sprovod talijanskog mornara sa „Giuseppa Garibaldia“. „Hrv. Kruna“ pišu iz Čilipa: Jutros u 9 sati bio je vojnički sprovod do grobišta sv. Nedjelje poginulom mornaru ložaču se potopljenog talijanskog ratnog broda „Giuseppe Garibaldi“. Sprovod je obavljen sa svim vojničkim počastima. Ime je mornaru Arbace Giacomo. Naša podmornica torpedovala je „Garibaldia“ dne 18. o. mj. prama konavoskim stijenam.

More je lješinu ovog mornara bacilo na konavoske stijene isti dan po podne, a istegoše je na kraj dobrovoljac Ivo Dragović sa još jednim dobrovoljcem. Na prsima našli su mu ime i prezime. U špagu zamotano u obrusu nadjoše 5 talij. lira. Kao ložač bio je zamazan uljem. Sveti čin u crkvi Matici sv. Nikole obavio je upravitelj župe M. P. Don Jozo Prodan sa podvorkom klerika Grbića i Simovića. U času spuštanja u grob, vojnici su ispalili salve, zatim okrenuti prema odru pozdravom častili mrtvog druga, tada redom prolazili mimo raku i svaki vojnik šakom zemlje posuo odar, najposlije postaviše križ sa imenom mornara obavit zelenim lovor vijencem.

Maksimalne cijene žitarica i brašna. Poznato je, da su izdane maksimalne cijene žita ne samo u Monarhiji, nego i u Njemačkoj. Da se vidi razlika u cijenama donašamo niže usporedne cijene:

	Austrija 100 kg	Ugarska 100 kg
pšenica	K 34·—	K 40·—
raž	„ 28·—	„ 31·—
ječam piv.	„ 28·—	„ 27·—
ječ. krmni	„ 26·—	
zob	„ 26·—	„ 28·—

	Austrija 100 kg	Ugarska 100 kg
fino pšenično brašno	K 68·—	K 78·—
pšenično brašno za kruh	„ 58·—	„ 60·—
raženo krušno brašno	„ 42·—	„ 42·24
pšenično obično brašno	„ 52·—	„ —
raženo obično „	„ 42·—	„ —
posije	„ 17·—	„ 18·—

Pribici koji se dozvoljavaju na maksimalnu cijenu u Austriji, ako se žito preuzme

	pšenici	raži	zobi
do konca srpnja	K 4·—	K 2·—	—
„ sredine kolov.	„ 3·—	„ 1·—	—
„ konca „	„ 2·—	„ —	—
„ sredine rujna	„ 1·—	„ —	—
„ konca rujna	„ —	„ —	K 1·—

Cijene su za čitavu poslovnu godinu 1915./16. ustanovljene.

U Ugarskoj su ove različitosti u maksimalnim cijenama žita. Cijene se ravnaju prema pojedinim žitorodnim kotarima i županijama, zalo velimo u tabeli, da je cijena označena izmedju te i te cijene. Nu kod te cijene treba razlikovati, da su cijene za žitarice stupile na snagu dne 10. srpnja 1915. i da cijena žitarica pada za svakih 16 dana, tako da će konačno spasti cijena i to kod

pšenice	raži
K 36·— 37·50	K 29·— 31·—
ječma	**zobi**
K 28·— 29·—	K 27·— 28·—

I te se cijene mogu mijenjati, već prema boljoj ili lošijoj berbi kukuruze.

Ječam imade već sada veću cijenu od K 2·— po 100 kg. Glede cijena brašna je navedeno u tabeli srednje, a prema kotarima različito.

U Ugarskoj se cijene ustanovljuju od 15. kolovoza 1915. za pšenično i raženo brašno u velikoj trgovini po 100 kg bez vreće, uključivo transportnih troškova do tovarišta uz gotov novac. — Nikakvi ini izdaci ne smiju se ni pod kojim imenom zaračunavati, a cijenu vreća ustanovit će ministar trgovine posebnom naredbom. U kreditnom poslovanju smiju se računati najviše 2 po sto preko kamatnjaka austro-ugarske banke. Prekršaji proti maksimalnim cijenama kažnjavaju se zatvorom i globom, a krivac je prekršaja ne samo vlasnik brašna, nego takodjer njegov namještenik, pouzdanik ili eventualno treća osoba. U detailnoj trgovini ne smije prodavač iskati više, nego što je u pravednom razmjeru s maksimalnim cijenama.

U Njemačkoj će se od 1. siječnja 1916. ubirati pribici po toni M 1·50 za svakih pol mjeseca. Cijena pšenici iznaša svagdje za M 40·— više od najviše cijene raži (M 230·—), zato je najviša cijena pšenici u Njemačkoj M 270·—, a prema raži i niza u pojedinim provincijama. Cijena ječma je za M 63·— 91·— po toni porasla, jer je cijena ječma bila prije kao najviša cijena raži. — Pivarskom ječmu nije odredjena najviša cijena ali ju traže pivovare, da ne budu izvržene pretjerivanju cijena.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u akladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I. gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58 Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 9. kolovoza 1915 | Broj 34.

Rusi uzmiču preko Vieprza. — 6000 ruskih zarobljenika. — Nijemci dostigli desnu obalu Visle. — Talijani izgubili dvije podmornice i tri torpedače, u Goričkoj ponovno odbijeni.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Izmedju Visle i Buga borba traje. Austro-ugarske su čete prodrle južno Lubartova, njemačke sjeveroistočno i sjeverozapadno Lenčne u neprijateljske linije. Inače je položaj na sjeveroistoku nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Goričkom bio je dio fronte istočno Polazza i Redipuglie prije podne pod vrlo žestokom neprijateljskom topničkom vatrom. Popodne prešlo je više talijanskih bataljuna na navalu proti ovom odsjeku, ali su obustavili napredovanje nakon kratke vatre. Na svim drugim frontama Primorja i u Tirolu bile su u toku samo topničke borbe.

Beč, 8. augusta, (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Vojska je nadvojvode Josipa Ferdinanda nastavila jučer navalu u prostoru izmedju Visle i Vieprza. Navalna skupina prodića neposredno zapadno Vieprza suzbila je neprijatelja iz više linija te osvojila poslije podne Lubartov i provalila prama sjeveru do riječnog koljena. Odbačeni neprijatelj bježao je razpršen preko Vieprza. I južno i jugozapadno od Mjehova izvojštile su naše čete potpun uspjeh. Neprijatelj je ovdje prešao, da odvrati našu navalu, u protunasrtaj, koji je vodio do borba na šake. Neprijatelj je medjutim zahvaćen frontalno i s boka te potjeran preko Vieprza. Broj kod Lubartova i Mjehova zarobljenih iznašao je do jučer u večer 23 časnika i 6000 momaka. Zaplijenili smo 2 topa, 11 strojnih pušaka i 2 voza municije. Ogroženi našim sa juga prama donjem Vieprzu prodirajućim pobjedonosnim četama nastupiše jutros i ruski zborovi nalazeći se kod Visle sjeverozapadno Ivangoroda uzmak prama sjeveroistoku. Austro-ugarske i njemačke jih čete proganjaju. Izmedju Vieprza i Buga bije se dalje boj. U istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Jaka talijanska pješadija navalila je nakon ponovne žestoke topničke pripreme u večer 6. augusta na rub visoravni odsjeka Polazzo-Vermeljano. I ova je navala, kao i sve prijašnje upravljene na Monte dei sei busi, sasma suzbijena. Inače u Primorju, u Koruškoj i u Tirolskoj tek topničke paljbe. Uveče 6. augusta i noću na 7. provalila je talijanska pješadija sa dvjema baterijama preko Forceline di Montazzo, jugozapadno Peje, u Tirolsku. Navala pokušana ovim silama u zoru 7. i 8. augusta izjalovi se već uslijed naše topničke i pješadijske vatre. Talijani su se brzo povukli uz usklike „Evviva l'Italia, Abasso l' Austria!"

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 7. augusta. (D. u.). Službeno se javlja:

Dogodjaji na moru.

Dne 5. augusta od naše podmornice potopljena talijanska podmornica bila je „Nereide".

Dne 26. junija na isti način uništena torpedača zvala se „5 P N".

Dne 29. julija navečer udario je u tršćanskom zaljevu jedan brod na našu minu, te je odletio u zrak, bez da se tada radi razburkanog mora moglo doznati, koje je vrsti žrtva bila. Sada se je potpunom stalnošću dokazalo, da je to bila talijanska podmornica „Nautilus", koja se je potopila sa svim mnoštvom.

Već prije pale su žrtvom naših mina talijanske torpedače „6 P N" i sada već prijavljena torpedača „17 O S" sa cijelim posatkama.

C. i kr. Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Flandriji morali su Belgijanci njihovu južno Dixmuidena preko Izera naprijed promaknutu poziciju djelomice isprazniti. U okolici Soucheza bile su odbijene francuske navale ručnim granatama. južno Leintrey neprijateljski nasrtaj.

Istočno bojište.

Istočno Ponievieca uzmakli su Rusi iza Jare. Prama zapadnoj fronti od Kovna napredovalo se. Zarobljeno je 500 Rusa i zaplijenjena 2 puščana stroja. Vojska Scholtzova i Gallwitzova slomile su nakon žestokih borba neprijateljski otpor izmedju Lomže i ušća Buga. Ukupni rezultat borba od 4. do 6. augusta iznosi 85 časnika preko 14.200 momaka zarobljenih, 6 topova, 8 bacala mina i 69 puščanih strojeva zaplijenjenih. Opsadne čete od Novo-Georgievskog prodrle su do Nareva. Tvrdja Dembic uzeta je. S juga dostigli smo Vislu kod Pienkova. U Varšavi je položaj nepromijenjen. Rusi nastavljaju strijeljanjem grada od istočne obale Visle. Naši su zračni brodovi obložili bombama kolodvore Novominsk i Siedlec.

Jugoistočno bojište.

Kod i sjeverno Ivangoroda položaj nepromijenjen. Izmedju Visle i Buga jurišale su njemačke čete kod Ruskovola, jugoistočno od Lubartova neprijateljske pozicije i prisilile sjeveroistočno Lenčne istup iz jezerskih uzina.

Berlin, 8. augusta. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuske navale ručnim granatama kod Soucheza bile su odbijene.

Istočno bojište.

Njemačka skupina na Narevu približuje se cesti Lomža-Ostrov-Viškov. Na pojedinim mjestima se neprijatelj tvrdokorno opire. Južno Viškova dostignut je Bug. Zaposjednut je Šerok na ušću Buga. Obsadne čete od Novo-Georgievskog zauzele su utvrde Zegrze. Kod Varšave pridobili smo istočnu obalu Visle.

Jugoistočno bojište.

Pred pritiskom Woyrschovih četa uzmiču Rusi na istok. Izmedju Visle i Buga bacilo je lijevo krilo skupine vojske Mackensenove neprijatelja na sjever prama Vieprzu.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 7. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj fronti, na desnom krilu sjeverno Kerkelisa i sjeverno Alaškerda, proganjamo u neredu uzmicajućeg neprijatelja. Demonstrativne ruske navale u okolici Oltyja, da zaštite bijeg svojeg lijevog krila, bile su uz znatne gubitke odbijene. Na Dardanelskoj fronti bio je odbijen slab neprijateljski nasrtaj kod Ariburnuja proti našem lijevom krilu. Kod Seddilbara žestok topnički pješadijski dvoboj Naše topništvo pogodilo je trim hicima neprijateljsku topnjaču, koja se na stranu nagnula i onda bje odvučena u Tenedos.

Napuštanje fronte Brest-Litovsk.

Kopenhagen, 8. augusta. „Tidende" javlja: Neutralni ratni izvjestitelji bili su upućeni, da zapuste Brest-Litovsk. Glasa se da su i u Brest-Litovsku poduzete za svaki slučaj mjere za ponovni prenos ruske glavne fronte.

Rusi ispražnjuju zapadno područje.

Kristijanija, 8. augusta. „Morgenbladet" javlja iz Petrograda: Ministar financije doznačio je kredit od 100 milijuna rubalja, da se izvede opće ispražnjenje zapadnog područja Rusije.

Navala na Dardanele — spas Rusije. Pomoć Itlaije.

Berlin, 8. augusta. „Tägliche Rundschau" saznaje slijedeće iz Pariza: Obzirom na položaj ruske vojske, pariska se štampa jednoglasno obraća na talijansku vladu, da uz ili bez navještenja rata Turskoj pripomogne kod poduzeća u Dardanelima. Francuski listovi su mnijenja, da je sada baš skrajnje vrijeme, da padne odluka u Dardanelima. Clemenceau piše u svojem listu, da je neposredno sudioništvovanje Italije mnogo važnije, negoli dopremanje japanskih pomoćnih četa, do kojih ne će tako lako doći. „Petit Journal" drži pitanje dardanelsko od životnih interesa. Da se ruskoj vojsci pruži dovoljno prilike za uspješan otpor. treba na svaki način odstraniti veliku pogrešku o pomanjkanju municije. Nikakvi se troškovi u tu svrhu ne smiju štediti.

Zürich, 8. augusta. Prama ovamo stiglim vijestima čini se, da talijanska vlada nije u stanju usprotiviti se pritisku, da udioništvuje akciji na Dardanelima. U Italiji usprkos toga ne vlada jako veliko raspoloženje za ovu pustolovinu. Pisanje novina proti Turskoj nije imalo u narodu zaželjenog uspjeha, te se uopće držalo, da do neprijateljstva nije moguće da dodje. Usprkos tome izgleda, da je vlada odlučila, da u akciji sudioništvuje. Ženevski dopisnik „Neuen Züricher Zeitung" javlja, da je zadnji poziv talijanskih vojnika: pješadije, ženija i topništva, opredijeljen isključivo za Dardanele. Vojništvo dobiva posebne uniforme i bijele kacige. Sve mazge što su bile na raspolaganje, bile su rekvirirane.

Talijanska oklijevanja s Turskom.

London, 8. augusta. „Reuterovom" dopisnom uredu javljaju iz Pariza, da je došao u glavni stan engleskog ekspedicijonog zbora u Sredozemnom moru, talijanski časnik, da se posavjetuje o zajedničkom nastupu francuskih, engleskih i talijanskih sila na kopnu i na moru protiv Turske.

Lugano, 8. augusta. „Stampa" javlja iz Rima: Talijanski poklisar u Carigradu, markiz Garroni, predao je Porti prosvjednu notu talijanske vlade. U noti se Italija pritužuje, što je Turska zapriječila odlazak u domovinu talijanskim podanicima, kaošto i to, što se priječilo poklisaru, da nije mogao općiti za talijanskim konzulima po Tursko. „Gazzetta del Popolo" javlja, da ako Porta ne bude dala povoljan odgovor, talijanski će poklisar zapustiti Carigrad.

Atena, 8. augusta. Prama „Messager d' Athenes„ koncentriraju alijirci na Galipolju 300 teških topova, kojima se nadaju slomiti turski otpor. Nu i turska se pripravlja. Neprestano joj dolaze pojačanja na municiji i vojništva.

Italija u skrbi radi municije.

Lugano, 8. augusta. Milanski listovi zahtijevaju od vlade, da odmah utemelji

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Zar mu se ona stara rana zacijeliti ne može?"

Odsada pri tajnih sastancih motrijaše Julija Riega onim oštrim okom, što ga ima u svake žene, koja ljubi al ujedno sumnja.

Sad je tek opazila nešto, čega ne vidjaše u prvom blaženstvu ljubavi. Riego bi se katkad prenuo od neke tajne boli, pa po najživljih riječi ljubavi bi se često smutio i zamislio.

„Što ti je, Riego?" reče jednog dne Julija. „Ti si žalostan, a sve mi se kuneš, da si presretan! Gdje da nadjem tomu razlog?"

„Varaš se, Julijo! planu iznenada Riego, „nisam li s tvoje ljubavi zaboravio sve minule jade, nisam li s nje najsretniji čovjek na svijetu?"

„Govori istinu, Riego!" prihvati Julija umiljato, „i ove riječi tvoje, kojimi utažiti kaniš nemir, odavaju tajnu neku pečal. O ćutim to, jer sam žena, koja te ljubi, veoma ljubi!"

Nijem upiraše Riego oči u krasnu si ljubovcu. Srce mu dirnula tuga. Divlju bol odavahu mu oči.

„Čujder istinu!" zavapi strasno Španjolac, „kad si pogodila, da mi tuga cijepa jadno srce. Ne mogu dulje živjeti, kako sada živem!"

„Šta to?" jedva progovori problijedijela Julija.

„Ti me ljubiš, Julijo," odvrati Riego žestoko, „al nisi moja čitava i cijela! Sastajem se s tobom, grlim te, ali samo za časak! Kradomice tek smijem dolaziti k tebi, kradomice odlaziti od tebe, ja, komu bi najveća radost bila, da se tobom ponositi mogu pred čitavim svijetom. Zar misliš, da ja njegovo milovanje gledati mogu mirnom dušom, da me ne vrijedja ljuto, kad se on ponosi pred svijetom svojom divnom ženom?"

„Jadniče!" šapnu Julija tužno se smiješeći, „a što možemo proti tomu, što je udesila kob i zakon? Zar ti nije dovoljno kad sam ti poklonila sve svoje srce? Ti znadeš, da muža svoga nisam ljubila nikad.

„Da te ne ljubim, koliko te ljubim, da mi se naša ljubav čini samo šalom, ne bih ja mario za sve to, dovoljno bi mi bilo, da sa lijepom gospodjom proplandujem nekoliko slatkih časova. Al nad tobom, Julijo, neima mi dražeg na svijetu, ti si mi spasenje, žudjenje, milovanje, ti si mi izbavila dušu, otvorila raj! Sad znadeš, kolika me muka peče?"

„Strast, ljubomornost pomamljuju me, pa stoga ne mogu više trpiti stanja, koje nam kalja svetu ljubav našu!"

Grofici se potrese srce. Žar joj planu licem, ljut ju strah osvoji.

„Zaklinjo bih te Julijo, da sa mnom bježiš," prihvati opet Riego, „al ja sam siromah, meni je malo što ostalo od silnoga mi negda bogastva. Znadem, da ni ti nisi bila bogata kad si pošla za grofa. Ponos bi tebi branio, da poneseš sa sobom, što je grofovo, čast bi i meni branila, da zajedno uživamo ono, što bi ti grof dao, da se od njega dijeliš. Ti si vikla životu sjajnu, udobnu: nuz mene bi našla bijedu i nevolju. Ah kako bih jadan tražiti smio od tebe, da sa mnom nevolju dijeliš? Al kako bih ja mogo dalje trpiti ono pritajivanje pred svijetom, koje mi zadaje sto i sto jada? Oh Julijo, tu nema lijeka do — rastanka!"

„Rastanka?" zamrmlja Julija tronuta. I dugo — dugo gledaše preda se.

Strast u njezinu srcu boraše se proti svim zakonom, koji opet oživljuju u duši čestite žene. Da joj je Riego reko naprosto, nek bježi, odbila bi ga bila razcviljenim srcem. Al Riego podavao se prijekoj sudbini, voljan je bio odreći se sreće, koju je samo postići mogao, da se Julija odrekne zakona, zvanja, svijeta.

On joj je htio žrtvovati sve, a ona njemu — ništa? Šta je ona marila za svijet, za onaj svijet, koji se javno ponosi poštenjem, a potajno ga gazi: šta bijaše njoj mrtva zaliha raskoš prema ljubavi Riegovoj? A nije li morala priznati sama, da to dosadanje ljubavno pritajivanje potrajati ne može?

I opet nadjača ju strast.

Strasno ogrli Španjolca, koji ju je dosad motrio tužnim okom.

„Tebe da se ja odreknem?" šapnu Julija. „Ah ni ti se već ne možeš odreći Julije! Zar ti se toli malodušna činim, da ne bih mogla podnositi nevolje rad ljubavi? Idi iz Mletaka, — bi tobom će i — Julija!

(Dalje slijedi).

nove tvornice za proizvadjanje oružja i municije, pošto zasebne i državne tvornice u Terniju ne proizvadjaju toliko, koliko njemačke i austrijske. To je prijeka potreba, e rat svrši potpunom pobjedom četvornog sporazuma, koja će dovesti do trajnog mira.

Ponovni korak četvornog saveza na Balkanu.

Lugano, 8. augusta. Skupni korak zastupnika četvornog sporazuma u Ateni i Nišu uslijedit će i u Sofiji, čim budu grčka i srpska vlada objavile svoj odgovor. Pojedinosti objava nisu poznate, nu misli se, da je četvorni sporazum predložio grčkoj i srpskoj vladi prijedloge tičući se odstupa Macedonije Bugarskoj. Prama izjavi „Corriere della Sera" dobila bi Srbija za Macedoniju odštetu u Jadranskom moru, a Grčka u maloj Aziji i otok u Sredozemnom moru.

Djelovanje njemačkih podmornica.

Berlin, 8. augusta. „Tageszeitung" javlja iz Ženeve: Listovi iz južne Francuske javljaju, da je u južnim francuskim lukama nastala panika, pošto su počele djelovati njemačke podmornice izmedju Marsilje i Alžira. Dne 1. augusta bio je 60 milja od Alžira torpedovan francuski pomoćni krstaš, koji je jedva stigao u luku. Isti udes zadesio je marsiljski brod u blizini rta Matifona na obali Alžira. Istu vijest donaša i „Matin" iz Marsilje.

Položaj na ratištima.

Pula, 8. augusta.

Izmedju Lomže i Buga trajaše zadnjih dana žestoke borbe, koje su svršile uzmakom Rusa na Bug. Na ovim mjestima operiraju vojske generala Scholza i Gallwitza. Forsiranje jake Narevske fronte započelo je zauzećem tvrdjava Rožan i Pultusk. Time otvoren je prelaz preko Narewa u širini od nekih 20 kilometra. Izmedju Narewa i Buga Rusi su se očajno branili te više puta i sami stali navaljivati na napredujuće njemačke čete. Sjeverno od Rožana opirali su se Rusi žestoko na Bugu te su bili Nijemci prisiljeni, da zauzmu i tvrdjavu Ostrolenku, da tako prošire frontu, što je imala, da navali na Ruse južno od Nareva protiv Buga. Ova je navala uspjela nakon tvrdokornih bojeva i današnji njemački izvještaj javlja, da se njihove čete približavaju crti Lomža-Ostrovo-Wyškov.

Veliko je još pitanje, je li će Rusi braniti najjaču svoju tvrdjavu u Poljskoj i to Novogeorgijevsk. Novogeorgijevsk je mali grad, poznat u Rusiji samo po tome, što je jaka tvrdjava te po svojim kaznionicama. Da su htjeli Rusi braniti Varšavu, teško bi jim bila opskrba pučanstva, što se ne može evakuirati iz milijunskog grada. Novogeorgijevsk medjutim rekbi nema civilnog pučanstva a osim toga puno je bolje po naravi zaštićen nego li Varšava. Gotovo sav grad, koji je utvrdjen na obim brijegovima Visle, okružen je pojasom nepristupačnih močvara. Opsadne njemačke čete, koje stoje u polukrugu oko grada, rade sada oko toga, da prekinu željezničku svezu sa istokom. Ove su čete zaposjednule Šerok na sustoku Nareva i Buga te osvojile tvrdje Dembje i Zegrze, što ne pripadaju tvrdjavnom pojasu Novogeorgijevska, već su jedan ugao tvrdjavnog trokuta Novogeorgijevsk-Varšava tvrdjave kod Šeroka. Navala na Novogeorgijevsk dakle zapravo nije ni još započela te imaju dosadanje operacije samo svrhu, da izoliraju grad. Još malo vremena imat će Rusi slobodu odluke, ili da napuste grad ili da ga brane. U slučaju opsade Novogeorgijevska bit će najzanimivije pitanje, je li će ruska tvrdjava odoljeti dulje vremena teškoj njemačkoj artileriji? Odgovor na ovo pitanje nije baš lak, jer su ruske tvrdjave gradjene sasma na drugi način nego li belgijske ili francuske, te je baš radi toga odolijevao Osoviec teškom topništvu. Ono pedeset do šesdeset četvornih kilometara zapadno od Novogeorgijevska izmedju Buga i Visle bit će danasutra pozorištem važnih ratnih dogodjaja. U savezu s tim mora se smatrati i danas javljeni prelaz Visle kod Varšave zamašnom činjenicom.

Ruski je otpor najmanji izmedju Varšave i Ivangoroda. Otkada je Ivangorod napušten, izgubila je ova fronta za Ruse prijašnju važnost. Radi toga je rusko vodstvo bacilo svoja pojačanja u područje uz Bug te tamo kuša, da žestokim nastajima zapriječi prodiranje saveznika. Na Vieprzu medjutim svršila je bitka uzmakom Rusa te je južni brijeg donjeg Vieprza već sasma pročišćen. Naše su čete polučile ovdje lijep uspjeh te zarobile 6000 neprijatelja. Težište dakle ruske obrane leži kod Lomže-Osovieca-Grodno na sjeveru, u području Vlodave na jugu i barem privremeno u Novogeorgijevsku na zapadu. Ove tri skrajne obrambene točke spojene ravnim crtama davaju nam geometričnu sliku ruske defenzive. Kad bi uspjelo Rusima da se provede po osnovi uzmak, morao bi se micati šiljak prama Brest Litovskomu a vojske rasporedjene izmedju Novogeorgijevska-Grodna na sjeveru i Novogeorgijevska-Vlodave na jugu morale bi sistematično uzmicati prama crti Vlodava Grodno, tako, da bi ova dva mjesta bila stalne osi tog gibanja.

Imade li u opće izgleda, da će provesti Rusi svoj uzmak u redu?

Novinski glasovi nakon zauzeća Varšave.

Iza pada Varšave i Ivangoroda, radi kojih se bila borba punu godinu dana, na ogromnoj fronti od 1500 klm, nastade u zemljama četvornog sporazuma ne baš najbolje raspoloženje, što se vidi iz pisanja njihovih novina. U Rusiji, čini se, da su bili spremni potpunoma na napuštenje Varšave tim više, što je to najavio sam ministar-predsjednik u prvom zasjedanju Dume. „Ne samo Varšava, nego i Ivangorod, Novogeorgijevsk i Rigu mnoga ćemo ostala važna strateška mjesta morati napustit."

U Varšavu i Ivangorod udjože naše i savezničke čete . . .

Bez sumnje imade Varšava veliko značenje. Njezin će pad bolno pregorjeti neprijatelji Austrije i Njemačke.

Javljaju iz Pariza i Rima, da su one večeri, kad je pala Varšava, otkazane sve svečanosti i zabave u znak sućuti. Sličan je dojam proizveo korak Bavaraca i u Londonu. Najviše će ga bez sumnje osjetiti na Balkanu. Tamo je četvorni sporazum mnogo pokušao da predobije balkanske neutralce za svoju politiku. Ma koliko bile državice na Balkanu svojim simpatijama na strani četvornog sporazuma — one još uvijek oklijevaju, daju sve moguće zagonetne izjave ali odlučno zaploviti strujom četvorog sporazuma još im se ne će!

A da li uopće kane? To je pitanje, koje visi o stanju i položaju na ruskom bojištu. Položaj je za Austriju i njenog saveznika bolji no ikada u ovom ratu. To nam dokazuju triumfalno pisani članci svih najvećih i najmanjih novina u Njemačkoj i kod nas u Monarhiji. Stotine i stotine hiljada zastava lepršа u zastavama i sagovima diljem svih gradova i sela od kuće do kuće, od prozora do prozora u znak općeg veselja. Ta Varšava nije u Rusiji, Varšava je u sferama Austrije i njezine saveznice Njemačke!

Naš patriotizam.

Ljubljanski „Domoljub" donaša u svojem 30. broju od dne 29. junija 1915., članak pod gornjim naslovom, kojega evo doslovno prenašamo:

Vozio sam se vlakom. U vozu je sjedio takodjer viši časnik. Razgovarao se s nekim činovnikom. Govorili su o patriotizmu austrijskih naroda. (Ovdje je cenzura zaplijenila 3 retka. Op. ur.) Jako me je zaboljelo, a morao sam šutiti, jer su ipak govorili samo medjusobno. Da sam smio otvoreno govoriti, rekao bih bio nepoznatome mi činovniku ovako:

Tko hoće suditi koji narod, kakav puk, mora poznati njegovu dušu. To će reći: poznati mora posvema dobro puk, kako misli, ćuti i kako svoje misli i ćuvstva iskazuje. Da mora prije svega znati takodjer njegov jezik, o tome ne treba niti govoriti. Dosta puta se dogodi, da tko ne pozna ni narodnog jezika, a kamoli sam puk, i jer ga ne razumije, ga sudi i odsudjuje. Još za izdajicu bi skoro držao našeg čovjeka, kad mu ovaj na tudja pitanje ne zna dati pravog odgovora. Dodje vojnik i po karti pita za mjesto, koji živi krst tako ne razumije, kako je na karti napisano. Razumije se samo po sebi, da se ne mogu sporazumjeti, pa neka još više mašu. A seljak ne može u istinu ništa, što su mu domaća imena tako promijenili.

Sada pak patriotizam. Ako budete seljaku kazivali, kako mora biti „patriotičan", on će naravski samo gledati. Što ćete da seljak znade, što znače tudje riječi: patriotizam, patriotično! Govorite narodu tako, da Vas bude razumio! Pa dodje neko i govori i govori: patriotizam, patriotizam, patriotizam. Kada mu pak narod ništa ne odobrava, jer ga upravo ništa ne razumije, ovaj gospodin odlazi i veli: Recite našemu narodu, da je patriotičan onaj, koji je za vjeru, dom i cara, pa ćete vidjeti, tko je patriotičan, ili Vi, ili puk!

Nu sam jezik ne podaje svega. Treba poznavati takodjer i srce puka. Tko ovoga ne pozna, neka ne sudi našeg naroda! Tudjinac ili osoba iz grada gleda n. pr., kako se naš seljački sin dijeli od kuće. Mati mu učini križ na čelu i veli: Boj se Boga! otac dodaje: i pametan budi! i to je sve. Stranac bi rekao: Taj narod nema srca. Dakako! Nema srca! Kako da je prava ljubav ono gospodsko dijeljenje poljubaca lijevo i desno! O da bi mogli pogledati majci i ocu u srce, onda bi vidjeli, kako je puno velike ljubavi. Našim majkama i očevima čini se dostatno, ako žive za sina, da na nj misle, da se za nj muče i za nj mole, ne znadu oni, čemu još mnogo riječi i kazivanja!

Uprav tako ljubi naš narod svoj dom, tihom, a jakom ljubavi. Opet ništa velikih riječi. Nu, ali ih niste opazili sada, kada su morali nekoji zapustiti dom i domaću grudu! Zar niste vidjeli, kako su se šuteći, a sa ne izrecivom bolesti tako rekući otrgnuli od ove zemlje? I zapustili su ju, kada su morali. A tamo gdje nisu morali, lako ih još vidite, kako rade na polju i u vrhovima, preko njih pak lete granate, koje razbijaju stijene ili se ukopavaju u zemlju.

I vidite, takov je takodjer patriotizam našeg naroda. Ako hoćete mnogo riječi, teško ćete naš puk na to pripraviti. Takodjer „živio" ne kliče rado i ne izvjesuje rado zastava. Sve to mu se čini samo iskazivanje. Cara i Austriju ljubi, kako ljubi svoj dom, kako ljubi svoju djecu, velikom i jakom, ali tihom ljubavu. Ne kliče rado za govornikom: Živio car! radje umire u krvavom boju za cara i Austriju. Zar ne vidite ništa naše mladiće i muževe, kako krvare, kako umiraju na Dnjestru, kako svojim prsima brane Austriju? Zar Vam nije ništa taj čin, ništa krv, ništa život, zar zbilja hoćete samo riječi?

To i još više bih rekao tudjem činovniku. Uopće mi se čini najveća pogreška ovih ljudi, što tako malo poznaju narod, da vode i odsudjuju samo od ozgora. Otuda krive odsude i slabo vodstvo. Nu ima još i drugih uzroka. Da nekomu, tko je zanemario Boga i vjeru, nije mnogo do vjernosti i dužnosti do domovine, to je svuda tako, ne samo kod nas. Takvi Nijemci su Svenijemci, takvi Slaveni Sveslaveni! Ali s ovim ljudima nema slovensko ljudstvo ništa za opraviti, kaošto nema s njemačkim izdajicama njemački puk. Još nešto! Neki nas optužuju, da nismo patriotični, jer ne marimo, da bi kod nas zavladala nijemština. Naš dom je Austrija, u Austriji smo pak mi Slovenci, kako su Nijemci Nijemci! Jednaka pravica za sve, zar ne?

U nekom kraju čule su se pritužbe, da narod nije uslužan napram vojništvu i da župnik takodjer nije patriotičan. Pošto poznam župnika i narod, to mi je čudno bilo, otkuda takve pritužbe. I našao sam opet isto: nesporazumljenje i krivo shvaćanje patriotizma. Župnik je odredio svetu misu za pobjedu našeg oružja i pozvao narod, neka marljivo prisustvuje i moli za cara i domovinu te za sretan mir. U to je svrhu i misio. Poslije mise otišao je ispred oltara. Nije pak pomislio, da će na koru zapjevati iza mise carevku i tako za vrijeme pjevanja carevke nije ostao kod oltara. Radi toga su rekli, da je nepatriotičan, i da je pošao naviaš prije od oltara. Zar nije takav sud kriv? Pozivlje ljude u crkvu, opominje ih neka vruće mole za cara, sam moli, pak — nepatriotičan! Još čudnije je što za vojnicima. Pokazalo se je, da su bile negdje drugdje djevojke više prijazne sa vojnicima. To je već moguće, ali što ima to s njemačkog sa patriotizmom? To je već istina, da ćemo dati za domovinu krv i život, poštenja naših djevojaka pak se ne smije dotaknuti niti vojnik!

Zar niji tako, slovenski muževi? Sve za vjeru, dom i cara! To je naš patriotizam! A neka nam se pusti naš jezik, naši običaji, naše poštenje! To je naša muška riječ, i nikoga ne ćemo pustiti, da bi pošao u rat za Austriju većim zanosom negoli mi!

Razne vijesti.

Boroević počasni gradjanin Ljubljane. U sjednici općinskog zastupstva u Ljubljani obdržavanoj dne 5. o. mj. na prijedlog načelnika Dr. Tavčara, zapovjednik južne armade, general pješadije Svetozar Boroević pl. Bojna, izabran je jednoglasno počasnim gradjaninom Ljubljane.

† Ivan Grgurina senior. U petak preminuo je u Zagrebu u starosti od 74 godine gosp. Ivan Grgurina senior, veletržac iz Rukavca, otac Dra. Grgurine, koji se sada nalazi ovdje kao vojnički liječnik. Pokojnik je bio opće štovana i poznata ličnost kod nas a i vani, gdje je njegova tvrtka imala razgranjenih posala. Bio je svijestan Hrvat, te s njim gubi Istra dobrog svog sina. Blagom pokojniku laka hrvatska gruda — a obitelji i rodbini naše saučešće!

Zar se ne bi mogle otvoriti škole u Puli? Neki dan čitalo se u njemačkom listu objavu ravnateljstva njemačke državne škole, da otvara ferijalne tečajeve. Ne zna se, kakovi će ti ferijalni kursovi biti, nu vidjelo se, da njemački učitelji vode djecu na šetnju, dakle se već s tim započelo. Poznata je stvar, da u Puli nije ove godine bilo redovite škole, pa je školska godina morala biti u uspjehu vrlo loša. Jedina hrvatska škola u gradu Puli bila je ona časnih sestara sv. Križa u ulici Sissano i s njom spojeno zabavište. Kada su bile zatvorene javne škole u Puli, morala se zatvoriti i ova škola. Iza evakuacije ostalo je dosta naše djece u Puli, a znamo, da su tu i obje učiteljice časne sestre. Ako su one tu, djeca su tu, prostorije su njihove slobodne, zar se ne bi mogla ova naša škola otvoriti a s njom i zabavište. Dužnost je, da bi se oblasti pobrinule, da bi sva djeca, koja su u Puli ostala, polazila školu. Ne će ih biti mnogo, ali svejedno ih se ne bi smjelo pustiti ovako bez ikakve obuke. Neka bi se otvorile dakle i hrvatske škole i zabavišta. Iskaz djece dužne polaziti školu, mislimo, da se ne bi nikada tako lako sastavio kao sada. Prigodom izdavanja legitimacija zahtijevalo se od svake osobe njegovu dobu, zna se dakla koliko i koja su djeca u Puli, neka oblasti baš prisile svu djecu, da se upišu u školu. Praznike imadu puljske škole od polovice aprila, a lani je škola i onako kasno počela, dakle ne bi ništa zla bilo, ako bi se školska godina 1915.—1916. otvorila u Puli već sa 15. augustom. Djecu se svakakako valjda ne misli pustiti bez škole, za to evo i iznašamo ovaj prijedlog: Oblasti, učinite sve moguće, da se u Puli otvore čim prije škole!

Obustava iskopavanja lješina u ljetu. Etapno zapovjedništvo je odredilo: Iz zdravstvenih razloga zabranjuje se u cijelom operacijonom i etapnom području u mjesecima augustu i septembru o. g. iskopavati i prevažati lješine palih junaka kaošto i onih, koji su umrli uslijed bolesti i rana. Dosada dozvoljena iskopavanja, dotično prevozi, moraju se obustaviti.

Mrtvačke kosti. Javljaju iz Rijeke: Otkada su se Benediktinke preselile u svoj novi samostan na Podmurvicama, počeo se ujihov prijašnji samostan kod stolne crkve rušiti. Kod kopanja zemlje najdena je velika hrpa mrtvačkih kostiju. Sudeći po boji kostiju i po krhkosti, ležali su u zemlji oko 200 do 300 godina. Kosti potiču od lješina ljudi, koji su bili ondje pokopani valjda još prije, nego li je zgrada bila podignuta.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 10. kolovoza 1915. | Broj 35.

Novi uspjesi u Kurlandiji i u Poljskoj. — Početak nove akcije saveznika u Dardanelima. Potonuće turske oklopnjače.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 9. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj, suzbijen sa fronte Visle, proganja se. Austro-ugarske i njemačke su bojne sile prekoračile još jučer izmedju željeznice Ivangorod-Lukov te mjesta Garvolin veliku cestu Varšava-Lublin u istočnom pravcu. Lijevi brijeg Vieprza te desni Visle kod Ivangoroda pročišćeni su od neprijatelja. Naše su čete prešle Vieprz prama sjeveroistoku i prama sjeveru. Bojna polja Lubartova i Mihova pokazivala su sve sljedove naglo bježećeg neprijatelja. Broj po vojski nadvojvode Josipa Ferdinanda zarobljenih povisio se na 8000. Izmedju Vieprza i Buga nastavlja se boj. Na Dnjestru su naše čete suzbile više Ušečka Ruse na više mjesta te zarobile preko 1600 momaka i zaplijenile 5 strojnih pušaka.

Talijansko bojište.

Doberdobska visoravna stajala je jučer mjestimice pod jakom topničkom paljbom. Naše je topništvo uspješno odgovaralo. U kraju Plave vlada takodjer živahnija topnička djelatnost. Pokušaji slabijih neprijateljskih sila, da provale u naše položaje kod Zagore izjalovili su se. Na koruškoj su granici navalila slabija neprijateljska odijelenja bez uspjeha. Neprijatelj je pred našim pozicijama na sedlu Bladneru pustio preko stotinu mrtvaca. U tirolskom pograničnom području jedna je naših patrulja suzbila na Cresti bianchi (Monte Cristallo) neprijateljsku polusatniju te joj nanijela znatne gubitke, a da nije izgubila ni jednog momka. Istočno Baona, na Lavanehu, zbio se okršaj 8. augusta te se živahno palilo. Sa naše strane nisu tome učestvovale čete.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 8. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Pet francuskih letala oboreno je hicima, izmedju ovih dva, koji su bacili bombe na otvoreni grad Saarbrücken, čime je bilo ubijeno 9 gradjana, 26 teško i veći broj lako ranjenih.

Istočno bojište.

Navalne čete od Kovna približile su se tvrdjavi. Zarobljeno je 430 Rusa i zaplijenjeno 8 strojnih pušaka. I prema sjevernoj i zapadnoj fronti Lomže napredovalo se. Zarobljeno je 3 časnika i 1400 momaka i zaplijenjeno 7 strojnih pušaka i oklopni automobil. Južno Lomže prekoračilo se cestu Ostrov-Viškov. Rusi, koji su se na nekim mjestima tvrdokorno opirali, odbačeni su. Novo-Georgijevsk bio je i na istoku zatvoren. Praga je zaposjednuta. Naše čete prodiru prama istoku. Nekoliko je hiljada Rusa u Varšavi zarobljeno.

Jugoistočno bojište.

Vojska Woyrschova prekoračila je cestu Garvolin-Riki, sjeveroistočno Ivangoroda. Lijevo krilo skupine vojske Mackensenove suzbilo je Ruse preko Vieprza. Sredina i i desno krilo približuju se crti Ostrov-Hansk-Uhrusk na Bugu.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti iskrcao je neprijatelj u noći od 7. augusta pod zaštitom svoje flote dijelove dovedenih svježih sila u okolici i sjeverno od zaljeva Sarosa, a ostatak na dvim mjestim sjeverno Ariburnuja. Kod Karačali bio je iskrcani neprijatelj potpunoma potjeran i bježao je na brodove zapustivši 20 mrtvih. Sjeverno Ariburnuja iskrcane neprijateljske sile napredovale su nešto malo dne 7. augusta pod zaštitom flote. Njihovo je prodiranje navečer obustavljeno, a njihove navale dne 8. augusta ujutro odbijene su uz znatne gubitke. Kod Sedilbara bile su odbijene dne 6. augusta neprijateljske navale na naše desno krilo, gdje je neprijatelj pustio pred našim jarcima 2000 mrtvih. Tri žestoke neprijateljske navale dne 7. augusta na ove jarke, kaošto navale neprijatelja u masama na naš centrum i lijevo krilo bile su odbijene. Neprijatelj ne samo što je potpunoma bačen natrag u njegove prijašnje pozicije, nego smo još osvojili dio njegovih jaraka.

Neprijateljska podmornica potopila je danas ujutro oklopnjaču „Khairedin Barbrus." Veliki dio posatke je spašen.

*

„Kkairedin Barberus" bila je oklopnjača od 10.000 tona, te oružana sa 6 topova od 28 cm a 8 od 10 cm. Gradjena bje god. 1891., vozila je 17 milja na sat.

Italija i Dardaneli.

Rim, 9. augusta. „Avanti" donaša razgovor svog urednika, koga je imao sa jednom visokom ličnosti o Dardanelima. Političar drži mogućim, da će se dardanelski tijesnac moći prodrijeti. Da se to postigne trebaju dvije stvari. Treba navaliti s mora i kopna sa vojskom od 300.000 ljudi. Englezi i Francezi bore se hrabro, ali nisu se dosta pripravili. Ako Italija dodje odmah na pomoć, uspjeh bit će stalan.

Talijani se nadaju pobjedi saveznika.

Lugano, 9. augusta (D. u.). Pravo shvaćanje pada Varšave i Ivangoroda počelo je probijati i u talijanskom novinstvu. Poznati vojnički stručnjak Barone piše o austrougarskim katastrofama i proriče, da će centralne vlasti koncem marča moliti mir. Mussolini opominje, neka se ne vjeruje, da će Rusija nastupiti tako brzo ofenzivu, i da će uopće opet moći osvojiti Poljsku i zaposjesti njemačko tlo makar da nas Balkan radosno iznenadi. Zimski je rat neizbježiv, ali ne da se budu saveznici mogli ogledati na bojnom polju sa centralnim vlastima, nego da dobiju nadmoć u municiji.

Broj njemačkih vojnika.

Milan, 9. augusta. S. Prati, londonski dopisnik „Stampe" javlja: Viši činovnik engleskog ratnog ministarstva cijeni broj njemačkih sila ovako: 4 milijuna ljudi na fronti, 750.000 rekruta, koji su već izobraženi, 500.000 ljudi zaposlenih na željeznicama, 750.000 ljudi zaposleno je u tvornicama za municiju, a 2 milijuna u rudokopima, koji rade za vojsku.

Italija dobiva engleski novac.

Berlin, 9. augusta. Profesor Cinaudi javlja u „Corriere della sera" da je englezka vlada dala Italiji veliki iznos novca. U savezu s time tumači se povišenje talijanskog kursa na burzi i ponovne navale službenih listova na Tursku.

Zauzeće Varšave znači pobjedu.

Manchester, 9. augusta (D. u.). „Manchester Guardian" piše u uvodnom članku: Nijedan, tko bi mogao Varšavu držati, ne bi ju pustio. Mi moramo otvoreno priznati, da je to pravi poraz. Ruski uzmak je dokaz nedostatnosti, kojeg se već davno moralo odstraniti. Rezultat bit će taj, što će Engleska morati preuzeti veće breme na sebe.

Rusi nezadovoljni sa saveznicima.

Kopenhagen, 9. augusta (D. u.). U jednom članku zahtijevaju „Novoje Vremja" da saveznici stupe na zapadu u akciju. Prigodom velikog njemačkog nasrtaja žrtvovali su Rusi više vojničkih zborova, da spase saveznike. Iza ovoga obratili su se Nijemci na istok te se u Rusiji očekivao slični postupak. Ruska vojska sužila je svoju frontu i uzmiče u nove položaje. Skoro dvije trećine njemačko-austro-ugarskih četa nalazi se u borbi. Naši saveznici morali bi ove razmjerno ugodne uvjete iskoristiti i započeti sa ofenzivom.

Francuska i živež.

Paris, 9. augusta (D. u.). Komora primila je vladin nacrt o kupovanju i rasprodaji brašna i žita u svrhu opskrbe civilnog pučanstva sa 416 proti 13 glasova.

Rusi su se prevarili.

Kopenhagen, 9. augusta. (D. u.) „Riječ" donaša članak, u kojem se veli: Dan godišnjice rata nije donio željenog uspjeha. Rusi stoje danas na istoj liniji, na kojoj su u svoje vrijeme htjeli započeti borbu. Račun neprijatelja, da će Ruse i alijirce naći nepripravne (?), pokazao se je potpunoma ispravnim. Mi ne ćemo tajiti, da se je naša zadaća pokazala mnogo većom, zapletenijom i težom, nego li smo očekivali.

Turska ne odstupa svog područja.

Paris 9. augusta. Londonske novine javljaju preko Haga, da su prama vijestima pouzdanog vrela prekinuti dogovori izmedju Turske i Bugarske. Turska je izjavila, da ona ne misli podnipošto na odstup svog područja Bugarskoj.

Englezi priznavaju žalosni položaj.

London, 9. augusta (D. u.) „Morningpost" piše: Mi moramo narodu reći, da je položaj ozbiljan. Stalno je, da Rusija ne bi bila Varšavu predala, kada ne bi bila prisiljena. Veliko micanje opkoljenja njemačke vojske nije još prošlo. Gibanje njemačkih četa je jako pogibeljno i strašno. Sva opreznost i sposobnost ruskog velikog kneza i sjajno držanje ruske pješadije bit će potrebno, da se izbjegne mrežama, što su ih postavili veliki strategi, što vode njemačku vojsku. Stvar entente stoji sada na oštrici noža. Mi stojimo pred takvim položajem, gdje jedina sigurnost leži u tome, da se učini sve moguće, što je narod sposoban da učini.

Položaj u Bugarskoj ugodan.

Köln, 9. augusta (D. u.). Dopisnik „Kölnische Zeitung" javlja iz Sofije: Od mjerodavne vladine strane doznajem, da su zastupnici četvornog sporazuma predali bugarskoj vladi usmene izjave, koje ali radi držanja Srbije ne sadržavaju još sva razjašnjenja, što ih bugarska vlada želi imati. Nije se predalo nikakve pismene note. Vlada označuje položaj Bugarske kao vrlo ugodan. Tursko-bugarski pregovori nastavljaju se na prijateljskoj podlozi.

Amerika ne će izvažati municije.

Manchester, 9, augusta (D. u.) Londonski dopisnik „Manchester Quardian" javlja iz najboljeg izvora: Amerikanskom kongresu, koji će se do nekoliko sedmica sastati, bit će predložena zakonska osnova, prama kojoj se zabranjuje izvoz municije ratujućim vlastima. Agitacija je za ovo pacifistička. Opstoji mogućnost, da će ova biti pojačana uslijed amerikanskih trgovačkih interesa.

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Živo privinu sreu si Riego lijepu gronicu, odbijajuć tobož njezine žrtve, al u duši želeć, da mu se ispuni volja.

Pri slijedećem sastanku dogovarahu se ljubovnici, kako da bježe.

Dodje večer tamna, kišovita. Nebo bijaše zastrto, a staru kraljicu sinjega mora pokrivala gusta, bjelkasta magla.

Grof Amalfi pohodi samodrug večernu zabavu nekog plemića, a grofica hineći boležljivost osta kod kuće. Otpusti služinčad i podje u unutarnje sobe svoje.

Bilo je po prilici deset sati.

Vijor uzrujavô glačinu velikog Kanala. Kiša udari živo, a talasi uzavriješe burom.

Rijedke su gondole jurile bijesnom vodom. Namicala se noć, gdje živa duša ne će, da ostavi svoga zakloništa.

Negda se šuljô za takova vremenâ podmićeni zlotvor kroz tmaste uličice, da zatisne preljubniku, koji je s tudjom ženom plandovao na doksatu, nož u srce; negda za takove bure lovljahu lov plaćenici grozne inkvizicije, da napuče olovne komore, da iznenada izmedj vreve mletačke jadnu, okrivljenu žrtvu otmu, nek daleko od svijeta i sunca gine i vene sred gada, tmine, groze podzemnih tamnica.

A takova je noć imala tamnom, mraznom kopremom svojom zakloniti bijeg dvoje ljubovnika, bijeg čiste i krijeposne do nedavna žene, hladne ponosite ljepotice, koja pogazi zakon i vjeru, koja se stvori preljubnicom.

Crne, nijeme, orijaške uspinjahu se stare palače iz burnih talasa u tamnu noć. Po velikom Kanala letila šajka plaćenica strijelimice, ugibajući se vješto svakoj zapriјeci.

U jedan mah dotisnu se ladjica, nu ne pod puste stube stare palače, iz koje se malo svijetla vidjelo, već pod mala pokrajna vratašca.

Najednoč pomoli se kraj brodara čovjek zagrnut plaštem.

Pomno je motrio jedan od zatvorenih prozora.

Iza tamna prozora kan da se je bijelila marama.

Za nekoliko časova polagano se otvarahu vratašca.

Žena pod kopremom i kabanicom pojavi se na pragu.

Čovjek poskoči k njoj, i ogrliv ženu ponese ju u ladjicu.

Pomno zatvori brodar vratašca, i otisnu šajku. Gondola se zaziba i odjuri po mutnim talasima.

Riego i Julija zavuku se brzo u kolibicu na gondoli, i jedva su smjeli prišapnut si koju riječcu, dočim pljusak i vijor živo udarahu o slabo im zaklonište.

Nemirno bijaše im to putovanje. Lijepa je griješnica drhtala od straha u ladjici, koju je šikala ljuta bura.

Skoro stigoše na svoje mjesto. Dopadnuvši kopno po noći poletiše prema kolodvoru.

Već sukljaše iskre iz parovoza, zviždalo zviždnu i za nekoliko časova odleti preko ponositog svodovlja povoz krijući dvoje bježećih ljubovnika, kojim duša smućena bijaše kao crni oblaci nad njima leteći.

Postaju za postajom, grad za gradom prevališe bez odmora.

Već im osta za ledjima austrijska Lombardija, pa im odlanu stoga.

Al je Riego tjerao sve dalje i dalje.

Minu noćca. Sretno stigoše u Milan. Al samo nekoliko sati ostaše tamo, pa onda podjoše put Genove.

Odavle putovali su parobrodom do Livorna, od Livorna kopnom do Firence. Firenca, raj Italije, ponos umjetnosti, pod divnim nebom, imala bi biti prvim stalnim utočištem njihove ljubavi.

Za malo dana razabraše iz novina, da je grofu Amalfiju kaplja pala. Umirući grof ustegnu Juliji svu baštinu.

Vijest ova uzdrma živo Julijinu dušu. Zar nije ona bila razlog grofovoj smrti?

Riego nije dao, da mu se osvijesti ljubovnica, već je življom ljubavi ražario nesretnicu, i zaglušio milovanjem probudjenu svijest Julijinu.

„Sad si slobodna: sad si moja sva i čitava!" uskliknu radostno.

„Slučaj, koji nas sastavi, nenadana njegova smrt, koja slomi nenaravski taj savez, svjedoci su nam s neba, da smo si sudjenici! Što je nezgoda pokvarila, to je narav popravila!"

Oh, kako je rado slušala Julija ove zamamljive riječi, koje joj sve više oglušivahu svijest! Pa nije li ju sve nukalo, da joj iz duše izgine i najmanji prikor?

(Dalje slijedi.)

Štrajk u Americi.

Utica, 9. augusta (D. u.). 1500 radnika Remingtonove tvornice izjavilo je, da će stupiti u štrajk. Dosada vlada mir. Uzrok štrajka leži u zahtjevima povišenja plaće.

Iza Varšave.

Dojam u Rusiji.

(Sjednica ruskog državnog vijeća.)

Na početku sjednice državnog vijeća podijelio je predsjednik Kulomsin riječ članu vijeća grofu Bobrinskome, koji je rekao: Nakon što je Varšava danas dospjela u ruke neprijatelja, ne može državno vijeće šutjeti. Mi se podvrgavamo volji božjoj, te crpemo pouzdanje iz spoznaje, da je naša domovina već godine teško iskušavana, te što je veća bol naše duše, da tim više raste želja, da se rat vodi do kraja. Uvjeti pobjede su neslomiva volja ujedinjene Rusije. Prigibamo se do zemlje pred boli naših poljačkih drugova. Osmjelite se braćo! Snosite još neko vrijeme i za vas će doći dan pobjede. Mi oplakujemo gubitak glavnog grada Poljske, posestrime Rusije, ali Rusija ne veli: Zbogom Varšavo, nego do vidjenja.

Predsjednik se potpunoma priključio ovim izjavama boli, na što je poljački član državnog vijeća Šebeko na slijedeći način odgovorio:

Teška srca stupam na tribunu. Sadašnji dogadjaji u velike se tiču naše domovine, tako da svi oni, koji smo Poljaci, moramo imati čelične živce, da uzmognemo nositi bol, koju nam je poslala providnost. Prije nekoliko dana duboko me ganuše izjave Dume. Mi Poljaci ćemo ih se uvijeke sjećati. Danas se sa tribine ove visoke kuće izrazište bratske simpatije ruskog naroda za poljski narod u njegovoj boli.

Ali usred te nesreće sjećamo se činjenice, da nas je na ovom tlu dugi niz historijskih dogadjaja učinio ujedinjenim poljačkim narodom. Dozvolite, da ovdje svečano izjavim, da poljački narod nije potlačen, već da je slobodan, te da nije iscrpljen, već je jak, hvala njegovoj silnoj narodnoj životnoj snazi. Svjestan, da će zauzimali časno mjesto u obitelji Slavena, boriti će se s njima do posljednjeg daha i nikada ne će izdati zastavu Slavenstva. Predsjednik je viknuo: „Živio poljački narod!“

Veselje u Turskoj.

Prigodom pada Varšave i Ivangoroda izadjoše svi carigradski listovi u svečanom ruhu u znak veselja. Mase su prolazile pod polumjesecima ulicama i ćuprijama uz klicanje pobjedničkoj vojsci saveznika.

Dojam u Engleskoj.

„Daily News“ pišu: Pad Varšave znači i pad Osowiecza i Novogeorgievska.

Dojam u Francuskoj.

U Parizu su otkazane sve svečanosti na dan pada Varšave. Tom su prigodom govorili svi ministri u parlamentu o neoborivosti četvornog saveza do tobožnje konačne pobjede.

Odjek preuzeća — u njemačkim novinama.

„Vossische Zeitung“:

Stojimo pred provedenjem dugo spremanog plana velike ofenzive. Prije svega dolazi u obzir skraćenje fronte. I ne predstoji samo mogućnost dalnjeg prodiranja za osiguranje velikog uspjeha na istoku protiv otpornosti Rusa, već i oslobodjenja mnogih četnih grupa, koje će se dati drugdje upotrijebiti.

„Berliner Tageblatt“:

Što je prisililo Rusiju, da napusti svoje uporište na Visli? Nije ni nestašica municije, ni vojnika, već potučena strategija velikoga kneza i vojskovodje i slomljena disciplina vojske, koja je razlogom gubitku ogromnog ratnog materijala.

„Frankfurter Zeitung“:

Varšava je pala, u nju je ušla njemačka vojska, koja je evo tim činom postigla triumf slave i pobjede nakon jedne godine rata.

Ruski je medvjed na umoru — živila Varšava!

Dojam u Italiji.

Talijanska štampa grčevito nastoji, da opsjeni javnost o zamašaju pada Varšave. „Corriere della Sera“ izjavljuje, da su Rusi dobrovoljno ispraznili Varsavu. I Riga će se isprazniti. U svim gradovima vlada velika konsternacija.

Nakon pada Varšave!

(K položaju na ratištima.)

Pula, 10. augusta.

Prva se godina svjetskog rata završila velikom njemačkom ofenzivom na istoku, defenzivom osvojenog zemljišta u Francuskoj — i uspješnim ratom svojih podmornica na moru.

Njena saveznica, naša monarhija, ma da se u prvoj polovici ove ratne godine nalazila u društvu svog njemačkog druga u dosta kritičnom položaju, znale su savezničke čete da žestoko brane svoj teritorij, kamo su nastojale neprijateljske napredujuće mase da prodru.

Na promaku proljeća prisiliše neprijatelja na defenzivu osvojenih krajeva. Ne mogavši ih uzdržati — napusti Przemisl, Lwów, što je značilo slom ruske ofenzivne moći u Galiciji, a početak savezničke ofenzive, koja evo već počam od bitke kod Gorlica — traje puna četiri mjeseca.

Vrhunac je njemačka ofenziva postigla zauzećem Varšave. Tako je završila prva godina ove ratne konflagracije: Napuštanjem svih dosadanjih ruskih obrambenih linija napredujućim četama saveznika. Tako do sada! A što sada?

Rusi uzmiču dalje napuštajući nutrinu Poljske — saveznicima. Njihov će uzmak za dva dana doprijeti do linije, ili bolje granice ruske i poljske jezične medje.

A onda? Hoće li dalje uzmicati? Ruske i engleske novine kombiniraju iz namjera ruskog generalnog stožera, da će Rusi prestati uzmak kod linije Dynaburg-Kovno-Grodno-Brest-Litovsk — do Rumunjske granice — i pitaju se, hoće li Rusi braniti osamljenu i opkoljenu k tome tvrdjavu Novo-Georgijevsk dulje vremena ili će je napustiti za kratko, kao i Varšavu itd.?

Novi Georgijevsk jest tvrdjava za koju se Rusija po mnijenju njemačkih vojnih krugova može osloniti, te njeno opsjedanje prepustiti sudbini obrane. Ova je tvrdjava ogradjena od mnogih t. zv. močvarnih utvrda: one su naime okružene takvim terenom, koji se može u nuždi naploviti vodom i tlo učiniti močvarnim. Granate, kugle i ostala explozivna srestva, koja panu na ovo i ovakovo tlo ne djeluju nipošto na njemu onom silom i dimenzijom, kojom na suhom tlu, jedino je uspješno djelovanje šrapnelske vatre.

Rusi ispričavaju napuštanje sviju utvrda time, da ne gube na vlastitim silama vojske, municije i ostalog ratnog materijala u svim dosele napuštenim tvrdjavama — i rekbi da će se odlučiti na obranu Novog-Georgijevska, da oslabe valjda savezničke vojske?

To se naslućuje po tom, što se Rusi povukoše sasma sa rijeke Visle na sadašnju obrambenu krivulju, što ide Lomžom — Zap. Ostrovom — Gurvolinom nuz sjev rječni prigib na rijeci Vieprzu ravno k Vlodavi na Bugu.

Njemačke operacije idu zatim, da spriječe svaku rusku obranu na krivulji Riga-Grodno-Brest-Litovsk niz Bug.

Njihove čete djeluju stoga na označenom pravcu, tako one generala Belowa pravcem Kovna — na sjeveru, a na jugu pravcem Vladimir Volinski poimence prema Kowelu kao znamenitom stjecištu odvodištu željeznica na jug.

* *
*

Na **dardanelsku** je obalu nastavio neprijatelj iskrcavanjem svojih četa već od 7. o. mj. ovamo kod Ariburna i u Saroš-kom zaljevu. Kod Karačali-ja naišlo je iskrcavanje na žestoki otpor Turaka, dok je ono kod Ariburna tek malo uznapredovalo. Tog istog dana pane žrtvom nekog neprijateljskog podmornika turski oklopnik prvog reda „Barberus“.

Sutrašnjim danom ustavit ćemo daljne šiljanje lista svim onima, kojima ga šaljemo već 40 dana, a nisu priposlali niti preplate a niti list povratili. To činimo reda a ne nepovjerenja radi.

Razne vijesti.

Poštuj tudje — svojim se diči! Pred nekoliko dana potužio se jedan gospodin, kako naši ljudi malo drže do sebe. Govorio se nekim radnicima hrvatski, pitao ih otkuda su, na što mu spomenuše selo okolice iz Pule. Nu gle čuda! Čim se onaj gospodin odalečio, počeli naši ljudi govoriti talijanski! Ali ljudi božji, budite već jednom pametni. Nemojte nikada i nigdje govoriti drugi jezik nego samo hrvatski. Ne treba Vam se toga sramiti. Izbacite zao običaj upotrebljavanja tudjeg jezika. Hrvati su danas na bojnim poljanama najbolji junaci, oni liju potoke krvi za cara i Austriju, i svatko koji vas čuje hrvatski govoriti, mora Vaš poštovati. Vrijedati se od nikoga ne pustite, ali ne smijete ni sami sebe a ni drugoga vrijedjati. Pokažite se samo naši, pokažite, da ste tu neustrašivi Hrvati, kaošto su neustrašiva Vaša braća i sinovi na bojnim poljanama. Vi biste radnici arsenala mogli lice istoga preko noći promijeniti. Dosada ste medjusobno talijančarili, a u buduće ne mojte. Udarite makar globu od 2 K za crveni križ ili za naše evakuirce, koje bi 2 h platio svaki onaj **hrvatski** radnik koji izgovori talijansku riječ! Talijani neka govore talijanski a vi Hrvati ne mojte govoriti, nego samo hrvatski.

Ruski zarobljenici u Hrvatskoj. Javljaju „Obzoru“ iz Djakova: Na imanjima djakovačkog biskupa dra. Krapca radi 1200 ruskih zarobljenika. To su samo jaki i razvijeni ljudi plave kose. Vrlo su flegmatični, pa i ako ih je većina ratovala 5, 6 i 8 mjeseci, ne ima na njima ni traga kakovoj nervoznosti. U jutro, čim ustanu, dobro opera ruke i lice, te se brišu ručnicama, a onda se sakupe i mole Bogu, te otpjevaju neku pobožnu pjesmu. Kad idu s rada opet svi operu ruke, a prije objeda i večere opet se mole Bogu i pjevaju nabožne pjesme. Isto čine i poslije jela, a onda u skupovima pjevaju svoje tugaljive narodne pjesme vrlo skladno i od srca. Jedu više nego naši ljudi, ali ne će da piju nikakovih žestokih pića, jer da to nije za ljeto. Najradje piju hladan čaj. Vrlo su se teško priučili na kruh od ječmenog i kukuruznog brašna. Od tih ruskih mužika ne čuješ nikada osornije riječi, a pogotovo ne psovke; oni se dapače zgražaju kad čuju naše ljude, kako psuju. Svoje šarže i kao zarobljenci poštuju i vojnički slušaju, i tako su mirni, da na tri stotine zarobljenika pazi samo pet vojnika. U poslu su sporiji nego naši ljudi, ali za to rade sigurno te brzo sve nauče i shvate. Sa štokavcima se težko sporazume, ali kad čovjek počne s njima govoriti kajkavski onda su vrlo veseli, jer gotovo sve razumiju. Vele da su oni dobili nalog neka se uvijek predadu, kad vide, da se ne mogu probiti. Naši ljudi vrlo rado makar i sa znakovima razgovaraju sa ovim dobrim mužicima.“

Dobrovoljni prinosi.

Prinosi za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Medju momčadi „Nj. V. B. Franjo Ferdinand“ sakupljeno prigodom pada „Città di Jesi“ K 80·70. Darovaše: Ranogajec 8 K, Zemunek M. 5 K, Triumviri 4 K, Brčić M. 3 K; po 2 K: Crnobori B., Jurašin N., Kučan F., Lasan G., N. N., Santini M., Dragojević M., Sertić i Drvić,; Spinčić 1 K 50; po 1 K: Smolica I., Medvedić A., Salamunić N., Tabain N., Marčelja J., Žak J., Banina E., Surjan J., Kuljiš Š., Kolimbatović J., Biljoković J., Trbuhović J., Fugošić N., Radošević J., Samsa M., Loin M., Mikuličić A., P. S., Lukarić J., Surjan P., X. Y., Žic I., Sapunarić M., Valerijev I., Kurelić S. Trmotin K., Radaković B., Gacin P., Marurulić B., Korica C., Crnobori M., Periša A., Šegulić I., Pendulić D., Rajšek J., Pavelić N. i Golac; po 60 h: Lukežić Š.: po 50 h: Peko I. i Višković; po 40 h: Braun F., Manestar M., Taraz G i Cirjan I.

Ukupno	K	80·70
Prije iskazano . .	„	1503·44
Sveukupno . . .	K	1584·14

Proti ženskoj taštini....

„R. N. L.“ donosi ovu zgodnu filipiku: **Kakav je naš ženski svijet?** Ovaj smo si upit postavili kada smo za vrijeme rata, nakon ustrajnog i temeljitog posmatranja, opazili, da naš ženski svijet ne vodi ozbiljan račun sa tužnim stanjem našega naroda. On kao da ne uvidja, njegovu borbu za opstanak politički i ekonomski.

Sve ide svojim tokom kao i prije rata. Napram padajućoj fizičkoj i materijalnoj snagi naroda, gizda i kićenje ostaje u istoj modi kao i prije ove svjetske nevolje.

Naši upravni činovnici prvi ustadoše protiv tog ženskog poroka i izdadoše odredbe, da se zabranjuje svako ludo kićenje u nošnji, nošenje i upotreba svile i zlatnih nakita. Mogu razumjeti, da se ta zabrana odnosila na naš puk.

Ali zar je ženski gradjanski svijet „svih klasa u tom pravcu manje priekora vrijedan? Kao inteligentniji elemenat zaslužuje ozbiljniju opomenu, jer bi mogao narodu primjerom prednjačiti.

Ovo su časovi gdje bi naša ženska inteligencija i na tom polju mogla našim ženama iz puka biti učiteljem.

I kako je to preozbiljna stvar, slijedi i otud, što je i u tom pravcu ustao još jedan i to najpozvanij faktor i organ. Čujmo samo, ali i pamtimo, što piše „Gospodarski list“.

„Svima nama je teško, svi proživljujemo strašno doba. I dok se mi gospodari s tako prorijeđjenom radnom snagom mučimo s obradbom zemlje i sada s puni težkih briga i muka pržimo na tom suncu, da priradimo kruh svagdanji za našu vojsku, nas i naše gradjane — dotle u našoj purgariji jedva vidimo, da joj je težko. Ženskadija u gradu nepromijenjeno, kao i u blaženo mirno doba marljivo študira pomodne žurnale, kupuje svilu, pantlike i kojekakove pomodne krpetine, troši na šnajdare i šnajdarke, da ih načine lijepima, „ljepšima od drugih“, da forme njihovih tijela učine zamamnima, privlačivima. Na šešima, opravama i nakitu se ne štedi. Tu se žene napirlitaju, natječu u tome, koja će više potrošiti i ne misle na to, da bi mogle u prošlogodišnjoj opravi i šeširu šetati i živjeti, i da za tako prištedjeni novac kupe kruha. One se više brinu za ono, što će metnuti na se, nego što će metnuti u se. Da! Jer misle, opravu vidi svatko — a u lonac mi ne gleda nitko. A njihovi muževi, oci, braća i dragani, i u tome im robuju, pa si tome daju oduška u galami, da je živež skup. Ne imadu ni toliko odvažnosti, da se tuže na skupoću pomodne robe, da traže maksimalne cijene za tu robu!!

Ima čeljadi, koja još ne shvaća ozbiljnost dana, koje proživljujemo, koja hoće mutikaški i parasitski, lagodno i bezbrižna na tudji račun živjeti, koja se ne može odreći ugodnosti, koje im je omogućivalo mirno doba, koja se sva briga sastoji u pitanju toalete i conforta! Nas se to za pravo izravno malo tice, tek mislimo, da bi one krasotice, koje silom i u ovo ratno doba, hoće eksploatisati lijepe forme svojih tijela, to mogle polučiti za znatno manje troška, brige i sa — više uspjeha!...., kod toga ne bi onda toliko galamile protiv skupoće, koja je neminovna.“

Na lijevoj ruci moraš nositi vezanku (vrpcu).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 11. kolovoza 1915 | Broj 36.

Rusi uzmiču. — 12.900 ruskih zarobljenika. Nijemci osvojili Lomžu. — U Goričkoj traju topničke borbe. — Talijanske navale ponovno odbijene. — Turski hidroplan potonuo neprijateljsku podmornicu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 10. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Progon neprijatelja, koji uzmiče iz područja Visle, traje. Čete su generala Kövessija stekle si prostor jugoistočno Zelhijeva. Njima su se priključili dijelovi vojske nadvojvode Josipa Ferdinanda, koji prodiru preko donjeg Vieprza. I prigib Vieprza je na više mjesta prekoračen. Saveznici su dalje istočno u fronti do Buga osvojili niz pozicija neprijateljskih stražnjih četa. Na Bugu i na Zlotoj Lipi položaj je nepromijenjen. Nutarnje-austrijske i primorske čete stajaće vojske i domobranstva zauzele su pozicije izgradjene na način predmosnih utvrda na južnom brijegu Dnjestra kod Ćirlenice, što su Rusi dosada tvrdokorno branili. Neprijatelj je bježao preko rijeke te pustio plijen od 22 časnika i 2800 momaka te šest strojnih pušaka, mnogo kola i puno ratnog materijala u našim rukama.

Talijansko bojište.

Dnevni topnički bojevi na jugozapadnoj fronti potrajahu i jučer. U Goričkoj i kod Plave bivali su privremeno sve žešći i žešći. Tri talijanske navale na dio doberdobske visoravni, što se proteže prama zapadu, i suzbijeni su. Inače se nije desilo ništa važna.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Istočno Yperna uspjelo je jakim engleskim silama, da zaposjednu zapadni dio Hooga.

Istočno bojište.

Navala na zapadnu frontu Kovna primaknjena je bliže liniji tvrdja uz neprestane borbe. Kod toga smo opet zarobili više stotina Rusa te zaplijenili četiri topa. Čete su vojske Scholtzove osvojile u zoru na juriš tvrdjavu Lomža. Južno od Lomže prekoračena je uz borbe cesta u Ostrov. Neprijatelj drži još Ostrov. Od Bojanija do ušća Buga dostigle su njemačke čete ovu rijeku. Od 7. augusta zarobili smo ovdje 23 časnika te 10.100 momaka. Istočno od Varšave stigla je vojska bavarskog princa Leopolda do u blizinu ceste Stanislav—Novominsk. Vojska Woyrschova stigla je goneć neprijatelja do područja sjeverno i istočno Zelohjeva te se priključila lijevom krilu Mackensenove skupine, koja prodire s juga. Na fronti od Ostrova do Buga suzbijene su neprijateljske stražnje čete na njihove glavne sile.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 10. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Jedan naš hidroplan potopio je pred Bulairom bombama neprijateljsku podmornicu. Sjeverno Ariburnuja bile su jučer suzbijene ponovne navale uz gubitke po neprijatelja.

Japan daje Rusiji municiju.

Milan, 10. augusta. „Corriera della Sera" doznaje iz Vidma, da su članovi japanskog vojničkog odaslanstva izjavili, da će na temelju zaključenog dogovora izmedju Rusije i Japana, ovaj zadnji ustupiti Rusiji dio svojih zaliha municije, tako da je za buduće osigurano trajno dovažanje municije u Rusiju.

Milan, 10. augusta. Prama vijesti „Corriere della Sera" japansko se je odaslanstvo, koje se nalazi na talijanskoj fronti vrlo laskavo izrazilo o talijanskoj vojsci. Oni su podali takodjer zanimivih podataka o skupnom djelovanju Japana i Rusije u koliko se tiče odstupa topova i municije Rusiji. „Corriere" spominje da opstoji posebno zajedničko povjerenstvo, koje sastavlja zajednički akcijoni program. Japanci su odmah iza rusko-japanskog rata uvidjeli važnost opskrbe municije i topova, te su svoju industriju prama tome i uredili. U razmjerno kratko vrijeme uspjelo im je, da svoje zalihe popune i povećaju. Japan je uslijed toga bio u stanju, da Rusku odmah potpomogne materijalom, a što je važnije, mogao je opskrbu osigurati i za poznija vremena. Prigodom velike uporabe materijala u ovom ratu, Japan proizvadja sada više municije, tako da se može govoriti o nekakvoj mobilizaciji industrije u Japanu. Tu se sada proizvadja dvaput više municije i topova, nego li u mirno doba.

Preuranjeno veselje.

Milan, 10. augusta. „Corriere della Sera" se veseli, što može izvjestiti, da su se tursko-bugarski pregovori razbili. Predvidjati se moglo, da se Bugarska ne će zadovoljiti sa malenim kompenzacijama, što jih je Turska nudjala, i koje k tomu još nisu bile sigurne. Bugarska nije imala razloga, da izjalovljenje ovih dogovora objelodani, jer tako, kako se sada držala, ona je bila jača proti četvornom sporazumu, koji, u strahu, da ne bi došlo do sporazuma izmedju Bugarske i Turske, mogao je svoje prijedloge prama Bugarskoj povećati. U Sofiji se vrlo dobro znade, da će četvorni sporazum konačno pobijediti i da se radi kakve male stvari ne smije staviti na kocku budućnost zemlje.

Potištenost u talijanskom glavnom stanu.

Lugano, 10. augusta. Osoba, koja je došla iz Milana priznaje bez okolišanja, da je dosadašnji tok borba na istočnoj fronti proizveo u glavnom stanu veliko razočaranje. Nije se ni iz daleka računalo na tako tvrdokorni otpor Austrijanaca, a još najmanje na poteškoće što su ih Austrijci pripravili sa neizmjernim tehničnim mjerama, da učine granicu neprodobivom. Raspoloženje je vrlo žalosno, te se čuju očajne pritužbe na vladu, koja je svoje pouzdanike prevarila.

Talijanski zahtjevi protiv Srbije.

Berlin, 10. augusta. Iz Petrograda se javlja: „Wiedomosti" javljaju cenzuriranu vijest iz diplomatičkog izvora, da će Italija u kratkom roku predati Srbiji otvorene zahtjeve.

Uspješna navala njemačkih zrakoplova na istočnu englesku obalu.

Berlin, 10. augusta. (D. u.) Noću na 10. augusta izveli su zrakoplovi naše mornarice navale na utvrdjena primorska mjesta i luke istočne engleske obale. Usprkos žestokih protumjera bačene su bombe na engleske ladje na Temzi, na Londonske dokove, na uporište za torpednjače Harwich i na važne nasade na Humberu. Moglo se ustanoviti dobre učinke. Zrakoplovi su se vratili sa uspješnog poduzeća.

Naši časnici u Rusiji.

Beč, 10. augusta. (D. u.) Pošto je Rusija bila zabranila našim zarobljenim časnicima da nose znakove svoga čina i odlikovanja, jer da toga ruski reglement ne dozvoljava i pošto Rusija nije htjela da u tome nikako popusti, to je naša vlada odlučila, da ne smiju ni ruski časnici, što se nalaze u našem zarobljeništvu nositi znakova svojih čina i odlikovanja. Najprije je to bilo zabranjeno najnižim ruskim časnicima: poručniku i natporučniku, a višim se je časnicima počamši od kapetana dalje pustilo ipak da nose svoje znakove. Sada je jedva ruska vlada popustila, da mogu naši časnici i u ropstvu nositi svoje znakove, a na to je i naša vlada opet isto dozvolila ruskim časnicima, koji su u našem ropstvu.

Promjena vlade u Grčkoj.

Atene, 10. augusta. Od nekoliko dana opažaju se u vladinim krugovima nove odluke tičuće se unutrnje politike Grčke. Izgleda, kako da je Gunaris pripravan da odstupi i preda vladu većini u parlamentu. Kralj, kojega zdravlje se znatno popravilo čini se, da je isto tako sklon, da vlada u sporazumu sa parlamentarnom većinom. Više listova priopćuje vijest, da se je kralj izrazio želju e primi u audijencu Venizelosa.

Srbija ne popušta.

Genf, 10. augusta. Prama privatnoj vijesti iz Pariza upoznao je Delcassé kao i Grey, da se ne može računati na sporazum izmedju Srbije i Bugarske, jer Srbija ne će podnipošto da u ničem popusti.

Genf, 10. augusta. Od predstavnika četvornog sporazuma bilo je srpskoj vladi predloženo, da odmah isprazni Macedoniju i dozvoli, da ju za sada zaposjednu Francuzi ili Englezi. Koncem rata neka bi se poravnao srpsko-bugarski spor. Pašić se nije htio upustiti u takve pregovore.

Bugarska i ententa.

Sofija, 10 augusta (D. u.) Ministarski predsjednik primio je jučer odbor seljačke stranke, koji se je informirao o političkom položaju. Toslakov piše u „Balkanskoj Pošti", da je iz riječi ministarskog predsjednika razabrao, da ententa nije predložila jošte stalnih i konačnih prijedloga, i da su teritorijalne koncesije odvisne od koraka, što ga je ententa poduzela u Nišu i Ateni. Bugarska će notu entente uzeti u pretres kada bude poznat rezultat odgovora iz Atene i Niša.

Što se pregovora sa Turskom tiče, izjavio je ministar predsjednik, da se isti povoljno razvijaju, te da se ima naskoro očekivati dobar svršetak.

Ratna drama primiče se kraju.

„Times" javlja: Car Vilim brzojavio je svojoj sestri, grčkoj kraljici, ove riječi: „Moj zatorni mač porazio je Ruse. Trebat će pola godine, da se donekle opet oporave. Za kratko ću vrijeme moći izvijestiti o novim pobjedama mojih hrabrih vojnika, koji su se, stojeći u boju sa cijelim svijetom, pokazali nepobjedivima. Ratna drama primiče se kraju. Pozdravljam Tina (Konstantina).

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

A izgubljena baština?

Zar nije osveta grofova oprala njezina grijeha? Ja sebe žrtvovah starcu, on meni svoje blago — a sad se svršio dug! Tim je načinom kušala mirit svoju dušu — i za malo vremena zadje čista nekad žena na put, kojemu je svrha ljuta pokora, gotova propast.

Razdragani miljem zemskoga perivoja plandovahu ljubovnici, sretni, blaženi pod sjenom divnih palača, kraj čarobnog žamora vodometa, sred žive vesele vrve firentinske.

Nitko ih ne znadjaše, svuda im bijaše prosta slobodna volja.

Srca, u Mlecih tvrdim obredom družtvenim svezana, tonula im ovdje u slobodnoj raskoši. Sad nije već trebalo pretvaranja, sad se ne bijaše bojati izdaje. Blaženi im li časova!

Po žaobi ih je imao svezat sluga Božji zakonitu braku. Medjutim odlučiše samovati daleko od šumnoga svijeta. A šta im je trebalo više!

Izvan grada si najmiše tihu kućicu. Malena bijaše al udobna, a u prekrasnu kraju.

Oko prozora se vijahu vinjage sve više i više preko krova; na malenu pločištu cvale zlatne naranče i bijeli liljan, rumena ruža, šareni karanfil. U vrtlju listala lovorika, sjajno drvo bademovo, a s brežuljka nad kućicom mogo si motrit bijeli grad sa sto sjajnih kula, sa sto divnih palača, a dalje rijeku Arno, srebrnu zmiju zavijušu, zelenimi gajevi snježnimi vilami zarubljenu.

Juliji, uza sve što bješe navikla sjajnosti visokih dvorana, poskoči srce od radosti. U malašnoj sobici bijaše sretnija u ponositoj palači.

Tu joj se sve mililo, tu joj se godilo, tu joj se pojavi blaženstvo gospodskomu dvoru nepoznato.

Al nije samo ljubav nukala ljubovnike skromnosti, već i pamet.

Julija bila je pobjegla s Riegom bez svega i svačega. Nije ona uzela ni svojih dragulja ni drugih dragocijenosti, što je imala od grofa. Ponos joj nije dao da popuštô. Samo malo uresa, što ga imadjaše kao djevojka, bijaše joj sva imovina. U Riega je bilo nešta dragocijenosti, odijela i tisuća cekina.

Valjalo se je dakle ljubovnikom stezati i ugibati se sjajnim družtvom, kojim je oboje viklo bilo i po rodu i po odgoju.

A nije im to ni teško bilo. Ta sreća njihova zazirala je do bučnih zabava svijeta.

Skromno si urediše romantičko svoje utočište, i Julija je odbijala blaženim posmjehom sve, što joj je Riego nabaviti htio preko potrebe.

„Ne treba badava trošiti, prijatelju moj", reče Julija, „već misliti o budućnosti!"

„Pravo veliš!" odgovori Španjolac. Naši cekini ne će se množiti. Već sam ja mislio o budućnosti!"

„A što ćeš raditi? zapita ga pozorno Julija.

„Ti do sada samo znadeš, da sam vještak odličnu drugovanju, Julijo!" odvrati joj Riego smiješeći se. „Al znaj, da imadete i u mene nešta, što si čovjek ne može pribaviti ni odgojem, ni drugovanjem ni znanjem. To ti je dar od Boga, što ga ljudi samo usavršivati mogu".

„A! Valja da si dosada mi neznani umjetnik?" odgovori zatečena Julija.

„Pjesnik sam ti, dušo, ma se još ne pojavio pred svijetom. Što do sada svijetom putujući napisah, samo su ulomci, stihovi, crtice iz mojega iskustva. Meni je bila slast napisati moje tucanje i vucanje po svijetu, pa nisam pri tom ni sanjao, da će mi to jednom od koristi biti. Onda sam sve to crtao samo na brzu ruku, jer sam bio čovjek bogat, pa sam si pišuć samo prikraćivao vrijeme. Tako se razvijahu sposobnosti Sueove i mnogih drugih ljudi, koji su si izgubivši sve, puno zlata perom stekli. Pa zašto da meni ne podje za rukom, što je drugim?"

„A zar se smije grof de Riego pridružiti onomu jatu pisarčića?" zapita ga Julija osvijestivši se nekako u svoj stari ponos.

„Zašto ne? Zar nisu moj zemljak Martinez de Rosa i Portugiz Espaceiros veliki državnici al i ovjenčani pjesnici! Zar ne priopćiše vojvotkinja d' Abrantes, Chateaubriand i grof Volney svoja djela svijetu? Nije li kralj Friderik piscem kralj bavarski Ludwig pjesnikom? Nema li u talijanskoj literaturi sila velikaša, nije li i Louis Napoleon publicistom bio? I družtvo pisaca bit će mi kako vidiš, otmeno društvo. Književnost i umjetnost —" ovu posljednju riječ osobito naglasi Riego iz potaje motreći Juliju — „na toliko štuju dan danas svi ljudi, da se ni velikaši ni plemkinja ne moraju stiditi, javnimi umjetnici biti! Pa šta da i počmem? Kao Španjolac teško bi se u Italiji dočepo kakove časti — van u vojski —"

„Šta to?" prepade se Julija.

(Dalje slijedi.)

Amerikanska municija.

Pred nekoliko dana donijela je bečka socijalistička „Arbeiter-Zeitung" vijest, da je izdavač najvećeg njemačkog i Nijemcima najprijaznijeg lista u Americi ujedno dobavljač za municiju i topove alijircima. Bečka „Reichspost" se obara na ovu potvoru „Arbeiter-Zeitung", te ju nazivlje klevetom najgore vrsti. „Arbeiter-Zeitung" piše samo za to na taj način, da kompromitira najvećeg prijatelja centralnih vlasti u Americi. Poznato je da je vijest „Arbeiter-Zeitung" uzela iz mutnog vrela.

Izgon stranaca iz Rusije.

Iz Petrograda javljaju: „Riječ" objelodanjuje naredbu komandanta tvrdjave Reval, kojom se zabranjuje boravljenje u području tvrdjave svim strancima. Svi pripadnici neprijateljskih država, koji se još nalaze u Moskvi, do 14. augusta moraju, po naredbi guvernera, ostaviti Moskvu, pravom da mogu otputovati u inozemstvo. Oni, koji to ne mogu, upućeni su u predjele iza Urala.

Svjetski položaj i zamršaji na Balkanu.

(N.) Pad je Varšave izazvao kulmen oduševljenja u Njemačkoj i monarhiji, označujuć triumfalni uspjeh svojih poduzeća nakon ove ratne godine. U tom istom razdoblju, u kom saveznici pobjedonosno zapremaju napuštene krajeve Rusije — pita se sav ostali svijet, dokle će to ići i kamo to vodi?

Rusija, nemajući dovoljno vojske, i ratnog materijala — mobilizuje cijelu Sibiriju, vlakovi da kreću put Moskve neprestance. Dovodi se, odvodi danju i noću. Dok je jedna bojna linija već u djelatnosti, dotle se stvara druga, svježu, novu na onoj juče napomenutoj, koja ide kroz Grodno-Brest-Litovsk na Bug. Kovel, ta ogromna štacija, postaje sve važnijim uporištem ruske vojske s jedne strane, a glavnim ciljem naših armeja s druge strane. Rusi ga utvrdjuju i spremaju taj grad za opsjedanje. Posrijed tih, koliko važnih toliko i prijelaznih dogadjaja kao da ne želi Rusija, sa hiljadama izgubljenog zemljišta, da pregne glavu pred napredujućim i pobjednim četama Austrije i Njemačke. Tim više! Njena diplomacija prkosno daje izjave o nastavku rata do istrage, istrebljenja — ili uništenja? Svijet ne zanimaju više niti bojevi u Argonama, niti uspomene na Belgiju, niti govori Greya, niti novi ma i koliki — kontingenat engleske vojske za Flandriju, niti Italija niti Amerika — svih danas vode misli na osobe Hindenburga, Mackensena i ostale triumfatore, pitajući se: što da bude nakon Varšave? Rusi uvijek uzmiču, savezničke čete javljaju uspjeh za uspjehom i tako od dana u dan.

A posrijed tih dogadjaja na bojnim poljanama, dolazi nam sad jedna, pa druga „važna izjava" ovog ili onog, kao intermezzo u kom tragičnom činu punom burnih prizora, koji, što se većma nižu, to veća nejasnoća nastaje, i čvor se većma zapliće!

Hoće li se taj čvor rasplesti i na čiju stranu? Dali entente ili centralnih vlasti?

To je pitanje, koje ovisi o daljnim dogadjajima na balkanskom poluostrvu. Tamo je vrenula iskra, s koje je zaplamtio svjetski požar. Tamo će gorjeti dotle, dok se balkanski odnošaji potpunoma ne urede i srede. Tamo vodi uzao-odveznik konačnog rasjeka konfliktog čvora! Srbija, Rumunjska, Grčka, Crna Gora, Bugarska i albansko čedo — male su države, a ipak vodi s njima računa cijeli svijet! Veliki kolos ruski, flegmatički svjetski i prevejani Englezi a da o Francuzima i ne govorimo: svi predlažu kožu živog i ne ulovljenog medjeda, koja će im se dati, ako ga istom pomognu tjerati i naganjati u jamu . . .

Čini se, da su balkanski diplomate tvrdje kože od samog medjeda. Zašto se oni i ne bi i dalje cjenkali, poput arnautskog cjenkara. Kô da više, . . . evo mene!

Zar se nije već bezbroj puta čulo i čitalo: o predaji nove note na Balkanu, Srbija ne odstupa ni pedalj zemljišta, Grčka takodjer, Rumunjska na raskršću, Bugarska svršila pregovore s Turskom itd. itd.

A lukavi balkanski neutralci stoje poput lijepe dilberice uz onog, ko joj daje više gjerdanovih zrna.

Bugarska će Ohrid, Srbija ga ne da, jer su joj jezera dva alema.

Bugarska zahtijeva, Srbija tvrdokorna, Grčka se ljuti, albansko čedo plače, Rumunija igra kolo naopako. Strašan je taj balkanski ples! Djavolski ples u talambaškoj disharmoniji! A mora li se doigrati i zaigrati kolo naokolo?

To je pitanje, koje ovisi o Radoslavovu. Prekjučer su bili kod njega stranačke poglavice i zapitali za politički položaj.

„— Dotle, dok nam obećaju, a ništa ne daju, mi ne možemo odlučivati!"

„— Mi tražimo konačne i odredjene čine od naših susjeda, dok tih nemamo, nema niti govora o kompenzacijama.

Nama je predana nota četvornog sporazuma, mi ćemo o njoj tek onda raspravljati i zaključke stvoriti, kada saznamo za rezultat koraka, što su ih sada poduzeli poslovnici entente u Ateni i Nišu!"

To su riječi bugarskog ministra-predsjednika Radoslavova!

***

Padom Varšave — i ako je ovim bilo ushićeno živčevlje u pobjednicima, a potreseno ono u saveznika entente — još se nije svjetski rat dovinuo vrška svoje krize — a i ne će se dotle, dok se ne izjednači temperatura u barometrima balkanskih središta!

Hoće li se, to će se tek doživjeti!

Dalmatinski junaci.

Tko pazljivo prati dogodjaje na južnom bojištu, opazio je, da se gotovo u svakom službenom izvještaju naposeb hvale hrabre dalmatinske čete. Hrabrost, preziranje smrti, domovinska ljubav, to su osebine dalmatinskih četa, koje već od početka rata stoje na talijanskoj fronti. Značajni su za mišljene, koje vlada medju hrvatskim vojnicima, slijedeći izrazi: „Razbojnici smiju preko samo po našim lješinama". „Rado ću umrijeti, kada ću ustrijeliti deset Talijana", „Takovi neiskreni ljudi ne zaslužuju nikakove milosti, jer bi rado sve imati, pa i našu Dalmaciju. Već će uvidjeti, tko su Dalmatinci, kako su pokazali i naši očevi". „Sada nemam nikakove brige. S Bogom sam uredio račune, duša je spašena, sada neka dodje šta hoće. Tijelo mora u zemlju, ako ne danas, a to sutra, a radje umrem na bojištu za domovinu, nego na bolesničkoj postelji" itd.

O požrtvovnosti hrvatskih četa još više od službenoga izvještaja zaslužuju pažnju pisma, koja dolaze sa bojišta i koja zavrijedjuju, da za njih dozna šira javnost. Tako se u jednom pismu opisuje na ganutljiv način, kako su vojnici primili pozdrav i hvalu brigadnog zapovjednika iza jedne bitke. Suznih očiju slušali su vojnici pozdravni govor svog obljubljenog brigadira i suznih očiju molili su, da se generalu isporuči njihov pozdrav i hvala za njegove riječi. Neka mu se javi, da se u njih može pouzdati u svako doba, da će ga slijediti svuda, pa čekala ih smrt u bilo kojem broju.

Nadalje dirljivu sliku plemenitog oduševljenja pruža nam jedno drugo pismo. Bilo je kasno u večer. Talijani su živo pucali na naše pozicije kod Podgore, kad je došao bateriji kapetana R. pl. Samonigga vojni kurat Lukasch, koji se neumorno, požrtvovno i vele zaslužno brine za svoje vojnike. Ozbiljnim glasom rekao mu kapetan: „Molim Vas, vele časni, da još danas odčitate službu božju, jer ne mogu primiti na svoju savjest, ako bi sutra bilo već prekasno, jer nas ljuto napadaju, što Vam dokazuje ove silne jame od topovskih hitaca". I tako se kod poznatih triju križeva na gori Kalvariji kod Gorice u tamnoj noći — bilo je skoro jedanaest sati — služila misa. Lukasch uz tutnjavu topova držao je plamni govor vojnicima. Vojnici su pjevali, a kad je Lukasch završio, topnici su povukli sablje, jedan od njih stupio je napred i progovorio: Gospodine kurate, zahvaljujemo se na Vašim riječima i blagoslovu. U Vašoj prisutnosti pred ovim svetim križem obećajemo, da ćemo svoju prisegu držati i da ne ćemo ostaviti svojih topova".

Ovakovih i sličnih dogodjaja mogli bi navesti cijeli niz, no ograničimo se na to, da saopćimo kratak izvadak brigadne zapovjedi, koja pokazuje hrabrost i junaštvo dalmatinskih četa:

Jučerašnjim bombardamentu, koji je potrajao do večeri na naše pozicije na Sabotinu i Podgori, uslijed hrabrosti našeg pokušanog pješaštva, uzmanjkao je svaki uspjeh. Samo se sobom razumije, da su se o takvoj infanteriji razbili neprijateljski juriši.

Takovih izvještaja imade za čitave knjige i da dodju našim neprijateljima u ruke, osvjedočili bi ih, da je svaka njihova nada u uspjeh uništena, i da će se svaki njihov napadaj razbiti o živi zid na medji naše monarhije, na medji naše domovine kao staklo o pećinu.

Položaj u kolonijalnoj struci.

Sa strukovne strane pišu „Hrv. Lloydu": Sveopća je tužba: Nestašica robe. Za danas se to bezuvjetno ne može tvrditi, jer nam zemaljski proizvodi do danas uzmanjkali nisu, niti će nam uzmanjkati za narednu saisonu, jer se može mirno ustvrditi, da je ovogodišnja žetva upravo sjajna, drugo, jer i ako nam koji artikl uzmanjka, to se nema toliko svesti na nestašicu robe koliko na silne poteškoće kod nabave iste. A ako se govori o nestašici robe, tada se to tiče prekomorskih artikla i to u prvom redu riže, nadalje: ulja, kave, kakao-a. Ine sitnice ne dolaze toliko u obzir, jer nisu u tolikoj mjeri neophodno potrebne. Ako se je moglo biti 6 mjeseci bez finog brašna držim da ćemo ove godine moći biti bez biranih tvola, mandula, levant lješnjaka, malaga groždja, te krahmandula itd.

Pomislimo koliko mora vojnik na fronti da pregara!

Naša dosadašnja nabavna vrela, odnosno uvozne luke prestale su za nas trgovce od ma kakove vrijednosti biti. U koliko u Trstu i imade robe, opet ne dolaze za nas u obzir, jer su tamo preostale znatne zalihe ulja, kave, riže i inih potrebština rekvirirane po eraru i grad, poglavarstvu u aprovizacione svrhe. Iz Trsta i Rijeke je svaki izvoz preostalih zaliha nemoguć. Stoga su veletržci primorani pobrinuti se za druga nabavna vrela, a to je neutralno inozemstvo i „druga ruka". Nabava robe je sa silnim poteškoćama skopčana. Tako n. pr. iz Švicarske je dosele bio moguć uvoz riže, samo ako se je za ekvivalenat lifrao šećer i to za jedan vagon riže, morali su naši veletržci lifrati 4 vagona šećera, tek u tom slučaju mogla se je ishoditi izvozna dozvola.

Kako su Švicari dobri i prevejani trgovci, iskoristili su naš položaj, tako da nas je riža dosta skupo stajala. — Razne poteškoće, naš od mora odcijepljeni položaj, a najviše okolnost, da roba, dok u ruke konsumenata, dodje u ruke mnogih i mnogih prekupaca prolazi, svaki pojedini pako hoće zaslužiti, poskupili su robu u nevjerojatnoj mjeri.

U glavnim artiklima bio je položaj ovakav:

Kava: Iz Nizozemske je dovoz u toliko sa poteškoćama skopčan, što se na robu dugo čekati mora. Njemačka nam stavlja potrebne vagone, nu unatoč tomu prodje 6 tjedana dok roba k nama stigne.

Šećer: To pitanje zabrinulo je čitavu javnost, a donekle i sa pravom. Šećer je postao jedan od najglavnijih potrošnih artikla. Više trgovaca su mi rekli: bez brašna smo mogli posao voditi, bez šećera mogu trgovinu zatvoriti.

Najednom se je raširila vijest, da šećera nema, da ga ne će biti, da je sladorne repe 6 po sto manje sadjeno itd.

Tvornice šećera naime prestale su lifrati šećer izgovarajući se na sve moguće načine. Na stvari je slijedeće: Tvornice su se napram vladi obvezale cijene šećera do konca 1914-15. ne dizati. Medjutim je cijena sirovini znatno poskočila, isto i ugalj, radne snage, druge razne neprilike redale se jedna za druge.

Navodni manjak u rafinade šećeru, nadalje pomanjkanje radnih sila, te okolnost da je moralo otpasti racionalno izrabljivanje melase na dalnji izvadak sladorne sadržine (Melasse-Entzuckerung) dijelom i špekulativne namjere, kao uskladištenje velikih količina, a u očekivanju kasnijih viših cijena učinilo je svoju. Naglašujem, da je najavljeni, a kasnije u istinu dozvoljeni višak cijene za dolazeće mjesece upravo nukao na špekulaciju.

Priznati se mora, da je maloprodavaoc bio prisiljen za šećer iz druge i treće ruke više cijene platiti da po mogućnosti udovolji veću potražbu mušterija, koju je opet diktirao strah.

Istaknuti se opet mora, da su i konsumenti i maloprodavaoci donekle i sa[...] pogodovali povišicama cijene šećera.

U doglednom vremenu tvornice će [...]frati samo kristal pillé šećer. Razlozi [...] slijedeći. Obe vrsti fabricirane su za izv[...] na Balkan, Tursku, Levant itd. Rat je izv[...] onemogućio, naprotiv je vojska silne z[...]lihe kockastog šećera potrošila a i u Šv[...]carsku i Njemačku moramo u obzir uze[...] pa stoga je nastao mali manjak šećera [...] glavama i kockama, dočim je ostao kr[...]stalni šećer, koji se naravno potroš[...] mora.

Razne vijesti.

Tjeralica. Objavlja se slijedeća tjeralic[...] c. i k. pomorskog kotarskog zapovje[...]ništva u Šibeniku: Mornar 3. razre[...] Karlo Miot, 5 kup. (l. br. 1376/1904) [...] zadnje vrijeme ukrcan na brodu S. M. [...] „Kaiserin und Königin Maria Theresi[...] dobio je od 23. do 25. novembra 191[...] dopust u Trst, odkuda se više nije p[...]vratio. Njega radi toga traži sud c. i k[...] pomorskog zapovjedništva u Šibeniku ra[...] zločinstva I. dezertacije prama § 183. [...] 198. V. k. z. Na sva se zapovjedništv[...] sudove i redarstvene vlasti i organe p[...]stavlja molba, da momka u slučaju z[...]tjecanja zatvore i predadu najbližoj vo[...]ničkog vlasti, pa da ob ovom izvjest[...] c. i kr. pomorskog kotarsko rapovjedništv[...] u Šibeniku. Mornar Miot rodjen je godin[...] 1883. u Trstu i tamo pripadan, rimo-ka[...]toličke vjere, neoženjen, po zanatu zida[...]

Opis osobe: Vlasi i obrve: plave, brada okrugla, lice: duguljasto, osobiti znakovi nikakovi, visina tijela: 187 cm. Govori [...] piše: talijanski i slovenski.

Fata Morgana u Koruškoj. Javlja se[...] da je u Koruškoj vidjen taj čudnovat na[...]ravni pojav, a sada pišu iz Maribora, d[...] je i tamo, a i po drugim krajevima vidjen[...] dne 26. srpnja iza 7 sati na jugozapadno[...] strani lijepa fata morgana (zračni odsjev[...]) Najprije je vidjeno veliko brodovlje pre[...]komorskih parobroda, koje je pratio veli[...] broj manjih parobroda. Premda je slik[...] bila veoma tačna, nisu se okom mogl[...] slijediti sve potankosti. Sigurno, je da s[...] veliki parobrodi bile ogromne trgovačk[...] ladje, manje, bit će da je bilo brodovlj[...] lakih ratnih ladja, u koliko su se da[...] raspoznati njihovi oblici. Druga slika bil[...] je isto tako točna. Kraj rijeke na oba[...] vidjena je četa konjanika od kojih su nek[...] kasali, neki se odmjereno kretali, a nek[...] mirno stajali. Nakon kakovih 25—36 ča[...]sova počela se slika gubiti, a konačno s[...] opet pokazala u nenaravnoj jasnoći, fan[...]tastičnoj veličini i u velikoj udaljenosti t[...] je za tim na jedan mah nestala. Sliča[...] zračni pojav opažen je godine 1912, ok[...] pola 7 sati na večer, kada je vidjena je[...]drenjača i parobrod kroz 50 časova. Po[...]sljednja slika moguće da je prikazival[...] kakav neprijateljski transport u Sredo[...]zemnom moru ili u Otranskom zaljevu[...] odnosno drugu kakovu stražu.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijedit[...] svrsi slijedeće prinose:

Sakupio prigodom pada zrakoplov[...] „Città di Jesi" na „Nj. V. B. „Mars" gosp[...] Josip Svete 68 K 52 h, koje darova[...] Meinerits Mihael 5 K; Obstbs. Stms[...] Javor Luka 4 K; po 2 K: Svete Josip[...] Vuković Visko, Bareša Rade, Gabrič Pava[...] Pirovec F., J. Bozić, Domanja, Matak [...] Asch Gustav; Ogrin Leop. 1 K 42 h; p[...] 1 K: Duboković Peter, Tomić Ivau, Sund[...] Mate, Novaković Marin, Mandić Dinko, Č[...]ković Božo, Mandić Josip, Weis Leopold[...] Matejčić Jakob, Klarić Marin, Kostani[...] Stipan, Baković Joso, Rilje Marin, Zeće[...]vić Milan, Luketa Jure, Cunder F., Su[...]šanj Bužo, Kosovel, Waselenic, Metlikove[...] Benac Roman, Matešić Sava, Jurić Franjo[...] Mirak Marko, Blašković Antun, Šefer Augustin, Juček, Zaletel, Jakovčević Dragutin[...] Pilepić Dinko, Ostojić Alexander, *** Špikić Ante, Ležaja i Balja Juraj; Škoba[...] Marin 60 h; po 50 h: Milinović Ante[...] Ugrina Marin i Nik. v. Gyulasse; po 40 h[...] Smeljan Filip, Dorčić Klement, Kovači[...] Filip i Oreski Ivan; Petrov Ante 30 h[...] po 20 h: Batonović Ante, Koratei Mirk[...] i Tadić Ivan.

Ukupno	K	68·5[...]
Prije iskazano . . .	„	1584·1[...]
Sveukupno . . .	K	1652·6[...]

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 12. kolovoza 1915 | Broj 37.

Rusi nastavljaju uzmak. Čarkanja i topnički bojevi na jugozapadnoj fronti. Junaštvo njemačke pomoćne ratne ladje. Turska pred ratom s Italijom?

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Austro-ugarske čete, koji su prodrle preko Vieprža potjerale su jučer neprijatelja iz okolice sjeverozapadno Koka i nastavile proganjanje u sjeveroistočnom pravcu. Izmedju gornje Tismienice i Buga, gdje su se Rusi u crti Ostrov-Ugrusk ponovno utvrdili, navala je saveznika u toku. Inače nije na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Djelovanje topništva i navaljivanja Talijana na primorskoj fronti jučer je opet obuhvatilo na opsegu. Na rubu visoravni Doberdoba navalile su jake neprijateljske sile na naše pozicije istočno Tržića. Ove su ostale iza ljutih borba isključivo u našem posjedu. Odbijeni protivnik pretrpio je osobito uslijed topovske vatre s boka teške gubitke. Dvije navale na dio visoravni, koji se prostire prama zapadu bile su od našeg topništva ugušene. U goričkoj predmosnoj utvrdi kušali su Talijani kod Pevme, da se približe zaprekama. Ovdje su bili protjerani ručnim granatama. Neprijateljska navala, što je bila zametnuta u tami kod Zagore jugoistočno Plave nije uspjela kao ni prekjučer. Na koruškom i tirolskom pograničnom području je položaj nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 11. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnom bojištu ništa bitna.

Istočno bojište.

Kod bojne skupine Hindenburgove zadnjih su dana slabiji ruski nasrtaji uzduž ceste Riga-Mitava lako suzbijeni. Navale jakih ruskih sila iz Kovna izjalovile se. Broj tamo od 8. augusta zarobljenih povisio se na 2116, strojnih pušaka na 16. Istočno od Lomže uzmiče čitava ruska fronta. Naše su vojske, goneći neprijatelja, prekoračile čvrsto izgradjenu Żervojborsku poziciju te prodiru od nje istočno. Stjecište je željeznica jugoistočno od Ostrova osvojeno. Istočno od Novogeorgijevska zaposjednut je fort Benjaminov, što ga neprijatelj napustio. Tvrdjave Novogeorgijevsk i Brest Litovsk bombardovane su po našim zrakoplovima. Kod bojne skupine bavarskog princa Leopolda dostigle su bavarske čete, oštro goneći neprijatelja sa lijevim krilom kraj Kalučina. Vojska je Woyrschova zauzela na desnom krilu jutros na juriš pozicije neprijateljskih stražnjih četa s obje strane Jedlanke, zapadno Lukova. Zarobili smo hiljadu Rusa. Kod bojne skupine Mackensenove savezničke se čete nalaze u navali jugozapadno Radzina. Tizmjenice, zapadno Parčova kao i na crti Ostrow-Ugrusk. Dok su Rusi na svom dugom uzmaku iz Galicije i iz uže Poljske kušali, da na bezuman način unište svuda bivališta, žetvu plodove, što im za pravo često radi naglog uzmicanja ne ide sasma za rukom, obustavljaju sada uništavanje, pošto dolaze u pokrajine, što ih ne obitava samo poljski ili maloruski narod.

Dogodjaji na moru.

Naše su bojne sile istočnog mora napale 10. augusta utvrdjeni mali otočić, Utoe, što leži na ulazu alandskog arhipelaga, te su paljbom prisilile ruske bojne sile, nalazeće se na ulazu, medju inim i oklopnu krstaricu, na uzmak. Neprijateljske su obalne baterije pogodjene i ušutkane. Istog su dana potjerale naše krstarice ruske torpednjače, što se bijahu prikazale kod Zerea na ulazu rigajskog zaljeva, opet natrag. Na jednom torpedorazaraču ustanovio se požar. Po neprijatelju ispaljeni torpedi ne pogodiše cilja. Naše ladje nisu oštećene te nisu imale gubitka.

Vrhovna vojna uprava.

Ruski pukovnik o planu Hindenburga.

Berlin, 11. augusta. Iz Petrograda se javlja: Pod naslovom: „Ozbiljan položaj" objavlja pukovnik Mihaelovski u „Ruskom Slovu" članak, koji je u očitom protuslovlju sa službenim ruskim listovima. On veli: Položaj na zapadnoj ruskoj fronti je jako ozbiljan. Nijemci ne pokazuju još znakova neumornosti i prodiru uvijek naprijed. Manje od tri sedmice uspjelo je Hindenburgu, da postigne sjajnih rezultata. Izgleda, da se Nijemci ne zadovoljavaju osvojenjem Varšave i linije Visle. Hindenburgov plan ima za nas veći i ozbiljniji karakter. Mi smo prisiljeni, da zapriječimo opkoljenje naše vojske, usprotiviti se neprijatelju u guberniji Kowno i Kurlandiji. Moramo priznati, da je nasrtaj neprijatelja na Rigu bio izvrstan i hrabar.

Talijanske klevete.

Beč, 11. (D. u.) Talijansko novinstvo nekakvim zadovoljstvom širi u zadnje doba priče, da Austrija uvršćuje u vojsku ruske i srpske zarobljenike te da jih šalje u rat protiv Italije. Talijani su se već prije početka rata nekamo previše zanimali za austro-ugarske zarobljenike talijanske narodnosti u Rusiji, te se, čini da je prozirna svrha ove kleveta, u koju će vjerovati samo na najnižem stupnju ćudorednosti stojeći ljudi samo ta, da nekako opravdaju uvršćenje onih nesretnika-vojnika talijanske narodnosti,koje je zarobila Rusija al jih velikodušno poklonila Italiji, — da ih uvrsti u talijansku vojsku.

Talijansko izvješćivanje.

Beč, 11. avgusta (D. u.) Iz ratnog se novinarskog stana javlja: Talijanski ratni izvještaj od dne 9. augusta javlja uspješne navale na sedlu Cavallo izmedju Freikofla i velikog Pala. Za ovu navalu nisu naše čete nikad ništa saznale. Topnička i pješadijska paljba, što se tamo čula 8. augusta uprizorena je valjda samo radi toga, da može talijanski generalni stožer javiti uspjeh. Istotako su vijesti u talijanskom izvještaju od istoga dana o uspjesima i bojevima kod Zagore, Paljeva i južno Plave plod mašte. Sve su naše tamošnje pozicije u našem posjedu te nismo izgubili nijednog bacala laguma.

Otpušten talijanski general.

Chiasso, 11. augusta. Kako javlja „Bollettino militare" odpušten je zapovjednik prvog armadnog zbora, general Ragni, te stavljen u dispoziciju. Ragni je bio neko doba generalni namjesnik u Libiji. Što je prouzročilo ovu mjeru nije poznato.

Vojnički položaj u talijanskom svjetlu.

Lugano, 11. augusta. „Štampa" objelodanuje zanimiv članak senatora i bivšeg ministra Ferrarisa pod naslovom: „Oružje i novac u evropskom ratu". Ferraris veli da četvorni sporazum nije dobro organizovan, i da se njegova pripomoćna sredstva dobro ne upotrebljuju. Bilo je dobro putovanje Porrovo, sastanak u Calaisu i Nici. Ali zašto se više ne iskoristi prijateljstvo Japana? U Engleskoj se doduše pripravija opća vojnička dužnost, ali ipak još nije provedena. Ni na sjeveru, ni na jugu nije još pridobila nijedne neutralna država. Admiral Degoy priznao je sam, da se na moru nije ništa postiglo.

Ne samo da nisu flote alijiraca ništa postigle, već ni njemačka trgovina nije u ničem zapriječena. Njemačka se znala ekonomski prije i sada opskrbiti. Rat košta četvorni sporazum dnevno 170 milijuna lira. U prvoj godini rata potrošili su alijirci 48 milijarda lira.

Neutralci postaju bogati na račun ratujućih država. Upliv Njemačke na neutralce pokazao se mnogo jačim, nego li četvornog sporazuma. Njemačka je sjajno organizirana u ekonomskom pogledu.

Italija prijeti Turskoj.

Paris, 10. augusta. Agence d'Havas javlja iz Rima: Pošto Turska zavlačuje kao obično rasprave, odlučila je talijanska vlada, da upravi Turskoj kategoričnu notu, da se izjavi, te da joj dade zahtijevanu zadovoljštinu.

Srpsko-albansko pitanje.

Lugano, 11. augusta. „Messaggero" javlja, da je četvorni zporazum opet doživio razočaranje u Grčkoj, pošto je ova odgovorila, da ne odstupa ni pedlja svoje zemlje Bugarskoj. Prama vijesti „Štampe" Grčka je odbila odštetu četvornog sporazuma. Ministarski predsjednik Gunaris izjavio se, da se Grčka ne će vezati ni u pozitivnom, ni u negativnom smislu.

Lloyd George tješi Engleze.

Berlin, 11. augusta. „Lokalanzeiger" javlja iz Londona: Lloyd George govorio je u Bangonu pred 10.000 ljudi. Rekao je, da ga svršetak vojske ne zabrinjuje. Crni oblak nam ne donaša skrbi. Na tamnom obzorju vidim žarak ufanja, naima preporod ruskog puka. Rusija je zapustila Varšavu, ali se sa svježim silama pripravlja na novu dobu. Austrija i Njemačka kuju mač, koji će ih uništiti.

Raid njemačke pomoćne ladje.

Berlin, 11. august (D. u.) Wolffov dopisni ured javlja: Njemački je pomoćni brod „Meteor", nakon što je probio neprijateljske bojne sile, koje bijahu na straži, položio na različitim mjestima engleske obale mine. Poslije toga lovio je trgovačke ladje. 7. augusta sretnuo je jugoistočno otoka Orkney englesku pomoćnu krstaricu „The Ramsey" te ju uništio. „Meteor" je spasio kod toga od momčadi 40 ljudi, medju kojima i četiri časnika. Slijedećeg su dana navalile četiri engleske krstarice na „Meteor". Pošto je boj bio beznadan, te ne bijaše moguće pobjegnuti, potopio je zapovjednik sam svoj brod, nakon što je sklonuo svoju momčad te posadku engleske pomoćne krstarice i jedrenjače, što bijaše potopio već prije.

Meteorova je momčad sretno stigla u njemačku luku.

Wolffov dopisni ured dodaje: „Meteor" bio je trgovački parobrod opremljen kao brod za lagume.

Koliko ima Rusija vojnika?

Od početka rata poslala je Rusija na bojište šest do sedam milijuna vojnika; sada ima po prilici još isto toliko, ali su odatle za sad uporabiva samo dva milijuna. Mobilizacija posljednjih se je provela za 16 dana. Čete se danju i noću u bezbrojnim željezničkim vlakovima otpremaju iz Moskve u Brest-Litowsk.

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Da podjem u pijemontešku vojsku, ti ne bi mogla za mnom Julijo! A da podjem u papinsku —"

„Riego! zakrči mu grofica strastveno riječ.

„Eto dakle!" prihvati Riego mirno. Al mi sad reci, šta da radim?"

Julija se zamisli.

„Riego!" reče nakon časka, „radi šta ti volja za našu budućnost. Al tako ti spasa i ljubavi naše, ne biraj mi zvanja, po kojem bi mi se bilo dijeliti s tobom ni za čas. Toga mi ne čini Riego! Ta sve, i ime i poštenje, raskoš i zalihu, sav ovaj svijet ostavih rad tebe! Ah ne puštaj me samu, jer bi me svijest grizla do očaja! Samo tvoj umiljati posmjeh, samo tvoje ljubezno oko otimlju mi jadu i prikoru. Oh prosti, da ti tako govorim, ta govori ti žena, koja te ljubi bez kraja i mjere, koja se boji, da s uspomene mnoga grijeha ne ugine iz tvoga srca živa ljubav."

„Ne mahnitaj, dušo moja! odvrati joj ljubezno Riego. „Zar bih ja ikad zaboraviti mogo sve one jade, po kojih sam tebe stekli moro, tebe zlato svoje? Borba ova posvetila je ljubav našu. Kako da je griješnica ona, koja posta mučenicom ljubavi. A ljubav, prava živa ljubav — to ti je najviši zakon u svojem svijetu, komu su podana sva srca živa i žarka. A dok bude u mom srcu kaplje krvi, klanjat ću se i ja zakonu tomu, ne hajući za sve prazno pretvaranje drugoga svijeta!"

Strašno privinu Riego k srcu Juliju.

„Miruj zlato moje! Ne, ne će se Riego dijelit sa svojom Julijom. Zajedno ćemo živjeti, zajedno ćemo plandovati u ovom milom nam zakloništu. Ali pamti, da svu zemlju, sav narod u ovaj čas goji tek jedna miso. Mlado i staro, veliko i malo ne misli sad neg o politici. Pjesništvo, umjetnost, znanost — to je sada sve ništa prema sveopćemu ushitu za slobodom. Tko će sada slušati pjesnika, ma mu žice kako milo zvonile? Živa ona bura, koja je svačiju dušu uzujala, zavlači sve u vir narodne borbe. A sada gdje nitko ne čita, već svi samo rade, sada se ti kaniš latiti pera? Gdje ćeš si naći nakladatelja, gdje općinstva?"

„Sve ću naći," odvrati Riego pouzdano, „jer ću raditi, kako svi rade. Narodna pjesma, narodna drama, narodni roman, sve to je zgodno našemu vremenu, a u meni ima k tomu sile. Vješt sam vašemu jeziku. Sve ću svoje živce napeti, da stečem sebi lovoriku, a tebi, dušo, stalnu sreću."

Julija se nasmjehnu. Pametna, kako je bilu, razabra, šta li vrijedi taj domorodni ushit Riegov, kad mu je razlog sačuvanje sama sebe; nu sve ju to nije vrijedjalo — ta mišljaše tek na jednu stvar — da priveže dragog stalno k sebi, da ga drži daleko od šumnoga svijeta.

Da je nije slijepila strast ljubavi, opazila bi bila, za cijelo, da Riego nije čovjek tvrda, stalna značaja, da sve njegove misli o ljubavi i poštenju, kojimi je mirio njezinu svijest, ne niču iz duboka uvjerenja, već da je to sve sofistika.

Ali u njoj je živilo samo srce, a to je srce kucalo za Riega, koji pokaza svoju plemenitu dušu, hoteći se odreći drage, kad mu je nudila srce svoje.

Prvo vrijeme ljubavi prilazilo je u najvećem blaženstvu. Iz Mletaka ne čuše ljubovnici ništa, iz Firence samo to, što se je radilo po Italiji, jer nisu tražili nikakova poznanstva.

Konačno se lati Riego posla, koji je imo ljubovnikom osigurati budućnost.

Najprije poče socijalan roman, koji je bio zajedno sa Julijom osnovao.

K tomu je poslu trebalo nekoliko mjeseci.

Živo je mlada gospodja pratila radnju, a Riego pisaše marljivo. Ona se brinula sa sluškinjom za maleno gospodarstvo, kako je znala kao gospodja visoka roda.

Lijepo prolazili časovi mira, a onda bi Julija razigrala ljubovniku srce čarobnim pjevanjem.

Riego joj kupio glasovir, pa bi joj donosio sve talijanske opere, što su se pjevale za ono vrijeme u Italiji.

„Ali zašto mi toliko trošiš, prijatelju?" rekla bi Julija ljubezno.

„Zar da ti ja kratim onu radost, za kojom ti srce živo čezne? Tko je vještak pjevanju, taj ga je i željan, ko što zraka, svjetla cvijeća. A ti, dušo, da ne pjevaš na radost sebi na radost meni poslije posla i truda? O de pjevaj, dušo, ja ću raditi, puno raditi, i prva će mi zasluga nadoknadit sav taj troškak."

Julija pjevaše po želji ljubovnika si, te se je učila svim partijam najglasovitijih talijanskih pjevačica. (Dalje slijedi.)

Počasni mač belgijskom kralju.

Grad Paris poklonit će belgijskom kralju Albertu počasni mač. Ovaj mač je gotov, te je izložen u Petit Palaisu. Mač je djelo jednoga umjetnika, na njemu je natpis: „On ne passe pas". Ove riječi je rekao belgijski kralj njemačkom poslaniku, kad ga je ovaj tražio, da propusti kroz Belgiju njemačke čete. Mač je iz zlata i prikazuje mladoga atleta, kojemu je sjedio za model jedan mladi Belgijanac. Na dršku je s jedne strane napis grada Pariza sa briljantima urešen, a s druge strane opet je napis: „Pariški narod kralju belgijskom Albertu". Rese na dršku prikazuju francusku trobojnicu.

Položaj na ratištima.

Pula, 12. augusta.

Rusi nastavljaju uzmak prama drugoj obrambenoj liniji. Nakon pada Lomže povukla se čitava sjevernopoljska ruska fronta velikom brzinom. U savezu s ovim četama uzmiču takodjer ruske vojske, koje se nalaze protiv Woyrschove vojske. Bavarske su pukovnije ove njemačke bojne skupine suzbile stražnje čete ruskog središta, koji ide prama Brest Litovskomu. I jugozapadno u smjeru Ivangoroda ne će Rusi, da se upuste u veću bojnu akciju sa austro-ugarskim četama, koje ih proganjaju. Nasuprot se Rusi opiru žestoko na jugu i na sjeveru u najosjetljivim točkama neizmjerne svoje fronte, izmedju Ostrova i Ugruska na jugu i kod Kovna na sjeveru. Zauzeće Kovna značilo bi katastrofu za Rusiju i možda svršetak rata. Svladana bi time bila i glavna ruska obrambena linija. Opasan, premda ne u istoj mjeri, bio bi i prolom fronte izmedju Ostrova i Ugruska te strjelovito napredovanje prama Brestu. Time bi postao položaj uzmičućih ruskih vojska u Poljskoj veoma kritičan. Ako hoće Rusi da sretno provedu uzmak, nužno im je, da odolijevaju desnom krilu Mackensenove vojske dotle, dok nije centrum stigao na već označenu crtu, što ide od Dünaburg-Rige preko Kovna Grodna Bresta do rumunjske granice. Da su Rusi ozbiljno shvatili pogibao, što im prijeti na sjeveru, za to svjedoče žestoki ispadi iz Kovna i jaki otpor na čitavoj liniji od Kovna do Rige.

Vjerojatno je, da će Rusi skoro napustiti i predmosnu utvrdu Osoviec, te tako žrtvovati zadnje uporište na Narevskoj-Bobrskoj liniji.

Na talijanskoj fronti neprijatelj uzaludno nastoji, da poluči ma i neznatan uspjeh, kojim bi mogao tješiti nestrpljivo svoje pučanstvo. Iz Francuske i iz Dardanela nema vijesti.

Balkanske vijesti.

Bugarska.

Moskovsko „Utro Rossiji" pišući o prilikama u Bugarskoj veli:

„Ako je Bugarska već došla do uvjerenja, da prije ili kasnije mora narušiti neutralitet i da se priključi ententi, to je nevjerojatno, zašto s time oteže i zašto ozlovoljuje buduće saveznike. Zar su bugarski pregovori za kompenzacije i garancije glede okupacije Macedonije spodobni, da odstrane nesporazumke i nepovjerenje. Jedna država, koja radi stvarno za svoje interese, ne smije se dati voditi pitanjima momenta. Svaki državnik mora da ima pred očima one prave interese, koji su kadri nacijonalno-ekonomsku snagu zemlje podići. Jedini mjerodavni faktor za održanje Bugarske ostati će i nadalje njen nacijonalni interes, kojega može ostvariti samo u onom slučaju, da se prikloni konačnom pobjedniku u svjetskom ratu. Jedna od najvećih pogrešaka današnje Bugarske jest bez sumnje dvolično držanje ministra-predsjednika Radoslavova, koji sve većma naginje Njemačkoj."

Bugarska i četvorni sporazum.

„Figaro" se iznova stao baviti bugarskim pitanjem i piše, da se Bugarska mora sada odlučiti na intervenciju bilo na strani četvornog sporazuma, bilo na strani četvornih vlasti. Bugarska neka se požuri, hoće li pomoći saveznicima, jer inače će njezina pomoć biti suvišna. Jer kad saveznici zauzmu Carigrad, morat će se Bugarska scjeniti sretnom, ako u Traciji dobije ono, što će joj se htjeti prepustiti.

Srbija odstupa dio Makedonije?

„Kölnische Zeitung" saznaje, da će Srbija uslijed zajedničkog koraka i pritiska sa strane četvornog sporazuma morati odstupiti Makedoniju — Bugarskoj. (Dosele nema o tom pozitivne izjave srpske vlade! O. U.)

Predlog entente Srbiji.

Sa strane entente predloženo je Srbiji, da smjesta isprazni Makedoniju, koju će predbježno zaposjesti Englezi ili Francuzi, da se poslije zaključka mira definitivno uredi pitanje Makedonije. Pašić je otklonio taj predlog.

Kolektivni korak u Nišu.

Uslijedio je kolektivni korak ententinih vlasti u Nišu." „Agenzia Stefani" pišući o njemu, veli, da mu je svrha, da izravna divergencije medju balkanskim državama, da ih dovede do jednoglasnosti da se rat približi konačnom uspjehu, ali ipak ističe, da ovaj korak nosi prijateljski karakter.

„Corriere della sera" saopćuje, da poslije kolektivnog koraka u Ateni i Nišu može četvorni savez u Sofiji pružiti garancije, da će se udovoljiti bugarskim zahtjevima na srpsku i grčku Macedoniju u ime kompenzacije, ako Bugarska istupi proti Turskoj.

„Corriere della sera" zaključuje s nadom u popustljivost Grčke, Srbije i Bugarske. Iz toga se vidi, da četvorni savez nije još siguran, hoće li uspjeti, a njegove garancije Bugarskoj uvijek su još problematičke.

„Tribuna" ističe, da Srbija hoće da bude neprekoračivim jazom u pogledu združenja Austro-Ugarske i Njemačke sa Turskom, da time osigura slobodu operacija saveznika na poluotoku Galipolju. U tom smjeru hoće Srbija naći nov, za talijanske interese vrlo povoljan način, koji se medjutim javno ne smije još iznijeti, vojnički agirati. Što se tiče Bugarske, zabranjuje se prekomjerni optimizam. Macedonsko pitanje ostaje za Srbiju vitalno. Osobito ne može Srbija odstupiti područje, s kojim bi prestalo susjedstvo sa saveznom Grčkom. „Tribuna" dodaje, kako navadja iz drugoga vrela, da srpska vlada popušta zahtjevima četvornog saveza u toliko, što je pripravna odmah cedirati područje Štipa Bugarskoj.

„Neue Züricher Zeitung" o Balkanu.

„Diplomatski okršaj, što su ga zapodjeli zastupnici protivničkih velevlasnih grupa nimalo ne prestaje, tim više se zaoštruje i nastavlja. Sa austrijske je strane poduzet i s uspjehom okrunjen vrlo uspjeli pokušaj, da zavadi i pooštri medjusobne balkanske odnošaje, kaošto one četvornog sporazuma. Poznati magjarski politik i prijašnji ministar grof Julije Andrássy htjeo bi zemlju sudbine Albaniju ponovno učiniti predmetom balkanske i potom velevlasne raspre. „Albanija je zemlja religijama jezicima i plemenskim raspramа razdvojena rasparčana". Tako izvodi Andrássy u „Neue Freie Presse".

„U toj zemlji ne može da bude jedinstvenog nacijcnalnog ćućenja i stalnih norma sistematskog i jedinstvenog državnog htijenja".

„Tvorevina posebnog albanskog tijela i države — prema tomu, a i kako nas iskustvo uči vrlo je teška. Budući da bi", izvodi Andrássy dalje, „ona moć, koja bi posjedovala obje jadranske obale, ugrozila velevlasni položaj Austro-Ugarske, prepriječivši joj time njeni normalni razvitak pomorstva i zatvorivši je u Jadranu, odijelivši je od Sredozemnog mora" — predlaže grof Andrássy, da se Albanija ili bar njen južni dio na shodan način, to jest putem „personalne unije" pripoji Grčkoj: Time bi naravno Grčka morala da se osloni o centralne moći: o Austriju i Njemačku.

„U slučaju da Srbija sklopi mir s Austrijom, nek se odstupi Srbiji dio Albanije, a Srbija nek zato odstupi Bugarskoj Makedoniju".

„Za ovo valja da se Srbija odreče svojih velikosrpskih aspiracija, valja da prekine s Petrogradom, a okrene k Beču i Berlinu, kod nas valja da traži potpore".

„Dogodi li se inače, pitanje je ne ćemo li mi" — nastavlja grof Andrássy u „Neue Freie Presse" — „sjevernu katoličku Albaniju uzeti pod naše okrilje, dok od južne učiniti muslimansku kneževinu!"

Odgovor Grčke četvornom sporazumu.

„Tribuna" saznaje navodno iz grčkog vrela u Rimu, da je ministar-predsjednik Gunaris zastupnicima četvornog sporazuma dao usmeni odgovor pun priuzdržaja, koji nije niti pozitivno niti negativno obvezatan. Istodobno javlja „Secolo" iz Londona, da Grčka ne će nikome ustupiti niti jedan četvorni centimetar za eventualno veće koncesije u Aziji.

Sjednica ruskog državnog vijeća.

Duma se sastala u vrlo ozbiljno vrijeme. Pri samom otvorenju proriče ministar-predsjednik napuštanje poljske kapitale. Četiri pak dana zatim ulaze u Varšavu i Ivangorod njemačke i austrijske čete. Prema tome će morati da spane s dnevnog reda Duminog onaj čin, kojim je Goremykin proglasio slobodu Poljaka u Rusiji, budući je nakon pada Varšave, skoro cijela ruska Poljska u rukama pobjedničkih Nijemaca i Austrijanaca.

Pučki je ministar Polivanov izjavio, da Duma „kroči svojim stalnim i odredjenim putem, te potpuno odgovara svojoj zadaći." „Duma je jednodušnog mišljenja, da se neurednosti sa opskrbljivanjem vojske više neće ponoviti, a manjkavosti će se već izgladiti — dok će se krivci kazniti!"

Rasprava o tom lošom i prevarnom opskrbljivanju vojske javnosti nije poznata, budući je ruska brzojavna agencija nije propustila.

Zato je i bila tajna sjednica o tome. Mi to takodjer saznajemo iz „Züricher Zeitung"-a, koji nadovezuje karakterističnu sliku Duminih članova, koji ovog možda jedinog puta za cijelog zasjedanja istupaju jednodušno u svim pitanjima opće koristi. Od velike je vrijednosti čini se za Rusiju

Vanjska politika.

Vrlo je važna izjava ministra rata, gdje naglasuje, da se Rusija ne može odreći Dardanela, koje su njeno vitalno pitanje. Ministar je vanjskih posala Sazonov naznanio, da nije isključen

Savez sa Japanom.

Rusija mu nije protivna a Japan je na nj pripravan. Do tog ne može doći, dok se ne srede odnošaji u japanskom ministarstvu, koje preživljuje svoju kabinetsku krizu, do koje je došlo nekim političkim škandalom. Japanska je vlada otvorila žestoku kampaniju protiv pokvarenih političara. ovi pak za uzvrat spočitnuše ministru nutarnjih posala grofu Uri, da je svoje mjesto postigao podkupljivanjem. Taj je naravno škandal naveo cijeli kabinet na ostavku. Budući da kriza nije još riješena, ne može biti govora o savezu s Japanom!

Proturuske izjave u Dumi.

„Novoje Vremja" se obara na vodju seljačke stranke Kerenskoga, radi njegovih govora u prilog mira, kog da bi Rusija morala sklopiti. Zato ga napaše mnogi zastupnici Dume, a Markow mu doviknuo, da zavrijedjuje da ga se objesi, što se usudjuje predlagati tako sramotan mir.

Radi protidomovinskog djelovanja nekih ruskih socijalista najavljuje „Ruski Invalid", da će se u buduće povesti kazneni postupak.

Interesantan govor vodje Kadeta Miljukova.

Pred pol godine smo se dana sastali sa osjećajem velikog uzbudjenja i izrekosmo u tajnim sjednicama, što otvoreno nijesmo mogli da izrečemo!

Danas smo se sakupili, baš u času, najvećih kušnja našeg naroda. Vlada nije mogla ili se nije usudila sama bez naše pomoći dalje djelovati. Ona nas je sazvala, mi smo sakupljeni, stoga nastojmo, da popravimo ono, što je propušteno.

Valja da podeseterostručimo sve naše naprezaje; izrabimo vrijeme štogod više možemo.

Priznajmo! Zadaća je Dume bila da diže i goji zdrav politički život u zemlji, tu nas je priječila vlada. Potpuna nebriga za narod, koja je dosele vladala, gospodo, nek prestane! Nek prestane one razlike izmedju gospoštije i naroda. Nije lijepo, što je vlada ugnjetavala svako patrijotsko čuvstvo u narodu.

Štujmo male narode, koji su sposobni svom nacijonalnom životu.

Tekar sada, nakon tolikih poziva našeg generalisimusa, uslijedilo je

proglašenje autonomije Poljske.

Ma da je uslijedila sada, ipak nije prekasno, i mi se nadamo, da će se ona ojačati pod žezlom cara. Oni dani, koji su nam bacali sramotu u lice pred našim prijateljima, a prouzročili vražje veselje kod naših neprijatelja nek se više ne povrate.

Što se tiče postupka prema nekim socijalistima članovima Dume, držim da je to ostatak na naše krivo poimanje pravnih stvari. Okrivljenici su nedužni.

Završujući moj govor izrazujem nepokolebivu želju, da promijenimo nutarnje prilike svrnuvši ih na

Novi kurz.

„Taj će se postići" — nadovezuje vodja centrumaša Bobrinski — „ako iskorjenimo vlast birokratizmu, koji je uzrok mnogom zlu". Zatim je uzdizao vrijednost i zasluge ratne mornarice, a istaknuo manjkavosti domobranstva.

Razne vijesti.

Talijanski aeroplani u Trstu. Ljubljanski „Slovenac" piše: Trst, 8. augusta. Jučer popodne oko 5 sati prikazale su se nad Trstom dvije talijanske ptice. Letili su jako visoko. Par naših hitaca jednog je odmah uplašilo. Medjutim digao se u zrak jedan od naših. Kada ga je drugi Talijan opazio, brzo se je pobrao za svojim drugom preko mora. Škode nisu učinili nikakove. Kako se govori bacili su par letaka na „utješenje nespašenim", koji već treći mjesec čekaju odrešenje koga jošte nema.

Odlikovanje. C. i k. viši poslovodja Feliks Cotič bje odlikovan zlatim križem sa krunom za zasluge. Čestitajuć gosp. Cotiču na odlikovanju, priopćujemo, da je odlikovani darovao tom prilikom za hrvatske škole u Puli 50 kruna. Živio i ugledali se i drugi u njegov primjer!

Englezi i štedljivost. Parlamentarni ratni štedovni odbor Engleske saopćuje proglase na engleski narod, da ograniči svoje potrebe i da zaposli što manje moguće ljudi, jer rat treba svakog čovjeka. Neka se ne pije ni čaj, ni kava, ni vino. Nije nužno voziti se u omnibusu ili u električnoj uličnoj željeznici, jer manjka na sili pogonu i na ugljenu. Sve javne radnje sa općinske svrhe moraju se obustaviti, jer ne stoje na raspolaganje ni sile ni novaca. Ako se to ne učini, onda stoji Engleska pred propašću i njezin imetak će nestati.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prigodom svoga odlikovanja polaže g. Feliks Cotič	K	50·—
Ukupno	K	50·—
Prije iskazano	„	1652·66
Sveukupno	K	1702·66

Obznana.

Na temelju otpisa c. i kr. ratnog ministarstva odsjek 7. br. 28526 od 30. julija t. g. ustanovljuje se ovim, da je „Istarsko društvo za električne naprave i malene željeznice u Puli" dužno u smislu ustanova §. 18 zakona od 26. decembra 1912. D. Z. L. br. 236 da svoju radnju i nadalje vodi u ratne svrhe.

Časom proglašenja ove obznane stupaju u krijepost propisi §§. 6 i 9 navedenog zakona o ratnim činidbama.

Svi namještenici ovog poduzeća, koji se mogu uzeti za lične službe u smislu zakona o ratnim činidbama dužni su, da za vrijeme dokle se upotrebljava ovo poduzeće ostanu u svojem dosadašnjem odnošaju službe ili posla, dok ne prestane opća ili lična obveza za ratno činjenje ili dok po pogledu njihove osobe ne nastupi razlog za uzešenje.

Radi povrijeda svojih službenih dužnosti učinjenih u vrijeme ovog odnošaja podredjeni su službenici vojnoj kaznenoj sudbenosti i vojnoj kaznenoj vlasti.

Činovnici i radnici imaju se bezuvjetno pokoravati zapovijedima izdanim od vojnog upravitelja, te su podredjeni u tom obziru vojnoj kaznenoj sudbenosti i vojnoj disciplinarnoj kaznenoj vlasti.

Vojna je uprava povjerena gosp. potpukovniku Alfredu Podboj pl. Ceneter.

Istodobno stupaju u krijepost ustanove §§. 7. i 8. navedenog zakona glede prava na naknadu, odštetu, liječenje u vojničkom sanitetnom zavodu, opskrbu i potporu.

Službenici imadu biti providjeni crnožutom vrpcom.

Pula, dne 10. kolovoza 1915.

C. kr. tvrdjavni komesar:

Schönfeldt, m. p.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 13. kolovoza 1915. | Broj 38.

Vizna osvojena. — Rusi napuštaju Vilnu. — Uspjela navala naših torpedorazarača.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Austro-ugarske su čete proganjajući neprijatelja sjeverno donjeg Vieperža osvojile danas Lukov i prešle zapadno Radzina Bistricu. Izmedju Tizmjenice i Buga naši su saveznici jučer na više mjesta suzbili Ruse. Neprijatelj je jutros rano napustio bojno polje te uzmiče. Inače je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na primorskoj je fronti prošle noći suzbijena veća neprijateljska navala na izloženiji dio doberdobske visoravni i dva nasrtaja kod Zagore, što su slijedila jakoj dnevnoj topničkoj pripremi, uz velike gubitke za Talijane. Pred goričkom predmosnom utvrdom vlada mir. Na ostalim frontama traju topnički bojevi i čarkanja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 12. augusta. (D. u.). Službeno se javlja:

Dne 11. augusta rano pucale su naše ladje na željezničke nasade uzduž obale od Molfette do Seno San Giorgio. U Molfetti četiri su tvornice i dva vijadukta cesne željeznice jako razoreni hicima. Jedan se vijadukt srušio a jedna se tvornica zapalila. Kolodvor i različita su skladišta u San Spirito spaljena do temelja. U Barima strijeljalo se na kaštel, na semafor, na željeznicu i na pet tvornica, od kojih je jedna izgorjela. Sav grad Bari bijaše pokrit prahom i oblacima dima. U pučanstvu vladaše panika. Talijanski su topovi srednjeg kalibra bezuspješno uperili vatru na naše razarače. Isto tako se izjalovi i napadaj talijanske podmornice. Željeznički vijadukt preko San Giorgio jako oštećen je našom paljbom. Sve se naše ladje vratiše kući ni najmanje oštećene. Od neprijateljskih pomorskih bojnih sila osim podmornice pred Barima nije bilo ni duha ni sluha.

C. i kr. Zapovjedništvo brodovlja.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Argonama zauzeli smo sjeverno Vienne le Chateau francusku skupinu utvrda Martinswerk. Neprijatelj je pretrpio velike krvave gubitke.

Istočno bojište.

Navala, što su ju Rusi poduzeli južno Njemena u Dvinskom odsječku, suzbijena je krvavo te je zarobljeno 700 Rusa. Predmosna je utvrda Vizna osvojena te neprijatelj bačen preko rijeke Gac. Od 8. augusta zarobismo na tom mjestu 4950 momaka i zaplijenismo 12 strojnih pušaka. Vojska je Gallwitzowa zauzela na juriš Zambrovo te provalila uz neprestane borbe preko Andrejeva u istočnom pravcu. Zrakoplov obložio je kolodvor Bjalistoka bombama. Ustanovljene su oveće eksplozije. Bojna skupina bavarskog Princa Leopolda nastavlja progon uz mnogostruke bojeve sa stražnjim četama neprijatelja. Odsječak je Muhavke prekoračen i Lukov zaposjednut. Nakon što su savezničke čete provalile na više mjesta u žilavo branjene neprijateljske pozicije, uzmiču Rusi od danas noću na čitavoj fronti izmedju Buga i Parčeva.

Vrhovna vojna uprava.

General Boroević o borbama na Soči.

Budimpešta, 12. augusta. „Az Est“ doznaje iz stana ratnih dopisnika na južnom bojištu ovo: Na cijeloj fronti pripovijedaju se slijedeće znamenite riječi zapovjednika Boroevića: „Svaki moj vojnik, koji je u bici kod Gorice ustrajao do njezina svršetka zasluži kolajnu za hrabrost. Kada budemo iza poraza neprijatelja vratili se, bit će najveća slava za svakoga, koji bude mogao reći da je služio u vojsci na Soči!“

Prijestolonasljednik u Budimpešti.

Budimpešta, 12. augusta. (D. u.) Prijestolonasljednik pregledao je prije podne na Rakoskom vježbalištu pješadijske posadne čete. Nadvojvotkinja Zita posjetila je prije podne bolnicu, što nosi njeno ime.

Njemačka podmornica potopila norveški parobrod.

Bergen, 12. augusta. (D. u.) Njemačka je podmornica torpedovala pred Marstenen Bergenski parobrod „Aura“, što je plovio kreat drvom put Engleske.

Požar u njemačkoj tvornici streljiva.

Berlin, 12. augusta. (D. u.) U tvornici baruta u Reinsdorfu kod Wittemberga nastao je požar, uslijed kojeg je zaglavilo nekoliko ljudi.

Rusi napuštaju Vilnu.

Berlin, 12. augusta. (D. u.) Brzojavljaju „Lokalanzeigeru“ iz Ženeve, da je polag privatnih vijesti iz Pariza obavijestio veliki vojvoda Nikolaj Nikolajević francusku vojnu upravu, da se mora teškim srcem odlučiti, da napusti Vilnu. Obrana bi naime bila usprkos velikog junaštva ruskih četa, koje se opiru neprijateljskom prodiranju u Kurlandiji i Litovskoj, uslijed nedostatnih sila i sredstava upravo beznadna. Rusi su već prošli tjedan započeli ispražnjenjem grada.

Talijanski pesimizam o Balkancima.

Lugano, 12. augusta. Talijanske novine promatraju položaj na Balkanu sa rezignacijom i bez nade, da bi koja država stupila na stranu četvornog sporazuma. Alarmirajuće vijesti „Giornale d'Italia“ o Rumunjskoj dokazuju strah, koji vlada u Italiji. Veliko potištenje prouzročilo je u Rimu to, što nastup entente u Ateni nije imao nikakvog uspjeha. Sudi se, da će vlada nastaviti svojom politikom, te se niti ne misli, da bi Venizelos mogao štogod promijeniti. „Messaggero“ misli, da bi se moglo jošte štogod nadati od Bugarske, samo kad bi Pašić bio popustljiviji od njegovog atenskog kolege. Naravski, morat će se Bugarska zadovoljiti, da svoje nacionalne težnje prenese na zgodnija vremena. Ako Venizelos ne bude mogao promijeniti politiku Grčke, a Srbija ostane tvrdokorna, onda ne treba da ententa za sebe očekuje štogod dobra na Balkanu, akoprem je stalno, da ne će balkanske države nastupiti na stranu Njemačke.

Na fronti u Dardanelima.

Carigrad, 12. augusta. Zadnje navale saveznika u Dardanelima donijele su im teških gubitaka. Navale bile su neobično tvrdokorne, te im je bila očita namjera, da uz svaku cijenu postignu kakov uspjeh. Englezi nisu u zadnje dane poduzeli novih navala, akoprem nisu uz teške gubitke postigli nikakvog uspjeha. Francuzi nemaju nikakve volje, da bi doveli na Dardanele nove čete, jer su se uvjerili, da ne bi ništa postigli.

Hag, 12. augustu. Kako javlja „Temps“ saveznici imadu sada na Dardanelima 100.000 momaka. Glasi se, da leži naokolo Galipolja preko 60 ratnih brodova.

Komplot u Milanu.

Zürich, 12. augusta. „Neue Züricher Zeitung“ javlja iz Milana: Petak bila su dvojica stražara kraljevskog dvora iz zasjede napadnuta i to po bijelom danu. Odasvih su strana dotekli pomagači, tako da izgleda, e se tu radi o pravom komplotu. Čim je nadošlo redarstvo nastala je tučnjava. 12 je osoba uapšeno. Milanski listovi označuju dogodjaj kao čisti prevrat.

Mašta talijanskih novinara.

Beč, 12. augusta. (D. u.) „Corriere d'Italia“ donosi vijest, da je austrijski vojnik talijanske narodnosti imenom Stabile pobjegao iz Pule te dospio plivajući u Grado. O ovoj pustolovini da su obavijestili i kralja. „Avanti“ dodaje ovoj priči: Ova je notica zaista sjajna! Vanredna! Pula je odaljena od Grada 120 km te parobrod treba za taj put pet sati. Ali izvjestitelj „Corriera d'Italia“ ne mari za takve sitnice.

Francuska ofenziva.

Frankfurt, 12. augusta. „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Pariza: Francuzi javljaju ponovno nakon odulje stanke da će nastupiti ofenzivu u većem stilu. „Echo de Paris“ javlja: General će Humbert navalit na njemačkog princa. Ova vijest proizašla je valjda samo za to, da se Rusima dokaže, e im Francuzi u teškom času idu na pomoć.

Pismo ruskoga cara srpskom kralju.

Sofija, 12. augusta. „Utro“ javlja: Knez Trubeckoj putuje na izričitu želju cara u Niš, da izruči kralju Petru vlastoručno pismo ruskog cara. U pismu veli car, da Macedonija ne pripada Srbiji, i da je stoga dužnost Srbije, da ju izruči Bugarskoj. Pošto tada ne bi Srbija i Grčka graničile, moli car, da se srpsko-grčki savez ukine. Srbija bi imala zaposjesti Albaniju. Knez Trubeckoj, koji je sadržaj pisma izdao, veli, da ne počinja za to nikakve indiskrecije, pošto se je od ruske strane zahtijevalo, da se ovo pismo objelodani.

Englesko mnijenje o Rusiji.

Hag, 12. augusta. Vojnički suradnik „Daily Chronicle“, veli da je ulaz njemačkih četa u Poljskoj veliki dogodjaj, koji bi mogao uroditi poljskim kraljevstvom. Nijemci hoće da unište rusku vojsku. Plan je Nijemaca više nego napoleonski, nu ne će imati uspjeha. Budućih 14 dana bit će najteži u ovom ratu. Rusi se moraju hrabro opirati na jugu i na sjeveru, a uzmicati u središtu. Uzmak mora uslijediti polagano, da se spasi sva ruska vojska. Najveća pogibelj prijeti Rusima s juga. Ako pak generalu Belovu uspije njegova ofenziva, Rusi će morati opet uzmaknuti. Kriza je ruske vojske sada na vrhuncu.

Rusi odnose na sigurno mjesto kovine.

Lugano, 12. augusta. „Echo de Paris“ javlja iz Londona: Rusi su odnijeli iz Varšave sav raspoloživi materijal kovina, brzojavne i telefonske žice, crkvene zvonove, strojeve itd. Vlada je podijelila subvenciju od 120 milijuna rubalja za ponovno zidanje tvornica u drugim krajevima. Žara, u kojoj se nalazi neumrlo srce pokojnog glazbenika Chopina, poslana je u Moskvu.

Engleska i Švedska.

Kopenhagen, 12. augusta. „Berlingske Tidende“ javljaju, da su u Engleskoj sada radi držanja Švedske vrlo uznemireni. „Times“ pozivlje energično englesku vladu da uzme u obzir Švedsku, što znači, da je položaj vrlo ozbiljan. Čini se da ne čini dostatnih napredaka englesko povjerenstvo u Stockholmu.

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Pjevanje i ljubav to joj napunjivalo svu dušu. Sve je zaboravila, i raskoš i sjajnost i svijet, sve prošle uspomene iščeznuše iz njezine duše.

Bijaše sretna.

Ljudi drugih vidjala je malo i to samo kad bi pohodila operu u Firenci. Riego bi ju često poveo onamo, uza sve što ga je Julija karala radi toga troška. Al ni u glumištu nije marila za sjajni taj gospodski svijet; pozorište i pjevanje obuzeše joj svu dušu miloglasjem svojim.

Riego svrši djelo svoje. Kolike stoga ljubovnikom radosti!

Ma i ne bilo toliko vrsno, Julija opojena ljubavlju precjenjivala ga je.

Riego podje u Firencu, da prodade djelo. Bilo je i skrajne vrijeme, jer je od one tisuće cekina ostalo samo dvadeset.

A tako brzo, za pô godine? Zar se nisu ljubovnici dosta stezali? Da, po njihovu mnijenju, koji bijahu vikli najvećoj sjajnosti. Al mnogim te mnogim činio bi se taj život raskošnim.

Riego bio je otišô u jutro: o podne se povrati.

Lice mu bijaše mrko. Hrabar je bio otišo, malodušan se povrati.

Smiješeći se izadje žena pred njega i zabrinuta je gatala iz njegova lica.

„Što ti je?“ zapita ga brzo. „Zar ti ne primiše djela?“

Riego ne odgovori ništa, već izvadiv rukopis svoga romana i baci ga na stol.

Snužden se spusti na stolicu i uprivé glavu o lakat nemirno gledaše Juliju.

„A jesi li svagdje bio?“ pitala ga dalje. „Kod svih knjižara?“

„Kod svih nisam!“ odgovori konačno Riego, „kod otmenijih sam samo bio. A nijedan ne htjede ni pogledati rukopisa. Nije im se ni vrijedno činilo povirit u nj. Pište političke brošure, rekoše mi, te se sada čitaju silno. Sad gdje se sav svijet bori, ne maju ljudi ni volje ni vremena čitati romane. Pa zar da već imate glas u literaturi! — Ta upravo tim djelom htio sam izaći na glas, odvratih im ja. Sve što se u brošurah samo površno kaže, sve to skupio sam u pripovijetku! Ljudi na to slegnuše rameni, jedan jedini htio je preuzeti rukopis.“

„Pa zašto ga nisi dao?“ prihvati brzo Julija.

„On mi reče, da je voljan staviti svoje ime na knjigu, da ja platim unaprijed sve tiskarske troškove, jer da je to običaj u svih plemićkih pisaca, koji si kao diletanti mogu taj trošak dozvoliti. Moj dojam...“ ...

„A ni taj nije htio čitati djela?“

„Ni taj! Mogo sam potražiti još nekoliko manjih knjižara, al čemu da se čovjek od njih nada, kad su me prvi tako odbili.“

Mrko je Riego gledao preda se.

Gdje se o životu radi, žena imade više odvažnosti i ustrajnosti nego muškarac, osobito ako se je čemu tvrdo nadao, i ako nije viko maljušnim svakdanjim brigam života.

Tješećim posmjehom podje Julija k ljubovniku.

„Šta?“ reče. „A tebe je prvi taj pokus sasvim pobio? Zar ti mora djelo upravo u Firenci izaći na svijet? Zar nema po Italiji dosta drugih gradova? Što ti nije pošlo za rukom, danas, to može za nekoje vrijeme: Pošlji djelo svoje u Milan, u Genovu ili Napulj. Ta valjda će se gdjegod pametna kakva glava naći, da ga izdade!“

„Ah slutim ti dušo, da će ga posvuda snaći takova zla sreća,“ odvrati Riego snuždeno.

„Al nevalja tako slutiti,“ prihvati živo Julija, „jer tako nisi vjeru u samoga sebe. Samo onog zapasti će sreća, koji je odvažan, pa ne klone duhom, ako mu sreća i ne prija odmah!“

„Da,“ odvrati Riego tužno, „al da je tko i voljan primit moje djelo, ne će li se pogadjanjem potratit nekoliko mjeseci, a naši novci ne sižu neg do nekoliko nedjelja!“

„Pa i za to vrijeme možeš štogod raditi!“ reče smiješeći se Julija. „Piši medjutim brošure, kako ti ljudi rekoše.“

„Brošure se mogu sada pisati samo o financijelnim i političkim pitanjima, a tomu nisam dosta vješt!“

Julija se zamisli.

„E, piši za glumište!“ prihvati živo.

(Dalje slijedi).

Talijanski crnci u Europi.

Lugano, 12. augusta. Talijanske novine priopćuju sa oduševljenjem vijesti, kako njihove kolonijalne čete spontano mole, da se ih upotrebi u europskom ratu. Čini se, da će Italija u tome naslijedovati Francusku, i da se ne će odreći ovih pričuva.

Položnost osmanaca.

Carigrad, 12. augusta. U dupkom punoj crkvi Hagije Sofije u Carigradu bile su svečane molitve nesamo za tursko oružje, već i za savezničke vojske. Službi Božjoj prisustvovalo je blizu 20.000 osoba.

Grci dementiraju glasine o zajmu.

Pariz, 12. augusta. „Agence Havas" javlja iz Atene: Službeno se dementira vijest lista „Utro" iz Sofije, da bi Grčka vlada bila zaključila sklopiti u Njemačkoj zajam od 200 mil. franaka.

Norveška se naoružava.

Christiania, 12. augusta. (D. u.) Storthing je dozvolio preko 11 milijuna u svrhe narodne obrane.

Položaj na ratištima.

Pula, 13. augusta.

Od najvećeg je interesa razvoj ratnih operacija u Kurlandiji i u Litovskoj. „Berliner Lokalanzeiger" javlja naime iz Pariza, da je vrhovni zapovjednik ruske vojske prisiljen, da napusti i Vilnu. Time bi žrtvovao onu ravnu liniju, kojom su Rusi opravdavali povlačenje iz Ruske Poljske. Medjutim niti ovaj razlog ne stoji. Akoprem bi naime ruska vojska — uspije li uzmak — imala, da drži kraću frontu, ne smije se prezreti, da bi postala i njemačka ofenzivna fronta kompaktnija, da rastu dakle sa otpornom snagom Rusa i sile Nijemaca, jer su razdijeljene na manju liniju. Konačno ima i defenziva samo svrhu, da omogući kasniju ofenzivu. Rusija imade dakle nadu, da će ojačati tako, te će opet moći započeti ofenzivom. U tom bi slučaju imala Rusija da svlada kraću i jaču njemačku frontu. Ne da se dakle opravdati uzmak Rusa ničim, već samo porazima prošlih mjeseca. Kazali smo već, da bi bio prolom ruske linije u Kurlandiji od velikog utjecaja na daljne operacije. Čekati nam je dakle, da li će se obistiniti vijest o napuštanju Vilne.

U Ruskoj Poljskoj nastavljaju Rusi svoj uzmak — čini se prilično normalno. To nije ni čudo, kad se povlače velikom brzinom, da jih je teško steći. Napose treba je i priznati Rusima, da su baš valjano pripravili ovaj uzmak. Stari su oni majstori u uzmicanju! Ali zato napreduju i savezničke čete vanrednom brzinom i svaki dan pada po jedno uporište na Narevsko-Bobrskoj fronti. S juga i sa zapada približile su se naše čete na 50—70 km glavnom ruskom uporištu Brest-Litovskomu, te se čini, da će stajati za 4 do 5 dana pred samom tvrdjavom. I jučer bio je ruski otpor najjači na crti Ugrusk-Porčev, ali ga naša navala brzo slomila. Istotako su opetovali Rusi očajne navale kod Kovna, koje nisu medjutim uspjele.

U Francuskoj su polučili Nijemci opet važan uspjeh u Argonama osvojivši jaku skupinu tvrdja. Na jugozapadnoj fronti neuspjeli pokušaji talijanskih navala. Sa Dardanela nema službenih vijesti. Rekbi, da navaljivaju saveznici novim silama, koje su izkrcali na galipolskom poluotoku. Vijesti iz privatnog vrela javljaju, da su imale i ove navale istu zlu sreću.

Balkanski kaos.

Možda nikad ne bijahu balkanski odnošaji tako zamršeni kao danas. Najrazličitije izjave danas se sudaraju, sutra podudaraju, jednom idu ovom drugi put onom strujom. Hoćemo li stoga Balkan upoznati valja ga proučavati, valja ga propitovati, valja k njemu ići — veli veliki njemački list „Kölnische Zeitung". — Poznato nam, kako je raspoloženje ispred balkanskog rata godine 1912. Tik pred samim ratom objavljala je balkanska diplomacija potpunu razrožnost. A istom novine! Možda nigdje ne vlada tolika novinska sloboda kao u balkanskim novinama. Mi donosimo kroničarski i novinarski i to ponajviše iz stranih velikih novina sve vijesti, koje se odnose na razvoj dogadjaja na Balkanu. Donosimo ih bez obzira na razna mnijenja i izjave, da se vidi kakav kaos vlada u diplomaciji glavnih balkanskih gradova.

Izjava Radoslavova.

„Petit Parisien" donosi razgovor sa ministrom-predsjednikom Radoslavom, koji da je rekao, da je Srbija ovim trećim ratom tako izmorena, da dvoji, da bi ona bila u stanju, da nakon rata upravlja tolikim teritorijem, kojeg bi nastavao nesrpski elemenat. Srbija bi najbolje učinila, da stupi u direktne pregovore sa Bugarskom glede odstupa Makedonije.

Mi smo u našoj prošloj noti razložili ententi da polažemo veliku vrijednost na naše nacijonalne zahtjeve, a dotle dok se ne preuredi bukareštanski ugovor nema govora o ikakim pregovorima.

To do duše ne znači da ćemo ostati uvijek neutralni, ali

Bugarska ne može samo posmatrati.....

To bi dovelo s vremenom do nutarnje i vanjske krize, a to ne smije doći. Ne izjavljujemo za sada nikakih odredjenih nakana, ali toliko mogu ustvrditi, da ne će mnogo potrajati naša pasivnost. Što se tiče naše preko-dunavske susjede, mogu reći da je ona potpuno spremna i na ratnoj nozi; — toliko bar saznajemo iz njihovih vojničkih poziva.

„Naša rana — završuje Radoslavov — još uvijek krvari, zatvorite je i — Bugarska će učiniti svoju dužnost.

Bugarska u neprilici.

Sofijski dopisnik „Vossische Zeitung" javlja svom listu iz Sofije: Ne zna se još za sadržaj note četvornog sporazuma, ali se naslućuje mnogo toga. Onog istog dana, kad bje predana Bugarskoj nota zabranila je bugarska vlada izlaženje trim sofijskim rusofilskim listovima, motivacijom, da je dosta da izlazi jedan rusofilski list. Saveznici su čini se obećali Bugarskoj zlatna brda, samo da prekine odnošaje s Turskom. Neka mi je visoka i ugledna politička ličnost izjavila slijedeće: „Pa i onda kad bi četvornom sporazumu uspjelo, da nas pridobije na njegovu stranu hitjući nam odstupiti ne samo „neprijeporni dio" Makedonije, nego cijelu Makedoniju i k tomu Kavalu — dvojim da bi Bugarska prešla na stranu četvornog sporazuma. Mi bi radije ostali mala Bugarska, bez Makedonije i Kavale, ali hoćeme našu neodvisnost. Jer bi velika Bugarska kraj ruskih Dardanela bila osudjena na tutorstvo. Mislim da se Radoslavov ne može drukčije izjaviti, nego da odbije prijedloge entente, tim više, što je Stojanov preuzeo već važne financijalne korake."

Dalje je izjavio taj bugarski politik i državnik:

„Bugari su preponosi, a da bi privoljeli, da im ententa niti najmanji komadić daruje. Ono, što ih ide, steći će si Bugari sami. Stoga

Bugarska ne će ostati mirna.

Bugarska će u danom i zgodnom času istupiti. Proti kome i na čijoj strani? To nije teško odgovoriti, kad su turskobugarski pregovori u Carigradu već paragrafeni i potpisani. Tek valja točnije označiti nekoja granična omedjašenja, radi česa je već otputovao naš vojnički atašej u Carigrad.

Madjari i rat.

U madjarskom listu „Uj Nemzetek" donosi Grof Julije Andrassy članak u kom piše:

Iza rata jedva će dostajati vremena, da se bavi nutarnjom politikom, kao prije rata. Iza rata valjati će provesti mnoge nutarnje reforme, koje će ići za oporavkom naroda.

Ako će naša pobjeda ugroziti sigurnost malih naroda, to će pobjeda entente ugroziti u prvom redu našu slobodu.

Razdioba je naše hiljadugodišnje države za ententu već odlučena stvar. Dobro znamo, da je ententa razdijelila na našu štetu teritorijalne darove neprijateljskim državama i da je razdijeljenjem Ugarske odlučila predobiti nove saveznike i nove prijatelje. I Tursku bi slomila pobjeda entente. Ugarsku i Tursku imala bi zadesiti sudbina razdiobe Poljske a sve to u ime sigurnosti i slobode malih naroda.

General pl. Boroević.

Slavni zapovjednik primorske armade, general Svetozar pl. Boroević de Bojna potomac je stare pravoslavne graničarske časničke obitelji. Rodjen je 1. decembra 1856. u Umetiću. Vjeran rodbinskim tradicijama poslao ga je otac, natporučnik na 10-godišnjega dječaka u vojničku školu u Kamenicu kod Petrovaradina, gdje su ga asentirali regimenti nadvojvode Franja Karla. Regimenta ga je poslala u kadetsku školu u Grac, koju je svršio sa odličnim uspjehom. Jedva je imao 19 i pol godina, bio je dne 1. maja 1875. imenovan poručnikom. Sudioništvovao je kod bosanske okupacije i dobio zaslužni križ III. razreda sa vojničkom dekoracijom. God. 1881. pozvan bje u vojničku školu u Beč, otkuda je došao generalnom štopu.

Jedva je imao 31. godinu bio je imenovan profesorom na Terezijanskoj akademiji. Od god. 1891.—1896. bio je kao major i potpukovnik generalnog štopa 17., 19. i 27. pješačke divizije, a godine 1896. preuzeo je bataljunsko zapovjedništvo 17. kranjske regimente. Bio je strog, ali skrban zapovjednik, te je pridobio osobite simpatije vojnika, jer je s njima govorio hrvatski ili slovenski. Jedva je imao 41. godinu postao je pukovnikom, te je bio godine 1898. pozvan kao šef generalnog štopa k 8. armadnom zboru u Prag, gdje je ostao 6 godina. Dne 1. maja 1904. imenovan je general-majorom i zapovjednikom pješadijske brigade u rodnom Petrovaradinu. Godine 1907. bio je imenovan zapovjednikom hrv. domobranstva u Zagrebu, gdje je bio promaknut na čast podmaršala. Junačke hrvatske čete po njemu su prozvane „Boroevićevci". God. 1912. bio je imenovan generalom 6. armadnoga zbora u Košicama, a kasnije tajnim savjetnikom Njegovog Veličanstva. Dne 2. sept. 1914. izručio mu je car zapovjedništvo III. armade. U živoj uspomeni nas sviju su slavna djela Boroevićevih četa u strašnim karpatskim bojevima i njegova kasnija ofenziva. Njemu će povijest dati ime „branitelj Karpata". Kada je bilo treba izabrati našim južnim vojskama zapovjednike, postavio je car na čelo one vojske, koja je preuzela tešku i veliku zadaću braniti naše primorske pokrajine, generala Svetozara pl. Boroevića. Čete su ovo imenovanje pozdravile velikim veseljem, ta on je jedan izmedju onih, koji uživaju medju vojništvom bezuvjetno povjerenje. Povijest će mu dati naslov pobjedonosnog branitelja hrv.-slov. pokrajina proti njihovom najgorem neprijatelju. Car je odlikovao odličnog vojskovodju sa najvećim odlikovanjima. General Boroević ima veliki križ Leopoldovog reda, red željezne krune I. razreda, vojnički zaslužni križ I. i III. razreda, vojničku kolajnu za zasluge, zvijezdu „Crvenog križa" za zasluge — sve sa vojnom dekoracijom. Njemački car podijelio mu je željezni križ I. i II. razreda.

General pl. Boroević oženio se dne 11. septembra 1899. sa Leontinom pl. Rosner, te ima sada 14-godišnjeg sina Fridriha.

Na lijevoj ruci moraš nositi vezanku (vrpcu).

Naši izseljenici u Svitavi.

Zastupnik Spinčić bio se je početkom srpnja obratio na zastupnika Albrechta u Svitavi (Zwittau) u Moravskoj, moleć ga da bude na ruku Družbinom učitelju za otvorenje hrvatske ferijalne škole za našu tamošnju djecu. Ovom zgodom izrazio mu je svoju radost, što su naši iseljenici tamo lijepo primljeni. Zastupnik Albrecht odgovorio je zastupniku Spinčiću polovicom srpnja. Glede škole rekao je, da je Svjetličića upoznao sa tamošnjim školskim nadzornikom i da će se stvar po mogućnosti pospješiti. (Škola je medjutim otvorena). Inače kaže, da mu je drago čuti, du su iseljenici sa primićem zadovoljni. K tom dodaje: „Mi ćemo njim i u buduće ići po mogućnosti na ruku, i viditi ćemo jako rado, ako se dadu na rad koji njim se tamo na različit način pruža, tako da se ne bude moglo govoriti o kakovoj bijedi". Ove riječi molimo da si naši ljudi po sili iseljenici dobro na pameti drže. Koji znadu kakav zanat, nek ga vrše, i nek se u njem usavrše. Mladji nek se kojemu i nauče. Koji ne znaju nikakva zanata, i nisu već možda za to da ga uče, nek rade na polju, nek rade marljivo, nek paze kako se radi tamo, pak možda štogod nauče, što bi njim moglo rabiti kad se opet svojim kućama povrate, što Bog dao čim prije.

Razne vijesti.

Preplatnicima na uvaženje.

Uprava lista umoljava da se točno podmiri preplatu za tekući mjesec. Nekoliko stotina preplatnika, koji su platiji za julij, zaboraviše na august. Redovitom uplatom preplate mogao bi se prvi hrvatski dnevnik u Istri uzdržati na površini, dočim su nemarni preplatnici grobari lista i prouzročitelji troškova.

Moramo javno pribiti, da smo jučerašnjim danom reda radi ustavili šiljanje lista pedesetorici iz uzroka, jer su list primali od početka, a da ga nisu povratili ili predplatili. Na taj način prouzročili su upravi trošak **na markama** oko 40 kruna. Tko dakle ne misli plaćati, neka list jednostavno povrati — pa mirna Bosna.

Izdavati dnevnik u ovo doba, **osobito hrvatski**, i u ovom gradu nije igračka, pa je radi toga potrebno računati samo sa točno plaćajućimi preplatnicima.

„Hrvatski List" je neodvisno glasilo, nije podupiran od nijedne stranke, **ne prima nikakove subvencije.** To je potrebno naglasiti, da si ne bi tko utvarao e da zoblje iz jasala.

Za članove Crvenoga križa. Upozoravaju se članovi podružnice Crvenoga križa u Puli, da imadu pravo nositi društveni znak tako dugo, dok su članovi, a čim prestanu biti članovi društva, nošenje je društvenog znaka kažnjivo.

Zabrana nošnje „šubara" u Bosni i Hercegovini. Vladin povjerenik za glavni grad Sarajevo objavljuje: Opazilo se je, da se od mjeseca augusta 1914. po Bosni i Hercegovini medju grčko-istočnim seljacima počinje kao novost nositi „srbijanska šubara". Budući da su motivi ove novotarije bez dvojbe političke naravi, zabranila je zemaljska vlada najstrožije nošenje ovih „šubara". Prekršа ove zabrane kazniće se policajno globom od 200 K, odnosno zatvorom do 14 dana.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prigodom zauzeća Lomže sabrao na N. V. Torpedu „30" Ivan Čabrian K 13·— koje darovaše: po 2 K: Ivan Čabrian, N. N., Stjepan Antić i Božo Segoda; po 1 K: Fran Pelischek, Friedrich Kommenda, Ante Kurtov, Ricco Bonivento, i M. J.; Dr. Stocky . . . . . . K 10·—

Ukupno . . . . . . K	23·—
Prije iskazano . . „	1702·66
Sveukupno . . . K	1725·66

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 14.-15. kolovoza 1915. | Broj 39.

Prodiranje u Rusiji napreduje. — Talijani ponovno odbijeni. — Naša navala na Pelagružu. Nijemci napreduju u Argonama. — 7450 zarobljenih Rusa.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji i u prostoru kod Vladimira Volinskoga položaj je nepromijenjen. Zapadno od Buga nastavljaju naše vojske potjeru neprijatelja, koji uzmiče korak do koraka. Sa sjevera donjeg Vieprža prodirajuće Austro-Ugarske su čete, što prodiru, doprle do Radzina. Naši se saveznici približavaju Vlodavi.

Talijansko bojište.

Na primorskoj je fronti neprijatelj jučer i prošle noći opet poduzeo nekoje pokušaje, da se približi, ali je već suzbijen vatrom našeg topništva. Uspješno smo pucali na talijansko taborište kod Kormina. U koruškom je pograničju položaj nepromijenjen. Na Tirolskoj se fronti borilo jugoistočno od Schluderbacha. I tu su bile neprijateljske navale uzaludne. Branioci ostaše u potpunom posjedu svih svojih pozicija. Talijani bijahu na uzmaku od vlastitog topništva nanišanjeni. U dolini je Ečave potjerao jedan naših oklopnih vlakova neprijateljske poljske straže iz krajeva Serravalle i Chizzole.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 13. augusta. (D. u.). Službeno se javlja:

Naša se podmornica „U XII" nije povratila sa krstarenja u sjevernoj Adriji. Prama talijanskoj je vijesti potopljena sa čitavom momčadi. 10. je augusta minom uništena neprijateljska podmornica u tršćanskom zaljevu. Od momčadi ne spasi se nitko. Tog kao i slijedećeg su dana naši hidroplani nabacili bombama po neprijatelju zaposjednuti otok Palagružu te postigli više uspjeha, pogodivši kuću svetionika, radiotelegrafsku postaju, obitavalište, nagomilani materijal i obrambenu momčad. Srednje veličine top, što je palio, potpunoma je pogodjen, jedna je strojna puška demontirana te tender potopljen. Letala se usprkos žestoke paljbe povratiše neoštećena.

C. i kr. Zapovjedništvo brodovlja.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Argonima je više francuskih navala suzbijeno na tvrdju Martin, koju smo mi osvojili. Kod Zeebrügge je oboren hicima engleski hidroplan i dva su letala prisiljena, da se spuste na zemlju.

Istočno bojište.

Čete, što navaljivaju na Kovno, napredovale su. U odsječku su Dvine Rusi opetovali svoje bezuspješne navale. Izmedju Nareva i Buga smo napredovali, akoprem moradosmo slomiti otpor neprijatelja od odsječka do odsječka, pošto je vodio uvijek nove sile na ovu frontu. Vojska je generala Scholtza otela jučer Rusima 900 zarobljenika, tri topa i dvije strojne puške. Vojska je generala Gallwitza zarobila od 10. augusta 6550 Rusa, od kojih 18 časnika, te zaplijenila 9 strojnih pušaka i jedno pijonirsko skladište. Čete, što proganjaju neprijatelja pospješenim maršom, doprle su uz borbe do odsječka Sokolova, i nakon što su jučer zaposjednule grad Siedlce do odsječka Sivjeca. Savezničke čete generalnog maršala Mackensena tjeraju neprijatelja na čitavoj fronti. Na ovom prodiranju sretaju njemačke kolone svuda bijedni poljski puk na povratku, što su sa sobom poveli Rusi, i koji sada na svom veoma brzom uzmaku propuštaju najvećoj bijedi, jer ih ne mogu više slijediti.

Dogodjaji na moru.

Noću od 12. na 13. augusta obnovili su zrakoplovi njemačke mornarice navale na istočnoj engleskoj obali te nabacili dobrim uspjehom vojničke nasade u Harwichu. Usprkos jake paljbe tvrdjava vratiše se neoštećeni.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 13. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti bile su odbijene četiri neprijateljske navale, koje su zapustile tri hiljade mrtvih. Neprijatelj je bio potjeran iz njegovih položaja. Zaplijenjena su dva pušćana stroja.

Iz koruške fronte.

Grac, 13. augusta. „Tagespost" javlja iz Berlina: U koruškim bregovima pokazuje rat oba ekstremna oblika: Borbu teških topova i indijanske borbe patrulja. Talijani pucaju sa topništvom teškog kalibra na visine od preko 2000 m. Pošto su na mjestima u posjedu ugodnijeg područja, njihovo je pucanje dosta točno. Ovu prednost eliminira sretan položaj i hladnokrvnost naših četa. Naši su planinci mnogo bolji negoli talijanski alpini, Na velikom Triebu zadali su ovi talijanskim položajima znatne štete. Akoprem imadu Talijani premoć„ naši su vojnici stalni pobjede. Talijanska navala na mali Pal, dokazala je ponovno, da je pouzdanje naših četa posve opravdano.

Ultimatum Italije Turskoj.

Zürich, 13. augusta. Prama talijanskim listovima uslijedio je ultimatum Italije Turskoj, pošto Turska do dne 5. augusta nije odgovorila na talijansku notu, što joj je bila predana dne 20. julija. Početak neprijateljstva započet će u nekoliko dana. Ultimatum ima vrlo kratak rok.

Rusija pozivlje 1917. godište.

Moskva, 13. augusta (D. u.). Ukaz carev naredjuje poziv godišta 1917. Oni, koji su pozvani za 20. augusta moraju biti pripravni, da budu uvršteni u vojsku.

Iz Dume.

Kopenhagen, 13. augusta. (D. u.). „Berlingske Tidenke" pišu: Dopisni ured javlja iz Petrograda, da se iza tajne sjednice Dume, koja je bila prošle subote, raspoloženje zastupnika poboljšalo. Osobito je pomirljivo djelovala izjava ratnog ministra. List pripominje, da je jučerajšnja sjednica Dume izravnala stranačke protivštine.

Nezadovoljstvo u Srbiji.

Zürich. 13. augusta. Iz Milana javlja „Züricher Zeitung": „Corriere della Sera" dobiva iz Niša: Situacija, što ju je izvela nota četvornog sporazuma, nije se jošte razjasnila. Srpski list „Odjek" izjavlja, da se zahtijeva od Srbije novih žrtava, akoprem ih je dosta pretrpjela. List veli, da je riješenje balkanskog pitanja stupilo u novu fazu, koje u Sofiji ne stoji jošte na stalnim temeljima, a u Grčkoj, Srbiji i Rumunjskoj nailazi na velike poteškoće. Srbija doživljuje teške časove. U zadnje je vrijeme bilo mnogo ministarskih vijećanja, o zaljučku kojih nije u javnost ništa došlo. Dne 16. augusta sastat će se Skupština. Misli se, da će Srbija neposredno iza otvorenja Skupštine dati odgovor ententi.

Nota četvornog sporazuma Grčkoj i Srbiji.

Paris, 12. augusta. (D. u.) Francuska vlada poslala je novinama slijedeću notu: Francuska, Ruska, Engleska i Italija predale su kolektivnu notu vladama u Grčkoj, Srbiji i Bugarskoj, da osiguraju sudjelovanje Bugarske u sporazumu sa drugim balkanskim državama. Kolektivni korak uslijedio je uslijed upita Bugarske na četvorni sporazum, u kojem je Bugarska pitala, što bi dobila za odštetu, ako bi ona sudjelovala u ratu.

Balkan i četvorni sporazum.

Berlin, 13. augusta. „Lokalnzeiger" donaša cenzuriranu vijest iz Atene: Vijesti su iz Srbije vrlo neugodne za četvorni sporazum. U srpskom je narodu zavladalo veliko ogorčenje radi odluke četvornog sporazuma. Grčka i Srbija moraju protestirati, što se njih hoće da žrtvuje radi koristi Rusije i Engleske. Engleski je poklisar izjavio Gunarisu, da četvorni sporazum niti ne očekuje odgovor Grčke, jer se zaključak entente smatra kao gotovu činjenicu. Ogorčenje je u Grčkoj protiv Engleske općenito.

Srpske namjere u Albaniji.

Rušćuk, 13. augusta. Iz Niša se javlja, da je Pašić primio više albanskih gradjana, kojima je izjavio, da se cijela Albanija nalazi pod srpskim gospodstvom, što je i naravski, pošto je Albanija već davno bila srpsko područje. Izjavio im je, da će u Albaniji uvesti srpske škole, i da će albanske privilegije štititi. Izrazio je nadu, da će se albanski narod još ne osvojenih krajeva predati srpskim četama.

Balkanski kaos.

Radoslavov organ „Narodni Prava"

donosi slijedeći uvodnik pod naslovom „Svietski rat i vlada" u kom izvodi da ne valja Bugarsku spočitavati, da ne sudjeluje u svjetskom ratu; ona i ako ne sudjeluje oružano, djeluje i djelovala je na diplomatskom polju. Sada je ona, ako je do potrebe, spremna i oružjem istupiti. „Vlada je mišljenja da narod nije voljan boriti se rame o rame sa srpskim narodom, dok medju onim postoji jaz.

Bugarski zajam.

„Münchner Neuete Nachrichten" donosi o njemačko-austrijsko-bugarskim zajmovnim transakcijama slijedeće: bugarski ministar financija objavlja ove potankosti o zajmovnim uvjetima od 500 milijuna franaka: Financijalna se grupa imade da do 10. augusta da izjavi da li je i nadalje spremna, da dade drugu polovicu u iznoso od 250 mil. kruna. Sindikat je privolio. Budući da rat ne dozvoljava javne zajmovne emisije, to će se ova nakom godine dana iza što je sklopljen mir isplatiti. Medjutim će se duguća svota od 80 milijuna „pariškoj banci" isplatiti odmah nakon svršetka rata po berlinskom „diskontnom društvu".

Ovo nije prvi zajam, što ga je bugarska skopila u Njemačkoj. Dosele je bilo kao najvažnije tržište za balkanske države: londonsko.

Miljukova »Riječ« o Srbiji i Crnoj gori.

„Riječ", ciji je izdavatelj Miljukov, tijesni prijatelj Sazonova inače vodja liberalne stranke u Dumi, objavljuje oštar uvodnik protiv Srbije i Crnegore. Srbija,

---

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

— (Dalje).

„To i hoću!" odgovori joj skočiv na noge, „da za glumište. Tu će biti brza uspjeha, pa napišem li igrokaz po sadanjem duhu, neće mi ga odbiti, kao što onaj roman!"

Ljubovnici se ogrliše i sretno se svrši taj nesretni dan.

Drugog jutra podje Španjolac opet u Firencu, da ponudi djelo knjižarom. Ali kako pošo, tako opet kući došo. Djela mu ne hjede nitko primiti. Kod kuće ga zapečati, pa ga posla u Milan. Zatim sjede odmah snovati i dramu.

Šta bi bio otvorio pravi pjesnik u takovoj milenoj zabiti, kraj tako divne žene, koja mu je rajskim pjevanjem razblagala dušu, — šta li bio stvorio?

Al Španjolca nije bila odojila vila. Bio je čovjek vješt svijetu i svjetskoj ćudi, naučio je bio svašta pulpuni po svijetu. Stoga mu se i čudjahu Mlečani. Al kako rekosmo, Riego ne bijaše pjesnikom.

Ali Julija nije toga opazila. Duša njena umjetnička, opojena najživljom ljubavi dosudjivala je ljubovniku sva svojstva pjesnika.

A Riego?

Znao je on, da nije pjesnik, al nije htio pokazati toga.

Za nekoliko nedjelja svrši dramu, koja probudi u Julije radost, a u Riega bar nekakvu nadu.

To je bila to jedina nada. Iz Milana ne bje odgovora, a od svih novaca ostade im samo — cekin.

„Za kratko će nam sreća bolja biti," reče Riego veselo s rukopisom drame polazeć u Firencu. „Sinoć sam saznao, da je redatelj ovdješnjeg glumišta čovjek pametan. On je do duše glazbenik, koji se troši na operu i balet, ali znade cijeniti i drame. Ako mi poso iole valja, primit će ga."

„Kako se zove taj čovjek?"

„Carlatti."

„Čini mi se, da sam već čula to ime."

„Možebiti. U glumištu spominju ga ljudi često."

„Ne, ne! Čini me se u Mlecima —"

„I to je moguće. Vrstan, kakov je, znadu ga po svoj Italiji. Ali sad idem, da kušam sreću. Z bogom dušo!"

Riego ode, a Julijin ga je blagoslov pratio.

Doskora se vrati Riego sasvim očajan. Carlatti ga bješe odbio.

„Odbio!", progovori zdvajajući Julija. „Oh nije ju ni čito!"

„Priličan bi to predmet bio za operu, reče mi Carlatti," nastavi prisiljeno Riego. „Sastavite libreto, pa ga pošljite Verdiju u Pariz. Taj će možebit operu sastaviti. To mi reče, tako me otpravi. Ja sam mu razlagao svoju bijedu, a on —"

„A on?" opetova Julija bojazljivo.

„Vi ste mlad, lijep, obražen čovjek," reče mi, „glas Vam je ugodan, vladate se okretno. Sve to Vam može budućnost osigurati i pribaviti priličan imetak. Idite k glumištu. Vi ste plemić, grof — kako velite, ali to nek Vas ne priječi; eno Vam više velikih gospodja, što se dramatičkoj umjetnosti posvetiše. Pikolominijeva je kneževskog roda. Ristorica je markeza. Zato budite i Vi glumac!"

„Glumcem!" šapnu problijedjela Julija. „To ti je dakle reko?"

„Da, to." Odvrati joj poluglasno Riego. Zatim baci dramu na stolicu, grčevito stisnu usnice i podje k prozoru.

Tu pritisnu blijedo čelo na staklo. Vidilo se, da se nekako osvijestiti želi.

Govoreći ženi, upiljio je svoje oči u zemlju, ma ni časka nije smio pogledati Julije.

Julija se osovi, i nijema gledaše preda se. Grudi joj se silno nadimale: — razna se čuvstva borahu u njezinoj duši.

„Glumištu!" šapnula više puta sanjarskim glasom. „Da, da, Pikolominijeva — Ristorica —"

Na Riega navali strašna muka, i silom se odvrati od ljubovnice.

I opet progovori, ali i opet poniknutim očima.

„Kao pisac," nastavi jedva, „nemam nikakve nade. A savjet Carlattijev pusto ti je podrugivanje: — ja nemam ni dara ni glasa za glumište."

„A ipak!" prihvati Julija živo i odlučno, ko da joj je iznenada sunce zavedrilo dušu, „ipak nam pokaza put, kojim poći valja."

Riego iz potaje motrio ljubovcu.

Njegovi se živci tresli.

„Šta to reče?" zapita ju.

(Dalje slijedi).

radi koje je buknuo rat, valja da povrati Makedoniju. Umjesto, što bi morala da nastavi svoje djelovanje proti Austriji, ona se dala na nova osvajanja u Albaniji. Gordijski bi se čvor bez sumnje bio davno već razvezao, da se Srbija nagodila s Bugarskom i uredila makedonsko pitanje. Kad sad Sazonov, posljednji put dozivlje pomoć Srbije, držati je, da će ona znati učiniti svoju patriotsku dužnost, ma da i žrtvuje štogod od svog.

„Frankfurter Zeitung“ donosi iz Sofije vijest, gdje joj dopisnik javlja, da će teško doći, do sporazumka izmedju Entente i Bugarske, budući ova zahtijeva bezodvlačni odstup Kavale i Makedonije.

„Corriere della Sera“ donosi iz Petrograda: Predmet petrogradskih novina u glavnom je rasprava o predaji posljednje savezničke note Bugarskoj, Srbiji, Grčkoj, Rumunjskoj i Crnojgori. Petrogradske novine naglasuju, da je četvorni sporazum pokušao ovog puta temeljito i svestrano obrazložiti uzroke i posljedice balkanskog problema, u čemu nazrijevaju logički put da se pravedno riješe želje i zahtijevi sviju Balkanaca.

Srpsko ministarsko vijeće.

Na temelju ponovne intervencije vlasti četvornog sporazuma sazvana je bila za petak sjednica sviju ministara pod predsjedanjem prestolonaslijednika Aleksandra. Vijećalo se u Nišu. Dan pred sjednicom posjetio je rumunski poslanik Filality ministra predsjednika Pašića, i s njim dva sata razgovarao. Iza tog primio Filality posjet bugarskog poslanika. Budimpeštanski „Az Est“ saznaje iz Niša da predstoji saziv Skupštine.

Najnovija obećanja entente Grčkoj.

Kako javljaju, formulirala je ententa svoje ponude Grčkoj slijedećim točkama: 1. Grčka dobije smjesta pedeset milijuna zajma u svrhu priprema za mobilizaciju; 2. čim bi Grčka stupila u rat dobije novi zajam od tri stotine milijuna; 3. ententa preuzima svu brigu nad opskrbom grčke vojske; 4. ententa daje Grčkoj 200.000 vojnika, koji će pod vrhovnom komandom Konstantinovom vojevati zajedno sa grčkom vojskom. Inače će odštetiti Grčku za odstup zemljišta Bugarskoj sa područjem u Maloj Aziji.

Četvorni sporazum i balkanski problem.

Budimpešta, 13. kolovoza. „Az Est“ javlja iz Bukarešta: Nota četvornog sporazuma upozoruje na to, da su balkanske države odijeljene malim protivštinama, koje bi se u vanredno sadanje vrijeme mogle sigurno izgladiti stanovitom popustljivošću. U tu svrhu predlaže četvorni sporazum zajedničku konferenciju balkanskih država u Ateni, Sofiji ili u Bukareštu. Ova konferencija mogla bi provesti medjusoban sporuzam država i ujedno ustanoviti uvjete uz koje bi balkanske države mogle stupiti u akciju na strani vlasti četvornog sporazuma. Te konferencije unijele bi sporazum i u pitanju medjusobnog odstupanja područja. Četvorni sporazum pruža svoju pomoć za ovaj zajednički cilj i preuzima svečanu obvezu, da će poštivati zaključke ove konferencije i u svoje vrijeme ispuniti zahtjeve balkanskog bloka. Četvorni sporazum izriče nadu, da će balkanske države ocijeniti ovaj prijedlog po njegovoj pravoj vrijednosti i doprinijeti za stvaranje bloka, za zaključenje velike evropske strategije.

Bojevi oko Gorice i Soče.

Na proplanku doberdobskog zaravanka traju žestoki topnički bojevi. Topovsko gruvanje traje od jutra do podne — pa do večeri.

Ciljevi su vrhunac Sv. Mihajla, Podgora, doberdobski proplanak i zaravanak, visina Zagrada i doline, koje dijele bregove.

Posebni ratni izvjestitelj „Berliner Tageblatta“ javlja svome listu pod datumom 8. augusta iz austrijskog stana ratne štampe slijedeće:

Tihe zapovijedi, lapidarno kratke opomene i upute čule su se i uskom stazom pomakla se rojna pruga preko grebena naprijed. Točno oko osam sati ispaljena je prva raketa u vis. U okolo grobna tišina. Poslije toga raketa na sjevernom odsječku, a najzad u sredini. Još uvijek bezglasno očekivanje, a onda u jednom trenu — bilo je točno osam i četvrt — silna vika „Avanti“ i „Coraggio“ i neprijatelj je poduzeo juriš na srednju kumpaniju našeg položaja. Ne samo naši strijelci, već i naši topovi nisu štedili s govorom. Odmah nakon deset časaka iza ove frontalne navale došlo je do druge na našom lijevom krilu. Cijeli greben Podgore stajao je tako u vatri, ali vrlo kratko. Salva za salvom. Na lijevom rubu brda rigala je baterija svoju vatru bez prestanka i od jednom se više nije čula vika. Tek nekoliko poklica, a onda je topovska i puščana paljba utihnula. Tek se iz dubina čulo bolno zapomaganje. Naprama ovoj srednjoj kumpaniji neprijatelj se približio na 20 koračaja, a naprama desnom krilu sve do žičanih zapreka, ali dalje ne. Ovo se dogodilo u petak na večer dne 30. julija. Na bojištu leži sada nekoliko stotina talijanskih lješina više.

***

Dne 7. augusta mogli su okolni stanovnici kraj Grada opaziti veliki stup mora, što je svakako morala prouzročiti mina, na koju je nabasao koji brod s neprijateljske strane. Prošlog tjedna pokušala je flotilja neprijateljskih zrakoplova dnevice i na cijeloj sočanskoj fronti, da izvidivši naše pozicije nanese ovima štetu! — ta je poduzeta akcija svršila gubitkom jednog neprijateljskog zrakoplova, kog oboriše naši vojnici. Tom je prilikom pokušao si pilot spasiti život skokom sa zrakoplova, ali je pao tako, da je sav zgnječen ostao na mjestu mrtav. Drugi je zrakoplovac tog aeroplana izgorio uslijed zapaljene benzine.

***

Naši zdravstveni odjeli

stekoše osobito priznanje na bojnom polju. U nekoj žestokoj navali na Devin, gdje je palo s obje strane mnogo momčadi i časnika pohitali su naši zdravstveni odjeli čak u liniju neprijatelja, gdje su vršili humanitarnu i plemenitu misiju i na neprijateljskim časnicima i vojnicima. Neki je talijanski zarobljeni časnik prenešen u teškom stanju iz boja na povijalište rana pripovijedao, da se divi našem zdravstvenom odjelu, koji ne pazeći na pogibelj svog života izvrgnuše život tuči okolnih taneta i izbaviše ranjenog časnika iz boja i spasiše mu život. Dok su na njegovo zgražanje pobjegli talijanski saniteci glavom bez obzira.

***

Bivši uvodničar „Grazer Tagblatta“ javlja svom listu iz južnog bojišta medju ostalim i ovo:

„„.... dvije noći nijesam zaklopio oka, ta prekojučer smo cijeli dan marširali a juče na noć već po običnom propisu iščekivali Talijane na doberdobskom proplanku. Baš te večeri i te noći nijesu izašli — iz svojih položaja. Počastiše nas doduše sa par običajnih granatskih kugala i šrapnelskih hitaca, koje su nam malo štete nanijeli, budući smo znali izrabiti svako skrivalo, kojem smo makar pojedinačno kriomice pucali. Mnogo nam dopriniješe visine 100 i 200 m, koje imamo u našem posjedu..... Uvijek se nalazimo u bojnoj trzavici. Jedva što umukne talijanska artilerija — započima akcija naše pješadije, koja za kratko izbaci neprijatelja iz njegovih položaja.

Juče sam iskoristio malo slobodnog vremena, u kom sam se nasunčao par sati. Zato sam vrijeme mogao pomnije motriti talijanske avijatičare, koji su svojim crveno-bijelo-zelenokrilnim aeroplanima krstarili pod našim nebom. Letaoci bijahu žestoko progonjeni našom topovskom vatrom, i moglo se opaziti, kako je jedan šrapnel eksplodirao kraj aeroplana, na kojem se malo zatim čula eksplozija — valjda motora. Aeroplan je nakon nekoliko „salta mortale“ strmoglavce pao nekamo u podol....“

Noć na Soči.

Svud je naokolo vladao mrtvački mir. Neprijateljske su pozicije bile kojih hiljadu metara udaljene od naših opkopa. Slutilo se da će neprijatelj te noći pokušati navaliti. Iz daleka čula se 2 osamljena hica, naš časnik dade smjesta zapovijed: dodje li neprijateljska izvidnička ophodnja, ne pucati, nego...... Časnik nije još niti dorekao, kad zazvuči telefon. Zapovijed je glasila: Naše se predstraže sukobile s neprijateljskom obhodnjom. Izvidničke ophodnje i predstraže smjesta pojačati! Paziti! Oprez! Dodje li do napadaja. paliti tek na 400 metara, dotle mirno ponašanje, izdržati! Živci nam se jače napeše. Vrijeme je prolazilo lagano; baš predosadno micala se kazaljka na uri! Deset, jedanaest, dvanaest sati — a neprijatelju ni traga. Sad doleti vijest sa prvih pozicija, da je neprijatelj u laganom rojnom gibanju, te se vide pred neprijateljskim iskopima crne sjene. Tamo s onog vrška zasvijetli reflektor. Zrake je upravio na naše pozicije. Kad bi svojim svjetlom tud i tamo križarili, zapažalo se natiskane neprijateljske rojne redove, koje su odavale tamne slike, gdje se razvuču leteći prema našim položajma. Gdjekada bi se zasjale bajonete na odraženom svjetlu.

U našim je iskopima još uvijek vladao mir. Mirno, često pušeći čekali su momci pripravni na paljbu. Pozor! Neprijateljska rojna linija pred nama!

Vidjelo se u noćnog tami, gmiljajuće sjene neprijateljskih vojnika, koji se razlikovaku kao velike crne točke, pojednako razdaljene — od grmovlja. U taj čas zasjaju naši reflektori započe brzometna paljba nemilostivo sipati vatru na neprijatelja, koji je uz povike jurišao na nas odnosno prema žičnim ogradama naših pozicija. Za čas je odjekivalo pucketanje pušaka, brzometnih strojeva — a s time se miješao bolni krik mnogog pogodjenog ili ranjenog.

Tako je trajalo puškaranje na toj i okolnim pozicijama, sve do prvih trakova jutrnje zore.

***

Paljba je prestala. Oko naokolo ugasne reflektorsko svjetlo, — dok su se sivi razmreškani oblačići lijeno vukli na zapad ostavljajući iza sebe svježe pruge danjeg svjetla, orubljena donjim — izrezanim ko najtanji papir — rumenim rubom — jutarnje zore.

Državne potpore invalidom, njihovim domašnjima i sirotama palih junaka.

Pošto se u zadnje vrijeme ljudi počeli obraćati i lijevo i desno glede državne potpore invalidima, njihovoj rodbini i sirotama palih junaka, u svrhu pouke zanimanim priopćujemo dotični zakon, iz kojega se razabire, tko ima pravo do državne opskrbe, što se zahtijeva, da se takva potpora postigne i kako je treba postupati kod ulaganja molbenica. Osobito upozorujemo na odredbe §. 4. ministarske naredbe od dne 12. junija 1915, broj 162.

Naredba ministarstva za zemaljsku obranu u dogovoru s ratnim ministarstvom financija i u sporazumku s ratnim ministarstvom od 12. juna 1915., kojoj se odredjuje dalje isplaćivanje, što zapadaju po zakonu od 26. decembra 1912., L. d. z, br, 237., i utvrdjuju državne potpore za momčad, koja je postala nemoćnom, i za njihove domašnje, zatim za domašnje, što ostanu iza smrti momčadi.

§. 1.

Na temelju §-a. 1. carske naredbe od 12. juna 1915., L. d. z. br. 161., odredjuje se, da se dalje isplaćuju u potpunom zakonitom iznosu prinosi za uzdržavanje u slučajevima, što su ondje spomenuti, i uz pretpostavke, koje se ondje spominju.

§. 2.

Izvršujući §. 2. spomenute carske naredbe utvrdjuju se državne potpore, koje su ondje predvidjene i koje će se — ne dirajući time u zakonite opskrbne pristojbine, što zapadaju — doznačivati za isplatu u mjesečnim obrocima unaprijed, u ovim godišnjim iznosima:

A. Za nemoćnike:

1. 60 kruna, ako je sposobnost za zaradu u prijašnjem zvanju umanjena barem za 20 po sto, ali za manje od 50 po sto;

2. 120 kruna, ako je sposobnost za zaradu u prijašnjem zvanju umanjena za 50 do 100 postotaka;

3. 180 kruna, kad je nemoćnik potpuno nesposoban za rad.

B. Za nemoćničke domašnje:

1. 60 kruna za suprugu nemoćnika, koji sam prima potporu po A: 1, 2 ili 3;

2. 36 kruna za svako zakonito ili nezakonito dijete nemoćnika, koji sam prima potporu po A: 1 ili 2, a 60 kruna za svako takvo dijete nemoćnika, koji sam prima potporu po A: 3;

3. po 60 kruna za zakonitog oca i djeda, za zakonitu ili nezakonitu mater i babu, zatim za zakonitoga oca nezakonite matere nemoćnika, koji sam prima potporu po A: 1, 2 ili 3, no s tim ograničenjem, da ukupni iznos potpora tih domašnjih ne smije biti veći od 120 kruna.

C. Za domašnje, što ostanu iza osoba, koji poginu ili umru:

1. 120 kruna za udovicu;

2. 12 kruna za svako zakonito ili nezakonito dijete bez oca;

3. po 36 kruna za zakonito ili nezakonito siroče bez roditelja, ako ima samo jedno takvo siroče; po 30 kruna, ako

ima dvoje, po 24 krune, ako ima troje, a po 18 kruna, ako ima četvero ili više takve siročadi;

4. 60 kruna za svako nezakonito siroče, ako ima udovica, koja ima pravo primati udovičku mirovinu i potporu po C: 1;

6. 108 kruna za nezakonito siroče, što ga je osoba, koja je poginula ili umrla, do sada uzdržavala, a ne spada pod C: 4, ako ima samo jedno takvo siroče, po 102 krune ako ima dvoje, po 96 kruna, a ako ima troje, po 90 kruna, a ako ima četvero ili više takve siročadi;

6. po 60 kruna za zakonitoga oca i djeda, za zakonitu mater i babu, zatim za zakonitoga oca nezakonite matere s tim ograničenjem, da ukupni iznos potpora tih domašnjih ne smije biti veći od 120 kruna. Pri tom dolaze u obzir u prvom redu roditelji, u drugom redu djedovi i babe. i to po redovima.

Kao normalna doba, do koje će se isplaćivati potpore, vrijedit će kod dječaka navršena 16. godina života, a kod djevojčica 14. godina života.

S domašnjima iza osoba, koje poginu ili umru, izjednačeni su domašnji onih osoba, kojih nestane.

§. 3.

Kod nemoćnika, koji su sasvim nesposobni za rad, mogu se iznimice potpore, što su utvrdjene u §-u. 2., A. i B., odmjeriti takodjer u većem iznosu, ako je to potrebito, eda se osigura uzdržavanje nemoćnikovo.

No godišnji iznosi potpora ne smiju zajedno s nemoćničkom mirovinom biti veći od 600 kruna.

§. 4.

Gornje potpore podjeljuje se samo onda, ako se zatraže i ako je dokazano siromaštvo.

Kod domašnjih žive ili pokojne momčadi — izuzevši siročad, koja po vojničkom opskrbom zakonu ima pravo na prinos za odgajanje — zahtijeva se za podijeljenje potpora kao uvjet, da su te osobe, prije nego što je pošao pod barjak nemoćnik ili onaj, koji je poginuo (umro, nestao), bile u glavnom od njega uzdržavane ili barem trajno podupirane.

Zamolbe za potporu imaju se pismeno ili usmeno prikazati kod općinskog glavarstva boravišta, dotično kod c. i kr. zastupstva.

§. 5.

Pravo primati ima nemoćnik takodjer za svoju suprugu i za svoju zakonitu ili nezakonitu djecu, pa za svoje predje, udovica takodjer za zakonitu siročad i za onu nezakonitu siročad nemoćnikovu, što živu s njom u zajedničkom kućanstvu, a otac ili djed nemoćnikov takodjer za svoju suprugu.

U ostalim slučajevima imaju pravo primati same osobe, kojima je potpora po §-u. 2. podijeljena.

§. 6.

Ova naredba stupa na snagu u dan, kojega se obznani.

Georgi s. r.

Tko podmiri preplatu biva objavljen u listu, a tko nije objavljen te prima list poštom, neka se sjeti naše uprave i pošalje preplatu.

Pijanstvo ili obiteljske prilike.*)

a) Sa sela.

U selu ......, blizu B......., živio je do pred nekoliko godina — Pavle Stonić....

Govorilo se onda, da je nekada bio vrijedan čovjek, da je bio imućan i vrijedan domaćin. Imao je njiva i livada, poviše krupne i sitne stoke, a ambare i koševe pune hrane.

Da, i porodice nije bio rdjave. Rodom iz Resnika, gdje su mu i njegovi stariji bili dobri i pošteni ljudi.

Pavle je, rekosmo, bio valjan seljak, ali šta ćete, Božja volja, desi mu se nesreća, te mu umre domaćica Rondjija, vrijedna, radina žena. I ostavi mu troje djece: sinčića Matu, u trinaestoj godini, i dvije djevojčice: Maru od 10 i Jelicu od 8 godina.

Smrt ženina bi propast Pavlova. Udari mu onda sve unazad. Posrnu onako dobar domaćin. Nešto žalost za ženom, nešto rdjavo društvo — pa se malo pomalo počeo i opijati. I lijepo propi se čovjek. Pijanstvo nigdje nigdje nije dobro, ali je selu tek najgore. Seljak pijanica — to je sasvim propao čovjek. Seoska kuća bez domaćice, to je pravo prokletstvo. A kako je tek seljačkoj djeci, koja ostanu bez majke. U varošu se nadju rodjaci, prijatelji, susjedi, pa bar raspituju, obidju, koji put ih i ponude to ovim, to onim. Ali u selu nije tako. Tamo sirotane bez majke niko ne će ni da pogleda.

Otac cio dan po polju, na njivi, u šumi ili kod sudnice, u mehani ili po slavama daćama, pijankama. Djeca sama kod kuće gladna, bosa, neoprana. Pa neka otac, bog zna, koliko radi, neka ih baš i pazi, opet je nevolja.

Ali kolika je tek nesreća, kada se otac ostavši ovako sa sitnom djecom oda neradu i bekrijanju, kada stane svaki dan piti i opijati se, pa onda svadjati se i tući.

Dao Bog, vlasti su mudre i dobre, pogotovo imaju sada u svakom selu po dvije tri mehane. Neka, se, vele, imaju gdje seljaci, kao slobodni ljudi, skupljati, dogovarati, pa, Boga mi svadjati....

Da se otvara baš u svakom trećem selu škola, to grdno košta narod. Treba ozidati školu, treba plaćati učitelja, nabavljati školske potrebe, pa držati „famoloza“, pa treba davati školi dijake. A, Boga mi, od mehane nikad štete. Napravi opština mehanu, pa vuče lijepo korist. Još kakva vajda! Ima opština, koje vuku i po 300 dukata arende! I to na godinu!...

Eto tako i Pavle Stanić, gdje je da je nego u mehani. Bivalo je po više dana da slabo i ide na rad. Pije i bekrija po cio dan do mrkle noći.

Za to vrijeme djeca su ostajala kod kuće sama. I ako onako mališani, ona su mu vodila kućevne poslove. Sinčić je nadgledavao stoku i polje. Tovario i prodavao drva u varoši. Vozio žito i kukuruz u vodenicu. A starija djevojčica Mara mijesila proju, kuhala, čarape plela, prala i krpila. Onako, mala, pravo dijete, Mara je razumjela i u nuždi radila sve domaće poslove.

Ovo će možda izazvati čudjenje, ali mi pričamo istiniti dogadjaj onako, kako su nam same vlasti predstavile.

*) Iz predavanja sveučilišnog profesorja dra. Šilovića.

Pa kako su se djeca još lijepo slagala. Kada posvršavaju poslove, onda bi se obično skupili oko ognjišta. Matija donese drva, razgrne vatru, pa se tu šćućure, peku purenjake, tikve, jedu proju i polako razgovaraju.

Ali im je ovaj mir češće presjedao. Otac im je činio čuda. Dolazio je docno kući. I uvijek pijan još s vrata otpočinjao svoje napadaje.... Matiju je jednom povijao na radu. Bacio se nanj sjekirom, i da se dijete nije sklonilo, ubio bi ga na mjestu.

Svako veče susjedi slušali, da Pavle viče, da se dere. Još izdaleka čula mu se psovka. Jadna djeca već su znala, da im otac ide iz mehane. Sve posrćući od pijanstva zalupa na vrata kućna ko bjesomučan. Dere se i psuje bez ikakva uzroka. Djeca od straha premrla,

Pribila su se jedno uz drugo pa samo cepte. Pijani otac zaleti se na njih, a ovi siročići rasture se kojegdje po budjacima, On milostivo zalazi od jednog do drugog i bije sve redom štapom.

Djeca plaču, viču, ali dobar otac bije sve dotle, dok ih sve troje ne istjera u dvorište. Za njima zatvori vrata, a oni se sirotani rasture po šljivaru. Tu se prislone uz kakav koš i sve cvokoćući zubima prenoće na zimi.

— O Mato, reći će jednom starija djevojčica bratu...

— Čujem, Maro...

— Pa šta radi ovo naš babo s nama?

— A Bog bi ga znao...

— Hej, da bježimo...

— A kuda?...

— U Ralju, čika Panteliji...

— Ako nas nadje?...

— Ne će...

— Hoće, Boga mi...

— Bježao sam jednom samo u Kumodraž... Znam, da me onda vratio i dio...

— Onda znaš, Mato, da idemo teti Stoniji u Parcove... Ona je voljela našu naju, pa će i nas primiti. Da kažemo baš sve, a ma baš sve: šta se radi s nama...

— Naša naja... ponovi tiho Mata. Uzdahnu iz dubine. I na jedan mah svi troje zaplakaše. Sjetiše se svoje majke, koja ih odavna ostavila...

Kad su mali bili, češće pričala im je naja, kako sve duše umrlih idu gore medju zvijezde — Bogu. Oni bi sirotani, kada jih otac istjera na dvorište, višeput posjedali na kamenu pred ambarom. Svoje suzne očice uprli bi gore u zvijezde. Dugo bi tako ćuteći gledali, a suza im suzu ne bi dostizala... Češće ih je tako zora zaticala.

Dva puta bježao je Matija. I oba puta preko kmetova vraćao ga otac kući. Razumije se, da je tada još veći boj dolazio... Bacao ga na zemlju i gazio ga nogama po trbuhu, da mu je krv na usta udarila,

Sutradan, baš kada ga je ovo po drugi put kući vratio, ulažaše Matija neveseo u dvorište. Ovako mlad deran, pa se kao kakav starac zanio u misli...

— Gdje si bio, Mato, pitaše ga starija sestra.

— Kod Mehane.

— Je l' tamo babo?

— Ja...

— Šta radi?

— Piju alvaluk.

— A što?

— Pa babo prodao i ovce. Sad će doći Pera Zolja, da ih otjera.

Nato djeca zaplakaše. Odoše za kuću, gdje bješe obor. Udjoše medju ovce, pa ih milovahu i ljubljahu po čelu i vratu. A i ovce, kao da razumješe dječiju tugu, pa blejahu i lizahu djeci dlanove...

Doista, ne potraja dugo, pa dodje Petar Zolja i otjera ovce.

Mara i Jela da se uguše od plača. Otac zašao po dvorištu, pa sve nešto viče. Traži inata. One se sirote sakrile iza praznoga ambara, pa samo jecaju...

Drugoga dana, što je još ostalo žita, Stanić natovari na kola i dotjera u B... Sobom je poveo i sinčića Matiju...

U B .... proda žito nekome magazadžiji, odmah ondje na kraju varoši, pa se vrati u mehanu čiča Dimči, cincarinu. Tu je pio do pred samu noć.

Kada se već smrklo, krenu se kući. I od B'.... do sela Povle je sve psovao i tukao dijete, da je već bilo siroče obamrlo...

Pavle je bio, kao što spomenusmo, sve usitnio i rasprodao od svoga maha,

Poslije ovoga, na nekoliko dana, Stanić onako pijan dodje iz mehane kući. Zatvori vrata, pa okupi djecu redom šamarati.

— Boga vam vašega, derao se pijani otac, za koji dan prodat ću kuću i šljivar. Ne ćete mi se ovuda vucarati. Rastjerat ću vas gole, nage, te idite kuda znate... Skotovi jedni... Božić vam vaš...

Djeca udare u visku. Jedva poiskaču iz kuće u dvorište. Stanić se nadadne za njima, pa je udarao, gdje je koga stigao.

Govori se, da je nekakvi seljak, prolazeći kraj kuće Stanićeve, doviknuo:

— Ej, Pavle. more nesretniče... Ti pobi tu jadnu djecu..' Ama, što nema koga, da psa premlati... Slava ga ubila. Sirota djeca...

Sjutradan Stanić opet tumarao nekuda u selo, a poslije pravo mehani, da — pije,

Djeca ušla u kuću, sjela kraj vatre, pa se razgovarahu...

— Oj Maro...

— Čujem, Mato...

— Ama znaš šta?

— Šta?

— Hoću, da ga ubijem.

Mata ne reče koga. Nego se zamislio. Obje djevojčice skočiše poplašene. Ne rekoše ništa. Digoše se i izadjoše u dvorište. Odoše do drvljanika. Uzeše kecelje iverja, unesoše u kuću i baciše u vatru.

Mata još sjedjaše kraj vatre, čarnu u vatru i uzdahnu. Obje djevojčice sjele opet kraj vatre, pa sa strahom pogledaju u nj...

— Ja... jes... otpoče Mata, pa ućuta.

— Hoćeš i ti? Vidiš, da se ne može trpjeti.

Djevojčice ćute.

— Hoćete l', da ga ubijemo?

Djevojčice opet ćute.

— Bije nas danju, bije nas noću. Kuće pušta u sobu, a nas na ovoj zimi tjera napolje. Ja bježim u Kumodraž, on me vraća. Goni me nogama, Vidiš, kakva mi je glava od boja. Čiča Panta ne će da zna za nas. Išao sam kmetu. On me

istjera napolje. Kazao to babi, pa još gore... A?...

Djevojčice oborile glavu... ćute... I uzdahnuše...

Pa već je sve rasprodao, — uzdahnu i Mata. Kad proda i kuću, kuda ćemo onda?

Obje djevojčice podigoše glave.

Eno, onomad prodao i ovce. Sve pare popio. Bar da vam je ostavio „mecu“ i „becu“. (Taho se zvahu dvije ovce, ljubimice Marine i Jeline)...

Nato djevojčice udariše u plač.

— Hoću da ga ubijem! — viknu Mata. Skoči od vatre i izadje gore u dvorište. Tumarnu nekuda. Sestre mu zastale na vrata, pa uplašeno gledaju za njim...

— — — — — — — — — — — — — — —

Nesretna misao prilazi djelu.

Bilo je to baš na samoga Svetoga Nikolu. Stanić cio dan svojim kardašima jurio i pio po slavama. Po nesreći, dobri se ljudi napili, te u ovako pijanu stanju i kuću mu pazarili. Na sirotu djecu nitko nije ni mislio. A i što da misle... Bog ga prosti ovako dobre ljude po selima. Od njih teško nesretnima...

Toga dana uveče pošao Stanić sasvim pijan kući. Kada je došao blizu, — udario je u dreku još od kapije.

Ušao u kuću. U sobi zatekao djecu na spavanju. Udarajući drenovačom po njima, razbudio ih je i rastjerao sve po obićaju na dvorište.

Legao je odmah da spava. I onoga časa, kao pijan, zaspao je.

Djeca prisluškivala. Tišina. Oni udju u kuću. Odatle u sobu. Poredjaju se oko peći, da se griju.

Otac spava mrtvim snom.

Misao, rekosmo, prilazi djelu... Sinčić Mata pridje ocu. Uze ga za ruku i stade ga drmušati. Nesretni Stanić, onako pijan, spavaše tvrdim snom... Sin ga promatraše podužе, pa ne trepćući očima...

— Maro, — reče Mata, idite napolje, te zatvorite vrata.

Mara i Jelica izidjoše.

Mata dohvati onda oštru sjekiru, koja je u sobi iza vrata stajala. Pridje ocu. Jako izmahnu i oštricom zasiječe mu grkljan... Krv liznu...

— Nemojte bre... — promrmlja nesretni Stanić. Poče se na krevetu meškoljiti.

— Ju Mato... — drekuu Mara, vraćajući se u sobu.

Mata poteže ušicama sjekire i udari Stanića po glavi. Po tom i opet po vratu. Stanić se opruži i izdahnu.

Sve se ućuta...

Po izvršenom ubistvu djeca su se iz kuće razbjegla.

Mata je utekao na trla. Tamo je u kolibi prenoćio. Mara i Jela otišle kod strica Radoja, te ga izvijestile o dogadjaju.

Kada se već ovaj nesretni čin izvršio, došao je, dakako, i kmet, — „da stvar izvidi“...

Eto, u kom se času javila opštinska vlast.

Godinama je mogla mirno da gleda zvjerstva i boj oćev; da sluša jauk i pisku dječiju, pa da se javi tek onda, — kad je zločin izvršen...

Na svaki način i suviše docno...

— — — — — — — — — — — — — — —

I Mata i sestre su mu bistra djeca. Ni jedno nije učilo škola. Ne znaju ni „očenaša“. Niti se ne umiju prekrstiti. Mata je prema svojim godinama i suviše zamišljen. Inače simpatična lica. Malog rasta, plav i ljepuškast. Kad mu se kazalo ime očevo, ne trza se! za djelo, koje je učinio, ne kaje se. Samo kad mu se spomenule sestrice, udario tako u plač, da se uduši. Žao mu je njih. Molio je, da se pusti, da samo vidi.

— — — — — — — — — — — — — — —

Da svršimo našu bilješku.

Sin ubio oca. Grozno djelo. Krv se ledi čovjeku, kad samo pomisli na to. Ali sudovi su sudili djetetu zločincu. Tako je i pravo po zakonu.

Ali, ko će suditi seoskom predsjedniku i odbornicima iz Matina sela... Ko će suditi njihovu gospodinu popi i gospodinu učitelju; pa istinu da kažemo — ko će suditi onoj gospodi, koja predstavljaju vlast; jest, ko će suditi najzad svima nama, društvu ovom, koje je dužno, da nevoljne tješi, da sirote pomaže, da nevine brani i da nemoćne zaštićuje...

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla.

Za naše izseljenike!

Primamo i priopćujemo: Već u broju od 13. jula t. g. istaknusmo plemenite i patriotske namjere puljskog pripomoćnog odbora, kojemu je c. kr. tvrdjavni povjerenik povjerio sve poslove glede izseljenika grada, varoši i sela ležećih u okružju ovog gradatvrdjave, koje se proteže, kako poznato, na sav politički kotar puljski i rovinjski.

Danas smo radosni, što možemo „konstatirati, da su se te namjere uz požrtvovan i praktičan rad ispunile i k cilju dovele. Predsjedništvo rečenog odbora bilo se već svojedobno obratilo na pripomoćni odbor za izseljenike iz južnih krajeva, čije je sjedište u Beču, izjavom, da mu stoji na raspolaganje u svemu onome, što bi moglo biti od koristi namišljenom humanitarnom djelu; osobito pako u obziru bjegunaca ovog dijela pokrajine koji su potrebni bili žurne pomoći, kako se to ustanovilo na temelju mnogobrojnih odboru stiglih informacija. Središnji odbor prihvaćajuć tu ponudu, zatražio je, da mu predsjedništvo puljskog odbora pošalje novac, kojega bi moglo staviti na raspolaganje e da se pomogne ekonomičnom stanju izseljenika iz južnih krajeva monarhije. U svrhu da se privede kraju djelo puljskog pripomoćnog odbora s jedne strane, a s druge strane da se ne napusti pravi početni program, nužno je bilo, da se njegova pomoć najprije protegne na siromake okolice, koji su uslijed ratnih dogodjaja bili prisiljeni da napuste svoje domaće ognjište. Njemu je bilo zato najviše do toga, da se zauzme za sudbinu ovih izseljenika, koji su kojekakve želje izrazili a i tužili se na koješta, pa je potrebno bilo da se to temeljito ustanovi. Zato se je predsjedništvo puljskog pripomoćnog odbora požurilo iznijeti c. kr. tvrdjavnom povjereniku svoje dalnje namjere u tom pogledu doduprte činjenicama što su mu do ušiju došle, pa sada čeka na njegovu privolu. Tako je nastala ona sretna misao, da se pošalje u razna mjesta gdje bivaju bjegunci, neke ugledne osobe, koje su na se uzele tu plemenitu zadaću, da čuju živu riječ onih, koji trebaju žurne pomoći bilo to odmah ili nakon odstranjenja nekih žalosnih neprilika. U tu se svrhu svojevoljno javili prepošt i kapitularni vikar Prečasni Wisienger i zemaljski zast. časni Stihović, koji su već započeli svoju plemenitu zadaću i poslali predsjedništvu puljskog odbora prve vijesti o bjeguncima, dotle zemaljski odbor na molbu predsjedništva odbora darovao Kr. 500 izjavivši, da će i on u svoje doba poslati jednu osobu istotako ugledna, e da se uvjeri o pravom stanju izseljenika. Gosp. tvrdjavni povjerenik grof Schönfeldt, koji je pokazao najveće zanimanje za sve ono što se do sada reklo, darovao je u istu svrhu Kr. 100 pa ima nade da će to humanitarno i dobro započeto djelo odobriti svaki koj srca imade i koj zna na vapaj te priskočiti u pomoć. Neka dakle svi u koliko im sile dopuštaju pomognu i nek žrtvuju svoj obol da bar djelomice ublaže nevolje, što se zaista bolno ćute, pa će ih braća za uvijek blagoslivljati i vječnu im harnost nositi. Darovi, koji su prispjeli puljskom pripomoćnom odboru na uhar izseljenika jesu: Zemaljski odbor Istre Kr. 500·—, C. kr. tvrdj. povjerenik Kr. 100·—, Regina Cerlenizza Kr. 20·—, „Polaer Tagblatt“ Kr. 40·—, „Hrvatski List“ Kr. 20·—. Doznajemo, da su se uslijed koraka, poduzetih sa strane pripomoćnog odbora za izseljenika, kod ministarstva unutarnjih posala te posredovanjem ovog potonjeg kod ministarstva unutarnjih posala u Budimpešti odstranile kojekakve neprilike glede stana, količine hrane, te plaćanja potpora, neprilike, što su davale povoda pritužbama izseljenika nastanjenim u Ugarskoj. Osim toga pripomoćni je odbor pronašao za željeno posredovanje mjesnog crvenog križa za besplatnu liječničku njegu sa strane ugarskog crvenog križa i to za one izseljenike, koji su nastanjeni na Rijeci, korak ovaj znatan i vrijedan svake pohvale na putu što ga je providno odabrao puljski pripomoćni obdor.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Ante Dajčić	K 2·—
Ukupno	K 2·—
Prije iskazano	„ 1705·66
Sveukupno	K 1707·66

Talijanski nacijonalizam.

Svojedobno je izašao u „Neue Zürcher Zeitung“ članak nekog „Nijemca“, kojeg smo i mi u našem listu donijeli.

Radilo se o zadaći Njemačke i Italije. U tom je članku nepoznati pisac hvalio Italiju i njezin „n a c i j o n a l n i r a t.“

Odgovarajući Dr. Max Beel na taj članak piše u istom listu o istom predmetu medju ostalim i ove retke: Italija je istupila iz trojnog saveza i prešla k četvornom sporazumu. Ovaj istup ne znači nastavak ispunjenja talijanskih ideala — nego konac tog ideala. Umjesto što bi Italija, dosljedna svojoj nacijonainoj politici imala da „oslobodja“ samo i čisto talijanske krajeve, to ona, ne obazirući se na nacijonalni princip, hoće da svojata sasma slavenske krajeve: Ona hoće hrvatsku obalu Jadrana, koja se proteže o d P u l e do Spiča. K tome hoće gospodstvo u Aziji.

Talijanski narod svakako marširа za „oslobodjenje“ neoslobodjenih krajeva. Talijanska vlada se odrekla oslobodilačkog ideala i skrenula na put, kojim bi htjela krajeve j u ž n i h S l a v e n a, A l b a n a c a, i možda G r k a.

Ona prema tomu vodi politički a ne nacijonalni rat.

Razne vijesti.

Obznana. Tvrdjavni komesar objavljuje: Uslijed opunovlastenja c. kr. Namjesništva u Trstu i na tamelju § 51. obrtnog pravilnika, saslušavsi prije trgovačku i obrtničku komoru u Rovinju i povjerenstvo za aprovizaciju Pule, mijenjaju se ovime stalne cijene odredjene dne 6. julija 1915. d o n o v e o d r e d b e ustanovljuju slijedeće najviše cijene za mjesnu općinu P u l a, i to: Govedina prednji dio sa privagom K 4·—, stražnji dio sa privagom K 4·40; kruh po kg. K —·70; za mlijeko još se nije ustanovila cijena; jaja po komadu K —·16; vino na malo istarsko (teran) bijelo ili crno sa barem 9 po sto alkohola K 1·04, Opol sa barem 10 po sto alkohola K 1·24; Vina iz drugih krajeva sa barem 10 po sto alkohola K 1·24; paserete 3 dcl. K —·16; pivo Saaško u skladištu po hl K 48·— u gostioni po litru K —·64, Puntigam, Dreher, Sorgendorf, Göß, Steinfeld, Kőbany, Steinbruch (Budimpešta) Budjejoviško dioničko društvo: u skladištu po hl K 52·—, u gostioni po litru 68; Budjejoviško gradjanske pivovare u skladištu po hl K 55·—, u gostioni po litru K —·72; plzensko: u skladištu po hl K 58·— u gostioni po litru K —·80. Svako prekoračenje ovih maksimalnih cijena bit će n a j s t r o ž e kažnjeno.

Furlanska i istarske evakuirce preselit će se ovaj mjesec, kako javlja „L' Eco del Litorale“ iz Ugarske u razne austrijske krajeve.

Premještaj učiteljišta. „Narodni List“ doznaje, da je školska vlast već odlučila, da muški preparandij prenese iz Arbanasa kod Zadra u Makarsku.

Hrvatsko sveučilište — vojna bolnica. U zgradi naše „almae matris“ smješteni su ranjeni vojnici U svem ima čudna prošlost. Sagradila ju zemaljska vlada za opću zemaljsku bolnicn. Budući nije ovoj odgovarala, preurede ju u gimnazijsku zgradu. 1864. održana je u njoj hrvatska izložba. Od 1858—1882 služila je Madjarima za tvornicu duhana.

1882. postade — s v e u č i l i š n o m z g r a d o m. Danas služi ranjenim vojnicima kao — bolnica.

Brzojav i rat. Skoro sve kabele čitavog svijeta imadu Englezi u svojim rukama, pa je stoga razumljivo, da u ovom ratu vladaju sa svim brzojavnim vezama. Brzojav je u ratu od velikog značenja. To se pokazalo već mnogo puta.

Kad su Francuzi udarili na Touhin, nisu Englezi pustili francuskih brzojavka tako dugo, dok sami nisu dobili obavijest šta im je učiniti. God. 1884. dobili su Francuzi vijest o smrti maroćkog sultana 24 sata kasnije, iza kako je brzojavka bila odaslana. Tu su i opet Englezi učinili, da tako dobiju vremena za svoje priprave. Brzojav, kojeg je za vrijeme burskog rata njemački car poslao Krűgeru, prije su objelodanili engleski listovi, a onda ga dobio Krűger. Kad je bio rat izmedju Saveznih država i Španjolske, Englezi su zadržavali brzojavke španjolskog admirala Cervare i posljedica toga bijaše uništenje španjolske mornarice. kod Kube. Lagano su onda još za burskog rata kazali Englezi: „Brzojavne pobjede su važnije od faktičnih bobjeda.“ Od god. 1899. položili su i Nijemci nekoliko kabela. Ali početkom rata su Englezi sve te sveze sa Azijom, Afrikom i Amerikom potrgali. Ali Njemačka je i opet znala uspostaviti vezu sa Amerikom, te je ta veza od velike važnosti. U budućnosti će svakako kabeli morati ustupiti prvenstvo bezžičnom brzojavljanju, a onda će biti kraj svakom monopoliziranju na polju brzojavljanja.

Sudbinac jarac ili sastanak hrvatskoga velikaša i ruskog zarobljenika. Hrvatski aristokrat u blizini Zagreba, kako javlja „Obzor“, dobio je oko 200 ruskih zarobljenika, da mu rade na imanju. Nedavno je on došao u polje, da vidi zarobljenike i na jednom opazi medju njima inteligentno lice, koje mu se učini vrlo poznatim. Priblizi se za to k zarobljeniku i nagovori ga njemačkim jezikom, a ovaj mu lijepo odgovori njemački, da su se oni već vidjeli u Karlovim Varima. Taj zarobljenik je neki ruski bogataš, pa je prije nekoliko godina stanovao u istom svratištu u Karlovim Varima, gdje i naš aristokrata. Sada ovaj bogati Rus, koji zna izvrsno njemački, radi u gospodarskom uredu toga hrvatskog velikaša.

Dalnja mobilizacija u Italiji. Službeno se objavljuje mobilizacija u svim distriktima prve i druge kategorije i to godišta 1887. kod grenadijera, godišta 1886. redovitog pješaštva i alpina, godišta 1885. kod obalnog i tvrdjavnog topništva, 1876. rodjena teritorijalna milica, grenadijera, bersalijera i pješaštva. Svi mobilizovani imadu pridoći 14. kolovoza. Iz pozvanog godišta 1876. obrazovat će se nova odjeljenja teritorijalne vojnice prema instrukcijama, koje imade tek da izdade ratno ministarstvo.

Dopisnica uprave.

Pretplatili su „Hrvatski List“:

Do 10. novembra: Stjepan Buratović, Mate Seršić, Ante Pasqualin.

Do 31. oktobra: Josip Velikanje, Dr. Jos. Šebesta, Niko Salamunić, Ambrož Haračić.

Do 30. septembra: Prof. Vjekoslav Spinčić, Ante Zidarić, Untun Grakalić, Josip Svjetličić, Linienschiffskapt. A. Schusterschitz, Ivka Scalier.

Do 15. Septembra: Marica Marsen, Ivan Segolić, Gvozdić, Matija Zuccon, Vladislav Belanić.

Do 10. septembra: Marijan Sapunarić, Marija Trumpić, Ignac Ilić, Ivan Debak, Ivan Skoko, Dragutin Čandarić, Stjepan Čikež, Josip Ivičević, Mate Šarić.

Do 31. augusta: A Mezulić, Ante Dukić, Marko Skarić, Roko Kalebić, Ante Bulešić, Josip Vale, Učitelj Pavošević, Ivan Karavida, Ivan Orlić, Luka Crnobori, Blaž Crnobori, Ivan Marević, Ivan Zdunić, Ilija Božić, Katica Vivoda, Alojzij Urbančić, Dragica Došenović, Josip Kozjak, Andrija Javor, Mate Rožnić, Josip Kinkela, Ivan Dubrović, Ivan Trdoslavić, Ivan Ostović, Mijo Smolica, Ivan Peruško, Filip Smoljan, Ante Serka, Ivan Peruško-Pipinić, Ivan Burić, Petar Lučin, Antun Čaratan, Mate Martinov, Antun Žic, Mijo Manestar, Rudolf barun Gorizutti, Miho Manestar.

Do 15. augusta: Lovro Fio.

Slučajne reklamacije naslovljivati je: **Uprava „Hrvatski List“, Pula, Trg Custoza I.**

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 16. kolovoza 1915. | Broj 40.

Rusi uvijek uzmiču. — Nijemci u blizini Kovna. Nijemci prešli Nurzec. Uništen transportni brod.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 14. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U prostoru Buga prodirajuće savezničke vojske tjerale su i jučer proganjajuće ispred sebe neprijateljske stražnje straže, Austro-ugarske sile prodirajuće s obje strane željeznice Lukov-Brest-Listovsk, dostigle su prostor zapadno i južno Miendzirzeca. Njemačke su čete osvojile okolicu Viznice i prodrle preko Vlodave. U istočnoj Galiciji ništa nova.

Talijansko bojište.

Jučer navečer bile su odbijene neprijateljske navale na raznim dijelovima jugozapadne fronte, tako u tirolskom pograničnom području u položaju Fedaje i u crti Bopene južno od Schulderbacka, u Goričkoj na Monte dei sei busi i na visinama istočno Tržića. Posvuda ostale su stare pozicije potpunoma u našem posjedu. Noću je jedan naših oklopnih vlakova išao do ulaza u kolodvor Tržića, te je vatrom obasuo neprijateljsku infanteriju na proplanku Larocca i treu kod utvrda Adrije.

Beč, 15. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj se jučer ponovno zaustavio na čitavoj fronti zapadno Buga u pripravljenim pozicijama. Savezničke su vojske navalile i prokrčile si put na mnogo mjesta u neprijateljske linije. Od jutros rano opet su Rusi svuda na uzmaku.

Talijansko bojište.

Na jugozapadnoj fronti vladala je uopće živahnija djelatnost u bojevima. U Goričkoj je naše topništvo poslalo nekoliko bomba u San Canziano, našto je neprijatelj pobjegao iz mjesta. Nadalje je rasteplo veliki talijanski tabor kod Kormina. Slabašna je navala neprijatelja kod Redipuglie ugušena već u klici našom vatrom. Na goričku predmosnu utvrdu podržavalu Talijani umjerenu topničku paljbu. Nakon jake topničke pripreme upravljena je jučer rano navala znatnijih talijanskih sila na odsječak Tolmin-Krn, što je svuda suzbijen. Takodjer u području Bovca i na koruškoj granici bijahu topničke borbe opsežnije nego li obično. Noću je neprijatelj nastavio žestoku paljbu na naše bojne linije na velikom Palu, na Freikoflu i na malom Palu. Navala poduzeta o ponoći na naše pozicije na malom Palu sasma je slomljena. U tirolskom pograničju suzbijeno je više talijanskih navala na naše pogranične pozicije zapadno Kreuzberga u području Rotwandspitze, doline Bächera i Drei-Zinnen-Hütte. Sa visoravni Lavarona i Folgarije pucalo je naše topništvo vidljivim uspjehom na neprijateljske utvrde Campomolon i Toraro.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na utvrdi smo Martin ponovno napredovali.

Istočno bojište.

Sjeverno Njemena razvile su se ponovne borbe. Pred Kovnom zauzeta je utvrdjena šuma od Domianka. Izmedju Nareva i Buga oštro potiskivajući dostigli smo odsječak Sline i Nurzeca, gdje se je neprijatelj ponovno opro. Sjeverno Novo-Georgievskog zauzeli smo na juriš jaku promaknutu poziciju. Zarobili smo 9 časnika i 1800 momaka i zaplijenili 4 strojne puške. Saveznici se približivaju Bugu sjeveroistočno od Sokolova. Odbili smo ruske pokušaje navaljivanja zapadno Lasince i Miendzirzeca, da obustave proganjanje.

Jugoistočno bojište.

Neprijatelj, koji je bio u bitkama od 10. i 11. augusta potučen nije jučer imao moći da se usprotivi neuzdržljivim prodirajućim savezničkim četama. Vojske Mäckensenove prekoračile su proganjajući neprijatelja cestu Radzin-Davidi-Vlodava.

Berlin, 15. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Argonama izgradjena je utvrda Martin te je tamo pokopano 350 palih Francuza. Paljbu na grad Münster uzvratili smo pucanjem na odio željeznice St. Die.

Istočno bojište.

Čete generala Belova baciše Ruse u području Kupiška prama sjeveroistoku te zarobiše 4 časnika i 2350 momaka i zaplijeniše jednu strojnu pušku. Ruski je ispad iz Kovna suzbijen te kod toga zarobljeno 1000 Rusa. Naše su se navalne čete primakle bliže tvrdjavi. Izmedju Nareva i Buga Rusi su se tvrdokorno oprli u jučer označenim linijama. Prelaz je preko Nurzeca po našim četama silom osvojen kasno u večer. Vojska je generala Scholtza zarobila jučer preko 1000, vojska generala Gallwitza 3550 Rusa, od kojih 14 časnika. Obje su vojske otele 10 strojnih pušaka. Kolut se oko Novo-Georgijevska sužuje. Na svim je frontama pridobljeno tlo. Prodiranju se bojne skupine generalnog maršala Leopolda Bavarskog protivio žestoko neprijatelj. U tijeku je dana uspjelo, da se probije neprijateljske pozicije kod Lozice. Neprijatelj uzmiče. Same su čete generaloberstа Woyrscha zarobile od 8. do 14. augusta 4000 momaka, od kojih 22 časnika te zaplijenile 9 strojnih pušaka. Poraženi je neprijatelj jučer kušao, da se opre u crti Rozanka, (sjeverno Vlodave) jugozapadno Slavatiča-Herodišća-Miendžižeca. Pod pritiskom odmah započete navale nastavio je neprijatelj jutros uzmak.

Vrhovna vojna uprava.

Talijanski zrakoplovi nad Pulom.

Beč, 15. augusta. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Od neprijateljske se strane uvijek tvrdi, da su talijanski zrakoplovi sa uspjehom obložili Pulu bombama, a osobito arsenal. Ove neistinite vijesti treba ponovno razjasniti pravim stanjem stvari. Činjenica je, da su nas talijanski zrakoplovi tri puta posjetili. Prvi i jedini put usplelo je zrakoplovu preći Pulu; sa bacanjem bombe je lako oštetio zid jedne kuće, i dvim ženama, uistinu samo dvim ženama, prouzročio živčanu bol, od koje su se naskoro oporavile. Drugom zračnom brodu nije uspjelo doći do grada niti do vojničkih namještaja. Pošto je bio odmah opažen, rasvjetljen i napadnut okružio je Pulu u daljini i bacio bombe u šumu i polje okolice bez da bi prouzročio niti najmanju štetu. Treći je posjet „Citta di Jesi" svršio, kako je poznato, žalosno. Zrakoplov ne samo da nije preletio Pulu nego niti kraj, jer su ga reflektori potpunoma dizorijentirali, te je bacio bombe u more. Već prvi hitac pogodio ga i pokvario mu krmilo, te je naskoro pao kao naš plijen. Zrakoplov „Citta di Ferrara" bio je uništen, kako jur poznato, na povratku iz Rijeke od jednog iz Pule otišlog hidroplana. Talijani su izgubili uslijed svojih ekskurzija dva najbolja zrakoplova a nama pružili zgodu da se u obrani izvježbamo.

Njemački uspjesi u Kurlandiji.

Berlin, 15. augusta. „Berliner Tagblatt" javlja, da tvrdjavu Kovno bombardiraju Nijemci sa svojim teškim topništvom. „Riječ" javlja, da su Nijemci zaposjeli obalu luke Rige, te da će o udesu ovog grada biti odlučeno budućih dana. I tvrdjavu Novogeorgievsk bombardiraju Nijemci teškim topništvom. U tajnoj sjednici Dume se tvrdilo, da se ova tvrdjava može dugo opirati.

Englezi nezadovoljni sa Italijom.

Berlin. 15. augusta. „Tägliche Rundschau" prima iz Londona: Sudioništvovanje Italije u ratu nije saveznike niti najmanje odteretilo. Nepojmljivo je zašto nije Italija poslala već svoju pomoć na Dardanele, gdje je takva pomoć od velike potrebe. Italija se je već uvjerila, da je na austrijskoj granici naišla na ogromne poteškoće, gdje joj je isključen svaki uspjeh.

Novi njemački ratni kredit od deset miljarda.

Berlin, 15. augusta. „Voss. Zeitung" javlja: Dosada je njemački parlamenat dozvolio ratne kredite: dne 4. augusta 5 miljarda, dne 2. decembra 5 miljarda i dne 20. marča 10 miljarda. Poluslužbeno se sada javlja, da će se dozvoliti četvrti kredit u iznosu od 10 miljarda, tako bi svota dosegla visinu od 30 miljarda maraka ratnog kredita.

Njemačka podmornica potopila engleski vojnički transport u egejskom moru.

Carigrad, 15. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja: 14. augusta potopila je njemačka podmornica u egejskom moru veliki transportni brod od 10.000 tona sadržine, sa vojnicima, od kojih se spasio samo malen broj na bolničkoj ladji.

Rusi uništuju svoje vlasništvo.

Frankfurt, 15. augusta. Ratni dopisnici javljaju: Tko vlastitim očima gleda kako Rusi uzmiču mora se uvjeriti, da Rusi ne uzmiču iz strategičkih razloga već od zdvojnosti. Uzmičući pale sela i gradove. U Krilovu ostala je čitava samo crkva i dvije zgrade. Vladimir Volinski je bez svakog uzroka razrušen. 12.000 ruskih državljana je ostalo bez krova. Verba je u plamenu. Zrakoplovci su ustanovili, da se paljenje nastavlja i dalje prama Kovelu.

Talijani u Draču.

Lugano, 15. augusta. Prama vijestima milanskih listova, talijanske su čete zaposjele dne 8. augusta Drač i bližnju okolicu. Izgleda, da je to zaposjednuće učinjeno dogovorno sa albanskom vladom.

Konferencije u Carskom Selu.

Stokholm, 15. augusta. Prama pouzdanim vijestima iz Petrograda doznaje se, da se tamo smatra položaj ruske vojske vrlo kritičnim. U Carskom Selu drže se permanentne konferencije kojima prisustvuju ministri i visoke vojničke ličnosti, te će se budućih dana odlučiti znatnije stvari.

Rusija povlači zlato iz prometa.

Kopenhagen, 15. augusta. Prama vijesti „Novoje Vremja" dobile su sve državne blagajne nalog, da povuku iz prometa sav zlatni novac. Isplaćivanje u zlatu je zabranjeno.

Rusko-japanski savez.

Pariz, 15. augusta. „Echo de Paris" pozivlje ponovno englesku vladu, da ona svojim ugledom uznastoji, da dodje do konačnog zaključka japanskog-ruskog savezništva, pošto izgleda, da je vruća želja Japanaca, da do tog sporazuma čim prije dodje.

Englezi uzmiču na Galipolju.

London, 15. augusta. „Daily Chronicle" javlja iz Atene, da je engleski bataljun bio prisiljen kod Ari Burunuja, da se povuče za 300 jarda.

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

„Čujder!" prihvati ona živo prenuv se u divno veličje, „ako tebi nije narav podijelila dara i glasa za glumište, zar ih nema u mene? Zar me nisu učili najslavniji vještaci mletački pjevanju? Zar nisam pjevala u plemićkim zabavama da su mi se svi čudili? Ima tomu više godina, da je umjetnost, glazba jedino moje žudjenje. A po svem tom treba mi se malo bojati ma samo ponešto blaga općinstva. Pa šta da oklijevam posvetiti se umjetnosti?"

„Ti — da —?" poče Riego. „Ti da podješ onim putem" —

„Kojim — kako Carlatti veli — već mnoge otmene gospodje podjoše, kojim se sav svijet čudi, svuda ih časti i to ponajviše plemstvo, časti ih više, neg kad su živile same u plemićkom društvu. A nije li svijet pripoznao odavna, da lekar duh, umjetnost oplemenjuje čovjeka? ta i ti mi to reče, Riego, kadno odluči latiti se pera. Zar da gine bez koristi onaj dar od Boga i to s puste oholosti, u ovaj par, gdje me štititi može pred bijedom i nevoljom? Ne, ne pojmim — zašto nam je tek Carlatti kažiputem k sreći biti morao, k onoj sreći, koja je toli bliza bila! Pa ne mogu li svršiti odmah svoje odluke? Ta naučila sam sve partije najpoglavitijih opera! Ti si mi ih sam donosio Riego i ni ne sluteći učinio si, da onali iznći mogu pred javnost. Nije li to prst providnosti?"

„Ne sluteći!" prošapnu Riego oboriv oči.

„Evo!" nastavi Julija ushićena, „sve me k umjetnosti zove, to mi je zvanje, to moja misao, to će mi sreća, budućnost biti! Vodi me Carlattiju!"

Riego se iznenada prenu.

„Julijo!" progovori muklim glasom, „odluka ti je lijepa, plemenita; ti ćeš biti sretna, slavna. Ali ako ti to podje za rukom, oh onda ćeš sve — sve imati sebi zahvaliti, — a ja, tvoj ljubovnik, bit ću branjen od tebe, ja te nisam ni obraniti mogo od bijede, mene će biti stid pred tobom!"

„O ne govori mi tako," reče mlada gospodja grleći svoga vojna. „Pita li prava ljubav tko daje, tko li prima?"

„Ali da se jednom pokaješ s ove odluke — ma s kakvoga razloga?"

„Nikad! Zar bi se kajati mogla, da sam pošla s tobom?"

Riego se trznu.

„A sad, miljane moj, vodi me Carlattiju."

IV.

Otkrivena spletka.

Ispuni se želja Julijina. Riego ju predstavi Carlattiju, te je pred njim pokazala svoju pjevačku vještinu.

Uspjeh ovog pokusa bijaše sjajan.

Imprezario i reditelj čuvši tek prve zvukove Julijina grla planuše radosno, te ju pohvališe živahnim klicanjem.

Mlada pjevačica predloži sve opere, kojim se je naučila bila, a Carlatti se stoga uzradova.

Odmah po prvom pokusu ponudi joj reditelj engagement i to tako sjajan, da su uvjeti zatekli i samu Juliju.

Utanačeno bi, da se imade ugovor po prvoj predstavi potpisati.

Tako nestade ljubovnikom nevolje.

Nadat se je bilo, da će se Julija proslaviti medju prvimi pjevačicami Italije, a stalno se je tvrditi moglo, da će steći za nekoliko godina silan imetak.

Julija bijaše sretna i presretna.

Željnim je srcem izgledala onaj čas, kad se imala pojaviti pred svijetom. Ne bijaše ju strah javnosti, jer joj je srce kazivalo, da je umjetnost njezino zvanje.

Ali ćutila je i to, da će ju grijati živa, bezbrižna ljubav ko sunce nebesko, da je minula bijeda i nevolja, koja ubija život, maštu i sve vrline duha, koja trga srce od srca.

Riego se ponosio svojom ljubovcom pred svijetom, ali njegova radost ne bijaše čista. Vidjelo se, da mu tajni jad srce peče. I sad, sred tolike radosti, nije smio pogledati svoje ljubovce.

Ali Julija nije opazila toga! — ta šta da je i slutiti mogla kraj tolika veselja?

Carlatti ne reče pravog imena svoga.

Ovaj nije ništa primijetio, već ju primio kao da ju vidi prviput u životu.

Nije li se više sjetio Mletaka i one večernje zabave?

Ta čitav sat se je ondje zabavljao s groficom, i odlazeć šapnuo: „Milijun bih steći mogo!"

A to sve da je zaboravio?

(Dalje slijedi).

Venicelos ponovno na vladi?

Atena, 15. augusta. Stalno je, da će kralj iza otvorenja parlamenta i demisije sadašnje vlade pozvati k sebi Venicelosa, da ga upita, da li bi bio pripravan primiti u ruke vladu na temelju držanja neutraliteta. Venicelosova štampa nije više ratoborna.

Grčka otklanja prijedloge entente.

Bukarešt, 15. augusta. Listovi priopćuju vijest iz Rima, Gunaris je izjavio kralju e vlada otklanja ententine prijedloge pošto je nemoguće da se Bugarskoj odstupi nikakovo zemljište. Grčkoj ne bi ni to pravo bilo, da se Bugarska poveća sa srpskim teritorijem. Kralj je izjavio Gunarisu, da je i on istog mnijenja.

Grčki prijestolonasljednik u Danskoj.

Kopenhagen, 15. augusta. Grčki princ Georg prispio je ovamo.

Austro-ugarski poslovodja u Albaniji.

Atena, 15. augusta. Esad paša pozvao je austro-ugarskog poslovodju Juristoviskoga da napusti Albaniju, pošto da je navodno činio protualbansku propagandu. Poslovodja putuje iz Korice u Beč.

London u tami.

London, 15. augusta. (D. u.) Uslijed zračne navale na istočnu obalu Engleske, rasvjeta je u gradu Londonu opet ograničena.

Mir?

Milan, 15. augusta. „Giornale d'Italia" javlja, da je njemački car predložio Rusiji preko danskog kralja mir. „Ruskoje Slovo" veli, da je svaki mir isključen, dok se ma i samo jedan njemački vojnik nalazi na ruskom tlu. „Giornale d'Italia" veli, da je ruski odgovor bio niječan. Njemački listovi uopće poriču, da bi car Vilim bio Rusiji predložio ikakav mirovni prijedlog.

Plaća ministra Barzilaia.

Milan, 15. augusta. Ministar Barzilai prima godišnju plaću u iznosu od 25.000 lira, a njegova lisnica (resort) raspolaže sa 130.000 lira godišnjih.

Austrijski Talijan u Rimu.

Milan, 15. augusta. „Tribuna" javlja, da je prvi Austrijanac iz nespašenih zemalja došao u Rim iz ruskog ropstva. Rodom je iz Trsta, te će kao dobrovoljac stupiti u talijansku vojsku. List drži tajnim njegovo ime.

Povratak bjegunaca u Galiciju.

Beč, 15. augusta. Službono se pozivlju bjegunci kotara Zancut, Nisko i Tarnobrzeg, da se vrate u svoju domovinu.

Sabiranje prinosa za novu podmornicu.

Beč, 15. augusta. Sabiranje prinosa za novu podmornicu prekoračilo je iznos od 100.000 K.

Izvoz žita iz Rumunjske?

Bukarešt, 15. augusta. Ministarsko je vijeće dozvolilo slobodan izvoz žita iz Rumunjske. Na temelju izjave ministra financije izgleda, da će biti dozvoljen i izvoz petroleja.

Pošiljanje paketa zarobljenicima.

Beč, 15. augusta. (D. u.) Informacijski ured Crvenoga križa priopćuje, da se odsada unaprijed može ponovno šiljati zarobljenicima jestvine, i to paketi do 5 kg. Istim se ne smije poslati nikakvog pisma, novina ili tiskanica, jer bi se moglo dogoditi, da u tom slučaju ne bi se pošiljka izručila zarobljeniku.

Ruski i engleski gubici.

Ukupni broj ruskih zarobjenika ponarasao je na 1½ milijuna vojnika.

Engleski su gubici prama službenim podacima ovi: časnika: mrtvih 4000, ranjenih 8330, nestalo i zarobljeno 1383, ukupno 13.713. Momčad: mrtvih 67.384, ranjenih 188.199, nestalo i zarobljeno 62.502, ukupno 318.085, pribrojiv ovima 13.713 časnika iznaša ukupni broj engleskih gubitaka 331.798.

Balkanske države.

Srbija.

Milanska „Idea Nazionale" piše, da se srpski poslanik u Rimu nije baš osobito izjavio o uspjehu koraka četvornog sporazuma u Nišu. Iz njegove skeptične izjave proizlazi, da Pašić ne misli podnipošto odlučivati, nego je cijelu stvar prepustio najpozvanijim i najuglednijim ličnostima srbijanskim. U Srbiji nijesu baš nakloni da mijenjanju srpsko-grčke granice, koje je ustanovio prvi balkanski ugovor.

Drži se inače, da će Pašićev odgovor uslijediti već ovog tjedna. Odgovor će tek donekle ići u susret željama četvornog sporazuma.

Na pitanje, da li drži mogućnom intervenciju Bugarske u slučaju da Srbija i Grčka pristane na odstup pomenutih krajeva, odgovori poslanik, da on ne vjeruje na savez Bugarske i četvornog sporazuma.

Bugarska.

„Züricher Zeitung" javlja: O pogovoru, što ga imao ministarski predsjednik Radoslavov sa poslanicima pučke stranke saznaje sofijska „Balkanska pošta", da vlasti četvornog sporazuma nijesu dali nikakog teritorijalnog odredjenog prijedloga, nego da spominju tek kompenzacije na osnovu koraka poduzetog u Nišu i Ateni. Bugarska će vlada odgovoriti — kad dozna što zapravo misle u Nišu i Ateni odstupiti.

Nade četvornog sporazuma.

Srpski poslanik u Rimu, Ristić, izjavio je još da je ententa na krivom putu, budući da ona cijelo riješenje balkanskog pitanja naturuje Srbiji i Grčkoj — medjutim se ključ rješenja nalazi u Sofiji a ne u Nišu i Ateni. — Srbija je predstraža četvornog sporazuma na Balkanu, ona je zid, koji dijeli centralne moći od Turske.

„Corriere della Sera" drži da će se obnoviti „balkanski savez".

„Secolo" naglasuje, da odsele ne će više istupati svaka vlast napose na Balkanu, nego će sve vlasti četvornog sporazuma jedinstveno odlučivati i jedinstveno istupati.

Pariški „Petit Parisen" prenosi članak od bivšeg berlinskog poslanika Herbette, koji u „Echo de Paris" izvodi, da se ne smije od Srbije, Grčke i Rumunije podnipošto zahtijevati, da ove bezodvlačno odstupe odnosne bugarske tražbine — to da bi značilo uvredu njihovog nacijonalnog ponosa. Isto se ne smije naglasivati, da će za odstupljeni srpski teritorij, dobiti Srbija svoje na drugoj strani, i to sve u interesu Bugarske. Samo tim načinom može doći do balkanskog pomirenja. Herbette pominje zatim namjeru entente, da provali preko Rumunije i Srbije u Tursku. Na koncu svog članka vjeruje Herbette u konačno pomirenje Balkanaca i njihovo priključenje četvornom sporazumu, koji si je postavio zadaću promjenu Evrope na nacijonalnom principu.

Eto tako oslobadjaju vlasti četvornog sporazuma — svršavaju „Vossische Zeitung".

Raspoloženje u Engleskoj.

Da se uvidi, kakvo raspoloženje vlada u Engleskoj u doba, kad Nijemci predjoše prvu obrambenu liniju Rusa idući prema drugoj sa najnovijim poklikom: „Na Petrograd, na Nevu!" donosimo članak, što ga „Vossische Zeitung" prenosi iz londonskog „Daily Mail"-a.

Po raspoloženju reći bi, da su žice prenapete, i da moraju pući, što će nam svakako bliza kronika, možda još ovog, ali svakako već budućeg mjeseca saopćiti. —

Bilo bi sangvinično pretjeravati i očekivati bezodvlačnu odluku na temelju ovih skorih dogadjaja.

Prvi je zajednički korak, veli „Daily Mail" uslijedio. Historija nam je dokazala, da je svako zajedničko djelovanje na Balkanu iziskivalo najveće poteškoće.

List tad nastavlja: Samo od četvornog sporazuma imaju balkanske državice da očekuju ispunjenje svojih želja. Bili možda Njemačka i Austrija, ako bi pobijedile, pogodovali ujedinjenju sviju Rumunja; bi gora ma i jedan čas trpjeli želje Bugara na Makedoniju ili bi li oni trpjeli velikosrpsku državu, koja bi pobjedom saveznika sama po sebi bila osigurana?

Bili oni uzeli u obzir želje Grka za interesima u Egejskom moru i Maloj Aziji. Teutonska bi pobjeda ove države — zanesene za slobodom, raširenjem i napretkom — jednim mahom brisala sa lica zemlje, ili ih turila pod ovisnost Carigrada ili Beča.

„Daily Mail" posvećuje tad osobitu pažnju Srbiji, da je nagovori na odstup Makedonije te veli:

Ono, što bi najprije pospješilo pobjedu, jest bez sumnje pad Dardanela. Dosele je rat na Dardanelama bio s naše strane preuranjen i ishitren. Bude li naša akcija tako uspijevala kao ova posljednja dva dana i nadalje — to će se naša akcija za kratko vrijeme okruniti.

„Times"-ovi dojmovi.

Takodjer „Times" posvećuje uvodnik od četvrtka ciljevima Njemačke na Balkanu. On veli da ništa nije moglo uništiti nade naše monarhije i Njemačke na Balkanu kao priznanja grofa Reventlova o pravim namjerama i težnjama obiju carevina. Cilj je Njemačke od vajkada bio najšira staza od Berlina do Carigrada preko Bagdada u Perziju. Srestva bila su zavadjivanje balkânskih državica. „Balkanske su države upozorene, one znadu što imadu očekivati od Rusije, a što od Njemačke i naše monarhije. Mogu li još birati, mogu li oklijevati, što im valja da čine?"

Medjutim, dok pišemo ove retke, koji nam prikazuju nervoznost najvišeg stepena i u Parizu i u Londonu, — primamo kasno iza ponoći slijedeću brzojavku iz Sofije preko Beča:

„Bugarski su poslanici u Carigradu opozvani, da saopće tijek i rezultat pregovora sa Turskom".

Vojnički izvjestitelj Angelow piše u „Kambani":

Svaki nas, koji imade ponosa, smatra se Bugarinom, mora se radovati uništenju ruskih vojski. Veselimo se sa jednakom množinom veselja nad tim, kako smo tugovali god. 1913., kad nas je pravoslavna Rusija predala na milost i nemilost neprijateljima.

Nek Bog podijeli hrabrim austro-ugarskim i njemačkim četama sile, da smrve u prah rusku armeju, da Rusija nikad više ne siluje Evropu sa svojim divljim i požudnim instiktima!"

Razne vijesti.

Osobna vijest. Sudbeni savjetnik gosp. Špiro Perućić otputovao je jučer u privatnom poslu put Beča te će se tom prilikom zauzeti kod kompetentnih vlasti u korist naših evakuiraca i njihove djece.

Smrt župnika. Dne 5. augusta umro je u Boljunu velečasni gosp. župnik Fran Matičić. Rodjen je bio u Kamniku god. 1841. U Boljunu je službovao od god. 1880. do svoje smrti. Počivao u miru.

Odlikovanja. Zapovjedništvo vojske podijelilo je u zak priznanja hrabrog držanja pred neprijateljem: zlatnu hrabrosnu kolajnu: Ivanu Gmeiner, Franji Stark, Matiji Lustizza: srebrnu kolajnu I. razreda: Luki Lipisch, Franji Herzog, Vjekoslavu Wolf, Franji Nitsch, Antonu Jicha, Franji Devfler, Antunu Steipe, Franji Eigneru, Karlu Rösner, Franji Eigler, Franji Pollu, Ivanu Viertler, svi ukrcani na Nj. Vel. brodu „U 4".

Važno za naše evakuirce. Kako doznajemo iz Beča počelo je preseljivanje naših evakuirca iz Ugarske u Austriju (Štajersku, Gornju Austriju, Moravsku Česku) već 12. o. mj., te će po svoj prilici svršiti oko 20. ili najkasnije koncem ovoga mjeseca. Preporučamo rodjacima, neka za sada svojima ne pišu, dok im se evakuirci ne oglase iz novog mjesta gdje će biti namješteni.

Jubilejske dopisnice. Povodom 85. rodjendana Njegovog Veličanstva ponovno se obraća pozornost pučanstva na jubilej. dopisnice, izdane od Ministarstva trgovine, te se isto pozivlje, da kupnjom ovih dopisnica što više moguće podupre dobrotvornu svrhu, kojoj je odredjen dotični čist prihod.

Prigodom ovog rodoljubnog spomendana upravlja se na pučanstvo takodjer i poziv, da po mogućnosti općenito uporablja ratne biljege čime će istodobno istaknuti svoje žive rodoljubne osjećaje te nastojanje, da udovicam, da siročadi naših palih junaka domogne do potpore.

U zaštitu brzojava i telefona. C. i kr. ratna mornarica doznačit će bez opoziva iznos od 200 K svakoj osobi koja otkrije u području Primorja uslijed zlobe prouzročenu štetu na brzojavnim (telefonskim) prugama ili spravama i podade podatke, da se počinitelja ulovi. Iznos bit će jedva onda isplaćen, ako c. i kr. mornarica znade barem ime zločinca.

Paketi za zarobljenike. Odsada unaprijed mogu se slati paketi na austro-ugarske zarobljenike u Srbiju preko Rumunjske i Bugarske prama opstoječim propisima za zarobljenike. Paketi će se otpošiljati obično preko Ugarske. Pod istim uvjetima dozvoljeno je slati pakete i srpskim zarobljenicima, što se nalaze u austrijskom ropstvu.

Krune moraju na svjetlo. Dne 15. augusta počele su se izdavati nove krune, koje su nešto drukčije kovane nego dosadašnje. Na stražnjoj strani imat će godišnjicu 1914.-1915., ovjenčanu sa lovor-vijencem. Sadašnje krune oduzet će se iz prometa, te će se ih moći izručiti do 15. novembra. Iza ovog dana isplaćivat će se samo vrijednost srebra. S ovom odredbom izvući će se na dan ogromnu množinu kruna, koje sada počivaju sakrivene u raznim škrinjama!

Javna zahvala.

Potpisani se najsrdačnije zahvaljujem veleučenom gospodinu dru. Leonidi Novaku za njegovo požrtvovno i sretnim uspjehom okrunjeno njegovanje moje teško bolesne supruge Ivanke, koja se samo njegovoj liječničkoj znanosti na životu zahvaliti ima.

Pula, 14. augusta 1915.

Franjo Pogorelc,
c. kr. policajni nadzornik.

Čim nastupi tama, mora u gradu vladati najveća tišina.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 17. kolovoza 1915. | Broj 41.

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U prostoru zapadno Buga nastavio se velikom brzinom progon Rusa. Austro-ugarske čete, što prodiru u središtu saveznika, bile su neprijatelju, koji se povlačio zapadno Biale preko Klikavke, za petama. Divizije su nadvojvode Josipa Ferdinanda zadobile uveče uz borbe prostora južno i jugozapadno Biale, premostile su rijeku Krznu noću te ju jutros pregazile. Neprijateljske stražnje čete bile su napadnute i odbijene, gdje se opirahu. Čete generala Kövösa suzbile su neprijatelja preko gornje Klikave. U okolici Biale i u okolici Brest-Litovskoga vide se bezbrojni opsežni požari. Kod Vladimira-Volinskoga, gdje smo se čvrsto ustalili na više mjesta istočne obale Buga, kao i u istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj je fronti otvorilo jučer teško neprijateljsko topništvo iza dulje stanke opet paljbu na naše utvrde a osobito na one u prelazu Tonale i na visoravni od Lavarona i Folgarije. Pokušaji talijanske pješadije, da navali na cestu Tonale i na poziciju Bopena, južno Schlunderbaca i u predjelu Dreizinnen odbijeni su. Isto se tako izjaloviše ponovni napadaji neprijatelja na primorsku frontu u području južno Krna kao i nasrtaj na izloženiji dio Doberdobske visoravni.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 15. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Jedan naših hidroplana nabacio je 15. augusta popodne četiri obalne tvrdje Mletaka bombama, od kojih su sve osim jedne unutar tvrdje eksplodirale. Od pet neprijateljskih letala, što su se digli na poljeru, prisiljena su dva uslijed vatre strojnih pušaka, da se povrate i da sidju. Dva druga prekinula su potjeru nakon kratkog vremena, dočim je zadnji neprijateljski letjelac slijedio naš hidroplan sve do blizine istarske obale, odakle bi prisiljen na povratak, a da nije postigao uspjeha. Naš se je hidroplan vratio neoštećen uza svu žestoku paljbu neprijateljskih ratnih ladja i tvrdja.

Prema službenom talijanskom izvještaju naša je podmornica „U III“ potopljena na 12. augusta u južnom Jadranu. Drugi je časnik i jedanaest momaka spašeno i zarobljeno.

C. i kr. Zapovjedništvo brodovlja.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 16. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Skupina Hindenburgove vojske zarobila je jučer kod daljnjih uspješnih navala prama promaknutim pozicijama od Kovna 1730 Rusa. Provala ruskih pozicija, koja je u svezi sa uspješnim prelazom Nurzeca, uspjela je potpunoma. Uslijed pritiska, koja proizlazi od mjesta provale i na cijeloj fronti ponovno umetnutih navala, uzmiče neprijatelj iz svojih pozicija od Nareva do Buga. Naše proganjajuće čete dostigle su visinu Branska. Zarobljeno je preko 5000 Rusa. Kod Novo-Georgievska suzbijeni su branioci napred u tvrdjavni pojas. Skupina vojske bavarskog princa Leopolda lijevo krilo prisililo je prelaz preko Buga zapadno Drohisina. Nakon što su središte i desno krilo jučer prije podne prešli Lozice i Miendzirżeče, naišli su na odsječku Tučne i Klukovke (izmedju Drihisina i Biale) na ponovni otpor, koji je bio slomljen danas u zoru istočno Lozica. Neprijatelj biva proganjan. Skupina vojske Mackensenove nastavila je proganjanje. Prešli smo Bialu i Slavitise. Istočno Vlodave prodiru naše čete na istočnoj obali Buga.

Vrhovna vojna uprava.

Jakost njemačkih vojska.

Milan, 16. augusta. Listovi donašaju manje ili više opširne izvještaje u kojima raspravljaju o jakosti njemačkih vojska. Prama podacima Engleza Repingtona, ne će Njemačka još dugo biti gotova sa svojim rezervama. Ovaj cijeni broj njemačkih četa što su u Rusiji na poprilici 30 vojnih zborova, t. j. 1,250.000 momaka, a austrijskih okolo 2 milijuna. Ako je u tijeku zadnjeg mjesaca više njemačkih četa bačeno u Rusiju, to se dogodilo za to, da se Austrijcima olakoti dizlokaciju svojih četa na južnu frontu. Repington nastoji da Rusima razjasni, da u svrhu paraliziranja njemačkih četa u Rusiju, nije bila moguća ofenziva saveznika na zapadu, pošto se broj njemačkih četa na zapadu nije umanjio. Osim 5 milijuna stalne vojske, ima Njemačka 4 milijuna rezerve, koja ništa ne zaostaje za prvom. Od 141 njemačkih divizija bilo ih je mjeseca maja 92 u Francuskoj a 49 u Rusiji.

Nizozemska naručuje municiju.

Amsterdam, 16. augusta. Reuter javlja je iz Londona: „Morning Post“ javlja, da je iz Amerike otputovalo više brodova krcato municije za Holandiju, koja je još i druge narudžbe učinila. „Morning Post“ dodaje, da se Holandija za svaki slučaj hoće pripraviti.

Prisilno uvrštavanje Belgijanaca u vojsku.

Pariz, 16. augusta. Francuskim civilnim i vojničkim oblastima izdan je nalog, da sve Belgijice od 18.—25. godine, koji ne mogu dokazati, e su slobodni vojništva ili su na dopustu, da ih ulove i dovedu belgijskim vojničkim vlastimu u kasarnu „La Nouvelle France“.

Rusija potkupljuje Švedsku.

Kopenhagen, 16. augusta. „Berlingske Tidende“ javljaju iz Pariza: Članku „Figara“, da će Rusija za nekoje kompenzacije odstupiti Švedskoj otoke Alant, opaža dopisnik „Sjostedt-a“, da odstup Aljaske Sjedinjenim Državama tvori ovome precedens. Švedska može dati kompenzacije u trgovačkom pogledu i obzirom na dozvolu propuštanja ratnog materijala. Posjed Alandskih otoka zajamčio bi Švedskoj sigurnost, koja je za medjunarodno ravnotežje potrebita. Ako bi ove dobila Švedska, ne bi ih naravski nikako smjela utvrditi.

Potopljen engleski transport.

Carigrad, 16. augusta. (D. u.) Od njemačke podmornice blizu otoka Kosa torpedirani brod engleske peninzularske plovidbe vozio je 3 hiljade svježih četa za Dardanele. Parobrod je potonuo u 4 časa. Spašeno je samo malo neprijateljskih vojnika.

Odstavljenje ruskih namjesnika.

London, 16. augusta. „Daily Chronicle“ javlja iz Petrograda: Generalni guverner baltijskih pokrajina i guverner Kurlandije bili su odstavljeni. Druga odstavljanja slijede.

Umro ministar.

Budapest, 16. augusta. (D. u.) Umro je bivši ministarski predsjednik Koloman Szell.

Poraz Srba i Crnogoraca u Albaniji.

Lugano, 16. augusta. (D. u.) „Giornale d' Italia“ saznaje, da su Srbi na svom prodiranju u sjevernoj Albaniji zapadno Skadra bili od Miridita u nekoliko okršaja potučeni. Miriditi proganjaju Srbe prama Lješu, koji nije dosada niti od Srba niti od Crnogoraca zaposjednut. Plemena Šila i Šioši te sela Slak i Mezerek pobuniše se protiv Crnogoraca, koji izgubiše 100 momaka mrtvih i ranjenih a čitavi bataljun zarobljenika. S Cetinja odaslani su parlamenteri k ustašama.

Rat će trajati dok Amerika uvaža municiju.

Berlin, 16. augusta. (D. u.) „Lokalanzeiger“ donosi interview amerikanskog ratnog izvjestitelja Emersona sa generalobers tom Moltke, koji je na upit, koliko će još trajati rat, izjavio, dotle, dok Amerika bude oružjem, municijom i drugim ratnim sredstvima podupirala neprijatelja. Bez toga bio bi već rat barem na jednoj fronti svršen. Prama sadašnjem ratnom stanju daljnje dobavljanje municije produžuje samo uzaludno krvoproliće.

Registracija u Engleskoj.

London, 16. augusta. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja: Jučer bila je u engleskoj nedjelja registracija. Činovnici, koji su ju provadjali, morali su da svladaju svakojakih poteškoća. U nekim slučajevima imali su se dapače oprijeti sili.

Na putu u Brest-Litovsk.

„Reichspost“ piše: Sve ceste, koje vode iz Varšave, Ivangoroda, Lublina i Cholma u unutarnju Rusiju, te teku u rusku tvrdjavu Brest-Litovsk, nalaze se u saveznićkim rukama. Prednje straže savezničke tvore polukrug.

Od juga preko zapada na sjeverozapadu opkoljuju saveznici u polukrugu spomenuto rusko uporište na Bugu i najprednje tvrdjave nisu odaljene više od dva dana hoda, a na mnogim je mjestima udaljenost mnogo manja. Ova činjenica govori jasno o sjajnom uspjehu naših četa.

Na jugu napreduje od Buga do Dnjestra vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda, koja je osvojila prostor južno od Miendzižeče. Napredak ovih vojska jasno svjedoči kako su sjajne bile pobjede kod Lubartova i Mihova. Rusima nije preostalo drugo, nego da pred ovim vojskama žurno uzmaknu prama Brestu.

I vojska bavarskog princa Leopolda nastavila je svoje prodiranje. Ova je vojska odbila sve protunavale neprijatelja i dostigla crtu Lozice-Miendzižeče, a lijevo joj je krilo pred Sokolovom. Više sjeverno doprle su njemačke čete do pozicija na Nurzecu i Slini.

Ruskim se bojnim silama nije dalo nigdje počinka ni mogućnosti, da se opre. Ruska je vlada odlučila, da isprazni tvrdjavu Brest i područje Bjelostoka. Iz ovog proizlazi, da Rusija drži e bi se i na novoj liniji Brest-Litovsk mogla uzdržati njezina vojska.

Izumrla Venecija.....

Venecija — grad zabavnog putovanja, zaljubljenih parova, veselja, grad pjesme i užitka, — Venecija je obamrla!

Od Milana do Venecije tišina i tama — prevučeni. Zastori su vagonskih prozora prevučeni: ništa ne čuješ, ništa ne vidiš — tako hoće vojna oblast.

Vlak ne juri niz mostovni nasip na lagunima — kao negda, lagano mirno. Osjećaš blizinu grada i nehotice se pitaš: U koliko si se promijenio? I zaista! Mnogo se izmijenilo. Umjesto prijašnjeg života — vlada svuda tišina, obamrlost. Ljetna sezona u Veneciji! Tko je se ne sjeća?! Venecija puna stranaca, lijepih strankinja, turista itd. Ali danas, nema više turista, nema vitkih ruskinja i vodiči na Markovom trgu utaman čekaju na one, koji ne će doći...... Golubovi i golubice utaman traže svoje hranitelje......

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Tko je to i pogoditi mogo, ne poviriv dušu lukavog Talijana.

Nu ni trenom nije odao gledajući i slušajući Juliju, da se je već negdje sreo s njom. Samo kad je sa Riegom odlazila, podmirnu Carlatti smiješeći se na ovoga, se je Julija, nekako prenula.

„A ona? Nije li ona prepoznala Carlattija?

Nije.

Svijet ju je bio onog večera okupio tako, da je imprezario brzo iščeznuo iz njezine pameti.

Vrativ se u svoj skromni stan, oda se Julija sa svime punoj radosti.

„Za osam dana — tako je bilo urečeno — imala je pjevati „Normu“.

Za sat posla joj Carlatti predujam od 500 cekina.

„Ove je novce popratilo fino, uljudno pismo, gdje je rečeno natuknuo, da potrebno znade za nevolju ljubovnika.

Julija se uzradova živo.

Riego pohiti, te iskupi glasovir, jer ga je Julija sada silno trebala.

Za sat — i doniješe glasovir.

Plačući grljaše grofica svoga ljubovnika.

„Za osam dana potpisat ću ugovor,“ kliknu Julija, „a dan zatim drugi, po mene sretniji ugovor. A ti toga ne pogodi? O dragane, zar ne pamtiš, da je već davno minulo vrijeme zlobe? Ali kako da se i sjećaš toga kraj tolike bijede i nevolje? Al sad. sad je sve dobro, sad ti mogu biti vjerna, zakonita žena. Ako mi Bog podijeli uspjeha i slave, blagoslovit će sluga božji naš savez. Ali Riego, to mi obećaj, da ne ćemo iz ovog ljupkog zakloništa, ma kako nam sreća prijala. Ne ću ja mariti za poklone svega svijeta — a i ti, je li i ti ne ćeš ovo kriti ispraznoga svijeta? Je li da hoćeš?“

„Hoću, dušo!, prihvati Riego strastveno.

Brzo oživi skromna kućica Julijina, jer je bilo posla svake ruke.

Ta za osam dana imala je pjevati „Normu“. Šilice prigotavljale odijelo.

Riego iskupi Julijine dragulje i svoje oružje.

Bio je čas veseo, čas tužan.

Julija se sav dan smijaja i pjevala.

Doskora počeše kazališni pokusi.

Riego je svaki dan pratio Juliju u glumište, a odanle kući.

Prvi pokus podje sjajno za rukom.

Nova prima donna uzhiti sve glumišno osoblje, to jest muško, dočim su ju žene, premda pljeskajući, gledale zavidnim okom.

Medju ovimi bijaše i signora Trapola, od više godina ljubovca Carlattijeva.

Bijaše sve do posljednjega vremena prvom pjevačicom, i pored svega što bijaše pristara, nije dala, da joj druga umjetnica do vrha dodje.

Općinstvo nije marilo za nju, a u glumištu pljeskahu joj samo podmićenici.

Carlatti bijaše čovjek novčar dušom i tijelom.

Stoga nije bio ni najmanje voljan uveloj ljepotici žrtvovati svoj podlivat.

Odrešito izjavi svojoj signori, da se glumišta maniti mora prvom prilikom, ai da joj ne će faliti dosadanja plaća i njegovo srce.

Trapola revno je polazila pokuse Julijine.

Za kratko uvidi, da se ne će smjeti na pozorištu takmiti s vještinom Julijinom.

Nu kraj toga morila ju druga briga.

Bojala se, da nije samo grlo već i ljepota Julijina zanijela Carlattija.

Još se nije bila Julija pojavila pred svijetom, a već je imala sa svih strana i udvorica i zavidnica, a prije svega ljutu protivnicu, pred kojom je predalo sve osoblje firentinske opere.

Strjelimice se razliježe glas po gradu, da će nova umjetnica, prava slavulj-ptica, pjevati „Normu.“ Carlatti rasturi ovu vijest po svim novinama. Općinstvo bijaše što najvećma ljubopitno.

Konačno prispije urečeni dan:

Glavni se pokus svrši. Julija je pjevala prekrasno. Svi članovi orkestra pljeskahu joj živo.

Carlatti ju poljubi pri odlazku u ruku i reče, da su već sva mjesta rasprodana. Riego ju otprati kući.

Julija bijaše razigrana ali pouzdana.

Za nekoliko sati imala se odlučit njezina sreća.

Julija je sve ovo vrijeme pripravljala svoje odijelo pjevajući sad ovo sad ono mjesto iz „Norme.“ Čas je pohitila u kuću, čas opet u vrt, nu bila je nemirna, ko u oppo žena pred važnom kakovom zgodom.

Riego podje vrtlaru, da naruči svojoj ljubovci umjelno sastavljenu kitu cvijeća.

(Dalje slijedi).

Dosadan je zrak i tugom ispunjen. Čudno je lice San Marca. Ništa ne sja, ništa se ne odrazuje na suncu. Pozlaćeni je andjeo Campanila, kaošto i zlatne kugle na tornjićima Doma prevučene sivim orubom.

Nema više brončanih konja, niti svjetlog mozajka. Duždove su galerije obranjene hrpama opeka. Markova je crkva pusta: bez statua, bez ispovjedaonica, skupocjenih škrinja i andjela.

Čudno je nedjeljom zaista prisustvovati u tom, prije bogatom, sada pustom svetištu.

A kakva je istom Venecija za noći?! Nešto prije devete prestaje djelovanje električne struje a sva ostala svjetla bivaju utrnuta. Grad zamota duboka tama. Tu i tamo posrijed grada tinja gdjegod u kakvom venecijanskom noćnom lokalu koja luč, koja ima da zamjenjuje mnogostruko električno svjetlo onoj klasi, koja se ne može odreći noćnog klatarenja.

Tu i tamo čuješ pijev, koji dopire iz onih uličica k tebi, —te te podsjeća na onu staru Veneciju. K tomu još podaje blijedi sjaj mjesečine tom lagumskom gradu posebno lice i obilježje.

I opet si na Markovom trgu.... pustom, sutljivom trgu Svetog Marka.

Objava pariške vlade.

U četvrtak dne 12. augusta osvanula je na pariškim ulicama slijedeća nota francuske vlade:

Saveznićke vlasti Francuske, Rusije, Engleske i Italije upravišе vladama Grčke, Srbije i Bugarske po svojim diplomatskim zastupnicima u Ateni, Nišu i Sofiji kolektivna saopćenja u svrhu da osiguraju sudjelovanje Bugarske u zajednici s ostalim balkanskim državama. Ovaj kolektivni korak vlasti stoji u savezu sa upitom sofijske vlade od 14. juna upravljenim na francusku, englesku, rusku i italijansku vladu u svrhu probitaka, koje ima da Bugarska očekuje, za svoje sudjelovanje u ratu.

Budućnost Trsta!

U jednom od zadnjih brojeva švicarskog lista „Neue Zürcher Zeitung" raspravlja dvorski savjetnik Leop. Popper iz Trsta o pitanju, kakov bi izgledao Trst u talijanskim rukama — (razumije se: s trgovačkog gledišta).

Pisac članka misli, da je napredak Trsta ovisan o Austro-Ugarskoj monarhiji, a jedva u ovoj veličini o jednoj stranoj državi, kao Italiji.

Dalje veli pisac u članku:

Posve je opravdano, da je jedina austrijska luka do pred 30 godina bila dostatno napuštena, a k tom sve većma ugrožena radi konkurencije velikih trgovačkih luka poput Hamburga, Bremena, Rotterdama, Antwerpena, a djelomice i Genove, jer je ovamo bio upravljen jedan, i to znatan dio tereta preko Švicarske i Jugozapadne Njemačke. Hamburg, Bremen, Rotterdam i Antwerpen imadu žestoko oružje samoobrane u održanju konkurencije baš u velikim plovnim rijekama, na čijim ušćima počivaju i cvatu.

Tu zauzima prvo mjesto rijeka Laba i Rajna.

Genova zahvaljuje svoj lijepi trgovački razvitak svom zgodnom geografskom položaju s jedne strane, a izgradnji znamenite Gotthardske i Simplonske željeznice s druge strane. Tek, kad je austrijska vlada upoznala koristi, i shvatila važnost svoje luke, kao budućeg njenog trgovačkog emporija, a bilo je to unatrag 30 godina — tad se dala na ona poduzeća, koja su naglo, baš rapidno podignula Trst, kao grad, a ovog kao luku. Austrija je toliko potrošila, baš vrlo mnogo uložila na podignuće Trsta, tako da njegova lučka oprema može bok uz bok stajati onoj Genove, Venecije i ostalih gradova.

Naši će se stariji pomorci sjećati, na kakovom je niskom stepenu bilo parobrodarstvo 85-tih godina u Trstu. U ono je doba valjalo za oveće transporte da se služi engleskim, talijanskim i ostalim parobrodarstvima.

Nakon izgradnje luke, utemeljenja parobrodarstva na širokoj podlozi uz osobitu pomoć vlade podigla se paroplovidba do zamjenog stepena. Stanje se austrijskog Lloyda saniralo, k tomu se osnovalo novo tršćansko paroplovno društvo s domaćim kapitalom. Budući je pored ovoga bilo i mnogo pojedinaca, koji su svojom rukom, radi vlastitog poduzeća gradili modernije brodove, to se sva ova društvanca i pojedinci složiše u domaće tršćansko paroplovno društvo „Austro-Americana". Ovo svojom kakvoćom, uredjajem i upravom nipošto ne zaostaje za austrijskim Lloydom!

Valja znati, da se ovo društvo sastoji od samih domaćih najiskusnijih pomoraca, najimućnijih i najekonomnijih ljudi u Trstu!

* *

Tako su stajale stvari unatrag godinu dana, kad je buknuo ratni požar, te su bila mahom ustavljen sva trgovačka poduzeća, a s njima zavezeni i brodovi svih pruga.

A sada hoće da pisac članka s njegova gledišta skrene misli na ulogu, koju bi Trst igrao da je u talijanskim rukama. To pitanje ne nalazi pisca članka nepriravna, ta opstanku ovakog Trsta — veli pisac — ovisi život stotinama činovnika, hiljadama radnika — i onih ostalih 240.000 stanovnika, koji obitavaju Trst.

Značenje Trsta.

Značenje, napredak i procvat Trsta s obzirom na trgovinu i saobraćaj tijesno je usko spojen sa svojim zaledjem: Austro-Ugarskom monarhijom. Austro-Ugarska je naprotiv u dosta umjerenoj mjeri upravljena na Trst, tek je manji dio uvoza i izvoza preuzimao Trst, dok je veliki dio eksporta i importa prolazio na drugu Austro-Ugarsku luku ovog puta u Njemačkoj — prema Hamburgu. Ovaj je od vajkada, pa i sve do posljednjeg doba bio ozbiljnim takmacem Trstu, a da se ostale luke na sjeveru ne spominje.

Sve su skoro austrijske pokrajine sjeverno Dunava gravitirale prema sjevernim lukama poimence prema Hamburgu.

Svim je prednjačila najnapučenija austrijska pokrajina Česka. Pače i sami transporti zapadno Gibraltara i s one strane Sueskog kanala položenih zemalja prolazili su — usprkos osobitih zauzimanja austrijske vlade — većinom preko Hamburga, Bremena, Antwerpena itd. — Trst ne može da kao takav živi bez Austro-Ugarske, te bi bez nje to jest bez tog velikog zaledja bio dosudjen na skoru, ako ne smrt, a ono propast svoje veličine. Italija ne bi takav grad mogla uzdržavati! Zašto?

Primjer nam daje bliza Venecija, koja je usprkos svih lombardijskih centara industrije i obrta primorana na život danje zasluge stranačkog prometa i saobraćaja — te jedva samu sebe time prehranjuje — ne bi mogla da i Trst uzdržava.

Prema statistici otpada do 55 postotaka ukupnog tršćanskog prometa na zemlje, koje neposredno leže oko Trsta t. j. isključivo zemlje, što ih nastava slavenski narod, poimence onaj primorski u Istri, Primorju i Dalmaciji.

Što se pako samog uvoza tiče, to biva taj u 90 postotaka opreman u Austro-Ugarsku, Njemačku i okrajne zemlje.

Tih bi 90 postotaka bez sumnje bili izgubljeni za Trst posvema, kad bi se ovaj odijelio od Austrije i priključio, recimo Italiji.

Kako bi se nadomjestili ovi gubici, otkud bi se popunile luknje?

Položaj naših evakuiraca.

Monsignor Wiesinger poslao je po prilici slijedeći izvještaj sa svog putovanja u mjesta, gdje su naši evakuirci:

„Položaj evakuiranih i interniranih u Leibnici je dobar. Posjetili smo logore i kuću interniranih te smo se popitali o prilikama ukonačenja, hrane, postupka itd. Ljudi su zadovoljni. Do naših ušiju nije doprla nikakva tužba. Posjetili smo takodjer i djecu na gradu Seygan, gdje je ukupno 73 djece sa 6 sestara. Djeca su trpjela na pomanjkanju mlijeka. Veliki prostori u kojima su bila djeca nijesu bili prikladni za približajuću se zimu. Radi ovog uzroka bila su djeca dne 4. o. mj. prenešena u Beč, gdje smo ih na kolodvoru dočekali i pogostili, a odavle otpremili nešto automobilima, nešto tramvajem u novi stan u 10. kotaru Quellenstrasse 140, gdje se nalazi privatni dječji dom. Novi stan je jako čist i vrlo lijepo uredjen. I djeca i sestre su sa promjenom vrlo zadovoljni. Kasnije će ih prenesti u jedan općinski dječji dom. Priskrbili smo im jednog talijanskog ispovjednika i poslali ih sve u školsku obuku. Posjetili smo i internirane u Göllersdorfu. Ovdje nam se dogodila malena nesreća automobilom koja je sretno svršila. Imali smo prilike, da govorimo sa svima iz Pule i da čujemo njihove želje. Utješili smo ih i obećali, da ćemo na mjerodavnom mjestu intervenirati, koje smo obećanje već ispunili. U Beču smo govorili u ministarstvu unutrnjih poslova, Bogoštovja i nastave i kod centrale za bjegunce iz Primorja. Posvuda se nas susretljivo primilo, te nam se osiguralo svaku potporu. Pošto su se evakuirci u Ugarskoj općenito tužili, to se odlučilo, da se sve odanle prenese u Austriju. Prenos započima danas 12., te bi mogao biti dovršen dne 20. o. mj. Većina ljudi dolazi u lijepe barake u Leibnic, drugi u Pottendorf i Schwarzen u Gornjoj Austriji. Raspravljalo se o vrlo važnim pitanjima: o dušobrižništvu, o školskoj obuci, o liječniku i ljekarijama, o združenju članova pojedinih obitelji, o razdijeljenju evakuiraca po narodnosti, o imenovanju povjerenika, o opskrbi zimske obuće, o povratku pojedinih evakuiraca u domovinu itd. Monsignora Faiduttija nisam sretio, pošto je pošao da nadzira u Ugarsku.

Na savjet Njegove Preuzvišenosti pl. Becka pošao sam u Veliki Varadin, gdje sam ga našao i s njime govorio o vrlo važnim stvarima. Gospodin pokrajinski zastupnik Stihović se je medjutim od mene odijelio, te je pošao u zapadnu Ugarsku, da upozna na licu mjesta prilike u kojima evakuirci tamo zivu.

U Raabu bili smo gosti biskupovi, koji se je za naše bjegunce toplo zauzeo, te smo mu se u ime odoba zahvalili. Posjetit ću Roter, gdje se nalazi 65 djece. Uopće možemo biti sa uspjehom našeg truda zadovoljni."

Iz gornjeg izvještaja razvidno je, da su oba gospodina, koji putuju po nalogu ratnog pripomoćnog odbora, temeljito iskoristila vrijeme, da našim evakuircima čim više pomognu. Pučanstvo će im kotara uopće biti zahvalno na njihovom trudu.

Razne vijesti.

U proslavu cesarevog rodjendana. Ove godine ne će biti na današnji dan kao prošlih godina rasvjete na moru. U 6 sati navečer će glazba mornarice pred štopskom palačom odigrati mirozov i carevku a onda proći gradskim ulicama svirajuć vesele komade (obalom Franje Josipa-Jelisavinim šetalištem-Albrehtovom ulicomtrgom Custoza-ulicom Barbacani pred kotarsko Poglavarstvo-ulicom Tegetthoffa-Admiralskom ulicom do kasarne domobranaca-Fridrihovom ulicom do kasarne mornarice, pred kojom će odigrati carevku.)

Dne 18. augusta u 8 sati ujutro bit će u mornaričkoj crkvi svečana misa sa pjevanjem "Tebe Bogu hvalimo", a u 10 sati u stolnoj crkvi, u grčko-istočnoj crkvi sv. Nikole i u evangeličkoj crkvi.

Navečer će glazba mornarice igrati od 6—7 sati pred štopskom palačom.

Slaveni Pule! Sutra u srijedu 18. augusta slave svi austrijski narodi rodjendan Njegovog Veličanstva cesara i kralja Franje Josipa I.

Rik topova odjekuje već preko godinu dana. Danas se je isti proširio, te odjekuje i na medjama naše uže domovine.

Moramo proslaviti imendan Njegovog Veličanstva, kako to zahtijeva ozbiljnost vremena i kako dolikuje.

Sviju nas su iskrene želje, da nam Bog uzdrži dobrog Vladara i prostranu državu i da pobijedi naše oružje.

Slaveni Pule! Iskažite vaša čuvstva i izvanjskim načinom. Okrasite svoje kuće crno-žutim, bijelo-crvenim i hrvatskim i slovenskim trobojkama, pokažite se odani i vjerni caru i domovini.

Na uspomenu tog dana sakupljajte prinose u dobrotvorne svrhe i tako ćete najbolje udovoljiti želji Njegovog Veličanstva, koji je u svakoj prigodi darivao obilne svote u dobrotvorne svrhe.

Za naše iseljenike darovalo je Kreditno i eskomptno društvo u Puli preko uprave "Polaer Tagblatta" 100 K; odbor gospodja za ratnu pripomoć 200 K; suvlasnik kazališta „Politeama Ciscutti" Nikola Viezzoli 100 K; linijski kapetan Kraus 20 K; Berno Bekar 5 K; uprava „Polaer Tagblatta" i „Hrvatskog Lista" 60 K. Preporučamo onima, koji mogu, da se sjete naših iseljenika.

Važno za evakuirane osobe, koje žele povratiti se u Pulu. Kako doznajemo iz najpouzdanijega izvora, oblasti nedozvoljavaju te neuvažavaju nikakove molbe za povratak u Pulu. Molimo ovime naše ljude, neka se kane do drugih vremena pisati molbe za povratak, jer ništa ne koristi.

Bogu hvala! U stolnoj crkvi u Kolinu izjavio je kardinal Hartmann: „Kada sam našem cesaru čestitao k sjajnim uspjesima na istoku, pokazao je cesar rukom gori i rekao: „Onaj gori nam je pomogao!"

O karakteru žena. Slavni astronom Tyho de Brahe napisao je slijedeće svoje mnijenje o karakteru žena rodjenim u raznim mjesecima. Žena je rodjena u:

Siječnju: lijepa, strastvena, božanska koketna.

Veljači: površna, nepraktična, romantična, laskava, ljubežljiva ali ne kućanica muža ne čini sretnim.

Ožujku: erotkinja, razumna, lijepa i privlačiva, praznovjerna, dobra ženica kućanica.

Travnju: mušičava, svadljiva, velik zahtjeva, nedosljedna u dužnostima. Im mnogo djece, inače zadovoljna.

Svibnju: vesela, neštašna, ... te bezbroj prijatelja i obožavatelja gospodarskih sposobnosti. Djeca su joj lijepa i inteligentna.

Lipnju: imponira, mekane ćudi, gospodarskih sposobnosti, štedljiva, dobro srdna, odlučna i oštra.

Srpnju: naobražena, kućanica, ljubezna i obljubljena.

Kolovozu: religiozna, poetična, mil srdna, dobrotvorna, zaljubljiva, ima ma djece.

Rujnu: lakoumna, ne voli djec otmjena.

Listopadu: lukava, voli uživati i se, štedljiva, uredna.

Studenome: dobra kućarica, mu poćudna, uredna, razumno gospoda mnogobrojnu djecu dobro odgaja.

Prosincu: privlačiva, laskava, k ketna, muža ne — vara.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijedi svrsi slijedeće prinose:

Prigodom proslave 85.-godišnjice rodje dana Njegovog Veličanstva sabrašе krčmama Ivana Zuccona, Jakova Kir kod Frankopana i Josipa Zuccona svi Medulinu . . . . K 75 koje darovaše: Josip Zuccon od Mi 10 K; po 5 K: Anton Lorencin, osok ljeni brat Šime; Ivan Zuccon 4 K; Jo Radošević 3 K; po 2 K: Josip Kira Grgo Kirac, Mikula Kirac, Stjepan Voj Jakov Lorencin, Roko Mihaljević, Ant Demarin; Josip Lazarić 1 K 20 h; 1 K: Neža Lorencin, Ivan Radošev Anton Lazarić, Ivan Zuccon, Luka Laza Stjepan Kirac, Mato Grakalić, Tonka Kir Vaničeva, Peter Privrat, Ivan Laz Luka Kirac, Tonka Kirac, Ivan Ki Martin Privrat, Jakov Kirac, Anton M Ivan Lazarić Delija, Josip Urti, An Kirac Marinin, Frane Sironić, Ivan L rencin, Josip Lorencin, Grgo Vojak, L Katram, Mate Zuccon, Josip Zuccon mičin, Mikula Kovač, Mate Grakalić, Ja Galeta, Grgo Radošević, Ivan Lo Nelov, Josip Zuccon, Ivan Zuccon, N Rakić; Anton Radošević 50 h; po 20 h Neža Kliman, Neža Radošević, Josip Zo Kata Lorencin

Ukupno	K 7[illegible]
Prije iskazano . . .	170[illegible]
Sveukupno . . .	K 178[illegible]

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Teléfona broj 58. Broj poštanske štedionice 35.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 18. kolovoza 1915. | Broj 42.

85. godišnjica Njegovog Veličanstva.

Carev dan.

Danas nakon 85 godina careva rodjendana, kad sav svijet skoro stoji na ratnim nogama, pozdravljamo i mi taj najveći dan kuće Habzburga, dijeleći mišljenje tisuće i tisuća našeg naroda, hrabrih i vjernih vojnika i mornara, čuvara Njegove države i Njegova imena! Prohujilo je mnogo nepogoda nad Njegovom glavom, prohujit će i ova — u želji, da se naš Car i naš Kralj uzdrži na onoj veličini, na kojoj i ostali veliki članovi Habzburga. Sve naše zemlje, pa i naša mala Istra, okreće se spram prijestolja Njega, dokazajuć Mu i kličuć: Domovina najhrabrijih junaka Tvojih vjernih i odanih branitelja Tvoje zemlje, ta Ti domovina kliče: Hura Habzburg! Živilo Njegovo Veličanstvo naš Car i Kralj F r a n j o J o s i p I.!

Nešto iz Careva života.*)

Mladost careva.

Dne 18. kolovoza 1830. najavio je sto i jedan hitac iz topa, da se je nadvojvodi Franji Karlu rodio sin, koga na krstu nazvaše Fran Josip.

Mali Franjo bio je miljenik djeda svoga, cara Franje I. Što je car dalje zalazio u godine, to je radije vidio kraj sebe svojega živahnoga unuka, lijepoga momčića modrih očiju i plave kose.

Prvi učitelj bijaše djetetu sam car; s njime se je igrao po sobi i vrtom, primio bi ga zatim za drobnu ručicu, učio ga, kako se drži vojnik i kako stupa.

Car Franjo I. umre 1835., kad je miljeniku njegovu, Franji Josipu, bilo jedva pet godina.

S odgajanjem maloga Nadvojvode bavili su se od sada njegovi roditelji: otac, nadvojvoda Franjo Karlo, i majka, nadvojvotkinja Sofija.

Kad je pak navršio 6 godina, dadu mu za učitelja grofa Bombela i grofa Ivana Koroninija. Treći učitelj bio mu je Hauslab, pukovnik, koji ga je podučavao u vojničkim stvarima.

Mali Franjo Josip učio se je rado, pažljivo i slušao i bio uvijek svijestan svojih dužnosti.

Učiti je morao mnogo. Njegov učitelj Hauslab dao ga obući u odijelo prostoga pješaka i poučavao ga kao svakoga novaka. Dao mu je zatim dva muža, zatim četu, onda sve više i više vojnika, da se nauči zapovijedati.

Učiti se je morao sve ono, što treba da zna konjanik. Posadiše ga na običnoga vojničkoga konja i učahu ga jahati i rabiti sablju i sulicu.

Iz početka se je bojao konja, ali za malo vremena jurio je na njem kao pravi husar.

Prešao je zatim k topu, pa se učio, kako se ga nabija i kako se s njim strijelja. Zatim ga poslaše u tvrdjavu Olomuc (u Moravskoj). Dobio je lopatu i drugog orudja, pa je morao zalaziti u podzemne rove, gdje je najprostije radnje vršio.

Bavio se zatim višim vojničkim znanostima, koje su potrebite i najvišemu vojnom zapovjedniku.

Izmjeničnim vježbanjem tijela i duha postao je umnim, odvažnim i okretnim.

Vojničkim poslovima bio je posvećen samo jedan dio dana; sve ostalo vrijeme trebalo se učiti druge znanosti. Dolazio bi učitelj za učiteljem i poučavao mladoga nadvojvodu u pojedinim znanostima.

Jedan od njegovih učitelja ustvrdio je: „Nikad nisam imao učenika, koji bi tako savjesno vršio svoje dužnosti."

Obuka je počela ljeti u 6 sati u jutro. Franjo Josip držao se je točno odredjene ure, da niti časka pogriješio ne bi.

Od točnosti ne može ga ni danas ništa odvratiti.

Kad je imao 17 godina, učinio je sudački ispit.

Svake nedjelje zalazio je k starome knezu Meternihu, koji je od godine 1809. bio na kormilu vlade i vrijedio za najboljega evropskoga državnika. Meternih ga je upućivao u tajne vladanja.

Tako su svestrano uzgajali mladoga carevića.

Prevrat (revolucija) u Francuskoj 1848.

Početkom god. 1848. obdržavahu se po Francuskoj javne gozbe, kod kojih se mnogo govorilo proti vladi francuskoga kralja Ljudevita Filipa. Jedna takova gozba (banket) urečena je bila i u Parizu za 22. veljače 1848., no ministarstvo ju zabrani.

Nato se sakupe čete radnika i drugih ljudi po ulicama i trgovima Pariza, te stanu glasno bučiti proti vladi.

Od sata do sata rastao je broj buntovnika. Ceste se pospu barikadama. Dva dana trajaše borba ustaša s vojništvom. Napokon otpusti kralj ono ministarstvo i obeća reforme (promjene).

Ova vijest razveseli svjetinu. Pjevajući i kliktajući valjao se svijet ulicama i barikade iščeznuše, kuće se rasvjetle.

Dogodi se, da u 10 sati po noći prodje mimo nerasvjetljenu palaču ministarstva za izvanjske poslove mnoštvo i zahtijevaše, da se palača rasvjetli.

U isti tren pade hitac iz puške na vojničku stražu, a ova isprazni puške na ljude. Pedeset i dva čovjeka padu što mrtva, što ranjena na zemlju.

Svjetina pobjesni. Noseći mrtvace ulicama gradskim uz pratnju baklji vikala je: „Ubijaju nas, na oružje!" Jutrom 24. februara bijaše cio grad zatvoren barikadama. Pošto većina četa prijedje na stranu buntovnika, odreče se kralj Ljudevit Filip krune na korist svoga unuka pa pobježe u Englesku.

Medjutim provali svjetina u kraljevu palaču, razlupa urese i posoblje, prijestô sažge, a u sjajne kraljevske dvorane provale ljudi sumnjiva poštenja.

Parižlije proglase republiku, a pjesnik Lamartin(e) postade predsjednikom.

Kakono strijela hitro raznese se svijetom glas o pariškoj revoluciji, a taj glas bio je iskra u šušanj.

Pobuna u Beču.

U Beču zahtijevao je narod od cara Ferdinanda, neka vlast svoju podijeli s narodom, neka dozvoli, da se tiska što se hoće, neka dozvoli, da se gradjanstvo naoruža, neka pouka u školi bude slobodna i t. d.

Pred donjô-austrijskom sabornicom u Beču sakupi se 13. marča sila naroda; staleži bijahu prisiljeni, te odašalju odaslanstvo sa željama naroda u carski dvor.

Kad je car oklijevao s odgovorom, bukne ustanak. Ministar Meternih se sakrije, a zatim pobježe u Englesku; dobri car potvrdi sve, što se od njega tražilo, samo da zapriječi prolijevanje krvi.

Gradjanstvo i djaci se naoružaše i primiše buntovne Italijane i Madžare kao saveznike u svoje redove.

Buna trajaše i dalje, pa car Ferdinand s obitelju pobježe u Inomost dne 17. maja.

Prevrat u Italiji.

Pobuna u Beču potakne i Italijane u Lombardiji i Mletačkoj na ustanak protiv države.

Još prije 1848. postojalo je u Italiji tajno društvo „Giovine Italia"; vodja i utemeljitelj mu bijaše Mazzini. Tome društvu bijaše svrha osloboditi Italiju od tudjinaca: Smjeralo se na Austriju.

Nastojanje Mazzinistâ podupiraše i talijanski svećenik Vicenzo Gioberti, koji je svojim spisima nukao Talijane na bunu protiv Austrije.

Lombardija i Mletačka bijahu se pod austrijskom vlašću podigle do blagostanja; stoga je prosti puk i prianjao uz svoga cara i kralja, ali nijesu lombardska gospoda i bogato gradjanstvo. Grad Milan bijaše ognjište, gdje su se kovale urote protiv Austrije.

Pošto su i činovnici — kano rodjeni Italijani — bili pristaše Mazzinijevi, bila bi Austrija ponižena, da nije u ime njezino vladao Lombardijom Radetzky, koji je imao oči otvorene, pak se marljivo spremao, da odmah na početku uguši svaki pokušaj pobune.

Na glas o revoluciji u Beču pobuni se Milan. Na zidinama njegovim zaleprša barjak talijanski; ulice se pospu barikadama. Na vojnike naše pucahu ustaše iz podruma, sa krovova i prozora.

Da Radecki u uskim ulicama grada ne izgubi mnogo vojnika, povuče se u predgradja, otkle je mogao bombardovati nevjerni grad, ali ga ipak poštedi. A kad je dočuo, da se himbeni kralj sardinski Karlo Roberto primiče na pomoć buntovnicima sa cijelom svojom vojskom, povuče se Radecki u zemlju medju vodama Mincio i Adige, u blizinu tvrdjava Mantue, Verone, Lenjana i Peskiere, gdje odluči čekati na neprijatelja, dok mu dobra pomoć ne dodje.

Franjo Josip polazi u boj.

Carskome dvoru svidjelo se te nadvojvodu Franju Josipa pošalje k Radeckomu u Italiju. Njegova majka Sofija dobro je znala, u kako pogibeljne strane šalje najmilijega sina svoga.

Maršalu Radeckomu pisala je:

„Što mi je najdraže, krv srca svoga, izručam vjernim rukama Vašim. Vodite moje dijete po svojim putovima; budite mu dobar otac, ta on je toga i vrijedan, jer je dobar i vrli mladić i još od malih nogu odan vojničkome stališu. Ipak Vam njegova prisutnost ne smije smetati. Njegov otac želi, da ga upotrebite, kako se Vama dobro čini. Moj sin će Vam kazati, kako duboko ćutim slavu i vjernu hrabrost Vaše vojske i divim joj se; kako Vam se radujem u ove dane, kad je tako malo vrlih muževa, i ponosna sam, da ste naši. To nisu prazne riječi: budite uvjereni, da izrazujem s njima najiskrenija čuvstva svojega zahvalnoga srca. Što pako ne ćutim, ne mogu ni izreći. Bog bio s Vama i blagoslovio srčanost i ustrajnost hrabre vojske. To je moja iskrena želja, moja vruća molitva. Nadam se, da ću doživjeti za čim čeznem već davno, da se osobno upoznam s Vama i usmeno Vam pripovjedim, kako Vas častim."

Usprkos tome srdačnome pismu bio je Radecki vrlo zabrinut. Kad mu se je prikazao carević, reče mu: „Cesarska Visosti, šta ćete Vi ovdje? Vaša prisutnost mi smeta. Ako Vas snadje nesreća, kakva odgovornost past će na me? Ako Vas ulove, izgubit možemo sve uspjehe, koje je izvojevala moja vojska".

Nadvojvoda Franjo Josip odgovori posve mirno: „Možda nije umjesno, da su me amo poslali, ali sada, kada sam već

*) Po knjizi „Zgodno štivo".

AUGUST ŠENOA:

PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Tek je nekoliko časova od kuće, stigne iznenada Juliji pismo.

Natpis zaleče Juliju.

„Grofici Juliji de Amalfi" — to bi na listu upisano.

Al dodje iz Firence, jer nije na njem bilo biljege poštovne.

„Ne znam ove ruke! Tko je u Firenci za moje ime saznao!"

Julija brzo skine pečat, te stane čitati. Sad porumeni, sad problijedi.

Čim je dalje čitala, tim je više blijedjela.

S boli joj se krasno lice izobrazi, cijelo joj tijelo drhtaše, i ljuto vrisnuvši padne na stolicu.

Nalikovala je više mrtvoj neg živoj glavi.

A šta je čitala?

Strašnu vijest.

U pismu stajalo ovo!

„Gospodjo grofice! Voljni ste posvetiti se glumištu i podpisati ugovor s impresarijom Carlattijem."

„Vam nije ni na kraj pameti, da je Carlatti sklopio prije više vremena s čovjekom, koji se Juan de Riego nazivlje, s kojim iz Mletaka pobjegoste, — drugi ugovor, iz kojega razabrati možete, da ste žrtvom gadne opake spletke. Ako Vas je volja uvjerite se o tom, otvorite kutiju il sanduk Riegov, ondje ćete za cijelo naći ugovor. To pismo mora svakako kod njega biti, jer se je Carlatti obvezao ulanačenu svotu isplatiti tekar poslije vašega engagementa. Onaj čovjek, kojega toli strašno ljubite, rad koga ste sve, i bogastvo i plemstvo ostavili, niti je kakov Španjolac, niti je, kako kaže, rodom iz španjolskih naselbina. On Vam je siromah plemić iz Napulja, prefrigani pustolov. Carlatti sklopi s njim djavolski ugovor, da Vas u Mlecima zaslijepi, omami, iz obitelji i društva izvabi, da se nikad više povratiti ne možete, da spadnete u bijedu, da Vas ona primora posvetiti se glumištu, da budete plijenom Carlattijevim. Sve što Vam se činilo kao povorka nesretnih slučajnih zgoda, sve to Vam je podla sljeparija, kojom Vas je Riego, sluga Carlattijev, zavarovao po propisu svoga gospodara. Stan Vaš najmio je Carlatti za tu svrhu, prije neg u Firencu stigoste; sva pisarija tobožnjeg Španjolca pusto je slijepilo i zamama, da Vas predobije za svoje osnove, da Vas silom stvori umjetnicom. Carlatti je dao da spadnete u krajnu bijedu, da bude tim sigurniji."

„Ja sam Vam sve to otkrila, jer mi Vas je žao, jerbo ćutim, da je mjera podlosti puna i da bi to grijeh bio, da ona kukavica, koju do sad ljubljaste, s Vami uživa plod Vaše vrline i umjetnosti!"

„Ne mislite da je to opaka kleveta, jer klevetnici zaklanjaju obično svoje ime."

„Ja sam ljubovca Carlattijeva, kojoj je on jednom razigran ovu osnovu priopćio. Otkrila sam Vam, grofice, što znadem i to upravo u onaj par, kad se kanite svezati na vijeke s varalicom.

„Znadem, da će Vas ove vijesti ljuto iznenaditi, ali bar me veseli, da sam veliko zlo od Vas odvratila.

T e r e z a T r a p o l a."

Malo po malo osvješćivala se je Julija.

Skrajnje ju očajanje osvajalo, iz caklećih joj se očiju ne skoči ni suzica.

Bijaše ona žena ponosita, kojoj će pući srce, al ne će proplakati oko.

Velika bijaše bol njezina, veća ljutost.

Ako je istina bila, šta je u pismu stajalo, ako to ne misli klevetnica kakova, onda je Julija svu sreću svoju žrtvovala propalici, onda joj nema lijeka — neg smrt.

Ne učini Julija, kako joj Trapola pisa, nije ni dirnula u sanduk Riegov.

Zar nije mogao biti nevin?

Ali ne, toga nije više vjerovala.

Sad joj puče medj očima, sad si je tumačila čudno njegovo vladanje: — sve, sve to je svjedočilo, da je kriv. Ta toliko mu ne bijaše okorjelo srce, da ga svijest ne bi pekla, da ne bi žalio Julije, nje, koju je zavaravao toli grješno.

Žalio! A ne ljubio?

Možebit ga svijest i srce nukalo k ljubavi, možebit je u posljednje vrijeme pretrpio muke, tako ljute, ko što ih sada trpi Julija.

Pa da ju i ljubi sada, nije li svejednako varalica?

Takove se budjahu misli u Julijinoj duši.

Sad se otvore vrata. Riego se povrati.

Smiješeći se stupi u sobu. U ruku mu bijaše kita prekrasna cvijeća.

On — pa se smiješi? Ljuti mraz prosviri srce Julijino.

(Dalje slijedi).

ovdje, ne dopušta mi čast, da se bez uspjeha vratim!"

Radeckomu osvanuše teški dani. Doznao je, da je strašljivi grof Palfi, upravitelj Mletaka, predao Mletke sa svom municijom ustašama i da je puk iza odlaska Austrijanaca proglasio republiku. Doznao je, da su mu se iza ladja pobunili gradovi Udine, Trevizo, Padova, Vicenza, Brešja i t. d. Ali sve to, pa ni druga izdajstva ne preplaše mladenačkoga starca od 82 godine.

Karlo Alberto približao mu se sa 60.000 vojnika, uz to dobivao svaki dan pomoćnih četa iz sviju strana Italije, no sasvimtim je Radecki sa svojih 40.000 ljudi kod Sv. Lucije (blizu Verone) junački odbio navalu sardinske vojske, koja je krvavih glava morala uzmaknuti u potpunom neredu ostavivši na bojištu 2000 ljudi, dočim su naši izgubili samo 347 momaka.

U toj bitci bijaše i nadvojvoda Franjo Josip (sadašnji naš Car). Usrijed boja nije vidio pogibelji, niti ih se bojao. Radecki je sam bio svjedok, kako se nadvojvoda ni ganuo nije, kad je krugla iz topa blizu njega udarila o tle.

Bojevi kod Kurtatone, Montanara, Goita, Somakampanje i Kustoce.

Koncem maja došlo je Radeckomu 19 hiljada vojnika u pomoć. Kod Kurtatone i Montanara dne 29. maja i kod Goita 30. maja potuče Talijane. Dne 23. julija pograbe se neprijatelji kod Somakampanje, a dva dana kasnije kod Kustoce, i Talijani budu sjajno potučeni.

Dan bitke kod Kustoce (27. VII.) bijaše sparan dan. Više ljudi sunce ubilo, ali sasvimtim, trajao je boj cijeli dan i kasno u noć. Oko ponoći stade uzmicati cijela sardinska vojska s kraljem na čelu. Drugoga dana zaustavi se kod Volti, ali bijaše i tu zle sreće: sad stane bježati proti Milanu, a naši za njom, i zamalo eto ih pred Milanom. Dne 6. augusta unidje Radecki na bijelom konju u taj grad. Nastane primirje. Austrijci zaposjednu Modenu, Parmu, dio Toskane i sjeverne dijelove papinske države. Karlo Alberto uzmakne preko granice u svoju državicu i čekaše bolju sreću.

Na carev ukaz zapustio je bio carević Franjo Josip dne 6. junija Radeckoga i povratio se u Inomost (u Tirolu).

Franjo Josip nastupa prijestolj.

Dne 2. prosinca 1848. sakupilo se bilo u velikoj dvorani biskupova dvora u Olomucu (u Moravskoj) mnogo gospode. Bilo je tamo nadvojvoda, nadvojvotkinja, ministara, namjesnika, djenerala, crkvenih dostojanstvenika i drugih.

Neki nadvojvoda upita vojnoga ministra: „Kažite mi ipak, što će se danas zbiti, da su nas ovako rano ovamo pozvali?"

„Neka izvoli carska Visost potrpjeti još trenutak, pa će sve doznati," odgovori ministar, koji je za tajnu znao, ali je nije smio odati.

U 8 sati u jutro budu pozvani u posebnu dvoranu samo članovi carske kuće, ministri, hrvatski ban Jelačić i još tri dostojanstvenika.

Malo iza tog sata stupe u tu dvoranu car Ferdinand i carica, carev brat Franjo Karlo sa prejasnom suprugom Sofijom i sinom Franjom Josipom.

Car Ferdinand izvadi iz džepa list i pročita slijedeću izjavu:

„Znameniti razlozi prinukali su Nas, te neopozivo odlučismo odložiti carsku krunu na korist Našega dragoga sinovca, presvjetloga gospodina nadvojvode Frana Josipa, kojega smo proglasili punoljetnim, kad se je naš ljubljeni gospodin brat, presvjetli gospodin nadvojvoda Franjo Karlo, njegov otac, izjavio, da se na korist svoga sina neopozivo odriče prava nasljedstva."

Mladi 18-godišnji nadvojvoda Franjo Josip poklekne pred strica Ferdinanda. Car Ferdinand prigne se k njemu, blagoslovi ga, zagrli i reče: „Bog te blagoslovio! Budi dobar! Bog će te čuvati. Rado sam ti to učinio."

Mladi car Franjo Josip poklekne nato pred caricu. I ona ga pritegne k sebi, poljubi ga tako iskreno i vruće, kao da mu je rodjena majka.

Novome vladaru poklone se rodjaci, ministri i djenerali. S junačkim hrvatskim banom Jelačićem i s drugom po izbor gospodom poleti na konju mladi car pred vojsku, sabranu izvan grada, i iz tisuću grla zaori „Slava", a glazba zasvira carsku pjesmu.

Prva godina vladanja.

Umnom glavom, srcem punim ljubavi za narode svoje i junačkom desnicom primio je u ruke mladi Car kormilo države.

Narode svoje pozdravio je proglasom, u kojem je kazao, da će vladati po savjetu zastupnika naroda, neka se domovina digne u staroj svojoj veličini s pomladjenim silama, da bude neoboriva zgrada, koja će moći prkositi svim burama vremena; da bude udoban dom narodima različitih jezika, koji su združeni bratskom vezom pod žeziom Njegovih djedova od vjekova. Pozivlje se na seljake, činovnike i vojsku, koji neka budu stup prijestolja, nepredobiva tvrdjava domu i slobodi.

U proglasu je kazao: „Božja ruka će nas pratiti". I zbilja božjom pomoći svladao je Car sve svoje neprijatelje.

Kralj Piemonteza, Karlo Alberto, opozvao je 16. marča 1849. primirje i javio to Radeckome.

Radecki primi taj glas vrlo hladnokrvno, a njegova hrabra vojska natakne za kape zelene grančice i velikim veseljem pozdravljaše svoga vojskovodju.

Na polasku u boj zamolili su časnici Radeckoga, neka si pusti rasti brkove, kad ih tako nose svi vojnici. Radecki im odvrati: „Ako u glavnoj bici dobro pomlatimo Piemonteze, pustit ću si rasti brke".

Bitka kod Mortare 21./III. i kod Novare 23./III. 1849.

Kad je to obećao, već su bili njegovi hrabri vojnici 21. marča pod nadvojvodom Albrechtom kod Mortare potukli neprijatelja. Dva dana zatim potuče Radecki Piemonteze kod Novare.

U 11 sati na večer, kad je austrijski djeneral Thurn sa svojim časnicima sjedio kod ognjišta u siromašnoj kolibici blizu Novare, zaštropota u dvorištu kočija. Iz nje stupi neki gospodin, približi se djeneralu i reče:

„Ja sam grof Bargè; bio sam piemonteski časnik, ali sam iza današnje bitke istupio iz službe i putujem na svoj posjed. Karlo Alberto odložio je krunu, a njegov nasljednik ugovara s Radeckim".

Thurn mu ponudi čaj i razgovaraše se s njim. Potpiše mu zatim putni list, i tudjinac se oprosti.

Bio je to sam kralj Karlo Alberto, koji se iza bitke kod Novare odreče krune i pobjegne u Portugalsku. Njegov nasljednik Viktor Emanuel sklopi s Radeckim primirje; dne 6. augusta dodje do trajnoga mira. Sardinska država morala je Austriji platiti 75 milijuna franaka.

Car u smrtnoj pogibelji.

God. 1893., dana 18. veljače šetao se je car Franjo Josip I. sa grofom O' Donellom po nasipima, koli su onda bili oko nutarnjega grada Beča. Kod „Koruških vrati" bila je kaljuža i grof se udalji par koraka od Cara. U istom hipu zagleda nekoga čovjeka, koji je sa dugim nožem napao Cara. O' Donel zgrabi brzo obim rukama ubojicu za rame, ali je Car bio već ranjen na zatiljku. Grofu i ubojica padoše na zemlju i čvrstu se držaše. Grofu skoči u pomoć gradjanin Etenrajh, primi ubojicu za vlase i udari nekoliko puti s njegovom glavom u tle. Ubojica ispusti grofa; ovaj skoči na noge i povadi sablju, da ga posječe. Ubojica zgrabi sablju rukama i rani se. Cesar je stajao mirno po strani i više puta rekao O' Donellu, neka sablju utakne u korice. Grof posluša; pristupiv k Caru opazi da je ranjen. Sasvim tim htjede se Car sam vratiti kući. Blizu vrati palače nadvojvode Albrechta zamrači mu se pred očima. O' Donel povede ga u predsoblje, umije mu mrzlom vodom lice, vrat i ruke. Cesar se osvijesti. O' Donell se je bojao, da je nož bio otrovan, pa zamoli Cara, da mu dozvoli ranu isisati.

Srećom nije bila careva rana duboka, no ipak je morao nekoliko čedana ostati kod kuće. Bojat se je bilo, da će car oslijepiti, ali i te pogibelji nestane.

Kad je Car ozdravio, prve korake upravi ka krasnome hramu sv. Stjepana, da se zahvali Bogu, koji ga je očuvao od ruku neprijatelja.

S jedne i druge strane ulice, kojom se je Car vozio, stajalo je mnogo naroda, koji su od srca pozdravljali vladara. Kad je zazvonio veliki zvon sv. Stjepana, odjeknu svi zvonovi sa bečkih zvonika. Stupivši Car u kuću božju, podje ravno pred oltar i zahvali se vrućom molitvom Bogu. Deset tisuća svijeća gorjelo je u hramu, a sa kora dizali se proti nebu divni akordi pjesme „Tebe Boga hvalimo".

Na uspomenu careva oslobodenja sagradiše lijepu crkvu u Beču. Velikodušni spomenik bio je ovaj: Car je doznačio majci ubojice Libenija potporu, kad je njezin sin morao na vješalima okajati svoji zločin.

Ženidba cesarova.

Godine 1853. zaručio se Car, kome su bile 23 godine, sa još ne 17 godišnjom Jelisavom, kćerju bavarskoga vojvode Maksimilijana i žene mu Ljudevite, koja je bila sestra cesarove majke Sofije.

Da proslavi dan svoje ženidbe darovao je Car za siromahe 400.000 kruna, a Carica 100.000; mnogim osobama oprostio je Car kazne.

God. 1855. povila je carica kćerku Sofiju, slijedeće godine Gizelu, 1858. carevica Rudolfa, 1868. Mariju Valeriju. Najstarija kći umre 1856. Sa žalosnim roditeljima žalovala je cijela Austrija.

Sretne i žalosne zgode u svojoj obitelji proslavio je Car dokazima svoje milosti obdarivajući uboge i praštajući kazne odsudjenicima.

Na uspomenu porodjenja Rudolfova ustanovio je u Beču bolnicu za 1000 bolesnika.

* * *

Teški udarci snadjoše našega Cara:

Dne 19. junija 1867. god., mu bje ustrijeljen brat, Nadvojvoda Maksimilijan, car meksički, u gradu Kueretaro, državi Meksiko. — Dne 30. jenara 1889. izgubio je jedinca-sina, nadvojvodu Rudolfa, čija uspomena ostala je živa medju narodima naše mnogojezične države. — Dne 10. septembra 1898. pade dobra naša Carica od zločinačke ruke u Ženevi. Ta nesreća zavila je u crninu cijelu Monarhiju.

Ti udarci sudbine djelovaše duboko na našega Cara, koji je sve kršćanskom strpljivošću podnio te nam je ostao uzorom, kako se mora sve žalosti i nevolje strpljivo podnašati.

Naš je Cesar i Kralj neumorni radnik.

Kao pravom vojniku prva mu je 'skrb ovršiti svoju dužnost. Počiva i odmara se samo toliko vremena, koliku mu je za zdravlje tijela neophodno potrebito. Treba li, ustane se već u 4 sata u jutro, zimi u 5, i dade se odmah na posao. Od 6.—9. ili 10. ure riješava dnevno vojničke stvari i druge državne poslove. [illegible] dolaze najviši državni dostojanstvenici i ministri i ona gospoda, koja su isprosila posebnu audijencu (saslušaj). Medu 11. i 12. satom ruča po drugi put, onda se opet lati posla. Iza treće ure donesu mu nacrte najviših odluka, koje su izradili u raznim uredima. On ih potpiše ili ispravi. Izmedju petog i šestog sata na večer objeduje. U 9 ili 10 sati ide na počitak, ako ne ide u kazalište ili ako nema gostova. Objed je kratak i vrlo malen. Umjerenost mu je prešla u običaj od vajkada; njoj se mora zahvatiti, da je uvijek zdrav i da može toliko posla ovršiti. Ružno vrijeme mu ne smeta. Za bolest nema vremena. Kad ga jednoč snašla nezgoda, uskliknuo je: „Samo sada neka me Bog očuva od bolesti kad je toliko posla".

Tako radi mnogo sati prije i poslije podne. I u ovo teško doba nije malaksao.

Danas je 85. godišnjica Njegova rodjenja, a dne 2. decembra biti će šezdesetsedma godina, da mu glavu resi carska kruna i da ga narodi Austrije nazivlju dobrim ocem svojim, a On njih milom djecom svojom te da Mu je prijesto oltar neumornoga rada za dobro njegovih podanika.

Mnoge nesreće prohujile su nad Njegovom, sada jurve sijedom glavom, a da nam je još u životu, Božja je volja, i da nam još mnogo godina bude, vruća je želja naša.

Breme radinih godina i teški dani pritištu Ga, istina, ali je još Njegova glava bistra, srce vruće i volja jaka, a sva duša Njegova zauzeta za dobrobit Njegovih vjernih podanika.

Dočekao skrajne granice čovječjeg života!

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Pijanstvo ili obiteljske prilike.*)

b) „Posljednji osmijeh."

„Te noći bio sam dežurni u glavnoj policiji. Do ponoći je bilo nešto posla. Ali onda nastane tišina i mir. I ja se navalih, da malo odrijemam.

Ne znam, koliko sam spavao, te u neko doba začuh lupu na vratima.

— Ko je to?

— Narednik apsandžija, — čuo se odgovor.

— Šta ćeš?

— Molim vas, gospodin član, onaj kesaroš Milan P . . . . znate onaj, što ga zovu, „Lijepi Mile", zlo je. Mnogo mu je rdjavo. Kao što znate, on ima onu padajuću bolest, pa ga je, valjda, sada opet snašla. A još mi se sinoć tužio, da mu nije dobro. Molim vas . . . da vidite . . .

— Eto mene. Idi. Nadji se kod njega. Da se odmah zove ljekar . . . Sad ću i ja . . .

Brzo navučem kaput na ledja i zadjem dole u apsane.

U glavnjači (apsani) jedva se nazire. Toplo kao u amonu. Gadni zadah da zadavi. Po širokome krevetu, s kraja na kraj sobe puno dječurlije — kesaroša i skitnica. U sredini njihovoj „Lijepi Mile" opružen na ledjima. Više glave mu čkilji apsanska lampa. On u licu blijed, ispijen, oči velike otvorene, svijetle. Tijelom ni da krene . . . Pipnem mu čelo, — da izgori. Sav u vatri. Naredih da ga žandari na čebetu iznesu na čist vazduh u dvorište.

— Šta je bolan, Mile? Ne daj se, more . . . oslovih veselo, da ga ohrabrim.

On se zagleda u mene očima punim boli i jada. I onda otpoče:

— Eto, gospodin član, da se mre. Dosta sam se napatio po ovim apsanama. Pravo je, da i Bog jednom primi. A, vala, dosadio sam i vama i ovim ljudima oko mene. Malo koji dan da prodje, pa tek me dotjeraju vama. A i moraju — nemam zanimanja. Skitnica. Uvijek . . . ama uvijek mi to natiču: bio si, vele, na robiji. Pa me niki ne će da primi ni u službu. Ko će da ima robijaša u kući? A još imam i onu nesretnu bolest. Dosadio sam cijelome svijetu. A nisam bio baš toliko ni kriv. Znate, da vam kažem sada, onu kradju u dućanu Nauma Bendje nisam ja učinio . . .

— Kako . . . Pa ti si sam priznao . . .

— Priznao sam, jest . . . gospodine, ali na molbe moje maćehe. Ali da vam kažem sada sve, kako je to bilo . . . Jest . . . Vi znate, da se moj otac po drugi put oženio. Moja maćeha dovela je u našu kuću i svoga sina. Pusto i razmaženo derište. Njemu su i otac i maćeha sve ugadjali, a mene držali, kao ono psa na lancu. Maćeha omrzila zbog svoga djeteta, pa me onda nerado gledao otac. Nisu mi dali ni škola da svršim. Nego me izvadili iz gimnazije pa otjerali u zanat. Ali kod majstora počeše me one bijesne kalfe goniti i ni zašla tući. Pa onda i ova moja nesretna bolest učesta. Svaki drugi-treći dan padao sam. Često sam bivao sav krvav, ugruvan i osakaćen. Onda me i majstor otjera . . . Kuda sam mogao gladan i bijedan nego očevoj kući.

Mile zastade malo. Odahnu. Ubrisa teškom rukom znoj sa čela, pa nastavi:

— He, tako je . . . gospodine . . . nesreća moja. Tako je bilo . . . Baš tada desi se, da se učini ona kradja u dućanu Nauma Bendje. I naidjoše lopova u našoj kući. Kradju bješe izvršio Nikola — maćehina maza. Kad pade sumnja na nj, maćeha me okupi moliti, preklinjati i bogoraditi, da ja priznam za se. Samo da se njezin sin oslobodi. Dva dana mi nije dala mira. Šta mi nije obećala, bajagi da se samo ta „priforma" kod policije ovrši, pa mi poslije ništa ne će biti. I ja onako bijedan, namučen, da je samo odobrovoljim prema meni — priznadoh sve . . . Jest . . . pred gospodinom Gjokom, pisarom u terazijskom kvartu, kazao sam na protokolu, da sam ja u podne ušao u dućan, da tamo nije bilo nikoga, da sam onda obio čekmedje i ukrao sav pazar . . .

— Bolan brajko . . .

— Jest . . . gospodine . . . Tako je u istini bilo. Onda su mi u kvartu tražili da kažem i to, da kažem gdje sam pare ostavio. Ja im nisam umio kazati, jer ih nisam ni uzeo. I onda su me žandari tukli, — što ne ću sve da priznam. Tako je bilo gospodine . . . Držali su me mjesec dana u pritvoru. Poslije me sproveli sudu. I sud me osudi na — robiju. Tamo sam bio dvije godine dana, pa me pustiše. Kad sam se vratio kući, otac me dohvati za kosu, grdno istuče i istjera sve šamarima po glavi na ulicu. Evo

*) Iz predavanja sveučilišnog profesorja dra. Šilovića.

Nijemci zauzeli na juriš jednu utvrdu Kovna i Novo-Georgievska. Zarobljeno 8300 Rusa, a zaplijenjeno 260 topova i 13 puščanih strojeva. Naše čete svuda napreduju. Talijani odbijeni. Demisija ministarstva Gunaris. Venizelos u audijenciji. Otvorenje grčke komore.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Oštro goneć neprijatelja, koji neprestano uzmiče, doprle su od austro-ugarskih čete, one stojeće pod zapovjedništvom podmaršala Arza do Dobrinke, 20 kilometra jugozapadno od Brest-Litovskoga. Ruske su stražnje čete, što se ustališe kod Pišćaca, suzbijene od ugarskog domobranstva. Čete vodjene po Josipu Ferdinandu napreduju prama Janovu na Bugu. General je Köves bacio neprijatelja u okolici Konstantinova preko Buga. Sjeverno dojeg Buga austro-ugarska se kavalerija bori uz bok sa njemačkim konjaništvom. Na našim frontama kod Vladimira-Velinskoga i u istočnoj Galiciji vlada mir.

Talijansko bojište.

Paljba teškog talijanskog topništva na naše tirolske utvrde trajaše i jučer preko dana. Neprijateljska pješadijska odijelenja, koja su prodrla do Carcana (sjeveroistočno Borga) u Valsugani, suzbijena su preko potoka Maso. Na primorskoj su fronti Talijani nastavljali svoje navale na naše pozicije izmedju Krna i Tolmina sa jačim silama, ali bijahu svuda krvavo odbijeni. Doberdobska visoravan stajala je jučer popodne opet pod prilično žestokom topovskom paljbom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. augusta. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Pred Ostendom naša je obalna artilerija otjerala dva neprijateljska razarača. U istočnim su Argonama osvojeni francuski opkopi kod Lafillemotte. Kod Bapaume zaplijenili smo englesko ljetalo te zarobili dva časnika, koji su ga vodili.

Istočno bojište.

Nadaljne borbe u okolici Kupiška bile su uspješne. Zarobili smo 625 momaka, od kojih tri časnika i zaplijenili tri strojne puške.

Čete vojske generalobersta Eichorna, osvojile su pod vodstvom generala Litzmanna na juriš utvrde na jugozapadnoj fronti Kovna, koje leže izmedju Njemena i Jesje. Zarobili smo preko 4500 Rusa i zaplijenili 240 topova te mnogobrojni drugi material.

Vojske su generala Scholza i Galwitza odbacile pod neprestanim borbama neprijatelja u istočnom pravcu. 800 Rusa, izmedju kojih jedanaest časnika je zarobljeno i jedan top i deset strojnih pušaka zaplijenjeno.

Na sjeveroistočnoj fronti Novo-Georgievska izjurišali smo veliku tvrdju i dvije posredne utvrde. Na ostalim je frontama uspjelo gotovo svuda potisnuti neprijatelja. Zarobili smo 2400 momaka, te osvojili 19 topova i drugog materijala.

Bojne skupine bavarskog princa Leopolda i Mackensena nastavljaju svoje pobjedonosno prodiranje.

Rusko vojno vodstvo tvrdi u izvještaju od 16. augusta, da su 13. augusta ruske predstraže osvojile dva reda njemačkih opkopa kod Dunajova i Zlate Lipe te branioce utukli. Našim tamo borećim se četama poznato je samo patruljsko podužeće Rusa noću od 12. na 13. augusta, koje se potpuno izjalovilo i kod kojeg je neprijatelj ostavio četiri mrtva i dva ranjena, a da nije nama doprinjeo nikakvih gubitaka.

Vrhovna vojna uprava.

Prigodom 18. augusta.

Beč, 17. augusta. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika javlja se:

Nadvojvoda Fridrih naložio je, da se ima carev rodjendan proslaviti na način primjeran sadašnjem položaju i značenju dana kod svih zapovjedništva i četa, u zavodima vojske na bojnom polju, kaošto na svim jedinicama brodovlja. Dne 18. augusta objavit će se momčadi slijedeća zapovijed vrhovne vojne uprave:

„Vojnici! Već više od godinu dana stoji austro-ugarska bojna sila na kopnu i moru u najvećoj borbi proti svijetu neprijatelja. Na neizbrojivim bojnim poljanama vojska i mornarica borile su se nepokolebivim junaštvom pridobivši neprolaznu slavu austro-ugarskoj zastavi. Iskušani u tvrdoj borbi i pouzdanjem u pobjedonosnu, stalnu i konačnu pobjedu naše pravedne i svete stvari, svetkujemo eto već po drugi put rodjendan našeg Premilostivog Cesara i Kralja. Na polju, ne kao inače u mirno doba, možemo mi ovaj svočani dan svakog vojnika svi svečano proslaviti. Oružjem u ruci stoji većina vas proti neprijatelju oko u oko. Nu ipak gdjegod nas i vas ovaj svečani dan nadje, u vrućoj borbi, na krvavom raištu, na maršu, u logoru, na kopnu ili moru, svuda sjećamo se danas u poštovanju uzvišene osobe Našeg Premilostivog ratnog gospodara. Kaošto u cijeloj našoj lijepoj domovini tako i u vašim redovima uz neprijatelja neka se danas uzdižu vruće molbe k Bogu, koji blagoslivlja naše oružje za dobrobit našeg obljubljenog Cara i Kralja. Naše vruće želje blagoslova ovog svečanog dana združimo novim zavjetom, što neka uvijek bude, hrabro i vjerno izdržati u borbi, dok nam je to uz Božju pomoć dozvoljeno, da izvojštimo konačnu pobjedu i savijemo svježe lovor vijence za časnog Poglavara našeg obljubljenog Cesara i Kralja, koga neka Svemogući brani i uzdrži na blagodat Domovine i dobrobit njegove bojne sile.

Potpisan: Maršal Nadvojvoda Fridrih.

Maršal Fridrih u Beču.

Beč, 17. augusta. (D. u.) Vrhovni zapovjednik vojske, maršal nadvojvoda Fridrih, stigao je danas ujutro sa sjevernog ratišta, da u ime cijele vojske caru osobno čestita prigodom Njegovog rodjendana. Nadvojvoda kreće navečer na bojno polje.

Dne 18. augusta — blagdan za radnike u tvornicama municije.

Beč, 17. augusta (D. u.) Ratno je ministarstvo dozvolilo da se radnicima u tvornicama municije i trena dan 18. augusta ove godine dade kao izvanredni blagdan. Ratno ministarstvo ističe vjernost u službi i neumornu marljivost svih radnika, koji su uz marljivost svojih ruku pomogli do pobjede našim nepripodobivo hrabrim četama.

Odstup grčkog ministarstva.

Atena, 17. augusta. (D. u.) Kralj je primio demisiju Gunarisovog kabineta i pozvao Venizelosa za sutra u audijenciju.

Otvorenje grčke komore.

Paris, 17. augusta. (D. u.) „Havas" javlja iz Atene: Grčka se komora otvorila. Predsjednikom je izabran Zaritzianov, pristaša Venicelosa.

Italija i grčki protest.

Chiasso, 17. augusta. O protestu grčke vlade na prijedlog entente talijanske novine još mnogo ne pišu. „Italia" veli, da nota još ne znači, da je prijedlog entente odbijen, akoprem se ni to ne isključuje. Samo Venicelos mogao bi narodu objaviti, da se Kavala odstupa Bugarskoj. „Popolo d' Italia" veli, da su svi prijedlozi entente ostali u Grčkoj bezuspješni, a uzrok je taj, što imadu centralne vlasti velikih uspjeha. Trebalo bi na Dardanelima poduzeti energičniju akciju, inače se Balkan neće maknuti. Nu da se u Dardanelima postigne nekakov uspjeh, baš za to traži entente pomoć Balkanaca, jer bez ovih njoj nije moguće doći do Carigrada.

Navala podmornice na zapadnu englesku obalu.

London, 17. augusta (D. u.) Njemačka je podmornica bombardirala dne 16. augusta ujutro Partin, Harrington i Whitehaven, na zapadnoj obali Engleske, bez da bi nanijela znatnu štetu. Nekoje su granate pogodile sjeverno. Partona željezničku prugu. Promet je bio kratko vrijeme prekinut. U Whitehavenu i Harringtonu nastao je požar, koji je bio brzo ugušen. Ljudskih žrtava nije bilo.

Potopljeni engleski brod.

London, 17. augusta (D. u.). Reuterov dopisni ured javlja, da je engleski transportni brod „Royal Fedvard", što ga je njemačka podmornica potopila u Egejskom moru, imao 200 ljudi svoje posade i 1350 vojnika. Koliko je poznato, spašeno je 600 osoba.

Letijske legije.

Hag, 17. augusta. Prema „Novoje Vremja", jedan je Dumin član dobio dozvolu, da sakuplja u Litiji legije. Litijski bi časnici bili dodijeljeni ovim legijama.

Nõvi ruski ratni kredit.

Petrograd, 17. augusta. Engleska će opet dati Rusiji kredit od 12 milijuna funti šterlina. Radi ovoga je ruski kurs u Londonu pao za 12 rubalja.

Sve veće poteškoće u industriji i trgovini.

Kada je nastao rat bio je svatko duboko uvjeren da će novaca — tog glavnog pokretača — nestati. I za to je ovaj mjesec u prošloj godini bio mjesec silne stagnacije i nesigurnosti. Malo po malo osjetilo se je da je uslijed nemogućnosti uvoza potreba za domaćim produktima silno porasla. Skoro sve industrije dobile su daleko više posla nego u normalnim vremenima, a trgovine postizavale su rekord cifre. Novaca ne samo da je u izobilju bilo, već je nastao znatan suvišak. Surovina je bilo je jošte bilo, a oskudica na ratnoj sili nije se još osjećala.

Od toga doba prilike su se neprestano mijenjale. Potražba za robom postajala je sve veća, — ali nestajalo je po malo surovina, koje smo uvažali i radnih sila bivalo je sve manje. Trgovina neprestano industriju tjera na produkciju, izjavljuje da su cijene nuzgredna stvar, pošto se sve što se traži plaća, no industrija ne može da udovoljava zahtjevima ni uz neprestano više cijene. Banke stavljaju industriji i trgovini novaca u izobilju na raspolaganje, no veći dio novca ne može se u industrijalnu svrhu iskoristiti.

Nestašica surovina prisilila je industriju da traži nove putove i novi način produkcije, pa je to u mnogo slučajeva i postignuto, no unatoč toga se dnevno osjeća nestašica stanovitih produkata a ta nestašica će se dalje sve to više osjećati. I tako će mnoge industrije biti primorane da mnogo manje produciraju, a kroz to će i manje robe na tržište dolaziti.

Uz te neprilike biju industriju i trgovinu i druge nedaće (promet, nestašica radnih sila), koje smanjuju onaj dobitak, koji bi nastao da tih neprilika nema. Sve veća skupoća robe nedvojbeno će imati za posljedicu smanjenje konzuma, a stoga izgledi za budućnost nisu ni malo ružičasti. pa se stoga ne smije zamjeriti industriji i trgovini, ako sadanje vrijeme iskorišćuju te osiguravaju za buduća valjda loša vremena. Rat je mnogo toga promijenio, pa bi možda mogli imati krivo, ali po svim znacima idemo u istinu u industriji i trgovini u susret teškim danima.

Razne vijesti.

Mirozov. Kako jur najavismo bio je sinoć mirozov po gradu. Već u popodnevu počeo je grad kititi se u svečano ruho. Kuće su narešene svakojakim zastavama, a među njima i hrvatskih i slovenskih. Glazbu je

---

...vaj čvor na čelu, to mi od toga boja stao . . . A maćeha ni riječi — da se uzme za me. I ako je znala, da sam oj sina apsa zaklonio i robije sačuvao, nila se svemu tome nevješta, i još je njno nagovarala oca, da me nikako u neće ne prima.

Ja sam onda, kao što vec znate, udarao skitnju. Zbog ove moje bolesti tri put me slali u bolnicu. Padao sam iz u aps. I ovdje i u N . . . i u K . . . u Š . . . Ništa nisam bio kriv. ego, vele, nemam zanimanja. Vječito pod mnjom, da ne činim kradje, jer sam na robiji.

I opet malo odahnu pa nastavi:

— A da vam kažem . . . gospodine . . . robiji se samo zlo uči. Tamo se zaraju po osamdeset u sobi. U tim sožm praya je nesreća. Tu se kocka i kojaka sramota radi. Da Vam kažem . Da znate . . . Teško onome, koji zapadne. Tamo se svaki dan pije i

— Kada robijaši izlaže na rad u vani se umole vojniku, koji ih prati, kupe sebi testiju. U testiju spuste zanu mješinu, napunjenu spiritusom, a nalju vodom. Kada se vrate u zaornik zagleda u testiju. U njoj vide samo vodu, a sjeća se, da je dolje na dnu puna mješina. U kazematu posdije peku spiritu sa šećerom, pa prave rakiju. Tako isto privezuju sebi oko godju tijela i druge stvari, pa unose u kazemat. Krišom se tako unosi i šećer, kava, slanina, kobasice, duvan i sve drugo . . . Ima u kazematima svega, što želite. Tamo se vodi prava trgovina. Mi mladji moramo da slušamo i krijemo one starije. Ako ne ćemo, — oni nas tuku. A s njima su dogovoru i poneki od čuvara . . . Jest . . . Tako je . . .

Opet malo zastade. Ućuta se, teško uzdahnu, pa nastavi:

— Molim vas, ima djeca mangupa, koji su nevini. Oni ne čine nikome zla ni uvreda, nego žive od milostinje, što im ko udijeli. Tako sam, istinu da vam kažem, živio i ja. Ali takvu djecu hvataju po kvartovima, i na pravdi Boga tuku. A to je grjehota. Djeca nisu kriva, što ih nemilostivi roditelji tjeraju od sebe. A niko ne će da pobrine za njih. Još da vam kažem, kada se ovakva djeca dopadnu u apsanu, oni se tek tu nauče, kako da lažu i kradu. Treba da se neko zauzme i za njih. Grjehota je, da se tako more i zlopate.

Disanje Mitovo postajaše sve teže i teže. I glas ga izdavaše sve više i više. Ali sada lakše nastavi:

— Kada umrem, molim vas pokorno, nemojte mome ocu ništa javljati. Njemu će biti sramota. Žao mi je, da mu se rugaju zbog mene, što sam u apsi ovako svršio.

Pa molim vas pokorno, nemojte pisati ni u novine, da sam bio u zatvoru. Vi znate, da imam sestru, udatu za sekretera u ministarstvu, pa će se stidjeti i sramotiti zbog mene. Pa onda i hvala vama. Vi ste me lijepo primali. Niste dali, da me tuku . . . Dvared ste me pustili iz apse . . .

— — — — — — — — —

I glas ga sasvim izdade. Oči mu pune suza. Glava mu klonu na čebe. Dade mi rukom znak, da mu pridjem. Dohvati me za ruku, — da je ustima prinese. Nasmješnu se i izdahnu tako lako kao ptica.

Narednik i žandari pognuli glave. Niko ništa ne govori. Mene obuzela neka tuga i žalost. Zora već u veliko porumenila nebo. Lijepo, mirisno, majsko jutro. Ondje u blizini, u kavani Pešikinoj, svira muzika. Vesela momčadija ispraća — majales. S velike pijace čuje se škripa seljačkih kola i vika piljara.

Samo oko nas grobna tišina. Bacih pogled na mrtvog Mile. Mlad, lijep, kao upisan. Krupne crne oči otvorene. Gledaju gore u nebo, jedino Milovo sklonište, gdje ne će biti ni gonjanjanja ni preziranja, i gdje u ovaj čas njegova napaćena duša izlazi pred — Boga, toga vječnog sudiju. Ali po njegovu licu još se povlači, još nam je ostao onaj posljednji osmijeh.

* *

Ove nam tužne slike bjelodano dokazuju, koliku nesreću surva na bijednu djecu, i kako ih užasnim zločinima izvrgava smrt majke, osobito ako iza nje dolazi u kuću maćeha sa svojom djecom.

Brak je sigurno kadar redovno odvratiti čovjeka od zločina. Ali samo tako dugo, dok živi žena, koja je čuvarica ognjišta, dok se ne razori ognjište, koje je razoreno za djecu iz prvoga braka, a i za oca njihova osobito onda, kada dodje u kuću maćeha, pa joj ni ime nije lijepo. Dakako da ima maćeha, koje su pastorčadi dobre kao i vlastitoj djeci, — ali to su na žalost samo iznimke.

gradom pratila rijeka ljudi. Uz vesele koračnice — izmedju kojih smo čuli i hrvatske, na pr. Oj Hrvati, oj junaci — veselom klicanju „Hurra“ nije bilo ni kraja ni konca. Danas obdržavale su se najavljene svečane mise u raznim crkvama uz prisutnost vojničkih i civilnih vlasti.

Predstave u kazalištu. Danas popodne od 3 sata do 8 i pol naveče bit će u kazalištu „Ciscutti“ kinematografske predstave u korist Crvenoga Križa i ratne opskrbe. Predstavljat će se: „Tudji gost“ (drama) i „Valenska svadba“ od Ganghofera i Brociniera. Pretplate se primaju sa zahvalnošću. Predstave su samo za odrasle.

Glazba. Danas naveče mornarička će glazba koncertirati od 6—7 sati pred štopskom palačom. Raspored je slijedeći: 1. Th. Preuss: „Heil Franz Josef I.“, koračnica. 2. Ivan pl. Zajc: „Domovini i ljubavi“, pjesma. 3. Ivan Strauss: „An der blauen Donau“, valčik. 4. Th. Koschat: „'s Herzfenstarl“, pjesma u koruškom narodnom tonu. 5. C. M. Ziehrer: „Ur-Wiener“, polka. 6. E. Wagner: „Sang und Klang aus Steiermark“, potpourri.

Sa pošte. Prigodom današnjeg blagdana bit će danas pošta otvorena za stranke samo do 4 sata popodne. Druge žurne, preporučene i druge pošiljke primat će se iza 4 sata kod odjela za odašiljanje listova, a po noći kod odjela vozne pošte.

Nemiri u Italiji. Talijanski se puk brzo promijenjiva. O tome svjedoče nemiri, o kojima su talijanske novine izvješćivale. Čitali smo o demonstracijama za mir i proti vojski. U Rimu, Napulju, Genovi, Firenci, Bolonji, Turinu i Milanu pretvorile su se demonstracije u prave prevrate usprkos policije i vojništva. Trgovine su se morale zatvoriti, jer su se bojali, da ih stradajuće ljudstvo ne oplijeni. U Rimu straže vojnici i redari kraljevske palače, zasebna stanovanja ministara i poklisara ententinih vlasti. Kod Porta Pia potukli se do krvi demonstranti sa vojništvom. Ljudstvo je namjeravalo nastupiti proti engleskom poklisaru Renuel Rodd, kojega okrivljuju, da je Italiju povukao u rat. Ministri Salandra i Sonnino smiju doći u ured samo u pratnji vojnika. Značajno je, što pred stanovanjem Giolittijevim nema više nikakve straže. Tko ima novaca napušta Rim. Tvrdi se, da tvorničari sami u svojim tvornicama ruše strojeve, da tako preprijeće izradjivanje municije. Svoj su novac već uložili u inozemstvu. U Milanu šire letake, kojima smješe Cadornu.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Prigodom proslave 85. godišnjice rodjenja Njegovog Veličanstva sabrao je gospodin J. Grubešić prigodom večere . K 15·—
N. N. za uslugu . . . . . . „ 1·—
N. N. za izjednačenje . . . . „ —.61

Ukupno	K	16·61
Prije iskazano . .	„	1783·39
Sveukupno . . .	K	1800·—

Njemci o Poljskoj.

„Frankfurtr Zeitung“ piše u posljednjem broju: Moglo se je očekivati, a mi smo tu nadu takodjer izrekli na ovome mjestu, da će zauzeće Varšave iznijeti pitanje poljačko. Već onda kad je prošle godine Hinderburg stajao pred Varšavom, javilo se ono. Čudno nas se doimlje, da za ovog razmaka vremena nisu vlade saveznićkih centralnih vlasti saopćile Poljacima i čitavom svijetu, što namjeravaju učiniti za buduću sudbinu Poljaka, već naprotiv, da su dvije narodne organizacije jednoga dijela Poljaka, naime onog u Austriji saopćile obim vlastima općenita načela, prema kojima bi se imalo po njihovom mišljenju riješavati poljačko pitanje. Trebalo je očekivati, a za cijelo očekivali su to i Poljaci, da će se zaposjednućem Varšave izdati jedan proglas, koji će daleko iznad bojnoga opsega protumačiti i naglasiti političko znamenovanje ovoga velikog dogadjaja.

Kako je javljeno, izdali su ove proglase poljački klub i narodni poljački odbor. Oba zahtijevaju, da se uspostavi poljska država, priklopivši ju nepodijeljenoj Galiciji i habzburškoj monarkiji. Oba proglasa nisu doduše jednaka, oni se razlikuju. U proglasu poljačkoga kluba austrijska tendencija dolazi do jačeg izražaja, nego li u proglasu poljačkog narodnog odbora. Poljacima pristoji pravo, da u javnosti iznesu svoje želje i da na taj način dadu neku vrstu inicijative. Baš poradi toga, jer su oba ova proglasa u javnosti sastavljena, nema sumnje, da je za to austrijska vlada znala, i cijeniviši u potpunom opsegu savezničku vjernost, može se zamisliti, da austrijskoj vladi riješenje poljačkoga pitanja u smislu obiju proglasa ne bi bilo nesimpatično. Nu okolnost je ponešto nezgodna, da su začetnici obiju proglasa, ako ne isključivo, a ono pretežno pripadnici Austrije i da nije baš posve sigurno, da su govorili i ime čitavoga poljačkoga naroda. Jer nema sumnje, a mogućnost se može zamisliti prema raznim simptomima, da imade dijelova poljačkoga naroda, koji si riješenje poljačkoga pitanja drugačije zamišljaju, nego u udruženju Austrije.

Nije dakle posve neopravdano posumnjati, da bi nagliće riješenje poljačkoga pitanja prije otešćavalo, nego li olakšavalo, kad bi stanoviti dijelovi poljačkoga naroda pokušavali, da riješenje poljačkoga pitanja utvrde u stanovitom smjeru. Još je jedna točka i to bitna, koja se u obim ovim proglasima ne uzima dovoljno na um. Rat je, koji je učinio, da su Njemci zauzeli Varšavu, a saveznici se upustili u borbu s Rusijom, u svrhu da obrane svoju državnu egzistenciju. Boreći se junački i žrtvujući najveće žrtve, što se dadu zamisliti, životni su interesi centralnih vlasti, Njemačke i monarhije, usko spojeni sa razvitkom prilika u Poljskoj. Mi se nadamo — veli list — a da već danas ne iznosimo stanovito riješenje ovoga problema, da se može posve dobro naći put, koji bi udovoljio ne samo nacijonalnoj nezavisnosti Poljaka, nego i potrebama vojne sigurnosti centralnih vlasti. Ali taj se put ne da s jedne strane diktirati, već ga treba uzajamnim radom potražiti i značilo bi puštati činjenice s vida, kad bi se htjelo pregledati, da se nije Poljska sama oslobodila, nego da je njemačka vojska osvojila Varšavu, što su si je Poljaci odabrali svojom prijestolnicom.

Kolera.

Jedna od najužasnijih bolesti bez sumnje je kolera. Ova vam je bolest u dobroj pameti još iz godine 1866., one iste godine, kad je vladao rat medju našom monarhijom i Italijom. Kolera je potekla onda u sjevernim austrijskim zemljam, te u Pruskoj, u kojoj je najviše života pokazala. Znamenitom bakteriologu Robertu Koch-u pošlo je dugim, ali uspješnim istraživanjem za rukom, da otkrije začetnika kolere. Dao mu ime „Komabakcil“. Sličan je uvučenom štapiću.

Kako ga se prenosi? Obično ga se unosi vodom, pićem ili hranivom, kuda dolazi u želudac. Ne valja uzeti, da mora svaki, tko je „zaražen“ bakcilom kolere — okužiti se i time podleći koleri. — To ne stoji! Zaraza ovisi o konstrukciji, resistenciji i da se logički izrazimo o raspoloženju želučanog odnosno crijevnog staničja.

Tim mislim reći: nalaze li se ove stanice u abnormalnom t. j. pokvarenom stanju, kad je „želudac pokvaren“, „komabakcil“ se množi i rasplodjuje prelazeći u crijeva, gdje prouzroči specifički teški katar i u želucu i u crijevima.

Ovaj katar biva popraćen besprekidnim proljevom, bacanjem (povraćanjem) i konštatnom groznicom — što prouzroči veliki gubitak vode u tijelu i rapidno njegovo opadanje.

Posljedica ovog stanja, gubitka vode i tjelesno opadanje, dovodi pacijenta, možda u preko 50% slučajeva do smrti.

U drugim slučajevima nalazimo konstantni kronički stadij, koji može prijeći k ozdravljenju, ali nastupa obično i ovdje prije ili kasnije smrt, kojn prouzroči posvemašnje bolesnikovo oslabijenje.

Spomenusmo, da je ova bolest osobito harala za ratnog doba god. 1866. — no ima doduše i u mirno doba slučajeva, gdje je kolera protegla svoje trakove do nas.

Spominjat će se stariji svakako velik[illegible] kolerne epidemije, koja je vladala i hara[illegible] u sjeverozapadnoj Njemačkoj, pogolov[illegible] u Hamburgu u godini 1892.

Veliku ulogu igra kod raširivanja koler[illegible] i kakvoća same vode, kaošto i načı[illegible] kojim je se dovodi. Tako je u provinci[illegible] veća pogibelj okuženja nego li u veliki[illegible] gradovima, koji su tehničkim opremo[illegible] cijevi donekle vodu imunizirali.

Sada u ratno doba, koje nastoji da [illegible] strateških razloga ošteti neprijatelju s[illegible] ono, što mu ide u prilog, dakle i ovak[illegible] ma da i životnih nužda, danas se razvi[illegible] kolera baš u krajevima Ruske Poljsk[illegible] gdje je po nedavnim objektivnim vijesti[illegible] znatno i omašno zahvatila rusku vojsk[illegible]

Ne smije se tajiti, da je i medju naši[illegible] vojnicima harala djelomice. No to je u[illegible] jedilo s razloga, što je zaraženi kraj d[illegible] lazio sad u ruke prijatelja sad neprijatelj[illegible] Medicina još do danas nije tako dale[illegible] dospjela, da bi mogla mirno ustv[illegible] diti: koleru možemo lako pobiti i pa[illegible] jenta od kolere lako osloboditi. To [illegible] danas ne mogu da pozvani medicin[illegible] kapaciteti ustvrde. Današnja se meto[illegible] liječenja ograničuje na pojedine simpto[illegible] kao onog o ograničenju gubitka tekući[illegible] u tijelu.

Na pučki se način najbolje pobija kole[illegible] na način, da se bolesnike izolira a nj[illegible] gove ekskremente, otpadke, učini n[illegible] škodljivima. U tu je svrhu pogotovo [illegible] ovo doba podignuto bezbroj lazareta, ko[illegible] imaju jedinu svrhu kako rečeno izolaci[illegible] Svi sumnjivi slučajevi bivaju ovdje z[illegible] držani i tako dugo promatrani, dok [illegible] njesu „nepogibeljnim“ izkazali. Sto[illegible] valja osobitu važnost polagati na kakvo[illegible] hrane.

Na svu bolest imade osobitog upli[illegible] i godišnje doba: ljeto i sparina pogod[illegible] koleri.

Gew. 605/1-15.

Obznana,

kojom se pozivlje na strogo vršenje § [illegible] carske naredbe od 7. augusta 1915. L. [illegible] Z. br. 228, koji glasi:

Bilježenje i utvrdjivanje cijena; osiguranje sajamskog prometa.

§ 8.

Tko obrtimice ili na sajmu drži [illegible] prodaju ili prodaje živež, valja da u sv[illegible] joj poslovnoj prostoriji, što je pristupač[illegible] mušterijama, na svojem prodavalištu [illegible] sajmištu zabilježe na mjestu, koje se d[illegible] bro vidi, i razgovjetnim pismenima, cije[illegible] za pojedine vrsti živeža s obzirom na nj[illegible] hovu kakvoću i količinu.

Ako se roba prodaje po težini, val[illegible] da prodavači dopuste kupcima, da be[illegible] platno upotrijebe njikove vage za pono[illegible] no mjerenje prodanih stvari.

Tko uzradi protiv kojega od ovih pr[illegible] pisa, kaznit će se globom od dvije tisu[illegible] kruna ili zatvorom do tri mjeseca.

Pula, dne 12. augusta 1915.

C. kr. tvrdjavni komesar:
Schönfeld m. p.

Tko podmiri preplatu biva o[illegible] javljen u listu, a tko nije objavlje[illegible] te prima list poštom, neka se s[illegible] naše uprave i pošalje preplat[illegible]

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 19. kolovoza 1915 | Broj 43.

Tvrdjava Kovno zauzeta na juriš. Brest-Litovsk zatvoren sa zapada. Talijani odbijeni posvuda. Navala na Pelagružu. Pljačkanja na srpsko-austrijskoj granici.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Cete polj. maršala Arza gone Ruse natrag s obje strane iz Biala vodeće ceste u područje tvrdjavnih topova Brest-Litovska, dok njemačke sile napreduju niz lijevu obalu Buga. Zatvoren je prsten opkoljenja na zapadnoj obali. U prostoru Janova ispraznila je vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda od neprijatelja južnu obalu Buga. Na našoj fronti u istočnoj Galiciji nije se dogodilo ništa znatnijeg.

Talijansko bojište.

Na talijanskom bojištu se je jučer na primorskoj fronti žestoko borilo, dočim je u koruškom pograničnom području razmjerno vladao mir, u Tirolu trajalo je bombardiranje neprijateljskog teškog topništva, te su se zbili mali okršaji pješadije. U Goričkoj bile su odbijene četiri navale, što su bile naperene proti Sv. Martinu. Pred goričkom mosnom utvrdom vlada sada kao i prije priličan mir, dok naprotiv kod tolminske mosne utvrde bijesni ogorčena borba. I ovdje su se izjalovile četiri neprijateljske navale. Istotako izjalovili su se svi nasrtaji protivnika protiv naših položaja na visinama sjeverno mosne utvrde. U tirolskom pograničnom području odbijene su bile talijanske navale na Toblingerriedelu (područje Dreizinnena) i na okolicu Milogne (visoravan Folgarije).

* *

Uzvišenog čuvstva, što ga proizvela uspomena na teške kušnje vatre i žestoke borbe i pobjede, slave danas na sjeveru i jugu c. i kr. vojske na bojnim poljanama rodjendan ratnog poglavara. Jednog duha, ponosnim pouzdanjem ponavljaju pod oružjem nalazeći se sinovi sviju naroda Austro-Ugarske svoju zakletvu vjernosti, što su ju u prošlih 12 mjeseci toliki od najboljih zapečatili svojom kralju.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

Beč, 17. augusta, (D. u.) Službeno se javlja:

Dne 18. augusta rano, jedna je naših flotilja po treći put bombardirala od Talijana zaposjednuti otok Pelagružu, dok je u isto vrijeme jedan letioc operirao nad otokom bombama, strojnim puškama i strelicama. Od zadnjeg bombardovanja ponovno za stanovanje popravljena kuća svjetionika opet je porušena, barake i šatori zapaljeni, demoliran placement topova, više skladišta materijala, uništena nekoja na obali nagomilana množina materijala i više čamaca. Posada se sakrila u jarke i podzemne položaje, te nije pokazala nikakov otpor. Neprijateljske pomorske sile nije se vidjelo.

C. i kr. mornaričko zapovjedništvo.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuske su navale u Vogezama suzbijene. Neprijateljska odjeljenja, što su provalila u naše opkope, odbačena su protunasrtajima. Sasma rastreljeni manji djelovi jaraka jugoistočno Sondernache ostali su u posjedu Francuza.

Istočno bojište.

Bojna skupina Hindenburgova: Tvrdjava Kovno, kako već javismo, zauzeta je na juriš. Vojske su Scholza i Galwitza napredovale dalje prema istoku. Njinova se najprednja odjelenja približuju željeznici Bialostok-Bjelok. Pred Novo-Georgijevskom osvojene su daljne dvije tvrdje. Zarobili smo 600 momaka i zaplijenili 20 topova.

Vojna skupina Bavarskog princa: Lijevo je krilo srelo jučer u odsječku Kamjonke, s obje strane Sjenatiče i na Bugu jugoistočno od Simiatiče ponovni jaki otpor. Prelaz preko tog odsječka silom je postignut te neprijatelj bačen. Desno je krilo stiglo na brijeg Buga.

Vojna je skupina Mackensena bacila svog neprijatelja preko Buga te u prednje pozicije tvrdjave Brest-Litovske. Istočno od Vlodave prodrle su naše čete preko željeznice Holm-Brest-Litovsk na istok.

Dogodjaji na moru.

17. augusta pet je brodova jedne naših flotila torpedača napalo kod Hornsriffa brod-svetionik i na jutskoj zapadnoj obali modernu englesku malu krstaricu i osam torpedorazarača. Torpedovanjem potopili su krstaricu i jedan engleski torpedozarač. Naše bojne sile nisu pretrpjele nikakvog gubitka.

17. augusta napali su zrakoplovi naše mornarice opet London. Londonska City te nasada na Temsi nabačene su obilno bombama te su kod toga opaženi dobri učinci. Osim toga su tvorničke nasade i talionice kod Woodbridga i Ipswicha nabačene uspješno bombama. Zrakoplovi nisu uz svu jaku paljbu pretrpljeli nikakvih šteta te se svi vratiše.

Vrhovna vojna uprava.

Kovno zauzeto na juriš.

Berlin, 18. augusta. (D. u.) Službeno se javlja: Tvrdjava Kovno sa svim utvrdama i neizbrojivim materijalom, medju ovim više od 400 topova, od prošle je noći u njemačkom posjedu. Tvrdjava je bila zauzeta na juriš usprkos žilavoj obrani.

Rusi se boje.

Kopenhagen, 18. augusta. „Politiken“ javljaju: Rusi se boje, da će Nijemci iskrcati čete u Finlandiji, koje bi imali napredovati proti Petrogradu. Namjesnikom je već izdana zapovjed, da u slučaju, ako Nijemci iskrcaju čete, nek se pučanstvo povuče u crtu Kajana-Willmanu. Sve imanje, što nije moguće sobom uzeti, neka se zapali.

Poziv 19-godišnjaka u Rusiji.

Berlin, 18. augusta. Kako javlja „Basler Nationalzeitung“ poziv 19-godišnjaka u Rusiji ima vrlo žalostan rezultat. Doskora bit će imenovan ministrom za municiju vodja oktobrista, Gučkov.

Prodiranje proti Petrogradu.

Kopenhagen, 18. augusta. „Berlingske Tidende“ doznaju iz Pariza: „Temps“ piše: Misli se, da imadu Nijemci u planu da marširaju na Petrograd i borbe oko Dvinska znače samo uvod ove ekspedicije. Nu prije nego li se Nijemci na to odluče moraju uznastojati da dobiju premoć u Istočnom moru, pošto bi preko mora morali dovažati sve potrebito za vojsku. Jošte Nijemci nisu ovoga postigli. Ako se pretpostavi, da oni to postignu, bili bi postavljeni pred zadaću, da na fronti od preko 400 km prisile Ruse na uzmak, koji se tvrdokorno opiru. Ova je zadaća teška, te dvojimo, da bi Nijemci bili u stanju ovaj cilj postići prije sredine zime. Uvod marša proti Petrogradu nije bio povoljan, posto su Rusi odbili Nijemce južno Jakobštata i Dvinske. Radi toga gledamo mirno neprijatelja neka se baci i u ovu pustolovinu.

Izjave ratnog ruskog ministra.

Hag, 18. augusta. „Riječ“ i „Novoje Vremja“ trude se, da umanje riječima ruski poraz na sjevernom ratištu. Njihovi vojnički izvjestitelji nalaze, da dolazak njemačkog brodovlja pred Alandske otoke potvrdjuje, da Nijemci još uvijek misle, da zauzmu Rigu. Od početka rata je već ovo treći pokušaj Nijemaca, da probiju vrstu Njemena. Nu ovaj pokušaj ne podaje još izgleda u uspjeh. (!?) Nijemci su na ovo područje doveli topove največeg kalibra. Neki list piše, da imadu Nijemci tamo i 42 cm topove.

Ruski ministar Polivanov izjavio se u „Ruskojem Slovu“ o položaju ovako: Mi moramo biti odlučeni na ispražnjenje Poljske. Jedino time ne će biti uzdrmana naša odluka: ustrajati u borbi do konca. Mi ćemo rat nastaviti, bez obzira na vrijeme koliko će trajati. Pobjeda znači za Rusiju njeni dalnji opstanak, i mi ćemo pobjedu postići, ako samo napnemo sve svoje sile. Jedva je dva mjeseca, što smo mobilizirali našu industriju. Bolje ikada, nego nikada. Nije vrijeme, da se kudi zašto se nije to prije učinilo. Danas je došlo doba, kada se mora raditi i stvarati. I naši su saveznici ovo isto jedva pred kratko vrijeme započeli. Nijemci bili su i u vrijeme mira liferanti za municiju. Oni su i tada učinili više topova, nego li su ih trebali. Kad su dostatno opskrbili svoju vojsku, primali su narudžbe i za strane države, koje su opskrbljivali starim modelima, a onda se dali na priredjivanje najmodernijih topova. Kod nastupa rata nije im više trebalo raditi za strane države, nego su radili za svoju vojsku. Na koncu prve godine ratovanja moramo navesti slijedeće činjenice: 1. Naša je vojska u ratu pokazala svoju hrabrost i požrtvovnost i jakost udaranja. 2. Naše privremene poraze treba pripisati našoj nedostatnoj topničkoj pripravi. Samo današnje oduševljenje cijele Rusijie i započeta industrijalna mobilizacija daju nam pouzdanje, da ćemo naše poraze popraviti i da ćemo opet početi sa ofenzivom. Ja vjerujem u konačnu pobjedu, jer vjerujem u Rusiju i u ruski narod.

Pomanjkanja u ruskoj vojsci.

Kopenhagen, 18. augusta. „Berlingsko Tidente“ primaju iz Petrograda: Tajna sjednica Dume, kojoj su prisustvovali svi ministri, raspravljala je o pitanju rekruta. Rusiji ne manjka ljudi, ali se je neugodno dojmila lakoća načina oslobodjenja od vojničke službe sa strane vojničkih oblasti. Otpuštenje namjesnika Kurlova i Rabokova u svezi je sa ovim nedostacima.

Sloboda štampe u Rusiji.

London, 18. augusta. Prama vijesti iz Petrograda, predsjednik je Dume brzojavno zamolio velikog kneza Nikolajevića, da ukine zapovjed stožernika u Kijevu, koji je zabranio objaviti govore opozicijonalnih zastupnika u Dumi.

Položaj na istoku.

Köln, 18. augusta. „Kölnische Zeitung“ pišu: Ruski pukovnik Mihailovski izjavio je u „Ruskom Slovu“: Položaj je Rusa na zapadu ozbiljan. Nijemci ne pokazuju još znakova umornosti te neprestano prodiru. U malo sedmica uspjelo je Hindenburgu da postigne velike uspjehe. Nijemci nas hoće i sa sjevera opkoliti i prisiliti da uzmaknemo na istok ili da bacimo velike sile u područje Njemena i Visle. Moramo priznati: Nasrtaj neprijatelja na Varšavu bio je izvrstan i hrabro organizovan.

„Politiken“ veli: Dosada je Rusima

AUGUST SENOA:

LA PRIMA DONNA

Pripovijest iz talijanskog života.

(Dalje).

Grofica se dignu blijeda, ponosita, veličanstvena.

Umah nestade smijeha s Riegovih ustana, cvijeće mu pade na zemlju i nijem stajaše pred Julijom.

„Šta ti je?“ zapita jedva Juliju.

„Čitaj!“ odvrati mu ova prezirno, pružajući mu pismo.

Riego ga uzme, razvine i pročita tek nekoliko redaka.

Zdvajajuć pade pred mladu gospodju.

„Ti znadeš sve — sve,“ kliknu prodirućim glasom Riego. „al ne znaš onih paklenih muka, što mi cijepaju srce. Julijo! Da, ja sam najpodliji stvor na svijetu, ja sam zločinac; mišljah da ću kao okorjeli sebičnjak mirno ispuniti djavolsku namjeru Carlattijevu. Al Bog je strašno naplatio moju opačinu, jer se u meni probudi ljubav, oh svesilna, neodoljiva ljubav, Julijo! Vjeruj mi to, spasenja mi moga! Otkad zajedno u Firenci živimo, otkad spoznah, koliko me ljubiš, kako si voljna sve meni žrtvovati, od onog doba osvoji moje srce silna strast za tebe, ali osvoji i svijest moju uvjerenje, da sam najpodliji čovjek, što ga grije sunce božje! Znam, ti ćeš me prezirati, znam da se od tebe nemam nadati oproštenju, jer u mene vjere nema!“

Julija ustupi nekoliko koraka od Riega, koji se je usnom taknuti htio njezine haljine.

Bijaše mirna, nijema ko mramor-kamen, ko duša, štono se odreče ovoga svijeta.

„Pravo rekoste, gospodine!“ odvrati mu, „al Vam praštam rad one ljubavi, koja je nekad bila prema Vam toli silna—“

„Julijo — Julijo! —“ kliknu Riego skočiv na noge.

„Oprostih Vam,“ nastavi Julija hladno, „ali od sada ćemo ići raznim putem! Budite sretni, ako možete! Ali sad me — ostavite!“

Ozbiljno pokaza mu Julija vrata.

„A to, to da ti je zadnja riječ?“ progovori jadnik. „Julijo, bez tebe mi nema života! Ne odbijaj me! Ja ne ću ni oka više pomoliti k tebi, ja ti ne ću ni riječce spomenuti o ljubavi, bit ću ti sluga, rob samo da kraj tebe budem, da ti dokažem, da moje riječi nisu puste laži! O Julijo, smiluj mi se!“

Julija né mahnu ni zjenom.

„Oprostiti mogu nevrijedniku, drugovati s njim nikada. Z Bogom!“

„O sveti Bože!“ vrisnu Riego očajavajuć. „Z bogom, z Bogom! Ali Julijo, čuj me! Dokazat ću, da se sam prezirem više, nego ti mene, da te toliko ljubim, koliko si me ti ljubila. — Z Bogom!“

Teško se izvuče iz sobe.

Julija si pokri rukama suzne oči.

Tako stajaše časak nijema.

Ali u jedamput se trgnu i zavrisnu ljuto.

U drugoj sobi puče pištolj.

Drhćući poleti Julija u drugu sobu.

Riego ležaše mrtav na zemlji.

Zrno mu prosvirilo srce.

Bolno kliknuvši pade Julija na Riega.

Sad joj vrvljahu sitne suze na oči, a iz prsiju joj jeknuše zdvojne riječi pune boli, pune jada. Cjelivala jadna mrtvog si ljubovnika u blijedo čelo, u hladne usne.

Ali to sve trajalo je samo časak.

Prije neg koji sluga udje, uhvati iznenada šešir i zagrtalo, pa odleti iz kuće.

— — Dva sata već vrvjela je svjetina oko glumišne zgrade.

Sjajna kočija za kočijom doleti po širokom pločniku.

Dvorana se napuni najsjajnijeg, najotmenijeg društva.

Glava do glave stajaše, da nije mogla pasti ni jabuka.

Mukli se žamor razliježe svjetinom.

Sad kucnu sat, da predstava počne.

Orkestar se sastao. Al uverture još ne bi.

Svijet se sve više bunio: stade vikat, ružit, lupat.

Tu se iznenada digne zastor.

Svjetina umuknu.

A gle? Druidska se šuma pokaže gledaocem, ali ne bijaše ni Norme, ni svećenica.

Sav svijet se nadje u čudu.

A sad — izadje odebeo čovjek u crnom odijelu.

„Imprezario!“ šaptali ljudi.

Carlatti pristupi dokraj pozorišta.

Lik mu bijaše strašno izobražen.

Sad stade govoriti.

„Strašna zgoda,“ progovori, „zapriječi današnju predstavu. Kasiri će općinstvu vratiti novce. U ovaj čas mi dodje glas, da se je mlada gospodja, što je imala pjevati „Normu“, utopila sama. Mrtvu ju izvukoše iz Arna.“

(Konac).

uspjelo da preprieče svoju veliku katastrofu, ali uz velike gubitke na mrtvima i zarobljenima, gubici, su takovi, kakove još nije imalo nijedno rusko poduzeće.

Neprijateljski gubici pred Dardanelima.

Carigrad, 18. augusta (D. u.). Po privatnim vijestima iz turskog vrela, imao je neprijatelj pred Dardanelima u vrijeme od 6. do 11. augusta ukupno 20.000 mrtvih. Računa se, da imade ranjenika jošte jedamput toliko. Ako se uračuna 7000 ljudi, koji su dne 14. augusta poginuli kod torpediranja transportnog broda, imao je neprijatelj u šest dana 27 hiljada mrtvih te po prilici 50.000 ranjenika.

Sa srpske fronte.

Beč, 18. augusta (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika javlja se: Pljačkanja, što se ponavljaju na srpskoj granici u raznim odsječcima, zanimaju javnost u manjoj mjeri, što je jako razumljivo, nego li operacija, što se razvijaju na drugim bojištima. Prigodom pljačkanja zadnjih dana bombardiralo je srpsko topništvo žandarmerijsku kasarnu kod Vodice blizu Oršove, te su ovom prilikom pali pojedini hici na rumunjsko tlo.

Trud četvornog sporazuma na Balkanu.

Lugano, 18. augusta. „Corriere della Sera" prima iz Atene: Obzirom na otvorenje grčkog parlamenta i na eventualnu promjenu ministarstva, nadati se je, da će se politika Grčke prama četvornom sporazumu nekoliko promijeniti. Stalno pak nije, da bi i novo, recimo Venicelosovo ministarstvo tako lako pristalo na odstup grčkog područja Bugarskoj. Dosada se je Venicelos izjavio obzirom na vanjsku politiku vrlo malo i nejasno. Možda će Grci ipak uvidjeti, da četvorni sporazum ide zatim, da ujedini i oslobodi Balkan od štetne politike centralnih vlasti.

Proti njemačke trgovine.

Berlin, 18. augusta. „L'Italia" piše: Prije svega morat će saveznici uznastojati, da preprieče ili bar umanje njemačku trgovinu. Ne smije se zaboraviti, da [illegible] trgovina ograničila na izmjenu robe i ako u Njemačkoj umanji mogućnost izvoza, oslabljuje se njezinu moć kupovanja. Ako se dozvoljava izvoz tudjih stvari, onda prouzročujemo da cijene po našem tržištu rastu, radi česa pučanstvo mora sve skuplje kupavati, a time sami sebi prouzročujemo štetu.

Napetost Talijansko-turskih odnašaja.

Hag, 18. augusta. „Times" javlja: U Rimu se širi vijest, da je Enver paša uvidio, da će Turska morati prekinuti odnošaje sa Italijom. U Rimu se učekuje mladoturskog vodju „Carassa", da se sporazumi sa turskim poklisarom u Rimu, prije nego li dodje do odluke. U slučaju, da se prekinu odnošaji sa Turskom, u Rimu su u skrbima radi udesa talijanskih podanika, što se nalaze u Turskoj.

Vrijednost zaposjednuća Poljske.

Berlin, 18. augusta. „L'Italia" priznaje javno vrijednost zaposjednutog dijela Poljske, u koji posjed spadaju osim Lodza, Varšave i drugi industrijalni centrumi kao n. pr. Zirardov. Upravo ovaj dragocjeni dio Poljske zaposjeli su Nijemci. Svršetak je članka talijanska cenzura zaplijenila.

Italija u Macedoniji.

Budapest, 18. augusta. „Az Est" piše: U Italiji bilo je pozvano pod oružje još više godina reserve. Kako se glasa, ove će se čete upotrebiti, da se zaposjedne crta od Soluna do Sevgolija i eventualno i drugog macedonskog područja po Italiji. Radi toga vlada u Bugarskoj velika ogorčenost, pošto su ovo ona područja, koja hoće Bugarska imati.

Kovno.

K sjeveru od gubernije Viljne je gubernija Kovno s istoimenim glavnim gradom. Kovno (62.000 stanovnika, polovica Židova) jaka je tvrdjava na ušću Vilije u Njemen. Ovaj grad, dio stare vojvodine Litve, postao je rano središte trgovine za Litvu, Poljsku i Rusiju. Neko je vrijeme pripadao grad njemačkom viteškom redu, a prigodom treće diobe Poljske pripao je konačno Rusiji.

Kovno leži na rijeci Njemenu, koji ga veže sa baltičkim morem i otvara mu brodarenjem put u svijet. Mnogo trguje sa Prusijom. Grad je sagradjen još u 11 stoljeću, te ima mnogo znamenitih starina.

Na trgu pred lijepom gradskom vijećnicom od željeza je ljevena piramida na spomen oslobodjenja god. 1812. od Franceza. Napis na spomeniku glasi: „Godine 1812. bila je Rusija napadnuta od vojske, koja je brojila 700.000 momaka; ista je brojila na povratku preko ruske medje 70.000 momaka.

Što će biti od Poljske?

Ugledni njemački list „Kölnische Zeitung" donosi o tom slijedeće:

Osvojenje je Varšave učinilo najrazličitiji dojam na sve narode no svakako najviše na Poljake. Varšava je usprkos razdijeljene Poljske ostala još uvijek kulturnim i duševnim i narodnim središtem Poljaka. Varšava je bila za sve Poljake žarište njihova života. Razdijeljeni udovi njihova narodnog tijela posjedovahu jedno srce, koje je vrijedilo za Poljake u Austriji, sasma jednako kao u Rusiji.

Osvojenje je Varšave bez sumnje veliki dogadjaj za Poljake. Kod nekih je pobudilo zauzeće Varšave nadu u bolju budućnost, kod drugih opet ostavilo prazninu pitajući se: što će od nas biti?

Kod svakog naroda, koji je rastrgan biva momenata, gdje očajavaju za svoju budućnost a dolaze i takvi momenti, gdje se pitaju: je li nam sviće zora budućnosti?

U takvom se nekako raspoloženju duševnom nalaze Poljaci. Njihove nacijonalne narode, koje su toliko puta izbile na javu, dolaze opet do izražaja — bez obzira, da li će doći do konačnog ostvarenja. Jedan dio Poljaka smatra osvojenje Varšave oslobodjenjem Poljske, drugi je pak — a tih ima vrlo malo — skeptičan. Onaj prvi dio zastupan je u Beču. Oni prvi zastupajući Poljake iz Galicije u Beču daju danomice izražaja svojoj radosti raznim izjavama lojalnosti, dok drugi nekoji zastupnici u Petrogradu ne nalaze riječi, kojim bi označili gubitak Varšave, dajući opet tamo svakakve izjave lojalnosti. No, čini se, nastavija „Kölnische Zeitung", da su oni Poljaci, koji oplakuju pad Varšave, osamljeni, i da njihovo oplakivanje odjekuje ko osamljeni glas u pustinji — što označuje dobar primitak Nijemaca i poljačkih legija u Poljskoj.

U kojem se pravcu razvijaju želje i nade Poljaka?

Može se prostodušno izreći a da se pri tom ne valja bojati, da se ne pogadja želje i nade Poljaka. Sve ove skreću na jedan pravac: uspostava kraljevine Poljske. Oni hoće da se opet ujedine razdvojeni djelovi nekdašnjeg poljačkog kraljevstva.

Bilo je doduše oportunista, koji su išli ruskoj vladi na ruku, ali taj se njihov oportunizam može tumačiti, kao neku političku nuždu u korist opće poljačke politike.

Taj je oportunizam donekle djelovao na austrijske Poljake oko „Poljačkog kluba" na carevinskom vijeću, sa predsjednikom min. Bilinskijem, koji je trebao više vremena, dok je zauzeo stanovište prema padu Varšave. Ovaj je trebao punih osam dana, dok je došlo do jedne izjave, koja izreče svoju vjernost prejasnoj kući a uz to upraviše pozdravni brzojav nadvojvodi Fridriku.

Odijeljeno od ovog kluba zauzeo je smjesta svoje stanovište Austrijski vrhovni poljački nacijonalni odbor na čelu svog predsjednika Leopolda pl. Javorskog.

Njihovo je stanovište označeno u njihovoj izjavi, koja doslovce glasi: Oslobodjenje je Varšave po Nijemcima pobudilo u Poljacima jedinstvene želje i osjećaje. S obzirom, što osvojenje Varšave nije ispalo onako, kako smo to mi željeli, iziskuje, da valja jednako sa stanovišta političkog kao i narodnog cijelu ovu stvar posebno razložiti i ispitati. Naš je cilj ujedinjenje Poljaka u poljsku državu.

Potpuno oslabljenje Rusije znači za nas naš opstanak. Uvjet ovog oslabljenja Rusije jest uskrisenje poljske države.

Polazeći s toga stanovišta očitovala je skupština poljskih zastupnika dne 16. augusta 1914. želju za bojem protiv Rusije, osnovavši u tu svrhu poljske legione.

Poljački vrhovni nacijonalni komitej vjeruje ovim u konačno ostvarenje poljskih naroda, vjeruje u budućnost Poljske, sjedinjene samo sa Zapadom.

Nije nam svrha da raspravljamo o granicama buduće Poljske, to nije stvar realnih političara. Moramo naglasiti, da temelj naša težnja ujedinjenje nerazdijeljenog kraljevstva sa nerazdijeljenom Galicijom. Dioba bi ovih zemalja proizvela duboku i neizliječivu ranu na tijelu poljačkog naroda. Takvo bi riješenje proizvelo nedogledne posljedice ogorčenja. Mi smo sigurni, da bi u pitanju državopravnog položaja poljske države prema Monarhiji došlo do sporazumljenja.

Svrha poljačkog društva nek bude: uložiti sve sile da dodje do ostvarenja naših narodnih ideala.

Stoga valja provesti organizaciju društva na osnovu jedinstvenog poljačkog političkog principa. Savjetujemo stoga vladama pobjedničkih moći provedenje ovakve moćne svestrane organizacije, koja će reprezentirati volju poljačkog naroda. — Na tu će se organizaciju moći uvijek osloniti i na potporu računati obe moćne vlade pobjedničke Njemačke i Austrije.

Iz te misli vodilice preporučamo svim Poljacima u Austriji i ruskoj Poljskoj, da se grupiraju u društva, koja će biti podredjena vrhovnom narodnom poljačkom odboru." —

Tako glasi objava tog odbora, koju u cijelosti prenosimo iz uglednog njemačkog lista „Kölnscke Zeitung".

Ona je bila bez prikora propuštena po austrijskoj cenzuri. Spomena je vrijedno, da se u tom komunikeju nigdje ne spominje Poljake u Prusiji. Spominje se najviše Poljake u ruskoj Poljskoj i Galiciji i „nerazdjeljivost Poljske".

Poljski se nacijonalni komite — vele „Kölnsche Zeitung" — doduše zahvalio pobjedničkoj austrijskoj i njemačkoj vojsci za oslobodjenje Varšave, no, što ne razumijemo, izriče svoje iznenadjenje, da oslobodjenje doduše nije ispalo točno kako su oni htjeli!

Koliko se trošilo municije jednom i danas?

Dok još god. 1870-71. njemačka artilerija, koja je onda francesku daleko natkriljivala, tokom jedne bitke nije više od 200 hitaca iz jednog topa ispaljivala, porasao je u rusko-japanskom ratu prosječni potrošak na više nego dvostruko. Za vrijeme čitave vojne 1870.-71. ispalila je njemačka artilerija oko 817.000 granata, naime 479.000 na franceske tvrdjave i 338.000 na kopno. Deseti dio netom spomenutoga broja, potpada sam na boj kod St. Privata, gdje je najveći broj granata za vrijeme rata potrošen. U rusko-japanskom ratu, koji je dulje trajao, u kojem su medjutim znatno manje bojne sile učestvovale, te su dulje stanke nakon bojeva slijedile, opet je za 954.000 granata izbačeno. Za sadašnji rat naravski nije još moći točne podatke saopćiti. No iz nekih službeno potvrdjenih činjenica vidi se, da je ovaj put potrošak municije daleko veći.

Dogodilo se n. pr., da je na jedan jedini dan jedan od zaraćenih sam 100.000 granata na jednu frontu od samo osam kilometara izbacio. Prema tome može se računati, da na jedan metar fronte u sadašnjem ratu prosječno šest put toliko granata dolazi, koliko u najljućim dnevnim borbama u god. 1870.-71.

Zna se iz ruskih izvješća, da su Nijemci prije svoga prodiranja u Galiciju 700.000 granata potrošili, koje su na 1000 željezničkih kola bile dopremljene. Po franceskim izvješću od 17. srpnja, izbacila je naša, t. j. franceska artilerija sjeverno Arrasa kroz 24 sata 300.000 granata, dakle skoro jednako toliko kao njemačko poljsko topništvo za vrijeme rata godine 1870.-71. Težina ovih 300.000 granata može se sa 4,500.000 kg označiti, t. j. za njihov transport trebalo je više od 300 velikih teretnih vagona, dakle najmanje šest vrlo dugih željezničkih vlakova. Za dopremu k fronti trebalo je 4000 kola, svaka sa šest konja pretprege. Troškovi takova transporta mogu se spram toga na blizu 9,375.000 franaka cijeniti.

Razne vijesti.

Cesarev dan u Puli prošao je na svečan način. Grad je bio iskićen cesarskim zastavama. Prije su se podne služile svečane mise za premilostivog vladara. U crkvi „Madonna del mare" služila se misa u prisustvu svih visokih ličnosti grada. U bolnicama i nekojim kasarnama odslužise mise njihovi poljski vikari. Tako u tvrdjavnoj bolnici broj 2., broj 3. i broj 1., te u bolnici ratne mornarice. Cijelo je popodne bilo u gradu vrlo živahno.

Smrt na bojnom polju. Na talijanskom bojištu pao je dne 4. o. mj. Miho Iveša iz Premanture. Bio je pokopan sa svim vojničkim počastima na groblju u Gorjanskom kod Komna. Kao vrli rodoljubni mladić mirne ćudi i odlučnosti bio je obljubljen od svih sudrugova i znanaca. Pokoj mu vječni, a obitelji neka bude utjehom, da je pao na bojištu u borbi za slobodu svoje domovine.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Da proslave 85 rodjendan Njegovog Veličanstva sabralo se medju radnicima „Takel"-direkcije . . . . . . K 66·—

(Darovali su slijedeći: Grgo Radošević 5 K; Ličanin 4 K; Mihael Cukon 3 K; po 2 K: M. Diminić, A. U., Mate Lorencin, Toma Rosanda, Anton Mikovilović, Pravdoslav Mišković, Martin Rakić ml., Anton Premate, Vinko Abramić, Franjo Brenko; Jos. Baselli 1 K 80 h; Josip Premate 1 K 20 h; po 1 K: Srijemac, A. N., Ivan Radošević, Josip Stepčić, Anton Rosanda, Anton Mikovilović 26, Ivan Rosanda, Josip Rosanda, Ludvik Crnobori, Josip Crnčević, Mihael Barbalić, Anton Brenčić, Martin Rakić II., Ivan Manzin, Dinko Barbalić, Anton Mezulić, Anton Barolić, Ivan Mikovilović 39, Josip Kaporalin, Josip Učeta, Mihael Mikovilović, Luka Košara, Ivan Ilić, Anton Abramić, Niko Zvitanović, Josip Cukon, Anton Iveša, Anton Adrijančić, Juraj Sersić, Ivan Sušnik, Anton Demarin)

Sabrano medju potčasnicima c. i kr. ratne mornarice istom prigodom K 7·50 koje darovaše: Hellmann 2 K 50 h, Filipović 2 K; po 1 K: Frescher, Birthelmer, Kokeš

Ukupno . . . . K 73·50
Prije iskazano . . „ 1800·—
Sveukupno . . . K 1873·50

Dopisnica uprave.

Pretplatili su „Hrvatski List":

Do 31. oktobra: Prof. Fran Novljan
Do 30. septembra: Ivan Mogorović, Josip Križman, Josip Stuparić, Dragojla Fabjančić, Ferdinand Hrdy.
Do 15. augusta: Franciška Jezić, Vladislav Belanić, Kata Skoko, Ivo Stuparić, Simon Randić, Marija Poropat, Ivan Matešić, Miho Kovač, Ivan Kaleb, Antonija Vašilić, Marija Radolović, Jerka Rajević.
Do 31. augusta: Ante Novak, Marko Curać, Marko Frančić.
Do 15. septembra: Frane Sardelić, Andrija Vranović.
Podmiriše račun za oglase: Obitelj Iveša.

Slučajne reklamacije naslovljivati je: **Uprava „Hrvatski List", Pula, Trg Custoza I.**

✠

Ovime se častimo javiti tužnu vijest cijeloj rodbini kaošto i svim znancima, da je naš nezaboravni sin

MIHO IVEŠA

junačkom smrću pao dne 4. kolovoza 1915. na talijanskom ratištu.

Rascviljena Obitelj.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 20. kolovoza 1915. | Broj 44.

Daljnje dvije utvrde Novo-Georgievska zauzete na juriš. 7700 Rusa zarobljeno. Talijani posvuda odbijeni. Dvije engleske podmornice uništene.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Austro-ugarske čete, što stoje pod zapovjedništvom nadvojvode Josipa Ferdinanda i generala Kövessa izvojštiše si sjeverno Janova i Konstantinova prelaz preko Buga. Njemirov i druga mjesta na sjevernom brijegu izjurišana su te neprijatelj bačen. Nastavlja se progon. Opsadne čete Brest-Litovskoga, usrijed kojih se nalaze i divizije podmaršale Arza, oteše neprijatelju nekoje predpoljske pozicije. Kod Vladimira Volinskoga i u istočnoj Galiciji ništa novoga.

Talijansko bojište.

Neprijateljsko je topništvo nastavilo paljbu na naše tirolske tvrdje i tijekom jučerašnjeg dana. Današnja je noćna navala od dva bataljuna na naše predpoljske pozicije na visoravni Folgaria suzbijena. Žestoke borbe u sjevernom odsječku primorske fronte traju. Jača se je navala na Mrzli Vrh izjalovila kao sve prijašnje. Na južni su dio tolminske predmosne utvrde Talijani navalili šest puta ali bezuspješno. Noću bio se ljuti boj. Kao i dosele predmosna je utvrda čvrsto u našim rukama. Najmanje 600 nesahranjenih talijanskih lješina leži ovdje pred našim opkopima. U Goričkoj traje obična topnička paljba.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Izmedju Angresa i Soucheza protivnik je jučer navečer, da izvede navalu, što ju je preko cijelog dana topničkom vatrom pripravljao, prodro mjestimice u naše najprednje jarke. Protivnik drži još zaposjednut jedan dio navalnog odsjeka. Na drugoj fronti bio je već izbačen. U Vogezima ponovio je neprijatelj navale sjeverno Münstera na Lingekopf i Schratzmännle. Iza privremenog prodiranja do pojedinih jaraka na Lingekopfu bio je neprijatelj posvuda odbijen. Na Schratzmännleu je borba još u toku.

Istočno bojište.

Kod zauzeća Kovna još se zarobilo 30 časnika i 3900 momaka. Pritiskom zauzeća tvrdjave Kovno ispraznili su Rusi pozicije napram Kalvariji i Suvalki. Naše čete slijede. Dalje južno pridobile su njemačke sile prelaz preko Nareva zapadno Tikocina i zarobili kod toga 800 Rusa. Vojska Gallvitzova napredovala je u istočnom pravcu. Sjeverno Bleiska dostiglo se željeznicu Brest-Litovsk—Bialistok. Zarobljeno je 2000 Rusa. U sjevernom odsjeku Novo-Georgievska osvojile su naše čete odsjek Vkre. Dvije utvrde sjeverne fronte zauzete su na juriš, zarobljeno je preko 1000 Rusa i zaplijenjeno 125 topova. Lijevo krilo bavarskog princa Leopolda tjeralo je neprijatelja boreći se pred sobom te je navečer dostiglo okolicu zapadno i jugozapadno Mielejčice. Desno krilo, koje prodire preko Buga, izbacilo je neprijatelja iz njegovih jakih pozicija. Sjeverno odsjeka je ono u dalnjem napredovanju. Izmedju Nemirova i Janova prisiljen je prelaz preko Buga od savezničkih četa Mackensenovih. Pred Brest-Litovskom prodrle su njemačke čete kod Rokitna i jugoistočno Janova u prednje pozicije tvrdjave. Istočno Vlodave slijede naše čete potučenog neprijatelja. Uslijed pritiska našeg napredovanja ispraznio je protivnik istočnu obalu Buga takodjer ozgo i ozdo Vlodave. On je progonjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 19. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja: 17. augusta.

U okolici Anaforte suzbijena je 16. 8. navala neprijateljske divizije na tursko desno krilo uz znatne gubitke po neprijatelja. Zaplijenili smo jednu strojnu pušku i mnogo ratnog materijala. Na neprijateljskom transportnom je brodu prouzročen paljbom našeg topništva veliki požar. Neprijatelj, koji je kod Seddilbara nakon žestoke topničke pripreme navalio bombama, suzbijen je protunavalom te pustio velik broj mrtvaca na mjestu.

Carigrad, 19. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja: 18. augusta.

Na dardanelskoj smo fronti odbili 17. 8. pokušaj neprijateljske satnije da navali na obali Anaforte. U odsječku Aribu̇rnua vlada mir. Kod Sedilbara traje topnička borba i bacanje laguma. Naša je izvidna kolona zaplijenila strojnu pušku. Na ostaloj fronti ništa važna.

Dvije engleske podmornice uništene.

Kopenhagen, 19. augusta (D. u.) Engleska je podmornica jugoistočno Saltholma udarila na siku, te se čini, da se upalila.

Berlin, 19. augusta (D. u.) Službeno se javlja: Engleska podmornica E 13 uništena je po njemačkoj torpednjači blizu južnog izlaza Sundesa.

Potopljen parobrod.

London, 19. augusta. (D. u.) Parobrod „Arabic", družtva White Star, koji je imao 10.000 tona, torpediran je na putu u Ameriku. Putnici i momčad spašena.

Englesko-francusko-ruski ugovor o Carigradu.

Beč, 19. augusta. „Wiener Allgemeine Zeitung" piše: Danas smo u stanju, da na temelju vijesti, što su nam stigle iz Stockholma od pouzdane strane podamo sadržaj ugovora, što je sklopljen izmedju Francuske i Engleske s jedne strane a s druge strane Rusije o udesu Carigrada i Dardanela, ugovor, što je bio sklopljen prošle zime.

Opetovano se je tvrdilo da takav ugovor opstoji a katkada se je to oprovrgavalo, nu o opstanku takovog ugovora nije se nikada sumnjalo.

Prema vijestima, što su nam stigle iz Stockholma, sadržava ugovor slijedeće znatne odredbe, te se ima samo dodati, da je taj ugovor uslijedio u decembru 1914.:

1. Engleska i Franceska će svim svojim silama uznastojati, da forsiraju dardanelsko tijesno, da učine slobodan put u Carigrad i da zauzmu glavni grad Turske.

2. Rusija mora koliko je moguće — nu to nije bezuvjetna obveza — poduprirati od strane Bospora englesko-francusku akciju.

3. Carigrad i Dardanele dobit će Rusija.

4. Ugovor se mora držati tajnim obzirom na Rumunjsku, pošto bi se objavljenjem ugovora lako neugodno uplivalo na držanje Rumunjske.

5. Rusija se obvezuje, da će sa svim silama najkasnije do konca marča prodrijeti do Berlina.

Zadnja obveza se nije — kako je poznato — ispunila. Da li je uslijedilo kakovo produljenje roka Rusiji, nije poznato. Izgleda, da je to moguće, pošto je akcija Engleza i Francuza u Dardanelima i od marča dalje vodjena žestokim načinom.

Švedska će podupirati Rusiju?

Kopenhagen, 19. augusta. Po „Berlingske Tidende" šire druge novine vijest, da je izmedju Rusije i Amerike došlo do sporazumljenja o propustu izvoza robe, koja se inače ne bi smjela izvažati. Istodobno je Švedska pristala, da će ovu robu pustiti da predje njezine granice, i ako je takav izvoz zabranjen.

Rusi prenašaju dragocjenosti u Moskvu.

Berlin, 19. augusta. (D. u.) Prema vijesti „Vossische Zeitung" izdan je ruskim guvernerima tajni ukaz, da se imadu sve dragocjenosti iz ugroženih krajeva pošiljati u Moskvu, a ne u Petrograd.

Srbija i Grčka protiv Italije.

Atena, 19. augusta. „Nea Himara" zahtijeva, da ne smije Grčka Italiji u ničem popustiti i da odmah u Rimu izjavi svoje stanovište. Izmedju Atene i Niša vlada u ovom pogledu potpuno sporazumljenje. Grčka i Srbija nastupit će složno proti talijanskim zahtjevima u Albaniji i Jadranskom moru.

Grčka ne će uz četvorni sporazum.

Carigrad, 19. augusta. (D. u.) Raspravljajući o odgovoru grčke vlade, koja je ponudu četvornog sporazuma odbila, izriču turski listovi svoje uvjerenje, da je Grčka za četvorni sporazum izgubljena i pošto je njezin prijedlog odbijen, izjalovljen je i zadnji pokušaj četvornog sporazuma, da se i Bugarska uplete u rat na strani četvornog sporazuma, pa je radi toga pokopan za sada i balkanski blok.

Kako ćemo biti gotovi sa Rusima.

Berlin, 10. augusta. Pruski pukovnik von Schreiberhofen piše: Operacije, što se vode na istočnom bojištu nose na sebi obilježje proganjajućih borba. Djelovanje ruskih zalaznica potpomaže položaj zemlje, pošto ima tuda mnogo i jakih područja rijeka. Na sjeveru i jugu je osim toga područje jako močvarno i bogato na jezerima, te potpomažu i slabijim silama, da pokažu znatan otpor.

Već se je ponovno na to upozorilo, nu mora se opet spomenuti, a da se pravo prosudi veliku važnost sadašnjih bojeva, da u modernom ratovanju gdje se upotrebljuju milijuni vojska uslijed velikog prostora na kojem se ove vojske nalaze, te jakog pasivnog otpora, što ih imaju pojedine numerički jake skupine, o potpunom uništenju neprijatelja, kako je to u prijašnjim ratovanja bio slučaj, uopće ne može biti govora. Tehnički je nemoguće, da se vojsku od više milijuna, koja je razvrstana na prostoru od više stotina kilometara, da se takovu vojsku potpunoma opkoli i prisili na kapitulaciju na otvorenom polju. To je prije bilo moguće kada vojske nisu brojile preko 100.000 momaka. U modernom ratu nije moguće izvršiti novi Sedan. Ratni cilj mora sada biti posve drugi, a taj postoji prije svega u tome, da se slomi neprijateljski otpor, da se umanje njegove moći i da mu se zadade tolike gubitke na momčadi i materijalu da potpunoma izgubi ofenzivnu moć i da niti njegova defenziva da se opre neprijateljskim navalama nije više moguća.

Upravo zadnje borbe, koje su se vodile na zapadnom poljskom ratištu svršile su uvijek sa uspjehom savezničkih četa. Osim krvavih gubitaka, što su ih Rusi pretrpjeli, zarobljeno je mnogo Rusa. Time se je otpornu snagu Rusa uvijek umanjivalo

---

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

Grad, selo, zanimanje.

Kad sam sa svojim slušačima prije kojih desel godina bio u kaznionici mitrovačkoj, naišao sam u samotnom zatvoru na jednoga dječaka od kojih petnaest godina, osudjena radi zločina kradje, počinjene u društvu. Prije nego li sam pošao k dječaku u samicu, upitam ravnatelja, kakav je taj dječak. Ravnatelj mi odgovori, da je prkosan i neposlušan, te da se boji, da se ne će dati priljubiti kućnom zaptu.

Ja podjem sam u samicu i zatvorim za sobom vrata. U samici upitam ljubezno dječaka, neka mi kaže, kako se zove, otkuda je i kako je dospio tako mlad u ovu nesretnu kuću.

Dječak mi stane pripovijedati, da je sin općinskoga bilježnika. Otac ga dao, kad je svršio pučku školu kod kuće, u gimnaziju u Zagreb. Ali u gimnaziji nije mogao napredovati, dobio je drugi red, i otac ga dade u Zagrebu u bravarski zanat. Kako se gospodar za nj nije brinuo, došao je u društvo tatića, svojih vršnjaka, i ovi ga nagovoriše, da idje s njima u Maksimir krasti žicu, odredjenu za električno svjetlo. On se dade nagovoriti: podjoše, ukraše žicu, u Zagrebu prodaše pri jednom starinaru, bude uhvaćeni i osudjeni radi zločina društvene kradje i otpremljeni u Mitrovicu.

Sad sam mu predočio, kako je u groznu nesreću strovalio sebe i uništio svoj mladi život, jer će na njemu ostati do smrti ljaga sramote, koje nitko ne će i ne može izbrisati; kako je nanio tešku bol svojim dobrim, poštenim roditeljima, koji su ga poslali u Zagreb u nauk, da postane čestitim obrtnikom, a on postao tatom.

Kad sam ga sjetio na njegove nesretne roditelje, briznuo dječak u gorki plač tako, da ga nisam mogao umiriti. Dokaz, da je ovo dobro, nepokvareno dijete uništila gradska ulica.

Drugi slučaj:

Nema tome dva mjeseca, dodje k meni kao predsjedniku društva za zaštitu otpuštenih kažnjenika mlad čovjek od kojih šesnaest, sedamnaest godina, inteligentne vanjštine i dobro odjeven. Ja sam na prvi pogled opazio, da je otpušteni kažnjenik i da dolazi radi potpore. Zapitam, radi čega je osudjen i kako je pao u zlo. On mi ispripovjedi, da je bio ovdje u 6. razredu jedne srednje škole i da je sin imućnoga trgovca iz provincije. Upoznao se sa pisarom jednoga ovdašnjeg odvjetnika, koji je svome gospodaru ukrao nešto oko 2000 kruna i oni su taj novac zajedno prolumpali. Budući da je znao, da novac potječe od kradje, bio je osudjen radi zločina dioništva kradje.

Valjanog, inteligentnog mladog čovjeka upropastila gradska ulica.

Sada da vidimo tri slike tipičkog seoskog zločina osim onih, učinjenih radi pijanstva.

Prva slika.

K. Otac njegov i mati, pripovijeda dr. Seifert, bili su sklopili ženidbeni ugovor, prema kome su ugovorili zajednicu vlasništva cijeloga imetka, te je u slučaju smrti jednoga supruga imala pripasti onome, koji preživi, jedna polovica, a djeci druga polovica.

Kad je umrla mati, dao je otac imetak procijeniti, dug odbiti, te je ostalo aktivne imovine 142 krune 35 filira. Otac je sa skrbnikom sklopio nagodu odobrenu po nadtutorstvenoj oblasti, da će on isplatiti djeci, t. j. K. i njegovoj sestri R., svakomu po 500 kruna, kada odrastu, a on će preuzeti sav imetak.

Otac se njegov doskora oženi, i iz drugoga braka imao je dvoje djece, sina i kćer.

Kada je K. odrastao i oženio se, ostao je i dalje u kući očevoj. Ali doskora bijaše miru kraj. „Dobri" ljudi su mu pripovijedali, da sav imetak potiče od njegove pokojne matere, da mu otac nije imao ništa i da je ženidbeni ugovor koji je u prilog ocu, da je otac nakon smrti materine dao stvari tako nisko procijeniti, samo da može sav imetak povući na svoju stranu.

K. nije mnogo trebalo. Brak mu je bio blagoslovljen sa mnogo djece, a zarada dosta malena. On je stao tražiti od oca, da polovicu imetka dade njemu i sestri, a polovicu da plaćati polovicu dugova, što ih je imao u vrijeme smrti materine.

Na to otac nije htio pristati, oslanjajući se na pravomoćno riješenu ostavinsku raspravu i riješenje nadtutorstvene oblasti.

(Dalje slijedi).

i oslabilo ujedno njegovu numeričku nadmoć. K tomu pridolazi veliki gubitak ruskog ratnog materijala, koji će se jako teško nedoknaditi. Da se ofenzivnu moć Rusa izvanredno umanjilo, ako i ne posve slomilo, dokazuju jasno dogodjaji zadnjih dana. Porazi, što ih ruske zadnje straže dnevno doživljuju, prisilili su rusku vojnu upravu, da od svojih glavnih sila otkida ponovno nove sile, da pojača svoje zalaznice i svoje bokove ili da ove zalaznice uopće posve nove sastavlja. Da se to nije dogodilo dragovoljno već iz potrebe, jasno je kao na dlanu, jer uzmičuća vojska mora težiti za tim da se čim brže udalji i oslobodi od neprijatelja. Ako se straga moraju puštati uvijek svježe sile, onda se vidi da to nije volja uzmicajućeg neprijatelja, nego uspjeh progonjajućeg neprijatelja. Sve to više sila na ovaj način mora da dodje u borbu, i kako nam je razvitak istih dokazao, ako su iste uvijek i uvijek uništene, što veći su gubici glavne vojske. Tako si možemo predstaviti, da se na ovaj način i najveća vojska silno umanji i da se njezinu otpornu snagu oslabi za sedmice i mjesece, te postane nesposobna za svaku veću operaciju.

Rusi nezadovoljni sa Grčkom.

Petrograd, 18. augusta. (D. u.) „Riječ" se silno ljuti na držanje Grčke, koja je pouzdanu notu četvornog sporazuma odmah objelodanila, te u cijeloj zemlji pobudila takvu agitaciju, koja bi bila u stanju da pojača srpski otpor napram prijedlozima četvornog sporazuma. Cijeli postupak Grčke moguće je shvatiti kao zloban i bezobrazan zahtjev. Četvorni sporazum nije molio pomoći. nego on hoće, da se konačno urede balkanske prilike, i da se rat brzo svrši. „Novoje Vremja" pišu: Srpski prijestolonasljednik brzojavio je dne 24. julija 1914., da je on pripravan učiniti sve, što zahtijeva ruski car. Sada je došao čas, gdje bi Srbija morala izvršiti svoje obećanje.

Glasovi o odstupu francuskog ratnog ministra.

Köln, 19. augusta. Kako javljaju „Kölnsche Zeitung", od jučer se tvrdokorno šire glasovi, da je francuski ratni ministar odstupio. Vijest još nije službeno potvrdjena.

Englezi u Kavali.

Hag, 19. augusta. U Kavali zaplijenili su Englezi imanje egipatskog kediva zvano Imare te pretvorili tvornice duhana u lazarete za ranjenike iz Dardanela.

Buntovničke države.

Chiasso, 19. augusta. O neumornosti, koja vlada u četvornom sporazumu glede postupka prama Balkanskim državama, podaje talijanska štampa sliku u koloj se vidi dijametralno protuslovečne načine postupanja. Dok inače umjerena „Perseveranza" zahtijeva nek se upotrebi silu proti ovim „buntovnim državama", savjetuje „Popolo d' Italia" neka se Grčku jednostavno mimoidje, ta četvorni će sporazum i bez nje stvar privesti kraju. Kod sklapanja mira — tako prijeti Mussolinijev list — znat će četvorni sporazum obračunati sa omraženom Grčkom. Iz ovoga proizlazi, da je izmedju Grčke i Italije došlo u Egiptu do ozbiljnih trvenja. Srednji put preporuča katolički list „L' Italia", naime, ljubazni način prama Bugarskoj, a oštri način prama Grčkoj.

Rusko bojište.

Ruski je generalisimus izdao na sve vojske dnevnu zapovijed, glede evakuacije civilnog pučanstva kaošto glede postupka sa privatnim vlasništvom. Privatno se vlasništvo imade samo u tom slučaju uništiti, ako to neopozivo zahtijevaju vojnički obziri. U tom slučaju imaju se provesti zapisnici, na temelju kojih imade dotično pučanstvo pravo da dobije odgovarajuću odštetu. Isto to vrijedi, kad bi se pučanstvu nanijela šteta na poljskim usjevima.

U ostalom se podnipošto ne sili da pučanstvo napusti ove krajeve; ovo su dužni samo vojni obvezanici u dobi od 18 do 45 godine. Vojna zapovijed svršava, da valja sve prekršitelje ove naredbe, kaošto i sve one, koji bi svojevoljno uništili svoje imanje — najstrožije pozvati na odgovornost.

Ispražnjenje Rige.

Pučanstvo se danomice seli iz Rige u nutarnost Rusije, već se preseliše sve tvornice iz grada. Od 6. augusta ne vozi nijedan vlak na prugi Riga-Petrograd privatno pučanstvo.

U četvrtak baciše u zrak sva državna skladišta žeste i rakije. Pioniri podložiše eksplozivne množine naboja pod velike željezne i drvene mostove, što vode prema tako zv. Mitavskom pregradju. Istodobno je organizovana gradska milicija.

Strateški položaj.

Strateški je položaj ruske vojske medju Njemenom i Drinom postao, prema „Neue Züricher Zeitung" mnogo povoljniji. Njemačke su čete u području Ponievša prodirale munjevitom brzinom — sad su se morale povući na uzmak.

Prema broju zarobljenih i ostavljenih ratnih trofeja zauzima uzmak Nijemaca nesredjeni, prenapadni karakter. Jutarnji petrogradski listovi posmatraju položaj opće povoljnim. „Riječ" veli, da je rusko vrhovno zapovjedništvo nastojalo, da u ovom dijelu izmedju Ponievša i Vilkomira odjeli njemačke čete i njihov otpor, i da je izbjegnula svakoj pogibelji da bude opkoljena.

„Novoje Vremja" napominje, da krstarenje njemačke ratne mornarice u vodama Rige još nije napustilo nade Nijemaca da osvoje Rigu.

Ovo da je od početka rata već treći pokušaj Nijemaca da probiju liniju Njemena. bez obzira na uspjeh, kako to uvjeravaju vojnički stručnjaci.

Što veli nota četvornog sporazuma?

Poznato je, da su vlade Engleske, Francuske, Rusije i Italije svojedobno uručile preko svojih poslanika poznatu notu Bugarskoj, da im se priklopi t. j. da napane Tursku.

Nakon duljeg vremena i dužeg savjetovanja i razmišljanja upravi bugarska vlada na vlasti četvornog sporazuma svoj odgovor po prilici u ovom smislu:

1.) Hoće li Srbija pristati, da odstupi Bugarskoj ona makedonska područja, koja bi po ugovoru izmedju Srbije i Bugarske iz godine 1912. imala bila pripasti Bugarskoj; koja bi onda protusluga zapala Srbiju?

2.) Ako Srbija ne bi htjela privoljeti da odstupi cijelu t. zv. današnju srpsku Makedoniju, koji dio oferiraju vlasti četvornog sporazuma Bugarskoj?

3.) Koji će se dio „rumunjske" Dobrudže povratiti Bugarskoj?

4.) Što će dobiti Grčka u Maloj Aziji, u slučaju da ona odstupi Bugarskoj Kavalu?

5.) Što razumijeva četvorni sporazum pod „pozadinom, zaledjem Kavale"?

Iza toga slijedi izjava bugarske vlade, da se ne će zadovoljiti za obećanjem nego bezodvlačnim odstupom dotičnog zemljišta.

Nakon 7 tjedana predadoše poslanici četvornog sporazuma — svaki sa sebe — ministru predsjedniku Dr. Radoslavovu njihovu notu, koja je jednako glasila. Iz gore pomenutih upita dade se nagadjati, koja je područja ova nota veleviasti tangirala. Kako se saznaje, precizirala je ova nota sve upite i odgovore. Premda se sadržaj note taji, ipak iz vrlo pouzdanog vrela saznaje „Züricher Zeitung", da je

sadržaj note vlasti četvornog sporazuma Bugarskoj

preciziran u ovim točkama:

1.) Vlasti četvornog sporazuma jamče Bugarskoj njeno nacijonalno jedinstvo i ujedinjenje bez da saopće, da li će i koji će dio dobiti Srbija, Grčka i Rumunjska.

2.) Ententa upozorje Bugarsku, da su englesko-francuske čete zaposjele Solun i željezničku prugu do Gjevjelija, da time pokriju ledja Bugarskoj, i da uzdrže otvorenom prut prema Srbiji.

3.) Engleska, Francuska, Rusija i Italija preuzimaju potpuno i sasvim zadaću i odgovornost, da Bugarskoj osiguraju obećani teritorij.

4.) Vlasti ententa obećaju, da će čim Bugari krenu protiv Turske, zaposjesti cijelo područje istočno rijeke Vardara. Osim toga dozvoljava se Bugarskoj. da još pred sastankom mirovnog kongresa zaposjedne zapadnu Makedoniju.

Čim pane Carigrad, ujediniti će se englesko-francuske čete sa srpskim. Da pridju k Srbima, marširati će kroz Makedoniju, koja će već tada prijeći k Bugarskoj.

* * *

Nota je iznenadila Rusofile. Ovi su se bojali, da će pregovori Bugarske s Turskom rasrdjeti Rusiju i pouzročiti da se uopće više ne upušta u pregovore s Bugarskom. Ostale stranke drže se hladnije. Na bezbrojne upite novinara, koji su pokušali ispitati minista Pešova, odgovorio im je:

„Vlada će sama i jedina zagovarati interese Bugarske. Osječaji ne će igrati nikakve uloge."

Položaj naših evakuiraca.

Primamo od gospodina Stihovića:

Nastavljam izvješće Monsignora Wietingera, koji Vas je izvjestio o našem putovanju do Budimpešte, gdje smo se rastali da pregledamo razne krajeve u Ugarskoj, u kojima su smješteni iseljenici puljskog kotara. Monsignor je pošao u veliki Varadin, a ja sam posjetio nekoja sela, koja leže na željezničkoj pruzi Budimpešta-Rijeka i to Batto, Baracska, Ercsi, Erd, Loskut i Tarnok. Nisam išao dalje, pošto su nam u ministarstvu unutarnjih posala rekli, da će svi iseljenici iz Ugarske biti premješteni u Austriju izmedju 12. i 20. o. mj.

U gori navedenim selima nalaze se skoro sve ljudi iz Pule, i to iz Kastanjera, Kroacije, Sijane, Valmade i nekoji iz Verude.

Ta su sela dosta velika, u svakom je župnik, učitelj, načelnik i općinski liječnik. Leže nedaleko željezničke pruge, a nekoja su na Dunavu, te se može i parobrodom putovati na razne strane. Sela nisu zdrava jer voda po kazivanju samih oblasti, nije pitna, a osim toga su uz Dunav velike močvare i magla. To naš narod, koj je naučan na zdravi zrak sa burom, ne može nikako podnašati.

To je valjda i jedan od glavnih uzroka, što su naša djeca žrtve tamošnjih prilika.

Mesa ne mogu dobiti tamo ako ne po jedan ili dva puta na tjedan, a nekojim selima niti toliko. Mlijeka i povrća imade dostatno ali ne svagdje. jer se u Tarnoku i Laskotu ne može ni toga dobiti za nikakav novac.

Mnogi se ljudi tuže na hranu, jer nisu naučni na tamošnje prilike, osobito pako čeznu za uljem, kojeg se tamo ne može dobiti.

Neprilike imadu i radi jezika. Osim u Ercsiu, nedaleko Budimpešte, gdje govori skoro polovica općine hrvatski (oni kažu racki) i u Tarnuku, gdje je većina Slovaka, svuda govore samo madjarski.

U Ercsi-u imade 26 obitelji. Tamošnji starješina (biró) zauzeo se je za naše ljude, koji su iz početka bili u tvornici sladora, te im našao u privatnim kućama stanove sa sobicom, posteljom i kuhinjom, a potporu isplaćuje u gotovom tako, da si svaka obitelj za sebe priredjuje hranu po volji.

Liječnik i bilježnik nastoje takodjer pomoći našem narodu.

Slično kao u Ercsi-u jest takodjer u Baracski.

Treba da njimi zato ovim putem zahvalimo, ako i nisu imali onaj uspjeh, koji bi svi želili, ali ipak je nešto obzirom na potporu, koju dobivaju.

U drugim krajevima, žaliboże nije tako. Imao bi mnogo toga, da se potužim glede nečista, liječničke njege i zdravstvenog stanja uopće, držim ali za sada shodnijim da o tom javno ne raspravljam.

* * *

Kako već prije spomenuh, bit će ljudi, tijekom ovog mjeseca preseljeni u Austriju, gdje će im sigurno biti bolje.

Tu će bit narod razdijeljen po narodnostima i smješten u većim grupama u barake ili privatne huće, a dobiti će učitelje i svećenike iz domaćih krajeva. Toplo smo preporučili, da rastrešene obitelji budu ujedinjene, a isto tako i pojedina sela i dijelovi grada. Obećano nam, je da će se toj našoj molbi udovoljiti.

Imao sam prilike, da vidim barake, u koje će se smjestiti naše ljude, koje, premda učinjene na brzu ruku, mogu ipak zadovoljiti.

Za zimu je takodjer priskrbljeno, a za odijela obećaše nam u Beču, bit će isto tako providjeno na vrijeme.

Pretresli smo pitanje povišenja potpore, koja je dosada iznašala 90 para na dan, te je odbor za pripomoć iseljenika iz juga već podnio molbu na ministarstvo unutarnjih posala i nade je, da će biti ista povišena. Glede potpora onih obitelji, kojima su oci ili djeca u vojničkoj službi, te kojima je bila u Ugarskoj ista uskraćena, takodjer smo govorili, i obećano nam bi, da će biti povoljno riješeno za prošlost, a za unaprijed nema sumnje, da će se i nadalje ista isplaćivati, kaošto onima koji se nalaze u Austriji.

Razne pritužbe i molbe pojedinaca, koje smo imali pri ruci sve smo kod nadležnih oblasti prikazali i kod odbora za pripomoć iseljenika iz južnih pokrajina preporučili.

Gospodin predsjednik istog odbora, bivši ministar-predsjednik, Ekscelenca pl. Beck, kojem smo sve osobno preporučili obećao nam je, da će sve naše želje preporučiti na višem mjestu. Moram ovdje istaknuti, da se gospodin predsjednik, koji je negda upravljao našom državom, svojski zauzimlje za naš narod, koji je morao ostaviti sve svoje: polje, blago, zanat i time doprinaša neopisivu žrtvu, samo da ne bude na putu u ovom času, ako bi kada trebalo i u ovim krajevima braniti domaću grudu pred vjerolomnim neprijateljem.

Kako sam vidio, u Beču žele pomoći narodu, vremena ali su takova, da nije moguće postignuti svega. Nu to dobro razumijemo i radi toga ustrpljivo podnašamo sve te žrtve, koje se mogu prispodobiti sa onima, koje naš narod doprinaša na bojnom polju.

Skolska godina 1915-16.

Pošto se približava početak školske godine 1915-16., pitamo se: što će biti sa onom djecom iz evakuiranih krajeva na puljštini? Hoće li ta djeca biti prepuštena i dalje sama sebi, ili će im se otvoriti škole?

Osobito u nekojim mjestima puljske okolice ostalo je još toliko djece, da bi bila grjehota ostaviti ju kroz više vremena bez školske obuke.

Ako i ne bi bilo moguće otvoriti škole u svakome mjestu, trebalo bi nastojati da se otvore barem tamo, gdje je to moguće. N. pr. u Premanturi, Banjolama i Vinkuranu ostao je dosta veliki broj djece. Ako se ne bi moglo otvoriti školu u Premanturi, moglo bi se možda uzeti kao središte Banjole, kamo bi lako dolazila djeca iz svih gore spomenutih mjesta. Pošto su u Banjoloma dvije školske zgrade (Družbina i bivše Lege), to radi prostorija ne bi bilo nikakvih neprilika. Slično moglo bi se uradili i sa Medulinom i Ližnjanom.

Svakako oblasti moraju nastojati, da u ovim teškim vremenima, po mogućnosti, djeca što manje gube na obuci.

Razne vijesti.

Velike patrijotične manifestacije u Trstu prigodom rodjendana cesara i kralja. Stanovništvo je grada Trsta pokazalo svoje patrijotsko osjećanje time, što je na poziv carskog povjerenika izvjesilo zastave. U novom a osobito u starom dijelu grada izvjesila je gotovo svaka kuća austrijske dvobojnice ili madjarske i njemačke trobojnice i turske zastave. Mirozov, što je navečer prolazio gradom, pratila je, velika množina ljudi, koja je brojila na hiljade ljudi. Iz balkona namjesničke palače prisustvovali su namjesnik i civilni i vojnički dostojanstvenici sjanoj manifestacili tršćanskog pučanstva. Nakon što je glazba odigrala carevku krenula je povorka k njemačkom i turskom konzulatu, gdje je otpjevala njemačku odnosno tursku himnu.

Sabirni arci za hrvatske škole u Pul[i] mogu se dignuti kod uprave našega lista. Preporučamo svima, koji mogu primiti se sabiranja, da nepropuste tu prigodu. Tko ne može osobno dignuti sabirni arak, neka piše upravi lista pa će ga dobiti poštom.

Prodaja šećera. Povjerenstvo za opskrbu grada Pule javlja, da se u općinskog tržnici prodaje svaki dan do 5 i pol sati navečer slador kg à K 1·08.

Oglas. Mornar Josip Brzić izdao je patriotičnu pjesmu pod naslovom „Pjesma o žalosti naroda radi Šarajevskog zločina." Momčad se na izdanje ove knjižice upozoruje.

Austro-ugarski i njemački invalidi n[a] povratku iz Rusije. Jedan vlak sa austro-ugarskim i njemačkim ratnim invalidim[a] prispio je, kako se javlja u Hallsber[g] Austro-ugarski poslanik grof Hadik p[...] Futak i njemački poslanik baron Luci[...] te više članova obaju poslaništva bili [...] na kolodvoru. Invalidi najsrdačnije su p[...] zdravljeni a naročito od svojih zemlja[ka] i gospode od poslaništva, koji su sa [...] bom donijeli košare poslastica i novi[...] te svakom pojedinom invalidu stisli ru[ku] Invalidi uzeli su u vlaku zajutrak te svi izjavili svoju hvalu za prijateljski d[o]ček, što im je priredjen u Švedskoj.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 21-22-. kolovoza 1915 | Broj 45.

Novo-Georgievsk zauzet.

6 generala, preko 85.000 Rusa zarobljeno; oteto 700 topova i nepregledno mnogo inog ratnog materijala.

Austro-ugarski ratni izvješťaj.

Beč, 20. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Napredovanje je saveznika na Brest-Litovsk stisnulo u području tvrdjave u neredu velike dijelove više ruskih vojska. Da omogući ograničen odlazak svojim četama i trenu prema sjeveroistoku preko ono malo prelaza, protivnik se jako opire našem napredovanju osobito zapadno Brest-Litovska na obim stranama rijeke. Uza sve to osvojilo je sjeverno krilo opsadnih četa istočno Rokitnja daljnje predpoljske pozicije, a čete nadvojvode Josipa Ferdinanda koje prodiru na sjevernoj obali Buga sinoć su prije nastupa sumraka potjerale jurišem kod Volčina ukopanog neprijatelja proti gornje Pulve. Kod bombardovanja Novo-Georgievska, koji je bio od naših saveznika zauzet, učestvovali su sa uspjehom i naši teški topovi (Mörseri). Kod Vladimira-Volinskija i u istočnoj Galiciji položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Borbe sa teškim topništvom u tirolskom pograničnom području traju neprestano. Kod jučer spomenute navale na našu prednju poziciju na visoravni Folgarije, izgubili su Talijani 200 ljudi. U sjevernom odsječku primorske fronte bila je jučer [illegible] navala [illegible] Tal[illegible] jučer navečer i danas ujutro poduzeta pokušaja Talijana, da probiju crtu tolminske mosne utvrde. U Goričkoj je protivnik mjestimice uzdržavao živahnu topničku vatru. Naše je topništvo odgovorilo sa uspjehom, razorilo pontonski most kod Zagrada, te je strijeljalo neprijateljske množine četa istočno Pierisa.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Izmedju Angresa i Soucheza bacili smo neprijatelja iz opkopa, što jih je jučer zaposjednuo. Na Schratzmännle pridobili su Francuzi malen dio naše najprednje pozicije.

Istočno bojište.

Istočno Kovna slijede naše čete nakon uspješnih borba neprijatelja. U prostoru pred Davinom do ceste Augustovo-Grodno povukli su se Rusi na crtu Gudile-Lozdzieje-Studzienica te se tamo ponovno opiru. Vojska je Gallwitzowa nastavila uspješno navalu, zarobila 10 časnika i 2650 momaka a zaplijenila 12 strojnih puška. U Novo-Georgijevsku zarobismo čitavu posadu, 6 generala i preko 85.000 momaka. Broj se zaplijenjenih topova povisio na preko 700. Opseg se ostalog ratnog materijala ne da još pregledati. Vojna bavarskog princa Leopolda prodire uspješno dalje. Lijevo je krilo vojne skupine Mackensenove bacilo neprijatelja za odsječak Koterke i Pulve. Južno od Buga pridobili smo nasuprot Brest-Litovskog tlo. Istočno od Vlodave stigle su naše čete, oštro goneć neprijatelja, u područje Pišče.

Vrhovna vojna uprava.

Novo-Georgievsk zauzet.

Berlin, 20. augusta. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Tvrdjava je Novo-Georgievsk, zadnje uporište neprijatelja u Poljskoj, zauzeta iza tvrdokornog otpora. Sva je posada zarobljena, od koje samo jučer u zadnjoj borbi preko 20.000 Rusa, za sada nepregledni ratni materijal zaplijenili smo. [illegible] reče zahvalu u ime svoje i u ime domovine.

Vrhovna vojna uprava.

Borbe oko Brest-Litovska.

Roterdam, 20. augusta. Iz Petrograda javljaju: Položaj oko Brest-Litovska silno zabrinjuje javnost u Petrogradu. Dosadašnja nada, da će Rusi prestati sa svojim uzmakom je potpunoma izginula. Teške borbe biju se već okolo Brest-Litovska. Svaki privatni promet iz Rusije u Brest-Litovsk je prekinut.

Ruske armade.

Beč, 20. augusta. Iz stana ratnih dopisnika javljaju: Jakost ruskih armada na glavnom bojištu snizila se iza karpatskih bitaka na dva milijuna ljudi. Početkom maja bila je ruska vojska postavljena u tri velike fronte. Glavna fronta se je onda nalazila na jugozapadu od Varšave do Buga. Zapovjedao je general Ivanov, njegov generalni stožerni šef bio je general Dragomirov. Armadnoj skupini med Vislom i Viepržom zapovjedao je general Junakov, med Viepržom i Bugom pak general Mišćenko. Zapovjednik sjeverozapadne fronte od Varšave do Njemena bio je general Ruskij, šef štaba pak general Danilov. Sada je preuzeo general Ruskij zapovjedništvo sjeverne fronte. Više zapovjedništvo ima još uvijek general Ratko Dimitrijev, koji je u armadi kao junak jako priljubljen. Tvrdi se, da je general Dimitrijev, koji je aprila i maja zapovijedao u srednjoj Galiciji, pravodobno opazio, da Nijemci i Austrijanci pripravljaju kod Gorlica veliku ofenzivu, nu da su sve njegove molbe za pomoć bile uzaludne. Načelnik generalnog štopa armade generala Ivanova, Dragomirov, koji je suparnik Dimitrijeva, označivao je njegove molbe kao neutemeljene, te je njegove izvještaje uvijek zadržavao. Vrhovni zapovjednik Nikolaj Nikolajević je u armadi jako priljubljen, premda se njega boje kao vraga. Vrhovni se zapovjednik sa svojim glavnim stanom jako često seli iz jednoga dijela fronte na drugi.

Ruski vojnički vlak napadnut aeroplanima.

Kopenhagen, 20. augusta. Kako se javlja Petrograda, bio je vlak, koji je imao 40 vaguna krcatih vojništva pred tvrdjavom Brest-Litovsk napadnut bombama od njemačkog zrakoplova, te je bio jako oštećen. Zrakoplov je vlak dugo vremena slijedio ne obazirajuć se na puškaranje iz vlaka. Vlakovodja je brzinu povećao, ali je zrakoplov svejedno vlak dostigao. Dvije bombe pale su na najprve vagune, te ih potpunoma uništile. Broj se mrtvih ne navadja, nu stalno je isti velik, pošto je vlak bio krcat vojništvom.

[illegible]

[illegible] kvena vlast, sv. Sinod, odredio je obzirom na veliku bijedu poljskih bjegunaca, da moraju ruski samostani bjeguncima pomoći svojim imanjem, da se ova bijeda umanji. Pravoslavni će se samostani pretvoriti u bolnice, te će samostani sami morati plaćati sve bolničarske troškove.

Glavni uzrok ruskog poraza.

Milan, 20. augusta. „Secolo" javlja iz Petrograda, da se u Rusiji otkrila velika njemačka urota. Čini se, da je dokazano, da je Njemačka imala u Rusiji svoje agente, koje su svoje mreže zapleli u tajne ureda za zemaljsku obranu. U glavnom su u urotu zapleteni nekoji Baltijci, kojima su obećana velika bogastva i časti. Tako je bilo moguće njemačkom generalnom stožeru, da točno znade, kad je bukno rat, točno stanje ruske artiljerije i municije kao i to da predstoji nacrt generala Suhomlinova, da se utemelje nove tvornice za municiju, da se tako pripravljanje municije početverostruči. To je bilo uzrok, što je Njemačka ratom naglila, jer je znala, da će Rusi svoju municiju istrošiti u 8 mjeseci. Samo naviještenje rata sa strane Engleske je Njemačku malko uzbunilo, jer je znala, da Engleska i Japan vladaju morem, i da će oni Rusiji moći davati dostatno municije. Da se to donekle zapriječi, zaplelo se i Tursku u rat, i tako Rusija može dobivati municiju samo preko Sibirije.

Rusija ne može sklopiti posebnog mira.

Bukarešt, 20. augusta. „Novoje Vremja" piše, da Rusija ne želi mira, nego pobjedu. Dok ne pobijedimo — tako veli list — nema ni govora o miru. Konačno priznaje list, da Rusija niti ne smije sklopiti poseban mir već i obzirom na stvoreni ugovor sa Engleskom i Francuskom.

Proti carizmu u Rusiji.

Petrograd, 20. augusta. „Riječ" piše, da je kongres za municiju stvorio politički zaključak, kojim se zahtijeva dignuće političkih zapreka, a zahtijeva se, da se izda ukaz pomilovanja. List zaključuje iz toga, da je nezadovoljstvo sa režimom u zemlji jako veliko, kada već i nepolitički kongresi stvaraju takve zaključke. Knez Volkonski imenovan je državnim podtajnikom, nu on je tu službu primio pod uvjetom, da mu je prama njegovom uvjerenju slobodno, da svrgne namjesnike, ako vidi, da je to od potrebe. Kako je veliko nepovjerenje proti guvernerima proizlazi i iz toga, što je Duma zaključila, da ne smiju guverneri biti članovi odbora za živežne potrebe.

Njemački guverner Varšave.

[illegible] general [illegible] imenovan guvernerom. Iz Varšave se javlja, da su Rusi odveli sve pokućstvo kraljevskog dvora u 90 vagona u Moskvu. Isto se javlja, da su Nijemci podijelili amnestiju poljskim kažnjenicima, što su ih Rusi zapustili.

Srbija popušta.

Lugano, 20. augusta. U Rimu se govori, da Niš, usprkos izjave u „Samoupravi" zahtjeva neka Bugarska svoje zahtjeve ograniči.

Srpski otpor.

Amsterdam, 20. augusta. „Times" doznaje iz Niša, da će se stvari na Balkanu brzo riješiti i da će imati veće značenje, nego li je uredjenje granica. Skupština se je u Nišu sastala dne 16. augusta. Ministar-predsjednik Pašić otputovao je na frontu, da konferira sa prijestolonasljednikom.

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje).

Što nije polučio dobrovoljno, stao je K. tražiti kroz sud. Pokucao je na vrata kotarskoga suda i sudbenoga stola. Dao u zapisnik molbe i nudjao dokaze. Ali badava. Svagdje je dobio odgovor: nemoguće da je otac dobio više, nego li mu pripadalo, ali se to više promijeniti ne može.

Kad nije mogao polučiti svrhe gradjanshim putem, podnio je protiv oca prijavu radi zločinstva prijevare, ali je i ta prijava ostala bez uspjeha.

Sasvim je prirodno, da su ove tužbe, molbe i prijave urodile jednim jedinim rnim uspjehom: velikom mržnjom i neprijateljstvom izmedju oca i sina. K. si je utuvio u glavu, da svoje materinstvo pustiti ne će, pa stajalo ga, što drago. Uzeo odvjetnika i predao mu

Kad ga je odvjetnik uvjeravao, da je pravo na njegovoj strani, postao je još odlučniji. Zaredala su parnica sa svojim posljedicama: dangubom, troškom i žeškim svadjama.

Otac mu se uplašio, da bi mogao izgubiti parnicu protiv odvjetnika, pak uzeo i on odvjetnika.

Sada je stvar postigla vrhunac. Gonilo se s jedne i druge strane, a konac je bio, da je K. morao naknaditi ocu sve troškove i još k tome platiti i svoga odvjetnika. To je sve iznosilo nekoliko stotina kruna. Sada nije K. više znao, kamo će ni kuda. Bio je uvjeren, da mu je učinjena velika nepravda, a nigdje nije našao pomoći. Tražio je intervenciju pojedinih sudaca sam, a i u društvu s odvjetnikom, no sve uzalud. Kad mu jedan sudac savjetovao, neka pusti to s mirom, jer se ne da ništa polučiti, odgovorio je, da svoje materinstvo pustiti ne može, makar morao oca ubiti.

To se i dogodilo.

Jednog jesenskog jutra skoči K. prije zore iz kreveta, obuče se, uzme sjekiru i podje u stan očev. Tu je najprije naišao na polubrata, kojega je jedampul udario, zatim je navalio u sobu očevu. Na putu se namjeri na polusestru, te je udari sjekirom. Zatim navali na oca i maćuhu, te ih oboje ubije.

Nakon toga groznog djela vrati se u svoj stan, oprosti se sa ženom i djecom, i ode redarstvu, da se prijavi.

Kad je tu zatekao polubrata, začudi se, da mu je živ uzmakao, i upita ga: „Kaj si ti tu?"

Otac i maćuha ostadoše mrtvi, a polubrat i polusestra ozdraviše.

K. je čin u cijelosti priznao. Budući da mu je sestra R. umobolna, poslan je na motrenje u zavod za umobolne. Mnijenje psihiatra je glasilo, da je K. psihopat, koji je nasljedno opterećen. No sud je htio imati jasan i odlučan odgovor o ubrojivosti ili neubrojivosti. Na to su vještaci rekli, da to pitanje ima riješiti sud; ali su izjavili, da kod izvadjanja čina nije bio posve porabe razuma, nije bio u stanju ludila, koje momentano nastupa, niti u takovoj ćutilnoj smetnji, da ne bi znao, što radi.

Time je pitanje krivnje bilo riješeno. K. je osudjen radi zločina potajnoga umorstva na doživotnu tešku tamnicu.

Sada je u kaznionici.

Čovjek je srednje veličine, čvrst, mirna, sabrana izgleda. Odredjeni mu posao u samotnom zatvoru radi marljivo i točno. Nije shrvan ni očajan, premda je kod kuće ostavio ženu i osmero neopskrbljene djece.

— „Je li vam teško biti ovako samom u kaznionici?"

— „Dobro mi je. Nije mi teško, jer znam, da to mora sada tako biti. Doći će vrijeme, da će se i to promijeniti?"

— „Nadam se, da ću poslije nekoliko godina biti pomilovan, jer mi je učinjena velika nepravda."

— „Pomilovanje nije isključeno, samo ne dolazi tako brzo ni tako lako, osobito za čovjeka, koji je ubio oca i maćuhu, a ozlijedio brata i sestru."

— „Nisam ja tome kriv, da se tako dogodilo. Ja sam više trpio nego oni. Ja sam već bio kao lud od samoga razmišljanja, a tražio sam samo svoje materinstvo. I suci i fiškali, svi su mi rekli, da bi to moralo biti moje, a nitko mi nije htio pomoći, da bi dobio moje. Jedan sudac mi je kazao baš ovako: „Kad bi vaš otac imao iole duše, on bi vam polovicu imetka predao." Ja sam rekao i sucima, da ću morati oca ubiti. Oni me odvraćahu, da toga ne činim. Samo jedan sudac mi je pripovjedio jednom zgodu o nekom čovjeku, koji je uzeo tudje dijete pod svoje, othranio ga i dao mu sav imetak. Kad ga je taj posinak htio istjerati od kuće, uzeo je starac pušku i ubio ga, a sud ga riješio svake krivnje. Mislio sam, da se ni onom čovjeku nije dogodila veća nepravda negoli meni, pak se ni meni ne će ništa dogoditi."

(Dalje slijedi).

Nove talijanske baterije.

Hag, 20. augusta. Prama vijestima iz Pariza, Talijani su zadnjih 14 dana doveli u područje Krna nove baterije, da jačim silama napadnu austrijske pozicije.

Tursko-talijanski odnošaji.

Zürich, 20. augusta. Iz Milana javljaju: Prama službenoj vijesti Sjedinjene su Države dne 14. augusta preuzele pod svoju zaštitu talijanske državljane u Turskoj.

Gubici talijanske flote.

Atena, 20. augusta. Iz Krfa se javlja, da su Austrijanci dosada uništili Talijanima tri podmornice i nekoliko razarača, ali da talijanska cenzura zabranjuje, da se to objavi. Francuski razarači ne će više putovati na albansku obalu, jer se boje austrijskih podmornica.

Držanje Bugarske.

Budapest, 20. augusta. Dopisnika „Ad Vilag-a" primio je u Berlinu bugarski poklisar Dr. Risov. O tursko-bugarskim pregovirima rekao je Risov, da će ovi biti naskoro dovršeni i da će doći do potpunog sporazumljenja. „Mi imademo toliko zajedničkih interesa sa Turskom, da je nemoguće, da ih tko drugi razruše. Prije svega i u našem je interesu, da Dardaneli ostanu u turskom posjedu. Srbija nam mora dati Macedoniju. Rusija hoće da stvori veliku Srbiju mjesto velike Bugarske. Bugarski je narod politički već tako zrio, da shvaća svoje velike interese. Ali osim ovih interesa ima Bugarska i druge gospodarske interese sa Njemačkom i Austrijom, a to je pitanje velikog historičkog gospodarskog puta budućnosti. Ovaj put započima u sjevernom moru 'de preko Njemačke, Austrije, Ugarske, Budimpešte, odavle u Oršovu, preku Bugarske u Carigrad, preko Bagdada u Indijski ocean. Bugarska ne može prezrijeti ovog puta, koji će njoj donijeti bogastvo i blagostanje.

Nagadjanja iz Grčke.

Turin, 20. augusta. Rimski dopisnik „Stampe" imao je dogovor sa vrlo uglednim Grkom, koji je dobro poučen o grč-[illegible] je Venizelos [illegible] položaj [illegible]irala. Kandidati za mjesto ministarskog predsjednika su: Rhallis, Repulis, Skonlondis i Gorovnillas. Kralj se Konstantin stalno ne će opirati volji naroda, pošto je on skroz i skroz kostitucijonalan vladar. Bugarsko-grčka je nagodba isključena. Rumunjska ostat će i nadalje „Balkanska sfinga."

Grčke brige.

Lugano, 20. augusta. Prama vijesti „Štampe", prekjučer je Sonnino imao živahne pregovore sa poklisarima trojnog sporazuma i talijanskim poklisarima u Ateni, Sofiji i Bukareštu. U konzulti se još uvijek nadaju, da će Grčka konačno stupiti na stranu entente.

Engleska kupuje portugalsku artiljeriju.

Beč, 20. augusta. „N. W. T." piše, da se izmedju Portugalske i Engleske vode pregovori, kako bi Portugalska prodala engleskoj vojnoj upravi svu svoju artiljeriju. Portugalsko povjerenstvo, koje će cijelu pogodbu definitivno zaključiti, nalazi se već u Londonu. Portugalski arsenali izvadjaju takodjer municiju za Englesku. Uredjenje prilika u portugalskim afrikanskim kolonijama preuzet će afrikanske čete generala Bothe.

Profesor Ehrlich umro.

Hamburg, 20. augusta.

Frankfurtski je učenjak profesor Ehrlich danas o podne preminuo.

* * *

Ehrlich je bio profesor na univerzi u Berlinu, Hamburgu i Frankfurtu, gdje je svojim naučenjačkim, isključivo znanstvenim radom nakon dugog naučenjačkog rada proizveo na medicinskom polju pravu revoluciju, poimence na polju bakteriologije i serologije. On je postavio teoriju o nutarnjoj desinfekciji organizma. Taj je uspjeh dokazivao primjerom arsenskih spojeva na organizam, bez ikakve štete na ovog!

Taj je svoj uspješni nalaz aplicirao na luetičke bolesti prvog i drugog stadija. Taj ga je pokus doveo do uvjerenja, da njegovi arsenski spojevi, koji bi cirkulacijom krvi dospjeli u najzabitnija tjelesna pregradja, odijeljenja i u najsitnije izbice organskog tkiva (Gewebe), da ti spojevi uništavaju u tom tkivu začetnike luesa.

Nakon duljih pokusa i uporabe arsenskih spojeva kod luetičke bolesti — ispostavilo se, da ova ne ima baš osobitih strana, te se počelo u ovu teoriju sumnjati.

U kratko reasumiravši njegovo naučenjačko djelovanje moći će poznija medicinska a i znanstvena historija, da ubroji njegovo ime medju prve moderne naučenjake na polju medicinske znanosti. On je zapravo udario temelje serologiji, koja — baš u ovo ratno doba, gdje bolesti, pogotovo epidemijske, niču kô gljive iza kiše — biva danas svuda i svestrano primijenjivava. Na njegovoj čisto znanstvenoj t. zv. Seitenketten-theorie počiva i teorija liječenja Salvarsanom, koju je pronašao u zajednici sa učenjakom Hata, a budući je 605 njih bilo bezuspješnih a tek 606 uspješna, to ju je prozvao: **Ehrlich-Hata-teorija 606.**

Tajfun u Kitaju.

Berlin, 20. augusta. Na kineskoj obali bio je veliki tajfun. Ljudskih žrtava ima preko 10.000.

Dogadjaji na Balkanu.

Sukobi na srpskoj granici.

„Daily Mail" doznaje iz Bukarešta: Austrijanci su Srbe žestoko napali kod Oršove. Ugarski odjel vojnika pokušao je prijeći kod Ozgradena rijeku, ali mu se izjalovio posao.

Milanska „Stampa" donosi posebno saopćenje o tom napadaju austrijskih četa na Srbe kod Oršove. Ono glasi:

Austrijanci bombardovahu najžešće Srbe kod Oršove, iza toga pokušaše prijeći Dunav. Pokušaj nije uspio. Da li se tu misli ozbiljno započeti navalu ili je to samo neke vrsti demonstracija proti Rumunjskoj a donekle i Bugarskoj — nije još jasno. Stalno je, da se uzduž cijele fronte nešto sprema, pogotovo nakon zauzeća Varšave. [illegible]

[illegible]

Iz Niša javljaju, da su naši topovi na 12. ovog mjeseca odmah iza podneva otvorili žestoku vatru na Beograd i to kako hoće vijest iz Niša baterija zapadno Zemuna br. 109. Jednako je bila uspješna vatra haubica najtežeg kalibra.

Srbi su odgovorili i upravili vatru prema Zemunu i Pančovi i prema našim rezervama. Austrijanci su tad prestali topovskom paljbom i obložiše beogradske srpske pozicije sa 105 šrapnela i granata.

Čarkanja na crnogorskoj granici.

Kako javlja „Giornale d'Italia" po jednoj vijesti iz Skadra, sukobiše se crnogorske čete sa Malisorskim ustaškim bandama. Crnogorska je cenzura zašutila pojedinosti o okršajima, te je stalno, da je skadarski zapovjednik poduzeo sve mjere u slučaju jednog napada na Skadar sa strane Malisorskih banda.

Toga radi izadjoše sve crnogorske čete na okolna brda, da zapriječe svaki Malisorski pokušaj.

Srpska štampa prema ententinim predlozima.

Po vijestima, koje dolaze iz Niša, vlada u srbijanskoj štampi ozbiljno i potišteno raspoloženje, koje već traje cijelu sedmicu dana, odonda otkad je predana zadnja nota velevlasti u Nišu.

Velike novine, koje zastupaju ili vladu ili stranke poput „Samouprave", Pijemonta", „Odjeka" i „Pravde" — uopće se vrlo malo bave sa predlozima vlasti četvornog sporazuma — djelomice okreću oštricu i prema Bugarskoj. Organ voj. udruženja i prijestolonasljednika „Pijemont", ne daje niti jedne riječi pro ni kontra. List staro-radikalne Pašićeve stranke „Samouprava" tek kroničarski napominje ententinu notu.

Naprednjačka „Pravda" i novo-radikalski „Odjek" donose predloge ententine u cijelosti i s oštrim komentarom. Oba lista protestiraju proti postupku Bugarske i naglašuju, da je krajna nužda da se smanje koncesije Bugarske. „Odjek" je tako oštar, da ne bira riječi proti istoga entente i prikazuje prema tim predlozima srpsku budućnost u vrlo tamnim bojama.

Vladina kriza u Grčkoj.

Iza što je kralj Konstantin primio demisiju Gunarisovog kabineta, pozvao je k sebi budućeg kandidata za ministarsko predsjedništvo Venizelosa. Svakako se ne smije vjerovati — javlja Havasova agencija iz Atene — na jedan skori i brzi preokret u političkom držanju Grčke.

Za Venizelove se naklone ne zna ništa stalnoga, veli „Matin". Misli se da će ga kralj nastojati navratiti na pravac mirne politike prijašnjeg Gunarisova kabineta.

Ako ne uspije kralju da predobije Venizelosa za svoju političku žicu, obratiti će se na Zaimisa, a ako i god ovog ne uspije — tad da će raspustiti komoru.

„Riječ" proti grčkoj agitaciji.

Petrogradska „Riječ" očituje svoje negodovanje radi držanja Grčke. Nije lijepo ni časno — veli „Riječ" — što je Grčka tako brzo objavila tekst i sadržaj note četvornog sporazuma; nije dolično pisanje njenih novina, koje provode u Grčkoj agitaciju, da Srbija ne odstupi Bugarskoj tolike krajeve. Četvorni sporazum ne traži pomoći, on hoće da već jednom sredi i uredi odnošaje na Balkanu da već završi rat. —

O interesantnom brzojavu princa Aleksandra — ruskom caru.

„Novoje Vremja" od 17. augusta donosi medju ostalim jedno pismo, koji veli: Srpski je prijestolonasljednik Aleksander brzojavio dne 24. julija 1914. ruskom caru u Petrograd, da je spreman sve učiniti, što zahtjeva car.

Sada je momenat nadošao, gdje car traži od Srbije neke usluge; sada valja da Srbija ispuni svoje obećanje.

Iza kulisa.

Milanska „Štampa" donosi da je izmedju konzulte i kancelarija saveznićkih vlasti nastao živahni saobraćaj. Salandra je k tome saopćio važne vijesti talijanskog poslanstva u Londonu. Talijanski je poslanik imao podulji govor sa Sir Edward Greyem. Izmedju ministra vanjskih posala i talijanskog poslanstva u Ateni, Sofiji i Bukareštu trajalo je ovih dana izmjenično i živo izmjenjivanje depeša.

Prema vijestima turinskog lista vlada naprotiv u talijanskim krugovima relativni [illegible] Srbija — onda je cijelo pitanje napola riješeno. Konačnu će riječ kazati Grčka iza konstitucije svog ministarskog kabineta.

Ovo, što danas traži četvorni sporazum od Srbije i Grčke nije ništa drugo nego revizija bukareštanskog ugovora.

Konac samosvojne Albanije.

Diplomatski zastupnik Bugarske u Draču, Pavlov, putuje za kratko vrijeme iz Drača u Sofiju. Ovo je poslanstveno mjesto bilo mučke podignuto. Jednako je napustio Drač i ruski zastupnik Petrajev. Drač više nema diplomatskog zbora. Time je — završuje „Vossische Zeitung" — iščeznula i posljednja fikcija samostalne albanske dršave.

Austrijska sveučilišta u ljetnom ratnom semestru 1915.

Kako saznajemo iz raznih izvješća svih austrijskih univerza za ljetni semestar 1915. bio je usprkos ratnih dogadjaja red nauka na svim univerzitetima, osim onog u Lavovu i Černovicama, neporemećen.

Bečka je univerza brojila ovog ljetnog semestra još uvijek 4739 slušatelja, od tog otpada 274 na teološki, 1859 na juridički, 1136 na medicinski i 1470 na filozofski fakultet.

Gradačka je univerza imala 769 slušatelja, od tog je 170 njih polazilo medicinu, 172 filozofiju, 102 teologiju i 325 jus.

Insbruška je univerza brojila 635 slušatelja sa 278 teologa, 115 jurista, 109 medicinara i 133 filozofa.

Praška je njemačka univerza brojila 878, dok češka 2865 slušatelja.

U Krakovu je študiralo 534 univerzitetlija.

Na svim je dakle austrijskim univerzama bilo upisano 9920 djaka, od tog 966 teologa, 3947 jurista, 2169 medicinara i 2838 filozofa. Žena je bilo ukupno 39 juristkinja, 539 medicinarka (332 u Beču, 17 u Gracu, 9 u Innsbrucku, 151 u Pragu i 30 u Krakovu) i 726 filozofkinja.

Redovitih i neredovitih ženskih slušateljica bilo je do 1632 na svim austrijskim sveučilištima. Na medicinskim fakultetima nije uzimala neredovite slušateljice. Broj je na svim univerzama pao minimalno za 50 postotaka djaštva, na nekojim univerzama, kao u Innsbrucku i Gracu, za punih 80 postotaka.

Razne vijesti.

Redarstveno zatvoreni lokali. Kavana „Stella Polare", što se nalazi na Viškom trgu, zatvorena je redarstveno prekjučer po nalogu c. kr. tvrdjavnog komesara, jer je vlasnik kavane dozvolio svojim gostovima hazardnu igru. Proti vlasniku i igračima učinjena je prijava na sud. — Istotako je ovih dana zatvorena po oblastima gostiona Jelisave Koch (ulica Franje Ferdinanda 21), jer se tamo prodavalo jestvine i pića preko maksimalnih cijena i jer je više puta prekoračila propisane redarstvene propise. Proti vlasnici se je postupalo prama propisima evakuacije.

Prodaja povrća. C. kr. tvrdjavni komesar obznanjuje, da je aprovizacija za grad Pulu obzirom na voće i povrće povjerena aprovizacijonom odboru, pa da je s toga svakome drugomu zabranjeno trgovati voćem i povrćem. Prekršiteljima ove odredbe rekvizirat će odbor za aprovizaciju robu, a u slučaju opetovanja globit će se ih i eventualno odaljiti iz Pule.

Predstave u kazalištu. Dne 21. i 22. o. mj. bit će u kazalištu „Ciscutti" ponovno kinematografske predstave, koje će početi u 3 sata popodne ut obične cijene. Danas će se izvadjati drama „Strani gost" i šaljivi komad „Vilim ne će da postane bogatim". Sutra, u nedjelju, izvadjat će se: „Društvena drama" i „Bonifacij kao trgovački naučnik".

U Trstu nema više Verdijevog spomenika. Trg sv. Ivana u Trstu bio je na predvečerje cesarevog rodjendana prazan. Spomenik Verdija je potpunoma porušen i odveden, samo je ostala željezna ograda. Nema više ni vrta, te je isti bio uništen.

Razpoloženje u Varšavi. U Varšavskom „Kurieru [illegible]" [illegible] je dala povod riječima i činima, što se mogu izraziti nakon dugog pomišljanja. Stvar je ipak sasma jasna, da mi kao narod neslobodni uslijed kobnog razvoja povijesti te u materijalnom pogledu uništeni uslijed dugog općeg rata, ne možemo imati nikakvog upliva na konačnu odluku u toj gorostasnoj borbi, da ovisi naš udes isključivo od sile medjunarodne zavisti te da svaka drska namisao, da si pridobijemo ulogu vladajućega dokazuje samo, kako je nestalo kod nas zdravo shvaćanje političkog položaja.

Budimo dakle spokojni. Mi kličemo još jedamput u uvjerenju, da nije nikad bila hladnokrvnost tako nužna za nas kao u sadašnjem trenutku. Blizu je ura čudesa, a tada budimo spremni, da liječimo ljute rane trpljenjenja, što nam je zadano. Štedimo naše sile za budućnost.

Francuzi nezadovoljni sa Englezima. U Parizu se širi slijedeća anegdota: Na pitanje, koliko vojnika ima Engleska na fronti, odgovorio francuski je general: „Četirista hiljada". — „Tako malo? Ja sam sam mislio, da ih ima bar osam stotina hiljada!" „Svakako" odgovorio je general „ali četirista hiljada ovih je uvijek time zaposleno, da za ostalih četirista hiljada kuha čaj....!"

Nevidljivi aeroplani. Njemački tvorničar automobila, inžinir Knübel u Münsteru izumio je sredstvo za gradnju t. zv. nevidljivih aeroplana. Ti aeroplani gradjeni su kao i svi drugi, samo nisu prevučeni platnom ili svilom već cellonom. Cellon proizvodi ranjsko-westfalsko dioničko društvo za tvorenje eksplozivnih tvari. To kemijski spoj celuloze i octene kiseline, te upravo idealnih svojstava, proziran poput stakla, a ne lomi se, gibiv poput celuloze, a ne gori, trajan poput gume, a ne škodi mu benzin, benzol i voda. Mogu se proizvoditi u svakoj veličini i debljini, pa je postao za proizvodnju aeroplana neophodno potreban. Inžinir Knübel misli da je isprva upotrebiti za „krila" aeroplana, no kada se 1913. kod pokusa opazilo, da su „krila" već u visini od 1000 m. posve nevidljiva, odlučio je cijele aeroplane praviti od cellona. Kod tih aeroplana drveni i kovni dijelovi obličeni modrikastosivom bojom, pa se u velikoj visini ne vide bez dobrih dalekozora.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 23. kolovoza 1915. | Broj 46.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj se jučer ponovno jako opirao napredovanju austro-ugarskih četa na donjoj Pulvi i zapadno Visoko-Litovska. Moralo je doći na više mjesta do borbe na noževe, tako kod obrane sela Tokari, koje leži na cesti Visoko-Litovsk, koje je mjesto bilo zauzeto nakon žestoke borbe i u bici proti uporištu kod Klukovicija, kojega je zaposjela sedmogradska pješadija oko ponoći. Više puta probijeni i kod Timinke bačeni od njemačkih četa ispraznili su Rusi danas rano poziciju Pulve i uzmakli su prema odsjeku Lješnje. Pred Brest-Litovskom smo ponovno suzili zaključni krug. Dok su saveznici napredovali na ušću Krzne, bacio je FML. Arz neprijatelje s obje strane ceste, što vodi u Viale proti utvrdjenom pojasu. Naša na način mosne utvrde izgradjena pozicija sjeverno Vladimira-Volinskija bila je raširena, gdje su naše čete potjerale jaka neprijateljska odijeljenja. U istočnoj je Galiciji položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U Tirolu bio je dio naše tonelske pozicije i utvrda na visoravni Lavarone i Folgarije takodjer i jučer pod teškom trajajućom vatrom. Talijanska pješadija pojačana bersaljerima navalila je uzaludno dva puta na Monte Coston. Istotako bio je odbijen pokušaj odijela alpinaca da napreduju u području Schulderbacha na klanac Ferame. U koruškom pograničnom području traje obična topovska paljba. Opetovani nasrtaji jakih talijanskih sila prama primorskom odsjeku Kobarid-Tolmin ostali su ponovno bez uspjeha. Navala na našu prednju poziciju na Vršić razbila se na nepokolibivom ustrajanju valjanog St. Pöltnerskog domobranstva i naših baterija. Pred Mrzlim Vrhom izgubio je neprijatelj najmanje 800 ljudi. Tolminska mosna utvrda bila je do danas o ponoći pod žestokom topovskom paljbom, našto su slijedila na Kozaršće četiri, a s visine južnog ovog mjesta tri protivnička nasrtaja, koji su se svi slomili na hrabrosti naših žilavih četa. I proti našoj poziciji na rubu doberdobske visorani poduzeli su Talijani osamljeni bezuspješni nasrtaj. Inače traje tamo i na goričkoj mosnoj utvrdi topnička paljba. Jedan naših zračnih brodovlja obložio je Udine bombama i požarnim strelicama. Svi su se zrakoplovi povratili neoštećeni natrag.

Beč, 22. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Čete su generala Kövesa ponovno bacile neprijatelja iz više pozicija te potjerale preko željeznice, što vodi iz Brest-Litovskog u Bjelsk. Vojska je nadvojvode Josipa Ferdinanda pridobila uz ponovne bojeve kod Visoko-Litovskog na prostoru. Na tom mjestu, kao i zapadno Brest-Litovska i istočno Vlodave opire se neprijatelj žestoko prodirajućim saveznicima. Izmedju Vladimira-Volinskog i Černovica položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na krašku je visoravan Doberdoba uperio neprijatelj jučer opet živahniju topničku paljbu. Navala je bersagliera na Monte dei busi slomljena vatrom u blizini naših pozicija. Sjeverozapadno visoravni navalili su Talijani u širokoj fronti, ali su bačeni djelomično u borbi prsa o prsa ili ustavljeni našom topničkom paljbom. Popodne pucao je neprijatelj preko naših pozicija poljskim i teškim topništvom pa pojedine dijelove grada Gorice. Ponovni nasrtaj na naše pozicije sjeverno Sela te noćna navala na Soški most zapadno Tolmina izjaloviše se uz teške gubitke po neprijatelja. U području Krna u prostoru Bovca i u Koruškoj granici zbile su se na nekojim mjestima topničke borbe. Na tirolskoj su fronti navalila dva puta dva bataljuna nakon dvadesetsatne topničke priprave na gorske prelaze istočno Tresassi. Neprijatelj je suzbijen, te je izgubio 300 mrtvih i mnogo ranjenih. Paljba na naše tvrdje skupina Folgaria, Lavarone i Tonale traje izmjeničnom jačinom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 22. augusta. (D. u.) Rekognosciranjem ustanovilo se 21. augusta rano, da su Talijani sasma napustili otok Pelagružu, nakon što su uništili sve gradjevine i obrambene zasade. Talijani zaposjednuše 11. jula otok, što gà obitavahu samo obitelji čuvara svjetionika te ga opremiše radiotelegrafskom stanicom i obrambenim zasadama. Stacijonirana je bila tamo takodjer jedna podmornica. Posjeti naših letioca te trokratna temeljita paljba našom flotilom nanješe neprijatelju teške gubitke na ljudima i valjda ga uvjeriše, da strategično-taktična vrijednost tog otočića nije tako velika, kako je neprijatelj kod zauzeća istoga htio, da prikaže.

C. i kr. mornaričko zapovjedništvo.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadu nikakvih osobitih dogodjaja.

Istočno bojište.

Kod bitaka istočno Kovna zarobili smo 450 Rusa i zaplijenili 5 topova. Južno Kovna zapustio je protivnik takodjer poziciju na Jesiji, te je uzmakao prama istoku. Kod Gudele i Sienija zauzete su ruske pozicije na juriš. U borbama zapadno Tikočima zarobljeno je 610 Rusa i zaplijenjena 4 pušćana stroja. Vojska Gallitzova zauzela je Bjelsk i bacila je Ruse preko Ible. Kod skupine vojske bavarkog princa Leopolda bio je slomljen obnovljeni otpor neprijatelja. Protivnik je od danas rano u dalnjem uzmaku. Zarobljeno je preko 1000 Rusa. Pošto je lijevo krilo skupine vojske Mackensenove prodrlo preko odsjeka Kotevka i Buga kod ušća Pulve, nastavio je neprijatelj takodjer i na ovoj fronti uzmak. Pred Brest-Litovskom i istočno Vlodave učinjena su dalnja napredovanja.

Dogodjaji na moru.

Naše su sile istočnog mora prodrle u rigajski zaljev, nakon što su si iza mnogobrojnih, vješto položenih polja mina i zatvora mreža prokrčile puteve nakon višednevnog teškog posla čišćenja. Kod ovdje razvitih borba predstraža bila je uništena ruska torpednjača razreda „Emir Buharki." Druge torpednjače, medju njima „Novik" i jedan veći brod bili su oštećeni. Kod uzmaka Rusa naveče 19. augusta u Mousundu bile su ruske topnjače „Sivuč" i „Korejec" nakon hrabre borbe potopljene po topovskoj paljbi i navali torpednjača. 40 ljudi posatke, medju njima 2 časnika, djelomice teško ranjenih, mogle su naše torpednjače spasiti. Tri naše torpednjače oštećene su minama. Od ovih se jedna potopila, drugu smo mogli nasukati, a treću dovesti u luku. Naši gubici na momčadi su vrlo maleni.

Berlin, 22. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Vojska Eichhornova napredovala je istočno i južno Kovna. Kod jurišanja poziciji sjeverno jezera Zuvintija zarobljeno je 750 Rusa.

Vojska Gallwitzova prodire naprijed preko željeznice Bialistok—Brest-Litovska, te je u zadnja dva dana zarobila 13 časnika i preko 3550 Rusa.

Skupina vojske bavarskog princa prekoračila je pobjedonosno željeznicu Kiešćele—Visoko-Litovsk, te je odbacila danas protivnika, koji se je ponovno suprotstavio, iz njegovih pozicija. Zarobljeno je 3000 Rusa i zaplijenjena množina pušćanih strojeva.

Navale njemačkih i austro-ugarskih četa na odsjecima Koterke, Pulve i Buga, kaošto na Krsni napreduju.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 21. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Neprijateljske navala u okolici Anaforte odbijena je uz gubitke po neprijatelja. Pred Ariburnujem i Sedilbarom ništa važna. Naše jemenske čete osvojile su u južnom Jemenu grad Lahaj, koji je od nekoliko vremena bio u engleskim rukama. Englezi su izgubili 100 mrtvih i ranjenih. Zaplijenili smo 4 topa, 5 pušćanih strojeva i množinu ratnog materijala.

Carigrad, 21. augusta. (D. u.) Italija navijestila je Turskoj rat. Talijanski je poklisar otputovao.

Prekinuti diplomatski odnošaji izmedju Turske i Italije.

Carigrad, 21. augusta (D. u.) Talijanski poklisar notificirao te je porti po nalogu svoje vlade prelom diplomatskih odnošaja izmedju Turske i Italije, je zahtijevao svoje putnice. Poklisar je popodne otputovao. Porta je opozvala iz Rima turskog poklisara. Zastupstvo interesa talijanskih državljana u Turskoj povjereno je sjedinjenim Državama.

Cadorna za sudioništvovanje u Dardanelima.

Zürich, 22. augusta. Prama vijesti „Stampe" šef generalnog stožera, Cadorna, izjavio se za sudioništvovanje Italije u operacijama u Dardanelima, ali u ograničenom opregu.

Talijanska razočaranja.

Lugano, 22. augusta. Zadnje izvještaje Cadorne talijansko novinstvo niti ne raspravlja. Tu i tamo izbijaju gorke opaske općenitog razočaranja: Rusi uvijek uzmiču i gube materijal i zarobljenike. Englezi i Francuzi ne drže svojih obećanja ni na fronti u Francuskoj ni u Dardanelima, a Talijani ne samo da nisu još zaposjeli Trsta i Tridenta, već niti Gorice i Tolmina. U listovima u fronte čitaju se tužbe u velikoj zimi. „Zima je naš najveći neprijatelj. Ona čini, da se ne mičemo, ledimo se, dok je neprijatelj, koji je na zimu naučen u stanju da uspješno ustraje u borbi." U zadnje je vrijeme moralo biti otpušteno više vojnika, kojima su se sledili prsti i udovi.

Italija i Balkanske države.

Zürich, 22. augusta. Turinska „Stampa" javlja, da je talijansko ministarstvo vijeće u sjednici od prošlog petka stvorilo važne zaključke tičuće se izvanjske politike. Glavno je, da se opet oživotvori balkanski savez, komu će se pridružiti i Italija. U Grčkoj je sve uzbunjeno, jer narod ne će da čuje ništa o tome, da se Bugarskoj budi što odstupi. I ministarska grčka kriza se na konzulti brižljivo prati. Osobilo bi Italija bila zadovoljna, da na krmilo vlade opet stupi Venicelos.

„Stampa" doznaje iz Sofije, da je u Nišu bilo važno ministarsko vijeće pod predsjedanjem kraljevića Aleksandra. —

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje).

„Nemoguće je, da vam je sudac tu priču pripovijedao ovako, kako ju vi pripovijedate."

„Jeste, jeste, bio je tu i moj odvjetnik. Sudac je tu pripovijetku pripovijedao baš preda mnom."

— „Ta vas pripovijetka ipak nije mogla potaknuti na grozni vaš čin."

— „Ne. Ja bih taj čin učinio bio i bez pripovijetke."

— „Možete li razjasniti, zašto ste ubili i maćuhu?"

— „Ja sam htio ubiti samo oca. Kako se drugo dogodilo, to ne znam."

— „A zašto ste oca ubili?"

— „To sam morao učiniti. Ja sam tražio pomoći kod suda, drugog odvjetnika i fiškala, i nitko mi nije znao pomoći. Od onoga dana, kad sam doznao, da je otac moje materinstvo prisvojio, nisam imao mira. Uvijek sam mislio o tom razmišljao, kako bih dobio materinstvo. Od početka bio sam miran: ali kad sam vidio, s kakovim je to poteškoćama i troškovima skopčano, postao sam strašno uzrujan. Išao sam na posao; ali sam radi najmanje sitnice planuo kao ludjak.

U tvornici sjedala, gdje sam radio, rekao mi je drug moj, koji je radio do mene, da koji put pocrvenim kao rak, onda opet problijedim kao stijena. Rekao mi je, da ga je strah pogledati me, kad sam takav.

Ja sam osjećao, da bi u takovu času mogao ubiti svakoga, koji mi dodje u blizinu ili koji me dirne.

Rekao sam svom drugu, neka se ukloni, kad vidi, da sam uzrujan, da se ne bi kakvo zlo dogodilo.

Kod kuće je sve strepilo preda mnom. Već ni malo dijete nije smjelo plakati. Kad je zaplakalo, došlo mi je, da ga zgrabim i da ga razderem na komade.

To su bile užasne muke za mene. Ja nisam mirno jeo, ni spavao, ni radio. Mislio sam, da će mi glava pući i mozak iscuriti, a nisam si mogao pomoći. Otac, koji je svemu tome bio kriv, nije htio da popusti. Osjećao sam, da se mom bijesu ne ću moći oteti i da će se zlo dogoditi.

Ono jutro sam se probudio rano. Još nisam pravo bio ni budan, već me zgrabio bio bijes na oca. Ustao sam i obukao se, da učinim svemu kraj. Uzeo sam sjekiru i pošao, da ubijem oca. Sreća da žena moja ni djeca to nisu primijetili. Da me samo jedno kušalo zaustaviti, bio bih sve potukao sjekirom.

Što se dogodilo, to već znate."

— „Kako vam je bilo poslije čina i sada?"

— „Sada mi je odlanulo. Zatvor i tamnica nisu za mene tako teška stvar, kao one muke, koje sam trpio prije čina."

— „Mislite li vi, da ste svojim činom pomogli sebi i svojoj djeci?"

— „Sebi nisam, a možda ni djeci. Ali ja mislim, da će sada moja djeca dobiti ono moje materinstvo, za koje sam se ja borio."

— „Ne znam na koji način. Ono, što vi niste od oca dobili, nije sada postalo vaše ni djecije, nego je ostalo očevo. Sada će ostavinska rasprava odlučiti, koga će to zapasti."

— „Ali to nije očevo, nego moje materinstvo. To moraju moja djeca dobiti."

— „Sad ste opet ondje, gdje ste prije bili, naime boriti se za vaše materinstvo, koje otac nije htio dati. Pače, sad je stvar još malo gora. Dok je otac živio, mogao je svoje volje to vama ili vašoj djeci pokloniti. Sad je to nemoguće, ako nije u tom smislu načinio oporuku."

— „To znam, da nije učinio."

— „Onda bi samo parnica proti očeve ostavine mogla pomoći, a ta ne će za vas imati uspjeha, jer nije uspjela ni protiv oca."

— „Što će onda biti?"

— „To ja unaprijed ne znam. O tom će odlučiti ostavinska rasprava, a o njoj ćete biti obaviješteni."

— „Ja ću dati fiškalu punomoć, neka tu stvar tjera dalje, jer djeca moja moraju dobiti moje materinstvo."

— „To vam je slobodno. — Je li vam se u kaznionici po koji put smrklo pred očima, kao što prije čina?"

— „Dok sam bio u samotnom zatvoru, zabunio sam se par puta i ušao u tudju samicu, a da ne znam ni sam kako. Otkad sam u skupnom zatvoru i radionici, gdje se više gibljem, od toga vremena mi se nije nikad pamet smutila. Mislim, da mi od posla krv malo oslabi, pak me toliko ne muči. Poslije čina nisam nikada očutio onaj bijes, koji me mučio prije čina. Miran sam, radim i uzdam se, da će doći vrijeme, kad budem pustin na slobodu."

Takovo je njegovo stanje sada, završuje dr. Seifert. Hoće li taj duševni mir potrajati? Sumnjam.

(Dalje slijedi).

Giolitti otići će u Vichi, gdje će se sastati sa Tittonijem. Nadaju se, da će iza ovog sastanka Giolitti zauzeti novo držanje.

Rusija izpražnjuje gradove u Litavskoj.

Moskva, 22. augusta (D. u.) Prama „Ruskom Slovu" gradovi su Kowel, Brest-Listovsk i Vilna izpražnjeni po gradjanskom pučanstvu.

London, 22. augusta (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda, da je u gradu Rigi ostalo 300.000 pučanstva ponajviše na desnoj obali Dvine, dočim su napuštena predgradja na lijevoj obali.

Gunariseva stranka.

Genf, 22. augusta. „Temps" javlja iz Atene, da su članovi Gunarisovog kabineta odlučili, da će u kom'ori utemeljiti novu neodvisnu stranku pod imenom „narodna stranka".

Pašićeva politika.

Sofija, 22. augusta. Prama vijestima iz Niša izgleda, da je srpska vlada pripravna popustiti prijedlogu četvornog sporazuma u pogledu odstupa područja Bugarskoj. Stranke će o prijedlogu prije same raspravljati, a onda će biti konferencija sviju stranaka. Na tajnoj sjednici skupštine Pašić će dati izjavu o diplomatskom položaju i prijedlogu entente. Vlada općenito mnijenje, da se prijedlog entente ne će odbiti, i da će doći do srpsko-bugarskog sporazuma.

Bunjenje belgijske regimente.

Hag, 22. augusta. Na fronti Izera pobunio se belgijski regiment. Više glavnih buntovnika je ustrijeljeno. Regimenta je za kaznu ostala dvije sedmice u vatri na fronti.

Zabrana prodavanja automobila u Rumunjskoj.

Bukarešt, 22. augusta. Ratni ministar izdao je naredbu, prama kojoj je zabranjeno prodavati automobile i mekanična sredstva za prevoz.

Zadnje pričuve.

Kopenhagen, 22. augusta. Prama carskom ukazu pozvani su u vojništvo svi časnici i momčad cijele ruske Azije izuzevši one iz Kaukaza.

Bivši ruski ratni ministar pod istragom.

Kopenhagen, 22. augusta. Prama vijesti „Tidendesa", bivši je ruski ratni ministar dobio poziv od suca istražitelja. U Petrogradu se očekuje više uapšenja.

Novo Georgijevsk.

Novogeorgievsk je pao. Njegova je posada iznosila 85.000 ljudi, koji su sada prešli u njemačko zarobljeništvo. K tome valja ubrojiti 700 topova i ostalog nebrojnog ratnog materjala. U početku se mislilo, da će se Novi-Georgijevsk moći uzdržati par mjeseci, dok će ih ruske vojske osloboditi od opkoljenja. Medjutim je ta tvrdjava, koju označuju kao ključem Varšave prije vremena morala prešla u posjed Nijemaca. Novi se Georgijevsk prije zvao Modlin, te je bio utvrdjen na nalog Napoleona godine 1806. Novo Georgijevsk je važno stjecište željeznica i riječna luka.

Osvojitelj je tvrdjave pješadije general von Beselev, onaj isti, koji je upravljao opsjedom Ampwerpena, te ovog 10 oktobra 1914 posjeo. Za taj je čin odlikovan redom „pour le merite".

Pred Brest-Litovskim.

Četiri najveće rijeke, koje prolaze kroz rusku Poljsku, to jest Visla, Narev, Wieprž i Bug te su rijeke u njemačkom odnosno austrougarskom posjedu, jedino još ostane u ruskim rukama rijeka Njemen. Sva je nada Rusa koncentrirana na Brest-Litovsk, nakon Novogeorgijevska i Kovna kao slijedeće jako uporište Rusa. Brest-Litovsk ima bi pasti tek oko 9. rujna.

Što bi nakon rata odstupila Turska Bugarskoj?

Poznato je da je Bugarska do nedavno vodila pregovore s Turskom, glede odstupljenja zemljišta Bugarskoj, uz uvjet, da ova ostane neutralna.

Turska bi voljna bila na temelju dosadanjih pregovora ustupiti Bugarskoj cijelu željezničku prugu Dedeagač sa stanicama Kara-Agač, Dimotika i Kulej Burgas. Buduća bi onda granica išla kroz Maricu, mimo Drinopolja (koje ostaje Turskoj).

Medjutim su bugarski poslanci naglo opozvani iz Carigrada u Sofiju.

Ratno zasjedanje njemačkog državnog vijeća.

Odmah na početku sjednice ustaje referent Werstap i iznosi prijedlog komisije, da preda kući na odobrenje zajam od 10 milijarda maraka državnog zajma. Nakon popratnog i burnim odobravanjem primljenog patriotijskog govora diže se tajnik državne riznice dr. Helfferich, veleći, da su ratni troškovi izvanredni, te iziskuju do 2 milijarde mjesečnih izdataka, dakle za trećinu viši od ukupnih izdataka za cijelog rata godine 1870-71. Nalazimo se — veli dalje — u strašno teškim vremenima za cijelo Nijemstvo. Ne bismo bili dostojni ovog vremena, kad bismo dozvolili, da nas Nijemce — more gallico — protjeraju i pobijede. Izdržanje će rata za nas biti daleko tegotnije u ovoj drugoj godini nego li u prvoj. Hoćemo podnijeti sve žrtve, ali hoćemo da i konačno pobijedimo. Neprijatelji su mislili, da će nas prekomjernim brojem izmoriti i iscrpiti, medjutim možemo kazati, da su njihove namjere do danas premašile cilj. Tako dugo valja da se Nijemstvo bori za svoju njemačku i narodnu stvar, dok konačno ne pobijedimo.

Dnevni izdaci sviju zaraćenih država prenašuju iznos od 300 milijuna maraka, što iznosi godišnje preko 100 milijarda. Od tog ukupnog iznosa otpada na Nijemce i njene saveznike do 30 milijarda, dok teret od 70 milijarda oinose četvorni sporazum. Naše je ekonomsko stanje na dobrom stepenju razvitka, i mi se možemo uz jedinu Englesku da pohvalimo, da smo pokrili dobar dio ratnih troškova iz vlastitih riznica.

To valja, u ostalom da zahvalimo uvidjavnosti germanskog naroda, čije su generacije vićne željeznom nacijonalnom uzgoju, pojmu dužnosti i discipline.

Uzalud njihova „proročanstva" o našem uništenju i rascjepkanju: na ovom će se kö kositar čvrstom narodu Nijemaca rastući broj, množina njihova i njihov novac, jer Germanstvo Nijemaca je nepobjedivo.

(Ovo su zaista željezne riječi njemačkog rizničara za i o njemačkom narodu. Kamo sreće, kad bi mi za hrvatski narod mogli izreći ove zaista riječi značajnice po Nijemstvo! O. U.)

Nakon govora **socijalnih demokrata**, koji su skoro jednodušno odobrili i pristali uz većinu uzima riječ **Poljak Sejda** i veli: Mi smo razabrali iz govora državnog kancelara, na će nam biti prižnato pravo da nacijonalni razvitak, život i starodrevnu kulturu. Iz govora smo kancelarovog sazabrali, da se dobro poljskog i njemačkog naroda ne nalazi u medjusobnom trvenju.

Nije vrijeme, da nabrajamo sve nepravde, koje su nam se prije nanašale, ali se čvrsto nadamo, da će se ustaliti i srediti svi politički odnošaji izmedju Poljaka i Nijemaca.

Kako je propao naš „U 12"?

Turinska „Stampa", a po njoj švicarski „Züricher" donosi neke pojedinosti, što ih je pripovijedao neki talijanski mornar, koji je sudjelovao pomorskom okršaju, kod kojeg je pao žrtvom austro-ugarski podmornik „U 12".

Neka je talijanska torpednjača krstarila u sjevernom Jadranu baš u ovom času, kad mu se približivao austro-ugarski podmornik „U 12". Talijanska je torpednjača i dalje nastavila svoj put baš u pravcu prema „U 12", kao da ga tobož i nije zapazila. Medjutim ju je slijedio talijanski podmornik, koji je naglo izašao iz zaklona talijanske torpednjače i upravio smjer prema „U 12".

Kad su se oba podmornika nalazila jedan drugom na domaku i cilju, otpali „U 12" jedan torpedo prema talijanskom, ali ga ne pogodi. Iza tog su oba podmornika manevrirali naizmjence oko naoko cijelo pol sata, nastojeći jedan drugog torpedirati. Kod toga pridjoše skoro na nekoliko metara jedan drugom daleko, ali su se uvijek znala medjusobno ugnuti. Talijanska je torpednjača bila inače uvijek spremna, da navali na „U 12", netom bi se ovaj pojavio na površini. Pri koncu je „U 12" odapeo dva torpeda na suparnika, koji se medjutim postavio u vertikalni smjer prema boku „U 12", tako da su oba torpeda promašila za pedalj sjegurni cilj, dok je u isto vrijeme torpedo neprijateljskog podmornika zahvatilo potpuno „U 12". Ovaj se nagnuo i za trenut potonuo, a da se nije niti jedan mogao spasiti.

Srbija.

Dne 17. ov. mjeseca bila je održana skupština u prisuću kralja i prijestolonasljednika.

Na vijećanjima se izjavila Srbija spremnom odstupiti Bugarskoj sve područje oko Monastira, Prilipa, Ohride, Istipa i Kočane. Srbski službeni list „Samouprava" veli u svom broju od 14. o. mj., da je prijedlog Sporazuma za Srbiju velika čast.

Na skupštini je izjavio ministar predsjednik Pašić slijedeće: Mi smo se priključili saveznićkoj odluci da vojujemo do konačne pobjede. Za uspješnu nastavu rata neophodno je potrebno sudjelovanje Bugarske, no koja ne će niti korak da poduzme u korist entente, dok ne dobije Macedoniju. Odklanjajuće držanje Grčke prema ententnim vlastima ne može se smatrati kao njezina konačna odluka, što više može se sa stalnošću očekivati, da će ententa prema potrebi znati i silom iznuditi sebi povoljnu odluku Grčke. Pašić sa žalošću konstatira, da su njegovi savjeti grčkoj vladi (Gunarisovoj) u svrhu popuštenja ostali bez uspjeha.

Na koncu primjećuje Pašić, da su predlozi entente od 21. srpnja takovog karaktera, da ne dozvoljavaju daljnje otezanje u tom pitanju. Ententa dala je naime sasvim jasno razumjeti, da ustupanje prijepornog teritorija Bugarskoj imade da uslijedi s mjesta bez ikakvog oklijevanja. Svaki odgovor, koji bi imao svrhu, da odgodi odluku u tom pitanju, smatrao bi ententa kao se nepovjerenjem prema ententi, i ostavio bi Srbiju osamljenu.

Na ovu izjavu Pašićevu, slijedila je odulja debata. Većina je bila tog mnijenja, da se ententi prepusti slobodna odluka u pitanju Bugarske, jer Srbi imadu povjerenje u ententu, koja će za stalno štititi i uvažiti srbske interese.

U političkim krugovima drži se, da odgovor Srbije ne će biti tako kategoričan kao onaj Grčke, pošto je Srbija osvjedočena da svaki neuspjeh entente šteti najprije nju samu. Čim Srbija odgovori na posljednju notu, očekuje se s mjesta jedna nova ententina nota.

Opće je uvjerenje, da će ententa forsirati svim silama ulaz Bugarske u savez, da može osvojenjem Carigrada paralizirati neuspjehe u Francezkoj i Poljskoj.

Gambrinus.

Čitamo u „Neue Züricher Nachrichten" ovu zgodnu stvarcu:

U središtu grada Genove nalazi se švicarova pivara, u kojoj se za vrijeme mira točilo hladno pivo u izobilju.

Odmah nakon što je buknuo rat, umetne Švicar oglas u novine o prodaji pivarne. Nadje se, te ga kupi neki Genovljanin. Taj bujne, šarolike fantazije, kao svi njegovi zemljaci, dade si na ulazu naslikati ogromnog Gambrinusa, sjedeći raskračenim nogama na buretu sa pjenećom se pivom iz vrča u ruci. Budući je Gambrinus previše nalično njemačkom bogu, te se to nije publici svidjalo, to je patrijotični gazda promijenio sliku tog njemačkog barbarina u sliku, koje se svima imala dopasti: nova je slika predstavljala razne krajeve Italije, koje osobito namaljane svijetlim bojama pritječu u susret pod „austrijskim jarmom" stenjajućem Trentinu i Istri. Iza rata će valjda opet povući svog broda tog Gambrinusa i zastaviti ga na mjesto oslobodjenih i neoslobodjenih zemalja?

Razne vijesti.

Osobna vijest. Kotarski poglavar u Krku, Dr. Karlo Lusina, premješten je c. kr. primorskom namjesništvu sada u Postojni, a vodstvo kotarskog poglavarstva u Krku povjereno je komesaru E. Muhi.

Uredovni jezik. Dopisni ured šalje, kako je poznato, svaki dan brzojavke o položaju, koje su objelodanjene tako, da ih poštanski uredi objese na vratima ili na zidu. U Puli su brzojavke objelodanjene u njemačkom i talijanskom jeziku i tome nitko ne prigovara, samo svaki Hrvat zahtijeva, da bi se ove brzojavke objelodanjivale i u hrvatskom jeziku. Isto bi se ove brzojavke moralo objelodanjivati i u svim poštanskim uredima Istre i u hrvatskom jeziku, a ne samo u talijanskom. Hrvati Istre žele, da im se uspjehe naše slavne vojske jave u njihovom jeziku, kao i drugim narodima.

Zdravstvene mjere. Akoprem se mjesne zdravstvene prilike mogu označiti kao izvrsne, zahtijeva se ipak u sadašnjim vremenima, da svuda vlada najveća čistoća. Radi ovog uzroka je c. kr. tvrdjavni komesar naložio strogu reviziju po svim gostionama i kavanama, koju od nekoliko dana čine c. kr. kotarski nadliječnik Dr. Schiavuzzi i općinski liječnik Dr. Padovani. Ovom se je prilikom dosada ustanovilo da su gostione: „Alle tre Porte" u ulici Giulia 1, koje je vlasnik Dinko Viscovich i gostiona vlasnika Josipa Lapegna u ulici Medolino 6, u tako blatnom stanju, da se ih odmah zatvorilo. Oblasti će dozvoliti da se ovi lokali opet otvore, kad se bude dokazalo, da njihova čistoća odgovara propisima higijene.

Pretplatnicima do znanja. Koncem ovoga mjeseca obustavit ćemo šiljanje lista svoj onoj gospodi, koja su nas zamolila, da im list šaljemo na ogled, te nam u ovo vrijeme ne budu poslali pretplatu. Isto tako ćemo zaustaviti list i svima onima koji nam nisu podmirili pretplatu za ovaj mjesec. Molimo stoga sve one, kojih se ovo tiče, da nam pošalju dužnu pretplatu.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Hrvatska Čitaonica Altura	K	20·—
Ušić, iste blagajnik	„	1·—
Ukupno	K	21·—
Prije iskazano	„	1873·50
Sveukupno	K	1894·50

Za vojnike na talijanskoj fronti

Župni ured u Tinjanu šalje . . K 66·— koje darovaše: 54 K župna crkva Tinjan, 4 K županpravitelj Križman, 4 K W. W. W., 2 K Marijina kongregacija, 1 K Uršula Križman, 1 K Lidija Turko.

„Vicentini — mangia gatti."

Jedan stari venecijanski epigrom karakteriše nastavatelje četiriju gradova venecijanske republike na ovaj pučki način:

„Veneziani — gran signori,
Padovani — gran dottori,
Veronesi — mezzi matti,
Vicentini — mangia gatti."

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 24. kolovoza 1915. | Broj 47.

Nijemci zauzeli tvrdjavu Osoviec.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 23. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Istočno dolnje Pulve i željeznice, što vodi iz Riasna na sjever, bije se boj velikom žestinom. Neprijatelj je branio svaki pedalj zemlje najžilavije, ali je uzduž čitave fronte na mnogim točkama suzbijen. Kod toga dopade nam u ruke veliki broj zarobljenika. Osobito vruć bijaše boj kod naših valjanih sedmogradskih pukovnija kod sela Gola i Suhodola, 64. je pješačka pukovnija (zarobila posadu opokpa, branjenih po ruskim grenadirima, sastojeću od 7 časnika i 900 momaka, te zaplijenila 7 strojnih pušaka. Pred Brest-Litovskim ništa novoga. Istočno Vlodave prodrle su njemačke čete preko jezerske zone. U prostoru Vladimira Volinskog promaknusmo naše čete zaštitnice do Turiska i krajine istočno Ljubomila. Rusi su potjerani. U istočnoj je Galiciji vladao mir.

Talijansko bojište.

I jučer odbile su naše čete više talijanskih navala na doberdobsku visoravan. Mjestimice doslo je opet do šakanja. Višeputa kuša sada neprijatelj da se metodički dokopa do naših obrambenih linija. Predmosna je utvrda tolminska stajala popodne pod brzometnom paljbom topništva. Na to je neprijateljska pješadija navaljivala opetovano sve do noći bez uspjeha i pretrpjela teške gubitke. Na ostalim frontama ništa važna. Paljba je teškog topništva na naše tirolske tvrdje popustila privremeno.

Danas je četvrt godine, otkada nam objavi rat prijašnja naša saveznica. Bezbrojne navale talijanske vojske nisu nigdje postigle svog cilja, ali su stale neprijatelja golemih žrtva. Naše čete drže kao i prije svoje pozicije uz granicu ili blizu nje.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Neprijateljsko je brodovlje, sastojeće se od 40 brodova, otplovilo sa Zeebrugga na sjeverozapad, nakon što je opstreljano našim obalnim topništvom. U Vogezima trajahu svu noć žestoke borbe za pojedine djelove opkopa.

Istočno bojište.

Eichhornove čete napreduju istočno i zapadno Kowna. Zaposjednuli smo tvrdjavu Osoviec, koju su Rusi napustili. Sjeverno i južno Tikočina zbili su se uspješni okršaji. Zauzeli smo Tikočin te zarobili kod toga 1200 Rusa. Očajne se ruske protunavale sjeverno Bjelska izjalovile uz veoma znatne gubitke po neprijatelja. Južno tog mjesta smo napredovali. Vojna je skupina bavarskog princa Leopolda prekoračila uz žestoke bojeve crtu Klešćele-Račno te nastavlja uz povoljne uvjete navale. Zarobili smo 3050 momaka i zaplijenili 16 strojnih pušaka. Vojna skupina Mackensenova izvojštila je nakon tvrdokornih bojeva prelaz preko odsječka Pulve izmedju Račna i ušća rijeke. Navala preko Buga iznad odsječka Pulve uspijeva. Pred Brest-Litovskim položaj je nepromijenjen. Kod Pišča, s obje strane svitiačkog jezera, neprijatelj je jučer poražen te potjeran prama sjeveroistoku.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

U okolici Anaforte kušao je neprijatelj nakon žestoke topničke vatre sa više nego jednom divizijom nasrtaj, koji je bio odbijen uz ogromne gubitke za neprijatelja. Istotako izjalovio se neprijateljski nasrtaj kod Ariburnuja. Na drugim frontama ništa nova.

Brest-Litovsk opkoljen sa triju strana.

Beč, 23. augusta. „Reichspost" javlja: Opkoljenje Brest-Litovska biva uvijek uže. Savezne su čete postigle sjajnih uspjeha. Rusi su, osim na malom izlazu prama istoku, u Brest-Litovsku posve opkoljeni.

Kod bombardovanja Novo-Georgievska sudioništvovalo je pol tuceta naših 30·5 mužara.

Veleizdajnička parnica u Beču. Dva narodna zastupnika odsudjena na smrt.

Beč, 23. augusta. (D. u.) Pred bečkim domobransko-divizijskim sudom svršila je danas parnica, što je trajala više sedmica protiv narodnih zastupnika Dimitri Markov-u i savjetnika višeg zemaljskog suda Dr. Vladimira Kurolowici, dalje proti odvjetnika Dr. Cirilu Czerlundziakievica iz Przemisla, Dr. Ivanu plem. Drohomileckog iz Zlozova, veleposjednika Toме Djakowa iz Verbjaca, bravara Gabrijela Mulkiewicza iz Kamionke Strumilove i dopisnika „Novog Vremja" Dimitra plem. Jančeveckog, koji bijahu pristaše ruske narodne stranke. Svi su optuženici odsudjeni radi veleizdaje protiv ratne sile države na smrt na vješala.

Venicelos ministar-predsjednik.

Berlin, 23. augusta (D. u.) Wolffbureau javlja iz Atene: Venicelos preuzeo je sastav kabineta.

Venicelos za neutralnost.

Atena, 23. augusta. Privatni dopisnik Wolffovog dopisnog ureda javlja, da će Venicelos nastupiti proti svakom odstupu grčkog područja i za neutralnu politiku grčke vlade.

Srbi ne će u ofenzivu.

Beč, 23. augusta. Ruska je vlada u zadnje doba jako pritisla na Srbiju, neka Srbi odmah započnu ofenzivom proti Austriji, da tako olakšaju rusku vojsku. Srpska je vlada odlučno otklonila te želje Rusije, izjavom, da bi njezina ofenziva značila samoubojstvo. Srpska vojska, koja je toliko trpila u borbama i od bolesti, u stanju je da brani srpske granice, ali za ofenzivu manjka joj svaka pretpostavka.

Novi bugarski ratni ministar.

Sofija, 23. augusta. Imenovanje divizijskog generala Tekova ratnim ministrom na mjesto Fičeva proizvelo je razne komentare, koji su svi bez temelja osobito ako hoće da dokažu, da će Bugarska promijeniti svoj kurs, ili da predstoji konačna odluka Bugarske. Šekov ima okolo 40 godina; on je tip učenog vojnika jake volje i organizatornog talenta. U balkanskom ratu bio je šef stožera vojske, koja je jurišala Drinopolje. Iza rata bile su mu povjerene razne vojničko diplomatičke misije, a u zadnje vrijeme bio je kao savjetnik kod tursko-bugarskih pregovora.

Razgovor sa Radoslavom.

Berlin, 23. augusta. „Vossische Zeitung" piše: Radoslavov isključuje, da bi Grčki kralj povjerio vladu Venicelosu, ako se on drži starog programa, koje ga je pred pola godine srušio. Kralj zahtijeva neke uvjete i radi toga je Venicelos zamolio, da mu se dadu četiri dana za razmišljanje. Samo ako pristane na kraljeve uvjete onda će mu kralj povjeriti vladu i ne će raspustiti parlamenta. Ovi uvjeti tiču se raspre radi Kavale. Grčke prepirke nisu u Bugarskoj učinile nikakvog utiska. Isto tako ne će se Bugarska upustiti u nikakove pregovore sa Srbijom radi Macedonije, radi koje je Bugarska prolila toliko krvi.

U pregovorima sa Turskom još se nije odlučilo o jednoj točki, naime o odstupu Drinopoljskog predgradja Karagača Bugarskoj, tako da će naskoro biti zaključeni pregovori.

Odstup ratnog ministra Fičeva, tvrdi se službeno, uslijedio je iz zdravstvenih razloga. Radoslavov veli: Vidio sam Fičeva dne 18. augusta u katoličkoj crkvi prigodom svečane službe Božje, te je sjajno izgledao. O bolest nije bilo ni traga. Fičev je za stanoviti slučaj odredjen kao šef generalnog stožera, kao što je bio za vrijeme tursko-bugarskog rata.

Budućnost Poljske.

Lavov, 23. augusta. Delegacije neodvisnih stranaka u Varšavi sazvane su, da zauzmu stanovište napram poziva vrhovnog narodnog odbora u Krakovu. Zastupnicima narodnog odbora bio je pripopćen zaključak: Dok politički položaj Poljske nije razjašnjen i dok centralne vlasti ne izjave svoje stanovište, kaniti se treba svakog aktivnog sudjelovanja sa krakovskim narodnim odborom.

Ruski car ide na frontu.

Kopenhagen, 23. augusta. „Tidende" javlja iz Petrograda: Car će ići budućih sedmica na frontu. Ratni ministar i ministar izvanjskih posala otputovali su u glavni stan.

Ispražnjenje Dünaburga.

Petrograd, 23. augusta. Zapovjednik tvrdjave Dünaburg upozorio je pučanstvo prošle sedmice, da će biti tvrdjava ispražnjena. Prošlog ponedjeljka došao je nagli nalog, da moraju privatnici zapustiti tvrdjavu. U gradu odigravaju se grozni prizori. Žene, djeca i muškarci preko 50 godina moraju se seliti. Muškarci od 16—50 godine moraju svakog jutra prikazati se kod zapovjedništva da idu na radnju. Tko uzmanjka biva globljen sa iznosom 3000 rubalja ili kažnjen zatvorom od mjesec dana.

Ukinuće zakona proti židovima.

Petrograd, 23. augusta. Kako javlja „Börsenzeitung" ruska će vlada naskoro izdati zakon, prama kojem će židovima biti slobodno nastaniti se po cijeloj Rusiji.

Petrograd, 23. augusta. Car je izdao ukaz, da se sve ruske židove otprati u istočnu Sibiriju. Sve galicijske židove imade se opet otpratiti natrag. Ova je stvar povjerena bivšem tarnopolskom namjesniku.

Kolera u Rusiji.

Kopenhagen, 23. augusta. Iz izjava petrogradskog poglavara Tolstoja proizlazi, da je kolera u Rusiji jako raširena. On je odgovorio na zahtjev zdravstvene komisije, da je nemoguće pripraviti barake za kolerične u roku od tri sedmice, kako je to zahtijevala zdravstvena komisija. Voditelj zdravstvene uprave, princ Oldenburg, naložio je, da se imadu odstraniti sve manjkavosti na zapadnoj željeznici. On je na svom putu svojim očima vidio nevolju pučanstva i kudi, što se nijesu kod pojedinih slučajeva kolere poduzele potrebite mjere. Niti potrebite kuhane vode nije imao narod na raspolaganje.

Nemiri u Perziji.

Petrograd, 23. augusta. Petrogradska brzojavna agencija javlja iz Teherana: Ruskom i engleskom konzulu su bande zapriječile povratak u Kermandšak. Perzijska je vlada za trajanja ministarske krize bez moći. U južnoj Perziji vlada gi-

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje).

Druga slika.

Kad je dopraćen u kaznionu, bilo mu već preko 70 godina. Godine ga nisu poštedile, pogurio se, noge su mu oslabile, kašljuca i tuži se, da ne će dugo.

Sudjen je, da je umorio zeta svoga.

Dosta je rječit, rado se tuži na svoju nesreću i dragovoljno pripovijeda tu svoju nezgodu.

Pustimo ga, neka govori sam: Ja sam bio već ostario, bilo mi šezdeset godina. Živio sam na svom gruntu sa ženom i kćerkom, koja se bila udala, ali ostala udovicom i vratila se sa svoje dvoje djece k meni. U selu se znalo, da bih ja rado uzeo mladju mušku glavu u kuću.

Moj susjed dodje i pripovjedi mi, da je selom prošao neki strani mladić i traže službu ili da se priženi kojoj udovici; ako hoću, on će ga dovesti. Ja sam pristao, i moj susjed doveo toga čovjeka.

On je moju kćer vidio i svidjela mu se. Kako mu se ne bi svidjela, kad je bila mlada! Privolio je, da će ju uzeti, ako polovicu grunta na njega prenesem. Ja sam se nećkao. Bojao sam se, da će me poslije tjerati s moga dobra. Ali on se kleo i preklinjao, da toga učiniti ne će, pak sam potpisao ugovor i prenio polovicu imetka na njega. Vidim, da sam ludo uradio: ali bio sam uvijek dobar čovjek, pak sam i u tom bio dobar.

Pol godine se taj moj zet dobro vladao; ali poslije zlo. Poćeo piti, a raditi nije htio. Kad sam mu što prigovorio, rekao je, da će me umlatiti. Još je dvije godine bio u mojoj kući, ali ne popravi kidno. Ljeti je išao na posao, a u jesen se vratio bez filira.

Jedne nedjelje rekao je, da nas dva ne ćemo dugo gospodariti skupa i onda je otišao. To se meni vrzlo po glavi, bojao sam se zla. U večer se napit vratio kući, i opet stao prigovarati. Ja sam šutio. On je legao na klupu, podbočio se rukom i malo zadrijemao. Mislio sam, bolje, da ja tebe, nego ti mene. Uzmem nadžak i udarim ga po glavi. Odmah od prvoga udarca srušio se na pod. Moguće, da sam ga jos koji put udario. Bio je odmah mrtav.

Žena moja i kći bile su vani. Kad su ušle u sobu, znale su, što je, pak su me počele nagovarati, neka truplo iznesem i zakopam. Razmišljavao sam, što bih učinio. Kad mi je unuk rekao, da me ne će odati, izvučem truplo iz kuće prema vrtu, pa ga bacim u jarak i zatrpam.

Tako je stvar mirovala.

Ljudi su mislili, da je zet opet otišao na posao i nitko nije pitao za njega.

Poslije toga umrla mi je žena i ja sam ostao pust oženim.

Osam godina poslije toga moga čina posvadi se moj unuk s mojom ženom. Moja žena mu rekla, da on nema „juša" na ovom gruntu. Ako hoće, da gospodari, neka ide na grunt, kamo se mati njegova, moja kći bila udala.

Unuk je opet babi prigovarao, da ona tu nema ništa, neka se vrati u granicu, odakle je došla.

Kad sam se na večer vratio s paše i sio za stol, čekajući večeru, dodju oboje pred mene kao pred suca, da im sudim.

Baba je rekla, da će me ostaviti, ako ona na mom gruntu nema prava, a unuk je rekao, da je grunt njegove obitelji, nje babine.

Ja sam unuka ukorio i rekao mu, da baba ima pravo. On mi odgovori: Ako ima pravo, neka ima pravo, ali ćemo vidjeti, kako će dugo uživati na gruntu.

Odmah se obukao i otišao. Za sat se vratio s oružnicima. Sad nije više bilo pomoći. Priznao sam sve. Istraga i rasprava je brzo bila gotova. Sudili me na petnaest godina.

— „Čudno je, da ste vi primili strana čovjeka u kuću kao zeta i dali mu prepisati pol imetka na njega."

— „Što ćete! Luda glava."

— „Ipak niste morali ubiti zeta. Dalo bi se bilo to i na drugi način urediti."

— „Možda bi; ali ne vjerujem. Zet je bio mlad, zdrav, jak čovjek, a ja slab starac. Prijetio mi se, da će on mene smiriti. To ja nisam smio dočekati, pak sam volio ja njega ubiti, negoli da on mene ubije. Bilo mi je žao, da ja na mom gruntu poginem."

— „Čini se, da ste se vi bez razloga bojali vašeg zeta. Čovjek, koji je nakanio drugoga ubiti, ne će to pripovijedati."

— „Znate gospodine, ja sam bio već star, pak se nisam mogao s njime boriti. Ja sam tim svadjama morao učiniti kraj."

(Dalje slijedi.)

banje proti Englezima. U okolici Bušira opustošeni su bili lokali englesko-indijskog društva, a opljačkana je bila kuća ravnatelja banke. Prekinuta je svaka sveza izmedju Bušira Širaca. Sve češće bivaju navale na Engleze. Usprkos teškog položaja u Perziji, ruski uspjesi na kaukaskoj fronti priječe Perzijancima, da bi konačno prešli na stranu neprijatelja Rusije.

50.000 granata dnevno.

Rotterdam, 23. augusta. Japanska vlada se je obvezala davati Rusiji dnevno počamši od 1. septembra 50.000 granata. Izmedju Vladivostoka i Irkutska postavit će se u tu svrhu posebna željeznica. U Petrograd je stiglo japansko povjerenstvo, koji će biti prisutno kod predaje materijala.

Poziv na pomoć.

Hag, 23. augusta. Ruski poklisari u Londonu i Parizu potužili su se radi nerada Engleza i Francuza na zapadnoj fronti. Oni zahtijevaju neka se odmah nastupi ofenzivom. Kičener je radi toga otputovao u Francusku.

Papa za mir.

Rim, 23. augusta. Papa je primio u posebnu audijencu holandijskog poslanika Regouta. Govori se, da je on za to poslan u Rim, da podupre papinu akciju za mir. U vatikanu se nadaju, da će papa ovog puta uspjeti u ovoj akciji. Osigurava se, da će monsignor Tucci Porcella, papinski nunciji u Belgiji, biti imenovan nuncijem u Nizozemskoj.

Burno ratno vijeće entente.

Rotterdam, 23. augusta. Zajedničko ministarsko vijeće, što su ga prekjučer u Calaisu održali saveznici dovelo je do velikih nesuglasica, tako da je Joffre stavio Engleskoj neke vrsti ultimatum i izjavio, da je nemoguć zajednički rat s Engleskom. Francuska je ispunila svoje obveze, dok Engleska nije držala ni najvažnijih točaka ugovora. Engleska je bila obvezana, da svaki dan pošalje 5000 ljudi na kontinent, ali osim neznatnih sila, što ih je poslala na početku rata, nije u zadnje doba ništa poslala.

Ruski je zastupnik takodjer žestoko istupio protiv Engleske i Francuske, te energično zatražio da se na zapadnoj fronti što prije počne s ofenzivom. Konferencija se razišla, a da nije stvoren nikakav zaključak.

Nada u pobjedu u Francuskoj.

„Agence Havas“ javlja: U Francuskoj zasjedalo je generalno vijeće. Svi se govornici spomenuše vojske i naroda, koji bez obzira na svoje boli odgovara industrijalnim i gospodarskim zahtijevima. Predsjednik generalnog vijeća od Puy de Dome izjavio je: „Vjerujemo da smo provalili najteži dio puta. Na obzorju već opažamo jutarnje rumenilo novog dana, koji sviće nad novim svijetom!“ Prijašnji ministar De Selves rekao je: Uzalud pokušavaju neprijatelji upozorivati na mogućnost sklapanja mira. Rat će biti dugotrajan; mi ćemo ga znati učiniti pobjedonosnim.

Jakost njemačke vojske u engleskom svijetlu.

„Deutsche Tageszeitung“ javljaju iz Rotterdama: Prigodom plijenjenom njemačkom brodu izjavio je engleski državni odvjetnik ovo: Njemačka je počela rat na obje fronte sa četiri milijuna vojnika. U unutrašnjosti Njemačke bilo je 750.000 vojnika — pričuve u spremi. Pol milijuna je kod željeznica, 750.000 radi u tvornicama municije i oružja. Njemačko muško pučanstvo od 18. godine dalje iznosi trinaest milijuna, od tih je 5 milijuna preko 45 godina, pa se s toga može s pravom predmnijevati, da sadašnja njemačka vojska sastoji od sedam milijuna ljudi izmedju 18. i 45. godine, dok je jedan milijun vojnika zaposlen u unutrašnjosti carstva. Mora se priznati, da svjetska povijest ne poznaje sličnog razvitka snage kojeg naroda.

Srbija prihvaća bugarske uvjete?

„Balkanska Tribuna“ donosi: Srbija je, još prije sjednice Skupštine, prihvatila bugarske postulate i odlučila podvrći se planu četvornog sporazuma.

Život u bombardiranom gradu.

Neki švicarski dopisnik opisuje život u Reimsu na slijedeći način: Bombardiranje Reimsa nije baš neizdržljivo. Nijemci sipaju vatru iz šest do šesnaest kilometara daljine. Iz takve daljine čuje se pucnjava kao grom i da ne bi granate zviždale, čovjek se ne bi ni dosjetio, da se grad bombardira. Ljudi bez straha idu ulicama, sjede pred kućama i djeca, koja sjede na asfaltu, zanimaju se više za krentunje automobila, nego prasketanje granata. Jednom je jedna granata jednoj ženi odbila obje noge, pa su stanovnici unatoč tome ostali hladnokrvni. Na glavnom trgu stoje kočije i čekaju na putnike. Deset mjeseci nijesu fijakeri ostavili trga, samo su se pomaknuli na drugo mjesto, kamo granate ne dosižu. U većama kuća stoje žene i zabavljaju se time, da pogode, kojeg je bila kalibra granata, koja je pala. Od listopada dalje to im je najmilija zabava. Vojnici se tuže na lahkoumnost stanovništva, što samo povećava broj ljudskih žrtava. Pučanstvo je fatalistično i ništa se ne brine za svoju sigurnost. Više puta se spominje, kako je neka žena sa djecom pred kišom granata pobjegla u podrum. Isti se čas srušila kuća i morali su je izvući iz razvalina. Pravo bijaše čudo, da su ostali neozlijedjeni. Jednog prijepodneva su Nijemci bombardirali grad mnogo snažnije no obično. U jedan sat izbacili su 300 granata. Najviše ih palo spram nadbiskupske palače. Na kolodvoru je netko pripovijedao: Jedna je granata pala u drugi sprat moje kuće i to upravo u moju spavaonicu. Srećom sam bio u pivnici. U istom trenu je pala granata na asfalt i rastrgala jedno drvo. Nadbiskupsku palaču je rat vrlo teško oštetio. Jedva da se prepoznaje, da je to bila palača. — Drugi dopisnici su prilike u gradu crtali kud i kamo crnijim bojama. Ako je doista tako, kako veli švicarski dopisnik, onda je život u Reimsu gotovo raj spram ratnih grozota, što ih podnašaju drugi bombardirani gradovi.

Nakon četvero-savezne note Balkancima.

Prošlog smo tjedna donijeli članak, gdje se naslućivalo, da će se još koncem ovog mjeseca zbiti važni dogadjaji; kako smo pa jučer javili, navijestila je Italija Turskoj rat. Tako je svjetska drama ove godine opširnija za jedan čin, čiji je prvi prizor:

Talijansko-turski rat.

Italija je u početku rata objavila svoj rat proti Austriji kao nacijonalni rat. Svakako su talijansko vojno vodstvo, a i ostali odlučujući krugovi u Italiji stojeći pod dojmom narodnog oduševljenja za rat proti Austriji, mislili i za stalno držali, da će talijanske čete lako zauzeti „neoslobodjene“ krajeve. Gorice, Gradiške, Istre i t. d. te su pod tim dojmom stojeći bili više nego sigurni, da im nije potrebno da budu ovisni niti o Rusiji, niti Francuskoj, niti Engleskoj.

Trojni je sporazum svojedobno dao Italiji indirektno na znanje, da valja da i ona sudjeluje u dardanelskoj akciji. Italija je nato na isti način u istom tonu odgovorila, da ona vodi **nacijonalni talijanski rat**, a ne evropski. Italija je tada bila baš u „ofenzivi“.

„Ofenziva“ je medjutim prestala i prešla u defenzivu osvojenog teritorija. Tu se već uz i nakon velikih i krvavih bitaka nalazi pun mjesec dana.

Talijanska je javnost postala nestrpljiva, malne razočarana, jer je očekivala — poradi svoje bujne, šarolike apeninske fantazije — mnogo veće, odlučnije, brže dogadjaje i uspjehe svojih armija, nego li zaista jesu.

Talijanska je vlada nakon dužeg premišljanja došla do uvidjenja, da joj valja ipak priključiti se zajedničkoj akciji triplentente i započeti akcijom na Dardanelama.

Talijani su počeli sumnjati u konačno djelo svoje akcije, zato se nakon puna 3 mjeseca krvavih i žestokih borbi priklanjaju trojnom sporazumu objavljujući, da je i njihov cilj uspostave evropskog ravnovjesja na podlozi nacijonalne ravnopravnosti. Najkarakterističnije jest da Italija polaže svoje nade u Rusiju, koja baš u ovo vrijeme broji na hiljade i hiljade svog izgubljenog teritorija. U istom broju, u kojem je objava rata, donosi „Corriere della Sera“ članak noseći o položaju na istoku veli, da predstoji velika i nova bitka na ruskom bojištu. Uzmak ruske vojske da je dovršen, budući, da su svi pokušaji Nijemaca bili osujećeni; dalje veli „Corriere dela Sera“: Vojske stoje sada na novoj fronti Kovno—Bialostok—Brest-Litovsk, gdje su Rusi svojim protivnicima u svakom pogledu dorasli, što više, nadmašuju ga. I u moralnom pogledu ruske su čete bolje uzdržane, jer nisu poput njemačkih izmorene neprestanim borbama. Nijemci, koji su računali, da će zaposjednuće Varšave donijeti mir, vide, da su se prevarili u svojim nadama, pa su sada prinudjeni, da prihvate novu bitku pod onim prilikama, kakove Rusi hoće.

Talijanske novine vele, da je njihov konflikt uslijedio baš u času, kad se počinje rasplitati

balkanski čvor.

Ovaj će se pak ili rasplesti ili rasjeći. Prognoza nam balkanskih zadnjih diplomatskih dogadjaja označuje skori rasplet balkanskog čvora. Grčko ministarstvo pada. Grčki kralj pozivlje Venizelosa, da se on primi sastava kabineta. Venizelos, mudar političar, moli da mu se daje 5 dana roka, dok stvar razmisli. Što će učiniti Venizelos?

Taj je čovjek bez sumnje dobar diplomata. On poznaje vrlo dobro i predobro grčki narod, koji je razdvojen sada u dvije strane: jednu veću, koja na temelju nedaća quadrupententе nije voljna intervenciji i drugu, koja hoće bezodvlačnu intervenciju protiv Turske.

A što hoće Venizelos?

Drugu polovicu ima uza se, prva polovica naroda ne može napustiti Kavalu, zato je protiv Bugarske; Venizelos je hoće predobiti. On je najedamput postao pristaša i ove druge partaje, koja ne će pod nikoju cijenu odstupa Kavale. Dokle će trajati Venizelosova politika predovanja to ćemo za kratko vrijeme doznati.

Dok medjutim Grčka riješava nutarnju krizu zemlje, dotle se čini da je

Srbija spremna na koncesije?

„Vossische Zeitung“ je donijela jedan telegram iz Bukarešta, iz kog naslućuje da je Srbija prinukana po četvornom sporazumu na odstupe i koncesije. Četvorni da je sporazum upravio na Srbiju neke vrsti notu ultimatuma, na koji nije mogla Srbija da odvrati: ne! Medjutim sazivlje u petak dne 27. ov. mjeseca ministar-predsjednik Pašić tajnu sjednicu ministara, prijestolonasljednika i ostalih vojnih ličnosti u ratnom stanu. Iza tog će još posljednju da reku razne stranke a potom će pasti konačna odluka.

Medjutim, dok se na svim balkanskim dvorovima tajno zasjeda, pregovara i odlučuje, dotle se na dvoru bugarskog cara Ferdinanda dogadjaju male ali vrlo značajne pojave.

Jesen nam, čini se, donosi novih iznenadjenja.

Industrija oslobodjene Poljske.

Sada, kada je osvojenjem Siedlca svih deset poljskih gubernija u vlasti saveznika, pogotovo je od važnosti sve, što donosi k upoznavanju gospodarstvenih prilika u oslobodjenoj Poljskoj.

Tkalačka (tekstilna) industrija u Lodzu razvila se do velikog stepena pod njemačkim uplivom. Čvrste su joj osnove udarili njemački tvorničari, koji su polovinom prošloga stoljeća doselili u Lodz. Tako je došlo dotle, da je Lodz imao njemačko lice, dok ruska vlada nije napela sve sile, da potisne njemački elemenat. Tkalačka industrija u Moskvi i u Bialystoku u velike konkurira tkalačkoj industriji u Lodzu.

Industrija strojeva (mašina) zadnjih se je godina veoma razvila u Poljskoj. Mnoge su se tvornice pomogle time, što su zaposlene u radu kod raznih industrijskih grana uslijed krzmanja upotrebile za to, da povećaju svoje radionice, te da stavljene i istrošene stroje zamijene strojevima najnovije konštrukcije. Što se u tom pogledu nije moglo naći u zemlji, većim dijelom se je nabavljalo iz Njemačke, Engleske i Austrije. Električne naprave su bile isključivo naručivane od njemačkih tvrtki.

Osobito je znamenita poljska željezna industrija, koja je zadnjih godina imala lijepih prilika za razvoj. Živahno se gradilo u Poljskoj i u Rusiji, a gradnja novih željeznica i brodova iziskivala je i mnogo produkata željezarske industrije. Po gdjekad se dešavalo, da bi u poljskim radionicama ponestalo sirova željeza, koje je dolazilo poglavito iz ruskih rudnika. Nestašica radnika u ruskim radionicama silila je na to, da se je željezo sve više iz Njemačke dovažalo u Poljsku. U Poljskoj se je 1913. proizvelo 426.033 (naprama 399.100 u 1912.) tona sirova željeza. Jaki su poljski majdani metala kod Kielca i Dombrove, kod Sosnovica i Blachownie. Tu svuda sudjeluje njemački kapital. Željezna industrija je jako zastupana i u Censtohovi i Petrikovu.

Ugljen se vadi u Dombrovi, gdje ga se je 1913. proizvelo 6·04 milijuna tona (1912. godine 6·32 milijuna).

Poljska industrija je zadnjeg decenija prilično stradala uslijed radničkih pokreta. Za revolucijonarnih god. 1905.—07. radnici su sebi osigurali povišice nadnica, nu od 1907. tvornice su bile prisiljene, da radi slabe konjunkture snize nadnice ili da prikrate radno vrijeme. Uz to su cijene životnim namirnicama znatno poskočile, od šta je dosta prepatilo siromašje žiteljstvo. Radi toga je 1913. u industrijskim kotarima Lodzu i Bialystoku počelo krzmati 60.000 radnika. Krzmanje je teklo mirno, i mnoge su radionice izišle u susret radnicima, ali naravno, tek uvjetno.

Razne vijesti.

Kruh bez žitnoga bračna. Odkad su u Njemačkoj uvedene „krušne karte“, koje nijesu dopuštale velikim gostionama, da nabave za svoje goste dosta peciva, niklo je u Njemačkoj nastojanje, da se načini kruh i bez žitnoga brašna. Jedini materijal, koji je mogao poslužiti za to, bilo je korunovo brašno. No korunovo je brašno suviše siromašno bjelančevinama, pa tijesto od njega nije dosta razvlačivo. Tijesto od korunovoga brašna ne može se ni s kvascem ni s umjetnim uzdizalima dosta uzdići, pa je pecivo teško i zbijeno poput pogače. Da se tomu doskoči, počeli su njemački kemičari proučavati pitanje kruha bez žitnoga brašna, a njihovo se nastojanje u prvom redu ticalo toga, da se nadje zgodna i jeftina bjelančevina, koja bi se dodala tijestu od korunovoga brašna, da se tijesto uzmogne razrahliti. Jaja, koja bi tu jamačno dobro mogla poslužiti, preskupa su. Do drugih zgodnih bjelančevina takodjer je teško doći.

Čini se, da će to pitanje domala biti riješeno i bez bjelančevine, i to pomoću škrobnoga maza (Stärkekleister), koji je fizikalnim svojstima dosta sličan lijepilu (t. j. bjelančevinama) žitarica. Wa. Ostwald i B. Riedel javljaju u Chem. Ztg-u od 17. pr. mj. lijepo uspjele pokuse u tom predmetu.

Kolera u Trstu. „Triester Zeitung“ javlja: k 31 slučaju kolere, koji su bili u njezi do 20. augusta, prijavljena su tri nova slučaja. Od oboljelih je jedan ozdravio, a dvojica su umrla. Tako ostaje na liječenju 31 osoba. Novi slučajevi pojavili su se u: ulici Rigutti 100 III, ulici Toricelli 10 I i kod jednog čovjeka, što je nadošao iz Kostajnice. Bacilifera su 4. U vili Santorio nalaze se 42 osobe na promatranju.

Od carskog njemačkog konzulata. Prama odredbi njemačke vlade moraju se državljani Njemačke što spadaju pod narodni ustanak prvog saziva u koliko su prekoračili 35. godinu života te su proglašeni sposobnim a nisu izučeni, povratiti u domovinu i prijaviti najbližem kotarskom zapovjedništvu. Zadnjoj godini narodnog ustanka prvog saziva pripadaju one osobe, koji su rodjene 1867. godine.

Razredna lutrija. Srećke za 4. razred mogu se zamijeniti u ovdješnjem kreditnom i eskomptnom društvu u uredovnim satovima 10—11½ prije i 4—5½ poslije podne. Vučenje biti će 9. i 10. septembra.

Pretplatnicima znanja i ravnanja radi! Upozorujemo već danas, da ćemo sutra crveno zabilježiti pasice (naslove) svih onih, koji list primaju a nisu podmirili pretplatu budi za tekući mjesec budi od 1. julija dalje. Dvije okomite crvene crte na naslovu znače, da je pretplata zaostala nad mjesec dana, jednako crta znači, da nije podmiren tekući mjesec. Molimo da si to pretplatnici zapamte te se po tome ravnaju. Tko ne podmiri pretplatu do konca ovoga mjeseca, bit će mu list ustavljen.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 25. kolovoza 1915. | Broj 48.

Rusi ponovno uzmiču. General Puhalo unišao u Kovel. Talijani suzbijeni. Potopljen ruski brod.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj, koji je odolijevao sjeverozapadno Brest-Litovskog, suzbijen je ponovno jučer u okolici Vierhovica i Riasma te prisiljen na uzmak. Broj zarobljenika, što jih učini u zadnjim borbama vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda, iznosi četiri časnika i 1300 momaka. Sjeverozapadno Vlodave potisnuli su naši saveznici neprijatelja opet te su predobili na prostoru. Austro-ugarsko i njemačko je konjaništvo generala topništva Puhala unišlo u Kovel goneć neprijatelja i prodire dalje prama sjeveru. U istočnoj Galiciji vlada mir.

Talijansko bojište.

Na južnom je krilu primorske fronte oborilo teško naše topništvo neprijateljske topove na ušću Zdobe. Dalje je razvaljena talijanska obalna baterija kod Golamette. Neprijateljska je pješadija, koja se ustalila nasuprot naše pozicije na uzvisini istočno Tržiča, napustila svoje jarke i bježala pred našom topničkom paljbom. Naše su čete krvavo suzbile dvije slabije nasrtaje istočno Polazza i kod San Martina tri navale, što su doprle u blizinu naše bojne fronte. Isto se tako izjalovila navečer provala jačih neprijateljskih sila na tominsku predmosnu utvrdu. U utvrdjenom se prostoru Bovca i Rabla primiče neprijateljska pješadija mjestimice bliže našim linijama. Naše su tvrdje na visoravni Folgarie i Lavarona stajale jučer opet u žestokoj topničkoj vatri. Neprijateljsko je topništvo počelo strijeljati i na naše pozicije na Stilfser Jochu.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Navale na pozicije Barrenkopfa i sjeverno suzbijene su.

Istočno bojište.

U bojevima južno i istočno Kovna zarobili smo 9 časnika i 2600 momaka a zaplijenili osam strojnih pušaka. Sjeveroistočno i jugoistočno Kleščela neprijatelj je jučer ponovno suzbijen. Progon približuje se bialovjeskoj šumi. Neprijatelj je izgubio preko 4500 zarobljenika i 9 strojnih pušaka. Prije navale njemačkih i austro-ugarskih četa, što su prodiraie preko Pulve i Buga istočno od ušća Pulve, napustio je neprijatelj svoje pozicije. Gonimo neprijatelja. Na jugozapadnoj su fronti izjurišane uzvisine kod Kapitova. Naše čete, što prodiraju kroz močvarno područje sjeverno Vlodave, proganjaju jučer suzbijenog neprijatelja.

Vrhovna vojna uprava.

Izvještaj njemačke mornarice.

Berlin, 24. augusta. (D. u.). Službeno se javlja:

Dne 16. augusta potopila je torpedom njemačka podmornica na ulazu u finski zaljev ruski pomoćni brod. Kod Zeebrügge bio je napadnut u noći od 22.—23. augusta njemački čamac prednje straže od dviju neprijateljskih razarača i nakon hrabre obrane potopljen. Dio momčadi je spašen.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Ponovna neprijateljska navala dne 24. augusta na fronti Anaforta bila je potpunoma odbijena protunavalom uz teške gubitke po neprijatelja. U bici dne 21. ovog mjeseca pretrpio je neprijatelj ogromne gubitke. Samo pred dijelom naših jaraka leži 500 mrtvih. U odsjeku Ariburnuja i Seddilbara ništa važnijeg. Na fronti Iraka zadali smo Engleskom odijeljenju kod Akike na Eufratu velike gubitke i oteli 200 pušaka.

Uzrujanost u Rumunjskoj.

Budimpešta, 24. augusta. Jedva iz „Tempsa" doznalo se sadržaj note Bugarskoj, i da se istoj najozbiljnije obećalo dio rumunjske Dobruče. Ova je vijest pobudila veliku uzrujanost u Rumunjskoj. Konzervativne stranke dižu proti tome ogorčene prosvjede. „Rumunjska je dosta zrela, da svoje prilike sama uredi. Nitko ne može u ime Rumunjske davati kakove obveze. Vijest najbolje dokazuje kakva sredstva upotrebljavaju velevlasti napram malim državicama. Dužnost je vlade, da publiku informira o pravom stanju stvari. Ako je publicirana nota autentična, zahtijeva ugled zemlje, da proti tome energično prosvjeduje. Najmanji dio rumunjske zemlje jest svet i samo cijeli narod ima pravo da o tomu odlučuje i nitko drugi. Ako objavljenje nije autentično, onda zahtijevaju stranke, da to vlada dementira."

Ruska prijeti Bugarskoj.

Berlin, 24. augusta. „Novoje Vremja" polemizira proti izvadjanjima bugarskog lista „Mir", da mora Bugarska dobiti Kavalu i Macedoniju odmah ili barem onda, kada budu srpske čete dospjele preko Albanije do Jadranskog mora, a kada budu Grci žaposjeli južnu Albaniju. To bi značilo varati bugarski narod, ako se njegove pravedne zahtjeve hoće spojiti sa problemom Bosne i vilajeta Smirne."

Bugarska — Grčka.

Chiasso, 24. augusta. Bugarski poslanik na kvirinalu, Stankov, imao je pogovor sa dopisnikom „Corriere della sera" o odstupu Kavale, o kojoj ovisi udes Evrope. Interesantno je priznanje „Corriere della sera" u uvodu intervieva, da je Grčka odštete u Maloj Aziji označila manjima nego li novinstvo entente. Sada se jedva razumije protestnu notu Grčke napram zahtjevima entente.

Car Ferdinand i bugarski časnici.

Sofija, 24. augusta. Prigodom godišnjice ustupljenja na prijestol cara Ferdinanda dao je časnički zbor u Sofiji banket. Časnik, koji je govorio u ime časničkog zbora svršio je zdravicu riječima: „Kažite milom vladaru, da smo spremni razviti opet zastavu, da je svak bugarski časnik pripravljen da se žrtvuje za svetu bugarsku stvar te da ne će mirovati, dok se ne obistine narodni ideali Bugarske i ne bude kralj naš krunisan carom sviju Bugara." U tom je smislu odaslana i kralju brzojavna čestitka.

Engleski odgovor Venicelosu.

Atena, 24. augusta. Engleska je vlada odgovorila na upit, što ga je engleski poslanik na zamolbu Venicelosovu poslao u London, u kojem se pitalo, u koliko će engleska vlada odustati od svojih prijašnjih zahtjeva. Odgovor se engleske vlade označuje u krugovima venicelista kao povoljan.

Sofija, 24. augusta. Ovdje vlada mnijenje, da ne će Grčka dosadašnju politiku, usprkos promjene ministarstva, još neko vrijeme mijenjati. Uprav ministarskom krizom hoće da Grčka napram ententinih prijedloga pridobije na vremenu, pošto se ententa hoće prije da uvjeri o tome, kakvu će politiku Grčka u buduće voditi. Prama izjavi mjerodavne ličnosti ne će promjena kabineta u ničem promijeniti kurs napram Bugarskoj.

Srpski vojnici.

Zürich, 24. augusta. Da se za aktivne operacije dobije čim više vojnika, odredio je srpski ratni ministar, da upotrebi za etapnu službu sve invalide i ranjenike, koji su još sposobni za službu.

Srpski odgovor.

Budimpešta, 24. augusta. Prama vijesti, što je stigla u Bukarešt iz Niša, srpska će vlada koncem ove sedmice predati odgovor ententi na njezinu notu.

Sjedinjene države i torpedovanje „Arabica".

Amsterdam, 25. augusta. Reuterov dopisni ured javlja iz Washingtona: Vijest, da je „Arabic" potopljena, učinila je dubok utisak u tamošnjim zvaničnim krugovima. Očekivalo se tamo stalno, da se nakon zadnje note neće ništa desiti, što bi moglo pogoršati već napete odnošaje izmedju Sjedinjenih država i Njemačke. Wilson da je popodne i uvečer nastojao, da saznade potankosti o dogodjaju, a da se nije nikako izrazio o slučaju, jer nije bilo vijesti iz službenih vrela.

Reuterov dopisni ured javlja, da vlada radi toga u čitavoj zemlji velika uzrujanost, ali da potkrijepi svoje prikazanje citira kao obično samo četiri New-Yorška lista, što su poznata kao pristaše trojnog sporazuma.

Položaj na Balkanu.

Lugano, 24. augusta. „Giornale d' Italia" označuje situaciju na Balkanu vrlo nejasnom. Njegov mu dopisnik javlja iz Sofije: Ponudba četvornog sporazuma sadržava, da se Bugarskoj odmah ustupi Macedonija, Kavala i Seres. Za to bi morala Bugarska Turskoj odmah navijestiti rat i pomoći osvojiti Carigrad. Bugarska bi iza svršenog rata dobila novčanu pomoć, Macedoniju i turske zemlje do crte Enos-Midija. Bugarska mora zato odreći se Soluna, Vodine i Iskiba. — U Nišu bilo je prošle srijede ministarsko vijeće pod predsjedanjem prijestolonaslijednika, a Skupština će razpravljati u izvanrednoj sjednici o prijedlogu entente. Od Grčke se ne očekuje, da bi što popustila, jer je kralj protivan, da bi se ma i najmanji dio grčkog područja odstupio Bugarskoj.

Mržnja protiv Nijemaca u Rusiji.

London, 24. augusta. „Morning Post" javlja iz Petrograda: Stranka desnice zahtijeva, da se uvedu drastične mjere proti svim osobama u Rusiji, koje imadu njemačko ime. Kadeti naprotiv opominju, neka se ne zaplijene imanja njemačkih kolonista, pošto bi to moglo uroditi pljačkanjem od strane samih seljaka.

Nezadovoljstvo u Dumi.

Petrograd, 24. augusta. „Riječ" je nezadovoljna sa zaključkom Dume, prama kojemu je sva moć u povjerenstvu za municiju prenešena na ratnog ministra, te mu je dodijelila članove Dume kao savjetnike i nadziratelje. List izvadja, da je ovo dvoje ne spojivo. Da se to zaključilo kriva je oktobrističko-narodna većina parlamenta, koja nije htjela da se

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje.)

Grozno je i pomisliti, kojim je mirom taj starac usmrtio zeta na očigled svoga unuka. Neprestane svadje, bojazan za život i imetak mora da su živce stavili i uzdržali u neprestanom trzaju. Na koncu je u njemu sazrela odluka. Čin njegov nije dokaz snage ili junaštva, već njegove slabosti. Nije bio kadar izvojevati boj sa mladjim i snažnijim zetom, pak ga je na spavanju maknuo s puta.

A poslije čina? Slušajmo ga, što veli:

— „Kako ste sproveli onih osam godina poslije smrti zetove?"

— „Kako sam ih sproveo? Mirno, radio sam svoj posao."

— „Nije li vas bilo strah?"

— „Jeste. Bojao sam se onoga, što me i stiglo."

— „A savjest?"

— „Bojao sam se, da ću biti zatvoren."

— „Vidim tu kod vas krunicu i molitvenik. Čini se, da ste pobožan čovjek."

— „Jesam. Ja ne bih nikada legao u krevet prije nego izmolim krunicu."

— „A jeste li to učinili i onu večer, kad ste zeta ubili?"

— „Nego! Kakav bih ja kršćanin bio, kad bih išao spavati bez molitve?"

— „Kako ste spavali onu večer?"

— „Dobro! Ja sam se Bogu pomolio i njemu se preporučio, legao sam i zaspao, a ujutro išao sam na posao."

Treća i zadnja slika.

H. Mlad je čovjek. Ima mu 36 godina. Sitna je uzrasta, kuštravih brkova i sivih očiju. Smiješi se i mudro se obazire. Ništa mu ne izmakne. Prava lija.

Prije dvije i pol godine došao je u kaznionicu radi kradje novaca na sajmu. Odsjedio je svoje dvije i pol godine, te je prije pol godine otpušten.

Na rastanku smo se porazgovorili o budućnosti.

Uvjeravao me, da je to posljednja njegova kazna, da više ne će krasti.

Na pitanje, čime će prehraniti sebe i svoju obitelj, odgovorio je, da će se baviti trgovinom, naime prodajom kablova i druge slične robe na sajmovima.

Odmah sam mu rekao, da to ne valja, jer sam znao, da će se opet uplesti u kakvu kradju, ako ode na sajam. Zaklinjao mi se, da toga ne će biti. Tako je ostavio kaznionicu. Evo ga nakon pol godine natrag.

— „Oho! H.! Zar vi?!"

— „Na žalost, gospodine, evo me opet."

— „Tko je imao pravo prije pol godine, ja ili vi?"

— „Vi! Volio bih, da sam ja zadržao pravo."

— „I ja bih volio."

Tako je taj čovjek nakon kratkog vremena drugi put došao u ovu kaznionicu, a prije toga već je pretrpio dvije kazne radi zločina kradje, jednu u Gracu, a drugu u Mariboru.

Zašto krade? Naučio se krasti, i sada krade kao da mu je to zanat. Je li nasljedno opterećen? Nije. Otac i mati su mu pošteni, a ni od rodbine nije nitko tat. Razlog valja tražiti drugdje. Ostao je rano bez roditelja, koji su umrli. Kao četrnaestgodišnji dječak pošao je s nekim znancima iz susjednog sela na sajmove, trgujući kablovima, košarama i sličnom robom.

Prije nego se dalje pozabavimo s njime, moram koju spomenuti o tim njegovim susjedima.

Oni su iz malog sela u Zagorju (varaždinska županija). U tom selu imade čitavih obitelji, koje se bave kradjama, i to samo kradjama na sajmovima. Kod kuće ti ljudi ne kradu ništa. Oni kradu samo na sajmovima, i to redovito samo novac. To su seljaci džepari. Oni obilaze sve sajmove u Hrvatskoj, Štajerskoj i susjednim županijama Ugarske. Posljedica toga jest, da ih imade u tamnicama svih tih zemalja. Žene ostaju kod kuće i obradjuju ono malo zemlje, a muškarci idu „po trgovini". Nitko se u selu ne čudi, kad kojega dulje vremena nema kući. Znadu, da je „unutra".

I u ovoj kaznionici imade ih iz toga sela uvijek po nekoliko, a vrlo često dolaze upiti od sudova u Gracu, Celju itd. za pojedine ljude iz tog sela, koji su već bili u ovoj kaznionici. Dokaz, da je opet nova stvar u tečaju.

S ovakovim ljudima pošao je H. u trgovinu, kad mu je bilo četrnaest godina. Brzo je on shvatio, koja je grana „trgovine" unosnija, te se njome počeo baviti. Dakako, iz početka kao pomoćnik i na malo, a poslije kao majstor i na veće.

Sreća mu se čas nasmijala, čas mu okrenula ledja.

Veli, da je nešto novaca zaradio, kupio nešto zemlje i kuću sazidao, ali je izgorjela.

No kao što svaka trgovina ima gubitaka, tako nije ni on uvijek dobro prošao. Dosada je četiri puta osudjen radi zločinstva kradje, a radi prekršaja kradje — ni broja se ne zna.

(Dalje slijedi).

izabere nadzorničko povjerenstvo. List se onda obraća na stranke desnice, koje žele da se Duma zaključi nakon što budu primljene sadašnje zakonske osnove i naglasuje, da je neophodno potrebito, da Duma u ovim kritičnim časovima ostane na okupu.

Dne 14. augusta bila je prva javna sjednica Dume. Ona je bila poniknuta istim kritičnim duhom, kao prva sjednica otvorenja. Vodja kadeta Adšemov, rekao je da se novim zakonima ne će ništa pridobiti, ako izvršenje zakona ostane u rukama sadašnjeg birokratizma. Spomena je vrijedan govor socijaliste Cenkeliva, koji je večini predbacio, da čini izdajstvo na narodu, pošto ne čini ništa da se uvede politička sloboda. Rezultati su rata užasni, ali obzirom na ruski sistem razumljivi. Zastupnici radništva su se protivili stupiti u povjerenstvo za municiju pošto bi radi svoje opozicije svršili u Sibiriji. Govornik je bio radi svojih napadaja na Dumu isključen od triju sjednica. Vrlo je oštro govorio i zastupnik revolucijonarne seljačke stranke, Karencko.

Pitanje municije.

Pariz, 24. augusta. „Temps" piše: Državni podtajnik za ratnu municiju i topništvo pozivije sve industrijalce, da priopće ratnom ministarstvu točan popis svih strojeva, što se nalaze u njihovim tvornicama.

Sastanak Poincarea sa engleskim i belgijskim kraljem.

Berlin, 24. augusta (D. u.) „Lokalanzeiger" javlja iz Kopenhagena, da su prijepodne stigli u Chantilly-u Poincare i kraljevi engleske i Belgije. Malo vremena zatim došli su i French. Zatim se održalo dulje ratno vijeće.

Poljsko pitanje.

Berlin, 24. augusta. „Dzienik Poznanski" dodaje članku lista „Berliner Politischen Nachrichten" u kojem se veli, da je svaki govor o budućem obliku poljskog pitanja preuranjen, slijedece opaske: „I po našem mnijenju je ticanje poljskog pitanja ne samo preuranjeno, nego, iz poljsko-narodnog gledišta, štetno. Ako se već danas hoće da nastupi sa kakovim projektom, prouzročit će to samo trvenja medju Poljacima." Moramo si predočiti, da će sudioništvovanje Poljaka kod budućeg sastavljenja poljskog pitanja biti nuzgredno. Poljaci su svoju krv lijevali na raznim bojištima u trim vojskama. Iza svršenog rata, oni će odvisiti od dobre volje pobjednika. Povjest uči, da je u politici pojam zahvalnosti posve nepoznat, ili jako malo poznat: ovdje odlučuju samo državni ili narodni interesi. Poljaci mogu dakle računati na ispunjenje svojih težnja samo u toliko u koliko bude to u interesu države. Prama tomu ne mogu već danas Poljaci zauzeti svoje stanovište. Varšavski listovi preporučaju Poljacima mir i samo mir, te ne će ni da bi se priredjivale narodne svečanosti ni pjevale himne. U Njemačkoj je raspravljanje o budućnosti Poljske zabranjeno i od strane države i od strane vojničkog zapovjedništva. Protivno, neutralni, osobito švicarski listovi, o tome hoće da mnogo raspravljaju, koje članke ponajviše Poljaci sastavljaju. Ovi članci nesamo da stvari ne koriste, nego mogu još i više zaplesti dobru stvar.

U Njemačkoj se govori, da će se iza rata svakako promijeniti politika protiv Poljaka. Poljaci u to tvrdo vjeruju. Bilo bi nerazumljivo, da se ne prihvati ruku pomirnicu. Poljaci obzirom na svoju stvar žele centralnim vlastima potpunu pobjedu. Njihova će pobjeda donijeti i Poljacima potpunu slobodu, za kojom toliko godina žude. Nu još više! Njemačka je u ovom ratu dokazala toliko moći i sposobnosti, da će u slučaju pobjede njezin glas najviše vrijediti, pa tako i u poljskom pitanju. Članak svršava: „U životu čovječjem, kao i naroda, je uvijek tako, da veće stvari postavljaju u pozadinu manje stvari. Prošlost ne možemo promijeniti i samo budućnost odlučit će o životu naroda. Iz ovog razloga težimo za tim, da stvorimo uvjete naše bolje budućnosti i u ovaj obzir ustanovit će naše stajalište napram njemačkog carstva."

Petar Carp obolio.

Berlin, 24. augusta. „Kölnische Zeitung" javlja iz Bukarešte, da je stari konservativni političar Petar Carp opasno obolio te da je njegovo stanje veoma ozbiljno.

Reichstag odgodjen.

Berlin, 24. augusta. (D. u.) Reichstag odgodio se do 30. novembra.

Nova zabrana alkohola u Rusiji.

Kopenhagen, 24. augusta. Skupina seljačke stranke predložit će Dumi zakonsku osnovu, da se zabrane u Rusiji za uvijek sva žestoka pića, dakle rakiju, vino i pivo.

Albanija.

Albanija je zemlja, koja je u par godina promijenila mnogo boja i geografskih granica.

Najprije je bila stogodišnjim Arnautlukom, zemlja divljeg bračnog života. Dok je živila u braku s Turskom, nastojala je mnogo puta izvrći se iz njezina sklopa, kad se balkanskim ratom odijelila, težila je opet Turskoj i okrenula oštrinu proti Srbima i Crnogorcima. Ovi su uslijed pritiska evropskih vlasti pogotovo na akciju Austrije, Njemačke i Italije morali napustiti zaposjednuto albansko zemljište i da se povuku natrag u Srbiju i Crnu Goru.

Kasnije je došao Princ Wid, htio je da tuj puk predobije za sebe, mislio je utemeljiti svoju krunovinu. Buknuo je rat proti Srbije i Rusije. Princ Wid je uvidio da nema uspjeha i da mu je uzaludan napor, da i dalje nastavi svoje kratko vladanje, kraj takovih divljih odnošaja; s druge je strane osjećao svojom dužnosti, kao njemački Princ, stupiti u službu domovine. I on je iza rata, sasma jednostavno, bez ceremonija, napustio jednog dana Albaniju i Albance i otputio se u svoj zavičajni — odonda porajnski kraj. — On je otišao. Njegovim odlaskom nastupiše stari običaji tog na pola još divljeg puka. U Albaniju je ušla srpska i crnogorska vojska sa sjevera i istoka: sa juga okupiraše nekoje južne krajeve Grčke bande — a s mova Italija.

Često izbijaju nakon toga novinski glasovi o raznim mjesnim bunama, koje dižu medjusobno albanski poglavice.

Prema današnjoj situaciji, reć bi, da će nestati prošle i današnje Albanije, koja ovog puta ima da prema svim znacima plati kožom za drugog.

Tako bi htio četvorni sporazum! Ovaj treba pomoći balkanskih neutralaca, pogotovo Bugarske.

Bugarska bi imala da svojim zgodnim položajem pritisne Tursku, da bugarska vojska marširа prema Čataldži i da najkraćim putem prebaci svoju vojsku prema Bulairu, zatvorivši time Turke, a potom i njihove glavne sile na Galipolisu.

To hoće vlasti četvornog sporazuma, zato sile Srbiju, da zapiše Makedoniju, njihov Ohrid i toliko željeni Bitolj u zapis Bugarskoj, jer ona to hoće.

Srbija, hoćeš, ne ćeš, reć bi da ćo popustiti.

A čime da se onda zadovolji omrdjenu, srditu Srbiju?

Zar Albanijom? Pa Srbija želi na more.

Nato, kao da pogadja odgovor Dr. Georg Koletsi biskup u albanskoj Šapi. On veli u „Reichspost" medju inim: Mi smo maleni ljudi u Evropi, nemamo djeda ni šukundjeda, koji bi pogdjli ma i prst na našu obranu, dok se za Srbiju digao cijeli svijet! Ta zašto se za Srbiju toliko brinu?

Ako nas ne spasi Austro-Ugarska, mi smo izgubljeni.

Za nas je Albance jedno te isto: pripali mi Italiji, Grčkoj, Srbiji ili Crnoj Gori! Ta to znači da je za nas odbila posljednja ura! Mi smo onda poput evropske surovine odredjeni da nas nestane sa lica zemlje. Mi Albanci — veli dalje biskup Koleti — nijesmo još nikada posjedovali nikakvih albanskih škola, ta turska ih je vlada zabranjivalala, tako smo imali samo one škole, koje smo mi svojim dobrovoljnim večinom katoličkim novcem uzdržavali. Naprotiv je Turska vlada dala podignuti tudjinske, muslumanske škole, koje su uvele korov medju Albance. Ako smo do danas sačuvali karakter Albanaca, možemo, da to zahvalimo našoj osamljenosti. Mi ćemo se, nakon što nas budu učlanili medju tudje narode bez sumnje, naskoro ugušiti. Tudja će vlada uvesti u sve urede, škole, crkve, i td. obvezatni svoj jezik. Tko ne sumnja u naše konačno izumrće? Na koncu članka pozivlje Dr. Koletsi našu monarhiju u pomoć, na koju jedinu da se još mogu osloniti, te kojoj zato žele pobjedu.

Gospodarski savez entente.

Kako smo u kratko javili u našem listu, Maggiorino Ferrari pisao je u „Stampi" o financijalnom položaju Italije. U svojem listu „La nuova antologija" razvijao je misli, kako bi se stvorio gospodarski savez izmedju četvornog sporazuma.

Ferrarijev program uzbudio je u Italiji živahne rasprave, te nastoje od raznih strana da ga pobijaju. Najstrastveniji je Mario Alberti u listu „Idea Nazionale". On biča prijedloge Ferrarijeve, pa ih naziivlje utopijama, pošto njegov program ne zahtijeva ni više, ni manje, nego zajedničku upravu državnih dugova svihu saveznika, ujedinjenje njihovih banaka i kreditnih zavoda. Dalje predlaže Ferrari, da bi sve države plaćale jednaki postotak interesa na svoje dugove. Alberti veli, da takov program oduzima svim državima slobodno gospodarsko kretanje, te bi jači morao podnašati breme za slabijeg. Takve žrtve u ratnu su doba moguéne, ali u mirno je doba to svakako isključeno, jer bi porezovnici bili protiv toga.

Zahtjevi Ferrarijevi su vrhunac onoga, što se dosada uopće u gospodarskom pogledu donijelo u tom na tapet, te je nepojmljivo, kako je mogao jedan čovjek, kaošto je Ferrari, podati u javnost što takovoga. Kako je on mogao postaviti veliku Englesku uz bok uboge Crnegore. Velika je naivnost misliti, da će četvorni sporazum biti trajan. Već eto sada usrijed rata nalazimo toliko protivština izmedju vlada četvornog sporazuma. Što drži ententu još složno? Ništa drugo nego samo mržnja do Njemačke. Kako ćete da budu solidarni i nakon rata Englez sa Rusom i Talijanom, kada im to njihovi interesi ne dozvoljavaju. Prijedlozi Ferrarijevi ugušili bi trgovački život, a time i život pojedinih država. Znatiželjni smo svakako, što će reći Englezi o ovim prijedlozima. Hoće li uopće o njima raspravljati? Jedino, što bi mogao Ferrarijev prijedlog donijeti bilo bi: carinarski ugovor izmedju entente, ali i tu vrijedi engleska riječ, da je put u Tipperary jako dug.

Millerandova obrana.

U zadnje doba množe se u Francuskoj tužbe radi nedostatka sanitetnog materijala. Zastupnici radikalne i socijalistične stranke žestoko su za to napadali ratnog ministra Millеranda, komu su spočitavali, da se nije pravodobno pobrinuo za dobavu potrebnog materijala, te da je radi toga nastradalo mnogo ranjenika. Velikom i pojmljivom nestrpljivošću očekivao se dakle u zadnjoj sjednici francuske komore odgovor ratnog ministra. Tribine i galerije bijahu dupkom pune a u loži diplomata opazilo se u prvom redu talijanskog poklisara Tittonija. Nakon kratkih govora nekojih narodnih zastupnika uzeo je riječ ratni ministar Millerand uz napetu pažnju slušaoca.

„Prije osam dana", kazao je ministar, započeše nekoji pravu pravcatu parnicu protiv ratnog ministra, raspravljajuć o sanitetnoj službi. Vlastitom dostojanstvu i općem interesu dužan sam odgovor. Nekoji govornici prikazivaju prilike na takav način, kao da se u zadnje doba učinilo samo pogriješke i nehajstva. Ja da sam pustio sve, da ide svojim putem te da sam sužanj svojih ureda i vrhovnog zapovjedništva, kome sam tobože povjerio sva svoja prava.

To se meni spočitnulo a ja hoću, da odgovorim bez strasti, što mi ne će biti teško, sjećajući se naših borca i patnika. Više pnja mogao sam objasniti toj komori uspjehe naše ratne industrije. Postigli smo puno više, nego smo očekivali. Municijska kriza naših topova od 75 mm izgleda sada kao neugodan san. Služba opskrbljivanja municijom razvija se besprikorno. Akoprem donosi svaki dan nove zahtjeve, može se ipak ustanoviti, da smo postigli lijep napredak. A zašto bi bila baš sanitetna služba iznimkom?

Ne ću, da odgovorim na sve činjenice, ali zato mogu da dam ukupni odgovor na sve upite i prigovore: Rat je iznenadio našu sanitetu baš u preosnovi. Samo deset vojnih je zborova bilo snabdjeno novim materijalom. Bilo je dosta poteškoća, da se svlada a osobito važno bijaše pitanje prenašanja ranjenika. U prvim je sedmicama rata sastavljeno 110 sanitetnih vlakova, a danas raspolažemo sa 170 i 1000 automobila."

Na prigovor, da je rob svojih podnačelnika u ministarstvu, odgovorio je Millerand, da on kao pravedan šef, mora da uvaži sve usluge, što su mu učinili sudjelovanjem njegovi podredjeni. Ali da nema čovjeka, koji nebi katkad pogriješio. Medjutim da je on u to doba promijenio gotovo sve odjelne predstojnike svojih ureda.

„Spočitnuli ste mi, da sam se prodao dušom i tijelom vrhovnom zapovjedniku. Ali kad ima država sreću, da joj služi vojskovodja besprikorne odanosti, nije li dužnost ratnog ministra, da opći s njim ne samo povjerlivo već i srdačno? To je tim laglje, što mi je bio Joffre u prijašnje doba valjan suradnik. Svakako je ovdje od potrebe i ma i vaša kontrola. Ali potrebna je u ovoj kontroli i nekakva disciplina jer ja se potpunoma slažem sa Joffreom, kad on zahtijeva vlast i ugled gdje jest odgovornost velika. A mi ne mojmo motriti promjene u zapovjedništvu te u vojničkim stvarima iz političkog stališta, kao to činiste, već jedino s vojničkog."

Ministar je naglasio na svršetku govora nužnost jedinstva i sloge u francuskom narodu da opravda pouzdanje saveznika i da time omogući konačnu pobjedu.

Pitanje bugarskog istupa.

Bugarski je poslanik na Kvirinalu Stančov izmjenio nekoliko riječi izvjestitelju „Corriera" te mu tom prigodom rekao, da je još jedino viseće pitanje: odstup Kavale. Interesantno je što veli „Corriere", da je Grčka navela manje oštete u Maloj Aziji za Kavalu nego li ih je to prikazala štampa četvornog sporazuma.

Makedonija i Kavala.

K sadržaju posljednje note četvornog sporazuma veli sofijski dopisnik „Giornale d'Italia", da je Bugarskoj

1.) obećana cijela t. z. prijeporna zona Makedonije, koja je temeljem srpsko-bugarskog ugovora iz godine 1912 imala pripasti Bugarskoj.

2.) Bugarka je opunovlaštena da smjesta posjedne dotični teritorij.

3.) Odluka će o onom dijelu Makedonije, koji je uzrokovao drugi balkanski rat, pasti tek nakon sklopljenog mira, te će ovisiti o tome, koje i kolike će krajeve nakon rata Srbija da stekne.

4.) Bugarskoj će se odstupiti Kavala i Senis s pravom, da te gradove smjesta posjedne.

Ako Bugarska primi ove prijedloge, to je dužna, da smjesta maršira protiv Turske.

Nakon porušene Turske ima Bugarsko da pripane Drinopolje, te cijelo područje današnje Turske do linije Enos-Midija: k tomu će dobiti financijalnu pomoć od četvornog sporazuma.

„Kölnische Zeitung" dodaje nato da je nemoguće, da će Srbija i Grčka na takova što pristati, jer bi time bile znatno okrnjene njihove kraljevine. Ako pak pristanu prionuti će pritiskom.

Razne vijesti.

Kinematografske predstave u kazalištu Ciscutti. Dne 21. i 22. augusta pridonijele su predstave u mjesnom kazalištu okruglo 2000 K čistog dobitka. Predsjedništvo Crvenog križa javlja, da će budućeg četvrtka i subote biti ponovno predstave u korist spomenutog društva.

Zdravstvene mjere. Povjerenstvo, koje čini reviziju po lokalima i prodavaonicama odredilo je dalje, da se zatvore slijedeći lokali: Radoševićeva gostiona u ulici Abbazia 22., gostiona „Zum goldenen Anker" na Tegetthoffovom trgu i Poljavčeva prodaja povrća u ulici Frana Ferdinanda, na uglu ulice Nettuno, zatim Josip Wagnerovo pivotočje kod starog mornaričkog kupališta, te gostiona Hortensije Forlani, ulica Helgoland 37. Dozvolit će se ponovno otvorenje ovih lokala, kad se ih bude očistilo kako treba.

Mornarički konsumni magazin. U utorak dne 31. augusta prije podne ostat će mornarički konsumni magazin prije podne zatvoren radi sastavljanja inventara.

Povjerenstvo za aprovizaciju. Od juče prodaje se u općinskoj tržnici, i to od 8—11 sati ujutro i popodne od 3—5 i pol slanina po K 5·30 (ugarska) i K 5·[illegible] (prokadjena) za kilogram.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Preplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 26. kolovoza 1915 | Broj 49.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Čete nadvojvode Josipa Ferdinanda i generala Kövessa potisle su u savezu sa saveznicima neprijatelja uz neprestane borbe natrag prama Lješni. Slomljen je takodjer otpor borećih se Rusa jugozapadno Brest-Litovska. Ovi su bačeni u tvrdjavni pojas po diviziji generala Arza i po njemačkim četama. Sjeveroistočno Vlodave tjeraju njemačke sile neprijatelja uvijek više unutra u šumsku i močvarnu zonu. Konjaništvo generala konjaništva Puhala napreduje obostrano ceste, što vodi iz Kovela u Dobrin. Ugarski huzari zauzeli su na juriš ušančeno selo na željezničkoj pruzi Kovel—Brest-Litovsk. Izmedju Vladimira-Volinskija i besarapske granice vlada mir.

Talijansko bojište.

U odsjeku visoravni Doberdoba bilo je jučer neprijateljsko pjesaštvo, koje se je ugnijezdilo na južnom rubu Monte dei sei busi prisiljeno od naše topničke vatre da brzo zapusti svoje pozicije. Naša fronta jugozapadno Sv. Martina bila je opet u vatri teškog topništva. Opodne započeli su Talijani ovdje novom navalom, koja je bila kao i prekjučerašnji nasrtaj odbijena blizu naših obrambenih linija. Pred goričkom i tolminskom mosnom utvrdom, kao što u području Krna vlada razmjerno mir. U tirolskom pograničnom području razvili su se mnogovrsni bojevi. Jučer kasno navečer započela je neprijateljska pješadija ići naprijed prama sjevernom odsjeku visoravni Lavarone, danas ujutro bila je ova navala odbijena. S obje strane ceste Tonale navaljuje od rana jutra više talijanskih bataljuna, ovdje je bitka još u toku. Topničke borbe traju skoro na cijeloj tirolskoj granici.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. augusta. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Vogezima suzbijena je na Schratzmannleju neprijateljska navala sa ručnim granatama. Jugozapadno Sondernacha oteli smo neprijatelju dio komada opkopa, što smo 17. augusta i izgubili.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova: Od Hinderburgove vojne skupine bilo je sjeverno Njemena zarobljeno kod uspješnih okršaja u okolici Birahija 750 Rusa. Vojska je Eichhornova pobjednički prodrla uz bojeve dalje prama istoku, te zarobila 1850 Rusa i zaplijenila više strojnih pušaka. Vojska je Scholtzova stigla na Berezovku, zauzela Knišin i prešla južno Tikočina Narew. Vojska je Galwitzova izmudila si prelaz preko Nareva na cesti Sokoli-Bialistok. Njeno je desno krilo doprlo, nakon što je bacila neprijatelja, do Orianke. Vojska je zarobila preko 4700 momaka, od kojih 18 časnika i otela 9 strojnih pušaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda: Neprijatelj je uzalud kušao jučer da zaustavi naš progon. Navalom bačen je u bjelovešku šumu. Južno ove šume dospjele su naše čete do područja istočno Vješovica. Zarobljeno je preko 1700 momaka.

Vojna skupina Mackensenova: Ova se skupina približuje, slijedeć poraženog neprijatelja, uzvisinama na zapadnom brijegu Lesne, sjeverno Brest-Litovskog. Na južnoj su fronti Brest-Litovskog probile jučer austro-ugarske i njemačke čete kod Dobrinke izloženije pozicije tvrdjave. Na istočnom brijegu Buga prodiru sjeverno Vlodave djelovi vojske Linsingenove uz bojeve prama sjeveru.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 25. augusta. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na fronti Anaforte ništa važna. Ustanovilo se, da je neprijatelj u bici dne 21. augusta pustio samo pred našim jarcima u centrumu preko 3000 mrtvih. U odsjeku Ariburnuja odbijeni su uz velike neprijateljske gubitke njegovi pokušani nasrtaji. U odsjeku Sedilbara prisilili smo da se spusti na zemlju privezani neprijateljski zrakoplov.

Kovno i Novo-Georgievsk.

Petrograd, 25. augusta. Petrogradska brzojavna agentura javlja o ispražnjenju Kovna i gubitku Novo-Georgievskog slijedeće: Akoprem su nove pobjede Nijemaca žalosne kušnje za svakog Rusa, moramo priznati, da je moć modernog topništva tako velika, da je iluzorno za svakog branitelja tvrdjave, da bi on osigurao opstanak tvrdjave. Nesamo poljske utvrde, već i obrambene utvrde bez moći su, da zapriječe rušenje tvrdjave pred modernim topništvom. Dandanas se tvrdjavama gubi mnoštvo momčadi i topova. Dosta su nam iskustva podale do danas belgijske i ruske tvrdjave. U buduće moći će se tvrdjave upotrebljivati samo u svezi sa operacijama poljskih četa, kako to dokazuju tvrdjave Osovice i Verdun. U zadnje vrijeme pružile su nam velikih koristi tvrdjave Novo-Georgievsk i Kovno, kao uporišta naših pričuva na Visli, Narevu i Njemenu. Ispražnjenje ovih tvrdjava uslijedilo je radi nadmoćne topničke priprave neprijatelja. Sada uvidja svako, kako je pametno bilo, da se Premisl samo toliko vremena držalo, koliko je bilo potrebito obzirom na poljske čete i da se zapriječi, e se tamo ne pusti veliku posatku, pošto bi to našu glavnu vojsku znatno oslabilo.

Nova bitka na Bobru? Ruske navale na Dnjestru.

Kopenhagen, 25. augusta. „Berlingske Tidende" saznaje iz Pariza: Prama brzojavima iz Ženeve započela je na Bobru (pritoku Nareva) nova bitka. Na ovom su mjestu Rusi koncentrirali velika pojačanja, da uzmognu zapriječiti napredovanje Nijemaca.

Kako javljaju iz Černovica vlada na besarapskoj fronti jača djelatnost topništva. Austro-ugarskom je topništvu uspjelo, da znatno ošteti neprijateljske šančeve. Na dnjesterskoj je fronti ruska pješadija više puta navalila. Doprla je do austro-ugarskih opkopa, ali je svaki put suzbijena uz teške gubitke.

U Parizu prosudjivaju položaj ruske vojske veoma ozbiljno. U opće vlada mnijenje, da ne će uspjeti Rusima, nakon što su izgubili željezničku prugu Brest-Litovsk—Bialistok, liniju Brest-Litovsk—Grodno, zapriječiti napredovanje Nijemaca. Veliko je pitanje, je li će Nikolaj Nikolajeviću poći za rukom, da spasi vojsku od ponovnog opkoljenja. Potpukovnik Rousset piše u „Petit Parisienu", da je položaj ruske vojske, ako baš ne očajan, ipak veoma ozbiljan. „Information" piše, da je položaj Rusa uslijed brzog i snažnog prodiranja njemačkih i austro-ugarskih četa, došao u jako kritičan stadijum. Dogodjaji da će ovih dana imati značenje odlučne bitke. „New Yorker Herald", koji nije do sada nikad priznao Nijemcima nikakav uspjeh, kaže, da pad Kovna znači prvu pobjedu njemačke vojske.

Žudnja za mirom u Rusiji.

Zürich, 25. augusta. Ruski diplomata, koji boravi u Hagu, izrazio se, da je žudnja za mirom u Rusiji tako velika, da joj se dugo vremena ne će oprijeti nijedna vlada. On tvrdi da do drugog zimskog rata ne će doći. Prosvjedi i osiguravanja vlade su bez važnosti. Isključeno je, da bi mogla Rusija izdržati do budućeg ljeta. Osvojenje Varšave znači više, negoli si to Nijemci predstavljaju. Ponovno je osvojenje Varšave isključeno. Iza gubitka Przemisla i Lavova je veliki knez Nikolajević položio sablju, što mu bje poklonjena za osvojenje Galicije, na oltar katedralke na Kazanu, te je izjavio, da će ju opet natrag uzeti kao pobjeditelj Krakova. Čini se, da će počasna sablja za uvijek ostati u Domu u Kazanu.

Odstup Goremikinov.

Petrograd, 25. augusta. U svim krugima Dume očekuje se pad ministra-predsednika Goremikina. Njegovim naslijednikom označuje se ministra poljodjelstva Krivošeina, a ministrom poljodjelstva imao bi postati Ignatiev.

Poziv drugog saziva u Rusiji.

Pariz, 25. augusta. Ruski ratni ministar javlja, da će naskoro biti pozvana najmladja godišta prvog saziva. Ovim pozivom dobit će Rusija 8 milijuna momaka, koji bi bili mladji od 25 godina.

Tužbe petrogradske komisije za municiju.

Petrograd, 24. augusta. 16. augusta otvoren je u Petrogradu sastanak povjerenstva za dobavu municije. Raspoloženje na prvoj sjednici bijaše veoma potišteno. Predsjednik je odbora, knez Lvov, žestoko napadao vladu. „Do sada", grmio je, „bijasmo samo materijal i pomoćno sredstvo za vladu. Sada se desi to, čega smo se bojali ne zbog nas, već zbog domovine. Oni, koji bijahu pozvani, da vladaju, pokazali su se nesposobnim i slabim." Nato govorio je Rodzianko, koji je takodjer priznao, da je položaj veoma neugodan. Nada na dostatan uvoz municije iskazala se jalovom. Baron je Meidel dokazao, da je mnogo puta osujetila vlada dobrovoljna nastojanja privatne industrije. Izvještaj, rekbi jako oštar, moskovskog industrijalca Rjabušinskog nije objavljen. Čini se, da je na svršetku govora pitao, tko zapravo u Rusiji vlada. Drugog je dana odlučeno na kongresu, da se provedu promjene u sustavu ratnog odjela, jer se kod sadašnje tehničke uprave ne može očekivati, da bi se moglo praviti municiju u dostatnoj mjeri. Ali sama si Rusija ne može pribaviti materijala koliko potrebuje, te je nužno, da ju podupire u toj stvari Japan.

Nema novog ratnog ruskog nacrta.

Genf, 25. augusta. Kako se glasa, ratno vijeće, koje se je obdržavalo u glavnom stanu, većinom je glasova odlučilo, nek se ratni plan ne mijenja. Većina je generala zahtijevala promjenu ovog plana, ali se je veliki knez Nikolajević tome protivio. Ratni je ministar otklonio, da se u ovom pitanju ma budi kako izrazi. Kako se javlja, bit će u glavnom stanu naskoro drugo ratno vijeće, ali će ovog puta istomu predsjedati sam car, radi česa putuje u glavni stan.

Pomoć Rusiji i Srbiji.

Budapest, 25. augusta. Iz Galaca se javlja. U zadnje je vrijeme transportirana velika množina municije iz Engleske, Francuske i Japana u Rusiju. U dunavskoj luci, Reni, sagradjen je veliki hangar za zrakoplove, što su poslani Srbiji. U luci je bilo 450 tona brašna za Srbiju. Paralelno uz cestu, koja vodi iz Reni do Dunava gradi se željeznica.

Važni dogovori u Nišu.

Niš, 25. augusta. Prijestolonaslijednik Aleksander imao je konferenciju sa ministrom Pašićem, bugarskim poslanikom Čaprasikovom i rumunjskim poslanikom Filaletijem.

Srbija i četvorni sporazum.

Bukarešt, 25. augusta. Prama vijesti iz Niša o izjavi Pašićevoj u Skupštini pretresalo se dva dana.

Brat srpskog kralja težko ranjen.

Carigrad, 25. augusta. (D. u.) Brat srpskog kralja princ Arsen Karageorgjević bio je teško ranjen u zadnjim konjaničkim borbama medju Nareva i Buga.

Novi grčki kabinet.

Atene, 24. augusta. Agence d'Athenes javlja: Novi je grčki kabinet sastavljen. Venicelos preuzeo je osim predsjedništva i ministarstvo spoljašnjih posala. U novom se kabinetu nalaze svi ministri bivšeg Venicelosovog ministarstva sa iznimkom ratnog ministra Danglisa. Kabinet je položio zakletvu. Mase naroda priredile su Venicelosu burne ovacije.

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje.)

Nedavno je tek došao. Nalazi se još u samotnom zatvoru. Hajde da se malo s njime pozabavimo.

— „Rekao sam vam na odlasku, da se bojim, da ćete opet doći natrag, ali se nisam nadao, da će to biti tako brzo."

— „Ni ja se nisam nadao. Ovaj put sam stradao radi svoje ludosti. Bio sam na sajmu s nekim drugom. Ovaj je ukrao novčarku s novcima i turio ju meni u žep. Da sam bio trijezan, bio bih ju skrio, ali bio sam pijan, pak nisam pazio na svoj posao, i tako sam stradao."

— „Savjetovao sam vas, da ne idete na sajmove. Zašto me niste poslušali?"

— „Zatekao sam ženu i četvoro djece bez kruha. Lanjska je godina bila loša, jer je žega sve uništila, pak sam morao za trgovinom; ali ni ta nije evala radi slinavke i šapa."

— „Vi ne trgujete rogatim blagom; što se vas tiče slinavka i šap?"

— „Nije bilo sajmova u okolici, a kad nema sajmova, nema ni trgovine."

— „Zašto se ne laćate drugog posla?"

— „Nije to laka stvar. Teško je orati i kopati onom, koji tome nije navikao, a osim toga mene srce vuče na sajmove i na moj posao!"

— „Čini se, da se vi bavite kradjom kao kakvim zanatom?"

— „Jeste, upravo tako. I kao što svaki čovjek voli i uživa u onom, što se naučio i od čega živi, tako volim i ja svoj zanat, naime sajamsku trgovinu i kradju."

— „Koje je njezino ime, trgovina ili kradja?"

— „Trgovina manje nosi."

— „Taj je zanat malo pogibeljan, jer vas dovodi u kaznionicu."

— „Ima i drugih zanata, koji su pogibeljni, pak ih ljudi ipak vole. Ni mornar se ne može odreći mora, makar zna, da može poginuti."

— „Istina je, ali ovi su drugi zanati časni i poštovani, a vaš nije."

— „To je nesreća naša i našega zanata, ali joj mi ne možemo doskočiti. Nismo samo mi krivi, koji krademo, nego su krivi i oni, od kojih krademo, jer ne paze na svoje stvari."

— „Na koncu ćete još tražiti, da oni budu kažnjeni, a ne vi."

— „To baš ne; ali nije pravo, da mi budemo kažnjeni. Trebalo bi proglasiti, da se svaki mora čuvati, a tko se ne čuva, neka trpi štetu."

— „A vi biste se time lijepo okoristili."

— „Ne mora to biti badava. Neka država odredi, da se svaki ima prijaviti, koji se hoće kradjom baviti, i neka mu dade obrtnicu, za koju mora ubrati veliki porez."

— „Zar i to još?"

— „Zašto ne? Kad prostitutke mogu dobiti dozvolu i knjižice za svoj zanat, koji takodjer nije pošten, zašto ne bismo mi?"

— „A što bi bilo s onima, koji bi krali, a nisu platili poreza ni dobili obrtnice?"

— „Te bi trebalo strogo kazniti. Njih bi bilo lahko uhvatiti, jer bismo mi sa obrtnicom sami strogo pazili, da nitko ne krade, koji nema obrtnice. Napokon vi znate, da se svi obrtnici i trgovci bore protiv konkurencije onakvih, koji nemaju dozvole i ne plaćaju poreza, a tako bismo se i mi borili protiv naših konkurenata."

— „Čini se, da ste vi i bez te obrtnice organizirani."

— „Nismo organizirani, ali mi se poznajemo. Kad dodjemo na sajam, nadjemo se, koji se poznamo, a tu nam se prikažu i novi drugovi. Džepari sajamski zovu se u našem kraju „dumbovići." Kad dodjem na sajam, pokaže mi znanac kojeg novog „dumbovića", ili mi pokaže stranog „dumbovića", jer nas se sastaje austrijskih, hrvatskih i madžarskih „dumbovića".

(Dalje slijedi).

Grčke se čete koncentriraju pred Solunom.

Solun, 24. augusta. Obzirom na buduće dogodjaje pripravilo se u okolici Soluna veliko vojničko taborište te je tu već koncentrirano 30.000 vojnika.

Sloga bugarskih stranaka.

Sofija, 25. augusta. „Utro“ javlja: Bugarska je vlada ovih dana primila izvještaj svojih stranih poslanika, koji se odnosi na položaj, što je nastao uslijed koraka četvornog sporazuma. Ministar-predsjednik Radoslavov bio je radi toga tri sata u audijenci kod kralja. Iza toga bilo je sazvano izvanredno ministarsko vijeće, koje je trajalo do kasno u noći. Iza ovog vijeća podao se ministar-predsjednik opet kralju, kod kojega je ostao do ponoći. Službeno se o ovoj sjednici nije izdao nikakav komunikej, nu Radoslavov je izjavio dopisnicima, da je ovaj dan pokazao, e izmedju svih stranaka Bugarske vlada potpuna sloga obzirom na aktualna pitanja izvanjske politike.

Bugarska je vojska pripravna.

Berlin, 25. augusta. „Tagblatt“ javlja iz Sofije: Naš je dopisnik imao pogovor sa ratnim ministrom, koji je izjavio, da je bugarska vojska potpunoma pripravna i da je dorasla svim poteškoćama i zapletajima.

Žito u Bugarskoj pod zaporom.

Sofija, 25. augusta. Bugarska je vlada zaplijenila sve žito što je bilo kupljeno za inozemstvo, pod izlikom, da je bila ovogodišnja žetva slaba, te da je nemoguće dozvoliti izvoz.

Da prikriju neuspjeh na Soči.

Berlin, 25. augusta. „Vossische Zeitung“ javlja iz Carigrada: Većina je ovdješnjih Talijana mnijenja, da se je naviještenjem rata Turskoj htjelo svratiti pažnju na neuspjehe na Soči.

Italija protiv Turske.

Bukarešt, 25. augusta. „Epoca“ misli, da će Italija najprije zaposjesti luku Adaliju i njezino zaledje. To bi imalo uplivati da se Grčka čim prije odluči. Sudioništvovanje Italije u Dardanelima dat će mnogo misliti i bugarskoj vladi.

Ponovna navala Talijana.

Lugano, 25. augusta. Talijanski generalni štop ne računa više na to, da probije goričku frontu. Intenzivnu će se ofenzivu poduzeti u gornjoj dolini Drave i Bohinja. Izmedju četa na Soči pojavila se kolera, te ima već nekoliko slučajeva i u jednom milanskom lazaretu.

Smirna se pripravlja na posjet Talijana.

Pariz, 25. augusta. „Temps“ prima iz Atene: Turski zapovjednik Smirne očekuje novu navalu saveznika na Smirnu. Turci grade množinu obrambenih linija okolo grada. Utvrda Kastrali opskrbljena je novim topovima. Množina jaraka gradi se uz obalu uz cestu Smirna-Kola-Sarma. Iza ovih jaraka priredilo se množinu obrambenih položaja, koji su gradjeni cementom i zaštićeni žičnim zaprekama. Množina mužara i strojnih pušaka nadošlo je iz Carigrada, te su postavljene u okolici Smirne. Od nekoliko su dana prekinute sveze izmedju Carigrada—Pandemie i Smirne, pošto svi vlakovi transportiraju samo ratni materijal za Smirnu. U zaljev Smirne položili su Turci bezbroj mina.

Talijanski dobrovoljci.

Lugano, 25. augusta. „Avanti“ javlja, da će veliki postotak talijanskih dobrovoljaca biti poslan kući, jer isti nisu dorasli trudu i fizičkim zahtjevima. Mnogi sami mole da se ih pusti kući.

Potopljenje našeg „U 3.“

Beč, 25. augusta. Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Kada je talijanski službeni izvještaj javio uništenje naše podmornice „U 3“, brižno je zašutio činjenicu, da ovaj čin nije izvršila talijanska, nego francuska mornarica. Sada, kada je istina uopće poznata, mora da bude jako teško talijanskom novinstvu — koje je u ditirambima slavilo uništenje „U 3“ — priznati, da ovo narodno junaštvo nije talijansko, nego da su to izveli Francuzi.

Englezi u južnoj Perziji.

Frankfurt, 25. augusta. „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Carigrada: Engleski konzul Bušir imenovan je generalnim guvernerom južne Perzije. Svuda u južnoj Perziji, gdje je to bilo moguće, bila je izvješena engleska zastava. Broj iskrcanih indijskih četa ne prekoračuje 3000 ljudi. Uzrujanost je u južnoj Perziji velika. Pripravlja se odpor u velikom opsegu, u slučaju da bi Englezi htjeli napredovati u nutrinu zemlje. Južno perzijska plemena proklamiraju sveti rat.

Napetost u Americi radi Arabica.

Hag, 25. augusta. Reuterov biró javlja: Napetost je u Vašingtonu sinoć porasla, kada su došli izvještaji konzula, koji su javili broj Amerikanaca, što su ostali na životu. Iz izvještaja se doznalo, da brod nije bio opomenut i da je nekojih Amerikanaca nestalo. Rekbi da nije još razjašnjeno, nije li kušao Arabic da se zabije u podvodnicu ili je pošao na pomoć engleskom brodu Dumsley-u i tako bio uzet kao neprijateljski brod. Vlada čeka na potankosti, te ne će da izreče svoj sud. O pogovoru predsjednika sa državnim tajnikom nije još ništa javilo. Opće je mnijenje, — veli Reuter — da će se vlada sada odlučiti, hoće li prekinuti diplomatičke odnošaje sa Njemačkom ili ne.

Strah pred istinom.

Pariz, 25. augusta. Francuska je cenzura zabranila objelodanjivanje njemačkih, austro-ugarskih i turskih službenih izvještaja, da se ne uznemiruje javno mnijenje.

Ratna objava Italije Turskoj.

„Agenzia Stefani“ objavila je u noći od ponedjeljka na utorak na sve neutralne vlasti, kao i vlasti četvornog sporazuma cirkular slijedećeg sadržaja:

„Već od onog časa, otkad je potpisan mirovni ugovor izmedju Turske i Italije nakon tripolitanskog rata u Lausanni dne 18. oktobra 1912., neprestance vrijedja otomanska vlada ovaj ugovor. Povrijede traju bez pauze još danas. Cesarska se otomanska vlada nije nikada latila ozbiljnih mjera, da bi učinila konac svim onim neprijateljstvima u Libiji, koja bi po Lausanskom ugovoru morala da iščeznu. Ona nije ništa dosele učinila za oslobodjenje talijanskih ratnih zarobljenika.

Preostalo vojništvo otomanske države na Cirenaiki i u Tripolitaniji još uvijek stoji pod zapovjedništvom turskih oficira, pod turskim zastavama, sa njihovim puškama i topovima.

Enver Bey je pogodovao i pirio neprijateljstvo u Libiji protiv talijanske vojske sve do konca mjeseca novembra god. 1912.

Aziz Bey je napustio Libiju sa 800 vojnika tekar u juniju god. 1913. Nakon odlaska Azizova prihadjali su na Cirenaiku i nadalje turski časnici. Još danas imade tamo do 100 njih, čija su imena Italiji dobro znana. U aprilu ove godine pobrala je turska vlada 35 mladića iz tripolitanskog, t. j. Bengazia, i poslala ih suprot volje Italije u vojničku školu u Carigrad, otkud ih je kasnije poslala u Cirenaiku.

Bez sumnje je sveti rat Turske iz god. 1914./15. proglašen i proti Talijanima u Africi. Jedna je misija turskih časnika poslana libijskim ustašama protiv talijanskih oblasti u Libiji bila baš nedavno od francuskih ratnih pomorskih sila pohvatana i zarobljena. Više ne postoje mirovni i prijateljski odnosi izmedju Italije i Turske, koja jedina nosi krivnju zato.

Budući da kr. talijanskoj vladi nije koristilo upuštati se u ponovne pritužbe kod Porte, te joj ne preostaje ino. nego da na drugi način uzme u obranu državne interese i kolonije od trajnih ugrožavanja i neprijateljstava sa strane otomanske vlade.

Odluku je pospješio postupak otomanskih oblasti, koje su usprkos protesta talijanskog poslanika u Carigradu u posljednje vrijeme priječile slobodu i interese u carstvu nastanjenih talijanskih gradjana. Protiv tih intrigua otomanske vlade, naročito što se tiče zabrane otputovanja talijanskih gradjana iz Male Azije, morala su sve ove pritužbe ovog posljednjeg doba da poprime oblik ultimatuma.

Na 3. je augusta upravio poslanik kr. talijanske vlade na velikog vezira u Carigradu notu sa slijedećim četirima zahtjevima:

I. Da Talijani uzmognu da slobodno otputuju iz Beyruta.

II. Da Talijani iz Smirne mogu otputovati preko Sigoziga, budući je luka Vurle neuporabljiva.

III. Da otomanska vlada dozvoli slobodan odvoz i provoz svim Talijanima iz Aleksandrette, Mersine, Kaife i Jaffe.

IV. Da mjesne oblasti u nutarnjosti zemlje napuste opoziciju proti odlasku talijanskih podanika primorskim mjestima, tim više da im olakšaju putovanje.

Na 5. augusta, prije nego li je istekao 48-satni rok našeg ultimatuma, primila je otomanska vlada u jednoj po velikom veziru potpisanoj noti sve naše zahtjeve točku po točku. U povodu tako svečane izjave pošalje talijanska vlada dva broda prema otoku Rhodu, da tamo očekuju sve instrukcije za ukrcanje talijanskih podanika, koji dugo željno očekuju povratak u rodni kraj.

Medjutim nam američka konzularna oblast kao štitnica naših interesa u turskim nekim krajevima javlja, da su u posljednji čas, t. j. dne 9. augusta vojničke oblasti u Beyrutu i Mersini opozvale svoju dozvolu baš tik pred odlaskom. Isto tako u Siriji.

Protiv ovih i ovakih očitih povrijeda talijanska je vlada u smislu svojeg ultimatuma opunovlastila svog carigradsk[og] poslanika, da preda Turskoj ratn[u] objavu Italije!“

[Ža]lobne [vijesti] / [Ž]alosne vijesti.

Kazne vijesti.

† **Med. Josip Ciotti.** Jučer je stigla [g.] Dragutinu Ciotti-u nenadana vijest, da njegov nećak Josip, insbruški medicina[r] dne 22. t. m. podlegao u Šibeniku kratk[oj] bolesti. Ta se je vijest bolno dojm[ila] njegovih prijatelja i kolega. Kako [je] Josip rodjen Riječanin, to će ova tuž[na] vijest bez sumnje bolno odjeknuti med[ju] tamošnjim njegovim poznancima. Pok[oj]nika je tamo na Rijeci sve poznaval[o], pogotovo riječka mladost i djaštvo, [u] čijem je krugu često i rado bilo vidje[ti]. Pokojnik je bio članom hrvatskog ak[a]demskog društva „Velebita“ u Innsbruck[u]. Otkada je buknuo rat služio je kao S[a]nitätsmeister kod ratne mornarice, na[j]prije ovdje u Puli, pa u Šibeniku, gd[je] nas evo ostavio za uvijek. Ostavio n[as] onako mlad tek u naponu snage! Josip[u] Ciottiju, nek bude laka hrvatska zemlji[ca], a njegovim rasceviljenim roditeljima [na] Rijeci i dr. Ciottiu: iskreno saučešće.

Velebitas-medicinar.

Oglas natečaja. C. kr. primorsko n[a]mjesništvo u Postojni oglasom od dne 1[.] julija 1915. broj 1890-VII. raspisuje s[lije]jedni natječaj:

Početkom I. polugodišta školske godin[e] 1915.-16. podijelit će se jedna štipendij[a] godišnjih 250 kruna iz zaklade „Luxetic[h] pl. Lichtenfeld“. Na uživanje ove štipen[]dije pozvani su na prvom mjestu dja[ci] rimo-katoličke vjere, koji su u rodu s[a] zakladateljem, ako njih ne bi bilo i dru[gi] siromašni djaci, počam pučkom školom pak do dovršenja nauka.

Natjecatelji za ovu štipendiju imad[u] podastrijeti molbe s krsnim listom, svj[e]dodžbom siromaštva i svjedodžbam [o] cijepljenim kozicama, te sa svjedodžbam[a] zadnjih dvaju polugodišta a opiraju [li] svoje pravo na rodbinu, s legalnim rod[o]slovjem, najkasnije do 30. augusta 1915 putem školskoga ravnateljstva na c. k[r.] namjestništvo u Trstu.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijedi[ti] svrsi slijedeće prinose:

Josip Pavelić, Senj	K	10·–
Obitelj Krmpotić na mjesto cvijeća na prerani grob medicinca Josipa Ciotti . . .	K	20·–
Ukupno	K	30·–
Prije iskazano . .	„	1894·[]
Sveukupno . . .	K	1924·[]

Rasceviljenim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je naš preljubljeni nećak

Josip Ciotti

jednogodišnji dobrovoljac u c. i kr. mornarici, medicinar sanitetni majstor

u dobi od 21. godine dne 22. o. m. nakon kratke i teške bolesti u Šibeniku preminuo.

Pula, 25. kolovoza 1915.

Dr. Dragutin i Josipa Ciotti.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne. — Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 27. kolovoza 1915. | Broj 50.

Brest-Litowsk pao.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 26. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Tvrdjava je Brest-Litovsk pala. Ugarsko je domobranstvo generala Arza otelo čer neprijatelju selo Kobilani, što leži jugozapadno tvrdjave i probilo time vanjsku pojasnu liniju, te došlo u ledja tvrdji nadležeći se uz nju. Istočno galičko, šlesko i sjeverno moravsko armadno pješaštvo izjurišalo je istodobno tvrdju južno od mjesta Koroščina. Njemačke su čete osvojile tri tvrdje na sjeverozapadnoj fronti te zaposjednule citadelu, nalazeću se uz željeznički most. Medjutim suzbili su saveznici neprijatelja preko Lesne te u šumsko i močvarnato područje jugoistočno Bresta-Litovskog. Naše je konjaništvo koje progonja sa Kovela prama sjeveru, bacilo ruske zalaznice kod Bučina i Vižave. Kod vojska, koje stoje u istočnoj Galiciji ništa novog.

Talijansko bojište.

U doberdobskom odsjećku su Taljiani o podne na novo navalili na Monte dei sei busi,ali biše kao uvijek odbijeni. Pred goričkom predmosnom utvrdom vlada mir. Na ostaloj je primorskoj fronti trajala mjestimice jaka topnička paljba, tako poimence u prostoru Bovca, gdje se neprijateljska pješadija oprezno približala. Navala na sjeverni odsječak visoravni Lavarona, o kojoj smo već jučer javili, je suzbijena, provedena je jakim neprijateljskim silama. Nakon desetdnevne i preko noći trajajuće žestoke paljbe na naše utvrde neprijateljsko je topništvo vanredno pospješilo prekjučer u večer vatru na frontu Cima di Mezzena-Basson. Sve do preko ponoći sipalo je na naše pozicije metke sviju kalibra. Iza toga navali više pješadijskih pukovnija i tri bataljuna Alpinaca. Naše su valjane tirolske čete i pučki strelici, vanredno poduprijeti gornjoaustrijskim streljcima i topništvom, odbili sve juriše. U rano jutro neprijateljska je navala konačno slomljena. Samo u našim zapriječama leži 200 mrtvih Talijana. Po tom se dade prosuditi, koliko je žrtava stala ta navala. Naši su gubici neznatni. Jedan je naših letioca pogodio više puta bombama tvornicu strjeliva u Bresci.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Dva su neprijateljska letalna jata nabacila jučer dolinu Saaro bombama. Više je osoba ubijeno i ranjeno. Materijalna je šteta neznatna. Pred silazom napadnuta su ljeatala našim letiocima u njihovoj luci u Nancyju. Osim toga izgubiše četiri ljetala.

Rusko bojište.

Pred Olitom približavaju se njemačke čete prednjim neprijateljskim pozicijama izmedju Sejnija i Mereča. Na Njemenu je neprijatelj suzbijen. Takodjer u šumi istočno Augustova prodire vojska generala Eichhorna prama istoku. Za odsječak Berezowke bije se još boj. Naše su predlaznice stigle u Bialistok. Gallwitzowa je vojska odbila neprijatelja iz odsječka Orlanke. Teško poraženi neprijatelj bježi u unutrašnjost Bialovjeske šume. Drži se samo još južno šume.

Tvrdjava je Brest-Litowsk pala. Na cijeloj fronti vojne skupine Mackensenove, od Bialovjeske šume pa sve do močvarnog predjela na Prijetu, jugoistočno Bresta Litowskog, proganjanje je u potpunom tijeku.

Vrhovna vojna uprava.

Berlin, 27. augusta (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Tvrdjava je Brest-Litowsk pala! Njemačke i austro-ugarske su čete izjurišale tvrdje zapadne i sjeverozapadne fronte te provalile noću u jedro utvrda. Nato je neprijatelj napustio tvrdjavu.

Duma i vlada.

Kopenhagen, 26. augusta. Nastup zastupnika Hvostova koji je u ime čisto ruske stranke zahtijevao, da se imenuje odbor, koji će pobijati njemački pritisak u Rusiji, znači poraz za stranku desnice i vladinu politiku. Govori Miljukova, Kerenskoga i kneza Mansireva zadržavali su teška otkrića za „unutrnje“ Nijemce. Rodičev je istaknuo, da je, hvala vladi, njemačko poslaništvo u Petrogradu bilo porušeno. Miljukov je naglasio, da je pogrom u Moskvi inscenirao generalni guverner knez Jumpor. Kerenski označuje pogrom protiv Nijemaca zlom taktikom vlade. Nijemci imadu mnogo zasluga za dobrobit Rusije. Svi dosadašnji špijuni bili su samo Rusi. Desnica bi morala biti jako oprezna radi ove stvari. Prvi nastup ministra unutrnjih posala, Čerbratova, donio je veliko razočarenje, jer je govorio o prisilnoj asimilaciji njemačkih kolonista. „Riječ“ veli, da je govor Čerbatovov, koji je stravio Dumu, bio protivan izjavama ministarskog predsjednika Goremikina. Veliko je nezadovoljstvo proizvela vijest, da je Kurlev imenovan zapovjednikom Rige. Od svih se klupa pitalo: Tko ga imenovao? Knez Mansirev je odgovorio: Ne mogu, žalibože, na to odgovoriti. Čini se, da ga je imenovao generalisimus kao demonstraciju protiv Dume. Socijaliste postavili su prešan prijedlog obzirom na postupak prama židovima. Ruska se vlada zgraža nad razvalima Reimsa, dok ne vidi da se u sinagogina silovalo židovkinje i da se u zemlji uzimalo taoce i nedužne vješalo.

Ruski ministar postao grof.

Kopenhagen, 25. augusta. Kako javljaju iz Petrograda, ministarskom predsjedniku Goremikinu podijeljeno je grofovstvo. Na ovaj način hoće da mu oslade gorku pilulu otpuštajuć ga od njegovog mjesta. U krugovima Dume govori se, da će biti njegov naslijednik Krivošein. Ovaj je izjavio zastupnicima, da njemu to mjesto do danas nije ponudjeno. Visoki krugovi i nekoji zastupnici htjeli bi, da to mjesto dobije Savarin, a drugi opet hoće da bude na tom mjestu predsjednik Dume, Rodzianško.

Rasulo ruske vojske.

Köln, 26. augusta. Prama vijesti „Kölnische Zeitung, izjavio je nizozemski general von der Goes o porazu na istoku, da je ruska vojska u potpunom rasulu. Isključeno je, da bi se mogla ruska vojska zaustaviti prije željezničke crte Minsk—Rovno. Pad Brest-Litovska je pitanje od par dana. U Kotarima Kovna i Kurlandije treba očekivati važne dogodjaje. Nemoguće je, da se dulje drži tajnom nesreća, što je snašla Rusiju. Milijuni bjegunaca i ranjenika, što dolaze u Petrograd i dalje na istok, šire ne samo ono, što se dogodilo, nego prouzročuju, da se odigravaju užasni prizori, koji će prouzročiti posvemašnju nepouzdanost u pobjedu.

Iz „gubernije Tarnopola“.

Berlin, 26. augusta. Rusi ispražnjuju Tarnopol i Brodi. Iz kotara se mora prama ukazu odnijeti sve strojeve, kovine itd. u nutrinu Rusije i ako to nije moguće, glasi nalog, nek se sve uništi.

Uništene ruske signalne postaje.

Berlin, 26. augusta (D. u.). Dne 25. augusta navečer bombardirao je jedan malih krstaša rusku signalnu postaju Kapsnedriznu na otoku Dagoe i djelomice porušio. U isto vrijeme drugi je maleni krstaš pucao sa uspjehom signalnu postaju Andreasberg na Dagou. Neprijateljskih se brodova nije vidjelo.

Vlada i činovništvo.

Beč, 26. Obzirom na sve veću skupoću koja je nastala uslijed rata, izdala je vlada nekoje odredbe koje idu za tim, da olakote činovništvu njegov materijalni položaj.

Francuski časnici u Rusiji.

Budapest, 26. augusta. „Universul“ javlja da je u Jasi prispjelo 11 ruskih časnika, koji su nakon kratkog odmora nastavili put u Rusiju. Glasa se, da će ovi časnici preuzeti jednu rusku časničku školu, u kojoj će biti nastavljeni kao učitelji.

Dva milijuna zlatnog novca zaplijenjeno u Novo-Georgievsku.

Berlin. 26. augusta. U Novo-Georgievsku zaplijenjeno je izmedju ostalog i dva milijuna rubalja u zlatu.

Današnji Balkan.

Budimpešta, 26. augusta. Prama vijesti iz Niša, Pašić je svoj govor započeo u petak i nastavio u subotu. Iza govora je Skupština imala tajnu sjednicu. Prama vijesti „Odjek-a“. Srbija će ententi dati odgovor, kada se razjasni stvar sa Grčkom. U srpskim se krugovima nadaju, da će se sa Grčkom vladom postići više toga, pošto je na vladi Pašić.

London, 26. augusta. „Morning Post“ prima iz Atene: Kralj su i Venicelos složili se potpunoma u dvim točkama: 1.) Prijazna neutraliteta prama ententi i ispunjivanje dužnosti naprama Srbije. 2.) držanje integritete grčkog područja.

Bazel, 26. augusta. „Basler Nachrichten“ javljaju: ugarska je visoka ličnost izjavila, da je upletenje Bugarske u rat protiv Turske isključeno.

Stanovište srpskih stranaka.

Beč, 26. augusta. Sin petrogradskog bugarskog poslanika Madjarova upravio je na vodje srpskih stranaka upit, kakovo stanovište zauzimaju naprama bugarskim zahtjevima. Marinkovićeva stranka ne želi rata sa Bugarskom, ali nije za to, da se Bugarskoj odstupi srpsko područje. Istog je stanovišta i vojnička stranka. Stari radikalci, na čelu im Pašić, i mladi radikalci sa svojim vodjom Davidovićem, socijalni demokrati sa Lapčevićem, su za to, da se stvar riješi mirnim putem, pa makar ako se i nešto područja odstupi. Nacijonaliste na čelu sa Ribarićem zahtijevaju, da Srbi osvoje Solun.

Grad Enos u plamenu.

Sofija, 25. augusta. Prama vijestima, što su ovamo stigli, grad je Enos u plamenu.

Enos, kako je poznato, igrao je važnu ulogu u pregovorima izmedju Turske i i Bugarske. Savezne vlasti poduzele su proti ovoj važnoj luci kod akcije na Dardanele više navala.

Engleski dvor zapušta London.

London, 26. augusta, Zadnja navala Zepelina na londonski Citi čini se da je imala veći utisak, negoli ga prikazuju engleske novine. Kraljevski će se dvor u bližnjim danima prenesti u sjevernu Englesku. Bez sumnje je tome uzrok zadnja navala Zepelina.

B. BUDISAVLJEVIĆ:

Na vojsku.

Proteklo trideset godina i nešto više, da se u Krajini Gornjoj nije znalo za krvavi rat, jer dnevno ono klanje s naopakim „komšijom“ na medji, — ko bi htio to ratom zvati! — Osvanula četrdeset pet. U zabitnom mojem zavičaju gore još pune snijega, vode pune leda, a ravnice što je, to je sve jedna tvrda, neprolomna kora, sve jedna debela santa. Ni ne miče se s loga, ni lija se mudra ne šulja iz duplja, a u dolu i u grmu zečjega traga ama „ni za lijek“. Samo gladni vujo negdje negdje doklati se ponajbližem toru ili oboru, ne bi l' kako lovak ulovio. — Drage i doljače, brda i uvale, sela i seoca kao da je poklopio mrtvi san pa i sve, što je onud živa ljudskog stvora.

Nije tako u Franciji, dobro znanoj gornjaku krajišniku od tolikih ljutih bojeva i nju i na nju, — nije. No ako je i ono ovladao i selom i gradom, i kupnom i vodom mrtvi zimski mir, ali na samo. U zemlji, pod zemljom nešto vrije, kipi, ključa kao neka uzavrelica tajna.... Nad bogatom se državom, podvlaštenom kraljevskome žezlu, zgusno zrak, i svačija usta na oko uklještio muk. — Najednom jal iz mraka, jali iz oblaka zastrujalo nešto i kanda htjaše plamen liznuti. Za tren dva uzmu bliskati munje, tutnjeti gromovi, a zemljom ponositih slobodara provali urnebesni poklič: Pod oružje za slobodu zlatnu, — presiti smo kraljevoga žrvna!

Nepobilo dugo, a ono ti mrke oblačine oštrim hukom prehujile niže, nad Italiju i Njemačku, pače nad sve zemlje zapadne, sredgje i južne Evrope, da plahim škropcem pročiste tmušu nesklavorne državne uprave. Naduo se, jurnuo razornik-vjetar pa se u kovitlac zavitlao nad strme grede i plodne ravni Italije. Lombardiju i Mletačku, starom smokvom okadjene zemlje ponoste, zahvatio pomaman urlik brzoplete lacmanove peće: Na noge se, na noževe, braćo, za slobodu zlatnu. Na noge se, rode i narode: ta siti smo i presiti kopita tudjinskog.

Iz prijestolnoga grada redovnoj se vojsci nisposla previša zapovijed vrhovnoga vojnog gospodara: Na okup! Pozor! Naprijed! — I regulasi učiniše, što im dužnost piše, a bez huke i bez muke, jer daleko, od roda si i rodnoga kraja, razasuti u razna mjesta krunovina, vojvodina i drugih zemalja. Lako njima, brajne, krenuti pa poći: ali nije tako s vojnom Krajinom, s ovom od tolika ratovanja očadjalom carskom vojarnom. I tamo stigoše, a u štopska mjesta, bojne poruke, stigoše i u one sure vrleti Like i Krbave, da bogme kasnije nešto.

I smjesta na sve strane potekoše telkliči vojni, noseći oštru zapovijed samoga pukovnika: Da srijeda, koja prva dodje, da je momčad prvoga bataljuna u satniji svojoj na okupu, a u petak do podne kod štopa, odakle će sjutradan dalje krenuti.

Primiče se jaro proljeće. Još je Lika sva savcata snijegom prestrta, samo negdje mrvučak kopnice, male prošarine. Još se blago nikamo ne javi, ne miče, a i kamo bi na onoj smrzli, izim da se po koju koza otkrade te zaklati pod ona suha gaja više pojate. E, zategnula je zima i ovoga puta, ponestaje mrsa a sijena, pa gospodar brojnije zadruge već počinje brižnije glavom klimati. Nu, sad će mu eto, po jednoga, po dva zadrugara skinuti s vrata podčasnici, što žurnim krokom hitaju od kuće do kuće, izručujući zapovjed: Momčad prve čete imade do prve srijede biti u sjedištu satnije, otkle će u petak do podne k štopu, a sjutradan dalje.

— Čuješ li starješina? — oštro pita podčasnik.

— Čujem, razumijem, kapurale! — mutnim grlom odvraća gospodar i po pratu se tarka.

Na vojsku dakle hajd! Pošto, zašto, kuda, kamo, na koga, — niti ko pita, niti kazuje, a i čemu to? Ta još u Lici teče premda malo, posve malo drenovine stare, štono je a za dužega vijeka i po pet puta u krvave ratove srtala na cara-gospodara, a od svojih starih slušala, da su deset, dvanaest i četrnaest puta bili na vojsci, a da nikad niko nije pitao; pošto, zašto, kuda, kamo, na koga? Na zapovijed carsku krv su oni točili i tudju i svoju, kršni krajišnici, kojima je i tudjica ne jednom pripjevati znala, a i mogla, da divni junaci, da su živa podumijenta carskom prijestolju, da su hrana i obrana carskoj vlasti. — — —

(Dalje slijedi.)

Francuski areoplani za Rumunjsku.

Berlin, 26. Iz Črnovica se javlja: Rumunjski listovi javljaju, da je Rumunjska vlada dobila zadnjih dana 30 areoplana i stotinu hiljada para cipela. Pošiljka je došla preko Soluna. Areoplani su iz Francuske, a cižme iz Amerike.

Rumunjski socijalisti proti ratu.

Bukarešt, 26. augusta. Socijalisti su prošle nedjelje imali veliku narodnu skupštinu protiv rata. Zaključeno je, da se pozove balkanske narode, nek se bore proti svakoj ratnoj struji.

Talijansko-turski rat.

Chiasso, 26. augusta. Osoba, koja stoji blizu talijanskoj vladi, izjavila je suradniku turinske „Gazzetta del Popolo“, da je pogriješno misliti na to, da će Italija, pošto je naviješten rat Turskoj, odmah poslati u Tursku svoje čete. Italija je to moralala učiniti, da u slučaju diobe male Azije i ona dobije svoj dio. Što se tiče vojničke akcije, položaj je Italije protivan onomu Njemačke. Nitko sada ne zna, što namjeravaju Nijemci. Hoće li napredovati dalje u Rusiju ili će poći sada na zapad? Treba velike pažnje, prije negoli se Italija upusti u pogibeljnu pustolovinu.

Talijanski kralj — engleski maršal.

Genf, 26. augusta. Kako se javlja iz Londona, engleski je kralj imenovao talijanskog kralja i generalnog šefa Cadornu, engleskim maršalima.

Engleska zaposjela Kretu.

Atene, 26. augusta. „Hestia“ javlja iz Kandije na Kreti: Engleski i francuski ratni brodovi, torpedače i podmornice unišle su u luke Sudije i Sitije. Grčke lučke vlasti bile su od engleskog zapovjednika dignute od svoje službe te su zaplijenjene sve knjige i spisi. Stanovnici su bili prisiljeni, da ustupe svoja stanovanja engleskim časnicima. Svako približavanje domaćih ljudi obali u tim dvim lukama je zabranjeno, očito radi toga, da se ne dozna za broj četa, što se iskrcavaju.

Arabic.

London, 26. augusta. „Dealy Telegraph“ javlja iz Londona: Vilsonov tajnik Tumulti rekao je u jednom govoru obzirom na potonuće „Arabica“: Narod će podupirati predsjednika u ovoj velikoj internacijonalnoj krizi. Narod će ako ustreba žrtvovati za prava Amerikanaca život i na moru i na kopnu! Njemačko-američka trgovačka komora veli, da je „Arabic“ vozio municiju.

Roosevelt hucka za rat.

London, 26. augusta. Reuter javlja iz New-York: Novine donašaju Roosevetovu izjavu: „On se nada, da vlada ne će prekinuti diplomatske odnošaje sa Njemačkom, jer bi to značilo slabost amerikanske časti i interesa. Februarska nota Vilsonova bila je izvrsna, samo da bi se bilo kod onoga ostalo, ali slijedeće su note bile produkt slabosti i bojazljivosti. Potopljenje „Lusitanie“ i „Arabica“, te navale na „Gulflight“ i „Falabu“ i slični dogodjaji bili su odgovor, kojega je prouzročila slabost amerikanske vlade. Njemačka će se malo brinuti za to, da se prekinu diplomatički odnošaji, jer vrijeme, kada se je moralo upraviti riječi na narod, je već davno minulo. Nepojmljivo je, da oni, što su danas na mjestima Vašingtona i Linkolna i članovi vlade ne uvidjajū, da je došla doba činjenica. Što se sada dogodilo je novi dokaz ludosti američkog puka, koji nije već pred 13 mjeseci prisilio vladu, da započne sa vojničkom pripravom.“

Konac republike Kine.

London, 27. augusta. Iz Tientsina se javlja: Gibanje, da se republika pretvori u kostitucijonalnu monarhiju, koje se više mjeseci tajno pripravljalo, sada se javno vodi. Mnogi listovi u Pekingu podupiraju ovo gibanje. Rekbi, da ne će biti nijedna stranka proti tome. U stvari ne bi se bogzna što promijenilo, pošto bi monarh imao ista prava, što ih ima sadašnji predsjednik. Nekoje vanjske vlade žele ovu promjenu, da zapriječe eventualnu bunu prigodom smrti predsjednika. Puk je prama tome hladnokrvan, jer mu je malo stalo do toga, da vladar promijeni ime, samo da ostane u zemlji mir.

Zaposjednuće Kovela i Brest-Litovska.

Pobjedonosne armeje generala Puhala udjoše u utorak u **Kovel**. Kovel jest glavni grad Volinjskog okružja, te broji do 20.000 stanovnika. Njegova je važnost u željezničkim prugama, koje se u njemu križaju, dolazeći iz Crnog i Baltičkog mora te pruge odvodnice na zapad i istok.

Kovel je stjecište željezničkih pruga iz Lwóva, Jaroslava, Sokala, Kijeva, Waršave, Novogeorgijevska, Odese, Moskve i Brest-Litovska.

Brest-Litovsk, je grad sa 45.000 stanovnika, leži na desnoj obali rijeke Buga, grad je okružnih oblasti, inače jaka tvrdjava.

Brest-Litovsk je mijenjao u srednjem vijeku često svoje gospodare, dok nije konačno kasnije potpao pod poljsko kraljevstvo. Kad se je ovo raspalo pripao je taj grad Rusiji.

Srpska skupština.

Neki dan smo javili, da će se za 25. sastati srpska skupština, da odluči o noti četvornog sporazuma.

Kako nam bečki pressbiro javlja votirana je umjesto pomenute odluke rezolucija: da neka Srbija vodi rat na strani svojih saveznika, rat za narodno „oslobodjenje“ i „ujedinjenje,“ te uz cijenu neophodnih potrebitih žrtava, za uzdržanje životnih interesa srpskoga naroda.

Balkan.

Grčka.

Englezi su se iskrcali na grčkom otoku Kreti i Solunu.

Engleski su ratni brodovi iskrcali svoje čete u gradovima Sudu i Ajti. Lučke su oblasti dotičnih gradova upozorene, da je vrhovna komanda grada pod upravom britskih časnika.

Jednako su se iskrcale engleske čete u Solunu, gdje da su ove bile razoružane od grčkih posadnih četa.

Kralj je opunomoćio Venizelosa da preuzme sastav ministarstva, koje je opet iznijelo pobjedu listine prijašnjih Venizelosovih ministara. U isto pak vrijeme, dok iskrcava svoje čete u Solunu i na Kreti, dotle posjećuje engleski poslanik u Ateni kralja Konstantina. Kralj da mu je izrazio želju, da ga posjete i talijanski poslanici četvornog sporazuma.

Iza toga je posjetio poslanik Elliot ministra-predsjednika Venizelosa. Toliko je pozitivnog na stvari.

Daljnje vijesti naglasuju, da se Venizelos složio s kraljem za neutralnost Grčke, ali da uza sve to podupire vlasti četvornog sporazuma.

Ruski otpor.

Pred Brest-Litovskom razvila se žestoka bitka, koja već traje par dana. Ruske čete, koje se nalaze na tom dijelu njihove defenzivne linije, vele „Vossische Zeitung“, da se bore svom žestinom. Uslijed tog je otpora napredovanje naših četa na ovom dijelu malo otešćano, jer se imaju za svaki pedalj zemlje da ogorčeno bore.

Treba znati, da je tvrdjava Brest-Litovsk ostatak najjačeg već sada osvojenog tvrdjavnog sklopa. Ona je po svojoj vrijednosti četvrta po redu, kojeg su sačinjavale tvrdjave Novi-Georgievsk, Varšava, Ivangorod i evo Brest-Litovsk.

Tip ovih utvrdjivanja jest uredjen i sveden na grupe. Rusi zaštićuju svoju zemlju sa skupinama tvrdjava, koje nisu sagradili tik granice, već u bizini njihovoj u odsjecima, koji su već od prirode zgodni za obranu. Ovo je naime karakteristični način ruskih utvrdjivanja, kojih ima mnogo u Rusiji. Mnogo jih je već u austrijskim i njemačkim rukama. Jedna je ovakva grupacija na sjeveru ruske Poljske i sačinjava Njemensku skupinu Kovno—Olita—Grodno. Kovno je palo, Grodno je u ruskim rukama. Ova je tvrdjavna grupa stajala protiv istočne Prusije. Južno je volinjski tvrdjavni skup, koji naliči većma trokutu, kojeg čine tri tvrdjave: Luk—Kovno—Dubno proti Austro-Ugarskoj. Luk i Dubno još su u ruskim rukama.

Treći su sklop sačinjavale tvrdjave Novi-Georgijevsk, Varšava, Ivangorod i Brest-Litovsk. To je bio najjači, najvažniji utvrdni skup, od kojeg se još Brest-Litovsk držao na ruskoj strani.

Brest-Litovsk sačinjava dakle, nakon pada pomenutih tvrdjava, koje su u glavnom imale obrambeni karakter protiv Njemačke, tvrdjavu sam za sebe. Brest-Litovsk leži na rijeci Bugu odnosno ušću Bugova pritoka Muhavjeca.

Brest-Litovsk jeste, kao sve veće ruske tvrdjave, pojasna tvrdjava, koja se sastoji iz noyau-a i iz utvrdnog pojasa od 12 utvrda, koje su pomaknute na 5 km pred noyau. Dvie od tih utvrda leže na zapadnoj obali te su sagradjene u novije vrijeme. Noyau je izgradjen od jakih zidova na jednom otoku Buga, te je sagradjen u tridesetim godinama prošlog stoljeća.

Grad broji oko 45.000 duša, a leži na istočnoj obali Buga, po prilici 2 km istočno od tvrdjavnog noyau-a. Sa zapadnom je obalom spojen kod željezničke postaje Terezpol s mostom. Terezpol se nalazi samo 1 km iza zapadnog tvrdjavnog pojasa. Od grada su pojedine utvrde udaljene 2 do 7 km, tako da se te utvrde i grad mogu u isto vrijeme bombardirati. Željeznički most leži sjeverno od noyau-a, te je naročito zaštićen pomaknutom utvrdom Graf Berg.

Zapadnu frontu tvrdjave nazivaju terezpolskom, sjevernu velinjskom, a jugoistočnu kovrinskom frontom.

Važan je pritok Buga Muhavja. Ovaj čini dio brest-litovskog 80 km dugog kanala. Ovim kanalom biva pogotovo u ratno doba tjerana skoro cijela trgovina t. j. opskrbljivanje četa na cijelom o odsjeku. Ova vodi na komunikacijonu c spoja Dnjepar sa Vislom.

I ne gledeći na zaprjieku, koju sačinj Bug sa svojom širinom od 120 i d ljinom od 2 do 4 metra, prirodni je ložaj tvrdjave uslijed močvarnog i je nog područja pripjatske nizine vanre povoljan za obranu. Ovo vrlo neprola područje približava se kod Vlodave, o važnog prelaza preko Buga 60 km ju od tvrdjave na cesti u Radžin, bug obali. Dalje na sjever imamo još pr kod Slavatića, 30 km južno od tvrdjav pojasa.

Sjeverno od Bresta-Litovskog obale Buga već čvršće. Rijeke Lesna na sjev Kržma na zapadu i Muhavijec na ist razdijeljuju s Bugom prostor pred t javom u prirodne odsjeke. Na svim frontama, naročito pako na istoku usl prispjatskih močvara, približavanje d otešćano. Ali u koliko te močvare u pravcu pogoduju tvrdjavi, u toliko o ničuju s druge strane operativnu slob branitelja.

Brest-Litovsk nema više one važno koju su mu podavale njegove posestri tvrdjave: Novi-Georgijevsk, Ivangoro Varšava. Dok je prije imao spoja sa N revom, Vislom i Bjelostočkom žel ničkom prugom, danas imade tek oteš spoj sa zaledjem.

Željeznička se pruga Bjelostok—Bre Litovsk nalazi od 22. ovog mjeseca rukama armeja generala Galvitz Scholza. Ova je pruga zato važna, je njenim zauzećem vrlo otešćano mešta ruskih četa sa linije Litovska na sje proti četama Galvitza.

Njemačke novine iz „Reich vele, da ovaj ruski otpor znači drugo nego znak, da njemačke i austrijske vojs nalaze pred novim pokušaji ententine ofenzive u Francusk i Italiji.

Razne vijesti.

Objava natječaja. C. kr. primorsko n mjesništvo u Postojni od dne 18. jul 1915, br. 2/13-15, raspisuje natječaj jedan djački štipendij pokojnog bisku dr. Jurija Dobrile.

Početkom II. semestra školske godi 1914/15 je razpoloživ jedan štipendij iznosu godišnjih 224 K iz djačke zakla biskupa Dobrile. Do uživanja ovog pendija pozvati su djaci iz zakladatelj roda, i to najprije bližnji, a zatim da srodnici. Ako takovih natjecatelja ne bilo, udijeliti se može ovaj štipend inim djacima istarskim, medju koji imadu prednost sinovi siromašnih sel kih obitelji slavjanske narodnosti.

U ostalom imadu se upotrebiti gl udijeljenja ovih štipendija općenito stojeći zakoni i propisi.

Pravica do uživanja ovog štipendija činje ustupom u I. gimnazijski razred traje do svršetka nauka.

Pravo udijeljenja pristoji c. kr na sništvu.

Natjecatelji na ovaj štipendij ima prikazati svoje molbenice c. kr. nam sništvu u Trstu do 30. augusta 1915. imadu se potkrijepiti krštenicom i svjedo žbom o cijepljenju boginja, svjedodžb siromaštva, školskim svjedodžbama d zadnjih polugodišta, kao i zakonitim d kazom možebitnog srodstva sa zaklad teljem te inih gore pomenutnih ljeva.

Iz predavanja dra Silovića o pijanstvu.

(Dalje.)

— „Je li ovi „dumbovići“ kradu i druge stvari?“

— „Ne, oni kradu samo novce na sajmovima.“

— „Kako? Pojedince ili u društvu?“

— „Pojedince kradu samo vrlo vješti i takovi, koji riskiraju. Drugi kradu u društvu. Jedan „majstor“ ukrade i dade drugom. Ako kradja uspije, sastanu se svi sudionici na diobu. „Majstor“, koji je ukrao, dijeli, jer se novac mora njemu vratiti.“

— „Dogadja li se, da džepar džepara okrade.“

— „To nije pošteno i ne biva medju pravim „dumbovićima.“ To mogu učiniti samo fliksiri, puzavci ili nitkovići.“

— „Kakvi su to ljudi?“

— „To su džepari bez poštenja, koji kradu koješta. Ti ne uživaju medju „dumboviće“ i ne uživaju kod njih nikakav ugled. Medju te spadaju i zagrebački tati. Oni kradu kojekakve krpe, opljačkaju pijane ljude na kolodvoru i izvadjaju kojekakve druge glupe kradje, kojima ne treba nikakve vještine.“

— „Imade li u Hrvatskoj „dumbovića“?

— „Imade ih dosta. One su vještije od „dumbovića“, a osim toga svijet na njih ne sumnja toliko. Naših ima mnogo, te samo iz bjelovarsko-križevačke županije; više ih ima iz Madžarske, a ove su i vještije.“

— „Što sad mislite o vašem zanatu ovdje u kaznionici?“

— „Da je pogibeljan, i odlučio sam, da ga se okanim. Ako smognem novaca poslije ove kazne, ići ću u Ameriku. Ako ne bude novaca, ići ću samo na madžarske sajmove, jer ako me tamo uhvate, ne ću mi tako strogo suditi. Ugarski su sudovi za nas bolji, jer su kod kradja blaži.“

— „Hoće li se djeca vaša naučiti tome zanatu?“

— „Nastojat ću, da ne dodju do toga. Dosta da sam ja u tom društvu. Oni se neka bave nečim drugim.“

Taj se čovjek ne će nikada okaniti kradje. On njome podmiruje svoje potrebe, i to samo potrebe svoje osobe, jer „dumbovići“ redovno potroše, što „zarade“.

On ne će da radi drugi posao, nego hoće da ide na sajmove. Bez sajmova ne može živjeti. Čim dodje na sajam, upusti se u kradju. Davno je već izgubio sposobnost, da u kradji vidi nešto zlo i nepoštena. Niti kazna ga to više nije kadra naučiti. Za njega ima kazna samo taj efekat, da za vrijeme kazne ne može ići na sajmove ni krasti. Kazna je u ovom slučaju kadra samo osigurati ljudsko društvo za neko vrijeme od ovoga parasita.

Za ovakve je ljude najduža zakonom dopuštena kazna najpodesnije sredstvo, da se društvo od njih obrani.

(Konac.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 28.-29. kolovoza 1915. | Broj 51.

[A]ustro-ugarski ratni izvještaj.

[B]eč, 27. augusta. (D. u.) Službeno se [jav]lja:

Rusko bojište.

[R]uske vojske, što su poražene kod [Bre]sta-Litovskog uzmiču sasma s obje [str]ane željeznice, koja vodi u Minsk. Čete [na]dvojvode Josipa Ferdinanda prešle su [pr]eko podne kroz goreći grad Kamien [ko]d Litovska na Ljesni. Njemačke bojne [su] gone neprijatelja sa zapada i juga u [p]ravcu prama Kobrinu. Kod Kovla, Vladimira Volinskija i u istočnoj Galiciji ništa [no]voga.

Talijansko bojište.

Na talijanskom su se bojištu bile jučer [op]ć[e]mo kod Bovca znatnije borbe. Ovdje su [su]zbile naše čete neprijateljsku navalu na[ko]g u njihove pozicije.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, [pl.] Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 27. augusta. (D. u.) Iz velikog [sto]ž[er]a glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Vogezima je lako suzbijen slabašan [fra]ncuski nasrtaj.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hinderburgova: Okršaji [b]ij[u] kod Pauska, Schönberga, jugoistočno Mitave i u području istočno Kovna. [Za]robili smo 2450 Rusa i zaplijenili 4 [to]pa i 3 strojne puške. Jugoistočno [K]ovna bio je neprijatelj bačen. Zaposjednuli [s]mo tvrdjavu Olita, koju su Rusi napustili. [Da]lje južno prodiru njemačke čete prama [Nj]emenu. Istočno Osovieca izmedjusmo pre[šli] preko odsjećka Berezovke. Progon je [na] čitavoj fronti izmedju Suhavole (na [Be]rezovki) i Bialoveške šume u tijeku. [Od] 25. do 26. augusta otela je vojska [Gal]lwitzova 3500 zarobljenika i 5 strojnih [pu]šaka.

[V]ojna skupina bavarskog princa Leo[pol]da progoni neprijatelja. Njeno desno krilo [vo]di boj za prelaz preko odsjećka Lesne-[P]rave (sjeveroistočno Kamjenjeca Li[to]vskog).

[V]ojna skupina Mackensenova: Sjevero[is]točno Bresta-Litovskog približuju se naše [č]ete cesti Kamjenjec-Litovskij—Mišćice. [Ju]goistočno Bresta-Litovskog bačen je ne[p]rijatelj preko odsjećka Rite.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 27. augusta. (D. u.) Glavni [sta]n javlja:

Neprijatelj je podržavao na frontama [An]aforte, Ariburnu i Seddilbahr čas jaču [čas] slabiju topničku paljbu trošeći mnogo municije. Prama lijevom krilu Seddilbara kušao je neprijatelj navalu slabijim silama, koje su bile uništene.

Ugarski ministar financija „sposoban".

Budapest, 27. augusta. Kod smotre 43—50 godišnjaka bio je dne 25. augusta proglašen sposobnim ministar financija Dr. Ivan pl. Teleszki.

Rusi žele poseban mir.

Hag, 27. augusta. „Times" donosi iz Petrograda: Za Njemačku oduševljeni elementi glavnog ruskog grada sile vladu, neka sklopi posebni mir sa Njemačkom. Sazonov je izjavio novinarima, da će naprezanja neprijatelja, koji nastoji da medju ententu posiju neslogu, uroditi potpunim neuspjehom.

Bijeg iz zapadne Rusije.

Kopenhagen, 27. augusta. „Berlingske Tidende" saznaje iz Petrograda, da se u Petrogradu opće raspravlja o poteškoćama koje su nastale uslijed mnoštva bjegunaca iz zapadne Rusije. Pučanstvo onih predjela hrpimice zapušta obitavališta te bježi u nutarnju Rusiju pred prodirajućim Nijemcima. Opskrba golemih masa postaje svaki dan teža.

Položaj u Rigi.

Petrograd, 27. augusta. Kako se ovamo javlja, Riga nosi već potpunoma ratni karakter. Željeznički promet sa bližnjim gradovima biva češće prekinut. Vlada, pošta, državna banka, privatne banke i svećenstvo već su zapustili grad. Svi zvonovi iz Rige su već otpremljeni. U skladištima rakije uništene su sve zalihe. Vrlo se ćuti pomanjkanje novca.

Ruski dvor ostavlja Petrograd?

London, 27. augusta. Petrogradska vijest „Timesa" o glasinama, da će se isprazniti i Petrograd, u toliko je neosnovana, u koliko se o tom govorilo u savezu s najnovijim dogadjajima. Ali uoči toga, da bi moglo doći do zračnih navala, nije doduše isključeno i, šta više preporuča se, da se dvor i vlada presele u koje drugo mjesto.

60.000 Rusa u francuskoj vojsci.

Stokholm, 27. augusta. „Birševija Vjedomosti" donosi vijest iz Pariza prema, kojoj je uvršteno u francusku vojsku 60.000 Rusa koji su dosele služili u vojsci, a za koje nije ruska vlada dozvolila troškova za prenos. List žali, što prijeti cijelom ovom zboru pogibelj, da bude uništen. Posvuda se je borio u prvim linijama, te je pretrpio velikih gubitaka.

Srbi na bugarskoj granici.

Lugano, 27. augusta. Srpski službeni dopisni ured javlja: Sofijski list „Utrena Posta" javlja, da je srpska divizija smještena na bugarsku granicu kod Cirilovlala. Opunovlašteni smo da izjavimo, e je ova vijest potpuno izmišljena.

Ententa i balkanske države.

Budimpešta, 27. augusta. Bukareštanski rusofilski list „Diminieta" izvješćuje o slijedećoj karakterističkoj izjavi sofijskog ruskog poslanika: „Položaj je entente danas na ratnim poljanama neugodan i svako je od nas mnijenja, da je Rumunjska za nas izgubljena. Bugarska zahtijeva garancija. Najbolja je garancija riječ ruskog, engleskog i talijanskog vladara i francuskog predsjednika. Narodni će se ideali Bugarske ispuniti. Bugarska će dobiti dio srpske i grčke Macedonije. Srpsku će Macedoniju zaposjednuti engleske i francuske čete, te će je kasnije predati Bugarskoj. Ja mislim, da su garancije realne i da Bugarska ne će više prigovarati.

Srpski zastupnik o prijedlozima entente.

Budimpešta, 27. augusta. „Az Est" javlja iz Sofije: Putnici, koji su iz Niša ovamo stigli, izvješćuju, da je u posljednjoj sjednici skupštine, član vladine stranke rekao: Ententa predlaže, da odstupimo Makedoniju Bugarskoj i da ćemo za to dobiti drugo zemljište. Ali dati može samo onaj, tko nešto ima. Jesu li obećane zemlje u rukama entente, da nam može naprosto obećati ove pokrajine? Lako se obećaje. Ententne vlasti obećavaju svaki dan svakomu nešto i svakomu nešto drugo. Ali mi ne ćemo, da nama dragocjenu Makedoniju odstupe za pokrajine, s kojima ententa ne može raspolagati. Ni Bugari nijesu valjda tako naivni, da bi se dali smisliti ispraznim obećavanjima, pa da napuste za njih blagoslovljenu neutralnost. — U krugovima vladine stranke vlada opće mnijenje, da je Srbiji nemoguće, da prihvati zahtjeve entente.

O odstupu Kavale ovisi sudbina Europe.

Milan, 27. augusta. Bugarski je rimski poslanik na Quirinalu, Stančev, izjavio suradniku „Corriere della Sera, da o odstupu Kavale ovisi sudbina Europe. On je kušao historičkim podacima, da dokaže, e ima Bugarska pravo na taj zahtjev. Kavala je predestinirana naravsku luka Bugarske i njezina potrebita vrata u Egejsko more. I u interesu je Rumunjske, da Bugarska dobije Kavalu, radi njezine trgovine. Iz „Corriere della Sera" izbija, da je Grčka za odštetu Kavale u Maloj Aziji navela manji kompleks, negoli ga nudja štampa četvornog sporazuma.

Grčka ne će uz ententu.

Berlin, 27. augusta. „Lokalanzeiger" javlja: Obzirom na tendencijozne vijesti, što ih širi četvorni sporazum, da Grčka pod Venicelosom u principu stoji na strani entente i da joj je obećala neutralnost, ovdje su prama „Lokalanzeigeru" uvjereni, da kralj Konstantin otklanja svaku pustolovinu sada kao i prije. Izmedju Grčke i Bugarske nema više nikakova konflikta, pošto je Bugarska pokazala veliku susretljivost napram Grčke radi njezine Macedonije, te nema govora o kakovom odstupu grčkog područja.

Odstup bugarskog ministra željeznica.

Budimpešta, 27. augusta. „Az Est" prima iz Sofije: U političkim se krugovima širi vijest, da ministar željeznica Apostolov, pristaša Genadijev, istupa iz kabineta. Tvrdi se, da je istup Apostolovov gotova stvar. Njegova demisija znači, da će frakcija Genadijeva, kojoj pripada i Apostolov, zauzeti stanovište proti vladi, dočim će onaj dio stranke, koji se kupi oko ministra za javne gradnje Toskova i dalje podupirati Radoslavovov kabinet. Ostup Apostolova ne mijenja koalicijoni karakter vlade, koja ostaje na svojem mjestu, dok ne izvrši svoju zadaću.

Bugarsko-turska pogodba.

Berlin, 27. augusta. Novi turski poklisar Hakki paša izjavio je novinarima, da je došlo do tursko-bugarske pogodbe, akoprem to još nije službeno objavljeno. Sadržaj se pogodbe drži tajnim, te se ni poklisar nije htio o tome izraziti. Toliko je stalno, da je pogodba stvorila na Balkanu posve novi položaj. „Naš odnošaj napram Bugarskoj je najbolji. Uza svu pobjedu Venicelosa ne će Grčka napasti Bugarske, pošto je odnošaj izmedju obih država prijateljski. Dovoz municije u Tursku nije potrebit, pošto Turska sama proizvadja dostatno municije."

Posebna rusko-talijanska nagodba.

München, 27. augusta. Polag vijesti iz Petrograda, na poticaj imskog poslanika Giersa došlo je izmedju Rusije i Italije do posebne pogodbe, u kojoj se Rusija obvezala, da će obzirom na sudioništvovanje Italije kod Dardanela zauzeti se kod sklapanja mira za neke zahtjeve Italije.

Engleski general poginuo u Dardanelima.

Hag, 27. augusta. Prama vijesti „Nieuwe Courant" pao je u borbi na Dardanelima engleski brigadni general Baldvin.

Municija u Turskoj.

Pariz, 27. augusta. Uslijed izvanrednih naprezanja njemačkih tehnika priredjuje se u Turskoj mjesečno 70.000 granata za teške topove.

Turska imade dostatno municije.

Bazel, 27. augusta. „Nationalzeitung" dobiva vijest iz Dardanela, da Turcima ne manjka municije. Mjesta iskrcavanje Kap Hellas i Sedil Bakra su uvijek u vatri od azijskih i europskih baterija, tako da saveznici trpe velike gubitke.

Turci imadu dosta municije.

Basel, 27. augusta. „Baseler Nachrichten" javljaju iz Carigrada, da nije istinita vijest, da Turcima nedostaje mu-

---

B. BUDISAVLJEVIĆ:

Na vojsku.

(Dalje).

U petak dopodne stigoše odjeli k štopu, da se iz dviju satnija, od prilike do dvjesta momaka, složi po jedna ratna, a [iz] ovih šest satnija prvi batalijun, što će [p]rvi na bojište časno. Za podnevom je [b]ila, a onda svečana zakletva: da će [s]vaki njih biti vjeran i pokoran, da će se [ju]nački boriti na kopnu i na moru i [h]rabro ponijeti u svakom ljutom boju, [pri] jurišu itd. — I tako bi. — Gole glave mladi momci, spustivši pušku, po tri [p]rsta u vis digoše i zadaše vjeru nepre[la]muna. Onda progovori dični pukovnik; [s]vaka riječ mu pali popul žive žere. Iza [n]jega sijevnu sokolovo oko majorovo i [p]lamenim prozbori zborom četi svojoj [s]tari hrabro, a potkraj mu odsukavši [p]oljak, te još većma nabiva već od sebe [ja]ki, zvoni glas:

— Junaci! Naši su se stari od iskoni [u] svijeta borili kao zmajevi i slavom [o]vjenčali carski barjak, ali i rodni [do]m, Liku ravnu i Krbavu slavnu. Sad je [na] vas, da hrabrom desnicom obnovite stari glas lavljeg srca biranih junaka. Pa kad dodje do krvava boja, skoči svaki kao ljuti ris na dušmana kletog, i pobjeda će biti naša, vjera mi je tvrda. Naprijed dakle, djeco moja, naprijed sokolovi! S vama nek je milostivi Bog, pred vama će svagdje i u svakom času biti major vaš, koga je kao i vas a na svojoj grudi othranila slatka, lička majka. Dok je meni na ramenu glave, prisega je vojna i ostaje svetim zakonom meni a i vama, junaci, četo moja, krilo sokolovo, znam. Položivši tu prisegu ponovno i svijesno, sjetimo se brižnog oca, vrhovnoga narodnog i vojsci gospodara, pa kliknimo, što nas snaga nosi: Bog da živi svijetloga nam cesara i kralja, živio!

I zaoriše po tri puta burni povici: živio! A onda dozvoli zapovjednik batalijuna, da se momci i časnici u stanove vrate, prikričivši potkraj preko mladjih: „Sjutra zorom red je na okupu biti, da pjesma dalje krene."

Kad se trgne regulaš-vojnik iz posade, a iz tudje zemlje na vojsku, ne ostavlja, otkle podje, štono vele ni kućeta ni mačeta svoga: ali granicar je ostavio stari, dragi zavičaj, i milo, svakom dobrom sinu, a kolik ikome, — baš našem uboškom brdjaninu, planincu. Ondje mu je rodni dom, domaće ognjište, ondje stara očinska zadruga, u njoj žena, djeca i otac i majka, sestre, braća, strici, stričevići, a do ovih bliža svojta, i kumovi, prijatelji dobri. Pa od ono jadne tekovine oko kuće, više kuće rodne kao da mu je za srce prirasio: ono gumno i pojata i niže njih potkućnice nešto, ono malo oranice i livade, i vrbika i ljeskara, i glavice i doljinka, i mrvučak tobož' gore, zelenoga gaja; oh, ta on je sirotinja raja! Je li potom čudo, bi li i moglo biti, da on krene u daleke zemlje i bojeve ljute, a da bar dijelak svojte, roda rodjenoga, ne poteče, za njim ne priteče i s njime se ne pozdravi na polasku a rastanku tužnom. — Pa stoga se niko ne čudi, što je večerom ili u kasnu noć nagrnulo, nagledo stotine i stotine ljudstva izbliza i daleka.

U tri reda povrstana stoji četa kao ukopana u cik zore i blijeda dana. — Iz poneke okolnih kuća s prozorčića mrtvo svjetluca svijeća, pa u njenu trepetljivu svjetlost nekuda se još tamnijim čini predjutarnji mraćak. — Iza fronta postrance pa i poodstrag privila se, pribila se svojta, i tek tihan šapat šaputa sumraćjem: sve u se dušu steže, a srce bolja para...

Nasta tajac, tjeskobna tišina, kad na čilu hatu dojaha major. Jeknu komanda i šumnuše pred prsi puške, a bubnjari udariše u pozdrav zastavi, što je pratnja dopratila i onda čvrsta desnica kršnog zastavnika usred čete zasadila.

Istinu priča pjesnikovo pero:

> Milota je, brajne, pogledati:
> Mladi momci skoro oženjeni
> Kao da su mlijekom nadojeni,
> Ne znaš, koji od koga je viši,
> Koji viši, koji prikladniji,
> Vite jele i bori zeleni.

— Pozor! Do noge! — oštro grmnu glas zapovjednikov. I suknuše s ramena puške i topotom padoše k zemlji.

— Na molitvu! — sjeknu isti glas. Lijeve ruke potekoše k obodu i bubnjevi zaoriše svoju davoriju, a onda zamniješe na desnom krilu glazbeni zvuci svete molitve, tihe, krotko, dirljivo. Još tri udarca na poduži razmak odjeknuše s bubnja i — gotovo je.

— U dvoredove desno — Marsch! — prikliče reskim glasom major. „Stupaj", zujnu glavom četi i sad — zbogom, Liko, zbogom, zavičaju! (Dalje slijedi.)

nicije. Paljba turskog topništva postaje naprotiv svaki dan žešća i prouzročuje saveznicima velike gubitke. Osobito učinkovita jest vatra anatolskih baterija, koje pucaju na odsječak Sedilbara.

Njemačke službene izjave o potonuću „Arabica“

Berlin, 27. augusta. Prama vijesti „Lokalanzeigera“ dobilo je amerikansko poklisarstvo od izvanjskog ureda odgovor, da državni mornarički ured nije primio izvještaja o tobožnjem torpediranju „Arabica“ i da uslijed nejasnih podataka obzirom na mjesto, gdje je uslijedilo tobožnje torpediranje, nije isključeno kazati, da li tu dolazi uopće pitanje, je li bila tu koja njemačka podmornica ili ne.

London, 27. augusta. „Reuter“ javlja iz Vašingtona: Njemački poklisar poslao je državnom departementu na temelju inštrukcija iz Berlina slijedeći brzojav: o potonuću „Arabica“ nije jošte stigla nikakakova službena vijest. Carska vlada očekuje, da vlada sjedinjenih država na temelju izvještaja, što su su samo s jedne strane stigla, i prama mnijenju carske vlade ne suglasuju sa činjenicama, da još ne će zauzeti definitivnog stanovišta, nego da će pružiti i Njemačkoj priliku, da se i nju sasluša. Akoprem carska vlada ne dvoji na dobroj vjeri očevidaca, čije su izjave došle u europske listove, mora se uzeti u obzir, da su izjave dane pod uplivom uzrujanosti, te se može dobiti posve slabi utisak. Ako su Amerikanci zazbilja izgubili svoj život, bilo li to u protuslovju onoga za čim mi idemo. Carska će vlada to izvanredno požaliti te izrazuje Americi svoje simpatije.

Potonuće „Arabica“.

Frankfurt na Meni, 27. augusta. „Frankfurter Zeitung“ piše o aferi „Arabic“: Amerikanci su uvijek brzo spremni, da nas odsude. Engleske vijesti javljaju, da je „Arabic“ torpedovan i njima se na zapadu vjeruje. Sa njemačke strane nema medjutim o tome još nikakve službene vijesti, što je nemoguća prije povratka naših podmornica, koje se nalaze na visokom moru. Iz činjenica i okolnosti, što su se do sada saznale, nije baš isključeno, da je udario „Arabic“ na ploveću minu. Engleski su izvještaji o tom dogodjaju u vanrednoj mjeri nejasni i protuslovni. Dopuštaju dapače i pomisao, da, ako se baš radi o podmornici, nije „Arabic“ napadnut, već bio napadačem. Na svaki način, poznato nam je, da ne bi podmornica nikad napadnula „Arabica“ a da nije imala nužnih vojničkih razloga zato.

Njemačko-amerikanski odnošaji i budući izbor predsjednika.

Manchester, 27. augusta. „Manchester Guardian“ javlja, da će njemačko-amerikanski odnošaji uplivati na buduće izbore predsjednika. Stranke će organizacije doskora započeti sa pripravama. Na pečetak izbornog boja uplivisat će valjda odnošaji sjedinjenih država naprama evropskih vlasti. Dopisnik prorokuje, da će njemačko-amerikanska agitacija proti Vilsona polučiti samo to, da bude ponovno izabran velikom većinom.

Francuski ratni kredit.

Pariz, 27. augusta (D. u.) Parlament je prihvatio ratni kredit sa 539 glasova proti jednoga, te se odrekao držanja tajne sjednice. Parlament je odgodjen do 16. septembra.

Francuska „kritika“.

Pariz, 27. augusta. Francuski je narod saznao samo golu činjenicu o padu Kovna i Novo-Georgijevska, ali ni riječi o plijenu, koji je dopao u ruke Nijemcima. Nasuprot prosljedjuje francuska štampa u omalovažavanju njemačkih uspjeha, o kojima piše, da su sasma nuzgredni za nadaljni tok operacija na istoku. Tipične i komične su riječi, koje je napisao general Cherfils u „Echo de Paris“:

„Nijemci su osvojili Novo-Georgijevsk. Bio je to branik Varšave. Pošto su Rusi napustili Varšavu dobrovoljno (!), nema zauzeće Novo-Georgijevska više smisla (!). Klanje tvrdjava nastavlja se bez cilja i svrhe. Time se stvara samo priliku za svirku fanfara, i to samo zbog neutralaca i ništa više“.

„Kölnische Zeitung“ dodaje: Jako laskav sud o neutralcima, koji si dozvoljavaju drugo mišljenje o tome negoli francuski vojni kritičari!

„Journal de Debattes“ tako je smion, da poslije toga izjavlja: „Saveznici poznaju uspjehe Nijemaca te nemaju razloga, da bi jih tajili ni sebi ni drugima“.

French na dopustu.

Berlin, augusta. „Morning Post“ javlja: Maršal će French, kako se predvidja, nastupiti tromjesečni dopust radi narušenog zdravlja.

Protiv uvedenja vojničke službe.

London, 27. augusta. Propaganda nekojih listova za uvedenje opće vojničke dužnosti imala je neočekivani uspjeh, da su se naime utemeljila društva, koja proti tome agitiraju. U parlamentarnom se povjerenstvu u ovoj stvari jako potanko raspravlja. Kongres radničkih zadruga, koji će biti u Bristolu dne 6. septembra izreći će se proti uvedenju vojničke dužnosti. Ove činjenice uznemirile su one, koji dublje misle, pošto bi zabrana ovakve propagande mogla prouzročiti vladi velikih poteškoća, osobito ako bi budućnost pokazala, da je uvedenje vojničke dužnosti neophodno nužno.

O pomorskoj bici pred Rigom.

Petrogradska agencija javlja:

S mjerodavne strane saznajemo nekoje potankosti iz pomorske bitke u riškom zaljevu.

Izvještaj veli, da je stari ruski linijski brod „Slava“, imao da dijeli nejednaki boj sa nekojim njemačkim pomorskim jedinicama, medju kojim je sudjelovao i jedan dretnot. Zatim nastavlja: Značenje ovog boja leži u tome, što je „Slava“ kroz neko vrijeme zabavila neprijatelja, dok su se ruske pozicije razvile na boj. Lijepo vrijeme, koje je tog dana vladalo, pogodovalo je akcijama neprijateljskih brodova, koji su nesmetano radili pri odstranjivanju morskih mina. Taj je rad stajao Nijemce nekoliko linijskih brodova i jedan krstaš (!?), koji su nabasali na mine i potonuli.

Prošlog tjedna poslaše Nijemci svoje dvije najbolje torpedače u riški zaljev — protiv „Slave“. Budući da je nijesu mogli naći, upraviše u zoru pravac prama njihovoj eskadri. Pri tom susretoše rusku torpadnjaču „Novik“, koji smjesta prihvati boj sa neprijateljskim torpednjačama.

Nakon 20 časaka neprestanog boja, poruši i zapali „Novik“ dimnjak jednoj njemačkoj torpednjači, koja se teško oštećena udalji iz mjesta okršaja. Druga se torpednjača takodjer odmah zatim udalji, dok je već prva tonula.

Volfov buro medjutim javlja:

Engleske i ruske novine javljaju o nekoj velikoj pomorskoj bitci imedju 16.—21. augusta pred riškim zaljevom.

O tom sukobu njemačke i ruske ratne mornarice pred Rigom možemo da ustvrdimo slijedeće:

Sve su glasine o tobožnjim našim gubicima neispravne i neistinite. Nije istina, da se su njemačke čete kušale ikrcati kod Pornave. Naprotiv možemo reći, da smo potopili jedan ruski brod i šest ruskih jedrenjaka.

„Duboka simpatija zapadnih vlasti za Rusiju.“

Londonski „Times“ — javlja „Frankfurter Zeitung“ — očituje u svojem uvodnom članku potpuno zadovoljstvo nad mjerama, što ih je poduzela Rusija, da poništi svaki ma i najmanji krivi utisak o tome, kao da bi zapadne moći bile ljute na Rusiju ili ova na zapadne saveznike, na koje ne polaže Rusija toliku vrijednost, koju je očekivala.

Kad bude jednom moguće iznijeti sva temeljita opravdanja i razloge, tad će se svaki uvjeriti da su Engleska i Francuska i te kakovršile svoj udio na zapadnom bojištu.

Engleska i Francuska — veli „Times“ — motre dogodjaje na istoku dubokom simpatijom, u očitoj vjeri, da će se konačni zaključci ostvariti i privesti kraju u prilog saveznika.

Što se tiče najnovije objave rata sa strane Italije Turskoj, znači ovo, da u ovom ratu postavile nikakve granice odredjenog trajanja i prostora, sve dotle, dok ne utuče Njemačku i njezine vazale.

Boj o Balkan.

Diplomacija evropskih vlasti radi punom parom na pozornicama balkanskih dvorskih pozorišta. U Nišu tajno vijećaju i daju senzacijonalne vijesti, kao da tobože odstupaju cijelu Makedoniju. Bugarski državnici interpretirani o polažaju daju lakoničke izjave, da je Bugarska vojska spremna, rumunjski vladar nalaže svom ministru rata, da sastavi vojnu silu i postavi ju u red, jer će ga ne bude li ova do 15. septembra opće spremljena — pozvati na red. Usprkos što Englezi okupiraju Kretu i iskrcavaju svoje čete u Solunu, očituje Venizelos nepobjedivost — Engleske. S druge strane vele, da je potpisan tursko-bugarski sporazum.

Toliko vanjske vijesti — medjutim se može stalno reći da će se u budućem mjesecu konačno riješiti — pitanje balkanske neutralnosti.

Razne vijesti.

Imenovanje ulica u Puli. Na zamolbu c. kr. tvrdjavnog komesara Njegova c. i kr. Visost, prejasni nadvojvoda Karlo Franjo Josip dozvolio je, da ulica Stazione bude prozvana „Ulica Karla Franje Josipa“.

Osim toga je odredio c. kr. tvrdjavni komesar uz odobrenje c. i kr. ratnog lučkog zapovjedništva promjenu slijedećih ulica: Početak (zapadni dio) alturske ulice, ulice Cantarini i ulice Rosandra zvat će se „Ulica Colloredo-Mels“. Ulica Nicolò Tomaseo zvat će se „Ulica Bourguignon“, a ulica Dandolo „Ulica admirala Dandolo“.

Ulica, što ide sada uz brijeg Monvidal i projektiranu topničku kazarnu zvat će se odsada unaprijed „Ulica Colloredo Mels“, koji je umro god. 1818.; bio je valjan savjetnik carice Marije Terezije, čije ime nosi na sva vremena topnička pukovnija br. 4., koja ima nadopunidbeni kotar Pulu i pripadajuće zaledje.

Naši se stariji ljudi sjećaju stalno jošte prvog admirala austro-ugarske ratne mornarice, Antuna Bourguignona pl. Baumberga, koji je od god. 1864.—1878. bio ovdje lučki admiral i zapovjednik tvrdjave. Njemu, viteškom i narodnom mužu na čast bila je već tada na carsku zapovijed prozvana „tvrdjava Bourguignon“. Na Pulu, koja mu je postala drugom domovinom, vežu ga i rodbinske sveze po njegovoj supruzi Ivani de Lombardo, koja je pripadala staroj i uglednoj puljskoj patricijskoj obitelji.

Ulica admirala Dandolo — koja je izričito tako prozvana na čast admirala — u blizini mornaričke kazarne, spominje na zapovjednika c. i kr. ratne mornarice, koji je bio naslijednik onako mladog umrlog nadvojvode Fridriha.

Podadmiral Silvestar grof Dandolo, koji je god. 1847. preuzeo zapovjedništvo mornarice i još iste godine umro, pripadao je slavnom koljenu Dandola, koje je mletačkoj državi dalo više duždova. Njegovo Veličanstvo počastilo ga je time, što je naložilo, da se njegovim imenom prozovu prve dvije korvete na vijak.

Zatvoreni lokali. Radi higieničkih razloga odmah se zatvorilo trgovinu mješovite robe Ruže Baldi na šetalištu Sofije Hohenberg, 55 i Franice Vlach u ulici Valle 16, gostione: Frana Benassich-a u ulici Valle 18, i Matije Blascovich-a u ulici Arena 8. i u istoj ulici nalazeću se kavanu „Caffe nuovo“ Antuna Blecich-a. Blascovich-eva gostiona ostaje zatvorena za vrijeme dok traje rat, a drugi će se lokali moći otvoriti, kada budu odgovarali propisanoj čistoći.

Suha višnja za vojničku opskrbu. U okolici Sibenika, Zadra, Omiša na otoku Braču, a osobito u Poljicima goji se u veliko višnja, koja daje izvrstan plod za pravljenje likera. Stare tvornice u Zadru Drioli, Luxardo, Vlahov, Miličić, Koligorić prave od višnje čuveni „maraschino“ koji je išao na svjetski glas. U Splitu se mnogo cijeni maraskin braće Brajinovića. Tvornice so kupovale svježu višnju netom sa stabla ubrano, te od njezina soka praviti ekstrat za likere. U zadnje vrijeme prodavale su se i suhe višnje većinom za inozemstvo preko Hamburga u Ameriku. Služile su kao izvrstan materijal za razne sastavime poslastica i osvježujućih pića. Obzirom na ratne prilike onemogućen je svaki rad u domaćim tvornicama. Težaci producenti našli su se stoga ove godine u velikoj neprilici, ne mogu taj svoj proizvod, što no se reče, ni prodati ni darovati.

Poljička kotarska gospodarska zadruga u Priku, jaka organizacija od 1300 članova, koji skoro svi posjeduju suhih višanja, dala je analizirati kod c. kr. poljodjelske učione i kušaonice u Splitu sadržaj suhe višnje. Ispadak analize bio je sasvim povoljan: vode 38·57 po sto, sladorā 30·76, ukupnih kiselina 3·81, dušičnih tvari (proteina) 2·37 itd. Po toj količci sladora (30·76 po sto) suha višnja odgovara sasvim dobro kao hranivo sredstvo, napose kao osvježujuće piće za vojničku opskrbu.

Na temelju ove analize poljička zadruga u Priku obratila se je preko namjesništva i Poljodjelskog Vijeća u Zadru na na[...] ležni vojnički erar, neka se nabavi su[...] višnja iz Dalmacije i pokuša se upot[...] biti ju u konserve i osvježujuća pića [...] vojsku.

Krstimo se Hrvatima, ne „Bošnjacima“, „Dalmatincima“ i t. d. Ne u kraju, koji još nema zemljopisnih karata, već u kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji ovdje živi narod, za koji još mnogi [...] znadu, kako se zove. Potišten i zasramlj[...] mora Hrvat danomice čitati, kako se [...] javnosti hrvatsko ime spominje pod na[...] različitim nazivima. U ovom svjetsko[...] ratu, gdje se krvlju piše povjesnica [...] jedinih naroda i država, gdje svaki nar[...] ponosom ističe svoje plemensko ime, n[...] se hrvatsko ime tjesnogrudno steže i [...] sve načine izbjegava. Tek upravo čud[...] sna djela naših hrvatskih sinova za kra[...] svoga i dom sile i one, koji mu inač[...] nijesu nakloni, da bar iznimno spome[...] u javnosti hrvatski narod po imenu i sla[...] kako ga ta po Bogu i pravdi spada. Ina[...] se djela hrvatskih sinova spominju p[...] imenom „Bošnjaka, Srijemaca“ itd., a [...] novije doba izašlo je na glas kao slav[...] ime junačkih „Dalmatinaca“. [...] mislim spočinuti Dalmatincima, kao [...] oni ne bi zaslužili, da se napose istak[...] u skupu svih Hrvata, mi se s njima diči[...] i ponosimo, ali nas kao Hrvate boli [...] duši, što se pokrajinskim imenom njih[...] vim nekako zametava svima name sve[...] i zajedničko naše ime hrvatsko. [...] velikom isticanju imena pokrajinskoga [...] djinci misle i sude, da je to neki poseba[...] od hrvatskoga naroda različit narod [...] pleme, te da ti kršni junaci, koje s[...] svijet slavi, nijesu pravi sinovi majke H[...] vatske, da nisu s njima roda i jezika. Ne[...] njemački časnik, putujući s galicijskog[...] bojišta, upita začudjeno svoga druga H[...] vata: „gdje živu Hrvati, kad ih se n[...] lazi na svim austrijskim bojištima, ku[...] god dodješ, svuda se spominju hrvats[...] čete i njihova junaštva, dok je Hrvats[...] tek omanja pokrajina?“ Stranci mog[...] griješiti, ne znajući naše hrvatske prilik[...] i neprilike, ali za to treba da sami hr[...] vatski sinovi sve one navedene s njihovi[...] imenom po sto puta jače ističu svoje im[...] pa ne smiju mirno trpiti i šutiti, onda j[...] to za njih prava sramota! Hrvati su ve[...] prestari narod, a da bi se dali prekršta[...] vati. Mi smo od vijekova poznati svoji[...] slavnim hrvatskim imenom, pa smo po[...] tim imenom došli i pristupili u kolo os[...] lih naroda naše monarkije, vezali sm[...] svuda s hrvatskim imenom uzornu vjer[...] nost svomu zakonitomu kralju i držav[...] za to imademo pravo i dužnost, da tra[...] žimo i ishodimo od svakoga, napose [...] javnosti, priznanje i porabu samo i jedin[...] njegovog pravog i zakonitog plemenskog[...] imena hrvatskoga. To neka bude devi[...] svakoga Hrvata, bio on iz Hrvatske, Sla[...] vonije, Dalmacije, Istre ili druge koje [...] vatske pokrajine, ali to neka podjed[...] bude znakom, da nas drsko prezire, tk[...] god nam nadijeva drugo koje ime osim imena hrvatskoga.

Jedna značajna izjava. „Münchener Neueste Nachrichten“, baveći se u svom uvodniku od nedjelje 22. kolovoza tal[...] janskim navještajem rata Turskoj, veli na[...] na koncu doslovce: „U junačkoj borbi koju ima sada da izdrži Turska, stojim[...] mi Nijemci vjerno i črstvo na njenoj stran[...] i da bude li potrebno, naći ćemo i put [...] Carigrad ili preko njega, kako bi zaje[...] nički s našim osmanskim saveznicima p[...] bacali njihove neprijatelje u more.“

Žetva u Njemačkoj. „Zeit“ dobiva b[...] zojav iz Njemačke, da je žetva u Nj[...] mačkoj ispala manjom nego se nadal[...] no točno se još uvijek ne zna, dok se [...] ne izmlati. Statistika je krivo načini[...] popis zasijajnih površina. Iz tih razlog[...] se ne će množina kruha na dan i osob[...] povećati, kako se to više puta javljalo [...] opravdano očekivalo. Jedino će se kva[...] teta kruha poboljšati time, što će se [...] izmljeti do 75 po sto umjesto dosadanj[...] 83 po sto. Razlog je toj odredbi jo[...] taj, što se želi dobiti veća množina posi[...]

Žetva i cijene žita u Rumunskoj. Žet[...] je dovršena, kukuruz dozrijeva, tako [...] će se u Vlaškoj doskora trgati. Izvoz [...] dozvoljen nu nitko se ne žuri, da dirig[...] žito u luke, jer je pomorski promet [...] tvoren. Cijene su dosta niske. Tako [...] pšenica od 81 kg notirana sa 20 leva [...] 100 kg postavno mlin, ječam 13·25—13[...] raž za 100 kg postavno skladište, kuk[...] ruz postigao je sa skladišta 17·25 [...]

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 30. kolovoza 1915. | Broj 52.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Naše u istočnoj Galiciji stojeće vojske probile su jučer na više mjesta rusku frontu na Zlotojlipi, što su Rusi već od sedmica izgradili. One su se ovdje borile na polju časti prvih velikih bitaka, koje su bile na početku rata istočno i jugoistočno Lavova, te im je ovih dana baš godišnjica. Isto kao istočno Przemislanija tako i zapadno Podhajca i Monasterziske prodrli smo u neprijateljske linije. Izmedju Gologorija i Brzezanija zauzete su ruske pozicije u širini od 30 km, gdje su izmedju Gologorija i Dunajova jurišale austro-ugarske pukovnije, a blizu Brzezanija naše i njemačke čete. Potučeni neprijatelj, koji je zapustio 20 časnika i 2000 momaka zarobljenih, kušao je uzaludno, da protunavalom ponovno osvoji izgubljene pozicije. On je morao isprazniti bojno polje, te je danas ujutro započeo uzmak na cijeloj fronti. I istočno Vladimira-Polinskoga došlo je do borba većeg opsega. Vojska Puhalova bacila je neprijatelja natrag u pravcu prama Lucku, te započela proganjanjem. Sjeverno močvara Prijeta približavaju se naši saveznici gradu Kobrinu od juga i zapada. One austro-ugarske bojne sile, što se bore kod Kamieneca-Litovskog izbacile su neprijatelja natrag iz njegovih pozicija sjeverno i istočno ovog grada.

Talijansko bojište.

Na Primorskoj fronti kušao je neprijatelj danas u noći i u zoru da navali na više mjesta, ali je bio posvuda odbijen, tako istočno Polazza i kod Sv. Martina na doberdobskoj visoravni, onda na naše uzvisne pozicije sjeverno tolminske mosne utvrde. U prostoru Bovca traje bitka. U Tirolu primiču se Talijani sjeverno doline Sugane bliže našim pozicijama.

Beč. 29. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Naši su uspjesi istočno Vladimira Volinskoga i na fronti Zlote Lipe slomili otpor neprijatelja na fronti od 250 kilometara. Uzmak je Rusa svuda označen gorećim mjestima i razorenim naseobinama. Broj zarobljenika, što je ostao u našim rukama povisio se na 10.000. Čete vojske Pflanzer Baltinove, kod koje su kod jučerašnjeg proloma dokazale valjane hrvatske pukovnije i pukovnija 52 opet svoju hrabrost, slijede neprijatelja prama Bučaču. Vojska generala grofa Bothmera, koja je sastavljena od njemačkih i austro-ugarskih četa, prodire preko Podhajca prama Zborovu. Po Rusima spaljen grad Zločov u posjedu je vojske Böhm-Ermollijeve. Zborovi generala topništva Puhala suzbili su više neprijateljskih zalaznica te ostaju uzmičućemu neprijatelju u pravcu Luck za petama. Kod Kobrina, gdje naši saveznici pridobivaju mjesta, ostaju Rusima samo putevi prama sjeveroistoku još otvoreni. Austro-ugarske su čete doprle u području Šerešova do jugoistočnog ruba Bjeloveške Pušće.

Talijansko bojište.

Pojedine su navale Talijana postale jučer na šoškoj fronti opsežnije i žešće ali ne uspiješe kao obično na nijednom mjestu. Kasno u noći suzbijena je u odsječku Doberdoba topničkom paljbom pripravljena navala na Monte dei sei busi. Prijepodne su četiri puta jurišale dvije pukovnije mobilnog narodnog ustanka na Monte San Michele te provalile na nekojim mjestima u naše jarke, ali su svuda izbačene uz teške gubitke. Na goričku predmosnu utvrdu započeo je neprijatelj nedavno navalu sapama. Naši topovi i bacala laguma razoriše medjutim sve sape, što su se bliže primakle našoj fronti. Tolminska je predmosna utvrda stajala sav dan pod žestokom topniškom vatrom. Ovoj je slijedila navala provedena dvjema pukovnijama i dvjema bataljunima alpinaca, koju su naše čete suzbile u borbi na šake. Isto tako bijahu bez uspjeha pojedini nasrtaji upravljeni na most zapadno Tolmina i na prostor sjeverno tog mjesta, kao i četiri navale na frontu Mrzli Vrh—Slijemno. I navala kušana znatnim silama na prostor Bovca ustavljena je. Ovdje i svuda ostaše pozicije čvrsto u rukama branioca. Na koruškoj granici vlada priličan mir. U tirolskom pograničju traju topničke borbe izmjeničnom jačinom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuska navala ručnim granatama na Lingekopf bila je odbijena. Neprijateljski su letioci bezuspješno nabacivali Ostende, Middelkerke i Brügge. U Mühlheimu i Badenu ubijene su bombama letioca tri civilne osobe.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova: U borbama sjeveroistočno Bauska i Schönberga bačen je neprijatelj. Zarobljeno je preko 2000 Rusa i oteto dva topa i devet pušćanih strojeva. Neprijateljski nasrtaji proti dijelova naše fronte izmedju Radziviniski i Svjadoče bili su odbijeni. Jugoistočno Kovna napreduju čete pobjedonosno dalje. Izmedju Bobra i šume Bialovske proganja se. Zaposjednut je grad Narev.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda pridobila je već jučer istočnu obalu Lemeprave. Vojna skupina Mackensenova prekoračila je proganjajuć cestu Kamienec-Litovsk-Mišovice. Izmedju Muhavieca i rijeke Pripjeta tjeraju naše čete potučenog neprijatelja ispred sebe. Njemačko konjaništvo bacilo je kod Samarije neprijateljsku diviziju konjaništva.

Berlin, 29. augusta. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojšte:

Na zapadu ništa znatnijega.

Istočno bojište.

Jugoistočno Kovna slomljen je tvrdokorni neprijateljski otpor. Naše čete slijede uzmičuće Ruse. Šumski je kraj istočno Augustova prekoračen. Dalje južno dostigli smo u proganjanju crtu Dombrovo—Grodek—Narevska-odsjek i istočno grad Narev. Vojska skupine bavarskog princa Leopolda, koja progoni kroz šumu Bialovišku, bliža se desnim krilom Šerešovi. Uz borbe zalaznica potisnuti su Rusi do crte Podubno na cesti u Prigud—Tevli—Kobri. Naše skupine, koje prodiru s juga kroz močvarni kraj progonile su neprijatelja do blizu Kobrina. Surovošću, koja mora napunjati dubokim zgražanjem naše čete i naš narod, Rusi su za maskiranje svojih pozicija, hiljade vlastitih seljaka, medju njima žena i djece, tjerali protiv naših navala. Ne htijući zahtijevala je naša vatra izmedju njih nekoliko žrtvi. Savezne čete bacile su jučer potučenog neprijatelja natrag preko crte Povorzani—Koniuluki—Korova i preko odsječka Kopiec.

Vrhovna vojna uprava.

Djelovanje njemačkih podmornica.

Berlin, 28. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Jedna naših podmornica uništila je topovskom paljbom kod Haringtona na Irskom moru nalazeću se tvornicu benzola uključivši i skladište benzola i pripadajuće peći za proizvodnju koksa.

Engleski admiralitet objavio je 27. augusta, da je njemačka podmornica pred Ostendom od hidroplana potpunoma razorena i potopljena. Vijest ne odgovara istini. Podmornica je bila, dà, napadnuta, ali nije bila pogodjena, te se neoštećena povratila.

Zamjenik šefa admiralnog štopa pl. Behnke.

Potištenost u Petrogradu.

Kopenhagen, 29. augusta. Pad tvrdjava Kovno i Novogeorgievska prouzročio je u Rusiji veliku potištenost. Kada se je vijest raširila Petrogradom plakalo je mnogo ljudi po ulicama; i nepoznati su se medjusobno nagovarali i raspravljali o dogodjajima. Utisak je bio posvuda užasan. Usprkos službenog prikazivanja narod je počeo upoznavati pravi položaj, te je izgubio svaku nadu u spjeh.

Brest-Litovsk u plamenu.

Budimpešta, 28. augusta. „Az Est" javlja iz Vlodave: Grad Brest-Litovsk gori. Pučanstvo bježi u hrpama.

Engleska plaća ruske dugove u Americi.

Hag, 29. augusta. Iz bankovnih se krugova doznaje, da će ministar financija Bark kod budućih dogovora u Londonu zahtijevati, neka Engleska isplati za Rusiju u Americi 60 milijuna dolara, što je Rusija tamo naručila ratnog materijala.

Budući nacrt Rusije.

Roterdam, 29. augusta. „Daily Mail" dobiva iz Petrograda vijesti, u kojima se nalaze tobožnji budući nacrti ruske vojske. Ovi se sastoje u tome, da Rusi izaberu prikladnu poziciju, u kojoj će se braniti dok ne dodje dostatno vojništva i municije, tako da će ova pozicija biti izlazna točka budućeg odlučnog napredovanja. Drugim riječima, to bi imala biti defenzivna fronta kaošto je francusko-engleska fronta na zapadu. U ovu će svrhu ruska vlada upotrebiti neizmjerni broj radnika, te se nada, da će uslijed kiša i blata postati ceste neuporabive, i tako će se neprijatelja prisiliti da obustavi napredovanje, dok ne bude obrambena fronta gotova. Čini se, da je u ovu svrhu dodijeljeno ruskoj vojsci i francuskih časnika.

Zaplijena žita u Rusiji.

Berlin, 29. augusta. „Novoja Vremja" javlja: U kotarima: Kamenec, Proskurov i Ušisk, gubernije Podolije, te u kotarima Kremeneck, Dubenik i Luck, gubernije Volhinije, postavljena su posebna povjerenstva, koja će pokupiti žito, što ga imadu seljaci preko svoje potrebe. Kupljeno se žito odmah otprema u nutrinju zemlje. Prodavanje žita drugima je strogo zabranjeno.

Gubitak Poljske — katastrofa.

London, 29. augusta. „Daily Post" javlja: Gubitak ruske Poljske je za Rusiju sa ekonomskog stanovištva prava katastrofa. Nije ustanovljeno, koliko je Rusija aprofitirala na metalima kod Sosnovice—Kališa. Svakako je stalno, da je barem jedna šestina proizvodnje bila iz ruske Poljske.

Položaj u Dardanelima.

London, 29. augusta. „Times" piše o položaju u Dardanelima ovo: Od dardanelske fronte ne dolaze prave, već samo smrtne vijesti. Ne pojmimo, zašto je dopisni ured dozvolio početkom sedmice lijepo naslikanu pripovijest. Dopisni ured misli, ako se dogodilo iskrcanje četa, da je time položaj Turske postao kritičan. Takve vijesti nijesu opravdane. Prema vijestima, što su nama stigli, položaj se na Galipoliju nije niti najmanje promijenio. Mi vidimo, da se naše navale uz svaku žrtvu hoće da izvede. Ne razumijemo, zašto nam se pričaju stvari, koje se busa i u kamenu grud potiskuje gorki uzdah: — Ta da mogu barem zaplakati, jadna mi sreća, čini mi se, lakše bi mi bilo! — Pa ga hvata oko vrata, pa ga grli, čedo svoje zlatno, i guta i guta gorku nametnicu-suzu. A srce ledenim rtom noževi bodu, a glavom studena huka vihor vihori. I kroza san, kroz tešku neku susnjevicu kanda sama sebe pita: Vaj, kamo će, na koju će stranu? — A u isti mah iz čemerom zalivene grudi zahuji očajna kletva: Uh, zlotvore, boljela te duša; dušmanine, prisjelo ti mlijeko materino; sve se tvoje trlo i zatrlo, i devete koljeno, da Bog dà!

B. BUDISAVLJEVIĆ:

Na vojsku.

(Dalje).

Bataljun podje „tiho i gluho" nekoliko časa, a onda uze popritjecati svojta i u tili čas poremeti red, a da nikomu ni na um ne dodje, e bi što priječio. U životu dnevnom bolno te se dojmi, kad slučajno vidiš, kako se neko, polazeći na daleki put, rosna oka prašta od svojih dragih, a ovi ga bolnim jecajima prate. Ali što tek onda, kad se na stotine ljudi iz jednoga kraja za dugo, mnogi, dašto, i zauvijek rastaje od svoga, a u oči rata krvavoga!

Ljudi, žene, djeca: sve se ispreplelo i s vojnicima u bojnom redu ispremiješalo. Ovdje pritekla žena iza svoga vjenčanoga druga, a on s ramena skida ubojito oružje i dodaje vjernoj ljubi, a s naramka joj skida njihova maleša. Pa ga nosa, pa ga ljubi, grli — jedinče svoje zlatno, koje i ne sanja, što to oko njega biva, čemu toliki ljudi, rad šta li tolika galama. Ondje opet sijedi djed — jer je otac ostao teško bolan u sirotinjskoj jatarici — uprtio pušku unučeta svoga, da mu bar na čas kanda teret olakša. Šta misli, šta li osjeća sijed borac sad, ne smije da kaže. Polegla ubojita sprava na već izmršalo, uleknuto rame, a u glavi mrmori mučna, mukla strava: Vaj, prospe li se smrtonosna vatra, ikada li, nikada li će više stupiti zorno momče i unuče preko praga svoga! A srećno li se vrati, vaj, da li će oca svoga, sina svoga, živa još zateći. — — Pa ga gleda djedo, svog junoša, i na oko krade mu se smilak, a već njade usne boljahno šapuću: Oh da mogu mjesto tebe, rano! — Pa opet stegne srce i silom se nevjest čini zebnji i bojazni, te će, mislio bi — vedro prozboriti: — „E, i ja sam je, 'rankiću moj, nosio daleko, ovu pustu vojničku gadaru, bogme daleko, u Vranciju i u Italiju, a ma davno, nu, pa me evo, slava Bogu, i sad živa gle! I ti ćeš je tako nositi daleko, časno i pošteno, pa se kući svojoj vratiti zdrav i čio, amin!"

Onamo tužna seja pristala uz brata rodjenoga pa ga grli, od velike tuge nijema, ukočena. Iza njih složno kroči sa sinovcem stric, stariji, dašto, vojnik te onomu vedra čela priča, kako je on već toliko puta išao na Turke i svaki put s našim zemljacima dušmaninu ljudski zasolio, potprašio pete, a tek stari njegov otac kako li je taj purlio Digane i Švabe i druge, kojima pravo ni za ime ne zna. — „Dodje li do gusta, samo dobro zgadjaj, sinovče, a poteče li ti nabliže, žokni gada, da mu rebra popucaju". Doreče pa zapjeva junačku pjesmu, a sinovac prihvati i dopjeva drugu kitu pojnim, jedrim glasom.

Tamo dalje opet neko prati kumče, neko vjenčanoga kuma, neko desnog svoga prijatelja. I vedrom se šalom nabacuju ta jedan ta drugi, a onda iz tikvice guenu žežene rakije pa zapjevaju složno, veselo.

I tako se naizmjence nižu šarolike slike i tužne i vedre, niknu pa izniknu jedna za drugom; samo jedna, jedna ti se mora duboko, trajno usjeći u mozak. Nu čije pero smije da posegne, pa li reći, napisati i smjelo i moglo: kako li je danas majci, jadnoj majci, koja eno prati svog mjezimca! Zalijepile se usne, ukočile se oči, i na njima sledile se suze, svete suze, sto vrutaju iz dna tople, žarke materine grudi. Oh, ta na svom, na svom ga je srcu nosila, svojim ga je mlijekom dojila, svojom ga je rukom nunala i ne malom, prem sladjahnom, i mukom i brigom na noge podigla. Koje

Da, da. Koje čudo, brate, što je danas jadnica zavezala, zamukla, premrla, a sve

— Pa opet gleda dijete svoje, miluje ga ukočenom rukom po licu, a on je tobože sokoli, hrabri, ali jedva i sam smaže snage, da ne zaplače. Poput ropca najzad majci navre bolan jecaj do pod grlo samo, ali ona još i ovog puta stegne srce, pa ga uguši jecaj, suzbije ga silom i ne da mu na usta, već drhtavom ruhom, još bliže privija momče svoje, bor svoj viti, na grud materinu. A on s nova pozastrepi, podršće, zagrli je, poljubi je žarko, ali ne smaže više od tri riječi: Oh, majko moja!

(Dalje slijedi.)

ne odgovaru činjenicama. Publici se ne smije pružati takve vijesti, koje ju napunjaju nadom skore pobjede, koja ne će tako brzo biti. Ne pojmimo, zašto cenzura pripušta ovakve neistinite stvari, a plijeni stvari, koje su istinite.

Hoće li Italija ići u Dardanele?

Lugano, 29. augusta. „Gazzetta del Popolo“ javlja pogovor svog dopisnika sa visokom ličnosti, koja je odgovorila dopisniku na pitanje, da li će Italija u kratko vrijeme sudioništvovati u Dardanelima ovako: Akoprem mi nisu poznate vladine namjere, nakon što je bio naviješten rat Turskoj, morale bi i naše čete poći na Dardanele. No prije negoli se taj korak poduzme, dužnost je vlade, da prouči prilike i na drugim ratištima. Za sada se još ne zna, hoće li Nijemci u Rusiji ostati na mjestu gdje su sada, ili će još napredovati, ili će svoje glavne sile sada baciti na zapad. Radi toga treba da je Italija jako oprezna i da se ne upušta u pogibeljne pustolovine. U novinama se doduše govori, da će zauzeće Dardanela značiti početak ruske ofenzive, nu i tu treba da smo oprezni. U ovako zapletenom i teškom položaju treba čekati na dogodjaje od sata na sat i ne treba da se pustimo uplivisati od krivih pretpostavki. Samo vlada, kojoj su poznate sve činjenice može odlučiti pravo, te njoj moramo dati potpuno i bezuvjetno povjerenje.

Nade na Balkan.

Lugano, 29. augusta. „Corriere della sera“ javlja o položaju na Balkanu: U Srbiji stoji stvar entente u toliko dobro, u koliko se skupština u tajnoj sjednici izjavila za opravdane zahtjeve Bugarske. Naravski, Srbija hoće da doprinese ovu žrtvu samo uz uvjet, da se ujedini srpsko-hrvatski-slovenski narod. Pitanje je, koji su zahtjevi Bugarske priznati i u koliko će s time Bugarska biti zadovoljena. Još uvijek opstoje poteškoće, koje je moguće nadvladati. Konačni će srpski odgovor uslijediti iza ministarskog vijeća, koje će se držati u Kragujevcu. Od Grčke se svakako očekuje prijaznije držanje od Venicelosa, nego da je ostao Gunaris na svom mjestu. Bugarsku će se uvjeriti, da je pad Carigrada bliže, negoli se misli. U Petrogradu misle, da će naviještenje talijanskog rata Turskoj ugodno uplivati na Balkance. „Novoja Vremja“ pišu, neka Talijani odmah nastupe sa svojom akcijom u Dardanelima. „Gazzetta del Popolo“ javlja, da se talijanska vlada nije jošte na to odlučila. Od Grčke se ništa ne očekuje, jer ona nema novaca, a ententa joj ga ne da. Naviještenje rata je u Italiji slabo uplivalo, što dokazuju članci novina, a osobito uvodni članak lista „Idea Nazionale“, gdje se napada demokrate i Giolitijance, koji hoće, da se rat ograniči samo protiv Austro-Ugarske.

Šteta prouzročena u Srbiji.

Beč, 29. augusta. Iz Niša se javlja: Povjerenstvo, komu je bila zadaća, da procijeni štetu, što ju je u Srbiji prouzročila austro-ugarska ofenziva, javlja, da se kod istog povjerenstva prijavilo 1210 gospodara i da šteta iznaša poprijeko 15 milijuna dinara.

Narodni dar Putniku.

Beč, 29. augusta. Iz Niša se javlja, da će se na poticaj članova skupštine i odobrenjem Pašićevim postaviti u skupštini prijedlog, prama kojemu će generalissimus Putniku doznačiti iznos od 250.000 dinara kao narodni dar za njegove zasluge u obrani domovine. Prijedlog će se prešno raspravljati.

Odnošaj izmedju Srbije i Bugarske.

Budapest, 29. augusta. Javno je mnijenje, prema vijestima iz Sofije, radi srpsko-bugarskih odnošaja, vrlo potišteno. Karakterističan je za situaciju članak lista „Narodni Prava“, u kojom se veli: Nas se sili, da vodimo naše čete tamo, gdje nemamo ništa tražiti i da ovim neposrednim putem dostignemo naše idejale. Mi moramo počekati, i baciti našu vojsku tamo, gdje imamo što tražiti. Kada se to dogodi, onda će konačno Bugarska obračunati sa svojim dužnikom i bugarski će narod slobodno disati. — Rusofilski list „Preporec“ piše: Srbija je u bitnim točkama odbila prijedloge entente. Naprama Grčke se će da promijeni svoje granice, a Bugarskoj odstupa područje do Vardara, što u Bugarskoj ne mogu primiti. I to što obećaje, Srbija veli, da će dati iza rata, što opet Bugarska ne može prihvatiti.

Držanje Bugarske.

Sofija, 29. augusta. Pošto su opozicijonalci uložili protest proti odluci vlade, koja ne će da sazove Sobranje, piše službeni list „Narodni Prava“, da politički položaj nikako ne zahtijeva, da bi se sazvalo Sobranje prije negoli je odlučeno. Vlada je u svoje mnijenje izjavila, da Bugarska ne će istupiti iz svoje neutralnosti, a ako budu prilike protivno zahtijevale, ona će pozvati parlamenat, da on o tome odluči.

Italija i Crna Gore.

Lugano, 29. augusta. Utvrdjenje Crnogoraca u Skadru proizvelo je na konzulti potunu, što je razvidno i iz raznih novinskih izjava. Bezobzirnost generala Martinovića, koji je pristaše Italije u Skadru radi crnogorskih interesa zatvarao i internirao, jako je neugodno uplivala u Rimu. Izgleda, kao da Crnogorci ne će zapustiti Skadra i da su oni samo za to izjavili, neka glede Albanije odluči buduća konferenca mira, samo da za sada umire Italiju. Govori se, da je kralj Nikola obećao nekim Albancima, da će Skadar biti budući glavni grad Crne Gore. Sumnjiv je za Italiju put Ben Bib Dođe u Cetinje, pošto se ovoga smatra kao protivnika Italije, te nemaju u Italiji u njega nikakva povjerenja. Boje se u Rimu, da se u Crnoj Gori pletu zapreke protiv Italije.

Povišenje plaće engleskim vojnicima.

Roterdam, 29. augusta. Prama londonskim vijestima povisila se po šesti put plaća onima, koji stupaju u vojsku lorda Kičenera.

Poziv finskog sabora.

Stockholm, 29. augusta. Prama vijestima iz Helsingforsa, guverner je sazvao finski sabor u svrhu rasprave o najnovijoj naredbi tičuće se autonomije Finske i unovačenja Finlandijaca za obranu carstva.

Njemačka i Amerika.

London, 29. augusta. Listovi javljaju iz Amerike, da je korak njemačkog poklisara Bernstoffa bio primljen u Vašingtonu vrlo prijazno i da se je napetost umanjila.

Bryan i mir.

Frankfurt, 29. augusta. (D. u.) „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Newyorka, da će bivši državni tajnik spoljašnih posala Bryan putovati u Europu, da kuša posredovati izmedju ratujućih stranaka za mir.

U Londonu.

U Londonu vlada živahan život. Rat je djelovanje još povećao i razvio sile. Saobraćaj je na ulicama danju mnogo veći negoli prije. Vozovi voze u nepreglednom redu jedan za drugim; podzemna željeznica funkcijonira jednako i na istom razmjeru kao i prije. Znak nam ratnog doba daju mnogobrojni novaci, koje se priučava u prostranim vrtovima na tajne vojničke škole. Mnogi od njih stoje u kaki-uniformama, ali su još bez oružja. Časničkim su instruktorima dodijeljeni mnogi golombalački učitelji. Ove se novake vidjeva po svim londonskim dijelovima grada.

Naveče ih je vidjeti u zatvorenim četveroredima sa glazbom na čelu, gdje stupaju ulicama, ponosni što nose odoru kraljevu. To oživljuje ulice i podaje im mnogo više života, što naravno mnogo doprinosi interesu za vojničke stvari. Mnogi od ovih novaka stanuju kod svojih roditelja ili obitelji, dok im nije odredjeno poći u logore. Mnogi odjeli polaze logoriti izvan grada, budući da nedostaje vojarna i ostalih lokala za sve. Ne opaža se inače mnogo oporavitelja ili ranjenika, ma da su ih londonske bolnice prepune. Teško ranjene oporavitelje se uopće ne opaža, valjda se boje, da će ovakvi ranjenici učiniti veliku sućut na općinstvo. Lako ranjeni polaze pod večer u malim grupama na šetnju u vrlo čistoj modroj odori sa kaki-kacigama.

Opaža se takodjer vrlo malo gospodja u crnoj opravi, budući u Londonu nije običaj, da se daje i vanjskim načinom izražaja nutarnjoj tuzi, to smatraju Londonke neukusno.

Skoro u svim dijelovima grada čuje se govoriti francuski — to su naime većinom Belgijanci. Ali se uz to preselio ovamo i veliki broj francuskih obitelji. Mnogi su ovi Belgijanci u odori i na odredjenom dopustu.

Od mjeseca julija bivaju opet pozivani i otpošiljani u Calais. Iza podneva vidjeti je u dijelovima, gdje se najviše sastaju Belgijanci, raspačavatelje belgijskih novina, koji su se morali preseliti u London. Izlaze u vrlo malom obliku, te pobudjuju i njihove novine sućut prema velikim i bogatim engleskim novinama. Londonci nastoje, da im svuda idu na ruku.

Čim nastupi tama ne vidjaš više ono svijetla i rasvjetljenja kao u mirno doba, tek dijelomično, koliko je to od najnužnije potrebe. Uza sve to ne vlada tolika tama, kolika si predstavlja. Prozori su prevučeni zastorima.

Svakako vlada neka bojazan pred Zeppelinama, ali ne u velikoj mjeri, kako u početku rata, ma da su već prilično škode napravili, pogotovo na dokovima, brodogradilištima i nekojim kućama. Za tih bi se večeri vidjelo nad upaljenim kućama stupove plamena i dima a sa mnogih strana razua reflektorska svjetla — ali se uza sve to Zeppeline nije moglo spaziti. Tek se povrh kuća čuo šum Zeppelinovih vijaka. Na obranu od Zeppelina namjestiše na visokim zgradama, te tornjevima jake reflektore velike svjetlene snage, kaošto i takve branične topove sa djelovanjem u najudaljenije djelove grada.

Žene su se prilagodile ratnoj dobi i umanjile svoje rashode. One provode i žestoku propagandu, koji je na čelu Miss Pankhurst. One prave u tu svrhu velike prohode po glavnim ulicama. Društveni je život prilično ograničen, ma da je u mjesecima juniju, juliju i augustu baš najživahniji. Tom prednjači kralj i kraljica. Kraljicu ovako elegantnu, svježu i još uvijek mladjenu vidjeva se po automobilu u onoj gradskoj vrevi, ali bez nakita. Inače nije još kraljevski par bio nikada tolikim predmetom nacijonalnih ovacija kao danas.

(„Neue Züricher Zeitung“.)

Zašto se bori hrvatski narod?

Pred godinu smo dana na istom ovom mjestu iznijeli svoju tvrdu vjeru, da će hrvatski narod u ovim danima kušnje i žrtava stisnuti redove svoje i da će braniti habzburško prijestolje, znajući, da se bori za svog kralja i za svoj dom.

U bezbroj bitaka, u srpskim šumama, u gorskim klancima karpatskim, na hridinama Krša, svagdje su Hrvati stajali o živi zid, na kom se slomila golema snaga neprijateljskih četa.

Tko je pratio gigantsku borbu hrvatskih pukovnija na poljanama Besarabije, tko je čitao izvještaje njemačkih listova i stranih, napose ruskih i engleskih vojnih stručnjaka, taj će se zadiviti, da tako malen narod može sa tolikom snagom, tolikom ustrajnošću i tolikim žrtvama godinu dana stajati na braniku države, na najistaknutijim tačkama, a da ne klone i ne smalakše u toj borbi, koja traži hekatombu žrtava.

Izvješća sa Soče pričaju o legendarnom junaštvu Hrvata iz Dalmacije, opisi borba protiv Rusije spominju bosanske regimente, a da ni ne spominjemo domaće banovinske čete, koje se svakom zgodom ističu svojom hrabrošću i svojim preziranjem smrti.

Odakle ta velebna snaga tim četama? Moguće, da će na hrvatski narod doći još veće kušnje, no sigurno je, da ćemo svemu odoliti, kao što smo dosad odolijevali. Zaista bilo bi prerano govoriti o budućnosti, dok je u igri sudbina Evrope. Mi smo u ovo godinu dana čuli i obećanja i proricanja i grožnje i ponude za budućnost Hrvatske. Odgovor je naš bio uvijek jedan te isti:

Hrvati imadu svoj jasno odredjeni cilj: ujedinjenje u okviru habzburške monarhije. Suglasno s time naše se čete bore na granicama monarhije, jer su svijesne, da tim rade i za svoj narodni cilj. Hrvati ne trebaju ni obećanja ni pohvale, jer vrše ne samo svoju dužnost prema kralju i prijestolju, nego i prema narodu svomu. Hrvati su svijesni, da će prije ili kasnije morati njihov narodni cilj biti ispunjen, jer on potpuno odgovara interesima države i prijestolja. Istina, bilo je u monarhiji i državnika i stranaka, koji su protiv nas ustajali i koji su nas sumnjičili. No već prije rata znalo se na mjerodavnom mjestu za pravo raspoloženje Hrvata i mi se ne trebamo ni pozivati na svjedočanstvo nadvojvode Franje Ferdinanda, nego treba da pokažemo na ovu godinu rata i na borbu diplomacije, koja je sjajno dokazala, da svaki drugi pokus na jugu monarhije može biti samo na korist neprijatelja monarhije.

Zagreb će i čitava Hrvatska kao i ostale krunovine monarhije pokazati svoju vjernost i odanost prema vladaru. Mi se nadamo, da će hrvatski ban imati priliku, da pred svjetlo lice Njegovog Veličanstva predvede hrvatska municipija, i da u ime hrvatskog naroda pred prijestolje iznese zaključak, koji je hrvatski sabor u svom ljetošnjem zasjedanju uz odobrenje čitavog naroda i zaključio, a u kojem se kaže:

„da će doprinesene žrtve uroditi blagoslovnim plodom, bude li ostvaren onaj neprekidni i stalni zahtjev hrvatskog naroda za narodnim ujedinjenjem u jedno jedinstveno svoje državno tijelo na osnovu narodnog načela te pozitivnog i historijskog državnog prava, da se tako omogući slobodan razvoj narodno-političkog, prosvjetnog i gospodarskog života hrvatskog naroda a u interesu civilizacije i napretka kao i u interesu monarhije.

„O.“

Razne vijesti.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: Gosp. prof. Vjekoslav Spinčić, Krapina šalje K 44 i to K 20 što jih je darovao gosp. Milan Petrović, ljekarnik u Krapini mjesto vijenca na grob gđe. Hudjek i K 24 što se ih je sabralo medju nekolicinom malenoga društvanca dne 22. jula o. g. na Trškovu Vrhu kod Krapine; gosp. P. A. Fabijanić, Baška K 6; gosp. dr. Ivan Zuccon, Zagreb, sabranih K 100; gosp. Jos. Ivanišević, Krilo-Jesenice dar prigodom nar. blagdana K 12; gosp. Ivan Gojtan, Gospić K 10; gradska blagajna Osijek, K 198·96; gosp. Ivan Svalina, trgovac, Zadar, K 84; gosp. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb šalje K 15 i to: K 10 dar preč. gosp. Stjep. Vukovinski župnika u Krapini u ime slava u kući dne 29. jula o. g. i K 5 dar gosp. dra Vuka pl. Kiš, odvjetnika u Krapini prigodom nar. blagdana; Sl. gradsko poglavarstvo slob. i kr. grada Varaždin K 6·80 dar sabran po mladeži pučkih djećačkih škola; gosp. Vinko Šepić, učitelj, Opatija izruča sabrani po gosp. prof. Iv. Ivančić u Radgoni K 5; Sl. Hrv. Eskomptna i mjenačna banka, Zagreb u ime zapisa blagopok. I. Nossana K 1992·50; gosp. dr. Ivan Sondić, Grubišno polje K 10; gosp. Ivan Gojtan, Gospić K 10; gosp. Nikola Vežić, nadšumar, Drniš u ime sabranih prinosa kao član čete K 123·50; sabrano na botrinjama kod gosp. Frana Saršona u Matuljima K 8·80; o. g. K 20; uprava „Obzora“ u ime stiglih prinosa K 442·66; gosp. Ivica Gerechtshammer-Baošić K 10; Nikola Malnar, Lokve, sabrano prigodom rastanka gđice Zorke Bobinac K 30; gosp. Niko Mikula, Zadar, dar g. M. Salvara K 2; gg. profesori Tekar i Pasarić, Zagreb, gornja gimnazija, prigodom djačkog izleta K 25; Družbina podružnica, Kastav K 69·60; Gradski mjesni sud, Zagreb K 1; Družbina Podružnica, Beram K 38; „Hrvatski List“, Pula daljnjih K 800·40. Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Družbine škole u Istri. Odredbom c. k. ministarstva za bogoštovje i nastavu u Beču dozvoljeno je otvorenje pučkih i srednjih škola u Istri. Prema tomu odlučilo je Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru, da otvori po mogućnosti sve svoje dosadašnje škole. Ima nade, da će časne sestre sv. Križa u Puli uzdržavati i ove godine potporom naše Družbe školu za hrvatsku djecu i dječije zabavište u ovoj školi. Učitelji i učiteljice pozvani su, da što prije krenu na svoja mjesta, i tako će Družba nastaviti u rujnu svoje djelovanje, uza sve to, što je u poslijednje vrijeme nastao veliki zastoj u dobrovoljnim prinosima.

Prihvaćamo ovu zgodu i molimo sve Hrvate i Hrvatice, da se u ovom sudbonosnom času sjete naše Družbe, naše Istre, naše hrvatske misli, našeg zavjeta što mu ga dadoše djedovi i domovini.

Naprijed za Družbu!

Željezni novac u Njemačkoj. „Lokalanzeiger“ javlja: U Njemačkoj će se kovati samo prelazno željezni novac, i to komadi po 5 pfeniga. Nikelni novac će kulira sada ponajviše u osvojenim zemljama.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 31. kolovoza 1915. | Broj 53.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Vojske su generala Pflanzer-Baltina i Bothmera jučer prodrle do Strype. Neprijatelj kušao je u različitim odsjecima, da sadržaje naš progon, ali je svuda protjeran. Osobito tvrdokorni otpor morali smo slomiti na donjem potoku Koropjecu. Čete su generala Ermoija naišle istočno Zločova i na crti prolazećoj iz Bialog kamena preko Toporova prama Radziehovu na pozicije sa jakim posadama. Neprijatelja smo napadnuli i bacili na brojnim mjestima fronte. U Voliniji pridobile su naše bojne sile, što prodiru prama Lucku, opet prostora. Svinjuhi i druga mjesta, koja je neprijatelj žilavo branio oteli smo. Austro-Ugarske su čete, boreće se u Bjelovečkoj pušči, porazile Ruse kod Šeresova te jih gone put Pružanija.

Talijansko bojište.

Jučer su podržavali Talijani na čitavoj primorskoj fronti topničku vatru različite jakosti. Na više je mjesta njegova pješadija kušala, da se približi ili da manjim silama navali, ali je suzbijena kao uvijek. U koruškom i tirolskom pograničju položaj je nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 29. augusta. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Čete generala Belova bore se o predmosnu utvrdu južno Friedrichstadta. U bojevima istočno Njemena dostignuto je područje sjeveroistočno Olite. Zarobili smo nadaljnih 1600 momaka i oteli 7 topova. U pravcu prama Grodnu izjurišali smo Lipsk. Neprijatelj je prisiljen, da napusti odsječak Sidre. Prekoračena je Sokolka i dostignut istočni rub šume na više mjesta sjeveroistočno i istočno Bialostoka. U Bialovječkoj šumi bije se boj o prelaz preko gornjeg Nareva. Njemačke i austrougarske su čete generalobersta Woyrscha bacile neprijatelja iz njegovih pozicija kod Suhopola Serešova te ga oštro gone. Da omoguće uzmak svojih stražnjih odijelenja preko močvarnatog područja istočno Pružanija, izašli su jučer Rusi na crti Podubno u području južno Kobrina još jedanput na boj ali su poraženi, akoprem su poslali u bitku i dijelove vojske, što bijahu već na uzmaku.

Vrhovna vojna uprava.

Odlučna bitka sjeverno močvara Pripeta?

Roterdam, 30. augusta. Vojnički suradnik „Neuer Rotterdam Courant" sudi položaj ruske vojske jako pesimistički. Odlučnu bitku očekuje se sjeverno močvara Pripeta, koja će prama izgledima svršiti porazno za Ruse. Operacije Hinderburgove vojske su od velike važnosti, te ih podupire i njemačka mornarica.

Bialistok pred ispražnjenjem.

Berlin, 30. augusta. Mihajlovski nazivlje u „Ruskom Slovu" položaj Rusa ozbiljnim, tim više, što stojimo pred ispražnjenjem Bialistoka. Njemački nacrtaj na Rigu je majstorski i užasan zbog odvažnosti, kojom se provadja.

Bijeda ruskih bjegunaca.

Kopenhagen, 30. augusta. Prama vijesti „Ruskog Slova" nastanilo se u gubernijama Nižnji Novgorod, Pambov i Pensi svagdje po 100.000 bjegunaca iz zapadne Rusije. Broj je bjegunaca neizmjerno velik. Veliki vlakovi slijede jedan za drugim. Nesretnici ne znadu kamo ih vode. Umrljivost je kolosalna a bijeda neopisiva.

Ruska izlazna točka.

London, 30. augusta. „Daily Mail" prima iz Petrograda: Poluslužbeno se javlja: Za našu je vojsku nadošla doba, da si izabere prikladan položaj u kojemu će morati ostati i koji bi imao biti izlazna točka za odlučujuće napredovanje, nakon što budu pukovnije popunjene i opskrbljene potrebitim materijalom.

Askari protiv Austrije.

Lugano, 30. augusta. „Corriere della Sera" veli da se u Siciliji iskrcalo 2000 libijskih Askara, koje će se upotrebiti na austrijskoj fronti. Askari, kojih ukupno se svojim obiteljima ima 5000, smješteni su u velikom logoru u Floridiji blizu Sirakuze. Ovi su tobož izrazili želju e bi im se dozvolilo proputovati pješice cijelu Italiju, da tako upoznaju ljepote nove domovine i da onda sudionistvuju na obrani protiv neprijatelja. Nakon naviještenja rata Turskoj, Engleska se i Italije boje, da će poglavica senusa početkom zime početi ratovali proti obima u Africi.

Neistinite talijanske vijesti.

Beč, 30. augusta. (D. u.) Talijanski izvještaj od 21. augusta tvrdi da je austro-ugarsko zračno brodovlje preletilo grad Videm i tamo bacilo 14 bomba, koja su ubile pet osoba, medju tima jednu gospodju, jednu djevojčicu i tri karabinijera i da su time nanesli štete i na zasebnim kućama. Ova je vijest tendencijozna. Austro-ugarsko zračno brodovlje obložilo je u Vidmu bombama željeznicu i tehnički institut, dakle objekte, koji služe u vojničke svrhe.

Talijanski izvještaj od 24. augusta sadržaje vijest, da su Talijani zaposjeli dolinu Strina na Tonalu i da su tamo zaposjeli dvam baraka. O daljnjim dogodjajima od onda talijanski izvještaj različito šuti. Radi toga nije neinteresantno ustanoviti, da su bojevi u spomenutoj dolini Strina zauzeli posve drugi smjer, negoli je to razvidno iz talijanskog izvještaja. Naše su čete bacile neprijatelja, koji je uz cestu Tonale navaljivao potpunoma preko granice. Dolina Strina na Tonalu je sva u našem posjedu, a istotako tamo nalazeće se barake.

Kako se podcijenjuje junaštvo i vrijednost naših četa sa strane Italije.

O tom donosi „Neue Züricher Zeitung" posebni brzojav „Agenzije Stefani," koja objelodanjuje tobože slijedeći dementij o vijestima, koje dokazuju podredjenost talijanske vojske:

Austro-ugarska se vojska brani duž cijele fronte obrambenim načinom. Njeni su ofenzivni pokušaji rijetke naravi, te imaju karakter, da opet predobiju izgubljena zemljišta. Talijani su prešli vrlo jako utvrdjenu granicu na cijeloj fronti. Talijani su na mnogim mjestima htjeli propustiti Austrijance na talijanski teritorij (?), ali se Austrijanci nijesu dali. Na čitavoj su fronti podvrgnuti svi najjači austrijski fortovi i sva utvrdjenja paljbi naših najtežih topova.

Dosta je da se spomene, da držimo u svom posjedu sve visove na desnoj obali Chiese u Val Daone, Condino, u Indikarijama, Tiarno i u dolini Zedro, zatim dio Brentovico-visine, Alla Serravalle u dolini Ečave dio dolini Sarsa do visova Rovereta, Sugana dolinu do Ospedaletto, Cima d' Asta, Tiera di Primerio, Sivinalongo, Col di Lana, Trfane, Podestagno, Cortina d' Ampezzo. Naše su čete usprkos žestoke navale prešle Soču.

Tolmin je tijesno zatvoren, te je dnevno izvrgnut našoj topovskoj paljbi.

Izmedju Gorice i Tolmina stvorismo jaku mostovnu obranu kod Plave, koja daje dosta zaklona nošoj vojsci od neprijateljskih navala. Pred Goricom smo sve najvaznije i najstrašnije pozicije posjeli, koje je još neprijatelj na desnoj obali posjedovao, tako da nas mjestimice dijeli tek nekoliko koračaja.

Najviše smo uspjeha imali u predjelu kraške visoravni, tog najvažnijeg branika Gorice. Tu su na cijelom lančanom rubu jurišali Talijani cijeli tjedan od Tržiča do Gradiške.

Tu se najviše prolilo naše krvi, ali je nevjerojatna vijest, koja veli, da je palo ili onesposobljeno 180 do 200.000 naših vojnika. Sigurno je toliko, da je u naše ruke doprlo preko 18.000 zarobljenih momaka tog puta.

Talijanske nade.

Zürich, 30. augusta. U Italiji gleda se uvijek napetim očekivanjem na Balkanu. Najviše se nadaju, da će odluka Srbije riješiti balkansko pitanje. „Idea Nationale" označuje dnevni red Skupštine kao dobivenu bitku. I „Tribuna" veselo pozdravlja zaključak Skupštine i misli, da će Srbija i dalje koracati uz ententu. List je nešto neugodno raspoložen radi ujedinjenja srpsko-slovenskog naroda. Italija ne će ovo pitanje pustiti iz oka.

Talijanske čete za sjevernu Afriku.

Roterdam, 30. augusta. „Daily Chronicle" javlja, da je bilo ukrcano 30.000 talijanske pješadije, koju se je bacilo u sjevernu Afriku.

Garibaldi ranjen.

Chiasso, 30. augusta. Poručnik Ezio Garibaldi, unuk velikog Garibaldija, bio je na austrijskog fronti ranjen u lice, ali ne pogibeljno.

Talijanski poraz kod Lafrauna.

Insbruk, 30. augusta. „Risveglio Tridentino" opisuje talijanski poraz kod Lafrauna ovako: Prošle noći i jučer prošlo je našim gradom veliki broj ranjenih talijanskih vojnika, koji su bili zarobljeni kod teških borba kod Lafrauna, gdje su Talijani kušali teškim navalama, ali su bili potpunoma potučeni i odbijeni. Prama našim vijestima raspršena je uz teške gubitke 115. talijanska pješačka pukovnija. Vrlo mnogo mrtvih Talijana leži pred našim jarcima, a i veliki je broj ranjenika i zarobljenika, medju ovima pukovnik 115. pukovnije i mnogo časnika.

Bugarsko novo područje.

Sofija, 30. augusta. Bugarska će po pogodbi sa Turkom dobiti područja po prilici 2000 četvornih kilometara. Tvrdjave u kutu Marice i Tundhe ostaju Turskoj, koja, kako javljeno, zapadno Marice nalazeći se grad Kara Agač sa trdjavama prepušta Bugarskoj. Političko značenje ovog ugovora očutit će se naskoro.

Držanje Grčke.

Chiasso, 30. augusta. Atenski dopisnik „Corriere della sera" iz Atene nastoji osvjedočiti čitatelje, da od Venicelosa nema ništa drugo očekivanje, već samo neutralnost. Venicelos ne može stvar tako brzo promjeniti, kada je već u svoje vrijeme izjavio, da je Grčka zakasnila pravi rat kada je imala nastupiti. Danas opet nije Grčka više slobodna u svojim kretnjama, kaošto je prije bila. Hoće li ona ostati neutralna odvisno je i od toga, dali će Austrija i Njemačka opet nastupiti ofenzivo prama Srbiji i od toga, ne bude li Bugarska stupila u akciju na strani entente. Dopisnik veli, da je ovo isključeno, Grčka će neutralnost i dalje opstojati, ou bar ne će biti one korupcije, što je bila u zadnjim mjesecima.

Zdvojna napetost entente.

Berlin, 30. augusta. Brzojavi što su stigli danas iz Sofije, Atene i Niša dokazuju, da ententa upotrebljava sna sredstva, da Balkance priveže uza sebe. Izgleda kako da se Srbija mora odmah pokoriti željama entente. Bugarskoj će se blokirati njezina luka Dedeagač i zaprijetiti da će imati i sa drugih neprilika, ako ne pristane uz ententu. Od Grčke se zahtjeva, da dopusti e budu u njezinim carinarskim uredima postavljeni engleski kontrolni činovnici, ako želi, da joj se ne pretraživaju njezini parobrodi. Pošto se stvari na Balkanu jako pomalo razvijaju, to se mora čekati na uspjeh ovog ententinog poduzeća. Čini se, da će to dovesti do toga, da čim prije dodje do zaključka bugarsko-turskih pregovora.

Položaj u Francuskoj.

Zürich, 30. augusta. Prama „Neuste Züricher Zeitung" izjavila je visoka ličnost, koja je stigla iz Pariza, da se tamo stoji pred preokretom — ili pred odborom za narodnu dobrobit kao god. 1789 ili pred potpunom vojničkom diktaturom. Uistinu teži se za ovim ciljem. Ozbiljni Francuzi gledaju sa strahom azvitak dalnjih dogodjaja.

B. BUDISAVLJEVIĆ:

Na vojsku.

(Dalje).

Kad već četa mimo više selâ poodmakla i danak se k podnevu stao priklanjati, „na odmor i počinak" čula se zapovjed. A taj odmor, počasnici izrijekom rekoše svojim vodovima — nek i za to služi i posluži: da se svojta pred rastanak može pozdraviti. Sad da ti je bilo pogledati, kako li se pratioci žure, pa skidaju na uprte torbe, da povade birane milošte. Većim djelom i nijesu ono torbe obične, već cijele graničarske „brašnenice" sa dvije uprte, pune bijela kruha ili pšeske pogače i prijesnica, pa pečene jaretine i škripanca sira ili bâse, a odozdo tikvoška rakije ili tovarija vina, izmedju njih i oko njih po koja rumena jabuka i još ko mogaše namaći. Svako vadi i podaje svome ratniku, a pratilac jedan drugi — samo da se broji — prismače mrvučak, ali teški zalogaji mučno mu se niz grlo spuštaju... Kraj ceste sjeli te zalažu, i onda se rakijom krijepe, pa vinom-dalmatinom, a sve jedno drugo pogledavaj. Svojta žudnim okom gotovo upija mladoga junaka, nutka, draška, miluje ga i po glavi i po ramenima, a on se hrabro drži, on se smješka i vraća ljubeznom riječi milo za drago. To sve na oko, dašto, a ne pitaj, kako im je oko srca svima.

Odjednom udariše bubnjevi: Na noge se, četo! Ej da vidiš sad: kako jedno drugom pada oko vrata, a žene bugare, a muška glava rukavom oči suši.

U malo je časa momčad u redove poredana, svak na svome mjestu, i već eno bruji zadnje pozdravlje:

— Zbogom, braćo, zbogom, sokolovi! Srećno pošli, srećno kući došli!

— Ako Bog da i sreća junačka. Zbogom, mili naši. I na domu pozdravite maju, ćaku, baku, seju, braću, strinu.

Krupno zabuba bubanj i pozaguši dalje poklike u zraku.

Narod plače, a vojska pop'jeva...
Proplako bi kamen gledajući,
Gdje se prašta i milo i drago!

I krenuše sokolovi mladi. Nebom se gruvaju mrke oblačine, brode dolje k sinjemu moru, a narod se uzvijerio, gleda, prsi steže, dah ustavlja, pa opet gleda, gleda, dok na zavoj četa ne zamine. Kad zamakla, plahim se okom obazirati stadoše oci, majke i ostali rod, plahim se sve pitati uzeše jadni: Vaj, Bože, šta li će biti? A onda se rodjaci podjoše u rpe zbijati, pa da kući krenu.

— Kamo odoše? Na koga će? Rad šta? — čuje se uprepašteni glasovi u jednoj gomili.

— Na vojsku, nevoljni brate, odoše na vojsku, a na koga, rad šta, za koju, za vajdu, korist: ni dosad se pitalo nije, van: graničari fertig, pa rechtsum, marschieren marsch! — drekn iz prikrajka neki već ostar šantav svat, dotrajali vojnik, taruci s brka kapljice rakije. Smjelo iskolačio oči i onda kljakom se podbadajući odšantao na stranu. To je stari neki „koncivalid", a bez patente, što je nekoliko puta u ratu bio i na junaštvu rana zadobio.

— Kamo odoše? — zabruji iz druge rpe poviše glasova.

— Na vojsku, ćo'eče, na vojsku! — odvraća starac neki, a drhtavom rukom pipka na lijevoj već usahloj grudi srebrenu kolajnu.

— A ma, djede, po što, rad šta, na koga, bolan? — mrmorom se ponoviše upiti, a starac će nešto naglušl, nešto i zlovoljan s čudne pitadbe, odbrusit mrko:

— Hm! O časni krste, pomozi! Ma ne drobi, tako ludo, ćo'eče.

Šta bi pitao: kamo će, kamo će? Kamo i svaki put, kad zovne carstvo: Na vojsku, eto nu...

(Konac.)

Flirt u jarcima.

Genf. „Guerre Sociale“ prosvjeduje proti raspuštenosti u kupalištima, gdje se bogate kaste u luksurioznim tobož jarcima zabavljaju. List navadja kao primjer centralne vlasti, gdje se ljudi svega dragovoljno odriču. Francuska je previše opojena nadom u pobjedu, te ne će da spozna pravu istinu.

Ponovna ofenziva na zapadu.

Hag, 30. augusta. Francuski ministarski predsjednik Viviani izjavio je nekojim socijalističkim zastupnicima, da će Joffre započeti „novu veliku ofenzivu“ u oktobru, a najkasnije u novembru, pošto će do onda doći na bojište potrebita engleska pojačanja.

Tajna liga u Švedskoj.

Stokholm, 30. augusta. „Nea Delight Allehanda“ javlja u ovodnom članku, da opstoji u Švedskoj tajna liga, koja ide za tim, da javno mnijenje predobije za Englesku i da Engleska ovu ligu novčano bogato podupire. Jednoj švedskoj učiteljici ponudjen je bio iznos od 1000 funti, samo da bi radila za ligu.

Stari topovi republike Salvadore na zapadnoj fronti.

München, 30. augusta. Bavarske čete, što se bore na zapadnoj fronti otele su nekoje poljske topove, koji nosi na sebi ubilježenu god. 1892. i 1887., koji proizlaze iz republike Salvador u centralnoj Americi. Iste su tamo kupili francuski i engleski agenti. Ovi ratni topovi, kojima se hoće Europu osloboditi njemačkog barbarstva, doći će u bavarski muzej te će ih kazivati publici uz ulazninu, koja će ići na korist crvenog križa.

Japan kolonizira Mandžuriju.

Stokholm, 30. augusta. Prama „Riječi“ u Japanu se pripravljaju izvanredne mjere za čim bržu kolonizaciju i gospodarsko osvojenje Mandžurije. Vlada u Pekingu kupuje posjede, koji bi došli u ruke Japanaca.

„Arabic“.

Berlin, 30. augusta. Stanje stvari radi „Arabica“ jest do danas nepromijenjeno, pošto jošte nisu stigle službene vijesti. „Vossische Zeitung“ vele, da su dogovaranja radi potonuća „Arabica“ već u toku, te izgleda da se stogodišnje prijateljstvo izmedju Amerike i Njemačke ne će pomutiti. Kakova se sve sredstva upotrebljava, da se ovo prijateljstvo pomuti, dokazuje vijest, što su ju izmislili iz Züricha, e je pred amerikanskim poklisarstvom u Berlinu došlo do protuameričkanskih djačkih demonstracija, koje je jedva policija dokrajčila. Dalje se pisalo, da se Amerikancima u Berlinu savjetovalo neka ne nose na sebi amerikanskih znakova, jer to vrijedja svakog Nijemca, te bi se moglo dogoditi, da se kojeg Amerikanca i stvarno napadne.

Rat.

Uspije li Nijemcima iznuditi prelaz preko Düne kod Friedrichstadta, neće biti Rusima moguće, da drže Rigu i tvrdjavu pred njom, Dünamünde. Sa Rigom dopast će Nijemcima u ruke idealna luka, što će biti najbolje ishodište za pomorska poduzeća u Baltiskom moru. Može se dakle shvaćati, zašto brane Rusi neobičnom tvrdokornošću svaki pedalj zemlje na sjeveru, dok uzmiču svaki dan po deset i više kilometara u centrumu i u zadnje doba takodjer na jugu.

Ruske novine javljaju, da se zadnjih triju mjeseca podvostručilo izgotavljanje streljiva. Službeni krugovi govore već o tome, da je blizu čas, kad će ruske čete zauzeti nove, jake pozicije i započeti nove operacije, što će naravski u početku imati tek defenzivni značaj. Medjutim da spremaju novu vojsku u Besarabiji i istočno od Rige, e zapriječe provalu savezničkih vojska u pravcu Petrograda odnosno Kijeva. Teško je prosuditi u koliko odgovaraju ove vijesti činjenicama ili su pretjerane. Medjutim je sigurno, da će Rusi kušati još jedanput u velikoj bici ratnu sreću, ako jim neočekivan udarac saveznih vojska te nakane ne spriječi.

Stalno je, da ima još Rusija na raspolaganje neiscrpive pričuve momčadi.

Medjutim teško se može vjerovati, da bi i najboljoj organizaciji makar uz najjače sudjelovanje Japanske i Sjedinjenih država moglo uspjeti u industrijalizaciji države to, što se kod nas i u Njemačkoj postiglo tek plodonosnim i požrtvovnim radom čitavih decenija. Računajmo, da prave ruske tvornice pušaka 10.000 komadu na dan, znamo je iz njemačkih statistika, da postizavju ruske fabrike uz najveći napor tekar polovicu, bilo bi to u jednom mjesecu 300.000 pušaka, za godinu dana dakle 3,600.000.

Ruske novine javljaju, da su pozvali sada pod oružje novih vojnika osam miljuna. Dok zgotove puške za toliki broj prošle bi dvije godine i po i tek onda mogla bi Rusija upotrebiti ovu ogromnu vojsku u ratne svrhe.

Čini se dakle, da je ova vijest izdana samo namjerom, da umiri pučanstvo u Rusiji, koje nakon toliko sjajnih pobjeda ruskih izvješća nije se još moglo snaći u tom neočekivanom preokretu i koje je počelo već ozbiljno sumnjati u mogućnost „konačne pobjede“, u ime koje produžuju vlasti četvornog sporazuma ovo užasno i beznadno krvoproliće.

London u ratno doba.

II.

Nema više plesova niti raskošnih primanja. Dovoljno je ako se pozabavi čednije u zatvorenom krugu bez one stroge vojničke etikete.

Naprotiv se daje silesija prigodnih zabava u dobrotvorne svrhe.

U visokim aristokratskim krugovima daju zabave za pozvanike, koji moraju da uplate stanovitu, dosta visoku, ulaznu kartu za takve privatne zabave u dobrotvorne svrhe.

Klubovi su većinom opustjeli, a ovo malo posjetioca, što ih imade pohadja klubske prostorije rijetko.

Nijemci i Austrijanci, članovi takvih klubova još su uvijek na slobodi, te im nije zabranjen polazak tih klubova. Nipošto se s ovim klubovima ne smiju zamijeniti tako zvani „noćni klubovi,“ kamo zalaze osim muškaraca i žene, te služe naravno za zabavu. Policija nije poduzela nikakvih koraka protiv ovih lokala, koji joj služe najboljim ročištem sumnjivih i pogibeljnih osoba.

Sporta je skoro sasvim nestalo, jedino se povećao ovaj sa veslanjem.

Kazališta su još uvijek otvorena, te čine osobili posao sa zastarjelim, inače uslijed rata aktuelnim komadima.

Iz glazbe su posve brisali sve komade njemačkih kompozitora.

Stranaca nema u Londonu, pogotovo Amerikanaca, koji su ovog puta izostali kod kuće. Veliki su hoteli prazni.

Muzeji su još uvijek otvoreni, najskupocjeniji umjetnički komadi i slike postavljene su i odnešene na sigurnost iz bojazni pred Zepelinima.

Trgovina i cenzura.

Čitamo u „Hrv. Lloydu“: Kako je poznato svaki dopis povrgnut je cenzuri, te se svi dopisi imadu otvoreno predati. Trgovački svijet pokorio se je za vrijeme cijelog rata svim izdanim odredbama, premda trpi znatne štete i gubitke. Dokinut je interurbani telefon i brzojav: ekspresni listovi nemaju nikakovu prednost. Uslijed sveg toga bilo bi za željeti kad bi barem listovna pošta redovito otpremana i dostavljana bila, jer bi se tako dalo ipak nekako poslovati.

U zadnje vrijeme na žalost pošta silno zapinje, listovi se otpremaju sa silnim zakašnjenjem; putovanje obične dopisnice — iz mjesta udaljenog jedan sat od odredišta — od 10 dana nije ništa neobična. Ovom silnom zakašnjenju uzrok je cenzura, koja mora svaki dopis da pregleda i providi svojim znakom. No cenzure nema kod svakog poštanskog ureda, te se sa takovih ureda gdje cenzure nema listovi istom u mjesto sa cenzurom šalju. Kako se nakupi kod cenzure silno mnogo listova, to list strašno kasno do primatelja dodje.

Većina trgovačkih poduzeća u današnje vrijeme piše samo na otvorenim dopisnicama samo da olakša cenzuru, nu ni to nema boljeg djelovanja. Na svaki način moralo bi se barem nekako udesiti da se važna trgovačka korespondencija čim prije cenzurira i otprema. Zakašnjivanje pošte kraj nemogućnosti telegrafiranja i telefoniranja pravi trgovini silne štete, a to znači slabljenje naše gospodarske snage, a današnja su nastojanja čim više gospodarsko stanje ojačati.

Od osobito velike važnosti za trgovinu bila bi dozvola brzojavljanja, jer bi se tako barem na taj način mogla dobava mnogih artiklova lahko obaviti. Dokle se danas običnim putem naručitelj i producent sporazume i dokle naručitelj robu dobije prodje najmanje mjesec dana a dotle se položaj na tržištu sasma promjenio i trgovac može zlo proći. Trgovci se naravski obvezuju nikakove kratice kod brzojava rabiti i čim moguće kraće telegrafirati. Nemogućnost telegrafiranja čini nadalje da mnogu robu ne možemo u opće dobiti jer je većina oferata glasi „uz brzojavni prihvat“ što se ali kod nas ne može učiniti, a producent pošto nije dobio brzojavnog odgovora, prodaje robu dalje.

Razne vijesti.

Kada će se seliti evakuirci iz Ugarske u Austriju? Gg. Wiesinger i Stihović javili su u našem listu, da će evakuirci iz Ugarske biti premješteni u Austriju izmedju 12.—20. ovoga mjeseca. Rekbi, da je to narod veseljem primio do znanja. Primili smo danas iz Ugarske pismo, u kojem se nas moli, neka stvar razjasnimo u našem listu. Narod jedva očekuje, da se to zbude. Pošto na to pitanje ne možemo odgovoriti, iznašamo ovo u našem listu molbom na oblasti, neka uznastoje da se narodu čim prije udovolji i neka se sa preseljenjem čim prije započne. — Jedan gospodin, koji je ove dane posjetio u Gornjoj Austriji evakuirce iz Dalmacije, pripovijeda nam, da su Nijemci vrlo susretljivi napram naših evakuiraca i da čine sve moguće e njim boravak kod njih bude čim ugodniji. Radi toga želimo i mi, da se naš narod čim prije smjesti medju susretljivije ljude.

Pula u zastavama. Danas već treći dan okičen je naš grad zastavama radi velikog uspjeha, što su ga savezne vojske postigle u Rusiji osobito radi osvojenja ruske tvrdjave Brest-Litowska. Veselje je u gradu ponaraslo na vijest, da su naše hrabre čete probile rusku frontu kod Zlotalipe.

Razredna lutrija. Vući će se 9. i 10. septembra. Do 1. septembra mora se srećke 3. razreda zamjeniti sa novima. Od 1. naprijed može se prodati srećke za 4. razred drugim strankama.

Kod kreditnog i eskomptnog društva, trgu Kustoca 45, može se dobiti srećaka za 4. razred. $^1/_4$ srećke stoji sada K 20. Vući će se još dvadeset puta.

Otvorenje nautičke škole. Javljaju sa Rijeke: Upisivanje u kr. nautičku školu u Bakru obavit će se se dne 29. 30. i 31. kolovoza i početkom rujna. Rad prometnih prilika strani djaci mogu se upisati i kasnije. Redovita obuka počima oko 8. rujna t. g.

Poziv. Centralni odbor za patriotično sabiranje kovina, započeo je akciju, kako bi se zamijenilo kuhinjske mužare što su iz žute mjedi, sa mužarima iz željeza. Kuhinjske mužare iz žute mjedi upotrebilo bi se za ratne svrhe, a vlasnici, koji bi iste podarili, dobili bi u zamjenu badava mužare iz željeza.

Pučanstvo, koje je dalo toliko dokaza duha požrtvovanja na korist općenitosti, ne će to uzmanjkati ni ovog puta, priznajuć da je svrha ovog sabiranja skroz i skroz patriotična; i sada će drage volje dati na raspolaganje kuhinjske mužare iz žute mjedi, što ih posjeduje.

Da se uzmogne pripraviti približni potrebiti broj željeznih mužara, pozivlje se sve one, koji su pripravni pridonijeti ovu žrtvu na oltar domovine, da jave svoje ime općinskom uredu.

Kako se postupa s našim zarobljenicima u Srbiji. Po jednoj brzojavci bečke „Südslavische Korrespondenz“ iz Sofije, objelodanjuje srpski dopisni ured u Nišu dužni prikaz o položaju austro-ugarskih ratnih zarobljenika, koji se nalaze u Srbiji i izjavljuje, da srpska vlada čini sve, da sudbina ratnih zarobljenika bude dobra. Upozoroje se na to, da je srpska vlada sa velikim troškom dala sagraditi kasarne, da ondje skloni ratne zarobljenike. Časnike poslužuju njihovi vlastiti služaci, oni imadu vlastite kuhare i sve slobode, koje se mogu dopustiti. Za zarobljene su oficire sagradjena igrališta, da im se dade mogućnost za tjelesno krетanje. Dopuštena im je i lektira. Zarobljenici su zadovoljni sa postupkom prema njima. („Bud. Kor.“).

Ruski zarobljenici rade kod regulacije Save. Od ruskih zarobljenika, koji su dopremljeni u Zagreb, radi nekih pedesetak kod regulacije Save, pa ih je za to u zadnje vrijeme više puta vidjeti i u Zagrebu, kad dodju s kolima po potrebiti materijal ili hranu. Kod takovih zgoda se povede ono njih mnoštvo svijeta i razgovara o svemu i svačemu. Rusi su već dobro naučili hrvatski, a kad im se što kajkavski govori, onda sve razumiju. Jedna ih je želja, da se što prije mogu povratiti kući, a inače im je, vele, posve dobro. Vesele se, da mogu ovdje s ljudima razgovarati, što prije, kad su bili u Austriji i Ugarskoj nijesu radi jezika mogli. Ovi su zarobljenici vrlo uljudni, poslušni i dobroćudni, a osobito paze na čistoću, što se odmah vidi po njihovoj vanjštini. Upućeni su u sve ruske poraze, no čini se, da ih ti mnogo ne žaloste, jer su vječito nasmiješeni.

Zanimiva anegdota iz goričke fronte. Na nekom parobrodu u Trstu službovala su dva prijatelja; Gigi i Toni. Gigi je bio „cameriere“, Toni „fogista“. To je bilo dok nije buknuo rat. Kasnije se nisu više vidjeli. Toni je bio austrijski državljanin i Hrvat (prezime mu je Novaković). Gigi je bio talijanski državljanin. Toni je morao u austrijsku vojsku. Poslije nekoliko mjeseci morao je i Gigi otići u Italiju. Prijatelji su bili dugo, dugo jedan od drugoga. Bogzna, da li će se kada opet vidjeti. Stalno su se više puta sjetili jedan drugoga i lijepih dana, što su ih sproveli na parobrodu, gdje je Toni bio „fogista“ a Gigi „cameriere“.

Nadošao je petak dne 23. julija. Bilo je u danima druge talijanske navale, koja je trajala od 18. do 28. julija. Navečer prijašnjega dana, u četrtak dne 22. julija, naše su čete protunavalile na talijanske pozicije zapadno Kalvarije. Protunavala je uspjela. Naši su se ustalili i zakopali u neposrednoj blizini talijanskih jaraka. I naš Toni se tu nalazio u jarku, te nije bio udaljen 30 m od talijanskog jarka.

Počelo je daniti. Toni straži. Gleda i gleda i gleda naprijed. Tare si oči i ne može vjerovati. Počeka. Opet gleda, i bulji i tare si oči. Konačno nehotice izlane:

„Oh, Gigi! — Ti, ti sei qua?“

„Toni, anche tu qui?“

Prijatelji su se našli. Toni je upoznao prijatelja u talijanskom jarku. „Cameriere“ i „fogista“ gledali su se oči u oči kao neprijatelji. Nu krv nije voda. Toniju je u srcu uzavrela stara ljubav.

„Vien qua, vien qua, caro Gigi.“

„Vegnimo tutti, soltanto non ste tirar!“

„No tiremo, no! Ma vien qua!“

I Gigi se je digao bez puške i turnistre, i bez patrona i s njim se diglo još 15 talijanskih drugova. Dalmatinci su tako dobili 16 zarobljenika u svoje ruke i od veli ih. Htjela se je predati cijela talijanska kumpanija; nu to je bilo pogibeljno. Naši su ih potjerali vatrom natrag. Gigi je išao veseo naprijed sretan, što Toni ne će više na nj pucati!

Gubici Istrana

u c. i kr. 97. pješ. pukovnije.

Tumač kratica: M. (mrtav); R. (ranjen); Z (zarobljen). — Prvi broj označuje pukovniju, drugi pododjel (satniju, bateriju, eskadron itd.).

Momčad:

Dubrović Antun, pj. 97, 3, Kopar, Piran, 1885, R. — Dubuš Silvije, raz., 97, 6, Poreč, 1889, R. —

Fait Petar, pj., 97, 7, Kopar, Milje, R. — Fakin Franjo, pj., 97, 1, M. (8. do 31. XII. 1915). — Fakin Josip, pj., 97, 2, Poreč, Oprtalj, 1893, R. — Frabretto Alois, pj., 97, 12, Poreč, Umag, 1887, R. — Filipić Jerolim, pj., 97, 8, Poreč, Vižinada 1883, R.

Franolić Ivan, pj. 97, 2, Krk, Dubašnica, 1887, R.

Galojka Antun, raz., nasl. des., 97, 6, Kopar, Piran, 1890, R. — Gasparini Matija, pj., 97, 8, Poreč, Vižnjan, 1890, R. — Gersetich Josip, des., 97, 1, Kopar, Podgorje, 1888, R. — Geržetić Antun, pj., 97, 5, Krk, Dobrinj, 1881, R.

Gobbo Josip, pj., 97, 10, Pazin, Plomin, 1890, M. (18.—X. 1914). — Golcić Ivan, raz. nasl. des., 97, 7, Porеč, 1890, R. — Gralina Karlo, pj., 97, 7, Kopar, Piran, 1886, R. — Gregorinich Gjuro, pj., 97, 1, Pula, Barbana, 1887, R.

Guerra Anton, pj., 97, 10, Pula, Tinjan, 1888, M. (18.—31. X. 1914).

Hrvatin Petar, pj., 97, 9, R. — Hrvatin Ivan, pj., 97, 3, Pazin, 1890, R. — Hrvatin Karlo, pj., 97, 11, Kopar, Milje, 1891, R. — Hržić Gjuro, raz. nasl. des., 97, 7, Krk, Dubašnica, 1891, R.

Ilić Antun, pj., 97, 8, Pazin, 1881, R. — Ivančić Franjo, pj., 97, 9, Pazin, 1887, R. — Ivančić Josip, pj., 97, 8, Kopar, Piran, 1886, R. (Dalje slijedi).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 35.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 1. rujna 1915 | Broj 54.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 31. augusta. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Jučer bacili smo neprijatelja, na kojega smo se namjerili sjeverno i sjeveroistočno Lucka, uz žestoke borbe prama jugu, koji je ostavio u našim rukama 12 časnika, preko 1500 momaka, 5 strojnih pušaka, 5 lokomotiva, 2 željeznička vlaka i mnogo ratnog materijala. I kod Svinjuhija, Gorohova, Radziehova i Turze prisiliše naše čete Ruse, da nastavljaju svoj uzmak. Sa običnom hrabrošću izjurišale su pukovnije Budimpeštanske vojne divizije u prostoru južno Radziehova jednu jaku utvrdjenu liniju. Na Strypi bije se boj o prelaze. Ovdje zadržavaju Rusi naše progonjanje na nekojim mjestima žestokim protunavalama. Na Dnjestru i na Besarapskoj granici ništa novoga. Naše čete, što se bore sjeverno Kobrina, prodriješe to Pružanija, na gornjem Muhavjecu.

Talijansko bojište.

I jučer nije bilo na jugozapadnoj fronti znatnijih bojeva. Dvije su provale neprijateljske kod Sv. Martina pa jedna navala na južni dio tolminske predmosne utvrde i jedna na našu poziciju u dolini Bovca odbijene.

Zamjenik poglavice generalnog stožera.
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. augusta. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Borba na predmosnoj utvrdi južno Friedrichsstadta još traje. Istočno Njemena prodiru naše čete prama željezničkoj pruzi, koja vodi od Grodna u Vilnu i zarobiše 2600 momaka. Na zapadnoj fronti tvrdjave Grodno dostignut je predjel Novidvor i Kusnica. Kod Grodeka je neprijatelj zapustio pred našom navalom svoje pozicije na istočnom rubu Bialostoške šume. Vojna je skupina bavarskog princa Leopolda izvojštila si prelaz preko gornjeg Šareva a desno krilo te skupine prodrlo prama Pružaniju. Ista je skupina dotigla tjerajući neprijatelja odsječak Muhavjeca, suzbila neprijateljske zalaznice i zarobila 3700 momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Brest-Litovsk u engleskom svjetlu.

Hag, 31. augusta. Engleske se novine šire na dugo i široko o padu Brest-Litovska. „Daily News“ piše: Pad najjače ruske tvrdjave, koji je tako brzo uslijedio iza pada Varšave, Novo-Georgievska i Kovna, jest takav dogodjaj, koji označuje prostrano promjenu, što se zbila u ruskoj povijesti od prošlog aprila, kada je bila velika ruska ofenziva na Dunajecu. Tada, kada se je naš saveznik borio na prelazima Karpata, činilo se, da Brest-Litovsk nema nikakve ili jako malene važnosti za rat, a danas je on u neprijateljskim rukama. Pa neka je učinak kakav mu drago, neprijatelj još nije postigao svog cilja. Ovaj cilj ne sastoji samo u tome da se osvoje područja i tvrdjave, nego bi morala biti uništena ruska sila na bojnom polju. Dosada se to nije postiglo. Uzmak ruskih četa na Vislu, pak na Bug majstorski je izveden te se moramo nadati da će ovaj uzmak biti uspješan, makar se bude ruska vojska morala povući do Dnjepra. Veliki je knez dosada umaknuo paudžama, koje su kušale da ga ulove. Ako mu se to i u buduće posreći, onda će hvala njegovom uzmaku sve žrtve neprijatelja biti uzaludne. Položaj je do zdvojnosti kritičan. Ruska je vojska sada odsječena od glavnog grada, te joj je slobodna samo crta za uzmicanje. Ako Linsingenovoj vojsci uspije svladati poteškoće kod močvara Pripjeta, onda leži ozbiljna pogibelj, da bude lijevo rusko krilo opkoljeno. Opetujemo, ne predstoje činjenice, da očekujemo iznenadjenja. Već četiri mjeseca uzmiče ruska vojska majstorski. Ako bude i uzmak iz Brest-Litovsk sretno izveden, onda jošte nema odluke i Njemačka je izgubila bitku. Ruska je vojska izbjegla uništenju, a njemačka će se vojska kad nastanu jesenske kiše snaći u teškim prilikama u srednjoj Rusiji.

„Morningpost“ izvadja drugim riječima isto, nu naglasuje, da je uzmaku krivo pomanjkanje topova i slabo utvrdjenje fortova. Ruski car rekao je francuskom ministru izvanjskih posala: „Francuska neka se pouzda u moju nepokolebivu volju, borit ću se i dalje, dok naši trudi ne budu okrunjeni pobjedom!“ Ruska je nepobjediva. Iz Petrograda još ne javljaju, da li se je Brest-Litowsk predao ili ne. Čini se, da su Rusi htjeli uzmaknuti, da jih ne zadesi ista nesreća kao u Kovnu i Novo-Georgievskom. U Novo-Georgievsku imali su Rusi cijeli vojni zbor. „Times“ javlja, da je prama Vilni namješteno 17—20 zborova njemačke vojske.

Rusi ispražnjuju Pskov.

Berlin, 31. augusta. „Vossische Zeitung“ javlja iz Petrograda: Ruska je vlada naložila, da se isprazni grad Pskov, koji leži izmedju Dünaburga i Moskve. Dnevno ide 8 vlakova, koji prevažaju stanovništvo.

U okupiranom području.

Varšava, 31. augusta. U Varšavi bila su tri mosta, koja su vodila preko Buga, dva drvena, jedan željezni. Zadnji je bio miniran, te su ga Rusi mislili prije uzmaka baciti u zrak. Tri dana prije uzmaka udarila je u taj most strijela, te ga uništila. Radi toga su Rusi bili prisiljeni, da mnoge vlakove, sastojeće iz 180 vaguna, bace u rijeku. Kozaci su zadnji zapustili grad. Nijemci su unišli u grad dne 8. augusta. Sada su Rusi počeli pucati na grad. Pucnjava je trajala 36 sati. Mnogo je civilnih osoba usmrćeno. Susjedni gradić Janov jest sama ruševina. „Kurier Plonsk“ javlja, da je selo Gumino, koji se nalazi u okolici Plonska, vatra posve uništila, a osobito se žali radi uništenja starinske crkve u Guminu, koja je gradjena u 13. stoljeću. Od ove su crkve ostali goli zidovi.

Položaj u Švedskoj.

Petrograd, 31. augusta. U zadnje se je vrijeme mnogo govorilo o neutralnosti Švedske. Sada se je o Švedskoj izjavio i „Ruski Invalid“. Mnijenje ovog službenog lista ruskog ratnog ministarstva je vrlo zanimivo. List prima tobož brzojavku iz Stockholma, u kojoj se veli: U Švedskoj je pozvan pod oružje novi pričuvni razred. Prama zakonu traju obično jesenske vojničke vježbe samo 30 dana, a ovi su vojnici sada pozvani za 75 dana. Privremeno pojačava to vojsku za 35.000 ljudi. Odredjeno je, da vojni obvezanici godišta 1914., koji bi morali biti otpušteni, budu i dalje obdržani u službi. Na temelju vojničkog zakona od god. 1914. zaključeno je, da sve pješačke i konjaničke pukovnije budu snadbjevene strojnim puškama i organizacija se ovih odjela energično proizvadja. „Ruski Invalid“ piše dalje o drugim tehničkim reformama švedske vojske, te izvadja: Prama ukazu kralja, sastavljeno je povjerenstvo, kojemu je zadaća, da za slučaj rata, bude Švedska redovito opskrbljivana potrebitom municijom. Izmedju 10. i 14. augusta bile su kod glavne švedske tvrdjave Karlsborga, vojničke vježbe, koje je vodio šef generalnog štopa. Kod tih je vježbi sudjelovalo osam pješačkih regimenata, dvije regimente poljskog topništva, po jedna regimenta pozicijone i tvrdjavne artilerije, dva bataljuna ženja, jedan brzojavni i jedan konjanički regiment. Švedski ratni rezervni fond povišen je od god. 1914. od 15 na 30 milijuna kruna, od kojih se polovina uvijek drži u riznici, a druga je polovina u obligacijama.

Konac rata buduće godine.

London, 31. augusta. „Times“ objavlja brzojavku ruskog ministra izvanjskih posala Sazonova, da Rusi ne će sklopiti mira dok se ma i samo jedan neprijateljski vojnik nalazi na ruskom zemljištu. Ministar rata, Polivanov, izjavio je, da će Rusija sada spremiti dva milijuna novih rekruta. Odluka rata ne će biti prije buduće godine. On se nada, da će se Petrograd moći držati. Vojska će bez ikakvih poteškoća provesti zimu. Buduće godine bit će opet pripravno dva milijuna vojnika.

Držanje Bugarske.

Lugano, 31. augusta. „Popolo d'Italia“ piše da je držanje Bugarske uvijek zagonetnije. Odstup Fićeva daje naslućivati, da je položaj posve pesimističan. Dogodjaji u Bugarskoj proizveli su držanja Rumunjske i Srbije.

Tursko-bugarska pogodba.

Atena, 31. augusta. Ovdje se više ne sumnja, da će biti naskoro potpisana tursko-bugarska pogodba. Grčke novine smatraju stvar gotovom činjenicom, te misle, da će to jako uplivati na balkanske prilike. Pogodba je uspjeh njemačke diplomacije, te će Bugarska doskora pokazati, da stoji na strani centralnih vlasti. Pitanje odstupanja grčkog područja Bugarskoj je time riješeno. Ententa će sada biti prisiljena, da se približi Grčkoj, ako želi, da izvede svoje navale na Dardanelima.

Borba za Dardanele.

London, 31. augusta. Vojnički suradnik „Morning Posta“ piše o poduzeću u Dardanelima: Novo iskrcanje je primjer, kako i najbolje pripravljen nacrt ne može pružiti zaželjenog uspjeha. Sve je išlo prama nacrtu. Nu kada su Australijanci nakon žestokih borba zauzeli vrhove Sari Bahr i Hunuk Bahr, te su imali napredovati proti Suvalbaju da zauzmu visine Anaforta, zapelo je iz dosada nepoznatih uzroka cijelo poduzeće. Daljnje je napredovanje prama visinama Anaforte bilo obustavljeno. Visine su medjutim zaposjeli Turci. Ponovna navala Australijanaca uza sva pojačanja nije uspjela. Rezultat toga jest, da se je posada od konca aprila kod Kaba Peps i onu stranu Suvlabaia proširila, dočim Turci još uvijek drže u svojim rukama one visine, koje su tako važne. Turci su uz pomoć njemačke organizacije razvili veću moć nego se je očekivalo.

U očekivanju srpskog odgovora.

Genf, 31. augusta. Negodovanje vodećih pariških krugova radi nepreciznog odgovora srpske vlade, traje još dalje, što dokazuju članci novina. „Temps“ pripisuje zakašnjenje tome, što se mora srpska vlada prije dogovoriti sa saveznicom Grčkom, kojoj mora javiti da ona mijenja nešto svoga područja. Skori sastanak Pašića sa Venicelosom ima svrhu, da se izmijene misli radi ovog važnog pitanja. Ovom su sastanku pozvani i drugi zastupnici balkanskih država, kojih je držanje jošte dvojbeno.

Srpski poslanik u Rimu kod Sonnina.

Lugano, 31. augusta. „Stampa“ javlja, da je Sonnino imao pogovor sa srpskim poslanikom Ristićem u Rimu. O pogovoru nije se ništa doznalo.

Englezi ne iskrcavaju svojih četa.

Solun, 31 augusta. Kako javlja „Gazette de Saloniki“ Englezi ne iskrcavaju više svojih četa u Kavali. Isto se opaža i na Kreti, gdje se u zadnje dane nije više iskrcalo nikakovih četa. List doznaje, da je grčka vlada stupila u dogovore sa engleskom vladom, te nije isključeno, da ne će Englezi isprazniti sva grčka područja, što su ih zaposjeli.

JURAT.

Svaštice.

U prošlom stoljeću živio je u Pešti sari šaljivi gospodin, koji se ponajviše s omladinom šalio i zadirkivao. Stari taj gospodin bio je podžupan, a u to sretno vrijeme običaj je bio, te su mlade ljude, kad škole svrše, roditelji u gospodsku koju davali, da patvarisu i jurataju, tu se u sudijskim poslovima upražnjavali. Tu su oni učili trancirati i lijepom se udvarati, štono vele kurisati. I k tome su gospodinu najbolji jurati dolazili, tu su se naučili i onome, što su i nisu htjeli.

Al jedared naidje i on na vraga. Padne mu u šake mlad jedan novajlija jurat, taman po svom porijetlu, da ga dirkuje i jedi.

Audijat! (To je bila titula patvariste i jurata), umijete li vi uopće pisati!

„Na službu, domine spectabilis.“

„No dakle sjedite, uzmite pero i artiju: umite li vi česati?“

„Šta konje?“

„Eno ga na, kakve konje? Umijete li vi falite, lijepo nožićem izčešati, — ragu, no!“

„Ta ja bi kao rekao da umijem, aj još nisam probao.“

„Kad niste probali, a vi se naučite, — jer jurat, koji to ne zna, ne vrijedi ni po lule duvana.“ (A onda je duvan još jeftiniji bio).

Na to je pitanje vrlo teško bilo odgovoriti. Jer ako kažeš, da ne znaš, psovat će te, da nisi naučio; ako kažeš, da znaš, psovat će te, što da pogriješiš, kad si tolko škola svršio. Al ovaj novajlija lijepo se izvukao, on je rekao, i da zna, i da ne zna.

Sad gospodin principal poče se po sobi šetati i zviždukati. Poslije po sata stade i zapita jurate:

„Audijat! jeste li vi napisali, što sam diktirao?“

„Jesam!“

„Jeste?“ No, dakle pročitajte mi.“

Al braća se ne dade zbuniti, već uze artije u ruke, pa odvižda lijepo sve one note, koje je i principal šetajući se zviždao.

Principal je uvidio, da Marku (tako se audijat zvao) već rastu rogovi; al to mu je još milije bilo. Odsad će tek da zna za gosu.

Zato mu dade poziv, kojim će zvanično pozvati nekoga gospodina Ivana Kovača.

„A gdje sjedi taj gospodin? — molim pokorno?“ zapita jurat.

„Sjedi u Budimu, gore u gradu.“ — To je bio odgovor. (U Budimu ima skoro dvije tisuće kuća).

Marko je zahvalio na uputku i ode; pa nije pošao ni čitav sat, al evo ga već natrag.

Podžupan se začudio i pitao ga, je li zaista tamo bio. Kovača zašao i posao obavio.

„Sve je u svom redu.“

„I našli ste dakle gospodina Kovača?“

„Njega baš glavom nisam našao, al sam prikovao pismo na kapiju.“

„Na kakvoj kapiji?“

„Na gradskoj.“

Podžupan je imao rdjav običaj. Uvijek je noći putovao, a juratu, kog bi uza se poveo, nije bilo slobodno u karuci spavati, — a to, kaošto svatko zna, nije lak posao. Al ako bi ovaj ipak zaspao, principal bi mu bacio sablju s kola pa bi ga onda probudio:

„Audijat! dignite sablju, ispala vam je.“ Na to bi sirota jurat morao da sidje sa kola i po sablju kasati. A to se toliko puta dogadjalo, koliko bi god puta audijat zaspao.

Marko je znao tu majstoriju, volio je noću u karuci i pospavati. Šta će da radi, već promijeni lagano sablje, svoju metne uz principala, principalovu uza se.

Tako ti on lijepo natenane zaspi.

Čim je starac primijetijo, da Marko spava, a on mu lagano izvadi sablju iz krila, pa s njom napolje. U mraku siromah nije ni opazio.

„Audijat! spala vam je sablja. Ustajte, pa ju dohitite.“

„Al Marko mjesto odgovora poče još većma rkati. Uzalud ga je principal drmao, gurao, ali jurata ne probudi.

„Ajd, Ajd, spavaj ti samo, hoćeš kasati, dok dodjemo u N...“, mislio je u sebi principal.

Tako su se vozili, dok nisu u N...“ došli. Kad sidjoše u gostionik, Marko lijepo pripasa svoju sablju, što mu je principal i nehotice uza se sačuvao.

„Gle, gle, audijat, a otkle vam sablja? Zar je niste izgubili?“

„Valja je nisam. Kolika je god, tu je.“

„To sam dakle ja svoju izgubio.“

(Konac slijedi.)

Dr. Genadijev pod optužbom.

Sofija, 31. augusta. Zaključak vojničkog suda, koji je predlagao, da se dr. Genadijev metne pod optužbu, stupio je u krepost. Državni odvjetnik vojničkog suda, pronašao je, da je zaključak suda potpunoma utemeljen, te je proslijedio spise glavnom državnom odvjetniku, davši mu upute, neka Dr. Genadijeva postavi pod optužbu i da provede istragu. Dr. Genadijev nalazi se na slobodi. Gradsko zapovjedništvo zabranilo je novinstvu pisati o slučaju Genadijeva i o tursko-bugarskoj nagodbi.

Engleske tužbe.

London, 31. augusta. Neutralni se dopisnik „Timesa" tuži o čudnovatoj brzini i sposobnosti, kojom je njemačka vlada uplivala na neutralce. Engleska protuvakcija u istom smislu bila je u nekojim zemljama bezuspješna. Engleski, francuski i ruski upliv mora velikim mukama uzdržavati na prijašnjoj visini, jer bi inače mali narodi jedan za drugim otpali od entente. Iz početka rata bila je Engleska za svu Europu strah i trepet. Neutralci su mislili, da će engleska flota odmah uništiti njemačku, te su bili uvjereni, da je njemačkoj floti, kako se bio izjavio Churchil, već iskopan grob. Sada se neutralci više boje Njemačke, te se dive uspjesima njezinih vojska, akoprem, izuzevši Švedsku, ne ljube Njemačku, te žele ententi pomoći. Govori engleskih ministara imadu svaki put dobar utisak, ali Njemačke pobjede djeluju više.

Obvezatna vojnička služba u Engleskoj.

Hag, 31. augusta. Novog materijala pružio je gibanju za uvedenje obvezatne vojničke službe u Engleskoj, članak lorda Hugh Cecila, što ga je objavio u „Timesa". Što se o stvari toliko piše i govori krivo je, što nitko osim vlade ne zna ništa izvjesna o toj vojničkoj osnovi. Mi ne znamo, koliko je vojnika ustupilo u vojsku i ne znamo, koliko bi ljudi vlada trebala. Ne znamo, koliko se ljudi mora opremiti i u kojoj mjeri liferanti opskrbljuju vladu. Konačno ne znamo, koliko ljudi trebamo za pripravljanje municije, a koliko treba da ih pustimo za obradjivanje u poljodjelstvu i industriji, koje radi naše financijalne jakosti ne smijemo zanemariti. „Daily Chronicle" mniju, da je broj dobrovoljaca tako veliki, kako se nije ni iz daleka očekivalo. Ako ih nema dosta, bila bi dužnost vlade, da to objavi. Ako bi se sada uvelo opću vojničku službu, narod bi se razdijelio, ne samo obzirom na vodjenje rata već i proti ratu samom. Za prvi put pojavila bi se tada jaka stranka, koja bi zahtijevala mir. Francuski je ministarski predsjednik izjavio, da bi to bilo najveće zlo, ako bi se u Francuskoj takva stranka pojavila. Kobno bilo bi, ako bi se takva stranka pojavila u Engleskoj. Niti članovi vlade nisu jošte jedini o uvedenju vojničke službe. Naskoro će se sastati engleski parlament, te je poželjno, da engleski narod dobije od svoje vlade u svemu jasnu sliku.

Talijanski general ranjen.

Lugano, 31. augusta. U bitkama kod Soče teško je ranjen talijanski general Rostagno.

„Arabic".

Amsterdam, 31. augusta. Kako „Times" javlja, vrijednost amerikanskih efekata, što su na Arabicu izgubljeni iznosi 500.000 funti.

Vašington 31. augusta. Njemačka nota radi potonuća Arabica učinila je najbolji utisak. Kardinal Gibbons izjavio je, da on odsudjuje Amerikance, koji se ukrcaju na budi koji engleski brod. Tko ljubi Ameriku mora žrtvovati osobne želje. Zemlja ne smije unići u rat radi ekstravagantnih ljudi. Kardinal je vodja velike većine.

Raspoloženje u njemačkim novinama.

Iza napredovanja udruženih austro-ugarskih i njemačkih armeja na svoj ogromnoj liniji, koja ovog puta iznosi do 1.500 km, — te iza pada svih onih tvrdjava, koje su činile obrambenim utvrdjenim sklopom posebni lančanik defenzivnog karaktera na granici Poljske i prave Rusije — iza pada tih tvrdjava nastalo je pitanje, hoće li se napredujuće čete cara Vilima i ustrajne čete naše monarkije dati na ono poduzeće, čiju krilaticu, čitamo dnevno u novinskim stupcima: Na Petrograd! Na Nevu! Ne će li se austro-njemačke armeje ustaviti i utvrditi na ovoj do sada posjednutoj liniji?

Njemačka i Austrijska vojska nastavlja ofenzivu u Volhiniji i istočnoj Galiciji i „dnevno očekuje zauzeće Vilne," te se po sudu i raspoloženju njemačkih novina po svojoj prilici misli marširati na — Petrograd. Na taj način misle, da će učiniti kraj ovoj vojni, koju najviše produljuju na 8 mjeseca.

Balkan i rat.

„Samouprava" javlja, da su Srbija, Grčka i Rumunjska pristale na prijedloge četvornog sporazuma barem u toliko, da su spremne odstupiti Bugarskoj nekoja područja, ali pošto nije poznato u kojem opsegu, nije još razjašnjeno stalište, što ga zauzimlje u tom pitanju Bugarska. Predjučer je predala Srbija vlastima sporazuma odgovor na njihovu notu, ali do sada nije se još ništa saznalo o njezinom sadržaju. Prama informacijama poluslužbene „Vossische Zeitung" rekbi, da je Bugarska stavila Srbiji i Grčkoj tako ekstremne zahtjeve sa prozornom namjerom, da osujeti ugovor izmedju balkanskih država i na taj način izbjegne neizvjesnosti rata sa Turskom. Poznato je Bugarskoj veoma dobro, da je Bitolj za Srbiju životno pitanje te da bi značila bugarska zagozda izmedju Srbije i Grčke vječitu opasnost za ove balkanske države, nad kojima bi Bugarska imala hegemoniju. Posjed Bitolja imao bi za Grčku u najbližoj budućnosti posljedicu gubitka Soluna i drugih pokrajina, što jih obitavaju od vajkada Slaveni. Tom diplomatskom je dakle fintom otklonila Bugarska odgovornost za sve mogućnosti na Balkanu i odvratila od sebe neugodnosti neprijateljstva vlasti sporazuma.

Prama najnovijim je vijestima Srbija sklona odstupiti Bugarskoj područje istočno od Vardara i ništa više. O Venizelosa zna se, da pregovara sa francuskim i engleskim poklisarom o polakšicama, što bi jih mogla provesti Grčka u korist sporazuma, ali o sklonosti Venizelosa, da odstupa grčku zemlju, ništa se nije do sada čulo. Grčka, što je zbog geografskog svog položaja predana na milost i nemilost Engleskoj i njezinim saveznicima, mora sklopiti nekakav ugovor sa velevlastima, od kojih ovisi, a prijazna neutralnost je najmanje, što jim može nudjati. Ipak će biti teško Venizelosu da skloni grčki narodi na ove malene koncesije u prilog onih vlasti, koje broje u svoje saveznike i jednu Italiju, najveću protivnicu grčkih narodnih težnja.

Nije dakle čudnovato, da vlada i u Londonu i u Parizu velik skepticizam u pitanju izmirenja balkanskih naroda i ustupa Bugarske i rat protiv Turske te da se u Italiji otvoreno raspravlja o pitanju, je li Bugarska već definitivno sklopila ugovor sa Turskom ili nije. Vidimo dakle, da se ne sumnja samo u Beču i Berlinu o mogućnosti obnove balkanskog saveza.

Trst za noći.

Koliko li promjene u noćnome Trstu za vrijeme mira i sada u vrijeme rata. Trst je veliki moderni trgovački grad, te je danas, radi svoje blizine ratnoj fronti dosudjen na iste uvjete, koje vrijede i za najbliža pogranična mjesta. On je postao najednom najtamniji grad noći u Evropi.

Željeznice voze s ugasnutim svjetlom, ulaze u grad u potpunoj tami, dole na moru se ne smije nijedan brod ili ladja ukazati sa svjetlećim znakom. Kô se ne sjeća ovog divnog, malne veličanstvenog prizora, koji bi vam se pružio noću pred očima u prijašnje doba, kad smo ulazili u duboku noći sa Općina u polukrugu k monumentalnom kolodvoru. Na hiljade i hiljade bi nam svjetiljaka puklo pred očima i prikazivalo širinu i prostiranje Trsta, anfiteatralno spuštanje mnogokatnica, nizovi svjetiljaka označivalu stanovite dugoljaste ulice, tamo dole gdje je dvorac Miramar, pa brojni paroplovi „Austro-Amerikane," „Lloyda" i silesije raznih malih i velikih brodića i brodova svi su bili svjetlom označeni i podavali morskoj razini posebni stostruki izražaj. Sav je taj sjaj, pa ako hoćete čarobnost i živalnost, koja je Trst činila Trstom — svega tog je nestalo. U luci nema svjetiljaka, a brodovi što još imade stoje zavezani, obamrli, kô ukopani. Ulice su noću puste, ne vidiš skoro ni žive duše.

Tek nakon zalaza sunca, pojave se tršćanski „ženski svijet" na molu „San Carla" gdje po običaju iščekuje dolazak malih parobrodića lokalne plovidbe izmedju Dige i Barkole.

Još veću senzaciju pobudjuje urlanje topova sa sočanske fronte.

Oko osam sati na veče ulazi posljednji parobrodić i pristaje uz molo „San Carlo." Tu su žene u većini! Tu i tamo vidiš po koji „giovinotta" u krugu tuceta „signorina," gdje se nadmeću i hihoću nad mudrolijama.

Čim je paroplov pristao, eto ti par stražara gdje te tjeraju sa mola. Nalog je nalog. Svjetina, šarolika — a ima je izmedju 8 i 9 sati navečer silesija ovdje — počinje se razilaziti idući kroz „Piazza Grande" na sve strane u sve kutove i kutiće gradske. Luč utrnuta, svuda tama. Zastori su svuda spušteni a prozori i vrata dostatno tamom zaštićena.

Tu i tamo čuješ u ovom dijelu starog iza „Korza" kakvu lomnjavu ili prepirku — ili kog financijalnog ili inog stražara kraj „Konala," gdje vuče iz mora kojeg ronilca, koji je krivo pogodio ulicu i pao u konao.

Iza 10 sati noću ne vidjaš ni stvora po ulicama. Svud tišina, tama i praznina, tek tu i tamo vidjevaš po koji osamljeni par, koji se sjegurno vraća iz „kina", ili koju tamnu hrpicu kraj kuenih vratiju: to su djeca s majkom ratnika, što izbivaju od svog doma. Rijetko ćeš ih čuti da hihoću, oni šute, a što zbore — šapuću.

Tamo na ovakvoj grupi kuća neke ulice opažaš prozirnost svjetla, tamo su neka vesela lica, iz svirke violine i glasovira razabireš zvukove „Lucije od Lammermora", a odmah zatim neka poznata talijanska pjesma ljubavnog sadržaja.

I tako prolazi noć današnjeg Trsta prema onom prošlosti. „Život se iza spuštenijeh zastora razvija i dalje . . . a kad puknu i posljednji tamni slojevi noći te se užažu prvi traci jutarnje zore, uživljava mirni noćni i šutljivi Trst — a na ulicama, — koje ogrijava toplo jutarnje sunce — srećeš i opet uvijek vesele Tršćane.

Gubici Istrana

u c. i kr. 97. pješ. pukovniji.

Tumač kratica: M. (mrtav); R. (ranjen); Z. (zarobljen). — Prvi broj označuje pukovniju, drugi pododjel (satniju, bateriju, eskadron itd.).

(Dalje.)

Momčad:

Jakopila Ivan, pj., 97, 9, Pula, 1888, M. (18.—31. X. 1914). — Jakačić Matija, pj. 97, 7, Pazin, 1885, M. (18.—31. X.1914).

Jelčić Ivan časn. sluga 97, 7, Poreč, Novigrad, 1891, R. — Jerebica Petar, pj. nasl. raz., 97, 9, Kopar, 1884, R. — Jerman Ivan, pj., 97, 3, Kopar, Marezige, 1884, R.

Jurca Josip, pj., 97, pj., 97, 8, Kopar, 1886, R. — Justinčić Josip, pj., 97, 1, Volosko, Kraj, 1887, R.

Kajin Ivan, pj., 97, Kopar, Piran, 1893, M. (8.—31. XII. 1914). — Kalagač Matija, pj., 97, 6, Pazin, 1886, R. — Kalčić Ivan, pj., 97, 2, Volosko, Kastav, 1891, Z. — Katunar Anton, pj., 97, 8, Krk, Vrbnik, 1898, R.

Kleva Karlo, pj., 97, 2, Kopar, Izula, 1892, R.

Kociančić Andrija, pj., 97, 1, Kopar, Dekani, 1884, R. — Kociančić Josip, pj., 97, 3, Kopar, Dekani, 1887, R. — Kociančić Lazar, pj., 97, 7, Kopar, Marezige, 1891, R.

Koren Ivan, pj. 97, 11, Pazin, 1890, R. — Korenč Ivan, pj., 97, Kopar, Piran, 1887 R. — Kos Rudolf pj., 97, 9, Poreč Višnjan, 1891, R.

Kračina Antun, pj., 97, 3, Pazin, Žminj, 1882, R. — Kresević Franjo, pj., 97, 9 Volosko Jelšane, 1890, R.

Žiković Marko, pj., 97, 3, Poreč, Višnjan, 1896, R.

Lakoseljac Valentin, pj., 97, 8, Poreč, Motovun, R. — Lazar Josip, pj., 97, 1, Kopar, Dekani, 1884, R. — Lazarini Nikola, pj., 97, 7, Pazin, 1882, R.

Lenković Antun, pj., 97, 1, Pazin, Boljun, 1892.

Longar Petar, pj., 97, puk. st., Kopar, Piran, 1892, R.

Ludvik Karlo, pj., 97, 3, Pula, 1883, R.

Macenić Petar, pj., 97, 2, Poreč, Motovun, 1889, R. — Madrušan Jakob, sat. trub., 97, 3, Pazin, Žminj, 1887, R. — Maglica Ivan, pj., 97, 11, Volosko, Materija, 1884, R. — Marmelić Antun, raz., 97, 8, Volosko, 1888, M. (8.—31. XII. 1914). — Marušić Matija, pj., 97, 2, Poreč, Buje, 1882, R. — Maver Mihajlo, pj. 97, 2, Kopar, Dolina, 1891, R. — Mazari Andrija, pj., 97, 7, Poreč, Buje, 1891, R.

Mihalič Antun, pj., 97, 2, Kopar, Očisla-Klanec, 1892, R. — Miličić Josip, pj., 97, 7, Pazin, Žminj, 1891, R. — Miloch Antun, dok. pr., 97, 1, Kopar, Milje, 1888, R.

(Dalje slijedi).

Razne vijesti.

Umro u ropstvu. Učitelj u Sovinjaku, Mirko Šišković, umro je u ruskom zarobljeništvu.

Obavjest. Daje se na javno znanje da će se brigom ove općine, dne 1. rujna 1915, u 8 sati prije podne prodati na javnoj dražbi najboljem ponudiocu preko procjembene cijene i uz gotovu isplatu, jedan suri konj, 15 god. star, 160 cm. visok, što se nalazi u staji c. kr. domobranstva u ulici Metastasio broj 20.

C. kr. tvrdjavni komesar.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Mjesto vijenca na odar medicinara Josipa Ciotti daruje Niko Mardešić . . . . K 10·—

Ukupno . . . . . K 10·—
Prije iskazano . . . „ 1924·50

Sveukupno . . . K1934·50

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 2. rujna 1915 | Broj 55.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Tvrdjava Luck od jučer je u našim rukama. Valjana je solnogradska i gornjoaustrijska pješadijska pukovnija nadvojvode Rainera broj 59 bacila neprijatelja na nože vedo kolodvora i ušančenih baraka sjeverno tvrdjave te prodrla istodobno sa bježećim neprijateljem u grad, što je do večera pročišćen. Poraženi se neprijatelj povlačio prama jugu i jugoistoku. Kod Bialog Kamjena u sjeveroistočnoj Galiciji probila je vojska Böhm-Ermollijeva neprijateljske linije u širini od 20 kilometara. Dvostruki je ovaj dakle poraz prisilio sve još zapadno Styra boreće se ruske čete na uzmak za tom rijekom. Uzmicanje se ovo je proširilo tijekom današnjeg jutra i na frontu kod Zborova, što je jučer zaposjednut po vojsci generala Bothmera. Na Strypi bije se još boj. Jedna je ruskih protunavala potisnula jučer u predjelu Kozove njemačku i austro-ugarsku brigadu na nekoliko kilometara. Provala s boka, započeta našim četama, da se potjera neprijatelja, ponukao je Ruse, a da nije još došla do učinka, na strjeloviti uzmak na istočni brijeg Strype. I Sjeverno Bučača suzbili smo više neprijateljskih navala te je neprijatelj pretrpio teške gubitke. Broj zadnjih dana u istočnoj Galiciji i istočno Vladimira Volinskog zarobljenih Rusa povisio se na 36 časnika i 15.250 momaka. Sveukupno su savezničke čete, što se bore pod austro-ugarskim vrhovnim zapovjedništvom, zarobile mjeseca augusta 190 časnika i 53.299 momaka a zaplijenile 34 topa i 123 strojnih pušaka. Sveukupni broj po ovim bojnim silama od početka maja učinjenih zarobljenika iznaša okolo 2100 časnika i 642.500 momaka. U ovim smo operacijama zaplijenili 394 topova i 1275 strojnih pušaka.

Talijansko bojište.

Na talijanskom je bojištu položaj nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 1. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Istočno nastavljaju se borbe. Na zapadnoj fronti Grodna naše čete stoje pred vanjskom linijom utvrda. Izmedju Odoliska i Bialovječke šume nastavlja se progon. Gornji je tok Nareva pregažen. Sjeverno Pružanja neprijatelj je potisnut preko močvarnog predjela. Kod vojne skupine Mackensenove progon je u tijeku. Gdje se neprijatelj protivio bije odbijen. Čete su generala Bothmera sjurišale protiv žestokog neprijateljskog otpora gornji istočni brijeg rijeke Strype kod i sjeverno Zborova. Mimoilazno zaprijećenje ruskim protunavalama svladano je nakom što su iste odbijene. Broj na istočnom i jugoistočnom bojištu po njemačkim četama učinjenih zarobljenika i zaplijenjenog ratnog materijala iznaša preko 2000 časnika, 269.839 momaka, preko 2200 topova, mnogo više od 560 strojnih pušaka, od kojih odpada na Kovno okruglo 20.000 zarobljenika, 827 topova a na Novo-Georgijevsk 90.000 zarobljenika izmedju kojih je 15 generala i 1200 topova i 150 strojnih pušaka. Zbrajanje topova i strojnih pušaka u Novo-Georgijevsku nije medjutim još svršeno dočim zbrajanje strojnih pušaka u Kovnu ni još započelo. Ne da se još pregledati zaliha municije, živeža i zobi u obim tvrdjavama. Broj zarobljenika, što su jih njemačke i austro-ugarske čete od 2. maja učinile, narastao je sada na nešto više nego milijun.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 1. septembra (D. u.) Glavni stan javlja:

Na svim frontama nije se dogodilo ništa znatnijeg.

Brest-Litovsk u plamenu.

Berlin, 1. septembra. Eugen Lennhof, ratni dopisnik „Vossische Zeitung" javlja svome listu: Šesti austro-ugarski vojni zbor dostigao sam u gorućem Brest-Litovsku. Ponovno pukla je pred mojim očima užasna slika besmislenog razaranja. Kaošto su zapalili mjesto Vladimir-Volinski i Novu Aleksandriju, zapalili su Rusi i Brest-Litovsk, prije nego su ga zapustili. Najveći dio lijepog i velikog grada je u ruševinama. Kad smo unišli u grad, još je na mnogim mjestima grada plamsao požar. Ulazeći u grad nije se vidjelo nego ruševine. Izgorena unutrnja tvrdjava, razoren veliki i lijepi kolodvor, gole ruševine na mjestu gdje je bio prije najljepši dio grada. Željeznička pruga obasuta uništenim vagunima, a medju njima crknuto blago. Što je požar pustio, uništilo je rusko vojništvo. Visoka i svjetla crkva, koja je do jučer bila krovom 50.000 ljudima, danas je ruševina.

Rusija i Srbija.

Rotterdam, 1. septembra. Prema ovamo stiglim izvještajima smatraju se Srbi radi držanja entente izdanima i prodani. Rusiju zastupaju u Nišu i Cetinju još jedino ataše. Ruski poslanik u Sofiji obavlja agende za Niš. Rusija se u pregovorima entente drži u pozadini, što se u Nišu shvaća tako, da Rusija nastoji, kako bi spram balkanskih zemalja imala otvorena vrata.

Nesigurnost u Petrogradu.

Petrograd, 1. septembra. „Vossische Zeitung" piše: U zgradi generalnog stožera u Petrogradu bilo je višesatno ratno vijeće, kojemu su prisustvovali generali Ruski, Trolov, Januškević, Frederiks i Jusupov. Prisutnost zadnjega i imena drugih dokazuju, da je vijeće raspravljalo o tome, da se ruski dvor preseli u Moskvu. O stvari doznaje se slijedeće: Čim je palo Kovno predlagao je Frederiks caru, neka se privremeno dvor premjesti iz Petrograda. Da se ruski puk ne uznemiruje, morao bi car javiti, da ide sa obitelju na hodočašće u kievski samostan Lavrak i sv. Serafinu u Sarov, koje će trajati više sedmica i takó učiniti dobar utisak na narod. Generalisimus Nikolajević i general Ruski su se ovome usprotivili. Otada i radi toga nastale su glasine, da će dvorski ministar odstupiti. Generalni pobočnik carev izjavio je svečano, da preuzima svu odgovornost za to, da carski dvor ostane u Petrogradu.

Kad je pao Brest-Litovsk, pozvao je car predsjednika Dume Rodzianka s kojim je dva sata raspravljao i savjetovao se o prenosu dvora u Moskvu. Rodzianko je savjetovao, neka se za sada prenese iz Petrograda samo državni arkiv i umjetnine, dočim je savjetovao, neka se dvor ne seli, jer bi to bilo pogibeljno radi raspoloženja u narodu. Da se o tome uvjeri cara, prikazalo mu se bitku u zaljevu Rige kao veliku pobjedu. Upotrebilo se sva sredstva, da se caru prikaže položaj u ružičastim bojama.

Izjave Polivanova i Sazonova.

Hag, 1. septembra. Polivanov je, kao javlja „Times", izjavio: Najvažnije sakupljanje četa zbiva se već sada oko Vilne. Godina 1917. je sada već bila na novačenju. Buduća dva godišta, 37. i 38. godišnjaci doći će sada na smotru. Skoro za tim doći će na red milijun mladih vojnika drugog saziva. Ova će dva milijuna biti izvježbana za frontu početkom proljeća. Sigurnost je Petrograda stalna. General Ruski ima za to na raspolaganje dosta vojništva. On je moja desna ruka te će sve učiniti, što leži u njegovoj moći, da radi sporazumno sa Dumom i javnim mnijenjem. Dužnost je i novinstva, da nas u našem radu podupre. — Sazonov je izjavio: Nikada nije bilo nikakvog nesporazumljenja sa saveznicima. U najvišim su krugovima posve zadovoljni sa saveznicima i njihovim djelovanjem. Poduzelo se sve korake, da vojska dobije potrebiti materijal i da bude mogla isto onako vojskovati kao na početku rata. Jednom za uvijek izjavljam, da Rusija ne će nikada sklopiti poseban mir, dok bude ma i jedan neprijateljski vojnik na ruskom zemljištu.

Nova ruska obrambena linija.

Chiasso, 1. septembra. „Corriere della sera" javlja iz Londona, da Rusi pripravljaju novo obrambenu liniju, na kojoj se nadaju, da će moći obustaviti njemačku navalu. Nova je linija opskrbljena svim obrambenim tehničkim sredstvima. Rusi hoće da zapuštaju sve utvrde i da se oslone na nove poljske utvrde.

Veliki gubici saveznika u Dardanelima.

Carigrad, 1. sept. (D. u.) Prama privatnim vijestima su gubitki Engleza i Francuza u najnovijim bitkama u Dardanelima ogromni. Samo sjeverno Azmakdere, gdje su neprijateljske navale bile slabije nabrojilo se 3400 mrtvih.

Blokada grčke obale.

Carigrad, 1. septembra. Blokada luke Dedeagač po engleskoj floti, usprkos grčkog protesta traje dalje. Engleski brodovi istražuju redovito svaki brod koji ulazi ili izlazi iz luke. Bugarska je trgovina jako oštećena ovim postupkom Engleza. Pripovijeda se, da su engleski časnici, koji su došli na kraj u Dedeagač izrazili se, e će Bugarska još koješta osjetiti, ako se ne postavi na stranu Engleske.

Iz Bugarske.

Sofija, 1. septembra. Bugarske novine raspravljaju uvijek sa sve većim nezadovoljstvom izvještaje iz Niša o toku Skupštine, te zaključuju, da u Nišu nisu raspoloženi udovoljiti bugarskim zahtjevima. Vladin organ izjavlja, da se Bugarska ne će dati izigrati, kako to u Nišu namjeravaju.

Mirovni dogovori na vidiku.

London, 1. septembra. „Economist" upućuje, pretresajući list državnog tajnika Edwarda Greya, na to, da mirovni pregovori nijesu više, kako se čini, odveć daleko. „Frankfurter Zeitung", koja objelodanjuje gornju vijest, dodaje: Shvaćanje je Cytia „Economist" pravo objelodanio, te se tumači iz prijašnjih izjava državnog tajnika Greya, koji se daleko razilaze s njegovim sadašnjim pismom. Pa kako bilo, Njemačka mirno i hladno očekuje, dok će se smisao riječi britskoga ministra razjasniti.

Rotterdam, 1. septembra. „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona: Član donje kuće Bowles izvodi u „Daily Newsu": List državnog tajnika Greya protiv govora njemačkog kancelara sadržaje jedan redak, koji mora djelovati uznemirujuće, jer Greya naviješta, da bi sloboda mora nakon rata mogla medju narodima sačinjavati predmet obzira i nagodbe. Bowle naprotiv misli, da to pokazuje opasnu pripravnost pregovarati o jedinom oružju Engleske.

Dvije amerikanske tvornice municije uništene.

London, 1. septembra. (D. u.). „Daily Mail" javlja iz Londona, da su dvije tvornice puščanog praha u Vimingtonu, državi Delavare, bačene u zrak. Tvornica puščanog praha u Masahousetsu i tvornica šrapnela kod Baltimora oštećene su. Vlak, koji je vozio materijal za proizvadjanje baruta bio je u Jary Festu posvema razrušen.

Teška povreda podaničke vjernosti.

Beč, 1. septembra. Prema pouzdanim se vijestima nalazi u neutralnim državama naročito u Sjedinjenim Državama mnogo podanika monarhije, koji su kao radnici, ingenieuri ili u drugom kojem svojstvu zaposleni u poduzećima, tvornicama, koje zgotavljaju ratne potrepštine za naše neprijatelje. Ovakvi državljani, koji su zaboravili na svoju dužnost, te na taj na-

---

JURAT.

(Dalje).

Al dodje i prilika, da se i jurat sa svojim principalom našali.

Baš je bio francuski rat, i jedan komesar dodje, da kupuje za vojsku marvu. Podžupan je imao stotinu junaca, i to sve lijepo proda komesaru, koji do sad nikad s marvom trgovao nije, i slabo se u tom razumijevaše.

To dočuje Marko, i polako dovuče komesara na stranu, da mu neku važnu otkrije.

„Vidite, gospodine, kakav je čovjek taj moj principal, kako vas je ljuto prevario. Ta to je matora marva. Pogledajte samo! Nijedno nema gornjih zuba." Komesar brze bolje trči, da se uvjeri, kad tamo, ono zaista vidi, da je jurat imao pravo. Ato stade vikati, psovati, i mal se nije otukao sa podžupanom. Jedva su mu jasnije drugi ljudi dokazali, da junci niti ni kada imali, niti će kad imati gornjih zuba.

* * *

Drugi put opet dodje savjetnik X. i stade upravo kod podžupana, baš kad ovaj nije doma bio. Sam se jurat kod kuće desio. Savjetnik je već više puta čuo, da je Marko šaljivdjija, zato se upusti s njime u razgovor. Pitao je i za principala mu, je li zdrav, je li krepak, jer ima već deset godina, kako ga nije vidio.

„Zdrav je on „fala Bogu", reče Marko, „samo siromak već ne čuje ništa, sasvim je oglušio."

„O siromak čovjek!" vajkaše se savjetnik.

„Jest, tako je, ne može mu se čovjek dosta navikati, i opet ne može da razumije."

To je savjetniku bilo veoma žao. A medjurim Marko ode, da principala kući dozove. Na putu pitaše ga principal za svog starog poznanika.

„Zdrav je," reči će Marko, „al na žalost gluh je kao top. Čitav sam premukao, samo što sam pet minuta s njim divanio. Nego koliko le gluh, toliko valjda misli, da je cijeli svijet gluh, pa tako viče, da me i sada uho boli.

„O, o, to je baš nevolja," teškao se podžupan. A Marko se malo odvuko na stranu, jer su već kod kuće bili.

Savjetnik, čim je još iz daleka opazio svog starog znanca dreknuo je na sav glas: „Sluga sam pokoran, spektabilis."

„No ovaj je oglušio i preglušio. — tu sad valja vikati. Pa prignuvši mu se savjetniku na uho, što više može zaviče: „Dobro mi došli gospodine."

Savjetnik se trže i uklone glavu, pa onda opet on stade vikati:

„Ta nisam ja gluh, ne morate se vi tako usijevati."

„Bome nisam ja gluh," reče ne to podžupan malo tiše.

Sad su tek ušli u trag, da ih je onaj djavolan obojicu prevario.

* * *

Al sad dolazi najopasnija šala, što se juratu dopala, koja ni principalu nije najmanje po volji bila.

Dobri ovaj starac imao je mladu ženu, al' koliko bijaše lijepa, nije bila ni slijepa, pa je znala razlikovati, što je lijepo i mlado, a što je matoro i ružno. Dakle je naš principal nešto namirisao, što mu nije bilo ugodno.

„Audijat: reći će mu jedared," hoću da vas pitam sa savjet u nekoj tugaljivoj pravnoj stvari."

„Ja imam suvaču, a imam i jednog kera. Od nekog doba primjetio sam, da se ker namamio pa mi krišom iz suvače brašno ždere. Sad naučite me vi (vi ste mudar čovjek) hoću li, da se odrečem suvače, ili da odčušnem kera. Koje je pametnije." Na to se braća Marko grohotom nasmijaše.

„Ni jedno ni drugo nemojte činiti, niti se odredit suvače niti tjerati kera, već očepite suvadžiji 25 batina, što nije kadar bolje čuvati suvaču."

Starac je šutio, — a šta je i znao, kad je takav ovaj svijet.

(Konac.)

čin jačaju neprijateljske vlasti i otešćavaju monarhiji vodjenje rata, ne nose samo moralnu krivnju, već počinjaju i zločin protiv vojnoj sili države, koji se prema § 327. v. k. z. kažnjava teškom tamnicom od deset do dvadeset godina, odnosno kaznom smrti na vješalima. Okolnost, da je djelo počinjeno u inozemstvu, ne sprječava kazneni progon.

Poklonstvene deputacije iz Ugarske i Hrvatske u Beču.

Beč, 1. septembra. (D. u.) Pod vodstvom ugarskog ministarskog predsjednika i hrvatskog bana Skerleca prispjelo je naveče oko 470 članova municipija Ugarske, Hrvatske i Slavonije, koji će se sutra pokloniti cesaru. Grad je svečano okićen zastavama. Gostovi bili su od publike živahno pozdravljeni. Naveče bio je primitak kod austrijskog ministarskog predsjednika, koji je poklonstvenu deputaciju pozdravio srdačnom dobrodošlicom. Govornik je naglasio, da je po pragmatičkoj sankciji, koja veže sve na izmjeničnu obranu, vjernost i slogu pokazala, bilo na bojnim poljanama, bilo u unutarnjosti države na dobre plodove, te će i u buduće učiniti da nas bude oduševljavalo pravo prijateljstvo, ljubav i historična skupnost daljnjeg rada za spas obiju država, za sreću monarhije, za sjaj i slavu obljubljene vladajuće kuće. Na pozdrav ministarskog predsjednika grofa Stürghka odgovorio je ugarski ministarski predsjednik grof Tisza, zahvalivši se srdačno na pozdravu. Govornik je nastavio, da je deputaciju dovela u Beč vjerna odanost, ljubav i strahopočitanje do Preuzvišenog vladara, kaošto i prijateljska čuvstva naprama Austrijanaca. Govornik je tada naglasio, da smo u sadašnjoj velikoj borbi pobijedili, jer smo bili jaki i složni. Ako hoćemo ovaj rat uzdržati u izmjeničnoj ljubavi i povjerenju moramo ista osjećanja takodjer i u mirno doba dalje nastaviti, onda će monarhija trajno tu stati sa prestižom i to će svakomu oduzeti volju, da drskom rukom kuša uzdrmati sigurnost monarhije. Govori obiju ministara bili su primljeni burnim i dugotrajnim odobravanjem.

Evropski rat.

Pedesetšesti je ratni tjedan na izmaku, a još nikoji znakovi ne pokazuju neke bitne promjene na bolje. Austro-Njemačke vojske na istoku beru uspjeh za uspjehom.

To su uspjesi, koji se mogu porediti s onim marševima iz godine 1870./71. na Pariz i s onim od godine 1866. do pred vrata Beča. Nakon tih uspjeha stoje danas njemačke armije na Bobru, Varevu, i Budu sa armejama Scholza, Galvitza, Princa Leopolda i onim generala Mackensena na liniji, koja se vuče iz Bjelostoka preko Bjelska i Brest-Litovska prema Pripetu. — Dakle baš ondje, gdje se 1812. godine nalazila druga ruska armeja.

Ruski je uzmak navadno najveći u odsjeku izmedju Njemena i Pripetovih močvara.

Izmedju Milije i Olite nalaze se Rusi još uvijek na zapadnoj strani rijeke Njemena, koji medjutim počimaju lagano prelaziti, što je posljedica ispražnjenja Olite. Ovaj dio izmiče pravcem prema Vilni. Istočno Buga zatvorilo je austro-ugarsko konjaništvo nakon zauzeća Kovela Volinske utvrde i izoliralo tamo se nalazeće ruske vojne sile.

Od rijeke Njemena sa sjever prema istočnom moru otvorila je njemačka vojska ponovno vatru na ruske položaje.

Djelovanje je njemačke flote u Istočnom moru svedeno na to, da potjera, ako već ne može da pobije ruske ratne mornaričke brodove, što krstare oko svojih običnih boravišta pred riškim zaljevom te u finskim vodama na sjeveru.

* * *

Velika je razlika izmedju rata, što ga vodi Rusija na istoku i **Francuzi i Englezi** na zapadu u Francuskoj.

Onamo na sjeveru vlada gigantska borba — tamo na zapadu vlada malne čarkanje. Na cijeloj fronti već kroz tjedne ne djeluju nego tu i tamo na izmjence tek topdžijski okršaji.

Engleska i francuska ratna mornarica krstare u flandrijskim vodama nišaneći na njemačke baterije na flandrijskoj obali.

* * *

Na **talijanskom** je bojištu najnoviji dogodjaj bez sumnje talijanski zapletaj u rat s Turskom.

Najzanimivije je da se još do danas nije Italija odlučila na realni korak suprot Turske, kako je to učinila Engleska i Francuska. Inače nema na ovome bojištu važnijih dogadjaja, te nije prema tomu prijašnja slika zauzetih točaka i položaja do danas u ničem promijenjena.

* * *

Na **srpsko-crnogorskoj** je granici došlo posljednjih dana nakon dužeg mirovanja ponovno do živahnih pograničnih okršaja, koji su ponajviše upravljeni bili na oštećivanje brzojavnih i telefonskih te ostalih komunikacionih spojeva.

* * *

Na **turskom bojištu** nema već kojih deset dana nikakvih važnijih vijesti: niti na dardanelskoj fronti niti na suešikom kanalu, niti na Kavkazu.

Naprotiv najavljuju turske vijesti, da su njihove čete otvorile živahnu vatru na engleske pozicije, na otočiću Perim, što se nalazi u Crvenom moru tik arapske obale. Isto tako na južno arapski grad Aden. Tu vijest treba u toliko uzeti sa rezervom, što je udaljenost od obale kojih 10—15 km — prema tome može tu daljinu doseći tek paljba topova dalekog nišana.

Razmještaj talijanskih ratnih sila na koruškoj i soškoj fronti.

Talijanske su bojne sile na koruškoj i soškoj fronti smještene u dva reda. Prvi red sačinjava talijanske operacijonu liniju, drugi t. zv. pričuvu.

Bojnu liniju čini 10 jakih djelova, koji su većinom upravljeni na naše gorske prijelaze i ostala važna utvrdjenja u obrani važnih pozicija.

Koruška fronta.

Ovdje nijesu još nigdje zauzeli naših teritorija. Na ovoj su fronti smještena 4 jaka odjela talijanskih elitnih četa. Prvi s centrumom poviše mjesta Vigo u Italiji.

Drugi dio s centrumom poviše talijanskog mjesta Paluzza prema pograničnom prelazu Plöcken.

Treći i četvrti dio s centrumom lijevo i desno željezničkog križališta Pontebe prema Malborgetu.

Sve se te sile nalaze na talijanskom zemljištu, te su — makar premoćni — nemoćni da predju korušku granicu.

Sočanska fronta.

Tu su se dosele razvili najodlučniji bojevi, zato je ovdje i razmještena glavna talijanska bojna sila.

Nešto 20 km. južno mjesta Pontebe prostire se prvi centar talijanskih sila, koje su upravljene prema prelazu iz Gemone u Kobarid. Južno prvog dijela nalazi se centar drugog dijela, koji teži s južne strane prema Kobaridu.

Na zauzetom se zemljištu smjestila treća bojna jedinica pravcem na Tolmin i Kobarid.

Posljednje tri armeje polaze ishodištem iz Krmina te Gradiške prema Gorici — s Tržića pravcem k Vipavi.

Medjutim je otpor naše vojske tako velik, da još dosele nije uspjelo neprijatelju nigdje prijeći utvrdjenih pozicija.

Talijanska snubljenja na Balkanu.

Službeni srpski list „Samouprava“ daje jesnog izražaja na utvrdjivanje optimističnog raspoloženja, kole vlada u talijanskim novinama gledom na rasplet balkanskog problema.

Milanski „Corriere della Sera“ misli, da odgovorna nota, koju su u glavnom raspreli prijestolonasljednik Srbije i Pašić, dovodi k prvim početcima ponovnog sastava balkanskog saveza.

Medjutim se opaža u svim srpskim listovima usprkos prijateljskog primitka note neko rezervirano držanje, ma da su spremni na odstup Makedonije.

Srbija se nada, da će je po njenom mišljenju pobjednički četvorni sporazum dovoljno oštetiti za njeno „žrtvovanje“. Srbija, naravno, da ne će ustupiti ni pedalj zemlje, ako se ne udovolji maksimalnom programu njenih iredentista.

„Corriere della Sera“ piše, da četvorni sporazum ne teži za pomoći balkanskih neutralaca, nego da on tobože hoće, da provede sve principe, za koje i pod kojima četvorni sporazum vojuje.

„Četvorni sporazum“ — veli „Corriere della Sera“ — „vojuje za slobodu naroda i prava malih.“

„Ako se Balkanci priključe četvornom sporazumu, to oni vojuju za sebe, ne za četvorni sporazum.“

Razne vijesti.

Obznana. C. kr. ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu saopćuje nam slijedeće: Naknadno o. u. pismu od 5. augusta o. g. br. 22611/3-15 priopćuje se, da se je na temelju otpisa ministarstva trgovine od 27. augusta o. g. br. 27047/P pošiljanje uzoraka robe za c. kr. vojsku na bojnom polju pod poznatim uvjetima proširilo na urede: br. 48, 65, 69, 73, 157, 179, 328, 329.

Nadobudne izjave. Na nagovor nadbiskupa dr. Stadlera kod primanja prigodom cesarevog rodjendana odgovorio je general Sarkotić: „Nema dvojbe, da će iza strašne vojne, kada se bude u našoj državi uspostavio mir, skrbiti odlučujući faktori za to, da bude udovoljeno opravdanim aspiracijama hrvatskog naroda!“ Mariborska „Straža“ javlja, da je doznala iz poučenih krugova, da su ugledni njemačko nacijonalni krugovi u Gracu bave mišlju, kako bi se stalno uredile narodnosnopolitički odnošaji sa Slovenima u Štajerskoj, koji su doma i na bojištu pokazali se kao najodličniji stražari austrijske misli. S tim bi bilo moguće u buduće izbjegnuti za uvijek dogodjajima, koji su silili Slovence na otporne akcije, koje su se općutljivo zarezali svoje znakove u cijelu pokrajinsku upravu.

Ako ova vijest odgovara činjenici, onda bi njemačko nacijonalni krugovi bili pripravni da uvede narodne razmjere u svim pokrajinama. Koliko je nama poznato misli se u odlučujućim višim krugovima na višu uredbu narodnih odnošaja, s kojom bi se definitivno riješio udes hrvalskog i slovenskog naroda te bi se postavilo hrv. slov. narod na jugu kao jaz proti svim neprijateljskim navalama na Austriju i Habzburgovce.“

Zabrana modro-bijelo-crvene boje. Praško policijsko ravnateljstvo izdalo je slijedeću odredbu: Prodaja trikolora, kokarda itd., ne gledeć na to, kako su ove boje postavljane kaošto i predmeti okrašeni ovim bojama je uopće zabranjeno. Tko se ogriješi proti ovoj odredbi bit će kažnjem na temelju carske naredbe od dne 20. aprila 1854. novčanom globom od 2 do 100 K, ili zatvorom od šest sati do 14 dana.

Brzićeve pjesme od žalosti naroda radi sarajevskog zločina jesu na prodaju u trafici Fait, ulica Barbacani.

Lijep primjer bratske ljubavi. Naši radnici u c. i kr. arsenalu, usprkos velikoj skupoći i dvostrukom trošku, sjećaju se skoro redovito svoje braće, koje se bore za domovinu na talijanskoj fronti. Nedavno tome su radnici „Ausrüstungsdirekcije“ već sabrali lijepi iznos za mineralnu vodu našim vojnicima na talijanskoj medji, a jučer su, kako čitamo u „Polaer Tagblattu“, opet sabrali lijepu svotu od 211 K 40 h u istu svrhu. Budući je u toj direkciji najviše uposlenih radnika slavenske narodnosti, to taj lijepi čin bratske ljubavi služi i njima na čast.

Talijani psuju Srbiju. „Reichspost“ dobiva s talijanske granice sadržaj članka „Corriera della Sera“. List piše medju ostalim ovako: „. . . medjutim ushljedne li ili ne ushljedne (Srbija naime da se pokori), bude li Bugarska pametna, morat će onako, kako mi hoćemo. Sukobi će se riješiti u Sofiji, a ne će u Nišu. To je mjesto, u kojem će se „circulus vitiosus“ rasplesti i nanovo splesti. Bude li Sofija odlučila, pa ako Srbija misli prkositi, onda je zgodnije, da se odijeli iz nevjeri svojim sadanjim saveznicima, pa neka prijedje u protivni tabor. Mi znamo, da bi tada Austrija dobila 200.000 vojnika više, ali tada bi bili bar na čistu . . .“

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Antun Grünbaum za dobivenu okladu	K	2·—
N. N.	„	2·—
Ukupno	K	4·—
Prije iskazano	„	1934·50
Sveukupno	K	1938·50

Gubici Istrana
u c. i kr. 97. pješ. pukovniji.

Tumač kratica: M. (mrtav); R. (ranjen); Z (zarobljen). — Prvi broj označuje pukovniju, drugi pododjel (satniju, bateriju, eskadron itd.).

(Dalje.)

Momčad:

Monjač Antun, pj., 97, 10, Volosko, Kastav, 1883., R. — Morate Antun, pj., 97, 8, Poreč, Buje, 1889., R. — More Bart., des., 97, 7, Kopar, 1885., R. — Movelo Oskar, pj., 97, 2, Kopar, 1885., Milje, 1893., R. — Mosetich Ciril, pj., 97, 9, R.

Nacinovich Josip, pj., 97, 12, Poreč, Grižnjan, 1888, R.

Ovčarić Antun, pj., 97, 3, Volosko 1889., R.

Pauletić Ivan, pj., 97, 3, Pazin, 1882., R. — Pauletić Ivan, pj., 97, 7, Pazin, 1890., R. — Paulić Ivan, pj., 97, 1, Kopar, Marezige, 1891., R. — Paulović Josip, pj., 97, 2, Kopar, Piran, 1882., R. — Pavletić Marko, pj., 97, 2, Kopar, Roč, 1891., R.

Peručić Ivan, pj., 97, 8, Pazin, 1888., R. — Petaros Petar, raz., 97, 8, Kopar, Dolina, 1891., R. — Petercol Josip, pj., 97, 7, Pazin, 1892., R.

Pičinić Antun, pj., 97, 3, Mali Lošinj, 1891., R. — Pisken Ivan., dok., pr., 97, 2, Pula, Barbana, 1889., R. (18.—31. X. 1914.).

Platzer Gjuro, oruž. zb., 4. krilo, Koruška Z. (Prič. voj. bolnica u Kragujevcu Srbija.

Polonio Antun, pj., 97, 6, Vrbnik, 1890., M. (18.—31. X. 1914). — Polsin Ivan, pj., 97, 3, Volosko, 1885., R. — Poropat Antun, raz. nasl, des., 97, 1, Kopar, Piran, 1880., R. — Poropat Petar, pj., 97, 7, Kopar, Piran, 1890., R. — Poropat Ivan I., pj., 97, 9, Kopar, Piran, 1884., M. (18—31. X. 1914. — Posedel Blaž, nar., 97, 11, Kopar, Pićan, 1887., R.

Potončić Franjo, pj., 97, 12, R. — Pavan Josip, pj., 97, 11, Krk, Vrbnik, 1880., M. (18.—31. X. 1914.). — Požar Blaž, pj. 97, 6, Pazin, 1887., R.

Prebelić Milan, des., nasl. vod. 97, 7, Volosko, Jelšane, 1886., Z. — Pribetić Stjepan, pj., 97, Poreč, 1883., R.

Pucić Franjo, pj. 97, 12, Pazin, Žminj, 1885., R. — Pugliesi Cezar, pj., 97, 12, Kopar, Ižula, 1881., R.

Radosić Absalon, pj., 97, 9, Lošinj Mali 1887., M. (18.—31. X. 1914). — Rakar Ivan, des. nasl. vod., 97, 3, Kopar, Piran, 1890., M. 18.—31. X. 1914. — Raudinić Josip, pj., 97, 9, Kopar, Roč, 1890., R.

Ribarić Antun, pj., 97, 2, Volosko, Materija, 1888., R. — Rihtar Josip, pj., 97, 1, Kopar, Dekani, 1890., R. — Ritossa Matija, pj., 97, 1, Poreč, Višnjan, 1888., R.

Runko Ivan, pj., 97, 9, Pazin, 1888., R. — Rutter Petar, pj., 97, 1, 1887., R. — Ruzić Antun, pj., 97, 3, Pazin, 1888., M. (18.—31. X. 1914).

Schinlanz Ivan, pj., 97, 10, Poreč, Motovun, 1887., M. (18.—31. X. 1914).

Segulin Antun, dok. pr., 97, 2, Volosko, Materija, 1883, M. (18.—31. X. 1914.). — Segulin Antun, pj., 97, 2, Volosko, Opatija, Materija, 1887, R. — Sekulić Benedikt, pj., 97, 2, R. — Sema Josip, pj., 87, 12, Poreč, Portole, 1889, R. — Sinković Matija, dok. pr., 97, 1, Volosko, Opatija, 1886, R.

Sigar Nikola, pj., 97, 12, Pula, 1885., M. (18.—31. X. 1914.). — Sinčić Ivan, raz., nasl. des., 97, 3, Volosko, Jelšane, 1885., M. (18.—31. X. 1914.).

Skabić Jakob, pj., 97, 12, R. — Skalamera Rajmund, pj., Volosko, Mošćenice, 1888., R. — Skarabot Franjo, des., 97, 2, Kopar, 1884., R. — Sluga Franjo, pj., 97, 1, Volosko, Materija, 1888, R.

Smolizza Matija, pj., 97, 7, Poreč, Višnjan, 1886, R.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 3. rujna 1915. | Broj 56.

Zapadni dio Grodna u njemačkim rukama.

Zadnje borbe u istočnoj Galiciji. - Odbijene talijanske navale. - Pustošenja ruske vojske. - Parlamentarizacija ruskog ministarstva? - Novi ruski stožernik. - Balkan? - Američko-njemački spor riješen.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 2. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Progon Rusa u volinskom utvrdjenom trokutu uspješno napreduje. Naše su bojne sile prešle sjeverno Lucka rijeku Strij u širokoj fronti. Takodjer u istočnoj Galiciji neprijatelj se opet povlači. Čete su generala Böhm-Ermollija unišle u Brody, te danas prodiru istočno tog mjesta preko državne granice. Sjeverno krilo generala Bothmera tjera neprijatelja na cesti, koja vodi iz Zborova prama Zalošćama i Tarnopolu. Poraženi neprijatelj uzmiče prama Seretku. Vojska je Pflanzer-Baltinova jučer bacila Ruse uz teške borbe preko uzvisine istočno donjeg Strypa. Time je uzdrmana i dnjestrska fronta do ušća Sereta te prisiljena na uzmak. Iza ruskih pozicija na besarapskoj granici brojna su sela u plamenu. C. i k. čete, što se bore sjeveroistočno Kobrina u spoju sa našim saveznicima, baciše neprijatelja postepeno u močvarno područje gornje Jasolde.

Talijansko bojište.

Položaj na talijanskom bojištu nije se ni jučer promijenio. Na tirolskoj su fronti zatvorne tvrdje Tonala na visoravni Lavarone i Folgaria pod neprijateljskom topovskom paljbom osim utvrda takodjer naše uporišta na Monte Maronia i na Monte Coston. U koruškom su pograničju slabije talijanske navale na Monte Paralba i na Bladnerjochu suzbijene. Na primorskoj fronti traju topnički bojevi sa umjerenom jakošću. Tehničke su radnje neprijatelja na mnogim mjestima uspješno poremećene.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

U Vogezima je linija Lingekopf-Barrenkopf na grebenu opet u našem posjedu. Protunavale su suzbijene, 72 alpinskih lovaca zarobljeno i tri strojne pušake zaplijenjene.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova: Na željezničkoj pruzi Vilna Grodno izjurišano je mjesto Čarno Kovale. Kod Mereča napreduje naša navala. Na zapadnoj fronti Grodna pala je vanjska utvrdna linija. Sjeverno njemačko domobranstvo izjurišalo je jučer tvrdju 4, što leži sjeverno cesti Dombrovo Grodno, te zarobilo 500 momaka posade. Kasno u večer slijedilo je dalje sjeverozapadno osvojenje tvrdje 4 a sa 150 momaka posade po badenskim četama. Na to su Rusi ispraznili ostale utvrde promaknute zapadne fronte. Istočno Bialostočke šume zaposjednuti su nakon borbe prelazi preko Svisloča od Makarovca (jugoistočno Odelska) na gore. Jučerašnji cijelokupni plijen vojne skupine iznaša 3070 zarobljenika, 1 teški top i 3 strojne puške. Skupina je bavarskog princa Leopolda izvojštila jučer izlaz iz sjeveroistočnog ruba Bialovješke šume a noću osvojila nenadnim napadajem prelaze preko Jasjolde u močvarnom predjelu istočno Pružanija. 1000 je momaka zarobljeno. Vojna skupina Mackensenova pregazila je, tjerajući neprijatelja, odsjek Muhavjeca na cijeloj fronti.

Na jugoistočnom bojištu padoše jučer u ruke njemačkih četa, što gone neprijatelja, preko 1000 zarobljenika i strojna puška.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. septembra (D. u.) Glavni stan javlja: Na dardanelskoj fronti i na drugim frontama ništa znatnijega. Istraživaoci mina, koji su se približali morskom tijesnu, bili su prisiljeni od obalnih baterija na uzmak.

Druga ruska obrambena linija.

Berlin, 2. septembra. „Ruski Invalid" obrazlaže u jednom članku, da je izabrana druga obrambena linija radi pomanjkanja oružja i nadmoći neprijateljskih sila. Službeno glasilo piše dalje: Na svim je usnama pitanje: do kada ćemo uzmicati? Odgovor glasi: Tako dugo, dok ne budemo dosegli ravnotežnje sa neprijateljem na moći i sredstvima. Tomu dodaje „Riječ": Ovaj odgovor prouzročuje novo pitanje: Koji će se gradovi još isprazniti i hoćemo li pustiti neprijatelja da napreduje do sjevernog glavnog grada? Na ovo je pitanje treba odmah i odlučno odgovoriti. Nama se čini, da je moguće oprijeti se sjeverno Drine, pošto je već jesen nastupila.

Novi ruski stožernik.

Petrograd, 2. septembra. (D. u.) Službeno se javlja, da je general Januškiević, dosadanji štožernik Nikolaja Nikolajevića, imenovan vojničkim pobočnikom kaukaskog namjesnika. Na njegovo mjesto stupa general Aleksejev, zapovjednik vojske na sjeverozapadnoj fronti.

Ruska mornarica u Istočnom moru.

Genf, 2. septembra. O ruskoj mornarici u Istočnom moru donašaju pariški listovi vijesti iz Londona, prama kojima se mornarica u zadnje vrijeme znatno pojačala. Četiri linijska broda tipa „Gangut" sada su posve gotova. K tomu pridolaze mnogobrojne engleske podmornice.

Provala engleskih podmornica u Istočno more.

Stockholm, 2. septembra. Vojnički suradnik „Stockholmer Dagbladet" ponovno opominje na engleske težnje na sjeveru. Na zapadu stvoreni položaj sili ententu, da nacrt opkoljenja na sjeveru i jugu pospješi. Mora se prestati gledati jednostrano samo na Balkan. Da su engleske podmornice prešle u Istočno more jest činjenica. i time je živo taknuta sigurnost i sloboda švedske trgovine.

Dvanaest francuskih časnika u Rusiji.

Budimpešta, 2. septembra „Kel. Est." javlja iz Bukarešta: Odbor sastojeći od dvanaest francuskih štopskih časnika putuje preko Bukarešta u Petrograd, da u glavnom ruskom stanu brane stanovište velikog kneza i da ga podupru u njegovoj poznatoj ratnej politici.

Ispražnjenje Revala.

Basel, 2. septembra. „Baseler Nachrichten" javljaju: Brzojavke iz Revala dokazuju, da obrambena crta Petrograda započima ovdje, radi česa je general Ruski došao ovamo sa svojim štopom. Grad je naravski bio ispražnjen od civilnog stanovništva, ali se kasnije opet dozvolio povratak.

Novo ministarstvo u Rusiji.

Petrograd, 2. septembra. (D. u.) „Birševskija Vjedomosti" javljaju, da će ministrom predsjednikom postati ili poljodjelski ministar Krivošein ili predsjednik Dume Rodzianko. Ujedno sa novim imenovanjem ministarstva bit će uvedena i odgovornost ministarstva.

Kolera u Finskoj.

Köln, 2. septembra. „Kölnische Zeitung" prima vijest iz Petrograda, prama kojoj ima u Finskoj više slučajeva kolere. Obljubljeni petrogradski ljetnikovci zaraženi su, te gostovi bježe odanle. Izvanredno toplo ljeto pogoduje širenje bolesti. Uvoz živeža u Finsku je zabranjen.

Maršal Fridrih u Brest-Litowsku.

Beč, 2. septembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se: Nadvojvoda Fridrih pregledao je dne 30. augusta Brest-Litowsk, te je putem posjetio Mackensena, kojemu je prigodom dijeljenja od austro-ugarskog zapovjedništva izrazio svoju zahvalu i priznanje. Nadvojvoda je posjetio najprije zapadnu frontu, što su ju izjurišale austro-ugarske čete, onda južnu utvrdu Konošćin. Od grada Brest-Litowska ostao je samo kup ruševina.

Nakon pregleda istotako izgorene citadelle, podao se nadvojvoda do stana vojnog zapovjednika Arza, komu je zahvalio na sudjelovanju njegovog zbora kod zauzeća tvrdjave, te mu prikopčao na grudi Leopoldov red I. razreda sa ratnom dekoracijom. Nadvojvodu su čete burno pozdravljale. Dne 31. augusta uslijedio je povratak kroz sela u Lublin, kod kojih se sela vidjelo barbarički bijes ruskog pustošenja. U Lublinu pregledao je utvrdovnu zgradu austro-ugarskog okružnog zapovjedništva, a onda je putovao preko Novo-Aleksandrije i Radowna u glavni stan vojnog nadzapovjedništva.

Rusija ima municije.

Genf, 2. septembra. Rusko ratno ministarstvo širi vijest, da je sve poduzeto, da se odstrani pomanjkanje municije. Predsjednik pokrajinskog obrambenog povjerenstva Šingerev, je izjavio nakon pogovora sa ratnim ministrom, da se već može reći, e već nema pomanjkanja municije.

Ruski časnici pred ratnim sudom.

Kopenhagen, 2. septembra. Ratni sud u Vladivostoku odsudio je u raspravi protiv časnika krstarice „Šemčuk" koja je bila uništena kod Penanga od njemačke krstarice „Emden" i to zapovjednika Čerkasova na 3 i pol, a prvog časnika Kolubina na 1 i pol godina prisilne radnje.

Grčko-engleski dogovori za slobodan prevoz robe.

Atena, 2. septembra. Grčka vlada vodi pogovore sa engleskim poslanikom u sporazumljenju pretraživanja parobroda. Vlada želi postići slobodan izvoz suhog grožđja i duhana, te se obvezuje, da će svako kriomčarenje osujetiti. Dotičnu zakonsku osnovu predložit će se parlamentu, netom se isti otvori.

Grci putuju u Francusku.

Lugano, 2. septembra. „Corriere della Sera", javlja iz Napulja: Jučer su stigli ovamo grčkim parobrodom „Adriaticoff", grčki zastupnik Tibaldo Bassia sa jednim grčkim pukovnikom. Oni putuju u važnoj političkoj misiji u Francusku. Bassia i njegov pratilac su politički protivnici Venicelosa.

Novi prijedlozi Grčkoj.

Atena, 2. septembra. Zastupnici entente predložili su Grčkoj novu notu sa drugim prijedlozima. Službeno se javlja, da je Venicelosova vlada izjavila e ne smatra valjavnim odgovor Gunarisovog kabineta, te da je sklona voditi dalnje pregovore. Radi toga je ententa ponovno učinila nove prijedloge.

Izgladnjenje Grčke.

Solun, 2. septembra. Uslijed blokade grčke obale po ententi prijeti u Grčkoj pogibelj gladi. Zalihe brašna su već potrošene. 1600 tona amerikanskog žita, što je dolazilo u Grčku, zaplijenila je ententina mornarica. Izgleda, kako da ententa ide za tim, da prema nacrtu izgladni Grčku.

Vrlo ozbiljni položaj u Srbiji.

Bukarešt, 2. septembra. Iz Niša se javlja: Položaj je u Srbiji opet postao ozbiljan radi novih prijedloga entente. Nije isključeno da ne nastupi ministarska kriza.

Francuska pomoć Srbiji.

Solun, 2. septembra. Francuski parobrod „Ernest Sich" dovezao je za Srbiju 200 sanduka novca i veliku množinu ratnog materijala. — Srbi su poslali čete u Kumanovo i Ištip.

Srbija pozivlje sve do zadnjeg čovjeka pod oružje.

Genf, 2. septembra. Pariški listovi donašaju naredbu srpskog ratnog ministra, prema kojoj se moraju odmah povratiti pod zastavu svi Srbi od 18—60. godine, što se nalaze u inozemstvu.

Grčko-turski savez?

Beč, 2. septembra. Kako javlja „Abend" cenzuriranu vijest, u atenskim je političkim krugovima raširena vijest, da je Grčka kušala u Carigradu to, ne bi li se dalo pregovarati o grčko-turskom savezu. Turska je vlada tobož izjavila, da je sklona, e započnu u tom smislu pregovaranja.

Novi položaj u Rumunjskoj.

Beč, 2. septembra. „Abend" javlja cenzurirano iz Bukarešta: Politički je položaj stigao na novu točku. Kralj Ferdinand i prijestolonaslijednik Karlo povratili su se u glavni grad. U stanu ministarskog predsjednika drže se neprestano ministarske sjednice. Vodje sviju stranaka prisustvuju ovim sjednicama.

Rusofilski listovi u Rumunjskoj.

Bukarešt, 2. septembra. Jedna skupina zastupnika jest zaključila „da pozove prigodom otvorenja komore izdavača rusofilskih novina „Adevenul" i „Diminilatza", Konstantina Mille, da se opravda pred javnim sumničenjem, e su oba lista bila prodana nekoj velevlasti za 300.000 franaka.

Poziv domobranstva u Bugarskoj.

Sofija, 2. septembra. Slobodno domobranstvo, koje se sastoji ponajviše iz bugarske Macedonije, bit će pozvano na 45dnevne vojničke vježbe.

Audijence kod bugarskog kralja.

Sofija, 2. septembra. Kako javlja „Echo de Bulgarie" kralj Ferdinand primio je zadnje dane u posebnu audijencu razne vojničke osobe, medju ovima ratnog ministra i šefa generalnog štopa. I ministarski predsjednik Radoslavov, bio je više puta uzastopce u oduljim audijencijama.

Zaposjednuće turskog otočića.

Pariz, 2. septembra. (D. u.) Pomorsko ministarstvo saopćuje, da jo odio brodovlja, koje blokira sirsku obalu, zaposjednuo otok Ruad, što leži izmedju Tripolisa (u maloj Aziji) i Taktiša, a da nije naišao na otpor.

Lord Kičener, zapovjednik protiv Turske.

Basel, 2. septembra. Tvrdokorno se govori u Londonu, da je lord Kičener osobno preuzeo zapovjedništvo vojske u ratu protiv Turske.

Za i proti uvedenja vojničke službe u Engleskoj.

London, 2. septembra. Uslijed neugodnog položaja na istoku započeo je jedan dio novinstva veliku propagandu za uvedenje obvezatne vojničke službe, dočim je takodjer ponarasla takodjer agitacija i proti tome. Zadnji broj tjednika „Nation" smatra važnim dogodjajem, što su svi radnici vodje proti tome, e radništvo stoji uz njih. O stvari će odlučiti radnički kongres, koji će se stalno velikom većinom izjaviti proti uvedenju obvezatne vojničke službe. „Times" hoće, da cijelu protuakciju samo ignorira.

Odbijene talijanske navale.

Beč, 3. septembra. (D. u.) Iz stana se ratnih dopisnika javlja: Iz borba zadnjih dana u prostoru Bovca i sjevernog pod-

ručja Krna uz najveća naprezanja neprijatelja nije istomu uspjelo da nas potisne a ma niti iz jednu naše pozicije. Zasluži, da se istakne izvanredna hrabrost naših četa, koji su se osobito odlikovale u borbama proti pozicije Vršića. Poeltnersko i koruško domobranstvo kaošto topništvo naših hrabrih domobranaca stajaše proti pustošeće neprijateljske nadmoćne topničke paljbe, valjajući kamenite stijene na približivajuće se čete jurišajućega neprijatelja. Kolikogod je puta neprijatelj dopro do naših pozicija, bio je uz žestoke borbe na šake odbijen. Dne 28. augusta dostigli su bojevi najveću žestinu. Protivnik započeo je navalu sa ručnim granatama i bacanjem mina. Uz neprestano djelovanje njegovih pušćanih strojeva približio se neprijatelj izmedju ponoći i pet sati ujutro našim zaprekama. Kušao je jurišati. U šest sati bila je navala odbijena i neprijatelj bačen u njegove stare zaštite i postavljen ponovno pod našu topovsku paljbu. Veliki broj neprijateljskih žrtva pao je ponovno uzaludno.

Talijani pred Dardanelima.

Bukarešt, 2. septembra. „Universul" i druge novine javljaju iz Carigrada, da su prvi talijanski transporti stigli već na Dardanele. Njihovo iskrcavanje je već započelo.

Lažna vijest.

Beč, 2. septembra. (D. u.) Javljaju iz stana ratnih dopisnika: „Berlingske Tidende", što izlazi u Kopenhagenu, donosi vijest, da su Talijani izložili u Rimu 40 sasma novih austro-ugarskih topova i 80 mitraljeza, koje da su Talijani zaplijenili na Krasu. Istu vijest objavljuju i talijanske novine. Teško je ustanoviti, jesu li u Rimu uopće izloženi topovi te od kuda potiču. Ali svakako je stalno, da nisu Talijani ovih topova zaplijenili niti na Krasu ni na ikojem drugom mjestu naše talijanske bojne linije. U toj je dakle točki ova vijest potpunoma izmišljena laž.

Spor sa Amerikom riješen.

Berlin, 3. septembra. (D. u.) Kako doznaje Wolffov dopisni ured, njemački je poklisar u Vašingtonu priopćio prama uputama vladi Sjedinjenih Država, da se prama opstoječim instrukcijama putnički parobrodi ne potapljaju, ako nisu prije opomenuti i da nije prije osiguran život ne ratujućih. Ovdje se naravski predpostavlja, da dotični brodovi ne kušaju bježati i da se ne opiraju, inače se ispostavljaju pogibelji, da budu potopljeni. Misli se, da su ovime slučajevi sa Amerikom riješeni.

Sveti rat u Sjevernoj Africi.

London, 2. septembra. „Times" javlja iz Kaira: Javlja se od pouzdane strane, da ide veliki senus sa 10.000 vojnika, koji su oboružani topovima i pušćanim strojevima, a vode ih turski i njemački časnici, proti Tripolisu. Talijanska vlada poslala je u Tripolis pojačanja.

Ograničena engleska blokada.

Vašington, 2. septembra. Reuter javlja: Engleski poklisar izjavio je državnom departementu, da će Engleska dozvoliti provoz neke robe preko blokiranog područja, što je Amerika naručila u Austro-Ugarskoj i Njemačkoj.

Dignuće ustava u Portugalskoj.

Genf, 2. septembra. „Herald" prima brzojavku iz Lizabona, prama kojoj je predsjednik suspendirao ustavne garancije. Izjalovio se pokušaj, da Portugalska opet postane monarhijom.

Sramotan postupak sa njemačkim zarobljenicima u Japanu.

Köln, 2. septembra. „Kölnische Zeitung" prima vijesti od više strana, izmedju ostalih i od jednog časnika, koji se borio kod Tsingtau i zapao u japansko zarobljeništvo, prama kojoj je postupak sa njemačkim zarobljenicima upravo sramotan. Oni imadu dostatno jela, ali sa svima, pa čak i sa časnicima, postupa se kao sa zločincima a ne kao sa pobjedjenim vojnicima. „Kölnische Zeitung" donaša neke potankosti, te veli na koncu: Nadamo se, da će ove u nebo vapijuće prilike, o kojima nema dvojbe da postoje, prisiliti Njemačku, da zahtijeva od Sjedinjenih Država, neka ispitaju položaj njemačkih zarobljenika u Japanu.

„Arabic".

Berlin, 2. septembra. Prama „Lokalanzeigeru" javlja „Daily Telegraph" iz Vašingtona, da će Njemačka ove sedmice podati izjavu u pogledu potonuća „Arabica" i da će riješiti pitanje „Lusitanije".

Torpediranje.

Berlin, 2. septembra. (D. u.) Kako doznaje Wolffov dopisni ured, u zadnje je vrijeme uništeno od njemačkih podmornica slijedećih šest engleskih parobroda: „Parro", „Shribky", „Glenby", „The Quen", „Trafalgar" i „Repeat".

Njemačke naredbe u Varšavi.

Novo pokrenuti varšavski list „Deutsche Warschauer Zeitung" donosi pod datumom od 30. augusta u službenom dijelu niz naredbi, što ih je izdao njemački guverner von Etzdorf za guberniju Varšave.

Najvažnije su odredbe slijedeće:

. Sve zaplijene imetka, posala, radionica, poduzeća Nijemaca, austro-ugarskih državljana ili Turaka bivaju današnjim (30.-VIII.) danom ukinute; isto se tako ukidaju sve naredbe o odstranjenju svih ruskih vladi nepoćudnih osoba sa raznih oblasnih ureda, te inih akcijskih i zapovjedujućih udruga.

Isto se tako ukida svaki daljnji postupak protiv Nijemaca, Austrijanaca i Turaka u Varšavi.

Svi posjednici oružja, municije i ostalih eksplozivnih sredstava imadu uključivo do 6. rujna 1915. ove stvari izručiti njemačkim oblastima.

Svim se posjednicima kola sviju vrsti nalaže, da u roku od 10 dana prijave na odnosnom mjestu broj njihovih kola.

Onaj, ko bi raširivao krive vijesti o ratnim dogadjajima kazniti će se strogom kazni do 5 godina tamnice ili 10.000 kruna globe.

von Etzdorf
njemački guverner njemačke gubernije Varšave.

Glas engleskih novina
o ruskom uzmaku.

„Times" javljaju: Ispražnjenje Brest-Litowska u potpunilo je zaposjednuće Poljske po neprijatelju. Vrijednost Brest-Litowska leži djelomice u željeznicama. Rusi su doduše svakako učinili pruge neupotrebivim, u koliko je to samo bilo moguće, ali pruge se teško mogu razoriti na dugo vrijeme. Dok Nijemci poboljšavaju svoje stražnje sveze, postaju mogućnosti ruskog uzmaka ograničenije. Željeznička pruga Vilna—Petrograd doskora će se prodrijeti na jednoj opasnoj točki. Jake ruske sile, koje se upiru na Grodno, našle bi se u teškom položaju. Uporaba cesta otešćana je prisilnim bijegom civilnog pučanstva. Njemačko napredovanje nije tako polagano, kako je češće rečeno. „Times" priznaju, da se ruske glavne bojne sile ne nalaze još izvan opasnosti, ali se nadaju, da će dostignuti novu liniju bez opasnog opterećenja.

„Morningpost" javlja iz Petrograda: Skoro nema ništa da se javi, što bi prekinulo jednoličnost ruskog uzmaka. Vijest, da su Rusi ispraznili tvrdjavu Brest-Litowsk, pošto im je uspjelo, da sve zalihe otpreme, učinila je, da je svima odlanulo. Bojevi traju izolirano dalje, a da Nijemci ne mogu iznuditi veliku kakovu bitku. Očekuje se boj, koji ne bi većina demokratskih država mogla izdržati a koji će potrajati dva do tri mjeseca a možda i dulje, a onda će se neprijatelj naći pred zimom.

Iz Dume.

Kako „Rječ" javlja, vijećala je duma o uvedenju poreza na prihod. Zakonska ova osnova ležala je osam godina u Dumi, ali su imućni oktobristi i nacijonalisti uvijek znali sprječiti vijećanje o njoj. Izmedju govora valja istaknuti izvode izvjestitelja komisije Posnikova, prema kojima ima Rusija danas šest puta veći deficit, nego se očekivalo, naime 300 milijuna rubalja. Govornik je oštro kritizirao mjere ministra financija, koji je jednostavno sve prepustio pokusu. Rezultat je potpuno nepovoljan, jer je velik dio poreza otpao. Zato je uvedeno nekoliko besmislenih poreza, kao porez na transporte, koji je izravno škodio prometu. Zastupnik Velikov (kadet) povladjuje riječima engleskog ministra za municiju Lloyd Georgea, da su njemačke pobjede ruskom narodu donijele slobodu, pa je osobito naglasio ukidanje monopola na rakiju, po čemu je Rusiji povraćena trijeznost. Onda spominje početke odgovornosti ministara i nešto okašnjelu autonomiju Poljsku. Traži, da se narod oporezuje pravedno prema prihodima.

Francuski komentar bugarsko-turskog ugovora.

Vijest, da je skopljen bugarsko-turski ugovor proizvela je u Francuskoj veliko uzbudjenje.

Dok neki u nju ne vjeruju, dotle joj drugi pripisuju tek trgovačko - političko značenje.

Ima pak listova, koji se žestoko obaraju na Bugarsku i prijete joj.

„Ništa nije tako nenadano nadošlo kako li do ovog ugovora", piše Saint Brice u „Journal". „Nitko nije od tako ozbiljnog naroda očekivao takvu Donkvižoteriju." — „Moralo bi se napokon ovim Bugarima naznaniti, da oni ne imadu ništa dobiti i da bi mogli vrlo lako izgubiti sve što stekoše. Vrijeme je, da im se jednom sa svom raspoloživom energijom razjasni, da im valja ipak jednom prestati sa politikom izigravanja."

Hervè, koji takodjer ne može u to vjerovati, misli, iza kako je prije toga dao svim svojim mislima oduška, da učine Francuzi tako, kako on predlaže, da se Bugarsku pusti neka i dalje ide svojim putem, ali da dobro upamti, kako ovim i ovakvim postupkom čini samomor i produljuje inače evropski rat tek za koja tri, četiri mjeseca više nego li inače, ali da ova ne će time zapriječiti konačno riješenje rata, to jest njenu pobjedu. Jedno je pako stalno: za par će tjedana ovako ili onako nestati svih bugarskih poteškoća . . . ." — svršava Hervé.

Buduće držanje Bugarske.

Četvorni je sporazum postavio Bugarskoj glavni uvjet za odstup svih traženih dijelova srpske Makedonije objavu rata Turskoj. Nakon zaključka njihovog ugovora s Turskom objaviše kralj i bugarska vlada, da ne primaju ententinih predloga. Centralne vlasti zahtijevaju s njihove strane od Bugarske, da ova kao protuuslugu za odstupljeni turski teritorij proširi svoju dosadanju neutralnost. U čem sastoji to proširenje neutraliteta neka radje bude sada prešućeno — veli sofijski dopisnik „Vossische Zeitung."

To će se već razjasniti, netom se budu dogadjaji na dunavskoj fronti prosirili.

* *
*

Bugarska ne napušta Makedonije, već uvijek na nju računa.

Na obećanja četvornog sporazuma i Srbije ili na „trgovačke pregovore," kako se izražava Radoslavov polaže Bugarska malo vrijednosti.

Budući da se u Srbiji za sve to znade, to će se bez sumnje sa strane Srbije nastojati da se ide u susret. Što se tiče Grčke, to je tamo prestao pritisak, što ga u posljednje vrijeme vršio četvorni sporazum preko Engleske, tim više, što Bugarska nije prihvatila ponuda četvornog sporazuma, koji joj ne može podnipošto bez rata protiv Turske ništa odstupiti. Rumunjska napada kao i prije na Bugarsku, te je njeno držanje sumnjivo.

Gubici Istrana
u c. i kr. 97. pješ. pukovniji.

Tumač kratica: M. (mrtav); R. (ranjen); Z (zarobljen). — Prvi broj označuje pukovniju, drugi pododjel (satniju, bateriju, eskadron itd.).

(Dalje.)

Momčad:

Šorić Ivan, pj., 97, 9, Krk, Baška, 1890, M. (18.—31. X. 1914). — Sosa Petar, pj., 97, 12, Poreč, Umag, 1882, R. — Sponza Josip, 97, 2, Rovinj, 1892, R.

Srdić Gjuro, pj., bh. 1, 5, R.

Stanić Ivan, pj., 97, 5, Volosko, Kastav, 1886, R. — Starc Mihajlo, pj., 97, 6, Kopar, Dekani, 1882, R. — Stepčić Josip, pj. nasl. des., 97, 9, Istra, Pazin, 1883, R. — Sterpin Antun, pj., 97, 9, Kopar, Piran, 1886, R. — Štopar Jakob, pj, pj., 97, 12, Kopar, Piran, 1891, R. — Surina Antun, pj., 97, 3, Volosko, Opatija, Jelšane, 1885, R.

Svrko Antun, pj., 97, 12, Kopar, Piran, 1884, R. — Sverko Matija, pj. 97, 10, R.

Tonkovich Franjo, pj. 97, 8, Pazin, Žminj, 1882, M. (18.—31. X. 1814). — Tedesco Ivan, pj., 97, 7, Kopar, 1889, M. (18.—31. X. 1914). — Tensch Dominik, pj., 97, 12, Lošinj, Cres, 1898, R. — Tomašić Mihajlo, pj., 97, 1, Volosko, Opatija, Podgrad, 1884, R.

Tripar Antun, pj., 97, 11, Poreč, Višnjan, 1891., R. — Tripper Antun, pj., 97, 6, Poreč, Portole, 1887, R.

Turčinović Franjo, pj., 97, 4, 10, Pazin, R.

Udovičić Feliks, pj., 97, 10, Pazin, 1891, R. — Udovičić Josip, des., 97, 5, M. (8. do 31. XII, 1914). — Udovich Petar, pj., 97, 1, Kopar, Dekani, 1888, R. — Ujčić pj., 97, 2, R. — Ujčić Josip, pj., 97, 2, Pazin, 1887, R. — Urti Jakob, pj., 97, 2, Pula, 1882, R. — Urzan Matija, pj., 97, 7, Poreč, Umag, 1884, R.

Vale Antun, pj., 97, 2, Pula, Barbana, 1882, R. — Valenta Petar, 97, 2, Poreč, Motovun, 1885., Z. — Valenlič Ivan, pj., 97, 1, Poreč, Vižinada, 1884., R. — Valkovich Andrija, pj., 97, 3, Pazin, 1886., R. — Vaskota Petar, pj., 97, 7, Poreč, Buje, 1883, R. — Vasilić Petar, pj., 97, 10, Lošinj, Krk, 1882, R.

Vidulich Matija, pj., 97, 6, Pazin, 1881, R. — Vigini Antun, pj., 97, 7, Poreč, Buje, 1890, R. — Vivoda Antun, pj., 97, 7, Kopar, Piran, 1887, R.

Vlaković Josip, pj., 97, 7, Poreč, Vršar, 1891, R.

Voščon Gjuro, pj., 97, 10, Poreč, Vršar, 1887, R.

Xicovich (Žiković) Matija, pj., 97, 7, Poreč, Višnjan, 1889, R.

Zakrajšek Antun, pj., 97, 1, Volosko, Opatija, Podgrad, 1890, R. — Zic Ivan, pj., 97, 1, Krk, Punat, 1890, R. — Zidarić Antun, pj., 97, 7, Volosko, Podgrad, 1889, R. — Zidarić Ivan, des., 97, 9, Kopar, 1889, R. — Žudek Josip, 97, 7, Kopar, Izula, 1889, R. (Konac).

Razne vijesti.

Njemačka uprava u Varšavi. „Grazer Tagespost" prenosi iz „Deutsche Warschauer Zeitunga" kako se guverner Etzdorf pobrinuo, da se svuda uvede njemačka uprava, a budući da su se industrijski i bankovski pothvati protivili ući u društvene sveze s njemačkim poslovnicama, to su oni na zapovijed guvernera zatvoreni, a poduzetnici uapšeni.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 4.-5. rujna 1915 | Broj 57.

usi uzmiču. — Nijemci prešli Njemen. — Na ugozapadnoj fronti vlada mir. — Prijestolonaslijednik u Ruskoj Poljskoj.

ustro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji uzmiče neprijatelj vuda na liniji Sereta. Naše vojske proanjaju. Na državnoj granici sjeverno Zaošća i istočno Brodija, kao i u prostoru apadno Dubna i u Volinskom tvrdjavnom rokutu izašao je neprijatelj na čitavoj fronti u boj. Naše čete navaljuju. I kod naših bojnih sila, što se bore na gornjoj Jasjoldi bojevi traju. Rusi su izbačeni iz nekoliko šančeva, koji su bili postavljeni na rubu močvarnih predjela.

Talijansko bojište.

Mir, koji je nastupio na jugozapadnom bojištu trajao je uopće dalje i jučer. U tirolskom pograničnom području došlo je kod magronske kolibe u najgornjem dijelu doline Val di Genua i južno Morija do manjih okršaja, koji su svršili uzmakom neprijatelja. U prostoru Bovca i na nekojim drugim mjestima primorske fronte bilo je borba topništvom i hitalima laguma. Uvečer odbiše naše čete žestoku navalu na južni dio tolminske predmosne utvrde.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 3. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Naše konjaništvo izjurišalo je jučer utvrdjenu i od pješadije zaposjednutu mosnu utvrdu kod Lennevadena (sjeverozapadno Fridrichstadta), te je zarobilo 350 momaka i otelo jednu strojnu pušku. Na bojnoj fronti sjeverozapadno i zapadno Vilne, kušali su Rusi obustaviti naše napredovanje. Njihovi su se nasrtaji izjalovili uz neobično visoke gubitke. Izmedju kanala Augustovera i Svisloča dostignut je Njemen. Kod Grodna uspjelo je našim jurišajućim četama hitrim djelovanjem preći Njemen i nakon borba kuća zauzeti grad. 400 Rusa je zarobljeno. Slomljen je otpor neprijateljskih zalaznica na cesti Alekšice—Svisloč. Ukupno se jučer zarobilo 3000 Rusa i otelo jedan top i 18 pušćanih strojeva. U toku je borba za istup proganjajućih kolona iz močvarnih uzina. U proganjanju zadobili smo Jasjoldu kod Sjeleca i Berezakartuske u okolici Antopola (30 km istočno Kobrina). Austro-ugarske čete prodiru južno Desbulota i Dubovoje prama istoku.

Vrhovna vojna uprava.

Nagovor cesara i kralja na ugarsko-hrvatsko odaslanstvo.

Beč, 2. septembra. Kako smo već javili primo je cesar i kralj izaslanstvo ugarsko-hrvatskih zastupnika. Pri toj zgodi Njegovo je Veličanstvo držalo nagovor, koji ima za nas veliko politično značenje i sadržaje još jednom medju ostalim izraz Najvišeg pripoznanja naše vjekovite odanosti i vjernosti:

„Duboko me se dira,“ istaknulo je Nj. Veličanstvo, „izraz vaše poklonosti kao ponovno sjajno očitovanje vjernosti i odanosti ugarske i hrvatske narodnosti.

Jedna je od največih radosti Mog života, da je uspjelo uz sudjelovanje znamenitih ugarskih državnika, e se je postavio na trajne podloge blagoslovni medjusobni rad izmedju krune i narodnosti, kao i izmedju ugarske države i ostalih mojih kraljevina i država i time da se odstrane svi nesporazumi, koji su se kroz vijekove uvijek ponavljali.

Velike su kušnje sadašnjosti više nego igda prije dokazale, da je ovo djelo izmirenja i izjednačenja prodrlo kroz i kroz dušu Mojih naroda a osobito onih Moje ugarske krune.

Kad su naši neprijatelji, natjerani žudnjom za osvajanjem, nas napali, prihvatila je ugarska i hrvatska narodnost, osjećajući se jednom s krunom i u bratskom natjecanju sa ostalim Mojim narodima, na moj poziv borbu sa oduševljenom odlučnosti i potpunim naporom sila, protiv nas napadajuće premoći.

Zanijemi u zemlji svaka politička prepirka! U plamtećoj na svaku žrtvu spremnoj ljubavi za domovinu nadjoše se sve narodnosti.

S oholim veseljem vidim, kako sjaju u ovoj gorostasnoj borbe krijeposti ugarske i hrvatske narodnosti, koje su naslijedile od svojih predja i kako se obnavlja stara ratna slava ovih dvaju narodnosti u njihovim junaškim djelima.

Čvrsto je Moje uvjerenje, da će Moje junačke čete u savezu sa našim saveznicima izvojevati pošteni i trajno osigurani mir i da će ugarskoj državi i narodnostima u njoj udruženim, u povjesnoj uslijed sadašnje zajednička borbe i zajedničkih žrtavama novo posvećenoj svezi sa Mojim ostalim narodima, biti dosudjeno, da se nauživaju u povećanoj sili i ugledu blagoslovu mira. Uzdajem se u Svemogućnoga, da će kruna sv. Stjepana, koja je uzmogla da očuva mudrost i snagu predja kroz sve oluje vijekova, takodjer sada poslije kušnja sadašnjosti novom slavom obasuta sjati budućim sretnim koljenima.

Primite za vaš dolazak i za vaše blagopočitanje Moju najsrdačniju hvalu i odnesite doma narodnostima izraz Mojeg iz dubine srca počituće zahvalnosti za vašu odanost i za vaše junačko držanje.“

Taj govor kralja slijedio je svečanosni pozdrav ugarsko-hrvatskog ministar-predsjednika grofa Tisze, koji je medju ostalom istaknuo slijedeće:

„Na bojnim poljanama posvećenim svjetlom zajedničkom slavom napojenim zajednički prolivenom krvlju našli smo se zajedno sa pobratimom-narodom hrvatskim. U jednako punom sjaju zasjenu ugarska i hrvatska vjernost ugarsko i hrvatsko junaštvo u našoj duši. U našim djelima ponavljaju se najljepše uspomene naših bojeva bogate prošlosti. Zajedno smo u pogibeljima, koje su dolazile pred stoljeća sa istoka branili prijesto i domovinu, zajedno branimo i sada proti sjevernom gorostasu, koji prijeti, da nas shrva. Zajedno stupamo pred Vaše Veličanstvo, jer se osjećamo jednim ne samo u vjernosti podanika, već takodjer u svetim čustvima medjusobnog ocjenjivanja, povjerenja i odanosti. Mi osjećamo, da jedan drugome pripadamo, i da [illegible]mo u sreći kao i u nesreći istu sudbinu.

Njemačka ofenziva.

London, 2. septembra. „Times“ javlja iz Petrograda. U vojničkim se krugovima mnije, da njemačka ofenziva neće biti prema centrumu, nego proti krilima ruske vojske, što dokazuju nasrtaji u pravcu na Fridrichstadt i djelovanje kod Vladimira — Volinskija u pravcu proti Kijeva. Nu drži se, da Kijevu ne prijeti ikakova pogibelj, pošto je glavna svrha neprijatelja, da uništi rusku vojsku, što mu se dosada uvijek izjalovilo. Rusi se čvrsto drže u području Bialistoka i Vilne, dok nije dovršen uzmak na crti Njemena.

Ruski uzmaci.

London, 2. septembra. „Morning Post“ javlja iz Petrograda: Uzmak Rusa izvadja se tako jednolično, da se ne da opaziti ništa neobična. Vijest, da su Rusi povušili tvrdjavu Brest i mostove, nakon što su otpremili vojničke i druge zalihe, pomirila je publiku. Boli kao kad se izvadi zub, boli dà, ali brzo za tim okrene sve na bolje. Bojevi traju dalje, ali su osamljeni, bez da bi Nijemci prisilili kakvu veću bitku. Očekuje se, da će borba, koju većina demokratičnih zemalja ne bi mogla podnijeti, trajati dva do tri mjeseca gdje neprijatelja u opustošenoj zemlji čeka ruska zima.

Novi sistem u Rusiji.

Manšester, 2. septembra. „Manchester Guardian“ pozdravlja u uvodnom članku političku slobodu u Rusiji te veli: Reakcijonarni elementi htjeli su, da Rusija sklopi mir sa demokratskim ruskim narodom. Dva su otpuštena ministra bila za poseban mir sa Njemačkom, i njemački je prijedlog bio u Petrogradu od nekojih jako poduprt. Uvedenje novog sistema u Rusiji jest najteži udarac za Njemačku.

Promjena sistema u Rusiji.

Petrograd, 2. septembra. „Riječ“ zahtijeva, neka nova vlada posvema otpravi mjere Maklakovove. Do sada se nije ništa dogodilo. „Riječ“ zahtijeva, da se provede amnestija, kao znak izmirenja izmedju vlade i puka.

Povjerenstvo za municiju u Rusiji.

Petrograd, 2. septembra. Državno vijeće primilo je od Dume odobrenu zakonsku osnovu, prama kojoj se utemeljilo mješovito povjerenstvo za poboljšanje vojničkih liferacija, za opskrbu puka hranom i za promet. Državno je vijeće izrazilo želju, da budu u povjerenstvo izabrani delegati radništva i tehnike.

Prijestolonaslijednik u Poljskoj.

Beč, 2. septembra. (D. u.) Prijestolonaslijednik nadvojvoda Karlo Franjo Josip poduzeo je putovanje u zaposjednuto područje Ruske Poljske. Putovao je preko Radoma i Novo-Aleksandrije, gdje je pregledao czartoriški grad, u Ivangorod. Pun čuvstva, što su funkcijonari oduševljeni voljom za pomoć i stvaranje, povratio se prijestolonaslijednik dne 2. septembra natrag u Beč, da predloži Njegovom Veličanstvu izvještaj o svojim opažanjima.

Odlikovanje.

Beč, 2. septembra. Njegovo Veličanstvo je najmilostivije blagoizvoljelo podijeliti plemstvo pukovniku Rajmundu Budineru, zapovjedniku varaždinske 16. pukovnije.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

Uzlazeć nekojem ulicom u Zagrebu, opazit ćeš na desnoj strani kuću vrlo kukavnu na tri sprata ne računajući sobe pod krovom. Čudna je to gradjevina bez pravoga lika, slijepljena u razno vrijeme bez ikakve osnove, puna zakutaka, hodnika, visokih dimnjaka, krovića i okanaca razne veličine. Stoji tu pod krivim, raščupanim krovom kao pijana ljudeskara pod naherenim, odrpanim šeširom. Nehotice ti se namiće misao, da je tu gromadu brvana, pletera, ilovače, opeka i vapna skrpao nekakov ludjak ili pijanac. Nu ne pitam, kada i kako je postala. Gospodar kuće nije ni malo mario — sad je već pokojni — za „reformatorski duh vremena“, za pravilnost sloga i arhitektoničku ljepotu i kako se već zovu sve te fraze „luckastih piskara“, koji bi htjeli, da bude svaki kokošnjak, svaki kotac — da oprostite — sazidan po zakonima ljepote. Pokojni kućegospodar bijaše po svom jeziku strahovit rodoljub, uslijed svoje trbušine neobičan flegmatik. Da ste mu rekli, da tu rugobu valja porušiti, da je i onako klimava i čadjava, da sve to nije nego šupalj opanak, bio bi vam se ljudski nasmijao u brk.

„Šta? Porušiti?“ znao je odgovoriti kroz smijeh, lupkajuć debelimi prsti po trbušini, „valjda nijesam pojeo ludih gljiva. Ta kuća stoji posve dobro a vrijedi više nego vaše zidane parade sa vapnenim cvijećem. To vam je zlatna ruda, Kalifornija. Dok sam živ, ne ću ni klinca na njoj maknuti, ma graktali na me piskari, koliko ih volja. Ja istinabog ne bih htio u njoj stanovati i ne treba mi toga, hvala Bogu, ali ta, kako velite, kućetina, nosi više kamata, nego li akcije svih vaših štedionica, pa ako je i drvena, bolje je drvo, negoli papir.“

Jednoč je govorio tako i meni taj trokatni, drveni Krezo bubnjajući po svojoj velikoj, srebrnoj burmutici, skupljajući debele usne na glup smijeh i ističuć oblinu svoga trbuha osobitom grandecom, a ja ne hoteći dalje dosadjivati njegovu „rodoljublju“, nijesam kušao razlagati tomu cincaru zakona ljepote i dužnosti gradjanina za opću korist, to jest skloniti ga na kakovo poljepšanje i rekoh mu naprosto: „Z Bogom!“

Kraj toga vazda mi je oko zapinjalo na toj krpariji, kadgod bih prošao kraj nje. Nešta sam se ljutio, da to ruglo stoji svejednako usred našega lijepoga Zagreba, dok se daleko u polju već dižu tvrde, čiste i lijepe ma i malene kućarice, sve plod poštena znoja. Nešto me je mučila i radoznalost. Zlatna ruda! Kalifornija! Po čemu? Kako? Naskoro mi se nadade prilika, da zavirim toj arhitektoničkoj nemani u utrobu. Po svom zvanju omjerih ju od glave do pete, pregledah joj „dušu i srce“. Sad razumjeh, zašto debeli taj konzervativac svoju ogromnu gajbu smatra malom Kalifornijom. U nijednoj kući našega glavnoga grada nema toliko stanovnika, koliko u ovoj; nijedna ne nosi toliko kamata, koliko ova, gorkih dakako, do Boga krvavih. Sve te komorice, izbice, sobice, svi ti čadjavi, niski, vlažni i truli zakuci puni su puncati živih ljudi. Pa kakovih! Bože moj! Nema te riječi, pod koju da strpam svu tu čeljad. Rekbi „žuljevi“ su to ili „kurja oka“ zagrebačkoga žiteljstva. Ili bih rekao „mjehuri“ su to čovječjega društva. Težaci, koji se ne hrane nego lukom i kuružnjakom; zakutni pisari, koji jadne klijente hvataju po ulici; protjerani činovnici, koje se hrane dugom; kotlokrpe, koji spavaju na gniloj slami; djevojke po imenu švelje, koje su nikle iz truleža ljudstva i kojim je pošten zanat preslab za život, a opet živu; hrome ili jednooke dvorkinje, piljarice, krojači krpači, nažigači svetiljaka — sve na pol golo, sve gladno, uvijek gladno. Puna torba djece, a pol torbe nezakonske. Pa to sred srijede glavnoga grada. Danas? Da. Živa istina, prava pravcata Kalifornija. Tko si vičan čistoći i redu, tko rado gledaš zdrava i vesela lica, ne svrni okom amo. Srce bi te zaboljelo. Čitavu knjigu valjalo bi napisati, da obrediš sve te blijede, suhonjave stvorove, kojih je nemila šaka sudbine bacila u taj kukavni kut: iz svakoga para tih mutnih, drijemnih, obumrlih očiju viri po jedna žalosna, lako riješiva zagonetka. Nu ja nijesam voljan pisati zapisnike ljudske bijede, niti premetati utočišta nevolje. Dobra je tu malo vidjeti, sreće ni malo. Čemu da pišući ražalostim sebe i vas? Ali stante! Ostajmo u toj kući! Podjite za mnom preko uskih, klimavih stepenica u prvi, drugi i treći sprat. Nagnite glavu, da ne lupite čelom u čadjave stepenice. Mrak je tu i u pol dana, gotova noć. Ni prsta ne bi vidio pred sobom, da se ovdje i ondje ne krade koji tračak kroz škulju na pol razvaljenoga krova. Pa kakva ispara! Čisto te duši. Zaboravljaš vedro, plavetno nebo, svježi proljetni zrak. Sretnih li zločinaca, kojim je sud dosudio tamnicu! Bar se katkad mogu nagledati neba, nadisati zraka, a toplo jelo ih grije. Skupo li se kadšto kupuje poštenje, gorka je kadšto sloboda! To vidiš ovdje, to osjećaš tu. Vi fine gospodjice čitate pohlepno pariške grozote od Eugena Sue-a sjedeći na mekom divanu, i suza samilosti kane na knjižicu zlatom vezanu. Vi žalite te pariške stvorove, kojih smisli mašta pjesnikova. Al čitajte na požutjelom licu, u mutnih očiju, u tim dronjcim, ah vidjele biste, da ne treba po nevolju ići u Pariz, da bijeda stanuje u vašem susjedstvu. Eno hodnika! Koracaj pomalo. Stare daske drkću pod tobom, mogle bi se slomiti. Eno ti nakraj hodnika vrata, pokucaj, unidji! Ah! U mraku svjetlo! Sunčana zraka zablene ti oči, zeleno lišće, mirisavo cvijeće na prozorčiću omami te, a veselo tralaliče kraj prozora zlatolika ptičica. O tu je čisto, svjetlo, tu možeš disati slobodno voljko. Sobica je malena, kutasta.

(Dalje slijedi.)

Držanje Bugarske.

Chiasso, 2. septembra. Talijansko novinstvo, koje dosada nije ništa vjerovalo o zaključku tursko-bugarskih pregovora, počima sada biti u skrbi, nakon što je službeni list „Narodni Prava" podao izjavu o neutralnosti Bugarske, a vlada se brani sazvati Sobranje. U konzulti nemaju još nikakovih vijesti, nu ipak javlja „Tribuna" iz Soluna da službena potvrda još fali, nu glasine o tome su tako precizne, da je isključeno da ne budu pregovori zaključeni. Prama vijesti „Tribune" nesamo da će Turska dati Bugarskoj crtu do Dedeagača, nego će odstupiti skoro cijelu crtu Enos-Midija.

„Tribuna" misli, da će radi ovoga Bugarska ostati ne samo neutralna, nego da će Turskoj pomoći i oružjem. „Corriere della Sera" se tuži, da su bugarske namjere uvijek nejasnije, i da horizont na Balkanu uvijek više potamnjuje.

Ruski poslanik u Sofiji opozvan.

Stockholm, 3. septembra. Petrogradska „Večernja Vremja" doznaje iz pouzdanog izvora, da će biti ruski poslanik u Sofiji, Savinski, opozvan, a na njegovo će mjesto biti imenovan prijašnji šef orijentalnog odijeljenja ministarstva izvanjskih posala, Gulkievič. Savinski je pao u nemilost kod ruske vlade, jer nije drugo radio Sofiji, nego kartao i pio.

Bugarska i Srbija.

Budimpešta, 3. septembra. Organ Radoslavova „Narodni Prava" izjavljuju o odgovoru Srbije ententi: „Bezmilosrdna potreba prisilila je Srbiju, da prizna prava Bugarske na Macedoniju. Srbi priznavaju samo pravo i pitanje je, da li će srpska vojska i isprazniti Macedoniju.

Sofija, 3. septembra. Sva srpska štampa je kao na neki nalog počela neobično navaljivati na Bugarsku. Bugarski vladin organ bavi se članom srpskog vojničkog lista, u kojem srpski časnici prijete Bugarima krvavim ratom, ako bi ovi htjeli pružiti ruku na Macedoniju. Ovu će se braniti protiv svakoga. Uprava srpskih željeznica obavijestila je Bugarsku da je promet preko Srbije dignut. Prama jednoj drugoj vijesti i sav je osobni promet u Srbiji obustavljen.

Srpski vojnici u Draču.

Paris, 2. septembra. (D. u.) „Temps" javlja iz Niša: Da se provede namjera srpske vlade, stiglo je u Drač odijeljenje srpskih vojnika. da preuzme zaštitu tamošnjeg srpskog konzulata.

Srbi dementiraju.

Niš, 2. septembra. Srpski ured štampe javlja: Vijest, prama kojoj bi engleski poslanik dne 29. augusta prigodom posjeta kod Pašića kušao na ovoga uplivisati, da pristane na bugarske zahtjeve i da je Pašić zahtijevao neka razjašnjenja u nekim točkama ententinog prijedloga, da Srbija odmah odstupi zahtijevano područje bez da se pregovori nastave, bez svakog je temelja.

Lyon, 2. septembra. „Republican" javlja iz Niša: Svi Srbi izmedju 18.—50. godine, koji stanuju u inozemstvu, moraju prama odredbi ratnog ministarstva odmah povratiti se u Srbiju.

Srpski kralj namjerava odstupiti.

Leipzig, 3. septembra. „Leipziger Tageblatt" javlja, da je namjeravan srpski kralj odstupiti. On je od toga odustao, kad mu je Pašić zaprijetijo, da će položiti vladine poslove.

Grčki kralj primo francuskog poslanika.

Atena, 2. septembra. Kralj je dne 30. augusta za prvi put zapustio Tatoi, gdje se nalazio na oporavku. Ponedjeljak — kako javlja „Agence Havas" — primio je novog francuskog poslanika Guillemina, kojega mu je predstavio Venicelos. Kraljici je bio predstavljen Guillemin i svi članovi poslanstva.

Radi vojničke obvezatnosti u Engleskoj.

London, 3. septembra. Konservativni edimburški list „Scotsmen" piše jako oštro proti gibanju radi uvedenja vojničke obvezatnosti, što je samo pokušaj neodgovornih novinara, da zbace koalicijonu vladu. Radi se samo o agitaciji, koja je započela u Londonu, a koja ne će zahvati korjena u provinciji.

Nervoznost u Parizu.

Pariz, 2. septembra. Parizke novine su silno uznemirene radi neuspjeha dogovaranja sa balkanskim državicama. Hervé počima nazivati Bugare u svom listu „Guerre Sociale" kao potomke Huna, koji su isto tako barbarski kao Turci, Austrijanci i Nijemci.

Rumunjsko ministarsko vijeće.

Beč, 3. septembra. „Abend" donosi cenzuriranu vijest iz Bukarešta: Utorak popodne bilo je važno ministarsko vijeće pod predsjedanjem ministarskog predsjednika Bratianu, kojemu su prisustvovali svi članovi vlade. Predmet rasprave bile su poteškoće izvoza žita i dogodjaji u vanjskoj politici. Ministar izvanjskih posala podastro je ministarstvu svoj izvještaj, te je nakon ovoga izvjestio o ponudbama posebnog ruskog poslanika i o dotičnom odgovoru.

Neistinite vijesti o miru.

Stockholm, 3. septembra. „Morning-post" brzojavljaju, da su glasovi o posebnom miru izmedju Njemačke i Rusije, koji se dovadjaju u savez se Švedskom vladom, prisilile švedskog ministra izvanjskih posala, da izjavi e švedska vlada nije s tim u nikakom savezu.

Pegoud mrtav.

Pariz, 3. septembra. Agencija Havas javlja: U tijeku junačke borbe, koja je bila prošli utorak prijepodne nad Petit Croix, našao je slavnu smrt potporučnik Pegoud. On je bio na zrakoplovu sam navalio na njemački aeroplan te je bio pogodjen i usmrćen od njemačke kuglje. Aeroplan je pao medju francuske linije.

Opet nemiri u Portugalu.

Frankfurt n. M., 4. septembra. (D. u.) „Frankfurter Zeitung" javlja iz Lisabona, da su se u Saltu zbili nemiri. Državni arhiv, općinska kuća i vladina palača spaljene su. Oblasti se boje ponovne monarhističke bune.

Turska za vrijeme rata.

Rat se, kaošto svud po Evropi, opaža svuda i po Turskoj, pa i u njenim najzadnjim zakucima. Gdje ne idu željeznice, idu konji i deve. Idu u dugim redovima, da ih u daleko vidiš kako gegaju, a svaka nosi po dva sandučića. Nose municiju! Deve trome: — vodi ih malo magare; koje, reč bi, nije tako glupo, kako mu ime kaže.

Strižu ušima, kao da znadu, da moraju biti ljudskim „magarcima." Deve gigaju, tamo i amo, a kada gegaju tako pušu kao iz mijeha.

Na tolikim se kolima priredjuje jelo, samo što turska jela slabo čovjeku idu u tek. Tek nešto joghurt što Turci zovu: lebdon. To je piće za pravo što ga piju svi vojnici, pastiri i begovi, drugčije od našeg mlijeka. Lebdon bez kruha ne ide: a kruh je taj tanak kô hostija, inače kiseo. Troši se vrlo mnogo jaja.

* * *

Kopa se i radi na svim mjestima bliskim neprijateljskoj navali.

Željezničke se pruge bez prestanka popravljaju i upotpunjavaju. Svuda i na Galipolju i na Dardanelima, oko Carigrada, u Traciji, — a najvećma u maloj Aziji. Hiljade je radnika uvijek pri poslu.

Vlakovi, — budući ih malo imade — dolaze i odlaze, ali uvijek puni najrazličitijih topova, — koji idu da brane Tursku .... Kad vlakovi krenu, ne čuješ ino, nego plač tamo zavijenih Turkinjica, kojim ne vidiš bijela lica, nego tek rasplakane oči ....

Što stoje tvrdjave?

U „Ruskom Invalidu" iznio je rucki generalmajor Bunieki račun, a prenijela ga je korespondencija „Heer und Politik," koliko stoje tvrdjave. Po navodu ovog ruskog generala mjernika stoji jedna mala tvrdjava 27 milijona rubalja, od toga otpada na utvrde 23 milijona, a na tvrdjavno topništvo 4 milijona. Srednje tvrdjave zapadaju 54 milijona rubalja, a od toga mora se potrošiti za tvrdjavne naprave 38 milijona rubalja, a za tvrdjavno topništvo drugih 16 milijona rubalja. Velike tvrdjave zapadaju 90 miliona rubalja, naime za tvrdjavne naprave 69 milijona, a za topništvo 21 milijona rubalja, a u to nije ubrojena plaća za poljske baterije. Jedna utvrda (fort) sa oklopnim kupulama stoji 700.000 rubalja, ako kupulna baterija ima 4 topa, a pri tome opet nije uračunana vrijednost topova. Jedan tvrdjavni top, koji daleko nosi, zapada sa 1000 metaka 66.000 rubalja, jedan brzometni top 18.000 rubalja i jedna kupulna baterija sa potpunom topničkom opremom okruglo 1 milijon rubalja. Iz ovoga se može vidjeti, kolike je silne novčane gubitke pretrpjela Rusija padom tolikih velikih, srednjih i manjih tvrdjava.

Oslobodjenje Turkinjica.

Carigradski list „Turan" posvećuje jedan članak ratnom radu Turkinjica, te se pohvalno izrazuje prema njima i zahtijeva, da im se prošire njihova prava.

On veli: „Valja im osnovati više škole, kakvih imade i po ostaloj Evropi. Nastojanje se turskih žena sa njihovom neovisnošću mora podupirati! Ako su sposobne da suradjuju u ratu, onda se mora i njihovim opravdanim zahtjevima udovoljiti."

Razne vijesti.

Uspjeh kriminalnog psa. Murat Hodžić iz sela Solina, kotara tuzlanskog, podnio je tamošnjoj oružničkoj postaji prijavu, da je on na 13. p. mj. na večer otišao u susjedno obližnje selo sa svojom obitelju na sijelo, a kuću zaključao i ostavio samu. Kad se je oko 11 sati noću opet vratio kući i htio da unidje u kuću, našao je vrata iznutra podbočena. On je onda otišao na otražnju stranu kuće sa strane bašće, gdje je bio pendžer s gvozdenim šipkama, te vidje, da je pendžer provaljen. Odmah je znao, da je počinjena provala, pa se povuče kroz ovaj pendžer u kuću i nadje vrata iznutra zasunjena, a po odaji sve razbacano i jedan sanduk razvaljen, u kom je držao novce, a bilo je 100 K, koje je provalnik odnio.

Na tu je prijavu odmah izašao vodja postaje Plenar sa kriminalnim psom „Luxom", da istraži čin, i to sutradan u jutro. Kad je došao tamo, dao je psu zapovijed, da traži. Pas je odmah poslušao zapovijed i slijedio trag, koji je vodio do kuće Salke Kuljagića. I tu je pas sve potražio, ali bez uspjeha. Onda je išao po tragu, gdje je Suljagić radio i tu zaskoči na Suljagića i stao kao bijesan lajati na njega. Suljagić se dosta mirno držao i kad je bio pretražívan i kod njega se nije ništa našlo, tvrdokorno je nijekao čin. Sat poslije toga opet je dana zapovijed kriminalnom psu, da ide u potragu. Pas je došao tragom, koji je vodio do rijeke, pa opet natrag i dalje nikuda. Na to je postajevodniku sunula misao u glavu, da je Suljagić mogao i preko rijeke preći i tamo novac sakriti, pa je opet zapovijedio „Luxu", da ide preko vode i „Lux" je prešao i odmah počeo kopati s onu stranu rijeke, te zbilja donio jedan smotak. To je bila kuverta Salje Suljagića i unutra ukradenih 100 K.

Kad je to vidio Salko Suljagić, priznao je čin i rekao, da je baš šejtan to i onaj, koji ga je tomu poslu naučio, da više za lopova nema više sreće kod šetana, a sve je mrko pogledao „Luxa" koji je slavodobitno režao i bjesnio na Salku Suljagića.

Poziv pučkih ustaša. Ovih dana obavljeno se u nekojim pokrajinama Austrije stavni od 42. do 50. godine starih muških osoba. Potvrdjene osobe imali bi nastupiti službu već 15. oktobra. Kako se iz Beča javlja učinili su se potrebni koraci, da se ih pozovu pod barjak tekar 15. novembra.

Kolera. U Trstu pao je broj na koleri oboljelih na 14. Zadnjih dana nije nijedan bolesnik umro. Isto tako će brzo nestati u Lavovu, kako to javlja dopisni ured i iz Stanislava i ratnih dopisnika, zadnji slučaji kolere. Od 26. do 31. augusta oboljelo su samo još dvije osobe.

Cijepljenje protiv kolere. Cijepljenje civilnih osoba protiv kolere započet će dne 9. o. mj. od 4—6 poslije podne kod općinskog zdravstvenog odjela (zgrada gradske štedionice, trg Foro, II. kat), i to besplatno. Tko se želi cijepiti treba da se prijavi u spomenutom uredu već u ponedjeljak dne 6. o. mj. za uredovnih satova. Operacija je bez svake boli. U interesu pojedinca i uopće jest, da se više osoba podvrže cijepljenju.

Kinematografske predstave. Sutra — nedjelju — bit će u gradskom kazalištu kinematografske predstave u korist crvenog križa i ratne opskrbe uz posve nov raspored.

Glazba će odsada unaprijed nedjeljom koncertirati od 5—6 sati navečer na odredjenim mjestima.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će prostijedíti svrsi slijedeće prinose:

Sakupljeno na mornarsko-telegrafskoj stanici u K..... (novac priposlao gosp. Franjo Mandić) . . . . . . K 67·— koji iznos darovaše: Ženžerović Paško 20 K; Burzić Andrija 10 K; po 5 K Mandić Franjo, Peruško Mate, Peruško Ante; Žuvela Marin 3 K; po 2 K: Buić Ante, Širola Martin, Pletikos Ivan, Radolović Martin, Cetina Grgo, Visković Ante; po 1 K: Karaczony Rudolf, Halmayer Ivan, Petrić Blaž, Peruško Miho, Češčut Valentin, Lukšić Humbert, Kivech Rudolf.

Za jedan sat slobode daruje gosp. Antun Kučera . . . . K —·60

Ukupno . . . . K	67·60
Prije iskazano . . „	1938·50
Sveukupno . . . K	2006·10

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 6. rujna 1915. | Broj 58.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj se je jučer žestoko opirao na cijeloj fronti izmedju Dnjestra i južnog ruba velike močvare Pripjeta, te je kušao da povisi jakost svoje obrane opetovno sa protunavalama. Na doljnjem Seretu i blizu ušća ustalile su se naše čete uz žilave borbe na istočnoj obali ove rijeke, otele protivniku jako izgradjenu poziciju na visini Slorterije, sjeverozapadno Sinkova, i zarobili su 2 časnika i 1400 momaka. Pred Trombovlom i Tarnopolom vladao je razmjerno mir. Sjeverno Zološća i istočno Brodija prodrla je vojska Böhm-Ermollijeva neprijateljsku liniju na mnogobrojnim mjestima. Šest ruskih časnika, medju njima 1 pukovnik, i 1200 momaka zarobljeno je. U Volhiniji, u prostoru zapadno Dubna i kod Olike naše se čete nalaze u borbi. Otpor Rusa još nije slomljen. Kod c. i kr. bojnih sila sjeveroistočno Pružanija nema nikakve promjene u položaju.

Talijansko bojište.

Od beskorisnih navala na visoravan Lavarone i tolminsku mosnu utvrdu, djelovanje je Talijana vidljivo popustilo. Izuzevši topničku paljbu bio je jučer samo pred južnim dijelom spomenute mosne utvrde okršaj vrijedan spomena. Neprijatelj bio je kao uvijek odbijen. Isti udes stigao je danas posve rano navalu, što su ju Talijani poduzeli u području Dolomita ispred Bredenske alpe protiv Ichriegela.

Beč, 5. septembera. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Rusi suprostaviše našem prodiranju u istočnoj Galiciji i u Volinskoj žestoki otpor. Ruska je navala na besarapskoj granici slomljena pred našim zaprijekama, gdje je nekoliko neprijateljskih bataljuna bilo raspršeno. Istočno ušća Sereta prodro je neprijatelj rasipljući kao obično svojim ljudskim masama u naše streljačke opkope, ali je bio u borbi prsa u prsa suzbijen te je ostavio u našim rukama veliki broj mrtvaca i zarobljenika. Zapadno Tarnopola izjurišaše austro-ugarske i njemačke čete opsežne neprijateljske šančeve. I kod Zološća zauzeli smo jedno rusko uporište. Istočno Brodija i u Volinskoj naša navala zahvaća polagano na prostoru. Austro-ugarske su bojne sile, što vojuju u utvrdjenom trokutu, zarobile u zadnjim bojnim danima oko 30 ruskih časnika i preko 3000 momaka.

Na monastiru Budžanov, što se nalazi usred ruske fronte na donjem Seretu, vije od nekoliko dana zastava sa ženevskim križem. Premda se nikako ne može smatrati vjerodostojnim, da se može poljska bolnica urediti usred bojnih pozicija, ustanovljeno je u predležećem slučaju osim toga, da su Rusi opremili monastir za jako poljsko-bojno uporište. Ne će dakle biti čuda, kad bi skorašnje rusko izvješće pripovjedalo, da su dotični monastir uza sve, što je imao crveni ženevski križ, uzeli pod vatru. Neprijatelj je kriv zlorabe utanačenja medjunarodnog prava, koja ne smije ni najmanje nas spriječiti u vodjenju borba.

Talijansko bojište.

Jučer su Talijani razvili na Doberdobskoj visoravni povećanu ali potpuno bezuspješnu djelatnost. Nakon žestokog streljanja pojedinih prostora topništvom svakog kalibra, kušali su već-prije podne nekoliko nasrtaja uzduž ceste istočno svetog Martina, ali su bili svi odbijeni. Naše je topništvo djelovalo razorno na natrag bježećeg neprijatelja. Prama večeri topnička je paljba postala žešća. Na to su slijedile opet pojedine pješačke navale, koje su se sve izjalovile uz teške gubitke Talijana. U južnoj Tirolskoj dvije su neprijateljske satnije, što su napale naše straže u Marko, bile natjerane u bijeg.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova izjurišala je jučer mosnu utvrdu Friedrichsstadta, zarobila 37 časnika i 3325 momaka i otela 5 puščanih strojeva. S obje strane Vilje opetovao je neprijatelj bezuspješne navale, te je pustio 800 zarobljenika osim znatnijeg broja mrtvih i ranjenih. U i okolo Grodna biju se još borbe. Tijekom noći pošli su Rusi posvuda potučeni u istočnom pravcu natrag. Tvrdjava sa svim utvrdama jest u našem posjedu. Uzmičući neprijatelj biva progonjen. 6 teških topova i 2700 momaka ostalo je u našim rukama. I južno Grodna ispraznio je protivnik poziciju Njemena. Izmedju ušća Svisloča i u okolici sjeveroistočno šume Bialioveske navaljuje vojska Gallwitzowa, koja je dosada zarobila 800 Rusa.

Kod vojne skupine bavarskog princa Leopolda traje borba za močvarnu uzinu sjeverno i sjeveroistočno Pružanija.

Vojna skupina Mackensenova: Neprijatelj drži još u jednoj mosnoj utvrdi kod Berezakartske, dalje južno bačen je protivnik natrag o okolicu Drohičina.

Berlin, 5. septembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Istočno Grodna uzmaknuo je neprijatelj iza odsjeka Kotra, južno od Jezora. Broj zarobljenika iz borba oko Grodna povećao se na 3600 momaka. Jugozapadno Volkoviska neprijatelj je ponovno odbačen te je zarobljeno 520 momaka. Izvojšten je izlaz iz močvarnih tijesna kod i jugoistočno Novogdvora. I dalje istočno napredovali smo i zarobili preko 400 momaka i zaplijenili 3 strojne puške. Neprijatelj je pod pritiskom naše navale ispraznio mostobran Berezekartuske. U okolici Drohičina neprijatelj se je jučer još jednom opro, te biva dalje napadnut. Vojska Bothmerova izjurišala je niz neprijateljskih predpozicija na zapadnoj obali Sereta.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 4. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Engleski transportni parobrod „Sausland“ u Egejskom je moru od njemačke podmornice torpediran i potopljen. Veliki dio na brodu nalazećih se četa potonuo je. Na dardanelskoj i na drugim frontama nikakva promjena vrijedna spomena.

Srbija pristaje na predloge četvornog sporazuma.

Solun, 5. septembra (B. u.) Grčke novine donose iz upućenog vrela vijest, da je Srbija prekjučer predala odgovor na notu vlasti sporazuma. Prama njoj, da je pristala Srbija na predložene teritorijalne koncesije, samo da zahtijeva jamstvo u pitanju sigurnosti budućih granica te da je stavila uvjet, da ne smije uslijediti odstup zemalja odmah. Vlasti četvornog sporazuma da su veoma zadovoljne s tim odgovorom.

Veliko je pitanje da li odgovara ova vijest istini, kojom se upravo grčka izvješća ne odlikuju. Teško je, da će Bugarska pristati na zahtjeve četvornog sporazuma, i kad bi Srbija bila spremna, da zbilja bezuvjetno prihvati sve bugarske želje. I sam Pašić računa sa činjenicom, da je Bugarska stavila tako prekomjerne zahtjeve samo zato, da jih Srbija ne može ispuniti, a da tako svali krivnju izostalog sudjelovanja u dardanelskom podhvatu na Srbiju. I baš radi toga je Pašić pristao na predloge sporazuma, jer je uvjerjen, da će Bugarska naći kojekakvu sitnicu, e izbjegne ratu sa Turskom. Tako su požrtvovalnost Srbije i spremnost Bugarske za rat uz ententu samo prividne. Samo onda je moguća intervencija u Bugarskoj, kad bi uspjelo rusofilnoj stranci, t. j. Danevu i Gešovu, da zbace sadanju vladu, jer su rusofili spremni ići u rat za ententu i bez koncesija samo na podlagi obećanja četvornog sporazuma. Radi toga ne će bugarska vlada, da sazivlje parlamenat.

Sporazum izmedju Grčke i entente.

Atena, 4. septembra. (D. u.) Konačni je ugovor izmedju Grčke i ententnih vlasti obzirom na grčku trgovinu i parobrodarstvo, potpisan. Grčki brodovi ne će više biti pretraživani na putu kao dosada.

Rumunjska zabrana prevoza.

Hag, 5. septembra. Reuter javlja: U jednoj izjavi, što ju je Rumunjska podala centralnim vlastima obzirom na zabranu prevoza ratnog materijala, veli se, da se istu za to izdalo, da se sačuva neutralnost. Ona je bila dužna da to učini obzirom na tursko-talijanski rat, pošto Rumunjsku vežu prijateljske sveze sa Italijom.

Balkan.

Manchester, 5. septembra. „Manchester Guardian“ piše u jednom uvodnom članku o balkanskom pitanju: Skora je odluka na Balkanu isključena. Balkanske su države malene i siromašne. One bi dakako i dvaput više žrtvovale, samo da budu na strani pobjednika i da bude rat kratak . . . Ruski poraz dokazuje, da će rat još potrajati, te ne će to još pritegnuti Balkance u rat. Oni će konačno ustupiti u kolo, nu vrijeme nije još došlo, ako ne da bi naskoro pali Dardaneli.

O politici Bugarskoj.

Sofija, 5. septembra. Ugledna politička osoba izrazila se o politici Bugarske u ovom smislu: „Politika, koju je poprimio kabinet Radoslavov u početku rata pokazala se opravdanom, usprkos svih rusofilskih prigovora. Najveći diplomatički uspjeh kabineta stoji baš u koraku što ga je ententa poduzela u Srbiji i Grčkoj. Ovim postupkom priznala je ententa otvoreno, da je Bugarskoj po Bukareštanskom miru učinjena krivica. Pošto Srbi — uzevši u obzir ruske poraze na sjeveru — ne mogu vjerovati obećanjima entente, da će jih ova odštetiti za odstup cijele Macedonije, to je stalno da Srbija ne može privoliti stante pede na odstup svog područja. Jasno je, da ententa ne može udovoljiti bugarskim zahtjevima. Radi toga ne će Bugarska ustupiti na stranu entente, već će i dalje ostati neutralna. Kako stvari sada stoje, ne bi Bugarska smjela ni odgovoriti nikako na ententinu verbalnu notu.

Neprijateljska podmornica potopljena u Marmarskom moru.

Carigrad, 4. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Naš obalni stražarski brod „Beaschid“ potopio je u Marmarskom moru neprijateljsku podmornicu. Momčad nije bilo moguće spasiti.

Poraz Esad paše.

London, 4. septembra. (D. u.) „Times“ javlja iz Atene: Prama vijesti iz Skadra sukobile se čete Esad paše sa Miriditima. Zadnji su bili pobjednici, te su zarobili 500 momaka.

Bojevi na Kaukazu.

Carigrad, 5. septembra. (D. u.) Javljaju iz Erzeruma: Neprijatelj je kušao navaliti noću sjeverno Araksasa na turske čete, ali su Rusi odvažnim protunavalama suzbijeni i potjerani u neredu sa bombama do njihovih opkopa. Rusi su pretrpjeli goleme gubitke.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Matematik bi joj reko paralelepipedon, a ja velim, da je to nutrina ogromna jajeta — bijela bjelcata. Ni prašak nije drktao o sunčanoj zraci, koja je koso prodirala kroz okance, ni najmanje niti paučine nijesi vidio o zidu. Je l' ta sobica zbilja u tom trošnom duplju, ili je to drugi svijet? upitah se nehotice. Malo je toga bilo vidjeti u njoj. Stara, široka postelja, na seljačku sazdana, na njoj visoko nakrcana uzglavja i perine, a ta gromada perja bijaše pokrivena šarenim gunjem. Kraj peći visjela je vrlo čadjava slika — ne znam, da li sveta Marija ili sveta Kata, pred kojom je gorjelo srebrno kandilo. Još si vidio o zidu starinsku rdjavu sliku neke ženske, policu sa nekoliko starovječnih čaša i tanjura i s uljenicom. U kutu stajaše velika drvena škrinja i čudan ormar sa sto pretinaca, a sred sobe stol i stolac. Pa to vam je po prilici sve. Nu bilo je i živih stvorova u toj izbici. Ponajprije u zelenoj gajbici ptičica uzvijojila — kanarinac, žut kao granac. Mila, duše mi, živinica, drobna, nježna, hrla kao vragoljak. Žuto joj se perje ljeskalo kao zlato, oči joj sijevale kao crn biser, a te sitne ružičaste nožice bijahu toli fine, taj ružičasti kljunić toli gladak! Ta ni fina gospodjica ne umije toli nježno premetati nožica. Po sto puta skoknu od šipke na šipku, naheri glavicu, protegnu vratić, strese kreljuti, kljunu dva tri puta u komadić šećera. Zatim skoči na rub čaške, koja je na dnu gajbice stajala. Zavinu glavicu, pogleda crnim okom u vodu i skoči u čašku — u vodu. Da vidiš čeprkanja! Žutić zaroni, izroni glavom, udari krilima. voda prska širom u sto svijetlih kapljica. Sad skočila ptica na šipku, strese se, čisti se. U kljunicu joj osta pavuljica. Malić ju stavi pod noge, pa čupa, pa se igra. Sunce sijeva, list se zeleni, ruža cvijeta na prozoru, malić udari cip! cip! a poslije se otvori gr'oce i žuti vražić viče i tralaliče; kako mu od veselja igra to malo, drobno ptičje srdašce! Nu nije kanarinac sam. Kako će on Bogorodici paliti kandilo; ta je malen žut poganin! Kraj njega do okanca sjedi ženska, ako je ženska. U prvi mah ne možeš toga razabrati. Kako da vam ju opišem? Nije to lak posao. Jeste li kada vidjeli ljudeskaru od stražmeštra ili harambašu serežanina? Silna pleća, je li? Grdne kosti, šta? Ni za pol prsta ne bijaše manja ta muško-baba kraj kanarinca. Ruke su joj krupne, velike, široke nožurine, što stoje u papučah od crvene kože. Ne daj Bože, da ta noga ljudski korakne: kuća bi se srušila. Stara, velika glavurda bijaše svezana crnom svilenom maramom preko čela, niz koje se spuštalu dva sijeda uvojka. Pa kakovo lice! Dugo, široko, muško. Mrka koža nabire se u njem u sto nabora, u sto oštrih crta. Usta su joj široka, nos dug kvrgast, zavinut na lijevu stranu preko debelih usana. Crne oči su ženskoj neobično velike, okrugle, a gledaju bez plama, bez iskre u svijet iznad debelih mjedenih očala, koje su spuzle do pol nosa. Ženska je sijeda. al ima za čudo pod nosom silne crne brkove, gotovo kao muška glava. Na njoj je crna, pozelenjela suknja i dugačak, pokrpan burnus od tamno-zelene svile. Prava je to grdoba, je li? Ali ne biste se preplašili, da se i na noge digne, nu se dići ne može, jer je gotovo viša od svoje sobice. A u tom brkatom garavom licu drkće tolika blagost, tolika plahost, da te ne takne toli smilovanje uhvati za srce; te oči gledaju u svijet, kao kad dijete gleda šibu učiteljevu, te debele usne vazda trepte, kao da vazda Boga mole. Nema slikara, da pogodi lice, kad ga čudno obasjava proljetno sunce, da pogodi taj kontrast, gdje se iz stare ispucane kore tijela izvija zelena grančica duše. Ta i ja, kako vidite, samo nagadjam, natucam tražeći pravu riječ, ali ćutim, da je našao nijesam. A kad progovori ta silna muško-baba! Grmi, mislite, je li? A da! Piskuta, piskuta. Govor joj je tanko, plačljivo, isprekidano pojanje, bez promjene, bez naglasa. Slušaj ju jednu uru, zaboljet će te glava. Čisto mi je godilo, kad sam, obašav to cijelo bludište ljudske nevolje, zašao u to čisto gnjezdašce, koje mi se činilo kao rumena krpica na gnjiloj jabuci, kao treptaj zvjezdice kroz mutne oblake. Sustavih se smjerno na vratih, kao da sam stupio na prag starinske crkvice u pustinji.

Starica kan da se stresla s mojega pohoda. i krenuvši glavom pogleda me sumnjivo preko naočala. Zatim se digne, pokroči pognuta dva, tri koraka prama meni, gledajući me svejednako što u čudu, što u strahu.

„Dobar dan, gospodjo,“ pozdravih ju uljudno. (Dalje slijedi.)

Italija nezadovoljna.

Chiasso, 5. septembra. Jedan dio talijanske štampe raspravljajući balkansko pitanje, došao je do stanovišta one lisice, kojoj je bilo grožđje kiselo. Tako govori zadnja „Idea Nazionale“, koja je prije toliko pozivala na pomoć balkanske države. Sada se mora ententa pouzdati samo u svoju moć. Rat će odlučiti samo velike narodnosti. Ententa ne treba pomoći Balkana. List veli, da Srbija nije u stanju zadovoljiti zahtjevama Bugarske. Bugarski je kralj u svezi sa austrijskim i njemačkim. Nu ako budu Njemačka i Austrija htjele napredovati na Balkan, onda će se i Bugarska probuditi.

Talijan o našoj južnoj granici.

Lugano, 5. septembra. Talijanski zastupnik Cicotti, koji se medju ratnim izvjestiteljima nalazi na fronti, piše u svojem izvještaju: „Ne može se prešutiti, što su sve ovdje gori Austrijanci postigli. Puk usporedjuje svaki novčić, svaki živež sa našim carinarskim i poreznim sistemom. Austrija je u ovom području vodila „pograničnu politiku“ od koje mi u Italiji nemamo ni pojma, a koja sastoji u tome, da se pridobilo pučanstvo sa socijalnim radom i njegovim unapredovanjem. Mnoge i ugodne ceste, kućna higijena, vodovodi, električna rasvjeta, u kratko svako i najmanje selo ima sve, što mu treba. Izmedju raštrkanih kuća nalazi se krasna školska zgrada, bolnica sa liječnikom, primaljom, sve to na državne troškove. I sve se to učinilo sa najmanjim troškom, t. j. uz male poreze. A mi? Bolje je da šutimo!“ . . .

Jučer navečer podao se Njegova Ekcelenca ministar neoslobodjenih krajeva, Bürzel, vulgo Barzilai, u pratnji svojeg adjutanta poručnika Rafajela Levija u glavni stan.

Kritika engleske ratne uprave.

London, 5. septembra. Ratni dopisnik „Timesa“ nastavlja kritikom engleske ratne uprave. Najbolje je vodio englezki rat za vrijeme sedmogodišnjeg rata državnik Pitt. Danas vode na njegov način rat Nijemci ali ne Englezi. Pitt je imao stanovište, da se odgovornost za vodjenje rata prenese samo na jednu osobu, ako se sposobna osoba nadje, inače neka se to povjeri čim manje osobama, i da im se stavi uz bok sposobne stratege, i da kabinet lojalno podupire ovo ratno vijeće. Kritičar dvoji o tome, da su Asquith i drugi članovi kabineta dorasli Pittu i da ima sada uopće dobrih stratega u ratnom vijeću. Najbolji engleski štopski časnici bili su odmah iza proglašenja rata poslani na frontu i sada je Kičener ostao bez dobrih savjetnika. Samo puki slučaj je, što se tu i tamo koji štopski časnik povrati u London. Neuspjeh u Dardanelima ima se pripisati baš ovim nedostacima.

Papina akcija za mir.

Vašington, 5. septembra. Amerikanski stožernik Gibbons predao je predsjedniku Wilsonu papino pismo, koje raspravlja o pitanju svjetskog mira. Kardinal je takodjer posjetio državnog tajnika Lansinga.

Rusija prijeti posebnim mirom.

Stockholm, 5. septembra. Petrogradska „Riječ“ piše: Engleska nam mora dati kapital ili strategičku pomoć, inače ćemo sklopiti posebni mir. Sa zanimanjem čekamo, što će nam Engleska odgovoriti.

Atena, 5. septembra. Ruska vlada je obavijestila ententu, da će sklopiti posebni mir, ako se dardanelska akcija čim prije sretno ne privede kraju.

Rotterdam, 5. septembra. „Nieuve Rotterd. Courant“ javlja: U Rusiji se od dana do dana množi skupina, koja je za to, da se sklopi posebni mir sa centralnim vlastima, ako ove zajamče da će Srbija moći i dalje opstojati priključivši joj sjevernu Albaniju, čime bi Srbija dobila izlaz na Jadransko more. Macedoniju bi se lako prepustilo Bugarskoj.

Baron Albori umro.

Beč, 5. septembra (D. u.) Bivši je zemaljski glavar Bosne-Hercegovine pješadijski general Albori umro jučer uvečer.

Koliko gubi Rusija Poljskom.

Gubitak Poljske jest za Rusiju nesamo od velike strategičke, političke i moralne važnosti, nego i u fiskalnom pogledu jest taj gubitak vrlo velik, koji je narasao ruskim financijama uslijed zaposjednuća Poljske po njemačkim i austro-ugarskim četama.

Uz poznati način, koji je već karakterističan za rusku upravu, slijedeće nam brojke pružaju sliku dohotka, što ga je Rusija primala iz Poljske do god. 1911. Brojke u ovoj godini pokazuju veliki porast. Nu pošto su se dohoci u zadnjim godinama povećavali, to je i opravdano mišljenje, da su se brojke od god. 1911. znatno povisile. Dohoci Poljske iznašali su god. 1905. 122,450.000 rubalja, a god. 1907. povećali su se na 167,180.000 rubalja, a četiri godine kasnije na 228,360.000 rubalja. Pošto su izdaci iznašali 124,500.000 rubalja, to je ostalo čistog dohotka iz Poljske okruglo 104,000.000 rubalja, koji se je iznos u zadnje dvije godine stalno povisio. Stalno možemo računati, da je godine 1913. čisti dobitak iznašao 125 milijuna rubalja.

Dohoci, što ih je ruska država primala iz Poljske, dadu se razdijeliti u pet dijelova: direktni porez; indirektni porez, porez biljega, monopol pošte, brzojava i rakije, kaošto dohoci državnih poduzeća. Što se najprije direktnog poreza tiče, to imamo u prvom redu zemljarinu, koju moramo dijeliti u tri dijela, obična zemljarina, prirezi i kućarina. Proračunanje zemljarine jest jako komplicirano. Obzirom na tlo i njegovu plodnost, cijela je Poljska razdijeljena na 5 okružja i ništa manje nego 84 kotara, za koje zakon predvidja 84 razne tarife. Prirezi zemljarini iznašali su 60% ove. Kućarina se mjerila po veličini kuće. Osim zemljarine moramo jošte spomenuti gradski porez za stanovanje, kojega mora plaćati svaki, bez obzira na to, da li stanuje u svojoj kući ili stanuje u stanu, što ga je uznajmio. Ovaj porez nije u svim gradovima jednak, nego ga oblasti odmjere prama trgovačkim prilikama grada. Stanovi za koje se plaća 60—300 rubalja, prosti su ovog gradskog poreza. K izravnim porezima ubrajamo dalje porez za industriju i rentu. K ovima treba opeta računati drugi prirez od 5%.

Indirektnim porezima ubrajamo najprije monopol za rakiju, duhan, papir za cigarete, porez na slador, petrolej, žigice i carinu. Austrijski list „Polen“ računa, da je Rusija primila iz ove grupe poreza u god. 1911. okruglo 113 milijuna rubalja, od kojih je otpalo na carinu okolo 99 milijuna rubalja. Porez biljega iznosi okruglo 18 milijuna rubalja. Monopol pošte, brzojava i rakije donio je Rusiji u god. 1911. u Poljskoj 55,635.000 rubalja, od kojih otpada samo na monopol rakije 46,362.000 rubalja.

Dohoci, što ih je Rusija primila iz Poljske bili su prama tome vrlo znatni. Na glavu je iznašao taj porez 18·32 rubalja, dočim je u Rusiji uopće dolazilo poreza 13·25 rubalja po glavi. Sa Poljskom izgubila je Rusija najbogatiju državu, a ruski fiskus najbolji porezovni objekt.

Gospodarski pregled.

Gorivo.

Buduće zime bit će na selu veća neprilika sa pomanjkanjem drva, negoli opskrba živeža. Kod nas u Istri tako i tako nijesmo ni do sada obzirom na drva bili svuda dobro opskrbljeni. Ove godine bit će za to slabije, jer nema kod kuće muških. Žene i djeca će to teško priskrbiti. Treba za to da naše žene štede čim više, da se potreba umanji. Treba paziti na svako „poleno“, jer bi mogla biti zima neugodna. Mnogi će se opskrbiti kamenim ugljenom, nu svi ne će, a najmanje naši seljaci.

U Italiji nemaju ništa kamenog ugljena i treba da ga uvoze iz tudjine. Prije su ga jeftino dobivali iz Njemačke, i to kvintal à 3·5 lira, a sada ga moraju plaćati Englezima po 8 lira kvintal. Ako promislimo, koliko se milijuna kvintala upotrabi za željeznicu i tvornice, lako ćemo razumjeti, koliko je Italija dobila, što je pristala na stranu entente. God. 1914. su kupili crnog ugljena 154 mil. kvintala, sivog 237 mil., a koksa 22 mil. kvintala. Prama godini 1913. ga je mnogo manje, što vrlo lako razumijemo. Mnogo je tvornica sada zatvorenih, željeznički promet u nekojim krajevima ustavljen, i manjkalo je radnika. Ukupno su lani kupili 36 mil. kvintala manje, negoli god. 1913. S prvim septembra misle cijene ugljena uopće povisiti.

Meso.

Kako javlja gradačka „Tagespost“ od dne 20. augusta, bilo je na zadnjem gradačkom sajmu samo 10 glava goveda. Vlada je ustanovila maksimalne cijene. Seljaci su bili tuženi radi povišanja cijena. Blago im je zaplijenjeno, dok nebude svršena rasprava. Seljaci su se bojali — sajmište je bilo prazno. Predsjednik mesarske zadruge bio je pozvan na namjesništvo. Mnogo je mesara moralo zatvoriti svoje mesarne, jer nisu imali što prodavati. Gračanima je prijetio najgori post. S. Renner, predsjednik mesarske zadruge, je izjavio, da se preko 1000 glava goveda iz gradačke okolice prodalo drugamo.

Maksimalne cijene za Štajersku su najbrže za sada otpravljene.

Krumpir.

Ove godine treba dobro paziti i na krumpir. Urodit će ga mnogo. Nu medju ranijim vrstima ima ga dobra polovica gnjilog. I med kasnim krumpirom ima mnogo slabog. Krumpir je seljaku glavna hrana. Konobe, u kojima se shranjuje krumpir, treba dobro zračiti i popoditi daskama, da ne bi vlažno tlo gnjiloće pospješilo. Umjesno bi bilo, ako bi se u takvim konobama više puta zapalilo malo sumpora, ta poznato je, da je sumpor najveći neprijatelj gnjijenja.

Pošto ćemo ove godine uporabiti mnogo krumpira, ne će se smjeti s njime toliko krmiti blago, da ga ne pomanjka ljudstvu.

Krma.

Jako se preporuča sada pobiranje želuda za krmu. Nabrani želud treba u sušilnici ili običnoj peći dobro posušiti, a onda olupiti. Kako je poznato, ima želud jako gorak okus, za to ga živina ne voli. Da se taj okus izgubi, namoči se želud tri puta ili se ga kuha. Voda se mora iscijediti. Njim se lako krmi sve životinje. Manjim životinjama daje se ga na dan po pol kg, a govedima i konjima po jedan kg. Još bolji negoli želud jest divlji kesten, koji se isto tako pripravi kao želud. Dobro je i lišće od lipe.

Razno.

Vrijeme za spravljanje otave nije baš najugodnije. Bit će je mnogo. Vina ne bude mnogo, najbrže manje nego lani. U puljskom kotaru, možemo reći, ne će biti ništa vina, napram drugim godinama. Ako bude vrijeme ugodno, bit će kapljica dobra. Vojna uprava preporuča ranjenim vojnikom vino. I vojnicima na fronti ugadja. Vojna je uprava odredila, da se smije bijelo i crno vino kupovati od seljaka. Ako vina trebaš, priskrbi si ga na vrijeme.

*

Dne 23. augusta bilo je na bečkom sajmu 3560 goveda i to iz Češke 2394 glave, iz Ugarske 401 glava. Plaćalo se vole Ia. 2 K 90 h do 3 K 10 h, IIa. 2 K 52 h do 2 K 80 h, IIIa. 2 K 20 h do 2 K 50 h, krave 2 K 04 h do 2 K 60 h, najviše do 3 K 10 h.

Svinja je bilo dne 24. augusta na prodeju u Beču 18.320. Prodavalo se za meso: Ia. 3 K 80 h do 3 K 96 h, IIa. 3 K 60 h do 3 K 78 h, IIIa. 3 K 40 h do 3 K 58 h; debele: Ia. 3 K 80 h do 3 K 90 h, IIa. 3 K 70 h do 3 K 78 h, IIIa. 3 K 56 h do 3 K 78 h.

Jeseni će jako manjkati debelih svinja. Nešto će se stvar poboljšati, jer se svinje smiju krmiti turkinjom, nu masti će svejedno manjkati.

*

Krumpir se u Beču prodaje 16—18 K kvintal, djeteljina 11—14 K kvintal, dobro sijeno 13—14 K kvintal. Nekoje su pokrajine u Braziliji u kritičnom položaju, jer Englezi ne puste izvažati kavu u Austriju i Njemačku. Tamo je kava glavni proizvod. Kave imadu dosta, ali ne znaju, kamo će s njome. K nama dodje sada najviše kava iz Nizozemske. Nu Englezi vele, da je za Nizozemsku dosta 60.000 vreća na sedmicu. Svi pokušaji brazilijanske vlade, da bi Englezi dozvolili prevoz kave, ostali su bez uspjeha. Nas malo za to briga. Za sada imamo kave dostatno.

Škola.

Ministar bogoštovja i nastave domislio se nečemu zgodnome. Izdao je naredbu, u kojoj veli, da kod nas mnogo djece ide u gimnazije, i da je to na sve strane slabo. Čim ima više gimnazija, tim više ljudi sili u državnu službu. Činovništvo se radi toga neprimjerno množi, a društvu manjkava vještih sila. Prevelikom broju gimnazija jest prije svega uzrok nutrnji boj medju narodima. Ako gdje dobe Česi, Slovenci ili Hrvati kakvu gimnaziju, brzo ju hoće imati i Nijemci i Talijani, ako je i nije treba. Jednomu se dade, što mu treba, a drugomu se daje, da se udovolji njegovoj želji po gospodstvu. U Českoj i Galiciji ima razmjerno najviše gimnazija; za svaku češku njemačka, za svaku rusinsku poljska. Po toj nepametnoj licitaciji došli smo do toga, da djaci, koji imadu svih osam gimnazijskih razreda i maturu, moraju tražiti najniže službe.

Za državu i za gospodarski život uopće jest ta stvar silno pogibeljna i štetna. Za to neka bi vrijedilo načelo, neka bude gimnazija samo toliko koliko ih uistinu treba, a roditelji neka radje šalju svoju djecu u strukovne škole: obrtne, trgovačke, poljodjelske, gospodjinske. Ljudi, koji što znadu, treba svuda, i takovim se svuda obećaje dobar zaslužak. Koliko su našim ljudima odnijeli kruha tudji radnici, er su naši neuki? Koliko stranaca živi u našoj državi u boljim službama i to u obrti, bankama i trgovini? Nu mi nemamo škola za strukovnu naobrazbu, kako drugi narodi Austrije. Dužnost je vlade, da nam to priskrbi. Gdje su nam toli nužne škole za kučanice (Haushaltungsschule). U Puli imade po raznim službama toliko naših djevojaka, koje su radi neznanja obavljanja kućnih poslova pravi križ za sebe i gazdaricu. Za ove bi se morao uvesti kakav nedjeljni tečaj, gdje bi se naučile bar pristojno ponašati se, a da se ih ujedno očuva od sramotnih nedjeljnih zabava. O drugim školama inače nema ni ove godine govora.

I pučka će škola imati poteškoća. Za djecu bit će dane polakšice, što su vrijedile i prošle godine, mu za druge, koji ne će roditeljima pomoći, treba da se osigura škola, i da se ih sili redovitom polasku. Mladost mora pomoći kod kuće, gdje manjkaju muževi i braća, nu ne smije podivljati i skakati. Mjesna školska vijeća imadu veliku i tešku zadaću, da ovo sve urede i predlože višim oblastima shodne prijedloge.

Razne vijesti.

C. k. hrvatska velika gimnazija u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. Prijamni ispiti za I. razred obdržavat će se dne 16., a popravni i naknadni ispiti dne 16. i 17. rujna. Upisivanje novih učenika za I. razred bit će dne 16., a za više razrede dne 16. i 17. rujna u gimnazijskom upraviteljstvu.

Privatna ženska učiteljska škola (II. i IV. tečaj) u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. Popravni i naknadni ispiti obdržavat će se dne 17. i 18. rujna.

† Petar Haschek. U Puli dobro poznata ličnost, umirovljeni oficijal redarstva i zapovjednik gradske straže u Puli, Petar Haschek, preminuo je jučer u zemaljskoj bolnici u svojstvu činovnika brionske gospoštije. Pogreb bit će sutra na 3 sata poslije podne iz zemaljske bolnice.

Jesi li kada mislio na to, koliko je jedna milijarda? ... Jedna milijarda u zlatu teži 322.500 kg. Ako bismo ovu težu htjeli voziti, trebalo bi 24 željeznička kola. Ako bismo uzeli za 1 milijardu zlatni novac po 20 K i postavili ga u red jedan za drugim, taj bi red bio dug 1050 kilometara. Ako bi ih naložili jedan na drugi, visina tog zlatnog stupa bila bi visoka ništa manje nego 33 kilometara.

Rodoljubni darovi vreća za pijesak. Vojna uprava nuo treba znatniji broj vreća za pijesak. Iste moraju biti izradjene od ustrajnog tkiva, veličine po prilici 40 krat 60 cm, providjene na užoj otvorenoj strani jakim konopcem, te moraju biti takove boje, da ne upadaju previše u oči, kao na pr. žute, sive. Za ove vreće moći će se na zahtjev prama kakvoći isplaćivati iznos od 50—70 para po komadu. Primanje i eventualno isplaćivanje izradjenih vreća uslijedit će po vojničkom postajnom zapovjedništvu u Trstu, koje će skrbiti i za daljnju otpremu. Da vojna uprava uzmogne čim prije dobiti ove vreće, upravlja se na pučanstvo, koje je pokazalo već toliko nesebičnog rodoljublja, poziv, da daruje, dotično izradjuje ove vreće obzirom na veliku rodoljubnu svrhu istih.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 7. rujna 1915. | Broj 59.

usi odbijeni uz teške gubitke. Naše čete napreduju u Rusiji. Ruski car putuje na frontu. alijani umoreni. Engleska podmornica potopljena u Dardanelima.

ustro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 6. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

Na besarapskoj granici i istočno ušća ...ria ponoviše jučer Rusi svoje žestoke ...otunavale. Neprijatelj je bio svuda bačen ...je pretrpio velike gubitke. Na fronti Se...ta i na našim linijama istočno Brodija i ...padno Dubna bojna je djelatnost po...stila nešto u razmjeru prama jakim ...rbama prijašnjih dana. U okolici Tar...pola bilo je Rusima oteta utvrdjena va...š. Naše čete, što prodiru istočno Lucka, ...ekoračiše sjeverno Lucke uz najteže ...olnosti močvarno, naplavljeno područje ...ine Putilovke u navali. C. i k. bojne ...e, što vojuju na gornjoj Jasjoldi, izba...še neprijatelja iz njegovih zadnjih utvr...enja naprama jugu rijeke i dostignuše ... mnogim mjestima sjeverni brijeg.

Talijansko bojište.

Dočim su jučer Talijani bili na pri...orskoj fronti i u Koruškoj uopće nedje...tni, razviše u području Kreutzberg...ttela (jugoistočno Innichena), poslije ...dulje stanke žestoku topničku djelatnost ... pokušaše tu na mnogim mjestima, da ... približe našim pozicijam. Do pješačkih ...rba nije do sada došlo.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, ... Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 6. septembra. (D. u.) Iz velikog ...e glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Desno krilo Hindenburgove vojske pri...bližava se Njemenu kod Lunna i odsjeku ...ose sjeverno Volkoviska. Vojna skupina ...bavarskog princa Leopolda pregazila je ...žno Volkoviska odsječak Rose. Istotako ...vladana su močvarna tijesna kod Smo...anice, sjeverno-istočno Pružanija. Navala ...ojne skupine Mackensenove napreduje.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 4. septembra. (D. u.) ...lavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte razrušilo je naše ...opništvo neprijateljski puščani stroj južno ...makdere. Naše izvidne kolone iznenadile ...u na više mjesta neprijateljske jarke, te ...u otele množinu ženijskog i telefonskog ...aterijala. U odsjeku Ariburnuja nije se ...esilo ništa znatnijeg. U odsjeku Seddil...bara bombardirao je neprijatelj dne 2. ...eptembra iz kopna i sa mora dva sata ...bezuspješno Ačitepe i okolicu. Na lijevom ...rilu pouzročila je naša vatra kod ne...ijatelje eksploziju u poziciji bacanja ...omba. Mina, koju smo mi činili da eks...lodira, razorila je neprijateljske željezne ...reže, koje su bile ko obrana protiv...omba.

Na drugim frontama ništa znatnijeg.

Potopljena podmornica u Dardanelima.

Carigrad, 6. septembra (D. u.). ...lavni stan javlja: Dne 4. septembra po...pili smo u Dardanelima englesku pod...ornicu i zarobili tri časnika i 25 ljudi.

Bugarsko-turski sporazum.

Sofija, 6. septembra. Uglavljenje ...iju potankosti tursko-bugarskog pregovo...ra, uslijedilo je. Hvala mudrosti turskih ...zavnika, mora se sada držati odnošaje ...medju Turske i Bugarske stalnima. Pro...djanje utanačenja vezano je usko na ...njenice, na koje nam ne će trebati dugo ...ekati.

Austro-ugarski admiral u Ruskoj tamnici.

Beč, 6. septembra. (D. u.). Austro-ugarski podadmiral vitez Mauler i njegova supruga iznenadjeni su u Kievu po ratu. Ruske oblasti nisu jim dozvolile, da se vrate u domovinu. Ministarstvo spoljašnjih posala zatražilo je od ruske vlade, da izmjeni austro-ugarskog admirala za ruskog generala u disposiciji Almasova i suprugu što bijaše konfiniran u Teplicu. Kasnije je ruska vlada izjavila, da ne može iz vojničkih razloga dozvoliti admiralu odlazak te je pod izlikom, da je Mauler zakrivio kažnjivi čin bacila ga u tamnicu, gdje se još sada nalazi a suprugu mu sa djetetom poslala u Sibiriju. Jer nije ruska vlada dala odgovora na zahtjev, da se pusti admirala do 30. augusta na slobodu uapšen je general Almasov sa suprugom i odveden u Karlštin, gdje se nalazi pod strogom pažnjom i gdje mu je supruga internirana.

Željezničke sveze Petrograd-Moskva.

Paris, 6. septembra. Prama najnovijim vijestima u prometu je izmedju Petrograda i Moskve sada samo tri vlaka mjesto dosadanjih deset. Novinama nije dozvolila cenzura, da objave ovu vijest.

Carev govor u odboru za ratnu opskrbu.

Petrograd, 6. semptembra (D. u.). Kod otvorenja konferencije za ratnu opskrbu držao je car govor, u kojem je rekao: „Zakonodavna tijela dali su mi jedini odgovor, koji je dostojan Rusije, naime, da se rat mora voditi do konačne pobjede. Ništa ne može odvratiti naše sile od našeg jedinog sadašnjeg cilja, naime, istjerati neprijatelja iz zemlje." Predsjednik Dume prosvjedovao je proti pomisli posebnog mira prije negoli nije neprijatelj uništen. Ruski je narod tvrdo odlučio, omražene njemačke verige slomiti za uvijek. Car putuje na frontu.

Car otputovao na frontu.

Petrograd, 6. septembra. (D. u.). Car je otputovao na frontu.

Iz zaposjednute ruske Poljske.

Pozen, 6. septembra. Za Lodz — grad i okružje — odredio je predsednik redarstva von Oppen, da svi napisi dućana, gostiona, liječnika, babica itd. moraju biti napisani u njemačkom i poljskom jeziku. I židovski ostalo. Napisi u drugim jezicima, osobitom u ruskom, zabranjeni su. Za prekršitelje odredjena je kazna od 5000 rubalja ili 6 mjeseci tamnice.

Ruska unutrnja kriza.

Petrograd, 6. septembra. „Riječ" izvješćuje o sjednici Dume, što je bila dne 27. augusta: Kod interpelacije o odsudjenim socijalno-demokratičkim članovima Dume rekao je socijalni demokrat Čenkeli, da bi se prava Dume nogama gazilo, ako bi članovi Dume dok ona zasjeda u Sibiriji umirali. Izjavlja, da je primio od radničkih organizacija pisma, u kojima se veli, da će oni upotrebiti sve sredstva, da oslobode članove Dume. Maklakov je izjavio, da Duma ne može ništa učiniti proti pravorijeku sudaca. Duma je interpelaciju odbila i izjavila, da nema sredstava, kojima bi oslobodila članove oslobodila. Kod interpelacije radi strijeljanja mirnih štrajkujućih radnika u gradu Ivanovov - Vosenesensk izjavio je socijalni demokrat Čejice, da je tamo dne 27. augusta nastupio štrajk. Redarstvo je oko 200 osoba što ubilo, što ranilo. Govornik smatra, da su mjere vladine provokatorične, da ona želi, da se probude revolucionarna gibanja, samo da tako neuspjehe baci na mase i da tako učvrsti svoju poziciju. Kerenski je izjavio, da u unutrnjoj Rusiji jasno izbijaju tragovi o unutrnjem raspustu. To su žalosni simptomi za sadašnje prilike, jer se vidi, da vlada direktno vodi provokatoričnu politiku. — Nadprokurator Sinoda sastavio je povjerenstvo, koje ima ispitati, koliko bi samostani mogli dati u ratne svrhe i koliko bi zlata mogli odstupiti državnoj blagajni.

Ratno zasjedanje Dume.

Haag, 5. sept. „Morning Post" piše o nutrnjem položaju u Rusiji: Najvažnije pitanje kojim se danas svako u Rusiji zanima je trajanje zasjedanje Dume. Prije njezinog sastanka bilo je najskrajnijih mnijenja o tome. I prijašnji najljući protivnici parlamentarizma oko lista „Kolokol" (Zvono) hvale sada u velike Dumu. Demokrat Maklakov nasiao je na odobravanje cijele kuće kada je Dumi predlagao, da zasjedanje mora trajati, dok traje i rat. Kako rastumačiti sada nenadne glasine, da je moguće da se Duma doskora raspusti? Vlada sigurno nema interesa za to, te najugledniji član njezin, ministar poljodjelstva Krivošin, prama „Rječi" izjavio je privatno nekom zastupniku opozicije, da vlada nema ništa proti daljem zasjedanju Dume; i drugi ministri izjavili su se više puta u istom smislu. „Novoje Vremja" pače i naglasuje, da je vlada sretna, što smije za tog povjesnog časa dijeliti ogromnu odgovornost sa Dumom, i što po njoj dobiva sigurnost, da za njom stoji složni narod, čim mogu se jednoložno i brzo poduzeti i izvršiti sve mjere u ratu potrebite.

Važno je sjetiti se, što se je dogodilo za raspravljanja je li se ima Duma sazvati ili ne. Goremikin, ministarski predsjednik, primio je prošnju, da se njezinom sazivu svim silama usprotivi. Onda nije se znalo za protivnike sazivanju, ali čim se je Duma sastala bila, dali su dvojica ministara svoje ostavke, te na neposredni poticaj Dumin morao je otići i guverner provincija na istočnom moru Kurlov. Duma postavila je posebni odbor zadaćom, da se potlače Nijemci unutar Rusije, ukinu pravice njemačkih barona, koji su vladali kao kakvi maleni monarhi u pokrajinama oko Istočnog mora.

„Petersburgski Kurier" pisao je: Velika je neprilika osobito sada za našeg oružanog sukoba sa Njemačkom, što se nalazi u samoj Rusiji izvanredno moguća, takozvana njemačka stranka. Svjestan goleme pogibelji što od nje prijeti i zadaće si mora odbor bezobzirno postupati za sigurnost države. Ovo nastojanje za oslobodjenje od njemačkog jarma u samoj nutarnjosti Rusije je ozbiljne naravi, te ga velikim interesom prate takodjer izvan Rusije. Raspust Dume značio bi pobjedu protivnih, osobito njemačke stranke i dao bi slutjeti sklopljenje mira u interesu Njemaca. K tome opaža „Kölnische Zeitung": Način kako Rusi u uzmaku postupaju sa Židovima i sa drugim tudjincima pokazuje, da su oni sasvim glavu izgubili. Rade s njima, kao da su pravi neprijateljski Nijemci iz Reicha. Hladnokrvno proganjanje Nijemaca u Rusiji administrativnim putem dokazuje, kao što i engleske novine pišu, da Rusi rabe na drugima takav postupak, koji sjeća na čine što su u običaju kod opijem pijanih Malojaca.

Junački „U 27".

Berlin, 6. septembra. (D. u.). Prama vijesti jedne naših podmornica potopio je naš „U 27" oko 10. augusta zapadno Hebrida stariju englesku krstaricu. Pošto se „U 27" nije vratio, ma da se nalazi već dulje vremena na moru, mora se računati njegovim gubitkom. 18. augusta opstreljana je opet njemačka podmornica engleskim parobrodom za putnike, kojeg je susrela u Bristolskom kanalu te ga htjela opomenuti hicem da se ustavi.

Iznenadjena iz Japana?

Genf, 6. septembra. Japanski poklisar Hayashi iz Rima, koji sada boravi u Parizu, i koji je često zagovarao misao, neka Japan oružjem sudioništvuje na evropskom bojištu, izjavio je dopisniku „Petit Parisien", da će svijet biti iznenadjen, što će još Japan sve učiniti za saveznike. Bilo bi prerano obznaniti potankosti od kojih bi neprijatelj mogao izvući samo korist. Hayashi je izbjegavao odgovoriti na pitanje, da li je u nacrtu Japana, da sudionistvuje u Dardanelima.

Nedostatna opskrba talijanske vojske.

Lugano, 6. septembra. U „Corriere della sera" objavlja nepoznata ličnost niz članaka o položaju iza prve godine rata. Prva tri članaka nisu donijela ništa nova, nu zadnji je zanimiv, jer osvjetljuje nekoje poteškoće četvornog sporazuma. Pisac priznaje, da slabo strategično djelovanje entente, o kojem je bilo toliko pritužbi, niti ne će biti bolje, dok je ono centralnih vlasti uzorno. Austrija su i Turska pokazala takav odpor, kakova se nije očekivalo. Ako gdje što uzmanjka dotrči u pomoć Njemačka.

Pisac niti ne očekuje više, da će nastupiti kakovo strategično poboljšanje, pa to se i pokazalo nemogućim. Nu barem u opskrbi moralo bi se zajednički postupati. Italija su i Srbija siromašnije, te produciraju malo ratnog materijala. Radi toga bi morao sav ratni materijal, što se producira u Francuskoj i Engleskoj ili što se kupuje u Americi, svim saveznicima doći u prilog. U Parizu moralo bi biti stalno zajedničko povjerenstvo strukovnjaka, koje bi materijal prama potrebi razdijeljivalo, te osobito od toga davalo dostatnu količinu Italiji i Srbiji.

Dok tako strukovnjak u „Corriere della Sera" suhim riječima priznaje potrebu Italije te pozivlje saveznike, da joj materijalno pomognu, što su na drugi način već učinili Ferraris i Luzzato, objavlja florentinski „Nuovo Giornale" hvalisavi članak u kojem izvadja, da je jaka Italija došla u pomoć vojskama entente. Talijanskoj vojsci radi toga pripada pravo vodstva u istočnom Sredozemnom moru. Ne kao osloboteljica, već kao gospodarica dolazi Italija u orijent.

Potres u južnoj Italiji.

Zürich 6. septembra. (D. u.). Broj ljudi, što je ostalo u Barima bez krova, iznaša 12.000. U Barima i u čitavoj Apuliji vlada velika potištenost.

Engleski časnici za talijansku mornaricu.

Zürich, 6. septembra. U engleskim krugovima nema nikakovog oduševljenja za djelovanje talijanske mornarice u Jadranskom moru. Izgleda, da su već bila dogovaranja da u talijanskoj mornarici sudjeluju engleski časnici. Vijesti se potvrdjuju time, što su jučer putovali preko Turina engleski admiral i veći broj mornaričkih časnika u pravcu na Jadransko more.

Francuska neustrpljiva radi Bugarske.

Pariz, 6. septembra. Novine danas dvoje, da je bugarsko-turski ugovor zaključen. One misle, da hoće Bugarska svojim držanjem učiniti pritisak u Ateni i Nišu, da obje države prisili na popuštanje u pogledu njezinih zahtjeva. Bugarska je u najviše slučajeva vodila realnu politiku, radi toga se može očekivati, da će ona poći na stranu onih, koji joj budu dali veće koncesije. Nekoje su novine jako neustrpljive, tako „Gaulois", koji izjavlja, da su saveznici uslijed oklijevajućeg držanja Bugarske u ponizujućem položaju. Mora se pitati, na što čekaju zastupnici četvornog sporazuma u Sofiji, da dobiju jasne izjave od Radoslavova. Četvorni se sporazum ne boji njegovog odgovora, pa glasio ovaj kako mu drago. Bilo bi mrsko i pomisliti, da evropska javnost smatra konačnu pobjedu entente odvisnom od držanja Bugarske.

Pariz, 6. septembra. Ratni dopisnik „Tempsa" javlja iz Sofije, da se je zahtjev za udioništvovanje u ratu, koji je pred mjesec dana nadvladao u bugarskom javnom mnijenju, jako promijenio uslijed dogodjaja na ruskoj fronti i uslijed preokreta, koji je nastao u Ateni i Nišu zbog pregovora sa entententom. Još pred mjesec dana izjavio mu sam ministar-predsjednik, da on ne misli i da će biti moguće dale uzdržati neutralnost. Sada se pak drže neutralnosti, govori se u nekojim krugovima čak o nekoj neupotrebljenoj zgodi za intervenciju.

Kako Francuzi vode rat.

Berlin, 6. septembra. Wolffov dopisni ured javlja iz Strassburga: Novi primjer za način vojevanje Francuza je postojano opstreljanje grada Münstera. Akoprem je grad već od nekoliko dana sasma ispražnjen, pucaju ipak Francuzi na nj na bezuman način. Zadnje je noći spaljeno 14 kuća a kod toga nisu štedili ni crkava.

Udvorni Francuzi.

Rotterdam, 6. septembra. Kako javlja „Havas“ iz Pariza, zaključilo je francusko ministarstvo vijeće, da daruje nizozemskoj vladi dvoplošac (aeroplan), koji je dne 3. februara bio prisiljen da se spusti na nizozemsko tlo.

Srpski zrakoplovci na Novisadom.

Novisad, 6. septembra. Dne 3. septembra pojavio se nad gradom srpski aeroplan, koji je letio u visini od 300 m, te se brzo povratio, bez da bi bacao bombe.

Grčka zabrana za kriomčarenje.

Atena, 6. septembra. Vlada je predložila parlamentu zakonsku osnovu za zabranu ratne kontrabande pod pretnjom jako strogih kazna. Osnova ide za tim, da odstrani sadašnje poteškoće, koje je grčka trgovina imala uslijed pretraživanja po savezničkim flotama.

Engleski putnički parobrod potopljen.

London, 5. septembra. Kako javljaju Reuterov i Lloydov dopisni ured torpedovan je u večer kod Fastneta veliki engleski putnički parobrod „Alla“ linije „Hesperian“. Pošto je bilo nade, da bude parobrod spašen i dovučen u Queenstown, ostali su kapetan i 20 momaka na brodu, dok su iskrcali sve putnike u Queenstown, gdje su stigli bez odjela. Kasnije je potonuo parobrod. Amerikanski je konzul u Queenstownu ustanovio, da nije kod toga zaglavio nijedan amerikanski podanik. U opće nije bilo ljudskih žrtava. Izmedju 314 putnika, koji su putovali na brodu bio je jedan major, 12 časnika i 35 momaka Kanadaca, koji su se ranjeni vraćali u domovinu, da se tamo oporave.

Wolffbureau opaza, da je treba počekati daljnjih vijesti, da se saznaje, je li „Hesperian“ zaista torpedovann i kako se je to desilo.

Potopljen parobrod.

London, 6. septembra. (D. u.). Reuterov dopisni ured javlja, da je engleski parobrod „Cymbelius“ potopljen. 31 momaka posade spašeno je, 7 momaka je mrtvih a 6 ranjenih.

Papa i mir.

Rom, 6. septembra. „Corriere d'Italia“ hoće, da znade iz vjerodostojnog vrela, da papa niti nije upravio Wilsonu ikakvog mirovnog poslanstva niti ručnog pisma.

Tvrdjava Grodno.

Jaki pas utvrda oko Grodna štitio je desno krilo ruskih vojska, što su uzmicale iz Bjalystok—Brest-Litovska. To je bila znamenita pozicija na željezničkoj pruzi Petrograd—Varšava. Padom Kovna i Olite postade položaj Rusa u Grodnu vrlo izloženim; ali ga Rusi braniše tvrdokorno, da pokriju uzmicanje svojih četa. Usprkos jakog pasa tvrdjava, i teških zaprijeka što su pružale našim četama šume oko Augustova i teška narav zemljišta, uspješe našim izvrsnim vojnicima najprije prodrijeti kroz crtu vanjskih utvrda, pa u kratko vrijeme zaposjesti cijelu tvrdjavu Grodno. Sada nalaze se naše čete na putu u nutrinju neprijateljskog teritorija, te će skupa s njemačkom vojskom operirati proti Vilni i proti velikim komunikacijskim središtima na sjeveroistoku.

Grodno broji 45.000 stanovnika. Grad leži na ubavim obalama krasne Njemenove doline; radi povoljnog položaja svog i luke na Njemenu i kanalne sveze sa Vislom preko Augustova evala je u gradu industrija, trgovina i zanat. Nalaze se u gradu mnoge tvornice platna, svile, duhana; trguje se osobito žitom i drvom. Od zgrada znameniti su stari i novi grad, koji služe sada vojničkim svrhama. Grodno spominje se već od 12. stoljeća, 13. stoljeća pao je u ruke Tatarima, kasnije Litavcima. Podnese krvavih borba sa Križarima. U 16. vijeku bude kroz 10 godina poljskim gradom, a 1673. sjedištem poljskog sabora. U Grodnu dogodi se takodjer druga razdioba. Poljske, po kojoj je grad došao u ruske ruke. Od godine 1801. bude Grodno glavnim gradom gubernije. Zemljište oko Grodna i Olite je vapnenasto sa mnogo humaka, med kojima se nalazi obilje potoka, rječica i jezera. Osim poljedjeljstva, najvažnija je grana gospodarstva šumarstvo, koje obuzimlje četvrti dio cijele gubernije. Rusa i Litavaca ima svakih po 30 po sto, Židova 17, a Poljaka 21 po sto; ima malo i njemačkih kolonista.

Gubitak Grodna i njegovih tvornica, osobito pušaka, je za Ruse jako težak, jer su Rusi proizvadjali u Grodnu najveći dio svojih pušaka.

Izvještaj delegata, što ih je ratni pripomoćni odbor u Puli odaslao u Beč i Ugarsku radi evakuiranih.

Kako je već bilo javljeno, ratni pomoćni odbor u Puli bio je prisiljen uslijed mnogobrojnih pritužbi, što su mu stigle obzirom na slabi postupak, nedostatnu hranu i ne odgovarajuće ukonačenje evakuiraca iz Istre u Ugarskoj, da zauzme proti tomu svoje stanovište, te je uslijed toga povjerio gg. Monsignoru Wiesingeru, proštu u Puli i pokrajinskom zastupniku Stihoviću, da se na licu mjesta osobno uvjere o istinitosti priposlanih pritužaba, i da posreduju kod mjerodavnih oblasti da se ti nedostaci odstrane i da oblastima predlože prikladne prijedloge. Iz poduzetih koraka razvidno je slijedeće:

Prije spomenuta gospoda otputovali su iz Pule dne 5. augusta navečer, pregledali su drugog dana potanko barake i logore u Leibnici. Sa potpunim zadovoljstvom mogli su ustanoviti, da tamošnji evakuirci nemaju uzroka, da se pritužuju i da se uopće nisu niti tužili. Njihova jedina želja bila je, — što je posve shvatljivo, — da se čim prije povrate u domove svoje. Spavaonice su vrlo čiste i praktično uredjene, i to tako, da se za obitelji drži pripravne posebne sobe sa više postelja, dočim one osobe koje su same, smještene su u skupnim spavaonicama, gdje su jedna od druge odijeljeni daskama. Hrana je zdrava i posve dostatna. Onog dana, kada su oba gospodina tamo bila, dobili su evakuirci slijedeći objed: Juhu, meso, palentu, salatu i komadić sira. U logoru samom — koji je kanaliziran i električno rasvjetljen — nalazi se i crkva, kaošto svim modernim higieničkim zahtjevima odgovarajuća bolnica, u kojoj se nalaze kao bolesničarke tri sestre kongregacije presvetog srca u Puli.

U vrijeme, kad su delegati bili tamo, nije u bolnici bilo nijednog kužnog bolesnika.

Sa osobitim se zadovoljstvom ustanovilo, da su djeca evakuiraca u dječjem domu, što ga je ustanovio Dr. Pontoni osobito dobro gojena, i da se taj gospodin neobično mnogo skrbi za djecu.

Delegati su govorili sa pojedinim evakuircima u četiri oka, bez da bi ko bio prisutan, tako da je isključen bio svaki upliv bilo kojeg funkcijonara logora. Opći utisak u Leibnici bio je taj, da je položaj tamo nalazećih se evakuiraca prama prilikama zadovoljiv.

Drugi je posjet bio namijenjen na grad Seckau kod Leibnice, gdje je bilo smješteno 73 djece i 6 sestara kongregacije presvetog Srca iz Pule. Tu se ustanovilo, da uslijed pomanjkanja dostatne količine mlijeka stanje djece nije zadovoljivo, i da su prostori u gradu preveliki, koje nije moguće faliti, to se moralo misliti na promjenu, već obzirom na to, što su djeca iz juga jako osjetljiva na zimu.

Sestre i djeca preselili su se dne 9. augusta u Beč, gdje su ih delegati na kolodvoru čekali, a djeca su bila od Crvenog križa na kolodvoru bogato nadarena kavom, mlijekom i kruhom, a onda što automobilima, što gradskim tramvajem odvedena u posve novi dječji dom u 10. kotaru, Quellenstrasse 140. Tu ima 10—12 djece i jedna sestra svoju sobu, a svako dijete ima svoju posebnu novu postelju (ne od slame) na raspolaganje. U higieničkom pogledu je najbolje opskrbljeno. Pred zgradom nalazi se velika livada, na kojoj se djeca mogu igrati. Hrana je prvog razreda i više negoli dostatna. Delegati su poduzeli korake, da budu djeca imala potrebite vjerske vježbe i obuku u materinskom jeziku.

U Beču, kamo su delegati stigli dne 7. augusta navečer, govorili su slijedećih dana kod pripomoćnog odbora za bjegunace iz juga, u centrali za opskrbu bjegunaca, kaošto u ministarstvu unutrnjih posala i ministarstvu Bogoštovlja i Nastave.

Tamo se opširno raspravljalo u više sjednica o svim pitanjima tičućih se evakuiranih, te se predložilo slijedeće:

1. Povišenje potpornog prinosa za evakuirane bez obzira na dobu i za svaku osobu na dan od 90 h na K 1·20. (Bilo je toplo preporučeno).

2. Besplatna dobava liječnika i ljekarnije. (Primljeno).

3. Potrebita opskrba sa zimskim odijelima, obućom i rubeninom. (Prima se, te se već djelomice i izvršilo).

4. Smještenje članova obitelji na okup, koji su dosada kojekuda raštrkani, kaošto smještenje svih općinara ujedno. (Primljeno).

5. Neka se otpreme u zavičaj oni iz Pule evakuirani, koji se žele podati na svoj trošak svojoj rodbini, koja stanuje izvan tvrdjavnog rajona Pule. (Zagovarat će se).

6. Opskrba evakuiraca zimskim odijelima, rubeninom, pokrivalom itd. delegirajući njih nekoliko iz jednog sela, koji bi se povratili da uzmu natrag za sebe i druge iz istog sela svu potrebitu robu. (Zagovarat će se).*

7. Imenovanje pouzdanika za općinare, što pripadaju jednoj općini, s kojim samo ima se unaprijed voditi dopisivanje sa pomoćnim odborom. (Primljeno).

8. Dušobrižništvo evakuiraca u logorima djelomice po već evakuiranim, djelomice po svećenicima, koji imadu još doći.

9. Namještenje učitelja i učiteljica do sada evakuiranih i nezaposlenih u logorima. (Dogodit će se).

Sastavljenje sveukupnog katastra svih sada evakuiranih. (To je već započeto).

Još se raspravljalo i o drugim prešnim pitanjima, koja ne spadaju u djelokrug spomenutih ministarstva, to se radi toga nije moglo iste dosada svesti do konačnog zaključka.

U subotu popodne dne 8. augusta, dozvolom dotičnih vlasti, posjetili su delegati iz Pule internirane u Göllersdorfu.

Pošto je i na središnjicu u Beč stiglo mnogo pritužbi iz krajeva gdje se nalaze evakuirci iz Ugarske, zaključilo je ministarstvo unutrnjih posala, da sve bjegunce preseli u razne logore u Austriji i to u Leibnic, Pottendorf, Schwarzau itd. Taj prenos imao je započeti dne 12. augusta i dovršiti 20., nu uslijed tada nadošlih zapreka moralo se ga prenesti, te je sada u toku.

Iz istog razloga nijesu delegati pregledali sva mjesta u kojima su se nalazili evakuirci, nego su se ograničili samo na nekoja mjesta, u koliko su im to dopustile prilike i vrijeme. Izmedju ostalih posjetilo se: Ercsi, Bato Erd, Tamok, Baracska, Martonavasar, Soskut, Adony Szabadszallas? Szentivan? — Stavzaboles, Győr, Szolnok, Bihar-St.-Janos, Giönk, Papa, Komes, Saporza, Beiglo Szeged, Körmend, Kotor. U zadnjem se mjestu nalazi osim većeg broja evakuiraca i 28 djece iz Pule sa trim sestrama. (Već su na putu u Beč. U jednom od budućih brojeva objavit ćemo imena djece, koja su smještena u Beču. Op. ured.)

Skoro u svim ovim mjestima moralo se nažalost ustanoviti, da stanje evakuiraca nije dobro.

Na više mjesta nemaju evakuirci uopće još nikakvog doprinosa na potporu ili ga primaju samo djelomice. Na više mjesta moraju evakuirci i veća djeca da zasluže za svoje uzdržavanje teško raditi te ne uživaju najbolji postupak.

Delegati su kod mjesnih funkcionara prosvjedovali, a ovi su im obećali, da će pogreške odstraniti.

Pošto je prenos evakuiraca iz Ugarske u punom tijeku, nadaju se delegati, da se sada barem veliki dio trpljenja primiče kraju, da će u logorimaca u Austriji naći bolju sreću, gdje će biti ujedinjeni sa svojima i opkoljeni svojim zemljacima, sa kojima će moći uopćiti u materinskom jeziku dok ne budu nakon sretnog svršetka rata opet se povratili u obljubljenu domovinu.

Pula, dne 24. augusta 1915.

Josip Wiesinger, prošt. **Josip Stihović.**

* Vidi posebni članćić u našem listu.

Razne vijesti.

Oglas. C. kr. tvrdjavni komesar objavlja: Uslijed opunovlaštenja sa strane c. kr. namjesništva u Trstu te na temelju § 51. obrtnoga reda, saslušavši trgovačko-obrtnu komoru u Rovinju te odnosne zadruge, ustanovljuje se za grad Pulu, do nove naredbe, slijedeći maksimalni cijenik: Meso volovsko: sprednji dio privagom K 5.24, zadnji dio sa privagom K 5.60.

Kinematografske predstave u kazalištu započet će sutra dne 8. septembra u 3 sata poslije podne sa posve novim programom.

Kolera u Trstu. Stanje kolere u Trstu dne 4. septembra: Dne 3. septembra ostalo u njegovanju 10 slučajeva. Novi slučaj jest jedan. Ozdravila je jedna osoba. Tako je još u njezi 9 osoba. Novi se slučaj pojavio u ulici S. Marco br. … 4. kat, Bacilifera: 2. U Villi Sartorio nalazi se na promatranju 8 osoba.

Bojna pošta. Pošiljanje uzoraka robe za c. kr. vojsku na bojnom polju proširilo se je takodjer na ured vojne pošte broj devetdesetosam (98), dočim se obustavilo primanje uzoraka robe za slijedeće urede vojne pošte: 26, 31, 58, … 60, 62, 77, 90, 96, 97, 10, 107, 108, 12… 130, 140, 143, 154, 155, 158, 160, 20… 211, 504, 506.

Zimska odijela za naše evakuirce. Kad su evakuirci iz utvrdjenog puljskog kotara zapuštali svoja stanovanja, bilo im je nemoguće, da tada sobom uzmu na put potrebita zimska odijela za buduću zimu. Radi toga su se pozvani faktori odlučili da evakuircima pomognu e ovi uzmognu doći do zimskih odijela. Pošto nije bilo primjereno, da evakuirci svaki za sebe dolazi u grad uzeti si potrebita odijela pa makar to bilo i za najkraći boravak u Puli, moralo se ovu važnu stvar drukčije riješiti. Ovdješnji gospojinski odbor izjavio je ljubazno kao uvijek da će poslati onim evakuircima iz utvrdjenog kotara, koji su Pulu dragovoljno zapustili te ne primaju nikakve potpore, robu, što žele imati. Evakuirci, koji na ovo reflektiraju, i koji nikako ne mogu dobiti potrebita zimska odijela neka se obrate na gospojinski odbor za ratnu opskrbu u Puli, navedevši točno ulicu, broj kuće vratiju njihovog stanovanja, sobu i u kojoj se stvari nahode predmeti, opisavši točno rubeninu i odijela, što ih dotični želi imati. Za ostale evakuirce, koji su subvencijonirani, skrbit će za zimska odijela država. Oni će biti opskrbljeni dostatnom novom rubeninom i dobrim novim zimskim odijelima.

Javna zahvala. Štabski, viši potčasnici c. i kr. vojnih brodova darovali su udovici i četvero neopskrbljene djece po pokojnom c. i kr. kormilaru iznos 1400 K. Plemenitim darovateljima izrazuje potpisani u ime udovice i djece najiskreniju zahvalu. — Salvator Zanchi, c. i kr. kormilar.

Za siročad i udovu na „U XII“ poginulog torpedomajstora Emanuela Bud… savljevića sabraše njegovi drugovi 27 K koje darovaše: Štrkanec Milan, Pajdaković Juraj, Jurčić Stjepan, Paćeš Rudolf, Stauslitzky Ivan svaki po 5 K, Jakovljević Nikola 2 K. Čast darovateljima i sabiračima te množili se. Naša uprava je pripravna primati i daljne prinose.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

U veselom omladinskom društvu sa… kupljeno . . . . K 18…
Jurčić Stijepo 2 K, Pajdaković Jure 5 K, Štrkanec Milan 2 K, Krmpotić Ivan 2 K, Bučić Grgo 2 K, Mihovilović Andrija 1 K, gosp. Paša 2 K 50 h, Konobarica S. 2 K.

Jeličić Jakov sabrao . . . . K 30·…
koje darovaše: Dane Hecinović 2 K; po 1 K: Božušković Ivan, Baranović Ivan iz Šibenika, Peribonio Šime, Petković Dominik, Grbčić Kazimir, Barušić Matko, Jeličić Jakov, Tominić Antun, Flajder Antun, Marčenić Ivan, Vičević Stanislav, Aleksić Ante, Kliskić Ante, Utovac Ivan, Stockhammer Rudolf, Blažić Mate; Mar… Janko 82 h; po 60 h: Orešković Luka, Leparović Benjamin, Kölbel Frane; po 50 h: Modrić Antun, Antić Lovro; po 40 h: Kolenc Ivan, Jeličić Iv., Poljak Josip, Diduch, Poljak Makej Doton, Zavřel Ed., Kotysan Pankrac, Misdaris Iv., Mikovilović …, Žemek Josip; po 30 h: Gulin Josip, Perčić Josip, Pserra Josip, Roje Marin, Jakovčić M.; Črnjar Romaldo 28 h; po 20 h: Unzeitig Albert, Braus Miroslav, Rak… Josip, Eliba Ivan, Kerčić Rudolf, Vešligaj Ivan, Sušanj Stjepan, Macuka Josip, Horvat Mate, Vlaičević Petar, Klima Jurislav; po 10 h: Burianek, Jakoubek, Pavl… Franjo.

Ukupno . . . . . K 67·…
Prije iskazano . . „ 2006·…
Sveukupno . . K 2073·…

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 8. rujna 1915. | Broj 60.

Rusi posvuda odbijeni. 4790 ruskih zarobljenika. Talijani krvavo odbijeni. Nova razdioba ruskih vojska. Joffre u Italij.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Vojska generala Böhm-Ermollija potukla je jučer neprijatelja kod Podkamjena i Radzivilova. Navalila je na nj na čitavoj 40 kilometara širokoj i jako utvrdjenoj fronti te mu otela u žestokom, do borba na šake vodećem boju, dvor Podkamjen, na način spratova utvrdjenu uzvisinu Matsura jugozapadno Brodija, pozicije kod Radzivilova i velik broj drugih žilavo branjenih uporišta. Bitka je trajala na nekojim točkama do jutros rano. Neprijatelj je svuda bačen te je na mjestima u bijegu zapustvo bojište. Naše čete proganjaju. Broj do jučer u večer učinjenih zarobljenika prelazi 3000. U istočnoj je Galiciji morala vojska Bothmerova, suzbiti jake nasrtaje neprijatelja, dok su ruske navale popustile na fronti generala Pflanzer-Baltina. Na besarapskoj se je granici neprijatelj povukao u svoje dosta oddalečene pozicije. Kod Novo Sjelice je ruska baterija pucala na seljački dvor na rumunjskom području. U Volinskoj prošao je dan razmjerno mirno. Na Jasjoldi su naše čete postigle ponovno mjestimične uspjehe.

Talijansko bojište.

Nije izostao podhvat neprijatelja u okolici Kreutzbergsattel, kojeg smo očekivali. Jučer rano navalilo je pet talijanskih bataljuna različitih brigada na naše pozicije izmedju Burgstalla i Pflaunspitze. Ova je navala svuda krvavo suzbijena. Neprijatelj je izgubio najmanje 1000 momaka. U ostalom bile su u tirolskom pograničju osobito na dolomitskoj fronti i u odsjeku Folgarije i Lavarona obične topničke borbe. Više puta su kolibe alpinskih družtava dobrodošao nišan za neprijateljsko topništvo. Žrtvom ove djelatnosti bila je jučer i koliba Mandrona u području Admella. Na koruškoj i tirolskoj fronti nije se desilo ništa osobita.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Kod uspjele navale lagumima sjeverno Dixmuidena zarobili smo nekoliko Belgijanaca i zaplijenili jednu strojnu pušku. Sjeverno Soucheza suzbijena je slaba neprijateljska navala sa ručnim granatama. Francuski se je nasrtaj kod Sondernacha izjalovio. Njemački su bojni letioci oborili francusko ljetalo nad Cappelom. Avijatičari su mrtvi.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Konjanica, što je provalila prama Dausevasu (jugozapadno Friedrichstadta) donijela je oko 790 zarobljenika i 5 strojnih pušaka. Istočno i jugoistočno Grodna stupio je neprijatelj u boj. U tvrdokornom boju prodiru naše čete preko odsjeka Pire i Kotre. Izmedju Njemena i Wolkoviska stigla je vojska generala Gallwitza na pojedinim mjestima istočni brijeg odsjeka Rožane te je učinila preko 1000 zarobljenika.

Vojna skupina bavarskog princa Loepolda.

I jugoistočno Volkoviska izašao je neprijatelj ponovno u boj. Navala vojne skupine napreduje.

Vojna skupina Mackensenova.

Neprijatelj je bačen iz njegovih pozicija kod Chomska i Drohičina.

Jugoistočno bojište:

Boj za odsječak Sereta traje.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 7. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj i na ostalim frontama ništa važnoga.

Vilna ispražnjena.

Berlin, 7. septembra. Iz Petrograda se javlja: Vilna je potpunoma ispražnjena. U gradu nema više ništa, što bi Nijemci mogli upotrebiti.

General Ruski zamjenik generalisimusa.

Stockholm, 7. septembra. Prama vijestima iz Petrograda, nadzapovjedniku sjeverne vojske generalu Ruskiju podijelio je car naslov „zamjenik generalisimusa".

Novi zapovjednici ruskih vojska.

London, 7. septembra (D. u.). „Times" donose iz Petrograda: Službeno se javlja, da je general Evert imenovan nasljednikom generala Aleksejeva u vrhovnom zapovjedništvu zapadne fronte. Čitava je ruska fronta razdijeljena u tri odsjeke, u sjeverni, zapadni i južni, koje zapovjedaju generali Ruski, Ivanov i Evert.

Pomilovanja u Rusiji.

Stockholm, 7. septembra. Prama petrogradskom „Invalidu" rusko je ministarsko vijeće zaključilo u glavnim crtama osnovu za opća pomilovanja. Prije negoli dotična osoba bude pomilovana mora izjaviti da odmah ustupa u vojsku.

Načelnik Petrograda umoren.

Carigrad, 7. septembra. Prama službenim vijestima iz Petrograda, koje dolaze preko Atene, načelnik je Petrograda subotu naveče umoren.

Rusi pozivlju drugi saziv.

Kopenhagen, 7. septembra. Prama vijesti lista „Berlingske" iz Petrograda, zaključila je Duma da se pozove pod oružje i drugi saziv. Ovim će se sazivom osloboditi izvježbane vojnike, što se nalaze iza fronte.

Finske regimente zamijenjene kozacima.

Stockholm, 7. septembra. Sve su finske regimente zamijenjene kozačkim odjelima, pošto je izbila na javu urota. U savezu s time uapšeno je u Hengöu i Helsingforsu mnogo osoba.

Belgijski materijal u Rusiji.

Hag, 7. septembra. „Times" javlja iz Haga, da belgijske željeznice prevažaju u Rusiju željezničke tračnice, kojima će Nijemci graditi željezničke pruge da uzmognu Hindenburgove i Mackensenove čete prodirati dalje u Rusiju.

Talijanske skrbi radi udesa Rusije.

Chiasso, 7. septembra. Razočaranje Rusa radi nesudjelovanja francuske vojske piše „Giornale d' Italia", da je potrebito e započne sudjelovanje vojske na zapadu i u Dardanelima, da se tako prisili Nijemce, da uduzmu od ruske fronte barem 20 divizija. Inače mogla bi ruska vojska doći u kritični položaj. Iz ove se vijesti mora zaključiti, da ruska vojska po svojem uzmaku nesamo da nije otpočinula, već se umorila. Vijest je u Rimu učinila mučan utisak. Mussolinijev organ podupira zahtjeve Rusa, i veli, da ako već Francuzi ne misle na veću ofenzivu, morali bi oni neprestano napadati Nijemce i tako ih prisiliti, da dovedu na onu frontu pojačanja. Talijanski listi pitaju, hoće li Nijemci usprkos zime napredovati u Rusiju i zaposjednuti Petrograd i Moskvu, da tako prisile Ruse na skorašnji mir?

Joffre u talijanskom glavnom stanu.

Lugano, 7. septembra. (D. u.). „Agenzia Stefani" javlja: Joffre je došao u Italiju, da se predstavi kralju i da se upozna sa Cadornom. U glavnom je stanu ostao dva dana. Kralj mu je podijelio veliki križ savojskog vojničkog reda. Posjet je Joffreov, čini se, bio namijenjen tomu, da se francuska i talijanska akcija provedu istodobno.

Odgovor Srbije ententi.

Lugano, 7. septembra. „Tribuna" javlja iz Atene, da odgovor Srbije na ententu zahtijeva, neka ostanu sadašnje granice izmedju Grčke i Srbije netaknute, da Bugarska ustupi u rat na korist Srbije i da onda granice izmedju Srbije i Bugarske budu kako je to bilo utanačeno u ugovoru od god. 1912.

Srpske koncesije Grčkoj.

Köln, 7. septembra. (D. u.). „Kölnische Zeitung" javljaju iz Atene: Venizelos priopćio je srpskom poslaniku grčki odgovor obzirom na odluku Srbije, radi odstupa područja Bugarskoj. Odgovor je iskren, te se veli, da će se savezničkoj Srbiji rado doći u susret, samo da kod toga ne budu taknuti grčki životni interesi. Osobito se naglasuje u odgovoru, da se Bugarskoj ne odstupi odsječak Gewgeli-Doiran, i da granice izmedju Grčke i Srbije ostanu iste. To znači, da bi Monastir morao ostati u srpskim rukama.

Sporazum izmedju Rumunjske i Bugarske.

Lugano, 7. septembra. „Secolo" javlja iz Sofije, da još nije došlo do nikakvog sporazuma izmedju Bugarske i i Rumunjske obzirom na Dobruču i da ne će ni Bugarska ni Rumunjska početi ratovati, dok taj sporazum nije zaključen.

Ultimatum entente Bugarskoj?

Atena, 7. septembra. „Akropolis" javlja iz Sofije, da su poslanici vlasti četvornog sporazuma predali bugarskoj vladi notu, u kojoj zahtijevaju, da stupi Bugarska bez oklijevanja u rat. Stalno se drži, da će Bugarska odkloniti zahtjev entente. Engleska i Rusija prijete najoštrijim mjerama i blokadom bugarske obale. Ovdje prevladava mnijenje, da će Bugarska navijestiti Srbiji rat. U tom bi slučaju stupile i Rumunjska i Grčka na stranu Srbije te bi provalile u bugarsko područje. Kažu, da je čitava jedna turska vojska spremna na kooperaciju sa bugarskom vojskom.

Opsadno stanje u Francuskoj.

Genf, 7. septembra. Prama vijesti iz Pariza bit će sa sutranjim danom dignuto opsadno stanje u Francuskoj osim u ratujućim zonama. Civilnim vlastima predat će se isti djelokrug, što su ga imale u vrijeme mira.

Crta Čataldže pod vodom.

Hag, 7. septembra. „Times" javlja iz Atene: Vijesti iz dobrog izvora vele, da su turske oblasti ujedno sa njemačkim časnicima zaposlene time, kako bi poplavile crtu oko utvrdne linije Čataldže i to na način, da bi se zatvorile rijeke, koje se izlijevaju u Crno more. To se misli učiniti za to, da se onemogući svaku topničku paljbu na ove utvrde.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Recite: „gospodjice", odvrati mi ona i bilo je kan da se je pri toj riječi sladogorko nasmjehnula.

„Dakle dobar dan, gospodjice," popravih se učtivo, čudeći se u duši, kako nije ni ružnost ni starost mogla izbrisati taštine iz toga uveloga srca. I tu je možda sakriven nekakov roman, prišapnu mi moja radoznalost, ali ne progovorih dakako o tom ni jedne besjedice, jer nijesam smio po svom javnom zvanju. Javih e naprosto, tko sam i kako se zovem, dodah, neka oprosti, da ju bunim, nu moj pohod da ne ide nju već kuću, koju valja pregledati, jer se veli, da je trošna da se ruši. Zato neka dozvoli, da i njezin stan na brzo pregledam. Stara gospodjica slušala je nagnute glave moje riječi pobožno, upiruć tupe oči u me, držeći ruke na trbuhu, a kad dokrajčih, nakašlja se čudno kan da riječi i isli, mahnu lijevom rukom preda se zapiskuta:

„Dajte, dajte! Milostivi gospodine! Samo pogledajte. Ta vi ste ljudi od zakona, vi to smijete, a da i ne pokucate."

Ne znadoh, je li te riječi rekla naprosto od duše bez primisalja ili se je u njih skrivao kakov žalac, jer znam po iskustvu, da siromašna čeljad ne vidi rado u svom stanu gospodu, koja kuće ruše, bud se ljudi stide svoga ubožtva, bud se boje, da će ih ta nemila gospoda lišiti stana. U takovih su prilikah stare ženske najzubatije, pa znadu kadšto dohvatiti i sjekiru.

Starica uzdahnu po svojih riječih dva tri puta, valjda da pribere friške sape za nove riječi, i dok je mjernik ogledavao tavanice, pod, zidine i peć, ne bi li našao kakovu pukotinu, slijedila ga starica nekako sumnjivim okom, pa će napokon gotovo kroz plač i smijeh reći:

„Hm! Hm! Da! Kuća stara, e nekad je mlada bila! Sve se istroši kao i mi ljudi. Gubiš kosu, gubiš zube, oko ti oslabi, ruka ti klone. To je već tako u svijetu, i mi ne promijenismo toga zakona. Pak dodje smrt i svemu je kraj." završi — spustivši glavu na prsa.

„Da, odvratih, eto baš i mi dodjosmo, da vidimo, ima li toj starici kući još lijeka, ili je baš na smrt oboljela."

„Molim Vas, milostivi gospodine, ne mjerite sve na svijetu jednim rifom. Gdje je više blagoslova i ljudskoga bogastva, tu mora dakako sve biti po žnorici, ali bokčiji morate malo kroz prste gledati. U ovoj kući Vam prebivaju ljudi, koji na dan samo jednu jestvinu a na godinu samo jepan put mesa jedu. Da, da, pod ovim krovom Vam je gotovo svaki dan veliki petak, pak često u godini i badnjak. Aj Bog, da su si ovdje našli škuljicu, kamo će izmučeni položiti obnoć glavu. Nevolja ih je temelje, drži taj krov i ufam se, milost Božja ne će dopustiti, da nam se stara rebra krova sruše na glavu."

„Vi dakle mislite, gospodjice, da je taj Vaš gospodin kućegazda dobročinac ubožadi?"

„Hm!" nastavi stara oklijevajući, „nije ni dobročinac ni zločinac. Onako. Svatko traži svoje. Da znate, u toj kući Vam je osobiti red, kojemu se svaki stanar pokoriti mora i sve to pravi na pismu pred sudom, da ne bude kasnije duge pravde."

„Kakov red?" zapitah ja.

„Tu se ne plaća svakoga mjeseca, već svake subote, i tko do subote o podne nije platio kvartira, mora u ponedjeljak u jutro iz kuće. Naš kućegazda drži se toga zakona, pak došlo sto sudske gospode, on od toga odstupiti ne će."

„A živite li bar jeftino u toj kućarici?"

„Bože moj! Danas su skupa vremena, velika daća, pa gospodari i sirotinju šarafe. Evo za ovu moju sobicu plaćam pet forinti."

„Tu pod krovom pet forinti?!"

„Da, da! Muka je to, kad se krajcara na krajcaru slaže, — ali molim Vam se milo, milostivi gospodine," produlji stara drhtavim glasom ter sklapajući ruke, i činilo mi se, da su joj dvije suze zablisnule u očiju, „ne rušite kuće, dozvolite, neka se u njoj dohranim do groba."

„Po čemu Vam je toliko omiljela, gospodjice? Za te novce možete drugdje kud i kamo bolji stan dobiti u zdravoj, novoj, zidanoj kući."

„Ne ću, ne ću, hvala!" odmahnu mi rukom, „ja ne mislim iz te kuće živa izaći. Samo jedan put želim se jošte seliti, onamo, k svetomu Roku. Znate, navika je; već dvadeset i pet godina živim pod ovim krovom, pak onda" — — — tu umuknu starica i pogleda u zemlju, kan da je nekoliko riječi, nekoliko misli progutnula. Možda joj je jezik zapeo na minulim spomenama, koje su to staro srce nemilo stezale. Brzo podignu opet glavu, pogleda me milo i opetova drhtavim usnama:

(Dalje slijedi.)

Potopljeni engleski parobrod.

London, 7. septembra. (D. u.) Engleski parobrod „Mimosa“ potopljen je. Momčad je spašena.

Neutralna politika sjevernih država.

Kopenhagen, 7. septembra. Sedma sjednica delegata sjevernih država, koja je bila ovih dana ovdje, bavila se položajem parobrodarstva za vrijeme rata kao i drugim pitanjima. Danas je obzirom na neutralnost primljena slijedeća resolucija, što ju je predložio švedski delegat Adelsvaerd: Interpalamentarni savez sjevernih neutralnih država izražava veselje radi neutralne politike, što su ju vodile tri sjeverne države. Sjednica je izrazila veselje radi neutralne politike, što se ta neutralnost držala sporazumno i složno, te se nadaju, da će biti tako i u buduće. Delegati se nadaju, da će njihov rad biti poduprt od triju kraljeva, od vlade i od naroda, te da će ova sloga ostati stalna i iza svjetskog rata, pošto će ista trim državama moći donijeti velikih koristi.

Žalosne slike iz Meksika.

New-York, 7. septembra. „Evening Post“ piše: U zadnja 24 sata vidio je grad Meksiko tri vlade. Taj je rekord proizveo uzrujanost u gradu. O podne vidjelo se gdje izlaze iz grada Zapatove čete pred strahom od nevidljivog neprijatelja. Dva sata kasnije nadošle su u grad čete Ville, koje su se srele sa bojnim silama Carrancasa, te se po ulicama razvio boj. U 5 sati prestao je boj i počela su zvoniti sva zvona. Dućani su se opet otvorili, te se doznalo, da je kapetan Manuel Sanchez sa 20 ljudi Carrancasove vojske zaposjeo grad. Zapatovih vojnika bilo je oko 2500, koji su svi pobijegli. Sanchez zaposjeo je narodnu zgradu, a ambulance sakupile su mrtve i ranjenike. Pučanstvo se jedva umirilo, kada li se Zapatova vojska povratila, čuvši, da ima neprijatelja 20 na broju. Sanchez je opet zapustio zgradu, koju je zaposjeo general Castillo.

Iz Litavske.

(Izvješće njemačkih putnika.)

Preko Memela prelazi se iz Pruske u Rusku Litavsku, što je sada već podložena njemačkoj upravi. Krasna zemlja, valovita, puna šumica i gajeva; tlo neizmjerno bogato nosi lijepih žetava. Veliki neobradjeni prostori pružaju sve uvjete za veliku njemačku kolonizaciju i državni razvitak njemačkog naroda, kojeg se je na hiljade u Kanadi do sada gubilo.

Dva sama kilometra u nutrinji Litavske nalazimo već prvo velikorusko selo, što je nastalo tek pred dvije godine iz vlastelinstva propalog poljskog plemića, od kojeg je ruska državna agrarna banka imanje kupila (parcelirala ga i nastanila tamo cijelo selo ruskih kolonista).

Sada ih skoro svih rat raspršio — ali ipak prebiva tamo još desetak ruskih obitelji. I druga mnoga poljska imanja došla su u ruke ruske agrarne banke, koja ih kani naseliti Veliko-Rusima. Litavci ne mogu kupiti si komad zemljišta u svojem vlastitom domu. Na njihovu štetu tjera Moskovitizam kolonizaciju vlastitim ljudima sve do Memela i njemačkog grada Tilsita. Tako se kreće i širi prama zapadnoj Europi ruski narod, ali morat će se uvjeriti do skora, da je njihov put ne na Berlin, nego prama Sibiriji. Putevi su u Litavskoj strašni, sela neuredjena i zapuštena; ali krajevi su divni, te šteta da su uljudni i stasiti Litavci, koji u sebi nemaju ništa slavenskoga, bili jur toliko vremena i tlačeni od ruskih činovnika i lišeni svake mogućnosti napretka. Sada su oni sretni, da ih je njemačka sila oslobodila. Do sada imali su Litavci jedino katoličku crkvu, koja ih je branila i narodnost im očuvala.

Litavci maleni seljački narod od 2 milijuna stanovnika, nastanjen na velikom prostoru najrodnije zemljišta priljubit će se Nijemcima dušom i tijelom, kada od hirova i nemara ruskih činovnika oslobodjeni, upoznaju njemačku pravednost te savjesnu i napredni upravu.

Nijemci pustili su narodu konje, što su mu u gospodarstvu potrebiti; nijesu tamo uveli karte za kruh, kojih su se Litavci strašili. Zato imaju ti pouzdanje u Nijemce i ufanje u bolju budućnost vlastitog naroda. Gledaju rado na veliku djelatnost na novim njemačkim kotarskim poglavarstvima, te sa poštivanjem i priznanjem ćute već dobrobit njemačke kulture i rada.

Zanimivo je, kako su u Litavskoj zaduženi poljački aristokrate svoju moć potpunoma izigrali, te kako je sve u rukama ruske agrarne banke. — Ali neće li možda budućnost podvrgnuti krasnu tu zemlju njemačkom napretku?

(„Vossische Zeitung“.)

Carinarski spoj.

U zadnje doba mnogo se piše o carinarskom spoju izmedj Austrije i Njemačke. Osobito ga zagovaraju dr. Sylvester, predsjednik parlamenta, te poznati učenjak sveuč. prof. Philippovich. Jedino se austrijski industrijalci drže nekako nepouzdano. U Njemačkoj je grof v. Schwerin kao predsjednik njemačkog gospodarstvenog odbora odbio ovaj spoj. Inače novinstvo, kao i političke njemačke stranke zagovaraju svojski carinarski spoj.

Stara je ovo želja. Javlja se kod učenjaka već god. 1833. u Njemačkoj, pak i kod nacijonalne skupštine u Frankfurtu. Austrijski je ministar trgovine v. Bruck tražio god. 1850. ne samo carinarski spoj Austrije i Njemačke, nego i gornje Italije (Lombardije i Mletaka) kao srednjo europejski spoj, no on je odstupio slijedeće godine sa svog položaja. Nacionalni je ekonom Albert Schäffe želio carinarski spoj svih kontinentalnih država, pak i Rusije, posebno protiv Amerike radi cerealia. Belgijski nac. ekonom Molinari opet je god. 1879. zastupao takov spoj izmed Francuske, Belgije, Nizozemske, Danske, Njemačke, Austrije i Švicarske. I njemački nac. ekonom Kaufmann pridružio se god. 1880. ovom nacrtu. Predloge u ovom pogledu sa strane Njemačke prije god. 1866. odbijala je Austrija, jer da bi tim spojem dobila Prusija hegemoniju nad Austrijom. Iza te godine kuša ista austrijska vlada, da bi došlo do spoja. Bismarck bio je osobito za to, nu tehničke i druge poteškoće ne dadoše da dodje do žudjenog nacrta.

U čemu bi sastojao ovaj spoj? Potpuni bi bio spoj na carinarskom području Njemačke i Austrije takav kao da smo jedna država, kako su se izrazili predsjednici austrijskog i njemačkog parlamenta.

L. v. Brentano je god. 1885. objelodanio članak „Über eine zukünftige Handelspolitik im Deutschen Reiche“ und „Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche“ (I). Tu je iznio razloge ovog spoja i sada novine više manje opetuju.

Za čim ide ovaj spoj konačno? To nam iskreno otkriva dr. Franz Schmidt (Düsseldorf) u „Soziale Kultur“ i veli, da u ovom spoju traže austrijski Nijemci osigurati svoj politički položaj unutar dunavske monarhije, Madžari izvoz svojih produkta i osiguranje dualizma.

Je li provediv potpuni spoj? O tome ima mnogo poteškoća.

Sada se je digao njemački nacijonalac zastupnik I. W. Dobernig. On je objelodanio u gradačkoj „Tagespost“ od 6. i 10. decembra 1914., gdje zagovara vojničku i gospodarsku zajednicu s Njemačkom ili t. zv. „Schutz- und Wirtschaftsbündnis.“

Po našem sudu ova zajednica bila bi od nepregledne štete po našu monarhiju, a posebno po nas Slavene, jer nijedna država ne može razvijati sve svoje moći, ako o drugoj ovisi, pak bi Austrija izgledala pokrajinom Njemačke.

U stvari je i neprovediva ova zajednica, ako se Njemačka ne bi preustrojila. To opet ne će dozvoliti njemačke države.

Njemačka je skup saveznih država; nije jedinstvena država, niti državna sveza. Sve savezne države izgubile su svoj potpuni suverenitet. Za riješena pitanja samo je državna oblast mjerodavna, za druga pitanja ima država stvaranje zakona, a države eksekutivu. U riješenim pitanjima posebne su države potpuno neovisne i samostalne. Velike je važnosti odluka, da smije država na račun saveznih država putem ustavnog popriml.jenja raširiti djelokrug pitanja, kojih riješenje da padne pod državnu oblast.

Jasnije. U Njemačkoj su odjeli države: 1. Svezino zemljište, 2. državno stvaranje zakona, 3. svezina uprava, 4. predsjedništvo sveze, 5. državni sabor, 6. carina i trgovina, 7. željeznice, 8. pošta i brzojav, 9. mornarica i brodarstvo, 10. konsulati, 11. državna armada, 12. državne finance, 13. riješenje sporova i odluke kazne, 14. opće odluke.

„Schutzbündnis“ po tome bi značio zajednicu mornarice, armade i državnih financija. „Zollbündnis“ pak značio bi zajednicu carine i trgovine, željeznica, pošte i brzojava, brodarstva, konsularstva i zajednicu državnih financija.

Nu pošto za to mora da bude neki zajednički forum takovih pitanja, daije bi iz ove zajednice slijedila zajednica i u parlamentu ili državnom zakonodavstvu i uredjenje supremacije med saveznim državama.

God. 1866. Austrija je bila predobivena. Nije se ipak odtada tražilo ni pedlja zemlje, nego samo da se odreče supremacije nad njemačkim državama. God. 1914., Bogu hvala, nije takova.

koji žele da Austrija bude jaka pod žezlom Habzburgovaca, i da se mi Slaveni ćutimo vazda dobro u toj državi.

Mi južni Slaveni, u Austriji smo za neovisnost i slobodu Austrije u svakom pogledu.

Spomenuti dr. Schmidt veli, neka se osnuje posebni „carinarski parlamenat“ izmed Austrije i Njemačke, koji bi se bavio pitanjima carinare, trgovine, novca i prometa. On dakle hoće da se ovo pitanje carinarskog spoja uredi putem ustava, ne medjunarodnog ugovora kao sada.

I Bismarck je god. 1879. predlagao Austriji carinarski ugovor putem ustava. Nu na to se onda nije pristalo. Protiv toga iznosi dr. Flügler (Karlsruhe) ove razloge: 1. Prepirke bi se vodile unutar parlamenta, pri čemu bi političke stranke zauzele svoje stranačko stanovište. To bi umanjilo jedinstvenost obiju država. 2. Austrija nije jedna država i Ugarska teži za sve većom samostalnošću. Položaj izmed Austrije i Ugarske nije bistar. 3. Trajan je spoj moguć, ako nije štetan ugovarateljima. U Njemačkoj je industrija razvijenija i lako bi zadušila onu u Austriji. Konačno stoga govori, neka se lagano pomoću posebnih pogodnosti ide prema potpunom carinarskom spoju, jer bi inače moglo brzo nadoći razočaranje. (I ovome ne bi izbjegao ni zajednički posebni parlamenat.)

Ove zadnje riječi usvajamo. Dapače je poželjno, da dodje i do carinarskog spoja s državama srednje Evrope (kako je i Kaufmann god. 1880. zastupao), jer bi tako svi austrijski narodi osjetili jednake pogodnosti iz carinarskog spoja, i to trajno, a i takav spoj ne bi imao nutrnjih političkih ciljeva. Hrv. Str.

Razne vijesti.

Odlikovanje. Učitelj u Ližnjanu Antun Frlić na jugozapadnoj je fronti promaknut na čast zastavnika, a radi hrabrog držanja pred neprijateljem podijeljena mu je srebrna kolajna II. razreda. —

Školska obuka. Prošle godine se toplo zauzeo odbor za ratnu pripomoć za školsku obuku, i njegovom trudu treba zahvaliti, što su se razni zavodi bili otvorili. Početkom nove godine pitanje škole opet je akutno. Odbor se je i ovog puta izjavio pripravnim, da se za ovu stvar zauzme. Prije svega trebalo bi sastaviti točni iskaz djece, što su dužni polaziti školu, koji su ostali u gradu. U ovu svrhu pozivlju se svi roditelji, da jave odboru čim prije dopisnicom i m e n a s v o j e d j e c e, d a n i g o d i n u r o d j e n j a, u r e d n i r a z r e d š k o l e i n a r o d n o s t. Pošto se namjerava otvoriti i zabavišta, neka se prijave i imena takve djece, koja bi polazila zabavište. I kod ove djece treba javiti ime, dobu i narodnost. Dopisnice neka se šalje na naslov: Odbor za ratnu pripomoć, Pula.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je K 100 što su ih u korist družbine škole u Rapcu poklonila gg. Ivan Faraguna pok. Andrije iz Rapca i Mate Paliska pok. Marka iz Ripende (svaki po K 50) od radosti, što se je i njima posrećilo narodu podijeliti živeža. Ovaj plemeniti čin družbinih prijatelja iz Labinštine naša Družba pozdravlja s velikim veseljem i prihvaća zgodu, da spomenutim narodnim prijateljima od srcah zahvali. Živjeli!

Družbina predstava u Varaždinu. Dne 19. kolovoza o. g. upriličila se je rodoljubnim nastojanjem g. Dragutina Mondekara, činovnika podružnice I. hrvatske štedionice u Varaždinskom kazalištu predstava u koristi Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru. Čistu dobit od te predstave u iznosu od K 432.70 primilo je već družbino Ravnateljstvo u Opatiji i prihvaća zgodu, da i ovim putem najusrdnije zahvali inicijatoru predstave g. Dragutin Mondekaru, kao i rodoljubnom gradjanstvu grada Varaždina, koje je i ovaj put pokazalo svoju staru i toplu ljubav prema našoj Družbi i Istri.

C. k hrvatska velika gimnazija u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. P r i j a m n i ispiti za I. razred obdržavat će se dne 16., a p o p r a v n i i n a k n a d n i ispiti dne 16. i 17. rujna. Upisivanje novih učenika za I. razred bit će dne 16., a za više razrede dne 16. i 17. rujna u gimnazijskom upraviteljstvu.

Privatna ženska učiteljska škola (II. i IV. tečaj) u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. P o p r a v n i i n a k n a d n i ispiti obdržavat će se dne 17. i 18. rujna.

Za one, koji su potpisali ratni zajam. Konstatiralo se, da je jako malo osoba vinkuliralo obligacije $5^{1}/_{2}$% austrijskog ratnog zajma od god. 1915., radi toga se pozivlju fondovi, društva i t. d., da čim prije vinkuliraju spomenute obligacije prikazavši interinalni list, što su ga primili u svoje vrijeme.

Kinematografske predstave u kazalištu Ciscutti bit će danas poslijepodne na 3, 4 i tri četvrta i 6 i pol sati. Iza kinopredstave „Na zatonu prve ljubavi“ slijedi zabavni program.

Zadnje su dvije predstave donijele 1618 K čistog dobitka, koji ide na korist Crvenog križa i ratnog opskrbnog odbora.

Pozdrav sa ratišta. Primamo i priopćujemo: Nalazeći se na bojištu šaljemo najsrdačnije pozdrave dragoj Istri, znancima i milim roditeljima; Ante Defranceschi, Jerko Lorenzin, Ante Kirac, Mijo Kajić, Mijo Slipšević, Ivan Kirac, Ivan Rakić (Pomer), Ante Grakalić, Ivan Košara, Josip Kliman — svi LIR 5, Feldpost 353.

Iz sjevernog bojišta. Generaloberst Woyrsch pisao je udovi Janel u Kielpin kod Wollsteina u Pozenu slijedeću dopisnicu: „Danas ujutro bio je jedan Vaših sinova na straži pred mojim stanom. On mi je rekao, da ste u rat poslali osam sinova i da će naskoro doći i deveti. Ja Vam čestitam, što ste domovini dali devet sinova za obranu domovini proti neprijatelju. Kao majka možete biti radi toga ponosna. To ne čini lako svaka majka. Neka Bog štiti Vas i Vaših devet sinova.“ Medjutim je jedan sin junački pao, a četvorica su ranjena.

†

Duboko ganuta javlja potpisana svoj rodbini, prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da im je srdačno ljubljena kćerka

Marija Radošević

dne 3. rujna u 13. godini svoje dobe u Ugarskoj u Gospodu preminula.

PULA, dne 3. rujna 1915.

Rascviljena obitelj Radošević.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 9. rujna 1915. | Broj 61.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 8. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U volinskom utvrdjenom predjelu ostao je jučer položaj nepromijenjen. Nekoliko se ruskih protunavala slomilo u našoj vatri. Dalje južno prisilila je naša pobjeda kod Podkamjena i Radzivilova neprijatelja, da se povuče u frontalnoj širini od 30 kilometara iza rijeke Ikve. Naše ga čete proganjaju. Na Seretu došlo je do ljutih borba. Neprijatelj je provalio sa premoćnim silama iz svojih ušančenih kod Tarnopolja i Struzova na način mostobrana uredjenih utvrda. Rusi, koji prodiru kod Tarnopola, bili su bačeni protunavalom njemačkih četa. U prostoru zapadno jugozapadno Trembovla bitka je još u tijeku. Blizu Seretovog ušća izjurišale su c. i k. čete, koje stoje pod zapovjedništvom generala Bagninia i kneza Schönberga neprijateljsku poziciju sjeverno-zapadno Šuparke, te su zarobile 20 časnika, 4400 momaka i zaplijenile 7 strojnih pušaka. Kod austro-ugarskih bojnih sila na Jasjoldi ništa novoga.

Talijansko bojište.

U prostoru sedla Kreutzberg nastupio je poslije prekojučerašnjeg poraza Talijana mir. Njikovi gubici bili su veći, nego se u početku držalo, jer su kod pročišćenja bojnog polja naše čete pobrojile samo pred Pfannspitze, Cima Frugoni i Eisenreich-kamma preko 400 neprijateljskih lješina. Položaj na je talijanskom bojištu sasma nepromijenjen. U odsjeku Doberdoba odbiše naše čete jutros rano neprijateljski nasrtaj protiv izloženog dijela kraške visoravni. Talijanska pješadija, koja se htjela ustaliti istočno Vermeljana, bila je protjerena ručnim granatama.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 8. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Nekoliko neprijateljskih brodova prikazalo se jučer rano pred Middelkerke i pucalo prijepodne na Westende, a poslije podne na Ostende. Pred vatrom naših obalnih baterija povukoše se opet brodovi, a da nijesu nanijeli nikakve vojničke štete. U Ostendi bila su ubijena dva belgijska stanovnika. Oružano francusko ljetalo bilo je sjeverno Lesmesnila (u Champagni) oboreno hicima njemačkih bojnih ljetala i srušeno goreće. Aviatičari su mrtvi.

Rusko bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Vojna skupina Hindenburgova nalazi se u dalnjem prodiranju u predjelu Daudsewasa. Čete generala Eichhorna zauzeše poslije bitke nekoliko jezernih tijesnaca kod Troki-nove, jugozapadno Vilne. Izmedju Jezora i Volkoviska napreduje navala. Polkovisk sam i visine istočno i sjeveroistočno od toga zauzeti su i zarobljeno 2800 momaka te zaplijenjeno 4 strojnih pušaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda bacila je neprijatelja u predjelu Izabelina (jugoistočno Volkoviska). Dalje južno napreduje vojna skupina prama odsječku Zelvijanke i Božanke. Sjeveroistočno Pružanija prodiru austro-ugarske čete preko močvarnog predjela prama sjeveru. Zarobljeno je oko 1000 momaka.

Vojna skupina Mackensenova.

Borbe na Jasjoldi i istočno Drohičina traju dalje.

Jugoistočno bojište:

Ruska je navala kod Tarnopola odbijena. Dalje južno u predjelu zapadno Ostrva zaustavile su njemačke čete protunavalom provalu neprijatelja.

* * *

Današnje rusko izvješće o porazu dvaju njemačkih divizija i zarobljenju 150 vojnika i zaplijenjenju 30 njemačkih topova i mnogih strojnih pušaka, izmišljeno je. Baš naprotiv je bacila spomenuta protunavala njemačkih pukovnija daleko natrag prodirajućeg neprijatelja. Jedna pukovnija učinila je 250 zarobljenika.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 7. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U Odsjeku Anaforte raspršilo je naše topništvo jako neprijateljsko odijelenje na obali te mu zadalo teške gubitke. U odsjeku Ariburnu ništa bitnoga. U odsjeku Seddilbara pucahu naše anatolske baterije sa uspjehom na neprijateljsko topništvo, na tren, na taborišta i na pozicije neprijateljske pješadije.

Utvrdjenje Petrograda.

Stockholm, 8. septembra. Oko Petrograda kopaju se jarci. Za zadnje se upotrebljavaju čak i zarobljenici i tamničari. Takozvano Marsovo polje, gdje su se prije držale vojničke smotre, utvrdjeno je.

Na daljnem istoku.

Berlin, 8. septembra. „Novoe Vremja" javlja: Prvi dio lučkih gradnja u Vladivostoku jest gotov. Iskrcavanje će biti samo tada moguće, ako se do luke izgradi dvotračna željeznica. Sredstva su u tu svrhu već bila dozvoljena, nu još nije gradnja dovršena. Radnja je jako teška, nu nastojat će se da se ju popješi.

Ruski car preuzima vrhovnu upravu vojske.

Petrograd, 8. septembra (D. u.) Car je izdao dnevnu zapovjed u kojoj javlja, da je preuzeo vrhovno vodstvo cijele vojske, te dodaje, da će on i vojska vršiti svoje svete dužnosti za obranu domovine do konačne pobjede.

Nikolajević je takodjer izdao zapovjed, kojom javlja isto, te se nada da će čete, što ih vodi sada car izvršiti uz pomoć Božju nove, jošte nečuvene junačke čine.

Poincarè i ruski car.

Paris, 8. septembra. (D. u.) Prekjučer je car brzojavio predsjedniku Poincarè: „Dok se danas postavljam na čelo mojih hrabrih vojska, leži mi osobito na srcu, da Vam izrazim iskrene želje, koje gojim za veličinu Francuske pobjede i za njezine slavne vojske". Poincarè je odgovorio: „Znadem, da Vaše Veličanstvo, u času kada preuzima zapovjedništvo nad junačkim vojskama, misli nastaviti energično rat do konačne pobjede saveznih naroda, kojima je bio rat nametnut. U ime Francuske šaljem Vašem Veličanstvu tople želje".

U kolonijama.

Petrograd, 8. septembra. Kako se javlja iz Tokia odoslana je u bivše njemačke kolonije na južnozapadne otoke civilna uprava, koja ima zamijeniti opstojeću vojničku upravu.

Radnički nemiri u Rusiji.

Genf, 8. septembra. U Parizu izlazeći ruski socijalistički list „Naše Slovo" javlja iz Petrograda, da u ruskim tvornicama municije traju nemiri. Oni nisu samo gospodarskog već i političkog značaja, pošto radnici ne će da znadu za rat. General Ruski, zapovjednik petrogradskog kotara nije dosada proti ovim nemirima ništa postigao. Nemiri vladaju u slijedećim tvornicama: Lesler, Langesingen, Senrjanikovski, Pavjajnen i djelomice u Putilovoj. Radnici su u Petrogradu širili razne oglase.

Njemački koloniste u Rusiji.

Berlin, 8. septembra. Pod zlobnim naslovom „Drang nach Osten, Fritz marschiert", „Novoje Vremja" od 28. augusta javlja, da je od 2.—4. augusta 2136 njemačkih kolonista iz Podolije i Volhinije prevezeno u okružje Kijeva. Od 14. augusta dalje prevezeno je 7078 ljudi. „Koja će gubernija biti tako sretna, da ukonaći ove putnike?" svršava list.

Zračna navala na istočno-engleske grofije.

London, 7. septembra. (D. u.) Zadnje su noći posjetila neprijateljska ljetala istočne grofije te prouzročila požare i nezgode nekojih osoba.

Žrtve parobroda „Hesperian".

London, 8. septembra (D. u.) Prama stiglim izvještajima od parobroda je „Hesperiana" izginulo 13 putnika i 7 ljudi od momčadi.

Navala areoplana na Saarbrücken.

Saarbrücken, 8. septembra. Umrle su još dvije osobe, koje su bile ranjene prigodom jučerašnje navale areoplana, tako da je mrtvih 5 osoba.

Italija i Dardaneli.

Kopenhagen, 8. septembra. Talijanski kapetan generalnoga stožera de Senetis, koji je stigao u New-Jork da izvrši nekoje narudžbe talijanske vlade, izjavio je, da će Italija dati na raspolaganje za Dardanele 640.000 vojske, koji se već nalaze 500.000 u Turinu, a 150 u Tarantu. U talijanskim lukama leži 200 transportnih parobroda, koji će prevesti čete na odredjeno mjesto.

Zima u gornjoj Italiji.

Lugano, 8. septembra. Iz cijele sjeverne Italije javljaju, da se je temperatura jako promijenila. Ne samo na visokim gorama nego i na nižim Alpama sve je debelim snijegom pokriveno. Zimu se čuti i u lombardskoj ravnici.

Tursko bugarski odnošaji.

Kopennagen, 8. septembra. „Tempsu" javlja njegov dopisnik iz Sofije, da mu je ex ministar Genadijev izjavijo, e su tursko-bugarski odnošaji sada izvrsni.

Držanje Bugarske.

Sofija, 8. septembra. Bugarsko se novinstvo počelo baviti bugarskom navalom protiv Turske dotično protiv Srbije, prema tome, kojoj stranci novine pripadaju. I stranke entente i stranke centralnih vlasti razglabaju i zagovaraju koristi Bugarske prama njihovom stanovištu. Ni jedna ni druga stranka ne spominju ni Rumunjsku, ni Grčku, prama čemu se zaključuje, da nijedna stranka ne želi rata protiv ovih dviju država. Glasilo ministarskog predsjednika piše, da je treba Bugare osloboditi srpskog jarma. Političari drugih stranaka izjavljuju, da ne treba navaljivati na Srbiju, pošto i ententa i centralne vlasti obećavaju Bugarskoj obje Macedonije. Rusofili hoće da se navali najprije na Tursku, da se tako dobije područje Enos-Midija. Sve stranke izjavljaju, da je glavno da Bugarska postigne svoj cilj, a onda da obustavi dalnje napredovanje svoje vojske i da se sklopi mir. U ovom metežu vlada je mirna i znade što ima i što mora učiniti.

Bugarska ne će uz ententu.

Turin, 8. septembra. „Stampa" piše: U diplomatičkim talijanskim krugovima drži se, da je Bugarska izgubljena za ententu. Samo čudo može učiniti kakvu promjenu, nu izgleda nema nikakovih. Ententa se može ponositi, što joj je uspjelo uvjeriti Grčku i Srbiju, da ostanu uz nju, pošto su ove dvije pripravne, da ustupu nešto svojeg područja Bugarskoj. Ako ne nastupe kakve nove zapreke, ententa će naskoro predložiti Bugarskoj odstup srpsko-grčkog područja, te će ova biti prisiljena, da se odreče prijateljstva centralnih vlasti.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Molim Vas se milo, ne rušite te kuće, to bi bila moja smrt. Bit će Vam za dušu."

„Pa zar se Vi ne bojite tu stanovati?" zapitah u čudu.

„Zašto da se bojim?"

„Ma od vatre?"

„Ah," nasmjehnu se stara, „ja Vam svaku večer poklobučim žeravicu u pećnici, kad se skuham kavu. Naučila sam se od mladosti paziti na vatru. Imam na krovu pred prozorom i ne treska u loncu, pak se molim svaku večer svetomu Florijanu."

„Al mogli bi Vas okrasti, ili biste, kako ste slabi, na tih vratolomnih stepenicah u toj tmini mogli uvrijediti glavu."

„Okrasti! Ha! Ha! S mojim siromaštvom ne bi se nitko pomogao. Ta ja ništa i nemam. Za stepenice i tminu nije me strah. Od ovo dugo vremena naučila sam se i u tmini na to, i moja noga zna, kamo treba stati. Samo nemojte rušiti kuće, milostivi gospodine."

Ne rušismo kuće. Nijesmo je dakako poštedili na staričine molbe, jer zakon ne mari za suze i navike, već mjernici rekoše, da to ruglo još kojih desetak godina može stajati, ako se ovdje i ondje pokrpa. S neke strane srdio sam se, da ta kućetina stajati i nadalje u lijepom Zagrebu kao kržljava kupina u kitnom perivoju, ali sjetivši se staričine molbe, njenih suza, opet mi je sve to bilo strane drago bilo, da „Kalifornija" nije već sada pala žrtvom estetske i graditeljske strogosti.

Stara gospodjica tvrdo je vjerovala, da sam ja općuvao kuću od propasti, te me pohodi, da mi suznim očima zahvali na toj tobožnjoj dobroti. Izvinjavah se i ovako i onako, otklanjajući od sebe tu dvojbenu zaslugu i odbijajući sve na mnijenje mjernikovo, ali badava.

„Znam ja, što znam, milostivi gospodine," reče gospodjica smiješeći se i krećući glavom, da je šareno cvijeće na starovječnom joj šeširu poskakivalo. „Vi ste čedni, Vi mi ne ćete priznati, da ste to na moju molbu učinili. Eh! Eh! Da nije mene, ne bi već danas stajala daska na daski. Dobro! Dobro! Ne ću ništa više govoriti. Bog blagoslovio i Vas i Vašu djecicu. Da, da! Vi ste taj mjernik."

Meni je sve to gotovo smiješno bilo, nu vidoći, da to ne pomažu nikakovi argumenti, okanih sa uvjeravanja i poželjeh starici, neka zdrava poživi još mnogo godina u svojoj sobici pod krovom.

To je bilo pa se i zaboravilo. Uminula godina, dvije; pred moje oči dodje u javnom poslu sto i sto drugih lica, i slika stare gospodjice pod krovom mi se ne izbrisa iz moje pameti, jer za svega toga vremena ne dodje mi nego dva, tri puta puta na oči, gdje ju vidjeh na ulici ili u crkvi. Da pravo reknem, bila je na ulici smiješnija, nego u svojoj sobici, gdje se prikazivala kao starovječna glava u malenu okviru. I ozbiljan čovjek, u koga ima i srca i smilosti, koji se ne veseli prirodjenoj nakaznosti, morao se je u prvi mah nehotice nasmijehnuti, gledajući, kako ta figura iz prošloga vijeka, ružna i nesprema tapka velikim nožurinama po trotoaru u uskoj isližanoj suknji, dočim je čudno načipkana mantila letjela za njom poput krejlutli, a crveno makovo cvijeće drhtalo na malenu crnu šeširiću, koji je jedvice pokrivao tjeme njezine glave.

Još smiješnija mi se učini starica, kad bi me na ulici pozdravila. Široko joj se lice rastegnu, usne produljiše na prijazan tobož posmjeh, oči se stisnuše kao da će kihnuti. Uvuče glavu medju ramena, kimnu, gotovo da čučne tijelom, i makovo cvijeće zatrepti jače. Pa pomislite, sve to uradi ženska velika, nespretna, stara, uvažite one nožurine, one ručetine i uza sve to taj sladogorki smijeh. S daleka bi mi takovom prilikom zafijuknula ko fućkalice: „Dobar dan, milostivi gospodine!" a po tom stidno poniknula očima i pritegnula krila svoje starovječne mantile. Kako da se tomu čovjek ne nasmjehne?

Više puta navrnula bi se njezina slika u moju pamet. Mišljah, predomišljah: Šta je ta čudna, smiješna starica?

Zašto joj je škuljica pod krovom te kućetine toliko omiljela? Ne jedamput rasrdih se. Eto ti zagonetke pred nosom, a ne možeš je riješiti. Sto puta odlučih ispitati ju pobliže, ali starica bijaše toli smjerna, čedna i uljudna, iz njezina govora razabrah dapače neku finoću, trag boljega uzgoja, da me je gotovo stid bilo, dosadjivati joj kojekakvim ispitkivanjem. Nu dodje čas i prilika, gdje mi se smiri moja radoznalost.

(Dalje slijedi.)

Ručno pismo ruskog cara na velikog kneza.

Petrograd 8. septembra (D. u.) Car je izdao na velikog kneza ručno pismo u kom veli: Razlozi više vrsti bili su uzrokom, što caru nije bilo mognće preuzeti vrhovnu upravu vojska odmah na početku rata. Istu je povjerio velikom knezu, koji je pokazao veliku hrabrost, koja je izazvala u svijn Rusa doboko povjerenje. Danas, kada je neprijatelj prodro u unutrnjost Rusije i on će dijeliti sa četama ratne trude i braniti Rusiju od neprijateljskih udaraca. Uvijek veća neprijateljska invazija na zapadnoj fronti zahtijeva da se tu koncentrira sve djelovanje. Kod ovakog položaja stvari priznaje car potrebu pomoći i savjeta velikog kneza na južnoj fronti te ga imenuje potkraljem u Kaukazu i zapovjednikom kaukaške vojske. Konačno car zahvaljuje velikom knezu u ime svoje i u ime domovine za trude, što ih je u ratu imao podnijeti.

Nepošteni činovnici.

Atena, 8. sept. (D. u.) Ovdje je došlo do senzacijonalnog otkrića. Brzojav kralja Kostantina i depeše njemačkog poklisarstva već više mjeseci plijenila su dva brzojavna činovnika. Za ovo primali su od dviju francuskih činovnika 1500 franaka. Njemačke brzojavke, kako se glasa, pošiljalo se dalje u Rusiju. Oba francuska dopisnika su napšena.

Wilsonove skrbi radi Mehika.

Berlin, 8. septembra. Manchester Guardian" javija iz Vašingtona: Wilson je imao pogovor sa raznim ličnostima radi položaja u Mehiku. Pukovnik House zagovarao je stranku Carranza, te savjetovao predsjedniku, neka ovomu pomogne, da uništi svoje protivnike. Prama njegovom je mnijenju to najbolje sredstvo, da se južnu republiku umiri. Wilson i druge ličnosti su mnijenja, da su Carranza isto tako kao i Villa i Zapata revolucijonarci, koji rade samo za svoju korist.

Rumunjska ne mobilizira.

Zürich, 8. septembra. (D. u.) „Neue Züricher Zeitung" javlja iz Haaga, da je rumunjsko poslaništvo u Londonu dementiralo vijest o mobilizaciji rumunjske vojske.

Rumunji u Švici.

Beč, 8. septembra. „Abend" javlja cenzurirano iz Genfa: U Švici nalazeći se Rumunji, koji su vojnici, dobili su nalog, da se moraju prikazati kod svojih četa.

Prevoz ugljena.

Pariz, 7. septembra. „Echo de Paris" javlja iz Soluna: Dogovori radi propusta prevoza njemačkog ugljena preko Rumunjske i Bugarske u Tursku, još nisu dovršeni. U zamjenu kupila bi Njemačka rumunjsko žito.

Smotra u Njemačkoj.

Berlin, 8. septembra. Wolffov biro javlja, da će se u Njemačkoj provesti smotra za one, koji su kod novačenja bili proglašeni nesposobnima. To će uslijediti radi toga, jer se opazilo, da se prijavilo u vojsku mnogo osoba, koje prije nisu bili vojnici, a ponašlo se ih sada sposobnima. Vrijeme odstranjuje mnoge pogreške, pa će biti medju prije proglašenim nesposobnima mnogo njih, koji su sada sposobni. Ne bi ni pravo bilo, da se na frontu šalje starije ljude, dok imade mladjih zdravih. O produljenju vojničke obvezatnosti preko 45. godine nema ni govora.

Peugodova pogrešna taktika.

Genf, 8. septembra. „Echo de Paris" javlja o tome, kako su njemački aviatičari bacili Pegouda ovo: Pegoud je imao običaj da navaljuje na njemačke zrakoplovce ozdo, pošto je bio uvjerenja, da Nijemci prama gradnji njihovih eroplana ne mogu upotrebljavati svoje pokretne strojeve pucajući na dolje. Ako Pegoudu i nije uspjelo da posve uništi koji njemački zrakoplov, uspjelo mu je uvijek, da je svojim navaljivanjem oštetio posudu benzine i tako prisilio neprijatelja, da se spusti. Prošle nedjelje uvjerio se Pegoud, da je usprkos njegove taktike njemački ereoplan oštetio njegovu posudu benzine, te je bio prisiljen, da se spusti na zemlju i dostigne francuske linije; akoprem su Nijemci iz svojih jaraka pucali na njega, nisu ga ipak pogodili. Kad je prošli četvrtak navalio na njemačku golubicu, koja je križala nad Belfortom, udarila ga neprijateljska kugla baš u glavu te ga usmrtila.

Engleska politika.

Engleska je politika od 1900. do 1905. godine obrambene naravi. Godine 1904. sklope Englezi sa Francuskom ententu (sporazum), kojom uredise sva medjusobna preporna pitanja. Sir Edward Grey pod uplivom i osobnim sudjelovanjem Eduarda VII. provadjaše kasnije vojničku politiku jer stalni i brzi razvitak njemačke moći na moru zabrinjivao je sve jače engleske državnike, da im domovina ide u susret pogibeljnoj budućnosti. Tako se zatraži i sklopi sporazum 1907 i s Rusijom, čime, proti trojnom savezu, nastane trojni sporazum (Tripelentente), koji nije bio još pravi savez.

Ali za vrijeme marokanskog spora vezale su se Engleska i Francuska čvršće; ova je mogla koncentrirati svoju mornaricu u Sredozemnom moru, a Engleska obvezala se, da će joj braniti svim silama sjeverozapadnu obalu, budu li Nijemci navalili u kanal La Manche.

Utjecaju docnijih dogodjaja podlegao je Sir Grey više, mnogo više nego se u svojoj flegmi nadao, te se iznevjerio programu i svrsi svoje entente, koja je imala djelovati jedino diplomatskim sredstvima. Ali ipak nije bio još Grey izgubio nade, da će se Englezi sporazumjeti s Nijemcima, na isti način ko što s Francuzima, i s Rusima. To svjedoči englesko-tursko-njemačko utanačenje od 1914. Za same srpske krize vjerovao je Sir Eduard Grey u mirno riješenje.

Što je dakle preteglo na dan odluke 29. i 30. julija 1914? Povrijeda beljgijske neutralnosti bio je tek jedan od dogodjaja, što su Sir Eduarda Greya sklonuli na intervenciju. Ostalo skrivila je prevelika briga za vlastitu budućnost, te intrige u Parizu i u Petrogradu, kojima engleski državnik nije bio dosta jak da se upre.

Da je engleska raskrštenih ruku čekala, da Njemačka Rusiju i Englesku pobijedi, došla bi bila, do koje godine u najveću opasnost za vlastitu sigurnost. Nije ona mogla prepustiti drugima Balkan, jer preko njega dospjelo bi pitanje azijatske Turske do toga, da bi Englezima prijetila propast njihovih najvitalnijih interesa u Turskoj, u Egiptu, u Indijama i posvuda. Pitanje i ekspedicija proti Dardanelama i Carigradu je za Engleze važnije nego uspjeh na flandrijskim bojištima.

Englezi su za svaki slučaj predobili za se i Talijance, da imaju na raspolaganje njihovu vojsku i mornaricu sada, a i kasnije bude li došlo do borbe radi premoći na sredozemnom moru med Engleskom i Francuskom.

Sa Amerikanskim Sjedinjenim Državama Engleska vodi obzirnu i prijaznu politiku, da ne dodje do komplikacija radi slobodne države i medjunarodnoga prava, koje će se svakako poslije rata promijeniti, jer ne odgovara oružju modernog pomorstva.

Sarajevo.

U Sarajevu nijesu „evakuirani" muškarci kao u ostalim gradovima Austrije, nego samo žene. Ostali gradovi po Austriji su bez muškaraca, a Sarajevo nema žene. Grad je to po sili udovaca i mladića.

Življenje inače u evakuiranom Sarajevu teče živahno. Korso je pun svijeta kao prije rata, bez da bi predominirala uniforma. Ostala je i koja ženska glava, radi svojeg zvanja ili radi toga, što to muževo zvanje zahtijeva.

Bosna, koja je iskusila gorčine rata teže no ikoja druga zemlja u Monarhiji, je ipak gospodarstveno manje pretrpjela. Volovlje meso prve vrsti dobiva se u Sarajevu za 3 K kg. Skoro nijedna tvrtka nije u tom gradu propala, ako i je ovaj onaj posao kratko vrijeme ostao zatvoren. Tri puta toliko se je u Bosni potpisalo ratnog zajma, nego iznade iznose ulozi i prištednje kod svih bosanskih novčanih zavoda. To nam dokazuje, koliko patrijotizma imaju Bosanci i kako dobro uspijeva sada gospodarstvo u ovoj zemlji, što je pred 40 godina kuburila pod turskim fiskalizmom. Sve su banke razdijelile normalne dividende; zemaljska je banka dapače povisila svoje reservne fondove.

Polja obradila su se do same srpske granice. Jedino je stočarstvo pretrpjelo; tako da nije rat u Bosni ostavio za sobom jako opazljivih tragova. Bosna a i Sarajevo ima lijepu budućnost, kao glavni grad tako bogate zemlje.

Podupirajte Družbu!

Barzini o našim utvrdjenjima na Soči.

Poznati talijanski vojnički izvjestitelj Luigi Barzini napisao je u „Daily Telegraphu" članak pun utisaka o našoj fronti na Soči, sa koje su se Talijani bezbroj puta već povratili krvavih glava. Tuži se ovako:

„Svoje pripreme i pozicije na talijanskoj fronti izabrali su Austrijanci, poduċeni velikim iskustvima prijašnjih mjeseca velikog rata. Sve su njihove pozicije snabdjevene najmodernijim i rafiniranim pomagalima vojevanja. To se imalo predvidjeti i Talijani su kruto pogriješili, što nijesu imali više ustrpljenja od samog početka rata.

Cijelo bojno polje je izrovano šančevima, podzemnim stupicama, te isprepleteno bodljikavim žicama, koje su tako vješto razmještene, da ih artilerija nije kadra uništiti. Bodljikave žice i austrijanski branitelji su mnogo puta upravo nevidljivi. Ali kada talijanske čete idu na juriš, onda se najedamput, pomoću mehaničkih sprava podignu pred njima kao iz zemlje u vis spuštene žice. Austrijanski časnici, da naše topništvo ne vidi njihovih četa, proizvode tajnim načinom neke vrsti magle gustim i širokim dimom, tako da Talijani ne mogu opaziti njihovih kretnja. Kao, da im za napadače od prirode zaštićene pozicije nedostaju, podigli su bezbroj umjetnih zapreka od ocjela, cementa i osobito bodljikave žice. Ovima su mnoge pozicije obavijene kao ogromnom, strahovitom paučinom.

Zloglasni mužari od 30 i ½ vrebaju osobito na talijanske transporte, što prolaze putovima iza fronte. Njihov se prasak i šum i kad sve grmi od ostalih topova dobro čuje, a o učincima pripovijeda se čudesa med bližnjim pukom.

Glavni cilj ovih nemani bio je s početka Kormin. Pri prvoj užasnoj detonaciji sve su se grade potresle i raširio se glas, da je išlo u zrak skladište municije. Množina činovnika i vojnika trčalo je okolo pitajući, što se dogodilo. Oblačina dima dizala se sa tla, a tek duže vremena kasnije imalo se što vidjeti: jamu 20 noga široku, a 12 duboku. Za prvim hicem slijedio naskoro drugi, pa treći.

Bojno polje obuhvaća jako široki pojas, koji se ne da omedjiti: nad njim vlada demonski žurni život. Nevidljivi su na njem vojnici, i sama sela i gradovi skriveni su gustim dimom. Od brijega do brijega grmi odjekuje ko strijela silni i ubojiti topovski grom."

Tako oplakuju sada Talijani svoju ludost, ali prekasno.

Štedimo na odijelu.

Uslijed rata poskočila je cijena bombažu, suknu i vuni. govori se čak, da ne će biti robe za odijela. Treba dakle štediti ono, što imamo, nu upravo naši seljaci nemaju običaja, da bi baš izvanredno pazili na odijelo. Naše babe su zapuštale svojim hćerkama njihova odija još lijepa i cijela, a sada iza par godina oj novom odijelu nema više niti znaka. Istina je, da je nekoć roba bila bolja, nu naše su majke postovale, ono što su imale i onda nije bilo običaja, da bi se za svaki blagdan kupovala nova odijela. Sada je svaki blagdan izložba, prepirka i skrb. Dragocjeno vrijeme se troši po dućanima i putovanjem do krojačice. Rubac, odijelo, bluza, sve to mora biti kao još nikada, krilo iskuljano, usko ili široko, kako to nose gradske gospodje. Ne ide više ni u crkvu na Gospoju, ako se nema iskazati nečim novim. Rubac, što je bio dva puta na glavi, odijelo, što je bilo dva puta obučeno, to već nije cijenjeno. Gospodje u gradu izmišljaju različne novosti, lijepe i nepristojne. Za seljaka to nije. Naše majke su zapustile su nam krasna i primjerena, svim zahtjevima lijepote i rada umjerena odijela. Gdje su naše starinske nošnje? Vi, mlade djevojke, iskopale ste ini grob. Zašto? Da se njovom modom „nakiti", zapustile ste starinska odijela, a tim izgubile i na svojoj vlastitoj zamivosti i privlačivosti. Što vam više ne treba, spremite i imajte na umu ono našu staru poslovicu: Dva puta izmjeri, jedanput striži, tri puta promisli i nakon sedam godina sve će opet biti dobro. Gdje je potreba krpa, izmjeri krpu točno. Lijepo zakrpano odijelo označuje dobro gospodaricu, a razderana joj širi zao glas na dugo i široko. Pazi na odijelo. Tko baca svoja odijela po stolicama i posteljama, bit će uvijek ružno obučen, pa makar ako svaka tri mjeseca kupi odijelo izgleda kao da je u starom odijelu. Tu bi lijepo kaže naš narod u Istri: „Tko robu gleda — ona njega!" i „Tko je svagdan lijep u nedilju je slip!"

Razne vijesti.

Važno za roditelje. Javili smo već, da se u Puli namjerava otvoriti hrvatska škola i zabavište. Upozorujemo naše ljude da prijave svoju djecu za hrvatsku školu i za hrvatsko zabavište, jer niti ne bi lijepo bilo, da se naša djeca upišu u druge škole.

Pozivlju se ovime svi roditelji, da jave čim prije dopisnicom imena svoje djece, dan i godinu rodjenja, izvršeni razred škole i narodnost. Pošto se namjerava otvoriti i zabavišta, neka se prijave i imena takve djece, koja bi polazila zabavište. I kod ove djece treba javiti ime, dobu i narodnost. Dopisnice neka se šalje na naslov: Odbor za ratnu pripomoć, Pula.

Med našim bjeguncima u Moravskoj. Pred malo dana bio je u Moravskoj da pohodi bjegunce gosp. dr. Josip Ličan, profesor bogoslovije u Gorici. Evo što priča u „Slovencu" o Istranima:

„Pohodio sam po tom redoma hrvatske bjegunce u Weigelsdorfu, u Brunneisenu i u Friedlandu, Ti su većinom iz Istre, iz Kanfanara i Sv. Vinčenta. Sami se nazivlju Slovencima. U njihovom govoru ima pače mnogo slovenštine, i takodjer talijanske primjese. Kazali su mi, da se imaju „puno puno konšiljati s menom." K raznim osobama išao sam zamoljen, „predikat poli mediga ili poli kapitana."

Nada sve teško im je, što bivaju med čisto njemačkim stanovništvom, s kojim se ne mogu sporazumjeti.

Veliko posla pouzročili su mi hrvatski bjegunci iz Istre, koji većim dijelom ne znadu ni pisati ni čitati. Cijeloj procesiji ljudi pročitao sam listove i dopisnice, na koje sam imao i odgovoriti, pa i novca slati njihovim vojnicima. Ljudi zlatna srca, smilili su mi se. Po ratu, ufamo se, dobiti će i ti dobri ljudi svoje pravice."

Kolera. Prama službenom izvještaju ustanovilo se dne 6. o. m. u Ljubljadi 3, a u Postojni 12 slučajeva kolere. Oboljeli su vojnici, koji su se vratili sa bojišta.

Kako je Cadorna kaznio talijanskog kralja. Ne možemo doduše jamčiti, da li je sličica istinita, nu zgodno je ismišljena: Čujte dakle: Kada se je talijanski kralj nalazio u društvu više časnika na fronti, došao je jedan adjutant i donio zapovjed generala Cadorne, koji je pozivao sve nezaposlene, neka se odmah odaleče. Kralj je zapustio svoje mjesto, nu mjesto da bi se povukao za liniju, skočio je u uski streljački jarak. Kada ga je malo za tim Cadorna našao stojeći medju alpincima, rekao je: „Dozvolite, mi, Veličanstvo, da Vas upozorim na moju odredbu, da se maknete, a ne da skočite u streljački jarak...!" „Ne ljutite se, generale," odgovorio je kralj smijući se — „ništa ni se nije dogodilo." Na to je odgovorio Cadorna: „Ako Veličanstvo misli stvar tako na lahko uzeti, onda budite tako ljubeznivi, te ostanite pet dana iza fronte." Kralj je pokimao glavom i slijedećih dana nije ga bilo vidjeti.

Nabirajte šiške („galke"). Veliko pomanjkanje surovina za strojenje koža sili, da se za to upotrebljuju sva uporabljiva sredstva. Jedno od najboljih su svakako šiške („galke"). Lako ih nabiraju djeca, i dobiju lijepu svoticu malenim trudom. Tvornice koža kupuju ih, a naslov jedne ili druge lako se dobije. Kupuje ih i „Häute- und Lederzentrale, Aktiengesellschaft Wien I., Aspernplatz Nr. 4."

Još uvijek denuncijacije. Zadarski „N. L." piše: Premda je već više njih zatekla stroga, ali pravedna kazna za klevetanje ipak se nekoji još ne će da okane tog podlog posla. Prošlih su dana zbog nečije denuncijacije, po naredbi c. k. vojne komande bile obavljene premetačine kod dvojice sudaca (u Trogiru i Splitu) i kod trojice trgovaca (u Splitu, na Jelsi i kod Kaštelima). Pretraživanje je svuda ostalo bez uspjeha. Čini se, da se već ušlo u trag zlobomu denuncijantu, koji će već odgovorati za klevete.

„N. Jed." javlja, da je u Gracu, na putovanju uapšen trgovac G. R. pod sumnjom, da je on auktor gornje denuncijacije, a uapšenje da je slijedilo poslije premetačine u njegovom stanu u Kaštelima.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 10. rujna 1915. | Broj 62.

...aše čete osvojile tvrdjavu Dubno. 3550 zarobljenih Rusa. Na talijanskoj granici mir. Nijemci napredovali u Francuskoj. Navala zepelina na London.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 9. septembra. (D. u.) Službeno ...javlja:

Rusko bojište.

Naša navala u Volinskoj napreduje. ...čer je ruska fronta sjeverno Olike probijena. Dubno, druga točka volinskog ...ornog trokuta, osvojeno je. Jučer poslije podne unišlo je u grad austrijsko domobransko konjaništvo. Zaporne tvrdje, što ...e na gornjem toku rijeke, u našem su ...sjedu. Vojska Böhm Ermollija prodrla ... na gornjoj Ikvi i preko Novo Aleksiniеca. Ruske čete, što su prodrle u proctoru zapadno Trembovle preko Sereta ...čim su dijelom opet bačene preko rijeke. U bojevima, što su se ovdje bili ...tiv neprijateljskoj premoći, navališe sa ...obitim uspjehom njemački bataljuni ...rde pod pukovnikom von Leu. Na do...em Seretu i na Dnjestru vladao je razmjerno mir. U jučer javljenom osvojenju neprijateljskih pozicija kod Novo-Sjelka i Kozjukova učestvovala je osobito u boju ...ješke konjanica, koju je vodio podmaršal von Brudermann. Austro-ugarske bojne ...ta, što vojuju u području Jasjolde, do...gnuše predjele dijelova Mihalina, južno ...žanija.

Talijansko bojište.

Na talijanskom ratištu traje općeniti ...ir. U prostoru Schluderbacha protjeraše ...aše čete vatrom slabija neprijateljska ...dijelenja, koji se primicali našoj poziciji ...a Popeni. Istotako su bile odbijene dvije talijanske satnije, koje su navalile na jedno naših uporišta u predjelu Paralba. ...i talijanske patrulje, koje su htjele uspjeti se na Monte Ciadenis bile su istjerane vatrom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 9. septembra. (D. u.) Iz velikog ...se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

U Argonama provališe jučer sjeveroistočno Vienne le Chauteaua naše pukovnije iz Würtenberga i Lothringena, zaposjednuše na frontalnoj širini od preko 2 kilometara i dubini od 300 do 500 metara neprijateljske pozicije i više uporišta ...oteše 30 časnika i 1990 momaka, 48 strojnih pušaka 54 hitala laguma i jedan samokresni top. Noću od prekjučer na jučer obasuti su u Londonu dokovi kao i ostale lučke nasade obilno sa eksplozivnim i palećim bombama. Učinak bio je veoma zadovoljiv. Naša se ljetala povratiše neoštećena natrag. Jato njemačkih ljetala napadnulo je Nancy.

Rusko bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Od istočnog mora do istočno Olite nikakve znatne promjene. Izmedju Jezorija i Njemena približavaju se naše čete usprkos tvrdokornoj protuobrani Skideliju. Južno Njemena neprijatelj je izbjegnuo porazu time, da se povukao iza Zelvjanke. Na zapadnom brijegu drže se još samo zalaznice. Vojna skupina zarobila je 3550 momaka i otela 10 strojnih pušaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna je skupina bav. princa Leopolda dostigla isto tako na mnogim mjestima Zelvjanku. Južno od Rožanija iznudili smo prelaz preko Rožanke. Austro-ugarske čete prodiru dalje preko šume sjeveroistočno od Sjelca.

Vojna skupina Mackensenova.

Kod Chomska stečen je sjeverni brijeg Jasjolde. Neprijatelj je napustio svoje pozicije kod Bereze Kartuske. Izmedju Sporovskijeg jezera i kanala, koji veže Dnjeper sa Bugom, pridobili smo dalje na tlu.

Jugoistočno bojište:

Neprijatelj, što je prodro južno od Ostrova preko Sereta, bačen je na svojem sjevernom krilu natrag.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U noći na 6. septembra prodrle su naše prama Murstantepe-Azmak otposlane izvidne kolone u neprijateljske jarke, otele 2 puščana stroja, 15 kista municije i 20 pušaka. U odsjeku Seddilbahra bombardirale su neprijateljske torpednjače naše pozicije desnog krila bez da bi prouzročile spomena vrijednu štetu. Naše baterije morskog tijesna ušutkale su neprijateljske baterije, koje su bombardirale naše pozicije lijevog krila i raspršile neprijateljske čete kod Mortolimana.

Novi carev pobočnik.

Petrograd, 9. septembra (D. u.) Car je poslao grofu Voronzovu-Daškovu ukaz, u kojem izjavlja, da ga na njegovu molbu diže sa mjesta potkralja u Kaukazu i da ga dodjeljuje s svojoj osobi.

Rusi o Osovjecu.

Haag, 9. sept. Kako tješi ruska telegrafska agentura vidi se iz jednog brzojava od 8. o. m.: Uspjesi njemačkih vojska iščezavaju potpunoma, kada ih se usporedi sa onima ruske vojske i prociјeni stanje jednih i drugih. Jedina je nada Nijemcima bilo opkoliti krila ruske fronte, dok se je njihovo središte uzmicalo. Ali to im nije pošlo za rukom. Sada se svako u Njemačkoj zabrinuto pita: što će to koristiti da su naše čete za petama ruskim silama? Već nastaje pitanje, kako će se moći opskrbiti živežem njemačke čete osobito u krajevima na Istočnom moru? Bit će neprilika još gora, kada neprijatelj predje na defenzivu, da baci dio četa, kako se predmijeva, na zapadnu frontu. Izvješća (ruskog) zapovjednika u Osovjecu jako su poučljiva: Koncem veljače napao je neprijatelj, teškim topovima i motornim baterijama Osovjec, te je imao velikih uspjeha. Uništio je skoro sve zgrade budi od drva, ili od opeka, ili od cementa. Danju se suzbijao neprijatelj, a noću su se popravljale štete. Navale trajaše više mjeseci ponavljajuć se osobito 4. julija i 6. kolovoza rabeći do 600 sprava, koje spuštaše zagušljive plinove. Od tih je plinova nastao požar te je sve izgorilo u površini od 15 kilometara. Rusi su se morali povući pred plinom i požarom u tvrdjavu, a napokon 21. kolovoza zapustiti ju uništivši sav ratni materijal. Ruse je pratio na uzmaku bijesni neprijateljski oganj bez znatnih uspjeha. Sedam-mjesečni ruski otpor služi dokazom njihove valjanosti i spreme.

„Nieuwe Rotterdamsche-Courant" opaža k tom ruskom izvještaju, da načina dojam, kako da ima jedinu svrhu opsjeniti prostotu i miriti, po mogućnosti, i Ruse i saveznike za neprekidnog uzmicanja te gubljenja najčvrstijih tvrdjava u Poljskoj. Ne pazi kod toga na logiku. Tako nije n. pr. jasno, zašto bi imala biti teška aprovizacija njemačkih četa u provincijama na Istočnom moru, kada se jedan dio njih odašalje na zapadnu frontu? Svako razumije, samo ruski izvještaj ne, da će se onda manju vojsku, manjim trudom opskrbljivati.

Udes Kijeva.

Bukarešt, 9. septembra. Ruski ratni izvjestitelji izjavljaju, da su saveznici odlučili navaliti na Kijev. Akoprem neprijatelju ne stoje na putu nikakve naravne obrane bilo bi ipak preuranjeno ustvrditi da je Kijev već u pogibelji.

Riga.

Stockholm, 9. septembra. Nakon kratko vremena trajajućeg nadanja da je Riga sigurna, počimaju ruske novine pripravljati publiku na to, da će Riga biti ispražnjena.

Kristijanija, 9. septembra. Petrogradski dopisnik „Timesa" brzojavlja, da za sada ne postoji pogibelj e bi Nijemci mogli uzeti Rigu. Da natjeraju Ruse u Dünu porušili su Nijemci sve mostove, što vode preko ove rijeke. Nu kod nabujanja rijeke jako teško je na njoj graditi nove mostove.

Rusija u stisci.

Zürich, 9. septembra. „Neue Züricher Zeitung" donaša članak u kom veli: Prama znakovima, što se opažaju iza fronte, približava se Rusiji žalosna budućnost. Rusija ima doduše dobre vojnike, ali joj manjkaju časnici, oružje i municija. Nu, ako bi se manjkavosti i odstranile, kad bi ruski vojnik bio i bolji negoli jest. Rusija će iz ovog rata izaći potučena, jer joj fali organizacija što imadu njezini protivnici. Ruska vojska nema jedinstvenosti. Upadljivo je i za laika pomanjkanje časnika i oružja. Radi toga se onda govori, da se prikrije sramota, da se oružje šalje vlakom, da budu vojnici tako lakši. Nu to ima malo vjere, da bi se vojnicima dalo oružje jedva na fronti. Činjenica, da je dne 29. aprila bačena u zrak tvornica melinita na Ohti kod Petrograda, prouzročuje, da su ovi odnošaji sada još gori. Ekonomski je položaj u carstvu slab. Rusija ima doduše zaliha žita, nu ove su ponajviše u rukama lihvara a djelomice radi slabe uprave. ne upotrebljava se žito tamo, gdje bi se moralo. Osobito je veliko pomanjkanje zobi. U Petrogradu fali više puta na sedmicu meso. Katastrofalno bit će pomanjkanje ugljena. Vlada je naložila ugljenokopima u Donecu, da joj dadu nužni ugljen. Uprave ugljenokopa odgovorile su, da će moći izvršiti jedva dvije trećine vladine narudžbe.

Ruski koalicijoni kabinet.

Kopenhagen, 9. septembra. Listovi javljaju iz Petrograda: U državnom vijeću kao i u Dumi sastavio se centralni blok. U državnom vijeću pripadaju tome bloku sve stranke osim najskrajne desnice, a u Dumi sve stranke osim socijalista, radničke stranke, najskrajne desnice, konservativaca i nacijonalista. Vodje bloka drže dnevno konferencije u svrhu priprave programa za sastav narodnog koalicijonog kabineta, kojemu bi bili članovi najpouzdanije osobe. Program će biti prije predložen vladi. Ako ovaj korak centralnog bloka ostane bez željenog uspjeha, to će se isti predložiti samome caru. Ujedno s time predložit će se caru, da primi u audijencu deputacije Dume, državnog vijeća, zemstva, magistrata najvećih ruskih gradova kaošto zastupnike najvažnijih socijalnih i industrijalnih institucija, koji će ga moliti, da se promijeni sadašnji način vladanja u Rusiji.

Englezi u Dardanelima.

Bazel, 9. septembra. Kako doznaje „Nationalzeitung" iz Rima, misle Englezi poslati u Dardane pol milijuna vojnika, da zapriječe njemačke nacrte na Balkanu i da pospješe pad Dardanela. Pet iskrcanih divizija su samo prvi dio velikih iskrcavanja.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Ne znam, hoću li mnogim ugoditi pričajući o starici djevici, k tomu vrlo ružnoj? Svim dakako ne ću, jer u toj priči ...ne ma ljubavnih razgovora, protesnih prizora, zamamljivih opisa i zanimivih osoba. Koji taj prigovarat će mi, što sam posegao pod krov trokatne drvenjare u izbu stare grdobe. Nu ta moja slutnja, mogući taj ukor ne plaši me nimalo, taj strah od prigovora ne može moga pera nikako sklonuti, da staroj djevici ne posveti kakovu takovu uspomenu. Čovjek idući poljem često ostavlja sve nježno cvijeće, sve rumene jagode i crne kupine na miru, ubere koji grbav šipak, pa ga promatra. Recite, da je to hir, svejedno mi je. Tako je, i tako vam je bilo s tom starom djevicom.

Nekog dana sjedjah radeći za svojim pisaćim stolom. Vrijeme pohoda bijaše minulo, ono dosadno pokuckavanje na vrata prestalo, a ja budući sit čevrljanja i prazna razgovora, hvaljah Bogu, da je poslije podne danasnjega dana sretno ovršena, da mi pero, ne bunjeno ničim, može crtati brazde po artiji. Ali tek što zamočih, pokuca, netko tri puta na vrata, najprije tiho, kan da je vrata prstom dirnuo, poslije nešto jače, a najzad kao da je tko sekirom lupio.

„Slobodno!" viknuh trznuv se od ljutine, bacih pero na stran i pogledah prema vratima, koja se polagano otvarahu. Bilo je pod večer; na stolu stajala je prikrivena svetiljka, te je samo moj stol rasvjetljivala, dočim se je po ostaloj sobi sterala tmina. Pogledнuh u taj mrak. Nekakva velika spodoba šušnu kroz vrata, zatvori ih pomno za sobom, i poče se gotovo skakućuć približavati meni. Raspoznah ju po obrisih, bila je to stara ona gospodjica ispod krova.

„Ah! Vi ste, gospodjice! Dobar večer!" pozdravih ju, smiriv ponešto svoj gnjev.

„Ja sam! Ja sam! milostivi gospodine! Bog Vam dao dobar večer!" zależaše starica riječi gotovo plačući i stoječi preda mnom kao ukopana.

„Sjednite! molim Vas!"

„Hvala! Hvala!" istisnu starica drhćući i zakrenu glavom.

„Al sjednite, molim Vas!" ponovih oštrije.

„Eh, kad zapovijedate, milostivi gospodine!" odvrati plaho, spustivši svoju tjelesinu na stolac, da je počeo pucati i pri tom zatrepti opet djevici ono nesretno makovo cvijeće navrh tjemena.

Plamen svjetiljke padaše ispod svjetlobrana upravo na lice zgrbljene starice. Pogledah, gotovo se prepadoh. Čudno se preobrazila, živo rumenilo žarilo je to staro krupno lice, svaka je mišica u njem drhtala. Debele usne bjehu zinule, oči se pomicahu s jedne strane na drugu. Starica bijaše sva zadahćena, ne govoraše ništa, te je samo okrajke svoje mantile čupkala drhtavom rukom. Iz njezinih crta razabirao sam neku prepast, neki strah, kan da ju vode na stratište.

„Što želite, gospodjice?" upitah ju mirno.

Časak mi ne odgovori ništa, spusti glavu i poče glavinjajući mantilu čupkati. Onda dignu glavu, pogleda me čudno, stisnu usne na plač, a iz očiju skoči suza za suzom. Bilo mi je nekako čudno pri duši. Tad će starica, gušeći plač, sitnim svojim glasom:

„Oprostite, milostivi gospodine, molim Vas, oprostite!"

„Ali molim, gospodjice, što da Vam oprostim? Vi ste nemirni, uzrujani, šta Vam je? Umirite se, recite mi slobodno, što Vam je pri srcu?"

„Ah!" uzdahnu stara sve glavinjajući, kan da se ne može domisliti riječim. „Jeste li čuli, kako su jučer pri svetom Marku zvonili u sva zvona?"

„Nijesam, bar se ne sjećam, možda sam od posla prečuo zvonjavu."

„Da, da," nastavi stara gotovo kroz plač, „zvonili na umiranje, zvonili. Oh zašto mi je Bog to učinio?" i pri tom prodre krupnim dlanom preko suznih očiju. „Je l Vam možebiti, tko od roda umro?"

„Ta ja nemam roda na svijetu".

„Čemu dakle Vaša žalost?"

„Umrla je gospodja Žirovička. Jeste li ju poznavali?"

„Po vidu jesam. Umrla dakle? Bila je već vrlo stara."

„Dakako stara. Eh, svatko mora umrijeti! Da, da. Osobito stari ljudi rado umiru. Tako je, toga ne možemo mijenati. Da sam bar ja prije nje umrla, ne bih se bila naužila toga straha, te nesreće. Ali tako zlo po me."

Začudih se tim čudnim riječim tim više, jer je stara djevica radi smrti Žirovičkine više sebe nego pokojnicu žalila.

(Dalje slijedi.)

Nesporazumljenja medju bugarskim časnicima.

Milan, 9. septembra. „Corriera della sera“ doznaje preko Pariza, o nesporazumljenjima, što opstoje izmedju bugarskih časnika. Stari bugarski časnici sa natpukovnikom Filipovim na čelu krive svoje macedonske drugove da su oni prouzročili drugi balkanski rat, radi česa zemlja još i danas trpi. Sada hoće da Bugarsku svale u novu i težu pustolovinu. Iz istog izvora doznaje se, da su rumunjski carinarski uredi zaplijenili šest vaguna kreati otrovnim plinovima, koji su bili opredijeljeni za Tursku, a bili su označeni kao sanitetni materijal.

Rumunj potpisuje njemački ratni zajam.

Magdeburg, 9. septembra. Neki rumunjski veleindustrijalac potpisao je kod ovdješnje banke 300.000 maraka na njemački ratni zajam.

Vojničke vježbe u Grčkoj.

Atena, 9. septembra. U kratko će se vrijeme držati po cijeloj Grčkoj vojničke vježbe, kod kojih će sudjelovati sve vrsti četa.

Grci u Albaniji.

Lugano, 9. septembra. „Idea Nazionale“ javlja iz Atene: Ministarski predsjednik Venicelos predložio je dne 31. augusta perlamentu osnovu zakona, prama kojoj se ukidaju grčki konzulati u Argirokastro, Albasan i Santi Quaranta, jer isti već od više vremena ne funkcijoniraju, te nisu ni potrebni. List upozoruje Italiju na to i veli, da je to službeno grčko priznanje, prema kojemu se ovaj dio Albanije, pošto je zaposjednut od Grčke vojske, smatra njihovim posjedom.

Municija za Srbiju.

Solun, 9. septembra. Ovamo je stiglo u zadnje dane toliko municije za Srbiju, da su krcata sva skladišta.

Sudioništvovanje Talijana na zapadu.

Genf, 9. septembra. Put Joffreov u talijanski glavni stan izazvao je u novinstvu razna tumačenja i senzacijonalne vijesti. Najmanje vjerojatna vijest jest, da će Talijani poslati svoje čete u Francusku, da budu tamo polovicom septembra, kada bi imao Joffre započeti novom ofenzivom. Drugi vele, da je Joffre htio uvjeriti Cadornu e je potrebito, da Italija pošalje svoje čete u Dardanele.

Zračna navala njemačkih zepelina na London.

Berlin, 9. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zrakoplovi su naše ratne mornarice napali noću na 9. septembra sa dobrim uspjehom zapadni dio londonske city, dalje velike tvorničke nasade kod Norwicka kao i lučke nasade i ljevaonice željeza Middlesborougha. Opaženo je mnogo eksplozija i požara. Zrakoplovi su žestoko opstreljani neprijateljskim baterijama, ali su se svi povratili neoštećeni.

London, 9. septembra. (D. u.) Novinarski ured javlja: Tri su zepelina zadnje noći posjetili istočne grofije. Aeroplani, što su se dignuli, nisu našli zrakoplova. Petnaest je malih kuća-obitavaonica uništeno. Na više je mjesta nastao požar. U ostalom nije bilo ozbiljnije štete. Deset je osoba mrtvih, 43 ranjenih. Nekoliko ih je nestalo.

Antonescu putuje u Englesku.

Budimpešta, 9. septembra. „Kel. Ert.“ javlja iz Bukarešta: Ministar pravde Antonescu putuje u inozemstvo, gdje će provesti svoj dopust. On će se podati i u London, da nastavi pregovore za novi rumunjski zajam.

Načelnik Rijeke.

Budimpešta, 9. septembra. Kako javlja „Ug. dop. ured“, potvrdio je car izbor načelnika za grad Rijeku u osobi Dr. Antuna Vio.

Potonuće „Hesperiana“.

Amsterdam, 9. septembra. Reuter javlja iz Petrograda: Predsjednik Wilsom i državni tajnik Lansing doznali su za torpediranje „Hesperiana“ po brzojavci iz novina. Oni čekaju dalnji izvještaj. U službenim se krugovima misli, da su odnošaji izmedju Njemačke i Amerike uslijed potonuća „Hesperiana“ opet uzdrmani.

Ratne liferacije Japana.

Berlin, 8. septembra. Njemačko-američka trgovačka komora u New-Jorku objelodanjuje interesantnih pojedinosti o japanskoj pomoći Rusiji: „Prama korespondenciji „Associated Press“ iz Tokia, sav je Japan i Korea zaposlena dobavom vojničkog materijala svake vrsti za države europskog sporazuma. Oficijelno je Japan svoje prijateljstvo prama Rusiji tako dokazao, da je tvrdjave na svojoj sjevero-istočnoj obali sasvim ispraznio i razoružao, da topove i municiju pošalje preko Sibirje u Rusiju. Streljivo se u Japanu dogotavlja za alijirce i u tvornicima i u malone kućnom obrtu. U Koreji sva kućanstva moraju praviti sukno, čižme, telećake, pase za patrone. U gradovima Socul, Abojhi, Kobe tvore se predmeti od kože, celuloida i eksplozivnih stvari. Tisuće radnika oko Tokia dan i noć radi na liferacijama za Rusiju. 40.000 čižama, 440 tona rapršljivih stvari, 500.000 pušaka već je otputovalo kroz Wladiwostok i Sibiriju za rusku vojsku. Potporom engleskog kapitala ta se akcija sve više raširuje. Društva Mitsui i Okura kontroliraju i upravljaju proizvode kućne industrije, te odašilju svojem cilju zajedno sa proizvodima municijskih i drugih tvornica u Tokiju, Ozaki, Nagazaki i Koben.

Jan Kubelik — vlasnik elektrarne.

Prag, 9. septembra. Kod dražbe električne tvornice u Michlu kod Praga koja je bila procijenjena za iznos od 244.458 K pristupio je pred kotarskim sudom u Muslu kao jedini kupovatelj zastupnik Jana Kubelika dr. Hoffmeister, te je dobio namještaje za iznos od 122.300 kruna.

Rat podmornica.

Susretljivost Njemačke pram Sjedinih Država u pitanju podmornica bila je nedvojbeno primljena u Americi velikim zadovoljstvom, kako smo doznali bezičnim brzojavom, dakle ne trebajuć engleskih prekomorskih kabela.

I silno nezadovoljstvo engleskih novina svjedoči nam o tome. One pišu, da nije uzrokom novom postupanju Nijemaca želja, da se učini konac uvijek napetom odnošaju sa Amerikom i da se uspostavi staro prijateljstvo, već jedino ogromni gubici što su Nijemci imali na podmornicama. Ali su to luda tvrdjenja, jer Njemačka, nije obećala da će prestati ratom podmornica protiv trgovačkih brodova, nego samo, da će prije opomenuti ih i pružiti mogućnost putnicima, da se spase, kad ne kušaju brodovi pobjegnuti ili oduprijeti se. Nijemci su oboružali svoje podmornice dugometnim topovima baš u novije vrijeme i nadaju se, da će i unaprijed kao i dosada imati malo gubitaka na podmornicama, i da će brodove prije opominjati i putnike spasavati, što je pogibeljnije postupanje za njih od prvašnjeg. To znači da naši saveznici nijesu imali, ako ne neznatnih gubitaka, i da mogu i brojem i oružanjem svojih podmornica odlučno nastaviti potapljanjem engleske trgovačke mornarice.

Englezi kušaju drugim načinom još zatajiti i umalovažiti znamenitost sporazumka med Njemačkom i Amerikom tim što ne javljaju nam ništa o velikom zadovoljstvu i priznanju, što su Nijemci u Americi postigli, već samo o pojedinačkim izjavama nepouzdanja ili o pisanju nekih novina, što su od njih potplaćene. Engleze može se pobiti njihovim vlastitim novinama:

„Times“ primio je od svojeg dopisnika iz New-Jorka slijedeći telegram: Činovnici amerikanske vlade izrazili su najveće odobravanje za taj uspjeh Wilsonove diplomacije. Govori se, da je grof Bernstorff uvjeren, da će njemačko-amerikanska prepirka imati u medjunarodnom pravu jako teških posljedica za neprijatelje Njemačke, kada se ne bi obazirali na pravna tumačenja Amerike, pa došli s njom u sukob radi trgovačke slobode.

Jasno je po tom, da je Engleska dobila u tom pitanju šah-mat sa strane same Amerike.

O napadaju bajonetama u Dolomitima.

Pismo vojne pošte opisuje kako su naši krasno odbili talijanski napadaj na balonete:

„Tri su se dana redom pripravljali na nj Talijani artilerijskom vatrom i danju i noću pucali su ko ludi. Ali prem su mislili nebesa porušiti ranili su tekar osmoricu naših. Najednom prestane topovska vatra; mi smo razumjeli što ta tišina znači i pograbismo puške. Napredne straže javiše da se primiču dvije kumpanije brigade Basilicata. Nijesu pokazivali prave volje doći naprijed proti našim pozicijama, nego tri cijela sata motali su se u bližnjoj šumi. Napokon u trim linijama krenuše naprijed: na čelu im debeli kapetan i jedan zastavnik. Migom oka upozna se da nisu kakve izabrane čete, ni kroj ni sprema, ali, djavla, moraju navaliti takva jim zapovjed. Brzim korakom, bez da traže zaštićenih pozicija, odlože ostalo, pa si ogledavaju puške pred sobom, stanu, bez ciljanja pucati ko mahniti. Naši su ljudi čekali pripravnih pušaka na zapovijed svojih časnika. Talijani niti ubiše, niti raniše iz puške nikoga od naših, jer su se nalazili izvrsno sakriveni. Najedamput ko iz dječjih grla, čuje se plašljivi „Avanti Savoja“; i u trim linijama dospješe Talijanci na 50 koraka do naših pozicija bez da se nije niko od naših Tirolaca ni ganuo. Oni namjestiše svoje strojne puške, približiše se na tri četiri metra našim obranama od žice, kušajuć, da ih oštete i neprestano ispaljujuć puške. A od naših ni hica, dok sva prva talijanska linija ne dodje do 20 koraka od naših. Ali tada, žalosna im majka, kô na njivi snopovi se ruše, prvi od svih zastavnik se sravna sa crnom zemljom a za njim i kapetan. Strojna puška i ručna granata malo koga na životu pusti; što mrtvaca u jednoj minuti, a ostalo sve se je u bijeg dalo.“

Po tom nam neprijatelj nije smetao nego pustio nas u miru, da spašavamo teško ranjene. Prizor da te srsi prolaze: Oštri zadah krvi, vapaj i zavijanje teško ranjenih, stenjenje umirućih, mnoge psovke pomiješane malim molitvama, samoubojstva i ubojstva, da neko sebi ili drugomu muke dovrši, odnešeni pojedini udovi osakaćena trupla krvave i blatne kaljuže krvi, to je obris milosrdnom djelu crvenog krsta i našim vojnicima, koji ko lavovi u obrani svojeg tla, ko krotki jaganjci sada milosrdno obilaze i pružaju pomoć nepogibeljnom već neprijatelju.

Ruski zarobljenici.

Čitamo u „Hrv. Lloydu“: „U Hrvatskoj i Slavoniji imade sada vrlo mnogo ruskih zarobljenika za obavljanje radničkih posala. Neki su smješteni na gospodarstvima, neki su opet u industrijalnim poduzećima.

Prošli smo nekoliko ovakovih tabora i uvidjeli smo, da su ti ruski zarobljenici dosta dobar radni materijal, da ih je moguće za svaki posao izučiti i na svaki rad izvježbati, da svaka jedinica reprezentira jednu radnu jedinicu. Dakako ovo se dade samo onda postići, ako se znade sa ljudima postupati.

Kod ovdješnje regulacije Save nalazi se 100 zarobljenika, koji rade svoj posao na zadovoljstvo, a i oni su zadovoljni. Prvo zadovoljni su zato, što su njihove stanbene prilike vrlo praktične, higijenske i ljudske. Drugo hrana se priugotavlja sa dva gledišta, prvo jeftino, drugo ukusno, dobro i obilno. Glede hrane treba ih dozvoliti da si ju sami priugotove, jer si ju priredjuju tako, kako su oni naučeni kod kuće začinjati i svariti. Osim toga treba ljude obilno hraniti, jer su nadnice jeftine, jer samo siti ljudi mogu pr vesti maksimum posla.

Nadalje treba uz spomenuto uvažiti, su zarobljenici u prvom redu ljudi, d treba s njima ljudski postupati, a s dr strane, treba uvažiti, da su zarobljen sastavljeni iz raznih zvanja i da ih stanovite radnje treba priučiti polaga

Najuzorniji postupak vidio sam kod djašnje regulacije Save, kojima je pr stojnik g. inženir E. Kanet, pa se ov putem zahvaljujem istome, što mi je zvolio uz pratnju posjet u zarobljen tabor, gdje sam dobio mnogo poticaj kriterij za paralelni postupak kod dru

vs.

Škole u Poljskoj.

Njemačka civilna uprava u Poljsk izdala je odredbu za uredjenje tamošnj školstva. Školska nadzorništva imaju pr mati i odpuštati školske sile na javnim privatnim školama. Svi pučki i središn zavodi svim su stanovnicima bez razlik pristupačne, ne obaziruć se ni na vjer ispovijest, ni na narodnost. Ali ipak s je više moguće pazi se i na raznu ko fesiju djaka, držeći mladež u stezi i red poslušnosti i marljivosti, nastojeć da o nje postanu karakterni muževi i ljubitel napreka.

Vjersku obuku prepušta se pojedini vjerama. U nijednom pitanju, što bi bi protivno njemačkoj upravi, ne dopušta s udžbenika, ni društva, ni osobe.

Ostaju dosadanje pučke škole sa svoji upraviteljem svaka. Uzdržavat će ih poli tička općina, od kojih financijalno slab stojeće ima podupirati civilna uprava. svim njemačkim i židovskim školama na stavni je jezik njemački, inače poljsk Ruski jezik otpada s naukovnog reda kao nastavni jezik i kao predmet. N srednjim i gradjanskim školama učit ć se njemački.

Školske knjige prije porabe u podu moraju se odobriti. Uredovni jezik z učitelje je njemački, odnosno za poljsk učitelje poljski ili njemački.

Razne vijesti.

C. k. hrvatska velika gimnazija u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. Prijamni ispiti za I. razred obdržavat će se dne 16., a popravni i naknadni ispiti dne 16. i 17. rujna. Upisivanje novih učenika za I. razred bit će dne 16., a za više razrede dne 16. i 17. rujna u gimnazijskom upraviteljstvu.

Privatna ženska učiteljska škola (II. i IV. tečaj) u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. Popravni i naknadni ispiti obdržavat će se dne 17. i 18. rujna.

Senzacijonalna kradja u Zagrebu. Koncem je mjeseca kolovoza izvedena u Zagrebu kradja zlatnog novca u iznosu od 18.000 K. Novac se sastojao iz 3.400 K starih zlatnih cekina, dok je ostatak bio u zlatnim dvadesetkrunašima. Svaki je komad bio nad krunom providen sa slovom „S“, koje je vlasnik sam s tintom napisao. Redarstvo vodi izvide, da nadje tata. Ova bi kolosalna kradja mogla biti opomena svim onima, koji spremaju kod kuće novac umjesto, da ga spreme na sigurnijem mjestu ili u safe deposite banaka.

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 11.-12. rujna 1915. | Broj 63.

…uske navale odbijene. — Nijemci prodiru u …utrnjost Rusije. — Navala zrakoplova na …sku ratnu luku. Talijanske navale odbijene.

…ustro-ugarski ratni izvješťaj.

…eč, 10. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

…uske sile, koje se bore u prostoru za…dno Rovna bačene su preko nizine …ubjela. Naše čete, koje su prodrle iz …lošća potisnuše neprijatelja u smjeru …ama Zbaraču. Kod Tarnopola odbiše …stro-ugarski i njemački bataljuni više …skih navala. Naši saveznici uzeše selo …ićnjov. Zapadno srednjeg Sereta nado…oše ponovno neprijateljska pojačanja u …j. Tu se žestoki bije boj. Istočno ušća …reta i na besarapskoj granici vlada …ir. Austro-ugarske sile pregaziše sasma … Litavskoj u širini močvarni predjel …sjolde i Orle te boreći se dostignuše …ostor jugoistočno Rožanija.

Talijansko bojište.

Jučer poslje podne i u večer navališe …alijani žestoko više puta na tolminski …ostobran, ali su bili svaki put uz teške …bitke potučeni na našim zaprekama. … doberdobskom odsjeku odbiše naše čete …o uvijek običajne neprijateljske poku…je, da se približe. Općenito je stanje …promijenjeno.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, … Höfer, podmaršal.

Izvještaj mornarice.

Beč, 10. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Jučer torpedovana je naša torpednjača broj 51., koja se nalazila na izvidu, po neprijateljskoj podmorici, te oštećena na provi. Torpednjača se vratila u svoju ishodišnu luku.

C. i kr. mornaričko zapovjedništvo.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Sjeverno Soucheza zauzeli smo izloženiji francuski opkop. Posada pala je osim …količine rarobljenika u borbi na no…ve. U Vogezama izjurišali smo opkope … Schratzmännleu i na Hartmannweiler…pfu, nalazeće se blizu naših pozicija. Kod toga zarobismo 2 časnika i 109 momaka a zaplijenismo 6 strojnih pušaka i …no bitalo laguma. Protunavala na Schratzmännle-u krvavo je suzbijena.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

U …šajima jugoistočno Friedrichstadta i kod …ilkomierza zarobili smo nekoliko stotina momaka. U ostalom je položaj izmedju istočnog mora i Njemena kod Mereča u bitnome nepromijenjen. Kod Skidale i u odsjeku Zelvjanke boj je još u tijeku. Kod Pijeska na Zelvjanki izjurišali smo uzvisinu u tijekú dana, zarobili 1400 momaka i zaplijenili 7 strojnih pušaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Bojna se skupina nalazi u navali na neprijateljske pozicije na gornjem toku Zelvijanke i istočno Rožanke. Olšanka je zauzeta.

Vojna skupina Mackensenova.

Proganjajuće kolone vojne skupine Mackensenove približuju se kolodvoru Kosova (na cesti Kobrin-Milovidi).

S obje strane željeznice, koja vodi u Pinsk, dostignuta je crta Tulatice Ovziješe.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 10. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Dne 8. septembra ustanovili smo u odsjeku Anaforta u neprijateljskim jarcima explozije municije i bombi kao učinak naše topničke vatre. U odsjeku Ariburnuja bacio je neprijatelj protiv našeg lijevog krila bombe što šire ugušljivi plin, ali bez uspjeha. Kod Seddilbara samo slaba izmjena vatre. Na ostalim je frontama položaj nepromijenjen.

Veliki knez putuje u Kaukaz.

Petrograd, 10. septembra. (D. u.). Veliki knez Nikola Nikolajević otputovao je na Kaukaz.

Navala na Baltišport.

Berlin, 10. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Danas u noći bacio je jedan naših mornaričkih zračnih brodova na uporište ruske flote Baltišport i njegove željezničke naprave broj bombi sa dobrim uspjehom. Zračni se je brod povratio neoštećen.

Stanje na zapadnoj fronti.

Bern, 10. septembra. „Bund" cijeni jakost engleske vojske u Flandriji na više od 800.000 momaka. Kod toga treba znati, da engleske čete trebaju veliki tren, te se time broj pušaka u bojnoj liniji smanjuje. Radi ovoga je Francuzom omogućeno da pojačaju svoje čete u Argonama, na Masi, Mozeli i Vogezima. Osobito je to slučaj kod Toula, Epinala i Belforta, gdje su sada ponovno sakupljene jače čete. Put Joffrea u Italiju svjedoči, da će ove dvije države zajednički raditi i da francusko-engleska ofenziva u većem stilu za sada nije još dozrijala.

Ispražnjenje Dűnaburga.

Berlin, 10. septembra. Uprava željeznica Riga—Orel, premještena je iz Dűnaburga u Orel. Željeznica je u zadnje vrijeme opskrbljivala najveći dio ruskih transporta municije. Ostatak civilnog stanovništva zapustio je Dűnaburg.

Golemi ruski gubici.

Kopenhagen, 10. septembra. Kako veliki su ruski gubici dokazuje odredba vlade, prema kojoj će se privatne kuće preuredite za bolnice, pošto su opstojeće bolnice prenapunjene. Novim ranjenicima nije moguće više naći mjesta. Sve opstojeće javne zgrade: škole, crkve i dr. su već pretvorene u lazarete, nu obzirom na veliki broj ranjenika, sve mjere poduzete u svrhu ukonačenja nisu dostatne. Prostori će se naći u zasebnim kućama, ali gdje će se naći liječnike i bolesničare?

Nijemci će u Ukrajinu.

Zürich, 10. septembra. Grozničavom uzrujanošću bavi se rusko novinstvo zagonetnim njemačkim nacrtima. Većina vojničkih kritičara misli, da Nijemci već iz političkih razloga žude prama jugu i to za Ukrajinom. Oni se pozivlju na neku dnevnu zapovjed generala Belova, koji je tobož rekao vojnicima, da će prezimati u Rigi. Misli se i nadaju se Rusi, da će Nijemci napredovati samo do neke stalne linije, a onda će prezimiti, te će sa dal… …kcijama prestati.

Trećina rus… topova izgubljena.

Kristijanija, 10. septembra. „Morgenblatt" javlja iz Petrograda: „U državnom vijeću izjavio je ratni ministar, da je uslijed pogreške ratne uprave trećina ruskih topničkih topova izgubljena.

Uzmak saveznika na Galipoliju.

Budimpešta, 10. septembra. „A Nap" javlja iz Atene: Prama ovamo stiglim vijestima, saveznici su na Galipoliju uzmakli natrag. Englezi su započeli općim uzmakom. Turci su poduzeli navalu, koja im je donijela bogati plijen materijala.

General Kusmanek.

Raab, 10. septembra. General pješadije Kusmanek, javio je svojoj ovdje boravećoj obitelji, da se više ne nalazi u Moskvi, već da je premješten u jedno malo selo na Kaspijskom moru, gdje uživa potpunu slobodu, te se može gibati po svojoj volji.

Grčke čete na Bugarskoj granici.

Sofija, 10. septembra. Poluslužbeni „Echo de Bulgaire" javlja iz Niša, da su iz Soluna otišla jaka odijeljanja grčkih četa na bugarsku granicu, da zaposjednu strategične točke.

Srpski uzmak iz Albanije.

Sofija, 10. septembra. Srpska ratna uprava naložila je svojim četama, koje su zaposjele pojedine dijelove srednje Albanije, da se povuku, da tako zapriječi eventualni sraz sa grčkim četama. Srpske su čete razorile telefonsku prugu, što su ju bile za svoju upotrebu postavile, te su pustile u Ohridi samo malu žandarmerijsku patrulju za očuvanje reda.

Srbi transportiraju živež i municiju.

Solun, 10. septembra. Putnici, što dolaze iz Srbije javljaju, da Srbi ispražnjuju zalihe živeža i municije iz Zajčara i prevoze sve u Niš

Srbija ostaje u Draču.

Lugano, 10. septembra. Kako javljaju milanski listovi iz Niša, Srbija je odlučno odbila zahtjev, da povuče svoje čete iz Drača.

Izjave Radoslavova.

Sofija, 10. septembra. Listovi javljaju izjave, što ih je tobož ministar-prednik Radoslavov dao nekom poslanstvu zastupnika Sobranja, koji su mu dali spomenicu o položaju Armenijaca u Turskoj. Ministarski je predsjenik spomenuo, da se na zapadu opažaju neki znakovi, koji daju naslućivati naskori mir. Odnošaji Bugarske napram Turske su izvrsni. Bugarska stoji faktično već u posjedu do željezničke crte u Dedeagač. Tursko-bugarska granica teče uz rijeku Tundžu do Karagača, koji pripada Bugarskoj, onda do Sofluja, 2 km istočno Marice, a od Soflu do Enosa uz lijevu obalu Marice. Položaj je kabineta vrlo dobar. On računa na patriotizam opozicije, naime seljačkog saveza, te ne misli raspustiti Sobranje. Radoslavov ne vjeruje, da će Grčka, Srbija i Rumunjska udariti zajednički na Bugarsku. Ako bi …garska imala ratovati, bit će to samo na …noj fronti."

Rusi ogorčeni na Bugarsku.

Kopenhagen, 10. septembra. „Novoje Vremja" iskaljuje svoje ogorčenje protiv Bugarske, koja je postala izdajicom slavenske stvari upravo u času, kada Rusija treba pomoći i kada joj ispunjava sve njezine želje. Ime Bugarske će se u buduće u Rusiji spominjati sa prezirom.

Talijani ostaju kod kuće.

Chiasso, 10. septembra. „Stampa" javlja, da ne će talijanske čete bojevati ni u Dardanelima ni u Francuskoj.

Otpušteni francuski generali.

Berlin, 10. septembra. „Tagenanzeiger" javlja iz Pariza: Službeni list objavlja, da je šest generala vojske u Vogezima postavljeno u dispoziciju.

Engleske tvornice municije.

London, 10. septembra. Ministarstvo municije izjavilo je, da je vlada preuzela daljnjih 180 tvornica municije, te iznaša ukupni broj svoju 715.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Je li Vam prijateljica bila", upitah, „jeste li mnogo s njome općili?"

„Općila? Nijesam. Od dvadeset godina …e vidjeh joj lica nego dva, tri puta s …aleka. Izlazila nije gotovo nikada, nikad …e nije pustila preda se. Samo bi mi svakog mjeseca pet forinti poslala."

„Ah! Razumijem. Bila Vam je dobrotvorka."

„To jest, dobrotvorka pod moraš. Tako … nekako učinjeno od naših starih. Ne znam pravo ni sama, kako, zašto. Pače … je vrlo na me srdila, što mi mora tih …vavih pet forinti pošiljat do svoje smrti. Sluga, koji bi mi donio svakoga mjeseca novce, znao mi je često reći, kako me je …lela, davajući novce. Bila je skupa, a i …ko skupa. Ali sad je i tomu kraj", za…vrši stara žalobno, spustivši i složivši ruke na krilu kao što na smrt ranjena ptica spušta kreljuti.

Šućasmo časak oboje, dakako od neprilike. Naslućivao sam doduše, da će stara gospodjica nešta zamoliti; ali op…mi nije posao posve jasan bio, nikako pako ne htjedoh uvrijediti tanku joj ćud, jer je bila osjetljiva; djevojka nasuprot nije nekako htjela progovoriti od plahosti i stidljivosti. Guste suze provriješe joj iz oka, tražeći si put u brazdah toga staroga krupnoga lica. Od plača kan da joj napokon odlanu, te progovori bojažljivo ovako:

„Da, da, sad je zlo! Ono pet forinti bilo mi je pol života, baš stanarina za me i za mojega kanarinca. Hrane nam ne treba mnogo, naučili smo se na svagdanju mrvicu. Odjeće ne treba žutomu ptiću, jer mu ju gospodin Bog daje badava, a ja imam od svoje mladosti dosta do groba. Eto, imali bismo sav živež, da nam nije jučer tih pet forinti stara Žirovićka odnijela u grob. To je pokrovilo sve moje račune. Jučer, kad su tako zvonili, prekrstih se i rekoh: Bog zna, koju je dušu gospodin Bog uzeo k sebi. Mora da je bogata, kad toliko zvone, jer siromah ne može na smrti platiti nego malo zvonce. Ali jedva sam to rekla bila, eto ti k meni u sobu stare šoštarice Lize, koja pazi na kuću, pak mi veli: „Znate li, za koga zvone? Za Žirovićku. Bog joj dao duši lako, ali skupa je baba bila, ta nije ni božjoj dušici na svijetu mrvice priuštila nego svojoj staroj mački. Da, da, Žirovićka umrla, frajlice, sad je Vaših pet forinti, fuć a teško ih je izgubiti. Lako je Vama bilo; ja, ja od magistrata ne dobivam nego forintu, ta, ja sam prosta bogica, gospodski ljudi dobivaju više, Z Bogom!" Tako mi govoraše šoštarica, milostivi gospodine, i zaklopi za sobom vrata. Meni je na prvu njezinu riječ bilo, kan da mi je tko klin zabio u srce i kako je dalje brbljala, sve mi se maglilo pred očima, a kad je izišla, tako me je srce davilo, da sam se jedva sita naplakati mogla. Oh milostivi gospodine, nije to šala, kad čovjeku sve stanje na vlasu visi, kao što meni ubogoj bogici. Tako sam si to lijepo na krajcaru sračunala bila i mislila, da će taman do bilo do mirne smrti. A sad mi je smrt račun prekrižila i ne znam, kamo bih se djela. Bože, Bože! Groza me popada. Doći će plaćni dan, a ja ne ću imati čim platiti. Pak ćemo se morat seliti, ja i moj kanarinac, a dvadeset i pet godina bdijem i snijem u toj luknjici pod krovom. Ta poznam ja gospodara. Tjerat će me. Što ću, kamo bih se djela?" reče izvrnuvši ruke.

„Pa Vi posve nikoga nemate?"

„Ni žive dušice, koja bi mi svijeću na grobu palila. Šta? Ja sam davno ostavila i zaboravila svijet. Moja sobičica mi je sve, a nitko me ne razumije nego mala žuta ptičica, moj kanarinac."

„Ne dolazite nikamo?"

„Nikamo, milostivi gospodine, van što idem katkad u crkvu. Pak ne poznajem ljudi, nego dvije, tri babe u našoj kući onako po vidu, i kramaricu, gdje kupujem svoje potrebice. Ja i nijesam više za svijet. Bože, Bože, ne znam, kamo bi se djela?"

Starica je sve to govorila nekim čudnim naglasom čas zavlačeći riječi, kan da ih se boji izreći, čas brzajući, kan da ih se želi skoro riješiti, ali vazda kroz strah i prepast, vazda uz guste suze.

„Nezdvajajte, gospodjice", utješih ju ja, „ta ne ćete zato propasti, što je Žirovićka umrla. Ako Vam ja mogu pomoći, drage volje. Recite samo."

Nezgrapno lice izmijeni se u jedan čas, čelom prosu joj se vedrina a usne nakriviše joj se opet na posmjeh.

(Dalje slijedi.)

Talijanski ratni nacrti.

Chiasso, 10. septembra. Prama vijestima iz dobro poučenih krugova javlja „Stampa", da misle Talijani ograničiti ove zime operacije na tirolskoj granici pošto je tamo njihov položaj ugodan, naprotiv nastavit će se ofenziva na Soči i Krasu, jer je tu ugodnija klima.

Žrtve zepelina u Londonu.

London, 10. septembra. (D. u.) Prama Pressbureau kod zadnje je navale zepelinima na istočne grofovije i londonski kotar usmrćeno 20 osoba, 14 ih je teško a 72 lako ranjeno.

Novo oružje protiv podvodnica.

Genf, 10. septembra. Prama vijestima nekojih listova entente u Engleskoj, se je iznašlo novo obrambeno oružje protiv podvodnica. Engleski admiralitet o tome šuti, da to ne bi Njemačka iskoristila. Pariski listovi tvrde, da najnovija potonuća brodova jasno dokazuju prisutnost podvodnica.

Amerikanac o engleskoj floti.

Amsterdam, 10. septembra. Reuter javlja iz New-Yorka: Amerikanski novinar Palma izjavlja svoje utiske o posjetu engleske flote u zadnjoj sedmici. On je posjetio dokove, u kojima se od početka rata grade veliki drednoti. Pitao je časnike, kako se uništavaju podmornice. Odgovorilo mu se, koji put sa pregazenjem, onda topovskom vatrom ili eksplozivnim materijalom, i mnogim drugim načinima, koje se ne može spomenuti. Palmer veli, da ima Engleska 2300 ribarskih parobroda, potražívača mina i pomoćnih brodova, koji od kanala pa do Irlandije čine blokadu. Časnik, koji je Palmera pratio, izjavio mu je, da je engleska mornarica sada pripravna upustiti se u bitku, čim joj prednje straže najave neprijatelja.

Njemačka izjava u aferi „Arabica."

Berlin, 10. septembra. (D. u.) Njemačka je vlada predala ovdašnjem amerikanskom poklisaru notu tičuću se afere „Arabica" u kojoj tvrdi: Prama svojim uputama smio je zapovjednik podmornice napadnuti „Arabica," a da nije opomenuo, samo onda, ako je brod pokušao, da pobjegne ili ako bi se usprotivio. [illegible] ... okolnosti morao je zaključiti, da je „Arabic" namjeravao napadnuti podmornicu. U tom zaključku bio je poduprijet, što je nekoliko dana prije bio već iz velike daljine napadnut velikim putničkim parobrodom, po svoj prilici engleskim, kojega on niti nije napadnuo niti zaustavio. Njemačka vlada izražava svoje žalovanje radi gubitka ljudskih života a osobito vladi Sjedinjenih država radi smrti amerikanskih državljana. Vlada ne može, da se podvrgne obvezi, da plati odštetu niti za slučaj, kad bi se bio prevario zapovjednik podmornice u namisli „Arabica," da ju hoće napadnuti. Vlada je svakako spremna, da dotičnu razliku u mnijenjima podastre haškom obraničnom sudu.

„Hesperian".

Hag, 10. septembra. „Daily Telegraph" javlja: Medju momčadi parobroda „Hesperiana" bila su i dva Amerikanca, koji su obojica spašeni.

Monarhistično gibanje u Kini.

London, 10. septembra. Reuter javlja iz Pekinga, da gibanje u Kini za upostavu monarhije poduzima sve veći opseg. Vlada zabranjuje tumačenja mirovnog društva Chuanhui, kojemu je svrha raspraviti koristi ili štete monarhističnog ili republikanskog sistema. Brzojav javlja, da bi umiješavanje vlade moglo uroditi većom pogibli nego je bila za vrijeme revolucije pred četiri godine.

Sa poljskog ratišta.

Sa Radomom počimlje kraj ogromnih garišta, kraj stotine povorka karavana. Bezkraj razorenih željezničkih pruga, u zrak bačenih mostovnih arkada i stupova, što se žalosno zrcale u vodama srebrotokih rijeka. Gole željezničke postaje od dima i ognja crnih zidina i prozornih šupljina, propalih krovova, probušeni raskomadani petrolejski vozovi sve naokolo — takve su slike sa poljskog ratišta. Ponovljena igra opustošenja od godine 1812., koja je onda Rusima donijela spas, a sad hoće propast. Jednolične krajine, prizori isti: puste poljane, garišta zlatoklasih snopova, crni od požara panjevi uništenih šuma; žalosni ostanci ti u tom utaborenih vojska: prazne škatulje konserva, odbačene kape, zahićeni telećaci.

Sretaju se i sela. Dvadeset, trideset kuća ... sami deset centimetara od tla visoki temelji, nijedne stijene više, niti kupova ruševina i ti su porazbacani. Kvadratni sad i crni prostori pepela, što vjetar uzvitlava i prši, onuda bile nekada kuće i razne gospodarske zgrade.

Ali svuda stoje još ogromni zemni šančevi i svakovrsne utvrde uz ceste, do rubova šuma, otkuda je nevidljivi ruski kozak sipao nenadoma ubojitu vatru na naše hrabre vojnike. Sve je bilo od veljače, marča već pripravljeno za ruski uzmak, kad su se oni nalazili najdublje na galicijskom tlu.

Tako dočekaše, Rusi naše proganjajuće čete; pa udri u bijeg pred njima, odgoneći pred sobom vozove trenova, i žene i djecu i stoku jadnih Poljaka sve zajedno, prijeteći nemoćnim, da ne zaostanu. Tako sprovodi svoje uzmicanje ruska vojska, ili bolje njezini nesredjeni ostanci.

Kako je u Srbiji?

Kakvo raspoloženje vlada danas u Srbiji, pričaju nam trgovački putnici, koji odanle dolaze.

Narod želi vruće, da rat čim prije svrši i da se povrate redovite prilike. Samo jedan razmjerno mali dio naroda stare Srbije podučen je o pravom ratnom položaju, pošto se sa službenih mjesta još uvijek hoće da narod drži uvjerenim, da će Srbija izaći iz ovog rata ojačana i da će ententa izaći pobjednicom, jer su joj otvoreni svi putevi [illegible] Doduše je Njemačka već sada prisiljena, da šalje svoje ljude na Balkan, da joj priskrbe sve potrebito za izvanredno visoke cijene.

U Srbiji su svi za to, da se sa Bugarskom stvore dobri odnošaji, koji bi zemlji bar s one strane osigurali mir, i odsudjuje se tvrdokornost viših vojničkih krugova, koji prouzročuju u ovom pogledu Srbiji velikih šteta.

Vrhovna vojna uprava se uvjerila, da je ofenziva proti Austro-Ugarske uza svu pomoć entente neizvediva. Sadašnji kor[illegible] što su poduzeli u Albaniji [illegible] nisu učinjeni u [illegible] smatra se, da isti osujeti [illegible] doba, pošto će se [illegible] centralne vlasti započeti [illegible] protiv Srbije. Pogibeljno je dalje, da radi toga Bugarska napadne Srbiju. Odnošaji napram Grčkoj promatraju se sa nepovjerenjem. Mnijenja su mnogi, da se ovo prijateljstvo ne će moći dugo održati. Sada dakako je Srbima mnogo stalo do Grčkoj prijateljstva. O stanju srpske vojske i njezinim obrambenim sredstvima se svako pohvalno izražava. Što se sve učinilo za boljitak srpske vojske od januara ovamo, to je mnogo. Ako bude neprijatelj navalio ponovno na Srbiju, vojska će znati braniti vlastito tlo, te će ju neprijatelj morati cijeniti. Nove su utvrde učinjene, ratnog materijala ne manjka, pa ako dodje i veća sila na Srbiju, ova je na sve dobro pripravna.

Srbiji je glavna zadaća, da zapriječi centralnim vlastima spoj sa Turskom. Da bi Srbije nestalo sa zemljopisne karte, o tom nema ni govora. Prama srpskom mnijenju prije će Turska postati rasulo, negoli Srbija.

Zadnjih sedmica bile su u Staroj i Novoj Srbiji poduzete opširne vojničke priprave. Ententa je željela, da se iz Gevgelija u Staru Srbiju prijedi dvotračna željeznica. No to nije izvedivo radi uzine doline Vardara. Da se toj želji četvornog sporazuma donekle udovolji, proširili su se kolodvori, da se tako olakoti promet prevažanja četa i municije, što do sada nije bilo moguće.

Razne vijesti.

Važno za roditelje. Javili smo već, da se u Puli namjerava otvoriti hrvatska škola i zabavište. Upozorujemo naše ljude, da prijave svoju djecu za hrvatsku školu i za hrvatsko zabavište, jer niti nije bilo, da se naša djeca upišu u druge škole.

Pozivlju se ovime svi roditelji, da javé čim prije dopisnicom i m e n a s v o j e d j e c e, d a n i i g o d i n u r o d j e n j a, i z v r š e n i r a z r e d š k o l e i n a r o d n o s t. Posto se namjerava otvoriti i zabavište, neka se prijave i imena takve djece, koja bi polazila zabavište. I kod ove djece treba javiti ime, dobi i narodnost. Dopisnice neka se šalje na naslov: Odbor za ratnu pripomoć, Pula.

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kolere u Trstu dne 7. septembra. Dne 6. septembra ostalo je u njezi 9 slučajeva; narasao je jedan slučaj: ozdravile su tri osobe; umro nije nitko. Ostalo je po tome u njezi 7 osoba. Novi se je slučaj pojavio u sv. Mariji Magdaleni gornjoj br. 741. Bacilifera na promatranju: 3. — Izvještaj o stanju dne 8. septembra: Dne 7. septembra ostalo je u njezi 7 slučajeva; narasao nije nijedan novi slučaj: umro niti ozdravio nije nitko. Ostaje u njezi 7 osoba. Bacilifera pod paskom: 3. U Villi Sartorio nalaze se na promatranju 8 osoba.

Dobrotvorna predstava u Zagrebu u korist Istrana, koji su morali da sele i sada žive raštrkani bez doma i kućišta, dala se 7. septembra u Narodnom kazalištu izvan predbrojke uz povišene dramske cijene. Prikazala se Car-Eminova slika istarskog života „Zimsko sunce". Prigodom premiere godine 1902. ovo je prvo dramsko djelo našega poznatoga književnika postiglo najveći pozorišni uspjeh, pa su sve kritike naglasile, da je autor iznio pred nas u istinskoj slici istarskog patnika Hrvata i prikazao ga, kako s odnarodjenim i doseljenim tudjim elementom vodi tešku borbu za hrvatsku misao. Ova je drama prava himna hrvatskoj misli, štono ozvanja pećinama i vrletima ponosne Istre. Nije dakle čudo, da je i ovaj put bio kazalište napunjeno do zadnjeg mjesta te da uskrsnuće ove drame u zagrebačkom kazalištu obnovilo sjajni uspjeh prešnjere.

Glavne su uloge glumije gdje Savić, Vavra, Vilhar, Hafner, Grbić, Haiman, te gg.: Borštnik, Nučić, Grund, Pavić, Papić, Badalić, Marković, Sotošek, Bojničić i dr. Uz take sile bila je predstava u svakom pogledu umjetnički doljerana.

Kako je autor, naš Istranim Car, ustupio svoje tantieme spomenutoj dobrotvornoj svrši, te se je zagrebačko općinstvo odzvalo u velikom broju pozivu, da na taj način podupre istarsku braću i ublaži im nevolju, bio je i materijalni uspjeh predstave nada sve zadovoljio.

Zabranjeno je prodavati austrijske trg. paroplove. Ministarstvo je izdalo naredbu, kojom se strogo zabranjuje prodavanje austr. trgovačkih paroplova stranim državama ili pripadniku stranih država. Niti djelomična prodaja nije dopuštena.

Strah je vrag! Piše nam prijatelj lista: Putovasmo skupa u vlaku. Bilo je tu naših seljaka, a bilo je i Talijana iz nekog istarskog gradića sa svojim bivšim načelnikom i zemaljskim zastupnikom. Nitko od nas nije znao, kakao će biti naš doček u Lipnici, da li ćemo biti i nadalje ukupno pomiješani, ni kamo će nas otposlati. Čim istupismo u Lipnici iz vlaka, komesar nas poćeo dijeliti po narodnosti. Naši ljudi kazivali, da su „Slovinci", a gradjani većim dijelom očitovali se Talijanima. Oni bi išli desnu stranu barake, a mi na lijevu. Dodje na red i spomenuti načelnik i zemaljski zastupnik sa svojom obitelju. „Was sind Sie?" — „Slovinac" — bio je odgovor. „Links!" — rekne komisar, te šjor ex-podestat dodje medju naše benevrekare. Mene se taj dogodjaj neobično dojmio, tim više kad sam opazio, kako su njegovi vjerni sugradjani plašnim očima gledali preko drvene ograde potrog svog vodju, koji ih ostavlja u subonosnim danima i očituje, da je „Slovinac", a ne više „primo" cittadino di.... I danas živi on sa svojom obitelju medju našim narodom u Friedlandu kod Römerstadta u Moravskoj. — Sudbina jarac ?

Pušten na slobodu. Upravitelj „Narodnog Lista" g. Petar L. Biankini, koji je bio od vojničke oblasti napšen na nečiju denuncijaciju, te je poslije 25 dana zatvora pušten na slobodu, dobio je od vojnog suda c. i kr. 5. vojnog etapnog zapovjedništva odluku od 24. kolovoza 1915., br. 3917, kojom mu se javlja, da je optužba proti njemu bila sasvim bez temelja.

Za dopisivanje sa zarobljenicima. Kako se prema dosadanjim opažanjima zaključiti može, ne izručuju ruske i srpske cenzorne oblasti ratnim zarobljenicima pisma njihove rodbine, niti je sigurno, da ih ne uništuju. Toga radi preporučuje se općinstvu, da u svom interesu piše po mogućnosti samo dopisnice (karte) i to čitljivo, a sadržaj neka bude jasan i što kraći. Za ovaj način dopisavanja ima još najviše izgleda, da će se korespondencija naslovnicima u istinu izručiti.

Željeznička nesreća. Javljaju iz Splita, da se na pruzi Labiva do K. Staroga dogodila velika nesreća, jer je medju kolesa teretnoga vlaka pao vlakovodja. Nesretnik sav iznakažen prevežen je u bolnicu, gdje mu amputiraše jednu ruku.

Sa zagrebačkog sveučilišta. Ravnateljstvo kr. ispitnoga povjerenstva za k[illegible] dale srednjoškolskoga učiteljstva javlja, će klauzurni ispiti u ovogodišnjem je[illegible] skom roku biti 11. i 13. listopada 1[illegible] Iza toga će biti usmeni ispiti. Prijave te ispite prima ravnateljstvo do 5. li[illegible] pada o. g.

— **Školska godina 1915.—16.** otpoće na sveučilištu Franje Josipa I. u [Za]grebu sasvim pravilno s upisom i p[redavanjima] 1. listopada o. g.

Cijene moštu. U Splitu su već neki [go]govci vinom počeli cijeniti i plaćati o[vo]godišnji mošt po 100 K hektolitar, št[o je] svakako preskupo. Kolika će po t[om] biti cijena vinu?

Ograničenje proizvodnje pive u Austr[iji]. U Austriji ograničena je od listopada do 50 po sto proizvodnja pive. Naredb[om] kojom se provadja to ograničenje [je] nova naredba, već je to prolongat sta[re] naredbe, ali će se u konzumu ipak o[set]ziti umanjena proizvodnja.

Ova mjera izdana je zato, što je pr[o]izvodnja ječma manja ove godine [od] prošle godine, pa je zato samo 30 po s[to] ječma doznačeno za proizvodnju pive, ta[ko] da će se produkcija austrijskih pivova snizili do polovice bivše proizvodnje. [To] će se osjećati u prometu, pa se r[...] će se poput u Münchenu ogran[ičiti] čenje pive na stanovite sate.

Ograničenjem proizvodnje trpjeti će fiksus K 280 milijuna.

Uslijed ovih mjera očekuje se u listo[pa]du povišenje cijena pive u Austriji. Razlozi tome navode se isti, koje sm[o] već jednom a našem listu prigodom po[]višenja registrirali. „H. Ll."

Tvornica riže na Rijeci prestala je ra[]diti jer nema za izradbu surovina. M[e]djutim se javlja, da je ova tvornica tak[o] lijepo zaslužila, pa će moći dulje isplati[ti] dosadanje dividende, eventualno će mo[ći] dulje vremena izdržati druga poslovn[a] poremećanja.

Stanje sladorne repe. Uslijed nepo[voljnog] janog vremena porasla je repa u [...] ali još zaostaje postotni sadržaj slador[a].

Kako ćeš upoznati je li jaje svježe U većim gradovima, kao n. pr. u Beč[u], Berlinu itd., gdje su centrale za prodaju svakovrsnog blaga, pokušava se svježost jaja na posve primitivan i hitar način. Svatko se lako sam uvjeri sa kupljenim to kovima, da je pokus povjerljiv. U Pariz[u] n. pr. drže da je ljeti svježe ono jaje, k[oje] je staro 1—3 dana, a zimi od 1—6 dana. Pokus se izvršava na slijedeći način: U vode rastopi se 145 g kuhinjske soli, i ovu rastopinu se položi jaje. Najbolj[e] uzeti okruglu posudu, koja je 15 cm v[i]soka, a ima 20 cm u promjeru. U tu posudu izlije se točno 1 vode — posud[a] drži vise od 1 — a u vodu se metne 145 g soli. To se miješa toliko vremena dok se sva sol ne rastopi. Sada uzm[i] jaje, kojemu želiš znati dobu, pa ga po[lako] ljivo, držeći ga dvim prstima spušta[j] rastopinu tako, da je debeli dio jaja okre[nut] gori. Ako ima jaje samo 1 dan, potonut će do dna, ako je starije, ne dostigne dna to. Ako jaje ima 3 dana, onda pliva pod glačinom. Ako je jaje starij[e] od 5 dana dodje do glačine vode i ako je starije, tim više izlazi iz rastopine.

Ovaj pokus se tumači ovako: Kako je poznato sva su tjelesa šupljikava. U ovim se šupljinicama nalazi zrak, a te su šup[]ljine tako malene, da ih naše prosto oko ne može razabrati. Isto tako postoji i šu[p]ljina jajeta iz malenih šupljinica, ko[je] zivljemo „zračne šupljinice." Skroz ove ishlap'juje voda, koja se nalazi u jajetu i tako se od dana u dan umanjuje težina jajeta.

Još bi točnije bilo, ako bi se pripra[]vila specifična težina 1.080 i druga od 1.060 Ako jaje u prvoj tone, jest be[z] dvojbe svježe, a jaje koje u prvoj ne ton[e], ali u drugoj pliva, nije više svježe i nije više za prodaju.

Rastopinu se lako za više vremena upotrebi, nu treba ju dobro pokriti i sahraniti. Nu prije negoli se rastopina ponovno rabi, treba ju dobro pomiješati.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 13. rujna 1915 | Broj 64.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

Naše Navale u Volhiniji napreduju. Desno na Gorinu u našem je posjedu. Kod Tarnopola kušali su Rusi jakim jurišem održjeti u pozicije saveznika. Neprijatelj je odbijen uz teške gubitke. Dalje južno uzeli smo našu frontu na Seretu natrag na visinu istočno Stripa pred nadmoćnijim neprijateljskim silama. Sjeveroistočno i istočno Bučača prošao je dan mirno. Na visinama zapadno dolnjeg Sereta u toku je žestoki boj. Istočno ušća Sereta i na besarapskoj granici položaj je nepromijenjen. Na litavskom bojištu zaustavile su naše čete na juriš žilavo braneće selo Alba, zapadno Kosova.

Talijansko bojište.

Od dulje vremena razvilo je neprijateljsko topništvo jučer za prvi put opet svoje živahno djelovanje na cijeloj primorskoj fronti. Napram jugozapanom odsjećku visoravni Doberdoba pošla je neprijateljska pješadija na juriš danas u noći na fronti Vermeljano—Vrh Kosić. Dočekani iznenadnim bacanjem vatre mina, pješali su Talijani natrag u svoje zaštite. Na koruškom i tirolskom pograničnom području nije se dogodilo ništa znatnijega.

Beč, 12. septembera. (D. u.) Službeno se javlja:

Naše bojne sile, koje se bore u Volinskoj prešle su jučer Gorin kod Derazna i kod Dubna Ikvu. Ruske navale kod Tarnopola postale su žešće. Sjeverozapadno grada uspjelo je neprijatelju prodrijeti u naše streljačke opkope i zauzeti selo Dolšanku; ali Nijemci i honvedski bataljuni, koji su iz bližnjih odsječka priskočili, uhvatiše neprijatelja s boka, osvojiše imenovano selo te baciše Ruse opet na njihove mostobranske pozicije. Gubici neprijatelja su veliki. Istotako su bili odbijeni neprijateljski nasrtaji jugozapadno Tarnopola. Kod naših fronta na istočnom prijegu Stripe, na donjem Seretu i na besarapskoj granici prošao je dan mirno. Austro-ugarske čete, oteše neprijatelju nako ušančeno, kod Kosova ležeće selo Škurati.

Talijansko bojište.

Kako se je očekivalo, došlo je jučer na primorskoj fronti, osobito na sjevernom odsjeku, do niza većih bojeva, koji su svi svršili sa potpunim neuspjehom napadajućih Talijana. U koritu Bovca nije prodirala uopće dalje neprijateljska pješačka navala, koju je neprijatelj opet poduzeo. Nasuprot Jablenici prisilila je naša vatra neprijatelja da se je povukao natrag u bijegu. Istotako su odbijeni pokušaji navale talijanskih odijela, koji su se ugnjezdili južno Javoršča. Ovdje je odbačilo Sv. Pöltensko domobranstvo sa poznatom hrabrošću neprijateljsku navalu. Sve su pozicije ostale opet čvrsto u našim rukama. Njihovo je predpolje pokrito sa mrtvim Talijanima. Južni dio tolminskog mostobrana stajaše jučer opet pod žestokom topovskom paljbom. Kako se sada doznaje, sudjelovale su u navalama, koje su se ovdje 9. septembra vodile sa strane neprijatelja, 7. pješačka divizija, jedna skupina alpina, dva bataljuna streljaca (bersaljera). Talijanska pješačka pukovnila broj 25 izgubila je sama tu 1000 ljudi. U odsječku Doberdoba bilo je kao uvijek odbijeno više nasrtaja neprijatelja na izloženi dio visoravni. Na tirolskoj fronti navališe Talijani jučer poslije podne i danas u prostoru zapadno Monte Piana sa skupinama u jakosti jednog bataljuna uzaludno u naše pozicije u dolini Popena i u području Kristala.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 11. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na Hartmannweilenkopfu uzdržali smo jarke što smo ih dne 9. septembra izjurišali napram dvjema francuskim navalama.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

U bitkama južno Friedrichstadta i istočno Vilkomierca zarobili smo 1050 Rusa i oteli 4 pušćana stroja. Na fronti izmedju Jeziorija i Želve Rusi su tvrdokorno opiru. Skidel i sjeverozapadno odavle ležeće Njekrase osvojeno je bilo iza kako u borbe naginjale sada simo sada tamo. Izjurišana je i Lavna.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Navala na neprijateljske pozicije na Zelviandi napreduje. Izvojštili smo na pojedinim mjestima prelaz preko Zelvianke. Zarobljeno je 2700 Rusa i otete dvije strojne puške.

Položaj vojne skupine Mackensenove

je nepromienjen.

Jugoistočno bojište:

Njemačke čete vojske generala Bothmera odbile su žestoke protunavale neprijatelja uz teške gubitke za njega i zarobile 300 Rusa.

Berlin, 12. septembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana sužbeno javlja:

Zapadno bojište.

Na velikom djelu fronte živahna djelatnost topništva. Neprijateljska ljetala baciše jučer rano bombe na Ostendu. Nije nastalo nikakve štete niti je bilo ljudskih žrtava. Preko noći obasuti su dokovi Londona i okolice sa vidnim uspjehom.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Na fronti izmedju Dvine i Mereča na Njemenu borbe zahvatiše na pojedinim mjestima veći opseg. Bilo je ponovno zarobljeno 1800 momaka i zaplijenjeno pet strojnih pušaka. Izmedju Jezorija i Njemena trajahu sav dan tvrdokorne borbe. Tek jutros rano prestao je neprijatelj, da se dalje odupire, te biva progonjen. Na Želvjanki bile su neprijateljske linije na više mjesta probijene. Neprijatelj izgubio je 17 časnika, 1946 momaka i 7 strojnih pušaka. Ruska je garda bila jučer sjeverozapadno Vilne napadnuta i bačena.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna je skupina bavarskog princa zauzela u uskom sudjelovanju sa desnim krilom Hindenburgove vojne skupine neprijateljske pozicije istočno Želve. Takodjer kod Košele je Želvjanka pregažena.

Vojna skupina Mackensenova.

S obje strane ceste Bereza-Kartuska-Kosov-Slonim bačen je neprijatelj. Zarobljeno je 2759 momaka i zaplijenjeno 11 strojnih pušaka. Na željezničkoj pruzi u pravcu Pinsk bilo je danas obnoć zauzeto neslućenim napadajem nekoliko predpozicija.

Jugoistočno bojište:

Na jugoistočnom bojištu bile su dalnje navale Rusa suzbijene uz teške gubitke po neprijatelja.

Vrhovna vojna uprava.

Neuspjeh ruskih hidroplana.

Berlin, 12. septembra. (D. u.) Službeno se javlja: Prije pod... navale je više ruskih hidroplana na njemački krstaš pred Vindavom sa osam bomba, koje promašiše cilj. Jedno neprijateljsko ljetalo bi oboreno te dovedeno u Vindavu. Posada, dva ruska časnika, zarobljena je.

U zaljevu Sarosa.

Berlin, 12. septembra. „Berliner Tagblatt" piše: „Pošto se akcija vodi od juga prama sjeveru, pošao sam — tako je izjavio dopisniku lista general Liman — do najsjevernijih pozicija u zaljevu Sarosa. Došao sam u najprednije jarke, te sam bio udaljen malo stotina metara od neprijatelja. Ovaj je dio za neprijatelja najgori, jer je vrlo strmovit. Ovdje su Englezi izgubili dne 15. augusta 4000 vojnika. General Liman von Sandess izjavio je dalje, da se ničesa ne boji, pa neka dodju Talijani ili Englezi. Ovdje se istotako ne će postići nikakovih uspjeha kao ni na moru.

Odstup velikog kneza.

Stockholm, 12. septembra. Došlo je, što je moralo doći, ono, što je moralo biti izvedeno pred dva mjeseca, kad je bio Ruski imenovan zamjenikom generalissima. Odstup velikog kneza nije za petrogradske salonske krugove neočekivana vijest. Već više sedmica nazivali su ga u Petrogradu „živim mrtvacem". Car je preuzeo vodstvo samo za to, da makne velikog kneza. Tko će biti faktični vojskovodja, još se ne zna.

Osim toga javlja „Vossische Zeitung" iz Stockholma: „Sa upućene se strane saznaje, da je mjesto vrhovnog zapovjednika ponudjeno Ruskiju, koji ga je odbio plitkim obrazloženjem, da imade baš dosta posla sa obranom Rige, Helsingforsa i Petrograda, osim toga nije njegovo zdravlje doraslo naporima jednog vrhovnog zapovjednika. Za sada će valjda general Aleksejev kao novoimenovani poglavica stožera upravljati vojničkim operacijama.

K prethistoriji odstupa se još saznaje: Već poslije pada Brest-Litovska zamolio je sam veliki knez, da se ga riješi službe vrhovnog zapovjednika, ali istom poslije pada Grodna predložio je car tu stvar u jednoj osobitoj sjednici u ministarskom vijeću na riješenje. Imenuju se tri moguća, „buduća muža" Krivošejin, Polivanov i Rodzianko, koji su ali suglasno izjavili, da bi predsjedništvo ministarstva samo pod uvjetom preuzeli ako će veliki knez Nikolaj položiti čast vrhovnog zapovjedništva, i ako će car trajno na fronti ostati. Nu valja ovdje još jednom naglasiti, da je veliki knez dobrovoljno ili barem bez prigovora otišao, što je vazda prvi njegov razumni korak za vrijeme ovog rata.

Gegeral Ruski generalissimus.

Stockholm, 12. septembra. U krugovima četvornog sporazuma se tvrdi, da je car samo nominelno preuzeo u ruke vodstvo, te niti ne će stalno boraviti na fronti. Faktično vodstvo leži u rukama generala Ruskija, koga osobito car podupire. I dalnje su promjene u ruskoj vojsci na vidiku. Silinski i Kuropatkin bit će naskoro imenovani na važna mjesta.

Iza talijanske fronte.

Lugano, 12. septembra. Milanski listovi ne donašaju nikakva komentara k odstupu velikog kneza, jer ne znadu kakvo bi stanovište zauzele. Cadorna javlja, da je ofenziva u Cadore obustavljena. To znači: Naša je navala slomljena. — Akoprem „Stampa" javlja, da posjet Joffrea nema ništa sa ratom u orijentu, misle milanski listovi posve protivno. — „Avanti" priopćuje razgovor sa tajnikom „Confederazione del Lavoro", Rinaldom Rigola koji se tužio na vladu radi neradinosti iste napram radništvu. Život je dnevno skuplji, i posljedice rata ćuti osobito radnički puk. U Engleskoj, Francuskoj i Njemačkoj učinilo se u ovom pogledu mnogo, u Italiji ništa. — Zadnje ministarsko vijeće raspravljalo je o izvanjskoj politici, koja je u svezi sa Joffreovim posjetom, onda se mjerama, što se imaju poduzeti u „oslobodjenim" zemljama, o ponovnom otvorenju škola. Osobite mjere poduzete su za opremu vojništva buduće zime. — Sonnino je u zadnje vrijeme imao pogo-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Da" — reče Irlo — „kada mi je ono Liza rekla — znate za magistrat — sinulo mi je u glavi — sjetih se na Vas — znate od onda, kad ste nam kuću rušiti htjeli — druge dakako dobivaju — mole cara — caricu — sve prince; ja toga ne mogu — mene je, vjerujte, sram. Sve mislim, da ima još siromašnijih od mene. Zašto da im preotmem tu mrvicu? Ta imala sam dosele dosta. I Bog i duša, nikad nijesam nikoga molila za krajcaru, niti varoškoj gospodi dosadjivala. Ali sad — sad", sklopi starica ruke, i pogleda dvojno preda se, „sad je koncu kraj, sad se utapljam. Oprostite, milostivi gospodine, sram me je, voljela bih propasti u crnu zemlju, ali — —"

„Razumijem Vas, draga gospodjice! Smirite se. Vi tražite pomoć na ruku, kakovu sirote po gradu dobivaju. Dobro. Zašto bi Vas sram bilo? Toliko ste godina u Zagrebu. Ostarjeli ste, nemate se čim prehraniti, za posao su Vam se ruke ukočile."

„Da, da! Ukočile, Boga mi ukočile. Na gledajte sami, milostivi gospodine, na, gledajte sami", „doda pruživši preda se ruke. „I oči me izdale. Kad ostariš, dodje na te svaka bijeda, popuca šav na sve strane. Plela sam ja čarape za strane, šivala do božjega maha. Ali čim si bliže grobu, tim se više kočiš, dok se čisto na vijeke ne ukočiš. Pak su došle i mašine, ne treba nego pomoć gurnuti kotač, pak same šivaju, i dok sam ja rukom šivala jednu košulju, sašila je mašina i tri i četiri, a novaca za takvo šivalo nijesam imala; sad dakako ne bi više išlo ni s mašinom, jer kad sedamdesetu na ledjih nosiš, ne pomažu više ni kotači."

„Sedamdeset Vam je godina?"

„I četiri mjeseca. Prošloga Miholja bilo mi je ravno sedamdeset."

„Dobro. Gledat ćemo, da Vam općina naknadi, što ste po Žirovičkinoj smrti izgubili."

„Oh ljubim Vam sto puta ruke, milostivi gospodine", viknu stara pljesnuvši dlanima i htjede posegnuti za mojim rukama, da jih poljubi.

„Pustite", odvratih uzmaknuvši, „ali zbilja, molim Vas, recite mi svoje ime, da ga zabilježim, jer ga moram pred gospodom spomenuti".

Tu zadrhta starica, kan da ju je netko boenuo u srce. Poniknu, porumeni i časak ne odgovori ništa. Reć bi da ju je stid bilo izreći ime.

Napokon podignu glavu, nagnu tijelo prema meni i šapnu, da si ju jedva čuti mogao, jednim dahom:

„Amalija plemenita Lenić Remetinska. Leenuh se nešto na to ime, na taj plemički predikat, razumjeh njezino oklijevanje, ali ne opazih ništa. Dakle stara plemićka, hrvatska kći pod krovom! Brzo napisah molbenicu za potporu te joj rekoh, neka potpiše.

„Ne znam", odgovori Amalija krećući glavom i smiješeći se sladogorko, „znala sam, zaboravila sam. Duga su to ljeta. Bože moj, a nijesam imala komu pisati. Oh da i nijesam nikada ni pisati znala, bolje bi bilo po me. Štampano još ajde čitam po danu na očale; pri svijeći ne vidim ništa, pak i onako mi ne treba gotovo nikada svijeće. To Vam je dan danas skupa roba. Stavit ću križ, milostivi gospodine, i to će dosta biti."

„Dosta" rekoh pruživ joj pero, da ga se dotakne, što ona učini sa dva prsta ali nekako bojažljivo, kan da vragu prodaje dušu.

„Tako, sad je sve u redu", završih složivši artiju. „Sad možete kući ići i mirno spavati, a kad izidje za Vas dobra odluka, poručit ću Vam."

Stara se podignu na moj poziv. Upirući oči u me, gledala me je tako milo i plaho, kan da me jošte za nešta umoliti želi.

„Gospodine!" šapnu stidno, „hoće li mnogo gospode pri tom biti, kad se bude čitala moja instancija?"

„Ne će, samo tri, četiri gospodina."

„Ne će li se moje ime u novinama štampati?"

„Ne će, gospodjice Amalijo, ne bojte se!"

„Hvala Bogu!" uzdahnu stara djevica, stavivši desnu ruku na prsa, kao da joj se zbilja kamen s prsiju odvalio. Zatim se digne na odlazak, reć bi čisto vedra i vesela.

„Bog Vam platio sto puta Vašu muku, milostivi gospodine", prepenta i poče se čudnovato klanjati glavom i pregibati gornje tijelo, da je ono makovo cvijeće opet silovito treptilo. Tako uzmicaše klanjajući se prema vratima idući natraške, da mi ne okrene ledja, a pri tom je svejednako govorila: (Dalje slijedi.)

vore sa stranim diplomatima izmedju ovih dugi razgovor sa rumunjskim poslanikom knezom Ghika.

Talijani odbijeni.

Beč, 12. septembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Kod San Martina di Castrozza bile su jučer dvije bitke patrulja, koje su za nas svršile sa uspjehom. Jugozapadno Kreuzberga potpunoma se izjalovila talijanska patruljska navala proti Rotwanspitze.

Pali talijanski časnici.

Beč, 12. septembra. (D. u.) Pukovnik Romano Romazzi iz Reggio, major Francesco di Palma iz Cosenze i štopski liječnik Silvio Cittolini pali su.

Turska u Tripolisu.

Carigrad, 12. septembra. Talijanske su se čete povukle do same obale. U rukama ustaša nalaze se svi krajevi. Posvud se vije turska zastava. Italija ima još zaposjednuto samo gradove Tripolis, Bengazi i Derna. Pošto dolazi u ove gradove živež samo iz Italije, skupoća je uzasna. Položaj je za Talijane zdvojan.

Balkanski kaleidoskop.

Lugano, 10. septembra. Talijanske novine donašaju ovo: Dok „Reuter", javlja da je Srbija primila sve predloge entente, „Corriere della sera" to oprovrgava. Protivno se tome sada ulažu velike nade u Rumunjsku, koja bi se imala složiti sa Bugarskom, pa čak i sa Grčkom. Venicecelos šuti i veli, da će i u komori malo govoriti.

Bugarsko-turski ugovor.

Sofija, 12. septembra. Prefekt bugarskog pograničnog kotara Haskovo i vali Drinopolja dobili su nalog, da izvedu u detaljima ugovor o predaji turskog područja. Granica ide uz rijeku Tundžu do Marice te prekoračuje nekoliko kilometara južno Drinopolja Maricu, ide dalje do istočne strane ušća rijeke, tako da će Enos biti bugarski. Na početku od blizu Drinopolja do Sofluja je zona istočno Marice široka 2 km, a od Sofluja do Enosa proširuje se na mjestima do 8 km.

Radoslavov je izjavio, da se Bugarska radi odstupa ovog područja nije napram Turskoj u ničem obvezala, nego je ovu odštetu primila za dosadašnju neutralnost. Prama izjavi Radoslava, Srbija nije još ententi dala nikakva odgovora.

Područja, što ga Turska odstupa Bugarskoj preuzet će se skorih dana. Prama raznim vijestima, što su stigle ovamo čini se da će ententa obustaviti daljnju akciju na Dardanelima. Ugovor za živež, što se ga kupilo u Dedeagaču na koncu septembra za englesko-francuske čete na Dardanelima odbijen je. S ovim je u savezu vijest, da je Italija konačno otklonila svoje sudioništvovanje na Dardanelima.

Grčka trgovina.

Pariz, 12. septembra. „Echo de Paris" javlja iz Soluna: Grčki ministar trgovine vodi pregovore sa Bugarskom i Rumunjskom vladom, kako bi se transportirala trgovina u Grčku preko Soluna. Grčka bi na ovaj način mogla dobivati potrebito žito iz Bugarske i Rumunjske.

Položaj na sjeveru.

Nakon uspješnog i važnog napredovanja savezničkih četa u Rusiji jest tvrdjavni trokut, zadnje uporište potisnutih Rusa, razdijeljen u dva dijela. Nesamo, što je uzeto Dubno, već su saveznici napredovali do gornje Ikve napram Novo-Aleksinijeca. Ceste Olika-Metelno-Maškov-Iranie spajaju sada obje naše proganjajuće vojske, gdje će se u kratko vrijeme odigrati važne bitke. Prama napredovanju savezničkih četa očekivati se mora, da će se naskoro isprazniti prostor tvrdjavnog trokuta.

Na crti Trembovla-Tarnopol traju borbe, te su sve neprijateljske navale dosada odbijene, kaošto neprijateljske protunavale u kutu Sereta. Zapadno Trembovle u toku su tvrdokorne borbe. Sjeveroistočno Jasjolde prekoračile su naše čete Ružanku i Orlu. Na rijeci Stubielu bačen je neprijatelj preko nizine ove rijeke izmedju Rude i Zerecka. Istotako napredovali smo od Zalošća u jugoistočnom smjeru na Zbaraz.

Njemačke su čete dospjele do sela Bučniova, koje se nalazi na željezničkoj pruzi Kozova-Ostrov.

Najžešće borbe traju na srednjem Seretu. Mnogo je ruskih sila sakupljeno zapadno ove rijeke, te su se razvile borbe, koje još traju.

Gospodarski pregled.

Meso.

U Tirolu.

U Tirolu su takodjer uvedene maksimalne cijene. Živina se kupuje za vojništvo putem pokrajinskog gosp. vijeća. Ne smiju se uzeti krave za pleme, koje se nalaze u iskazu živinogojstvenih zadruga. Živina za pleme se uopće štedi. Cijena je za svaku životinju, budi vo, krava ili tele, debelo ili suho, mlado ili staro: 2 K za 1 kg žive težine. Zapovjedništvo domobranstva u Tirolu, odredilo je, da se živina smije izvažati, ako se službeno dokaže potreba. Životinjski list mora izdati samo zapovjedništvo domobranstva ili namjesništvo.

U Nizozemskoj.

U Nizozemskoj je zabranjen izvoz suhe svinjetine. Ovo je meso dolazilo i u naše pokrajine. Sada ga nekoliko vremena ne će biti. Iz Nizozemske se smije izvažati sir, nu najviše 70% svega proizvoda, a ne više 80%, kako je to dosada bilo. Inače ima tamo mnogo sira. Gore je drugdje.

U Francuskoj.

U Francuskoj se je broj goveda umanjio za najmanje 2 milijuna glava, medju ovima 600.000 krava.

U Danskoj.

I u Danskoj vladaju iste poteškoće. Broj goveda se stalno umanjuje. Cijene goveda su jako visoke. Krme se ne može dobiti.

Uopće se u cijeloj Europi opaža, da broj živine naglo nazaduje. Svaki će pametan gospodar živinu za pleme čuvati, koliko je više moguće, da si ne otpili korijenje svog gospodarstva.

Žito.

Rumunjsko se je žito u Njemačkoj prodavalo jako skupo. Za turkinju su plaćali 60 K za 100 kg, za ječam 70 K, a za pšenicu blizu 100 K. Sada dolazi u Njemačku jako malo rumunjskog žita, jer se raširila vijest, da misli vlada za tudje žito uvesti maksimalne cijene. Rumunjsko bi žito na taj način izgubilo više od polovice na svojoj vrijednosti. Ta Rumunji ne mogu svojim žitom nikamo drugamo nego u Austriju ili Njemačku. Rusi imadu u Odesi na tisuće vaguna žita pripravnog za izvoz, ali ga ne mogu prodati, jer su Dardaneli zatvoreni. Srbija i Bugarska imadu i same previše. Ako se u Austrij i Njemačkoj uvedu takodjer za tudje žito maksimalne cijene, onda je Rumunija u stupici. Žito moraju prodati jer od drugog ne dobivaju novca, a žito će im se konačno pokvariti. Kada bi se cijena snizila kod svakih 100 kg za 20 K, onda bi Rumunji imali kod svojih 260.000 vaguna škode do 520 milijuna K. Kod nas je cijena za domuće žito niska. Naša se pšenica prodaje po 35 N, a rumunjski ječam po 70 K. Dakako, prije negoli vlada odredi maksimalne cijene za tudje žito, mora znati, da li ga imamo dosta doma. Nekoliko vremena će se Rumunji braniti prodavati žito za polovicu niže, nu najzada će morati popustiti. Cijene žita uopće padaju. U Engleskoj je kvarter pao od 51 na 42 šilinga, dakle 100 kg do 21 K. Pšenice ima ove godine vrlo mnogo. Amerikanci cijene svoj proizvod ove godine na 952.000 vaguna. Toliko je jošte nije nikada bilo. I u Kanadi ima izvanredno mnogo pšenice. Naši su dobili mnogo žita u Poljskoj.

Krumpir.

Kao lani, tako se nadaju i ove godine u Njemačkoj, da ne će pomanjkati potrebnog krumpira. U cijeloj Njemačkoj će ga usoditi do 6 milijuna vaguna ili na svakog čovjeka 900 kg. Ako se ga makar i ²/₃ uporabi za krmu blagu, škrob i možda za pravljene rakije, što ne bi bilo pametno, imat će siromašniji slojevi ipak dosta živeža. Kod nas svi znamo, kako važna hrana je krumpir. Uslijed obilnih kiša mnogo ga gnjije. U Ljubljani je cijena krumpiru 12 h na malo, a 10 h na veliko. Vani se dobije krumpir q po 8 K.

Cijene mesa.

Cijene goveda su jako visoke. Dne 30. augusta bilo je u Beču 3668 glava goveda na prodaju. Iz Češke je bilo 1550 glava, iz Ugarska 440, iz Niže Austrije 653. Krava je bilo 2049, volova 951, bikova 668. Plaćali su se volovi Ia 290—318, IIa 252—288, IIIa 220—250. Najviša cijena bila je 320—333. Krave 204—260, najviše 320, bikovi 206—300. U Budimpešti je bilo dne 26. augusta na prodaju 2881 glava goveda. Tamo je cijena nešto niža. Ia voli su se plaćali 260—280, iznimno 300. Svinjadi bilo je u Beču 8086, što je jako malo, ako se promisli, da je prošle godine bilo svakog utorka 18—22.000 prašćića na prodaju. Plaćalo se mesnate: Ia 390—396, IIa 364 378, IIIa 350—362; debele: Ia 390—44, IIa 380—389, IIIa 368—378. To su uistinu lijepe cijene i sretni oni seljaci, kojima su pristupne.

Službeni podaci.

C. Kr. vlada izdala je ove dane opširnu knjigu, u kojoj navadja, što se izvanredna učinilo od početka vojske do dne 30. junija, da se olakša ratno breme i za pomoći zajedničkoj državnoj namjeri. Nekoje podatke iz ove zanimive knjige podat ćemo našim čitateljima:

I. Podpora. Kako je poznato, potpore odlučuje na temelju prijava, što ih pošalje općina, kotarsko povjerenstvo za potpore, u kojemu su članovi zastupnik: političke oblasti (kotarski kapetan ili komesar), činovnik poreznog ureda i pokrajinskog odbora. Proti zaključcima ovog povjerenstva nema prigovora; moguće je samo ponoviti molbu.

je dužnost oblasti da sada, kada treba toliko živine za klaonicu, da u stajama ostane čim više živine. Ta vlada upravo zabranjuje prodavanje teladi koje je sposobno za pleme i ograničuje strogim odredbama prosto trgovanje sa stajskim blagom.

Brojke, što nam ih obzirom na potpore podaje imenovana vladina knjiga su jako zanimive:

Do konca mjeseca izdalo se je za našu državnu polovicu bez Galicije i Bukovine 512,907,095 krune. Poprijeko dobiju na mjesec:

Donja Austrija . . .	K 10,450.000
Gornja Austrija . . .	„ 1,350.000
Solnogradska	„ 420.000
Štajerska	„ 2,400.000
Koruška	„ 840.000
Primorje	„ 3,500.000
Kranjska	„ 1,160.000
Tirol	„ 2,300.000
Češka	„ 22,350.000
Moravska	„ 7,200.000
Slezija	„ 2,200.000
Dalmacija	„ 2,500.000

2. Kužne bolesti. Brojke, što nam jih podaje službena knjiga sižu po sedmicama do 3. julija ove godine. One nam kažu ovo:

U ovo vrijeme je oboljelo ljudi:

na koleri	5.584
„ griži	39.497
„ vrućici	36.490
„ kozicama	6.861
„ pjegastom tifusu .	10.769
	99.201

Iz ovoga vidimo, kakvu važnost ima cijepljenje kozica. Da se ne bilo toliko cijepilo, brojke bi bolesti kozica bile mnogo veće. Ujedno nas uči imenovani iskaz, da su nekoji mjeseci jako pogibeljni. Kolera se najviše širi od junija do novembra. U drugim je mjesecima broj oboljelih na koleri jako neznatan. Griža je najgora mjeseca septembra i oktobra. Jasno je, da je ova bolest u svezi sa uživanjem nezrelog voća. Vrućica ne miruje niti po zimi. Iste brojke ove bolesti iskazuju mjeseci: decembar, marač i julij. Kozice se najviše šire za vrućih dana junija, julija i augusta. Pjegasti tifus nema odredjenog vremena. I januara i julija ima ga jednaki broj.

Najviše je ljudi oboljelo na griži. [...]nju su, kako smo već rekli, najgori [...]seci septembar i oktobar. Iz ovoga [...] i moramo skrbiti svi, osobito djeca, [...] treba slušati savjete liječnika obzirom [...] uživanje voća. Još nešto! Galicija i Bu[...]vina, gdje je divjala vojska, imale [...] najviše kužnih bolesti. Mi smo [...] bojištu najbliži susjedi. Radi toga tr[...] da pazimo, što pijemo. Sa nečistom [...] dom se čovjek najlakše okuži.

Uopće možemo reći, da je država, [...] se zdravstvene strane tiče mnogo skr[...] za zdravlje. Liječnička je znanost mn[...] napredovala. Samo slušati je treba, [...] se znatno umanji ili upravo potpuno [...] odstrani kužna pogibelj. Ne smije[...] metnuti s uma još jednu stvar. Ka[...] se, dao Bog naskoro, dovrši rat, ne [...] pogibelj na kužne bolest minuti. Uprav[...] ono vrijeme, kada se budu vojnici vr[...]čali svojim kućama, trebat će na s[...] strane dobro paziti. Dosada je uspjel[...] da se kužne bolesti vojništva nisu raš[...]rile medju civilno stanovništvo. Dao dob[...] Bog, da bi se to i svršetkom rata uspješn[...] zapriječilo.

Razne vijesti.

C. k. hrvatska velika gimnazija u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit [...] se dne 18. rujna svečanom službom Bo[...]jom. Prijamni ispiti za I. razred o[...]državat će se dne 16., a popravni [...] naknadni ispiti dne 16. i 17. rujna. Upisivanje novih učenika za I. razred b[...] će dne 16., a za više razrede dne 16. [...] 17. rujna u gimnazijskom upraviteljstvu.

Privatna ženska učiteljska škola (II. [...] IV. tečaj) u Pazinu. Školska godin[...] 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna [...] svečanom službom Božjom. Popravn[...] i naknadni ispiti obdržavat će se [...] dne 17. i 18. rujna.

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kolere [...] dne 10. septembra 1915:

Dne 8. septembra bilo je u njezi 6, novi slučajevi —, ozdravilo 2 osobe, umrlo — osoba, ostalo je u njezi 5, bacilonoš[...] u promatranju 5, u vili „Santorio" je na promatranju 7 osoba.

Pučanstvu na uvaženje. Tvrdjavni povjerenik saopćuje: Na Goričkom desilo se opetovano, da su utekli ruski zarobljenici iz radničkih odijeljenja bili uapšeni tek[...] iza kako su se čitave dane skitali po prijedjelu. Buduć isti ne poznavaju zemaljskih jezika a su morali doći u doticaj sa pučanstvom, da se provide živežem, to pobudjuje začudjene činjenica, da se nije desio nikakav slučaj prijave o njihovoj nazočnosti ni kod vojničkih ni kod civilnih oblasti. S toga se upozorava pučanstvo, da svaki onaj, koji prešuti slučajeve utečenja, za koje doznade, odnosno propusti učiniti navodnu prijavu, biva kriv pogodovanja bijega te prema tome kažnjen. Pučansvo biva dakle pozvano, da smjesta prijavi ovakve slučajeve kod bližnjeg vojničkog zapovjedništva ili političke oblasti (zapovjedništva oružničke postaje).

Odšteta za kotlove. Uslijed ministarske odredbe plaćat će vojnička oblast za kotlove po 4 K 1 kg.

Jedni ovako — drugi onako. Kada su u Petrogradu doznali, da je pao Brest-Litovsk, ljudi su po cestama plakali. Med ruskim zarobljenicima nije ova vijest prouzročila bogzna kakvog uzbunjenja. Jedan izmedju njih (tamo u Štajerskoj) raširio je ruke misleć time reći: Rusija je ovako velika. To, što se Rusom uzelo je samo toliko, koliko je jedan prst na ruci.

Za 600.000 bjegunaca skrbila je i skrbi i sada austro-ugarska država. U prvoj godini vojske izdala je za nje 150 milijuna kruna.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Nadporučnik Ivo Sancin kao pretičak preplate	K 4·—
Ukupno	K 4·—
Prije iskazano . . .	„ 2077·14
Sveukupno . .	K 2081·14

Oblasno zatvorena gostiona. Gostiona Antuna Pelz, Viška ulica br. 19, bje oblastveno zatvorena jer je komisijonelno pronadjena u higijeničnom pogledom nedostatnom.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 halera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 14. rujna 1915 | Broj 65.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ruske navale proti našoj istočnogaličkoj fronti traju dalje. Na ušću Sereta suzbijene su jake neprijateljske sile. Borba je vodila na mnogim mjestima do sakanja u streljačkim opkopima. Sjeverozapadno Struzova slomilo se više ruskih provala u prekrižanoj vatri naših baterija. Druge su bile odbijene sa bajunetama. Savezne čete, koje se bore kod Tarnopola, povukoše se preko noći na pozicije, koje su bile uredjene na visinama istočno Kozlova i Jezerne. Ove su pozicije priključene našoj fronti, koja se nalazi na istočnom brijegu srednje Stripe. Neprijatelj nije smetao tog kretanja. Kod Novog Aleksinca žestoke su borbe u tijeku. Istočno Dubna prodriješe naše čete dalje. Na željezničkoj pruzi u okolici Derazna bacismo neprijatelja na više točaka. Kod toga se osobito istakla bečka pješačka pukovnija broj 24. Austro-ugarske bojne sile zarobiše u Litavskoj u prekjučerašnjem jurišu na selo Škurati 9 časnika i 1000 momaka i zaplijeniše 5 strojnih pušaka.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti nastaviše se jučer borbe u prostorima Bovca i Tolmina sa nesmanjenom žestinom. Opet smo odbili sve navale Talijana uz teške gubitke za njih. Opet su se naše čete uzdržale bez iznimke u svim svojim pozicijama. U prostoru Bovca poslao je neprijatelj, nakon što su se prijepodne navala na Rombon i pokušaj proloma protiv obronka te gore izjalovili, poslije podne sile sa jugozapada protiv Javorčeku. Bili su odbijeni. Talijansko je topništvo ovdje pucalo na doline, gdje se sakupljaše njihova pješadija sa vidljivim učinkom. U području Vršića, gdje je neprijatelj već u prekjučerašnjem boju izgubio preko 500 ljudi, slomila se je opet jučerašnja popodnevna navala. Tolminski su mostobran napali Talijani uzaludno četiri puta. Dalje južno vlada razmjerno mir. Na tirolskoj fronti izjaloviše se ponovno pokušaji neprijatelja, da se približi našoj poziciji Popene, isto tako kao svi prijašnji. Pred pograničnim mostom leži mnogo više od 100 mrtvih Talijana.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu položaj je nepromijenjen. Oborena su 2 neprijateljska ljetala. Prošle noći provedena je zračna navala na utvrdjenja Southenda.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Na lijevom brijegu Dvine, izmedju Friedrichsstadta i Jakobstadta neprijatelj je bačen iz više pozicija. Dalje južno izmaknuo je. Tjerajuće njemačke predlaznice stignuše na cestu Eskengrafen-Bakiški. Isto je tako izmedju ceste Kupiški-Dvinsk i Vilije ispod Vilne napredovanje u brzom tijeku. Dostigli smo na više mjesta željezničku prugu Vilna-Dvinsk-Petrograd. Iz Grodna dalje nastavlja se progon. Na donjoj Zelvjanki bile su jake protunavale neprijatelja odbijene. Jučer smo zarobili preko 3300 momaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Neprijatelj je na uzmaku. Preko 1000 je Rusa zarobljeno.

Vojna skupina Mackensenova.

Otpor neprijatelja slomljen je na cijeloj fronti. Progon u smjeru Pinska je u tijeku.

Jugoistočno bojište:

Njemačke čete odbiše jučer krvavo zapadno i jugozapadno Tarnopola više jakih neprijateljskih navala te zarobiše pri tomu nekoliko stotina Rusa. Noću povukosmo se nezapriječeni od neprijatelja na povoljnu poziciju nekoliko kilometara zapadno od prijašnje.

Vrhovna vojna uprava.

Balkanski savez?

Kristianija, 13. septembra. „Aftenpost“ donaša slijedeću „Matinovu“ vijest iz Soluna: Venicelosu je uspjelo sklonuti srpsku, rumunjsku i bugarsku vladu, da se sastanu na konferenciji ministarski predsjednici i vojnički delegati četiriju balkanskih država. Nemogućnost ove vijesti leži na dlanu. Ovdje se želju smatra činjenicom, koja se ne može ostvariti nakon tursko-bugarskog ugovora.

Bugarski dementi.

Sofija, 13. septembra. Stan novinara izjavlja, da su vijesti iz Niša i Soluna, prama kojima se na srpskoj i grčkoj granici sabiraju hiljade komitaša, potpunoma krive i bez svakog temelja.

Odluka Bugarske.

Sofija, 13. septembra. Sofijski listovi javljaju, da je Bugarska pozvala pod oružje Macedonce, što su nastanjeni u Bugarskoj i to one, koji su služili na 3 sedmice, a koji nisu služili za 45 dana. 450 pitomaca junkerske (plemićke) škole imenovano je prije dobe časnicima.

Srpski časnici u crnogorskoj vojsci.

Rim, 13. septembra. „Agencija Stefani“ javlja iz Cetinja: Tri viša srpska časnika stigla su ovamo, da budu na raspolaganje crnogorskoj vrhovnoj komandi, te će biti otposlani na bosansku granicu.

Srpski zahtjevi.

Zürich, 13. septembra. Bukareštanski dopisnik „Züricher Post“ piše: Srbija zahtjeva garancije, koje bi joj ententa samo onda mogla podati, kada bi bila pobjednicom i kad bi imala u ruci područja, što ih Srbija od nje zahtijeva. Nu i u samom ovom slučaju ne bi Srbija u cijelom opsegu udovoljila Bugarskim zahtjevima. Što će biti iz ovog nesporazumljenja ne može pokriti ni najveći optimizam. Vijesti iz Balkana su uvijek u protuslovju. Bugarska radi svrsishodno, logično i konsekventno. Ona je te ostaje intransigentna do konca.

Kaukaska vojska.

Carigrad, 13. septembra. Kaukaska vojska, kojoj je sada na čelu veliki knez broji jedva 120.000 momaka. Ona je sastavljena od raznih elemenata, a najviše od Armenijaca i Perzijaca, Čerkesa i relativno mnogo židova, dočim ima pravih Rusa ogromna manjina. Koncem septembra, najkasnije svedinom oktobra svaka je operacija na ovoj fronti radi velikih kiša i snijega osujećena.

Vladivostok — centrala dobavljanja municije.

London, 13. Reuter javlja iz Tokija: Kapetan parobroda „Kokura Maru“, koji je nedavno stigao iz Vladivostoka javlja, da se u onoj luci obavljaju velike vojničke radnje. Nepregledna množina ratnog materijala sakupljena je tu, a brodovi neprestano dovažaju novi materijal iz Amerike i Japana. Dnevno se izvaža samo 20—30 tona robe a drugi se vaguni upotrebljavaju za prevažanje municije. Rusko-japanski su odnošaji svakim danom srdačniji.

Pojačanja za Dardanelima.

Solun, 13. septembra. 140 engleskih časnika stiglo je ovamo sa jednim francuskim putničkim parobrodom. Oni putuju u Mudros, da budu sa tamo koncentriranim četama otposlani u Dardanele.

Francuski zrakoplovi za Dardanele.

Zürich, 13. septembra. „Neue Züricher Zeitung“ javlja iz Genfa, da se u Francuskoj pripravlja avijatički kor za Dardanele, u kojem će biti 400 vodja ljetala i opazača.

Putilove tvornice.

Hamburg, 13. septembra. Nedostatne priprave Putilovih tvornica, radi kojih je bilo toliko navala u Dumi, dale su povoda, da se povede istraga. Izvidi parlamentarne istražne komisije pokazale su, da su napadaji bili opravdani. Dokazalo se, da se u tvornicama radilo samo 8 dana na mjesec za vojnu upravu. Ratni ministar izdao je mjere, kako bi se pripravu oružja i municije uvelo na onu mjeru, što ih tvornice baš mogu pripraviti.

„Times“ o položaju u Rusiji.

London, 13. septembra. U članku pod naslovom: „Ugodni položaj Rusije“ kuša vojnički izvjestitelj „Timesa“ da prikaže položaj ruske vojske ugodnim. Ruska vojska ima sada vrlo dobar strategički položaj. Rusi će Nijemce pobijati, dok ne nastupe neugodne vremenske neprilike, koje će prisiliti neprijatelja, da skrbi za zimsko ukonačivanje svojih četa. Nijemci i Austrijci pridobivaju samo gradove, ali ne rusku vojsku. Dopisnik nazivlje strategiju njemačkih generala „siromašnom“. Za napoleonska poduzeća potrebit je jedan Napoleon. — U drugom članku opisuje potrebu i krizu, što vlada u Rusiji, kojoj fali političke i vojničke organizacije, oružja i municije. Ovim uplivom treba pripisati razočaranje ruskih krugova radi nerada u Francuskoj, krugova, koji žude za sklopljenjem posebnog mira. K tomu pridolaze još gospodarske i novčane poteškoće, pak milijuni beskućnika seljaka, gubitak važnih industrijalnih centra i nestalnost, da li će se Riga i Petrograd moći obraniti. List se nada, da će se nakon što je car preuzeo upravu vojske, odstraniti svi ovi nedostaci.

Engleski narodni registar.

London, 13. septembra. Kako javlja „Daily News“ sastavljen je novi vladin odbor za nar. registar kojemu je na čelu lord Lansdowne. Ovaj će odbor predložiti vladi potrebite prijedloge najbolje vrsti, kako bi se imao voditi u buduće narodni registar, e da bude od njega država imala koristi.

Veliki požar u Parizu.

Genf, 13. septembra. Kako javljaju pariški listovi buknuo je Pantinovoj tvornici ulja i masti veliki požar. Požar se je tako brzo proširio, da je veliki dio Pariza bio u oblaku dima. Jedva navećer bili su požarnici gospodari situacije. Kod požara je nastradalo mnogo ljudi te je prouzročena velika materijalna šteta.

Borbe u Indiji.

London, 13. septembra. Indijski ured javlja: Uslijed nemira u području Mohmanda na sjeverozapadnoj granici Indije došlo je dne 5. septembra do prave bitke izmedju 10 hiljada Mohmandaca i naših. Neprijatelj se je žestoko branio, ali je bio potučen. Mi smo izgubili 3 časnika i 4 momka. 35 ranjenih i 2 izgubljena. Na strani Indijanaca bilo je 31 mrtvih i 4 ranjena.

Bankrot tvrdjava.

Pariz, 13. septembra. Senator Humbert objavio je članak pod naslovom: Bankrot tvrdjava. On veli da je sadašnji rat dokazao, da su tvrdjave bez svake koristi. Gdjegod se tvrdjavom kušalo braniti ofenzivu neprijatelja žrtvovalo se množinu vojništva. Svakako imadu tu veliki uspjeh Nijemci sa svojom teškom artilerijom. Dužnost je francuskog ratnog vodstva, da sve topove, što su na tvrdjavama prenese na frontu.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Blagoslovio Vas i Vašu dječicu Bog i majka Božja! Ljubim ruke! Ponizna službenica Vaša!“

Tako dodje nazadujući do vrata, gdje se zaustavi, brzo za sebe posegne, da uhvati kvaku, da otvori vrata. Još jednom pokloni se, štono se veli „do crne zemlje“, zamumlja nešto i istisnu se hrlo iz sobe.

Još sam čuo teške njezine korake na hodniku. Rastvorih papir i pročitah ime: Amalija plemenita Lenić Remelinska. I minuše koraci u nesluh, ali ja još držah pred sobom arkiju, pa sam čitao i opet čitao: Amalija plemenita Remetinska.

Po mojoj glavi vrzlo se sto kombinacija. Ta stara ružna djevica — plemenita hrvatska gospodjica — pod krovom nadrećim katom podrtine — ta zdvojnost radi nekoliko kukavnih forinti — ta teško izrečena molba — i kad ju upitah za ime, to oklijevanje, u kome se tajila zadnja iskrica plemićkoga ponosa. Pak zaboravila pisati, a umjela je i žalila je, da je ikad pisati umjela. I uza sve to ova čudna smjernost, blagost i stidljivost, one rumene ruže djevičanskoga stida na tom uvelom, grubom licu! Mene su te protivštine sasvim zbunile. Znao sam o njoj mnogo više no prije, ali sad mi se činilo još teže skinuti pečat s te tajne, sa toga starohrvatskoga imena siromašne starice. Amalija plemenita Lenić Remetinska! U tim riječima mora da se skriva čudnovata priča, kakovih ima na stotine u toj lijepoj ali tužnoj hrvatskoj zemlji, priča srca, koje je kroz vijekove kucalo u slavlju a najzad ga usud baci u taman zakutak, da još nekoliko časaka kuca i puca.

Gospodjici Amaliji dozvoliše zbilja potporu, baš onih pet forinti, što ih je izgubila bila po Žirovičkinoj smrti.

Javit ću joj sam tu veselu vijest, rekoh i krenuh jedno popodne put zlokobne, strahovite dašćare na tri sprata.

Prevaliv srećno vratolomne stepenice, pokucah na vrata plemenite gospodjice i kad mi se iznutra ozva tanahnim glasom: „Slobodno!“ pritisnuh kvaku i unidjoh.

Na moj pozdrav sunu gospodjica Amalija, kan da ju je tko bio posinuo u vis. Stajaše kao svijeća, zinu i zurila ukočenim očima u mene. Ali mi ne reče ni riječi, pače me ni ne pozdravi. Bilo joj je očito strah, a bojazan stezala joj je grlo, te nije mogla istisnuti riječi. To razabrah odmah iz prestravljena, iskrivljena lica staričina. Da ne stoji duže u mukah, rećiću joj u brzo:

„Dobar dan, gospodjice! Eh dobro je. Sad Vam se ne treba bojati ničije smrti. Što Vam je Žirovička odnijela, to Vam je gradska općina povratila, a općina ne umire, dok je Zagreba.“

Da ste ju vidjeli: Ne mogu toga preobražaja izraziti riječmi. Bojazan bješe to staračko lice proteglnula u duljinu, radost rastegnu ga u širinu. Amalija uzdahnu silovito, a pri tom se je gotovo cijelim tijelom uzvinula, zatim se pokloni tri puta, kan da se Turčin klanja, kan da je nasred srijede prelomljena, ali ni da je pisnula. Doljnja joj usnica poče podrhtavati, mišice lica trzahu se gotovo smiješno, kan da si ih taknuo munjevnom žicom, suza za suzom rinula se iz oka. Amalija siri dlanove, kan da je razapeta, pokrući prema meni i hitjede silom dohvatiti moju ruku, da ju poljubi.

Nijesam slikar, široke refleksije ne mile mi se. Ali u taj čas požalih, da ne umijem slikati. Bog i duša, bio bih naslikao tu staru plemenitu gospodjicu, bio bih kušao kistom oponašati taj čudni, nesprelni, smiješni, ali i ganutljivi izraz njezine radosti. Bože moj, pomislih zadubiv se za tren u refleksije, koliko ima bijednika, a pružiš li im slamku u toj bijedi, misle, da su najveći dobrosrećnici na ovom svijetu. Samo nesretnici mogu nas naučiti, što je prava mjera sreće. Tobožnja nesreća moja je prilika za njego drzovitost ljudske lakomosti. Pet forinti na mjesec! Ta bogataš gizdelin potroši u to vrijeme dva puta toliko za crnilo svojih čizama, a ovoj je starici to spasenje života.

Napokon — silne su suze prokanule bile iz njezinih očiju — povrati joj se riječ.

„Ma — ma —“, uze Amalija pentati, „majčice Božja! Ta milostivi gospodine! Ne znam, kako sam to zaslužila! I Bog platio gospodi varoškoj sto puta tu dobrotu! Bog platio i Bogorodica! Ljubim Vam ruke, milostivi gospodine, Ljubim Vam ruke. Bog dao svim dobrita ljudima dičke raja koji misle na tužnoj zemlji dalje od svoje vlastite kože!

(Dalje slijedi.)

Nova grupacija francuskih četa.

Zürich, 13. septembra. Prema vijestima švicarskih novina iz Londona predstoje kod francuskih četa važne promjene. Pod upravom generala Paua stvorit će se samostalna vojska na istoku.

Nepobijedivi Nijemci.

Bern, 13. septembra. Jakinski list „Ordine“ piše na račun talijanskih pesimista, koji čitajuć novine sude o borbi u Rusiji na temelju njemačkih izvještaja i onda zadovoljni viču: „Mi smo uvijek govorili, da nismo smjeli započeti ratom, te da smo se morali zadovoljiti, što nam se nudjalo. Naše operacije ništa ne napreduju. Ako se te ljude hoće da o protivnom uvjeri, ne znadu drugo reći, već to, da su Nijemci nepobijedivi. Posvuda vide samo bankrot, slabost i nesposobnost bilo u Rusiji, Engleskoj i Francuskoj, te se nadaju, da će Italija ipak opet doći k pameti.

Računi bez krčmara.

Rim, 13. septembra. Povjerenstvo, koje se bavi preuredjenjem parlamentarne dvorane u Rimu, naložilo je, da budu u sredini dvorane priredjena mjesta za zastupnike iz Istre i Južnog Tirola. — Jedno portugalsko vojničko povjerenstvo imalo je dugi pogovor sa ministrom kolonija, Martini u pitanju kolonija. I ministar predsjednik Salandra primit će u audijencu ovo povjerenstvo.

Albanski kaos.

Rim, 13. septembra. „Giornale d'Italia“ javlja, da Esad-paša nastavlja svoje napredovanje po ravnini Zadrime. Može se već reći, da je ravnica posve u posjedu pristaša Esad-paše i da je odvisna od vlade u Lješu. Esad namjerava zaposjesti i područje Miridita, kamo su pobjegli svi njegovi neprijatelji. Ovaj se kotar bori sada već bez svakih sredstava, te je opkoljen od Srba i Esad-pašinih pristaša. Bib Doda podao se u Crnu Goru, gdje se ga drži kao taoca. Miriditi su se dali u očajnu bitku napram Esad-pašinih četa. Ovi su sažgali ljetnikovac Bib Dode. Što se Zadrime tiče, nije još jasno, da li Esad-paša radi tu sporazumno sa Crnogorcima. Stalno je, da Crnogorci drže svoje pozicije s ovu stran Drina, te da ne zapriječuju napredovanje Esad-pašinih četa.

Pristaši Kempovi odsudjeni.

Amsterdam, 13. septembra. Reuter javlja iz Pretorije: 42 pristaša Kempovih odsudjeno je radi urote na tamnicu od 9 mjeseci do tri godine i novčanu globu od 50—150 funti. Takozvani „Prorok Rensburga“, koji je u zapadnom Transvalu imao veliki upliv odsudjen je na 18 mjeseci tamnice.

Borbe i bojevi na koruškoj granici.

U kratkim stvarnim izvještajima našeg generalnog stožera često se veli o bojevima na našoj granici: „Na koruškoj granici došlo je samo do topničkih bojeva“. Svakako lakonički prikaz, dostojan željeznog duha naših četa. Ali tko zna iza fronte što taj prikaz znači? Samo onaj mogao bi o tom imati pojma, koji poznaje strašne litice julskih Alpi i nadčovječne zadaće naših hrabrih branića granice. Kako strašno se neprijatelj ovdje upeo, da topničkom vatrom osujeti naš otpor, pokazuje okolica naših glasovitih pograničnih utvrda kod Naborjeta i Rabelja. Udubinama, što su ih ovdje neprijateljski meci izrovali, ni broja se ne zna, a postradalo je na cijelo na hiljade riba, kad se tanad tučom prosula u rijeke i gorka jezera.

U isto vrijeme kad su na području Bovca i Tolmina bijesnili bojevi pokušao je general Cadorna poduzeti navalu protiv dviju važnih brdskih prelaza koruške granice. Talijani su se oprezno šuljali poput Indijanaca i kad se ni jedan hitac nije pročuo i kad već nisu mogli dalje napredovati, mislili da su dobili igru. Sve više Alpinaca natiskivalo se u gorsku kotlinu. Kad su već dosta čvrsto bili upali u stupicu, zatvoren im je ulaz, a vrzino se kolo otpočelo. Bijesna, brzometna vatra sasula se iz strojnih i običnih pušaka hrabrih branića na Alpince, a iz njihovih se grla zaorio jedan pobjedonosni „Hurrá!“, koji je ispunio sve gorske uvale i uzvisine. Talijani su pokušali, da svoj neuspjeh osvete s bijesnom topovskom vatrom, a već prvih nekoliko hitaca naših baterija na običajan je način neprijatelja ušutkalo i uništilo. Naši nisu imali gotovo nikakovih gubitaka.

Raspoloženje naših četa upravo je izvrsno. Momčad jednog oklopljenog vlaka priredjuje, kadgod joj to vrijeme dopusti, „koncerte“ u oklopljenom vlaku. Harmonika: usna svirala glavna su glazbala, a sve ostalo izmislili su sami junački „glazbenici“. Jedan umije izvrsno oponašati klarinet, drugi trublju, treći bubanj, ovaj bombardon, oni veliki bubanj, a ne manjkaju ni druga potrebna glazbila. I sve to sasvim se skladno čuje, jer i onako glavno je humor.

Hrabri satnik Hensel, lav Nabrjeta od godine 1809. može ponosno gledati s neba svoje vrijedne naslijednike.

Seljačke tegobe.

„Slov. Gospodar“ piše: Kamogod dodješ, posvuda se sada pjeva jedna pjesma, naime kako je seljaku sada dobro. Ljudi vide samo cijene poljodjelskim proizvodima, a ne vide koliko sada seljak trpi radi pomanjkanja radnika, ne vide, kako je pridjevanje svega sada mnogo skuplje i ne vide, kako je skupo življenje danas i za seljaka, jer i on mora mnogi živež kupiti, a osim toga i odijelo. Seljaku se odredilo koliko brašna smije uporabiti na dan, te su mu postavljene za sve vrsti žita maksimalne cijene. Seljak se iz rodoljublja rado podvrgava svim odredbama. Nu oni, koji sada govore o seljaku, neka promisle, što bi gradjani rekli, da bi im se odredilo koliko grama mesa i salate smiju na dan uživati i koliko decilitra piva smiju popiti. Da imadu gradjani za dva dana u sedmici post, ne znači mnogo, jer u ova dva dana lako jedu divljačinu, bravetinu. Osim toga odredba nigdje ne veli, da im nije slobodno prvašnji dan kupiti mesa za drugi dan. Seljak rado sve podnosi i ne zavidja gradjanima, koji nisu obzirom na glavni živež privezani tako na mjeru kao seljaci. Seljaku je teško to, što se mnogi pritužuju radi previsokih cijena seljačkih proizvoda, i da sudovi nastupaju kaznama.

Iza rata.

Mnogo nauka dat će nam ovaj rat. Neki će biti jako tvrdi, ali dobri.

Kako ide sada i gospodi u slast crni kruh! Prije su morale biti žemlj'ice, bijeli kruh iz najfinije muke, sada je dobar crni kruh, da bi ga samo bilo. Prije nije bilo posta, sada je vlada sama zapovjedila dva put na sedmicu mesopust! Prije skupa „turska kava“, sada je dobra i želudova. I medju seljaštvo je prodrlo mnogo gospoštine. Kako se je nekoč prosto živilo! Bijeli kruh bio je — ako je bio — za sajam i najveće blagdane. Meso je rijetko kada došlo na stol! Na pusnu večer, na dan sajma i tu i tamo koju nedjelju. Kave se uopće nije poznavalo. Crni kruh, polenta, škrobić, krumpir, zelje, repa i pasulj, to je bila hrana i kod najboljih seljačkih kuća i ljudi su bili zdravi i zadovoljni. A nadošlo je gospodstvo bijeli kruh, meso, kava, čaj sa rumom. Dakako ne svuda, već tu i tamo. Jedva rat sjetio nas na stara vremena.

Ne daj Bože, da bismo iza rata zaželjeli sadašnje prilike u kojima živimo sada. Sada je uistim crni kruh, mnogoput iz pokvarene muke, tu i tamo pa uopće niti muke za kruh nema. U gradovima se teško dobije i mlijeka za djecu. Želimo ovo: Neka bi nas rat naučio opet prostom, umjerenom i trijeznom življenju. Sada u ratu spoznali smo, da čovjeku mnogošta lako manjka — i ne da bi za to bio slabiji. Zdravstveno se bolje oćuti, kad nema ovoga i onoga. I gledajte, upravo to uči današnja znanost. Znanost je dokazala, da je bilo negdašnje priprosto i naravno življenje mnogo zdravije negoli je današnje sa svojim tobožnjim dobrotama.

Liječnici su pretraživali, odkuda danas toliko bolesti, kada se danas ipak više za zdravlje skrbi. Otkuda tako česta malokrvnost, slabost, sušica, slaba rast, slabi zubi. I našli su, da je mnogomu kriva naša hrana. Tu se uzima u obzir samo gradove, nu nije bez svrhe ni kod seljaka. Jede se previše mesa, a malo moćne hrane, sočiva i voća. Onda — a to osobito naglasujemo — previše bijelog, a premalo crnog kruha. Najfinija muka je najslabija. Ne da ne bi u njoj ukusa i hranivosti, već meljenje na bijeli kamen oduzme joj mnogo tvari, koje čovječje tijelo treba za zdravlje. Što je Kneipov kruh, što ga toliko preporučaju za ojačati se? Kruh iz pšenične muke sa mekinjama. Žito ima u sebi raznih tvari, koje su potrebite za dobru krv, za kosti, za zdrave zube, a ovih je tvari proti sredine zrna manje, a iz sredine zrna kako je najviše bijela muka, ih uopće nema. Po prilici tako je i kod drugog žita, sočiva itd. Ako je jaćmik očišćen, izgubi najkrepčije tvari. Tako je i pasulj ili grah za moć slabiji, ako se samo sok iscijedi, ali krumpir, ako se olupi prije nego se ga metne kuhati ili olupljeno voće. Čim naravnije, tim zdravije. Odviše smo se omehkužili i želimo živjeti „gospodski“. Za to gubimo moć i zdravije i već nismo ni sjena naših starih, koji nisu znali za ove dobrote, a bili su moćni i zdravi. Kako izgledaju seljačka djeca, što uživaju crni kruh i mlijeko. Rumeni i krepki, zdravih kostiju i zubi. Sada „kava“ uništuje već i djeci živce i kvari krv. Za to su blijedi slabići bez krvi i moći i bez obrane proti bolesti. Nekoji roditelji su još tako glupi, da davaju djeci čaj sa rumom. To znači djecu upravo trovati.

Da bar to neka bi iza rata drukčije bilo. Kod nas se uopće mnogo pilo. Neki Robert Miler napisao je knjigu o Austriji. U ovoj knjizi raspravlja, kako bi u budućе moralo biti u Austriji. Austrija, veli on, mora se više zauzeti za Slavene, jer u ovima je još mnogo neizrabljene tjelesne i duševne moći, tako da jih je veselje pogledati.

da bi mogli razviti svoje moći u čast sebi i u slavu Austrije.

Za to natrag umjerenom i trijeznom življenju. Natrag naravnoj prostoti nekadanjeg vremena. Kolo vremena se ne može okrenuti natrag, za to ne mislimo, da bi sve moralo biti, kako je nekoć bilo. Pozdravljamo svaki napredak, ako je napredak. Nu pijančevanje nije napredak i omehkuženje takodjer nije bio napredak.

Trijeznost i umjerenost dat će našemu narodu tjelesnu i duševnu krijepost: djeci zdrava lica, mladićima pošteno i veselo srce, muževima muževnost, a narodu moć i rast.

Vojska je donijela silu trpljenja i naložila silu toga, što smo morali podnašati. Malo ovog zadnjeg i iza rata, i dočekat ćemo nov, trijezan, umjeren, ali za to zdrav i sretan rod.

U Njemačkoj se je započelo veliko gibanje, da bi se istrijebilo sve, što se gnjilog i slabog uneslo medju njemački narod, budi u običajima, nošnji, u svem mišljenju i življenju. Tako su uvjereni, da same pobjede na bojištima ne će donijeti ljepše budućnosti, ako se ne predobije i unutrnjih neprijatelja. Ako to Nijemci ćute što ne moramo ćutiti mi Hrvati, kojih nas ima jedva pijest napram njima. Za to na rad za naš preporod, za umjerenost, za trijeznost, za naravnu prostost, na ono lijepo domaće življenje puno zdravlja, puno vedrosti i veselja, koje je združeno sa umjerenošću i trijeznošću.

Razne vijesti.

Otvorenje družbinih škola u Istri. Kako je već bilo javljeno, naša će Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru nastaviti svoj rad i u idućoj školskoj godini. Zbog toga vlada medju našim narodom u Istri i na otocima veliko veselje.

U ovim teškim vremenima i sred svagdašnjih opasnosti naši su ljudi puni pouzdanja, jer osjećaju, da ni u ovim burnim časovima nisu zapušteni ni sami. Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru, po njoj jeli naš hrvatski narod ispunjuje svoje davno zadano obećanje.

Kako naš narod i u ovo iznimno shvaća svoje dužnosti prema ugr braći vidi se iz pomoći, što je pruž šoj Družbi. Tako su i poslijednjih stigli na družbino ravnateljstvo s prinosi:

G. Vjekoslav Karlavaris, Opatija, iz ljenu okladu K 5. Općina, Sever Kupi K 20. Uprava „Dana“, Split, Gradsko poglavarstvo Varaždin od bine predstave dne 19.-VIII. K 43 G. Franjka Buretić, ravnateljica, Pet K 24. G. prof. Vjekoslav Spinčić, Za šalje dar g. Dragutina Hlače, župnik Martinšćici, K 20. G. Josip Grgurina iz zapis blagpok. oca Ivana Grgurin Gornjeg Bukavca K 200. G. Dr. Tentor, c. i kr. nadporučnik, Maribo počast uspomene blagopok. L. Antoni učitelja u Gresu, K 20. Uprava „Na nih Novina“, Zagreb, u ime stiglih nosa K 42. G. Fran Matejčić, c. k. škol. nadzorni, Trst, kao član čete, K G. Mato Gregororić, c. i kr. poruč Bojna pošta 44, sabranih K 425. G. F guna Ivan, pok. Andrije, Rabac i g. Paliska, pok. Marka, Ripenda, daruj korist družb. škole u Rapcu svaki po K G. Fran Flego, nar. zastupnik, Poč Buzet, da počasti uspomenu blago Matka Mandića, K 20. Hrvatski „Sok Novigrad, prihod narodnog blagdana, K 30 G. Ljudevit Zadrović, učitelj, Virovit K 12. G. Kašpar Martinić, kr. grunt ničar, Ilok, sabranik kao član čete K 1 G. Ambroz vitez Haračić, Mali Loši mjesto vijenca na odar blagopok. se Marije ud. Bartulić rodj. Haračić K Gradska blagajna, Karlovac, u ime p pore K 199·60. G. Ivan Gojtan, kr. ja bilježnik, Gospić, mjesečni prinos K 10.

Življeli plemeniti darovatelji! Izdaci će veliki, jer je već sada namješteno 50 učiteljskih sila, a doskočiti treba drugim potrebama, koje su u najteš svezi s našim školama.

Hvaleći nanovo i od srca svim na dobrotvorima, preporučamo se najtop i za unaprijed!

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kole dne 11. septembra 1915:

Dne 10. septembra bilo je u njezi novi slučajevi 1, ozdravilo — osobe, um — osoba, ostalo je u njezi 6. bacilon u promatranju 5, u vili „Santorio“ je promatranju 10 osoba.

Dobrovoljni prinosi.

U spomen pred dušmanin paloga Mane Budisavljevi torpedomajstora na „U XII za udovu pokojnikovu i Manino 9 mje staro siroče polaže N. N. 40 K, pop čujuć iznos ovako: ...„Brat pokojnik pred dušmaninom odlikovani časnik pričuvi, piše mi: „Početkom srpnja je Mane na kratkom dopustu kod ku te sam na njemu opazio, da je bio hra i neustrašivi vojnik — prava slika do Budisavljevića! Kada sam mu na rastan rekao: ‚Pomagao te Bog, dragi brat odgovorio mi je: ‚Za mene lako, ne Bog pomože državi, da svladamo mrsk neprijatelja‘. Lijepe riječi čestitog momk Slava mu budi!“‘ — Zahvaljujući ovi u imenu obdarene obitelji darovate preporučamo širim krugovima, da se sj prigodice siročadi toga pred dušmanin paloga junaka. — Dosada je unišlo u svrhu ukupno 67 K. Daljne prinose pri uprava dragovoljno i proslijedjuje sv

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 15. rujna 1915. | Broj 66.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 14. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj je u istočnoj Galiciji nepromijenjen. Neprijatelj je jutros navalio na našu frontu uz Stripu ali je suzbijen. I u Volinskoj prešli su Rusi sa novim četama, što su jih doveli na mnogo mjesta, u navalu. Dok kod Aleksinca još traju borbe, neprijatelj je kod Dubna i u odsjeku ...bjela svuda uz velike gubitke. Naše ...bijen čete, koje se bore u Litavskoj, prešle su, goneć neprijatelja, južno Slonima nizinu Grivde.

Talijansko bojište.

Nakon neuspjelih talijanskih navala zadnjih dana nastala je jučer u ovećim bojevima oko Bovca i Tolmina stanka. Kod Plave potjerala je nenadna paljba našeg topništva Talijane iz više kilometara širokog dijela fronte. Bježeći su Talijani pretrpjeli silne gubitke. Na tirolskoj je fronti suzbijen pokušaj navala slabijih neprijateljskih odijelenja na naše pozicije kod pograničnog mosta u dolini Popene — južno Schluderbacha i — u području Tonale. Ukupno traje na jugozapadnoj fronti mir.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Neprijateljska ljetala baciše bombe na Trier, Morchingen, Chateau Salins i Donaueschingen. Kod Donaueshhingen pucali su na osobni vlak sa strojnim puškama. Nekoliko osoba bi ubijeno a nekoliko ranjeno. Od jata ljetala, koji su se prikazali nad Trierom, oboreno je jedno.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Na fronti izmedju Dvine i Vilije, sjeverozapadno Vilne, vojna skupina Hindenburgova prodire dalje, boreći se. Zarobljeno je 5200 Rusa a zaplijenjen jedan top, 17 municijskih kola, 13 strojnih pušaka i mnogo prtljage. Takodjer istočno Olite napreduje naša navala. U luku Njemena, sjeveroistočno Grodna, stigao je progon do na po puta Lide. Dalje južno približavamo se odsjeku Šare. Kolodvor u Lidi bio je obasut bombama.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Bojna skupina nastavlja progon. Neprijateljske su zalaznice bačene.

Vojna skupina Mackensenova.

Takodjer naprotiv vojnoj skupini Mackensenovoj neprijatelj nije mogao, da zaustavi progon. Nekoliko je stotina momaka zarobljeno.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 14. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte naše je topništo naperilo žestoku vatru na neprijateljski regiment u okolici Karakoltepe, na neprijateljski logor kod Slanog jezera i neprijateljske kumpanije koje su u skupinama napredovale kod Sedilbahra, i raspršilo neprijatelja.

Uspjela njemačka zračna navala.

Berlin 14. septembra. (D. u.) Službeno se javlja: 12. Septembra napadnulo je 6 njemačkih hidroplana ruske pomorske bojne sile u rigajskom zalivu i Rigu-Ust-Dvinsk. Neprijateljski je brod za ljetala uspješno napadnut pred zalivom bombama i pogodjen jedamput. U anaspergovoj je luci dvaputa pogodjen brod za ljetala. Ljetalo, koje je moralo izvojevati boj sa dvjema neprijateljskim aeroplanima, doprlo je do torpednjače te ju pogodilo. Drugi je hidroplan sreo dvije urenjene podmornice pred Vindavom te jih nabacio dvjema bombama. Uspjeh nije ustanovljen. Na brodarnici Mühlgrabena u Ust-Dvinsku, koja je udešena za gradnju torpednjača, šest puta su pogodjene radionice i Helingen. U brodarnici nastao je požar. Jedno je ljetalo susrelo u rigajskom zalivu jedrenjaču te ju potopilo, nakon što je momčad spašena.

Tobožnje izjave generala Ruskija.

Berlin, 14. septembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Londona: „Times" donaša brzojavku svojeg ratnog dopisnika iz ruskog ratnog stana, prama kojemu je general Ruski izjavio, da je zauzeće Petrograda po Nijemcima isključeno, pošto se svakim danom položaj poboljšava dovažanjem municije, topova i svježih četa. Uza to je kraj izmedju Petrograda i sadašnje fronte težak. Ruska može sada odahnuti, zimski rat će moći uzdržati, a na proljeće će se se opet započeti ofenzivom sa novom vojskom i novim topovima.

Ispražnjenje Petrograda.

Kopenhagen, 14. septembra. „Aftenbladet" javlja iz Haparande, da se je ruski vlak, koji je dovezao 250 njemačkih ranjenih vojnika za izmjenu odmah vratio, pošto se vagune upotrebljava za ispražnjenje Petrograda.

Izvoz žita iz Rusije.

Petrograd, 14. septembra. „Vjedomosti" predlažu, neka se dozvoli slobodan izvoz žita u Škandinaviju, pa makar ako ima žito dospjeti i u Njemačku. Milijarde, što bi ih Rusija primila za ovo žito, ona nužno treba.

Municija za Rusiju.

Kopenhagen, 15. septembra. Londonski listovi javljaju, da je na putu u Rusiju preko Sibirije 100.000 tona municije.

Ispražnjenje Kijeva.

Berlin, 14. septembra. „National-Zeitung" javlja: Ruske oblasti počimaju ispražnjivati Kijev. Arkivi grada i civilnih oblasti se prenašaju.

Nova navala na Rigu,

Kopenhagen, 14. septembra. Željeznička pruga Reval—Baltišport je obustavljena ruska agentura javlja da predstoji na Rigu nova navala njemačke mornarice.

Ruske tužbe.

Kopenhagen, 14. septembra „Ruskoje slovo" tvrdi, da nije Rusija u zadnja tri vijeka pridonijela ovakovih žrtava kao sada. Vojska je prisiljena ustupati neprijatelju područja i milijune stanovnika. Dosada je neprijatelj zaposjeo 170.000 četvornih vrsta zemlje u kojima stanuje 16 milijuna stanovnika. A što će još neprijatelj uzeti, nitko ne zna. Tri milijuna bjegunica ide u nutrnjost Rusije a drugi još slijede. Izdalo se dosada za vojsku 5 milijarda rubalja. Uza sve to Rusi su bili u svemu nepripravni. Akoprem ima u zemlji dosta živeža, život biva danomice skuplji. Za buduću zimu manjkati će sijena. Vlada se nit najmanje ne brine da priskrbi potrebiti ugljen i drva. Cijene goriva će se potrostručiti. Javnost bi se morala o svemu uputiti, a ne braniti, da se o tome ne piše, za to, da neprijatelj ne dozna, kakov je položaj u zemlji.

Novi ljudi na vladi u Rusiji.

Kopenhagen, 14. septembra. „Berlingske Tidende" primaju iz Petrograda: Radni program Duminog bloka raspravlja se u ministarskom vijeću, te će se naknadno raspravljati i u prisutnosti vodja stranaka, te će u glavnim točkama biti prihvaćen. Petrogradskom načelniku grofu Tolstoju naloženo je, da rezoluciju petrogradskog magistratata predloži caru. Ta rezolucija zahtijeva, neka se istina javno prizna, i da nije kriva jakost neprijatelja svim porazima, već stare pogreške i nesposobnost ruske organizacije uopće. Magistrat moli cara, neka sastavi vladu od novih muževa, koji ne će nositi odgovornost za stare grijehe i koje će imati potpuno povjerenje naroda.

London, 14. septembra. (D. u.) „Morning Post" javlja iz Petrograda: Čini se sve moguće, da se ministarstvo Goremikinovo sastavi tako, da se ga posve oslobodi reakcijonarnih elemenata. Ustrojila se nova stranka po imenom „reformna stranka," koja ima i u Dumi i državnom vijeću većinu. Stranka ima takov upliv, da je ministarstvo izabralo pet svojih članova, koji će se dogovarati sa vodjama stranaka. Ako reformna stranka izvede svoje želje, onda će na mjesto Goremikina doći Krivošein kao ministarski predsjednik. Sasonov ostat će kao ministar izvanjskih posala. Načelnik Zemstva, knez Lvov, postat će ministrom unutrnjih posala, načelnik Moskve, Konovalov, trgovački a Šingeten ministar financija.

Ruski uzmak.

Budimpešta, 14. septembra. Proganjanje bježećih Rusa kroz močvare prama Pinsku napreduju. Na više je mjesta kušao neprijatelj obustaviti napredovanje naših četa — kako to javlja „Az Est" —, ali je bio iz svih položaja odbačen. Rusi su otvorili kanale, da tako učine kraj neprohodivim. Suho i lijepo vrijeme zapriječilo je ovu rusku namjeru. Naše čete prodiru uza sve ove poteškoće dalje. Rusi se opiru samo u toliko, da obrane svoje uzmičuće čete.

Tobožnji uspjesi na Dardanelima.

Carigrad, 14. septembra. Vijest, da je potopljen torpedorazarač „Jar. Hissar" ne odgovara istini. Rusi javljaju, da su u Crnom moru napali turski krstaricu „Hamidie" i dvije torpednjače, koje su pobjegle u Bospor. Uistinu je „Hamidié" dne 5. septembra napadnuta, ali je navala odbijena. Ruske su torpednjače bježale pred turskim ratnim brodovima, koji su došli iz Bospora. Nijedan turski brod nije oštećen. „Hamidié" može svatko ogledati u luci.

Bugarska i Rumunjska se nisu sporazumile.

Sofija, 14. septembra. Ministarski predsjednik Radoslavov izjavio je: Rumunjska vlada okrivljuje bugarski kabinet, što nije nikada uznastojao, da dodje do sporazuma. To nije istina. Jednoga dana pozvao sam k sebi rumunjskog poslanika u svrhu sporazuma. Rumunjski je poslanik moj prijedlog odbio uz opasku, da mu njegova vlada nije u tom pogledu dala ... nije željela nikakvog sporazumljenja.

Bugarska i Turska.

Sofija, 14. septembra. Pregovori su izmedju Turske i Bugarske, kako se glasa, zaključeni. Nova će granica teći, kako je javljeno. Još treba riješiti pitanje, kada će ugovor stupiti u krepost i kada će Bugari zaposjesti područje, što im ga Turska odstupa. Obje će se točke naskoro riješiti, te su sve nade entente o protivnom, bez svakog temelji. Nitko se ne boji, da će se narod usprotiviti, kada bude Bugarska zaposjela ovo područje. U roku od sedmice dana bit će sva pitanja konačno uredjena.

Obustavljen osobni promet u Srbiji.

Bukarešt, 14. septembra. Prama vijestima iz Soluna, ubustavljen je u Srbiji svaki osobni promet na željeznicama. Na željezničkoj pruzi Gevgeli proširilo se kolodvore, da se olakoti promet. Ententa je zahtijevala, da se uvede dvotračna željeznica, ali se želji nije moglo udovoljiti radi uskoće doline Vardara.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Branjah se od toga klanjanja i blagoslivljanja, kako sam bolje znao. Bilo me malo ne stid, da mi se za gotovo nikakvu zaslugu iskazuje tolika hvala. Ali starici tecijahu riječi zahvalnice poput bujne tekućice, koje nijesi jak zaustaviti, a pri tom previjale joj se usnice s lijeva na desno a s desna na lijevo. Stajasmo tako čas prama sebi, ja šuteć, stara blagoslivljajući, dok ona uzdahnuvši neistisnu:

„Oh! Gospodine! Dobra, zlatna dušice, kako ću ja Vama i slavnoj gospodi taj ... naplatiti?"

„Možete," odvratih ponešto drzovito, na što me ona nekako čudno nepovjerljivo pogleda. Valjda je mislila, da sam rad s njome se poštitrati.

„A da!" reći će napokon u čudu.

„Da, da," nasmiješih se ja, „nije to šala, već prava istina. Ali šta tu stojimo? Sjednimo radje časak. Nešla sam umoran, ... jest, ako dozvolite, ako Vam nijesam na putu."

„Oh! Molim! Oprostite!" izmuca stara od neprilike, „lude sam pameti! Oprostite:" i pri tim riječima prigurnu mi drvenu stolicu.

Sjednuvši domahnuh joj, neka i ona sjedne. Istom nakon časka stisnu se Amalija u svoj zakutak pri tavanskom prozoru i spusti se na stolicu kraj kanarinca.

Meni je u toj skuljici voljko bilo; kao ono prvi put zaboravih, da sjedim pod krovom podrte kuće, da sjedim na drvenoj stolici. Zrake sunčane padahu koso preko rumenoga cvijeća kroz uzani okvir tavanskog prozora. Na sunčanom zlatu ljeskale se zlatoliko pavuljice kanarinca, koji je u svojoj krleci toli živo skakutao i mene toli pametno gledao kao da je čovjek: to sunčano zlato padalo je i na lice Amalijino, na njezine ružne, ali srećom obasjane crte, na njene bistre suze radosnice. Stiskala je ponešto vedje, na trepavicama drhtao po koji sjajan biser. Svjetloba učini te vapnom obijeljene zidove, te drvene tavanice i stare slike, umilnijimi. Sve je, reć bi, od sunčanog zlata treptilo. Ne znam, je li istina, ali meni je tako. Ja Vam volim boraviti u ljupku zakutku drvena, starohrvatskog plemićkog dvorca, nego li u drvenoj visoke palače, kadifom obložene]. Možda je to puka predsuda, ali ja se ne mogu otresti. Sve mi se čini, da u tih prostorijah ima više zdrava srca.

Amalija, spustiv glavu i složivši ruke na krilu, kan da je čekala, što ću joj reći. Čovjek pisac ima u sebi vazda nešto više srčanosti ili da bolje reknem drzovitosti od ostalih ljudi. I ja pribrah više svoje sile, te ću Amaliji:

„Vi ste me, draga gospodjice, prije pitali, kako da mi se odužite, a ja odgovorih, da mi se možete odužiti. Je li tako?"

„Da, da," potvrdi stara plaho.

„Ne dvojim, da se mojim riječim čudite, jer po svoj prilici ni ne slutite, što od Vas tražim."

„Istina je."

„Oprostite mi, ali ja sam Vam velik prijatelj starinâ, pričâ, pripovijesti o naših starih hrvatskih porodicah."

„Ah!"

„Da! I to staro, zdravo sjeme toli je rijedko dandanas posijano, da čovjek jedva koje zrnce pobrati može. Badava, tâ krv gine, nov se izvija svijet. Sav se svijet izjednači jednim razom, povodi po jednoj mjeri. Ne znam, da li je bolji stari svijet, da li novi. Vidite, ja o tom mislim na svoj način. Imam Vam starih novaca, kovani su prije mnogo stotina godina. Ali još je na njih sve jasno i srebro je čisto. Imam i nešta novih. Glava je dakako bolje izrezana i ona dvoglava ptica, i pismo je, istina, finije, ali se to brzo ostruže, crveni bakar izlazi ispod srebra."

„Istina, istina," potvrdi stara glavom.

„Ne znam, jeste li me pravo razumjeli. Hrvati su danas manje hrvatski, no prije. Sve hoće biti na dlaku jednako s ostalim svijetom. Meni to nije pravo. Ruža nek ostane ruža, ljubica nek uvijek cvate ljubicom, trešnja se ne cijepi na šljivu. A opet svaki cvijet sjaje svojom bojom, miriše svojim mirisom. Ludo bi bilo, htjeti sve cvijeće promijeniti u ruže: napokon bi nam i lijepe ruže dosadile. Mi Hrvati, bojim se, gubimo staru boju, stari miris. Jeste li me razumjeli, gospodjice?"

„Ah, kako nijesam! O tom sam i ja često razmišljala, sjedeći do ovoga prozora i gledajući iz tamnog zakutka, kako se mjesec diže nad goru. Pa ne jednoć rekoh mjesecu: Ej! Je l' mjeseće! Gore su iste, ljudi su drugačiji."

(Dalje slijedi.)

Odlazak ententinih diplomata iz Sofije.

Carigrad, 14. septembra. Kako se doznaje iz Sofije, domala će diplomati Engleske, Francuske, Italije i Srbije zapustiti glavni grad Bugarske.

Rumunjska ostaje neutralna.

Bukarešt, 14. septembra. Organ rumunjske vlade „Vitorul“ tvrdi da vlada ne će promijeniti svoje stanovište, te da će ostati neutralna.

Srbija i Bugarska.

Petrograd, 14. septembra. „Riječ“ zahtijeva neka ententa preda Srbiji ultimatum, ako ne će Bugarskoj odstupiti, što ju ova pita. Srpski je odgovor poruga za ententu.

Držanje Rumunjske.

Bukarešt, 14. septembra. „Grazer Tagblatt“ donaša: Javno mnijenje sve jasnije zahtijeva, neka se vlada izjavi za ententu ili da obdrži slobodni izbor izmedju ratujućih stranki. Filipescu izjavlja, da je on uz ententu, te se je i vlada u svoje vrije uz istu obvezala. Sad je došlo vrijeme, kada će morati ministarski predsjednik pokazati snoje karte. „Moldava“ pozivlje vladu, neka izjavi što je na stvari.

Grčka i Srbija.

Atena, 14. septembra. Odnošaji izmedju entente i Bugarske napreduju. Nadaju se, da će Bugarska naskoro odgovoriti na prijedlog. Pošto je bugarsko-turski ugovor zaključen, Bugarska će ententi dati takav ugovor, koji neće značiti ništa. Ententa će na to Bugarskoj predložiti novu notu. Za Grčku bi bolje bilo, da se Bugarska ne pogodi sa ententom, jer joj tako ne bi trebalo ustupati njezinu Macedoniju.

Udes Austrijanaca i Nijemaca u Indiji.

London, 14. septembra. „Morning Post“ objavlja članak svog dopisnika iz Kalkute od dne 14. augusta, koji se odlikuje mržnjom prema Nijemcima. Prema ovom dopisu, indijska je vlada od'učila, da sve Nijemce i Austrijance, koji nisu vojnici i nisu internirani, bilo žene, djecu i nevojnike [illegible] u njihovu domovinu. Prama njegovim izvadjanjima internirano je iz misijona 94 muškaraca, 120 gospodja i 110 dijece, a u drugim mjestima 117 muškaraca, 55 žena i 58 djece. Na svojim mjestima ostalo je u misijonima 121 muška i 144 žene, a od drugih mjesta 74 muškaraca, 134 žene i 18 djece. Dopisnik izvješćuje dalje, da od opstoji jaka struja za to, da se one njemačke firme koje su privremeno likvidirale posvema zatvori. Mnogi su mnijenja, da se nakon mira otpravi iz trgovine sve Nijemce iz Indije.

Amerikanska opažanja.

Berlin, 14. septembra. „Continental Times“ objavlja članak, u kojem upisuje kakvo raspoloženje vlada medju publikom u Americi. Tu se veli, da ljudi ne govore mnogo o ratu. Amerikanac ne može dugo vremena svraćati svoju pažnju na jedan predmet, a rat već predugo traje. Obični ljudi ne ljube Englesku. Nitko u Americi ne želi rata sa Njemačkom. Ljudi srednjeg stališa izražavaju se: „Lijepo je, što smo mi njemačkog pokoljenja.“ Pred godinu dana se što takva ne bi bilo čulo. Samo bogataši se stide reći, da su nekoć i oni bili Nijemci. Kanadijci vele, da su oni mnogo više učinili za Englesku, nego im je to bilo moguće. U Sjedinjenim se državama nalazi mnogo naobraženih ljudi, koji tvrde, da ententa nije bila pripravna za rat.

Novi papirnati novac u Italiji.

Rim, 14. septembra. Naredjeno je, da se izda dalnjih 150 milijuna bankovnih nota po pet lira.

Čižme sa papirnatim potplatima.

Chiasso, 14. septembra. Skandal liferanata za postole sa papirnatim potplatima zauzima sve veći opseg. Dosada se je uapsilo 15 osoba.

Torpediranje.

Kristijanija, 14. septembra (D. u.) Motorni skuner „Bien“ koji je subotu otputovao u Englesku kreat ugljenom, potopljen je od jedne njemačke podmornice. Momčad je spašena.

Francuski brod u plamenu.

New-Jork, 14. septembra (D. u.) Reuter javlja: Prama vijesti, što je stigla u Halifax, francuski prevozni parobrod „Saint Anna“ gori usrijed oceana, te traži pomoći.

Engleski parobrod potopljen.

Ymuiden, 14. septembra. (D. u.) Momčad nizozemskog parobroda „Ponoma“ vidjela je u nedjelju, kako je tri milje od broda svetionika „Kentisch Knock“ potonuo engleski parobrod od 500 tona. Brod je nosio od znamenje belgijskog potpomoćnog odbora. Momčad sastojeća od 100 ljudi po prilici iskrcala se na ribarske ladje.

Put u Argone.

Vojni izvjestitelj H. Katsch javlja iz Argona listu „Kölnische Zeitung“:

Tmurna, kišovita dana prispio sam u Argone. Putevi bili puni blata, guštare neprohodne i mračne. Penjaj se na drvene tornjeve, muči se do med granjem postavljenih stražišti ili strojnih pušaka, nijesi ipak na deset koraka ispred nosa okom dopirao. Gusta magla, tamne oblačine otimale ti svida i prijatelja i neprijatelja i sve znamenite one pozicije, koje s došao iz daleka pogledati si.

Argonsko je bojište skroz i skroz različito od svih ostalih. U ono nekoliko dana, što sam u njima sproveo, imao sam prilike upoznati i strahote same šume i ratna uništavanja, što su u njoj ljudi počinili.

Ne može se pojmiti, zašto je francuska šumarska uprava dopustiti smjela, da Argone ostanu divlje, neunosne i puste, košto jesu. Ne uzgajaju se u njima jaka, lijepa, nova stabla, već pušta se staro korijenje i sad viši, sad niži panj, iz kojeg tjeraju na sve strane guste mladice, koje isprepliće gusto trnje. Tu i tamo strše u vis ogromne šumske grdosije. U takvoj šumi ni divljači nema, osim veprova. Sve je u njoj strašno, te su možda htjele vojničke francuske oblasti njenim strahotama podići obranu verdunskoj tvrdjavi. Nemoguće je opisati heroizam njemačkih četa, da savladaju sve poteškoće u Argonskoj šumi, dok su put sebi, trenu, topovima prokrčile, pa jurišem osvojile pozicije kao visina broj 285 i „La fille morte“.

Mogao sam nekoliko dana amo tamo po Argonama putovati. Svuda pratila me [illegible] artiljerijskih strojeva. Dozvolilo mi se posjetiti i mjesta tek dovršenih bojeva, kad su još kazale za bježećim neprijateljem naše ručne granate.

Momčad odmara se na sigurnom mjestu u naravnim ili umjetno izdubljenim špiljama u brijegu ili ispod zemlje, gdje živi do 1500 ljudi. Oberst grof X. stanuje takodjer u pukotini ispod briježnog obronka, otkuda dominira nad bližnjim bojištem. Ulaz je u špilju poduži, krivuljasti hodnik, kojim se stiže u obrstovu kancelariju i stanovanje: lijepi vojnički krevet, te kaputi i ostale stvari uljudnog oficira okolo njega povješane; prosti zastor med krevetom i širim daščanim stolom i ovećim stelažama, mnogi telefonski aparati — to je skoro sve oberstovo stanovanje. Ko bi, gledajući onaj gorski obronak, posumnjati mogao, da stanuje tamo ko drugi, nego gnijezdo orlova? Pravi orlovi su istina i naši vojnici.

Pod samim brijegom, štićen strmim klisurama nalazi se i neprijatelj. U guštari ne vidi se, ali one uske staze i putelјci, što se vratolomno uz i nizbrdo penjaju, u gudure skrivaju i rijetko kad na svjetlo božje pomaljaju — svaki pušće i prolaz svjedoci su naših navala, obrana prodiranja i svakovrsnih vojnih operacija. Tu se sasvim drukčije navaljuje, no igdje na budi kojem europskom bojištu. Kako je teško namještati top, kako grozno lamaju njegova ugrijana zrna grane i stabla po šumi, to obore neprijateljsku stražu ili strojnu pušku sa stablom u ponor. A noći? Te su tamo pravi pakao, smrad zagušljivih plinova, zlosretni bliješak, koji od časa do časa, ko da rastrza noćnu tminu, praskanje i lomljenje stijena, stabala, tu i tamo mali požar, koji se ne raširi, nego se sred dima zaguši, a okolo njega ljudska bića, koja su zaposlena, da ga pire i šire, ko vragovi u paklu....

Legao sam napokom u kutu svoje špilje, te sa tim strašnim dojmovima usnuo te imao na čudo, noć bez strahovitih sanja, kojoj se sreći nijesam u Argonama nadao.

Sa švicarske granice.

„Petit Parisienne“ piše: Predsjednik švicarske republike dozvolio je razgovor članu francuske akademije Etienne Lamy, te se izrazio po prilici ovako:

„Mi moramo Francuskoj izdati svjedočanstvo, da nije od nje nijedan drugi narod s nama poštenije, pripravnije i prijaznije ugovor vodio. Ali kakva nam je nepovoljiva sreća dosudjena! Nitko nije za taj rat neviniji od nas, ali ipak prouzročuje nam neprilika i muka bez kraja, i konca.

Rat zatvara sve naše granice, pomutio je skoro nutarnju slogu, postavio se izmedju nas i vanjskog svijeta, opkoljuje, pritište nas i guši, sili nas da brojimo naše zalogaje, ubija nas. A mi se ne tužimo, jer nas je Bog prištedio od najskrajnijih kušanja: od proljevanja krvi i od tudjinačke provale.

Mi kušamo pokazati se dostojnima ove Božje milosti, pomagajuć drugima, što više trpe, negoli mi. Prama ovim siromasima i proti njihovim nevoljama podižemo mi milosrdne vojske velikodušja i samaritanstva. Ali naša dobra volja i ljubav nedostatna je i nemoćna proti sveopćem i trajnom pokolju cijelih naroda. Sva naša strpljivost, radi vlastitih boli i onih, što nam tudje muke zadavaju, povećati će samo u nama nestrpljivu želju i volju za mirom.

Ali tog si mira ne ćemo uskoriti skrovitim željama. Doći će dani, kada će dužnosti neutralaca poprimiti drugu formu. U prvašnja vremena, radi nerazvijenih komunikacija i radi nastojanja svakog naroda, da sam sebi zadostaje, nijesu ratovi oštećivali pače ni smetali ostalih naroda . . . . .

Ali koliko je više svijet otvarao slobodnom izmjenjivanju misli, običaja i bogatstva, morali su se toliko više počutjeti medjusobno vezanima; tako, da tko zlostavi njihovu zajednicu na jednom udu, taj pomuti takodjer blagostanje svih ostalih članova svjetske zajednice.

Sada već cijela svjetska trgovina trpi pod udarcima što ih u Europi prima. Strahovita nova iznasašća znanosti prenašaju bojeve na općenita neutralna područja na moru i na kraju . . . . . Neutralce se čim dalje, tim manje kod ratovanja respektira, a tim više se od njih zahtijeva. Toga radi smiju oni ne samo svoj glas proti ratu podizati, jer su i oni njegovim žrtvama, nego i sjediniti svoje sile.

Čas, kada bude tomu zgodan, ne će naći Švicarsku nepripravnom, da poradi s drugima za takav mir, koji ne bi u sebi nosio otrovnih klica novih ratova. Takav mir je u 'nteresu svijų. Svi imaju pravo raditi, da ne zavlada svijetom sila pobjednika, koji bi male narode smatrao nekakvim svojim robljem i plijenom.

Nije dakle takav mir potrebit, koji bi još povećao sadanji nered, nego takav, što će dozvoliti da se narodi kao jedna obitelj svi sakupe u mirnoj budućnosti.

Oko toga će Švicarska skupa s ostalim neutralcima poraditi.“

Razne vijesti.

Važno za roditelje. Javili smo već, da se u Puli namjerava otvoriti hrvatska škola i zabavište. Upozorujemo naše ljude, da prijave svoju djecu za hrvatsku školu i za hrvatsko zabavište, jer niti ne bi lijepo bilo, da se naša djeca upišu u druge škole.

Pozivlju se ovime svi roditelji, da javе čim prije dopisnicom imena svoje djece, dan i godinu rodjenja, izvršeni razred škole i narodnost. Pošto se namjerava otvoriti i zabavišta, neka se prijave i imena takve djece, koja bi polazila zabavište. I kod ove djece treba javiti ime, dobu i narodnost. Dopisnice neka se šalje na naslov: Odbor za ratnu pripomoć, Pula.

Zadnje dvije predstave u gradskom kazalištu donijele su čisti dobitak u iznosu od K 2750. Predsjedništva obiju društava u čiju su korist predstave priredjene zahvaljuje se svima, koji su kod istih sudjelovali, te pripomogli do tako lijepog uspjeha.

Kolera. Zdravstveni odio ministarstva unutrnjih posala javlja: Prama izvještaju od dne 11. septembra pojavio se jedan slučaj azijatske kolere u Sternthalu, kotar Ptuj u Štajerskoj, jedan slučaj u Celju, 26 slučajeva u Bohinjskoj Bistrici u Kranjskoj i 16 slučajeva u Trstu. Slučajevi, što su se pojavili u Sternthalu, Celju i Bohinjskoj Bistrici bili su medju vojništvo[m] koje se vratilo sa bojišta.

Cijepljenje protiv kolere. Kotarska bo[l]nička blagajna javlja: Cijepljenje proti kolere uslijedit će u zdravstvenom odje[lu] općine, trg Foro, palača općinske štedi[o]nice, II. kat, i to u slijedećem redu: četvrtak od 5—6 pop. za uslužbence k[od] „Cantierę navale Triestino“ i „Stabilime[nto] tecnico Triestino“. U petak od 5—6 po[p.] za uslužbence tvrtke Pavelić. Za sve dru[ge] osobe svaki dan od 4—6 pop.

Duhovna pastva za bjegunce. „Sloven[ec]“ donosi u broju od 13. septembra vij[est] o našim bjeguncima: Potpisani javlja, d[a] se je duhovna pastva za slovenske i h[r]vatske bjegunce u Moravskoj, gdje je d[o] sad potpisani djelovao, ovako porazdijeli[la]: Slovenske i hrvatske bjegunce u politi[č]kom kotaru Römerstadt primio je Vele[č.] g. Jan. Ev. Jarec, kurat iz Števerjana k[od] Gorice; hrvatske bjegunce u Moravsk[oj] Tribavi preuzimlje Veleč. g. Dimitrij Pavao Ćurković, župnik-nadpop u Mutv[o]ranu-Krnici kraj Pule, one u Moravsko[m] Šumperku (Schönberg) Veleč. g. župni[k] Franjo Livić, one u Hohenstadtu Vele[č.] g. Anton Gjinić iz Štinjana kraj Pu[le]. Vlada namjerava koncentrirati sve Sl[o]vence u kraju Gmünd, gdje se za nj[ih] pripravljaju barake. — Odličnim pošto[]vanjem Jos. Ličan, prof. bogoslovije.

Sv. Petar u Šumi. Pišu nam: Ordj[e] oružnici vode istragu o načinu, kako s[u] talijanski trgovci i delegati prodavali p[o] Sv. Petru i Tinjanštini brašno, što j[e] c. k. vlada onim općinama dodijelila. Radoznali smo kakav će biti svršetak i[s]trage.

Zdravstvena mudrost. Tko nema vre[]mena, da bi skrbio za zdravlje, mor[a] kasnije imati vremena za bolest.

Najviše ima takovih, koji se pobrinu [za] zdravlje jedva onda, kada su ga izgubi[li] te su oboljeli.

Svak je svoje sreće, pa i svoga zdrav[lja] kovač.

„Bolje da si siromak, ali uzato čvrst [i] zdrav, nego bogat i bolestan. Zdravlje [i] jakost je bolje od zlata, i zdravo tijel[o] je bolje negoli veliko imanje. Nema bo[]gastva, koj bi više težilo, nego zdrav[o] tijelo“ (Sirah 30).

Zdravlje je imanje.

Da star postaneš, je Božja dobrota: d[a] mlad ostaneš je tvoja skrb.

Najbolji liječnici na svijetu su: ra[d,] umjerenost u jelo i piću, svijetlo, zrak [i] voda.

Bolest te ne će napasti najedamput ka[o] grom iz vedra neba, nego se razvija [iz] malih grijeha proti zdravlju. Kada se to[ga] mnogo nakupi, nastupi bolest.

Najbolji put do zdravlja jest pješic[e]. Sve bi išlo bolje, da bismo više hodi[li].

Zatvoreni prozori u spavaonici su otv[o]reni put sušici. Prijatelj zraka dugo ži[vi].

Kamo ne dolazi sunce, dolazi liječni[k]. Na sjenatoj strani se zaustavi mrtvački v[oz] tri puta, dok na sunčanoj strani samo jed[an] puta.

Sunčano svjetlo jest najbolji ubojica [i] uništavalac otrovnih klica i najcijenije d[e]zinfekcijsko sredstvo.

Rano na počinak — rano ustani. T[o] će ti izmedju ostalog i uzdrzati zdravlje.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 16. rujna 1915. | Broj 67.

...ustro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 15. septembra. (D. u.) Službeno ...javlja:

Rusko bojište.

Na besarapskoj granici odbiše naše čete rusku navalu. Na Dnjestru i pred našim pozicijama istočno Bučaca vlada mir. Na ostalim djelovima naše galičke i volinske fronte došlo je opet do teških za neprijatelja bezuspješnih bojeva. Sjeveroistočno Dubna ostavio je neprijatelj pri neuspjelih protunavali osim mnogobrojnih mrtvaca 6 časnika i 800 momaka kao zarobljenike i 3 strojne puške kao plijen. Ugarski pješadijski i domobranski bataljuni i ...očačka pješadijska pukovnija broj 79. ...kazaše ovdje pod vodstvom odlučnih i ...mostalnih zapovjednika, nove dokaze ...e valjanosti. U šumskim i močvarnim područjima Stira i Pripjata odbila je naša konjica u zadnjim danima mnogobrojna neprijateljska konjanička odijelenja. Austrougarske bojne sile, koje vojuju u Litavskoj, dostignuše u savezu sa našim saveznicima rijeku Šaru.

Talijansko bojište.

Na tirolskom pograničju trajahu i jučer ...bični topnički boji. Istočno prelaza ...dinuta predješe naše čete u navalu te ...vojiše neprijateljske pozicije na Findenkofelu i grebene jugoistočno ove pogranične gore. Na primorskoj fronti pucalo je ...lijansko topništvo sa povišanom žestinom ... naše pozicije od Javorčeka do tolminskog mostobrana. Neprijateljske navale na Javorček i u području Vršića slomiše ... Istotako izjaloviše su se obični pokušaji neprijatelja, da se približi odsjeku Doberdoba.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, ... Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 15. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Francuski je pokušaj navale na Hartmannsweilerkopfu zapriječen našom vatrom. Kod Rechesy, tik francusko-švicarske granice, oboren je privezni balon.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Kod mostobrana zapadno Dvinska traje ... Kod Solokija, jugozapadno Dvinska, neprijateljska je konjica bačena. Na Viliji sjeveroistočno i sjeverozapadno Vilne bismo suzbijene neprijateljske protunavale. ...točno Olite i Grodna naša navala napreduje. Južno Njemena dostignuta je na ...nogim mjestima Šara i zarobljeno okruglo ...00 momaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Neprijatelj je potisnut preko Šare.

Vojna skupina Mackensenova.

Nastavlja se progon prama Pinsku. Broj zarobljenih povisio se na 700.

Jugoistočno bojište:

Njemačke čete odbiše krvavo neprijateljske navale.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 15. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja: U odsjeku Anaforte učinili su naši izvidni odsjeci u noći između 12. i 13. o. mj. na raznim točkama uspješne nenadane navale na neprijateljske jarke. Dne 13. septembra strijeljalo je naše topništvo uspješno na neprijateljska sakupljanja i opskrbne kolone, raspršilo ih i zadalo im gubitaka.

Ministarka kriza u Rusiji.

Kristianija, 15. septembra. Petrogradski dopisnik „Morningposta" brzojavlja: Gibanje tičuće se promjene vlade danomice raste. Sastav liberalnog bloka učinio je tako jak utisak, da je vlada imenovala četiri ministra, koji će voditi pregovore sa vodjama bloka. Ako pregovori uspiju, poljodjelski će ministar Krivošein postati ministrom-predsednikom. Govori se, da će Sasonov i dalje ostati ministrom izvanjskih posala. Knez Lvov postat će ministar unutrnjih posala, načelnik Moskve, Konovalov, trgovački, a Šingarev ministar financija.

London, 15. septembra. „Daily Telegraph" javlja iz Petrograda o sjednici ministara sa zastupnicama Duminog bloka, koja je bila jako uzbudjena, to je trajala do ponoći. Mnijenja ministara nijesu bila jedinstvena, dijelom na produljenje Duminog trajanja, koje bi uznemirujuće uplivalo na puk, dijelom na skupni rad Dume, nu ne obzirom na dopuštenje svih zahtjeva. Konačno je pobijedilo pomirljivo stanovište: Ministri su obećali, da će želje Duminog bloka predložiti na više mjesto. Blok zahtijeva, da se rat nastavi pojačanim silama.

Rusi bacaju bombe na Lublin.

Krakov, 15. septembra. „Czas" javlja, da je pred nekoliko dana ruski aeroplan bacio 13 bombi na Lublin. Mnogo je bomba palo na livade. Na zrakoplov se pucalo, ali je odletio prama istoku.

Zima u Rusiji.

Kopenhagen, 15. septembra. Petrogradski ratni dopisnici javljaju, da nastup zime ne će obustaviti operacije, nego se nadaju, da će Rusi tada nastupiti u ofenzivu. Nijemci su odlučili, da će rat protiv Rusije voditi još dvije godine. Oni nastoje da svladaju i ruski i francuski centrum.

Nijemci nastoje zapriječiti rusku ofenzivu.

Berlin, 15. septembra. „Tägliche Rundschau" javlja iz Haga: Kako je bilo za očekivati, njemačke čete čine sve moguće, da ne bi Rusi prešli u ofenzivu. Sve raspoložive čete i topovi prevažaju se na frontu. Sada odlaze znatna pojačanja na frontu Vikomir—Bušani. Rusi su na ovoj fronti uzmaknuli iza močvara Gusialija.

Velike promjene u Rusiji?

Kopenhagen, 15. septembra. (D. u.) „Berlingske Tidende" javlja iz Petrograda: Ministar-predsjednik Goremikin otputovao je u glavni stan, da izvjesti cara o zahtjevima Duminog bloka. Očekuje se budućih dana velike odluke bilo obzirom na daljnje vodjenje rata, bilo na unutrnje odnošaje države.

Stalno ratno vijeće u ruskom glavnom stanu.

Stockholm, 15. septembra. Car je odredio, da se u glavnom stanu drži stalno ratno vijeće, u kojemu se nalazi više generala, što su se iskazali u ovom i onih, što su bili u japanskom ratu.

Poziv ruskih četa.

Kopenhagen, 15. septembra. Car je potpisao ukaz, prema kojemu je pozvan pod oružje drugi poziv. Pozvani se moraju prikazati kod svojih četa u roku od tri dana.

Sakupljanje četa u Darданelima.

Atena, 15. septembra. Prama zasebnim vijestima traje sakupljanje znatnijih četa pred Dardanelima. U Mudrosu ima 115.000 momaka, od kojih je 70.000 redovite francuske vojske. Sa ovim pojačanjima će se broj ententinih četa povisiti na 316.000 momaka. Da se popune praznine bit će u pripravi daljnjih 150.000 momaka. Sa ovim četama se nadaju saveznici zauzeti Dardanele.

Srbija odstupa Bugarskoj Macedoniju?

London, 15. septembra. „Evening Post" donosi vijesti iz Sofije, da se je srpska vlada izjavila spremnom, da odstupi Makedoniju Bugarskoj uz nekoja jamstva, koja imadu da preuzmu pitanju srpskih želja Italija i Engleska. „Evening Post" drži, da je time Bugarska prisiljena, da ispuni svoja obećanja i da dosljedno istupi proti Turskoj. Time je Bugarskoj odružeta svaka mogućnost, da se iz ovog škakljivog položaja izbavi kojekakvim izlikama. Uza sve to engleska javnost ne može si predočiti, da bi Bugarska navijestila rat Turskoj.

Englesko-francuska banka u Sofiji.

Sofija, 15. septembra. Ovdje se ustrojila englesko-francuska banka sa glavnicom od 40 milijuna franaka, kojoj je ravnateljem Genadijev. Banka kupuje žito za ententu.

Bugarsko-Rumunjski pregovori.

Sofija, 15. septembra. Ovdješnji rumunjski poslanik imao je prošle subote dulji pogovor sa ministrom predsjednikom Radoslavovom. Očekuje se u kratko pregovore radi odstupa Dobruče Bugarskoj.

Bugarski upit Rumunjskoj i Grčkoj.

Bukarešt, 16. septembra. Bugarski poslanik u Bukareštu i Ateni obratio se na dotične vlade upitom, što znači sabiranje rumunjskih i grčkih četa na bugarskoj granici.

Držanje Rumunjske.

Genf, 16. septembra. Ententa je izgubila svaku nadu, da će Rumunjska pristati uz nju.

Nova nota četvornog sporazuma Bugarskoj.

Sofija, 15. septembra. (D. u.) Zastupnici četvornog sporazuma predaše 14. o. mj. bugarskom ministar-predsjedniku Radoslavovu dopunjujuće priopćenje, o sadržaju kojega vlada velika tajna.

Četvorni sporazum i balkanske države.

Berlin, 15. septembra. „Novoje Vremja" raspravlja o izvanjskoj politici Rusije, a osobito o ruskoj diplomaciji na Balkanu, te veli: „Sav rad našeg izvanjskog ministarstva nosi žig neodlučnosti i nemara. Još nije nadošlo vrijeme, da se može proučavati u tančine sve tajne dogovore sa neutralnim državama na Balkanu. Nu svaki vidi, da smo zaostali za devet mjeseci, kad nam nije uspjelo ništa u Rumunjskoj, a u Bugarskoj smo doživjeli potpuni fiasko."

Odstup turskog područja Bugarskoj.

Sofija, 15. septembra. Turci su počeli ispražnjivati područje, što će ga odstupiti Bugarskoj. Svečani odstup uslijedit će dne 19. septembra. Za ovaj se dan čine velike svečanosne priprave.

Atentat na drinopoljskog valija.

Bukarešt, 15. septembra. Prama vijesti iz Carigrada na drinopoljskog je valija, Hadi Adil Beja, počinjen atentat. Kada se prošle subote sa svojim sinom vraćao iz Carigrada, kamo je bio pozvan da primi upute radi odstupa područja Bugarskoj nepoznati ljudi pucali su na vlak, te su njega ranili, a sina ubili. Ne zna se jošte da li je to bio politički atentat ili ne. Vlak se povratio u Carigrad.

Nepopularan rat protiv Turske.

Turin, 15. septembra. „Gazzetta del Popolo" javlja iz Rima: Članak „Tribune" pod naslovom „Dva rata", koji kuša pobijati naviještenje rata Turskoj, biva jako napadan. „Tribuna" kuša dokazati, da rat sa Turskom nije našao odziva u narodu, te veli, da je za isti odgovorna samo vlada, koja će se moći samo tada opravdati, ako dokaže, da su joj osigurane velike koristi, dobitak i znatne kompenzacije.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Eto, to je. Pravo rekoste: vidim, da ne razumijete. Ja dakle ljubim hrvatsku ...arinu. Zato molim Vas za nešto."

„Molite, molite, milostivi gospodine, ja sam Vaša pokorna službenica."

„Vi se zovete Amalija plemenita Lenić Remetinska."

„Na Vašu službu."

„Vi ste kći stare, hrvatske obitelji."

„Vrlo stare, gospodine."

„Recite mi, kako ste dospjeli pod krov ... podrtine, i zašto Vam je toli mila, ... velite, da tude boravite toliko godina, ... Vam se ne će nikako izaći iz nje."

„To jest," reče stara, „Vi biste htjeli ... pripovijesti moga života i svršetak ... obitelji, jer sam ja na svijetu zadnja ...metinska."

„Da, gospodjice!"

Amalija poniknu nikom, poče u krilu ... prste i slisnu usne. Disala je ... življe, a na čelo navuče joj se ... mrak. Začudih se. To ponizno, ... lice uozbilji se za jedan hip. Misljah, da mi te crte prikazuju nadgrobni kameni kip kojega hrvatskoga junaka od prije trista godina.

Požalih, da je moja literatska radoznalost posegla u tajne staričina srca i već da opozovem svoju ne delikatnu molbu, ali iznenada podignu stara glavu, pogleda me mirno i bilo bi me, da joj se lice, glas i stas promijeniše. Mirno mi reče:

„Gospodine! Stara sam. Sve, zašto me pitate, zakopala sam u svoje srce. Zaboravila sam, što sam, čija sam bila, jer sam to htjela zaboraviti. Vi hoćete ta mrtva vremena da povratite, hoćete da pokojnike probudite iz groba. Izim mene još je Zirovička za to znala; sada ne zna izim mene ritko.

Pak što će Vam to? Ljepše je čuti veselu pjesmu ševe i veselu pripovijest nego fijuk ćuka po noći i tužne priče. Bolje, da jedan čovjek svoju žalost čuva, pak da ju ponese sa sobom u grob, nego da naša žalost žive i poslije naše smrti medju ljudstvom."

Ne mogoh se dosta načuditi, kako starica sada posve drugim načinom govori, toli ozbiljno, toli bistro, dočim je prije govorila ponizno, isprekidane riječi.

„Nemojte, gospodjice, ne tražim više toga od Vas. Oprostite, ne ću da Vam tajne izvadim iz srca. Razumijem, da bi Vas kruto boljelo ponoviti jade, koje ste već sami zaboravili. Ne ću da s nova otvorim staru ranu."

„Zaboravila?" nasmjehnu se Amalija. „Rekla sam to, ali sve jošte živo držim u pameti. A sad Vam baš hoću pripovijedati, sad me morate slušati. Nego, gospodine, to je moja tajna, sada neka bude i Vaša — i dok sam živa, mora pred svijetom ostati tajna."

„Hoće, gospodjice!"

„Slušajte me, gospodine. Evo kako me sada vidite, uboga sam bogica, moram prosjačiti, oh — čini mi se, da sam ostalomu svijetu stara, dosadna maškara, koja je na ovoj Božjoj zemljici čisto suvišna, jer nema od čega živjeti i za što živjeti. Smiju mi se, mislim, jer sam ružna. Znam, da nijesam nikad lijepa bila, ali za moje mladosti nijesu mi se smijali. Nekad, nekad bilo je sve to drugačije. Na putu u Bistricu u našem Zagorju stoji Vam drven dvorac na brdu Visok je na jedan pod a ima, kako se dobro sjećam, na čelu nekakvu finu izrezanu galeriju. Dobro ga je vidjeti, jer se ističe izmedju šumskih bregova na visoku brdu. Baš je kao star siv soko, ako ga nije koji Švaba pregradio i pobijelio. Stara je kuća bila, jer se sjećam, da je bila urezana na gredi godina 1630, a onda je dvor istom popravljen bio. Dvorac naše familije stojao je na istom mjestu i duže, tako mi barem kazivahu ljudi, i u starim pismima da je tako zapisano. Vjerujem to; u crkvi svetoga Petra pod brdom imala je naša familija svoju raku a tu su zapisani mrtvaci i od 300 godina. To Vam je Remetinec, ondje se rodih nevoljna ja. Ondje sam i rasla i odrasla i bilo mi je, to pamtim živo, kao da sam kakovo drvo, korijenom duboko usadjeno u remetinskoj šumi. Malo kada bih došla u Zagreb, na sajam možda za pet godina jedamput. Ali nikako mi se nije dalo ostati, bilo mi je, kao kad ribu izvadiš iz vode, gledala sam, da se brže bolje vratim u svoje gnijezdo. Znala sam tu za svaki hrast, za svaki kut, nu poznavala sam gotovo svakoga vrapca; ali gle lude pameti, ta Vi ste pitali za ljude, ne za vrapce."

(Dalje slijedi.)

Špijunaža.

Budimpešta, 15. septembra (D. u.) Ugarski dopisni ured doznaje od mjerodavne strane: U zadnje vrijeme kušali su agenti, dotično špijuni neprijatelja doznati gdje se nalaze pojedine čete na taj način, da su pitali članove obitelji, koji imadu svoje u ratu u ime visoko postavljenih osoba, i to ponajviše telefonički, u kojoj se četi, i u kojem se kraju njihov član obitelji nalazi. Upozoruje se općinstvo, da na takva pitanja ne dade odgovora. Ako ih tko što takvoga telefonički pita, neka odmah pitaju centralu tko je to zvao i konstatiranje toga neka se javi redarstvu.

Ratni troškovi Italije.

Rim, 15. septembra. „Nuova Antologia“ javlja da Italija troši mjesečno 500 milijuna lira, što će koncem godine iznašati šest milijarda, a vlada nema pokrito nego samo dvije milijarde.

Italija protiv bugarsko-turskog sporazuma.

Budimpešta, 15. septembra. „Politika Hirako“ javlja iz Rima: Poluslužbena „Tribuna“ izjavlja, da ako je izmedju Bugarske i Turske zbilja došlo do sporazuma, Italija će taj čin Bugarske smatrati neprijateljskim.

Cadorna bolestan.

Lugano, 15. septembra. Milanska „Unione“ piše dozvolom cenzure, da je Cadorna od malo vremena ovamo, bolestan. Švicarski listovi vide u ovoj vijesti, da će u upravi talijanske vojne doći naskoro do promjena.

Iz Albanije.

Berlin, 15. septembra. Iz Krfa se javlja: U Draču je usmrćeno 35 ustaša. Esad-paša je na zamolbu svoje supruge 60 drugih pomilovao.

Rekrutiranje urodjenika.

Paris, 15. septembra. „Petit Parisien“ javlja, da će zastupnik Pierremasse predložiti komori zakonsku osnovu, prama kojoj bi se rekrutiralo urodjenike u kolonijama, te bi se na taj način moglo sabrati za proljeće 700.000 nove vojske.

Oboružanje crne južne Afrike.

London, 15. septembra. Reuter javlja iz Pretorije, da će se sastaviti čete crnaca. Do sada su se Belgijanci uvijek usprotivili tome, da se Crncima preda oružje, pošto je crna ruka uvijek pogibeljnija od bijelog neprijatelja.

Engleska vojska za buduću godinu.

London, 15. septembra (D. u.). Prama „Daily Chronicle“ predložio je Kičener kabinetu proračun o broju četa, koje će trebati buduće godine na kontinentu. Ovaj proračun vidi mnogo veće mase četa, negoli ih ima sada na bojnom polju. Nu dvojbeno je, da li će se slobodnim rekrutiranjem sakupiti potrebiti broj momčadi.

Engleski gubici.

London, 15. septembra. (D. u.) Prama izjavi državnog podtajnika ratnog ureda, iznašaju engleski gubici do 21. augusta o. g. 381.983 časnika i momčadi, od kojih je mrtvih 4965 časnika i 70.992 momaka.

„Arabic“.

Berlin, 15. septembra. (D. u.) Wolffov dopisni ured doznaje radiotelegrafskim putem iz Vašingtona: „Associated Press“ javlja: Grof Bernstorff i državni tajnik Lansing imali su poluslužbeni pogovor radi položaja, što ga je stvorilo potonuće „Arabica“. Misli se, da će formalni pregovori započeti tek onda, kada bude Njemačka zajamčila, da će prestati navaljivati podmornicama na putničke parobrode.

Berlin, 15. septembra. (D. u.) Njujorški dopisnik Wolffbiroa javlja: Državni tajnik Lansing priopćuje, da se Amerika još nije odlučila, da podastre slučaj „Arabica“ haaškom obraničnom sudu, kako je to Njemačka predložila.

Promjena uprave kod zrakoplovne službe.

London, 15. septembra. Admiralitet javlja, da brzi razvitak službe zrakoplovima zahtijeva da se promijeni odio zračnog brodovlja kod admiraliteta. Ured će voditi kotradmiral Vaughan-See, kojemu je podijeljen naslov ravnatelja u službi zrakoplova. Dosadanji će ravnatelj biti u neku ruku nadzornik ovog odijela, te mu je podijeljen naslov superintendenta.

Zajam četvornoga sporazuma u Americi.

London, 15. septembra. Londonske novine donose iz Vašingtona, da je milijarder Pier Morgan pozvao na banket francuske, engleske i amerikanske zastupnike financijalnog svijeta, e da se sporazume glede eventualnog zajma. Drži se sigurnošću, da će saveznicima uspjeti, da sklope 5 postotni zajam od 100 milijuna funti šterlina. Njemačka amerikanska presa oštro odsudjuje zajamni nacrt te ga smatra povredom neutralnosti. Amerikanska je vlada izjavila, da se nje ne tiče ugovaranje sa zastupnicima saveznika o zajmu milijarda dolara te se drži principa, da je to privatni posao bankira sve dotle, dok ovi ne povrijede zakone. Po njezinom shvaćanju taj zajam je jednostavna trgovačka vjeresija.

Potonuće „Hesperiana“.

Berlin, 15. septembra. Wolffov biro doznaje, da „Hesperian“ nije potopljen od njemačke podmornice, pošto 4. septembra nije tamo nijedne podmornice bilo. Izgleda, da je parobrod došao na minu.

Wilson će odgovoriti.

London, 15. septembra (D. u.) Reuter javlja iz Vašingtona: Očekuje se, da će Wilson dosk ra štogod objaviti obzirom na držanje napram Njemačke. Izmedju Wilsonovih savjetnika vladaju dva mnijenja. Jedna stranka drži odgovor poklisara grofa Bernstorffa nedostatnim, te misli, da je jedino pravo, ako se prekinu odnošaji sa Njemačkom. Ona pita, ako Njemačka misli iskreno napram Wilsona i Lansinga, zašto im ne da prijepis naputa, što ga imadu zapovjednici podmornica. Druga stranka hoće, da se Sjedinjene Države sporazume sa Njemačkom, diplomatičkim putem.

Još jedna amerikanska nota.

London, 15. septembra. Reuter avlja i Vašingtona: Nova nota Sjedinjenih Država, što ju je poklisar Gerard u Berlinu primio, odnosi se na navalu parobroda „Orduna“ te nije nikakova dopunidbena nota za slučaj „Arabic“, kako se to isprva govorilo.

Lloyd Georgev o položaju.

London, 15. septembra. (D. u.) Reuter javlja: U predgovoru k izdanju svojih govora tijekom rata govori Lloyd George o ruskom uzmaku. On pita, tko bi nastupio u boj na mjesto ruskih četa, dok se ove na novo oboružaju? Francuska ne može više ništa dati. Ne ostane drugi, već Engleska. Put, što će ga Engleska poduzeti buduća tri mjeseca, odlučit će o odesu rata. Lloyd George zaključuje: Ako sve što imamo, sve što ljubimo, žrtvujemo domovini, ako sve priprave pravo uredimo, pobjeda je naša.

Prelaz ruske granice kod Brodyja i Novo-Aleksinca.

Ratni dopisnik „Voss. Zeitung“ opisuje prelaz naših četa u Rusiju ovako:

Jedne srijede poslije podne predjosmo rusku granicu. Dogodilo se to za krasnog sunčanog svjetlenja, kako da nam se hoće radovati i ono vrijeme, što bijaše svenaokolo u blato obratilo valovitu, otvorenu krajinu.

Granična crta ide gore dolje kroz polja, kroz ravni i humove. Na jednom humku prelazimo mirno baš i mi granicu. S gora njega stoje mirno jedan do drugog carsko-ruski i crno žuti medjaši; an zdola uzdiže se doista ravno i ponosno od željeza liveni stupac austrijskog barjaka, a truli, četverouglasta ruska greda prevaljena leži na travi. Time su simbolizirali naši veseli konjanici prošireje našeg zemljišta.

Bečke čete napreduju tako reći po djevičanskom tlu, po tlu, kojim nijesu nigda u povijesti stupale, niti u tom ratu još nigda. U odaljenim ešikjė-verstama veselo napreduju čete. Nije to, vjere mi, tu lahko napredovati: put je ružan, blato duboko i prijepčivo. I čete i trenovi moraju lutajuće desno lijevo voznih putova napipati si manje duboki prelaz. Al' je ipak prvi dogjer Volhinije ugodan. Prekjučer smo slušali jako topovsko gruvanje od jugoistoga, nedaleko nas, al' ipak više ispred susjedne grupe naših, te i jučer gledali smo noćno nebo, kako se na široko crvenilo od postranih požara. Bilo to mučno gledati, ali značilo ipak nešto povoljnoga: da su Rusi uzmicali.

Dojezdimo do prvog ruskog sela; bijaše netaknuto. I drugo, treće, četvrto takodjer. Na livadama paslo malenih konjića na stotine, ogromnih stada pjegaste rogate marve, crnih ovaca. U selu pozdravile nas gačući cijela jata gusaka. Po vrtovima cvijeta duhan, na gumnina ko kuće visoki plaštevi zlatoklasih snopova. Ne, to nije 1812., ne će se tu ovog puta gladovati!

Naše su prednje čete bile marljive; već se prostiru preko kraja telefonske žice, Rusima oduzete; vode pretažene su i označene prama njihovoj dobroti. Na općinskim zgradama prilijepljeni su crnožuti plakati sa rubovima, koji odvraćaju od izdaje i uhodarstva; ne će se smjeti ovog puta davati znakovima kretajuć lijevo desno vjetrenjače, niti će se smjeti goniti marvu amo tamo straga naših baterija, da se upozore ruski artileristi na krivo ili točno gadjanje.

Odmaramo se na taborištu, koje je neprijatelj pred malo zapustio. Neovršeno žito rabio je za stelju, da čovjeku pozli. Malo naprijed naidjemo na slikoviti vojnički prizor: ruska nedovršena cik-cak fronta, jarci su tek dokončani; iskopani su duboko, te obzidani ogromnim opekama; okrugle drvene klade već su pripravne bile za zaštite proti šrapnelima; i šiljasti stupovi za žice takodjer bili su već za djelo spremni, da ih nijesu samo u zadnjem času pravodobno naši strijelci potjerali: smjeli sokolovi, što su im zapriječili takodjer, da žito zapale, te sve po navadi i konje i marvu i zadnju gusku odvedu.

Pod večer utaborismo se u selu. I ja potražih sebi mjesto pod krovom, te sam se mogao svratiti u ured seoskog svećenika.

U pomanjkanju druge karte stavih se pisati svoje dojmove na zadnjim praznim listovima matrikule vjenčanih iz g. 1830. Tamo se je neka grofica Cholonieska potpisivala na svakoj stranici redom, da daje iz svoje vlastite milosti „dozvolu za vjenčanje njenog kmeta A. sa obudovljenom kmeticom B.“ Prekinuh pisanje da se divim krasnoj, širokoj duzi, što se pokazala na nebu, toj vijesnici mira na neprijateljskom zemljištu.

Obilje gotovog novca.

Od jedno pol godine unatrag opaža se kod novčanih zavoda obilje gotovog novca, za kojeg momentano nema uporabe. Krivo bi bilo iz toga zaključivati da je taj gotovi novac znak osobitog blagostanja i da je taj novac suvišak za koji nemamo uporabe. Ne — obilje gotovog novca nastaje odatle, što smo obustavili svako kreditiranje, što zavodi ne daju, odnosno nisu davali već potpunu godinu nikakovih zajmova, što se ništa nova za ovu godinu nije osnivalo.

Mnogi se pitaju kako to, da unatoč tome što se nije davalo nikakova kredita, ipak punom parom radilo i da još uvijek imade gotova novca. Raditi se je moglo, jer je svatko gotovinom plaćao, a gotovine je bilo, jer je država milijarde i milijarde trošila i izdavala i sve te milijarde dolazile su medju narod. Kako naprotiv nismo imali nikakov uvoz — osim nešto iz Njemačke i neutralnih zemalja, to su sve ove milijarde kod kuće ostajale, te su samo mijenjale vlasnika. Stari se dugovi nisu trebali plaćati u cijelosti, a dugovi u inozemstvo se i onako ne mogu platiti, ako je to inozemstvo neprijateljska država.

Uslijed svega toga ostao je novac kod nas, i to u formi gotovog novca, pošto se je samo sa gotovinom radilo. One vjeresije, koje su podijeljivane industriji ili prvorazrednoj trgovini za vojne dobave, bile su jako kratkotrajne, pošto su iste brzo obavljene i opet gotov novac primljen. Uslijed toga, što su industrije i trgovine kod vojnih dobava puno i zaslužívale, trebale su sve manje tudjeg novca, tako da konačno nisu trebale stranog kapitala, već su dapače sav svoj dug namirile i dapače imadu daljnje raspoloživog novca. I kod seljaka se opaža danas gotovog novca što nije čudo ako se uzme u obzir koliko se danas za blago i zemaljske produkte plaća. I tako seljaci plaćaju svoje obveze kod štediona, a ove su opet u stanju namiriti svoje reeskomptne obveze kod većih zavoda, tako, da se stanje reeskomptnih obveza sve više smanjuje a novih poslova nema. Velike banke nemaju uopće skoro nikakovih reeskomptnih obveza, već imadu raspoloživih gotovina, koje ne mogu za sada upotrijebiti.

Kada prestane rat, prilike će se sasma promijeniti, no za sada zadaje novčanim zavodima dosta brige obilje novaca. Jasno je, da uslijed tog obilja novca, koji ne nosi zavodima nikakove ili minimaln[e] risti (veliki bečki zavodi plaćaju za n[ovac] u tekućem računu $2\frac{1}{2}\%$) novčani za[vodi] ne mogu plaćati na uloške nego umje[renu] kamatnjake, a ako će obilje novca i [dalje] tako rasti, doživjet ćemo sasma n[iske] kamatnjake na uloške. Naprotiv će po[rasti] interes za nekretnine i za dobre — i[li] ukamative — vrijednosne papire.

Hrvatsko bogoslužje na p[o]nožju sudeta.

(Dopis iz Moravske.)

Poštom primismo poziv od do sada nepoznatog Dr. Ličana, da dodjemo k [...] venskoj službi božjoj u sjedište n[a] kotarskog poglavarstva u Mähr. Sch[...] berg, gdje da ćemo moći do potreb[e] ispovijediti se. Malko nam je bilo začud[o] kako da nas u njemački grad poziva s[...] ćenik k slavenskom bogoslužju, kad s[mo] već znali, da nema naokolo nijedne n[aše] inteligentne osobe, s kojom bismo mogli štogod posavjetovati. Krenus[mo] ipak na put i oko 6 sati ujutro bijas[mo] već na opredijeljenom mjestu.

U krasnom perivoju „Schillerpark“ [na]lazi se crkva sv. Barbare. Udjosmo u [cr]kvu i tu već nadjosmo mnogo našega [na]roda iz Svetvinčenštine, Kanfanarštin[e], Barbanštine, gdje pobožno pristupa k ispovijedi.

Na 8 sati započela je služba božja. [U] krasnoj propovijedi preporučivao je [nam] dobri svećenik nama, kako da se mora[mo] uteći presv. Srcu Isusovom, ako hoće[mo] naći utjehe u ovim udaljenim krajevi[ma] od svojeg domaćeg ognjišta, u ovim [...] kim ratnim časovima, u molitvi za sr[eću] naših vojnika i našeg oružja na [bojni]m poljanama. Mnogim se je orosilo [oko], pa i meni, koji inače nijesam jako ope[...] ljiv, a ženama pa uopće svima. Utisak propovijedi bio je takav, da je i naro[d] iza sv. mise pristupao k sv. ispovijed[i i] pričesti, tako, da je taj predobri naš [...] ševni pastir mogao jedva oko podne i[zaći] iz crkve.

Iza propovijedi dao je on narodu p[rak]tičnih i vrlo potrebitih uputa, na koji[ma] smo mu od srca zahvalni, jer mi je[r] imali do sada nikoga, koji bi nam [dao] štogod pojasnio o našim najprečim pot[re]bama i željama.

Za vrijeme sv. mise molio je narod p[o]božno i glasno „Krunicu“ i litanije pr[esv.] Srca Isusova. Moram nuzgredno spo[me]nuti, da mi se ovaj način molitve za [vri]jeme sv. mise, kako je uobičajena u M[o]ravskoj i Češkoj — vrlo dopada, jer [...] narod moli, te ima svoje misli upravlj[ene] do Boga, dočim se kod nas „dreče“ [u] crkvi nerazumljivim pjevanjem, ili s[e] šapću i razgledavaju se. Ovakav način n[e] bi se i u Istri uvesti, jer je vrlo pr[ak]tičan, pošto time i nehajnici prate molit[vu] i malena se djeca brzo priuče istoj.

Iza sv. mise opkolilo je pred crkv[om] dobrog svećenika mlađo i staro i pop[...] vala ga, gdje da će se moći s njim [...] kroz tjedan pogovoriti i informirati [se o] jednoj ili drugoj stvari. On je obećao [na]rodu, da ga ne će ostaviti za više [...] mena ali da će po više puta morati [...] putovati i u druge krajeve kotara, pa [...] i tamo nastanjenim našim ljudima da[ti] potrebitih uputa i savjeta — i duše[vne] hrane.

Da, prečasni g. Ličanu, ne želimo [da] bi nas Vi ostavili, jer je nama v[eć] iz dosadanjih Vaših riječi poznato, da [je] Vama vrlo na srcu naš sadanji udes. S[...] kako Vas ipak molimo, da nas ne [osta]vite prije, nego ili sebi nadjete naslje[d]nika, a medjutim poživio Vas Bog me[djn] nama čila i zdrava!

Evakuir[...]

Razne vijesti.

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kol[ere] dne 13. septembra 1915:

Dne 8. septembra bilo je u njezi[...] novi slučajevi —, ozdravilo — osobe, um[rla] 1 osoba, ostalo je u njezi 5. bacilon[osa] u promatranju 6, u vili „Sartorio“ promatranju 3 osobe.

Brzovlak Trst-Beč i obratno. [Brzo]vlak, koji odlazi iz Pule u 5 sati 10 [ča]saka u jutro imade u Divači svezu [sa] brzovlakom iz Trsta. Brzovlak iz T[rsta] odlazi u 8 sati 10 časaka u jutro te [do]lazi u Beč u 8 sati 15 časaka na već[er]. Brzovlak, koji odlazi iz Beča u 8 [sati] 45 časaka nema sveze u Divači. [Vlak] koji odlazi iz Rijeke u 5 sati 20 časak[a] poslije podne imade sa brzovlakom [...] u Sv. Petru te nam putnici prispje[vaju u] Trst u 9 sati 10 časaka na večer.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 17. rujna 1915. | Broj 68.

Ruske navale odbijene. — Nijemci zaposjeli Pinsk. — Na talijanskoj granici položaj nepromijenjen. — Duma odgodjena. — Potopljena francuska podmornica. — Balkan miruje.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Svi pokušaji Rusa, da bi našu istočnogalicku frontu uzdrmali, ne uspješe. Jučer je neprijatelj upravio, uz veliki trošak topničke municije, svoje glavne navale proti našoj fronti na srednjoj Stripi. Bio je svuda odbijen, pri čemu su sudjelovale naše čete navalama s boka iz mostobrana od Bučaca i iz prostora južno Zalošća. Pri izjurišanju sela Zebrov, koje leži 20 kilometara južno Zalešća, zarobili smo 11 časnika 1900 momaka i zaplijenili 3 mitraljeze. Takodjer u Volinskoj odbiše naše bojne sile mnogobrojne navale. Kod Novog Aleksinca Rusi biše po ljutom boju na šake istjerani iz strelјačkih opkopa po pješačkoj pukovniji br. 85. Kod Novog Počajeva uspjelo je prekjučer neprijatelju da provali na pojedinim mjestima na zapadni brijeg rijeke Ikve. Jučer je on svuda bačen na istočni brijeg, pri čemu je imao velike gubitke zbog vatre našeg topništva s boka. Osim pješadijske pukovnije br. 32 i bataljuna br. 29 poljskih lovaca glavna zasluga na tom uspjehu ide pukovniji br. 2 pučkih ustaša iz Linca.

Talijansko bojište.

Na talijanskom bojištu položaj je nepromijenjen. Pokušaji Talijana, da odbiju na istoku naše pozicije na Monte Piano, izjaloviše se.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 16. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Vojna skupina prodrla je dalje na lijevom brijegu Dvine uz uspješne borbe u prevcu Aue-Jakobstadt. Kod Lievenhofa Rusi biše natrag bačeni na istočni brijeg. Sjeverno i sjeveroistočno Vilne navala napreduje. Prodiranju sjeveroistočno Grodna neprijatelj suprotstavlja još žilavi otpor.

Vojna skupina Mackensenova.

Na po puta od Janova do Pinska pokušaše Rusi ponovno, da zaustave naše progonjanje. Neprijateljske pozicije bile su probijene. Zarobismo 6 časnika i 746 momaka te zaplijenismo tri mitraljeze. Predjel izmedju Pripjeta i Jasjolde te grad Pinsk nalaze se u njemačkom posjedu.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 16. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na fronti u Dardanelima položaj je nepromijenjen. Kod Seddilbahra zapriječili smo bacanjem bombi neprijateljskim četama gradjenje opkopa, zadali im gubitke, te ušutkali dvije baterije. Naše baterije na morskoj uzini bombardirale su žestoko neprijateljske čete kod Kapheles, na mjestu iskrcavanja Tabekurnu kao što i u odsjeku Seddilbahra, te su ušutkale neprijateljske baterije kod Hisarlika.

Sa bojnih poljana.

U očekivanju austrijske ofenzive.

Lugano, 16. septembra. U izvještaju o položaju označuje „Corriere della sera“ na temelju Cadornijevog izvještaja, da su Austrijanci dobili na talijanskoj granici pojačanje. List pripisuje to u prvom redu talijanskom prodiranju, koji sili Austrijce na drugu obrambenu liniju, nu dodaje, da bi ovo moglo značiti i austrijsku ofenzivu na Krasu. List miri publiku, da je talijansko ratno vodstvo već poduzelo korake za eventualnu austrijsku ofenzivu. Pogreška, što bje počinjena god. 1866., koja je dovela do poraza kod Custoce, ne će se više ponoviti.

Smrt talijanskog pukovnika.

Lugano, 16. septembra. Pukovnik bersaljera, Marsucco, nasljednik teško ranjenog generala Derossija, umro je na ranama.

Centralne vlasti.

Mržnja protiv osloboditelja.

Genf, 16. septembra. „Gazzette de Lausanne“ donosi izvještaj svog talijanskog ratnog dopisnika, prama kojemu je stanovništvo doline Ampezza, koje je talijansko, pokazalo ogorčeno neprijateljstvo napram Talijanima. Gospodje su ostentativno slavile rodjendan cara Franja Josipa u prisustvu talijanskih četa. Muškarci su skoro svi u vojništvu, dijelom kao redoviti vojnici, dijelom kao narodni strijelci. Zadnje smatraju Alpinci najpogibeljnijim neprijateljima. Mnogo ovih obitelji su Talijani internirali.

Dogodjaji na moru.

Engleski parobrod potopljen kod Krete.

Atena, 16. septembra. Iz Kaneje se javlja, da je u zaljev Kissamo (Kreta) došao jedan čamac sa 8 mornara nekog engleskog trgovačkog parobroda, koji je kod otoka Gajdosa, južno Krete, bio potopljen od njemačke podmornice. Ostala se momčad spasila na drugi čamac, koji još nije prispio.

Potopljena francuska podmornica.

Rosendaal, 16. septembra. Belgijski vladni list „XXième Siècle“ doznaje od jednog časnika iz Le Havre, da je pred nekoliko dana potopljena francuska podmornica. Časnik je izjavio: Blizu belgijske obale stigli smo u mrežu, koja nas je ulovila. Uzmaknuti nije bilo više moguće. Digli smo se sa mrežom na površinu. To nam se posrećilo. Naša je podmornica bila izgubljena, jer se nismo mogli micati. Sva se momčad spasila a podmornicu smo uništili.

Ruska mornarica u Crnom moru.

Berlin, 16. septembra. Iz Haaga se javlja: Agence Havas javlja iz Petrograda, da je ruska crnomorska mornarica dobila ukaz, da bude pripravna za odlazak.

Ententa.

Uvedenje opće vojničke dužnosti u Engleskoj.

London, 16. septembra. Ratni dopisnik „Daily News“ navadja, koji su ministri za, a koji proti vojničkoj dužnosti. Lord Kičener se još nije stalno odlučio, nu čini se, da to ne smatra još potrebitim. Liberalni ministri, osim Lord Georgea, Churchilla i Kendersona, su proti. Svi unionisti, osim Balfoura, su za to. Razmjer je prama tomu 12 proti 9. Kako se glasa, i Bonar Law i Chamberlain nisu za to, ako bi to imalo biti uzrokom dijeljenja kabineta i naroda.

Uvoz ugljena u Italiju.

Rim, 16. septembra „Avanti“ tvrdi, da je u zadnjem polugodištu uvezeno u Italiju 1,250.000 tona manje ugljena nego prošle godine.

Bijeg iz Rige.

Berlin, 16. septembra. „Berliner Tagblatt“ javlja iz Stockholma: „Riječ“ piše, da je položaj u Rigi očajen. Stanovnici se upućuju, da unište sve žito. Letske novine savjetuju seljacima, neka ostanu na svojim posjedima, pošto u unutrnjosti zemlje nemaju ništa dobra očekivati. Ceste i putevi su krcati bjeguncа. Iz Rige se sve prevaža u Moskvu. Krov protestanske crkve iz god. 1633. u vrijednosti od 50.000 rubalja bio je skinut. Zabranjeno je kupovanje živeža za preprodavanje.

Patriotizam i revolucija.

Berlin, 16. septembra. Dopisnik „Vossische Zeitung“ opisuje položaj u Ruskoj ovako: U Rusiji vlada neka smjesa revolucije i patriotizma. Izreći štogod o budućim političkim odnošajima znači isto, što i pogoditi glavni zgoditak na lutriji.

Duma odgodjena.

Petrograd, 16. septembra (D. u.) Duma je carskim ukazom odgodjena.

Giolitti zadnja nada Italije.

Rim, 16. septembra. (D. u.) Iza audijencije kod kralja odputovao je bivši talijanski poslanik u Carigradu, Garroni, k Giolittiju. „Gazetta del Popolo“ i „Popolo d'Italia“ smatraju ovo putovanje izrazom težnja stanovitih političkih krugova, da nadju izlaz iz neprilične položaja, u kojem se sada nalazi Italija.

Talijanske kritike.

Lugano, 16. septembra. Izjave Lloyd Georges o položaju proizvele su u Italiji teški dojam. Novine su neugodno dirnute, što se o ruskoj inicijativi tako zlo izrazio. Jedan je talijanski zastupnik izjavio, da Lloyd Georges uništava svojim govorom sav posao novina, koje nastoje da položaj za ententu prikažu ugodnim.

Balkan.

Bugarska ne će uz ententu.

Lugano, 16. septembra. Vijesti iz Sofije nijesu ugodne veli „Corriere della Sera“. Ovaj list, kao i „Secolo“ označuju poziv macedonske legije i članak lista „Narodni Pravo“, kao siabe znakove. Oklijevanje Grčke i Srbije uzrokom su bugarskoj neustrpljivosti. To će biti uzrokom, da će ministarstvo Radoslavovo morati upotrebiti oštra sredstva u svrhu ostvarenja narodnih težnja. „Tribuna“ piše, da prima ovu vijest sa zanimanjem, ali ravnodušnošću, pošto ententa nije nepripravna. „Giornale d'Italia“ mnije, neka se ne pretjerava ovaj zamašaj. „Narodni Prava“ nije glasilo vlade, nego samo Radoslavovo. Poziv Macedonaca ima se smatrati kao pomirljivi korak. List ujedno javlja iz Sofije, da je Srbija primila samo djelomice prijedlog entente, koji nije bugarska vlada smatrala dostatnim, i da je bugarsko-turski ugovor već potpisan, nu nema političke važnosti.

Prevažanje srpskih četa.

Bukarešt, 15. septembra. Prama vijesti iz Soluna, obustava željezničkog prometa u Srbiji traje dalje, te ne mogu putovati civilne osobe niti se ne može prevažati druga trgovina, pošto se željeznice upotrebljavaju za prevažanje četa.

Kirkilise — bugarsko.

Sofija, 17. septembra. „Utro“ javlja: Prama bugarskom ugovoru, Kirkilise će biti u posjedu Bugarske.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Već sam Vam rekla, da su Lenićevi od ... i sto godina stanovali u Remetincu, ... su ga dobili od ne znam već kojega ... lja za nekakvo junaštvo. Nije to dakako ... nikakvo bogastvo u našem dvorcu, ... su ondje rasle škude i cekini, ali nije ... dana bez svakdanjega kruha. Da, bilo ... dosta kruha i onda, kad je car Franjo ... petnaest krajcara načinio groš, ljudi ... tomu govorili, da je car postao bankrot. ... sjećam se takodjer, da smo imali dosta, ... je bio veliki glad. Bilo je dašto kad... mraza, kadkad tuče ili suše, ali to ... preboljelo. Ta te nevolje ima po ... vom svijetu, pak tusta ljeta popravljaju ... Takva stara šljivarija Vam je kao ... ura. Ide, bije godinu, dvije i deset ... ina. Katkad zapne, leti prebrzo, vuče ... polagano, ali sve se to lako popravi ... bije, kan da ništa bilo nije.

Potrebice bile su male, gospodari remetski ... pametni, sinova vazda više od ... vojaka, ali opet nije bilo koša djece, ... ja izjedaju kuću. Još je bilo i to: imanje se nije nikad dijelilo. Djećaci bijahu zdravi, kršni i našli bi vazda bogate nevjeste, a uz to bijahu muškarci Lenići ne samo gospodari već i veliki suci, kapetani u vojsci, podžupani, gdjekoji i župnik ili kanonik, koji doduše nije imao djece, ali lijepih novaca, kojih spade makar i po kapljica na Lenićevu kuću. Djevojke iz Remetinca bile su po svem Zagorju na glasu za ljepotice, i kad se je reklo „remetinska ženska plešina“ znalo se, da to znači najljepša djevojka u Zagorju. Žensko lice istina nije sve na svijetu, jer ga vrijeme ofuri, kao što mraz lijep cvijet, ali su remetinske djevojke bile i dobre gospodarice, stidne, poštene, pobožne ženske. Zato su se i plemeniti mladići iz kako se govorilo „kišuri“ jagmili za njima. Sve su se dobro udomile, bilo ih je, kako mi se pričalo, koje su se udale za grofe i barone. Što je pako najviše vrijedilo, rodbina je bila složna u svojem, pak si je tu slogu bila načinila za svoj zakon, komu nije trebalo kraljevskoga pečata. Imanje se nije smjelo dijeliti, na jednom muškarcu moralo je uvijek ostati. Drugi muškarci se školali, porasli, postali gospodini i lijepo se oženili, a djevojke bile su i kruto pod materinjom paskom i kuhačom, dok se dobro ne udaše.

Još se naši stari držali i toga zakona, da je svaki sin, svaka kći morala pomagati djedovsku kuću, ako se desila kakva neprilika ili nesreća. Staro gnijezdo nek bude uvijek stalno i čvrsto, reklo se, sinči i kćerke nek se za to brinu, makar i podigli svoj vlastiti krov. Ljubav rodbine bila je svim sveta zapovijed, a te ljubavi držala se pošteno i sva djeca. Sve Zagorje je Leniće poštivalo, to Vam pamtim dobro, premda našega plemena ondje više nema, a po našoj djedovskoj brazdi ore tudji plug.

„He, Lenićevi,“ reklo bi se, „da, da, to su ljudi,“ ili: „Poštena duša, viteški čovjek, kan da mu je u Remetincu zipka stala,“ „čestita kao remetinska djevojka“ i sve takovih riječi bilo. Lenići držali se uvijek stare hrvatske navade, brkati sinovi slušali oca i majku kao da su još drobni djećaci u gimnaziji, djevojke mele, prale, parile, kuhale, ribale kao da su sluškinje i joj si djevojci paše familije, da joj je dobro da ne pamet povesti se za ludimi frajlicami u susjedstvu. Sve su imale jednako odijelo, niti koja bolje, niti koja gore, da ne bude medju ženskadijom zavisti. Ništa nije smjela imati na sebi od svile nego tanke vrpce. Svaka je morala učiti, kako se mijesi kruh, kako se težakom žganci kuhaju, kako se vino pretače. Nijesu smjele govoriti nego hrvatski, nijesu smjele čitati nego molitvenik, „Robinsona“, „Genofevu“ ili „sokačku knjigu“; zimi morale su presti kraj peći, a kad je bila na počinku, morale kćeri i sinovi — makar husari bili — kleknuti u pred Raspelo i moliti večernju molitvicu. Možebit je to mnogim smiješno bilo, jer se vrijeme okrenulo i s ljudi i njihove navade. Lenići se nijesu u to promjenu podavali. Samo da Vam jedno reknem. Izim mojega nesretnoga brata — Bog mu dao duši lako — nije nijedan Lenić oblačio svapskih hlača, a nauhvice, koje je nosila moja šukunbaba, nosila sam i ja, dok sam ih imala.

Pri tim riječima uzdahnu stara, skrsti ruke na prsih i bilo je, kan da joj je suza sinula u oku. Za časak nastavi opet:

(Dalje slijedi.)

„Mir" obustavljen.

Sofija, 16. septembra. Bugarska je vlada obustavila rusofilski list „Mir".

Pogibeljna situacija na Balkanu.

Sofija, 16. septembra. Iz Niša se javlja: Socijalistički organ smatra korak entente na Balkanu katastrofalnim. Mi stojimo pod bratoubijačkim bojevima na Balkanu. To je blagoslov, što su nam ga dale velevlasti: Proklet bio onaj koji je stvorio ovaj položaj na Balkanu.

Produljenje ugovora.

Berlin, 16. septembra. „Telegrafen Union" javlja iz Pariza: Prama vijesti Havasa se službeno potvrdjuje, da je grčka vlada produljila ugovor sa engleskim mornaričkim poslanstvom na godinu dana.

Bugarska i Grčka.

Atena, 16. septembra. Kralj Konstantin primio je ovih dana u audijencu bugarskog poslanika, što je u Sofiji učinilo dobar utisak. Na to je i Radoslavov imao pogovor sa grčkim poslanikom. Radoslavov je izrazio želju, da mu leži na srcu, e bi odnošaji izmedju obiju država bili srdačniji, što isto je rekao i grčki poslanik, da je to i želja Grčke.

Iz neutralnih zemalja.

Gibanje za mir.

Frankfurt, 16. septembra. „Frankfurter Zeitung" prima iz Newjorka: Wilson je izjavio, da samo obalne države zahtijevaju rat protiv Njemačke, dočim su druge države protiv istog. Wilsonu je došlo mnogo zastupnika, koji su mu izjavili, da njihove države žele mir.

Afera „Arabica" pred sudom u Haagu.

Hamburg, 16. septembra. (D. u.) Prama vijesti „Hamburger Nachrichten" izjavio je predsjednik Wilson, da je pripravan, pitanje „Arabica" predati obraničnom sudu u Haagu. Protivno ne će predsjednik kod drugih temeljnih pitanja, koja su bila priopćena amerikanskom notom, ništa popustiti od zaključenog stanovišta.

Protiv zajma entente.

Newjork, 16. septembra. (D. u.) Iz raznih dijelova zemlje stižu bijeloj kući prosvjedi protiv englesko-francuskog zajma u Americi.

Amerikanski zbor dobrovoljaca.

Genf, 16. septembra. „Matin" javlja iz Newjorka, da novinstvo u velike agitira, neka se ustroji zbor dobrovoljaca od 300.000 momaka za obranu zemlje.

Pregled ratnih dogodjaja.

Pedesetiosmi tjedan rata donio je promjenu u ruskom vrhovnom zapovjedništvu: car se postavio osobno na čelo svojih vojska. Taj dogodjaj može imati zamašnih posljedica; i daje slutiti na nekakve teške trzaje u samoj ruskoj državi.

Na zapadnom bojištu poprimile su borbe oštriji tok. U Argonama prešli su Nijemci jačim silama u ofenzivu protiv francuskih pozicija. O njezinom uspjehu opeta ne slažu se izvješća; čini se da su Nijemci imali uspjeha. Do koji dan biti će se na čistu.

Novi pokušaj englesko-francuskih morskih sila da se približe našim obalnim baterijama u Flandrijama izjalovio se. Živahno ratovanje u zraku dovelo je do smionih poduzeća s jedne i s druge strane: Nijemci išli su Zepelinima nad London, a aeropianima bombardovali su Nancy; Francuzi bacili su bombe na Saarbrücken i na druge njemačke etapne točke. Poduzelo se više divljih pokušaja, da se fronte probiju. Dobro je u tom stvari ne uzimati govorkanja za gotove čine.

Istočno ratište nosi obilježje napredovanja sa strane austro-njemačkih četa, i ako se to zbiva općenito polaganijim tempom. Doprlo se med Istočnim Morem i Vilije do Dvine. Od Vilije do Pripjetovih močvara, usprkos jakog ruskog odolijevanja približujemo se crti Vilna—Lida—Slonim—Pinsk. Medju Pripjetovih močvara i Dnjestrom lijevo je krilo njemačko-austrijske vojne grupe zauzelo Dubno, te ima tako u svojim rukama i drugi kut voljinskog tvrdjavnog trokuta. Dalje prama jugu označuje Seret borbenu crtu. Važno je, da su na tom prostoru prešli djelomično i izmijenice Rusi u protunavale.

Obilježje talijanskog ratišta je, da je vladalo primirje na skoro svim njegovim odsjecima. Tim su više naklapanja proizvele glasine premještenja četa protiv naše švicarske granice, što se kasnije dementiralo.

Na crnogorsko-srpskoj strani sve je ostalo kod pukih kanonada, pograničnih okršaja u svrhu pljačkanja. Očekuje se još, kakvu će boju poprimiti ostale balkanske države.

Na turskim bojištima nije bilo živahnije. Kod Sueza vlada i dalje mir. O Mezopotamiji i na Perzijskom Zaljevu dospjelo je malo nejasnih vijesti, po kojima su Turci, kod stijecanja Eufrata i Tigrisa, imali lijepih uspjeha.

Na kavkasko-armenskoj fronti ništa nova, do navadnih lokalnih okršaja medju prednjim četama. Nije skoro niti za očekivati, da će dolazak Nikolaja Nikolajevića tamo uskoriti tok tamošnjim dogodjama.

Na Dardanelama ne obraća se bojna sreća ni jednim, ni drugima. Ni Turci nijesu svojim navalama potisnuli Engleza natrag, niti su ovi imali uspjeha sa novo iskrcanim četama. Tako će po prilici još dugo ostati, dok ne dodje jednoj ili drugoj strani znatnija pomoći.

Zepelini nad Londonom.

(Opis jednog neutralca.)

Više njemačkih zrakoplova pojavilo se nad istočnim pokrajinama i na jednim londonskim kotarom, te prouzročilo požara i ljudskih žrtava bacanjem bomba.

Bilo je med 10. i 11. urom noći. Po mirnom i vedrom danu, nebo nije imalo niti jednog oblačka; samo jata svjezda sjala su u svem svojem sjaju. Iznenada razlježu se po tihoj noći dvoji brum, brum: dva topovska hica iz okolišnih baterija upozorila nas, da nam u pohode Zepelini dolaze. Da je šta drugoga nije se niti posumnjati moglo. Na ulice i trgove pohrli mnoštvo ljudi; ko je već legao bio, dignu se da s prozora gleda. Zepelini, Zepelini! svi su kričali i stali gledajuć med zvijezde. U čas pojaviše se redari i nalagaše svima od kuće do kuće, da utrnu svijeće.

Po kratkom čekanju opazio sam kako strelovito jure sa istočne strane neba ogromni Zepelini: strah i trepet neprijateljskih zemalja. Opažao se u cijeloj svojoj dužini. Ostavi se, ko crni, kobni oblak nad gradom, dok ga sa svih strana ne rasvjetliše reflektori jakim pojasima svjetla. Ali je on stajao mirno i ponosito na svom mjestu, ko kada sokol lebdi nad pjenom i traži žrtvu, na koju, da se baci. Nekoliko je minuta Zepelin polagano kružao, da nadje tražeći cilj svojim bombama, i nesmetano se, orijentirao dok su se duboko pod njim raspucavale se granate za zabavu mu, jer ga njesu doseći mogle; nego kô umjetne vatre pružale su zrakoplovcima jedan od najkrasnijih i najromantičnijih prizora.

Drugi još i treći Zepelin došli su za njim, ali ne ustaviše se zgor grada, već nad pregradjem, gdje ima nešto seoskih kuća, kojima su tek nekoliko prozornih stakala razbili uslijed pritiska zraka.

Ali moj prvi poče svoje bombe, ne bacati već sipati na najpučeniji dio grada, gdje su palače jedna do druge stajale, da nije bilo moguće, da koja bomba cilja ne pogodi. Još su bila kazališta puna, mnogi lokali otvoreni, te je bilo dosta ljudi po ulicama. Najednom stražari dadoše sve luči pogasiti, te su se morale predstave prekinuti, i svi su nahrupili na tamne ulice, da tramvajem ili omnibusom idu kući. Svako je htio čim prije, da se doma sa svojim nadje, nije li se im što dogodilo. Nije se znalo, gdje se napadaj zbio, nego čulo se s daljih strana grada otegnuto praskanje i odjekivanje bomba, topova, granata. To je trajalo cijeli sat, dok su Zepelini iscrpili svoje zalihe. Poslije 11½, razišli su se ljudi kućama, da spavaju, izuzeti naravno oni, koji su nesreću kod kuće imali.

Drugi je dio grada gdje je harala strahovita tuča, što je na nj, ko iz oblaka, sipao prvi Zepelin — vrvio drugog jutra i tisućama i tisućama prolaznih gradjana, vojnika, oficira, kočija, automobila. Velike jame i škulje na uličnom pločniku i u zidovima . . . na cijelom nizu zgrada nije bilo na prozorima nijednog nerazkomadanog stakla. Gore je bilo u par kuća, koje su bombe od krova do partera probile: nestalo je manjih požara, sve su stvari u prizemnih dućanima zazbačene i razbijene; mnogo je u njima osoba ostalo ranjeno. U tim je kućama i na ulicama bilo više ljudskih žrtava.

Englezi su sve znatiželjno promatrali i ostajali flegmatični, bez da odavaju znaka od sebe uzrujanosti ili žurbe. Ali opažalo se i na njima ozbiljnost i svjesnost, kako nijesu za tog rata sigurni na svojim otocima, te kako su pošla u nepovratak ona vremena, kada nijesu ratni prizori i strahote sizale do Britanskih Otoka.

Noćni boj na Dardanelima.

„Efendim, haivan, hasyrdyr!" Gospodine, konj je spreman. Ovim me riječima probudi sluga Ahmed o ponoći. Izlazih iz šatora. Sjajna, vedra noć, mjesec svjetlo je mirno, a oko njega trepetali milijuni svjetlih točaka: sjajne zvijezde kakve se vide samo u južnim zeljama. Ništa nije te mirne tišine prekidalo; i naši borioci mogli su kratki čas zadrijemati. Ali se već život u dolini budi; i naši konji udaraše kopitima po tlu, te se mi u čas bacismo na sedla i stadosmo ići oprezno i polagano naprijed.

Ništa nije odavalo, da je hiljadu koraka ispred nas neprijatelj kojega smo mi imali izbaciti noćnim napadajem iz važnih pozicija, koje nam je bio oteo po višednevnim borbama. Mi smo išli mukom naprijed; kraj bio je neravan, kamenit, pun zapreka svake vrsti. I po danu bilo je teško onuda micati se, a bilo je to po noći grozni trud. Staze gubile su se sasvim u tamnim docima, iz kojih nije znao čovjek kamo i kako će izaći. Napokon uspeli smo se na brežuljak, iz kojeg nam se pružilo pred oči ispod srebrene mjesečine cijelo bojište u svojim nejasnim konturama i sinje beskrajno more.

Puni mjesec u more se gleda
U zrcalo, koje zlatom teče!

Na sjevernoj strani mora ukazale se kroz noć dvije torpednjače; tama prama Imbrosu zabliska jedan, dva, više puta: neprijatelj činio je znakove svojim četama na kopnu. Ovdje ćutjelo se blizinu neprijatelja. Čulo se oštro škripanje kod nabijanja i pripravljanja topova i pušaka za borbu, kao tik-tak mnogo velikih ura, od kojih bi svaka htjela svoju dužnost učiniti, i ne zaustaviti se.

Neprijatelj morao je nešto o našim nakanama slutiti, jer upravo od jaraka, što smo htjeli zauzeti dočulo se jače ocjelno odrvanvanje. Odanle poleti u vis i jedna raketa, koja sav položaj obasja blistavim svjetlom. Sreća po nas, da nije bila naša četa još doprla u razsvjetnu sferu rakete. To nas je upozorilo da moramo još obzirnije napredovati: sadjemo s konja i idemo dalje pješice. Ciljem nam je artilerijska straža. Dočepamo se dugih, krivuljastih jaraka za približavanje. Izvrsna naša baterija već je svoje priprave ovršila, te njeni poslužnici čuče na okolo, čekajući na drugu uru poslije ponoći, da priprave put našoj pješadiji, koja je imala kasnije navaliti. Sakupljeni oficiri vijećaju, da li će im poći za rukom sa onim četama potjerati neprijatelja, koji se ne će dati u bescijenje otjerati iz tako važnih pozicija. Lijepo se raspoznaje dalekozorom crta neprijateljskih pozicija od Dardanela do Egejskog Mora; označuju je kao poredane luči na fronti. Preko, blizu Tekke-Burnu leži na moru rasvijetljeni bolnički brod saveznika. Inače svuda vlada mrak na dijelu od neprijatelja zaposjednog poluotoka.

Medjutim nadodje rok za napadaj. „Ateš!" zagrmi naglo tik mene krepki zapovjednikov glas. Vodja baterije dade zapovjed, da se puca. Svi se tiskamo oko malog dalekozora, da si pomotrimo učinke hitaca. Popravi se odmah gadjanje; slijedeći hici padaju u neprijateljske jarke. — „Iki gurup" glasi slijedeća zapovijed. Artilerija je svoj posao izvela, pješadija mora izvršiti ostali, sigurno najteži dio. Tamo na podnožju Elči-tepe, gdje počimlju razronjene zgrade Kirte, plaze crne pojave jedna za drugu. To su turski vojnici, što su na zapovijed oficira krenuli na napadaj. Neprijatelj opazio je što mu prijeti. Njihova artilerija nema vremena, da se umiješa u boj; jer već se pograbili u koštac britski teritorijalci pred svojim jarcima sa turskim katanama. Grozni prizor očajne borbe. Na bodeže i šake gledali smo kroz leće svojih dalekozora. Engleske granate donašale su smrt i svojima i neprijateljima. Odio je Turaka nagnuo već u engleski jarak. Hoće li im uspjeti, da ga u cijeloj njegovoj dužini zauzmu! Tak, tak, tak, tak, strojnih pušaka redovitim udarom prati redoviti posao njihov i padanje neprijateljskih vojnika. Četvrt sata kasnije dodje vijest: jarak je od neprijatelja očišćen, i od naših četa zauzet. Turci pokazali su op[...] svoje neustrašivo junaštvo.

Dani se već; ševa leti cvrtkutajuć zrak. Kako se sunce diže, tako se [...] obzorje našem oku, što marljivo str[...] nad bojištem. Englezi pucaju iz fort[...] togrula i iz Bejas-Tepe ne štedeći hit[...] kao da hoće dobiti natrag izgublj[...] vrijeme.

Granate i šrapneli dolijetaju na c[...] našu frontu, osobito na našu bater[...] znak da je izvrsno djelovala. Mnog[...] ruke pustile ogrijane puške, mnoga ust[...] uvijek zanijemila, te mnoge oči zatvo[...] se, da ne gledaju svagdanje goleme h[...] tombe, što se od dana na dan prikaz[...] Davoru nezasitnom bogu rata.

Mi smo se povratili od baterije na[...] konjima, koji nas za ugodnog jutra o[...]nesoše u naše stanove.

Razne vijesti.

Kinematografske predstave u kazališ[...] Buduće subote i nedjelje bit će u ka[...] lištu „Ciscutti" kinematografska predsta[...] sa zabavnim programom.

Spomenlist na ratnu godinu 1914.-19[...] U litografičkom zavodu Rožanovski i [...] u Zagrebu izašao je umjetnički u boja[...] izradjen spomenlist na ratnu god[...] 1914.-1915., sa slikama saveznih monar[...] i slavnih vojskovodja. Slika se dobiva [...] papirnici Jos. Krmpotića, trg Cesto[...]

Njemački djaci u ratu. Iz Berlina [...] javljaju slijedeći zanimivi podaci: S[...] učilištaraca ima u ratu 37.000; 3000 dja[...] viših tehničkih škola; 7.600 filologa. [...] učiteljskih krugova palo je 900 učitel[...] a 1.600 učitelja dobilo je željezni križ.

Zaposjednuće tudjih zemlja po naši[...] četama. Saveznici zaposjeli su dosada [...] Rusiji 64.000 četvornih kilometara zem[...] od kojih je 50.000 u ruskoj Poljskoj, 14.000 u Kurlandiji. U Francuskoj zau[...] su Nijemci 20.000 a u Belgiji 29.0[...] četvornih kilometara. Ukupno su zaposj[...] saveznici 113.000 četvornih kilometara.

Dvanaest milijuna bjegunaca u Rusi[...] Berlinska „Nationalzeitung" izvješćuje [...] „Ruskom Slovu", da se danas u Ru[...] računa, da ima dvanaest milijuna bjeg[...]naca. Tko nema obilanu propusnicu, [...] se potvrdjuje cilj putovanja, odmah se [...] Smolensku šalje dalje u Sibiriju. Me[...] bjeguncima se nalazi liječnik zavoda [...] umobolne iz Rige sa stotinom umob[...]nika. Oblasti rade bez svake osnove. [...] Nižnjem Novgorodu ima preko stoti[...] hiljada bjegunaca, koji ne mogu da[...] Na kongresu zastupnika poljskih orga[...]zacija u Moskvi pročitalo se je izvje[...] gdje se veli, da su gotovo svi stanovni[...] iz gubernija Kovna, Suvalkija i Lubli[...] kao i veliki dijelovi pučanstva iz gube[...] nija Radoma, Varšave, Plocka i Hol[...] ostavili svoj zavičaj. Za potporu [...] bjegunaca zakonom se je odredilo [...] milijuna rubalja, ali jamačno će treb[...] sto milijuna. Na željezničkoj postaj[...] Smolensku sakupilo se 60.000 Poljak[...] Hiljade žena i djece borave pod vedr[...] nebom.

Ograničen pristup u zadarski kot[...] Kotarsko poglavarstvo u Zadru kako [...] tamo u „Narodnom Listu" objelodanalo [...] slijedeću obznanu: Na temelju § 7. cars[...] naredbe 20. travnja 1854. L. D. Z. br. 9[...] zabranjuje se pristup na području kotar[...] zadarskog preko hrvatske, riječke i istars[...] granice sa slijedećim izuzecima: 1. prela[...] granice parobrodima i ladjama preko gra[...] Raba; 2. prelaz granice parobrodima [...] ladjama preko grada Paga; 3. prelaz g[...]nice parobrodima za putnike, koji pr[...] iz Rijeke stignu u Novalju ili u N[...]vigrad i za one koji ladjama stignu [...] hrvatske obale i iskrcaju se u Novalj[...] Ražancu ili Novigradu; 4. prelaz grani[...] parobrodima i ladjama preko Zadra. [...] dozvola pristupa skopčana je sa uvjet[...] da čim putnik stupi na dalmatinsko [...] družje, imade da se prijavi kod odnosne c. kr. oružničkih postaja u Rabu, Novalj[...] Pagu, Ražancu i Novigradu, odnosno c. kr. redarstvenog odsjeka kotarskog [...]glavarstva u Zadru. Sva su ostala mj[...] i obala za pristup iz gorirečenih zema[...] u području kotara Zadra zatvoreni. N[...]zočna obznana stupa na snagu čim bu[...] proglašena. Prekršitelji ove zabrane [...] će kažnjeni na temelju § 11. carske [...]redbe 20. travnja 1854. D. Z. L. br. 96. [...]bom od 2 do 200 K ili zatvorom od [...] sati do 14 dana.

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 18.-19. rujna 1915. | Broj 69.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Rusi su kušali, da osujete protunavalom učinak našeg jučer javljenog napadaja s boka sjeveroistočno Bučaca. Bili su bačeni. Naša topnička vatra uništila je kod toga neprijateljski oklopni automobil. Od tri časnika posade dva su ubijena a jedan je neozledjen dopao ropstva. Od momčadi sve je poubijeno osim jednog šofera, koji je takodjer dopao ropstva. U ostalom je bojna djelatnost u istočnoj Galiciji i u pravcu Ikve znatno popustila. Položaj je ostao sasma nepromijenjen. S obzirom na nemogućnost, da postigne u ovim područjima uspjeh, upravio je neprijatelj u zadnje vrijeme to žešće navale na naše bojne sile, koje stoje u tvrdjavnom području Volinske. Borbe, koje su jučer ovdje usplamtile, traju još. Na Šari ništa novoga.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj je fronti bilo jučer opet mnogostručnih topničkih bojeva. Jučer popodne postala je neprijateljska vatra proti visoravnima Lavarona i Folgaria žešćom. Danas poslije ponoći navalila je jača talijanska pješadija brdo Koston i naše pozicije sjeverno ovog pograničnog brda. Ovi nasrtaji bili su odbijeni uz znatne gubitke po napadače. U koruškom pograničju razvija neprijateljsko topništvo osobito proti prostoru Trbiža živahnu djelatnost. Ovo mjesto i to osobito tamošnja bolnica bile opstreljena iz dugonosećih topova iz pozicija blizu pograničnog prelaza Sondonje. Na primorskoj fronti ponovila se neprijateljska navala na prostor Bovca. Više je nasrtaja Talijana odbijeno. Borbe medjutim nijesu još dokončane. Dalje niz Soču sve do uključno goričkog mostobrana vladaše razmjerno mir. Nekoliko varoši južno Gorice i sjeverozapadne fronte visoravni Doberdoba drže pod živom vatrom neprijateljskih topova. Zapadno sv. Martina izjaloviše se opet uvijek pokušaji Talijana, da se približe.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

U Šampanji oteli smo Francuzima nastom sa ručnim granatama komad opkopa. Protunavala bi odbijena.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Južno Dvinskoga doprli smo do ceste Vidzi-Goduziski-Komaj. Vidzi osvojili smo nakon žestokog uličnog boja. U okolici Vilne nastavlja se navala. Položaj istočno Olite i Grodna u glavnom je nepromijenjen.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Prešla je na mnogim mjestima Šaru.

Vojna skupina Mackensenova.

Neprijatelj ispražnjuje močvarna područja sjeverno Pinska.

Jugoistočno bojište:

Od njemačkih četa ništa nova.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 17. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte zapriječila je naša vatra radnje utvrdjivanja, što jih je neprijatelj započeo radit pred našim desnim krilom. Naše topništvo prisililo je na bijeg neprijateljsku torpednjaču, koja se je približavala Salzik-Burnu. Naša obalna baterija pucala je sa uspjehom važne neprijateljske pozicije u okolici Sedilbahra. Dne 5. septembra pucala je jedna naših na obali Sueca operirajuća izvidna patrulja u blizini Elkantare engleski parobrod, koji je vozio preko kanala municiju.

Sa bojnih poljana.

Odbijanje ruskih navala u Besarabiji.

Černovice, 17. septembra. „Neue Freie Presse“ javlja: Na besarapskoj granici navalili su Rusi sa pojačanim silama na naše pozicije. Rusi su jurišali četiri puta, ali su ih naši odbili. Bitka je trajala od 9 sati uvečer do 1 sat ujutro. Naše je topništvo uništilo rusku rezervu. Rusi su imali nekoliko stotina mrtvih.

Talijani ne šalju svojih četa u Francusku.

Zürich, 17. septembra. „Neue Züricher Zeitung“ doznaje iz Haga, da Talijani ne će poslati svojih četa u Francusku.

Njemački nacrti na ruskoj fronti.

London, 17. septembra. Vojnički dopisnik „Morningposta“ veli: Od nekoliko dana ovamo je njemačka ofenziva na ruskoj fronti mnogo jača. Sada je jasno, da uzrokom primirja nije bila umornost Nijemaca, niti slabo vrijeme, a niti bolji položaj ruske vojske. Nijemci su upotrebili ovo vrijeme, da svoje sile nanovo podijele, pripravili su nove nacrte i započeli nova gibanja.

„Vjerodostojna“ ruska izvješća.

Beč, 18. septembra. (D. u.) Iz vojnoga stana se javlja:

Ruski komunikeji imadu podatke o borbama kod Devazna, Klowna, Wiszniewca te zapadno Tarnopola i u području Zaleszczykja, u kojima se navadja, da su u dobi od 30. augusta do 15. septembra zarobili preko četrdeset hiljada Austrijanaca i Nijemaca te se trse na cijeloj bojnoj liniji sa uspjesima se podičiti.

U koliko je pojmljivo to nastojanje u sadanjem položaju Rusije, te da to učini dobar utisak kod njenih saveznika i neutralaca, to se može naproti tim podacima kommikeja névrstiti, da su bili ruski napadaji obostrano Klewna preko Stuble pod teškim gubicima Rusa odbijeni, da su visine kod Gontova i Ditkowca, koje je neprijatelj privremeno zaposjeo, od naših trupa opet izjurišane te da su bili Rusi sjeverozapadno Tarnopola, i to kod po njima imenovanim krajevima Hladki i Cehow dne 15. septembra potučeni te zapustiše oko 2000 zarobljenika u našim rukama. Po tome neka se sude i ostali podaci toga komunikeja, po kome je osobito broj zarobljenika tako fantastičan, da oprovrgavanje niti tada ne bi potrebno bilo, kad bi se to imalo protezati na cijelu frontu od Rige do Černovica.

Novi francuski topovi.

Davos, 17. septembra. „Gazzette de Lausanne“ javlja, da se u Creuzetovoj tvornici kušaju novi 37 cm mužari, koji bi imali biti jači nego li 42 cm mužari Njemačke. Ovi su mužari visoki 155 cm i nose 9 km u daljinu. Jedan hitac teži 500 kg a vrijedi 2500 franaka. Osim ovih pripravljaju se i 24 cm brzi topovi, koji nose 20 km u daljinu, a svaki hitac teži 170 kg, te može u jednoj minuti odapeti četiri hica. Creuzet je pripravio i za talijanske brodove 34 cm topove i 26 cm mužare.

Engleski gubici.

Genf, 17. septembra. Prama vijestima švicarskih listova, nalaze se u engleskim listinama gubitaka imena 26 engleskih divizija, koje imadu po 16 bataljuna. Nekoje nove divizije bore se razdijeljene u Francuskoj, na Dardanelima i u perzijskom zaljevu.

Veliki uspjeh na karničko-julskoj fronti.

Beč, 17. septembra. (D. u.) Javljaju iz stana ratnih dopisnika:

14. septembra postigli smo na karničko-julskoj fronti veliki uspjeh. Poslo nam je za rukom, da osvojimo u šestsatnoj borbi u fronti širokoj četiri kilometara uzvisne neprijateljske pozicije. Od ovog su dana opodne Findenningkoffel i Cima de partie u našem posjedu. Ove je jako utvrdjene pozicije držao neprijatelj od početka rata.

Dok su se neprestane navale neprijatelja na različitim odsjecima naše fronte skršile u našoj vatri te je kod njih neprijatelj uvijek odnio krvave glave, donio nam je naš prvi napadaj, što smo ga baš onog dana poduzeli na dio neprijateljske fronte, odmah sjajan uspjeh. Naši gubici bijahu neočekivano neznatni.

Poslije podne istog dana kušao je neprijatelj iz svíju kalibra, opet da juriša na našu poziciju na Vršiču. Navala imala je udes sviju ostalih: skršena je uz goleme gubitke po neprijatelja našom vatrom.

Ententa.

Dalnji pozivi u Rusiji.

Berlin, 17. septembra. „Berliner Tagblatt“ javlja iz Stockholma: Ruski ratni ministar namjerava pozvati pod oružje najmladje godine i to 1912. do 1916. za polovicu septembra.

Ruska vojska.

Berlin, 17. Septembra. Car je potvrdio zakone o pozivu novih vojnika, kojih bi ukupno imalo biti tri milijuna, nu za sada će se pozvati pod oružje samo mladja godišta. Iz ovog se dade zaključiti, da ruski gubici od mjeseca maja ovamo iznašaju oko 2 milijuna, koje se hoće nadopuniti novim pozivima.

Engleska mora dati novu vojsku.

Turin, 17. septembra. „Stampa“ piše: Engleska nije dosada bogzna što učinila. Ako se zbilja misli na oslobodjenje Francuske, Belgije i Poljske, onda će Engleska morati pripraviti novu vojsku od bar 2 i pol milijuna.

Vlada i Duma.

Stockholm, 17. septembra. Vojnički zapovjednik u Petrogradu zabranio je skupštine, koje su se imale držati u Petrogradu buduće nedjelje. Opozicijonalni zastupnici pozivlju se pod pušku. Izgleda, kao da su vojnički krugovi protivni opozicijonalnim zastupnicima Dume.

Ententine laži.

Carigrad, 17. septembra. Neistinite su vijesti, što ih šire ententine vlasti o Turskoj, prama kojima su Rumunjska i Bugarska zabranile izvoz žita, te se je skupoća živeža u Turskoj početverostručila, da petroleja i ugljena nema, da je cijena kg kruha i franak i 25 centezima, da su muslumani zahtijevali potporu od magistrata. Sve su ove fantastične vijesti od početka do kraja izmišljene.

Balkan.

Kako Bugarska shvaća neutralnost.

Sofija, 17. septembra. U Bugarskoj se slijedi velikom pazljivošću razvitak pitanja, što su u zavezu sa ratom. Ne može se zahtjevati od jedne neutralne vlasti, da ona podupire ratujuće stranke, na način, da oštetuje svoju industriju. Najrazumnije bilo bi, da se opunovlasti njemačke i austrijske konzule neka kod odlaska svakog broda istog pretraže i neka jave brzojavom bez žica svojim vladama one parobrode, koji nisu krcali ratnog materijala. Ovim bi brodovima mogli putovati i putnici po moru ili Dunavu, te bi jih stalno austrijska i njemačka mornarica pratila u odredjene luke, pa makar ako bi na brodu bilo i par Engleza, koji idu za tim, da povećaju trimilijunsku Kičenerovu vojsku.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Jednu sam Vam zaboravila reći, Lenići se ženili samo sa plemkinjami iz susjedstva, djevojke bi se udavale samo za plemiće, a u staru rodbinsku kuću ne daj Bože da bi se koja tudjega roda djevojka primala bila. To kvari krv, govorili moji stari, tudjinka dovodi tudje navade, prevrće se stari zakon, prevrne se kuća, a kuća ide na rasulo, protepe se. Žena gospodjinka gospodska je, hoće, da ju drugi slušaju, navlači sve na svoj kalup, ne zna za rod, grabi samo za se, pak kako će djecu govoriti, kako ih učiti molitvu Gospodinu?

Bili smo tako u kumstvu, srodstvu i prijateljstvu sa svim Zagorjem i nije bilo u blizini živice, za ko om ne bi bilo Lenića kuma ili kumice, to jest, ako su stari bili. Moje ženska pamet ne zna, ali je taj zakon bio dobar ili loš, da je sve ostane pod svojim dimnjakom, za svojim plotom; ali je istina, da su Lenići i ženski bili vazda zdrava, jaka čeljad, muškarci kao gore, djevojke kršne. Istina je i to, da su Lenići propali, kad su od svoga starog zakona odstupili. Prvi odstupi moj pokojni otac, ne zapamtio si gospodin Bog njegovih grijeha! Lijep gospodin moj roditelj. Jeste li ikada vidjeli sliku sveloga Ivana apostola? Fino lice, lijepa brada, jasne oči, široka pleća, jaka prsa. Takav bijaše moj otac — pu Lenićeva krv. Otac i majka pazili su njega kao na najplemenitiju voćku u vrtu. I s razlogom, jer nam se pleme utanjilo bilo, staro stablo našega plemena počelo se sušiti. Tako biva i u šumi. Hrastić poraste, doraste do hrasta, zeleni se i pet stotina godina. Najedanput ga izdaje snaga, žile mu venu, gine, pada i samo korjen ostaje pod zemljom, kao što ostaci staroga plemena u grobu. Moj pokojni otac bio je jošte jedini pravi Lenić. Imao je još i bratića, velika gospodina, koji je služio kod madjarske kancelarije u Beču, pak je u penziji ostao ondje. Nu bečki Lenić bijaše neženja, a takav muškarac bez polovice svoje i ne vrijedi za pravoga čovjeka.

Ondje u tudjini jeo je svoju penziju, stiskao svoje groše i hranio uza se Njemkinju gospodaricu, koja ga je varala na sve strane. To je bio prvi grijeh proti starim navadama naše kuće, jer prije oženio bi se svaki Lenić, ako nije išao u popove, koji se ne smiju ženiti. Za moga oca govorili mi stari ljudi — jer sam ja rada raspitkivala za našu prošlost — da je za mladosti bio vraški čovjek, najljepši, najjači plemićki mladić u čitavom Zagorju. Ne poznavah ga za mlada, jer sam njegova kći, te po njem ugledala svijet, ali kakovo mu je lice bilo pod starost, rekla bih, da je za mladih ljeta morao biti prelijep. Roditelji, mazeći ga, poslali pokojnog mi oca ovamo u Zagreb, u škole, i da im se zadnja grančica ne iskvari, dadoše ga u plemićki konvikt. Kad je izučio škole, povrati se k roditeljima, županija ga primi za pristava, kasnije bude u našem kraju i veliki sudac.

Onda je u Hrvatskoj drugačije bilo. Ako si bio gdjegod vlastelin, pa onda kako tako iskolan, nije ti falila velika ili bar mala sučija. Sad je dakako, kako mi vele, drugačije.

I sami znate, da su roditelji moga oca namah tjerali po ženu. Uze zbilja po starom običaju plemenitu gospodjicu u susjedstva. — moju majku, koja mu u kuću donese lijep imetak, te je remetinski dvor baš lijepo uredjen bio, kao nikad. Govorili mi stari ljudi, da mi je majka ljepota nad ljepotom bila, k tomu gospodja fina ali i radina. Rekoše mi i to, da je bila tiha, blaga, sanjarske ćudi. Sve to pričam samo po čuvenju, jer ja svoje majke poznavala nijesam; prerano mi legnu u grob. Ne znam, kako se je s mojim ocem slagala: čula sam, da nije baš najbolje. Ona da je bila ozbiljna, mirna, on razmažen žestok mladić, pak je možebiti kremen kresnuo ob ocjel. Tako se bar govorilo; ne znam, je li istina, jer i sami znate, da svijet svašta govori, a tek polovice nije istina. Ali Bog dao mrtvim vječni pokoj! Najprije imali sina, dijete, veli se, milo i drago, prametno kao čovjek, okretno kao vjeverica. Kolike radosti! Dakako! Uz lijepog sinčića ne će pleme zahiriti. Nas ženske i onako ne broje u ništa, premda bez ženskih opet ne bi bilo muških. Kratka im je bila radost. Dodjoše boginje, uzeše im sina. Sad je trebalo misliti na novu mladicu, da ne izgine starina. Tada godinu dana po bratovoj smrti rodih se ja žalosna. Bože moj! Zašto sam se rodila? Rad mene umre mati, moja dobra mati!“

(Dalje slijedi.)

ili ako bi par ugrijanih Rusa putovalo u Srbiju, da služe slavenskoj stvari te bi se htjeli upisati u srpsku vojsku.

Bugarski ex ministri o odgovoru Srbije.

Chiasso, 17. septembra. Sofijski dopisnik „Corriere della sera" javlja, da su mu tri bivša bugarska ministra, koji sada pripadaju opoziciji, izjavila, da je odgovor Srbije za Bugarsku neprihvatljiv.

Turci ispražnjuju svoje područje.

Chiasso, 17. sept. Iz Bukarešta javljaju „Secolu" da su Turci već počeli ispražnjevati kazarne u Karagaču i predgradnje Drinopolja, što se ima odstupiti Bugarskoj. Drinopoljski vali otputovao je u Carigrad, da primi potrebite upute. Bugarski prefekt iz Stare Zagore otputovao je u Drinopolje, da pripravi zapisnik o turskom području, koje će se odstupiti dne 18. septembra.

Radoslavov prima Armejce.

Haag, 17. septembra. Balkanski izvjestitelj „Timesa" javlja iz Sofije: Bugarski ministarski predsjednik, primio je odbor armejskih bjegunaca, koji su mu predali spomenicu, u kojoj se opisuje žalosno stanje Armejaca u Turskoj. Ministar je izjavio, da će spomenicu otpraviti turskoj vladi preko bugarskog poslanika u Carigradu.

Grčka i Srbija.

Haag, 17. septembra. Kako doznaje „Times" iz grčkih listova, Grčka je proti tomu e Srbija odstupi Geogeli i Dviran Bugarskoj. Preko Monastira imala bi ići srpsko-grčka medja.

Talijanski glasovi.

Lugano, 17. septembra. Vijesti su se iz Balkana pogoršale. „Corriere della sera" donaša dugu intervieve sa trim šefovima rusofilske opozicije u Sofiji. List veli da su i ova trojica izjavila se za rat protiv Srbije. I u Rumunjskoj nije raspoloženje ugodno za ententu. „Corriere" veli, da se na Rumunjsku istotako ne može računati kao ni na Bugarsku. U protuslovju s ovim donaša „Secolo", da će Filipescu ustupiti u Bratianovo ministarstvo. Politički krugovi vide položaj na Balkanu jako u crnim bojama. „Corriere" predbacuje ententinoj diplomaciji, da je lijena i nesposobna. Balkan se je moralo uplesti u rat prije negoli je nastupio ruski uzmak. Danas bi mogao pomoći samo hitri pad Carigrada.

Gospodarski položaj Bugarske.

Beč, 17. septembra. „Südslavische Korrespondenz" javlja iz Sofije: Kako javlja „Echo de Bulgarie" Radoslavov je primio u audijenciju gradski odbor iz Sofije sa načelnikom Radevom, kojemu je Radoslavov dao razjašnjenja obzirom na aprovizaciju grada. Gradskom vijeću dana su na raspolaganje sve zalihe živeža u gradu. Žetva je u zemlji 50% bolja nego prošle godine. Bugarska narodna banka javila je koncem augusta, da je bilo u javnim blagajnama 132.411.417 franaka, od kojih 60.720.000 u zlatu, a 27.104.000 franaka u srebru.

Grčka neutralnost.

Frankfurt, 17. septembra. „Frankfurter Zeitung" javlja iz Carigrada: Grčka se ćuti jako uvrijedjenom radi engleskog i francuskog postupka u grčkim lukama. Francuski je poslanik samo spomenuo Venicelosu da će preko Soluna preći u Srbiju englesko-francuski transport. Venicelos je ovo priopćenje hotomice prečuo. Srbi zahtijevaju od Grčke, da ih u ratu podupre, nu Grci ne će da o tome ništa čuju. I u slučaju, da Srbiju napada Bugarska, Grčka će ostati neutralna, ako se njezino područje pusti na miru.

Stranke u Rumunjskoj.

Berlin, 17. septembra. Bratianu se brani zauzeti se za stanovište entente, koje položaj se nije u ničem promijenio. Radi ovoga je list „Moldavă" pozvala vladu neka se jasno izrazi, što misli. Liberalna stranka, koja je protivna ententi, zahtijeva promjenu kabineta, kojemu ne smiju biti članovi: Bratianu, Constantinescu i Audolescu. Rusofili hoće, da se čim prije forsiraju Dardaneli, a onda će ententa dobiti nadmoć. Konservativna stranka zahtijeva da se oslobodi Besarabija.

Bugarska i Rumunjska.

Beč, 17. septembra. Bugarski ministar Tončev izjavio je: Vlada i narod će biti veseli, ako sa Rumunjskom dodje do sporazuma. Kad bi do ovog sporazuma već i prije bilo došlo, Rumunjska bi danas svoju politiku slobodnije vodila. I danas još može doći do spurazuma, što će biti na korist i jednoj i drugoj državi.

Iz neutralnih zemalja.

Protiv englesko-francuskog zajma.

Berlin, 17. septembra (D. u.) Newjorski privatni dopisnik Wolffovog dopisnog ureda javlja: Čini se, da je gibanje protiv englesko-francuskog zajma poduzelo objam u cijeloj zemlji. Članovi englesko-francuske financijalne komisije primili su prijeteća pisma.

Poteškoće izmedju Njemačke i Amerike bit će riješene u dvije sedmice.

London, 17. septembra (D. u.) „Exagetelegramm Compagnie" javlja iz Newjorka: „World" objavlja pogovor sa njemačkim poklisarom Bernstorffom, koji je rekao, da će se sve poteškoće izmedju Njemačke i Amerike riješiti u dvije sedmice. On i Lansing postigli su potpun sporazum.

Italija za vrijeme rata.

(Dojmovi s puta).

Pišu iz Vidma: Talijanska vlada rabi sva sredstva, da potisne srčbu javnog mnijenja. Ne prepuštaju se od bojnog polja ni takove vijesti, koje ne sadržavaju ikakvih rutnih tajna. Puk nema pojma o velikim gubicima na visokom alpinskom gorju. Puk svojega straha ni zlih slutnja ne smije na nikakav napadni način očitovati; ali nezadovoljstvo tinja med narodnim slojevima, ko pod pepelom zapretana iskra. I najgorljiviji propovjednici rata malko su već ušutjeli, te najbahatiji hvališe talijanske vojničke sile, koja je imala Austriju baš smrviti u par tjedna, sada se povukoše u kut, da broje hiljade svojih gubitaka, te da tuguju u osami nesretnu kob izdajnika. Naši Talijani, koji su pribjegli iz Austrije u Italiju, znajuć da im ne preostaje više druge, ostaviše Italiju, da ne moraju slušati proklinjanje proti njima, kao glavnim huskačima rata — i odoše u susjednu Švicarsku.

Vrhovna vojna oblast dala je odstraniti iz krajeva blizu austrijske granice sve, makar čestite i sasvim nesumnjive osobe, koje su se za vrijeme neutralnosti pokazivale u demonstracijama, novinama ili privatnim govorima, protivnima, da se Italija umiješa u evropski spor: radi se o sasvim čestitim i rodoljubnim osobama svećenicima, sveučilišnim profesorima, učiteljima, trgovcima iz Furlanije i Mletaka. Uzrok tomu je, što za vrijeme demonstracija nijesu sa vikačima išli ulicama kričajuć: „Dolje Austrijom! Živjeli Trident i Trst!" A sada te čestite ljude, koje su relegirali po gradovima srednje Italije, smatraju tamo kao izdajnike domovine i najgore zločince.

Ali se ipak ne daje istina skriti ni pred očima onih, što žive daleko od fronte. Vojnici, koji se vraćaju od granice na dopust ili se moraju u kakvu bolnicu po talijanskim gradovima poslati, pripovijedaju, kako je borba grozna i teška za Talijane na Karnijskim Alpama od Cortine do Pontebe; kako opstoji pogibao, da nebi Austrijci preko klanca Monte Croce i doline San Pietro zasjeli cijelu Furlaniju. Sami Talijani pripovijedaju mnogo stvari o kukavštini svojih vojnika, da se radi same kiše povuče u svoja skrovišta, da kada je malo gušća magla, zaustave juriše na bajonetu, davši znak za uzmak, da jurišaju tako neoprezno da ih većinu austrijske strojne puške pokose, da talijanske patrulje traže neprijatelja samo do par stotina metara ispred sebe, pa da se vraćaju sa viješću, da neprijatelja nema. Sve se to danomice zbiva, te tako Talijani nijesu po više mjeseca rata ništa opravili, nego padali Austrijancima u zasjede, davali se zateći sakrivenim iza kiše u jarcima, poubijati ili zarobiti. Cijeli bataljoni talijanski izgubili su sve do posljednjeg muža.

Talijanski oficiri, s kojima sam u Vidmu govorio, kažu, da Austrijci nijesu skoro imali nikakvih gubitaka u gorskim bojevima, jer da su njihovi strijelci naučni na zimu i snijeg vijavice, dok je za talijansko infanteriju klima na dvi, tri hiljade metara visokim gorama upravo nepodnosljiva. Jedini Alpinci kadri su prijeći se ledenjacima, okomitim strmenima po vjetru, snijegu, kiši i svakom nevremenu.

Talijanski komando, da mora uslijed malog broja Alpinaca slati na visove i pješadijske regimente. Isti je oficir priznavao, da je taj rat za Talijane pun iznenadjenja, a da su se nasuprot Austrijci vježbali i pripravljali, kako će se opskrbljivati živežem i braniti se takodjer na visovima, gdje vlada vječni led i snijeg. Već za mira sagradio je austrijski alpinski klub svuda skloništa, male gostionice i slično za turiste. A Talijani nijesu se za sport na Alpama previše brigali, ter ne poznaju na njima ni putove ni staza. Tako im je nemoguće dovući na bojišta topova većeg kalibra, da mogu Austrijcima porušiti skloništa ili jarke. Sada se nalaze talijanske čete, kazao je isti oficir, u neprilici, kako će, ne napredovati, nego i braniti domovinsku granicu ispred austrijskih junaka.

Tako se u Vidmu govori u krugu oficira, trgovaca i drugih gradjana, koji su blizu fronte i poznaju dobro prilike i neprilike talijanske vojske. Svi su složni u tome, da Austrijci suprostavljaju svuda Talijanima takav otpor, da im je nemoguće naprijed ići niti stotinu metara; drugo da vojnici iz južne Italije i Sicilije ne mogu podnositi alpinske klime, te da užasno trpe osobito po hladnimi noćima. A što će biti po zimi??

Istina i rat.

(Mišljenje jednog Isusovca).

Otac Stanislav pl. Dunin-Borkovski napisao je članak u „Stimmen der Zeit", što počimlje izjavom: „Rat i istina nijesu dobri drugovi". Ali odmah za tim dopušta, da nijesu ipak rat i laž za to jedno te isto.

Pisac tvrdi, da prave objektivnosti o prosudjivanju prilika nije moguće imati pod neodoljivim utjecajem raznih subjektivnih osjećaja. Da su svi strogi sudeći neprijatelju, dok sebi praštaju. Da je znak duševne slaboće, koja zabrinjuje, ako jedan narod nije u stanju da istine sluša i prizna; jer istina očišćuje, viteški i plemenito brani samoga neprijatelja od klevetanja, a opominje ga, da se otrijezni. Pošto toga nema, da je više laž štete svijetu nanijela od strojnih pušaka.

Socijalistički „Vorwärts" primjećuje članku: .... u ostalom mora se priznati, da misli u članku sadržane nijesu duševna svojina samih Isusovaca, nego da one nalaze odobrenje mnogih, ako ne svih, državnika i vojskovodja.

Skrb za prehranu ljudi.

Naš organizam treba za svoj razvoj i uzdržavanje odredjenu količinu masti, ugljohidrata (sladora, škroba i slično), bjelančevine i mineralnih tvari. Te potrebne hranive jedinice primamo u sebe sa raznovrsnim hranivima. Mlijeko je na primjer tip potpunog hraniva, jer ima u sebi svih tih hranivih jedinaca tako, da se njime možemo othraniti. Oduzmemo li mlijeku na primjer mast (vrhnje) oduzeli smo mu jednu važnu hranivu sastojinu i time je mlijeko od svoje hranivosti mnogo izgubilo. Slično je, ako je mlijeko razvodnjeno.

Othrana pučanstva treba da računa sa tim hranivim jedinicama, osobito u vrijeme kakovo je danas; hrane je malo a štednja nam je jedini spas. Razumna štednja mora biti osnovana na principama o hranivim vrijednostima pojedinih životnih namirnica. Upravo za to je baš sada veoma potrebno, da vlast kontrolira kakova se hrana narodu prodaje i koliko im je hraniva vrijednost.

Krivo je mišljenje, da je glavno, da imade na trgu svega: glavno je, da je mnogo mlijeka — bez obzira kakovo je i kakova mu je hraniva vrijednost, a to mnijenje vlada u mnogim našim krugovima. Time se izbija mnogoj sirotinji zadnji groš iz džepa, jer kupi mlijeko u nadi, daje ovo puno hranivih tvari, a kad tamo ono je razvodnjeno pak je želudac natrpan vodurinom a organizam dalje gladuje pa onda eventualno još stradava. Zar u tome leži štednja, da se sirotinja zavadja, konzument prikraćuje, producent izgrabljuje a posrednici medju obima natrpavaju se novcima.

Baš je zgodno donio jedan bečki list pred neko vrijeme članak pod naslovom: „Pazimo kod hrane više na kvalitetu nego na kvantitetu."

Austrijsko ministarstvo unutarnjih posala izdalo je već 15. svibnja t. g. svim svojim političkim oblastima nalog, da se kontrola u prometu sa živežnim namirnicama budno vrši. Osobito treba paziti u ovo ratno doba, da hraniva i živež odgovaraju svim zahtjevima „Codex alimentarius"-a, koji je u tu svrhu izdan. S takova roba, koja svim tim zahtje zadovoljava, može se na tržište pr stiti. Sasvim je dakle krivo stanov „Glavno je, da ima na trgu svega", kad patvarači preotmu jednom maha, više ne će pošteni trgovac i produ naći zaštite, onda će nas sve drug stići a ponovna uspostava reda bi jedva moguća.

Po gotovo u današnja skupa vre moramo energičnije zahtijevati d zdravu i nepatvorenu robu. Zar se i to trpiti, da je tržište poplavljeno garinom, koji se prodaje pod zvu imenima „danskog" i bog zna kak maslaca?

Narod koji radi, koji stradava i kojemu prijete razne bolesti, treba kr hrane. Vlast mora bditi, da se tako narodu pruža samo dobra i zdrava hr Jedino užitkom takove hrane ne ć moći došuljati razne epidemije i hara narodu. Jao si narodu, koji je slabo h njen, a uz to je globljen sa strane dušnih i pohlepnih ljudi.

Zahtjevamo dakle strožiju kontrolu tržištu a ne dajmo prilike, da se siro zavadja — to neka bude glavna h dobrih patriota.

Razne vijesti.

Premještenje goričkih vlasti. Kotar poglavarstvo iz Gorice preselilo se iz stojne u Volosko, a ono iz Tržića i tarsko školsko vijeće iz Tržića preseli se iz Graca u Postojnu.

Gibanje i prevažanje bjegunaca. S beno se javlja: Predvidja se veća k centracija bjegunaca u Lipnici (Štajers gdje će se ih pridržati ili otposlat dalnje koncentracijske krajeve. Dne septembra otišao je prvi vlak iz Ugar kojemu će slijediti još drugi. Takodj Kranjske doći će bjegunci iz evakui primorskih krajeva. Razni bijegunci, se nalaže u Ugarskoj, te su si našli p izrazili su želju, da bi tamo ostali. U pogledu učinjeni izvidi nisu imali želj uspjeha.

Slike nepoznatih osoba palih na boj polju. Kod redarstvenog odjela priz leži na uvid pučanstva tabla foto kaošto i lični opis nepoznatih na bo polju palih vojnika i civilnih osoba su se nalazile u pratnji vojske.

Tunjevina. Opet je ovih dana don na zadarsku ribarnicu obilje tunj Ulovljeno je u Novalji mnoštvo tuna vezeno je u Zadar 8000 kilogram kojih su 2000 bile poslane u Šiben Zadru u sami jedan dan proda 4000 kg. Od 5 sati u jutro, pa do po podne bila je prava navala, tak je redarstvo bilo primorano zatvoriti u ribarnicu, te propuštati svaki p nekoliko kupaca. Cijena je tunjevini K 1·20 i 1·30 kilogram. (U Puli je s 3 K 60 h.)

Govori se, da je za nakup sigur preporučljivih srećaka sa zajamčenim dicima (do 630.000 kruna) sada ve toga najzgodnije vrijeme, jer će svak ručilac dobiti sretnom slučaju 4000 naka sasvim badava.

Upozorujemo na današnji odnosni Kreditnog i eskomptnog društvu u

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će prost svrsi slijedeće prinose:

Derado Niko K 5; po 1 K: Kauk dinand, Kaštelan Frane, Radman Ivošin Stjepan, Mazor Dragutin, Za Grgo, Valentinčić Anton, Aničić Bosančić Filip, Bašić Mate, Fischer A Ovesny Hubert, Bebić Frane, Nemetl

Ukupno . . . . K
Prije iskazano . . „ 2
Sveukupno . . K 2

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 20. rujna 1915. | Broj 70.

Vilna zauzeta.

Savezne čete prodiru u Rusiju. Ogromni plijen u ruskim tvrdjavama. Veliki talijanski gubici. Francuska krstarica potopljena.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ruska se ofenziva u istočnoj Galiciji na Stripi slomila. Neprijatelj isprazio je jučer bojno polje zadnjih dana, te je umaknuo. Ratni materijal, što su ga zapustili na Seretu i drugi znakovi brzog proloma pokazuju, da je ruski uzmak izveden brzo i žurno. Gubici, što ih je protivnik pretrpio pred našim pozicijama, prikazuju se kao jako veliki. Na Ikvi je položaj nepromijenjen. U volinijskom utvrdjenom području trajale su borbe sa nadmoćnijim ruskim silama. Odbili smo mnogobrojne navale. Danas povukli smo dijelove naše tamošnje fronte u dalje zapadno ležeće pripravne pozicije. U Litavskoj prispjele su si austro-ugarske bojne sile u savezu sa savezničkim prelaz na sjevernu obalu Šćare.

Talijansko bojište.

U tirolskom i koruškom pograničnom području nije se jučer dogodilo ništa znatnijeg. Šumski požar pred našom pozicijom Popene, južno Schluderbacha prisilio je Talijane, da izprazne svoje linije. U prostoru Bovca muči se neprijatelj i dalje uz teške gubitke, da se približi našim utvrdama. Opetovne talijanske navale kod Ravelnik-a i na protupozicije na zapadnom rubu Javorčeka slomili su se.

Tvrdnja službenog talijanskog izvještaja od dne 16. septembra, da mi upotrebljavamo taneta, koji sadržavaju olovnu kiselinu, je to se samo po sebi razumije lobna izmišljotina.

Beč, 19. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji prošao je jučerašnji dan mirno. Napram našim linijama na Ikvi razvio je neprijatelj jaču topovsku djelatnost. U volinijskom utvrdjenom području pošlo nam je za rukom zaposjednuće naših novih pozicija bez zaprijeka sa strane neprijatelja, koji se povlači iz Litavske te je progonjen od naših c. k. bojnih sila, koje prodiru zajedno sa njemačkom vojskom.

Talijansko bojište.

Jučer je talijansko teško topništvo potvrdno otvorilo živahnu paljbu protiv naših utvrdjenja na visoravnima Folgarie i Lavarone. U ostalom je položaj na tirolskom i koruškom području nepromijenjen.

Neprijateljska navala, uperena proti predjelu Bovec, izjalovila se. Neprijatelj je kod toga izgubio u samoj ondješnjoj dolini preko 1000 ljudi. Već jutros rano ispraznili su Talijani najnaprednije jarkove. U području Vršića pokušao je neprijatelj, zaštićen večernjom maglom, iznenaditi jednu naših prednjih pozicija. Ovo se poduzeće sasvim izjalovilo.

Proti ponoći bacile su naše čete u zrak zid, što su bili Talijani sagradili od pješčanih vreća, zajedno sa neprijateljem, što se za njima skrivao.

Na jugozapadnom odsjeku kraške visoravni Doberdob upotrebila se prošla noć, da se bace u zrak neprijateljske sape (rovovi).

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Neprijateljski brodovi, koji su se pokazali pred Dünkirchenom, bili su napadnuti od naših letioca. Jedan razarač bio je pogodjen.

Berlin, 19. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Jako utvrdjena Vilna pala je u naše ruke. Neprijatelja proganjamo.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Vojna skupina odbila je neprijateljske nasrtaje kod Schlocka. Navala na mostovnu obranu kod Dvinske nastavlja se. Dijelovi neprijateljskih prednjih pozicija bili su zauzeti. Kod Vilne naše čete napreduju. Izmedju Vilje i Njemena ruska je fronta na različitim mjestima prolomljena. Od danas ujutro neprijatelj je na uzmaku. Zarobili smo 26 časnika, 5380 momaka i zaplijenili 16 strojnih pušaka. Desno krilo Hindenburgovo i vojna skupina bavarskog princa prenijeli su jake sile preko Šćare. Neprijatelj počima uzmicati.

Vojna skupina Mackensenova.

U okolici Telešanija i Logišije i jugoistočno Pinska bio je neprijatelj dalje potisnut. Plijen proganjanja na Pinsk povećao se na 21 časnika, 2500 momaka i 9 pušćanih strojeva.

Plijen u Novo-Georgijevsku iznosi nakon zaključenog brojenja 1640 topova, 23.219 pušaka i 103 pušćana stroja. Broj kod Kovna zaplijenjenih topova narasao je na 1301.

Berlin, 19. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Jugoistočno od Bray au Somme uspjelo nam je baciti u zrak poduži prostor u i iza neprijateljskih pozicija. U nasljednom okršaju pretrpiše Francuzi znatne gubitke.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Navala vojske Eichhorna, koja je imala namjeru, da opkoli Vilnu, dovela je do potpunog uspjeha. Naše je lijevo krilo dodostiglo Molodečnu, Smorgon i Vornjani. Neprijatelj je od jučer prisiljen, da se žurno povlači ua cijeloj fronti. Vilna pade u naše ruke. Neprijatelj biva progonjen na cijeloj liniji.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna skupina dostignu ertu Njerado-višće-Derevnoje-Dobromisl. Neprijatelj biva progonjen. Neprijateljske zalaznice biše bačene.

Vojne skupina Mackensenova.

Vojna skupina Mackensenova dostignula je rijeku Viznicu. Sjeverno Pinska prešla je Strumen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 18. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Položaj na Dardanelskoj fronti je nepromijenjen.

Naša mornarica pucala je sa uspjehom svjetionik i jednu tvornicu na južnoj obali poluotoka Krima i potopila je tamo četiri velika jako krcata ruska broda.

Na fronti Iraka iznenadili su naši dobrovoljci u okolici Kalutulnedjima noću neprijateljski logor, zadali mu velikih gubitaka i uzeli mu mnogobrojni plijen. Dan zatim bio je neprijatelj istjeran iz ove fronte zapustivši mnoge mrtve.

Sjeverno Korne bio je prisiljen da se spusti engleski zrakoplov. Momčad bila je zarobljena.

Sa bojnih poljana.

Položaj u Livlandiji.

Kopenhagen, 19. septembra. Prama „Novoe Vremija“ zabranio je šef vojničkog štopa u Rigi svaki brzojavni, telefonički i poštanski saobraćaj u njemačkom jeziku, kaošto izlaženje svakog periodičkog njemačkog lista. Cenzura mora uništiti sve njemačke listove. Vlasti u Rigi dobile su nalog, da bakrene krovove iz crkava ne treba vaditi, kako je to bilo naredjeno. Novosastavljenim dvjema letijskim bataljunima manjka časnika i liječnika. Najveći dio stanovništva je Rigu zapustio.

Slom ruske vojske — novo breme za Engleze.

London, 19. septembra. U donjoj kući izjavio je liberalni zastupnik Cuet slijedeće: Britske čete moraju otpremiti Francuze time, da preuzmu veći dio frontalne linije, jer bi inače ofenziva u narednom proljeću zadavala velikih poteškoća. Preuzme li Engleska 120 milja dugačku frontu, trebalo bi 50 divizija, po prilici 900.000 momaka, osim toga isto toliko pričuva, budući da gubici godišnje iznose 100 postotaka. Engleska treba 4 milijuna vojnika.

Dogodjaji na moru.

Potopljena francuska krstarica.

Pariz, 18. septembra. (D. u.) „Temps“ javlja: Neprijateljska podmornica torpedirala je i potopila francusku pomoćnu krstaricu „Indien“ u zakloništu Rodosa. Od 62 osobe momčadi, nestalo je jedanaestorice.

Centralne vlasti.

Nova smotra za godine 1873.—1877. i 1891., 1895. i 1896.

Beč, 16. septembra. (D. u.). Sve osobe podložne narodnom ustanku, koje dosada ne služe u zajedničkoj vojsci, domobranstvu ili oružništvu, ili u narodnom ustanku, na temelju njihove osobne narodno-ustaške dužnosti ne vrše narodno-ustašku službu sa oružjem, a rodjene su u god. 1873. do uključivo 1877., kao isto one rodjene god. 1891., 1895. i 1896. bit će pozvane u narodno-ustašku službu, u koliko budu na s tim nanovo odredjenoj smotri za ove godine pronadjene za to sposobnima.

Ovaj poziv tiče se i onih, koji su bili kod prijašnje smotre proglašeni sposobnima za narodno-ustašku službu sa oružjem, ali su bili kod prezentacije ili kasnije opet otpušteni kao nesposobni.

Svi podložni moraju se za vrijeme ove objave najkasnije do 24. septembra prijaviti kod općinskog ureda svojeg sadašnjeg obitavališta.

Smotra će se vršiti od 11. oktobra do 6. novembra 1915.

Poziv sposobnih k vršenju službe uslijedit će kasnije, najbrže polovicom novembra 1915.

Nota Udruženih država Austro-Ugarskoj.

Beč, 19. septembra. Na notu Amerike, gdje se traži opoziv dra. Dumbe i koja je jučer ovamo stigla, tek će se moći onda odgovoriti, kad ministar izvanjskih posala barun Burian bude imao iscrpivo izvješće dra. Dumbe. Mjerodavni su se krugovi sporazumjeli, da dr. Dumba do toga roka podje na dopust. On će se dne 20. ili 22. ovog mjeseca ukrcati, da krene kući i osobno podnese svoj izvještaj ministru izvanjskih posala.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Sad nije starica mogla dalje govoriti, srce joj skakalo od teške žalosti, suze urile curkom iz starih očiju i uz veseli pjuk kanarinca čulo se glasno jecanje stare gospodjice Amalije. Šutio sam tiho, nijesam htio tješeći povećati žalost. ...re suze i prihvati na novo:

„Ta da! Molim Vas, milostivi gospodine, recite sami, jesam li ja kriva, da mi je umrla mati? Rekoše drugi, da jesam; ...la je, jer me je rodila. Jesam li ja, ...na jadnica, rekla, da me rodi, da rasvijeće umrem? Bog mi je svjedok, nijesam, jer ...am nejaka imala volje i želje, na da ...m je imala, živim se kunem Bogom i ...nas, kako sam se što puta u nesretnoj svoga života klela, evo i danas, ...ko se je na meni bijeda svega svijeta ...pila, dala bih dragovoljno staru svoju ...u, da ne bih patila radi više prepatila ...m cjelov majke svoje. Ta znam, ...i bi me ljubila bila, jer majka mora ...i svoje čedo. Tako zapovijeda Bog i hoće narav. Ali to najveće blago izmaklo mi na vijeke. Mene poslije nije nitko ljubilo, a ni ja — Bog mi oprostio taj grijeh — nijesam nikoga ljubila, jer nijesam ljubiti mogla. Znam ja, što četvrta zapovied bozja veli, znam, da je to sveti zakon, koji se slušati mora. Silila sam se, vjerujte mi, sto puta na ljubav, ali moje srce prijeđilo se kao mahnito i šaptalo mi: Ludo! Ne čutiš li one udarce, one psovke i kletve na te? Ne vidiš li one mrke oči, koje te pogledom proklinju, one iskrivljene usne, koje ti se rugaju i mako da ne pljunu na te? A još ti se hoće koga ljubiti? Nijesam nikoga mrzila, ali ni ljubila, moje srce bijaše Vam kao kamen ni vruć ni leden. Mislila sam, da mi je nečisti duh šaptao takove riječi. Nije. Katkad — bila sam već razborita djevojka — utekla bih se pod brdo na malo župno groblje, gdje mi je ležala u raci mati, da tražim ljubavi. „Majko! Majko!“ kliknuh, ali kamen se na grobu ne maknuo, majka se ne odazva, pod nebilo, pod zemljom ležalo je u prahu ono biće, kojega nikad ne vidjeh, za kojega bih jedan pogled dala bila oba svoja oka, jer samo jedna iskra žive ljubavi bila bi me spasla za cijeli vijek. Zaludu, tako mi je sudjeno bilo, kan da me je Bog prokleo u povojima. Koliko sam puta klečeći na majčinoj gluhoj grobnici zavapila: „Oj da se radje rodila nijesam!“ Ali suza je za suzom pala, hladna je zemlja sve svoje suze pogutala, i ni biljka utjehe ne procvate mi iz nje. Vi može biti pravo ne razumijete, gospodine, kako mi i sad srce tuguje, gdje su evo prošla tolika ljeta. Vi ćete mi reći: Majka ti je umrla, žalost je to velika, ali ostao ti je jedini otac. Nijesam, vjere, zavidna, ali sto puta zavidjala sam djeci, da mogu onako slatko od srca izreći ime „otac“. Meni ta sreća nije dana bila. Moj otac mrzio me od srca, mrzio do groba.

Teška je to riječ, kad ju mora izreći rodjena kći, a i sami možete vjerovati, da je to cijela istina, kad Vam ju veli kći, koja je za svoga vijeka tražila ljubav, ali je našla nije, koja bi Bog zna što dala i sad, da Vam može pripovijedati za očevu ljubav. Nu ne stidim se reći Vam sve, jer sam rada, da znate sve, a koliko ja znam, nije ni to nikakov grijeh. Otac moj, — Bog ga u raju tješio, — mislio je kao i drugi ljudi. Mati mi je rodila i pri mom porodu umrla, to je već bio pred ocem grijeh, jer nije s majkom više mogao imati djece, pošto je umrla. Bila sam i ženska. Ej, da sam muška glava, ne bi me možda tako mrzio bio, je s muškarcem ne izumire ime, prenosi se dalje na buduća vremena; a ženska, ako se uda, izgubi svoje ime, a tako i njezina djeca, ako su poštena i zakonska. Po meni se dakle staro pleme Lenićevih nije moglo dalje držati. Još ima jedan razlog, što me je otac toli ljuto mrzio. Svi Lenićevi sinovi bijahu krasni, sve Lenićeve kćeri lijepe kao jabuke, a ja sam kako i sad vidite, ružna... i bila sam od poroda ružna. To je moga oca jadilo više, nego sve na svijetu. Čini mi se, da mu se je zgadilo, kad me je pogledao. To Vam je sve toli jasno, da ćete njegovu mržnju i sami razumjeti. Nu jedno samo Vam nije još jasno, a i to je ne mala kvaka, koju sam i ja istom kasnije razumjela. Rekoh Vam, da mi je pokojna mati dosta imetka donijela u kuću, ali pod takovu obvezu i način, da materinstvo ostane samo na njezinoj djeci i da se nema pretočiti u Lenićko imanje, ako bi se druga djeca i druga loza našla.

(Dalje slijedi.)

Ententa.

Nesreća u ruskoj tvornici municije.

London, 19. septembra. „Daily News“ izvješćuje o groznoj nesreći, koja se je nedavno zbila u ruskoj tvornici municije u Ochti. Ova je tvornica opskrbljivala municijom polovicu ruske vojske, pa je njezino razorenje težak udarac za Rusiju. Nesreća je uslijedila zbog eksplozije, koja je bila tako jaka, da su u Petrogradu popucali prozori na tisuće kuća. Zemlja se je stresla kao da je najveći potres. Životom je nastradalo nekoliko tisuća radnika. Ruska je cenzura ovu vijest sve do sada strogo tajila.

Žetva u Rusiji.

Petrograd, 18. septembra. „Novoje Vremja“ javlja: Žetva je bogatija od lanjske. Ozimnice predstavljaju 88 postotaka prama 69 postotaka posijane površine lanjske godine; a jare žitarice predstavljaju 75 postotaka prama 57 od prosle ljetine. Kupci ne će zato da se prenagle; prodavaoci pak ne narivavaju se. Promet otešćuje pomanjkanje željezničkih kola. Zato leži mnogo još lanjskoga žita po kolodvorima. U Odesi nema trgovanja. Cijene padaju. Nema dosta skladišta. Kukuruz kaže izvrsno, osobito u Besarabiji.

Engleski gubici.

London, 19. septembra. Ukupni gubici do 31. augusta iznašaju na oficirima 4965 mrtvih, na vojnicima 70.692; ranjenih ima 9973 oficira, 241.086 vojnika; nestalo je 1501 ofic. i 51.466 vojnika.

Asquith je izjavio, da će predložiti Donjoj Kući novi zajam, te podastrijeti pregled o općem položaju.

Maksim Gorki za mir.

Berlin, 17. septembra. Maksim Gorki progovorio je na večeri kod velikog djačkog udruženja „Svobodnije Slovo“ u Moskvi, te se izrazio za mir s Njemačkom. Prama dopisu lista „Kreuzzeitung“ iz Bukarešta Gorkijev je govor imao po prilici ovaj sadržaj: „Moramo imati odlučnosti da pogledamo u lice ozbiljnom položaju, u koji je doprijela domovina. Ne smije se poreći, da su ruske vojske sasvim potučene.... Još je doba, da Rusija sklopi častan mir. Ako se čeka, da Nijemci dopru do Petrograda, Moskve i Kijeva, tada je već Rusija prestala egzistirati.“

Udruženje moralo se je na koncu razići radi policije, a Gorki je — slijedećeg dana morao pred oblast, koja mu javila, da ne će trpjeti nikakvog agitiranja za mir. Samo svojoj popularnosti mora zahvaliti, da se nije drukčije s njime postupalo.

Balkan.

Diplomatski boj u Sofiji.

Sofija, 19. septembra. Zastupnici ententnih vlasti posjetili su u utorak ministra-predsjednika dra. Radoslava i zatražili od bugarske vlade, neka se obveže, da ne istupa otvoreno protiv Srbije, jer da unatoč prosvjedima Srbije i Grčke preuzime četvorni sporazum jamstvo za to, da će se Bugarskoj izručiti prijeporno zemljište. Kako se pogovara, naumili su diplomati četvornog sporazuma u Sofiji, da skorih dana objelodane doslovni tekst novih predloga entente. Veli se, da je četvorni sporazum voljan preuzeti garancije za to, da će se odstupiti makedonski krajevi, koje zahtjeva Bugarska, ali o vojničkoj okupaciji odnosnih krajeva nema govora. Sva je prilika, da će Bugarska vlada tek koncem sedmice odgovoriti na nove predloge. Najveća poteškoća leži još i danas u tome, što Srbija i Grčka ne će pristati na to, da se Bugarska poput klina zabije izmedju njih.

Zadnji pokušaj entente u Sofiji.

Sofija, 19. septembra. Prema vrelu, koje je vrlo blizu vladi, jednako su neprihvativi najnoviji prijedlozi entente, kao i prijašnji. Sadašnji prijedlozi sadržavaju u toliko nove pretpostavke, što su vlasti odustale od zahtjeva da Bugarska istupi protiv Turske, te se zadovoljavaju tim, da Bugarska još pričeka, te osujećuje podupiranje središnjih vlasti Turskoj i dopusti, da ruske čete s kopnene strane navale preko bugarskoga područja na Tursku. Ovaj sadašnji prijedlog ne sadržava ništa nova glede Makedonije. Još se uvijek stoji kod onoga načina riješenja toga pitanja, da ententine čete drže zaposjednuto prijeporno područje sve do konačnog uredjenja mira, te onda isprazne isto u korist one zemlje, kojoj će to Rusija dosuditi. Ministarski je predsjednik Radoslavov izjavio pred ruskim i engleskim zastupnicima, da o tim prijedlozima smije jedino konačno odlučivati ministarsko vijeće, nu prema njegovu mišljenju i ovaj je prijedlog nezgodan za dalnje rasprave. Novi prijedlog entente imade toliko ranjenih strana, te se čudi, kako su ga mogli uopće sastaviti. Bugarska je vlada izjavila, da ne može ni u kojem slučaju dopustiti da tudje čete zaposjednu Makedoniju, a povrh toga nije ni Grčka sklona da napusti svoj dio makedonskog područja. Ona bi vazda mogla naći sredstava, kako da spriječi zaposjednuće toga područja po stranim četama. U ostalom se ne slaže s interesima Bugarske, da se ratni zapletaji rastežu. Konačno, je neriješeno pitanje, hoće li se Bugarska na taj način primaknuti svojim narodnosnim težnjama, jer se još ne može predvidjeti, koje namjere vode posrednika. Bugarska ne želi rata ni posredovanja. Ona samo traži pod svaku cijenu, pa makar i uz najveće žrtve ona područja, koja joj po pravu pripadaju.

Obustavljen osobni promet izmedju Niša i Sofije.

Sofija, 19. septembra. Izmedju Sofije i Niša već je nekoliko dana obustavljen osobni promet.

Raspoloženje Bugarske.

Sofija, 17. septembra. Dogovor sa Turskom, držanje Srbije na ententine korake, poziv makedonske prostovoljne narodne obrane i svih u Makedoniji rodjenih Bugara, žurna utvrdjenja i odašiljanja četa na bugarsku granicu, zagonetno držanje Rumunjske, Venizelosove izjave, da će Grčka uz Srbiju, energično postupanje bugarske vlade sa ulicom i tiskom — sve to čini, da je teško opisati raspoloženje u Sofiji. Svuda opaža se uzbudjenost i žurba, kakve nije bilo od septembra 1912. Razgovara se jedino o politici i o ratu, koji će sigurno nastati, kao što je sigurno da će i zima nastati. Trgovine vojničkih odjela prepune su. Medjutim nije još diplomatska igra dovršena. Očekuje se novih koraraka sa strane entente ili neposrednjih ugovaranji sa Srbijom. Pitanje od Turske zauzetja ustupljenih područja još se živahno pretresa i čeka se nestrpljivo, da se o njemu vlada službeno izjavi.

Rumunjska priznaje zahtjeve Bugarske.

Sofija, 19. septembra. Uplivni rumunjski politici izjavili su u zasebnim pogovorima, da Rumunjska potpunoma priznaje Bugarskę zahtjeve i da ne će ništa poduzeti, što bi otešćalo ove zahtjeve.

Ententa se igra sa Bugarskom.

Sofija, 19 septembra. Prama rusofilskim vijestima, ententa je predložila nove prijedloge Bugarskoj bez privole Srbije i Grčke i usprkos njihovih rezerva i protesta. Samo zahtjev Srbije, da ostane netaknuta grčko-srpska granica, uzet je u obzir. Pošto ni Grčka ni Srbija ne će da odmah odstupe svoja područja, zaposjele bi ove krajeve ententine čete privremeno. Jedan se bugarski diplomata izjavio, da ni sama ententa valjda ne vjeruje, da će Bugarska prihvatiti njezin novi prijedlog.

Carp o izvanjskoj politici Rumunjske.

Bukarešt, 19. septembra. Carpov list „Moldava“, koji je kategorički pozvao vladu, neka izjavi, da li postoji ugovor rumunjske vlade s četvornim sporazumom, prima danas demantije, koji su izišli u poluslužbenim glasilima, pa izjavljuje s obzirom na to, da je neistinita bila izjava Filipescu-a, bila ona kako mu drago apodiktička. „Moldava“ zatim naglasuje činjenicu, da izvanjska politika Rumunjske u ovaj mah još sveudilj počiva na onom temelju, koji se je ustanovio u lanjskom odlučnom krunskom vijeću.

Bugarska i Rumunjska.

Bukarešt, 19. septembra. „Zina“ javlja: Po ugovoru s Turskom pruža Bugarska ruku takodjer centralnim vlastima. Rumunjska bi željela, da Bugarska s njom sklopi ugovor. To se medjutim može dogoditi samo onda, ako se Rumunjska pridruži centralnim vlastima.

Vojničke priprave Bugarske.

Budimpešta, 19. septembra. Ovdješnji bugarski generalni konzulat poziva sve makedonske bugare u dobi od 18. do 45. godine, koji borave u Ugarskoj, da oni, koji su služili u svezi makedonsko-drinopoljskog dragovoljačkog dobranstva, bezodvlačno moraju poći k svojim pukovnijama na tronedjelnu vježbu u oružju. Oni makedonski Bugari od 18. do 45. godine, koji uopće nisu bili vojnici, od 14.-17. rujna stupiti u vojsku radi 45-dnevne izobražbe. Svi se makedonski Bugari moraju prijaviti kod generalnog konzulata da preuzmu putovnice.

Proslava godišnjice spojenja Bugarske sa istočnom Rumelijom.

Sofija, 19. septembra. (D. u.) Bugarski narod svetkuje danas tridesetgodišnjicu ujedinjenja pokrajinom istočnom Rumelijom. U cijeloj se zemlji proslavilo svečano ovaj dan, a osobito u glavnom gradu Sofiji. Novine javljaju o velikom oduševljenju, koje je zavladalo cijelom zemljom.

Bugarska pred odlukom.

Sofija, 18. septembra. (D. u.) Agence Bulgare javlja: Pošto su vodji opozicije izrazili želju, da bi ih kralj primio, da mu razjasne svoja mnijenja obzirom na položaj, primio ih je kralj u zajedničkoj audijenciji. Socijalisti su otklonili, da se priključe tomu koraku.

Sofija, 18. septembra. (D. u.) O audijenci, što ju je kralj saslušao u prisutnosti prijestolonasljednika, izdala se jedna obavijest, koja veli, da su vodji opozicije pitali saziv Sobranja i sastav koalicionog kabineta, da zapriječe pustolovine, koje su protivne čuvstvima i interesima naroda i mogu imati za zemlju nepredvidljivih posljedica. Kralj je saslušao izvještaj opozicijonalnih stranaka te im obznanio, da će se ministar-predsjednik o stvari baviti.

Sofija, 18. septembra. (D. u.) Već u ranim jutrnjim satovima prolazile su čete macedonskih iseljenika gradom, da se sakupe na mjestu vojničkih vježbi, gdje je cijeli dan vladalo živahno gibanje. Pozvani rekrute i legijonari klicali su časnicima. U cijeloj zemlji uspjeh pozvanih prekoračuje svako očekivanje, osobito uslijed jakog pridolaska bjegunaca.

Pariz, 18. septembra. (D. u.). „Echo de Paris“ javlja iz Atene: Pričuvnici godine 1886., 1887. i 1888. pozvani su za dne 1. oktobra.

Sofija, 18. septembra. (D u.). Tvrdnja jednog bukareštanskog lista, da je bugarski poslanik u Bukareštu opozvan, službeno se dementira.

Iz neutralnih zemalja.

Amsterdam, 19. septembra. Prama vijesti „Timesa“ iz Vašingtona riješenje poteškoća pitanja podmornica opet je postalo zamršenje. Sam „World“ se tuži o beskorisnosti nastavka diplomatskih odnošaja sa Njemačkom, dok republikanski listi kao „Tribuna“ tuže Wilsona, da je svojim lijepim riječima sunovratio zemlju u pogibeljni položaj.

Utvrde na Alandskim otocima.

Kopenhagen, 19. septembra. Dopisnik „Berlingske Tidende“ javlja da su vijesti o ruskim utvrdjenjima na olandskim otocima nevjerojatne. Činjenica je, da su ovi već na početku rata bili neutvrdjeni i takovi su još i danas. Francuzi misle da su ove vijesti rasirili Nijemci, da tako stvore nepovjerenje napram Rusije.

Sloboda mora.

Amerika zahtijeva od Njemačke slobodu mora, to jest barem za svoje podanike. Nijedan putnički parobrod, na kojem se nalazi koji američki podanik, ne smije se prije torpedirati ili uopće potopiti, ako se putnici ne spreme na sigurno mjesto. Da se spriječi konflikt pristat će Njemačka na američke zahtjeve, premda svatko može uvidjeti da su zahtjevi neprovedivi. Teško je naime definirati što je to putnički parobrod, jer danas svaki parobrod vozi i tovar i putnike. Ako se slučajno nadje na tovarnom parobrodu samo jedan putnik, već je i to putnički parobrod. Nadalje je nerazumljivo, kako će se putnike prije torpediranja na sigurno mjesto spremiti, jer ih se može samo na čamce staviti, a je li to prava sigurnost, drugo je pitanje.

Veseli nas svakako da Amerika traži slobodu mora. Dapače ona kao jaka neutralna država morala bi to svom silom tražiti, jer je na to pozvana. No slobodu mora treba tražiti od svih država, pa treba tražiti samo točno držanje Londonske deklaracije. Kada bi se deklaracije Engleska držala ne bi bila Njemačka primorana voditi boj sa podmornicama. Nu tražiti samo od jednih, a druge puštati na miru, sigurno se ne slaže sa pojmovima o neutralnosti.

Mi silno mnogo trpimo na tome što postoji sloboda mora. Naša cijela pomorska trgovačka flota, u koju smo ulo[žili] silno mnogo domaćeg kapitala, leži bespotrebna u domaćim lukama ili u ne[u]tralnim lukama, dočim na žalost ima dosta parobroda u neprijateljskim rukama. Amerika bi bez dvojbe mogla polu[čiti] neke olakšice u pomorskom prometu, [što] bi svima jako dobro došlo, a mogla saveznike lako prisiliti na popušt[anje] grožnjom obustave prodaje ratne mu[ni]cije. Treba samo htjeti.

Razne vijesti.

Oglas. Uslijed opunovlaštenja sa str[ane] c. kr. namjesništva u Trstu te na teme[lju] § 51. obrtnoga reda, saslušavši trgovačk[u] obrtnu komoru u Rovinju te odnosne [...] druge, ustanovljuje se za grad Pulu, [...] nove naredbe, slijedeći maksimalni cijen[ik]: Meso volovsko i teletina sprednji dio [sa] privagom K 5·44, zadnji dio sa privago[m] K 5·80, bez privage K 7·— — Od c. [kr.] kotarskog poglavarstva Pula, dne 19. se[p]tembra 1915.

Medju našim evakuircima. Pišu n[am] naši evakuirani seljaci iz Bonyhadija [u] Ugarskoj. Već od početka rata nalazi [se] medju nama kapelan iz Kavrana g. Lj[u]bomir Nikolić, koji je došao s nam[a] odmah kada su nas evakuirali. Ovaj [se] svećenik mnogo trudi, te nastoji da n[a]rodu pomogne i zborom i tvorom. [Da] nije njega u ovim stranama, ne znam[o] što bi od nas seljaka ovdje bilo. Mi [mu] se ovim putem zahvaljujemo na njeg[o]vom trudu, a sami ga platit ne možem[o]. Za njegovo nastojanje bit će mu nar[od] zahvalan, dok bude živ.

Vojna pošta. Na temelju otpisa mi[ni]starstva trgovine od 11. septembra 191[5] br. 28589/P ex 1915. pripušteni su n[a] novo počam od 13. septembra 1915. [...] dalje privatni paketi vojne pošte za ure[de] vojne pošte 10, 14, 16, 34, 45, 46, [...] 53, 55, 61, 65, 69, 73, 76, 78, 81, 85, [...] 91, 93, 95, 98, 106, 109, 113, 119, 1[...] 207, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 2[...] 222, 223, 224, 251, 254, 301, 302, 30[...] 304, 305, 306, 308, 309, 310, 311, 3[...] 313, 314, 317, 319, 320, 321, 322, 3[...] 324, 325, 326, 327, 328, 329, 601, 60[...] 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 6[...] 611, 612, 613, 614, 615, 620, 630 p[od] uvjetima objelodanjenim mjeseca apr[ila] 1915. preko pokrajinskih novina te obja[vljenim] kod pošt. ureda. Paketi mogu se pred[ati] kod pošt. ureda jedino u ponedjelj[ak], utorak i srijedu svake sedmice. Osob[ito] se ističe, da se ne uzima nikakvo jamst[vo] za redovito otpravljenje predanih pa[keta] vojne pošte te da će se isti oda[slati] uredima vojne pošte jedino od slučaja [do] slučaja kako to bude dopuštale operati[vne] okolnosti, dakle svakako istom nak[on] odužeg ležanja.

Osiguravanje vojništva. Žene, doti[čna] rodbina lako osiguraju za život mu[ževe] i sinove, koji su pozvani u vojni[čku] službu. Korist je u tome, da domaći [...] dobiju veću ili manju svotu (osiguran[inu]) ako onaj, koji je osiguran pade na [bo]jištu, ili umre uslijed rana ili koje dr[uge] bolesti. — Pomoćna zaklada za udov[e i] sirote cijele oboružane sile je dijelo[ve] koje treba plaćati za osigurninu, [...] znatno snizila. Dijelovi (ili premije) izn[ose] unaprijed: 1. za one, koji su u liniji [(]redovitoj vojsci), rezervi ili domobran[stvu] 7 po sto. Dosada je bilo 9 po sto. 2. [za] one, koji su kod trena, sanitetnih če[ta] za liječnike 5 i pol po sto, mjesto do[sa]dasnjih 7 i pol po sto, ako glavnica, [na] koju su osigurani, ne prekoračuje sv[otu] od 2000 kruna. Za pripadnike narod[nog] ustanka ostaje dosadanji premijski iz[nos]. Potanka razjašnjenja o ratnom osig[ura]vanju dobivaju se kod kotarskih p[ogla]varstva i poreznog ureda.

Žetva u Francuskoj. Najnovije vij[esti o] francuskoj žetvi glase vrlo nepovo[ljno]. Uslijed kiše poželo se zitarica mn[ogo] manje, nego što se očekivalo, te [...] prirod ne seže preko 65 milijuna mt[c.] to je barem za 15 milijuna mtc., m[anje] od normalnog prosjeka za zemlju koja [bi] po tom trebati najmanje 20 milijuna m[tc.] da uveze i da za ovo žito plati oko [...] milijuna franaka inozemstvu. Ovogodi[šnja] francuska žetva spada medju naj[slabije] zadnjih 30 godina.

Benzol u Austriji. Kao zamjena [za] benzin, upotrebljava se u zadnje d[oba] silno mnogo benzol, koji se dobiva [iz] kamenog ugljena. Sada su zalihe benz[ola] u Austriji prenapunjene.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 21. rujna 1915. | Broj 71.

Ponovne operacije protiv Srbije.

Odbijene ruske navale. Na talijanskoj granici položaj nepromijenjen. Potopljen engleski transportni brod. Balkan neodlučan.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

...ke ruske sile napadnuše jučer po...no naše pozicije istočno prostora od ...ucka. Naše čete, izmedju kojih se je bo...ilo hebsko i zapadno česko domobranstvo, odbiše neprijatelja svuda a na mnogim mjestima na boju prsa o prsa. Takodjer ...roti našoj fronti na Ikvi dovedoše Rusi a navalu jake kolone u odsjeku od Kremenieca. Na pojedinim mjestima uspjelo neprijatelju, da zauzme zapadni brijeg ...ve, ali ga naše pričuve, koje su se ...o požurile, odbiše posvuda. Neprija...lj je pretrpio velike gubitke, osobito od naše topovske vatre. Do jučer u večer ...roj dovedenih zarobljenika presiže 1000. ...ješačka pukovnija Hindenburg broj 69 onovno se je osobitom hrabrošću is...akla. U istočnoj Galiciji vlada mir. Položaj je tamo nepromijenjen. Austro-ugar...ke bojne sile, koje vojuju u Litavskoj ...uzeše istočni brijeg Luhočve.

Talijansko bojište.

U tirolskom pograničju pokušali su Ta...ni mjestimice besplodne pothvate u ...gorju, poimence u području Adamela u Dolomitima. Na koruškoj fronti po...žaj je nepromijenjen. U dolini Bovca po...kože se ostanci neprijateljskih napada...ćih četa iz obližnjeg područja, nalaze...g se na dohvatu naše vatre, u svoje stare ...zicije. Jedno je naše ljetalo obasulo ...bama kolodvor i tabor od Arsiera.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske i njemačke baterije gru...še jučer topovima na srpske pozicije na ...nom brijegu Save i Dunava. I tvrdjava ...ograd stajaše pod našom vatrom. U bli...ni ušća Drine naše čete preneraziše srp...ka promaknuta odijelenja te jih raspr...še.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, ... Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. septembra. (D. u.) Iz ve...kog se glavnog stana službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Zapadno St. Quentina oborismo en...esko ljetalo. Upravljač je mrtav a mo...ć zarobljen.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Pri mostobranu Dvinska povukao se ne...ijatelj pred našom navalom iz Novo ...eksandrovska u stražnje pozicije. Zaro...li smo 550 momaka. Kod Smorgona po...šao je neprijatelj, da probije našu frontu ...i smo ga odbili. Navala je na neprija...lja, koji se povlači iz okolice Vilne u ...ku. Takodjer dalje prama jugu tjeraju ... čete neprijatelja, koji uzmiče. Do...li smo crtu Mjeduski - Lida - Soljane ...nen).

... skupina bavarskog princa Leopolda.

...na skupina doprla je do odsjeka ...zadze. Kod Dvorca i jugoistočno ...žava se ista sa svojim desnim krilom ...ku Miščanke.

Vojna skupina Mackensenova.

...jna skupina potisnula je neprijatelja ...a.

Jugoistočno bojište:

...manjim okršajima zarobili su Nijemci ...o 100 Rusa.

Srpsko bojište:

Njemačko topništvo prihvatilo je boj sa sjevernog brijega Dunava protiv srpskih pozicija. Južno toka rijeke rastjerala je neprijatelja kod Semendrije i ušutkala njegovu topničku vatru.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 20. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Naši hidroplani navalili su na luku Kafalo na otoku Imbrosu, te su prouzročili požar na jednom velikom neprijateljskom transportnom parobrodu. U odsjeku Anaforte istjerale su noću naše izvidne kolone neprijateljske odjele, bacile sa uspjehom bombe u neprijateljske jarke i zaplijenile puške i ratni materijal. Naše topništvo bombardiralo je sa uspjehom neprijateljski logor kod Kemiklimana. Naše obalne baterije pucale su sa uspjehom na neprijateljski logor i neprijateljske položaje kod Seddilbahra.

Sa bojnih poljana.

Francuske nade.

Stokholm, 20. septembra. „Sydsvenska Tagbladet" piše iz Pariza: Francuski optimizam obzirom na ruski poraz ne razočavava ovdješnje strance, a najmanje Švede. Veliku ulogu igra ovdje nepoznavanje geografije u francuskim krugovima. Ruse vide oni uvijek u dobrom položaju. Oni ne vide gnjiloće koja vlada u ruskoj birokraciji. Ruska je Francuzu više solidna nego Švedu, koju ju iz bliza pozna, te ne vjeruju da bi ovaj kolos mogao biti potučen. O francuskoj-engleskoj ofenzivi teško je štogod prorokovati. Nu čini se, da će nova ofenziva doskora započeti u novom stilu nego je to bilo kod Arrasa. Sa Englezima su Franzuzi takodjer vrlo zadovoljni. Ove zime biti će englezka vojska uzorom, vele francuski časnici. Dok su ljeti Englezi branili samo frontu od 55 km. danas brane 150 km. Osim toga ima engleskih četa i na drugim točkama fronte.

Roterdam, 20. septembra. „Daily Express" objavija pogovor svog dopisnika sa zapovjednikom Pariza generalom Gallieni, koji je izjavio: Engleska mora mobilizirati sve svoje tvornice za municiju i prilagoditi sve današnjem vremenu. Samo na ovaj način moći će Englezka pomoći ententi do potpune pobjede.

Srpski list o Rusiji.

Sofija, 20. septembra. Stranački organ Stambulovca „Novi Vek" donaša članak srpskog lista „Budućnost" pod naslovom „Plodovi" u kojem se veli: U sadašnjoj periodi borbe, Rusija je izgubila partiju. Skoro dnevno padaju ruske tvrdjave i neprijatelj napreduje nevjerojatnom brzinom. Što se danas u Rusiji dogadja, ne bi bio nitko pred dva mjeseca sanjao. Režim, kojega nije slomio rat u Mandžuriji, slomljen je na galicijskim i poljskim bojnim poljanama. Čini se, da sada ne će koristiti nikakva paljativna sredstva, već će ruski narod morati dobiti novi red, za kojim već deceniji žudi. Bliža budućnost dokazat će, da li će doskora biti konac rata ili će se nanovo organizirati bojne sile.

Poziv sibirskih četa.

Stokholm, 20. septembra. Prama vijestima iz Petrograda za buduću srijedu pozvane su pod oružje i sve sibirske čete.

Talijani o našim mužarima.

Beč, 20. septembra. „Reichspost" javlja: Talijanski ratni izvjestitelji stigli su u Malborjet. Pred nama leži pol tucela njihovih izvještaja odanle, koji su samo u opsegu različiti. Sadržaj je kod sviju jednak. Vidi se, da su oni predavanje, što im ga koji ... držao samo zabilježili i prepisali, a uredništva su ih samo stilistički poljepšala. Današnja lekcija sadržava kratko predavanje časnika o austrijskim 30·5 mužarima, koje je ovakovo: Putovanja najvećih topovskih taneta postala su tako duga, da se ih opaža kao signalne postaje. Naše izvidne postaje javljaju dolazak isti, kao svjetioničari najavljaju dolazak brodova u luku. Granate čine štropot brzovlaka koji prolazi obzorom. „30·5 cm. dolazi!" čuje se na telefonu. U obrane, glasi na to zapovjed. Topničari se posakriju. Do 8, 10 sekunda dolazi hitac, te pokrije sve dimom. Ljudska je riječ tako pretekla tane. Ovi hici ruše sve, ali ne prouzročuju većih žrtava. Morala bi takova kugla u tom slučaju pasti baš medju čete na otvorenom. U tom slučaju ne ostane od čovjeka niti traga. Tako se dogodilo jednom alpincu na Val di Dogna, dok je drugog bacilo u zrak 30 m. Rat je rat!

Borbe u Volhiniji.

Beč, 20. septembra. „Reichspost" javlja: Pošto na istočnoj granici Galicije zaostale ruske sile prolutaše cijelim prostorom od Seretovog ugla sve do Novog Aleksijenca, bez da uslijed negrupiranja njezinog sjevernog dijela prisile na uzmak južnu našu frontu, nalaze se od par dana kao bez cilja.

Radi se o gubitku Rovna i svih zamašnih strateških interesa, što su spojene s posljednjom ovom ruskom tvrdjavom u Volhiniji. Razne željeznice i putevi križaju se u Rovnu a ovi bit će od velike koristi za našu vojsku. Razumije se da su Rusi tu koncentrirali sve za otpor raspoložive sile, što se i potom dokazuje, jer na svim ostalim točkama u Galiciji, na crti Ikve vrlo popustili su bojevi.

Najnoviji dogodjaji vode stalno posljednje ruske pokušaje na Podoljskoj ravnici do njihovog potpunog prestanka, jer su bili sasvim razbijeni pred našim linijama te su morali u divljem bijegu uzmaknuti prama istoku, čime je Rusa sasvim nestalo s pozornice Seret-Strida.

Isti program, što se odigrao u tom zadnjem odsjeku istočne Galicije, izvršiti će se takodjer u tvrdjavnom volhinijskom trokutu. Od posljednjeg još kuta tog trokuta, od Rovna koncentriraju Rusi čete proti našima, što se u Stubjeljskoj ravnici nalaze. Mi ćemo dočekati Ruse u izvanredno jakim pozicijama, što leže prama jugozapadu uzduž Ikve i istočno Dubna, gdje smo se povukli, kaošto i pred čedan dana na visove istočno od Stripe. Ovom će se taktikom, kao što na Seretu, očistiti od Rusa i cijelu Volhiniju.

Ententa.

Posebni rusko-njemački mir.

Petrograd, 20. septembra. „Riječ" piše: Tajnik državne kancelarije, Krišanovski, nekoč desna ruka Stolipinova, je duša otpora proti Dumi. On je vodja jake skupine na dvoru, koja bi uslijed straha pred revolucijom htjela sklopiti poseban mir sa Njemačkom. Goremikin ga je predložio sam za ministra unutrnjih poslova. „Riječ" zaključuje da ne vjeruje e će se vlada odlučiti za bezuspješnu unutrnju borbu.

Ispražnjenje Rige.

Petrograd, 20. septembra. „Ruskoje Slovo" javlja, da je Riga potpunoma ispražnjena. Od 74.000 radnika, 50.000 zapustilo ih je grad. Od 184 tvornica, 57 ih je djelomice i posve prenešenih.

Odgodjenje Dume.

Kopenhagen, 20. septembra. „Novoje Vremja" misle, da će Duma biti sazvana za dne 14. novembra. List veli, da je ministarsko vijeće bilo jedinstveno za to da se preurede neke reforme, što ih reformna stranka predlagala, nu da bi reorganizacija vlade bila sada nepopularna. Dumu se odgodilo, pošto nije bilo uzroka, da i dalje radi, nakon što su njezini članovi bili izabrani u ratni odsjek za opskrbu vojske.

Nepomirljivi Napulj.

Rim, 20. septembra. „Idea Nazionale" opominje puk o giolittizmu u Napulju. Političari napuljski su pristaše piemonteške božanstvenosti. Oni u skupštinama još uvijek propovijedaju, da će centralne vlasti biti pobjednice. Talijani napreduju vrlo polagano, a imadu kod toga velike gubitke, dok njihova mornarica ništa ne radi. Aristokratični krugovi mnogo simpatiziraju sa Nijemcima. Kad je Barzilai došao u Napulj nije načelnika bilo niti blizu.

Strah pred Giolittijem.

Lugano, 20. septembra. Novine su počele donašati napadaje radi Gavronijevog posjeta kod Giolittija. „Corriere della sera" piše ironički: Od svih pogovora, što ih je poklisar nakon njegovog povratka iz Carigrada dosada imao, najvažniji je onaj u Bardonecchiju. List dostavlja, da je Bardonecchia slična otoku Elbi, nu da će se za Giolittija morati naći Sv. Helenu. Ljudi, koji sada kritiziraju i komentiraju, te šire medju puk pesimizam, to su izdajice, proti kojima će se morati energično nastupiti.

Slabe utjehe.

Rim, 20. septembra. „Giornale d' Italia" pozivlje ententu neka pusti na miru Balkance, ta riješenje svjetskog rata odvisno je od talijanske vojske. Kad bi Italija danas istupila iz rata, ententa bila bi uništena, a centralne bi vlasti pobijedile. Italija mora pridonijeti nove žrtve, da ne bude uništena sa svojim prijateljima.

Dardaneli i ententa.

Lugano, 20. septembra. „Giornale d' Italia" javlja, da je ententa dne 22. decembra 1914. ugovorila, da ima Carigrad i morsko tijesno pripasti Rusiji. O toj pogodbi ne smiju Balkanci ništa doznati.

Talijani u Suecu?

Bern, 20. septembra. Milanska „Sera" javlja, da će se engleske čete, što se sada bore u Suecu prenijeti u Dardanele, a na njihovo mjesto imaju doći talijanske čete. Talijanske čete, koje su bile odredjene za Galipolje, bit će lakše iskrcati u Egiptu, jer im je to bliže i jer su tako bliže libijskom zapovjedništvu.

Raspust Dume.

Kristianija, 20. septembra. „Novoe Vremja" doznaje iz posve pouzdanog vrela, da je sam car odbio prijedloge reformne stranke i zahtijevao da se Duma odgodi do 14. novembra. Istotako je car odbio svako rekonstrukciju vlade. On mnije, da ima ruski narod potpuno pouzdanje u sadašnju vladu i da bi se protivio svakoj promjeni.

Ruska ofenziva.

Kristianija, 20. augusta. „Aftenpost" doznaje iz Petrograda, da će nova ruska ofenziva započeti u proljeću 1916. Tada će biti pripravno dva milijuna nove vojske.

Ruski ministar u Sofiji.

Beč, 20. septembra. „Südslavische Korrespondenz" javlja iz Sofije: Ruski ministar financija, Bark, prispio je u

Sofiju. Na kolodvoru dočekao ga je ministar izvanjskih poslova Kosev, ruski poslanik Savinski i engleski poslanik O' Beirne. Ministar putuje iz Sofije u Niš i Solun. Na njegovo raspolaganje dan mu je posebni vlak.

Šutnja talijanske vlade.

Milan, 20. septembra. „Corriere della sera" zagovara u oduljem članku uži kontakt izmedju vlade, zastupnika i naroda. I riječi su oružje, koje se u stanovito vrijeme može upotrebiti. S tim nije rečeno, da bi sada imala nastupiti sezona govora, već neka se s time stvori neki spoj izmedju vlade i puka, kaošto je na bojnom polju izmedju časnika i vojnika. Ovaj se članak dovadja u svezu sa šutnjom vlade. Salandra i Sonnino šutili su uvijek o svojim nacrtima. Novinstvo samo pogadja, a stalna ništa ne zna. Vlada bi se morala držati riječi: Najbolje riječi su oružje a preduvjet uspjeha je šutnja!

Odluka radi „Hesperiana".

New-Jork, 20. septembra. Prema vijesti „Associated Press" iz Vašingtona državni je tajnik Lansing izjavio, da se radi „Hesperiana" nije jošte ništa učinilo. Nije jošte dokazano, da li je parobrod bio torpediniran ili je došao na minu.

Zajam entente.

Amsterdam, 20. septembra. Reuter javlja iz New-Jorka o englesko-francuskom financijalnom povjerenstvu, da ga mora čuvati posebna straža. Članovi su dobili preko 50 prijetećih pisma, te izlaze tajno i svaki posebice.

Balkan.

Poziv u Rumunjskoj.

Beč, 20. septembra. „Reichspost" javlja iz Berlina: Konzulati izdavaju pozivnice ovdje boravećim Rumunjima.

Srpske priprave.

Pariz, 20. septembra. Pašić je izjavio dopisniku lista „Petit Parisien," da neprijatelj ne koncentrira svojih četa na srpskoj sjevernoj granici. U ovom bi slučaju francuski zrakoplovci štogod otkrili. Ako bi neprijatelj htio prodrijeti preko Srbije trebalo bi 450.000 vojske, pošto je sada srpska vojska kadra oprijeti se i ovakovoj sili.

Bugarske aspiracije.

Lugano, 20. septembra. „Giornale d' Italia" donosi izjavu Radoslavova, u kojoj ovaj ponovno dokazuje, da ima Bugarska pravo na Macedoniju. Ako se bugarski zahtjevi drukčije ne ispune, pograbit će ona za oružje. Ententa hoće, da se Bugarska uplete u rat, a centralne vlasti htjele bi da ostane neutralna. Najviši cilj Bugarske jest, da se ujedine svi Bugari. Turska je jača, nego li se to u Evropi misli. Bugarska je na sve mogućnosti pripravna. I balkanski je savez moguć, ako Bugarska dobije Macedoniju. „Corriere della sera" tvrdi, da je ententa predala Bugarskoj novu notu i opaža, da hoće ententa pitati, neka joj Bugarska dozvoli, da iskrca čete u Trakiji.

Dogodjaji na moru.

Pogibelj pred podmornicama.

Lion, 20. septembra. „Republican" javlja iz Pariza: Senatori i zastupnici departementa Charente Inferieure pogovarali su se sa mornaričkim ministrom o mjerama, što se imadu poduzeti, da se osigura plovidba u zaljevu Gascogne i da se obrane luke u ovim vodama.

Potopljen engleski transportni brod.

Frankfurt na M., 20. septembra. (D. u.). „Frankfurter Zeitung" javlja iz Carigrada: Djelovanje njemačkih podmornica čini, da je ententa dnevno sve više nervozna. Jučer je njemačka podmornica potopila kod Kandije jako krcati engleski brod od 15.000 tona, koji je bio na putu u Dardanele.

Konflikt našeg poslanika u Americi.

Medjutim dok su njemačko-engleski pregovori stupili u prilično kritičan stadij, dogodio se pred kratkim incidenat, koji je onemogućio našem poslaniku u Washingtonu, Dr. Dumbi, dalje bivanje u tom mjestu. Kako se tvrdi u političkom krugovima, naša je vlada već udovoljila zahtjevu američke vlade i opozvala Dra. Dumbu, koji će do skora otputovati u Beč, da izvijesti osobno našu vladu o dogodjaju.

Radi se ob ovome: Mnogo je austro-ugarskih podanika namješteno po američkim tvornicama, kao radnici ili inžiniri. A sada mnoge od ovih tvornica izgradjuju oružje za naše neprijatelje. Naš dopisni ured objelodanio je pred dvadeset dana objavu, u kojoj se naše ljude u Americi opominjalo, da je to njihovo djelo po našem vojničkom zakoniku kažnjivo sa 10 do 20 godina tamnice, eventualno i smrću.

Ta objava nije bila autentično tumačenje zakona, neko puka opomena. Na temelju te poslanikove objave glavni je urednik nekog ugarskog listića u New-Yorku pozivao naše državljane, koji su zaposleni u američkim tvornicama municije, da ostave radnju, svrhom da se zapriječi proizvodnja municije u američkim tvornicama.

C. i kr. generalni konzul u New-Yorku pl. Ruber raspravljao je o spomenutoj opomeni i objavi s urednikom istog listića i jedan primjerak poslao Dr. Dumbi, da bi ga poslijedio na izvanjsko minisarstvo u Beč. Dr. Dumba predao je pismo za naše izvanjsko ministarstvo dobro poznatomu žurnalisti Dr. Archibaldu, koji se je pripravljao na putovanje u Berlin i Beč i nije znao o čem pismo radi.

Ali engleska je vlada nanjušila ipak nešto o toj misiji, te je Dr. Archibalda u Engleskoj aretirala, pretražila ga i našla pismo Dra. Dumbe na izvanjsko ministarstvo, koje je odmah izručila američkoj vladi. Ta smatra pismo i način dostavljanja dvojakom pogreškom Dra. Dumbe. Nakana, da se radnici u Americi potaknu na štrajkovanje, drži se urotom u svrhu mutenja zakonitoga, industrijskoga i trgovačkoga prometa Združenih Država, to jest kao protuzakonito postupanje.

Poslužiti se američkim državljanom, koji putuje pod zaštitom američkoga putnog lista, da nosi službeno izvješće austrijskog funkcijonara preko zaraćene države (Engleske), smatra se činom proti neutralnosti Sjedinjenih Država.

Dr. Dumba priznao je stvar; Američka je vlada u kratko zamolila austrijsku vladu, da ga opozove, jer da joj se omrazio.

Engleska i njezine kolonije.

„Frankfurter Zeitung" prenaša i komentuje interesantna razmišljanja engleske revije „The round table" o odnošajima Engleske prama njezinim kolonijama u sadanjem ratu. Nema ni govora o kooperaciji kolonija u sadanjem ratu po kakvoj promišljenoj osnovi. Novinarska su zavaravanja one pretjerane hvale, kojima obasipljn Englezi u javnom pisanju tobožnje domoljublje nekih kolonija, svrhom, da umire pučanstvo i da pobude koloniste na obilnije prinose (žrtve) u pomoć svoje ugrožene matice zemlje.

Sastavljač članka u vrlo čitanoj gore spomenutoj engleskoj reviji ne poriče, da se je ojačalo u kolonijama čuvstvo zajednice sa Engleskom, ali se mora tužiti, što se ni za sadašnjost, ni za budućnost nije sprovela budi kakva medjusobna organizacija.

Vojnička pomoć što je Engleska od kolonija primila dosta je mršava: Kanada poslala joj 103.000 vojnika u pomoć, Australija 70.000, Nova Zelandija 24.000 — što je upravo mizerna pomoć za dandanas, kada vojske broje na milijune vojnika.

Buri, što su se u Južnoj Africi borili protiv Nijemaca, ne dolaze u račun za europsko bojište. Na daljnje žrtve nijesu se kolonije dale skloniti, a Engleska ne nalazi u svojim zakonima oslona, da ih čemu prisili. Trebalo bi bilo nesamo u miru već i kasnije u ratu skupne organizacije, da se smije Engleska upustiti u borbu, kakva je započela.

Englesko je carstvo doprijelo u ratnu oluju isto kako da bi se ogromni veliki brod nalazio usred neprijateljskih valova, a da niko od njegovih momara ne bude na svom mjestu i bez da bi ko na njemu zapovijedao.

Vojnički su prinosi kolonija za Englesku pravo razočaranje.

Gospodarska snaga Njemačke.

Snovi neprijatelja, da izgladne Njemačku, rasplinuli se kô mjehurići sapunjače. Bogatstvo njemačkog tla, prihodi polja i zalihe surovina, uslijed pouzdane i uzorne organizacije, zadostaju potrebama gradjana i vojnika. Produkcija, prodja i potrošak tako su uredjeni, da će Njemačkoj za dugo vrijeme biti pri ruci obilne zalihe svega.

Njemačko je poljodjelstvo u stanju da hrani njemački narod. 17 milijuna tona raznog žita, 45 milijuna krumpira, 20 milijuna volova a 21 milijuna svinja može prehraniti od stare do nove ljetine 67 milijuna stanovnika, pa i onaj podrugi milijun zarobljenika vrhu toga. Dolazi ovog ljeta 264 kg žita, 660 kg krumpira i više od 100 kg mesa po svakoj osobi, ne računajuć manje grane gospodarstva: perad, kunice itd. Ali bez ovogodišnje ljetine imala je Njemačka mnogo starog žita. —

Tako se moglo radnicima povisiti obroke kruha, te ustupiti tvornicama ogromne količine krumpira.

Industrija prostog željeza, ocjela i ugljena stvorile su njemačku snagu, te stoje i za vrijeme rata nepokolebivo dobro. Produkcija željeza je samo za 30 po sto manja, nego u miru. Ali u zadnje vrijeme raste, te iznaša mjesečno 1 milijun tona. Ocjela takodjer proizvadja se 1 milijun tona na mjesec. Njemačka ne potrebuje za to ruda izvana, jer ima kod kuće mnogo bogatih rudokopa ugljena i željezne rude. Jedini Nijemci popunili su doma sami i u vrijeme rata svoje topove i oružje.

Novčano tržište je takodjer povoljno. Državna njemačka banka ima 2 milijarde zlatne zalihe već od konca godine 1914., i ta ogromna svota rasla je svakog čedna dalje za 30 milijuna. Pučanstvo uzdajuć se u svoju državu te iz domoljublja nosi sve zlato u državnu banku.

Financijalna jakost dokazana je ogromnim svotama, što su Nijemci potpisali za vojnički zajam. Ako je željeznički promet mjerilom pospodarske narodne snage i taj je iznosio bez vojničkih transporti 80 po sto prometa što se u miru imao.

Sjeverna Albanija Grčkoj!

Proti Venizelosu i njegovim pristašama nastoje oni krugovi, što su u istinu prožeti pravim shvaćanjem grčkih interesa, da se vodi čisto grčku politiku, i da nadje ta politika razumijevanja u najširim slojevima. Ti svakako uplivniji krugovi ne zdvajaju o vlastitom uspjehu, te su predobili mnoge od prijašnjih gorljivih Venizelosovih pristaša.

Pokušaj Engleske, da silom navede Grčku na sudjelovanje proti Dardanelima i Carigradu, izjalovio se.

Ima dapače premnogo grčkih gorljivih narodnjaka, koji snivaju o zauzeću Carigrada sa strane same Grčke, te su sasvim protivni, da na Bosfor dodju Rusi. Još sada pjevaju grčki vojnici pjesmu o Agiji Sofiji, kako će posaditi na njezinu kupulu helensku zastavu i križ. Kamo li da će se oni sami boriti, da Carigrad dodje njihovom krvlju u ruske ruke!?!?

Svuda u Grčkoj čuje se hvaliti grčki vojnički komando za to, što je mudro Venizelosu mreže rastrgao. Njegov je položaj u pogibelji, osobito ako dodje do rata med Bugarskom i Srbijom. Grčka bi se imala boriti na strani svoje saveznice. Teško bi onda bilo, za ne reći nemoguće, Grke povući u rat. Velika Srbija je kako bi bila Grčkoj dobra i poželjna susjeda. Srbija svojata sjevernu Albaniju, ali nema nikakvog etičnog prava na nju, dok je u Albaniji od uvijek stanovalo mnogo Grka počevši od Drača do Epira. Ovi sunarodnjaci i drugi istovjerci bit će temeljem i potporom grčkoj vladi u Albaniji, a da obuzda ostale ima Grčka jaku neoslabljenu vojsku. Da se Italija ne umiješa skrbi se dosta na Soči i na tirolskim brijegovima.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

U ono vrijeme bila se je stara kuća dobrano istrošila. Ne znam, da li su tomu kriva bila zla ljeta, nerodica ili moj pokojni otac, koji je, kako ljudi vele, rado igrao karte i gubio mnogo novaca, koji su po tom dakako izgubljeni bili za gospodarstvo. U moje materinstvo nije mogao dirnuti, tako je odredila mati, a sam nije imao dosta prihoda za svoj trošak i za svoje gospodarstvo. Bila sam mu, što se veli kamen na putu. Od svoje zipke nijesam iskusila dobra. Dali me na dojište nekakvoj seljakinji u selo za nekoliko kukavnih klipova kuruze, za svijeće i zapun, pak jer je naša kmetica bila, odpustili joj nešto težaka. Pitam Vas, nijesu li me tako vrgli na samu milost Božju, jer ta kmetica sigurno me nije povijala u pamuk, niti me hranila mlijekom i medom. Otac moj ne bi nikad pitao za svoju kćer, a ni materin jedini brat, čovjek bez djece, vrlo zadužen, koji se je na pokojnu majku srdio, što mu nije ništa od svoga dijela ostavila. Tako se grizli otac i ujak medj sobom, obojica me mrzila, nit se brinula zame, pače i jedan i drugi, mislim želio je, da umrem. Na žalost ne umrijeh, živa sam i sad bijedna starica, preživjela sam obojicu. Kamo sreće, da sam skoro za majkom umrla, bar bi bila danas pri njoj, pri Bogu, bar bi bila našla na nebu ljubavi, koje nijesam mogla naći na zemlji. Bog je, kako vidite, drugačije sudio. Dodje vrijeme, prohodih, pa ma kako gladovala i pod kmetskom šibom plakala, opet mi ojačale kosti i mišice i ružna Malčika, „to strašilo", kako mi se reklo, postajalo od dana do dana jače. Uzeše me nevoljnu opet u očinsku kuću. Stara sam, slaba, ali još mi je pamet bistra, još su mi djetinska ljeta na pameti.

Sjećam se dosta toga, ali dobra se ne sjećam. Gotovo nikad ne vidjeh očeva lica. Bio je činovnik pri županiji, išao je po zvanju, vozio se na zabave gospodi, rado je hodio u lov, a bilo je bučnih zabava i u našem dvoru, gdje se dakako nije smjela pokazivati ružna Malčika. Živjela sam gotovo samo u družinskoj sobi medju slugami i težaci, s njima sam bdila, s njima spavala, s njima jela žgance i kašu. Samo nedjeljom poveo bi me otac sa sobom u crkvu. Tad bi me čišće odjenuli, na njegova kola stavili, a tu sam sjedila plaha uz njega, a on bi mi rijetko kada rekao riječ. Gotovo sam se veselila, kad po koju nedjelju nije bilo oca kod kuće, da ne moram s njim u crkvu, toliko sam se bojala. Na mlado ljeto ili očev god morala sam mu dakako čestitati. Pošla bih plaha u gornji sprat dvorca, ušla u sobu i koracala pomalo prema njemu, noseći kiticu cvijeća. Nijesam mogla pod živu glavu istisnuti ono nekoliko riječi, što sam reći htjela. Otac istrgnuo bi mi cvijeće, bacio ga na stol i viknuo: — Dobro! Dobro! i jedva mu se dotakoh ruke, da ju poljubim, istrgnuo bi ju silovito, i kan da me je gurnuo od sebe. Suze mi dodjoše u taj par na oči, nešta mi je paralo srce, okrenuh se jednva, te se vraćah zapinjući nogom u družinsku sobu. Bilo mi je zlo pri srcu, ah kako zlo! Mlado moje srce žalilo je, da ne može omiliti jednomu stvoru, od kojega se može nadati ljubavi, mlada duša nije si znala pomoći, kako da se izvine iz te teške bijede, koja joj bijaše strašnom mukom.

Jedan jedini dan u godini bio mi je nekako lakši od ostalih. Bože moj, koliko veselih dana imaju drugi i bijedni ljudi u godini, ta i naša se družina veselila na zlatne orahe o Božiću; na crvena pisana jaja o Uskrsu. Ja nijesam znala za to veselje. Gledala sam ga, sjedeći postrance, a kad su se drugi smijali, pjevali i šalili, meni je bilo na plač. Ta ja nijesam spadala u njihovo kolo, a svoga kola nijesam imala. Jedan jedini dan, rekoh, bio mi je drag, a upravo taj dan po drugim nemio. To Vam je mrtvi god. Taj dan naprtio bi me otac na svoja kola, povezao pod brijeg do župne crkve i poveo na groblje, tik crkvenoga zida, gdje je raka naše obitelji, gdje i moja pokojna majka počiva. Tu bijahu na kamen postavljene svjetiljke lojanice u staklenim čaškama, tu je ležao vijenac jesenskog cvijeća.

„Tu su ti djedovi sahranjeni, tu ti leži majka zakopana," rekao bi mi otac hladno, „moli za starije očenaš, moli majku za oproštenje." — Za oproštenje! Oh! Ta samo se krivcu oprašta, a zar sam ja kriva bila? Te su me riječi u prvi mah ubole u srce. Premda bijah malo, nerazumno curče, osjećala sam, što je pravica, što li krivica i uvreda. Suze se stiskale na moje oči i plačući sam molila, moleći sam plakala, ništa nijesam vidjela od ostaloga svijeta nego one male svjetiljke, onaj jesenski vijenac. Od plača mi odlanu, gotovo sam sretna bila sred tih suza. Ludo je dijete slutilo, da pod tim kamenom trubne srce, možda jedino srce, koje bi ga ljubilo bilo, da nije prestalo kucati. Recite sami, milostivi gospodine, nijesam li bijedna, nijesam li nesretna, kad moju tugu mogu samo ublažiti suze, kad mi je bio najveseliji dan godine mrtvi god!

(Dalje slijedi.)

Bez da teži na zemlje, koje ne će nikada imati, bez da zapusti svoje neutralnosti u prilog Ententi može Grčka raširiti svoje zemljište i donijeti još mir u Albaniji.

Mnogo Grka postavilo se na to čisto grčko stanovište, pa može poraditi za lozinku: „Sjeverna Albanija Grčkoj!"

Gospodarski pregled.

Krma.

Ove jeseni treba osobito paziti, da se sva hrana pospremi, a paša dobro izrabi. Znamo, da smo blizu bojišta. Živina, što ju treba armada, trebat će dosta krme. Ovu će se tražiti u najbližim krajevima. Naši seljaci morat će davati veliku množinu sijena i slame za vojničke životinje. Svake godine je na proljeće manjkalo skoro posvuda krme. Budućeg proljeća bit će još gore. Sada se još lako može svega pospremiti. Dakle, seljaci, ove godine spremite sve: turkinju (stabljiku), koja je dobra krma, zadnju djetelinu, lišće od repe, i sve, što je uporabno. U mnogim krajevima počeli su jesensku krmu, koja se ne da posušiti kisati kao zelje. Živina ovu krmu rado uživa. Još veće važnosti je paša. Manjka doduše pastira, nu za pašu moraju biti. U jesensko vrijeme nitko u kući ne zasluši više nego dobar pastir. Znano je, da je najbolja paša jutrom rano i kasno večer, kada se mrači.

Podvozna živina.

Gospodari morali su dati goveda za vojništvo. Krave mljekarice i one za pleme ne smiju iz staje. Seljaci moraju gledati, da budu imala djeca i ranjeni vojnici takodjer po zimi dosta mlijeka, koje je još uvijek najcjenija i najbolja hrana. Već je sada skoro stalno, da ove zime ne će po gradovima biti dosta mlijeka. Kod nas će se morati skrbiti za vojništvo. Gdje ćemo mlijeko uzeti? Mjeseca septembra je bilo uvijek najviše mlijeka, a sada? Ako seljaci sami prodadu mljekarice, onda stalno ne će biti mlijeka ni za najveću potrebu. Morala bi se izdati strogu naredbu, prama kojoj ne bi kmet podnipošto smio prodati kravu mljekaricu.

Isto tako je važna za seljaka podvozna živina. Iz doma otišlo je na hiljade najboljih radnika. Sve radnje su se ipak izvršile, jer je doma ostala podvozna živina. Uzeti kmetu ovu živinu, onda je gospodarstvo kao radnik bez ruku, kao voz bez kola, kao ptica bez krila. On ne može orati ni sijati. Domaći morali bi kod kuće počivati, a iza ovog počitka došao bi glad i uništenje gospodarstva. Dakle, neka se seljaku ne oduzima podvozna živina. Mladu živinu je i onako zabranjeno prodavati, dok nema 2 i pol godine.

Žetva.

Zadnji put smo izvijestili, da ima Amerika 952.000 vaguna pšenice. To je potrebna pšenica. Ukupno je urodilo u Americi 2,736.000 vaguna pšenice. Lani je bilo 2,423.500, god. 1912. pak 1,985.000, a prije 1,689.100 vaguna. Kako se iz ovih brojaka vidi, raste amerikanski proizvod tako brzo. U Kanadi, gdje je ove godine urodilo isto tako mnogo pšenice, kušali su Englezi kao u Indiji uvesti državni monopol, da bi tako baš jeftino dobili kanadsku pšenicu za sebe. To Kanadcem nije baš pravo. Sada prodavaju svoju pšenicu u Čikagu, što opet ljuti Amerikance, jer im Kanadci kvare cijene. Izgleda, da Englezima ne će uspjeti njihov nacrt, kako bi dobili jeftino kanadsku pšenicu. U Francuskoj nisu već dugo godina imali tako slabu žetvu kao ove godine. Već sada kupuju velike množine u Americi. I u Švedskoj je žetva srednja.

Izvoz iz Danske.

U Danskoj se pozna pritisak engleske vlade. Sada je zabranjen izvoz svih vrsti tropa, sijena, slame, mekinja, korijenja, graha, leće, pasulja, muke i svakoga žita i kruha, petroleja, bencina i svakog oružja.

„Sretna" Sibirija!

Veie, da Sibiriju čeka lijepa budućnost, jer je tamo mnogo naših zarobljenika. Tamo je najveća šuma na svijetu, koja je duga 6000 km, to jest 1200 sati hoda, a široka 200 km ili 40 sati hoda. Raste u prostoru, gdje je poprječna toplina 10° pod ništicom, dakle vječni led. Zimi je tamo 60—70° pod ništicom. Ljeti okopne samo gornji dijelovi, a dolje je uvijek sve sledjeno. Čovjek bi mislio, da u takovom kraju ne može ništa rasti. Ipak rastu stabla i to takova, kakovih nema nigdje na svijetu. Pošto mora korijenje tražiti si prostora više na površini, stabla su više rijetka. Tamo rastu najveći meceseni, breze, jelve i sibirski cedri. Nitko ne mari za drva. Bez skrbi i straha ga gore, koliko im drago. Pošto je drvo raslo u tako mrzlom prostoru, je naravski ustrajnije, nego obično. To znamo i kod nas, da je drvo iz planina mnogo bolje, nego li iz ravnine. Pošto je ta sibirska šuma neizmjerna, neizmjerna je i svakovrsna divijač. Kod sjecenja se ništa ne pazi. U sibirskim rijekama ima velika množina riba. U jednoj godini nalovili su do 3 milijuna kilograma riba. Lako bi se još 10 puta toliko. U jednoj godini iskopali su 32.000 kg zlata. Bakra, srebra, olova, a osobito željeza ima vrlo mnogo. Ugljen se jako lahko dobije. Koliko je tamo blaga, a nema tko da ga digne.

Meso u Austriji.

U Beču je bilo dne 6. septembra 3461 goveda, 1775 iz Češke, 384 iz Ugarske. Plaćali su se volovi: Ia 300 do 322, najljepši do 340 K, IIa 264—290, IIIa 244—260 K, krave 216—310 K za 100 kg. Cijena se je u opće dignula za 6—10 K po 100 kg. Svinja je bilo dne 7. septembra na bečkom trgu 6826. Prodavalo se svinje za meso Ia 396—406, IIa 384—396, IIIa 370—380 K na 100 kg; debele Ia 430—440, IIa 420—428, IIIa 400—418 K za 100 kg. Cijena se digla kod 1 kg za 14—40 h. — Izgleda, da će biti i kod nas najbolje, da se svinje doma pokolju, i da se onda prodaje meso i mast.

Krumpir.

Krumpir poskupljuje. Vlada mu još nije odredila maksimalne cijene, što će se u kratko dogoditi.

Kava.

Kave ima u Braziliji vrlo mnogo. Prve dane septembra bilo je u Santosu 2 milijuna 16 hiljada vreća. U jednoj samoj sedmici su doveli još 314.000 vreća. U Sv. Pavlu su iste sedmice dovezli 314.000, a u Fundiahyju 257.000 vreća. Prodalo se u sjevernu Ameriku 183.000 vreća, a u Evropu 47.000. Kave ima sada u Braziliji i te kako preko mjere.

Petrolej.

Petroleja ima po svijetu uvijek više. Zadnjih godina se ga dobiva uvijek više iz Meksika. God. 1907. se ga je tamo priredilo 1 milijun bačava, a god. 1914. 20.674 milijuna. I kod nas bit će ga stalno ove zime dostatno, nu samo ne će biti lijepo očišćen, jer manjka sumporne kiseline.

Francuski alkoholizam.

„Aftenposten" donaša mnogo podataka zašto je francuski ministar financija predložio, da se zabrani uživanje alkohola. Nije tome najzadnjim povodom pijančevanje vojnika i njihovi izgredi osobito na kratkim dopustima, koje im djede Joffre u druge svrhe daje.

U Francuskoj se rijetko susretne na ulici pijanoga. Izgleda kao da su Francuzi trijezniji od drugih naroda; ali ipak nigdje se ne potroši toliko alkohola koliko upravo u Francuskoj. Alkohol je najstrašniji njezin neprijatelj. Na svaka 83 stanovnika dolazi po jedna krčma. Absinta popilo se 1914. mjesečno 20.000 hl.

„Ligue nationale contre l'alcoolisme" zove rakiju uzrokom opadanja francuskog pučanstva i sve većem broju umobolnih. Rakija uništi Francuskoj svake godine po jednu cijelu vojsku. U Bretanji i Normandiji ne će se domala dobiti trijeznog mornara za francuske ladje, od kojih su mnoge već radi pijanstva nastradale. Francuska biva sve pustija, njezine bolnice sve punije.

Vojnici nijesu marili puno za dosadanje zabrane, te su dohadjali uvijek lako do žestokog pića. U nekim mjestima iza fronte krčmari su načinili zlatnih poslova rakijom, a vojnici imali su prigode podati se pravim orgijama.

U Parizu bilo je najgore. Policija se je morala umjašati jako često: sudovi morali su mjesece i godine tamnice dosuditi vojnicima, što su u Pariz išli na dopust. Napokon moralo se u Parizu i momčadi i oficirama pohadjanje kavana i restauracija izvan ura objeda i večere zabraniti, te i onda propisati, da ne smiju dobiti vina i žeste preko jedne male mjere.

Ribotovim riječima: „Mi ćemo, kako što izvanjskoga, tako i unutarnjega neprijatelja pobijediti", pridodaje pesimistički dopisnik iste danske novine: „Da, nadajmo se: ali ja bi ipak prije vjerovao u prvu pobjedu nego u drugu."

Prvi parobrod sa izmijenjenim invalidima.

Posredovanje pape Benedikta XIV., da se izmjenjuju austrijski i njemački invalidi, koji se nalaze u ruskom zarobljeništvu sa ruskim invalidi u našem i njemačkom zarobljeništvu, imalo je potpuni uspjeh. Kraj, gdje bi se imala vršiti izmjena invalida bilo je odlučeno mjesto Sasnitz u Švedskoj. Dolazak prvih austrijskih i njemačkih invalida, koji su se nalazili u ruskom ropstvu, na švedska tla, opisuje „Berliner Tagblatt" ovako:

Kad je bilo pred par dana otposlano više brodova sa ruskim invalidima, da se ih otpremi u Rusiju, dovezla se je dne 16. augusta prva ladja sa njemačkim i austrijskim invalidi, koji su se nalazili u ruskom ropstvu, u luku Sasnitz. Švedsko stanovništvo je primilo austrijske i njemačke invalide jako srdačno. Sve kuće bile su okrašene sa cvijećem i zastavama. Stanovništvo je hrlilo u luku, i sretnim ćutio se svaki, koji je mogao doći u luku. Kad je prvi parobrod doplovio u luku, zasvirala je glazba austrijsku i njemačku himnu. Na glavnom stijegu parobroda vijala se zastava Crvenog križa. Oduševljenje naroda postiglo je vrhunac, kada je malo zatim doplovio i drugi parobrod sa invalidima. Sve ih je pozdravljalo: Dobro došli! Pogled na tu masu ljudi, koja je burno pozdravljala invalide, a uza sve to glasan plač, učinio je nezaboravljiv utisak. Veselje i radost invalida na pogled tisuće ljudi, koji su im pripravili tako sjajan doček, bilo je neopisivo. Mnogom od njih zasjale su suze u očima. Pogled na teško ranjene invalide potresao je srce. Neki vojnik bio je bez nogu. Dvije milosrdne sestre su ga pratile iz parobroda. Mnogo invalida u mladenačkoj dobi bilo je grozno pokvarenih. Akoprem su se invalidi iskazivali veselima, ipak se mnogome čitalo na licu, koliko je bolesti i trpljenja pretrpio. Mnogim časnicima, kojima su prsa kitile hrabrosne kolajne i zaslužni križevi, igrale su u očima suze-radosnice. Mladom austrijskom konjaniku odbila je granata obje noge i jednu ruku, a usprkos toga bio je veseo, samo da se može vratiti u domovinu. Svim invalidima bile su podijeljene razne poslastice. Prenoćili su po raznim hotelima grada.

Švedski kralj Gustav poslao je povodom prihoda prvih invalida na švedska tla našemu i njemačkom caru brzojavni čestitku, u kojima im izražava svoje veliko veselje, što je oćutio on i sve švedsko stanovništvo, jer se izvršuje izmjena invalida na švedskoj zemlji. Oba vladara su se brzojavno zahvalila u toplim riječima švedskom kralju i narodu za gostoljubni primitak invalida na švedskom tlu."

Već u Finskoj, a osobito u Švici invalidi su svuda bogato darivani. U Njemačkoj su im iskazali posebne časti. Dne 20. augusta se ih je svečano primilo u Austriji. Na povratku zahvalili su se sv. Ocu, za njegova nastojanja za oslobodjenje invalida. Sada se nalaze u Litomericah u Českoj u bolnici.

Opet o iseljenicima.

Jesenski vjetar već puše preko gora i dola i obznanuje nam, da se bliža zima se svojim snijegom i ledom. Prva misao, što nam dolazi na um glasi: što će biti s našim vojnicima? A druga: što će biti s našim iseljenicima? Vojnicima ne možemo promijeniti njihovih prilika. Samo nešto, što možemo pomoći jest to, da im pomognemo e jim se priskrbi toplo odijelo, i da im se tako omili njihova sudbina. Kod iseljenika je ipak lakše, da im se olakša njihovu bijedu, njihovo nezasluženo trpljenje. Naši se ljudi boje zimu u tudjini, svi se boje baraka. Radje bi trpjeli doma glad, nego poći u sjeverne mrzle krajeve.

Vlada je za hiljade iseljenika, koji nisu imali dostatno novca, da si priskrbe sami stanovanje, što je posebno rata priskrbila to, da ih je neke nastanila u u to svrhu priredjenim barakama, a neke po raznim općinama. Barake su u Gmündu i u Brucku u doljnjoj Austriji, u Volfsbergu i Sv. Andreju u Koruškoj, u Homu u Českoj, u Nikolsburgu i u Porlici i Gaji u Moravskoj. Osim ovog odlučilo se još i posebne općine, gdje su se nastanili iseljenici. Najviše je bilo u Beču (okolo 200.000) otkuda su se već veći po vratili u Galiciju i Bukovinu. U Pragu i Gracu bilo ih je oko 100.000. U Českoj ih ima isto mnogo. Talijanskih iseljenika ima tamo nad 20.000.; u Moravskoj ima talijanskih i slavenskih okolo 40.000. U Gornjoj Austriji ima iz juga oko 15.000 iseljenika. U nekim općinama Dolnje Austrije nastanjeno je oko 15.000 Furlana. Do nedavna bilo je u Ugarskoj do 20.000 iseljenika. Nu tamo im nije bilo opstanka. Ne samo, što nisu razumjeli jezika, već i inače nije im bilo dobro. Za to je vlada odredila, da se Lipnica, gdje je prije bilo 30.000 poljskih iseljenika, uporabi isključivo za Slovence i Hrvate. U tamošnjim barakama dakle će naši ljudi zimovati.

Što smo mi učinili za naše ljude? Na to pitanje neka svaki sam odgovori. Mi ćemo tu dodati ovo: Učimo se od židova, koji su uistinu za svoje židove iz Galicije učinili sve, što je bilo moguće. Sabrali su ogromne svote novaca i s njima na sve strane podupirali židove iseljenike. Učiteljima, činovnicima i drugim iseljenicima davali su potrebne zajmove, drugima potpore u novcu, živežima i odijelu. Poskrbili su za škole i to za pučke i srednje, ali bar su skrbili, da su djaci mogli polagati ispite. Za djevojke, koje nisu imale svojih roditelja utemeljili su posebne zavode, a osim toga pazili su, da su se iseljenici učili po barakama i raznim općinama razne rukotvorine. Imali su odredjene sobe za šivanje, radionice za krojače, stolare i postolare; priredjevali su im se tečajevi za pletarstvo, rezbarstvo, vezenje i t. d. Naša dužnost je, da za naše ljude pokažemo toliko srca, koliko su židovi za svoje pokazali.

Neka se dakle otvore sve te škole i sada za naše iseljenike! Školska godina je već eto započela, nu za škole medju iseljenicima nije jošte ništa učinjeno. Već teče peti mjesec, što je naš narod zapustio puljski kotar, i peti eto teče mjesec, što su djeca bez ikakve škole. Jako bi pametno bilo, ako bi se za naše djevojke ustrojilo više zimskih tečajeva za kućanstvo.

Učitelja i učiteljica ne će manjkati. Država je za poljske, ruske i židovske iseljenike žrtvovala silno mnogo. Do konca junija isplatila je za približno 600.000 iseljenika 150 milijuna kruna samo za potpore. Osim toga je davala odborima znatne potpore svake sedmice, onda plaću učiteljima, troškove za tečajeve za posredovanje rada i sve druge potrebe. Sa stalnošću očekujemo, da će isto tako vlada skrbiti naše iseljenike iz juga, koje je rat sa Italijom istjerao od domaćeg ognjišta. Iseljenici sami, osobito njihovi pastiri, što su sada medju njima, neka dignu svoj glas, da se življenje u tudjini koliko je to moguće uredi u svakom obziru.

Razne vijesti.

Koprive — kao naknada za pamuk. Čitamo u „Hrv. Lloydu": Duh prilagodjivanja i smišljanja u velikoj je mjeri pomagao nama i našim saveznicima u ovom ratu. Budući je pamuk nuždan za proizvodnju municije, a svaki import onemogućen blokadom otvorenih mora, to su naši i njemački stručnjaci istražili kulturno i divlje bilje, iz čijih vlakanaca bi se moglo proizvoditi naknadu za nužni pamuk. Jedno od najboljih biljaka jesu koprive. Vojna uprava daje stoga, gdje je to moguće, sabirati koprive, iz kojih će se preradjivati pamučna vlakna. U okolici Zagreba sabrano je do sada 20 vagona tih kopriva, tako da se u radiusu od 4 km oko Zagreba ne mogu naći koprive. — Ovo je novi dokaz, kako se mora čovjek u svim situacijama snaći i prilagoditi.

Kolera u Trstu. Izvješćaj o stanju kolere dne 13. septembra 1915:

Dne 8. septembra bilo je u njezi 5, novi slučajevi —, ozdravilo — osobe, umrlo 1 osoba, ostalo je u njezi 5, bacilonosci u promatranju 6, u vili „Sartorio" na promatranju 3 osobe.

Historijske krivotvorine. Kod isplate ratne kontribucije, što ju je god. 1871. Francuska plaćala Njemačkoj, bilo je ugovoreno, da se dio kontribucije plati u papiru. Činovnici, koji su taj novac brojili, opazili su, da je jedna banknota od 100 talira krivotvorena. No jer ju je odmah neki sabirač rijetkosti otkupio, nije došlo do prijave. Kad se je to pročulo u Francuskoj, ustanovilo se je, da je tu banknotu — a i više njih, još za opsade Pariza krivotvorio neki rezbar Guillaume. Sutradan osvanuše po pariškim ulicama oglasi: „Tko Guillauma ili Bismarcka živa izruči francuskoj republici, dobiva deset milijuna franaka." Guillauma je medjutim nestalo bez traga, možda je poput tolikih drugih poginuo za opsade

Pariza. Druga je krivotvorina mnogo starija, no njezin je autor i mnogo gore prošao. Bilo je to za vladanja Fridrika Velikoga. U pruskoj državnoj kovaonici novca bio je namješten kao rezbar neki Šležanin. Kad je Fridrik Veliki usvojio Šleziju, dao je kovati nove talire. Tu je zgodu upotrijebio spomenuti Šlezanin, te je iznad glave Fridrika Velikoga umjesto „Ein Reichsthaler" — jedan državni talir — urrezao „Ein Reich sthal er" (ukrao je jednu državu)! I nitko to nije opazio, dok nisu taliri stavljeni u promet. Čim je „pogreška" opažena, odredjeno je, da se svi taliri povuku iz prometa, a krivac zatvori u tamnicu. Krivca su zatvorili, no talire nisu mogli sabrati, jer su ih sabirači rijetkosti vrlo skupo plaćali i sakrili u svojim zbirkama.

Može li se voda ukrasti? Kazneni sud u Pragu raspravio je zanimiv pravni slučaj. Pokostar Josip Krombholz tužen je radi prestupka kradje, jer je iz vodovoda općine Dojovice uzeo 260 litara vode, koju je upotrebio za natapanje svog polja. Kako je taj čin počinio na cijevi neke novogradnje, označio je vlasnik novogradnje pretrpljenu štetu sa 7 K, dok je zastupnik općine označio štetu sa 7 filira. Sud je nakon provedene rasprave optuženog riješio uz motivaciju, da je voda narodno-gospadarska imovina bez financijalne vrijednosti, pa po tome ne može biti predmetom kradje. Prizivno je sudište tu osudu u cijelosti potvrdilo.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatske škole u Puli:

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

U veselom družtvu u Premanturi sakupljeno . . . . K 18·—

koje darovaše: Božo Mezulić 3 K; po 2 K: Ivan Mikovilović, Josip Iveša, Miha Kovač-Bjelovarčan, Walter Klag-Bečanin, Marija Semelić; po 1 K: Ivica Jančić-Osječanin, Miho Mikovilović, Antun Vuga-Solčanin, Jadre Iveša, Ivo Mezulić.

Ukupno . . . . K	18·—
Prije iskazano . . „	2100·14
Sveukupno . . K	2118·14

Razvoj Austro-Ugarske monarhije.

Istočna krajina koljevka Austro-Ugarske.

Na obranu od divljih Avara učvrsti Karlo Veliki, franački i rimski car, oko god. 800, zemlje od Aniže i Dunava do Drave i tu novu oblast — budući na iztočnoj medji franačke države — nazove Istočna medjašna krajina ili Istočna marka, a na čelo joj postavi medjašnoga grofa ili markgrofa.

No kad su Madžari u 9. vijeku nahrupili u sadašnju Ugarsku, unište i zauzmu tu Istočno krajinu i preko nje navaljivahu u Njemačku.

Njemački car Oto I. potuče ih kod Augzburga god. 995. i obnovi opet Istočnu krajinu (Ostmark, Östreich, Austrija) bijaše klica, iz koje se razvi današnja velika država Austro-Ugarska.

Babenbergovci 976.—1246.

Njemački car Otto II. dade Istočnu krajinu god. 976. Leopoldu I. iz kuće Babenberg u feud.

Zadobiv Babenbergovci god. 1194. još Štajersku i dijelove Kranjske vladahu sve do god. 1276., kada izumre njihova porodica sa smrću Fridrika II. „Bojovnoga".

Borbe za baštinu Babenbergovaca.

Sad bi bio njemački car imao pravo, da dade baštinu Babenbergovaca kao državni feud kojoj drugoj obitelji, ali njemački su carevi one dobe pa sve do god. 1273. bili slabi vladari; moćna gospoda (vlastela) ih nijesu slušala, već je vladalo pravo jačega.

Susjedima Austrije nije bilo teško prisvojiti si baštinu Babenbergovaca. Austriju dobi češki kraljević Premisl Otokar II., u Štajersku Bela IV., kralj ugarski, za svoga unuka Stjepana. Ali Otokar, koji bje 1253. naslijedio svoga oca na prijestolu Češke, nadvlada bitkom kod Kresenbruna 1260. Belu IV. i zagospodova cijelom baštinom Babenbergovaca.

Rudolf Habzburški.

No Nijemci izaberu 1273. za cara i kralja grofa Rudolfa iz Habzburga u Švajcarskoj, koji je imao mnogo posjedovanja u Njemačkoj i koji bijaše hrabar i pobožan vitez.

Pripovijeda se, kako je jednom — bivši na lovu — ustupio svoga konja svećeniku, da lakše pregazi potok i što brže ponese bolesniku zadnju utjehu, a kad se svećenik povratio, ne htjede Rudolf konja uzeti, nego ga dade crkvi na uporabu govoreći, da nije dostojan jahati konja, na kojem je jahao Isukrst u Svetotajstvu.

A kad su ga krunili, nije bilo žezla, na koje prisižu državni dostojanstvenici vjernost caru. Već se htjedoše vitezovi razići, kad Rudolf skine sa stijene raspelo i reče: „Ovaj znak, na kojem je umro Spasitelj svijeta, neka mi bude mjesto žezla".

Tako i bude.

Prva je skrb bila Rudolfu, da upokori silovitu gospodu i da podigne ugled carski, da tako uvede red i mir u svojoj državi.

Od Otokara II. je zahtijevao, da ga prizna za gospodara radi Austrije i Štajerske, jer te zemlje bijahu feud njemačke krune; ali to nije išlo mirnim putem. U bici na Moravskom polju god. 1278. bude Otokar svladan i ubit.

Habzburgovci zavladaju Austrijom 1282.

God. 1282. dade Rudolf Habzburški privolom njemačkih knezova Austriju i Štajersku svojim sinovima Albrehtu i Rudolfu. Tako zavladaše Habzburgovci Austrijom i Štajerskom.

God 1336. zadobe Korušku i dijelove Kranjske, i to za vladanja Albrehta II. i Otona Veseloga.

Sin Albrehta II., imenom Rudolf IV., dobi od Margarete Maultaš Tirolsku god. 1363.

Njegova braća Albreht III. i Leopold III. dobe iza smrti Albrehta Goričkoga god. 1374. dijelove Kranjske, Slovensku Krajinu i grofiju Pazin, a 1382. podvrže im se dragovoljno grad Trst.

Za Maksimiljana I. (car njem. 1493.—1519.) podignu se još većma moć kuće Habzburg.

On se vjenča sa Marijom, jedinicom Karla Smjeloga, kralja burgundskoga, pa iza smrti ovoga (1477.) zadobi bogatu Nizozemsku, t. j. državu od Ženevskoga jezera do Germanskoga mora.

Kad je 1500. posve izumrla (s Leonhardom) porodica goričkih grofova, dobi Mahsimilijan Goričku i Bistričku dolinu u Tirolu.

Sina svoga Filipa Lijepoga vjenča sa Ivanom, jedinicom kralja Aragonskoga Ferdinanda i Izabele, kraljice Kastilske (Aragonija i Kastilija bijahu kraljevine na Pirenejskom polnotoku) i tako dobi za svoj rod te opširne španjolske zemlje. Sin Filipa Lijepoga, Karlo V., zavlada 1516. Kastilijon, Aragonijom i svim zemljama, koje spadahu pod ova Kraljevstva.

Svoga mladjega unuka Ferdinanda, koji bijaše drugi sin Filipa Lijepoga, zaruči Maksimilijan sa Anom, hćerkom Vladislava Jagelonca, kralja hrvatskoga, ugarskoga i českoga, pa tako osjegura svome rodu i ta tri kraljevstva za sjučaj, da izumru Jagelonci, što se je i zbilo 1526. sa smrću Ljudevita II. na Mohačkom polju.

Habzburgovci zavladaju 1526. Hrvatskom, Ugarskom i Českom.

Sada zadobi Ferdinand I. Hrvatsku, Ugarsku i Česku, imadašej austrijske nasljedne zemlje i u ime brata svoga vladaše Njemačkom.

Iza smrti Karla V. (1556.) zavlada Španjolskom i njezinim ostalim zemljama sin mu Filip II., a njemačkim carem postane Ferdinand I.

(Tako se kuća Habzburška razdijeli u dvije loze: u španjolsku i austrijsku.)

Ferdinand I. (1519.—1564.; car njemački 1556.—1564.) imao je na temelju ugovora izmedju kraljeva hrvatskih, ugarskih i českih s jedne strane i Habzburgovaca s druge strane pravo na prijesto kraljevina Hrvatske, Ugarske i Češke, no staleži tih kraljevina tvrdili da su, da slobodni izbor kraljevina daje vrijednost onim ugovorima. Ferdinand I. nije toga ni tajio, nego pristane, neka Hrvati, Ugri i Česi svaki za se biraju kralja. Česi izaberu Ferdinanda 1526., Hrvati 1527. u Cetinu, a od Ugara izabere za kralja Ivana Zapolju. Ferdinand I. ga doduše potuče ali se Zapolja uteče za pomoć turskome caru (sultanu) Solimanu.

Ovaj dodje s velikom vojskom u Ugarsku, gdje mu Zapolja obeća vjernost, pa se odanle poda pred Beč 1529., ali hrabri Nikola Salm obrani grad, a Turci se vrate natrag.

God. 1532. nahrupe Turci opet u Ugarskoj namjerom, da podru do Beča, ali ih kod Kiseka zaustavi krvatski junacima Nikola Jurišić sa 700 momaka toliko vremena, dok se je pred Bečom sakupila vojska; Soliman se ni ne usudi na Beč već se povrati Štajerskom i Hrvatskom u Bosnu.

Ipak nije Ferdinand dobio od Ugarske nego sjeverni i zapadni dio, jedan dio si pridrži Zapolja, a južni i srednji dio s Budimom, zadrže 145 godina Turci.

Sa Zapoljen nagodi se Ferdinand: dopusti mu da vlada do smrti svojim dijelom Ugarske, a tada će ga nalijediti Ferdinand i njegovi naslijednici. No kada se to iza smrti Zapoljine ipak ne zbude, provali Ferdinand u Ugarsku, da s oružjem izvojšti svoje pravo, ali ne uspije, jer sinu Zapoljinu priskoče na pomoć Turci.

Spanjolska loza Habzburgovaca izumre god. 1700. U ovo vrijeme vladaše od austrijske habzburške loze Leopold I., koji htjede baštinu svojih rodjaka u Španjolskoj priboriti za drugoga svoga sina Karla VI. Francuski kralj Ljudevit XIV. htjede ju pako za svoga unuka Filipa Anžu. Porodi se krvavi rat. Englezi pomagahu Leopoldu, a iza njegove smrti (1705.) i njegovome prvome sinu, caru Josipu I., ali kad i ovaj god. 1711. umre, ostade na životu jedini Habzburgovac Karlo VI., koji je već bio 1703. (kao Karlo III.) nastupio vladu u Španjolskoj i imao sada baštiniti austrijske nasljedne zemlje, kraljevine Hrvatsku, Ugarsku i Česku i postati njemačkim carem. Bojeći se njegove premoći (kako su se prije bojali one Ljudevita XIV.), ne htjedoše ga više Englezi podupirati, već sklope s Francuzima mir u Utrehu 1713.: na taj mir pristade i car Karlo VI. u Rastatu 1714. Španjolsku krunu i zemlje preko mora zadobi Filip V. Anžu, a Karlo VI. dobi Nizozemsku, Napulj, Sardiniju, Milan i Mantovu. Filip V. se zarati sa Karlom, da mu otme ove zemlje, ali bi potučen te morade prestati na to, da Austrija dobije Siciliju za Sardiniju, koju dobi Savoja 1720.

Karlo VI. morade se boriti i s Turcima. Njegov vojskovodja Evgen Savojski potuče Turke kod Petrovaradina 1715., a slijedeće godine kod Biograda. Oslabljeni Turci sklope mir u Požarevcu 1718. i odstupe Austriji Temešvar, Srbiju, Vlašku do Alute, Slavoniju i dio Bosne.

Pošto Karlo VI. nije imao muškoga potomka, izdade 1713. zakon, koji se zove Pragmatička sankcija. Taj zakon naredjuje:

1. da se austrijske zemlje ne smiju dijeliti;
2. Ako izumre muški rod Habzburgovaca, ima ga naslijediti ženski po prvorodstvu i to najprije Karlove kćeri: izumru li i one i njihov, rod, onda kćeri Karlova brata Josipa I., onda njegove sestre itd.

Ovaj zakon pripoznadu narodi Karlove države (Hrvati takodjer): da ga pako pripoznadu i druge države evropske, morao je Karlo VI., mnogo žrtvovati i to: Napulj i Siciliju prepusti španjolskome infantu (prijestolonasljedniku) Don Karlu, a dobi za to Parmu i Piacencu; Savoji odstupi nekoliko gradova u Lombardiji; Lorenu, zemlju svoga zeta Frana Lorenskoga, zamijeni sa Toskanom.

Da se naplati na drugoj strani, navali u savezu s Rusima na Turke, ali bijaše hude sreće, jer vrloga vojskovodje Eugena ne bijaše više medju živima († 1736.).

Morade s Turcima sklopiti mir u Biogradu 1739. te im odstupiti Vlašku, Srbiju u Bosnu.

Muški rod Habzburgovaca izumre 1740.

Od onog vremena je Sava i Dunav do Oršove medja medju Turskom i Austrijom.

God. 1740. umre Karlo VI. i s njime sav muški rod kuće Habzburške.

Kuća Habzburško-Lorenska.

Sada zavlada po pramaktičkoj sankciji najstarija Karlova kći Marija Tereza, koja bje udata za Franju Lorenskoga, s kojim utemelji rod Habzburško-Lorenski, koji i danas vlada Austro-Ugarskom.

Marija Terezija sretno obrani svoje zemlje od mnogobrojnih neprijatelja; samo dio Šleske morade ustupiti Prusima, a Parmu, Piacencu i Guastalu preda Španjolskoj.

Kad se 1772. prvi put dijelila Poljska, zadobi Marija Terezija Galiciju i Vladimiriju. 1777. dadu joj Turci Bukovinu.

Naslijedi ju sin Josip II., a kad ovaj 1790. bez djece umre, drugi sin njezin Leopold II. do 1792. Ovoga naslijedi sin Franjo I. (do 1835). Zatim zavlada Franjev sin Ferdinand V. „Dobri", koji se 1848. odreče krune na korist svoga sinovca, sadašnjega našega cara, koga neka Bog još dugo poživi!

(Iz knjige „Zgodno Štivo".)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 22. rujna 1915 | Broj 72.

Bugarska mobilizira.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Odbili smo ponovne ruske navale na naše pozicije u prostoru istočno Lucka. Isprekrižana vatra naših baterija raspršila je na Ikvi nekoja neprijateljska odijelenja, koja pokušaše, da se ustale na zapadnom brijegu rijeke. Inače je jučerašnji dan prošao mirno na sjeveroistoku. Položaj je potpunoma nepromijenjen.

Talijansko bojište.

U južnom Tirolu otvoriše jučer naši najteži topovi vatru protiv varoši, koje je neprijatelj zaposjednuo, kao i protiv njihovih pozicija i baterija u prostoru Serravallo (sjeverno od Ale). Pred našom pograničnom pozicijom na brdu Coston (visoravan Folgarie) odbili smo Talijane kao uvijek. Neprijateljski je dvoplošac bacio na Trident jako djetinjaste letake iz pera poručnika D' Annunzia. Na koruškoj se fronti nije desilo ništa znamenita. U prostoru Bovca nastao je sada opet mir, nakon što se izjaloviše potpuno talijanske navale prošle sedmice. Samo neprijateljsko topništvo puca dalje. Na drugim dijelovima primorske fronte bojna se je djelatnost ograničila na topovsku paljbu i na pomanja poduzeća ratovanja po streljačkim opkopima.

Srpsko bojište.

Naše je topništvo smetalo srpske radnje kod utvrdjivanja na donjoj Drini. Inače ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

U okolici Nieuwilla došlo je do bojeva sa ručnim granatama. Ispraznili smo pramа osnovi jučer paljbom razvaljenu kuću vodobrana od Šapignuela, sjeverozapadno Rheimsa. U Šampanji i u Argonama bacili smo u zrak sa uspjehom lagume u neprijateljskim pozicijama. Odbili smo više navala sa ručnim granatama na Hartmannsweilerkopfu.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Čete generalobersta Eichhorna napreduju napadajuć sjeverozapadno i jugozapadno Ošmijane. Desno krilo vojne skupine dostignulo je predjel istočno od Lide do zapadno Novo-Grodeka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Iznudili smo prelaz preko Molčada kod i južno Dvorca. Dalje južno doprle su naše čete boreć se i proganjajuć neprijatelja sve do crte jugoistočno od Molčada-Novaja-Miš, zapadno Ostrova.

Vojna skupina Mackensenova.

Položaj je nepromijenjen.

Jugoistočno bojište:

Kod njemačkih četa nije se desilo ništa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 21. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Ariburnija razorila je naša topovska vatra veliki dio neprijateljskih jaraka i pozicija i uništila je neprijateljsku infanteriju, koja je zapustila neprijateljske jarke.

Neprijateljska torpednjača, koja se približila ušću Kerevizdereja i pucala na našu poziciju, prisiljena je bila na bijeg.

Dne 18. o. mj. prisilili smo nenadanom navalom kod Korne iskrcanog neprijatelja, da opet ukrca topove i dio iskrcanih četa. Neprijatelj je pretrpio teške gubitke.

Kreati engleski transportni parobrod Patagonia potopili smo pred Odesom.

Sa bojnih poljana.

Rusi drže svoj položaj ugodnim.

Petrograd, 21. septembra. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Vojnički suradnici novina drže položaj na bojištima ugodnim. Na cijelom lijevom krilu od Pripjeta do Dnjestra navaljuje se na neprijatelja. To ga sili na uzmak ili na to, da dovede pojačanja na ovu frontu. Na lijevom krilu izmedju Njemena i zaljeva Rige položaj je na mnogim točkama ugodan. Na cestama prema Vilni i na prelazima Vilije neprijatelj je odbačen. Na cestama prama Dvinskomu i dalje južno ostaju neprijateljske navale bez uspjeha. „Riječ" javlja iz dobrog izvora, da je spoj izmedju Vilne i drugih straga nalazećih se četa osiguran i da nije moguće, da bi bio zapriječen. Akcija neprijatelja kod Novo-Svjenčanija i u okolici željeznice Molodečno-Polech odrezuje rusku skupinu od Vilne i Drinskoga. Skupina oko Vilne je time tjesnije svezana sa skupinom oko Grodna. Dok se neprijatelj približava močvarnim području Pinska, omogućeno je ruskoj vojsci da iskoristi sve prednosti, što joj pruža ovaj močvarni i šumoviti kraj, dok će neprijatelj imati boriti se sa največim poteškoćama.

Pozivi u Rusiji.

Lion, 21. septembra. (D. u.). „Progress" javlja iz Petrograda, da su godišta 1916. do 1912. druge rezerve i godišta 1916. do 1898. prve rezerve danas mobilizirani izuzevši guberniju poljske Cholm, Kaukaz i područje Amura.

Centralne vlasti.

Njemački načelnik Vilne.

Berlin, 21. septembra. Prvi načelnik Tilsita, Pohl, imenovan je prvim načelnikom u osvojenom gradu Vilni.

Novi njemački zrakoplovi.

Amsterdam, 21. septembra. „Tijd" javlja, da su se na njemačko-engleskoj fronti opazili zadnjih dana zrakoplovi novog tipa. U zadnjih 14 dana bilo je 35 zračnih bojeva.

Ententa.

Japanska municija za Rusiju.

Genf, 21. septembra. „Timesu" brzojavljaju iz Petrograda: Prema vijesti iz Tokija odredio je japanski ratni ministar da 1200 tvornica sa 100.000 radnika izradjuje municiju za Rusiju. Ujedno se proučava pitanje, kako bi se utemeljilo novu tvornicu za oružje, koja bi imala takodjer raditi za Rusiju.

Francusko-talijanski gospodarski sastanak.

Lugano, 21. septembra. Francusko talijanski gospodarski sastanak koji je bio u Vili d'Este svršio je jučer, a da se nije ni izdaleka obradilo odredjeni program. Važna pitanja, kao uredjenje kurza raspravljat će se u Parisu i Londonu. Cijela stvar izgledala je kao bratinski sastanak bez pozitivnog rada.

Borba za uvedenje vojničke obvezatnosti.

London, 21. septembra. „Daily Telegraph" oštro piše proti uvedenju vojničke obvezatnosti, što ju vlada namjerava uvesti. List navadja poteškoće, koje su protiv toga. Govor zastupnika Thomasa u doljnjoj kući dokazuje, da su se poteškoće podesterostručile.

Kritika milijunskih brojaka.

Amsterdam, 21. septembra. Dopisnik „Timesa" podvrgava oštroj kritici podatke ministra Asquitha o pojačanju vojske. On veli, da treba od tih brojaka oduzeti 500.000 ljudi i to 300.000 za mornaricu a 225.000 za nadoknadjene gubitaka. Ako se uzme još u obzir one, koji obole, onda ostaje na raspolaganje samo 2,300.000 vojnika. „Journal de Debats" veli, da broj engleskih vojnika u Flandriji iznosi 1 milijun, od kojih je u borbi samo polovina. Iz ovoga proizlazi, da ostaje u Engleskoj još uvijek milijun vojnika.

Talijansko raspoloženje.

Lugano, 21. septembra. Dne 18. septembra bilo je u Rimu ministarsko vijeće. Akoprem se o ententinoj noti Bugarskoj mudro šuti, vidi se da je svaka nada na Bugarsku pomoć izgubljena. Jedina nada ententne je još Rumunjska. „Corriere della sera" piše, da je Turska odstupila Bugarskoj Drinopolje na nagovor cara Viljma. „Popolo d'Italia" ponovno navaljuje na kritičare, koji vele, da talijanska vojska nije ništa učinila.

Posljedice odgode Dume.

Stockholm, 21. septembra. „Dagblad" javlja iz Petrograda: Budući da je duma raspuštena, pobunilo se 24.000 radnika u državnim tvornicoma u Petrogradu i Kronstadtu, u Moskvi štrajkuje 17.000 a u Harckovu 21.000 radnika. Redarstvo je zatvorilo uredovnice socijalne revolucijonarne i seljačke stranke gdje je našlo više stotina brošura i letaka, što su već razašiljani po čitavoj Rusiji. U njima se pozivlje narod u boj protiv vlade i vladalačke kuće naglasujuć beskorisnost da se nastavi rat.

Talijanske čete u maloj Aziji.

Zürich, 21. septembra. Prama vijesti „Neue Züricher Zeitung" započeli su prvi talijanski transporti, i to u malu Aziju. O odlasku ovih četa iz Napulja piše izvjestitelj: U luci vidimo mnogo parobroda, medju kojima njemački „Bayern" i austrij-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Nego moje živovanje u družinskoj sobi nije moglo potrajati do vijeka. Bila sam ipak plemenita djevojka; nijesu me mogli othraniti za kravaricu. K tomu je materin brat — s mržnje dakako na oca, ni po što s ljubavi za me — po svijetu vikao, kolika je to sramota, da Lenić zapušta svoju jedinicu, kćerku „mile mu sestre", kao se dijete ne zna ni križati, — što dakako nije istina bila. Na mojega oca digla se po cijelom Zagorju graja, kako sam čula — i napokon otpremi me u samostan varaždinski na tri godine dana. Trebalo je dosta vremena, da kolućrice u nečešljanu, divlju djevojku privedu u red. Šta! Rasla sam donle medju kravari konjari, mogla sam besposlice bluditi po trnju i grmlju, po prašini i snijegu, a nitko nije ni pitao za me; a sad najednput hodaj mirno i pobožno, utegnuta, obuvena sjedi cijeli dan za knjigom i plećivom. Mnogo je to muke, mnogo suza palo; koliko sam puta u kutu stajala, klečala, sukneni jezik nosila i koliko puta za kaznu postila! Kolućrice me nijesu rado gledale. Bila sam svojeglava, otresita. Druge djevojke smijale mi se i rugale, jer sam ružna bila. Bila sam čitavomu samostanu na ruglo, o mene se otirao, što je riječ, svaki bijes. To me je kruto peklo, to se ljuto zajelo u moje srce; postah još divljija, ni družih se ni s kim. Nu zato nijesam bila tupa i glupa. Motala sam te svoje knjižice kao ma koja u školi, znala računati u glavi, da su sve poniknule preda mnom, pismo mi je dakako debelo bilo rad mojih teških ruku, a i s pletivom sam se dosta namučila. Tako su me koludrice hvalile za ono, što sam znala, a kudile za ono, za što sam nespretna bila, drugarice pako smijale se nespretnosti mojoj, a zavidjale mi moje znanje.

Zato se nijesam ništa brinula, nijesam gledala ni na lijevo ni desno, zatvorila se u se i najdraže mi je bilo, kad sam mogla samovati sa svojimi knjigami. Tri godine probavila sam tako u varaždinskom samostanu, nijesu bile Bog zna kako vedre i vesele, ali rekla bih najveselije, što sam ih ikad doživjela. Za svega toga ne pohodi me otac ni jedan put. Pisala sam mu čestitke na god i mlado ljeto, ali nikad ne dobih odgovora. Otac učini sa mojimi pismi valjda ono isto, što je s mojim cvijećem učinio bio. Na izmaku treće godine dade me časna sestra glavarica jednog jutra k sebi pozvati. Nije-sam u istinu znala, zašto; drugarice moje stiskale za mnom glave, huškale, šuškale i nagadjale, da je ružna Malčika valjda opet počinila kakovo zlo, te će za to kažnjena biti. Udjoh u sobu glavarice, ali na svoje veliko čudo spazih, da do nje sjedi moj otac. Pohitih k njemu, da ga poljubim u ruku. Ovaj put mi to dopusti i taknu se usnom nekako moje kose, što je valjda pred opaticom imao biti poljubac.

„Amalijo", reče mirno i suho, „došao sam po te. Tri godine si ovdje učila i valjda nešto naučila."

„Jest, jest," potvrdi koludrica, „Amalija je dobra učenica, ne mogu se na nju potužiti, samo joj ženske radnje nekako ne idu od ruke."

Nehotice svrnu moj otac okom na moje ruke, nasmjehnu se ironički i pogleda me gotovo prezirno.

„Ta da," reče, „ne idu joj od ruke, jer joj je prevelika. Ne znam, ta curа sasvim se je izvrgla iz našega roda."

Zadrhtah, zažarih se pri tim riječima. Povratih se s ocem u stari naš dvorac remetinski. Lako si možete pomisliti, kako mi je srce kucalo, kad vidjeh toranj župne crkve i naš starinski dvorac. Plakala sam — ne znam, da li od radosti — ali plakala sam od srca. Bila sam za tri godine zrelija, pače za više, jer divljom djevojkom, neznalicom ostavila bjeh prije tri godine očinski krov, sad se povratih mirnija, čednija, a ponešto se sam se bila i nešto naučila. Mogla sam dakle više misliti, više osjećati. Družina u dvorcu gledala je nekako u čudu ružnu Malčiku; služavka od koje bjeh naučila molitvu Gospodnju, nije nikako vjerovati htjela, da umijem čitati i pisati. Prvo mi je bilo, da ogledam dvorac i gospodarstvo. Staje, gumno, hlijev, suša, kuružnjak, zdenac, pasja koliba, sve je stajalo na istom mjestu, sve sam to pozdravila kao stare znance, da, i onaj sijedi, zgrbljeni hrastovi stup pri prelazu u kupusnjaku. Bilo mi je, kan da sve to staro drvlje i kamenje ima srca i oči, da me i ono pozdravlja. Nu kako su mi oči obilazile po svih tih milih stvarih, nešta me sjeklo u srce. Činilo mi se, da je sve trošnije, nekako zapušteno, da sve to nekako trulne i gine. Ovdje, ondje falilo na prozoru staklo, u ogradi kolac, u krovu bila ovdje, ondje škulja, a dimnjaku bila je stara kapa otpala. Od moga odlaska nije se ništa popravljalo, služinčad je gospodarila po svojoj volji, otac išao po svojoj želji, kuća bijaše nečista, dvorište blatno, a cvijetnjak upravo podivljao od samoga drača. Nema sumnje, gospodarstvo išlo je na gore, nije bilo ruke, koja bi sve redila bila. Meni se to gadilo, a navlaš zato, jer sam se u samostanu priučila čistoći. Nijesam htjela ni smjela pitati oca za razlog tomu propadanju. Kao i prije odbijao se je od mene, govorio samo toliko, koliko se moralo, vladao se, kao da sam mu teretom, koga se otresti ne može.

(Dalje slijedi.)

ski „Nimrod", koje je talijanska vlada zaplijenila. Malo koji parobrod ulazi ili izlazi iz luke. Opažaju se samo nekoji engleski i francuski parobrodi, koji dovažaju kameni ugljen ili vojsku. Na jednom parobrodu ugledamo talijanske čete, koje nije nitko opazio, kada su se ukrcale. Najednom čujemo usklike: „Viva Italia! Viva il re!" Nema dvojbe, da je to prva talijanska pomoć za Galipolje. Parobrod je praćen od više torpednjača. Nitko ne zna kamo čete odlaze. Vijesti iz Rima glase, da će se čete iskrcati u maloj Aziji kod Smirne i Adalije, gdje će se okupirati novo područje.

Vicegeneralissimus Ruski.

Stockholm, 21. septembra. Car je odredio, da general Ruski dobije mjesto vicegeneralissimusa, kojemu su tako podredjeni svi vojskovodje. Dokazalo se, da je Ruski prvi upozorio velikog kneza na izdajničke čine Mjasodova. Veliki knez je ovo smatrao klevetom protiv Mjasodova, te je caru jamčio za njegovo poštenje. Radi toga se Ruski ustegao. Kad se kasnije dokazalo i osudilo Mjasodova, pozvao je car Ruskija u audijenciju, te mu rekao, da će sam preuzeti vodstvo. Ruski je na to izjavio caru, da i on stoji na njegovo raspolaganje.

Balkan.

Bugarska mobilizira.

Beč, 21. septembra. (D. u.). Od bugarskog poslaništva doznajemo, da je u Bugarskoj odredjena opća mobilizacija. Počamši od danas 8./21. septembra, moraju bugarski pričuvnici, koji se nalaze u tudjini prikazati se svojim četama.

Izjava Radoslavova.

Sofija, 21. septembra. (D. u.). (Zakasnilo). Na sastanku zastupnika Sobranja vladine stranke izjavio je ministarski predsjednik Radoslavov: Prigodom brzorazvijajućih se dogodjaja ne može Bugarska stati prekriženih ruku, te se mora za svaku eventualnost naoružati. Uslijedit će radi toga mobilizacija, pošto interesi Bugarske zahtijevaju, da ona zauzme oboružanu neutralnost.

Iz Bugarske.

London, 21. septembra. „Times" javlja iz Sofije, da vlada namjerava oštro nastupiti protiv agitatora za ententu. List „Preporec" objavljuje poziv na bugarski narod proti vladinih germanofilskih političara. Dotični je broj bio zaplijenjen, a list na neko vrijeme obustavljen. Poziv je bio potpisan od raznih generala u rezervi, od političara i književnika, ali od nijednog voditelja stranke. Profesor Krostev, koga drže prouzročiteljem, bio je uapšen.

Srpska vojska pripravna.

Kopenhagen, 21. septembra. (D. u.). Pariski dopisnik „Berlingshe Tidende" javlja, da ga je srpsko poslaništvo opunovlastilo da izjavi, da je srpska vojska ponovno pripravna za boj i da je bolje opremljena nego li na početku rata. Zdravstveno je stanje vojske izvrsno. Vojska gleda sa pouzdanjem u susret dolazećim dogodjajima. Srbiju ne će zastrašiti ni vojničke demonstracije na pograničnim rijekama, niti zagonetna politika Bugarske. Svaka pomisao srpskog separatnog mira jest i ostaje apsurdnost.

Gibanje četa u istočnoj Srbiji.

Sofija, 21. septembra. Prama vijestima „Kambane" u istočnoj se Srbiji opaža živahno gibanje čete. Čete, što se nalaze na bugarskoj granici uvijek su u pripravi. Srpska vlada šalje svoje čete, da će ententa iskrcati čete u Solunu, koje će doći na pomoć Srbiji.

Držanje Grčke.

Atena, 21. septembra. Ovdje se velikom napetošću prati svaki korak Bugarske. Drži se, da je držanje Bugarske razjašnjeno nakon što je potpisan bugarsko-turski dogovor. Što se grčkog područja tiče, drže da je stvar sada riješena. Stranka Gunarisova označuje povratak exministra u Atenu vrlo važnim. Neka grčka visoka ličnost izjavila je, da se Grčka ne će upustiti u europski rat.

Ententina nota Bugarskoj.

Beč, 21. septembra. „Abend" javlja, da glasi ententina nota u Sofiji ovako: Zastupnici četvornog sporazuma garantiraju Bugarskoj, da će dobiti područja, što joj po ugovoru od god. 1912. pripadaju. Ako Bugarska želi, engleske i francuske čete zaposjest će one krajeve. Ako Bugarska u kratko vrijeme na ovo ne odgovori, smatrat će se, da ne prima ovog prijedloga.

Nova bugarska područja.

Sofija, 31. septembra. Nova bugarska područja predat će se ovoj dne 21. septembra. Putnici pripovijedaju, da su Turci ispraznili Karagač, predgradje Drinopolja.

Rusija i Rumunjska.

Bukarešt, 21. septembra. Vlada je zahtijevala u Petrogradu, neka se opozovu iz rumunjskih voda dvije ruske torpednjače, koje su u zaljevu Tisla zatvorile dvije rumunjske jedrenjače i da se zapusti na slobodu zaplijenjeni parobrod „Krajova".

Njemački upliv u Grčkoj.

Atena, 21. septembra. Francuski listovi javljaju, da se ne da zanijekati e je njemački upliv u Grčkoj zadnjih dana ponarasao, radi česa su morali ententini diplomate podvostručiti svoje djelovanje.

Poziv muslimana u novoj Srbiji.

Solun, 21. septembra. Srpska vlada pozvala je pod oružje sve muslimane do 30. godine, što su nastanjeni u novoj Srbiji.

Nesporazumljenje medju rumunjskim generalima.

Bukarešt, 21. septembra. Izmedju generalnog tajnika u ratnom ministarstvu, generala Ilijescu i podgenerala štopa pukovnika Christescu, došlo je do nesuglasica. Ilijescu mnije, da je Rusija nepobijediva, dok Christescu tvrdi, da će Rusija konačno biti potučena i da nije sposobna za ofenzivu. Christescu zahtijeva, da vojnički list, što ga Ilijescu uredjuje prestane dosadašnjim pisanjem.

Rumunjska pred odlukom.

Pressburg, 21. septembra. „Pressburger Tagblatt" prima iz Bukarešta: Kraljevom se odlukom od 14. rujna odredjuje, da sve državne i privatne željeznice potpadaju pod nadzor ratnog ministra. Ovaj je odredio nadalje i rekviziciju sve teglećе marve i konja za vojsku.

Srbija i Italija.

Sofija, 21. septembra. „Kambana" javlja iz Niša: Talijanski je poslanik predao srpskoj vladi notu, kojom se traži od Srbije, da opozove iz Drača svojih 120 odjela u jakosti od 1200 momaka, koji se ondje nalaze pod izlikom, da štite srpski konzulat. Ovaj je talijanski zahtjev odbio ministarski predsjednik Pašić uz obrazloženje, da Srbija ne može dopustiti, kako bi joj strana država propisivala sredstva, koja ona drži shodnima za zaštitu svojih organa na području koje treće zemlje.

Rumunjska nije uporabila zgodno vrijeme.

Bukarešt, 21. septembra. Filipescujeva izjava, da je Rumunjska zakasnila uplesti se u rat u zgodno vrijeme, kakovo se više ne će povratiti, dokazuje kakovo je sada raspoloženje za Ententu u Rumunjskoj. Filipescu se doduše nada, da se još pružiti zgodan čas, nu to je slaba utjeha. Indirektno mu odgovara vladin list „Viturol." Ovaj veli, da izgubljena zgoda uopće nije postojala i da bi trebalo zaviriti u autentične vladine akte prije negoli se takav sud izreče.

Iz neutralnih zemalja.

Ententin zajam u Americi.

Kopenhagen, 21. septembra. „National Tidende" javlja: Vlada saveznih Država nije mogla zaprijećiti zajam alijiraca. Ona je izjavila, da smatra ovaj zajam kao zasebnu stvar. List izjavlja, da zajam prekoračuje francusku ratnu odštetu od god. 1871. Svrha mu je, da ojača trgovinu alijiraca na američkom trgu.

Ruska financijalna akcija u Americi.

Zürich, 31. septembra. Kako javlja petrogradski „Handels- und Industriezeitung" utemeljit će se naskoro rusko-amerikanska banka. Mnogo zastupnika otputovalo je već u New-Jork, da ondje započnu pregovore. Dalje se javlja, da je rusko-azijska banka postigla u New-Jorku kredit u iznosu od preko 25 milijuna dolara u svrhu izravnanja kupljenih stvari od strane ruskih importera.

Švedska zabranjuje prolaz municije.

Kopenhagen, 21. septembra. „National Tidende" javlja iz Stokholma: Švedska vlada odklonila je po drugi put molbu engleske vlade, koja je zahtijevala, da Švedska dozvoli prevoz ratnog materijala za Rusiju.

Nevremena u Volhiniji. Naše napredovanje.

Neprestane jesenske kiše učinile neuporabljivima sasvim ono malo puteva, što ima u Volhiniji i Podoliji. Konji upadaju duboko u blato. Ipak napreduje vukući se tren i topovi po poljima uz puteve, gdje je neizgnječeno tlo tvrdje. Velike šume hrastova, borovine i bukve služe zaklonistem za vozove, municiju i provijant.

Ostalo je zemljište većim dijelom neobradjeno, a djelomice nasadjeno lijepim duhanom, makom i sirkom. Poljodjelci su pobrali malo svoje ljetine. Ruske kolone za uništavanje polijevahu benzinom žetve, kolibe, zgrade, da liše naše čete svakog utočišta. Samo iznimno mogli su seljaci spasiti podmićivanjem oficira siromašne potleušice. Ove vrhu toga nose plakate, da su okužene kolerom. Na garištima kuća ono malo zaostalih mužika i židova kuhaju siromašnu hranu na starom ognjištu usred razvalina.

Tako uništavaju Rusi sami svoja sela. A naše čete gone ih neutrudivo pred sobom, osvajajući redom njihove najjače tvrdjave. Vidi se, da ih je tako energična ofenziva sa naše strane snašla nepripravne.

U istočnoj Galiciji je na Rusima žilosjek imao svoj učinak, te su veoma žurno zapustili svoje položaje, bez da se upuštaju u druga poduzeća.

U Litavskoj prešli smo Ščaru.

Engleska donja kuća o općoj vojničkoj službi.

„Kölnische Zeitung" ima ovu vijest: Od početka ponovnog zasjedanja donje engleske kuće raspravlja se opeta o općoj vojničkoj dužnosti. Ministar rata i premier ministar puštaju pitanje otvoreno, ali tako, da se iz njihovih riječi razumije, što žele i za čim teže.

Kapetan Guest digao se u donjoj kući, kao pristaša vojničke obvezanosti, govorom, što ga „Daily Chronicle" označuje, da se „kretao na rubu besramnosti, ali da je ipak imponirao neprijateljski raspoloženoj skupštini, da ga slušaju". List konstatuje, kako pobornici prisilne vojničke službe zahtijevaju takodjer da se prisili Engleze da budu u ratu kao radnici u tvornicama i radionicama. I kapital morao bi se, po kapitanu Guestu, staviti u ratu pod „Befehl".

Protiv njega digao se irski nacijonalista Dillon, nazivajuć Guestov govor pojavom, koja daje misliti. Označio je prisilnu radnju teškom prijetnjom proti radničkih prava i uredbom, koja se protivi predajama zemlje. Što se opće vojničke službe tiče, pozivao se Dillon na vojvodu Velingtona, da se Engleza ne može siliti, da vojuje izvan njegove zemlje, te su isto mnijenje dijelili s njimi državnici kao Lord Palmerston i generali kao Henry Havelock. Kazao je, da se rat može i bez tih novotarija dobiti. Govornik naslovio je oštrim riječima dio tiska, koji hoće otpraviti dobrovoljačko slobodnjačko stanje. Dillon zaključio je govor opomenom, da bi Engleska počinila jednu od najgorih ludorija u povijesti iznevjerivši se davnom dobrovoljačkom sustavu.

Radnički zastupnik St. Walsh hvalio je domoljublje radnika i svršio govor da ne pristaje uz reformu„ ako nije skrajno potrebita.

Razne vijesti.

Požar u Verudeli. Na općinskom tlu u Verudeli blizu gostione Ivana Ivića imala je udovica Marija Maričić malu daščaru, koja joj je služila za skladište, praonicu itd. Po svojoj prilici djeca, koja se tamo na tratini igraše, prouzročiše nesrećom vatru. U deset sati i četvrt poče se opažati dim nad zgradicom. Svako mišljaše isprva da se u njoj loži oganj za pranje. Ali u par časova postao je onaj dim jako sumnjiv, a u kratko prodriješe kroz krov prvi plamen požara. Tada skočiše susjedi i vojnici da spase, što se spasiti dalo. Ali nijesu mogli pomoći drugo van, da povuku daleko od požara dva voza, te izvuku tri četiri grede i stara drva. [N]a koje kokoše ostaše žrtvom vatre, dru[ge] utekoše na vrijeme preko prozora. Medj[u]tim veoma brzo doletješe tri automobil[a] sa vatrogascima, te par sisaljki stade[še] hip lijevati vodu na garište. I četiri dru[ge] sisaljke počeše malo časaka zatim sv[oje] djelo. Ali nije ni požar spavao. Razmah[ao] se, obuhvatio cijelu zgradu, bacao u v[is] crnih oblaka dima, a vjetar pirio vatru[,] smetao vatrogascima. U 11 sati bija[še] već sve gotovo. Od svega ostao je jed[an] zid i par nagorenih greda. Šteta izna[ša] do tri hiljade kruna, koja nije kod nikak[ve] banke bila osigurana.

Budućnost njemačke kolonijalne po[li]tike. Dr. Solf, državni tajnik, sada dodi[je]ljen kolonijalnom ministarstvu piše u [ko]lonijalnom kalendaru:

„Politički i gospodarski položaj Nj[e]mačke tako je nužno uvjetovan, da nak[on] rata kolonijalni posjed ostane nedirnut, [a] pak povećan sa novim preuredjenjem o[d]našaja naprama europskim državama. Z[a] gospodarstveno upućene ne treba dokaz[a] za tu tvrdnju, ali i ti će se čuditi o va[žnosti] nosti kolonija za moderni državu. P[o]trebe Njemačke na kolonijalnim produ[k]tima ide u milijarde. U našim kolonija[ma] možemo tek neznatni dio pokriti, jedva [1] po sto. Nakon rata će se razviti pojača[ne] tendence za kolonijalnim posjedom. S[ve] kolonijalne velevlasti ne će samo te[žiti] povećati ih, već će uslijed zaoštrenih n[a]cijonalnih protivština — osobito na [to] paziti, da investicija pomaže proizvodn[ju] surovina i prekomorski promet poveća[n] na vlastitim kolonijalnim posjedima. N[a]stat će stvoriti kolonije više u sklop[u] sposobne za obranu, vlastito narodno go[spodarstvo] spodarstvo u kolonijama nadopuniti i pr[o]širiti. Tako će po prilici glasiti lozin[ka] kolonijalne politike poslije rata. Kod to[ga] će se osobito moraju uvažiti posebno n[a]rodno gospodarstvo Njemačke. Od pr[o]vedbe kolonijalne politike se ne sm[ijemo] (Nijemci) dati zastrašiti, makar su di[je]lovi kolonija podlegli pod vlast nepri[ja]telja. Per aspera ad astra. (Hrv. Lloyd).

Rusija ipak izvaža pšenicu. „Frank[furter] Zeitung" donaša vijest (br. 2.. prvo jutrnje izdanje), da je na internacij[o]nalnom tržištu žita utovareno na brodo[ve] 605.000 kvartera (prema 500.000 prošl[og] tjedna), a od toga da 16.000 kvarte[ra] potiče iz Rusije. Predmnjeva se, d[a je] to žito došlo preko Arhangjelska i da [je] to prvo izvozno žito iz Rusije za vrije[me] rata. Ostalo žito dolazi iz Sjeverne Am[e]rike. Označena množina utovarene ro[be] je polovica prema onom što se u ovo[m] doba utovarilo i taj odnošaj traje v[eć] osam tjedana. Pravi rezultati Ame[rike] se još uvijek ne znadu i vrlo su pr[otu]slovne naravi, jer se veli, da su kiše u[činile] nile velike kvantitativne i kvalitati[vne] štete.

Književnost.

R. F. Magjerovi „Zapisci sa sela" [na] njemačkom jeziku. Ovih dana stavila je [u] promet ugledna bečka „Adria", tiskarsk[i] nakladni dionički zavod, rukovet M[a]gjerovih karakterističnih i popularnih „[Za]pisaka" u prijevodu njemačke spisatelj[ice] Marije Horvath-Pethö pod naslovom „Do[rf]geschichten". Knjiga je upravo luksuri[ozno] po uzoru njemačkih divot-izdan[ja] opremljena. Omot (obje strane) štamp[an] je po uzoru naših tikvica u dvije boje [po] nacrtu Radoslava Bačića (Osiek), dok [je] sama knjiga ukrašena sa tri vrsti izvorn[e] vignela, i opet po hrvatskim narodn[im] motivima, od Dragutina Renarića (Vuk[o]var), pa se tako u svakom pogledu [re]prezentira kao umjetničko djelo trajne [li]terarne vrijednosti. Kako pako Magjer svojim „zapiscima" crta hrvatski svi[jet] nigdje ne iznevjerivši svojih hrvatskih [o]ćaja, nema sumnje, da će kulturni [nje]mački narod dobiti u „Dorfgeschichten[“] sasvim smislu krvatsku knjigu. Knj[iga] je cijena s poštarinom 2 K 50 fil., a [do]biva se kod „Adrie" u Wien-u i auto[ra] u Osijeku (Reiznerova ul. 35.).

Kalendar „Srca Isusova i Marijina" [za] prostu godinu 1916. S dopuštenjem [cr]kvenih i redovničkih starješina izdaje u[red]ništvo „Glasnika Presvetog srca Isusova". God. XI. U Zagrebu 1916. Tiskara [i li]tografija C. Albrechta. Pod tim naslov[om] izašao je kalendar ovih dana, te se n[a]ručuje kod uprave „Glasnika Srca Isu[so]va", Zagreb I. Cijena 80 filira, pošt[om] 1 krunu.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 23. rujna 1915. | Broj 73.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 22. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji i u Volhinskoj položaj nepromijenjen. Na Ikvi došlo je u nekojim odsjecima do žestokih topničkih bojeva. Pojedini pokušaji Rusa da prodru preko rijeke izjaloviše se u vatri naših baterija.

Austro-ugarske čete, koje vojuju u Litavskoj, probile su jučer u prostoru Nove-Miši rusku poziciju, te su zarobile devet stotina momaka i zaplijenile tri strojne puške.

Talijansko bojište.

Nasuprot sjevernog odsjeka Lavaronske visoravni podržavalo je neprijateljsko topništvo, danas prije zore kroz nekoliko sata jaku žestoku vatru, a da nije napredovalo. U području Dolomita pojačalo je talijansko topništvo djelatnost protiv Monte Piano i područja s obje strane brda. Sveopći položaj nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Na Savi i donjoj Drini topnički bojevi i okršaji. Požarevac i Gradišće nabacismo bombama.

Crnogorsko bojište.

Crnogorsko topništvo pucalo je na Tivat.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Francuske navale izmedju Sucheza i Nieuville kao i istočno Roclincourta skršiše se u vatri pred našim zaprijekama. Kod Villervalla oborili smo englesko ljetalo. Upravljač je mrtav, motrioc ranjen i zarobljen.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Jugozapadno Lenevandena na Dvini i sjeverozapadno Friedrichstadta provalili su Rusi. Tamo se još bije boj. Istočno Smeline, jugozapadno Dvinska prodriješe naše čete u neprijateljske pozicije u širini od tri kilometara. Zarobili smo 9 časnika, 2000 momaka i zaplijenili 8 strojnih pušaka. Sjeverozapadno i jugozapadno Ošmjane naša navala povoljno napreduje. Prešli smo odsjek Govije s obje strane Subotnika. Desno je krilo prodrlo sve do predjela sjeverno od Novo Grodeka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Bojna skupina prešla je odsjek Molčada. I jugoistočno istomeno mjesta izjurišali smo ruske pozicije na zapadnom brijegu Miščanke s obje strane pruge Brest-Litovsk-Minsk. Zarobili smo 1000 momaka i zaplijenili pet strojnih pušaka. Dalje prama jugu osvojili smo Ostrov nakon uličnog boja.

Vojna skupina Mackensenova:

Odijelenja, koja su prodrla preko Oginskog kanala kod Telehanija baciše Ruse prama Dobroslavku. Istočno Lovišina pomanji bojevi.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 22. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Ariburnuja uspješno su bile bombardirane dvije neprijateljske točke te su zadini ozbiljni gubici. Jedan neprijateljski brod spalili smo topništvom. Naše anatolske baterije bombardirale su sa uspjehom Mortoliman i neprijateljske čete kod Sedilbara. Na fronti Iraka bio je bombardovan neprijateljski logor i motorni čamci te je jedan motorni čamac potopljen.

Sa bojnih poljana.

Hoće li doći do odlučne bitke u Rusiji.

Hag, 22. septembra. „Standard" piše o položaju na istočnom bojištu: Nijemci su na jugu Dvinskog u širokoj fronti prodrli na istok. Crta, koju su sada zaposjeli ide po prilici od Vidsija do močvara kod Kobilnika i Mjadsiola. Dijelovi njihovog konjaništva prešli su Viliju, te su zaposjeli razne točke željeznice Vilne-Molodečov-Pinsk, te su istu na mjestima razorili. Najvažnije u sadanjem položaju jest, što Nijemci stoje kod Kobilnika po prilici 100 km istočno Vilne, dok Vilnu Rusi još drže. (Kako javljeno već je uzeta). Od Vilne ide ruska crta na jug a dijelom jugozapad, dok je lijevo krilo kod Njemena zavinuto. Iz ovoga se zaključuje, da će se Rusi suprotstaviti izmedju Vilije i Njemena, akoprem su njihova krila izvanredno mnogo potisnuta. Na sjeveru dogodilo se čak i to, da je ruska vojska na Dvini kod Vilne odsječena. Kad bi bio veliki knez ostao na čelu vojske, ne bi bilo do ovoga došlo, već bi on bio centrum prije natrag povukao. Kad je već do ovog položaja došlo, moramo misliti, da će možda ovog puta doći do odlučne bitke, jer sada uzmak nije moguć i zlo bi to sada upliválo u Rusiji. Uslijed vječnih uzmaka položaj je ruske vlade jako oslabljen. I sa sjevera prijeti Rusima pogibelj opkoljenja. Slabo bilo bi za Nijemce, ako bi ih Rusi napali iz hrpta kod gornje Dvine.

Pred padom Dvinska.

Stockholm, 22. septembra. „Dagensblatt" javlja, da je udes Dvinska zapečaćen. U Dvinsk će naskoro ustupiti njemačke čete.

Ruski izvještaj o Vilni.

Berlin, 22. septembra. Ruski ratni izvještaj od 18. septembra donaša o bojevima oko Vilne ovo: Na lijevoj obali Vilije i zapadno Vileika u toku su žestoki bojevi, te je kod toga jedan broj neprijatelja usmrćen. Istu tvrdokornost pokazuju borbe na srednjoj Viliji i u bližnjoj okolici Vilne. Neprijatelj se napreže da unidje u grad. Jugoistočno Oranija bile su naše čete potisnute od žestokih navala kod Raduna i Smilčinga. Kod Zarečja, zapadno Sučina, u toku je bitka. Mnogo njemačkih lješina leži pred našom frontom. U okolici zapadno rijeke Lebede, pritoka gornjeg Njemena, razvio je neprijatelj žestoku topovsku paljbu kod sela Malevići i Dubrove. Naše zaštitne čete su tamo nekoliko potisnute.

Zračna navala na Stuttgart.

Berlin, 23. septembra. (D. u.) Neprijateljski zrakoplovci navalili su na Stuttgart, označivši svoja ljetala njemačkim znakovima. Četiri su osobe mrtve. Više je vojničkih i civilnih osoba ranjeno. Šteta je neznatna. Obrambeno zapovjedništvo pucalo je na letioce, koji su se udaljili u južnom pravcu prama Frankfurtu.

Dogodjaji na moru.

Potopljen engleski parobrod.

London, 22. septembra. (D. u.). Engleski parobrod „Linkmoor" bio je potopljen.

Potopljena ruska podmornica.

Petrograd, 23. septembra. (D. u.) „Ruskoje slovo" javlja smrt zapovjednika ruske podmornice „Delphin", Taherkasova, sa cijelom momčadi u Istočnom moru.

Ententa.

Francuske pritužbe.

Pariz, 22. septembra. Razni listovi, medju ovima „Guerre Sociale", „Libre Parole" i „Homme Enchaine" napadaju vladu, što je imenovala potajnikom odijela zračne flote državnog odvjetnika Besnarda, mjesto jednog stručnjaka. Osobito Clemenceau, čigov je članak cenzura preko polovice zaplijenila, oštro napada vladu i izjavlja, da je Viviani za to mjesto imenovao radikalca, da povisi ugled kabineta kod radikalaca i socijalista. Takov politički manevar nije dopustljiv sada, kada već eto godinu dana Nijemci stoje na vratima Pariza. Žalosno, što vlada na tako važno mjesto nije imenovala jednog stručnjaka.

Ruske laži.

Petograd, 22. septembra. Dozvolom vojničke cenzure donaša moskovski list „Utro Rosije" slijedeći brzojav iz Kijeva: U zadnje dane dovedeno je u Kijev pet partija zarobljenika, medju kojima više časnika. Mnogi su zarobljenici ranjeni od žena. Tri su gospodje, koje su na Nijemce bacale bombe, teško ranjene. „Voss. Zeitung" dodaje: Ovu ćemo vijest zapamtiti kao da dolazi iz nesumnjivog izvora.

Parlamenat ruskih gradova.

Petrograd, 22. septembra. Za prošli ponedjeljak bila je u Petrograd sazvana sjednica zastupnika ruskih zemstva i gradova, kojemu su imali prisustvovati i mnogi članovi Dume. Iz početka nisu bili u Petrogradu na jasnom, hoće li propustiti sastanak ili ne, te se za to htjelo pitati mnijenje Goremikina ili ministra unutarnjih poslova. U zadnji čas odustalo se od ovoga i odlučilo sastanak držati. Glavna je točka dnevnog reda bila odgoda Dume, te su zastupnici bloka u tom pogledu dali razjašnjenja i prijedloge. Raspoloženje je bilo jako ratoborno. Vodja oktobrista Gučkov izjavio je, da će odgoda Dume imati nevidljivih i žalosnih posljedica. Šingarev je izjavio, da je odgodom Dume počinjena velika i gruba politička pogreška, koja bi mogla donijeti kvara zemlji. Kerenski je izjavio: Blok ili mora voditi borbu do skrajnosti, ili je već dokazano da nije vrijedan da opstoji. Sa vladom se ne će stupiti u nikakve pregovore. Ako su se vlada i kruna odlučili vladati bez i proti zastupstva naroda, onda neka i nose svu odgovornost. Ako dodju na vladu ljudi iz Dume, onda će parlamenat dijeliti i svaku odgovornost. Petrogradska agentura javlja, da je istina Duma bila iznenadjena odgodjenjem, nu ona je i sada kao i prije za to, da se rat nastavi. Raspoloženje u ruskim političkim krugovima označuje se ovim riječima: Mi hoćemo pobjedonosno napredovanje potpomoći, ali vlada i kruna nam to onemogućuju.

Saziv Dume.

Atena, 22. septembra. Prama vijestima, što dolaze iz Petrograda, Duma će biti opet naskoro sazvana i svakako prije negoli je to već bilo odlučeno.

Odstup triju engleskih ministara.

Roterdam, 22. septembra. Iz Londona se javlja: Glasa se, da su ministri Chamberlein, Selborne i Carson, koji su bili za uvedenje vojničke obvezatnosti zatražili neka se ih otpusti.

Venicelisti protiv centralnih vlasti.

Atena, 22. septembra. Novinstvo veniceloseve stranke opet je započelo od nekoliko dana oštro pisati protiv centralnih vlasti.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Nijesam pače ni blizu njega stanovala. U našem dvoru bio je nekakav starinski toranj, a u njem sobica, na spodobu ove, u kojoj sad živem. Tu mi sobicu dade otac za stan, sam je stanovao na drugom kraju kuće a medju nama bilo je dosta soba, vazda zaključanih kao u kakovu gradu, gdje ne borave gospodari. Stisnuh se u svoj kutić, kako sam bolje znala, uresih ga cvijećem, slikami, i vjerujte, bilo je sve čisto kao što ovdje. Ovo siromaštvo, što u mojoj sobici još i sad stoji, stajalo je u tornju remetinskog dvora. Ne treba ni spomenuti, da sam i grob svoje majke pohodila, i često polazila. Sad me je istom i grobu boljelo srce, sad, buduć pametnija, ćutila sam istom, kolika je to žalost i bijeda ne imati majke. Za djećake je lakše: djećaci su vjetrogonje, ali kćeri se hoće majčino oko, majčina ruka, hoće se majčino srce. Vidite, svega t ga nijesam imala.

Ja Vam odviše brbljam, je li, milostivi gospodine? Eh oprostite, mi ženske uvijek više govorimo, nego što treba; nu govorit ću kraće, da Vam ne dosadim.

Ne znam, što je onda u me ušlo bilo, bio nekakva vrućica, kao nekakva žedja. Htjela sam da popravim, poljepšam gospodarstvo. To je dakako smiješno od mlade djevojke, koja othranjena u samostanu, ne zna upravo ništa o gospodarstvu. Ali volja mi je bila jaka, srce vragometno, a nijesam ni luda bila, pa sam se tako turala i gurala kroz te svakdanje brige. Nered mi je dosadjivao, htjela sam pokazati, da jesam za nešta na svijetu, ako sam i ružna, nadala sam se, da ću možebit radeći s vremenom omiliti ocu. Uzeh ključe od pivnice i spremnice k sebi, pazila sam na težake, zatvarala mlijeko, stajala kod bačava, kad se je vino pretakalo, i kod krava, kad se je dojilo. Tjerala sam služinčad, da mete, pere, bijeli, prede, u kratko, zabadala sam svoje prste svakamo. Sad da ste vidjeli služinčad! Sve je na me zarežilo, jer sam ih gonila iz nereda u red, jer sam im pazila na duge prste, ter ne dala, da mi oca okradu. Sve je bilo pod ključem i mojim okom. Prije je cijelo selo živjelo od naše kuće, trošilo se na otčevu račun, jelo se, pilo se, grabilo se po volji. Kad bijah djetetom, nije me nitko gledao, kan da ništa ne brojim. Sad, kad narastoh do djevojke, gledalo me sve, ali popriječko, gospodine. Nikad me ne bi služinčad medj sobom drugačije zvala nego „grdi vrag". Učinili mi kojekakve psine, podmitali ovo ili ono, bacali klipove pod noge, ali ja sam to vidjela i nevidjela, a kad uminu nekoliko godina, ter postah već i jača, pokazivala sam im po vrаški zube, i sve je drhtalo od mene kao soldati od stražmeštra. Zalazili i tužeći me k mojemu ocu. Nu ako mej starac i nije za me imao nikakve ljubavi, uvidjao je opet, da sam gospodarstvu od hasne i da pribirem više novca. Ništarije služavke vidjale predobro, da nijesam ocu u miloj volji, pak se je na me smišljalo svašta, da me posve otkinu od njega. Nu kad bi kakva baba ili služavka došla pred njega, da mi prišije krivu krpicu, uzeo bi otac drenovaču iz kuta, pak bi, ne rekav ni riječi, istjerao ovu ili onu lažicu preko stepenica. Ljubavi njegove nijesam si dakako steći mogla, ma se znojila danju i noću. U opće bio je moj otac čudan svat, kakovih dan danas već nema. Kao da ste ga izrezali iz drenova drva. Što je zamislio, moralo se izvršiti, makar popucao svijet, govorio je vrlo malo i medj drugim svijetom. Znalo je i u društvu minuti pol ure, a da nije istisnuo slovke. Držao je glavu ravno, kao da mu na kolcu stoji, brijao se je svake subote, ali mu brkovi nijesu smjeli pasti nigdje preko gornje usnice, a dlake njegove brade stršile ispod podbradka; nosio je na desnoj ruci uvijek glacé-rukavicu, a na lijevoj duge nokte. Za gospodarstvo nije se nikada brinuo.

U takovu plemićkom dvorcu ima dosta svakdanjih briga. Ali kad bi mu tko o tih malicah progovorio, znale su mu nosnice podrhtavati, kao da ga je bocnula konjska muha. Puštao je sve na mojoj brizi. Bio je strastven lovac, najradje išao je na vuke i lisice. Kad je za zimske noći snijeg o mjesečini sijevao kao biser, znao bi se otac dići od večere, prebaciti dvocijevku i odmaknuti u debeli snijeg za vukom. Ljudi su o njem pričali, da umije vučji jezik i da doziva ob noć u šumi vukove. Ja mu pri tom nijesam smjela prigovoriti. Jedan jedini put pokušala sam, ali on mi okrenu ledja, navuče kučmu na glavu i ode. Moji objedi, moje večere bijahu dosta tužne. Sjedila sam uz oca kao lutka, on je prsti bubnjao po stolu, gledao u zemlju ili s prozora, pa je pri tom čačkao zube. Najzad poljubila ga u ruku, rekavši: „Laku noć!" a on bi bubnjajući dalje odgovorio: „Laku noć!" Rado se igrao na kavalira, to je već bilo u krvi svih Lenića. Katkad je sjedio kartajući se za stolom, gubio mnogo i mnogo novaca; ali on Vam nije govorio ni slovke više, nego što za karte treba, niti dlačica na bradi ne bi se makla, i kad je morao drugim pri kraju igre platiti 50 ili 100, a katkada i više forinti, nasmjehnuo bi se lagacko, kan da nije ništa.

(Dalje slijedi.)

Borba za vojničku obvezatnost.

Kristianija, 22. septembra. „Morgenbladet" javlja iz Londona, da nije nikakva tajna e engleska vlada nije jedina u pogledu obvezatnosti vojničke slušbe. Boje se da bi mogla radi toga nastupiti i kriza u kabinetu. Mnogi su mnijenja, da će se članovi kabineta podvrgnuti potrebi, što ju budu zahtijevali dogodjaji na ratištu. Ako bude Kičener zahtijevao samo promjenu rekrutiranja, onda je moguće, da bude kabinet na ovo uz neke opaske pristao. Ako Kičener cilja i na opću vojničku dužnost, kabinet će, — prema mnijenju konservativaca, — isto prihvatiti taj prijedlog. „Daily Telegraph", koji je odlučan protivnik vojničke dužnosti označuje agitaciju kao pokušaj, koji bi imao vladi svezati ruke.

Balkan.

Poraz entente.

London, 22. septembra. „Manchester Guardian" veli u uvodnom članku: Potpis tursko-bugarske pogodbe bio bi poraz ententine diplomacije. Turska ne bi stalno odstupila svojeg područja, ako joj ne bi Bugarska osigurala barem neutralnost i za buduće vrijeme. Ako se je ova obvezala napram Turske, onda bi mogla dobiti Macedoniju samo silom. To bi bila i izjava bugarske vijesti, prama kojoj će se Bugarska uplesti u rat, da osvoji Macedoniju.

Srpsko-bugarska granica zatvorena.

Budimpešta, 22. septembra. Iz Sofije se javlja: Sakupljanje srpskih četa na bugarskoj granici nastavlja se. Sve pogranične straže su znatno pojačane. Srpski generalni štop proglasio je pogranično područje kao ratnu zonu.

Bugarski general o Dardanelima.

Carigrad, 22. septembra. Bugarski general Kovačev, koji od nekoliko vremena biva ovdje, a koji je za vrijeme balkanskog rata vodio četvrtu bugarsku vojsku pred Bulairom izjavio je dopisniku lista „Tasvir-i-Efklar" da on drži, da je Dardanele nemoguće zauzeti i to prvo radi topografskog oblika poluotoka Galipolija, a drugo radi hrabrosti turske vojske, koja ima takvih svojistava, kojih nema francusko-engleska vojska. Kovačev vjeruje, da će Englezi i Francuzi biti prisiljeni, da sramotno povuku svoje čete iz Dardanela. Što se bugarsko-turskih odnošaja tiče izjavio je Kovačev, da su ovi osobito srdačni i obzirom na današnje zahtjeve bivaju dnevno bolji. Izmedju Bugarske i Turske nema više nijednog pitanja, koje bi prouzročilo kakovo nesporazumljenje. Danas su oči svakog Bugarina uprte u Macedoniju, te svaki Bugarin želi, da se ovo područje opet osvoji. Kovačev se jako optimistično izjavio o centralnim vlastima, koje nisu od početka rata počinile nikakvu pogrešku, i ako tako nastave, bit će konačno one pobjednice.

Turska iskrena napram Bugarske.

Budimpešta, 22. sept. „Vilag" javlja iz Sofije. U Lozengrad (Kirkilise) na granici Bugarske stigao je turski ministar unutrnjih poslova Taalet bey, pozvao je je k sebi odličnjake te im izjavio, da je Turska puna iskrenih čuvstava napram Bugarske, te da joj odstupa svoja područja. Pozvao ih je neka uplivaju na narod, da se ne bude niko usprotivio bugarskim vlastima. „Recite narodu, da jih ne osvaja neprijatelj, nego da dolaze pod vladu, koja je i dosada simpatizirala sa Turskom". Taalet bey putuje i po drugim mjestima, te će na koncu biti u Drinopolju kod predaje, gdje će zastupati tursku vladu. Bugarsko novinstvo jako laskavo piše o putovanju Taalet beya, te vidi u postupku Turske pravu saveznicu.

Bugarsko-rumunjski odnošaji razjašnjeni.

Beč, 22. septembra. „Mittagzeitung" javlja iz Sofije: U ovdješnjim se krugovima glasa, da su odnošaji izmedju Bugarske i Rumunjske potpunoma razjašnjeni. Izmedju obiju država ne opstoje više nikakve nesuglasnice. Putovanja bugarskih i rumunskih državnika u Sofiju i Bukarešt dokazuju, da je došlo do važnih zaključaka.

Rumunjska granica.

Sofija, 22. septembra. Zabrana uvoza preko rumunjske granice i centralnih vlasti još še drži u kreposti, ali se je u nekojim slučajevima već popustilo.

Tursko-bugarska pogodba.

Köln, 22. septembra. „Kölnische Zeitung" prima od svojega dopisnika iz Sofije: Predaja turskog područja Bugarskoj uslijedit će budućih dana. Bugarskoj će bit najprije predana željeznica Drinopolje—Dimotika, za koju će Bugarska dati orijentalnim željeznicama neku odštetu.

Zaposjednuće Macedonije neprijateljski čin napram Bugarske.

Bukarešt, 22. septembra. Kako je poznato predložila je ententa Bugarskoj, da će njezine čete zaposjesti Macedoniju, da ju njoj osiguraju. Bugarska je vlada na to izjavila, da bi takovo zaposjednuće smatrala neprijateljskim činom.

Iz neutralnih država.

Pouzdanje u grofa Bernstorffa.

New-York, 22. septembra. Amerikanski listovi naglašuju, da dobro riješenje njemačko-amerikanskih pitanja odvisi o diplomatskoj sposobnosti grofa Bernstorffa i to od izvještaja, što će ga on poslati u Njemačku kaošto i o primitku njegovog naziranja u Njemačkoj. „Evening Post" tvrdi, da se vlada Sjedinjenih Država u dvanaestom satu potpuno prepustila u ruke Bernstorffa.

Sastanak socijalista.

Basel, 22. septembra. Internacijonalni socijalistični sastanak, bi je u jednom mjestu Švicarske, koje se držalo tajno. Socijalistički „Berner Tagblatt" javlja sada, da je to bilo u Zimmerwaldu od dne 5. do 8. septembra. Povod tome sastanku dali su talijanski socijaliste. Predkonferencija obdržavala se već prije u Bernu i to dne 11. julija.

Sastanku su prisustvovali i Nijemci (Ledebour i Hofmann). Neodvisna radnička stranka Engleske izjavila se sporazumnom sa svrhom sastanka, nu njezini članovi nisu mogli sastanku prisustvovati, jer im vlada nije izdala putnica.

Englesko-francuski zajam.

Vijesti, raširene u francuskim listovima, da su Francuska i Engleska tražile zajedno zajam od 1 milijuna dolara u Americi, kao što svrha i uvjeti zajma, posve su nejasni i u protuslovlju medju sobom.

„Times" javlja, da kao prvo jamstvo za zajam imalo bi biti prenos engleskih i francuskih tražbina, sa subsidijarnim jamstvom amerikanskih vrijednosti. Agencija Havas niječe svako jamstvo sa strane Amerikanaca. Što „Times" piše čini se vjerojatnije. „Havas" javlja već kao stalno, da će američka vlada dopustiti u New-York stiglim francuskim i engleskim bankirima, da slobodno obavljaju svoje poslove sa amerikanskim bankirima, jer da to nije povreda neutraliteta.

Još je čudnovatija i tendencioznija vijest iste, od francuske diplomacije plaćene agencije, o amerikanskim Nijemcima. Evo je doslovce: „Doznalo se, da je dio njemačkih uplivnih bankira u Americi zaključio, da će potpisivati zajam zajedno s ostalim amerikanskim bankirima. Ova grupa obuhvaća, osim nekojih, koji se još kapriciraju, da podupiru Nijemce, skoro sve bankire njemačkog porijetla. Jedan je od njih kazao: Naše simpatije u tom ratu bile su za Nijemce, ali mi smo najprvo Amerikanci; želimo napredak Sjedinjenih Država, kojima bi opasnost prijetila, kada ne bi zajam uspio. Mi bismo prama tomu smatrali uvredom za sebe, kad nam se ne bi dopustilo sudionistvovati kod zajma."

Sva bezobraznost ove vijesti je tolika, da ju i sama francuska javnost oštro kritikuje i dementuje:

„Petit Parisien" donaša iz New-Yorka: „Njemački i germanofilski bankiri očajno rade svim silama, da osujete englesko-francuski zajam. Šalju silu letaka svuda po Sjedinjenim Državama, upozorujuć bankire na veliki riziko, da će novce posudjene saveznicima izgubiti. Prijete se Nijemci u Chicagu, da će svoje akcije povući od svih onih poduzeća, što budu potpisali kakvu svotu francusko-njemačkog zajma."

Takve vijesti pokazuju, kakvih je laži kadra agencija Havas, te koliko joj se smije vjerovati.

Lavovski nadbiskupi kod namjesnika Collarda.

„Reichspost" javlja: Za boravka Nj. Preuzvišenosti namjesnika generala Collarda u Lavovu, posjetio je nadbiskupe Bilczevskija i Teodorovića, a obojica uzvratiše mu posjet već slijedećeg dana.

Kako javlja „Kurjer Lvovski", zamoliše oba crkvena kneza Nj. Preuzvišenost, da podnese njihove osjećaje najveće harnosti pred Najuzvišenije Prijestolje, radi upravo očinskih riječi Njegovog Veličanstva poglavici Poljačkog Kluba. Potom naglasiše obojica, da stanje zemlje zahtijeva energično zauzimanje oblasti, da se čim prije, po osnovi pretrpljene ratne štete pobilježe i nadoknade. Crkve treba brzo opeta podignuti; ni školsko pitanje ne smije se odgadjati. Učiteljstvu treba omogućiti čim prije, da se povrati vršenju svoga zvanja.

Kao vrlo uznemirljivu pojavu navedoše nadbiskupi, što neki elementi podmuklo i strastveno denunciraju, ne štedeći ni zaslužnih osoba. Imade se zahvaliti uvidjavnosti i velikodušju komandanta druge armeje, što se ta kuga nije izvanredno raširila. Uzroci neosnovanom sumnjičenju nemaju ništa zajedničkog sa državnim probicima, već potječu najčešće iz najnižih instinkta, te se imaju smatrati, kao izrodjena nakaza od nezdravih političkih i spekulacijskih prilika.

Oba nadbiskupa kao klasični svjedoci i očevici svega, što se u Galiciji kroz 10 mjeseca zbivalo, smatraše svojom dužnošću, da namjesnika uvjere, kako ponašanje svih slojeva pučanstva zaslužuje potpuno priznanje, tim više, što su ih dogodjaji nepripravne snašli, te je osobito činovništvo ostalo bez sredstava za život. Samo nepriznavanje toga značilo bi nezasluženu krivicu.

General Collard zahvalio se crkvenim knezovima za njihovo pouzdanje, te ih uvjeravao, da ne će ničesa zapustiti, da privede povoljnom svršetku teške, povjerene mu zadaće.

Razne vijesti.

Zaplijena proizvoda vina u kotarima Kopar, Poreč i Pazin. „Triester Tagblatt" javlja, da je primorsko namjesništvo izdalo naredbu prama kojoj se sav proizvod vina u godini 1915. u kotarima Kopar, Poreč i Pazin zaplijenjuje u svrhu opskrbe vojništva i civilnog stanovništva spomenutih triju kotara. Primanje vina od producenata uslijedit će prama potrebi od 1. novembra o. g., a cijene vinu bit će prama alkoholu vina izmedju 44—77 K po hl.

Kupovanje zastavica. U zadnje je vrijeme ratni opskrbni ured stavio u promet zastavice, koje se je izvjesivalo prigodom raznih pobjeda. Obzirom na veliku rasprodaju, što je bila prigodom cesarevog rodjendana odbor je pripravio veliku zalihu istih, te ih preporuča publici u nakup za cesarev imendan, koji će se slaviti dne 4. oktobra. Cijene su ove: I. Veličina 35 za 48 cm sa pričvršćenjem: austrijska, ugarska i njemačka à 1·20 K po komadu a turska po 1·50. Cela serija četiriju zastavica K 5. Bez pričvršćenja: austrijska, ugarska i njemačka à 1·10 K po komadu a turska à K 1·40. Cijela serija četiriju zastavica K 4·60. II. Veličina 80 za 120 cm bez pričvršćenja: austrijska, ugarska, njemačka i turska à 4 K po komadu. Cijela serija svih četirih zastavica K 15. Zastavice se mogu nabaviti u mjesnom općinskom uredu.

Treći austrijski ratni zajam. Iz Beča javljaju: Pripravija se treći austrijski ratni zajam. Kada i kako će se raspisati, jošte nije odlučeno, nu najbrže onda, kada bude zaključen treći ratni zajam u Njemačkoj.

Kovani novac. U drugoj četvrti ove godine skovano je po izkazu vrhovnog računarskog dvora: 3,934.434 komada po 1 krunu, 4,400.000 komada po 10 fil. i 1,293.353 komada po 2 filira u skupnoj vrijednosti od K 4,404.321.26. Prekovano je sitnog novca u vrijednosti od 312.288.60 K. Stavljeno je u promet u tome razdoblju sitnog novca za 4,290.613.68 K. Od početka godine do 30. lipnja skovano je sitnog novca za 131,475.657 K u srebru za 25,674.900 K u niklu i alpaku, te za 8,002.253.25 K u bakru. I unatoč tome vlada u mnogim krajevima, naročito kod nas oskudica u sitnom novcu!

Tečaj liverštertina. Sve novine pišu, da je tečaj liverštertina počeo opet polagano rasti. Razlog tome je navodno taj, da je Engleska uvezla mnogo zlata u Ameriku, a osim toga da je htjela sklopiti oveći zajam, koji bi služio za ojačanje tečaja liverštertina. Medjutim je taj zajam Wilson spriječio, ali zato Englezi nijesu odustali da dobe taj zajam privatno kod banka, i zato stoje u pregovorima sa većim američkim bankovnim kućama.

Panama kanal. Ovih dana donijele su neke strane novine, dase u Panama kanalu srušio neki nasip, koji onemogućuje redoviti promet.

Mi upotrebljujemo ovu zgodu, da u opće reknemo nešto o tom kanalu, koji se je prema projektu Amerike imao ove godine predati javnom prometu.

Dne 10. listopada 1913. je predsjednik Wilson raskinuo i u zrak dignuo putem električne naprave zadnji zemljani spoj ovog kanala. Tim momentom spojio se atlantski ocean sa Tihim oceanom. Poslije toga imale su se samo sagraditi uredbe i naprave, koje su dogotovljene ove godine ali kanal je već ploviv.

Važnost kanala za Sjevernu Ameriku od velikog znamenovanja, jer si Amerika kolosalno skraćuje put u Aziju i Australiju, a to će ju učiniti sposobnijom u konkurenci.

New-York je Šanghaju bliži za 1800 morskih milja nego Liverpool, Sidney za 2400 morskih milja, Nova Selandija za 2800 morskih milja. Da je dakako već radi podvoznih razlika moguća konkurenza o tome nema sumnje, nu ne može se ništa o tome danas govoriti, dok se ne će rat svršiti, koji će postaviti nove odnošaje medju državama na polju trgovine, carina i t. d. (Hrv. Lloyd).

Posl. br. U 159/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Antuna Podreka radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigallo kao javnoga tužitelja optuženika, koji se nalaži na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Antuna Podreka pok. Mata i pok. Dinke Brženda iz Sv. Duha, tamo boravećeg a pripadajućeg u Buzetu, 47 god. st., kat. vj., oženjena, malo-posjednika, pismena već kažnjena radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 5. prošlog julija otposlao u svrhu prodaje iz Sv. Duha u Pulu mlijeka, koje je bilo navodnjeno te tako patvorio hranive predmete u svrhu zavaravanja u prometu i trgovini dakle § 112 Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 L. D. Z. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 266 k. z.,

osudjen

na dva (2) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne.

Osim toga proglasiti će se nazočna presuda na trošak optuženika u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 24. rujna 1915. | Broj 74.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 23. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na fronti u istočnoj Galiciji prošao je dan uopće mirno. Bili su samo bojevi promaknutih odijelenja. Na Ikvu i na Stiru došlo je na više mjesta do žešćih bojeva. Tako smo krvavo suzbili južno Novo Počajeva dvije ruske navale. Neprijateljska pješačka pukovnija, koja je noću prešla blizu ušća Ikve rijeku Stir, morala se je povući uz velike gubitke na istočni brijeg rijeke, nakon što smo poduzeli protunavalu. Povukli smo odijelenja, koja su se nalazila istočno Lucka, na zapadni brijeg rijeke Stir.

Talijansko bojište.

U tirolskom se je pograničju bilo više omanjih bojeva. Navale slabijih talijanskih odijelenja u području Tonala, po tom sjeverno i istočno Condina odbili smo. Visoravni Folgarie i Lavarona stoje opet pod vatrom neprijateljskog teškog topništva. Naša hrabra posada Monte Costona, koja je ovaj brijeg na granici daleko od naših linija branila protiv brojem znatno premoćnog neprijatelja kroz mjesece, napustila je danas ranu svoju poziciju, koju je napala više nego deseterostruka premoć i ju gotovo opkolila. U dolomitskom predjelu traju velikom žestinom topnički bojevi. Na koruškoj fronti pokušalo je prekjučer u veće alpinsko odijelenje, da probije pozicije na brdu Monte Paralba, ali smo ga uz gubitke bacili u dol. Na primorskoj fronti ograničila se djelatnost naših četa na topovsku vatru i na neke uspješne podhvate pozicionog rata. Danas ističe četvrti mjesec rata protiv Italije. Neprijatelj se nije u ovom mjesecu usudio, da poduzme bojnu akciju u velikom stilu, već je vodio samo navale protiv pojedinih odsjeka sa silama najviše u jakosti od nekoliko pješačkih divizija. Ali sve utaman. Naša fronta stoji čvršće nego ikada.

Srpsko bojište.

Nikakvih znatnih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na cijelom je ratištu vladala uslijed jasnog vremena veoma živa djelatnost obojestranog topništva i letioca. Dva neprijateljska letala srušiše se u plamenu, a treći morao se je spustiti iza borbe u zraku.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Jugozapadno Lenevadena bojevi nijesu još dokončani. Našom protunavalom zarobismo 150 momaka. I zapadno od Dvinska uspjelo nam je prodrijeti u promaknutu rusku poziciju te dopade naših ruku 17 časnika, 2105 momaka i 4 strojne puške. Odbili smo protunavale protiv po nama uzetih crta jugozapadno od Dvinska. Ruski je otpor sjeverno od Ošmjane do istočno od Subotnika slomljen. Naše čete tjeraju uklanjajućeg protivnika, koji je zapustio 1000 zarobljenika. Desno se je krilo borilo još sjeverno Novogrodeka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Zapadno od Valevke osvojila je rusku poziciju, zarobila 3 časnika i 380 momaka te zaplijenila 2 strojne puške. Dalje je prama jugu položaj nepromijenjen.

Vojna skupina Mackensenova:

Sjeveroistočno i istočno od Logičina dalje se bije boj.

Jugoistočno bojište:

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U predjelu Anaforte prouzročiše naši topnici svojom vatrom požar u neprijateljskim opkopima i taborima. U odsjeku Seddilbahra pucalo je neprijateljsko topništvo 21. septembra na naše lijevo krilo. Naše su topovi odgovorili i ušutkali neprijateljsko topništvo. Naše je brodovlje potjeralo 21. septembra tri ruske torpedinjače iz pristaništa za krcanje ugljena u Crnom moru.

Sa bojnih poljana.

Englezi na Dardanelima.

Carigrad, 23. septembra. „Agence Milli“ javlja: Englezi, koji su iz početka na Galipolju štedili svoje čete pred našom vatrom, u zadnje su doba započeli protivnom taktikom, te sada u gustim masama šalju svoje čete u vatru. Naši časnici nisu mogli shvatiti ovu englesku metodu, koja nije imala drugog uspjeha već to, da je padalo bezbroj vojništva. Konačno razumijemo ovu strategiju. Engleski je štop mislio ovim načinom imati većih uspjeha. Engleski zarobljenici pripovijedaju, da zapovjedništvo dnevno mijenja taktiku. Akoprem ne odgovara istini, Englezi javljaju, da su svoju crtu kod Ariburnija produljili prama sjeveru i da su došli u savez sa Kelešom. Do malo znat će, kako će to sve skupo platiti. Naše će čete i ovog puta otjerati neprijatelja na obalu. Skore navale promijenit će engleske tvrdnje.

Nove čete na Mudrosu.

Atena, 23. septembra. Grčke novine javljaju iz Mitilene, da je u Mudros stiglo 110.000 svježih ententinih četa.

Nesporazumljenja u Dardanelima.

Carigrad, 23. septembra. „Tasvir-i-Efkiar“ doznaje iz Soluna, da su izmedju generala Hamiltona i Saraila nastala nesporazumljenja.

Novo zapovjedništvo u Dardanelima.

Lugano, 23. septembra. „Secolo“ javlja cenzuriranu vijest iz Atene, da predstoji imenovanje novog zapovjednika u Dardanelima i da će se vojske na novo grupirati.

Navalna vrijednost „Zepelina“.

Berlin, 22. septembra. „Morning Post“ piše: Sir Percy Scottovo imenovanje za voditelja obrane glavnog grada Londona proti zračnim navalama, dokazuje, kako su Englezi dosada navalnu vrijednost Zepelina potcijenjivali, te kako su napokon uvidili potrebu, da se ima poduzeti obranbene mjere. Te mjere daju upoznati i uličnom nosaču, da je strah pred aeroplanima opravdan, dok nekoji vole izrugivati se neuspjesima Zepelina. Zepelini bilježe već bez svake dvojbe veliki napredak u sigurnosti gadjanja tako, da sada više štete prouzroče iz visine od osam, devet hiljada noga, nego li prošle godine iz visine od samih 2000 noga. Prem nas je Seely, tajnik ratnog ministarstva, uvjeravao, tuže se Englezi, da imamo izvrsni top proti zrakoplovima, nije još taj čudnovati top, koga smo u 14 mjeseci još usavršiti mogli, baš nikada ni jednog Zepelina pogodio.

Dogodjaji na moru.

Podmornice u Crnom moru.

Budimpešta, 23. septembra. „Az Est“ javlja iz Bukarešta: Ruska je vlada obustavila plovidbu u Odesu i Reni, jer su se u Crnom moru pojavile njemačke podmornice. Sve su ruske luke do dalnje odredbe za promet zatvorene.

Ententa.

Francuski socijaliste za mir.

Genf, 23. septembra. Kako doznaje lionska „Depesche“ bit će sastanak francuskih socijalista dne 25. oktobra, na kojem će se pretresti pitanje tičuće se koraka, što se imadu zauzeti za mir.

Rusko ministarstvo.

Kopenhagen 23. septembra. Nekoji ministri osobito ministar unutrnjih poslova knez Sčerbatov, ne će da ostane na svom mjestu, ako se ne povuče Goremikin. Članovi Dume misle odložiti svoje časti u raznim ratnim odborima. Vodje stranaka drže neprestano sastanke. Blok ne će da više drži pregovore sa vladom. U gradovima se sve više zatvara radništvo, što čini konflikt sve zapletenijim. Socijalni demokrati zahtijevaju, da se sve uapšene radnike pusti na slobodu, inače da će radnici napustiti u tvornicama za municiju u štrajk. Ogorčenje je u cijeloj zemlji veliko.

Unutrnja kriza u Rusiji.

Kopenhagen, 23. septembra. Predsjednika Dume, Rodzianko, primio je car u glavnom stanu u posebnu audijencu. Rodzianko se je jučer povratio u Petrograd. Nije htio dati nikakvih izjava obzirom na njegovo putovanje, nego je izjavio, da je car ostao iznenadjen o njegovim priopćenjima, te se nada, da će car prihvatiti nekoje želje bloka. Iz ovih izjava zaključuju petrogradski listovi, da je Goremikin podao caru netočne podatke i da je ovaj za to odgodio Dumu, te svi navaljuju oštro na Goremikina. „Novoje Vremja“ donaša pogovor svog dopisnika sa ministrom poljodjelstva, Krivošeinom, iz kojeg proizlazi, da ni ostali ministri nisu sporazumni sa Goremikinom. List drži, da nije isključeno e cijelo ministarstvo odstupi u znak protesta protiv Goremikina. Puk je u Petrogradu jako ogorčen, te su po gradu smješteni kozaci u svrhu držanja reda.

Barzilajev govor.

Lugano, 22. septembra. Nastojnog napuljskog blagdana poslat će talijanska vlada u Napulj zastupnika Barzilaja, da proslavi zvučnim govorom grad Napulj i njegovu požrtvovnost tijekom ovog rata. U pomanjkanju vojničkih ili diplomatskih djela, moraju se Talijani zadovoljavati govorima.

Ratni ciljevi Japana.

Frankfurt na M., 22. septembra. „Frankfurter Zeitung“ javlja: Zastupstvo japanske trgovačke zajednice podastrijelo je japanskom ministarstvu izvanjskih poslova i trgovine ovu spomenicu, kojom za pospjeh japanske trgovine postavljaju slijedeće zahtjeve:

1. Primjena francusko-japanskog trgovačkog ugovora na Indo-Kinu, svrhom sklopljenja tjesnijih odnošaja sa Indo-Kinom. (Prošle zime Francuska nije htjela ovakvih prijedloga primiti.)
2. Primjena englesko-japanskog trgovačkog ugovora na Australiju i Novu Zelandiju.
3. Sklopljenje tarifalnog ugovora medju Rusijom i Japanom, i druge mjere, da se unaprede rusko-japanski odnosi.
4. Poboljšanje odnosa sa evropskim i amerikanskim državama, što se tiče japanskih iseljenika.

Nedostajanje bolnica u Rusiji.

Kopenhagen, 22. septembra. „Nationaltidende“ javlja iz Petrograda: Ratno ministarstvo odredilo je upotrebiti moskovsko kazalište kao bolnicu. Policija u Moskvi bavi se pitanjem, je li moguće preurediti u lazarete hotele i kinematografe.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Sa starijim familijama općio je rado, najradje sa grofovi i baroni. Pri toj prilici razvezao bi se tomu inače šutljivom čovjeku jezik, te je pričao stare bajčice o plemićkom životu, kao na primjer onu o Patačiću i Matačiću, no Vi ju valjda znate. Gospodjam plemićkim udvarao se bolje nego kakav mladić, koji je za ženidbu. Što da trošim riječi; kakov je bio, takov je bio, čudak doista, ali svijet mu toga nije pisao u grijeh.

I ja sam se napokon priučila tomu životu, primila sam, kakav je bio, jer nije bio drugačiji. Na ljubav nijesam siliti mogla, jer kad srce ne govori od sebe, nema zapovijedi ni molbe. Kretala sam se ob dan po gospodarstvu, a pod noć zavukla bih se u svoju sobičicu u tornju, ondje čitala, računala i Bogu se molila. Katkad je došlo na me, te sam gorko plakala, zašto da sam tako od svega svijeta napuštena, ne ljubljena. I tu Vam moram reći, da se nijesam ni s kim u susjedstvu polazila, pače nijesam išla ni na proštenje. Kad bih se pred crkvom srela s kojom vlastelinskom ili plemićkom kćeri, pozdravila sam ih samo mimogred. Nijesam se nikako htjela miješati u tu svojtu, a mislim, da je to bilo i njima drago; bar sam to vidjela na njihovu licu. Katkad mi je bilo u mojoj samoći, da poludim. Bacila sam molitvenik, srdila se na cijeli svijet, da me zapušta, srdila se — Bog mi prosti grijehe — na Božju providnost, što je dopustila, da toli ružna izidjem na svijet. Postavila bih se luda pred zrcalo, da vidim, jesam li zbilja toliko ružna. A što si odgovorih?

„Jesi Malčiko, jesi ružna kao kakvo strašilo.“

Pregrizla sam to i gospodarila dalje, misleći: tako je i nije drukčije. Amen. Dani su mi tekli kao voda na mlinskom kolu ili kao očenaš iz ustiju slijepca, sve jedno te isto. Nije to dakako nikakva radost, ali se krštena duša napokon priuči.

Najedampul se te stalo nješto izvrnuo čudno, pak me pogodilo kao strijela s vedra neba. Bila sam već zrela djevojka, pak u toj dobi vidi ženska bome na oba oka. Otac mi podje dva, tri puta u grad, donese sa sobom nove haljine, cipele i rukavice, počeo si farbati i kosu. Šta je to? pomislih ja. Onda je mimo običaja izostajao po duže vremena od kuće. Kad je pako kod kuće sjedio, bijaše nestrpljiv, kao da ga nešto goni i huška. Jelo mu nije bilo po volji, grdio je cijelo gospodarstvo, a toga prije nije nikad činio. Otresnuo bi se na me i služinčad, sve je bježalo od njega, sve se je krstilo pred njim. Počelo se po selu šuškat i šaptat, po koja riječica doletjela i do mojega uha. Katkad spazih, kako mi se ova ili ona kuma smije, ova ili ona služavka na me kesi.

Jedne večeri lupila se baš u dvorištu pod jabukom kuruza. Bilo je tiho i vedro. Nadošle susjede, posjednule sa služavkami u kolo, te se lupilo, pjevalo i preklapalo po staroj navadi. Oca ne bijaše opet kod kuće, a ja sidjoh po večeri, da priglēdam, da li se ljudski radi i da li je svako dobio svoj večernji obrok. Idući sjenom po hodniku prema kućnim vratima doćuh, kako se družina grohotom smije. Zaustavih se, da saznam, čemu toliko smijeha? Stajala sam u mraku, mene nije nitko vidjeti mogao, a sam sve vidjela i čula.

„Ej, ej!“ reći će njedljivo prva naša susjeda — „ej! Dakle i tomu carstvu bit će kraj! Hvalite Bogu, da se je desila prilika.“

„I hvalimo,“ odvrati hohoćući jedna naša služavka, koja već nije mogla mlijeka krasti ni prodavati u selo kao prije, „i hvalimo: onaj „grdi vrag“, ona Malčika ne će već ključima zvekelati po kući i mjerit nam siruтku na napršnjake.“

„Istina“, kimnu na to stara naša kuharica, „pušljiva je to plemenština pod njezinim gospodarstvom. Prije ajde mogla si je božja duša katkad zaklati po koju gušćicu i prisvojiti blazinici, ali otkada taj „grdi vrag“ svuda svoj nos ima, čuva gušćiće kao vrag griješne duše i pobire svaku pavuljicu po dvorištu.“

„A Bog zna, nije li to novina laž?“ zapita susjeda.

„Ne, nije,“ reče kuharica, „ja to znam i predobro znam. Žirovićevi ljudi su mi to pripovijedali. Ja vam velim, poslije tri kralja ženi se naš gospodar, dobit ćemo novu gospodaricu, a taj „grdi vrag“, naša muka, poći će u kut.“

(Dalje slijedi.)

Moskva protiv vlade.

Kopenhagen, 23. septembra. „Berlingske Tidende" javljaju iz Petrograda: Magistrat i Zemstvo Moskve u posebnoj sjednici prihvatile su ovu rezoluciju: U sadanje je vrijeme potrebito da dodje do sporazuma izmedju vlade i zakonodavnih vlasti. Vlada mora uživati povjerenje puka t. j. ministarstvo bi se moralo sastaviti iz parlamentaraca. Odgoda Dume neka bude čim kraća. Narod se ne smije odalećiti od neradnje u ovo vrijeme. Ova je resolucija pribijena po svim uglovima grada.

Balkan.

Bugarsko srpski spor.

Genf, 23. septembra. Pariški „Journal" piše cenzurirano: Što se sada u Bugarskoj zbiva jest početak bugarsko-srpskog spora. Položaj je do skrajnosti zdvojan. Četvorni je sporazum pokopao zadnje nade da bi Bugarska uza nj pristala.

Bugarski zahtjevi.

Berlin, 23. septembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Lugana: „Idea Nazionale" objavlja slijedeći brzojav iz Sofije: Uslijed koncentracije rumunjskih i grčkih četa na bugarskoj granici, bugarski je ministar izvanjskih poslova naložio poslanicima u Bukareštu i Ateni da zahtjevaju točna razjašnjenja od dviju vlada obzirom na ove koncentracije.

Grčki kralj u talijanskom poslaništvu.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Kralj Konstantin podao se jučer naveče u talijansko poslaništvo na gozbu, što ju je priredio talijanski poslanik Bozdari za maleni broj gostiju. Kralj se je potpunoma oporavio, te je ostao kod poslanika do 1 sat iza ponoći.

Rumunjske granice.

Sofija, 23. septembra. Princip zatvorenja rumunjske granice obzirom na uvoz robe iz centralnih država i dalje se drži u kreposti, nu u pojedinim slučajevima već se nekoliko puta popustilo. Rumunjska je dalje dozvolila, da se može odvesti iz Rumunjske ono žito, što su centralne vlasti kupile prošle godine, te je dala neke polakšice obzirom na provoz materijala u Bugarsku, Grčku i Tursku.

Ristić u Bukareštu.

Budimpešta, 23. sept. „Az Est" doznaje iz Bukarešta: Srpski poslanik u Rimu, Ristić, stigao je u Bukarešt u posebnoj misiji. Njemu je povjerena zadaća, da ispita, kakovo će držanje zauzeti Rumunjska napram Srbije. Čini se, da je on za ovu stvar najsposobniji, pošto je u Bukareštu u dobrim odnošajima sa mnogim ličnostima od vremena, kada je tamo bivao kao srpski poslanik.

Bugarska i balkanske države.

Budimpešta, 23. septembra. „Az Est" javlja iz Sofije: Ministar predsjednik Radoslavov izjavio je jednom odaslanstvu, da je položaj jako ozbiljan, te je Bugarska prisiljena, da se oboruža. To ne znači, da se pregovori sa ententom ne će nastaviti. Bugarska vodi živahne pregovore sa Rumunjskom. U slučaju, da navali Grčka, poduzete su već potrebite mjere. Protiv Srbije treba energično nastupiti. Sa Turskom došlo je do konačnih pregovora.

Srbija odlikovala francuskog zrakoplovca.

Genf, 23. septembra. Iz Beograda se javlja: Poznati francuski aviatičar Paulhan, pobjednik putovanja London—Manchester bio je odlikovan od srpskog kralja Petra. Prijestolonasljednik Aleksandar predao je zrakoplovcu na beogradskom polju kod priredjene svečanosti to odlikovanje, i onda se digao s njim na zrakoplovu te su ostali u zraku tri četvrt sata.

Utvrdjenje srpske granice.

Köln, 23. septembra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Sofije, da su tamo stigle vijesti e Srbi utvrdjuju granicu napram Bugarske.

Odstup turskog područja.

Sofija, 23. septembra. Danas dolaze u Dimotiku turski i bugarski zastupnici, da izmjenjene dokumente o predaji područja Bugarskoj. Iz Sofije su zastupnici već jučer otputovali.

Ententa opozvala svoje poslanike iz Sofije?

Beč, 23. septembra. Bukareštanski list „Sera" javlja iz Soluna: Širi se vijest, da su poslanici entente opozvani iz Sofije. Engleski je poslanik već otpremio svoj arkiv u Solun.

Bukarešt, 23. septembra. Sofijski dopisnik lista „Dimineata" javlja, da poslanici četvornog sporazuma ne će zapustiti Sofiju, makar ako Bugarska odbije nove prijedloge.

Na rumunjsko-bugarskoj granici.

Berlin, 23. septembra. Sva su mjesta na rumunjskoj granici prenapunjena vojništvom. Počelo se na očigled putnika uz samu željeznicu kopati jarke i stupice, te postavljati zapreke od žice. Sasvim tim je raspoloženje s jedne i druge strane granice medju pučanstvom mirno. Medju diplomatima u Sofiji i Bukareštu nikone vjeruje, da bi medju ovim državama moglo doći do rata. Poštanski, brzojavni i željeznički promet u Rumunjskoj nije se još otvorio; promet iz Rumunjske traje nesmetano dalje.

Grčka zvanična izjava.

Atena, 23. septembra. (D. u.) „Agence d' Athenes" objavlja slijedeće priopćenje: Vlada slijedi mirno razvoj dogodjaja te će poduzeti sve mjere, da bude spremna za svaki slučaj. Izmedju kralja, ministrapredsjednika Venizelosa i generalnog stožera vlada potpuno suglasje.

Utisak bugarske mobilizacije u Londonu.

London, 23. septembra. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja: Bugarska je mobilizacija naravno izazvala u diplomatskim krugovima uzbudjenost, akoprem je bila predvidjena i ova mogućnost. O značenju mobilizacije nijesu si u Londonu još na jasnom. Bugarsko je poslaništvo izjavilo, da će Bugarska ostati neutralna ali oružjem u rukama.

Bratianu ne odstupa.

Bukarešta, 23. septembra. (D. u.) Službeni „Victorul" kategorično dementira glasine o ostavki kabineta Bratianu.

Bugarska i Balkan.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera" prima od svojeg rimskog dopisnika slijedeće prikazivanje iz „vrlo kompetentnog stranog diplomatskog izvora" ili bolje rekuć, prama najvjerojatnijem nagovještanju, od ruskog poslaništva u Rimu: To rusko prikazivanje kaže, da se Bugarska ne zadovoljava obećanjem budućih odstupa, ni moralnim jamstvom entente, nego da zahtjeva neposredno zaposjednuće obećavajućih područja. Da i u slučaju udovoljenja ovome bugarskom zahtjevu, što je radi srpske otpornosti nevjerojatno, ne bi Bugarska pružila Srbiji, osim neutralnosti, dr#ge, t. j. oružane pomoći, jer da ne smatra još pravi čas za to, niti se osjeća dosta jakom za duže ratovanje. Osobito je zanimljivo, što prama ruskom osvjedočenju, vjeruje Bugarska u pobjedu središnjih vlasti. U ostalom, da Bugarska kani i po odstupu jednog područja sa strane Srbije, u slučaju njemačke pobjede, isto navaliti na nju. S druge strane, da si je prama Turskoj pridržala slobodu ravnanja, sa svim tim, što se je za sada s njom potpuno sporazumjela. Da joj ententina nota ne nalaže roka za odgovor, ali da će joj se eventualni uspjeh vidjeti nakon tjedan dana. Da nastojanje entente traje doista dalje, ali skoro bez nade, jer da Bugarska nije zadovoljna ni raširenjem zemljišta, ni načinom odstupa. Da je osnova privremenog zaposjednuća Macedonije po talijanskim ili inim četama, već prama istom izvoru propala. Radi toga, da ententi ne preostaje drugo, nego uplivati na neutralce odlučnim uspjehom na Dardanelima.

Iz neutralnih država.

Engleska kontrola Amerike.

New-Jork, 23. septembra. „New Jork World" započeo je nizom članaka u kojemu dokazuje, kako je Engleska htjela kontrolirati američku trgovinu. Dokazat će se, da je Engleska zahtjevala, da Amerikanci ne smiju prodavati svoju robu, ako na to ona ne pristane. „American Woolen Company", koja nije na ovo htjela pristati, ne može dobiti nikakve vune, akoprem ona svoje poslove vodi samo sa američkim trgovcima. Firma Oelrichs i dr. morala se je obvezati, da ne će svoju robu prodavati Njemačkoj ako je htjela imati vunu iz južne Afrike, kako ju je kupila prije rata. Engleska je vlada imala u Americi svoje agente, koji su to sve nadzirali.

Jugozapadna fronta.

Ponosnije no igdje osjećamo mi na toj fronti divotu naše organizacije i otporne sile. Talijani u četiri mjeseca nalaze se pred našim nepokolebivim pozicijama poput razjarenog čovjeka, koji bi htio glavom probiti zid.

U njihovoj nevolji došao je Joffre sokoliti, te da im pomogne podijelio im dragocijenu poduku: „Njemačke pozicije treba polagano oglodati." Tu su u istinu Talijani poduzeli metodu djelomičnih navala. Od Bovca do mora kucaju na svaka vratašca, ne će li možda koje lakše popustiti; ali oni kucaju uzalud.

Poslije njihovih posljednjih navala blizu Tolmina, njihova ofenziva, kao izmorena, bila je malko zadrijemala. I topništvo je mrtvo palilo i pješadija štedila se. Od iscrpljenih četa nije se moglo zahtijevati energičnije akcije. Nije možda pauzirala talijanska vojska samo iz potrebe, da odahne, nego da stvori drugih odluka. Svježim četama uistinu počimlju od par dana opeta Talijanci, da se muče navaljajuć na više mjesta.

Dok tako neprijatelj kroz mnogo mjeseca pravi raznih eksperimenata, mi se branimo na jednom te istom mjestu, te imamo prigode, da svoje pozicije od mjeseca do mjeseca, od dana do dana pače, sve jače utvrdimo.

Još tvrdji od kraškog kamenja, priječi Talijanima ulaz u naše zemlje, čvrsti naš vojnik, koji je nepomičan o uvjerenju o svojoj valjanosti, o svojoj otpornoj snazi, o divnom uredjenju naše vojske, koja preciznošću stroja, automatično i mirno odbija svaki napadaj.

Zato nas ne mogu Talijani ničim iznenaditi, zalijetajuć se danas proti Bovcu, drugi dan proti Tolminu ili Doberdobu I Gorica bila je opeta bombardovana. Sve bez uspjeha!

Kapitalizacija ratnih renta.

Čitamo u „Hrv. Lloydu": „Kölnische Zeitung" br. 904 od 1915. donaša važan članak, kojeg je poslao sa bojnog polja jedan liječnik. List se suzdržava vlastite kritike i daje taj list javnosti na prosudjivanje. Taj liječnik preporuča, da se ratne rente kapitaliziraju, t. j. da se dade nastradalim u ratu mjesto rente stanoviti kapital, kojim bi mogao započeti posao i koji bi mu nosio više nego što bi rentom dobivao. To preporuča zato, jer je jednom siromahu sa više djece teško živjeti od rente, a iz posla da će u većini slučajeva moći živjeti.

Dakako, da se u svakom slučaju ne će moći upotrijebiti taj sistem, jer će biti slučaja, gdje će bolje proći onaj, koji će uživati rentu.

Rečeni liječnik spominje, kako je teško ustanovljivati stepen nesposobnosti i prema tome odrediti rentu. Naprotiv je u Švicarskoj dokazano, da se radna sposobnost pojedinaca dizala, kad su im rente kapitalizirane bile.

Na taj način stvorila bi država mnogo malih kapitalista, koji bi se vlastitim radom i snagom dizali.

Kod nas se pripravljaju ratnici na razna zvanja, a kako će to djelovati o tome smo mi već govorili u ovom listu, pa bi doista vrijedno bilo, da se što više poradi oko toga, da naši invalidi postanu samostalne privredne jedinice, a ne namještenici bez temeljnog znanja — na štetu mnogih drugih namještenika, koji su za svoje zvanje sticali znanja i prakse.

Predlog rečenog liječnika je doista umjestan, jer radi samo relativno za kapitaliziranje rente i daje državi pravo da pronći, gdje bi jedan ili drugi sistem mogao biti bolji.

Kod nas je to tim važnije, što će veći dio invalida biti poljodjelskog staleža, a manji dio će poticati iz gradjanskog. Tu bi se lako moglo pronaći, kako bi se moglo sa jednima, a kako sa drugima postupati i što bi bilo bolje, nego da se uče ljudi za lugare, bankovne činovnike i trgovačke namještenike.

Kod mješovitih superarbitracija ustanovljuje se renta prema postotnoj procjeni nesposobnosti. Medjutim 90 po sto takvih ljudi su nezadovoljni sa ustanovljenom rentom, a ti ljudi će biti još više nezadovoljni dok rat mine, pa će u svojoj privredi nači veću konkurencu sposobnijih, dok on svojom nekrivnjom ne će moći izlaziti.

Mi držimo, da se imadu voditi rasprave o budućnosti naših invalida u društvu za potpomaganje invalida, pa zato još jednom na srce stavljamo gospodi oko tog društva ovo pitanje.

Razne vijesti.

Ograničenje proizvodnje pive u Austriji. U Austriji ograničena je od listopada 4. do 50 posto proizvodnja pive. Naredba, kojom se provadja to ograničenje, nije nova naredba, već je to prolongat stare naredbe, ali će se u konzumu ipak opaziti umanjena proizvodnja. Ova mjera izdana je zato, što je proizvodnja ječma manja ove godine od prošle godine, pa je zato samo 30 posto ječma doznačeno za proizvodnju pive, tako da će se produkcija austrijskih pivovara sniziti do polovice bivše proizvodnje. To će se osjećati u prometu, pa se misli, da će se poput u Münchenu ograničiti točenje pive na stanovite sate. Ograničenjem proizvodnje trpjeti će i fiskus, jer je porez na pivo iznosio bivših godina K 280 milijuna. Uslijed ovih mjera očekuje se u listopadu povišenje cijena pive u Austriji. Razlozi tome navode se isti, koje smo već jednom u našem listu prigodom povišenja registrirali.

Salama i šunka. Salama je dosegla već cijenu od K 12 po 1 kg., dočim je prije stajala nešto preko 4 krune. Naravski da je trgovcima u opće s ovim artiklom teško trgovati, jer kupci silno malo dobivaju, a puno moraju plaćati. Isto je sa šunkom, te su neki trgovci i obustavili prodavanje ove robe, jer ih srce bo[li] tražiti silne cijene.

Silno poskupljivanje svinja u Beču. Zadnjih dana nastao je opet silni porast u cijenama svinja i to uslijed slabog dogona. Tako je u jednom dana cijena poskočila za 35 do 40 kruna po 100 kg tako da 100 kg žive vage stoji 440 K.

Zabranjeno je prodavati austrijske trg. parobrode. Ministarstvo je izdalo naredbu kojom se strogo zabranjuje prodavanje austr. trgovačkih parobroda stranim državama ili pripadniku stranih država. Ni[ti] djelomična prodaja nije dozvoljena.

Tvornica riže na Rijeci prestala je raditi, jer neima za izradbu surovina. Medjutim se javlja, da je ova tvornica tako lijepo zaslužila, da će moći isplatiti dosadanje dividende, eventualno će mo[ći] dulje vremena izdržati i druga poslovn[a] poremećenja.

Stanje sladorne repe. Uslijed neposto[ja]nog vremena porasla je repa u težin[i] ali još zaostaje postotni sadržaj slador[a] kao što smo to već u prošlom broju ja[vi]vili.

Nabava sijena i slame. 5. vojno etapn[o] zapovjedništvo treba veće količine sijena [i] slame. Pozivaju se interesenti, da svoj[e] ponude za dobavu spomenutog sijena [i] slame čim prije podnesu 5. vojnom etapnom zapovjedništvu, bojna pošta br. 5[…]

Posl. br. U 162/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tuž[bi] funkcijonara državnoga odvjetništva ka[o] javnoga tužitelja protiv Mata Pauletić[a] radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz go[d.] 1897. br. 89 u prisuću funkcijonara držav[]noga odvjetništva Bigatto kao javnog tužitelja optuženika, koji se nalazi na slo[]bodi, nakon glavne rasprave danas pr[o]vedene a na osnovu prijedloga učinjenog od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Mata Pauletića pok. Andrije i pok. Mat[…] Benčić iz Roča, tamo boravećeg a pri[…]padajućeg, 58 god. st., kat. vj., oženjen[…] krčmara, bez imetka, pismena, već ka[…]njena, radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 5. prošlog julija otposl[…] iz Roča u Pulu u svrhu prodaje mlijek[…] koje je bilo navodnjeno te tako patvo[…] hranive predmete u svrhu zavaravanja [u] prometu i trgovini dakle prekršaja § 1[12] Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. [br.] 89 L. D. Z. te biva zato na osnovu ist[…] paragrafa uporabom § 266 k. z.,

osudjen

na dva (2) dana zatvora te na plate[ž] p[o]stupačnih troškova i onih ovršne kazn[…]

Osim toga proglasiti će se nazočna p[…] suda na trošak optuženika u „Hrvatsk[om] Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota-nedjelja 25.-26. rujna 1915 | Broj 75.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na sjeveroistoku nije nastupila jučer nikakva promjena. Dočim je u istočnoj Galiciji vladao mir, došlo je u prostoru od Novog Aleksinca i na donjoj Ikvi do žestokih bojeva. U prije spomenutom odsjeku navalilo je jedanaest redova Rusa uz jako sudjelovanje topništva na naše linije, ali smo jih svuda odbili uz teške gubitke. Naše čete, koje su protunavalom gonile neprijatelja, otele su Rusima kod toga gorsku poziciju. Naša topnička vatra rastjerala je rusku bateriju. Kod Ridomla pade u naše ruke na razmjerno uskom bojnom polju jedanaest časnika i 300 momaka. I pokušaji neprijatelja, da predje donju Ikvu, izjaloviše se. U predjelu sjeverozapadno od Kolkija na Stiru, istjerala je naša konjica neprijatelja iz nekoliko varoši. Austro-ugarske čete, koje se bore u Litavskoj, stekoše, goneći neprijatelja, novog prostora.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj zapadnoj fronti potjeraše zemaljski strelјci alpine iz vrha Albiolo, sjeverno tonalskog prelaza. Na visoravni Folgarije odbili smo nekoliko talijanskih satnija na brdu Dürer, sjeverozapadno Costona. Po prilici 1000 Talijana, koji su krenuli protiv naših pozicija na istočnim obroncima Montepiana, prisilila je vatra našeg topništva na uzmak. U koruškoj pograničju izjalovio se neprijateljski pokušaj, da navali na vrh Cellona, istočno od prelaza Plöcken. Na primorskoj fronti došlo je jučer samo do topovskih bojeva. Opći je položaj nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Na tom ratištu prošao je jučerašnji dan bez znatnih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na cijeloj se je fronti povisila djelatnost topništva i letioca. Oborili smo na obali englesko letalo i zarobili letioca.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Pred Dvinskom izjurišali smo sjeveroistočno Smeline dalјne ruske pozicije, te zarobili po prilici tisuću Rusa. Naše čete, koje se nalaze kod Vilejke, s boka uzmičućih Rusa, biju ljuti boj. Jake su ruske navale imale na jednom mjestu mimoizlaz uspjeh. Kod toga izgubili smo više topova, čija je momčad do konca izdržala. Fronta, koja uzmičućeg neprijatelja oštro pritiskuje, prešla je liniju Soli-Olšani-Trabi-Ivje-Novogrodek.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Ruski je otpor slomljen na cijeloj fronti bojne skupine. U progonjanju dostigli smo odjek Serveča poviše Korenića te odsjek Šcare sjeverozapadno od Krašina. Dalje prama jugu bilo je borba iz bliza sa neprijateljskim zalaznicama. Zarobili smo stotinu momaka te zaplijenili tri strojne puške.

Vojna skupina Mackensenova.

Povukli smo promaknuta odijelenja sjeveroistočno i istočno od Logišina pred opkoljavajućom ruskom navalom za oginskim kanalom i za Jasjoldom, koja je kod toga sobom donijela kao zarobljenike dva časnika i 100 momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anaforte navalile su naše izvidnice sa bombama na neprijateljske jarke, te su neprijatelju zadale gubitke i zaplijenile puške i municiju. Kod Ariburnuja razrušilo je naše topništvo na desnom krilu jarke i dio utvrda, kaošto dvije neprijateljske postaje za opažanje i potopilo kod Sedilbara dva broda kreati drvom za gradnju. Poklali smo neprijateljsku izvidnicu, koja je sastojala od 10 osoba. Naše topništvo ušutkalo je pred ovim krilom nalazeću se neprijateljsku bateriju. te je prisililo na bijeg torpednjaču, što joj se približavala. Naše obalne baterije protjerale su svojom vatrom neprijateljsku torpednjaču, koja se je pribižavala morskoj uzini, te su sa uspjehom pucale na neprijateljske čete kod Mortolimana i neprijateljsko topništvo kod Hisarlika.

Sa bojnih poljana.

Mogu li Rusi izbjegnuti odlučnoj bici.

Rotterdam, 24. septembra. U „Timesu" izjavlja pukovnik Repington, da je nadošao čas, u kojem će Rusi morati dokazati, da li su u stanju izmaknuti odlučnoj bici ili moraju istu prihvatiti. U zadnjem su slučaju Rusi na slabijem.

Englesko-francuska ofenziva?

Basel. „Echo de Paris" javlja, da od nedjelje ovamo dobivaju novine nesamo francuske već i engleske i belgijske ratne izvještaje, što dosada nije bilo. List vidi u tome znakove, da generalni stožeri rade sada sporazumno na francusko-belgijskoj fronti.

Hervé obožavatelj Hindenburga.

Pariz, 24. septembra. U listu „Guerre Sociale" izjavlja Gustave Hervé, da njemačka vojna uprava namjerava opkoliti ruski centrum i tako pripraviti Rusima novi Sedan. Od triju linija uzmicanja, dvije su već odrezane. Ako Rusi ne budu vrijedni da se sada održe, onda će u par dana biti odrezana treća i zadnja linija: Brest-Minsk-Moskva. Položaj u Rusiji nije još doduše zdvojen, ali jako slab, tako da moramo biti na sve pripravni. Ruski centrum stoji pred izborom, da se pusti opkoliti ili da uzmakne na 150—200 km. Hervé izjavlja dalje, da je njemačka manovra sjajna i želi, da francusko ratno vodstvo uzme kao primjer ovu lekciju inicijative i hrabrosti, što ju sada podaje Hindenburg.

Centralne vlasti.

Neočekivani uspjeh trećeg ratnog zajma.

Berlin, 24. septembra. Prama dobivenim vijestima iz svih područja carstva razvidno je, da potpis trećeg njemačkog zajma iznosi $11^{3}/_{4}$ do $13^{1}/_{2}$ milijarda maraka.

Prvi zajam u septembru 1914. donio je 4·6 milijarda maraka, drugi u februaru i marču o. g. devet milijarda. Treći je zajam prekoračio i prvi i drugi.

Sjajan uspjeh njemačkog ratnog zajma.

Berlin, 24. septembra. (D. u.) Treći je ratni zajam potpisan u svoti od preko dvanaest milijarda.

Dogodjaji na moru.

Potopljen engleski brod.

London, 24. septembra. (D. u.). Reuter javlja: Engleski je parobrod „Groningen" prasnuo u zrak. Od posade je izginuo jedan čovjek, ostali su spašeni.

Potopljen francuski brod.

Paris, 24. septembra. (D. u.). Novine javljaju iz Londona, da je francuski brod sa pojačanjima na visini južne obale Krete po neprijateljskoj podmornici potopljen. Posada je spašena.

Ententa.

Zajam u Americi.

Beč, 24. septembra. „Information" javlja: Englesko-francuski zajam u Americi je gotova stvar. Cijeli bankovni svijet Amerike sudionistvuje kod ovog zajma. Čini se, da su i nekoje njemačke kuće iz zapada pristupile ovome zajmu. Što se novca ne bude upotrebilo za isplatu tražbina u Americi, bit će u gotovom prevezeno u Europu. Ispočetka bio je Vilson protivan ovakovom zajmu, nu morao je popustiti. Tempora mutantur.

Raspoloženje u Egiptu

Chiasso, 24. septembra. U Chiasso stiglo je ponovno veliki broj njemačkih i austrijskih žena čiji su muževi od početka rata internirani na Malti. Put po moru iz Aleksandrije do Genove trajao je punih 10 dana, pošto je brod morao uvijek mijenjati put radi prisutnosti njemačkih podmornica u Sredozemnom moru. Gospodje su upravo slavile susretljivost švicarskog konzula u Genovi. Gospodje i nekoji Švicari, koji su se istodobno vratili iz Egipta pripovijedaju, da je pučanstvo u Kairu protiv entente, čemu su mnogo doprinijele nedisciplinirane australske čete. Hoteli su u Kairu kreati ranjenim australijskim vojnicima. Cenzura novina u Egiptu je uvijek stroža. Čak i talijanske novine u Kairu izlaze zaplijenjene.

Nakon odgode Dume.

Kopenhagen, 24. septembra. Iz Petrograda izvješćuju: Na prijedlog tajnika dume Dmirikova zaključili su članovi dume, da rade dalje u različitim odborima, kako bi raspravili osnove zakona, koje su podastrte dumi. Vlada medjutim sprječava izvedenje ovoga zaključka, stavivši zgradu dume pod vojničku stražu, koja zabranjuje članovima Dume pristup u zgradu.

Smotra u Rusiji.

Stockholm, 24. septembra. Kako se javlja iz Petrograda odredilo je ratno ministarstvo, da se ima odmah provesti smotra za sve, koji spadaju pod vojničku službu, a koji dosada iz bilo kojeg razloga ne služe u vojništvu. I za one, koji su proglašeni trajno nesposobni, nema iznimke. Smotra započima 11./24. septembra i traje po prilici tri sedmice.

Balkan.

Uzrujanost u Italiji radi bugarske mobilizacije.

Lugano, 24. septembra. Vijest o bugarskoj mobilizaciji uzbudila je u talijanskom novinstvu veliku uzrujanost. Listovi bijesne protiv vlade u Sofiji i zahtijevaju da ententa zauzme odmah svoje stanovište protiv Bugarske.

Bugarska povukla sve svoje paroplove iz ruskih luka.

Stockholm, 24. septembra. „Nationaltidende" javlja iz Sofije: Svi su bugarski paroplovi povučeni iz ruskih luka.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Te riječi bile su mojemu srcu nož, morala sam se u tmini prisloniti na zid hodnika, da ne padnem na zemlju. Stajala sam tu nekoliko časova kao bez svijesti, zatim se povratih u svoju sobicu; tu padoh licem na uzglavlje svoje postelje, pak sam dugo gorko, pregorko plakala. Što sam ja imala na svijetu? U mojem životu bili svi dani redomice neveseli, živjela sam za se gotovo van svijeta. Ali bila sam barem nekako svojom gospodaricom, nije mi trebalo komu se klanjati, niti za čije hire obuzdavati svoju volju, i te male nevesele slobode da budem lišena, da dobijem maćuhu!

Oh pri toj riječi „maćuha" zazeblo me je do dna duše. Od maćuhe ne može dobra biti, to mi se vazda vrzlo po glavi. Tješila sam se, da to nije moguće, otac je pristar, nagnuća za ženske nijesam nikad kod njega opazila bila, gospodarice nije trebalo, ta ja sam bila u kući, pa je pod mojom rukom sve uspijevalo; pak rekoh si, moj otac ljubio je i pokojnicu majku, pričalo se, da joj je obećao pred smrt, da se oženiti više ne će. Ne, nije moguće, to nije nego luda brbljarija, koju je babji jezik smislio. Tako sam se luda tješila za prvi mah.

Ali moje očajanje nije mi dalo mirovati. Sve više i više dubila sam se u žalosne misli, dozivala si u svoju pamet svaku i najmanju zgodicu, a moja utjeha, zadnja iskrica moje nade prevrnula se u goru žalost i ljući plač. Sjetih se, da si je otac dobavio nove haljine, da je često zalazio k Žirovićevim, da je od dana do dana bio sve više razdražen, pak mi je puklo pred očima. Ali koju žensku da uzme od Žirovićevih? Dvije kćeri bijahu udate, a jedna mala još nije bila za udaju. Koja je imala postati mojom maćuhom? Ta neizvjesnost rovala mi je po srcu ljuće od crva. Cijelu noć nijesam stisnula oka. Klečeći kraj postelje molila sam se Bogu, neka odvrati to zlo od mene, kroz plač dozivala sam svoju majku, neka me bijednu zaštiti. Za dva dana dodje otac, pozva me k sebi i reče:

„Malčiko! Pobrini se, da mi kuća bude čista, sve neka se popravi, pobijeli, operе. Zaključane sobe otvori, prozrači, izvlake skini s pokućstva, obriši prah, prigredi posteljinu."

„Hoću, oče," odvratih mu ja plaho, a pri tom svijalo mi se srce od teške muke. Nu dalje ga nijesam smjela pitati, toliko me je strah bilo od njega. Ali on nastavi:

„Malčiko! Oženit ću se. Dobit ćeš majku. Budi joj pokorna, slušaj ju, velim ti, to je moja volja; ona će ovdje biti gospodarica. Ne pravi nikakve neprilike, zapamti si to. Ona će mojom ženom, gospodaricom u ovoj kući biti."

Ne odgovorih ništa, premda mi je srce puno riječi bilo, da pukne. Stajah pred ocem kao ukopana. Najednoč mi se zamagli, sve mi je crno bilo pred očima, padoh pred ocem na koljena i zavapih kroz plač:

„Oče! Oče!" Više riječi nijesam smogla. Ali moj otac ne ču ni tih, uzev šešir ode od kuće. Buduće nedjelje „raznah u crkvi, koja mi je ženska sudjena za maćuhu. Poslije prodike oglasi župnik, da će gospodin Lenić remetinski uzeti gospodjicu Luciju Röderovu. Pri tom svrnuše se svačije oči najprije na mene, pa onda na drugu osobu, koja je kraj velikoga oltara na klupi naprama meni klečala, te me pod cijelom misom nekako drzovito motrila. Ona tobož od stida spusti lice na molitvenik, a u meni se potreslo srce, duša, pamet, kao da mi je djavo navijao živce, počeh od muke drhtati i jedva se izvukoh iz crkve.

Sad sam znala, što me čeka. Mišljah, da će otac uzeti kakovu usidjelicu ili udovicu iz našeg kraja. Ali me i ta kakavna nada prevari. Znate li, tko je bila ta Lucija Röderova? Guvernanta kod Žirovićeve najmladje kćeri, nekakva Švabica, koja je po kazalištima plesala prije, nego je postala guvernantom. Samo nekoliko puta bila sam tu žensku prije vidjela, samo nekoliko riječi iz njezinih usti pred crkvom čula, ali i to je dosta bilo, da mi se do kraja odurila. Bila je dosta mlada, imala je i fino lice, plavu kosu svijetlu poput zlata, mala usta i modre sjajne oči, nu nekako nije bila kao što naše djevojke friška, crvena, već nekako privenula, prisuha, a mazala je, kako se vidjelo, i svoje lice. Gledala je uvijek pobožno u zemlju kao stidljiva djevojčica, u crkvi živo iz molitvenika čitala, da su joj se usne neprestano pomicale, govorila je svojoj učenici ozbiljno i nosila se posve priprosto. Čovjek bio bi mislio, da je kakova svetica, samo su joj male nožice bile uvijek za čudo fino obuvene, pak bi je prebacivala, da pravo kažem, kao srnka, da im se je svatko čudio, jer to dakako ne pristaje uz sveticu. Da, svetica; srce me od te žensko i prije odbijalo, ali poslije iskusih, da je to paklena zmija, da je to stvor, u kojega nema ni trunka srca, koja bi dosta grješna bila zaklati i oca i muža svoga, samo da sebi, svojoj prokletoj oholosti ugodi.

(Dalje slijedi.)

Moskva protiv vlade.

Kopenhagen, 23. septembra. „Berlingske Tidende" javljaju iz Petrograda: Magistrat i Zemstvo Moskve u posebnoj sjednici prihvatile su ovu rezoluciju: U sadanje je vrijeme potrebito da dodje do sporazuma izmedju vlade i zakonodavnih vlasti. Vlada mora uživati povjerenje puka t. j. ministarstvo bi se moralo sastaviti iz parlamentaraca. Odgoda Dume neka bude čim kraća. Narod se ne smije odalečiti od neradnje u ovo vrijeme. Ova je resolucija pribijena po svim uglovima grada.

Balkan.

Bugarsko srpski spor.

Genf, 23. septembra. Pariški „Journal" piše cenzurirano: Što se sada u Bugarskoj zbiva jest početak bugarsko-srpskog spora. Položaj je do skrajnosti zdvojan. Četvorni je sporazum pokopao zadnje nade da bi Bugarska uza nj pristala.

Bugarski zahtjevi.

Berlin, 23. septembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Lugana: „Idea Nazionale" objavlja slijedeći brzojav iz Sofije: Uslijed koncentracije rumunjskih i grčkih četa na bugarskoj granici, bugarski je ministar izvanjskih poslova naložio poslanicima u Bukareštu i Ateni da zahtjevaju točna razjašnjenja od dviju vlada obzirom na ove koncentracije.

Grčki kralj u talijanskom poslaništvu.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Kralj Konstantin podao se jučer navečer u talijansko poslaništvo na gozbu, što ju je priredio talijanski poslanik Bozdari za maleni broj gostiju. Kralj se je potpunoma oporavio, te je ostao kod poslanika do 1 sat iza ponoći.

Rumunjske granice.

Sofija, 23. septembra. Princip zatvorenja rumunjske granice obzirom na uvoz robe iz centralnih država i dalje se drži u kreposti, nu u pojedinim slučajevima već se nekoliko puta popustilo. Rumunjska je dalje dozvolila, da se može odvesti iz Rumunjske ono žito, što su centralne vlasti kupile prošle godine, te je dala neke polakšice obzirom na provoz materijala u Bugarsku, Grčku i Tursku.

Ristić u Bukareštu.

Budimpešta, 23. sept. „Az Est" doznaje iz Bukarešta: Srpski poslanik u Rimu, Ristić, stigao je u Bukarešt u posebnoj misiji. Njemu je povjerena zadaća, da ispita, kakovo će držanje zauzeti Rumunjska naprama Srbije. Čini se, da je on za ovu stvar najsposobniji, pošto je u Bukareštu u dobrim odnošajima sa mnogim ličnostima od vremena, kada je tamo bivao kao srpski poslanik.

Bugarska i balkanske države.

Budimpešta, 23. septembra. „Az Est" javlja iz Sofije: Ministar predsjednik Radoslavov izjavio je jednom odaslanstvu, da je položaj jako ozbiljan, te je Bugarska prisiljena, da se oboruža. To ne znači, da se pregovori sa ententom ne će nastaviti. Bugarska vodi živahne pregovore sa Rumunjskom. U slučaju, da navali Grčka, poduzete su već potrebite mjere. Protiv Srbije treba energično nastupiti. Sa Turskom došlo je do konačnih pregovora.

Srbija odlikovala francuskog zrakoplovca.

Genf, 23. septembra. Iz Beograda se javlja: Poznati francuski aviatičar Paulhan, pobjednik putovanja London—Manchester bio je odlikovan od srpskog kralja Petra. Prijestolonasljednik Aleksandar predao je zrakoplovcu na beogradskom polju kod priredjene svečanosti to odlikovanje, i onda se digao s njim na zrakoplovu te su ostali u zraku tri četvrt sata.

Utvrdjenje srpske granice.

Köln, 23. septembra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Sofije, da su tamo stigle vijesti e Srbi utvrdjuju granicu naprama Bugarske.

Odstup turskog područja.

Sofija, 23. septembra. Danas dolaze u Dimotiku turski i bugarski zastupnici, da izmijene dokumente o predaji područja Bugarskoj. Iz Sofije su zastupnici već jučer otputovali.

Ententa opozvala svoje poslanike iz Sofije?

Beč, 23. septembra. Bukareštanski list „Sera" javlja iz Soluna: Šiři se vijest, da su poslanici entente opozvani iz Sofije. Engleski je poslanik već otpremio svoj arkiv u Solun.

Bukarešt, 23. septembra. Sofijski dopisnik lista „Dimineata" javlja, da poslanici četvornog sporazuma ne će zapustiti Sofiju, makar ako Bugarska odbije nove prijedloge.

Na rumunjsko-bugarskoj granici.

Berlin, 23. septembra. Sva su mjesta na rumunjskoj granici prenapunjena vojništvom. Počelo se na očigled putnika uz samu željeznicu kopati jarke i stupice, te postavljati zapreke od žice. Susvim tim je raspoloženje s jedne i druge strane granice medju pučanstvom mirno. Medju diplomatima u Sofiji i Bukareštu niko ne vjeruje, da bi medju ovim državama moglo doći do rata. Poštanski, brzojavni i željeznički promet u Rumunjsku nije se još otvorio; promet iz Rumunjske traje nesmetano dalje.

Grčka zvanična izjava.

Atena, 23. septembra. (D. u.) „Agence d'Athenes" objavlja slijedeće priopćenje: Vlada slijedi mirno razvoj dogodjaja te će poduzeti sve mjere, da bude spremna za svaki slučaj. Izmedju kralja, ministra-predsjednika Venizelosa i generalnog stožera vlada potpuno suglasje.

Utisak bugarske mobilizacije u Londonu.

London, 23. septembra. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja: Bugarska je mobilizacija naravno izazvala u diplomatskim krugovima uzbudjenost, akoprem je bila predvidjena i ova mogućnost. O značenju mobilizacije nijesu si u Londonu još na jasnom. Bugarsko je poslaništvo izjavilo, da će Bugarska ostati neutralna ali oružjem u rukama.

Bratianu ne odstupa.

Bukarešta, 23. septembra. (D. u.) Službeni „Viciorul" kategorično dementira glasine o ostavki kabineta Bratianu.

Bugarska i Balkan.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera" prima od svojeg rimskog dopisnika slijedeće prikazivanje iz „vrlo kompetentnog stranog diplomatskog izvora" ili bolje rekuć, prama najvjerojatnijem nagovještanju, od ruskog poslanštva u Rimu: To rusko prikazivanje kaže, da se Bugarska ne zadovoljava obećanjem budućih odstupa, ni moralnim jamstvom entente, nego da zahtjeva neposredno zaposjednuće obećavajućih područja. U slučaju udovoljenja ovome bugarskom zahtjevu, što je radi srpske otpornosti nevjerojatno, ne bi Bugarska pružila Srbiji, osim neutralnosti, druge, t. j. oružane pomoći, jer da ne smatra još pravi čas za to, niti se osjeća dosta jakom za duže ratovanje. Osobito je zanimljivo, što prama ruskom osvjedočenju, vjeruje Bugarska u pobjedu središnjih vlasti. U ostalom, da Bugarska kani i po odstupu jednog područja sa strane Srbije, u slučaju njemačke pobjede, isto navaliti na nju. S druge strane, da si je prama Turskoj pridržala slobodu ravnanja, sa svim tim, što je za sada s njom potpuno sporazumjela. Da joj ententina nota ne nalaže roka za odgovor, ali da će joj se eventualni uspjeh vidjeti nakon tjedan dana. Da nastojanje entente traje doista dalje, ali skoro bez nade, jer da Bugarska nije zadovoljna ni raširenjem zemljišta, ni načinom odstupa. Da je osnova privremenog zaposjednuća Macedonije po talijanskim ili inim četama, već prama istom izvoru propala. Radi toga, da ententi ne preostaje drugo, nego uplivati na neutralce odlučnim uspjehom na Dardanelima.

Iz neutralnih država.

Engleska kontrola Amerike.

New-Jork, 23. septembra. „New Jork World" započeo je nizom članaka u kojemu dokazuje, kako je Engleska htjela kontrolirati američku trgovinu. Dokazat će se, da je Engleska zahtjevala, da Amerikanci ne smiju prodavati svoju robu, ako na to ona pristane. „American Woolen Company", koja nije na ovo htjela pristati, ne može dobiti nikakve vune, akoprem ona svoje poslove vodi samo sa američkim trgovcima. Firma Oelrichs i dr. morala se je obvezati, da ne će svoju robu prodavati Njemačkoj ako je htjela imati vunu iz južne Afrike, što ju je kupila prije rata. Engleska je vlada imala u Americi svoje agente, koji su to sve nadzirali.

Jugozapadna fronta.

Ponosnije no igdje osjećamo mi na toj fronti divotu naše organizacije i otporne sile. Talijani u četiri mjeseca nalaze se pred našim nepokolebivim pozicijama poput razjarenog čovjeka, koji bi htio glavom probiti zid.

U njihovoj nevolji došao je Joffre sokoliti, te da im pomogne podijelio im dragocijenu poduku: „Njemačke pozicije treba polagano oglodati." Tu su u istinu Talijani poduzeli metodu djelomičnih navala. Od Bovca do mora kucaju na svaka vratašca, ne će li možda koje lakše popustiti; ali oni kucaju uzalud.

Poslije njihovih posljednjih navala blizu Tolmina, njihova ofenziva, kao izmorena, bila je malko zadrijemala. I topništvo je mrtvo palilo i pješadija štedila se. Od iscrpljenih četa nije se moglo zahtijevati energičnije akcije. Nije možda pauzirala talijanska vojska samo iz potrebe, da odahne, nego da stvori drugih odluka. Svježim četama uistinu počimlju od par dana opeta Talijanci, da se muče navaljajuć na više mjesta.

Dok tako neprijatelj kroz mnogo mjeseca pravi raznih eksperimenata, mi se branimo na jednom te istom mjestu, te imamo prigode, da svoje pozicije od mjeseca do mjeseca, od dana do dana pače, sve jače utvrdimo.

Još tvrdji od kraškog kamenja, priječi Talijanima ulaz u naše zemlje, čvrsti naš vojnik, koji je nepomičan o uvjerenju o svojoj valjanosti, o svojoj otpornoj snazi, o divnom uredjenju naše vojske, koja preciznošću stroja, automatično i mirno odbija svaki napadaj.

Zato nas ne mogu Talijani ničim iznenaditi, zalijetajuć se danas proti Bovcu, drugi dan proti Tolminu ili Doberdobu I Gorica bila je opeta bombardovana. Sve bez uspjeha!

Kapitalizacija ratnih renta.

Čitamo u „Hrv. Lloydu": „Kölnische Zeitung" br. 904 od 1915. donaša važan članak, kojeg je poslao sa bojnog polja jedan liječnik. List se suzdržava vlastite kritike i daje taj list javnosti na prosudjivanje. Taj liječnik preporuča, da se ratne rente kapitaliziraju, t. j. da se dade nastradalim u ratu mjesto rente stanoviti kapital, kojim bi mogao započeti posao i koji bi mu nosio više nego što bi rentom dobivao. To preporuča zato, jer je jednom siromahu sa više djece teško živjeti od rente, a iz posla da će u većini slučajeva moći živjeti.

Dakako, da se u svakom slučaju ne će moći upotrijebiti taj sistem, jer će biti slučaja, gdje će bolje proći onaj, koji će uživati rentu.

Rečeni liječnik spominje, kako je teško ustanovljivati stepen nesposobnosti i prema tome odrediti rentu. Naprotiv je u Švicarskoj dokazano, da se radna sposobnost pojedinaca dizala, kad su im rente kapitalizirane bile.

Na taj način stvorila bi država mnogo malih kapitalista, koji, bi se vlastitim radom i snagom dizali.

Kod nas se pripravljaju ratnici na razna zvanja, a kako će to djelovati o tome smo mi već govorili u ovom listu, pa bi doista vrijedno bilo, da se što više poradi oko toga, da naši invalidi postanu samostalne privredne jedinice, a ne namještenici bez temeljnog znanja — na štetu mnogih drugih namještenika, koji su za svoje zvanje sticali znanja i prakse.

Predlog rečenog liječnika je doista umjestan, jer radi samo relativno za kapitaliziranje rente i daje državi pravo da pronaći, gdje bi jedan ili drugi sistem mogao biti bolji.

Kod nas je to tim važnije, što će veći dio invalida biti poljodjelskog staleža, a manji dio će poticati iz gradjanskog. Tu bi se lako moglo pronaći, kako bi se moglo sa jednima, a kako sa drugima postupati i što bi bilo bolje, nego da se uče ljudi za lugare, bankovne činovnike i trgovačke namještenike.

Kod mješovitih superarbitracija ustanovljuje se renta prema postotnoj procjeni nesposobnosti. Medjutim 90 po sto takvih ljudi su nezadovoljni sa ustanovljenom rentom, a ti ljudi će biti još više nezadovoljni dok rat mine, pa će u svojoj privredi naići veću konkurencu sposobnijih, dok on svojom nekrivnjom ne će moći izlaziti.

Mi držime, da se imadu voditi rasprave o budućnosti naših invalida o pitanju za potpomaganje invalida, pa zato još jednom na srce stavljamo gospodi oko tog društva ovo pitanje.

Razne vijesti.

Ograničenje proizvodnje pive u Austriji. U Austriji ograničena je od listopada do 50 posto proizvodnja pive. Naredba kojom se provadja to ograničenje, nije nova naredba, već je to prolongat stare naredbe, ali će se u konzumu ipak opaziti umanjena proizvodnja. Ova mjera izdana je zato, što je proizvodnja ječma manja ove godine od prošle godine, pa je zato samo 30 posto ječma doznačeno za proizvodnju pive, tako da će se produkcija austrijskih pivovara sniziti do polovice bivše proizvodnje. To će se osjećati u prometu, pa se misli, da će se poput u Münchenu ograničiti točenje pive na stanovite sate. Ograničenjem proizvodnje trpjeti će i fiskus, jer je porez na pivo iznosio bivših godina K 280 milijuna. Uslijed ovih mjera očekuje se u listopadu povišenje cijena pive u Austriji. Razlozi tome navode se isti, koje smo već jednom u našem listu prigodom povišenja registrirali.

Salama i šunka. Salama je dosegla već cijenu od K 12 po 1 kg., dočim je prije stajala nešto preko 4 krune. Naravski da je trgovcima u opće s ovim artiklom teško trgovati, jer kupci silno malo dobivaju, a puno moraju plaćati. Isto je sa šunkom, te su neki trgovci i obustavili prodavanje ove robe, jer ili srce bol tražiti silne cijene.

Silno poskupljivanje svinja u Beču. Zadnjih dana nastao je opet silni porast u cijenama svinja i to uslijed slabog dogona. Tako je u jednom dana cijena poskočila za 35 do 40 kruna po 100 kg tako da 100 kg žive vage stoji 440 K.

Zabranjeno je prodavati austrijske trg parobrode. Ministarstvo je izdalo naredbu kojom se strogo zabranjuje prodavanje austr. trgovačkih parobroda stranim državama ili pripadniku stranih država. Ni djelomična prodaja nije dozvoljena.

Tvornica riže na Rijeci prestala je raditi, jer neima za izradbu surovina. Medjutim se javlja, da je ova tvornica takolijepo zaslužila, da će moći isplatiti dosadanje dividende, eventualno će moći dulje vremena izdržati i druga poslovna poremećenja.

Stanje sladorne repe. Uslijed nepostojanog vremena porasla je repa u težini ali još zaostaje postotni sadržaj sladora kao što smo to već u prošlom broju javili.

Nabava sijena i slame. 5. vojno etapno zapovjedništvo treba veće količine sijena i slame. Pozivaju se interesenti, da svoje ponude za dobavu spomenutog sijena i slame čim prije podnesu 5. vojnom etapnom zapovjedništvu, bojna pošta br. 51.

Posl. br. U 162/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Mata Pauletića radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 u prisutnosti funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženika, koji se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene a na osnovu prijedloga učinjenog od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Mata Pauletića pok. Andrije i pok. Marije Benčić iz Roča, tamo boravećeg a pripadajućeg, 58 god. st., kat. vj., oženjen, kramara, bez imetka, pismena, već kažnjena, radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 5. prošlog julija otpošao iz Roča u Pulu u svrhu prodaje mlijeko, koje je bilo navodnjeno te tako patvorio hranive predmete u svrhu zavaravanja u prometu i trgovini dakle prekršaja § 112 Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 L. D. Z. te biva zato na osnovu paragrafa uporabom § 266 k. z.,

osudjen

na dva (2) dana zatvora te na plateži stupačnih troškova i onih ovrše kazne. Osim toga proglasiti će se nazočna presuda na trošak optuženika u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

Njemačko-austro-ugarsko konjaništvo.

„Grazer Tagespost“ donaša u broju od 23. septembra. Veliki dogodjaj dneva je pojava jakih množica konjaništva za hrptom ruske vojske. Ruski komando izvješćuje o toj opasnoj pojavi sa malo riječi. Ali ratni izvjestitelj pariškog „Žurnala“ poslao je svome listu opširni članak: „Najnoviji dogodjaj, dogodjaj, kojemu se nije niko nadao, jest dokažanje punih trinaest divizija njemačko-austro-ugarskog konjaništva, koje podupiru mnoge izabrane čete strijelaca na automobilima. O cilju tolikog konjaništva ne slažu se protivna mnijenja, da li se misli Rusima prekinuti svezu sa stražnijim četama, ili pak poduzeti navalu prama Minsku i Smolensku da opkole Ruse. Mnijenja se u tome slažu, da su tih trinaest divizija velika opasnost za rusku vojsku. Možda će Nijemci prodrijet! To bi se dogodilo, da nije već septembar na koncu, te da ne kiši ko iz kabla.“

„Temps“ javlja, da su dvije od tih divizija austrijske, i da ove voze topništvo i strojne puške, te da su se postavile uz željezničku prugu Molodečno—Polock.

„Corriere della sera“ dodaje, da ta vijest upravo uprepašćuje, jer da 46.800 konjanika predstavlja ogromnu vojnu silu. Tolike čete draguna, ulana i husara mogu se raširiti na neizmjernoj crti, te sakrivati za sobom velikih sila pješaštva i topništva. Neka je tim silama budi koji cilj činjenica je, da su te konjaniške divizije prodrle 100 km prama sjeveroistoku Vilne. Potom je ruska crta probijena.

Vashington i Vilna.

„Vossische Zeitung“ piše: Rok odluke na Balkanu primiče se. Ne će nam ništa novoga otkriti, jer je poznato, da se je Bugarska već odlučila, te znamo po Bugarskoj kamo će i ostala lica kocke gledati. Ali ipak će uredovne note biti i sa strane same formalnosti od velikog zamašaja, što će se napokon oblak razvitlane prašine sleći, te će otvoreno i čisto i narodi četvornog sporazuma i oni neutralnih država opaziti i čuditi se prezirom golotinji golemih izmišljotina i laži, kojima ih je ententina štampa zavaravala.

Talijanski tisak, koji je dosad namjerice prama talijanskim interesima slikao ružičastim bojama balkansko obzorje, počimlje već mijenjati boje. Tako, „Corriere della' Sera“ priznaje, da je Bugarska sklona centralnim vlastima. Sila, što ih goni priznanju, da će se za dugo morati odreći svojim nadama na Balkan, za Talijane je gorka. Te su je nade jedino tješile u neuspjehu sa osvojenjem „njezinih“ neotkupljenih provincija na sjeveru. Naplatit ćemo se na Balkanu, mislili su, dok se nije evo i položaj na Balkanu raščistio, tako da nema za Talijane prilike, da će moći u mutnom loviti. Taj će rat za uvijek sprječiti Italiji, da postane jaka u istočnoj polovici Sredozemnoga mora. Da toga zaslužuju, moralo bi se imati dosta sažalenja za Talijane, jer već sada postupaju novi njihovi saveznici s njima najgore, što se misliti može. Italija pouzdavala se u engleski i amerikanski novac. Engleska tijesnogrudnost s Italijom već je dosta znana. Ali opeta čini se, da im ni amerikanski zlatni golubovi ne kane doletjeti u gladna ždrijela. Zajam, što se u Americi čini saveznicima, biva po načelu: samo vjerisiju za dobavljeni ratni materijal. Čini se, da ni zajma u formi ratnih dobava Italija ne dobiva u Americi, jer se još nije za nijednu talijansku narudžbu u Americi čulo.

Budući se radi o zajmu za isplatu već dostavljenih narudbi, hoće amerikanska vlada lakše privoliti za takav zajam. Razumije se samo po sebi, da Sjedinjene Države ne mogu naprosto zabraniti svojim bankirima, da dadu svoje novce u zajam inozemcima. Ali ipak, kao svaka druga vlast, i Amerika je u stanju, da pravi takvom zajmu poteškoća. I predsjednik Vilson čini se, da je svjestan, kako je trpljenjem zajma pošao za korak naprijed preko točke do koje je mislio poći. Podavanje zajmova ratujućim državama prijateljska je neutralnost i teško se dade složiti s pojmom neutralnosti. Ali kako se misli na korist i bogatstvo, što nose ratne dobave Amerikancem, shvaća se, kako se vlada u Americi nalazi pred stanjem, kojega ne može zapriječiti. Ta tko bi mogao i kušati, da stane na put prilikama, po kojima je mjembeni kurs amerikanskog dolara neizmjerno visok postao uslijed golemog pritoka engleskih, francuskih i ruskih mjenica na amerikanska tržišta? To stanje napunja Amerikance ponosom, ali što je glavnije za njih: pune se i njihove novčarke.

Ali sjajni visoki kurs dolara ima tu neprilika za burzijce, da primaju dobavljači manje novca, nego su isprva mislili. Pošto nije ni za pomisliti, da će se iz Londona poslati velika množina zlata u Ameriku, to, da ne izgube puno na diferenciji novčanog kursa, ne preostaje drugo, nego da Sjedinjene Države dozvole zajam i vrijednosti u Americi, da se tako osiguraju i izjednače amerikanske tražbine u Engleskoj i Francuskoj.

Sada se pokazuje, kako je sudbonosno teoretsko shvaćanje Amerikanaca; da dobave oružja u nikakvoj mjeri ne znače još povredu neutraliteta, jer ima za njih kao posljedicu sjajni dolarov kurs. A posljedica takvoga kursa je opet uzrokom, da vlada dozvoljava i ne priječi nikako zajma, što sprema sigurno neugodnosti vodećim krugovima radi povrijede neutralnosti.

Razumije se, da je jaka struja u Americi protiv dozvole zajma upravo radi priječenja izvoza uslijed visokog kursa dolarovog.

Ti idealisti misle, da bi se time izvoz oružja praktično priječio i postavilo se time zapriječku produljenju rata. I misli sasvim pravo. Ali i eksporteri poljodjelskih i industrijalnih proizvoda izvažaju još mnogo robe, koja nije za ratujuće države odredjena. I njihovo se izvažanje jako otešćuje visokim kursom dolara. Ako takvi kurs vlada dugo tolerira, prouzročit će cijelu oluju nezadovoljstva med eksporterima žita i pamuka. Ovi proizvodi, koji i bez toga ćute ratne neprilike, farmeri, eksporteri, trgovci krivi su da se amerikanska vlada nalazi kao med nakovalom i batom. U tu i druge neprilike nutarnjo-političke naravi dopria je vlada vlastitom krivnjom. Nama, piše „Vossische Zeitung“, može biti svejedno da li trojni savez dobije ili ne zajam u Americi. Pače može se uzeti, da nam ne će biti nimalo nesimpatično sklopljenje zajma. Jer engleske i francuske novine uvijek su pisale, da u slučaju diplomatičkog prijeloma med Njemačkom i Amerikom, ta će saveznike ne samo oružjem, već i novcem opskrbljivati. Sada će taj prizor neutralci doživjeti, ali će ipak usprkos svega vidjeti, da je svejedno Njemačka pobjediteljica i u boljem stanju, nego njezini neprijatelji. To može jedino samo podignuti upliv centralnih vlasti pred neutralcima.

Kako dobro Nijemci stoje imao je svjedočanstvo svijet i pred malo padom Vilne. Malorječno izvješće naše vrhovne vojne uprave ispustilo je svaku nakićenost iz one dalekosežne vijesti. Ali izmedju ono malo riječi dade se ipak mnogo veseloga pročitati. Svakako je zauzeće Vilne najbolji odgovor na Lord Kičenerove govore u engleskom parlamentu. Kičener označio je naše pobjede u Ruskoj kao prekrivene poraze i narugao nam se radi praznih tvrdjava, što u naše ruke ostavljaju. Označilo se ništa manje nego praznima tvrdjave, gdje se zaplijenilo na tisuće topova, neizmjernih množina provijanta i kolosalnih skladišta municije. Ne može se reći, da se je doprema topova u Novo-Georgijevsk i Kovno za drugo poduzela van da ih se dugo dugo sačuva. A ni o Vilni se ne smije se tvrditi, da nam se je svojevoljno prepustila i ispraznila, jer osvojili smo je nakon vrlo ogorčenih borbi. To je zauzeće široki potez, kojim se prekrižalo Kičenerova računanja.

Gubitak Vilne i diplomatske izigranje na Balkanu moralo bi jako uplivati na ruske prvake. Njemačka se je štampa jadila radi odgode Dume bez uzroka, jer nama je svejedno, je li u Rusiji vlada reakcija ili puk. Mi se ne bojimo ni ruske reakcije ni revolucije, jer nesmetano pobjedjujemo, čekajući da li, ako, kada i komu će u Ruskoj najprije vratiti se pamet.

Ozbiljna molba pretplatnicima!

Današnjem broju priložili smo položnice poštanske štedionice u svrhu zaostale i buduće pretplate. Na nekojim položnicama označen je dan, od kada je pretplata za dotičnog pretplatnika zaostala, te molimo iste, da zaostatak podmire i pošalju barem za mjesec pretplatu unaprijed, inače ćemo im list sa 1. oktobrom zaustaviti. Dosadanji broj pretplatnika i čitatelja mogao bi list uzdržavati, odnosno osigurati mu život, a to je moguće samo uz točnu pretplatu.

Razne vijesti.

Otkrivena grobnica bosanskog velmože. „Hrv. Dnevnik“ javlja: Nedavno je direktor nadb. velike gimnazije u Travniku g. Iv. Kujundžić našao u Turbetu (kod Travnika) krasnu, izvrsno sačuvanu grobnicu, na kojoj se odgonetnuo slijedeći natpis: Ase leži uzmožni muž tepčija Batalo bosanski a pisa Radomil dijak. Stvar je odmah priopćio savjetniku g. dru. Ćiri Truhelki, direktoru bos.-herc. zem. muzeja. Na temelju se listina ispostavilo, da je taj Batala bio gospodar Lašve, vrlo glasovit, a dvorac mu je negdje u prekrasnoj okolici Turbeta. Bio je u ženidbenom srodstvu sa slavnim Hrvojem Vukčićem. Tako nam mnogo toga pričat znade davno pokopana povijest i tvrde stijene sredobosanskoga krša.

Dr. Matko Laginja. Zagrebačke i ljubljanske novine javile su, da se dr. Laginja nastanio u Zagrebu. Naš je zastupnik poslao spomenutim listovima slijedeće pismo: „Molim Vas, ispravite to, da se moji znanci i suplemenjaci po Istri ne smućuju bez razloga. Ja do volje Božje i do krvave sile ne kanim ostaviti Istru i držim, da to nije potreba.“ Dr. Laginja boravi u Voloskom, kamo želi, da mu se šalju pisma i u buduće.

Rod groždja, kako već javismo, ove je godine u Dalmaciji neobično slab. Man ne odasvud se tuže, da su vinogradi peronosporom bili dobrim dijelom uništeni. Iz Hvara pišu, da na otoku plod iznosi jedva jednu petinu lanjskog. Pošto je ploda manje, to je naravno, da su cijene poskočile. Na Hvaru su poprijećne cijene za 1 stolitar masta 100 K.

Produženje moratorija u Bosni i Hercegovini. U Sarajevu je održana anketa o produženju moratorija za one kolare, koji su u neposrednoj blizini ratnoga pojasa poradi vojnih operacija trpjeli štetu. Radilo se i o produženju moratorija za evakuirana područja. Anketa nije preporučila, da se u evakuiranim gradovima Mostaru i Sarajevu produži moratorij. Postavljen je ipak uvjet, da se rok prezentacije i uloženja protesta produži na 60 dana. Ovaj rok pruža mogućnost vjerovnicima, da medjusobne mjenice i obveze mirnim putem izravnaju. Anketa je na koncu dala neke upute za ravnanje bankama i sličnim institutima.

Iz osvojene Poljske. Ljubljanski „Slovenski Narod“ piše: Njemačke su oblasti raspustile poljski centralni odbor u Varšavi i sve kraljevinske pododbore po čitavoj Polj-koj i to zato, jer je taj odbor razvijao živahnu političku djelatnost i počeo raditi kao neka poljska narodna državna organizacija. Na čelu je centralnom odboru bio knez Lubomirski. S raspustom odbora oduzete su mu dakako i sve javne agende, koje je do tada vršio, tako osobito skrb za školstvo Poljske, koju su sada preuzele njemačke oblasti. — Drukčije je življenje normalno, u kazalištima, varijetejima i ostalim zabavištima vlada živahan život i trgovina se pridigla.

Hrvatski umjetnici na talijanskoj fronti. Hrvatski umjetnici profesor Robert Frane

---

Premda je gospodin Rok Subara na sva usta uvjeravao, e mu je posve dobro, premda mu je na usnicama lebdio smiješak i premda su oči njegove živahno žmirkale, i pak se je jasno razabiralo, e nije s njime sve u redu. Smiješak je njegov bio ukočen, žmirkanje njegovo uza svu živahnost nekako prisiljeno, lice blijedo. A ni za stol mu se više nije hljelo, da dovrši prekinutu šaljivu zgodu, nego na brzu ruku plati kavu, obuče ogrtač i oprosti se sa društvom, koje nikako nije moglo da shvati, što se je s njime desilo zbilo. Dvojica iz društva htjedoše „za svaki slučaj“ da ga otprate kući, no gospodin se je Rok Subara uljudno, ali odrješito zahvalio na ljubeznoj i prijateljskoj njihovoj ponudi.

Kad se je našao sam na ulici i kad nije trebao više pred ljudima da se pretvara, nestalo je začas smiješka s usana, oglednog mu se ukočio, a na licu se pojavio izraz očajnosti. Jest, gospodinu je Roku Subari doista bilo da očaja, i to kako bilo, do očaja! A imao je i razloga, opravdana razloga!

Pomislite samo! Kad se je ono u kavani za pripovijedanja šaljive one zgode mašio u džep za maramom, napipao je na njoj — krupan čvor, trista mu jada, čvor, koji je imao da ga podsjeti na nešto, na što on ne smije i na koji način da zaboravi! I taj čvor morao je on, Rok Subara, večeras kod „Crvene lisice“ da načini, jer dobro znade, e je sa sobom ponio bio po sve čistu maramu, koju je sam izvadio bio kod kuće iz ormara i slavio u džep. I eto gle sad nikako ne može da se sjeti, čemu je taj nesretni čvor, grom ga ubio, a bio je dosad čvrsto uvjeren, e mu nije a ma ništa od onoga, što se je večeras zbivalo, ispalo iz pameti. Pa da ne očaja!

I gospodin se je Rok Subara zaustavio usred ceste i zamislio u duboke misli. Ali sve uzalud! Mislio ovako, mislio onako, nikako ne može da mu padne na um, kako i zašto je taj čvor u njegovoj marami. Strašno! Još prije četvrt je sata bio zadovoljan, srećan i radostan, a saddakle ga je i opet jednom izdalo pamćenje, ali ma upravo ljudski izdalo; kad bi drugom kojom zgodom slučajno našao čvor, tad bi se a ma svaki put odmah sjetio, zašto ga je zvezao bio, ali sad se nikako domisliti više preko pola sata ovdje na cesti, ali ništa i ništa! I to upravo upravo danas, kad bi ma i svoju glavu dao, a nije ništa zaboravio.

One noći nije gospodin Rok Subara tako rekavši a ma ni oka stisnuo. Sve su mu misli bile zabavljene čvorom na marami. U duhu je pratio bio možda već po deseti put sinoćju zabavu kod „Crvene lisice“, u pamet si dozvao svaku i najneznatniju potankost, no — ništa, ništa!

Ali stani! Da nije možda u onoj uzbudjenosti, kad se je zahvaljivao na Miškovoj nazdravici, spomenuo možda štogod, česa se eto ne sjeća? Ali ne! Ta sjećao bi se barem da je načinio čvor i zašto ga je načinio! Huj! Huj! Doista, takova mu se što trijeznu nije još nikad bilo dogodilo, a on je sinoć doista bio trijezan!

Što da učini? Da se osramoti pred svojim drugovima, koji su mu sinoć živo poviadjivali, kad je tvrdio, a nije zaboravljiv, kako neke „zlobne duše“ govore, nego ovdje ondje tek zabavljen ozbiljnim mislima? Zar da sama sebe utjera u laž? Ne, ne, to ne smije da bude, nikako ne, pa bilo što bilo! Nešto mora da učini! Ali što?

Takove su eto crne i nemirne misli osvajale gospodina Roka Subaru do ranoga jutra. Neispavan, izmoren i izmučen izvuče se iz kreveta. Tijelo mu je bilo teško poput slova, u glavi mu je šumjelo, oči mutne, a lice blijedo, kao da je čitavu noć probdio uz vino u zagušljivoj kakovoj krčmi.

Sav pokunjen dodje u ured. Činilo mu se, kao da ga drugovi nekako čudnovato ispod oka pogledavaju i kao da iza njegovih ledja nešto tajinstveno šapuću. Sumorno sjedne za svoj stol i dade se na običajni dnevni rad. Ali posao mu danas nikako ne će da polazi od ruku kao obično. Svaki čas bi mu se znale oči zaklopiti, ali ne za dugo, jer bi mu za tren oka pao na pamet zlokobni onaj čvor na marami i on bi se trgnuo, kao da ga je tko trnom ubo. Oh, taj čvor, taj čvor! Tko zna, što je ovomu ili ovomu od sinoćnih drugova obećao, tko zna, što ima danas da učini! A on eto o svemu tomu ni pojma! Kako li će se sve to svršiti?

U to eto Joce do njegova stola. I ovaj ga je presenećeno pogledao.

— Dobro jutro, Doko, kako je?

— Hm! — promrmlja ovaj kroz zube nekako nesigurno i bojazljivo. — hm, dobro, posve dobro!

— Do bijesa dobro! Ta kakav si evo, kao da te već smrt drži u svojim pandžama! Nije, prijatelju, oprosti mi, nije doista vino za tebe!

— Kakovo vino! — začudi se gospodin Rok Šubara. — Zar nijesi i sam vidio, da nijesam gotovo ništa ni pio!

— Istina, pio nijesi mnogo, barem kod „Crvene lisice“ ne, ali zato si se bez sumnje svratio u koju drugu krčmu i ondje . . . .

(Konac slijedi.)

Veliko ratno i krunsko vijeće u Kragujevcu.

Bukarešt, 24. Iz Niša javljaju: „Samouprava“ izvješćuje, da je kralj Petar otputovao u glavni stan u Kragujevac, gdje se ima održati veliko ratno i krunsko vijeće.

Nakon mobilizacije u Bugarskoj.

Rotterdam, 24. septembra. Iz Sofije javljaju: „Blgarski Targovski Vestnik“ izjavljuje, da bugarska vojska ne će kretati protiv Turske i da pretežna većina naroda, u skladu s vladom, simpatizira s centralnim vlastima. I oporbeni listi izriču uvjerenje, da za Bugarsku može vrijediti samo tijesan priključak uz Austro-Ugarsku i Njemačku. Položaj je ministarskog predsjednika Radoslavova radi povjerenja krune i naroda čvrst. Vlada je Radoslavljeva odlučna i ne će uzmaknuti. Ona se ne boji grožnje četvornog sporazuma.

Kako je u Beogradu.

Sofija, 24. septembra. Iz Beograda ovamo prispjeli putnici pripovijedaju, da su pod vodstvom engleskih instruktora gradske utvrde djelomično obnovljene i prenačinjene. Utvrde na Savi spram Zemuna providjene su teškim topništvom, s kojim upravlja engleska momčad. Kalimegdan, prijašnje šetalište, pretvoreno je u tvrdju sa zaklonštima. Munjara na Savi je ispražnjena, a roba iz skladišta i stanova odnesena na cestu iza Save. Civilno je pučanstvo ispraznilo Kalimegdan. Mnoge su zgrade porušene, da topništvo uzmogne bolje pucati. U zadnje se doba vratio veći dio pučanstva u grad, a i veći je dio novina počeo opet izlaziti u Beogradu, gdje je život po kavanama i zabavištima kao u normalno doba. Radi toga, što su srpska vlada i skupština ostale u Nišu, gdje se nalazi i dvor, nije bilo pučanstvo baš osobito sigurno. U zadnje su se doba opetovano javljali austro-ugarski zrakoplovci nad Beogradom, te su bacali bombe na utvrde i djelomice ih razorili. Kolodvorska je zgrada provizorno uspostavljena. Naslijednik prijestolja Aleksander ponovno je posjetio Beograd u svrhu vojničkog inspiciranja.

Bugarsko-turski ugovor.

Sofija, 24. septembra. Danas obnarodovano službeno priopćenje o tursko-bugarskom ugovoru posvuda se je ovdje duboko dojmilo. Rusofilski krugovi smatraju ugovor konačnim neuspjehom politike četvornog sporazuma.

Sofija, 24. septembra. Kako se razabira iz izjava ministarskog predsjednika Radoslavova, izmijenit će se tursko-bugarski ugovor u srijedu, a faktična će predaja novog područja biti 6. novembra.

Ententine pretnje Bugarskoj.

Bukarešt, 24. septembra. Prema vijesti lista „Seara“ zastupnici entente u Sofiji predali su ministru-predsedniku Radoslavovu notu, kojoj priopćuju, da će se u slučaju bugarske navale na Srbiju naći bugarske čete u čelu napram engleskim, francuskim i talijanskim četama. Četvorni sporazum namjerava iskrcati u Valoni talijanske, a u Solunu francuske i engleske čete.

Rusi putuju iz Bugarske.

Zürich, 24. septembra. Presstelegraph javlja iz Sofije: Ruski konzuli u Bugarskoj pozivlju ruske podanike, da se prijave kod konzulata, gdje će im se izručiti putnice.

Tamni Venicelos.

Atena, 24. septembra. Pred kratko vrijeme objelodanio je „Petit Parisien“, čigov je suradnik činovnik u grčkom ministarstvu izvanjskih poslova, interviev sa Venicelosom, u kojem je ovaj izrekao nadu, da će naskoro naći put e bude mogao voditi svoju prijašnju politiku, te se je izrazio, da je uvjeren e će konačno ententa pobijediti. Pošto bi ovo značilo, da će Grčka zapustiti neutralnost, dao je Venicelos u novinama izjavu, da otkad je nastupio vladu nije imao nikakvog pogovora sa nijednim novinarom, nu malo iza toga — valjda na pritisak entente — ovaj je svoj dementi opet opozvao tako, da njegove izjave opstoje. Jedan dio novina već je donio prvi dementi. Ovaj je slučaj značajan za neutralnost Venicelosovu i njegovo držanje napram centralnih vlasti, proti kojima je njegovo novinstvo u zadnje vrijeme počelo ponovno oštro pisati.

Bugarska mobilizacija.

Sofija, 24. septembra. (E. u.). Izvještaj uprave novinstva veli: Ustup Bugarske u fazu oboružane neutralnosti prama mnijenju vladinih krugova nalazi svoj uzrok u promjenama političkog i vojničkog položaja, što su u zadnje dane nastali u zemlji. Bugarska nema nikakvih agresivnih namjera, nu odlučna je da brani svoja prava i svoju neovisnost oružjem u ruci. Jednaka Nizozemskoj i Švicarskoj, koje su isto tako već na početku rata zauzele to stanovište, Bugarska je prisiljena, da obzirom na izvedena premještenja četa u susjednim državama, proklamira oružanu neutralnost, te kod toga nastavlja pregovore sa zastupnicima obiju skupina ratujućih velesila.

Italija nezadovoljna sa grčkom mobilizacijom.

Lugano, 24. septembra. (D. u.). Mobilizacija u Grčkoj zadovoljava malo Italiju, pošto se istu ne smatra kao nastup protiv Bugarske, nego kao mjere sigurnosti. U Italiji se za izvjesno drži, da Grčka ne smatra uporabiti savezništvo u korist Srbije.

Držanje Rumunjske.

London, 24. septembra. Engleske novine živo raspravljaju o istupu Bugarske protiv Srbije. Sve nade, da se spasi mala države, polažu na Grčku i Rumunjsku, a osobito na Rumunjsku, za koju drže, da će svakako spriječiti uništenje susjedne države, jer je to tobož životno pitanje i za Rumunjsku i za Grčku. Medjutim englesko općinstvo ne može da vjeruje, da će se Rumunjska odlučiti, da nastupi u prilog Srbije, te nekoje novine donose vijesti iz pouzdanog izvora, da je već postignut sporazum izmedju Bugarske i Rumunjske. Inače, pišu novine, ne bi bila Bugarska iznenadila svijet tako oštrim mjerama kao mobilizacijom, koja je uperena samo protiv Srbije.

Rumunjsko ministarsko vijeće.

Budimpešta, 24. septembra. „Magyar Hirlap“ javlja iz Bukarešta: Pod predsjedanjem ministra-predsjednika Bratianu bilo je važno ministarsko vijeće kojemu su prisustvovali osim članova kabineta i predsjednik komore i senata. Vijeće je raspravljalo o svemu u tančine. Ministar-predsjednik i ministar izvanjskih posala govorili su o izvanjskoj politici. Ratni je ministar izvjestio o svem, što je vojnička oblast sada poduzela. Ministarsko je vijeće opunovlastilo ministra-predsjednika, da odmah izvijesti krunu o zaključcima ovog vijeća i da zatraži odobrenje. Izrazilo se želju, da se prije konačnih odluka sazove krunsko vijeće.

Izjave Radoslavova.

Sofija, 24. septembra. U jučerašnjoj sjednici liberalne stranke podao je ministar-predsjednik Radoslavov važne izjave o političkom položaju. On je rekao: Tursko-bugarski sporazum je već gotova činjenica, te mogu zastupnicima priopćiti neke potankosti. Pogodba je potpisana od kralja, sultana i obiju ministara izvanjskih poslova. Prama ugovoru dobit će Bugarska područje zapadno rijeke Tundže. Granica teče uz rijeku Tundžu do jedne točke nedaleko Drinopolja, gdje kreće na zapad. Karagač bit će bugarski, a isto i veliki most preko Marice, koji veže Drinopolje sa Karagačom. Malo dalje Drinopolja prekoračuje granica Maricu, ide istočno ove u daljini od 2 kilometra u tursko područje i svršava kod Enosa. Marica bit će bugarska rijeka. Prava, što ih imadu tamo turski podanici ostat će u kreposti kaošto i prava bugarskih podanika, što ih ovi imadu na turskim rijekama. Bugarska će svoju politiku nastaviti, nu ratni nas položaj sili da zauzmemo oružanu neutralnost. Položaj je Bugarske najugodniji. Dosadašnja je politika donijela dosada Bugarskoj samo koristi, kojih će i u buduće imati. Srbija nam hoće dati samo područje do Vardara i to iza rata. Srpska nam je vlada dala razumijeti, da voli napram nama voditi rat, negoli promijeniti inače svoje granice. Naši odnošaji napram Rumunjske su prijateljski. Nije se vodilo nikakvih političkih pregovora. Držanje Grčke slično je onomu Rumunjske. Centralnim vlastima izjavilo se, da će Bugarska održati dosadašnju neutralnost. Utisak ovih izjava Radoslavovih na zastupnike bio je, da Bugarska vodi i dalje svoju neutralnost, ako je moguće za kratko vrijeme, što je odvisno od daljnjih dogodjaja. Danas je sjednica većine parlamenta.

Rat na moru.

(Pretisak iz „Danzers Armee-Zeitung“.)

U posljednim sedmicama nema ništa važna da se priopći, osim par neznatnijih doživljaja.

Da počnemo od našeg najnovijeg protivnika, ističe se sve to više potpunim nedjelovanjem na Adriji. Od strane Talijanaca teoretizira se doista svaki dan o ratovanju i kuša se entuziastičnim govorima oduševiti široke slojeve pučanstva, ali ništa ne kaže, da bi oni štogod mornaricom svojom i poduzeli, ne samo govorili. Glasina, da će se zauzeti Solun Dedeagač, da će se izkrcati čete u Crn Gori, je bez temelja. Od Dardanela i Ma Azije drži se Italija isto daleko.

Iz Adrije može se nadodati o pelagru kom poduzeću, da je svršilo uzmakom potpunim fiaskom za Talijane. Ni ošt ćenje naše torpednjače broj 51 nije ta jansko, već francusko djelo. Podmorni „Papin“, Laubeufova tipa, bila je dos blizu odjelu naših lakših brodova, što na rekognosciranju nalazili; ali ipak b je podmornici nemoguće, da sa pet to peda pošteno pogodi koju od naših lad Sve što su štete napravili bilo je, da olupili malo provu našoj torpednjači.

Pred Dardanelama topovi dalje pucaj čini se, da se Englezi spremaju na no navalu. Djelovanje njemačkih podmorni zadava silnog straha neprijateljskom b dovlju, te sili Engleze i Francuze, budno stražu straže. I pred malo su nj mačke podmornice poslale u dubine mo ske francusku pomoćnu krstaricu od 80 tona i veliki, prijevozni, ratnim materij lom krcati brod od 15.000 tona.

Turska mornarica imala je takodj uspjeha protiv Krima; potopila je čet ruske jedrenjače; te time pokazala, ka je neistinito, da su Rusi gospodari Crnom moru.

Prama najnovijim vijestima odvažila Rusija, da provede djelomičnu bloka rumunjskih luka. Budućnost će pokaza je li stvar ozbiljne naravi, ili samo dipl matski trik.

Grčka postavila je svoju mornarica potpunu spremu. Poslije tog koraka razumije se, što bi imalo značiti obno ljanje ugovora sa engleskim instruktorim Nije sigurno, je li će se admiral Walt Kerr povratiti u Atenu. Ali to je staln da ni on, povrati li se, ni njegov eve tualni naslijednik, ne će imati neposredn zapovjedništva nad grčkom mornarico

Na sjevernim morima bile su rus podmornice napadnute od njemačkih zr koplova: isto i njihov opskrbni brod riškom zaljevu. Njemački su zrakoplo učinili nesposobnim za dalnju borbu jed opskrbni brod za podmornice kod Zerel Sada, iza pada Vilne, poprimaju oper cije protiv Rige brži tok sa morske kopnene strane. To se zaključuje takodj iz većeg kopnenog boja kod Sloka.

Arhangelsk ne odgovara dobro svoj svrsi da bude Ruskoj uzornom lukom ratni materijal. Sve se više govori o uvo preko Vladivostoka i Sibirije. Do k čedan zatvoriti će led posvema Arha gelsku luku.

Na flandrijskim obalama odjeli englesk mornarice bombardirali su u veoma čed nom opsegu i nikakvim uspjehom na pozicije.

Djelatnosti njemačkih podmornica u en gleskim vodama idu valjano na ruk brojni hidroplani i aeroplani. Čuje se, d su Englezi uslijed toga morali privremen obustaviti promet na Temzi. Ne post znaka, da bi engleska mornarica izašla svog pasivnog držanja.

Francuska ne sudjeluje u primorsk akcijama u Flandriji i Sjevernom mor Ona ima dosta posla za svoje ratne br dove, da obrane vlastite francuske vo od njemačkih podmornica.

Čvor na marami.

Humoreska Čiča Jose.

Kako imade gotovo svaki čovjek bilo kakovu, ma i najmanju manu ili slaboću, nije čudo, što ni gospodin Rok Subara nije bio bez nje. Bio je naime na glasu kao čovjek zaboravljiv, a ta je njegova zaboravljivost bivala to veća i očitija, što starijim je postajao, premda je uvijek najpomnije nastojao, da ju pred drugima prikrije. Koji je bio pravi uzrok te njegove „slaboće“, koju su uostalom prijatelju u njegovoj odsutnosti nazivali „tupoglavost“, nije nikako mogao da se domisli, niti je mogao da se od nje „izliječi“, ako i jest pročitao na desetke knjiga o mnemotehnici i prokušao sve moguće naputke i savjete, koje bi u tim knjigama nalazio.

Da njegova zaboravljivost ne bude toliko napadna i da svojim drugovima pokaže, e ipak nije tako zaboravljiv, kako oni misle i medju sobom govore, običavao bi, iza kako su se sva ostala sredstva pokazala bila uzaludnima i bezuspješnima, kao najzgodnije i najjednostavnije sredstvo upotrebljavati bilježnicu, u koju bi — dakako potajice — upisivao sve nikakonije smio da zaboravi. Nije li u društvu slučajno mogao da uporabi bilježnicu, tad bi kradomice svezao u uglu svoje džepne marame čvor, koji bi ga kasnije doista svaki put podsjetio na ono, što valja da učini. Tek tad, kad bi nešto dublje zavirio bio u čašicu, nije mu bio ni čvor, pa ma još tako krupan, od koristi, i on bi si uzalud razbijao glavu, zašto ga je bio svezao. Zato se i jest gospodin Rok Subara čuvao, da u društvu ne prevrši svoje običajne mjerice vina, jer je već nekoliko puti imao radi svoje zaboravljivosti muka i jada iza nešto obilnijega užitka alkohola.

I sinoć, ka je njegov drug iz ureda, gospodin Joco Skakavac u proslavu svoga imendana pozvao prijatelje na svečanu večeru u gostionu „Crvenoj lisici“, nije se gospodin Rok Subara uza sve nagovaranje dao nikako sklonuti, da bi bilo u koje ime ispije ma i kap vina više nego inače. Nešto prije ponoći je ostavio društvo i zaputio se kući vedar i radostan. Da, da, velika, veoma velika je bila napast, da se iznevjeri starom svom načelu i da se povede za svojim prijateljima, koji nijesu a ma ni najmanje štedili vina ni sebe, no on se je ipak i večeras pokazao jakim. A koliko li je bilo njegovo zadovoljstvo, kad se je sad evo posve jasno sjećao svega, da, sjećao se je gotovo svake riječi, koja je bila izgovorena. Govor, kojim je drug Mijo pozdravio svečara Jocu, zahvala ovoga potonjega, razne nazdravice i pjesme, — sve to kao da je još neprestano živo ozvanjalo u njegovim ušima. A pogotovo se dobro sjeća kićenih riječi, kojima je drug Miško počastio njega. Srce mu se rastapapalo, štono riječ, od milja, a na oči su mu navirale suze, kad je slušao, kako ga Miško slavi. A kako mu je bilo u nutrinji, kad su svi ostali drugovi bez iznimke burno i oduševljeno prihvatili Miškovu zdravicu. Kako li mu je glas drhtao od radosne uzbudjenosti i ponosa, kad se je biranim riječima zahvaljivao! Istina, sad mu ne bi moglo na um pasti a nu upravo sve ono, što je bio izrekao, jer je bio odviše uzrujan, gotovo spojen od ganuća, no tko da mu to u ostalom i uzme za zlo! Tek toliko se posve dobro sjeća, e je natuknuo nešto o nekakim crnim dušama, koje ga ogovaraju, e je slabe pameti. U svoju je obranu naveo, kako on nije nipošto zaboravljiv, nego ako se katkad slučajno ne sjeti na ovu ili onu sitnicu, potječe to tek od toga, što su njegove misli zabavljene ozbiljnim stvarima, pred kojima nije čudo, ako katkad po koja sitnica iščezne iz pameti.

Da, da, gospodin je Rok Subara bio doista posve zadovoljan, kad se je vraćao kući. Danas eto nije trebao ni bilježnice, ni marame. Eto tako je kad čovjek ima čvrstu i odlučnu volju! A takovu je gospodin Rok Subara doista večeras imao.

Prije nego će se svratiti u svoj st krene i usput u kavanu na crnu ka koja će mu dobro doći, ako mu i j glava posve vedra. Kod jednog stola na oveće društvo znanaca, koji ga pozva medju se. Gospodin Rok Subara n radosno odazove, sjedne u njihovo kolo i začas se je razvila živahna zabava, k koje se je čula dabome i obijesna ri i glasan smijeh gospodina Roka Suba koji je bio poznat kao veseljak.

Ali što je to? Gospodin je rok Su najživlje pripovijedao šaljivu jednu zg kad najednom zašuti i problijedi. Oči je stao čudnovato prevraćati, a desna se je ruka grčevito vrgla po lijev stražnjem džepu njegovog salonskog puta. Zabezeknuti i prepadeni skočiše n govi drugovi sa sjedala i pohrliše njega, da ga pridrže, jer se je činilo će se svaki čas onesvijestiti i skotrljat stolice. No na veliko njihovo čudo za tren oka gospodin Rok Subar noge, prodje si rukom preko čela i jo protere oči i propenta:

— Hvala vam, gospodo, za pom Nije mi ništa! Prošlo je, prošlo! Eto dite! — i on stane sigurnim korakom dati po kavani na veliku radost čitav društva, koje se je već pobojalo bilo će im njegovo nenadano oboljenje možda još i što gorega pokvariti zaba

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 27. rujna 1915. | Broj 76.

Englesko–francuska ofenziva.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj je na sjeveroistoku nepromijenjen. U Galiciji nije se dogodilo ništa važna. Protiv naše volinijske fronte poduzeo je neprijatelj opeta niz med tima ljutih navala, koje su na pojedinim mjestima došle u naše jarke, ali su bile svuda krvavo odbijene. Rusi su pretrpili velike gubitke. Broj zarobljenih Rusa na fronti Ikve iznaša 20 časnika i oko 900 momaka. Austro-ugarsko konjaništvo, koje prodire u šumskom i močvarnom području dolnjeg Stira, oduzelo je neprijatelju opeta nekoja mjesta, što ih je žilavo branio. U Litavskoj su naše čete prodrle do u okolicu Krašina.

Talijansko bojište.

U tirolskoj zapadnoj fronti otvorilo je naše topništvo sada već vatru i u području Ortlera. Neprijateljsko odijeljenje koje je napredovalo u dolini Čede, bježalo je do Svete Katarine. Drugo je bilo otjerano iz njegove pozicije zapadno König-vrška. Istočno gornje doline Daone očistile su naše čete od neprijatelja Cima la Tola. Na dolomitskoj fronti izjalovila se navala na našu poziciju na Sol del boli, gdje su alpinci, koji su se za ovaj pothvat dobrovoljno pojavili, pretrpjeli velikih gubitaka. U koruškom i primorskom programičnom području nije se dogodilo ništa važnijeg. Zapadno Ronchi eksplodirao i uništen je talijanski privezni balon.

Srpsko bojište.

Naše topništvo bombardiralo je sa uspjehom srpski tren u prostoru Beograda i neprijateljsku infanteriju na višini Topčidera. Inače je položaj takodjer na jugoistoku nepromijenjen.

Beč, 26. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je i jučer pokušao, da probije našu frontu s velikom snagom kod Novo Aleksinca. Bitka, koja je trajala nekoliko dana, svršila je za Ruse sa potpunim porazom. Svugdje, gdje je neprijatelju uspjelo, da privremeno prodre u naše streljačke opkope, bio je uz velike gubitke bačen po naglo prispjeloj pričuvi. Još jučer popodne skršili smo južno Novog Aleksinca deset puta ponovljene ruske navale. Istočno Zalošća zarobljena su neprijateljska odijelenja, koja su si kroz naše razorene zaprijeke prokrčila put u naše pozicije. Na fronti Styr-Ikva malaksala je djelatnost neprijatelja. U istočnoj Galiciji vlada mir. Austro-ugarske čete, koje se bore u Litavskoj, bacište neprijatelja kod Krašina na istočnu obalu gornje Šćare.

Talijansko bojište.

Djelatnost se Talijana jučer ograničila na žestoko pucanje na goričku bolnicu crvenog križa, koja bijaše označena dalekovidljivom ženevskom zastavom. Neprijateljsko je topništvo pet puta pogodilo taj zdravstveni zavod te je jedna granata pala u operacionu dvoranu. Dalnjih 53 metaka palo je u neposrednju blizinu zgrade. Taj čin protivan medjunarodnom pravu, nije imao nikakve vojničke svrhe, jer se tu nijesu na daleko ni širokom nalazile nikakove čete.

Srpsko bojište:

Na srpskom bojištu ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na cijeloj fronti od mora do Vogeza, neprijateljska vatra biva jača te je postigla vrhunac u okolici Iperna i Arasa dok je u Champagni postigla najveću žestinu. Nakon dijelomice 50 satne jake vatrene pripreve započele su očekivane navale. Izmedju željeznica Iperna i Rouleurs i u Comineu, tiskali su se Englezi danas jutro naprijed. Na sjevernom krilu je njihova navala nakon borbe iz bliza već odbijena. Dalje navalili su oni sjeverno i sjeveroistočno Armentiera i sjeverno kanala La Basse. U Champagni od Orosnesa do Argona slijedile su francuske navale, koji su u najviše mjesta bile odbijene. Dijelom slomile su se jedva malo koraka pred našim zaprekama u vatri naše infanterije i strojnih pušaka. Natrag bježeće neprijateljske mase pretrpjele su u najljućoj vatri topništva i strojnih pušaka jako velike gubitke. Na pojedinim dijelovima fronte još je u toku borba iz bliza.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Ruske navale jugozapadno Lenevadene kod Vilejke i Rabuna bile su odbijene. Naše navale na fronti južno Solija nastavljaje se. U općoj crti Smorgon—Djelatiči opiru se Rusi našem napredovanju.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Sjeverno Korelići brane se Rusi tvrdokorno. Naše čete izjurišale su grad Negnevići i odbile više jakih protunavala. Istočno Baranoviči, na zapadnoj obali Šćare, napreduje naša navala. Zarobili smo nekoliko stotina momaka.

Kod vojne skupine Mackensenove i na jugoistočnom je bojištu položaj nepromijenjem.

Berlin, 26. septembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Englesko-francuska ofenziva, koju su spremali kroz mjesece, nastavila se na povećem dijelu fronte, a da se nisu napadači približili u znatnoj mjeri svojoj namjeri. Na obali pokušali su engleski brodovi, da sudjeluju u boju pucanjem na Zeebrügge, ali nisu imali uspjeha te su se povukli, nakon što je jedan brod potonuo a dva smo oštetili. U odsjeku Yperna pretrpio je neprijatelj velike gubitke, a da nije imao uspjeha. Englezi su pustili u našim rukama 2 časnika, 100 momaka i 6 strojnih pušaka. Jugozapadno Lilla uspjelo je neprijatelju, da potisne jednu naših divizija kod Loosa iz najprednje obrambene linije u drugu. Kod toga smo pretrpjeli, kako je razumljivo, znatne gubitke na materijalu svake vrsti, koji bijaše ugradjen u posrednim pozicijama. Protunavala uspješno napreduje. Napustili smo dobrovoljno ruševine Soucheza. Mnogobrojne smo navale, uperene na ovu frontu, suzbili, na mnogim mjestima uz goleme gubitke po neprijatelja. Na tom mjestu smo zarobili 1200 momaka, izmedju kojih više časnika te jednog engleskog zapovjednika brigade i zaplijenili 10 strojnih pušaka. I u borbi izmedju Rheimsa i Argonna morala je jedna njemačka divizija napustiti svoje pozicije sjeverno Perthesa, koje bijahu sasma razorene uslijed 70 satne neprekidane paljbe te zaposjednuti drugu liniju, nalazeću se 2 do 3 km straga. U ostalom izjalovili su se i ovdje svi pokušaji neprijatelja, da probije našu frontu. Osobito ljut bio se boj sjeverno Moulemonta, Le Grandea i na zapadnom rubu Argonna. Ovdje smo nanijeli neprijatelju i najveće štete. Zarobili smo više od 3750 Francuza, izmedju kojih 39 časnika. U zračnoj borbi oborili smo četiri neprijateljska ljetala.

Istočno bojište.

Vojna skupina Mackensenova.

Istočno Vilejke suzbili smo ponovne navale Rusa. Zapadno Vilejke bije se tvrdokorni boj. Na fronti Smorgon-Višujev provalili smo na više mjesta u neprijateljske pozicije. Boj traje još. Sjeverozapadno Zabjeričine bačeni su Rusi preko Bjeričine. Dalje južno dostigli smo kod Djelatiča i Lubče Njemen te zarobili 900 Rusa a zaplijenili 2 strojne puške.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda potisnula je neprijatelja dalje i zarobila 550 momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Opći je položaj nepromijenjen. Na dardanelskoj je fronti razorilo naše topništvo u području Anaforte ponovno jedan dio neprijateljskih jaraka. U prodručju Sedilbara razrušili smo eksplozijom jedne mine pred našim desnim krilom dio neprijateljskog jarka. Dne 22. septembra bacili smo natrag na fronti Iraka dvije neprijateljske konjaničke eskadrone, koje su htjele napredovati na lijevoj obali Tigrisa. Naše su izvidne kolone zadale neprijatelju teške gubitke, te su mu odnijele veliki plijen.

Carigrad, 25. septembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Kod Anaforte zaplijenile su naše izvidne kolone lijevog krila iz neprijateljskih jaraka ratnog materijala te oduzele na ovom krilu dio zaposjednutih pozicija po neprijatelju kod njegovog iskrcavanja. Na kaukaskoj fronti potukle su naše prednje postaje istočno Vana u okolici Hošaba neprijatelja, koji je pobjegao u istočnom pravcu, zapustivši puške i ratni materijal. Inače ništa važnog.

Sa bojnih poljana.

Uništena dva francuska zrakoplova.

Freiburg u Breisgau, 26. septembra. (D. u.). Jučer bila su dva neprijateljska ljetala bačena na zemlju kod Elzacha po našim letiocima. Vodje obiju ljetala su mrtvi.

Zračna navala na Černovice.

Budimpešta, 24. septembra. „Pester Lloyd“ javlja iz Černovice: Danas u jutro preletjela su dva ruska aeroplana iznad Černovica,

Izbacili su četiri bombe, nu sve su promašile cilj.

Ranjen nije niiko, a i nanesena materijalna šteta je neznatna.

Dogodjaji na moru.

Njemački odgovor Americi.

Vašington, 25. septembra. (D. u.) U zadnjoj noti, koja se tiče pitanja parobroda „William Frye“ javlja njemačka vlada Sjedinjenim Državama, da je njemačka mornarica dobila nalog, da ne smije uništiti njemačke trgovačke brodove sa stanovitom kontrebandom. Ako ove brodove nije moguće dovesti u luku, mora im se dozvoliti, da dalje putuju. Amerikanski brodovi, koji voze apsolutnu kontrebandu, bit će potopljeni, nu prije se mora spasiti putnike i momčad.

Njemačka prihvaća amerikanski prijedlog, da imenuje strukovnjake, koji će ustanoviti odštetu na potopljeni parobrod, nu protivi se, da se stvar podastre obra-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Oženili se zbilja, došla u kuću mjesto moje majke! Majke! Majke! — uzdahnu Marica Amalija i poslije toliko godina skočile joj suze na oči — oprosti, svetice draga, majčice mila u grobu, da i sad tvoje slatko ime spominjem uz tu zmiju, kojoj, oprosti mi Bog grijehe, ne mogu ni u grobu oprostiti, što nam je žao učinila. Do sada bila sam čamila u očistilištu, sada me je zla moja sreća gurnula u sav pakao. Kad pomislim na ona ljeta, kad pomislim, kako sada kukavna živem, kaže mi, čini mi se ova moja bijedna sobica pravim rajem. Veli se, da smo mi ljudi stvoreni po spodobi Božjoj, da nam je Bog stvarajuć svijet nadahnuo svoju dušu. Nu svijajući se pod nemilim jarmom maćuhinstva, često sam o tom posvojila, moliti prestala, pa sam i kako morala stiskati zube, da mi kletva ne izleti na usta. Prije vjenčanja bila je samo jedan put u našoj kući. Pozdravih ju, a ona mi odzdravi smiješeći se slatko i kiselo, i pružila mi dva prsta kao od milosti. Kad pako dodje očevom ženom u starinski naš dvor, nije imala za me ni dva prsta. Ključe od gospodarstva uze mi namak, „grdi vrag“ morao je zbilja u kut.

Služinčad se je tomu i kako veselila i meni se očito rugala. Pa imali se i čemu veseliti. Ta švapska plesačica, to Vam je bila istom gospodarica. Prije nego sam ja uzde pritegnula bila, krala je samo služinčad; sad su i maćuha i služinčad krali sve u lijepoj slozi, sve na račun moga oca. O redu ni govora, šta je Švabica i znala o gospodarstvu! Vrt je podivljao, naša polja stala su najgore, kad si došao u vinograde, kan da samo vinjage vidiš; napokon smo kupovali od kramara jaja, masla, od pekara kruh. Nije li to najveća sramota za pošteno plemićko gospodarstvo, gospodine? Iz prvine htjela sam je nekako prikladiti novomu redu, kad nije drukčije bilo, htjela sam maćuhu pomagati, da kući bude manja šteta. Rekoh joj dobrim ovo i ono, htjedoh ju neuku upućivati, prišapnuh joj, neka pazi služinčad na prste. Kakvu sam hvalu dobila za to? Otresnula se na mene. Neka se ne brinem za njezine poslove, ona da je gospodarica i zna, šta ratiti treba. Ja da sam tajna uhoda, pa valjda pazim i na nju. Tužila me i ocu, koji me izgrdi ter mi oštro zabrani, neka se ne mijesam u gospodarstvo. Dobro, pomislih, ne ćete, pa ću se zavući u svoju sobu. Tad poče maćuha, da sam lijena ništarija, koja nije ni za što na svijetu. Dade mi čitav tovar kudelje, da ju isprendem, dala mi rpu stare kuhinjske rubenine, da ju krpam. Radila sam i noć, da si mi skoro iscurile oči, da su prsti krvavi bili, al čim sam više radila, tim mi je više davala, da nijesam mogla svršiti svoga posla, pa onda me opet karala i tužila ocu, da joj prkosim, da sam lijena, a otac bi opet sve gromove sasuo na me.

Tako se je postavila medj njega i mene, te nijesam nikako više do roditelja mogа. Pri objedu i večeri sjedjah iz prvine i ja pri stolu s ocem i maćuhom. Morala sam gledati to gotovo djetinsko draganje i milovanje mlade gospodarice. Gotovo sam se stidila. Otac bijaše u istinu kao slijep, nije vidio nego mladu svoju gospodju, mene nije ni pogledao, niti ozdravio. Njoj je sipao pune šake ljubavi, mene ni za dlaku, kao da je moja srca pala.

Uvidjeh predobro, da je nekad kazališna plesačica. Znala se oko mojega oca okretati kao mačka, pazila, da mu pripravi neko osobito jelo, namještala mu uzglavlje na divanu, kad je po objedu drijemati htio, punila mu tursku lulu i sama ju zapalila, da mu tobože bude sladja. Donijela bi mu na večer papuče, ili kad je pri hladnu vremenu izašao, kabanicu i shawl, zamotala ga brižno, a sve to djetinjajuć i tepajući. Otac se ne bi od milja i lagodnosti ni mako, tolika briga bila mu je mila i draga, on je sve te milosti i dragosti primao za znakove ljubavi, i ne jedamput bi gledeći Lucijino lice rekao, koliko Bogu hvali, da je za svoga života našao bar jednu dušu, koja ga ljubi. To je dakako mene išlo, pa me zbilja ranilo u srce. (Dalje slijedi.)

geš i profesor Oton Ivekovič poći će ove dane dozvolom zapovjedništva armade i zemaljske vlade na talijansku frontu, gdje će proučavati prilike da ovjekovječe junačke čine naše vojske.

Njemački jezik na madžarskim srednjim školama. Ugarsko je naučno ministarstvo promijenilo naučnu osnovu za srednje škole. Zanimivo je, kako je u I. razred srednjih učilišta uvedeno tjednom 6 sati njemačkoga jezika i uopće se izrekla želja, da apsolvenat srednjih učilišta bude potpuno vješt tomu govoru. Umjesto gimnastike uvedeno je vojničko vježbanje.

Listovni saobraćaj sa tudjim zemljama. Kao što je poznato, sada su listovi za tudje zemlje podvrgnuti vojničkom nadzoru. S toga je u interesu pošiljača, da svoj listovni saobraćaj sa inozemstvom što više ograniče, e da vojnička pregledba bude olakšana i pospješena. U ovom pogledu preporuča se pošiljačima, da se svakako drže slijedećih načela: Sadržaj pisma ne smije da prelazi više od dvije stranice lista kvart-formata. Savjetuje se, da se saopćenja pišu na bijelom ili bar svijetlom papiru i razgovjetnim pismom. Na uštrb je jasnoće, ako crte stoje u uskim razmacima jedna od druge, ili ako su pojedine crte poprijeko napisane jedna povrh druge. Pisma ne smiju sadržavati nikakvih priloga sa pismenim saopćenjima. Preporuča se uporaba obvoja samo od jednostavnog papira, a da ne budu upotrebljavani listovni obvoji iznutra obloženi svijenim papirom ili drugim tvarima. Kod poslovnih pisama može sadržaj obuhvaćati više od dvije stranice lista, te im mogu biti priključeni računi, cijenici, te slični prilozi poslovnog sadržaja. Ne budu li se ova načela obdržavala, to će biti neizbježiva zakašnjenja u proslijedjenju pošiljaka.

Siromaštvo. U „Review of Reviews" (Svibanj 1914). objeldanjuje neki Optimist članak o siromaštvu. Tu veli, da u naprednim zemljama raste i siromaštvo. Na pr. u Engleskoj 10 po sto odraslih muškaraca bori se u najgorem siromaštvu i 10 po sto nalazi se na granici siromaštva. Člankopisac tvrdi, da je uzrok porast pučanstva i porast po tome u cijeni zemljišta (i ako posjednik ništa ne doprinosi na poboljšanje istoga). Što da se uradi proti tome? On savjetuje neka država napući pomoću trgovine i obrta nova mjesta na zemljištima bez cijene ili vrlo umjerene, nu tako, da svagda prihod zemljišta ostane vlasništvo naseljenika. To će zemljište i tu u cijeni rasti uslijed porasta u žiteljstvu, ali će i veći prihod jednako se dijeliti svim prvotnim žiteljim i njegovim zakonitim nasljednicima.

Izvoz jaja. Vlade naše monarhije dozvolile su od zadnjih dana opet izvoz jaja u Njemačku, ali u ograničenom opsegu. Dozvoljava se lo nove odredbe mjesečno izvoz 15.000 metričkih centi. Čim se poprave gospodarstveni odnošaji u Galiciji, povisit će se kontingenat izvoza. No i ograničeni izvoz jaja iz naših zemalja već se osjeća i na našem tržištu.

Novac od cinka će se uvesti u Belgiji. Izdati će se komadi po 5, 10 i 25 centima.

Posl. br. U 167/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tuž funkcijonara državnoga odvjetništva k javnoga tužitelja protiv Mariji Mik radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Ž. iz g 1897. br. 89 u prisuću funkcijonara drža noga odvjetništva Bigatto kao javno tužitelja optužeenice, koja se nalazi na sl bodi, nakon glavne rasprave danas pr vedene a na osnovu prijedloga učinjeno od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Mariju Mikac ženu Jura a kćer Jura B žića i Jelene rodj. Božić iz Bresta, tam boraveću a pripadnu u Bezelu, 24 god. s kat. vj., udatu, trgovkinju mlijekom, b imetka, pismenu, jur kažnjenu radi pr kršaja o hrani,

krivom:

da je dne 5. prošlog srpnja otposla u svrhu prodaje iz Bresta u Pulu mlijek koje je bilo navodnjeno, dakle mećala promet u svrhu zavaravanja predme koji su izgubili na svojoj hranivosti, da prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/189 L. D. Ž. iz god. 1897. br. 89 te biva na osnovu istog paragrafa uporabo § 266 k. z.,

osudjena

na dva (2) dana zatvora te na platež stupaćnih troškova i onih ovršne kaz Osim toga proglasiti će se nazočna p suda na trošak optuženici u „Hrvatsk Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 17. augusta 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

IVAN CANKAR:

D'ANNUNZIO.

Svaki narod izabere si glasnike po svojoj slici i vrijednosti. U onom času, kad se je po zelenoj Italiji bojna furija najsilnije razmahala, razlijegalo se je tamo i preko granica samo jedno ime: Gabriele d'Annunzio. Kralj nije bio više Vittorio Emanuele; pjesnik je bio kralj. Njegova riječ bila riječ narodova, njegov glas bio je glas italske zemlje. Najplemenitiji plod pričao je o stablu.

Pred mnogo godina, kad se je d'Annunzijeva slava pročula po vascijelom prostranom svijetu, isao sam, student slobodarac, i kupio sam sebi knjigu, kojoj je na čelu bilo otisnuto ime pjesnika. Pročitao sam je samo do polovice, ali i do čitao sa nekom tjeskobom i sržbom. Tu svoju žalost i taj svoj nemir sakrivao sam pred svojim najboljim prijateljima. Očutio sam na dnu srca, očutio sa strahom, da Gabriele d'Annunzio nije pjesnik. Da zaslužuje možda obilno čudjenja i priznanja radi svoje spretne riječitosti, al da ne zaslužuje one place, koja je umetniku prva i nada sve: da ne zaslužuje ljubavi. Sudac, koji piše povijest i vječnost, jest srce. Pročitajte d'Annunzijevu tragediju, otisnutu na japonskom papiru, sjajno uvezanu, al se odmah sjetite i na jednu Prešernovu pjesmu: uvjerit ćete se, da imam pravo.

Čovjeka mjeriš najpravednije po njegovom ponašanju sa djevojkom i ženom. Tu se najbolje zrcali, koliko je čistoće u srcu i plemenitosti u duši: D'Annunzio je u debeloj knjigi okaljao ženu, koja mu je sa besprimjernom nježnosti svoje umijetnosti ovila vijenac okò glave i koja je bila po duši i duhu, po ljepoti i čednosti tako visoko nad njim, da nije najveća njegova glorija dosegla sjaja njenih bijelih ruku. I okaljanac ostao je sam.

Umjetnika cijeniš bez brige po mjeri i težulji njegova ponosa. Gdje se priklanja sramežljiva skromnost, tamo je blizu laž; gdje se razmahuje glasna napuhlost tamo su družice praznima plašljivost. Kad je d'Annunzio otisnuo u Egipat, dao po vascijeloj zemaljskoj krugli brzojavno razglasiti da je uzeo sobom tucet i po šarenih kravala. Kad napiše knjigu, označi na koricama, koje i kakve kani jošte napisat, e da se ljudi pobožno pripravе na nje. Uvjeren bio sam uvijek, da ima po Italiji i po svim drugim zemljama svoje pisarne, jer bi drugačije bilo isključeno, da se saznade sjutra u Frankfurtu a na veče u New-Jorku, kakor se je stih sinoćke porodio d'Annunziju u Nizzi. A takvog stiha ne bi bio Leopardi sebi ni prisapnuo, a kamo li da ga razglasi. Po mojem je mnijenju tako, da čovjek, koji je evangjelist svog vlastitog imena, nije umjetnik.

Neka mu bude! Tko nije bio nikada plitak i isprazan, nikada nadut i napuhao, nikada gizdav, taj neka baci kamen na nj!

Dogodilo se je pako nešto tako strašnoga da svakomu medj nama, koji je ikada vjerovao u čovječtvo i čovječanstvo, zastaje pamet. Pjesnik nepjesnik, kojega je veliki narod uzdignuo na svoja vlastita ramena, navijestio je svijetu poeziju kradje; i narod, taj veliki narod mu je povladjivao.

U tim teškim vremenima dogodilo se je mnogo toga, što će biti sa posve novim slovima zabilježeno u knjizi povjesnice, Razumljivo bilo nam je pako sve, na pola već oprostljivo. Nego za ono što je pod uprtim očima cijeloga svijeta ispošlo u Italiji, za to povjesnica nema riječi, niti će ih kada imati. Prolistajmo historiju sve do zadnje stranice, pretražimo i ispitajmo svoje misli do zadnjih dubočina: gdje je bio, gdje možebiti narod, koji povladjuje kradljivcu? Ah, možda ipak nije istina, možda su novine samo lagale.

Jer ako je to istina, onda bi bila dosljedna istina, da cio narod, veliki narod živi jedino od svoje prošlosti, da glodje stabla i bilje na svom vlastitom grobu. Bila bi takodjer istina, da je Michelangelo samo jošte „un soldo" a Lionardo blebetavi „cicerone". Tolike sramote pa ne ni zemlju ni nebesa.

Teško mi je bilo ovo reći, vjerujte m A; gdje je sada slovenska i hrvatsk duša, koja ne bi trpjela, koja ne bi žila, kamo da izlije svoju srdžbu i svo gnjušenje! Tebe, prijatelju, tebe pitat prvoga: što kažeš sada ti, koji si opjev sočku dolinu. Kako ćeš sada brojiti k ževe i znamenja? Ne ćeš ih prebrojiti, i ne ćeš im se smiješiti! Jer im nije stavila muška ljubav iz Brda i iz Trent postavila ih je talijanska ruka, opljuva su ih lažljiva usta.

Hodio sam po onim krajevima. prijatelj vodio me je po Brdima, pokaz mi je sunčanu Furlaniju; i nada sve: pokazao mi je ljude koji živе. Vijek i pò branili su svoju čast svoje ime proti barbarima s juga — sada? Sada da taj sjajni narod svoja muška pleća pod jaram sicilijan kulture? Da bude zasužnjen, kako su sužnjeni mletački Slovenci? Sve svijetu moguće, al to ne smije bi guće.

Nego čovjek je star, iskusan i ren; stoga je i bilo moguće, da je opjevao lupeštvo, da je pjesnik svoga naroda navijestio, da ce izmisl naod. Sam Shakespeare ne bi tolike sramote; život je gori.

(Preveo Jos. A. Kraljić)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 35.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 28. rujna 1915 | Broj 77.

Obustavljena englesko-francuska ofenziva.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 27. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Slično kao u istočnoj Galiciji i na Ikvi, razbijena je sada ruska protuofenziva i u volinjskom tvrdjavnom području. Neprijatelj je jučer izpraznio svoje pozicije na sjeverozapadu Dubna i u odsjeku Styra kod Lucka, te se povlači u istočnom pravcu. Mostobran istočno Lucka ponovno je u našim rukama. Na našoj fronti južno Dubna bilo je mjestimice topovskog paljenja i čarkanja.

Talijansko bojište.

Stanje je na talijanskom bojištu nepromijenjeno. Pokušaji neprijatelja da se uspe na našu poziciju na Monte Piano, bili su odbijeni. Na sjevernom rubu doberdobske visoravni razbila se na našim zaprekama navala jednog odjela bersagliera.

Srpsko bojište.

Na tom jugoistočnom bojištu nema važnijih gogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 27. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Uz obalu vlada mir. U odsjeku Yperna nije neprijatelj obnovio svojih navala. Jugozapadno Lilla ustavili smo protunavalom veliku neprijateljsku ofensivu. Žestoke navale u pojedinim skupinama sjeverno i južno Loosa skršili smo uz ogromne gubitke po Engleze. I u području Soucheza i s obje strane Arrasa suzbili smo krvavo sve navale. Broj se je zarobljenika povisio na 25 častnika i preko 2600 momaka, a plijen strojnih pušaka na 14. Francuska ofenziva izmedju Rheimsa i Argonna nije dalje napredovala. Sve su se navale izjalovile uz najteže gubitke za neprijatelja. Ovdje se je povisio broj zarobljenika na preko 40 častnika i 3900 momaka. Pet je neprijateljskih aeroplana srušeno, izmedju kojih i jedno veliko francusko bojno ljetalo. Neprijatelj je nabacio grad Peronne bombama, dvije su žene i dvoje djece usmrćeno, 10 stanovnika teško ranjeno.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

U rigajskom zaljevu napadnuli su naši letioci ruske ratne ladje. Opaženo je, kako su pogodili dvije ladje. Rusko je brodovlje otplovilo najvećom brzinom prama sjeveru.

Na jugozapadnoj fronti Dvinska oteli smo neprijatelju daljnu poziciju. Zarobili smo 1300 Rusa. Zapadno Vilejke nastavlja se naša navala. Južno Smorgona suzbili smo jake neprijateljske protunavale.

Desno krilo i vojna skupina bavarskog princa Leopolda pročistile su zapadni brijeg Njemena do Sčersija, Serveč i Šćaru od neprijatelja.

Istočno Baranovića drži se još neprijatelj u malim mostobranima. Boj je na cijeloj fronti u tijeku.

Kod vojne skupine Mackensenove položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 27. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U predjelu Anaforte zaplijenile su naše izvidne kolone 43 puške i municije. Dne 25. septembra bombardiralo je naše topništvo neprijateljski tabor za Mestam-Tepom, što je neprijatelju prouzročilo teških gubitaka. U ariburnskom odsjeku opstreljavala je naša artilerija pozicije neprijateljskih bacala bomba, ušutkalo neprijateljsko topništvo i prisililo na bijeg tri transportna broda, koja su se nalazila u visini Ariburna, da izvedu iskrcavanja.

Sa bojnih poljana.

Učinak austrijskog teškog topništva.

Basel, 27. septembra. Prama londonskim informacijama i austro-ugarski mužari od 30·5 cm bombardiraju Dvinsk. Učinak je teškoga topništva tako jak, da je zatajila i hrabra obrana, kao i mreža utvrda zajedno s izvrsnim zemljanim nasipima.

Izjava generala Dankla.

Budimpešta, 27. septembra. „Pester Lloyd" javlja iz glavnog stana ratnih novinskih izvjestitelja: Zapovjednik zemaljske obrane Tirola, general Dankl, primio je jučer o podne dopisnika „Pester Lloyda", kad se ovaj povratio s fronte u glavni stan. U razgovoru je izjavio general Dankl i ovo: „Mi smo, kako je poznato, ovdje u defenzivi. Radi toga nije u taj mah moguće poduzeti veće operacije. Unatoč tomu ja se nadam, da ni jedan Talijan ne će nekažnjeno dalje pružiti nosa, nego što mu to mi dozvolimo. Za sve je već poskrbljeno, tako da možemo daljnje dogodjaje sasvim mirno iščekivati.

Ratni materijal za Srbiju.

Köln, 27. septembra. „Kölnsche Zeitung" javlja iz Soluna: Francuski parobrodi dovezli su ovamo preko 5000 tona ratnog materijala za Srbiju. Ove sedmice iskrcali su parobrodi "Memphis" i „Saint Pierre ratni materijal za Srbiju i Rusiju. Kreati vlakovi neprestano putuju u Srbiju. Vlada je zabranila svaki izvoz robe na sve strane. Iznimno izdavaju se dozvole u izvanrednim slučajevima.

Englesko-francuski gubici u Dardanelima.

Carigrad, 27. septembra. Prama vijestima iz Dardanela upotrebljavaju Englezi i Francuzi 51 ratni brod sa 1000 do 1200 tona sadržine za otpremu ranjenika iz poluotoka Galipolja.

Dogodjaji na moru.

Torpediranje.

Dünkirchen, 27. septembra. (D. u.) Francuski brod „Saint Pierre" bio je u tijesnacu Pas de Calais torpediran. Jako je brzo potonuo. Kapetan i četiri momka od posade spasili su se.

Potopljen parobrod.

London, 27. septembra. (D. u.) Engleski parobrod „Cornubia" potopljen je u Sredozemnom moru. Posuda iskrcala se u Aparskoj luci.

Centralne vlasti.

Jezikovna naredba u Varšavi.

Berlin, 27. septembra. Njemačka vojna uprava u Varšavi odredila je, da se do 1. septembra moraju odstraniti svi ruski natpisi na javnim zgradama. Sva ruska imena ulica, javnih lokala itd. moraju do 20. septembra izginuti i biti zamijenjeni poljskim. Samo mena ulica moraju biti dvojezična, t. j. njemački i poljski.

Iz neutralnih država.

Portugal na strani entente.

Lion, 27 septembra. „Le Nouvelliste" javlja iz Madrida: Prama vijestima iz Lizabona, Portugal se oboružava. Zadnje se velike vojničke vježbe smatraju u službenim krugovima kao zadovoljive. Ratni je ministar odredio, da otpošalje vojnička odaslanstva na razne fronte alijirca, da slijede vojničkim operacijama, osobito pak za to, da se uzmognu uputiti u gradjenju jaraka. Novi predsjednik koji će svoju službu nastupiti dne 5. oktobra, sastavit će novi kabinet, te se trudi, da postavi na čelo vladi vodju demokrata, Alfonza Costu, uz koga je velika većina parlamenta, koji je takodjer pristaša stranke, koja zahtjeva, da se Portugalska umiješa u rat na strani Engleske.

Ententa.

Saziv Dume?

Kristianija, 27. septembra Petrogradski dopisnik „Daily Chronicle" brzojavlja: Danas se poduzeo korak, da se razbistri unutrnji položaj. Govorka se, da će Duma biti zazvana u roku od tri sedmice. Predsjednik Dume će još u toku ove sedmice izvjestiti sada cara o djelovanje Dume u zadnjem zasjedanju.

Kongres Zemstva.

Kristianija, 27. septembra. „Aftenposten" doznaje iz Moskve: Na kongresu Zemstva sudjeluje 150 zastupnika, koji zastupaju 52 gubernije. Jučer su kušali nekoji radnici prodrijeti u dvoranu, u kojoj je bio sakupljen kongres. Radnici su zahtijevali, da se ih pusti prisustvovati raspravama. Na izjavu moskovskog načelnika, da to nije moguće, povukli su se natrag. Radnici su zaključili, da ne će biti namjeravane bune, dok Zemstvo ne zaključi svojih rasprava.

Nesloga u Italiji.

Lugano, 27. septembra. Narodna je sloga sada glavnim predmetom, o kojem strastveno raspravlja talijanska štampa. Da li su alarm proti novoj opasnosti oni isti, koji su bili za intervenciju Italije za svjetski rat. Oni otkrivaju sada svukuda spletkarija u kakvom tajnom družtvu (Union secrée), te traže, da se sumnjivci interniraju, bace u tamnicu, objese. Negdašnje novine što su neutralnost preporučale, ispričavaju se ponizno; ali vladinovske novine bave se tim pitanjem strastveno. Turinska „Stampa" objelodanjuje ultrapatriotički članak, kojim hoće da obrati one, koje goje još danas neutralnih ideja, boljemu shvaćanju narodne sloge. Članak ponizuje te prijatelje neutralnosti i mira.

„Secolo" opisuje narodnog šizmatika, poznatog politika, koji privatno pred prijateljima pretjeruje poteškoće talijanske vojske, govori o ruskim porazima, o neuspjehu na Dardanelima, o nemogućnosti francusko-engleske ofenzive, o porazima ententine diplomacije na Balkanu. Takvog individua završi list, moralo bi se odmah internirati u Sardiniju.

„Corriere della sera" priznaje, da ima razočaranih Talijanaca. Predstavljali su si rat, kako se vidi po kinematografima; mislili su, da će po otvorenim zastavam dospjeti u petnaest dana bersaglieri sve ravno do Beča. Ruga se njihovoj naivnosti, ie ispričava neutralce, što su s toga gledišta halabučili proti buskaćima za rat. Buči se proti „Avantiju, koji je napisao, da stvoritelji Italije ne bi bili mogli pojmiti, da bi Italija htjela uzurpirati zemljišta tudjih narodnosti.

„Resto del Carlino" piše: „Avanti" se mora zabraniti.

Balkan.

Raspoloženje u Rumunskoj.

Bukarešt, 27. septembra. L' independence" raspravlja o ponovnim austro-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Sve te silne laske ne bijahu nego fino smišljena komedija. Lucija, kako ćete kasnije vidjeti, nije imala ni trunka srca. Već po tom možete suditi, kakva je bila. Kad je otac bio kod kuće, odijevala se moja maćuha na čudan, fantastičan način. Imali smo u svojem dvoru slike starih poganskih božica. Tako se po prilici odijevala i moja maćuha. Vazda je bila pred ocem glatka, svijetla, zamamljiva, njezino priprostoj, pobožnoj nosnji guvernante nije sada bilo ni traga. Moj otac nije s nje ni oka skinuti mogao, navlastito kad mu je uz gitaru za večernjeg sumraka pjevala tugaljive pjesme, pri čem je silno okretala oči. Nego i to nije bio nego puki teatar. Maćuha je imala punu škrinjicu pomada, vodica, bjelila i rumenila za lice i usne, i praška za kosu, sto kojekakvih kefica, nožića i drugih kojekakvih čudnih stvarca, o kojima nijesam ni znala, zašto služe. Meni se uvijek činilo, da je maškara, i ma kako ja ružna bila, nikad si nijesam željela njene ljepote, koja je i onako samo farbana bila. Imala je svoju posebnu ložnicu, u koju nije nitko ući smio, pa ni sam otac do jedanaest sati prije podne. Jednom — oca ne bijaše kod kuće — trebalo je na polju obaviti važan posao. Maćuha vrata bijahu zatvorena, ljudi nijesu smjeli kod nje pokucati, dodjoše dakle k meni, neka ja govorim maćuhi. Nije mi se nekako htjelo u prvi mah, ni napokon se odvažih, ta posao bio je prešan, a ja prava kći njezinog zakonitog muža. Tu nije dakle zamjere biti mogło. Podjem k njoj, pokucam, otvorim vrata. Ne bijahu zaključana. Ta oca nije bilo kod kuće, a drugomu nije se nadala. Maćuha se zaleti kao furija na me, pak me stala grditi i ružiti, pače kleti, da je strahota bila. Prepadoh se do dna duše, videći ju pred sobom. Boga mi, toliko ružna nijesam bila ni ja. Lice joj bilo bijelo i žuto, usne blijede, uvele, imala je velike zelene i modre podočnjake, a od sve one zlatolike, bujne kose visio je samo „mišji repić" niz leđa. Drhtala je na svem tijelu, usne joj treptale od bijesa, oči se okretale kao djavolu. a kad je na mene dizala svoje nokte, činilo mi se, da će mi iskopati oči. Istjera me na polje ne hoteći ni saslušati, pošto sam došla. Od onog časa zamrzi sto puti gore na mene. Ela sam nehotice otkrila, da je sva njezina ljepota laž, bojala se, da ću razglasiti medju svijetom, ali ja toga učinila nijesam. Nijesam od onda imala ni časka mira u kući, da, toliko je oca nahuckala, da me je batinom tukao; čujte, gospodine, tukao, pa zabranio, da ne smijem više sjediti za njegovim stolom.

Sad nijesam imala na svijetu živa stvora, nijesam imala mjestanca na zemlji, koje mi nije paklom bilo, nego moju sobicu i majčin grob. U toj sam sobici jela i pila, spavala i bdila, radila i čitala. Ta samoća bijaše mi nekom utjehom, bar mi nitko dirao u mene, nijesam vidjela mrkih lica niti čula psovaka i kletvi. Ali ni taj tužni mir ne prinaši mi maćuha. Kad se jedne nedjelje povratih iz crkve, spazih, da su mi sve knjige odnijeli. Zapitah sluzavku za razlog. Reče mi, da je gospodja zapovijedila, da se odnesu. Ni čitati mi nijesu dali. Šta više! Izlazila sam malo kada, samo bih katkad pohodila crkvu i majčin grob. Bilo me je stid pokazivati se pred svijetom. Haljine mi bijahu stare i trošne, maćuha nije htjela dati novih. Bila sam sva skrpana. I njih je bilo stid. Ta maćuha vozila se po kraju u svili i kadifi, ja sam išla u crkvu pješke u krpah. Otac mi zabrani po naputku Lucijinu, da bez njegove dozvole smijem izlaziti iz dvorca, i da ne bude prikora od svijeta, rastrubiše, da mi se miješa po glavi, da sam suluda, pak da za to ne smijem medju svijet niti iz kuće.

Ha! Ha! — nasmija se starica Amalija pri tih riječih nekako muklo i užasno, da me je srce zazeblo. — Luda sam bila, da, da sam bila nakovanj ljudskoga nepoštenja, da sam se dala turati od takove nevrijedne ženske. I recite, zar bi kakovo čudo bilo, da mi se je prevrnula pamet u tolikoj bijedi?

(Dalje slijedi.)

ničkom sudu, pošto je moguće nesložna mnijenja medju strukovnjacima riješiti diplomatičkim putem.

U službenim krugovima vidi se u ovoj noti dokaz, da izmedju obiju vlasti vlada prijateljski duh.

Njemačke podmornice.

Madrid, 26. septembra. Dne 10. septembra stiglo je u luku Mazzanon 28 ljudi posatke engleskog parobroda „Alexander", koji je bio dan prije potopljen od njemačke podmornice. Iz Algecirasa se javlja, da su u Gibraltaru poduzete velike mjere opreznosti protiv njemačkih podmornica, što se nalaze u Sredozemnom moru. Govori se, da je potopljen ruski parobrod „Rhea" i francuski „Diktator" od njemačke podmornice. Na obali Orana potopljen je francuski parobrod „Land."

Francuski brod potopljen u libijskom moru.

Frankfurt na Meni, 26. septembra. (D. u.) „Frankfurter Zeitung" javlja, da je u libijskom moru potopljen francuski parobrod „Ravitailleur" od 5000 tona po njemačkoj podmornici. Momčad je spašena.

Centralne vlasti.

Pozivi u Austriji.

Beč, 26. septembra. U Austriji kod smotre proglašeni austrijski i ugarski narodni ustaše godišta 1897., to su osamnaest godišnji, morat će ustupiti u vojničku službu 15. oktobra 1915. Dotični oglas obnarodovati će se ovih dana. U istom roku, dakle 15. oktobra 1915. morat će pod oružje takodjer god. 1897. rodjeni, koji budu kod smotre proglašeni sposobnima Bosanci i Hercegovci. Približno sredinom novembra, kako je to razvidno iz dotičnog oglasa, bit će pozvani pod oružje kod nove smotre proglašeni sposobnim oni narodni ustaše, koji su rodjeni u god. 1873. do 1877., i oni rodjeni 1891., 1895. i 1896. Onda jedva doći će na red oni od 43.—50. godine. te se može sa svom sigurnošću reći, da ovi ne će nastupiti službe prije konca novembra.

Tvornice Škoda.

Beč, 26. septembra. „Rundschau" donaša po korispondenci „Wilhelm" slijedeću vijest: U zadnje su se dane raširile naokolo kojekakve glasine o tvornicama Škode. Od kompetentne se strane javlja da su sve ove vijesti potpunoma izmišljene. U istim se tvornicama radi kao i prije dan i noć.

Ententa.

Ruski ministar financija u Londonu.

London, 26. septembra. (D. u.). Reuter javlja: Ruski ministar financija Bark ostaje više dana u Londonu. Jučer je bio primljen od kralja. Savjetovanja sa kancelarom riznice nisu još dovršena.

Skandali u Italiji.

Chiasso, 26. septembra. Sve više rastu škandali u upravi talijanske vojske. U Korminu došlo se do ponevjerenja u klaonici, ali se pojedinosti drže tajnim. Lopate, motike, sjekire i drugo orudje 3. regimenta ženija polomile su se kod uporabe, jer su mjesto iz ocjela bile iz lijevanog željeza. Velike zalihe potplata u florentinskom vojničkom skladištu bila su iz pustene sastavine.

Ratni sukob izmedju — Italije i Francuske?

Berlin, 26. septembra. „National-Zeitung javlja iz Lugana: Novinski glasovi o posljednjem francusko-talijanskom sastanku potvrdjuju sumnju, što je raširena u narodu, da je ova konferencija urodila s kakvim znatnim preokretom na gospodarskom području. Listovi ne mogu zatajiti, da ovaj sastanak nije nimalo utjecao na napete političke odnose Italije naprama Francuskoj. Dobro obaviješteni listovi naprotiv tomu izričito naglasuju, da u Sredozemnom moru, u Egejskom moru, kao i u Primorju sjeverne Afrike još sveudilj postoje protivštine izmedju Francuske i Italije. „Idea Nationale" dapače piše, da bi moglo doći do ratnoga sukoba izmedju Francuske i Italije, ako bi se Francuska odupirala zahtjevima Italije na položaj svjetske vlasti.

Balkan.

Predaja turskog područja Bugarskoj.

Sofija, 25. septembra. (D. u.). Službene „Narodni Prava" javlja: Protokol, koji se tiče predaje turskog područja Bugarskoj prama sklopljenom ugovoru, bio je dne 23. septembra potpisan od turskih i bugarskih delegata u Dimotiki.

Demonstracije u Bukareštu.

Bukarešt, 25. septembra. (D. u.). Sedamdeset djaka pošlo je jučer po noći ulicama grada te su porazbijali stakla na zgradi uredništva lista „Seara", njemačko-rumunjskog informacijonog bureaua i njemačkih škola. Redarstvo ih je uapsilo veći broj.

Grčka pred mobilizacijom.

London, 25. septembra. (D. u.). Reuter javlja: Glasa se, da je kralj Konstantin pristao na izvedenje mobilizacije kao obrambene mjere.

London, 25. septembra. (D. u.). Reuter javlja: Državni tajnik Grey primio je jučer jednog za drugim poslanike Grčke, Rumunjske i Srbije. Grčki je poslanik izjavio, da je primio brzojav svoje vlade, kojim mu se javlja, da se mobilizaciju protiv Bugarske smatra kao mjera elementarnog opreza.

Uspjeh bugarske mobilizacije.

New-York, 26. septembra. (D. u.) „Assiociated Press" javlja iz Sofije od 24. o. mj.: Jučerašnja naprezanja diplomatskih zastupnika četvornog sporazuma, da progovore sa Radoslavom, ostaše bez uspjeha. Mobilizacija napreduje sjajno. Očekiva se, da će Bugarska biti spremna na vojnu za nekoliko dana.

Što namjerava Grčka?

Atena 26. septembra. (D. u.) Kralj je pozvao brzojavno Gunarisa. Vlada je sklopila zajam sa grčkom nacijonalnom bankom, koja joj je odmah isplatila 12 do 20 milijuna drahma. U Ateni vlada nakon proglašenja mobilizacije vanredan mir. Po vijestima „Messager d' Athenes," izjavila se je francuska vlada spremnom, da otvori grčkoj vladi kredit od 100 milijuna franaka, da pokrije vojničke izdatke.

Ententine čete za Srbiju?

Pariz, 24. septembra. „Journal des Debats" piše: Da se sporazumi sa Bugarskom, Srbija je popustila više, negoli se od nje smjelo zahtjevati. Sada ne može četvorni sporazum postaviti Srbiji većih zahtjeva. Životni interesi alijiraca zahtijevaju svakako, da podnipošto ne dozvole, da bude crta Niš-Solun pred zaključkom rata zaposjednula od drugih, nego samo od njihovih četa.

Bugarska protiv Srbije.

Milan, 26. septembra. Londonski dopisnik „Secola" brzojavlja: U Atene stigli brzojavi govore o potankostima bugarske mobilizacije. Subotu na večer prestao je svaki osobni promet na željeznicama. Nedjelju na večer potpisao je kralj dekret, kojim se odredjuje mobilizacija 5 divizija. Istodobno otputovalo je iz Sofije konjaništvo, a da se ne zna kamo. Svi bugarski časnici, koji su u Francuskoj na dopustu odmah su opozvani. U Ateni je vijest o mobilizaciji proizvela velik utisak.

Bugarsko područje.

Sofija, 26. septembra. Ministarski predsjednik Radoslavov izjavio je svojim političkim prijateljima: Bugarska se nada, da će mirnim putem dobiti 30.000 četvornih kilometara zemljišta. Ona stoji sada pod oružjem, pa zahtijeva prava što joj pripadaju; bude li potrebno, ona će oružjem izvojevati ova prava.

Držanje Rumunjske

Bukarešt, 26. septembra. Izvjestitelj „Minerve" saopćuje: Pošto se je Rumunjska uklonila sukobu sa središnjim vlastima, znatno se je pojačao njezin upliv na Balkanu, te je veći nego li upliv entente. Rumunjska je obezbijedila sebi potpunu slobodu akcije, da uzmogne u zgodnom času i prama najboljoj uvidjavnosti riješiti svoja historijska i narodna pitanja.

Potištenost u Srbiji.

Sofija, 26. septembra. „Balkanska Pošta" javlja iz Niša: U Srbiji vlada sveopća strava radi novih austro-ugarskih operacija protiv Srbije, kao i radi glasova o pripravama, što ih sprema Bugarska. Službeni krugovi smatraju položaj Srbije vanredno ozbiljnim.

Držanje Rumunjske u balkanskom konfliktu.

Bukarešt, 26. septembra. (D. u.) Jučer se je održalo ministarsko vijeće. Vijesti slažu se u time, da nije vijeće pronašlo potrebitim, da poduzme kojekakve mjere u očigled mobilizacije Bugarske i Rumunjske.

Bugarska misli zaposjesti Makedoniju.

Köln, 26. septembra. „Kölnische Zeitung" prenosi iz „Secola" izjavu po kojoj ide bugarska mobilizacija za tim, da zaposjedne Makedoniju sve do Bitolja (Monastira). Srbija nije po toj izjavi spremna ni na kakve kompenzacije, te je tako isključeno svako mirno izravnanje.

Savov vrhovni zapovjednik bugarske vojske?

Köln, 25. septembra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Soluna: General Savov, prijašnji generalissimus bugarske vojske, došao je dne 15. o. mj. u Sofiju te je imao dugi razgovor s ministrom-predsjednikom i s kraljem. U mjerodavnim se ovdješnjim krugovima tvrdi, da će Savov preuzeti vrhovno zapovjedništvo nad vojskom, koja se nalazi na srpsko-bugarskoj granici. Savov uživa potpuno povjerenje kralja. Stožernikom bit će mu poznati bugarski stratega Tičev, koji se je osobito iskazao u balkanskom ratu. Za vrijeme mobilizacije i kasnije ne će se sazvati Sobranje.

Bugarska je vlada proglasila u Sofiji i u pograničnim predjelima Bugarske prama Srbiji i Grčkoj iznimno stanje. Jedino pitanje, kojim se bave vojnički krugovi, tiče se municije, koje u bugarskim skladištima doduše ima, ali koje ne će biti dostatno za odulji rat.

Ovdje se ne računa sa dugotrajnim ratom. Nekoji su dapače mnijenja, da će uspjeti, da se mirnim putem postigne ideal ujedinjenja bugarskog naroda. Osobito opozicioni političari nastoje, da se mirnim putem riješi balkansko pitanje i se zapriječi krvoproliće. Ali opće je mnijenje, da miroljubive težnje nekolicine ne postići nikakvog rezultata, tim više, je Srbija sada manje nego ikad sklon da privoli na koncesije, koje traži B[ugarska]. Medjutim traju — barem f[or]malno — rasprave sa ententom u So[fiji].

Nezadovoljstvo u Italiji radi Balkana.

Lugano, 26. septembra. Mobiliz[acija] grčke armade u Italiji malo zadov[oljava]. Poučeni krugovi vele, da to znači nastup Grčke protiv Bugarske, ne[go] da je odredjena iz opreznosti obzirom mogući napad na grčku Macedoniju. Italiji su naime osvjedočeni, da Grčka smatra, da bi još bio dan casus freder[is] u prilog Srbije, ta Srbija, kako veli „Co[r]riere della sera" time, da je primila principu prijedloge entente, je sama i[d]alno kršila ono Balkansko ravnotežje, kojega je Grčka sklopila sa Srbijom d[e]fenzivnu pogodbu. Ideja neka se Srb[iji] odmah ponudi Drač i sjeverna Alban[ija] kao kompenzacija za odstup cijele Mac[e]donije Bugarskoj, ne može se izvesti ne bi izvedenje ovog nacrta imalo nik[a]kvog odlučnog učinka, te bi se protiv[ilo] talijanskim interesima.

Talijanska pomoć Srbima.

Bazel, 26. septembra. Ovdje se d[o]znaje, da će srbi dobiti talijanskih če[ta] kao pojačanje. Jednako se govori, da srpsko vojno vodstvo bogato opskrblje[no] streljivom, te će biti poduprto jakim e[n]gleskim topništvom.

Razne vijesti.

Obavijest. U svrhu da se uredi potroš[nja] mesa, uvadja se za grad Pulu počam o[d] 1. oktobra t. g. za kupovanje govedje[g], telećeg, prašćeg i ovčeg mesa kaošto unutrinje svih životinja legitimacija [za] meso.

Legitimacije moraju se dignuti kod op[ć]činskog ureda predočivši zelenu legitim[a]ciju glaseću na ime vlasnika i ovlašćuju[će] istoga, da kupuje dnevno, izuzamši p[o]nedjeljak i petak, 250 grama govedje[g], telećeg, prašćeg ili ovčeg mesa sa pr[i]vagom, odnosno da kupi 300 grama unu[t]rinje.

Mesari ne smiju bez legitimacije nikakv[o] meso ili unutrinju bez iste prodavati. Isti moraju za kontrolu držati i voditi jedn[u] knjigu, u kojoj imadu dnevno unesti o[no] što kupuju i prodavaju mesa. Ne smij[u] pako prodavati više mesa nego imad[e] odrezaka legitimacija.

Krčmari moraju oduzeti svojim gosto[]vima legitimaciju i onda su dužni brinut[i] se za opskrbu istih.

Za opskrbu putnika moraju krčmar[i] danomice prijaviti po prilici broj osoba kojima daju opskrbu, na to dobit će o[d] općine odgovarajući broj legitimacija, va[] kojih će se držati evidencija.

Mesari i krčmari dužni su svoje knji[ge] i bilješke kao i odreske legitimacija sva[ko] vrijeme prikazati organima javne sig[ur]nosti, financijskoj oblasti, tržnom kom[e]sarijatu i povjerenstvu za oprovizacije grada.

Prestupnici ove naredbe biti će kažnje[ni] sa novčanom globom do 200 kruna il[i] sa zatvorom do 14 dana. — Pula, 21. sep[]tembra 1915. C. kr. tvrdjavni komesar Schönfeldt m. p.

Željezni utezi. Radi zaplijene bakra i mje[di] zaplijenjeni su veliki i mali utezi, koji su do sada smjeli izradjivati samo iz [že]kovina. Sada su ti utezi napravljeni [iz] željeza.

Čvor na marami.

Humoreska Ćića Jose.

(Dalje.)

— Ne govori tako, prijatelju, ne vrijedjaj me! Duše mi, nijesam!

Joco se nasmije.

— Čudnovato! A zašto ti je onda noćas iznenada pozlilo bilo u kavani, kako sam čuo, a? I zašto si blijed poput stijene, zašto su ti oči krvave . . . . i Joci zapne riječ u grlu i odšulja se na svoje mjesto, jer je u taj čas ušao u sobu predstojnik ureda.

Gospodinu je Roku Subari bilo, kao da će propasti u zemlju. Dakle već znadu i u uredu, što mu se je ovu noć dogodilo u kavani i misle, a ne znaju, je pozlilo, a pozlilo od toga, što se je tobože potajice gdje drugdje nažio bio vina preko mjere! Ta to je strašno, užasno! Još će izaći pod stare svoje dane na glas kao pijanica, on, koji je dosad bio uzor trijezna i razborita života! A to bi dosita lako moglo da bude, jer čvor . . . Huj! Pa da ne svisne!

I čitavo prijepodne mučio ga je čvor, mučio ga i za vrijeme objeda i oduzimao mu svu slast do jela, mučio ga i iza objeda i oteo mu običajni san. Bio je kao izgubljen. Bio je to jedan od najstrašnijih dana u njegovu životu.

Ali ne, tako ne smije dalje da bude! Ako itko, a onoj će mu pomoći Miško, koga je uvijek držao za najboljega prijatelja. Njemu će se izjadati, pred njim će baciti štd pod noge i sve mu povjeriti. On će bez sumnje dobro znati, čemu je čvor i o čemu se je sinoć radilo, jer je čitavo veče sjedio uza nj. A Miško će mu bez sumnje drage volje učiniti tu ljubav, pogotovo, što duguje njemu, Roku, već preko sedam mjeseci šezdeset kruna, a da mu nikad a ma ni riječju nije opomenuo tog duga, premda je u njegovoj bijedničici dobro ubilježen. Tih šezdeset kruna će mu u ime njegovog prijateljstva i ljubavi makar i pokloniti. Neka ih bijes nosi, da bi se o njegovoj zvati!

Potražio je Miška i skrušeno mu sve priznao. Miško je razvalio oči od čuda.

— Ne, nije moguće, e si doista sve zaboravio! Gle, gle, takova što nijesam od tebe ni u snu očekivao! I još kad se radi o tako važnoj stvari! No, lijepog li prijatelja, da nijesi do mene došao!

— A što je zaboga? — uzdahne gospodin Rok Subara pola očajno, pola prestrašeno.

— Dakle se doista ne sjećaš? Hm! Čudnovato! Onda će možda ipak biti istina, kako govore, e je naš prenuo i ondje . . . .

— Ne muči me još i ti, nego govori! — istisne ovaj muklo kroz zube. — Spasi me iz te užasne neizvjesnosti i oslobodi me već jednom tih paklenskih muka! Do groba ću ti biti zahvalan!

— Znadeš li dakle? Evo! Kad si jučer vidio, kako te svi volimo i cijenimo, kako si to spomenuo u svojoj zahvali na mojoj nazdravici, pozvao si od ushićenja na svoj račun sve nas prisutne za danas na večeru „Crvenoj lisici". Sjećaš li se sada? Gospodin je Rok Subara zinuo na sva usta. On da je svoje drugove pozvao za danas na večeru? Jok! Na to se ni u čemu ne sjeća i mogao bi da prisegne, e to nije učinio . . . . . Ali kad Miško kaže, tako može doista da je tomu tako, jer je u onoj uzbudjenosti i uzrujanosti vidio, mogao takova što učiniti, a da se toga kasnije posve smetnuo s uma. Ta tko da se pouzdaje uvijek i svakom zgodom u svoju pamet!

(Konac slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 29. rujna 1915. | Broj 78.

eznadna francuska ofensiva. Plod njemačke pobjede kod Vilne: 22.000 zarobljenika. Pred odlukom na Balkanu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Od austro-ugarskih i njemačkih vojnih ... ugrožen i u pogibelji, da bude op...en, bio je neprijatelj prisiljen da zau...i ofenzivu, koju je bio velikim žrt...a poduzeo na volinjskom području. ...ko je uzmicanje trajalo cijeli juče...nji dan i dovelo je rusku vojsku za P...ilovsku. Naše ih čete proganjaju. U ...sajima sa stražnjim četama istočno L...ka zapljenile su naše čete 4 ruska ...ira i 600 vojnika. Na Ikvi i u istočnoj G...iciji stanje je nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Na dolomitskoj fronti odbili smo ruč...im granatama jutros rano neprijateljsku ...alu protiv brežuljka Col dei boie.

Jučer bacili su ponovno Talijani na ...nicu crvenoga krsta u Gorici 50 gra...a, akoprem nosi taj sanitetski zavod, ...a nije se još moglo potpunoma isprazniti, još uvijek ženevsku zastavu.

U odsjeku Doberdoba osujetila je naša ...a pokušaj navale protiv brijega Monte ...ei sei busi.

Srpsko bojište.

Paljenje našeg topništva smetalo je ne...jateljska utvrdjivanja na dolnjem toku ...ve. Tvrdjavni topovi beogradski ispalili ... protiv grada Zemuna nekoliko hitaca, ...ji su promašili cilj.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, ... Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. septembra. (D. u.) Iz ve...kog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Neprijatelj je i jučer nastavljao svojim ...kušajima, da probije našu frontu: ali ... uspjeha. Na mnogim je mjestima pre...io vrlo osjetljivih gubitaka. Englezi su ...duzeli kod Loosa ponovnu navalu sa ...novima, koja se potpuno izvjetrila. ...a protunavala donijela nam je osim ...brog dobitka na tlu 20 oficira i 750 ...robljenih vojnika. Broj zarobljenika na ...ome mjestu narasao je na 3397. Za...jenili smo daljnih devet strojnih pušaka. Kod Soucheza, Angresa, Roclincourta i ... cijeloj ostaloj šampanjskoj fronti do ...dručja Argona odbili smo do zadnje ...e francuske navale. U okolici Souaina neprijatelj je nastupio pače i masama konjaništva, ne poznavajući pravo stanje. One su bile naravno mahom rastrijelane i pobjegoše.

U Argonama poduzeli smo mali napadaj, da popravimo poziciju kod Filemorte. Imali smo željeni uspjeh i zarobili 4 oficira i 250 momaka.

U visini Combra uništili smo na širokoj fronti opsežnim lagunima neprijateljske pozicije.

Rusko bojište.

Rusi, koji su bili jučer bačeni natrag na fronti jugozapadno od Dvinska kušali su, da se uzdrže na pozicijama, koje se straga nalaze. Napadnuli smo ih i dalje odbili.

Južno Drisvjatog jezera bilo je konjaničkih okršaja.

Uspjeh Eichornove vojske, koja je za bici kod Vilne potisnula neprijatelja preko linije, koja je u Marevce—Smorgon—Višnjev, iznaša na zarobljenicima 70 časnika i 21.908 vojnika. Zaplijenilo se 3 topa, 72 puške i velik broj prtljage, vrhu onoga što smo već prije javili. Južno Smornoga naša navala napreduje: sjevero-istočno Višnjeva probili smo neprijateljske pozicije te zarobili 24 časnika i 3300 momaka, te zaplijenili 9 strojnih pušaka.

Zaposjeli smo borbom mostovne glave istočno Baranovića i zarobili 350 momaka.

Kod Linsingenove vojne skupine javlja se, da smo isilili prelaz preko Stira ispod Lucka. Time bili su Rusi prisiljeni da se potpuno povlače za cijele fronte sjeverno od Dubna. Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 28. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti je položaj nepromijenjen. Naše izvidne kolone pustile su kod Anaforta i Kerevsdere dvije neprijateljske izvidnice doći u stupicu, te smo ih zarobili. Zaplijenili smo nenadanom navalom na neprijateljske jarke veći broj pušaka i municije, kaošto telefonskog i ženijskog materijala.

Dogodjaji na moru.

Torpediran parobrod.

Pariz, 28. semtembra (D. u.) „Republican" javlja iz Marsilje: Kapetan parobroda „Natal", koji je ovamo stigao, javlja da je 34 ljudi momčadi engleskog parobroda „Natala" prevezeno iz Pireja u Maltu. Natal je bio potopljen od njemačke podmornice kot Krete.

Ententa.

Govor Barzilaja.

Lugano, 27. septembra. (D. u.) Ministar Barzilai govorio je u Napulju govor, u kojem je naveo niz pritužbi na Austro-Ugarsku. On je rekao, da imadu i južni Talijani dosta razloga da mrze Austro-Ugarsku, i da u ratu sudjeluju. Oni moraju shvatiti, da je savez sa Austro-Ugarskom imao svrhu, da se rat prenese do ugodnog momenta. Barzilai je izjavio otvoreno, da Italija nije htjela propustiti ugodnu priliku, da si prisvoji željeno austro-ugarsko područje. Ponude Austro-Ugarske izgledala su kao milostinja.

Što se Balkana tiče, nadati se je, da će prilike razvoj dogadjaja entente, koji idu za tim, da se korigira bukareštanski ugovor, imati uspjeha i da će se balkanske države predobiti u ratne svrhe entente.

Talijanska mornarica ispunjava svoju veliku zadaću time, što prijeći svaki austro-ugarski promet na Jadranskom moru. Talijanska vojska nije predala neprijatelju niti pedlja talijanske zemlje. Naprotiv je šiljak južnog Trentina otupljen, prekoračena je granica Soče i prva neprijateljska obrambena linija slomljena. Naravski trebat će još većih žrtava, da se postigne još drugi cilj. Ne kritika, već pomoć potrebita je kod radnja, što se imadu jošte poduzeti.

Vojnička dužnost u Engleskoj.

Kristianija, 28. septembra. Kako javlja „Morgenblatt" iz Londona nije ni zadnje krunsko vijeće donijelo odluke u pitanju vojničke obvezatnosti, pošto su liberalni ministri proti uvedenju iste.

Italija u Tripolisu.

Lugano, 28. septembra. Prema rimskoj vijesti „Anzeigera" talijanske su čete za prevoz u Tripolitaniju dovršene. Luka je u Brindiziju ponovno otvorena za trgovinu. Rimski listovi očekuju, da će naskoro započeti ofenziva u Tripolitaniji.

Ruske pobjede u Italiji.

Lugano, 28. septembra. Ruska širi glasove po Italiji o velikim pobjedama u svrhu umanjenja balkanskih vijesti. „Corriere della sera" piše, da je isključena ruska protuofenziva prije proljeća.

Minsk ispražnjen.

Kopenhagen, 28. septembra. „Ruskoje Slovo" javlja, da je Minsk izpražnjen. Od 90.000 stanovnika 40.000 ih je zapustilo grad. Sve važne tvornice i zavodi premješteni su u Vitebsk i Mohilev.

Ruske tvornice za municiju.

Bukarešt, 28. septembra. „Epoca" javlja, da ruska vlada ide za tim, kako bi tvornice špirita pretvorila u tvornice za proizvodnju municije, da tako ovu pomoži.

Glasovi za mir.

Kopenhagen, 28. septembra. U „Ruskojem Slovu" veli jedan neutralni putnik, koji je došao iz inozemstva, da će mir u Europi prije nastupiti, negoli se to uopće misli. Predsjednik Wilson igrat će ulogu posrednika.

Uvedenje sveopće obrambene dužnosti u Engleskoj.

Berlin, 28. septembra. „Vossische Zeitung" javlja iz Hoek van Hollanda: U Londonu se je jučer održalo pod kraljevim predsjedanjem krunsko vijeće za sveopću obrambenu dužnost, ali samo za vrijeme, dok traje rat.

Izjava srpskog poslanika u Rimu.

Lugano, 28. septembra. Srpski je poslanik u Rimu Balugdžić izjavio prema „Corriere della sera", da Srbija očekuje s najvećim mirom razvitak dogadjaja, računajući na savez s Grčkom. Neopisivo je oduševljenje srpskih vojnika.

Bugarski poslanik u Parizu.

Lion, 28. septembra. „Le Progres" javlja iz Pariza: S bugarskog je poslaništva skinuta zastava, nu poslanik još boravi u Parizu. Na pitanje nekih novinara, da li je već zaključen poslanikov odlazak, odgovoreno je, da nije još ništa zaključeno, no mogli bi nastati dogadjaji, te bi se položaj nenadano promijenio.

Talijanska kraljica za pomoć Srbiji.

Lugano, 28. septembra. Iz dvorskih se krugova javlja: Prigodom zadnjeg posjeta kod kralja, talijanska je kraljica Jelena sve poduzela, da uz pripomoć brojnih rodjaka sklone kralja za bilo kakvu vojničku pomoć za Srbiju i Crnu Goru, kako bi se otklonila katastrofa, koja im prijeti. Da li je kraljica uspjela, nije poznato.

Balkan.

Ruski ultimatum Bugarskoj.

Lugano, 28. septembra. Odgovor bugarske vlade, koja je izjavila, da je provela mobilizaciju u svrhu vlastite obrane, tumače, kao da Bugarska time misli predobiti na vremenu. U Sofiji se govori, da će Rusija dati Bugarskoj ultimatum.

Bugarska ne će da pregovara sa Srbijom.

Sofija, 28. septembra. Srpski je poslanik zamolio bugarsku vladu neka počeka na notu Srbije, prije negoli poduzme daljnje korake. Bugarska je vlada odgovorila, da izmedju obiju vlada postoje takve diferencije, da nije treba očekivati nikakve promjene u položaju ni putem kakove note.

Bugari ne smiju dobiti odmah željeznicu Niš—Solun.

Pariz, 28. septembra. „Journal des Debats" izjavlja, da pogadjanja sa Bugarskom nisu već u početku uzbudjivala mnogo nade, jer se je upravo prije početka rata sklopila ratna pogodba izmedju Beča, Berlina i Sofije. Pogodba se nije ispunila,

---

...GUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Nu, hvala Bogu, glava mi osta zdrava, ...mo je na moju dušu pao čudan mrak, ...oje srce napunilo se gorkom žuči, če...rnim jadom. Zamrzih na svijet i na ..., što je po svijetu ljudsku spodobu ...silo. Hvalila sam Bogu, da je služavka, ...ja bi mi obično donijela jelo, ostavila ...bicu, samo da ne vidim čovječjeg lica. ...eni je gotovo draže bilo slušati sa ...kanca moje kule glas zvijeri po gori, ...go li pjesmu iz čovječjeg grla. Sve više ...boravljah, da spadam medju ljudske ...tvorove; činilo mi se, da sam ura, koje ... navijaju: samo molitvenik na mojem ...olu, samo slika majke Božje nad mojom ...osteljom sjetila bi me, da sam krštena ...uša. Sjetiše me i crkvena zvona, ah ta ...ila zvona, kojih zvonka pjesan leti pre... dola i brda, preko luga i polja, ta ...ona, koja su mi nosila pozdrav od maj...na groba! Kad bi sred večernje tišine ...ihov sklad zatreptio zrakom, klekla bih ...jedna bijednica sred svoje sobice, dizala ruke k nebu. Tad oćutih, da sam više od čovječjeg stvora, da sam andjelom.

Znala je Lucija, zašto me je otkinula od oca. Moje oči ne dopirahu do njega, mogla je raditi od njega, što je htjela, i zbilja ga omotala kao pauk muhu, dok starac ne pade posve u njezine mreže. Sve je moglo od njega imati, pak je ljudski sisala njegovu krv, kao vukodlačica kakva. Gospodarila je za se. Svu rubeninu, i onu od pokojne majke, dala je obilježiti znakom svoga imena, a na isti način srebrninu i srebrne posude, a sve to donijela je pokojna mati u kuću. Na vjenčani dan poklonio joj otac i majčin zlatni nakit, njezine dragulje, a to je sve po pravici moje bilo. Šutila sam. Što da sam uraditi imala, komu da se pritužim? I onaj kukavni rodjak ma nije majke bio je umro. Da sam imala na silu uteći i zvati svog oca pred sud? Toga nijesam smjela od sramote. Otac je star bio. Po njem imam život, ma i čemeran bio. K tomu bjeh izgubila svaku volju, svaku želju, pustila sam, neka to srce kuca u meni, nek me te noge nose do smrti, za koju sam Boga toli vruće molila. Bog me ne uslisa, te sjedim jošte i sada.

Lucija je prodavala marljivo prirod gospodarstva. Zlo se je gospodarilo, ali je imanje lijepo, al su godine dobre bile, dakle je nešto nositi moralo. Novce pohranila brižna maćuha za se u gradu i štedionici. Ocu se je tužila, da je prirod loš, pa je tražila od njega svejednako novaca za kućne potrebe i za svoje gospodske troškove. Otac bi se katkada smrknuo, tako mi služinčad reče, al bi joj dao. Jelo se, pilo se, gostilo se, vozilo se u Zagreb, u Beč, kupovalo se odjeće zlata i srebra. Za kućno posoblje, za dvorac i gospodarstvene zgrade, za stoku trošilo se vrlo malo. Dakako, maćuhi se nije htjelo ulagati u kuću, njoj je draže bilo, što se lako gibati dade. Ćut ćete, zašto. Nu otkuda ocu toliki novci? Plaća mu ne bijaše velika, ni prihod moga materinstva, što ga je bez obzira trošio otac, sve to nije dosizalo za grofovsko življenje, pri gospodarstvu nema gotovine, a prihod od priroda spravljala je maćuha za se, te bi ocu predložila kojekakve račune, kojih nije ispitivao nikad. Dakle se na manje uzajmljivalo bez kraja i konca. Lucija je oca prešala, otac je uzimao novce uz velike kamate, da plati maćuhin trošak i stare kamate.

Mal da ne zaboravih jedno. Maćuha rodi ocu sina, premda je bilo ponešto rano, kako ljudi govorahu. Sad pomislite, koliko je to veselje u kući bilo. Na dan krštenja pokloni moj otac umjesto novorodjenčeta četiri tisuće forinti, te ih dade dakako u pobranu majci, koja porodi premilu Lenićevu potomku. Otac bijaše toli slijep, te nije ni brojio vrijeme, kad se u zakonu može roditi dijete. Nu taj sinak umre za nekoliko mjeseci, što je maćuhu više srdilo nego žalostilo, jer je mislila po muškarcu Lenićeva imena dobiti sve u svoje šake i držati starca još jače na uzdi. Nu kad joj smrt odnese tu nadu, skupljala sve više, što je gibivo. Dakako da je postala i baštinicom onoga krsnog dara pokojnoga djeteta.

(Dalje slijedi.)

ugarskim akcijam protiv Srbije i o bugarskoj mobilizaciji. List piše: Protiv odluke srednjih vlasti ne može se ništa kazati. Pošto je 120 milijuna ljudi odsječeno od ostalog svijeta, kušaju ovi, kako bi došli u savez sa Azijom. Vidljiva svrha jest, da se dodje u pomoć Turskoj, a u drugu ruku, da se konačno obračuna sa Srbijom. Bugarsko je pitanje zapleteno. Obećanje entente, da će Bugarskoj dati iza rata područje, što joj po ugovoru god. 1912. pripadaju, ovu ne zadovoljavaju. Vodeći se krugovi pitaju, što će biti, ako ententa to obećanje ne ispuni? Talijani mogu napredovati u Valoni, Englezi i Francuzi u Egejskom moru, nu to su sve poduzeća problematične naravi. Pobjeda centralnih vlasti ispunila bi sve bugarske zahtjeve, a pobjeda entente ojačala bi samo Srbiju. Mi moramo samo iskoristiti priliku, i ponovno zahtijevati, da budu svi Rumunjci jedini i složni, i da se ih čuva senzacijonalnih vijesti, što ih donašaju pojedini listovi, koji stalno takvim pisanjem ne podupiru interese Rumunjske.

Službeni bugarski komentar o mobilizaciji.

Sofiji, 27. septembra. Službena „Narodni Prava" pišu: Europski val nam se približava. Mobilizacija je stoga apsolutna potreba. Bugarska je morala prihvaviti za potrebite mjere, da bude dorasla svakoj eventualnosti. Svi mobiliziraju svoje sile, ne samo da budu pripravni e uzmognu braniti svoje interese, nego da i to postignu, što misle da im je potrebito. Drugi službeni organ „Echo de Bulgarie" izvadja: Pod oružjem je bugarski narod ono što je bio jučer, oduševljen, da uzdrži mir, ali i odlučan, da postigne svoja prava, što mu ih cijeli svijet priznaje. Još je moguće svesti u sklad mir sa pravednošću. Hoće li se diplomacija pokazati, da je dorasla svojoj zadaći?

Glasovi rumunjske štampe.

Bukarešt, 27. septembra. Bugarska mobilizacija učinila je u rumunjskoj malo utiska, tako da ne će neposredno izazvati protumjera sa rumunjske strane. Rusofilski „Adeverul" ne napada za to ko obično vladu, nego piše umjereno, premda ne sasvim trijezno. „Independance" pozivlje na mir i slogu, pošto nije još gotova stvar bugarska navala protiv Srbije. „Roumanie", Take Jonescav organ, piše veoma blago: ne može protumačiti bugarskog koraka, da su očito kritični današnji dnevi, ali da će i četvorni sporazum promijeniti svoju politiku kroz jako kratko vrijeme. Grčka da je prisiljena ispuniti svoj ugovor sa Srbijom, ali Rumunjska je slobodna. Njezin je položaj težak. Mnogi krugovi podupiru hladnokrvno vladu.

Bugarima i Macedoncima u Hrvatskoj i Slavoniji.

Zagreb, 27. septembra. Hrvatska je vlada izdala ovaj proglas:

Bugarski generalni konzulat u Budimpešti poziva sve bugarske i macedonsko-bugarske podanike u Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, da otputuju u Bugarsku zbog objavljene opće mobilizacije bugarske vojske od 8./21. rujna o. g. Imadu putovati u Budimpeštu, gdje će kod bugarskog generalnog konzulata dobiti putnice i putni trošak.

Pred srpsko-bugarskim ratom.

Beč, 27. septembra. Sofijski je izvjestitelj „N. F. P." razgovarao s bivšim ministrom, koji je izjavio, da se već jednom mora učiniti kraj srpskoj drskosti spram Bugarske. Kod današnjega je položaja oružana neutralnost jedino sredstvo, da se očuvaju životni interesi Bugarske kao i njezin prestige na Balkanu. Mobilizacija je samo sredstvo vlade, da poda svojim riječima veće poštovanje i da spriječi daljne zatezanje. Ratu se još može izbjeći, ako Srbija smjesta odstupi prijeporno zemljište. Oružana neutralnost još ne znači sigurno naviještenje rata Srbiji. Daljna će nas tvrdoglavost Srbije primorati, da jednako postupamo, kao i svaka druga država, koja je uzalud pokušala sva pomirljiva sredstva. U slučaju oružanoga sukoba izmedju Srbije i Bugarske, srpska će vlada šebi sama pripisati krivnju, jer je odbila naše zahtjeve, koje su nam priznale velike vlasti obiju zaraćenih skupina.

Bugarska vojska na srpskoj granici.

Lugano, 27. septembra. Iz Milana javljaju: „Corriere della Sera" donosi brzojavku, gdje se saopćuje, da se je na srpskoj granici usredotočilo bugarsko konjaništvo.

Ultimatum Bugarske Srbiji.

Köln, 27. septembra. Prema izvještaju „Kölnsche Zeitung", primljenom od bukareštanskoga dopisnika milanskoga „Corriere della Sera", doznao je ovaj tek kasno u noći, da je otposlan ultimatum Bugarske Srbiji.

Rumunjska uz centralne vlasti?

Bukarešt, 27. septembra. Rusofilski „Adeverul" se osvrće na nezadovoljstvo vladine liberalne stranke, izvodeći, da je tome uzrok, što medju članovima kabineta vladaju nesuglasice o izvanjskoj politici. Isti list doznaje, da će konzervativna stranka, koja je nakon razlaza sa strankom Filipescua uredila novi stranački lokal, dne 27. septembra, povodom posvete novih prostorija, održati o izvanjskoj politici raspravu, što će ju otvoriti predsjednik stranke Marghiloman, koji će otvoreno zagovarati, da se Rumunjska priključi središnjim vlastima.

Srpska vlada seli iz Niša u Prištinu.

Milan, 27. septembra. Prema vijesti „Corriere della Sera" prorokuju srpski listovi, da će se srpska vlada premjestiti svoju rezidenciju iz Niša u Prištinu.

Potištenost u Srbiji.

Bukarešt, 27. septembra. „Universul" donosi dopis iz Niša, koji pokazuje, kako po svoj Srbiji nema više pravog oduševljenja za rat. Ententa je nametnula Srbiji saveznicu Italiju, Bugarska postaje novom teškom neprijateljicom saveza i razvoja balkanskih država, kao zasebnog faktora. Srbija je izgubila pravu vjeru i dublje oduševljenje.

Presenećeni ruski diplomate.

Petrograd, 27. septembra. „Ruskoje Slovo" piše, da je bugarska mobilizacija preneražila potpunoma petrogradske diplomate. Većina ovih smatra mobilizaciju predigrom rata protiv Srbije, dok manjina preporuča, da se pričeka na razvoj dogodjaja. Jedan je diplomat izjavio: Igra je započela. Bugarska će napasti Srbiju, pošto bi smiješno bilo očekivati, da će ona napasti Tursku. Još ostaje otvoreno pitanje, da li će Bugarska nastupiti iza kako budu austro-ugarske čete prodrle kroz Železna vrata, i će i Bugarska istodobno započeti operacijama. Svakako ne će Srbija ostati osamljena, pošto ne bi dozvolile ni Rumunjska ni Grčka, da Srbije nestane.

Držanje Srbije.

Beč, 27. septembra. „Samouprava" javlja, da je kralj Petar otputovao u Kragujevac u glavni stan, gdje će biti ratno i krunsko vijeće. Prama vijesti „Kambané" srpske čete nalazeće se na bugarskoj granici, uvijek stoje u pripravi. Srpska vlada izjavlja, da će ententa iskrcati u Solunu veliku vojsku, koja će doći Srbima u pomoć. Prama vijestima što stižu iz Grčke, malo ima vjere ova zadnja vijest.

Tracija — novo bojište.

Atena, 27. septembra. „Hestia" doznaje, da će doskora otputovati u Dardanele iz Francuske 17. vojni zbor, pošto se je dokazalo, da je potrebito zamijeniti kolonijalne čete. Novi vojni zbor namijenjen je u glavnom za zauzeće Carigrada, pošto će se, kako se može predvidjati iza ulaza njemačkih četa na Balkan, prenesti bojno polje u Traciju.

Engleski sud.

London, 27. septembra. „Daily News" veli u jednom članku: Bugarska vlada cilja, kako bi opet dobila Macedoniju. Nepoznato je, kakve je sigurnosti primila od entente, a kakve od centralnih vlasti. Stalno predstoji akcija, koja će imati dalekosežni upliv na Balkan i na tok evropskog rata, pošto se mobilizaciju Bugarske mora smatrati više nego li mjeru opreznosti.

Opozicija kod kralja Ferdinanda.

Lugano, 27. septembra. „Corriere della sera" objavlja drugi izvještaj o audijenci vodja bugarske opozicije: Gešova, Daneva, Malinova, Zanova i Stambulievskog kod kralja Ferdinanda. Najprvi je govorio Demokrat Malinov, koji je rekao, da je politika Radoslavova pustolovina. Ona je u oprjeci sa bugarskim čuvstvima i interesima, te će prouzročiti veliko nezadovoljstvo. Zahtijevao je, da se Sobranje odmah sazove i da se sastavi koncentracijono ministarstvo, koje bi zapriječilo svaku pustolovinu. Stambulievski — agrarac — rekao je, da je kralj osobno više odgovoran za nesreću godine 1913. nego li vlada. (Bukarestanski mir). Kada bi se što slična ponovilo, nastupila bi nepopravljiva katastrofa. Stambulievski predao je kralju spomenicu sa votumom njegove stranke. Gešov je naglasio, da Bugarska ne smije biti neprijazna Rusiji. On je zahtijevao, neka se sobranje odmah sazove i da se sastavi koalicijono ministarstvo. Kralj je izjavio, da će te prijetnje priopćiti ministru predsjedniku, neka on odluči. Dalje je kralj izjavio, da on vodi politiku, koja mu se čini najbolja za domovinu. — Vidi se, da je ovo izvješće došlo iz talijanskog vrela.

Zahtijevi slavenskog udruženja.

Paris, 27. septembra (D. u.) „Temps" doznaje iz Petrograda: Slavensko udruženje tražilo je od Sasonova, da zahtijeva od Bugarske neposredni prihvat prijedloga četvornog sporazuma. Udruženje razjasnjuje, kako je potrebito, da Rusija pošalje crnomorsku mornaricu na tursko-bugarsko pogranično okružje, da ga zaposjedne, u slučaju, ako Sofija ne odgovori povoljno.

D'Amade u Bukareštu.

Bukarešt, 27. septembra. (D. u.) General D'Amade došao je u Bukarešt, polazeći iz Niša u Petrograd.

Što namjerava Bugarska?

London, 27. septembra. (D. u.). Kako Reuterov ured javlja, Bugarska je 26. septembra osigurala uredovno vlastima četvornog sporazuma, da mobilizacija nema nijedne agresivne svrhe, već da se ima pripisati teškom evropejskom položaju i kretanju četa u susjednim državama.

Rumunjski socijaliste za mir.

Bukarešt, 27. septembra. (D. u.) Jučer se je u socijalističkom klubu održavala velika skupština za mir, koja je odlučila, da se ima nastaviti borba za uzdržanje neutralnosti, za ljubav koje mora se i vlada u današnjim prilikama držati poštovanja neutraliteta do konca.

Razne vijesti.

Sabiranje vune i kaučuka. Pozivom na objavljeni oglas, kojim se pozivalo pučanstvo grada Pule, da daruje u ratne svrhe vunu i vunene predmete i kaučuk ili predmete iz gume i kaučuka, gradski municipij objavlja, da će u svrhu sakupljanja ovih darova posebni službenici općine polaziti gradom i to ovim redom.

Dne 29. septembra prijepodne predgradje kolodvora i grad, a poslijepodne predgradja S. Juraj i Sijana.

Dne 30. septembra prijepodne predgradja: Arena, Sv. Martin i Port'Aurea, a poslijepodne: Monvidal, Kastanjer i predgradje Sv. Mihovila.

Dne 1. oktobra prijepodne predgradja: Zaro, Sv. Polikarpo i Verudu, a poslijepodne predgradja: Rizzi, Prato grande i Kornjal.

Gradski municipij se nada, da će gradjanstvo i ovog puta kaošto i dosada pokazati svoje domoljublje darivajuć obilne darove u korist ove ratne svrhe, dijeljući tako sa svim narodima monarhije neograničeno povjerenje u naše čete i njihove vojskovodje, stalni da će njihova hrabrost donijeti sigurnu pobjedu.

Nova evakuacija Tridenta. „Risveglio Tridentino" donaša službeni proglas, kojim se pozivlju svi oni, koji se nisu podvrgli cijepljenju protiv kolere, da imadu najdulje do 1. listopada ostaviti grad, jer će inače biti prisilno odstranjeni preko Brennera.

Dopuštena udaja djevojaka ispod 16 godina u Pruskoj. Pruski je ministar pravosudja dopustio, da se smiju vjenčati djevojke ispod 16. godine s dopuštenjem ženidbenoga suda.

Čvor na marami.

Humoreska Čiča Jose.

(Konac.)

— He, gle! — uskliknе on nekako slavodobitno. — Gle, gle, pravo imadeš! A ja luda glava zamalo te nijesam zaboravio! Samo ako nije možda i krčmar kod „Crvene lisice" zaboravio.

— Jok, on lje nije zaboravio! Samo dodji točno u sedam sati, kako je ugovoreno!

I gospodinu je Roku Subari pao teški kamen sa srca i bio je posve zadovoljan, samo nikako nije mogao da shvati, kako je na takova što izvanredno važna mogao da zaboravi, premda je načinio na svojoj marami krupan čvor . . . .

* *

No toga čvora nije načinio gospodin Rok Subara. U tom se je varao, veoma varao, jer je to bilo Miškovo maslo. Kad se je sinoć naime gospodin Rok Subara zahvaljivao na nazdravici te bez ikakova povoda i saveza upleo u svoj govor nekakove podle „crne duše", koje da mu se rugaju radi tobožnje njegove zaboravljivosti — a to je išlo bez sumnje njegove drugove iz ureda — odlučio je bio Miško, da mu se osveti. Zato mu je potajice izvukao bio iz džepa maramu, potajice načinio na njoj čvor i potajice ju stavio natrag u džep. Gospodin Rok Subara toga dakako nije zamijetio, jer je za svaga govora bio sav u vatri i sav kao izvan sebe.

Iza kako je gospodin Rok Subara otišao bio kući, povjerio je Miško ostalima, što je učinio. Dogovoriše se, da će zajedno naručiti za sjutradan nešto obilnija večeru i kad dodje Rok po običaju u gostionu, da će ga burno pozdraviti kao „benefaktora". Već unaprijed su se veselili i uživali, u kakovoj neprilici će on isprva biti, no bili su uvjereni, da će on večeru doista i platiti, jer ne će ni čim htjeti da oda, kao da je na svoj jučerašnji poziv zaboravio.

Stvar se je svršila nešto malo drukčije nego su oni očekivali, jer se je gospodin Rok Subara obratio bio, kako je poznato, na Miška.

Zato su drugovi bili silno presenećeni, kad su u večer kod „Crvene lisice" već našli gospodina Roka Subaru u svečanu odijelu. Bio je izvrsne volje i svoje je „gostove" doista časno počastio, gotovo časnije negoli što je sinoć svečar Joco.

Kod nazdravice je dakako i opet spominjao „crne duše", a drugovi su mu uz burno klicanje živahno odobravali, ali se uz to ispod stola potajno gurali nogama i nasilu ustezali smijeh, česa uzneseni govornik dakako nije zamijetio.

Kako je gospodin Rok Subara šaljiv uvjeravao, bila je to jedna od najljepših večeri u njegovu životu, ako i jest potrošio svoju jednomjesečnu plaću.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I.	Pula, četvrtak 30. rujna 1915.	Broj 79.

Uništena talijanska ratna ladja.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. septembra. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

Položaj je u istočnoj Galiciji i na Ikvi nepromijenjen. Neprijateljski odjeli, koji pokušali zapadno Tarnopola, da prodru kroz naše zapreke, bili su našim ognjem tjerani. U području volinjskih tvrdjava tjerale su naše čete neprijatelja iz svih pozicija stražnjih četa, koje su se nalazile zapadno Putilovke.

Više proti sjeveru osvojiše jurišem hrabro branjeno selo Boguslavka.

Kod austro-ugarskih vojnih sila u Litavskoj pošao je dan u miru.

Talijansko bojište.

U području Stiflerjocha uništila je naša artilerija mnogo neprijateljskih topova. Navala, koju su poduzeli Talijanci na visoravan Vielgereuth sjeverno brijega Monte Maston, razbila se poslije kratke topničke borbe.

Protiv Mrzlog Vrha i tolminske mostovne utvrde započelo je jučer popodne žestoko artilerijsko pucanje, kojemu je na večer slijedila navala proti gore spomenutom brijegu, a druga protiv Dolja. Obje su se navale razbile na našim zaprekama. Od Dolja istjeraše naše čete odmah natrag neprijatelja, koji je bio prodro naprijed preko pucanjem uništenih zapreka. Kao uvijek ostadoše sve pozicije čvrsto u našem posjedu.

U ostalom nije niti na primorskoj fronti bojna djelatnost prekoračila obično topovskog pucanja i čarkanja.

Srpsko bojište.

Na jugoistočnom bojištu nema važnijih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 29. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Neprijateljski pokušaji prodiranja na dosadašnjim točkama navale nastavili su se žestoko. Naša protunavala, poslije opetovno neuspjelog engleskog napadaja sa plinovima, dovela nas je do ponovnog zauzeća komada zemljišta što smo blizu Loosa bili prepustili. Žestoki engleski jurišii iz okolice Loosa izjaloviše se s teškim gubicima. Žestoke francuske navale u okolici Souchez-Neuville odbili smo. Ni u Champagni nijesu imali uspjeha neprijateljevi pokušaji, da prodre dalje. Samo sjevcrozapadno od Souaina nije se još moglo istjerati neprijatelja iz jednog komada puta, koji je dug stotinu metara. Teški gubici, koje si je neprijatelj nanio opetovanim jurišanjem kod Massiges, bili su mu besplodni. Visine su u rukama naših četa. Izjalovili su se pokušaji Francuza, da opeta zauzmu jarkove, koje su kod Filemorte izgubili. Broj zarobljenika raste.

U Flandrijama oboroli smo pucanjem dva engleska zrakoplova i zarobili njihovu momčad.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Jurišem na jugozapadu Dvinska doprijeli smo do visine Sventasee. Južno Drisvjate i blizu Postave traju konjanički bojevi. Naša je kavalerija, pošto je poduprla operacije Eichhornove vojske navaljujući protiv neprijateljskog boka, zapustila okolicu Vilejke.

Zapadno Vilejke raspršili smo topovskom vatrom neprijateljske kolone, koje su neoprezno išle naprijed.

Med Smorgonom i Visnievom napreduju naše čete pobjedonosno.

Kod vojnih skupina bavarskog princa i Mackensena nije se dogodilo ništa osobita.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 28. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U području Anaforte prenerazili smo u noći od 26. na 27. septembra neprijateljske jarke sa navalama bombama i zaplijenili više od 50 pušaka, bujuneta i dalekozora.

U području Ariburnuja ušutkalo je naše topništvo neprijateljsku bateriju, koja je sastojala iz triju topova i razorilo jedan top.

U području Seddilbahra na cijeloj nepromijenjenoj fronti pješadijska vatra, na lijevom krilu pješadijski dvoboj i bacanje bombi.

Dne 27. septembra bacio je jedan naših zrakoplova jedan hitac na hangar neprijateljskih zrakoplova na Lemnosu.

Dogodjaji na moru.

Eksplozija na talijanskom brodu.

Rim, 28. septembra (D. u.) Agenzia Stefani javlja iz Brindisija. U stražnjoj barutarnici linijskog parobroda „Benedetto Brin" nastala je eksplozija, koja je prouzročila požar. Od 820 momaka momčadi spašeno je 8 časnika i 379 momaka. Izmedju žrtava nalazi se kontradmiral Rulin di Cervin. Uzrok je eksplozije nepoznat.

„Benedetto Brin" je linijski brod od 13.000 tona, brzina mu je bila 20 milja na sat. Imao je takodjer 4 topa po 30·5 cm.

Torpediranje

London, 29. septembra (D. u.) Reuter javlja: Ribarska ladja „Ventor" iz Grimsbija bila je torpedirana.

Uzrok eksplozije na talijanskoj oklopnici „Benedetto Brin".

Zürich, 29. septembra. (D. u.) Prama talijanskim vijestima uzrok je eksplozije na oklopnoj krstarici „Benedetto Brin", koja je bila admiralskim brodom jedne divizije brodovlja u Brindizi-ju, pošto je neprijateljski napadaj isključen, ili kratki spoj ili samonpaljenje municije. Moguć je takodjer atentat, tim više, što je istodobno nastalo u Sirakuzi na parobrodu „Piemonte" požar i eksplozija te se zadnjih dana zapalilo zločinskom rukom u Genovi automobile, koji bijahu odredjeni za Rusiju i u drugim mjestima različite važne vojničke predmete. Talijanske novine ne mogu tajiti velikog značenja gubitka „Benedetto Brin-a" ali se tješe izračunanjem, da je talijanska flota još uvijek jača od austrijske i da može dakle biti Italija spokojna.

Antanta.

Talijanski oprez.

Lugano, 29. septembra. „Secolo" donosi članak pod naslovom: „Oružje ali diplomacija?" On je za oružje. Italija ne smije odbiti svoj dio odgovornosti. Umanjio se je upliv ententine diplomacije radi ruskih poraza. Radi toga mora govoriti oružje, ali sa oprezom: Ne smije se udes entente metnuti na kocku. Neka se promisli, da bi se zaprijećilo odluku onih puteva, koji vode u Carigrad. Izgleda, da Bugarska još nije svezana sa centralnim vlastima. Treba vidjeti, što će učiniti Grčka i Rumunjska, akoprem se od njih ne može mnogo očekivati. Dakle ipak diplomacija. Logika je ovog članka, kako se vidi, prisiljena. Sonnino je u ministarskom vijeću izvjestio o položaju na Balkanu, što je izvjestio još se ne zna. Ratni ministar Zupelli izvestio je o zimskoj opremi četa. Barzilai o glavnim točkama svojeg govora, a Viale je predao demisiju. O položaju na Balkanu se još govori: Ne vjeruje se u izjavu bugarske vlade, da će ostati neutralna kao Švica i Nizozemska. Prama bugarskom poslaniku u Rimu, drži se sve jako rezervirano.

Englesko-Francuske čete u Solunu?

Genf, 28. septembra. U današnjoj će sjednici komore, kako javlja „Temps", francuska vlada dati izjavu o držanju ententa napram balkanskih država. Izgleda da će se komoru postaviti pred gotove činjenice. Grčka će ustupiti na stranu Srbije, kada bude vidjela, da se ententine čete iskrcavaju u Solunu. Odvisno je samo od entente, da prvi korak grčke vlade, koja je odredila opću mobilizaciju, bude takodjer korak k ententi. U tom slučaju ne bi dugo potrajalo, da se i Rumunjska odluči.

Ruski kabinet na putovanju.

Petrograd, 29. septembra (D. u.) Članovi kabineta odputovali su u glavni stan.

General Kuropatkin zapovjednik jednog zbora.

London, 29. septembra. (D. u.) „Times" javlja iz Petrograda: Generalu Kuropatkinu povjereno je zapovjedništvo jednog armadnog zbora.

Gospodarski položaj u Francuskoj.

Pariz, 29. septembra. Da uporezuje poljodjelstvo, namjerava ministar predložiti zakonsku osnovu, prama kojoj bi načelnik u svakoj općini bio opunovlašten, da prisili svakog gospodara, da obradjuje svoje zemljište. Ako bi se gospodar usprotivio, načelnik će moći za taj posao naći drugu osobu. Civilne oblasti imat će pravo da rekviriraju za obradjivanje zemlje radnike, životinje, mašine i strojeve.

Atentat na cara.

Budimpešta, 29. septembra. Bukareštanski „Moldava" javlja, da se zadnje dane izjalovio zasnovani atentat na cara. Atentatore se učinilo neštetnima. U savezu s ovim bili su u Moskvi i Petrogradu nemiri, koje je vojništvo ugušilo.

Balkan.

Talijani zadovoljni sa Grčkom.

Lugano, 29. septembra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Pobjeda je Venicelosova potpuna. „Messagero d'Athenes" pisao je dne 25. septembra, da je demisija Venicelosova stalna, ako kralj ne prihvati njegovo stanovište obzirom na solidarnost sa Srbijom, ako bi ovu napala Bugarska. Uzrujanost je u Ateni postigla vrhunac. Njemačkoj prijazni listovi tvrdili su, da je ova obećala Grčkoj ako ostane neutralna, polovicu Albanije, Valonu i Dodekanez, te joj osigurala, da ju Bugarska ne će napasti 10 godina. Druge su glasine bile, da je ententa prijetila iskrcanjem četa u Solunu i blokadom grčke obale. Dne 25. u 10. sati pošao je Veni-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Tako su išle godine, s njima rasli i jadovi. Jednom ljeti u mjesecu srpnju bijahu otac i maćuha baš u nekakvoj kupelji kod Beča. Za njihova odsuća bijah nešto slobodnija, mogla sam bar šetati po bližnjoj šumici. Bila sam i jaka, te mi mužinčad nije smjela ništa. Idjah šumskom stazom posve sama, kad u jedan put spazim, gdje pandur pred sobom tjera djevojku, koja je pod pazuhom nosila svežnjić. Pogledam bolje, al na svoje čudo opazih, da je to Eva, koja je mnogo godina služila kod Žirovićevih. Čini mi se, da nije baš žalosna bila. Poznala sam djevojku dobro, pa ju zapitah:

„Kamo ti, Evo?"

U prvi mah ne odgovori ništa, al će mjesto nje reći stražar:

„Ukrala je kod gospoštine nekoliko srebrnih žlica, koje sretno kod nje nadjosmo. Prošibali smo ju, kako treba, a sad će biti protjerana preko medje. To Vam je frajlice."

„Da, podmetnuše mi ih vrazi," cikniu djevojka jadovito, „htjeli me ukloniti od kuće!" Tad kan da je nečemu dosjetila, izvadi iz džepa srebren novac, dade ga stražaru i reče: „Pustite me, dobri čovječe, da malo počinem. Imam toj gospodjici nešta reći, a Vas molim za milost, gospodjice Amalijo, da me slušate. Dajte za Vašu dušu."

Bilo mi je teško odbiti molbu, a i pandur, ne protiveći se ni najmanje, odvrati:

„Slobodno. Svoje si dobila, pa svejedno je, hoćeš li čas prije ili poslije preko medje."

Eva sjede pod hrast, sjedoh i ja. Bijaše zaplakana, jadovita, govorila je kao da zmija psiče.

„Za oproštaj prišapnut ću Vam riječ, frajlice, vrlo Vas se tiče. Vjerujte mi, nijesam tatica. Bila sam se nešto povadila s gospodjom, zagrozih se, da ću kojekakve tajne odati ženi mladoga gospodina i Vašemu ocu. Podmetnuše mi žlice, prošibaše, protjeraše nekrivu. Bog im to zapiso! Dobra sreća, tu Vam mogu reći istinu. Pazite se. Po svijetu se govori, da ludujete. Znam, da je to bajka, koju na Vas smisli maćuha. Čula sam, kako su Žirovićevi medju sobom o tom govorili. Znam i više. Lucija bila je kod nas guvernanta kćeri, al je bila i draga našega mladoga gospodina. Pobožna dušica znala je za ključanicom bolje grijesiti nego mi šugave ovce pred svijetom. Griješilo se tajno, ali stara gospodja Žirovička imala vražje oči i zateče pobožnu Luciju na grijehu. Sad je bilo vike i krike. Lucija reče pos e mirno, da će od mladoga gospodina pustiti majkom, da će ga tužiti, da će zaprijećiti ženidbu njegovu, o kojoj se je onda radilo. Nju nijesu mogli otjerati i prošibati kao mene sirotu, jer Lucija spada pod drugo carstvo. Pogodili se s njom. Odlučili su naprtiti ju za ženu Vašemu ocu. Ona je na to pristala, Žirovićevi Vašega starca motali i pozivali, mamili, bilo prilike, a Lucija fina. Bilo, pak je postala Vašom maćuhom na nesreću Božju. Njezino muško dijete nije bilo sin Vašega oca, već mladoga našega gospodina. To vam je živa istina; ja sam čula sve te pregovore, čula sam kasnije i to, kako Lucija Vašega oca i Vas zatire, što od Vas rade, kako Vas nište i kako će Lenićevi biti prosjaci. To su medj sobom govorili Žirovićevi, a ja sam prisluškivala. Na", reče napokon posegnuv u njedra, „ukrala sam Luciji pisma, što ih dobi od mladoga, a i njemu uzeh nekoliko njezinih. Sama sam ta pisma nosila, a uzela ih zato, da se osvetim tim nepoštenim dušam. Na mene tjeraju iz kraja. Držite Vi pisma, branite se njima, kako znate; Vama, mislim, bit će od koje hasne. A sad s Bogom! Pazite se frajlice!"

To rekavši skoči Eva, uze svežnjić i krenu dalje u šumicu.

Ja sam se kamenila, sijevalo mi pred očima, grizlo me u srcu. Bila sam onijemila, jedva smogoh istisnuti riječ Evi na odzdrav. Bilo mi je, kan da snivam, ali opet nije bio san, te držala sam pisma u drhćućih ruku. Digoh se i u isti čas šinu mi sva krv u glavu; da sam u onaj čas Luciju pred sobom imala, bila bih grijesnici iskopala one mačje njezine oči. Pohitih kući, što su me noge nosile. U svojoj sobici zapalih brzo svijeću. Na stolu preda mnom stajahu pisma. Gledala sam ih ispod oka, nijesam ih se isprva smjela dodirnuti, pritiskala sam ruke k sebi, kao da se žeravice bojim. U jedamput ih spopadoh, malo ne razderah.

(Dalje slijedi.)

jer se je bugarska vlada uvjerila, da njezina armada nije bila na to pripravna, nu odnošaji su med ovim vladama ostali nepromijenjeni. List veli, da je ententa učinila sve, da Bugarsku predobije na svoju stranu. Podnipošto ne smije ententa dozvoliti, da bi Bugarska već sada zaposjela zatraženo područje, jer bi tako došla u posjed željeznice Niš—Solun.

Bugarska vojska.

Sofija, 28. septembra. Bugarska vojska broji 40 pješadijskih pukovnija po 3 bataljuna, 10 pukovnija topništva sa 3 baterijama po 4 topa, 10 pukovnija konjaništva, 5 pukovnija pionira, 1 bataljun željezničara, 1 brzojavni bataljun i jednog za tehničke radnje. Vojnu silu broji na 212.000 momaka, kojima bi se pridružilo 50.000 bugarske narodne obrane, 50.000 Macedonaca i 1200 topova. Za balkanskog je rata vojska imala 350.000 momaka. Za vrhovnog zapovjednika je sada imenovan prijestolonaslijednik Boris a za načelnika generalnog stožera general Savov.

Razgovor sa Pašićem.

Bukarešt, 28. septembra. Izdavatelj bukareštanskog „Journal des Balcans", koji je ujedno glavni urednik službene „Indipendence Roumaine" imao je ove dane pogovor sa Pašićem, koji je izjavio: Mi smo pripravni na sve, te se nadamo potpunoj pobjedi. Inače treba da izvršimo svoju dužnost, ako bismo bili po nesreći pobijedjeni, ne bismo bili jedini. Dostigla bi nas ista sudbina, koja i cijelu Europu, a ova ne će biti nikada potlačena i spravljena iz svijeta. Ako pobijede centralne vlasti, ne će biti neutralcima, koji ih nisu napali ništa zahvalne. Svatko zna, da su neutralci imali volju navaliti, nu uslijed straha nisu to učinili. Položaj pobijedjenog neprijatelja bit će možda bolji, a svakako časniji nego kod neutralaca.

50.000 Srba na bugarskoj granici.

Budimpešta, 28. septembra. „Az Est" javlja iz Bukarešta. Dopisnik „Sina" piše iz Turn-Severina da je prema ententičnoj vijesti iz srpske Kladove otišlo dne 23. septembra 50.000 srpske vojske na bugarsku granicu. Najveći dio gradjanstva iz Beograda pobjeglo je u Niš ili u unutrnjost zemlje.

Venicelos i Pašić.

Bukarešt, 28. septembra. Srpski list „Starja" javlja, da će se naskoro sastati Venicelos i Pašić.

Program grčkog kralja.

Atena, 28. septembra. Prama izjavi Venicelosa, vlada izmedju njega i kralja potpuno sporazumljenje. U koliko ova njegova izjava odgovara istini dokazat će budući dani.

Grčka mornarica u službi vlade.

Marsilja, 28. septembra (D. u.) Kapetani grčkih trgovačkih brodova dobili su nalog da se odmah vrate u Grčku i da se postave na raspolaganje vladi.

Nikolaj Nikolajević.

„Information" javlja iz Švicarske: U neruskim novinama piše se, da je skinuti generalisimus Nikolaj Nikolajević predstavnik ruske reakcije, neprijatelj konstitucijonalne reforme, koji je kanio Dumu raspustiti i uvesti svemogući birokratičku vladu. Ova i sva druga slična tvrdjenja su potpuno neistinita. Istina je nasuprot, da se nije veliki knez ni bavio unutarnjom ruskom politikom, nego se zauzimao svim silama obnovljenjem ruske vojske i sveslavenskim idealima. Protivno od druge velike gospode bio je Nikolaj Nikolajević uvijek ozbiljan, trijezan i radin. Pitanjima vojničke struke bavio se gorljivošću slavohlepnog štopskog djenerala, da se je malo koji drugi carev sluga s Nikolajevićem natjecati smio. U krugove sveslavenske propagande dospio je ženidbom sa crnogorskom kneginjom. I ostala srpska rodbina tako ga u svoje mreže uplela, te na njega silno uplivala, te se je i on napokon podao dušom i tijelom sanji, da igra mesijansku ulogu na slavenskoj pozornici.

Nije moguće doznati je li, nije li istina, da ga sam car koji put prekorio radi takvih ideja, i da se proti njemu sumnjalo radi pogibeljnih aspiracija. Ali mnogo puta je u ženskim krugovima u Carskojem Selu bilo spletaka za i proti velikom knezu.

Svakako stoji, da sada akcije za mir kreću na bolje. Ruski je car naime čovjek bez jake, ustrajne volje, te više impulzivne ćudi. Iz jedne skrajnosti prelazi nakon kraćeg ili dužeg vremena u drugu. I ako slučajno ne trpi sada Nijemaca i bori se svom snagom protiv njihovih vojska, nije isključeno da će biti do malo vremena sit proljevanja krvi, te da će misliti na mir.

Što se Nikolajevića tiče vjerojatno je, da bi bio on znao, kao obično, za vrijeme povući svoje čete te ne dopustiti da ih snadje sadašnja opasnost, da budu opkoljene ili da izgube mnogo tisuća stražnjih četa. Njegovo se skinuće dade lakše protumačiti po ženskim uplivima na dvoru, nego po kakvoj strateškoj nesposobnosti.

Ratni procesi u Italiji.

Smiješni strah pred uhodama i strastveno proganjanje svih onih, koji ne pokazuju oduševljenja za rat još su i sada na dnevnom redu u Italiji. Opet donašaju milanski listovi čudnih primjera tome. Sakristan jakinske stolne crkve bio je zatvoren one prve noći rata, kada su naši brodovi bombardirali Jakin (Anconu), pod sumnjom, da je davao znakove neprijatelju. Kasnije pustili su ga na slobodu, jer mu se nije moglo ništa dokazati. Ali policija morala ga dalje nadzirati. 19. septembra bacili su ga ponovno u tamnicu, jer su ga optuživali radi više nepatriotskih izreka, da je govorio povoljno o Nijemcima i Austrijcima; da je pače na rodjendan našega cesara hvalio ga radi dobrote i velikodušja, te izrekao nakanu, da će se, čim mu bude prije moguće, iseliti u Ameriku, od srama, što je Talijan.

Poslužnik na notarijatskom arkivu u Milanu, ne misleći zla, nalazio se 20. septembra slušajući koncerat na trgu Piazza dei mercanti. Lakoumno zaviknuo je: „Dolje s ratom". Odmah podiglo se proti njega stotina šaka; pograbili ga stražari i vojnici i poveli do najbliže stražarnice. Tamo je kod preslušanja rekao, da ne pripada nijednoj političkoj stranci, te da je htio jedino izraziti svoje osobno mnijenje, jer da je iz čovjekoljubivih načela protivnik svakog rata. Na to ga otpremiše kao neprijatelja rata u tamnicu i morat će pred sudom odgovarati.

Gradjanin iz S. Luca di Pisa, hotio si u gostioni podati važnost dobro informiranog čovjeka, te je stao istinu kazivati, da su Talijani izgubili više desetica hiljada vojnika, od kojih 15.000 mrtvih. Sudac ga je odriješio, ali državni odvjetnik uložio je priziv protiv osude i zatražio za 20. septembra oštru kaznu, da se tako proslavi i taj patriotički dan. Isti sud morao je stvar ponovno pretresati.

Tako i neovisnosti sudaca nestalo je u Italiji uslijed toga, što neće svi da vjeruju u Cadornovu ratnu sreću.

Izoliranje Rumunjske.

List „Moldava" kritizira u uvodniku dosadanju izvanjsku politiku rumunjske vlade i govori ovako: Rumunjska je vlada u svom ukočenom politiziranju, koje je bilo i frankofilsko i rusofilsko, nijekala jasne i istinite činjenice i dovela tako daleko, da je sada kraljevina Rumunjska osamljena i izolirana. Rumunjska nije htjela vjerovati u centralne vlasti i tvrdokorno ustraje u tvrdnji, da su svi uspjesi Njemačke prama Rusiji samo časoviti i prolazne vrijednosti, i tako je provocirala centralne vlasti, da je sama sebi nanijela veliku gospodarsku štetu. Rumunjska je poradi svog rusofilstva izgubila svoj odlučni položaj na Balkanu, i na njeno mjesto došla je Bugarska, koja bi kao slavenska država mogla biti više rusofilska, no što je to dužnost Rumunjske. Bugarska je svojim ugovorom s Turskom i pomoću simpatiziranja s Austrijom i Njemačkom postala nenadano prvom državom na Balkanu. Kada budu napokon centralne vlasti skršile Srbiju i njezinim teritorijem bogato nagradile Bugarsku, kada bude okupirana Besarabija, tada će se potpunoma vidjeti, kako je jalova bila Bratianova politika i njegovo preveliko pouzdanje u pomoć silnog veza entente.

Kako bi drugačije bilo, — veli „Moldava" da je rumunjska politika odmah u početku rata krenula putem kralja Karola, Cartagin, Cogalniceanusa, D. Sturdze i Carpa! Ta bi politika nastojala, da održi tridesetgodišnju vezu Rumunjske i Austrije, a prema tomu i sklad s Njemačkom i Turskom. Čemu se u Rumunjskoj ne prestaje vjerovati u konačnu pobjedu entente, zašto se neprestano nadaju, kako su svi uspjesi samo časoviti i da strategijski još vazda Rusija dobro stoji. Francuski je argumenat sofizam, koji veli, da osvojenje Ruske Poljske nije nikakva dobit za Nijemce, jer da su centralne vlasti, koje imadu i onako premalo živeža, a ne mogu ništa uvoziti, sada dobile mnogo novih usta, koja će preko zime pojesti sve — Rusija se pobrinula, da Njemačkoj ne ostavi ništa, pospremila je sve ko brižna domaćica. U prolješće će Rusija i opet doći po svoje. To vole raznositi rumunjski listovi, tim omamljuju publiku. Francuski pseudo argumenti kušaju okriviti i samu Rumunjsku, jer da je ona odmah priskočila u pomoć, onda ne bi Rusi doživjeli si ovakav časovit tobožnji poraz. Ententa ne prestaje mamiti Rumunjske, pače veli, da je još uvijek čas i ako nagrada ne bi bila tako bogata kao u početku rata. Rumunjska medjutim oklijeva za to ententa već i prijeti i dokazuje, da smo se izigrali u svjetskoj politici i da ćemo nakon rata ostati izolirani, jer kako smo mi u početku ostali daleko iza rata, tako će iza rata svatko ostati daleko od države, koja nije bila toliko odvažna da rekne odlučnu riječ.

Političko pokajanje.

„Birževija Vjedomosti" donosi članak o Balkanu od Fedora Uspenskyja, u kojem su iznesene ove glavne misli:

Tko motri Balkan, opaža, kako on nije polje, na kojem bi slobodno gospodarili sami balkanski narodi, i što je još žalosnije, Balkan ne ostaje u rukama Slavena, jer ga oni ni strategijski ni politički ni gospodarski ne će moći držati za se. Eto kako se brzo raspao prvi balkanski savez, a taj je fakat rodio još žalosniji, koji pokazuje da južni Slaveni nijesu još sposobni da sami stvaraju politiku, već oni traže pomoći i prijateljstva i tamo, gdje bi to najmanje trebali, samo da postignu svoj časoviti uspjeh. Oni ne misle na budućnost ni na dužnost, koju imaju prama svojoj krvi kao Slaveni, već se bacaju i narućaj bilo kuda, samo da se nasite za čas ili da se osvete bratu, koji je jednak njima pa je sam prije sagriješio onako, kako oni griješe sada.

Nego umjesto teoretiziranja evo fakata: Kako malo mogu balkanski narodi, da urade prama svojoj volji, otkako je Italija odlučila osvojiti obale Jadrana! Od časa, kad se to manifestiralo faktom, izgubila je Rusija svoj utjecaj na Slavene Balkana, ili je taj utjecaj postao manje intenzivan. One dvije slavenske države, koje bi brojem pučanstva lako nadglasale da su spretne, i Grke i Albance i Rumunje, one su se zavadile i postale igračkama u rukama svojih neslavenskih susjeda, koji podržavaju, raspiruju i iskorišćuju njihove strasti. Balkan nije zato danas više slavenski.

Medjutim, čini se, da su Rusi sami počinili veliku pogrješku glede Bugarske. Da se ono nedavno pravednije ocijenila vrijednost Bugara u ratu protprošle godine, onda se ne bi Bugarska danas vezala s onima, kuda najmanje pristaje. Našu nezahvalnost sada osvećuju Bugari. Mi ne ćemo sada braniti Bugarsku, ali je ni osudjivati ne smijemo, kada nijesmo rasudjivali onda, kada je tomu više bilo vrijeme. Lakomost se, kojom smo riješavali teško makedonsko pitanje, sada osvećuje. Zašto se sve tako radilo — to će budućnost naći u tajnim arkivima ministara za izvanjske poslove. Kada samo ruska vlada ne bi bila i nadalje ostajala tako hladna, ukočena, možda bi bila sklonula Bugarsku, da ostane uz politiku, koja je slavenska. Kako bi lijepo bilo, je moguća sada neka povrata u prijašnje stanje, jer sve više vidimo, da je i Srbija i Bugarska, a s njom i ruska diplomacija unišla u ćor-sokak. „Fromdenblatt".

Osvete zračnog rata.

Osvetne mjere u ratu su uvijek nešto nuzgrednog i nisko. Ipak nijesu ni u ratu bez značenja.

Slučajevi postupka sa momčadi, a osobito sa časnicima njemačkih podmornica u Engleskoj, bijede, što su morali trpjeti Nijemci u Dahomeju, dokazuju dostatno, kako su represalije katkada prava nužda, da se štogod zla zapriječi.

Ali onda su osvetljive mjere beskorisne, kada se misli s njima bez kraja i konca nastavljati. Tako se dogadja bez svrhe, da se zrakoplovnim navalama čine nedužne žrtve po gradovima, ubijajuć doma ostalu djecu i žene. Uzvraća se, šalje se ponovno aeroplane; i neprijateljski se povrate, da još gore prvima uzvrate.

Je li misle možda Englezi, da će rat dobiti, ako bace jednu bombu na koju palaču u Stuttgartu...? Ne bi li se moglo samo za korisne ratne svrhe upotrebljavati to novo ratno sredstvo?

„Neue Züricher Zeitung" trijezno piše: Francuzi su pred malo navalili eskadrom zrakoplova na Stuttgart običnom službenom motivacijom: „Radi navala Zeppelina na London i druga otvorena mjesta. Po tom principu nije niko nigdje više u nijednom gradu siguran za život, akoprem nema sa ratom niti najmanje posla. Ali jasno je takodjer, da će na taj način uskipjeti sve više medjusobna mržnja, te rat postati sve strašnijim.

Razne vijesti.

Bojna pošta. C. kr. ravnateljstvo pošta i brzojava priopćuje, da se je na temelju otpisa ministarstva trgovine od 22. septembra 1915. br. 29813/P ex 1915. pošiljanje uzoraka robe za c. i kr. vojsku na bojnom polju pod poznatim uvjetima proširilo na slijedeće urede vojne pošte: 27, 32, 38, 40, 42, 44, 47, 50, 63, 68, 70, 71, 72, 75, 87, 92, 104, 132, 139, 162, 173, 206, 351, 352, 353, 355 i 507.

Molimo neka se uvaži. Pred malo vremena zamolili smo, neka bi oblasti odredile, da bi brzojavke, što ih pošta izlaže bile takodjer izložene i u hrvatskom jeziku. Mi ovu našu molbu ponavljamo i dostavljamo, da bi pravedno bilo, kada bi se na našoj pošti uvelo trojezične tiskanice i uopće da bi bili svi natpisi trojezični. Ova se naša molba odnosi na grad Pulu i uopće na cijelu Istru.

Nestašica mesa. S obzirom na vojničke potrebštine mesa, koje svaki dan rastu, naumila je vlada, da odredi još jedan ili dva dana kad je zabranjen užitak mesa.

Upisivanje na austrijske univerze. Na bečkoj je univerzi počelo upisovanje 23. o. mj. te traje 14 dana, pa će se možda i produžiti još za 8 dana. Koliki će biti broj slušača još nije stalno, jer se ne zna, hoće li se otvoriti lijetos univerze u Krakovu, Lavovu i Černovicama. Jednako tako nije stalno, hoće li se otvoriti sveučilišta i u Gradcu i Inomostu.

Tršćanski Lloyd je oglasio, riješavajući neku molbu, da je snizio na polovicu plaću onim porodicam svojih mornara, koje je rat zatekao u tudjim lukama (Šangaju, Marmagvi, Patrasu i Amsterdamu), te su ondje morali ostati. Medjutim je molbu za povišenje dohodaka odbio, jer ne će da stvori precedentan slučaj.

Cijene petroleja u Rumunjskoj su poskočile u vis. Kako smo mi u zadnje doba dobivali znatne količine petroleja iz Rumunjske, to će se to povišenje i kod nas sigurno opaziti. Zbog nemogućnosti se izvoza zalihe petroleja u Rusiji silno umnožale. U Baku nalazi se sada uskladišteno 78·5 milijuna puda petroleja, dok je prošle godine bilo samo 38·5 milijuna pudi.

Odlazak naših umjetnika na bojno polje. Naši umjetnici slikar profesor Otokar Iveković i kipar profesor Robert Frangeš-Mihanović otišli su na frontu, pak će raditi u Borojevićevoj armeji. Profesor Iveković će nastaviti slikanjem ratnih prizora i studija, a profesor Frangeš će takodjer raditi studije za spomenik na hrvatska junaštva u ovom svjetskom ratu. Prof. Frangeš, je izjavio, da se osobito interesira za onog hrvatskog junaka, koji je zarobio i na rukama donio talijanskoga barjaktara i talijansku zastavu. On će, ako mu bude moguće potražiti toga hrvatskog vojnika i zarobljenog talijanskog barjaktara, te ih modelirati, da tako imade dvije studije, po naravi radjene, za budući spomenik hrvatskom junaštvu, kojega će sigurno na licu mjesta najbolje zamisliti.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 1. listopada 1915 | Broj 80.

Neuspeh francuske ofenzive. — Sretne operacije u Rusiji. — Neprijateljska torpednjača potopljena u Dardanelama. — Bugarska spremna za rat.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj u istočnoj Galiciji, na Ikvi i kod Putilowke je nepromijenjen. U močvarnom kraju potoka Karmina zauzele su jurišem austro-ugarsko-njemačke čete mnoga uporišta i zarobile 4 ruska časnika i 1000 momaka. Oborena su bila dva neprijateljska zrakoplova.

Austro-ugarske čete u Litavskoj odbile su ruske navale; došlo je mjestimice i do boja na šake. Neprijatelj je pretrpio teških gubitaka.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj zapadnoj fronti bilo je prošle noći borbe u području brda Adamello. Naše topništvo odbilo je neprijateljski pokušaj navale proti prelazu zapadno Cime Presena.

I blizu Mandronske kolibe morali su se Talijanci vratiti natrag iza borbe od više sati.

Na visoravni Vielgereuth napali su dvaput noću naše pozicije takodjer bez uspjeha. Isto tako izjalovili su im se noćni napadaji na koruškoj fronti protiv naših utvrdjenih pozicija zapadno od jarka Bombaš blizu Pontebe. Borbe blizu Tolmina i njemu na sjever traju dalje. Pred Mrzlim Vrhom povukao se neprijatelj u stare pozicije. On je opetovno navalio protiv Dolja, ali je bio uvijek odbijen. Jutros za rana započelo je talijansko topništvo ponovno paljenje protiv tolminskog područja, protiv kojega se je još jučer vrlo živo pucalo.

Srpsko bojište.

Na jugozapadnom bojištu nema ništa novoga.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, **Höfer**, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Jučer ponavljao je neprijatelj svoje pokušaje da probije našu frontu, jedino u Champagni. Južno ceste Menin-Ypern bacili smo u zrak jednu poziciju, koju su držale dvije engleske kumpanije. Sjeverno Loosa je naša protunavala polagano napredovala. Jugoistočno od Soucheza uspjelo je Francuzima, da na dvim manjim točkama prodru u naše pozicije. Tamo traje borba dalje. Djelomična francuska navala na jugu Arrasa bila je lahko odbita. Medju Reimsom i Argonama bijahu borbe žestoke. Južno St. Marsavija prodrla je neprijateljska brigada naše pozicije na najsprednjim jarcima, te je naišla tako na naše rezerve, koje su u protunavali zarobile neprijatelju 800 momaka, a sve ostale uništile. Svi francuski nasrtaji medju cestom Semmepy-Souain i željezničkom prugom Chalerauge-St. Menehould bile su odbijene jučer ponovno djelomice u žestokim bojevima iz bliza uz teške gubitke za neprijatelja. Danas rano slomio se je neprijateljski jaki napadaj na fronti sjeverozapadno od Massiges. Sjeverno Massiges izgubili smo visinu broj 191, koja je bila previše izložena neprijateljskoj vatri s boka. Na ostalim točkama ove fronte bilo je topničke borbe i paljenja laguma.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Južno Dvinska bio je neprijatelj potisnut u jezerske tjesnace istočno Veselova. Borbe kavalerije medju Drisvjata-jezerima i Postovijem bijahu uspješne za naše divizije. Istočno Smorgona probili smo na juriš neprijateljske pozicije: učinili 1000 zarobljenika, te zaplijenili 6 topova i 4 strojne puške. Južno Smorgona borba traje dalje.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Krvavo smo odbili neprijateljske navale protiv mnogih mjesti fronte vojne skupine bavarskoga princa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti je položaj nepromijenjen. Naše su obalne baterije pogodile i potopile neprijateljsku torpednjaču. Naša artilerija pred Sedilbarom ušutkala je različite neprijateljske baterije. Naše izvidne kolone prisilile su neprijateljske izvidne kolone na bijeg, te im oteše silu pušaka i municije.

Dogodjaji na moru.

Protupravni postupak talijanske mornarice.

Beč, 30. septembra (D. u.) Ministar vanjskih posala upravio je 24. septembra na diplomatska zastupstva saveznika i neutralnih država slijedeću verbalnu notu:

Dne 18. julija bila je talijanska krstarica „Giuseppe Garibaldi“ po austro-ugarskoj podmornici torpedovana i potopljena. Kako proizlazi iz vijesti austro-ugarskog 5. divizijskog komanda, dignule se neke torpednjače, koje su se približile da preživjele spase, ženevsku zastavu te napadnuše austrijsku podmornicu kada se je ponovno podigla. Austro-ugarska protestira energično proti ovomu načinu postupanja talijanske mornarice, koja je time jasno povrijedila temeljne ustanove 10. haške konvencije god. 1907. Umoljava se poslanstva, da se dade to na znanje njihovim vladama.

Ententa.

Sud neutralca.

Bern, 30. septembra. Vojnički suradnik „Bunda“ vidi u početku englesko-francuske generalne ofenzive prelaz evropskog rata u odlučnu fazu. On upozoruje, neka se ofenzivu ne precjenjuje, niti ne omalovažuje. Dosada nije još borba pregledna. Kao uvijek u takvim prigodama, napadač je provalio u prve neprijateljske jarke, pridonio je velikih krvavih žrtvi, bez da si je osigurao konačni uspjeh. Ovaj je pokušaj provale najveći, što ih je do sada bilo, veći nego onaj na Dunajecu. Uspije li ovoj provali da postigne treću obrambenu liniju Nijemaca, onda moramo očekivati katastrofu za napadače ili će Nijemci morati nastupiti opći uzmak. Razvitak bojeva pokazat će nam, kako će ova odlučna navala na zapadu svršiti.

Ruski uzmak.

Kopenhagen, 30. septembra. Petrogradska agentura javlja: Vijesti potvrdjuju da je ruska vojska uzmaknula iz volinijske fronte iz strategijskih razloga.

Ruske podmornice.

Stockholm, 30. septembra. Jedna švedska novina doznaje, da se u Petrogradu gradi 12 ruskih torpednjača i 8 podmornica i to u Putilovim tvornicama. U Revalu se gradi 9 podmornica, od kojih će dvije biti gotove ovih dana. Samo fali izvježbane momčadi za ove podmornice. Ista novina doznaje da engleske podmornice najbrže stacioniraju Baltišportu.

Stanje u Minsku.

Stockholm, 30. septembra. „Birševija Vjedomosti“ javlja, da redarstvo u Minsku traži danju i noću radnike za frontu. Osobni, pismeni i tovarni promet sa Moskvom je prekinut. Nije moguće bježati iz Minska radi pomanjkanja prometnih sredstava. U gradu ima postavljenih mnoštvo reflektora, koji noću traže po obzorju njemačke zrakoplove.

Rusko ministarsko vijeće u šatoru cara.

Petrograd, 30. septembra (D. u.) U carskom šatoru obdržalo se ministarsko vijeće pod predsjedništvom samoga cara.

Ministarsko vijeće kod cara u Smolensku.

Scheveningen, 30. septembra. U diplomatskim se krugovima podava najveću važnost današnjem izvanrednom vijećanju cijelokupnog ruskog kabineta pod predsjedništvom cara i to nesamo radi nepovoljnog položaja u unutrnjosti carstva. Očekuju se veoma važne odluke.

Car odbio posjet Rodzianka.

Kopenhagen, 30. septembra. „National Tidende“ javljaju iz Petrograda, da je car uskratio audijenciju predsjedniku Dume u glavnom stanu, te ju prenio za kasnije vrijeme.

Sa bojnih poljana.

Navala na drugu njemačku obrambenu liniju.

Amsterdam, 30. septembra. „Times“ doznaje iz Pariza, da je jučer u 2 sata popodne započela navala na drugu njemačku obrambenu liniju.

Balkan.

Grčka i Bugarska.

Sofija, 30. septembra. Unatoč mobilizaciji, koja glatko teče, nijesu se sve do sada pogoršali odnosi izmedju Grčke i Bugarske. Opaža se naprotiv s obiju strana nastojanje, da se izbjegnu suvišna trvenja. Bugarska je vlada spremno prihvatila prijedlog ministarskog predsjednika Venicelosa, da se odredi neutralni pogranični pojas na puščani dolivat od 2500 metara. I inače je Bugarska učinila sve, da izbjegne upadice na grčkoj i na rumunjskoj granici. Nadalje se mora ustanoviti, da bugarski mjerodavni krugovi donekle susretljivo prosudjuju zahtjev Grčke, da područje Dojrana i Djevdjelija sa strategijskih razloga ne smije pripasti Bugarskoj. Kako se veli, nailazi ratna politika ministarskog predsjednika Venicelosa na sve veći otpor kod glavnog stožera. Nadalje kolaju u Sofiji glasovi o maloj rekonstrukciji Radoslavovljeva kabineta. Veli se naime, da bi imali iz ministarstva istupiti financijalni ministar Točev i ministar za industriju Tončevov, koje bi zamijenili dva demokrata, po svoj prilici Malinov i Ljapčev. Tako bi se demokrati u sobranju, njih 31 na broju, koji su dosle pripadali oporbi, takodjer službeno priključili vladi. Pregovori o tom još se nijesu svršili.

Držanje Rumunjske.

Milan, 30. septembra. „Corriere della sera“ javlja iz Bukarešta: Prema „Adeverulu“ rekao je kralj, da postupak središnjih vlasti, koji znači samo privremeno zaposjednuće srpske dunavske obale radi slobodnog prometa s Turskom, još uvijek nije nikakav povod za rumunjsko posredovanje. Centralne vlasti ne će zamrsiti položaja na Balkanu. Ako bi ipak ententa

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Čitala sam, gutala sam ta prokleta slova, te vrele ponude, tu paklenu vatru, te kore, prijetnje, kako se oprašta od mladoga, jer mora poći za staroga, da popere svoj grijeh i ne osramoti Žirovićeva imena. Pa kako je pisala o mom ocu, kako podlo, prosto, poruglijvo, kako se ona žalila, da iz naručja mladca mora sjeći od nevolje u krilo istrošena starca. Ona, istina sve to crno na bijelom, a mene moga oca gladi, ljubi, mazi, zove ga ptičkim, pružila mu pod njegov porod kukavičje! Strašno mi je bilo u onaj čas. U mojem srcu pribralo se toliko žuči i jada, kao da sam zmija. Moja utroba gorjela je kao živ oganj. Smijala sam se i plakala od žalosti, da su moga oca zapleli u takovu mrežu. Bilo mi je žao, da ga nema kod kuće, da mu ne mogu u taj hip sve izjaviti, otkriti svu grjehotu i sramotu, koja na njegovu glavu spada. Ali u taj pir zazvonilo ispod brijega večernje zvono. Kao da me je nešto dirnulo u srce. Nijesam se više smijala, moja krv se ohladi, glava mi nije više gorjela. Uzeh pisma, te ih sakrih u škulju pod drvenom tavanicom, za koju nije nitko znao osim mene. Pak podjoh k prozoru. Tu sam klekla gledajući plavetno, čisto ono nebo i zlatne zvjezdice, molila sam dugo i Boga, neka me ujegov duh rasvijetli, što da jadna učinim.

Otac se povrati s maćuhom u Remetinec. Ne rekoh mu ništa o strašnoj tajni, ne pokazah mu onih podlih pisama. Bila sam se tako odlučila, promisliv si sve, što bi od toga nastati moglo. Dokazi su jasni, Lucija ne može svoga pisma zatajiti, otac bi pobjesnio, bio bi najnesretniji čovjek na svijetu! Tu nesreću znala sam mu ja otkriti, njegova neljubljena jedinica. Zar je moja namjera bila i biti mogla učiniti oca nesretnim? Nipošto. Ali morala sam ga braniti, očuvati od propasti, jer sam razumjela, da mu uz lakoumnu, podlu maćuhu propada sve imanje. Smislim napokon sve i odlučim se tvrdo. Jednog dana ode moj otac na osam dana u Zagreb za uredskim poslom. Ja ni pet ni šest već maćuhi u sobu.

„Dobar dan, maćuho,“ rekoh u kratko postaviv|ši se pred nju.

Lucija digne glavu, ponajprije ljutito, zatim u čudu i otresnu se na me:

„Šta si došla? Šta tražiš? Zar ti je otac dozvolio, da ostaviš svoje duplje! Idi mi ispred očiju!“

„Ne idem, Lucijo,“ odvratih krepko, „a dozvolih sama sebi, te pohodim, jer ti imam reći važnu, vrlo važnu riječ.“

„Ne treba mi tvojih riječi, ne dosadjuj mi, imam pametnijega posla.“

„Dosadila ti ja ili ne dosadila, velim ti naprosto, da ne idem! Ti me moraš slušati, jer se radi o tvojoj glavi; da, da, jedino me samo, o tvojoj glavi se radi.“

To rekavši sjedoh, ne marеći dalje za prigovore, na stolicu napram njoj. Nu Lucija nije dalje ni prigovarala. Dignu glavu, trznu se, problijedi, izvali oči na mene i rikne napokon:

„Jesi li poludila?“

„Nijesam,“ odvratih joj, „iti duduše priđeš po svijetu, da se u mojoj glavi miješa, nu evo vidiš, kako sam mirna, kako ti ozbiljno i pametno govorim.“

„Šta ćeš?“ skrinu maćuha.

„Čuj me! Prije svega reći ću ti, da ne dolazim radi sebe. Nijesam, Bog zna, kako blizu bila očevu srcu, ali ti si me odrinula ispred njegovih očiju, klevetala si na me, gaziš me, evo na meni, plemićkoj kćeri, vise krpe, mučiš me teškim poslom, rastrubila si da ludujem, otkinula si me od svijeta, učinila, da je otac na mene zaboravio, da se i ne sjeća, da ima grob svoje majke, i da moliš, ti bi mi svojim noktima izvadila iz srca ufanje u Boga. Susim se kao drvo, tupim, glupim, nijesam ni za svijet ni za pravu, tako sam žalosna i bijedna, da sam zaboravila plakati, da ne znam više, što je posmjeh čovječjega lica. U svojoj tužnoj samoći mislim skoro, da je čovječje pleme na svijetu izumrlo, da na zemlji ne živu ljudi, nego djavoli. Evo što si od mene učinila! Ali sve neka bi ti prošteno bilo, jer se to mene tiče, mene, koja sam i onako odlučena od huda sreće, da sav svijet na meni drva cijepa, a napokon nijesi od mene primila nikakve dobrote. Nego drugo ti, šarena zmijo, ne mogu oprostiti. Ti ubijaš moga roditelja, zatireš mu dom. Aj to ne ćeš, prokletnice jadna:“ (Dalje slijedi.)

celos kralju, te se vratio opodne, nakon što bje izdana službena izjava u kojoj se veli, da je medju vladom postignut potpun sporazum radi poduzetih mjera. Službeni list „Hestia“ javlja, da je kralj opunovlastio Venicelosa, da nastavi pregovaranja sa ententom.

Strašilo „Velike Bugarske“.

Frankfurt, 29. septembra. „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Atene: Grčka mobilizacija doduše je samo mjera opreznosti, ali do nje ne bi došlo, kad ne bi Venicelos bio na krmilu. Diplomacija četvornog saveza razvija u Ateni živahnu djelatnost. Pukušava se s idejom Velike Bugarske natjerati grčkom narodu i njegovim političarima strah u kosti. Naprotiv te tendencije stoji kruna i većina glavnog stožera. Sigurno je ali, da Engleska i Francuska namjeravaju upotrebiti Solun kao operacijonu bazu.

Mobilizacija Grčke.

Zürich, 29. septembra. Grčki konzulati u Švici izdali su prošle subote pozivnice za dalnja tri godišta vojnih obvezanike.

Gunaris ostaje u Ateni.

Zürich, 29. septembra. „Tagesanzeiger“ javlja iz Atene: Na poziv kralja ostaje Gunaris u Ateni, da prisustvuje savjetovanjima vlade kao vodja velike parlamentarne stranke.

Fuzija rumunjske oporbe.

Bukarešt, 29. septembra. Konservativni „Steagul“ javlja, da je fuzija oporbenih frakcija Filipescua i Take Jonescua gotova činjenica. Predsjednik nove stranke da je Filipescu.

Grčki poslanik u Bukareštu o mobilizaciji.

Bukarešt, 29. septembra. Ovdješnji grčki poslanik Psichas izjavio je suradnicima službenih listova, da ima grčka mobilizacija defenzivnu svrhu

Huskači u Rumunjskoj.

Bukarešt, 29. septembra. Obzirom na ulične demonstracije izjavlja „Vittorul“ slijedeće: Na čelu manifestanata nalazili su se ovog puta poznati agenti jedne opozicijonalne stranke, koja je sve ovo vodila. Prisutnost osoba, koji su poznati kao izborni agenti Filipescuja, dokazuje bez sumnje svrhu demonstracija.

Socijalistički sastanak.

Bukarešt, 29. septembra. Jučer je imao socijalistički klub veliku skupštinu. Primljen je slijedeći zaključak: Sakupljeni radnici i gradjani zgražaju se nad škandaloznim koracima, što ih poduzima stanovita banda agenata ratnih stranaka, koje plaćkaju gradom i terioriziraju gradjanstvo. Oni čine atentat protiv slobode štampe. Prisutni će svi poraditi, da Rumunjska ostane i dalje neutralna.

Engleska pomoć Srbiji.

London, 29. septembra (D. u.) U dolnjoj kući izjavio je Grey, da ako bi Bugarska ustupila na stranu centralnih vlasti, Engleska će u tom slučaju dati prijateljima na Balkanu sporazumno sa saveznicima svaku pomoć.

Englesko-francuske čete tobože već iskrcane.

Budapest, 29. septembra. Javlja se iz Bukarešta od sigurnog izvora, da su se francuske i engleske čete u Modrusu ukrcale i poslale prošlog četvrtka u malenu Grčku luku Katerinu blizu Soluna i da su iste čete odredjene za Srbiju. (To je nevjerojatno, jer bi značilo povredu neutralnosti sa strane Grčke.)

Bugarski poslanik u Petrogradu.

Petrograd, 29. septembra. Agence Havas tvrdi, kako „Frankfurter Zeitung“ javlja, da je bugarski poslanik u Petrogradu imao jako dugi razgovor sa Sasonovom.

Poziv u Grčkoj.

Geneva, 29. septembra. Prama „Tempsovoj“ vijesti veliki broj Grka, koji su obvezani na vojničku službu, medju njima mnogo rezervnih oficira, zapustilo je već Francusku.

Prestala je obvezanost onih Grka, koji su bili ustupili kao dobrovoljci u legiju stranaca, da ostanu u francuskoj vojsci, jer se bilo postavilo kod ugovora uvjet, da će tamo ostati dok ih ne bi domovina pozvala u redove Grčke vojske.

Ententin pritisak na Balkanu.

Beč, 29. septembra. „Neuer Wiener Tagblatt“ javlja: U Grčkoj će se položaj doskora razjasniti. Ententa zahtijeva od Grčke, da nastupi uz Srbiju protiv Bugarske i da dozvoli iskrcati jedan vojnički kor u Solunu. Ovomu se zahtjevu protivi kralj i generalni stožer. Venicelosu je nemoguće udovoljiti želji entente. Ako kralj ne pristane uza nj, morat će odstupiti, ili će morati prihvatiti mnijenje kraljevo. Izgleda da će Venicelos popustiti kralju.

Nestalnost u Grčkoj.

Berlin, 29. septembra. Iz Atene se javlja: Ovdješnji bugarski poslanik izjavlja, da Bugarska ne će navaliti na Grčku. Usprkos liječničkoj zabrani kralj Konstantin hoće, da se iz svog ljetnikovca preseli u Atenu. Redovito svako jutro stigao bi k njemu u Tatoi Venicelos, a popodne francuski, engleski, ruski i srpski poslanici i to sva četvorica ujedno. Izgleda, da je grčka mobilizirala uslijed pritiska entente. Novinstvo piše protiv entente.

Rumunjski ministar-predsjednik za neutralnost.

Bukarešt, 29. septembra. (D. u.). Zastupnici parlamentarnog saveza primljeni su od ministra-predsjednika, te su mu predali zaključak lige, koji je prihvaćen u nedjeljskoj sjednici. Ministar-predsjednik odgovorio je: „Želja, da Rumunjska spremi vojsku, posljedica je shvaćanja, da je nadošao za Rumunjsku sat, da stupi u rat. Vlada ne dijeli tog mišljenja i žali, da ne može razložiti uzroka, jer nije još nadošao čas, da se može raspravljati o medjunarodnom položaju. Životni interesi domovine, koje mi zastupamo, zahtijevaju, da uživamo trajno ono povjerenje, koje nam je parlamenat dao do onog dana, kad će se moći pretresati položaj bez štete i opasnosti za državu. Znam, da se mogu pouzdati u većinu parlamenta. U ovakvim trenucima zahtijeva interes naroda, da nas podupre pouzdanje sviju. U ime tih interesa, molim, da se kanite svega, što bi bilo na štetu ovoj jedinoj dužnosti, koju imamo od danas naprijed i koju je vlada spremna, da ispuni svom svojom energijom.

Razno.

Turski parlament.

Carigrad, 29. septembra (D. u.) Iza polgodišnjeg odmora započeo je parlamenat opet svoje djelovanje. Dardanelskoj vojsci izrečena je zahvala za junačko branjenje morskog tijesna i poluotoka Galipolija.

Lažne glasine o miru.

Berlin, 29. septembra. (D. u.) „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ označuje glasine, da namjerava njemački kancelar već dulje vremena sklopiti mir sa Engleskom na brzu ruku, neutemeljenom i zlobnom te državnim interesima štetnom hajkom.

Raspust općinskog vijeća u Sarajevu.

Sarajevo, 29. septembra (D. u.) Zemaljska je vlada raspustila ovlašćenjem zajedničkog financijskog ministra sarajevsko općinsko vijeće, uslijed pomanjkanja broja vijećnika, koji je potreban, da se može stvarati zaključke. Vodstvo općinske uprave predalo se vladinom povjereniku. Izvješće u službenom listu naglasuje, da raspust ne znači kažnjenje općinskog vijeća.

Položaj na ratištu.

Prama službenim vijestima poraz je Rusa u Voliniji veći, nego li se je do sada držalo. Dok su naše čete na zapadnoj obali Ikve i Styra krvavo odbile sve navale neprijatelja, pripravljalo se iza ove fronte opsežno opkoljenje. Da je pogibelj bila velika proizlazi iz vijesti, što su Rusi uzmakli preko Putilovke bez da su se više niti zaustavili na medjupozicijama. Ruski gubitak na prostoru iznaša 40 km od zapada na istok. Oni su ovu crtu zapustili jednim mahom. Ovaj se je ratni nacrt naše vojne uprave pokazao genijalnom manovrom u sadašnjem ratu. Neprijateljske bojne sile sastojale su se od više vojska od po prilici 6 do 7 zborova. Naše ih čete proganjaju. Na Ikvi drži se neprijatelj još na istočnoj obali rijeke, kaošto i na izvoru Gorina.

Istočno-galicijska je fronta nepromijenjena. Naše je konjaništvo osiguralo crtu Kovel-Sarni.

Na sjevernoj ruskoj fronti vojska je Eichhornova probila frontu do Višnieva, dok je vojska Woyrschova zauzela ruske pozicije istočno Baranoviča. Odluka će naskoro pasti u bici izmedju gornje Vilejke i gornjeg Njemena.

Na talijanskoj fronti nemaju Talijani drugog posla već da bombardiraju bolnicu u Gorici.

Srbi marljivo rade utvrdjivanja na visinama Save i Dunava. Engleski topovi, koji su po svoj prilici došli iz Amerike, nisu se osobito iskazali kod nekidanjeg bombardovanja Zemuna sa utvrde Beograda.

Gospodarski pregled.

Kruh.

Uvijek više proizlazi, da nam žita i druge hrane za ovogodišnju zimu ne će uzmanjkati. Osobito veseo znak je lijepo dozrijevanje turkinje. Kako već sada kaže, imat ćemo turkinje toliko, kako već davno nijesmo imali.

Vino u Italiji.

U Italiji imat će vina polovicu prošlih godina. Lani ga je urodilo 70 milijuna hektolitara, ove će ga godine biti jedva 30 milijuna hektolitara.

Ljetina u Bugarskoj.

Jako lijepu ljetinu imat će ove godine Bugarska. Skoro svih proizvoda ima za polovicu više nego prošle godine.

Krma.

Sadanja vremena mora seljak dobro promisliti, što će hraniti, a što prodati, da uzdrži svoje gospodarstvo, a sebe očuva od štete. Najbolje i najcijenije je ono, što doma urodi: sijeno, pesa, repa i krumpir. Što armadi treba, to moramo svakako dati, inače neka krma u koliko je moguće ostane kod kuće. Ljudi premalo cijene hranivost krumpira. U Njemačkoj ga upotrebljavaju kod teških radnja za konje mjesto zobi. Konji su radili cijeli dan, baš dobrim uspjehom i bili su čvrsti, kao da bi imali pune jasle najboljeg ovsa. I kod nas su nekoji kušali davati mladoj živini i konjima krumpir. Svi pokušaji bili su zadovoljivi. Po glasovitom Kellneru, koji je bio obzirom na utanačenje vrijednosti krme prvi njemački učenjak u zadnje vrijeme, ima krumpir 28·5 hranivosti, turkinja 100·6, pšenica 100·8. Iz ovoga je razvidno, da je krumpir kao krma dosta vrijedan. Neka svaki gospodar pazi, da ne ide niti jedan kilogram krumpira izgubljen.

Žito za sjetvu.

Naši gospodari ne znadu, koliko žita smije komisijonar zahtijevati, dotično koliko ima pravo doma pridržati. Za sjetvu se računa 23—26 kg po hektaru. Za svaku osobu, uzevši i one, koji su u ratu (jer lako brzo dodju kući), dalje za sve radnike računa se 146—150 kg po osobi. Ovamo se ne računa turkinja.

Riž.

Riž se prodaje 2.50 K po kg, dok je lani bio po 50 h kg. Sve što imamo su stare zalihe, kod kojih trgovci nisu ništa trpjeli, te su ju kupili po staroj cijeni.

Ulje.

Talijansko se ulje prodaje po 4 K 1. Grčka je zabranila izvoz ulja. Kod nas ima u većim gradovima još starih zaliha. Čudno, da ovih trgovaca nije nitko prijavio radi pretjerivanja cijena.

Petrolej.

Kako znakovi kažu, bit će doskora dosta petroleja, jer ga tvornice živahno čiste.

Cijene živine.

Dne 3. septembra bilo je na bečkom sajmištu 3684 glava goveda, iz Češke 1655, iz Ugarske 302. Plaćali su se volovi: Ia 3—3·30 K, IIa 2·72—2·96 K, IIIa 2·50—2·70 K. Najviša cijena bila je 3·32—3·46 K. krave 2·32—3·12 K.

Do dne 3. septembra, to jest u prvim 35 sedmicama bilo je na bečki trg dovedeno 219.210 glava goveda, lani 147.412. Goveđeg mesa se u to vrijeme dovezlo 14.007 vaguna, god. 1914. 14.148 vaguna. God. 1914. bilo je u ovom mjesecu 76 vaguna iz Galicije, 1 vagun iz Rumunjske, a 38 iz Srbije. Na svaki vagun se računa 10.000 kg mesa. Ove godine nije bilo iz ovih zemalja niti 1 kg mesa u Beču. U Beču se prodaje prednje meso po 4·10 K do 4·90 K, zadnje 5·20 K do 6·60 K, a najljepši komadi 7·10 K.

Svinja bilo je dne 14. septembra na sajmu u Beču 6759. Plaćalo se debele (žive): Ia 4·70—4·75 K, IIa 4·60—4·68 K, IIIa 4·40—4·55 K; za meso: Ia 4·12 K do 4·20 K, IIa 4—4·08 K, IIIa 3·60—3·96 K.

Prodanih je bilo ove godine do 3. se[ptembra] 374.955 svinja, lani u isto vri[je]me 568.955. Ubijenih svinja bilo je lje[t]... 32.737, lani 25·231; svinjskog mesa b[ilo] je 5,626.413 kg, a lani 7,887.777 kg. G[a]licija je poslala lani u ovo vrije[me] 108.399 svinja, a ove godine samih ... Jasno je, zašto se cijena svinjama di[že].

Začina.

Začine manjka. Drugih godina je b[ilo] lako dobiti razne umjetne začine i ul[je] ove smo godine navezani samo na svi[nj]sku mast. Gospodarice, pazite da uzgoj[ite] debele svinje. Vaša je dužnost, da skrb[ite] za vojništvo i drugo stanovništvo. Mno[gi] misle, da će žita manjkati. To nije istin[a]. Žita imat ćemo dosta, ali začine će na[m] manjkati.

Maksimalne cijene živeža u Beču.

Cijena je krumpira 12—15 K. Sije[no] 11—12·50 K, otava 8·50—9 K, jaja pr[i]ma 12—13 h, vapnena 18 za 2 K. Čaj[no] maslo 5·60—6·20, slatko 5·20—5·40 ... Za mlijeko se čuje, da će poskupiti za ... h. Mljekarne tvrde, da njih dodje ko[štati] 32 h po litru.

Razne vijesti.

Predstava u kazalištu. Prigodom ime[n]dana Njegovog Veličanstva, bit će dne ... oktobra u gradskom kazalištu dobrotvor[na] predstava u korist Crvenog Križa i rat[ne] opskrbe. Izvedba nalazi se u rukama ... Smahe.

Prodaja vina. Opskrbna komisija javl[ja] da će počevši od 1. oktobra prodavati u središnjoj gradskoj tržnici od 1 do 6 sa[ti] poslije podne crno istarsko vino po cije[ni] od 88 filira litar. Da se predusretne zl[o]rabama kod prodaje na bačvice, ovog ... se puta vino prodavati na litre. Do sko[ra] stavit će se na prodaju takodjer ulje ... providjet će se za dogotavljanje i proda[vanje] kruha.

Iz krugova redara. Primili smo iz kru[]gova naših redara molbu, neka bi se za[u]zeli e bi se njihovo materijalno stanj[e] poboljšalo. Dok se mi potpunoma slažem[o] sa člankom, što je izašao u mjesnom nje[]mačkom listu, dodajemo, da redari zbilj[a] zasluže, da im se molbi udovolji. Danda[]nas, gdje je sve i te kako poskupilo, mi[]slimo, da ne treba višim oblastima doka[]zivati, da redar sa 100 K mjesečne plać[e] ne može nikako izlaziti, te savjesno izv[r]šivati svoju odgovornu službu. Toplo pre[]poručamo gospodinu c. kr. tvrdjavno[m] komesaru, da se za ovu stvar zauzm[e] uvjereni, da će to rado učiniti, kao št[o] se zauzeo i za mnoge druge stvari.

Pao na bojištu. Vjekoslav Brajan, uči[]telj u Drazi Bašćanskoj, rodom iz Kastv[a] pao je na sjevernom ratištu.

Zaposlenost mladeži u Londonu. Uslije[d] odredbe g. 1911. zabranjeno je upotrebi[ti] dječake ispod 14. i djevojčice ispod 16 godine za obilaznu službu. Mladež ispo[d] 14. godine ne smije raditi u brijačnicam[a] i praonicama. Dječaci ne smiju započe[ti] radom prije 6.30 jutr., niti ih smije k[o] zadržati u doba objeda. Na večer mog[u] biti najviše 3 sata zaposleni, a u subot[u] do 4. Ne smije se nijednog dječaka za[]držati radom preko 20 sati sedmično.

Kontingent izvoza u Nizozemskoj. Nizo[]zemska je opet dozvolila izvažati 60 ... maslaca.

Rusija daje predujmove na žito. Kak[o] strane novine pišu, izdana je u Rusiji na[]redba o predujmljivanju na žito. Jedin[o] zob se ne može bombardirati. Na ra[ž] se dobije 50%, na pšenicu 66%. U slu[]čaju velikih rekvizicija odustati će se o[d] predujmljivanja žita.

Zabrana izvoza pamučne vune iz Italije. Italija je zabranila izvoz pamučnine i vun[e] u one neutralne zemlje, koje ne zajamč[e] da će uveženu robu isključivo za seb[e] upotrebiti. Pri tom se naročito spominj[e] Švicarska.

Monopol trgovine ugljena u Njemačkoj. U njemačkim se vladinim krugovima ozbilj[no] raspravlja o uvedenju monopola trgo[]vine ugljena. To bi u Njemačkoj bi[lo] lahko provedivo jer se prodaja nalazi u rukama nekolicine veletrgovaca.

Milodari za „Družbu“.

„Narodna radnička organizacija u Puli“ predigla je iz škrabica u kavarni „Narodnog Doma“ . . . . K 31·6[.]

zadnji izkaz „ 337·8[.]

skupa . . „ 369·4[.]

koja svota bijaše uložena u Istarsku Po[]sujilnicu na Družbinu knjižicu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 2. listopada 1915. | Broj 81.

Preko 100.000 zarobljenika na istoku i zapadu.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji nije se zbilo ništa nova. Blizu novog Aleksinca ruski pokušaj prodiranja izjalovio se je, uslijed naše artilerijske vatre već u samom zametku njegovu. Na Ikvi i na području volinjskih utvrda nema nikakve promjene u položaju. Kod potoka Kormin osvojili su saveznici novog prostora i odbili su ruske protunavale. Pet odijelenja austro-ugarske kavalerije zarobilo je kod takvog nasrtaja 2 neprijateljska oficira i 400 momaka, te zaplijenilo 1 strojnu pušku. U dva posljednja dana borbe dospjelo je u naše zarobljeništvo u tom kraju 10 časnika i 2400 momaka.

Talijansko bojište.

U tirolskoj i koruškoj fronti bilo je samo artilerijskih bojeva. Prijavljeni već nasrtaji protiv naših utvrdjenih pozicija zapadno Bomaškog jarka, bili su odbijeni od naših valjanih solnogradskih strijelaca. Ranim jutrom počevši, navalili su jučer Talijanci na Mrzli Vrh i na njegove jugozapadne ogranke jakim silama, tri puta, uvijek bezuspješno. Kod toga pretrpiše veoma velike gubitke. Kao uvijek odbacili smo navaljivanja protiv pojedinih točaka tolminskog mostobrana.

Srpsko bojište.

Na tom ratištu ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 1. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Neprijateljski monitori bombardirali su bezuspješno okolicu Lombartsyda i Middelkerka. Novog napadaja nijesu jučer Englezi pokušali. Naša protunavala sjeverno Loosa dospjela je još i dalje, usprkos silnog neprijateljskog opiranja. Nekoliko zarobljenika, 2 strojne puške i bacalo mina palo je u naše ruke. Pokušaji Francuza, do istočno Soucheza i sjeverno Neuvilla pridobiju na prostoru, izjalovili su se. U Champagni nije se takodjer neprijatelju posrećila jakim silama poduzeta navala na istoku Auberive. I slično skupno navaljivanje Francuza na sjeverozapadnoj strani Massiges bila su sva bezuspješna. Broj zarobljenika, koje smo u champanjskim borbama dosada učinili, iznaša ukupno 104 časnika i 7090 momaka. Vrlo uspješno paljenje naših mina oštetilo je trancuski položaj blizu Vanqois.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Zapadno Dvinskoga kod Grendskih jezera osvojili smo na juriš dalnju neprijateljsku poziciju. U borbama istočno Madziola i na fronti med Smorgonom i Višnjevom slomili smo ruske navale, zadavši im teških gubitaka. Ista vojna skupina ulovila je 1360 zarobljenika.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Neprijatelj je opetovao svoje uzaludne djelomične navale. Svi su nasrtaji bili odbijeni. Zarobili smo 6 časnika i 494 momaka a zaplijenili 6 strojnih pušaka.

Vojna skupina Mackensenova.

Kod Mackensenove vojne skupine je položaj nepromijenjen.

Vojna skupina Linsingenova.

Navaljivanje ove vojne skupine napreduje.

Istočno bojište.

Broj zarobljenika, koje su na istoku njemačke čete učinile i ostali plijen iznaša u septembru 421 časnika, 95.464 momaka, 37 topova, 298 strojnih pušaka i jedan aeroplan.

Vrhovna vojna uprava.

Sa bojnih poljana.

Putovanje prijestolonaslijednika po južnoj fronti.

Beč, 1. oktobra. (D. u.) Prijestolonaslijednik nadvojvoda Karlo Franjo Josip proputovao je kako je već bilo javljeno 17. septembra na carevu zapovijed našu jugozapadnu frontu. Prve dane putovanja posvetio je Tirolu. Prijestolonaslijednik je posjetio područja tonalskog prelaza, utvrde Tridenta i Rive, visoravni Folgarije i Lavarona i predio Kreuzberga. Pregledao je pomno tamošnje pozicije naših četa. Zatim je odputovao u Korušku, gdje je svojim posjetom počastio hrabre čete, koje su sudjelovale u vrlo uspješnim borbama na vrhu Findenigkofela.

Tom mu je prigodom bio predstavljen kapral Stückler od 7. infanterijske regimente, koji je sa patruljom od dva čovjeka vodio višesatnu borbu proti Talijancima, u kojoj su oni imali 40 mrtvih i 100 ranjenih. Iza nagovora, kojim je pohvalio vojnikov čin, pripeo je na prsa junačkog kaprala zlatnu i srebrnu kolajnu hrabrosti prvoga razreda.

23. septembra stignuo je prijestolonaslijednik na Soču, te posjetio u slijedećim danima čete, koje su na goričkom mostobranu i doberdobskoj visoravni već četiri mjeseca prkosile u junačkoj borbi svim talijanskim navalama.

Prijestolonaslijednik se je ponovno izjavio jako zadovoljnim radi sjajnog položaja četa, te je mnogim junačkim vojnicima podijelio odlikovanja za zasluge.

Poslije boravka na visoravni Doberdoba poduzeo je nadvojvoda put u Trst, gdje je posjetio namjesnika, te je zatim odmah otišao da posjeti mornaricu u Puli. Odavle, proputovavši automobilom istočnu obalu Istre, prispio je 27. septembra u Volosko. 28. septembra ranim jutrom stigao je nadvojvoda u Beč, te izvjestio cara o svojim opažanjima.

Francuzi preporučaju mirno držanje.

Rotterdam, 1. oktobra. Pojedinosti o ofenzivi na zapadnoj fronti daju povoda misliti, da je akcija započela uz povoljne prilike, samo je vrijeme slabo. Vojnički krugovi tvrde, da će Nijemci morati na pogibeljnim točkama sakupiti čete, a radi toga će oslabiti druge točke fronte. „Temps" veli: Dogodjaji zadnjih dana uvjeravaju nas, da će pobjeda konačno biti naša. Francuski je narod dorasao svojoj zadaći, te je ostao miran u dane neuspjeha, te će biti takov i sada. Znamo, da nisu jošte iscrpljene njemačke i austrijske moći, i ono, što se ima još poduzeti jest nešto gorostasnog.

Ruski brodovi pred Rigom.

Petrograd, 1. oktobra. Admiralski stožer javlja: Dne 25. septembra u 8 sati ujutro prigodom bombardovanja njemačkih pozicija u Rigi od strane naših brodova pali su pogodjeni od neprijateljske kruglje linijski kapetan Viazemski i fregatni kapetan Svinin. U 10 sati obustavilo je naše brodovlje bombardovanje neprijateljskih pozicija, iza kako je ušutkalo neprijateljske baterije (!?). Mi smo imali još pet mrtvih i 8 ranjenih.

Zapovjed generala Flecka.

Köln, 1. oktobra. Vodja vojnog zbora na zapadu, generalleutnant pl. Fleck izdao je zapovjed u kojoj veli: Drugovi! U ovim vremenima treba da svaki od nas izvrši svoju dužnost do skrajnosti. Ako imamo odvažnosti i odlučnosti do pobjede, onda moramo svaku neprijateljsku navalu uništiti, i domovina može gledati sa ponosom na željezni zid svojih sinova.

Borbe u Champagni.

Berlin, 1. oktobra. Dopisnik „Vossische Zeitung" javlja svome listu iz velikog glavnog stana: Teške borbe u Champagni nastavljaju se. Nu ipak popušta neprijateljska navala. Na nijednom mjestu nije neprijatelj uspio. Jučer prije podne upravio je žestoku topničku vatru na desno krilo vojske u Champagni, kojoj su naše baterije uspješno odgovarale. Ujedno kušao je ponovno bijesnim pješadijskim navalama na fronti od Auberive do ruba Argona. Kod navale sudionistvovalo je i konjaništvo, koje je imalo zadaću, da iza uspjele provale napreduje. Nu sve su se ove navale izjalovile. Neprijatelj je bio u teškim borbama odasvud odbijen, a poslije podne uspjela je sjajna protunavala, kojom se je spasilo visinu 199 sjeverno Massigesa. I druge smo pozicije uzdržali u našim rukama. Raspoloženje je naših četa sjajno. Neprijatelj je imao golemih gubitaka.

Dogodjaji na moru.

Podmornice u sredozemnom moru.

Carigrad, 1. oktobra. Kako se ovamo javlja, francuski je parobrod „Sidney" bio torpedovan kod rta Malte. Putnik, što je stigao iz Mudrosa u Atenu veli, da biva dnevno potopljen kakov englezki ili francuski brod. Broj žrtava podmornica je ogroman, nu o tome se drži stroga tajna.

Ententa.

U Italiji nema kolere.

Rim, 1. oktobra. „Agenzia Stefani" dementira vijesti stranih listova, prama kojima bijesni u cijeloj Italiji kolera i da je u Milanu bilo već 600 slučajeva. Ova je vijest bez svakog temelja. Zdravstveno je stanje u Italiji izvrsno.

Luka Arhangelsk smrznuta.

Petrograd, 1. oktobra. Luka je pred Arhangelskom smrznuta. Time je glavna sveza Rusije sa zapadom odrezana. Vlada oprovrgava ove vijesti obzirom na uzbudjeno stanje naroda.

Japanska pomoć Rusiji.

Kopenhagen, 1. oktobra. Ukaz carev poslan konzulatima naredjuje, da se svi sedamnaestgodišnji Rusi moraju povratiti u domovinu, da ustupe u vojsku.

Demonstracije u Francuskoj.

Kopenhagen, 1. oktobra. Nova ofenziva prouzročila je u Parizu veliko veselje. U Baudeville čitala je Mlle. Moreno Joffreove izvještaje, a Madama Litvinne pjevala je uz burno odobravanje tri puta redom marsiljezu, a onda triput rusku himnu, još je gore bilo u Bordeaux, gdje je pijanka trajala do u zoru.

Ruski uzmak.

Pariz, 1. oktobra. Posebni dopisnik lista „Journal" brzojavlja iz ruskog stana, da je moguće, da Rusi još dalje uzmaknu u unutrinu Rusije. On tješi čitatelje, da će se Nijemci tako još više udaljiti od svoje operacione baze, dok se Rusi približavaju svojim rezervama. Radi toga je ovaj novi uspjeh Nijemaca obzirom na konačnu pobjedu bez ikakve važnosti.

Rusi na Prutu.

Bukarešt, 1. oktobra. Iz Jasija se javlja: Pošto su u sadanje vrijeme mnogi ruski vojnici prebjegli u Rumunjsku, ruska je vojna uprava pojačala stražu na granici i poduzela veće vojničke mjere na Prutu.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Pobjesnila si!" skoči maćuha blijedeć drhćući.

„Sjedi, sjedi!" primjetih joj. „Amalija je luda. Govori ti posve čistu istinu i to ne po tebe, da mirno slušaš. Kao tolika u kokošnjak uvukla si se ti tudjinka u ovu staru hrvatsku kuću, od toliko vjekova Bogom blagoslovljenu. Da si poštena ženska, da moga oca ljubiš, da si mu zahvalna, pak da si mu rodila zdravo muško čedo, po kojem bi naše pleme dalje raslo i da imaš uz to zrno milosrdja za mene sirotu, koja nijesam kriva, da sam ženska, — ta klečala bih pred tobom, noge ti ljubila, za sveticu postila, pak radila za tebe dan i noć. Al nijesi takva, ti nijesi nego grješna bludnica.

„Amalijo!" kriknu maćuha i zaleti se u me, kao da će me rukama zadaviti, ny sam lako gurnuh, te je opet na stolicu klonula.

„Da, Lucijo, bludna si. Tebe nije srce dovuklo u ovu kuću, niti te ljubav drži ovdje. Skakala si po kazalištu kao plesačica, a kad si se naskakala, postala si guvernanta, došla si amo u kraj „divljih" Hrvata, za koje si mislila, da su dosta glupi, da se od tebe mogu naučiti pameti, jer si cijenila, da mladim Hrvaticam ne treba srca, što ga i onako nemaš. Postala si guvernantom kod Žirovićevih, je li? Bilo ti je dobro, al nije ti bilo dosta. I postala si više, to jest dragom mladoga gospodina Žirovića."

Lucija tresla se je za toga moga govora, kan da ju groznica hvata, a pri zadnjoj riječi kriknu, kao da ju je zmija ujela u srce.

„Vidiš, da sam te pogodila," rekoh joj. „Da bila si draga mladoga Žirovića, koji je drugu bogatu vlastelinku oženiti imao. Zgriješila si s njim pod prvi božji zapovijedi, htjela si pobijesniti, čuvši, da ćeš ostati na cjedilu. Naputise te za nevolju na moga staroga oca, a ti si to lijepo primila, ta baština si postati još više, remetinskom vlastelinkom. Svojim mazalom zaslijepila si mu oči, a k oltaru božjem donijela mu pod srcem plod tvoje grješne ljubavi i kad je taj grijeh izišao na svijet, položila si ga na ruke zamamljenom starcu i rekla: „Evo ti od mene mladoga Lenića!" Oj Lucijo, reci, nije li zadnja ženska na svijetu poštenija od tebe? Ti gladiš oca, al ga u isti čas plijeniš, ti ga cjelueš svojim prodajnim ustima, ali mu u isti čas kuhaš otrov, varajući ga za gospodarstvo, ti ćeš mu isisati zadnju krajcaru, da, starac stenje pod dugom, dok ti sebi zgrećeš u potaji hiljade. Ti sve, što je naše, domaće preziréš, mrziš, guraš nogom, pljuješ po nama, al nam hoćeš do zadnje kapi krvi isprešati sve, što imamo od starine. Slatka i glatka, bijelo i rumeno pofarban a, noseći na usnama prijazan smijeh, u očiju pobožan pogled i milostive suze, došla si medju nas tija grabilica, gora od vukodlaka, koji ljudima ob noć ispija krv. Reci, reci, Lucijo, nijesi li bludnica, jer ubijaš dušu, tijelo, sreće, obitelj, samo da zvijerskimi nokti možeš u kratak čas prigrabiti ono, što su stari plemeniti ljudi kroz stotine godina stekli?"

Mišljah, da će me Lucija na te riječi ubiti, jer sam govorila kao mahnita, jer mi je krv kuhala u srcu i u glavi. Ali Lucija ne maknu se, složenih u krilu ruku sjedila je preda mnom kao kamen i gledala u zemlju. Lice joj katkada drhtnulo, usne joj se stiskale, vidjeh, da i u njoj nešta strašno kuha, mirovala je kao zmija, koja videći pred sobom neprijatelja, čeka zgodan čas, da zasunu, skočit i oviti mu se o grlo, da ga zadavi.

Napokon skoči, lica joj porumenješe, oči joj sijevnuše, bila je kao pijana i smiješeć se vraški, dokrinu mi:

„Ti to veliš, ti to veliš? Ti si to čula? Al gdje su ti dokazi? Ha! Ha! Ha!"

„Ne boj se, imam ih crno na bijelom."

„Pokaži."

„Ne ću, nijesam luda."

„Imaš ih? Lažeš! Daj da vidimo; prije ne vjerujem."

„Ne vjeruj slobodno! Otac će vjerovat, kad ih vidi, tvoje pismo Žiroviću, tvoju ruku. Tebi ih ne ću dati: ubiti me možeš, dobit ih ne ćeš."

„Ti ćeš ih dati ocu?"

„Hm! Tko zna? Bude li potrebno hoću."

(Dalje slijedi.)

iskrcala čete, onda će Rumunjska postupati prema zamašitosti svojih interesa.

Nejasnost na Balkanu.

Lugano, 30. septembra. Prama vijesti „Corriere della sera“ iz Atene, kralj su i Venicelos sporazumni glede mobilizacije, nu nisu složni obzirom na provedbu ovog poduzeća. Dne 25. septembra držalo se, da će Venicelos morati odstupiti. Položaj još nije razjašnjen. Atenske novine javljaju, da je Francuska dala na raspolaganje Grčkoj 100 milijuna franaka, a isto tako misli i Engleska dati joj novčanu pomoć. Vlada se još nije odlučila. Ententa će predati Bugarskoj novu notu, koju pripravlja Sir Edvard Grey. Atenski listovi pozivlju Grke neka se drže mirno, pošto jošte nije poznata svrha bugarske mobilizacije. „Hestia“ javlja, da je ententa pitala Grčku neka dade 150.000 vojske na pomoć Srbiji, ako ju napadne Bugarska. Bugarska je osigurala Grčkoj, da će na njezinoj granici držati samo broj četa, kao u mirno doba.

Bugari i Englezi.

Roterdam, 30. septembra. Zastupniku „Morningposte“ izjavio je profesor sveučilišta u Sofiji, Stefanov, da mu je Radoslavov predao slijedeću izjavu za engleski narod: Bugari su prijatelji Engleza. Historički spoj veže oba naroda. Bugari nemogu zaboraviti da su Englezi bili branivci Bugarske. Radoslavov je izjavio, da se Bugarska nije na nijednu stran obvezala. Namjera je Bugarske, da ostane neutralna, dok ne dodje vrijeme, da ispuni svoje težnje.

Bugari zapuštaju Francusku.

Genf, 30. septembra „Herald“ javlja iz Pariza: Bugarski državljani. i koji nisu obvezani na vojničku dužnost, zapuštaju Pariz i Francusku.

Odlazak bugarskih konzula iz Italije.

Genf, 30. septembra. Milanski „Sera“ javlja, da se bugarski konzuli spremaju na odlazak iz Italije.

Obustava ruskih parobrodarskih sveza sa Bugarskom.

Kopenhagen, 30. septembra. „Politiken“ javljaju iz Petrograda: Rusko parobrodarsko društvo iz Odese obustavilo je plovidbu u Bugarsku. Ruski brodovi dobili su brzojavni nalog da zapuste bugarske luke.

Bugarska mobilizacija.

Sofija, 30. septembra. (D. u.). „Agence Bulgare“ javlja: Mobilizacija je svuda uspjela u potpunom redu. Pričuvnici dolaze sa svih strana, te javno iskazuju tvrdu odluku, koja zahtijeva osiguranje pravednih bugarskih zahtjeva.

Njemački poklisar u Sofiji.

Sofija, 30. septembra. (D. u.). Njemački poklisar u Carigradu, von Wangenheim. bio je od kralja primljen u audijencu. On je nastavio svoj daljni put na njegovo mjesto.

Centralne vlasti.

Afera Dumba.

Bern, 30. septembra. „Lokalanzeiger“ javlja: „Daily News“ piše, da će se radi afere Dumba odazvati iz Amerike ondješnji njemački vojnički ataše i austrijski konzul Schwegel. (Konzul dr. Schwegel je rodom iz Kranjske.)

Razno.

Zvjerstvo Indijanaca.

New-York, 30. septembra. Iz San Diega (u Kaliforniji) javlja se, da su Yakui-Indijanci u petak prouzročili kod Toresa (Meksiko), da je iskočio vlak. Oni su zatvorili 80 žena i djece u tovarni vagon pun sijena, pa su ga zapalili. Samo se 20 putnika moglo spasiti. Ostali su izgorjeli.

General Boroević počasni gradjanin Košica.

Budimpešta, 30. septembra. Gradsko će vijeće u svojoj današnjoj sjednici predložiti, da se bivši zborni zapovjednik Košica, general Boroević, imenuje počasnim gradjaninom.

Novi francuski pokušaj.

Francuzi, Englezi, kolonijalne njihove čete svake boje, u šarenoj zajednici pograbili su se u koštac sa jedinstvenom njemačkom vojskom. Grozna grmljavina kô da se stotina vihora leže, udar i blijeskanje, kakvog gromovita Ilija nikada prije redio nije — silni, neodoljivi orkan uhvatio je u svoje vijavice prijateljske zapreke, za kojima se skrivalo na tisuće i milijune ljudskih bića, koji žude za mirom, kaošto oluja teži za tišinom. I mirom će uroditi strašna ljudska oluja, koja se za čas bijesnije razmahala. Sve od mora do Vogeza bijesni orkan. Ko stoljetni hrast odoljava mu željezni njemački vojnik. Ko krvožedni ris obljeta ga agilni Francuz. Sila protiv sile, svi narodi protiv jednog naroda!

Mnogo je slutnja objavljalo kroz zadnje sedmice kobni čas. I zemlja potrese se, i nebo uzdrhta od golemog topovskog praskanja. Na drhtećem tlu, sred zadimljenog, šumećeg, mračnogu zduha, zalitaju se ljute bezbrojne čete, proti još bijesnijim četama.

I trajati će nasrtaji, uzmaći, ponovne navale, dok pobjeda ne predje na jednu ili drugu stranu.

Već hoće Francuzi da ovog puta istjeraju Nijemce iz Francuske i Belgije; hoće da predobiju ili zastraše barem balkanske vlade; hoće da se zaborave ruski porazi. Ali to im ne će uspjeti. Lokalni uspjesi na par mjesta, nekoliko kilometara, što su napredovali, to je sve što su postignuti mogli. To im časno priznajemo. Ali svojega cilja, da probiju našu frontu, nijesu saveznici postigli. Njihova se je ofenziva ishlapila i umirila. Malene uspjehe bez vrijednosti platili su ogromnim gubicima.

Njemačke linije na zapadu stoje tako čvrsto da jih ne može nijedan protivnik oboriti.

Socijalizam i militarizam.

Što će doći poslije tako oprečnog naslova? Već spočetka možemo zanimljivima odgovoriti, da medju demokratizmom i militarizmom nema baš bogzna kakvih zaprijeka. Ne mi, već socijalistički organ „Avanti“ počeo je mješati skupa socijalizam i militarizam.

Mnogo se uistinu o njemačkom militarizmu od lanjskog kolovoza napisalo, i prosudilo ga se svakako. Tko bi sve o njemu tiskane članke i brošure sabrao, mogao bi iz njih sastaviti zanimivu antologiju pravih i krivih, poučnih i smješnih prosudjivanja. Sud se pojedinih listova iz crna u bijeli promijenio.

Iz početka prikazivao se svjetski rat plod samo-vladalačke vojničke Njemačke, koja da je nenadano na miroljubive demokratske države navalila te izazvala svjetovni požar. Svjetski se rat označivao, markantnim crtama, borbama izmed militarizma i demokratizma i sam „Avanti“ je to više puta tvrdio.

Ali sada ima „Avanti“ duhoviti i zanimivi uvodnik, u kojemu razglaba Amedeo Bordiga o biću i temeljima militarizma. Razlikuje med sadašnjim i starim agrarnim militarizmom konservativne Pruske i negdašnjeg osobnog autokratizma i ističe, kako je sada u Njemačkoj sve drukčije, nego prije vremena francuske revolucije. U liberalnoj Njemačkoj ima država konstitucijonalno uredjenje. „Demos“ (puk) stvara zakone, bori se slobodno u parlamentu za svoje probitke. Čisto demokratske strane imaju u njoj većinu: demokrati i kršćanski socijali.

Baš taj demokratizam učinio je Njemačku jakom. Izobraženi radnik bolji je vojnik od seljaka. Vojnička dužnost jednaka za sve pravedno odmjerena plaćila, pučka prosvjeta, socijalne reforme, narodno blagostanje i napredak, to su sve plodovi demokratičkog državnog uredjenja u Njemačkoj. Puk učinio je industrijn i kapital. A sjajno stanje njemačke industrije i kapitala potpomaže silno vojničku njemačku silu.

U ne demokratskim državama nije moguć napredak, ni kakvo oduševljenje za više ciljeve. Vidi se kako je nesposobna apsolutistička Rusija, da prosvjeti svoj puk, da napreduje u industriji i znanju a sada da uspješno ratuje proti Njemačke.

Demokratizam je zato, zaključuje Bordiga, temeljem militarizma, ili točnije vojničke sile jedne države. Apsolutizam obratno slabi narode i njihovu snagu.

I Francuska uslijed svojega demokratizma kadra je dugo opirati se moćnomu protivniku.

Bodriga se na koncu ogradjuje protiv sumnje, da nije kao pravi socijalista načelnim protivnikom militarizma, i poziva se na Guglielma Ferreru koji u „Giornale d'Italia“ piše: „Pošto su moderne države potpuno provele demokratsko načelo opće vojne obvezanosti, i budući raspolažu silnim financijalnim sredstvima, to ovisi vojnička snaga jednog naroda o ćudorednim, gospodarskim i naravnim sposobnostima cijeloga pučanstva.“

Za otposlanje englesko-francuske ekspedicije u Srbiju.

Pisanje francuske štampe pokazuje, koliko je držanje Bugarske poremetilo račune saveznika. Listovi psuju cara Ferdinanda. Prije je francuska štampa opisivala bugarskog kralja i članove njegove vlade kao trijezne, realne političare, koji hladno sve proračunaju i rade; a sada naziva njega i vladu „ortacima njemačkih barbara“ i „izdajnicima“.

Mnogi listovi napadaju veoma oštro diplomaciju četvornog sporazuma i prigovaraju joj: Tada, tada, kada su Rusi bili na Karpatima, bio je zgodan čas, da diplomati odlučno nastupe kod balkanskih vlada. Sada ne preostaje drugo nego da saveznici upru sve sile, kako će smanjiti slabi upliv, što su ga imali na neutralne Balkance ruski porazi: zlo će biti, ako se žurno ne porazi Nijemce, da se može ne riječima, već djelima pokazati Balkancima, kako se ne smiju bojati da k nama pristupe.

Uredovni dio listova: „Echo de Paris“ i „Temps“ ističu, kako je zadnji čas, da se priskoči Srbiji u pomoć. „Echo de Paris“ kaže, da se zastave saveznika moraju vijati u Macedoniji. „Temps“ piše: Javnost upravo zahtijeva, da se odašalje u Srbiju cijeli zbor. Srpsko je bojište momentalno najvažnija točka na svjetskoj ratnoj pozornici.

Štampa složno naglašuje, da je položaj saveznika i na bojnom i na diplomatskom polju tako kritičan, kako nije još nikada bio. Ne smije se dalje nositi na grudima još i strah, da bi Rumunjska i Grčka slijedile bugarski primjer, nego se mora energično, svjesno si kritičnog stanja, svrhe i ciljeva, čim brže vojnički i diplomatski nešto uraditi. da ne bude doskora prekasno.

Pretplatnicima na uvaženje!

Nastupajuć danas drugo četvrtgodište upozorujemo sve pretplatnike, koji su nam dužni jedan, dva ili tri mjeseca pretplate, da će mo njim dne 6. o mj. ustaviti daljne šiljanje lista i to bez svakoga obzira. Tko ne primi broj od 6. oktobra, znači, da nije podmirio svoju dužnost prama upravi. Nemarnost u šiljanju pretplate ozlovoljuje nas te nam čini gubiti volju da izdajemo list dalje. Tko ne želi biti grobar „Hrvatskog Lista,“ jedinoga hrvatskog dnevnika u Istri, neka podmiri svoj dug odnosno pošalje pretplatu!

Bijela Rusija.

Od uvijek uplivisalo je na ratovanje zemljište. Osebine njegove, kulturno i vremensko stanje, bregovi, vode, rijeke, putevi, željezničke i ine prometne ceste — sve to bilo je i bit će uvijek za vojske vrlo važno. Prama načinu ratovanja, vrsti četa, sredstvima i osobi vojskovodje mijenjao se utjecaj zemljišta na ratove i njihove svršetke.

God. 1813. bile su u očima austrijskih vojskovodja Rajna ogradom, a Švicarska i Holandija obrambenim kalama Francuske. Zato kušalo se, da se proti Napoleonu predobije Švicarsku, radi njezinog položaja da se uzmogne preko nje prodrijeti u Francusku. Toliko je uplivalo zemljište i položaj na ondašnje vojskovodje.

Ali Napoleon nije htio da prizna svakojakih zemljišnih zapreka. Magdonald jednom mu zgodom crnim bojama risao sve poteškoće nekog alpinskog prelaza. Na to mu Napoleon poruči: Recite Magdonaldu, da jedna vojska svagda, a svako doba godine svuda prelazi, kuda ljudi mogu položiti nogu.

Veliki general Gneisenau, prvi savjetovac cara, da se obzirom na zemljište neporažen povuče u nutarnjosti države. Ratovalo se na istome zemljištu, gdje se sada nalaze njemačko-austrijske čete.

To je Bijela Rusija. Sastoji se od četiri gubernija: Vilna, Vitepska, Minska i Mohileva. Prozvala se, vele po dugoj, bijeloj nošnji starosjedioca. To je područje kroz dugo stotina godina zanemareno i u prosvjeti zaostalo. Stanovnici su na rijetko posijani, po 40 na četvornom kilometru. Ceste šume i močvare izmjenjuju se slabo rodnim stepama. Mršave pomoći pruža cijeli kraj prodirućoj vojsci. Rijetko malašno selo, nikada skoro oveći grad pruža izmorenoj glavnoj vojsci hrane i otpočinka. Sve treba sobom nositi, ničim nije moguće tamo se opskrbi.

Napoleon je zato činio da se po svakom vojniku uzme za put dvopeka za 25 dana, jer mu pred očima lebdjela kob Karla XII. i njegove vojske.

Nije bolje ni s putevima. Malo ih je, I te kiša, led, snijeg pretvori u blatne kaljuže. Sada ima željeznica. Te su promet znatno olakšale.

Bijelu Rusiju okružuju sa sjevera rijeke Dvin i Vilija; Pripet i njegove močvare s juga; Dnjepr s istoka, a sa zapada Njemen, koji imaju: davno već austro-njemačke čete za sobom. Puno drugih vodnih tijekova prolazi Bijelom Rusijom i u nutarnjosti zemlje. Svakoj je rijeci i potoku prednakom široki pojas močvara, s jedne i druge strane mu. Osobito se Berečina u tom ističe, te je za to moguća zapreka na putu proti Moskvi. Kod Berežine je Petar Veliki čekao Švede. Borisov i Bobrujsk jedini su prelazi preko nje. Stare tvrdjave, što prelaze brane, nijesu ozbiljnom zaprekom za vojsku, što posjeduje najjače savremene topove.

90 kilometara istočno od Berežine teče usporedno s njom rijeka Prut, koja je takodjer znatna zapreka prodiranju.

Sve u jednu pruža Bijela Rusija više koristi onomu koji se brani, nego onomu što navaljuje. Močvare, jezera, lokve, rijeke, povodnji, neprolazne šume, nevremena dobro dolaze Rusima u pomoć. Teške neprilike za opskrbljivanje, uhodjarenje, straženje, otešćuju svaki navalni podhvat.

Ogromno područje je Bijela Rusija: mjeri od zapada do istoka, od juga do sjevera do 400 kilometara u svakom smjeru. Ono i dandanas omogućuje Rusima, da izbjegavaju odlučnoj bici: Kako će Rusko vodstvo rabiti ugodno mu zemljište, a kako će naše čete prebroditi sve neprilike bjeloruskog područja? Njemački i naši generali znadu sigurno, što im je činiti.

Razne vijesti.

Poštansko i brzojavno ravnateljstvo se vraća u Trst. „Triester Tagblatt“ javlja: Kako čujemo, počet će tršćansko poštansko ravnateljstvo prve dane mjeseca oktobra opet svoje poslovanje u Trstu.

Iz Gorice. Jesesenji rat započinje Cadorna s ponovnim bombardovanjem Gorice. Nekoliko je časaka bio mir, tek se iz daleka čula grmljavina i pucnjava. Drugačije je bilo lijepo i pučanstvo se nadalo, da će Talijani napustiti besmisleno bombardovanje Gorice. Pa napokon šta imade od toga ako ubije nekoliko civilnih osoba i preškulji nekoliko krovova i stanova? Zar imade toliko municije, da će i dalje bespotrebno rasipavati po Gorici. Pučanstvo je nad svim tim mirno. Svatko ide na ulicu koliko mora i to samo onda kada drži da je izvan pogibelji. Dakako da se kad tko prevari i tad se mora skrivati pred neprijateljskim tanetima.

Slovenske trgovine u Gorici, koje su otvorene, su: Pregrad i Crnetič, Poveraj, oba Drufovka, Medved, Vuga, Hribar, Koren, Kuštrin i Fon. Nekoji su se pekari povratili i marljivo peku kruh za civilno stanovništvo. Uvedene su krušne karte. Prije uvedenja ovih karata bila je pred pekarnama obično teška borba za svagdašnji kruh. Mnoga se je žena vratila kući sa kruhom i razderanom bluzom.

Dobrovoljni prinosi.

Naša uprava primila je te će privesti svrsi slijedeće prinose:

Gosp. Petar Martinčić, c. kr. viši nadglednik financijalne straže polože za ulovljenog morskog psa primljenu premiju u slijedeće dobrotvorne svrhe:

Za sirote iz labinskog kotara palih vojnika	K	30·—
za u vojsci oslijepljene vojnike	„	20·—
za U-Akciju	„	10·—
Veleč. gosp. Josip Grašić, župnik u Bermu polaže za siromašne hrvatske istarske bjegunce	„	10·—
Ukupno . .	K	70·—

Lisnica uredništva.

N. N. Barban. Vaš dopis ne možemo za sada priopćiti, jer se o onom predmetu ne smije pisati dok oblasti to ne dozvole. Dopis smo spremili i kasnije. Zahvaljujemo.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 4. listopada 1915. | Broj 82.

Izjalovljena francuska ofenziva.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 2. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe su se na potoku Korninu nastavile. Njemačke i austro-ugarske čete izbacile su neprijatelje iz sela Černiša, oko kojega su se u zadnje dane vodile ljute borbe. Broj jučer objavljenih zarobljenika povisio se je na 5400. Naše konjaništvo, koje se je na običajan način borilo pješke, ima na ovdje postignutom uspjehu svoj glasoviti dio. Inače je jučerašnji dan na sjeveroistoku svršio bez posebnih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj fronti bile su jučer uopće samo topničke borbe. U okolici istočno Sopracornello (sjeverno Romegno) bilo je čuli u noći na 1. oktobra živahnu topovsku vatru. Od naše strane nisu kod ovih okršaja sudionističovale nikakve čete. U području Cristella bila je na večer ukratko odbijena navala jednog odijela alpina na sedlu izmedju Rauchkofla i Schönleitenwanda. Isti udes stigao je opetovane navale na koruškoj fronti protiv naših pozicija na Malurhu i zapadno potoka Bombaša (sjeverno Pontebe). U Primorju popustilo je djelovanje borbe u prostoru sjeverno Tolmina. Jučer navečer započela navala Talijana protiv tolminske mostovne utvrde slomila se u našoj vatri.

Srpsko-crnogorsko bojište.

Na fronti Save blizu ušća Kolubare bombardirale su naše baterije odgovarajući neprijateljskoj topničkoj vatri sa uspjehom srpske obalne pozicije. Kod Goražde natjerali smo u bijeg crnogorski odio, koji je bio jak oko 300 momaka. Istočno Trebinja poduzele su naše čete poduprte vatrom pograničnih zabrana obilazenje u crnogorsko područje. Napale su na neprijateljske prednje straže i uništile nekoja skladišta.

Beč, 3. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj, iscrpljen mnogim bezuspješnim navalama i gubicima, što je poslijednih dana imao, napustio je zapadnu obalu korminskog potoka. Uostalom nema na sjeveroistoku osobitih dogodjaja, te je stanje nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Jučer prije svanuća spremali su se Talijani na veliku navalu protiv sjeverozapadnog odsjeka doberdobske visoravni. Naše je topništvo iznenada počelo opsipavati vatrom talijanske čete, te ih je većinoma rastjeralo. Tako je svršilo neprijateljsko poduzeće sa navalom jednog batalijuna uzduž ceste Zadravščina—Sv. Martin. Ta i druga navala oko podne slična prvašnjoj bile su odbijene. Isto tako izjalovili su se neprijateljevi pokušaji, da prodre naprijed na istoku od Redipulje. Neke kretnje za neprijateljskom frontom i živahni promet na mletačkim željeznicama nijesu izbjegli našoj budnosti. Na ostalim mjestima jugozapadne fronte nije se zbilo ništa važnoga.

Srpsko-crnogorsko bojište:

Nema ništa novoga.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Englezi su kušali danas navečer protunavalom opet osvojiti oduzeto im zemljište u borbama zadnjih dana sjeverno Losa. Pokušaj se izjalovio uz teške krvave gubitke po neprijatelja. Francuske navale jugozapadno Angresa, istočno Soucheza i sjeverno Neuvillea bile su odbijene. Broj zarobljenika u ovom englesko-francuskom navalnom odsjeku ponarasao na 106 časnika i 3642 momka; zaplijenilo se 26 strojnih pušaka. U Champagni navalili su Francuzi opodne istočno Auberiva u širokoj fronti. Navala se izjalovila. Samo na jednom mjestu prodro je neprijatelj u našu poziciju. Badenski tjelesni grenadiri poduzeli su protunavalu i zarobili su 70 momaka. Ostatak je prodrlih neprijatelja pao. Francuske navale sjeverno Lemesnila i sjeverozapadno Ville sur Tourbe bile su odbijene. Ukupni broj zarobljenika i plijena u borbama sjeverno Arrasa i u Champanji dostigao je jučer brojku 211 časnika, 10.721 momaka i 35 strojnih pušaka.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Sjeverno Postavija u toku su konjaničke borbe. Južno jezera Naroča kod Piagle i istočno Višnieva bili su odbijeni ruski nasrtaji. Naše su čete zarobile jučer kod Smorgona 3 časnika i 1100 momaka i zaplijenile 3 strojne puške.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Ispred fronte vojne skupine bavarskog princa vladao je uopće mir. Pred našim linijama leže mnogi pali neprijatelji.

Jugoistočno bojište:

Kod vojske Bothmerove poduzeli su Rusi u noći na 30. septembra provale zapadno Tarnopola. Pokušaj se je potpunoma izjalovio uz goleme gubitke po neprijatelja. Samo jedna naša divizija pokopala je 1168 Rusa. Okolo 500 leži jih pred našom frontom. Zaplijenili smo mnogobrojne puške.

Berlin, 3. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Na zapadnom su se bojištu ponesrećili potpunoma pokušaji Engleza, da nam otmu sjeverno Loosa izgubljeno tlo. Kod toga su pretrpjeli goleme gubitke. Nakon mjestimice žestokih bojeva iz bliza odustao je neprijatelj i ovdje od daljnih navala. Istočno Soucheza izjalovi se francuska provala. Pokušaj neprijatelja, da navali iz Neuvilla na uzvisne pozicije na istoku skršili smo uz teške gubitke za neprijatelja. Francuzi nisu jučer opetovali pješačkih navala u Šampanji. Sjeverno Lemesnila bačen je neprijatelj iz jarka, koji je ulazio u naše pozicije. U bojevima sa ručnim granatama za poziciju sjeverno Ville sur Tourbe ostali smo pobjednicima.

Kod Rethela prisiljen je francuski zrakoplov „Alsače" da se spusti. Zarobili smo momčad. Francuski je aviatičar bacio danas bombe na neutralni grad Luxemburg.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Vojna skupina Hindenburgova bacila je u konjaničkim bojevima neprijatelja južno Kozjanija preko Mjazjolde.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Kod vojne skupine bavarskog princa i Mackensena položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 1. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U noći na 30. septembra potjerali su u odsjeku Anaforte naši izvidni odjeli neprijateljske izvidne odjele, te su ih proganjali sve do njihovih jaraka. Zaplijenili su 20 pušaka i noževa i ratnog materijala. U odsjeku Ariburnuja razorila je naša artilerija neprijateljske jarke i zaštite u okolici Kanlisierta.

Balkan.

Demonstracije u Sofiji.

Beč, 1. oktobra. (D. u.) Jugoslavenska korespondenca javlja iz Sofije: Ovdješnji listovi javljaju: Pred austro-ugarskim i njemačkim konzulatima bile su demonstracije simpatija. Skupine djaka prolazile su glavnim ulicama grada sa austrijskim, ugarskim, njemačkim i bugarskim narodnim zastavama uz pjevanje patriotičkih pjesama. Pred zgradama austro-ugarskog i njemačkog konzulata su se demonstranti zaustavili i klicali u stotinama glasova živjela Austro-Ugarska i Njemačka. Pred srpskim konzulatom pjevali su demonstranti popularnu koračnicu: „Savezni Hajduci". Povorku je mladih ljudi publika živahno aklamirala. Cijela je demonstracija prošla mirno i dostojanstveno.

Bugari u Macedoniji.

Sofija, 2. oktobra. (D. u.) Skoro dnevno dolaze vijesti iz granice o bjeguncima Macedonaca Bugara, koji bježe iz srpske vojske, te se potpuno opremljeni prijavljaju kod bugarskih pograničnih straža.

Srpsko-maćedonske prebjeglice.

Sofija, 3. oktobra. (D. u.) 5000 Maćedonaca, koje je srpska vlada prisilila, da stupe u vojsku, prešlo je na različitim mjestima granicu, da pristupe bugarskoj vojsci. Takodjer iz Grčke pobjegnuo je broj Maćedonaca u Bugarsku. Do 100 srpskih vojnika i dva časnika pobjegli su u Bugarsku, gdje su jih razoružali.

Ententa se boji.

Paris, 2. oktobra. (D. u.) „Temps" javlja, da su zastupnici četvornog sporazuma u Sofiji priopćili bugarskoj vladi zaključak entente, da će ova, ako Bugarska napadne Srbiju, ovu zadnju potpomagati.

Blokiranje bugarske obale.

Berlin, 3. oktobra. Bukareštanska „Seara" javlja iz Soluna, da ententina mornarica u Egejskom moru pripravlja blokadu bugarske obale.

Zrakoplovi nad Požarevcem.

Niš, 3. oktobra. Prama službenoj vijesti preletili su neprijateljski zrakoplovi dne 24. i 25. septembra Požarevac. Bacili su bombe, koji su ubile 4 osobe, nu nisu prouzročile nikakve druge štete.

Bugarska opozicija kod kralja.

Milan, 3. oktobra. „Stampa" javlja, da će ovih dana kralj Ferdinand primiti u audijencu vodje bugarske opozicije.

Bugarsko novo područje.

Milan, 3. oktobra. Listovi javljaju iz Pariza, da će bugarska vlada zaposjesti željezničku prugu Dedeagač dne 6., a odstupljeno područje dne 11. oktobra.

Rumunjska neutralna.

Bukarešt, 3. oktobra. Dobro poučeni krugovi osiguravaju, da je rumunjska vlada zaključila, e se drži stroge neutralnosti, nu obzirom na današnje okolnosti, na granici će se poduzeti potrebite vojničke mjere. Svaku izjavu stranaka ili nemire, nastojat će se ugušiti.

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Bude li potrebno? Kako to misliš? Ti me mrziš i imaš me za što mrziti. Kako i mogla ne osvetiti se meni? Što da činim, da mi se ne osvetiš? Ima li nana pogodbe?"

„Ima."

„Reci."

„Da pisma pokažem ocu, uvidio bi, da je prevaren, nesretan. Ti ga ne ljubiš, možebit ljubi on tebe. Da sazna, što se bilo, zamrzio bi na te, na cijeli svijet. Da zna, da na groblju leži kopile pod grbom, zdvojio bi, poludio bi."

„Istina."

„Vidiš, ja toga ne ću. Otac mi je."

„Već šta?"

„Zla si, popravi se. Čemu unistit oca? Vo me vidiš, ružna sam. Ostat ću djevojka, kunem ti se. Još si dosta mlada. Ljubiš ne samo oca već i mene preživjeti. Vidiš, da sam kukavna. Ti si gadna, grješnica. Ali ne laži, ne varaj, ne radi, ne robi i možeš mirovati od mene; nu udariš li u staru žicu, sve ću odati ocu."

„Sve ću učiniti, kako veliš, odvrati drhćući žena.

„Ne vjerujem ti. Znam, da lažeš i umiješ dobro lagati."

„Što želiš?"

„Povrati gospodarstvo mojim rukama. Ja ću voditi račune; ti možeš trošiti, gospodjom biti, samo ne smiješ ludo trošiti, ne smiješ krasti."

I opet zašuti Lucija, kao da se nečemu domislja. Najednoč poče joj brada podrhtavati, oči se stiskati. Žena kleknu preda me, obujmi mi koljena i viknu kroz plač:

„Amalijo! Amalijo! Bolja si od andjela, a ja gora od djavola. Što si rekla, istina je. Vidim, ti znaš za sve moje grijehe. Hoćeš me štediti. Nisam toga vrijedna. Štediš me, jer ne ćeš da ubijaš oca. O zgriješila, zgriješila sam, moja je duša do vijeka prokleta. Ti me hoćeš izbaviti, grješnu dušu iz propasti izvaditi. Ti si andjeo, spasiteljica moja, neka bude sve, sve po tvojem — —"

Dalje nije maćuha mogla govoriti od silnih jecaja, od ljuta plača. Pritiskala je klečeći glavu na moja koljena, stiskala mi noge rukama, glavinjala — — no i meni su išle suze na oči. Rekoh si, divlja si, prosta si, prežestoko si govorila. Griješna je, evo se kaje.

Pridigoh ju, a ona — — — poljubi me.

* *
*

Sjedila sam opet za očevim stolom, nosila sam opet ključe pri sebi, otac me je nekako čudno gledao, maćuha milo gledala, služinčad se čudila, da je „grdi vrag" opet izašao iz zakutka. Poslovi, reče maćuha, da joj dosadjuju, ja sam ju za oprostenje molila, udobrila se, opametila se, gospodarstvo da me veseli, pa neka mi bude. Otac se čudio doduše, al mislim, da mu je drago bilo. Eto, rekoh si, nije li tako bolje? Da sam sve ocu otkrila, kolike nesreće! Luciju bio bi protjerao, mene bi bio još većma zamrzio, a on bi bio očajao. Lucija se kaje, okrutno bi bio zatvoriti grješnici put k spasenju. Varka neka ostane prikrivena, sve može bolje biti, samo ako ona bude dobra. Maćuha je odsele manje trošila, ja sam dobivala nove haljine, povezla bi se s njom katkad u crkvu, mogla sam po volji pohoditi majčin grob. Kolike za me sreće! Sad mi se je povratio smijeh, povratiše mi se i suze, a maćuha povrati mi opet knjige.

Tako se udobrilo sve, srce mi je kucalo zadovoljnije, spavala sam mirnije i kao da se je sav Božji svijet sve više vraćao k mojemu srcu. Pa i tomu sam se čudila — maćuha mi katkada nalikaše, neka idem s ocem u grad štošta kupovati. Jednoč se povratih ranije no obično kući. Otac bio je ostao u gradu. Nadjoh u svojoj sobici maćuhu. Začudih se ne malo. Smiješeći se reče mi, da sam nemarna, da se ne brinem za svoju sobicu, sama da mi je sve pospremila, uredila, pače cvijeće na prozore namjestila. Začudih se tolikoj dobroti. Kad Lucija izidje, pogledah u svoj ormar, al tu bijaše sve razmetano. To me nekako čenulo. Netko je prekapao moj ormar, maćuha je pospremila. Hm! Da nije tražila pisma? Čuvala sam se. Uzeh pisma ispod tavanice, ponesoh ih na tavan tornja u zabitan, taman kutić, gdje su samo golubovi noćili. (Dalje slijedi.)

Balkan.

Pritisak entente na Bugarsku.

Genf, 1. oktobra. Pariški dopisnik „Journal de Genève“ doznaje, da se je ententa već odlučila obzirom na bugarsku mobilizaciju. Bugarskoj se ne će dozvoliti, da dovrši mobilizaciju, a da se ju ne prisili, da istupi iz svog dvojbenog držanja. Crta Solun—Niš, po kojoj Rusija diše, preblizu je bugarske granice, te se ne će trpjeti niti najmanju prijetnju. Od bugarskog odgovora odvisno je, da se počne sa provadjanjem ententinih zaključaka. Cesta Dedeagač—Carigrad je otvorena, te će prije privesti k cilju, nego svaka druga. Mobilizacija Grčke nije stalno uperena protiv entente. Nadati se je, da Grčka ne će dugo vremena stajati prekriženih ruku.

Pomoć Srbiji.

Pariz, 1. oktobra. Odbor, koji se bave pitanjem ekspedicije za Dardanele, bio je jučer saslušan od Vivianija i Delcasseja. Službeni se komunikej nije o tome izdao. Govori se, da je Delcasse izjavio što i Grey, da će se Srbiju na svaki način poduprijeti.

Bugarski generali.

Beč, 1. oktobra. Kako javlja „Neue Freie Presse“, šef bugarskog generalnog stožera, Klement Bojadšef, imenovan je zapovjednikom bugarske vojske. Njegovim naslijednikom imenovan je general Jostov. Oba su generali Macedonci. Bojadšef je vodio u balkanskom ratu treću diviziju vojske Ratka Dimitrijeva. Iza rata bio je ratnim ministrom, a kasnije šefom generalnog stožera. General Jostov je još mlad čovjek. U svoje vrijeme bio je atašejom Beču. U balkanskom ratu bio je šef generalnog stožera Ratka Dimitrijeva.

Nesporazumljenje sa Francuskom.

Bukarešt, 1. oktobra. Osobe, koje su blizu Take Jonescuja javljaju, da je izmedju ministra predsjednika Bratianija i francuskog poslanika Blondela došlo do oštrog nastupa radi rumunjske politike, jer poslanik ne odobrava rumunjsku politiku.

Izjava bugarskog poslanika u Berlinu.

Beč, 1. oktobra. List „8-Uhr-Blatt“ javlja: Bugarski poslanik Rizov u Berlinu, izjavio je danas novinarima: Bugarska je mobilizacija skoro izvršena. Da li će Bugarska ostati neutralna odvisno je od dalnjih dogodjaja. Isključeno nije, da ne će Bugarska morati braniti svoje interese. Bugarska ne će neposredno voditi pregovora sa Srbijom, jer nije moguće, da bi izmedju ovih dviju vlada došlo do sporazumka. Pregovori sa ententom traju, nu uspjet će samo onda, ako se Bugarskoj odmah ustupi Macedonija. Kako stvari danas stoje, ne izgleda da će se to obistiniti.

Tajenje bugarske mobilizacije u Francuskoj.

Zürich, 1. oktobra. Iz jednog članka Clemenceau-u „Homme Enchiane“ prozlazi, da je francuska cenzura zadržala i branila 24 sata vijest o bugarskoj mobilizaciji. Jedva iza kako je vijest donio „Journal de Geneve“ propustilo se, da se to i u Francuskoj objavi.

Ententina pomoć Grčkoj.

Atena, 1. oktobra. Poslanici entente javili su u nedjelju grčkoj vladi, da ako bi Srbija ili Grčka bile napadnute, ententa je pripravna iskrcati oružanu silu i topništvo i da će pružiti svaku potrebitu financijalnu potporu.

Držanje Rumunjske.

Bukarešt, 1. oktobra. Ovdje se očekuje navalu centralnih vlasti na Srbiju. Pitanje je, kakvo će stanovište tada zauzeti rumunjska vlada. Nacijonalisti i rusofili zahtijevaju neka se Srbiji direktno ili indirektno pruži pomoć. Vlada ne će da pokaže svoju boju.

Izjalovljeni grčko-rumunjski dogovori.

Berlin, 1. oktobra. Posebni izvjestitelj „Lokalanzeigera“ u Ateni javlja svojemu listu: Potvrdjuje mi se, da su se negativno svršili pregovori, što ih je zapodjeo Venicelos s rumunjskom vladom u svrhu, da se zauzme zajedničko stanovište spram novog položaja na Balkanu. Može se ustvrditi, da su se konačno razbili ovi pregovori, pa se to smije smatrati povoljnim znakom za držanje Rumunjske povodom skorašnjega riješenja balkanskoga problema. U mnogim se krugovima želi, da se postigne sporazum sa susjednim Bugarima i Turcima, naravno na podlozi, koja je u interesu Grčke.

Italija i Balkan.

Milan, 1. oktobra. Uvodnik „Mattina“ od 14. pr. mj. raspravlja o balkanskom pitanju, pa veli: Evropa se odviše bavila Balkanom, uzdigla je Grčku do jake vlasti na Sredozemnom moru, pa se ona sve više približila Epiru i Albaniji, što nikako ne konvenira ni Engleskoj ni Italiji, a jednako ne može biti Rusiji na uhar, što Bugarska kani uništiti snagu Srbije i doći u Carigrad. — Balkanski su narodi pridonijeli u istinu mnogo žrtava, da postanu jaki, ali oni su i mnogo intrigirali, i zato ne ima koristi ni od sadanjeg rata, ni od akcije na Dardanele ni od intervencije Italije i njenog navješćenja rata Turskoj. Bugari su se ko za inat ipak dogovorili s Turcima, a šta misle ostale balkanske države, to je sasvim neizvjesno Grčka i Rumunjska ne će još otvoreno poći ni u koji tabor pa ni k ententi, koja se sada više bori za Srbiju, no što Srbi zaslužuju prema svomu držanju.

Grčka mobilizacija.

Trst, 1. oktobra. Grčki konzulat objavlja u službenom „Osservatore“: Uslijed opće mobilizacije u Grčkoj, pozivlje grčki konzul u Trstu sve grčke podanike, koji su podvrženi vojničkoj dužnosti, da se predstave na konzulatu, gdje će primiti potrebita razjašnjenja.

Grčki i bugarski kralj.

Atena, 1. oktobra. Na brzojavku kralja Ferdinanda odgovorio je kralj Konstantin srdačnim riječima. U brzojavu su izraženi dobri odnošaji, što medju obim zemljama vladaju.

Grčka želi razoružanje bugarske vojske.

Atena, 1. oktobra. Grčka je vlada izjavila bugarskom poslaniku, kada joj je ovaj priopćio mobilizaciju bugarske vojske, da ju to ne umiruje. Samo razoružanje bugarske vojske zadovoljilo bi Grčku.

Razno.

Plemenita akcija pape.

München, 1. oktobra. „Münchener Post“ javlja: Papa umoljava u okružnici vlasti u ime čovječnosti i vjeroispovijesti, da o dušnom danu sklope općenito primirje. Papa želi, da ovaj dan bude u čitavom svijetu posvećen uspomeni palih vojnika.

Razgovor sa generalom Boroevićem.

U „Vossische Zeitung“ piše Otto König sa Soče:

Generala Svetozara pl. Boroevića, zapovjednika vojski na Soči, koje su se u prvim borbama na talijanskom ratištu ovjenčale neprolaznom slavom, pozvala je zapovjed vrhovnog zapovjedništva onamo u času, kad je pobjeda okrunila užasne bojeve njegove vojske u Karpatima i on na čelu svojih hrabrih junaka naprvo hrlio. Kako mi je pripovijedao, oproštaj mu nije bio lak. Jer jedna ratna godina kao ovdje, usko veže vodju i njegove čete. „Vojnički udes,“ — reče vrli vojvoda — „svaki mora onamo ići, gdje ga trebaju.“ Sjajan je vojnik, taj general Boroević.

Željezna glava sa jasnim očima i sa značajnim nosom osvjedočavaju u prvom času o tom, da legende, koje su nikle glede njegove osobe, u mnogim slučajevima zaista nijesu samo legende. Jedan časnik glavnog stožera, koji je s njim u Galiciji bio, pripovijedao mi je, da su vojnici prisizali na to, da nema kugle, koja bi mogla njihovog zapovjednika pogoditi. Ja sam to spomenuo generalu i on se smijao: „Da, ja sam to često čuo. Znate li, ja sam ono, što zapravo svaki vojnik mora da bude, naime fatalista. Kad smo imali one defenzivne borbe kroz mjesec i mjesec ja sam naravski, kad mi je to bilo moguće, išao u prve redove, da se pokažem mojim vojnicima i da s njima razgovaram. Naravski, da se u tim prilikama dogodilo, da su Rusi, koji su bili samo 150 koračaja udaljeni, na nas pucali. Jednom je dapače jedan šrapnel pogodio jednog gospodina moje pratnje. Meni pako nije se nikada ništa dogodilo i tako je nastala pripovijest, da sam posvećen protiv naboja“.

„Zar je nužno, preuzvišeni, da se zapovjednik tako izlaže?“

„Da. Kadkad ne ide ni bez toga! Napokom moram se ja na licu mjesta osvjedočiti, da li je sve u redu, da li su moji ljudi tamo na prvo dobro opskrbljeni, kakvo je njihovo razpoloženje — sve su to stvari koje se samo vlastitim opažanjem pravo mogu saznati. Napokon je za vodju vanredno jaki osjećaj, ako vidi, da su mu njegovi ljudi privrženi.“

Govorili smo onda o nužnoj strogosti i tvrdoći vojskovodje.

„Strog, tvrd, to su samo pojmovi. Biti tvrd u pravom času, znači možda u višem smislu biti dobar. Žrtva od stotine može hiljadu spasiti — a napokon zato imade i svaki čovjek, makar je i vojskovodja, svoju savjest. Naravski, žrtvovati ljude bez koristi, po čitave pukovnije, kako su Rusi učinili u Karpatima...“

„I kako to Talijani sada rade“, dobacim ja.

„Da, oni su još na početku, a i tamo će se to promijeniti, tim više, što već sada vide, da kod naših četa na Soči nije moguć prodor. Večeras čuti ćete već u Gorici, kako grme topovi i doskora ćete sami doživiti: Da je svaki pojedini momak na Soči junak i da svaki zaslužuje zlatnu kolajnu za hrabrost, može se dostatno procijeniti, što ti ljudi tamo uzdrže — svi Dalmatinci, Bosanci, Korotanci, Madjari, Hrvati i Moravci...“

Drugi dan bio sam u Gorici. Velika bitka bila je pred nekoliko dana dovršena, sa potpunim porazom Talijana i čitao sam zapovjed generala svojim četama, koja je zaključila sa prekrasnim vojničkim poletom: „Vojnici! Vaši će sinovi ponosom pripovijedati o tome, da su njihovi ocevi bili vojnici vojske na Soči“.

Razne vijesti.

Prijestolonaslijednik u Barbanu. Ovdje je bio dne 27. septembra o. g. na prolazu Njegova c. i kr. Visost, prejasni gospodin, nadvojvoda prijestolonaslijednik Karlo Franjo Josip. Premda je bio dolazak kroz kratko vrijeme najavljen, uznastojalo se, da se čim dostojnije primi Visokog gosta. U narodu bi neopisivo veselje. Ispred tako zvanih „velikih vratiju“ — pri ulazu u mjesto — bi smješteno cvijeće, a vijenci bijahu okićeni ružama i karamfilima. Na ulazu bi smješten natpis „Dobro došao!“ Na prozorima vijale su ponajviše naše trobojе. Na kraju mjesta bi učinjen takodjer slavoluk okićen cvijećem i svakovrsnim ružama. Oko 4 sata najaviše zvona naše župne crkve dolazak. U prvom automobilu prispije c. kr. tvrdjavni komesar gosp. grof Schönfeldt, a odmah za njim Njegova Visost prijestolonaslijednik sa bratom nadvojvodom Maksimilijanom, koji bijahu praćeni po c. i kr. ratno-lučkom zapovjedniku, Preuzvišenom gospodinu admiralu Chmelarzu i ostalim višim časnicima. Za doček Visokog gosta bili su na ulazu, kapetan žandarmerije i okružni zapovjednik gosp. Maksimilijan Koschak, koji je odmah pozdravio Njegovu Visost, čim je s automobila sišao, za tim opć. glavar gosp. Josip Mirković sa članovima opć. odbora, gosp. Cubranić, nadučitelj Drnjević, te prečasni Pindulić, kanonik-župnik, koji je pozdravio Njegovu Visost sa kratkim, ali vrlo lijepim pozdravnim govorom. Prečasni je Pindulić izrazio vjernost i odanost cijelog pučanstva prama Njegovom Veličanstvu caru i kralju, cijeloj carskoj kući i domovini. Iza toga je Njegova Visost odgovorila zahvalivši, a potom je uz pratnju preč. Pindulića i ostale nadošle gospode unišao u mjesto; od cijelog je pučanstva bio urnebesno pozdravljen sa „Živio!“ poklicima. Otišao je potom u mjesnu župnu crkvu, gdje se obavila propisana ceremonija. Crkva je bila dupkom puna. Svaki je htio da vidi budućeg Vladara. Kroz to su vrijeme otpjevane dvije kitice „Carevke“ praćene na orguljama, na kojima je igrao nadučitelj g. E. Drnjević. Izašav iz crkve bi ponovno od svih pozdravljen, na što je sa zadovoljstvom ozdravljao i zahvaljivao i sa automobilom proslijedio put prama Labinu zajedno sa svojom pratnjom, dočim su se ostala gospoda vratila u Pulu. Da je bio lijepo urešen ulaz i izlaz, ide svaka hvala medju ostalima mjesnom oružništvu, općinskom glavarstvu, vojništvu i braći gg. Ivanu i Juliju Malabotić i njihovoj gospodji majci, koji su svim silama uznastojali, da sve to čim ljepše ispane. Pučanstvo je cijele općine veselo i oholo, što je imalo u svojoj sredini Visokog gosta. — Izrazi dobrote i zadovoljstva budućeg Vladara, kao i posjet ostat će u neizbrisivoj uspomeni kod vjernog i odanog našeg naroda.

Miniatur-izložba uljevnih slika Gjure pl. Hondreya nalazi se za neko vrijeme u kavani „Narodnog Doma“. Originalne slike ovog dobro poznatog slikara, preporučaju se toplo. Cijene su umjerene, a 20 po sto čistoga iznosa namijenjeno je društvu „Crvenog Križa“.

Govori se, da je za nakup sigurnih i preporučljivih srećaka sa zajamčenim zgodicima (do 630.000 kruna) sada već radi toga najzgodnije vrijeme, jer će svaki naručilac dobiti sretnom slučaju 4000 franaka sasvim badava. — Upozorujemo na današnji odnosni oglas Kreditnog i eskomptnog društva u Puli.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Geschützmeister Ivčić . . . . K 2·—

Ukupno . . . . K 2·—

Prije iskazano . . . „ 2118·14

Sveukupno . . K 2120·14

Književnost.

Dvije pjesme. Uspomena mobilizacije i svjetskog rata god. 1914.—1915. Skitio u stihove: Bojni mornar Antun Kovačev, bojadisar iz Kaštel Lukšića u Dalmaciji, sada na Njeg. Vel. brodu „Pelagosa“ ukrcan. Pula, 1915. Tiskara Jos. Krmpotić. Naklada piščeva. — Pod ovim naslovom izašla je ovih dana ukusno opremljena knjižica sadržavajuća dvije pjesme, u kojima je Kovačev iskitio postanak mobilizacije i razvitak rata na pučki lahko shvatljivi način. Knjižica bje nagradjena od njegove preuzvišenosti admirala Hausa te se može kupiti i kod naše uprave za 70 h komad.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 5. listopada 1915. | Broj 83.

Ruski ultimatum Bugarskoj.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. oktobra. (D. u.) Službeno se avlja:

Rusko bojište.

Jučerašnji je dan prošao na ruskom ojištu bez osobitih dogodjaja. Položaj je stao nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj fronti razvili su Talijani živahniju djelatnost, koja je vodila na visoravnima Folgarije i Lavarona do ovećih i trajajućih bojeva. U području Tonala krvavo je suzbijena neprijateljska navala na vrh Albiola, poduzeta u večer nakon žestoke topničke pripreme. Na visoravni Folgarije stajale su naše pozicije na Plautu (sjeverno brda Maronia) od jutros ano pod brzometnom vatrom teških i rednjih topova. Prijepodne navališe od pomenutih neprijateljskih pješačkih sila abija odijelenja ali bez uspjeha. U veer obnovio je neprijatelj ovu navalu sa kim silama, većim dijelom sastavljenih od ersaljera i alpina te dopro do naših zarijeka. Noću uspjelo mu je osvojiti neoja poljska uporišta. Naše su ga čete medjutim opet izbacile nakon žestokih bojeva, koji su trajali sve do zore. Tako u ostale sve pozicije u našem posjedu. Na visoravni Lavarona osujetila je već naša topnička vatra sve neprijateljske pokušaje, da navali. I u prostoru Buchensteina zapriječili smo bez poteškoća prodiranje slabijih neprijateljskih sila. Na ostalim frontama nikakvih važnih dogodjaja.

Srpsko bojište.

Na donjoj Drini živahno čarkanje. Inače lada mir.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 3. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Jučer rano prikazalo se pred Zeebrügge monitora, koji su započeli paliti bezspješno na obalu. Usmrćena su tri Beljica. Naše je obalno topništvo pogodilo dan monitor, kojega su odvukli teško štećenog. Protiv engleske fronte sjerno Loosa, iz koje su poduzeli oću uzaludno provalu na našu pociju papadno Heisnesa, napredovao je aš rad oko navale dalje. Južno potoka Souchez ustalili su se Francuzi u maleom dijelu jarka na visini sjeveroistočno Givenchyja. Južno ove visine odbili smo francuske navale. Sjeveroistočno Nieuvilla osvojili smo opet 40 metara dugi opkop. U Šampanji su Francuzi jučer poslije podne uzalud pokušali navalom u predjelu sjeverozapadno Massigesa i Vills sur Tourbe. Njihova sakupljenja bili smo koncentričnom vatrom. Jaka noćna navala protiv naših pozicija sjeverozapadno Ville sur Tourbe skršila se uz velike gubitke u vatri naših topova, mitraljeza i pušaka. Njemački se je zrakoplov jučer u noći nabacio sa vidljivim uspjehom bombama na kolodvor u Chalonsu, glavnom sakupnom mjestu francuskog dovoza za navalnu skupinu u Šampanji.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Rusi su jučer prešli nakon izdašne topničke priprave na navalu gotovo na cijeloj fronti izmedju Postavija i Smorgona u gustim masama, koja se je izjalovila uz neobično velike gubitke. Istotako ostaše bezuspješna djelomična noćna poduzeća. Takodjer odbili smo neprijateljski nasrtaj jugozapadno od Lenevandena. Na ostalim je frontama položaj nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 3. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja: Na dardanelskoj je fronti položaj nepromijenjen. Naši izvidni odjeli zaplijenili su dalje kod svojih navala pušaka i ratnog materijala. Naše topništvo, koje je odgovaralo na paljbu jedne neprijateljske krstarice, koja je bezuspješno bombardirala naše uzvisne pozicije kod Ariburnu, pogodilo je krstaricu, koja se je udaljila. Pred Seddilbahrom traje topnički dvoboj. Nekoliko je neprijateljskih baterija ušutkano. Na lijevom krilu bio je razrušen dio neprijateljskih jaraka. Na desnom krilu razrušila je jedna protuvmina, koju smo mi doveli do eksplozije, jednu neprijateljsku minu, te je usmrtila neprijateljske sapere. Od drugih fronta nema ništa za javiti.

Carigrad, 4. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti samo borbe izmedju izvidnih odjela i obični infanterijski i topnički dvoboj.

Balkan.

Ruski ultimatum Bugarskoj.

Petrograd, 4. oktobra. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura javlja: Ruskom je poslaniku u Sofiji naloženo, da preda ministru-predsjedniku slijedeću notu:

Dogodjaji, koji se sada odigravaju u Bugarskoj, dokazuju konačnu odluku vlade kralja Ferdinanda, da udes zemlje položi u ruke Njemačke. Prisutnost njemačkih i austro-ugarskih časnika u ratnom ministarstvu i kod generalnih stožera vojske, sakupljanje četa u područnim dijelovima koji graniče sa Srbijom i dalekosežna financijalna potpora, što ju je kabinet u Sofiji primio od strane naših neprijatelja, ne dopuštaju, da se dvoji više o cilju sadašnjih priprema na vojničkom području bugarske vlade. Vlasti entente, koje su nastojale, da se obistine želje bugarskog naroda, više su puta upozorile Radoslava, da će oni svaki čin naperen protiv Srbije, smatrati kao da je naperen protiv njih. Mnogobrojna osiguravanja, koja je predsjednik bugarskog kabineta dao kao odgovor na ove opomene pobijen je činjenicama. Zastupnik Rusije, koja je vezana neprolaznom uspomenom na oslobodjenje Bugarske od turskog jarma, ne može odobriti svojom prisutnošću pripreme za bratoubilački napadaj na slavenski narod i na saveznika. Ruski je poslanik dobio za to nalog, da zapusti sa čitavim osobljem poslanistva i konzulata Bugarsku, ako Bugarska vlada ne prekine u roku od 24 sata otvoreno svaki odnošaj sa neprijateljima slavenske stvari Rusije i ako ne poduzme bezodvlačno sve mjere da odaleči časnike, koji pripadaju državama vojujućih protiv vlasti četvornog sporazuma.

Bugarski odgovor ententi.

Sofija, 4. oktobra. (D. u.) „Agence telegraphique Bulgare“ javlja: Predstoji predaja odgovora bugarske vlade na notu četvornog sporazuma.

Izjave Venicelosa.

Zürich, 4. oktobra. Milanski listovi javljaju iz Atene: U komori je Venicelos izjavio, da je preuzeo vladu u namjeri, da Grčka bude neutralna. Sada je uslijed bugarske mobilizacije položaj tmuran. Bugarskoj mobilizaciji morala je uslijediti grčka mobilizacija. Zaključio je: Radoslavov je izjavio, da Bugarska ne misli na nikoga navaljivati, ni na Grčku, ni na Srbiju. Svrha je, da se uzdrži oboružana neutralnost. U istom je smislu morala raditi i grčka vlada. Grčki će narod i kod ove prilike znati izvršiti svoju dužnost. Vlada će biti sretna, ako bude mobilizacija mirno otpravljena. Gunaris je izjavio, da se potpunoma slaže sa izjavom Venicelosa.

Balkanske države.

Milan, 4. oktobra. Petrogradski dopisnik „Corriere della sera“ sudi o položaju na Balkanu na temelju ruskih, rumunjskih i bugarskih novina. Ruski listovi konstatiraju, da je ententa jednoglasno zaključila pružiti pomoć Srbiji. Na svaki način ne će ententa ništa poduzeti protiv Bugarske, dok ova ne napadne Srbiju. Za iskrcanje je sve pripravno. Grčka će isto pružiti pomoć Srbiji, te će ne samo dozvoliti, nego i podupirati iskrcavanje. Čete se ne će iskrcati direktno na bugarskom tlu, da se ju moguće još popravi. Radoslavov čini sve moguće, da prekine svaku vezu sa ententom. Prema „Ruskom Slovu“ i Italija će iskrcati čete u Solunu. Da li će i Rusija sudioništvovati u toj akciji, jošte nije odlučeno. Položaj je u Rumunjskoj prema „Birševija Vjedomosti“ taj, što ona hoće na svaki način da uzdrži svoju neutralnost. Željezničku prugu Poesci—Predal, na ugarskoj granici zaposjeli su vojnici, a sve su bližnje ceste zatvorene. „Vittorul“ dementira vijest, da je kabinet Bratianu odstupio. „Dimineatra“ javlja, da je Grčka izrazila želju, neka bi Rumunjska došla Srbiji na pomoć sa vojskom od 150.000.

Izkrcivanje englesko-francuske vojske u Solunu.

Solun, 2. oktobra. (D. u.) Ovamo je stiglo više engleskih krstarica. Očekuje se danas iskrcanje 40.000 vojske.

Tursko-bugarski ugovor potpisan.

Pariz, 4. oktobra. „Le Matin“ donosi iscrpiv pustolovan izvještaj o prilikama, sred kojih se potpisao bugarsko-turski ugovor. Prema tomu morao se je potpis zapisnika ponovno odgoditi, budući da su se nećkali turski delegati, da potpišu ugovor prije, negoli dobiju primjerenu sigurnost glede bugarske mobilizacije. Tek kada je stigla telefonska obavijest, da su već izašli oglasi o sveopćoj mobilizaciji, potpisali su delegati zapisnik.

Novi prijedlozi Bugarskoj.

Sofija, 4. oktobra. Diplomatska je borba stupila u odlučni stadij. Engleski je poslanik O'Brien podnio nove prijedloge, s kojima se je bavilo jučerašnje ministarsko vijeće.

Sofija, 4. oktobra. Četvorni je sporazum predložio bugarskoj vladi koncesije, da Bugarska može, ostane li neutralna, smjesta zaposjesti Macedoniju sve do rijeke Vardara. O ostalim dijelovima Macedonije odlučit će se poslije rata.

Bugarska nema obveza.

Sofija, 4. oktobra. Izaslanstvu je seljačke stranke izjavio ministarski predsjednik Radoslavov, da Bugarska nema nika-

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Više puti u noći bilo mi je kan da pred mojim vratima čujem tih korak. Lecnuh se. Odlučih, da ću pripaziti. Ostavih svijeću neka gori, te se zavukoh na tavan, odakle sam s prozora vidjeti mogla, tko otvorenim trijemom pred moja vrata hodi. Spazih zbilja maćuhu. Pred vratima prignu glavu i pogleda kroz ključanicu. Ne vidjevši nikoga povrati se trijemom u noćna sjena. Ah! pomislih si, ti vrebaš na me, ne bi li kako vidjela pisma. Drugi put uzeh pisma k sebi, zaključah vrata, izvadih ključ. Kroz ključanicu mogla se vidjeti, kako svijeća na stolu stoji, kao ja za stolom stojim i maćuhina pisma čitam. Osjetim, da je pred vratima, čujem glasno čitati, da i ona čuje. Na znaku mojih vrata pritisnu ruka silovita. Badava. Digoh se, kan da ništa ne čujem, uzmem pisma, stavim ih u ormar. Sve umuknu. U zoru izidjoh ponesavši sa sobom pisma. Povrativ se opazim, da je moj ormar premetnuo, bez sumnje maćuha. Dobro je, rekoh, i ponesoh pisma opet pod golubinjak. Dodje mi god, proslavismo ga za čudo slavno, dobih od maćuhe lijep dar. Kad se je drustvo raziġralo bilo, reče mi Lucija kroz šalu:

„Amalijo! Vidiš, sve je prošlo, dobra sam, vrati mi pisma, da ne dodju trećemu u šake!“

„Još ne ću,“ odvratih, „na očev god dobit ćeš ih na dar.“ Odsada pazila sam oštro.

U jedamput javi nam maćuha vesela lica, da je primila pismo, reče, da će joj doći u pohode bratić iz Njemačke. Otac se veselio tomu nemalo. Za kratko vrijeme doveze se zbilja plavokos visok čovjek izlizana lica, uzvinutih brkova, inače gospodski obučen. Govorio je vrlo puno, gotovo sam pri stolu, govorio mi je uvijek: „milostiva gospodjice!“ a momu ocu: „dragi tata!“ Bilo je oda svaki dan gozbe u našem dvoru, lovilo se, plesalo, pilo se bez obzira, a moj otac slušao je brbljanje toga „bratića“ bez obzira. Čekala sam i čekala, al plavac ne hijede se nikako maknuti iz Remetinca. Čini mi se, da mu je otac davao i novaca. Taj čovjek bio je već preko dva mjeseca u našoj kući.

Nekog dana pokuca neko u rano jutro na vrata moje sobice. Bas sam se odijevala. ‘Tko bi to biti mogao? Otvorim. Preda mnom se stvori otac, blijed, smeten.

„Amalijo,“ reče hrlo, zatvoriv za sobom vrata, „Došao sam, da nešta od tebe zaištem.“

„Zapovijedaj, oče!“

„Evo pred mjesec dana postala si punoljetna.“

„Toga se ni ne sjetih.“

„Da, to ti velim ja. Vjeruj, Amalijo! Ti imaš materinstva, svoja si, možeš raditi, što hoćeš. Amalijo,“ nastavi gotovo plačnim glasom, „tvomu ocu zgodila se nesreća, ti ga moraš izbaviti. Trebalo mi je novaca, uzeo sam ih kod ureda iz kase. Prijatelj mi obeća, da će mi za koji dan tu svotu uzajmiti do jeseni, ali malo zatim reče, da mi ih ne može dati. U kasi fale novci; ne povratim li ih, propast ću u sramotu. Amalijo, spasi me. Uzajmi mi svoje materinstvo, vratit ću ti ga, spasi oca, potpiši ovaj papir.“

Otac je sve to govorio na mahove, kao prestravljen, lud čovjek. Vidjeh, da govori istinu. Protrnuh. Traži se od mene sve, što imam. Izgubim li to, ne ću ništa imati. Al otac je to od mene tražio, godilo mi je, da me bar jedamput u životu uslugu moli, i sramota mi prijeti, rekoh, dakle si dužna to svomu ocu dati. Potpisak, ali mene nešto nekako zazeblo. „Hvala,“ reče otac i ostavi brzo moju sobu i Remetinec. Rekoše, da će se istom za koje tri nedjelje vratiti. Vratit će novce u kasu, pomislih, hvala Bogu, spašen je. Ali vazda mi se vraćale u pamet njegove riječi: „Trebalo mi je za nešta novaca.“ Zašto? Komu? Na to si ne mogoh nikako odgovoriti. Odgovoriše drugi.

Tri dana iza očeva odlaska sjedjasmo u jutro za kavom, maćuha, njezin „bratić“ i ja. Govorilo se o koječem, činilo mi se, da im moja prisutnost nije mila. Napokon reče maćuha:

„Idi, draga Amalijo, k poslu, molim te. Prigledaj na veliku sjenokošu, rade li ljudi. Al da!“ reče, kad sam se bila na odlazak digla, „večeras idem s bratićem za ocem u grad, da ga iznenadimo.“

(Dalje slijedi.)

Ententa.

Poziv Dume.

London, 2. oktobra. (D. u.) „Times" doznaje iz Petrograda: Članovi kabineta povratili su se sa puta, gdje su bili na savjetcvanju kod cara. Prama vijestima ruskih listova sastat će se Duma opet dne 8. oktobra.

Ruski poslanik u Sofiji bolestan.

Sofija, 2. oktobra. (D. u.) Ovdješnji je ruski poslanik Savinski teško obolio na upali slijepog crijeva.

Talijanske čete u Suecu.

Köln, 3. oktobra. „Kölnische Volkszeitung" javlja iz Atene: Grof Bosdari, talijanski poslanik u Ateni, izjavio je novinarima, da se talijanske čete ne nalaze nigdje u azijskoj Turskoj. „Embros" vidi u ovoj izjavi potvrdu, da će talijanske čete biti upotrebljene u Suecu.

Japanac u Francuskoj.

Frankfurt, 3. oktobra. Japanske novine donašaju vijest, da je umirovljeni japanski mornarički časnik Tetsukihi Isobe na putu u Francusku, da bude uvršten u odio francuskih zrakoplovaca. Ovaj je časnik učio u Njemačkoj, te će se tako sada boriti protiv svojih nekadanjih drugova. List „Japan Daily Mail" nazivlje ovo punim pravom „ironijom udesa".

12,000.000 ruskih bjegunaca!

Geneva, 1. oktobra. „Ruskoje Slovo" javlja, da se je sakupila u području Minska i Baranoviči tolika sila bjegunaca, da nedostaje 40 velikih kuhinja svaki dan za priugotovljenje hrane za 350.000 osoba. Širenje strašnih pošasti je tim veće, pošto imade samo 15 baraka za priljepčive bolesti.

„Utro Rosiji" priopćuje, da je pred malo stiglo 100.000 bjegunaca u Permsku guberniju, te da nije nikako moguće naći gdjegod zakloništa za svih. I sa njihovom prehranom ima se neopisivih poteškoća, pošto su cijene užasno poskočile. Savez svih ruskih gradova procijenjuje ukupni broj bjegunaca na 12 milijuna. Ima odredba vlade, po kojoj se osobe, koje nemaju u redu svoju putovnicu, moraju odmah poslati u Sibiriju.

Oblasti nijesu u stanju, da pripomognu gradovima za opskrbu bjegunaca više, nego bijednim devetpostotnim prinosom. U Sindensk prispio je iz Rige dr. Schönfeld sa jednom stotinom umobolnika.

Dogodjaji na moru.

Uništeni engleski monitori.

Berlin, 4. oktobra. (D. u.) Wolfov biro javlja, da su dva engleska monitora pred Lapannom oštećena po bombama, što su ih bacali naši hidroplani.

Centralne vlasti.

Još nota o „Arabicu."

New-York, 3. oktobra. (D. u.) Njemački je poklisar Bernstorff predao državnom tajniku Lansingu notu njemačke vlade, za koju kaže, da tvori dobru podlogu za uredjenje pitanja „Arabica".

Razne vijesti.

Imendan Njegovog Veličanstva. Sinoć je prošla gradskim ulicama glazba mornarice praćena ogromnom množinom ljudi, koja je veselo klicala sijedome Vladaocu „Hurra". Grad se je već jučer opodne okitio u svečano ruho. Danas je u 8 i pol sati bila svečana miša u crkvi mornarice, a u 10 sati u stolnoj crkvi, kojima su prisustvovale vojničke i civilne oblasti. Navečer je na 4 i pol sata koncerat pred stopskom palačom.

Uredovni satovi kod c. kr. tvrdjavnog komesara ostaju do daljne odredbe od 8 do 2 sata popodne.

Predstava u mjesnom kazalištu. Kako smo već javili bit će danas u mjesnom kazalištu dobrotvorna predstava sa vrlo bogatim programom pod upravom g. M. Smahe. Početak u 5 sati po podne.

Otvorena mjesta za poštanske sluge. Kod poštanskog ureda u Puli primaju se sluge. Oni, koji na ova mjesta reflektiraju — pouzdane, muške sile — imadu se prijaviti kod predstojnika poštanskog ureda.

Fotografije palih a nepoznatih. Kod redarstvenog odjela prizemno leži na uvid pučanstvu jošte jedna tabla fotografija kaošto i lični opis nepoznatih na bojnom polju palih vojnika i civilnih osoba što su se nalazile u pratnji vojske.

Petrolej i kava. Živežno-opskrbna komisija javlja gradjanstvu, da uslijed njezinog posredovanja, ima se petrolej prodavati na malo po 64 para litar. Strogo će se kazniti trgovce, koji budu skuplje prodavali.

Istodobno daje se na znanje, da se kod općinskog opskrbitelja može dobiti pržene kave po 4·40 K kilo, a Santos-kava prve vrsti po 4 K kilo.

Velikodušan dar. U pojedinim crkvama tršćanske biskupije sabralo se prigodom carevog rodjendana 6104 K 23 h, koje je tršćanski biskup dr. Karlin izručio tršćanskom namjesniku, koji je taj iznos predao gospojinskom odboru za ratnu opskrbu; ovaj je odbor preuzeo sve darove za vojnike na jugozapadnoj fronti.

Sv. Petar kod Gorice. je sada onaj kraj, kojem pošilja Cadorna svoje granatne pozdrave. Nekoliko je kuća razoreno. U jednu je kuću doletilo talijansko tane u noći, dok je obitelj spavala, prodrlo u sobu, ali obitelji se nije ništa dogodilo.

Koliko je ljudi u Gorici? Na ovo pitanje teško je odgovoriti. U jutro dok se kupuje imade života, koji postaje sve slabiji iza podneva, dok u sedam sati na večer izgleda kao da je čitav grad izumro. Pretjerane su vijesti, koje vele, da se pučanstvo vraća, kano i one, koje tvrde, da nema u Gorici više od 2000 stanovnika.

Pošiljke zarobljenicima u Rusiji. Središnji odbor „Crvenoga Križa" u Beču I., Jasomirgottstrasse 6 (odio za zarobljenike) javlja, da svaki, koji hoće poslati zarobljenicima u Rusiju zimsku obuću ili rubeninu, neka to odmah učini, jer traje dugo, prije nego li pošiljka stigne na odredjeno mjesto. Takve su pošiljke proste poštarine, te se ih može predati kod svakog poštanskog ureda. Pošiljke neka se dobro sašiju. Isključeno je zavijati pošiljke u novine, te se uopće ne smije priložiti nikakva pisma, novine ili tiskanice. Pošiljke ne smiju biti teže od 5 kg. Mjesto velike pošiljke, umjesnije je, ako se svake sedmice otpremi po jedna manja.

Zatvorena škola. Kako javljaju iz Malog Lošinja, ostat će nautička škola zatvorena za dvije godine.

Sudbeni moratorij za ratno područje. Trgovačka i obrtnička komora u Trstu javlja: Kako je znano, u smislu odredbe § 24. naredbe o moratoriju, osobama, koje imadu svoje stalno bivalište ili stalno poslovno sjedište u području u kojem je kotarski sud radi ratnih dogodjaja privremeno obustavio svoje poslovanje ili premjestio svoje sjedište kamo drugamo, može sud dozvoliti odgodu obvezatnosti svake vrsti, bez da nastupe, ili da postanu istodobno sve štetne posljedice, koje bi nastale u slučaju zakašnjenja, ako se plaćaju dotične kamate. Ova je odredba od velike važnosti za sve interesirane, jer dolazi u najširem opsegu u prilog gospodarskim neprilikama u onim područjima, koja su postala neposredno ratno područje, jer odlučuje za odgodu sve vrsti obvezatnosti, takodjer i one, koje su općenito izuzete iz moratorija. U zadnje se je vrijeme pojavila sumnja, da li ova odredba još vrijedi za Trst, gdje su prestali sudbeni praznici, te su oba suda započeli poslovanje u cijelom opsegu. Informacije, što ih je primila trgovačka i obrtnička komora od justičnog ministarstva, potvrdjuju, da se mora goriimenovana odredba tumačiti tako, da posebni sudbeni moratorij za ratno područje, u kojem je kotarski sud privremeno ustavio poslovanje i premjestio svoje sjedište, uživaju ova područja i dalje, iza kako je sud opet započeo poslovati, dotično, ako se je sud povratio u svoje redovito sjedište.

Cedulje za meso. Iz Splita javljaju, da se ondje kane uvesti cedulje za meso, jer se dokazalo, da nekoji kupuju i troše previše mesa.

Ruski zarobljenici u Osijeku. Osječki listovi javljaju, da je u srijedu prispjelo u Osijek preko hiljadu zarobljenih Rusa, koji će se upotrebiti kod raznih radnja.

Prisilna rekvizicija žita u Hrvatskoj. „Az Ujsag" javlja, da se hrvatska vlada bavi mišlju, da prisilno rekvirira sve žito u Hrvatskoj i Slavoniji i to uz cijenu, koja će biti za 10 po sto niža od sada ustanovljene maksimalne cijene.

Pomanjkanje papira vidi se u neprestanom povisivanju cijene. Osobito se novinari već više vremena pogadjaju sa vlasnicima tiskara i združenim producentima papira. Ova pogadjanja idu za tim, da se pravodobno urede cijene u razmjeru sa faktičnim poskupljenjem surovina, koje su potrebite za izradjivanje papira i po uredjenju dobave. Pošto pregovori radi nepopustljivosti producenata papira nisu doveli do željenog cilja, organizacije tiskara u Austriji obratile su se na vladu, da se ovaj razmjer popravi, osobito pak, da se odstrani carina na papir za uvoz iz Njemačke, gdje je usprkos tome, što su tamo uvjeti produkcije manje ugodni nego kod nas, cijena papira nerazmjerno niža. Toliko na znanje onima, koji nikako ne megu razumjeti, zašto treba kod nas toliko štediti papirom.

Talijanski aeroplani. Prema priopćenju c. i kr. ratnog ministarstva, Italija je naredila novu oznaku njezinih zrakoplova i aeroplana. I na aeroplanima i na hidroplanima donji je dio desnog krila zelene boje, lijevog krila crvene boje, a sredina ostaje bijela. Na vertikalnom su kormilu talijanske boje. Talijanski zrakoplovi vijaju po danu nacionalnu zastavu sa grbom Savoje i kraljevskom krunom, po noći gore tri svjetiljke u nacionalnim bojama bijelo-crveno-zeleno, osim toga visi ispod gondole crveno svjetlo.

Dr. Boris Zarnik, izvanredni profesor zoologije na sveučilištu u Würzburgu, imenovan je pravim profesorom naravoslovlja na ces. otomanskoj univerzi u Carigradu.

Opskrba Rusije mesom. „Gospodarski List" donosi: Rusija je izaslala kapetana Kasloma sa velikom ekspedicijom u Mongoliju, da ondje nakupuje blaga. Na pregovorima sa mongolskim izaslanicima u Irkutsku ustanovljeno je, da se može u Mongoliji nakupovati 15 milijuna grla rogatog blaga, a 75 milijuna grla sitnog blaga ovaca i koza. Izaslanici krenut će iz Urge u Mongoliju, te će kupovati izravno od stočara blago, da se izbjegne umjetnom povišivanju cijena po prekupcima.

Zemljišno vjeresijski zavod kraljevine Dalmacije javlja, da dozvoljava i sada nove hipotekarne zajmove na kuće i zemlje u Dalmaciji, u koliko ne prijeti pogibelj, da bude zavodska hipoteka oštećena uslijed ratnih operacija. Odnosne molbe za dozvolu zajma treba upraviti zavodskome ravnateljstvu u Zadru.

Austrijski parobrodi i rat. Od austrijskih parobroda (velikih), koji broje 216 komada, nalaze se 126 u domaćih lukama, 66 u neutralnim, 24 u neprijateljskim, k tome 16 u talijanskim lukama, kamo su se bili parobrodi kao u prijateljske luke sklonili.

Turska žena. Izzed Fuad paša je objelodanio o tome članak u majskoj (1914.) svesci „Deutsche Revue". Zaglavljuje: „Otkada je ukinuta trgovina robova i ropkinja, u Turskoj je svedena poligamija na najniže granice; može se reći, u izobraženijim socijalnim krugovima broje se na prstima oni, koji imaju više od jedne žene. To je sreća, jer je poligamija imala užasne učinke po obiteljske ustanovo. Poligamičar je imao žena i djece, ali ne obitelji u pravom i uzvišenom značenju riječi".

Eto ljudi se po glasu naravi vraćaju kršćanskom braku.

Sionizam. God. 1886. je bilo u sv. Zemlji 30.000 židova. Dandanas ih ima 150.000, tako tvrdi prof. Franklin S. Horkins u čikaškom „Continent". U Jeruzolimu ih samom ima do 80.000. Ovo je useljivanje djelo Sionističke udruge. Pred 10 godina je Turska bila stroga: Svaki je židov pri dolasku u koju sirsku luku morao pokazati evrop. putnicu, a turska mu je vlast na to dozvoljavala 2 god. obitavanja. nijedan Turčin nije smio prodati židovu zemlju. Danas su ti zakoni izvan kreposti.

Pred 25. god. rijetko bi čuo židovski govor. Sada ozvanja svugdje. Sionisti idu za time, da židovski opet postane jezik Palestine. Jedno je njemačko društvo htjelo, da uvede kao nastavni jezik njemački. Nato su se digle obitelji i društvo je i dalje poučavalo u židovskom. I nežidovske su obitelji prisiljene na učenje židovskog, ako ne će da budu ocijepljene od trgovine, koja je sada gotovo u rukama Židova.

Prije su se po Jeruzolimu neprestano skitali židovski prosjaci. Sada nema toga, jer dolazi u Palestinu iz svijeta do 5 milijuna lira u pomoć tim siromasima. Ovih zadnjih je godina osnovano 50-60 kolonija i ekonomski cvjetaju, osobito oko Jafe i u ravnici Širona. — Židovi imaju svoje škole i banke.

Antialkoholistički pokret u Norveškoj Zadnjih godina mnogo se je u Norveškoj radilo hoće li se dozvoliti i unaprijed krčmarenje sa opojnim pićima ili ne. U tu svrhu u mnogim gradovima držahu se pučka glasovanja. Ova glasovanja temelje se na zakonu od god. 1914., gdje se dopušta punoljetnim osobama obojega spola onih gradova, u kojima su opstojala vinarska društva uvedena u Norvešku još od god. 1871., kojima jedino bijaše krčmarenje dozvoljeno, da glasuju i odred mjeru alkohola, koji će dotična društv raspodavati. Ova pak glasovanja priredj vahu se svakih 5 godina.

Kamo brodi mlado rusko pokoljenje Prof. Dr. Decurtis je objelodanio o tom vrlo poučan članak u „Schildwache" 1[illegible] septembra 1914. Izmed ostalo veli: „Francuski listovi upozoravaju na brojnu premoć Rusa i od njega očekuju sigurno pobjedu. Nama izgleda rusko carstvo ka div s glinenim nogama. Kod izobražen su ljudi, osobito kod akademične mladež pokopani vjersko-ćudoredni temelji i izj lovili su se strašno pokušaji, da se neš postavi na njihovo mjesto. Neutješljiv sumnja i suhi pesimizam, koje je tak istinito označio Turgenjev u Očevi i si novi, postali su dandanas zajednički po sjed ruske mladeži. U duhu su Basarov nastavili tužno djelo razaranja dva istak nuta književnika... Obolica, Gorki i To stoj, sijahu amoralni skepticizam, koji j slomio energiju i zadušio duše u njiho vim tužnim vodama.

Kod toliki bezbožnih napadaja proti svega što postoji, čitaocu počima zemlj pod nogama da se giblje i duša gub smisao za ono, što je. Onda se otvaraju po nori i traži se utjehu u nirvani, do koj smrt otvara vrata.

Ruska je vlada u zadnje doba otvoril mnoge tamnice, da tako krenu u rat z stupnici mlade Rusije protiv starog n prijatelja. Teško vjerujemo, da nerazumn mješavina budističkog nihilizma i dosljedn anarhije stvara veselu pobjedonosnu za stavu. Ali ako ova mladež u vojsci oz biljno misli na revoluciju i oživotvara p simizam svojih ljubljenih spisatelja, onda se mogu oživotvoriti nemislene sanje nje zine prekrvave fantazije. Heinrich Hein je vidjao čovjeka s golim mačem, kako g progoni. Uplašen ga upita, ko je. „Djel tvojih misli", odgovorio je pravi ubojic

Feministični pokret. Jeseni god. 190[illegible] izgledalo je, da će doći u Engleskoj [illegible] vlast liberalna stranka. Odmah je Udru socijalna i politična žena (Women's Soci and Political Union) odlučila, da prika leardima liberalnim pitanje poličkog že skog glasa. Radilo se je o pitanju, ko je već 40 godina stajalo neriješeno. N političkim agitacionim sastancima poče sufragetkinje da pitaju liberalne kand date, hoće li, kada dodu na vlast, uvest pravo glasa za žene. Ovi su odbijali od govore. Odatle uzbune na sastancim netom bi koja žena o tome progovori To je prvi stadij pitanja. Drugi otpo povorkama spram komore. Prvi minist Asquith nije htio da primi odbor sufr getkinja. Ženske su povorke došle svag u sukob s policijom, koja bi neke kazn pritvorom. Vlada ih kaznivala, nu n htjela s njima da postupa kao političk krivcima. God. 1908. začeše sufragetkin upotrebljavati silovita sredstva. Udari kamenjen na prozore; kažnjene ne htj doše da jedu u uzama. Asquith pred to pojavom popusti (i ako sam protivan) dozvoli, da komora o tome raspravi. P raspravljanju izjavi predsjednik, da promjene u prilog ženskog glasa znači promjenu ustava i stoga da to pitanj isključuje s dnevnog reda. Sada se osj tiše sufragetkinje, da su prevarene put parlamentarizma, pak se prihvatiše j jačih prisilnih sredstava. Vlada je na dila, da ih prisilno hrane po tamnicam Zašto? Svaki ministar znade, da se uslijed ma i jedne sufragetkinje tamnici uslijed gladi (? mučeništva) i m naroda sklonule za žensko pravo gla to bi značilo pad dotične tadanje vla

Poskupljenje duhana. Sa 1. oktob poskupio je duhan, i to: 100 gr. Su Flor od 6·5 K na 10 K. Superfini tur od 5 K na 8 K. fini turski od 4 K 5·80 K. fini Kir od 3 K na 5 K. Pursičan od 2·60 na 4·60 K. fini Her govina od 2·50 K na 4·5 K. Omoti 25 gr i to: od 44 h na 60 h, od 32 na 44 h, od 24 h na 30 h, od 16 h 22 h, od 10 h na 14 h. Smotke cigarill od 5 h na 6 h.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 6. listopada 1915. | Broj 84.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom bojištu ništa nova.

Talijansko bojište.

Položaj je na jugozapadnoj fonti nepromijenjen. Na visoravni Lavarone i Folgarije nije neprijatelj jučer ponovio svoje navale.

Srpsko bojište.

Naše čete poduzele su od granice Drine četovanja u srpsko područje. Učinilo se zarobljenike. Inače nikakvih osobitih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Englezke smo navale ručnim granatama na našu utvrdu sjeverno Loosa opet suzbili. Kod svojih zališnih navala na ovu utvrdu pustili su Englezi osim drugih jako znatnih gubitaka na ranjenima i na mrtvima, preko 80 zarobljenika u našim rukama te dva hitala laguma. Dio opkopa, što su ga Francuzi zaposjeli sjeverozapadno Givenchyja, opet smo jučer osvojili i zaplijenili 4 strojne puške. U Šampanji palio je neprijatelj topništvom žešće na našu poziciju sjeveroistočno Souaina, gdje smo i zapriječili neprijateljsko napredovanje našim topništvom. Kod Vauqois bacili smo u zrak lagume, prije da je to uspjelo neprijatelju te razorili mnogobrojne neprijateljske rovove. Neprijateljski su letioci nabacili Biachesaintwaast bombami te su usmrtili jednog stanovnika a da nisu nanijeli druge štete.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Nakon svojih poraza, koje su pretrpjeli 3. oktobra, obnovili su jučer Rusi navale samo slabijim silama, koje smo lako odbili. Kod ostalih vojnih skupina ništa novoga.

Vrhovna vojna uprava.

Ententa.

Tužbe u Italiji.

Lugano, 5. oktobra. Chauvet, ravnatelj lista „Popolo Romano“, tužio je list „Idea Nazionale“ i njezinog glavnog urednika Monicellija radi klevete, koja ga je teretila, da je branio austrijske interese. „Idea Nazionale“ tužila je na to Chauveta radi špijunaže. Rasprava protiv lista „Idea Nazionale“ imala se vršiti jučer, ali je odgodjena, dok ne bude odlučena tužba radi špijunaže. Protiv markeza Cappelli je takodjer u toku živahno gibanje radi toga, što se izjavio protiv rata. On se je već morao odreći predsjedništva geografskog društva, te se ide sada još i zatim, da se ga prisili, da se odreče mjesta potpredsjednika u komori i predsjedništva medjunarodnog poljodjelskog zavoda.

Francuski ratni materijal za Rusiju.

Budimpešta, 5. oktobra. Prama vijesti iz Braile bilo je prošlog ponedjeljka ukrcano na više brodova francuskog materijala, što je namijenjen za Rusiju.

Ruski vojni obvezanici u tudjini.

Kopenhagen, 5. oktobra. „Novoje Vremja“ javlja, da se moraju svi vojni obvezanici Rusije, koji se nalaze u tudjini prijaviti u vojsku u najbližu državu, gdje borave. U obzir dolaze: Francuska, Engleska, Belgija, Italija, Srbija, Crna Gora, Japan i Kanada.

Novi talijanski ministar.

Rim, 5. oktobra. Nasljednikom ministra Viale, imenovan je viceadmiral Camillo Corsi. Rodjen je u Rimu 13. maja 1860. U svoje je vrijeme sudioništvovao u ratu u Eritreji i Libiji. Kao povod odstupa ministra Viale navadjaju se zdravstveni razlozi, dok drugi vele, da je on bio protiv toga, da Italija sudioništvuje u Dardanelima i Maloj Aziji. Ako je zadnje istina, onda nastup novog ministra znači, da će Italija započeti rat na moru protiv Turske.

La città di Trieste.

Milan, 5. oktobra. „Secolo“ javlja, da je u Palermu imao biti spušten u more novi parobrod imenom Giolitti. Uprava je škvera promijenila ovo ime u „La città di Trieste“. Nu kod porinuća je brod zapeo i tako se je spuštanje broda moralo prenijeti na bolja vremena.

Zajam u Americi.

Amsterdam, 5. oktobra. Reuter javlja iz New-Yorka: Firma Morgan i dr., koja izdaje francusko-engleski zajam, javlja, da je jedan od najvećih bogataša potpisao 30 milijuna zajma. Jučer bila je velika svečanost u počast englesko-francuskog povjerenstva, na kojoj je došlo do velikih izražaja simpatija za ententu. Bivši amerikanski poslanik u Londonu, Chvate, nazvao je rat kao borbu izmedju slobode i ropstva.

Nutarnji položaj u Rusiji.

Moskva, 5. oktobra. Prigodom uapšenja radnika donaša „Ruskoje Slovo“ vijest, da je trgovački ministar priopćio ministru unutrnjih poslova, da obzirom na radnje municije postupa oprezno napram radnika i da ne uporabljuje nepotrebna prisilna sredstva. Ministar je unutrnjih poslova odgovorio, da je i on istog mnijenja, te da će samo u najskrajnjem slučaju biti strog.

Ententinin zajam u Americi.

London, 5. oktobra. Reuter javlja iz New-Yorka: Listovi javljaju, da je englesko-francuski zajam skoro već potpisan. Misli se, da je potpisano više negoli se zahtijevalo.

Sloboda štampe u Rusiji.

Stockholm, 5. oktobra. Sloboda štampe u Rusiji, radi koje je zadnjih sedmica bilo toliko veselja, rekbi da je bila kratkotrajna. „Novoje Vremja“ piše, da će reforma o slobodi biti opet stegnuta. Prestaje sloboda riječ u novinstvu i svaka kritika. List pozivlje vladu, da toga ne čini.

Rusija ima prednost.

Lugano, 5. oktobra. Ruski ultimatum proizveo je u Rimu veliki utisak. „Giornale d'Italia“ javlja, da je Sonnino izjavio, e je Rusija ovaj korak počinila sporazumno sa ententom.

Socialni demokrati za mir.

Lugano, 5. oktobra. (D. u.) Kod skupštine socijalnih demokrata u Monzi, kojoj je prisustvovalo 18 socijalističkih frakcija pokrajine Milana podvrglo se oštroj kritici djelovanje gradskih vlasti i ustanovilo, da se sve općine u Italiji nalaze u žalosnim prilikama. Vlada bi se morala zauzeti radi pomanjkanja radnja u poljodjelstvu i industriji. Skupština je na koncu izrazila želju za skorašnji mir.

Balkan.

Bugarska mobilizacija.

Milan, 5. oktobra. „Corriere della sera“ javlja iz Bukarešta: Bugarska je mobilizirala sve vojnike do 48. godine. Bugarski državljani ispod 45. godine ne smiju preći granice. Mobilizaciji uslijedilo je opasno stanje. U zadnje se je dane otposlalo čete na rumunjsku granicu.

Talijanci na Balkanu.

Lugano, 5. oktobra. Prema jednoj vijesti, sudioništvovat će Italija na Balkanu sa 50.000 vojske, koja se ne će iskrcati u Solunu već na kojoj drugoj točki na Balkanu.

Mobilizacija u Grčkoj.

Carigrad, 5. oktobra. „Tanin“ prima iz Atene: Pučanstvo je hladno primilo opću mobilizaciju, jer narod ne želi, da se Grčka upusta u postolovine za obranu Srbije. Kralj je na mobilizaciju pristao, da mu se ne predbacuje e je prijatelj Njemačke. „Tanin“ jamči, da se Grčka nije vezala u ničem sa ententom. Kralj je odbio ponudu Francuske, koja je Grčkoj davala 100 milijuna franaka.

Putnik o položaju u Srbiji.

Budimpešta, 5. oktobra. Putnik je u zadnjem krunskom vijeću izvjestio, da vidi Srbiju u ratu na trim frontama: sa sjevera, zapada i juga će neprijatelji nasrnuti u Srbiju. Doduše je vojska svježa i ima ratnog materijala, duh je vojske izvrstan, dobilo se teških topova od saveznika, nu mora se računati sa velikom premoći neprijatelja. Bude li poraz uslijedio na jednoj strani, mogla bi brzo pasti odluka. Na preveliku se pomoć saveznika ne može računati.

Bugarska pred ratom.

Stockholm, 5. oktobra. „Birševija Vjedomosti“ javlja iz Sofije: Radoslavov je izjavio vodjama vladinih stranaka: Mi stojimo pred ratom. te moramo braniti naše nacijonalne interese. Mi moramo oduzeti našim neprijateljima sve ono, što su nam pred dvije godine oteli, da tako zadovoljimo nanešenoj uvredi.

Zatvorenje bugarske granice.

Stockholm, 5. oktobra. Iz Sofije se javlja: Bugarska je zatvorila granicu svim inozemcima izuzevši državljane centralnih vlasti. Telefonski je saobraćaj sa Rumunjskom prekinut.

Vijesti iz Italije o Balkanu.

Lugano, 5. oktobra. U zadnje se je dane držalo u Rimu, da će Bugarska biti miroljubiva, nu sad su počeli biti u tome skeptični. Ententa je počela u Sofiji prijetiti, jer još nije dobila odgovora na njezinu zadnju notu. Misli se, da se je Bugarska posve pridružila centralnim vlastima. Jučerašnjem je ministarskom vijeću prisustvovao zamjenik šefa stožera, Porro, državni tajnik Dalloglio i novi ministar Corsi. Rumunjska se drži napram entente rezervirano, dok je Grčka zahtijevala 30 milijuna predujma za mobilizaciju.

Ruski ultimatum Bugarskoj.

Petrograd, 5. oktobra. (D. u.). Službeni ultimatum Rusije Bugarskoj bio je predan ministarskom predsjedniku Radoslavovu jučer u 4 sata popodne.

Sa bojnih poljana.

Zahvalna brzojavka cesara nadvojvodi Fridrihu.

Beč, 5. oktobra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Na brzojavnu čestitku nadvojvode Fridriha u ime sveukupne oboružane sile cesaru prigodom Preuzvišenog imendana, stigao je slijedeći odgovor: Primio sam toplom zahvalom čestitke, koje su Me u velike razveselile, što ste Mi Vi, Moj dragi feldmaršalu, Mojem današnjem imendanu u ime sveukupne oboružane moći podastrli. To Me osobito razveselilo u čvrstoj vjeri o borbi, koja napunja Vas i Moju hrabru vojsku. Ja znam cijeniti, što je dosada doprinjela

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

„Dobro je,“ rekoh, „idite, a ja ću sad na posao.“

„Dobro, al mi revno čuvaj kuću!“

„Ne boj se, Lucijo! Ja već znam, što treba,“ odgovorih i odoh.

Nijesam bila ni na pô puta prevalila, al mi je u jedamput pozlilo, te nijesam mogla dalje. Povratih se u svoju sobicu, da malo počinem. Maćuha me nije bila opazila. Već da legnem, al u vrtu pod prozorom tornja neko razgovara. Prikučim se nehotice k prozoru. Lucija je govorila sa svojim „bratićem“.

„Sreća,“ reče Lucija, „da je stari na duže vremena otišao, dragane moj! Večeras nam valja otići.“

„Pa dobro, ajdmo, draga Lucijo,“ odvrati bratić poljubiv maćuhu.

„Pisala sam ti u grad, da ovdje nijesam sigurna. Nesretna ona rugoba Amalija ima kod sebe moja pisma, svaki čas može me odati. Tu sam gotovo njezina ropkinja. Kušala sam joj prijateljski izmamiti pisma, al mudra je zmija, ne da ih. U ostalom nemamo tu ništa više tražiti. Svoje sam si osigurala. Tu je sve obrano i za kratko, mislim, mora se sve gospodarstvo raspasti. Hvala Bogu, te ću se toga dosadnoga jarma starčeva riješiti. Ja mu nijesam kriva, da je lud, te se je prevariti dao.“

„Al, draga Lucijo,“ odgovori „bratić“, „čini mi se, da tu ima jošte novaca, nešta si mi govorila, da „ružna cura“ ima materinstva.“

„Otišlo s Bogom!“ nasmija se Lucija. „Govorila sam mu toliko o tvom velevažnom pothvatu, o špekulaciji s dugami, kojoj treba novaca. Rekoh, da će i na njega pasti lijep dobitak, pri tom sam ga naravski gladila i dragala. Prije desetak dana donese mi novce.“

„Al ti mi ništa ne reče, Lucijo!“

„Čekala sam do zgode. Nu čuj! Ludi starac izvadi novce iz javne blagajne, pošto mu je neki prijatelj obećao bio zajam. Prijatelj ga iznevjeri, moj starac bijaše u škripcu. Tražio je, da mu ih povratim, al ja odvratih, da si ih već otpremio. Tad ga svjetovah, nekaište materinstvo od Amalije, koja da je punoljetna i nek joj otkrije u kakvom se škripcu nalazi. Lenić učini po mom savjetu, pa je bome i uspio. Amalija mu je ustupila sve svoje, a podje u grad, da digne novce i da ih vrati u kasu.“

„To je dakako drugi posao,“ nasmija se „bratić“. Dakako, tu valja odmah čistiti mjesto.“

„Da izvedemo svoj pothvat sa dužicami.“

„Ha, ha, ha!“ odvrati joj „bratić“, „nikad ne bih bio pomislite, da će Lucijin dragi od mladosti i kazališni plesač postati tvojim „bratićem“ i špekulantom sa dužicami.“

„Evo sad ću da popravim ono, što ti skrivih pobjegnuvši s bogatim trgovcem i zavukavši se kasnije pod krinku guvernante.“

„Gdje sam te sretno uvrebao, Lucijo.“

„A nijesam li te vazda lijepo pomagala, novaca ti šiljala odavle?“

„Jesi, jesi! Dobro je sad. Večeras dakle!“

„Da. Ajde da pospremim stvari. Kad se starac povrati, naći će gnijezdo prazno. Za sjeme mu ostavljamo rugobu Amaliju.“

Tako, — nastavi starica, — govorile medju sobom te dvije proklete duše, a zatim podjoše dalje u vrt. Ne mogu Vam reći, milostivi gospodine, kako mi je bilo pri duši. Zemlja, drveće, nebo, sve se okretalo oko mene, mračilo mi se, maglilo pred očima, htjela sam kriknuti, nijesam mogla. Padoh kao bez sebe. Povrativ se k svijesti, sjedoh na stolicu, počeh razmišljati. Glava mi je teška bila kao od olova, drhtala sam sva, nijesam se mogla dovinuti misli. Razbojnici! Razbojnici! U takve smo šake pali! Da nas oplijene, ubiše! I ono zadnje moje imanje istrgnuše mi ljute zvijeri u čovječjoj spodobi iz ruku! He, vikah, i odlučih tvrdo zapriječiti zlopako djelo tih varalica. Ali kako? Domišljala sam se ovomu i onomu, ne nadjoh pravoga načina. Imanje naše bilo je prilično osamljeno, najbliži susjed bio nam je župnik. Kradomice napisah mu pisamce, umolih ga, neka svakako k meni dodje; možda mu, rekoh, ne bi li se pred mrakom s njegovim ljudma zaputio do nas? Nu moj dobar Luka, koji mi uvijek služio, pošto ga skrivom (?) ...

(Dalje slijedi.)

kvih obveza niti prama Turskoj niti prama središnjim vlastima. Sve ovisi o tom, na koji bi način mogla Bugarska dobiti Macedoniju.

Promet u Bugarskoj.

Sofija, 4. oatobra. Vladin list „Echo de Bulgare“ javlja: Rumunjski ministar javnih radnja stigao je u Rušćuk, da vodi pregovore radi prevoza robe kroz Rumunjsku, što je namijenjena za Bugarsku. U Rumunjskoj imade veliki broj pošiljaka namijenjenih za Bugarsku.

Blokada bugarske obale.

Budapest, 4. oktobra. Prema nekojim novinskim verzijama hoće, da ententa sa svojim pomorskim silama u egejskom moru blokira centralnu bugarsku obalu. Strategija gospodarskoga pomorskog rata poznaje — kaže „Pester Lloyd“ — više vrsti blokada, no takve se blokade često proglašuju, ali ne izvode. Ententinim preduzetim mjerama protiv pomorske trgovine centralnih vlasti nedostaje pravna podloga „efektivne blokade“, ali za ententu povoljan geografsko-strategijski položaj čini, da se postigne njezin cilj. Ima li ententa pravo, da slične stvari preduzima protiv neutralne Bugarske?

Prema nazorima se dra. Ernesta Müllera-Meiningena u njegovom glasovitom djelu mora neutralnim zemljama pustiti slobodna trgovina bez obzira na rat i na zaraćene stranke.

Ententa može da krši te principe sa svojim najavljivanjima. Kako stvari faktično stoje — drži „Pester Lloyd“ — ne će imati ententa u tom efektivnog uspjeha s blokadom bugarske obale. U egejskom moru krstare njemačke podmornice, čije je strahovito djelovanje poznato.

Radoslavov kabinet nije uzdrman.

Sofiji, 4. oktobra. „Bugarska brzojavna agentura“ javlja s obzirom na u izvanjskoj štampi raširene neispravne ili tedencijozne izvještaje o položaju Bugarske da je ovlaštena dementirati sve vijesti o dolasku njemačkih časnika u Sofiju, koji bi imali u svoje ruke preuzeti upravu željeznica i vojno vodstvo. Isto se tako dementira navodna izjava Radoslavova, prema kojoj će Bugarska za vrijeme, dok traje rat, dobivati od Njemačke mjesečno 50 milijuna franaka, kao i vijest o brojnim uapšenjima, te nastalim nemirima. U Sofiji se nalazi samo jedan njemački časnik i to vojni ataše. Što se tiče tvrdnje nekih listova, da kabinet Radoslavov nije pozvan da upravlja sudbinom Bugarske, budući da nema većine, mora se primijetiti, da u parlamentarnoj zemlji kao što je Bugarska, ne bi mogla opstojati ona vlada, koju ne bi u sobranju podupirala većina. Radoslavov kabinet opstoji već preko dvije godine i još nikada nije bio uzdrman, a osim toga politika toga kabineta nema ništa izazovnoga, Bugarska se sve dosad nije udaljila od naoružane neutralnosti.

Opsadno stanje u Grčkoj.

Lugano, 4. oktobra. „Matin“ javlja iz Atene: Kraljevska naredba odredjuje, da se u Ateni i Pireju proglasi opsadno stanje. U Ateni su raširene vijesti, da je ententa obećala ispuniti sve nade Grka, ako potpomognu Srbi...

Dogodjaji na moru.

Torpedovan?

Maasluis, 4. oktobra. (D. u.) U srijedu odvedena je engleska pripomoćna krstarica, koja se potapljala, u Dover tegljena po dvjema ribarskim ladjama.

Potopljena njemačka podmornica.

New-York, 4. oktobra. (D. u.). Amerikanski živinski liječnik Banks, koji se je vratio iz Engleske, javlja, da se je jedan engleski stražarski brod, koji je plovio pod amerikanskom zastavom, približio njemačkoj podmornici, a onda metnuo dolje amerikansku i izvjesio englesku zastavu, te potopio podmornicu. Banks, koji se nalazio na brodu „Nicosian“ reko je dalje, da su časnici stražarskog broda došli na njihov brod, te im naložili da budu šutljivi. Banks objavlja u amerikanskim novinama pismo u kojem veli, da su Englezi pucali na plivajuće njemačke mornare i na one, koji su se penjali na brod „Nicosian“. Opaska Wolffovog biroa: Vijest se odnosi na onaj slučaj, što su ga njemački listovi donijeli dne 8. septembra na temelju vijesti, što su donjeli iz Londona stigli Amerikanci. Njemačka podmornica o kojoj se radi, morala bi biti samo U 27, za koju se dne 6. septembra javilo, da je izgubljena.

O nesreći „Benedetto Brin“.

Mijan, 4. oktobra. „Secolo“ prima zanimivih potankosti o nesreći krstarice „Benedetto Brin“. Kad je vijest bila priopćena Salandri, bio je ovaj duboko dirnut, te je zahtijevao od admirala Presbitero brzojavni izvještaj. Presbitero je zapovjednik eskadre, kojoj je pripadao „Benedeto Brin“. Kad je stiglo izvješće poslao je Salandra prijepis kralju, Cadorni i vojvodi od Abruza, zahtijevajuć, da se odmah povede istraga. Uslijed eksplozije, brod nije više za uporabu. Unutarnjost zadnjeg dijela i prostor za strojeve su uništeni. „Benedetto Brin“ bio je admiralski brod. Uzrok nesreći, tvrdi se, bio je kratki spoj, nu misli se, da je počinjen zločin. Trupla, koja su isplivala, dokazuju, da je veliki broj ljudi našao smrt uslijed eksplozije. Na brodu je bilo 780 momaka i 34 časnika.

„Benedetto Brin“ neuporabiv.

Milan, 4. oktobra. Kako javlja „Messaggero“, štete su na brodu „Benedetto Brin“ takove vrsti, da se brod ne će više popraviti. Brodom je zapovijedao kapetan Farafomi. Izmedju momčadi bilo je veći broj učenika topništva.

Sa bojnih poljana.

Francuska ofenziva.

Genf, 4. oktobra. (D. u.). Velika napetost u očekivanju, što su ju prouzročili prvi službeni izvještaji o francusko-engleskoj ofenzivi, prouzročili su veliku nestrpljivost i nervoznost radi polaganog napredovanja. Francusko novinstvo kuša miriti publiku i dokazuje, da bi bitka mogla još dugo potrajati. Sretan početak ofenzive osigurava, da će i dalnje operacije sretno uspjeti.

Urota u engleskoj vojsci.

London, 4. septembra. (D. u.). „Times“ javlja: Ratni sud u Dagšaiu odsudio je 17 vojnika indijske vojske na smrt, koji su pripravljali urotu u regimenti. Imali su priredjene bombe i odrezali brzojavne žice.

Odlikovanje dardanelskih junaka.

Carigrad, 4. oktobra. (D. u.) Cesar Franjo Josip podijelio je zapovjednikom vojske na Dardanelima, maršalu Siman Sanders paši veliki križ Leopoldovog reda sa ratnom dekoracijom, viceadmiralu, Souchon paši i generalu Bresart pl. Schellendorfu vojnički zaslužni križ sa ratnom dekoracijom.

Iskrcavanje četa u Solunu.

Pariz, 4. oktobra (D. u.) „Temps“ javlja: Četvorni je sporazum javio grčkoj vladi, da je Bugarskoj stavljene prijedloge povukao, kojom se htjelo istu predobiti za rat protiv Turske. Iskrcanje englesko-francuskih četa u Solunu predstoji. U Solun je stigao engleski general Hamilton.

Strahoviti gubici Engleza.

London, 4. oktobra. „Daily Telegraph“ izvješćuje o bojevima u Flandriji: Na pojedinim je mjestima uspjelo Englezima, da bajunetskim navalama protjeraju Nijemce iz njihovih jaraka, ali nijesu daleko uznapredovali, jer su im zaprijeke od žice spriječile daljnje prodiranje. U bojevima, što su se pri tom razvili, preuzeli su glavnu ulogu njemački puščani strojevi, koji su zadali Englezima strahovitih gubitaka, pa bi to na zapadnoj fronti moglo imati za posljedicu, da se obustavi ofenziva. Uopće je nadasve težak zadatak, da se Nijemci bace iz njihovih položaja. Stoga se moraju strpjeti narodi ententinih vlasti. Prolazne nedaće ne smiju se ovište tragički prosudjivati, jer se pobjeda ne može izvojevati u jedan dan. Javnost ne smije klonuti duhom ni poradi velikih gubitaka, jer bez njih nema uspjeha. Gubici su uistinu vrlo veliki. Dnevno je odlazilo svaka dva sata po jedan transport ranjenika samo u La Chapelle.

Koliko je potopljeno njemačkih podmornica? — Originalni odgovor Balfoura.

London, 4. Oktobra. U doljnoj je kući odgovorio ministar mornarice lord Balfour na pitanje, koliko je njemačkih podmornica potopljeno, da razumije radoznalost interpelantovu, ali je podjedno takodjer uvjeren, da ne bi dao nikakvih dragocjenih objašnjenja pukom tvrdnjom o razorenju njemačkih podmornica. Ima medjutim različitih stepena kod potopljenja podmornica: Od bezuvjetne sigurnosti do pukog naslućivanja mogućnosti. (Odobravanje i smijeh.) Nije probitačno, da se takve činjenice upotrebe za statističke podatke. Kad bi se admiralitet ograničio na slučajeve bezuvjetne sigurnosti, zaostao bi daleko za istinom. (Odobravanje.) Kad bi admiralitet spomenuo svaku mogućnost, jako bi pretjerivao.

Borbe na Kaukazu.

Carigrad, 4. oktobra. (D. u.) Kako se javlja iz Erzeruma, vlada, izuzevši manjih čarkanja, na granici ovog vilajeta mir. Turski odjeli otjerali su u istočnom smjeru ruski pješadijski regiment i pješadijski bataljun. Jedan se je turski narednik ovom prigodom osobito iskazao protiv nadmoćnijih ruskih sila. U ruskoj vojsci hara kolera.

Venizelos prosvjeduje.

Atene, 4. oktobra. (D. u.) Venizelos je prosvjedovao kod engleskog i franceskog poslaništva radi povrede neutraliteta, koja je uslijedila sa iskrcanjem engleskih i franceskih četa.

Hamilton sa svojim stožerom u Solunu.

Solun, 1. oktobra. (D. u.) Francuska je krstarica i engleska torpednjača iskrcala jučer ovdje engleskog generala Hamiltona sa njegovim stožerom, dalje oko 20 engleskih i francuskih časnika i broj vojnika.

Ofenziva u Elzasu.

Genf, 4. oktobra. Kako se glasa, predstoji velika ofenziva u Elzasu. Osobito u okolici Belforta opažaju se reformacije reserve, koji su posve nanovo opremljene i opskrbljene s modernim revolverima. Njemački zrakoplovi posjećuju grad redovito dvaput dnevno bacajući bombe. Od augusta se nije oborilo nijedan njemački zrakoplov, koji lete u velikoj visini.

Talijanske laži.

Beč, 4. oktobra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Podaci talijanskog izvještaja od 1. oktobra, koji veli, da su talijanske čete navalile od Mrzlog Vrha i kod visina Sv. Marije i Sv. Lucije uzprkos izvanrednih poteškoća koje je povisila neugodna godišnja doba i osvojile vrlo jake šančeve i zarobili nekoliko tuceta, ne odgovara istini. Opisane neprijateljske navale protiv Mrzlog Vrha bile su obustavljene već izmedju naših zapreka. Posve je lažno, da je zarobljeno nekoliko tuceta austrijskih vojnika. Protiv visina Sv. Marije i Sv. Lucije nije uopće bilo nikakve prave talijanske pješadijske navale, jer one, što su tamo poduzete, bile su našom topničkom vatrom dijelom osujećene, a dijelom već u klici uništene. U prostoru Tolmina bilo je zarobljeno od 28.—30. septembra po austro-ugarskim četama 56 talijanskih časnika i 406 momaka.

Ententa.

Ruski ministar u glavnom stanu.

Kopenhagen, 4. oktobra. (D. u.) „Berlingske Tidende“ javlja iz Petrograda: O raspravama ministarskog vijeća u glavnom stanu javlja se: Sasonov je izvjestio o izvanjskom položaju, osobito glede Bugarske. Većina kabineta je za to, da se treba uzeti energične mjere protiv Bugarske i da se moraju odvažiti Bugarskoj predati i ultimatum.

Položaj u Revalu.

Petrograd, 4. oktobra. Prama jednoj vijesti lista „Riječ“, Reval je bez ogrijeva i živeža. „Riječ“ ne može toga pojmiti, pošto grad nije opsjedan. List veli, da željeznički činovnici nijesu dorasli svojoj zadaći.

Novi ruski aeroplani.

Paris, 4. oktobra. (D. u.). „Eclair“ javlja: Ruska je vojna uprava pravila pokušaje sa gorostasnim zrakoplovima tipa „Sikovski“ koje se je mislilo upotrebiti protiv bombardiranju zrakoplova. Najveća pogreška ovih zrakoplova jest, što je s njima teško vladati.

Konkurencija ratnih zarobljenika.

Bern, 4. oktobra. Francuski „Bataille Syndicaliste“ upozorava vladu, da je puk u Francuskoj vrlo nezadovoljan, što se šalju na posao ratni zarobljenici, i oni otimlju zaradu Francuzima. Osobito se opaža, da mnogi lučki radnici ne mogu dobiti zarade zbog jeftinih nadnica konkurenata, zarobljenih Nijemaca. U Saint-Nazare su tako svi radnici u dokovima bez posla, u Havreu mora oko 400 radnika gledati, kako Nijemci rade. Sve je to u korist kapitalista i velikih posjednika, a to bi moglo postati opasno, kada jednom radništvo bez kruha za se i svoje porodice zatraži, da vlada misli i na njega i uredi to pitanje. Sada uopće kapitalisti imadu široko polje za bezakonja, jer su pod izlikom, da nema radnika dobavili jeftine tako reći robove Marokčane i Kalile, a sada što i još jeftinije radnje ratnih zarobljenika.

Nemiri u Rusiji.

Petrograd, 4. oktobra. Suspendiranje Dume prouzročilo je u Petrogradu i Moskvi razne štrajkove u znak protesta. General je Florov izdao izjavu kojoj veli, da je uznemirivanje u zemlji isto tako neugodno kao dogodjaji na bojištu. Radnici drže razne sastanke na javnim ulicama. Bunjenje u tvornicama municije smatra se kao veleizdajnički čin, te apelira na radništvo, veleći, da zlato što ga neprijatelj troši u zemlji u svrhu nemira, bit će poškropljeno ruskom krvlju. Uslijed ovih štrajkova i nemira uapšeno je u Petrogradu mnogo osoba, te se vode na sve strane kućne premetačine. Uapšeni su socijalni demokrati Jegorov i Sudakov. Zastupnik Dume, Kerenski, zauzeo se za ove kod ministra unutrnjih poslova, te je zahtijevao, da se ih pusti na slobodu, da se konflikt još više na zaoštruje. Knez je Čerbakov obećao, da će nastojati želji udovoljiti.

Razne vijesti.

Sabiranje vune i kaučuka. Uslijed kišovitog vremena, nastavit će se sabiranje vune i kaučuka budućih dana. Pučanstvo se upozorava, da se ovi predmeti mogu predati i direktno kod općine. Obzirom na veliku važnost ovog sabiranja ponovno se pozivlje pučanstvo, da daje ove predmete, koji nemaju za pojedinca više nikakve vrijednosti, u dobrotvorne svrhe.

Neobičan slučaj sa zarobljenicima. U selu Semeljci kod Djakova interniran je već dulje vremena kod jednoga posjednika jedan mladi ruski zarobljenik iz Irkutska u Sibiriji. Mladi Rus je veoma spretan i marljiv u poslu, pa ga je posjednik zavolio tako, da s njime vrlo lijepo postupa. Rus je zato veoma zadovoljan, pa je pisao i svojim roditeljima u Irkutsku, moleći ih, da njegovom dobrom poslodavcu pošalju kakav lijepi dar. To pismo je naravno dugo putovalo, te je zarobljenik istom ovih dana dobio od roditelja odgovor. No tko da opiše začudjenje i iznenadjenje ruskoga zarobljenika i njegovog slavonskog poslodavca, kad su iz lista doznali, da se sin semeljačkog posjednika, koji je zapao u rusko ropstvo, nalazi u Irkutsku i radi kod roditelja zarobljenoga Rusa! I sin semeljačoga posjednika se hvali, da s njime vrlo lijepo postupaju, pa mu ništa ne manjka. — Nema sumnje, da će zarobljeni Rus u Slavoniji i zarobljeni Hrvat u Sibiriji, koliko je to moguće u njihovim prilikama, provesti svoje zarobljeništvo vrlo ugodno, jer će i jedni i drugi roditelji s obzirom na svoje sinove, udesiti svoj postupak, a to će svi imati da zahvale zaista neobičnom i čudnovatom slučaju.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58 Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 7. listopada 1915. | Broj 85.

Prekinuti diplomatički odnošaji izmedju Rusije i Bugarske.

Bugarski odgovor na ruski ultimatum nezadovoljiv. — Uzaludna naprezanja francusko-engleske vojske. — Neuspeh talijanske navale. — Čete četvornog sporazuma u Solunu? — Njemački prosvjed protiv Grčke.

Prekinuti diplomatički odnošaji izmedju Rusije i Bugarske.

Petrograd, 7. oktobra. (5 i pô sati jutro.) Petrogradska agentura javlja iz Sofije 5. oktobra: Bugarski odgovor na ruski ultimatum bio je uručen ruskom poslaniku u 2 sata 40 časaka popodne.

Budući da odgovor ne bje zadovoljiv, stavio je do znanja ruski poslanik bugarskomu ministru-predsjedniku **prekinuće diplomatskih odnošaja.**

Zaštita interesa ruskih podanika povjerena je bila poslovodji nizozemske vlade.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 5. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom bojištu nema nikakve promjene.

Talijansko bojište.

Na visoravni Folgarije bila je oko ponoći jaka talijanska navala, koja je mjestimice doprela sve do naših pozicija, bez iznimke suzbijena.

Srpsko bojište.

Ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 6. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na visini sjeveroistočno Nieuville bila je odbijena francuska navala sa ručnim granatama. U Šampanji pokušali su Francuzi i jučer, da opet poduzmu ofenzivu na dosadašnjoj navalnoj fronti. Sa jakom artilerijskom paljbom, koja je postala poslije podne najžešća, mislio je neprijatelj, koji je imao na cijeloj fronti pripravne čete za navalu, da će učiniti naš položaj za sveopće namijenjeni nasrtaj pripravnim. Radi naše artilerijske paljbe, koja je imala za cilj neprijateljske ispadne točke, uspjelo je Francuzima samo na nekim mjestima sa svojim četama navaliti, te gdje su jurišali bili su suzbijeni uz teške gubitke. Tako je posve slomljena višeput opetovana navalna jurišanja na cesti Somme-Py-Sonain, kao i navale sjeverno i sjeveroistočno Beansejoura, onda sjeverozapadno Ville sur Tourbe. Naprotiv engleskog izvještaja od dne 1. oktobra, prama kojemu su Englezi dobili u zračnoj borbi premoć nad njemačkim zrakoplovcima, objavlja se uporedjivanje, iz kojeg proizlazi, da su Nijemci izgubili u septembru 7, Englezi 8 i Francuzi 22, tako neprijatelji ukupno 30 zrakoplova.

Istočno bojište.

Rusi su nastavili jučer izmedju jezera Drisvjati i Krevo većim navalama. Bili su odbijeni ili slomljeni u našoj vatri. Neprijatelj je imao iz početka uspjeha kod Kozjanija i južno jezera Višnieva. Našim protunavalama je položaj bio popravljen za nas zadavši teških gubitaka neprijatelju. U okolici zapadno Čartoriska razvile su se borbe.

Vrhovna vojna uprava.

Balkan.

Zastupnici entente spremni na odlazak.

Berlin, 6. oktobra. „Berliner Tagblatt" javlja iz Sofije: Bugnrska je mobilizacija dovršena. Zastupnici četvornog sporazuma spremaju se na odlazak.

Grčka uz Srbiju.

Pariz, 6. oktobra (D. u.) Agence Havas javlja iz Atene: Venicelos je izjavio u komori, da će se Grčka strogo držati obveze, što su ustanovljene u grčko-srpskom ugovoru, pa makar to natjeralo Grčku da se suprotstavi Njemačkoj, što bi on iskreno požalio. Venicelos je izrazio osvjedočenje, da je u interesu Grčke, da se postavi na stranu četvornog sporazuma. Izjave Venicelosa bile su odobrene sa 50 glasova većine. Muhamedanski su zastupnici glasovali protiv toga.

Ruski ultimatum Bugarskoj.

Lugano, 6. oktobra. (D. u.) Novine doznaju iz Petrograda, da Bugarska ne će povoljno odgovoriti na ruski ultimatum. Očekuje se navješlenje rata od strane Rusije.

Ruski poslanik zapušta Sofiju.

Pariz, 6. oktobra. (D. u.) „Journal" donaša izjavu Sasonova, što ju je ovaj dao dopisniku lista, da je sada izginula svaka nada, da se Bugarska svede na pravi put. Ruski je poslanik dobio nalog, da zapusti Sofiju.

Ustup Bugarske u rat.

Berlin, 6. oktobra. Da li će Bugarska odgovoriti na ruski ultimatum ili ne, može se reći: kocka je pala. Ustup Bugarske u svjetski rat bit će u kratko vrijeme gotova činjenica. Već iz samog ultimatuma proizlazi, da je Bugarska već izabrala, što ima učiniti. U ultimatumu se veli, da je vlada kralja Ferdinanda predala udes zemlje u ruke Njemačke. Vlada u Sofiji ne može više ustegnuti svojeg koraka. Odnošaji su izmedju Bugarske i Rumunjske dobri. To dokazuje i poluslužbena „Independence Roumaine", koja se obara na politiku Filipescu i Take Jonescua. Na držanje Grčke treba pričekati. Teški položaj u kojem se nalazi kralj Konstantin, javno se priznaje. Isključeno je, da bi se Grčka mogla oružjem opreti ententinim četama. Još bi se moglo dogoditi, da ostane neutralna. Nu treba pričekati, što će donijeti bliža budućnost.

Srbija hoće rat.

Sofija, 6. oktobra. Organ bivšeg ministra Malinova piše danas, da je Grčka priopćila e će svoje čete povući za 3 km iza fronte. Ova je mjera razveseljiva i razumljiva. Samo Srbija šuti! Vijesti, što kolaju u srpskim vojničkim krugovima, otkrivaju namjere Srba. Osigurava se nas, da srpska vojnička liga pripravlja nacrt, kako bi prouzročila sukob na granici, da tako dodje do rata sa Bugarskom. Naši mjerodavni krugovi gledaju mirno u razvitak dogodjaja.

Dogodjaji u Srbiji.

Berlin, oktobra. „Lokalanzeiger" javlja: O dogodjajima u Srbiji poslane vijesti nijesu bile novinama izručene. Novine pozivlju, da ne opisuju na dugo i široko bijeg Macedonaca iz srpske vojske.

Poziv srpskog poslanika u Parizu.

Kopenhagen, 6. oktobra. Iz Pariza se javlja: Srpski poslanik u Parizu, Vesnić, pozvan je u Niš. U Parizu dovadjaju ovo u savez sa promjenom vlade u Srbiji.

Berlin, 6. oktobra. „Lokalanzeiger" javlja: Srpski poslanik u Parizu bit će u Nišu kao prvi savjetnik ministra-pedsjednika Pašića, te će voditi ured izvanjskih poslova. Time se je udovoljilo želji Delcassê-a, koji drži Vesnića za pouzdanu osobu.

Iskrcavanje četa u Solunu.

Lugano, 6. oktobra. „Corriere della Sera" javlja iz Atene: Iza kako je grčkoj vladi bilo priopćeno, da će ententa iskrcati čete u Solunu, sastalo se ministarsko vijeće, da pretrese položaj u svakom smjeru. Zaključeno je, da se držanje Grčke uredi prema toku dogodjaja. General D'Amade, koji se nalazi u Srbiji, preuzet će zapovjedništvo saveznih četa. General Hamilton organizira iskrcavanje četa i materijala u Solunu. Vijest o iskrcavanju četa u Solunu proizvelo je u Ateni izvanredni utisak. Ministarski listovi naglasuju, da Grčka nije saveznica entente. Njezin je jedini neprijatelj Bugarska.

Grčka zaposjela željeznice.

Amsterdam, 6. oktobra. Jedan ovdješnji list javlja iz Londona: Grčka je vlada zaposjela željezničke pruge: Solun-Monastir do Kenalija i prugu Solun-Iskib do Gegelija, pošto želi ove imati pod svojom paskom.

Pučanstvo bježi iz Beograda.

Rotterdam, 6. oktobra. Iz Bukarešta se javlja: Pučanstvo još uvijek bježi iz Beograda. Spomenik Milana Obrenovića, koji se nalazio pred kazalištem, prenešen je u Prištinu.

Srpski prijestolonaslijednik i ruski car.

Sofija, 6. oktobra. Prama vijesti iz Niša bilo je dugo dopisivanje izmedju prijestolonaslijednika Aleksandra i cara Nikole. Prijestolonaslijednik je podastro

---

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Govorila sam pri objedu, kan da ništa ne slutim, a one kukavice bijahu mi vrlo prijazne. Mimogred spazih, kako stoje dvije tri škrinje do vrata natrpane u drugoj sobi, ali maćuha skoči i zatvori brzo vrata, čim udjoh u sobu. Nema sumnje, rekoh si, spremaju se na dalek put i odlazeći ti cigani hoće da nas do kraja oplijene. Minulo je i podne, a svakim hipom rastao je u mojoj duši strah. Podjoh niz stube u dvorište. Služinčad danas za čudo nije išla na djelo. Zadjoh u služinsku sobu, da vidim, tko to buči i pjeva. Za stolom sjedjahu služavke i sluge pijući vino i vičući. Sve je to pijano bilo, i kad ih potjerah na rad, ne maknu se nitko, svi mi se nasmiješe u lice. Protrnuh, razumijeh, da im je maćuha dala vina, da ih omami, da ih predobije za se. Bludila sam kao luda po vrtu, bila sam od straha i zdvojnosti izgubila razbor. Ujedamput čujem, gdje maćuha viknu s prozora:

„Zapregnite!"

Mraz mi uhvati srce. Mislim, da sam u taj čas pobjesnila. Sve je bilo na kocki. Zbilja počeše zaprezati konje. Tad skupim svu svoju snagu. Zovnem dva naša pastira, rekoh im, nek dodju za mnom. Ljudi, manje pijani, slijedili me, a ja podjem s njima ravno u maćuhinu sobu. Obučena u putno odijelo navlačila si je upravo rukavice, do nje je stajao njezin mili „bratić" u lovačkom odijelu, a sred sobe tri putne škrinje. Opazivši mene i za mnom dva pastira, začudi se maćuha, osovi glavu i problijedi.

„Šta je?" zapita me nekim divljim glasom, ošinuvši me zmijskim pogledom.

„Kamo ćeš, Lucijo?" zapitah ju odvažno.

„Ne rekoh li ti, da idem s mojim bratićem pohoditi oca."

„A čemu te škrinje za toli kratak put?"

„To se tebe ne tiče. Šta traže ti pastiri u mojoj sobi?"

„Lažeš!" viknuh bijesna sa tolike laži, „ti ne ideš za ocem, ovo nije tvoj bratić, ti hoćeš oplijeniti, ostaviti moga starca oca, hoćeš sa svojim dragim pobjeći u bijeli svijet."

Te riječi ošinuše ju kao grom, porumeni dovrh glave i ona i njezin „bratić" da će poletjeti proti meni.

„Van, ništarije, iz ove stare, poštene kuće!" kriknuh pokazavši im prstom vrata. „Van! Znam vašu zasjedu, vašu himbu. Ljudi," okrenuh s k pastirom, „evo žena vašega gospodara hoće da sramotno pobjegne s tim kukavnim čovjekom. Oplijenila je kuću, oplijenila me za moje materinstvo, i evo zadnji komadić vrijednosti hoće da nam odnese iz kuće. Drž'te ih, ne dajte im grabiti zadnje ostanke našega imućtva!"

Stavivši se pred vrata raširih ruke i rekoh mirnije maćuhi: „Čemerna gujo! Ne puštam te toli lako! Platit ćeš to! Uvukla si se, tudja nametnice, pod ovaj krov, prevarila starca, otela mu sve; al ja sam njegova kći, starog hrvatskog plemena dijete, ja ću osvetit poštenje naše familije. Ljudi, pograbite ju, otmite joj ukradene novce."

Smrtni strah pojavi se na Lucijinu licu. Od užasa zanijemi. Moji pastiri htjedoše da ju zgrabe, al ona uzmaknu i stisnu se u kut. Kukavnom plesaču počeše koljena klecati. U jedamput, kan da se je nečemu dosjetio, poleti k ne visoku prozoru i skoči na polje. Lucija kriknu, svi se prestravismo. Zar pobježe hulja? Ne pobježe. Za malen čas primicala se buka uz stube. Silovito gurnu neko u vrata za mnom, da sam odletjela na stran. U sobu provali plesač, a za njim pijana rulja služinčadi. Lucija osovivši se nasmjehnu se.

„Ljudi! Za ime božje!" viknuh. „Evo to dvoje hoće da pobjegne, da okrade oca! Ne dajte toga."

„Laže!" zakriješti Lucija drzovito i koraknu naprijed, „ja idem za vašim gospodarom i vratit ću se opet. Ta luda me mrzi, pak je pomahnitala. Čuvajte me, tako vam glave. Vidite, da bjesni. Svežite ju, zatvorite ju u njezinu komoricu."

„Oh vražji porode!" planuh i da poletim, al pijana rulja posluša nju. Uhvatiše me, ne slušajući moga zaklinjanja: otimah se, svladaše me, izgubih svijest, samo sam još čula kroz nesvijest pakleni smijeh maćuhe. (Konac slijedi.)

vojska i mornarica u ustrajnosti i hrabrosti od godine i dana u društvu sa saveznicima, te sam stalan, da će naše oružje neuzdrmano ustrajati do postignuća konačnog uspjeha. Šaljem Vama, svim vodjama i momčadi Moje blagoslovne želje i pozdrave.

Čestitke kralja Jure Frenchu.

London, 5. oktobra. (D. u.) Reuter javlja: Kralj je poslao Frenchu brzojavnu čestitku u kojoj veli, da je žestoka borba samo početak većih čina i daljnjih pobjeda.

Iskrcavanje četa u Solunu.

Milan, 5. oktobra (D. u.) „Secolo" javlja iz Soluna od 3. oktobra. Dosada je stiglo ovamo iz Kariburnu 16 francuskih transportnih parobroda, koji se jošte nisu u luci usidrili. Čete bi se imale upotrebiti za obranu željeznice Geogeli-Veles.

Vojnički guverner u Poljskoj.

Beč, 6. oktobra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: C. i kr. vojnički guverner u Poljskoj prenesao je svoje sjedište iz Kielea u Lublin.

Dogodjaji na moru.

Torpedovani parobrod.

Sasnic, 5. oktobra. (D. u.) Stetinski parobrod „Svionia" bio je jučer oko 5 sati popodne torpedovan od neprijateljske podmornice. 10 se je ljudi posatke iskrcalo. Momčad pripovijeda, da je podmornica prije imala izvjesenu njemačku, a onda je digla englesku zastavu, te je u udaljenosti 400—500 m torpedirala parobrod, bez da bi ga bila prije opomenula.

Potopljen parobrod.

London, 5. oktobra. (D. u.). Reuter javlja iz Marsilje: Na visini Ceriga kod Grčke obale podmornica je dne 3. oktobra potopila francuski parobrod „Provincia", koji je imao 3500 tona. Posatka se je spasila.

Centralne vlasti.

Ratna izložba u Beču.

Beč, 5. oktobra. (D. u.). Korespondenca Wilhelm javlja: Pripravlja se nacrt, kako bi se dne 1. maja 1916. otvorila u Beču austro-ugarska ratna izložba. Ova bi bila u carskom vrtu i trajala bi do 1. septembra. Predsjednik počasnog odbora je ratni ministar Krobatin. Dobitak je namijenjen vojničkim humanitarnim svrhama.

Razno.

Amerikanska mornarica u Aziji.

Kopenhagen, 5. oktobra. „New-York Herald" javlja, da je amerikanska vlada zaključila pomnožiti svoje vojne sile u istočnoj Aziji. Mornarica će se u kineskim vodama povećati na pet brodova i nekoliko krstarica.

Reforma pristojbi u Austriji.

Čega nijesu mogli svi poslanici cijelih desetljeća, to je sada učinio glasoviti § 14. Već smo se decenije pripravljali na reformu baštinskih i darovnih pristojbi. Pred par je dana to temeljito reformirala carska naredba i ujedno provela novo uredjenje sudbenih pristojba i pristojba za osiguranje. U svojoj obavijesti navodi vlada, da su neka financijalna polja do sada bila neobradjena. Radi velikih se potreba vlada povela takodjer za tim savjetima i nada se, da će joj nova povišica pristojba donijeti nova 23 milijuna kruna.

Kod baština i darovatelja odsada su pristojbine progresivno odmjerene i to ne na cjelokupne baštine, nego po čistoj vrijednosti onoga, što je osoba dobila putem nasljedstva ili izborom.

Vlada je ustanovila takodjer pristojbeni porez nešto niži, nego li što su predlagali. Nove tarife takodjer započimlju kod bližnje svojte s 1/4 po sto kod drugih daljih rodjaka po 5 po sto i 10 po sto i od stupnja rodbinstva rastući dosegnu kod baština od 1 milijun kruna svoj najveći postotak 3 po sto, 5 po sto i 10 po sto.

Bolje će biti sada za bližu svojtu u četvrtom koljenu, djecu braće i sestara i praunuke, jer ih je vlada postavila u prvu skupinu gdje je najnižija pristojba.

Snizila je takodjer pristojbu za legate novim ustanovama naučnih, dobrotvornih i čovjekoljubivih namjena od sadanjih 1% na 2%. Smanjila je i pristojbu za slučaj, da jedan te isti imetak radi čestih smrti naglo više puta prijedje iz jedne ruke u drugu. Vrlo je važna odredba za baštine vojnika. Kod onih, koji padnu na bojnom polju ili umru radi rana ili su bolesni zbog rata, djeca će i roditelji biti oprošteni baštinskih pristojbi i prenosnih, ako baština ne prelazi 20.000 kruna, kod baština od 20.000 do 50.000 plaćat će samo jednu četvrtinu, kod baština do 100.000 samo jednu polovinu obične přistojbe.

Pristojbe su kod darivanja ostale prilično nepromijenjene, samo su povišene na 1·5, 8 i 10 postotaka.

Opsežno je pak vlada uredila sudbene pristojbine i to za sve postupke. Oni, koji moraju ili bar misle, da moraju tražiti zadovoljštinu za svoju uvrijedjenu čast pred sudom, vlada je takodjer obdarila biljezima. Do sada su bili svi ulozi i presude u kaznenim zadjevicama bez biljega. Konačno je vlada čisto na novo uredila i pristojbine kod osiguranja. Vlada misli uopće sve pristojbine reformirati. Te su tri naredbe početak, a vrijede od 1. januara 1916.

Grčka vojnička snaga.

Grčka stupila je u balkanske ratove sa vojskom koja se je tekar razvijlala. I za današnjeg rata ne nalazi se Grčka vojnički mnogo bolje. Ali mora se priznati, da se je njezina vojska u poslijednje godine živahno uredjivala i znatno pojačala.

Kralj Kostantin upoznao je odmah, kako je nužna jako vojska za uspješno vodjenje politike. Kao vojskovodja u ratovima protiv Turske i Bugarske pridobio si je povjerenje i ljubav cjelokupne vojske, da može provadjati svoje nakane i protiv volje samog Venizelosa, s kojim se je, kako javljaju, posve sporazumio.

U balkanskim ratovima podvostručila se je vojnička snaga Grčke, u decembru 1913 opeta se je kontingenat vojske povisio. Ukupno stigao je broj grčkih četa od 4 na 11 divizija, koje su grupirane u 6 vojnih zborova sa sjedištima u Larisi, Ateni, Janini, Solunu, Drami i Kočanama. Vrhu toga pridodalo se je pograničnim zborovima već prije rata još dvije tri divizije; a i ostali zborovi dobili su svaki po jednu diviziju pojačanja. Tri regimente konjaništva imaju Grci u Seresu. Ostale vrsti vojništva razdijeljene su po raznim zborovima.

Za rat može Grčka mobilizirati još toliki broj rezerva; a za tvrdjave i etapna mjesta ima raspoloživu brojnu treću rezervu. Ne pozna se točno iznos pojedinih grčkih divizija, ali računa se da ukupno iznaša broj vojnika prvog reda nešto izmedju 200.000 i 300.000 momaka. Druge dvije tri stotine hiljada može podići na noge Grčka rezervnih vojnika. God. 1912. produžilo se u Grčkoj vojničku obvezatnost sve do 50. godine. Aktivna služba traje dvije godine. Rezerva za aktivnu vojsku uzima se do 33.godišta. Od 33.do 40.godine obvezani su Grci do stupe u domobranstvo, a daljnih 8.godišta do 50.godine podložni su vojnoj službi kao rezerva domobranstva.

Požrtvovnost Grka podupire vladu u jačanju vojničke snage: u tu svrhu osnovala se za obranu domovine novčana banka, čije se glavnica množi darovima i ostavštinama bogatih Grka u inozemstvu, te svotama koje narod dobrovoljno sakuplja. Ta banka za obranu domovine plaća one troškove u vojničke svrhe koje se ne mogu u proturati u parlamentu. Banka je imala na početku balkanskih ratova 37½ milijuna drachma.

Izobražba oficira progadja se pod vodstvom francuske misije. Koja je odgojila uzorni zbor da bude primjerom za sve ostale. Duh i disciplina vojske je sada dobra, jer je nestalo poslije balkanskih ratova one oficirske klike, koja se je jedino politikom bavila.

Grčke čete nose jedinstvene Khaki-uniforme. Oborużane su repetirkama uzorka Mannlich-Schönau 03. od kalibra 6·5 mm. Strojne puške su sustava Schwarzlose. Artilerija je Schneider-Creuzotova sistema. Konjanistvo nosi sablje i koplja.

Mornarica Grčke nije velika, ali moderna: Broji jedan linijski brod (Salamis), jednu križaricu („Giorgios Averoff"), 14 torpednih razarača, mnogo torpedovka i 2 podmornice.

Iz Geneve.

Milosrdna večer naklanja se nad blijedo ženevsko jezero; brižnoj majci slična prostire se nad te mirno uspavane vode. I večernji vjetrić doljeće sa susjednih gorskih dvori, te s večerom tiho šaputa. Nad velikim Caleve pomalja se neodlučni plašljivi mjesec, kô da se alpskih gorostasa straši. Polako strah mu prolazi. I mjesec gleda se u jezero glatko. S vodama, s vjetrima blagim mjesec se igra, te ih srebrosjajnim zrakama veseli. Vozi vjetrić po nebu tanke oblačiće: a hladovi, bezbrojni porod noći skrivaju se za gorske vrhove, i za oblake visoke.

U jezeru i grad se zrcali miroljubivih neutralnih ljudi. I Geneva još se zabavlja. Društva se skupa nalaze. U društvima govore mirno o ratu Francuz i Nijemac, Rus, Austrijanac, Englez, Talijan Amerikanac.

Često se stranci riječju zarate, a Švicar ih miri. Švicar je Švicar, nek govori, kako govori. Svako hoće, da slogu očuva sa zemljakom i drugim stranim čovjekom. Govori se o ratu, stane Švicar hvalit neutralnost; te mir ljubi i zborom i tvorom.

U papirnici u Rue du Rhône zatraži elegantno dama: jednu razglednicu sa slikom našeg generala. Prodavačica ponudi joj Joffreovu sliku. Dama ju ošine ništa manje neg od pete do glave „neutralnim" okom odrešito pitajuć: „gdje smo to? nijesmo li mi u Švici?". Hip je kasnije primila u ruku sliku švicarskog generala.

Mala Eliza je Nijemkinja. Polazi školu u Genevi. Samo je iz jedne zaraćene države. Kani se ići na izlet u ubavi Chambèry preko granice. U zadnji čas doznalo se, da Eliza, radi svojeg državljanstva, ne smije stupiti u Francusku. Ona ne smije na izlet s razredom. Što se učinilo? Plemenita ravnateljica škole zaključi: Mi smo neutralni. To znači jednako pravo za sve. Kad to nije moguće, nek se od izleta odustane.

Znameniti pisatelj Eduard Rod bio je pravi Švicar. Radi književnih zasluga imenovali ga članom Akademije neumrljivih. Tu najvišu čast odbio je riječima: Ne dam se naturalizirati. Kao Švicar rodio sam se, ne ću po časti, da budem Francuzom. Bio je viši od niskih maljašnosti, što su uzrokom mržnje med narodima i državama.

Francuski, njemački i talijanski Švicar svjesni su svoje narodnosti, ne trguju njome već vole ju ali inu narodnost štuju simpatizirajući za mir i za slogu medju ljudima.

Razne vijesti.

C. kr. tvrdjavni komesar oglašuje: Pošto uslijed odmakle godišnje dobe sumrak nastaje mnogo prije, da se olakoti promet, odredjuje se, u dogovoru sa c. i kr. lučkim ratnim zapovjedništvom u Puli, koliko slijedi:

1. Sve se trgovine moraju zatvariti odsada unaprije u 7 sati navečer; samo za gostione i kavane ostaje u kreposti dosadašnji sat zatvaranja, 9 sati navečer.
2. Kad nastaje sumrak treba potamniti sve prozore a u trgovinama i sve izloge.
3. Vrata trgovina, kavana i gostiona, ako su ista od stakla, treba pokriti sa papirom ili platnom ili ih treba obojadisati na način, da ne može kroz ista podrijeti niti najmanji tračak svjetla.
4. Ako nema dvojnih vratiju onda moraju jednostavna vrata biti providjena zastorom, koji je tako širok, da predje zidove na način, naime, da kod otvaranja vratiju ne uzmogne svjetlost iz lokala prodirati direktno na ulicu.
5. Kočijašima je dozvoljeno užgati svjetiljku na desnoj strani kočije, nu ova svjetiljka mora biti potamnjena sa strane, na način, da svjetlost pada samo u smjeru putovanja. Kod jasnih noći nije potrebito užigati svjetiljke kočija.
6. Ova obznana stupa odmah u krepost sa njezinim obnarodovanjem.
7. Prekršaji bit će strogo kažnjeni na temelju ministarske naredbe od dne 30. septembra 1857, L. D. Z. br. 198.

Bojna pošta. C. kr. ravnateljstvo pošte i brzojava priopćuje: Na temelju otpisa ministarstva trgovine od 29. o. mj. br. 30442-P proširuje se počam 4. studenog do dalnje odredbe promet privatnih paketa vojne pošte pod uvjetima obznanjenim o. u. pismom od 13. o. m. br. 3754/M-15 na slijedeće urede vojne pošte: 6, 12, 13, 15, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 40, 42, 44, 47, 50, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 94, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 116, 118, 120, 121, 123, 124, 126, 127, 128, 130, 132, 134, 135, 137, 139, 141, 143, 144, 150, 154, 155, 156, 158, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 171, 173, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 200, 201, 202, 204, 206, 208, 209, 213, 214, 225, 252, 253, 255, 330, 350, 351, 352, 353, 355, 501, 502, 503, 504, 505, 506 i 507.

Nasuprot se ponovno obustavlja promet privatnim paketima zu urede vojne poste 34, 45, 46, 95, 308, 317, 324, 605 i 620.

Odlikovanje. Cesarskom savjetniku, odlikovanom željeznikom nadzorniku, predstojniku željezničke postaje u Puli, Antonu Mežaru, podijeljen je viteški križ Franje Josipovog reda na vrpci vojničkog zaslužnog križa. Nadkondukteru Gasparu Golobu srebrni zaslužni križ sa krunom na vrpci hrabrosne kolajne, a kondukteru Franu Perhavec srebrni zaslužni križ na vrpci hrabrosne kolajne.

Krasan primjer domoljublja. U Krapini sakupilo se je marom i trudom gospodina kr. kot. suca Plešnika, gospodje Filomene udove Dominić i gospodjice Marte Wölfl kruna 416 para 70 povodom narodnoga blagdana 1915. za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Rečenu svotu izručila je spomenuta domoljubna gospodja Družbinom Ravnateljstvu.

Darovaše slijedeća gospoda: po K 50: gg. Vjekoslav Spinčić, Prva Zagorska štedionica, Dioničarsko društvo Krapinska štedionica, Banka i štedionica sa Zagorje, dion. društvo u Krapini; po K 20: g. Bogdan Barbot; po K 10: gg. Ferdo Fizir, Rudolf Vanić, Vladimir Simić, Stjepan Vukovinski, Stjepan Cerovac, Vinko Vanić, Dr. Ivan Gjuranec, Mlinarić, V. Farkaš naslj. Rudolfa Berger, K. D., T, Halper; po K 5: gg. Dr. Crkvenac, Lopan, Lj. Kovačević, Dr. Mainkas, L. Hirš, Kompare: po K 4: gg. B. Pleško, Franjo Hikec, V. Sluga, Mindszenty, Fenenić, Z. Spitzer; po K 3: gg. Adalbert Berc: po 2: gg. Gruščić, Pajo Wölfl, Lacko Tompić, M. Blumscheim, N. N., Er. St. Plivelić, Julijo Fizir, Somogjy, Dr. Ivačić, M. Vranić, Latinčić, X. Y., Anner Lamer, Latinčić, M. Hikec; po K 1: gg. Rodlf Gostl, O. Mausvet, Gjuro Turner, S. Hegedić, Milić Stevo, Kovačević poreznik, Drago Rukavina; po 70 fil.: g. Adam.

Živjeli plemeniti darovatelji!

Meso svaki dan — u Njemačkoj. Iz Berlina javljaju: Medju vladom i gradovima Njemačke raspravljalo se o posnim danima. Predlagalo se, neka se uvede jedan dan u sedmici, kada se ne bi smjelo prodavati meso. Nakon dugog raspravljanja se je od tog nacrta odustalo, jer nije potrebit niti izvediv. Bogatiji bi lako nabavili mesa i za više dana, a samo siromašniji slojevi bi se morali odreći mesa.

Broj odlikovanih u 16. pješačkoj pukovniji. Do sada smo nabrojili, da je u dičnoj našoj 16. pješ. pukovniji podijeljeno 488 odlikovanja i to: 2 viteška krsta Leopoldova reda sa ratnom dekoracijom, 10 redova željezne krune III. razreda sa ratnom dekoracijom, 3 zlatna krsta za zasluge na vrpci kolajne za hrabrost, a 3 ista sa krunom, 29 vojnih krstova III. razreda sa ratnom dekoracijom, 48 odličja Previšnjeg priznanja na vrpci vojnog krsta za zasluge, 1 svećenički krst II. razreda na bijelo-crvenoj vrpci, 6 zlatnih i 22 srebrne kolajne samo gg. časnicima, zastavnicima i kadetima. Momčadi pako razdijeljeno je u svemu 24 zlatne, 146 srebrnih I. razreda, 145 srebrnih II. razreda, 38 brončanih kolajna Crvenoga Krsta sa ratnom dekoracijom i 3 srebrna krsta za zasluge na vrpci kolajne za hrabrost.

Bugari odlaze iz Zagreba. „Pokret" javlja: Uslijed sveopće mobilizacije u Bugarskoj ostavit će ovih dana bugarski vrtlari Zagreb, a to će se bez sumnje doskora teško osjetiti na našem tržištu. Bugarska vrtlarska kolonija u Zagrebu sastoji se od sedam vrtlarskih poduzetnika i njihovih pomoćnika, od prilike 70 osoba, a od tih ima preko 40 vojnih obvezanika. No prema pozivu general. konzula u Budimpešti, moraju otići u Bugarsku svi bugarski podanici, a ne samo vojni obvezanici. Bugarski su se vrtlari doselili u Zagreb prije 40 godina. God. 1875. došao je u Zagreb prvi bugarski vrtlar Todor Stanković, a od god. 1887. vodi vrtlariju njegov sin, koji je i sada neki predstavnik i najugledniji član bugarske kolonije.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 35.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I.	Pula, petak 8. listopada 1915	Broj 36.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na besarapskoj granici i kod Kremenieca u Voliniji odbili smo više ruskih navala. U ostalom vladao je mir na cijeloj fronti istočne Galicije i na Ikvi. Sjeverno Dubna i na Putilovki poslao je neprijatelj na mnogobrojnim točkama jakih oja na juriš i razasipao mnogo strijeljiva. Ali odbili smo ga svuda, zadavši mu teskih ubitaka. Na nekojim mjestima došlo je o ogorčenog hrvanja iz bliza, tako i kod Olike, gdje je dočekala Ruse običnom hladnokrvnošću linačka divizija. Zarobili mo po prilici 800 momaka i više asnika. Na sjeveroistoku Kolkija i s obje strane željeznice, koja vodi iz Šarnja u Kovel, prešao je neprijatelj na pojedinim točkama na zapadnu obalu Styra. Od austro-ugarskih i njemačkih četa poduzeti protunapadaj napreduje sa uspjehom. Austro-ugarski bataljuni oteli su Rusima žilavo branjeno selo Kulikovice na Styru, gdje su učinile 200 zarobljenika. Njemačke čete protjerale su protivnika iz njegovih pozicija kod Čartorijska. Kod austro-ugarskih četa na gornjoj Ščari nema ista nova.

Talijansko bojište.

Vojna djelatnost na jugozapadnoj fronti ograničila se jučer na obične artilerijske bojeve. Samo na sjevernom odsjeku doberdobske visoravni kod Peteana, pokušala su navalu odjelenja talijanske regimente mobilnih četa. To se poduzeće potpuno izjalovilo. Naše su čete po noći protjerale neprijatelja preko njegovih predstraža u svoje pozicije.

Srpsko bojište.

Austro-ugarsko-njemačke vojne sile izvojevali su si jučer na mnogobrojnim točkama izmedju ušća Drine i Zeljeznih vrata prelaz preko Save i preko dunavske linije. Srpske prednje čete bile su suzbijene.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Nastavila se francuska ofenziva u Šampanji. Iza jakog artilerijskog paljenja u svit slijedile su navale. Sjeverozapadno Souaina slomilo se šest francuskih navala masama uz teške gubitke. Zapadno ceste Somme Py-Souain uzmogao je neprijatelj na jednom mjestu prodrijeti preko naše najsprednije crte, ali je bio opeta protunavalom izbačen. Istočno spomenute ceste nije neprijatelj postigao nijednog znamenitijeg uspjeha usprkos gomilanja svojih četa. Jedino kod Tahure pošlo je neprijatelju za rukom da dobije 800 metara prostora. Protunavalama zaustavili smo njegovo navaljivanje. Neprijateljski pokušaji, da probije našu poziciju sjeverno od Beausejourskog dvorca, izjalovili su se posvema. Tamo, gdje je mogao neprijatelj prodrijeti do u naše jarkove, pobili smo ga iliti zarobili. Pozicija je bez iznimke u našim rukama. Preko 1000 Francuza bilo je zarobljeno a 5 strojnih pušaka zaplijenjeno.

Istočno bojište.

Pred Dvinskom prodrijele su naše čete u širini od 5 kilometara u neprijateljsku poziciju. Južno Drysviatskog jezera potisnuli smo dalje neprijatelja i postrijeljali rusku konjaničku brigadu, koja je navaljivala. Med Bogynskim jezerom i okolicom Smorgona ponovili su Rusi svoje pokušaje prodiranja, koji su svi bez razlike zlo svršili sa velikim gubicima. Više od 1300 Rusa bilo je zarobljeno.

Kod Raggasema (na riškom zalijevu) oštetile su teško naše obalne baterije rusku torpednjaču.

Inače nema na istočnom ratištu inih novosti.

Balkansko ratište:

Njemačke i austro-ugarske čete prekoračile su Savu i Dunav na raznim mjestima te su se utvrdile na istočnoj obali Drine i na južnim obalama Save i Dunava.

Vrhovna vojna uprava.

Balkan.

Knez Hohenlohe u Bukareštu.

Sofija, 7. oktobra. (D. u.) Knez Hohenlohe otputovao je prije podne u Bukarešt, gdje će se zadržati nekoliko dana.

Bugarin tvorno napadnut u Nišu.

Sofija, 7. oktobra. (D. u.) Prošli ponedjeljak slučio se u Nišu ozbiljan dogodjaj. Bugarskomu vojničkomu atašeju dodijeljeni sluga bio je naime po srpskim stražarima napadnut te teško ranjen. Dogodjaj je u Sofiji prouzročio živahnu uzbudjenost.

Ruski poslanik ne može putovati.

Kopenhagen, 7. oktobra. Prama vijesti „Morningposte" iz Petrograda, ruski poslanik u Sofiji, koji se je pred malo vremena podvrgao operaciji slijepog crijeva, nije u stanju da otputuje. On će ostati u Sofiji kao zasebna osoba, dok mu liječnici ne kažu, da može putovati. Očekuje se, da će osoblje ruskog poslaništva otputovati danas navečer, a odmah za tim otputovat će poslanici vlasti četvornog sporazuma.

Držanje Rumunjske.

Bukarešt, 7. oktobra. Zapovjednik vojske Popescu objavlja potpunim imenom u listu „Eclair de Balcan" članak u kojem oštro nastupa protiv toga e bi Rusija htjela preći svojim četama preko Rumunjske u Bugarsku. U isto bi vrijeme navalile u Rumunjsku njemačke čete,

Što bi u tom slučaju učinila naša domovina? Morala bi krvariti za svoju slobodu kao Belgija. Rusija, koja nije u stanju da se sama brani, bila bi vrijedna, da kod mirovne konferencije predloži razdiobu Rumunjske. Ja kao vojnik ne ću trpjeti, da niti jedan ruski vojnik predje na rumunjsko tlo.

Bugarske luke na Dunavu.

Lugano, 7. oktobra. Prama jednoj vijesti, bugarska je vlada zatvorila sve svoje luke na Dunavu. Rumunjski brodovi ne smiju više pristati na bugarske, nego samo na austro-ugarske pontone.

Uzrok demisije Venicelosa.

Genf, 7. oktobra. U Parizu se glasa, da je uzrok, zašto se je Venicelos zahvalio na svojem mjestu taj, što je u komori izrekao govor, bez da bi se prije sporazumio sa kraljem i vojničkim šefom. On se je na svoju ruku podao u Solun, da pregovara sa engleskim i francuskim generalima, pod kojim bi uvjetima Grčka pristala uz ententu, te joj pružila vojničku pomoć. Izmedju Venicelosa i šefa vojske opstoje već više vremena nesporazumljenja. O raspustu parlamenta nema ni govora.

Srpska vojska na granici.

Sofija, 7. oktobra. Srpska vojska, što se nalazi na bugarskoj granici sastoji iz pet divizija, kojoj zapovjeda general Stjepan Stepanović.

Balkanske vojske.

London, 7. oktobra. „Daily Mail" cijeni bugarsku vojsku na 300.000, grčku na 500.000, rumunjsku na 700.000 i novoorganiziranu srpsku na 300.000 momaka.

Srpski bjegunci.

Sofija, 7. oktobra. Prama vijestima iz Kistendila, Macedonci i dalje bježe iz srpske vojske. Velike čete prekoračaju srpsku granicu naoružane i prestupaju u bugarsku vojsku.

Dardanelski štop u Nišu.

Bukarešt, 7. oktobra. Prama jednoj vijesti iz Niša stigli su tamo viši engleski i francuski časnici preko Soluna. Oni su dosada pripadali generalnom štopu vojske na Dardanelima, te su otputovali u glavni srpski stan.

Ostavka srpskog ministra financije.

Niš, 7. oktobra. „Odjek" javlja, da je ministar financije Paču dao ostavku radi bolesti. Njegov će naslijednik biti srpski poslanik u Parizu, Vesnić.

Rumunjski zajam u Londonu.

Frankfurt, 7. oktobra. Agence Havas javlja da će Rumunjska sklopiti zajam u Londonu, koji je već odobren.

Izjave bugarskog poslanika u Rimu.

Basel, 7. oktobra. Bugarski poslanik u Rimu, Standšov, koji je do pred pol godine zastupao svoju vladu u Parizu, poznat je kao prijatelj entente, te se je kao takav više puta istaknuo, čim bi bugarska vlada pokazala, da nije sklona ententi. I danas se on opet spominje. Jedna rimska agentura javlja u Pariz, kako se Standšov tobož izjavio nekom svom drugu: „Moja je vlada žrtva Njemačke. Oni su zajamčili Bugarskoj, da su centralne vlasti sporazumne sa Grčkom, da će Rumunjska ostati neutralna,

Sada shvaćamo, da je bugarska mobilizacija bila potrebita za Limena i Šandersa, koji nije znao, što da Turcima odgvori, kada su ovi zahtijevali, neka Njemačka drži zadanu riječ i pošalje kroz Srbiju vojske i municije. Oni su mislili, da saveznici ne će trebati poslati nikakvih četa, da će Srbija izručiti Bugarskoj Macedoniju, odcijepili se od entente i stupiti na stranu centralnih vlasti. Sada vidi vlada i kruna, da su bili nasamareni i mogli bi to skupo platiti." Nevjerojatno je, da je jedan bugarski poslanik što slična izjavio. To je obična manovra novinstva četvornog sporazuma.

Važna savjetovanja u Sofiji.

Sofija, 7. oktobra. Članovi kabineta sastali su jučer u stanu ministarskog predsjednika Radoslavova ministarsko vijeće. Savjetovanja su trajala od 8—12 oponoći. Zgradu su članovi zapustili jedva u tri sata u jutro. Malo zatim nadošao je general Savov, koji se je sa Radoslavovom podao u kupalište Vranja, gdje se nalazi kralj, koji ih je primio u audijencu. Savjetovanja su potrajala od 4 i pó do 8 sati ujutro. Na to su se povratili u Sofiju, te su odmah imali savjetovanje sa austrijskim, njemačkim i turskim poslanikom, koje je trajalo više sati. Radoslavov je odbio posjet engleskog poslanika.

Ententa.

Predstojeća iskrcavanja ruskih četa na Bugarsku obalu.

Lugano, 7. oktobra. Ministar Sonnino imao je dugi pogovor sa engleskim poklisarom Rennell Roddom i poslanicima Srbije, Grčke i Rumunjske. „Štampa"

AUGUST ŠENOA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Konac.)

Tu zamuknu starica, guste suze kapale oj niz lice, tiho je jecala.

„Šta, — nastavi, — bi li čudo bilo, da sam poludila? Ne bi gospodine. Nu Bog mi je usudio, da ostanem pri pameti, da se dignem od teške bolesti, koja ne iza toga shrva, da gledam propast, bijedu stare naše kuće, muke moga roditelja. Varalice uminuše bez traga. Kad mi se otac povrati, bjehu već davna prešlili medju. ponesavši sa sobom naš metak, naše srebro, zlato, ama sve. Prignuv se od postelje, nadjem praznu ruču, a u njoj oca noga, kuga od tolike nesreće ostavi pamet. Al što je veća grozota, u svom ludilu zamrzi još većma na e, jer u njegovoj poharanoj pameti stala je samo jedna misao živa, da je moja mržnja nagnala na bijeg Luciju, ja sam nesreći kriva. Proklinjaša sto puti od njega morala sam ga dvoriti, njegovati, na smrt ranjena u srce morala sam ga voditi u svijet, kad nam vjerovnici razniješe imanje i dvorac na bubnju. Oh, gospodine, teško je to bilo i preteško. Nikomu nek Bog ne dosudi takove muke, kakvu pretrpjeh ja, dok mi bijedni otac pod tudjim krovom ne izdahnu. A naši znanci, naši kumovi i prijatelji? Okrenuše nam ledja. Bili bismo poginuli od gladi, da nijesam pošla k Žirovićevim, da ih pozovem na račun. Gospodja Žirovićeva davala nam je potporu, dok je živa bila. A ja se evo preselih u grad, tu živarim, tu me je našla starost, a iz onog kraja, gdje sam se rodila, gdje mi je majčin grob i dvorac slavnih djedova, ne ponesoh nego — tu se dignu Amalija, pristupi k ormaru, te izvadi listinu — na evo ovu kožu, plemenski list moje stare, poštene familije, koja sa mnom pada u grob! — Suza iz Amalijina oka pade na staru svetinju.

Bilo mi je teško gledati staricu, gdje preda mnom stoji ukočena, stisnutih usana, pustih očiju, gdje drži prvu i zadnju uspomenu svoga roda — starinsku kožu, na kojoj je žarka suza drhtala.

„Vidite, to mi je sve, što imam, — reče, — i kad umrem moraju mi to staviti na prsa, dati u grob. Vidite, stara sam, a nijesam imala žive ljudske duše od moga pamćenja, koja bi me ljubila. Eh! Tako mi je Bog sudio i tako neljubljena leći ću u grob. Nego imam nekoga, koji me ljubi, — nastavi okrenuvši se kanarincu, — evo na, ova mala živinica, ovaj mali zlatni ptić ljubi me od srca kao kakav čovjek, toli je mio, toli drag, — tako se svikao na me. Da, da. Smijte se slobodno. S tom živinicom živem; on neka pogine, poginut ću i ja. Taj kanarinac mi je ljubovnik." —

Večernje sunce igralo je na ne lijepom licu staričinu, na vrelih joj suzah, na staroj magarećoj koži, sunce je drhtalo na cvijeću, a mali kanarinac kan da razumije gospodaricu, uzvinu vrat, pogleda ju bistro i udari veselo tralalikat.

* * *

Bilo je minulo pó godine. Za toga vremena ne dodje mi Amalija pred oči. Sjetih se je više puti, al ju i zaboravih. Jednom sretoh šoštaricu Lizu, koja pazi na onu strahovitu kuću.

„Lizo! Kako je?" rekoh.

„Dobro, Vaša milosti."

„Šta radi frajlica Amalija?"

„Ništa ne radi," odvrati starica, pogledav me u čudu.

„Kako?"

„Umrla je."

„Zbilja umrla?"

„Da, milostivi gospodine! Prije pet mjeseci ju zakopasmo. Poginuo je kanarinac, bio je star. To se je primilo njezina srca. Počela slabiti, plakati, nije već izlazila, nije gotovo ništa govorila. Samo mi reče, da bi Vas još jednom vidjeti htjela. Jednog jutra nadjoh ju mrtvu u postelji. Bila je lice okrenula k zidu. Onda ju pošteno zakopasmo, a na srce dasmo star, kožnat papir. Bog zna, kakova je to ludorija, al stara je tako naredila. Neka joj bude, bila je dobra dušica. Bog joj dao lako!"

„Bog dao lako kanarinčevoj ljubovci," rekoh u duši i ja.

caru izvještaj opravdanja obzirom na držanje Srbije u macedonskom pitanju. Kako se glasa, odgovor je carev bio jako kratak, te je u Nišu neugodno uplivao.

Zrakoplovni odio u Rumunjskoj.

Bukarešt, 6. oktobra. Kralj je potpisao dekret, kojim se naredjuje organizacija novog zrakoplovnog odjela sa sjedištem u Bukareštu.

Italija ne da grčkih otoka.

Budimpešta, 6. oktobra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Iz Soluna se javlja: Zahtjev Grčke, da joj Italija povrati zaposjednute otoke, ova je odbila.

Talijanske čete u Albaniji.

Bukarešt, 6. oktobra. „Adverul" javlja, da se u Srbiji šire glasine, da je Italija iskrcala u Albaniji svoje čete, što ih je prevezlo 15 velikih parobroda. Srbi se nadaju u pomoć Italije.

Iz Rumunjske.

Lugano, 6. oktobra. Bukareštanski dopisnik „Tempsa" javlja svome listu, da će Rumunjska stupiti u borbu na strani entente.

Srbija moli Crnu Goru za pomoć.

Beč, 6. oktobra. „Gazette de Montreux" javlja, da je pred malo dana primljen od kralja u audijencu srpski poslanik u Cetinju, te ga molio u ime srpske vlade, neka bi Crna Gora poslala svoje čete na pomoć Srbiji. Nikita je odgovorio: „Nemam niti jednog suvišnog čovjeka. Svi muškarci do 70. godine, pa čak i bolesni, nalaze se pod oružjem. Mi moramo danas u prvom redu misliti na vlastitu egzistenciju.

Rumunjske barake u plamenu.

Bukarešt, 6. oktobra. U Vamanesti, posjedu kneza Stirbeja, izgorile su barake druge kumpanije pješ. reg. br. 15., gdje je izgorilo mnogo ratnog materijala i pušaka. Četiri su vojnika mrtva, a dva teško ranjena. Logor je potpunoma izgorio. Uzrok je nepoznat.

Iskrcavanje četa u Solunu započelo.

Paris, 6. oktobra. (D. u.). „Agence Havas" širi vijest, da se jučer započelo u Solunu iskrcavanjem četa.

Rat u Macedoniji.

Berlin, 6. oktobra. „Vossische Zeitung" piše obzirom na ruski ultimatum Bugarskoj izmedju ostalog: Vojsku, što se nalazi na granici Srbije, nije moguće više obuzdati, bez obzira na to, što će učiniti ruski poslanik. Bugari nisu sami i imadu dostatno zaštite. Diplomacija se je na Balkanu osmjehnula. Gospodina je Savinskoga nestalo. Dardanelska je vojna na sramotnom koncu, započima macedonska, a ruski je ultimatum istu započeo.

Venicelos odstupa.

Pariz, 5. oktobra. (D. u.). Kako doznaje Agencija Havas iz Atene, izjavio je kralj jučer Venicelosu, da ne može slijediti do konca politiku sadašnjeg kabineta. Venicelos je predao kralju svoju demisiju.

Bugarski odgovor.

Sofija, 5. oktobra (D. u.). Bugarska agencija javlja: Ministarski predsjednik Radoslavov primio je jučer izmedju 4 i 6 sati popodne posjet zastupnika Rusije, Francuske i Engleske. Prva dva predali su mu ne identične note, koje nose biljeg ultimatuma, u kojima razlažu samovoljno proklamiranje oružane neutralnosti Bugarske i svrhu mobilizacije i zahtijevaju pod prijetnjom prekinuća odnošaja, da Bugarska u roku od 24 sata javno prekine odnošaje sa centralnim vlastima i odaleći austro-ugarske i njemačke časnike, što se nalaze u raznim generalnim stožerima bugarske vojske. Zastupnik je Engleske predao kratku verbalnu notu koja sadržava, da će Engleska prekinuti odnošaje sa Bugarskom, ako radi bugarske mobilizacije bukne neprijateljstva na Balkanu. Zastupnik se Italije nije pridružio ovom koraku svojih kolega, jer nije imao potrebitih uputa. Prema vijesti iste agencije uslijedit će odgovor Bugarske na englesko-francusko-ruski ultimatum danas popodne. Prije podne je bugarska vlada predala zastupnicima entente odgovor na učinjene prijedloge ovih vlasti dne 14. augusta.

Sa bojnih poljana.

Napredovanje protiv Dvinska.

Lugano, 6. oktobra. Dopisnik pariskog „Journala" javlja svome listu iz ruskog bojišta: U Litavskoj bijesni sada borba za posjed željeznice Molodečno-Minskev. Njemačka glavna sila stoji nepokolebivo izmedju Dvine i Dnjepra. Na jugu prodiru Nijemci na željezničkoj pruzi Baranoviča protiv Bobruisa, gdje je već nastala panika. Nijemci se nalaze već pred Ivenieseem, 45 km zapadno Minska.

Zračna navala na Niš.

Paris, 6. oktobra. (D. u.). Havas javlja iz Niša: Neprijateljsko je ljetalo preletilo 4. oktobra Niš te bacilo šest bomba, kojima je usmrćeno šest osoba.

Francuzi javljaju gubitak zrakoplova „Alsace".

Paris, 6. oktobra. (D. u.). (Havas). Povodljivi se zrakoplov „Alsace" nije više vratio. Noću na 4. oktobra preletio je njemački zrakoplov cepelin Chalons i bacio više bomba, koje učiniše nešto štete.

Bitke na visoravni Lavarone i Folgarije.

Graz, 6. oktobra. „Grazer Tagblatt" javlja: U području Tonala i visoravni Lavarone i Folgarije izvedene talijanske navale bila je najvažnija ona, što su ju poduzeli od ruba Monte Campaniele u pravcu Folgarije izmedju Monte Maronia i Sommo Alto protiv naših pozicija. Nakon jake priprave nastupila je u nedjelju jutro prva pješadijska navala, koja se je slomila u našoj vatri. U popodnevim satovima uspjelo je barsaljerima i alpinima približiti se do podnožja Monte Maronia, a navečer čak do naših sjevernih zapreka. U tamnoj noći razvio se boj neobične ljutosti. Oko ponoći je ovaj kraj pao u talijanske ruke, dok nije prispjela na pomoć naša pričuva. U zoru bila je pozicija opet u našim rukama. U isto vrijeme bile su krvavo odbijene navale na Tonale i Folgariju. U pozicijama nema ni najmanje promjene.

Sa zapadne fronte.

Berlin, 6. oktobra. „Lokalanzeiger" opisuje englesko-francusku navalu na zapadu ovako: Kod četvrte vojske uslijedile su žestoke navale na obali malo istočno kanala Izer i uzduž cijelog luka Iperna do željeznice u Speru-Comen. Svrha je engleske navale bila Hooge i visina 60. Dne 25. septembra u 4 i pol sata ujutro uspjelo im je baciti u zrak dvije mine, a onda su nastavili navalom. Kao valovi slijedile su njihove čete jedna drugu, te i ako je na mjestima uspjelo da se navalu odbije, uspjelo je Englezima u razorenom odsjeku unići u naše prve i druge pozicije. Jedva sada mogli smo nastupiti odlučnim otporom. Iza borba ručnim granatama već ujutro imali smo dio, a navečer sve naše pozicije opet u našim rukama. Niti korak zemlje nijesmo pustili neprijatelju. Englezi, što smo ih zarobili, kažu nam, da ih je slomila vatra našeg topništva.

Nijemci pred Dvinskom.

Kopenhagen, 6. oktobra. U jednoj vijesti poluslužbene petrogradske brzojavne agenture veli se, da su Nijemci od zapada udaljeni od Dvinska 8—10 vrsta. Borbe južno Dvinska na željezničkoj pruzi Vileeka-Podolsk pridonijele su neko olakšanje ruskoj vojsci.

Ententa.

Gibraltar — bolnica.

Amsterdam, 6. oktobra. Reuter javlja iz Cadixa: Jedan španjolski trgovac pripovijeda, da je Gibraltar velika bolnica u kojoj se nalazi preko 20.000 ranjenika. 25. flotilja sa 18 praznih parobroda otplovila je k taljanskoj obali, koja će preuzeti talijanske čete, što su odredjene protiv Bugarske.

Ruske banke ne će da isplaćaju bugarske uloške.

Hag, 6. oktobra. Engleski listovi javljaju, da ruske banke ne će da isplaćuju bugarskih uložaka.

Poziv Dume.

Berlin, 6. oktobra. Londonski „Daily News" piše, da će se Duma sastati buduće sedmice, dakle 5 sedmica prije, nego je bilo odredjeno.

Pozivi u Italiji.

Rim, 6. oktobra (D. u.). Svi pričuvnici pješadije kao i obalnog i tvrdjavnog topništva godišta 1884., bersaljeri godišta 1883., i alpini godišta 1885., pozvani su pod oružje za 10. oktobra.

Srpski časnici u Italiji — Italija šalje čete u Srbiju?

Lugano, 6. oktobra. (D. u.). U Napulj je prispjelo više srpskih viših časnika, koji su otputovali dalje u Rim u ratno ministarstvo. Ovo, kao i žurno spremanje talijanske pričuvne vojske, tumači se ovdje sigurnim znakom, da će Italija odaslati u Srbiju vojsku preko Valone ili Drača.

Poklisar dr. Dumba otputovao u Rotterdam.

London, 6. oktobra. (D. u.). Reuterov dopisni ured javlja iz New-Yorka, da je austro-ugarski poslanik dr. Dumba otputovao parobrodom New-Amsterdam u Rotterdam.

Tajna sjednica Giolittijevih pristaša.

Lugano, 6. oktobra. „Giornale" javlja, da je bila tajna sjednica izmedju visokih talijanskih političara u jednoj vili u okolici Piemonta. Iz vijesti se razabire, da su toj sjednici prisustvovali pristaše Giolittija.

Neprilika sa ugljenom u Italiji.

Lugano, 6. oktobra. Društvo ugljenara u Genovi pozivlje žurno vladu, da odmah dade na raspolaganje željezničkih vagona. U luci su usidrena 33 parobroda kreata ugljenom, sva su skladišta prepuna, nu ugljen nije moguće raspošiljati, jer nema na raspolaganje vaguna. Posljedica toga jest, što su se mnoge tvornice morale zatvoriti.

Centralne vlasti.

Poljaci u Varšavi.

Beč, 6. oktobra. Prama vijestima iz pouzdane strane nijesu još zaključeni pregovori poljskih vodja u Varšavi. Jedinstvena organizacija ima svrhu, da galicijske Poljake spoji i sporazumi sa onima u kraljevini Poljskoj. U zadnje dane otputovali su u Varšavu, da prisustvuju sjednicama grof Goluchowski, Fr. Zamojski i dr. Steinhaus.

Njemački protest protiv Grčke.

Berlin, 6. oktobra. (D. u.) Njemačka je vlada uložila prosvjed kod Grčke vlade radi dozvole, da se iskrcaju čete četvornog sporazuma u Solunu, koja se protivi neutralnosti Grčke. Nije još stigao odgovor grčke vlade.

Dogodjaji na moru.

Potonuće parobroda.

London, 6. oktobra. (D. u.) Engleski parobrod „Nowo Castrian" (1060 tona) je potopljen. Posatka je iskrcana.

Arabicova afera riješena.

Washington 6. oktobra. (D. u.) Državni je tajnik Lansing izjavio nakon razgovora sa njemačkim poklisarom Bernstorffom, da njemačka vlada priznaje, da napadaj podmornice na Arabic nije odgovarao instrukcijama vlade i da je spremna, a da ne preuzme nikakve obveze, platiti odštetu za amerikanske podanike, koji su kod katastrofe izgubili život. Njemački da je car dao takve zapovijedi, da je isključeno, e bi se sličan slučaj opetovao.

Redarstvene vijesti.

— Arsenalski radnik A. K. ostavio je iz neopreznosti svoju dvokolicu u vezi neke kuće te kada se je po istu povratio — nestalo je dvokolice. Prijavio je dogodjaj redarstvu na izvid.

— Prošli utorak nastrijelio se neki Aleksandar Krašević u hotelu „Adria." Bio je odveden u bolničkim kolima u bolnicu.

— Neki kočijaš zahtijevao je od mornaričkog časnika pretjeranu svotu 10 K za polsatnu vožnju. Časnik nudjao mu je 8 K, dakle više nego cijenik dozvoljuje. Jer se nije htio zadovoljiti tom svotom bje prijavljen redarstvu.

Obznana.

Ponovni pregled obvezanika narodnog ustanka rodjenih u godinama 1873. do uključivo 1877. te 1891., 1895. i 1896. uslijedit će u političkom kotaru Pula **od 11. do 16. oktobra t. g. u prostorijama c. kr. obrtne škole u Puli, Vicolo al mare, br. 1, II. kat.**

Ne imaju se predstaviti preglednom povjerenstvu osobe, navedene u Sazivnoj obznani „M" dd. Pula, 15. septembra 1915, pod t. br. 1.—8.

Obvezanici narodnog ustanka imadu se predstaviti slijedećim redom, i to dne:

I. **11. oktobra:** pripadnici mjesne općine Pula;

II. **12. oktobra:** pripadnici mjesnih općina Barban, Kanfanar, Vodnjan, Svetvinčenat, Bale i Rovinj;

III. **13. oktobra:** tudjinci iz cijeloga kotara.

Radnici c. i kr. arsenala navedenih godišta imadu pristupiti dne:

IV. **14. oktobra:** rodjeni godine 1896. i 1895;

V. **15. oktobra:** rodjeni godine 1891., 1877. i 1876;

VI. **16. oktobra:** rodjeni godine 1875., 1874. i 1873.

Početak uredovanja u 8 sati prijepodne.

Svi obvezanici narodnog ustanka imadu pristupiti točno u odredjeni sat, donesavši sobom iskaznicu narodnoga ustanka, bez posebnog poziva.

Neobdržavanje ovog naloga kaznit će se u smislu zakona od 28. junija 1890. D. Z. L. br. 137.

Rok nastupa službe javit će se naknadno.

Svi obvezanici narodnog ustanka, koji bilo iz kojega razloga ne pristupiše još pregledu, imadu dne **11. oktobra 1915.** udovoljiti svojoj dužnosti.

PULA, 5. oktobra 1915.

C. kr. tvrdjavni komesar:

Schönfeldt m. p.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 9. listopada 1915. | Broj 87.

Prelaz preko Drine, Save i Dunava.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 8. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je navaljivao jučer na cijeloj fronti istočne Galicije i Volhinije. Njegove navale, provedene uz veliko trošenje ljudi i municije, ostale su bez uspjeha. Na besarapskoj granici po visovima sjeverno Dnjestra i kod Strype popadale su ruske navalne kolone prije nego su dospjele do naših zapreka. Na sjeverozapadu Tarnopola prodrijeli su Rusi na dvim mjestima u naše opkope, ali njemačke i austro-ugarske čete, koje su u pomoć pritekle, suzbile su ih već jutros. Jednaku je sudbinu imao neprijateljski napadaj protiv Sapanova sela, koje leži sjeveroistočno Kremenca, te koje je promijenilo, budući jučer središtem ogorčenih bojeva, gospodara po nekoliko puta, ali sada se nalazi čvrsto u našim rukama. Suzbili smo na jugozapadu Olyke premoćne ruske sile u borbama iz bliza, te se pri tomu osobito istakoše pješačka pukovnija 89. i pješačka domobranska pukovnija 31. iz Tešena. I na sjeveru Olyke bile su borbe sila žestoke. Na sjeveru i na sjeveroistoku Kolkija išli smo opeta naprijed našim protunavalama i oteli neprijatelju sela Lisovo i Galuciju.

Ukupno zarobili smo na volinjskom tlu u jučerašnjim i prekjučerašnjim bojevima do 4000 Rusa. Protivnik je pretrpio jako teške gubitke.

Talijansko bojište.

Talijanci su jučer popodne poduzeli jakim silama na cijeloj fronti protiv visoravni Folgarije napadaj, koji je bio krvavo suzbijen poput svijh prvašnjih. Osobitom žestinom bjesnila je borba za jedno od naših uporišta sjeveroistočno brijega Monte Maronija. Ovdje su jurišala tri neprijateljska bataljuna u gustim redovima i prodrijela preko razvaljenih zapreka, ali su ih bacili natrag bajonetama odjelenja gornjoaustrijske pješačke pukovnije 14. Cijela navala navršila se bježanjem Talijanaca u pozicije, otkuda su bili otišli.

U sjevernom kraju doberdobskog odsjeka navalio je neprijatelj opet bez uspjeha. Kod Selca odjeli 87. pješačke pukovnije potjerali su Talijane iz kamenoloma što se je nahodio u njihovoj borbenoj liniji, odbili su i protunapadaj i baciše u zrak neprijateljsku poziciju.

Srpsko bojište.

Nastavio se prelaz austro-ugarskih i njemačkih vojnih sila preko dolnje Drine, Save i Dunava.

Srpski pokušaji, da smetaju našem poduzeću ili da ga osujete, izjalovili su se na svim točkama.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 8. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Iza uzaludnih pokušaja prodiranja 5. i 6. oktobra potekao je jučerašnji dan u Šampanji prilično mirno. Dio jarka do dvorca Navarin očistilo se danas prije podne protunavalom, i uhvatilo se nekoliko zarobljenika i 2 strojne puške. Protiv večeru započela je opet djelovati neprijateljska artilerija. U noći došlo je na pojedinim mjestima do pješadijskih navala, te smo ih sve do jedne suzbili. Kod uspješnog nasrtaja na promaknjenu neprijateljsku poziciju južno Stamireapyja zarobili smo 6 časnika i 250 momaka.

Rusko bojište.

Ruske navale sjeverno Kosjanija te južno Višinevskog Jezera bile su suzbite. Jugozapadno Pinska rastjerali smo ruske posade. Naša navala na sjeverozapadu Čartorijska napreduje. Njemačke čete Bothmerove armeje odbile su više ruskih napadaja.

Jugoistočno bojište.

Prelazenje Drine, Save i Dunava u povoljnom je toku. Jugozapadno Beograda zarobili smo 4 časnika i 296 momaka, te zaplijenili takodjer 2 strojne puške. Nasuprot Rama zaplijenili smo poslije jedne borbe tri topa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 8. oktobra. (D u.). Glavni stan javlja dne 5. oktobra: Na Dardanelskoj fronti, osim pojedinih mjesnih izmjena vatre, ništa novog.

Balkan.

Grčka protiv iskrcavanju četa.

Amsterdam, 8. oktobra. Atenski list „Patris“ veli k iskrcavanju ententinih četa u Solunu, da bi svaki prosvjed grčke vlade bio od naroda odsudjen i da bi mogao prouzročiti nemire u Grčkoj. Centralne vlasti ne mogu što prigovarati, jer je formalni prosvjed sa strane Grčke vlade već uslijedio. Grčka se nalazi u istom položaju kao Belgija.

London, 8. oktobra. „Morning Post“ javlja iz Atene: Listovi odobravaju formalni prosvjed grčke vlade radi iskrcavanja ententinih četa u Solunu, nu vrlo su umjereni u pisanju.

Talijanski glasovi o Balkanu.

Lugano, 8. oktobra. Zastupnici entente izjavili su Radoslavovu, da su podpunoma solidarni sa ruskim ultimatumom. U Rimu se vidi prelom odnošaja sa Bugarskom samo sa praktične strane. Prije se je mislilo poslati na Dardanele vojsku od 300.000 momaka. Talijansko novinstvo zahtijeva da se u Macedoniju prenesu jake čete. Grčki se prosvjed smatra samo kao formalnost. Grčka će se strogo držati ugovora sa Srbijom. Venicelosa proglasuju talijanske novine kao mudrog diplomatu. U Petrogradu vide u dogodjajima na Balkanu pobjedu svoje diplomacije nad onom engleske. — Medjutim je Venicelos odstupio i sve su se ove talijanske i ententine nade uopće izjalovile.

Bugarski Rusofili protiv Srbije.

Sofija, 8. oktobra. Svi bugarski listovi uzevši i rusofilske pišu sada oštro protiv Srbiji i izjavljuju, da je Srbija sama kriva, ako se na Balkanu započme nanovo prolijevanje krvi.

Sudioništvovanje Italije na Balkanu.

Köln, 8. oktobra. „Kölnische Zeitung“ javlja: Ministar izvanjskih poslova Sonnino priopćio je u ministarskom vijeću u pitanju iskrcavanja četa u Solunu, da je izmedju četvornog sporazuma sklopljen vojnički ugovor, prama kojemu će ove vlasti priteći samostalno ali istodobno na pomoć Srbiji. Engleske i Francuske čete su se prve iskrcale, pošto su već bile prisutne u Egejskom moru.

Englezi u Bugarskoj pod zaštitom Amerike.

Atena, 8. oktobra. Engleski poslanik u Sofiji obratio se molbom amerikanskom poslanistvu, neka preuzme u zaštitu engleske podanike u Bugarskoj. Na želju engleskog poslanika ostat će za stalno u Sofiji jedan član bukareštanskog amerikanskog poslaništva.

Ruska protiv Bugarske.

Köln. 8. oktobra. „Daily News“ javlja iz Petrograda: Bugarskom poslaniku u Petrogradu ne će se odmah predati putnice, kao što ne će odmah niti nastupiti rat. Uslijedit će samo prekinuće diplomatskih odnošaja.

Francuske fantazije.

Kopenhagen, 8. oktobra. Pariške novine javljaju, da će Bugarska danas započeti neprijateljstvima. Kralj će Ferdinand sam preuzeti nadzapovjedništvo, pošto ne može naći ni jednog generala (?). Opaža se živahno gibanje ruske mornarice u Crnom moru, iz česa se zaključuje da oni namjeravaju provesti iskrcavanja u Varni.

Sobranje.

Sofija, 8. oktobra. Sobranje će se sastati dne 28. o. mj. Želju opozicije, da se ono odmah sastane, vlada je otklonila sa obrazloženjem, da ima Sobranje pravo da o zaključenim činjenicama odlučuje, i vlada ne želi, da se o njezinim zaključcima vodi dugo raspravljanje.

Turci odlaze iz bugarske granice.

Köln, 8. oktobra. „Kölnische Zeitung“ piše: Na bugarskoj se granici opaža veliko gibanje četa. Iza potpisa bugarsko-turskog ugovora zapustili su Turci sve tvrdjave protiv Bugarske i od tamo prevezli 80.000 momaka pojačanja u Dardanele.

Druga grčka prosvjedna nota.

Bazel, 8. oktobra. „Basler Anzeiger“ javlja iz Pariza: Grčki poslanik izručio je danas drugu, oštriju prosvjednu notu radi iskrcavanja četa u Solunu.

Njemačka podmornica u Varni.

Berlin, 8. oktobra. „Tageblatt“ javlja iz Stockholma: „Birševija Vjedomosti“ javlja iz Atene, da su u Varnu stigle četiri njemačke podmornice, da brane Varnu od ruskih navala s mora i da zapriječe ruska iskrcavanja.

Grčka protiv rata.

Atena, 8. oktobra. Ovdje je bilo jedanaest jako posjećenih skupština protiv rata. Iste vijesti dolaze iz Marice.

Uručenje putnica bugarskom poslaniku u Rimu.

Rim, 8. oktobra. (D. u.). „Agenzia Stefani“ javlja: Ministar Sonnino izručio je putnice bugarskom poslaniku u Rimu.

Novi grčki kabinet.

London, 8. oktobra. (D. u.). Reuter javlja: Članovi novog grčkog kabineta jesu: Zaimis predsjedništvo i vanjske poslove, Gunaris nutrnje poslove, Vanclictas ratno ministarstvo, Kunduriotis mornaricu, Dragumis finance, Theotokis trgovinu i bogoštovje, Rhallis pravosudje i željeznice. U ratnom ministarstvu uslijedit će još jedna promjena. Novi će se kabinet prikazati u ponedjeljak parlamentu.

Grčko-srpski ugovor.

Bern, 8. oktobra. Milanski listovi doznavaju iz Atene: Venicelos je izjavio u parlamentu, da će zamoliti srpsku vladu opunovlaštenje, da može objedodaniti srpsko-grčki ugovor, prema kojem je Grčka obvezana u svakom slučaju napasti svaku vlast, koja bi u savezu sa Bugarskom na-

---

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Bilježnikova olovka.

Hu, Bogo mili, kakova je to bila onoga jutra galama u uredovnoj sobi slavnoga općinskoga poglavarstva u Kozoderu! Crvena poput božura od silnoga gnjeva lica i izbuljenih očiju vikao je gospodin bilježnik u sav glas, vikao takovom žestinom, da je istom junačkom panduru Miškom, koji se je borio u Bosni u tri okršaja i zaslužio kolajnu za hrabrost, srce nekako brže stalo kucati od straha, uznujenosti, česa li. A i gospodina blagajnika je ta bijesna vika neobično dojimala, jer evo već po treći put mora da zbraja isti stupac. A pisari? Ej, da vam ih je bilo vidjeti! Uzdrhtali se poput šibe na vodi i nesigurnom rukom drljali po papiru, žmirkajući kradomice svaki čas prema gospodinu bilježniku, koji se je usedao po sobi i galamio sav izvan sebe. A nije tomu ni čudo. Jučer je bio u gradu i kupio dvije olovke osobite vrste, koje je, po uvjeravanju trgovčevu trajati godine i godine. Jednu je od njih pridržao za sebe, a drugu je poklonio svomu dobromu prijatelju, učitelju Joci. I posve se dobro sjeća, da je novu olovku metnuo bio na svoj pisaći stol u uredu, i eto gle — danas je nema te nema, kao da su ju vile odnijele. Prevrnuo je bio već sve po stolu — kod toga dakako i tintarnicu po najnovijem spisu od županijske oblasti — pretražio pisare i pandure, zazirnuo se dapače i na stol gospodina blagajnika, ali da, sve uzalud. Pandur je Miško morao da ode na bunište i prekopa smeće, pisari su morali da zavirkuju pod ormare i police sa spisima i knjigama, a blagajnik, mlad čovjek, koji je posredovanjem gospodina bilježnika postigao bio onomadne to mjesto, morao je na svoju poštenu riječ da izjavi, e o izgubljenoj olovki nema ni pojma. Ali jok! Olovka gospodina bilježnika kao da je propala u zemlju. Hu! Pa da ne pobijesni od gnjeva i ljutine! Da je to barem kakova obična olovka, hajde de, ni pola jada, ali ovako! Takova osobita i skupa olovka — pa nestane preko noći odmah prvi dan iz uredovne sobe!

Prilično je dugo potrajalo, dok se je gospodin bilježnik nekako smirio, premda je još i sad sve kipjelo u njemu. I stao je misliti i razmišljati. Je li on doista sinoć ostavio svoju novu olovku na stolu? Nije li ju ponio možda sa sobom, kad se je s prijateljem učiteljem zaputio u selo? Hm! Nemoguće to nije, samo on ne može da se točno sjeti na to, jer se je — iskreno govoreći — u gradu nešto više pozabavio bio uz čašicu vina, pa ga pamćenje nešto malo izdalo. No uza sve to se posve dobro sjeća, da je bio u gornjem dijelu sela, gdje je u nekih dvadeset kuća popisivao marvu i da se je konačno pod večer svratio s učiteljem u krčmu kumu Grgi, gdje su ostali prilično kasno u noć. S kakovom je olovkom popisivao marvu, to nikako ne može da mu padne na um, a ne može toga razabrati ni iz popisa marve, jer mu je i njega nedje nestalo. Možda je izgubio olovku na cesti ili u kojoj od ovih dvadeset kuća, ili ju je zametnuo u krčmi, ili ju ostavio kod kuće. Jedno od ovoga bi moguće ipak moglo da bude, jer nije bijes, da bi olovka samo onako mogla da nestane sa stola u uredu, pogotovo, što on u duši pozna i blagajnika i pisare i pandure te je čvrsto uvjeren, da se nijedan od njih ni u snu ne bi usudio da dira u njegove stvari. Ta koliko bi puti znao zaboraviti i ovećи svotu novaca na svom stolu, a nikad mu nije uzmanjkalo, a ma ni filira. Da, da! I gospodin je bilježnik počeo razabirati, da se je danas prenaglio, silno prenaglio. Ponajprije je svakako trebao da iznadje, gdje je bio olovku ostavio, a ne ovako bez ikakva razloga bučiti i baciti krivnju na ovoga ili onoga.

I pandur je Miško dobio častan nalog, da podje u lov za izgubljenom olovkom. Gospodin mu je bilježnik točno označio, kuda ima da podje. Valja da se zaputi istim pravcem i obadje sve one kuće, u kojima je jučer uredovao gospodin bilježnik. Usput neka se navrati i u stan njegov te ondje točno pretraži svaki kutić, a ne zaboravi skočiti ni do gospodina učitelja, a ponajpače mu je stavio na dušu, da na svaki način zadje u krčmu kuma Grge, gdje je još najvjerojatnije, e bi olovka mogla ondje da se nalazi, a da bude Miško što revniji u traganju, obećao mu je gospodin bilježnik dvije krune nagrade, ako olovku srećno pronadje.

(Dalje slijedi.)

javlja: ententa sprema sve na rat. Što se Rusije tiče, ona će iskrcati čete na bugarskoj obali. Talijanima — tako veli Stampa — opredijeljeno je drugo polje.

Suhomlinov pod optužbom.

Zürich, 7. oktobra. Prama vijesti „Neuen Züricher Zeitung" iz Petrograda istražno je povjerenstvo našlo podataka iz kojih proizlazi, da je Suhomlinov krivac. Povjerenstvo i dalje sabire materijal.

Bijeg liječnika iz ruske Poljske.

Krakov, 7. oktobra. Poljsko liječničko glasilo „Kronika lekarska" piše o bijegu liječnika iz ruske Poljske. Jedva, što je započeo rat, bježali su liječnici iz pograničnih krajeva u Varšavu, a onda u unutrnjost zemlje. Državni liječnici i liječnici u zavodima, koji su jako dobro plaćeni, bježali su kao bez glave, i pustili bolesnike na cjedilu. Glasilo navadja sve gradove iz kojih su liječnici pobjegnuli. Grad Lović nema od augusta prošle godine nikakvog liječnika. Lomža, koja ima 20.000 stanovnika, nema već više mjeseci nikakvog civilnog liječnika. Gradovi: Ostrov, Rava, Vegrov, Viškov itd. u kojima je u mirno doba bilo nastanjeno 6—8 liječnika, sada nemaju niti jednoga. Da ne bi bili tu nadošli njemački vojnički liječnici, žalosno bi tuda izgledalo. Takvo ponašanje liječnika nije spojivo sa ponosom liječničkim, a ni častni ni etikom. Prama vijestima listova ima u Moskvi do 400 poljskih liječnika, koji su pobjegli od svojih mjesta.

Unutrnji položaj Rusije.

Lugano, 7. oktobra. „Corriere della sera" prima iz Petrograda: Ministri su se povratili iz glavnog stana. Prama vijestima ruskih listova izjavili su, da Duma ne će biti sazvana do dalnje odredbe. U javnosti se ipak očekuje, da će ista biti sazvana za polovinu novembra. Poslaništvo zemstva i gradova nije car htio primiti, pošto su isti prekoračili u raspravama svoj djelokrug.

Vojnička dužnost u Engleskoj.

London, 7. oktobra. „Manchester Guardian" donaša izvještaj o govorima Kičenera i Asquitha u jednoj skupštini odaslanika radništva. Kičener je izjavio, da on voli dobrovoljačke čete, negoli redovitu vojsku. Nu zahtjevi su takovi, da nije moguće na taj način popuniti manjkavosti, što ih uopće položaj zahtijeva. Kičener je prikazao i nacrt, što ga misli predložiti ministarstvu, prama kojemu bi svaki kotar morao dati stanoviti broj vojnika. Aspuith je govorio baš protivno. On je samo za dobrovoljačke čete. Prisutni su dobili utisak, da će se Asquith prije povući, negoli bude uvedena vojnička dužnost. Skupština je prihvatila prijedlog, da ima radništvo povesti agitaciju za to, da se čim više dobrovoljaca prijavi u vojsku. Ministar je Henderson izjavio, da ovaj izvještaj lista „Manchester Guardian" nije točan.

Cijepljenje u Rusiji.

Kopenhagen, 7. oktobra. Kako javljaju „Novoe Vremja" uvedeno je u cijeloj Rusiji prisilno cijepljenje po posebnim zavodima, što su u tu svrhu utemeljeni.

Jadno stanje pučanstva u području po Talijanima zaposjednutom.

Beč 7. oktobra. (D. u.). Javljaju iz ratnog novinarskog stana: Kako postupaju Talijani sa urodjenim pučanstvom pokrajina, koje su im prepustile naše čete, o tome svjedoči pripovijedanje seljaka, kojemu je uspjelo prošuljati se kroz talijanske linije i doći u Ljubljanu. Uzrokom bijega kaže, da je bila prijetnja, da se otpremi čitavo pučanstvo pograničnih predjela u unutrnjost Italije, jer stoji u sumnji špijunstva. Bez dozvole vojničke oblasti ne smije nitko zapustiti seljačkog dvora. Pučanstvo je lišeno cijelog svog imanja. Oteše im odjeću, hranu, pokućstvo, kotle i druge stvari. Stanovnici moraju prodavat marvu uz najniže cijene. Tako se prodao vol u vrijednosti od 3000 kruna za 1100. Rijetko koje čete postupaju ljudski. Obično je postupak jako loš. Tako je odsudjen radi špijunstva pošte meštar u Kozani te zatvoren u Turinu. Župnik u Kozani osumljen je uhodarstva i odveden noću. Bez obzira na pljačkanja, kod kojih igraju uvijek časnici glavnu ulogu (nekomu su seljaku na putu iz crkve ukrali 800 kruna) sva su polja i vinogradi uništeni, voće pokradjeno, njive prekopane, te tako učinjene ogromne štete.

Sa bojnih poljana.

Borbe u Maloj Aziji.

Carigrad, 7. oktobra. Prama brzojavci iz Adalije bombardirale su prekjučer dvije torpednjače, medju tima jedna francuska, grad sa po prilici 100 hitaca. Gradska bolnica, akoprem se je na njoj vijala zastava crvenog polumjeseca, bila je uzeta na nišan i razorena. Jedan je bolesnik usmrćen. Neprijateljski su brodovi izbacili 41 metak na mjesto Tehikali. Večer prije bombardirali su na istoj obali mjesto Kalamaki, gdje su razrušili jednu palaču.

Neutralni sud o ofenzivi.

Kopenhagen, 7. oktobra. „Politiken" pišu: Zadnji pokušaj provale alijirica čini se kao da je nadošao u pijesak. Iza osvojenja prve njemačke linije i mjestimice prodiranja Francuza do druge linije, navala je zapela. Sada se biju obični boji za nekoliko stotina metara jaraka. Da bi provala bila imala većeg uspjeha, morao bi još i sada slijediti udarac za udarcem. Nijemci ne bi bili smjeli dobiti vremena, da se reorganiziraju i dovedu pojačanja. Navaljivači bi morali imati dostatno municije i nasrtavati na zapreke dovadjajuć u borbu uvijek nove čete. Čini se, da Joffre nema previše ni municije ni pričuva.

Zrakoplovi sa topovima.

Pariz, 7. oktobra. „Temps" javlja, da su u Francuskoj uveli zrakoplove dvoplošce, koji su providjeni topom (arions canon). Prvi se pokušaji u januaru nijesu ponesli, dok je to sada uspjelo.

Zaposjednuće Torriona.

Innsbruck, 7. oktobra. (D. u.) Nadzapovjedništvo objavlja: Tvrdnja, što ju Cadorna iznaša u svojem izvještaju od dne 5. oktobra, e je Talijancima uspjelo zaprijećiti nama zaposjednuće Torriona jest posve izmišljena. Vrhunac je od nas zauzet na juriš dne 23. septembra, te se od onda nalazi u našem posjedu.

Dogodjaji na moru.

Englesko-francuska mornarica u bugarskim vodama.

Berlin, 7. oktobra. „Temps" javlja, da englesko-francuska mornarica križari u bugarskim vodama.

Centralne vlasti.

Treći ratni zajam u Njemačkoj.

Berlin, 7. oktobra. Na treći ratni zajam bilo je do uključivo 2. oktobra uplaćeno pet milijarda maraka.

Na lotarinškoj granici.

(Svršetkom septembra).

Francuzi se bude. Od više dana, uz svu dužinu ogromne fronte, gruvaju njihovi topovi. Ne štede ni vlastitih sela i gradova zad njemačkom vojskom. Što svoje zemljake ubijaju, što njihove kuće razoraju, to Francuze ne smeta.

Njihovi zrakoplovi su zaposleni gorljivije, no ikada, da uhvaćaju njemačke kretnje. Bacaju bombe na željeznice i varoši; oblijetaju na mnogim mjestima zad frontom. I tu izumili su novi trik, koji im ne uspjeva nikada, i koji ipak uvijek ponavljaju. Ostave jednog, dva momka, da špijoniraju, ili da bace u zrak dinamitom most, komad ceste, ili kakvu stijenu, da cestu zaspe ogromnim kamenjem. Opaze li francuski uhode zad našom frontom štogod važnoga, ispuste goluba listonošu, da njihove oficire obavijesti. A špijuni skrivaju se po gustim šumama i brijegovima, dok ih budni naši crnovojnici ne uhvate i zarobe. U posljednjim danima opetovali su vrlo često taki trikovi. Ali poubijali su i Nijemci mnogo njihovih galubova, i zaplijenili strojne puške i vojnike od Francuza postavljene.

Napokon su i francuske regimente ganule se i počele ostavljati svoje jame, u kojima su cijelu, čitavu godinicu odsjedale. Sada ide naprijed, da ih njemačke strojne puške pokose ili njemački topovi raspršu. Nije li se možda već ispustio vihar, što je mirovao posljednjih sedmicu, kao pod pepelom, tinjao. Da nije to ona velika sveopća ofenziva, koju je engleski vojni ministar i francuska štampa raspisivala i njom vas svijet strašila? Ali kod Belforta, toga ključa seobe naroda, sve je još mirno. Počelo se ipak u Lotaringiji. Ovdje se nahodi desno krilo navalnih kolona, koje se razvijaju na dužini od stotinâ kilometara. Opeta započela je artilerija, da krči Francuzima put do njemačkih junaka.

Ja sam stigao za ranog jutra u područje brežuljaste šume. Mali ogranak argonske šume rasprostranjuje se oko stare granice medju francuskom i njemačkom Lotaringijom. Gusta je to šuma, stara i visoka, da se pod njom ne može ni neba dogledati. Tu i tamo duboke močvare još gore priječe mučno prodiranje kroz gušću i korijenje. Radi izbornog drvenog materijala mogle su njemačke čete u godinu dana podignuti najkrasnije i najčvršće šančeve i utvrdjenja. Sve se utvrdjivalo po najnovijem sustavu; upotrebilo se sva iskustva dugog rata.

Vojnici postali su u tim šumama i bregovima pravim goranima i slični poludivljim ljudima. Odijeljeni od svakog grada, bez stalnih kuća, ko nomadni narod, provadjaju svoje dane u jarcima, sad na tom, sad na drugom brijegu, jedan dan blizu potoka, drugi moraju kô orangutani penjati se od grane do grane, da na neprijatelja paze. Usrijed drvlja sproveli su i zimu i ljeto; vidjeli su opasti lanjsko lišće sa granja, veselili su se mladim pramaljetnim pupovima i nježnim listićima; i ljetovali su sred šumske hladovine; a sada eto gledaju ponovno žute listove, kako ih vjetar otkida, te lagano, lagano sa grane na granu na tlo opadaju. Lišće je sazrijelo; vjetar ga kida, da učini od njega žuto, zlatno pokrivalo na goloj, ledenoj koži starice matere zemlje. Lišće lagano opada, još nije zapuhao silni mrzli zimski vjetar. Ali i taj već počimlje nemilo duvati, pa će granu za granom posve ogoliti, da zemlju toplije zaodjene. I kao lišće što pada, tako će se i ljudi po zemlji lijegati, da svojim žutim truplima zemlju pokriju.

Lišće pada, i mladost će mnogih vojnika te jeseni opasti; kobni vjetar već je harati počeo.

Lotaringija je već pozorištem žalosnih dana i jeseni ljute, koja ni lišća, ni ljudi ne štedi.

Katalinić-Jeretov o Ljubljani.

Hrvatski pjesnik, g. Katalinić-Jeretov, koji sada biva u Ljubljani kao pučki ustaša, piše o Ljubljani slijedeće:

„Ljubljana! mora, da joj je korjen u glagolu „ljubiti". Jest ona je Ljubljana, ljubovca, miljenica svakog Slovenca. Što je Hrvatu Zagreb, to je Ljubljana Slovencu. A lijepa je ova bijela seka bijelog Zagreba. Lijepa, čista, prijatna, vesela kao mlada neva. Korak iz grada i ti si u zelenoj šumi, u tihom gaju, baš prava seka Zagreb-grada, a nju zavoli odmah i stranac, a kamo li ne će Hrvat! On je tu kod kuće, tu govori se hrvatski, samo malo drugčije, a za hrvatskog Zagorca romoni mu ova meka riječ ko i njegova domaća.

Danas je Ljubljana Babelov toranj — čuju se svi jezici, ali barjak nosi talijanski. Ovamo se sklonuše većinom Talijanci iz Trsta, Gorice, zapadne Istre. A draga i dobra Ljubljana primila ih je srdačno slovenski-slavenski. Kad se jednom vrate kućama svojim, vratit će valjda i oni milo za drago Hrvatima i Slovencima.

Živa je danas Ljubljana. Pala po njoj vojska golema. Svuda vojnik i vojnik i svuda automobili. Lete, praše, dime, gube se ko samum. Zažviždi, zatrubi, zapsiče i već ga nije.

Imade Bošnjaka, Istrana, Primoraca i Dalmatinaca, pa i Bodul otočana. Luta ovuda i po koji Varaždinac, domovine sin. Pa da, Bože moj izgleda se onako pomalo provincijalnim imenom — prem smo ipak svi Hrvati!

Dozovu nas k pameti sestre Slovenke, jer kad čuju našu riječ, ipak ne vele drugčije već: „Kak su lušni ti Hrvati!" Onda se i Bodul sjeti, da nije samo Hrvat, već reče, „vengo i Hrvat". A Slovenke su mile i drage ko i majčica im Ljubljana.

Jedino je, na što svi mrmljemo — na maglu. Ljubljanska magle zna de se onako kadikad londonski našaliti. I bijela Ljubljana htjela bi je otjerati, ali eto sad nikud nikamo iz magle".

Podupirajte Družbu!

Razne vijesti.

Pučanstvu! Treći ratni zajam dat će se na potpisivanje. Po treći put tekom rata pozivlju se gradjani, da dadu državi sredstva, koja ona potrebuje da izvrši svoje velike zadaće. Slavne pobjede vojske i bojne mornarice krijepe nas u pouzdanju u budućnost; takodjer i dokazi naše privredne snage imaju snagu pobjede, kao da se je moć države uslijed neprijateljskih navala silno podigla. Ovo pak i veliki uspjeh prvih zajmova, te ponavljanje kapitala, koje neprestano napredje, napokon patrijotičan duh i svijest dužnosti u narodu, jamče za potpun uspjeh trećeg ratnog zajma. Naša braća na bojnim poljanama davaju svoj život i svoju krv za domovinu. One, koji su ostali doma, duži čast, da osiguraju sa svim silama do najskrajnije granice svoje privredne snage, srestva za borbu. Tko se za ovo skrbi uvidjavno i za sebe; jer njegova jakost je ukorjenjena u jakosti zajednice. Sadašnjost, svjesna cilja, temeljem je mirne budućnosti. Na uspjehu sudjeluje svatko, pripadao ma kojem zvanju, posjedovao ma kakovo imanje. One, koji imadu gotovine ili uložaka i imovine na banci, koji posjeduju vrijednosti, što se mogu pretvoriti u novac, sili patrijotična čast, njihova je dužnost, da stave na raspolaganje potrebita srestva, na koje zemlja, ugrožena u svom opstanku od neprijatelja, imade pravo. Svi gradjani, koji uslijed svoga položaja imadu upliva, moraju da rade u svom krugu podučavanjem i tumačenjem; neumoran mali rad neka podupre takodjer svojom pomoću. Nije baš teška dužnost, koju država traži od svojih gradjana, niti žrtva niti izmak dobitka; traži se samo pripravnost k pružanju novčanih srestava državi za gospodarsko oboružavanje, dakle k doprinašanju za konačnu pobjedu u svjetskom ratu. Financijalna snaga naše države jamči potpisivaocima ratnog zajma za sigurnost njihovog kapitala i za najkorisnije ukamaćivanje. Neka dakle svi krugovi pučanstva: poljodjelstvo i obrt, kapital i trgovina, privatnici i društva, priprave sva svoja srestva da posluže velikoj stvari.

U Trstu, dneva 27. septembra 1915.

C. kr. namjesnik: Barun dr. Fries-Skene v. r.

Preuzimanje vozova. Prama obavještenju c. kr. tvrdjavnog komesara u Puli preuzet će se konačno u vlasništvo vojne uprave na temelju naredbe ministarstva za zemaljsku obranu odio XVII, br. 5580 ex 1914., vozove iz kotara puljskog što se ih postavilo na raspolaganje, a koje se još nije preuzelo.

Isplaćivanje procijenjene vrijednosti, odbivši već isplaćene najamnine i predujmove, povjereno je c. kr. financijalnom ravnateljstvu, računarski odio, u Trstu sada u Ljubljani.

Na račun austrijskog mornaričkog društva. Svrha je ovome društvu, da potpomaže našu mornaricu. Svaki Hrvat, koji malko promisli, mora doći do uvjerenja, da mu je dužnost učlaniti se u ovo društvo. Zašto? Danas ćemo to najlakše dokazati. Ako dodje neprijateljska mornarica, kamo će udariti? Na naše obale. I tko stanuje na tim obalama? Samo naš narod. Ove obale treba da brani naša mornarica, i sve što je ona jača, to je veća obrana naših zemalja. Nama Hrvatima nije dakle svejedno, je li naša mornarica slaba ili jaka. Dapače, što je jača to je za nas Hrvate bolje, jer će lakše braniti naše zemlje. Uz to su čast i ponos naše mornarice naši vojnici, koji znadu, da kad se bore za Austriju, bore se i za svoju užu domovinu Hrvatsku. Zato su se oni uvijek i pokazali u boju kao pravi lavovi.

U zadnje je vrijeme ustrojeno više podružnica austrijskog pomorskog društva medju Hrvatima, jer su Hrvati uvidjeli što smo gore naveli. Hrvati znadu pokazati ne samo riječju, već i krvlju i činom, da su patriote kao svaki drugi narod u Austriji. Ovoliko smo smatrali potrebitim napomenuti, a sada par ozbiljnih riječi na račun austrijskog mornaričkog društva u Beču:

Hvalevrijedno je poduzeće, što ga je započelo gorispomenuto društvo u zadnje vrijeme; ono je naime počelo sabirati prinose u svrhu nabave nove podmornice. Mi Hrvati ne ćemo biti zadnji, koji ćemo u svrhu pridonijeti svoj obol. Čitali smo u zagrebačkim novinama, da su već Hrvati počeli u tu svrhu sabirati prinose. Od austrijskog mornaričkog društva molimo, da ti pozive razašilje našim ljudima u hrvatskom jeziku, a ne samo njemačkom.

pala Srbiju. Ova je izjava učinila u komori veliki utisak. Vladin list „Patris" piše, da do jučer nije nastupio casus foederis za Grčku, te da će Grčka i dalje morati ostati neutralna.

Iskrcavanja u Solunu.

Milan, 8. oktobra. „Secolo" javlja iz Atene: Zastupnici Francuske i Engleske izjavili su, da je ententa iskrcala čete u Solunu, da brani Srbiju od bugarskih napadaja. Saveznici moraju priteći na pomoć Srbiji i istodobno osigurati napadaj Bugarske na Grčku. Oni su došli na Balkan kao prijatelji, što su cd uvijek bili. Njihov postupak udovoljava želji grčke vlade. Medjutim iskrcavaju se čete u Solunu pod zapovjedništvom generala D'Amade.

Ugovor Bugarske sa centralnim vlastima.

Berlin, 8. oktobra. Iz Kopenhagena javlja „Tägliche Rundschau": Strategijski je bugarska vojska pripravna. Navala može uslijediti svaki čas. U petrogradskim diplomatskim krugovima se glasa, da je ugovor izmedju Bugarske i centralnih vlasti već potpisan.

Bombardament Varne.

Köln, 8. oktobra. „Kölnsche Volkszeitung" doznaje iz talijanske granice: Rimska „Tribuna" javlja iz Soluna, da dvije ruske eskadre bombardiraju Varnu.

Vojničke priprave u Grčkoj.

Sofija, 8. oktobra. Javlja se iz Atene: U luci u Pireju sakupljeno je preko stotinu parobroda, koji su pripravni na prevoz četa i ratnog materijala. U arsenalu se grozničavo radi. U Ateni se drži, da će rat naskoro buknuti.

Princ Nikolaj — zapovjednik Soluna.

Genf, 8. oktobra. „Agence Havas" javlja iz Atene: Kako javljaju listovi, brat će kraljev, princ Nikola, biti odmah imenovan zapovjednikom u Solunu. Princ je već bio na ovom mjestu za vrijeme balkanskog rata.

Nezadovoljstva u Grčkoj.

Atena, 8. oktobra. Opozicijonalno novinstvo, osobito Gunarisovo, prosvjeduju energično protiv iskrcavanja ententinih četa u Solunu i zahtjeva, da vlada poduzme protiv toga energične mjere. Veliko nezadovoljstvo prouzročila je rašírena vijest engleskih agenata, da je vlada zahtijevala ovo iskrcavanje, da se oslobodi svih obveza napram Srbije. Iskrcavanje četa u Solunu tumači se u Ateni tako, da će se obustaviti ili bar umanjiti operacije u Dardanelima. Službeno se ne potvrdjuje vijest, da će kralj Konstantin putovati u Solun. Prama dobro informiranim krugovima, kralj je bolestan, te ne smije po savjetu liječnika poduzeti nikakvih naprezanja. Posvuda su se u Grčkoj držali sastanci, u kojim su se primili prijedlozi protiv rata.

Odlučna sjednica grčke komore.

Atena, 8. oktobra. Zadnja sjednica komore bila je jako burna, te je trajala cijelu noć. Ministarski predsjednik Venicelos držao je govor, u kojem je izrekao svoje nazore, da u slučaju, ako Bugarska navali na Srbiju, morat će Grčka doći ovoj na pomoć. U tom je slučaju Srbija prama ugovoru obvezana, da dade na grčku granicu 10.000 svoje vojske. Pošto Srbija nije sada u stanju, da to učini obratio se Venicelos na ententu, da li će ona ove vojničke sile pružiti mjesto Srbije. Odgovor bio je jestan. Uslijed toga je došlo do iskrcavanja četa, radi kojih ne treba da se Grčka skrbi. Ententa je i onako povukla svoj prijedlog, kojim je Bugarskoj nudila grčku Kavalu. Englesko-Francusko iskrcavanje ne će mutiti grčku mobilizaciju. Venicelos je više puta naglasio, da je on odlučio, u slučaju da Bugarska navali na Srbiju, ovu potpomoći, ako on bude još na vladi. U opravdanje svoje politike izjavio je, da je on kad je buknuo rat, uz privolu krune, zastupao stanovište, da se za sada ostane neutralni, ali u slučaju bugarske navale, ima se nastupiti. Ugovor sa Srbijom učinjen je za 10 godina. On je već zamolio srpsku vladu, da ga opunovlasti, da uzmogne ugovor objelodaniti. On će biti u stanju, da o tom još koju rekne. Naglasuje već sada, da ugovor nije naperen samo protiv Bugarske, već da je uopće naperen protiv trećega. Venicelos će požaliti, ako bude Grčka morala nastupiti protiv centralnih vlasti, nu ove su nažalost saveznice Turske, čiji se interesi križaju sa onima Grčke. U ostalom ne isključuje, da ako Grčka nastupi na strani Srbije protiv Bugarske, ne će to značiti da formalno stupa u rat sa centralnim vlastima.

Prijašnji ministarski predsjednik Gunaris izjavio je, da ugovor nema više vrijednosti, pošto je casus foederis ništa manje nego već četiri puta, bez da bi se ga bilo držalo. Tako je Grčka uzalud pozivala Srbiju na pomoć ljeti god. 1914. kad se bilo bojati da na nju navali Turska. Tako je već i za ovog rata uzaludno pozivala Srbija tri puta na pomoć Grčku. U interesu je Grčke da ova u slučaju bugarske navale Srbiji dodje u pomoć, da ne ojača odviše Bugarska, nu ako Grčka u ovom momentu prodje na stranu entente protiv Bugarske, onda ide u susret svojoj propasti.

Rhallis, Rakopulos, Dragumis, Theotokis i Gunaris oštro nastupaju protiv entente, te povredu neutralnosti prouzročenu po iskrcavanju ententinih četa nazivlju brutalnošću i vele, da prosvjed Venicelosov nije bio dosta energičan, te oštro napadaju na nj radi njegove srbofilske politike te mu predbacuju da je on prouzročio svojim pitanjem, što ententa iskrcava 150.000 vojske. Sjednica je trajala cijelu noć. U 5 sati ujutro predložila je vlada, neka joj se glasuje povjerenje. 142 glasova bili su za vladu, 102 protiv, 13 zastupnika, medju tima ministri, nijesu glasovali.

Mobilizacija napreduje u redu, ali bez oduševljenja.

Grčko-rumunjski savez.

Hag, 8. oktobra. „Niewe Rotterdamsche Courant" javlja iz Atene, da misli Grčka sklopiti ugovor sa Rumunjskom, prama kojemu bi se obje zemlje uzajamno potpomagale za slučaj, da ih Bugarska napadne. (Bugarska je već izjavila, da ne namjerava napasti ni jednu ni drugu.)

Bugarski nadzapovjednik.

Sofija, 8. oktobra. (D. u.). Kralj je povjerio nadzapovjedništvo vojske generalu Jekovu.

Poslanici otputovali.

Sofija, 8. oktobra. Zastupnici četvornog sporazuma otputovali su sa osobljem poslaništva i svojim državljanima.

Engleski poslanik kod kralja.

London, 8. oktobra. (D. u.). „Morning Post" javlja iz Atene: Engleski je poslanik imao jučer u ime vlasti četvornog sporazuma dugi i važni pogovor sa kraljem.

Prisega novog ministarstva.

London, 8. oktobra. (D. u.). Reuter javlja iz Atene: Novi su ministri položili zakletvu. Glasa se, da će Venicelosova stranka podupirati novu vladu, da zapriječi dalnje zapletaje.

Ententa.

Radništvo u Rusiji.

Stockholm, 8. oktobra. Javljaju iz Petrograda: Čine se svi mogući koraci, da se radništvo zainteresuje za ratnu industriju. Radnike se čak bira kao zastupnike u centralni odbor za ratnu industriju.

Za bjegunce u Rusiji.

Kopenhagen, 8. oktobra. „Berlingske Tidende" javljaju iz Petrograda, da je velika radnička skupština, kojoj su prisustvovali mnogi zastupnici Dume, jednoglasno zaključila, e se učini veliku propagandu za podupiranje bjegunaca.

Generalni štrajk u Rusiji.

Stockholm, 8. oktobra. „Svenske Dagbledit" javlja iz Petrograda, da je radnički savez zaključio, da se nastupi u uopći štrajk, ako u roku od 14 dana ne bude sazvana Duma.

Engleski parlamenat.

London, 8. oktobra. Rasprava će se u dolnjoj kući odgoditi do budućeg utorka dne 12. oktobra, pošto ministar Mc. Kenna nije pripravio sav materijal. Gornja kuća imat će sjednicu u srijedu, da uredi zakon o mirovinama.

Registracija u Londonu.

London, 8. oktobra. Rezultat registracije jest taj, što su imena svih muških osoba vojničke dobe predana vlastima, koji će im poslati poziv, da ustupe u vojsku.

Živež u Petrogradu.

Kopenhagen, 8. oktobra. „Berlingske Tidende" doznaje iz Petrograda, da se mora pojaviti svaku pošiljku žita, brašna, sladora i masla, što dolazi u Petrograd i izručiti ju gradskom prefektu.

Novo rusko grupiranje.

Berlin, 8. oktobra. „Nationalzeitung" javla sa ruske granice: Novo je veliko grupiranje ruske vojske započelo. Vojna je uprava učinila novi nacrt za ofenzivu. Čete se prema tome razvrstavaju. Radi prevoza četa sve su željeznice otklonile prevažanje robe.

Nova ruska vojska.

Hag, 8. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Petrograda: Rusi su sada time zaposleni, da oko Petrograda postave novu vojsku od jednog milijuna.

Sa bojnih poljana.

Joffrerova pogreška.

Genf, 8. oktobra. „Guerre Mondiale" donaša zanimive podatke o Joffresovoj ofenzivi u Champagni. Druga je njemačka linija bila sjajno sakrivena. Francusko zapovjedništvo nije o njoj moglo ništa znati. Kad se probilo prvu crtu, mislilo se, da će naprijed sve lako ići. Nu kakvo razočaranje. Čemu je Joffre pripravio konjaništvo? Može li ovo prelaziti tako lako žične zapreke? Pogreška je bila, što se konjaništvo ovdje htjelo upotrebiti i što podcijenjivalo jakost njemačke obrambene linije. Joffre se je morao bolje pripraviti za napadaj, a ne činiti ovakove pogreške.

Dogodjaji na moru.

Podmornice u Sredozemnom moru.

Berlin, 8. oktobra. (D. u.). U zadnjim sedmicama potopile su njemačke podmornice u Sredozemnom moru oko tucet neprijateljskih parobroda, izmedju ovih više transportnih brodova na kojima su bile ukrcane čete, tako parobrod „Ramasan", koji je vozio 500 indijskih vojnika.

Centralne vlasti.

Agrarci protiv nagodbe.

Budimpešta, 8. oktobra. U jučerašnjoj sjednici saveza ugarskih poljodjelaca izjavio je predsjednik Daranyi, da su agrarci mnijenja, da se nagodba izmedju Austrije i Ugarske sklopi jedva iza rata. Savez je zaključio, da se ministarstvu pripošće opaske, što bi ih vlada morala uzeti u obzir kod sklapanja nagodbe.

Deputacija kod Stürgkha.

Beč, 8. oktobra. (D. u.). Grof Stürgkh primio je odaslanstvo goričkog plemstva, koje je vodio član gospodske kuće barun Locatelli, koji mu je predao adresu na kralja, u kojoj se izriče čuvstva lojalnosti. Stürgkh je u ime vlade izjavio, da je uvjeren o iskrenosti i odanosti primorskog pučanstvu, te je dodao, da će vlada nastojati da po ratu prouzročene štete popravi i nadoknadi.

Promjena uniforme u Bavarskoj.

München, 8. oktobra. Bavarske uniforme zamijenit će se doskora, te će biti jednake pruskima.

Čitateljima do znanja!

Naš će list izaći i sutra u nedjelju već rano ujutro kada i drugi listovi u gradu. U ponedjeljak izlaziti ćemo kao dosada prije podne. — Inače će list izlaziti odsada unaprijed svaki dan rano ujutro. Nadamo se, da će čitatelji u gradu radosno pozdraviti ovu vijest, te će naše žrtve nagraditi time, što će svi uznastojati da se naš list još više proširi.

Razne vijesti.

Vjerska obuka. Mjesni župni ured poziv lje svu djecu, što su dužni polaziti školu, da dodju budući ponedjeljak dne 11. oktobra u 3 sata popodne u veliku crkvu, gdje će uslijediti upisivanje za pouku u vjeronauku, što spomenuti ured namjerava uvesti za sve dječake i djevojčice.

Pripreme za treći ratni zajam u Monarkiji. Raspoloženje u Beču i Budimpešti glede trećeg ratnog zajma je dobro i sve novine izriču nadu, da će taj treći ratni zajam naše monarkije bolje uspjeti od svih dosadašnjih, tim više, što je i njemački treći ratni zajam uspio nad svako očekivanje. Ovo upliviše ne samo na bogatije, već i na siromašnije slojeve, kad vide pouzdanje njemačkog naroda. Zato se mjerodavni faktori još većim nadama u uspjeh u našoj monarkiji podavaju kad vide kako je uspio treći ratni zajam u Njemačkoj i kako je to moralno djelovalo na sve slojeve i sve narode u našoj monarkiji. Financijalni izvještaj o ulošcima povoljno glase u svim zemljama, a isto tako i pripravnost vodećih krugova, te zgodno vrijeme nakon dobre srednje žetve smatra se pravim momentom, što su ministri financija stupili pred narode sa apelom da potpišu novi ratni zajam. Javlja se iz Sarajeva, da su dne 26. prošl. mj. održavali financijalni krugovi konferencu, da se dogovore glede trećeg ratnog zajma. Zaključeno je, da će se opet angažovati za austrijski i ugarski ratni zajam. Ujedno se javlja, da se financijalni krugovi nadaju, da će se uslijed dobre žetve moći za treći ratni zajam veći iznos zajma upisati.

Maksimalne cijene krumpira. Austrijska vlada odredila je maksimalne cijene za krumpir.

Govori se, da je za nakup sigurnih i preporučljivih srećaka sa zajamčenim zgodicima (do 630.000 kruna) sada već radi toga najzgodnije vrijeme, jer će svaki naručilac dobiti sretnom slučaju 4000 franaka sasvim badava. — Upozorujemo na današnji odnosni oglas Kreditnog i eskomptnog društva u Puli.

Zapor kukuruze. „Die Zeit" piše, da će se u Austriji staviti kukuruz pod zapor isto kao i u Ugarskoj. Maksimalne cijene se ne će postavljati. Držimo, da ne bi bilo ugodno, da se i kukuruz dade u ruke opskrbnog udruženja, nego neka se osnuje za to posebni ured, čiji dobitak će narod i zemlja dijeliti.

Dopusti vojnicima za jesenske gospodarske radnje. Ratno je ministarstvo izdalo naredbu 2. rujna 1915. Abt. 10. broj 86.000 res. u svrhu podijeljivanja gospodarskih dopusta vojnicima za obavljanje jesenskih radnja. Za te dopuste vojnicima ustanovljuju vojna zapovjedništva dogovorno s kratkim putem s političkim oblastima (podžupanom pojedine županije) prema mjesnim prilikama. Na takve dopuste imadu pravo i viši potčasnici, koji već duže vremena služe u vojsci. Vojna zapovjedništva mogu podijeliti oprost od vojne službe na ograničeno vrijeme do najviše tri mjeseca i to samo u vrijednim slučajevima, gdje su samostalni gospodari ili gospodarski činovnici ili kovači i kolari, koji su potrebiti za gospodarske svrhe. Dopust više od 3 mjeseca podijeljuje ratno ministarstvo. Dopusti za redovite gospodarske radnje imadu se podijeljivati i na usmene molbe momčadi, koju podnose momci kod pripravka (Rapport).

Ulošci u Ugarskoj. Od 1. marta 1914. do 1. septembra 1915. narasli su u Ugarskoj ulošci na knjižice za 240 milijuna kruna, a ulošci na kontokorent su porasli na 1263 milijuna kruna, a što se, da su se porasli ti ulošci na 1 i pol milijardu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 10. listopada 1915. | Broj 88.

Beograd zauzet.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 9. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je nastavio jučer jakim silama navalam protiv naše fronte u Galiciji i Volhiniji nu bez uspjeha. U istočnoj Galiciji vodio je neprijatelj svoje navalne čete protiv naših pozicija južno Plusta i Burkanova. Vatra našeg topništva potjerala je u bijeg regiment Kozaka. I kod Kremenieca ponovili su Rusi njihove navale sa istim uspjehom kao dosada. Pjeiadijski ruski regiment broj 140 bio je razpršen južno Kremenieca. U obrani punog uspjeha protiv ruskih nasrtaja u području volhinjskih utvrda odlikovao se je osobito pješadijski regiment broj 99, koji je odlučno uzdržao u svojim jako prignječenim jarcima. Austro-ugarske i njemačke bojne sile, koje prodiru sjeverno Kolhija, odbacile su ponovno neprijatelja preko Styra. Jučer objavljeni broj zarobljenika iznosio se na 6000.

Talijansko bojište.

Jučer ujutro obnovili su Talijanci svježim četama još dva puta navalu protiv naših pozicija na visoravni Folgarije. Nakon što su bili slomljeni ovi juriši, nije neprijatelju više uspjelo potisnuti naprijed jačih sila. Pojedine kumpanije, koje su još napredovale, bile su bez muke odbijene. Na visoravni Lavarona, odsjek Verzene, bio je popodne pod jakom vatrom topništva. I u prostoru Bovca neprijateljsko je topništvo započelo nanovo micati se. U prostoru Doberdoba, izmedju Sv. Martina i Polazza, bili su lako zapriječeni pokušaji približanja talijanskih vojnika, koji su bili oboružani ručnim granatama.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete vojske generala infanterije pl. Kövessa unišle su jučer u sjeverni dio grada Beograda i zauzele su na juriš kulu, grad i citadelu. Danas rano njemačke su si čete otvorile put sa zapada prama konaku. Na dvorcu srpskog kralja viju se zastave Austro-Ugarske i Njemačke. Niz i uz rijeku blizu Biograda neprijatelj, koji je stražio na obali, nija mogao na nijednom mjestu suprotstaviti se saveznicima. U srpskoj Posavini i Mačvi bio je neprijatelj odbijen od austro-ugarskih četa.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 9. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Sjeveroistočno Vermellesa izjalovio se jaki engleski napadaj uz velike gubitke. U Sampanji navališe Francuzi na poziciju istočno dvorca Navarina te dopriješe na nekojim mjestima do naših opkopa ali smo jih opet izbacili protunavalom. U francuskoj Lotaringiji izgubili su Francuzi visinu, za koju su se bile ljute borbe, južno Leintreya.

Istočno bojište.

Kod Dvinjska izjurišali smo Garbunovko i pozicije neprijatelja na obje strane varoši. Zarobili smo 1360 Rusa i zaplijenili 2 strojne puške. Sjeverno Koreličija kao i kod Labusije i Zaluzija suzbili smo bez poteškoća ruske nasrtaje. Jugozapadno Pinska izjurišali smo varoši Komori i Priklaoniki. Sjeverno i sjeverozapadno Čartorijska bačen je neprijatelj preko Styra. Njegove se navale sjeverno željeznice Kovel-Rovno izjaloviše.

Balkansko bojište.

Dvije vojske, jedna pod zapovjedništvom generalnog maršala Mackensena novoustrojene vojne skupine prešle su sa glavnim djelovima Savu i Dunav. Nakon što su njemačke čete vojske generala pješačtva Kövessa osvojile ciganski otok i visine jugozapadno Beograda, uspjelo je vojsci, da pribavi saveznicima najveći dio Beograda. Austro-ugarske su čete izjurišale citadelu i sjeverni dio Beograda, njemačke čete novi konak. Čete prodiru kroz južni dio grada dalje. Vojska generala topništva Gallwitza izvojštila si je na mnogim mjestima prelaz preko Dunava na pruzi uzdo Smedereva te goni neprijatelja svuda pred sobom prama jugu.

Vrhovna vojna uprava.

Sa bojnih poljana.

Bojevi u beogradskim ulicama.

Budimpešta, 9. oktobra. „Pester Lloyd" javlja iz Beča: Prema ovamo stiglim vijestima, jutros su naše čete ušle u sjeverni dio Beograda. Srpska se posada očajno opire. Bojevi po ulicama još su u tečaju.

Balkan.

Grčki kralj za neutralnosti.

Pariz, 9. oktobra. (D. u.) „Petit Journal" javlja iz Atene: Prama službenim vijestima morat će novi kabinet na želju kralja voditi strogu neutralnost. Kralj je izjavio, da on ne će sa nijednom ratnom strankom doći u konflikt, ni sa Njemačkom, ni sa Austro-Ugarskom, niti sa Francuskom ni njezinim saveznicima.

Iskrcavanje četa u Solunu.

Pariz, 9. oktobra. (D. u.) „Agence Havas" javlja iz Atene, da iskrcavanja ententinih četa u Solunu traju dalje.

Nikakve promjene na Balkanu.

Bukarešt, 9. oktobra. Prošli četvrtak bila je sjednica u stanu ministra Jonescu. „Dimineata" javlja, da je ministarski predsjednik izjavio, e se na Balkanu ne će dogoditi nikakve promjene. Granice su zemlje dobro učvršćene, te nije potrebito, da se poduzmu kakve druge mjere.

Rumunjsko-bugarsko prijateljstvo.

Bazel, 9. oktobra. Prama vijestima, što su ovamo stigle, prijateljstva su izmedju Rumunjske i Bugarske bolje nego ikada.

Ententa i Grčka.

Lugano, 9. oktobra (D. u.) „Corriere della Sera" javlja: Poslanici su četvornog sporazuma nakon audijence engleskog poslanika kod kralja zaključili, da obustave dalnje isplaćivanje zajma Grčkoj, koja je dosada primila 10 milijuna franaka, i da iskrcane čete za sada ostave u Solunu, dakle ne će biti poslani dalje u Srbiju. Luka je a Solunu zatvorena minama.

Na rumunjskoj granici.

Beč, 9. oktobra. „Abend" javlja iz Londona: Diplomat, koji se je povratio iz Bukarešta pripovijeda, da se na rumunjskoj granici čine velike priprave. Sada se strože nadziru pošiljke za Tursku. Prošle je sedmice zaplijenjeno 36 velikih kista municije.

Roterdam, 9. oktobra. Reuter javlja iz Atene: Rumunjska čini velike priprave na bugarskoj granici. Čete se prenašaju na granicu. Mjesto Piganeva, koje leži nasuprot Rušćuka, grozničavo se učvršćuje.

Engleska diplomacija.

Roterdam, 9. oktobra. „Daily Mail" piše oštro protiv engleskih diplomata, koje nazivlje da su drugoga i trećega reda, te nisu dorasli njemačkim. Oni su Balkan prepustili sudbini i sada imamo tu samo iznenadjenje.

Rumunjska opozicija.

Bukarešt, 9. oktobra. „Independance Roumaine" piše: Djelovanje parlamentarne skupine Filipescu i Jonescu prešlo je u novi stadij. Prije su ovi zahtjevali, neka Rumunjska odmah posegne u rat. Danas rekbi, da su tome protivni. U jučerašnjoj su skupštini govorili, da će vlada ono izvesti, što budu oni zahtjevali, ako ne da bi se kralj tomu opro. To ne odgovara istini. Politika vlade je njezina politika, kojoj je kralj posve odan, koju odobrava većina parlamenta i za koju ona sama nosi odgovornost. Uplesti krunu u političku borbu je neopravdano i kažnjivo. Svi znadu, da su zahtjevi kralja takodjer zahtjevi Rumunjske. To znači sramotiti kralja, ako se hoće prikazati, da on stoji na drugom stanovištu. Zločin je, započeti takovom agitacijom, pošto je zemlja danas više nego ikada potrebna sloge. Rumunjska dinastija nije ni improvizacija, niti je od drugih nametnuta. Rumunjska ne smije tako raditi, da ju zadesi udes Poljske. Radi toga je dužnost vlade, da brani ustav zemlje, da se ne upušta u pustolovinu, koja bi ju mogla dovesti do katastrofe.

Engleski strah pred Balkanom.

London, 9. oktobra. „Daily Mail" veli: Vlasti četvornog sporazuma stoje pred novim velikim ratom. Akoprem imadu inicijativu saveznici, ne smije se njihovu zadaću podcijenjivati. Engleska će morat za novi rat pripraviti novu vojsku. Glavna je stvar, da se ne zapriječi svezu sa Srbijom. Željeznica je u blizini Georgelija jako izložena navali Bugara. Ako bi se Bugari ukopali sa obiju strana željezničke pruge, bilo bi ne moguće izbaciti ih. List se nada, da saveznici ne će tu počiniti istu pogrešku kao u Dardanelima i da će odmah iskrcati potrebitu vojsku. Važno je, da se čim više njemačkih sila zaposli na drugim frontama, da ne ostane mnogo njihove vojske i municije slobodne za Balkan. List ne vjeruje, da je bugarski narod dušom i tijelom zauzet za rat protiv entente. Mogli bi se dogoditi zapletaji, na koji kralj Ferdinand nije računao (?) „Times" piše: Pripovijedaju nam, da je devet desetina bugarskog naroda na našoj strani, koji žale politiku kralja. To je i razumljivo, jer kako bi narod zaboravio, da ga je Rusija oslobodila turskog jarma. Nu, ako se oni puste voditi od svojeg vladara, onda moraju i nositi posljedice.

Venicelos putuje u Solun.

London, 9. oktobra. Venicelos je zapustio Atenu i otputovao u Solun.

Rumunjska opozicija.

London, 9. oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Bukarešta: Vodje opozicije sazvali su za dne 4. oktobra skupštinu, na kojoj su zahtjevali od vlade, da započne mobilizacijom.

Turska pojačanja na Dardanelima.

Amsterdam, 9. oktobra. „Novoje Vremja" javlja da su na Galipoli stigla ve-

---

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Bilježnikova olovka.

(Dalje.)

Hm! Dvije krune! To nije šala! I Miško se sav zadovoljan dade na put radujući se već unaprijed, kako će se u veče pozabaviti kod Grge na račun nadjene nove olovke gospodina bilježnika. Istina, nije baš upravo ugodan posao hodati od kuće do kuće i tražiti po selu izgubljenu olovku, pogotovo, što eto pada gusta kiša, ali Miško je bio čvrsto uvjeren, da će mu sreća ipak poslužiti.

Iznajprije se navrati u stan bilježnikov, jer mu se je činio veoma vjerojatnim, e bi tu nesreénu olovku mogao ovdje da nadje. Gospodja se je bilježnikovica upravo vrzla oko ognjišta i pržila dvije velike gibanice, kad je Miško banuo u kuhinju i izjavio, što želi.

— Kakovu olovku! — okosi se ona na nj. — Ja nemam ni pojma o njoj! Da, da, mora da se je stara lola sinoć po običaju pošteno ololala, kad eto ne zna, kud je s olovkom! Nesreća jedna taj moj suprug! Ah, ah! Nikad mu dosta toga kletoga vina! Sinoć olovku, danas po svoj prilici šešir, sjutra kaput i sve, sve će još izgubiti! Bijes odnio njega i grom udario u tu nesrećnu krčmu kuma Grge! — tužila se je gospodja bilježnikovica piskutljivim glasom, koji nije uostalom na Miška ni najmanje djelovao, jer je imao zgode, da slične tužaljke sluša već po stoti i stoti put. Stoga se posve ravnodušno zaputi u sobu — a Miško se je osjećao u stanu gospodina bilježnika kao u rodjenoj kući — i počme tragati za izgubljenom olovkom. Za čas mu se pridruži i gospodja bilježnikovica. Prevrnuše sve ormare i stolove, isprebacaše pokućtvo i postelinu, ali olovke nema te nema na veliku žalost pandura Miška i još veći jad gospodje bilježnikovice, koja je tek malo prije teškim mukom uredila sobe. Taj se je njezin jad pretvorio bio za tren u silni bijes, jer je kuhinje iznenada počeo dopirati neobičan vonj po paljevini — gibanice su se na žestokoj vatri pripalile.

Gospodja bilježnikovica poteti u kuhinju jaučući i naričući iz svega glasa, te grdeći i psujući olovku i bilježnika i Miška. Ta nije šala, kad su joj malo ne posve izgorjele slasne gibanice, koje je nakanila bila poslati bratu u vojništvu za imendan i s kojima je imala toliko truda i posla, a bome i troška.

A Miško je brzo iščeznuo iz sobe i našao se na cesti. Kiša je još neprestano padala kao da se je nebo otvorilo. I po takovu vremenu da on, Miško, hoda od kuće do kuće, gazi do koljena po gustom blatu, skače preko kaljuže i prokisao do kože traži tu nesreénu olovku! Hm! A hoće li ju naći? Teško, da ju je gospodin bilježnik izgubio na cesti ili u kojem od dvorišta, gdje je popisivao marvu. Ta to bi to odmah bio zamijetio! Ne, ne! A onda uostalom poznaje Miško dobro svoje Kozoderane. Ako ju je doista na cesti ili u kojem dvorištu izgubio, nema sumnje, da ju je ovaj ili onaj već i našao, a što Lozoderanin nadje, toga lje ne vraća. Zašto dakle da se muči hodajući od kuće do kuće, ponajpače, što je i sam gospodin bilježnik kazao bio, e je najvjerojatnije, da je ostavio olovku u krčmi kod Grge. Tamo će ju jamačno i naći, jer Grga nije rodjeni Kozoderanin, a usto je on i kum gospodina bilježnika.

I Miško se zaputi pravcem u Grginu krčmu.

— Dobro jutro!

— Dobro jutro!

— Hej, Grgo, gospodin je bilježnik zaboravio sinoć ovdje svoju novu olovku!

— Kakovu olovku? Ja ne znam ništa o njoj niti sam ju vidio! Bit će, da bilježnik sanja ili mu se još od noćas šumi u glavi!

— Dakle doista nijesi našao njegove olovke? — zapita Miško razočarano, jer je bio više nego siguran, da će biti izgubljena olovka ovdje.

— Kad ti velim, da nijesam!

— Hm! — uzdahne Miško i pomisli tužno: — Odoše moje dvije krune! Kad nema ovdje olovke, tad nema više nade, e će se uopće igdje i ikad naći.

Ha! Najednom mu sine nešto u glavu. Gospodin je bilježnik bio jučer u društvu s učiteljem. Možda će ovaj stogod znati i moći da ga uputi.

(Dalje slijedi.)

lika turska pojačanja. Pozicije pred Bulairom Turci učvršćuju.

Preobrat u grčkoj politici.

Roterdam, 9. oktobra. Kako javlja londonski „Star" iz Atene, Zaimisovo će ministarstvo voditi posve oprečnu politiku nego što ju je dosada vodio Venicelos. Ministar trgovine Theodokis poznat je kao protivnik srpsko-grčkog ugovora.

Centralne vlasti.

Lojalnost češkog naroda.

Beč, 9. oktobra. „Information" piše: Imendan sijedog Vladara proslavio je češki narod, kaošto je to od uvijek u običaju napram državi i dinastiji. Ovaj nadareni, vrsni narod, koji je kroz četiri stoljeća pokazao svoju patriotičnu odanost mora imati potpuno povjerenje, jer on znade izpunjavati svoju svetu dužnost davajući za domovinu krv i svoje dobro. Češki se narod mora ograničiti protiv sudovima pojedinaca, koji bi ga sudili samo po jednom čovjeku. Češka je bila uvijek odana kralju i državi, te je uvijek doprinašala sve na procvat države. Tako je i mora ostati. Nema države, naroda, ta niti obitelji, gdje ne bi bilo kakvih protivština. U tomu nema još pogibelji, nikakva temelja za tužbe. To vrijedi i za svaki narod.

Ententa.

Rusija na Balkanu.

Bukarešt, 9. oktobra. Ovdje se šire glasovi, da Rusija ne će sudionistvovati vojskom na Balkanu. Za sada će voditi operacije samo Italija, Engleska i Francuska. Talijani će imati Drač kao uporište. Ne vjeruje se, da će Rumunjska ostati neutralna.

Talijanske nade.

Lugano, 9. oktobra. „Stampa" se boji, da će program kralja Kostantina triumfirati i da će narod nastupiti protiv stranke Venicelosa. Kralj hoće da Grčka ostane neutralna, a ne će priječiti iskrcavanje četa u Solunu. Rimski krugovi se nadaju, da kriza u Grčkom kabinetu ne će zapriječiti razvitak dogodjaja na Balkanu. Žalosno je, što ententa ne može više računati na grčku pomoć.

Novi francuski kabinet.

Genf, 9. oktobra. Predsjednik financijalnog povjerenstva francuskog senata pripravlja prijedlog novog uredjenja francuskog kabineta za vrijeme trajanja rata. Sada postoji 14 ministara, od ovih 4 bez lisnice i 8 državnih podsekretarijata, od kojih su 4 za rat. Broj će se ministara umanjiti na osam, a sekretarijata na pet. Kabinet će biti onda ovako sastavljen: 1. Ministarski predsjednik (bez lisnice), 2. ministar izvanjskih poslova; 3. ministar rata; 4. ministar mornarice i kolonija; 5. ministar finance; 6. ministar javnih radnja, trgovine, pošte i brzojava; 7. ministar unutrnjih poslova, pravde i javnih radnja; 8. ministar nastave, lijepih umjetnosti i poljodjelstva. Podsekretarijati za izvanjske poslove, lijepe umjetnosti i unutrnje poslove će se otpraviti. Ostat će još sekretarijat za trgovačku mornaricu i četiri za rat. Izvjestitelj financijalnog povjerenstva se nada ovime mnogo prištediti. Na ovaj se način misli na mirni način odstraniti neke poteškoće u sadašnjem kabinetu.

Izdaci u Italiji.

Milan, 8. oktobra. „Secolo" javlja, da je dosada Italija izdavala za vojsku u lirama slijedeće iznose: Junija: vojska 311.4 mil., mornarica 5.1 mil; juli: vojska 383.9 mil., mornarica 27.8 mil.; august: vojska 279.7 mil., mornarica 30.3 mil. Ukupni iznos za obične izdatke vojske ratnog budgeta jest slijedeći: Junij: vojska 396.6 mil., mornarica 77.1 mil., ukupno 463.7. mil.: julij: vojska 460.1 mil., mornarica 50.4 mil., ukupno 510.5 mil.; august: vojska 405.4 mil., mornarica 80.3 mil., ukupno 485.7 mil. Prve brojke označuju troškove u prošloj godini, a druge brojke, koliko sada u ratu mora da Italija troši. Razlike su ogromne.

Pomanjkanje municije u Francuskoj i Engleskoj.

Köln, 8 oktobra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Zuricha, da je uzrokom što je francusko-engleska ofenziva zapela, osim neočekivanog njemačkog otpora još i taj, što su Francuzi i Englezi istrošili svu municiju. Prama pouzdanim vijestima istrošilo se toliko municije, da ako bližnji dani ne donesu kakovog rezultata, očekivati se mora opet dugo mirovanje, na što su već francuske novine počele pripravljati publiku.

Napredak u francuskom zrakoplovstvu.

Pariz, 8. oktobra. Tajnik francuskog zrakoplovstva izjavio je u pariškom Journalu, da namjerava stvoriti potpuno sporazumljenje izmedju pripravljanja i uporabe zrakoplova. Dnevno se čine napreci. Hvala povišenju motorne sile i boljem iskorišćenju dvoplošaca moglo se brzinu strojeva povećati. Jednoplošce sa već više ne gradi. Journal dodaje, da se je brzina zrakoplova u ovu godinu dana podvostručila.

Francuski 17 godišnjaci.

Genf, 9. oktobra. Ratno povjerenstvo francuskog parlamenta nije se htjelo izjaviti obzirom na zahtjev ratnog ministra Milleranda, koji je sedamnaest godišnjake htio pozvati pod oružje već sredinom oktobra, a da prije ne čuje mnijenje odbora za higijenu, koje se je izreklo protivnim zahtjevu ministra.

Smrtna odsuda petorice Francuza.

Beč, 9. oktobra. „Neuer Wiener Tagblatt" javlja: U Lille ustrijeljena su pred nekoliko dana 4 Francuza iz Lille i jedan francuski radnik iz Lievina. Prva četvorica su od januara ovamo skrivali jednog engleskog zrakoplovca, te mu sada pružili pomoć, da je mogao opet vratiti se k svojima. Osim toga su potpomagali francuskim vojnicima, da su mogli bježati iz ropstva. Radi toga su bili kao uhode odsudjeni na smrt. Francuski je radnik bio odsudjen, jer je vodio špijunažu pomoću golubova.

Novi engleski zajam.

Amsterdam, 9. oktobra. Treći engleski zajam izračunan je na 15 milijarda šilinga.

Strah pred centralnim vlastima.

Chiasso, 9. oktobra. „Corriere della sera" piše: Ne smije se gubiti vremena, jer izgleda da centralne vlast pripravljaju nešto užasnog. Izgleda, da ne će proći mnogo satova, i čut ćemo, da njemačka vlast harači cijelim svijetom. Radi toga mora ententa u zadnji sat poduzeti sve moguće i brzo! Naprijed protiv neprijatelja srelilo se njega bilo gdje mu drago.

Razočaranje u Italiji.

Lugano, oktobra. Talijansko novinstvo, koje je u Grčkoj vidjelo stalnu saveznicu entente, jest radi odstupa Venicelovog kao bez glave. „Corriere della sera" komentira činjenicu, te veli, da se ententa ne smije varati radi težine i važnosti promjene u kabinetu. Svaki dan pruža dokaza, da na Balkanu nema logike. Možda će logika još pobijedit, nu za sada mora ententa računati samo na svoje sile. List pita, što znači rečenica: Kralj ne može slijediti do konca politiku sadašnjeg kabineta. To znači, da Grčka želi nastupiti u rat protiv Bugarske, ali ne protiv Njemačke. Odobrava li kralj mnijenje Venicelosovo, da savez sa Srbijom još postoji? Dozvoljava li kralj, da enteota iskrca svoje čete u Solunu? Hoće li kralj raspustiti parlamenat?

Iz neutralnih država.

Papa i rat.

Rim, 9. oktobra. „Osservatore Romano" javlja, da papa nije predložio ratujućim strankama e bi na Dušni dan bilo primirje. Radi toga nije mogao ovaj prijedlog niti biti odbijen, kako se to tvrdilo. List izjavlja, da je engleska vlada odgovorila e je neprovediv prijedlog, da se sve ranjenike prenese u Švicarsku. Primljen je prijedlog sv. Stolice, da se invalidi izmjene. „Osservatore Romano" veli, da su svi prijedlozi svete Stolice dosada bili primljeni, osim onoga, što se lani predlagalo, da se za Vazam uvede primirje.

Škandinavija i Grčka.

Stockholm, 8. oktobra. Obzirom na povredu grčke neutralnosti sa strane Engleske i Francuske piše „Stockholms Dagblad". Jošte nikada se nije opravdavala povreda neutralitete sa tako slabim dokazima kao ovog puta. Dva saveznika Srbije izjavljuju da hoće Srbiji poslati na pomoć čete i naglasuju, da moraju na svaki način biti u spoju sa Srbijom. Sa istim pravom mogle bi iste vlasti, koje su istodobno saveznice Rusije, zahtijevati od Švedske, da im dozvoli prolaz u Rusiju. Švedski listovi prama tome ne mogu odobravati ovu povredu grčke neutralnosti.

Najveća krstarica na svijetu.

London, 9. oktobra. „Daily Telegraph" donaša vijest iz Vašingtona, prama kojemu je u programu Wilsonomu, da se započne gradnjom najveće i najbrže krstarice na svijetu, koja će stajati dvadeset milijuna dolara, a vozit će brzinom 35 uzlova na sat.

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custeza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 11. listopada 1915. | Broj 89.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 10. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Rusi nijesu odustali niti jučer od svojih sada i vazda neuspjelih napadanja u istočnoj Galiciji, gdje su u raznim sukobima kroz posljednje dane pojedini ruski vojni zborovi polovicu svojeg stanja izgubili.

Bila je napadnuta i naša fronta kod Stripe, te je neprijatelj ostavio popriste gdjegod bijući se, a gdjegod u divljem bijegu.

U Volhiniji nabrojila je jedna od naših divizija, poslije suzbijenog napadaja, pet stotina ruskih lješina ispred zapreka. Navaljeni broj zarobljenika povisio se jučer ponovno za jednu hiljadu.

Protivnikova nakana, da dostigne opeta zapadnu obalu rijeke Stira, izjalovila se pod našom vatrom.

Talijansko bojište.

Stanje na cijeloj talijanskoj bojnoj fronti je nepromijenjeno.

Protiv visoravni Folgarije nije se neprijatelj odvažio na nijedni poveći napadaj. Razne upadice slabijih odjelenja skršili su se jadno.

Talijanski gubici u posljednjim danima iznose do dvije hiljade vojnika.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete u Mačvi i na sjeveru Obrenovca uspješno napreduju. Austro-ugarske i njemačke regimente, što su u Beograd unišle, pročistile su grad u žestokim pouličnim borbama, i zaposlene su sada navalom protiv visova, što se dižu na jugozapadu i jugoistoku grada.

Niz vodu dalje stigli su naši saveznici već na južnu obalu Dunava, te istjerali neprijatelja iz mnogih pozicija.

Poslije svladanja velikog vodenog toka sjećaju se zapovjednici i čete neumornog i junačkog rada naših vrsnih pijonira te požrtvovnog sudjelovanja naše dunavske flotile vrućim priznanjem.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na visu istočno Souche̋za izgubili su Francuzi nekoliko opkopa. Bliže Tahure napredovali smo opeta za 100 metara na prije izgubljenom zemljištu u širini fronte od četiri kilometara.

Istočno bojište.

Rusi su kušali, kako bi nam opeta oteli pozicije izgubljene kod Garbunovke. Došlo je do žestokih bojeva na bajonete, te su se ti dovršili suzbijenjem neprijatelja. Sjeverno pruge Dvinsk-Ponieviež te zapadno Tulstija, u širini od 8 kilometara, zauzeli smo neprijateljske pozicije i zarobili pri tome 750 momaka i zaplijenili 5 strojnih pušaka.

Jugozapadno Pinska zaposjeli smo jurišem selo Sinčiči. Med Rofalovkom i prugom Kovel-Rovno suzbili smo mnogo neprijateljskih napadaja i učinili 383 zarobljenika.

Bothmerova vojska suzbila je sjeverozapadno Tarnopola jake ruske napadaje.

Srpsko bojište.

Beograd te visine na jugozapadu i jugoistoku grada ostale su poslije bitke u našem posjedu. I dalje prama istoku, gdjegod se neprijatelj suprostavljao, bio je suzbijen. Naše čete napreduju dalje.

Vrhovna vojna uprava.

Ententa.

Saziv narodnog ustanka u Rusiji.

Petrograd, 10. okt. (D. u.) „Riječ" javlja: Carski ukaz sazivlje podpuni pučki ustanak prvog razreda i pet prvih godišta drugoga razreda za 29. septembra po starom kalendaru (dakle za danas? Ur.) pod oružje.

Saziv Dume.

Kopenhagen, 9. oktobra. „Ruskoje Slovo" veli, da je Rodzianko izjavio, e su nitkovi svi oni, koji govore o posebnom miru. Moguće je, da bude Duma naskoro sazvana.

Ruska pojačanja na jugoistoku.

Černovice, 10. oktobra. Rusi su doveli pojačanja na frontu istočne Galicije i Besarabije. Nove bojne sile zu većinoma iz područja Dona. Vojnike se je dovelo na frontu bez ikakve vojničke izobrazbe.

Položaj u Rusiji.

Petrograd, 10. oktobra. „Riječ" javlja: Akoprem nije uvedena preventivna cenzura, ipak je prestalo izlaziti 47 listova. Ministarsko je vijeće zaključilo, da ne će poduzeti ništa protiv kongresa zemstva. Nu pošto su ista u svojim razpravama prekoračila svoj djelokrug, car nije htio primiti u audijencu njihovo otposlanstvo. Duma će biti sazvana za dne 14. oktobra.

Bjegunci u Petrogradu.

Petrograd, 10. oktobra. „Riječ" javlja: Dosada se vidjelo prolaziti preko grada velike množine bjegunaca, a sada se dnevno opaža, kako ovi stoje i čekaju pred dućanima, da mogu kupiti štogod živeža. Sve što je manje zaliha bilo, to su pojedinci htjeli više živeža kupiti, a time se je pomanjkanje živeža samo povećalo. Tako nastaje medju narodom sve veće neraspoloženje. Ljudi se interesiraju samo za sebe i svoje prilike. Mi bi mogli to trpjeti, ali kod nas nema pomanjkanja živeža kao u Njemačkoj, kod nas imamo svega i previše. Kad bi se osvojili Dardaneli, mi bi mogli hranu pošiljati i našim saveznicima.

Delcassé obolio.

Pariz, 10. okt. (D. u.) Ministar izvanjskih posala Delcassé nije prisustvovao radi bolesti jučerašnjemu ministarskom vijeću. Ministar-predsjednik Viviani voditi će medjutim poslovanje izvanjskog ureda.

Engleski gubici.

London, 10. oktobra. Jučerašnji iskaz gubitaka donaša imena 106 časnika, od ovih 96 na zapadnoj fronti i 2936 momaka. Izmedju palih nalazi se zastupnik Minian Erighton Stuart i generalmajori Capper i Wing. Brigadni general Dod je ranjen. „Times" javlja imena još drugih 47 časnika, koji još nisu objavljeni u službenom iskazu.

Balkan.

Grčka ostaje neutralna.?

Pariz, 10. okt. (D. u.) „Havas" javlja: Grčki poslanik u Parizu, opunomoćen od svoje vlade, priopćio je francuzkoj vladi, da će grčka neutralnost pridržati i nadalje naprama državama četvornog sporazuma vaznačaj najsrdačnijeg blagovoljenja.

Bugarski poslanik napustio Pariz.

Pariz, 10. okt. (D. u.) Članovi bugarskog poslanistva ostaviše jučer Pariz.

Obustava iskrcavanja u Solunu.

Beč, 10. oktobra. Objavljenu obustavu iskrcavanja četa u Solunu smatraju u Beču kao posljedicu odstupa Venicelosa. Ententine vlasti nišu očekivale, da će u Grčkoj nastati ovaj preobrat. Svoje čete ne će da šalju u Srbiju, da ne bi eventualno ostale odrezane, ako Grčka nastupi protiv entente. U Beču se misli, da će se dogodjaji na Balkanu sada brže razvijati, iza kako su austro-ugarske i njemačke čete prešle Dunav, Savu i Drinu. Rumunjska će ostati neutralna, premda Rusija prijeti, te sakuplja na Rumunjskoj granici svoje čete.

Iskrcavanja u Solunu.

Pariz, 9. oktobra. Havas javlja, da je iskrcavanje četa u Solunu započelo. Francuske i Engleske časnike je publika oblasti srdačno primile. Pučanstvo im ide na ruku, jer vidja u njima vojnike, koji idu na pomoć njihovim saveznicima.

Lugano, 9. oktobra. „Agenzia Stefani" javlja dne 6. iz Soluna: Danas ujutro iskrcale su se prve engleske i francuske čete. Francuski i engleski transportni brodovi nalaze se u luci.

Naše čete u Srbiji.

Jučerašnji austro-ugarski i njemački izvještaji priopćili su nam, da naše vojske napreduju u Srbiji. Iz ovoga se dade zaključiti, da je ova ofenziva provedena u velikom stilu. Obzirom na sadašnju frontu izgleda, da je sadašnja fronta mnogo dulja, negoli su to bile započete prošle godine austro-ugarske čete, koje su svoje operacije započele samo na zapadu. Ipak je onda bilo uspjelo austro-ugarskim četama, da prisile Srbe na uzmak, te su se ovi bili povukli na crtu Palanka—Medjulusije - Arandjelovac - Gornji Malenovac. Goroviti dio sjeverne Srbije ima jako malo česta. Najglavnija je ona, što ide iz Smederova prama Nišu i koja za tim vodi ravno u Sofiju. Moravsku je dolinu moguće dostignuti i iz Beograda i to preko Luga i Palanke. Istočno ove doline vodi cesta uz tok rijeke Mlave preko Požareva, doline Peka i Gradišta prama Milanovcu u sjevernistočni dio zemlje. Požarevac je kao stjecište mnogih cesta vrlo važan, za to su ga Srbi utvrdili. Austro-ugarske čete namjeravaju valjda napredovati preko Drine na Lesnicu i Loznicu, a preko Save na Šabac i Obrenovac. Sve se ove ceste sastaju u Valjevu. Usprkos gorovitosti sjeverne Srbije moguće je, da se u širokoj fronti napreduje u unutrnjost Srbije. Od ovoga ovisi i brzi uspjeh napredovanja saveznih austro-ugarskih i njemačkih četa.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Bilježnikova olovka.

(Dalje.)

Za čas bio je u školi. Pokuca na vrata i otvori ih. Školska je soba bila prazna. Bio je praznik. I već je htio da se zaputi u njezin stan, kad mu pogled padne i nehotice na stol. Ali gle — što je to? Miško izbulji oči i došulja se na prstima do stola. Ha! Eto nove olovke, kakovu je gospodin bilježnik donio iz grada! Da, da! Miško ju posve dobro raspoznaje, jer si ju je jučer bio posve točno razgledao, kad je gospodin bilježnik tumačio u uredu učitelju, kako treba da se namjesti za pisanje. No glavno je pitanje, čija je evo ova olovka ovdje na stolu. Da li učiteljeva ili bilježnikova? Nije li ovaj potonji možda ovdje jučer zaboravio, kad je bio u školi?" Da pita gospodina učitelja?

I već se je Miško okrenuo bio prema vratima u nakani, da ovoga potraži, kad mu iznenada sine nova misao. Što bi okom trenuo, nestalo je olovke u njegovom džepu, a on se poput tata odšulja iz školske sobe i pojuri prema Grginoj krčmi, gdje si naruči čašicu rakije.

Što sad? Što da kaže gospodinu bilježniku za olovku? Da mu prizna, e ju je našao u školi? Pa ako to uopće i nije bilježnikova olovka?

I Miško je stao mozgati i mozgati, a da mu misli budu sabranije, a on oštroumniji, ispio je tri čašice rakije jednu za drugom. I doista, ovo „prokušano sredstvo" kao da je izvrsno djelovalo, jer mu se najednom razvedri lice. Svanulo mu je i eto — za koji će čas biti u njegovu džepu dvije krune!

Kad je Grga na čas izašao iz sobe, otvori Miško oprezno stol, stavi u pretinac novu olovku, te ga opet zatvori, a oko ustiju mu zatitra zadovoljan smiješak.

— Ta ti valja, moj Miško! — reče sam sebi. — Gospodin će bilježnik biti posve zadovoljan!

Krčmar se povrati u sobu. Miško ga zaplete u razgovor i kod toga na oko nehotice izvuče iz stola pretinac.

— Oho, eto na gledaj, Grgo! — povikne on slavodobitno. — Eto na, gledaj Grgo! Nije li to nova olovka gospodina bilježnika, koju tražim po čitavom selu, a ona je u tvom stolu!

Grga se zabezekne.

— Grom i pakao! — usklikne preneraženo. — Kako do bijesa je mogla da dospije u ovaj sto? Ta bilježnik i učitelj su se zabavljali u onoj stražnjoj sobi, gdje mi spavamo, a ovamo nijesu sinoć ni zavirili! Ne shvaćam!

— Hm! Da ju nijesi možda ipak našao ti ili koji od tvojih, te zaboravio na nju? — primijeti Miško.

— Niti ja, niti itko od mojih, — jer sam odmah izakako si malo prije otišao iz moje krčme, sve svoje domare raspitao za olovku, a nitko od njih ni pojma o njoj! —

— A možda ipak, te se pravo ne sjećaš, a? — lukavo će Miško.

— Što? — skoči Grga. — Što veliš? Ti kao da sumnjaš o meni, a? Zar misliš, da sam tat? Kukavice! Stidi se! Bogu hvala nijesam iz Kozodera, nego sam iz poštena kraja! I ti se usudjuješ, da mi...

— Ta umiri se čovječe! — stane ga Miško miriti.

— Da se umirim, a, veliš? Zar misliš, e je u mene tako rutava savjest, e svaku uvredu mogu mirne duše da progutam? Ja nijesam lopov, kakošto ste vi drugi! — bijesnio je Grga zažarena lica.

— Grgo, ne vrijedjaj!

— Što? A nijesi li ti, kukavice, uvrijedio mene, a? Stid te bilo! I takova pandura ima naša općina, je li, koji napada mirne i poštene ljude! Stid te bilo!

U Miška je počelo kipjeti. Riječ ovamo, riječ onamo, a teške uvrede lete s jedne i druge strane. Sva sreća, što je u krčmu došlo nekoliko ljudi, koji se umiješaše medju razjarene protivnike, jer zamalo te nije došlo do gustoga. Grga je već prihvatio bio Miška, da ga svom žestinom baci kroz vrata, a Miško se je laćao svoje pandurske sablje.

— Ti vrijedjaš i zlostavljaš službeno lice, čuješ li? — vikao je Miško. — U ime zakona, ja te uapšujem!

— Idi, beno, idi! Ti ćeš mene uapsiti, ti, kukavice? Napolje, huljo, napolje, jer... — i Grga sav kao izvan sebe pograbi željeznu motku, odgura od sebe ono nekoliko ljudi i poleti proti Mišku.

(Dalje slijedi.)

Podupirajte Družbu!

Nekoč i sada.

Burne godine 1848. uzrujala se cijela Evropa. I malena Crna gora, koja je uvijek vrebala na zgodu, da se dokopa Boke Kotorske, držala je u prvi čas, da je nadošlo vrijeme, da zauzme Boku, gdje je i prije na granici bilo neprestanih hrvanja izmedju austrijskih i crnogorskih podanika. Vladika Petar II. medjutim odvraća svoj narod od provala u Boku. On dapače na molbu bana Jelačića, da bi pomogao sjedinjenju Dalmacije sa Hrvatskom i odvratio dva južna dalmatinska okružja od buntovničke namjere, sazivlje skupštinu na Cetinju, gdje izradi ovaj proglas:

„Od vladike i svijeh Crnogoraca dragi pozdrav našoj braći od obje crkve Bokeljima i Dubrovčanima.

Čujemo, da u ovome prevratu stvari u svijetu i do Vas dohode nekakvi pozivi i laskanja tudjinaca (naime iz Italije). I to znamo, da se Vaše skupine na različite partaje drobe, radi toga i mi, kako Vaša najbliža braća i najveći dobročinitelji u svijetu, šaljemo Vam ovo objavljenje, kojijem Vam čisto dajemo na znanje. Prvo molimo Vas, kako našu braću, da sva druga namjerenja i pozive odbacite na stranu, a da budete srcem i dušom privrženi svojoj narodnosti i sasvijem vjerni i poslušni Jelačiću, svomu jedinoplemenomu Banu od trojedne kraljevine, koji je pod krunom ćesarskom. Drugo, ako pak sačuvaj Bože! pokažete se nevjerni svojemu Banu i primite se tudjina, a svoje dobro odbacite, znadite čisto, mi ćemo postati Vaši zakleti neprijatelji, s nama će se mnogi valjasti junak od ta' dva okružja sdružiti i krv će se izdajnička nemilice proliti i kuće izdajničke u pepeo razasuti. Vi znate, da se mi ne umijemo šaliti, no pazite dobro, što ćete raditi. Treće u slučaju napadanja kakvoga neprijatelja na Vas, mi smo u svaki čas gotovi Vama na pomoć priteći i za Vašu slobodu s Vama ujedno našu krv proliti. Tako znadete i da ste zdravo.

Cetinje 20. Maja g. 1848. u Crnoj gori.

Tako je bilo negda, a danas?

Doživljaji Nijemca na putu iz Amerike u Europu.

Rat je nenadano buknuo; te snašao mnogo Nijemaca u Americi preko Oceana. Ti su ostali tada bez svakog saobraćaja sa materinskom zemljom — kô prognanici u tudjem svijetu. A Engleska štampa trovala je protiv Nijemaca svakovrsnim lažima javno mnijenje: širila vijesti o teškim njemačkim porazima; budila mržnju proti njima nabrajanjem tobožnjih okrutnih činova i nasilja. Engleski agenti pak i špijuni dali su se odmah na posao, da doznaju za svakog Nijemca u inozemstvu, te osobito u lukama i na svim parobrodima, što su putovali preko Oceana u Europu, vršila se najstrašnija spijunaža.

Evo kako priča jedan Nijemac svoje zgode i nezgode iz Porto Alegra u Braziliji, pa sve do svoje domovine, kamo ga je na koncu konca njegovo domoljublje ipak dovelo:

Kako i ostale tako je i mene zaletio rat preko mora, a da nijesam ni slutio, ni nadao se tako strašnome zaraćenju cijele Europe radi malene Srbije. Ko bi bio ni mislio, da će sve tako naglo pograbiti za puške toliko milijuna Nijemaca, Austrijanaca, Rusa, Francuza, Engleza i drugih još naroda, i da će bez milosti, ni predomišljenja klati na svaki način jedan drugoga najcivilniji narodi svijeta?

U Braziliji raširili su Englezi glas, da su Nijemci u Berlinu ubili brazilskog poslanika. To je dalo povoda strašnim demonstracijama i pod našim konzulatom u Porto Alegru. Da nije došao na vrijeme telegram iz Buenos-Airesa, da je zla glasina bez svakog temelja, te da nije priteklo vojništvo u zaštitu konzulata, bila bi svjetina cijelu zgradu razvalila, a našeg poslanika linčovala.

Početkom novembra, valjda da se informira o broju njemačkih državljana, koji su htjeli odazvati se mobilizaciji njemačke vojske, objelodanila je Engleska oglas, da dozvoljuje njemačkim rezervistima, neka otputuju po 50 svakim talijanskim parobrodom, koji se vraćao u Europu. Prijavi se silno mnoštvo nas Nijemaca, jer smo svi nastojali da se čim prije ukrcamo. Ali se engleska vlada samo igrala našim nadama, te već treći dan opozvala svoju dozvolu.

Ja nijesam ipak izgubio nade da ću se kako tako domoći evropskih obala Atlantskog Oceana. Od brazilskih oblasti isposlovao sam putovnicu glaseću na moje pravo ime, te sam otišao 17. decembra iz Buenos-Airesa za Italiju. Talijanski parobrod „Principe di Udine" vozio nas je 8 dana ploveći i ljuljajući se izmedju mora i neba. Sve je bilo u redu dok nije morao parobrod unići u Gibraltar. Nije mi hasnilo što su mi karte u redu, htio sam se obratiti na brazilskog konzula u Gibraltaru, prosio sam talijanskog kapetana — sve ali uzalud jer me dva krepka mornara pograbiše, i odvedoše me sa broda na kraj. I našao sam se u par hipova od talijanskog neutralnog broda, na engleskom teritoriju.

Mene i osamnaestoricu drugih poveli su u tvrdjavu, gdje smo našli i one zemljake, koji su bili otputovali na englesku vjeru prama onoj trodnevnoj dozvoli. Ipak takve putnike je engleska vlada pustila kasnije, da proslijede put u Njemačku, da ne prekrši ugovora sa talijanskom vladom, koja je intervenirala radi svoje časti.

Isto bio je sa mnom uapšen i njemački časnik, koji je bio sve učinio, da ga ne prepoznaju: Otputovao je iz New-Yorka u Montevideo, obrijao si bradu, preobukao se da nije bio više ni sebi podoban. Ali ipak kada smo stigli u Gibraltar, bio je odmah prepoznat i identificiran na temelju fotografija, što su o njemu istim parobrodom stigle i prikazivale ga sa bradom i bez brade, sa klobukom i bez njega. Osobito razne elegantne dame na svim brodovima preko atlantika nastoje, da se upoznaju i da lukavo ispitaju putnike od kuda su i kamo idu. A te fine gospodje nijesu drugo nego engleske špijunke.

Ne mogu se potužiti ni radi hrane, ni radi stana i postupanja sa mnom u Gibraltaru. Puno gore bilo je u Engleskoj, kamo su nas za nekoliko dana otpremili. Tu smo upoznali, što znači englesko zarobljeništvo. Stražila nas stroga straža; u tijesnim štivama starog broda, koji je bio izglodan od štakora i vrvio ovom gamadi nijesmo imali ni prostora, ni svijetla, ni zraka. Tresla nas kruta zima, kojoj smo bili prepušteni poluodjeveni i polugladni. Često su nas prebacili s jednog broda na drugi. Došli smo u Englesku na „Audaniji", pa zatvorili nas na „Canada", te se usidrili blizu Isle of Wight zadnji u drugom redu mnogih drugih brodova, koji su služili za istu svrhu. Na jednom od njih, „Toskani", umrlo je u jednoj sedmici 26 njih.

Kasnije uslijed intervencije američkih Sjedinjenih Država na našu pomoć, prevezli su nas morem (jednu hiljadu njih) u Bristol pod pratnjom dvih torpednjača) Brodili smo jako pogibeljnom zonam, te nam je prijetila pogibija, da nas vlastite podmornice potope. Nadali smo se boljemu, a našli smo u novom sužanjstvu na „Saksoniji" puno gorega. Nije moguće groznije čovjeka mučiti, nego kako se nas u svemu i uvijek zlostavljalo. Ne ću ni da mislim, ni da opisujem onih strašnih mrzlih noći. Svakim vremenom morali smo na kuvertu od broda po mornarsku. N vode nijesmo dobivali koliko je trebalo. Čaša vodene kave, komadić kruha, par krumpira i unča margerine, te komadić tvrdog mesa, što se u ogormnoj kotlini kuhao — to je bila naša dnevna hrana. Nekoliko puta izvadila se iz mrske kotline mrcina skupa kuhanog miša ili štakora. Skoro svi zarobljenici oboljeli su jednog dana radi otrovne hrane. U kantini moglo se dobiti srdela i sira, ali kruha ne. Komandant Saksonije Gane (?) i njegov porušnik Lalombrer postupali su s nama upravo okrutno sa bičem u ruci.

Naše se je stanje 20. aprila promijenilo; veselo smo se rastavili od „Saksonije" i bili praćeni preko cijele Engleske u Škotsku. O načinu življenja tamo ne smijemo se nimalo potužiti. Barake, hrana, postupak sve je bilo dobro. A društvo nada sve bilo je zanimivo, ta nije se trpjelo od dosade. Upoznao sam se sa ljudima iz Emdena, Mainza i Blüchera, ratnim zarobljenicima iz Neuve-Chapelle i iz svih krajeva svijeta. Ali ipak volio sam i to društvo ostaviti. Kušao sam sreću i lijepo posrećilo mi se. Pod večer preskočio sam plot zarobljeničkog tabora. Sa svojim kovčežićem u ruci šuljao sam se uz zidove i živice, te koracajuć kao da me vile nose stigao sam do bližnje željezničke stanice. Čekao sam dok stigne kasni vlak za London, uzeo sam kartu prvog razreda, te ulazio u jedan kupe, gdje sam našao klapače za suputnika engleskog časnika. Stigao sam u London tek kasnim jutrom.

Podijelio mi je novčanu pomoć: brzojavilo se na moju firmu u Braziliji, a ta me iznenadila brzojavnom pošiljkom od 600 maraka i nudjalo mi se kartu za Porto Alegre. Ali ja sam bio drugog mnijenja, te sam išao tražiti si putnu kartu za Italiju. Preko Holandije nije se moglo. Morao sam uzeti kartu iz Londona za Genovu preko Francuske. Na francuskom konzulatu učinili su mi putnicu prama onoj brazilijanskoj, te sve karte natanko pregledali i providjeli pečatom i moju fotografiju.

Nijesam više mario za nijednu stvar okolo mene, na buku i viku pučine po londonskim ulicama, koja je dizala graju protiv Nijemaca radi Lusitanije i radi navale njemačkih Zeppelina na London. Bio sam sretan, lišen sužanjstva, slobodno mogao sam putovati u svoju domovinu, te ići da ju branim i da krv za nju lijem.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 12. listopada 1915. | Broj 90.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Djelovanje je ruskih navala jučer znatno popustilo na cijeloj našoj sjevernoj-istočnoj fronti. Neprijatelj je poduzeo nekoje nasrtaje još samo protiv naših linija na Stripi, koji su za nj svršili potpunim neuspjehom kao prošlih dana. U prostoru izmedju željeznice i Stira bio je neprijatelj odbačen prama sjeveroistoku.

Talijansko bojište.

Na jugozapadnoj fronti nije jučer takodjer bilo nikakvih većih borba. Navala Talijanaca na Mrzli Vrh bila je već odbijena od našeg topništva.

Srpsko bojište.

U Mačvi i kod Obrenovca nikakvih osobitih dogodjaja. Austro-ugarske i njemačke čete, koje napreduju preko Beograda bacile su Srbe iz njihovih ušančenja, položenih jugoistočno i jugozapadno grada, gdje su naše čete zauzele na juriš Zeleni Breg i Veliki Vračar. U prostoru Požarevca i Smederevca zahvatile su divizije naših saveznika novog i opsežnog prostora. Kod zauzeća Beograda palo je u ruke austro-ugarskih četa 9 brodskih topova, 26 cijevi poljskih topova, jedan reflektor, mnogobrojne puške, mnogo municije i drugog ratnog materijala. Krvavi gubici neprijatelja bili su veliki. Podunavska flotilja digla je veći broj ruskih riječnih i morskih mina.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 11. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

U području Souchez-Nieuville i u Šampanji sjeveroistočno Le Mesnila suzbili smo neprijateljske navale sa ručnim granatama. Naši su bojni letioci oborili četiri neprijateljska ljetala. Južno Bois le pretre izgubismo jedno ljetalo za motrenje.

Istočno bojište.

Pred Dvinskom i sjeveroistočno Vidzija odbili smo ruske navale. Zapadno Smorgona oborili smo neprijateljsko ljetalo. Istočno Baranoviča lako smo odbili slabiji nasrtaj neprijatelja. U konjaničkim bojevima u području Kuhockavole bačen je neprijatelj za odsjek Bjezimenije i Vjesloluhe. Sjeverno Bjelskajevole potjerali smo neprijatelja. Vojska je Bothmerova ponovno suzbila žestoke neprijateljske navale. Njemačke su čete zauzele visinu južno Hladkija, sjeverozapadno Tarnopola, te su odbile tri ruske provale iz Hladkija.

Balkansko bojište.

Na Drini razvijaju se nadaljni bojevi. Na fronti izmedju Šapca i Gradišta prelaz preko Dunava je svršen. Južno Beograda osvojili smo visine izmedju Zarkova i Mirijeva. Dalje je istočno navala u tijeku. Izjurišali smo poziciju Anateme u luku Donave kod Rama. Dalje niz rijeku biju se mjestimice topnički bojevi. Njemačke su čete zarobile do sada 14 časnika, 1542 momka te zaplijenile 17 topova i 5 mitraljeza. Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 8. oktobra. (D. u.) Položaj je na fronti Dardanela i na drugim frontama nepromijenjen. Ustanovilo se, da su bili jedan veliki transportni parobrod, kaošto i pomoćna krstarica „Arabia" sredinom septembra potopljeni po njemačkim podmornicama.

Carigrad, 11. oktobra. Glavni stan javlja: U odsjeku Anaforte prisililo je naše topništvo veliki transportni brod, koji je kušao približiti se Bùjûkkemikli, da otplovi. Jedna je neprijateljska krstarica bila pogodjena, našto se je udaljila. U odsjeku Ariburnuja slaba topnička i pješadijska vatra. U odsjeku Seddilbahra razorilo je naše topništvo na lijevom krilu neprijateljsku poziciju.

Balkan.

Iskrcavanja u Solunu.

Lugano, 11. oktobra. „Secolo" javlja: Kad su se ententine čete iskrcale iz čamaca otišle su u pratnji glazbe u njihove logore. Jedan je odio odmah preuzeo stražu uz željeznicu, koja vodi u Srbiju. Kolodvor nisu ove čete preuzele, već su tamo pustili grčke čete. Engleske čete imadu svoje šatore na visinama, a francuske u dolini. Stražu preuzeli su Francuzi. Oko podne otišle su čete uz pratnju glazbe na gradsko vježbalište, gdje ih je čekao general Hamilton sa stožernim časnicima. U ovo se vrijeme iskrcalo ratni materijal. Pučanstvo je bilo mirno, te se nisu zbile nikakve demonstracije. Kordon je grčkih četao zatvorio ulice. Poslije podne su engleski i francuski časnici bili u gradu u društvu grčkih časnika. Pripovijedali su, da se na putu nije ništa zbilo. Naveče je stigla vijest o padu kabineta, koja je prouzročila veliku uzrujanost.

50 Venicelista za neutralnost.

Milan, 11. oktobra. Pedeset pristaša Venicelosove stranke izjavilo je vladi, da će ju podupirati, ako vlada ostane neutralna.

Zahvala Venicelosu.

Berlin, 11. oktobra. Reuter javlja iz Atene: Kralj je Konstantin poklonio Venicelosu svoju sliku sa njegovim potpisom popratvši istu riječima: „Uspomena na naš zajednički rad!"

Bugarske čete na Strumici.

Kristiania, 11. Oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Soluna: Jučer se je cijeli dan nastavilo iskrcavanje engleskih i francuskih četa u Solunu. Bugarska je sakupila svoje čete na Strumici, otkuda je najlakše dostići željezničku prugu Solun-Niš.

Rumunjski ministarski predsjednik protiv rusofila.

Berlin, 11. oktobra. Vijesti iz Rumunjske ne potvrdjuju samo to, da će Rumunjska ostati neutralna, nego pripoćuju i to, da je ministarski predsjednik Bratianu izjavio Jonescu i Filipescu, da će njihove agitacije protiv centralnih vlasti sa svim sredstvima, što su mu na raspolaganje, pobijati.

Rumunjska će mirovati.

Budimpešta, 11. oktobra. Bukareštanska „Dimineata" javlja, da je šef generalnog stožera, Averescu, savjetovao ministru Bratianu, kad je čuo za bugarsku mobilizaciju, neka i Rumunjska mobilizira peti zbor. Ministar je izjavio, da toga ne smatra potrebitim.

Vesnić ne ide iz Pariza.

Pariz, 11. oktobra. „Petit Parisien" javlja: Srpski poslanik u Parizu, Vesnić, obzirom na sadašnji položaj, ne namjerava zapustiti svoje dosadašnje mjesto u Parizu.

„Protest" protiv bugarske politike.

London, 11. oktobra. Bugarski generalni konzul, Angelov, zamolio je bugarsku vladu, da ga otpusti, jer se ne slaže sa politikom bugarske vlade.

Grčki kabinet.

Lugano, 11. oktobra. Zaimisov kabinet smatraju u Rimu kompromisnim. U Rimu se nadaju, da će novi ministarstvo priznavati savez sa Srbijom.

Grčka i ententa.

Lugano, 11. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Prvi korak, što su ga zastupnici entente zauzeli protiv Grčke bio je taj, što su prestali sa isplaćivanjem predujma Grčkoj, dok se položaj ne razjasni. Francuska je već isplatila 10 milijuna franaka. Najbrže će se novi kabinet obratiti na narodnu banku. Zastupnici entente su u velikim skrbima radi položaja u kojem se sada nalaze njihove čete, što su ih iskrcali. U Solunu su mnijenja, da će njihove čete jedva onda dalje otposlati u Srbiju, čim budu stalni kakovo će stanovište zauzeti Grčka. Glasa se da će Zaimisov kabinet uzdržati oboružanu neutralnost. Ako Bugarska zaposjedne Macedoniju, iza kako budu vojske centralnih vlasti potukle Srbiju, onda grčka vlada ne će smatrati svojom dužnošću da se drži ugovora napram Srbije. Da se ugne represalijama, što bi eventualno mogla poduzeti na moru protiv Grčke ententa, ne će Grčka ništa učiniti protiv iskrcanih četa, te će istim dozvoliti prolaz u Srbiju. Luka je u Solunu zatvorena minama.

Milijun vojnika protiv entente.

Köln, 11. oktobra. Bukareštanski dopisnik „Kölnische Zeitung" javlja: Ententa mora računati time, da joj na Balkanu stoji, nasuprot milijun vojnika, što njemačko-austro-ugarskih, što turskih i bugarskih.

Rusofili u Rumunjskoj.

Bukarešt, 11. oktobra. Jučer su pristaše entente izdali svoj proglas. Pozivlju narod, neka zahtijeva mobilizaciju ili odstup vlade, ako ne navijesti rata. Proglas su izmedju ostalih potpisali Filipescu i Jonescu. Izgleda, kao da ovi ljudi ne poznaju današnjeg položaja na Balkanu, te hoće glavom kroz zid.

O položaju u Srbiji.

Sofija, 11. oktobra. Dosadašnji bugarski poslanik u Beogradu, Čaprašikov, stigao je sa svim osobljem poslanistva u Sofiju i veli, da su zadnji dani u Nišu bili jako neugodni, da je on sa osobljem poslaništva tako rekuć bio zatvoren u njegovoj palači i da nije mogao nitko izaći na ulicu od straha, da ne bude od naroda napadnut. Položaj se u Nišu crta kao jako ozbiljan i srpski listovi pozivlju ententu, neka pomogne Srbiji, inače da je njezin udes zapečaćen.

Vijesti iz Soluna.

Chiasso, 11. oktobra. Magrini šalje „Secolu" i dalje vijesti iz Soluna te veli u izvještaju od dne 7. oktobra: Danas je stiglo ovamo 12 parobroda, koji su dovezli iz Dardanela 14.000 vojnika. Velika se množina ratnog materijala iskrcava danju i noću. Dosada je iskrcano 15.000 Francuza i 5000 Engleza. U luci stoji još 5 parobroda. Dosada nije jošte nijedan vojnik otposlan u Srbiju. Momčad će prije otpočinuti. Za sutra se očekuju veći transporti iz Mudrosa, Toulona i Marsilje.

Svi Srbi pod oružjem.

Zürich, 11. oktobra. „Slovo" javlja iz Niša: U Srbiji se pozvalo pod oružje sve muškarce od 15. do 65. godine. U njihovim redovima bojuju i žene.

Prijedlog entente Bugarskoj.

London, 11. oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Petrograda: U januaru su ententine vlasti zaključile, da će Bugarskoj ponuditi takozvano prijeporno područje Macedonije, ako se pridruži ententi, a za to će Srbiju odštetiti austrijskim područjem, davši joj put u Jadransko more. U Nišu su ovaj prijedlog hladno primili. Dne 29. maja predložilo se Bugarskoj: 1. Ustupa joj se odmah Tracija do ceste Enos-Midia. 2. Koncem rata dat će joj se dio Macedonije do ceste Egri-Palanka-Sopot-Ohrida-Monastir. 3. Novčanu pripomoć. Dne 15. junija zahtijevala je Bugarska popunjenje prijedloga. Na to je ententa odgovorila, da će joj se dati područja prema ugovoru iz godine 1912., ali nakon rata, ali za to mora Bugarska sklopiti ugovor sa ententom i odmah navaliti na Tursku. Odgovor na ovu notu bio je mobilizacija Bugarske.

Odlazak srpskog poslanika.

Sofija, 8. oktobra. (D. u.) Srpski je poslanik naveče otputovao.

Slučaj saveza za Grčku.

London, 11. oktobra. (D. u.) „Daily Chronicle" javlja, da je Grčka jedino onda obvezana savezom, ako samo Bugarska navali na Srbiju, ali ne ako bi prije ili istodobno napadnule Srbiju i centralne vlasti. I Venicelos podupirat će novu vladu.

Grčka neutralna.

Milan, 11. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Ententina diplomacija računa, da će Grčka i dalje ostati neutralna. Kralj je Konstantin izjavio engleskom poslaniku, da Grčka ne će promijeniti svoju politiku. Nu ententa hoće imati stalnih garancija sa strane Grčke prije negoli otpošalje svoje čete u Srbiju. Iskrcavanje četa i municije u Solunu traje dalje, te je stiglo u Solun pet novih parobroda sa četama iz Toula i Alžira. S druge strane javlja redarstveni komesar, da su podmornice potopile ove parobrode.

Pariz, 9. oktobra. „Matin" javlja iz Atene: Dosada vidimo, da se u Grčkoj svijetle dvije stvari: Uz privolu kralja iskrcavanja se ententinih četa nastavljaju, a napreduje ujedno Grčka mobilizacija. To znači, da se ne će prijećiti ententu e uzmogne Srbiji prileći u pomoć. nu da Grčka na svaki način hoće da bude pripravna.

Ententa.

Nova ruska ofenziva.

Genf, 11. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Petrograda, da predstoji nova velika ofenziva na cijeloj ruskoj fronti. Rusija je dobila preko Sibirije veliku množinu ratnog materijala, te ima pripravnih mnogo četa, kojima manjka samo municija. Čim ova stigne, bit će čete otposlane na frontu.

Kuropatkin i Suhomlinov.

Basel, 11. oktobra. General Kuropatkin preuzet će zapovjedništvo jednog zbora na fronti generala Ivanova. Prijašnji ratni ministar rata, Suhomlinov, otposlan je na kaukasku frontu.

Centralne vlasti.

Gospodarsko približenje izmedju Austrije i Njemačke.

München, 11. oktobra. U subotnjoj sjednici financijalnog odbora komore, govorio je jedan vladin zastupnik o gospodarskom približenju izmedju Njemačke i Austro-Ugarske bez da bi zauzeo kakovo stanovište. Bavarska će vlada u tom slučaju braniti svoje interese. Gospodarski se interesi, n. pr. poljodjelstvo, ne smiju žrtvovati. U ostalom bi bavarska vlada ovakovo približenje veselo pozdravila. Jedan je zastupnik izvadjao, da će trebati kod budućih trgovačkih ugovora provesti dvije tarife. Najveće polakšice imadu se pružiti Austro-Ugarskoj. Gospodarsko je približanje sa Austrijom poželjno, te će ga svatko veselo pozdraviti.

Sa bojnih poljana.

Ofenziva u Srbiji.

Berlin, 11. oktobra. Leonard Adelt šalje „Berliner Tagblattu" izvještaj u kom veli: Dok su dalekosežni topovi saveznika uništili srpske pozicije te danju i noću uznemirivali pogranične srpske čete, dovezlo se neopaženo potrebiti materijal za mostove. Francuske se zrakoplovce varalo zgodnim varkama, a djelomice se ih otjeralo. Ponovno bombardiranje natjeralo je srpske čete u njihove obrane. Na to su se počeli graditi mostovi za prelaz. U malo sati preslo se Drinu, Savu i Dunav. Naše su navalne čete navalile na srpske prednje straže, te ih djelomice uništile, a djelomice prisilile na bijeg.

Razno.

Kopenhagen, 11. oktobra. Japanske trgovačke kuće podnijele su vladi molbu, koju je poduprlo 24 zastupnika, neka se opet otvori trgovački promet sa Njemačkom.

London, 11. oktobra. (D. u.) Potopljeni su grčki parobrod „Dimitrice" i britanski parobrod „New-Castle". Posade su se spasile.

Nekoč i sada.

Burne godine 1848. uzrujala se cijela Evropa. I malena Crna gora, koja je uvijek vrebala na zgodu, da se dokopa Boke Kotorske, držala je u prvi čas, da je nadošlo vrijeme, da zauzme Boku, gdje je i prije na granici bilo neprestanih hrvanja izmedju austrijskih i crnogorskih podanika. Vladika Petar II. medjutim odvraća svoj narod od provala u Boku. On dapače na molbu bana Jelačića, da bi pomogao sjedinjenju Dalmacije sa Hrvatskom i odvratio dva južna dalmatinska okružja od buntovničke namjere, sazivlje skupštinu na Cetinju, gdje izradi ovaj proglas:

„Od vladike i svijeh Crnogoraca dragi pozdrav našoj braći od obje crkve Bokeljima i Dubrovčanima.

Čujemo, da u ovome prevratu stvari u svijetu i do Vas dohode nekakvi pozivi i laskanja tudjinaca (naime iz Italije). I to znamo, da se Vaše skupine na različite partaje drobe, radi toga i mi, kako Vaša najbliža braća i najveći dobročinitelji u svijetu, šaljemo Vam ovo objavljenje, kojijem Vam čisto dajemo na znanje. Prvo molimo Vas, kako našu braću, da sva druga namjerenja i pozive odbacite na stranu, a da budete srcem i dušom privrženi svojoj narodnosti i sasvijem vjerni i poslušni Jelačiću, svomu jedinoplemenomu Banu od trojedne kraljevine, koji je pod krunom ćesarskom. Drugo, ako pak sačuvaj Bože! pokažete se nevjerni svojemu Banu i primite se tudjina, a svoje dobro odbacite, znadite čisto, mi ćemo postati Vaši zakleti neprijatelji, s nama će se mnogi valjasti junak od ta' dva okružja sdružiti i krv će se izdajnička nemilice proliti i kuće izdajničke u pepeo razasuti. Vi znate, da se mi ne umijemo šaliti, no pazite dobro, što ćete raditi. Treće u slučaju napadanja kakvoga neprijatelja na Vas, mi smo u svaki čas gotovi Vama na pomoć priteći i za Vašu slobodu s Vama ujedno našu krv proliti. Tako znadete i da ste zdravo.

Cetinje 20. Maja g. 1848. u Crnoj gori.

Tako je bilo negda, a danas ?

Doživljaji Nijemca na putu iz Amerike u Europu.

Rat je nenadano buknuo; te snašao mnogo Nijemaca u Americi preko Oceana. Ti su ostali tada bez svakog saobraćaja sa materinskom zemljom — kô prognanici u tudjem svijetu. A Engleska štampa trovala je protiv Nijemaca svakovrsnim lažima javno mnijenje: širila vijesti o teškim njemačkim porazima; budila mržnju proti njima nabrajanjem tobožnjih okrutnih čînova i nasilja. Engleski agenti pak i špijuni dali su se odmah na posao, da doznaju za svakog Nijemca u inozemstvu, te osobito u lukama i na svim parobrodima, što su putovali preko Oceana u Europu, vršila se najstrašnija spijunaža.

Evo kako priča jedan Nijemac svoje zgode i nezgode iz Porto Alegra u Braziliji, pa sve do svoje domovine, kamo ga je na koncu konca njegovo domoljublje ipak dovelo:

Kako i ostale tako je i mene zaletio rat preko mora, a da nijesam ni slutio, ni nadao se tako strašnome zaraćenju cijele Europe radi malene Srbije. Ko bi bio ni mislio, da će sve tako naglo pograbiti za puške toliko milijuna Nijemaca, Austrijanaca, Rusa, Francuza, Engleza i drugih još naroda, i da će bez milosti, ni predomišljenja klati na svaki način jedan drugoga najcivilniji narodi svijeta?

U Braziliji raširili su Englezi glas, da su Nijemci u Berlinu ubili brazilskog poslanika. To je dalo povoda strašnim demonstracijama i pod našim konzulatom u Porto Alegru. Da nije došao na vrijeme telegram iz Buenos-Airesa, da je zla glasina bez svakog temelja, te da nije priteklo vojništvo u zaštitu konzulata, bila bi svjetina cijelu zgradu razvalila, a našeg poslanika linčovala.

Početkom novembra, valjda da se informira o broju njemačkih državljana, koji su htjeli odazvati se mobilizaciji njemačke vojske, objelodanila je Engleska oglas, da dozvoljuje njemačkim rezervistima, neka otputuju po 50 svakim talijanskim parobrodom, koji se vraćao u Europu. Prijavi se silno mnoštvo nas Nijemaca, jer smo svi nastojali da se čim prije ukrcamo. Ali se engleska vlada samo igrala našim nadama, te već treći dan opozvala svoju dozvolu.

Ja nijesam ipak izgubio nade da ću se kako tako domoći evropskih obala Atlantskog Oceana. Od brazilskih oblasti isposlovao sam putovnicu glaseću na moje pravo ime, te sam otišao 17. decembra iz Buenos-Airesa za Italiju. Talijanski parobrod „Principe di Udine" vozio nas je 8 dana ploveći i ljuljajući se izmedju mora i neba. Sve je bilo u redu dok nije morao parobrod unići u Gibraltar. Nije mi hasnilo što su mi karte u redu, htio sam se obratiti na brazilskog konzula u Gibraltaru, prosio sam talijanskog kapetana — sve ali uzalud jer me dva krepka mornara pograbiše, i odvedoše me sa broda na kraj. I našao sam se u par hipova od talijanskog neutralnog broda, na engleskom teritoriju.

Mene i osamnaestoricu drugih poveli su u tvrdjavu, gdje smo našli i one zemljake, koji su bili otputovali na engleski vjeru prama onoj trodnevnoj dozvoli. Ipak takve putnike je engleska vlada pustila kasnije, da proslijede put u Njemačku, da ne prekrši ugovora sa talijanskom vladom, koja je intervenirala radi svoje časti.

Isto bio je sa mnom uapšen i njemački časnik, koji je bio sve učinio, da ga ne prepoznaju: Otputovao je iz New-Yorka u Montevideo, obrijao si bradu, preobukao se da nije bio više ni sebi podoban. Ali ipak kada smo stigli u Gibraltar, bio je odmah prepoznat i identificiran na temelju fotografija, što su o njemu istim parobrodom stigle i prikazivale ga sa bradom i bez brade, sa klobukom i bez njega. Osobito razne elegantne dame na svim brodovima preko atlantika nastoje, da se upoznaju i da lukavo ispitaju putnike od kuda su i kamo idu. A te fine gospodje nijesu drugo nego engleske špijunke.

Ne mogu se potužiti ni radi hrane, ni radi stana i postupanja sa mnom u Gibraltaru. Puno gore bilo je u Engleskoj, kamo su nas za nekoliko dana otpremili. Tu smo upoznali, što znači englesko zarobljeništvo. Stražila nas stroga straža; u tijesnim štivama starog broda, koji je bio izglodan od štakora i vrvio ovom gamadi nijesmo imali ni prostora, ni svijetla, ni zraka. Tresla nas kruta zima, kojoj smo bili prepušteni poluodjeveni i polugladni. Često su nas prebacili s jednog broda na drugi. Došli smo u Englesku na „Audaniji", pa zatvorili nas na „Canada", te se usidrili blizu Isle of Wight zadnji u drugom redu mnogih drugih brodova, koji su služili za isti svrhu. Na jednom od njih, „Toskani", umrlo je u jednoj sedmici 26 njih.

Kasnije usljed intervencije američkih Sjedinjenih Država na našu pomoć, prevezli su nas morem (jednu hiljadu njih) u Bristol pod pratnjom dvih torpednjača) Brodili smo jako pogibeljnom zonam, te nam je prijetila pogibija, da nas vlastite podmornice potope. Nadali smo se bojeću, a našli smo u novom sužanjstvu na „Saksoniji" puno gorega. Nije moguće groznije čovjeka mućiti, nego kako se nas u svemu i uvijek zlostavljalo. Ne ću ni da mislim, ni da opisujem onih strašnih mrzlih noći. Svakim vremenom morali smo na kuvertu od broda po mornarsku. N vode nijesmo dobivali koliko je trebalo. Čaša vodene kave, komadić kruha, par krumpira i unča margerine, te komadić tvrdog mesa, što se u ogormnoj kotlini kuhao — to je bila naša dnevna hrana. Nekoliko puta izvadila se iz mrske kotline mrcina skupa kuhanog miša ili štakora. Skoro svi zarobljenici oboljeli su jednog dana radi otrovne hrane. U kantini moglo se dobiti srdela i sira, ali kruha ne. Komandant Saksonije Gane (?) i njegov porušnik Lalombrer postupali su s nama upravo okrutno sa bičem u ruci.

Naše se je stanje 20. aprila promijenilo; veselo smo se rastavili od „Saksonije" i bili praćeni preko cijele Engleske u Škotsku. O načinu življenja tamo ne smijemo se nimalo potužiti. Barake, hrana, postupak sve je bilo dobro. A društvo nada sve bilo je zanimivo, ta nije se trpjelo od dosade. Upoznao sam se sa ljudima iz Emdena, Mainza i Blüchera, ratnim zarobljenicima iz Neuve-Chapelle i iz svih krajeva svijeta. Ali ipak volio sam i to društvo ostaviti. Kušao sam sreću i lijepo posrećilo mi se. Pod večer preskočio sam plot zarobljeničkog tabora. Sa svojim kovčežićem u ruci šuljao sam se uz zidove i živice, te koracajuć kao da me vile nose stigao sam do bližnje željezničke stanice. Čekao sam dok stigne kasni vlak za London, uzeo sam kartu prvog razreda, te ulazio u jedan kupe, gdje sam imao idapače za suputnika engleskog časnika. Stigao sam u London tek kasnim jutrom.

Podijelio mi je novčanu pomoć: brzojavilo se na moju firmu u Braziliji, a ta me iznenadila brzojavnom pošiljkom od 600 maraka i nudjalo mi se kartu za Porto Alegre. Ali ja sam bio drugog mnijenja, te sam išao tražiti si putnu kartu za Italiju. Preko Holandije nije se moglo. Morao sam uzeti kartu iz Londona za Genovu preko Francuske. Na francuskom konzulatu učinili su mi putnicu prama onoj brazilijanskoj, te sve karte natanko pregledali i providjeli pečatom i moju fotografiju.

Nijesam više mario za nijednu stvar okolo mene, na buku i viku pučine po londonskim ulicama, koja je dizala graju protiv Nijemaca radi Lusitanije i radi navale njemačkih Zeppelina na London. Bio sam sretan, lišen sužanjstva, slobodno mogao sam putovati u svoju domovinu, te ići da ju branim i da krv za nju lijem.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza 1, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša **2 K 40 h** mjesečno, **6 K** tromjesečno, pojedini broj stane **6** helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 13. listopada 1915. | Broj 91.

Smederovo zauzeto.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. oktobra. (D. u.) Iz veli-og se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Dvije djelomične navale na jugozapadu oosa protiv jaraka što smo ih dne 8. okobra opet osvojili, bile su odbijene. Jače avale, protiv fronte od sjeveroistočno Soucheza do na istoku Neuvilla skršiše e, djelomice sa veoma znatnim gubicima o neprijatelja. Samo na dva mala mjesta igoše Francuzi do naše najprednije liije. Istotako u Šampanji svršile su franuske navale sa obiju strana Tahure sa sjetljivim odrazom za neprijatelja. Uspros jakoj topničkoj pripremi nije uspjelo eprijatelju na nijednom mjestu da potigne kakov uspjeh zemljišta.

Rusko bojište.

Na zapadnoj fronti Dvinskog zauzelo se n juriš neprijaleljske pozicije zapadno luksta u frontalnoj širini dva i pol km. Zarobili smo 3 časnika i 367 momaka i aplijenili jednu strojnu pušku. Ruske rotunavale bile su odbijene. Neprijateljko konjaništvo ispraznilo je kod Jezieria ojno polje.

Srpsko bojište.

Na cijeloj balkanskoj fronti naše gibaanje napreduje dobro. Zauzeli smo grad utvrde Smederova.

Vrhovna vojna uprava.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. oktobra. (D. u.) Službeno se avlja:

Rusko bojište.

Položaj je na ruskom bojištu nepronijenjen. U prostoru južno Burkanova odbili smo tri ruske navale. Još je u toku obrambena akcija protiv četvrte navale, oja je uperena protiv fronte od 2—3 km. Na potoku Korminu i sjeverno Rafalovke n Stiru, neprijatelj je poduzeo takodjer ez uspjeha nekoje nasrtaje.

Talijansko bojište.

Na talijanskom bojištu nema nikakve promjene.

Srpsko bojište.

Navaljuje se na cijeloj fronti južno Save, Dunava i Dolnje Drine. Kod jurišanja brda Lipara, koji se uzdiže istočno grada Beograda i laudonskih šančeva, austro-ugarke čete, koje prodiru iz Beograda, zaplieile su 3 topa i jedan reflektor. Sve viine u okolici Beograda, koje dominiraju a domet topa prelaze rijeke, u posjedu u saveznika. Nijemci su osvojili Smederovo i potisli su neprijatelja prama Poarevcu.

Crnogorsko bojište:

Na granici izmedju Hercegovine i Crne Gore došlo je na više točaka do čarkaja sa crnogorskim odjelima.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, l. Höfer, podmaršal.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 12. oktobra. (D. u.) Glavni an javlja:

U odsjeku Anaforte naše je topništvo jeverno Kiretštepe pogodilo neprijateljsku orpednjaču, što je tamo doplovila. Jedna e mina, koju smo mi činili da eksploira, poubijala većinu vojništva jednog eprijateljskog jarka, a ostali su pobjegli. odsjeku Ariburnuja bombardirala je bez spjeha neprijateljska torpednjača naše esno krilo. Jedna krstarica i jedan monitor pucale su bez uspjeha u smjeru na laidos, te su se onda povukli. U odsjeku eddilbahra ispucao je neprijatelj opet ez uspjeha više nego 1000 hitaca protiv aših pozicija. Naše je topništvo odmah dgovorilo, te je ušutkalo neprijateljske aterije.

Balkan.

Položaj u Grčkoj.

Pariz, 12. oktobra. „Agence Havas" javlja iz Atene: Iskrcavanja u Solunu traju. Govori se, da se Zaimis dogovara sa Venicelosom, kako bi dobio u komori izraz povjerenja. Zaimis je izjavio Venicelosu, da tolerantna izjava ne bi vladi podala potrebiti autoritet, a da se uzmogne riješiti ozbiljne dnevne probleme.

Zaštita bugarskih interesa.

Sofija, 12. oktobra. (D. u.). Zaštita bugarskih interesa u državama, koje su opozvale svoje zastupnike, povjerena je diplomatskim zastupnicima Švedske. Samo u Srbiji ostali su bugarski interesi nepovjereni, pošto srpska vlada nije dala bugarskom poslaniku vremena, da uredi shodno. Bugarska je vlada ustemeljila poslanstvo u Hagu, te je svog dosadašnjeg poslanika u Londonu, Hadži Miševa, imenovala na ovo novoustrojeno mjesto.

Iskrcavanje četa.

Atena, 12. oktobra. (D. u.). U Solunu se iskrcalo četa sviju vrsti, koje se nalaze u logorima izvan grada. U Solun su otputovali njemački, francuski i engleski vojnički ataše.

Koliko vojske trebaju ententine vlasti u Macedoniji.

Milan, 12. oktobra. (D. u.). „Il Secolo" priopćuje, da ententinim vlastima treba za macedonsko poduzeće najmanje 300.000 vojnika i da, ne bude li se ih moglo dosta brzo pribaviti od druguda, nužno će biti oduzeti ih sa dardanelske fronte, te ograničiti se kod tamošnje akcije na puku defenzivu ili je sasvim napustiti. Englesko-francusko ratno vijeće, kažu, da je već u tom smjeru raspravljalo.

Iskrcavanja u Solunu.

London, 12. oktobra. „Dail Chroniche" javlja: Doznajemo, da novi grčki kabinet ne će prijećiti dalnje iskrcavanje četa u Solunu. Moramo naglasiti, da ne bi to niti bio u stanju učiniti, te bi se to smatralo kao neprijateljski čin. Nijedna se monarhija ne bi mogla u Grčkoj uzdržati, koja bi htjela napasti vlasti, što imadu u Sredozemnom mora nadmoć.

Položaj u Albaniji.

Berlin, 12. oktobra. Iz Bukarešta javljaju: Jake su albanske čete otišle u Tiranu, te su prisilile na uzmak srpske i talijanske čete, što su se tamo nalazile. Položaj je talijanske vojske u Draču kritičan. Albanski ustaše pod vodstvom Prenk-Bib-Dode zauzeli su točku, što su ju imale srpske i talijanske čete. Albanci su zaplijenili jedan srpski i dva talijanska topa.

Venicelos odlazi iz Grčke.

Frankfurt na M., 12. oktobra. „Frankfurter Zeitung" javlja iz Carigrada: Stalno je, da će Venicelos sigurno napustiti Grčku i naseliti se u Francuskoj.

Cenzura u Grčkoj.

Pariz, 12. oktobra. Havas javlja iz Atene: Obzirom na opsadno stanje, cenzura je proširena takodjer i na brzojavke tičuće se vijesti gibanja četa. Vijesti o iskrcavanju francuskih četa su u protuslovju.

Odašiljanje četa iz Soluna.

Genf, 12. oktobra. „Herald" javlja, da se uslijed zaposjednuća željeznice od strane Grka ne će jošte započeti odašiljanjem četa iz Soluna.

Grčka i Italija.

Budimpešta, 12. oktobra. „Az Est" javlja iz Carigrada: Grčki je poslanik Zammados izjavio: U Grčkoj se ne djelovala podnipošto to, da bi Grčka sudjelovala uz Italiju. Naši interesi i aspiracije su u protuslovju sa onima Italije te nije moguće izravnati naše interese. Radi ovog uzroka sam uvjeren, da ćemo mi i dalje ostati neutralni, akoprem vladaju velike simpatije pučanstva za Englesku i Francusku.

Ententa.

Japan i municija.

Pariz, 12. oktobra. „New-York Herald" javlja iz Tokia, da je izmedju Japana, Engleske, Francuske i Rusije sklopljen ugovor obzirom na zajedničko sudjelovanje financija i municije.

Talijanski ratni zajam.

Genf, 12. oktobra. „Tribuna" javlja, da je ministarsko vijeće u Rimu zaključilo, da će parlamentu, koji će se rastati u novembru, predložiti ratni kredit, prama kojemu se zahtijeva 4 milijarde lira.

Ruske priprave protiv Bugarske.

Budimpešta, 12. oktobra. „Vilat" javlja iz Sofije, da su tamo stigle vijesti iz Bukarešta, prama kojima je u Odesu i Sebastopol stiglo mnogo četa, te se čine velike priprave za navalu na Bugarsku.

Englezi se tješe.

Hag, 12. oktobra. „Daily Cronicle" se bavi u jednom članku o dogodjajima kod Tahura te izražuje nadu, da će ofenziva na zapadu imati još dalnjih uspjeha. U kritičnom razvitku u kojem se sada rat nalazi, sadašnji će bojni dogodjaji poprimiti veću važnost negoli je to dosada ikada bilo. Opseg gubitaka, što će ih ententine čete pretrpiti na Balkanu protiv Nijemaca, ne će biti maleni, nu mora se misliti i na to, da će i gubici neprijatelja biti veliki. Izdajstvo Bugarske pruža im na raspolaganje možda 350.000 svježih četa. Srpska je vojska svakako na većoj visini, negoli bugarska. Radi toga se ne smije položaj promatrati crnim naočalima. Engleski narod mora sada više nego ikada pokazati svoju moć.

Nezadovoljstvo u Londonu.

London, 11. oktobra. „Daily Mail" napada vladu radi držanja engleske diplomacije u članku pod naslovom: „Imamo li ured za izvanjske poslove", te veli: Englesko poslanstvo i ured izvanjskih poslova je bugarska vlada varala. Naša diplomacija ne bi smjela počinjati ovakovih gluposti. „Manchester Guardian" piše: Venicelos je prosvjedovao protiv iskrcavanja ententinih četa u Solunu, nu njegov se prosvjed nije uzelo ozbiljno. Novo će grčko ministarstvo po svoj prilici ponoviti isti prosvjed, nu toga treba smatrati ozbiljnim. U kritičnom momentu, u kom ententine čete operiraju na crti u Solunu, može Grčka biti pogibeljna. List nastavlja: Englesko-francuska vojska na Galipoliju, ako prije nastupa zime ne učini nikakvog napretka, doći će u vrlo neugodan položaj, ako Nijemcima uspije prodrijeti u Tursku. Protiv ove vojske morat ćemo braniti Egipat i Suečki kanal. Mi želimo, da odluka pade u Europi, a ne u Aziji. Ententa je mislila, da će Grčka braniti crtu u Solunu protiv napadaja Bugarske, ali se ljuto prevarila. Izgleda, da će nas i Grčka prevariti i upropastiti.

Dogodjaji na moru.

Potopljeni parobrodi.

Lion, 12. oktobra. (D. u.). „Nouvelliste" javlja iz Dünkirchena, da je prošle srijede došao na minu zapadno Dünkirchena francuski parobrod „Alose". Parobrod je odmah potonuo i s njim 18 mornara.

Pred Niew Portom došao je na minu jedan engleski parobrod. Jedan dio momčadi je spašen.

Katwijh, 12. oktobra. (D. u.). Reuter javlja: Jedan je ribarski brod naišao na minu i potonuo. — Engleski je parobrod „Thorpswond" bio potopljen. Momčad je spašena.

Potonuće francuskog transportnog parobroda.

Atena, 12. oktobra. (D. u.) Prama obavijesti kapetana grčko-amerikanskog parobroda „Patrisa" njemačka je podmornica potopila istočno od Malte ladju „Sambliu Haver," koja je dolazila iz Mudrosa sa 2000 engleskih strijelaca. Engleske torpedinjače spraviše samo 90 momaka, ponajviše zacijenjih.

Potopljeni brodovi.

Madrid, 12 oktobra. (D. u.) „Herald" javlja: Španjolski parobrod „Pennacastillo" bio je siluriran blizu Vigo od njemačke podmornice. „Herald" zahtijeva istragu obzirom na činjenicu, dotično isplatu odštete.

Karlskrona, 12. oktobra. (D. u.) Danas ujutro bio je potopljen kod Kalmarsunda južno Oelanda njemački parobrod kreat ugljenom od jedne po svoj prilici engleske podmornice. Momčad je spašena od jednog švedskog parobroda. — Parobrod kreat mineralijama, „Germania", bio je bombardiran opodne od po svoj prilici engleske podmornice. Parobrod „Germania" bio je nasukan kod obale Blekinga, da se ugne potonuću. Podmornica se nalazi neprestano u blizini parobroda. Prama vijestima novina tri engleske podmornice nalaze se na jugu Oelanda.

Gubitak njemačkih podmornica.

Beč, 12. oktobra. „Reichpost" javlja iz Berlina: Engleska bezična postaja u Polhu javlja, da smo mi izgubili dosada 60 podmornica. Wolffov bureau je opunovlašten izjaviti, da faktični gubici njemačkih podmornica iznašaju mnogo manje od četvrtine navedene brojke. Dalje izjavlja isti bureau, da je broj njemačkih podmornica sada mnogo veći negoli je bio početkom rata.

Centralne vlasti.

Smrt nadvojvode Ludvika Salvatora.

Prag, 12. oktobra. (D. u.) Nadvojvoda Ludvik Salvator umro je danas poslije podne u 2 i pol sata u svojem gradu Brandesu na Labi.

Nova zastava za vojsku i mornaricu.

Beč, 11. oktobra. (D. u.). Njegovo Veličanstvo, cesar, izdao je slijedeću zapovijed vojsci i mornarici:

Moja je volja, da barjak Moje vojske i zastava Moje ratne mornarice predstavljaju simbol, koji odgovara državnom ustrojstvu unije obiju država austro-ugarske monarkije, koja se temelji na pragmatičnoj sankciji. Odobrio sam medjutim, da barjak i stijeg vojske nosi na jednoj strani grbove Austrije i Ugarske, spojeni jedan s drugim sa grbom Moje carske kuće, te obvijeni vrpcom sa lozinkom „indivisibiliter ac inseparabiliter", dok će s druge strane u sredini biti Moji inicijali. U kutove će se umetnuti izmjenice carska i sveta ugarska kruna. Barjak i stijeg su obvijeni trokutnim bijelim plamenima i izmjenice crno-žutim i crveno-bijelo-zelenim. Ratna zastava mornarice imat će da prikaže, uz nepromjenjene današnje boje, blizu štita i grba „kuća Austrije" starodrevni crveno-bijeli ugarski grb. Ujedno s ovom naredbom dobit će sila svih naroda monarhije za njihovo požrtvovno sudjelovanje na boljitak monarhije, koja se očelila u slavnom junaštvu iskazanom u ovom svjetskom ratu po Mojoj vojsci i po Mojoj mornarici osobiti spomen-znak za sve vijekove. Prisega vjernosti položena od ratnika zastavi i barjaku ima da se vazda ponavlja. Neka se brani s udruženim silama i neka se usčuva nepromijenjeno veza Austro-Ugarske s Mojom kućom. Pukovnije će čuvati današnje zastave, svjedoke sviju vojničkih kreposti Moje vojske, koja se sjajno iskazala, te će biti nadomještene prama potrebi s novim. Vrpce barjaka, koje još postoje, upotrebit će se i dalje prama svrsi. Novi barjaci bit će upotrebljeni netom budu gotovi. Ratna mornarica uzdignut će u dan, koji će se još odlučiti, i isti sat, barjak koji obuhvaća sve slavne tradicije Moje mornarice. U izvršenju potrebitog nalažem Mojem ratnom ministru i Mojem zapovjedniku mornarice.

Izvještaj podružnice Crvenog Križa u Puli.

Mjesna podružnica Crvenog Križa, koje su članovi pokazali izvanrednu požrtvovnost već od početka rata, objavlja izvještaj o njezinom djelovanju u trećem četvrtgodištu. Ponosom gledamo na ove brojke, te ih publici priopćujemo. Mjesna je podružnica primila u korist Crvenog Križa u zadnjem četvrtgodištu iznos od 22.871·70 K. U toj se svoti nalazi iznos od 5852·62 K kao čisti prihod raznih kinematografičnih predstava u gradskom kazalištu Ciscutti. Mjesni listovi sakupili su: Hrvatski list 107 K, Polaer Tagblatt 3993·83 K, Giornaletto 138 K. Konačno su u toj svoti iznosi, što su se sakupili po škrabicama i darovi vlasnika kinematografa Leopold i Minerva, koji su darovali dio svojeg dobitka.

Od 1. augusta 1914. do 30. septembra 1915. primila je podružnica iznos od 142.514.52 K. Koncem septembra povratilo se matici u Trst u državnim obvezama ratnog zajma iznos od 60.000, od kojih je bila polovicom maja matica dostavila podružnici na raspolaganje 50.000 K u svrhu nabave obveznica ratnog zajma.

U zadnjem četvrtgodištu dostavilo se matici u Trst 10.000 K. Osim ovoga izdalo se 980 K za napoj, 564 K za robu, 120·46 K za prevoz i 732·45 K za razne izdatke. Ukupni izdatak u ovom trogodištu iznaša dakle 12.363·55 K. U vrijeme od 1. augusta 1914. do 30. septembra 1915. izdala je podružnica 110.386·40 K. Od ostalog iznosa od 32.128·12 K (prihod 142.514·52 K — rashod 110.386·40 K) otposlano je matici u Trst koncem decembra prošle godine 5520 K, a 26.608·12 K uloženo je u gradsku štedionicu, te će se ovaj iznos upotrebiti za nabavu zimske rubenine i drugih darova u korist bolesnih i ranjenih, što se nalaze u mjesnim vojničkim bolnicama i za naše vojnike na bojnim poljanama. Podružnica je priredila bilo od kupljene ili darovane robe 1400 vratnih obvoja i drugih obvoja, a od robe, što su dale mjesne vojničke bolnice priredilo se 5210 obveza. U zadnjem trogodištu je podružnica primila materijalnih darova i to 1700 komada odjela i rubenine, 100 m suknene robe, 3030 pokućstvenih predmeta, 5010 kg jezbina, knjiga i časopisa, 480 l crnog vina, 70 butiljaka finijih vina, 1000 butiljaka mineralne vode, 4800 smotaka i smodčica, 665 paketa duhana, 105 kg duhana za lulu i 365 komada papira za smodčice. Izručilo se mjesnim vojničkim bolnicama i četama na bojnom polju okruglo 2700 komada odjela i rubenine, 3950 predmeta od potrebe, knjige i novine, 470 kg jezbina, 480 l crnoga vina, 62 butiljke finog vina i alkoholičnih pića, 4 butiljaka sirupa, 1080 butiljaka mineralne vode, 37400 smotaka i smodčica, 300 paketa duhana za smodčice, 180 paketa duhana za lulu, 150 paketića papira za smodčice. Osim ovoga se je mjesna podružnica Crvenog Križa zauzela u preko 100 slučajeva za to, da se podijele odlikovanja osobama, koji su se odlikovali. Riješilo se oko 400 molba kojima se pitalo informacije radi ranjenih, izginulih ili zarobljenih vojnika, te se je zauzelo da dozna naslov evakuiranih obitelji. Zauzela se za udove i siročad palih vojnika. Prigodom rodjendana Nj. Veličanstva sakupilo se za udove i siročad iznos od 16.060 K, koji se je dostavio zakladi za udove i siročad. U jednom pozivu na narod mjeseca junija sabralo se 8000 praznih butiljaka, od kojih je bilo otposlano 2100 na uprave pet tvornica mineralnih voda, koje su izjavile, da će ih napuniti i otposlati na južnu frontu. Ostalih 5900 se je prodalo, te se čisti dobitak ubrojio kao dar. Nabavilo se stroj za pripravljanje pasareta, koje se je otposlalo vojnicima na soškoj fronti. Podružnica je otvorila svoju praonicu i tako došla u susret općenitoj potrebi, koja se je osobito u zadnje vrijeme ćutila. Čisti je prihod namijenjen u društvene svrhe. Sakupilo je 250 kg kovina, koje se je otposlalo c. i kr. ministarstvu. Sabiralo se kaučuk i vunu, te će se to čim prije otposlati na odredjeno mjesto. Odbor gospodja za ratnu opskrbu, koji je dodijeljen podružnici, sakupio je i otposlao odboru za ratnu opskrbu oko 43.000 K, zauzeo se i za to, da dostavi evakuiranim osobama potrebita zimska odijela i rubeninu, sudjelovao je kod kupovanja robe i sabiranja predmeta, pripazio je ujedno kod obradjivanja vrtova, od kojih je čisti dobitak takodjer namijenjen u društvenu korist.

Gospodarski pregled.

Krumpir.

Baš zanimiva vojna za krumpir nastala je u Beču. Zadnjih sedmica bilo je tako veliko pomanjkanje krumpira, akoprem se plaćalo q po 16—17 kruna. Mjesna je uprava naručila više stotina vaguna krumpira u Ugarskoj i drugdje. Ovaj se krumpir prodavali po 12—15 kruna, al su usprkos toga imali 4 K gubitka. Kada je vlada izdala najvišu cijenu za krumpir, bili su Bečlije osvjedočeni, da će sada nastati nestašica krumpira, jer ga seljaci nisu ni prije htjeli dovažati na trg, kada su cijene bile mnogo više. Ugri ga, govorili su Bečlije, više ne će htjeti davati, jer tamo nema maksimalnih cijena. Općina je imala na raspolaganje 900 vaguna, nu što je to za onoliko mnoštvo ljudi. Na svakoga bi došlo 3—4 kg i to bi trajalo za jednu sedmicu.

Lako uspaljive žene sastale se i na sastanku zahtijevale, neka se seljacima sav krumpir oduzme. Mudriji su odgovorili, da bi takav nasilni postupak imao jako slabe poslijedice, jer bi na proljeće seljaci nasadili samo onoliko krumpira, koliko bi ga sami trebali. Pa i cijena je krumpiru, napram drugom živežu, što ga mora i seljak kupiti, vrlo niska. Neki je strukovnjak izračunao Bečlijama, da njega stoji 100 kg krumpira 9 K. Velika deputacija Bečana sa načelnikom na čelu otišla je ministru poljodjelstva, da mu stvar razjasni. Ministar ih je valjda dobro primio, jer je na koncu načelnik zamolio ministra, neka vlada do proljeća priskrbi Beču 6000 vaguna krumpira uz cijenu od 8 K. Gdje će se krumpir dobiti teže je odgovoriti.

Mast.

Kako smo već prije spomenuli, najkorisnije bit će, da seljaci krumpirom otuste svinje, da budemo imali dosta masti. Pomanjkanje masti se već sada osjeća. Obićnu začinu prodavaju u Beču po 6—7 K kg, a maslo po 6 K. Svi vide, da će ove godine biti debele svinje jako skupe. Činovnici se i druge osobe iz gradova sve češće obraćaju na prijatelje na ladanju, da im priskrbe svinjetine. Ova je skrb za zimu posve umjesna. Na taj bi direktni način prodaje sve pojeftinilo. Opaža se, da se množe trgovci na selu, koji zaklano meso šalju u krajeve, gdje je sve skuplje. Priredjuju se kobasice i salami, što se vrlo lako prodaje. — Gospodari! Ne prodavajte svinja, dok nisu debele. Cijena ne će u buduće biti manja, nego viša. Najbolje je svinju doma zaklati, pa prodati meso i mast, jer će se tako dvaput više dobiti.

Mlijeko.

Bečke su mlejkarne molile i postigle, da se cijena mlijeku povisi na 34 h po l. I cijene masla svake sedmice rastu. Danas mljekarne plaćaju seljaku mlijeko po 18 h. Čudno je čuti, da je cijena mlijeku tu i tamo 14—16 h. Bolje je mlijeko doma upotrebiti, nego tako cijeno prodati.

Pasulj.

Jako lijepo je urodio pasulj. Mnogo će ga seljaci moći dati vojništvu i gradjanstvu.

Koža.

Najgore bit će ove godine radi postola. Potplata skoro stalno ne će biti dostatno za sve, jer ga već sada manjka.

Postole ćemo morati imati. Mnogi će se sada sjetiti „cokula“. Potplat iz drva, obično bukovog, na nj komad sukna, a ozgo koža, najbolja je svinjska, eto jeftinog postola. Dobra je to obuća. Zašto ju ne bi opet uveli? Doduše nešto malko previše udaraju, nu tko da u ovo ratno vrijemo misli na elegantnost. U prijašnja vremena izradjivala je baš dobre „cokule“ tvrtka R. Holfeld u Češkoj, Georgswalde.

Sajmovi.

U Štajerskoj imadu seljaci mnogo poteškoća s uredima. Čim tko štogod proda, eto prijave i odsude. Kazna iznaša obično 100—1000 K. Uslijed toga ima na sajmovima uvijek manje živine. Kmeti vele, neka i gradjani jedu samo krumpir i zelje, kao i oni.

Meso.

Dne 27. septembra bilo je u Beču 3455 goveda. Plaćali su se volovi: I.a 300—332, II.a 270—290, III.a 240—260, krave 224—270. Kako izgleda, pogibelj je uvijek veća da nam uzmanjka goveda.

Svinja bilo je dne 28. septembra u Beču 6744. Plaćali su debele: I.a 530, II.a 520—528, III.a 315—515. Svinje za meso: I.a 420—440, II.a 400—416, III.a 300—396. Ovi nam podaci daju važan nauk: Debelite svinje, dok možete.

Pismo iz Moravske.

Hohenstadt, (gornja Moravska) 8. listopada 1915.

Evo nešto o našim evakuircima na utjehu onim, koji ostadoše kod doma svoga a otpraviše amo kojega od svojih milih i dragih.

Potpisani je stigao ovamo još dne 10. rujna kano dušobrižnik istarskih evakuiraca, kojih imade do 1400 pod svojom dušobrižničkom pastvom. Razmješteni su po trima sudskim kotarima, t. j. po kotaru Müglitz, Schildberg i Hohenstadt a u 52 neseobine. Imade i drugih po drugim kotarima, ali glede takvih nek se javi drugi. Pod dušobrižničkom brigom pišućega su sva gorenavedena mjesta. Koliko dakle posla i truda za jednog dušobrižnika!

Nema dana da ga tko ne potraži, pozove il do njega za savjet dodje.

Ovi su evakuirci ponajviše iz Filipanštine, Krnice, Raklja i Marčane. Uopće izgledaju veselo; žude, naravno, za svojom domom, al se ipak opet prilagodjuju svojoj sudbini i sa ustrpljenjem čekaju žudjeni dan povratka u milu si i daleku domovinu. Vrijeme im prolazi zabavljanjem s radnjom a djeca polaze češke škole. Svi imadu koješta naučiti od amošnjih urodjenika. Njihove se okolnosti poboljšale. Amošnji gospodin c. kr. poglavar v. Strobach, prava duša od čovjeka, prima rado naše Istrane i pišućega, sluša, bilježi i naredjuje odmah da se po mogućnosti udovolji svim njihovim potrebama. Sada se dijeli svima potrebita zimska debela odijela i postole.

Da vam je vidjeti kod tog dijeljenja kako se neumorno zauzima premilostiva gospodja v. Strohbach, supruga gori rečenog gospodina poglavara.

Ona sama, kano majka, skida svojim rukama sa našeg težaka Istrana njegovo kakvo bilo odijelo pa ga obučuje u drugo novo, zimsko debelo rublje, a taj posao traje više dana a po više i više sati na dan.

Kolika požrtvovnost ove premilostive gospodje! To je milinja, divota gledati! Pišući osta začudjen, i misao mu njegova leti na nekoje gospodje i gospodjice naših krajeva, koje ni slučajno ne bi dotaknule se našeg seljaka e da se ne okuže. To mi se činilo vrijednim da istaknem.

Premilostivoj gospodji budi naša najsrdačnija hvala a od Boga obilna plaća.

Anton Ginić,
župnik Šunjana, sada dušobrižnik istarskih evakuiraca.

Razne vijesti.

Koncert u kazalištu. Jučerašnji je koncert u gradskom kazalištu sjajno uspio. Drugom zgodom o tome opširnije.

Senzacijonalan uspjeh pretrage kod mesara. Javljaju iz Osijeka: Prema odredbi kr. povjerenika, a uputi gr. načelnika dr. Pinterovića izvršili su jučer gradski tržni nadzornici uz asistenciju redarstva pretragu kod mesara, te našli kod Dragutina Winklera 1360 kg. masti, 1500 kg sušene slanine i 1900 kg utovljene slanine. Od masti je bilo 960 kg prodano za Budimpeštu, što je gr. tržni nadzornik stavio pod zabranu.

Dalje je nadjeno kod Hinka Grubera u Donjem gradu 300 kg masti, 500 kg slanine, što je obećano prekupcima Josipu Krauszu i drugu. Nadalje je nadjeno kod Kappetera 2500 kg slanine, što je htio dalje dobaviti. I ovo je sve pod zabranu stavljeno.

Lisnica uredništva.

Gosp. Ljubomiru Nikoliću, Bonyhad. Na Vaš dopisnicu možemo Vam odgovoriti, da će narod iz Ugarske, prama našim informacijama, biti prenesen u Austriju. Znamo pozitivno, da su već neki stigli dne 12 septembra u Lipnicu, (Štajerska), a javljaju nam se i naši ljudi iz pulske okolice, koji su stigli u Gmünd (Gornja Austrija). Što se rubenine, obuće i odijela tiče, priskrbit će za sve vlada, što se možete osvjedočiti i iz drugog dopisa iz Moravske, što nam ga poslao g. Ginić. Neka narod bude miran, vlada će sve moguće da narodu bude bolje. Da ste nam svi zdravo i veselo.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Bilježnikova olovka.

(Konac.)

— Hej, Grgo, ovamo! — poviče u sav glas. — Nijeste li jutros našli ovdje gdje moju olovku, novu novcatu olovku sa posebnom spravom za pisanje, čujete li? Jučer mi je poklonio gospodin bilježnik, a danas je eto nema i nema. Pretražio sam kod kuće sve, ali bez uspjeha. Ta da sam ju sinoć ovdje ostavio, jer kud bi se inače djela?

Grga je izbuljio oči i zadrhtao od gnjeva. Zar su se ti ljudi dogovorili, da ga vrijedjaju tražeći kod njega svoje nove olovke? Nešto ga je stislo u grlu i nikako nije mogao u prvi čas da progovori ma i samo riječ. Tek kad je učitelj opetovao svoje pitanje, otvori mu se grlo i on stane kao bijesan na sva usta vikati:

— Šta-a-a? Zar i vi? Govorite li ozbiljno? Zar i vi mislite, da sam tat i da ću krasti i sakrivati vaše olovke, a? — vikao je sve žešće i žešće tako, da su ga učitelj i njegovi prijatelji zabezeknuto gledali.

— Ali čovječe!...

— Šutite! Znadem ja, odakle taj vjetar duva! I vi sumnjate o mojem poštenju, vi, koji bi umrli od glada, da nema moje krčme. Da, da, ne gledajte me tako čudnovato!...

— Ali čovječe! Umirite se i šutite!...

— Što, ja da šutim? Gle ti sad njega! Najprije me vrijedja, a sad hoće da šutim kao kakovo derišće u zapuštenoj i jadnoj njegovoj školi...

— Grgo, ostavite moju školu u miru!

— Da, da, sad sam gospodina pogodio u žilicu. I da šutim, je li? Ne ću i ne mogu, jer moram da čuvam svoje poštenje i svoj dobar glas. Svi ste se urotili proti meni. Olovka vam je tek izlika, da napadnete na mene. Ali ja ću se braniti proti vama i ostalim huljama poput tava! — vikao je Grga tako snažnim glasom, da je i njegova žena dotrčala iz kuhinje i sva preplašena sa praga gledala i slušala, što se zbiva.

Buka i vika postajala je sve žešćom i domala se pretvorila u oštru svadju i prepirku, u kojoj se konačno umiješaše i učiteljevi prijatelji. Lica su se rumenila, oči sijevale, a šake stiskale. Oko bijesnih dušmana sakupili se susjedi, staro i mlado, muško i žensko. Posljedica svega toga je bila, da su učiteljevi prijatelji na brzu ruku platili pivo i razjareni ostavili krčmu, na veliku žalost i bol Grgine žene, koja se je u kuhinji eto uzalud bila znojila i mučila s ručkom.

A i gospodin bilježnik nije najbolje prošao, kad je osvanuo o podne kod kuće. O ručku gotovo ni govora, a sve da ga je i bilo, bio bi mu bez sumnje prisjeo, jer je riječita njegova gospodja sipala na njega kroz čitava pola sata bujicu ne baš laskavih riječi.

* * *

Nova je olovka gospodina bilježnika bila povodom, da se je život u Kozoderu donekle promijenio. Istina, ta promjena nije bila tkozna kako velika, tek u toliko, što Miško, bilježnik i učitelj nijesu više zalaziti u Grginu krčmu. Najteže je dakako bilo učitelju, jer u čitavom Kozoderu nije mogao da nadje opskrbu, dok mu se nije smilovala gospodja bilježnikovica i mnoge ga njegove molbe uzela u svoju kuću na hranu, a nemanje teško bilo je i Mišku, koji odsele nije mogao više da ispije svako jutro običajnu svoju mjericu rakije. Čitavih je osam dana jadnik razmišljao, bi li Grgu prijavio sudu ili se s njim izmirio. Ovo potonje činilo mu se je najzgodnijim, a kako se je i u Grge već odavna ohladila srdžba, obnoviše se više staro prijateljstvo.

A i učitelj i bilježnik stadoše s vremenom opet zalaziti u Grginu krčmu, pogotovo, što je Grga učitelja skrušeno zamolio bio, da mu oprosti.

* * *

Kad je gospodin bilježnik iza nekih četrnaest dana izvukao na svom stolu iz velike hrpe jedan od spisa, koji mu je stigao bio upravo onaj dan, kad se je izgubila njegova olovka, i počeo listati po njemu, da ga riješi, nadje iznenada u njemu novu olovku, a ma na vlas onakovu, kakovu je poklonio bio učitelju iz grada.

I vjerujte mi, to je bila prava pravcata njegova izgubljena olovka.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 14. listopada 1915. | Broj 92.

Bugarsko-srpski rat.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod Burkanova na Stripi bila je odbijena od austro-ugarskih i njemačkih bataljuna takodjer i četvrta jučer najavljena ruska navala. Inače nema nikakvih osobitih dogodjaja na sjeveroistoku.

Talijansko bojište.

Jučer popodne započeli su Talijanci živahnom paljbom iz topova teškog i srednjeg kalibra protiv visoravni Lavarone. Takodjer protiv pojedinih odsječcima primorske fronte razvilo je neprijatelsko topništvo povećano djelovanje. Pokušaji talijanskih odjela pješadije da se približe Vršiću i tolminjskoj mosnoj utvrdi, bili su odbijeni. Na sjeverozapadnom dijelu visoravni Doberdoba prisilila je naša iznenadna vatra neprijatelja, da bijegom zapusti svoje najprednije zaštite.

Srpsko bojište.

Naše navale svuda napreduju bez obzira na prkositu protivobranu neprijatelja. Na dolnjoj Drini bacile su naše čete Srbe iz više jaraka. Južno Beograda oduzeli smo neprijatelju nekoja žilavo branjena uporišta. Srpski su se protuvnasrtaji redovito izjalovili uz velike gubitke za neprijatelja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Engleski nasrtaji sjeveroistočno Vermellesa bili su lako odbijeni. Francuske su se navale kod Tahura izjalovile. Istočno Soucheza izgubili su Francuzi opet nekoliko jaraka a u Vogezima su nam morali prepustiti na zapadnom rubu Schratzmänuleja dio svog položaja.

Rusko bojište.

Zapadno Dvinskoga slomio se ruski napadaj. Navala na sjeveroistoku Smorgona bila je takodjer suzbijena. Njemački zrakoplov bombardirao je četama prenapunjeni grad Dvinsk. Rusi su istjerani iz pozicija kod Rudkabielskovolskaje te sjeverno odatle. Njemačke čete Bothmerove vojske izbacile su neprijatelja iz mnogih pozicija na jugozapadu Burkanova.

Balkansko bojište.

Srpski otpor uzmogao je samo malo, da zaustavi naše n... lovanje. Južno Beograda izjurišali smo selo Železnik i visove s jedne i s druge strane Topčiderke. Navala na Požarevac napreduje povoljno. Prekoračili smo u južnom smjeru cestu Požarevac-Gradište.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 13. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Naše je topništvo pucalo na neprijateljske logore i na okolicu Bijikemiklija te je nanijelo neprijatelju teške gubitke. U odsjecima Ariburnu i Seddilbahr izmjenična vatra iz pušaka i topova. U području istočno Elariša oborili smo neprijateljski aeroplan. Letioce smo zarobili.

Protest Švedske u Londonu poradi povrede neutralnosti.

Stockholm, 13. oktobra. (D. u.) Švedska je vlada naložila svome poslaniku u Londonu, da prosvjeduje kod engleske vlade radi povrede švedske neutralnosti engleskom podmornicom.

Balkan.

Srpsko-bugarski rat započeo.

Niš, 13. oktobra. (D. u.). „Agencija Havas" javlja iz Niša od dne 12. o. mj.: Bugari napali su nas na fronti blizu Knjaževca.

— Knjaževac zvao se do 1859. Gurgusovac. Glavni je grad Timočkog kraja. Nalazi se na rijeci Timoku. Na jednom visu nalaze se u blizini grada razvaline zloglasne kule, koja je od godine 1842. do 1858. služila za tamnicu za političke kažnjenike. Izgorjela je 1859. Knjaževac broji oko 7000 stanovnika. Ima gimnaziju. Važnija je stanica na željezničoj pruzi Niš-Zaječar. Knjaževac je daleko od granice samih 20 km.

Ententa i Grčka.

Genf, 13. oktobra. „Herald" javlja iz Pariza: Izjava grčke vlade, da će se držati neutralnom, ne smatra se dostatnom.

Grčki zajam u Londonu.

London, 13. oktobra. Kurs grčkog zajma pao je na londonskoj burzi za 40 posto.

Grčka izjava u Rimu.

Chiasso, 13. oktobra. Grčki je poslanik u Rimu priopćio Sonninu, da će nova grčka vlada slijediti politiku, koju je vodila od početka rata. Neutralnost bit će oboružana, da se zaštiti grčke interese, te da će se grčka politika vladati prama razvijanju dogodjaja. Novi je kabinet sklon, da vodi napram entente prijateljsku politiku. „Secolo" dodaje ovomu, da je iz ovoga razvidno, da Grčka ne će podupirati Srbiju.

Akcije na Dardanelima.

Berlin, 13. oktobra. „Berliner Zeitung am Mittag" javlja iz Milana: Svršetak se akcija na Dardanelima ne će obustaviti, nego će se prama službenim novinama nastaviti.

Na putu u Indiju.

Roterdam, 13. oktobra. Napredovanja austro-ugarskih i njemačkih četa u Srbiju, učinila su u Londonu veliki utisak. „Daily News" objavio je zemljovidnu kartu, na kojoj se nalazi nacrtan put u Indiju.

Grčki parlamenat.

Atena, 13. oktobra. (D. u.). U sjednici parlamenta izjavio je ministarski predsjednik Zaimis, da će vlada, iza kako je skrbno ispitala medjunarodni položaj, nastaviti politiku, koju je od početka rata vodila. Da bolje očuvamo naše životne interese pridržat ćemo našu oboružanu neutralnost. Buduće će držanje biti odvisno o toku dogodjaja, koje će vlada slijediti sa najvećom pažnjom. Vlada se nada, da će ju zastupnici podupirati u ovim kritičnim momentima.

Atena, 13. oktobra. (D. u.). U parlamentu je izjavio Venicelos na govor ministarskog predsjednika Zaimisa obzirom na sadašnji položaj, da će većina parlamenta vladu podupirati dok njezina politika ne bude oborila temelje Venicelosove politike. Pa i ako ne bi opstojao grčko-srpski ugovor, naši nas interesi sile, da istupimo iz neutralnosti, kada se hoće druga država na naš trošak povećati. Podnipošto ne smijemo Bugarskoj dozvoliti, da uništi Srbiju, a da onda na nas navali. Duša naroda veli, da je u interesu Grčke, da bude Bugarska uništena. Kad bi Bugarska bila pobjednicom, bio bi helenizam potpuno uništen.

Pet mjeseci na Dardanelima.

Carigrad, 13. oktobra. Turski je ratni ministar, Enver paša, izjavio u komori, da su Englezi i Francuzi od polovice aprila iskrcali na Dardanelima oko pol milijuna vojnika, od kojih su dosada izgubili oko 250.000. Gubici su njihovi veliki, a uspjeh nije nikakav. Sav prostor, što su za pet mjeseci na Galipolju zauzeli iznaša 20 km. Oni prodiru na trim frontama. Na jednom su samom mjestu prodrli za samih 5 km od obale. Turske se čete posvuda nalaze na uzvisinama, po tome je njihov položaj ugodniji. Pošto su saveznici započeli prenašati svoje čete u Solun, to možemo biti stalni, da će se njihova naprezanja na Dardanelima posve izjaloviti.

Balkansko pitanje.

Genf, 13. oktobra. Na zadnjoj sjednici bilo je prisutno oko 120 zastupnika članova povjerenstva za vojsku, mornaricu i izvanjske poslove. „Temps" javlja, da je na ovoj izvanrednoj sjednici bila jedina tačka dnevnog reda: izjava vlade o balkanskom pitanju. U ovoj su stvari podali strogo pouzdane izjave Viviani, Millerand i Augagneur. Zastupnici nisu o izjavama vlade ništa raspravljali.

Položaj u Bugarskoj.

Sofija, 13. oktobra. Služeni „Echo de Bulgarie" ističe, da je prelom odnošaja sa ententom primila publika veseljem. Potištenosti, koja je prije sve tištila, nestalo je. Narod je postao jedinstven. Da nije Bugarska pristala uz centralne vlasti, bila bi počinila samoubojstvo. Ona mora ostati slobodna i neodvisna. Francuska i Engleska će vremenom spoznati, da mi nismo igračka u tudjim rukama, nego da hoćemo da sami gradimo svoju budućnost.

Borbe u Srbiji.

Berlin, 13. oktobra. „Berliner Tagblatt" javlja: Pošto je vojska Gallvitzova prekoračila Dunav kod Rama, napreduje uz rijeke Mlavu, Moravu i Jesavu protiv Požarevca, te tvrdjavi Smederevo, koja leži na Dunavu. Veliki je otok na Dunavu Times-Seget u našem posjedu. Srbi se u pretpolju Požarevca strahovito opiru. Podunavski monitori straže izmedju ušća Drine i Željeznih vratiju. Na Savi i Dunavu se još uvijek love mine, koje su ponajviše ruskog izvora.

U brizi radi Egipta i Indije.

Amsterdam, 13. oktobra. „Morning Post" piše: Mi ne pretjeravamo, ako kažemo, da je ispad rata odvisan od akcije naše vlade na Balkanu. Ako vlada hoće štogod činiti, mora učiniti odmah i to energično. Njemačka nas je već češće pretekla u Belgiji, Francuskoj, Poljskoj, i na Galipolju, koji izgleda da je nepredobiva tvrdjava. Zar će nas Njemačka sada i u Srbiji preteći? Ako hoćemo da Srbija propane, onda ne treba iskrcati niti jednog momka na Galipolju. Ako hoćemo Srbiji pomoći, onda moramo u Solunu iskrcati veliku vojsku i tamo svesti glavnu akciju. Svakako bismo ovdje morali imati više sreće nego na Galipolju. List onda piše na račun Grčke: Grčka ne može izdati vlastite interese i boriti se na strani protivnika. Neutralna takodjer ne može da ostane, jer bi se inače morala usprotiviti iskrcavanjima u Solunu. Ona mora udioništvovati, nu pita se u koliko i kako? Sa mirovanjem ne će ona predobiti za sebe ni Bugarsku, ni Tursku, ni Austriju, i ni Njemačku. Poraz Srbije bio bi za nas ne samo sramota, već i katastrofa, jer bi u tom slučaju njemačke čete marširale preko Srbije i Carigrada u Egipat.

Srpska fronta.

Budimpešta, 13. oktobra. „Az Est" javlja, da je fronta protiv Srbije duga 400 km. I jučer se je postiglo znatne uspjehe. Srbi nastoje da zaprijeće napredovanje protiv Niša, te brane ceste i željeznicu.

Venicelos i žurnalisti.

Hag, 13. oktobra. „Matin" javlja iz Atene slijedeći slučaj, koji se desio prigodom zadnje historičke sjednice: Kad je Venicelos izjavio, da se Grčka mora držati obveza napram Srbije, ako ovu napadne Bugarska, obratio se za tim na ložu novinara i izjavio: „Samo nešto zlata iz inozemstva sili neke novinare, da prijeće Grčku, e slijedi svoj časni put!" Kada su neki novinari protiv ovoga prosvjedovali, zaviknuo je ministar predsjednik na nje: „Van! Vaše mjesto nije ovdje!" Cijela je kuća nagradila Venicelosa pljeskanjem. Šteta, što nije gospodin Venicelos naveo dotične novinare i države, koje ih plaćaju. Pred malo se vremena iskazalo, da su baš francuski novinari krali u Ateni brzojave i na sve strane podmićivali. Govori se, da je gospodin Venicelos učinio sve moguće, da ovaj škandal ne dodje u javnost. Faktično nisu francuske novine ob ovom ni riječce pisale. Bolje bi bio gospodin Venicelos učinio, da je govorio o ovom škandalu, nego da navaljuje na novinare, koje nije nitko ni potkupio ni zaveo.

Ispražnjenje Niša.

Zurich, 13. Oktobra. Prama vijestima iz Srbije, započelo se ispražnjivanjem civilnog stanovništva iz Niša.

Bugarski poslanik u Londonu odlazi.

London, 13. oktobra. (D. u.) Bugarskom su poslaniku u Londonu predane putnice.

Ententa.

Bolest Delcassé-a.

Pariz, 13. oktobra. Havas javlja: Ministar izvanjskih poslova, koji je bolestan, nije prisustvovao prošle subote sjednici ministarskog vijeća. Ministarski predsjednik, Viviani, vodi privremeno ministarstvo izvanjskih poslova.

Pozivi u Francuskoj.

Pariz, 13. oktobra. „Temps" javlja: Ratni je ministar podastro komori zakonski prijedlog prama kojemu se moraju u slučaju opće mobilizacije svi Francuzi do 50. godine prijaviti vojničkim oblastima. Za sadašnju mobilizaciju vrijedi isti rok.

Protiv Nijemaca u Rusiji.

Berlin, 13. oktobra. Rusko ministarstvo unutrnjih poslova je odredilo, da se ima utjerati dugove abonenata električnom društvu redarstvenim putem. (Novinstvo je pisalo, da ne treba plaćati ništa ovom njemačkom društvu.) „Ruskoje Slovo" piše k tomu: Ovakav privilegij nije doživjela nijedna ruska firma. Za Rusiju je još uvijek najveća pogibelj „Nijemac". On se je urinuo svakamo, samo da dezorganizira unutrnji ruski život. Nijemac je još uvijek gospodar situacije, te nastavlja svoj veleizdajnički čin. Izgleda da borba protiv ovih Nijemaca ne će jošte prestati. Na bilo kakov tajni način se Nijemce sad ovdje, sad ondje podupire, što dokazuje i ovaj postupak sa električnim društvom.

Bark u Londonu.

Stockholm, 13. oktobra. Ruski je ministar financija, Bark, bio ovdje na prolazu iz Londona u Petrograd. Kod ruskog je poslanstva bio ručak, na koji su bili pozvani i nekoji financijeri. Kod ručka se nije raspravljalo ni političa ni financijalna pitanja. Bark je samo upotrebio priliku, da izrazi nadu, e će se rusko-švedski trgovački odnošaji proširiti. Bark je u Londonu uredio pitanje ruske valute, tako da je Rusija, što se ove stvari tiče, sada mirna. Rusija ne će po svoj prilici uzeti zajam u Londonu.

Iz neutralnih država.

Amerikanska nota.

London, 13. oktobra. Reuter javlja iz Londona: Državni tajnik Lansing će u noti tičućoj se potonuća parobroda „William P. Frye" zamoliti, da, ako se mora potopiti koji amerikanski brod, neka se istog prije opomene, da se uzmogne spasiti momčad i putnici.

Nemiri u Odesi.

Kopenhagen, 13. oktobra. „Riječ" javlja, da su u Odesi buknuli poulični nemiri izmedju narodnih ustaša i redarstva. Mnogo je ljudi uapšeno.

Napredovanje u Srbiju.

Za Beograd, glavni grad kraljevstva, koji se nalazi na samoj granici, položaj je vrlo neugodan. Navalom preko Ciganskih otoka zauzelo se tvrdjavu Beograd, koja je već lani dne 2. decembra pala u ruke Austrijancima. Uslijed položaja grada i njegovih utvrda, prisiljeno je bilo, da dodje do pouličnih borba. Srbi su htjeli pokazati, da oni ne će predati svog glavnog grada bez ikakova otpora. Beograd leži na brijegu, koji se diže sa obale Save i Dunava, te se na najvišoj uzvisini nalazi tvrdjava. Lijevo i desno širi se grad. Na glavnoj ulici, po prilici u sredini grada nalazi se konak, kraljev dvor, a blizu njega ministarstvo izvanjskih poslova. U južnom su dijelu grada bili prvi bojevi. Ovdje se borilo za utvrdjena mjesta, što su bila najbrže priredjena zadnjih dana u blizini kolodvora. Osim moralnog uspeha, zaposjednuće je Beograda izlazna točka željeznice u Niš, te osigurava našoj vojsci svezu sa pozadinom. Naša je dakle ofenziva započela svoje operacije lijepim uspjehom. Beograd brani Smederovo i dolina rijeke Morave. Da ne će Smederovo moći udovoljiti svojoj zadaći pokazao je jučerašnji dan; to možemo zaključiti iz toga, što su njemačke čete prošle Dunav, te bi u tom slučaju bile srpske čete opkoljene. Prama njemačkom izvještaju operiraju u Srbiji sa sjevera s obje strane Beograda dvije vojske pod zapovjedništvom generala Mackensena. Zapovjednik general Kövess, osvojitelj Ivangoroda, nalazi se sa svojim četama na zapadu Beograda, a istočno nalazi se general Gallwitz. Naše čete prodiru istodobno u Mačvu i Posavinu, te se vidi, da se sva gibanja" vode po stanovitom nacrtu.

Bugarska vojska.

Proračunali su, da je Bugarska u Balkanskim ratovima dignula na noge za oružanu službu vojsku od 350.000 momaka i u svrhe posade još 50.000 ljudi. U godišnjaku Loebelovu veli se, da je ukupni gubitak u oba balkanska rata bio po prilici 65.000 do 70.000 ljudi, a računa se, da se je taj gubitak mogao naknaditi za dvije godine, kad se svake godine uzme u vojnike oko 35.000 momaka. Pošto se ti podaci odnose na jesen 1913., onda bi se moglo cijeniti, da je bugarska vojska sad opeta onako jaka, kao što je bila u balkanskim ratovima.

Poslije balkanskih ratova bugarska se je vojska svestrano nanovo organizirala. Za tu je organizaciju bila podnešena zakonska osnova u sobranju već u junu 1914. Sigurno je, da se je dosadanjih devet divizija povećalo za još desetu diviziju, koja je postavljena u novostečenim krajevima. Dakle ratno svrštavanje vojske oslanja se na barem deset pješačkih divizija u mirno doba, koje su sastavljene s jednom konjaničkom brigadom u tri vojna nadzorništa. Ovih deset divizija, pa poljsko i brdsko topništvo, tren, razne posebne čete i 16 graničarskih satnija u mirno doba to je „aktivna vojska". Kad se mobilizira, onda stupa u okvir aktivne vojske i sačinjava skupa s njom operacionu vojsku „pričuva aktivne vojske", iz koje dodje na svaku diviziju po jedna pričuvna brigada s topništvom.

Po tome se mobilna vojska svrštava u tri vojske po tri do četiri pješačke divizije. Svaka pješačka divizija sastoji od tri pješačke brigade po 24 bataljona, dvije eskadre i 13 do 15 baterija s 24.000 pušaka, 24 strojne puške, 200 konjanika, 72 poljska topa, 4 poljske haubice i prema prilikama 8 do 12 brdskih haubica. Konjaništva ima, kad se odbiju švadrone, koje su dodijeljene pješačkim divizijama, jednu konjičku diviziju. U svrhe posade formira se narodna obrana (pučki ustanak) u jakosti od 50.000 ljudi.

Kako je spomenuto, ovo stanje bugarske obrambene sile temelji se na glavnom broju vojske u miru. Ali Bugarska je zemlja, gdje je skroz provedeno načelo opće vojne obvezanosti, pa se n. pr. podiže i vojni porez od nesposobnih i prekobrojnih sposobnih prema imetku do 4000 franaka godišnje kroz dvadeset godina. Vojna obvezatnost traje od navršene dvadesete do navršene četrdesetšeste godine, ali se u slučaju rata pozivaju na stavnju mladići od sedamnaest — do 20 godina. To nam razjašnjuje već istaknuta izvanredna djela bugarskog naroda u balkanskim ratovima. Tada se je nastojanjem vojne uprave i požrtvovnošću naroda stanje vojske u miru od devet divizija podiglo na petnaest ratnih divizija i dva dobrovoljačka zbora.

Razne vijesti.

Koncerat u kazalištu. U jučerašnjem smo broju obećali, da ćemo se svratiti na koncerat, što se prekjučer priredio u mjesnom kazalištu. Evo nas da svoje obećanje ispunimo. Kako smo već javili, koncerat je bio priredjen pod protektoratom Nj. ekcelence gospodje Helene pl. Chmelarž. Kazalište je bilo dupkom puno birane publike. Prireditelji mogu biti ponosni uspjehom, koji je natkrilio svako očekivanje. Najveći je uspjeh polučila drama „Godina 1914." riječi g. H. Peningera, a glazba maestra O. Panocha. Koli libretto, toli glazba osvojila je publiku, koja je na koncu nagradila, pjevače burnim pljeskom. Drama sama je uzeta iz sadašnjeg vremena, a glazba je baš umjetnička. Glavnu je ulogu pjevao g. H. Fuxa, član bečkog „Karltheater", nada sve lijepo. I druga su se gg. istakla, tako gdjice Allaich-Allacevich i Hondrey, i gg. Hersich i Klaudus. Mornarički je orkestar pod vodstvom svog vrlog maestra g. Voske izveo svoju zadaću, kao to samo on znade. Na svršetku su prireditelji i auktori bili pet puta prisiljeni da se prikažu na pozornici. I druge su točke programa bile sjajno izvedene. Izkazali su se gg. Penco solo-pjevanjem, a g. Wysoudil na ksilofonu, kojega je pratila orkestra. Jednom riječju uspjeh je ovog koncerta bio sjajan u svakom pogledu. Danas se isti ponavlja, te preporučamo svakome, da ga posjeti.

Jadranska banka. Početkom prošloga mjeseca obdržavala se je glavna skupština „Jadranske banke". Iz izvještaja za god. 1914. se razabire, da su usprkos svih teških ratnih prilika, toli centrala u Trstu koli njezine podružnice iskazale povoljne rezultate. Prama god. 1913. — kaže se u izvještaju — snizili su se ulošci za ciglih 746.130.81. Kao razlog je tomu, što je banka za ulagače upisala znatni iznos 5½ po sto austrijskoga ratnog zajma. Stanje uložaka banke svakako je dokaz velikog povjerenja, koje zavod uživa. Iz upravnog vijeća istupili su Ivan Goriup, Milivoj Crnadak i Lazar Aničić radi preopterećenosti sa vlastitim poslovima, te predsjednik N. P. Niko barun Nardelli radi narušenoga zdravlja, a potpredsjednik dr. Gustav Gregorin i dr. Ivo de Giulli radi promjene dosadašnjeg boravišta. Na mjesto preminuloga Tome vit. Cossovicha i Ivana Goriupa, koji je istupio, kooptirani su bili brodovlasnik i glavni ravnatelj „Navigazione libera triestina". Branko Pollich, koji je ujedno istupio iz nadzor. odbora, i Josip Machne. Nadalje je istupio iz nadzornog odbora dr. M. L. Domenego, koji je bio izabran u predstojništvo bečke podružnice, te su članovi nadzornoga odbora popunili nadzorni odbor, kooptirajući Vladimira Smokvinu i Antuna Topića. Jadranska banka početkom srpnja pr. godine otvorila je svoju podružnicu u Beču „sa živom željom, da poslovanje južnih pokrajina što uže spoji sa prijestolnicom monarhije". Čisti dobitak iznosio je K 462.197·52, od koje svote se ima upotrebiti; 23.109·87 za 5 po sto doprinos pričuvnoj zakladi, 42.971·02 za tantiemu upravnom vijeću, nadzornom odboru i predstojništvu podružnica, a 320.000 kao 4 po sto dividenda dioničarima, dočim se ostatak od K 76.116·63 prenosi na novi račun. Razne pričuvne zaklade kod Jadranske banke iznose sada K 832.240·09. Moramo spomenuti, da svakog Hrvata mora osobito veseliti, što sad imademo naš hrvatski zavod u Beču. Poslovnica Jadranske banke nalazi se usred grada, na osobito prometnom mjestu, pa je dužnost svakog Hrvata, da se posluži s ovim hrvatskim zavodom. — Hrv. Lloyd.

Duhan poskupio. Kad sve poskupljuje, poskupio je i duhan. Duhanske režije povisile su pred jedno četiri godine cijene cigara i cigareta, dočim cijene duhana nisu povišene, jer se je duhan razmjerno malo trošio. Medjutim uslijed poskupljenja cigareta počelo je pučanstvo više kupovati duhan, te si samo praviti cigarete, kod čega se je u razmjeru sa gotovim cigaretama dobro prošlo, a uz to se je dobivao bolji produkt. Pošto su se tako kod kuće pravljene cigarete i u trgovinu stavljale i time duhanskoj režiji pravila konkurenciju, to se je sada odlučilo povisiti cijene duhanu. Duhanska režija imade sa svog stanovišta pravo, no je li baš sada zgodan momenat za takovo reguliranje cijena, drugo je pitanje. Cijene su povisile austrijska, ugarska i bosansko-hercegovačka duhanska režija i to naglo da si trošioci nisu mogli nakupovati zalihe. Nove cijene svih triju režija donijeti ćemo posebno. Pušači bosanskog duhana kod nas, kojih imade jako puno, osobito su ostali zabezeknuti, jer se danas traži za omot duhana od 100 grama K 5.20. Gdje su ona zlatna vremena kada smo „guldenzener" plaćali sa K 2.40. Sadanje cijene duhana će svakako dati prednost gotovim cigaretama, jer je pravljenje cigareta skoro skuplje. Gotovi fabrikati nisu poskupili, jedino su male cigare, tako zvane „cigarilos" za 1 filir poskupile. Ovo poskupljenje uslijedilo je radi toga istom sada, jer su za vrijeme općeg poskupljenja cigara ove cigarilos cigare istom stavljene u promet, pa bi čudno bilo da su odmah poskupile. — Hrv. Lloyd.

Cijene kruha u Trstu. U Trstu su sada uvedene krušne karte, te se bez njih ne dobije ni kruha ni muke. Vojničkom je kruhu odredjena slijedeća cijena: cijeli hljeb 112 dkg 68 h, pol hljeba 34 h, četvrt hljeba 17 h, 14 dkg 9 h, 7 dkg 5 h. Radnici i druge osobe, koje rade teške radnje, dobit će dopunidbene karte, ako dokažu, da obzirom na svoj posao imadu pravo na veći dio. — U gradu će se iskaznice slati na kuću, a okoličani će morati sami dolaziti u ured povjerenstva.

Njemački podanici. Njemački konzul pozivlje njemačke državljane na povratak u domovinu i to na temelju zakona od 4. septembra 1915. i to sve one koji su u svoje doba bili proglašeni nesposobnima, a rodjeni su od god. 1876.—1895. Dotični se moraju prijaviti u glavnoj vojarni u Trstu u petak dne 15. ov. mj., gdje će se ih pretražiti, prije negoli otputuju u domovinu. Prije treba da se dotični prijave njemačkom konzulata u Trstu, Riva Grumula br. 4.

Dr. Josip Ljubić-Dinkov. Poznati hrvatski bublicista i političar, koji je pod pseudonimom Ild Bogdanov izdao više brošira, koje su imale tendenciju „balkanizma" a koji je, kad je u Zadru bio odvjetnik, izdavao „Mladu Dalmaciju" koja je početkom rata obustavljena, došao je pred nekoliko mjeseci u Zagreb. Ovdje se je u početku mnogo bavio politikom i htio je da pokrene akciju, koja bi išla za tim, da bečke političke krugove upozori na hrvatsko pitanje, nu pošto su se političari u Zagrebu držali sasma rezervirano i otklonuli svaku radnju, bacio se na književnost i počeo pisati političke drame. Sve ove osnove, i sav njegov rad odavao je nervozu, koja se mogla tumačiti njegovim neuspjelim i izvanrednim prilikama i problemima, koje je on htio na svaki način riješiti, i za koje je držao da ima sigurno riješenje u rukama. To su svakako bili predznaci bolesti, koja je jučer nemilo izbila na javu. Na večer oko šest sati šetajući sam Ilicom, a pod dojmom novinskih vijesti o novoj akciji na Balkanu počeo je na jednom — kako javlja „Obzor" — držati govor općinstvu. Na Ilici bilo je mnoštvo svijeta, koje je odmah zaokupilo uzrujanog Ljubića, koji je gologlav govorio da mora u Beč. Zaustavio je tramway i uzrujavao se, dok nije uspjelo jednom znancu da ga odvede u bolnicu milosrdne braće na motrenje.

Zašto mast poskupljuje? Zato: 1. što je silna potraga za mašću; 2. što se nije moglo dobiti dostatno kukuruza za tovljenje svinja i 3. što će se morati uvesti maksimalne cijene za mast i za svinje (a to će biti najglavniji razlog), pa se hoće visoko dignuti cijena, da velika poduzeća ne bi kvarovali, ako bi se udarila premalena maksimalna cijena. Ako cijene budu ovako rasle, onda će se morati prestali sa uporabom masti. Vojništvo potrebuje silnu mast, ali silna krda prasadi niti su poginula u ratu, niti je još država rekvirirala u vojničke svrhe. Jedno stoji, a to bi se moralo čim prije učiniti, da se i za ovu vrst živeža uvedu maksimalne cijene. Razumije se, da se moraju uvesti maksimalne cijene po kilogramu i za svinje.

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prot. Š. S. — Opatija.*)

Stara povijest Istre.

Istra, premda malena prostorom (5000 km²) nije samo raznolika pogledom na njezino stanovništvo, već i u formaciji svoga tla, toliko imade osebujnosti, kako biva prerijetko na tako uskom prostoru. Pri ruci mi je „Descrizione geognostica del Margraviato Istria" od dr. T. Taramellija sveučilišnog profesora u Paviji (Milano 1878.). Iznijet ću u kratkim glavnim potezima zanimivije podatke toga talijanskog pisca.

Kao jezičac proteže se istarski poluotok u Jadransko more. Kras, koji se uzdiže u sjevernoj Istri do znatne visine, spušta se polagano k moru u južnom i zapadnom dijelu Istre, dok su pristranci njegovih gora prema Kvarneru strmoviti. Prema geološkoj formaciji dijeli se Istra u tri dijela: a) u bijelu Istru (vapnenačko visočje s više manje golom površinom; b) u žutu Istru (pojas pješka i lapora); c) u crvenu Istru (vapnenačko tlo pokriveno crvenom zemljom.

Bijela Istra obuhvaća krajeve u sjevernoj Istri do mejde označene crtom od ušća potoka Rozandra (ulazi u more izmedju Milja i Trsta) do plominskog rta. Zapadni dio tog visočja zove se tršćanski kras, a istočni poznata je Čićarija. Poprječna je visina toga istarskoga krasa oko 800 m. Što istočnije to se do viših visina uspinje taj kras: Videš (901 m), Žbevnica (1024 m), Slavnik (1028 m) u Učkoj gori postizava vrhunac (1396 m). Smjer je gorskih lanaca u glavnim od sjeverozapada prema jugoistoku. Paralelni ovi lanci s većinom pustim, golim, gdjegdje kržljavom vegetacijom obraštenim pristrancima daju ovom kraju u glavnome monotono obilježje, ali ipak nije sve pusto, već imade i šuma i plodnih uvala, kao u Vodicama, Trsteniku, Podgaćama, Lanišću. Ima pak i lijepih doca, kao u Danama s promjerom od 600 m. Tlo je ovih doca pokriveno debelom naslagom plodne zemlje. Taj kraj oskudijeva i živom vodom poradi formacija podzemnih špilja, pa je i slabo napučen.

Žuta se Istra proteže kao pojas izmedju Milja mjesta i Čepić jezera. Valoviti su isponi tog pojasa pokriveni ponajviše ili šumom ili lozom, sjenokošama ili oranicama. Ali imade i golog tla bez vegetacije, koga zove istarski seljak „rupe". — Poprječno je taj kraj ubav i lijep. Formacija tog tla dopušta mnogobrojna i ako ne jaka vrela. — Mnogobrojni fosili iz morskoga carstva kažu, da je Istra nekada spavala kao morsko dno. — Korito rijeke Mirne dijeli taj pojas u dva dijela: zapadni, tršćanski i istočni, pazinski. Zapadni je dio tog pojasa osobito plodan izmedju Kopra i Izule (Isola). U tome su dijelu znatniji potoci: Rozandra, Reka (ulazi u more sjeverno od Milja), Rižan i Dragonja. Kod Gradina je najviši uspon tog kraja: Gabrija (492 m), odakle je krasni vidik na okolišne krajeve. — U istočnom je dijelu medju većim potocima rijeka Mirna, koja se svojim gornjim koritom ipak ne nalazi u tom pojasu zatim Fojba koja ponire kod Pazina. Fojba kod Pazina široko je grlo podzemnog rova na podnožju visoke stijene, koje grlo guta svu vodu, koja dolazi potokom Fojbe. Boljunčica ulazi u Čepić-jezero te ga ostavlja kao Raša. Medja izmedju jednog i drugog područja nije točno označena. Biva često da jedno područje ulazi u drugo; do provale na Učki — u kraj kršnog vapnenca — proteže se formacija pješčanog laporovog pojasa. U istočnom dijelu tog pojasa je najviši vrhunac Pilošćak — na sjeverozapadu od Pazina (486 m).

Vapnenačko visočje na jugu Istre pokriveno crvenom zemljom „r'javicom" dijele uvale: Mirna rijeka, Tinjanska draga s Limom, Raška dolina u četiri dijela: u bujsko visočje, koje se proteže izmedju Mirne i limskog kanala; u južno istarsko vapnenačko visočje, koje obuhvaća južnu Istru od limskog kanala i od rijeke Raše; u labinski kras, izmedju Raše i plominske uvale. Spomenut ću samo nekoje visine tog područja: Rovinjsko selo (227 m) Kanfanar (280 m) Režanov breg (na jugoistoku od Pazina, 447 m); Kavran (nešto sjeveistočno od Pule) 155 m; Altura 141 m, Vodnjan 125 m.

(Dalje slijedi.)

*) Ponatisak iz Zagrebačkih Novina.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 15. listopada 1915. | Broj 93.

Bojevi na srpsko-bugarskoj granici.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 14. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je navalio jučer na više pozicija na zapadu Tarnopola, izjurišao je u tri zaporedna reda, od kojih je momčad prvog reda bila oboružana samo obrambenim štitovima. Naše su ga čete odbile. Neprijatelj je pretrpio velike gubitke. Inače na sjeveroistočnoj fronti nikakvog osobitog dogodjaja.

Talijansko bojište.

Traje živahna topnička paljba protiv naših pozicija na visoravnima Lavorona i Folgarije, kaošto i protiv pojedinih točaka na fronti od Dolomita. Bataljun alpinaca koji je nasrtao protiv naše pretpozicije južno Rive, bio je istjeran našom topničkom paljbom. Na primorskoj fronti zaposjeli smo u području Javoršćeka dio talijanskih strijelačkih jaraka. Dvije talijanske navale na Mrzli Vrh, koje su se nakon žestoke priprave vatrom približile do naših zapreka, bile su odbijene. Na ostalim dijelovima soške fronte kao obično topnička paljba.

Srpsko bojište.

Naše čete, napredujuć iz područja Beograda u jugoistočnom smjeru, zauzele su jučer na juriš pozicije, koje su bile utvrdjene poput tvrdjave na Crnom Brdu, Ćuneku i Stražaru. Neprijatelj, koji, prama pripovijedanju zarobljenika, imao nalog da ustraje do zadnjeg čovjeka, bježao je u neredu prama brijegu Avali i prostoru istočno odavlč. Pretrpio je vrlo velike gubitke. Naše teško topništvo imalo je kao uvijek u sličnim vojničkim poduzećima i kod ovog uspjeha slavodobitni dio. Navale naših saveznika na gornjoj Moravi napreduju povoljno. Oni su oduzeli neprijatelju nekoja ušančenja na zapadnoj, sjevernoj i istočnoj fronti od Požarevca.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Englezi su krenuli skoro na cijeloj fronti izmedju Iperna-Loosa na navalu uz upotrabu oblaka prouzročenih dimom i plinom. Navala se je potpunoma izjalovila. Odbili smo uz težke gubitke po neprijatelja 5 jakih navala protiv naših pozicija zapadno Hulucha. Na visini istočno Souchez, ispraznivši malena ugnjezdenja, koja su još držali Francuzi, zarobismo 400 njih. U Šampanji nastavili su Francuzi navale sa skrajnom ogorčenošću. Pet navala južno a dvije sjeverno ceste Tahure-Souain skršiše se uz teške gubitke po napadačima. Bacili smo u lagum neprijateljski 120 m dugi jarak na visini od Combres-a.

Istočno bojište.

Izbacili smo neprijatelja iz daljnih pozicija zapadno i jugozapadno Illuxta zarobili 650 njih te zaplijenili 3 strojne puške. Na zapadu i jugozapadu od Dvinskoga odbili smo ruske navale. Vojska Bothmerova zauzela je Hajvoranku, na jugu od Burkanowa te bacila Ruse preko Stripe.

Naši pomorski zrakoplovi nabaciše u nekoliko navala u noći na 14. oktobra mnogim palećim i raspršujućim bombama London City (grad), dalje londonske dockove i (vodovod), te Hampton blizu Londona, Woolwich i baterije Ipsivich-a. Na svim mjestima opazilo se je jake učinke eksplozija, te velike požare. Usprkos žestoke protuobrane, koja je djelomice bila započela već na obalama, svi se zrakoplovi vratiše neoštećeni.

Vrhovna vojna uprava.

Sa bojnih poljana.

Bugarska u ratnom stanju sa Srbijom

Beč, 14. oktobra. (D. u.) Kako doznaje „Politische Korrespondenz" od bugarskog poslanštva, prešle su srpske čete 12. i 13. oktobra kod Küstendila. Trna i Bjelogradčika bugarsku granicu. Razvile su se žestoke borbe, koje još traju. Uslijed ovog napadaja, izjavlja bugarska vlada, da se Bugarska od 14. oktobra, 8 sati ujutro, nalazi u ratnom stanju sa Srbijom.

Turci brane Dedeagač.

Milan, 14. oktobra. (D. u.) „Secolo" javlja iz Soluna, da su Turci sakupili kod Suflija dvije divizije, da tako uzmognu poduprijeti Bugare, kad bi saveznici iskrcali u Dedeagaču čete. — Pariške novine javljaju iz Atene, da su 11. oktobra prispjele u Solun nove engleske čete.

Okršaji na srpsko-bugarskoj granici.

Sofija, 14. oktobra (D. u.) Agence Bulgare javlja dne 12. oktobra: Srpske su čete prešle granicu te su kušale jučer zaposjesti dvije visine, koje leže zapadno Beogradčika na bugarskom području. Razvila se bitka, koja je trajala cijeli dan. Bugarske su čete odbile napadače, te su nato zaposjele ove visine.

Izvještaj od 13. oktobra.

U savezu sa povredom bugarskog područja kušali su Srbi jučer na različitim mjestima podrijeti u područje Trna, Bosilovgrada i Küstendila, u namjeri da osvoje cestu u Sofiju i obrambene strategičke bugarske točke. Njihov su pokušaj osujetile bugarske čete, što se nalaze u susjedstvu. Danas popodne uspjelo je našim četama protjerati Srbe. Na pojedinim točkama borbe još traju. Bugarski gubici dosada poznati jesu: 18 mrtvih, 190 ranjenih, od kojih 30 teško ranjenih.

Engleski izvještaj.

London, 14. oktobra (D. u.). General French javlja: Iz bližnjih izvještaja proizlazi, da je dne 8. oktobra poduzeta na našu frontu južno La Basse navala jakim neprijateljskim silama. Neprijatelj je prije svega nastojao, da osvoji Kalkgrube sjeverno visine 70. I izmedju Hullucha i Hohenzollernšanca razvila se veća energija. Momčad, koja je navaljivala kod Kalkgrube, bila je odstranjena kombiniranom vatrom pješadije, strojnih pušaka i topništva. Nijedan momak nije dopro do 40 m pred našim jarcima. I dalje sjeveroistočno izmedju Hullucha i Steinbrüchena bila je odbijena navala uz teške gubitke. Naše čete, koje su progonile uzmićućeg neprijatelja, osvojile su jedan jarak zapadno Seitnelleja. Neprijatelju je uspjelo prodrijeti u našu frontu samo na jednom mjestu, naime u južni spojni jarak kod Hohenzollernšanca iz kojeg smo ga opet izbacili sa bombama. Na nijednom mjestu nijesmo upotrebili pričuve. Neprijatelju smo zadali teških gubitaka. Naši su gubici mnogo manji, negoli smo to isprva mislili. Izvještaj njemačkog stožera od 9. oktobra, prama kojemu se izjalovila uz teške gubitke engleska navala sjeverozapadno Vermellessa, nije istinit. Nije bila poduzeta nikakva navala. Jučer je bilo jedanaest zračnih okršaja, kod kojih su naši zrakoplovci u većem broju slučajeva imali nadmoć.

Talijanski izvještaj.

Beč, 12. oktobra. (D. u.) Iz strana ratnih dopisnika se javlja: Talijanski ratni izvještaj od 11. oktobra: Neprijatelj razvija veliku djelatnost u obrambenim radnjama i gradjenju puteva, koje radnje jako uspješno ruši paljba našeg topništva i odvažni istupi manjih odijeljenja. Uzduž soške fronte navalili su dne 9. i u noći na 10. iza intenzivne topničke priprave upotrebljajući ručne granate mnogobrojne neprijateljske sile na naše pozicije desno Sladenika u koritu Bovca, na Mrzli Vrh u odsjeku Krna, kod Dolja u odsjeku Tolmina, kod Plave i Zagore na srednjoj Soči. Neprijatelj je bio posvuda odbijen uz teške gubitke te je izgubio nekoliko zarobljenika.

Ententa.

Strah pred njemačkim podmornicama.

Atena, 14. oktobra. Engleski poslanik objavlja danas poziv za uhvaćenje njemačkih podmornica ili da se podadu stalni podaci, gdje se iste nalaze. Elliot nudja 2000 funti šterlina, a i više nagrade. Grčka će protiv ovog postupka engleske diplomacije prosvjedovati, te će u buduće zabraniti grčkim listovima, da takve pozive objelodanjuju.

Ententa i operacije na Balkanu.

Bazel, 14. oktobra. Pariške novine javljaju, da je ententa zaključila, da se ekspedicija na Balkan provede sjedinjenim silama, što znači, da će i Rusija i Italija iskrcati svoje čete. Izmedju engleske i francuske vlade bilo je malo nesporazumljenje radi držanja protiv Rumunjske i Grčke. Engleska je poduzela korake, da se obje države obvežu, e ne će ententine čete napasti iza ledja. Francuzi su bili protiv toga i smatrali su to gubitkom vremena. U Parizu su mnijenja, da treba ekspediciju u Srbiju izvesti brzo i to takvim silama, da je isključen svaki neuspjeh. Jedva u tom će se slučaju druge balkanske države priključiti ententi.

Lugano, 14. oktobra. Prigodom zauzeća Beograda, sva je talijanska štampa izgubila svoj dar govora. Samo „Corriere della sera" to u par riječi spominje. Beograd je bio — tako veli Corriere — malo utvrdjen. Da je to istina, dokaz je, što su i poulični boјеvi u Beogradu bili tako slabi. „Corriere" je protiv toga, da se odustane od akcije na Dardanelima. Na Dardanelima treba i dalje operirati, da ne uzmognu Turci odanle uzeti većih četa. Svi znaci pokazuju, da će se u Solunu iskrcati i talijanske čete. Salandra i Sonnino otišli su kralju u glavni stan. „Secolo" donaša članak, u kojem baš hoće da publiku pripravi na ekspediciju u Solun. Veli, da je uzrok neuspjeha na Dardanelima bio taj, što se tamo iskrcalo premalo četa. Da se ovu pogrešku zapriječi i u Solunu, treba tamo iskrcati barem 300.000 momaka, inače bi Rusija bila posve odrezana od saveznika, što bi imalo užasnih posljedica.

Talijanski dohoci.

Hag, 14. oktobra. Talijanski poslanik priopćuje, da državni talijanski dohoci u septembru nadmašuju kod carine na žito za 36·29 milijuna lira one prošle godine. U zadnjem tromjesecu nove financijalne godine iznašaju dohoci 74·59 milijuna lira više negoli lanjske godine.

Što bi bilo najgore?

Pariz, 14. oktobra. „Petit Journal" u jednom članku, u kojem govori o balkanskoj ofenzivi, postavlja najprije pitanje: „Što je najgore, što se može goditi. List odgovara: 1 Velika i jaka austro-njemačka vojska bit će bačena protiv Srbije; 2. Istodobno će i Bugari prekoračiti srpsku granicu; 3. Turci će se pridružiti Bugarima kao pomoćnici; 4. Rumunjska će i dalje ostati neutralna. Najgore bit će, ako se sve ove četiri točke obistine, mjesto samo dvije ili tri. Jakost četa centralnih vlasti, koje operiraju protiv Srbije, ne može se još procijeniti. Zna se ipak, da je Bugarska oboružala 500.000 momaka, i da će joj Turci dati još 200.000 momaka. Tko je mogla pomoći Grčka? Ona će morati braniti granicu protiv Bugarske. Turske će se sile najbrže poslati protiv grčke granice. Srbi će moći metnuti na bugarsku granicu malo četa, pošto moraju da za svoje sile postave protiv „velike ofenzive" centralnih vlasti. Prelaz preko Dunava bit će za Nijemce i Austrijance vrlo težak. Problem bi se najlakše riješio, ako nastupi Rumunjska. Najglavnije jest za nas, da i Rumunjska mobilizira i pristane uz nas.

Uspjeh centralnih vlasti na Balkanu.

London, 12. oktobra. (D. u.) Vojnički dopisnik „Timesa" piše: Centralne su vlasti postigle na Balkanu politički i vojnički uspjeh, koji ne možemo ni umanjiti, ni zatajiti. Srbi bi bili sa austro-ugarskim i njemačkim četama sami obračunali, nu pomnoženje neprijatelja po bugarskoj vojsci je neozdravljiva pogibelj. Otposlanje malih četa iz Soluna u Srbiju nije nikakva vojnička operacija, nu se može smatrati samo kao naplatu, dužnu počast, tribut hrabroj srpskoj vojsci. Takva bi akcija sa vojničkog gledišta bila samo tada opravdana, ako bi ona bila samo prednja straža veće vojske, ili ako bi u ratu sudjelovale još Grčka i Rumunjska. Nije stalno, da smo mudro postupali, pa i ako bismo imali dostatno četa, da se poklonimo diktiranoj inicijativi centralnih vlasti, da poduzmemo tamo veliku balkansku vojnu. pošto nas sada centralne vlasti tamo pozivlju.

Talijanski radikalci.

Rim, 14. oktobra. Agencija Stefani javlja: Centralna uprava radikalne stranke primila je prošle nedjelje dnevni red, u kojem se zahtijeva, da stranka ostane u disciplini i da podupire vladu.

Rumunjski zrakoplovi.

Bukarešt, 14. oktobra. Kraljevim ukazom odredjeno je, da se organizira u rumunjskoj vojsci zrakoplovni odio. Početkom je rata imala Rumunjska u svemu 10 zrakoplova njemačkog ili austrijskog sistema. Sada se je ovaj broj povećao na 25. Dalnjih je 25 naručeno u Americi. Tako bi vojska od 8 vojnih zborova i 3 konjaničke divizije imala u svemu 50 zrakoplova.

Nade u Rumunjsku.

Lugano, 14. oktobra. Talijanske se novine opet nadaju u pomoć Rumunjske. Ova se još nije odlučila, nu nešto se iza brda valja — kako to donosi Corriere — te se moramo u kratko nadati iznenadjenjima. Sve opozicijonalne stranke pod vodstvom Take Jonescu agitiraju za rat. Jonescu je pred malo vremena upravio poziv na Italiju, pozivajuć ovu da priteče Srbiji na pomoć.

Balkan.

Grčka i Bugarska.

Milan, 13. oktobra. (D. u.) „Corriere della sera" javlja, da su politički krugovi u Rimu dobili utisak iz izjava ministarskog predsjednika Zaimisa, da će Grčka jedva onda navaliti na Bugarsku, ako bi joj ova baš direktno prijetila. Izgleda, da nije isključen i tajni grčko-bugarski ugovor.

Blokada bugarske obale.

Genf, 14. oktobra. Prama vijesti iz Atene, pripovijedaju kapetani grčkih brodova, koji su stigli u Atenu, da engleska mornarica blokira od dva dana ovamo Dedeagač i bugarsku obalu.

Bugarsko konjaništvo.

Hag, 14. oktobra. Reuter javlja iz Atene: Bugarsko je konjaništvo sakupljeno kod Kistendila na srpsko-bugarskoj granici.

Iskrcavanja u Solunu.

Hag, 14. oktobra. „Petit Parisien" javlja, da se englesko-francuska iskrcavanja u Solunu nastavljaju. Cijela je divizija sa topništvom otpremljena prošle subote u unutrinju.

Izjave bugarskog kralja.

Bukarešt, 14. oktobra. Ovdješnje novine donašaju izjavu ruskog poslanika iz Sofije, Sablera, koji je stigao ovamo. Kod rastanka francuskog poslanika izjavio je bugarski kralj, da je uvjeren, e da na koncu rata centralne vlasti ostati pobjednice. Njegova zemlja — tako je rekao kralj — nije mogla inače raditi.

Borbe u Champanji.

Drugi čin krvave i strašne igre u Champagni započeo je ponovno iza dvodnevne pauze prošle srijede. Druga navala nije bila onako bijesna kao prva, što je bila dne 25.—27. septembra, ali je bila silna i jaka. Nije ni ova navala nadošla neočekivano, te je njemačka vojna uprava bila i na nju pripravna. Radi toga nije neprijatelj ni ovog puta polučio nikakvog uspjeha. I ovog je puta neprijatelj započeo svoju navalu užasnom topničkom vatrom. Topnički boj bijesni i dalje. Naše topništvo odgovara uništavajući francuske pozicije. Osobito su se teški bojevi bili oko Ferme Navarina i lijevo i desno ceste Souain-Somme-Py, tamo gdje cesta čini pravi kut, na visini istočno Butte-de-Tahure, gdje je dne 6. oktobra bila slomljena neprijateljska navala. Ranjenici, koji dolaze iz ove fronte, pripovijedaju o strahovitom učinku neprijateljskih granata i mina, kojemu su se oduprli, kaošto i gustoj navali pješadije, koja je jurišala. Nu oni pripovijedaju i o osobitom učinku zarobljenika. Mnogi su im zarobljeni Francuzi pripovijedali, da se ih uzelo iz Arrasa, rekavši im, da idu u južnu Francusku, gdje nije tako naporan rad. Zatim su ih prevezli u Champagnu i odmah poslali u oganj. Neprijateljski su gubici ogromni. Lješine leže nagomilane. Naši vojnici vele uvijek: „Prodrijeti je nemoguće!“ Svakim danom raste broj francuskih bjegunaca. I sada se uvijek nastavljaju borbe zrakoplovima. Jednom je njemačkom zrakoplovu uspjelo da obori pucanjem francuski privezani balon. I ovog će puta ovdje Francuzi skršiti zube.

Palacky o Austriji i o panslavizmu.

Information piše: Znameniti historičar češkoga naroda i stvoritelj nacijonalne propagande njegove zanimao se naravno i odnošajem Čeha prama ostalim Slavenima. Nigdje nije taj slavni muž izrazio jezgrovitije što on o slavenskom problemu misli, nego li u pismu, kojim se je ispričavao, što se ne može odazvati pozivu, do sudjeluje kod pripravnih radnja za njemački parlamenat u Frankfurtu god. 1848. On kaže, da ne smije sudjelovati već i radi toga što nije Nijemac, već svjesni slavenski Čeh: pa nastavlja dalje: ... drugi razlog, koji mi ne dozvoljava, da sudjelujem kod Vaših savjetovanja jest taj, što prama svemu što je o Vašim ciljevima i nakanama poznato, Vaše namjere idu za tim da Austriju kao samostalnu carevinu neizliječivo oslabe, te nemogućom učine onu državu, čije uzdržanje, cijelokupnost i ojačanje je i mora da bude velika i važna zadaća ne samo mojega naroda, nego takodjer cijele Europe pače i čovječanstva i cijele civilizacije. Ne uskratite mi u toj stvari prave pozornosti za kratko časa:

„Vi znadete, koja vlast zauzimlje cijeli, veliki Istok naše zapadne kulture. Vi znadete, da se je ta vlast već do sada podigla do kolosalne veličine, te da se svakog desetgodišta u većoj mjeri podiže i jača, što se ne dogadja niti dogoditi može sa zapadnim državama; da je ta ista vlast u svojoj unutarnosti nepristupačna i nepovrijediva, pače da se je ona postavila u stanje prijetnje prama vani, te je agresivna gdje treba prama sjeveru, premda vodjena prirodjenim joj instinktom nastoji i nastojat će, da se razvije osobito prama jugu; i da svaki korak što bi ona mogla učiniti dalje na tom putu, ide za tim, da se stvori u najkraće vrijeme jedna nova univerzalna monarhija, i da bi to bila nedogledno i neopisivo zlo, neizmjerna i beskrajna nesreća, koju ja kao Slaven dušom i tijelo[illegible] na korist čovječanstva ne bi ništa manje požalio ni kada bi se ista proglasila premoćno slavenskom državom. Jednakim pravom, kojim me prikazuju u Njemačkoj neprijateljem Nijemaca, moći će me mnogi u Rusiji prikazivati i smatrati neprijateljem Rusa. Ne, jasno i glasno velim, ja nisam nikakvi neprijatelj Rusa protivno davno već sa zanimanjem pratim svaki korak, kojim taj veliki narod korakne naprijed u svojim naravnim granicama na putu civilizacije. Ali kako, premda ljubim gorljivo svoj vlastiti narod, postavljam vrhu svega interese cijelog čovječanstva i prosvjete, tako i puka mogućnost ruske univerzalne monarhije imali bi u meni najodlučnijega protivnika i neprijatelja .... Vi znadete, da je jugoistok Europe uzduž granica ruske države naseljen od mnogo naroda, koji su različiti jezikom, povješću i ćudi; to su Slaveni, Valaki, Madjari i Nijemci, da ne nabrajamo Grka, Turaka i Skipetara, od kojih nijedan nije sam po sebi u stanju da se svojemu premoćnom susjedu na Istoku do nedogledne budućnosti suprotivi; to bi oni narodi mogli samo onda kušati, kada bi se sjedinili u skupni, jaki savez. Prava žila kucavica ovog nužnog jedinstva naroda je Dunav: središnja vlast na njemu ne smije se za to za mnogo odaljiti od njegovog toka, ako želi da zbilja ostane djelotvornom. U istinu, da ne bi austrijske carevine egzistiralo već odavna, moralo bi se u interesu Europe, u interesu čovječanstva požuriti se, da se ju stvori.

Da zaključimo potrebno je, da austrijski narodi ostanu i živu u slozi i ljubavi medjusobno radi čovječanstva, radi civilizacije i uzvišene vlastite i posebne zadaće koju Austrija ima, da vrši na svijetu uz ostale susjedne države. Što narod i Bog hoće, time budimo i mi zadovoljni.

Tajna englesko-francuskoga zajma dolara.

Reuter je na široko javljao, kako je velik zajam, što ga je Amerika dala Engleskoj i Francuskoj, ali nije nikako pokazao uvjete otplate toga zajma. Ima, istina, govora, da se nakon pet godina mora taj zajam iskupiti 4 i pol postotnim, dvadeset do dvadeset i pet godišnjim englesko-francuskim domaćim zajmom, ali jedno je drugo pitanje znamenito! Pita se, tko je zapravo dužnik? Jamče li obe države solidarno, ako jamče, onda je jasno, da platežna snaga obiju država nije jednaka, a tko će odrediti smjer isplate? I još nešto! Što ako jedna, recimo konkretno, ako Francuska ne može da isplati svote na vrijeme? Onda će je Engleska imati u ruci, a Francuska je kod Engleske i onako već zadužena za jednu milijardu. A ne uzmogne li i Engleska da odplati, onda ima treći — Amerika, koja će tražiti eventualno „ručni zalog“.

Dok se medjutim u engleskoj pertraktiraju gornja pitanja, opaža se, da uza sve molbe ententinih diplomata nije Amerika uzajmila dosta. Da Amerika nije optimistična, vidi se najbolje iz kurzovnih listina, gdje evropski novac pada iz dana u dan. Američki financijeri nijesu zato bili odviše darežljivi, i Engleska je zajedno s Francuskom dobila ukupno jedva pola milijarde, a nadala se dobiti jednu milijardu dolara. To bi svakako bio golem zajam u mirno doba, ali za rat je to vrlo malena svota, to su tek dvije milijarde maraka. To je novac, koji dostaje baš za dva tjedna ratovanja prema sadanjim prilikama. Još se jače vidi sićušnost ovoga zajma, ako ga usporedimo sa svotama, koje su obje spomenute države do sada potrošile. Englesku je, kako priznaju sami Englezi, rat do sada stajao oko 100 milijardi, dok je Francuska potrošila 10 milijardi franaka. — Koje čudo, da ententa govori već o daljnem, novom ratnom zajmu.

Razne vijesti.

Dječiji dom u Beču. Predsjednik ratnog pripomoćnog odbora priopćuje nam: Mnoga djeca, koja su u maju radi evakuacije morali napustiti Pulu, te bila odvedena u Ugarsku, Lipnicu, Seckan itd., na prijedlog su predsjedništva odbora prevezeni ove dane u Beč X., Quellengasse br. 138., gdje su pod nadzorom čč. sestara Presvetog Srca Isusova iz Pule. Djeca su potpunoma zdrava. Na zamolbu mjesnog odbora posjetio je djecu g. kotarski komesar barun Seiller, koji se ove dane tamo nalazio na dopustu, te je našao sve potpunoma zdrave i opskrbljene svim potrebitim. G. se je barun Seiller zauzeo za bjegunce iz našeg kotara takodjer u ministarstvu unutrnjih posala. Objavljamo iskaz djece, što se nalaze u Beču: Bajuk Ljubica, Buranello Rita, Bergodaz Giordano, Belci Egidio, Brumich Nardia, Belci Riccardo, Borri Caterina, Clarich Renato, Clarich Giuseppina, Curri Romilda, Curri Palmira, Clarich Violetta, Coschina Maria, Candellari Giovanna, Coglievina Giovanna, Chebba Maria, Cius Ana, Ciulle Giuseppe, Cristofich Caterina, Dumjanovec Giovanni, Deprato Francesca, Deprato Michele, Dell'Antonio Gemma, Dell'Antonio Maria, Dell'Antonio Riccardo, Defranceschi Francesco, Defranceschi Giovanni, Demarin Bruna, Demarin Maria, Denardi Marcello, Fortuna Vittorio, Fattorini Rosa, Fattorini Assunta, Ferro Filomena, Fonovich Antonio, Fonovich Speranzino, Fonovich Bruno, Franovich Giuseppe, Gullin Maria, Gulin Danica, Gullin Anna, Gasparich Antonia, Gardina Bruno, Gardina Ida, Gardina Albina, Gardina Antonia, Gasic Alberto, Giubillari Chiara, Glatti Rodolfo, Glatti Gregorio, Glatti Maria, Hekic Zorka, Hekic Giovanni, Javornik Maria, Leonardelli Eleonora, Lovrich Giorgina, Luchinich Giulia, Longin Roza, Longhin Emilia, Milottich Biaggo, Mauretich Angelina, Malusa Maria, Milinovich Francesca, Milinovich Caterina, Martin Caterina, Martin Jolanda, Pilat Amalia, (?) Marianna, Poldrugovaz Olga, Poldrugovaz Maria, Poldrugovaz Gildo, Putigna Pierina, Putigna Ernesto, Paladin Carletto, Paladin Annita, Radollovich Amalia, Radolović Angela, Radolović Zorka, Radolovich Ermenegilda, Rabar Anna, Rabar Carmella, Rabar Adele, Ribarich Giusto, Ribarich Domenico, Sabbconi Giuseppe, Sgoglia Giuseppe, Scoglia Stefania, Saina Felice, Saina Regina, Saina Maria, Smocovich Francesco, Sugara Maria, Sugara Antonio, Stemberger Katherina, Tercelli Ermanno, Tercelli Emma, Tercelli Carlo, Tercelli Adolfo, Tomassich Santa, Tomassich Antonia, Tomassich Giuseppina, Tomassich Maria, Trippar Agata, Tuffolin Pietro, Tuffolin Michele, Tuffolin Tranquillo, Vojsković Nerina, Visintini Eugenia, Vidovich Regina, Vidovich Pietro, Vidovich Maria, Zuppan Egidio, Zuppan Giuseppe, Zuppan Marcello, Zuppan Maria, Zuppan Rodolfo. (Popis imena donašamo u istom pravopisu kaošto smo ga primili.)

Porečko-puljski biskup posjetio bjegunce. Prošle subote stigao je u Beč porečko-puljski biskup Dr. Trifon Pederzolli, te je posjetio kneza — biskupa Dr. Schustera. Na to je otišao u ured pomoćnog odbora za bjegunce iz juga, te se potanko informirao o položaju bjegunaca. Poslije podne posjetio je talijanske škole, a drugi je dan opravio službu Božju za bjegunce, kod koje mu je služio dušobrižnik za bjegunce župnik Bratoš. Poslije mise je držao bjeguncima patriotičan govor. U ponedjeljak ujutro otputovao je biskup Pederzolli u društvu mons. Faiduttija u Lipnicu, da posjeti onamošnje bjegunce.

Čast Hrvatima, braniteljima naše domovine! Ljubljanski „Slovenec“ piše: Riječ o hrvatsko-slovenskom bratstvu postala je činjenicom na Soči. Hrvati, združeni sa Slovencima junački brane južnu medju države. U priznanje zasluga Hrvata na sjevernom i južnom bojištu, cesar je prigodom primitka ugarske i hrvatske deputacije naglasio svoje veselje, da se vije iz bečke gradske kuće hrvatska crveno-bijelo-modra zastava. Kako da se Slovenci zahvale Hrvatima za junačku obranu naše medje? Slijedimo onom primjeru, koji je našeg cesara kod primitka Hrvata u Beču tako razveselio. Sada i uvijeke neka ima naša zahvala vidljivi znak. Iz naših domova nek se uvijek vije hrvatska zastava! Kako se je vijala u carskom Beču, tako neka se odsada ponosno vije po svim našim pokrajinama. Cesar je pokazao, da mu je mila i draga, pa neka bude i svima nama.

Raspisan je natječaj općinskog tajnika u Kanfanaru sa dnevnicom od 7 K. Molitelj mora poznavati hrvatski i talijanski, a po mogućnosti i njemački jezik. Molbe se šalju do 20. o. mj. općinskom glavaru u Kanfanar.

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prot. Š. S. — Opatija.

(Dalje.)

Crvena je Istra mnogo plodnija, nego li ostala Istra. Trokut: Piran-Buje-Novigrad može se nazvati punim pravom vrt Istre. Uz to treba spomenuti, da Istra imade razmjerno malo sasvim golog tla, samo 3 po sto cijele površine. Ima u Istri mnogo mršavih krajeva, racionalnim bi obradjivanjem tla moglo mnogo šta postati plodnije i ljepše, osobito u srednjoj Istri.

Kvarnerski otoci imadu tlo slično južnoj Istri — vapnenaste visočje pokriveno crvenom zemljom. — Ali imade i na otocima formacija sličnih pješčanom laporovom pojasu srednje Istre; sve su formacije prerijetke. — Najviši usponi na Krku su Orljak (539 m), Triskavac (540 m), Veli Vrh (541), na Cresu Sis (638 m), na Lošinju Osor (580 m). — Istra je (Kras) formacija mezojske periode. Glede porijetla crvene zemlje geolozi misle razno. Ovakove zemlje ima i u Dalmaciji, u Kampanji (Italiji), na Malti i u Grčkoj. Geolog Taramelli misli, da je crvena zemlja vrst lave, koja se izlila na ovim područjima, gdje se sada nalazi, još tada, kada je more pokrivalo ove krajeve.

Prastanovci Istre.

Koji je narod u predhistorijsko doba stanovao u Istri? Na to se pitanje ne može precizno odgovoriti. Svakako je bila Istra u prastaro doba nastanjena, a prvi stanovnici nijesu imali biti na visokom stepenu kulture. Mnogi ostanci na vrhuncima istarskog visočja dokazuju, da se je na tim vrhuncima utvrdio čovjek kamenog doba: sagradio si je tako zvano gradišće, da se obrani od divljih zvijeri i od neprijateljskih susjeda. Nekoji pisci, koji se bave prastarom prošlošću Istre, misle, da na takvim vrhuncima unutra tih prostih zidina nalazilo se je gdjegod i do 100 koliba. Već u to prahistorijsko doba bila je Istra razmjerno prema tadašnjim prilikama dosta gusto napučena. De Franceschi nabraja preko 30 gradišća, Marchesetti preko 500 (Stradner Neue Skizzen von der Adria p. 32). Na otocima imade tragova ovih gradišća (castellieri). Razne iskopine u blizini Berma i kod Poreča (Pićuki — Pizzughi) dokazuju, da kultura starih istarskih stanovnika nije zaostajala za kulturom drugih naroda, koji su stanovali na obalama jadranskog mora. Ovo prastanovništvo bit će isti narodi, koje su našli Gali (Kelti), kada su u V. stoljeću prije Krista provalili u ove krajeve i zagospodovali ovim narodima. Emilio Franci veli u svojoj knjizi „Istria semetica“, da su prastanovnici Istre bili Semiti, koji su iz Kolhisa (na obalama Crnog mora) došli u prahistorijsko doba u ove strane. Nazivlje se i Tračani, jer su ovim imenom nazivali nekoja mjesta u svojoj domovini (Silistria) Semitskog porijetla je i Haemona (Cittanova), jer Haemona znači mnoštvo, naseobinu. I ime Rabac po Franciu dolazi po svoj prilici od semitskog Rabat. Večina pak pisaca, koji su se bavili starom povješću Istre, slažu se u tome, da su Liburni, koji su stanovali u krajevima oko današnjega Kvarnera (u Istri do Raše) Jopidi u današnjoj Ćićariji, i Veneti (Benečani), koji su zauzimali krajeve zapadne i južne Istre (i padsku nizinu) bili srodna plemena Ilirima.

Stara povijest Istre.

Kada su Rimljani u II. punskom ratu (218. do 202. pr. Kr.) potukli Kartažane, moćne suparnike, njihova se je moć i vlast brže širila izvan granica Italije. U ono je doba i Istra cvala blagostanjem. Imala je više većih i manjih mjesta uz more, a njezina je nutrinja bila napučena. Od starih su vremena u tršćanskom i riječkom zaljevu bile feničanske (prije osnutka grada Rima) i grčke (negdje od VI. stoljeća pr. Kr.) kolonije, koje su mnogo doprinijele, da i taj dodje u doticaj s kulturnijim krajevima oko istočnog Sredozemnog mora. — Na početku II. stoljeća prije Krista nalaze Rimljani u Istri dosta moćno kraljevstvo. Ovo je imalo — Livije nam pripovijeda o tome — jakih i utvrdjenih mjesta. Nesactium je bio prijestolnica tog kraljevstva. Do pred malo se je samo naslućivalo, gdje je ležalo to mjesto. Iskopane ruševine osamdesetih godina na obali uz Alturu, dokazuju, da je te nagadjanje bilo ispravno. Osim Nesactiuma bila su još jaka mjesta Mretila (današnji Medulin) i Ferveria po svoj prilici blizu današnje Krnice. Iz Akvileje, koja je bila utvrdjeno rimsko mjesto s jakom posadom prodre rimska vojska prema jugu, da zauzme Istru. Kralj Epul suprotstavi se sa svojom vojskom rimskim osvajačima te ih potuče kod današnjih Milja.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 16. listopada 1915. | Broj 94.

Požarevac zauzet.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 15. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom bojištu nema nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj fronti traje jaka neprijateljska topnička paljba. Infanterijske navale kušao je protivnik samo na visoravni Folgarije, gdje je više talijanskih kumpanija nasrnulo o ponoći protiv naših pozicija, nu nakon kratke borbe iz pušaka bio je neprijatelj prisiljen, da se povuče. Istotako su se izjalovili ponovni pokušaji približanja, poduzeti u ranu zoru. Na koruškoj i primorskoj granici je opći položaj nepromjenjen. Pojedini odsjeci ove fronte stoje pod trajajućom neprijateljskom topničkom paljbom. Na rubu visoravni blizu Peteana odbačen je protunavalom talijanski odio koji je napredovao, te je pretrpio velike gubitke.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete, koje napreduju preko Erinog brda, bacile su neprijatelja natrag preko potoka Bolačke, koja utiče kod Vinčera u Dunav. — Njemačke bojujuće sile, koji napreduju s obje strane dolnje Morave zauzeli su boreći se Požarevac.

Bugarska prva vojska započela je navalom preko istočne granice Srbije, te je zaposjela visine prelaza izmedju Belogradčika i Knjaževca.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj nije dospio do 12 sati u noći.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 15. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Dio naše mornarice potopio je blizu obale Sebastopola ruske parobrode „Candia" i „Ahestron" od kojih je jedan bio krcat sladorom, drugi maslom. Kod Anaforte bio je oboren neprijateljski zrakoplov. U odsjeku Ariburnija otvorio je neprijatelj bezuspješno vatru protiv svih naših pozicija. Kod Seddilbahra prisilio je naše topništvo neprijateljsku torpednjaču na bijeg iz morskog tijesna.

Dogodjaji na moru.

Potopljeni njemački brodovi.

Malmoe, 15. oktobra. (D. u.) Prama vijestima lista „Berlingske Tidende" veći je broj njemačkih brodova potopljen u stočnom moru. Kapetan njemačkog parobroda „Adler" vidio je ponedjeljak eksplodirati tri njemačka parobroda uslijed navale podmornica.

Junak regimente br. 87.

Beč, 15. oktobra. (D. u.). Iz stana se ratnih dopisnika javlja: Izvaredni čin hrabrosti pred neprijateljem pokazao je infanterist Fran Jevnišek 2. poljske satnije reg. 87. Junaštvo, koje zasluži, da se ga i široj javnosti priopći. Odio, kojem je on pripadao, jurišao je na neprijateljsku poziciju. Vatra iz boka, što ju je neprijatelj poduzeo puškama i puščanim strojevima prorijedila je bila naše jurišajuće čete, te je položaj ovih postao kritičan. Tada je Jevnišek predao svoju puku svome drugu, uzeo u ruke harmoniku, što mu ju kumpanija darovala, te se postavio na čelo četa, svirajući carevku. Ostali su ga slijedili pjevajući carsku himnu i prodrli su u neprijateljse pozicije. Jevnišek je kod prodiranja i kasnije kod progonjanja neprijatelja bio uvijek na čelu čete svirajući patriotične pjesme. Predložilo se ga na odlikovanje.

Balkan.

Balkanske države.

Milan, 15. oktobra. „Corriere della sera" javlja, da je u Solunu iskrcano dosada 50.000 momaka, i da prevozi traju. U Rusiji se držanje Grčke promatra optimistički. Venizelos se ovog puta ne će udaljiti od političkog polja, nego će svojom prisutnošću uplivisati na dalnji tok dogodjaja. On može računati na vjernost većine u komori.

Komitadžije na djelu.

London, 15. oktobra. „Daily Mail" javlja iz Rima: Komitadžije, koji su kušali razrušiti grčko-srpske željezničke mostove bili su odbijeni teškim gubicima. Po svoj se prilici ide tu na crtu Solun-Iskib.

Broj četa za Srbiju.

Hag, 15. oktobra. Ententa će u Solunu iskrcati 300.000 momaka, od kojih će biti dvije trećine francuskih i jedna trećina engleskih. Italija ne će sudioništvovati.

Na srpsko-bugarskoj granici.

Milan, 15. oktobra. Talijanske novine donašaju vijesti iz Londona i Pariza, da se bugarske čete sakupljaju na srpskoj granici. Bugari su već prešli srpsku granicu i prodrli u Macedoniju. Vojni zbor iz Srbije prodire protiv Pirota. Knez Ciril nadzire utvrde u Varni i Burgisu. Bugarsko je konjaništvo sakupljeno kod Kjustendila. Mjesta i gradovi na obali Crnog mora su ispražnjeni. Prama ugovoru dužna je Turska priteći u pomoć sa vojskom od 50.000 momaka. Ove će se čete upotrebiti kod Varne i Dedeagača.

Akcija na Balkanu.

Milan, 15. oktobra. „Idea Nazionale" javlja, da je ententa priredila veliki nacrt za bojeve na Balkanu. Broj će se četa potrostručiti, za to će sve vlasti morati poslati tamo svoje čete. Iskrcavanje četa će uslijediti na više mjesta. Engleskoj je mornarici povjerena vrlo važna zadaća. U smislu ovog nacrta morat će i Rumunjska i Grčka pristati uz ententu.

Topništvo protiv Srbije.

Budimpešta, 15. oktobra. „Politika Hirado" javlja iz Sofije: „Cambana" javlja, da je austrijsko topništvo protiv Srbije bilo mnogo jače nego kod provale Dunajeca. Nakon žestoke topničke paljbe započelo je prodiranje. Srpske čete, što su bile na rumunjskoj granici, dobile su nalog, da se odmah povuku protiv Smederova, nu Nijemci su ovaj grad svejedno zauzeli.

Držanje Rumunjske.

Beč, 15. oktobra. „Südsl. Korr." javlja iz Bukarešta: Ruska je vlada naložila svojem povjereniku, da se popita, kakvo bi stanovište zauzela Rumunjska vlada, ako bi Rusija zamolila prolaz za svoje čete preko Dobruče. Bratianu je izjavio, da će Rumunjska braniti svoju neutralnost protiv svim i svakomu.

Grčka ne priznaje srpskog ugovora.

Lio, 15. oktobra. (D. u.). „Republicain" javlja iz Atene: Grčka je vlada odgovorila dne 13. oktobra Srbiji obzirom na sudjelovanje Grčke u bugarsko-srpskom konfliktu. Grčka je vlada mnijenja, da sadašnji prama ugovoru predvidjeni casus foederis ne ćé biti ispunjen. Grčko-srpski ugovor je čisto balkanske naravi. Sadašnji konflikt nije nikakav balkanski rat, nego epizoda općeg svjetskog rata. Grčka misli, da njezina oboružana i oprezna neutralnost služi interesima obiju zemalja.

Crnci putuju na pomoć Srbiji.

London, 15. oktobra. (D. u.). „Daily Mail" javlja iz Soluna: Prvi francuski južno-afrikanski pješadijski regiment putuje danas, 15. okrobra, željeznicom u Srbiju.

Bugarski manifest.

Sofija, 15. oktobra. (D. u.). Kraljevski manifest poziva narod i vojsku na obranu protiv podmuklog neprijatelja, koji je obezčastio rodnu grudu i na oslobodjenje braće, što čame pod srpskim jarmom. Mi ćemo se, zaključuje manifest, istodobno boriti sa hrabrim vojskama vlasti srednje Evrope.

Rusofili u Rumunjskoj.

London, 15. oktobra. Havas javlja, da su se sastali u Rumunjskoj članovi komore, da se posavjetuju o položaju. Filipescu i Take Jonescu su izjavili, da ako Rumunjska mobilizira, onda ne će ni ofenziva protiv Srbije potrajati. Skupština je primila prijedlog, kojim se zahtijeva mobilizacija. Zastupnici će se opet sastati, kada dobiju odgovor od vlade.

Obrana Beograda.

Berlin, 15. oktobra. „Berliner Tageblatt" javlja: Do zadnjih dana se je u Beogradu grozničavo popravljalo utvrde, što se ih bilo kod zadnjega jurišanja na Beograd uništilo. Radnje su vodili engleski inžiniri. Osobito su se utvrdjivale zaštite na obali Save. Da utvrde budu u svemu odgovarale, rušilo se čak i kuće. Kolodvor, koji je bio prije razrušen, privremeno se popravilo. Kada su naši počeli ponovno bombardirati grad, prenesli su Srbi sve urede i škole u Niš, a pošto nije ni Niš više siguran, preneslo se sada sve u Prištinu. I prijestolonaslijednik Aleksander zapustio je pravodobno Beograd sa svojim stožerom.

Položaj u Srbiji.

Sofija, 15. oktobra. Bugarski poslanik Čaprašikov, koji se vratio iz Srbije, pripovijeda, da je javno mnijenje uslijed nove ofenzive centralnih vlasti i držanja Grčke, posve bez glave. Ne očekuje se više nikakve pomoći od entente. Čaprašikov nije u zadnjih 14 dana niti izlazio iz kuće, jer se je bojao napadaja. Jedan sluga bugarskog poslaništva bio je napadnut i na glavi teško ranjen. Položaj je u Srbiji zdvojan.

Prolaz strojeva kroz Rumunjsku.

Bukarešt, 15. oktobra. Uprava rumunjskih željeznica javlja, da je zabranjen prevoz svake vrsti strojeva kroz Rumunjsku, ako za to ministarstvo financije ne izda posebne dozvole.

Ententa.

Ruske vojske nema više.

Černovice, 15. oktobra. Jedan zarobljeni ruski časnik, bivši profesor srednje škole u Moskvi, izjavio je: Naše prave vojske nema više. Njezini su grobovi u Karpatima, Przemyslu i Mazurskim jezerima. Što se sada bori, je samo divlja masa. Krivac je ovoga veliki knez Nikolajević.

Nova talijanska vojska.

Genf, 15. oktobra. „Journal de Geneve" javlja, da talijanska vojna uprava organizira novu vojsku, koja bi se imala upotrijebiti ili u Francuskoj ili na Balkanu.

Amerikanski prosvjed protiv Engleske.

London, 15. oktobra. „Times" javlja iz Vašingtona. Kako se glasa, jučer su uzete neke promjene u noti protiv Engleske iza kako je grof Bernstorf predao amerikanskoj vladi notu njemačke vlade. Držanje Njemačke napram aferi potonuća „Arabica" povećat će amerikanski prosvjed protiv Engleske.

Talijanske skrbi.

Lugano, 15. oktobra. „Corriere della sera" piše danas u neobičnom tonu. Veli, da će ententa morati gdje drugdje uznastojati da postigne odluku, ako joj ne bude moguće da preveze veći i potrebiti broj četa u Srbiju.

Nesloga u francuskom kabinetu.

Lugano, 15. oktobra. „Secolo" javlja: Ministri Delcassé i Millerand bili su protiv toga, da se u Solunu iskrcaju francuske čete, što je dovelo do teških diferencija u kabinetu. Briandu je ipak uspjelo, da je većina glasovala za iskrcanje. Viviani i Augagneur su na to otputovali u London. Engleska je francuskim četama dala prednost, te su se ove prve iskrcale. „Secolo" veli, da su i Joffre i French teškom mukom pristali, da se poduzmu iskrcavanja. Konačno je Joffre pristao na to, da otpusti nekoje engleske čete iz Francuske i da se ih preveze u Solun.

Francuska komora i Balkan.

Pariz, 15. oktobra. (D. u.) U komori je Viviani odgovorio na interpelaciju radi odstupa Delcasseja, te je izjavio, da Francuska ne bi mogla Srbiju umoriti, niti od njezinih saveznika pustiti izoliranu. Iskrcavanja u Solunu, kojim nije na francuskoj fronti uslijedilo oslabljenje, traju dalje. Konačno je bio primljen dnevni red, kojim se vladi izražava povjerenje sa 372 protiv 9 glasova.

Sa bojnih poljana.

Talijanske laži.

Insbruk, 15. oktobra. (D. u.) Vrhovno Zapovjedništvo u Tirolu službeno javlja: Talijanski izvještaj od dne 11. oktobra sadržava, kako redovito, potpuno preokrenute dogodjaje. On veli: Jednom je navalio neprijatelj u noći na dne 10. oktobra na našu poziciju na Monte Maronia kod Malga Pioverna alta na visoravni sjevero-zapadno Arciero, ali je bio sa gubicima odbijen. Da se istini opet jedamput dade čast, neka bude rečena istina. Dne 10. oktobra izmedju 9. i 10. sata popodne navalile su slabije neprijateljske sile protiv Malga-Pioverna alta u Bocca val de Torsara, te su bile lahko odbijene. Ostalo je nenapomenuto u Cadornovom izvještaju, da je ovaj okršaj dne 10. oktobra bio samo svršetak vrlo jake, osam dana zdvojne i potpuno bezuspješne talijanske navale u ovom prostoru, gdje su sudioništvovale mnogobrojne neprijateljske čete, koje su pretrpjele jako teške gubitke.

Centralne vlasti.

Vjernost Dalmatinaca.

Zadar, 14. oktobra. (D. u.) Obzirom na vijesti inozemnih listova, da se izvan granica naše monarhije nalazi veći broj osoba iz južnih zemalja, a osobito iz Dalmacije, koji agitiraju protiv monarkije, dalmatinski je pokrajinski odbor, kao zastupnik autonomnih interesa zemlje u jednoj od zadnjih sjednica jednoglasno zaključio, da javno izjavi, da dalmatinsko pučanstvo nema ništa zajedničkog sa ovim ljudima, te da je ono vjerno i odano cesaru i monarkiji. Dalmatinski je pokrajinski odbor odlučno odsudio svaku akciju, koja ide za tim, da bi u budućnosti Dalmacija otpala iz okvira monarkije. Ova je spontana objava pokrajinskog odbora naišla u cijeloj zemlji na izvanredno odobravanje, te se i općine solidarno pridružuju ovom zaključku izražavajući svoja dinastička i državljanska čuvstva.

Militarizam u Sjedinjenim državama.

London, 14. oktobra. „Daily News" javlja iz Vašingtona: Predsjednik će Vilson preporučiti u kongresu, da se izda kredit od 50 milijuna za reorganizaciju vojske. Vojska će brojiti 125.000 redovite vojske i 375.000 pričuve. Domobranstvo će se bolje izobraziti. Osim toga će se predložiti, da se utvrdi obalu.

Portugal i ententa.

Pariz, 14. oktobra. „Temps" javlja iz Lizabona; Novi je predsjednik izjavio, da je svjetski rat doveo i Portugal u vrlo neugodni položaj.

Zrakoplovstvo u sjevernoj Americi.

„Scientific American" priopćuje o novom tipu pomorskog zračnika, koji će se doskora dovršiti za Sjedinjene Države. Te su se dulje vremena interesirale bezuspješno, da stvore domaći model zračnika, te su tek u najnovije vrijeme dosegle svoj cilj. Novi, prvi amerikanski zračnik ima neka svojstva, koja je važno spomenuti. Najvažnije je znati mu svrhu, a ta je uništavanje Zeppelina, što i ime kaže: „Zeppeline-Destroyers". Novi model je namijenjen amerikanskoj mornarici, te predstavlja križanje prijašnjeg neuspjelog tipa kapetana Balwina s austrijskim tipom Körtingovim. Utjecale su na konstrukciju želje admiralata Sjedinjenih Država. „Scientific american" označuje ga popravljenim Körtingom.

Prevlaka balona omotava četiri prostora, koji na krajevima svršavaju zajednički. Svi zaletavci za manevriranje, te onaj za sigurnost nalaze se ispod prevlake. U nutrinji nalaze se okruglaste vreće zraka (ballonets). Zračnik je dug 53 m i pol, širok 10 i pol m, sa sadržajem od 3080 kubičnih metara (t. j. 30 hiljada i 800 hektolitara).

Ispod njega visi gondola sa ladjicom, koja se kod novog tipa osobito lako spušta i opeta zračniku pričvrsti, i to jako blizu, da se, umanjivši otpor zraka, poveća brzinu balona. Taj je tjeran motorom od 120 konjskih sila, te upravlja sa kormilom, koje je tako zgodno namješteno, da se može njime sigurno i brzo zračnik upravljati.

Osobito je izvorna Baldinova ideja načina, kako se balon usidri. Ne treba mu krova ni spremišta te na otvorenom može odoljeti oluji i vjetru, koji bi bijesnio brzinom i silom od 80 km na uru.

Baldwin ovako riješava to pitanje: Konop sidrenjak hvata se prove zračnika, te sastoji od mnogo konopaca, da se sila, kojom vjetar vuče balon, porazdijeli na mnogo točaka prevlake, te da se ova tako ne razdere, a balon onda odveže. Glavni debeli konop pričvrsti se ocijelnoj piramidi, koja se zabode u zemlju pomoću debelog ocijelnog stožera, dok tri okolišne željezne stranice podupiru piramidu, da čvršće odoljeva odvučnoj sili. Ispod balona napokon vise poput noga ili dvojakog sidra dva postranska konopa sa balastom. Ta vrsta sidara služi da zračnik priteže k zemlji, ali tako, da se taj može kretati prama vjetru prenašajuć balast desno, lijevo, poput morske ladje oko kotvenjaka (bove).

Obnova austro-ugarske nagodbe.

„Pester Hirlap", inspiriran od magjarskih državnika, donosi u pitanju obnove austro-ugarske nagodbe članak, iz kojega vadimo slijedeće:

Godine 1917. ističe rok u našoj nagodbi sa Austrijom. Medjutim zakon odredjuje, da se pregovori za novu nagodbu imade pokrenuti već koncem god. 1915. Od godine 1917. još smo daleko, ali rok, u kojem prema zakonu imadu započeti pregovori o novoj nagodbi, već je na pragu. Da nije toga, morali bismo se baviti ovim pitanjem već s toga razloga što ga je nataknuo bečki načelnih Weisskirchner.

G. Weisskirchner, taj, vanrednom agilnošću obdareni Austrijanac, koji naglasuje, da sada imade malo tribina, na kojima bi mogao austrijski narod doći do riječi, pokazao se je već često kao reprezentant austrijskoga javnoga mnijenja. Dakle je vazda zanimivo pratiti ono, što on veli. A sada veli, da stanovite teritorijalne promjene traže da se sa Ugarskom dodje u doticaj. On veli, da će carinska tarifa doživiti razne promjene i da će se u novoj nagodbi morati istaći velika financijalna pitanja države odnosno orijaški ratni izdatci.

Ugarska je prema Austriji bez sumnje u boljem položaju, jer i za vrijeme rata živi parlamentarnim životom. Ali upravo zato, dok traje rat, bio bi svaki glas disonance pogriješka, jer u ratu služimo zajedničkim interesima, a pitanja nagodbe iznijela bi svakako čitav kompleks naših različitih interesa. Držali bi najvećom pogriješkom, kad bi se već sada bavili pitanjem nagodbe. U Ugarskoj je danas madjarska vlada ona tribina, koja je kao reprezentant madjarskoga javnoga mnijenja dužna, da se brine, ne za pitanja nagodbe, nego za ona gospodarska pitanja, koja su se za vrijeme rata pojavila i koja zahtijevaju predbježno uredjenje. Treba da samo spomenemo jedan primjer. Vlada je dužna, da se brine za iskorišćenje rudnika zaposjednutih poljskih teritorija i to tako, da ne će biti s time samo Austrija zadovoljna.

Sve ono, što gosp. Weisskirchner iznosi: nove carine, sporazum glede željeznica, financija itd. sasvim je neaktuelno. Sami su Austrijanci pokazali kako se u ratu nije dobro baviti ovim pitanjima, jer nijesu pošli na berlinske rasprave jer ove dovode do čarkanja i trvenja, nego u prvom redu za to, jer potpunoma manjka baza, sa koje bi se moglo poći, jer danas manjka čisti pogled u budući gospodarski život Evrope. Tko može unaprijed reći, kako će monarhija izaći iz ovoga rata, da li ovećana ili smanjena. I ako izadje ovećana, kako će si medjusobno odijeliti osvojena teritorija i to ne samo u smislu četvornih kilometara, nego sa gledišta gospodarske vrijednosti spomenutih teritorija, koji se imadu dijeliti, a sve to na temelju potpunoga pariteta. Kako bi unapred mogli označiti sfere interesa na temelju kojih bi mogli raspravljati o onim gospodarskim pitanjima, kojima će postaviti temelj tek evropska mirovna konferencija.

Koncem godine 1915. će austrijske i ugarske vlade biti prisiljene, da sva ova važna pitanja do obnove nagode odgode. A dotle će biti dužna ugarska vlada paziti na austrijske prste, ali nijedna vlada nema prava, da sebi bilo čime veže ruke. Na ono, što govori g. Weisskirchner o politici carina, željeznica i financija s obzirom na obnovu nagode, ne možemo drugo odgovoriti, nego to, da ugarska nepokolebivo ostaje na stanovištu nagode od 1867. i ostaje kod onih prava, koja joj ta nagoda zajamčuje, i Ugarska kao samovoljni faktor pripravna je sklopiti samo takvu nagodu, koja će joj, za dominirajuću ulogu, koju je svršila u ovom ratu, osigurati njezina prava barem na temelju pariteta. Nova željeznička politika ne može više suziti razvitak magjarske industrije, koja prema svojoj prirodi mora da steru interesa svoje interese upravi na Balkan. A nova pako financijalna politika ne može se nikako ustanoviti, a da se potpunoma ne ispune naše pravedne aspiracije u vojsci i u izvanjskoj politici. Čitavi kompleks nagodbenih pitanja ne će ostaviti netaknuta i politička pitanja.

G. Weisskirchner očito sebi drugačije predstavlja godinu 1917. nego što mi i zato već sada upozorava na konferencije. Mi medjutim predbježno ne priznajemo drugih zadaća, nego tu jedinu, da za novu nagodu marljivo spremamo municiju, s kojom ćemo izaći na javu tek poslije rata. Na sva nagodbena pitanja, koja će se pojaviti, odgovorit ćemo tek onda, kad će zanijemiti topovi".

Razne vijesti.

Promet paketima vojne pošte. Kako je poznato, moradoše uslijed nezadržljivog prodiranja saveznih četa proti istoku i time prouzročenog proširenja etapnih linija te uslijed proslijedjenja napadaja daleko u rusko zemljište ubogo komunikacijama, nastupiti u službu vojne pošte teško oćućena ograničenja. — Osobito se je morao obustaviti promet paketa za vojsku na bojnom polju, pa se je suviše morao privremeno ukinuti i promet uzoraka. — Više armadno zapovjedništvo bilo si je svjesno dalekosežnosti ovih mjera, ali u očigled uzroka, koji leže izvan njegove moći, nije moglo da zapriječi ono što je neotklonivo. — Jedina mogućnost, koja se je podavala, sastajala je u tome, da su se odmah najenergičnije poduzeli svi koraci, e da se stvore preduvjeti za nanovo otvorenje obustavljene službe. Medju svim ovim pripravama budi jedino spomenuto, da se je vojna pošta providjela automobilima. — Uslijed ovih priprava s jedne, te uslijed razvitka dotičnih operacionih prilika s druge strane, nastala je u preduvjetima za službeni saobraćaj vojne pošte polako ona promjena, kaja je omogućila, da se opet prekinute službe pa i ako ne na jedamput, to ipak korak za korakom. Tako je bilo moguće, da se mjeseca srpnja za oveći broj ureda vojne pošte opet pripuste prometu ponajprije uzorci robe. K prvoj skupini ureda vojne pošte pristupale su zatim suksecivno uvijek nove skupine te i u posljednjoj sedmici se je opet znatno povećao broj ureda vojne pošte, koji su otvoreni prometu uzorcima robe. — Ali takodjer što se tiče prometa paketima vojne pošte, c. i kr. više zapovjedništvo spoznalo je prvi zgodni čas za uspostavljenje toga prometa, te je već početkom mjeseca rujna otvorilo dostatan broj ureda vojne pošte prometu privatnih paketa vojne pošte. Tome će se početi od 4. listopada priključiti veoma velik broj ureda vojne pošte, koji će posebno biti objelodanjeni. Ostali uredi vojne pošte, koji obzirom na puteve i prilike komunikacije moraju da još ostanu zatvoreni prometu paketima vojne pošte, bit će prvom zgodnom prilikom, koja će predvidljivo skoro nastupiti, takodjer pripušteni prometu paketima. — Po iskustvu nije moguće, da se paketi vojne pošte, koji uvijek pridolaze u neizbrojivom množstvu sahrane u prostorijama, koji se u zaledju mogu da dobiju za sabirališta paketa, a takodjer je neizvedljivo, da bi se takve ogromne množine dale opremiti na postojećim prometnim putevima sa otpremnim sredstvima, koja su na raspoloženje. — Da se uzmogne udovoljiti prilikama glede skladišta i prevoza te, da se zapriječi potpuno zapuštenje prometa privatnim paketima, veoma važnog za gospodarske odnošaje, moralo se je za pakete odredjene za bojno polje izabrati predmete za pošiljanje kaošto i ustanoviti dane predaje te odlučiti, da se mogu jedino šiljati predmeti za opremu i odijela, pak vrste duhana (cigare, smotke i duhan, lule, cijevke za cigare i smotke cerna i željezna užigala s luntom), a da se paketi vojne pošte mogu da predaju jedino ponedjeljkom, utorkom i srijedom svake sedmice. Poštanski su uredi ovlašteni i dužni, da pakete, za pokus, prije predaje dadu otvoriti od predatelja ili da ih iza predaje sami otvore, e da se osvjedoče, da li je sadržaj dopušten. Paketi nedopuštenim sadržajem ne će se primati niti će se proslijediti, te će se povratiti predatelju uz utjeranje povratne poštarine.

Paketi će se dovažati uredima vojne pošte jedino od slučaja do slučaja kako to budu dopuštali operativni odnošaji, dakle tek nakon odužeg ležanja. Jestvine i drugi predmeti, koji se lako pokvare dospjeti će kod predatelja redovito ponajviše u pokvarenom i zdravlju škodnom stanju, takodjer i onda kad ih se ne bi otkrilo te kad ne bi bili isključeni od proslijedjivanja dotično kad ne bi bili povraćeni natrag. Pošiljanje jestvina značilo bi dakle rasipati hranom.

Velik broj paketa vojne pošte, koji se je nagomilao kod raznih skladišta za nadjene pakete u zaledju, nastao je, uslijed slabog pakovanja kao što i radi netačne adrese. Iz naslova paketa ne može se doznati niti naslovnik niti odpošiljatelj. Potrebno je dakle da se strogo pazi bilo na pakovanje kao što i na tačan naslov. Došiljanje paketa na druge brojeve vojne pošte nije izvedljivo na bojnom polju. Slabo nastavljeni paketi biti će s toga povraćeni.

Kako na svakom polju tako je i kod institucije vojne pošte potrebno složnoga i razumnoga skupnoga rada najširih krugova pučanstva sa vojničkom i civilnom upravom e da se postigne koristan konačni uspjeh. Vojnička je uprava sve učinila da omogući uspješan promet paketima vojne pošte a civilne pošt. uprave učiniti će sve da se taj promet vrši besprijekorno. Ako se pučanstvo pri uporabi vojne pošte, bude ograničilo na onu mjeru, koja će zapriječiti da zavod bude preopterećen suvišnim i beskorisnim pošiljkama to će vojnička uprava biti u stanju ne samo da promet paketima vojne pošte stalno uzdrži nego da iza izvršenog dovoza svakodnevno potrebitih predmeta omogući takodjer pošiljanje manje nuznih predmeta (jestvine koje se drže).

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prot. Š. S. — Opatija.

(Dalje.)

Ali doskora potisne ga druga jaka rimska vojska prema jugu. Epulo se povuče u svoju prijestolnicu Nesactium. Vidivši, da ne može držati toga mjesta i da s padom prijestolnice pada i njegovo kraljevstvo, usmrti se, da ne pane živ u ruke pobjedničkih Rimljana. Bilo je to god. 177. pr. Kr. U kratko vrijeme zauzmu Rimljani cijelu pokrajinu, utvrde zgodna mjesta i ostave u njima posadu. Prastaro mjesto Pula i gotovo isto tako stari Tergeste (Trst) budu od oštroumnih Rimljana spoznata kao važne točke. Istra se je sada lijepo razvijala, osobito uz obalu, te bude doskora polatinjena. Osim Pule i Tergesta bilo je uz obalu i u nutrinji zemlje mnogo drugih mjesta više manje napućenih — čiji počeci većinom sižu u prastaro doba. Albona (Labin), Fianona (Plomin), Castua (Kastav), Montona Egida (kasnije Kapris) prastara je grčka kolonija, i Piquentum (Buzet) bit će mjesto napućeno od prastanovnika Istre. Gotovo sva ova mjesta nalaze se na vrhuncima, što je sasvim razumljivo. Rimska je kultura tek podigla, a i povećala ova mjesta. Na zapadnoj i na istarskoj obali vodile su dobro sagradjene ceste u obližnje pokrajine. Putevi u nutrinji zemlje reć bi da nijesu bili tako uredjeni. Do Motovuna moglo se je u rimsko doba ladjom po rijeci Mirni, što danas nije moguće. Centrum rimske kulture i najjača rimska posada bila je u Puli. Ime Pula prastarog je porijetla. Rimljani osvojivši zemlju pridržali su ovo ime. U 42. god. pr. Kr. bude Pula razorena od Augusta, jer je pristajala uz republikance. Darovana od istog Augusta vojnicima i na novo sagradjena bude iz štovanja prema uspomeni na Julija Cezara nazvana Pietas Julia. U I. i II. stoljeću posl. Krista silno je napredovala Pietas Julija — koja u ostalom nije sasma izgubila naziv Pola — Već u I. stoljeću (zadnja godina) bude u vrijeme Vespazijana sagradjen onaj divni amfiteater (arena, divić-grad — po nazivu našega puka). Početkom II. stoljeća brojila je Pula 35.000 stanovnika (Notizie storiche di Pola. Monografia storica dr. Kandler p. 44.). — Svakako je znatan taj broj stanovnika. A i druga mjesta u Istri poznavala su blagostanje. Kako i ne bi! Promet s Akvilejom — koje je mjesto u vrijeme svog najvećeg procvata brojilo pol milijuna, a i više stanovnika — prolazio je dobrim dijelom i kroz Istru, doticao se je i njezinih primorskih mjesta. Da procvatu ovi gradovi, doprinijela je mnogo i njihova autonomija, uredba municipija. Kao u drugim rimskim mjestima i krajevima, tako i u ovim stranama počelo se je već za rana širiti kršćanstvo. Tergeste i Pula bit će svakako, da su u prvo doba kršćanstvo imali svoje biskupe. Capris (Kopar) i Parentium (Poreč) nijesu dugo zaostali. Istra je u rimsko doba živjela svojim životom. Ona je malo osjetila onih nutarnjih oluja u rimskom carstvu u vrijeme propadanja rimske sile, — doltže barbari, da tresu trulom već rim. državom; u Istru ne dopiru. U polovici V. stoljeća obaraju i pale divlja mongolska plemena Huni pod Atilom silnu Akvileju. Samo sjeverna Istra vidjela je nešto njegovih četa. Pane (476.) zapadno rimsko carstvo; Veruli, zatim istočni Goti (493. g.) zavladaju Italijom i bližnjim pokrajinama. Iz vremena gorske vlasti vrijedno je, da se spomene pismo znamenitog Kasijodora, tajnika gotskog kralja Teodorika, upravljeno na upravitelje Istre, u kojem pismu medju ostalim veli (ep. XXII. libri XII): . . . Vaša pokrajina nama najbliža (Raveni) položena u jonskim vodama (Jonske vode — Jadransko more), napučena maslinama, ukrašena plodnim poljima, okrunjena lozom ima tri (Raša, Mirna, Dragonja) rijeke pune zavidne plodnosti . . ."

Od god. 539. spadne Istra pod bizantinsku vlast. Njezin sjaj još je sveudilj znatan. U vrijeme te vlasti dolaze Hrvati i Slovenci u svoju sadašnju domovinu početkom sedmog stoljeća (oko 640 g.).

Slovenci i Hrvati dolaze u Istru.

Kada su Hrvati došli do Istre, zauzeše sve krajeve, koje i sada posjeduju; Slovenci pak ne zaposjednu samo današnju Kranjsku, Korušku i Štajersku, nego dopiru i u krajeve današnje Bavarske, Kasnije budu potisnuti od germanskog elementa više prema istoku i prema jugu.

Hrvatski manji odjeli na istoku, a Slovenci na zapadu spuštaju se u Istru početkom VII. stoljeća. Bizatinsko se je carstvo malo brinulo za Istru, koja je živjela svojim posebnim životom municipija, komuna. Krajevi u Istri, koje su zauzeli Hrvati i Slovenci, nijesu imali većih utvrdjenih gradova, a nijesu ni bili baš gusto napučeni — kao što nijesu ni danas — jer nijesu plodni kao ostali krajevi Istre. Hrvati su doprli svakako do rijeke Raše, a Slovenci do Dragonje. Ovdje ondje su prešli Hrvati i Slovenci ove granice, ali se ne može ustvrditi, da su oni u kompaktnoj cjelini zauzeli krajeve ovkraj tih granica.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 17. listopada 1915. | Broj 95.

Uspjesi bugarske ofenzive.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Austro-ugarske čete, koje se bore u području dolnjeg Stira, bacile su neprijatelja, 20 km sjeverno Refalovke, ponovno iz više žilavo branjenih pozicija, te su odbile protunavalu. Inače nema na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

U Tirolu odbili smo navalu Talijana na sjeverni obronak Altissima, jugoistočno Rive. U Dolomitima bio je jučer pod živahnom vatrom neprijateljskog topništva prostor Corte i Monte Piano. Na Primorskoj fronti bombardiralo je talijansko teško topništvo pojedine odsjeke doberdobske visoravni. Nije bilo nikakvih pješadijskih bojeva.

Srpsko bojište.

Navale saveznika napreduju. Austro-ugarske čete, koje prodiru u prostoru Beograda dostigle su u proganjanju protivnika na udaljenost jurišа do utvrda Avale, te su oduzele Srbima jako ušancene pozicije na visinama južno Vinče. Jedna je naših divizija pokupila na bojnom polju 800 mrtvih i teško ranjenih Srba.

Bugarske vojne sile izvojevale su si izmedju Negotina i Strumice na više mjesta prelaz preko pograničnog gorovja. Zauzete su istočne utvrde Zaječara.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 15. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Istočno Vermellesa bili su Englezi opet zbačeni iz naših pozicija. Drže se još samo u jednom malom dijelu jarka.

U Champanji ispraznili smo dio ušančenja, kojeg su Francuzi držali u našoj poziciji od početka velikih navala. Zarobili smo 300 Francuza i zapijenili više strojnih pušaka. Na kolodvore Chalons i Vitry le Francis, koji imadu vojničku važnost, bacao je naš zrakoplov bombe.

Istočno bojište.

Jugozapadno i južno Drinskog ponovili su Rusi svoje navale. Južno ceste Dvinsk-Novoaleksandrovsk bili su odbijeni uz neobično visoke gubitke. Sjeveroistočno Veselova uspjelo je Rusima prodrijeti u našu poziciju u širini bataljuna. Protunavala je već u toku. Na kolodvor Minsk, gdje je veliko koncentriranje četa, bacio je naš aeropian mnogo bomba. Opazilo se 5 eksplozija i jedan veliki požar. Inače na istoku ništa nova.

Balkansko bojište.

Operacije zauzimaju svoj tok prama predvidjenom nacrtu. Južno Beograda i Smederova bili su Srbi potisnuti dalje natrag. Zarobljeno je 450 momaka i zaplijenjena 3 topa. Utvrdjeni grad Požarevac u našim je rukama.

Berlin, 16. oktobra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Neprijateljska navala protiv pozicija sjeveroistočno Vermellesa bila je suzbijena. U Champanji ostalo je u našim rukama, od iščišćenja francuskog ugnjezdenja, istočno Auberive, nakon bezuspješnih neprijateljskih protunavala, ukupno 11 časnika, 600 momaka, tri pušćana stroja i jedno bacalo mina. Manje djelomične navale neprijatelja, sjevezozapadno Souaina i sjeverno Lemesnila, izjalovile su se. Pošlaj Francuza, da nam otmu pozicije, što smo im dne 8. oktobra oduzeli južno Lintrey, ponesrećio se posvema uz znatne gubitke po neprijatelja. U našim je rukama ostalo 43 zarobljenika. Našanavala, kojom smo htjeli popraviti našu poziciju na Hartmannweilerkopfu imala je potpun uspjeh. Uz velike, krvave gubitke izgubio je neprijatelj 231 zarobljenika, revolvertop, 6 pušćanih strojeva i 3 bacala mina. Osujetila se neprijateljska navala na Schratzmännle.

Rusko bojište.

Izjalovio se ruski nasrtaj zapadno Dvinskog. Sjeveroistočno Veselova bile su već u zametku ugušeni po našoj topničkoj vatri dvije navale. Navale, što su bile ovdje ponovno poduzete popodne i noću, bile su odbijene, te je bilo zarobljeno 445 momaka. I oni Rusi, što navaljuju sjeveroistočno i južno Smorgona bili su posvuda suzbijeni.

Balkansko bojište.

Južno Smederova uzeto je na juriš Vranovo brdo, a istočno Požarevca mjesto Smoljinac. Vrhovna Vojna Uprava.

Balkan.

Rusi o položaju na Balkanu.

Petrograd, 16. oktobra. „Riječi" piše: Naša je politika na Balkanu imala u prvom redu tu zadaću, da se stvori balkanski blok protiv Austro-Ugarske i Njemačke. To je bilo moguće samo tako, da se pomiri Srbiju i Bugarsku u nacijonalnim zahtjevima. Julija 1914. priopćila je ruska vlada Bugarskoj, da je u interesu Bugarske, da se pridruži Rusiji. Pobunu u Macedoniji i potpomaganje komitadžija sa strane Bugarske smatrat će Rusija neprijateljskim činom. Srbiju će se prisiliti, da žrtvuje nešto. Dne 29. augusta upravila je Rusija Srbiji notu, u kojoj veli, da u slučaju navale na Tursku, Bugarska zahtijeva nekoja srpska područja. Dne 1. septembra odgovarila je Srbija, da na to pristaje, ako joj se za odštetu dade austrijsko područje. Koncem oktobra, iza ustupa Turske u rat, učinilo se Bugarskoj prijedloge, koje je mogla prihvatiti. Bugarska je obećala, da će se držati stroge neutralnosti.

U januaru 1915. učinjeni su Srbiji od strane entente novi prijedlozi, koji uslijed tvrdoglavosti Srbije, nisu imali nikakva uspjeha. Dne 29. maja 1915. predložilo se Bugarskoj, ako napadne Tursku: Traciju do crte Enos-Midija, dio Macedonije sa Egri Palankom, Sopotom do linije Ohride i Monastira iza rata, da ne smije zaposjesti ova područja, dok nije sklopljen mir, a za to će dobiti financijalnu potporu. Dne 15. junija zahtijevala je Bugarska nekoja razjašnjenja, te njoj se odgovorilo dne 4. augusta, da se ni Srbija ne će povećati, dok Bugarska ne dobije obećano područja. Rusija je zahtijevala od Bugarske, da točno izjavi, kada će navaliti na Tursku. Srbija je dala svoj odgovor dne 1. septembra, da na prijedloge pristaje. Dne 14. septembra zahtijevala je ententa odgovor od Bugarske pod uvjetom, da ova navali na Tursku, inače da njezini prijedlozi otpadaju. Bugarska nije htjela odgovoriti, nego je 23. septembra počela mobilizacijom, i njemački su časnici ustupili u njezinu vojsku. Na ovo se nije smjelo šutiti. Zahtijevalo se notom, neka Bugarska demobilizira. Pošto je Bugarski odgovor ispao nepovoljno, prekinulo se diplomatičkim odnošajima sa Bugarskom.

Bugarska ofenziva protiv Srbije započela.

Sofiju, 16. oktobra. Započelo je sveopće odašiljanje bugarskih četa protiv srpske granice.

Grčka ostaje neutralna.

London, 16. oktobra. (D. u.) Grčki je poslanik priopćio Grey-u formalnu notu grčke vlade, u kojoj ova izjavlja, da grčki kabinet drži da se ne nalazi savezni slučaj sa Srbijom. Grčka nije uz sadašnje okolnosti dužna, da Srbiju pomogne.

Englesko-bugarski rat.

London, 16. oktobra. (D. u.) Izvanjski ured javlja: Bugarska je javila, da se nalazi u ratnom stanju sa Srbijom, i da je saveznica centralnih vlasti. Engleska je priopćila Bugarskoj, da 15. oktobra u 10 sati navečer dalje opstoji izmedju Engleske i Bugarske ratno stanje.

Grčka komora.

Hag, 16. oktobra. Reuter javlja iz Atene: Vijesti, koje javljaju, da su Bugari prodrli u Srbiju, izazvale su ovdje veliki interes obzirom na činjenicu, što u izjavi grčke vlade nije spomenut ugovor sa Srbijom. Isti izvor javlja: Sjednica je grčke komore dne 11. oktobra prošla mirno. Venicelosove su izjave učinile dubok utisak, pošto njegovi protivnici nijesu očekivali, da će on nakon dogodjaja zadnje sedmice imati srčanosti izjaviti vladi, što treba da ona čini. On je promatrao položaj prama njegovoj vlastitoj odlučnosti, te je osigurao, da mu je četvorni sporazum obećao, da će Grčka dobiti 12 otoka i otok Gipar. On je savjetovao vladi, da ako već hoće ostati neutralna, neka od centralnih vlasti zahtjeva, da će Grčka 12 godina uživati mir i da ne će izgubiti svog područja. Pitanje, da li izmedju Bugarske i Njemačke opstoji tajni ugovor, pobudjuje malo interesa. Ministarski predsjednik Zaimis izjavio je, da na temelju stiglih vijesti takav ugovor ne postoji. Na to je vladi odglasano povjerenje. Kad je Venicelos zapustio zgradu, bio je burno pozdravljen.

Srpski dvor u Mitrovici.

Beč, 16. oktobra. „Südsl. Korr." javlja iz Sofije: Prama vijestima iz Sofije, srpska je vlada priopćila poslanicima kod dvora, da će se vlada i dvor preseliti u Mitrovicu.

Put iz Soluna u Rumunjsku zatvoren.

Lugano, 16. oktobra. Grčka je vlada otkazala prometni ugovor sa Rumunjskom, tako da se ovoj ne će više dostavljati roba preko Soluna.

Rumunjska neutralnost.

Kopenhagen, 16. oktobra. „Natioaltidende" javlja iz Londona: Rumunjski je poslanik izjavio državnom tajniku Greyu, da će Rumunjska u bugarsko-srpskom sporu ostati neutralna.

Grčka neutralnost.

Basel, 16. oktobra. Prama „Anzeigerovoj" izvjesti grčki je poslanik u Parizu dao službenu izjavu, da će Grčka ostati pri svojem neutralnom držanju u srpsko-bugarskom ratu.

Albanija — Crna Gora.

Lugano, 16. oktobra. „Corriere delle Puglie" javlja, da je Crnogorska vlada dozvolila, da se u Skadru otvore samostanske škole, i da je mnogim austro-ugarskim zarobljenicima dala potpunu slobodu gibanja. Mirditi su kod Kerne navalili sa uspjehom na čete Essad paše. Prenk Bib Doda nalazi se u Cetinju.

Ententa.

Ententa Grčkoj.

Geneva, 16. oktobra. Herald javlja: Vlasti Četvornog Sporazuma spremaju se na skupnu notu Grčkoj, da mora ispuniti svoju savezničku dužnost prama Srbiji.

Nezadovoljstvo u četvornom sporazumu.

Petrograd, 16. oktobra. „Riječ" piše obzirom na dogodjaje na Balkanu, da je sada jedino sredstvo, što se u Bugarskoj i Grčkoj može poduzeti, da se narod nahucka protiv vladara. „Novoje Vremja" piše, da je kralj Konstantin otpustom Venicelosa započeo državni štrajk. On ga je do zadnjeg momenta držao na vladi, samo da izneradi njega i njegovu stranku. Pristaše entente držao je u neizvjesnosti, da uzmogne onda poduzeti protiv iste najteži udarac. Njegova je politika bila dobro promišljena. Gdje je sada ruska politika, koja je u zadnje dane doživjela udarac za udarcem? Kritika ne može da reče svoju, jer se sve drži tajno, nu neuspjesi zadnjih dana daju joj pravo, da podigne najenergičniji prosvjed.

Ako Njemačka pobijedi.

Pariz, 16. oktobra. „Figaro" piše: Ako Nijemci dospiju u Carigrad, te tamo postave na prijestolje svoje Koburge, ako dalje otvore trgovački put od ušća Labe do Eufrata i Tigrisa, onda je engleskom svjetskom gospodstvu konac. Onda su i sve aspiracije Italije u levantu pokopane, koje oni misle, da im po Ceraru pripadaju. Sve, što će onda Italija imati jest to, što će moći putnicima pokazivati svoje starine, a po istočnoj će Adriji i Maloj Aziji teći germanske željeznice. To su ugodni izgledi za Englesku, Rusiju i Italiju.

Engleska diplomacija.

London, 16. oktobra. „Manchester Guardian" piše: Tajna neuspjeha ententine diplomacije sastoji u tome, što nisu one veliki turski i balkanski problem sporazumno slijedile, i što su vodile svaka svoju politiku. Engleska diplomacija nije bila precizna i dosta energična, da ju i alijirci slijede. Ured izvanjskih poslova nije razumio, da mu je dužnost biti na čelu ententine diplomacije, kaošto njemačka diplomacija vodi onu central. vlasti. To je ozbiljna pogreška i tako se pokopao engleski ugled na Balkanu. Jednostavna je istina, da je sposobnost izvanjskog ureda bila podredjena drugim ministrima. U cijelo vrijeme bilo je manjkavo poznavanje stvari, te su engleski poslanici u stranim zemljama bili puke neznalice, koji nisu znali niti nisu bili sposobni vršiti svoju zadaću. To je pogreška sistema, koju će se morati odstraniti.

Pregled srpsko-bugarskih bojeva.

Beč, 16. oktobra. Utorka s osvitom dana započele su borbe protiv Srbije. Tada su Srbi dali Bugarima prvi pozdrav iz svojih topova i započeli tako treći balkanski rat. Jača odijeljenja srpske pješadije prekoračila su sa strojnim puškama bugarsku medju na zapadu Bjelogradčika. Bugarske pogranične čete nijesu im se, po zapovijedi svojih poglavara, opirale, nego povukle se u pripravljene pozicije, koje su se straga na zgodnijem mjestu nalazile.

Štićeni mrakom i maglom, kušali su Srbi, kako i zaposjeli visove na Resovitskom Kamenu i na Koriškoj-Glavi. To im je skoro uspjelo, dok nijesu došle u pomoć druge bugarske čete i ponovile borbu protiv srpskog prodiranja. Razmahala se užasna bitka, koja je trajala do same noći i donijela silnih gubitaka jednoj i drugoj strani. Napokom uspjelo je poraziti Srbe i baciti ih preko granice.

Zapadno Bjelogradčika zategli se bojevi i sljedećih dana. Protivnici ušančili se i dobili pojačanja i topova; ove prošle srijede su se bojevi rasirili. Istog su dana provalile jake srpske čete protiv Kjustendila, Trna i Basilgrada. Ali su se izjalovili svi pokušaji Srba, da zaposjednu preko granice točke, koje imaju veliku stratešku veznost. Ali ipak i prošlog su četvrtka kušali jos, ne bi li imali kakvog uspjeha.

Tendencijozna izvješća srpskog dopisnog ureda, da su Bugari započeli neprijateljstva, ne odgovaraju činjenicama. Sve su borbe započele navalom Srba preko bugarske granice.

Nema traga o transportima.

Basel, 16. oktobra. Švicarski listovi javljaju iz Liona, da 3 parobroda krcata vojnicima, koji su otputovali pred osam dana nisu jošte dospjeli u luku i da se za nju uopće ništa ne zna.

Francuska komora.

Pariz, 15. oktobra. Na početku sjednice pročitao je predsjednik komore interpelaciju na vladu tičuće se odstupa ministra izvanjskih poslova Delcasse. Ministarski je predsjednik izjavio, da je Delcasse molio za otpust navadjajući svoje, narušeno zdravlje, a kada se povratio iz Londona svoju je molbu ponovio. Izmedju njega i ostalih članova kabineta nije bilo nikakovog nesporazumljenja. Poinlevé je zahtijevao razjašnjenja, da li je u kabinetu bilo nesporazumljenja radi odašiljanja četa u Solun. Viviani je odgovorio: Mi ne radimo samo sa odborima, već i sa našim saveznicima. Što i kako se pregovaralo u interesu je Francuske, da se o tome ne govori. Vlada nema ni prava ni moći da se izjavi o nacrtima bilo na kopnu, bilo na moru. Nama nije moguće dozvoliti da se Srbiju umori, niti ju ne smijemo izolirati od njezinih saveznika i prijatelja, i da onda nosimo posljedice. Što nismo brže radili, uzrok je u tome, što moramo ispunjavati i druge dužnosti. Mi moramo i tamo navaliti, nu glavno je, da ne oslabimo francusku frontu, na kojoj će doći do odluke. Pošto smo znali, da ne smijemo oslabiti našu frontu, otišli smo na to u Solun. Iskrcavanja uslijedjuju i traju. Ja ne mogu navesti broja četa, što smo ih tamo iskrcali. Generalni su stožeri nacrte ispitali i odobrili. Ja nemam prava da ni ovdje ni drugdje dajem diplomatičke ili vojničke izjave. Vlada dobiva informacije, da ih za sebe upotrebi, a ne da ih objelodanjuje. Vlada je eto na interpelaciju odgovorila, ali mora štititi i svoj ugled. Da se auktoritet vlade uzdigne, potrebno je, da komora glasuje vladi povjerenje.

Poinlevé je ustrajno tražio točne podatke, da komora bude u stanju, da nosi svoj dio odgovornosti. Predlaže, da komora održi tajno vijeće. Ali se njegov prijedlog odbio sa 303 glasova protiv samih 190.

Prešlo se zatim na votiranje povjerenja vlade ovim riječima: Komora imajući povjerenja u vladu prima na znanje njezine izjave, i prelazi dalje na dnevni red.

Pugliesi Conti hotio je govoriti protiv votiranja povjerenja, ali su ga socijalisti prekidali duhovitim upadicama, da se je prije svojevoljni prijavio za služenje u vojsci, a da se je sada vratio kućnom miru. Puglieso Conti branio se, da mu zdravlje nije dozvoljavalo, da ostane dulje u vojsci, i predbacio je socijalistima, da se on njima čudi, kako mnogi od njih, koji od njih, koji su puno mladosti i zdravlja smiju pokazivati se u komori, mjesto da brane domovinu na fronti.

Slijedila je živahna prepirka med govornikom i predsjedateljem, koji ga je na red pozivao. Ali je govornik tvrdokorno stajao na tribini, prkoseći svemu vikanju i halabučenju. Deschanel morao je prekinuti sjednicu i isprazniti dvoranu. Iza otvorenja sjednice Conti je nastavio govor. Naskoro je nastala prepirka izmedju njega i Deschanmela. Pošto je Pugliesi i dalje vriedjao svoje kolege, zaključila je komora, da se upotrebi cenzura, našto je govornik zapustio tribinu. Nakon toga je govorilo više zastupnika, te je vladi glasovano povjerenje sa 372 protiv 9 glasova.

Srpsko-bugarska granica.

Granica med Srbijom i Bugarskom ide od Dunava k jugu vijugastim tijekom dolnjega Timoka, zatim se vije Starom planinom (1000—2186 m) do pred goru Kom, a na to skrene k jugozapadu prosijecajući izvor vode Nišave, te ide dalje izmedju Vlaške i Greben planine kraj Ruj planine (1707 m), udarajući visokim razvodjem bugarske Morave i Strume oko Bregalnice do srpsko-bugarskog-grčkog tromedja u Vardarskoj dolini.

Balkan je vrlo sličan Karpatima. Dolnji Timok, prednji lančevi i cijeli zapadni dio Balkanskog gorja strašni je zid med Bugarskom i Srbijom. Jedino sedlom Sv. Nikole (1384 m) vodi iz porječja Nišave u porječje Loma cesta, koja ima veliku stratešku važnost. Rijetka su vrata preko kojih se može iz Bugarske u Srbiju: to su doline rijekâ Nišave i Morave s pritokom Bregalnicom.

U timočkoj krajini ima tri oveće varoši: Negotin, sa pristaništem Radujevac na Dunavu, broji 7000 stanovnika, nezdrav je radi njegovog blata, pa Zaječar i Knjaževac. Na bugarskoj strani nalaze se blizu srpske granice Vidin, Bjelogradčik, Beskovica, Caribrod, Kjustendil i Strumica.

Razne vijesti.

Krušne karte za goste. Sada su uvedene krušne karte u Trstu za sve osobe, to jest takodjer i za one, koje jedu kruh po gostionama. Kod objeda u gostioni dobije kruh — uz plaću dakako — samo onaj, koji pokaže krušnu kartu. Radi toga će lijenčine ostati bez kruha, pošto će gostioničar dobiti od aprovizacijskog odbora samo toliko kruha, koliko krušnihi karata predloži.

Dobrovoljni prinosi.

Naša uprava primila je te će privesti vrši slijedeće prinose:

Za hrvatske škole:

Ing. Župan	K	10.—
Dr. S-y.	„	20.—
Ukupno	K	30·—
Prije iskazano	„	2149·54
Sveukupno	K	2179·54
Izručeno	„	2001.14
Za izručiti	K	178.40

Posl. br. U 157/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Katarine Dujanić radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Katarinu Dujanić, ženu Benjaminovu, a kćer Vinka Sandalja i Amalije Načinović iz Lupoglave, tamo boraveću, a pripadnu u Roču, 25 god. staru, kat. vjere, trgovkinju mlijekom, bez imetka, pismenu, jur kažnjenu radi prekršaja u hrani,

krivom:

da je dne 5. prošlog srpnja otposlala u svrhu prodaje iz Lupoglava u Pulu mlijeka, koje je bilo navodnjeno, te tako turala u promet u svrhu zavaravanja predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 266 k. z.,

osudjena

na dva (2) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne, a osim toga ima se nazočna presuda na trošak optuženice proglasiti u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prot. Š. S. — Opatija.

(Dalje.)

Od god. 789. nalazi se Istra — kao i Italija — pod franačkom vlašću. Franački kralj Karlo Veliki postavi upraviteljem Istre vojvodu Ivana (Joannes dux). Taj htjede ukinuti municipalna prava, slobodu gradova, te uvede germanski feudalni sistem. Mnogo zemljišta dade on germanskim četnicima, te je počeo da na posjed latinskih gradova u Istri naseljuje Slavene. S tim novotarijama vojvode Ivana nijesu bila ni najmanje zadovoljna latinska mjesta, koja su i pod bizatinskom vlašću uživala veliku slobodu. Na rijeci Rižani (u blizini Kopra) okupe se godine 804. poslanici svih latinskih gradova u Istri — s njima i istarski biskupi — na rekli bismo pokrajinski sabor. U posebnoj poslanici — koja imade oblik zapisnika — tuže se oni na postupak biskupa — u prvom pak redu na novotarije vojvode Ivana. Osim poslanika gradova: Trsta, Poreča, Rovinja, Pule, Labina, Piéna, Motovuna, Novigrada, Buzeta bili su biskupi: iz Poreča (Staniazip), Teodoro (iz Pule?), Leo (iz Trsta?), Stefano (iz Novigrada?), Lorenzo (iz Piéna) i patrijarka iz Grada.

Tuže se ovi odaslanici: Per tres annos illos decimas, quas ad sanctam Ecclesiam dare debuimus, ad poyanos sclavos eas dedimus, quando eos super Ecclesianum et Populorum terras eos transmisit ..." (Kroz tri godine dali smo desetine, koje moradosmo davati svetoj crkvi, poganskim Slavenima, kada ih naseli na crkvena i narodna zemljišta ..." Vojvoda Ivan — veli taj plaćitum dalje — uvažit će iznešene prituž̌be i želje. Glede Slavena obećaje: „... De sclavis autem — unde dicitis — accedamus super ipsas terras, ubi resideant et videamus ubi sine vestra damnjetate valeant residere, resideant; ubi vero vobis aliquam damnietatem faciunt sive de agris sive de silvis, vel rancora, aut ubicumque, nos eos ejiciamus foras. Si vobis placet, ut eos mittamus in talia deserta loca, ubi sine vestro damno valeant communere faciant utilitatem in publico, sicut et ceteros populos..." „... Glede Slavena, o kojim velite, poći ćemo na sama zemljišta, gdje se nalaze, i vidjet ćemo, gdje bi mogli ostati bez vaše štete; neka ostanu — tada —; gdje vam pak nanašaju štete bilo na poljima, bilo na šumama ili gdjegod, otjerat ćemo ih. Po vašoj volji poslat ćemo ih na ona mjesta pusta, gdje mogu obitavati bez vaše štete, da budu na opću korist kako i drugi narodi." — Jasno je otuda, da Slaveni prodiru sve više i više u posjed latinskih (istarskih) gradova.

S franačkom vlasti nastupa era nazatka u Istri: Istra propada. Dolaze u Istru njemačka vlastela. Od te vlastele budu Slaveni kao poslušni (!!) elemenat sve više i više pomaknuti u nutrinju zemlje. Tim putem dobiva i srednja Istra malo po malo slavenski karakter. Hrvati i Slovenci useljuju se paralelno. U području izmedju Dragonje i Mirne — kako priznaju i talijanski historičari — došli su Slaveni u 11. najkasnije 12. stoljeću. Bit će pak, da ih je ondje ostalo od vremena franačkog vojvode Ivana. Historija bo nam ne kaže, da je franački vojvoda otjerao Slavene sa područja talijanskih gradova, kako su to željeli Latinci. I danas se opaža, da je sasma drugi hrvatski elemenat izmedju Dragonje i Mirne, nego li je na jugu preko Mirne, u „Vlašiji." U gornjem području (izmedju Dragonje i Mirne) hrvatski je elemenat s kajkavskim narječjem.

Poslije smrti Karla Velikoga počne propadati franačka država. Njezine nesredjene nutarnje prilike potkopavaju koncem devetog i početkom desetog stoljeća njezinu moć. Na to se nesredjenost odrazuje i na granicama države. Početkom X. stoljeća podiže se jako hrvatsko kraljevstvo, koje ponosnom mornaricom na moru (180 bojnih ladja) s gospodarom Jadranskom. tada hrvatskog mora — i s bojnom kopnenom vojskom, koja se je mogla mjeriti gotovo sa svakom vojskom tadanjih evropskih država — okupila pod svoja krila Hrvate u Istri, nije sigurno.

Hrvatski povjesničari pak drže, da su granice tadašnjeg hrvatskog kraljevstva dopirale u Istru do Raše. Političke prilike u Istri u to vrijeme i kasnije nekoliko stoljeća jesu ove: Na jugu i zapadu Istre živu svojim životom u razmjerno lijepe uredjenim municipijima (komunima) potomci starih Laitna — polatinizovanih naroda.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 18. listopada 1915. | Broj 96.

Blokada bugarske obale.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na potoku Korminu bile su jake ruske navale. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Nakon jake topničke priprave započeli su Talijanci jučer rano protiv sjeverozapadnog odsjeka doberdobske visoravni više pješadijskih navala, koje su se sve na našim zaprekama razbile. Neprijatelj je pretrpio velike gubitke te se se povukao u svoje prijašnje pozicije. U popodnevnim satovima ponovljena navala bila je već od naše topničke paljbe obustavljena. Navečer i tijekom noći kušala je neprijateljska infanterija još dalnje nasrtaje, koji su se izjalovili kao svi prijašnji. Navaljajuće se čete cijene na tri do četiri infanterijske regimente. Dalje sjeverno u goričkoj i tolminskoj mosnoj utvrdi stajale su naše pozicije cijeli dan pod neprijateljskom topničkom paljbom. Protivnik je pucao protiv dijelova tolminske mosne utvrde bombe plina. U Koruškoj i u Tirolu mjestimice žestoka topnička paljba. Inače nikakvih dogodjaja.

Srpsko bojište.

Austro-ugarski i njemački bataljuni jurišali su jučer u opsežnoj navali sjeverno i zapadno pozicije Avale. S obje strane ceste Beograd-Grocka prodirajuće austro-ugarske čete otele su neprijatelju visine Veliki Kamen i Pasuljište. Jugozapadno Smederova i jugoistočno Požareva bio je protivnik od Nijemaca ponovne odbačen. Bugari su prešli niže Zaječara Timok i zauzeli na juriš istočno Knjaževca strše.u visinu Glogovicu, gdje su zarobili 200 momaka i zaplijenjenili 8 topova. Njihova navala posvuda napreduje.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Neprijatelske su navale ručnim granatama kod Vermellesa i Roclincourte ostale bez uspjeha. Zapadni obronak Hartmannsweilerkopfa napušten je opet od nas po naertu, a da nas nije neprijatelj priječio, nakon što smo temeljito razorili neprijateljeve šančeve.

Istočno bojište.

Istočno Mitave bacile su so naše čete neprijatelja iz njegovih pozicija. Sjeverno sjeveroistočno Grossekaua pristisnuli smo Ruse preko Miese. Zarobili smo preko 1000 momaka. Pred Dvinskom suzbili smo žestoke neprijateljske navale i zarobili 450 Rusa. Istotako smo odbili svuda ruske nasrtaje južno Smorgona. Vojna skupina Linsingenova bacila je Ruse kod Mulčica preko Styra.

Balkansko bojište.

S obje strane željeznice, koja vodi iz Beograda u Palanku, osvojen je Petrovrad i vladajuće brdo Avala kao i Veliki Kamen i visine južno Ripoteka. Brdovito je dakle područje južno Beograda u našoj ruci.

Vojska je Galwitzewa izbacila neprijatelja iz Podunavlja iza Ralje i iza visina od Sapine i Macka.

Bugarska vojska generala Bojadjeva izvudila si je prelaz preko donjeg Timoka i izjurišala brdo Glogovicu istočno Knjaževca. Kod toga je otela neprijatelju 200 zarobljenika i 8 topova. I u smjeri prama Pirotu prodrli su Bugari dalje.

Vojna je skupina Mackensenova zaplijenila do sada 68 srpskih topova.

Vrhovna Vojna Uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 16. oktobra. (D. u. Zakasnilo). Glavni stan javlja: Kod Seddilbara prouzročilo je bacanje mina požar u neprijateljskim opkopima. Naše je topništvo ušutkalo neprijateljsko, koji je bombardiralo naše lijevo krilo. U neprijateljskom logoru kod Tekeburnija buknuo je požar, koji je potrajao jedan sat.

Ententa.

Slador u Rusiji.

Stokholm, 17. oktobra. Na petrogradskim kolodvorima leži 11.200 q sladora, za koje se ne zna komu pripadaju. Ovaj se je slador rekviziralo. Da se pučanstvu osigura potrebita količina sladora zabranilo se izvoz istog.

Početak rata.

Manchester, 17. oktobra. Manchester Guardian piše: U stanovitom smislu, engleski je rat jedva sada započeo. Dosada smo pridonijeli ogromne žrtve za Europu, Francusku, Belgiju i Rusiju. Čim je Bugarska stupila na stranu centralnih vlasti, te tako pružila mogućnost, da se Berlin sveže direktno sa Bagdadom, naš je općeniti položaj silno ugrožen. Sada se jedva borimo za prvi put ne za apstraktni govor pravednosti ili za fatu morganu da se uzdrži revnotežje izmedju velevlasti, nego za najdrevnije engleske interese. „Globe" piše: ako Njemačka pobjedi na Balkanu, onda je konačna pobjeda nemoguća.

Nove ruske banknote.

Kopenhagen, 17. oktobra. „Berlingske Tidente" javljaju iz Petrograda, da će se u Rusiji izdati 500 mjesto 200 milijuna papirnatog novca i to po 1—20 kopejka.

Talijanske mjere.

Pariz, 17. oktobra. „Petit Journal" javlja iz Rima: Nakon povratka iz glavnog stana imao je Salandra dugi pogovor sa ratnim i izvanjskim ministrom. Veli se, da je ministarsko vijeće drugoga dana zaključilo, da obzirom na medjunarodni položaj poduzme neke potrebite mjere.

Grčka i Italija.

Berlin, 17. oktobra. „Deutsche Tageszeitung" javlja iz Budimpešte: „Villag" javlja iz Atene: Grčka je vlada upravila Italiji notu u kojoj zahtjeva, da Italija odmah povuče svoje čete iz Dodekaneza. Grčka veli, da ne može trpjeti, što njezino područje čami pod tudjim jarmom. Ona bi morala požaliti, ako bi se ju prisililo, da upotrebi druga sredstva, u svrhu da dobije svoje zemljište.

Balkan i vojnička obvezatnost u Engleskoj,

Manchester, 17. oktobra. „Manchester Guardian" piše: Nesreća je na Balkanu donijela u Engleskoj preokret. Grey stoji pred teškom borbom. Ako hoće govoriti o Balkanu, pružit će mu se prigoda da izreče ozbiljan govor. Navaljuje se na Sir John Simona radi cenzure. Diplomatički neuspjeh na Balkanu prouzročio je novo gibanje za vojničku obvezatnost u Engleskoj. Ako ne želimo doživjeti razočaranje na Balkanu, treba da tamo pošaljemo veći broj četa, što je moguće jedino tako, ako uvedemo vojničku obvezatnost. Tko je protiv ovoga, taj je i protiv engleskog gospodstva na kopnu i na moru.

Italija i sudioništvovanje na Balkanu.

Beč, 16. oktobra. „Pol. Korr." doznaje iz talijanske granice, da je ententin nacrt u svrhu obrane Srbije taj, da Grčka dade na raspolaganje najmanje 300.000 momaka, a ententa će dati 150.000. Pošto Grčka nije htjela na ovo pristati, zahtjevaju Englezi, da manjkajuće čete dade na raspolaganje Italija. Nu to bi Italija mogla učiniti, ako ne bi postavili protiv Austrije. Cadorna ne će stalno dopustiti, da se oslabi frontu protiv Austrije. Salandra je radi ove stvari pošao u glavni stan, nu nije uspio, da se štogod konkretna odluči.

Engleske skrbi.

London, 17. oktobra. „Morning Post" piše, neka i Grčka sudioništvuje u ratu na Balkanu. Treba joj dati razumjeti, da nije na mjestu u ovim kritičnim momentima, da se ona drži neutralnom. Za Grčku opstoje samo dvije stvari: Ili da se drži ugovora sa Srbijom, ili da prekinu odnošaje sa ententom. „Times" piše, da je Venicelos promatrao položaj sa državnim okom. Još nije kasno za Grčku da bira. List se nada, da će većina komore i narod prisiliti vladu, da se Grčku očuva od štete, koju se ne bi nikada nadoknadilo.

Talijanski strah.

Milan, 17. oktobra. „Secolo" piše: Ako bi centralne vlasti imale diktirati od istočnog do Egejskog mora, onda bi za Talijane bolje bilo, da se u masama iseljuju i da u Americi traže novu domovinu, da u Buones-Airesu javno čiste postole putnicima, ili da zajednički sa Crncima obradjuju brazilijanska polja, nego da u zdvojnosti očekuju, kako će se Nijemci početi osvećivati i gospodariti, da se nakon što budu zaposjeli balkanski poluotok, da se navrate k nama. „Secolo" želi, da talijanska vlada brzo i bez oklijevanja pograbi za oružje.

Englesko-francuski zajam.

London, 16. oktobra. (D. u.) Reuter javlja iz New-Yorka: Englesko-francuski zajam bio je potpisan

Sonnino bolestan.

Rim, 16. oktobra. (D. u.) Kako se glasa, trpi Sonino od upale u uhu, nu ipak je jučer obavio svoje uredovne poslove.

Financijalna senzacija.

Amsterdam, 17. oktobra. Državni tajnik Montagu izjavio je u londonskoj dolnjoj kući, da mora svaki državljanin biti pripravan, pa barem polovicu svojih dohodaka dade za porez ili na raspolaganje državnog ratnog zajma.

Balkan.

Otpust bugarskog poslanika u Petrogradu.

Sofija, 17. oktobra. (D. u.). Bivši bugarski poslanik u Petrogradu, Madjarov, bio je otpušten sa svojeg mjesta radi njegove izjave, što ju je objavio u ruskim novinama.

Bugarska i Grčka.

Sofija, 16. oktobra. Novi bugarski ministar izvanjskih posala, Popov. dao je berlinskom novinaru ovu izjavu: Možemo se mirno nadati, da se Grčka ne će umiješati, dok središnje vlasti pobjedjuju. Sa Turskom nalazimo se u prijateljskim odnošajima. Naša će vojska doseći cilj, koji si je postavila.

Njemački ataše u Sofiji.

Sofija, 16. oktobra. (D. u.) Njemački mornarički ataše stigao je amo i preuzeo svoje mjesto.

Albanija.

Sofija, 17. oktobra. Telegraphen-Union javlja iz grčke granice, da je u Albaniji buknula buna. Započeli su okršaji sa crnogorskim, srpskim i talijanskim četama. U Tirani bila je narodna skupština, na kojoj su govornici izrazili želju, da se princ Wied povrati u Albaniju.

Medju iskrcanim četama vlada nered.

Carigrad, 16. oktobra. (D. u.) U Solunu izgleda da je sve izmješano. Zapovjedi i protuzapovjedi slijede jedna za drugom, tako da vlada pravi darmar. Ententine čete, koje su otputovale, vratile su se iza kako su bile prevalile put od više km. Kako se glasa, grčka je vlada izjavila, da ne će dati potrebite vagune za prevoz ovih četa.

Rumunjska se sprema.

Bukarešt, 16. oktobra. (D. u.). Službeni list objavlja kraljevski dekret, kojim se godište 1916. pozivlje pod oružje za dne 29. oktobra. Ona godišta, kojih službovanje svršava dne 14. novembra, zadržat će se u službi.

Sa bojnih poljana.

Talijansko izvještivanje.

Beč, 16. oktobra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Prema vijesti Agenzia Stefani imalo bi biti sigurno, da su vojnici neprijateljske patrulje, koje je u Val Suzana sretila talijanska patrulja, nosili talijanske uniforme. Jedan Talijan, koji je pristupio neprijateljskoj patrulji bio je tobož zarobljen. Talijansko je zapovjedništvo naložilo, da se ima odmah ustrijeliti svaki neprijateljski vojnik, koji bi bio ulovljen u talijanskoj uniformi. Ova je vijest Agencija Stefani naravski posve neistinita, te pripada dobro u seriju laži talijanske agenture. Kada bi se uopće htjelo vjerovati njihovim vijestima, moglo bi se u ovom slučaju lako na to misliti, da su nove uniforme našili četa iz dugog izgledale kao talijanske.

Smrt francuskog zrakoplovca.

Pariz, 17. oktobra. (D. u.). „Temps" javlja iz Ableville: Učenik letanja, Thomas, prigodom pokušaja uzleta pao je i ostao mrtav.

Dogodjaji na moru.

Umorenje njemačkih vojnika.

Berlin, 17. oktobra. (D. u.). Obzirom na vijesti, što ih šire amerikanske novine, da su Englezi umorili momčad jedne njemačke podvodnice, pridržaje si njemačka vlada pravo, da poduzme potrebite korake.

Potopljen ruski linijski brod.

Frankfurt, 17. oktobra. Dne 27. septembra potonuo je u Istočnom moru ruski linijski brod. Potonuli su jedan kapetan I. i dva kapetana II. razreda. Dnevno gubi Rusija 400—500 časnika. Časnika nižih čina uopće više nema.

Potopljena španjojska torpednjača.

Lion, 16. oktobra. (D. u.). Vijest iz Kediksa javlja, da je u španjolsku torpednjaču „Pocedsleon" udario jedan parobrod. Momčad je spašena.

Potopljen parobrod.

London, 16. oktobra. (D. u.) Engleski parobrod „Salerno" (2071 tona) bio je potopljen. Posatka je spašena.

Centralne vlasti.

Smrt kontreadmirala.

Beč, 16. oktobra. (D. u.) Kontradmiral Raisp je umrou jednom bečkom senatorijumu.

Potopljeni francuski brodovi.

Marsilja, 17. oktobra. (D. u.). Havas javlja, da je putnički parobrod Mousel stigao u Pirej sa momčadi siluriranih parobroda „Juman", „Provincia" i „Sainte Marguerete".

Razno.

Blokada bugarske obale

London, 16. oktobra. (D. u.) Zapovjednik saveznićkog brodovlja u istočno-sredozemnom moru javlja, da je započela blokada bugarske obale 16. oktobra u 6 sati ujutro.

Francuski besmrtnici i njihova smrtna osuda.

Sa sudbenim protokolima Frankfurterice čita se takodjer u jednom broju ovih zadnjih dana čitavu istragu, svjedočanstva i konačnu smrtnu osudu izrečenu protiv francuskih spisatelja i učenjaka te cijele francuske štampe, osobito radi njihovih izgreda, kaznenih prekršaja i zločina počinjenih u ovo ratno doba. Ništa čudno zato, što se i njima sudi pred ratnim sudom.

Sami Francuzi podigli su tužbu i svjedočili protiv one „nepogriješive“ gospode iz Francuske Akademije, koji se obično nazivaju skromnim imenom „besmrtnika“. Nije najlakši postupak, kada se jednog besmrtnika sudi, pa još gore biva, kada se osuda na njegovoj koži ovršiti hoće, a on umrijeti ne će i ne smije. Bilo kako mu drago, prama iskazima svjedoka Ernesta-Charlesa, kritičara, Rougneta, takodjer kritičara kod lista „Humanité“, te još nekojih manje klasičnih svjedoka izrekao je dr. M. U. smrtnu osudu proti prestavnicima francuske nauke, umjetnosti i poezije, i to radi istog zločina, što je Sokrata doveo do otrovne čaše, da su kvarili mladost itd.

Ratna francuska književnost i žurnalistika njihovo je sramotno djelo i teški zločin. Gospoda Henri Lavedan, Richepin, Bourget, Rostand, Bazin i drugovi nanijeli su sramotu svojem imenu i cijeloj Francuskoj. Mnogo intelektualnih i dobro mislećih krugova u Parizu priznaju, da se moraju sramiti francuskih listova, pisaca i učenjaka, koji svjetski rat prikazuju u propalim romanima, te bez savjesti i znanja izvrgavaju svakom ruglu ono, što su do jučer majmunisali.

„Nijemci, — piše slavni kritičar Ernest-Charles u smotri „La Grande Revue“, — upravili su protiv nas svoje metode i doktrine, koje su toliko sudbonosne koliko i njihovi topovi. A mi smo protiv svega toga više protestirali nego radili i natjecali se s njihovim izumima i napretkom. A da smo barem, kako se pristoji, protestirali i svoju kulturu, kao bolju, branili. Ne, nego rabilo se najtrivijalnije izraze. Naši pisci nijesu Nietschera i Schopenhauera ni čitali, ali ih ipak najbezobraznije kritikovali, a djela jednog Kanta nazvali su komično kruhom duše. Najveća sramota je, što ni slavni besmrtnici nijesu trijezniji od ostalih Francuza. Neumrli Masson, historičar i muzičar izjavio se o Wagneru, da mu je glazba nevaljala te ispod svake kritike. Mogao je izreći takovu neumnost, jer nije ništa boljega radio u svom životu, nego da rubricira i klasificira Napoleonove burmutice i košulje dviju cesarica. Znanstvene francuske konferencije služile su njihovim besmrtnicima, da pred časom vode usporedjujn francuski genij sa teutonskim pedantizmom. Time nijesu Francuzi uništili njemačku kulturu, niti su besmrtničkim imenima svoju kulturu spasili. Dok su se tašti Francuzi hvalisali, bezimene čete njemačkih intelektualaca radije su žrtvovale se u tišini i triumfirale.“

Rougnet, kritičar lista „Humanite“, osudjuje još oštrije besmrtnike. Izriče bojazan, da ne bi pisanje nekih akademičara bacilo Parižane u najdublje stanje idiotizma i neumnosti.

Humoristički list „Canard Enchainé“ izvrgava ruglu neke „Hommes du Jour“, i žali, što su se ti tobožnji junaci dneva probudili iz starog mrtvila. Ne čudi se pisanju od Lavedana, Richepina i drugih, koje je i prije poznavao kako su u svojim knjigama. Ali nazivlje ludošću, kada kogod hoće pokazati svoju virtuoznost u muzici uglazbujući haranje rata na bojnom polju. „Canard Enchainé“ tvrdi, da ne dostaje srama i razuma Lavadenu, Bourgetu i drugima, koji bi htjeli „rafiniranom pornografijom regenerirati Francusku.

Feltonista „Frankfurter Zeitunga“ čini na koncu i kritiku francuske ratne poezije, govori o zbirci ratnih pjesama, koju je izdao H. Delorme pod naslovom „Les Poétes de la guerre“. Priznaje joj, da je uspjela samo onda, kada psuje neprijatelja. Svršava tužnim riječima Ernesta-Charlesa: „Ne, rat nije još darovao Francuzima nijednog nacionalnog pjesnika, nijednog V. Hugo-a, pa ni manjega à la „Déroulède“.

Rumunjsko novinstvo.

Bukareštanski suradnik „Züricher Post“ javlja svome listu izvadak iz konzervativnog lista „Stragua“. List piše: „Tursko-bugarski ugovor čini nemogućim zajedničko sudjelovanje Grčke sa Srbijom i ententom, ako Srbiju napadnu centralne vlasti i ako Bugarska zaposjedne Macedoniju. Ako se uzme u obzir, da je na javno mnijenje u Grčkoj jako neugodno uplivalo, što ententa namjerava prepustiti Italiji Albaniju i grčke otoke, kaošto još i to, da se Bugarskoj odstupi grčkog područja, onda je jasno, da grčka vlada ne može nikako pristati uz ententu. Ona će morati ostati neutralna, ali to će trajati samo do onda, dok ne budu čete centralnih vlasti prodrle preko srpskih granica. Drugi je važni efekat ovog ugovora taj, što se je Srbiju još i više izoliralo. Ponude, što ih je Srbija učinila, učinjene su samo radi toga, jer je to htjela ententa. Tursko-bugarski ugovor priječi Srbiji nadu u svaku pomoć, dok ne padnu Dardaneli. Srbija će se tako dugo opirati, dok bude uvjerena, da će njena upornost prouzročiti pad Dardanela. Nu ako doskora ne padnu Dardaneli, onda će doći do promjene srpske vlade i do dogovora izmedju Austrije, te će se uznastojati, da se spasi, što se spasiti dade. Ruski poraz i neuspjeh na Dardanelima sile Srbiju i Grčku, da se sprijatelje s mišlju, da se približe centralnim vlastima. Približavanje moglo bi značiti preludijum za budući mir!“

Dopisnik veli, da je uzrok rumunjskom krzmanju pomanjkanje municije. Listovi, koji simpatiziraju sa centralnim vlastima i dalje navaljuju na Bratianuov kabinet i zahtijevaju, neka Rumunjska slijedi primjer Bugarske. Akoprem su odnošaji izmedju stranke za rat i protiv rata vrlo napeti, mora se priznati, da je ton pisanja listova protiv Bugarske postao prijateljski, koji već donašaju i vijesti iz Sofije. Osobito je spomena vrijedan članak u „Moldavi“, gdje Carp piše, da je i Rumunjska mogla doživjeti tako veseli dan kao Bugarska, kada bi bila rumunjska vlada pred mjesec dana prihvatila prijedloge centralnih vlasti. Izgleda kao da rumunjski državnici čute, da je bugarska mobilizacija odviše uznjihala ententu, koja igra va banque. Izgleda, da je ultimatum Srbije ententi prisilio ententu, da započne sa iskrcavanjem četa u Solunu. Srbija je čisto i bistro rekla ententi, da se bez pomoći ne može držati i da bi prisiljena bila, obzirom na novu austro-njemačku ofenzivu i na mobilizaciju Bugarske sklopiti poseban mir sa Austrijom. Iz ovog ultimatuma nastale su glasine o miru, koje su glasine širili razni kabineti. Faktično je Srbija postigla, što je htjela, a ovu priliku upotrebljava ententa, da se izvadi iz škripca na Dardanelima. Ako su dakle Nijemci nastupili ofenzivom protiv Srbije u svrhu, da rasterete Tursku, onda su oni svoj cilj postigli. Ako hoću dakle, da prikažem pravo stanje današnje situacije, onda mogu to reći u par riječi ovako: Još nije ništa odlučeno!

Razne vijesti.

Spomenica za pale junake. C. kr. Društvo Austrijskog Srebrenog Krsta u Austriji komu je skrb za pričuvnike, koji se povraćaju kući, a sijelo mu je u Beču Beckärstrasse 8, zauzelo se da pribavlja spomenike za pale junake na bojnom polju. U tu svrhu izdalo je slijedeće upute:

I. Srebreni Krst zauzima se za nabave jednoličnih spomen-ploča i njihovih odprema uz garancije da će neoštećene prispjeti naručiteljima kada isplate predvidjeni iznos.

II. Spomen-ploča duga je 30 cm, 10 visoka, napravljena od izbrusenog crnog granita, nosi s gornje strane nadpis (sa gaviranim zlatnim slovima) pozlaćeni križ, a ispod nadpisa malenu svijeću za vječno svjetlo.

III. Spomen-ploče napravit će se u svim jezicima, koji se govori u Austro-ugarskoj monarkiji, najme, u njemačkom, češkom, rutenskom, slovenskom, talijanskom, ugarskom, hrvatskom i rumunjskom jeziku.

IV. Cijena jedne ploče udarena je sa poštarinom i pakovanjem 32 krune.

V. Stranke, kod naručenja spomen-ploče, imaju poslati, a) cedulju narudžbe ispuštanu od srebrenog križa, točno od stranke ispunjenu, b) dobro čitljivi Text natpisa, koji mora sadržavati date, naime ime i prezime, vojnički rang, kojoj je trupi pripadao, dan i mjesto gdje je smrt dogodila, c) isplatu od 16 kr. koje se polagaju na poštarsku štedionicu kod c. k. pošte.

VI. Kada bi pod V rečeni tekst natpisa bio netočan ili nečitljiv, društvo za nastale pogreške ne nosi odgovornost.

VII. Jednom kad u redu uslijedi narudžba (vidi br. V) izvršit će se u vrijeme od jedne sedmice. Spomen-ploča šalje se franko dobro zapakovana uz pouzeće za isplatiti zaostale svote.

VIII. Što se odnosi na postavljenje i blagosov spomen-ploče u Božjem hramu, stranke će se same sporazumiti sa crkvenim prestavnicima. Srebreni Krst dobio je u ovu svrhu samo jedno opće valjano odobrenje. XI. Upiti kao slučajne pritužbe u pogled izvedenja radnje i odpremanja spomen-ploča upraviti je bez oklijevanja na c. kr. Društvo srebrenog Križa (k. k. Gesellschaft vom österreichischen Silbernen Kreuze Wien Bäckerstrasse 8), koje će odmah odgovoriti.

Potraga za životnim namirnicama u Osijeku. Javljaju iz Osijeka 14. o. mj: Ovdje su nastavljene potrage za sakritim zalihama životnih namirnica, te su pronadjene velike količine robe u skladištu Josipa Krausa i dr. kao eksportnog odjela Hrv. zem. banke. Nadjene su ove prijeko potrebne životne namirnice: 27. buradi petroleja kg. 2700, 1 vagun sapuna kg. 10.000, pasulja kg. 900, 30 vreća brašna „0“ kg. 2550. 77 vreća sira kg. 4762, 223 sanduka, 63 vreće i 7 glava šećera kg. 9020, 140 bala kave kg. 14000, tarane kg. 400, kukuruza kg. 600, 11 sanduka čaja, 6 sanduka Frankove kave itd. Glede glavnog dijela ovih predmeta izrečena je zabrana dalnjeg izvoza na veliko iz Osijeka. Kod raznih mesara i trgovaca nadjena je nadalje sva sila masti i slanine počevši od 100 do 300 kg. Redarstvo je dalnjim pretraživanjem pronašlo naknadno: kod agenta Adolfa Adlera, Županijska ulica 19. 53 bureta svinjske masti sa 7110 kg, koja je već poslana u Tuzlu, ali je naravno sada pod zabranu stavljena. Kod Rudolfa Matzingera, mesara, Županijska, ulica 39, nadjeno je u podrumu 850 kg. masti. Kod Josipa Zimmermanna, trgovca žitom, Deszathyna ulica 20, nadjeno je 9 zatvorenih sanduka 1050 klgr. Dakle ovom i prvom pretragom nadjeno je u svemu preko 17.000 kilograma masti i slanine, koja je bila oduzeta javnom potrošku, a u svrhu sramotne špekulacije.

Posl. br. U 158/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Antonije Krbavac radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optužeenice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Antoniju Krbavac, ženu Ivanovu, iz Roćkog Polja, tamo boraveću, a pripadnu u Roču, 47 god. staru, kat. vjere, udatu, nepismenu, bez imetka, trgovkinju mlijekom, jur kažnjenu radi prekršaja u hrani,

krivom:

da je dne 5. prošlog mj. srpnja otposlala u svrhu prodaje iz Roćkog Polja u Pulu mlijeka, koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja turala u promet hranive stvari, koje su izgubile na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 te biva zato na osnovu netom spomenutog paragrafa uporabom § 266 k. z.

osudjena

na dva (2) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne. Osim toga ima se nazočna presuda proglasiti na trošak optužence u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prof. Š. S. — Opatija.

(Dalje.)

U srednjoj i sjevernoj Istri vlada feudalni sistem. Ovdje živu njemački vlastelini — Burggrafi — u svojim utvrdjenim kulama, gradovima ali ne gusto posijani — sa svojim kmetovima. Ovi su kmetovi Slaveni. Kroz stoljeća živi u takvim prilikama Istra. Latinska je Istra, a i feudalna dana kao leno patrijarkama Akvileje. Ali ta je vlast i kod municipija, poglavito pak kod feudalne vlastele samo nominalna, sastoji ponajviše u tome, da gradovi davaju godišnje darove tome patrijarki. Ističe se pak ta vlast akvilejskih patrijarka u 10. i 11. stoljeću. Kasnije imade Istra i svoje markgrofe iz obitelji Epenstein, Sponheim, Andechs. — God. 1208. postaje akvilejski patrijarka opet markgrofom Istre. — U 11. stoljeću počne rasti Venecija. Trgovinom doskora obogati i ojača taj grad. Plaćali su pak Mlečani kroz stoljeća i pol — do konca 10. stoljeća — danak hrvatskoj državi, da imadu slobodnu plovidbu po Jadranskom moru. Talijanski historici — mletački napose — niječu, da bi Venecija plaćala taj danak. U 10. stoljeću silno ojača Venecija pod duždem Pietrom Orseoli. Od sada unaprijed dolaze i istarska primorska mjesta u uži doticaj s tom novom pomorskom susjednom vlasti.

Istarski primorski gradovi priznavaju kao svog vrhovnog poglavara oglejskog patrijarka, ali pošto ih taj ne može da zaštiti osobito od toboganja sa strane raznih gusara, ovi se gradovi utječu pod okrilje mletačke republike te plaćaju i njoj danak. Vlast akvilejskih patrijarka, kako spomenuh, bila je samo nominalna, premda su oni postavili razne upravne oblasti za Istru u Kopar. I grotija pazinska bude početkom 11. stoljeća (1011. god.) dana od njemačkog kralja patrijarku oglejskom. Pošto je u tadanjim nesredjenim prilikama doskora kao iščezla ta vlast oglejskih patrijarka nad srednjom Istrom, kasno negdje (god. 1134.) šalju patrijarke oglejski vojsku u grofiju Pazin, da je prisili, da prizna njihovu vlast, ali bez uspjeha.

U srednjem vijeku i kasnije bilo je u Istri mnogo biskupija. Trst prastaro je sjedište biskupije, od prvih kršćanskih vremena. U vrijeme, kad se je kršćanstvo krilo po katakombama, imala je i Pula svog biskupa, ali tek od god. 524. dalje spominju se puljski biskupi. Jedan i drugi biskup u Trstu i u Puli bili su od raznih vladara prema duhu tadašnjih vremena obdareni raznim povlasticama. Lotar, sin Ludvika Pobožnog (u 9. stolj.), kralj Italije, daje kršćanskom biskupu Trst s okolicom (u daljini 3 milje). Na zapadnoj obali prastara sijela biskupa su Kopar (Capris — od tada istarski grb koza (capra). — Novigrad (Cittanova Aemona). Poreč. Cissa. Ovaj je grad, o kome nema već nikakvog traga — osim u dubini morskoj — ležao na obali u blizini Rovinja te je negdje početkom osmog stoljeća sasma iščeznuo, propao u more. Biskupija puljska protezala se je po cijeloj istočnoj istarskoj obali te je pod tu biskupiju do pod konac osamnaestoga vijeka spadala i Rijeka. I Pićan (njem. Biben) bio od najstarijih vremena sjedištem biskupa. Ova je biskupija bila premalena, grofija Pazin bila je više manje njezino područje. Pred sto je približno godina (1784.) ukinuta ta biskupija, biskupija u Puli (1830.), Novigradu i u Kopru.

U 13. i 14. stoljeću bile su prilike u njemačkom carstvu veoma nesredjene. S druge pak strane je cvala republika mletačka. Istarski primorski gradovi — autonomni komuni — prelaze u takvim prilikama oćito pod zaštitu mletačke republike. Ali mnoga istarska mjesta, osobito Pula, nastradala su teško u borbi, koju su vodile Mletke za vlast, za gospodstvo na moru protiv Genove i Pize. God. 1267. podvrgne se Poreč sasvim mletačkoj vlasti za tim slijede drugi mjesta: 1330. god. Rovinj, 1331. Pula. Iste godine odrekne se akvilejski patrijarke primorske Istre u korist Mletaka uz nekakvu odštetu (50 lira). Ali propadanje istarskih primorskih mjesta nije time zaustavljeno.

Jošte divlja ljuta borba izmedju Mlečana i Genoveza g. 1354. i 1379. Genovezi upravo poruše Pulu. Trpjela su i druga mjesta. Što nijesu učinili ratovi učini kuga, pučanstvo bude decimovano.

(Konac slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 19. listopada 1915. | Broj 97.

Novi ruski bojevi.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji, na Ikvi i u volinjskom utvrdjenom području nije bilo ni jučer nikakvih posebnih dogodjaja. Na otoku Korminu i na dolnjem Stiru uprašio je neprijatelj niz žestokih navala. Još se borimo za Kulikovice Novrsielsk i Rafalovku. Na svim drugim točkama bio je protivnik već jučer navečer krvavo suzbijen. Njegovi su gubici veliki. Na Korminu ispraznio je neprijatelj bojno polje potpunoma raspršen zapustivši puške i spremne predmete. I u gornjoj Šeari bosece se austro-ugarske čete odbile su jaki ruski nasrtaj.

Talijansko bojište.

Na soškoj fronti razvili su Talijani opeta živahnu djelatnost. Došlo je i jučer navečer do žestokih borba kod Peteana u sjeverozapadnom odsjeku doberdobske visoravni. Jaka talijanska pješadija navalila je ponovno na naše tamošnje pozicije, te je djelomice dospjela do blizu zapreka, ali konačno je bila protjerana uz teške gubitke. Inače u Primorju, kaošto u tirolskom pograničnom području, topnička borba.

Srpsko bojište.

Srpske divizije, koje su potučene u području Avale, uzmakle su s obje strane ceste, što vodi na jug. Naše čete navaljuju na neprijateljske odjele, koji se još nalaze sjeverno Ralje. I u Mačvi bio je protivnik prisiljen na uzmak. S obje strane dolnje Morave pridobile su njemačke divizije ponovno na prostoru.

Bugari su zaposjeli visine Muslinperčina i Babinozguba. Dalje južno prodiru preko Egripalanke.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Daleko u neprijateljske pozicije promaknutu tvrdju sjeveroistočno Vermellesa napadnuli su jučer opetovno Englezi sa jakim silama. Sve se navale izjaloviše uz veoma teške gubitke po neprijatelja. Tvrdja ostala je čvrsto u našem posjedu. Nova navala, da nam opet otme poziciju, koju je izgubio južno Leintreya, nije neprijatelju pošla za rukom. Navalu su Francuzi drago platili sa teškim krvavim gubicima 93 zarobljenika.

Jata njemačkih ljetala napadnula su jučer tvrdjavu Belfort, potjerala neprijateljske letioce i bacila na tvrdjavu 80 bomba, koje su prouzročile požare.

Rusko bojište.

Navala je južno Rige uspješno napredovala. Zarobili smo 280 Rusa. Suzbili smo ruske navale zapadno Jakobstadta. Zapadno Illuxta osvojili smo neprijateljsku poziciju u frontalnoj širini od 3 kilometara. Daljno južno do okolice Smorgona odbili smo jugoistočno nasrtaje Rusa uz teške gubitka po neprijatelja. Zarobili smo 177 momaka. Skršili smo ruski napadaj s obje strane željeznice Ljahovići-Baranovići.

Balkansko bojište.

U brdovitom području južno Beograda napreduju naše čete protiv Cvetkova groba Vrčina. Jugoistočno Požareveа zauzeli smo Črniće i Božovac.

Vrhovna Vojna Uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 18. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti bombardiralo je neprijateljsko kopneno i brodsko topništvo bez neko vrijeme bez uspjeha naše pozicije. Bilo je ušutkano od našeg topništva.

Balkan.

Ruski poslanik ne zapušta Atenu.

Petrograd, 18. oktobra. (D. u.) Petrogradska je brzojavna agentura opunovlaštena da izjavi, da je potpunoma izmišljena vijest stranog lista iz Atene, prama kojoj je ruski poslanik pripravan da zapusti Grčku.

Francusko-bugarski rat.

Pariz, 18. oktobra. (D. u.). Havas Javlja službeno, da od 16. oktobra ujutro postoji izmedju Francuske i Bugarske ratno stanje.

Balkanske države.

Milan, 18. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Atene, da ministarski predsjednik Zaimis mudro šuti o dalnjoj politici Grčke. Kad je iza zadnjeg ministarskog vijeća stupio bliže Zaimisu ravnatelj novinarskog ureda, da primi od njega informacije, odgovorio mu je Zaimis: „Šutiti je zlato!" Svi znaci pokazuju, da će Grčka ostati neutralna. Nerazjašnjeno držanje liberalne stranke moglo bi dovesti do nove krize. U ovom bi slučaju lako opet došla na kormilo Venicelosova stranka. U Grčkoj se boje éntente, jer bi Engleska lako mogla blokirati grčku obalu. Prijazno držanje kralja napram Venicelosa dokazuje, da kruna želi biti u dobrim odnošajima sa svim grčkim državnicima. Vlada se ne nada, da bi dobila većinu u parlamentu, ako bi raspisala nove izbore.

Rusija i Bugarska.

Hag, 18. oktobra. Petrogradska brzojavna agentura javlja: Izjava bugarske vlade općinama, u kojoj ova opravdava svoj korak, što je nastupila protiv Rusije, prelazi svaku granicu cinizma. Lude tvrdnje kralja Ferdinanda, koji veli, da ententa i Srbija vode protiv Bugarske lupeški rat, a da centralne vlasti, Bugarska i Turska vode rat za obranu svojeg područja, smješne su. Iskreniji bio je predsjednik turske komore, koji je izjavio, da se rat vodi za to, da se omogući savez država od Sjevernog mora do Indijskog oceana. U slučaju njemačke pobjede, bit će Bugarska gospodarstveno podložna Austriji, a politički Njemačkoj. Poraz Bugarske bit će koban za njezina vladara, nu za zemlju samu bit će prava sreća.

Skrbi radi Balkana.

Milan, 18. oktobra. „Stampa" piše: Vlade se četvornog sporazuma bave pitanjem, kako bi se Grčku prisililo da se uplete u rat. Uvidilo se potrebu, da je treba na Balkan otposlati vojsku od 400.000 momaka. Kako da se to učini, nije se još razjasnilo i odlučilo. To je odvisno od zaključka Italije, koja se ima odlučiti da izvede i neke druge financijalne mjere.

Milan, 18. oktobra. „Temps" piše, da je svrha Gallvitzove vojske, e se čim prije spoji sa Bugarskom, da se uzmogne provesti prevoz municije. Bugarska ima doduše u većini topove Creusotovog sistema, nu njemačka je industrija pripravila municiju i za ove topove. Dva turska zbora stoje pripravna, da podju u pomoć bugarskoj vojsci.

Srpsko krunsko vijeće.

Sofija, 17. oktobra. O posljednjem krunskom vijeću javlja sofijska „Kambana" slijedeće: Prvi govorio je dosadanji srpski poslanik u Sofiji Čolak Antić, koji je izrazio svoje nezadovoljstvo sa postupanjem predstavnika sporazumljenih vlasti. Stanje je Srbije, kazao je, postalo teškim osobito otkada je Italija pristupila u rat. Odmah poslije njega uzeo je riječ vrhovni srpski zapovjednik Putnik. Taj je dokazivao, da Srbija nema sila, da vojuje istodobno prama zapadu, sjeveru i jugu. Ako bude doživjela poraz samo na jednoj fronti, cijela bi njezina vojska bila izgubljena.

Na koncu održa očajno slovo predsjednik ministara Pašić te izjavi: Dužnost je četvornog sporazuma da zaustavi prodiranje bugarske vojske u Macedoniji, da se ne uspostavi sveza med središnjim vlastima i Turskom.

Na Grčku i Rumunjsku ne možemo računati ako ne kada bi pobijedio, četvorni sporazum. Taj mora bezodvlačno pograbiti za oružje. Njegova je politika proizvela u Srbiji veliku potištenost.

Kralj Petar prisustvovao je nijemo šutеći cijelome vijeću. Prijestolonasljednik davao je mnogo znakova nemira i nezadovoljstva.

Položaj u Solunu.

Lugano, 17. oktobra. „Secolo" javlja: Usljed austro-ugarsk-njemačke ofenzive u Srbiji, Spoj je izmedju Srbije i Rumunjske, dakle i izmedju Soluna i Rusije, prekinut. Dnevno dolazi u Solun 10.000 grčkih vojnika, koji odlaze na granicu. Engleski general Moron i admiral Wells stigli su u Solun. Po gradu idu grčke i engleske patrulje. Sve vlakove u Niš prati vojnička straža. Most je na Vardaru jako zaposjednut.

Dogodjaji na moru.

Akcija na dardanelskoj fronti.

London, 18. oktobra. „Daily Mail" nastupa za osnovu, da bi se dardanelska fronta napustila. Crtajući povijest cijelog poduzeća, zaključuje da ono nema svrhe, jer da takodjer u povoljnom slučaju, kada bi se Dardaneli forcirali, ne bi sama mornarica mogla Turke prestrašiti i prisiliti na mir. Nastavlja, da je Bugarska sa svojim novim ratom sasvim radikalno promijenila stanje stvari, da je položaj za Engleze i njihove saveznike postao vrlo kritičan; zato treba da i engleska vlada čim skorije uvidi potrebu, da se dardanelska akcija napusti i odašalju one čete drugamo.

Torpedirani parobrodi.

Atena, 17. oktobra. (D. u.) U zadnje dvije sedmice potopile su austro-ugarske i njemačke podmornice slijedeće parobrode, (27.000 tona ukupne sadržine), Engleske parobrode: Heyden, Szilov, Primce, Halirones, Thorpmood, Apollo, Henry i talijanski parobrod Cyrena. Ovo je jasno kao na dlanu, da su gubici ovih parobroda pravi uzrok, zašto je zapelo iskrcavanje četa u Solunu.

Reuterova izvješća.

Berlin, 17. oktobra. (D. u.) Od pozvane se strane potvrdjuje, da je Reuterova vijest o uništenju njemačke torpednjače po engleskom čamcu na ušću Sundesa posve izlagana.

Ententa.

Delcasse i Viviani.

Hag, 18. oktobra. „Times" posvećuje odlazećem Delcasseju lijep članak, u kojem veli, da je svaki bio iznenadjen kad je čuo, da su u sredini borbe na život i smrt nastala nesporazumljenja izmedju Vivianija i drugih članova kabineta s jedne strane, a ministra izvanjskih poslova s druge strane. Da je do ovog nesporazumljenja došlo, dokazuje govor ministarskog predsjednika u komori. Viviani je izjavio, da Delcasse nije odstupio na odstup, dok se on nije povratio iz Londona. Mi smo — rekao je Viviani — do zadnjih dana zajednički radili i sve zaključke jednoglasno stvarali. Izgleda da nije Delcasse bio sporazuman sa politikom vlade, jer nam ministarski predsjednik nije htio dati izjavu Delcasseјevu.

Talijani i pomoć Srbiji.

Chiasso, 17. oktobra. Usprkos pozivu srpske vlade, da im ententa dodje u pomoć, talijanska cenzura plijeni sve takove vijesti, koje govore za to, da i Italija pošalje čete na Balkan. „Giornale d' Italia" piše, da Italija za sada ne će poslati svojih četa na Balkan. „Avanti" piše, da će Italija morati ove zime poslati mnogo četa protiv Austrije, te joj nije moguće da istih šalje i na pomoć Srbiji.

Povreda neutralnosti.

Petrograd, 18. oktobra. Petrogradska brzojavna agentura dementira vijest, da namjerava Rusija povrijediti rumunjsku neutralnost, te preko Rumunjske navaliti na Bugarsku.

Odstup Sasonova.

Beč, 18. oktobra. „Wiener Mittagszeitung" javlja iz Petrograda: Ministar vanjskih poslova, Sasonov, otputovao je u glavni stan, da zamoli za svoj odstup.

Internirani Bugari u Engleskoj.

Berlin, 18. oktoqra. Engleska je vlada odredila shodno, da budu internirani svi Bugari, što se nalaze u Engleskoj.

Engleska i Grčka.

Hamburg, 18. oktobra. „Hamburger Korrespondent" javlja: Engleska je vlada proglasila ništovnim ugovor sa Grčkom, prama kojemu je ova mogla izvažati duhan i suho groždje preko neutralnih luka u Njemačku. Ova se odluka smatra kao oštra mjera, što ju je Engleska naperila protiv Grčke.

Talijanska pomoć Srbiji.

Pariz, 17. oktobra. (D. u.) Zast „Excelsiora" imao je pogovor sa uglednim talijanskim političarom, koji je obzirom na sudioništvovanje Italije na Balkanu izjavio, da je u načelu zaključeno jednoglasno od talijanskog kabineta, za Srbiju na Balkanu nastupiti, još prije negoli je Salandra pošao na glavni stan. Sve su poteškoće danas odstranjene. On misli, da će Italija poslati uz pomoć najmanje 150.000 momaka, nu ne zna, gdje će iskrcavanje uslijediti, pošto talijanska vlada, što je samo po' sebi razumljivo, ob ovome šuti. Navala će uslijediti na mjestu gdje se očekuje odlučni uspjeh u balkanskom ratu.

Neodlučna Italija.

Milan, 17. oktobra. U svojem današnjem uvodnom članku piše ponovno „Corriere della Sera" o prilikama i neprilikama na balkanskim bojištima, te govoreći o zadaćama entente dolazi do zaključka, da je poduzeće četvornog sporazuma samo onda neopasno, ako ga se poduzme velikim silama. Ako se ne će ili ne može poslati na Balkan dosta četa, bolje je odustati od svega, da se ne žrtvuje ljude uzaludno. „Corriere della Sera" nada se, da će četvornom sporazumu uspjeti da spasi Srbiju, da održi svezu sa Rumunjskom i sa Rusijom i da zaprijeći put Njemačkoj do Carigrada. Ali isti list dodaje, ne smijemo se upuštati u nadu bez temelja, nego upoznati odmah što je moguće, a što nemoguće. U spomenutom uvodniku nema govora o osnovana talijanske vlade. Francuska štampa postaje sve nervoznija radi oklijevanja i neodlučnosti Italije, da započme kakvom akcijom na Balkanu. „Corriere" donaša izbor odlomaka iz francuskih novina, koji svi manje više odavaju, da se u francuskim krugovima ne shvaća više talijanskog držanja, Italiju drže najzgodnijom, da može bez velikih poteškoća poslati 100.000 vojske u Macedoniju, jer njezine čete nemogu sve, radi zime, da vojuju na Alpama protiv Austrije. Nastoji se neodlučnom savezniku dokazati, da najprije treba poraziti zajedničkog neprijatelja, a onda tek misliti na vlastite koristi. Predbacuje se Italiji, da se krzmanjem samo vrijeme gubi, te ne će prije ili kasnije izbjeći tomu da preuzme taj novi teret na sebe.

Sudi se po okolnosti, što je cenzura dozvolila tiskanje ovog članka, da nije vlada već vojnički krugovi da su protivni cjepkanju talijanske vojske i odašiljanju četa na balkanski poluotok. Putem tiska kuša vlada, da djeluje prama svojim željama no opozicijonalce, te da sprijatelji javno mnijenje sa namjeravanim i nužnim balkanskim poduzećem.

Početak englesko-francuskog-bugarskog rata.

London, 18. oktobra. (D. u.) Reuter javlja iz Atene: Francuske su čete bile jučer prvi put boj sa Bugarima izmedju Hudova i Valandova, gdje su jih napadnuli Bugari. Čarkanja traju. Bugarsko topništvo puca na Valandovo, koje se žestoko brani.

Solun, 18. oktobra. (D. u.) Novine javljaju, da je opet započeo boj kod Valandova, kojega su prekinuli jučer poradi dolazka englesko-francuskih pojačanja. I Bugari su dobili pojačanja redovite vojske topništva. Boj traje dalje velikom žešćinom.

Lion, 18. oktobra. (D. u.) „Republicain" javlja iz Atene: Prema vijestima iz Niša navalilo je 40.000 Bugara sa jakim topništvom kod Valandova. Bitka traje.

Valandovo leži sasma na granici zapadno od Strunice.

Francuski izvještaj.

Pariz, 18. oktobra. Službeni izvještaj od 15. navečer: U Artoisu bile su topničke borbe sjeverozapadno visine 140, izmedju Soucheza i Givenchyja, jako žestoke. Borba od jarka u jarak sa bombama i zračnim torpedima bila je u području Lihonsa jako živahna. U Champagni bombardirao je neprijatelj naše pozicije iza naše fronte sa ugušljivim plinovima; naše su baterije posvuda odgovarale. Njemačka navala protiv šume zapadno Tahura bila je odbačena od naše vatre. Skoro neprekidna topnička paljba s obih strana u Lotaringiji u području Reillona i Leintrey.

Izvještaj drugog dana: Topnička paljba s obih strana Artoisa, u dolini Soucheza i u šumi Givenchy, kaošto na fronti Aisne, u okolini Reimsa i u Champagni kod Auberive i kod Ravarinfarm. Na visinama Maase prilično jake borbe bombama i zračnim torpedima kod Calonne i Troyona. U Lotaringiji bombardirao je neprijatelj naše pozicije u okolici Reillona; naše su baterije krepko odgovarale. Naša je zračna eskadra od 20 zrakoplova navalila na kolodvor Bazancourt iza njemačke fronte, te ga bombardirala. Naš je zrakoplov oborio jedan njemački privezani balon. Neprijateljski je zrakoplov oboren sjeverno Aisne, te je pao medju njemačke linije sjeverno Bucy-le-Long.

„Delcasseov pad".

Zloduh Francuske republike, urotnik protiv mira, dragi drug gospode Izvolskoga i Nicholsona, monsieur Theophile Delcasse, je napokon, nadajmo se za uvijek, izčesnuo sa europejske pozornice. Theophile Delcasse bio je bez svake sumnje jedan od onih ljudi, koji su se neutrudljivo starali da dovedu svoju domovinu na rub propasti. Nije mario za opasnost i pogibelji, u koje si je domovinu sunovratio; nije si dao brige, da pomisli na neispravljive i nedoglene posljedice bezuspješnog rata protiv Njemačke. Kao opsjednut namišlju, da se Njemačku uništi, nije o drugom snovao kroz cijelo svoje političko življenje. „Mora se poraziti Njemačku!" to je bila diviza njegova i cilj cijelog mu političkog nastojanja. Zato se nadao u nutarnji raspod Austro-Ugarske i nastojao, da Italiju iznevjeri trojnom savezu, da uzmogne tako oholi Albion sa Francuskom i Ruskom zadržati prvenstvo na moru i na kopnu, te da se sve i u naprijed mora klanjati velikobritanskom silniku. Tim se je svrhama prilagodilo cijelo djelovanje na političkoj europejskoj prozornici kroz ovo nekoliko poslijednjih desetgodišta i rodilo se podmuklo za kulisama. Ali kako veli veliki njemački klasik Vilim Busch: „Tu i svuda sve inače podje, nego jadna zamisli si luda", faktično drukčije je vjerovao Delcasse, i drukčije opeta se zbilo. Nikada nije bila tako jaka i složno habzburška monarhija, kako kada je presvjetli naš cesar Franjo Josip, pozvao sve sinove austrijske domovine, da ju brane, te nikada prije nijesu bili svi njezini narodi više složni, nego li u oči pogibelji, koja im je zaprijetila sa istoka, sa zapada, pa napokon i sa nevjernoga juga.

Delcasseev pad je naravna posljedica sloma njegove politike na Balkanu. — Nijedna od balkanskih država nije mogla da bude tako glupa kao nesretna Italija, ne gledajuć na njezinu izdaju, te se nije nijedna puštila zaglupiti i u uloviti u mreže trojnog Sporazuma. Balkanci su preveć mudri, da bi se ih mogle sklonuti da za druge vade kostanje izpod vruće žeravice. Prirodjeni instinkt samodržanja ovih naroda i njihov domoljubni kraljevi, doveli su Bugarsku, da pograbi oružje za pobjedu središnjih vlasti, a ostali Balkanci da su se izjavili za strogu neutralnost.

Tako uz Austro-Ugarsku, Njemačku i Tursku hrabra Bugarska hoće da očuva svoju samostalnost i da brani svoja prava u Macedoniji. A sigurno je i Grčka na boljem putu, da uzmogne s vremenom oživotvoriti svoje narodne ciljeve uz nas, nego da bi protiv nas vojevala. Isto tako misli i Rumunjska, zabrinuta za kob besarapskih Rumunja.

Trio-igranje Delcasse-Izvolski-Nichelson dobilo je u Sonninu četvrtu silu, ali ni ta na žalost ne „zvoni" bolje, jer preveć drijema. Glazbala ne mogu se ni zašto uglasiti i slagati — te izlazi zbilja kakofonična sinfonija. Hoće li možda bolje ići bez Delcasseovih gusala?

Razne vijesti.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: Jure Turina, Križišće, sabrano u škrabici K 6.43. — Klub „Tuča", Petrinja, kao član čete od K 1000, K 100. — G. S. Radej, Bojna pošta 68, sabranih K 218. — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, sabranih K 300. — G. Nikola Zebec, ljekarnik, Vukovar, K 20. — G. Milan Krešić, Zagreb, K 100. — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, sabranih K 416 70 h. — Kr. porezni ured Ogulin (ostavine blagopok. Mate Brozovića) K 177.61. — „Novosti", Zagreb, u ime stiglih prinosa K 3.80. — G. Nikola Vežić, nadšumar, Drniš, kao član čete od 1000 K, K 10. — G. Natporučnik Fran Novljan, Bojna pošta 322, da počasti uspomenu blagopok. Frana Matičića, župnika u Boljunu, K 20. — G. Josip Krmpotić, Pula, u ime sabranih prinosa putem „Hrvatskog Lista", K 380.74. — Gg. Ellner-Štiglić, za prodane tambure, K 22. — G. Drago Bosiljević, Hvar, K 20. — G. Vinko Šepić, nadučitelj, Buzet, sabranih K 19.50. — Poglavarstvo upravne općine Gjurgjevac K 30. — G. Mih. Vl. Segedi, Zagreb, (da počasti uspomenu tragično poginulog mladog hrvatskog pjesnika i književnika blagopok. Vilka Gabarića, darovao je mjesto vijenca na odar klub kuglaša „Sedma velevlast" K 25. — Gdjica. Marija Pfeifer, učiteljica, Kopar, (dar g. Pavletića iz Portorose) K 4. — G. S. B. nadjene K 2. — G. Nika Zebec, ljekarnik, Vukovar, sabranih u svatovima g. Parapatića sa gdjicom Anicom Pšenica K 50. — Uprava „Narodnih Novina", Zagreb, u ime stiglih prinosa K 40. — Podružnica Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru, Podgrad, K 46. — G. Dinko Vlakančić, feldkurat, Bojna pošta 91, K 20. — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, dostavlja dar preuzv. g. zagrebačkog nadbiskupa dra. A. Bauera K 1000. — Uprava „Riječkog Novog Lista", Rijeka u ime stiglih prinosa K 688. — „Novosti", Zagreb, u ime prispjelih prinosa K 109.52. — G. Hermina Rutzner, učiteljica, Ripenda, sabranih K 22. — G. prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, prinos preč. g. Matije Penića, opata B. D. M. od Bijele Stijene, podarhidjakona i župnika u Mariji Bistrici, kao člana čete od K 1000, K 100. — G. Leutnant Asperger, Bojna pošta 68, K 20. — G. Ante Šutej, poručnik, Bojna pošta 316, K 50. — G. Marij Maričić, Mali Lošinj, šalje dar učiteljskog zbora mjesto vijenca na odar blagopok. Terezije ud. Markus K 20. — G. S. Radej, prič. zastavnik, Bojna pošta 68, sabranih K 250. — G. Vicko Lalić, trgovac, Makarska, sabranih u škrabicama K 40. — G. M. P. K 10. — G. Dragutin Franić, profesor, Zagreb, sabranih prigodom potpisivanja čestitaka presv. g. biskupu senjsko-modruškome dru Josipu Marušiću K 120. — G. Ivan Gojtan, kr. javni bilježnik, Gospić, kao član čete od 1000 K, mjesečni prinos K 10. — G. Don Petar Rudan, Jelsa, K 164. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Sabiranje uljika. C. kr. tvrdjavni komesar objavlja:

1. Svi posjednici maslinjaka, koji misle sami sabirati uljike, moraju to prijaviti c. kr. tvrdjavnom komesaru do 25. o. mj. naznačivši broj ili barem imena dotičnih katastralnih čestica, poreznu općinu u kojoj se maslinjaci nalaze i broj maslina, koje se imadu obrati. Tko ne učini prijavu u odredjeno vrijeme, ne će moći sam sabrati masline.

2. Isto vrijedi i za one, koji su opunovlašteni po punomoći bilo putem suda ili notara, da sabiru uljike na račun odsutnih osoba. Punomoćnik će se morati legitimirati i obvezati, da će sam sabirati uljike u interesu onih, koji su mu dali punomoć, pod prijetnjom sudbenog postupka.

3. Koli vlasnici, toli opunovlaštenici morat će do 25. t. mj. postaviti u dotične maslinjake na vidljivom mjestu tablicu, na kojoj ima biti ime vlasnika, dotično opunovlaštenika, broj kuće i broj čestice kao ad 1.

4. Podaci izneseni na tablicama bit će službeno ispitani i oni, koji budu umetnuli krive podatke bit će kažnjeni i prisilno odstranjeni iz općine.

5. Dan, kada će se početi sabiranjem, bit će javljen naknadno.

Sabiranje uljike na zemljištu evakuiraca, izuzevši one označene pod 2., uslijedit će po poljodjelskom odboru.

Posl. br. U 173/3/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Katice Dujanić radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženiće, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Katicu Dujanić, ženu Benjaminovu, a kćer Vinka Sandalja i Amalije Načinović iz Lupoglave, tamo boraveću, a pripadnu u Roču, 24 god. staru, kat. vjere, udatu, pismenu, bez imetka, jur kažnjenu radi prekršaja o hrani,

krivom:

da je dne 5. prošlog mj. julija otposlala u svrhu prodaje iz Lupoglave u Pulu mlijeka, koje je bilo navodnjeno, dakle predmet, koji je izgubio na svojoj hranivosti, a to sve u svrhu zavaravanja u prometu i trgovini, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. br. 89 L. D. Z. iz god. 1897. te biva zato na osnovu netom spomenutog paragrafa uporabom § 266 k. z.

osudjena

na dva (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne. Osim toga ima se nazočna presuda na trošak optuženice proglasiti u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Razlozi:

Optuženica niječe svaljujući krivnju na preprodavače, koji da ju snabdjevaju sa navodnjenim mlijekom.

Nu već obzirom na okolnost, da je optuženica radi sličnog prekršaja bila već više puta kažnjena, nije sudac mogao podati važnosti ovako jednostavnom i ničim poduprtom opravdanju optuženičinom, nego se naprotiv uvjeriti o njezinoj krivnji, te ju osuditi na primjerenu kazan.

Olakšice: nikakve.

Otežice: priupadnost.

Izreka o trošku osniva se na § 389. k. p.

Buzet, dne 26. augusta 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

Istra i njezini stanovnici.

Piše: Prof. Š. S. — Opatija.

(Konac.)

Ali vlast se je Mlečana sve više u Istri širila i utvrdjivala. Trst da ne hude ugušen od mletačke vlasti pobjegne pod konac 14. stoljeća pod krila habzburškog orla. God. 1420. prodade njemački car Sigismund Dalmaciju, a i Istru mletačkom lavu. Kroz četiri gotovo stoljeća drži sada pod svojim pandžama mletački lav ove krajeve.

Gradovi u Istri i nadalje čuvaju svoju autonomiju, ali nad njom uvijek leži teška noga mletačkoga lava.

Gradovi, veća mjesta jesu (citta, terre castella maggiori): Kopar (Capodistria), Novigrad, (Cittanova), Poreč (Parenzo), Pula, Orsera (Vrsar), Muggia (Milje), Isola, Pirano, Umago, Buje, Rovigno, Valle, (Bale), Dignano (Vodnjan), Albona (Labin) Fianona (Plomin), Do-Castelli (u limskom kanalu): Sv. Lovreč Pazenatički (S. Lorenzo del Pasenatico, Montona (Motovun), Pinguente (Buzet), Raspo, Portole (Oprtalj), Rozzo (Roč), Grisignana (Grožnjan); veća feudalna dobra, koja su imala svoje gospodare (feudi maggiori): Pietra Pelosa (sjeveroistočno od Motovuna), Sanvincenti. Manja feudalna dobra (feudi minori): Momiano, S. Lorenzo in Daila (Sv. Lovreč u Dajli), S. Giovanni della Carneta (izmedju Umaga i Lovrečice), Piemonte (Završje), Castagna, Visinada, Geroldia (Gradina) Calisedo, Fontane, S. Michele di Leme, Barbana, Castel Rachelle, Castelnuovo (Rakalj), Račice. Feudalna dobra dana gradovima u upravu: Castelvenere (Kaštel, Piranu, Torre (Tar), Novigrad (Cittanova), S. Giorgio u Grožnjanu. Sela podložna municipijima: u Poreču 7 sela, u Kopru 42 sela, u Puli 82 sela. Naš narod u Istri zvao je i zove taj dio Istre, koji je bio pod mletačkom republikom „Benečija" (Venezia). Ova su mjesta imala više manje svoju autonomiju, ali imali su od mletačke republike imenovane ili odobrene „rettore", podestà. — Ove su oblasti bile imenovane u mjestima uz more na 16 mjeseci, a u nutrinji Istre za 32 mjeseca. — Mletačka je republika veoma malo marila za Istru.

Novija povijest Istre.

Kroz četiri stoljeća, na mjestima i više, gospodarila je Venecija južnom i zapadnom Istrom. Tužna dolaze vremena za nekoja mjesta u Istri. Kako već spomenusmo, osobito je Pula trpjela u borbama, koje je imala mletačka republika sa svojim rivalima s Pizom, a osobito Genovom. Mornarice ovih Mlecima neprijateljskih gradova često puta zalaću se u Istru, te je pustoše. — U XIV. i daljnim stoljećima dolazi s istoka crna sablast: grozna kuga u Evropu. God. 1349., kako pišu tadašnji kronici, polovica i više žiteljstva Evrope podleglo je toj strašnoj smrti. Mletačke galije na novo unašaju tu kugu s istoka i u Istru. Najviše trpe primorska mjesta i njihova okolina. Mletačka Istra izumire. Zemlja ostaje bez stanovništva. Veliki prostrani krajevi ostanu neobradjeni. Uz more pojavlja se pokraj onih bura sve jače i jače malarija. Mletačka vlast zove i vodi naseljenike u zapuštene krajeve. Pula već 1400. godine prima strance medju svoje zidine. Ali i novi naseljenici ginu, izumiru, ponajviše od kuge, mnogi od malarije.

Na Balkanu se širi vlast polumjeseca. Velik broj stanovnika iz krajeva osvojenih od Turaka bježi s nesretne domaje i traži novu domovinu. Rumunji, Arnauti, Srbi Hrvati, Grci budu primljeni od mletačke republike i naseljeni na njezinom teritoriju. U Istri nastane Mlečani Hrvate — Morlake — nekoliko arbanaskih obitelji i nešto Srba (ali malen broj — u Peroju blizu Pule). Ponajviše bude naseljena djelomice puljska okolica i Sv. Ivana od Šterne sa hrvatskim bjeguncima (u drugoj polovici XV. vijeka, kada je palo bosansko kraljevstvo, 1463.).

God. 1500. dolaze Hrvati u motovunsko područje; 1527. godine u krajeve oko Rovinja i Poreča (Nova vas); god. 1540. i kasnije u okolicu Novigrada, Buja, Umaga, Poreča, Motovuna, Buzeta; 1558. u Sv. Lovreč na Limu, u Tar na Marici; 1581. u Premanturu; 1595. u Fontane (kod Poreča); 1635. u Filipan kod Vodnjana; 1647. u Alturu i druga mjesta u okolici Pule. Na početku XVIII. stoljeća prežalosno je stanje Istre, napose primorskih gradova. Godine 1630. imade Pula samo 300 (tri stotine) stanovnika — reć bi kao čuvare tužnih ruševina, a okolica pusta, od 72 sela samo 13 nastanjenih. Tako žalosno je stanje i u Poreču. O Novigradu piše pisac iz prve povice XVII. vijeka: Oramai di cento case di cittadini e duecento di plebe e pescatori siamo ridotti a sei, ove sette case dei primi e venticinque degli altri . . . con invero miserabile (Isp.: Giuseppe Caprin: Le pagine istriane). Mlečanima htjelo se je, da netko obradjuje zapuštena polja, da gospoda ubiru dobar dio ploda . . . trebalo je Mlečanima jakog naraštaja za galije.

Prolazila su stoljeća i Napoleon sruši trulu mletačku vlast. God. 1797. mirom u Campoformio dolazi i mletačka Istra pod austrijsku vlast. Decenija prolaze. Narod se naš budi iz dubokog sna. Hoće da očuva svoj jezik, da očuva hrvatskoj domovini ovu grudu. Hoće li uspjeti? Nadati se je, da, bude li naš narodni rad zdrav, ustrajan. Svjetski rad hara Evropom, ali narodi ne propadaju. Rekao je to i Benedikt XV. u svojoj poslanici.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 20. listopada 1915. | Broj 98.

Obrenovac zauzet.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Rusi su jučer nastavili svoje navale u močvarnom šumskom području dolnjeg Stira. Kod sela Buguslavke, koje leži sjeverozapadno Derazna, jurišao je neprijatelj uzaludno tri puta protiv pozicije jedne divizije honveda. On je bio vatrom i u borbi iz bliza natjeran u bijeg. Pustio je u našim rukama tri časnika i preko 500 momaka te dvije strojne puške. I ona ruska divizija, koja prodire preko Kulikovice bila je opet protjerana na istočnu obalu Stira. U okolici Čartoriska pridobio je protivnik na nekolikim točkama zapadnu obalu rijeke Stira. Tamo borba još traje. Sjeverno Rafalovke navalili su Rusi istotako sa jakim silama, nu bili su odbijeni. Ovdje smo zarobili 100 momaka. Inače je položaj na sjeveroistoku ostao nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Borbe na soškoj fronti se sve to više šire. Jučer o podne započela je jaka neprijateljska topnička paljba protiv naših pozicija na Krnu, u tolminskoj mosnoj utvrdi, kod Kanala i Plave, protiv goričke mosne utvrde i doberdobske visoravni, koja je potrajala velikom žestinom do večernjih satova i u pojedinim odsjecima i preko noći. Pod zaštitom ove vatre nastupila je talijanska pješadija na mnogobrojnim mjestima navalu. Na Krnu, Mrzlom Vrhu i pred pozicijama tolminske mosne utvrde slomili su se svi neprijateljski pokušaji navale u vatri naše pješadije, strojnih pušaka i u topničkoj palbi s boka. Protivnička je pješadija bježala otkuda je bila izašla, uz najteže gubitke u svoje jarke natrag. Mjestimice su radje vikali, Avanti, mjesto da bi zapustili svoja zakloništa. Navala uperena protv Monte Sabotina i više jakih nasrtaja protiv pozicija blizu Peteana, gdje se je već od nekoliko dana žestoko borilo, bili su jednako odbačeni. I ovdje pretrpilo je talijansko pješaštvo velike gubitke. U Koruškoj i u Tirolu vlada i dalje živahna djelatnost neprijateljskog topništva.

Srpsko bojište.

Navale savezničkih vojska i jučer su posvuda napredovale. Mačva je većim dielom u našem posjedu. S obje strane ušća Kolubare prebačene austro-ugarske čete zauzele su u ponoći grad Obrenovac i visine jugoistočno odavle. Savezničke vojne sile, koji prodiru prama jugu od Beograda doprle su proganjajući neprijatelja preko Ripnja. Jedna austro-ugarska kolona zauzela je jurišem na noževe Ciganško brdo južno Grocke, te se spojila sa njemačkim divizijama, koje uspješno prodiru s obje strane dolnje Morave. U trodnevnim borbama oko Avale i pozicije sjeverozapadno Grocke, naše su čete zarobile 15 srpskih časnika i 2000 momaka.

Bugari su oteli neprijatelju prvu utvrdjenu liniju istočno Pirota, te su prodrli do okolice Vranje.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
H. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu nikakvog važnijeg dogodjaja.

Istočno bojište.

Na jugu od Rige uzele su na juriš naše čete više ruskih pozicija i doprle do linije, istočno Borkovica i zarobile 240 Rusa i zaplijenile 2 strojne puške. Ruska navala sjeverozapadno Jakobstadta bila je razbijena. U okolici Smolvija bio je oboren francuski dvoplosac, kojim je upravljao ruski kapetan i koji je bio oboružan engleskom strojnom puškom. Bojevi na Stiru razvijaju se povoljno za nas.

Srpsko bojište.

Austro-Ugarske čete Kövesove vojske zauzele su grad Obrenovac. Gallwitzova vojska izvojevala je desnim krilom prama zapadu Seona kaošto mjesta Vodanj i Malakranu. Oteli smo neprijatelju visove kod Lučice, te južno i istočno Božavca do Milijenovca.

Bugarska je vojska Bojadjevova prodrla protiv Zaječara i Knjaževca preko Inova i protiv pirotske kotline. Druge bugarske čete zauzele su Vranju u gornjoj dolini Morave te su već prekoračile dalje južno liniju Egri Palanka-Štip.

Vrhovna Vojna Uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 19. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte ništa važna. U odsjeku Ariburnuja ušutkali smo neprijateljsko kopneno topništvo i neprijateljske torpednjače, koje su neko vrijeme bezuspješno bombardirale naše pozicije.

Balkan.

Komitadžije.

Pariz, 19. oktobra. „Matin" doznaje iz Niša: Na macedonskoj su granici načelnici općina dobili posebnu čast u vojsci. Oni imadu nalog, da organiziraju bande komitadžija. Srpska je vlada zaključila, da u slučaju ozbiljnog neprijateljskog napredovanja sjedište vlade i državne uprave prenese u Mitrovicu.

Grčka i ententa.

Atena, 18. oktobra. „Telegraphen-Union" javlja: Ustup Bugarske u rat u isto vrijeme kada su austro-ugarske i njemačke čete započele ofenzivom protiv Srbije, učinio je u Ateni dubok utisak. Narod je sada više no ikada za to, da Grčka ostane neutralna. Opozicija protiv Zaimisa dnevno raste. Većina listova odsudjuje politiku ministra predsjednika i zahtijeva, da se energično prosvjeduje protiv povrede grčke neutralnosti i protiv iskrcavanja četa u Solunu. Opozicija zahvata korijenje i izvan kabineta. Mjesto ministarskog predsjednika preuzet će Gunaris. Zaimis imao bi preuzeti ministarstvo unutrajih poslova ili istupiti iz kabineta. U koliko ugled Venicelosa pada u toliko ugled Gunarisa raste. Vijesti iz Krete javljaju, da tamo nemiri rastu. Ako bi Gunaris nastupio vladu, onda bi on znao svakako pružiti veći otpor protiv entente negoli Zaimis.

Srpski izvještaj.

Niš, 19. oktobra. Službeni izvještaj srpskog novinarskog ureda: Dne 11. oktobra ujutro napali su nas Bugari na Koričkoj Glavi. Ovu smo navalu isti dan odbili. Bugari su navalili na naše pozicije od Ivanove-Livade. Bili su odbijeni. Još isti dan navalili su na naše pozicije kod Pisina i Bukve, te su pretrpjeli teške gubitke, bez da su postigli uspjeha, kod Arsovati-Kamena, Vejrulebosopa i Goleša. Dne 13. oktobra navalili su Bugari na naše linije kod Crnog Kamena, Pisina-Bukve, Veselina i Notvatvrtke te su odbili naše odjele. Na cijeloj fronti Timoka započeli su Bugari vatrom. Naše pozicije nijesu odgovarale. Dne 14. oktobra napali su Bugari Ehčani-Kladenu i Černivin, zaposjeli su ova mjesta, te su nastavili svojim navalama protiv Djuleja. Glave, Plahice i Kovradševrida kod Pirota. Kod Krive-Palanke navalili su Bugari dne 13. oktobra na $11^1/_2$ sati poljsku utvrdu Pavno-Guire i naše pozicije kod Deverbaira, Pojikarice i Ruvana kod Radovica. Istog dana navalili su u smjeru protiv Radiševa, Ograbgena i kroz dolinu Strumice. Tako su Bugari započeli rat s nama, kao u god. 1913., izdajnički i bez da su nam navijestili rata. (Poznato je, da su Bugari službeno javili, da su Srbi dne 11. oktobra prešli na bugarsko područje, i da su kušali zauzeti važne pozicije. Dalnja rasprava u ovoj stvari bila bi bez smisla Op. ur.)

Bugarsko napredovanje.

Sofija, 19. oktobra. „Telegraphen Union" javlja: Bugarska navala na Srbiju pobjedonosno napreduje. Pošto su srpske predstraže suzbijene, to su neprijatelji područje na granici očistili. Bugarska je pješadija, poduprta od teškog topništva, započela navalom na srpsku bregovitu poziciju na Sv. Nikoli. Bugari su već osvojili srpske pozicije kod Kadi Bogasa. Srbi su morali isprazniti visinu 621. Očekuje se navalu na željezničko stjecište kod Knjaževca. I navala na srpske pozicije u gornjoj dolini Timoka dobro napreduje. Veliki Izvor morali su Srbi zapustiti u plamenu. Srbi su se povukli na cestu, koja vodi u Zaječar. Prama vijestima, što su ovamo stigle, navalili su Bugari istodobno na trim mjestima. Njihovi su ciljevi: Zaječar, Niš i Pirot. Jedan dio srpskih pograničnih četa, koje su prodrle u Bugarsku bio je zarobljen, a ostatak je bježao natrag u Srbiju. Zarobljenici se nalaze u žalosnom stanju. Bugari su potopili više srpskih transportnih brodova, koji su bili krcati ruske municije. Saobraćaj brodova izmedju Rumunjske i Srbije je već prekinut. U Sofiji vlada veliko naodušenje, te se nadaju, da će u nekoliko sedmica biti združene bugarske i njemačke čete. Prijetnje entente se niti najmanje ne doimaju Bugarske. Uopće se niti ne vjeruje, da će ententine čete na broju od 100.000—150.000 momaka napasti spremnu bugarsku vojsku. Niti najmanje se ne nadaju, da oni ne će neprijatelje posve razmrcvariti.

Demonstracije pred njemačkim poslaništvom u Bukarestu.

Bukarešt, 19. oktobra. (D. u.) Dne 17. o. mj. pojavila se pred njemačkim poslaništvom jedna skupine garde narodnog dostojanstva. Došlo je do šakanja izmedju ove i redarstva. Tijekom tučnjave je garda razbila dva prozora na zgradi poslaništva. Konačno je bila garda otjerana od redarstva. Uapšeno je bilo više osoba.

Bugari i Macedonija.

Genf, 19. oktobra. Pariski listovi javljaju iz Niša: Bugarski su zrakoplovi preletili srpsku granicu kod Vranje, te su bacali dolje proklamacije, u kojima vele, da će naskoro doći bugarski oslobioditelji.

Srbi u Švicarskoj.

Bern, 19. oktobra. Svi srpski državljani, koji su proglašeni sposobnima za vojsku u dobi od 18.—50. godine, dobili su poziv, da se moraju odmah povratiti u Srbiju i da se postave na raspolaganje vojničkim oblastima. Svi dopusti i dispenzacije su izvan kreposti.

Rumunjska liga.

Bukarešt, 19. oktobra. Novoutemeljena liga za narodno ujedinjenje obdržavala je jučer skupštinu, u kojoj su razni govornici raspravljali o općenitom položaju i o politici, što ju mora Rumunjska voditi. Liga je zaključila, da ima potpuno povjerenje u politiku kraljevu i vlade, pošto oni vode politiku, koju slijedi i liga.

Rumunjska i bugarsko navještenje rata

Bukarešt, 19. oktobra. Bugarsko navještenje rata nije ovdje proizvelo u javnom mnijenju nikakvo natražno djelovanje. Svi su to primili šutnjom. Jedan intervencionistički list pošao je tako dugo, da ga nije niti objelodanio. Mirnoća, kojom je ovaj korak Bugarske primljen u Bukareštu, ne iznenadjuje niti najmanje, pošto su već prije toga rumunjski političari stvorili bili svoje zaključke. Kako ugodno ovo upliva i na ovdješnje neodgovorne političare, dokazom je i to, kakvom se stvarnošću promatra razvitak dogodjaja na Balkanu i kako je važno, što je vodeća politika neodvisna od strančastva. Ovako mogu političari mirno proučavati pitanje, da li je obzirom na ustup Bugarske u rat i Rumunjska prisiljena, da u istom sudioništvuje ili ne.

Srpsko-grčki ugovor.

Lion, 19. oktobra. „Nouvelliste" javlja iz Atene: Pošto Grčka ne će da sudioništvuje u ratu, namjerava srpska vlada objelodaniti grčko-srpski ugovor.

Odluka će pasti na Balkanu.

London, 19. oktobra. „Daily Telegraph" doznaje iz Rima: U dobro informiranim krugovima glavnog grada misli se, da ne će tijekom zime pasti odluka na evropskim frontama i da će Balkan biti jedino i najvažnije bojište. Vlasti četvornog sporazuma će prama tomu morati naslijedovati Austro-Ugarsku i Njemačku, te koncentrirati svoje čete na istoku.

Ententa.

Grey odstupio?

Amsterdam, 19. oktobra. (D. u.). Dopisnik „Tyda" javlja iz Londona: Dobro upućeni krugovi osiguravaju, da je Grey ponudio demisiju.

Italija i Balkan.

Pariz, 19. oktobra. (D. u.). „Petit Journal" javlja iz Rima: Prama obavijesti iz diplomatičkog izvora je sudjelovanje Italije na Balkanu potpunoma sigurno. Italija će po svoj prilici započeti mornaričkom akcijom u Egejskom moru, te će sudioništvovati na skupnom poduzeću protiv Turske i Bugarske obale odaslanjem ratnih i prevoznih brodova.

Rusija i Bugarska.

Lugano, 19. oktobra. „Secolo" javlja iz Pariza: Neposredno predstoji navala Rusije na Bugarsku. Prije negoli nastupi akcija, ruski će car kao zaštitnik Slavenstva upraviti poziv na bugarski narod, u kojem će postupak kralja i bugarske vlade označiti kao izdajstvo protiv Slavenstva.

Agitacija protiv Dume.

Petrograd, 19. oktobra. U zadnjoj sjednici Duminog naprednog bloka raspravljalo se o tome, kako se od organizacija desnice i stranaka te njihovih novina po provinciji živo agitira protiv „buntovničke" Dume. Ova agitacija se vodi po stalnoj direktivi, o čemu su se osvjedočili nekoji zastupnici, koji su se povratili iz pokrajine.

Novo društvo u Rusiji.

Petrograd, 19. oktobra. U Moskvi se ustrojilo novo društvo, kojimu je svrha ujedinjenje Slavena, a zove se „Rusko-Slavenski savez." U Moskvi će se početi izdavati poljska novina pod imenom „Echo polskie". Novina ima služiti u svrhu obrane interesa poljskih bjegunaca.

Privremena obustava ustava u Bosni.

Sarajevo, 18. oktobra. Današnji službeni list priopćuje ovu Previšnju odluku od 9. oktobra 1915. Previšnja odluka glasi: Budući da je bosansko-hercegovački sabor raspušten, a novi se izbori u današnjim prilikama ne mogu raspisati, to obnalazim za vrijeme ovih odnošaja odrediti slijedeće: U zakonodavnim predmetima, za koje je prema § 42. zemaljskog statuta za Bosnu i Hercegovinu nadležan bosansko-hercegovački sabor, a koji iziskuju, da se hitno normiraju, izdavat će potrebne odredbe Moje zajedničko ministarstvo, kojemu je povjereno vodstvo i nadzor nad bosansko-hercegovačkom zemaljskom upravom, naredbama, koje će se imati na Moje odobrenje podnijeti. U Beču, 9. oktobra 1915. — Franjo Josip I. v. r. Körber v. r.

Greyev pad.

Brzojav javio je, da za Delcasséom mora i Sir Grey odstupiti. Predstoji i Sasonovov pad. Zbilja čudne stvari dogadjaju se u ententinim krugovima. Osobito u tako strašno doba su to veoma zli znaci po ententu.

Grey je pred par dana držao govor o svojoj politici. „Nieuwe Courant“ javlja iz Londona, da su najuplivniji engleski listovi njegov govor kiselo primili. „Morning Post“ kaže, da se bio Grey dao na ludi posao, bez nade, da će uspjeti, kušajući da oživi pokopanu već balkansku ligu. Morao je trijezno računati sa strašnom, neutišivom mržnjom, što med Srbima i Bugarima vlada, i očekivati, da će se iz nje izleći rat, a ne mir. Mjesto toga prepuštao se Grey ružičastim nemogućim nadama i doveo ispad cijelog rata u opasnost; gubio je dragocjeno vrijeme sa Bugarskom i pustio se od nje nemilo varati.

„Times“ priznaje, da ga je politika i govor Greyev sasvim razočarao.

Bečki „Fremdenblatt“ ističe čednost i skromnost, kojom je ovog puta engleski premier govorio. Nije se hvalio engleskim pobjedama, nije govorio, da će se doskora izvojštiti konačnu pobjedu i neprijatelja uništiti, nego je priznao rusku nemoć, diplomatski poraz na Balkanu, nepriliku u kojoj se Srbija nalazi, a da joj ententa pomoći ne može. O Italiji je Grey potpunoma šutio. Je li iz kivnosti, prama Danteovom: non ti curar di lor?...

„Neue Freie Presse“ žigoše Greya, da je bezobrazno lagao tvrdeći, da je tobože ententa širila i gojila slogu medju Balkancima, a da je Austrija širila medju njima mržnju i razdor. Neuspjesi i zlovolja engleske štampe proti njemu sigurno su sklonule Greva, da preda demisiju.

Obradjivanje polja u utvrdjenom području.

Uslijed ratnog stanja veliki je dio našeg seljačkog svijeta bio prisiljen da zapusti svoja mirna stanovanja i svoja polja, koja je osobito u zadnje vrijeme obradjivao neobičnom marljivošću. Narod je morao otići u tudjinu, da izbjegne ratnim dogodjajima. Malo je onih sretnika, koji su mogli ostati na domaćem ognjištu, da se i dalje posvete obradjivanju svojih polja.

Uslijed evakuacije mjesta i zapuštenosti polja samo je po sebi razumljivo, da je potrebito bilo, u koliko su to sredstva dopuštala, da se nastavi obradjivanjem zemlje, da se barem djelomice ubere onaj plod, na kojega je poljodjelac čekao toliko ljubavlju i na kojem je on gradio svoje najljepše nade.

U tu je svrhu utemeljen kod c. kr. tvrdjavnog komesara poljodjelski odbor, koji je sastavljen od državnih, civilnih i vojničkih funkcijonara.

Teška je bila zadaća, što ju je ovaj odbor uzeo na svoja pleća, ne toliko radi velike prostornosti zemljišta, već radi manjkavih sredstava, što su odboru bila na raspolaganje.

Prije svega spremilo se sijeno i žito i to uz sudjelovanje naroda, što nije bio evakuiran i uz sudjelovanje vojništva. Vršidba žita bit će naskoro gotova. Sav je prirod preuzela tvrdjavna intendanca u Puli, koja će, nakon svršetka svih računa isplatiti svakom vlasniku, što mu pripada, a uz cijene, što ih je odredila vlada. Prirod pšenice, ječmika i raži je zadovoljiv, nu ne tako prirod turkinje, a to za to, što se ovoj nije moglo posvetiti potrebitu pažnju.

Prirod je vina istotako malen, a nije ni čudo, ako se promisli, kako treba lozu skrbno obradjivati. Pomanjkanje radnika i sredstava za uništavanje tolikih bolesti loze, kao n. pr. nije se moglo nabaviti velike količine modre galice, a i ono malo, što se nabavilo, kupilo se uz vrlo visoke cijene. To je uzrok, da je rod loze, koji je u proljeću tako lijepo obećavao, bio uništen od raznih bolesti.

Krumpir urodio je prilično.

Ostaje jošte sabiranje uljika, koje će, ako se ne dogodi štogod izvanredna, dati obilni plod.

Poljodjelski će odbor sabirati sve uljike onih gospodara, koji su evakuirani, te je poduzeo shodno, da priredi i ulje.

Posjednici, koji nisu evakuirani, moći će sami pobirati svoje uljike na svoje troškove, nu ako imadu punomoć u redu, mogu sabirati uljike i od posjednika, koji su evakuirani.

U interesu je opće stvari, da bi posjednici brali uljike istodobno kada i poljodjelski odbor. Tko se ne bude držao ovih odredaba, te bude išao brati tudje uljike bez ovlaštenja, bit će kažnjen i prisilno evakuiran.

Započelo se jesenskom sjetvom. U tu svrhu je ministarstvo poljodjelstva podijelilo veću potporu u svrhu nabave plugova i brana.

Time se je nadati, da će se ista površina zemlje, koja je bila prošle godine zasijana žitaricama, zasijati i ove godine. Tako će posjednici, kad se vrate kući, što želimo čim prije, naći obradjena svoja polja, te će biti zahvalni onima, koji su za njih učinili sve, što je bilo moguće.

Aforizmi.

Pravac je samo u geometriji uvijek najkraći put.

*

I ljuta studen može grijati: gledaj snijeg na usjevima!

*

Visoki ljudi padnu često na više.

*

Mnogi ljudi imadu svoju Ahilovu petu u glavi.

*

Mnogo je puta zabranjeno voće i te kako dopušteno.

*

„Kako sebi prostreš, tako ćeš spavati“ — veli poslovica. To nije uvijek istina, jer oni, koji sebi nikako ne prostiru, budući da nemaju ni gdje, ni šta prostrijeti, — još najbolje spavaju.

*

Ako nečije književno djelo nitko ne čita, onda se pisac, ako hoće, može tješit tim, da djelo ima literarnu vrijednost.

*

Ako se netko hvali, da je u najboljim godinama, onda to znači, da su njegove dobre godine već prošle.

Razne vijesti.

Slike nepoznatih vojnika. Kod redarstvenog odjela prizemno leži na uvid pučanstvu treća tabla fotografija kaošto i lični opis nepoznatih na bojnom polju palih vojnika i civilnih osoba, što su se nalazile u pratnji vojske.

U Njemačkoj uveden 25 po sto porez na ratne dobitke. Kako se javlja, odlučeno je u Njemačkoj uvesti porez na ratne dobitke, pošto se je ispostavilo, da mnogi dobavljači sada u ratno doba silne novce zaslužuju i to baš na državi, pa je sasma pravedno, da oni od tih dobitaka državi poseban porez plate. Sada je odlučeno da se odredi 25 po sto porez na dobitke kod državnih dobava. Porez će se ustanovljivati na temelju poslovnih knjiga dotične tvornice ili poduzeća. Kako se na obične dobitke plaća već od prije 10 po sto, to će sada porez ukupno iznašati 35 po sto.

Obustavljen slovački list. „Slovensky Dennik“, koji je izlazio u Budimpešti kao organ ugarskih Slovaka obustavljen je ministarskom naredbom.

Iz Krasa pišu „Edinosti“: Tu su naši topnici uništili neki dan jedan talijanski zrakoplov većeg tipa. Pao je na visoravni Doberdob. Prošle je sedmice zadesio isti svršetak jedan drugi talijanski zrakoplov.

Ispiti osposobljenja. Ovi će ispiti za učitelje i učiteljice pučkih i gradjanskih škola započeti pred ispitnim povjerenstvom u Kastvu dne 8. novembra o. g. Neka gospoda učitelji i učiteljice pošalju na vrijeme molbenice (opis života, svjedodžbu zrelosti, dokaze dvogodišnje službe u školama s pravom javnosti) na svoje c. kr. kotarsko školsko vijeće. U dvogodišnju školsku službu računa se i sadašnja vojnička aktivna služba.

Raspis natječaja. Otvoreno je mjesto kancelista kod općine u Kastvu uz godišnju plaću od 1400 K. Molbe se šalju onoj općini do konca ovog mjeseca.

Internirani austro-ugarski mornari u Rusiji. Kod ovdješnjeg c. kr. lučkog kapetanata nalazi se na uvid iskaz mornara austro-ugarskih trgovačkih brodova, koji se nalaze internirani u Rusiji.

Madjarska ne daje državljanstva Talijanima. Budimpeštansko poglavarstvo odbilo je sve molbe talijanskih državljana za primitak u madjarsku državnu svezu.

Gosp. prof. Dragutin Franić sabrao je i dao 120 K (stotinu dvadeset kruna) za hrvatske škole „Družbe sv. Ćirila i Metoda“ u Istri prigodom cijenitanja njegovih zemljaka iz senjsko-modruške biskupije presv. gosp. dru. Josipu Marušiću za 10. oktobra o. g., kad je u Senju instaliran. Na tome se požrtvovnome radu „Družba“ najusrdnije zahvaljuje i vruće želi, da je se svi Hrvati pri što više prigoda i što češće sjete! Naprijed za Družbu!

Kako je u Gmündenu? U „Slovencu“ čitamo: Dne 9. oktobra posjetio je logor bjegunaca u Gmündu gorički pokrajinski glavar dr. Faidutti i gorički zastupnik Ivan Rojec, dekan iz Tolmina. U pratnji ondješnjih slovenskih svećenika je pokrajinski glavar osobno pregledao mnoge barake. Puk je uopće izražavao želju, da bi se ga premjestilo u južne, više zdrave krajeve. Zastupniku Rojcu je uprava zabranila ustup, dok nije došla telefonička dozvola iz Beča. Kad su dobri Tolminci ugledali svojeg dekana, počeli su plakati. Pravo bi bilo, da bi i drugi hrvatski i slovenski zastupnici posjetili svoj narod.

Doznajemo, da su i naši ljudi iz puljske okolice prispjeli iz Ugarske u Gmünd. Sav naš istarski i dalmatinski narod nema tamo od inteligencije nikoga nego učitelja M. Zuccona iz Ližnjana. Piše nam, da se u školu upisalo preko 350 djece. Treba tamo narodu svećenika, učitelja(ica), zanatlija, trgovaca, doktora. Inteligencija dobro prolazi, ali ne tako prosti narod.

Posl. br. U 192/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Marije Zlatić radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Mariju Zlatić ud. pok. Blaža, a kćer Andrije Božić i Katarine rodj. Božić iz Sluma, tamo boraveću, a pripadnu u Buzetu, 28 god. staru, kat. vjere, pismenu, bez imetka, jur kažnjenu radi prekršaja o hrani,

krivom:

da je dne 30. prošlog kolovoza otposlala u svrhu prodaje iz Sluma u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja metnula u promet predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261. i 266. k. z.

osudjena

na trideset (30) K globe pretvorive za slučaj neutjerivosti u tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne, medju kojima za troškove analize iznos od K 13. Osim toga ima se ova presuda na osnovu § 21 netom spomenutog zakona na trošak optuženice proglasiti u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

Mjesto baraka u Gmündu — novo prebivalište naših bjegunaca.

Piše „Narodnom obrambenom Vijesniku“ iz Ljubljane Dr. Jos. Ličan, profesor bogoslovja iz Gorice.

Prijavljena koncentracija slovenskih bjegunaca iz Dolnje Austrije i Ugarske u Gmündu je već u potpunom toku. Da uredim po nalogu svojeg nadbiskupa duševnu pastvu u novim prilikama, pošao sam iz Beča u Gmünden, koje leži skoro na češkoj medji u dolnjoj Austriji. Po željeznici Franje Josipa otpeljao sam se u 160 km odaljeno mjesto, koje broji svojih 10.000 stanovnika njemačke narodnosti. Putem imao sam prigodu promatrati veliki most preko Dunava kod Tulna, a kod Sigismundsherberge veliko taborište baraka, u kojima je iza visoke i jake žične ograde zastraženih nad 70.000 ruskih zarobljenika. Kada sam istupio u Gmündenu, naletio sam brzo na slovenske bjegunce — Doberdobce, koji su žalili, što se ih prenijelo u barake i što se ih nije pustilo na stanovanjima kod seljaka gdje su prije bili, gdje im je razmjerno dobro bilo. Uopće sam opazio, da su bjegunci u Dolnjoj Austriji bili više zadovoljni sa domaćim stanovništvom pokrajine, nego u sjevernoj Moravskoj.

Položaj taborišta.

Četvrt sata od kolodvora nalazi se opširno taborište baraka, koje je prvotno bilo namijenjeno ukrajinskim bjeguncima, a sada, kada se ovi vraćaju u Galiciju, našim Slovencem. Na velikoj 54.000 m² opsežnoj ravnini jest u najljepšem redu postavljeno 144 drvenih baraka. Prostor na južnoj strani graniči sa smrekovom šumom, a na zapadu velikim ribnjacima. Taborište je zgradjeno dojdeme mjeseca februara, a novi se odjeli uvijek dogradjuju. Sada lako stanuje u priredjenim barakama preko 61.000 osoba. I ovo je taborište ogradjeno žicom, a čuvaju ga vojnici. Nitko ne smije zapustiti barake bez pismene dozvole. Ovom se odredbom hoće zapriječiti, da se možebitne bolesti iz baraka ne raznesu u grad i u druge krajeve. Taborište ima svoje oružništvo i vojničku kumpaniju za stražu.

Razdioba taborišta.

Usrijed taborišta vodi široka asfaltirana cesta, koja dijeli na jednoj strani barake za stanovanje, a na drugoj strani za sanitetu. Blizu ove ceste vode male tračnice, koje su združene sa željezničkim kolodvorom, za prevažanje živeža itd. iz postaje. Od 144 baraka, odredjenih je 126 za spavanje, 18, za nadzor novih bjegunaca 18, a to za to da se ne bi u barake unesla kakva priljepčiva bolest. Sve nove osobe i njihova roba se raskuži i svi se moraju okupati u prostornom kupalištu. Sve barake imadu električno svjetlo, u svakoj po jedna ili dvije željezne peći i štednjik za privatnu uporabu bjegunaca. Hrana se kuha za ove bjegunce u posebnoj kuhinjskoj baraki t. j. svakih 8 baraka za spavanje imadu jednu za kuhanje. U barakama za spavanje ima mjesta za 200 — 250 osoba. Stijene su iz dvojnih dasaka, a isto tako su dvojna stakla i na prozorima.

Osim ovih zajedničkih baraka ima ih 8 sa malim stanovanjima t. j. kuhinja i soba. Ove barake zovu „luksus“ barake, jer su iznutra obložene papirom. Svaka sobica ima jedan prozor, električnu svjetiljku i malu željeznu peć. Dvije barake imadu samo sobe, te su namijenjene za učitelje, činovnike i svećenike. Dne 15. septembra bilo je u ovim barakama 53.000 bjegunaca.

Crkva.

Usrijed taborišta se uzdiže na prostornom trgu drvena crkva, koja se od ostalih baraka razlikuje po svoji visini i zvoniku. Unutrinja je crkve uredjena za grčko-katoličko bogoslužje u staroslavenskom jeziku, što ga imadu Ukrajinci. Glavni oltar — posvećen presv. Srcu Isusovom — s svetotajstvom sakril je sa stijenom („Ikonostas“), koja ima trojna vrata. Glavna vrata smije otvoriti samo svećenik i to strogo po liturgičnim propisima med službom Božjom. Stranski su oltari posvećeni Majci Božjoj i sv. Jozafatu. U crkvi je prostora za 2500 ljudi. Promatrali smo veliku pobožnost i pobožnost ovdješnjih ukrajinskih bjegunaca. Izvan crkve pozdravljaju svećenika pozdravom: „Slava Isusu!“ — odgovorom: „Slava na veke!“ Ujutro, još prije negoli se crkva otvori vidi se cijele skupine vjernih Ukrajinaca klečati pred crkvom sa uzdignutim rukama, koji polglasno, pobožno mole. Kad ustupe u crkvu svako poljubi raspelo na ulazu, okreće se proti tabernakulu te se duboko poklone najprije se desnicom dotakne tla, a onda se prekriži. Kod molitve drže više put visoko uzdignute i raširene ruke. — Kod sv. mise po istočnom obredu puk je u tijesnom savezu sa svećenikom, djelomice pjeva, djelomice moli. Češće se čuje glas „Aleluja, slave Tebi, Bože! Gospodin pomiluj!“

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6 helera*. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 21. listopada 1915. | Broj 99.

Rusko-englesko nesuglasje sa Grčkom.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište.

U području Kolkija trajale su borbe i dalje, a da nije došlo do promjene općeg položaja. Na Putilovki zaplijenilo je obično zapovjedništvo 49. infanterijske regimente kod demoliranja ruskog oklopnog vlaka, čiju je lokomotivu kojih sto koračaja pred našom pozicijom pogodio hitac granate, 2 strojne puške, mnogobrojno jarsko paleće ručno oružje, mnogo municije i ratnog materijala. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Jaka topnička paljba protiv naših pozicija na soškoj fronti potrajala je i jučer cijeli dan. Žestina vatre protiv doberdobske visoravni povećala se je u popodnevnim satovima. Talijanska pješadija navalila u području Krna protiv mostobranu Tolmina, onda protiv Monte Sabotina, Monte San Michele i istočno Vermeljana, ali je suzbijena posvuda uz velike gubitke. Na tirolskoj fronti došlo je jučer do većih borba. Kod Tresassi i na visoravni Vielgarije odbile su naše čete svagdje po više navale. Borbe kod Tresassi vodile su mjestimice do šakanja. U Judikarijama, gdje je neprijatelj u zadnje vrijeme takoder razvio povećanu djelatnost, povukla se naša najprednija odjeljenja natrag u glavne otporne linije.

Srpsko bojište.

U Mačvi prodiru austro-ugarske čete, se približavaju Šapcu. Kod Ripnja i jugoistočno Grocke bacili smo neprijatelja sa izvisne pozicije sa jakom posadom. Njemačke bojne sile priborile su si južno Smederova prelaz preko dolnje Ralje, te pridobile jugoistočno Požarevca u smjeru na Petrovac ponovno na prostoru. Bugari su oteli neprijatelju njegovu jaku poziciju Sultantepe (Car Vrh), jugozapadno od Palanke. Oni su, prodirajući protiv Kumanova, zarobili 2000 Srba i zaplijenili 12 topova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. oktobra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Kod izvidnog nasrtaja sjeveroistočno od Tiny-ja u Champagni zarobili smo 4 časnika i 364 momaka i zaplijenili 3 strojne puške, 3 bacala mina kaosto mnogo orudja.

Rusko bojište.

Sjeveroistočno i sjeverozapadno Mitave napredovali smo. Više smo neprijateljskih pozicija zauzeli. Mjesne borbe na Stiru još traju.

Srpsko bojište.

Južno Lučice i Boževca neprijatelj je ponovno odbačen.

Vrhovna Vojna Uprava.

Engleska i Rusija protiv Grčke.

Atena, 20. oktobra. (D. u.) Reuter javlja: Engleski i ruski poslanik javili su ministru, da njihove vlade ne suglasuju sa grčkim tumačenjem saveznog ugovora naprama Srbije.

Pozivi u Italiji.

Rim, 20. oktobra. (D. u.) Pričuvnici milicije i druge kategorije godišta 1882., 1883., infanterije godišta 1882., bersaljeri godišta 1884. i alpini pozvani su pod oružje za dan 24. oktobra.

Ententa.

Amerikanske cipele za Rusiju.

Stokholm, 20. oktobra. Četiri sjeveroamerikanske firme u Broctonu i Millisu sklopile su ugovor sa ruskom vladom, da će joj u roku od 6 mjeseci nabaviti preko 3 milijuna cipela.

Car će se povući.

Stokholm, 20. oktobra. „Tagens" javlja iz Petrograda: Car će se budućih dana povratiti u Carskoje selo, da se tamo stalno nastani. General Ruski imenovan je službeno zamjenikom nadzapovjednika.

Izmedju Italije i Njemačke nema ugovora.

Milan, 20. oktobra. „Messaggero" piše: Mi možemo dementirati vijest, prama kojoj tobož opstoji izmedju Italije i Njemačke tajni ugovor, koji Italiju priječi, da rat proširi. Izmedju nas i naših bivših saveznika nema više mosta, koji bi nas vezao, te imamo potpunu slobodu, da našim sadašnjim saveznicima pružimo svu našu pomoć. Mi ne možemo naše čete odstraniti od žestokih borbi. Čim postignemo uspjeh, i ako bude trebalo, mi ćemo se moći boriti i na strani Crnogoraca i Srba.

Katedra slavistike u Londonu.

Beč, 20. oktobra. Iz praških sveučilišnih krugova javlja Information: Engleska hoće, da se natječe sa Austro-Ugarskom. U našoj monarhiji cvijeta odavna slavistika, ne na improviziranim odijelima, već na nacijonalnim univerzama u Pragu, Krakovu, Lavovu, Zagrebu i na drugim visokim školama. Time ne će konkurirati londonsko odijelenje, na koje su Englezi pozvali Dra. Masaryka. To su Englezi učinili političkom namjerom, na koju austrijski Slaveni ne mogu drugo, nego da se nasmiju. A nevjernim će Englezima prije uspjeti, da se zavade sa Slavenima, kojih se boje, nego da ih predobiju za sebe.

Prvi francuski ranjenici na Balkanu.

London, 20. oktobra. (D. u.) Havas javlja iz Atene: Oprovrgava se vijest, da je pruga Niš-Solun prekinuta. U Solun je stigao vlak sa francuskim ranjenicima, koji su bili ranjeni u prvim borbama sa Bugarima.

Asquith bolestan.

London, 20. oktobra. (D. u.). Reuter javlja: Službeno se obznanuje, da je ministarski predsjednik Asquith obolio na upali crijeva.

Krvave gungule u Petrogradu.

Berlin, 19. oktobra. (D. u.). „Lokalanzeiger" doznaje iz Kristianije, da je bila u Petrogradu nova, krvava gungula. Djaci i radnici prolazili su gradom noseći crvene zastave, te je na trgu držao govor zastupnik Čeidse, koji je zahtijevao, da se sazove Duma. Umiješalo se redarstvo. Puk je počeo bacati na stražare kamenje i druge predmete. Na to su nastupili protiv naroda kozaci, te je bilo teško ranjeno mnogo osoba.

Akcija mornarice.

Milan, 20. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Bukarešta, da je ruska vlada kupila od rumunjskih škvera nekoliko brodova, da poveća broj transportnih brodova.

Balkan.

Srbi i Talijanci.

Amsterdam, 20. oktobra. (D. u.). „Nieuws van den Tag" piše: Dvojimo, da li će Srbe razveseliti vijest, e će i Talijanci prisustvovati u bojevima na Balkanu sa vojskom od 150.000 momaka. Talijani su doduše uslijed nastalih dogodjaja postali saveznici Srba, ali njihovi su interesi u diametralnom protuslovju sa srpskim interesima, koji žude doći na jadransku obalu. Kad bude već tamo 150 hiljada Talijanaca, bit će jako teško iste odanle odstraniti. Kako će Grci misliti o nacrtu, koji drže Talijance svojim glavnim konkurentima?

Talijansko-bugarski rat.

Rim, 19. oktobra. (D. u.). „Agenzia Stefani" javlja: Pošto je bugarska započela neprijateljstvima protiv Srbije, te se združila sa neprijateljima Italije, izjavila je talijanska vlada na nalog kralja, da opstoji izmedju Italije i Bugarske ratno stanje.

Srpski glavni stan u Monastiru.

Budimpešta, 20. oktobra. „Az Est" javlja iz Sofije: Prama vijesti iz Soluna, srpski se je glavni stan preselio u Monastir.

Postupak protiv Ratka Dimitrijeva.

Sofija, 20. oktobra. General Ratko Dimitrijev i drugi časnici pričuve, koji se nisu povratili iz Rusije, smatrati će se — kako to javlja „Narodni Prava" — kao dezerteri, te će se ih prama postojećem zakonu proganjati.

Engleski zapovjednik u Macedoniji.

London, 19. oktobra. (D. u.). Pressbureau javlja: Nadzapovjednikom ekspedicione vojske imenovan je general Monro. General se Hamilton vraća natrag u Englesku, da preda izvještaj. Dok stigne general Monro, povjereno je vodstvo četa generalu Birdwoodu.

Ententine čete na bugarskoj granici.

Rim, 19. oktobra. (D. u.). „Agenzia Stefani" javlja iz Atene dne 17. oktobra: Savezničke su čete otputovale iz Soluna na srpsko-bugarsku granicu.

Broj iskrcanih četa u Solunu.

Lugano, 19. oktobra. (D. u.). „Tribuna" javlja iz Soluna: Do dne 13. oktobra iskrcalo se u Solunu 35.000 momaka. Od onda stiglo je ovamo mnogo vojništva u najboljem stanju, sa mnogo topništva i municije. Neprestano stižu nove čete. Mnogo četa imade već u Macedoniji te brane željezničku prugu na Vardaru. Savezničke će se čete najbrže koncentrirati kod Kumanova, otkuda će lijevo krilo uznastojati, da se spoji sa Srbima i da prodre u Bugarsku. Dnevnom ratnom vijeću saveznika u Solunu prisustvuju uvijek ruski i talijanski ataše.

Bugari u srpskoj Macedoniji.

Sofija, 20. oktobra. (D. u.) Bugarske su čete unišle u macedonske gradove Radovište i Štip.

Bugarska zabranila odlazak Francuzima.

Pariz, 20. oktobra. „Petit Parisien" javlja iz Turina: Usprkos prosvjeda francuskog poslanika ne će bugarska vlada da dopusti otputovati u Bugarskoj se nalazećim Francuzima.

Rumunjska neutralna.

Bukarešt, 20. oktobra. Havas javlja: Na prijedlog Bratianu-a zaključilo je ministarsko vijeće, da će se držati stroge neutralnosti. Obzirom na situaciju poduzet će se sve potrebite vojničke mjere na granici.

Držanje Grčke i entenata.

Milan, 20. oktobra. Držanje Grčke ne smatra se zadovoljivim u krugovima entente, kako to javlja dopisnik „Corriere della sera" iz Londona. Grčka je izjavila, da ugovor sa Srbijom ne dolazi sada u obzir, nakon što je Bugarska navijestila rat, jer se tu radi o jednom dijelu europskog rata, a ne internom balkanskom slučaju, kojega je ugovor predvidjao. Srbiji je se dalo razumjeti, da bi Grčka u slučaju intervencije previše riskirala, te da je i u interesu Srbije, ako Grčka drži svoju vojsku netaknutom, da bi se mogla tako u zgodom času zauzeti za koristi Srbije. Na temelju ovih izgleda, prijavio je Zaimis prošli četvrtak srpskom poslaniku, da će Grčka ostati neutralna. Srpskom se poslaniku dalje reklo, da su prama izjavi Bugarske, Srbi prvi navalili. „Times" veli, da je ustrpljenje entente naprām Grčke dostiglo granicu. Grčkoj će se napomenuti, što zahtijeva njezina čast naprām Srbije i prama njoj samoj. Još je jasnija „Morning Post". Ako hoće Njemačka, da ulovi Grčku sa obećanjima, koje se protive obećanjima, što ih je zadala Bugarskoj, onda će Grčka uvidjeti, da bi ju još mogle napasti i Turska i Bugarska. Ententa može u tom slučaju zajamčiti Grčkoj svoju pomoć.

Prekinuta sveza izmedju Rumunjske i Srbije.

Berlin, 20. oktobra. „Berliner Tagblatt" javlja: Sveza Srbije sa Rumunjskom može se već sada označiti, da je prekinuta. To je važno, jer time ne bi Srbija više mogla dobivati ratnog materijala.

Talijanski strah.

Chiasso, 20. oktobra. Dopisnik „Corriere della sera" u Bukareštu se boji, da je Rumunjska sklopila tajni ugovor sa centralnim vlastima. Rumunjska je vlada još prije navale Bugarske na Srbiju bila zaključila, da će ostati neutralna.

Bombardiranje Varne?

Sofija, 20. oktobra. Ruska je mornarica već bombardirala Varnu, nu udaljila se, — bez da bi nanijela štete, — čim je vidjela, da su u blizini podmornice.

Sa Balkana.

Beč, 20. oktobra. „Information" javlja: Sve upire poglede na Balkan i očekuje na njem odluku cijelog rata. To je javno mnijenje, ali je li to sigurno? Niti najdalekovidniji umnik ne može znati, gdje i kada će odluka pasti.

Vijesti sa Balkana su, po starој navadi, protuslovne. Stalno je, da ententa iskrcava uvijek nove čete u Solunu, a ne zna se, da li ih sa Dardanela uzimlje, ili od drugud dovaža. Italija će takodjer sudjelovati na Balkanu; da li će poslati svoje čete preko Soluna ili u Albaniju nije poznato. Pošto je Sonnino uspio svojom namjerom, to otpadaju glasine o njegovu padu same po sebi.

Najvažnija vijest iz Grčke je, da su se pomirili Venicelos i kralj, koji je darovao svomu bivšem predsjedniku vlastitu sliku i premilosnu vlastoručnu posvetu.

Službeno se javlja iz Rumunjske, da je vlada pridržala pod oružjem rezerve i pozvala godište 1916.

Rusko navještenje rata Bugarskoj.

Pariz, 20. oktobra. (D. u.) „Petit Parisien" javlja iz Petrograda: Neposredno predstoji navještenje rata Rusije Bugarskoj. Što se Italije tiče, veli list, da je Salandra sa Sonninom izradio notu i poslao ju kralju, u kojoj se veli, da će Italija sudioništvovati kod blokade bugarske obale i u Egejskom moru.

Centralne vlasti.

Treći ratni zajam.

Berlin, 20. oktobra. (D. u.). Uplate na treći ratni zajam iznašaju do 15. oktobra 7.576·3 milijuna maraka ili 62·6 posto ukupnog potpisa.

Jednakopravnost muslimanske vjere u Ugarskoj.

Budimpešta, 20. oktobra. Vlada pripravlja zakonsku osnovu, prama kojoj će biti muslimanska vjera priznata jednakopravnom.

Dogodjaji na moru.

Torpedirani parobrodi.

Stockholm, 19. oktobra. (D. u.). Hamburški parobrodi „Pernambuco" i „Söderbamm" bili su noću torpedirani od engleske podmornice. Oba su parobroda vozila za Njemačku neku stanovitu robu.

Raspoloženje u Italiji.

„Frankfurter Zeitung“ prima ove vijesti o sadanjem stanju iz Italije.

Javno mnijenje i vjerovanje vodećih krugova preokrenuli su se s temelja od prvih dogodjaja našeg ratovanja protiv Austro-Ugarske, jer su ti tek otkrili poteškoće i zamašaj cijelog poduzeća. Najprvo je nestalo onog oduševljenja, koji su raspirili bili med pukom razni proglasi i agitacije, prije nego se je parlamenat sazvao. Ne ćemo time ustvrditi, da smo kao pokunjeni izgubili svaku nadu, nego konstatiramo samo činjenicu, da je izčeznuo u nepovrat nacijonalistički delirij, te da svakim novim danom sve to više zavladava uvjerenje, da se ne ćemo tako hitro i zdravo izvući iz kobne neprilike, u koju smo sami sebe doveli. Vojnički uspjeh cijelog dosadanjeg napona sila i svih ogromnih žrtava je odviše maljušan, a da si možemo utvarati nadu, e ćemo dokončati rat prije zime. A ipak i to je mnoge neutraliste najviše sprijateljilo sa ratnim namjerama, da će se vojna skoro svršiti. Sve jasnije progledava se, da se je vlada umiješala u europski rat, ne razumijevajući, ni obazirajući se na korist zemlje, koja je nepripravna i preslaba, da vodi radi nezdravih nutranjih političkih prilika i radi lošeg gospodarskog stanja. Političke stranke su se uistinu za hip smirile, ali cijeli je narod razdvojen. Većina radništva, poljodjestva, plemstva i ostalog pučanstva. koje je rat uništio, ne samo da goji u srcu, nesklonost za rat i težnju za mirom već je preočito i jasno očituje. Vlada ima do danas još jaku parlamentarnu većinu medju nacijonalističkim zastupnicima, republikancima, slobodnozidarima i lažisocijalistima, ali i same vladinovske novine odavaju slabost ove privrženosti, i nemogućnost da se dugo takva parlamentarna većina održi, koja bi bila za to, da se dugo vodi rat.

Dobro upućeni krugovi, koji promatraju bez političke strasti pravo stanje stvari, ne taje svoje zabrinutosti za gospodarsku budućnost Italije, te spočitavaju vladi nemar i nedostatnost financijalnih mjera. Izračunali su, da će morati Italija zadužiti se još za 14 milijarda, za koje će Talijani plaćati ogromne godišnje kamate od 750 milijuna lira. Vrhu toga trebat će nadoknaditi ogromne svote mirovinskih i pripomoćnih zaklada i raznih drugih vrijednosti, koje su se za za rat uništile, a koje će biti prisiljena da kasnije iz boka iz oka isisa. Ni optimisti ne vjeruju, da će Italija uzmoći toliko, da plati odštete onima, kojima je rat na medjama uništio kuće i imanja, a još manje, da će one, koji su za domovinu izgubili zdravlje i ostali osakaćeni i nemoćni, dostatno podupirati. Svi optužuju vladu, što se nije pametnije pogodila s Francuskom i s Engleskom o novcu, tom glavnom, uvjetu rata.

Ali vlada mari i ne mari za te račune i za budućnost; ona je okorijela u svojem laganju i ne priznavajuć očite pogibelji strašne budućnosti. Talijanska vlada, predusrela je zlu time, što se obara na nepopravljive neutraliste, okrivljujući njih, a ne sebe, radi kritičnih dana, u kojima se Italija nalazi i kojim još crnijima u susret ide, te optužujući ih, da su toboze izazvali nepovoljni preokret u javnom mnijenju. Stoga je u talijanskom ministarstvu nemoguća, jer se vlada oslanja jedino na labavu i prevrtljivu većinu opozicijonalnih stranaka proti nezadovoljnog i ja kog Giolotijevog kluba, koji ima za sobom ogromnu većinu talijanskoga naroda. Najizrazitiji dokaz i predznak nesloge i nutarnjeg razdora su žestoke polemike vladinovskih listova, koji bezuspješno kušaju, da izvrgnu ruglu i pučkom prijeziru Giolittijevu stranku te pojedine zastupnike i pripadnike njezine. Vlada imat će puno posla e zapriječi za sebe nepovoljnu diskusiju u parlamentu, te ga ne će sazvati dok su joj još pri ruci izvanredna zakonita sredstva, koja imaju još valjanosti samo do 30. novembra. Sasvim tim, prama uvjeravanju iskusnih i dobro informiranih političara, sva je prilika da ne će Salandrino ministarstvo pobijediti opozicije, te da će pametniji talijanski krugovi prodrijeti te iznijeti na kormilo vlade pametnije i miroljubivo ministarstvo.

U Italiji ne mogu trajati dugo ove teške prilike. U talijanskoj vojsci nestaje sve to više stege i reda. Vojnici se češće već u to poslijednje vrijeme bune. Moralo se odustati od toga, da se sve buntovnike ustrijeli, radi velikog broja njih, nego ih na čitave čopore odganja u gaetske uznice.

I to je zanimivo, kako je brzo prošla Talijance volja, da navijeste rat i Njemačkoj, protiv koje je pirila vatru mržnje svojedobno cijela nacijonalistička štampa. Talijanska je cenzura dobila strogi nalog da zaplijeni svaki članak, koji bi spomenuo štogod o mogućem sudjelovanju Italije protiv Dardanela. Upalo je u oči, kako nije ni Barzilai u svojem napuljskom govoru spomenuo, da je i Njemačka direktni neprijatelj Italije.

I dobro je Barzilai učinio, da nije spomenuo Napolitancima eventualnog rata sa Njemačkom kao što su ovi siti do grla i samog rata s Austrijom, dok su s druge strane sve to gladniji kruha. U južnoj Italiji raste bijeda. Mjesto radnje i kruha talijanska im vlada šalje blebetušu, da ih utješi. Dokaz strašnog nezadovoljstva i raspoloženja u južnoj Italiji u opće, a u Napulju napose, što ju je načelnik grada prigodom Barzilajevog govora poručio vladi, da otklanja odgovornost, da će se u Napulju održati javni mir.

23. ratni navještaj.

Prva navijestila je rat

1.	Austro-Ugarska Srbiji	28./7. 1914.
2.	Njemačka Ruskoj	2./8. „
3.	„ Francuskoj	3./8. „
4.	„ Belgiji	3./8. „
5.	Engleska Njemačkoj	4./8. „
6.	Austro-Ugarska Rusiji	5./8. „
7.	Srbija Njemačkoj	5./8. „
8.	Crna Gora Austro-Ugarskoj	7./8. „
9.	Francuska Austro-Ugarskoj	12./8. 1914.
10.	Engleska Austro-Ugarskoj	13./8. „
11.	Crna Gora Njemačkoj	12./8. „
12.	Japan Njemačkoj	23./8. „
13.	Austro-Ugarska Japanu	25./8. „
14.	Austro-Ugarska Belgiji	25./8. „
15.	Rusija Turskoj	30./10. „
16.	Engleska Turskoj	5./11. „
17.	Francuska Turskoj	6./11. „
18.	Belgija Turskoj	7./11. „
19.	Italija Austro-Ugarskoj	23./5. 1915.
20.	Italija Turskoj	21./8. „
21.	Engleska Bugarskoj	15./10. „
22.	Francuska Bugarskoj	16./10. „
23.	Italija Turskoj	18./10. „

Bugarska Srbiji nije još uredovno navijestila rat, nego izjavila drugim vlastima, da se sa Srbijom nalazi u ratnom stanju. Ni Srbija nije navijestila rata Bugarskoj.

Aforizmi.

Darovi su uvijek skuplji negoli kupljena roba.

*

Nečija sudbina jesu — drugi ljudi.

*

Što je čovjek više dobivao premoć nad prirodom, to je postajao ovisniji od ljudi.

*

Čovjek je ponajpače rob svoje vlastite slobode.

*

Najbolje se spava u proljeću, kad se sva priroda budi.

Razne vijesti.

Obznana. Občinski gerent obznanjuje: Žito za sjeme izdavat će se: za mjesta: Pula (izuzevši Jadreške, Šikiće, Škatare, Vinkural i Verudu) Alturu, Montić, Loboriku, Kavran i Stinjan kod vojničkih baraka na stanciji Sladonja; za mjesta: Jadreške, Šikiće, Škatare, Vinkural, Šišan, Pomer, Ližnjan, Premanturu i Medulin kod ciglane u Škatarima; za mjesta: Galežan, Fazanu i Peroj u Vodnjanu.

Naši evakuirci. Primili smo iz Gmünda pismo jednog našeg evakuirca, koji nam izmedju ostalog piše: Dosada je ovamo stiglo okolo 13 hiljada našeg naroda i okolo 3 hiljade Slovenaca nu svaki dan dolaze novi transporti. Kako naši ovamo dolaze, tako Ukrajinci odlaze. U našoj su sredini samo 2 naša učitelja i to Mate Zuccon i Antun Rajčić. Oba će biti namješteni na našoj školi, u koju se je dosada upisalo preko 1000 djece, a imamo već pripravnih 6 razreda. Učitelje(ice) imenuje, odnosno predlaže uprava baraka namjesništvu, a ovo ministarstvu u Beč. Plaću odluči ministarstvo. Učitelji Ukrajinci vele, da primaju dnevno do 8 K. Još danas ih imade ovdje 18. Kod uprave baraka imadu iskaz talijanskih učitelja(ica). a za naše nitko ne zna. Kako to? Zar se za nas nitko ne brine? — Dosada je uprava u rukama Ukrajinaca. Svi su natpisi njemački i ukrajinski (pis ćirilicom. Molili smo neka bi natpisi i hrvatski, da se svijet bar neko znade ravnati, ali nam odgovaraju: G su vaši pisari, učitelji, svećenici, dokt zanatnici? Zato pozivljeno u pomoć. Z tijevamo naše kuharice, ali ne mogu se slože, i onda joj i pomagaj!

Učitelji i svećenici dobiju posebno s novanje. Svega se može kupiti jeftino barakama. Hrana u ovdješnjem hot iznaša 2·5 K dnevno. Pred par dana p sjetio nas Dr. Faidutti i slov. zastup Roje. Ovdje stalno borave tri sloven svećenika. Neka se tkogod od naših i nas pobrine!

Posl. br. U 194/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tu funkcijonara državnoga odvjetništva k javnoga tužitelja protiv Frana Legovi radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz g 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara drža noga odvjetništva Bigatto kao javno tužitelja optuženika, koji se nalazi na s bodi, nakon glavne rasprave danas p vedene, a na osnovu prijedloga učinjeno od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Frana Legovića pok. Frana i pok. Iva rodj. Fabris iz Huma, tamo boravećeg, pripadna u Buzetu, 57 god. starog, k vjere, oženjena, maloposjednika, pismen jur kažnjenu radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 30. prošlog mjeseca otposlao svrhu prodaje iz Huma u Pulu mlijek koje je bilo navodnjeno, te tako u svrh zavaravanja metnuo u promet predme koji su izgubili na svojoj hranivosti, dak prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/189 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva za na osnovu istog paragrafa uporabom § 26 i 266. k. z.

osudjen

na trideset (30) K globe pretvorive slučaj neutjerivosti u tri (3) dana zatvo te na platež postupačnih troškova i o ovršne kazne, medju kojima za troš analize iznos od K 5. Osim toga ima ova presuda na osnovu § 21. netom sp menutog zakona na trošak optužen proglasiti u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

Mjesto baraka u Gmündu — novo prebivalište naših bjegunaca.

Piše „Narodnom obrambenom Vijesniku“ iz Ljubljane Dr. Jos. Ličan, profesor bogoslovja iz Gorice.

(Konac.)

Ovdje smo tri slovenska svećenika: Ciril Vuga, Josip Kos i pisac ovog članka. Svih Slovenaca ima sada tamo nad 5000, u kratko vrijeme doći će ih jošte 12.000 (medju ovima mnogo Hrvata) iz Ugarske i Dolnje Austrije, tako da će naša naseobina brojiti nad 20.000 Slovenaca.

Škola.

Blizu crkve nalazi se prostorna škola pred kojom se nalazi lijep vrt i velik slavoluk sa natpisom: „Mladost — naša budućnost!“ i to u ukrajinskom i njemačkom jeziku. Uopće se svi natpisi dvoježični t. j. njemački i ukrajinski. Školska je zgrada vrlo prostorna, zračna i svjetla. Lanjske je godine ovdje podučavalo 25 učiteljskih sila. Pouka se je vršila u 20 razreda za 1600 djece i za odrasle analfabeta (917). U školi su takodjer obrtni, gospojinski i trgovački tečajevi. Podučavali su od vlade postavljeni strukovnjaci. Produžnim tečajevima možemo ubrojiti velike radionice, gdje su se pripravljale sve potrepštine za bjegunce. Pod upravom strukovnjaka nalaze se tri velike radionice za postolare, krojače, stolare i ključare. Mnogo je radnika ovdje dobilo svjedodžbu osposobljenja. Za ženske se nalazi odio za širanje, umjetno pletenje itd. Za Slovence će se otvoriti škola za čipke i dr.

Iz svega proizlazi, da ima uprava dobru volju, da pripravi bjeguncima koliko je moguće prijatno i korisno stanovanje u ovom prognanstvu. Za zabave priredjeno je posebno kazalište, koje je stajalo 8000 K, i gdje su svaki dan kinematografičke predstave.

Pohvaliti je treba ukrajinsku inteligenciju, koja se tu žrtvuje za svoje zemljake, osobito svećenike i učitelje. Svi su činovnici skoro uzeti iz ukrajinskih krugova. Mnogo je ukrajinskih djaka zaposleno u nadzoru baraka, kod sanitetnih zgrada i uprave. I mi ćemo Slovenci morati molititi za svoje činovnike, koje će vlada morati primjereno remunerirati. Neka bi se i medju našom inteligencijom našlo mnogo njih, koji bi naslijedovali Ukrajince.

Priprava hrane.

Za bjegunce, kako prije spomenuto, kuha se u skupnim kuhinjama, gdje pomažu domaće žene. Jedan put na sedmicu i to nedjeljom dobivaju bjegunci meso, inače se hrana sastoji iz drugih jezbina. Prvih dana nije našim bjeguncima išla u tek ova hrana, pripravna na drugi način. Nu ipak se im obećalo i djelomice priskrbilo, da se im pripravi hrana po našem okusu. Skupnu opskrbu hrane ima u ruci poznata židovska tvrtka Grohe iz Mödlinga. Šteta je, što nije moguće dobiti više kravljeg mlijeka za bjegunce, koje se sada daje samo djeci, a odrasli dobivaju umjetno mlijeko. Kruh se mijesi i peče u posebnoj baraki, gdje se sve djelo opravlja elektrikom. U toj se pekarni ispeče na dan 9000 kg kruha. Za spremanje živeža služe velika drvena skladišta. Osim toga je u barakama posebna klaonica, staje za svinje, živad itd.

Činovnici i inteligencija bjegunaca, koje ovdje ne manjka, posluženi su u lijepoj restauraciji, koja je opremljena sa svim modernim konfortom. Čovjeku se čini, da niti ne sjedi za stolom u drvenoj baraki. Poslužba je dobra i jeftina. Uz restauraciju nalazi se i kavana. Osim toga ima logor i svoju trafiku, dućan sa svim potrepštinama, vlastitom poštom, požarnicima itd.

Pitna je voda iz gmündskoga vodovoda. Na sredini svake ulice nalazi se voda. Priskrbljena je i kanalizacija. Kod kupališta nalazi se praonica, gdje žene peru rubeninu.

Zdravstvene zgrade.

Na odijeljenom prostoru nalazi se 12 baraka — bolnica, od kojih je 6 za nutrnje bolesti, kirurgični odio za djecu, Četiri su bolnice za pritjepčive bolesti, a 4 za sumnjive bolesti. U bolnicama je prostora za 1500 osoba. Bolnicu vodi kotarski liječnik Gmündena, te 21 medicinara i medicinarki i okolo 40 bolničarki. U ovom odijelu ima 8 ambulatorija i jedna ljekarna.

Logor ima i svoje groblje, koje krije mnogu žrtvu svjetske vojske.

Život u taboru.

Kad čovjek ustupi u logor, čini mu s da je došao na veliko sajmište. Sve ulice medju barakama pune bjegunac osobito glavna ulica pred upravom i c kvom. Krasne su narodne nošnje. Naveč se ljudi sastaju na ulicama, te raspra ljaju o dnevnim dogodjajima. Izgleda kao u kakvom velegradu. Kroz dan bj gunci čiste barake, odjela, i drugo, Na se ljudi iza objeda rado sunčaju, da malko stople u ovom mrzlom kraju. Zim već tu započima. Prošle sedmice ima smo već 2 stupnja ispod ništice, Oh kak bi rado htjeli naši Slovenci, da se ih pr nesti u južne toplije krajeve, jer se bo da će zima zahtijevati mnogu žrtvu. Ukr jinci su više naučeni na zimu, a imad i tople kožuhe. Samo nekoji od njih s tako utvrdjeni, da uopće ne mare za ba rake. Za njih je na prostoru odluče prostor, gdje spavaju kod svojih konja i na vozovima.

Na koncu treba da spomenem, da s na posebni način skrbi za bjegunce upra vitelj baraka, minist. savjetnik dr. p Czapka i tajnik dr. Bilinski, koji je jak obljubljen od Ukrajinaca.

Razumije se da imadu bjegunci je više raznih želja, kojih žalibože nije mo guće ozivotvoriti. Kod sveg trpljenja tje ih to, da imadu u svojoj sredini doma svećenike, kojim se mogu potužiti. Tješ ih crkva, gdje traže potrebitu utjehu.

HRVATSKI LIST.

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 22. listopada 1915. | Broj 100.

Austrijske čete unišle u Šabac.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno i jugozapadno Čartoriska i jučer se je cijeli dan žestoko borilo. Jugoistočno Kulikovice odbile su austro-ugarske i njemačke čete jake navale. U jučerašnjim bojevima na Stiru zarobili smo 300 momaka i zaplijenili 3 strojne puške. Kod novog Aleksinca izjalovio se danas jedno protivnički nasrtaj. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Na cijeloj jugozapadnoj fronti u toku su bojevi velikog stila. U Tirolu slomile su se jučer mnogobrojne jake navale Talijanaca na naše jake pozicije. Tako su naše čete odbile na visoravni Folgarije prošle noći šest navala, suzbile jučer kroz dan jurišajućeg neprijatelja tri puta. Isti udes zadesio je tamo danas u noći sa jakim silama izvedenu neprijateljsku navalu. I u Dolomitima bile su odbijene nove talijanske navale na Col di Lana, Monte Siesf (?) i kod pograničnog mosta južno Schulderbacha. Neprijatelj, koji se u ovom području već nekoliko dana muči, nije mogao nigdje postići ma samo i najmanji uspjeh. Na karničkom grebenu bila je odbijena zapadno Volajerskog jezera navala talijanskih alpina. U Primorju postigla je neprijateljska topnička paljba do najveće žestine, te je potrajala cijeli dan protiv cijele soške fronte. Pokušaji približavanja neprijateljske infanterije i tehničkih četa izjalovili su se u vatri naše infanterije i strojnih pušaka.

Srpsko bojište.

Naše su čete unišle u Šabac. Ravnina Mačve očišćena je od neprijatelja. Vojska Kövessova i s obje strane Morave napredujuće, njemačke bojne sile prodiru u uskoj svezi uvijek dublje u srpsko područje. Od austro-ugarskih četa generala Kövessa, zapadna je bojna skupina napredovala do obrežja ušća Turije. Medjutim je istočna skupina južno Grocke prekoračila u borbi nizinu Ralje.

Bugari su pridobili izmedju Zvječara i Knjaževca dolinu Timoka, približili su se istočno Pirota glavnim utvrdama na udaljenost topovskog hica. Jedna je njihovih vojska izvojštila si prekjučer sa prednjim četama ulaz u kotlinu Kumanova i doline Vardara.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu nema nikakvih osobitih dogodjaja.

Rusko bojište.

Sjeveroistočno Mitave pridobili smo obalu Dvive od Borkovića do Berseminda. Dosadašnji plijen tamošnjih bojeva iznaša 1725 zarobljenika i šest strojnih pušaka. Istočno Baranoviča odbili smo rusku navalu. Na Stiru u okolici Čartoriska zahvatili su bojevi veći opseg. Pred znatnijom nadmoćju morao se ustegnuti dio tamo boreće se njemačke divizije u stražnju poziciju. Kod toga smo izgubili nekoliko topova, koji su ustrajali na mjestu do zadnjeg časa. Protunavala je u toku.

Srpsko bojište.

Saveznici slijede na cijeloj fronti polagano uzmičućeg neprijatelja. Iz jako utvrdjene pozicije jugoistočno Ripanja izbacili smo Srbe u južnom pravcu. Naše su prednje čete dostigle Stepojevac-Leskovac-Baban. Zapadno Morave prodiru Nijemci preko Seleva i Saraorči istočno rijeke preko Vlaškog dola. Rasanca i prama Ranovcu. Vrhovna Vojna Uprava.

Balkan.

Carev poziv u bugarskim jarcima.

Berlin, 21. oktobra. „Telegraphen Union" javlja iz Sofije: Srpski su vojnici bacali veliku množinu poziva ruskog cara u jarke bugarske vojske, u kojemu se prijatelji Rusa pozivlju, da ne zaborave e su Slaveni, i neka se ne bore protiv Slavena.

Ratovanje Srba.

Sofija, 21. oktobra. Službeni izvještaj vojne uprave od dne 18. o. mj. donaša o načinu srpskog vojevanja slijedeće opaske: Kad su naše čete unišle u Vranju dočekali su ih Srbi uz poklike: „Živio!" Pučanstvo je izvjesilo bijele zastave, a malo zatim navalili su na naše čete tučom taneta iz pušaka.

Prvi bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 21. oktobra. Izvještaj bugarskog velikog stožera od 15. oktobra veli: U Macedoniji napreduje naše prodiranje protiv gornje Bregalnice. Naše su čete stigle do crte Dranošac-Sukavolac i gorovite okoline Kavke i Golak planine. Naše su čete zauzele Carevoselo, Pečevo i Berovo. Na zapadnom poplanku velikog Balkana dostigle su naše čete crtu Novokorito-Zedinac-Repuznica-Rovnobuče-Crni Vrh. Naše su čete zauzele strategički važnu Vranja Glavu u dolini Morave.

Vojvoda Putnik odstupio.

Berlin, 21. oktobra. „Berliner Tagblattu" javlja njegov ratni dopisnik: Kako mi se javlio u Beogradu, vojvoda je Putnik odstupio od svog mjesta i to radi bolesti (azme). Toga Srbi ne će da objelodane.

Iza srpske fronte.

Budimpešta, 21. oktobra. „A Nap" prima iz Beograda: Danas sam govorio sa jednim njemačkim zrakoplovcem, koji se je povratio iz okolice Niša. On je zrakoplovom preletio cijelo područje do Niša. Zrakoplovci — pripovijeda on — nisu iza fronte opazili nikakvog gibanja četa, pa i promet po cestama je jako malen. Izgleda, da su Srbi dovršili svoj uzmak, te da misle sadanju obrambenu liniju braniti do zadnje kaplje krvi. Nekoji znakovi pokazuju, da su Srbi upravili sve svoje sile protiv bugarske fronte. Užasno žestoke bile su borbe kod Torlačke, neznatnog malog sela južno Beograda, koje broji jedva 100 duša. Srbi su ovo selo izvanredno utvrdili, te su stali u jarcima, koji su gradjeni poput labirinta. Naše je teško topništvo upravilo vatru na ove pozicije, gdje su Srbi neprestano kopali jarke. Usprkos paklene vatre ustrajali su Srbi u svojim pozicijama. Ovdje su jurišale austro-ugarske čete, seu...ogradski honved, ugarsko i rumunjsko domobranstvo, te su zauzele ove pozicije. Zapovjednik, koji je drugog dana dobio nalog da pokopa lješine, pripovijeda, da je bilo mnogo lješina žena, koje su se u ovoj poziciji borile uz srpske vojnike.

Pogovor sa Radoslavovom.

Berlin, 21. oktobra. Dopisnik „Berliner Tagblatta" imao je razgovor sa ministrom predsjednikom Radoslavovom. On je upitao, kako će se položaj razviti, ako dodju u Bugarsku Rusi. Ministar je odgovorio, da ne vjeruje u to. Nu još je manje vjerojatno, da će Rumunjska dozvoliti Rusima prolaz kroz Rumunjsku. Vara se svaki, koji misli, da će tradicijonalna bugarska čuvstva napram Rusije, zapriječiti Bugarsku, da ustupi i put protiv iste. Ako treba, vojnici će svakog prijašnjeg prijatelja smatrati neprijateljem i prama tome proti njemu postupati. Na to je prešao govor na Grčku. Istina je — rekao je Radoslavov — jučer su se ponovno u Solunu iskrcali Francuzi. Nu brzojavne vijesti iz Atene glase, da je sve mirno, dakle za nas povoljno. Nu stalnosti se u Grčkoj zemlji ne može očekivati. Kad je Radoslavov počeo govoriti o kralju Konstantinu, nadodao je dopisnik, da bi u slučaju grčko-bugarskog zapletaja njemačko javno mnijenje odsudilo grčkog kralja. Ne bojte se — rekao je Radoslavov — bugarska vlada niti iz daleka ne misli navaliti na Grčku. Mi smo radili mudro i kako je za nas korisno, nu mi znamo, na što nas prijateljstvo sa Njemačkom veže. Ja vjerujem u sjedinjenu budućnost četiriju saveznih država. Već se sada vide posljedice naše političke odluke. Delcasse je pao, jer nije uspjela njegova balkanska politika, a Sasonov će ga slijediti. To su neprijatelji Bugarske. Oni padaju, mi pobjedjujemo.

Borba za Dardanele.

Genf, 21. Oktobra. Pariški vladini krugovi niječe da se namjerava isprazniti poluotok Galipolje. Obustavilo se za tamo samo dalnje odašiljanje novih četa.

Rusija protiv Bugarske.

Petrograd, 21. oktobra. (D. u.) Car je izdao ukaz, kojim oznanjuje svojim podanicima, da je izvršeno bugarsko izdajstvo protiv slavenske stvari. Ukaz naglasuje, da su bugarske čete navalile na vjernu saveznicu Srbiju. Ostvaranje želja bugarskog naroda na priklopljenje Macedonije bilo je osigurano drugim putem, nu tajni računi i interesi, što su Nijemci prišapnuli, i bratoubilačka mržnja ostali su pobjednici. Bugari su se otvoreno postavili na stranu neprijatelja kršćanske vjere, slavenstva i Rusije. Ruski narod gleda sa teškom boli na izdajstvo Bugarske i krvavećim srcem vadi mač iz korica protiv nje, prepuštajuć ju izdajničkom udesu slavenske stvari i pravednoj kazni božjoj.

Ententa.

Talijanski zajam u Americi.

London, 21. oktobra. Reuter javlja iz New-Yorka: Tvrtki Lee Gigginson povjerila je talijanska vlada, da joj izda jednogodišnji zajam od 25 milijuna dolara, Kako se glasa, bit će obligacije ukamaćene na 6 po sto.

Neugodna pitanja.

London, 21. oktobra. „Nation" piše: Vivianiev govor o ekspediciji u Solun bi se u Engleskoj više cijenilo, kada bi se znalo, što je on mislio. Koja je to ruska vojska o kojoj on govori? Hoće li Italija pomoći? Hoćemo li navaliti, bez da nam Grčka štogod osigura? Hoće li saveznici Dardanele napustiti ili će ih držati? Kako ćemo sakupiti novu vojsku za nova teška ratna bojišta? Koje ćemo pomoćne čete moći oduzeti iz Francuske i u koliko vremena mogu ove biti na bojnim poljanama? Kako će se moći opskrbljivati vojsku od 200—300 hiljada momaka samo sa jednom jednotračnom željeznicom? Zar nema i za našu ekspediciju granica? To su vojnička pitanja, koja je morao francuski stožer pretresti. Imamo li mi to tijelo? Melankolički primjer Dardanela veli, da ga nemamo. Zar ima neorganiziranog vojničkog mnijenja, koje je za ovu pustolovinu? Ja ne čujem od nikoga. Naravski mi ćemo Srbiju pomoći. Pitanje je, da li će pomoć biti direktna i jaka, ili indirektna i bezuspješna.

Afrikanci u Engleskoj.

London, 21. oktobra. Reuter javlja: U Engleskoj nalaze se tri južno afrikanske regimente teškog topništva.

Francuski inžiniri u Odesi.

Pariz, 21. oktobra. „Petit Journal" javlja, da su u Odesu stigli francuski inžiniri, koji će voditi upravu pripravljanja ratnog materijala.

Tužba protiv Hamiltona.

Kristianja, 21. oktobra. Reuter je javio, da je Hamilton zamijenjen drugim generalom i da je pozvan u London, da izvjesti o položaju. „Morgenbladet" doznaje, da je opoziv uslijedio radi drugog uzroka. On je uslijed tužbe zapovjednika mornarice pozvan pred ratni istražni sud. Što je skrivio, za sada se još ne javlja.

Industrija u ruskoj Poljskoj.

Frankfurt, 21. oktobra. „Frankfurter Zeitung" piše: Nije istina, da je radnik, tvorničar i tehničar skroz i skroz Poljak. Prama popisu pučanstva od god. 1897. bilo je u ruskoj Poljskoj zaposlenih: u tekstilnoj industriji 33.200 židova, u industriji za živež 44.797 židova, u industriji kovina 40.082 židova, u kamenolomima 5187 židova, u kemičkoj industriji 6541 židova, u industriji drvom 41.359 židova, u industriji papira i kože 20.446 židova. Tako iznosi postotak židovskih radnika 34·4 po sto, a na mjestima 60—80 po sto. Prama tome je pogrešno govoriti, da je radnik u ruskoj Poljskoj isključivo Poljak. Trećina je radnika židova.

Postupak Talijanaca.

Lugano, 20. oktobra. Redarstvo u Firenci uapsilo je na nalog ratnog suda u Mlecima groficu Mariju Vojnović iz Dubrovnika radi sumnje spijunaže.

Sa bojnih poljana.

Pred padom Rige.

Berlin, 21. oktobra. „Tageblatt" objelodanjuje slijedeći brzojav iz Petrograda: Rigu nije moguće držati, pošto su Nijemci sa sviju strana dobili pojačanja. Ruska vojska kuša da izbjegne protiv sjevera, da ju ne bi Nijemci opkolili.

Srpska utvrdjenja.

Srbi morali su usredotočiti obranu svoje zemlje u velikom utvrdjenom taboru u središtu kraljevine, poput Švicarske i Rumunjske.

Niš je glavna srpska tvrdjava; a Zaječar, Pirot, Vranje, Bela Palanka, Beograd, Smederovo i Kragujevac brane razne doline i ceste kuda bi se moglo prodrijeti u srce zemlje.

Zaječar na Timoku zatvara istodobno željeznički put, što vodi u Niš iz Negotina preko Knjaževca, i ulaz iz Bugarske po moravskoj dolini proti Paracinu i Kragujevcu.

Pirot na Nišavi je glavni zapor bugarskom prodiranju uz rijeku prama Nišu po dolini, raznim cestama i željeznici, što ide iz Sofije preko Caribroda u Srbiju.

U slučaju da Pirot padne u bugarske ruke njemu straga utvrdili su Srbi preko Nišave drugu utvrdjenu crtu, koja je duga 60 kilometara. Ta bojna linija proteže se po vrhovima na jednoj i drugoj strani nišavske doline, te sastoji od sjeverne i južne fronte. Tako su obje udešene, da se može iz jedne priskočiti u pomoć drugoj ili, u slučaju poraza povući se sasvim na drugu frontu preko rijeke. Položaj je zgodan, da se ulovi prodirajuću vojsku s boka. Strategijske ceste iz Leskovca i Knjaževca brane do krila Bele-Palankine linije.

Vranje je utvrdjeni ključ, što zatvara prolaz preko moravske doline.

Beograd i Smederovo na dunavskoj fronti nijesu više u srpskim rukama. Na Drini, Savi i Dunava ne brani Srbiju nijedna važnija tvrdjava, osim naravnih utvrdjenja, kao što su rijeke i planine.

Sastavak srpskih tvrdjava tvore tvrdjavni pojasi u okrugu od 30 do 40 kilometara, okolo svih važnijih prelaznih točaka željeznica ili mostova. Utvrdjenja podignuta su najviše od zemlje, panjeva i cementa. Od jednoga do drugoga teču opkopi i podzemni rovovi. Srbi radi nedostatka skupog ratnog materijala nijesu bili u stanju, da se sasvim moderno utvrde. Bili koliko se hoće hrabri ne mogu postaviti u svoje tri glavne tvrdjave protiv Bugarske više od desetak hiljada vojnika u svaku i obraniti ih od Bugara, koji mogu poslati proti svakoj po stotinu hiljada najboljih četa. Srbi moraju braniti se na dužini od 800 km. te mogu postaviti na obranu svoje granice najviše par stotina vojnika po kilometru, a to je jako slaba obrana.

Pas u sanitetskoj službi.

Vodja pasjeg sanitetskog odjeljenja F. Bleyer poslao je svojoj nadležnoj oblasti izvješće, iz kojega donašamo odlomak: Prama jedanaestoj uri ponoći stigia je u naš stan na Skvi molba da pošaljemo više pasa u područje preko Nareva, radi traženja ranjenika. Tom se zahtjevu odmah udovoljilo.

Pokazivao nam je put poručnik Gl. Obustavio se na početku ravnice, koja se polahko uzdizala k neznatnom humku; preko toga nalazile se male šumice i mnoge njive kukuruza. Ja sám stupio na prvo polje, te odvezao lanac sanitetskom psu i zapovijedio mu: „Tell, traži ranjenike!“ i zajedno išao i sam prama strani gdje se bitka zbila. Vjerna životinja pretražila je pomno svu onu okolicu, pa se povratilo zapušena, a da nije ništa našla. Hrabri bolničari bili su svoju dužnost u redu izvršili.

Ja i moj Tell uputili smo se za tim na desnu ruku prama gušći na samoj obali Nareva. Ruske su kugle još zujile po zraku. Ali mi smo isto išli naprijed, da spasimo kojega od naših hrabrih vojnika. Opeta zapovijedim psu pokazujuć mu rukom nedaleki grmić: „Tell! traži“. Sanitetni pas izgubi se do skora med drvljem. Osta u grmlju desetak minuta, pa dotrči k meni stenjajući, skače mi na prsa davajuć mi svojim veseljem sigurni znak, da je nesto našao. Ja mu privežem opeta lanac, pa idem kamo me pas vuče, nije mu trebalo komanda: „Kaži - lijepo;“ Tell je sam vraćao se ranjeniku, pa i mene potezao k njemu. Poslije dvadesetak minuta doprijeli smo ja i pas do zapuštenog ranjenika. Privezao sam mu rane, okrijepio ga i dao prenijeti u bolnicu. Pas mu spasio življenje. —

Akcija za primirje.

„Neue Zürcher Zeitung“ donijela je članak, u kojemu predlaže u ime čovječnosti, da se sklopi čim prije primirje. Žudjeni mir nije moguće tako lahko doseći, ni pametno stavljati prijedloge bez izgleda.

Treba najprije, da umukne gruvanje topova, prestane prolijevanje krvi, slegne se mržnja medju ratujućim narodima; treba da vlade i narodi dobiju koji mjesec primirja, da mogu trijezno razmišljati, kako su si medjusobno braća i moraju jedan drugoga poštivati i vršiti dužnosti naravi i čovječnosti. Najzgodniji mjeseci za primirje bili bi ljuti zimski mjeseci.

Privremenim odloženjem ubojitog oružja ne bi imali protivnici ni gubitka, ni dobitka. Odmor i nova pripravljanja došla bi u jednakoj mjeri dobro i jednim i drugima. Za vremena primirja ostalo bi pri status quo. Sasvim je lahko opredijeliti granice na ratištima, gdje se vodi rat iz opkopa. U Francuskoj i Belgiji neka budu najprednje pozicije privremenom medjom. Isto tako znade se, što je ko dobio na talijanskoj, srpskoj, dardanelskoj, kaukaskoj, sueckoj i mezopotamskoj fronti. Na ruskom bojištu, gdje je fronta jako nestalna, mogli bi glavni stanovi, s malo dobre volje, sporazumjeti se o neutralnoj zoni. Na moru bilo bi najteže odrediti, koje koristi si je svaki protivnik već izvojevao, i obustaviti daljnja djelovanja, tako da se koja od ratujućih stranaka primirjem preveć ne okoristi. Mogle bi se obustaviti sve kretnje brodova i podmornica, održati blokade; ne bi se smjele polagati mine. A to je sve moguće, te bi već znali admiraliteti kakve se sigurnosne mjere moraju čuvati u vrijeme primirja.

Prigovara se: poslije istečena primirja postao bi rat još žešći, te bi uslijed njega sam rat dulje trajao. Ali izbjeglo bi mnogo milijuna vojnika strahotama zime, prištedilo bi se mnogo ljudskih žrtava. Nastalo bi sasvim drugo raspoloženje i trijeznije prosudjivanje u svim državama i vladama. Primirje bilo je uvijek u povijesti rata najbolja priprava za konačni mir. Njegovo trajanje upotrebile bi neutralne države, sv. Otac i haška mirovna konferencija, da raspravljaju o pravima pojedinih naroda i stave protivnicima vladama prijedloge mira.

Tako pišu miroljubive švicarske novine i vrše time najljepše djelo čovječnosti. Od 14. do 18. decembra ove godine održat će se u Bernu medjunarodni sastanak znamenitih i uplivnih ljudi, koji će raspravljati o raznim medjunarodnim pitanjima i sporovima, u svrhu, da svojim znanjem pomognu narodima i državnicima, da se sklopi poslije rata dugotrajan mir. Djelovanje ovog sastanka mora biti simpatično i samim diplomatima, koji će se sigurno ravnati i prama zaključcima onih znamenitih državnika, parlamentaraca i pravnika.

Do malo sedmica rat će stupiti u svoj kritični stadij, pa je vjerojatno, da će zaraćene države uvidjeti potrebu i primiti prijedlog primirja. Nadajmo se, da će primirju slijediti napokon i sam mir.

Giolitti o položaju na Balkanu.

„Berner Bund“ donaša razgovor, što je imao švicarski državnik sa Giolittijem. Govorilo se o položaju na balkanskom poluotoku.

Giolitti izrekao je svoje uvjerenje, da je rat na Balkanu počeo, i da će na Balkanu pasti i odluka.

Priznao je tursku silu, s kojom se je moralo više računati, kao s moćnim faktorom, da će se dugo sjećati udaraca, koje su primile od „bolesnog čovjeka“ one vlasti, što su se dale bez priprave na tobože lahki posao razgrabljenja osmanove baštine. Pomladjena Turska može silno ojačati i ugroziti sa Bugarskom, Austro-Ugarskom i Njemačkom opstanak engleske svjetovne vlasti na Sredozemnom moru, u Egiptu i u Indijama.

Četvorni sporazum, nastavio je Giolitti, boji se svakim trenutkom sve to više islamske pogibelji, onih 300 milijuna muhamedanaca, koje je carigradski padiša pozvao i digiuo na sveti rat i što prijete Europi sve na okolo uz Sredozemno more Indiji iz Turske, Perzije, Afganistana i Turkestana.

Giolitti izjavio je i svoju bojazan od separatnog mira Rusije sa središnjim vlastima. Frančuska i Engleska obećale su Rusiji otvorenje Dardanela; pošto svog obećanja ne mogu da ispune, naravno je da ni Ruska ne će se boriti uzalud bez svake nade, kada joj nije moguće doseći glavni cilj njezinih žrtava.

Podupirajte Družbu!

Razne vijesti.

Biskup Dr. Pederzolli u Puli. Sutra će navečer doći u Pulu porečko-puljski biskup Dr. Trifun Pederzolli.

„Zaklada carskog jubileja u korist sirota vojničkih osoba.“ C. i kr. vojničko zapovjedništvo u Gracu, dotično c. i kr. ratno lučko zapovjedništvo u Puli poduzeli su inicijativu da se organizira dne 2. decembra, dan veselog dogodjaja, kad je Njegovo Veličanstvo nastupilo na prijestolje, sabiranje prinosa za „Zakladu carskog jubileja u korist sirota vojničkih osoba“. U ovu skroz i skroz humanitarnu svrhu, predsjedništvo mjesnog Crvenog križa i odbor za ratnu opskrbu, zaključili su, da se sav čisti dohodak, što bude utjeran od raznih kinematografičnih predstava itd., te što se bude utjeralo od prodaje raznih patriotičnih znakova, i napokon polovica iznosa, što budu stigli za zakladu za udove i sirote, idi će u gori spomenutu zakladu. Ide se za tim, da se postavi vječni spomen hrabrim hraniteljima obitelji, koji su lijevali krv i žrtvovali život za našu dragu domovinu. Predsjedništvo se obraća na sve i svakoga, na gradjane i vojnike, što se nalaze u Puli, toplom molbom, da doprinesu svoj obol u gori navedenu plemenitu svrhu.

Pošiljke zarobljenicima u Rusiji. Odbor Crvenog križa u Beču I., Jasomirgottstrase javlja, da naredba tičuća se odašiljanja „Uzoraka bez vrijednosti“ zarobljenicima u Rusiji nije još izradjena, te da se još za neko vrijeme ne počme odašiljati ovih paketa. Čim bude naredba izašla, odbor će publiku upozoriti.

Kruh od bundeva. Javlja se iz Sarajeva: Svojom okružnicom od 21. septembra o. g. naredila je vlada, da se za priredjivanje kruha kao i prošle godine upotrebi primjesa od najmanje 25 po sto koruna i da se držanje ove odredbe stavi za dužnost pekarima. Sada je izdala vlada novu okružnicu, u kojoj upozoruje na jednu novu primjesu za brašno, i to na bundeve. U prvi mah se doduše čudno čini, da ćemo za vrijeme svjetskoga rata upoznati kruh i od bundeve, ali nekoliko pokusa učinjenih s primjesom bundeve k brašnu, pokazuju, da je takav kruh vrlo tečan i hraniv.

Scotus Viator o položaju na Balkanu. Poznavalac istoka Setton Watson (Scotus Viator) rekao je u jednom u utorak držanom predavanju, da je Srbija posljednja zapreka na njemačkom putu u Bagdad. Ako će Srbija podleći, stajati će s njom gore nego s Belgijom. Ona će onda postati austrijskom pokrajinom. Njemačka bi mogla naoružati 5 do 7 stotina tisuća Turaka. Dardaneli su onda neosvojivi. Glasovi o tome, da će onda poput munje letjeti cijelim istokom, čar engleske vlasti da će onda nestati, položaj u Mezopotamiji da će biti ugrožen, svaki indijski bazar da će odjekivati od tih vijesti, a Perzija da će prihvatiti za oružje. Njemačka će zadobiti onda pamuk Male Azije, perzijsko ulje i bakar i žito Srbije. Misao o ratu izmaranja bila bi onda apsurdna. Samo brzi, energični rad mogao bi spasiti Englesku od propasti. Narod da se držao u tami i traži sada puno svjetlo, vodstvo i povjerenje u svoje vodje.

Spomenik junacima. Primili smo poziv u kom stoji: „Naša podmornica „U XII“ nije se povratila sa svog krstarenja u Jadranskom moru!“ Tako nam je kratkim riječima javilo c. i kr. zapovjedništvo mornarice. Mi smo tada bili svi ganuta srca, kada nam je zapovjedništvo javilo, da je ova podmornica pod zapovjedništvom linijskog poručnika Egona Lercha lancirala i pogodila neprijateljski admiralski brod. Nijedan nadgrobni spomenik ne će kititi grob Egona Lercha i njegove momčadi. U valovima Jadranskog mora snivaju njihova tjelesa vječni sanak. Sadašnji ih ljudi ne će, a budući ih ne smiju zaboraviti.“ Radi toga se odlučilo, da im se postavi spomen-kamen. Samo malen spomenik, ali njegova vrijednost stoji u tome, da bude sagradjen od malenih darova, ali iz vjernih srdaca, te da za nj doprinesu svi obol, koji našu mornaricu ljube. Darovi nek se šalju kreditnom družtvu za trgovinu i obrt u Beč I, Am Hof. Odbor za spomenik Egona Lercha.

Posl. br. U 195/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Mata Pavletića radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženika, koji se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Matu Pavletića pok. Andrije i pok. Matije Benčić iz Roča, tamo boravećeg i pripadna, kat. vjere, 58 god. starog, oženjena, bez imetka, krčmara, pismena, već kažnjenu radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 30. prošlog augusta otposlao u svrhu prodaje iz Roča u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja metnuo u promet predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261. i 266. k. z.

osudjen

na tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne, medju kojima za trošak analize iznos od K 30. Osim toga ima se ova presuda na osnovu § 21. netom spomenutog zakona na trošak optuženika proglasiti u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

HUMORESKA ČIĆA JOSE.

Slavna većina.

Teda negda se je općinski pisar Žiga Grlica osokolio te zadao svojoj ženi poštenu riječ, da će još danas predati slavnom općinskom poglavarstvu „najsmjerniju i najponizniju“ molbu za povećanje plaće, pa puklo kud poklo. Ej, kako dugo se je već spremao na taj „odvažni i odlučni korak“, ali svaki bi put postao nekako malodušan i odustao od svoga nauma. Tako bi po svoj prilici bilo i danas, da nije bilo njegove žene, koja mu je gotovo čitavu noć svom svojom bujnom rječitošću dokazivala, e sa ono malo kukavne plaće nikako ne mogu da današnje ratno vrijeme da žive. To je Žiga uostalom i sam znao, veoma dobro već odavna znao, ali nikad do danas nije imao srčanosti, e uznastoji, da mu se ma bilo na koji način povisi plaća.

Čitavih petnaest već godina službuje kod slavnog općinskog poglavarstva, ali eto još i danas pravi namiru na istu svotu, na koju ju je pravio i kao mladi momčić, kad je prvi put kao „službena osoba“ sjeo za „službeni“ stol, za kojim kroz čitavo to vrijeme neprestano sjedi.

Da, da, u ono je doba posve lako mogao da živi uz onu plaću, što više, katkad bi znao po koju krunu da metne i na stranu za crnije dane. Ta bio je mlad, posve mlad, bez ikakovih osobitih potreba i zahtjeva.

Ali ide vrijeme, nosi breme. Tako je bilo i sa Žigom. Prolazile godine, Žiga postajao sve zrelijim, a sa zrelošću njegovom rasle su i njegove svagdanje potrebe. Istina, živio je i sad skromno, veoma skromno i štedio, što je više mogao, no ipak je katkad i on kao „momak“, a kasnije dapače i kao „gospodin pisar“, kako su ga u selu nazivali, morao da zagira u onom kolu, na koje prije kao „momčić“ ni pomišljao nije. Bolje odijelo, udobniji stan i biranija hrana — sve je to stajalo Žigu kao „momak“ više nego li prije Žigu kao „momčića“. A trebalo je katkad i po koju čašicu one „rujne razbibrige“, a dabome i duhana, jer kad puše sva općinska gospoda, a dapače i panduri, zašto da bude upravo on, „gospodin pisar“, iznimka? Uza sve to mogao je ipak da slaže, štono riječ, kraj s krajem, a slagao ga je u prvo vrijeme i kasnije, kad ga je stiglo ono, što stizava većinu ljudi, kad se je naime oženio. Za ženu je uzeo kćer svoje gospodarice, udove iza gospoštinskog lugara, kod koje je stanovao već nekoliko godina, jer se je na obje ženskinje već „navikao bio“, kako je uvjeravao one, koji su nekako čudnovato kimali glavom na vijest o njegovoj ženidbi.

Djevojka je bila lijepa i radina, ali to je bilo ujedno i sve, što je sa sobom donijela bila Žigi u brak. O kakovu mirazu dakako ni govora, osim ako se može mirazom zvati ono nekoliko kruna, što ih je njezina mati primala svaki mjesec od gospoštije u ime mirovine iza pokojnoga muža. Uostalom nije Žiga na kakav miraz ni pomišljao. A koja bi imućnija djevojka uopće i htjela da podje za pisara, ako i jest gospodin u selu! Ta eno gle, ni bilježniku ni blagajniku nijesu njihove vjerenice donijele a ma ni probijene pare, premda su oni veća gospoda od njega, Žige! Pa napokon tješio se je Žiga, da će bez sumnje ni on ostati vječnim prostim općinskim pisarom. Blagajnički i bilježnički ispit imade već odavna, pa će jamačno sinuti sunce jednom i na njegova vrata.

Ali tako dugo željno iščekivano sunce nije sinulo na vrata Žige Grlice, — barem do danas još nije bilo sinulo. Gotovo za svako se je raspisano blagajničko i bilježničko mjesto dosad natjecao, no svaka mu je molba bila odbijena.

No zato je bio Žiga „srećniji“ u svom braku. U četiri godine bračnoga života porodile mu se tri kćeri, a ma kao sokolice sive, kako je znao katkad u oduševljenju ovom ili onom znancu govoriti. A „sokolice sive“ su rasle, rasli su i troškovi i izdaci u kući, rasli su bome i zahtjevi njegove žene, a i potrebe njegove. Sve, sve je raslo, samo nije raslo ono, što bi prije svega moralo da raste — Žigina plaća, s kojom je sad trebalo hraniti i odijevati petero, da, i svesti petero duša. A ine kakove zaslužbe ni sa koje strane, osim ako bi ovdje ondje napisao kradomice ovomu ili onomu po koju tužbu ili priziv ili bi ga — a to je bivalo rijetko, veoma rijetko — poslao gospodin bilježnik na kakovu ovrhu. (Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiska *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdej se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 23. listopada 1915. | Broj 101.

Novi bojevi na talijanskoj fronti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 22. oktobra. (D. u.) Službeno se avlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji vlada mir. Kod Novo-Aleksinca nastavili su Rusi navale. Naša e fronta usilјed pritiska nadmoćnih sila povučena u širini od 5 km za 1000 koraka. Svi nasrtaji, koje je neprijatelj poduzeo protiv ovih novih pozicija, izjalovili u se istotako kao i navale na našu frontu stočno Zalošća u prekriżanoj vatri naših baterija. Borbe na Stiru porasle su na estini. Rusi su zabili zadnjih dana zapadno Čartoriska klin u frontu njemačkih i austro-ugarskih četa. Jučer smo ali prešli na navalu, pošto smo priveli pričuve. Neprijatelj bio je kod Okonskoga sa riju strana obuhvaćen i odbačen. Njegovi pokušaji da bi ove ogrožene odjele oslobodio navalama sjeverozapadno Čartoriska i protiv Kolkija, izjalovili su se u otporu njemačkih četa. Južno Kolkija boreće se sile generala Herbersteina iskoiše napokon neočekivano iz svojih jaaka te potjeraše neprijatelja u bijeg, za-obiv uz to dva časnika i 600 momaka. U borbama još nedovršenim kod Kormina Stiru zarobili smo od 18. oktobra dalje ukupno 15 časnika i 3600 momaka te aplijenili top i 8 strojnih pušaka. Taodjer protiv naših bojnih sila u Litavkoj poduzeo je neprijatelj nekoliko navala, koje su djelomično doprle bile do naših pozicija, ali bile bez izuzetka odbijene.

Talijansko bojište.

Kako smo očekivali, započela je jučer prijepodne iza preko pedesetsatne topničke priprave sveopća navala glavnih sila talijanske vojske proti našim pozicijama na primorskoj fronti. To je treća navala u petmjesečnom ratu. Na Krnu, na pozicijama tolminskog mostobrana a osobito na visoravni Doberdoba ljuti se bije boj. Protiv uporišta Krna slomila se je navala poduzeta od pokretne domobranske pukovnije br. 119 uz izvanredno teške gubitke po neprijatelja. Druga pako navala protiv istog prostora izjalovila se je iza kratkog vremena u vatri naših hrabrih branitelja. Predpoljske pozicije pokrivene su talijanskim lješinama. U tolminskom mostobranu uperiše se neprijateljske navale poglavito proti Mrzlom Vrhu i južnom dijelu naše obrambene fronte. Sve smo navale krvavo odbili. Na nekojim mjestima, gdje je protivnik prvom navalom bio prodro do nanih najprednjih linija, naše ga protunavale opet izbacise i ondje uz velike gubitke po Talijane. Na brdu Sv. Mihovila jake neprijateljske sile prodriješe popodne u naša zakloništa, ali slijedećom protunavalom biše svuda suzbijene. Prijašnje u pozicije opet u našem posjedu. Iza višekratnih navala uspjelo je Talijanima prodrijeti i u naše strjelačke jarke u sunjeđnom odsjeku, ali nijedan se nije povratio. Istotako bijahu prizor krvavog hrvanja borbe na jugozapadnom dijelu visoravni, koje su više puta dovela do sakoanja, pri čemu su gubici neprijatelja bili osobito teški. Dočim su borbe trajale i predprošloj noći u nesmanjenoj žestini na visoravni Doberdoba, to su slabiji napadaji u Koruškoj kod Hochweissensteina (Monte Paralba) i u predjelu Plöckena i doline Seebach bili odbijeni. Na tirolskoj fronti traju dalje žestoki topnički bojevi. U Dolomitama slomiše se nove talijanske navale u našim čvrstim pozicijama.

Srpsko bojište.

Ofenziva saveznika u Srbiji napredovala je i jučer svukuda. Austro-ugarske čete vojske pod zapovjedništvom generala Kövessa izjurišaše, prodirajući prama pozicijama na Kosmaju, visinu, koja se uzdiže južno Ralje. Njemačke bojne sile, prodirajući s obje strane donje Morave, tekoše prostora sjeverno Palanke i Petrovca. U rukama su Bugara, Vranja, Kumanovo i Veles u vardarskoj dolini.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Jake ruske navale u jezerskim tjesnacima kod Sadova i južno Kozjanija bile su odbijene. Na širokoj fronti navalili su Rusi sjeveroistočno, jugoistočno i istočno Baranovića. Bili su suzbijeni. Istočno Baranovića bilo je kod uspješne protunavale zarobljeno 8 časnika i 1140 momaka.

Naš protunasrtaj zapadno Čartoriska, kojega smo poduzeli frontalno i uzbočno imao je uspjeha. Rusi su opet odbačeni. Započelo se progonjanjem. U borbama, zadnjih dana palo je tamo u naše ruke 19 časnika i preko 3600 momaka. Zaplijenili smo jedan top i 8 strojnih pušaka.

Srpsko bojište.

Vojska Kövessova postigla je opću liniju Aranjevo do Slatina brijega. Vojska je Gallvitzova prodrla do Selovca, Savanovca i Trnovca, kaošto sjeverno Ranovca.

Vojska Bojadjeva je sjeverno Knjaževca u daljnjem napredovanju. Od drugih dijelova bugarske vojske zaposjednuto je Kumanovo i zauzet Veles. Južno je Strumice neprijatelj odbačen preko Vardara.

Vrhovna Vojna Uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 21. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte bombardiralo je naše topništvo neprijateljske čete, koje su bile zaposlene ušančenjima. Pred Ariburnujem prisilili smo na uzmak neprijateljsku torpednjaču, koja je bezuspješno bombardirala naše krilo. U odsjeku Sedilbara topnički dvoboj i bacanje mina.

Balkan.

Ententine čete nijesu zauzele Strumicu.

Sofija, 21. oktobra. (D. u.). „Agence bulgaire" je opunovlaštena, da formalno dementira vijest, što je raširena u novinama četvornog sporazuma, e su engleske i francuske čete zauzele Strumicu. U borbama, koje su se zbile u području Valandova, neprijatelji su svuda podlegli, te se nisu mogli približiti bugarskoj granici niti na korak.

Crna Gora moli pomoć.

Zürich, 22. oktobra. „Idea Nazionale" doznaje iz Barija: Crnogorski je konzul dobio nalog, da putuje u Rim, da zamoli Italiju za pomoć oružja, municije i novaca. Pošto ima Crna Gora važnu ulogu u sadašnjem ratu, osobito navalom na Kotor, to je dužnost Italije, da joj pruži pomoć, da tako budu njezine strategičke točke na korist ententi.

Bugarska mornarica.

Petrograd, 22. oktobra. „Ruskija Vjedomosti" prima iz Bukarešta, da je Bugarska na brzu ruku kupila flotilju teglećih parobroda i brodova od Rumunjske te su ih već doveli u bugarske luke. Ovi će će parobrodi služiti u vojničke svrhe.

Uzdrman položaj ministarstva Zaimis.

London, 22. oktobra. „Daily Telegraph" doznaje preko Milana iz Atene, da Gunaris i Theodokis pridobivaju na uplivu, i da je Zaimis zaprijetio demisijom. (Gunaris i Theodokis su za to, da se odmah nastupi protiv povrede Grčke neutralnosti, dok bi Zaimis htio, da se neutralnost uzdrži kao dosada).

Grci u Francuskoj.

Marsilja, 22. oktobra. Grčka kolonija u Marsilji upravila je Zaimisu želju, neka bi Grčka, vjerna svojim tradicijama i u skrbi za svoje svete interese, čim prije nastupila na strani entente, čije čete sada dolaze na Balkan, da brane pravo i slobodu. Sve grčke ličnosti trgovačkih krugova u Marsilji potpisali su ovu adresu.

U Albaniji.

Milan, 22. oktobra. „Giornale d' Italia" doznaje iz Skadra: Esad paša je u zajednici sa Srbima zaposjeo okolicu sjeverne Albanije u kojoj obitavaju Miriditi. Oroži, glavni grad, u kom je prije Bib Doda bivao, zauzet je bez ikakvih okršaja.

Inozemni diplomate u Srbiji.

Zurich, 22. oktobra. „Tagesanzeiger" javlja: Cijeli je inozemni diplomatski zbor stigao iz Vranjske Panje u Prištinu. Glavni su se uredi preselili u Prizren.

Bugarski juriš na Pirot.

Beč, 22. oktobra. „Az Est" donaša: Dopisnik sofijske „Minerve" javlja: Operacije bugarskih četa se veličanstveno razvijaju. Zaposjednuće Vranje i Kočane je najbolji dokaz tog uspjeha i nadmoći bugarskoj oružja. Sa zaposjednućem Vranje je spoj sa starom Srbijom prekinut. Iz bugarskog je izvještaja razvidno, da se bugarske čete bore junački, te da naravne i umjetničke zapreke bez poteškoća svladavaju. Pred Pirotom morali su Bugari zauzeti utvrdjenu poziciju. Srbi su na nje izbacali tuču kugala i granata, tako da se poziciju moglo zauzeti samo na juriš. Bugari su odbacali čak svoje puške, te su puzali samo bajonetom do srpskih jaraka. Na visini se je razvila užasna bitka. Bugari su se upravo bacili na Srbe. Borilo se čovjek protiv čovjeka, noževima, bajunetama, pijestima, a koga se nije moglo tako oštetiti, bio je ugušen. U kratko vrijeme bili su Bugari u posjedu visine... a neprijatelj se dao u bijeg.

Bugarska i grčki interesi.

Milan, 22. oktobra. „Giornale d' Italia" doznaje iz Atene, da je bugarski poslanik Pasarov prigodom posjeta kod ministarskog predsjednika Zaimisa formalno osigurao, da izmedju Bugarske, Njemačke i Austrije ne postoji ugovor, koji bi povrijedio grčke interese. Ovo se osiguravanje smatra kao pokušaj, e bi se Grčku odstranilo od namisli, da intervenira na strani Srbije.

Grčka neutralna.

Milan, 22. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Atene: Bez svake je sumnje, da današnji kabinet ne će naslijedovati Venicelosovu politiku. Svi znakovi dokazuju, da će grčka ostati neutralna. Diplomata, koji prilike dobro pozna, izjavio je dopisniku lista, da se još ne zna, kako će sve svršiti. Grčka ne može, kako Švica, dugo vremena držati mobiliziranu svoju vojsku. Što se danas zagovara, sutra se može pobijati i njezino se mnijenje svakog dana mijenja. Čim Grci vide, da ententa na Balkanu napreduje, bit će Venicelos opet pozvan na vladu. Usiljed iskrcavanja u Solunu, Grčka će morati nastupiti razoružavanjem ili navalom na Bugarsku. Neutralno je novinstvo uvjerenja, da ententa ne će moći iskrcati velikih četa, nu ako se protivno dogodi, onda će intervencijonisti dobiti nadmoć. Četvornom sgorazumu ne preostaje drugo nego da miruje i po mogućnosti agitira. Jedina je utjeha, što je njemačka propaganda iza pada Venicelosa narasla više nego ikada prije.

Položaj u Turskoj.

Milan, 22. oktobra. „Corriere della sera" doznaje iz Pariza: U Carigradu se čete opremaju na njemačku. Mladoturci su zaključili da u Sv. Stjepanu izgrade ogromni triumfalni luk. Položaj se u glavnom gradu znatno promijenio nakon potpisa ugovora sa Bugarskom, te nema nikakva pomanjkanja živeža. Mladoturski listovi već sada objelodanjuju članke pune hvale novom savezniku, te se vesele već sada, što će ponovno osvojiti Egipat.

Kritičan položaj u Srbiji.

Pariz, 22. oktobra. (D. u.) Agencija „Havas" javlja iz Niša: Položaj u Srbiji biva uvijek ozbiljniji. Srbi se junački i ogorčeno opiru, ali jaki pritisak Austro-ugarske vojske sa sjevera i Bugara sa istoka opasno prijete srpskoj vojsci, koja je za sada odsječena od Soluna, te očekuje sa nemirom dolazak saveznika.

Bombardiranje Dedeagača.

Sofija, 22. oktobra. (D. u.) Engleska je flota bombardirala Dedeagač, bez da bi prouzročila znatnije štete.

Bugarski izvještaj.

Sofija, 22. oktobra. (D. u.) Srpska protunavala na naše čete oko Negotina bila je odbijena uz teške gubitke za neprijatelja. U dolini Timoka zaposjeli smo mjesta: Selacka, Kraljevo Selo, Rakovad i Jelašnicu. Sjeverno i sjeveroistočno Vranje odbacile su naše čete svježa pojačanja neprijatelja, te su nastavile progiranje protiv sjevera. Kolona, koja progoni kod Stračina potučenog neprijatelja, zaposjela je Kumanovo. Srbi se nalaze u divljem bijegu protiv Skoplja (Üsküb). Naše čete, koje su osvojile ravninu Ovčjeg polja zauzele su grad Veles te progone neprijatelja, koji bježi Prilipu. One su razorile kod Velesa Vardarsku željeznicu, te su tako odrezale svezu izmedju Soluna i Skoplja. U okolici Strumice operacije se ugodno razvijaju. Neprijatelj je odbačen na Vardar.

Prekinut promet izmedju Soluna i Niša.

Atena, 22. oktobra. (D. u.) Promet je izmedju Soluna i Monastira uslijed povodnje obustavljen. Brzojavna je veza sa Nišom već četiri dana prekinuta.

Protiv iskrcavanja četa u Solunu.

Atena, 22. oktobra. I Turska i Bugarska uložile su u Ateni prosvjed radi dozvole iskrcavanja ententinih četa u Solunu.

Novi generalni stožer.

Budimpešta, 22. oktobra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Vojvoda je Putnik odstupio od svog mjesta. Njegov je naslijednik Pavlović, a glavni su mu savjetnici pukovnik Fournier, Tatamano i Harrison. Obranu Beograda vodio je general Živković.

Alarmantne vijesti iz Srbije.

Genf, 22. oktobra. Pariski listovi donašaju alarmantne vijesti iz Srbije. „Petit Journal" javlja, da su Srbi pretrpjeli užasne gubitke na momčadi i materijalu. „Matin" javlja, da je obustavljeno daljnje odašiljanje municije preko Soluna i Radujevca. Opkoljenje stare Srbije je od neprijatelja skoro potpuno. Najbrža je pomoć ententinih četa od velike nužde.

Ententa.

Italija hoće čekati.

Roterdam, 22. oktobra. „Morning Post" donaša vijest rimskog „Messagera": Talijansko je ministarsko vijeće prekjučer jednoglasno zaključilo, da Italija počeka ekspedicijom u Macedoniji, i da se sa odlukom počeka.

U London stigle su vijesti iz Rima, da će se talijansko ministarstvo promijeniti i to baš radi pitanja, hoće li Italija sudionišvovati na Balkanu ili ne. Radi ovog nastala su nesporazumjenja izmedju Sonnina i Salandre. Sonnino hoće, da idu talijanske čete na Balkan, a Salandra je protiv toga. Ako bi Salandra htio radi toga povući posljedice, onda bi Sonnino pridržao ne samo mjesto izvanjskog ministra, već bi preuzeo i predsjedništvo u kabinetu.

Ruski kredit.

Milan, 22. oktobra. „Corriere della sera" piše: Kredit, što ga Rusija treba

da pokrije svoje narudžbe u inozemstvu, garantirala je Engleska. Ruski je ministar financija osigurao novinarima, da Rusija ne će u buduće trebati pošiljati izvan svojih granica zlato, što ga ima. Ruske će narudžbe u inozemstvu plaćati u buduće Engleska. „Birževskija Vjedomosti" označuje ovaj ugovor povoljnim, jer je i pravedno, da financijalno jaka Engleska pomogne novcem siromašnu, ali ljudima bogatu Rusiju. O uvjetima pod kojima je ugovor sklopljen sve šuti.

Talijani ne će na Balkan.

Lion, 22. oktobra. (D. u.). „Nouvelliste" javlja iz Rima, da ministarsko vijeće nije dozvolilo otposlati ekspediciju vojske u Macedoniju.

Ruski pozivi.

Kopenhagen, 22. oktobra. Carski ukaz iz glavnog stana pozivlje pod oružje sve narodne ustaše prvog poziva, koji jesu i koji nijesu služili i to iz svih gubernija i kotara područja Amura, zatim narodni ustanak drugog poziva godišta 1916. do 1912.

Poziv Rusa.

Pariz, 22. oktobra. (D. u.) Prama „Tempsu" ruski je poklisar obznanio, da svi Rusi, koji su nastanjeni u inozemstvu, a pripadaju prvom pozivu godina 1916.—18. moraju odmah ustupiti u vojničku službu.

U glavnom njemačkom stanu.

Ne pita se niti za ime mjesta ili grada, niti kojim se pravcem do njega dodje. U glavni stan vode sve ceste iz cijele rusko-njemačke fronte. Svaki čas jure po njima automobili sa časnicima, idu i vraćaju se čete iz boja. Mnogi prolaze i samim gradićem, od kuda Hindenburg svim kreće i ravna, a da ne znaju, da je tamo glavni njemački stan i njegova glava, njemački div Hindenburg.

Mjesto gdje se križaju niti, kojima se njemačkom sudbinom na istoku vlada, mora da ostane tajno, razumije se samo po sebi. Ali ipak može se opisati na daleko a da mu se ne spomene imena ono slavno sijelo, od kuda se kô iz moždjana razgranjuje živac, red i zapovijed po cijelome organizmu njemačke vojske.

Glavni stan prikazuje se prizorom seoskog gradića, med drvljem zaklonjenog, koji vrvi časnicima i vojnicima u šarenim uniformama. Glavni stan nalazi se u bivšoj poslovnoj kući za čijim se zastorima čuje dan i noć tikanje brzojavnih sprava i neprekidni halo bezbrojnih poljskik telefona. Ništa drugo ne daje slutiti na glavni stan. Samo leteći automobili i krasne uniforme nekolikih austrijskih časnika opominju, da je taj drugi nešto većega od svih ostalih garnizona na istočnim granicama.

Nema tu taštog, veselog življenja: žena, igre, pijenja, nego prava vojnička željezna stega i u svemu spartansko pruska jednostavnost. A ipak se ovdje, ne smije zaboraviti, sva sila mladih ljudi, koji žele živjeti i veseliti se, kojima prijeti svakog časa smrt, te koji bi imali pravo, da se barem još jednom prije nego im kugla probije srce nauživaju svojega mladoga a kratkoga života. Ali nema u Hindenburgovom glavnom stanu ni Burgunca ni Šampanjca do vode bistre i tankog piva. Mnogi se je Hindenburgov gost za stolom silno razočarao.

Nema tu ni kazališta, ni varieteá, ni ženskih namigušica, nikakve glazbe do vojničkog šćing-bum-bum, — a niti čednog kina. Svima vlada neumorna zaposlenost i željezna služba. Tri četiri prijateljske gostione u kojima stanuju oficiri, jedna jedincata kavana i jedna slastičarna to je vas konfort što mjestance pruža.

Noćna rasvjeta nije ni dostatna, ni moderna. Ko sjene moraju se stanovnici šuljati uz zidove dok nadju vrata svojeg stana ili gostione. Svuda naravno prevladava uniforma. Sve vrsti vojske i oružja su raprezentirane. Sva razna plemena iz njemačkog carstva došla su ovdje na ročište.

Momčad i niže sarže snašli su se u tim prilikama i sačuvali su prijašnje lice i ćud. Časnici su nasuprot svi mučaljivi i ozbiljni, jer imaju glavu punu skrbi. I u glavnom je stanu dakle više manje isto kao kod svake posade. Samo jedna znamenitost ima ovdje, a ta jest onaj muž, komu je svaka njemačka duša podigla oltar u srcu svomu: general, poljski maršal Hindenburg. Doći u glavni stan, ne vidjet Hindenburga, je kao hodočastitu u Rim pa ne vidjeti pape. Ovdje se ipak znatiželjnima lakše želja ispuni nego u Rimu. Svake večeri točno u isti časak izlazi general, poljski maršal, Hindenburg iz zgrade glavnog stana, udje na automobil, te se odveze do svoje vile, koja je modernog, jako ukusnog sloga. Stranci, vojnici i civiliste čekaju mirno u dvoredu na prolaz, pozdrave ga na vojničku, a Hindenburg im uvijek jednako prijateljski odzdravlja. Divna je njegova monumentalna pojava u sivome ogrtaču sa sjajno crvenim rubovima. U svečanijim prigodama, ali rijetko dočeka ga i prati hura klicanje; jer ništa se ne protivi više njemačkoj ćudi do bučnog demonstriranja, koje se pa najmanje pristoji ko smrt ozbiljnim časovima. Inače se Hindenburg skoro nikada ne vidi na ulici, a rijetko izlaze ni njegovi oficiri.

Samo za vrijeme taimenberske pobjede nije se uzmogla narodna radost i zahvalnost uzdržati, nego je vrisnula u oduševljenu manifestacije dostojanstvenog entuzijazma. Sa poljana pobjede svratile su se u glavni stan silne čete vojnika da pohode Hindenburga, da se ga nagledaju i ganuti bez riječi pozdrave vojničkim pozdravom, pa da odmarširaju na svoja mjesta. I Hindenburg morao se sa prozora pokazivati sa štopskim časnicima sa strane i primati ove mirne i veličanstvene demonstracije ljubavi, obožavanja.

Ganutljiv je nijemi taj njemački entuzijazam, koji se ne očituje praznim riječima, već točnim, svjesnim, neumorivim vršenjem svoje dužnosti i pouzdanjem u konačnu pobjedu.

Razne vijesti.

Smrt. Iz Kraljevice nam pišu: Ovdje je umro c. i kr. O. S. T. M. Tomo Zorić. Pošto rodjacima pokojnikovim nije moguće, da se svakoj pojedinoj osobi posebice zahvale za izraženu sućut, to čine ovim putem. Osobito hvala vele časnom svećenstvu, ostaloj inteligenciji i radništvu obljubljene mu Kraljevice, gdje je sproveo zadnje dane svog života u štovanju i ljubavi. Pokojnik je rado pomagao siromake, prama poznatoj: „neka ne zna ljevica, što pruža desnica!"

Tomo! vječni pokoj i lahka Ti gruda majke zemlje!

Da počaste uspomenu pokojnikovu, daruju obitelji: G. Sudar K 20, Biljan, Šadić, Soić i Oliva 40 K i to: 30 K za sirote palih junaka Kraljevice, a 30 K za Crveni Križ.

Položaj tvornica žigica. Pošto se je u normalno doba drvo i kemičke potrebštine potrebne za žigice uvažale iz inozemstva, to je sadanji položaj tvornica dosta loš, tim više, što manjka uvježbanih radnika. Tako je dobava drva za žigice teška, jer naše drvo ne odgovara i produkcija je sa višim troškom skopčana. Fosfor, Antimon, Chromkalij, Chlor i sumpor jako se teško uz nevjerojatne cijene dobiva, te će tijekom vremena već sadanje visoke cijene još mnogo više poskočiti. Stoga se može očekivati, da će žigice opet poskupiti.

Zlato iz Njemačke za Tursku. Kako javljaju novine u Bukareštu, ovih je dana prošao kroz Rumunjsku jedan vagon, koji je bio odredjen za Tursku, a u njemu je bilo 4830 kilograma zlata u njemačkim markama, nekoliko zlatnih šipaka i banknota. Po naredbi ministra financija Costinescua najprije je vagon pretražen, pa je onda data dozvola, da se može provesti Rumunjskom u Tursku.

Posl. br. U 196/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Ane Božić radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Anu Božić ud. pok. Antuna, a kćer pok. Josipa Božić i Antonije Posedel iz Sluma, tamo boraveću a pripadnu u Buzetu, 40 god. staru, kat. vjere, nepismenu, jur kažnjenu radi prekršaja o hrani,

krivom:

da je dne 30. prošlog augusta otposlala u svrhu prodaje iz Sluma u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja metnula u promet predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261. i 266. k. z.

osudjena

na trideset (30) K globe, pretvorive za slučaj neutjerivosti u tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne, medju kojima za trošak analize iznos od K 15. Osim toga ima se ova presuda na osnovu § 21. netom spomenutog zakona na trošak optužence proglasiti u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

HUMORESKA ČIĆA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

I tako se je eto zbilo da su Žiga i žena mu, ma da su i bili priviknuti na prilično skroman život, počeli malo po malo osjećati težinu i teret bračnoga življenja, blagoslovljena sa troje djece.

Zato je jasno samo po sebi, što je Žiga, ne znajući kako bi inače, već nekoliko puti, a ponajpače na nagovor svoje žene, odlučio bio, e će zamoliti slavno općinstvo za povećanje plaće, no kod same odluke je i ostalo, jer mu evo još i sad leži u stolu čisto i pomno prepisana molba, u koju treba da stavi tek dan, mjesec i godinu, te mjesto dvoje sad već troje djece, a kako čuvstvena i dirljiva je bila ta molba! Ta ganula bi i tvrdi kamen, a kamo li ne srca općinskih vijećnika! A nije ni čudo, jer ju je Žiga sastavljao, krojio i pilio dane i dane crtajući živim slikama svoj patnički život i dokazujući svaku svoju tvrdnju „neoborivim" dokazima.

Bog znade, kako bi dugo ta molba još ležala u Žiginom stolu, da nije sinoć žena njegova odlučno navalila na nj i ne prestala sa svojim navalom gotovo do pred zoru. Bila je jučer u gospodje bilježnikovice, gdje joj je pomogla ukuhavati voće, a ova je bila tako „dobra i ljubezna" te joj obećala, da će se zauzeti kod svoga supruga, e se Žigi poveća plaća. A gospodin bilježnik može u općini sve, štogod hoće!

I tako se je toga dana digao Žiga iznimice prilično rano iz kreveta, izvadio iz stola svoju molbu i zaputio se u ured, gdje je već našao gospodina načelnika, koji bi po običaju dolazio u općinu već oko pravi sat izjutra.

Neko je vrijeme Žiga oklijevao i vjerojatno je, e bi se ovaj put bio predomislio, da se nije sjetio svoje poštene riječi, zadane ženi, i da nije imao pred očima ozbiljnoga, gotovo strogoga lica svoje supruge i čudnovatoga onoga pogleda, u kojim bi ga katkad znala pogledati njegova punica i u kojem se je zrcarilo spočitavanje i nezadovoljstvo, što li. Brzo si poravna kosu i pogladi brk, a iskašlje se, pokuca na vrata, i podje nešto malo nesigurnim korakom do stola gospodina načelnika i pruži mu svoju molbu.

Gospodin načelnik baci pogled na molbu, pogleda Žigu od pete do glave i progovori „službenim" glasom:

— Unesite taj podnesak u urudžbeni zapisnik i predajte ga gospodinu bilježniku na daljnje propisno uredovanje!

Nekako razočaran povrati se Žiga svomu stolu. Mislio je, e će gospodin načelnik njegovu molbu pročitati i prozboriti s njime barem nekoliko riječi o sadržaju njezinu, možda ga usto i obodriti te mu podati barem kakove takove nade, e će se i on, gospodin načelnik, zauzeti za nj i u općinskom vijeću govoriti njemu u prilog. A od svega toga ništa, jer evo gospodin načelnik postupa s njegovom molbom upravo onako „službeno i propisno", kao što postupa sa svakim spisom, koji stigne na slavno općinsko poglavarstvo.

Gospodin je bilježnik bio nešto manje „služben", jer se je ipak udostojao kazati Žigi:

— Dobro, dobro! Ja ću Vašu molbu proučiti i predložiti ju na sjednici općinskog vijeća. Što do mene stoji, nemam ništa proti povišici vaše plaće, jer znadem, kako vam je. No da li ćete dosta i uspjeti, stoji do vas samoga. Treba da se preporučite gospodi općinskim vijećnicima, jer o takovim podnescima odlučuju samo oni, kako vam je poznato.

— Treba da se preporučite gospodi općinskim vijećnicima! — zvonilo je Žigi u ušima, kad je odilazio iz bilježnikove sobe. I što više je razmišljao o tim riječima, to više se je uvjeravao, e gospodin bilježnik pravo govori. Da, da, gospoda će općinski vijećnici u vijeću odlučiti i zaključiti, da li će se njegova molba uvažiti ili ne.

I Žiga je u duhu obašao svakoga vijećnika napose. Većinu je poznavao, kako vele, u srce i dušu, a većina je i njega, Žigu, dobro znala. Vijećnika, koji će za koji dan krojiti Žigi sudbinu, bilo je u svemu dvanaest, i svi su, osim dvojice Čeha, bili domaći ljudi.

Kod ručka je ženi i punici priopćio savjet gospodina bilježnika te su i ženskinje potvrdile, e je dobri i plemeniti taj čovjek pravo govorio. Žigi je bilo nekako teško i neugodno. Ta zar će obilaziti od jednoga vijećnika do drugoga, pred svakim raskrivati svoje jade i nevolje, pred svakim se ponizivati i moljakati za milost, on, gospodin pisar, ispitani blagajnik i bilježnik, dok su oni više manje tek jednostavni, priprosti ratari, koji jedva da znadu i svoje ime čestito potpisati.

Ali sila koli lomi — i Žiga je od onoga dana počeo prvi da skida šešir pred svakim vijećnikom.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 24. listopada 1915. | Broj 102.

Austrijska vojska prešla Drinu.

ustro-ugarski ratni izvještaj.

e č, 23. oktobra. (D. u.) Službeno se a:

Rusko bojište.

uzevši nekoje uzaludne navale i poku- neprijatelja kod Novog-Aleksiuca nije o ni jučer na fronti južno Kolkija do kvih osobitih dogodjaja. Na Stiru i su bojevi povolniji tok. Naše su čete zele na juriš sa osobitom tvrdokor- branjeno selo Kukli, zapadno Čar- ka. Napadajuć izmedju austrijskog obranstva i poljskih legionara poka- je u ovim okršajevima naša na svim im poljima prokušana 10. konjanička a divizija na novo svoje bojne vrline. zarobljenika, što su ih učinili savez- povisio se na nekoliko stotina. Kod r obavljene obrane ruskih navala na ojoj Ščari na bojnom je polju jedna o-ugarska divizija pojačana po njemač- bataljunu zarobila 10 ruskih časnika i 0 vojnika.

Talijansko bojište.

stupom dana dne 22. oktobra zapo- su Tajijani skoro na cijeloj fronti vno sa svojim najzešćim navalama. i prijašnjih borbenih dana bila su i r sva talijanska naprezanja uzaludna. iv podneva izjalovila se na obronku ršćeka jaka neprijateljska navala, koja a nekojim točkama doprla do naših cija. Na Krnu, na Mrzlom Vrhu i na gim djelovima tolminskog mostobrana nile su se krvavo mnogobrojne nove ale Talijana.

eprijateljska je pješadija pretrpjela teške gubitke. Polje navala alpinaca. Kozaršća, i ono bersaljera, kod Sela, po eno je lješinama. Naše su valjane čete žale u posjedu sve svoje pozicije. U oko- Plave prodrla je talijanska pješadija trećeg juriša u naše jarke kod Za- , ali je bila smjesta opet izbačena. oričkoj mosnoj utvrdi trajala je cijeli jaka topnička paljba, te se povećala iv naših zakloništa na visini Podgore velike žestine. Neprijateljski pokušaj ale protiv ove visine osujetila je vatra h baterija. Na visoravni Doberdoba sala je neprijateljska infanterija jučer ovno na Monte San Michele. Tri su ale bile krvavo odbijene. Samo jedan uspjelo je neprijatelju, da prolazno re u naše pozicije. Uspjela protu- ala naše pješačke pukovnije broj 43 acila ga je posvuda. Monte S. Michele da kao i prije čvrsto u našim rukama. I e slomile su se sve neprijateljske na- koje su bile naperene protiv viso- i Doberdoba pred žilavom ustrajnošću rih branitelja. Mnogobrojni nasrtaji janske pješadije, koji su se cijeli dan ovali, svršili su skoro posvuda neured- bijegom napadača.

Koruškoj i u Tirolu traje talijanska nička vatra na cijeloj fronti. Uz teške ke bile su suzbijene tri navale protiv di Lana i jedna kod pograničnog ta južno Schluderbacha. Južno Arabbe ali su tirolski carski lovci neprijateljsku poziciju. I branitelji utvrdjenja Folga- odbili su sve navale.

Srpsko bojište.

ojska Kövesova udarila je jučer za- no ceste, koja vodi od Beograda u gjelovac, u položaj Kozmaja, koji bi- izgradjen na način tvrdjave. Nje- ke čete, koje prodiru kroz dolinu Mo- , potjeraše neprijatelja sa visina sje- no donje Jasenice. Kod Oršove osvo- je skupina, sastavlejna od austro- skih i njemačkih četa, brdske visine južnom brijegu Dunavca i Jelisavinu ju kod Tekije. Srbi napuštaju na mno- mjestima, raspršeni i razmetani, sma- uu frontu i uzmiču svuda prama u. Saveznici ih gone. Kod Višegrada jerale su austro-ugarske čete neprija- a sa visina istočno Drine.

rodiranje prve bugarske vojske napre- dovalo je dalje kod Negotina, na sred- njem Timoku i jugoistočno Knjaževca.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. oktobra. (D. u.) Iz veli- kog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu ništa nova.

Istočno bojište.

Na sjevernom rtu Kurlandije pojavili su se ruski brodovi, bombardirali su Petragge, Domesnäs i Gipken, te su kod Domesnäsa iskrcale slabe sile. Opetovane, sa jakim silama poduzete ruske navale, u okolici južno Sadove, bile su i jučer bez uspjeha. Južno Vigonovskog jezera bile su su- zbijeni ruske navale protiv naših pozicija na oginskom kanalu. Zapadno Čartoriska naša je navala u dalnjem napredovanju. Kukli je zauzet i zarobljeno preko 600 Rusa.

Balkansko bojište.

Kod Višegrada izvojštili smo prelaz preko Drine i otjerali neprijatelja sa visina južno mjesta.

Vojska Kövessova zauzela je na juriš neprijateljske pozicije izmedju Lukavice i brijega Kosmaja. Vojska Gallvitzova ba- cila je protivnika istočno Palanke preko Jasenice i istočno Morave iz njegovih po- zicija u liniju Aleksendrovac-Orljevo. Preko 600 Srba je takodjer izbačeno iz njihovih pozicija u liniju brijega Košutice i visine Slatine. (?)

Bugarske su čete zaposjednule Negotin i Rogljevo. Stoje istočno i jugoistočno Knjaževca u dalnjoj napredujućoj navali, te su krvavo suzbile jugoistočno Pirota srpske nasrtaje.

Vrhovna Vojna Uprava.

Balkan.

Njemačka mornarica u Srbiji.

Frankfurt, 23. oktobra. „Frankfurter Zeitung" javlja: Kod prolaza Dunava su- djelovala je i njemačka mornarica. Jedan je njemački brod uspješno očistio Dunav od srpskih mina.

Otpor Srba.

Rim, 23. oktobra. „Giornale d' Italia" javlja iz Atene, da se izmedju grčkog ministarskog predsjednika Zaimisa i en- tente vode pregovori, kakvo će držanje zauzeti Grčka u slučaju, da se Srbi budu morali povući na grčko područje.

London, 23. oktobra. Odviše upada, što iz Niša ne dolaze direktne vijesti o prekinuću željezničkih sveza i o uspjesima o kojima neprijatelji javljaju. Poznato je, da su okolo Avale bili višednevni bojevi. Misli se, da su ove borbe manje važnosti, negoli napredovanja u dolini Morave, koji je jedini uporabivi put u Solun. Glavna je njemačka sila, čini se, u Požarevcu.

Atena, 23. oktobra. „Athinae" piše: Otpor je Srba, e zapriječe njemačku pro- valu, bez izgleda. Srpski se je generalni stožer prevario u računu, e će im ententa poslati pomoć. Srbima ne preostaje drugo nego da uzmaknu na zapad. Uzmak preko Monastira značio bi potpunu katastrofu. Moguće je, da će Srbi prenesti svoj glavni grad u Drač ili Cetinje. List misli, da će se Srbi mnogo opirati. Oni će nastojati da redovito uzmaknu u Albaniju. Na koncu im list savjetuje neka sklope poseban mir sa centralnim vlastima, da ne budu kao žrtve ruske politike doživjeli potpunu ka- tastrofu.

Posavjetovanja u Bukareštu.

Hag, 23. oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Bukarešta, da tamo vlada velika diplomatička djelatnost. Poslanici su če- tvornog sporazuma imali pogovor sa Bra- tianuom. Srpski su poslanik i Carp bili pozvani kralju.

Crnogorci u Skadru.

Pariz, 23. oktobra. „Matin" javlja: Crnogora hoće da konačno Skadar ostane u njezinom posjedu. Bez ovog grada i njegove okolice ne bi Crnagora mogla živjeti. Crnagora je sada grad zauzela, te ne će više iz njega izaći.

Grčka ne će Cipar.

London, 23. oktobra. (D. u.) „Times" javlja iz dobro poučenih krugova, da je Grčka odbila ponudu, kojom joj se nu- djalo otok Cipar.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 22. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja: U gornjoj dolini Timoka stigle su naše čete na desnu obalu rijeke. U Macedoniji se proganjanje neprijatelja na- stavlja. Uslijed izvanredno slabih vremen- skih prilika operacije su se na pojedinim djelovima fronte osporile. Od jedan sat popodne do večera bombardiralo je dva- naest englesko-francuskih brodova obalu u Egejskom moru, osobito neutvrdjenih mjesta: Portogalos, Maronis, Macri, De- deagač. Ove operacije neprijateljske mor- narice nemaju nikakve vojničke važnosti.

Srce Macedonije u bugarskim rukama.

Sofija, 23. oktobra. Najvažnije strateške pozicije u Macedoniji nalaze se u našim ru- kama. Vijesti da savezničke solunske čete su- djeluju na macedonskom bojišta jesu bez važnosti, ali postoji ipak nakana četvor- nog sporazuma da poduzme nešto u po- moć Srbima, ali su to još neispunjene pobožne želje.

Sve pozicije kod Zaječara zauzeli su Bu- gari borbama na bajunet.

Po zauzeću Vranje i Skočane prekinuta je sveza med Starom i Novom Srbijom.

Pred Pirotom svaki maleni komad ze- mljišta mora se izvojštiti nakon očajnog boja na bajunet i na šake. Prem ima znakova, da su srpske čete izmorene i slabe, mora se još za koje vrijeme oče- kivati ljutih bojeva.

Poljski maršal Mackensen čestitao je bugarskoj vojsci na velikim pobjedama.

Ententa.

Svršetak francuske ofenzive.

London, 22. oktobra. (D. u.). „Ti- mes" piše, da je velika ofenziva na za- padu prekinuta i da se ne će poduzeti ove godine jednu drugu. Što se pak uspjeha tiče ne može se još ništa defi- nitivna reći.

Italija i četvorni sporazum.

Lugano, 23. oktobra. Izgleda, da Italija svojom politikom nije jošte stigla povjerenje od strane entente. Francuski listovi sumnjiče Italiju, da je potkupljena od Njemačke, kada ne misli poslati svo- jih četa na Balkan. „Giornale d' Italia" se brani te veli, da su neutralci tome krivi, jer hoće voditi egoistični rat. „Stam- pa" pita, da li je Italija za to tu, da nosi krivnju onih pogrešaka, što ih je počinila engleska diplomacija. Medjutim je tali- janska vlada sa navještenjem rata Bu- garskoj nekoliko umirila cijelu stvar. „Se- colo" pozdravlja ovaj „lijepi čin vlade, te ga označuje dobrim korakom. Bolje bi bilo ostati neutralnim, nego voditi rat i biti izoliranima. List misli, da će brzo uslijediti i navještenje rata Njemačkoj. „Tribuna" označuje navještenje rata kao najbolji odgovor na sva sumničenja, e Italija ne radi solidarno sa saveznicima. „Giornale d' Italia" dodaje svojem član- ku: „Bugarska je htjela, četvorni će spo- razum odnijeti pobjedu, o tom nema sumnje, te će pobjednici urediti i prilike na Balkanu! Slobodni su zidari na svom zadnjem sastanku zaključili, da se povede agitacija za sudioništvovanje na Balkanu, te su poslali odaslanstvo Salandri i Son- ninu. „Avanti" veli, da su ovi ljudi pot- kupljeni tudjim novcem.

Zabrinutost i potištenost u Francuskoj.

Grey i Crewe naglasili su u dolnjoj i gornjoj engleskoj kući svojemu i savez- ničkim narodima, da nijesu vojnička za- povjedništva ništa propustila, kako bi bal- kanska ekspedicija odgovarala brojem četa i spremom zahtjevima prave strategije. Ali ipak „Echo de Paris" ne pušta se uvjeriti od kategoričkih izjava engleskih ministara.

List piše: Ekspedicija bila je kasna, ali sveta naša dužnost. Francuskoj publici, te sada odlazećim četama smijemo ka- zati: „Svjetovanje bilo je kratko, izvršili smo svoju savezničku dužnost." Ali spo- minjemo engleskim državnicima, da su na Balkanu na kocki najveći interesi engle- skog naroda, te da moraju biti u brizi za Egipat i Indiju. Vojničke sile što Engle- ska baci na Balkan biti će mjerilom za procijenjivanje engleske velevlasti i bri- tanskog ugleda. Prama tomu jasno je, da „Echo de Paris" nije zadovoljan sa malim brojem četa, što je Engleska na Balkan poslala.

„Eclair" tuži se, što je cijela balkanska ekspedicija ovijena nekakvom tajnom, tako, da pučanstvo mora da ostaje uvi- jek u brizi za svoje sinove, što na da- leko ratište polaze i živjeti u strahu za konačni uspjeh. „Eclair" jadikuje: Mini- starske izjave govore samo uopće, a ne razjasnjuju nam potanko o mjerama i za- mašaju poduzeća. Bez bojazni da izdaju vojničkih tajna Mackensenu i bugarskom generalissimusu, mogle su ipak dozvoliti publiki, da poviri bolje u tok stvari, na što ima potpuno pravo.

Ako su takvi listovi kao „Echo de Paris" i „Eclair" zabrinuti i nezadovoljni, znak je to da i sami francuski i engleski dr- žavnici su zabrinuti sa zlim razvitkom stvari, te da nijesu u stanju da konkret- nim podacima umire preko listova in- stinktivni strah naroda, koji su za svoju budućnost vrlo uznemireni i radi tolikih poraza sasvim pokunjeni.

Treći ratni zajam.

Cijeli se svijet divi austro-ugarskoj voj- sci, koja se tako hrabro bori na trim frontama. Da se ove borbe uzmognu na- staviti, potrebita su dakako sredstva, te se je kod svih najmova naše države sjajno pokazalo, da ima stanovništvo volju i sredstava za vojsku, koja neka državi i narodima donese trajan mir i stvori uvjete ljepše budućnosti.

Veliki su zahtjevi, što ih rat zahtijeva, nu i armada je naša ogromna. Ali i go- spodarska i financijalna je moć državljana takodjer velika. Nek se to pokaže takodjer i kod trećeg ratnog zajma.

I naše su pokrajine pozvane, da čim više doprinesu, da bude treći zajam čim sjajniji. To se lako dogodi, ta vidimo, kako su iza prvog i drugog zajma pona- rali ulošci u novčanim zavodima. To rastenje uložaka svjedoči, koliko ima razni- nih zaslužba i u našim krajevima, kojih prije nije bilo, kolikim se je ljudima go- spodarski položaj sjajno poboljšao, kako cvatu poduzeća i imanja. To je posljedica pobjeda, što su ih izvojevale naše armade, a da bi mogle te armade nastaviti sretno i uspješno svršiti svoje čine, za to je trebalo da država ima dovoljno po- trebnih sredstava u obliku ratnog zajma.

Treći put se država obraća na svoje podanike sa pozivom, neka ovi omoguće bojevanje našoj državi nametnutog rata. Svi su slojevi pozvani, da sudionistvuju kod trećeg zajma, svi patriotični ljudi neka se medjusobno natječu, da se zajam čim sjajnije izvede.

Kod prvog ratnog zajma se je u kratko vrijeme potpisalo u cijeloj monarkiji 3306 milijuna kruna, a kod drugog 3770 mili- juna. Taj je uspjeh bio nesamo financi- jalne nego moralne važnosti pred ne- prijateljem, jer ti su zajmovi pokazali cijelome svijetu, da je Austrija i financi-

jalno jaka, te da lako prkosi svakome viharu.

Kako smo već kazali, ulošci su se kod novčanih zavoda, usprkos toga, što se kod prvih dviju zajmova potpisalo preko sedam milijarda, opet znatno povisili. Taj dokaz financijalne moći podaje nam nadu, da će podanici sudioništvovati primjereno i kod trećeg ratnog zajma. Vojska je pobijedila i pobjedjuje na bojnim poljanama, a stanovništvo koje je kod kuće ostalo, neka čim više potpisuje ratni zajam, i tako izvojšti pobjedu na gospodarskom i financijalnom polju. Početak je potpisivanja jako ugodan, te sve pokazuje, da se lako još prekoraći iznos prvog i drugog zajma. **Potpisujte dakle treći ratni zajam!** Čim više tko potpiše, toliko lakša, toliko sjajnija bit će pobjeda naše monarhije!

„500. god.“ Hohenzollernovaca.

Pet stoljeća prominulo je ovih dana, od kada su se Hohenzollernovci udomili na Labi i na Odri, te položili temelje pruskoj državi i novome, moćnome, njemačkome carstvu. Nije tada zanimala ostale dalje Nijemce poklonstvena skupština, što se 21. listopada 1415 sabrala u berlinskoj varoši, glavnom mjestu braniborske granice, da se pokloni i čestita nirnberškom nadvorniku za časti krajiškog grofa i državnog nadkomornika, koje mu je njemački kralj Sigismund podijelio. Ostala Njemačka nije imala vremena ni volje, da se interesira za napola slavensku novu Njemačku preko Labe.

Dok su se pojedini gradovi, vitezovi, biskupi, zbačeni i novoizabrani kraljevi po ostaloj Njemačkoj prepirali, svadjali i medjusobno uništavali, te dok je ostalo nijemstvo propadalo, vendskom, poljskom i litavskom krvi pomladjena, jačala se na sjeveroistoku sve do Visle nova Njemačka pod vodstvom Hohenzollernske obitelji.

Novoj državi zaprijeti velika pogibao kada Jageloni sjedine u jednu državu Litavsku i Poljsku. I crna še budućnost pisala istočnoj Pruskoj, kada su Poljaci i Litavci hametom potukli njemačke križare kod Tanneuberga (1410). Susjedne još polaslavenske njemačke pokrajine bile su slabe da se upru slavenskoj pogibelji.

U to teško razdoblje njemačke povijesnice nastupila je na pozornicu, u kolo prvaka njemačkoga carstva, kuća Hohenzollern. Ta nije poticala od drevnog visokog njemačkog plemstva, već poput Habzburgovaca od grofovske njemačke obitelji, koja je došla do upliva i ugleda izmedju mnogobrojne vlastele u južnoj Njemačkoj.

Novi krajiški braniborski grof Fridrih iz Nirnberga prvi, je u dugom redu slavnih krajiških i pruskih Fridriha. Sam bio je jedna od najodličnijih pojava svojeg doba, mnogogodišnji savjetnik kralja Sigismunda i najrevniji pomagač carev u popravljanju i podizanju carstva. Kao nagradu za njegove trude podijelio mu kasnije car krajinu Branibor.

Tu je imao nov grof silnog posla, da istrijebi viteze razbijače i da prisili k redu razno plemstvo. Izvrsno poslužili su mu primitivni još drveni topovi i mine, kojima je razvalio krvave zidine silničkih dvoraca. Blagoslovan bio je dakle rad ovog prvog hohenzollernskog princa i za carstvo i za njegovu državicu.

Njegovi potomci ostali su dugo vremena u vrsti ostalih knezova, dok je Augsburška kuća zadobila i obnašala nasljednu carsku čast. S početka bježali su sa Labe i Odra, jer se nijesu bili još tamo sasvim udomili i priučili. Bili su većinom dobri upravitelji i skrbni vladari, što je upravo trebalo u onim zanemarenim krajevima. Izvan Istočne Pruske nijesu se isticali sve do konca 17. vijeka, kada se pojavi u Njemačkoj značajna osoba velikog izbornog kneza Fridriha Vilima.

Taj je centralizirao prusku upravu, podvostručio svoje prihode i uredio veliku stalnu vojsku. Pruska počela se pod njim isticati, kao posebni organizam polag zapadne Njemačke, i predstavljala je jaku činovničku vladu sa kraljem na čelu, komu se je moralo pučanstvo bezuvjetno pokoravati.

Poslije tog velikog izbornog kneza razvila se moć Hohenzollernske kuće silnom brzinom, te dandanas ima najveću moć u cijeloj Europi.

Novoorijentiranje naše nutarnje politike.

Član gospodske kuće izjavio je „Informationu“: Zanima pratiti pisanje i proučavanje važnog pitanja kako se ima naša politika preurediti poslije rata. Ali sadanje prilike ne dopuštaju, da dodje do kakve prepirke izmedju raznih novina, te se u svemu pazi, da ne bi ko dirnuo u javni mir. Po našem mnijenju, kazao je isti gospodin, ne odgovara činjenicama i prilikama silno pretjeravanje same važnosti rečenog razglabanja, iz okolnosti što se radi o novoj orijentaciji na polju nutarnje politike.

Mi znamo odavna kakvih poteškoća može često nastati u državi gdje ima više jezika. Mnogo smo već tijeh neprilika prebrdili, svojim se uspjesima smije naše državničko umijeće tim ponosnije hvaliti, jer nijesmo imali učitelja, niti imali ikakvih predsuda. Još više mi smijemo ponosno ustvrditi, da nijedna država osim Austrije nije na cijelom svijetu tako časno kušala i proizvadjala izmirenje svih narodnosti na političko-nacijonalnom polju. To jest i ostaje austrijski trijumf cijelomu svijetu na primjer!

Doista naše djelo još nije u nas dovršeno, jer ponudi se uvijek nova neprilika i novo pitanje. Ali dosadanji opstanak njezin, sila koju Austrija u kušnjama rata pokazuje, uvjeruje svakoga, da su austrijski narodi puni snage, sposobnosti i dobre volje, kako bi se svaki medjusobni nesporazum i krivica izgladila i odstranila. Na tom temelji se naša apsolutna stalnost da će naša država postati još snažnijom i jačom. Da se taj cilj postigne, savjetuje član gospodske kuće, neka se radje govori i piše o nacijonalnom izmirenju, nego li o nacijonalnim borbama.

Češki je narod upravo inspiriran lojalnim i patrijotičkim namjerama, te mogu donijeti dobrog ploda, ako se misli više na svjedočenje mnogih stoljeća, kojim su Česi pokazali svoj austrijski patriotizam, nego li na propagandu nekojih fantasta i ekstravaganata. Atom pisanja nekih novina, koje kruto vrijedjaju osjećanje če.. kog naroda, taj se mora „preurediti“ i u Češkoj i po cijeloj Austriji. Jedino pametna nova orijentacija austrijske nutarnje politike je, da se odloži prevelika skrb za politiku, te da se sanira ono ogromno polje sugestija i širenja raznih političkih moda i novotarija.

Razne vijesti.

Glazba. Danas će mornarička glazba koncertirati u 4 sata popodne na Tegetthoffovom trgu. Program je slijedeći: 1. F. Jaksch: «Eljen a Magyar» koračnica; 2. Strauss: „Wiener Blut“, valčik; 3. J. Muhvić: „Na vrelu Bosne“, balada; 4. J. Král: „Ungarische Lieder.“; 5. K. Komzak: „Lustiges Marschpotpourri.

Dobrovoljni prinosi. Gosp. Rade Duraković darovao je 10 K za obitelj pok. Mane Budisavljevića. Ukupni iznos K 83. Uprava lista umoljava prijatelje pokojnoga e bi njoj javili točnu adresu (prebivalište) — obitelji Manine.

Bojna pošta. C. kr. ravnateljstvo pošte i brzojava objavlja slijedeći popis ureda vojne pošte otvorenih za uzorke robe: 6, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 20, 23, 27, 28, 32, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 51, 53, 55, 61, 63, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 78, 81, 85, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 98, 104, 106, 109, 113, 115, 116, 119, 120, 125, 132, 139, 148, 149, 157, 161, 162, 164, 166, 167, 169, 173, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 206, 207, 208, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 228, 251, 252, 254, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 316, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 350, 351, 352, 353, 355, 507, 600, 601, 602, 603, 604, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 630, Sarajevo.

Bjegunci u Gmündu. „Slovenec“ piše: Vlada je odredila, da se premjeste slovenski bjegunci iz Gmünda u Bruck a. L. Prvi će se transporti izvršiti već 22. i 23. oktobra (2000 osoba). Taborište je u Gmündu sada obnovljeno, jer je došlo mnogo hrv. bjegunaca iz Ugarske. U barakama, u kojima je namijenjeno 200 osoba, ima ih sada 250—300.

Talijanski zrakoplovi. „Slovenski Narod“ donaša u dopisu od 19. oktobra iz Gorice izmedju ostalog i ovo: Danas su bacili talijanski zrakoplovci nad Ajševicu i Panovec 91 bombu, od kojih je najviše palo nad Ajševicu, namjerom, da bi uništili austrijsko pristanište zrakoplova nu kao uvijek, nisu ni ovog puta imali posebnu sreću. Onda su plovili dalje proti Vipavske doline, te su se naskoro povratili kući, lako kažemo rebus infectis. Zračni juriš bio je nekakva revanša, nu slabo je uspio, nu žestina kojom je bio izveden dokazuje, kako je uspješno djelovanje naših zrakoplovaca i kako to ljuti Talijance.

Govori se, da je za nakup sigurnih i preporučljivih srećaka sa zajamčenim zgodicima (do 630.000 kruna) sada već radi toga najzgodnije vrijeme, jer će svaki naručilac dobiti sretnom slučaju 4000 franaka sasvim badava. — Upozorujemo na današnji odnosni oglas Kreditnog i eskomptnog društva u Puli.

Stodvadeset novih željezničkih mostova ima da se postavi na prugama galicijskih željeznica, te su radnje već dodijeljene.

Posl. br. U 198/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Katarine Dujanić radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženice, koja se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

s u d i o j e:

Katarinu Dujanić ženu Benjaminovu, kćer Vinka Sandalja i Marije rodj. Načinović iz Lupoglave, tamo boraveću a pripadnu u Roču, 25 god. staru, kat. vjere, udatu, bez imetka, pismenu, jur kažnjenu radi prekršaja o hrani,

k r i v o m:

da je dne 30. prošlog augusta otposlala u svrhu prodaje iz Lupoglave u Pulu mlijeko koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja metnula u promet predmete koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261 i 266. k. z.

o s u d j e n a

na tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne medju kojima za trošak analize iznos od K 10. Osim toga ima se ova presuda na osnovu § 21. netom spomenutog zakona na trošak optuženice proglasiti u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

O m i s s i s.

B u z e t, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

No to nije bilo dovoljno. Trebalo je doista da uputi vijećnike o pravednosti svoje molbe i na bilo koji način ih predobije za sebe. Oj kako trnovit je bio put, kojim je Žiga Grlica bio zaputio! Ali što je htio? Ta ne radi li se za dobro njegovo i njegove obitelji? Zar da se pati i muči kroz čitav život i mirne duše gleda bijedu i nevolju u svojoj obitelji? Ne i ne! Na posao dakle, i to odmah, jer oklijevanju i odgadjanju nije bilo mjesta, pošto se je doskora imalo sastati općinsko vijeće.

Iznajprije odlući da posjeti vijećnika Bužana, koji je kao najimućniji i kao „najškolovaniji“ čovjek u selu — propao je bio u drugom gimnazijalnom razredu — imao je najviše ugleda i utjecaja kod ostalih vijećnika.

Smišljeno, učinjeno. Pod večer podje Žiga do njega i nadje ga, gdje u staji slamom otire oznojene konje. Bužan se je dobrano začudio tomu nenadanomu posjetu, pogotovo, što Žige Grlice nije bilo u njegovoj kući već nekoliko godina.

Okolišajući i govoreći isprva o desetim stvarima svede Žiga konačno riječ na uzrok svoga neočekivanog dolaska.

— Dakako, dakako! — prekine ga Bužan vjerujem vam, da teško živite. Ja se ne protivim ni najmanje povišici vaše plaće, jer smo s vama i s vašim radom zadovoljni. Preda mnom ne treba da imadete straha, a što se tiče ostalih vijećnika, hm, nastojat ću, u koliko uzmognem, da budu uz vas.

Od radosti zažarenih obraza vrati se Žiga kući i saopći svoj „sjajni uspjeh“ ženi i punici.

Sjutradan imao je da podje ostalim vijećnicima. Ali ovaj je put trebao da bude na oprezu, jer je imao dobro da promozga, kojim će ih redom obilaziti, da mu ovaj ili onaj ne uzme za zlo, što je prije posjetio bio ovoga ili onoga, a onda tek njega. Ta i općinski su vijećnici ljudi i svaki drži do sebe i svoga ugleda i časti, držo možda više negoli mi obični smrtnici, kojima nije dana sreća, da sjedimo u vijeću i krojimo sudbinu svojim suseljanima.

Pogotovo ovdje u Grbavcu je bilo to teško, jer medju vijećnicima nije bilo osobita suglasja i sloge. Istina, većina je pristajala uz Bužana, no svaki je od njih bio uvjeren, e je njegova mudrija od one njegova druga u vijeću.

Žiga si je do kasno u noć razbijao glavu, kako će, i da nije bilo mudrih savjeta i uputa njegove žene teško da bi onu noć uopće bio i spavao.

Drugi je dan već ranom zorom bio „na poslu“. A imao, štono riječ, sreću. Naravski, posve glatko nije dakako išlo, ali išlo je ipak na zadovoljstvo Žige Grlice.

Tri je općinska vijećnika našao na okupu u seoskoj krčmi, kako se po drevnom običaju „krijepe“ svojom običnom mjericom rakije. Žiga nije dao da mu oni prvi nazovu „dobro jutro“, nego je odmah s vratiju poviknuo:

— Da bog da, gospodo!

Za čas je bio medju njima i upustio se u razgovor, pripovijedajući im na sva usta najnovije vijesti, koje je jučer pročitao bio u novinama. Naručivši sebi i svakomu od vijećnika — a ovi se nijesu ni najmanje opirali — još po jednu bočicu, stao je malo po malo svadjati govor na svoju molbu, a da ga „gospoda vijećnici“ uzmognu radije slušati, pozove za njih i po drugi put rakije.

Živim predočivanjem svojih jada, možda i rakijom uspjelo je Žigi, te je konačno predobio vijećnike na svoju stranu.

— Dakako, jest! — uvjeravali su ga oni — kad je Bužan uz vas, i mi ćemo biti uz vas, nemajte brige!

Vraćajući se Žiga Grlica radosno u svoj sastane putem vijećnika Frulaša. Nije trebalo dugo, što je bio „odslužio cara“ i dotjerao u vojništvu do kaprala, a da je bio na to bio silno ponosan, možete lako di vjernjete, kad uvažite, da se do te časti nije dosad uspeo bio još nijedan vojnik iz sela Grbavca.

— Hm! — zakašlje on, kad mu je Žiga skromnim glasom razložio svoju molbu. — Ne znam, kako će biti, jer sami znadete, e je naša općina malena i siromašna, a napokon, medju nama rečeno, u uredu gotovo i ne treba pisara. Neka samo načelnik, bilježnik i blagajnik prionu nešto revnije uz posao, pa eto! Uostalom, ja sam bio u svijetu i vidio ovo i ono, pa ne bih baš imao ništa protiv vama. Ja ću se držati većine. Što drugi zaključe, zaključit ću i ja.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6 helera*. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 25. listopada 1915. | Broj 103.

Talijanski nasrtaji posvuda odbijeni.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod Novog Aleksinca pridobili smo natrag prekjučer ispražnjene visine istočno Lopušna. Kod Cartoriska napreduju naše navale. Neprijatelj bio je kod Komarova bačen. Inače je položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Opća bitka na Soči traje. Jučer su se proširile sa besprimjernom žestinom vodjene infanterijske borbe i na gorički mostobran. Junački otpor naše hrabre pješadije slomio je uz goleme gubitke po neprijatelja njegove navale. Učinkovito su djelovanje našeg topništva vanredno je podnpro našu pješadiju. Talijanska glavna navala je popraćena nasrtajima jakih sila protiv tirolske fronte. Visoravni Folgarije i Lavarone stoje pod žestokom topničkom vatrom. Mnoge talijanske infanterijske divizije navaljuju na dolomitsku frontu. Ovdje su bili krvavo odbijeni prekjučer i jučer svagdje po jedna navala na Bambergerhaus na Col di Lana, na poziciju Tresassi, dva nasrtaja protiv Rufieda (jugozapadno Schluderbacha) svagdje po četiri navale na naše linije sjeverno mjesta Sief i u dolini Popene. Na koruškoj fronti samo topničke borbe i čarkanja. U kotlini Bovca i u području Krna poduzeo je neprijatelj jučer prije podne još pojedine uzaludne nasrtaje i pokušaje navale: onda je borba popustila. Protiv fronte Mrzlog Vrha do uključivo tolminske mosne utvrde naperena su još uvijek očajna naprezanja Talijanaca. Osobito napadaju neprestano visinu zapadno svete Lucije. Alpini su ovdje prodrli u mali dio fronte. Sjajno povedena protunavala pješadilskih pokovnija br. 53. i 86. bacio ih ih je ukratko van. I u odsjeku Soče, izmedju tolminske i goričke mosne utvrde, gdje se naime kod Plave žestoko borilo, nije mogao neprijatelj nigdje prodrijeti. Pred goričkom mosnom utvrdom bilo se već prekjučer slomilo više pokušaja navale protiv brijega Sobotina. Jučer posle su, nakon jake topničke priprave, jako znatne talijanske sile na navalu na ovaj gospodujući brijeg i na Oslaviju. Borba je prevagavala sad simo sad tamo, te je trajala i u noć i svršila time, da su naše čete održale sve pozicije u čvstom posjedu. Na rubu visoravni Doberdoba bijesnila je bitka dalje u odsjeku Majnice-Monte sei busi sa neumanjenom silom, dok su u južnom odsjeku dan i noć mirnije prošli. One sa svježim silama uvijek na novo opetovane navale neprijatelja izjalovile su se potpunoma. Samo prelazno uspjelo je Talijancima da se ustale u pojedinim prednjim jarcima. Naša infanterija, tako hrabra infanterijska pukovnija br. 93. južno San Martina, pridobila je natrag sve pozicije u borbi na šake.

Srpsko bojište.

Vojska Kövessova potisnula je protivnika preko visine sjeverno Arandjelovca. Srpske zalaznice, koje su južno Slatine izašle u boj, bile su od naših bataljuna bačene. S obiju strana Morave prodirajuće njemačke bojne sile pridobile su visine južno Palanke i sjeverno Petrovca. Bojna skupina, koja je kod Oršove prešla Donavu, potjerala je neprijatelja iz brdovitog područja zapadno Kladova.

Bugari prodiru preko Negotina te su prekoračile sa bojnim silama, koje prodiru sjeverno Knjaževca, srednji Timok.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Sjeveroistočno Soucheza bili su suzbijeni neprijateljski nasrtaji. Engleski dvoplošac bio je oboren zapadno St. Quentina. Njemački letioci navalili su, čini se dobrim uspjehom, na engleski logor četa kod Abbevilia, te su obložili Verdun bombama.

Rusko bojište.

Ruske sile, koji su se iskrcale kod Domesnäsa, opet su se ukrcale na brodove kad su došle njemačke čete. Sjeverozapadno Dvinskog bili su Rusi bačeni iz pozicija kod Schlossberga uz velike gubitke. Nijemci su izjurišale Ilukst. Zarobljeno je 18 časnika i 2940 momaka i zaplijenjeno 10 strojnih pušaka i jedno bacalo mina. Opetovne navale južno Vigonovskog jezera bile su odbijene. U protunasrtaju bilo je zarobljeno 2 časnika i preko 300 momaka. Pozicije kod Komanova su zauzete. Mnogostruke ruske navale bile su odbijene i zarobljeno je 461 momaka.

Srpsko bojište.

Bugari su zaplijenili u Prahovu sjeveroistočno Negotina ruski logor municije.

Vrhovna Vojna Uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 24. oktobra. (D. u.). Službeno se javlja:

Naše su čete osvojile Skoplje.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti kod Anaforte nanijelo je naše topništvo neprijateljskim opkopima teške štete. Neprijateljska torpedovka, koja je pucala na okolicu Djonbaira, pogodjena je od našeg topništva. Opažena je eksplozija na palubi imenovane torpedovke, koju su odvukli u Imbros. Kod Aribumua i Seddilbara izmjenična paljba sa privremenim stankama.

Carigrad, 24. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja: U odsjeku Anaforte bombardiralo je naše topništvo na žičnu ogradu, što ju neprijatelj postavio na Azmakderu, te je razrušilo tri strojne puške. U odsjeku Ariburnua naše je topništvo ušutkalo kopnene i morske baterije neprijatelja, koje su bezuspješno bombardirale naše pozicije.

Balkan.

Nema grčko-bugarskog ugovora.

Atena, 24. oktobra. (D. u.) „Agence Havas“ javlja: Ministar spoljašnjih posala opovrgava vijest, da je sklopljen grčko-bugarski ugovor, kao i vijesti o odnosnim raspravljanjima.

Iskrcavanja u Solunu?

Atena, 23. oktobra. (D. u.) Havas javlja: Francuske čete neprestano zaposjedaju Solun, te se podavaju na srpsku frontu.

Kopenhagen, 24. oktobra. „Folkesavis“ javlja: U Solunu se ne iskrcavaju nikakve nove čete. U mjerama, što ih je poduzeo četvorni sporazum vlada veliki kaos. Nadzapovjedništvo je vojske u Solunu već drugi put promijenjeno.

Bugarska prosvjednje.

Sofija, 23. oktobra. (D. u.) Ministarski predsjednik Radoslavov upravio je na bugarske poslanike u inozemstvu prosvjednu notu protiv bombardiranja otvorenih gradova Dedeagača i Portogalosa na egejskoj obali od strane englesko-francuske mornarice dne 21. oktobra. U noti se naglasuje, da su usiljed bombardovanja bile oštećene zgrade zasebnika, što je očita povreda medjunarodnog prava.

Promjena ministarstva u Rumunjskoj.

Budimpešta, 24. oktobra. „Vilag“ javlja iz Bukarešta, da će biti rumunjski kabinet preuredjen. Novom bi kabinetu pripadali Marghiloman, Carp i Majorescu.

Njemački areoplan nad Solunom.

Lion, 24. oktobra. „Nouvelliste“ javlja iz Soluna: Saveznici su otposlali u Macedoniju dalnjih 20.000 momaka Njemački je zrakoplov preletio Solun u velikoj visini, da izvidi transportna gibanja.

Italija i Grčka.

Rim, 24. oktobra. „Giornale d' Italia“ smatra nužnim, da se izjavi protiv toga, što ententa nudja Grčkoj Epir, Monastir, Gergeli i Dviran, bugarsku obalu do Enosa, egejske otoke pa čak i Cipar, što bi poremetilo ravnovjesje u Sredozemnom moru. Prama vijestima iz Atene, ententina diplomacija radi i o tome, što bi se zbilo, kada bi srpske čete bile prisiljene da se povuku na grčko područje. Već tri dana nema u Ateni direktnih vijesti iz Niša. Grčki se trgovci boje, da će izmedju Grčke i entente nastati konflikt, te sada upotrebljavaju sve moguće vrsti brodova samo da čim više svoje robe, osobito suhog grožđja, eksportiraju.

Grčki stožer u Solunu.

Hag, 23. oktobra. Grčki je generalni stožer stigao u Solun, te se čini, da će se tamo podati i kralj.

Ententa.

Engleski kralj i vojnička obvezatnost.

London, 23. oktobra. (D. u.). Kralj Juraj izdao je na narod poziv, u kojem moli muškarce svijų stališa, da sudioništvuju u ovom ozbiljnom času dobrovoljno u borbi, što se vodi izmedju njegovog naroda i jako dobro organizovanog neprineprijatelja, na način, e budu čete na fronti opskrbljene svim potrebitim, da se osigura pobjeda i trajan mir.

Pomanjkanje živeža u Rusiji.

Kopenhagen, 24. oktobra. U Rigi već ljudi ne hrle u dućane, da si nakupuju hrane, pošto su uopće sva skladišta prazna. „Riječ“ javlja: Ministarstvo je podijelilo zajmove Petrogradu, Moskvi, Odesi, Revalu i drugim gradovima i to ukupni iznos od 9 milijuna rubalja u svrhu nabave živeža.

Naslijednik Delcassea.

Genf, 24. oktobra. Kao naslijednik Delcassea misli se, da će biti imenovan bivši poklisar u Berlinu, Jules Cambon. Nekoji zastupnici nisu mnijenja, da bude na to mjesto imenovan čovjek, koji nije zastupnikom ili senatorom, a drugi se boje, da bi se iz toga moglo zaključiti, e se misli na skorašnji mir. Najviše izgleda imadu Briand i Doumerque. Delcasse je još uvijek bolestan, te ne prima niti svojih intimnih prijatelja.

Ratni porezi u Italiji.

Rim, 24. oktobra. Kraljevski dekret odredjuje slijedeće poreze za vrijeme dok traje rat: 1. Na one, koje ne služe u vojništvu 2. Na dohotke članova upravnih vijeća dioničkih i komanditnih društava. 3. Preuredba poreza i pristojbina za razne biljegovine, takse za nosenje oružja i na listiće za kinematografične predstave. 4. Preuredba katastarnih pristojbina. 5. Poštanske i brzojavno pristojbine. Listovi cijene da će ovi porezi donijeti godišnjih 60 milijuna lira.

Delcasse protiv Engleske.

Genf, 24. oktobra. Delcasse je još uvijek bolestan. Primio je suradnika „Petit Journala“ komu je izjavio, da je Francuska potrebna svakog pojedinog vojnika, te se ne bi smjela žrtvovati za druge.

Ruska i Bugarska.

Bazel, 23. oktobra. „Petit Parisien“ javlja iz Petrograda: Uzrok, što Rusija nije jošte navijestila rata Bugarskoj leži u tome, što Sazonov namjerava, da se prije objelodani carev poziv na Bugarski narod. Navještenje će rata uslijediti u najkraće vrijeme.

Dignuće nadzapovjednika.

London, 24. oktobra. Parlamentarni podtajnik priopćio je u dolnjoj kući, da je dignut sa svog mjesta onaj časnik, koji je bio nadzapovjednikom u Suvla-Baiu.

Papa i mir.

Lugano, 24. oktobra. „Secolo“ javlja iz Rima: Papa je potaknuo belgijskog kralja, neka poduzme inicijativu za mir, nu ovaj je to otklonio.

Pritisak entente na Grčku.

Amsterdam, 24. oktobra. Reuter javlja iz Londona: „Daily Telegraph“ tvrdi, da je doznao iz dobrog izvora, da je Engleska učinila Grčkoj formalni prijedlog e joj ustupa otok Cipar, ako se odmah priključi ententi. „Times“ javlja: Sasonov se izrazio, da će Grčka teško moći uzdržati se neutralnom. Ententa je prisiljena da upotrebi sva gospodarska i ina sredstva, da neprijatelji ne budu imali nikakve koristi od grčke neutralnosti.

Ruski ratni zajam.

Amsterdam, 24. oktobra. „Times“ javlja iz Petrograda: Ruska je vlada zaključila, da izda novi ratni zajam od jedne milijarde rubalja po 5 po sto.

Armenci u ruskoj vojsci.

Kopenhagen, 24. oktobra. „Novoe Vremja“ javlja, da je iz Amerike preko Arhangelska stiglo nekoliko stotina armenskih dobrovoljaca, koji su bili u amerikanskim vojničkim školama. U Americi ima na vojničkim naukama još veći broj Armenaca, koji čekaju zgodu, da se upute u Rusiju. I na Lusitaniji poginulo je više Armenaca, koji su putovali u Rusiju.

Ententina diplomacija u škripcu.

London, 24. oktobra. „Daily News“ piše o položaju: Izvještaji sa Balkana su jako teške naravi. Glavna pogibelj leži u napredovanju Bugara napram željeznice Niš-Solun. Još nije jasno, da li je Vranja zauzeta ili ne. Nu Srbi sami priznavaju, da je željeznica južno Vranje odsječena. Čete se saveznika u Solunu neprestano iskrcavaju, te bi morala tamo biti sakupljena veća vojska. Nu zadaća nije više ta, kako da se zapriječi prekinuće sveze sa Nišem, nego kako da se ju opet uspostavi prije negoli Srbi budu ugnječeni. Vrlo će teško biti Srbiji, kako da svoju vojsku opskrbi, pošto je od svijų strana opkoljena od neprijatelja. Preko grčke granice dolazi iz Srbije veliki broj bjegunaca, koji jasno svjedoče o nevolji, što ju mora ova malena zemlja podnašati.

Sa bojnih poljana.

Nadvojvoda Fridrih na srpskom bojištu.

Beč, 24. oktobra. (D. u.) Javljaju iz stana ratnih dopisnika: Dne 21. oktobra otputovao je vrhovni zapovjednik nadvojvoda Fridrih na jugoistočnu frontu, da posjeti sva ona mjesta, koja bijahu glavna pozorištem najznamenitih vojničkih i političkih dogodjaja. Nadvojvodu primio je na beogradskom kolodvoru zapovjednik balkanske vojske generalni maršal Mackensen, kojimu je nadvojvoda izrazio toplo priznanje za postignuće dosadašnjih uspjeha. Iz Beograda otposlao je nadvojvoda cesaru poklonstveni brzojav. Cesar je odgovorio: Vaša vijest o utiscima, koje ste dobili na pozorištu zadnjih bojeva koje su austro-ugarske i njemačke čete slavodobitno izvojštile odaje ponosnu radost i najviše zadovoljstvo. Ja se tome najiskrenije radujem i sjećam se sa zahvalnošću slavnih čina vodja i četa, koje su nakon što su svladali jednu od najjačih riječnih zapreka, izjurišale Beograd i bacili neprijatelja duboko natrag. Duh princa Eugena oduševio je sve. Pune tog duha

svladati će naše bojne sile na jugoistočnoj fronti sve neprilike i opasnosti i dovest će zastavu do pobjede i do konačnog pokorenja neprijatelja. Na svršetku cesar zahvaljuje generalnom maršalu Mackensenu i svim četama. Mackensen je ovaj brzojav odmah priopćio svim četama.

Centralne vlasti.

Nova smotra u Ugarskoj.

Budimpešta, 24. oktobra. (D. u.) Naknadna smotra za one osobe narodnog ustanka koje su rodjene u god. 1878.—1890, i 1892.—1894., koje su bile kod prve smotre proglašene nesposobnima, bit će u Ugarskoj od dne 27. oktobra do 30. novembra.

Navala na Rigu.

Berlin, 24. oktobra. „Magdeb. Ztg." javlja: Borba za Rigu prešla je u odlučni stadij, pošto su njemačke čete stigle jugoistočno grada do Dvine.

General Boroević i ratni zajam.

Zapovjednik naših hrabrih četa na jugu, general Boroević, potpisao je 100.000 ratnog zajma. Svega ukupno je general Boroević potpisao četvrt milijuna ratnog zajma.

Iz prošlosti Beograda.

Kratka crtica iz povijesti Beograda dobro će doći čitateljima novina o sadašnjem ratu.

Biograd (po istočnom narječju), u Srba Beograd, turski Bilgrad ili i Darom Džihad, dom svetoga rata, arnautski Biligrad, ruski Belgord, češki Belehrad; magjarski prije, (ne znam od kuda uzeto: Ferdinandor (bijeli grad, t. j. Nándor-fehér-vár). Kod starih Rimljana već od g. 1689. pr. Is. Singidunum. U srednjem vijeku jedno vrijeme Alba Bulgarorum, uz to i Belogradum, a kod nekih tudjinaca i Ballegrado; njemački najprije Weissenburg, a kasnije Belgrad kao što i danas.

Beograd, stolica srpske kraljevine na Dunavu kod utoka Save ima veliku trgovinsku važnost, pa i veliku stratešku. Zato su se zato mjesto otimali tečajem povijesti mnogi narodi, pa su po svoju krstili Beograd, koji je na trgovačkom putu izmedju zapadne i istočne Evrope — od Pariza, Beča i Budimpešta pa do Carigrada. Strateški ga štite s jedne strane Sava (ko utoka) i Dunav, a s druge strane gorske visine Topčider, Vračar i Havala (Avala). Veliku važnost podaju Beogradu željeznice, koje vode u Carigrad preko Sofije i Bugarske i Trakije i u Solun preko Macedonije na Egejsko more. Uslijed željezničkih sveza, jer je Beograd svezan i sa Peštom i Bečom, brzo se je razvio u novije vrijeme. God. 1854. brojio je 16.733 žitelja (kao i Zagreb), a god. 1880. 26.615 žitelja. Od ovih je osim Srba bilo 4160 rimokatolika (Hrvata, Nijemaca i germaniziranih žitelja iz Ugarske i Slavonije); nešto (463) protestanata. Ima i Bugara, koji su vrtljari (bostandžije) i radnici bez stalnoga prebivanja i dr.

Poslijednjih 36 godina od 1879. god. ovamo Beograd se je razvijao i razvio na evropski način (gradnje kuća i uredjenje ulica i parkova). Godine 1900 imao je 70.000 žitelja (69.790). God. 1905. 80.110 žitelja; god. 1910. 90.000 (89.876) žitelja, a 1914. preko 100.000 žitelja.

Već su stari Rimljani od bitke kod Pydne (168. pr. Is. i 29. god. pr. Is.) cijenili iz strateških razloga Beograd (Singidunum) u gornjoj Moesiji i držali tamo legiju vojnika na straži. Još više je cijenilo položaj Beograda bizantinsko (istočno rimsko) carstvo u srednjem vieku. Od 7. do 9. stoljeća pokoravao se je Beograd Avarima; u 10. stoljeću Bugarima (Alba Bulgarorum); u 11. i 12. stoljeću opet Bizantiji, kojoj ga je bio na kratko vrijeme oteo već 1286. god. madjarski kralj Salamon. No car Dušan 1331. do 1355.) oteo ga je Ugarskoj (1343.) Poslije njegove smrti bila je Ugarska za Ludovika Anžuvinca zavladala Beogradom, no car Lazar opet ga je osvojio (1382. god.) Despot srpski Gjorgje Branković (1428.—56.) ustupio je 1438. god. Beograd caru i kralju Sigismundu (1410.—37.) u zamjenu za imanje u Ugarskoj! Ivan Zoran Dubrovčanin branio je Beograd protiv Alibega, velikog vezira 1440. god. (za sultana Muhameda II.) 7 mjeseci, pri čem je poginulo 17.000 Turaka. Obranio je Beograd Sibinjanin Janko (Hunjad) 1456. god. Sam sultan Muhamed II. obsjedao je grad sa 150.000 vojske, nu bio je poražen i ranjen, pa se je otišao liječiti u Sofiju, ostaviv Hunjadu kao plijen 300 topova i 27 galija (ladja). Poslije te pobjede brzo je umro Sibinjanin od azijatske kuge. God. 1493. pokušali su Turci — uzalud — osvojiti Beograd od Ugarske. Istom god. 1521. pod sultanom Sulejmanom, osvojili su Turci Beograd, jer ga je branila samo mala posada Srba i 700 Ugra.

Izbornik bavarski Maksimilijan oteo je 6. septembra god. 1688. Turcima Beograd s carskom vojskom, ali ga je opet oteo veliki vezir Ahmed Čuprilić (Köfrili) god. 1690. (1. oktobra). God. 1717. Eugen Savojski porazio je Turke i dobio Beograd, koji je Turska ustupila cesaru u požarevačkom miru god. 1718. No poslije smrti (god. 1736.) princa Eugena Savojskoga došlo je opet do rata s Turskom u kojem su bili poraženi carski generali (Wallis) kod Grodske (Grocke) te je Turska beogradskim mirom 1739. opet dobila Beograd. Kasnije ga je htio zauzeti iznenada car Josip II., ali nije mogao, dok ga nije predobio general Laudon god. 1789., ali je u miru već god. 1791. bio opet ustupljen Turskoj.

Od god. 1801. gospodovali su nad Beogradom okrutni plaćenici turski — vaije, koji su izazvali ustanak Srba pod Karadjordjem i Milošem Obrenovićem.

Turska je imala u Beogradu (u tvrdjavi) usprkos autonomije posadu sve do god. 1867., kada je uplivom evropske diplomacije ispraznila srpske tvrdjave za kneza Mihajla, pa je tako srpska kneževina postala slobodna, a god. 1881. kraljevina. Još ću napomenuti ovo iz historije Beograda: „Oslobodjenja" Srbija (1815. do 1867.) živjela je u miru s Turskom. Samo je god. 1862. došlo do bune, te je Beograd bio od Turaka bombardiran. Pokojni daroviti odvjetnik i govornik Milan Makanec kao djak pomogao je Beogradjanima boriti se protiv Turaka s drugom si Bedekovićem, posjednikom kuće u Kapucinskoj ulici u Zagrebu.

Kuhane čovječje lješine.

Crtica iz ratne povijesti.

O najstarijih je vremena pa sve evo do krvavih ovih dana, koje sad proživljujemo, bila bez sumnje na samrti posljednja želja svakoga od junačkih borioca, da uzmogne, snivati vječni sanak u svojoj rodjenoj grudi, na kojoj je ugledao svjetlost ovoga svijeta, — blizu svojih milih i dragih. A i najbliži rodjaci na polju slave preminuloga borca ne bi jamačno tako bolni osjećali težak gubitak svog premilog sina, muža, oca ili brata, kad ne bi mrtvo njegovo tijelo bilo sahranjeno u dalekim, tudjim krajevima, a i u neposvećenoj zemlji i na osami, te kad bi mogli da se mole za spas duše njegove nad njegovim grobnim humkom i kitili mu posljednje njegovo prebivalište cvijećem.

Zato nije čudo, što čitamo u povijesti, kako su mnoge i mnoge mrtve junake prevažali sa bojnih poljana iz najudaljenih krajeva u domovinu i ondje ih sahranjivali na vječni počinak.

Mrtva su tjelesa dakako morali balzamovati, da se na dugom putu sačuvaju i ne sagniju. Naravski da je kod takovog prevažanja bila osim velikih troškova još i sva sila drugih raznih potežkoća i neprilika, to je samo najimućnijim i najodličnijim mogla da bude ispunjena njihova posljednja želja, ako i ne uvijek posve onako, kako su željeli bili oni i njihova svojta, nego često na veoma osobit i neobičan način.

Od mnogobrojnih primjera navest ćemo ovdje samo nekoliko njih, koji nam se čine najzanimiviji.

Za vrijeme velikih križarskih ratova u 12. i 13. vijeku, kad su se kršćanski borci okupljali da oslobode svetu zemlju — Palestinu — ispod turskoga jarma, nije bilo ni vremena ni sredstava, da lješine palih knezova balzamuju i tako ih otpremaju kući u Europu. A da ipak ispune posljednju njihovu želju, odlučiše se, da tjelesa njihova raskomadaju i tako dugo kuhaju u vodi i vinu, dok se meso nije odijelilo od kostiju, te da su kosti slali u domovinu.

Ljudevit III., zemaljski grof tirinški, umro je na povratku iz svete zemlje god. 1189. na otoku Cipru. Njegov je brat dao mrtvo tijelo iskuhati i srce samljeti u prah. Kosti i srce uzeo je sobom u Njemačku i pokopao u Rajnhardsbrunnu, dok je meso bilo sahranjeno na Cipru.

Lješinu njemačkog cara Fridrika Barbarose, koji je u svetoj zemlji našo smrt, dovezoše u Autiokiju i ondje iskuhaše. Meso sahraniše u stolnoj crkvi, a kosti otpremiše predbježno u grad Tir, odakle ih nakaniše prevesti u Jeruzolim i ondje predati materi zemlji. No kako kršćanska vojska nija mogla da osvoji Jeruzolim, ostadoše kosti njegove do današnjega dana u Tiru.

Kad je zemaljski grof Ljudevit IV. tirinški, muž svete Jelisave, umro, u Otrantu u Italiji, umotaše iznajprije njegovo tijelo u bijele platnene omote. No kasnije zaključiše, da ga iskuhaju. Kosti staviše u dobro zatvoren sanduk i natovariše ju na konja. Na taj su način otpremali borci mrtve ostanke svoga vodje i gospodara u domovinu u Reinhardsbrun. Kad su se usput odmarali, položili bi sanduk u crkvu, pokrili ga baldakinom, upalili svijeće i kadili tamjanom.

Slično je bilo i s mrtvim tijelom francuskoga kralja Ljudevita Pobožnoga, koji je u sedmoj križarskoj vojni god. 1270. u Tunisu u Sjevernoj Africi god. 1270. poginuo. Utrobu njegovu pokopaše po želji kralja Karla Anžuvinskoga u Monrealu na otoku Siciliji, a kosti njegove spremiše na vječni počinak u opatijskoj crkvi u St. Denisu kod Pariza, staroj grobnici francuskih kraljeva.

Tako je eto bilo u ono doba. Danas se dakako vremena promijenila te će kraj modernih prometnih, zdravstvenih i inih prilika biti mnogomu i mnogomu od naših hrabrih branitelja domovine barem iza nekog vremena biti ispunjena zadnja njegova želja i mrtvi ostanci njegovi dopremljeni u domovinu onakovi, kakovi su u tudjini bili predani materi zemlji. B

Posl. br. U 198/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Petru Rabak radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Petra Rabak, trgovca mlijekom u Lupoglavi

krivim:

da je dne 30. prošlog augusta otposlao u svrhu prodaje iz Lupoglave u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako u svrhu zavaravanja metnuo u promet predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261. i 266. k. z.

osudjen

na tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne, medju kojima za trošak analize iznos od K 25. Osim toga ima se ova presuda na osnovu § 21. netom spomenutog zakona na trošak optuženika proglasiti u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. Dr. Volarić v. r.

HUMORESKA ČIĆA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

Žigi nijesu te riječi bile upravo melem na ranu, no nijesu ga toliko ni rastužile, jer je razabrao, e će Trulaš biti uz većinu, a ta se okuplja oko Bužana.

Isti je dan „razgovarao" još s vijećnicima Rusom, Kozlićem i Katanom. S ovima je isprva bilo nešto teže, pogotovo s Kozlićem, koji nije rekao ni crne ni bijele. Rus je stao govoriti o velikim sadanjim općinskim nametima, a Katana je onako kao usput natuknuo nešto o plaćama općinskih činovnika i službenika, koje da su i onako odviše velike za „onaj posao kod stola u toploj i suhoj uredskoj sobi". No konačno umiriše ipak nekako Žigu Grlicu i obećaše mu, da će i oni glasovati onako kaošto svi ostali.

Slično ga uvjeravahu i Kosturan i Hudulka. I oni da se ne će protiviti zaključku većine, premda bi on, Žiga Grlica, mogao da pričeka sa svojom molbom do „boljih vremena".

Preostala su bila još dva odbornika, Tikvanović i Čeh Radehovski. Ovaj potonji nije mu mogao ništa da obeća, jer da je stvar takova, o kojoj treba ozbiljno da razmišlja, pošto ne će da radi možda na štetu slavnoj općini Grbavac, koja je njega i njegovu obitelj gostoljubivo bila primila u svoje časno krilo.

A Tikvanović? Hu! Žigi Grlici se kosa još i danas ježi, kad se sjeti, kako ga je ovaj bio dočekao.

— Da, da, sad smo vam mi seljaci dobri! — vikao je Tikvanović. — Sad, kod nas trebate, sad dakako obilazite oko nas i moljakate za našu milost, a inače se držite kao da ste bogzna što. Da, da, to su gospoda, koja hoće da žive lagodnim životom na račun naših žuljeva! Ali ne, jok! Dok na meni žive glave, radit ću proti vama i uopće proti svim vama u općini, u kojoj i onako nema reda uza sve one masne plaće, koje nam vi gulikože otimljete.

Tko ustanova da navede riječi, kojima je Tikvanović „počastio" bio Žigu, koji jadan ni sam nije znao, kako se je iznenada našao bio na cesti.

No uza sve to nije ovaj klonuo duhom, jer je ipak veći dio općinskih vijećnika bio više manje uz njega, a tješilo ga je ponajpače to, što su vijećnici zaključivali gotovo uvijek protivno od onoga, što je predlagao Tikvanović, koji se je s ponosom nazivao „neovisni mislioc i nepodmitljiva opozicija u slavnoj općini Grbavac."

U večer su Žiga, njegova žena i punica obdržavali „sjednicu", koja je potrajala do kasno u noć. Na ženin predlog zaključiše jednoglasno — a to je uostalom bivalo svakom zgodom — da Žiga nikako ne smije sada da prestane „raditi", nego valja da i nadalje podsjeća vijećnike na njihovo obećanje i da bude prema njima što uljudniji i uslužniji, a ona i punica da će zaokupiti žene gospode vijećnika, koje imaju bez sumnje veliki utjecaj na svoje muževe ne samo u kućnim nego i u općinskim stvarima.

Drugi je dan bila nedjelja, a Žiga se Grlica poslije podne po običaju uputi u krčmu „na čašicu razgovora i odmora". Kako svaki put tako je i danas bila krčma gotovo pretijesna za onoliko naroda. Bila je ovdje dakako i većina općinskih odbornika, koji su sjedili za posebnim, tako zvanim općinskim stolom. Lica su im bila veće zažarena i mora da su o nečem veoma važnom raspredali, jer su se iza njihova stola sakupili bili i ostali seljani te ječi slušali njihov razgovor.

Žiga je upravo htio da unidje u sobu, kad ga na ulazu sastane krčmar Gašo i povuče za rukav na stranu.

— Tvoja stvar, Žigo, kao da dobro stoji, kako razabirem evo iz govora naših vijećnika, — progovori Gašo, „davni prijatelj i pobratim" Žigin. — Čini mi se, da bih ti mogao već sad čestitati.

— Ta mani se, čovječe! — uskliknе Žiga radosno uzbudjen.

— Da, da, jer čitavo poslije podne i ne raspredaju gotovo ni o čemu drugom nego o tvojoj plaći. Istina, posve složni još nijesu, ali zato stoji do tebe . . .

— A kako? — prekine ga Žiga.

— Lako! Sjedni ded medju nje i počasti ih sa nekoliko boca vina! Ako išto, a ono će ih Tvoje vino složiti, a u koliko znadeš, naši se vijećnici mnogo ne brane vina, pa dolazilo ono ma s koje strane.

— Hm! — promrsi Žiga kroz zube. — U koje ime do bijesa da ih častim! Ta uzeli bi mi za zlo i mislili, e hoću da ih mitim . . .

— Ne buncaj, beno! — skoči Gašo. — Ovi, je li, da ti za zlo uzmu, ako ih ponudiš s vinom! Tad ih slabo poznaješ! Jok! Ti lje ne! Bužan možda, da, ali njega danas nema medju njima.

— Hm!

— A da se bude stvar činila ljepšom, izmisli kakovu izliku, pod kojom da ih pozivlješ na vino. (Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 26. listopada 1915. | Broj 104.

Naše čete unišle u Valjevo.

Brzojavne vijesti.

Odlikovanje.

Carigrad, 25. oktobra (D. u.) Cesar Franjo Josip podijelio je Leopoldov red prvoga razreda ministru unutrnjih poslova i predsjedniku turskog parlamenta.

Smrt njemačkog poklisara.

Carigrad, 25. oktobra. (D. u.) Njemački je poklisar Wagenheim umro danas ujutro.

Balkan.

Bombardiranje Dedeagača.

Sofija, 25. oktobra. (D. u.) Agence Bulgaire javlja od dne 23. oktobra: Bombardiranje Dedeagača od strane englesko-francuske mornarice uslijedilo je bez da se prije obavijestilo i bez obzira na grad i stanovništvo, od kojega je bilo ubijeno 25 žena i djece. Veći je dio grada razrušen, zgrade i kuće na obali su gomila ruševina. Taj nasilni i nečovječni postupak savezne mornarice uzbudjuje ovdje najveći gnjev.

Italija protiv Grčke.

Lugano, 25. oktobra. Iz talijanskih se listova razabire, da Italija nije zadovoljna sa politikom entente na Balkanu. Engleska i Francuska su u bitnosti protivne Turskoj, a Italija Srbiji i Grčkoj. Radi toga talijansko nacijonalističko novinstvo sada tako oštro piše protiv Grčke. „Idea Nazionale" piše, da se Grčku mora prisiliti na sudioništvovanje, a da se ju ne moli. „Secolo" piše: Nestalno se držanje Grčke ne može dulje trpiti, inače su čete, što su se iskrcale u Solunu u pogibelji, da ih Grčka iza hrpta napade. Što Italija ne šalje svojih četa na Balkan, uzrok je baš u tome, što se njezini interesi kose sa interesima Grčke i Srbije. Listovi javljaju, da francuska i engleska diplomacija vodi i dalje pregovore sa grčkom vladom, te se čak tvrdi i to, da se Grčkoj dalo ultimatum pozivom, da se jasno izjavi što misli. Ako Grčka ustupi u rat obećalo joj se 100.000 francuskih i 200.000 engleskih četa, a Rumunjskoj su opet Engleska i Rusija obećale pol milijuna vojske. Ovog se puta ententa nada, da se na Balkanu ne će prevariti u računima. Istodobno se pobjede centralnih vlasti i Bugarske umanjuju ili izvrgavaju smijehu. Iz Rumunjske predlažu, neka se najprije porazi Bugare i onda Mackensena, pa nek se onda ide ravno u Budapest i Beč. Ententine će čete jedva onda prekoračiti srpsku, dotično bugarsku granicu, kada budu dosta jake. Nu to bi moglo trajati još nekoliko sedmica.

Izmedju Dunava i Vardara.

Sofija, 25. oktobra. Dvije trećine grada Negotina zaposjednula je bugarska vojska. Samo još zapadni dio grada Srbi očajno brane. Bugarska je prva vojska zaposjela Lepenu, te prodire proti Čijluku i Tepli, izmedju Knjaževca i Aleksinca. Srbi se tvrdokorno opiru u gorama, nu i odavle su bačeni. Ako srpske čete oko Knjaževca brzo ne uzmaknu, bit će u kritičnom položaju. Na jugu stigle su bugarske čete do Gradeca, slomile su neprijateljski otpor, te su na Vardaru porušile više mostova. Izmedju potučenih Srba opazilo se i nekoliko francuskih četa. Željeznica Niš-Solun nema sada više nikakve važnosti za alijirce. Sjeverno Vranje zaposjeli su Bugari Zlotokovsku i prodiru proti Leskovcu. Civilno je stanovništvo već zapustilo Leskovac. Prama zadnjim vijestima očekuje se skori pad Pirota. Srbi su sve važnije pozicije oko grada ispraznili. Nakoro će bugarsko vodstvo dozvoliti, da odju u glavni stan i razni novinari.

Srpske luke na Dunavu.

Zürich, 25. oktobra. Sve važnije srpske luke na istočnom Dunavu zaposjeli su Bugari. Time je svako dalnje dopremanje municije i drugog materijala preko Rumunjske zapriječeno.

Ponuda Cipra.

Amsterdam, 25. oktobra. Obzirom na vijest nekojih novina, da je Engleska ponudila Grčkoj Cipar, javlja Reuter, da nije englesko ministarstvo izvanjskih posala predalo u tom pogledu nikakve izjave. Inače je engleska diplomacija pripravna da Grčkoj ustupi Cipar, ako ona izvrši ugovor napram Srbije. Ovo je jasni znak, da je ententa pripravna doprinijeti žrtava za Srbiju, te joj pružiti i inače svaku pomoć. Grčko je ministarstvo pred malo dana imalo sjednicu, na kojoj se raspravljalo o izvanjskoj politici. Pregovori sa ententom još uvijek traju, nu nisu još donijeli nikakvog uspjeha.

Zadaća generala Sarraila.

London, 25. oktobra. Vojnički suradnik „Timesa" piše: Pošto Grčka i Rumunjska ne sudjeluju, nije jasno, da li će engleska i francuska pojačanja, što su iskrcana u Solunu stići Srbiji pravodobno na pomoć. Srpska vojska stoji pred velikom opasnošću. Položaj nije zdvojan, dok nije srpska glavna vojska posvema potučena, nu položaj je ipak ozbiljan, te se Srbi brane uz jako neugodne prilike. Kriza ne može dugo potrajati. General Sarrail ne može u dolini Strumice mnogo učiniti. Najbolje, što bi mogle učiniti francuske i engleske čete, ako ne mogu dobiti pojačanja, bilo bi, da uzdrže bugarske kolone u Ištipu i Strumici, a i to u slučaju, ako su ententine čete već sabrane u Gevgeliju i ako su materijalom dobro opskrbljene.

Srpski optimist.

Lugano, 25. oktobra. Srpski stožerni časnik, koji se nalazi u Rimu, izjavio je dopisniku „Tribune": Glavna je danas zadaća Srbima, da u otporu čim više ustraju, e saveznici mogu izvojštiti opet svezu sa srpskim četama. Ovu će zadaću srpska vojska posve ispuniti, pa makar ako bude žrtvovala i zadnjeg momka. Srbima nije samo do toga, da obrane vlastitu zemlju, već da zapriječe i spoj sa Carigradom. Srpska će vojska braniti osobito one točke, za kojima idu austro-ugarske-njemačke i bugarske čete, da se spoje. Obranu će se Macedonije prepustiti ententinim četama.

Kralj Petar i vojska.

Berlin, 25. oktobra. Dne 2. oktobra izdao je kralj Petar vojsci zapovjed u kojoj je rečeno izmedju ostaloga: „Ja znadem, da su svi Srbi pripravni umrijeti za domovinu. Meni je starost oduzela mać iz ruku. Ja, koji sam bio odredjen vašim kraljem, nemam više sila, da na čelu svoje vojske vodim rat za obranu domovine na život i smrt. Ja sam slabašni starac, koji Vas sve, moji srpski vojnici, srpski gradjani, srpske gospodje i djeco, mogu samo blagosloviti. Jedno Vam preporučam: Ako nam nova borba donese sramotu, da podlegnemo, onda ne ću ni ja moći poraz preživjeti. Sa uništenim domovinom umrijet ću onda i ja." Kad se ova zapovjed čitala, vojništvo ju je popratilo izjavama bijesa protiv Bugara.

Ententa i Grčka.

Lugano, 25. oktobra. Talijansko novinstvo prosudjuje sada držanje Grčke više optimistički obzirom na pritisak, što ga ententina diplomacija čini sada u Ateni i obzirom na to, što je Engleska ponudila Grčkoj Cipar. Vijesti, što stižu u Atenu sa balkanskog bojišta nose na sebi više politički žig, te su u protuslovju. Bugarskim se vijestima više vjeruje negoli srpskim. Čak i Venicelisti nisu sada tako zauzeti za rat, pošto se misli, da će ententa iskrcati u Solunu oko 300.000 momaka. Ententa će Grčkoj opet upraviti notu, te će od nje zahtijevati, da odmah ustupi u akciju na strani entente, inače da ne će Grčka ništa dobiti. „Corriere" savjetuje nek se Grčkoj previše ne prijeti, da ne bi ona poduzela isti korak kaošto Bugarska i Turska.

Srpski ratni izvještaj.

Lion, 25. oktobra. „Progres" javlja iz Niša od dne 17. o. mj. službeno: Pod pritiskom neprijatelja bili smo prisiljeni, da ispraznimo Kočanu i Ištip i da potražimo jake obrambene pozicije. Bugarsko njemačka taktika ima namjeru u ovom području, da zapriječi sjedinjenje srpskih četa sa ententinina četama što dolaze iz Soluna.

Ententa.

General Monro otputovao na Galipolje.

London, 25. oktobra. (D. u.) General Monro je otputovao iz Londona da preuzme zapovjedništvo četa na Galipolju.

Strah pred centralnim vlastima.

Pariz, 25. oktobra. „Journal des Debats" izjavlja: Ako ententa ne obustavi napredovanje centralnih vlasti na Balkanu, onda će izgubiti svaki ugled na orijentu, te ne će stalno Grčka i Rumunjska doći na njezinu stranu. Grčka ne bi mogla ententi mnogo škoditi, nu pogibelj je onda, da se Rumunjska baci na Rusiju, da joj oduzme Besarabiju. Sve to sili alijirce, da napnu sve sile, da se očuvaju od katastrofe na orijentu.

Iz neutralnih država.

Danska pripravna.

Kopenhagen, 25. oktobra. Obje su komore imale jučer skupnu tajnu sjednicu, na kojoj je ministar izvanjskih poslova dao razne povjerljive izjave tičuće se izvanjske politike. Ministar je obrane dao opći pregled o danskoj obrambenoj pripravi.

Neutralnost Amerike.

Amsterdam, 25. oktobra. Amerikanski listovi javljaju iz Bostona: Flotilja amerikanskih podmornica, koja je dodijeljena engleskoj floti u Gibraltaru, povratila se sama preko atlantičkog ocena. Podmornice su bile praćene od topnjače „Canada" i pomoćne krstarice „Calgarian", te su cijelo vrijeme plovile nad vodom.

Amerikanski porez.

London, 25. oktobra. „Morning Post" javlja iz Vašingtona: Senator Walsh predlaže, da se državni manjak pokrije sa porezom 20 po sto na ratni materijal, što se izvaža, što bi za cijelo trajanje rata donijelo 600 milijuna maraka. Njemački će se članovi kongresa stalno radovati ovom prijedlogu, jer će se tako zapriječiti izvoz.

Dajte novac u promet.

Tu i tamo čitamo, da se je kod rušenja jedne kuće i kod prekopavanja zemljišta našlo kakvu staru posudu iz koje su se istresli zlatni i srebrni novci staroga kova.

U vrijeme rata dogodilo se, da su prestrašeni ljudi uzidali ili ukopali svoje blago da ga sakriju pred neprijateljskim vojnicima. Vlasnici su možda umrli u ratu ili uslijed bolesti, posuda pak ostala je sakrita, dok se nije izpraznila pred onima, koji su ju slučajno našli.

Promijenila su se vremena, dobili smo sigurnija spremišta negoli su škulje u zidovima ili jame u zemlji. Tko hoće svoj novac spremiti u sigurno ima na raspolaganje raifaizenovke, štedione, poštansku štedionicu i banke. Tu ne samo što je novac stalan, već donaša interese, umnaža se te pretvara u novu gospodarsku vrijednost.

Nu ipak ima možda još ljudi, koji svoj novac zakopavaju, kako su radili njihovi pradjedovi u tridesetgodišnjem ratu. Velik dio novca, što je zaslužen uslijed vojne, ostao je kod posjednika, koji su zlato zatvorili, bankovne note posakrili, a čak i nikeljni novac nagrabili i posakrili. Zlato se možda sada sjaji u nogavicama, papiri leže medju rubeninom, srebro leži u škrinjama bez interesa i uporabe. Ovi ljudi najbrže misle, da na ovaj način najsigurnije spremaju novac, te ga čuvaju od pogibelji, umanjenja i gubitka.

Nu uprav protivno je istina. Iskustva prijašnjih vremena dokazuju, koliko su puta neprijatelji odnijeli zakopano blago, ili ga je uništio požar ili miševi ili je ostalo zaboravljeno. Kad je to blago bilo nadjeno, novac nije više vrijedio.

Razumljivije je, ako bi novac spremili oni ljudi, koji bi možda imali bježati. Nu naša je monarhija, izuzevši malenog pojasa na granici, očišćena od neprijatelja. Čvrste i pobjedonosne čete stoje duboku preko granica ruske države.

Skrivanje novca ne donaša pojedincu nikakve koristi, a priječi promet. Vlasniku oduzimlje interese, prouzročuje pomanjkanje sitnog novca i time prouzročuje poteškoće u svagdašnjem životu.

Skrivanje novca je uza sve to skrajno nepatriotično i beznačajno. Dobrobit pojedinca je danas usko svezana sa dobrobiti države. Samo ako pobjedi država, onda će biti dobro za pojedinca i državu. Vjernost napram državi je jedino sredstvo, da se osigura buduća sreća. Dakle na javu sa sakritim novcem i papirima. Tko je sabrao srebrni ili nikeljni novac, te ga hrani, neka ga metne u promet. Time nema nikakve žrtve, jer mu kovani novac ništa više ne koristi od bankovne note.

Tko ima bankovnih nota, neka kupi ratni zajam ili neka plati dugove, ili neka svoj novac uloži u posujilnicu ili poštansku štedionicu. Njegov novac ne će samo njemu samomu donašati koristi, već će koristiti i narodnom gospodarstvu, skupnosti.

Stanovništvo, koje je u toliko prigoda dokazalo svoju zdravu pamet, patriotično mišljenje i smisao za skupnost, ne će biti u neprilici, kako da riješi i ovo pitanje.

Engleska o položaju u Srbiji.

„Times" piše: 6. oktobra prešli su Austrijci i Nijemci Dunav, 11. započeli su i Bugari bratoubilački rat. Nema dvojbe da stoje nasuprot Srbima punobrojnije neprijateljske sile. Austrijci i Nijemci broje 13 do 16 divizija. Bugari poslali su na medju 12 divizija po 24.000 vojnika. A ne zna se koliko ih je Bugarska kod kuće ostavila, da paze na rumunjsku i grčku medju, te da brane crnomorsku i egejsku obalu; ali računa se da imadu Bugari kod kuće najviše 4 ili 5 divizija i pričuve.

Srbija izgubila je u ratu 150 hiljada vojske, a drugih 50 hiljada od pošasti. Ne ostaje joj dakle više od 300 hiljada momaka, tako da proti jednome Srbinu dolaze po dva neprijatelja.

Da se je Grčka ili Rumunjska odlučila, da svoju sreću veže s našom morala se borba na Balkanu bezuvjetno svršiti neprijateljevim porazom. Nije se još na čistu, je li će dostajati francusko-engleske solunske čete, da se barem spasi Srbija. — Medjutim Mackensenove vojske prešle su Dunav i nijesu u nikakvoj opasnosti pred Srbima, koji su se najdivnijim junaštvom opirali, ali morali su se napokon povući u gore, gdje im ne može preveć škoditi austro-njemačko teško topništvo. Da nije Bugarske bilo, bi se bio Mackensen sigurno povratio sa srpskog tla krvave glave.

Putnik je u takvom položaju da ne može nikako baciti sve svoje sile ili proti Mackensenu ili proti Bugarima i potući tako oba protivnika jednoga po jednoga. On se mora spasiti, izrabiti svoj ugodni položaj u sredini srpskih gora i šuma, prije nego mu oba neprijatelja dodju u blizu i opkole ga.

Protiv Austro-Nijemaca ne može Putnik ništa kušati, jer su na okupu i drže se kompaktno na kratkoj fronti od 150 kilo-

metara, tako da može svaki čas priskočiti jedna vojska u pomoć drugoj. Ali Bugari su raštrkani na predugoj fronti, te si ne će sigurno Srbi pustiti prvu prigodu izbjegnuti, da potuku jednu ili drugu od trih bugarskih vojska, koje su jako jedna od druge udaljene. Tim više mogu se saveznici tomu nadati, jer i francuska i engleska pomoć počela je da Bugarima smeta.

Dosada nijesu se Srbi upustili s protivnikom u nijednu veliku bitku osim one krvave kod Beograda. Ali se niti procijeniti ne da, koliko su kadri svojom ustrajnošću i junaštvom da pruže srpski momci. Ali sasvim tim moraju biti saveznici u strahu, da se Putnik ne bude mogao održati, jer ipak će morati na koncu primiti boj čim prije, dok ga neprijatelji sa svih strana ne opkole.

Već su Bugari u Vranji i zaposjeli su solunsku željeznicu te prijete svim srpskim pograničnim tvrdjavama. Marširaju prama Nišu, opkoljuju Zaječar i iz Negotina kušaju, da se sa Gallwitzom sjedine.

Stanje u Srbiji nije zdvojno, dok je glavna srpska vojska čitava; ali ono je ipak preozbiljno, jer Srbi moraju, da se brane u najnepovoljnijim prilikama. A odluka se ne da odgadjati, te se ne će zapriječiti niti pomoću englesko-francuskih četa, jer ove mogu zadržati samo jedan dio bugarskih četa, a ostale mogu uvijek nesmetano prodirati i pogoditi strašnim udarcem Srbiju baš u srce.

Ako general Serrail ostane u dolini Strumice, ne će on ni njegove čete Srbiji koristiti, jer ih opkoljuju sa svih strana gorski lančevi. Za to je najveća potreba, da se pošalje i drugih engleskih i francuskih četa proti ostalim bugarskim vojskama. Mi, kaže „Times", nijesmo stalni, je li će nam to biti moguće izvesti, jer su nam na putu ogromne poteškoće svake vrsti.

„Times" pridodaje svojem razmatranju o položaju, primjer iz ratova protiv Napoleona u Španjolskoj. Prispodablja srpsko zemljište sa španjolskim gorama i očajnu borbu Španjolaca protiv Napoleona, sa junačkim borenjem srpskih četa protiv Mackensena. Engleski list se nada, da će Srbija biti Nijemcima, ono što je Španjolska bila Napoleonu, početak njihove propasti, i zaključuje:

Ne smijemo očekivati dobrih vijesti iz Srbije. Pogibelj je po Engleze i sve njihove saveznike, da se ponovi drugi njihov neuspjeh na Balkanu za onim kobnim neuspjehom dardanelskog poduzeća. Radi toga preporuča list čim izdašniju pripomoć Srbiji.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Navale zapadno Čartoriska napreduju povoljno. Usprkos žestokog otpora neprijatelj biva potisnut protiv Stira. Jučerašnji plijen ovih borba iznaša: 2 časnika, 1000 momaka i 4 strojne puške. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Bitka na Soči traje dalje. I u jučerašnjem četvrtom danu velike pješadijske borbe odbili su branitelji sve talijanske navale, koje se već nisu slomile u vatri našeg topništva uz najteže gubitke za neprijatelja, te su posvuda uzdržali svoje pozicije. Na tirolskoj fronti navalilo je više bataljuna na našu obrambenu liniju na visoravni Folgarije kao uvijek uzaludno. Istotako su se izjalovile neprijateljske navale na Cimu di Mezzodi, na mjesto Sief i u najgornjoj dolini Rienza. Na Krnu bila suzbijena jedna navala jučer, a druga danas u noći. I protiv Mrzlog Vrha izjalovila su se dva nasrtaja uz osobito teške gubitke Talijanaca. Jugoistočno ovog brda prodro je neprijatelj u kratki dio jarka, nu bio je protunavalom opet izbačen. Novi nasrtaj dviju bataljuna alpina slomio se ovdje u našoj vatri. Ovi su neprijateljski odijeli bili skoro potpuno uništeni.

Pred tolminskom mosnom utvrdom upravljene su bile navale u glavnom protiv naših pozicija na grebenu zapadno Svete Lucije i kod Sela, koje su medjutim sve ostale u našem posjedu. Odsjek Plave stajao je pod teškom topničkom paljbom. Sakupljanje neprijatelja kod Plave bilo je učinkom našeg topništva raspršeno. Kod Zagore zauzeli su Talijani kroz dan jedan dio najprednijeg jarka, nu noću smo ih odanle istjerali.

Pred brijegom Sabotin ugušila je naša topnička paljba jučer prijepodne jednu navalu. Iza ovoga nije protivnik poduzeo više nikakva ozbiljna pokušaja, da se približi liniji goričkog mostobrana. Najžešće bile su borbe u sjevernom odsjeku visoravni Doberdoba, gdje su vrlo jake talijanske sile opetovno u masama pridolazile na navalu. Uvijek opet dočekan uništavajućom vatrom morao je neprijatelj bježati u svoja zakloništa. Navala protiv naših pozicija istočno Tržića dijelila je isti udes svih drugih naprezanja Talijanaca. Trst je jučer bio posjećen od neprijateljskog letioca, koji je bacanjem bomba ubio dvije osobe i 12 ranio.

Srpsko bojište.

Austro-ugarski konjanički odio uništio je u Valjevo. Vojska generala Kövössa približuje se uz bojeve gradu Arangjelovcu. Austro-ugarske čete, koje prodiru s obje strane Kolubare, nalaze se u navali protiv visina južno i jugozapadno Lazarevca. Drugo austro-ugarsko odjeljenje bacilo je Srbe kod Ratarija 10 kilometara jugozapadno Palanke. Njemačke su bojne sile izjurišale pozicije južno Palanke, koje je neprijatelj najvećom tvrdokornošću branio, te su stigle do Petrovca u dolini Mlave. Austro-ugarske i njemačke čete, koje su prebrodile Dunav kod Oršove, prodiru istočno riječnog tjesnaca Klisure u planinu. Neprijatelj je pobjegnuo i pustio puške i streljivo.

Zadnjih su dana prešli Bugari Timok od izvora do ušća na mnogim mjestima. Njihove navale na visine na lijevom brijegu Timoka i na Knjaževac, Zaječar i Pirot napreduju.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Nakon najjače topničke pripreme navalili su Francuzi kod Tahura i sjeverno Lemesnila. Odbili smo ih uz najteže gubitke. Samo na jednoj točki sjeverno Lemesnila bije se još ljuti boj.

Istočno bojište.

Južno Kekkaua odbilo smo ruske nasrtaje. Protunavale protiv pozicija, koje smo zauzeli 23. o. mj. sjeverozapadno Dvinska, izjalovile su se. Broj zarobljenika povisio se je na 3700. Slabe njemačke sile, koje su prodrle sjeverno Illukstа, izmaknule su nadmoćnom napadaju i opet prešle na zapadni brijeg.

Zapadno Komarova provalile su austro-ugarske čete u neprijateljske pozicije u širini od 4 i pol kilometara.

Balkansko bojište.

Proširili smo mostobran, kojega smo osvojili kod Višegrada.

Zapadno Kolubare stekli smo prelaz preko Tamnave sjeverozapadno Uba.

Vojska Kövesseva dostigla je opću liniju Lazarevac — sjeverno Arangjelovaca — Rabrovac.

Gallwitzova je vojska osvojila na juriš vladajuće visine južno Jasenice a istočno Baničina. U dolini Morave zauzela je donju Livadicu i Zabare i stigla istočno od tog mjesta do linije visina Presedna — južno Petrovca — zapadno Meljnice. U dolini Peka zaposjeli smo visine zapadno i sjeverozapadno Kičevo. Čete, koje su prešle Dunav kod Oršove, prodrie su dalje prama jugu i stigle sa lijevim krilom do Sipa na Dunavu.

Vojska je Bojadjeva osvojila grben izmedju Drenove glave i Mirkovca, 20 kilometara sjeverno Pirota.

Dogodjaji na moru.

Neprijateljska je podmornica potopila kod Libave veliku krstaricu „Princ Adalbert." Samo malen je dio momčadi spašen.

Vrhovna vojna uprava.

Radiotelegrafske štacije u Evropi. Do sada ima u Evropi: u Engleskoj 25 stanica za radiotelegrafsku telegrafiju, u Rusiji ih ima 22, u Italiji 20, u Njemačkoj 20, u Spanjolskoj 9, i u Francuskoj 8. Više od polovice svih ovih postaja ne služi privatnomu prometu gradjana one države, dok je sama američka Kanada, izgradila preko 30 stanica samo svojim sugradjanin. — Evropske stanice imadu više naučnjačke i vojničke svrhe.

Biskupski ordinarijat u Krku.

U Krku, dne 30. septembra 1915.

Br. 841/a

Obiteljska stipendijalna zaklada Don Leopolda Rumšića za svećenički uzgoj; raspis natječaja.

Ovim se raspisuje natječaj, koji traje od današnjeg dana šest tjedana, na stipendije iz zaklade pok. Don Leopolda Rumšića iz Baške.

1. Godišnje stipendije odredjene su ovim maksimalnim iznosima: a) za osnovne pučke škole, ako uživatelj polazi školu izvan obitavališta svojih roditelja, od K 400; b) za gimnazije od K 600; c) za bogoslovlje (uvjetno) od K 200; d) za sveučilišta i druge škole sveučilištima izjednačene (iznimne) od 600 do 900 K (Članak IX.)

2. Pozvani su na uživanje muški rodjaci zakladateljevi potičući bilo po muškoj bilo po ženskoj lozi od roditelja zakladateljevih Ivana Rumšića i Jelene rodjene Fijan (Članak X.)

3. Pismene molbe (nebiljegovane) imaju se nasloviti i upraviti na ovaj Ordinarijat izravno ili preko nadležnog župnog ureda, a moraju biti potkrijepljene; a) krsnim listom; b) rodovnikom, kojim se dokazuje rodbinska sveza sa zakladateljem u smislu točke 2.; c) školskom godišnjom svjedodžbom; d) svjedodžbom ćudorednog ponašanja izdanog od nadležnog župnog ureda, u kojoj ima biti izrijekom istaknuto, da li je molitelj sklon na prigrljenje svećeničkog staleža; e) pismenom izjavom molitelja, da se želi posvetiti svjetovnom svećeničkom staležu, a isto tako izjavom oca (skrbnika), da se on tome ne će protiviti (Članak XIV.)

4. Dok traje rat, stipendije se podijeljuju samo od jedne do druge školske godine.

5. Novci se dižu kod Biskupskog Ordinarijata u Krku u dva jednaka posticipatna semestralna obroka uz biljegovanu namiru, vidimiranu od ravnateljstva dotičnog zavoda. Uz namiru ima se prikazati školska svjedodžba ili posvjedočenje posljednjeg polječa, odnosno svjedodžba dvih posljednjih kolokvija položenih u istom semestru (Članak XVI.).

6. Ako se možebit ne popuni koja raspoloživa stipendija, moći će kolator podijeliti potporu iz godišnjeg prihoda siromašnim rodjacima zakladateljevima, i to na pismenu molbu, koja mora biti potkrijepljena: a) krsnim listom; b) rodovnikom; c) svjedodžbom siromaštva i d) svjedodžbom ćudorednog ponašanja izdanom od nadležnog župnog ureda i potvrdjenom od općinskog glavarstva (Članak XVII.).

Biskup:

† Anton.

Posl. br. U 155/3/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Petra Rabak radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja optuženika, koji se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Petra Rabak pok. Mata i pok. Dinke Krulčić iz Roćkog Polja, tamo pripadnog, a boravećeg u Roću, 57 godina starog, kat. vjere, oženjena, nepismena, maloposjednika, već kažnjena radi prekršaja o hrani,

krivim:

da je dne 30. prošlog jula u svrhu prodaje otpremio iz Roćkog Polja u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako patvorio hranive predmete u svrhu zavaravanja u prometu i trgovini, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 266. k. z.

osudjen

na dva (2) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne. Osim toga proglasiti će se nazočna presuda na trošak optuženika u „Hrvatskom Listu" u Puli.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

— A kakovu izliku?

— Ti si doista beną, prava pravcata bena, ako i jesi općinski pisar s biljež-ničkim i blagajničkim ispitom! Da ne možeš naći izlike? Alaj je to teško! Da se ne domisljaš dugo, kaži im primjerice jednostavno, e je danas rodjendan tvoje punice, a ti hoćeš, da taj dan proslaviš mjesto nje.

— Ta Gašo, kako ću....

— Šuti i ne buncaj! Ja ću uostalom sam u tvoje ime....

— Ali Gašo! A gdje je ipak ono glavno? U mene nema ni probijene pare, jer znaj, da je danas već deseti dan u mjesecu, a „prvi" je davno već prošao.

— I za to lako! Ovaj ću Ti put povjerovati i pričekati Te nekoliko dana, dok ne digneš predujma na svoju plaću. Ne brini se dakle za novac! Ta zašto da Ti ne pomognem, kad smo si prijatelji! Eto vidiš, da Ti samo dobro želim, a uvjeren sam, da ne ćeš nikad zaboraviti na moju ljubav i požrtvovnost!

Žiga je htio nešto da progovori, no Gašo ga uhvati za ruku i dovuče do stola, gdje su bili vijećnici. Opazivši Žigu umuknuli su svi kao na zapovjed i pogledavali se nekako ispod oka. No ta šutnja nije dugo potrajala, jer ju je začas prekinuo jaki glas Gašin.

— Gospodo! Evo našega prijatelja, gospodina pisara Žige Grlice. Danas se slavi u kući njegovoj velika slava, kakova se ne slavi svaki dan. Njegova je gospodja punica navršila naime danas upravo pedeset godina, dakle polovicu stoljeća, u suznoj ovoj dolini. Naš gospodin Žiga hoće da taj svečani dan dostojno proslavi sa svojim dobrim prijateljima i zato vas moli, da mu dozvolite, e vas smije ponuditi sa čašicom vina.

I opet tišina — ali samo na čas.

— Živio naš Žiga, živjela njegova gospodja punica! — zagrmi vijećnik Kozlić, a iza njega prihvate odmah i oni ostali.

Žiga Grlica nije pravo ni znao, kako se je začas stvorio na počasnom mjestu kod stola. Kad se je nekako snašao, zasjajilo se je pred njim na stolu pet velikih boca rumenoga vina.

A što da duljim? Za dva je sata bilo društvo razigrano kao u svatovima. Vijećnici su se pobratili sa Žigom, a tkozna već po koji put napijali njegovoj punici i kleli i zaklinjali se živim i mrtvim, e će svi biti za povećanje plaće. Obrazi su im gorjeli, oči se nekako zamutile, a jezik stao zapinjati. A krčmar je Gašo posvetio svu svoju brigu i pažnju ovomu „općinskom" stolu i bez poziva nosio i nosio sve po pet boca pred gospodu vijećnike, kojima su se malo po malo počeli priključivati i ostali seljani. Ta ovaj je bio brat, onaj djever, kum, susjed ili što sve ne ovoga ili onoga vijećnika.

I Žiga je bio danas razigran, kako već odavna nije bio. A tko da mu to i uzme za zlo. Istina, razigralo ga je nešto i vino, no ponajviše ga je razigralo svečano uvjeravanje gospode vijećnika, da će svi biti na vijeću uza nj.

Bilo je već kasno pod večer, kad se iznenada pokaže na vratima od krčme supruga i punica Žige Grlice. Kako svake nedjelje, tako su ga i večer očekivale žene kod kuće, da podju s njime u šetnju, a kad se on do običajnoga vremena nije bio povratio, zaputiše se da ga potraže. Putem su doćule, kako „gospodin pisar" časti općinske vijećnike.

Iznajprije ih je opazio Gašo, kako se zagledavaju u krčmu. Kao da ga je osa ubola, skoči do vratiju i odvede obje žene na dvorište. Tu im na brzu ruku rastumači, o čemu se radi, da naime Žiga s vijećnicima slavi pedesetgodišnji rodjendan svoje punice.

Ova je od presenećenja razvalila usta i na pola uvrijedjena stala Gaši ljutito dokazivati, e je prevalila jedva četrdesetu godinu svoga života, što može uostalom na njoj da vidi svaki čovjek zdrava oka i zdravoga mozga. Teškom mukom pošlo je Gaši iza duljega vremena za rukom da ju umiri predočivši joj, kako i ona nešto barem nešto mora da doprinese poboljšanju Žigine plaće, koja da će dakako i njoj dobro doći. Konačno pozove obje žene u krčmu.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 27. listopada 1915. | Broj 105.

Potpuni neuspjeh talijanske ofenzive.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Talijani sudioništvuju kod blokade.

Brindisi, 25. oktobra. (D. u.) Prama ovamo stigloj bežžičnoj brzojavnoj vijesti sudioništvuje kod blokade bugarske obale i talijanska mornarica.

Ruski car i bugarski kralj.

Kopehangen, 26. oktobra. Car Nikolaj zabranio je nošenje bugarskih redova u cijeloj Rusiji, te je naložio, da se imadu brisati iz ruske vojske bugarski kralj i princ Boris. Svi u Rusiji nastanjeni Bugari u dobi od 15.—45. godine, koji žele postati ruski državljani, moraju ustupiti u rusku vojsku.

Rusija protiv Bugarske.

Kopenhagen, 26. oktobra. „Berlingske Tidende" doznaje iz Petrograda preko Pariza: Sa stalnošću se veli, da je Rusija započela pomoćnom akcijom za Srbiju prošli petak. Pobliže potankosti nisu poznate. Ipak se svaki čas očekuje vijest, da su Rusi započeli iskrcavanja na Bugarskoj obali u crnom moru.

Albanske bande u Crnojgori.

Lion, 26. oktobra. „Progres" javlja iz Cetinja: Više manjih albanskih banda prešlo je crnogorsku granicu kod Ziama. Crnogorske su ih čete napale i raspršile. Na bojnom je polju ostalo mnogo mrtvih i ranjenih Albanaca. Crnogorski su gubici neznatni.

Odlučnost ministra Bratianu.

Zürich, 26. oktobra. „Züricher Post" prima iz Bukarešta: Nema sumnje, da je učinak austro-ugarke ofenzive protiv Srbije u Rumunjskoj jako velik. Izgledi, da bi Rumunjska prešla na stranu entente, svakim danom propadaju, te je simptomatično, što se već uopće ne govori o prelazu ruskih četa preko Rumunjske. Nu stalno je, da se ne će rumunjska vlada upustiti ni u tu pustolovinu, da bi nastupila protiv Rusije.

Iz Beograda.

Frankfurt, a. M. 26. oktobra. Očevidac poslao je „Frankfurter Zeitung"-i ovaj dopis iz Beograda: Posjet Beograda i visa Avale pruža putniku stotinu dokaza neprimjernog junaštva i najžešće hrabrosti, kojima su se Srbi opirali njemačkim četama, koje su ih odonud konačno istjerale. Mnogo je dneva trajao boj za Ciganski Otok: mnogo se je junačkih čina odigralo s jedne i s druge strane dok smo mogli potisnuti srpske čete i njihova neprestana pojačanja iz poslijednjeg opkopa, poslijednjeg mostobrana. Iste njemačke pukovnije, što su pred 200 godina unišle u Beograd pod princom Eugenom, zauzele su ga i jesenas.

Neprijateljevo topništvo bilo je uzidano na visovima za gradom i pucalo je do zadnjeg hipa. U zaplijenjenim cijevima na Topčideru i Vračaru našli smo još pripravne kugle i hice, što njihovi topždije nijesu mogli na vrijeme ispaliti. Našli smo na potresenim podzidima velike engleske i francuske brodske topove. Med Beogradom i Avalom po svim humcima i brijegovima svjedoče bezbrojni redovi srpskih pozicija, kako su morale naše čete otimati neprijatelju metar po metar zemlje, često samo bajonetskim klanjem.

Srpsko junaštvo ipak ne može ovog puta da odoli našim premoćnim teškim topovima. Njima jedino moramo pripisati svoj sadanji uspjeh. Naše zapovjedništvo ne izlaže naše sokolove krvavim gubicima, nego najprije izlije na svaki pojedini srpski položaj pravu kišu gvoždenih usijanih „kapljica" svakog kalibra. Prevoz tolikog topništva osporuje nam napredovanje, ali osigurava nam pobjedu. Silnih poteškoća zadaje premještanje teških topova i municija, jer u Srbiji ima malo dobrih cesta, a mnogo blata, gora i divljih šuma. Zemljište, gdje moramo operirati je najteže, što se samo pomisliti može. Jaki gubici, što je neprijatelj pretrpio u pozicijonim bojevima za Beograd sile ga, da štedi malobrojne si čete. Tako mogli smo u poslijednje dane neočekivano mnogo napredovati.

Na svoje oči vidio sam, piše dopisnik, kako gruvaju već njemački topovi protiv Kosmaja. Kosmaj visoka je brdina, čiji će nam posjed osigurati zauzeće željezničkog ogranka Mladenovac-Valjevo.

Srbi se nijesu nadali da mi raspolažemo tolikim brojem topova svake vrsti, te je jedan njihov zarobljenik izrazio svoje i sveopće razočaranje ovom izrekom: „Nijemci čine da sve prije svrše njihovi debeli topovi i pokažu se tek onda, kada naši ne mogu više, da se opru. Prošlog puta nijesu imali toliko tih nesretnih cijevi".

Obrana Crnegore.

Lugano, 26. oktobra. Na članak o Crnojgori u „Idea Nazionale", odgovara crnogorski generalni konzul u Rimu, Eugen Popović, u oduljem pismu, u kojem pobija predbacivanja, da je držanje zemlje dvojbeno. Najveći dio crnogorske vojske, oko 50.000 momaka, nalazi se u Novom Bazaru i Sandžaku i u okolici Višegrada, da štite lijevo srpsko krilo i da zapriječe Austrijcima put. U Albaniji se nije nikada uporabilo više od 7—8000 momaka. Sada je tamo samo 4000 vojske. Osvojenje je Skadra bilo potrebito, a i samo stanovništvo ga je zahtijevalo. Prijateljski je postupak protiv Albanaca samo znak dobrote i mudrosti. Crnagora bi morala imati i rijeku Bojanu, da providi zemlju sa potrebitim živežom. U ministarstvu nije bilo nikada nesporazumljenja. Na čelu srpskog stožera stoji još uvijek srpski časnik. U crnogorskoj vojsci služi mnogo srpskih časnika. Sve su operacije poduzete dogovorno sa srpskim stožerom. Srbija donaša ratne troškove kao i prije. Ruski je poslanik Giers bio opozvan, jer je bio bolestan. Kralj i narod žele borbu i pobjedu. Treba im poslati teškog topništva, hrane i četa, te će se onda moći uvidjeti, što oni mogu uz pomoć saveznika.

Grčki prijestolonasljednik u Solunu.

London, 26. oktobra. (D. u.) Reuter javlja iz Atene: Kraljević Gjuro otputovao je u Solun.

Nove mjere u pomoć Srbije.

Pariz, 26. oktobra (D. u.) „Figaro" javlja iz Atene: Iz diplomatskih krugova doznaje se, da su vlasti sporazuma odlučile, da će poduzeti nove i valjane mjere u potporu Srbije. Iskrcat će odmah jake bojne sile, te je Engleska obećala, da će poslati odmah mnogobrojne čete i znatnu množinu ratnog materijala.

Izjava rumunjske vlade.

Bukarešt, 26. oktobra. „Viitorul" objavlja izjavu vlade, u kojoj ova razlaže svoju dosadašnju politiku. Danas se već ne govori o narodnom dostojanstvu, već samo o stranci, koju vodi Filipescu, a koja ide za tim, da zbaci vladu. Dužnost je vlade, da uzdrži zemlji potrebni mir i da u tu svrhu upotrebi sva sredstva, što su joj na raspolaganje. Vlada je pokazala, da ne želi uvesti u zemlji opsadno stanje, ako ne bude skrajna potreba. To ne odvisi o njoj, već o nemirnjacima, koji su u zemlji. Redarstvo je zabranilo svako skupljanje ljudi na ulicama. Proti prekršiteljima će se oštro postupati.

Srpska vojska.

Petrograd, 26. oktobra. „Novoe Vremja" donaša članak o srpskoj vojsci. Srpska vojska broji u mirno doba 80.000 momaka. Za vrijeme balkanskog rata sabrala je vojsku od 300.000 momaka. Pošto se onda pozvalo pod pušku i drugi poziv, to se računa, da je srpska vojska tada brojila pola milijuna. Koncem 1914. bilo je nesposobno 150.000 momaka. Pjegasti je tifus uništio 50.000 vojske. Srpski se gubici računaju na 200.000 momaka. Mir, što ga je sada Srbija uživala, bio je upotrebljen samo za to, da se popune pomanjkanja. I zadnje su pričuve pozvane pod oružje, a istotako 17. i 18. god. mladići. Ove se nove čete računaju na 150.000, tako da sadašnja srpska vojska broji 300.000 momaka. Uz pomoć svojih saveznika je Srbija postavila svoje topništvo na prijašnju visinu.

Italija i Balkan.

Milan, 25. oktobra. Talijansko je novinstvo potpuno sporazumno sa navješćenjem rata Bugarskoj. Svi listovi naglašuju, da je korak vlade bio neizbježiv. Navješćenje rata je obećanje, što ga je vlada učinila Srbiji, a zadnji dogodjaji na fronti dokazuju, da su sva sumnjičenja bez temelja. Zahtjev, neka bi Italija poslala čete na Balkan, biva svakim danom manji. Rat protiv Bugarske jest rat potrebe, a ne rat mržnje. Što se Grčke tiče, vlada će svoje saveznike u svemu energično podupirati.

Rusija ne će doći Srbiji na pomoć.

Kopenhagen, 26. oktobra. Ruski ratni ministar Polivanov i nadzapovjednik general Ruski izjavili su se protiv sudioništvovanja ruske vojske na Balkanu, te svoje mnijenje time podupiru, da uz sadašnje okolnosti nije moguće oslabiti rusku frontu. Radi se o tome, da se na Kaukazu poduzme nova ofenziva. U petrogradskim su vojničkim krugovima mnijenja, da sadašnje čete iz Galipolja mogu jako priteći Srbima na pomoć.

Pritisak u Ateni.

Amsterdam, 26. oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Atene: U pregovorima sa poslanicima entente postavio se ministarski predsjednik na stanovište, da Grčka kao neodvisna država ima pravo, da obdrži oboružanu neutralnost. Četvorni je sporazum računao uvijek, da će Grčka držati se saveza napram Srbije, nu pošto se Grčka toga ne drži, ne će ni ententa moći biti napram Grčke prijazna. Grčka veli, da bi u slučaju kad bi pošla u rat protiv Bugarske onda na nju navalile i centralne vlasti, na što poslanici vele, da će se ententine čete postaviti izmedju grčkih i austro-njemačkih četa. Dalje se pita, čemu je Grčka mobilizirala, ako ne će navaliti na Bugarsku i ako hoće ostati u dobrim odnošajima sa Turskom i centralnim vlastima. Mora se iz toga zaključiti, da je Grčka mobilizirala, da napadne ententine čete iza hrpta. Reuter javlja: Opći je utisak, da će Grčka odbiti i zadnju ponudu entente. Grčki poslanik u Londonu nema o ovoj stvari nikakva službena saopćenja. Londonski listovi doznavaju iz Atene, da će Grčka jedva onda napustiti svoju neutralnost, kada bude uvidjela, da je ententa poslala dosta četa u Srbiju i da su ove obustavile napredovanje vojska centralnih vlasti u Srbiji, pošto se u Grčkoj nastoji izbjegnuti tome, da bi se njihove čete borile sa onima centralnih vlasti.

Ententa.

Reakcija u Rusiji.

Kopenhagen, 26. oktobra. Upliv reakcije u Rusiji sve to više raste. Poznati reakcijonarni političar, član Dume, Samplovski, organizator „Crne Bande", bit će imenovan ravnateljem redarstva, a urednik ultrakonzervativnog lista „Kolokol" Skovrcov, dobit će vrlo važno mjesto.

Engleski kralj na putovanju.

Le Havre, 25. oktobra. (D. u.) „Vingtieme Siecle" javlja, da je prekjučer stigao u Le Havre engleski kralj, te da je pregledao razne engleske logore. Navečer je zapustio grad.

Talijansko spoznanje.

Lugano, 26. oktobra. Cabassino Renda, koji je 10 godina zastupao u Berlinu list „Giornale d' Italia" istupio je iz uredništva. Renda je u Berlinu uživao velikih simpatija, te je iz političkih uzroka imao prošle zime dvoboj sa glavnim urednikom lista „Idea Nazionale", Monicellijem. Isto je istupio iz uredništva Santo Ferraris, jer veli, da list služi pojedinim ličnostima, a ne interesima zemlje.

Dogodjaji na moru.

Zračna navala na parobrod.

Kristianija, 26. oktobra: „Sjöfavts Tidende" javlja: Parobrod „Ringholm" iz Bergena, koji je dne 14. oktobra stigao u Tine, bio je popodne napadnut od jednog cepelina. Zrakoplov je bacio na parobrod 3 bombe. Nije bilo ni ljudskih ni materijalnih žrtava. List komentira ovaj čin dosta oštro, te veli, da se ima samo pukom slučaju zahvaliti, što se momčad i norveški brod ne nalaze u morskoj dubini. „Vossische Zeitung" dodaje ovome, da se tu ne radi o njemačkom zrakoplovu, nego da će to bit bio engleski zrakoplov.

Potonuće talijanskog broda.

Pariz, 26. oktobra. (D. u.) Prama vijesti „Matina" iz Soluna potopljen je talijanski parobrod „Scilla" od podmornice.

Torpediranje brodova.

Pariz, 25. oktobra, (D. u.) Prama jednoj vijesti bio je torpediran od njemačke podmornice u kanalu La Manche jedan brod koji je vozio 50 ambulanca.

Köln, 25. oktobra (D. u.) „Kolnische Zeitung" javlja iz holandijske granice: Dne 20. oktobra bio je torpediran i potopljen od njemačke podmornice engleski transportni brod kod otoka Wight. Mnogobrojni su se vojnici potopili.

Atena, 25. oktobra. (D. u.) Prama vijestima listova potopljen je engleski transportni brod „Marketti" sa 1000 engleskih vojnika i municijom kod Tsagesi, u blizini jugoistočne obale solunske luke. Spašena su 83 momka.

Trajanje ratova u IX. vijeku.

Trajanje jednog rata najtočnije se onda odredi, ako se uzme kao početak rata onaj dan, na koji je uslijedilo navješćenje rata ili kakva druga objava. Trajanje rata računa se samo do onda, kad su obustavljena neprijateljstva, dakle u glavnom dok je zaključeno primirje, ali ne do definitivnog zaključka mira, koji je u mnogo ratova uslijedio mnogo kasnije od primirja, kojim su bile svršene ratne akcije.

Najdulji ratovi bili su oni, koje su Englezi vodili protiv Francuza. Prvi je ovih ratova započeo dne 1. februara 1793. i trajao je do dne 27. marča 1802., dakle 9 godina, jedan mjesec i 27 dana. Drugi rat, protiv Napoleona I., trajao je čak jedanaest godina i 13 dana, koji je započeo dne 18. maja 1802., a svršio je jedva 30. maja 1814. Da su ova dva rata mogli tako dugo potrajati, bilo je u toliko moguće, jer su ratne prilike izmedju Engleske i Francuske bile izvanredne. Ratovi su se u glavnom vodili na moru i u kolonijama. Samo u godinama od 1808. do 1814. borila se razmjerno mala engleska vojska u Portugalu i Španjolskoj.

Najkraći rat naprotiv bio je onaj, što ga je godine 1849. vodila Austrija protiv Sardinije. Ovaj je u svemu trajao 6 dana i to od 20.—26. marča. Ovaj rat treba uzeti kao nešto specijalnoga, pošto je god. 1848. bilo primirje zaključeno već 9. augusta, a od Sardinije je bio otkazan jedva dne 20. marča 1849. Ovaj je rat bio odlučen u ovo kratko vrijeme poznatim dvim Radeckijem pobjedama kod Mortare dne 21. marča i kod Novare dne 23. marča.

Rat Francuske protiv Španjolske i Portugala (kojima su pomogle i engleske čete pod Wellingtonom) trajao je od junija 1808. do aprila 1814., usvemu dakle pet godina i 11 mjeseci. Napoleonov

rat 1815, trajao je naprotiv samo tri mjeseca i 8 dana. Ovaj je započeo dne 25. marča i svršio je 3. julija 1815. Ruski rat, koji je danas poznat pod imenom „Krimski rat“, trajao je takodjer jako dugo. Najprije je započeo protiv Turske i to dne 26. februara 1856., dakle je trajao dvije godine, četiri mjeseca i 3 dana. Protiv Engleske i Franceske započeo je dne 29. februara 1856., dakle je u svemu trajao jednu godinu, 11 mjeseci i tri dana. Rusko-turski rat od g. 1828/29., trajao je jednu godinu, 4 mjeseca i 14 dana, t. j. od 28. aprila 1828. do 14. septembra 1829. Rusko-turski rat godine 1878. trajao je deset mjeseci i 9 dana (od 24. aprila 1877. do 3. marča 1878.).

Austrijski rat protiv Francuske za druge koalicije protiv revolucije i prve republike ove države trajao je takodjer dugo. Započeo je dne 2. januara 1799. i svršio je jedva 16. januara 1801., te je prama tome trajao dvije godine i 15 dana.

Noviji ratovi u XIX. vijeku u Europi su bili većinom kraćeg trajanja. Tako je njemačko-francuski rat godine 1870./71. trajao u svemu samo 6 mjeseci i 9 dana (od 19. julija 1870., do 28. januara 1871.).

Treba ovdje još napomenuti, da je srpsko-bugarski rat godine 1885. trajao samo jedan mjesec (od 14. novembra do 21. decembra), a grčko-turski rat godine 1877. samo jedan mjesec.

U najnovije vrijeme vodilo se više ratova, koji su dosta potrajali. Tako Burski rat od god. 1899. do 1902., rusko-japanski rat od februara 1904. do ljeti 1905., konačno talijansko turski rat i najnoviji balkanski rat.

U XIX. vijeku bili su izmedju država Europe tri rata, koji su neobično dugo potrajali: Dva engleska rata protiv Francuske i konačno rat Španjolske i Portugalske protiv Francuske. Pošto su prilike ovih ratova bile izvanredne (te su primjerice u Španjolskoj i Portugalskoj nastali ratovi naroda, a Napoleon je ove zemlje držao kao nuzgredna ratna bojišta) tako se je u vojničkoj znanosti XIX. vijeka češće konstatiralo, da izmedju europskih ratova (ako se ne uzme u obzir prije napomenuta tri rata) u 19. vijeku samo dva rata su trajali nešto preko dvije godine, 5 ratova nešto više od godine dana, 15 ratova naprotiv manje od jedne godine. Naravski, da se je od mnogih vojničkih pisaca kod toga naglasivalo, da se kraće trajanje rata i u modernim vremenima ne može i za budućnost odrediti.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Položaj na ratištima.

Budući da je austrijsko izvješće prispjelo iza ponoći to nijesmo u stanju, da ga pravodobno u cijelini saopštimo, te se ograničimo na kratki prikaz.

Austro-ugarske i njemačke čete napreduju sve to više prama Čartorisku te su zarobile u nekoliko navala 4 časnika i oko 1450 momaka i zaplijenili 10 strojnih pušaka.

Na talijanskom ratištu popustila je donekle ogorčenost u navalama Talijanaca, koji su navaljivali samo još protiv tolminskog i goričkog mostobrana te protiv Krna. Ostala mjesta bila su izložena ponajviše samo topničkoj vatri i nekojima navalama poduzetim neznatnim silama.

Na srpskom bojištu austro-ugarske su čete potisnule kod Višegrada srpsko-crno gorske čete sve do granice. Čete vojske generala Kövessa izjurišale su visine na jugu Lazarevca, dočim su njemačke čete natjerale neprijatelja preko Arangjelovca. U brijegovitom predjelu južno Oršove pročistile su njemačke čete veći dio brijegovitoga predjela oko Klisure i zaplijenile 3 topova.

Na odgovor zračnog bombardovanja Trsta naša su letala posjetila 24. i 25. o. mj. Mletke, koje su nabacili mnogim bombama, prouzročivši goleme štete.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 26. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Dne 24. oktobra izgubljeno je bilo prelazno na odmaknutom kutu Lemesnila nešto oko 250 metara naših pozicija. Jučer su bili Francuzi odatle opet istjerani. Zarobili smo 5 časnika i 150 momaka.

Istočno bojište.

Odsjek Illuksta, sjeverno Illuksta, opet bje prekoračen. Dvorac Kazimirski, koji je bio već prekjučer prolazno zauzet, čvrsto je u našim rukama. Ruske navale istočno Baranovića i južno Vigonovskog jezera bile su odbijene. Istočno Kulkya bile su u noći na dan 25. oktobra zauzete na juriš neprijateljske pozicije. Opća ruska protunavala ostala je bezuspješna. Jučer smo dalje napredovali. Zarobili smo 4 časnika i 1450 momaka, te zaplijenili 10 strojnih pušaka.

Srpsko bojište.

Istočno Višegrada dostigli smo liniju visina Suhagora-Panos. Navala vojske Kövessove i Gallwitzove napreduje dobro. Sjeverni obronak doline Rače, južno Palanke, zaposjednut je. Dalje istočno zauzeli smo Markovac, Velike Laote i Kučevo. U zadnja tri dana bilo je zarobljeno 930 Srba.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 25. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja: Naše su čete zadale srpskim četama oko Skoplja odlučni poraz te su konačno zaposjele grad. Neprijatelj, koji je imao više od 500 mrtvih i ranjenih, bačen je na prelaz Kačanik. Naše čete proganjaju.

Sofija. 25. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Naše su čete zauzele Negotin i Prahovo. Zaplijenili smo opskrbni magazin, 20 vaguna sa ratnim materijalnom. Zarobljen je jedan časnik i 270 momaka. Princ Ćiril i zapovjednik vojske bili su u Skoplju svečano dočekani od sveukupnog stanovništva. Oduševljenje bilo je neopisivo.

Razne vijesti.

Okolo Gorice divlja borba, vrši se treća bitka na Soči. Kao kod prve i druge, tako je i kod treće stanovništvo mirno i podnosi hladnokrvno odjek sa bojišta i pozdrave, što ih neprijatelj šalje u grad. Raspoloženje stanovništva je najbolje, a ne boji se sada ničesa, niti ne će u budiće. Stanovništvo se junački drži i stoji na svom mjestu. Sada ima u Gorici oko 12.000 stanovnika.

Sabiranje ratnog materijala, kaučuka i vune. Predsjedništvo ovdašnje podružnice Crvenog Križa i gospojinskog odbora za ratnu opskrbu otposlalo je u ovom mjesecu centralnom odboru za sabiranje ratnog materijala 200 kg predmeta iz kovina; oko 480 kg kaučuka i 510 kg vune i odrezaka sukna otposlalo se opskrbnom uredu ratnog ministarstva, te je već u to ime primilo odgovarajuću zahvalu.

Predsjedništvo zahvaljuje najtoplije svim darovateljima, što su dosada već toliko predmeta poklonili, te preporuča, da i u buduće preporučaju ovo patriotično sabiranje, te moli, da se predmeti šalju u društvenu kancelariju, ili da se ih tamo prijavi, pa će ih dati dignuti predsjedništvo samo na mjestu gdje se nalaze.

Pouka za invalide u Hrvatskoj. Hrvatska se je vlada pred malo vremena izjavila pripravnom, da otvori kurseve za invalidne vojnike i to za bankovni posao i osiguravajuća društva. Za časnike bi takav kurs trajao četiri mjeseca i to bez obzira na njihove predštudije, a istotako bi kurs trajao četiri mjeseca za momčad, koja je dovršila najmanje višu pučku ili gradjansku školu ili četiri razreda srednje škole. Pouka bit će besplatna.

Moratorij Francuske produljen je do 31. prosinca 1915. Poslije tora kani francuska vlada urediti prilike.

Posl. br. U 155/3/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tužbi funkcijonara državnoga odvjetništva kao javnoga tužitelja protiv Ane Maljavac radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. u prisuću funkcijonara državnoga odvjetništva Bigatto kao javnoga tužitelja nakon glavne rasprave danas provedene, a na osnovu prijedloga učinjenoga od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Anu Maljevac, ženu Josipa iz Roča, jur kažnjena radi prekršaja o hrani,

krivom:

da je dne 30. prošlog augusta otposlala u svrhu prodaje iz Roča u Pulu mlijeko, koje je bilo navodnjeno, te tako, u svrhu zavaravanja metnula u promet predmete, koji su izgubili na svojoj hranivosti, dakle prekršaja predvidjena u § 112. Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89. te biva zato na osnovu istog paragrafa uporabom § 261. i 266. k. z.

osudjena

na 30 (trideset) K globe promjenljive za slučaj neutjerivosti u tri (3) dana zatvora te na platež postupačnih troškova i onih ovršne kazne medju kojima za trošak analize iznos od K 15. Osim toga ima se nazočna presuda na osnovu § 21. netom spomenutog zakona na trošak optuženice proglasiti u „Hrvatskom Listu“ u Puli.

Omissis.

Buzet, dne 29. septembra 1915.

Vivoda v. r. **Dr. Volarić** v. r.

Kupujte žigice „Družbe sv. Ćirila i Metoda“

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

No one su se stale i rukama i nogama opirati tomu „laskavomu“ pozivu u inače tako časno i nada sve cijenjeno društvo. Bit će, da ih je Žiga opazio bio kroz prozor, jer se je za čas stvorio kraj njih sav zaduvan i crvenih obraza poput kuhana raka.

— Hvala bogu, što ste došle! — stao je mucati i tiskati kroz zube. — Ajte sa mnom u sobu, jer se vijećnici upravo spremaju našoj kući, da te svojom posjetom, majko, počaste i usmeno ti čestitaju, jer znadeš . . . . majko . . . .

— Znadem, znadem, kakove ludorije....

— Joj, joj! — zavikne Žigina supruga očajno. — U naš stan se spremaju? Bože, Bože, što će biti od njega?

— Ta ne jauči tako! — stao ju je Žiga miriti. — Ajte u krčmu, pa kad vas opaze, ne će nikuda! Žurite se, jer eno kao da se već dižu od stola!

Što im je preostalo? Teška srca, protiv volji i gotovo s nekom odvratnošću podjoše za Žigom i Gašom, nastojeći, da prikriju svoju unutrašnjost i sileći se, da im izražaj lica budu što prijazniji i zadovoljniji.

Tek kasno u noć se je društvo razišlo. Žiga, njegova žena i punica bili su zadovoljni, jer su ih još na rastanku u sav glas uvjeravali vijećnici, da ne budu u brizi, jer da je povišica Žigine plaće tako sigurna stvar, kaošto eto Grbavac što sigurno stoji.

Kod kuće su Žigina djeca spavala najsladji san, a isto je tako spavala i djevojka iz susjedstva, koja bi obično dolazila da „čuva“, kad bi Žiga i njegovi izlazili. A kako i ne bi tvrdo spavala? Ta već su i prvi pijetli bili zapjevali, kad su se Žigini povratili sa „slave“ u svoj dom.

Kad se je ujutro Žiga Grlica pobudio i bacio pogled na sat, skoči sa kreveta kao pomaman. A nije ni šala, jer je upravo bilo prošlo osam sati, a on bi običavao dolaziti u ured već odmah iza sedme, pošto je imao najkasnje do sedam i pô da uredi i otpremi službenu listovnu poštu. Njegova je žena bila još u tvrdom snu, a nije se bila bome još ni punica digla, premda je običavala uvijek prva biti na nogama. A tko da im to i uzme za zlo, kad su tek malo ne pred samu zoru polijegali.

Ne časeći ni časa — a zajutarku dakako ni govora — spremi se Žiga i pohrli u ured, kao da ga vile gone. Bio je u nemalom strahu, što će biti, kad eto nije bio otpravio pošte, a imao je upravo danas za otpremu silnih i važnih spisa za kotarsku oblast, a jedan dapače i izravno za županiju.

U općinskom je uredu našao dakako već sve činovnike i stražare. Neugodno ga je dirnulo, kad su se očiju svijų svrnule na nj, kad je ušao, a pričinilo mu se je, kao da je načelnik nešto malo dobro i zaklimao glavom. U njegovoj je sobi već čekalo na nj mnoštvo ljudi, jer je danas bio ponedjeljak i dan, na koji se redovito izdaju marvinske putovnice, a taj je posao od vajkada već obavljao Žiga.

Na veliko svoje čudo opazi, da na njegovu stolu nema nikakovih spisa za poštansku otpremu, premda se je dobro sjećao, e ih je jučer bila čitava gomila. Upravo je htio da upita stražara, kuda ih je nestalo, kad se protura do njega blagajnik i razjasni mu, kako je on — blagajnik — mjesto njega — Žige — otposlao jutros svu poštu, jer da je dobro znao, e će Žiga nešto malo zakasniti u ured, pošto je noćas oko dva sata čuo sa ceste njegovo pjevanje. Žigi bude odmah nekako lagano oko srca i on se najusrdnije zahvali blagajniku na njegovoj ljubavi i dobroti.

— Da, da! — odvrati blagajnik. — N zato ću vas umoliti, da mi večeras iz uredovnih sati nešto malo pomognete, je sam prenatrpan poslom te pravo i n znam, gdje mi je glava.

— Drage volje! — odvrati Žiga, ako ne od srca. Ta već sad je jedva čeka na onaj čas, kad će moći opet u krev da se „pošteno“ prospava.

Posao sa marvinskim putovnicama ni mu danas ni najmanje išao od ruke k obično. Prsti su mu podrhtavali, tijelo mu obilazila vrućina, vedje mu se i pr volji sklapale, a glava, oj ta nesreć glava htjela je da mu se rasprsne, ta žestoko je u njoj na sve strane pucketa kljuvalo, kljucalo, šumjelo i ozvanjalo, a i želudac mu se nekako „bunio“ kao još nikad dosad, jer Žiga Grlica nije ob čavao ostajati tako kasno u krčmi, a j manje piti preko mjere, kako je eto mora jučer za volju gospodi vijećnicima, kojim je kao „domaćina“ morao dobrim pr mjerom da prednjači.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 28. listopada 1915 | Broj 106.

Bugari spojeni sa našim četama.

Brzojavne vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

(Zakasnilo za jučerašnji broj.)

Beč, 26. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Jugozapadno Čartoriska boreće se austro-ugarske čete, odbile su više navala ruskih obrambenih divizija, te su zarobile 2 časnika i 500 momaka i zaplijenile jednu strojnu pušku. Njemačke su pukovnije bacile neprijatelja s obje strane ceste, što vodi od sjeverozapada u Čartorisk. Ukupno pustili su Rusi jučer u ovom prostoru 4 časnika, 1450 momaka i 10 strojnih pušaka u rukama saveznika. Inače ostao je položaj na sjeverozapadu nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Jučerašnji dan bitke je u razmjeru sa prijašnjim danima na fronti visoravni Doberdoba protekao mirnije. Naprotiv bojilo se opet na način izvanredno žestok na našim pozicijama goričkog i tolminskog mostovnog branika do Krna. Sve su ove borbe svršile potpunim neuspjehom navaljujućeg neprijatelja. Na Krnu slomila su se tri nasrtaja Talijanaca u našoj vatri. Pred Mrzlim Vrhom izjalovila se noćna navala. Protiv tolminskog mostovnog branika pripravljala je poslije podne osobita živahna topnička paljba nove navale sa jakim silama. Kasno navečer odbile su naše čete takovu navalu na visinu zapadno Sv. Lucije, a danas ujutro jedno drugu navalu protiv pozicije sjeverno Kozaršća, koja je vodila do borba na ruke uz najteže gubitke za neprijatelja. Prostor Deskle stajao je neko vrijeme pod vatrom svih kalibra. Slaba talijanska navala protiv Zagore bila je lahko odbijena. Na Monte Sabotino, pred kojim je neprijatelj zadnjih dana izgubio najmanje 2500 ljudi, nije se jučer više navaljivalo, nu talijansko ga je topništvo žestoko bombardiralo. Mnogobrojne granate pale su i u južni dio Gorice. Navečer navalile su vrlo jake neprijateljske čete na visinu Podgore. Nije im pomoglo ni to, što su upotrebljavale bombe sa otrovnim plinovima, jer su bile krvavo suzbijene. Jučer se je moglo opaziti na nekojim mjestima gubitke, što su ih Talijani pretrpjeli kod navala na visoravan Doberdob. Tako leži pred frontom jedne naše pješadijske pukovnije 3000 neprijateljskih lješina. Na tirolskoj fronti odbili su branitelji na visoravni Lavarona navalu talijanske 116. pješadijske pukovnije.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske bojne sile, što napreduju istočno Višegrada bacile su neprijatelja na granicu. Medju protivnicima bilo je uz srpske bataljune i crnogorskih. Austro-ugarske čete vojske Kövessove, što operiraju u sjeverozapadnom kutu Srbije približuju se gornjoj Kolubari i gradu Valjevu, kojeg su Srbi ispraznili pred našim konjaništvom. Austro-ugarske divizije koje napreduju od Obrenovca jugozapadno, oduzele su protivniku iza ogorčenih bojeva jake uzvisne pozicije južno i jugoistočno Lazarevca. Njemačke su čete potjerale neprijatelja preko Arandjelovca. U Topoli i na visinama istočno odavle austro-ugarske čete nalaze se u borbi. S obje strane Morave napredujuća njemačka vojska osvojila je visinu sjeverno Rače, mjesto Markovac i druge srpske pozicije jugoistočno Petrovca. Goroviti odio na obali Dunava na istoku tijesna Klisure najvećim je dijelom od neprijatelja očišćen. Ovdje smo zaplijenili tri topa, što su ih Srbi napustili, izmedju kojih je jedan teški.

Zamjenik poglavice generalnog stožera,
pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

Dne 24. oktobra poslije podne posjetio je talijanski zrakoplovac Trst bombama, koje nisu nanijele materijalne štete, nu ubile su tri osobe, a više njih ranile. Ovaj je posjet bio uzvraćen malo sati kasnije od naših hidroplana u Mlecima, gdje su od 11 sati u noći do 1 sat ujutro bombardirali obilno i sa uspjehom arsenal, električnu centralu, željezničku postaju, nekoje utvrde i druge vojničke gradnje, sa bombama lakog i teškog kalibra, prouzročivši mnogobrojne požare. Drugi dan ujutro u 8 sati zračno brodovlje hidroplana navalilo je ponovno na Mletke, gdje je još plamsao požar, što ga je prouzročio noćni bombardement. Osim prije nabrojenih zgrada, ovaj se je put uspješno bombardiralo hangar za zrakoplove i ratne ladje. Slabi pokušaji dvaju neprijateljskih zrakoplovaca, da zapriječe našu akciju, izjalovili su se ukratko uslijed vatre naših pušaka. Kod obiju poduzeća pucalo se na naše zrakoplovce žestoko sa jakim topništvom, ali bez uspjeha. Oni su se svi povratili neoštećeni natrag.

C. i kr. mornaričko zapovjedništvo.

Balkan.

Zaposjednuće srpskog područja.

Atena, 26. oktobra. (D. u.) Službena nota dementira sve vijesti koje se tiču tobožnjeg zaposjednuća srpskog područja po Grčkoj.

Bijeg iz Ključa.

Bukrešt, 26. oktobra. (D. u.) Prama novinskim vijestima bježi srpsko pučanstvo iz Kladova i Koštona na rumunjsku obalu, kamo je već stiglo 2000 osoba.

Neuspjeh u Grčkoj.

Genf, 27. oktobra. Neuspjeh ponude Grčkoj ogorčio je parisko novinstvo, koje okrivljuje Englesku, da je svoju ponudu prekasno učinila. Najprije se je moralo nčiniti ponudu, a onda se je moralo oštro nastupiti. Iskrcane su čete taoci u rukama grčke vlade.

Odlučnost grčkog kralja.

Kopenhagen, 27. oktobra. „Daily Telegraph" javlja iz Atene: Kralj je čvrsto odlučio, da zapriječi upletenje Grčke u rat. Pučanstvo nije proti ovome, te će slijediti kralja i podupirati kao i dosada, tako da će grčki kralj moći uzdržati iste sveze i prijateljstva sa njemačkim carem Vilimom.

Prva igra izgubljena.

Köln, 27. oktobra. „Kölnische Zeitung" javlja: Iz Pariza se javlja: Hitra pomoć je u Macedoniji potrebita. Prvu je igru na Balkanu ententa izgubila.

Neutralni diplomat o položaju.

Beč, 27. oktobra. „Reichspost" donaša od jednog neutralnog diplomate slijedeći sud o položaju: Položaj je na Balkanu za četvorni sporazum beznadan. Neutralne države se polagano odaljuju od entente. Odnošaji Rumunjske i Grčke naprama antente bivaju svakim danom hladniji. Srbija se zdvojno brani, te još uvijek očekuje pomoć od entente. Nije isključeno, da se tamo sve preko noći ne preokrene, čim se uvidi pogreška. Srpska je vlada u Kraljevu, a neutralni diplomate u Čačku. Skorašnja katastrofa Srbije donijet će svjetski mir.

Slaba srpska točka.

Roterdam, 27. oktobra. Reuter javlja: Najopasnija je točka za Srbe blizu Oršove, gdje bugarsku vojsku dijeli od njemačke samo prostor od 35 milja. Mala je srpska vojska u onom kutu u jako pogibeljnom položaju, pošto se ju na dvije strane žestoko napada. Tvrdokorni boievi još traju. Srpsko je vojno vodstvo uvjereno, da samo ne će moći odoljeti tolikoj sili. Ako brzo stignu ententine čete, onda će to položaj Srba olakšati, jer će tako moći lako prenijeti sve svoje sile na sjever.

Huškači u Rumunjskoj.

Bukarešt, 27. oktobra. Pokušaji huškača protiv vlade ostali su bezuspješni. Kako se vlada malo boji ove agitacije, jasni je dokaz, što su vladini listovi doslovno priopćili govore Filipescua i Take Jonescua, da tako pokaže, kakova sve sredstva ovi huškači upotrebljuju. Ugled ovih huškača sve više pada.

Prošla nedjelja u Bukareštu.

Bukarešt, 27. oktobra. Na skupštini prošle nedjelje prisustvovali su samo plaćeni ljudi. Pošto su vodje htjeli, da se izvedu ulične demonstracije, trajao je sastanak samo jedan sat. Na čelu povorke išli su: Filipescu, Jonescu, Nicu, Xenopol, Lukacs, Delafranca i Istrati. Pred ulazom u kraljevski dvor stajala je straža, koja je demonstrantima zapriječila put. Uz pjevanje narodnih pjesama stigla je povorka samo do onuda. Do okršaja sa redarstvom nije došlo. Pred zgradom kluba Filipescu, držali su govor: Goga iz Sedmogradske, Drumam, Filipescu i Mille, koji su naglašavali, da je sramota, što se upotrebljava protiv Rumunja vojska, koja bi morala marširati protiv Ugarske. Na koncu svog govora rekao je Filipescu: „Ja sam strovalio Bratianua oca, pa ću i sina." Navečer opazilo se samo to, da je korso bio nešto više posjećen nego obično.

Novi ministar izvanjskih poslova.

Carigrad, 26. oktobra. (D. u.) Predsjednik komore, Hali Bey, imenovan je ministrom izvanjskih poslova.

Ententa.

Ispražnjenje Minska.

Berlin, 27. oktobra. „Telegraphenunion" javlja iz Kopenhagena: Svi su državni uredi iz Minska preneseni u Moskvu. Tvornice su premještene na istok.

Ruska vojska protiv Bugarske?

Stockholm, 27. oktobra. Sazonov je bio u glavnom stanu, da nagovori cara, e pristane na to, da se otpošalje vojska u Bugarsku. Kad je talijanski poklisar izjavio, da Italija ne može poslati svojih četa u Solun, Sazonov i Buchanov — engleski poklisar — imali o tom pogovor. Engleski se je poklisar pozivao na izjavu ruskog ministra Barka u Londonu, koji je obećao da će Rusija poslati svoje čete u Bugarsku. Izmedju Sazonova i Buchana bilo je oštrih riječi. Car je pristao na to, nakon što je dao svoj savjet general Aleksejev. U Odeši pripravno je par tuceta brodova, koji će prevesti čete.

Sofija, 27. oktobra. Car je naložio, da se spremi vojska od 250.000 momaka iz okružja Odese, Kersona i Jalte, pod generalom Davidovim, koja će ići Srbima na pomoć.

Ruska pomoć Srbiji.

Pariz, 27. oktobra. (D. u.) Prama „Petit Parisienu" ruska je vlada zadnjih dana prama trojnom savezu očitovala namjeru, da se Srbiji pruži čim prije pomoć nesamo na moru, nego i otposlanjem znatnijih bojnih sila.

Engleska ponuda Grčkoj.

London, 27. oktobra. (D. u.) U donjoj kući izjavio se Grey o ponudi engleske vlade, koja je nudjala Grčkoj Cipar. Engleska je vlada dala do znanja Grčkoj, da ako ova pruži odmah svoju pomoć Srbiji, Engleska bi bila pripravna, da odstupi Grčkoj Cipar. Pošto Grčka nije bila u stanju Srbiju poduprijeti, nije bila ponuda izvršena i prema tome uništena.

425.000 konja za ententu.

Roterdam, 27. oktobra. Iz Vašingtona se javlja: Koncem septembra ukrcalo se u Americi 425.000 konja za saveznike u Europi. Ne šalju se plemeniti, već samo obični konji, nu ipak se i ove jako skupo plaća. Cijene konja ponarasle su i u sjedinjenim državama. Najveći dio konja namijenjen je za Englesku, a ostalo za Francusku i Italiju.

Dogodjaji na moru.

Potonuće oklopne krstarice „Princ Adalbert".

Berlin, 27. oktobra. „Lokalanzeiger" javlja: Mjesto nesreće nalazi se 15 morskih milja zapadno Rige. Krstarica je dolazila iz Finskog zaljeva u pratnji torpednjača, koje su ju imale braniti od podmornica. Pošto je bilo maglovito vrijeme nije se podmornicu opazilo. Uslijedio je dvojni hitac, kojeg je učinak bio grozan. Brod je brzo potonuo, te se je moglo spasiti malo momčadi. Misli se, da je podmornica bila engleska.

Bombardiranje Dedeagača.

Kopenhagen, 27. oktobra. Londonski listovi javljaju, da savezna mornarica nastavlja bombardiranjem Dedeagača i Portogalosa. Danas je u Dedeagaču započelo iskrcavanje četa. Bugari brane grad. Prekinuta je željeznica izmedju Soluna i Drinopolja.

Potankosti o navali na bugarsku obalu.

Genf, 27. oktobra. Pariski „Journal" javlja: Mornaricom, koja bombardira bugarsku obalu, zapovijeda viceadmiral Robeck. Savezna mornarica sastoji od krstarica i oklopnjača, te od posebnih monitora, koje su tako gradjeni, da se upru minama. Ovi imadu topove od 19·9 cm. Najveći ovih bacaju taneta od 800 kg na duljinu od 24 km.

Iz neutralnih zemalja.

Amerikanska nota protiv Engleske.

Vašington, 26. oktobra. (D. u.) Amerikanska nota Engleskoj o blokadi njemačkih luka i zaplijenjenju amerikanske robe veli da je engleska naredba u tom pogledu protiv medjunarodnog prava, nezakonita i ništetna. Nota naglasuje, da blokada ne veže neutralce, ako se ista doistine vrši. Nota tvrdi dalje, da imadu neutralci u svakom slučaju pravo, prevažati u Njemačku robu, koja nije kontrebanda. Napokon izražava nota zahtjev slobode na moru.

Sa Soče.

Već deveti dan traje eto užasna bitka na Soči, a šesti je to dan velikih pješadijskih navala i pokolja. Neprijatelj je napeo sve svoje sile i hoće na svaki način, da još prije zime dosegne kakav veliki uspjeh. Prohtjelo se Talijanima lijepog slovenskog primorja; ali ne znam, što tu traže Sicilijanci i Napulici osim svoje smrti. Kao razjareni morski valovi udaraju talijanske čete u krašku hrid, utvrde, u junačke prsi.

Kaošto kopno odoljeva neprestanim navalama morske plime, tako naše čete, poput klisura odvraćaju od sebe neprijateljski bijes.

Cadorna misli: ovog ću puta gotovo prodrijeti, te se u Gorici obavo odmoriti. Talijanci si utvaraju: skorašnji blagdan sv. Justa svetkovat ćemo u bogatom Trstu. I u toj sanji srtaju kao izvan sebe u smrt. Časnici im dovikuju med topovskom grmljavinom: „Avanti Savoja", — „ili sada, ili nikada". A mi uzdamo se i odgovaramo im: „Nikada!"

Pogled cijele Europe uperen je sada na Balkan, pa stoga nema vremena, da se potanko prati strašni, krvavi i grozni boj, što se zbiva na slovenskoj zemlji.

Kalvarija, Sabotin, Sv. Gora, Sv. Gabrijel ovijeni su crnim i bijelosivim stupovima dima, što se iz rasprsnutih granata i šrapnela u vis diže. Ali najžešći je boj na doberdopskoj visoravni kod Devingrada prama Medjoj Vasi i osobito na vrhu Sv. Mihaela, koji smela i prijeći talijansko prodiranje proti Gorici i u Vipavsku dolinu.

Sv. Mihael trese se pod težinom i udarom neprijateljskih hitaca. Jedan za drugim dižu se iz njega u vis crni oblaci dima. Šrapneli obasiplju ga gustom kišom od vrha do dna. Granate biju mu ponosni vršak.

Deveti je dan da traje soška bitka. A ta svršiti će se, bogme, talijanskim porazom. Napadnuti će doskora napadati, te će se ispuniti, što je Srbin u srpskom krunskom vijeću prorokovao: „Mi Srbi znamo, da ćemo pasti, ali kada mi jednom padnemo, Talijance će vrag odnijeti, i svako će im mimo groba sa prezirom proći.“

Kada prestaje doprinos za uzdržavanje.

Najzanimije je pitanje, kada će se prestati isplaćivanjem doprinosa za uzdržavanje. Ministarska naredba veli, da će se to u svoje vrijeme javiti, te se prama tome moramo nadati, da će se doprinosi za uzdržavanje isplaćivati dok traje rat. Nu u nekojim se slučajevima te potpore lako odmah obustave: 1. Ako invalid svaki mjesec ne donese propisane potvrde ili ako vojničko zapovjedništvo uvidi, da se njegova sposobnost za radnju nije umanjila za 20%. 2. Za sve se osobe odmah ob..avi isplaćivanje doprinosa: a. ako se izgin.. povrati i je sposoban za rad; b. ako je desertirao; c. ako invalid opet postane sposoban za rad; d. ako postane tudjim državljaninom; e. ako je invalid odsudjen radi zločina; f. ako oni, koji primaju potporu nisu više potrebni. Ako invalid umre ili se udova opet uda, mora se za ostale osobe, koje imadu pravo na doprinos uzdržavanja, isti opet proračunati.

Japan.

Ruske novine donašaju nešto podataka o japanskim dobavama municije za rusku vojsku. Mikado s vladom poduzeli su sve moguće, da se proizvadja toliko municije, koliko Rusiji treba. Japanski prvi ministar izjavio je svečano: „Naše tvornice moraju imati na umu, da od vrsti municije, što svojim saveznicima dobavljamo, ovisi naša narodna čast i naš dobar glas“.

Prama ruskim listovima odlučila se japanska vlada, da zaposli ponovno cijelu stotinu hiljada radnika u stotinu tvornica, da bude u stanju udovoljiti svim ruskim narudžbama. Japanska je vlada raširila tokijske arsenale te podigla novu tvornicu artilerije u Jokesuki.

Industrijalci i banke mikadovog carstva izjavili su se spremnima primati u svoje promete ruske državne papire.

Što se glasova tiče o vojničkoj japanskoj pomoći grof Okuma pozivajuć se na oporuku pokojnog Mikada rekao je, da se japanske čete ne smiju poslati preko mora izvan slučaja, da se mora odvrnuti direktnu opasnost protiv Japana.

Vlada je povjerila raznim odborima, da prouče interese japanske trgovine i narodne ekonomije, te da konkretiraju prijedloge, kojima će Japan istupiti na mirovnoj konferenciji.

Potpišite Treći ratni zaj..m!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 27. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Tjeranje Rusa zapadno Čartorijska napreduje usprkos žestoke protuobrane neprijatelja. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Talijanska navala na našu primorsku frontu nije bila jučer nastavljena sa tako velikim trošenjem ljudi i municije kao u prijašnjim danima bitke. Neprijatelj oklijeva uložiti svoje sile, koje drži u pričuvi. Više pokušaja navale protiv pozicije na Krnu zaustavljeno je već u začetku. Opetovane navale na tolminski mostobran bile su kao uvijek suzbijene. Odsjek Plave nalazio se neko vrijeme pod vatrom svoju kalibra. Navala kod Globne bila je odbijena. Kod Plave nije mogla talijanska pješadija više nasilno nastupati. U južnom odsjeku goričkog mostobrana, koji se još uvijek nalazi pod teškom paljbom, prodro je popodne ovdje navaljajući neprijatelj u jedan mali dio jarka, kojeg je noću opet izgubio. Topovska paljba proti vvisoravni Doberdoba znatno je popustila. Navalna djelatnost Talijanaca na fronti Dolomita nastavlja se. Nasrtaji jakih protivničkih sila na Col di Lana i sedla Siefsa izjalovili su se. Naša je bolnica u Roveretu bombardirana brizancgranatama.

Jugoistočno bojište.

Istočno Višegrada otele su naše čete visine s obje strane pograničnog sela Dobrunja. Vojska Kövessova potisnula je protivnika u gorovje sjeverno gornjeg Milanovca. Austro-ugarske sile bacile su ga na noževe iz njegovih uzvisnih pozicija kod Topole. S obje strane Morave djelujuća njemačka vojska priborila je visine južno Rače i prodire dalje uz rijeku Mlavu. Skupina oko Oršove unišla je u Brzu Palanku. U Kladovu zaplijenili smo 12 srpskih teških topova i velike zalihe municije, hrane i odjela.

Odjeli bugarskih sila, koji se bore zapadno Negotina, spojili su se sa austro-ugarskim i njemačkim četama. Bugarske čete, koje su bile otposlane protiv Knjaževca, borile su se jučer u istočnom dijelu ovog grada.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 27. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na cesti Lille-Arras protekao je jučer neznatni okršaj ugodno za nas. U zračnoj borbi bila su oborena tri neprijateljska letala.

Istočno bojište.

Južno željeznice Abeli-Dvinsk prodrle su naše čete u okolicu Timšanija u neprijateljsku poziciju u širini oko 2 km, te su zarobile 6 časnika i 450 momaka i zaplijenile strojnu pušku i dva bacala mina. Pridobljene pozicije uzdržali smo protiv više ruskih navala. Samo groblje kod Šašelija bilo je noću izpražnjeno. Zapadno Čartorijska naša je navala promaknuta do linije Komarov-Kamienuha i visina jugoistočno Miedvica.

Srpsko bojište.

Istočno Višegrada zauzeli smo Dobrunje. Vojsku Kövessova i Gallvitzova bacile su neprijatelja natrag posvuda, gdje se je suprotstavio. Sa glavnim je silama dostignuta opća linija Valjevo-Moravska Topola, a istočno odavle prekoračene su Jasenica, Rača i Resava. U dolini Peka zauzeta je Neresnica.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 27. ok... (D. u.) „Agence Bulgaire“ javlja od dne 25. oktobra: Napredovanje traje na cijeloj fronti. U Negotinu našlo se velikih zaliha brašna i zobi. U podunavskoj luci Husjaku zaplijenilo se 4000 kožuha, 2000 kaputa i 300 kista municije. Kod Knjaževca oduzelo se Srbima 4 topa i 6 vozova municije. Jedan kapetan i 30 momaka je zarobljeno. U Kosovu započeo je oboružani ustanak Albanaca protiv Srba.

Razne vijesti.

Otpremne svjedodžbe za vojne dobave. Pošto se tvrtke koje dobavljaju za vojnu upravu još uvijek obraćaju na c. i kr. ministarstvo rata za podijeljenje otpremnih svjedodžbi, upozoruje se, da se dotične tiskanice mogu dobiti kod ratnog-pripomoćnog ureda (Kriegsfürsorgeamt), Wien, IX., Berggasse 16, komad po 20 filira. Za svaku pošiljku robe valja doprinijeti jednu takvu tiskanicu, koju treba na obje strane propisno ispuniti, te uz zaklopnicu za odgovor podastrijeti nadležnom odijeljenju ministarstva rata, a ovo će na to stranci vratiti potvrdjenu svjedodžbu u svrhu priloženja tovarnom listu.

Bijela kava je u bečkim kavanama opet znatno poskupila, pošto je i cijena mlijeku u zadnje doba porasla.

Treći ratni zajam Engleske. Prema vijestima iz Londona sporazumjele su se banke glede trećeg ratnog zajma za Englesku. Potanji uvjeti nijesu poznati, ali drži se, da će biti opet kombinacija, koja će začuditi svijet, kao što je bilo i kod drugog ratneg zajma.

Dvostruke tračnice na pruzi Budimpešta-Rijeka. Osječka „Die Drau“ javlja, da se je već obavio ophod za gradnju dvostrukih tračnica od Karlovca do Ogulina. Pruga će se graditi u vlastitoj režiji kr. drž. željeznice te će se za tu svrhu upotrebiti 2000 zarobljenih Rusa. Troškovi jednog kilometra ove pruge iznašati će 160.000 K a dapače i više, pošto su terrainske prilike veoma loše. I glede drugih dijelova pruge Budimpešta-Rijeka obavljaju se ophodi, tako da će se gradnja požuriti.

Sapun. Produkcija sapuna postaje uslijed nestašice surovina sve teža, pa zato i cijene u zaenje doba jako u vis skaču. Najpoznatija tvrtka za sapun Schicht svoj sapun više ne proizvadja, te se samo zalihe prodaju. Već prema tome kako je koji trgovac sapun kupio prodaje ga uz razmu cijenu. Cijena se stoga kreće od 190 do 240 na veliko, a 250 do 300 na malo. K tome je osvanulo na tržištu dosta veoma lošeg sapuna uz visoku cijenu.

Ulje. Jestivog ulja imade sve manje na zalihama, te je u detaljnoj trgovini dosegio cijenu od K 6.80. Nada je, da će se prešanjem ulja iz bundevskih koštica dobiti nešto ulja, što bi sadanji položaj olakšalo.

Uvoz žita iz inozemstva. Predstavnici ratnih žitnih centrala u Njemačkoj, Austriji i Ugarskoj održali su prošlog tjedna sastanak, na kome su zaključili, da će centrale pri uvozu žita iz inozemstva jedinstveno postupati, kako se ne bi oštećivali interesi konsumenata u saveznim državama. Naročito je u detaile sve jednolično uredjeno, što se tiče uvoza iz Rumunjske, kojim će uvozom upravljati prema stvorenim zaključcima ekspozitura ugar. ratnog produktnog društva u Brasso-u. Glavna je odluka, da se žito ne će kupovati na termine, nego će se sklapati samo takvi poslovi, gdje je žito već spremljeno za izvoz preko granice. Pošto Rumunjska imade dosta žita nad svoju potrebu, te ga je tim više voljna izvoziti u našu monarhiju, jer su joj ini izvozni putevi zatvoreni, imade ovaj sporazumak opskrbnih centrala veliku praktičnu vrijednost, te možemo očekivati žita iz susjedne podunavske države bez bojazni, da bi se spomenute centrale medjusobno nadbijale u cijeni.

Ulje od koštica. Već odavna se je pravilo ulje od koštica bundeva (buča), te su se takodjer dobivale uljene pogače za hranu blaga. Kako je sada nastala velika oskudica ulja, poziva hrvatska vlada na skupljanje koštica od bundeva, te će se ove koštice u postojećim prešaonama pretvarati u ulje i uljene pogače.

Za putovanje u Bugarsku. Polag priopćenja c. i kr. ministarstva izvanjskih posala, kr. bugarska vlada odredila je do daljnje nove odredbe, da putnice inostranaca imadu biti providjene fotografijom dotičnika te pregledane po bugarskom poslanistvu odnosno konsulatu.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijedit svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Zvonimir Randić za izgubljenu okladu sa Jos. Baselli	K	1.—
Radi nesuglasja u društvu darovaše:		
Jos. Baselli	„	5.—
Ivo Opašić	„	5.—
Jos. Raspulić	„	5.—
N. N.	„	10.—
Ant. Grünnbaum	„	2.—
Ivo Hasl	„	1.—
Ukupno	K	29.—
Prije iskazano	„	2179·54
Sveukupno	K	2208·54

Lisnica uredništva.

G. Lj. I. — Pula. Vaš je dopis izišao u našem listu prošle subote — u bjelini.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

A ljudi danas kao da su se svi urotili bili proti njemu, jer ili je dolazio sve više i više, što bliže je bivalo podne, kad je imao da podje na ručak i maleni odmor, za kojim je toliko čeznuo. No danas će to bez sumnje biti kraj tolikoga narodа nemoguće, jer je načelnik već prije jednom za uvijek bio odredio, e imaju svi ljudi da se namire, a onda tek da se polazi kući na ručak, pa bilo to tamam u šest sati poslije podne.

Jadni Žiga Grlica!

No dobra njegova žena kao da se sjetila njegove muke i nevolje, jer mu je iza podneva donijela u ured ručak, koji je Žiga na laku ruku okusio, jer nije imao a ma ni najmanje volje do jela, ako i jest bio još natašte.

Nekako oko pet sati je svršio sav posao i spremao se kući. Blagajnik ga je dakako ponovno podsjetio, neka nikako ne zaboravi na svoje obećanje i da na svaki način dodje poslije večere u ured, gdje će „samo“ dva do tri sata zajedno raditi.

Već je uhvatio bio šešir i htio da izadje, kad ga načelnik pozove u svoju sobu.

— Čujete vi, Žigo! — progovori ovaj ozbiljno i svečano, a uza to promjeri Žigu od glave do pete onim osobitim pogledom, kakovim znadu mjeriti čovjeka samo umirovljeni stražmeštri, kakav je i načelnik bio, — čujete, neka vam ova nepod..pština, da se blago izrazim, koju ste danas počinili, bude za posljednji put! Kako sam čuo, pijančevali ste noćas do zore. To mi se nikako ne svidja, jer ako i jeste jednostavni općinski pisar, ipak morate nastojati, da uščuvate ugled, ako i ne svoj, a ono ugled nas činovnika i ugled naše općine! A još mi se manje svidja to — a ovo ozbiljno prekoravam — što ste danas opet više od čitavog jednog sata prekasno došli u ured i da nijesam naložio gospodinu blagajniku, da otpravi poštu, eto nesreće, eto ukora i globe, ne vama dakako, ne, nego meni kao načelniku, a sve radi vaše kažnjive lakoumnosti i neoprostive nemarnosti. Ovo, što je danas bilo, slaba je preporuka za vas i nikako ne znam, bih li se mogao usuditi da vašu molbu čiste i mirne savjesti preporučim i zagovaram na nadležnom mjestu. Umjesto da nastojite, e se urednim životom i marljivim radom pokažete dostojnim naše milosti, a vi ste se eto podali bećarenju i grubo povredjujete svoje službene dužnosti, što vas ne prikazuje baš u najljepšoj svjetlosti, a još vam manje služi na čast. Zato se čuvajte i ravnajte prema tomu, jer ovo je moja posljednja! A sad idite!

Hu! Grom i pakao! Žiga je mislio, e će se zemlja pod njim rastvoriti i u onaj ga čas progutati. Ni sam ne znajući kako, nadje se za tren oka na cesti. Nemile načelnikove riječi ranile su ga do dna srca i probudile u njemu opet bolna ona čuvstva, koja ga osvajaju i muče već odavna i koja su ovih dana uslijed nade na poboljšicu plaće bila nešto malo kao zatomljena i prigušena.

Tako dakle veli načelnik! Pa da imade barem opravdana razloga, ali ovako? Istina je, da je noćas bio veoma dugo u veselom društvu, ali to je bilo prvi put u životu, a osim toga je bila s njime i žena i punica, istina je i to, da je jutros zakasnio u ured, ali zakasnio je jedan jedini put u ovo petnaest godina. Da, da, danas je upalo u oči načelniku, a bez sumnje i ostalima, što je nešto dulje ostao u krevetu, ali zato im nije po svoj prilici nikad još bilo upalo u oči, što je znao često, veoma često dolaziti na posao već i prije šest sati izjutra i raditi katkad, pogotovo oko početka i pod konac godine, i do desel i jedanaest sati u noći, a ondje i dulje, bilo to petkom bilo svetkom, a da nije čuo nikad ni od koga a ma nijedne riječi pohvale ili barem priznanja, kao da tako mora da bude i kao da je pisar stvoren samo za to, da radi i tegli pout živine za dvojicu ili trojicu. A kolike li buke, vike i galame po čitavom uredu, ako kod prepisivanja ili kod računanja ili na marvinskoj putovnici učini ma i najneznatniju pogrješku, a ne uvažuje se, da je već na hiljade podnesaka besprikorno prepisao; točno izračunao čitave legije računa i izdao bezbroj marvinskih putovnica, kojima nije bilo ni sa koje strane prigovora. Da, da, jadni pisar! A kad slučajno ustreba usrijed mjeseca nekoliko kruna, koliko li tu treba molikanja, „razlaganja i ispričavanja, dok dodje do kukavnog onog „predujma“, koji uopće i nije predujam, već je krvavo zaslužena plaća. (Dalje slijedi.)

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* holera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 29. listopada 1915. | Broj 107.

Zaječar i Pirot zauzeti, srpska bojna linija probijena.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Opći položaj u Grčkoj.

Milan, 28. oktobra. „Messager d'Athe-s“ objavlja resume o općenitom poli-kom položaju u Grčkoj, koji je dobio vo lice, otkako je vlada ententi nega-no odgovorila. Grčka će biti u kratko jeme prisiljena, da svoje držanje na-am entente precizira, jer će se oboru-nu neutralnost Grčke smatrati kao in-ektnu pomoć Bugarskoj. Ako su istinite esti, da je Grčka u dogovaranjima sa ntralnim vlastima, bit će prisiljena, da oje čete prenese na srpsku granicu. oprem još nije ententa protiv Grčke ro nastupila, jasno je, da ententa ne obrava korak Grčke, koja ne će da se zi grčko-srpskog ugovora. Ententa će oje mnijenje dati do znanja Grčkoj, te joj pustiti slobodne ruke. Nova će nota ijediti, čim Grčka odgovori. Istodobno ententom rade i centralne vlasti u čkoj, da ju za sebe predobiju. Njemač-je već koncem prošle godine kušala Grčku nagovori, e nastupi na stranu garske protiv Srbije. Venicelisti nisu to pristali, izgovarajuć se, da im nji-va obala prijeći, e bi se mogli udaljiti entente. Danas se Njemačka zadovo-va grčkom neutralnošću, te želi, da bi buduće tako ostala. Grčka bi dobila o kompenzaciju okolinu Monastira i vgelija, Dodekanos i Albaniju. Bugarski slanik u Grčkoj podupire svim silama ciju centralnih vlasti.

Srpski zarobljenici.

Berlin, 28. oktobra. „Magd. Ztg.“ lja: Broj srpskih zarobljenika u Bu-rskoj iznaša već 9000.

Sastanak austrijskih-njemačkih i bugarskih četa.

Bukarešt, 28. oktobra. Prama vi-ti iz Bukarešta čete centralnih vlasti zele su u ponedjeljak popodne Brzu lanku. Bugarske čete nastavljaju pro-anjem u dolini Timoka, gdje se Srbi orčeno opiru. Prahovo zauzeli su Bu-ri. Tamošnje engleske zalihe ugljena e su u njihove ruke. Jedan dio logora izgorio uslijed žestoke paljbe topništva. esto - Turn-Severin i Gruja prepuni su skih bjegunaca.

Budimpešta, 28. oktobra. „Az t“ javlja iz Bukarešta: U ponedjeljak le su austro-ugarske patrulje u Brzu lanku, gdje su se prvi put sastale sa garskim četama. Ovime je stvoren spoj medju centralnih vlasti i balkanskih sa-nika i Turska je preko Dunava nepo-dno spojena sa Austrijom i Njemač-n.

Zaposjednuće Knjaževca.

Sofija, 27. oktobra. (D. u.) Agence gaire doznaje, da su bugarske čete za-jele Knjaževac i zauzele Drenovuglavu, a je ključ utvrdjenog područja Pirota.

Izgubljeni Srbi.

London, 27. oktobra. (D. u.) U njoj kući upravio je lord Loreburna nje na vladu obzirom na balkansku iju. Ministar Lansdovne izjavio je, da za sada radi o malenim četama, pošto više nije moguće sakupiti. Medjutim se pravlja veća bojna sila za jugoistočnu ropu. Govornik je upozorio na odlučnu mjenu vojničkog i političkog položaja u oistočnoj Europi, kojeg je prouzročilo anje Grčke, koja je odlučila, da ne će biju potpomagati. Osim toga mora da sažaljenjem prizna, da vojska u Srbiji na način, koji daje izgleda da srpske ne će moći dugo vremena opirati se ali austro-njemačkih četa. Mi ćemo ali, rekao je ministar, da engleske upotrebimo u svrhu, da četama cen-nih vlasti zapriječemo put kroz Bu-sku! Ob ovom se jošte raspravlja.

Rumunjska i ententa.

Milan, 28. oktobra. „Corriere della sera“ javlja iz Bukarešta: U dobro poučenim krugovima glasa se, da Rumunjska zahtijeva, da joj ententa dade 400.000 vojske, ako bude ona sudioništvovala u ratu. Ova bi vojska imala nastupiti protiv Bugarske, dok bi Rumunjska koncentrirala sve svoje čete na Karpatima protiv Austro-Ugarske. Francuska i Engleska su već na taj rumunjski zahtjev pristale.

Grčki kralj protiv rata.

Lion, 28. oktobra. „Progres“ javlja iz Atene: Iz dobro poučenog vrela saznaje se, da je kralj Konstantin protiv svakog sudioništvovanje u europskom ratu. Javno je mnijenje u Ateni neodlučno.

Zaječar zauzet.

Sofija, 28. oktobra. (D. u.) Tvrdjava Zaječar pala je u ruke Bugarima.

Željezni obruč.

Sofija, 28. Željezni obruč vojska saveznika opkoljuje Srbiju sve više i više. Naglo prodiranje bugarske vojske u dolini Vardara zapriječilo je svaku pomoć, koja bi mogla stići iz juga. Područje prelaza Kačanika do Krivolaka, kaošto željeznica Solun-Niš, u bugarskom je posjedu. Macedonska vojska Todrova tjera tvrdokornog neprijatelja u borbama na noževe. Macedonsko stanovništvo svuda obasiplje cvijećem dolazeću bugarsku vojsku. Drugo bombardiranje neutvrdjene bugarske obale trajalo je 4 sata po 20 bojnim ladjama. Bugarske baterije nijesu odgovarale.

Grčka posrednica.

Genf, 28. oktobra. Iz Pariza stižu glasovi, da je Grčkoj učinjena ponuda, ako bi ona htjela preuzeti zadaću posredovanja izmedju Srbije, centralnih vlasti i Bugarske.

Srbija i Grčka.

Genf, 28. oktobra. Prama privatnim vijestima iz Soluna, očekuje se tamo budućih dana srpske poslanike, koji će grčkom kraljeviću opisati užasni položaj u kom se Srbija nalazi.

Rusko naviještenje rata Bugarskoj.

Sofija, 28. oktobra. Naviještenje rata od strane Rusije Bugarskoj nije uslijedilo prama pravilima. Izašao je samo carski manifest. Ovdješnji danski poslanik nije dosada dobio uopće nikakvog naloga, da formalno u ime Rusije naviješti Bugarskoj rat.

Naše su čete samo 30 km udaljene od Kragujevca.

Kopenhagen, 28. oktobra. Londonski „Central News“ javlja: Srpska je željeznica Kruševac-Užice razrušena. Čete ne mogu više dobivati municiju iz Kragujevca. Čete centralnih vlasti odaljene su od Kragujevca samo 30 km.

Vojvoda Putnik odstupio.

Pariz, 28. oktobra. (D. u.) „Matin“ javlja iz Soluna: Žali se jednodušno, što je odstupio vojvoda Putnik iz zdravstvenih razloga.

Francusko-engleske čete odlaze na srpsku granicu.

London, 28. oktobra. (D. u.) U dolnjoj kući izjavio je Tennant, da engleske čete u Grčkoj odlaze sa francuskim na grčko-srpsku granicu. Lloyd George je objavio, da će Asquit dne 2. novembra podati izjave o ratu.

Ententa.

Zapovjednik Kovna osudjen.

Stockhom, 27. oktobra. (D. u.). Prama vijesti ruskog lista „Ranoje Utro“ bio je bivši zapovjednik tvrdjave Kovno, Grigorijev, osudjen na 15 godina tamnice, radi predaje tvrdjave neprijatelju prije negoli je iskoristio sva obrambena sredstva. Uzelo se u obzir olakšavajuće okolnosti.

Novi topovi.

Genf, 28. oktobra. Od najbolje informiranog mjesta saznaje se, da se u Francuskoj iznašlo nove topove, kojih je kalibar **44** cm. Ovi topovi nisu samo obzirom na kalibar nešto novoga, već i obzirom na projektil, za kojega se upotrebilo neki novi izum. Topove se je pokusulo, te se postiglo posve zadovoljive rezultate.

Tajne odsude u Petrogradu.

Stockholm, 28. oktobra. „Sydvenska Dagbladet“ doznaje iz Petrograda, da je u tvrdjavi u Petrogradu bilo objeseno više odličnih osoba, koje su pripadale najstarijem plemstvu. Jedni vele, da je bilo objeseno 8, a drugi 11 osoba. Vješanje je uslijedilo tajno, te se veli, da su te osobe bile državni činovnici, koji su snovali urotu protiv careve obitelji.

Engleska pita Portugalsku vojnika.

Lugano, 28. oktobra. Prama brzojavkama, koje su stigle u Rim, zamolila je engleska vlada Portugalsku, e bi joj dala svoje čete, da bi tako mogla svoje čete u Gibraltaru upotrebiti drugdje.

Italija i saveznici.

Milan, 28. oktobra. „Corriere della sera“ raspravlja u jednom članku o tužbama, što ih je iznijelo „Novoe Vremja“ protiv Italije, kako ova u svjetskom ratu zastupa posebne interese, koji bi mogli biti uzrokom, da ostane izolirana. „Corriere“ odgovara već poznatim argumentima, te se brani od napadaja ententinog novinstva. Italija se ne odaljuje od svojih dužnosti, nu pravo ima da svoje sudjelovanje stvori na način, kako je to za nju najbolje. Italija je sa saveznicima potpunoma složna, te će sudioništvovati u ratu prama svojim silama. Polemika je karakteristična, jer dokazuje, da saveznici nisu sporazumni sa djelovanjem Italije. „Corriere“ osigurava, da se sudjelovanje Italije na Balkanu ne kosi sa mnijenjem generalnog stožera.

Kokovcev u Italiji.

Lugano, 28. oktobra. Talijanski listovi javljaju, da će stići u Italiju bivši ruski ministarski predsjednik Kokovcev i to u političkoj misiji. Ide se za tim, da se svede u bliži doticaj rimski i petrogradski kabinet. Ruski listovi ovo poriču, te vele, da je uzrok putovanja taj, što se Kokovcev ne slaže sa Goremkinom, te želi sada provesti vrijeme u tudjini.

Dogodjaji na moru.

Njemačke podmornice u Varni.

Roterdam, 28. oktobra. Iz Atene se javlja, da su u Varnu stigle dvije njemačke podmornice, da paze na rusku mornaricu. Na južni dio bugarske granice stigla je jedna treća podmornica.

Njemačke podmornice na finskoj obali.

Kopenhagen, 28. oktobra. Finski parobrodi, koji su se imali ovih dana vratiti iz švedskih luka u Finlandiju, da tamo prezime, dobili su nagli nalog, da ostanu u švedskim vodama, pošto na finskoj obali operiraju njemačke podmornice, koje su tamo postavile mnogobrojne mine.

Sa bojnih poljana.

Opsjedanje Rige.

Kopenhagen, 28. oktobra. Prama vijesti iz Petrograda, njemački zrakoplovi dnevno napadaju Rigu. U blizini grada traju žestoki bojevi. Danju i noću čuje se grmljavina topova. Grad ima veliku posatku, te je bogato opskrbljen oružjem i municijom i izvanredno jako utvrdjen.

Centralne vlasti.

Savjetovanje članova gospodske kuće.

Beč, 27. oktobra. (D. u.). Od nadležne se strane priopćuje: U zadnje vrijeme bila su posavjetovanja ekzekutivnog odbora triju skupina gospodske kuće. Predmet je raspravljanja bio potanko pretresanje današnje situacije. Na temelju primljenih zaključaka pošla su ona gospoda zastupnici, koji su kod savjetovanja sudioništvovali danas ministru predsjedniku, da mu potanko razlože svoje shvaćanje o današnjem političkom položaju. Deputacija je sastojala od grofa Goluhovskog, kneza Fürstenberga i baruna Czedika.

Uzdrmana engleska svjetska moć.

U zadnje doba počelo se u Londonu otvorenije pisati o crnim oblacima, što se pomaljaju na svem obzorju nad engleskim svijetom. U Indijama, u Perziji, u Africi, razni, osobito muhamedanski rodovi dižu se nezadovoljni protiv engleskih gospodara.

Ne samo indijski Gurkas, nego i afrički crnci u kraljevstvima Ali Dinara, Tokonavi i Darfura, Nuersi i Gallas doznali su za engleske pobjede u Europi, te prijete nezadovoljni i buntovni proti tudjincima, koji su im svezali slobodu i iskorišćuju njihove najvitalnije prihode bogatstva i življenja.

Glas proročkog svetog rata dopro je u najdalnje krajeve Afrike medju ratoborne Somale. Engleske željeznice i karavane nijesu ni malo sigurne u nijednoj od njihovih divljih kolonija.

Engleska počimlje nervozno drhtati za svoju budućnost. Sir Grey nosi veći dio odgovornosti za engleske neuspjehe na diplomatičkom i na političkom polju.

Sada tek moraju Englezi doći do uvjerenja, da nepoštena politika vodi do propasti, te da pravi napredak i uspjeh svakog naroda ovisi jedino od njegovog rada, znanja i poštenja. Njemačka je politika sasvim drukčije radila od engleske. Imali su Nijemci mnogo poteškoća, da prebrode već od Marschalovih vremena. Ali njihovo nastojanje na dobro osnovanom temelju postiglo je svoju dalekovidnu svrhu i velike plodove i na kamenitom balkanskom tlu. Berlin se nije poput Londona, Pariza, Rima i Petrograda uticao nemoralnim političkim spletkama na balkanskim dvorovima i kabinetima. Išao je po pravome putu, a ne po razbojničkim stranputicama. Nije huckao jednu stranku protiv druge, jednu državu i narodnost protiv njezinih susjeda i zemljaka. Berlin nije postupao dvolično i trgovao sad s jednima, sad s drugima, ni nudjao iste zemlje i otoke i Talijanu i Grku, i Bugarinu i Srbinu, nego jedno je samo uvijek i nudjao i obećavao ustrajno bez prevrtljivosti i prijevarne igre. Njemačka je i austrijska politika bila uvijek iskrena i služila še poštenim, konkretnim sredstvima. Pomogla je svoje prijatelje, a nije dolazila pred njih pustim obećanjima za budućnost. Najjača je i najsigurnija igra onoga, koji ima jake i otkrivene karte na stolu. U njegovu gotovu partiju može se svako uzdati, ko mu otvoreno u karte vidi i ne boji se, da mu se štogod skriva.

Njemačka moć ne bazira se na nesigurnim kolonijama, nego na bloku složnih kulturnih naroda, koji su neprestano zadnje napredovali. Naravno je po tom, da je njihova snaga veća, stalnija i kom-

paktnija, nego ona od saveznićkih vlasti. Njemačke i austrijske čete ne idu na balkansko bojište s opasnošću, da ih na tisuće i tisuće jedan silur potopi, nego idu po tvrdome kopnu sigurnim karakom. Sada su Englezi za svoj put u Indije i u Afriku zabrinuti, a još će gore biti kada naše čete prodru preko Srbije do Carigrada i do sueskog prokopa.

Macchiavellijeve pouke.

1. Talijanima: „Knez ne smije nigda sklapati saveza sa moćnijim od sebe, da navali na trećega. Jer ako moćniji još više tvojom pomoću ojača, to postaneš mjesto saveznika slugom njegovim".

2. Za Francuze napisao je zgodno Macchiavelli: „Druga su vrst nevaljale vojske pomoćničke čete. „Jer svakako je zlo po tebe, ili se pobijedi, ili se izgubi. Ako su potučene pomoćne čete, potučen si i ti; ako nijesu potučene postaneš njihovim robom."

3. Neutralcima poručuje: Pripravi si velikog ugleda onaj knez, koji je odlučan u prijateljstvu ili neprijateljstvu, t. j. ako se taj bez krzmanja postavi na jednu ili na drugu stranu. Sudjelovanje u ratu donosi više ugleda, negoli neutralnost.

Putem neutralnosti idu većinom neodlučni knezovi, te dopru po njem najčešće do svoje propasti.

Ako tvoj saveznik pobjedi, ostaneš i ti nešto ovisan od njega ali puno će ti i njegova zahvalnost koristiti. Ako bude poražen, imaš uvijek u njemu prijatelja, koji će ti pomoći da se skupa obojica podignete.

4. Za Engleze napisao je: „Smijem ustvrditi, da je vrlo štetno biti pošten: ali biti na glasu kao pobožan, vjeran, čovjekoljuban, bogobojan. . . . to je puno korisno. Svako vidi ono, što sve ti činiš; malo ko shvaća kakov za pravo jesi: a ni taj ne smije prigovarati sveopćem mnijenju."

5. O zauzetim zemljama kaže florentinski tajnik: „Novi knez je najmanje u stanju da izbjegne zlu glasu, kao okrutnik. To lijepo prikazuje Virgil, gdje veli Didonom, koja se za svoje strogo vladanje ispričuje: Prilike prijestolj nov snažnom vladati sile me rukom; kraljevat kasnije se da blaže milošću i manjom mukom.

6. O militarizmu. Plaćena i svaka tudjinska momčad je nekorisna i pogibeljna. Labava je snaga kneza, koji se na tudje oslanja.

Potpišite Treći ratni zajam!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Savezničke čete, koji se bore kod Čartoriska zauzele su jučer na juriš selo Rudku. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Neprijateljska topnička paljba bila je jučer na soškoj fronti opet živahnija. Talijanska treća vojska nije dosada ponovila navale na visoravan Doberdoba. Naprotiv nastavila je sjeverno priključujuća druga vojska višeputa uzaludna svoja naprezanja protiv naših jakih pozicija, te ih je proširila na kotlinu Bovca. Nadalje druga vojska navaljuje na dolomitsku frontu i južni Tirol. U odsjeku su Rive u toku uvodne borbe. Na visoravni Lavarona polazi neprijatelj sapema na navalu. Pokušaj protiv naših pozicija utvrde Luserna izjalovio se je u vatri našeg topništva. Pred brdom Col di Lana slomiše se jučer popodne 6 juriša Talijanaca. Istotako bile su neuspješne male neprijateljske navele protiv Tressasi, protiv pozicije Fanesa i sjevernom izlazu doline Travenare. U prostoru Bovca odbili su branioci na zapadnom obronku Javršćeka krvavu navalu pred zaprekama. Protiv naših linija jugoistočno Mrzlog Vrha i protiv Dolja prodirale su ponovno jake sile. One su bile istotako suzbijene. Samo za pojedine dijelove jaraka još je u toku borba. I navečer poduzeta neprijateljska navala protiv prostora sjeverno Sela bila je slomljena. Pokušaj prelazenja Talijanaca sjeverno Kanala bio je osujećen. Gorički mostobran bio je opet pod teškom paljbom. Mjestimični nasrtaj neprijatelja protiv brda Sabotin izjalovio se potpunoma. Više talijanskih bataljuna, koji su prodirali protiv odsjeka sjeverno brda Sv. Mihovila, morali su uslijed vatre našeg topništva i strojnih pušaka bježati natrag u svoje zaštite.

Srpsko bojište.

Istočno Višegrada prodirajuće austrougarske čete bacile su neprijatelja s obje strane Karanlabalvane preko granice natrag. Dvije protunavale crnogorske brigade poduzete s boka bile su odbijene. Desno krilo, zastavljeno od austro-ugarskih sila vojske Kövessove, prekoračilo je gornju Kolubaru u širokoj fronti. Njemačke čete dostigle su gorski lanac sjeverno Rudnika. Istočno odavle prodiru u istoj visini austro-ugarske kolone s obje strane ceste Topolà-Kragujevac. Vojska Gallwitzowa pridobila je na prostoru zapadno željezničkog kolodvora od Lapova i otjerala je protivnika u teškim borbama iz visina jugoistočno Svilajnca. Prva bugarska vojska osvojila je Zaječar i Knjaževac, te se uspješno bori na visinama uz obalu Timoka. U Knaževcu zaplijenilo se je četiri topa i šest vozova municije.

Zamjenik poglavice generalnog stožera. pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Ništa nova.

Istočno bojište.

Sjeveroistočno Garbunovke održali smo novo zauzetih pozicija protiv ruskih navala. Groblje kod Šćalija je opet u našem posjedu. Zarobili smo 2 časnika i 150 momaka. Kod Šćersija na Njemenu izjalovila se jaka ruska navala. Zapadno Čartoriska zauzeta je Rudka.

Srpsko bojište.

Vojske Kövessove i Gallwitzowa su u dalnjem prodiranju. Vojska Gallwitzova zarobila je od 23. oktobra 2033 momaka i zaplijenila više strojnih pušaka. Bugari su sjeverno Knjaževca prekoračili Timok u širokoj fronti.

Vrhovna vojna uprava.

Pirot zauzet.

Sofija, 28. oktobra. (D. u.) Bugarske su čete zauzele Pirot.

Navala na Varnu.

Sofija, 28. oktobra. Jučer ujutro bombardirala je ruska mornarica Varnu. Dva ruska broda razreda „Tri Svjatitelja" bila su potopljena po granatama ili torpedima. Drugi su se brodovi ustegli proganjani od podmornice. Nekoliko je civilnih osoba od bombardementa ubijeno. Vojnička je šteta neznatna.

(„Tri Svjatitelji" ima 11.308 tona, sa 4 topa po 30·5 cm. Gradjen je 1893., pregradjen 1912. Brzina 14 milja na sat. Drugog tipa ovog broda nema. Regbi da je koji drugi njemu sličan.)

Princ Gjuro ostaje u Parizu.

Pariz, 28. oktobra. (D. u.) „Temps" doznaje, da grčki princ Gjuro, brat kralja, koji se je imao povratiti u Grčku, odložio je odlazak te će ostati i nadalje u Parizu.

Srpska bojna linija probijena.

Sofija, 28. oktobra. (D. u.) Osvojenje Pirota uslijedilo uslijed dugih krvavih bojeva. Vijesti se o osvojenju Zaječara, Knjaževca i Pirota dojmile cijelog pučanstva. Ovi uspjesi, kojima je cijela srpska bojna linija probijena, otvoriše put u srce Srbije.

Bombardovanje je ruske mornarice pred Varnom bilo napereno protiv luci i gradu, te oštetilo nekoliko zgrada.

Razne vijesti.

Molba Crvenog križa na pučanstvo Pule. Nastupilo je hladnije godišnje doba. Broj bolesnih vojnika i radnika narodnog ustanka biva uvijek veći. Mjesna podružnica ima ovdje prilike, da potrebitim podijeli topla odijela i rubeninu. Toplo se umoljava stanovništvo, da izruči mjesnoj podružnici stara upotrebljena odijela i obuće obuvala.

Strukovne škole za bjegunce iz Juga. „Slovenec" piše: Pomoćni odbor za bjegunce iz južnih pokrajina učinio je primjerene korake i takodjer postigao, da se u taborima, bjegunaca otvore primjerne strukovne škole. Tako će se za bjegunce iz Fojane, Mariana i Pierisa otvoriti pletarska škola, za bjegunce iz Gorice, Solkana i Mariana strukovnu školu za pokućstvo i stolice, za bjegunce iz Gorice i Mirna postolarska strukovna škola i čipkarske škole za one bjegunce iz južnih krajeva, gdje je čipkarstvo domaća industrija. Svećenici i učitelji med bjeguncima su zamoljeni, da idu kod toga spomenutom odboru na ruku. Profesionisti i specijalisti raznih obrta, koji bi bili sposobni za poučavanje, nek se obrate na gori spomenuti pomoćni odbor. (Beč, IV., Favoritenstrasse 25). U ovom izkazu ne nalazimo, što je odbor odlučio za istarske bjegunce, nu nadamo se, da je priskrbljeno primjereno i za naše istarske evakuirce.

Naši evakuirci. Iz Gmünda primili smo odulji dopis, kojemu je cijeli smisao ovaj: „Gospodo narodni zastupnici, gdje ste, zar nikoga nema, da posjeti ovaj narod?" Mislimo, da nam je dužnost „Hrvatski List" ovaj upit naroda iznese na gospodu zastupnike javnim putem te se nadamo, da nam toga ne će nitko zamjeriti, a dopisnika molimo, da se ovim zadovolji.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

Eto, ovakove su crne misli osvajale Žigu Grlicu, kad je sav uzbudjen, zlovoljan, satrt i pun gorčine polazio kući nastojeći da silom prikrije uzburkane osjećaje i da se pokaže pred svojima što mirnijim i veselijim.

Došavši u svoj stan nemalo se začudi, kad nadje u sobi vijećnika Rusa i njegovog svaka Ridjana. Ma da su prozori bili širom otvoreni, — a vani je u ovo jesensko doba bilo prilično već hladno, — ipak je sva soba bila napunjena zagušljivim dimom, koji su njih dvojica sve u šesnaest vukli i odbijali iz svojih „amerikanskih" lula. Kraj njih je sjedjela njegova žena i na njoj se je na prvi pogled razabiralo, kako teškom mukom suspreže zijevanje. Čim je zamijetila Žigu, uzdahnula je veselo, kao da joj je odlanulo — i za čas je nestane u kuhinji, gdje je, sudeći po ugodnom mirisu, koji se odanle rasprostirao, punica spremala večeru.

Ne časeći ni časa stadoše mu Rus i Ridjan pričati, zašto su eto došli do njega. Ridjan je bio kod kotarskog kao kaznenog suda osudjen na kazan zatvora od četrnaest dana i platež odštete od trideset kruna, jer da je iz zlobe namamio bio u svoje dvorište pet gusaka svoga susjeda, poubijao ih i pobacao preko plota u susjedov bunar. Pred nekoliko je dana primio prepis osude i sad ga eto kod Žige, da mu ovaj sačini pismeni priziv, pošto da nije kriv te se s osudom nikako ne može da zadovolji.

Vijećnik je Rus opet došao, da mu Žiga napiše tužbu proti vijećniku Katani radi uvrede poštenja, počinjene time, što mu je ovaj jutros preko ceste u prisutnosti kume Mande i strine Bare dobacio, e je vucibatina i badavadžija.

Svakom drugom zgodom bili bi ovi, „klijenti" Žigi Grlici možda dobro bili došli, ali danas nikako ne. Kako da ovako sav nesabran i slomljen, gotovo bolestan, piše prizive i tužbe! Za Ridjana hajde de, mogao bi još nekako „skrpati" taj priziv, ali kako da za vijećnika Rusa sastavi tužbu proti vijećniku Katani? Bio je doista u velikom škripcu, jer u jednu ruku nije htio da se zamjeri Rusu, a u drugu se je ruku bojao, e će mu Katana uzeti za veliko zlo, ako sazna, e je on, Žiga, pisao tužbu proti njemu, a nekoliko ga je dana prije toga eto moljakao, da mu ide u općinskom vijeću na ruku i podupire njegovu molbu.

I Žiga se je stao na sve načine izgovarati i ispričavati, e se u takove poslove ne razumije, a konačno da se tim stvarima uopće i ne smije kao općinski pisar da bavi. Ali da! Ridjan, a pogotovo Rus ni da čuje njegovih razlaganja.

— Što velite? — upade Rus.

— Da se u ovakove ne razumijete, a? Što još! Kakav bi vi tad općinski pisar bili, a? A imate dapače i blagajničke i bilježničke ispite! Idite! I onda velite, da se tim stvarima ne smijete baviti, je li? A zar mislite, da ćemo mi na veliko zvono objesiti, e ste vi sastavljali naše prizive i tužbe, je li? Jok! Šutjet ćemo kao grob, ni živa duša ne će a ma ništa saznati. Ja mislim, da ćete to drage volje učiniti, ako već ne za volju momu svaku Ridjanu, a ono za ljubav meni kao općinskom vijećniku, jer dobro znadete, da ruka ruku mije, je li? A znajte i to, da vaš posao ne će biti uzaludan. Ridjan će vam već donijeti po koji sirac ili oko Božića koje parče svinjskoga mesa, a ja . . . .

— Jok, hvala lijepa! — prekine ga Žiga. — Kad bih se već dao na posao, radio bih besplatno, pogotovo za vas. Ali, dragi prijatelji, ne smijem i ne mogu, vjerujte mi! Tko zna, radije od mene!

— Ali Žigo! — navali na nj Rus, povuče ga na stranu i stane mu nešto na dugo šaputati u uho.

— Hm, lijepo! — promrmlja Žiga. — Kad ste me već toliko zaokupili i ne dali ništa dokazati, neka bude, ne dakle, uz uvjet, da šutite kao mrtva pećina, jer bih ja inače mogao da imam vrlo velikih neprilika i neugodnosti. Dobro dakle! do kad treba da bude stvar sačinjena?

— Još večeras! — povikņu obojica.

— Eto meni ističe sjutrašnjim danom rok za podnešenje priziva. — uvjeravao je Ridjan, — a ja moram sjutra na sajam pak hoću da tom zgodom lično predam sudu tužbu, — tvrdio je Rus.

— Hm, još večeras! — usklikne Žiga zlovoljno. — Ne, to nije ni na koji način moguće, jer eto moram odmah natrag u ured, da pomognem gospodinu blagajniku.

— Što, da pomognete blagajniku? — skoči Rus. — Onoj lijenčini, koji ništa ne radi, nego tek hoda po ovrhama i šeće od kuće do kuće utjerujući porez i milom i silom, je li? E, pa dobro, pa neka blagajnik za vas glasuje na vijeću.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari Jos. Krmpotić, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj Josip Hain. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 30. listopada 1915 | Broj 108.

Uzaludna talijanska naprezanja.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Rumunjska neutralna.

Berlin, 29. oktobra. „B. Z. am Mittag" javlja iz Sofije: List „Utro" javlja iz Bukešta: Rumunjski kralj primio je u audijencu bugarskog poslanika Radeva, te izjavio, da će Rumunjska ostati neutralna, ako Bugarska ne bude ticala rumunjskih interesa.

Francuske čete u Macedoniji.

London, 29. oktobra. Havas javlja: 23. oktobra navalile su francuske na tri bugarske divizije na fronti Gradac-Valandovo-Rabrovo južno Strumice su ih natjerale u bijeg protiv srpsko-bugarske granice. Francuzi su imali oko mrtvih i nekoliko tuceta ranjenih. Topa 65 milimetra nanijelo se Bugarima kih šteta.

Srpsko zlato u Grčkoj.

Pariz, 29. oktobra. „Temps" javlja Atene; Prefekt iz Florine brzojavio je koj vladi, da su u petak dovezeni u rinu arkiv i zlatni novac srpske narodne ke, da se ih otpremi dalje u Monastir. ma vijesti iz Monastira, zlato se nije poslalo dalje, nego se nalazi u Grčkoj zaštitom grčkih vojnika.

Srpski ratni izvještaj.

Niš, 25. oktobra. Dne 22. javio je ki glavni stan slijedeće: Na sjeverozapadnoj fronti povukle su se srpske čete on ogorčenih bojeva na liniju lijeve Mlave — Veliko Gradište i desnu Kolubare i Tarije. Kod Višegrada, hercegovačkom području, uspjelo je rijatelju prekoračiti Drinu sa trim bataljunima. Opaža se jako neprijateljsko piranje na ovoj crti.

Istočna fronta: Uslijed jakog pritiska prijatelja u smjeru na Knjaževac, pone su se srpske čete na direktne obrambene pozicije ovog grada. Neprijatelju je jelo da predje na Kraljevo-Selo kod sta Drenovca na lijevu obalu Timoka. okolici Pirota nema nikakove promjene. bili smo sve neprijateljske navale na u Moravu.

Bogati plijen u Srbiji.

Berlin, 29. oktobra. „Vossische Zeitung" javlja iz Sofije: Okolnost, što su ari posvuda našli na tako velike ne hrane jasno dokazuje, e Srbi nisu čivali, da će Bugari tako brzo napredovati. Ranjenici, koji se vraćaju sa fronte ovijedaju, da srpsko pučanstvo bježi unutrinju zemlje. Ostaju na svojim stima samo starci i žene.

Sveza Solun-Niš.

Stockholm, 29. oktobra. U mjeronim petrogradskim krugovima izjavlja da prekinuće sveze Solun-Niš znači za iju pravu katastrofu, pošto je ovuda nta slala u Rusiju municiju.

...ka zahtijeva, da čete zapuste Solun.

Berlin, 29. oktobra. Iz Soluna se a: Grčki zapovjednik luke predao je vjedniku savezničke mornarica notu, zahtijeva, da se englesko-francuske odvedu iz Soluna najkasnije do 6. mbra.

Ulaz Bugara u Prizren.

Lugano, 29. oktobra. „Stampa" i zzetta del Popolo" javljaju, da su ri unišli u Prizren.

Pomoćne čete za Srbiju.

Amsterdam, 29. oktobra. Prama no stiglim vijestima zaključila je engda, posalje Srbiji na pomoć jake Rusija će u Besarabiji sabrati mnoge sile.

Navala na Bugarsku.

Kopenhagen, 29. oktobra. Ruska je vlada konačno odustala od toga, da bi svoje čete iskrcala na bugarsku obalu, za što će od Rumunjske opet zahtijevati da joj dozvoli prolaz u Bugarsku i to u oštrijoj noti.

Grčka i macedonske željeznice.

Atena, 29. oktobra. Prama zakonu, što ga je stvorila komora, u buduće bit će sve željeznice u Macedoniji pod državnom upravom. Za sada izdat će se carska naredba, koja će privremeno urediti isplaćivanja namještenih osoba. Što i kako će se urediti sa željeznicama inozemnih društava i činovništvom nije ništa rečeno.

Ruski poslanik u Sofiji.

Stockholm, 29. oktobra. „Riječ" javlja: Položaj se je ruskoga poslanika, Savinskog, koji je radi bolesti morao ostati u Sofiji, pogoršao. On je gost inozemskog poslanika, te se nalazi u zgradi ruskog poslanistva, koju je uzeo inozemski poslanik kao svoju.

Posvuda napredovanja.

Sofija, 29. oktobra. Prama vijestima iz glavnog stana, tok borba nadmašuje svako očekivanje. Srbi, koji su se prvih dana izvojno opirali i svaki pedalj zemlje krvavo branili, počeli su popuštati. Skupno sudjelovanje bugarskih četa sa onima centralnih vlasti zapečet će doskora, a kod Oršove su se čete već združile. Nada Srba, da se povuku u Albaniju izjalovljena je, pošto su Albanci odlučili, da se pridruže Bugarima. Govori se, da je Esad paša pripravio sve mjere za bijeg.

Grci i inozemne vojske.

Berlin, 29. oktobra. Ratni je ministar izdao naredbu, prama kojoj je svakom Grku, koji je obvezan na vojničku službu, zabranjeno, da ustupi kao dobrovoljac u bilo koju inozemnu vojsku.

Bugari i Turci zaposjeli prelaze Rodopa.

Atena, 29. oktobra. Prama ovamo siglim vijestima, bugarske i turske čete su zajednički zaposjele prelaze gorja Rodopa.

Razoružavanje u Grčkoj.

Sofija, 29. oktobra. Prama vijesti iz Atene, jučer je predloženo u komori neka bi Grčka započela razoružavanjem, pošto ju i onako nitko ne će napasti, a Bugarska i onako nema namjere, da na Grčku navali.

Kada će se Rumunjska odlučiti.

Bukarešt, 29. oktobra. „Dimineata" javlja iz diplomatičkih krugova: Odluka Rumunjske pasti će jedva onda kada se razjasni opći položaj na Balkanu, kad uvidi, da je ententa izgubila svoju igru na Balkanu, i kad bude zapečaćen udes četa, što su iskrcane u Solunu i kad budu centralne vlasti pobjednice na Balkanu, Rumunjska će slobodno izjaviti, kojoj stranci pripada.

Ententa.

Imenik Nijemaca u Rusiji.

Stochkolm, 29. oktobra. „Dien" javlja: Ministarstvo unutrnjih poslova izradilo je potpuni iskaz njemačkih kolonista u gubernijama Tobolsk, Tomsk, u području Akmolinsk i u istočno azijskom obalnom području.

Engleski princ putuje u Atenu.

Berlin, 29. oktobra. „Tägliche Rundschau" javlja iz Londona: Jedan član engleske kraljevske kuće otputovat će skorih dana u Atenu, da u zadnji čas predobije grčku vladu, da pristane uz ententu i da ju spasi.

Bark o financijalnom položaju.

Kopenhagen, 29. oktobra. „Berlingske Tidende" javlja iz Petrograda: Financijalni je ministar primio zastupnike novinstva, te im podao pregled o financijalnom položaju. Odbor Dume i drugih praktičnih financijera raspravljati će o privremenom zakonu za poreze. Glavna reforma sastoji se u tome, što će se uvesti porez na osobnu dohodarinu, i što će se uvesti neke monopole, tako n. pr. na žigice, čaj i slador. Ministar je sa zajmom u tudjini posve zadovoljan. Na ruskom trgu ima sada obilje novaca.

Iz neutralnih zemalja.

Uapšenja Nijemaca u Americi.

New-York, 29. oktobra. Ovdje su bile uapšene dvije osobe imenom Bergmann, koje su imale kod sebe veliku množinu eksplozivnih tvari. Osim toga imali su strojeve za mine, koji se mogu pričvrstiti na brodove. Redarstvo ih optužuje, da su kušali baciti u zrak tvornice municije i da su imali nacrt navaliti na brodove, koji su bili krcati ratnim materijalom. Jedan je od ovih tobož njemački poručnik imenom Fay, a drugi njegov šurjak Valter Scholz. Državni odvjetnik vodi takodjer istragu i protiv drugih Nijemaca, koji su tobož pripravljali nemire u Meksiku. Novine ustvrdjuju, da je svrha bila, e bi se Wilsona zaposlilo sa nemirima u Meksiku i da bi se ga tako odvratilo od njemačkih podmornica. (Bit će ovo opet obična američka izmišljotina. Op. Ur.).

Na moru, na kopnu i u zraku.

Danzer-Armee-Zeitung piše:

Središnje vlasti ukazuju protivnicima svoju željeznu volju. Mi odabiremo mjesto i vrijeme boja a neprijatelji moraju se prigibati. Organiziramo takve vojske, izvadjamo takve operacije kakvih nije svijet od Aleksandra Velikoga doživio.

Na srpskom tlu bore se naše dvije velike vojske pod iskušanim generalima pl. Kövesom i pl. Gallwitzom i pod vodstvom generala feldmaršala pl. Mackensena. Austro-ugarska-njemačka vojna skupina pritište Srbe goneći ih na 150 kilometara dugoj fronti prama jugu i prama bugarskim četama, koje opkoljavaju Srbe sa protivne strane i tjeraju ih istodobno sa svih pozicija na 300 kilometara dugoj crti od Timoka do staroplaninskih visova, od Pirota do Vranje, i u Moravskoj i u vardarskoj dolini. Odvojene su već srpske čete, i veliki njihovi odjeli u Macedoniji odsječeni su od glavne srpske sile u Staroj Srbiji, čekajuć na prekasnu i presporu englesko-francusku pomoć. Sažaljenja vrijedne su protivničke izjave, da pošto nijesmo mogli poraziti ni Rusa ni Talijana, ni Francuza, bacamo se sada protiv malene Srbije sa bugarskim i turskim četama zajedno. Ali bi Englezi i Francuzi bolje učinili, da mukom muče, jer koliko je pohvalna čast, kojom Srbija brani svoje položaje do zadnje kapi toliko je nepoštena i bezdušna igra, koju je četvorni sporazum sa Srbijom odigrao. To je najbolja lekcija za ostale balkanske države. Ne samo Bugarska, već i Grčka k tomu i Rumunjska došle su do uvjerenja, da je pogibeljno imati na svojoj strani srpske saveznike.

Francuska i Engleska pokazuju u najnovije vrijeme barem dobru volju, da Srbiji pomognu; ali Italija je isto izdajnička sa Srbijom, kao što je bila prije s nama. Italija misli da još preveć čini, kada bezuspješno navaljuje protiv Folgarije i Lafrona, te protiv Doberdoba i Solkana.

Ni Francuzi nijesu naškodili Nijemcima na zapadnoj, ni Rusi na istočnoj fronti. Navaljuju istina i jedni i drugi, ali ne mogu nikako ni malo naprijeda.

Neprijatelji su nesretni u ratovanju i kod kuće takodjer, jer je nekakva čudna pošast počela da hara medju njihovim prvim ministrima. Delcassé, Grey, Sonnino i Sasonov su već od bolesti skrhani ili barem opasno zaraženi. I cijeli saveznički narodi silno su neraspoloženi.

Nije čudo dakle, što se je Bugarska u svojoj slobodi odlučivanja čuvala od entente i sjedinila svoju budućnost sa našom uz motivaciju: „Nalagala nam vlastita korist, da idemo na stranu, na kojoj će očito biti pobjeda.

***

Na moru nije bilo akcije ruske mornarice protiv Varne i bugarske obale. Francuska ladja dovezla je bila u Solun ratnog materijala za Srbiju, ali morala je otići ne opravivši ništa, jer je sveza sa Srbijom prekinuta. Na Dardanelima zavladao je mir. Na Jadranu smije se pomoliti samo periskop koje neprijateljske ronilnice.

Na istočnom moru progone življe engleske podmornice njemačke brodove; potopile su prošlog tjedna njih trojicu. Engleska eskadra nije ništa poduzimala protiv flandrijskih njemačkih pozicija.

Na Dunavu pročišća naša flotilja korito rijeke od podvodnih zaprijeka i krči si put za dolnje operacije niz Dunav.

***

13. i 14. oktobra nabacili su opeta njemački Zepelini bombama London i engleske baterije kod Ipswicha. Oštetili su londonske dokove, Hamptonov vodovod i nanijeli Englezima silnih materijalnih gubitaka. Bilo je 56 mrtvih i 114 ranjenih.

Razmještanje kapitala u ratno doba.

Već nekoliko puta pisalo se o cirkulaciji novca u narodnom gospodarstvu. Govoriti o tome, kako raste blagostanje naroda, kako se štednjom i proizvodnjom novih dobara umnožava narodni imetak, općenito uzeto ovo posve je ispravno, narodni imutak se umnaža, ali ako zavirimo u bit narodnog kapitala i ako ga raščinimo, kako je taj kapital razmješten, onda ćemo bez sumnje posve drugu sliku dobiti, nego je zamišljano.

Ovo raščinjavanje narodnog kapitala bezuvjetno je nužno, ako želimo upoznati jakost i snagu narodnog blagostanja. Narod, koji možda imade veliki narodni kapital, još uvijek nema koristi od toga kapitala, ako je nagomilan u rukama nekolicine.

Rat je stvorio nad sve povoljnu konjunkturu za koncentraciju kapitala. Narodni slojevi, koji kupuju i plaćaju gospodarske proizvode uz visoke cijene, u koliko nijesu proizvoditelji, a nagomilavanje pospješuje kapital u ruke proizvoditelja, koji su opet in ultima linea kapitalisti, tako da se kapital i zarada množi u njihovim rukama. Time dolazimo do razmješćivanja kapitala u jednom narodu, pa se zato mora osobita važnost položiti, da upoznamo razmješćenje kapitala.

Mi danas ne znamo, kako je rat razmjestio kapital u našoj domovini, i zato nam fali temelj za ozbiljni kriterij o narodnom kapitalu i utjecaj istog na jakost našeg čitavog narodnog gospodarstva. Možda će nam poslije rata statistika i tu pomoći i sabrati taj materijal, da uzmognemo vidjeti, u koje vode smo zaplovili za vrijeme rata i tko je najviše koncentrovao novac u svoje ruke. O tome će najme ovisiti i čitavi narodno-gospodarstveni razvitak zemlje.

Već kod upisa prijašnjih ratnih zajmova vidjelo se, da se doista kapital koncentrovao u ruke industrijalnih proizvoditelja, a sada će se vidjeti i sa mnogo vjerojatnosti i koncentracija kapitala kod poljoprivrednih proizvoditelja.

Ova potonja koncentracija bit će daleko raširenija po broju i po visini kapitala, nego ona prva. Koncentracija kapitala u poljoprivredi povoljnija je od koncentracije kapitala u industriji i trgovini, promatrano sa narodno-gospodarstvenog gle

dišta našeg naroda i to zato, što će poljoprivredni slojevi ojačati i uslijed toga dići prvotnju proizvodnju. Time će ojačati baš oni slojevi, koji su do sada najljoše stajali u našoj domovini i što je imalo za posljedicu veliko iseljivanje i depekeraciju tla. Siromaštvo naroda uzrokom je opće kulturne, socijalne i gospodarske zaostalosti naše domovine, a iz te opće zaostalosti rodili su se svi oni poroci, protiv kojih smo se nemoćno borili na svim gorespomenutim područjima.

Ovisnost i zaduženost ograničavala je slobodu narodnih vodja i naroda samoga, a to sve opet opću političku ovisnost.

Držimo stoga, da će novo razmješćenje kapitala, koje je ratno stanje uzrokovalo, biti donekle povoljno po naše opće narodno gospodarstvo, samo se mora nastojati, da se novac naroda racijonalno upotrebi. „Hrv. Lloyd."

Razne vijesti.

Naši evakuirci. Šumberk, 23. oktobra. Od polovice septembra nalazi se ovdje u Šumberku župnik iz Filipana, Frane Livić, kao župnik za nas evakuirce. Ima nas u ovom kotaru, koji je dvaput veći od puljskog, raštrkano u 54 sela 1803 evakuiraca. Osim triju obitelji svi smo Hrvati iz općina: Kanfanara, Svetvinčenta, Barbana i Vodnjana. Velečasni gospodin župnik skrbi za nas kao pravi otac. On nastoji u svakoj prigodi, da nas uvjeri, e treba da smo ponosni, što smo i mi hrvatskog roda. Mi to danas ćutimo više no ikada, jer vidimo kako se naša braća na bojnim poljama junački bore za kralja i dom. Kad se kući vratimo hrlit ćemo rado na izbore za hrvatsku stvar. Našu rodnu grudu, našu hrvatsku Istru ljubit ćemo u budeće većom ljubavlju, te joj šaljemo svoje sinovske pozdrave.

Buzet. Smrt zaslužna svećenika. Vč. gosp. Ladislav Tonković, rodjen dne 19. junija 1873. u Kostreni kod Bakra, bivši župe upravitelj u Brestu kod Buzeta umro je nakon kratke bolesti dne 16. oktobra 1915. Pokojnik je službovao u Lanišću, Slumu, Sovinjaku, Račicama, Gračišću te napokon u Brestu. — Kod pogreba, što ga je predvodio preč. gosp. dekan Ivan Flego, prisustvovalo je — kako čitamo u Novinama — veoma mnogo naroda. Zastupane su bile sve ovdješnje oblasti kao: općinska, školska, sudska i vojnička. Od svećenika bila su ova vč. gg.: Ivan Flego, dekan u Buzetu, Brozović, kap. exp. u Črnici, Vrbka, župnik u Lanišću, Sime Červar, župnik u Zrenju, Klun, župe upr. u Sovinjaku, Elner, župnik u Dolenjoj Vasi, Vodička, župnik u Vodicama, Žigulić, župe upr. u Draguću, p. Hrisogon Tišler, župe upr. u Roču te Ujčić, kapelan u Buzetu. — Pogrebni govor držao je vč. g. Elner. Taj sjajni sprovod, pa suze, što ih je narod prolio, taj dan najbolje svjedoče, kako je bio pokojnik obljubljen kod puka. Bila Ti zemljica laka, o Lade; uživao vječni pokoj!

Svijeće. Kako smo već javili, odavna je cijena svijećama poskočila, te i sada po malo raste, jer je produkcija svakim danom skuplja. Na tržištu se nalazi prilična količina svijeća, ali veoma loše kvalitete, a te su svijeće jako skupe.

Generala Boroevića izabrali su počasnim gradjaninom gradovi: Požega, Varaždin i Brod.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Jučer izvela je druga i treća vojska opću navalu nanovo sa svom silom. Time je bila bitka na cijeloj primorskoj fronti opet u toku. Pješadijsku navalu pripravila je topnička paljba, koja je u mnogim odsjecima narasla do paljbe sviju kalibra, a osobito protiv goričkog mostobrana dostigla je takovu žestinu, kakove ovdje jošte nije nikada bilo. Ali niti ova vatra, niti slijedeći juriši nijesu mogli uzdrmati naših četa. Opet su ove krvavo odbile neprijatelja na cijeloj fronti, te su bez iznimke uzdržale svoje mnogostruko ispucane pozicije. Ako je neprijatelj tu i tamo prodro u koji jarak, bio je bezodvlačnom protunavalom opet otatle odstranjen. Teškom danu, koji je svršio potpunim neuspjehom za Talijance, slijedila je mirna noć. I na Dolomitskoj fronti traje neumanjena neprijateljska navalna djelatnost. Ovdje je protivnik upravio svoja žestoka naprezanja protiv Col di Lana, pred kojim se je skršilo već toliko juriša, a jučer dvije nove navale. Talijanski letjelac bacio je na Miramar jednu bombu.

Srpsko bojište.

Crnogorski bataljuni, koji nastupaju jugoistočno Višegrada, bili su potučeni kod Drinska i Suhagore. Njemačke divizije vojske Kövessove prodrle su u okolicu Rudnika. Austro-ugarske sile ove vojske prekoračile su jednom navalom nizine gornje Rače, koje su uslijed trajujućih kiša skoro neprohodive, te su u ogorčenim borbama bacile neprijatelja iz čuničke visine, a na juriš zauzele crkvu i selo Čunić. Vojska Gallwitzova prekoračila je u prostoru Lapova Lepenicu, te je jugoistočno Svilajnaca dalje napredovala. Bugarska je prva vojska osvojila Pirot. Neprijatelj je nastupio uzmak pred cijelim njezinom frontom.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 29. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na pojedinim mjestima fronte živahna topnička paljba.

Istočno bojište.

Položaj posvuda nepromjenjen.

Srpsko bojište.

Kod Dvinske, južno Višegrada, bio je neprijatelj odbačen. Istočno odavle potisnut je preko granice. Zapadno Morave postignuta je opća linija Slatkovica-Rudnik-Čunić-Botočina. Jugoistočno Svilajnca izjurišali smo neprijateljske pozicije s obje strane Resave. Zarobili smo preko 1300 Srba.

Pred frontom vojske Bojadjeva neprijatelj uzmiče. Vojska progonja.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 28. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Čete, koje operiraju u dolini Timoka i ozdo Pirota odbile su nakon ogorčenih borba na cijeloj fronti srpsku vojsku, koja se sada nalazi u općem uzmaku protiv zapada. Neprijatelja proganjamo, te smo već u posjedu gradova Negotin i Brze Palanke na desnoj obali Dunava, gdje je naše konjaništvo došlo u doticaj sa savezničkim četama, kaošto i gradova Zaječar i Knjaževca i više mjesta u dolini Timoka. Na ovoj smo fronti zaplijenili 16 topova, veliku množinu ratne municije, kaošto zalihe. U dolini Nišave prisvojile su naš čete sjevernu utvrdu tvrdjave Pirota, te su dospjele do samog grada, nu operacije su bile prekinute radi noći, koja je u to nastupila. Neprijatelja proganjamo na cijeloj fronti. U dolini Kosova dospjele su naše čete do okolice sjeverno Kačanika i obale gornje Morave. Francuske čete, koje prodiru istočno Gilana od Valandova protiv Cepeli-Balkana, bile su odbijene od Bugara uz teške gubitke. Dne 27. oktobra prikazala se pred Varnom ruska mornarica sastojeća od 20 jedinica, te je kroz dva sata bombardirala grad. U isto vrijeme tri su hidroplana bacili bombe na Varnu, te je od pučanstva mrtvo 6 muških i 3 žene, a isto toliko ranjenih. Jedno smo neprijateljsko letalo pogodili.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 29. oktobra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Dne 27. oktobra navalila je jedna naših podmornica u zapadnom dijelu Crnog mora na rusku mornaricu, te je torpedirala jedan linijski brod tipa „Pantaleimon." Pošto je dotični brod ozbiljno oštećen, povukla se ruska mornarica svom brzinom u Sebastopol.

(„Panteleimon" je sagradjen god. 1900, brzina mu je bila 16 milja na sat, te je bio oboružan sa 4 topa 30·5 cm).

Engleska misli na mir?

London, 29. oktobra. (D. u.) U zastupničkoj je komori Brvce upitao, da li su odgovorne ličnosti u Londonu i u Berlinu medjusobom neslužbeno razpravljale o skorašnjem zaključku mira te da li se Asquith drži još svojih izjava u Guidhallu. Lloyd George je na to odgovorio, da riječ Asquitha još dalje vrijedi, ali da Engleska ne kani sklopiti posebnog mira već dogovorno sa svojim saveznicima i u smislu pogodbe od mjeseca septembra god. 1914.

Kriza u francuskom kabinetu riješena.

Pariz, 29. oktobra. (D. u.) „Agence Havas" javlja: Politički krugovi smatraju da predstoji riješenje kabinetske krize. Briand bi imao preuzeti predsjedništvo i izvanjsko ministarstvo, Viviani pravosudje, Galieni ratno ministarstvo i admiral Lacaze ministarstvo mornarice. Ribot bi ostao ministar financije. Osim toga si je Briand osigurao sudjelovanje Freycineta, Combresa, Bourgoisa, Denyscochinsa i Melinesa te bi prama tome vlada dobila karakter narodnog ujedinjenja. Drugi bi ministri imali biti: Sembat, Guest, Malvy, Doumergue, Clementel i Painleve.

Zapovjednik engleske vojske u Macedoniji.

London, 29. oktobra. (D. u.) U dolnjoj kući izjavio je Tennant, da engleskim četama u Srbiji zapovijeda general Sir Bryan-Mahon. Njemu je naloženo, da radi sporazumno sa Francuzima.

Čete u Marsilji.

Pariz, 29. oktobra. (D. u.) „Matin" javlja iz Marsilje: Od 23. o. mj. stižu ovamo neprestano engleske čete, koje dovažaju sobom topove i materijal. Izgleda, kako da smo tu na početku rata, kada su ovamo stizale engleske čete iz Indije.

Nasukana engleska krstarica.

London, 29. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja: Krstarica „Argill" nasukala se dne 28. oktobra. Misli se, da je uzrok nasukanja slabo vrijeme. Brod je potpunoma izgubljen. Posatka je spašena.

(Krstarica „Argill" imala je 10.850 tona, a brzine 22 milje na sat, porinuta u more 1904., oboružana je bila sa 4 topa po 19/45 cm, a 6 topova 15/45 cm itd.).

Ban na Soči. „Hrvatska korrespondencija" javlja: Ban kraljevina Hrvatske Slavonije i Dalmacije dr. Ivan barun Skerlecz boravio je koncem prošloga tjedna na sočanskoj fronti.

Njegov posjet bio je u prvom redu namijenjen zapovjedniku generalu pješaštva pl. Boroeviću od Bojne.

Gospodin ban imao je priliku, opetovano sastati se sa časnicima i s momčadi hrvatskih pukovnija — kojima je donio darove — te izručiti im pozdrave iz domovine. Ban je bio najsrdačnije pozdravljen i naišao je svagdje na nepokolebivo pouzdanje u pobjedu i bojno oduševljenje.

Osobito je pako bio obradovan kao politički zemaljski poglavica, što je sa svih strana, a naročito od mjerodavnih faktora čuo najveću hvalu o vjernosti i hrabrosti četa iz naše domovine.

Posljedice talijanske zračne navale u Trstu. Čitamo u „Slovencu": Pomoćna postaja u Trstu bila dne 24. oktobra u 4 sata i 20 minuta popodne telefonički pozvana na državni kolodvor, kojega su Talijani obložili bombama. Liječnik je našao na licu mjesta dvije osobe mrtve a 13 osoba ranjenih, koje su odvezli u tršćansku bolnicu. Na licu mjesta, intervenirale su civilne i vojničke oblasti. Trst je u velike ogorčen nad talijanskim vandalizmom.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

— Ma ne govorite tako, prijatelju! — mirio ga je Žiga. Ali bilo je sve uzalud. Rus se je stao žestiti, a bome i prijetiti. Žiga nije znao što da učini. Bilo mu je kao zmiji u procjepu i već je u sebi počeo proklinjati onaj čas, kad je predao svoju molbu.

Tko zna, kako bi se stvar bila svršila, da nije u to ušla njegova žena, i kad je saznala, o čemu se radi, pristala je dakako uz „gospodina vijećnika" Rusa, jer blagajnik može da pričeka i do sjutra, a prijateljstvo gospodina Rusa da konačno ipak više vrijedi od prijateljstva blagajnika, koji u općinskom vijeću uopće i nema riječi.

Jadni i bijedni Žigo! Ono veče nijesi, je li, pravo ni večerao, nego na stojeći u kuhinji tek „progutao" nekoliko zalogaja te onako i tjelesno i duševno skršen do jedanaest sati u noći radio za svoje „prijatelje" Rusa i Ridjana, koji su Te neprestano uvjeravali, e ne će nikad zaboraviti na velike usluge, koje si im evo iskazao, i nastojati, e Ti se dostojno oduže. Bože daj, te bilo doista tako!

Da je onu noć Žiga spavao „kao zaklan", ne treba ni da se spominje. Ako ga i jest hvatao unutrašnji nemir, ako i jest imao mnogo o čemu da razmišlja, ipak ga je prevladala tjelesna umornost i malaksalost.

Drugo je jutro već iza pet sati bio na nogama. Ako se nije dosta naspavao, ipak mu je duh bio bistar i svjež.

Iznajprije mu padne na um blagajnik. Bilo mu je neugodno, veoma neugodno, što sinoć nije mogao bio da dodje, jer mu je blagajnik bio uvijek prilično sklon. Kako da mu se ispriča i što da mu kaže? Da, da, izjavit će, e mu je kod večere iznenada pozlilo i on je morao da legne u krevet. Zato da će večeras na svaki način doći u ured. Ha! Sad mu je nešto iznenada palo na pamet. Nije li jučer načelnik kazao, e je on naložio bio blagajniku, da otpremi poštu? A nije li blagajnik opet kazao njemu, Žigi, e mu je on svoje volje učinio bio tu ljubav? Komu sad da vjeruje, da li načelniku ili blagajniku?

No Žiga nije imao vremena, da si s tim pitanjem mnogo razbija glavu, jer se najednom sjeti na krčmara Gašu. Haj, trista mu gromova! Na Gašu nije bio uopće jučerašnji dan ni pomislio. Haj, haj! Koliki li će zaboga biti račun od nedjelje za vino, pivo, duhan i tkozna što sve ne, jer se ni izdaleka ne može da sjeti, koliko li se je toga potrošilo, tek toliko se sjeća, e se je pilo i pušilo, a pod večer i jelo kao za okladu.

Kad mu je nekoliko časaka iza toga pokazao Gašo račun, okamenio se je Žiga od čuda i da se nije Gašo stao kleti svim, što mu je najmilije i najdraže „na ovom i na drugom svijetu", teško bi mogao bio da vjeruje, e su sve to njegovi „gostovi" doista potrošili i da nije Gašo a ma ni kapi vina „pripisao" ili se u računu „slučajno" pobunio. Toliko nijesu Žige stajali gotovo ni njegovi svatovi, koji su bili doduše skromni, ali je bilo svega u izobilju. Gospoda vijećnici i njihova svojta imadu doista divne želuce, s kojima se mogu ponositi! Što će Žigi kazati žena, kad joj izjavi, koliko ga stoji „pedeseti rodjendan punici"! Hm! Ta uz sadašnju svoju plaću morao bi u mjesečnim obrocima otplaćivati taj dug preko pô godine! Sva sreća, što će mu povećati beriva, pa ne će moći tako teško osjećati tih obroka.

Bio je zlovoljan, veoma zlovoljan, kad je došao u ured. Tuj je jadnik imao opet silna okapanja s blagajnikom, koji nikako nije bio kadar da shvati, kako može čovjek kod večere oboljeti. Tek kad mu je Žiga svečano obećao i zadao mu dapače svoju riječ, da će večeras na svaki način doći, nekako se je smirio te mu dapače ponudio i smočicu.

Jedva što je o podne sjeo Žiga ručku, ukaže se na vratima vijećnik Katana. Mislio je, da će grom u njega udariti, kad je ovaj razložio, e je došao do njega s molbom, da mu sastavi tužbu proti vijećniku Rusu, jer da mu je ovaj još jučer javno na cesti iz svega grla dovikne i je „stara, polupana lola".

Dakle još i to! I Žiga u onaj čas izgubi svu volju do jela. A kako, za Boga miloga i ne? Sinoć eto Rus proti Katani a danas Katana proti Rusu! I objema da napiše tužbe! Hu! Pa da ne iskoči iz kože!

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 31. listopada 1915. | Broj 109.

Novi uspjesi kod Čartoriska.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Filipescu i Jonescu ne miruju.

Bukarešt, 30. oktobra. Odbor unionističke stranke javlja, da će buduće nedjelje biti javni sastanci u Braili, Krajovi, Rucen Polesti, Caracalu i Turn-Severinu. Filipescu će govoriti u Braili, a Jonescu u Krajovi.

Zašto ide grčki kralj u Solun.

Köln, 30. oktobra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Atene: Kralj Konstantin putuje u Solun, da prisustvuje svečanostima u spomen godišnjice zauzeća grada. On će ujedno pregledati čete u gradu.

Putovanje kralja Konstantina u Solun.

Atena, 30. oktobra. Opodne otputovao je kralj posebnim dvorskim vlakom u Solun. U njegovoj je pratnji bio šef generalnog stožera Gusmanis. Na kolodvoru dočekali su kralja princevi Gjuro i Nikolaj i gradske vlasti. Kralj je odsjeo u zgradi zbornog zapovjednika. Generalni stožer ententinih četa nije dolasku prisustvovao na želju obiju princeva.

Grčki kraljević u Solunu.

Pariz, 30. oktobra. (D. u.). „Petit Journal" javlja iz Soluna: Grčki je kraljević sa generalnim stožerom prispio u Solun. Druga divizija grčke vojske ostaje u Solunu.

Engleski ultimatum Grčkoj i Rumunjskoj.

Lugano, 30. oktobra. Švicarski listovi, koji su blizu ententi, javljaju, da je Engleska upravila Grčkoj i Rumunjskoj ultimatum, kojim se obje države poziviju, da se u kratkom roku odluče za ili protiv entente.

Bugari se približavaju Nišu.

Sofija, 30. oktobra. Osim Aleksinca nalaze se sva željeznička stjecišta za Nišom u rukama Bugara. Niš je zatvoren sjeveroistočno Knjaževca, od istoka kod Pirota i prama jugu od Vranje. Bugarska je vojska, koja je zauzela utvrde na granici, približuje glavnom gradu Srbije, Nišu, kojega je civilno stanovništvo već zapustilo.

Bugarski nadzapovjednik Jekov.

Sofija, 30. novembra. Nadzapovjednik bugarske vojske Jekov bio je prošle sedmice bolestan, te je ležao. Danas su ga posjetili razni zastupnici novina, kojima je izjavio, da je potpunoma zdrav. Uspjesi bugarske vojske ga potpunoma zadovoljavaju. Sve ide onako, kako si je on zamišljao.

Opkoljena Srbija.

Berlin, 30. oktobra. „Nationalzeitung" javlja iz Lugana: Talijanski vojni kritičari misle, da će glavni srpski otpor, eventualno srpska ofenziva, uslijediti, kada bude sva ententina vojska doprla na liniju u kojoj se sada nalazi zapadna saveznička vojska. I u Parizu su sada mnijenja, da je položaj u Srbiji zdvojan. Srpski poklisar u Parizu izjavio je, da će za malo dana biti sve izgubljeno i Srbija potpunoma uništena, ako ne dospiju na vrijeme na pomoć englesko-francuske čete.

Srbi nose ruske uniforme.

Budapest, 30. oktobra. Iz Sofije se javlja: Ranjenik, koji se vratio iz borba kod Knjaževca pripovijeda: Kod navale na noževe vidjele su bugarske čete ruske uniforme. Ispočetka su oklijevale, no onda su se svom silom bacile na neprijatelja usklikom: „Ide se za domovinu". Kasnije se ustanovilo, da su srpski vojnici nosili ruske uniforme.

Ententa.

Ruska pojačanja na rumunjskoj granici.

Bukarešt, 30. oktobra. Prama vijesti iz Galaca. Rusi grozničavo utvrdjuju svoju granicu protiv Rumunjske. Okolicu Ismaila i dolinu Pruta zaposjele su ruske čete. U Reni sabrana su dva vojna zbora. U srijedu stiglo je u Reni teško rusko topništvo.

Ententa i neutralci.

Milan, 30. oktobra. „Corriere della sera" javlja iz Rima, da je zadnje ministarsko vijeće bilo potpuno. Sonnino je svojim kolegama razjasnio situaciju osobito obzirom na dogodjaje na Balkanu. Nema uzroka, da bi se mislilo, e se neutralcima ne će činiti nikakvih ponuda, dok se na raznim bojištima ne postigne kakov uspjeh. Čim budu ovi uspjesi postignuti, moći će se sa neutralcima voditi pregovaranja, koja će stalno imati uspjeha.

Novi francuski kabinet.

Pariz, 30. oktobra. (D. u.) Ministarstvo Briandovo, u kojem su zastupane sve stranke, je konačno sastavljeno. Briand je preuzeo predsjedništvo i vanjske poslove, Viviani pravdu. Ministarstvu pripadaju kao ministri bez lisnice: Freycinet, Bourgois, Combes, Guesde i Denysaochin.

Centralne vlasti.

Cesarevo ručno pismo nadvojvodi Eugenu.

Beč, 29. oktobra. (D. u.) Cesar je izdao slijedeće ručno pismo:

„Dragi gospodine bratučede, generalobrstu nadvojvodo Eugene! U najtoplijem zahvalnom priznanju uspješnog vodstva Vašoj milosti podložnih bojnih sila predajem Vam današnjo Moju zapovjed za vojsku i mornaricu. Beč, 28. oktobra. Fran Josip.

Zapovjed za vojsku i mornaricu: Mojim bojnim silama, što se bore protiv Italije! „Još imate pred sobom teških dana" rekao sam Vam u mojoj zapovjedi za vojsku i mornaricu od dne 29. julija. Tako je i došlo. Tri potpuna mjeseca žestokih borbi leži već za Vama. Junačka hrabrost, žilava ustrajnost, divna žrtvovanja hrabrih četa, izvrsno vodstvo i sporazumno skupno sudjelovanje svakog oružja, koje je bilo oduševljeno najboljim drugovanjem, pridonijeli su čine, koji osiguravaju vjernoj straži na jugozapadu sjajan list u povjesti Moje vojske. Stalnim povjerenjem motrim Vas, Moji hrabri, pun pouzdanja znadem Ja da je teška zadaća, hrabre mnogobrojne neprijatelje pobjediti, u Vašim rukama. Ja znadem, Vi ne ispunjavate samo Vašu dužnost, ne, sa vjernim srcem koje Vam u prsima bije za Vašeg cesara i dragu domovinu činite Vaše veliko djelo, pokazujete se kao junaci. Iz punog srca šaljem Vam Moju zahvalu i pozdrav. Beč, 28. oktobra. Fran Josip.

Ručno pismo nadvojvodi Salvatoru.

Beč, 29. oktobra. (D. u.) Cesar je izdao još i slijedeće ručno pismo:

„Dragi gospodine bratučede, generalu topništva, nadvojvodo Salvatore! Iz izvještaja što su mi stigli sa sviju bojišta vidim na moje veliko zadovoljstvo na kako izvanredan način djeluje Moje ukupno topništvo, vjerno svojem starom glasu, i doznajem kako i druge junački boreće se čete zahvalno priznaju veliku potporu topništva. Njima i svima onima koji su kod izradjivanja i popunjavanja neumorno radili i koji u postignutim uspjesima imadu najljepšu nagradu, velim iz srca hvala. Beč, dne 28. oktobra. Fran Josip.

Barun Škoda generalni inžinir mornarice.

Beč, 29. oktobra. (D. u.) Cesar je imenovao generalnog ravnatelja tvornica Škoda, Karla baruna Škodu, mornaričkim topničkim generalnim inžinirom izvan službe.

Sa bojnih poljana.

Napadaj na Mletke.

Rim, 30. oktobra. „Agenzia Stefani" javlja potankosti navale austrijskih hidroplana na Mletke te obzirom na oštećenu crkvu veli: Bomba je pala na krov lijevog krila crkve kod velike kapele, probila je krov i onda eksplodirala. Nije ostao niti četvorni metar Tiepolove slike neoštećen. Tlo je crkve (mozaik) takodjer znatno oštećen.

Rusija i Ukrajina.

Osjećanjem, jezikom i povijesću tvore Ukrajinci, Ruteni ili Malorusi posebni narod. Oni broje do 30 milijuna duša, i naseljuju cijelu jugozapadnu Rusiju od Poljske do Kaukaza.

Imali su svoju samostalnu državu od drevne starine sve do carice Katarine, kada im je nestalo i sjene i slobode, pošto je Rusija od samostalne slobodne Ukrajine učinila rusku Karkovsku guberniju (1801.).

U 9. stoljeću bila je Malorusija srce cijeloga ruskoga carstva, komu je dala i vjeru i knjigu. Tadanji ruski glavni grad bio je Kijev, ukrajinski grad. Dodjoše 1237. Tatari i podjarmiše ih. Litavci oslobodili su od Tatara i sami podjarmili zapadni dio Malorusije u prvoj polovici 14. vijeka, ali već 1386. predali i sebe i svoje Maloruse u ruke Poljaka.

S tima nijesu se Ukrajinci nikada slagali.

Ukrajina znači pogranično područje. Tako nazivala se jugoistočna granica starog poljskog kraljevstva, gdje su Malorusi prebivali. Kasnije pridržalo se to ime za cijelo veliko područje Kozaka s jedne i s druge strane srednjeg Dnjepra. 1596. započeli su radi liturgičkih pitanja i radi unije neprestani ratovi med Poljacima i Ukrajincima. Ovi zatražili su pomoć Velikorusa, pače su se i združili s njima u jednu državu pod svojim najvećim hetmanom Bozdanom Chelnjckim. Uzrok tomu sjedinjenju bio je, što im poljačko državno vijeće nije htjelo priznati niti najmanjeg prava, pače ni ispuniti najsvečanija obećanja, koja im je sam kralj Kazimir učinio. Osobna unija s Rusijom dogodila se Perejaslavskim ugovorom 1654. na temelju ujedinjenja u osobi carevoj, a medjusobne narodne samostalnosti. Ukrajinska samostalnost bila je utjelovljenja u osobi njihovog hetmana, kojega su si samostalno birali. Ali bez njihove krivnje Poljaci i Moskali porazdijelili su si gotovo svu Malorusiju andrusovskim ugovorom 1686. Hetmanova vlast ograničila se na sami Karkov. 1793. potpala je Rusiji i poljska Ukrajina (gubernije Volinija, Podolija i Kijev), kada se odigrala druga razdioba nesretne Poljske.

Nešto po razdiobi Poljske, nešto iseljivanjem dobi nekoliko milijuna Ukrajinaca i austro-ugarska monarhija. Ti prebivaju u istočnoj Galiciji, u sjevernoj Bukovini i na Karpatima sve do madjarske ravnice. Veći dio austro-ugarskih Ukrajinaca nazivlje se Rutenima ili Rusinima.

Njihov je jezik srodan sa velikoruskim, ali ima dosta vlastitih značajki i posebnu književnost. Raspada se u tri glavne jezične skupine i u više narječja. Ukrajinsko narječje govori se u gubernijama Karkov, Poltava, Jekaterinoslav i Kijev; polesijsko narječje u gubernijama Siedlec. Minsk i Grodno: crveno ili rutensko narječje u Podoliji, Voliniji, Galiciji, Bukovini i Madjarskoj.

Kao što Poljaci tako i Ukrajinci neprijatelji su Rusa i teže za oslobodjenjem. Najnapredniji od svih su svakako austrijski Ukrajinci. Već Franjo I. dao in je narodno sveučilište u Lavovu, a Poljacima u Krakovu, ali pod izlikom izjednačenja premoćni Poljaci, osim malo stolica, popoljačili su i lavovsko sveučilište i oteli im visokoškolsku samostalnost. Ali nijesu bili ni time još zadovoljni, nego kratili su im svaku višu gimnaziju, pače prijećili im na svaki način i pučko školstvo. Mnogo gimnazija i pučkih škola morali su si, da ne podlegnu svojem dindušmaninu, sami ustrojiti i uzdržavati privatnim sredstvima.

Pokrajinsko i carevinsko vijeće bila su često puta pozornice ljutih poljsko-ukrajinskih borba. Ukrajinci zaziru od Poljaka. Odmah po padu Varšave raznio se glas o Austro-ugarsko-poljskom trijalizmu. Prestrašeni Ukrajinci podastrijeli previšnjoj kruni poklonstvenu brzojavku, gdje su premilostivome cesaru izrazili želju za posebnom pokrajinom.

Ukrajinci rade i nastoje, da se ocijepe od Poljaka i traže da se istočna Galicija, sjeverna Bukovina i ruska Ukrajna sjedine u jedno tijelo pod habzburškom kućom.

Rusija nije u ničemu zadovoljila Ukrajince. a to im se sada osvećuje. U Odesi i drugdje bilo je pravih buna protiv Rusa. Sadanji rat dobro je došao potlačenom narodu. Njihovi odbori u Austriji i inozemstvu rade za samostalnost svojeg naroda i nadaju se u austro-njemačku pobjedu. Njihov je cilj dobro osnovan: posebna pokrajina u Austriji i samostalna ukrajinska-maloruska država od Bukovine do Kaukaza.

Isto austrofilsko raspoloženje vlada i medju Poljacima, koji žele osloboditi se od Rusije. Tako će moskovski kolos ostati po svoj prilici jako osakaćen ovim svjetskim ratom. Teško da opeta zaposjedne poljske i ukrajinske pokrajine koje je već izgubio i koje neprostano gubi. Rusi moraju, da računaju sada s Poljacima i s Ukrajincima, koje su prije ignorirali i uništavali.

Ukrajina je dakle velika opasnost za našeg ruskog susjeda i neprijatelja. Te je vjerojatno da naša država ne će po ratu graničiti više sa Rusijom nego sa uskrsnutom maloruskom Ukrajinom.

Titu Majorescu.

Predealu. 28. oktobra.

Bivši predsjednik ministara, na povratku sa Švice u Rumunjsku, kazao je žurnalisti u Predealu: Oporavio sam se od svoje reume te hoću odmah sudjelovati u rumunjskoj politici. Proučavao sam u Švicarskoj stanje ratujućih država iz svih mogućih publikacija budi entente, budi srednjih vlasti. Učinio sam si svoje mnijenje o evropskom položaju.

Moglo se je već od prije više mjeseca očekivati korak Bugarske. Srpsko-bugarski rat bio bi planuo i u slučaju takodjer, da nema svjetskog rata, jer drugi balkanski rat otvorio je neizmjerni jaz med ovim narodima. Za Bugarku je prava sreća, što ima tako mocne saveznike.

Med Rumunjskom i Bugarskom vladaju dobri odnošaji. koji će takovi ostati te moguće postati još čvršći još tokom sadanjeg rata. Za očuvanje budućeg mira na Balkanu moraju Bugarska i Rumunjska raditi sporazumno.

Ja ne mogu znati, što će Rumunjska poduzeti u najskorijoj budućnosti. Njezino prijateljstvo prama Austro-Ugarskoj i Njemačkoj odlučiti će Rumunjsku za neutralnost do konca. Ona se ne smije postaviti na stranu entente uslijed brzog razvijanja ratnih dogodjaja. Ali ona ne će prijeći niti srednjim vlastima, jer u njezinoj je koristi, da ostane neutralnom.

Istina je. Rumunjska stoji pred raskršćem. Dva su joj puta otvorena: mirna ili oboružana neutralnost. U malo dana pokazati će se, kojim će neutralnim putem Rumunjska krenuti. Sve je dozrijelo, da se odluči.

Prorokovati je za čovjeka lagati; ali u koliko ja mogu prosudjivati, svršio je Titu Majorescu, cijelih što godina ne će biti više na Balkanu rata. Njegovi se ne narodi izcrpjeli.

Razne vijesti.

Rekviriranje kovina u kućanstvima. Naredba, kojom se odredjuje rekvizicija kućanskih kovinskih predmeta, štono će se eventualno upotrebiti u ratne svrhe, kaže, da se imadu sačuvati za ratne svrhe samo „jednostavni" kovinski predmeti, dakle nipošto predmeti, koji imadu posebnu umjetničku-obrtnu vrijednost, ili dapače isključivo umjetničke naravi, (n. pr. statue od mjedi). Uopće treba najprije držati na umu, da se u ratne svrhe traže (i otkupljuju) samo predmeti od bakra, nikla, mjedi i drugih bakrenih slitina (Kupferlegierungen). — Svi takvi jednostavni kućanski predmeti, kao mužari, kotlovi (i uzidani), lonci, itd., makar kojoj svrsi služili, spadaju bez iznimke pod odsvojnu zabranu, dotično rekviziciju, pa makar bili prevučeni kakvom drugom kovinom. Predmeti od kositra (nikla) potpadaju rekviziciji samo onda, ako su sačinjeni od čvrstog nikla. Što se tiče vodovodnih pipa, kvaka od vrata i bakrom okovanih predmeta, nije za sada predvidjena njihova rekvizicija. Dotle, dok se ne izda naredba o provedbi rekvizicije, ostaju svi oglasom označeni kućanski predmeti u posjedu njihovih vlasnika, koji se mogu njima služiti, ali ih ne smiju otudjiti ili preliti u kakav drugi predmet. A da se eventualno rekvirirani predmeti od bakra, mjedi i kositra mogu u kućanstvu zamijeniti predmetima od željeza, zato se je pobrinula u sporazumku s vojnom upravom željezna industrija, dok je spomenuta vojna uprava odredila i maksimalne cijene za takove željezne predmete, da se kućanstva bezobzirnom spekulacijom ne izrabljuju.

Zadušnice. C. kr. tvrdjavni komesar javlja, da će buduće srijede dne 3. novembra u 10 sati ujutro biti svečane zadušnice u mjesnoj konkatedralci za vojnike pale u ratu.

Glazba. Danas u nedjelju u 4 sata popodne igrat će mornarička glazba pred štopskom palačom. Program je slijedeći: 1. A. Rosenkranz: „Katona nóta", indulo; 2. O. Schwalm: „Parafraza Košutove pjesme: Verlassem bin i; 3. E. Kremser: „Alt Wien", Valčik; 4. E. Wagner: „Sang und Klang aus Steiermark", potpourri. 5. E. Straus: „Schneesternchen", polka; 6. Rákóczy-koračnica.

Bojna pošta. Od 1. novembra dozvoljen promet poštanskih privatnih paketa za Lavov, najveća težina 5 kg. isključena izjava vrednosti, pouzeće, expres, silno. Dužnost frankiranja. Za svaki propratni list dopušten je samo jedan paket. Treba paziti osobito na redovitu uputu propratnih listova.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Zapadno Čartoriska bojujuće austrijsko-ugarsko i njemačke čete otele su neprijatelju, nastavljajući svoje navale, više žilavo branjenih mjesta. Zarobljeno je 18 ruskih časnika i 929 momaka, a zaplijenjene su dvije strojne puške. Rusko letalo bilo je vatrom oboreno. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Na šoškoj fronti protekao je jučerašnji dan u odsjeku sjeverno goričkog mostobrana znatno mirnije. Samo posatka tolminske mostovne utvrde imala je suzbiti još jednu jaču navalu. Pred Goricom potrajala je neprijateljska topnička paljba sa najvećom žestinom do na večer. Pokušaji Talijanaca, da navale na Monte Sabotino i na naše pozicije zapadno Pevme, odbili smo. I na visini Podgore Podgore ostali su nakon ogorčenih borba iz bliza svi naši jarci u posjedu svojih branitelja. Od treće talijanske vojske bojuju već dijelovi dosada pričuvanih sila protiv visoravni Doberdob. Nu ni to nije nipošto moglo promijeniti položaja. Gdje već nijesu neprijateljske navale bile osujećene topničkom paljbom, izjalovile su se u jakom zidu naše pješadije. Na dolomitskoj fronti zauzeo je protivnik sa deseterostruko nadmoćnijom silama našu prednju poziciju na Col di Lana. Neprijateljske navale u području Tonale bile su krvavo odbijene.

Srpsko bojište.

Pročišćenje područja kod Višegrada uspješno napreduje. Vojska Kövessova bacila je neprijatelja natrag s obje strane Rudnika na gr. Milanovac. Na zaravanku Čunića, dan hoda sjeverozapadno Kragujevca, neprijatelj se najžilavije opire. Naše čete se tamo ogorčeno bore. Jugozapadno Lapova navaljuju njemački bataljuni visinu Stražnjevicu. U sjeveroistočnom dijelu Srbije protivnik je posvuda na uzmaku.

Bugari proganjaju od Timoka ovamo. Jugozapadno Knjaževca prodrli su oni u srpske pozicije na Tresibaba-planini.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:
Nema bitnih dogodjaja.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova: Sjeveroistočno Mitave odbile su naše kod Plakamena na sjeverni brijeg Miese promaknute dvije jake noćne navale i su se povukle pred daljnjom navalom na glavne pozicije na južnom brijegu.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda: Ništa nova.

Vojna skupina Linsingenova: Zapadno Čartoriska osvojili smo ruske pozicije kod Komarova i varoš samu. Noćna je protunavala Rusa ostala bezuspješna. Jurišem smo osvojili Kamjenuhu, Hatu, Lizovku i Bjelgov. Zarobili smo 18 časnika i 929 momaka a zaplijenili 2 strojne puške. Kod Kulkija smo oborili rusko bojno letalo.

Jugoistočno bojište:

Vojske Generala Kövessa i Gallwitza zauzele su na juriš neprijateljske pozicije i zarobile 1000 Srba. Zaplijenile su 2 topa i 1 strojnu pušku. Vojske napreoujú.

Vojska generala Bojadjeva nastavlja progon neprijatelja.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 29. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Iza zauzeća Zaječara, Knjaževca i Inova. 22 km jugoistočno Knjaževca, nastavile su naše čete proganjanje protivnika protiv zapada. Englesko-francuska mornarica bombardirala je ponovno našu egejsku obalu.

Engleski kralj pao s konja.

London, 30. oktobra. (D. u.) Pressbureau javlja: Dne 29. oktobra pao je engleski kralj kod pregledavanja fronte u Francuskoj s konja, te je teško ozlijedjen. Kralj je sproveo noć mirno. Komplikacije nijesu nastupile.

Umro srpski ministar.

Pariz, 30. oktobra. (D. u.) Havas javlja: Umro je srpski ministar financija, Paču.

Dušni dan. Obzirom na ovogodišnje odnošaje preporoča se svim u Puli i okolici, da napuste napaljivanje budi kakvog svjetla u počast mrtvim tijekom ovih dana. Neka se sjete svojih mrtvih molitvom ili budi kojim darom u dobrotvorne ratne ili druge svrhe.

Odlikovani su srebrnim zaslužnim križem sa krunom na vrpci hrabrosne kolajne: B. M. M. Ivan Narančić i B. M. T. M. Ivan Sedlaty, a srebrnim zaslužnim križem na vrpci hrabrosne kolajne mornar I. razreda Dragutin Dorović i St. g. Ivan Hondasch.

Darovi Crvenog Križa. Predsjedništvo mjesne podružnice Crvenog Križa poslalo je dne 28. o. mj. hrabrim četama na jugozapadnoj fronti slijedeće darove: 25 kg čaja, 100 kg sladora (kocke), 50 kg čokolade, 12 butiljka ruma, 7 butiljka konjaka, 9 butiljaka soka, 6 časa marmelade, 1200 paketića duhana za smočice, 600 smočica, 53 kg duhana za lulu, 100 lula, 12 četka za odijela, 1000 zastavica, 3 binokla, 1 dalekozor i 105 komada tople zimske rubenine.

Zabrana uporabe mlijeka u obrtne svrhe. U zadnje vrijeme izdana je u Njemačkoj naredba, kojom se zabranjuje upotrebljavati mlijeko u bilo kakove obrtne svrhe. Tako se od sada ne smije mlijeko upotrebljavati u svrhu produkcije vrhnja, čokolade, bonbona, kruha, boja, kaseina i drugog. Nadalje se zabranjuje hranjenje životinja sa mlijekom, ako su životinje starije od šest mjeseci. Mlijeko se dakle smije upotrebljavati samo za izravnu hranu i za pravljenje maslaca. Tako će se u Njemačkoj spriječiti nestašica mlijeka.

Uspjeh hrvatskog umjetnika profesora Ivekovića. Kako je poznato, na talijanskom se bojištu nalazi najbolji hrvatski umjetnik, akademični slikar Oton Iveković. Po svojim studijama na samom bojištu izradio je svoju prvu bojnu sliku „Predstraže u boju." Kako se javlja, ovu je sliku kupilo ratno ministarstvo za ratni muzej. Veseli nas uspjeh našeg slavnog umjetnika, te se nadamo, da će nas ukratko obdariti novim slikama.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Članovi uredništva sabraše prigodom imendana gdjice. Sabine Krmpotić za hrvatske škole iznos od . . K 20.—

Prije iskazano . . K 2228·54

Sveukupno . . K 2248·54

Podupirajte Družbu!

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

Uzalud se je otimao i rukama i nogama. Stari Katana nije nikako htio da popusti i pozivao se medju ostalim i na svoj veliki ugled i utjecaj medju vijećnicima.

Ali i ovaj se je put našao andjeo spasitelj u osobi Žigine žene koja je izjavila, da će Žiga molbu sačiniti, a ona da će ju prepisati u čisto, jer da njezino pismo nije kod suda poznato, dok za Žigin rukopis znade svaki gospodin ondje. Katana je dakako morao obećati, „ma došlo i do prisege", da ne će ni živa duša saznati za stvar, a obećao im je i tustoga pijevca, ako bude na temelju te tužbe Rus osudjen.

Odsad je jedva prošao koji dan, a da ne bi po koji od vijećnika dolazio do Žige, da mu učini ovo ili ono za nj ili za kojega od njegovih, te da nije bilo njegove žene, koja bi mu pomagala kod pisanja, teško da bi imao vremena, da se i najede. A sve je ove poslove radio bez ikakove nagrade, jer u jednu ruku je nije Žiga ni tražio, a u drugu ruku nije mu je uopće nitko ni nudjao. Da samo hoće da bude što prije sjednica općinskog zastupstva — a bit će za kojih četrnaest dana — pa da vide gospoda vijećnici! Samo neka mu do toga dana budu skloni, a kasnije će on, Žiga, već znati, što će učiniti, jer ovako „tegliti" kaošto eto sad, ne će moći dugo, a ne će bome ni htjeti, niti će neprestano biti tudji rob.

Blagajnik kao da je doista imao svu silu posla, jer je Žiga radio redovito svako veče kod njega do deset sati, a katkad bome i dulje.

Jednog dana, kad blagajnika nije bilo u uredu, pozove Žigu bilježnik u svoju sobu.

— Kakove ste vi struke općinski pisar, je li, da bi bilježničke ili blagajničke?

— Bilježničke struke! — odvrati Žiga začudjeno.

— Eto vidite! Vi ste u općini za to, da pomažete meni, a kako čujem, vi radite svaku noć u blagajni, što ustalom i nije vaš posao. Nemam ništa proti gospodinu blagajniku, ali ja vas sa svoje strane kao vaš neposredni pretpostavljeni iza gospodina načelnika ozbiljno opominjem, da toga više ne činite, nego ćete odsad poslije uredovnih sati raditi kod mene, jer i ja imadem posla preko glave, a kroz dan dakako ne mogu da dospjevam sam na sve strane. Gospodin blagajnik neka si pomogne, kako može i znade, jer znajte, da ste vi moj pisar, a ne pisar blagajnikov. Jeste li me razumjeli? Dobro! Morate bo imati na umu, da ću vam ja svojim utjecajem i svojim položajem prije pomoći do povišice plaće negoli blagajnik, a opet vas ne ću zadržavati u uredu do tako kasnog doba kaošto on. Tako ćete imati dvostruku korist.

Žiga Grlica nije znao, kud bi se djeo. Eto novoga belaja! Ej ali dakako! Tuj se ne da ništa pomoći, jer on bilježnika dobro poznaje.

Blagajnik je bijesnio, kad mu je Žiga potajice po općinskom redaru dojavio, što je i kako je. No bit će, da on doista nije mogao sam svladati golemi službeni posao, jer je Žiga u večer, kad se je iza osam sati povratio kući, našao na stolu omašnu blagajničku knjigu i pismenu porukú od blagajnika, neka bude tako dobar, pa da ma samo jedan sat izakako se u noći vrati iz ureda „posjedi" kod knjige i zbraja one dugačke stupce, a on, blagajnik, da će mu se već odužiti, jer da imade i on medju vijećnicima dobrih prijatelja, možda boljih negoli bilježnik. Jadni Žigo!

Nekoliko dana kasnije pozove ga i opet načelnik u svoju sobu. Žiga dakako nije slutio ništa dobra — i nije se prevario.

Izkako ga je glavar slavne općine Grbavac po svom običaju nekoliko časaka mjerio od glave do pete onim poznatim svojim osobitim „kritičkim" pogledom, zagrmi nad njim:

— Čujete vi! Što je to s vama? Što dalje to gore! Moje posljednje opomene kao da nijesu bile ni od najmanje koristi! To, što opet o vama čujem, prelazi već sve granice. Sad ste se počeli baviti već i nadripisarstvom! Šutite, kad ja, vaš načelnik, govorim! Ne lažite! Imadem ja posve sigurnih dokaza proti vama! To je strašno! Hoćete li da vas prijavim nadležnoj oblasti? Zar ne znate, da su nečisti poslovi najstrože zabranjeni? I uza ovakove prijavštine imadete još obraza i tu molite, da vam se poveća plaća? He, he! Otpustiti iz službe, otpustiti bez milosrdja trebalo bi ovakova čovjeka, koji nije dostojan da sjedi u općinskom uredu.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 1. studena 1915 | Broj 110.

Sretna poduzeća na francuskoj fronti.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Crnogora za Srbiju.

Pariz, 30. oktobra. (D. u.) „Temps“ javlja iz Cetinja: Crnogora je ustrojila posebnici ured, kojemu je svrha opskrbljivanje srpske vojske.

Broj iskrcanih četa u Solunu.

Frankfurt, 30. oktobra. (D. u.) „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Soluna: „Do jučer iskrcalo se u Solunu 70.000 momaka, od kojih ima 50.000 francuskih četa. Dok su Francuzi koncentrirali 20.000 momaka kod Gevgelija, 10.000 su poslali protiv Strumice; Englezi su tamo poslali samo manje odjele. Njihove su ostale čete pripravile logor za više od 100.000 vojske. Engleski pioniri postavljaju uz željeznicu Solun-Gevgeli svoju brzojavnu žicu, da budu neodvisni od grčkih državnih brzojavnih ureda.

Engleske čete odlaze na frontu.

Lion, 31. oktobra. (D. u.) „Progres“ javlja iz Soluna: Engleske su čete dobile zapovijed, da otputuju na frontu.

Pogibelj na Balkanu.

Lugano, 31. oktobra. O savezu austro-ugarskih i bugarskih četa, izjavlja se „Corriere della sera“ jako nepouzdano. On ne drži čak isključenim, da bi mogla i Rumunjska i Grčka nastupiti protiv entente, ako bi centralne vlasti i Bugarska pridobile gospodstvo na Balkanu. Pogibelj je velika, jer je i Bratianu, prama izjavi Filipescua, velik prijatelj Nijemaca. Na svaki bi se način moralo zapriječiti, da se neprijatelji na Balkanu spoje. Francuska i Engleska već na tome rade. Ruska bi ih morala slijediti. Italija je dosada obećala samo pomoć na moru, nu to nije dostatno.

Položaj u Srbiji.

London, 31. oktobra. „Temps“ piše: Položaj je u Srbiji doistine zdvojan. Njihovi protivnici napinju sve sile, da ih opkole. Doistine vidimo, da bugarske divizije prodiru do Skoplja, a austro-ugarski zborovi prodiru od Višegrada. Izgleda, da imadu ove dvije vojske namjeru, da se združe i da zapriječe Srbima uzmak na more. Nu usprkos toga naši hrabri saveznici nisu bez nade. Od Skoplja do Višegrada je područje vrlo gorovito, te će Srbi lako moći voditi gueriliju, koju oni jako dobro razumiju. Dolazak francuskih četa u Skoplje posve će osujetiti nepijateljsku manovru. Naše su čete u Krvolaku, 80 km južno Skoplja. Kad bi ove bile dosta jake, moglo bi se reći, da dolaze u pravo vrijeme, da zapriječe Bugarima napredovanje protiv Mitrovice. Nu bojimo se, da nemamo za to na raspolaganje dosta četa, da bismo Bugare mogli zaustaviti na Bregalnici. Dosada se je vrijeme izgubilo. Mi se nadamo u beznadni otpor Srba, koji će nam omogućiti, da žalosni položaj opet svedemo u pravi red.

Mir u Bukareštu.

Bukarešt, 31. oktobra. Ovdje vlada mir usprkos zadnjih manifestacija. Bratianova vlada drži uzde čvrsto u rukama, te ne dozvoljava, da joj ulica diktira, kakovu će politiku voditi.

Ententa.

General Joffre u Londonu.

London, 30. oktobra. (D. u.) Zapovjednik francuske vojske, general Joffre, posjetio je ratno ministarstvo. Kad je izašao iz ministarstva u društvu sa Lordom Kičenerom, publika mu je priredila velike ovacije.

Italija i balkanskih rat.

Lugano, 31. oktobra. Jučerašnje se je ministarsko vijeće bavilo osobito položajem na Balkanu. Cenzura sada već propušta, da novine mogu javljati, e su i talijanski brodovi prisustvovali bombardiranju Dedeagača, i da je time Italija aktivno pristupila u balkanski rat. Prama vijesti „Secola“ vojničko sudjelovanje Italije u balkanskom ratu nije time iscrpljeno, akoprem ova ne može umanjiti ofenzivu protiv Austrije. Osim ovoga javlja list, da će novi pritisak na Rumunjsku i Grčku uslijediti jedva onda, kada bude ententa imala u orijentu većih uspjeha. Sonnino ne vjeruje, da će Grčka i Rumunjska sada napustiti svoju neutralnost.

Talijanska kritika entente.

Rim, 31. oktobra. „Idea Nazionale“ piše, da je uzrok neuspjeha entente tražiti gdje drugdje, a ne samo u pomanjkanju sloge. Saveznicima je uopće manjkalo volje, energije i oduševljenja. Kod entente računaju uvijek samo na jakost drugih država, mjesto na svoju jakost. Računa se samo na slabost neprijatelja, mjesto na svoju volju, da protivnika obore. Tako se ententa predala iluziji, da Njemačku nije moguće uništiti sa ententinim četama, već jedino izgladnjenjem. Kada do toga nije došlo, nadali su se, da će Njemačkoj manjkati i vojnika i ratnog materijala. Sve je ovo moguće kod entente, jer se tamo nije nikada računalo na svoje sile. Ententu bi spasili samo pravi ljudi. Parlamentarci nisu sposobni da razumiju i vode tako veliki rat. Već je pred toliko mjeseci kazao Asquith: „Čekajte i vidit ćete!“ Čekali smo i došli su novi dogodjaji. Nu on je ove morao zapriječiti, a ne dozvoliti da se ovo sve dogodi. Dosada vidjeli smo samo paradu. Svaki narod morat će sam misliti na poboljšanje. U svim će se parlamentima morati podignuti narodni duh i parlamentarci morat će ustupiti svoja mjesta narodnjacima.

Javno mišljenje u Rigi.

Stockholm, 31. oktobra. Petrogradska „Večerneje Vremja“ javlja, da je javno mišljenje u Rigi dobro i puno nada. Cijeli se dan čuje neprestano topnička paljba. Već prošle sedmice bili su Nijemci pokupili sve cvijeće u Rigi, da se priprave na doček njemačkih četa u grad.

Sa bojnih poljana.

Prijestolonaslijednik na putovanju.

Beč, 30. oktobra. (D. u.) Prijestolonaslijednik Karlo Franjo Josip posjetio je zadnjih dana frontu vojske Puhalove, te je dobio najbolji utisak bilo obzirom na stanje četa, bilo na opskrbu materijala.

Italija i naši zarobljenici.

Beč, 30. oktobra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Značajno je pismo nekog našeg zarobljenog časnika iz Italije, koje govori o postupku zarobljenika. U istom se pismu nalazi i ovo: „Nama ovdje nije dobro. U Steinu se stalno živi mnoge bolje, negoli mi ovdje. Nalazimo se na jednom brijegu, koji je visok 2000 m. Zima je. Od studeni mnogo trpimo i ne dobivamo drva, da užgemo vatru. Jedemo i stanujemo jako slabo i cijeli postupak nije uopće takav, kakav bi morao biti napram časnika!“

Promet na Dunavu.

Sofija, 31. oktobra. (D. u.) Agence Bulgaire javlja: Prvi put od početka rata stigao je podunavski ugarski parobrod „Berettyo“ iz Oršove u Vidin.

Centralne vlasti.

Novi njemački poklisar u Carigradu.

Berlin, 30. oktobra. (D. u.) Kako se čuje, bit će imenovan poklisarom kod porte grof Wolff-Metternich.

Odlikovanja.

Sofija, 30. oktobra (D. u.) Njemački car podijelio je željezni križ prijestolonaslijedniku Borisu i princu Ćirilu, te ministru Radoslavovu i vrhovnom zapovjedniku Jerkovu.

Dogodjaji na moru.

Potopljen istraživač mina.

London, 31. oktobra. (D. u.) Reuter javlja službeno: Pomoćni istraživač mina „Hythe“ potonuo je u noći 28. oktobra kod Galipolija uslijed udarca u drugi ratni brod. Osim posatke bilo je na broda 250 momaka. Nestalo je 2 časnika i 153 vojnika.

Potopljena podmornica.

Carigrad, 31. oktobra. (D. u.) U Dardanelima potopljena je francuska podmornica. Posatka je zarobljena.

Razno.

General Boroević počasni gradjanin gradova voloskog kotara.

Volosko, 30. oktobra. (D. u.) Svi gradovi voloskog političkog kotara, koji imadu po zakonu pravo imenovanja počasnih gradova, imenovali su generala pješadije Boroevića počasnim gradjaninom.

Vojnički pozivi.

Beč, 31. oktobra. (D. u.) C. kr. ministarstvo za zemaljsku obranu izdat će službenu obznanu, prama kojoj su pozvani pod oružje za dne 16. novembra 1915. sve one osobe narodnog ustanka, koje su bile ili će biti kod budućih smotra do dne 16. novembra 1915. proglašene sposobnima a to godine 1873. do uključivo 1877., onda god. 1891., 1895. i 1896., u koliko nisu već dignuti od službe iz službenih obzira.

Bojevi u Srbiji.

Köves prešao je u Srbiju na zapadu Beograda. Da se sjedini sa Gallwitzom i da si osigura mostove za ledjima moralo se osvojiti jako utvrdjene visine na jugu Beograda. Zauzećem Vračara, pročišćenjem Dunava od mina i od srpskih četa, koje su ga na svakom visu stražile, osigurali su si naše vojske zaledje i došle su u medjusobni kontakt.

16. o. m. bila je naša linija već napredovala do Avale i Ritopeka. Poslije toga raširila se bojna crta sve to više, te su se obe naše vojske morale prama tomu pojačati.

Poslije zauzeća Beograda nije došlo do većeg boja. Sve borbe poprimile su i održale značaj okršaja medju našim prednjim i srpskim stražnjim ophodnjama. Skorašnja nova bitka sa Srbima ne zna se, gdje se ima dogoditi. Očekivalo se, da će se Srbi uprijeti na crti kod Ralja, pa na onoj Lazarevac-Arandjelovac-Ratari — ali su se oni uvijek povukli.

HUMORESKA ČIĆA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

Nadalje čujem, kako ste obilazili vijećnike i moljakali ih poput prosjaka, da budu uz vas, a usto bez ikakova ponosa i stida pred njima pleli, meli i motali o tobožnjoj svojoj bijedi i nevolji, kao da doista već umirete od glada, premda imadete za svoj posao i za svoju spremu veoma dobru plaću, a što imadete tobože ženu i djecu, na koju treba da trošite, uzrok ste sami. Čemu ste se išli ženiti! Da, da, ne izgovarajte se!

Kako rekoh, pletete i metete, a kad tamo, vi spremate po krčmama odvratne pijanke, kojih bi se sramio i posljednji kravar.

I dakako, poslije svega toga nije čudo, što se bavite nedozvoljenim nadripisarstvom, za koje morate bez sumnje ubirati masne nagrade, jer odakle inače da smažete novac za svoje bečarske zabave. Uopće vidim, da otkako ste podnijeli tu svoju nesrećnu molbu, zbijate nepodopštinu za nepodopštinom, a dokud će vas konačno to dovesti, možete misliti i sami. Šutite i ne prekidajte me!

Da, da, kad sam već kod vaše molbe, spomenut ću još nešto. Kako već rekoh, obilazili ste oko vijećnika i tkozna oko koga sve ne, da, dapače i vaša žena se je uplela u tu stvar tako, te ste izgubili u selu svaki ugled, jer svaki vrabac već znade, što ste ovomu ili onomu o svojim jadima govorili. No, što je glavno, nijeste se nijednom riječi obratili na onoga, o komu je sve ovisno, a to sam ja kao glava ove općine, da, da! Neka bude, meni je pravo, da, meni je gotovo i drago, što ne trebam da se zauzimljem za vas, a i onako se ne bih zauzeo i učinio za ma ni koraka u vašu korist, sve da ste i čestit, što dakako nijeste, jer se mene ni najmanje ne tiče, kakovu plaću berete i o čemu živite. Glavno je, da radite i ponašate se u uredu i izvan ureda, kako dolikuje. A sad na posao!

Kako je bilo Žigi na tu „čestitku“, bolje je da i ne spominjemo.

Ali čaša njegovih jada još nije bila puna.

Dva dana prije toli željno iščekivane općinske sjednice prošeće se Žiga glavnom cestom. Došavši blizu Gašine krčme zaustavi se iznenada i zabezeknuto se zagleda u ona dva čovjeka, štono su sjedjeli pred krčmom za istim stolom i pili iz jedne boce vino. Nije pravo svojim očima mogao da vjeruje, ali jest, to su doista bili — Rus i Katana, pravi pravcati vijećnici Rus i Katana, prije najljući dušmani, a sad eto dobri prijatelji, koji bez sumnje piju „čašicu pomirnicu“.

Klimajući glavom prodje Žiga kraj njih i pozdravi ih, no na veliko njegovo čudo nije nijedan od njih našao za shodno, da mu ozdravi, nego Rus iznebuha skoči preda nj i stane vikati u sav glas:

— Tako ste nas dakle vukli za nos, je li, nas općinske vijećnike? Stidite se, da, stidite se! Prije ste nam pete lizali, a sad evo ovako s nama zar? Za budalu ste imali mene, za budalu moga najboljega prijatelja Katanu, za budalu držite i ostale vijećnike i čitavo selo! Tako ne rade pošteni ljudi!

— A što vam je, gospodo! — zapenta Žiga, kad je i Katana navalio na nj.

— Ne pretvarajte se! Tužbe pišete, da tužbe za svakoga i proti svakomu, tko samo hoće, a svakoga poput lukave lije uvjeravate, e to samo njemu za ljubav činite i zaklinjete ga, neka za boga miloga šuti! Da, mudri ste vi i prevejani, jer inače bi se saznalo, da ste utužili Rusa na moju želju, a mene opet na njegovu želju. Ovakovi dvolični poslovi su veoma sumnjivi te . . . — i Katana od uzrujanosti nije mogao da nastavi.

— I mi da budemo za takova podla čovjeka, a? Nikako ne! — zagrmi Rus, okrene Žigi Grlici ledja i nastavi vikati, kod česa mu je Katana prijateljski pomagao.

Ovaj ih nije mogao dalje slušati, nego odjuri, što je brže mogao. To mu je dakle hvala za sve njegove žrtve! Ej Žigo, Žigo, doista se nijesi rodio pod srećnom zvijezdom!

Sad je imao već četiri „protivnika“ u općinskom vijeću, koji će glasovati proti njemu. Bili su to Tikvanović i Radehovski, kojima su se eto pridružili još i Katana i Rus. No Žiga se je tješio, e su uza nj još uvijek osmorica od vijećnika, dakle većina. No kraj svega toga nije nikako mogao da se ostavi nekih neizvjesnih crnih slutnja, koje su ga stale osvajati.

Ali stekao si je iznenada i bez ikakve svoje krivnje još i petoga „protivnika“. A evo kako!

(Dalje slijedi.)

Njihove se čete procijenjuju na 200.000 vojnika u 12 divizija po 16.000 svaka. Ako se odbiju veliki srpski gubici, to ne mogu one brojiti ukupno više od gornjeg iznosa.

Sada se naše čete nalaze već blizu Kragujevca i sjedinivile su se sa Bugarima i opkoljuju središte Srbije sa svih strana. Srbima ne preostaje drugo nego da bježe prama Crnojgori i prama sjevernoj Albaniji. Pošto naši napreduju i sa hercegovinske granice ne će izbjegnuti Srbi svojem porazu, jer su odsječeni sa svih strana od saveznika. I Albanci dižu im se za ledjima, tako da će se gvozdeni obruč oko Srba doskora zatvoriti, te će oni opkoljeni morati ili predati se ili propasti.

Ruski glasovi protiv Italije.

Jedan za drugim oglašuju se pojedini ruski listovi protiv Italije, njezinoj vojnoj upravi i njezinom shvaćanju savezničke dužnosti. Ove dane javilo se „Novoe Vremja“, koje naglašuje, da je Italija jedina medju vlastima entente, koja vodi ofenzivnu vojsku. Ruski list predbacuje Italiji nemarno vojevanje, jer ona ima samo odio svoje vojske na bojištu. Osim toga Italija još uvijek nije Njemačkoj navijestila rata, akoprem je baš Njemačka, koja hoće sa posjetom u Carigrad produljiti rat. Na ove prigovore odgovara „Corriere della sera“ oštro otklanjajuć takve pouke od strane doduše neodgovornih listova iz tabora saveznika. Izjavlja, da nije istina, e bi bio samo jedan dio talijanske vojske na bojištu protiv Austrije, nego je tu baš jedro vojske sa svim topništvom, municijom i pripadajućim materijalom. Time Italija na najlojalniji način olakšava saveznicima njihovu zadaću. Istina je, da Austrija nije htjela rata, nu Italiji je bio — istotako kao Rusiji — neizbježiv i u njenom najviše narodnom interesu potreban. Što se naviještenja rata Njemačkoj tiče, ide se tu samo za formalnost. Nu, što je prenešeno, nije jošte odstranjeno. Nikako pak da ne može takva formalnost umanjivati iskrenost, poštenje i vjeru Italije. — Dakako ne smije se ovakovim polemikama pojedinih listova pripisivati bogzna kakvu važnost. Dogodjaji su se razvili tako naprijed, da mora svaka vojujuća država plivati dalje u onoj vodi, u koju je skočila. Na kakovo novo razvrštenje med vojujućim skupinama, dotično na odstup kakve velevlasti iz skupine, kojoj sada pripada, u ovom času niie ni misliti. Italija i Rusija ostat će usprkos svim pojavima nezadovoljstva i protivnosti na ovoj i onoj strani saveznice, dok bojna sila ne donese odluke. Da li će i kasnije ostati takove, to je drugo pitanje. Napominjemo gornje polemike kao važan simptom. Rado primamo do znanja priznanje u „Corrieru“, da se proti nama bori jedna talijanska vojska sa svim moderno i izvrsno opremljenim i brojem nadmoćnijim topništvom. „Corriere“ je time izrekao našoj vojsci najljepše priznanje, po kojem možemo jedva pravo cijeniti gigantsku borbu, što ju moraju bojevati i veličinu zadaće, što ju moraju vršiti, naše čete. Uspjehe, što su ih one dosegle u takvim prilikama, ostat će ubilježene zlatnim slovima u povijesti ratova.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 31. oktobra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Protiv naše fronte na Stripi, neprijatelj je jučerašnjim danom započeo povećanom djelatnošću, pokrio naše linije u raznim prostorijama jakom topničkom paljbom, te je takodjer kušao na jednom mjestu doći preko Stripe, što smo mi našom vatrom osujetili. Jugoistočno Lucka bio je ponovno oboren neprijateljski letjelac. Naše navaje zapadno Čartoriska pridobivaju korakom na prostoru. Jake ruske protunavale bile su odbijene. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

I jučer opetovali su Talijanci navale na najviše prijeporne točke tolminskog i goričkog mostobrana, kaošto protiv kraškog zaravanka Doberdoba. Tako je opet došlo do ogorčenih borba iz bliza, koji su višekrat potrajale i noću i posvuda time svršile, da su naše čete uzdržale u svojem posjedu pozicije. Na tirolskoj fronti bile su ponovno krvavo odbijene neprijateljske navale u području Tonala. U pretpolju naših utvrda na Col di Lani nastupio je mir. Kao posvuda, tako je i ovdje glavna pozicija čvrsto u našim rukama.

Srpsko bojište.

Istočno Višegrada prodrli su naši odjeli na srpsko područje. Prama jugu Valjeva prodirajuće kolone generala Kövessa potjerale su natrag neprijateljsko konjaništvo kod Ražanca. Neposredno sjeverozapadno gornjeg Milanovca zauzele su austro-ugarske čete na juriš više jako zaposjednutih neprijateljskih pozicija, gdje su bila zaplijenjena četiri topa i tri voza municije. Bataljun narodnog ustanka iz Hega br. 46. imao je svoj slavni dio kod ovih uspjeha. Istodobno priborile su se njemačke bojne sile od sjevera i od sjeveroistoka prilaz gornjeg Milanovca i unišle su u ovaj grad. I navala naših četa u području sjeverozapadno Kragujevca pridobiva svuda na prostoru. Visina Straževice, koja se uzdiže jugozapadno Lapova, u njemačkom je posjedu.

Bugari su u progonjanju prodrli posvuda protiv zapada. Kod Slatine, zapadno Knjaževca, protivnik se je prekjučer još opirao. Novije vijesti manjkaju. Bugarska kolonija, koja je bila otposlana iz Pirota približila se u isto vrijeme Vlasotincu.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 31. oktobra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja.

Zapadno bojište:

Bavarske čete zaposjele su sjeveroistočno Neuville francusku poziciju u širini od 1100 m, zarobile su oko 200 Francuza i zaplijenile 4 strojne puške i 3 bacala mina. Neprijateljska protunavala bila je navečer odbijena. U Champagni izgubili smo od 29. na 30. oktobra sjeverno Lemesnila daleko promaknut dio našeg jarka. Kod Tahura zauzele su naše čete na juriš visinu Bute de Tahure. Borba je trajala cijelu noć. Zarobili smo 21 francuskih časnika i 1215 momaka.

Istočno bojište.

Koncentričnom vatrom bili su Rusi opet prisiljeni da isprazne mjesto Plakanen na sjevernoj obali Miese. Navala zapadno Čartoriska dostigla je liniju istočnog ruba Komarov-visine istočno Podgače.

Jugoistočno bojište:

Njemačke čete vojske Kövessove zauzele su gornji Milanovac. Sjeveroistočno odavle bio je neprijatelj bačen na cesti Sartornj a-Kragujevac iz svojih pozicija južno Srebrnice. Vojska Gallwitzova potisnula je protivnika dalje natrag s obje strane Morave. Zarobilo se 600 vojnika.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 31. oktobra. (D. u.) Glavni san javlja:

Na dardanelskoj fronti potopilo je naše topništvo francusku podmornicu, „Turquoiso.“ Posatka, koja je sastojala iz 2 časnika i 24 momaka zarobljena je. Na povećanu neprijatelsku djelatnost sa topničkom paljbom, kod koji su sudionistvovali nekoji neprijateljski brodovi, odgovarali smo sa učinkom. Kod Anaforte naše je topništvo pogodilo neprijateljski brod. Brod se je odalečio u oblaku dima.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 31. oktobra. Izvještaj operacija o dogodjajima dne 29. oktobra: Naše vojske nastavile su proganjanjem protivnika na cijeloj fronti. One su postigle zapadno i jugoistočno Knjaževca razvodje izmedju Timoka i Morave, zaposjele su južno Knjaževca vrhunec Tresibabe, koji otvara put protiv Niša i Bele Palanke. U dolini bugarske Morave zaposjele su naše čete nakon ogorčenih bojeva mjesto Surdulicu, sjeveroistočno Vranje, sjecište putova Vranja-Mleskovac i Trön preko Vlasine u dolini Morave. Kod Kačanika navaljajući Srbi bili su odbačeni. Kod proganjanja zaplijenili smo dva gorska topa i veliku množinu ratnog materijala. U Skoplju bilo je zaplijenjeno: 19.000 pušaka, 15.000 kista patrona, 950 kista praha i velika množina ratnog materijala.

Razne vijesti.

Zadušnice. Sutra u 8 i pol sati ujutro bit će u crkvi mornarice tiha sveta misa za umrle i u ratu poginule vojnike.

Dopisivanje sa zarobljenicima u Rusiji. Budući se opazilo da dopisi rodjaka naših zarobljenika ne bivaju sa strane ruske i srpske cenzure uručeni naslovnicima, već uništeni, savjetuje se da se za takvo dopisivanje upotrijebi poštanske dopisnice kratkog sadržaja i razgovjetno pisane, budući imadu izgleda, da budu naslovnicima uručene.

Dr. Vasilj Radoslavov. Sadašnji bugarski ministar predsjednik dr. Vasilj Radoslavov, kojemu imade 60 godina, rodom je iz Loveča u sjevernoj Bugarskoj. Gimnazijske je nauke učio u Pragu, a prava svršio na heidelberškom sveučilištu. Radoslavov se vrlo rado i često spominje tog doba, koje mu je bilo najljepše u životu. On vlada potpunu s njemačkim jezikom. Zvanje mu je, kao što skoro svim bugarkim državnicima, odvjetništvo. U pučanstvu uživa svukuda uopće simpatije. Seljaci ga zovu samo „dedo Vasilj.“ I oporba mora priznati, da je karakter bez ljage i nepodmitljiv. Uz Načovića on je najstariji bugarski državnik, pa kad je proveo izbore s bezobzirnošću i snagom, koja je bila nužna za tadanje vrijeme, dobio je s pristašama nadimak „sopači“ to je toljagaši.

Čovjek mu se mora diviti, kako je hladnokrvan i kako je miran, barem na oko, da ga ništa ne može uzdrmati, te marljiv. Već u 8 sati u jutro odlazi Radoslavov u ministarsko vijeće, gdje radi kao pčela do 2 sata poslije podne. Ne priušti sebi ni zere odmora o podne. A onda već prije tri sata opet sjedi za istim stolom, primajući diplomate, potpisujuć spise i vodeć razgovore na telefonu s provincijom. A pred veče počima, otkako je buknuo rat, svaki dan ministarsko vijeće, koje često fraje do ponoća.

Dr. Vasilj Radoslavov uživa kod kralja Ferdinanda povjerenje, kakvo se samo pomisliti može. Kralj ga često pohodi i uopće se više puta u tjednu s njim sastane.

Ruska vanjska trgovina. Iz Petrograda se saopćava statistika ruske vanjske trgovine kroz 8 mjeseci godine 1915. Prema ovoj statistici iznosila je vrijednost izvoza 150·70 milijuna rubalja prema 804·56 milijuna prošle godine. Vrijednost uvoza iznosila je 299·70 milijuna rubalja prema 813·19 milijuna prošle godine. Uvezlo se više nego što se izvezlo 149 milijuna rubalja, a lani samo 99·925 milijuna, dok je 1913. višak izvoza iznosio 64·42 milijuna rubalja, a 1912. 191·80 milijuna rubalja.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar Jos. Krmpotić, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj Josip Hain. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 2. studena 1915. | Broj 111.

Kragujevac u našem posjedu.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Strančarske borbe u Rumunjskoj.

Budimpešta, 31. oktobra. Rusofilski listovi u Bukareštu „Dimineata", „Epoca" i „La Roumanie" nastoje svim sredstvima, da agitaciju za rat dalje šire. Trgovački pomoćnik Silberstein, koji je prošle nedjelje bio ubijen, slavi se kao narodni junak. Nu svi ovi pokušaji ostaju bezuspješni. Za danas je unionistička stranka sazvala po provinciji više sastanaka. „Vittorul" napada Filipescua u oštrom tonu, te mu dobacuje, da nije vrijedan imena ozbiljnog političara. Prošle su nedjelje imali i socijalni demokrati sastanak na kojem se zaključilo, da se pozove vladu neka stane na kraj svim agitacijama za rat i da izjavi, e će Rumunjska dok traje rat, ostati neutralna. Filipescu i Jonescu bili su prošlog ponedjeljka u audijenciji kod kralja.

Srpski ratni izvještaj.

Paris, 1. novembra. „Havas" objelodanjuje slijedeći službeni izvještaj iz Niša od 27. oktobra: Dne 26. oktobra povukle su se srpske čete, koje su se nalazile na desnoj obali Morave na liniju Svilajnac-Grabovac-Hetonja na lijevu obalu Morave, a na desnoj obali Lepenice u toku su žestoki topnički boji, a istotako borbe na liniji Viašak-Kladur. Na južnoj fronti Morave bacile su srpske čete neprijatelja natrag na desnu obalu Korbe. Sa fronte Nišave nije ništa za javiti. Kod Kajaževca povukli su se Srbi uslijed jakog pritiska na poziciji Tresibabe. U pravcu Kojel-Bučije, navaljuje neprijatelj jakim kolonama. Kroz cijeli dan trajale su borbe. Neprijatelj je danas navalio na frontu Zaječara, gdje borbe još traju. U pravcu Kučula zauzeli su Srbi protunavalom izlaz na prelaz Kučul.

Bugarsko-grčki ugovor?

Lugano, 1. novembra. „Corriere della sera" javlja, da je izmedju Grčke i Bugarske sklopljen ugovor, koji sadržava slijedeće točke: Bugarska se odriče grčke Macedonije, te obećaje, da se ne će povrijediti grčko područje. Grčka može zaposjesti Monastir i povećati se u Albaniji, osobito u srednjem dijelu iste. Drač i zaledje dobit će Grčka. „Corriere" veli, da je položaj entente zdvojan, ako se čim prije ne iskrcaju čete u Albaniji.

Promjena rumunjske vlade?

Hag, 1. novembra. „Daily Telegraph" javlja iz Rima: Iz pouzdanog izvora javlja se iz Bukarešta, da tamo predstoji ministarska kriza. Mogućnost, da bi se sastavilo Njemačkoj prijazno ministarstvo, isključena je. Barianu ostat će na čelu ministarstva, koje će se popuniti neutralcima, a ne prijateljima Njemačke. — Kasnije je javilo isto vrelo: Vijesti, koje danas stižu iz Rumunjske, porazne su. „Idea Nazionale" piše: Kad je augusta 1914. bio sklopljen bugarsko-njemački ugovor, sklopila je i rumunjska vlada poseban ugovor sa Njemačkom i Austrijom. Ovaj će ugovor uništiti samo to, ako nastupi ministarska kriza ili ako ententa postigne kakov veliki uspjeh. Ponuda Engleske Grčkoj tičuća se otoka Cipra, proizvela je u Rumunjskoj veliki utisak. Iz toga se zaključuje, da je ententa jako slaba. Što je na ovim vijestima istine, pokazat će budućnost. Bit će to samo riječi utjehe i oduševljenja. Utjeha za to, jer ententi ide zlo, a oduševljenje za to, da se diplomacija i vojništvo ojunači.

Prekinuta brzojavna sveza izmedju Niša i Soluna.

Atena, 1. novembra. (D. u.). Havas javlja: Brzojavna je sveza izmedju Niša i Soluna prekinuta.

Povučenje bugarskih četa sa rumunjske granice.

Budimpešta, 1. novembra. „Pester Lloyd" javlja iz Bukarešta: „Epoka" javlja iz Silistrije: Utorak u noći povukli su Bugari svoje čete iz rumunjske granice, te su ih otposlali u Dedeagač.

Prediranje u Srbiji.

Beč, 1. novembra. Ratni dopisnik lista: „8 Uhr Blatt" brzojavlja: Usijed velikih kiša, putevi su u Srbiji postali neprohodni, te otešćavaju napredovanje. Usprkos toga operacije se nastavljaju. Višegradska kolona odbacila je Crnogorce, koji su navalili iz boka. Vojska Kövessova prodrla je u gorovje Rudnika. Lijevo krilo prekoračilo je gornji dio Rače i zauzelo na juriš visine Čunića. Vojska Gallvitzova prodrla je u dolini Morave preko Lapova. Bugari proganjaju, nakon zauzeća Pirota, bježeće Srbe.

Bombardiranje bugarske obale.

Bukarešt, 1. novembra. Kod bombardiranja Varne prisustvovalo je 24 ruskih jedinica.

Ententa.

Novi nacrti na Balkanu.

Amsterdam, 1. novembra. „London News" javlja: Asquithov kabinet odvisan je o uspjehu novog nacrta na Balkanu, o kojem se drži stroga tajna.

Prekinuće pregovora izmedju Engleske i Švedske.

Stockholm, 1. novembra. Pregovori, koji su bili započeli početkom julija izmedju Švedske i Engleske u Stockholmu u svrhu sporazuma raznih gospodarskih pitanja, nisu pridonijeli željenog uspjeha, te se više ne će nastaviti. S obje se strane izjavlja, da to ne će poremetiti prijateljske trgovačke odnošaje.

Smrtna odsuda Srbije.

Kopenhagen, 1. novembra. „Politiken" piše: Izjava Lorda Lansdownesa u u gornjoj kući je prava »smrtna osuda Srbije. Englezi rekbi da više cijene bugarsku vojsku od srpske. Rezultat vojničkih operacija odvisan je i od moralnih faktora. Ugled će entente pasti, ako se Srbiju pusti na cjedilu. Grci, Rumunji, pa čak i engleski poslanici u Egiptu i Indiji, bit će neskloni alijircima. Vjera u svjetsku moć Njemačke jača se svuda u muhamedanskom svijetu. Veliki korak centralnih vlasti na Balkanu dokazuje jasno pomanjkanja vodjenja rata kod alijirica. Akoprem je namjera centralnih vlasti da prodru na Suečki kanal, Egipat, Indiju i Perziju, te se time hoće uništiti engleski upliv, alijirci jedva sada počimaju misliti, kako da tu akciju osujete.

Ruska kritika o situaciji.

Petrograd, 1. novembra. „Novoe Vremja" piše, da se Srbija nalazi uopće u teškom položaju. List pita, da li je ententa zbilja promislila, da Srbiji pruži pomoć? Italija je započela rat radi svojih interesa na Balkanu i da obdrži status quo. Radi toga je nepojmivo, da ona sada ne pritiče na pomoć, kada Austrijanci i Nijemci idu za tim da stvore posve novi položaj na Balkanu. U istom se položaju nalazi i Engleska. Dolazak Nijemaca u Carigrad znači ne samo to, da Engleska izgubi ugled, već da joj zaprijeti i velika pogibelj. Nije isključeno, da će u slučaju napredovanja Nijemaca biti Englezi prisiljeni da zapuste Galipolje. Time će se borba samo otešćati. To znači nesamo pogibelj engleskih interesa u Turskoj, već i u Indiji. Upravo to, što Srbi uvijek radili, kako je Rusija htjela. Bugari su zadali ruskoj diplomaciji smrtni udarac. Ruski ugled dići će se samo osvetom naprama Bugarskoj. Diplomacija entente doživjela je u zadnje vrijeme više ozbiljnih poraza. Ali zadnja pogreška, što se nije zapriječilo Mackensenovo prodiranje u Srbiju, nadmašuje sve dosadašnje pogreške. Nijemci su postali tako objesni, da već niti svojih strategičkih koraka ne sakrivaju.

Pesimizam u Italiji.

Lugano, 1. novembra. Talijanski listovi počimaju obzirom na uspjehe vojska centralnih vlasti i obzirom na uržanje Grčke, računati na poraz entente na Balkanu. „Popolo d' Italia", koji je jučer prijetio revolucijom, ako Italija ne pošalje čete na Balkan, danas je već počeo posve drukčije pisati. List piše: Svjetski rat još nije izgubljen i ako rat na Balkanu ne uspije. „Corriere della sera" preporuča talijanskoj vladi, neka obzirom na gospodarsko-ratnu organizaciju uzme Njemačku kao uzor.

Odašiljanje četa iz Egipta.

Rim, 1. novembra. „Giornale d' Italia" javlja iz Kaira: Skoro sve engleske čete iz Egipta prevezlo se u Solun. Ostavilo se tamo samo broj četa, što je potreban za obranu zemlje. Grčki pričuvnici neprestano putuju u domovinu.

Program novog francuskog ministarskog predsjednika.

Amsterdam, 1. novembra. „Times" donaša izjavu Briandovu, kojom je ovaj osigurao, da promjena u kabinetu ne znači još nikakvu promjenu u politici. Politika je Francuske u riječima: Pobjeda i mir. To znači, neka svaka zemlja dobije pravo, da živi svojim pravom, da uzmogne razviti svoju kulturu, bez da dodje u položaj, da ju njezin susjed napadne. Naša pobjeda sastoji u tome, da se porazi Njemačku i militarizam.

Centralne vlasti.

Austrija i Italija.

Beč, 31. oktobra. (D. u.). Akoprem javno mišljenje monarhije i sve novinstvo od početka rata protiv Italije izražava se protiv toga e bi Austrija odstupila Italiji kod sklapanja mira bilo kakvo područje, bilo sada ili kasnije, dopisni je ured opunovlašten, da sve takve besmislene vijesti, koje širi strano novinstvo, odlučno opozove.

Iz neutralnih zemalja.

Carranza umoren.

London, 1. oktobra. (D. u.). „Exchange Telegraph" javlja iz New-Yorka: Prama vijesti, što je stigla iz Sant' Antonia, umoren je predsjednik republike Mehiko, Carranza.

Raspoloženje u Rumunjskoj.

„Est Ujzag" javlja: „Rumunjska je stalna o svom držanju i ne će sigurno poći u rat radi tudjih koristi. Velika je Rumunjska kraljevo djelo i s kraljem brani je vlada, koja si je potpuno svijesna svoje dužnosti".

„Dimineata" donosi iz diplomatskih krugova: „Rumunjska odlučiti će se tekar onda kada se bude položaj na Balkanu razbistrio. Očekuje se, da će četvorni sporazum izgubiti svoju balkansku igru, te da joj ne će ništa pomoći one čete, koje je u Solunu iskrcala. Kada budu srednje vlasti izvojevale pobjedu na Balkanu, onda će rumunjska vlada otvoreno kazati na čiju će se stranu postaviti.

„Grazer Tagespost" javlja iz Berlina: Mnogome maštanju i pripovijedanju daje povoda boravak u Bukareštu poznatog poslanika i generala Ratka Dimitrijeva. Taj je imao dugi razgovor sa ministrom izvanjih posala, komu je govorio o svojim osnovama. Radi političkih spletaka

---

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Dalje).

Bilo je to sjutradan. Vani je padala gusta kiša još od sinoć, a hladni je jesenski vjetar žestoko vijao i zavijao. Po neravnim, izderanim cestama, s puteljima i stazama stajala je mutna voda, a blato je sizalo do gležanja, jer bome ni Grbavac nije časna iznimka od ostalih naših sela.

— Žigo, danas sam zaposien u uredu, a na svaki način valja da se obavi ovrha mjesnoga suda kod Kosturana, jer je njegov vjerovnik Kiseljković već onomadne položio predujam i jučer me ponovno saletio, da se požurim, jer da Kosturan kani prodati svoje blago. Uzmite sa sobom redara, a evo i položenog predujma, koji će vam bez sumnje doći u dobar čas! To vam neka bude u neku ruku s moje strane nagrada za ono, što mi svako veče iza uredovnih sati pomažete. Idite i žurite se, do Kosturana nije i onako daleko — i ne vraćajte se neobavljena posla!

Kakogod je Žiga Grlica inače rado polazio na ovrhe, samo gdje je zasluživao po nekoliko kruna, — samomu se je ta „divna zgoda" vrlo rijetko dešavala, — toliko ga danas nije ni najmanje uzradovala bilježnikova „dobrota", i da je mogao, bio bi najvolio ostati kod kuće. A imao je za to i važnih razloga. U jednu ruku zlo vrijeme i još gori put do Kosturana, koji je stanovao u nekom klancu sat i pô daleko, a u drugu ruku, a to je bilo najvažnije, Kosturan je bio općinski vijećnik.

Bilo je prilično kasno popodne, kad se je Žiga Grlica vratio u općinski ured. Bogo mili, kakav li je bio! Prokisao do kože od pete do glave, blatan do koljena. Od studeni drhtao je poput pruta na vodi. A držao se je pokunjeno, a ne manje i redar, koji ga je pratio, tro si ruke i nešto ispod brka proklinjao.

— No? — zapita bilježnik, — Jeste li obavili?

— Ne! — promuca Žiga.

— Što - o - o? — plane bilježnik. — Nijeste obavili?

— Kosturan nas je . . . . . hm . . . . . on nas je . . . . . protjerao . . . . .

Bilježnik razvali oči, kao da će njima onaj čas progutati Žigu Grlicu.

— Što - o - o? — povikne on gnjevno u sav glas. — On vas je protjerao?

— Jest, gospodine bilježniče, — potvrdi redar. — Vražji je to svat!

— A vi ste kukavice, sinje kukavice! — stao je bilježnik bijesniti. — Vi velite, da vas je protjerao, je li? Kako se uopće usudjujete kazivati ni takova što? Ja sam vam bio naložio, da obavite ovrhu — i ovrha se je imala provesti, pa bilo što bilo! Kukavice! Jedan čovjek — i on protjera dva općinska organa, pisara i redara, koji nosi uza se oružje! Huj! Stid vas bilo!

— A bio je s nama i Kiseljković! — primijeti redar.

— Dakle još i to! Huj! Samo da bude sramota veća!

— On je prvi predložio, da se maknemo iz dvorišta, kad su se Kosturanovci stali prijetiti koljem i vilama!

— Što ima on predlagati! Stid vas bilo! Meni se takova što nije dogodilo, ako i već dvadeset godina hodam po ovrhama. Ali da, gospoda su veoma osjetljiva i kod prve oštrije riječi uzmiču, samo da mogu i po drugi put uz oružničku pratnju na ovrhu i da zasluže još jednu dnevnicu. Stidite se! Da, da, znao sam ja, da će tako biti! Lude li moje glave te sam išao vas slati na ovrhu! Ovakova nespretna i nesposobna čovjeka kao što ste vi! No, lijepo ste se ponijeli! Što će svijet kazati, kad sazna, kako divno ste se iskazali! Sad barem znadem, kako ću u buduće. Ovo je bila vaša posljednja ovrha, zapamtit dobro!

(Konac slijedi.)

prognali su ga iz Bugarske. Sada izjavljuje da si zadaćom postavio odstranjenje bugarske dinastije. U Bukarest došao je porazgovoriti sa svojom bivšim prijateljima, da njihovom pomoću izvrši svoje ciljeve. Raširio se glas da će se povući rumunjski ministar nutarnjih posala, te da će na njegovo mjesto doći Pherekyde.

I zdravlje ministra izvanjih posala Porombarua u zadnje dane pogoršalo se strašno. Prama vijestima možda će stupiti na njegovo mjesto Forikide.

Prama svemu tomu i prama vijesti, koja je bila u jučeranjem „Hrvatskom listu“ vlada u Rumunjskoj velika nejasnost položaja. Kralj Ferdinand izjavio je, kažu, da ne će početi rat protiv Bugarske, doklegod ne budu u opasnosti rumunjski interesi. Ali ti rumunjski interesi su jako zagonetni, te se kraljevom izjavom ništa ne razjasnjuje.

Očito je da Rumunjska, pa i Grčka, čekaju uvijek i odgadjaju svojom odlukom, da vide, koji će pobijediti, pa da se stave na njegovu stranu.

Razne vijesti.

Koncerat u gradskom kazalištu. Dne 10. i 13. novembra bit će u gradskom kazalištu dvije operne večeri, koje upriličuje dvorski pjevač Gerstorfer. Nj. Ekc., gospodja Chmelarz, preuzela je i ovog pula protektorat. Program obećaje, da ćemo ove dvije večeri moći slušati nešto, što se u Puli davno već čulo nije.

Istarska Posujilnica u Puli javlja: Članovima i ulagateljima naše zadruge, te osobito onoj gospodi, koja želi što potpisati za ratni zajam stoji na raspolaganje i to u pisarnici odvj. dra L. Scaliera (Narodni Dom, II, kat), do 7. tek. mj. od 10 do 12 sati te od 4 do 6 sati posebni činovnik.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na Šćari odbile su austro-ugarske čete noćne navale nakon žestokih borba na šake. Na fronti Kormina odbili smo više jakih noćnih navala. Sjeverno Seniave na Stripi razvijaju se nakon suzbijene navale ponovno žestoke borbe.

Na sjeveroistočnom bojištu iznaša plijen u mjesecu oktobru pod austro-ugarskim nadzapovjedništvom stojećih vojska: 142 časnika, 26.000 momaka, 44 strojne puške, 1 top, 3 ljetala i drugi ratni materijal.

Talijansko bojište.

Dne 18. oktobra započeti i dne 28. oktobra sa svježim četama ponovljeni treći juriš Talijanaca protiv naše primorske fronte započima šepati. Jučer navalio je neprijatelj doduše još protiv sjevernog ruba visoravni Doberdob sa jakim, na mnogim drugim mjestima sa slabijim silama ali uzaludno. Njegova navala nije ipak više općenita. Pa i ako borba još jednom usplamti, pokušana ofenziva, koju je talijanska vojna uprava sa velikim riječima bila objavila, te poduzela na glavnoj fronti sa najmanje 25 divizija pješadije, slomila se na nepokolebivom zidu naših pobjede sigurnih četa, i dvosedmična soška bitka je za naše oružje pridobljena. Naša je fronta skroz i skroz nepromijenjena. Istotako uzdržali su branitelji Tirola i Koruške svoje od početka rata junački branjene pozicije čvrsto u svojim pukama. Ovim je uspjesima ponovno dokazala naša oružana moć, kako su isprazni i slabi svi zahtjevi nekadašnjeg saveznika na jugozapadnom području, koje je on mislio osvojiti lako podmuklom navalom. U borbama u drugoj polovici oktobra izgubio je neprijatelj najmanje 150.000 momaka.

Srpsko bojište.

U prostoru zapadno velike Morave postigle su savezničke bojne sile, na mjestima nakon žestokih bojeva sa zalaznicama, visine južno i jugoistočno gornjeg Milanovca i Kragujevca. Izmedju 7 i 8 sati ujutro izvjesena je na arsenal i kazarnu u Kragujevcu austro-ugarska, a malo kasnije i njemačka zastava. U rječnom kutu izmedju Morave i Resave zauzele su njemačke čete nakon žestoke borbe gospodujuću visinu Triunovo brdo.

Bugarske čete zauzele su na juriš na cesti u Peračin visine zapadno Bele Palanke.

Dosadašnji ukupni plijen njemačkih i austro-ugarskih četa Kövessa iznaša 20 časnika, oko 6600 momaka, 32 topa, 9 strojnih pušaka, preko 30 vozova za municije, 1 reflektor, mnogo pušaka i topničke municije i jako mnogo municije pješaštva. Osim toga zaplijenilo se 45 starih ili ispucanih cijevi topova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 1. novembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Protunavala Francuza kod Tahure bila je suzbijena. Broj zarobljenika zadnjih dviju dana povisio se na 31 časnika i 1277 momaka. U okolici Belforta, bilo je više zračnih navala, koje su svršile uspješno za njemačke letioce.

Rusko bojište.

S obje strane željeznice Tukkum-Rige pridobile su naše čete opću liniju Ragašin-Kemern (zapadno Štoka) — Jaunsem. Neprijateljski protunasrtaji bili su odbijeni. Zapadno i jugozapadno Dvinskog bile su odbijene jake ruske navale. Istotako izjalovili su se neprijateljski nasrtaji sjeverno jezera Drisvjata. Protivnik je imao velikih gubitaka. Njemačke su čete u oktobru zarobile na istoku 244 časnika i zaplijenile 23 topova i 80 strojnih pušaka.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 1. novembra. (D. u.). Službeni izvještaj o operacijama dne 30. oktobra veli:

Naše su čete nastavile proganjanje neprijatelja. U smjeru Zaječar-Boljevac prodirajući odjeli zaposjeli su nakon žestokih borba visine 482 i 428 zapadno sela Planenice, te su zaplijenile jednu bateriju sa pripregom. U dolini Nišave prodirajuće čete zauzele su grad Belu Palanku. U dolini Morave, sjeverno Vranje, napreduju naši odjeli polagano uslijed ogorčenog otpora neprijatelja.

Macedonsko bojište.

Na macedonskom je bojištu položaj nepromijenjen.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 1. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj je fronti trajala mjestimična paljba. Naše je topništvo uništilo nekoje šančeve i položaje za bacala laguma.

Novo rusko ministarstvo.

Berlin, 1. novembra. (D. u) „Vossische Zeitung donosi slijedeći Reuterovov brzojav iz Amsterdama: Prama vijestima iz Petrograda imenovan je Goremykin državnim kancelarom. „Börsenzeitung“ saznaje, da je Goremykin preuzeo nadzor nad ministarstvom spoljašnjih posala te da ga kod toga podupire bivši ruski poklisar u Beču, Šebeko. Car je prihvatio molbu Sasonova i Krivošeina za odstup te je imenovao ministru nutarnjih posala, Hvostova, ministar-predsjednikom.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza f°III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 3. studena 1915. | Broj 112.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Talijansko shvaćanje položaju na Balkanu.

Milan, 1. novembra. Vijesti, koje stižu sa Balkana, slažu se u tomu, da Engleska ispunjuje obećanja, što je učinila Grčkoj i Rumunjskoj, te da se u Solunu iskrcavaju uvijek nove čete. Svi znaci kažu, da se je Engleska napokon odlučila utjecati sasvim ozbiljno na Grčku i na Rumunjsku, da sudjeluju u ratu protiv središnjih vlasti.

Atenski dopisnik lista „Corriere della sera" pripisuje ovu promjenu talijanskom nazoru i nastojanju, da se protiv Grčke ne porabi sila, niti da se kazni, već da joj se odmah ispune obećanja za njezinu intervenciju.

Lijepim načinom, kojim je engleska postupala, omogućila si je daljnje iskrcavanje svojih četa u Solunu i nije riskirala, da se dugim natezanjem dočeka uništenje Srbije i pojavu njemačkih četa u Carigradu. Dalo se Grčkoj važnih koncesija, kao nagradu za dopust iskrcavanja. Pustila joj se njezina sloboda, da ostane neutralna, ili da se upusti u rat protiv Bugarske i Turske. Time odvratilo se opasnost, da se Grčka digne protiv entente na strani Turske i središnjih vlasti.

Grčka će po svoj prilici, tako se nada talijanski list, unići u rat, čim dosegnu savezničke čete broj od 200 hiljada ljudi. A taj uvjet nije daleko, jer francusko-engleska vojska raste svakim danom i odlazi na srpsku granicu. Savezničke čete sastoje se od najvrsnijih pukovnija i raspolažu moćnom artilerijom.

Srpsko opiranje proizvelo je jaki dojam u Ateni. Grci vjeruju srpskim časnicima, koji dolaze često u Atenu i pričaju, da raspoloženje u Srbiji nije niti najmanje očajno. Na Grke ne upliva mnogo njemačko-austrijska ofenziva, jer cijene broj naših četa u Srbiji na samo 200 tisuća ljudi.

„Corriere della sera" pripovijeda, da su već uspjele savezničke čete, da postignu lijepi napredak protiv Bugara, tako da kane poduzeti protiv njih ofenzivu u većem stilu, čim im stignu pojačanja. Dalje ruga se talijanski list bugarskom vodstvu na Timoku, jer da je tamošnji bugarski general Dimitrijević bio u balkanskom ratu prosti organizator bandita; a zaboravlja, da je baš ovaj general zadao Srbima najviše jada na cijeloj timočkoj fronti.

Borbe oko Pirota.

Sofija, 2. novembra. Prama pripovijedanju jednog suborioca bile su borbe kod Pirota mnogo ogorčenije, negoli borbe kod Drinopolja 1913. Borba oko utvrdjene visine, Drenove Glave, bila je najveća od svijų. Ako je istinita tvrdnja, da su se srpski vojnici borili pijani kao životinje, to znači, da se u Srbiji ćuti, e će naskoro nastupiti smrtna ura.

Opsadno stanje u Grčkoj.

Atena, 2. novembra. Grčka je vlada proglasila u cijeloj zemlji opsadno stanje. Odluka grčkog glavnog stožera, da svoje sijelo prenese u Solun, uplivala je pomirljivo u cijeloj zemlji, pošto time vlada pokazuje, da će u buduće zapriječiti dalnju povredu suvereniteta. Bez svake dvojbe može se ustvrditi već danas, da cijela zemlja podupire vladine namjere.

Bugari pred Nišom.

Berlin, 2. novembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Sofije: Bugarsko topništvo, koje prodire od Knjaževca i Pirota, bombardira već prednje utvrde Niša.

Rumunjska liga složna sa vladom.

Bukarešt, 1. oktobra. (D. u.) Liga za narodno ujedinjenje imala je jučer popodne skupštinu, na kojoj se je zaključilo podupirati vladinu politiku.

Vojnički napredak u Srbiji.

Frankfurt, 31. oktobra. „Frankfurter Zeitung" piše: Uništenje srpskih sila zbiva se neumoljivo po postavljenoj osnovi. Poput ogromnog stroja potištu svojim udarcem austro-ugarsko-njemačke čete srpsku frontu prama jugo-zapadu i prama moru.

Ni neprilike zemljišta, ni nepogode vremena nijesu zaustavile naših junaka, koji napreduju protiv Srba ogorčeni i ko zaneseni bojnim entuzijazmom. Ne mare za kiše, ni za ljutu noćnu studen, samo da neprijatelja jednom stignu i obore ga! A Srbi bježe i niti se ne upiru, jer ne mogu. Oni kušaju da dobiju vremena te da za mjesec, za tjedan, za uru, odgode svoj konačni udes.

Već obuhvaća Srbe sa boka austrijska vojska, što je zadnje neprijateljske straže potjerala iz Višegrada.

Mackensenova vojska otela je već neprijatelju cijelu crtu Valjevo-Lapovo-Neresnica i zadala mu ogromnih gubitaka. Kod Oršove prešlo je Dunav mnogo naših i njemačkih četa i bore se sa srpskim odijelenjima, kojima i za ledjima prijeti opasnost od desnog krila bugarske sjeverne vojske. Bugarski se je poručnik prvi spojio sa svojom četom sa saveznom vojskom. To je bio historički čas!

Med Negotinom i Pirotom napreduju bugarske vojske u neprestanoj junačkoj navali i približuju se željezničkoj pruzi Paraćin-Niš. Tu se ima odigrati velika odluka.

Bugarska vojska, što dolazi protiv Niša iz Vranje, teško da će pustiti neprijatelju vremena da izbjegne opkoljenju i da se protuče u pravcu prama Prištini.

Čuje se, da veliki broj Albanaca koraca takodjer protiv Srba, što nije bez važnosti za nas.

Ententa.

Progon židova iz Kaukaza.

Stockholm, 2. novembra. Iz Petrograda se javlja: Kaukaski potkralj, veliki knez Nikolaj Nikolajević, naložio je, da se imadu u roku od 14 dana odstraniti iz Kaukaza svi židovi.

Carska obitelj u Carskojem selu.

Petrograd, 2. novembra. (D. u.) Car i prijestolonaslijednik povratili su se sa fronte u Carskoje selo. I carica sa kćerkama povratila se isto tamo.

Japan i europski rat.

Tokio, 2. novembra. (D. u.) Havas javlja: Japanski ministarski predsjednik izjavio je novinarima, da Japan ne može saveznicima poslati svojih četa, jer nema na raspolaganje potrebitih sredstava za prevažanje. Naprotiv Japan svojom mobilizacijom arsenala pruža pomoć vojničku i pomoć na moru i preuzima ulogu branitelja na dalnjem istoku, da tako zapriječi ustanak muhamedanaca i straži, da ne bi bila razrušena prekosibirska željeznica.

Sastanak socijalista u Rimu.

Milan, 2. novembra. „Secolo" javlja iz Rima: Jučer popodne imali su socijalistički zastupnici sastanak na Monte Citoriu, koji je trajao 4 sata. Na sjednici pojavile su se dvije struje. Jedna skupina je posve uz vladu, te ne će da se ju proglasi neprijateljicom domovine, dok druga skupina hoće da se u parlamentu jasno govori i da se povede agitacija protiv rata i izvan parlamenta.

Italija i pitanje posebnog mira.

Rim, 2. novembra. Cenzura je zaplijenila nekoje listove, koji su kušali pisati o tome, da Italija nije pristala na ugovor skopljen medju ententom u Londonu septembra 1914., prama kojemu ne smije nijedna država sklopiti posebni mir.

Sa bojnih poljana.

Zračna navala na Rigu.

Stockholm, 2. novembra. Kako javlja petrogradska „Börsenzeitung", dva su cepelina dne 23. oktobra po prvi put posjetili Rigu. Jedan je bacio 40 bomba. Šteta je ogromna, nu ruska cenzura ne dozvoljava, da se o tome objelodane potankosti.

Plijen njemačkih četa u oktobru.

Jučerašnji njemački službeni izvještaj stigao nam je nepotpun, te ga ovime nadopunjujemo:

Njemačke su čete u mjesecu oktobru zaplijenile, dotično zarobile:

Vojna skupina Hindenburgova: 98 časnika, 14.482 vojnika i 40 strojnih pušaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda: 32 časnika, 4134 vojnika, 2 strojne puške.

Vojna skupina Lisingenova: 56 časnika, 8871 vojnika, 21 strojnu pušku.

Vojska Bothmerova: 3 časnika, 1525 vojnika, 1 strojnu pušku.

Vojna skupina Mackensenova: 55 časnika, 11.937 vojnika, 23 topa (izuzevši veliki broj topova starog sistema), 16 strojnih pušaka.

Ukupni broj: 244 časnika, 40.949 momaka, 23 topa i 80 strojnih pušaka.

Statistički podaci sa soške fronte.

Beč, 2. novembra. Obzirom na veliku pobjedu naših četa nad Talijancima, koja je jedna od najvećih ratnih dogodjaja, opaža se slijedeće: Broj talijanskih četa izmedju Tržiča i Tolmina iznosio je najmanje 25 divizija, to je po prilici 500.000 vojnika. Najmanje 150.000 momaka, dakle trećina bojujućih sila, leži mrtva pred našim pozicijama ili su ranjeni, te odvedeni u zaledje i tako učinjeni nesposobni za boj za više mjeseci. U prvoj i drugoj soškoj bici izgubili su Talijanci ukupno 200.000 vojnika, tako su gubici u trećoj bici za četvrtinu veći.

Treća je bitka trajala dulje, neprijateljska je navala bila provedena sa mnogo jačim silama, a broj je topova iznašao od 1500 do 2000.

Ogromni broj ljudskih žrtava i materijala zapriječit će za dulje vremena opetovnu navalu u većem stilu. Poraz će Talijanaca imati i daljnjih posljedica. Naše, na jugozapadnoj fronti nalazeće se čete, učinile su više, negoli to mogu ljudske sile, one nisu dobile pojačanja, te su bile navezane same na sebe. Niti jednog topa, niti jednog čovjeka nije se uzelo iz drugih fronta, da se ovu pojača.

Ofenziva u Srbiji i pozicioni boj u Rusiji sa protuofenzivom na Stiru, nesmetano su napredovali. Naša je vrhovna uprava znala, da će straža na jugozapadnoj fronti uzdržati sve ono, što je pobjedom kod druge i treće soške bitke obećala. Da talijanska ofenziva nije ništa uplivala, jasno dokazuje, što smo mi zaposjeli glavne srpske pozicije kod Gornjeg Milanovca i Kragujevca, a njemačke če te energično napreduju protiv zapadne Morave. Uostalom i bugarske su čete u smjeru Niš-Paraćin jučer i prekjučer tako brzo napredovale, da će srpska vojska doživjeti potpuni poraz, ako se naskoro ne povuče u Crnu Goru.

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Slavna većina.

(Konac.)

I onda se tako kasno vraćate! Ali da, gospodin je pisar sjedio bez sumnje u krčmi i žurio se, da potroši ono nekoliko kruna, što ih je primio od mene u ime predujma!

Ej, a da je bilježnik znao, kako je Kosturan sav izvan sebe navalio na Žigu, kad je ovaj htio u njegovu staju, da mu zaplijeni konja, kako je zajedno sa svojim sinom pograbio Žigu i bacio ga u mlaku punu blata i vode, kako se je Žiga jedva izvukao i u smrtnom strahu poletio za Kiseljkovićem i općinskim redarom, koji su već odavna bili odmaglili, kako je doista morao u krčmu, da se očisti i osuši . . . . . ej, što bi bilježnik tad kazao! Možda ne bi i nadalje vikao, grdio i ružio Žigu Grlicu, kaošto je doista gotovo čitavo poslije podne vikao, grdio ga i ružio, tako te je ovaj jedva dočekao čas, da je mogao krenuti kući, gdje mu žena njegova zamalo te nije pala u nesvijest, kad je opazila, kakav je.

Onu noć nije Žiga Grlica gotovo ništa spavao. Uhvatila ga je lagana vrućica, a još mu je više tjerala san sa očiju pomisao na sjutrašnju sjednicu slavnoga općinskoga vijeća.

U prisutnosti poglavitoga gospodina kotarskoga predstojnika započela je ta „glasovita" sjednica iza jedanaeste, premda je urečena bila za devet sati. To se uostalom ne zbiva samo u Grbavcu, već svagdje, gdjegod se obdržavaju sjednice.

Žiga je Grlica stajao u svojoj sobi kraj zatvorenih vratiju, koja su vodila u sobu za vijećanje i napeto slušao i iščekivao, što će biti. Srce mu je burno udaralo i čitavo mu tijelo grozničavo drhtalo od uzrujanosti čemu se nije ni čudit.

Teda negda dodje red i na njegovu molbu. Žiga zaustavi dah, kad je bilježnik suhoparno izjavio.

— Općinski pisar Žiga Grlica moli povišenje svoje plaće.

Tišina. Žiga je mislio, da će bilježnik početi čitati vijećnicima njegovu molbu. Ali da, ni govora o tomu! I bio je jadnik sav razočaran. Koliko li se je naprezao i mučio, dok je svoju molbenicu sastavio a sad? Nitko ne zna, što u njoj stoji, možda ni sam bilježnik, jer tko zna, da li ju je i on pročitao. A oni dirljivi i neoborivi razlozi u njoj?

Tišina u sobi za vijećanje nije dugo potrajala, jer se je začas čuo jaki glas Tikvanovićev:

— Ne dozvoljamo ništa! Ne damo ni! Ja sam protiv ma i najmanje povišice! Ako pisaru nije plaća dovoljna, neka se zahvali na službi! Naći će se već drugi, ne jedan, nego stotina njih, koji će služiti i uz manju plaću nego on. Mi imademo važnijih i potrebitijih izdataka! Mi općinski vijećnici smo pozvani, da, mi smo se zavjerili, da ćemo općinsku imovinu što savjesnije čuvati i štediti! I onda da imademo nepotrebnih izdataka za pisara! Ne! Ja glasujem proti!

Premda je Žiga bio čvrsto uvjeren, da je Tikvanović njegov protivnik, ipak su ga njegove riječi nemilo dirnule. Najvolio bi bio provaliti u sobu i zatražiti, da mu se molbenica vrati.

— I ja sam proti! — javi se Kosturan, a za njim Radekovski, Rus i Katana, koji su u sav glas vikali:

— I mi ne damo ništa! Ako mu nije pravo, neka ide, a i bolje bi bilo, da dobijemo mladju i jeftiniju silu! Što će nam oženjen pisar!

— Mir, gospodo! — prekine ih predstojnik. — Nastavite glasovati!

Vijećnici su se vijećnici stali pogledati. U sobi je na trenutak zavladao mir, a taj se je trenutak pričinjao Žigi cijelom vječnošću. Jadniku pred vratima su od silne uzbudjenosti klecala koljena. Sad će se odlučiti!

— Dakle, gospodo! — [illegible] ne ih predstojnik.

— Hm! — javi se Kozlić, — Kako svi, tako ću i ja!

— I ja, i ja, i ja tako! — javi se još nekoliko glasova.

— Dakle je većina proti?

— Jest, većina! — povrdi Rus.

Nitko nije prigovarao, a bilježnik napiše u sjednički zapisnik:

„Odbija se jednoglasno".

Centralne vlasti.

Slobodni put na Dunavu.

Köln, 2. novembra. „Kölnische Zeitung" javlja: Odaslanici berlinskog državnog ureda stigli su u Sofiju, te su bili najljepše primljeni od strane vladinih organa. Oni su već započeli pregovaranja o nakupovanju žita za Austriju i Njemačku, da tako ove dvije države budu imale dosta brašna.

Dogodjaji na moru.

Rusi bombardiraju Varnu i Burgas.

Köln, 2. novembra, „Daily Mail" javlja: Ruska mornarica bombardirala je prošli petak ponovno cijeli dan Varnu i Burgas.

Sjednica slovensko-hrvatskoga kluba.

Zagrebačke „Novine" pišu: Od uglednoga člana kluba primamo ovaj izvještaj:

Slovensko-hrvatski je klub narodnih zastupnika na carevinskom vijeću imao 28. oktobra u Mariboru sjednicu, kojoj su prisustvovali gotovo svi slovenski i hrvatski članovi. Najprije je načelnik dr. Korošec naglasio odanost našeg naroda prema dinastiji, spomenuo udivljenja vrijedne čine vojske i njezinih zapovjednika, te napose pozdravio članove kluba, koji su u vojničkoj službi. Srdačnim se riječima sjetio prerano umrloga druga profesora Mandića iz Trsta, koji se sav žrtvovao za dobro svog naroda. Izrekao je simpatije kluba zastupniku Roškaru, koji je početkom ratnih dogadjaja morao mnogo pretrpjeti.

Klub je zatim naglasio, da stoji sada kao i prije na stanovništu ujedinjenja hrvatsko-slovenskog naroda u jednu državno-pravnu skupinu u okviru habzburške Monarhije.

Na to je zastupnik dr. Krek izvijestio o pripravama za austrijsko-ugarsku nagodbu, te se izjavio za to, da Austrija s Ugarskom tvori jedno skupno gospodarsko područje s potpunim gospodarskim jedinstvom i s potpunim jedinstvom vojske. Klub smatra potrebitim, da se bar za raspravljanje nagodbenih pitanja s Ugarskom sazove parlamenat i izabere odsjek, koji će s vladom zajedno sudjelovati pri nagodbenim dogovorima.

Pri raspravi se o gospodarskim pitanjima slovensko-hrvatskih zemalja govorilo o sadanjim najvećim neprilikama: o poteškoći seljačke proizvodnje radi nestašice ljudi, o djelomičnom povratku evakuiraca, o nesuglasju izmedju maksimalnih cijena i prakse sudišta glede poskupljivanja živeža, o opskrbi sa žitom za sjeme i proljeće, o krmi, modroj galici, gnojivima, o potporama porodicama mobiliziranih u slovenskim pokrajinama, o potrebi melijoracija s pomoću zarobljenika itd.

Napokon su zastupnici raspravljali o pučkim, srednjim i stručnim školama u slovensko-hrvatskim zemljama, te su stvoreni zgodni zaključci glede toga.

Razne vijesti.

Naši evakuirci. Pišu nam iz Moravske: Dakle naše će se škole otvoriti, t. j. smijemo ih otvoriti kada hoćemo, nu moramo prije poslati kotarskom školskom vijeću učevnu osnovu. Nu to nije sve. Djeca su rastrešena po dalekim selima, pa bi po oštroj zimi nemoguće bilo, da polaze školu. I za ovo su se poskrbili ne naši, ni Talijanci, već ovdješnji Česi. Neka nam ovoga ne zamjere naša gospoda, što ovo iznašamo u javnost. Djeca, koja su voljna, stupit će u konvikt u Prerovu, Kromjerižu i još u nekom samostanu kod Prerova. Opskrba stajat će dnevno 2 K, al poviše onih 90 h, pokrit će sve troškove vlada. Zauzeo se za to jedan češki katolički zastupnik, pa se više nemamo šta bojati, jer njemu uspije mnogo toga, te ne žali nikakva truda. U tu se je svrhu držala u Brnu posebna sjednica, na koju je spomenuti gospodin zastupnik pozvao i našeg župnika iz Krnice, Ćurkovića. Naš je sada glavni posao, da popišemo svu djecu i da popis pošaljemo tome zastupniku, u svrhu, da se ta škola čim prije oživotvori. Učitelji bit će pozvani i imenovani. Djeca će rado u konvikt, te se nadamo, da će nam tamo dobro biti. Dakle, kako vidite, drugi su se morali zauzeti za nas, da postignemo školu. Svi nas salijeću pitanjima: Gdje su vaši zastupnici, koji bi to bili lako sve postigli uz malo dobre volje. Ove nam opaske čine i sami Nijemci.

Nove odredbe za putovanje po bojnom području. C. i kr. vojničko zapovjedništvo odlukom izdanom od dne 15. oktobra 1915. br. 4060., odredilo je: Putovanja u područja zapadno od prednje kordonske crte, t. j. Jesenice-Cola-Ajdovščina-Buje-Ilirske Bistrice-Jelšana-Matulja-Bakra dozvoljena su samo iznimno po primljenoj dozvoli etapnog zapovjedništva 5. vojske (odio za prelazne putnice, bojna pošta 330.). Za dijelove, koji se tiču Hrvatske i na Rijeku može se za ovu dozvolu moliti i kod c. i kr. vojničkog zapovjedništva u Zagrebu. Službene legitimacije c. i kr. dvorskih i c. kr. državnih i željezničkih činovnika sa fotografijom i potpisom vrijede za ona područja, ako im je dodana gornja klauzula.

Mali Lošinj. Za nabavu knjiga siromašnoj djeci mjesne Družbine škole darovaše: vlč. gosp. pop Frane Krivičić prigodom svoj imendana 20 K, „Društvo za štednju i zajmove" u Malom Lošinju 60 K, gdjica. Betty Markus na počast uspomeni svoje pok. majke 20 K. Plemenitim darovateljima najsrdnije zahvaljuje Upraviteljstvo škole.

Visoke cijene sapuna. Od početka rata neprestano raste cijena sapuna. Sada je sapun za K 2·20 po mtc. skuplji, nego li je bio još prije 10 mjeseci. Sada se strani sapun prodaje po K 2·80, a domaći po K 2·30 do 2·40 kg. Ovo poskupljivanje stoji u savezu s poskupljivanjem nestašicom blaga i stranih ulja, koja su se dovozila većim dijelom iz Njemačke i Francuske. Osim toga će mnogi materijal potrebit za proizvodnju sapuna biti rekvirian, pa će cijene postati još veće. Trgovci drže, da će cijena sapuna rasti i do K 4 po kilogram.

Potpišite Treći ratni zajam!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 2. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Bojevi na fronti Stripe trajali su i jučer na cijeloj fronti kroz cijeli dan. Neprijatelj je doveo jake sile u navalu i prodro je sa duboko razredjenim navalnim kolonama kod Sjeniave u našu poziciju. Nu naše su ga pričuve brzom protunavalom bacile natrag, te je neprijatelj mjestimičnim ogorčenim bojevima pretrpio silne gubitke i zapustio u našim rukama 2000 zarobljenika. U popruču dolnjeg Stira potisli smo Ruse dalje natrag. Slomila se protunavala, koja je bila poduzeta sa velikim trošenjem municije.

Talijansko bojište.

Jučer se je u Goričkoj opet žestoko borilo. Ovdje se je opazilo na strani Talijanaca više pješadijskih brigada, što ih je neprijatelj doveo iz tirolske i koruške fronte. Uporabom ovih pojačanja kuša neprijatelj da uz svaku cijenu prodre kod Gorice. Jučerašnje su navale bile naperene nesamo protiv goričkog mostobrana nego i protiv prostora kod Plave i s obje strane Monte San Michele. Talijanci bili su svuda odbijeni uz toliteške gubitke kao još nikada. Na visini Podgore borba je još u toku za pojedine dijelove jaraka.

Srpsko bojište.

Na Crnogorskoj granici prešle su naše bojne site na mnogobrojnim mjestima na navalu. Osvojili smo pograničnu visinu Trogla i Orlovac, jugoistočno Avtovca, i gospodujuću poziciju na Vardaru sjeveroistočno Bileća. Na liniju, koju smo izvojštili jugoistočno Višegrada, suzbili smo crnogorske nasrtaje.

Vojska Kövessova pridobila je prostor sjeverno Požege, te je prekoračila liniju Čačak-Kragujevac. Vojska Gallwitzova bori se na visinama istočno Kragujevca i sjeverno Jagodine.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. novembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Izuzevši jake neprijateljske iznenadne paljbe na Butte de Tahure i živahnih topničkih bojeva izmedju Maase i Moselle nije se dogodilo ništa znatnijega.

Rusko bojište.

Južno željeznice Tukkum-Riga naša je navala dalje napredovala. Pred Dvinskim krvavo smo odašli jake ruske navale. Izmedju Sventenskog i Lilsenskog jezera bojevi su još u toku. Zarobljeno je preko 500 Rusa. Zapadno Čartoriska kušali su Rusi protunavalom na širokoj fronti u gustim masama, da zaustave naše nasilno nastupanje. Bili su suzbijeni uz najteže gubitke, a na to smo nastavili naše navale. Kod Sienikovce uspjelo je Rusima da prelazno prodru u pozicije generala Bothmera. Protunasrtajem priborili smo opeta naše jarke i zarobili 600 Rusa. Mjesto Sienikovce zauzeli smo većim dijelom danas ujutro na juriš nakon ogorčenih borba te bliza, te povrh toga zarobili 2000 Rusa.

Srpsko bojište.

Sjeverno i sjevernoistočno Čačka izvojštili smo izlaz iz gorovitog predjela južno gornjeg Milanovca u dolini zapadne Morave. Zaposjeli smo Čačak. Zauzete su visine južno Kragujevca. S obje strane Morave prekoračena je opća linija Bagrdan-Despotovac.

Vojska Bojadjeva zaposjela je dne 31. oktobra visinu Bezdan, zapadno Slatine i visine s obje strane Turije i doline Nišave. Sjeverozapadno Bele Palanke prekoračen je Vrandol.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 2. novembra. (D. u.). Službeni izvještaj o operacijama dne 1. novembra:

Operacije na srpskom ratnom bojištu napreduju uspješno. — U dolini Morave zaplijenili smo četiri brzometna poljska topa. Proganjajući u smjeru Knjaževca prama Sokobanji zaplijenili smo dalje jedan gorski top. Na macedonskom bojištu nije se dogodila nikakva znatna promjena.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Na dardanelskoj fronti izmjena sad slabije sad jače vatre. U odsjecima Seddilbahra i Ariburnija uništili smo tri neprijateljske pozicije za bacanje mina. Naše baterije u tijesnu raspršile su sakupljanje četa u Mortu, Limanu i Eliasburnu. U Kaukazu suzbili smo neprijateljske pokušaje iznenadjenja.

Ententine će se čete iskrcavati u Solunu.

Bukarešt, 2. novembra. (D. u.) Engleski poslanik dementira u dopisu na „Indipendence Roumaine" vijest, prama kojoj su čete saveznika započele zapuštati Solun ili da su se čak počele ukrcavati. Engleska vlada u dogovoru sa francuskom tvrde je namjere, da nastavi otpošiljanjem znatnih odijeljenja četa u Solun, koje će Srbima žuriti se na pomoć.

Štedite milo. Ovo potrebno opominjanje ne trebá da uznemiruje naše gospodarice, jer se uporabom Schichtovog pralnog praška „Ženska hvala" pristedjuje dosta mila, a da rubenina ili njezino lice ne trpi. Taj potpuno pouzdani pralni prašak pristedjuje kod pranja rubenine ne samo milo, nego i posao, vrijeme i novac. Dobiva se posvuda.

Putovanje u Srbiju. Civilnom je stanovništvu do dalnje odredbe principijelno zabranjen ustup u okupirano srpsko područje. Prekršitelje će se uapsiti i predati vojničkom sudu radi sumnje špijunaže. Kaša i pod kojim će se uvjetima moći prekoračiti granicu, objavit će se u svoje vrijeme.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 4. studena 1915 | Broj 11.

Austro-ugarske čete unišle u Užicu.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Srpski gubici.

Bukarešt, 3. novembra. Od početka druge ofenzive iznašaju gubici Srba do 24. oktobra okruglo 29.000 mrtvih i ranjenih, a 78.000 izginulih. Čini se, da u ovom nisu uračunani gubici sa bugarske fronte. Nu i ove brojke su navedene mnogo niže, negoli uistinu jesu.

80 km južno Dunava.

Zürich, 3. novembra. „Tagesanzeiger" javlja: Austro-ugarske i njemačke čete napredovale su na nekojim mjestima do 80 kilometara južno Save i Dunava, te se približuju glavnoj srpskoj obrambenoj liniji.

Ententine čete u Macedoniji.

Kopenhagen, 3. novembra. Prema vijesti iz Pariza, ententine čete prodiru prama Ištipu. Jedan dio četa zaposlen je kod priprava utvrdjenja kod Kardara. Ove čekaju ovdje pojačanja iz Soluna, da onda nastave napredovanje protiv Skoplja.

Monastir Grčkoj.

Berlin, 3. novembra. „Himera" u Ateni javlja, da je razoružanje Grčke odvisno o ispatku bugarsko-srpskog rata. Grčka će demobilizirati ujedno sa Bugarskom, što će se dogoditi do šest sedmica. Bugarska je priopćila Grčkoj, da ne će njezina vojska napredovati dalje od sjeverno Monastira. Monastir dobit će Grčka kao nagradu za svoju neutralnost.

Srpski nacrti.

Genf, 3. novembra. U krugovima, koji dobro poznavaju Balkan govori se, da je kralj Petar stalno već odlučio, da se zahvali na svome mjestu. Crnogorska dinastija radi da se obje zemlje spoje, i da bude crnogorska dinastija nastupila vladu i u Srbiji. Ruski dvor ovo simpatijom pozdravlja. Srbi moraju paziti, da svoje čete povuku u Crnu Goru, da kasnije u savezu sa ententinim četama opet osvoje Srbiju.

Hajka u Rumunjskoj.

Roterdam, 3. novembra. „Daily Telegraph" javlja iz Bukarešta: Gibanje za rat zauzima sve veći opseg. Nedjelju bio je Bukarešt zaposjednut od vojništva, da se zapriječi nemire. U ratnom ministarstvu obdržavala se posebna izvanredna sjednica, te su joj prisustvovali svi vodje divizija i zborova. Ustanovilo se je, da je Rumunjska pripravna za pobjedonosni rat.

Ententa.

Promjena ministarstva u Rusiji.

Petrograd, 3. novembra. (D. u.). Petrogradska agentura javlja, da se ne će promijeniti rusko ministarstvo.

Promjena rumunjskog kabineta.

Beč, 3. novembra. „Südsl. Korr." javlja, da su rumunjski ministri Porumbaru i Radovica istupili iz ministarstva radi bolesti. Posve je pogrešno misliti, da će promjena u kabinetu donijeti promjenu u vanjskoj politici.

Ententino odaslanstvo u Bukareštu.

Berlin, 3. novembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Genfa: Prama pariskim listovima namjerava četvorni sporazum otposlati posebno političko-vojničko odaslanstvo u Bukarešt.

Engleska i talijanska pomoć.

Bern, 3. novembra. „Mattino" piše u jednom članku, da bi zahtjev Engleske, e bi Italija morala poslati u Suečki kanal svoje čete, morao biti popraćen i drugim ponudama. Italija želi da se obistini njezin san u Etiopiji. Ako bi Italija morala istupiti iz svog narodnog rata u svjetski rat, morala bi biti za to primjereno nagradjena.

Škandinavija na strani Njemačke.

Kristianija, 3. novembra. „Aftenposten" javlja iz Londona: U zadnje su se dane širile glasine, da će skandinavske zemlje ustupiti u rat na strani Njemačke. Engleske su banke i trgovačke kuće bile upozorene e uznastoje utjerati svoj novac u Švedskoj, pošto ova namjerava ustupiti u rat protiv Engleske. Iste su banke dobile nalog, da ne daju svoj novac škandinavskim privatnicima.

Pomanjkanje vojnika u Rusiji.

Stockholm, 3. novembra. Carski ukaz pozivlje pod oružje sve 43.—47. godišnje Ruse, koji su dosada bili slobodni vojničke službe. „Riječ" javlja, da Rusija upotrebljava za rad nesamo žene i djecu, nego i kažnjenike.

Francuska ministarska kriza.

Stockholm, 3. novembra. U Petrogradu se naglašuje, da će novo francusko ministarstvo umiriti duhove u Francuskoj, ali ne u Rusiji. Imenovanje Cambona i Bourgoisa je uvreda za Rusiju. U Rusiji se novom francuskom ministarstvu ne prorokuje dugi život.

Ministar Giolitti i rat.

Chiasso, 3. novembra. Salandra opet po svojim prijateljima kuša pridobiti za sebe bivšeg ministra Giolittija. On bi htio proširiti svoje ministarstvo, kako je to u Francuskoj. Najvolio bi, da bi u ministarstvo stupio jedan prijatelj Giolittijev, ako već nije moguće, da bi to bio on sam. Nu pitanje je, da li će Giolitti prihvatiti ovu ruku pomirnicu. Pred nekoliko je sedmica redarstvo pratilo Giolittija na svakom koraku.

Giolittijeva stranka za mir.

Chiasso, 3. novembra. Stranka Giolittijeva imala je sastanak, koji je trajao tri dana, a raspravljalo se o unutrnjoj i vanjskoj politici. Zaključeno je, da će stranka raditi za to, e bi se čim prije sklopio mir.

Ratko Dimitrijev protiv Bugarske.

Pariz, 3. novembra. Pariski „Journal" piše, da je Ratko Dimitrijev sam zamolio ruskog cara, e bi mu povjerio zapovijed nad ruskim četama, koje imaju sići u borbu protiv četa bugarskog nametnika (?) kralja Ferdinanda.

Milijuni ruske vojske.

Pariz, 3. novembra. „Petit Parisien" straši opeta sa milijunima ruske vojske i obećaje Francuzima, da ih utješi od neuspjeha njihove ofenzive, kako će Rusija otpremiti na bojno polje nekoliko milijuna vojnika.

Goremykin preuzeo izvanjske poslove.

Petrograd, 3. novembra. „Telegraf" javlja iz Petrograda, da je Goremykin preuzeo vodstvo izvanjskog ureda, i da mu je dodijeljen bivši ruski poslanik u Beču kao pomoćnik.

Ministar Barzilai o ratu.

Lugano, 3. novembra. Ministar Barzilai rekao je rimskom odboru za ratne radnje, da će se trebati pripraviti na opsežnu radnju ratnog materijala. Kako je rat užasan, ne može si nitko predstaviti. Rat će jako dugo trajati, prije negoli donese željenog ploda. Državljani pružaju premalo novaca i radnje, negoli bi mogli i morali, da pomognu vojništvu ove zime toplim odjelima. Zastupnik Manzoni upravio je na ratnog ministra upit, e ne bi li u ime čovječnosti skrbio za to, da bi se izvjestivalo o mrtvim, ranjenim i bolesnim vojnicima.

Sa bojnih poljana.

Dalmatinci na Soči.

Knin, 3. novembra. Prigodom zapovijedi vojske i mornarice od 29. oktobra, dalmatinski je namjesnik, grof Attems, upravio nadvojvodi Eugenu brzojavnu čestitku u kojoj je istaknuo, da se Dalmatinci ćute sretnima, što se nalaze pod njegovim zapovjedništvom, te da će poput svojih pradjedova ustrajati u borbi dok ne bude konačno pobijedjen podmukli neprijatelj. Nadvojvoda se je na ovu brzojavku srdačno zahvalio, te veli: Kod treće soške bitke mora se spomenuti na prvom mjestu junačke sinove Dalmacije. Oni su svojim primjerom nanovo dokazali, da su moji najbolji vojnici. Molim Vašu preuzvišenost, da to objelodani u cijeloj zemlji i da pučanstvu izreče zahvalnost za vjernost, što su ju tako sjajno pokazali njegovi sinovi za kralja i dom.

Dogodjaji na moru.

Potopljena engleska torpednjača.

London, 3. novembra. (D. u.). Reuter javlja službeno: Torpednjača 96 sukobila se jučer u Gibraltaru sa pomoćnom krstaricom mornarice, te se potopila. Izginula su dva časnika i 9 momaka.

Iz neutralnih zemalja.

Europski rat na svršetku?

Roterdam, 3. novembra. „Daily News" javlja iz Vašingtona: Misli se, da je toku gibanje za mir. Jedna je visoka ličnost izjavila: Prama znakovima, rat je u Europi na koncu. Prava će borba započeti sada u velikim gradovima izmedju diplomata. Posredovanje za mir preuzet će Španjolska.

Posredovanja za mir nema.

Lion, 3. novembra. (D. u.) Španjolski ministarski predsjednik dementira vijest, e bi njemu Njemačka i Austro-Ugarska povjerile zadaću posredovanja za mir.

Centralne vlasti.

Cilj nove turske vojske

Bern, 3. novembra. „Berner Bund" javlja iz Moskve: Cilj centralnih vlasti nije samo taj, da se uništi Srbiju, već da se dobiju nove čete u Turskoj. Dosada je Turska dala najmanje vojništva. Nu sama po sebi Turska ne može ništa učiniti, jer joj fali municije i časnika. Akoprem će se nove turske čete teško sastaviti, ipak se Njemačka ne boji ni toga. Nova će turska vojska imati tri cilja: 1. Da se otpošalje turske čete u Egipat; 2. Da se poduzme nova ofenziva u Kaukazu, 3. Da se nekoje turske čete prenesu na europska bojišta. Zadnja mogućnost dolazi najmanje u obzir.

Na putu k prosvjeti.

Bilo je na koncu svijeta. Istrošene staze gubile su se u gustoj šumi i iščezavale u močvari. Pred nama otvarala se neizmjerna, pusta i gluha ravnica. Ovdje je počimala Rusija. . . . Samo odvažni muževi smjeli su da joj prekorače prag. I unišli su kô u gluhu noć bataljuni, pukovnije i cijele vojske u nepregledni mrak ruskih stepa, gdje kroz dugo mjeseci sunce se danuje već samo kô mjesec bliješti. Ruško sunce, nije naše bistro sunce. Ruski

TVRDJAVA.

Napisao I. LUTKOV. — Preveo B.

Prostranu su dvoranu rasvjetljivale mnogobrojne svijeće svojom titravom svjetlošću. Na dugačkom stolu ležahu spisi, torbe, knjige. Jedni su od časnika čitali, a drugi hodali gore dolje u živahnom razgovoru.

— Da ćemo konačno pobijediti, — reče topnički kapetan Vasilije, — jasno je samo o sebi: ali radi se o tomu, koliko će žrtava pobjeda tražiti.

— I da li ćemo i mi biti medju žrtvama, — doda poručnik Dmitrij, držeći u rukama nježno pisamce neke glumice.

— Proljeće bijaše tako lijepo, a sad eto dolazi smrt! — uzdahne bolno neki mladi poput kaplje poručnik.

Došle su vijesti. Četnik ih je brzo pročitao, a crte su se njegova lica smrknule. Konačno reče:

— Bilo bi ludo, gospodo, da vam zatajim pravu istinu. Naš jučerašnji napadaj na tvrdjavu bio je uz teške gubitke odbijen. Jedna je od naših najljepših pukovnija uništena. Sjutra ćemo navaliti mi, kako mi je rečeno. Svaki čas ima da stigne zapovjed.

— To znači, — javi se natporučnik Gregorije, — da će od deset časnika umrijeti, njih devet. Groznom smrću umrijeti — reče poručnik Konstantin.

— Sjutra u ovaj sat — primijeti zastavnik, — bit ćemo svi mrtvi. Ne kao ljudi ili makar i kao bolje životinje mrtvi i zakopani, nego od zavratnih topovskih taneta na tisuće komade smrvljeni i rastrgani, i nitko ne zna, čije su one isprebacane kosti.

Četnik, debeljušasti već gospodin niskoga stasa, zacrvenjenih obraza i prosjede kose, sjedjaše sam za jednim stolićem pišući nekakav spis, naslovljen sa „Moja oporuka". Kad su pale zastavnikove riječi, bio je napisao upravo rečenicu: „Moje tijelo neka se crkveno blagoslovi i sahrani u obiteljskoj grobnici". Vlažna koprena obavije njegove oči i on se okrene prema prozoru, da sakrije svoje ganuće.

Čudnovat žar razlije se najednom oko brezovih grana i širokog Kestenovog lišća pred kućom. Smjesa se glasova podigne, izvana prodre u sobu žarko crvenilo, pred kojim je svjetlost svijeća potamnjela. Nad drvećem u parku dizahu se tamnocrveni ognjeni oblaci, opkoljeni teškim, crnim dimom. Po prilici jedan sat udaljeno selo Stavčani stajaše u plamenu. Vidjeli su se seljaci i seljakinje, kako su trčali iz gorućih, slamom pokrivenih koliba, čula se je njihova vika i zapomaganje. Gorući snopovi slama, nošeni od vjetra, padahu pred časničku sobu.

U gorućem se je selu nalazila ruska bojna bolnica, u kojoj je bilo mnogobrojnih bolesnika i ranjenika. Da ih sklone na sigurno mjesto, otposlaše nekoliko vojnika s konjima i kolima.

Upravo su otkotrljala kola, kad dovuče jedan podčasnik mladu neku ženu i stavi ju pred časnike.

— Ovo je palikuća! — javi on. — Za zalaza je sunca stajala na brežuljku na istoku od Stavčana i davala neprijatelju znakove motikom, koja se je u večernjem suncu nadaleko sjajila. Malo iza toga [illegible] carilo se je nekoliko otrcanih ljudi, [illegible] svoj prilici preobučenih Austrijanaca, po seoskim ulicama, — i već je stalo goriti na više strana . . .

— Objesiti! Objesiti! — vikali su vojnici i seljaci, koji su došli bili s podčasnikom.

Žena je očajano mahala rukama oko sebe.

— Ta vi seljaci poznajete me svi! Moj je muž morao u rat i ostavio mene s troje moje jadne djećice samu! Krumpir sam iskapala za nju, a zato trebam ipak motiku. A svako zna, da naša njiva leži na brežuljku! Ta i moja kuća gori! Bože moj! Pustite me! Izgorjet će mi djeca!

Pukovnik odredi, da odvedu ženu pred vojnog suca. Taj je brzo izrekao svoju osudu. Objesiše ju na brezovo drvo pred prozorima, nasuprot gorućem selu, tako da se je u njezinim razvaljenim očima odsijevao plamen, kojemu je pala žrtvom njezina koliba, a možda i djećica. Crvena marama, kojom je obavila bila svoju glavu, jasno se je sjajila u požaru.

(Dalje slijedi).

dnevi nijesu svjetliji od naših noći, od vedrog sjaja punog našeg mjeseca.

U svoje stepe povukao se potučeni kozak, a hrabri naš vojnik proganjao ga kroz šume i preko močvara, u nenaseljenim krajevima i najdubljim pustarama punu trećinu godine.

Naše čete stupale su stopama poraženog neprijatelja. A te stope gubile se daleko, dalekò za Brest-Litovskom. Dvije se željezne karavane jedna uz drugu uvijek povlače od rijeke do rijeke, od gora do gora. Ustavljaju se i gone, čekaju se i odbijaju.

Bilo je kao na koncu svijeta. Mi smo se na putu ustavili, jer su daleki gromovi nevjere tutnjali u daljini, a mi okrenuti na svoj trag gledamo prama zapadu kroz nedogledne pustare, gdje živi drugi svijet, pun ljubavi i prosvjete.

Stvoriteljni genij siže sve do ispod peta razarućeg ruskog Davora. Za plakati je vraćajuć se preko bojnog polja, koje još krvlju diše. Srsi prolaze na pogled mrtvačke hrpe, pod udarcima orudja, što im jamu kopa ili im ogromni krst od dva duba teše. Slomljene puške, razdrli telećaci, odbačene kape i na putu i preko puta. Ispred bojnog bijesa razbjegli se stanovnici vraćaju iz šuma, smiju da se opeta kažu... traže i traže, ali ne nalaze do razbacanog garišta i popela, koji uz rosu i njihove suze kvase. Prizori boli i neizreciva jada!

Ali njemački genij te suze pobire, da ih pretvori u biserje utjehe. Nad mračnim stepama puca zora, dan sviće svjetske prosvjete. Raširit će se istim putevima, kuda sad topovi prolaze.

Novi život počimlje za ruskog mužika; slobodnjačko će ruho dobiti brojni poljski, ukrajinski i kurlanski gradići. Ne će više nad robovima knut prevladat, niti biti prepušten židovu neuki dobroćudni seljak.

Napredni poljodjejac ne će plakati nad svime, što je ratom izgubio, već će sve zaboraviti doskora, da blagostanje i prosvjetu uživa. Pita se on možda još danas, je li će biti sve tako, kako mu se obećaje! Ali kada prosvjeti stigne, onda će se čuditi, što nije mogao pitati.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe na Stripi traju dalje. Rusi su doveli pojačanja. Ruska navala sjeveroistočno Bučaca slomila se u našoj vatri. Sjeverno Bieniave borilo se ogorčeno cijeli dan za mjesta Sienikovce. Jučer objavljena protunavala austro-ugarskih četa dovela je nakon izmjeničnih borba u poslijepodnevnim urama to toga, da se protjeralo Ruse iz sela i pristave. U noći navalile su nove ruske sile tako, da su nekoje skupine kuća bile opet izgubljene. D nas se borba nastavlja. I na močvari sjeverno Sienikovce u toku su borbe. Austro-ugarske i njemačke bojne sile, što se nalaze pod zapovjedništvom Linsingenovim, prodrle su svojom navalnom skupinom kod Bielgova, zapadno Čartoriska, u rusku glavnu poziciju. Zarobljeno je 5 časnika i 660 momaka i zaplijenjene su tri strojne puške. Inače je položaj na sjeveroistoku nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Talijanci su neumorno nastavljali svoja naprezanja upravljena protiv Gorice na fronti od Plave do uključivo sjevernog odsjeka doberdobskog zaravanka. Jučer su opet navalile veoma jake sile, ali su svuda suzbijene. U ovim je bojevima izgubilo više talijanskih pukovnija polovicu svog sastava. Na Goricu je bacio danas poslije ponoći talijanski upravljivi zrakoplov mnogo bomba. Na ostalim djelovima jugozapadne fronte nije se desilo ništa znamenita.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske bojne sile, što se bore protiv Crne Gore, zauzele su na juriš južno Avtovca na neprijateljskom području ležeću visinu Bobiju i tri druga vrhunca, koje su Crnogorci čilavo branili. Kod jurišа pozicije Bobija zaplijenjen je 12 cm top talijanskog izvora.

Od savezničkih bojnih sila, što operiraju u Srbiji, unišla je jedna austro-ugarska kolona u Užicu. Druge austro-ugarske kolone biju boj južno i jugoistočno Čačka. Južno na cesti, koja vodi iz Čačka u Kragujevac, i na visinama jugoistočno Kragujevca i sjeverno i sjevernoistočno Jagodina pridobile su navale austro-ugarskih i njemačkih bojnih sila, usprkos najžilavijeg protivničkog odporu, posvuda na prostoru. U Kragujevcu zaplijenjli smo 6 topova, 20 topovskih cijevi, 12 bacala mina, nekoliko tisuća pušaka, mnogo municije i ratnog orudja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Radi nevremena nije nam prispio pravodobno njemački službeni izvještaj, kojega ćemo donijeti sutra.

Uzgoj srpskog vojnika.

Beč, 3. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Pod naslovom „moralični uzgoj srpskih vojnika" javlja se: U stanu srpskog satnika Miloša Kolenića nadjena je dne 1. decembra 1913. izdana zapovijed generala Branka Jovanovića, u kojoj ovaj pozivlje podredjeno časništvo, da u svrhu postignuća narodnog ideala upotrebi sva sredstva, pa i ona, koja se u privatnom životu smatraju kao nemoralna. Vojnik se mora prama nazorima ovog zapovjednika za rat moralno uzgojiti. Zapovjednik je sastavio svoje nazore u obliku brevira, u kojem nalaže, da se imade Bugare opisati kao nevjerne saveznike, kao zločince. Dalje govori on o potrebi i mogućnosti rata sa Austro-Ugarskom, e da se anstro-ugarske zemlje: Bosnu, Hercegovinu, Dalmaciju, sjevernu Albaniju, Banat, Srijem, Bačku, Slavoniju, Hrvatsku, Kranjsku i Goricu postavi pod srpske vladare. Vojnicima se mora prikazivati kao smrtne neprijatelje: Švabu, Albanca i Bugarina i utisnuti im, da je u svrhu postignuća narodnog ideala rat sa Austro-Ugarskom neophodno potreban.

Dogodjaji u Goričkoj dne 1. novembra.

Beč, 3. novembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se o dogodjajima dne 1. novembra slijedeće: Protiv goričkog mostobrana postavio je neprijatelj najmanje dvije brigade, koji su prije bile na dolmitskoj fronti. Brdo Sabotin bilo je napadnuto dva puta, Oslavija jedan put, a pozicija zapadno Pevme četiri puta, nu sve uzalud. Vrlo jaki nasrtaji bili su uporavljeni takodjer protiv visina Podgore, gdje je neprijatelj već često mogao prodrijeti u nekoje jarke, ali ih je noćnom protunavalom morao opet isprazniti. Kako obično pripravio je neprijatelj navalu vatrom sviju kalibra. Istodobno upravljena je zaporna paljba u prostor iza naše frontei zapadni dio Gorice. **Jake navale** protiv prostora Plave i sjeverni dio zaravanka Doberdoba podupirale su glavni nasrtaj. Kod same Plave, naše je topništvo odbilo uništavajućom **paljbom navalu.** Kod Zagore došlo je do borba iz bliza, koje su još u tijeku. Na sjevernom dijelu odsjeka Doberdoba upravljena je bila navala više bataljuna na Monte San Michele. Honvedska pukovnija br. 1. odbila je istu krvavo. Protiv prostora San Martino navalilo je pet talijanskih pješadijskih pukovnija. Došlo je do borba na šake u našim jarcima. Što se je od neprijatelja spasiti dalo, tražilo je spas u bijegu. Naše su pozicije ostale čvrsto u našim rukama.

Razne vijesti.

Članovima mornaričkog konsumnog magazina. Članovi se pozivlju, da svoje zalihe goriva već sada popune, pošto će nastupom zime biti teško svima brzo udovoljiti.

Rusija sprema novu vojsku. „Nationalzeitung" javlja sa ruske granice: Već je po drugi put prema vijestima ruskih listova započeto vježbanje nove vojske u okolici Odese i Sevastopola u jakosti od nekih 300.000 momaka. Tvornice streljiva rade u ovaj mah isključivo oko naoružavanja ove nove vojske, za koju se tvrdi, da će biti za četiri sedmice spremna za boj. General Kuropatkin designiran je za vrhovnog zapovjednika ove nove vojske. Svi ruski vojni kritičari suglasno izjavljuju kao naručeno, da će se doskora upotrebiti kavkaska vojska u Perziji. Za sad se još ne zna, da li će se zapravo napustiti tamošnje operacije protiv Turske, ili će se, kako se to već često dogodilo, opet izvesti nov pritisak na Englesku, jer se naravno u Petrogradu posve dobro znade, da bi ruska ofenziva u Perziji vrlo loše djelovala u Londonu.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Antun Kovač, S. M. brod „Pelagosa" polaže . . . . 5·—

Prije iskazano . . K 2228·54

Sveukupno . . K 2233·54

Potpišite Treći ratni zajam!

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 5. studena 1915. | Broj 114.

Srbi uzmiču, srpski dvor u Mitrovici.

Brzojavne vijesti.

Njemački ratni izvještaj.

(Zakasnio za jučerašnji broj.)

Berlin, 3. novembra. (D. u.) Iz ve-
og se glavnog stana službeno javlja:

Rusko bojište.

Pred Dvinskim nastavili su Rusi svoje vale. Kod Iluksta i Garbunovke bili su zbijeni. Četiri su puta jurišali uzaludno izvanredne gubitke protiv naših pozi-a kod Gatenija. Izmedju Sventena i era Ilzena morala se naša linija natrag inuti. Tamo je uspjelo Rusima zapo-sti selo Mikuliski. Na oginskom kanalu o je odbijen neprijateljski nasrtaj protiv ane kod Čarićkija.

Srpsko bojište.

Užice su zaposjednute. Prekoračena je sta Čačak-Kragujevac. S obje strane prave neprijatelj se još tvrdokorno opire. vessova je vojska jučer zarobila 350 ba i zaplijenila 4 topa. Vojska Gallwit-va zarobila je u zadnja dva dana 1100 ba.

Vojska Bojadjeva odbacila je neprija-lja s obje strane ceste Zaječar-Paraćin, robila je 230 Srba, i zaplijenila 4 topa, ugozapadno Knjaževca proganjaju bugar-e čete, zauzele sa mostobran Svrljig, rokoračile su Švrljiski Timok, prodiru reko brijega Piesa i Guljanske u dolinu išave, te su zarobile 300 Srba i zapli-nile 2 strojne puške. Čete, koje su na-edovale u dolini Nišave uzmakle su red nadmoćnijom navalom, prije što su držale brijeg zapadno Bele Palanke.

Vrhovna vojna uprava.

Balkan.

Talijanske i francuske škole u Bugarskoj.

Sofija, 3. novembra. (D. u.). Vlada zaključila, da zatvori francuske i tali-nske škole u Bugarskoj.

Sveza sa Turskom i Bugarskom.

Berlin, 4. novembra. (D. u.). Car lim izmjenio je prigodom povratka spoja orijentom i oslobodjenja puta na Du-vu brzojavke sa bugarskim kraljem i ltanom.

Srbi uzmiču.

London, 4. novembra. (D. u.). „Ti-nes" javlja iz Atene: Bugari, koji napre-uju iz Skoplja prama Monastiru dostigli u gorje Babune. Srbi su uzmakli iza Pri-pa i Monastira.

Srpski dvor u Mitrovici.

Pariz, 4. novembra. (D. u.). „Petit arisienne" javlja iz Soluna: Poslanici veznika zapustili su Kraljevo, te su ot-tovali u Mitrovicu.

Njemačka i Grčka.

Sofija, 4. novembra. Atenski list Athenaise" javlja, da je Njemačka pre-zela jamstvo, e se teritorijalno ne će rčka umanjiti.

Ugovor sa Rumunjskom.

Beč, 4. novembra. „Abend" javlja iz ukarešta: Austro-ugarski poslanik imao odulji razgovor sa rumunjskim mini-arskim predsjednikom. U političkim se rugovima govori, da se izmedju Rumunj-e i centralnih vlasti vode pregovori, ama kojem se uredjuje novi ugovor o munjskom izvozu.

Kako da se Srbiji pomogne.

Lugano, 4. novembra. „Corriere ella sera" preporuča, neka bi ententa e a uzmogne pomoći Srbiji uzela put preko Albanije. Kod Drača moguće je iskrcati anje čete, nu u južnoj Albaniji vodi dobra cesta koja je duga 200 km od Santi Quaranta u Monastir. Na taj se način ne bi porijedilo ničiju neutralnost.

Ententa.

Asquithove izjave u dolnjoj kući.

London, 4. novembra. (D. u.) U jučerašnjoj sjednici dolnje kuće podao je Asquith očekivanu izjavu u kojoj je rekao, da on misli e je narod danas više nego ikada odlučan, da se rat vodi do konačne pobjede. Ne će svakako manjkati iznenadjenja i razočaranja za sve države, koje sudioništvuju u ratu. Rat zahtijeva sada od Engleske prije svega pravo shvaćanje, beskrajnu ustrpljivost i neiscrpivu zalihu hrabrosti i ustrajanja, koje sposobnosti stalno ne manjkaju engleskom narodu. Početkom je rata otposlano u tudjinu 9 divizija, a danas French zapovijeda skoro sa jednim milijunom četa, kojima treba dodati jošte čete u Dardanelima, Egiptu i drugim ratištima. Asquith je tada naglasio čine mornarice, koja je očistila mora od njemačkih križarica i trgovačkih brodova. Obrativši u pogledom na razna bojišta, naglasio je Asquith, da nisu Nijemci od konca mjeseca aprila pridobili na zapadnom bojištu nikakva zemljišta. Engleska ima povjerenja se Rusiju, te nije dugo vrijeme, da će se talas navale potisnuti i preokrenuti. Dardanelsko je poduzeće bilo pohvaljeno od francuskog mornaričkog ministarstva i velikog kneza Nikolajevića. Govornik preuzima na sebe potpunu odgovornost. Na to je Asquith naglasio izvanrednu službu, što su ju pružile engleske podmornice, koje su potopile ili oštetile u Marmarskom moru 2 ratne broda, 5 topnjača, 1 torpednjaču, 8 transportnih brodova, 197 brodova hranom. Obzirom na Balkan rekao je govornik, da se ima uzroka misliti na to, e će Grčka poduprijeti Srbiju. Srbija može biti sigurna, da mi smatramo njezinu neovisnost kao bitni ratni cilj. Financijalni je položaj Engleske ozbiljan, radi toga treba ozbiljno štediti. Govornik misli, da ne bi bilo potrebito preći preko nacrta rekrutiranja, što ga predlaže Lord Derbys. Nu on se ne će prije zaustaviti, te je odlučio, da ovaj rat dobije. Konačno je opravdao ustup Engleske u rat, te je rekao on se ne će odreći naložene mu časti; dok bude znao, da ju ne može više nositi i da su drugi ovoj zadaći bolje dorasli. Govoru je slijedio živahni pljesak.

Francuska komora.

Pariz, 4. novembra. (D. u.) Vladina je izjava bila pročitana u obim kućama. U komori se je nakon vladine izjave prešlo odmah na čitanje interpelacija. Tijekom rasprave zahtijevao je ministarski predsjednik jednoglasno povjerenje, koje je potrebito, da se uzmogne korisno vladati. Prije negoli budemo stali pred pitanjem mira, morat ćemo biti pobjednici, moramo vrata Francuske, oduzete provincije, opet natrag dobiti. Trajan mir moći će svijet uživati, kada budu Francuska i alijirci opet priborili slobodu narodima. Vladi je glasovano povjerenje sa 651 protiv 1 glasa.

Sa bojnih poljana.

Disciplina u talijanskoj vojsci.

Beč, 4. novembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se pod naslovom: Disciplina u talijanskoj vojsci: Obzirom na nadjenu Cadornovu naredbu od dne 28. septembra, u kojoj stoji, da vojnik mora biti uvjeren, e pretpostavljeni uživa punomoć, da nepokorne ili strašivice ustrijeli, i da se svakoga koji kuša predati se ili uzmaknuti, ako već nije ustrijeljen od njegovog časnika, da ga smjesta ustrijele drugi vojnici. Komu uspije, da ovome izbjegne, predat će se ga vojnom sudu, da ga odmah sudi. Smrtna kazna ima se izvesti uvijek u prisutnosti odaslanika vojnog kora. Tko se preda i pade živ u neprijateljske ruke, bit će odsudjen na smrt u kontumaciji, te će se smrtna odsuda izvesti nakon svršetka rata. Ova Cadornina zapovijed jasno dokazuje, da objavljena činjenica e Talijanci strijeljaju na svoje čete odgovara istini. Ove gorke istine ne će moći uzdrmati svi dalnji službeni talijanski izvještaji.

Nadvojvoda Fridrih na jugozapadnoj fronti.

Beč, 4. novembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Odmah iza povratka iz Beograda podao se maršal, nadvojvoda Fridrih, na jugozapadno bojište da hrabrim četama na talijanskoj fronti, njezinim zapovjednicima prizna izvrsnu obranu protiv podmuklog neprijatelja, koji bijesno navaljuje, čime se omogućuju uspjesi na drugim bojištima. Dne 30. oktobra bio je nadvojvoda u glavnom stanu jugozapadne fronte, gdje mu je nadvojvoda Eugen prikazao sve borbe, a onda je putovao na cijeloj fronti od Jadrana u Korušku, te se je svuda uvjerio, da je vojska ustrajna, usprkos zdvojnih naprezanja nadmoćnijeg neprijatelja. Dne 29. oktobra nalazio se nadvojvoda na zaravanku Dobrdoba, baš kada je neprijatelj navaljivao svom silom. Nadvojvoda je na svoje oči gledao, kako Boroevićeve čete odbijaju neprijateljske navale. Isto uvjerenje dobio je nadvojvoda i na koruškoj fronti. Dne 1. novembra podao se nadvojvoda u Beč, da osobno izvjesti cara o dobrom položaju, a onda je nastavio put u svoj glavni stan.

Centralne vlasti.

Izmjena brzojavka izmedju ministara.

Carigrad, 3. novembra. (D. u.). Izvanjski ministar Burian poslao je brzojavnu čestitku turskom izvanjskom ministru Halil beyu, u kojem izražava veselje, što će moći s njime zajednički raditi u korist obiju država, koje što zajednički vojuju. Halil bey se je na brzojavci zahvalio, veleć, da je sretan, što će moći raditi za zemlje, koje se bore za obranu svetih prava.

Odlikovanja.

Sofija, 3. novembra. (D. u.). Cesar Franjo Josip podijelio je kralju Ferdinandu vojnički zaslužni križ prvog razreda, a princevima Borisu i Ćirilu vojnički zaslužni križ trećeg razreda.

Dogodjaji na moru.

Zaplijenjeni brodovi.

Lion, 4. novembra. (D. u.). Prama vijesti lista iz Soluna, zarobili su engleski brodovi u Egejskom moru mnogobrojne grčke jedrenjače, koje su vozile ratnu kontrabandu za Bugarsku.

Eksplozija u jednoj tvornici u Parizu.

„Neue Züricher Zeitung" donaša iz Pariza opis o eksploziji, koja se tamo dogodila dne 20. oktobra: Južni dio Pariza bio je dne 20. oktobra popodne pozorište katastrofe, koja bi u normalnim časovima, obzirom na broj i njezin opseg — mrtvih je bilo 45 a ranjenih 60 osoba — uzdigla cijelu buru u Francuskoj. Pošto pako rat skoro svakog dana takova šta donaša, najveći dio Parižlija prelazi preko dnevnih dogodjaja te niti ne mare da bi pošli na lice mjesta da pogledaju mjesto katastrofe. Kada smo unišli od Place d'Italie u Rue Tolbiac opazili smo naokolo popucana stakla a i samo mjesto nesreće još prije negoli nam je sakupljeno mnoštvo isto pokazalo. Malo podalje naišli smo na izgorene daske, grede i na kuće kojima su zidovi izravnani zemljom. Mnoge velike jame u zemlji pokazuju mjesta, gdje su slijedile eksplozije jedna za drugom. Na jednom smo mjestu našli samo jedno kolo nekog automobila, te je prama pripovijedanju novina ovdje baš početak katastrofe. Katastrofa nastala je ovako: Jedan je radnik nosio punu kistu ručnih granata, koja mu je pala iz ruku, te je uslijed pada eksplodirala, benzin se upalio, a na to je sva tvornica bila u moru plamena. Svjedoka se cijele stvari ne će dobiti, pošto se je na mjestu nesreće našlo samo izgorene lješine i pojedine udove.

Obratili smo se na gostioničara bližnjega restauranta, koji se je vukao okolo sa povezanom glavom. Ovaj nam je cijelu stvar ovako opisao: „Sjedio sam sa obitelju kod stola, gostovi su već bili objedovali, te su krenuli u tvornicu, kada sam očutio jaki udarac i bio bačen na tlo. Vidio sam kroz prozor, kako se zid tvornice ruši, te sam za nekoje vrijeme izgubio svijest. Kada sam se opet osvjestio, potrčao sam na ulicu, koja je bila puna gustog dima, dok su eksplozije i dalje slijedile. Ja i moji susjedi mislili smo, da je neprijatelj aeroplan bacio bombu, a miris, što sam ga očutio, činio mi se da je bio jednak ugušljivom plinu, što ga Nijemci upotrebljavaju. O pravom uzroku eksplozije uvjerio sam se jedva kasnije, kada sam spremio na sigurno teško ranjenu ženu i kćer".

Skupina kuća, što leži naprotiv tvornice, izgleda još gore negoli restaurant „Boule d'or." U svoje smo vrijeme vidjeli ruševine kuća, što ih je prouzročilo u Dünkirchenu i Berguesu njemačko topništvo teškog kalibra. Prizor, što smo ga ovdje vidjeli bio je jednak. Malena djevojčica, što se igrala na ulici, nadjena je mrtva, a drugi su stanovnici lako ili teško ranjeni. Od tvornice nije ostalo ni znaka. Ne radi se tu naravski samo o konstrukcijama betona i željeza, nego o mnogobrojnim barakama, u kojima se pripravljao ratni materijal. Oko 70 žena i 20 muškaraca izradjivalo je eksplozivne stvari. Ovdje su se izradjivale ponajviše ručne granate. Jedan je vojnik, koji je bacio jednu ručnu granatu na stranu, bio uslijed eksplozije teško ranjen. Kako je užasna morala biti eksplozija! Željezni komadi porazbacani su na daleko, te su ranili mnogobrojne osobe. Mjesto, gdje se nalazi prah, srećom je ostalo poštedjeno, tako da je tu nalazeće se osoblje bilo samo ranjeno. Gorkom ironijom rekao je jedan vojnik, koji je bio na dopustu, komu je jošte curila krv iz rane: „Radi ovoga sam ležao u bolnici dva mjeseca, te sam dobio dopust za oporavak?! Ne znači li to doći iz dazda pod kap . . . !?"

Financijska snaga Bugarske.

Pored balkanskih ratova 1912./13. svjetskog rata, koji je buknuo nepunu godinu dana iza toga, nije financijski položaj Bugarske nepovoljan. U proračunu, koji je preliminovan sa 251 milijun leva, pokazao se je 1914. manjak od 55 milijuna leva. Izravnih poreza uplaćeno je manje 15 i pol milijuna leva, nego što je predvidjeno u proračunu, a u neizravnim porezima iznosio je manjak 32 i pol milijuna leva, dok su prometni prihodi bili manji za 4 i pol milijuna leva, nego što je bilo predvidjeno. Državni prihodi od 200 milijuna leva bili su doduše za 22 milijuna leva viši nego u posljednoj mirnoj godini, no u proračunu 1914. prvi su put unešeni novoosvojeni krajevi sa 28.000 četvornih kilometara površine. Da bi se zadovoljile potrebe ovih novih krajeva i uslijed većih zahtjeva vojske, morali su se proračunski izdaci za 1914. povisiti za 60 milijuna leva prema izdacima 1913. Jedan dio državnih prihoda morao se je platiti sa rekvizicionim namirama. Nu za balkanskog rata izdavala je bugarska vlada potvrde za rekvirirane stvari, a ove su potvrde prema kasnijoj zakonskoj odredbi primane za plaćanje poreza, u koliko nisu mogle biti otkupljene gotovim novcem. Godine 1913.

dostigli su ovi rekvizicioni bonovi visinu od 300 milijuna leva, a tokom 1914. spali su na 150 milijuna leva. Prema ministarskoj naredbi od 27. septembra 1915. u načelu je raščišćeno sa ovim rekvizicionim sistemom, pa je odredjeno, da se kod primanja mora sve plaćati gotovim novcem. U preliminaru za 1915. opet su državni izdaci povišeni za 16 i pol milijuna leva. Državni proračun Bugarske vrlo je često naglo skakao od 1879., kada je prvi proračun iznosio 29 milijuna leva, a prihodi su uvijek podmirivali ova povišavanja. Godine 1879. iznosili su neizravni porezi 4 i pol milijuna leva, godine 1910. već 66 milijuna leva, danas pak gotovo 100 milijuna leva; prometni prihodi narasli su od 377.000 leva u god. 1879. na 29 milijuna leva u 1910., a na 43 milijuna u godini 1914. Slično je sa prihodima od domena i kapitala. Godine 1879. iznosili su ovi prihodi samo 322.000 leva, godine 1910. dostigli su visinu od 12 i pol milijuna leva, a 1914. bacili su ovi prihodi 18 i pol milijuna leva. Izravni porezi rasli su mnogo laganije. U 1879. iznosili su ovi porezi 20 milijuna leva, 1910. preko 47 i pol milijuna leva, a 1914. nešto oko 55 milijona leva, makar da se je poljodjelstvo proširilo od 2 milijuna hektara u godini 1905. na 4 milijuna hektara obradjenog zemljišta u god. 1911. Vrijednost proizvoda poljodjelstva narasla je od 350 milijuna leva u godini 1903. na 850 milijuna leva u godini 1912. Bugarski državni dugovi iznosili su u aprilu 1914. oko 808 milijuna leva bez dugova rekvizicije, a od svote državnih dugova otpada 815 milijona leva na konsolidovane dugove. Od državnog duga Bugarske otpada na jednu glavu stanovništva 200 leva.

Slobodna plovidba na Dunavu.

U bugarsku luku Vidin dospio je ugarski parobrod. Dunav je opeta slobodan. To je važna i zamašna vijest. Neprijatelji će naši zadrhtati na te riječi. Ta uspostavljena je sveza medju središnjim vlastima i Bugarskom, pa naprijed s Turskom i njezinim prostranim provincijama. Dogodjaj je to istoga značenja od združenja austro-ugarsko-njemačke vojske sa bugarskim saveznikom preko poznate već časničke patrulje; ali je njegovo znamenje puno veće. To je najprvi veći uspjeh saveznika, što su probili neprijateljski obruč, koji ih je rastavljao i stvorili si slobodan put, da si medjusobno potpomognu.

Sada je moguće opskrbiti Tursku ratnim materijalom. Sada možemo i mi dobiti žita i stoke iz Bugarske i Turske. Cijela vrsta proizvoda doći će opeta na tržište i u promet. Slobodna plovidba po Dunavu ima veliku važnost i za Rumunjsku. Rumunjski seljak prodat će skupo svoje žito, mjesto da mu gnjije kod kuće.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je nastavio navalama na fronti Stripe. Navale upravljene na frontu Višnjovčika i Burkanova slomile su se pred našim zaprekama. Pred jarcima dvju bataljuna pokopali smo 500 ruskih lješina. U selu Sienikovce i sjeverno Bieniave traju borbe kao i prije. Austro-ugarske i njemačke čete osvojile su opet mjesto gotovo posvema. Broj zarobljenika u ovom prostoru iznosi 3000. I na dolnjem Stiru bili su odbijeni mnogobrojni nasrtaji. Kod prekjučerašnjih bojeva zapadno Čartoriska jedan je vojni zbor, koji je bio sastavljen iz četa obiju vojske, zarobio ukupno 5 ruskih časnika, 1117 momaka i zaplijenio 11 strojnih pušaka.

Talijansko bojište.

Navale Talijanaca na gorički mostobran i susjedne odsjeke traju dalje. Jučer su bili upravljeni najžešći juriši protiv Zagore, visine Podgore i Monte San Michele. Opet je bio neprijatelj posvuda suzbijen. Na visine Podgore boj se još bije za pojedine jarke.

Srpsko bojište.

Istočno Trebinja u toku je navala protiv crnogorskih pograničnih pozicija. Istočno Bileća i južno Avtovca bili su u tamo priborenim pozicijama odbijeni neprijateljski nasrtaji. Na brijegu Bobiji došlo je do borba ručnim granatama. Slomljen jo srpski otpor u prostoru Kragujevca i kod Jagodine. Neprijatelj je u uzmaku. Od vojske Kövessove prodrle su austro-ugarske bojne sile preko Požege. Uspostavljena je sveza izmedju borećih skupina izmedju Užica i istočno Višegrada. Jugozapadno Čačka bacili smo neprijatelja sa visina, što gospoduju nad dolinom. Druge austro-ugarske kolone zauzele su visinu Stolice i Lipnice-Glavice i potisle su Srbe natrag na proplanak Drobnje.

Od bugarskih bojnih sila prodrla je jedna kolona do Boljevca, jugozapadno Zaječara, a druga je zauzela brijeg Lipnicu, sjeveroistočno Niša. Bugarske nanavale jugozapadno Pirota pridobile su prostora.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Sjeverno Massigesa zauzele su naše čete na juriš francuski jarak u širini od 800 m.

Istočno bojište.

Pred Dvinskom borba traje dalje. Rusi su opetovali na raznim mjestima svoje navale. Bili su posvuda suzbijeni. Izjalovili su se pokušaji neprijatelja da jakim silama učini prijepornim naš uspjeh zapadno Čartoriska. U prekjučerašnjim bojevima zarobili smo 5 časnika, 1117 momaka i zaplijenili 11 strojnih pušaka. Čete generala Bothmera borile su se i jučer u i kod Sienikovca. Broj se zarobljenika povisio na 3000. Slomile su se ruske navale južno mjesta.

Srpsko bojište.

Protiv žilavog neprijateljskog otpora, naše su čete u napredovanju s obje strane gorovja Kosljenika, sjeverno Kraljeva. Istočno odavle prekoračili smo crtu Zakuta-Velike Poljica-Jagodina. Istočno Morave protivnik uzmiče. Naše čete slijede. Zarobljeno je 650 momaka.

Vojska Bojadjeva uzela je Valakonje i Boljevac na cesti Zaječar-Paraćin i u napredovanju od Švrljiga na Niš zauzela na juriš Kalafat (10 km istočno Niša).

Vrhovna vojna oblast.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 3. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Na dardanelskoj fronti trajala je mjestimična izmjenična vatra. Oklopnjače i torpednjače sudioništvovale su bezuspješno borbama na kraju. Naše je topništvo oštetilo neprijateljske tegleće parobrode i ladje, koje su se uslijed oluje nasukale zapadno Ariburnuja i učinilo neškodljivim još više neprijateljskih redova mina kod Seddilbahra.

Na kaukaskoj smo fronti suzbili u noći na 1. novembra zdvojne navale, koje je neprijatelj iznenada poduzeo na više točaka.

Carigrad, 4. novembra. (D. u.) Na dardanelskoj fronti traje mjestimična izmjenična vatra. Mi smo razrušili dvije neprijateljske pozicije strojnih pušaka kod Kaulisirtariburnuja i pred našim desnim krilom kod Seddilbahra. U Kaukazu odbili smo neprijateljske navale iznenadjenja u odsjeku Narmana.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 3. novembra. (D. u.). Službeni izvještaj o operacijama dne 2. novembra:

Napredovanje bugarskih četa nastavlja se na svim frontama. Sjeverno Surdulice, 24 km sjeveroistočno Vranje, zaplijenili se 4 topa, jednu poljsku kuhinju i mnogo ratnog materijala. Kod ove je fronte pri sustvovao bojevima kralj Petar, koji je bodrio srpske vojnike tvrdeći im, da s englesko-francuske savezničke čete ve nadošle.

Odlikovanja.

Beč, 4. novembra. (D. u.) Car je podijelio visoka odlikovanje bugarskom ministarskom predsjedniku Radoslavu, ministru financija Tončevu, nadzapovjedniku Ze kovu, šefu generalnog stožera Zostovu zapovjedniku prve vojske Bajadjevu.

Japanske čete ne će doći u Evropu.

London, 4. novembra. (D. u.) Reute javlja: Bez svakog temelja su vijesti, će Japan poslati svoje čete u Evropu.

Izjava francuske vlade.

Pariz, 4. novembra. (D. u.) U parlamentu pročitana izjava vlade veli, da je jedina briga i cilj obrana zemlje. Vlada će olakšati parlamentu kontrolu o svojim činima. Narod će slogom doći k pobjedi. Francuska nije rušila mira. Ona je bil žrtva promišljene navale. Francuska će potpisati mir tekar nakon uspostave prava po pobjedi. Vlada je uvjerena, da će uspo stavom boljeg sporazuma izmedju vlada četvornog sporazuma napori saveznika biti i morati biti potpuniji i brži. Potpuno se je sporazumni sa engleskom vladom o vodjenju vojničkih poduzeća na Balkanu. Sadašnje je poduzeće Njemačke jasni dokaz o neuspjehu njezinih nastojanja na glavnim bojištima. Razočaranje bit će njemačke nade. Središnje vlasti moći će svoj poraz produljiti, ali ne zapriječiti.

Razne vijesti.

Obznana. Uslijed opunovlašćenja s strane c. kr. namjesništva u Trstu te na temelju § 51. obrtnoga reda, saslušavš trgovačko-obrtnu komoru u Rovinju te odnosne zadruge, ustanovljuje se za gra Pulu, do nove naredbe, slijedeći maksimalni cijenik: Meso volovsko i teleće sprednji dio, sa privagom K 4·84, zadnj dio, sa privagom K 5·20, svinjetina K 5·60 — C. kr. tvrdjavni komesar Schönfeldt v.

Ratni zajam. Kako saznajemo potpisao je ovdješnji trgovac voćem gosp. Anton Udovičić 10.000 K ratnog zajma kod Istarske Posujilnici u Puli.

TVRDJAVA.

Napisao I. LUTKOV. — Preveo B.

(Dalje.)

Sve više se je uspinjao plamen i težak, zagušljiv dim valjao se je sve do u časničku sobu. Vidjelo se seljake sa ženom i djecom, koji su svoju kukavnu imovinu na kolicama pred sobom turali te na užetima poplašene krave vodili. Vojnici su u svijetlim hrpama bježali na sve strane. Malo po malo stane se izvijati iz vatrenog bljeska povorka kola; u njima su ležali ruski ranjenici, koje su spasili bili iz poljske bolnice i koji su sad, većim dijelom još i puni žestokih opeklina, napunjali zrak svojim glasnim zapomaganjem. Iz povorke se odijele jedna kola i zaustave pred časničkom kućom.

Vrata se otvore i u sobu unidje, poduprt o dva kozaka i obje ruke u obvezama, kapetan Boris Surakim te padne svojim debelim tijelom svom silom u naslonjač.

— Prokleti psi! — psovao je gromovitim glasom i kod toga okretao svoje blijedo okruglo lice sad desno, sad lijevo, — ta nevolja! Te rane! To umiranje! Gorostas sam snagom, pa ipak nakaza! Ja, Boris Surakin, nakaza!

Htio je da udari šakom po stolu, ali nije mogao radi obveza.

— Uf, uf, — povikne i podigne nešto malo svoje ruke. Vidjelo se je, kako su bile one u zglobovima odrezane i ostale osakaćene.

— Obje svoje ruke izgubio sam pred tvrdjavom! — pridoda, — a sad zamalo bio nijesam u prokletom onom gnijezdu još izgorio!

— Pripovijedajte, gospodine kapetane, kako se je to zbilo? — zamoli ga pukovnik samilosno.

— Prokleto! Ta žedja! — vikao je Boris. — Čašu vode!

Jedan od podčasnika stavi mu na usnice čašu vode i držaše tako dugo, dok ju Boris nije posrkao.

— Eto gledajte! — povikne ovaj, — Borisa Surakina, gorostasa snagom, napajaju poput dojenčeta.

— A sad ću Vam, gospodo, pripovijedati o tvrdjavi, — nastavi. Podčasnik mu podmetne pod glavu jastuk i on počne:

— Ta je tvrdjava skupno grobište. Na hiljade je i hiljade naših vojnika bilo ondje pozakliali i zasutih u šancu, kojih je tamo dan, koji sviće, traži novih krvavih žrtava. Vojnici mrmljaju, uskraćuju posluh, i mogu se jedva natjerati, da pojure u vatru. Da se postigne cilj, postupa zapovjedništvo na osobiti način. Jednog jutra, dok još nije bilo svanulo, pozvaše mene i njegdanje moje drugove na sabiralište, gdje je bila smještena jedna iz gubernije Samara unovačena pukovnija. Toj namo posve nepoznatoj četnoj tjelesini bili smo tako dodijeljeni, da je svaki od nas došao medju momčad, koja je u vojnom redu stajala. Tad nas dade pozvati general i uputi nas u svoje namjere.

— Ove će čete, — reče, — za nekoliko časaka poći na juriš. Vaša će za daća, gospodo, biti, da u zametku pr priječite ma i svaki trag bojazni i kukav štine. Spopadne li u vašoj blizini m ikoga, bio on prosti vojnik ili časnik, b jazan, imadete smjesta da ga ustrijelit Budu li veći vojni odjeli kolebali, to strojne puške, koje iza vas stoje, sve p kositi. Bolje mrtvi vojnici, negoli kuka vice!

Ledeno poput jesenskog je vjetra zvu čio glas generalov. Duboka mi je zlovolj sapinjala grlo.

— Ta ja sam vojnik, časnik, a ne kr nik, potajni krvnik! — mislio sam u sebi ali kao da me je zahvatio bio vodeni vi oteturao sam na dani znak na svoje od redjeno mjesto. Usko su se sklopili r dovi, tako da su me ljudi uza me, prosti vojnici, — dirali laktovima. Posve mlad kadet stupi na čelo, dade zna sabljom, pojuri naprijed, a mi proslijedi smo za njim ubrzanim korakom.

(Dalje slijedi).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 39.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 6. studena 1915. | Broj 115.

Kriza u grčkom ministarstvu — Zaimis odstupio.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Udruženje Srbije i Crne Gore.

Krakov, 5. novembra. „Nova Reforma" javlja iz Genfa: Ovdješnji listovi doznali su iz Italije, da poznavaoci balkanskih prilika izjavljuju, da će srpski kralj Petar odložiti krunu. Srpski dvor agitira, da se združe obje srpske države pod dinastijom kralja Nikite. Ruski dvor ovaj nacrt sa simpatijom pozdravlja. Srbi bi morali uznastojati, da se povuku u Crnu Goru, a da ne izgube mnogo vojske.

Ustanak u Albaniji.

Lugano, 5. novembra. „Secolo" javlja, da su u Rim stigle ozbiljne vijesti iz Drača. Srbima podložni Albanci u Komaderu i Kičevu pobunili su se. Gibanje je obuhvatilo i sjeverna područja, te bijesni ljuti boj sjeverno Tirane izmedju Albanaca i Esad pašinih četa. „Pariser Journal" javlja iz Drača, da je Esad paša proglasio u Albaniji opsadno stanje. Izvoz živeža u Srbiju i Crnu Goru je zabranjen.

Borbe u novoj Srbiji.

Lugano, 5. novembra. Srbi su navalili na bugarske pozicije kod Velesa, nu ova je navala bila bezuspješna, jer su Bugari bili nadmoćniji. Srpske su se čete povukle i ušančile sjeverno Prilipa kod prelaza Babune, da tamo poduzmu defenzivu, ako budu Bugari htjeli prodirati protiv Monastira. Kod Krivolaka su u toku žestoke borbe izmedju Francuza i Bugara. „Corriere della sera" javlja, da su Srbi bezuspješno navaljivali na Bugare cijelu subotu kod Velesa, te da su Bugari, hvala njihovoj premoći, mogli napredovati. I francuske su čete morale voditi žestoku borbu sa Bugarima, koji su neprestano dobivali pojačanja. Prama zadnjim vijestima, Bugari su saveznike potjerali protiv Gradska.

Filipescu u Braili.

Bukarešt, 5. novembra. Filipescu je prošle nedjelje u Braili prigodom objeda držao govor u kojem je spomenuo vladu i vladajuću kuću. Izmedju ostalog rekao je: Bez Sedmogradske ne damo za vladarsku kuću niti dva groša. Vladin organ oštrim riječima napada način govora Filipescua protiv krune i protiv ponovnog pokušaja, da pobuni vojsku.

Venicelosove namjere.

Rotterdam, 5. novembra. „Daily Mail" doznaje iz New-Jorka: Venicelos je izjavio dopisniku čikaškoj lista „Tribune", da će on Bugasrkoj odmah navijestiti rat, ako opet dodje na vladu. To je dužnost napram Srbije u moralnom pogledu, te i mjere obrane, da ne bi Bugarska dobila gospodstvo na Balkanu. Ako Bugarska danas pobijedi, ona će do nekoliko godina osvojiti Grčku Macedoniju, i time bi Grčko gospodstvo za uvijek propalo.

Nova ofenziva na Dardanelima.

Sofija, 5. novembra. Prama vijestima iz dobrog izvora zapovjednik vojske u Galipoliju, general Monroe, poduzeo je velike priprave za ponovnu ofenzivu u Dardanelima. Iz Egipta odaslane su mnogobrojne čete na Galipolje. Turci su na svako iznenadjenje pripravni.

Zaimis odstupio.

Atena, 5. novembra. (D. u.) Uslijed incidenta, što se dogodio izmedju ratnog ministra i većine Venicelisove stranke, ministarski je predsjednik Zaimis postavio na glasovanje pitanje povjerenja, nu ostao je u manjini sa 114 protiv 147 glasova, te je obzirom na ovo glasovanje ministarski predsjednik izjavio, da je nastupila ministarska kriza, te je molio da bude komora odgodjena do sastava novog kabineta.

Pariz, 5. novembra. (D. u.) Prama vijesti Agence Havas iz Atene, ministarski je predsjednik Zaimis pošao kralju, da mu predloži demisiju cijeloj kabineta. Novinstvo, protivno Venicelosovoj stranci drži, da će parlamenat biti stalno raspušten.

Rumunjske mjere na Dunavu.

Bukarešt, 5. novembra. (D. u.) Poluslužbeno se javlja: Uslijed zaposjednuća srpske podunavske obale sa strane austrougarskih četa, rumunjske su oblasti poduzele mjere, da dovezu u rumunjske luke ruske brodove, koji voze oružje i municiju, za Srbiju i da ih razoružaju, ako bi slučajno htjeli pobjeći u rumunjske luke.

Ententa.

Proganjani radi njemačkog imena.

Petrograd, 5. novembra. Radi njihovog njemačkog imena bili su otposlani u Sibiriju: barun Juraj Kloppmann, barun Maksimilijan Engelhard i zastupnik njemačkih tvrtki u Kijevu, imenom Schlesinger.

Prezirani saveznik.

Roterdam, 5. novembra. „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona: U političkim krugovima uzbudjuje veliku senzaciju činjenica, što Asquith nije u svom govoru niti riječju spomenuo Italiju, dočim je sve druge imenovao. Uznemiruje ljude i to, što je Asquith spomenuo dardanelsku akciju, nu nije rekao, što će se dogoditi, pošto Carigrad nije više u pogibelji.

Uapšenja u Moskvi.

Stockholm, 5. novembra. U zadnje su dane uapšeni u Moskvi svi mladji voditelji radništva na izravni nalog ministarstva unutrnjih poslova, tako Komarov, Nestler, Ustjugov i Miljutin. Ujedno je po svim društvima povedena istraga.

Englesko-francuska pomoć.

Amsterdam, 5. novembra. „Daily News" piše: Engleska je zaključila, da otpošalje u Srbiju osim 13.000 četa, što ih je iskrcala u Solunu, još velikih novih sila. Isto je odlučila i Francuska. Veliki dio četa bit će naskoro otposlan. Saveznici su stvorili zajednički nacrt. To je bio uzrok, zašto je Joffre putovao u London, gdje se je stvorio nacrt u sporazumu sa Kičenerom.

„Central News" javlja iz Soluna: Nažalost treba ustvrditi, da englesko-francuskim četama nije jošte uspjelo, da se spoje sa Srbima. Kod Prilipa su Bugari uništili francuski odio četa.

Sa bojnih poljana.

Junaci na soškoj fronti.

Zürich, 5. novembra. „Neuen Zürichen Zeitung" pišu o soškoj bici: Ono, što su sve pokazale austro-ugarske čete na soškoj fronti je nešto izvanredna. Što je ova junačka vojska pridonijela u šest mjesečnoj bici protiv četiri do pet puta jačeg Talijanca, vrijedno je najviše pohvale. Čete drže uvijek svoje pozicije kao na početku rata.

Položaj na ratištu.

Beč, 5. novembra. U zapadnoj je Srbiji naše bojna fronta uspostavom sveze izmedju Užica i Višegrada gotova i time pojačana, tako da je isključeno e bi se mogle crnogorske čete ikako uvući izmedju obiju austro-ugarskih skupina. Zapadno krilo vojske Kövessove pridolazi navalu u prostoru Požege-Kraljevo. Srpske čete, koje se nalaze jošte sjeverno Golijske Morave ne mogu više upotrebiti za uzmak cestu u dolini Ibara. Ovim četama, kaošto i onima, što se nalaze u srednjoj Moravi ne ostaje drugo, već da uzmaknu prema Kruševcu i Nišu. Energični nastraji bugarskih četa, koje prodiru protiv Niša, postavile su istočnu srpsku vojsku u kritični položaj. Visine, što ih navadja naš izvještaj: Stolica, Lipnica Glavica i Trobnja leže jugozapadno Kragujevca i to istočno na cesti što vodi u Kraljevo. — Opća talijanska navala svršava bitkom kod Gorice. Neprijatelj je pretrpio ogromne gubitke.

Iz neutralnih zemalja.

Španjolski socijalisti za ententu.

Madrid, 5. novembra. Kongres španjolskih socijalista zaključio je sa 4000 protiv 1200 glasova, da se ententi podade izjava, e su španjolski socijaliste uza nju.

Centralne vlasti.

Odlikovanja.

Carigrad. 5. novembra. (D. u.) Car Vilim podijelio je velikom veziru red crnog orla.

Program Briandovoga ministarstva.

Sastav Briandovog kabineta nije tako glatko prošao, kao se na prvi mah čini. Prije toga raspravljalo se dugo o teškim dnevnim pitanjima, osobito o ratu. Radilo se osobito o istočnom pitanju da li se ima dozvoliti ekspedicija na Balkan, ili ne. U samim novinama razabire se, da još nije prestan razdor u cijeloj francuskoj javnosti.

Radikalni senator Beranger brani u „Paris Midi" svoje stajalište, da se samo odgadja odluku na francuskoj fronti time, što se tisuće četa šalju preko mora. S njime slaže se Glemenceau i većina naroda.

Prazni stupci u francuskim novinama dadu slutiti na puno nezadovoljstva u francuskim redovima sa odstupajućom vladom. Prama tomu Briand morao se je obvezati, da će čim prije prama Joffreovim osnovama omogućiti novu opću navalu na francuskoj fronti.

Briand zastupa mnijenje, da se fronta ne smije oslabiti, jer računa sa pobjedom. baš na njoj. Prama njemu morala bi se prije obustaviti dardanelska fronta, da se omogući balkanska akcija. Ove utvare o novoj ofenzivi protiv Njemačke odgovaraju sasvim demagoškoj Briandovoj taktici. On će svojim neprispodobivim govorništvom zavaravati duže vremena pučanstvo Francuske, sve dokle mu činjenice same i zbilja oči ne otvore.

Svako u Francuskoj želi uspjeha Briandovom ministarstvu, ali nitko se ne usudjuje vjerovati u uspjeh. Svaki je prije brigom, nego vjerom napunjen, gledajući, kako „vijeće staraca", za kojim se Poincaré i Briand skrivaju, steže narodnu energiju, mjesto da je spruži.

Drugi važan dio Briandovog programa jesu gospodarske neprilike, kojih je tat puno Francuskoj pridonesao.

Radikalac Malvy teško da ostane na čelu unutrnjeg ministarstva radi nastalih poteškoća. Čini se, da radikalci ne će da preuzmu odgovornosti za balkansku ekspediciju. Izgleda, da Briand još nije dovršio svoj program, jer nije bio u stanju, da poda parlamentu običnu izjavu, nego odgodio ju je za drugi tjedan.

Time je francuska vlada izgubila cijeli tjedan, te ne smije, da stvori ma kakve važne odluke bez parlamentarnog glasa.

Usavršivanje ratnih zrakoplova.

Jedan engleski športski list donosi članak, u kojem veli: Zeppelini, koji sada rade u napadajima, znatno se razlikuju od onih tipova Zeppelina, koje smo poznavali u vrijeme mira. U prvom je redu snaga njihovog motora znatno povećana. Za vrijeme trajanja rata su Zeppeline znatno preudesili i u mnogom ih usavršili i popravili. Osobito pako što se odnosi na kormilo visine. Zeppelini se strijelimice okreću, da je pravo čudo. Kad su Zeppeline stali progoniti, ustanovilo se, da se Zeppelin može i isto vrijeme podići tri puta više nego što aeroplan, da se može mnogo brže podizati u visinu, nego li drugi zrakoplovi. Za vrijeme od godinu dana ustanovilo se, da Zeppelin u vrijeme od jednoga časa preleti jednu milju, odnosno 1.600 metara, što čini za jedan sat 100 kilometara. Francuske zrakoplovne izvidničke flote danas se uzdižu dva puta tako visoko, kao što su se uzdizale na početku rata, i u mnogom su se usavršile. U početku rata, kad su zrakoplovi htjeli da bacaju bombe, morali su se spuštati vrlo nisko. Za vrijeme što traje rat usavršila se je zračna flota u toliko, da sada zračna flota, koja polazi na navale, može posve točno iz najveće visine nišaniti na stanovite točke u gradu, koje napadaju. To je osobito u prilog Zeppelinu, koji mora operirati noću, da sakrije svoju ogromnu tjelesinu i da pod plaštem noći izvodi napadaje, te izbjegne vatri neprijateljskih topova. Zeppelin ne može uzeti sobom obrambene topove, ali sada se u Njemačkoj prave pokusi, kako bi se mogli topovi smjestiti i na Zeppeline, bez pogibelji, da u času pucnjave ne bi plamen iz topa naškodio plinom napunjenom zrakoplovu. Čim se puca na Zeppelina, odmah se diže u vis, da izbjegne topovskoj vatri. Iz daleka to često izgleda, kao da je Zeppelin oštećen, medjutim baš naprotiv, upravljači Zeppelina vanredno su oprezni i po višem nalogu najbudnije paze, da nijedan zrakoplov ne izvrgnu uništenju. Bude li rat još dugo potrajao, vidjeti će ljudi još ogromnih zrakoplova, koji će biti u stanju, da se dignu još većom brzinom u još veće visine, te će sobom nositi ogromne topove daleko nad oblake.

Vijesti iz Soluna.

Talijanski list „Mattino" prima iz Soluna od svojeg ratnog dopisnika: „Nitko ne vjeruje više ovdje, da će se Srbija spasiti. Ima već samo o tome govora, da se spasi koji dio boljih srpskih četa.

Iskrcavanja provadjaju se uvijek grozničavom žurbom: ali ne nalaze se ipak na kopnu više nego 38.000 Francuza i 12.000 Engleza.

Solunska luka zatvorena je poljem mina i mrežama, koje su radi podmornica minama providjene. Sav je njezin objam prekrižan beskrajnim redovima bova. Tijesni ulaz ostaje dnevom otvoren pod stražom križarica i mnogih torpednjača. Pod večer spuste se ocjelne mreže i ne može više nijedan brod ući u solunsku luku. A ni po danu nitko ne smije unutra, ako ga kroz sve opasnosti ne vodi engleska torpednjača.

Solun vrvi od silnog svijeta. Kasarne su pune grčkih vojnika, hoteli i privatne kuće nemaju dosta mjesta za tisuće i tisuće grčkih židovskih i armenskih bjegunaca iz Male Azije, te srpskih i drugih mnogih bjegunaca sa Balkana. Pribroji k tome francusko-englesku vojsku pa ćeš imati mali pojam o solunskoj vrevi i življenju.

Sobe plaćaju se na noć po 20 franaka mjesto 2 ili 3 u obično vrijeme. Zloglasni dio grada Soluna morao se zatvoriti, jer su se u njegovim birtijama svadjali i ubijali vojnici raznih narodnosti.

Do sada je pošlo na srpsku medju samo 20.000 Francuza, da straže željeznicu Gevgeli-Strumica. Utaborili su se po humcima na lijevoj obali Vardara izmedju željezničke postaje i mjesta Strumica, koje je u bugarskim rukama.

Stiglo je u Solun 500 francuskih ranjenika, koji su bili primljeni u gradske bolnice ili prenešeni na sanitetske brodove.

Prama zadnjim vijestima čuje se, da su i englečke čete otputovale na srpsku frontu i dobile zapovijed, da se sa Srbima združe.

Na Crnom moru.

„Frankfurter Zeitung“ donaša rusko izvješće o bombardovanju Varne. Evo što Rusi kažu:

27. oktobra opstreljala je iz svojih teških topova naša crnomorska mornarica Varnu, a naši hidroplani nabacili su je bombama. Bombardovanje trajalo je cijelu uru. Oštećeni su lučki namještaji, skladišta i obalne baterije. Njemačke podmornice napale su naše brodovlje, ali smo ih odbili, a da nam nisu nanijele nikakve štete.

Što se istine tiče interesantna je depeša njemačke bezžične brzojavne postaje, koju su Nijemci u Carigrad slali, a koju smo i mi našim aparatima ulovili: „Njemačke su podmornice navalile na rusku flotu čim je počela bombardirati Varnu. Usprkos ruskih zaštitnih mjera, oštetili smo teško linijski brod razreda Panteleimon. Neposredno poslije nesreće pobjegli su Rusi u Sevastopol.“

Ruski izvještaj kaže dalje, da je ovo obična njemačka laž, tvrdeći, da Rusi nijesu pred Varnom izgubili nijednog momka, a kamo li broda, te da su se svikolici brodovi, zračna i nadvodna ljetala povratila zdravo u Sevastopol. Rusi tvrde, da njemačke podmornice nijesu njihovim brodovima ni smetale, jer te su manjim topovima odmah prisilili da se zarone, ni Varni koristile, jer nijedan od dugometnih brodskih topova nije zato prestao pucati na svoj cilj dok nije mornarica svoj posao dovršila.

„Frankfurter Zeitung“ dementuje rusko uredovno izvješće turskim uredovnim izvješćem, koje se potpuno slaže s našim i s njemačkim.

Trgovanja i pregovaranja.

Cambonu pripisuje se duhovita izreka: „neutralci spremaju se, da priskoče srčano u pomoć pobjedniku“.

Tako su Rumunji učinili za drugog balkanskog rata. Tako čekaju Grci i Rumunji, da i sada učine. Malo žrtvovati ili ništa, a puno dobiti, to je najglavnije načelo realne politike, koje se podudara sa talijanskim pravilom del sacro egoismo italiano. Tako je Italija trgovala s Bečom o cijeni svoje neutralnosti; istodobno pregovarala je u Londonu i Parizu, koliko bi za sudjelovanje u ratu dobila. Medjutim oštrila je kod kuće svoje oružje, da ga bude gotovo imala, kada se ono protivničko otupi.

Česte promjene ministarskih kabineta u Ateni, a sada i u Rumunjskoj spadaju u dugu povijest diplomatske tržnice. Sam Bog znade koliko se je sve od strane entente Grčkoj ponudilo i što je sve ona tražila. U pameti je još svima neuspjeli posao sa otokom Ciprom.

I Italija opeta pregovara i traži visokih cijena, da bi onda poslala svoje čete na Suec ili na Balkan. Italija traži od iskrvavljene Francuske cijelu Korsiku, od Engleske, da joj ispuni san o Etijopiji i osvetu protiv Menelikovog roda. Čini se, da Italija prijeti posebnim mirom s Austrijom. Svakako u trgovanju i u svojim poželjenjima htjela bi imati Jadran i mnoge njegove provincije, istočni dio Sredozemnog mora i grčke otoke. E scusino, se è poco! Ali što ćemo, tako se u diplomaciji trguje i pregovara.

Potpišite
Treći ratni zajam!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 6. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe za Sienikovce trajale su i jučer cijeli dan i svršile su potpunim istjerivanjem Rusa iz mjesta i od zapadne obale Stripe. Neprijatelj je pustio ponovno u našim rukama dvije hiljade zarobljenika. Sedmogradska honvedska divizija, koja je stajala u borbi neprekidno četiri dana i četiri noći, izvanrednim je načinom sudjelovala kod ponovnog osvojenja svih naših pozicija. Sjeverno Komarova na dolnjem Stiru zauzeto je nekoliko ruskih jaraka. Zapadno Rafalovke prodro je neprijatelj u naše pozicije. Protunavalom smo ga izbacili natrag. Borbe još nisu dovršene. Inače se je ustanovilo na sjeveroistoku na mnogobrojim dijelovima fronte povećanu djelatnost ruskog topništva.

Talijansko bojište.

Jučerašnji dan prošao je i u Goričkoj mirnije. Popodne stajali su pojedini odsjeci goričkog mostobrana i sjeverni dio zaravanka Doberdoba pod žestokom topničkom paljbom Pojedini nasrtaji Talijanaca slomili su se u našoj vatri. Noću bilo je odbijeno 6 neprijateljskih navala na Zagoru. Talijanski upravljivi zrakoplov bacio je opet bombe na Miramar.

Srpsko bojište.

Naše u području Orijena bojujuće čete su jučer na juriš zauzele opkoljujućom navalom zapadno Grahova gospodujući brijeg Mici Motika, zapršile su crnogorsku posatku, te su veći dio iste zarobile. I istočno Trebinja bilo je zauzeto više pograničnih visina. Južno Avtovca izpraznili su promaknuti se odjeli pred nadmoćnijim neprijateljem nekoje na neprijateljskom tlu nalazeće se pozicije.

Vojska Kövessova potisnula je Srbe kod Arilja i južno Čačka u gore. Njemačke čete ove vojske približuju se Kraljevu. Austro-ugarske čete, koje napreduju preko visina istočno doline Gruže bacile su neprijateljske zalaznice. Vojska Gallwitzowa unišla je u Paraćin. I prodiranje bugarske prve vojske napredovalo je.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 5. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Bez obzira na svoje izvanredno visoke gubitke nastavili su Rusi svoje uzaludne navale izmedju Sventena i jezera Ilzena kaošto kod Gatenija. Kod Gatenija slomile su se četiri jake ruske navale ispred naših pozicija. Sjeverozapadno Čartoriska bili su Rusi opet nakon kratkog nasrtaja bačeni natrag u svoje pozicije preko Hošinnovke na Volček. Istočno je Rudke naša navala napredovala.

Srpsko bojište.

S obje strane gorovja Kotljenika bacile su naše čete neprijatelja natrag, te su postigle u proganjanju sjevernu obalu zapadno Morave s obje strane Kraljeva. Zarobile su 1200 Srba. Istočno Gruze bacila je vojska Gallwitzova neprijatelja natrag preko linija Godačica-Santarovac i zauzela na juriš visine južno Lugomira, te je zaposjela u dolini Morave Ćupriju, Trešnjevicu i Paraćin i zarobila 1500 Srba.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 5. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Nema nikakvih promjena na raznim ratnim bojištima.

Razne vijesti.

Dražbena dvorana. Danas poslije podne u 3 sata bit će u sudbenoj dražbenoj dvorani, ulica Arena 2, prodani na javnoj dražbi: postelja, stol, razne slike, stolice i t. d. te nošena muška odijela.

† Dr. Ivan Kiseljak. U Zagrebu preminuo je liječnik dr. Ivan Kiseljak, od bolesti otrovanja krvi prigodom jedne operacije. — Vijest će ova bolno zateći sve mnogobrojne pokojnikove prijatelje i štovatelje, naročito pak sve one, koji se obratiše na pokojnika za liječničku pomoć. Slovio je kao vrstan liječnik i filantrop uz druge odlične vrline. P. n. m.

Ratni zajam. U „Kreditnom i eskomptnom društvu“, trg Kustoca 45, upisali su slijedeće iznose za austrijski 5 i pol po stoni treći ratni zajam:

„Kreditno i eskomptno društvo“	K	10.000
L. V.	„	16.000
Dorotić Ivan	„	10.000
Čeh Ivan	„	10.000
Vit pl. P.	„	7.500
Nekoji odbornici	„	4.000
Križ Lacko	„	3.000
Paulusch Teodor	„	3.000
X „u relutu“	„	2.000
Zoricich Marija	„	2.000
Metz Anton	„	1.000
Stopar Kristijan	„	1.000
M.	„	6.000
Jedna gospodjica	„	500
Neimenovani	„	40.200
A. L.	„	1.200

Profesor Frangeš o generalu Boroeviću kao Hrvatu. Naš umjetnik profesor Frangeš crta slavnog vojskovodju, generala Boroevića, kao hrvatskog patriotu: „Vjeran, hrabar kao svi dobri Hrvati. Medju svojim časnicima i vojnicima uživa najveći popularitet, on za njih nije vojskovodja i vrhovni predpostavljeni, jer se zato ćuti svatko njemu preblizim. On je za njih „Sveto“. Tako ga svi zovu i ovo im je ime svetije nego da mu kažu „naš general Boroević“. S ponosom uvijek ističe, da je Hrvat. U selu Umetiću kod Petrinje jest njegova kolijevka. Njegov otac bijaše takodjer graničarski časnik. Boroević govori najčišćom hrvaštinom, te i drugima ispravlja pogreške u govoru i pismu. Ljubav do hrvatskog naroda pokazuje svakom prigodom. Njegov konj zove se „Sokol“, te na njemu dnevno jaše, a drugi mu se zove „Dragica“. Oba je kupio iz biskupskih staja u Djakovu. Za sve, što se tiče Hrvata ili Hrvatske uvijek pokazuje najveći interes. Njegov krilni pobočnik takodjer je Hrvat i često sam puta čuo iz njegovih usta pouzdano ime „Slavko“. Kao Hrvat doskora sam se ćutio u glavnom stanu kao kod kuće. Kod svake prigode mora da glazba svira hrvatske skladbe, dapače i kod t. zv. „Tafelmusik“. Prigodom boravka bana u glavnom stanu svirala se skladba „Slovenec i Hrvat“ od Muhvića.

Zatvorena češka gimnazija. Bečko je poglavarstvo dalo zatvoriti češku zasebnu gimnaziju u Beču, koja je bila osnovana pred dvije godine.

Mladi aviatičar iz Zadra. Ivan Meštrović, sin gosp. Mate Meštrovića, vlasnika kinematografa u Zadru, od svog djetinjstva bio je uvijek zanešen za športom. Čim je buknuo rat, on se je prijavio kao dobrovoljac u službu vojnog aviatičarstva, te je bio poslan u školu u Bečko Novo Mjesto. Prošlih dana položio je ispit pilota sa veoma dobrim uspjehom. Ovom prvom aviatičaru iz Zadra sada je stopro 19 godina.

Ranjenici sa srpskog ratišta. Kako se javlja, bit će smješteni ranjenici i bolesnici dopremljeni sa srpskog ratišta u bolnicu u Baršadinu u Slavoniji. Ova je bolnica do sada služila samo kao pošasna bolnica, no sada će biti namijenjena i ostalim bolesnicima. Bolnica u Bršadinu spada medju najveće i najmodernije vojničke bolnice u čitavoj monarhiji, a stajala je 11 milijuna kruna. To upravo i nije bolnica nego neki bolnički grad, s mnoštvom zgrada, baraka i sa čitavim ulicama. Taj „bolnički grad“ imade 7000 kreveta, vlastito električno svjetlo, svoj krematorij, svoju veliku pekarnu te čitava krda krava, volova i ovaca, uzgajalište peradi i kunića, itd.

Rekviriranje krumpira. Da se doskoči pomanjkanju krumpira na trgovima, ministarstvo je izdalo naredbu glede mjerâ, koje treba poduzeti. Zastupstva neopskrbljenih općina imadu da pošalju svoje kupce u ona proizvodna mjesta, u kojima su dosada kupovali potrebitu im količinu krumpira. U slučaju, da proizvoditelji ne bi htjeli prodati uz odredjene cijene, općine će imati da se najkraćim putem obrate na odnosnu političku vlast, a ova će onda biti ovlaštena, da izreče dužnost prodaje za odredjeno razdoblje, za koje se namjeravaju opskrbiti odnosna potrošna mjesta.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Prigodom mrtvog dana, za počastiti svoje mrtve, darovaše:

Po 8 K: Lacko Križ; po 6 K: Dr. Kirac; po 5 K: Ivo Opašić, dr. Lovro Scalier, dr. Tončić, N. N., don Brnobić, I. Rajčić, Jos. Hain; po 4 K: Petričić N., Fran Ženso; po 3 K: I. P., Gantar Albin, Klepac N.; po 2 K: Jos. Baseli, V. R., Vandot, veterinar, Franz, Rudolf Dominis, Vjekoslav Grünnbaum, Ivo Hasl, Jos. Raspulić, Jos. Milačić, P. A., Antun Grünnbaum, Jože Horvat, obitelj Ignac Stiglić, Elpidi Petrusić, Barica Bajuk, Matko Poropat, Miho Poropat, Jos. Gabrijele, Antun Mrak, Ivo Fabijančić, Blaž Brečević, kap. Mato Koprivica, Viktor Jurčić; po 1 K: Rihard Kodrić, Proft M., F. Havlićek, Filip Barbalić, N. Orlić, N. Buneta, A. L., Z. P., Josip Heinrich, F. S., Tereza Poropat, Š. J., Jure Karabaić, Rudolf Kodrić; mala Dragica Poropat 47 h; Petar Randić 40 h. „Radovedneži“ u kavani „N. D.“ 8 K.

Ukupno	. . K	134·87
Prije iskazano	. . K	2235·54
Sveukupno	. . K	2368.41

TVRDJAVA.

Napisao I. LUTKOV. — Preveo B.

(Dalje.)

Ja sam držao grčevito u ruci još uvijek samokres, koji sam kod generalovih riječi i proti volji zahvatio bio. Razina pokrivena zelenom livadom, prelazila je malo po malo u strminu, na vrhu koje predmnijevah, da je tvrdjava. Zamijetih, da na našem lijevom krilu koraca nekoliko svećenika i djakona moleći se. Lagano je povjetarce igralo oko moga čela, a odnekale je dopirala do mene posve tiho mekana, tugaljiva pjesma. Kroz neko mi se vrijeme činilo, kao da stupam polagano prema nebu . . . Tad se iznenada zasja preda mnom ražaren, poput krvi crven sjaj. Kapa mladog kadeta poleti u zrak, za njom poleti njegova glava, poletješe njegove raširene ruke i karabinka.

I trzalo je i žarilo se naokolo, i ja ugledah široku, bezličnu masu, skroz i skroz crvenu od krvi. Strahoviti tutanj napuni zrak, zemlja se je stala potresati i težak, taman dim htio je da me uguši. U strahu vidjeh, kako su vojnici u mojoj blizini moleći za milost uzdizali ruke i oko mene je bila čitava šuma uzdignutih ruku. Samokres mi ispadne i ne znajući što radim, stao sam i ja, Boris Surakin, uzdignutim rukama moliti za milost. Tad sam bio velikom žestinom i snagom bačen na tle. Osvijestih se tek tad, kad mi je liječnik povezivao ruke . . . . .

— Obje ruke, gospodo, obje ruke . . . . . — opetovao je neprestano tugaljivim glasom, vadeći noževe, da se vidi. A kada je svršio, on se zakopiše i on usnije od umornosti.

Selo Stavčani stajaše još uvijek u plamenu i jasnocrveno se je sjajilo drveće pred kućom.

Časnici sjedahu nepomični i blijedi, razvaljenih očiju.

— O, to ušasno umiranje! — šapne jedan.

— Možda bi bilo samoubijstvo odrješenje — drugi.

Govorili su pridušenim glasom i jasno se je razabiralo drhtanje njihovog glasa.

— Koliko je sati sad? — upita pukovnik.

— Pô sata do ponoći! — odgovori netko.

— I još ni uvijek nikakve zapovjedi!

— Što će biti u toj zapovjedi i

— Ta to mi svi znamo!

— Smrt i smrt!

— Tko pita za naš život?

— Sjutra u ovo doba . . . .

Žgražanje je osvajalo čovjeka za čovjekom.

Poručnik se je Dmitrije ušetao uzrujano po sobi i fićukao najmiliju pjesmu svoje ljubovce.

Četnik je kod malenog stolića šutio, a suze su njegove padale na oporuku, što no je ležala pred njim.

I u svim se je kutovima čulo kašljucanje, gutanje, jecanje, ma i ako još tako pridušeno.

— Gospodo! . . — započe pukovnik i htjede da kaže nešto, što će ostale ohrabriti, no on reče samo: — I ja imam ženu i djecu . . . . . . — i klimajući glavom ušuti i sjedne.

Kapetan je Vasilije htio da svrne razgovor na što drugo.

— Požar još uvijek nije ugašen, — reče.

— Kako se plamen jasnocrveno sjaji!

— Kako drveće šušti . . . . .

Ali kakogod htjeli svojim mislima dati drugi smjer, ipak se neprestano svraćahu na ono prvo.

— Koliko je sad sati?

— Jedanaest i tri četvrta!

— A zapovjedi još uvijek nema.

— Što li će biti u njoj . . ?

— Navala i smrt!

Četnik je šapćući čitao oporuku, koju je potpisao, na to se prekrsti i reče ganuto pukovniku:

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 7. studena 1915. | Broj 116.

Bugari unišli u Niš.

Brzojavne vijesti.

Sa bojnih poljana.

Talijanski izvještaj u svjetlu istine.

Beč, 5. novembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja:

Službeni izvještaj talijanske vojne uprave od dne 2. novembra tvrdi, da su oni prodrli na visini Podgore, zapadno Gorice, u četvrtu vrlo jaku liniju jaraka. Naprotiv toga ustanovljuje se, da je Talijancima, što je razvidno i iz naših opisa, nekoliko puta uspjelo, navalama u masama na visini Podgore prodrijeti u malene dijelove jaraka, nu da su bili naskoro odatle istjerani. Preko prve pozicije nije još prošao nijedan Talijanac, izuzevši zarobljenike.

Gorički bojevi.

Beč, 5. novembra. (D. u.) Iz stana ratnik dopisnika javlja se o borbama u Goričkoj dne 2. i 3. novembra slijedeće:

Bila su to dva dana ljute, skoro neprekinute borbe, koja je svršila tako, da smo mi uzdržali sve naše pozicije usprkos bezbrojnih navala i tolikog bombardovanja, a kod kojih je neprijatelj imao neizmjerno velikih gubitaka. Talijani su ovdje poduzeli zdvojnu navalu. Bez obzira na tisuće i desetisuće mrtvih i ranjenih, što je svaki dan donio, bacili su oni u borbu sve čete što su drugdje imali na raspolaganje i što su bile sposobne za boj. Za to je toliko žešća borba na ovom užem bojnom polju, naime borba o gorički mostobran. Ovdje je osobito teške juriše podnijela visina Podgore. Iza kako smo u noći dne 2. novembra opet zauzeli protunavalom sve naše jarke, ponovili su Talijanci dne 2. novembra nasrtaj sa više svježih pukovnija iza kako se je topništvom i bacanjem mina pripravilo navalu. Sve uzalud! Očeličeni branitelji odbili su sve navale. Neprijatelj je kod mnogih četa izgubio polovinu vojnika. Nu usprkos toga dne 3. novembra započeo je ponovno navalom. Ponovno bio je suzbijen. Nu talijanski voditelji htjeli su uz svaku cijenu prodrijeti. Šest puta jurišala je neprijateljska pješadija. I ove su se navale izjalovile. Kod sedmog juriša odbacio je ostatak talijanskih četa oružje. Zarobili smo 1 časnika i 100 momaka. 800 lješina leži pred komadićem ove fronte. Kod Oslavja uspjelo je Talijancima dne 2. novembra prodrijeti u skupine kuća. Nu dne 3. novembra bila jo cijela pozicija opet osvojena, te je bilo zarobljeno 9 časnika i 411 momaka, a jedan je bataljun bersaljera koturaša potpunoma uništen. Novi nasrtaji neprijatelja protiv odsjeka Pevme i Vrha Sabotina bili su osujećeni već našom topničkom paljbom. Istodobno sa naprezanjima Talijanaca na goričkom mostobranu poduzete su opet jake navale na sjeverni dio zaravanka Doberdoba i protiv Zagore, koji su se slomili posvuda večinom u našoj topničkoj paljbi. U odsjeku Sv. Martina prodrli su Talijanci u pojedine jarke, nu bili su kao uvijek suzbijeni. I kod Zagore mogao je neprijatelj prolazno prodrijeti. Naše su čete ipak pridobile obrambenu liniju protunavalom, te su odbile sve dalnje navale. Prema pripovijedanju zarobljenika u odsjeku je Plave i Zagore vodio zapovjed nad talijanskim četama jedan francuski general, što je talijanske čete u velike ojunačilo. Ovaj nacrt dokazuje, da protivnik najvećom tvrdokornošću ide za svojim ciljem. Ali branitelji ovih vratiju monarhije postavljaju uvijek svakoj brojnoj nadmoći čvrstu volju, te neprijatelju ne popuštaju niti pedlja dragog domovinskog tla, i hoće da mu plate sramotno izdajstvo, komu u svjetskoj povijesti nema para.

Balkan.

Rumunji o Srbiji.

Bukarešt, 4. novembra. Poluslužbena „Independance Roumalne“ izvodi u vodnom članku: Četvorni sporazum postupa sa Srbijom isto tako kao u svoje vrijeme s Belgijom: hvali ju i uzvisuje, ali joj ne šalje pomoći. Uopće se čini, kao da saveznici ne smatraju ozbiljnim rat na Balkanu. Naprotiv tomu gotovo se pod izvjesno može ustvrditi, da će Njemačka postići svoj cilj: stvoriti kopnenu izravnu liniju iz Hamburga do Bagdada; isto će tako austro-ugarska monarhija postići svoj cilj: istisnut će ruski utjecaj na Balkanu.

Bugari u Nišu.

Sofija, 6. novembra. (D. u.) Bugarska divizija unišla je u Niš.

Glasovi iz Srbije.

Lugano, 6. novembra. „Secolo“ donaša dvije brzojavke svog dopisnika Magrinija, koji su doduše već 14 dana stare nu vrlo zanimive. Magrini bio je polovivom oktobra u Nišu onda u Kragujevcu. Odrezan od brzojavne sveze, putovao je u Palanku, onda preko Kosova polja u Mitrovicu preko Skoplja u Solun. Pošto je bila prekinuta željeznička sveza morao je putovati preko Albanije, Ohridskog jezera i Monastira. Prve su dvije brzojavke od 18. i 19. oktobra, iz kojih je razvidno, da je srpska vojna uprava izgubila svaku orjentaciju. Mjesto, da su se čete sakupile u staroj i novoj Srbiji, razdijelilo se ih uzduž cijele granice, da budu tako lakše odsječene i uništene. Položaj je već onda bio kritičan, te je stara Srbija bila već odsječena od nove Srbije. I Albanija čini Srbima velikih poteškoća.

Srbija je skroz i skroz nezadovoljna radi pomanjkane pripomoći sa strane entente. Srpski je generalni stožer zahtijevao, neka Francuska i Engleska pošalju svaka po jednu diviziju u staru Srbiju, nu ententa nije htjela na to pristati. Srpski šef generalnog stožera Pavlović primio je Magrinia, te se je ogorčeno izjavio protiv entente. Pašić je časnicima naložio, da se moraju pokoravati volji saveznika. Svakog časnika, koji se opira, vlada daje strijeljati. Postupak je entente učinio težak utisak u Srbiji. Srbiji ne preostaje drugo, nego da se preda i da spasi narod, ili da stvori samoubojstvo.

Njemačko topništvo je strahovito. Hrabrost i junaštvo srpskih vojnika ne može odoljeti mnogobrojnoj njemačkoj artileriji. Što im služi junaštvo, ako nevidljivi neprijatelj se šrapnelima posvuda smrt sije? Časnici se nadaju, da će slabi putevi zapriječiti brzo napredovanje i tako produljiti srpski otpor. Magrinija mal da nije ulovilo njemačko konjaništvo. Kralj Petar leži bolestan u Topoli.

Važna audijenca kod rumunjskog kralja.

Bukarešt, 6. novembra. Kralj Ferdinand primio je jučer bivšeg ministra unutrnjih poslova, Ariona, koji pripada stranci Marghilomanovoj, te se ga drži kao prijatelja centralnih vlasti. Audijenci se pripisuje velika politička važnost.

Nova iskrcavanja u Solunu.

Amsterdam, 6. novembra. Danas je opet stigao u Solun veliki engleski transportni parobrod, koji je dovezao francuske čete.

Ruska navala na Bugarsku.

Budimpešta, 6. novembra. „Politika Hirado“ javlja iz Bukarešta: U Odesi i Sebastopolu ukrcale su se one ruske čete, koje imadu zadaću, da navale na bugarsku istočnu obalu.

Albanci protiv Srba.

Lugano, 6. novembra. Iz Cetinja se javlja: Veliki broj dobro oboružanih Albanaca, od 5—6 hiljada momaka, skroz i skroz Muhamedanaca, prekoračili su srpsko-albansku granicu, te idu protiv Ohride. Na putu im se pridružuju i mnogi drugi.

Srbi mole Grčku za pomoć.

Budimpešta, 6. novembra. „Gazzetta del Popolo“ javlja: Srpski je poslanik izjavio grčkom ministru predsjednil Zaimisu, da bi razoružanje Grčke u sadašnjem momentu štetno uplivalo na Srbiju, i da bi Bugari, Turci i centralne vlasti postale još objesnije negoli jesu.

Zaimis će ostati na svom mjestu.

Roterdam, 5. novembra. U Ateni se očekuje raspust parlamenta. U ovom će slučaju Zaimis ostati na svom mjestu, samo će biti imenovan novi ratni ministar.

Sveučilišni profesori na rat.

Bukarešt, 6. novembra. Preko 50 sveučilišnih profesora sa rektorom Tomom Jonescu, objelodanili su manifest na narod, u kojem zahtijevaju, da Rumunjska ustupi u rat protiv centralnih vlasti. Jedan od potpisanih, Paul Regolescu, upravio je sada na rektora pismo u kojem veli, da je bilo objelodanjenje sada neumjesno i pogrešno pošto je svezana već Bugarska sa centralnim vlastima. Rumunjska ne bi mogla od nikuda dobivati potrebitu municiju, te bi se snašla u mnogo gorem položaju, negoli Rusija. Profesor Regolescu moli rektora, obzirom na ovo neka smatra njegov potpis ustegnutim.

Uzmicanje Srba.

Lugano, 6. novembra. „Stampa“ piše: Vijesti iz Soluna nisu nimalo utješljive. Srbi se nisu samo kod Velesa uzmakli, već i kod Istipa. Na ovoj je fronti uopće iščezla svaka mogućnost, da bi Srbi opet prešli u navalu.

Ententa.

Engleski zrakoplovi.

Genf, 5. novembra. „Le Journal“ javlja iz Londona, da su tamo započeli graditi ogromne cepeline dvoplošce. Ovi bi tobož imali preletiti na sat 250 km, a u 6 časa bi se imali uzdignuti 2700 m visoko.

Francuske želje.

Genf, 6. novembra. General Cherfils zahtijeva, neka se Putnika imenuje vrhovnim zapovjednikom na Balkanu. On je najbolji poznavaoc Balkana, te bi on morao voditi vojske saveznika. Sarrailu manjka potrebita auktoriteta, te je dosada bio preslab, da poduzme ozbiljnu navalu na Bugare.

Centralne vlasti.

Neistinite vijesti o ispražnjenju Lavova.

Beč, 6. novembra. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Novina „La Ruisse“ objavlja slijedeći brzojav datiran iz Bukarešta: Lavov se ispražnjuje. Arkive i banke se opet prenaša. Očekuje se veliku navalu Ivanova.

Ovu je vijest list sam izmislio, te je od prve do zadnje riječi neistinita. Svako koji pozna položaj mora da se ovomu nasmije.

Što misli Italija o ratu na Srbiju.

General Corsi piše u „Tribuni“: I sami neprijateljski listovi pišu, da je otpor Srba golem. U Mačvi se taj otpor nije još pravo mogao razviti, ali dalje na jug, kada se vojske unišle u planine, tu se s vojskom bore i sve žene i djeca — a teške topove ne mogu neprijatelji vući sa sobom, da tehnikom svladavaju hrabrost.

Glavna je zadaća centralnih vlasti, da se stvori što povoljnija i šira veza austrijskih i bugarskih četa, a Srbi opet rade svom snagom, da to spriječe. Opasniji su neprijatelji od Nijemaca i Austrijanaca Bugari, radi svoje snage, što ju imadu u vojsci, a Srbi se ipak nadaju, da će ih ipak svladati. Jasno je, da Srbija apsolutno treba i neodoljivom neustrpljivošću očekuje pomoć od entente, koja treba da stvori frontu Kumanovo-Kustendil-Sofija. Jednako je potrebito, da dodje što prije Grčka u pomoć.

Ova razmatranja upotpunjuje „Italie“ pišući, kako publika sve misli, da treba poslati Srbiji pomoć preko Soluna, a oni, koji poznavaju Orijent, u čudu pitaju: Zašto samo preko Soluna? Drač su i Lješ takodjer udaljeni samo 50 milja (Solun 40!) od srpske granice. I ako bi putevi odatle prema Srbiji bili teži, otpast će neprilike, što će ih putem iz Soluna zadavati Bugari. Stare bi se rimske ceste Lješ-Prizren, pa ona Drač-Struga i Ohridsko jezero mogle brzo prirediti, da budnu dobre za transportiranje četa. Interesantno je, da ista „Italie“ već drugi dan donosi sasvim oprečni članak, gdje veli, da je smiješno, što ententa traži od Italije, da ona pomogne Srbiji, poslavši svoje čete preko Crne Gore i Albanije, a tamo nema nikakvih luka ni cesta, kuda bi čete mogle doći. — Italija kao Italija!

Francuska otplaćuje ratne štete.

Parlamentarni odbor izradio je zakonsku osnovu, po kojoj će se urediti potanje odštete za one koji su pretrpjeli ratnih šteta.

Nacrt postavlja kao svoju prvu točku načelo jednakosti svih Francuza i solidarnost cijeloga naroda u podnašanju ratnih tereta. Slijedi zatim odredjivanje pojma, što je ratna šteta. Pod tim imenom razumijeva novi francuski zakon sve škode i kvare počinjene od neprijateljskih četa i oblasti. t. j. poreze, rekvizicije, ratne kontribucije, globe, kojima neprijatelj pogodi budi pojedince, budi općine. Ne gleda zakon na to je li neprijatelj postupao po haaškoj medjunarodnoj konvenciji od 18. oktobra 1907. ili nije. Ratnom se štetom nadalje proglašuju i sve kvare počinjeni od strane njemačkih četa uključivši ukonačenja, rekviziranja i razne gubitke pučanstva uslijed evakuacije itd.

Uživaju pravo na odštetu privatnici i sve društvene pravne osobe općine, konsorcij i slično, pravo tudjinaca ovisi od toga, kojoj državi pripadaju. Isključeni su od prava tražbine oni naturalizirani tudjinci, kojima se nije priznalo francusko državljanstvo u zakonu od 7. aprila 1915. Posebni odbori ustanovljat će i procijenjivati štete na temelju merkurijalnih cijena od posljednjeg dana pred mobilizacijom.

Zakon odredjuje posebne ustanove pregradnju razrušenih ili dogradnju novih zgrada. Proširuje pravo na odštetu baštinicima i rodjacima oštećenika do 4. člana srodstva.

Kao prvi obrok za isplaćinje silnih ratnih šteta predlaže zakon svotu od 5 milijuna franaka. A to je malo budući iste dosižu i koju milijardu.

Utisci sa ruske fronte.

Slikar Pfaeler v. O. imao je dozvolu, da boravi na bojnom području. Dopro je sve do najsprednijih njemačkih pozicija. Svoje utiske objelodanjuje u njemačkim listovima. Najprije utisnula mu se u pameti grozna predodžba ruskih puteva. Pučanstvo se ističe nečistoćom, uslijed koje je uvijek zaraženo tolikim bolestima. Kupelji i čisto umiveni obraz su u Rusiji prave rijetkosti. Idući preko opkopa, jašući ili vozeći se ure i ure preko nepreglednih poljskih pješčanih pustara mnogo sam puta i sam iskusio, piše slikar, i predstavljao si koliko silne žedje moraju naše čete podnositi uslijed pomanjkanja vode na svojim marševima. Nezaboravljiv je prizor što Inovloc „mrtvi grad“ pruža. Inovloc, omiljelo mjesto zabave i odmora ruskih bogataša, smješten je na začaranim obalama srebrotoke Pilice usrijed krasnih šuma i vrtova. Prodje se sada gradom —

nema u njemu žive duše. Može se vidjeti najviše, kako se koja gospodska mačka šulja po rastvorenim vilama.

Opustjela i rastvorenih vratiju još stoji i visoko diže se židovska bogomolja; ali topnički hitac odnio joj krov, a surova vojnička ruka rastrgala i porazbacala po tlu sveta pisma. Njihovi listovi sa ebrejskim pismenima pokrivaju cijelo mjesto. Do sinagoge eno židovske kupelji. Mramorne kupaonice napunile se blatnom vodom, koju je prekrio zeleni glib. Smradna vrana rasteže u jednoj svoja mrtva krila.

Razne vijesti.

Odlikovanje. Ovih je dana odlikovan srebrnom kolajnom I. razreda na sjevernom ratištu, naš poznati rodoljub Ivan Škoko, narednik c. i kr. 97. pješačke pukovnije, rodom iz Premanture kod Pule.

Uredovni satovi na sudu. Od danas do 16. aprila 1916. uvadjaju se na sudu u Puli uredovni satovi svaki dan od 8 sati ujutro do 3 popodne, a u nedjelju od 9 do 12 sati. Predatni ured uredovat će od 9 sati ujutro do 2 sata popodne. Porezni će ured biti otvoren od 9 sati ujutro do 1 sat popodne.

Glazba. Danas popodne bit će na trgu Custoza u 3 i pol popodne koncert mornaričke glazbe sa slijedećim programom: 1. W. Kopetzky: „Koračnica 73. pukovnije"; 2. I. pl. Zajc: „Domovini i ljubi", pjesma; 3. J. Strauss: „Wiener Blut", valčik; 4. J. Král: „Madjarske narodne pjesme"; 5. C. M. Ziehrer: „Civil und Militär", polka; 6. Jelačićeva koračnica iz god. 1849.

Operna večer u gradskom kazalištu. Dne 10. i 13. novembra 1915. u 5 sati popodne, bit će u gradskom kazalištu operna večer, koju priredjuje operni pjevač V. Gerstorfer u korist Crvenog križa. Protektorat preuzela je Nj. E. gospodja Helena pl. Chmelarž. Režiju vodi g. P. Breitenfeld. Cijene: Lože 20 K, fotelji u parteru 5 K, sjedala u parteru 4 K, galerija I. red 3 K, a drugi redovi 2 K. Ulaznina u parterre K 1.50, a u galeriju 60 h. Obzirom na plemenitu svrhu primaju se pretplate sa zahvalnošću. Ulaznice se mogu kupiti kod kazališne blagajne od 3—6 sati popodne. Program je slijedeći: 1. Overtura iz „Meistersinger" od R. Wagnera. Svira c. i kr. mornarički orkestar pod vodstvom kapelnika Fr. Jakscha. 2. Duet iz I. čina „Madame Butterfly" od Pucinija, sa orkestrom pjevaju gdjica Ida Paskoević i g. V. Gerstorfer. 3. a) serenada iz „Don Juana" od Mozerta i b) Valentinova molitva iz „Fausta" od Gounoda. Pjeva g. K. Ivić uz pratnju glasovira po g. Breitenfeldu. 4. Tercet iz I. čina „Troubadour" od Verdija, sa orkestrom. Pjevaju: gdjica Ida Paskoević, gg. V. Gerstorfer i K. Ivić. 5. Prizorni balet od Beriota. Gusle svira g. J. Tittel, a glasovir g. P. Breitenfeld. 6. Agatina, arija iz „Freischütza" od Webera, sa orkestrom, pjeva gdjica Paskoević. 7. a) Kavatina iz „Weisse Dame" od Boildiena i b) Gralsova pripovijest iz „Lohengrüna" od R. Wagnera, sa orkestrom, pjeva g. V. Gerstorfer.

Za ovu zabavu vlada u gradu veliko zanimanje.

Imenovanje. Cesar je imenovao generalmajora Vinka Hlavačeka maršalom.

Za treći ratni zajam. Kod sabiraonice ratnog zajma, ratna luka Pula, bilo je potpisano pri zaključku dne 6. novembra od časnika i momčadi c. i kr. vojske i c. i kr. mornarice iznos od K 1,373.000 na treći ratni zajam.

Ratni zajam. Kod „Kreditnog i eskomptnog društva", trg Kustoca, podpisaše treći ratni zajam dalje:

Čeh Rudolf	K 5.000
Lipovž Vjekoslav	„ 1.200
Bujatti Pero	„ 400

Starija osoba, koja može položiti jamčevinu, traži se za jednu prodavaonicu duhana. Upitati se kod uprave lista.

Pošta u Marčani. C. kr. poštarski ured u Marčani kod Vodnjana (politički kotar Pula) bio je zatvoren danom 25. oktobra o. g. Mjesto Marčana kod Vodnjana, Divišići, Pinezići, Šarići, Kravarica i Stancija Ženžerović, koja su spadala u dostavni kotar tog poštanskog ureda, bila su ovom prigodom dodijeljena dostavnom kotaru poštanskog ureda u Vodnjanu.

Mecena češke školske družbe. Dne 25. oktobra umro je u Pragu nekadanji tovarnar, Antun Kratochvil, u 73. godini. Sve svoje življenje je štedio samo za to, da je mogao na svojoj smrti obdariti svoj narod. Sav svoj imetak zapustio je u narodne svrhe. Zapustio je razne iznose raznim organizacijama, a što je ostalo, okolo 100.000 K, zapustio je školskoj matici. Tako je zapustio u narodu trajan spomenik.

Talijanski zarobljenici. Ljubljanski listovi od poslijednjih dana javljaju, da preko ljubljane voze naši hiljade zarobljenih talijanskih vojnika.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 6. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj poduzeo je jučer jugoistočno Višnjovčika protiv naše fronte na Stripi dvije jake navale. Njegove navaljajuće kolone slomile su se u našoj vatri, pretrpjevši teške gubitke. Rusi su se konačno povukli i tu kaošto i istočno Burkanova i Bieniave u svoje glavne pozicije. Broj zarobljenika u borbama okolo Sienikovca iznosi 50 časnika i 6000 momaka. Na dolnjoj Stripi predobivaju naše navale korak po korak na prostoru.

Talijansko bojište.

I jučer potrajao je posvemašnji mir na jugozapadnoj fronti. Ovome su doprinijele, čini se, vremenske nepogode, koje su već poznate iz talijanskih izvještaja. Pojedine neprijateljske navale bile su suzbijene. U odsjeku Sv. Martina u toku su još borbe iz bliza.

Balkansko bojište.

Austro-ugarske čete, koje se bore na crnogorskoj granici, zauzele su prekojučer na juriš istočno Trebinja Ilijno brdo te su time probile glavnu crnogorsku poziciju. Jučer smo bacili neprijatelja kod ruševine Klobuk. Od vojske generala Kövessa stigla je austro-ugarska kolona u dolski tjesnac Klisuru, južno od Arlije. Druga je potisnula neprijatelja preko Jelice i južno Čačka. Kraljevo zaposjednuše njemačke čete. Dalje jugoistočno prešla su njemačka i austro-ugarska odijeljenja zapadnu Moravu.

Srpska glavna oružana Niš nalazi se u bugarskim rukama. I Sokobanja i visine zapadno Lukava zauzete su po Bugarima. U svim smo krajevima uapsili mnogo civilno obučenih prebjeglica srpske vojske.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 6. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu nema znatnijih dogodjaja.

Istočno bojište.

Rusi su ponovili pokušaje provale kod Dvinskog sa jednakim neuspjehom kao prijašnjih dana. Sjeveroistočno Rudke bile su zauzete dalnje ruske pozicije. Na fronti Stripe nastupio je kod Sienikovca mir. Rusi su bili odbačeni u njihove stare pozicije na istočnu obalu. U dosadanjim zaključenim bojevima izgubili su Rusi 50 časnika i okolo 6000 momaka.

Srpsko bojište.

U dolini zapadne Morave traje borba jugoistočno Čačka. Kraljevo je zauzeto. Istočno odavle gonimo neprijatelja. Dostignut je Stubal. Prekoračen je odsjek Županjevacke. U dolini Morave potisnuli smo neprijatelja preko Obrez-Sokovice. Iznenadjenjem zaposjele su naše čete noću Varvarin. Zarobljeno je preko 3000 Srba. Kod Krivivira stupile su njemačke glavne sile u doticaj sa bugarškim glavnim silama.

Vojska Bojadjevova bacila je protivnika kod Lukova i Sokobanje, zarobila 500 Srba i zaplijenila 6 topova. Nakon trodnevne borbe osvojen je jučer popodne protiv žilavog otpora Srba utvrdjeni glavni grad Niš. U borbama u prednjem prostoru palo je u bugarske ruke 350 Srba i 2 topa.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 5. novembra. (D. u.). Službeno izvješće od 4. novembra. Ofenzivu se nastavlja na cijeloj fronti. Naše čete zauzeše u pravcu Boljevac-Bračice defilée na krivovirskom-Timoku blizu Lukova, pričem zaplijeniše 6 topa te zarobiše 500 momaka. Okolo Niša, naše čete dopriješe do pojasa tvrdjava. U dolini bugarske Morave osvojismo Čemernik, Panu Plainu te varoš. Crnatravu. Južno od Strumice nadmoćne francuske sile napadnuše naše čete ali biše odbijene.

TVRDJAVA.

Napisao I. LUTKOV. — Preveo B.

(Konac.)

— Blaga je tjesiteljica vjera. Možda bi gospodin pukovnik bio tako dobar te dao pozvati našega protodjakona.

— Nije lijepo od mene, što toga već prije ne učinih.

Svijeće su dogorjele. Samo blijedocrveni sjaj požara padaše u sobu i titraše po stijenama, dok su časnici poput sjena sjedjeli na sjedalima. Vrata se otvore, sjaj se iz prednje sobe razlije u širokim zrakama po daskama i iščezne. Vojni je propovjednik stajao u sobi, a blijedo je i mršavo njegovo lice i crna njegova brada bila rasvijetljena sjajem od požara.

Započe molitve. Časnici popadaše na koljena, prekrstiše se i opetovahu tiho svete riječi. Bilo je, kao da leži mrtvac u sobi i kao da se za nj obavljaju molitve.

U prednjoj se sobi začuje korak, molitva bude prekinuta. Brzo se otvore vrata i eto ordonančnog časnika sa zapečaćenim pismom u rukama. Pukovnik skoči na nj, rastrga brzo omot, no nije mogao u polutami da čita.

— Prokleto! — poviče, — svjetlosti!

— Hoćemo li navaliti? — upita jedan glas.

— Šuti i čekaj! — poviče resko drugi glas.

Teda je negda zaplamsalo nekoliko svijeća u svijećnjacima.

Pismo je šuštilo medju drhtavim rukama pukovnikovim.

— Carsko divizijsko zapovjedništvo..... — započe čitati.

— Tu je čitate sadržaj, a ne najprije sve naslove! — poviče nestrpljivo četnik.

Pukovnik je htio nešto da odvrati, no pismo se oklizne iz njegovih ruku, on se spusti na sjedalo i uhvati se za srce.

Svi su glasovi vikali očajno medjusobno:

— Navalit ćemo! Sad je sigurno, da ćemo navaliti:

Pobočnik podigne sa poda list. Časnici su ga gutali očima i htjeli da ga otmu. Gurali su se laktovima i glavama, gazili jedan drugomu po nogama, govorili nestrpljivo, gotovo očajno jedan s drugim, dok nije bilo odgonetanih nekolika riječi zapovjedi:

— Postojanke — pukovnija — napuštena — tvrdjava.

Ordonančni časnik, koji je stajao ukočeno, reče glasno:

— Zapovjed glasi: Navala je na tvrdjavu napuštena. Pukovnija ostaje u svojoj postojanci!

Iz svih se grla časnika i momčadi, koja je čekala u prednjoj sobi, izvije jedna jedina burna, zaglušna vika. Vojnici i časnici plakaše i u naručaj grleći se.

— Navala napuštena! Mi ostajemo na životu! Hura! Živjeli!

Takovi su se glasovi orili i miješali medjusobno.

Na stol donesoše boce, bezbroj boca. Kuhari su morali po drugi put da priredjuju večeru i iza nekoliko se vremena pojave na stolu zdjele i boce, i tad opet boce i zdjele.

Četnik je poderao svoju oporuku, nakostruši brk, prodje si rukom po ćelavoj glavi i stane plesati polku po sobi.

Kapetan je Boris duboko dišući drijemao u svom naslonjaču i mašući polagane svojim sakatim rukama, tužio se tiho u snu:

— O moje ruke, o moje jadne obje ruke!

Podčasnici, koji su stajali kraj njega, iznesoše ga tiho iz sobe.

Pukovnik se digne da drži govor, ali on je jecajući promucao samo nekoliko nejasnih riječi i posve omamljen od vina srušio se na ledja.

— Hojha! — pjevali su veselo mladi časnici, hvatali se dva a dva i okretali su u divljem plesu

— Hojha! Hojha! — tulila je i vikala mnogo brojna momčad u prednjoj sobi, dok su drugi ležali pijani na zemlji i hrkali.

Jutro je svitalo. Iz sela se iz Stavčana dizao posljednji blijedi plamen. Objesena se je seljakinja njihala o jutarnjem vjetru na brezovom drvetu pred časničkom sobom, koje su prozori bili uvijek rasvijetljeni.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 8. studena 1915. | Broj 117.

Novo grčko ministarstvo.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Ententine čete u Solunu.

Pariz, 7. novembra. „Petit Parisien" javlja iz Atene: Srpske čete uvijek brže uzmiču, te se obzirom na dogodjaje, što se zbivaju, svakim satom položaj pogoršava. Engleske su čete prošle subote započele zapuštati Solun. Prevoz engleskih četa trajao je cijelu sedmicu i to u Gevgeli i Doiran. Njima će ova dva mjesta biti izlazne točke. „Temps" piše: Alijirci su pustili, da ih na orijentu centralne vlasti iznenade. Oni ne će više nikako moći zapriječiti svezu izmedju centralnih vlasti i Bugarske i Turske. Bugarska i Turska dobivat će ratni materijal preko Dunava. Posljedica toga jest, da se je položaj za naše protivnike na orijentu popravio. „Temps" tješi svoje čitatelje, da će se prvi utisci pobjede na Balkanu naskoro razjasniti, čim uvide centralne vlasti pogibelj, što im prijeti od Talijanaca i Rusa.

Grčke crkve i škole u Macedoniji.

Köln, 7. novembra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Bukarešta: Bugarska je vlada nanovo dokazala svoje prijateljstvo do Grčke time, što je dozvolila, da se u zaposjednutim krajevima Macedonije otvore grčke crkvene škole, te će takodjer dozvoliti, da se obnove sve patrijaršije kako su bile u doba turske vlade, što je Srbija sve zabranila. Političari smatraju ovaj korak bugarske vlade kao približanje izmedju Grčke i Bugarske.

Srpski uzmak.

Lion, 7. novembra. Listovi javljaju, da je visoka srpska ličnost izjavila, da srpski generalni stožer polagano uzmiče vojskom na albansku granicu, da uzmognu kasnije u savezu sa ententinim četama napredovati. U odsjeku Krivolaka bile su samo borbe sa prednjim četama. Na grčko-bugarskoj granici vlada od strane Bugara živa djelatnost, te su sve civilne osobe zaposlene kopanjem jaraka.

Razoružana ruska podunavska flotilja.

Budimpešta, 7. novembra. „Pester Lloyd" javlja iz Bukarešta: Ruski ratni brodovi, koji su bili stigli u rumunjsku luku Kruju, bili su razoružani. Momčad, 801 na broju, bila je većinom odvedena u Konstancu.

Talijansko novinstvo i položaj na Balkanu.

Lugano, 7. novembra. Talijansko novinstvo uopće jako pesimistički prosudjuje položaj na balkanu. Usprkos sviju ententinih četa, katastrofa je Srbiji neizbježiva. Strani listovi nisu zadovoljni sa iskrenim pisanjem talijanskog novinstva. Talijansko novinstvo ne će da prikazuje položaj ružičastim, kad uistinu nije. Talijanski su političari jako potišteni uslijed dogodjaja na Balkanu.

Raspust grčke komore.

Beč, 7. novembra. „Südsl. Korr." javlja iz Atene: Odstup se Zaimisova ministarstva raspravlja mirno. U vladinim su krugovima osvjedočeni, da će Zaimis do svršetka krize voditi poslove, da će mu biti povjeren raspust komore i novi izbori. Isključeno je, da bi opet Venicelos nastupio vladu, jer 33 glasa većine, što ih ima Venicelos, ne smije Grčku dovesti u rat, što bi Venicelos svakako htio. Ne samo što je kralj protiv rata, već je i većina grčkog naroda protiv toga. Obzirom na današnji položaj bolje bi bilo za Venicelosovu stranku da parlament niti ne bi bio raspušten. Moglo bi se Venicelosu dogoditi, da kod novih izbora izgubi malenu većinu, što ju sada ima.

Gunaris kod kralja.

München, 7. novembra. „Münchener Zeitung" javlja iz Atene: Gunaris je bio pozvan kralju.

Bratianu protiv rata.

Budimpešta, 7. novembra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Bratianu došli su nekoji zastupnici, te su ga molili neka sazove parlamenat, da se uvidi e je većina uz njega i protiv rata. Pogovor je trajao 45 časa, te je Bratianu izjavio, e on ne može trpjeti, da pojedini zastupnici vode takvu agitaciju protiv vlade. Jedan mu je sveučilišni profesor predao memorandum, u kojem zahtijeva, da se rektora Jonescu, koji je brat političara Jonescu otpusti iz državne službe, jer agitira protiv države i kralja.

Grčki kralj uz ratnog ministra.

Atena, 6. novembra. (D. u.). Havas javlja: Kralj Konstantin odobrio je držanje ratnog ministra u parlamentu, te ga imenovao generaladjutantom. Ovo je odlikovanje učinilo u stranci venicelista mučan dojam. Oni vide u tome, e se hoće uništiti upliv njihovog vodje.

Ententa.

Francuski i ruski kredit u Americi.

London, 7. novembra. „Morning Post" javlja: Iz New-Yorka se javlja, da će Francuska dobiti u Americi kredit od 15 milijuna dolara uz 7 posto. Rusija je već primila 5 milijuna kredita uz veći postotak.

Nemiri u Petrogradu i Moskvi.

Sofija, 7. novembra. U Rusiji se opažaju revolucionarna gibanja, te je vlada bila prisiljena, da uzme čete iz fronte i da ih smjesti u Petrograd i Moskvu.

Željeznica u centralnoj Aziji.

Amsterdam, 7. novembra. „Times" javlja iz Petrograda: Dne 2. novembra otvoren je promet na centralnoj azijskoj altajskoj željeznici, 14 mjeseci prije nego što je bilo odlučeno. Nova je željeznica duga 500 milja, te spaja mnogobrojne sibirske krajeve sa svjetskim prometom.

Sasonov odstupio?

Rim, 7. novembra. „Agenzia Stefani" dementira vijest, da je odstupio ruski ministar izvanjskih poslova, Sasonov.

Dardanelsko poduzeće — katastrofa.

Hag, 7. novembra. Jako oštro izrazio se u dolnjoj kući lord Belesford na govor Asquithov obzirom na Dardanele. On je rekao: Ja ne vjerujem, da je govor Asquithov obzirom na ratni položaj zadovoljio ni kuću, ni zemlju. Dardanelsko je poduzeće prava katastrofa. Zar vlada ne zna, da će čete oboliti, ako budu još cijelu zimu morale ostati dolje, i da ćemo uslijed toga polovinu vojske izgubiti. Dnevno gine 1000 vojnika uslijed difterije, tifa i drugih gubitaka. Čim nastupi kiša, voda će prinašati mrtve lješine u jarke. Položaj je vojske na Dardanelima zdvojan. Zar vlada ne zna, da neprijateljske pozicije, gospoduju nad našima? Mi ne ćemo moći zapriječiti, da ne bude Turska dobivala i dalje ratni materijal preko Bugarske. Zar je vlada slijepa te ne vidi da ne ćemo nikada stići u Carigrad, otkada se je Bugarska svezala sa Turskom? Je li vladi poznato, da u ovo vrijeme nije moguće stići brodovima na dardanelsku obalu, te da je tamošnja vojska sada odsječena?"

Otpust talijanskih generala.

Rim, 7. novembra. Od početka rata otpušteno je iz talijanske vojske 38 generala. U zadnje vrijeme otpušteni su: Lavallea, Bospigniani, Dalmesso i Villa. Otpust je tražiti u neuspjeloj talijanskoj ofenzivi.

Dogodjaji na moru.

Potopljen transportni brod.

Frankfurt, 6. novembra. (D. u.). „Frankfurter Zeitung" doznaje iz Madrida, da je engleski transportni parobrod „Woodfield" krcat ratnim materijalom bio potopljen od jedne podmornice. Parobrod je imao prenijeti u istočno Sredozemno more ratni materijal alijireima.

Centralne vlasti.

Treći ratni zajam.

Beč, 6. novembra. (D. u.). Poštanska štedionica objavlja: Prama ovamo stiglim izvještajima potpisalo se dosada iznos od preko 3,300.000 K. Definitivni rezultat još nije stigao. Nu misli se, da je obzirom na zadnje vojničke dogodjaje potpisano i drugih iznosa, za koje će se jedva u ponedjeljak moći doznati.

Ententine osnove.

Zastupnici entente naglašuju u Bukareštu i Ateni ozbiljno spremanje Engleza i Francuza, da poduzmu u velikom stilu vojničku akciju sa izbavu Srbije i za ustavljanje njemačkog prodiranja na Istok. Ova hvalisanja nijesu učinila dubljeg dojma ni u Grka, ni u Rumunja. Vjeruje se, da će ipak štogod i poduzeti savezne vlasti, ali čeka se sa skepsom na budi kakav njihov uspjeh.

Rusija misli nastupiti protiv Bugarske na raznim mjestima. Gomila velike kontingente četa u Besarabiji uz samu rumunjsku granicu. Rusija je uvijek računala provaliti preko Rumunjske. Ali iz mnogo znakova stalno je, da ova zemlja ne će dozvoliti, da joj tko u suverenost kraljevine dira.

Francuske i Engleska kane iskrcati čete osim u Solunu još u Kavali, Dedeagaču i u Santi Guaranta. Stotina željezničkih vlakova dopremljeno je kopnom preko Italije iz Marsilje u Bari, radi straha pred našim i njemačkim podmornicama. Ali njihov put do Monastira bit će jako težak i spor radi brijegova. Bit će im uopće nemoguće prevažati velikih topova. Isto će im zadavati ogromnih briga i poteškoća opskrbljivanje vojske hranom i municijom.

Uopće izgleda, da će ententa doći na Balkan sa svojim četama, kada bude cijela Srbija zauzeta i njezina vojska ili potučena ili zarobljena. Tada će imati proti sebi Englezi i Francuzi par milijuna što naših, što njemačkih, što bugarskih i turskih četa.

Naši aeroplani nad Bresciom.

Iz stana ratnih dopisnika javlja dopisnik Adelt ovo: Naše je ljetalo nanovo bacalo bombe na tvornicu municije u Bresciji. Talijanci sami cijene štetu na milijun lira. „Dan prije", tako pripovijeda

---

HUMORESKA CIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

Jalove su bile nade moje i mojih prijatelja! Dakle ni ljetos kao da nam ne će biti dano, da nas mine gorka čaša, koje smo i lanjske godine morali na silu da pijemo, ako smo se branili i opirali i rukama i nogama.

A evo, o čemu se je radilo!

Uz mnoga ina društva postojalo je u nas i gospojinsko društvo „Danica". Koja je bila prava svrha tomu društvu, nijesam, vjere mi, još ni danas pravo načistu. U pravilima je doduše bilo istaknuto, e mu je u prvom redu cilj podupiranje siromašnih obitelji, a osim toga imala je „Danica" unapredjivati sveopću naobrazbu svojih redovitih članova, ili bolje, članica, jer su muški mogli tek da budu potporni ili utemeljitelji članovi bez ikakvog prava „sveopću naobrazbu". Svrha doista i plemenita i lijepa, no u koliko ju je „Danica" doista i vršila, nijesmo mogli da saznamo niti vidimo plodove „rada" toga inače samo po sebi hvalevrijednog društva, jer niti smo ikad čitali niti čuli, e je „Danica" ovoj ili onoj obitelji u bijedi priskočila bila u pomoć, a niti smo na svojim ženama kroz ovo osamnaest mjeseci, otkako društvo postoji, mogli da razaberemo kakav vidljivi napredak u sveopćoj naobrazbi. Bilo sad kako bilo, „Danica" je postojala i „živjela", čemu je osobiti dokaz bio i taj, što su se naše bolje polovice svakog četvrtka redovito sastajale u društvenim prostorijama na „sijela", koja su za nas obične smrtnike bila tajanstvena knjiga ne sa sedam, nego sa sedamdeset i sedam pečata.

A sad na stvar!

Jednog četvrtka pod veče vrati se moja žena kući sa sijela „Danice" sva uzbudjena i uznešena. Na ražarenom joj je licu odsijevala velika radost i zadovoljstvo, kakvog već odavna nijesam bio na njoj zamijetio. Odmah mi je bilo jasno, e se je moralo nešto izvanredna zbiti i u onaj me čas osvoji neka bojazan, strah, što li, jer taj osobiti izražaj na licu moje žene nije nikako slutio na dobro. Bio sam više nego uvjeren, da će se dogoditi ono, česa smo se ja i prijatelji već kroz dulje vremena bojali. I doista, moja je bojazan bila potpuno opravdana.

— Hej, dragi mužiću, znadeš li što je nova? — povikne već na vratima od sobe.

— A što, dušice? — učinim se nevještim, premda bih mogao bio mirne duše da prisegnem, e sam dobro znao, što će mi kao „novost" povjeriti.

— Ali da si mi šutio kao riba! To je zasad još službena tajna! Razumiješ li? Šuti kao riba, jer inače ne ćeš ni riječi iz mene izmamiti! Obećaješ li?

— Ta dakako da obećajem, najsvečanije obećajem, dušice! — stao sam ju uvjeravati, premda sam znao, da bi mi bila, ipak ta obećanja otkrila „uredovnu tajnu", jer sam na njoj vidio, da sva gori od želje, e mi se povjeri.

— Dakle čuj i divi se! Naša „Danica" priredit će na Duhovski ponedjeljak veliku zabavu! — progovori ona važno i pogleda me pobjedonosno.

— A, tako? začudim se tobože sav iznenadjen.

— Da, da, čudi se samo, čudi! Tako je eto zaključio danas naš revni odbor, u kojem sam, kako znadeš, i ja. Neka sav svijet vidi, kako smo mi žene složne i jedinstvene, kad se radi o dobrobiti našega bližnjega i kad valja otirati suzu s oka siromaha!

— Lijepo, krasno, divno! — izvije mi se iz ustiju, no mora da je zvuk moga glasa bio nekako neobičan, jer me je žena ozbiljno pogledala i oštro mi odbrusila:

— Da, da, rugaj se samo, rugaj! Znale smo mi dobro, veoma dobro, da vama, gospodi, ne će biti po ćudi naš zaključak. Ali neka! Tako je bilo i lani, sjećaš li se? Što nijesu sve nekoje podle duše u hlačama poduzele bile i podignule i nebo i zemlju proti nama i našem društvu, ali sve im je bilo uzalud, jer je naša „Danica" ipak sjajno pobijedila i priredila uza sve crne spletke sa strane nekoje nazovi-gospode dobrotvornu zabavu, o kojoj se je još mjesece i mjesece kasnije govorilo i svaki je pošten čovjek na sva usta hvalio.

— Ali dušice, ne govori, molim te, tako! Ta tko da bi bio proti vama, tko bi se usudio takova što nedostojna! Stid ga bilo, u zemlju propala takova jadna kukavica! — uvjeravao sam ja, premda sam, otvoreno priznajem, bio poput ostalih mojih prijatelja zakleti dušmanin „Danice" — u potaji dakako — i da sam i ja bio medju onim „podlim dušama u hlačama", koje su kovale i snovale na sve načine, da spriječe dobrotvornu javnu zabavu „Danice".

(Dalje slijedi.)

letioc, koji je kod akcije sudjelovao, „vježbali smo se na našem vježbalištu u bacanju bomba. Ujutro u četiri sata digli smo se sa našim ljetalom, koje ima 140 konjskih sila. Sniježne poljane Monte Altissono su se sjajile ispod nas, kada smo izašli iz magle. Križarili smo 300 m nad Monte Maggiore, koji je visok 2200 m i ugledali Bresciu, te se kao orao spustili protiv grada. Bilo je pet sati ujutro. Tvornicu municije smo lako opazili. Moj pratioc spustio je dviie teške bombe. Jedna je udarila u zalihu patrona, a druga u akumulatorne naprave. Buknuo je plamen. Ljudi su bježali iz svih kuća. Obrambeni su topovi sipali na nas ljutu vatru. Ne dao Bog, da bismo bili pali u ruke biješnim neprijateljima dolje. Uzdigli smo se protiv gorske visine, gdje smo bili na sigurnom i kod kuće. Najednom se motor zaustavi, ljetalo se okrene dolje. Izgubljeni smo: Moj je suputnik zgrabio samokres, odlučivši usrijeliti se prije, negoli se predati neprijatelju. Mirio sam ga i tražio prikladan prostor, gdje bi se spustili na tlo. Namjeravao sam kušati na brzu ruku popraviti motor, dok bi se moj suputnik branio od Talijanaca. Nismo bili niti 100 m nad zemljom, kad je nenadno motor počeo opet djelovati i ljetalo se počelo dizati. Bili smo opet nad gradom i bacili još dvije bombe na tvornicu patrona i skladište. Obje su bombe pogodile. Onda smo svom brzinom odletili. Nakon 3 sata i 10 minuta bili smo opet kod kuće. Preletili smo 500 km.“ Tako je pripovijedao letioc. Na vježbalištu je sve tiho, samo u daljini grme talijanski topovi. Od jezera Ledro do Tržića šalju zadnje pozdrave 30.000 mrtvim Talijancima, koji su bili u trećoj soškoj bici žrtvovani bez svake koristi.

Život u Gorici.

Dopisnik zagrebačkih Novina piše:

Život je zapravo gotovo sasvim normalan i proteče nekad dva do tri dana, da čovjek i ne osjeća, da je rat. Talijanci iza Soče kao da hoće da reknu: „Gorico, Gorico, dosta si nas stajala novaca, ali sve za badava. Više smo na te potrošili, nego sva vrijediš, premda si nam vrlo blizu i na srcu, jer su četiri mjeseca prošla, da idemo k tebi, ali još nijesmo došli!“ Mi im na to odgovaramo, da ne će nikada ni doći, dokle god Goricu čuvaju naše čete, koje im u svako doba mnogo jada zadavaju. Čete su većinom Dalmatinci, a ima medju njima i Bosanaca, ima i ljutih krajišnika, ali je to sve kao jedna duša i jedno tijelo. Sve su to hrvatski sinovi i hrvatska djeca, koji su Talijanima nebrojeno jada zadali, pa i sami Talijanci to već priznaju i više puta prestaju udarati na ovoj fronti, jer vide, da im je uzalud. Pripovijedao mi je neki dan jedan moj komšija Bošnjak. Kaže on meni: „Kod nas Talijani nijesu već osam dana ni puške ispalili!“ Pitam ja: „A šta onda vi radite?“ „Uvijek gledamo i čekamo, da dodju“, to mi je bio odgovor, a onda mi opet nastavi pripovijedati, kako su na njih Talijani više puta pokušali navaljivati, ali onda su se i ostavili, jer su vidjeli, da se taj zid ne da razbiti, budući ga hrvatski sinovi čuvaju. Obično se preko noći čuje po koja puška, ali to samo straža puca, da im vrijeme krati, jer ako slučajno zadrijema, počme sanjati i onda više put omakne pušku protiv neprijatelja, ali to je za gradjanstvo sve upravo spavaća muzika preko noći, a u jutro se ne čuje ništa. Onda opet obično u večer najedamput poleti lišće s drveća, zidovi se tresu, a naš dugi Marko (top od 42 cm) pošalje im po koju granatu, kao da im hoće da kaže: „Buna šera! (Laku noć!) Dobro spavajte, ali se blizu ne primičite; dobro znajte, da sam ja tu!“ Mislim ja, da je slabo ono mjesto i teško onomu, komu naš „Marko“ kaže „laku noć!“, jer koga on uspava, taj spava za uvijek, pa i onaj komad zemlje ili zida, gdje Marko udari, ne može ga lako da zaboravi. Istina je, da nekad i nekad prozuji iznad glave i njihova po koja šrapnela. ali već na njezinoj zuhi čini se kao da hoće da kaže, da i njoj nije milo, što je došla k nama i kao da zna, da ćemo je odmah u vatri topiti i od nje salijevati prstenove, i za to ona bježi obično u kakve vinograde ili šume, da se može odmoriti, ali je to zabadava; samo je li pala na zemlju, već je onaka vruća u našim šakama i računajuć otkad je izišla iz tajanstvenih ruku, dva je sata kasnije već sva istopljena i razdijeljena u prstenje i tako, kada se ugrijala leteći kroz zrak, nije se više ni ohladila, dok nije došla na ruku kao prsten.

Što se tiče varoša, život je normalan. Mnogi su se trgovci povratili, koji su se bili odselili. Trgovine su sve otvorene i ima stvari za dva puta koliko prije, samo je — istina — sve skuplje nego prije. Sada se može kupiti i duhana u svakoj trafici, a prije se više puta nije moglo. I zeleni se još dosta nalazi, samo piva nemamo baš svaki dan, ali često puta i njega ima. To odmah opazimo, kad vidimo po danu, da se burad vozi, onda znamo, da ima piva. Bošnjaci se obično vesele pivu. Dalmatinci su zadovoljni i s vinom, a toga još nije nestalo u Gorici, opet Rumunji i Madžari pitaju: „Šogor, van palenka?“ (Kolega, ima li rakije?) I tako se pomalo troši svako piće i trgovina. Cijene su naravno visoke, ali to se ne pita, samo ima li: i tako izuzevši skupoću, mogu sigurno kazati, da je život normalan. Ovo pišem onima, koji su čuli ili čitali, da je u Gorici sasvim težak život. Neka se uvjere, da to nije istina.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Jugoistočno Visniovčika na Stripi i sjeverozapadno Dubna odbile su naše čete jake ruske navale. Kod Visniovčika naperili su Rusi sedmi pokušaj navale u zadnja četiri dana protiv ovog komada fronte. Inače na sjeveroistoku ništa nova.

Talijansko bojište.

Na talijanskom bojištu je položaj nepromijenjen. Svi su se pokušaji neprijatelja da probiju naše pozicije u odsjeku San Martina, izjalovili.

Balkansko bojište.

Crnogorci su pokušali opet osvojiti pozicije, oduzete im zadnjih dana. Njihove su se navale izjalovile. U dolini Moravice prodirajuća austro-ugarska kolona nalazi se u navali protiv visina sjeverno Ivanjice. Odbacili smo jugoistočno Čačka neprijatelja preko Glogovačkog vrha. Kod zauzeća Kraljeva zarobile su njemačke čete 130 srpskih topova. Jugoistočno ušća Gruže boreće se austro-ugarske čete zarobile su jučer 500 Srba. Vojska je Gallwitzova dostigla boreći se sjeverno Kruševca dolinu zapadne Morave.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Jugozapadno i južno Rige kaošto i kod Illuksta i izmedju jezera Svanten i Ilsen bile su odbijene ruske navale. Rusi, koji su u noći dne 6. novembra prodrli u naše pozicije sjeverozapadno jezera Svantena bili su jučer opet izbačeni. Sjeverozapadno Čartoriska smo zarobili 80 Rusa, i zaplijenili strojnu pušku, odbivši neprijateljsku navalu.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete potisle su neprijatelja iz visine Gračine, sjeverozapadno Ivanjice, te su prodrle u dolinu zapadne Morave preko Slatine. S obje strane Kraljeva izvojštili smo prelaz preko rijeke. U Kraljevu, koje je bilo zauzeto nakon žestoke borbe po ulicama, zaplijenili smo 130 topova Istočno odavle prodirajuće austro-ugarske sile zarobile su 481 Srba. Naše čete stoje uz sam Koruševac. Vojska Gallwitzova zarobila je jučer 3000 Srba i zaplijenila nov engleski poljski top, mnoge vozove krcate municije, dva vlaka hrane i mnogobrojni ratni materijal.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 6. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Ariburnija i Seddilbahra bombardirali su neprijateljski ratni brodovi naše pozicije. Naše je topništvo razrušilo neprijateljsko skladište municije kod Kučikemihlila a kod Ariburnija jednu strojnu pušku i poziciju topništva. Na kaukaskoj fronti protjerale su naše protupatrulje jake neprijateljske patrulje u odsjeku Marmana i u okolici Mila.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 5. novembra. (D. u.). Izvještaj o operacijama dne 5. novembra.

Naše čete prodirajući u smjeru Aleksinca stigle su u grad Sokobanje. Kod Niša osvojili smo nakon žilavih borba prednje pozicije ispred sjeverne i istočne fronte tvrdjave. Zaplijenili smo više topova i vozova municije i zarobili 400 Srba. Na željezničkoj liniji Knjaževac-Svrljig zaplijenili smo jednu lokomotivu i 103 vaguna sa mnogo pionirskog materijala i orudja za ušančenje. Južno Strumice bile su naše čete napadnute od nadmoćnijih englesko-francuskih sila, koje su bile protunavalom na noževe odbijene uz teške gubitke. Na fronti Krivolak-Švinicka-Glava (10 km sjeverno Prilipa) naše čete se uspješno bore sa Francuzima.

Sofija, 6. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj o operacijama dne 6. novembra.

Na cijeloj fronti proganjamo vojsku potučenog neprijatelja, koji uzmiče svom hitrinom. Naše se čete približavaju dolini Morave. Izmedju Paračina-Aleksinca i sjeverno Ćuprije, stupili smo u neposredni doticaj sa njemačkim četama. Naše su čete dostigle ravnicu od Leskovca. Ofenziva u ravnini Kosova nastavlja se. Na cijeloj fronti Prilip-Krivolak-Strumica uzdržavamo englesko-francusku ofenzivu, koju smo suzbili, uz znatne gubitke. Učinili smo mnogo zarobljenika te zaplijenili ratni materijal.

Novo grčko ministarstvo.

Atena, 7. novembra. (D. u.) „Havas“ javlja: Sastavljeno je novo grčko ministarstvo pod predsjedništvom Skuludisa. On je preuzeo i ministarstvo izvanjskih poslova. Drugi članovi Zaimisovog kabineta ostaju na svome mjestu.

Kičener na bojištu.

London, 7. novembra. (D. u.) Pressbureau javlja: Kičener je na molbu svojih kolega otputovao iz Engleske, te je pošao da posjeti istočno bojište.

Ententine čete na Balkanu.

Kopenhagen, 7. novembra. (D. u.) „National Titende“ javlja iz Petrograda: Prama izvještajima, što su ovamo stigli, englesko-francuske čete na Balkanu iznose 150.000 momaka. Pošto ovaj broj ne bi bio dostatan, da se započme jakom ofenzivom, počekat će se dok stignu pojačanja iz Francuske, Engleske i Rusije.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 9. studena 1915. | Broj 118.

Kruševac osvojen. — Kičener na Balkanu.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Zapuštena Srbija.

Milan, 8. novembra. „Secolo“ javlja iz Soluna: Srpska vlada, vrhovna vojna uprava i bolesni kralj Petar, povući će se u Novibazar. Srbi ne očekuju, da bi mogli dobivati preko Crne Gore dostatno živeža i municije, pošto su i dosada morali oni slati svega u Crnu Goru. Bivši srpski poslanik u Beču, pukovnik Lješjanin izjavio je generalu Sarrailu, da će srpska vojska vojska moći uzdržati još najviše 14 dana, te da je potrebito, da ententa odmah nastupi protiv Bugarske. Sarrail je odgovorio, da prama primljenim uputama ne može učiniti ništa dok ne budu sve njegove čete koncentrirane.

Ententa i ofenziva na Balkanu.

Rotterdam, 8. novembra. Londonski listovi raširuju nadovezujući na Asquitov govor senzacijonalnu vijest, da mora ententa staviti na Balkan 400.000 momaka prije nego li se može očekivati kakova navala s njezine strane.

Englezi u Macedoniji.

London, 8. novembra. Reuter javlja iz Soluna od 4. o. mj.: Dne 30. su listopada došla znatna engleska pojačanja do francuskoga odsječka te su zaposjela drugu francusku prugu. Oni će posije sačinjavali posebni engleski odjel, koji će biti postavljen južno od francuske pruge, te će omogućiti i Francuzima da napreduju. Time će dovesti desno krilo entente, da se pomakne u prednje pozicije.

Bojevi u Babuni-klancu.

London, 8. novembra. „Reuter“ javlja iz Soluna: 3. o. mj. žestoki boj traje izmedju Srba i Bugara u klancu Babune, koji štiti put u Prilep i Bitolj. Gotovo čitav tjedan traje topnički dvoboj izmedju Francuza i Bugara kod Valandova i u okolici Strumice. Pojedinosti još fale. Kako se pogovara povlače se Srbi u dobrom redu budući uvidjaju nadmoć neprijateija.

Solun blokiran.

Atena, 8. novembra. U Solunu je do sada usredotočeno oko 60.000 grčkih vojnika. Njihova je opskrba vrlo otešćana rad blokade.

Rusi o Srbima.

München, 8. novembra. Pišući o strateškom položaju na Balkanu, izvodi „Ijeć“: Proći će barem šest nedjelja prije nego što će ententa moći poslati na Bakan vojsku od 300.000 ljudi. Centralne vlasti ne smatraju srpsku vojsku avantgardom saveznika, već kao vojsku, koju valja prije dolaska saveznika uništiti. Cini se da Nijemci zaboravljaju, piše rečeni list, da cijeli srpski narod učestvuje u operacijama, te da će boj u unutrašnjosti zemlje biti ljući negoli na fronti.

Nova grčka nota ententi.

Sofija, 8. novembra. Bez svakog je temelja vijest stranih novina e bi Bugarska bila uložila kakav prosvjed u Grčkoj radi iskrcavanja četa u Solunu. Bugarska ne treba da čini takav korak, pošto su već ententine čete i onako potučene, a nove se čete ne će više iskrcavati. Od Grčke i nije moguće ništa zahtijevati, jer bi u slučaju, da ona ustupi u rat protiv entente isti bio za Grčku katastrofalan obzirom na njezin geografski položaj. Grčka je vlada izjavila Bugarskoj, da ona ne ide na ruku iskrcanim četama i da je ponovo upravila ententi notu, kojom prosvjeduje protiv povrede grčke neutralnosti.

Ententa će iskrcati čete u Albaniji.

Berlin, 8. novembra. „National-Zeitung“ javlja iz ruske granice: Ruske novine javljaju, da se protiv Bugara bore dosada četiri englesko-francuske divizije. Očekuje se u malo dana, da će čete dobiti pojačanja. U Solunu se dosada iskrcalo 84.500 vojnika. U Marsilji se čete svom brzinom skupljaju. Transportne brodove prati na putu posebna stroga pratnja. Svaki parobrod prate 3 torpedolovca i dva istraživaoca mina i po koji ratni brod. Na raznim su se mjestima Albanije pojavila ovih dana engleske i francuske ratne ladje.

Uredjenje cesta u Albaniji i Crnoj Gori.

Pariz, 8. novembra. (D. u.) „Figaro“ javlja iz Rima: Uredjuju se ceste iz Santi Quaranta u Monastir i iz Barija u Rieku i Mitrovicu, u svrhu, da se može opskrbljivati srpsku vojsku preko Albanije i Crne Gore.

Filipescu i rumunjska vlada.

Bukarešt, 8. novembra. Kako se malo važnosti podaje svim govorima Filipescua, javlja „Vittorul“ da je ovaj svojim užim prijateljima izjavio e sada nije pravi čas, da bi Rumunjska ustupila u akciju.

Pod zapovjedništvom Sarraila.

Lugano, 8. novembra. „Stampa“ javlja iz Soluna pogovor sa generalom Sarrailom o bojevima kod Strumice i Valandova. Bugarsko-njemački izvještaj ne odgovara istini. Dne 21. oktobra su Bugari navalili kod Gevgelija i Strumice na Francuze. Pošto se njihovu navalu odbilo, Bugari su drugog dana navalu ponovili. Borilo se na širini od 12 km te su konačno Francuzi nastupili u ofenzivu i potisli Bugare u njihovo područje do grada Strumice. Vijest, da su Francuzi imali 500 ranjenih ne odgovara istini. „Gazzetta di Popolo“ javlja, da je bila bugarska vojska koja je prodirala protiv Velesa i Prilipa odbačena do Izvora. I francuske su čete zapriječile bugarska napredovanja na jug. Svim četama zapovijeda francuski general Sassurne. Englesko je konjaništvo stiglo u Ghidu. Bugarsko-albanska banda izmedju Krčeva i Petova bila je uništena od srpskih odijeljenja.

Venizelos za rat Grčke.

Pariz, 8. studenoga. „Journal“ donosi u jednoj brzojavci iz Atene ova mjesta iz zadnjeg Venizelosovog govora u komori: U zadnjim smo danima još teže osjetili bol, kad vidimo, kako našu zemlju ugrožava naš zakleti neprijatelj, koji će se baciti na nas iza kako uništi Srbiju. Sjutra ćemo stajati pred moćnim neprijateljem osamljeni bez prijestolja i bez saveznika. — Kad je Venizelosa upitao jedan zastupnik, da li kralj želi propast naroda, odvratio mu je ovaj, da nije imao nakanu govoriti o vladaru, no kad su ga već pitali, on će odgovoriti kao Grk: Pod konstitucijonalnim režimom ne može kralj imati odgovornosti. Posve je suvišno, ako se govori o politici kralja, jer ta ne postoji. Kralj jamačno ne želi propasti naroda. Venizelos je na to nastavio: Nas je narod izabrao i vlada je sama odgovorna. Kralj ima pravo, da nije istog mišljenja s vladom, ako ova nije suglasna s narodom. Nu nakon posljednjih izbora nije mogao postajati nikakav nesporazumak. Kralj je izvrstan vojskovođa, nu nema dovoljnog političkog iskustva. Venizelos je označio one odgovornim, koji nijesu obavijestili kralja, da kruna ne smije podcjenjivati komorinu izjavu o povjerenju vladi. Ovdje se upleo u debatu Gunaris, te je izjavio, da bi politika Venizelosova mogla zemlju posve sigurno strpati u propast. Theotokis je govorio u istom smislu, te je rekao, kad bi se Grčka uplela u boj, bila bi već njezina vojska i mornarica uništena. Na to je Venizelos istakao prednosti svoje politike od veljače o. g., te je rekao: Kad bismo napustili neutralnost, bile bi nas slijedile Rumunjska i Bugarska, pa bismo sada već imali odštetu u Maloj Aziji za male žrtve. Tada bi bila mogla Srbija baciti na bojište 150.000 momaka. Vaša politika onemogućuje oživotvorenje naših narodnih snova, budući da služi Njemačkoj. Mi ćemo doživjeti oživotvorenje bugarskih osnova i ojačanje turske sile. Zašto da ne započnemo danas rat, kad mu se ne ćemo moći sutra ugnuti? Venizelos je vruće molio vladu, da ne propusti zgodu, koja se pruža svakih tisuću godina.

Ententa.

Promjena ministarstva u Italiji?

Lugano, 8. novembra. Nezadovoljstvo, koje vlada u Italiji je takovo, da je vlada odlučila, da se ministarstvo preuredi. To zahtijevaju nesamo protivnici već i pristaše vlade. Da se nekako umiri pučanstvo obzirom na neuspjeh na ratnom polju, potrebito je da se ministarstvo proširi, i da budu u njemu zastupane sve stranke. Misli se, da Sonnino ne će više biti u novom ministarstvu.

Financijalni položaj u Italiji.

Lugano, 8. novembra. Salandrovo ministarstvo je u velikoj neprilici, jer nema dosta financijalnih sredstava na raspolaganje za dalnje vodjenje rata. Koncem oktobra izdalo se nanovo 100 milijuna lira u banknotama. Od početka rata izdalo se na ovaj način preko 2300 milijuna lira, te su ove sada triput više u prometu negoli u normalnim vremenima.

Talijanski interesi u Sredozemnom moru.

Lugano, 7. novembra. „Mattino“ je zahtijevao. da bi Engleska dala Italiji odštetu u Sredozemnom moru, kada bi ova sudjelovala na Orijentu. Slično piše sada i „Giornale d' Italia“. Brzo napredovanje centralnih vlasti na Balkanu uzbunilo je Englesku isto tako, kao da bi bila nova ofenziva u Flandriji. Engleska se boji, da će izgubiti sav ugled u Egiptu i Indijama. Veliku se krivnju radi svih neuspjeha pripisuje engleskoj diplomaciji, akoprem ova veli, da se bori za slobodu malih naroda. Za to bi nu morali Englezi dati Španjolskoj Gibraltar, Italiji Maltu, a Egipćanom Egipat. Sada, kada prijeti pogibelj na Balkanu, zahtijeva se od Italije, da šalje tamo svoje čete. Nu uspjeh centralnih vlasti na Balkanu odlučivat će o svršetku cijelog rata. Engleska hoće da Italija dade svoje čete za Balkan, nu onda bi Engleska morala predložiti i jasne prijedloge. U tom bi se moralo sporazumljenje brzo postignuti, a to bi bilo na korist sviju. Pošto je „Giornale d' Italia“ Sonninovo glasilo, nije ovaj članak bez važnosti. Interesi su Italije u Sredozemnom moru isto tako važni, kao interesi Engleske.

Kičener na Balkanu.

Milan, 8. novembra. (D. u.). Londonski dopisnik milanskog „Secola“ javlja: Kičener hoće da na licu mjesta ispita ratni položaj i da neposredno organizira operacije engleskih četa na Balkanu, Galipolju i Egiptu. Nije isključeno, da Kičener ne preuzme i osobno nadapovjedništvo nad četama.

Ententa i Srbija.

London, 8. novembra. „Daily Cronicle“ naglašuje u jednom članku, da Srbija uopće nije računala na pomoć Engleske i Francuske, pošto stoji ona pod zaštitom Rusije. Usprkos toga ove dvije države vide, da ne mogu i ne smiju prepustiti Srbiju bez da joj ne bi pružile pomoć.

Razno.

Kina monarkija.

London, 8. novembra (D. u.) „Times“ javlja iz Pekinga: Većina je pokrajina glasovalo za utemeljenje monarhije, u kojoj bi Juanšikaj postao carem, a da se nije pojavilo kakovog negodovanja.

„Temes“.

O smrti kazat ću da potresnije i časnije nema. Savi na dnu carski počiva brod „Temes“, mornara dika; na minu; vaj! nanese ga kob i Srbin nevjerni, tamo na Savi, gdje bezbrojnih očuva ga puta kormilar vješti, s njim što sada vječni sanak sniva. Spomen junakom i čast junaci će uvijek pjevat, dok bude hvalio svijet branioce doma i roda. Mnogi zadade jad maljašni Temes Srbom, dnevice i ob noć, s junacima brod dok časno nastrada. Prati ga svud najstrašniji grom, blijesak i trijesak, gusti ovija ga stup širokog crnoga dima.

Savi na dnu carski počiva brod Temes, mornara dika. Ivana Turčića tu pokriva vodica grobac; Marcel do njega stan uživa Blažević hladni, Kozojed, Vuk Collins i Stock, Rohaček i Hrska Farkaš, Zdrachala, Schmid za dom tu umriješe slavno. Spomen junakom i čast, monitoru Temesu slava! Nek hvali uvijek svijet branioce doma i roda!

Gospodarski pregled.

Sve više nestaje straha, da bi nam moglo uzmanjkati potrebitog živeža. U gradovima ima sada dosta muke i kruha, a na selu su ljudi uopće zadovoljni sa ljetinom. Njemačka je vlada prošle godine strogo zabranila upotrebiti žito za živinu. Ove je pako godine dopustila da se upotrebi za živinu 30.000 vaguna raži. Boje se ljudi, da će im ove zime manjkati u gradovima mlijeka i začine. Polovica ove raži neka se upotrijebi za krave mljekarice, a polovica za odebljanje svinja. Sada će se početi uvažati k nama i u Njemačku žito iz Rumunjske. Ova je uvidjela, da ne može glavom kroz zid. Za sada je dozvoljeno izvažati lanjsko žito, koje je bilo kupljeno prije više mjeseci, nu nije bilo vaguna za prevoz. Trgovci će morati izgubiti, jer moraju sve žito predati odboru za promet žita po jako niskoj cijeni, nu ipak je bolje nešto nego ništa. Dunavska obala je već očišćena od srpskih topova, te će se sada plovidba lako vršiti po Dunavu, što će vožnju jako pocijeniti.

Pošto je osigurana opskrba stanoništva žitom, odredila je njemačka vlada, da se proda u Švicu 100 vaguna krumpira. Sve to dokazuje, da se ne trebamo bojati posebne gladi, jer imamo dosta domaćeg proizvoda.

U zadnje se je vrijeme počelo opažati, da u Englesku dolazi sve manje pšenice, što nije ni čudo. Obično se svake godine dovezlo iz Rusije u zapadnu Europu do 60 milijuna kvintala žita, a iz balkanskih država od 10—20 milijuna. Od ove množine uporabila je Njemačka do 20 milijuna kvintala, a drugo je bio izvoz u zapadnu Europu. Dosada je bio izvoz iz Rusije i Balkana potpunoma obustavljen. Skoro da ne će zapadna Europa imati dosta žita. Istina je, da su cijene u Americi nekoliko pale, jer američki farmar nije mnogo na boljem nego naš seljak. Siromah je i tamo zadužen, te potrebuje u jeseni novac. Dakle previše žita ne će imati ni Engleskoj. Doznalo se takodjer i to, da amerikanski kmet usprkos svoje lukavosti još i danas malo čudno gospodari. U velikoj se mjeri rabe umjetna gnojiva. Samo za kalijeve soli su u Njemačkoj izdali prije do 60 milijuna kruna. Sada Njemačka ne može više izvažati kalijeve soli, te su Amerikanci u neprilici, što će biti s njihovim poljima. Našega kmeta malo briga, ako jedne godine nema fosfata ili drugih gnojiva, ta ima za svaku potrebu dosta stajskog gnoja. U Americi pak stajskog gnoja skoro ništa ne rabe. Seljaci su tamo velika gospoda, koji rade sve sa strojevima i umjetnim gnojivima, jer im stajski gnoj ne ugadja nosu.

Tko se vozio po pokrajini, lako je mogao

opaziti, koliko je još slame na polju. Nekoji ju puste na polju, da na nju pade snijeg i da ju polomi.

Na proljeće ju metnu na kupove, te ju sažgu. Nu ove ćemo godine rabiti stalno i najslabiju krmu. Stabljike turkinje su svakako mnogo bolja krma, nogoli svaka slama, pa i bolja nego slabo sijeno. Radi toga se ju ne smije pustiti na polju. Neka svako spremi sve, jer ne zna, što ga još čeka. Ta ne će nam škoditi, ako budemo na proljeće imali štogod više spremljenoga. Ako pak nam to uzmanjka, onda će morati uz svaku cijenu mnoga najbolja živina iz staje.

U zadnje vrijeme pisale su novine, da se je u Rumunjskoj kupila velika množina žita. Pšenica, ječam i turkinja se prodaje 35 franaka po kvintalu Živeža nam dakle ne će manjkati. Ako što dodje k nama žita iz tudjine, moći ćemo ga upotrebiti nekoliko i za živinu. Na hiljade vaguna krumpira došlo je iz osvojenih krajeva Poljske u naše krajeve. U Beču su prodavali ovaj poljski krumpir 7·5 K po q. Posvuda je urodilo dosta krumpira, te nije straha, da bi ga pomanjkalo.

U gradovima manjka uvijek više mlijeka. Razni agenti lete naokolo te nude i sile uvijek više cijene. Tako se već sada u okolini Beča plaća litar mlijeka po 30 h. Za djecu se još dobije mlijeka 72 h po litru. Običnog mlijeka pak svaki dan manjka. Ako se tko pritužl odgovaraju mu: „Veseo budi, da ga uopće dobiješ!“

Veliku su glupost počinili nekoji Austrijski trgovci u Nizozemskoj i drugim neutralnim državama. Pošto sada svatko želi brzo i sa malim trudom obogatiti, otišlo ih je više njih u Nizozemsku i drugamo, te su na slijepo pokupovali sve što su dobili uz svaku cijenu. Osobito su poskupili sir, maslo, meso i začina. Sama Nizozemska vlada veli, da su time austrijsko i njemačko stanovništvo oštetili za više milijuna kruna. Nizozemska se je bojala, da bi joj ovog živeža moglo i doma pomanjkati, pa je zabranila i ovaj izvoz. Uslijed toga je cijena kod nas još više poskočila.

Dne 25. oktobra bilo je na sajmištu u Beču 3378 glava goveda, iz Češke 1492. Prodavali su se volovi I.a 316—332 K, II.a 270—310 K, III.a 220—236 K, a krave po 220—270 K.

Dne 26. oktobra bilo je 4681 svinja, a lani u isto vrijeme 20.000. Prodavale su se debele svinje po 572 K, a u Budimpešti ćak po 585 K, a svinje za meso 438—470 K po kvintalu.

Pusti kraljevski dvor.

„Neue Züricher Zeitung“ donaša:

Ima zapušteni kraljevski dvor. Stražu pred njim straže Hrvati. Drugog na svijetu nema jednostavnijeg vladarskog stana. Niti Nikita od cetinjskog sela ne bi svoje kuće izmijenio za onu kralja Petra u Beogradu.

Konak sagradio je davno kralj Milan. Vila na dva poda pročeljem prama dvorištu i vrtovima, koja pobočnom stranom na glavnu ulicu gleda, to je beogradski kraljevski stan.

U blizini sazidan je novi konak u baroku; mnogo je veći i ružniji od staroga. Bio je za prijestolonasljednika Aleksandra odredjen kada bi se oženio bio. Novi konak daje pročeljem na postransku ulicu, a užom stranom na glavnu ulicu. Lijepo dominira nad gradom; ali sada je u zlom stanju, jer mu je sve i prozori i vrata razlupano.

Hrvatskoj stražarskoj patrulji zapovijeda kadet. Taj je doživio lijepu čast dvorskog komornika i kraljevskog namjesnika u ime novih gospodara. U cijelome dvoru nema skoro ni pokućtva, kamo li bogata blaga. Nije tamo štagod, da tu čuvati treba, pa je ulaz slobodan mimo sve hrabre počasne straže.

Ne zna se kako ili zašto ostao je u palači kraljevski zlatorepi paun. Taj ti se sada gladan šepiri i leprši, čekajući, da mu se ko smiluje. Lijepe, ohole, ptice; ali glupa je, da se šepiri — neka, dokle izgine.

Kad ulaziš u konak, dodješ u veliki trijem iz kojeg vode dvoje stepenice na gornji sprat. Sve uz zidove stoje razna sjedala sva prekrivena da ih prah i blato ne pokvare. Hrpa knjiga i slika bačeno je u kut: krasni svesci u crvenim, bijelim, žutim i modrim koricama, kao da su pohodniku na uvid izloženi, srpska, francuska, njemačka klasična rijetka izdanja, mnogi bogati katalozi svih evropskih tvornica topova i municije, knjige o vječnom miru do knjiga o ekrasitu i novijim raspršljivim tvarima; slike i fotografije cesarice Auguste Viktorije, članova bečkog dvora sve razvaljeno i premješano bez nikakvog reda.

Prijestolna dvorana, gleda na glavnu ulicu i zaprema cijeli onaj dio konaka upravo ispod knjižnice. Silna bomba probila štrop i pretvorila prijestolnu dvoranu i biblijoteku sve u jedno. Preostali pod sa raznim ormarima prijeti svaki čas da se dolje strovali. Bomba pala još pred godinu dana, ali je srpski kralj sve pustio netaknuto i nepopravljeno, a i čemu da je popravlja? Slutio je da mu se ne treba žuriti sa popravljanjem. Pritisak zraka razlupao je stakla, a kralj zadovoljio se da daskama zaštiti prozore. Nije ništa u dvorani preostalo do visokog posviljenog prijestolja. Nad njim vise razderani komadi baldakina.

Prazne i puste su i sve ostale kraljevske odaje. Najpraznija je od svega željezna novčana blagajna, na kojoj latinski piše: „Spes mihi prima Deus“. U sobama prijestolonasjednika našlo se mnogo njegovih odijela, uniformi, vizitnica sa napisom: Le prince hereditaire de Serbie ili „Comte d' Awala“ njegovim inkognitom. Hrvatski ustaše zaklinju se da je naslijednik Aleksandar pobjegao autom iz konaka samih 10 minuta prije nego su u konak Nijemci provalili.

Bogzna kakvim se je čuvstvima odalečio iz konaka, i pogledao na bližnje austrougarske, ruske i njemačke konzulate!

Aforizmi.

„Veći“ je po gramatici veći od „velik“, no medju ljudima je onaj, koji je samo „velik“, ipak veći od „većega“.

*

Da se netko riješi svojih slabih strana, potrebna je velika snaga.

*

Gdjekada je najmilije ono zrcalo, u kojemu se — ništa ne vidi.

*

Pauze i prazne stranice obično su prepune sadržaja.

*

Za pasjih dana stradavaju — ljudi.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 8. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod Sapanova na Ikvi, na potoku Korminu i zapadno Čartoriska bile su suzbijene ruske navale, inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Na zapadnoj fronti trajao je i jučer uopće mir. U sjevernom odsjeku doberdobskog zavaranka naše su čete opet morale suzbiti pojedine nasrtaje neprijatelja. Oko Col di Lana bile su se žestoke borbe. Popodne pao je vrhunac ovog brijega u ruke Talijanaca. Na večer bio je isti protunavalom naših četa opet zauzet. Neprijateljsko je topništvo otvorilo vatru na južnu frontu Rive.

Srpsko bojište.

S obje strane Morave prodirajuće austro-ugarske kolone bacile su neprijatelja iz njegovih uzvisnih pozicija sjeverno Ivanjice. Njemačke čete vojske Kövessove bore se na visinama južno Kraljeva. Niz rijeku kod Trstenika naše su čete izvojštile prelaz preko nabrijale Morave. Kruševac i visine istočno odavle jesu u rukama generala Gallwitza.

Bugarska je vojska pridobila u uspješnom napredovanju izlaze iz kotline Leskovca.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 8. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Kod zaposjednuća lagunske pukotine sjeveroistočno Cellesa došlo je do živahnih borba iz bliza. Na Hilsenfirstu oteli smo neprijatelju promaknuti dio jarka. Zapadno Douaha oboren je od njemačkog zrakoplova engleski dvoplošac sa trim strojnim puškama.

Istočno bojište.

Južno i istočno Rige, zapadno Jakobstadta i pred Dvinskom bile su odbijene jake ruske navale djelomice uz teške gubitke po neprijatelja.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete dostigle su Ivanjicu i Vijenac sjeveroistočno odatle. Izmedju Kraljeva i Kruševca prekoračili smo na više mjesta zapadnu Moravu. Kruševac je bio zaposjednut u noći izmedju 6. i 7. novembra. Zarobljeno je preko 3000 neranjenih Srba, a preko 1500 nadjeno je ranjenih u bolnicama. Zaplijenjeno je 10 topova, mnogo municije, materijala i znatne zalihe živeža. U dolini južne Morave prekoračili smo Praskovce.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 8. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte pucalo je naše topništvo i više puta pogodilo neprijateljsku torpednjaču i neprijateljski transportni parobrod, koji su se nasukali. Oborili smo neprijateljsko ljetalo, koje je palo u more. U odsjeku Ariburnuja borba bombama. U odsjeku Seddilbahra izjalovila se neprijateljska navala ručnim granatama. Neprijatelj je bio potpunoma rastjeran.

Eksplozija paklenskog stroja u Bukareštu.

Bukarešt, 8. novembra. (D. u.) U ulici grada eksplodirao je prije podne paklenski stroj, koji je bio u paketu predan trhonoši a da isti nije znao, što je paket sadržava, nalogom, da ga preda profesoru sveučilišta Janculescu. Na putu je paket trhonoši ispao iz ruku, te je uslijedila eksplozija. Ovaj je teško, a jedan mladi čovjek lahko ranjen. Čini se, da se ide za osobnu osvetu.

Otešćano prevažanje četa iz Soluna.

Pariz, 8. novembra. (D. u.) Listovi javljaju iz Soluna, da čete u južnoj Macedoniji uslijed pomanjkanja željeznica i cesta polagano napreduju. Pošto nije priruci konja morali su Francuzi upotrijebiti bivole za prevažanje baterije. Vrijeme je skrajno neugodno, i uslijed toga su sve ceste i putevi neprehodni. „Petit Parisien“ javlja, da su dvije engleske divizije na putu na bugarsku frontu, a da će druge slijediti.

Potopljena mala njemačka krstarica.

Berlin, 8. novembra. (D. u.) Dne 7. novembra popodne potopljena je južno Švedske obale mala krstarica „Undine“ po dvim hicima torpeda jedne podmornice. Krstarica je bila na izvidnom putovanju. Skoro sva je posatka spašena.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

sakupio je gospodin Josip Prpić, c. i k. Btsm. M. J. na S. M. S. „Erzh. Stephanie K 30, koje darovaše:

Po 2 K: D. Btsm. Milan Štetić, Btsm. M. M. Perica Paun, Btsm. M. J. Luka Gjurinović, Btsm. M. M. Mile Radjenović, mornar Ante Mužina; po 1 K: Btsm. M. M. Ferdinand Erega, Btsm. T. M. Ivan Babić, Btsm. M J.: Mile Marković, Drago Račić, Luka Gomerić, Tomo Oresković, Mile Ilić, Btsm. D. Stjepan Lovrić, mornari: Tomislav Bucat, Šimun Špaljob, Ivo Ilić Franjo Tadej, Gašpar Belić, Drago Rosandić; Btsm. M. J. Josip Prpić 5 K 40 h; mornar Milan Medvešćak 40 h. Ukupno . . K 30.—

Prije iskazano . . K 2:68·41

Sveukupno . . K 2:98.41

HUMORESKA CIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice“ i „Mjeseca“.

(Dalje.)

— Ali ostavimo to! — nastavi moja žena nekako ponosno. — Na takove glupe sitnice mi svijesne žene ne gledamo i ne bojimo se nikakovih zaprjeka. Glavno je, što ćemo eto prirediti zabavu poput one prošle godine, samo što će ova biti još ljepša i zanimivija od one.

— Lijepo, krasno! — povladjivao sam ja mekanički.

— Da, da! Pomisli samo! Uz pjevanje, sviranje, deklamovanje i ono ostalo iznenadit ćemo ljeto svoje gostove, a nada sve uspjelom pozorišnom igrom, u kojoj glume same žene i koju je u tu svrhu napisala također jedna žena! Čuješ li? I . . . jednu od glavnih uloga . . . — govorila je moja žena uzdignutim, važnim glasom — prikazivat ću . . . ja, da, ja!

Ja sam razvalio i oči i usta, a tijelom mi prodjoše srsi.

Hu! Trista gromova! Toga je još trebalo, da, upravo toga! Hajde de, sve bi se ostalo dalo uostalom još kako tako podnijeti, ali da će upravo moja žena prikazivati jednu od glavnih uloga! Hu! Bilo mi je, da očajam. A zašto? Zar možda zato, što sam sumnjao u glumačku vještinu svoje žene? Ne, to nikako ne, jer je ona, kako sam se u ovo nekoliko godina svoga bračnoga života mogao bio da uvjerim, bila kao stvorena za glumicu. Ta bio bih u prvo vrijeme iza našega vjenčanja mogao bio da prisegnem, e ona doista i u unutrašnjosti svojoj osjeća onako, kako je to znala očitovati svojim glasom, kretnjama i ponašanjem. Kasnije sam dakako nebrojeno puti imao zgode, da ju pravo upoznam i osvjedočim se, e znade dobro, dapače i izvrsno glumiti, kad se radi o tomu, da se ispuni njezina volja, pa bila ova još tako hirovita.

Kako dakle razabirete, nijesam bio u strahu za njezin uspjeh na pozornici, ne, ni u snu ne! Bilo je nešto posve drugoga. U onaj mi čas naime osvanule živo pred očima sve one muke, jadi i patnje, koje sam bio prepatio prošle godine, kad je moja žena na društvenoj zabavi „Danice“ imala da deklamuje „Proslov“ od neimenovane „pjesnikinje“. Gotovo pune četiri nedjelje morao sam jadnik da slušam taj „Proslov“ od dana na dan, tako te sam ga već odavna i ja znao naizust, — premda ga, onako samo usput rečeno, nijesam potpuno razumio, morao sam da ga ispravljam izgovor, morao sam da upućujem, koje riječi i „misli“ valja da se osobito istaknu i kakovim glasom i naglaskom da se izgovaraju, morao sam . . . jednom riječi, morao sam svojoj ženi biti strpljiv učitelj deklamovanja u ono malo svoga slobodnoga vremena. Proračunao sam, da sam na taj način žrtvovao dobrobiti „Danice“ preko četrdeset sati, premda je glasoviti taj „Proslov“ imao da sadrži tek nešto oko stotinu stihova! A sad kani da prikazuje jednu od glavnih uloga u pozorišnoj igri! Hu! Koliko li će tu trebati sati poduke dnevno! Ta ne ću imati mira ni danju ni noću! A ne samo to: Gdje su naime one svagdašnje sjednice, dogovori, „pokusi“ i, bijes si ga znao, kako se sve to zove, u prostorijama „Danice“! Ta više od mjesec dana nijesam lani svoje žene gotovo nijedno veče vidjevao kod kuće, tako te sam morao često i prečesto sam da večeram. Istina, malo je to i svojih dobrih strana, od kojih ističem u prvom redu onu, da sam s prijateljima mogao bez straha nešto culje no u „redovitim“ prilikama da sjedim u gostioni kod „Mjeseca“, ali ona uzrujanost, zabrinutost, napetost i sumornost, koja je osvajala moju ženu kroz čitavo to vrijeme, — sve je to bilo za mene nešto strašna i nesnosna. A vjerujte mi, i za moje prijatelje, kojima su žene također bile članice „Danice“ i koje kao da je sam nečisti iznenada unišao bio, jer su kao po dogovoru stale zanemarivati u „kritično“ ono doba svoje dužnosti kao supruge, majke i domaćice. Sve su im brige i misli bile tek kod nesretne zabave, a kuća i obitelj tek deveta briga. Da, da, sad znadete, a možda i ruzumijete, e je to bila gorka ona čaša, iz koje smo mi jadni i nevoljni muževi morali da pijemo, a sve u ime plemenite svrhe „Danice“.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 10. studena 1915. | Broj 119.

Aleksinac, Vlasotinac i Ljeskovac osvojeni.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Izjava grčkog ministra.

Atena, 8. novembra. (D. u.). Ministarski predsjednik Skuludis izjavio je dopisniku „Timesa", da će on zauzeti naprain entente sklonu neutralnost.

Politika novog grčkog kabineta.

Atena, 9. novembra. (D. u.). Skuludisev će kabinet nastaviti politiku prijašnjeg kabineta. Ako komora ne bi podupirala novog kabineta, bit će raspuštena.

Izdajstvo protiv Srbije.

London, 9. novembra. U ovdašnjem listu „Daily Mail" objavlja Sidney Low članak, u kojem izvadja, da se je u Srbiji već mnogo prije negoli je Mackensen došao na Dunav, znalo, da će kralj Ferdinand navijestiti Srbiji rat. Da se Srbiju ostavilo tako na cjedilu je gore, negoli držanje protiv Belgije, dapače, veli Sidney Low, ovo je pravo izdajstvo.

Položaj u Srbiji.

Bern, 9. novembra. O padu Niša piše „Berner Tagblatt": Bugarska pobjeda ima veći moralni negoli vojnički uspjeh. Srpski je narod izgubio svoj drugi glavni grad, te ne može ništa bolje ilustrirati njegov žalosni udes negoli činjenica, da su i vlada i narod odsječeni od svake prometne ceste, te da su potjerani u gorovje, gdje nije moguće više misliti na redovito ratovanje. Rat će se možda moći i dalje voditi, nu padom je Niša dovršen i srpski rat.

Srpska vlada u Novom Pazaru.

Berlin, 9. novembra. „Lokalanzeiger" javlja iz Genfa: Prama izjavi generala Sarraila, kralj Petar i srpska vlada nalaze se u Novom Pazaru.

Kralj odbio posjet Venicelosa.

Berlin, 9. novembra. Iz Atene javlja „Mittagblatt": Kralj je odbio posjet Venicelosa.

Držanje Rumunjske.

Kopenhagen, 9. novembro. Ruska se vlada nada dobrim posljedicama od putovanja rumunjskog poslanika Diamanda. Ovaj je izjavio jednom novinaru u Bukareštu, da mu nije uspjelo nagovoriti vladu, e bi propustila ruskim četama prolaz kroz Rumunjsku.

Novi grčki ministarski predsjednik.

Atena, 9. novembra. Novi grčki ministarski predsjednik pripada najstarijim i najboljim grčkim političarima, te ima 75 godina. Kralj ima u njega veliko povjerenje. On je započeo svoju karijeru kao zastupnik Sira, te je bio za vrijeme grčko-turskog rata ministar izvanjskih poslova. Uz Venicelosa i Streita bio je god. 1913. na londonskoj konferenciji. Nije nikada pripadao nijednoj stranci.

Buna u Albaniji.

Kopenhagen, 9. novembra. Ruski listovi javljaju iz Rima i Cetinja, da je u Albaniji potpuna pobuna. Osobito medju Muhamedancima vlada veliko gibanje. Ustanak je uperen protiv Srbije i Crne Gore, a ponajviše se ide za tim, da se posve odstrani Esad pašu.

Talijanci u Valoni.

Beč, 9. novembra. „Südsl. Korr." javlja iz Atene: Talijani odsudjuju u Valoni svakog čovjeka, koji se izrazi protiv talijanske vlade. Grčka je vlada uložila u Rimu prosvjed, jer je bilo odsudjeno više Grka.

Vojvoda Meklenburški u Sofiji.

Sofija, 9. novembra. (D. u.) Zeppelin na kojeg se je u Temesvaru ukrcao vojvoda Meklenburški stigao je u Sofiju. Dolasku prisustvovao je kralj Ferdinand što je uzbudilo udivljenje.

Italija i uspjesi u Srbiji.

Lugano, 9. uovembra. Talijanske novine niti ne donašaju vijesti, e je u Kraljevu zarobljeno 3000 Srba i zaplijenjeno 130 topova.

Srbija u smrtnoj borbi.

Milan, 9. novembra. Balkanski dopisnik „Secolo" Luigi Magrini razgovarao je sa srpskim ministrom vanjskih poslova (Pašićem), koji mu je ovo izjavio: Srpska je vlada neugodno iznenadjena, pače i pokunjena, nad činjenicom, kako je manjkavo informirana diplomacija četvornog sporazuma. Uzalud smo naglašivali, premda i sami do zadnjeg časa nijesmo mogli vjerovati, da će Bugarska konačno istupiti protiv nas. Sada je već sve prekasno. Srbija vojuje svoju smrtnu borbu.

Grčka.

Berlin, 9. novembra. Atenski dopisnik „Lokalanzeigera" brzojavlja svojemu listu: Upravo sada doznajem s upućene diplomatske strane, da nije uslijedio nikakav službeni demarš entente. Nasuprot su zastupnici entente poduzeli razna sondiranja od Grčke, kako bi se ova držala u slučaju, da bi bilo dovoljno ententinih četa u Solunu i bi li ona bila spremna, da u tom slučaju vojnički podupre Srbiju i ententu. Na to je bez iznimke odgovoreno, da Grčka nema nikakvog povoda napustiti svoju oružanu neutralnost. Sadanji je diplomatski položaj povoljan, budući da sada s njima postupa ententa neobično uljudno, dok je prije bila prilično bezobzirna. Povrh toga se smatra poduzeće entente na Balkanu posvema izjalovljenim. — Važniji listovi kao „Nea Hirilera" i „Emoros" savjetuju već četama entente, da se uopće udalje iz Soluna, budući da ne mogu više ništa Srbiji pomoći.

Žekov caru Ferdinandu.

Sofija, 9. novembra. Povodom zauzeća Niša brzojavio je general Žekov caru Ferdinandu: Nada sve sam srećan, da mogu izvijestiti Vaše Veličanstvo, kako je danas pala u tri sata popodne tvrdjava Niš, učvršćeno mjesto prvog reda i to pod udarcima pobjedonosnih i Vašemu Veličanstvu nepokolebivo vjernih četa prve naše vojske. Nakon trodnevnih je žilavih bojeva prešao grad Niš za uvijek u granice bugarskoga kraljevstva, te će resiti krunu našega vrhovnoga vodje. — Kralj je Ferdinand odvratio: Pozdravljam vas najtoplije prigodom pada Niša, za legla vjerolomnosti i laži.

S juga Srbije.

Bern, 9. novembra. Atenski izvjestitelj „Bunda" javlja: Ententa je još uvijek time zaposlena, da odašilje i iskrcava čete u Solunu. Medjutim provode željeznom dosljednošću Bugari i saveznici svoje ratne osnove. Englesko-francuske se čete uzalud napržu, te ne mogu podnipošto postići spoja sa Srbima. General Todorov, koji je zapovjednik druge bugarske vojske, operira južno od Vranje i prodire prama Prištini. Njegov je cilj, da prekine s juga prugu Priština-Mitrovica-Novipazar. Ako mu to podje za rukom, onda su Srbi uništeni. Pred Velešem se i Dendjelijom ograničuje skrajnje lievo bugarsko krilo na defenzivu. Ono se ovdje ukopalo, te se nalazi u dnevnim pozicijskim bojevima s englesko-francuskim četama. Prama ovamo prispjelim vijestima nemaju ovi bojevi nikakvog uticaja na strateški položaj. Mnogo zavisi samo od toga, da li će svježe čete doći iz Soluna, da ispune praznine, jer će drukčije doći prednje čete ententine u vrlo opasan položaj.

Ententa.

Kičener na putu.

London, 8. novembra. (D. u.). Kičener je danas doputovao u Pariz, gdje je govorio sa Briandom i Joffreom o raznim pitanjima na istoku.

Zabranjen odlazak iz Engleske.

London, 8. novembra. (D. u.). „Cunard Linie" javlja, da ne može njezinim parobrodima putovati nijedan Englez, koji se nalazi u vojničkoj dobi. Uslijed toga bilo je u Liverpoolu nemira, kada se je zapriječilo odlazak nekojim Ircima.

Sasonovove izjave u Dumi.

London, 9. novembra. (D. u.). „Reuter" javlja iz Petrograda: Sasonov je u odboru Dume kod rasprave o izvanjskom budgetu podao pouzdane izjave obzirom na položaj na Balkanu i tamošnju politiku. Vijesti o promjeni vanjskog ministra su bez temelja. Dementira se vijest, da će se Sasonov podati u London.

Saziv talijanske komore.

Rim, 9. novembra. (D. u.). Talijanski je parlamenat sazvan za dne 1. decembra.

Italija i Asquithov govor.

Rim, 9. novembra. „Idea Nazionale" napada na Asquitha, te joj je čudno, što je ovaj kao i prije 15 mjeseci obvješćen o pobjedi entente. List veli, da bi već bila doba, da riječima slijede jednom i činjenice. Ententa nema još ni danas nikakova naerta ni programa već samo riječi. Cijeli je Asquithov govor samo pokušaj, da opravda tolike pogreške, što ih je ententa počinila. List se čudi, da u svim raspravama o Orijentu nije niti jedan put spomenuta Italija, akoprem ima i Italija na Orijentu velikih životnih interesa.

Talijanski huškači.

Lugano, 9. novembra. Talijanski intervencijonisti zahtijevaju neka vlada navijesti rat Njemačkoj. „Popolo d' Italia" piše, da Italija mora navijestiti Njemačkoj rat, jer da je njezina dužnost da sudioništvuje u ratu protiv Njemačke. U sadašnjem položaju ne smije se talijanska vlada držati svetog egoizma. Cenzura je ovaj članak propustila. Uzrok je ovom pisanju taj, što je knez Bülov otputovao u Švicu, a talijanske novine u tom putovanju vide, kako da bi on imao voditi pregovaranja sa talijanskim političarima.

Akcija u Jadranskom moru.

Lugano, 9. novembra. General Ameglio, namjesnik Tripolisa, otputovao je u Rim i u glavni stan, da preda izvještaj o položaju u Libiji, nu najviše za to, da bude savjetnikom kod poduzeća na Jadranskom moru i Maloj Aziji.

Talijanske čete idu u Crnu Goru?

Zürich, 9. novembra. „Slovo" javlja iz Cetinja: Talijanski su prevozni brodovi dopremili u Crnu Goru mnogo ratnog materijala. Očekuje se naskoro dolazak talijanskih četa.

Opća vojnička dužnost u Engleskoj.

Kristianija, 9. novembra. „Morgenbladet" javlja, da će engleska vlada predložiti u decembru dolnjoj kući uvedenje vojničke dužnosti. Vlada će izjaviti, da od ovog koraka odvisi budućnost i opstanak Engleske.

Iz neutralnih država.

Sjedinjene države protiv Engleske.

London, 8. novembra. (D. u.). Reuter javlja: U noti poslanoj engleskoj vladi od strane Sjedinjenih država tičuće se priječenja američke trgovine pobija se, da ima Engleska pravo zaplijeniti ladje, što su ju naručili neutralci, samo radi sumnje, što ove voze kriomčarenu robu. Sjedinjene države zahtijevaju pravo, da mogu prodavati neutralcima svaku robu, što ju ovi trebaju. U noti se veli, da je engleska blokada efektivna. Englesku se vladu upozoruje, da moraju Sjedinjene države ustrajati kod zahtjeva, da se odnošaji izmedju obiju država ne urede iz bilo kakvih razloga, već prama opstojećem medjunarodnom prometu. Sjedinjene države preuzimaju zadaću, da se zauzmu za nepovredu prava neutralaca protiv nezakonitosti ratujućih država.

Dogodjaji na moru.

Potopljen parobrod.

London, 8. novembra. (D. u.). Bio je potopljen engleski parobrod „Alastair".

Potopljeni parobrodi.

London, 9. novembra. (D. u.). Parobrod „Tara" krcat živežem potopljen je od neprijateljske podmornice u istočnom Sredozemnom moru. Od posade manjkaju 34 momka. Potopljen je parobrod „Woolwich" iz Londona. Posada je spašena. Engleski parobrod „King William" je takodjer potopljen. Kapetana i jednog mornara je nestalo. Ostala je momčad spašena.

Jeli bio Bismarck idealista?

Što su idealisti? Bez sumnje ljudi, koji se zalijetaju previsoko. A čemu se napinjaju u zrak? Jer ne znaju, da ne će nikada skinuti nijedne zvijezde s neba dolje.

Što su idealisti? Ljudi, koji zanešeni instinktom svoje ćudi, a ne vodjeni razumom uvijek se nečemu ufaju, utule si u glavu fiksno uvjerenje pa se moraju razočarati; pa opeta ufaju, vjeruju, da se ponovno razuvjere. Oni uzimlju svoje maštanje za gotovu zbilju. Za njih su sama zbilja prazni oblaci, a zbilja života za njih ne opstoji.

Upregnite pod stegu svoje hotjenje, o vi triput nepopravljivi! Zaludno vam svjetovati, zaludno štogod od vas tražiti! Pa onda uništite sami sebe.

Idealisti su prijatelji djece, te poput te vjeruju u bajke. Njima su odrasli neprijateljima; jer ovi im znaju za stalno, da u zbilji nema ništa od bajka i priča i prigovaraju im.

Idealisti nijesu idealni. Ciljaju previsoko, grabe za protivnim sredstvima. Njihov idealizam nema sam u sebi sile, treba da si potraži veliku Anteovu snagu; ali mu je taj ne će da pruža. Macchiavellist drži se sigurnih i stalnih načela, kojih idealist ne će da prizna i ne vrijede mu. Neka se pomisli na svu surovost cara Petra ili Karla Velikoga. Idealisti su najvjerniji i najnevjerniji ljudi. Goethe veliki idealist ljubavi mijenjao je često njezin predmet. Idealistu je ufanje hrana, a prevara svagdanji kruh.

Nikomu više nego Bismarku nije se prigovorilo, da se je i on idealistički varao od ljudi svoje okolice; i zbilja niko nije svoje ljude od njega češće mijenjao. Ali ni Bismarck ni Goethe nijesu ni zahtijevali na koncu nemogućih svojstava od svojih okolišnjih. Genij nema ni drugova ni potomaka. Pruska može zahvaliti Bogu, da ne vladaju njome ostavi potomci od Fridrika Velikoga. Karolingi bili su takodjer izrodjeni.

Bismarck dijelio je takodjer udes svih idealista; najviše mu je gorčina pružilo da ispije, konservativno plemstvo. Koliko je dugo morao Bismarck zaostati u skromnosti životnih neprilika, dok je postigao uspjeh i pokazao se pravim genijem! Stari mu je cesar jedini vjerovao i kumovao je njegovomu slavnom imenu. Od velikoga para predstavljao je cesar slabiju stranu. Kod državnika dogodilo se baš kao i kod pjesnika Goethea sa Schillerom. I Goethe je primao poticaja od Schillera, i Bismarck od svojeg cesara. Svaki idealist ima potrebu barem jednoga vjernika.

Idealist djeluje na budućnost, za svoje vrijeme ima malo sljedbenika, jer ideje trebaju vremena, dok se razviju i oživotvore. Imamo primjer u raširenj u Isusovi

ideala; malo ih je s početka u njega vjerovalo, ali kasnije sve to više.

Budućnost pobire plodove genija. Je li preživjelo složeno zapadnjačko kršćanstvo Karla Velikoga ili Otona III. Nije li Napoleon doživio već prije svoje smrti rasulo svoje monarkije koja je cijeli Zapad obuhvaćala?

Nije li možda i Bismarck još na svoje oči gledao kako smo zapustili „usku stazu“ državničkog umijeća, rukovanja med Rusijom i Austrijom? Neka izvole čuvari trojnog saveza ravnati se prama iskustvu zle uspomene, uvidivši uzroke činjenica i trpljenja ovog kamenog doba. Cijeli narod bori se sada, da si omogući povratak k svojim zvijezdama.

Zvijezde, čiji sjaj iščezava ponajprije u lahko vjerujućem srcu mladog čovjeka. Ali baš medju mladim ljudima počeli su se opeta i probudjivati na novi život Bismarckovi politički ideali. Njemačka je počela slaviti svojega Goethea tekar pol stoljeća iza dugoljetnoga njegovog življenja. Kada su prvog puta svi glavni stanovi slijedili velikomu Corsu, zakopavali narodno pravo i vodili la guerre pour la guerre? Sada 1915. I u Saksonskoj šumi poleći će mnogi hrast prije nego mi Nijemci budemo potpuno shvaćali sistem velikog državnika. Mnogi se na njeg pozivaju, ali on im se podsmijeva. To je pravilo i sreća od svakog idealiste: što je uloga što si nameće uzvišenija, to mu je kob tragičnija.

„Frankfurter Zeitung“.

Mi i neutralci.

Sve što dalje, sve to slabije za neutralce. Iz početka bile su sve neratujuće države pod utjecajem francuskih i britskih laži, te je svijet Nijemce još gore zamrzio. Ta je mržnja doista i prije opstojala, ali podvostručila se je od početka rata. Francuska i engleska štampa su joj izvorom, koje su germanofobizam krugljom zemaljskom sve na okolo širile.

Sada su počeli već i neutralci drukčije osjećati, i zaduvao je medju njima protivni vjetar. Ne to, da su neutralci uvidjeli, kako Nijemci nijesu ipak one zvijeri, kakvima ih protivnička štampa opisuje; ta se promijena od toga jedino porodila, što dijeli njemačka šaka desno lijevo strašnijeh ćušaka. Ta i Bismarck je isticao: „briga me za ljubav inozemaca; ali ti lopovi moraju naužívati se od mene straha!“

To se i sada zbiva. U zboru s duhovitim Sarastrom uz čarnu njegovu frulu, mora napokon i dobroćudni njemački Miha zapjevati ona: „Da me ljubiš, siliti te ne ću; ali tebi jok, kad mi riječi ne održiš“. To je jedino razumno i sigurno stanovište, koje će nas u buduće od krutih razočaranja očuvati: „ne očekivati ljubavi od neutralaca, nego im uvijek silnog rešpekta podavati i straha pred njemačkom moću“. To je prokušano pravilo; „ima se obzira samo s onim, koji je bezobziran“. Mnogi ne će nikada, da tu mudrost nauči. A takvih ljudi ima ponajviše u njemačkim zemljama — raznih blagih koncilijantnih ćudi. Svuda drugdje po svijetu je takvih vrsti odavna već ponestalo. Neprijatelji ciljaju, da nam „učine“ nešto, a oni hoće, da postanemo miroljubivi!

Iskusni pruski junker pl. Heydebrand izrekao je par krepkih na račun kozmopolitizma, socijalizma, klerikalizma i burzovnog liberalizma. Svi ti izmi propovijedaju mir i žele, da se po miru povrati opeta nekakovi evropski sklad. Reski je Prusac svijem odbrusio, da se takvi krvavi rat ne bi isplatio, kada ne bi nikla krasna žetva po tolikom daždu krvi. O politici izmirenja nesmije biti ni govora. Po sukobu svjetova mora se izleći i golemi preokret. Nijemac, s naglašenim svojim razumijevanjem o dužnosti, mora se ravnati uvijek po pravilima svojega Kanta, koji je izrazio načela o ravnanju Nijemaca. A ti rado stavljaju na kocku i život svoj za njih; ta misao je čovjeku najsvetije, što on ima. Samo značaj je kadar, da uspješne ljubi dom i rod svoj.

Pobijednik ima pravo, da osnuje veće i jače carstvo svojoj domovini, za koju je milijune svojih najboljih sinova žrtvovao. On si mora osigurati budućnost od ponovnih izdajničkih ratova.

Što je Heydebrand govorio, svako osjeća. A što bi se bilo od Njemačke i Austrije dogodilo, da slučajem neprijatelju podlegnu? Bilo bi se ih jednostavno raskomadalo. To moramo držati na umu, kada nas dolazi podučavati kakav neutralac o mirnim savezima, ili stane moliti za dobro vrijeme nad pobjedjenicima. Nema tu mjesta sentimentalnosti i slaboći. Granice treba osigurati dijeci i unucima od svake opasnosti i osvete. Do toga cilja dovodi samo energija i bezobzirna politika. Željezni kancelar imao je što puta pravo: „Oni me mrze, ali samo bezobzirnošću mogu ja sticati uspjeha“.

Da bi neutralci pomišljali, da svi pobijednici moraju tako umovati, prestali bi budalastim svojim ponašanjem i pisanjem. Neutralci su većinoma poduzeli neprijateljski postav protiv nas. Oni nemaju prava, da s nama govore; bolje im je šutiti i čekati na ono, što bude pobijeditelj odredio.

„Ostdeutsche Rundschau“.

„Pravo je!“

Sada smo tekar doznali! Crno na bijelom, sve novine pišu, da nas se mjesece i mjesece za nos vodilo i opsjenjivalo. Kako smo mogli vjerovati u pobjedu naših četa i u onu naših saveznika? Kako smo mogli misliti, da smo oteli Rusu, Francuzu, Belgijancu više zemlje, nego je sva ukupna Austrija, kada pametne ministarske glave u Londonu i Parizu sasvim ozbiljno tvrde, da je sve skupa, što smo mi držali dobitkom i pobjedom pravi pravcati gubitak i poraz.

To ti je kruto razočaranje! Ali reklo se to u Parizu i u Londonu, pa nema prigovora. Bilo bi ludo ne uzeti za ozbiljno svečanog Briandovoga ili Asquitovoga govora u parlamentu. Asquith je sasvim ujereno rekao u Londonu: „Oba carstva srednje Evrope poduzela su samo uslijed toga ofenzivu protiv Srbije, da pokriju njome svoje neuspjehe na francuskom i ruskom bojištu.

Pa neka si drže svoje mnijenje. Pravo je! Kurlandija, Poljska, Ukrajina, Belgija ništa ne vrijede. Ali ne vrijede za Ruse i za saveznike, ali za nas vrijede i te kako!

„Ostdeutsche Rundschau“.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 9. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeverno Jaslovice na dolnjoj Stripi i zapadno Čartoriska na Stiru bile su suzbijene ruske navale. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Na talijanskom je bojištu položaj nepromijenjen. Bile su suzbijene mnoge neprijateljske navale na soškoj fronti na Zagoru, u Dolomitima na Col di Lana i na sedlo Sief.

Srpsko bojište.

Na crnogorskoj je granici položaj nepromienjen. Od austro-ugarskih četa, koje se bore u Srbiji, zaposjela je jedna skupina Ivanjicu. Druga je bacila neprijatelja iz njegovih uzvisnih pozicija, postavljenih na cesti Ivanica-Kraljevo. Njemačke sile tjeraju protivnika iz njegovih ušančenja južno Kraljeva. Južno Trstenika naši su bataljuni u borbi. Njemačke divizije, koje operiraju u prostoru Kruševca, prodiru na jug.

Bugari su zaposjeli Leskovac.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 9. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Rusi su nastavili i jučer bez svakog uspjeha navalama zapadno i južno Rige, zapadno Jakobstadta i pred Dvinskom. Ruska odjelenja, koja su zapadno Dvinskog prodrla u uski dio naše promaknute pozicije, bila su protunavalom odbačena. Kod toga smo zarobili jednog časnika i 372 vojnika. Kod uspješnog okršaja sjeverno Komarova na Stiru zarobili smo 366 Rusa.

Srpsko bojište.

Visina Gjunisa na lijevoj obali južne Morave bile su zauzete na juriš. Plijen u Kruševcu povisio se na 50 topova, od kojih 10 teških i preko 7000 zarobljenika. Bugari su dostigli sjeverozapadno Aleksinca kaošto zapadno i jugozapadno Niša južnu Moravu.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anaforte je naše topništvo demontiralo neprijateljski top na Purnatepi i učinilo je, da eksplodira skladište municije. Naše su bombe proizvele znatne učinke u neprijateljskim jarcima. Na lijevom krilu kod Seddilbahra, neprijateljska je mina, koju smo učinili, da eksplodira, prouzročila uslijed odraza štete u neprijateljskim jarcima.

Francuska podmornica u tu rukama.

Carigrad, 9. novembra. (D. u.) digli smo francusku podmornicu „T quoise“, koju smo pred nekoliko dan Dardanelima potopili. Istu smo potpuno popravili i uvrstili u našu mornaricu.

Odstup Krivošeina.

Petrograd, 9. novembra. (D. Iz zdravstvenih je razloga na sv želju Krivošein dignut od svog mje kao ravnatelj glavne uprave za poljod stvo. Carski ukaz naredjuje preured glavne uprave poljodjelstva u ministars poljodjelstva.

Burian putuje u Berlin.

Beč, 9. novembra. (D. u.) Izvanj ministar Burian putuje danas u Berlin.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 8. novembra. Službeno se j lja: Naše čete nastavljaju proganjanje tučenog neprijatelja, te su dostigle na jeloj fronti Moravu i nastoje da ju p korače. Osim Niša osvojili smo u do Morave Aleksinac, Vlasotince i Leskov U Macedoniji osvojili smo Tetovo. K ulaza u Niš pučanstvo je pozdravilo n čete „živio“-usklicima, te ih je obas cvijećem. Nije jošte potpuno izbro plijen u okolici Niša. Dosada je pobi ženo 42 topa, hiljade pušaka, sedam s tina vaguna, ogromna zaliha sanitets materijala, bojni ratni materijal, pre 5 hiljada zarobljenika, osim toga mno brojno poljsko topništvo, strojne puš vrlo mnogo pušaka, što su Srbi zapus na bojnom polju okolo Niša.

Liga uz vladu.

Bukarešt, 9. novembra. (D. u.) L za narodno ujedinjenje imala je ju javnu skupštinu, koja se je izrekla za v dinu politiku.

Razne vijesti.

Imenovanje. Gosp. Dr. Ante Buzolić, kr. sudac u Puli, bje imenovan c. i auditorom kod vojničkog suda u Puli.

Evakuirci na Rijeci. Kako je pozn mnogo se je radničkih obitelji iz Pule p godom naložene evakuacije nastanilo Rijeci. Tamošnje su mjesne oblasti od dile, da se ove obitelji odvede u log na evakuirce, te se istim počelo već k cem septembra. Uslijed osobne interv cije predsjednika pripomoćnog odbora savjetnika Perućića kod gradskog na nika na Rijeci, odustalo se bilo, da tu naredbu provede. Riječki je magis saopćio sada odboru u Puli, da će sve one obitelji, koje nisu u stanju da same uzdržavaju, otpremiti iz Rijeke u gore za evakuirce u Bustriju.

Starija osoba, koja može položiti čevinu, traži se za jedno prodavaon duhana. Upitati se kod uprave lista.

Dopisivanje sa zarobljenicima. C. ratno ministarstvo objavlja, da našim robljenicima u Rusiji i Srbiji ne izruču onamošnje oblasti pisama, već da ih štuju. Upozoruje se publiku, da zarob nicima piše samo kratke, jasno i čitl pisane dopisnice, jer imadu ove naj izgleda, da budu istim izručene.

HUMORESKA CIĆA JOSE.

Borba izmedja „Danice“ i „Mjeseca“.

(Dalje.)

— Što te je tako iznenadilo i presenetilo, da ti je najednom riječi nestalo? — prene me iz ovih i sličnih tužnih reminiscencija glas moje žene. — Imaš li možda što proti tomu, da ja stupim na pozornici pred svijet, je li? Još i to bi trebalo!

Ta nikako ne, dušice, nipošto, dakako, kako bih uopće i mogao što da imadem proti tomu, kad vidim, da te to veseli! — pentao sam ja. Raduje me dapače, od srca raduje, što ti se eto pruža krasna zgoda, e pokažeš ljudima javno svoju darovitost! Kako li ću biti ponosan s tobom, jer će tračak tvoje slave obasjati i mene!

O blažene li „iskrenosti“!

Žena me nekako čudnovato pogleda, kao da sumnja o istinitosti moga uvjeravanja. Mora da je doista bila izvanredno uzbudjena i uzrujana, a možda i rastrešena, kad nije ovaj put zamijetila prikrivene ironije u mojim riječima. Takova što nije se kod nje već odavna bilo desilo.

Izakako sam joj morao po nekoliko puti najozbiljnije obećati, e ću o čitavoj stvari zasad još šutjeti poput stijene, povečerao sam na brzu ruku — žena dakako nije imala ni najmanje volje do jela — i pojurio po običaju „Mjesecu“. Kakove misli i čuvstva su me osvajala, bolje je da i ne govorim.

U gostioni sam našao već sve svoje prijatelje na okupu. A bili su, bogo mili, popareni i pokunjeni, silno pokunjeni. Nije bilo sumnje, e i oni već znadu za najnoviju „novost“ uza svu „strogu uredovnu tajnu“.

Pogledasmo i pozdravismo se nijemo, samilosno. Ta plačidrusi!

Prošlo je prilično vremena, dok smo se nekako snašli i oporavili od nenadanoga ljutoga udarca, koji nas je jadnike eto a ma upravo ljudski bio opleo. Bit će, da je tomu mnogo doprinijelo i izvrsno vino, koje smo danas u nekoj očajnosti, čemu li, lijevali niz grlo i koje nam je malo po malo razvezalo jezik i uzburkalo u nama oluju silnog ogorčenja.

Da, da, ono je veće za kratko vrijeme postalo neobično i burno u onoj posebnoj, samo naš uži krug prijatelja odredjenoj klubskoj sobi kod „Mjeseca“. Ej, da su kojom nesrećom naše bolje polovice saznale bile za ono, što smo u svom prvom bijesu i svetom gnjevu željeli „Danici“, njezinom odboru i njezinim pravim članicama, ej velim, ode naš bračni mir i bračna sreća. Ta bilo je više nego sigurno, e bi se domovi naši onim trenom pretvorili u pravi pakao, ako ne bi možda i opustjeli, a mi ostali — barem na kratko vrijeme — udovci uza žive žene.

Kako imade sve svoje granice i sve svoj svršetak, tako se je i naša buka i vika polagano nešto umirila i utišala, a srdžba utažila, i mi smo kao zreli ljudi počeli ozbiljno raspravljati i razglabati, kako da osujetimo javnu „dobrotvornu“ zabavu. Potajice dakako, onako iza busije, jer jao si ga nama, kad bi svanulo na vidjelo, e smo se urotili proti „Danici“.

Stvar je bila teška, veoma teška, k smo znali iz žalosnog iskustva. Ta n je slično bilo i prošle godine, kako s već bio spomenuo. Što li se nije pokušali i poduzeli, ali bilo je sve tud. Najdosjetljiviji od nas okušali s svoje oštroumlje, no bez ikakova uspj što više, mi smo najposlije još od bili nastradali i potajnoj borbi p našim ženama te smo jedva izvukli okapanja, dok smo se nekako izvukli iz škripca i uvjerili svoje žene, e „nica“ nema od nas boljih i iskrenijih jatelja. Nije me stid ovdje prod svima iskazati, da smo prošle godine sjajno poraženi i moralno i materija te bi doista bila vječna sramota i bi ljaga pala na naše ime, da bi se ljetos morali da podlegnemo.

Evo ukratko, kako smo se lani „bo

Kad smo saznali bili, — dakako „strogo uredovnu tajnu“ — da će „nica“ prirediti javnu zabavu, nijesmo prva kao razboriti ljudi imali dakako ma ništa proti tomu.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 11. studena 1915. | Broj 120.

Austrijska podmornica potopila talijanski parobrod.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Novi bugarski uspjesi.

S o f i j a, 10. novembra. Bugarske i macedonske čete, što se bore u Macedoniji, potisnuše dalje od Babune nakon višednevnih teških bojeva engleske i francuske čete. Bugarska pojačanja, što su medjuto došla u Veleš, prisiliše žestokim navalama neprijatelja, da napusti i one obrambene pravce, u kojima se ustalio nakon svoga uzmaka iz tijesna Babune. Uspjehom su ovih navala osigurali sebi Bugari posjed ovoga važnoga tijesna.

Grčka se ne miče.

M a g d e b u r g, 10. novembra. „Magdeburger Zeitung" javlja iz Atene: Novo je ministarstvo već notificiralo poslanicima entente zaključak grčke vlade, da će Grčka i nadalje ostati neutralna.

Ž e n e v a, 10. novemara. Kako pariski listovi javljaju, ententa kani u Ateni poduzeti važne korake, da bude konačno na čistu s Grčkom prigodom sve to većeg grčkog naoružanja.

Albanija i Crna Gora.

B e r l i n, 10. novembra. Esad paša traži od Crne Gore, da smjesta isprazni Skadar.

Francuski novac za Grčku.

A t e n a, 10. novembra. „Hestia" javlja, da je francuska vlada dozvolila Grčkoj zajam od 40 milijuna franaka. Osim toga je Francuska dozvolila, da se u Grčku preveze 20.000 tona brašna.

Sastanak balkanskih kraljeva.

B u k a r e š t, 10. novembra. Iz diplomatičkih se krugova saznaje, da će se bugarski, rumunjski i grčki kralj sastati u Bukareštu.

Grčki kralj prijeti diktaturom.

K o p e n h a g e n, 10. novembra. Iz Atene se javlja: Kralj je Konstantin izjavio, da ako budu venicelisti i dalje tjerali svoju politiku, proglasit će vojničku diktaturu. Parlamenat se ne će raspustiti, jer uz sadašnje prilike nije za željeti nove izbore.

Sabiranje kovina u Rumunjskoj.

B u k a r e š t, 9. novembra. (D. u.). Ratni je ministar bio opunovlašten, da prama zakonu o rekviziciji kovina, osobito željeza, može istom započeti odmah, a da sve tegleće brodove, kaošto i sva prevozna sredstva konačno uzme u formi najamnine u rekviziciju. Istodobno bio je ratni ministar opunovlašten, da u slučaju potrebe rekvirira i druge kovine prama potrebi.

Bugari na Galipolju.

H a g, 10. novembra. Londonski list „Central News" javlja iz Pariza uz rezervu, da je 1500 momaka bugarske vojske stiglo na poluotok Galipolje, te da su odmah otposlani na frontu.

Odluka na Kosovu.

S o f i j a, 10. novembra. Prema novijim vijestima bili su mnogo teži porazi četa četvornog sporazuma kod Strumice, Krivolaka i Udova, negoli se je prvobitno javilo. Na prva dva mjesta bila je suzbita neprijateljska ofenziva uz velike gubitke za protivnika. Kod Udova su osim toga još mnogobrojni neprijatelji dospjeli u bugarsko sužanjstvo. Bugari se ovdje ograničuju na defenzivu, kako ne bi zašli na grčko zemljište i time dirnuli u osjetljivost Grčke. Nakon dogodjaja posljednjih dana preostaju Srbima samo još tri puta za uzmak. Jedan put vodi iz Kraljeva preko Raške u Novi Pazar, drugi iz Kruševca preko Prokuplja u Kuršumliju i Novi Pazar, a treći iz Leskovca na strahovitim cestama u Prištinu. Ovaj će grad medjutim po svoj prilici doskora biti odsječen.

Općenito se drži, da će Srbi posljednji put pokušati sreću na historijskom Kosovom polju.

Grčki parlamenat.

A t e n a, 10. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Napram suradniku lista „Patris" izjavio je ministarski predsjednik, da će se novi kabinet samo onda predstaviti komori, ako mu je osigurana većina, inače će komoru raspustiti.

Proslava zauzeća Soluna.

A t e n a, 10. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Treća godišnjica zauzeća Soluna bila je proslavljena. Istoj je prisustvovao kralj i obitelj. Vojnička je parada priredila kralju ovacije.

Prelaz ruskih četa preko Rumunjske!

S o f i j a, 10. novembra. „Utro" javlja, da je Rumunjska izjavila centralnim vlastima i Bugarskoj, da ne će dozvoliti kroz zemlju prolaz ruskim četama.

Veliki francuski gubici u Macedoniji.

A t e n a, 10. novembra. Francuske su čete dosada izgubile u borbama protiv Bugara 6000 momaka. Ranjenike se prenaša u Solun u vojničke logore.

Bugarske škole u osvojenom području.

S o f i j a, 10. novembra. Ministarstvo Bogoštovja i nastave predložilo je kralju, da se u Skoplju otvori sveučilište, u Monastiru tehnička škola, a u Ohridi svećenički seminar.

Grčka vojska.

L i o n, 10. novembra. „Nouvelliste" javlja iz Soluna: Grčki generalni stožer je zaključio, da se već sada poveća grčka vojska s onima, koji dosada nijesu jošte služili. Time bi Grčka vojska brojila pol milijuna momaka.

Plijen u Srbiji.

B e r l i n, 10 novembra. „Berliner Tagblatt" javlja, da je u Srbiji zarobljeno dosada 40.000 momaka i zaplijenjeno 340 topova i to 260 po Mackensenovoj vojsci, a 80 po Bugarima. Tomu pridolazi preko 100.000 pušaka, mnogobrojne strojne puške, 15 bacala mina, željezničkog materijala i velike zalihe municije.

Princ Juraj otputovao iz Pariza.

G e n f, 10. novembra. „Matin" javlja, da je srpski princ Juraj otputovao iz Pariza. Princ je bio lani ranjen, te je tražio zdravlja u inozemstvu. On je nastojao, da pridobije Italiju za Srbiju. Njegovo se djelovanje u Rimu sa strane ententa premalo cijeni. Kada je princ ozdravio, došao je iz Italije u Pariz, gdje je bio dosada.

Srbski zbor žena.

R o t e r d a m, 10. novembra. „Daily Mail" javlja iz Soluna, da je udova nekog srpskog časnika ustrojila zbor žena, kojemu je pristupilo dosada 380; oboružane su mausericama, revolverima i bodežima.

Nove ceste i most za iskrcavanje u Solunu.

S o l u n, 10. novembra. Kako javlja „Agence Havas," postignut je izmedju lokalnih solunskih oblasti i zapovjedništva alijiraca sporazum u pitanju gradnje mosta za iskrcavanje četa i ceste, koja bi vodila iz kolodvora u luku. Mjesne da su oblasti sporazumne time, da se prepusti zate dio solunske luke saveznicima. Ovih nasada ne bi smjele upotrebiti grčke čete, u slučaju da budu iskrcane u Solunu.

Joffre i Englezi.

P a r i s, 9. novembra. „Temps" piše o putovanju Joffrea u London: Neočekivano planuo je Joffre u poznato konverzicijsko društvo, koje se zove britski kabinet. Očajni položaj Srba, opasnot koja prijeti uslijed toga i ostalim vlastima sporazuma bijaše glavnim uzrokom, da se je Joffre na brzu ruku odlučio, da ode u London i da uzdrma bezbrižno sanjujuću londunsku vladu. Tako je barem postigao, da je ratni ministar Kićener pustio Englesku te se udostojao poći na bojno polje, da tamo posprema novu veliku vojsku, koja je sada više potrebna, negoli ikada. Akoprem nema više izgleda, da će Srbi još dalje odoljeti silnoj premoći, macedonsko-srpsko bojište, koje daje posla austrijskoj, njemačkoj i čitavoj bugarskoj vojsci, postalo je životnim pitanjem za alijirce, koji moraju, da tamo vežu sve ove sile, e ne budu upotrebljene protiv zapadne fronte. Tužno svršava list: Samo da ne stigne ova pomoć i ovaj put prekasno: Taj put ne bi to značilo samo žrtvu Srbije nego Dardanela i možda proigranje svjetskog rata.

Dvije daljnje engleske divizije na putu na maćedonsko bojište.

P a r i z, 9. „Petit Parisien" javlja iz Solúna, da su dvije nove engleske divizije otišle na bojno polje. Nadaljni kontingenti slijedit će ovih dana.

Ententa.

Rusi Talijanima.

K o p e n h a g e n, 10. novembra. Iz Petrograda javljaju: „Rječ" žestoko napada Italiju te veli, da njezino držanje u balkanskom pitanju stoji u opreci sa svakom politikom, kao i sa uzrokom, da Italija sudjeluje kod svjetskog rata. Italija se pridružila ententi da pomogne Srbiji, a sada, kad je to nužno, posvema se je povukla svojoj dužnosti. Sudjelovanje je Italije u balkanskom ratu po nju upravo životni interes. Budući da se Grčka ne smatra više saveznikom, mogla bi Italija očekivati bogatu nagradu.

Ruske čete protiv Bugarske.

B u k a r e š t, 10. novembra. „Indipendence Roumaine" piše pod naslom „Ruska ekspedicija zaspala", da je postala vrlo nevjerojatnom ekspedicija ruskih četa na bugarsko tlo. Onaj maleni broj luka, što ih Bugarska imade, vrlo je dobro utvrdjen, a kraj toga je dvojbeno, da li Rusija raspolaže s dovoljnim brojem prijevoznih brodova. Ti bi se brodovi morali deset puta vraćati, dok bi iskrcali stotinu tisuća vojnika. I ako bi možda iskrcanje uspjelo, to bi se iskrcane čete morale ograničiti na defenzivu. Isto se tako čini, da je zaspalo i iskrcanje četa četvornog sporazuma u Dedeagaču i Portogalosu.

Sastanci u Italiji.

R i m, 10. novembra. (D. u.) Francuski general Couraud imao je jako dugi razgovor sa ratnim ministrom i sa Salandrom. Ratni je ministar konferirao takodjer sa generalom Amegliom i kolonijalnim ministrom.

Namjesnih Varšave u Rusiji.

B e r l i n, 10. novembra. (D. u.) „Berliner Tageblatt" javlja: Bivši gubernator Varsave, barun Korff, koji je bio lani zarobljen, bio je izmijenjen za drugom njemačkom ličnosti, koja je bila u ruskom zarobljeništvu. Ovaj je jučer otputovao u Rusiju.

Italija i Bugarska.

P a r i z, 10. novembra. (D. u.) „Stampa objavlja od svojeg rimskog dopisnika članak o položaju na Balkanu i o tobožnjem grčko-bugarskom sporazumu: Dolazak Bugara na obalu Jadrana zaprijetio bi sigurnosti Valone. Italija ne bi mogla trpjeti, da bi njezini neprijatelji došli u zaledje Valone i tako oduzeli ovoj njezino zaledje, i ugušili tamo Italiju. Radi toga slijedi talijanska vlada najvećom pozornošću napredovanje austro-ugarskih, njemačkih i bugarskih četa prama Jadranskom moru. Vlada će morati dosadanje držanje promijeniti, da zaprijeći e Valona i Albanija ne dodju u grčko-bugarske ili možda samo u bugarske ruke.

Englezi se boje vojničke dužnosti.

A m s t e r d a m, 10. novembra. Reuterov dopisni ured javlja: Cunard Line priopćila je u nedjelju navečer, kako smo već javili, da ne smije otpremati Engleza, koji su podvrženi vojnički dužnosti. Uslijed toga došlo je u najrazličitijim lukama do velikih izgreda izmedju vlasti i selećih se ljudi. U Liverpolu poslali su agente k parobrodima, sa kojima su imali otputovati mnogobrojni Irci i Englezi. Svi nagovori, da pridobe mlade iseljenike za vojničku službi bili su jalovi. Nitko nije pristupio. — Iz Haaga javljaju, da se tamo opaža velik broj Engleza, koji su u godinama vojničke obvezatnosti. — Prama zadnjim je vijestima engleska vlada povukla odredbu, kojom se zabranjuje vojnim obvezancima odlazak iz Engleske. Tome da ja bio uzrok bunjenje engleskog naroda protiv svakog uskraćivanja njegove slobode.

Centralne vlasti.

Treći austrijski ratni zajam.

B e č, 9. novembra. (D. u.). Dosada dostigli su potpisi na treći ratni zajam iznos od 4015 milijuna.

Niš.

Niš, srpski glavni grad za vrijeme europskog rata, gdje se nalazila srpska vlada, parlament, gdje je bio centrum svega srpskog političnog i uopće narodnog života od početka svjetskog rata, nalazi se u rukama bugarske vojske. U normalna vremena imao je taj grad 30.000 stanovnika, nu taj se je broj, kako javljaju listovi potrostručio od kada traje rat. Mjesto leži na važnom željezničkom stjecištu na rijeci Nišavi. Mimo Niša prolazi glavna orijentalna željeznica, koja veže centralnu i zapadnu Europu preko Beograda i Sofije sa Carigradom; tu se dijeli važna macedonska pruga u Solun i na srpsku trgovinu jako važna željeznica u dolinu Timoka preko Knjaževca i Zaječara u Prahovu na Dunavu. Grad se je u zadnje doba krasno razvijao, te ima Niš tipično srpski značaj. Grad je vrlo raširen medju vrtovima i stabaljem, kuće su većinom jednokatnice i samo javne zgrade su veće i ljepše. Uz žuboreću Nišavu nalazi se u malom parku kraljevski grad, nad gradom stoji stara citadela. Niš je već od srednjega vijeka tvrdjava. U novije su ga vrijeme Srbi modernizirali i stalno je to bila najčvršća pozicija srpske armade. Bez dvojbe bio je Niš tako utvrdjen da bi bio lako i dalje odolijevao, nu strategička umjetnost saveznićkih zapovjednika pridonijela mu je istu sudbinu, koja je zadesila Varšavu i druge ruske tvrdjave, koje su se morale predati, a da nisu postigle slavu našeg Przemisla. Niš je prastara naseobina. Za vrijeme Ptolomeja su ga Grci nazivali Naissus i Nissa, od tuda je i ime Nišu. U Nišu se je rodio car Konstantin Veliki, koji je grad poljepšao i proširio. Atilove su ga čete pretvorile u prah. Car Justinijan ga je opet digao. U 7. vijeku zauzeli su ga Slaveni, zagospodarili su u njem Bugari, pa opet Grci. God. 1189. osvojio ga je srpski veliki župan, Stjepan Njemanja, koji je iste godine u njemu pozdravio njemačkog cara Fridrika Barbarosu na čelu križarske vojne, koja je išla u Palestinu. Do bitke na Kosovu polju god. 1389. ostao je Niš u srpskim rukama, a tada je nad njim zalepršala turska zastava, koje je nestalo jedva 1877. Sjeverozapadno Niša leži vrh Vinik, gdje je izvojevao dne 23. septembra 1669. grof Ludvik Badenski sa svojih 17.000 momaka bitku nad Turcima, kolih je bilo 40.000. U srpsko-turskom ratu god. 1876. bio je Niš glavno tursko uporište protiv Srba, koji su ga zauzeli dne 28. decembra 1877. Po berlinskom miru ostao je Niš definitivno u srpskim rukama.

Berlin-Sofija-Carigrad.

Mnogo se mjeseci muče Englezi, da se probuljaju kroz Dardanele do Carigrada — postigli su samo, da se ušanče na Galipolju.

Nijemci i Austrijci prokrčili su si put, koji iz Berlina preko Sofije vodi do Zlatnog Roga, u malo sedmica otkada traje ofenziva protiv Srbije. Postigla se direktna željeznička sveza medju nama i našim saveznicima Bugarima i Turcima. Osim ove otvorilo se i dunavski put na Istok, te po ovoj silnoj trgovačkoj arteriji već nam dolaze krcati parobrodi žita, hrane, bakra i drugih stvari.

To je veliki dogodjaj za nas, od zamašne strategijske, trgovačke i političke važnosti. Moći ćemo oboružavati silne turske čete, koje su doslije bile bez pušaka i municije. Nije šala za Engleze imati protiv sebe na Balkanu, na Galipolju i proti Suecu koji milijun Turaka. Se ne proteći možda ni mjesec dana pa će nastati veliki preokret na balkanskom bojištu, te će naši protivnici oćutjeti posljedice živog saobraćaja izmedju nas i Carigrada.

O položaju.

Austro-ugarske čete prodiraju neprestano u dolini Morave. Njemačke su čete zauzele Kraljevo i zaplijenile 130 topova, te su osvojile i Kruševac. Uvijek se više približava čas, kad će centralne vlasti imati frontu od Rige do Carigrada. „Agramer Tagblatt" konstatira, da ententa ne može više preprječiti ovog nacrta na srpskom tlu. Sada će četvorni sporazum kušati, da preprječi svezu sa Carigradom na bugarskom ili turskom zemljištu. Istina je, da se u Solunu i dalje iskrcavaju ententine čete. Nu čini se nemoguće, da bi mogla Francuska i Engleska sabrati tamo toliko vojske, da bi se mogle oprijeti prodirajućim Nijemcima i Austrijancima. O akciji Rusije vlada neka sumnjiva tišina. Govorilo se je sve ove dane o nekakvoj velikoj ruskoj armadi, što da ju je tobož Rusija sakupila protiv Bugarske, nu gdje se ta armada nalazi, što misli učiniti, i kako da pravodobno stigne na lice mjesta, o svemu se tome ne čuje ništa. Sumnjiva je ta šutnja, što izgleda da je to bilo samo st ašilo, da se pritisne Rumunjsku, e bi se i ona združila sa ententom.

U Rusiji još uvijek goje mnogo nada u Rumunjsku a to zato jer tamo postoji jaka rusofilska stranka. To je poznato i centralnim vlastima, a svjedoče to najbolje razne demonstracije u Bukareštu. Jasan je dokaz i manifest na narod, što ga je potpisalo 50 sveučilišnih profesera — na čelu im rektor Tomo Jonescu — u kojem zahtijevaju, neka Rumunjska ustupi u rat protiv centralnih vlasti. Nu ovih pojava ne treba uzimati odviše tragično, dok oni, koji o stvari odlučuju, stoje na stalištu rumunjske neutralnosti. Velika je potpora ovim krugovima sadašnje napredovanje u Srbiji, ta vidjeli smo, da je jedan od onih koji su potpisali manifest, profesor Pavao Negolescu, kasnije u pismu izjavio, da je bilo objavljenje manifesta velika pogreška, iza kako su se spojile čete centralnih vlasti sa četama Bugarske. Taj je profesor naglasio, da Rumunjska ne bi od nikuda mogla dobivati municiju, te da bi u tom pogledu bila u slabijem položaju negoli Rusija. Ako do takvih zaključaka dolaze ljudi, koji su dušom i tijelom uz ententu, onda ne će ni mjerodavni faktori u Rumunjskoj odalečiti se u sadašnjim kritičnim momentima od svoje prijašnje staze. Toga je mnijenja i Bratianu. On je izjavio, da se Rumunjska nije nikomu ničim obvezala, te da ima njezina politika dosada dobre uspjehe. Radi toga se očekuje, da se Rumunjska ne će ni u buduće upuštati u nikakve pustolovine.

Grčka se je kriza riješila neočekivano brzo. Novi je kabinet sastavljen pod predsjedništvom Skuludisa, koji je preuzeo ministarstvo vanjskih poslova. Prijašnji su ministri ostali na svome mjestu. Ostalo je dakle Zaimisovo ministarstvo — bez Zaimisa. To znači, da je vlada ostala ista. Kriza je riješena na način, kojeg mnogi nisu očekivali, a najmanje ententa. Nije se dakle ispunilo očekivanje mnogih, da će uslijediti raspust parlamenta, te da će u Grčkoj zavladali apsolutizam, a još su se više razočarali oni, koji su držali, da će Venicelos preuzeti vladu, što bi značilo aktivno sudjelovanje Grčke protiv Bugarske i centralnih vlasti.

Kako smo doznali iz jučerašnjih brzojavki, Skuludis će slijediti politiku Zaimisa, tako da je za sada isključena svaka komplikacija na Balkanu. Riješenje krize znači, da kralj Konstantin ne misli dati uzde iz svojih ruku. To je dosta centralnim vlastima, koje nisu sretne samo na bojištu nego i političkom i diplomatičkom polju.

Iz drugih zemalja nema posebnih vijesti. Italija šuti i valjda probavlja posljedice zadnje ofenzive protiv Austro-Ugarske, u kojoj su gubici bili najteži u ovom ratovanju.

Potopljen parobrod.

Chiasso, 10. novembra. (D. u.) Nedjelju popodne potopljen bje po austro-ugarskoj podmornici izmedju Sardjnije i Alžira, talijanski putnički parobrod „Ancona," na kojem je bilo 422 putnika, najviše izseljenika i 6000 kubičnih metara robe. Parobrod je putovao u New-York, a 217 osoba, medju tima nekoliko mornara od momčadi, koja je brojila 60 ljudi, stiglo je u Bizertu i Ferry Ville. Od mnogobrojnih drugih osoba, koje su se ukrcale na ladjice, nema jošte sigurnih vijesti.

Dopisni ured opaža: Prama vijestima iz stalnog izvora, kušao je parobrod pobjeći, te je podmornica bila prisiljena da upotrebi topove.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 10. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U istočnoj Galiciji vlada opet mir iza zadnjih neuspjelih ruskih navala protiv naše fronte na Stripi. Pokušaj Rusa, da provale zapadno Cartoriska, osujetile su u žestokim borbama austro-ugarske i njemačke čete.

Talijansko bojište.

Djelovanje talijanskog topništva bilo je uopće jučer opet živahnije. Neprijateljske navale protiv južnog djela pozicije Podgore, protiv Zagore, kod Plave i na Col di Lana bile su suzbijene. Na Nabrežinu sa ljetala bačene bombe usmrtile su više gradjana, medju kojima jednu ženu i troje djece.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske su čete Kövessove vojske osvojile jugozapadno Ivanjice sa jakim silama zaposjednutu visinu Okolišta te su na Eldorištu, južnom proplanku Jelice planine, zauzele na juriš poziciju, koja je sastojala iz više jaraka jedan iza drugog. Jugozapadno Kraljeva prodiru njemačke bojne sile s obiju strana Ibara. Jugozapadno Kruševca dospješe do prostora od Aleksandrovca.

Bugari su potisnuli neprijatelja kod Niša i Aleksinca na lijevu obalu južne Morave.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnom bojištu nema nikakvih osobitih dogodjaja.

Rusko bojište.

Zapadno Rige ustavili smo ruski nasrtaj protiv Kemmerna. Zapadno Jakobstadta suzbili smo pojačane neprijateljske sile, koje su išle na navalu. Zarobili smo jednog časnika i 117 momaka. Pred Dvinskom bila je jučer živahna topnicka djelatnost.

Srpsko bojište.

Proganjanje svuda jako napreduje. Plijen u Kruševcu prama dosadašnjem ustanovljenju iznaša 103 pogotovo modernih topova, veliku množinu municije i ratnog materijala.

Vojska generala Bojadjeva zarobila je 3660 Srba. U Nišu je zaplijenila 100 a u Leskovcu 12 topova.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 5. novembra. (D. u.). Izvještaj generalnog stožera dne 8. novembra.

Nakon izvanredno ljutih bojeva od 5. do 11. novembra osvojili smo konačno desnu obalu Morave, te gradove Ražanj, Aleksinac, Niš, Leskovac i Vlasotince. Započeli smo prelaziti rijeku proganjajuć neprijatelja u zapadnom smjeru. Dosada u okolici Niša izbrojeni plijen iznaša 102 topa, 10 hiljada zarobljenika, 10 lokomotiva, jedan zrakoplov, dvije radiografične stanice te drugi ratni materijal. Kod Ljeskovca pak zaplijenili smo 24 lokomotiva, 54 osobnih i 234 tovarnih vaguna, 10 vaguna sa fišecima te 82 vaguna za ulje.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 10. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti traje obična paljba. U odsjeku Anaforte razrušilo je naše topništvo neprijateljski top velikog kalibra i poziciju za bacanje bomba. U odsjeku Ariburnuja bombardirali smo sa uspjehom neprijateljske jarke. U odsjeku Seddilbahra prouzročilo je neprijateljsko topništvo u našim jarcima na lijevom krilu nekoje štete.

Zarobljeni biskup.

Sofija, 10. novembra. (D. u.) „Agence Bulgare" javlja: Biskup u Nišu zarobljen je i doveden ovamo. Bit će interniran u samostanu u okolici Sofije.

Razne vijesti.

Osobe podložne austrijskom i ugarskom narodnom ustanku, koje su nadjene, da su sposobne za službu pod oružjem u narodnom ustanku, a rodjene su u godinama 1875., 1876., 1877., 1891. i 1895., valja da dodju pod barjak dne 16. novembra 1915., i to u mjesto, koje je označeno u njihovoj iskaznici narodnog ustanka. Radi pomanjkanja prostora, priopćit ćemo obznanu c. kr. kotarskog Poglavarstva u Puli u cijelosti u sutrašnjem broju.

Koncert u gradskom kazalištu. Najavljeni je koncert ispao jučer navečer iznad svakog očekivanja. Kazalište je bilo dupkom puno. Istakli su se svi pjevači: gospodjica Paskoević, gg. Gerstorfer i Ivich, a isto tako g. Breitenfeld na glasoviru i g. Tittel guslama. Glazba je mornarice kao uvijek izvela točno svoju zadaću. Publika je sve nadarila burnim pljeskom. Buduće se subote koncert ponavlja uz isti program. Radi pomanjkanja prostora svratit ćemo drugi dan još jednom na izvedbu koncerta.

Novi grb. Ured za vojnu pripomoć nam piše: Danas su izašli u drž. zakoniku po Njegovom Veličanstvu dozvoljeni grbovi austro-ugarske monarhije i austrijskih pokrajina. Opće zanimanje za ove grbove dalo je odboru povoda, da je izdao mapu, koja ima mali i srednji grb austrijskih pokrajina, kaošto mali i srednji grb austro-ugarske monarhije. Cijena je mape 60 h. Osim toga odbor prodaje i razglednice sa grbovima po 10 h. Za trgovce daje se 25 posto popusta. Narudžbe se šalju odboru u Beč I, Hoher Markt 5. Do tri sedmice bit će na raspolaganje i umjetnički slikani grbovi po K 1.20. Narudžbe se primaju već sada.

Ukinuće bijelog peciva. U Zagrebu od ponedjeljka 8. o. mj. ne će prema odredbi gradskoga poglavarstva zagrebačkoga pekari više smjeti peći bijelo pecivo. Jedinu iznimku, kako je već saopćeno, čine poreci. Zabrana proizvodnje bijelog peciva uslijedila je s razloga, da se uzmogne voditi bolja kontrola nad prodajom kruha, koji se od ponedjeljka smije prodavati jedino uz krušne karte.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:
položile „radovedneži" u kavani „N. D." . . . K 5.—
Prije iskazano . . K 2373·41
Sveukupno . . K 2378.41

HUMORESKA ČIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

Ta zašto ne bi i naše žene pokazale, da i one nešto mogu da učine, pogotovo, kad smo bili uvjereni, e ni radi doista o plemenitoj svrsi i da će prihod te dobrotvorne zabave koliko toliko olakšati bijedu nevoljnika, kojih je u nas bio prilično broj. Ali kad su počele prije opisane patnje, kad je mene moja žena počela mučiti svojim deklamovanjem, prijatelja ljekarnika njegova bracha polovica neprestanim „vježbanjem" na glasoviru, ovoga ovim, onoga opet onim, kad su nam žene stale dokazivati, e treba za zabavu da imadu posve nove ukusne toalete i ovo i ono — jer da se pred općinstvom nikako ne mogu javno da pokažu „otrcane" — i kad smo napokon saznali, koliko se društvenog novca bezrazložno troši i razbacuje na beskorisne pripreme, samo da tobože zabava bude što sjajnija i veličajnija, i kad nam je bilo jasno, a će uz takovo gospodarenje biti čisti dobitak neznatan, a možda i nikakav, — kasnije smo čuli, da je iznašao tek nešto oko četrdeset kruna, dok se je na ono ostalo potrošilo i deset puti toliko, ne računajući ovamo odijela, nakita i inih „sitnica", koje su naše žene „nužno trebale" za svoju opremu i koje smo mi, njihovi bijedni muževi morali dakako da podmirimo, — ej, tad su se u nama stali javljati prvi glasovi nezadovoljstva, isprva tihi i prigušeni, a kasnije sve glasniji i žešći, dok nije u nama dozrela čvrsta odluka, e moramo da uložimo sve svoje sile i sav svoj trud, da „dobrotvornu" zabavu ugušimo još u zametku i tako spasimo još i ono malo gotovine u blagajni „Danice", — pa da to nije plemenito i lijepo od nas! — a sebe da riješimo svih onih muka i nevolja, kojima nas žene biju kod kuće.

Ali kako i na koji način? Dok su naše žene obdržavale u prostorijama „Danice" sjednice i domišljale se, kako da zabava što ljepše uspije, imali smo i mi svoja sijela u klubskoj sobi kod „Mjeseca", razbijali si glavu i smišljali i raspredali, kako da ih odvratimo od njihove kobne odluke. Predlagalo se je i ovo i ono, ali se nijedan od tih predloga nije mogao s uspjehom da održi. Teški su bili ti dani!

Nakon višednevnog vijećanja i razmišljanja prihvatismo teda negda „ideju" prijatelja Joška, urednika jednog našeg domaćeg nedjeljnog lista. Na sreću je Joško bio neženja, te je mirne duše mogao da pod okriljem uredničke tajne ispali prvi hitac proti „Danici".

I tako osvane u narednom broju nešto odulji članak pod naslovom „Priposlano", u kojem „jedan od gradjana u ime mnogih" ustaje proti namjeravanoj zabavi „Danice" i ističe priično oštrim riječima sve moguće razloge, koji govore proti njoj. U opasci je lukavi Joško dakako spomenuo, e to „Priposlano" tek „iznimice" priopćuje na naročitu želju jednog „uvaženog pretplatnika", kojemu ime nipošto kao urednik bez njegove naročite dozvole ne smije da oda. Naša je opet zadaća bila, da kod kuće upozorimo svoje žene na taj članak te uznastojimo da im razložimo, kako ima u njemu „uz neke pretjeranosti" ipak i „zdravih misli", o kojima bi moglo da se razmislja i koje bi možda mogle i morale da se uvaže. Posve naravno, da smo imali kod toga „razlaganja" postupati nada sve uvjereno, nepristrano i oprezno, da nam žene ne bi ušle u trag i dosjetile se, e je to „Priposlano" naše maslo, svareno u klubskim prostorijama kod „Mjeseca".

Ali prva ova bomba proti „Danici" u koju smo polagali gotovo sve naše nade, nije na žalost iz veliku žalost pogodila žudjenog cilja, nego je samo uzvitlala silnu prašinu, koja se je survala na nas, članove kluba kod „Mjeseca". Žene, članice „Danice" bile su od svoj put zacudo složne i mora da su na svojim sijelima položile svečanu prisegu, e će se s nama boriti po jedinstvenoj osnovi iz petnih žila. Dane i dane su trajale razmirice i trzavice u našim kućama, premda smo se zaklinjali i živim i mrtvim, da mi o piscu „Priposlanog" a ma ni pojma nemamo i da posve odlučno osudjujemo njegovo nedoličnO, nedostojno i besmisleno zanovijetanje.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* halera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 12. studena 1915. | Broj 121.

Venicelos umoran. Engleska „pomoć“ Srbiji.

Brzojavne vijesti.

Centralne vlasti.

Burian u Berlinu.

Berlin, 10. novembra. (D. u.) Izvanjski ministar Burian stigao je ovamo. Prijepodne konferirao je sa državnim kacelarom kod kojega je bio na ručku, komu su prisustvovali poklisar Hohenlohe i državni tajnik Jagov. Popodne i sutra slijedit će pregovori o tekućim stvarima.

Balkan.

Kralj Petar.

Berlin, 10. novembra. Kralj Petar boravio je 1. novembra još u Jagodini, gdje je pregledao šumadijsku diviziju prvog poziva. Divizija je spala od četiri pukovnije na jednu jedinu. 5. novembra kralj je Petar putovao kroz Kruševac i odatle nastavio svoj bijeg u smjeru Kuršumlija.

Francusko-bugarske borbe u Macedoniji.

Amsterdam, 10. novembra. Reuterov dopisni ured javlja: Danas je vladala izmedju Francuza i Bugara na pruzi Valandova jaka topnička djelatnost. Nisu još stigla nova izvješća. Prama vijestima bugarskih vojnika, koji su razmješteni na grčko-bugarskoj granici, 25.000 bugarskih vojnika pritiskiva na Francuze te prijeti njihovom lijevom krilu.

Novi grčki kabinet i Francuska.

Zürich, 10. novembra. Pariške novine smatraju novi grčki kabinet novim izdanjem staroga te si ne čine nikakvih iluzija o kojekakvoj promjeni kurza u Grčkoj. „Le Journal“ piše, da će novi kabinet nastaviti Zaimisovu taktiku pričekanja i to tim više, što je novo ministarstvo sastavljeno sasma iz prijašnjih osoba. Ako Venicelosova većina odluči, da izrazi novom kabinetu uvjetno povjerenje te bude sporazumna time, da se za nekoliko sedmica otpusti zastupnike kući, kralj će pridobiti na vremenu. Nadamo se da će se do onda položaj na Balkanu i u očima grčkog kralja u toliko promijeniti, da će i on zahtjevati nove mjere.

U venicelističkim krugovima širi se vijest, da je Venicelos umoran i da mu je već dodijala politička borba. Njegovi prijatelji kažu, da je odlučio nakon uzaludne borbe za konstituciona prava grčkog naroda, napustiti svaku politiku i da je molio, neka kod budućih izbora odustanu od glasovanja za nj.

Srbi i Bugari u Macedoniji.

Lugano, 11. novembra. Javljaju „Corriere della sera“, da su Srbi navalili kod Kačanika na Bugari sa jakim silama, da time uspostave svezu sa Francuzima i Englezima.

Rumunjski ratni ministar o ratu.

Ženeva, 11. novembra. Dopisnik „Petit Parisiena“ imao je razgovor sa rumunjskim ratnim ministrom. Rumunjski je ratni ministar izjavio, da će se odlučiti rat na zapadnoj fronti i ne na Balkanu i u slučaju, da bi centralne vlasti zagospodarile na obalama sredozemnog mora.

Rumunjski ministri odstupaju.

Bukarest, 10. novembra. Finančni ministar Costinescu, ministar pravosudja Antonescu i ministar trgovine Radonici stavili su ministar predsjedniku svoja ministarska mjesta na raspolaganje. Službena obavijest o odstupu ovih ministra nije još objavljena; medjutim nastavlja ministar predsjednik pogadjanja sa budućim ministrima.

Sjedište srpske vlade.

Solun, 11. novembra. Srpska vlada nalazi se sada u Mitrovici, gdje se svršava ogranak željeznice iz Niša. Time je srpska vlada zapustila starosrpsko tlo, jer se Mitrovica nalazi već u osvojenom području. Iz tog mjesta nema više srpska vlada ispravne brzojavne sveze sa inozemstvom.

Opsadno stanje u Bukareštu.

Milano, 11. novembra. „Secolo“ javlja iz Bukarešta, da je Bratianu izjavio u komori, da su glasine o prolasku ruskih četa kroz Rumunjsku neutemeljene, tim više, što se je Rumunjska zavezala napram Rusiji dobrohotnom neutralnošću. Jučer su proglasili u Bukareštu, radi izgreda protiv Njemaca, opsadno stanje.

Ententa.

Novi engleski ratni krediti. — Engleska pomoć Srbiji.

London, 11. novembra. (D. u.) U donjoj je kući podnio Asquith prijedlog za ratni kredit u iznosu od 400 milijuna funta. Dnevni ratni izdaci iznose od 12. septembra dalje dnevno 4.350.000 funta protiv 2,700.000 funta u prošlom odsjeku finančne godine. Vjerovatno je, da će izdaci još porasti.

Na upit o obećanju, da će poduprijeti Srbiju, odgovorio je Grey, da su njegove ondašnje riječi, da će dati Srbiji „neograničenu a bezuvjetnu“ pomoć, imade samo političko značenje, naime, da nemaju više valjanosti obećanja predložena Bugarima. Njegove riječi nisu imale vojničkog značenja, pošto ih nitko nije mogao tako shvatiti, da će vlada baciti sve engleske vojske na Balkan bez obzira na potrepštine u Francuskoj i u Flandriji. Mi smo našim prijateljima obećali svaku pomoć. To se je učinilo i čini se.

Ispražnjenje Petrograda.

Stockholm, 10. novembra. Vrhovni ruski odbor za evakuaciju je zaključio, da se ima rasteretiti Petrograd od bjegunaca. Pučanstvo Petrograda naraslo je u zadnje doba za pol milijuna stanovnika te broji sada tri milijuna. Opskrbljenje tog pučanstva hranom može se provesti jedino željeznicom Moskva-Petrograd, te kad bi ova pruga uslijed nenadanih zaprijeka morala obustaviti promet, bio bi Petrograd osudjen da gladuje. Uslijed toga je odbor namislio, da otpremi iz Petrograda bolnice sa sanitetnim osobljem, sve tvornice, koje ne rade neposredno za vojne potrebštine, sve petrogradske tamnice i zavode za siromahe, starce i neizlječive bolesnike. Osim toga odstranit će odbor i petrogradske bjegunce, prije svega onih 30.000, koje uzdržava općina. Sve ove zavode i ljude premjestit će odbor u istočni dio Rusije izmedju Volodimira i Samare uzduž Volge. Ove odredbe i još više izjave ruskog vojskovodje Brusilova izazvale su u Petrogradu medju pučanstvom silno uzbudjenje. General se je naime tužio nekom uredniku, da imade u Petrogradu dosta kukavica, koje slijepo vjeruju svakoj glasini i koje radi toga bježe iz Petrograda. Velikom uzrujanošću prati sada lakše petrogradski gradjani, što mogu značiti one neočekivane zaprijeke, koje bi mogle ukratiti glavnom gradu dovoz na onoj pruzi, koja još jedino veže metropolu sa centralnom Rusijom i našto ciljaju ove uzrujavajuće glasine o kojima je govorio general Brusilov i koje sile ljude na bijeg.

Briand i francuski nacijonaliste.

Paris, 10. novembra. Dramatični način, kojim je Briand obodrio javno mnjenje na rat protiv Njemačke, da Francuska izdrži vojnu do sretnog konca, ugrijao je francuskim novinarima i nacijonalistima glave. Hervé, koji je već prije početka rata prešao iz tabora antimilitarizma medju nacijonalne sentimentalce, zahtjeva od vlade, da uspostavi jakom rukom red u Grčkoj bez obzira na lijevo i na desno. Francusko poduzeće na Balkanu ne smije, kad je već jedamput započeto, svršiti neuspjehom. Žalosno bi bilo, kad bi se morale francuske čete opet ukrcati u Solunu pod vatrom Bugara, Turaka i Njemaca a možda i Grka. Da ne bude Grčka osinjak za francusku vojsku nužno je ili odstaviti kralja Konstantina ili povući odmah čete iz grčkog područja.

U nacijonalističkom „Echo de Paris“ objavlja bivši poklisar, sadašnji konservativni narodni zastupnik Delafosse otvoreno pismo naslovljeno ministru predsjedniku Briandu, u kojem raspravlja o riješenju svih poteškoća, u kojima se sada Francuska nalazi. Veći dio neutralaca odlučit će se za jaču stranku, tako osobito Rumunjska i Grčka, koje još uvijek vjeruju u konačnu pobjedu Njemačke. Mi ćemo im dokazati našom pobjedom, kako su se jadno prevarile. Francuska mora uzeti vodstvo čitavog rada u svoje ruke te silom nametnuti drugim saveznicima vlastitu volju. Italija mogla je baciti odmah 100.000 ljudi na Balkan, a da nije time odtegnula nuzgrednom svom bojištu na Trentinu ni jednog vojnika. Ove su čete mogle razbiti austro-ugarsku i njemačku vojsku, koja je udarila na Srbiju. Time bi se bila riješila zadaća saveznih država na Balkanu jednim mahom. Zašto nije Italija toga učinila? Najmanje, što možemo zahtijevati od saveznika jest to, da rade i žrtvuju barem toliko kao mi. U istom listu piše inozemski urednik Jean Herbette, da je držanje Grčke sada samo još vojničko pitanje. Diplomatskim putem ne može se više pridobiti Grčke za sporazum. Pitanje je dakle, ili slati dostatan broj vojske na Balkan, da se time i grčku prisili, da udje u rat ili opustiti započetu akciju i opet ukrcati savezničke čete.

Lord Kičener vrhovni zapovjednik Egipta.

Zürich, 10. novembra. Na temelju vijesti, da je Lord Kičener otputovao u Rim, zaključuje se u Svicarskoj, da je izabran vrhovnim zapovjednikom engleskih četa u Egiptu. Dalje se doznaje, da čine Englezi goleme pripreme za obranu sueškog prokopa. Od nekoliko dana odlaze veliki vojnički transporti sa vojnicima i ratnim materijalom u Egipat. U krugovima engleskih trgovaca prevladava mišljenje, da centralne vlasti šalju ogromne množine ratnog materijala po Dunavu, da time ojačaju tursku vojsku. U Londonu se odlučni krugovi uvijek više uvjeravaju, da će sueški prokop biti tečajem europskog rata. Čitavu su liniju na Suezu Englezi pretvorili u silnu i jaku tvrdjavu. Hiljade i hiljade urodjenika radi već mjesece oko utvrdjivanja ove vanredno važne točke. Ipak se i ovdje ne taji, da je teško braniti dugačku frontu, koja zahtijeva jako topništvo i da su poteškoće, koje još treba svladati, vanredno velike.

Otstup ruskog ministra.

Petrograd, 10. novembra. (D. u.) Prometni je ministar Ruhlov na svoju molbu dignut sa svog mjesta.

Dogodjaji u Libiji.

Carigrad, 10. novembra. (D. u.) Kako javljaju listovi i sigurnog izvora arapski su rodovi opet osvojili u Libiji Fecan i druga mjesta. Talijani su pretrpjeli velike gubitke na ljudima i materijalu. Iz Tripolisa odaslana talijanska pojačanja pretrpjela su veliki poraz te su morali uzmaknuti natrag u Tripolis.

Dogodjaji na moru.

Potonuli engleski parobrodi.

London u 11. novembra. (D. u.) Engleski su parobrodi „Elammacalister,“ „California“ i „Morina“ potopljeni.

Iz Belgije.

Da bi se odrinule ladice pisaćih stolova flaminskih i valonskih kolovodja u zaposjednutoj Belgiji, izvuklo bi se iz njih na vidjelo mnogo listova i spisa, koji bi bili kadri, da nam pruže potpunu sliku o aspiracijama obih narodnosti u Belgiji.

Maleni su to narodi Flaminci i Valonci, prvi srodni Nizozemcima, Francuzima drugi; ali radi poznatog napretka malene Belgije i radi sadašnjeg rata vrijedno je pratiti prilike u njihovoj zemlji i za sadašnjeg rata.

„Frankfurter Zeitung“ donaša o njima lijepi članak datiran u Antverpenu, mjeseca oktobra. Evo što dopisnik lista piše: „Imao sam još prije rata zgodu čitati mnogo političkih brošura i letaka i u flaminskom i u valonskom jeziku ili bolje narječju. Tko je bio u Belgiji samo radi zabave, ne može pojmiti, koliki jaz oba naroda rastavlja. U raznim polemikama rabe jedni i drugi najniže pogrde, gdje se nisko napada i rado izvrgava ugledne osobe. Čitao sam listove, u kojima si trgovc i poduzetnici iste stranke prijateljski javljaju, kako su opeta dotičnog dana otpustili slugu ili činovnika, jer nije znao govoriti drukčije nego samo mrski flaminski govor. Da bi se poštovalo načelo: „u Flandriji po flaminski i ništa drugo nego po flaminski“, ne bi se takvih u nebo vapijućih krivica dogadjalo.

Takvim postupanjem Valonci podvrgavaju jezik svojih zemljaka svojemu i vrijedjaju ih. Slijedi samo po sebi, da Flaminci moraju uslijed toga zazirati od Valonaca i od srodnih s njima Francuza, i utjecati se Nijemcima za obranu.

Tako piše dalje „Frankfurter Zeitung“: „Valonac nauči se u svojem domu francuski, dobije mjesto u svakom poslu, a mladi Flaminac mora sa teškom mukom tekar učiti valonski ili francuski i zadovoljavati se medjutim mršavijom plaćom. Teže dolazi do službe, jer je svuda zapostavljen.

Ali vratimo se natrag. Htio sam pripovijedati, što sam ja našao u pisaćem stolu svojega prijatelja Flaminca. Taj mi je pokazao kakvim se sredstvima služe Valonci protiv svojih zemljaka: izrugavaju ih, crne, kleveću, prijete im i progone in na svakom društvenom polju. Najčešća je kleveta i predbacivanje: „Ti si plaćen od Nijemaca“. To se je još prije rata dogadjalo, a gore je postalo za Flamince kad je rat buknuo. Tada se rasplamtila mržnja medju zemljacima. Ali medjusobne klevete plod su straha i ne odgovaraju težnjama ni jednih, ni drugih. Svaki Flaminac ne želi drugo da bude, nego samo, da ostane Flaminac. Oni vole Nijemce više nego Francuze, jer se bore uvijek protiv potonjih i njihovog jezika u državnoj upravi i na visokim školama. Ali Flaminci su jednako i protiv ponijemčenja svoje gautske univerze, kaošto i protiv njezinog pofrancuzenja. Istina je, oni ne ljube Nijemca, ali ih niti ne mrze, kako bi mnogi željeli; pače mnogi njihovi političari počeli su uvidjati, da u jednoj Belgiji, koja bi bila od Francuza ovisna nije se ni nadati, ako ne vječnom zapostavljanju Flaminaca sprama Valoncima. Ovo spoznanje vlastite koristi baca Flamince u naručaj Nijemaca, s kojima su srodniji. Po samoj naravi stvari, ovi Nizozemci (srodni su s njima) najvolili bi ostati Flaminci, Nizozemci, ali u najgorem slučaju vole se ponijemčiti, jer su i sami germanskog pokoljenja i narječja, negoli pofrancuzeni. To iskreno priznanje je početak nove periode u flaminskom političkom životu.

Valonci stanuju u južnoj Belgiji. Potiču od starih Belgijaca rimske Galije, gdje su se latinizirali zadržavši mnogo starinskih korjena svojeg keltijskog jezika. Broje do 4 milijuna duša. Imaju vlastitu književnost, ali se ta ne uzdiže nad vrijednost francuskog narječja.

Flaminci („Niskofranki“) su malen narod u sjevernoj Belgiji. 1830. g. odijelili su se od Nizozemske. Jezik i narodnost srodan im je i sličan nizozemskomu, s kojim nastoje njihovi književnici, da se prilagode. 1841. g. došao je njihov jezik prvog puta do ugleda sa gautskim sveučilištem.

Živjeli su u zajedničkoj državi Belgiji po načelu jezične jednakopravnosti. Bilo je medjusobnih borba dosta i preveć. Od 1874. god. datira zakon, kojim se uredilo jezično pitanje nastojanjem katoličke vlade, koja mnogo decenija ravna malenom kraljevinom. Zakon se temelji na načelu jednakopravnosti, te nijedan jezik ne smije ni zapovijedati ni podvrći se drugomu. Da bi se ovo načelo štovalo, ne bi se dogadjale sadašnje krivice i osobna grdjenja, što su predznaci skorašnje propasti.

To nije ni čudo sada, jer je rat svuda raspalio strasti i povećao nesuglasice.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Zapadno Čartoriska odbili smo rusku navalu. Zapadno Rafalovke bacile su austro-ugarske čete, praćene od vatre njemačkih baterija, neprijatelja na Styru natrag. Kod toga dopade se naših ruku 7 časnika, 200 momaka i 8 mitraljeza. Inače ništa novoga.

Talijansko bojište.

Talijani su se opet počeli natezati za osvojenje Gorice. Za stanke iza treće bitke na Soči uvrstiše naknadnu momčad te sakupiše nove čete u Goričkoj. Jučer započeše nakon višesatne žestoke topničke pripreme na čitavoj fronti od Plave do Monte dei sei busi sa jakim silama sveopću navalu. Valjani branioci, suzbiše nanovo, djelomice vatrom, djelomiće šakama, neprijatelja uz najteže gubitke. Neprijatelj je prošla sasma volja za navale u večernjem nevremenu za ovaj dan.

Srpsko bojište.

Istočno Trebinja suzbili smo jaku crnogorsku navalu. Neprijatelj je pretrpio silne gubitke. Austro-ugarske čete, koje prodiru od Užica prama jugu, prevalile su polovicu puta do Nove varoši. Sjeverno-istočno Ivanjice bacili smo neprijatelja iz više pozicija na šilemenu Bemerna. Njemačke divizije generala Kövessa potisle su Srbe u predjel Stolovi-planine. Istočno odavle izvojštile su si austro-ugarske čete put na brda Krnja-Jela i Pogled. U Trsteniku palo je 1000 Srba u naše ruke. U Vrnjačkoj banji ostavili su Srbi jednu poljsku bolnicu sa 1000 ranjenih vojnika, časnika i jednim liječnikom. Vojska Galwitzeva bori se sjeveroistočno Brusa i na sjevernom podnožju Jastrebac-planine.

Bugarske čete prekoračiše kod Aleksinca Moravu.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 11. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Kod Kemmerna smo suzbili jučer tri ruske navale, koje je poduprla vatra sa brodova. Noću su se naše čete povukle prama osnovi iz šumskog predjela kod Šloka, kojeg je kiša zadnjeg dana promjenila u močvaru, a da nas nije neprijatelj priječio. Kod Bersemünde, jugoistočno Rige, nije neprijatelj uslijed naše vatre mogao provesti svoje navale. Kod malog nasrtaja zarobili smo preko 100 Rusa.

Balkansko bojište.

Tjeranje Srba u planinama jugoistočno zapadne Morave napreduje uspješno. Zarobili smo preko 4000 Srba. Vojska Bojadjeva prešla je Moravu na više mjesta.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 10. novembra. Službeno javlja se: Naše su vojske proslijedile proganjanjem potučenog neprijatelja uz lijevu obale Morave. Svakim danom raste plijen po gradovima, što smo zaposjednuli u dolini Morave i uzduž moravske željeznice.

Dopisni ured.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 11. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti nema ništa važnijega. Kod Seddil-Bahra uništili smo neprijateljsko bacalo mina. Na lijevom krilu upalili smo lagum i uništili njime rov, kojim se je neprijatelj približavao.

Povratak Buriana.

Beč, 11. novembra. U Berlinu nastavio je Burian pregovore sa odlučujućim osobama. Večeras vraća se naš ministar za izvanjske poslove u Beč.

Grčka neutralnost srpski uzmak.

Paris, 11. novembra. „Echo de Paris" javlja iz Atene: Financijski ministar Dragumis izrazio se pred nekolićinom žurnalista, da se u grčkoj diplomocija pretresuje sa zabrinutošću slučaj, da bi austro-ugarske i bugarske čete bacile Srbe i njihove saveznike na grčko tlo. Uslijed svoje neutralnosti morala bi Grčka razoružati Srbe i njihove saveznike.

Gdje je srpski glavni stan?

Atena, 10. novembra. Preko Londona doznajemo: Srpski glavni stan prenešen je u Rašku u sjeverno-zapadni dio Novog Pazara.

Politički atentat u Kitaju.

Šangaj, 11. novembra. Vojnički guverner admiral Čengjučeng umoren je od dviju neprijatelja monarhije, koji su izhitali na njega 18 hitaca, na putu k japanskom poslaništvu, kamo je išao na krunidbeno primanje. Njegov je tajnik bio teško ranjen.

Razne vijesti.

Pozivna obznana. Osobe podložne austrijskom i ugarskom narodnom ustanku, za koje se kod pregledavanja do dolje odredjenoga roka za dolazak pod barjak nadje, da su sposobne za službu pod oružjem i u narodnom ustanku, a rodjene su u godinama 1875., 1876., 1877., 1891. i 1895., valja da dodju pod barjak, ako nijesu već uzete u službu pod oružjem ili ako nijesu radi obzira javne službe ili javnoga interesa na odredjeno vrijeme riješene od te službe, i treba da se dne 16. novembra, 1915. nadju kod c. i kr. popunitbenog kotarskog zapovjedništva, dotično c. kr. domobranskog popunitbenoga kotarskog zapovjedništva (popunitbenoga kotarskog zapovjedništva zemaljskih strijelaca), kako je naznačeno u njihovoj iskaznici narodnog ustanka.

Osobe, koje su rodjene u gore naznačenim godinama i za koje se kod naknadnih pregledavanja poslije toga roka za dolazak pod barjak nadje, da su sposobne, imaju doći pod barjak za 48 sati poslije svojega pregledavanja.

Za one osobe, koje radi prolazne bolesti imaju doći pod barjak tek u kasnijem roku, nego što za njih vrijedi po gornjim odredbama, vrijedit će rok, što je za to odredjen i što se vidi iz iskaznice narodnog ustanka.

Osobe podložne narodnom ustanku valja da u dan, što je odredjen za njihov dolazak pod barjak, dodju u opće najkasnije do 11 sati prije podne. Eventualna pomanja prekoračenja te ure dopuštena su samo onda, kad se mogu obrazložiti saobraćajnim prilikama.

Ako je c. i kr. popunitbeno kotarsko zapovjedništvo, dotično c. kr. domobransko popunitbeno kotarsko zapovjedništvo (popunitbeno kotarsko zapovjedništvo zemaljskih strijelaca), što je naznačeno u iskaznici narodnoga ustanka, medjuiim promijenilo svoje sjedište, mogu osobe podložne narodnom ustanku, što su upućene na to zapovjedništvo, doći pod barjak takodjer k c. i kr. popunitbenom kotarskom zapovjedništvu, dotično c. kr. domobranskom popunitbenom kotarskom zapovjedništvu (popunitbenom kotarskom zapovjedništvu zemaljskih strijelaca), koje je najbliže njihovu boravištu.

U interesu je svake osobe podložne narodnom ustanku, koja ide pod barjak, da ponese jedan par jakih postola valjanih za upotrebu na vojni, vunenoga rublja, po mogućnosti obojaka od ovčje vune, zatim posudu za jelo, žlicu, nož i vilice, pa potrepštine za čišćenje. Za donesene postole i vuneno rublje dat će se naknada, koja će se utvrditi procjenom, ako se pokaže, da su ti predmeti sasvim dobri za upotrebu na vojni. Takodjer se preporuča, da se ponese hrane za dan dolaska, a za to će se dati utvrdjena naknada.

Iskaznica narodnoga ustanka daje, kad se ide pod barjak, pravo na besplatnu vožnju željeznicom — izuzevši brze vlakove — a prije početka toga putovanja valja dati na putničkoj blagajnici početne stanice udariti na nju biljeg.

Gornji saziv vrijedi takodjer za bosansko-hercegovačke obvezanike u evidenciji druge rezerve, koji su rodjeni u godinama 1875., 1876., 1877., 1891. i 1895. i za koje se kod pregledavanja našlo, da su sposobni za službu pod oružjem, te se oni imaju u gore naznačenom roku naći kod c. i kr. popunitbenog kotarskog zapovjedništva, kojem pripada njihovo boravište.

Tko se ne pokori ovoj sazivnoj zapovjedi, kaznit će se strogo po zakonima. što postoje.

Od c. kr. kotarskoga poglavarstva.

Za novu podmornicu „U XII". U Kanfanaru sabrao se iznos od 129 K 62 h za gradnju nove podmornice, kojeg su darovali: N. N. K 2, Russian Ivan 1, Basilisco Roman 5, Don Sutić Nikola, župnik 10, Basilisco ud. Marija 3, Don Lazzarich Antun, koperator 4, Growetz Marija 2, Marić Martin 2, Marić Martin 1, Božac Lovro 2, Bančić Marija 2, Tunčić ud. Marija 2, Jelenić Marija 1.20, Pučić Katarina 2, Debeljuh Miho 2, Matika Ivan 2, Basilisco Katarina 6, Miličić Ivan 4, Červar Eufemija 2, Debeljuh Ivan 1, Rovis Ivan 2, Okret ud. Marija 2, Morožin 2, Miličić Mihovilo 2, Radetić Martin 2, Cerin Petar 2, Franinović Ivan 2, Mišan Antun 2, Prosina Mate 1, Cerin Antun 2, Burić Ivan 2, Jelenić Marijana 2, Modesto Josip 2, Burić Martin 2, Cleva Andjelo 5, Turčinović Ivan 2, Piculić Josip 2, Tanković Eufemija 1, N. N. 4.42, Stergar Ivan 3, Miličić Marija 2, Sotte Guido 1, Rabar Martin 2, Suran Anton 2, Rabar Gašpar 2, Vičić Katarina 2 Banko Ivan 2, Vičić Martin 2, Pokrajac Nikola 2, Miličić Ruža 2, Burić Božo 2, Korević Barbara 2, Radetić Antun 2, Burić Vinko 2, Radetić Šime 2, Paučić Ivan 1.

Starija osoba, koja može položiti jamčevinu, traži se za jednu prodavaonicu duhana. Upitati se kod uprave lista.

Osudjen talijanski vojnik. „Messaggero" javlja, da je neki talijanski vojnik bio osudjen na tri mjeseca zatvora, jer je širio besmislenu vijest, da je on jednog austrijskog generala ulovio u zamku. List javlja, da je državni odvjetnik izvrgavao ruglu talijansko novinstvo, koje takve stvari vjeruje.

✝

Duboko ganuta, javlja potpisana svoj rodbini, prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da im je srdačno ljubljena kćerka

Milica Radošević

dne 6. studena o. g. u 1 i pol godine svoje mladjahne dobe u Gmündu u Gospodinu preminula.

Medulin, dne 11. studena 1915.

Razcviljena obitelj Radošević.

HUMORESKA ĆIĆA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

— Ne prenavljaj se tako glupo, — vikala je nada mnom moja žena, — i ne misli, e imaš posla s nezrelom djevojčicom, kojoj možeš da nabajaš ma bilo što! Kako možeš tvrditi, da nijesi imao ni o čemu pojma, a večer sjediš kod „Mjeseca" s onom dangubom i novinskim piskaralom, koji je uostalom i predsjednik, što li vašega pijanoga kluba. Na čast bilo i tebi i drugima! O jadnih li nas žena kraj tako kukavnih muževa!

— Ta, dušice, ne govori tako! — mirio sam ju ja. — Tako mi moje ljubavi prema tebi, ja sam nevin, posve nevin!

— Bježi, bježi, o kakovoj mi to ljubavi buncaš! Ha, ha, ha! Da dotična ljubiš, ne bi te bilo u onom kolu! Nesrećne li mene! Ej da sam to znala prije dvije godine! I ovo? Nevolja i sramota, vječna sramota! Svojoj vjenčanoj ženi pa ovako! Ta meni je da poludim, a tako je nama svima, koje smo kod „Danice". Što smo eto tužne dočekale! To li je, je li, priznanje, za mukotrpni i naporni naš rad? Bože, Bože, smiluj mi se!

I ovako i slično je eto išlo danas, išlo sjutra, išlo kroz nekoliko dana svakom zgodom. Ne ženi, nego meni je bilo da poludim!

A nije bome bolje bilo ni onim ostalima, kako sam razabirao iz njihovog jadovanja, kad bismo se u veće sastali kod „Mjeseca".

Najgore je dakako prošao kod svega toga urednik Joško. Njegova mu je gospodarica, članica „Danice", u koje je stanovao već preko deset godina, smjesta otkazala stan i opskrbu, tako te je jadnik morao da se posve sklone u gostionu „Mjesecu", vlasnici trgovine s rubljem i obuvalima, morao je na vrat na nos da plati znatan dug, koji je po dosadašnjem običaju i usmenom ugovoru imao da isplati tek o Novoj godini, nekoliko je gospodja obustavilo u njegovom listu oglašivanje stanove i onog ostalog, a dapače i debela udovica Malvina mu je pisala, neka bi dušice obustavi štampanje njezine „ženidbene ponude", koja se je već preko pet mjeseci na posljednjoj strani Joškovih novina nalazila. Većina mu je članica „Danice" uskratila kao po dogovoru odzdrav, a liječnik nas je posve ozbiljno uvjeravao, e mora urednika Joška pošto poto po „nalogu" svoje žene kao predsjednice „Danice" da pozove na dvoboj, jer je ovaj teško povrijedio čast čitavoga društva.

Da, da, Joško, jadni Joško! Sve se je otvo survalo bilo na njegovu glavu, jer žene nikako nijesu mogle da vjeruju, e je „Priposlano" doista priposlao novinama jedan od „uvaženih pretplatnika", i sve kad bi to i bilo, on kao urednik i naobražen čovjek nije nikako smio da „gnjusni taj pamflet" proti „Danici" uvrsti u svoj list, jer da je dužnost novina podupirati sve ono, što je lijepo, plemenito i dobro, a sve to da je usredotočeno u „Danici".

A — da ne tajim — počeli smo bome i mi najednom nekako poprijeko gledati na Joška. Neka nam to nitko ne uzme za zlo, jer vjerujte mi, i Vam bi dosadio, i te kako dosadio onaj kleti bračni život, kojim smo eto već nekoliko dana živjeli. Da, istina je! Joška smo počeli nekako poprijeko gledati, jer je u njegovoj glavi niknula bila „ideja" o „Priposlanom", koju smo mi duduše oduševljeno prihvatili i sami pomagali kod sastavljanja dopisa, ali kad smo se eto uvjerili, da je ta „ideja" bila jalova i da smo samo mi nastradali — ej tad....? Zar ne? I što ćete, ljudi smo svi, ljudi, grješni ljudi! Tko može, neka se baci na nas kamenom!

Jasno je bilo, svakim danom sve jasnije, da ova ljuta borba izmedju „Danice" i „Mjeseca" ne smije dulje da potraje, jer inače tkozna do česa bi još moglo da dodje. Naše žene nijesu popustile a niti za dlaku, one su vodile i nadalje uspješnu ofenzivu. O kakovoj odgodi „dobrotvorne" zabave ni govora, što više, i „Danici" obdržavala su se sjednice redovito svaki dan kroz čitavo poslijepodne do kasne večeri.

„Mjesec" je bio pobijedjen, sjajno pobijedjen. Trebalo se je predati, časno predati, jer nema smisla, da se nastavi borba, u koju bi malo po malo mogao da se umiješa čitav naš gradić i podijeliti na dva dušmanska tabora.

Časno se predati i položiti oružje!

(Dalje slijedi.)

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 13. studena 1915. | Broj 122.

Grčka oružana pomoć Bugarskoj?

Brzojavne vijesti.

Kritični satovi u Grčkoj.

Raspust grčke komore.

Atena, 12. novembra. (D. u.). Reuter javlja: Grčka je komora raspuštena. Novi će se izbori provesti 19. decembra.

Uzbudjenost u Ateni.

Atena, 12. novembra. (D. u.) Havas javlja: U diplomatičkim krugovima vlada neka uzrujanost. Obdržavalo se je ministarsko vijeće, kojemu je prisustvovao šef generalnog stožera Dusmanis.

300.000 Grka u Solunu.

Berlin, 12. novembra. U Solun su stigle nove grčke čete, tako da broj grčkih četa u Solunu i solunskom vojnom kotaru iznosi 300.000 momaka.

Ugovor izmedju Grčke i Bugarske.

Lugano, 12. novembra. „Idea Nazionale“ izvješćuje iz diplomatskog izvora, da faktično postoji ugovor izmedju Grčke i Bugarske, koji Bugarskoj osigurava oružanu grčku pomoć, ako to iziskuje grčko-albanska politika.

Rat u Srbiji.

Bugarske pobjede protiv Engleza i Francuza.

Sofija, 12. novembra (D. u.). Izvještaj od dne 10. novembra: Danas smo postigli u prostoru Gradska i Klepe planine uspjehe protiv Engleza i Francuza koji su kušali nasrtajem, da prodju na desnu obalu Vardara, no bili su ipak odbačeni i progonjani. Na drugim je frontama položaj nepromijenjen. Nastavlja se proganjanje neprijatelja.

Vojvoda Putnik još uvijek vrhovi zapovjednik.

Pariz, 12. novembra. (D. u.) Havas javlja: Ovdješnje je srpsko poslanistvo izjavilo, da vojvoda Putnik sam i dalje vodi srpsku vojsku. Srpska vlada ne misli na mir. Srbija će se boriti do zadnjeg uzdaha.

Dodjite brzo u Macedoniju i pomozite nam.

Baru, 12. novembra. Neutralni švicarski „Bund“ piše:

Kod Strumice započeta francuska akcija još se uvijek nije mogla razviti i potrebna su joj još daljna pojačanja da bude sposobna za život. Zbog toga je problematično, da li će uspjeti uspostaviti spoj s dijelovima srpske vojske, te ga održati. Da li će se Srbi moći ustaliti u svojim položajima na Kosovom polju i kod Mitrovice, ili će biti primorani da se povuku preko Prizrena, ovisi od operacija progonitelja i od snage pomoći četvornoga saveza. Glede toga morali bi blizi dani donijeti odluku. Oslobodjenje srpske vojske ne bi bilo ovdje lako kao ono belgijskih četa kod Antwerpena. Pokušaji saveznika da se iskrcaju na turskoj i bugarskoj obali, nijesu uspjeli te su još i bezizgledni. Na poluotoku su galipoljskom strieljački jarci puni bolesnika. Ako Turci ukopaju dobavljene im teške mužare, postati će položaj englesko-francuske vojske upravo očajan.

Jasno je, da je srpska vlada uz ovakve prilike očajna i da je očajan proglas ministra Pašića, kojim poziva zadnju pomoć. Brzojav, što ga je dne 9. o. mj. poslao u Solun završava riječima:

„Dodjite brzo u Makedoniju i pomozite nam!“

Poruka ententina generala.

Sofija, 12. novembra. General Serrail saopćio je po srpskom konzulu u Solunu, neka se srpska vojska što brže povuče u Albaniju, jer savezničke čete, koje vojuju na jugu, ne mogu da na dugo vrijeme zaustavljaju Bugare.

Bitolj.

Berlin, 12. novembra. Iz Soluna se javlja: Sad se još suzdržaje željeznički promet na pruzi Solun-Bitolje samo još do Florina. U Bitolju vlada strava. Srbi su već posve napustili grad. Zasnovana je gradjanska četa, da spriječava pljačkanje. — „Na pruzi Krivolak-Dževdželija promeću samo vojnički vlakovi. Englezi dopremaju u Dževdželiju svoje teške topove.

Albanci protiv Srba.

Hamburg, 12. novembra. „Hamburger Fremdenblatt“ „javlja iz Pariza: „Agenca Havas“ izvješćuje iz Soluna: S dobro se upućene strane javlja, da su Albanci pohvatali odnosno poubijali mnoge srpske pribjeglice u Albaniju. Zato se mora požuriti sa iskrcavanjem francuskih četa.

Bugarski sudovi u Srbiji.

Budimpešta, 12. novembra. „A Vilag“ javlja iz Sofije: Bugarska je vlada zaključila, da otvori u osvojenoj Srbiji 80 sudova prvog i drugog stepena.

Prenos municije po Dunavu.

Lugano, 12. novembra. „Corriere della sera“ javlja iz Bukarešta: Transporti njemačke i austrijske municije po Dunavu u Bugarsku i Tursku bivaju svakim danom u većoj mjeri. Austro-ugarski i njemački brodovi dolaze nesamo u Vidin nego i u Rušćuk. Osim municije prevažaju se i automobili i teretni vozovi.

Srpsko ministarsko vijeće pod zaštitom granata.

Sofija, 12. novembra. U zgradama, gdje je u Nišu prije ispražnjenja grada bilo držano ministarsko vijeće, kaošto u stanovima ministara, nadjena je množina ručnih granata. Izgleda, kao da su se ministri bojali, da će se narod pobuniti, da će se morati braniti kod eventualnog napadaja.

Ententa.

Otvorenje Dume.

Berlin, 12. novembra. „Lokalanzeiger“ javlja, da će se Duma sastati koncem novembra.

Ratno povjerenstvo u Engleskoj.

London, 12. novembra. (D. u.) U dolnjoj kući izjavio je Asquith, da će se ratno povjerenstvo u odsutnosti Kičenera sastojati iz pet članova i to će biti: Asquith, Balfour, Lloyd Georg, Bonarl i Mackenna.

Italija će navijestiti rat Njemačkoj.

Pariz, 12. novembra. „Petit Journal“ piše, da nije daleko čas, kada će Italija navijestiti rat Njemačkoj.

Na jugozapadnoj fronti.

Borbe oko Gorice.

Berlin, 12. novembra. „Berliner Tagblatt“ piše: Bojevi zadnjih dana išli su za tim, da se osvoji Gorica. Talijanci su zdvojnim napreznjem kušali da probiju frontu. Njihove su borbe bile otešćane olujom. Osobito je dne 3. novembra bijesnila strahovita oluja. Djelovanje letica se svakim danom ipovećava, te izgleda, da su Talijanci prepustili ovu zadaću Francuzima, koji pokazuju osobitu odvažnost i sposobnost. Stanovništvo je u Gorici posve mirno. Prekjučer su n. pr. bile usmrćene u jednoj sobi 4 sestre, a peta je ostala na životu. Mnoge su ulice zatvorene radi topovske paljbe. Naravski i sve su škole zatvorene, a isto i crkve. Usprkos toga nije grad tako oštećen, kako mnogi misle. Letioci su nekidan bacali u grad listiće na kojima je bilo napisano: „Dragi Goričani! Dne 25. oktobra bit ćemo u Gorici!“ Nu nisu mogli obdržati riječi. Sela u okolici su mnogo više trpjela negoli grad. Dolnji dio Svete Lucije je posve porušen. I pučanstvo po selima se hrabro drži. Djeca se posvuda igraju po cestama kao u mirno doba.

Razno.

Glasovi o putovanju Bülova.

Beč, 12. novembra. Vijesti, koje se stavljaju u svezu sa boravkom Bülova u Švici, e bi ovaj imao putovati u Madrid, i da se je za to pitalo dozvolu u Rimu, ne odgovaraju istini. Poluslužbeni talijanski listovi tu stvar dementiraju. U istom se smjeru stvar dementira i iz Madrida, te se veli, da tamo nije ništa poznato o kakovoj političkoj misiji kneza Bülova. On je putovao u Švicu, da posjeti svog bolesnog brata.

Austrijski poslanik u Beogradu.

Budimpešta, 12. novembra. Bivši austro-ugarski poslanik u Beogradu, barun Giesl, stigao je parobrodom „Budapest“ u Beograd. Sa svojom je gospodjom posjetio zgradu poslaništva. Našao je, da je netko provalio u njegov pisaći stol, te izgleda, kao da bi bio tražio tamo važna spise. Jedna je soba opustošena po jednoj granati, inače je stan netaknut.

Izgon francuskih redovnika i redovnica iz Bugarske.

Sofija, 12. novembra. Francuski redovnici i redovnice, koje se nalaze u Bugarskoj, prosto su upućeni, da za tri dana ostave zemlju. Oni će otputovati u Rumunjsku. Škole, u kojima su podučavali, su zatvorene.

Dignuće protivupoljskih naredaba.

London, 12. novembra. „Times“ javlja iz Petrograda: Ministar je unutrašnjih poslova izjavio, da će zagovarati dignuće svih ukaza i naredaba, koji ograničuju prava Poljaka, i to s razloga, što su Poljaci prolijevali svoju krv za Rusiju, te što su pokazali svoju vjernost i odanost prama državi.

„Birževija Vjedomosti“ s istih razloga žele da budu dignuta i sva druga ograničenja za druge narodnosti.

Ofenziva na Crnu Goru.

Došao na red i najsitniji od naših protivnika, Crna Gora, koja će sada iskusiti gorke ratne dane i na svojim granicama. Ofenziva protiv nje provadja se po planu, koji je zajednički izradjen i protiv Srbije i protiv Crne Gore. Ne smije se s toga nova ofenziva shvaćati posebnim ratištem, nego mora se procijenjivati sa općeg i višeg gledišta ukupnog našeg ratnog plana na balkanskom poluotoku uključivši takodjer naše ciljeve protiv francuskih i engleskih četa u Macedoniji i protiv eventualnih talijanskih iskrcavanja u Albaniji.

Početak nove ofenzive i prenos rata na hercegovačko i crnogorsko tlo bio je prijekom vojničkom nuždom, da se Srbi mogu opkoliti. To će se i zbiti, dok prodremo samo kroz crnogorske klance i gore, te potučemo njihove malobrojne čete. Po tom uhvatiti ćemo glavne srpske sile i sa boka, potisnut ih k moru i oboriti predaju.

Posljednjih se je godina jednakom brigom računalo sa slučajem rata s Crnom Gorom, kaošto i sa Srbijom. Naši su vojnički krugovi doista smatrali uvijek Crnu Goru naravnom saveznicom Srbije i naravnom austrijskom neprijateljicom, ne obaziruć se na mnoge ukočena diplomatska sporova med beogradskim i crnogorskim kraljevskim dvorom i ne vjerujući bezbrojnim izjavama odanosti starog Nikite prije Skadarske krize, radi mnogih ljubavi, koje je od Austrije darežljivo i zahvalno primio.

Naše je vojničko vodstvo cijenilo uvijek Crnu Goru protivnikom, s kojim nije baš lahko izići na kraj, usprkos maljašnosti, siromaštva i malog broja njezinih stanovnika. Naš je glavni štop bio uvijek čvrstog uvjerenja, da rat poduzet protiv malenih i neorganiziranih gorskih četa nije brzi posao; jer su Crnogorci od prirode ratoborno pleme, koji imaju za svoju obranu prirodnu tvrdjavu, svoje gore bez puta i vode. Teških neprilika pruža prevažanju moderne vojske i njezinih topova takovo zemljište. Tromoj modernoj vojsci stoji nasuprot gipkost i izmicavost lakopetih crnogorskih opančara.

Teško je od njih obraniti osobito prednje i stražnje čete, dok oni uvijek uzmiču pred glavnim četama, da ih povuku u klance ili u kakvu kotlinu med bregovima. Većim četama nijesu Crnogorci sposobni da se opru. Nikita kušao je modernizirati svoju vojsku, ali Crnogorac ne će da plete kotac na ino nego njegov otac; on je kao stvoren samo za mali rat, guerilu. Pokus s evropskom taktikom izjalovio se potpunoma pod Skadrom i na Bregalnici. Formiranje moderne vojske ne ide Crnogorcima u glavu, jer se ih ne može dalje usavršivati u vodjenju rata, van iz njihovih tradicija.

I 1912./13. godine proslavili su Crnogorci svoju hrabrost i preziranje smrti Nije ni čudo, jer maleno crnogorsko dijete uvijek sluša i najčešće upotrebljava rečenice: „što misliš, ja se ne bojim“ — „ne boj se, nije me od tebe strah“, makar bilo njegov protivnik veći i jači.

Iza krvavih gubitaka u balkanskim ratovima i proti Albancima kruto je opao broj za boj sposobnih Crnogoraca. Ni nova dobivena područja u Sandžaku i sjevernoj Albaniji nijesu sasvim nadoknadila silni broj poginulih.

Sada im vojska dosiže najmanje 40, a najviše 50 hiljada borioca. Ali k njima treba pribrojiti još nešto Srba, što su pred austrijskom vojskom u Crnu Goru utekli. Broj Srba medju crnogorskim četama sve to više raste.

Po svemu tomu imat će naše čete na razmjerno uskoj fronti dosta jake čete proti sebi. U teoriji, kaže bečki list „Rundschau“, po kojoj ovaj članak donašamo, ima Crna Gora dosta branioca; ali ih je naša ofenziva potisnula s nekih mjesta i napreduje po primljenim vijestima sa ratišta.

Spaljivanje poginulih u ratu.

Crtica iz ratne povijesti. — priopćio B.

Po tužnim onim krajevima, u kojima su bijesnile i još bijesne nemile krvave borbe, donoseći smrt tisućama i tisućama ratnika, vidjevaju se gotovo na svakom koraku grobni humci, pod kojima snivaju vječni sanak klonuli mrtvi junaci bilo pojedince, bilo u skupinama. Tuj leži priprosti vojnik uz časnika, ondje prijatelj do svoga neprijatelja, ta smrt je izjednačila bila sve bez razlike. I tkozna, koliko će i koliko rodjaka iza svršetka rata hrliti do ovih pripostih i jednostavnih mogila, da iskažu posljednju počast i izlije bolnoga srca posljednji pozdrav svojim milima i dragima, tješeći se barem tim, da im mrtvi ostanci počivaju u materi zemlji, iz koje će ih jednom dignuti glas nebeske trublje.

Tako danas. No povijest nam je sačuvala primjera, da nijesu mrtvih ratnika svagdje zakapali u zemlju, nego ih — pogotovo kad je bilo veoma mnogo uginulih — spaljivali. Činili su to ili iz zdravstvenih razloga, da se primjerice ne raznesu kužne bolesti, ili pako radi toga, što nije dostajalo vremena, da ih barem kako tako dostojno sahrane.

Ne spominjući stare narode navest ćemo ovdje nekoliko takovih primjera iz novijega doba.

Za poznatog nesrećnog pohoda Napoleonove velike vojske u Rusiju godine 1812. spališe Rusi 253.000 lješina neprijateljskih, t. j. Napoleonovih vojnika, dok ih 243.600 pokopaše. U guberniji Moskva spališe 50.000, Minsk 59.000, Smolensk 71.000. Vilna 72.000 i u guberniji Kaluga 1000 ratnika, a usto i 92.000 konja.

Godine 1814. spališe pred Parizom u roku od četrnaest dana preko 4000 palih vojnika iz zdravstvenih razloga, a godine 1855 mjeseca lipnja u Nikaragui ukupno 100 palih vojnika i 3 časnika sjeveroameričke vojske.

Iza glasovite bitke za njemačko-francuskog rata kod Sedana zadavahu godine 1870. i 1871. skupni grobovi poginulih vojnika velikih briga belgijskoj vladi, jer su se ti grobovi nalazili tih uz belgijsku granicu, a iz njih se je širio po zdravlje ubitačan dim i silno nezdrav zadah. Uz privolu koli Njemačke toli Francuske odredio je belgijski vrhovni zapovjednik Crêteur, da se te napola već trule lješine spale. Otkopaše grobove i nasuše u nje velike množine smole, koju upališe petrolejem i slamom. Nesnosni onaj vonj po truleži ublažiše pomoću klorovog vapna. Na taj su način spalili za vrijeme od jednog sata u svim gomilama ukupno 45.855 ljudskih lješina. Na to nasipaše u jame negašeno vapno, i pokriše ih zemljom i posipaše na nje zob. Zadaha je od truleži posve nestalo.

U Kinesko-japanskom se je ratu godine 1894. opet pružila bila zgoda za spaljivanje uginulih Japanaca. Spaljivahu sve ratnike, ne samo one, koji su pali u boju, nego i one, koji su poumirali po bolnicama i lazaretima, bili oni jednostavni vojnici bili opet visoki časnici, a dapače i vojskovodje. Spaljivanje se je obavljalo veoma svečano. Jedan je od svećenika držao nadgrobno slovo, dok su čete pravile propisanu počast. Za lijesovima su se vijali barjaci. Pepeo svakog pojedinog je vojnika bio sakupljen, spremljen u kockastu kutijicu i u veličajnoj povorci dopremljen do groblja, gdje je bio konačno sahranjen Napomenuti nam je ovdje, da se veći dio Japanaca i u mirno doba i u normalnim prilikama dade iza smrta spaljivati.

Za rata, koji su godine 1894. vodili u Dahome Francuzi proti kralju Behanzinu i godine 1895. na otoku Madagaskaru proti plemenu Hovas, spaljivali su Francuzi sve neprijateljske lješine, a slično su postupali godine 1896. Abesinci s palim Talijanima.

I u rusko-japanskom ratu 1905.—1906. sahranjivali su Japanci svoje mrtve drugove na isti način, kaošto prije u ratu s Kinezima.

I danas se opaža medju mnogim europejskim državama pokret, koji ide za tim, da se mrtvi ratnici na bojištu ne ukapaju u zemlji nego spaljuju u posebnim u tu svrhu priredjenim spremištima, tako zvanim „poljskim krematorijima", koja bi se prevažala od mjesta do mjesta. Kaošto svaka, tako ima i ova nova zamisao dobrih i zlih strana. Spaljivanjem bi se naime lješina zapriječile mnoge i mnoge pošasne i kužne bolesti, no da bi se to spaljivanje slaže s kršćanim čuvstvom i pijetetom prema pokojnicima, drugo je pitanje.

Podupirajte Družbu!

Kako je potonuo „U 3".

Kako se sjećaju naši čitatelji, naša se podmornica „U 3" nije više povratila sa svog križarenja mjeseca augusta. Po službenim talijanskim izvještajima, ova je podmornica bila potopljena dne 12. augusta u južnom Jadranskom moru, te je neprijatelj spasio drugog časnika i 12 mornara.

Sada se doznaje i za potankosti o zadnjem poduzeću junačkog zapovjednika podmornice „U 3" poručnika K. Strnada i njegove momčadi. Ove nam potankosti dokazuju, kako je podmornicu, koja je u boju postala nesposobna za manevriranje, zapovjednik uništio i radje poginuo, negoli se predao neprijatelju.

„U 3" je dne 12. augusta napadao talijanske i francuske ladje. Prije podne opazio je veliku talijansku pomoćnu krstaricu, koju je odmah napao. Lancirao je dva torpeda, kojima je križarica izbjegla. Punom parom napala je križarica „U 3", nu ovaj se je htio spasiti time, što se je spustio pod vodu.

Pošto križarici nije uspjelo, da potopi „U 3", bježala je brzo i pozvala na pomoć sve talijanske torpedolovce, koji su križarili u južnom Jadranu.

Križarica se „U 3" samo u toliko oštetila, što je ovaj mogao plivati samo na površini, a nije se mogao više spuštati pod vodu. Zapovjednik Strnad se je bio svjestan teške zadaće, da bi, vozeći se na površini, mogao pobjeći od svih strana dolazećim brzim torpedolovcima i torpedorazaračima. Cijelo popodne dne 12., slijedeću noć i dopodne dne 13. augusta posrećilo se podmornici „U 3", da je spretnim manovriranjem mogla skrivati se proganjajućem neprijatelju. Oko podne dne 13. augusta opazio je francuski torpedorazarač „Bisson" oštećenu podmornicu, te se približio brzinom od 30 milja. Zapovjednik je vidio, da tu spasa nema. Da je htio spasiti sebe i momčad, morao bi dignuti bijelu zastavu u znak da se predaje, kako je to učinio talijanski zapovjednik „Turbine" dne 23. maja, kad je vidio, da ne može pobjeći našim razaračima. Nu u riječniku austro-ugarskih mornara nema riječi „predaja", i mirno su naši očekivali tuču neprijateljskih granata. Zapovjednik je Strnad uništio svoju podmornicu radje negoli ju predati u ruke neprijatelju. Neprijateljski se je brod približio i spasio drugog časnika i 11 mornara.

Ispunjavajuć svoju dužnost do groba, očuvao je Strnad i njegova momčad čast austrijske zastave. Oni su uživali sve, što mora učiniti vojnik u svojoj nesebičnosti požrtvovanju za svoju domovinu. Najsjajniji lovor-list u njemu naše mornarice pripada zapovjedniku Strnadu i njegovoj momčadi.

Junački je Strnad rodjen 1885. Bio je odličan časnik. Posto mu je otac umro pred više godina bio je jedina potpora majke i sestre. Slava junacima!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U borbama sjeverozapadno Čartoriska zarobili smo jučer 4 časnika i 230 momaka. Kod Sapanova smo suzbili više noćnih navala. Iza naše fronte na Putilovki bio je zarobljen ruski časnik pješačke pukovnije 407., koji se je ušuljio kroz naše linije u austro-ugarskoj odori, da vrši izvidnu službu. Časničke su straže ustanovile, da su neprijateljske čete, nalazeće se na Korminu južno Garajmovke usmrtile naše ranjenike. Ovdje smo našli i ruske dečušne straže u austro-ugarskoj odori.

Talijansko bojište.

Nakon razmjerno mirne noći ponovila se jučer prijepodne žestoka talijanska topnička paljba na cijeloj fronti prekjučerašnjeg dana. Na to je neprijateljsko pješaštvo opeta neprestano navaljivalo na gorički mostobran i zaravanak Doberdob. Opet su se skršili svi juriši uz teške gubitke za napadače. Opet imadu naše čete sve svoje pozicije čvrsto u svojim rukama. Nasrtaji protivnika kod Zagore i u području Vršića dijelili su udes glavne navale. Na dolomitskoj su fronti više puta uzaludno navalili Talijanci i zadnjih dana na naše pozicije na vrhuncu i obronku Col di Lana. Službeni novinarski izvještaji talijanske vojne uprave o dogodjajima u ovom prostoru potpunoma su krivi, te se temelje samo na posve netočnim vijestima.

Srpsko bojište.

Na cijeloj su fronti u toku bojevi na progonu. U dolini Ibara njemačke čete zauzele su na juriš Bogutovac i visine s obje strane. Vojska Gallwitzova približava se vsinama šljemena Jastrebačkog-gorovoja. Ponovni plijen iznosi ovdje 1400 momaka, 11 topova, 16 vozova municije i jedan mostovni tren.

Bugarska je vojska izvojštila na cijeloj svojoj fronti prelaz preko Morave.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. novembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Ništa nova. Oborili smo vatrom tri engleska dvoplošca.

Rusko bojište.

Položaj je nepromijenjem.

Srpsko bojište.

Proganjanje se nastavlja. Južno crte Kraljevo-Trstenik presli smo prvo gorsko šljeme. U dolini Rasine, jugozapadno Kruševca, prodrle su naše čete do Dubca Dalje istočno stigli smo do Ribara i do Ribarske Banje, koja se nalazi tik on varoši. Jučer smo zarobili preko 1700 Srb i zaplijenili 11 topova.

Vrhovna vojna uprava

Engleski ratni kredit.

London, 17. novembra. (D. u.) dolnjoj kući izjavio je Asquith da je n istinita vijest, da bi bio Kićener njem ili kralju ponudio svoju demisiju. U da njem toku rasprave rekao je Asquith, d je srijedu stigla vladi ozbiljna vijes prama kojoj je bio prisiljen, da otpošalj Kićenera u orijent.

Ratni kredit od 400 milijuna sterlin bio je jednoglasno odobren.

Engleski brodovi — bolnice u Sredozemnom moru.

Berlin, 12. novembra. (D. u.) Wol javlja: Prema vijestima iz Španjolske zadnje se je vrijeme ponovno vidjelo en gleske brodove — bolnice na putu u Sr dozemnom moru. No upadno izgleda, št se ove vijesti šire otkada se u Sredozem nom moru nalaze njemačke i austro ugarske podmornice, te se opazilo da s sve prenakrcane na putu kroz Gibralta iz česa se dade posumnjati, da su krcat četama i ratnim materijalom.

Razne vijesti.

† Niko Perčić. Kako javljaju „Riečk Novi List", preminuo je na Voloskom 1(o. mj. pomorski kapetan Niko Perčić, veo ma cijenjena i štovana ličnost. Pokojni je u svojstvu kapetana „Ungaro-Croate mnogo godina uspjesno hodio po Kvar neru, te je medju izletnici uživao mnog simpatija. U koliko se ne varamo vidjeva smo ga redovito svake sedmice i u Pul u kavani „Narodnog Doma" kamo j zalazio da posjeti svoje znance i u nj hovim krugovima probavio za odmor Puli odmjereno vrijeme. Počivao u mir

Operna večer u kazalištu. Kako sm već javili, danas se navečer ponavlja gradskom kazalištu koncerat u korist C venog Križa, koji je prosle srijede onak sjajno uspio. Nekoja su mjesta u parter jošte slobodna, te se ih može kupiti k kazališne blagajne.

Darovi Crvenom Križu. Prigodom ždr banja dne 11. novembra ujutro u dru tvenoj pisarni crvenog križa izvučen bio broj natpoaručnika H., komu je izr čena uljena slika „Za volju ljubavi." nos od 400 K, što je tim ždrijebanje unišao, izručen je bio slikaru Merliću pjesniku Salingeru, koji su „Crveno Križu" darovali 200 K, na kojem daru i predsjedništvo ovim putem zahvaljuje.

Fotografični atelier podružnice „Crven Križa" nalazi se od dne 8. novemb Clivo S. Stefano. Slikanje uslijedju svako doba i to gradjanskih osoba i sk pina.

Podčasnik. Na Vaše pitanje možem samo tada odgovoriti ako nam javite t čan naslov Vaše majke gdje se sada n lazi.

(Feldpostkarten) za preprodavaoce 1000 komada dalje dobivaju se uz umj renu cijenu kod tvrdke Jos. Krmpotić

HUMORESKA CIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

A tako je i bilo. Urednik Joško morao je na jednodušni naš zahtjev objelodaniti u svom listu „Izjavu", u kojoj se žali, što je uvrstio ono nesrećno „Priposlano", no da je to učinio samo u najplemenitijoj nakani te da nikako nije njegova krivnja, što taj članak nijesu „nekoji čitatelji" dobro i pravo razumjeli, čemu potonjem uostalom se uostalom i ne treba mnogo čuditi, da je doista sastavljen i napisan prilično nejasno . . . . Uostalom, da iskaže list „Danici" dužno poštovanje i priznanje, pristupa uredništvo društvu kao član utemeljitelj, a i inače da će svakom zgodom najrevnije podupirati po slabim svojim silama njegove interese.

Na tu se je izjavu bura nekako slegla, a još se je više slegla, kad smo i mi ostali članovi kluba kod „Mjeseca" poslali „u znak protesta proti nedoličnim napadajima na nada sve zaslužno i uvaženo gospojinsko društvo „Danica" u mjestu" utemeljiteljni članovi njegovi. Platili smo u to ime za naše prilike priličnu svoticu, mrgodili se nekoliko dana i konačno se opet nekako oporavili od nemiloga poraza, jer se je i u naše domove povratio koliko toliko mir.

Velim, da smo se nekako oporavili bili od nemiloga poraza. Da, doista, oporavili smo se, ali nijesmo na nj zaboravili, niti smo s „Danicom" sklopili bili „iskreni" mir.

Odlučili smo da spremimo drugu navalu na društvo. Samo je trebala naravno da bude ta navala zgodnija i spretnija od prve. A to bome nije bilo lako, dà, bilo je nemoguće, kako smo doskora mogli da se uvjerimo. Htjeli smo da zavadimo pojedine članice „Danice" time, da medju njima izazovemo čuvstvo ljubomornosti, — podlo od nas, zar ne? — kanili smo, da pobudimo u njima nezadovoljstvo spominjući kod kuće svojim ženama, kako imade svaka njezina družica od „Danice" ljepšu i zahvalniju „ulogu" kod javne dobrotvorne zabave, negoli ona, — ukratko, pokušali smo i ovo i ono. Ali sve uzalud! Bile su složne, začudo složne, složne dapače i tad, kad je kojoj od njih suprug prema dogovoru u „Mjesecu" kupio iznenada skupocjeni šešir ili odijelo po najnovijoj modi. Bijeı si ga znao, kako ni ovo nije moglo da razbije njihove sloge i kako su tako vješto i junački mogle da prikrivaju svoju zavist. Dakako da je ta zavist bila veoma kratkotrajna, jer čim bi jedna od njih osvanula danas u novom šeširu ili novoj robi, eto za nekoliko dana njih svih obnovljenih — dakako iza „dirljivih bračnih prizora" na naš račun „izvan proračuna".

Predaleko bih zastranio, kad bih Vam spominjao sve ostale spletke proti „Danici", tek toliko spominjem, što Vam je uostalom već i poznato, da je „Mjesec" doživio lanjske godine potpuni poraz.

— Hoće li i ljetos tako biti? — pitali smo se ono veče u gostioni, kad smo sazanali bili svaki od svoje žene pod pečatom „strogo uredovne tajne" za „najnoviju novost".

— Ne, ne i ne! — grmio i orio se je jednoglasni naš odgovor. — Ne, ne i ne, pa bilo što bilo!

Prošlogodišnja nas je „borba" bila uputila, e je bez ikakove svrhe i koristi, da, e je upravo opasno dirati u „Danicu" kao društvo cjelinu, nego treba, hoćemo li da dodjemo do cilja, da medju pojedine članice rasijemo sjeme medjusobnoga nepouzdanja, i tu klicu treba kojega će se malo po malo razviti i niknuti razdor i nesl ga, koja će imati kao nužnu posljedi propast „Danice". A da to postignem treba da pogodimo njihovu „najosjetl viju žilicu".

Da, da, tako će biti, tako! Do to nas je zaključka dovelo lanjsko iskust Glavna je dakle naša zadaća bila, iznadjemo, koja je „žilica" kod ove one naše žene „najosjetljivija".

Ali stani, do bijesa! Rešetajući mi „Mjeseca" posve „diskretno" svoje že — a to je, mislim, medju iskrenim p jateljima dozvoljeno, pogotovo kad radi o njihovoj koži — uvjerismo se, svaka od njih ima svoju posebnu „n osjetljiviju žilicu".

Eto dakle novih poteškoća. I da r ovih na po puta sustanemo! Jok! Ne, kako ne!

Ne lažem, ako Vam velim, da me je crne ove dane zateklo predzorje još bu na u krevetu, jer sam si utuvio bi glavu, e moram ljetos ja da poda „ideju" za napadaj i borbu proti „D nici", „ideju" svakako zgodniju i uspj šniju od onih, što su ih svoj vrijem podali bili prijatelj Josko i oni ostali.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari Jos. Krmpotić, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj Josip Hain. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 14. studena 1915. | Broj 123.

Pobjedničko prodiranje u Srbiji nastavlja se.

Brzojavne vijesti.

Držanje Grčke i Rumunjske.

Francuska kritika o grčkom kabinetu.

Pariz, 13. novembra. Osobito oštro pišu protiv grčke vlade francuski socijalistički listovi: Grčka nema ministarstva, već samo pokrivalo za kralja Konstantina. Do malo dana će se i položaj na Balkanu tako promijeniti, da će i kralj Konstantin požaliti svoj korak.

Pred otvorenjem rumunjskog parlamenta.

Bukarešt, 13. novembra. (D. u.). U očekivanju sastanka parlamenta dovršeni su pregovori kod ministra predsjednika kao načelnika liberalne stranke. „Indipendance Roumaine" ustanovljuje, da su izjave dokazale, e opstoji izmedju Bratiana i ostalih stranaka potpuno sporazumljenje, što znači, da je velika većina rumunjskog naroda sporazumna sa vladom.

Vladina kriza u Rumunjskoj.

Budimpešta, 13. novembra. Dopisnik „Pester Lloyda" javlja iz Bukarešta: Na kompetentnom su mi mjestu izjavili: Vladine krize uopće nema. Pozicija je kabineta bolja nego ikada, a osobito ona ministra-predsjednika. Nu očekivati je, da će se u kabinetu dogoditi nekakve promjene.

U očigled zasjedanja talijanskog parlamenta.

Oštre navale na Salandru.

Lugano, 13. novembra. Colajanni je interpelirao vladu radi toga, što se isključuje časnike republikance od promaknuća. Odnošaj se izmedju revolucijonaraca i vlade silno pogoršao. „Popolo d' Italia" pozivlje intervencijonističke organizacije u boj protiv Salandre i parlamenta, ako odmah ne navijesti rat Njemačkoj.

Grčka pogibelj.

Lugano, 13. novembra. „Corriere della sera" donaša članak pod gornjim naslovom, u kojem veli da bi obzirom na to, što je Venicelos prouzročio pad ministra, morao kralj povjeriti vladu Venicelosu, koji bi tada navijestio i Bugarskoj i centralnim vlastima rat. Nu kralj je riješio kriz bez da bi niti govorio sa Venicelosom. Potučeni ministri ostaju na svom mjestu, te vlada ne će niti mijenjati dosadašnjeg programa. Francuski listovi shvaćaju, da se kriza za to tako riješila, jer se Grčka boji Njemačke, dočim engleski listovi misle, da će Grčka ustupiti na stran Bugarske i centralnih vlasti. Kaošto je Grčka zapustila Srbiju, tako će i ententu napasti. Čim bude potučena Srbija zahtijevat će Bugarska neka Grčka zarobi sve ententine čete. Ententina se je diplomacija na Balkanu posve osmješila. Izjavama grčkih poslanika u Londonu i Parizu nitko ništa ne vjeruje. Dok je Venicelos bio na vladi značilo je oboružavanje Grčke navalu na Bugarsku, nu danas njega nema, i mobilizacija Grčke je pogibelj za ententu.

Pozivi u Italiji.

Rim, 13. novembra. (D. u.). Novaci svih triju kategorija godine 1896. i kod naknadnih smotra sposobnim proglašeni rodjeni god. 1892., 1893. i 1894. pozvani su pod oružje.

Engleski poklisar otputovao iz Rima.

Rim, 13. novembra. (D. u.). Engleski je poklisar otputovao u Englesku.

Kičener u Rimu.

Rim, 13. novembra. (D. u.). Lord Kičener stigao je ovamo.

Rat u Srbiji.

Francuske čete u Srbiji.

Bazel, 13. novembra. „Temps" javlja iz Soluna: Francuski generalni stožer poslao je Srbima 2000 momaka sa gorskim topništvom u svrhu obrane prelaza Babune.

Položaj u Monastiru.

Lugano, 13. novembra. Magrini piše, da Srbi u Monastiru nijesu obljubljeni. 2000 bugarskih obitelji nastanjeno je u Monastiru, te su sve pod strogom paskom. Bugari, Turci i Albanci ne mogu unići u grad. Srbi se boje osobito bugarskih komitadžija. Monastir je posve odsječen od ostale Srbije. Engleski je konzul molio generala Sarraila, da pošalje čim prije čete u Monastir, jer da se je bojati bune protiv Srba. Sarrail mu je odgovorio, da ne može i u tu svrhu ništa poduzeti, jer nema dostatno četa.

Bijeg srpske vojske.

Berlin, 13. novembra. Ovdješnjem je bugarskom poslaniku stigla vijest, da su Bugari kod napredovanja na cesti Niš — Leskovac zaplijenili veliku množinu ratnog materijala, a medju time 60 topova najnovijeg sistema. Ovi znakovi jasno dokazuju, da se Srbi ne će više opirati u velikoj mjeri. Prama vijestima iz Lugana, Srbi namjeravaju uzmaknuti preko Ipeka, Podgorice i Virbazara u Skadar i Drač. U decembru zarobljeni austro-ugarski vojnici već su dopremljeni onamo, odakle će se ih odvesti u Italiju. U Italiji drže Srbiju izgubljenom.

Berlin, 13. novembra. „8-Uhr-Blatt" javlja iz ruske granice: Ruski listovi donašaju pojedinosti o položaju u srpskoj vojsci. Gubici iznašaju od 72.000—75.000 momaka. Timočka i Šumadijska divizija izgubile su 75 po sto svoje momčadi. Srpska vojska nije više u nikakvom doticaju sa ententinim četama. Disciplina nije već onakva kao na početku rata. Ogorčenost protiv Grčke i saveznika je velika. Nema više sredstava, da bi se srpski narod moglo spasiti.

Srpski kralj u Crnoj Gori.

Kopenhagen, 13. novembra. Srpske čete, koje bježe u velikom neredu, cijene se još samo na 80.000 momaka. Glasa se, da je srpski kralj već prošao crnogorsku granicu.

Plijen u Kruševcu.

Lugano, 13. novembra. Zastupnici Srbije i Crne Gore u Rimu izdavaju dnevno izvještaje iz kojih je razvidno, da su ono 130 topova, što je zaplijenjeno u Kruševcu, neuporabivi turski zaplijenjeni topovi.

Engleski ratni izvještaj o Srbiji.

Solun, 13. novembra. Engleska linija u Srbiji, koja je znatno ojačana, promaknuta je više na sjever. Time će napredovanje Francuza biti olahkoćeno. Iz sjeverne Srbije nema jošte pouzdanih vijesti. Jasno je, da je ovaj dio zemlje posve izgubljen. Englezi započimaju postavljati novi logor 10 km od Soluna.

Englezi hoće opet osvojiti Veles.

Basel, 13. novembra. „Baseler Nachrichten" javljaju iz Londona: Skoro svi engleski ratni dopisnici savjetuju, neka se ne navaljuje na bugarsku obalu, te preporučaju, da se opet osvoji Veles i cestu u Küstendil.

Njemački letjelac nad Solunom.

Solun, 13. novembra. Dne 7. novembra križario je nad Solunom njemački zrakoplov, te je letio najviše nad englesko-francuskim logorima.

S ruskog bojišta.

Japanski časnici u Besarabiji.

Bukarešt, 13. novembra. „Minerva" piše: Kod ruskih četa u Galiciji i Besarabiji je veliko pomanjkanje časnika, tako da vojnike vode samo japanski časnici.

Borba oko Dvinska.

Kopenhagen, 13. novembra. Borbe kod Dvinskog bivaju svakim danom žešće. „Riječ" piše, da bi Nijemci htjeli osvojiti Dvinsk prije nastupa zime, te dopremaju tamo svježe sile. U cijeloj su Kurlandiji Nijemci uredili jake obrambene linije. Oni će nastupiti na navalu čim dobiju dostatni broj četa i topništva.

Razno.

Put u orijent.

London, 13. novembra. „Times" piše: Glavni faktor vojničkog položaja u Srbiji jest otvorenje željezničke pruge preko Beograda u Carigrad. Srbi imadu još samo 30 milja ove željezničke pruge, koju će neprijatelji naskoro imati u rukama. Izgleda, da Srbi nisu bili u stanju porušiti ovu prugu. Centralne vlasti nemaju samo ovu prugu na raspolaganje, već imadu i slobodan put i preko Dunava. Municija se već ovim putem prevaža, te ćemo naskoro to ośutjeti na Dardanelima.

Odsudjeni Belgijanci.

Köln, 13. novembra. (D. u.) „Kölnische Zeitung" javlja, da je car Vilim na smrt odsudjenu groficu Belleville, gospodjicu Toulier i Luisu Severin pomilovao i pretvorio im kaznu na papino posredovanje u doživotnu tamnicu.

Engleski kredit.

London, 13. novembra. (D. u.) Asquith je izjavio u dolnjoj kući, da će kredit pokriti troškove do sredine februara. Ratni troškovi iznašaju dnevno pet milijuna. Zaključeno je, da se rat brzo nastavi u većoj slozi i sporazumu sa alijircima.

Iskrcavanja u Draču?

Lion, 13. novembra. „Republicain" javlja iz Pariza: Brodovi saveznika iskrcavaju u Bariju i Draču veliku množinu živeža i municije za srpsku vojsku. Osigurano je općenje i prenos živeža za Srbiju preko Crne Gore i Albanije.

Potopljen talijanski parobrod.

Rim, 13. novembra. (D. u.) Agenzia Stefani javlja: Na putu iz Porto Said nalazeći se parobrod „Firenze" bio je potopljen dne 9. novembra po austro-ugarskoj podmornici. Većina je posatke spašena. Parobrod je imao 4000 tona sadržine.

Churchil odstupio.

Loodon, 13. novembra. (D. u.) Churchil je predao Asquitu svoju demisiju pošto nije bio izabran u maleno ratno vijeće, te ne će ostati u nedjelovanju na mjestu sa dobrom plaćom.

Bombardovanje Mletaka i talijanska štampa.

Beč, 13. novembra. (D. u.) Bombardovanje Mletaka po našim hidroplanima uzbudilo je u Italiji veliku uzrujanost. Treba da se ustanovi slijedeću činjenicu: Talijanski su letioci dne 24. i 25. oktobra nesamo kako to donaša izvještaj Agenzie Stefani od 31. oktobra, bacali bombe na tvornice u Piranu i Mijama, nego su dne 24. oktobra bacali bombe i na otvoreni i neutvrdjeni grad Trst. Baš su ovog dana bacali Talijani bombe na šetalište sv. Andrej, gdje nema nikakvog vojničkog objekta, te su tri osobe mrtve i mnoge ranjene. Dne 28. oktobra i 5. novembra bacali su Talijani bombe na grad Miramar, koji takodjer nije nikakav vojnički objekt. Naprotiv naši su letioci bacali u Mlecima bombe samo na arsenal, a nikada na predmete koji služe u kulturne svrhe ili imadu historičku i gradjevnu znamenitost, a osobito nisu to nikada činili protiv crkava, ako ne da ih je neprijatelj upotrebio u vojničke svrhe. Naši su letioci baš pazili, da u Mlecima ne oštete historičke spomenike. Da je jedna bomba pala na crkvu S. Maria degli Scalzi koja se nalazi blizu centralnog kolodvora i istu oštetila nije krivnja letioca, već puki slučaj za koji letioc ne može biti odgovoran, tim više, što se bombe bacalo po noći.

Borba za Stir.

Naprijed! Pod punim mjesecom projezdismo kasom sa glavnim štopom divizije dvanaest kilometara, što rastavljaju Kolki od Omelne. Rijetki se hici čuju, inače mirna noćna tišina, koje ne prekida drugo do brzog topota konjskih kopita. Već pred nekoliko dana namjeravani prenos kvartira pao je baš u čas, kad je Kolki došao u opasnost.

Ozbiljni časovi bližaju se za obje njemačke divizije, što su u samoći volinjskih stepa uznapredovale pred ostalim savezničkim četama.

Slijedećeg dana osvane nam krasno sunce, pretečni znak skore pobjede nad lijepim boljarskim dvorovima i slamnatim kolibama ruskih mužika, znak zapadnjačke prosvjete nad ruskom zaspanošću i tmicom.

I doista ruska prijetnja rasplinula se o našoj odvažnosti, koja nam pribavi lijepog plijena i baci Ruse dalje prama istoku. Ali skoro da ne uspije Rusima prodrijeti preko Stira. U zgodni čas, kada Francuzi i Englezi navališe na zapadnu frontu, kada i talijanska ofenziva slijedjaše francuskoj i mnoštvo četa je zabavljeno u Srbiji, okrenuše se protiv nas i ruske čete. Od Rige do Černovica njihovo uzmicanje stane iza dugih mjeseca na cijeloj bezkonačnoj fronti. A na jugu Stira imao se kušati prodor naše fronte. Može biti to, da su Rusi htjeli kušati da se okoriste njihovim slučajnim uspjehom. U slučaju da su i malo uspjeli, mogli su postići veliku pobjedu. Ali podlegoše. Slavenski nedostatak volje pred odlučnim časom pokaza se i ovdje kao uvijek u cijeloj svojoj golotinji. Njemačko vodstvo pokušalo je opasnu igru da izvojšti pobjedu.

Mnogim zavicima kruži Stir po Voliniji, i prima brojne pritoke. Njegove se vode svjetle pod studenim stepskim nebom. Blata i pjeskoviti prudovi prate njegove obje obale. Močvare i tresetišta, trstenici i šaš izmjenjuju se dubovim i borovim šumama. Nisko grmlje i busje prepliće tlo i poljana stabla. Tu i tamo koja čistina, a na njoj livade, pa polja, i polag njih seoske kuće u nevjerojatnom neredu. Blatni putovi, uske staze vode do nedalekih mlinova koje tjeraju ili vode nabujalih potoka ili primitivne vjetrenjače. To je Polesje, zemljište što se iz močvara Volinije, podiže prama nevisokim humcima južne Volinije. Ovdje nalazi se mjesto Kolki sa selom Kulikovice na sjeveroistoku.

Tu su kušali Rusi 17. oktobra da se usanče i da prelaze Stir. To im je uspjelo i kod Kolkija i dalje prama Rafalovki. Naše su se čete morale za čas povući, da izbjegnu opkoljenju. Južna divizija naše vojske pritekla je u pomoć i spasila položaj.

Prvi predjoše Stir dva naša bataljuna, ali ih Rusi noćnom navalom baciše opeta na ovu stranu. Dvije naše kumpanije prodriješe sjevernije proti Novoselki. Ali 18. poduzeše Rusi novu ofenzivu s većim silama. Tu se dogodi nešto što nas spasi.

Najprije svanu pred Rusima dvadesetorica naših momaka, te Rusi nijesu pucali na nje misleći da će se naši predati. Kada pridodjoše cijele dvije kumpanije naših ctvoriše vatru na Ruse te svih 220 njih podigne ruke u vis i preda se.

Ali nije bilo još svršeno. Nagrne novih Rusa i teško uzmogne naših 2000 ljudi, da obrani frontu od osam kilometara. Napokon Rusi moradoše prestati jer smo im bili zarobili 600 vojnika. Tako osvojismo opeta Kolki. Što nam je donijelo pobjedu? Samo neodlučnost našeg neprijatelja, nestalna ćud nerazvijenog naroda. Zarobljenici njihovi i sami časnici smiju se za svoju kob, kao da ništa nije.

Frankfurter Zeitung.

Na crnogorskoj fronti.

Bojevi, što su se razvili takodjer u jugozapadnoj Hercegovini, obraćaju opet našu pozornost na skoro već zaboravljeni kutić na crnogorskoj granici, osobito tamo, gdje Crnogorci iz Lovćena doli skoro lako skroz dimnjake ogledavaju kotorske kuhinje. Odio vojničkog novinarskog stana bio je ovih dana na dalmatinskoj obali, te je posjetio i Kotor. Pred godinu dana zavladao je na Orjenu i Lovćenu prilično miran život, prava idila u razmjeru sa ostalim bojištima. Kotor je skoro netaknut, samo tu i tamo vidiš kakov znak granate, ovdje ili ondje u zidu vidiš znakove pušćane kruglje, nu nije se dogodilo ništa slaboga i od kotorske je posade palo samo 12 momaka. Pred tri sedmice stigla su u Kotor tri mornara naše lani potopljene križarice „Zente", koji su stigli u crnogorsko zarobljeništvo, te su ostali tako dugo na Cetinju, dok im se nije pružila zgoda, da pobjegnu. Francuski su listovi javili, da je općenje izmedju Crnogoraca i Austrijanaca postalo tako prijateljsko, da voze opet automobili iz Kotora u Cetinje. To je bilo francusko pretjerivanje. Istina je, da opće naši i crnogorski časnici uprav viteški medju sobom. Ratni su dopisnici govorili s nekim natporučnikom, koji je bio pet puta kao parlamentar u Crnoj Gori. Prvoga parlamentara poslao je kralj Nikita dne 16. septembra 1914., koji je zahtijevao, neka mu se Kotor preda. Taj je morao otići naravski bez odgovora. Skoro godinu dana kasnije, ove godine julija mjeseca, poslao je brigadni zapovjednik princ Mirko parlamentara, koji je donio poziv, neka dodje bivši ataše na Cetinju, major Hupka, na pogovor. Drugi dan je pošao naš zastupnik crnogorskim prednjim stražama da isporuči, e major Hupka nije prisutan, nu da će mu dati do znanja želju princa Mirka. Oba crnogorska časnika, koji su primili našeg parlamentera, natporučnik Dragonić i poručnik Kuševac, učili su na austrijskim školama, prvi na vojničkoj akademiji u Bečkom Novom mjestu, drugi na gimnaziji u Kotoru. Kod drugog je sastanka bio već prisutan major Hupka. Crnogorci su ga primili u glavnom stanu svoga brigadira. Julija mjeseca pozvali su Crnogorci našeg zapovjednika, da pošalje parlamentere, koji će spremiti rodbinu našeg skadarskog konzula Haale u Kotor. To se je i zbilo. Naši časnici razabiru iz govora crnogorskih časnika, da se je Crna Gora već naveličala vojske, nu da je pripravna da zapriječi, e bi se u njezinoj blizini naselili Talijanci.

Lihvarovo obraćenje.

(Drama u pet čina).

Prijevare i lihvarstvo zauzimlje u nekim mjestima sve to više maha. Oblasti imaju lijepog posla, da nadziru razne trgovce bez duše i dobavljače, te su već mnogo puta uspjele, da stupe na rep toj ili onoj nečovječjoj krvopiji.

Junak najnovijeg skandaloznog djela je madjarski trgovac Moric Neuweld. Ta je uprizorio u Lavovu remekdjelo prijevarne trgovačke igre, koja se odigrala kroz svih pet činova klasične drame. Ne može se njezinom auktoru zanijekati velikog talenta; ali čovjek mora da pohvali više nego vještinu auktorovu konac drame, na kojem se glavni junak pokazuje za svoje grješno trgovačko življenje i povlači se u saminu, da kao pobožni fratar plovadja ostalo svoje življenje medju zidinama tamne ćelije.

Prvi čin sastoji se od samoslova, u kojem Moric raspreda svoje trgovačke osnove. Više drugova i mešetara pomognu mu, da ih izvede. U kratko nakupe u Madjarskoj cijeli željeznički voz svinjske masti.

Drugi čin zbiva se u Lavovu. Razni mesari i trgovci sklone Morica na loši posao, da im milostivo ustupi svoju finu robu uz maleni dobitak od 20.000 K, budući je kupio mast po 3.60 kg, a prodavao je po 7 K kg.

U trećem činu stupe na pozornicu detektivi. Glavni prizor akta zbiva se pred šefom lavovske policije, te se glavne osobe razidju nakanom da zaplijene mast, a Morica pozovu pred najvišu oblast.

Četvrti čin je najživahniji i prilići krasnoj, umjetničkoj šaloigri. Lavovske gospodarice i kuharice trču na kolodvor sa loncima i svakovrsnim posudama, da kupuju mast za jako jeftini novac. Trgovci idu vozovima, da preprodavaju u siromašnijim dijelovima grada Moricevu mast. Cijeli je grad na nogama, pun očekivanja i veselja. Ali medjutim voza masti je nestalo, ni sama policija nije u stanju da ga na raznim kolodvorima pronadje. Za kulisama čuje se Moricove šaputanje, kako prodaje svu mast za 74.000 K i sklapa svoj najsjajniji posao od kada je živ, jer dobiva najedamput cijelih 50.000 K. Na koncu šaloigre vraćaju se lavovske gospodje svojim kućama smijući se od nevolje zabuni javnih funkcijonera i gledaju u njihove prazne lonce.

U petom činu prolazi slavodobitno Moric glavnim ulicama grada usred pratnje počasne straže, koja mu pruža poklon oružja. Moric stupa triumfalno kao najslavniji junak, koji, pošto je svakog umom i vještinom predobio, napokon i samu svoju silnu pohlepnost predobiva i postaje za čudo sljedbenik svih najvrsnijih krieposti poslušnosti, siromaštva i poniznosti. Sada Moric provodi sasvim drugo življenje. Ne mari za bogatstvo, nego razmišlja samo duševne stvari, boravi ko fratar u ćeliji i jede siromašnu menažu sa svojim drugovima u lavovskom „samostanu".

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeverozapadno Čartoriska bila je opet suzbijena neprijateljska navala. Inače bile su se samo topnički bojevi.

Talijansko bojište.

Velike borbe u Goričkoj, koji zauzimaju ponovno karakter bitke, trajale su i jučer. Opet je slijedila na cijeloj dosadašnjoj fronti navala navali. Zdvojna naprezanja neprijatelja izjalovila su se ipak uslijed žilavog otpora naših nenadmašivo junačko borećih se četa. I tolminski mostobran stajao je cijeli dan pod jakom topničkom vatrom. Navala na naše pozicije na Vršiću bila je suzbijena.

Srpsko bojište.

Naša višegradska skupina zauzela je poziciju protivnika na dolnjem području Lima. Austro-ugarske čete, koje prodiru preko Ivanjice, izjurišale su visinu Velike Livade i Crvene Gore. Druga je skupina, nakon što je svladala poteškoće nastale uslijed pada snijega i studeni visogorja u prostoru izmedju Ibara i doline Moravice, zauzela na juriš važne visine Smrčaka (trigonometar 1649) i Košutice (trigonometar 1512), te je suzbila nekoliko protunavala

Vojska Gallwitzova izvojevala je visine klanca u Jastrebačkoj planini, te je zarobila 1100 Srba.

Bugari su nastavili prelaz preko Morave.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. novembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Rusko bojište.

Odbili smo pojedine ruske nasrtaje.

Srpsko bojište.

Proganjanje u gorovju napreduje. Zauzeli smo klance visina Jastrebac zarobivši 1100 Srba i zaplijenivši jedan top.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 13. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj o operacijama dne 11. novembra:

Operacije se i dalje uspješno razvijaju. U dolini Morave zaplijenili smo na kolodvoru u Gjunisu 5 lokomotiva 106 vaguna krcatih municijom, puškama i drugim ratnim materijalom, a na kolodvoru u Aleksincu 100 vaguna najvećim dijelom krcatih municijom i duhanom.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 13. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti traje izmjenična vatra u svim trim odsjecima. Na kavkaskoj fronti borbe izvidnica bez značenja.

Carigrad, 13. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Engleska podmornica „20", najveća i najmodernija, bila je u Dardanelima potopljena. Zarobili smo 3 časnika i 6 mornara. Čim bi monitori kušali pucati na obrežje zaljeva Sarosa, naše bi ih topništvo ušutkalo i prisililo na bijeg. U odsjeku Anaforte prisililo je naše topništvo kod Kemiklilimana neprijateljsko brodovlje na bijeg. 10. novembra kod Kemiklilimana nasukana torpednjača potpuno je utonula. U odsjeku Ariburna razorili smo kod Kaulisih neprijateljsku poziciju za bacanje mina. U odsjeku Seddibahra nanijelo je naše topništvo neprijateljskim četama dosta gubitka.

Ratna kontribucija u Belgiji.

Brüssel, 13. novembra. (D. u.) Generalni guverner nametnuo je do dalnjega belgijskom pučanstvu kao doprinos za pokriće troškova vojske i uprave zaposjednutog kraja ratni doprinos od 40 milijuna franaka.

Potonuli parobrod.

London, 13. novembra. (D. u.) Engleski parobrod „Deneferomble" bio je potopljen. Momčad je spašena.

Odsutnost ruskog poklisara kod banketa.

London, 13. novembra. (D. u.) Banketu u Guidhallu nije prisustvovao ruski poklisar. To je u svezi time, što Asquith nije u svom govoru niti spomenuo Rusije što je dalo povoda raznim komentarima.

Francuski izvještaj o borbama u Macedoniji.

Solun, 13. novembra. (D. u.) „Agence Havas" javlja: Sa fronte alijiraca nema ništa da se javi. Nove engleske čete pojačale su desno krilo alijiraca. U dobro upućenim krugovima drži se, da vijesti o pobuni Albanaca protiv Srba ne odgovara istini. Iz sjeverne Srbije nije stiglo nikakve vjerodostojne vijesti.

Razne vijesti.

Brojna pošta. Kod svih pošt. ureda mogu se primati privatne pakete vojne pošte za sljedeće urede vojne pošte broj 142 stočeterdeset i dva, 163 stošezdeset i tri, 172 stosedamdeset i dva, 174 stosedamdeset i četiri 212 dvjestodvanaest, 354 tristopedeset i četiri.

Glasba. Na Tegetthofovom trgu dat će danas u 3 i pol sata mornarička glasba koncert sa sljedećim programom: 1. K. Šebor: „Ivanović", koračnica; 2. F. Schubert: „Na moru", pjesma; 3. J. Strauss: „Vino, žena i pjesma", valčik; 4. C. Schwalm: Parafraza Košatove pjesme Verlassen bin i" 5. E. Strauss: „Snježna zvijezda", polka. 7. J. F. Wagner: „Vojničke igre" potpouri koračnica.

HUMORESKA ĆIĆA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

A ta „ideja" trebala je brzo da mi svane, jer je moja žena već počela da uči svoju ulogu u pozorišnom komadu, koji će se na zabavi prikazivati. Hu! Lanjska je deklamacija bila prava igrarija prema ovoj ulozi. Ja sam dakako — o tom me i ne pitajte — morao opet da budem učiteljem. Hu! Potraje li to tako još dulje vremena, ne ću a ma ni časka na dan imati slobodnog vremena, da se odmorim od svog dnevnog zvaničnog posla. Otupit ću od naprezanja, iskočiti iz kože od muke! Začudo, kako mojoj ženi nije dosadilo to „učenje". Kako strpljivo je samo slušala moje ispravke i kako rado ih je uvažavala, premda sam ju neprestano, gotovo kod svake riječi ispravljao hoteći da joj ojadim učenje i možda na taj način sklonem, da se prikazivanja posve okani. Ili sam se možda varao? Nije li se sakrivala u onom posmjehu, koji joj se je ovdje ondje prikazivao na usnicama, pritajena nestrpljivost, nije li provirivao iz njezinog neobičnog katkad pogleda tračak gnjeva, česa li, nije li joj odavao katkad čitav izražaj lica dosadu i duševni umor? Hm, tko bi znao!

Prošlo je tako nekoliko dana i noći, teških dana i nemirnih noći. Nesrećno to razbijanje glave! Još i danas se čudim, kako to, da nijesam sašao s uma ili barem posijedio od briga i razmišljanja, još i danas se čudim jakim svojim živcima. Da, da, čovjek je doista čvršći od kamena i tvrdji od čelika.

No moja bje odlučna ustrajnost ipak teda negda nagradjena. Svanula mi je „ideja", svanula iznenada — kako to obično već biva, — kad uopće i nijesam razmišljao o njoj, svanula ne po noći, ne u samoći, nego usrijed najživahnijeg razgovora kod „Mjeseca", kad smo upravo raspravljali o zanimivoj nekoj velegradskoj škandaloznoj aferi, o kojoj smo čitali u zagrebačkim dnevnicama.

Kao da me je osa ubola, skočio sam sa sjedala i stao vikati kao pomaman:

— Imam ju! napokon ju ipak imam, da, da, imam ju!

Prijatelji su za tren oka ušutjeli kao popareni, gledali me zabezeknuto, presenećeno i gotovo plašljivo, jer su u onaj čas — kako su mi kasnije priznali — pomisliii, e mi se je iznenada pamet smutila.

Izakako sam se nekako snašao i umirio drugove, stao sam im razlagati svoju „ideju". Ovaj ju put ne primiše tako oduševljeno, kako su nekoć ono lanjske godine prihvatili bili „ideju" urednika Joška. Ali što ćete! Kad se čovjek jednom opeče, tad i na hladno puše. U glavnom su ipak bili sporazumni i nijesu ni najmanje prigovarali, kad sam izjavio, e ću se odmah dati na „posao". Ja sam bio s njom posve zadovoljan, to zadovoljniji, jer su mi obećali, e će me svaki sa svoje strane svojski podupirati i, što je glavno, e me ne će a ma ni za živu glavu odati, nego prijateljski dijeliti sa mnom sve eventualne jade i nevolje, pa dolazili oni ma s koje strane.

Od onoga smo večera bili još susretljiviji i ljubazniji sa svojim ženama.

U nedjeljnom je boju našega domaćega lista osvanula o velikim slovima otisnuta ova

Opomena.

Ovime opominjem i javno upozorujem stanovitu gospodju, — koja je to gospodja, znade najbolje ona sama, — da se okani i ne širi iza mojih ledja o meni izmišljenih vijesti, koje kaljaju moj dobar glas i blate moje poštenje, jer ću inače biti prisiljena, da kod suda zatražim zaštite, što bih veoma žalila, jer ne ćutim, da me od toga posve opravdanog koraka odvratili zasad viši i plemenitiji obziri. Žalosno je, da ju moram ovim putem pozivati, da se okani jednom za uvijek nedostojnog klevetanja moje osobe, a žalosnije, što je ista gospodja takodjer poput mene član društva „Danica", kojemu bi trebalo da vlada iskrenost, sloga, a ne ovako podla i niska spletkarenja. Savjetujem joj, neka radije mete, to dobro mete pred vlastitim vratima, da ima i odviše truleža.

Ovo je moja posljednja!

N. N.

Suvišno je i spominjati, da sam autor te „Opomene" bio ja.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro • U Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6 helera*. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 15. studena 1915 | Broj 124.

Brzojavne vijesti.

Balkan.

Držanje Rumunjske.

Bukarešt, 14. novembra. Kako je poznato vode se izmedju Rumunjske i centralnih vlasti pregovori radi izvoza robe. Nadati se je, da će se isti doskora dovršiti sa uspjehom. Najveći protivnik sporazuma je ministar financija Costinescu, koji je veliki rusofil. On je sada bolestan, te ne sudjeluje kod rasprava. Njegov je odstup samo pitanje kratkog vremena. Ujedno sa Costinescuem istupiti će ministri Porumbaru i Radović. Nasljednici bi mogli postati: Marghiloman, Stelian, Majorescu, Carp, Badarau i Orion. Takva bi promjena bila po centralne vlasti ugodna. — Kralj je bio pet dana na putovanju, te je bio svuda burno pozdravljen.

Teške borbe Makedonaca s Englezima i Francuzima.

Sofija, 14. novembra. O borbama se u odsječku Strumice, gdje bugarska vojska stoji nasuprot engleskih i francuskih četa, javlja, da se bugarski vojnici moraju neobično žestoko boriti za svaki pedalj zemlje i neprestano stajati dan i noć u boju. Broj je mrtvih i ranjenih na strani neprijatelja neobično velik, te prelaze samo u nekojim okršajima hiljade. Gubici su Makedonaca naprotiv toga razmjerno maleni i ako su oni već većim dijelom iz defenzive prešli u ofenzivu. Osobitu im prednost u tom pruža točno poznavanje zemljišta, gdje tako mogu da iskoriste naravne zaprjeke.

Bolest kralja Nikite.

Lugano, 14. novembra. Knežević Danilo zapustio je Kap Martin i otputovao naglo sa svojom suprugom princesom Jutom u Cetinje. Prije odlaska bilo je izmedju njega i dvora na Cetinju živahno dopisivanje. Govori se, da je kralj Nikita ozbiljno obolio, te da je prisutnost kneževića u Cetinju od velike nužde.

Zarobljen ruski konzul.

Sofija, 14. novembra. (D. u.) Agence Bulgaire javlja: Ruski konzul u Skoplju, Strebutajev, doveden je u Sofiju kao ratni zarobljenik.

Ententa.

Razne vijesti iz Rusije.

Petrograd, 14. novembra. (D. u.) „Riječ“ javlja: Vrijednost izvanjskog novca je izvanredno poskočila. 10 funti sterlina stoji sada 150 rubalja, što je u mirno doba bilo samo 96 rubalja. — Izvanjski ministar Sasonov dao je načelnicima stranaka povjerljive izjave o položaju na Balkanu. Od više se je strana njegovo djelovanje oštro kritikovalo. Pokazalo se, da će Sasonov ostati na svome mjestu. — „Birševija Vjedomosti“ javlja, da finski senat za sada ne će biti pozvan, pošto nema potrebe. Isti list javlja, da će biti prama ruskom ukazu svi zastavnici nakon četiri mjeseca službe promaknuti. — Sve se više ćuti pomanjkanje mesa. — Ministar financija Bark je izjavio, da manjak od 330 milijuna rubalja ne igra nikakve uloge. Najteža točka dneva jest sada otvorenje burze. — „Novoe Vremja“ želi, da bi se Duma više bavila sa odborom za municiju, pošto tvorničari više gledaju za svoj džep, negoli za opće dobro. — Kurs će novog zajma biti 96 rubalja uz 5 i pô posto. — Ministar unutrnjih poslova Chvostov poslao je okružnicu, kojom zahtijeva, da se ne bi previše osoba opraštalo vojništva.

Sjednica talijanskog ministarstva.

Rim, 14. novembra. (D. u.) Ministarsko je vijeće imalo dvije sjednice, koje su trajale svaka po četiri sata. Dne 21. imao bi ministar Orlando držati u Palermu politički govor, komu će prisustvovati Salandra i Barzilai. Ministarsko se je vijeće bavilo osobito pitanjem Albanije i sigurnosti talijanskog parobrodarstva. Ima se strože pripaziti na neprijateljske podmornice, te gledati, gdje imadu ove svoje uporište. Stvorili su se zaključci glede Albanije. Strane će se parobrode, koji su ostali u talijanskim rukama upotrebiti. Ograničiti će se privatna plinska poduzeća radi pomanjkanja ugljena.

Talijani ispraznili luku u Tripolisu.

Bazel, 14. novembra. Švicarski listovi javljaju iz Liona, da su Talijanci ispraznili, obzirom na zadnje poraze, tripolitansku luku Lebda i područje Kasr-Djeldi.

Zlovolja u Italiji.

Lugano, 14. novembra. Govori Sazonova o koracima trojnog sporazuma ozlovoljilo je i opet Italiju, jer se istu nigdje ne spominje. Cenzura ne dozvoljava sada nikakvih komentara.

Talijanska pomoć Srbiji.

Lugano, 15. oktobra. U Rimu su i Milanu prihvaćene rezolucije intervenističkih udruženja ovim zadržajem: Da se smjesta odašalje talijanska balkanska ekspedicija za pomoć Srbiji, da se Njemačkoj navijesti rat, Italija da pristupi uz londonski septembarski ugovor protiv zasebnog mira, te da se ozbiljno ograniči rad komore kod budućega zasijedanja komore. Kako su ove želje oprečne nastojanju vlade, to su one ujedno zaoštrile opreke izmedju kabineta Salandre i intervencijonista.

Briand i položaj na Balkanu.

Bazel, 14. novembra. Briand je odboru senata izjavio. Sve vijesti o posebnom miru izmedju Srbije i centralnih vlasti su posve krive usprkos neugodnog položaja. Ako bi srpska vlada bila prisiljena, da zapusti svoju zemlju, ona će slijediti Belgiju, te će uzeti u obzir gostoprimstvo Italije. Pravo je što se veli, da je ententa prije računala na Grčku, te htjela spremiti samo vojsku od 150.000 momaka. Nu ovaj je nacrt već od više vremen promijenjen. Broj iskrcanih četa i onih, što će se iskrcati, treba držati tajnim. Nu ekspedicijoni će zbor biti svakako tako jak, da će moći bez tudje pomoći vršiti važne operacije. Odstup Zaimisa i imenovanje Skuludisa je svakako uspjeh ententine diplomacije. Novo ministarstvo ne će ententi činiti nikakvih poteškoća.

Sa bojnih poljana.

Bombardiranje Gorice.

Gorica, 14. novembra. Najstarija historička palača baruna Levetzova u Gorici bila je pogodjena od granata. Znamenita galerija slika i dragocjena biblioteka ostale su neoštećene.

Prvi srpski zarobljenici.

Berlin, 14. novembra. Prvi srpski zarobljenici stigli su u maleni meklenburški grad Gûstrov.

Razno.

Huckanje Danske.

Genf, 14. novembra. „Temp“ kuša nahuckati Dansku, da se još više naoruža, pošto da će njezina neutralnost doskora biti u pogibelji. Otpor Srbije pokazuje, što mogu male države, ako su ponosne i odlučne. List se nada, da će i Danska učiniti svoju dužnost.

Ograničenje ćirilice.

Sarajevo, 14. novembra. Uredovni list za Bosnu i Hercegovinu objavlja naredbu zemaljske vlade tičuće se ćirilice. Svi uredi imadu rabiti u službenom dopisivanju latinicu. To vrijedi i za sve druge urede. Zasebnici mogu podnijeti podneske ćirilicom, nu oblasti će ih rješavati latinicom. Isto vrijedi za općine, trgovačke i odvjetničke komore. Na učiteljištima ima se uvesti samo latinica, a isto u pučkim školama. Samo u obuci vjeronauka kod pravoslavnih ostaje ćirilica. Naredba stupa odmah u krepost.

„Kičener na Balkanu“.

Dnevni pogovori u Engleskoj kreću se o misiji lorda Kičenera na Balkanu. Ta misija tumači se znakom, da ententa hoće postupati energično protiv Turaka, Bugara i Austro-Njemaca, te da se zapustila dosadašnja metoda polumjera. Činjenica, da se na Balkan otposlalo baš Kičenera, slavnoga pobjednika od Kartuma i Pretorije, te da se oduzelo londonskom ministarstvu samoga ratnoga ministra i njegovu najbolju silu, dokazi su to za ono što smo već ustvrdili. Ententi došla je voda do grla i upreže sve svoje sile da se spasi i izvuče iz veoma kritičnoga položaja.

Saveznici se nadaju, da će im sam Kičenerov prestiž ojačati uzdrmane šančeve, te da će se i Srbi osokoliti na što duži otpor.

Dok mi ovo pišemo Kičener je već prevalio veći komad puta protiv Balkanu, te je možda tamo i stigao. Još prošlog četvrtka bio je u audijenciji kod kralja Gjorgja. Nije mu se imenovalo zamjenika kao ministra rata. Lord Haldane voditi će poslove rekrutiranja i organiziranja novaka, stvari oko kojih se je ministar mjesece i mjesece trudio.

Lord će Kičener navodno preuzeti vodstvo nad cijelom englesko-francuskom vojskom na Balkanu, kao što je Joffre primio vodstvo nad francusko-engleskom vojskom na zapadnoj fronti. Njegov će uspjeh ovisiti o broju četa, kojim će raspolagati. O tome nemamo stalnih vijesti. Njegova će se prisutnost svakako već do skorašnjih dana opaziti. Ne zna se u kakvom, ali svakako je sigurno da njegova misija stoji u uskom savezu sa grčkom vojskom u Solunu. Moguće je, da će Kičener krenuti na balkansko popriště na njezinom čelu, ali vjerojatnije je, da će ona ili dalje ostati neutralna ili nastupiti protiv Engleza.

Srpski problem i ententa.

Uvodničar „Timesa“ od 1. o. mj. pozdravlja pohod Joffre-ov riječima priznanja za sposobnog generala. Neposredni pohod generala nije tajna. Problemi, koji su nastali na Balkanu, morali su se potanko raspraviti i glede toga je sporazum postignut. Sporazum je postignut glede taktike u cijelosti, pa i što se tiče sitnica. Dakako, točan sadržaj dogovora mora ostati tajan, ali toliko se može reći, da će obadvije vlade srpskoj vojsci, koja je u pogibelji, što prije pomoći. Stanje je u Srbiji dosta teško, premda i nije onako očajno, kakvim ga prikazuju.

Otvorenje dunavskog prometa pruža centralnim vlastima i njihovim saveznicima nove polakšice, ali još nije postavljena željeznička sveza izmedju Ugarske i Bugarske. Najviša je pogibao za Srbe u neizmjerno brzom bugarskom prodiranju na jug kroz dolinu Morave od Vranje na Kosovo polje i Prištinu. Brzina je tog bugarskoga kretanja, što ima svrhu, da opkoli vojsku, neizmjerno opasna, ali neprijatelj mora računati s engleskim i francuskim četama, koje napadaju bugarski bok kod grčke granice. Medjutim možemo za sada samo to reći, da Engleska ne će, koliko stoji do nje, nikada Srbiju prepustiti njezinoj sudbini. Sada se vrše važne i velike priprave, a medjutim ćemo točno pratiti prilike. Pa i prisutnost razmjerno slabih francuskih i engleskih četa već je jasan dokaz, da sporazum ima ozbiljne namjere. To će, nadajmo se, ustrajnost srpskih junaka tako ojačati, da će se još dugo moći boriti protiv premoći, dok im snažnim udarcima ne osiguramo spas. Improvizirati se ne može jedna velika pomoć, ali svakako ne smijemo mi gubiti vremena, da je valjano organiziramo.

Za tu nam je stvar dao Joffre svoj savjet. Nama je dosta svijest, da je francuski vojvoda nosilac takvih vijesti u Francusku, koje će njegovu vladu veoma zadovoljiti.

Tako piše „Times“. Medjutim stvari se daleko brže u Srbiji razvijaju, nego što misli engleska i francuska štampa. Ostaci srpske vojske mogu pokušati uzmak u Crnu Goru i sjevernu Albaniju, ali to su neprohodni krajevi, puteva ni željeznica nema, pa se za to niti iz najzgodnije luke Drača ne može opskrbljivati vojska od 150.000 ljudi, a osim toga tko zna, ne će li i Grčka jednom napasti svoju saveznicu Srbiju i priključiti se centralnim vlastima. To bi stavilo u veliku opasnost engleske i francuske čete u Solunu i na Vardaru.

Rumunjsko žito.

Službene „Narodne Novine“ hrv. vlade donose: Rumunjska žetva bila je lani srednje dobra, dok je ovo godišnja izvrsna. Uz to nije mogla ova zemlja ni lani ni ove godine gotovo nikamo žita izvažati, jer su bili i Dardaneli i Dunav zatvoreni, dok je željeznički promet prema Ugarskoj bio spriečen radi nestašice vagona. Sad je Dunav uslijed poraza srbske vojske očišćen, pa je tako omogućen promet po Dunavu sa centralnim državama, a rumunjski producenti žita jedva čekaju, da uzmognu svoj prirod unovčiti. Rumunjska ima najmanje 20 milijuna m. centi žita za izvoz, te bi čovjek logično morao očekivati da će rumunjski agrarci, upućeni samo na našu monarkiju i Njemačku, manifestirati najveću susretljivost — a bez svoje štete — ovim državama pri izvozu. Dogodilo se medjutim nešto sasvim neočekivano, što se ne može drugačije nazvati nego požudom za krajnjim izrabljivanjem susjeda. Ustrojilo se naime pod egidom rumunjske vlade centralno povjerenstvo za izvoz žita, koje je sastavilo (od vlade odobreni) statut za izvoz, a u tom je statutu za uvozne države najglavnije, da spomenuto povjerenstvo ustanovljuje za unutrašnju žitnu trgovinu maksimalne, a za izvoz minimalne cijene. Načelno bi se moglo i to u izvanrednim prilikama shvatiti, ali su upravo nepojmljive „minimalne“ cijene za žito, koja se ima izvesti u vrieme rata. Ove cijene iznose za 100 tona ma koje vrsti žita (bez izvozne carine i inih troškova) na pograničnim postajama po 3500 lei-a, dok je za isto žito u unutrašnjem prometu odredjena cijena (prema vrstama) sa 1200—1800 lei-a od 100 tona. Uzme li se dakle uobžir izvozna carina, koja se plaća u zlatu i koju je rumunjska vlada već lani udarila na žito, uz druge troškove, stoji metr. centa rumunjske pšenice na granici preko 47 kruna. To je horendna cijena koja mora prohibitivno djelovati na izvoz, u koliko ovaj nije za uvozača prijeko nuždan, a u koliko je doista nuždan, predstavlja izrabljivanje, kakvoga nema pametara u medjunarodnom životu. Na sreću su naša monarkija i Njemačka već odavno kupile u Rumunjskoj desetak milijuna metr. centi žita, koje je najvećim dijelom i plaćeno, ali se do sada nije moglo izvesti, a za ovo žito nije se ipak rumunjsko famozno povjerenstvo usudilo diktirati novih „minimalnih“ cijena, nego se mora izvesti uz cijene, koje su prije medju prodačima i kupcima uglavljene i koje su većinom izplaćene, pri čem su dakako, kupci izgubili interkalarne kamate, jer je izvoz toga žita bio onemogućen. Uz novonastalu situaciju nastaje pitanje, može li se u opće rumunjsko žito kupovati i uvoziti pod sadašnje cijene, i smiju li se centralne države dati bez krajnje potrebe ovako eksploatirati. Na to će imati da odgovore centrale ratnih produktnih društava u Njemačkoj, Austriji i Ugarskoj, koje imadu izključivo pravo na promet žita i koje su se nedavno sporazumjele o složnom postupku pri uvozu iz Rumunjske. Kad bi centrale pristale na žitne cijene, koje se u Rumunjskoj diktiraju, imalo bi to za posljedicu težkih komplikacija u našoj obskrbi sa žitom' jer bi cijene brašnu (kruhu), samljevenom od rumunjskog žita, morale znatno porasti, dok za domaće žito postoje maksimalne cijene, koje će se dapače pri rekviziciji obaliti. Madjarske novine, koje o ovom predmetu pišu, izjavljuju mišljenje, da se nikako ne bi smjeli puniti bezdani rumunjski agrarni džepovi, dok je prilično sigurno, da će žetva centralnih država uz ono rumunjsko žito, koje je već prije kupljeno i plaćeno, dostajati do nove

žetve, a istog su mnijenja i ugarski političari, koji su o tom razpravljali u klubu stranke narodnog rada.

Razne vijesti.

Maksimalne cijene vina. C. kr. tvrdjavni komesar u Puli odredjuje slijedeće najviše cijene za producente vina u tvrdjavnom području Pule i to za politički kotar Pulu i za grad Rovinj:

Vrsta	Mošt ima sladora	U vinu je alkohola	Cijena grožđja za kv.	Cijena mošta za hl	Cijena vina 1915 November	Cijena vina 1915 Decemb.	Cijena vina 1916 Januar	Cijena vina 1916 Februar	Cijena vina 1916 Marač	Cijena vina 1916 Apr.-Sept.
	%		K		Kruna					
Obično bijelo .	14	8 4	28	44	54	55	56	57	58	59
„ crno . .	14	8·4	28	44	54	55	56	57	58	59
Teran crni . .	16	9·6	36	56	66	67	68	69	70	71
Malvasija bijela	16	9·6	30	47	57	58	59	60	61	62
Burgunder crni, Kabernet crni, Rizling bijeli, Traminac bijeli, Muškat	18	10·8	40	62	72	73	74	75	76	77

Prekršaji ove naredbe bit će kažnjeni po političkoj kotarskoj vlasti na temelju ministarske naredbe od dne 30. septembra 1857, L. D. Z. br. 1918., novčanom globom do 200 K, ili zatvorom do 14 dana.

Otkada je Franceska zakleti neprijatelj Njemačke. Već u ranijim ratovima Njemačke protiv Franceske, pa i u današnjem ratu, franceska je država za zakletog neprijatelja Njemačke. Izraz „zakleti neprijatelj," koji se nalazi već u jednom pismu Rainolda pl. Dassela, kancelara cara Friedricha Barbarose, jednom franceskom nadbiskupu, upotrebljen je prvi put do cara Maksimiliana I. (1489.—1519.) Dakle ovaj izraz je star sada ravno 400 godina. Rainold pl. Dassel stvorio je ovaj izraz protiv Franceza, no još za cara Friedriha I., spominje se krajem 12. vijeka ovaj izraz protiv Velša, pod čim su se razumijevali Talijani i Francezi. Poslije cara Maksimiliana I. zaboravljen je ovaj izraz. Tada, pa i poslije, bili su Turci „zakleti neprijatelj", naime kršćanstva, pa ih kao takve godine 1671. spominje u jednom svom djelu Johann Riemer. No ni Turci nisu bili prvi, koji su cijelom čovječanstvu ili barem jednom dijelu čovječanstva bili „zakleti neprijatelj." Kod pisaca srednjega vijeka spominje se djavo kao „hostis sempiternu" (vječni neprijatelj), a kod Luthera se on spominje kao „stari zao neprijatelj," pa tek kad je ovaj prenijo na Franceze i Turke i kad se je počet gubiti strogi teološki smisao, koji je vladao u srednjem vijeku i za vrijeme reformacije, nestalo je ovoga izraza u odnosu prema djavolu. U Njemačkoj književnosti 18. vijeka prvi Lichtemberg, poznati satiričar iz Göttingena, naziva Franceze „zakletim neprijateljima" Nijemaca. Mnogo je tomu doprinijela mržnja na Franceze, kada se je Njemačka oslobadjala od Napoleonovog jarma. Ova se riječ nalazi i u Goethea, pa je i to mnogo učinilo, da se izraz popularniše; no ipak su tadašnji pisci slabo upotrebljavali ovaj izraz. Istom kad je otac gimnastike Jahn godine 1835. objelodanio svoje djelo „Zakleti dušmanin Njemačke." raširio se je ovaj izraz onako, kako je to bilo za vrijeme njemačko-franceskog rata i poslije.

pokušaj navale. Više naših je ljetala nabacilo Veronu bombama.

Srpsko bojište.

Napredujemo. Višegradska se skupina približila nakon žestokih borba području dolnjeg Lima. Na cesti u Javor dostigli smo visinu Karagjorgjevšanac, u dolini Ibara sjeverni obronak Planinice. U gornjem području Rasine povukao se bačeni protivnik preko Brusa i Ploče. Vojska je zarobila u ovim borbama 13 časnika i 1200 momaka. Vojska Gallwitzova potisnula je neprijatelja u dolinu Toplice. U doticaju s njom napreduju bugarske bojne sile svuda.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. novembra. (D. u.) Službeno se javlja

Zapadno bojište.

Na zapadnom bojištu nema nikakvih znatniiih dogodjaja.

Rusko bojište.

Kod Podgajca sjeverozapadno Čartoriska, prodrle su njemačke čete u ruske pozicije zarobile 1550 momaka i zaplijenile 4 strojne puške. Sjeverno željeznice Kovel-Sarni izjalovile su se ruske navale pred austro-ugarskim linijama.

Srpsko bojište.

Vojske Kövessova i Galwitzova bacile su na cijeloj fronti djelomice u tvrdokornim borbama neprijatelja ponovno natrag. Zarobljeno je 13 časnika i 1760 momaka i zaplijenjena dva topa.

Vojska Bojadjeva je u svezi sa njemačkim četama od južne Morave u napredovanju.

Vrhovna vojna uprava.

vinstvo širi huckajuće i neistinite vijes[ti]. Stvar se je desila ovako: Podmornica [je] dala znak topom na provu brodu, koji [je] bježao svom parom. Ovim je manevrir[anjem] ranjem brod učinio sve ono, što su ta[lij]janski brodovi imali činiti prama službe[n]nim uputama danim početkom rata, [t.j.] naime bježu ili dą podmornicu unište v[e]prama položaju, u kojem se budu nal[a]zile. Podmornica je proganjala i bomba[r]dirala parobrod. Parobrod se je zaustav[io] nakon što je bio više puta pogodjen. [Na] brodu je vladala velika uzbudjenost. [Da] se zapusti parobrod bilo je vremena [4]5 časa. U čamcu su se najprvo ukrca[li] mornari i brzo udaljili vesjanjem. Veli[ki] dio čamca, koji bi stalno bio dostatan [za] spas sviju putnika, nije bio upotreblje[n]. Nakon 50 časaka morala je podmornic[a] zaroniti, jer se približavao jedan bro[d] te je torpedirala parobrod, koji je poto[]nuo nakon drugih 45 časa. Ako je ko[d] toga izgubilo život toliko putnika, to [je] kriva samo momčad i to, što bro[d] nije bio na opomenu zaustavljen, [t]e se time prisililo podmornicu, da puca, jer je tada momčad mislila samo na sv[oj] spas, a ne na spas putnika, a za to [je] bilo i vremena i sfedstava. Da je podmor[]nica pucala na krcate čamce i plivajuć[e] osobe na moru, posve je tendencijozn[a] tvrdnja, već i radi toga, jer je municij[a] za podmornicu jako dragocjena. Čim [se] je parobrod bio ustavio nije se više pu[]calo.

Zapovjeduičtvo ratne mornaric[e].

Ruski car u Revalu.

Petrograd, 14. novembra. (D. u.) Car i carevic stigli su dne 10. novembr[a] u Reval, gdje su pregledali utvrdjenj[a]. Nato se održala vojnička smotra. Poslij[e] smotre krenuli su car i carević u luk[u] na transportni brod „Europe", gdje bija[še] sakupljena momčad ruskih i engleski[h] podmornica. Car je dvim zapovjednicim[a] izručio križ sv. Jurja, te je pregleda[o] podmornice i tvornice. Dne 11. novembr[a] otputovali su car i carević u Rigu, te [je] carski vlak vozio na lijevoj obali Dvin[e]. Cara je primio vrhovni zapovjednik vo[j]ske u području Rige, Ratko Dimitrije[v]. Primanju je slijedila vojnička smotr[a]. Dne 12. novembra otputovali su car [i] carević te pregledali čete kod Vitebska [i] Dvinskog.

Potopljen engleski parobrod.

London, 14. novembra. (D. u.) „Lloyd" javlja, da je engleski parobro[d] „Richard Awdry" potopljen.

Grčki kralj u Seresu.

Solun, 14. novembra. (D. u.) „Havas" javlja, Grčki je kraljević otputovao u Se[]res, gdje će se održati vojnička smotr[a].

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 14. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod provale u neprijateljsku poziciju sjeverozapadno Čartoriska zarobili smo preko 1500 Rusa i zaplijenili 4 strojne puške. Zapadno Rafalovke suzbili smo navale. Osim borba sa ručnim granatama kod Sapanova nije bilo na cijeloj fronti pješadijske djelatnosti.

Talijansko bojište.

Već na početku nove bitke pričali su talijanski zarobljenici, da će se grad Goricu uništiti, ne uspije li, da se ga uzme. Uistinu pale su već prvih dana velikih borba mnogobrojni hici u grad. Jučer je neprijateljsko teško topništvo pucalo žestokom paljbom preko nepobjedjenog goričkog mostobrana put Gorice. Medjutim su Talijani uperili bezuspješnu navalnu djelatnost osobito protiv sjevernog dijela doberdopskog zaravanka. Sjeverno vrha Sv. Mihovila prešao je komadić fronte prelazno u ruke neprijatelju. Navečer smo ga protunavalom potpunoma opet osvojili. Sve druge nasrtaje Talijanaca odbili smo krvavo. Pred odsjekom južno Monte dei sei Busi i pred goričkim mostobranom zaprijećila je naša topnička paljba svaki

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 14. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti trajala je na neko vrijeme prekinuta mjestimice izmjenična vatra. Postigli smo uspjehe u neprijateljskim pozicijama. Naše anatolske obalne baterije bombardirale su uspješno neprijateljske čete u okolini Seddilbahra i Mortolimana, kaošto tamo nalazeće se neprijateljske prevozne ladje i rovove.

Potonuće „Ancone".

Beč, 14. novembra. (D. u.) O potonuću talijanskog parobroda „Ancona", kako je bilo očekivati, neprijateljsko no-

HUMORESKA CIĆA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

Nestrpljivo sam iščekivao, kakav će uspjeh imati ova „bomba". Hoće li ona pogoditi barem ovu ili onu od članica „Danice" u „najosjetljiviju žilicu" i postignuti svoju svrhu? Vidjet ćemo!

Došao sam taj dan na ručak kao obično. Žena me je sva radosna dočekala i ushićeno mi pripovijedala, da je „srećno" proučila svoju ulogu u čitavom prvom činu. Kako je danas nedjelja, to da ćemo poslije podne nas dvoje marljivo opetovati i vježbati, jer da će u srijedu biti zajednički pokus.

— Hu! Lijepe li mi zabave, a ja sam eto nakanio bio iza objeda u kavanu na običajnu partiju taroka! — pomislim u sebi zlovoljno, no uza sve to sam „iskreno" pohvalio njezinu marljivost i njezinu nada sve dobru volju, što joj je očito bilo milo i po ćudi, jer je bila začudo živahna i razgovorljiva.

Kod crne kave zapalim smočicu, izvadim iz džepa najnoviji broj naših novina i zadubim se na oko u njih, premda sam ih već jutros u uredu prošao bio od kraja do konca, a „Opomenu" sam dapače i četiri puta uzastopce pročitao, dok se je žena po običaju naslonila na moje rame i iza mene zavirivala u novine.

Kako mi je kod toga čitanja bilo, teško je opisati. Osvajala su me najraznovrsnija čuvstva, što nije ni čudo, jer još koji časak — i prasnut će „bomba". Kako dosadna mi je bila ona prva stranica novina! A morao sam polagano kao i svaki put dosad da čitam, e u svoje žene, koja je uvijek revno i pažljivo pratila moje čitanje, ne pobudim sumnje.

Hajde de, prvu smo stranicu dočitali, a čitali sata i drugu. Trebalo je okrenuti novine na treću stranicu, gdje se je nalazila „Opomena".

U mene je stalo srce nešto burnije kucati, jer — sad ili nikad!

Da si dadem oduška i priredim na ono „najvažnije", što je eto imalo da dodje, odložim novine i stanem smatati novu smočicu. Žena kao da nije imala vremena da pričeka na me, jer je uzela sa stola novine, okrenula ih i počela da nastavi čitanje, jer smo prestali bili uslijed zanimive jedne vijesti.

Motajući smočicu pogledavao sam ispod oka u ogledalo na stijeni nasuprot mene. Posve jasno sam vidio, kako je moja žena odmah svratila pogled na debelo štampanu „Opomenu", što uostalom i nije bilo ništa osobita, jer su ju dosta smješta morala da padne u oči.

U taj je čas stao u meni dah i činilo mi se je, kao da je ma i najmanja žilica u meni prestala da titra. Nakon opazim u ogledalu neobičnu sliku: Lice moje žene kao da se je preobrazilo, oči izbočile, usta nakrivila, iz njezinih je obraza nestalo svake kapi krvi.

Kao da mi je nešto teška leglo oko srca i ja sam i proti volji skinuo oči sa zrcala te zapalio smočicu.

— Infamija, takova infamija! — izvije se mojoj ženi iz grla, baci novine na stol i stane uzrujano setati po sobi.

— A što je to, dušice? — skočim sa sjedala nastojeći, da mi lice što više zaprimi izražaj presenećenja i začudjenosti.

— Ah! Takova što! Ne, ne! Prije sa[m] iščekivala smrt nego evo ovo!

— Ta što te je eto iznenada zahvatil[o] ženice? — stanem ju ispitivati samilosn[o] i uhvatim ju za ruke. Anko, umiri s[e]! Što ti je zaboga na um palo, da si e[to] sva kao izvan sebe?

— Sva kao izvan sebe? — ponovi on[a] muklo. — A kako i ne bih bila, Bo[že] mili! Takova što, i to meni, upravo men[i] i to još od nje, od nje, koju sam drža[la] za najbolju prijateljicu!

— Vjeruj mi, srce, da te ne razumijem. Što to govoriš?

— Ta eno gle, čitaj! — okosi se n[e]strpljivo i pokaže mi prstom na „Opo[]menu" u novinama.

Ja sam dakako stao „pomno" čitati — po peti eto već put danas.

— Pak? — zagledam se u ženu, i[za] kako sam dočitao.

— Pak? opetova ona ljutito, oponaša[]jući moj glas. — I ti još pitaš? I ti hoće[š] da budeš pametan čovjek?

— Ali, ženo mila, ja nikako ne razu[]mijem i ne znam da si razložim ovo tvoje neobično ponašanje. (Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 16. studena 1915. | Broj 125.

Rusi opet na uzmaku. Svi nasrtaji Talijana ponovno odbijeni.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 15. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Borbe su kod Čartoriska jučer donijele potpun uspjeh. Potučeni je neprijatelj bio izbačen iz luka Stira preko rijeke. Kod svog brzog uzmaka zapalio je protivnik sva izgubljena mjesta. Ovim su dovele četiri sedmice trajajuće žilave i slavne borbe za Čartorisk Ruse do uzmaka u njihove prijašnje pozicije, kaošto u svoje vrijeme ruskim četama nadobudno objavljeni pokušaji provale kod Siemikovca na Stripi. Jučer navedeni plijen raste. Inače nikakvih spomena vrijednih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Neprijateljska navalna djelatnost na soškoj fronti je jučer vidljivo popustila, možda uslijed velikog dažda. U odsjeku zaravanka Doberdob se ipak dalje žestoko borilo. Na sjevernom rubu vrha Sv. Mihovila uspjelo je Talijancima opet prodrijeti u pukotinu naše pozicije, što ju je izbilo teško topništvo. Jake neprijateljske sile, koje su navečer sjeverno ovog mjesta provale nasilno nastupale, bile su krvavo odbijene. Ovomu je slijedila naša protunavala, koja je izgubljeni komadić fronte potpunoma osvojila i zadala neprijatelju izvanredno velike gubitke. I jaka talijanska navala na Monte dei sei Busi slomila se kao sve prijašnje. Bombardiranjem Gorice usmrćeno je dosada 58 gradjanskih osoba, a 50 ranjeno. Oko 300 kuća i skoro sve crkve i samostani su teško oštećeni. Jedno je naših zračnih brodovlja ponovno nabacilo Veronu mnogobrojnim bombama.

Srpsko bojište.

Sve vojske proganjaju. Samo mjestimice se neprijatelj još drži. Naša višegradska skupina bacila je Crnogorce preko Lima te je dostigla Sokolović i istočne visine. Vojska je Kövessova opet zarobila 850 Srba i dvije strojne puške. U dolini Toplice dostigli smo Prokuplje.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. novembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Sjeveroistočno Ecurica zauzeli smo promaknuti franeuski jarak u širini od 300 m.

Rusko bojište.

Slomila se ruska navala kod Smorgona uz teške gubitke. Ujedno sa provalom u neprijateljske linije kod Podgajća navalile su jučer njemačke i austro-ugarske čete u ruske pozicije na zapadnoj obali Stira u cijeloj širini. Rusi su bili bačeni i cijela je zapadna obala od njih ispražnjena.

Srpsko bojište.

Proganjanje ostalo je u toku. Jučer je u svemu zarobljeno preko 8500 Srba i zaplijenjeno 12 topova, od toga po bugarskim četama oko 7000 momaka i 6 topova.

Vrhovna vojna uprava.

Centralne vlasti.

Burian u Berlinu.

Beč, 15. novembra. (D. u.) „Pol. Korr." javlja: Prigodom svojeg boravka u Berlinu imao je Burian prigode da raspravlja na dugo i široko sa državnim kancelarom. Kako je poznato, takvih je sastanaka već bilo i prije, i svaki se je put ustanovila potpuna sloga što vlada medju saveznicima obzirom na položaj. Drži se, da se i ovog puta raspravljalo o položaju, te da se stvorilo zaključke, koje isti sada za budućnost zahtijeva. Nema uzroka da bi se mislilo, da Burianovo putovanje u Berlinu nije dovelo do kakovih posebnih sporazumljenja. Govori se, da se je barun Burian povratio u Beč jako zadovoljan.

Italija i Balkan.

Terorističke pretnje protiv talijanskog parlamenta.

Lugano, 15. novembra. K otvorenju talijanskog parlamenta piše „Stampa": Mi ne želimo, da bi vijećanje dovelo do ministarske krize. To ne smije da bude. Stvari su takove, da bi osobe, koja su na vladi, jako rado izbacile od sebe teško breme, a nema drugih osoba, koje bi željele to breme preuzeti na svoja pleća. Muževi, koji su sada na vladi, zaključili su, da Italija ustupi u rat protiv centralnih vlasti, a na strani entente. Oni moraju po njima započeto poduzeće dovesti do logičnog svršetka. Promjena ministarstva u ovom momentu bila bi nelogična, te bi sunovratila zemlju u zabunu. Odgovorit će nam se: Ali kako, ako ovi muževi nisu dorasli svojoj zadaći? U Francuskoj je bila promjena vlade još u težem položaju, negoli kod nas. Engleska je također pred malo vremena preuredila svoje ministarstvo, te će se po svoj prilici isto nanovo preurediti. To je pravo, veli list. Nu u Italiji to ne ide, jer se tu radi baš o tome, da se učini nemogućim sudjelovanje najboljih muževa iz svih stranaka. Riječima govorilo se uvijek samo o slozi svih, a faktično se je podupiralo i prouzročavalo huckanje prama onima, koji su drukčiji mislili. Iz toga slijedi, da oni, koji imadu sada zapovijed, moraju na svom mjestu ostati. Nu njima upravo za to mora parlamenat pružiti pomoć i sudjelovanje. Mi se sada ne ćemo poći pravdati sa ententom. Nu općenito se drži, da su bile počinjene mnoge i mnoge pogreške. Mi ne znamo, da li je Italija i u koliko je ona kod ovih pogrešaka sudjelovala. Nu dalnje se pogreške ne smiju počinjati, jer se tu ne radi više o ratu protiv Austrije, već je tu po srijedi orijentalno pitanje, tu su dogodjaji, koji će imati posljedica za decenije, a možda i vijekove, a sve na našu štetu. Ako naši državnici ovdje počine kakovu pogrešku, to će njihova kasnija osuda biti za nas najmanja utjeha. Oni trebaju savjeta svih, koji znadu savjetovati. Stalno je, da se mnogo toga ne može javno u novinama raspravljati, a ni u parlamentu. Nu trajne se sjednice mogu držati i u parlamentu i zasebnim prostorima, a kako da se to čini, to je svejedno. Potrebito je, da se savjetuje brzo i opširno, da se zapriječi kasnija razočaranja.

Tako eto „Stampa". Nacijonalistički listovi huckaju dnevno protiv parlamenta. Oni predbacuju Salandri, da je sazvao parlament, a da nije postavio pred gotove činjenice. „Idea Nazionale" pozivlje vladu, neka ne vlada sa parlamentom, nego sa narodom. Narod zahtijeva energično vodjenje rata, osobito na Balkanu. Istodobno prijeti „Popolo d'Italia" sa utemeljenjem i djelovanjem društava „Fasci", terorističkim tajnim savezom u cijeloj zemlji. Ova su društva igrala veliku ulogu kao socijalistička tajna društva kod sicilijanskih nemira u zimi 1893-94. Tadašnji su „Fasci" bili dosta bezazleni. Nu general ih je Morra di Lavriano takovim užasnim sredstvima proganjao, kakvih nema u zadnjih 50 godina svjetske povijesti, izuzevši Rusiju i Španjolsku. Ovaj je Salandri dao bratinski ratni poljubac, kada je rat bio naviješten. Nacijonalistički „Fasci" nisu onako materijalni kaošto su bili sicilijanski, već se mora od ovih sve drugo očekivati, jer upravo to, što nacijonaliste tvrde, nije istina. Narod ne želi, da se rat proširi. Pogrešna politika vlade dovela je zemlju uprav u orijentalskom pitanju u vreću iz koje ne može izaći. Možda se baš za to pozvalo parlamenat, jer će se u ovom riječima mnogo postići.

Italija i položaj Grčke.

Lugano, 15. novembra. „Corriere della Sera" vidi u raspustu grčke komore, da će Grčka konačno istupiti na stranu Njemačke. Nova će komora biti stalno protiv svakog rata, tako da će Grčka biti neutralna na strani Njemačke. Pitanje je samo, kakovo će stanovište zauzeti Grčka vlada u slučaju, da budu grčke i ententine čete potisnute na grčko područje ili ako dodje na grčkom području do boja izmedju Bugara i ententinih četa. Hoće li Grčka i dalje dozvoliti iskrcavanje četa u Solunu? Nu što će Grčka učiniti, kada bude Bugarska marširala na Jadransko more?

Italija ne će poslati četa u Albaniju.

Lugano, 15. novembra. „Stampa" je donijela cenzurirani dementi o vijesti „Agencije Havas" o tobožnjem iskrcavanju talijanskih četa u Albaniji.

Italija oboružava njemačke brodove.

Zürich, 15. novembra. Talijanska će vlada naoružati topovima tri velika njemačka putnička parobroda, što se nalaze u genoveškoj luci, te će ih upotrebiti kao pomoćne krstaše.

Srpski rat.

Bijeg srpske vlade.

Paris, 15. novembra (D. u.). „Petit Journal" javlja iz Atene: Srpska je vlada zapustila Rašku, te će se po svoj prilici preseliti u Prizren.

Srpski otpor protiv Bugara.

Pariz, 15. novembra. (D. u.). „Petit Journal" javlja iz Atene: Znatne bugarske bojne sile, koje prodiru iz Tetova protiv Gostivara naišle su na žestoki otpor, tako da je napredovanje zaustavljeno. U Monastiru su sakupljene mnogobrojne srpske čete. Položaj u Albaniji nije uznemirajući. Cesta, koja ima služiti srpskoj vojsci za uzmak, pročišćena je od neprijateljskih banda.

Borbe izmedju Bugara i Francuza.

Pariz, 15. novembra. „Journal" javlja iz Atene: Dne 9. novembra navalili su Bugari, koji su dobili pojačanja, na francusku frontu na cijelom desnom krilu. Bili su svuda odbačeni, izuzevši nekoje neznatne točke, gdje im je uspjelo, da se uzdrže. Gubici su Bugara znatni.

Ententa.

Kičener odstupa?

London, 15. novembra. U dolnjoj kući su zastupnici različitih stranaka oštro napali Kičenera i njegov sistem. Nacijonalista Linch je izjavio, da se može Njemačku samo onda pobijediti, ako se ju baci preko Rajne. Ali Kičener nije ništa

---

HUMORESKA CIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice" i „Mjeseca".

(Dalje.)

— A ti čuj, kad si već tako ograničena uma! Ono u „Opomeni" tiče se mene i upravo to je ona nečuvena infamija!

— Tebe? — zinem ja na sva usta. A sad sam se doista čudio, vjerujte mi, čudio i krstio od čuda. Moja žena da se je osjećala pogodjenom onom izmišljenom „Opomenom"! Ha, ha, lijepih li stvari! I zamalo se nijesam nasmijao, onako od srca nasmijao.

— Što si se zagledao u mene? — navali ona razdraženo. — Da, da, ova se kukavna „Opomena" tiče mene, a pisala ju je Paula! Da, da, ne gledaj ne tako čudovnato: Znadem ja dobro, o čemu se radi! Ali neka, neka!

— A kako i zašto, srce? Ne varaš li se? Ne, ne, ja sam uvjeren, e si ti na krivom putu. Ta ti si andjeo i kako bi mogla svoju prijateljicu da klevećeš!

Ona se okrene od mene i ušuti. Vidjelo se je na njoj, da razmišlja.

— Pa ipak je tako, kako velim! — progovori ona iza odulje stanke odlučno, — Paula, upravo Paula! Poznajem ju ja dobro!

— Hm! — slegnem ja s ramenima. — A što si to govorila o njoj?

— Ah, što, ništa! Pred Malvinom i doktoricom sam tek neki dan u četiri oka, onako povjerljivo, znadeš, bez ikakove zle namjere, natuknula, e bi mogla malo više pažnje posvetiti ponašanju svoje malene Zorice, jer je dijete veoma razmaženo i nečedno. Eto to sam bila kazala! A dobra gospodja doktorica i Malvina joj dakako bez sumnje odmah zlorado doušiše, što sam govorila, premda ju bome ni obje te dobre i plemenite duše nijesu štedjele, nego mi na sva usta povladjivale i prišivale Pauli krpicu na krpicu. Pa da nijesu zmije! U oči ti govore slatko, a iza hrpta zlo i naopako! — žestila se je moja žena.

— Hm! Možda si ipak na krivom putu, ženice! Ta ovo, što si eto o Pauli govorila, ne dira i najmanje u njezino poštenje!

— Prestani, molim te, i ne zauzimaj se za Paulu! Da samo znadeš, kako je osjetljiva! Vjeruj mi, njoj ne smiješ nijedne oštrije i iskrenije da kažeš!

— Hm! Za takvu se sitnicu toliko uzrujati, odmah pisati po novinama i groziti se sudom! Tkozna, što su joj Malvina i doktorice nabajale! — tjerao sam vodu na svoj mlin. Ali treba da budem oprezan!

— To je upravo ono, što me ljuti, dozlaboga ljuti i boli! Eto, čovjek se slijepo pouzdaje u ovoga ili onoga, iskreno mu povjerava svoje mnijenje, a kad tamo? Uh, guje, guje! Sad sam načistu, sad im vidim u dušu. Sramota!

— Čekaj, dušo, čekaj polagano! Ne sudi prebrzo! Molim te, dozvoli mi, da jednom i ja rečem svoju! Nije mi ni u snu na umu, da branim pred tobom bilo koga, no, iskreno govoreći, nikako ne mogu pravo da vjerujem, e ona „Opomena" potječe od Paule. Za takovu neznatnu stvar? Gotovo nemoguće!

— A od koga dakle, kad hoćeš bolje da znadeš? — prekine me gnjevno.

— Promisli dobro i dozovi si u pamet, nije li možda o kojoj drugoj svojoj „dobroj prijateljici" pred ovom ili onom „dobrom prijateljicom" u svojoj bezazlenosti štogod izustila, što bi se moglo uzeti za zlo.

— Ali što hoćeš od mene! Zar me držiš za . . . . .

— Ta ne, Anko, ni najmanje! Ali ipak. Slušaj me!

Ona je ušutjela, podbočila si lijevim dlanom podbradak — znak, da se je upustila u „duboke" misli.

Najednom joj se izvije uzdah iz grla.

— Gle . . . . . ali ne . . . . . možda se ipak varam! . . . . . Da! . . . . . Doduše! . . . . Moglo bi i ovako biti! . . . . .

— A kako? prekinem ju ja.

— Da, sad mi pada na um! Ali nevjerojatno! . . . . .

— Ta govori, ženo! Muž sam ti! Pravi pravcati vjenčani muž! Budi mi iskrena, kao uvijek dosad.

Ona kao da je oklijevala, no iznenada se prene i porumeni.

— Da! . . . . Eto slušaj! . . . . Sad mi postaje jasnije! Bit će, da to ipak ne potječe od Paule . . . . .

— Nego?

— Od one . . . . Malvine! — istisne ona jedva čujnim, gotovo drhtavim glasom.

(Dalje slijedi.)

Podupirajte Družbu!

poduzeo, da bi se to postiglo. Guvernik je zahtijevao, da se odslovi odmah Frencha i najmanje 70 posto viših engleskih časnika. Prema novinskim vijestima drži se položaj Kičenera uzdrmanim te da će mu biti Haldane nasljednikom. Ovo se mišljenje potvrdjuju time, što su nekoje novine počele oštro napadati Haldanea.

Engleska protiv Nizozemske.

Amsterdam, 15. novembra. Jedan ovdješnji list javlja: Pred 5 mjeseci naručila je nizozemska vlada kod tvornice Škoda veliki broj topova, koje li imala ove dane dobiti. Austro-ugarska vlada zahtijevala je tada da isplata uslijedi polovicom u zlatu, polovicom u srebru. Engleska će sada zabraniti dalnji izvoz bakra u Nizozemsku.

Pretnje Grčkoj.

Genf, 15. novembra. Francusko se novinstvo boji, da će u toku dalnjih operacija u Srbiji srpske i englesko-francuske čete biti potisnute na Grčko područje. Boje se, da će ih u tom slučaju Grčka razoružati i internirati. Novinstvo veli na ovo, da Grčka nema nikakvog prava, da internira čete saveznika. „Već je i onako bila žalosna činjenica, da nije Grčka došla na pomoć Srbiji. Upravo obzirom na ove držanje, iskrene su bile čete saveznika u Solunu, te se ne smije dozvoliti, da bi Grčka poduzela koraka protiv ententinih četa. Saveznici će svako interniranje četa smatrati neprijateljskim činom, iz kojeg će Grčka morati povući sve posljedice. Akoprem smo dosada preporučali, da se Grčku ne izazivlje, to moramo sada preporučiti, da se protiv nje oštro nastupi, ako Grčka to učini, što je rekao Dragumis, da će se naime naše čete internirati i razoružati." Tako piše „Journal de Debats", a slično pišu i druge novine. Preporuča se, da se Grčkoj pošalje nova nota, kojom neka se od nje zahtijeva jasnu izjavu, kako misli postupati u tom slučaju.

Razno.

Otvorenje turskog parlamenta.

Carigrad, 15. novembra (D. u.). Parlamenat se je otvorio. Sultan je pročitao prestolni govor, u kojem veli: Znatan dio Srbije nalazi se već u posjedu saveznika. Osigurana je sveza po Dunavu, a željeznička je pruga Berlin—Beč—Carigrad otvorena. Naši politički odnošaji sa saveznicima podudaraju se i podudarat će se sa uzajamnim dnevno rastućim pouzdanjem i iskrenošću. Našu ćemo zajedničku politiku proti neprijatelja za vrijeme trajanja rata postojano slijediti time, što ćemo se na svim frontama uzajamno podupirati, dok ne bude postignut korisni mir.

Rumunjska neutralnost.

Bukarešt, 15. novembra. Parlamenat će otvoriti kralj sa prestolnim govorom, u kojem će dati važne izjave o budućoj rumunjskoj politici. Prije će otvorenja parlamenta kralj saslušati sve vodje stranaka, da si stvori sud o položaju. Ratni je ministar dozvolio sveučilištarcima, koji radi ratnog stanja nijesu mogli nastaviti svojih nauka u inozemstvu, da mogu zapustiti Rumunjsku. To znači, da se Rumunjska ne će ni u buduće uplesti u nikakav rat.

Gospodarski pregled.

Žetva je ove godine obilna. Urodilo je računano u milijunama kvintala:

U Rusiji:

pšenice	247.34	lani	204.84
raži	248.46	„	204.75
ječmena	111.	„	86.
ovsa	159.35	„	128.47

U Ugarskoj:

pšenice	42.62	lani	28.64
raži	12.68	„	20.77
ječmena	12.23	„	14.21
ovsa	11.75	„	12.56
turkinje	45.86	„	43.77

U Rumunjskoj:

pšenice	29.60	lani	12.60
raži	0.80	„	0.50
ječmena	3.16	„	5.37
ovsa	3.80	„	3.67

U Bugarskoj:

pšenice	12.59	lani	8.
raži	1.34	„	1.77
ječmena	5.85	„	2.26
ovsa	1.39	„	1.25

U Indiji:

pšenice	104.34	lani	84.82

Sjedinjene države:

pšenice	272.55	lani	242.50
razi	11.28	„	10.87
ječmena	51.43	„	42.44
ovsa	219.96	„	165.62
turkinje	768.60	„	678.92

U Kanadi:

pšenice	84.05	lani	43.89
raži	0.61	„	0.51
ječmena	11.28	„	7.88
ovra	75.60	„	48.28

U Argentini:

pšenice	45.85	lani	31.
raži	0·47	„	0.85
ječmena	1.80	„	1.75
turkinje	85.42	„	66.84
ovsa	8.31	„	7.40

U Engleskoj:

pšenice	20.60	lani	16.99
raži	0.07	„	0.06
ječmena	11.15	„	14.64
ovsa	20.14	„	20.06

U Francuskoj:

pšenice	64.72	lani	78.70
raži	9.93	„	11,38
ječmena	7.86	„	10.04
ovsa	37.46	„	46.66

U Italiji:

pšenice	47.	lani	46.12
raži	1.20	„	1.34
ječmena	2,30	„	1.51
ovsa	4.50	„	3.89
turkinje	29.58	„	25.68

Iz ovoga se razabire, da su imali posvuda, osim u Francuskoj, upravo dobru ljetinu. Nama su se sada otvorile bogate bugarske žitnice, te nam se ne treba bojati gladi.

Iz Njemačke se javlja, kako se je medju ratom obradjivalo polja. Lani se nije niti poznalo, da ima na stotisuće muževa i mladića u ratu. Što ih je kod kuće ostalo, morali su raditi, a žene su pomogle i išlo je. Prvi mjesec se je ljude samo opomenulo na veliku dužnost do domovine, pa su napeli sve sile. Kad su pak ove godine svi muškarci morali poći u rat, kod maloposjednika je još išlo, nu kod veleposjednika bilo je slabije. Mnoga se radnja nije mogla izvršiti. Zemlja se je kasno okopala, a na to je nastupila suša. Sada se opaža, što znači vojnička potpora ženama. Prije su u Njemačkoj sve žene na polju rado pomogle. Svaki rad im je bio ugodan, svaka hrana i odijelo dobro. Otkada je rat i dobivaju potporu, nekoje ne mare za poljski rad. Njemački veleposjednik veli, da je ova potpora više puta podupirala samo lijenost, što se tu i tamo i drugdje opaža.

* *

U Njemačkoj se je u zadnje doba izdalo više oštrih odredaba. Zabranjeno je prodavati smetanu. Samo onaj, koji pravi maslo, ju smije kupovati. Mlijeko ili smetana se ne smije više upotrebljavati za priredjivanje čokolade. Zabranjeno je upotrebljavati mlijeko kod pečenja kruha. Pošto je mlijeko veoma potrebita hrana, ima se upotrebiti samo za hranu ljudima. Pred mjesec dana mogao je svaki seljak prodati 100 kg pasulja, sada je i to zabranjeno.

Malena djeca u Berlinu imadu pravo dobiti svaki dan litar mlijeka. Istu množinu, dobe dojeće matere. Djeca od 1.—4. godine dobe dnevno tri četvrtine litre mlijeka, a dalje do 14. godine po pol litre na dan.

* *

Ratni zarobljenici moraju u Njemačkoj graditi ceste, sušiti močvare, praviti kanale i druga korisna djela. Pojedinac ne dobiva zarobljenika za svoj posao. Isti se ne davaju niti veleposjednicima, kojima su osobito potrebni. Trgovina svuda nazaduje. Samo ženska moda cvate — osobito u gradovima. Ovo jasno dokazuje, da na Evinu kćer rat nema upliva.

U gradovima manjka svuda jaja. Mnoge gradske gospodje misle, da ih seljakinje sakrivaju. Gdje su jaja? U jeseni kokoše uopće ne nesu jaja. Dakle treba se ustrpiti do Božića.

Zadnja je kiša bila jako neugodna za seljaka, jer je imao mnogo radnje na polju. Drva manjka posvuda. Još je gore bilo u Njemačkoj, gdje je bio mjeseca oktobra zapao snijeg, te je bilo samo devet stupnjeva topline. Tamo imadu skoro polovicu krumpira još pod zemljom.

Govedja živina je prošle sedmice imala običine cijene, samo kod svinja je ista nekoliko pala.

U Njemačkoj je vlada odredila maksimalne cijene za maslo 4 M 80 pf po kg ili 6 K. Radi toga su cijene masla i kod nas pale (?!) Očekivati je, da se cijena masla ne će ove godine povisiti. Ako iz Bugarske i Rumunjske dodje k nama mnogo turkinje za naše svinje, bit će i mast jeftinija.

Razne vijesti.

Koncerat u gradskom kazalištu. Danas se ponavlja po treći put, u gradskom kazalištu Ciscutti, operna večer u korist „Crvenog Križa", koja uzbudjuje u gradu veliko zanimanje. Preporuča se svakomu, da prisustvuje koncertu već iz svrhe, kojoj je koncert namijenjen, kaošto i radi rijetkog užitka, što mu se pruža. Ulazne cijene su se snizile i to: lože K 20, fotelji K 3, sjedala K 1·50. Ulaz u parter K 1; mjesta na galeriji (uzevši i ulazninu) K 1; ulaz na galeriju K 0·50.

Ispiti osposobljenja. Pred c. kr. ispitnim povjerenstvom u Kastvu položili su ispit osposobljenja za hrv. pučke škole slijedeći učitelji(ce): Uravić Jelka, Špehar Zora, Turković Ahtica, Simčić Milka, Baćić Josip, Rubinić Mate, Trinajstić Ivo, Turk N. (Opatija) Rubeša Ante, Mahulja Katica, Sironić Metod, Gapit Fran. Iz vjeronauka i tal. jezika kao predmeta položio je ispit: Ante Smoković.

Smrt. Ovih dana umro je u Štajerskoj bivši tinjanski načelnik Venceslav Križmanić.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: Učenici kr. real. gimn. i kr. trg. akademije — Sušak K 105: — G. Grgo Andreić, član čete od 1000 — Metković sabranih K 304: — „Hrvatski List" — Pula u ime stiglih prinosa K 68·40. — G. Janko Dujak, knjižar — Sisak K 100: — G. prof. Vjekoslav Spinčić — Zagreb šalje dar presvj. biskupa g. dra. Jos. Marušića za 1 bakrenu medalju pok. biskupa Dra. J. Dobrile K 10, te od g. Ivana Lovečeka ceremoniara preuzvš. nadbiskupa, na dar K 10, te od g. Jurice Jušića zapisničara u nadbiskup. kancelariji K 5, ukupno K 25: — Paron Minigo — Opatija za izgubljenu okladu K 10: — G. Juraj Mihalić, učitelj — Rabac sabranih K 40·47. — G. prof. Vjekoslav Spinčić — Zagreb šalje sakupljenih po blagorodnoj gospodji Filomeni pl. Dominić u Klanjcu K 115: — G. Dr. I. Winter — Bjelobar K 30: — Sakupljeno na oprosnoj večeri u Narodnom Domu u Voloskom K 20: — Gg. Dr. Pero i Zora Magdić, — Varaždin prigodom svog srebrnog pira K 100: — Gdja. Marija Rubeša Zamet u počast uspomene pok. brata Roberta Jurinčića K 10. — G. Josip Velikanje — Juršići šalje K 40: — G. Šandor Latković izruča sabranih u škrabici a Općinskoj blagajni u Voloskom K 25·14. — G. Karlo pl. Peršić mjesto vijenca na odar pok. Betini Grčić u Lovranu K 10: — N. N. kod trešeta K 1: — G. Vladimir Rohotić, pošt. i brzoj. vježbenik — Bošnjaci K 8: — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Dodatak: Eugen Kornfeind pristan u nadbiskupskoj kancelariji u Zagrebu poklonio je Družbi K 10: —, a ne K 5: — kako je to bilo pogrešno javljeno.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 17. studena 1915. | Broj 126.

Neprestane talijanske navale na soškoj fronti.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Bugarski ratni izvještaj.

S o f i j a, 15. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj o operacijama dne 14. novembra:

Iza pada tvrdjave Niš povukli su se Srbi na lijevu obalu Morave, porušili su sve mostove, te su se trudili, poduprti od utvrdjenih pozicija, da zapriječe naše čete kod prelaza rijeke. Kralj je Petar prisustvovao ovim bojevima. U toku zadnjih dana slomile su bugarske čete zdvojni otpor Srba, te su dospjele napokon na lijevu obalu rijeke. Danas su čete unišle u Prokuplje, gdje su zaplijenile 6 havbica i drugog ratnog materijala, i zarobili 7000 Srba. Prva se je pukovnija srpskog domobranstva pobunila i ubila svog zapovjednika, pukovnika Pribičevića, glavnog urotnika kod umorstva nadvojvode Frana Ferdinanda. Pukovnija se poraštrkala po okolišnim mjestima. U noći na dne 13. novembra kušali su Francuzi navaliti na naše odjele na desnoj obali Vardara. Naše su ih čete bacile protunavalom na desnu obalu rijeke Cerne, te su tom prilikom zaplijenile 2 strojne puške i dva gorska topa, i zarobili 56 Francuza.

S o f i j a, 15. novembra. (D. u.) Službeno se javlja: Na svim su se frontama razvile operacije za nas ugodno. U Prokupiju zaplijenili smo veliku množinu ratnog materijala. Naša protunavala na zapadnoj obali Karasna južno Velesa svršila je potpunim odbačenjem Francuza na desnu obalu rijeke. Naše su čete zauzele na juriš jako utvrdjene francuske pozicije.

Bugarski plijen.

S o f i j a, 16. novembra. Mackensenova odredba, da se ima sav plijen, što se bude u Srbiji učinio predati Bugarskoj, učinila je veliko iznenadjenje kod vlade, političara i naroda.

Bombardiranje Varne?

B u k a r e š t, 16. novembra. Jučer ujutro bilo je čuti topovsku paljbu od strane Varne. Pobliže potankosti manjkaju.

Hoće li Italija i Rusija doći na Balkan?

G e n f, 16. novembra. Prama vijestima francuskih listova, Kičener će preuzeti vrhovno zapovjedništvo nad četama u orijentu. Brzo se ima uspostaviti, da li će Kičener naskoro prisiliti Rusiju i Italiju da dodju četama na Balkan.

Iskrcavanja u Albaniji.

B u k a r e š t, 16. novembra. „Universul" javlja, da su se u Santi quaranta iskrcale engleske čete. Kako se glasa, Englezi su iskrcali jedan vojni zbor. U Valonu stigla je talijanska divizija, koja je stalno opredijeljena, da dodje na pomoć Srbima. I u Draču došli su na kraj engleski i francuski časnici, da sve pripravе za iskrcavanje talijanskih četa. Englezi i Talijanci hoće kušati, da bi stigli za dobe na Kosovo polje, gdje se Srbi već od nekoliko dana ušančuju, te nastoje da se održe, dok stignu engleske i talijanske pomoćne čete.

L u g a n o, 16. novembra. Dogodjaji u Albaniji uzbudjuju u Italiji sve veću skrb. Novinstvo zahtjeva, da se zajednički ustupi na strani entente i obranu talijanskih interesa u Albaniji.

Srpska vlada u Mitrovici.

A t e n a, 15. novembra. (D. u.) Srpsko poslanstvo dementira vijest, da su Srbi opet zauzeli Veles i veli dalje, da se je srpska vlada nastanila u Mitrovici, kamo se je posve u redu povukla i srpska vojska.

Glad u Srbiji.

M i l a n, 15. novembra. (D. u.) „Corriere della sera" javlja iz Ohride, da u Dibri, Gostivaru i Prizrenu vlada glad. I sami vojnici nemaju skoro što jesti. Bugarski komitadžije neprestano uznemiruju sveze i puteve. Naprotiv Albanci ne čine ozbiljnih neprijateljstva. Srpski je glavni stan u Raški.

Politički trenutak na Balkanu.

Kičener i grčki kralj.

L u g a n o, 16. novembra. U Rimu je raširena vijest, da će Kičener postaviti kralju Konstantinu na prsi samokres i da će od njega zahtijevati, da mora Grčka osigurati ententinim četama, da ih ne će napasti. Talijansko novinstvo zahtijeva, neka se protiv Grčke oštro nastupi.

Raspust grčke komore.

A t e n a, 14. novembra. (D. u.) Dekretom o raspustu komore, odredjeni su novi izbori za dne 19. decembra, a parlament će se sastati dne 24. januara 1916.

Venicelisti i izbori.

A t e n a, 16. novembra. Venicelisti su konačno zaključili, da će se ustegnuti od izbora.

Rumunjska neutralnost.

B u k a r e š t, 16. novembra. Kod ručka, što ga je dao gradski načelnik, Petrescu, rekao je ministar nutarnjih poslova, Mortrun: Nekoji misle, da smo mi dužni braniti francusku kulturu i iz ljubavi do Francuske, da moramo odmah stupiti u rat. Drugi zahtijevaju neka ustupimo u rat na strani Njemačke. Ja sam mnijenja, da mora Rumunjska u ovom ratu štititi samo svoje interese.

Novo predsjedništvo turske komore.

C a r i g r a d, 15. novembra. (D. u.). Parlamenat je izabrao Adil Beya opet predsjednikom, a podpredsjednicima Emir Ali Pašu i Huseina Džahid Beya.

Rat na moru.

Potopljena engleska podmornica.

B e r l i n, 16. novembra. „8-Uhr-Blatt" javlja iz ruske granice: U mornaričkim krugovima u Kronstadtu širi se vijest, da već šest dana nema natrag engleske podmornice E 23, koja je bila dodijeljena ruskoj mornarici. Misli se, da je podmornica uništena.

Potonuće talijanskih brodova.

R i m, 15. novembra. (D. u.) Talijanski parobrod „Livietta" potonuo je u meksikanskom zaljevu uslijed eksplozije paklenskog stroja. Momčad je spašena.

R i m, 15. novembra. (D. u.) Agenzia Stefani javlja: Talijanski parobrod „Bosnia" potopljen je južno Kandije kod otoka Gavdo od austro-ugarske podmornice. Momčad i putnici su spašeni.

Engleski naddreadnougti.

A m s t e r d a m, 16. novembra. „Daily Exhange" javlja, da će se u januaru uvrstiti engleskoj ratnoj mornarici 14 novih naddreadnougta.

Sa bojnih poljana.

Bombardiranje Gorice.

B e č, 15. novembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Bombardiranje Gorice započelo je dne 18. oktobra, te je trajalo izmjeničnom jakošću do danas. Kojegod dana palo je u grad više od 100 hitaca svih kalibara, osobito teških šrapnela. Bombardovanje je započelo već jutrom rano, te je postiglo navečer izmedju 3 i 4 sata vrhunac, a tada bi prama večeri popustilo. Prama službenom iskazu od početka je rata usmrćeno 58 gradjana, a 50 ranjeno, medju istima mnogo djece. Dva puta ubila je granata svaki put po 4 male djece. Samostan je Sv. Gore izgorio, a crkva razrušena. Sakristija glavne crkve u Gorici je demolirana. Samostan Kostanjevica, gdje se nalazi grobnica grofova Chamborda, bio je pogodjen od više granata i šrapnela, čime je bio oštećen krov i slike i u crkvi i u samostanu. Samostan Uršulinaka, koji leži usred grada polovicom je porušen. U crkvu sv. Antona udarila je bomba iz zrakoplova kroz krov. Oba su kolodvora prostrijeljena po topovskim hicima. Crkve u predgradju: Podgori, Grafenbergu, Pevmi, Sv. Andriju i Oslaviju su posve porušene, a djelomice i veći dio ovih mjesta. Najviše je trpio južni dio Gorice. Tamo je malo koja privatna kuća, a da nije bila bar koji put pogodjena. Prama procjeni moralo bi biti u gradu oko 300 kuća manje ili više oštećenih. Jako je oštećena zgrada austro-ugarske banke. Osobito je mnogo trpila palača novog kotarskog suda, koja je bila već 10 puta pogodjena. Osim toga su i neprijateljski zrakoplovci češće bacali bombe na grad. Karakteristično je za talijansko vodjenje rata, što je talijansko topništvo baš na dušni dan bombardiralo cestu, koja vodi na groblje.

Borbe na zapadu prenešene.

G e n f, 16. novembra. Francuski vojnički krugovi vele, da su Nijemci na zapadu započeli novim nasrtajima. Oni se tješe time, što su Nijemci dovezli na zapadnu frontu pojačanja i time se drugdje oslabili. „Temps" javlja, da su se borbe na zapadu za sada prenesle.

Razno.

Japan i Indije.

F r a n k f u r t, 16. novembra. (D. u.). Dopisnik „Frankfurter Zeitung" iz Amsterdama doznao je od posve pouzdane strane, da japanski emisionari kušaju u Indiji uzdignuti revoluciju. Vijest, da se je ministarsko vijeće u Japanu bavilo položajem u Indiji, prouzročilo je u londonskim vladinim krugovima živahnu uzbudjenost.

Sibirija.

Povijest je Sibirije jako kratka. Većina je ljudi poznavala ovu prostranu i ogromnu pokrajinu prije sadanjeg rata samo po imenu. Otkada su pak naši ljudi okusili groznu sibirsku zimu, nu i plodnost i bogastvo ove ogromne zemlje, počeli su se svi zanimati za Sibiriju.

Sibirija je, — rekli bismo — zemlja budućnosti. Rusi su tamo gospodari već 300 godina. Nu brinuli su se jako malo, da bi ovu zemlju više izrabili ili bolje kultivirali. Jedino, što su učinili, to je željeznica, koja ide od 10 godina ovamo preko stepa južne Sibirije do Vladivostoka na Japanskom moru.

Sibirija je zemlja žita, dragocjenih kovina, drva i raznih životinja. Nu dosada je manjkalo prometnih sredstava, da bi se sve ove vrijednosti mogle spremiti na svjetsko tržište. Koliko blaga sakriva i ima ta zemlja, razvidno će biti samo nekoliko, ako pomislimo, da je razdijeljena u devet gubernija, od kojih je svaka veća i opsežnija, negoli sva austro-ugarska monarhija.

Pogledajmo nekoje pokrajine, koji su zanimive u gospodarskom pogledu. Najsjevernije točke sibirskih ravnina — Tundra — su jako rijetko naseljene. U ovim mrzlim krajevima žive Nomadi, koji se bave samo gojenjem sjevernih jelena. Drva nema, osim malo niskih breza smrekava, što tu i tamo rastu. Bilina je tamo uopće malo, jer je to tlo na mnogim mjestima jako močvarno. Imanje se stanovnika cijeni prama broju sjevernih jelena, što ih posjednik ima. Broj jelena, što ih imade pojedina obitelj nije malen, jer se dobije posjednika, koji imadu do 5000 tih jakih i korisnih životinja.

Samojedi se bave lovom divljih gusaka, bijelih lisica, kojih se koža jako skupo prodaje. Ljeti donaša ljudima velikih dohodaka ribolov, koji je djelomice jako obilan, osobito u doba, kada se počne taliti led u sjevernom moru, te se ribe počmu seliti u velike sibirske rijeke Ob, Jenisej, Jena i druge. — Mimogrede moramo spomenuti, da naše zarobljenike nijesu Rusi dovezli u ove mrzle krajeve.

Južno Tundre započima šumoviti predjel. Ako naši zarobljenici jave, da su se vozili po pjeskovitim ravninama, ipak ostane istina, da ima Sibirija najopsežnije šumovite predjele na cijelom svijetu. Opsiže naime veliki pas, koji se na istočnoj strani rasprostire od sjevera proti jugoistoku u dužini preko 2000 km i na zapadu u istočnom smjeru od Urala do Tihog Oceana u dužini od 6000 km. U sjevernim pokrajinama gdje je poprečna ljetna toplina 10 stupnjeva ispod ništice, šume su više niske i rijetke, pošto drvlje ne može uspijevati u mrzloj zemlji. Ljeti je doduše dosta toplo, nu tali se samo gornja kora zemlje, a niže je vječni led. Korjenje dakle ne može duboko prodirati. Na takovom tlu uspjeva samo bor, jela sibirski cedar, niske smrekve i breze itd. U sibirskim šumama ima mnogovrsne divljači kao n. pr. medvjeda, mnogovrsnih srna, divljih kokoši pataka i tigara.

Bogata je Sibirija poznata osobito radi dragocjenih kovina. Zlato se kopa u pokrajinama: Jenijsesk (uz rijeku istog imena), Jakutsk (uz rijeku Lenu), Tranbajkaliji u području Amura i drugdje. U Angaru (sjeverno Bajkalskog jezera) našli su god. 1838. zlatnu žilu. Samo u dvim zlatnim rudnicima iskopalo se u kratko vrijeme 622.000 kg. zlata. U gorovju izmedju Bajkalskog jezera i ušćom rijeke Amura (u japansko more) nalaze se još bogati zlatni rudnici. Nu radi nedostatnih prometnih i drugih sredstava nije ove moguće iskoristiti. Prama podacima iz godine 1908. bilo je u rudokopima zlata zaposleno 45.000 radnika.

U Sibiriji ima takodjer dosta srebra, bakra, olova, osobito željeza. Na otoku Sahalinu ima i izvora petroleja. Ugljena se nalazi u području Jeniseja, nu malo ga kopaju.

Pravo zlato Sibirije su neizmjerne ravnice crne, plodne zemlje, koje bi se dalo korisno i plodonosno obradjivati. Da bi ruska vlada skrbila za to, da bi se sva ova zemlja razdijelila novim naseljenicima, koliko bi tada Sibirija dobila na vrijednosti, blagu i kulturi. Nu smatrala je dosada ovu zemlju više pokrajinom za prognanike i kažnjenike. Mjesto da bi Rusi obradjivali ovu bogatu zemlju, oni su se selili u Ameriku. Priznati se mora, da su se razmjere nekoliko poboljšale i da se je Rusija počela više skrbiti za Sibiriju otkada je imala rat sa Japancima (1904.—1905.). Rusi su tada uvidjeli, koliko je važnosti za cijelu državu, ako se gospodarski podignu opsežne sibirske pokrajine. Od tada se je ruska vlada više počela baviti pitanjem naseljenika u Sibiriji. Posebnim se je ukazom zabranilo i dalje pošiljati kažnjenike u tu pokrajinu. Za naseljivanje i podignuće Sibirije je poljodjelsko ministarstvo postavilo u proračun god. 1896. milijun rubalja, a u proračunu godine 1913.—1914. ova svota iznaša 30 milijuna rubalja. Sve što se vlada više skrbi za Sibiriju, to je i veći broj naseljenika.

Nu manjka još mnogo toga, da bi život u Sibiriji bio koliko toliko udobniji. Manjka željeznica, cesta, vodovoda, bolnica, škola i crkava. Poštanske su sveze nepotpune. Osim toga je treba uzdignut

poljodjelstvo na viši stupanj. Koliko bi se dalo u tom pogledu pridobiti, kaže slijedeći primjer: U zapadnoj Sibiriji naselila se pred 15 godina malena skupina Danaca. Uzdigli su mljekarstvo na takav stupanj, da su počeli pošiljati maslo na svijetski trg. God. 1898. su rasposlali iz Sibirije 2 milijuna 440 tisuća kg masla, god. 1906. pak već 48 mil. kg, a 1909. god. 140 mil. 870 kg i to najviše u London i Pariz. Mnoge su pokrajine u zapadnoj Sibiriji time obogatile.

Kako je plodna zemlja u Sibiriji, najbolje se vidi iz govora zastupnika Rodiševa, koji je tu zemlju proputovao, te je u Dumi rekao: „Lahko bi došao plugom od Urala do Tihog oceana, nu ipak nalazimo tamo samo neobradjenu zemlju i šumu. Zemlja je većinom prazna i nenaseljena . . .“

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Sjeverni odsječak zaravanka Doberdob bio je i jučer bojište najtvrdokornije borbe. Za pozicije s obje strane brda Sv. Mihovila traju borbe danju i noću. Na sjevernom rubu ovog brijega prodrli su Talijanci opetovno u naše linije. U večernjim satovima uspjelo je ipak istjerati neprijatelja skoro potpunoma. I borbe iz bliza u prostoru Sv. Martina traju dalje. Pred goričkim mostobranom suzbijenu je protivnička navala na visinu Podgore.

Srpsko bojište.

Kod Goražde, na crnogorskoj granici, čarkanja. Na srpskom bojištu napreduje proganjanje posvuda. Austro-ugarske čete pridobile su okolicu Uvca, Cikotu-planinu i visine Javora. Jedna njemačka kolona generala Kövessa prodirajuća s obje strane ceste, što vodi iz Kraljeva u Novi Bazar zauzela je Ušće. Dalje istočno prodirajuće austro-ugarske sile prekoračile su kod Babice cestu Raskakuršumlija, te su zauzele na juriš srpske šančeve na brijegu Lučak (istočno Babice) i kod toga zarobile posatku (3 časnika i 110 momaka) te zaplijenile jednu strojnu pušku. Njemačke i bugarske divizije približavaju se od sjevera i istoka stjecištu cesta kod Kuršumlije.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 16. novembra. (D. u.) Službeno se javlja

Zapadno bojište:

Tri francuska pokušaja, da nam opet otmu jarak, što smo ga mi zauzeli dne 15. novembra sjeverno Ecurie, izjalovili su se. Inače ništa znatnijeg. Mnogostruko bombardovanje grada Lensa po neprijateljskom topništvu zahtjevalo je medju stanovnicima u vrijeme od 22. oktobra do 12. novembra, 33 usmrčenih a 55 ranjenih. Nije bilo vojničke štete.

Rusko bojište.

Položaj je na cijeloj fronti nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Proganjanje je u jakom napredovanju. Jučer je zarobljeno preko 1000 Srba i zaplijenjeno 2 strojne puške i tri topa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 15. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti traje izmjenično bombardovanje topništvom i bombama. Naše je topništvo bombardiralo dva neprijateljska monitora na obali zaljeva Sarosa, te je jednog dvaput pogodilo, uslijed česa se je pojavio požar.

Carigrad, 16. novembra. (D. u.). Na dardanelskoj fronti traje obična privremena borba topništvom i bombama. Na kaukaskoj fronti iznenadila je jedna naših patrulja u okolici Mila oko 100 momaka jaki neprijateljski odio, te ga prisilila uz gubitke u bijeg.

Razne vijesti.

Baždarski ured. Počam od 10. novembra o. g. počeo je djelovati u Puli opet baždarski ured (ulica S. Felicita 13). Uredovni satovi jesu od 9—12 i 2—4 sata.

Medjunarodne konference „Crvenog Križa.„ Kako javljaju kodanjske „Dänische Nachrichten“, sada je stalno, da će biti još ovog mjeseca u Stockholmu medjunarodna konferenca „Crvenog Križa“. Raspravljanju će prisustvovati zastupnici njemačkog, austrijskog i ruskog „Crvenog Križa“. Glavna točka raspravljanja bit će: postupanje i izmjena ratnih zarobljenika.

20.000 tona turkinje će se iz Bugarske odvesti u Njemačku po Dunavu. Drugo žita će Bugarska prodati Njemačkoj samo toliko, koliko ga ima više negoli ga sama treba.

Australsko žito za Italiju. Kako se javlja iz Australije, upitala je Italija, pod kakvimi bi uvjeti mogla dobiti u Australiji 100.000 tona pšenice. Za prevoz metnut će Italija na raspolaganje svoje brodove.

Za preseljivanje bjegunaca. Ministarstvo unutrnjih poslova je dozvolilo, da može odsada unaprijed dozvoljavati preseljivanje bjegunaca namjesništvo one zemlje, kamo bi se bjegunac rado preselio. Pojedini bjegunci, osobito oni, koji bi se rado preselili k svojoj obitelji od koje su bili u bijegu odbijeni, neka ulože svoje molbe na pristojna namjesništva, koje će stvar lahko i brzo riješiti.

Francuski zrakoplovi u Kranjskoj. „Slovenec“ javlja: Dne 9. o. mj. doplovio nad Senožeče francuski dvoplošac, te je bacio tri bombe. Prva je pala blizu trga, druga na njive, a treća nije niti eksplodirala. Štete nema nikakve. Posjetio je i Rakek. U Vipaskoj dolini križare talijanski aeroplani svaki dan, a isto i na Krasu. Neki je areoplan bacio dne 9. o. mj. bombe na Spodnju Branicu i Kobilju Glavu, te je bilo ranjeno više civilnih osoba.

HUMORESKA CIČA JOSE.

Borba izmedju „Danice“ i „Mjeseca“.

(Konac.)

— Od Malvine? — začudim se ja i opet, ali i ovaj put posve zadovoljno.

— Stvar se razvija sve ljepše, i ljepše proti momu očekivanju! pomislio sam u sebi sav zadovoljan.

— Jest, od Malvine, upravo od Malvine i ni od koga drugoga! Kako da mi nije odmah na um palo!

— A kako i zašto od Malvine?

— Prošle sam nedjelje bila nekoliko časaka kod ljekarnikovice, te sam preda njom i Ženkom i Paulom spomenula nešto onako na laku ruku o Malvini i njezinim vječnim oglasima u novinama, kojima traži muža već preko dvadeset mjeseci i premda već čitavi grad znade, e se pod šifrom „Udovica“ sakriva Malvina, ipak ne će nijedan od sposobnih neženja da zagrize! . . . . . Eto, to sam kazala, istina, ali kod toga nijesam ništa zla mislila! . . . . Da, da, Malvina je to, Malvina!

— Hm! — zaklimam ja važno glavom. — To bi, medju nama rečeno, moglo da bude vjerojatno!

— Ne samo vjerojatno, nego doista tako i jest! Jest, jest! Malvina i nitko drugi! A znadem dobro i zašto?

— Zato, jer mi eto zavidja, što sam ja odredjena, da prikazujem glavnu ulogu u pozorišnoj igri! Doznala sam iz posve pouzdana izvora, e je napela bila sve sile, da predsjednica tu ulogu povjeri njoj, samo da može neoženjenim muškima da na pozornici pokaže, kako strastveno znade ljubiti, jer, kako znadeš, moja je uloga ljubavna! I to njoj je eto osveta!

— Ej dakako, sad mi je stvar posve jasna, hm, dakako, naravno. Osveta, ništa nego osveta! To je nisko!

— I te kako nisko! I to je bila moja prijateljica? Brrr!

— Ali, stani, ženice! Još nešto! Ali glavna krivnja ipak ne pada na nju, nego na . . . . . .

— Nego na koga? — prekine me ona nestrpljivo.

— Ta na koga drugoga nego na ljekarnikovicu, Paulu i Ženku! — odvratim ja mirno.

— Kako?

— Kako? Zar nije jedna od ovih odmah izvjestila Malvini, što si o njoj govorila? Odakle bi inače za sve to saznala? — i pogledam ju slavodobitno.

I opet je ušutjela. Razabirao sam na njoj, da je preneražena. Jadna žena!

— Ha! — povikne pronicavim glasom, — pravo imadeš! Ali sad ipak prestaje sve! Da, jedna je bila tako podla i izdala me! Ali koja?

— Žalosno, veoma žalosno, moja Anko, ali što hoćeš.

Što hoću? Ej znadem ja, dobro znadem, što hoću! Uz ovako „iskrene i otvorene prijateljice“ — ove je riječi osobito naglasila — nema meni više mjesta!

Hu! Victoria! Dakle ipak! „Bomba“ je izvrsno pogodila!

Dakako da sam bio tako razborit, te sam svoju ženu mirio i ublaživao njezinu srdžbu, no postupao sam kod toga veoma, veoma oprezno, što više, govorio sam joj tako, da sam namjerice lijevao ulje u vatru, dok se je ženi, kako sam mogao da razaberem, činilo, e hoću vatru vodom da pogasim.

Ne uzmite mi to za zlo! Oženjen čovjek mora znati i ovako i onako, hoće li, da mu bračni jaram ne bude odviše težak, tijesan i nepriličan.

Što da zavlačim? O „opetovanju“ prvoga čina pozorišne igro ono poslijepodne — a bome ni kašnje — više ni govora. Moju je ženu posve ostavila njezina dobra volja.

Oj da znadete, kako je ono veče bilo burno, veselo i razigrano u našem klubu kod „Mjeseca“! A bilo je za to mnogo, da, i odviše razloga. Jer znajte — ali ne čudite se, jer je stvar posve naravna: ne samo moja žena, nego žena svakoga od nas se je osjećala onom „Opomenom“ pogodjenom u „najosjetljiviju žilicu“, jer je svaka od njih imala na duši, e je ovu ili onu „sitnicu“ proti ovoj ili onoj članici „Danice“ ma i „bez najmanje kakove zle namjere“ izlanula pred ovom ili onom „iskrenom i otvorenom prijateljicom.“ Iz pripovjedanja svojih prijatelja razabrao sam, da je Paula imala na rovašu moju ženu, doktoricu i Malvinu, ljekarnikovica Paulu, Ženku i doktorovicu, ova moju ženu, Malvinu i sudinju, a ta opet ljekarnikovicu, ravnateljicu, Herminu i moju ženu i tako dalje, jednom riječju, svaka je od njih bacala krivnju na nekoliko svojih „intimnih“ dosad prijateljica.

A naravna posljedica toga? U „Danici“ je zavladalo medju članicama medjusobno nepouzdanje, nesloga i konačni razdor.

Naredne su nedjelje javljale domaće naše novine, e se je dobrotvorno društvo „Danica“ razišlo „radi slaboga odziva i golemoga nehaja u općinstvu“.

A „Mjesec“ je slavio, i te kako slavio u svojim prostorijama veličajnu pobjedu, slavio doduše ne odmah nego tek iza dva mjeseca prigodom ljekarnikova rodjendana.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro "Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 18. studena 1915. | Broj 127.

Prije odluke na Balkanu.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Naši zarobljenici u Srbiji.

Beč, 16. novembra. (D. u.) „Politische Korrespondenz" javljaju: Odmah na početku ofenzive protiv Srbije upozorilo se srpsku vladu po amerikanskom poslaniku u Bukareštu i Ateni, da će se svaku nepravdu, koju bi se nanijelo austro-ugarskim zarobljenicima ili drugim austrijskim gradjanima, koji su ostali u Srbiji, platiti jednako na srpskim zarobljenicima, što su kod nas, nego da će se isto uzvratiti i protumjerama protiv odgovornih srpskih oblasti. Ovi su se koraci u zadnje dane energičnije pojavili. Od naših zarobljenika stižu žalosne vijesti, koje će vladu prisiliti, da započne represalijama.

Bugarski plijen.

Berlin, 17. novembra. Dopisnik Telegraphen Uniona javlja, da je bugarska vojska dosada zarobila 25.000 Srba i zaplijenila oko 200 topova.

Ispražnjenje Monastira.

Genf, 17. novembra. „Temps" javlja iz Soluna: Srbi se pripravljaju, da isprazne Monastir. Vladine blagajne osobito režiju duhana, preneslo se u Solun. Obitelji konzula, srpskih ministara i drugih odličnih Srba, otišle su u Florinu. Četiri automobila stoje pripravna, da odvedu diplomate.

Uzmak u Novi Pazar teško napreduje. Teški srpski topovi ne mogu se prevažati radi velikog blata. Srbi se nadaju, da će ih Talijanci moći opskrbljivati preko Sv. Ivana Meduanskog. Saveznici skrbe za to, da se o dogodjajima u Solunu ne dozna ništa.

Kristianija, 17. novembra. Akoprem su sveze sa Monastirom sa sjevera prekinute, prama vijesti „Tempsa" iz Soluna, ne prijeti Monastiru nikakva pogibelj. Poduzete su sve mjere za obranu grada. Da se bude pripravno za svaki slučaj, svi su se javni arkivi i novac banaka prenesli u Solun.

Skrbi radi uzmaka Srba u Grčku.

Pariz, 17. novembra. „Agence Havas" javlja iz Atene: Vladin list „Embros" javlja, da eventualni uzmak srpskih četa na Grčko područje ne uzbudjuje nikakovih skrbi obzirom na odnošaje Grčke naprama entente. Izuzevši činjenicu, da su gibanja srpskih četa takova, da isključuju mogućnost uzmaka na grčko područje, ententa razumije bojazljivost Grčke, koja se boji u tom slučaju novog konflikta.

Iz srpske južne fronte.

Lugano, 17. novembra. Marzini i Freccarotti izvješćuju jednoglasno, jedan u „Secolu", drugi u „Corriere della sera", da su jučer javljeni francuski i srpski uspjesi bili samo prolazni. Bugari su i opet osvojili Tetovo u gornjoj dolini Vardara, te prodiru protiv Gostivara i Pirševa. Položaj se je oko Prilipa u zadnjih 48 sati pogoršao. Izmedju klanca Babune i rijeke Crne prodire unutra bugarski klin izmedju Srba i Francuza, te povećava praznину njihove fronte. Francusku se poziciju na lijevoj obali Crne iznenadilo pravom paklenskom paljbom. Francuzi javljaju, da je borba još u toku. Srbi su držali klanac Babunu tri sedmice sa jako slabim silama. Sada već i njihov otpor popušta. Oni će biti opkoljeni, te moraju isprazniti visine. Onda će kušati jošte držati Monastir. Rijeka je Crna izašla iz svog korita, te je svu okolicu oko Monastira poplavila. Kod Strumice i Kačanika traje borba. Dvije trećine klanca zauzeli su već Bugari. Još traje borba samo za izlaz.

Pitanje intervencije na Balkanu.

Putovanje francuskog ministra Cochina.

Lugano, 17. novembra. Francuski ministar Cochin otputovao je u Atenu iza kako ga je prije primio Sonnino. On putuje u Atenu, da vladi i kralju razjasni, da u vodama Malte stoji pripravna englesko-francuska mornarica, koja će odmah naplatiti izdajstvo Grčke ako nastupi protiv entente.

Grčka i ententa.

Frankfurt, 17. novembra. Dopisnik „Frankfurter Zeitunga" javlja, da je grčki ministarski predsjednik Skuludis izjavio svim vladama, da će Grčka i u buduće ostati neutralna i da će braniti Grčke interese od tudjih navala. Ententinim je vladama osobito izjavio, da Grčka obzirom na balkanske dogodjaje nije u stanju, da pomogne Srbiju. On se nada, da ententa ne će u buduće povrijediti više Grčku neutralnost. Bugarskoj je izjavio, da će politika Grčke služiti samo grčkim interesima.

Srpski pukovnik Lešjanin u Rimu.

Berlin, 17. novembra. „8-Uhr-Blatt" javlja iz ruke granice: Srpski pukovnik Lešjanin otputovao je u važnoj stvari u Rim i Pariz. Najbrže će se u Rimu sastati sa Kičenerom.

Ententine prijetnje Grčkoj.

Lion, 17. novembra. (D. u.). Progres javlja iz Atene: Engleska i Francuska su odlučile, da zahtijevaju od grčke vlade garancije za sigurnost njihovih bojnih sila na Balkanu. Diplomatički su pregovori o ovoj stvari u toku.

Izbori u Grčkoj i novi smjer u Rumunjskoj.

Hoće li Venicelos sudjelovati kod izbora?

Atena, 17. novembra. Industrijalci i trgovci iz Atene i Pireja zamolili su Venicelosa, da se ne uzdrži od izbora. Venicelos je izjavio, da ako liberalna stranka i dobije većinu, ne će moći izvršiti svog programa. Stranka će do nekoliko dana stvoriti svoj zaključak.

Venicelisti ne će dobiti vojničkog dopusta.

Pariz, 17. novembra. „Echo de Paris" javlja iz Atene: 90 zastupnika, koji pripadaju Venicelosovoj stranci, a vojnici su, zamolili su ratnog ministra, da im dade dopust od mjesec dana radi izbora. Ministar je molbu odbio.

Novi rektor bukareštanske univerze.

Bukarešt, 17. novembra. Ministar nastave potvrdio je izbor proferora Athanasiua rektorom bukareštanske univerze. Kod izbora dobio je on 44 od 92 glasa, dočim je Jonescu dobio 53, a Cantacuzene 51 glas. Nije to prvi put, što ministar nastave nije potvrdio onog profesora, koji je dobio apsolutnu većinu.

Jonescu i Cantacuzene su očiti pristaše ratne stranke na strani Rusije, a Athanasiu je bez svake političke boje. Vladin je list još prije izbora pisao: Kako se znade, Jonescu je konzervativno demokratičan, a Cantacuzene liberalan političar. Samo Athanasiu ima najviše izgleda, da bude rektorom, jer ne pripada nijednoj političkoj stranci i zastupa one profesore, koji su za to, da bude škola slobodna političkih strasti. Ministar će tako morati odlučiti, da bude škola vršila svoju najvišu zadaću. Radi toga nije odluka ministra nikakvo iznenadjenje.

Rusija i Rumunjska.

Berlin, 17. novembra. Izmedju Bugarske i Rumunjske bilo je u zadnje dane više nota obzirom na zapljenu ruskih brodova na Dunavu, kaošto i pitanje izvoza municije u Srbiju. Dopisivanja su imala za Rusiju nezadovoljiv uspjeh. Rumunjska se je vlada branila promijeniti svoje stanovište.

Na moru i u zraku.

Italija traži uzrok kako bi mogla Njemačkoj navijestiti rat.

Roterdam, 17. novembra. „Stampa" javlja, da talijanska vlada vodi istragu o tome, čija je podmornica potopila talijanski parobrod „Anconu". Ako se dokaže, da je to bila njemačka podvodnica, onda će Italija navijestiti Njemačkoj rat.

Čovječanski prijedlog Talijanca.

Lugano, 17. novembra. „Stampa" javlja, da je ratni ministar odredio, da imadu ratni brodovi pratiti putničke parobrode. Vlada je odbila prijedlog pisca Bolinhe, neka se austro-ugarske zarobljenike metne na dno broda, tako da budu ovi najprije usmrćeni u slučaju navale austrijske podmornice.

Zračna navala na Veronu.

Lugano, 17. novembra. Oba austrijska letioca — bila su dva, a ne tri, kako se prije javilo — ustrajali su nad Veronom cijeli sat, usprkos žestoke paljbe topova. Bacili su 20 bomba, koje su prouzročile malo materijalne štete, nu mnogo su ljudi usmrtile. Prva je bomba ubila profesora Sichera, koji je došao na prozor, da gleda. Druga je pala na Piazza d' Erbe, gdje je bila skupina ljudi. Izmedju drugih usmrćen je tu poznati kipar Spazzi. Kod Porta Pallio prodrla je bomba krov jedne kuće. Mnoge poznate ličnosti Verone su tom prigodom poginule.

Veliki orkan u sjevernom moru.

London, 17. novembra. Prošle subote bio je u Irskoj i Irskom moru takav orkan, kakvog se ne pamti već 20 godina. Veliki je broj brodova bačen na kraj i oštećen. Velike su štete pretrpjeli gradovi Dublin i Kinstovn.

Politički dogodjaji.

Churchillov govor u dolnjoj kući.

London, 16. novembra. (D. u.) Churchil je podao u dolnjoj kući opširno opravdanje svojeg djelovanja kao prvi lord admiralata. On je izjavio, da je nacrt ekspedicije u Antwerpen izašao od Kičenera i francuske vlade, nu on preuzima dio odgovornosti na sebe. Ekspedicija nije bila bezuspješna, jer je pomogla, da se spasi dio belgijske vojske.

Što se Dardanela tiče, rekao je Churchill, nacrt se je jako i točno raspravio, te su ga odobrili engleski i francuski kompetentni faktori, pa i tadašnji prvi lord Fisher nije bio protivan.

Što se sadašnjeg ratnog stanja tiče, rekao je Churchill, da će Njemačka moći biti pobijedjena u drugoj ili trećoj godini rata možda temeljitije, negoli da bi bile alijirance već u prvoj godini rata unišle u Berlin. Dok sile Njemačke padaju, naše rastu. Radi toga treba da zahvalimo žrtvovanju francuskog i ruskog naroda, koji su dosada pretrpjeli najteže gubitke, dok smo mi pričuve saveznika. Sada je nadošlo vrijeme, da se i ove pričuve bace na vagu. Govor Churchillov bio primljen burom odobravanja.

Skupna savjetovanja austrijskih i njemačkih političara.

Beč, 17. novembra. Na pobudu jednog austrijskog zastupnika bila su u Münchenu savjetovanja izmedju austrijskih i njemačkih zastupnika. Ova su savjetovanja imala informativni karakter, a svrha im je bila, da se zastupnici upute, na koji bi se način dalo dovesti do gospodarskog zbliženja obje države i kako bi se i druga gospodarska i politička pitanja morala skupno obradjivati.

Dalje je imalo savjetovanje svrhu, kako bi se dalo ustanoviti u budućnosti gospodarske i političke prilike.

Ova su se savjetovanja nastavila dne 13. i 14. novembra u Solnogradu pod vodstvom predsjednika austrijske zastupničke kuće dra. Silvestra. Iz Njemačke su bili prisutni: predsjednik pruske zastupničke kuće barun Zedwitz-Neukirch, zastupnici parlamenta Gothein, Müller-Meiningen, Friedrich Neumann i urednik „Frankfurter Zeitunga" Oeser. Od austrijskih političara bili su prisutni: Dobernig, Dinghofer, Schreiner, Karl Urban, Gustav Gross, Roller, Stölzer i pokrajinski zastupnik iz Linza Beurle.

Razno.

Japanski špijuni na bugarskoj obali.

Sofija, 17. novembra. Prama vijesti iz Gümündžine stiglo je na bugarsku obalu izmedju Dedeagača i Portogalosa mnogo Japanaca, koji se prividno bave kao trhonoše i kočijaši. Kako se glasi, došli su onamo preko Grčke. Uistinu usidruju se sada u grčkim lukama japanski transportni brodovi. Veći je dio Japanaca već uapšen, drugi su djelomice preneseni u unutrnjost, a nekoji istjerani.

Petrograd bez liberalnog lista.

Stockholm, 17. Za vrijeme cijelog trajanja rata obustavljen je „Petrogradski Kurjer". Petrograd će tako ostati bez svakog liberalnog lista.

Kralj Petar u Italiji.

Budimpešta, 17. novembra. Glavni liječnik američke zdravstvene misije u Srbiji, Dr. Ryan, koji je stigao u Budimpeštu, izjavio je novinarima, da se srpski kralj Petar već od više vremena nalazi u Italiji.

„Carica smrt".

Kod Gorlica zabljesnulo, oluja razvitla se u isti čas i obuhvati u svoje smrtonosne čampore obe protivničke vojske.

Zagrmijelo je i kod Semendrije; ali je orkan još dalje svoje sile gomilao; i dugo se crni oblaci okupljali, dok im je bijes puknuo.

I usrijed orkana, okružen smrtnim plaštem, izlije njemački Davor usijane kaplje svojih topova po cijeloj staroj Srbiji. Svuda zagospodavao i dopro već do gorskih lanaca na granicama Sandžaka.

Nijemac puca, Srbin odgovara. Nad obima caruje smrt.

Topnički motrilac uspio se na stablo. Mjesece se i mjesece vraćao da izjavi uvijek jedno te isto: „Pokorno javljam, u neprijatelja nema ništa nova". Diže se i sada, kao uvijek bezbrižno, od grane na granu, i dodje na svoju zračnu stražu. Neprijateljski dalekozor otkrio ga; zapucketa strojna puška; popada više grana, a i njegova ostade pusta. Žrtva smrti!

Dva topa izmed kukuruza spremaju zasjedu za drugi dan i šute, da ih se nebi otkrilo. Ali uzalud opreza, dvije baterije koncentriraju svoj oganj na njih, i ovije ih putni dim. I nijesu pucali više.

Sipljemo smrt na sve strane i svuda. Svuda caruje, živote prekida smrt i vlada žezlom topovskih cijevi. Modernizirala se i kosturača i odbacila starinsku kosu....

Rat do skrajnosti.

— Jedanesti dan novembra kojega su mnogi od onih što se bave gatanjem brojeva, proglasali danom odluke cijeloga rata, prošao je a da nije ničim "odlučio ni što promijenio. Za uspjeh u Srbiji bili smo sigurni već u septembru. Ni Rusi, ni Francuzi, ni Talijanci nijesu ništa opravili protiv našiih fronta.

Ako i je Njemačka dosada uvijek pobijediteljica, ipak nije još konac rata. Novi francuski kabinet, ni Asquith ne će još, da odustaju od svoga cilja, što su si postavili, da unište pruski militarizam. Ne smijemo se varati i Božić i cijelu zimu sprovesti ćemo u ratu.

Ima ipak nevažnih znakova, da se i o miru misli. U engleskoj gornjoj kući dva su uplivna člana njezina Loreburn i Courtney naglasivali razorno djelovanje svjetskoga rata, žaleći što propadaju cijeli civilizirani narodi i što njihovi su pojedinci izgubili osobnu slobodu i pravo na život te služe kao robovi i žrtvuju se bogu rata. Oba govornika predlagali su, da se potraži časni konac medjusobnog uništavanja.

Njemački je državni kancelar prozvao glas one dvojice Engleza glasom vapijućega u pustinji, jer su svi engleski ministri govorili samo o ratu do istrage i nijesu htjeli ni obazrijeti se na riječi mira. Ali jošte vrijedi ona starinska, da je u istine velika moć, te da ona uvijek pobjedjuje. Pustinja, u kojoj su odjeknule prve snažne želje o miru, napunit će se slušaoca i cijelom će zemljom odzvanjati trijezniji govori.

„Norddeutsche Allgemeine Zeitung" naglasuje, kao odgovor na prve engleske glasove o miru, da je Njemačka svaki čas pripravna uvažiti trijezne i mirne prijedloge, ali da Njemačka odbacuje od sebe svaku sumnju, da bi rado ona o miru raspravljala iz tobožnje izcrpljenosti.

Što se Srbije tiče, engleski politički krugovi srame se, što je njihovom krivnjom na rubu propasti i davaju mnogo izjava o vojničkoj i političkoj pomoći Srbiji.

Amerikanska nota dokazuje, da i oni krugovi počimlju biti nezadovoljni sa engleskim blokadama i spriječivanjem trgovine, koji su se prije svojevoljno podložili engleskim voljama.

I ako se hoće tvrditi, da je položaj još danas naoblačen, kao što je bio tekom cijeloga rata, mora se ipak priznati da nije lahko ni umoriti suslijednim ofenzivama na raznim frontama njemačke vojske, ni poraziti ih izgladnjenjem cijeloga naroda. To je jasno, te ćemo rat dotle voditi, dok se naši protivnici rata ne nasite. „Berliner Tagblatt".

„O izgladnjenju Njemačke".

I opeta udariše u stare diple.

Već na početku rata objavio je gospodin Churchill urbi et orbi: „kao što je sigurno, da će jesenski vjetar istresti lišće sa drvlja, isto je tako neizbježivo, da hoće glad oboriti Njemačku i prisiliti ju da se preda". Ne prodjoše mnogi mjeseci rata i „Economist" morao je priznati, da se Njemačku gladom pobijediti ne da.

Francuzi, Talijani, Rusi nastoje da nas svojim ofenzivama poraze, ali im to nikako ne uspijeva. Pače Nijemci i Austrijci, ne spominjajući starije uspjehe, izvojstiše sada pobjedu na Balkanu i dovedoše Ententu u najstrašniji škripac.

Pred drugom zimom ratovanja počele su ententine novine, da hrane svoje čitatelje našim gladom. Pod ogromnim naslovima pune svoje stupce navještanjem, da će druga zima učiniti ono što nije prva mogla, i da će se čekati pod oružjem makar još i treću zimu. Ali je pisanje Francuza i Engleza puko varanje i obsjenjivanje pučke prostote, da ne očajava i da se ne pobuni.

Izgladnijeti Njemačku je nemoguće. Kruha ima, povisila je već obrok kruha za jednu osminu i još će se više kruha dobivati, kada se dovrši posao popisivanja hrane po cijeloj Njemačkoj. Mesa ima Njemačka još previše: 22 milijuna goveda i skoro 26 milijuna krmadi. Rusija ima svinja samo polovicu toga broja. Osim žive krmadi raspolaže Njemačka silnim pričuvama konserva, jer je dala još prošle zime zaklati i konservirati u škatuljama i u ledu cijelih 9 milijuna svinja; na mjesto tih, kao čudom, otustile su valjane Nijemice skoro drugih 9 milijuna mlade krmadi. Njemačka ne će moći ni istrošiti tekom rata sve svoje prihrane mesa; te će joj ostati dosta takodjer za gospodarske svrhe u budućnosti.

Nevjerojatno je, kako neprijateljska štampa smije pisati o izgladnjenju Njemačke baš za vremena, kada si je ona otvorila plovidbu po Dunavu i dobila u ruke balkansku željeznicu. Neprijatelji pozivaju se na naše mjere protiv skupoće, na karte za kruh, odredbe o krumpiru, nemrsne dane, odmjerenje najvišilı cijena, da dokažu kako moramo brzo od glada poginuti. Ali te mjere morale bi uvjeriti ih baš o protivnome, t. j. da ćemo organizacijom opskrbljivanja lijepo prolaziti makar i više godina, sve dok bude rat trajao. Bolja je organizacija, nego da se obogaćuju na račun naših želudaca privatni špekulanti.

Frankfurter Z.

Pet i pol milijarda.

Ni jedan čas nismo sumnjali, da će treći ratni zajam sjajno uspjeti. Ta to se je već davno prije rata opažalo, a moglo se je prema prijašnjim prilikama jasno prosuditi. Kako smo već više puta naglasili, vlada obilje gotovog novca, kojeg mogu novčani zavodi upravo radi toga obilja samo veoma jeftino ukamaćivati. Dapače je nastao kod novčanih zavoda takav položaj, da im je upravo silno drago, što su ratnim zajmom izgubili uložaka, jer su se tako riješili gotovina, koje im sada ne nose nikakovih kamata, a oni naprotiv moraju ulagačima kamate plaćati. Osim svoje patriotske dužnosti novčani zavodi su već i iz vlastitog interesa nastojali za čim većim potpisivanjem, a to je nastojanje potpuno uspjelo.

Drugi povoljni momenat za uspjeh trećeg ratnog zajma bio je osobito povoljni vojnički položaj. Talijani se nakon pol godine ratovanja nisu ni za pedalj od granica pomakli. Rusi su daleko u vlastitu zemlju potisnuti i ne mogu da se oporave, na jugu Monarhija zajedno sa Njemačkom sve dublje u Srbiju prodire i izgleda, kao da će svaki čas nastati tamo konac rata, jer je tamošnji položaj uslijed pristupa Bugarske k centralnim vlastima neodrživ po Srbe i saveznike. Sadanji položaj daje posve sigurne nade u osobito povoljni svršetak, što se očituje i u potpisivanjima ratnog zajma.

Treći povoljni momenat jest kulantnost Austro-ugarske banke i drugih novčanih zavoda kod davanja lombardne vjeresije na ratne zajmove. Ova kulantnost omogućila je mnogima, koji ne raspolažu sa gotovinom već imadu od prije vrijednosnih papira ili nekretnina, da si uz veoma jeftin kamatnjak pribave vjeresiju i da potpišu ratni zajam. Podjeljivanjem lombardne vjeresije po Austro-ugarskoj banci, a prema njoj i po drugim novčanim zavodima omogućilo se je mnogim zakladama i fondovima, da sa velikim iznosima potpišu ratne zajmove i da ujedno svoje dohodke povećaju, jer je kamatnjak što ga država plaća na obveznice preko jedan po sto viši, nego što se mora plaćati lombardna vjeresija.

Svakim zajmom se sve više krug interesenata privlači za vjerovnike države, te ne ima nikakove sumnje, da će od sada veoma lahko biti mnoge daljnje zajmove kod kuće smjestiti. Naravski da će se morati poslije rata sklapati dosta zajmova u inozemstvu, da dobijemo stranih valuta, te da se tako spriječi oštećivanje naše valute, no glavno je, da se je šira publika i u ovim teškim vremenima predobila za državne papire.

Sjajan uspjeh trećeg ratnog zajma na bolje obara u prah one vijesti inozemstva, koje su tvrdile, da se je Monarhija drugim ratnim zajmom potpuno iscrpila te da daljnji zajam ne može uspjeti. Eto samo do sada se javlja, da je ukupno austrijskog i ugarskog ratnog zajma potpisano 5 i pol milijarda kruna, a medjutim rok za potpisivanje ugarskog ratnog zajma traje do 17. ovog mjeseca, te još uvijek saopćuju nova potpisivanja. Ovaj uspjeh je tako velik, da ga se može duše može usporediti sa dobivenom jednom jako velikom bitkom.

„Hrv. Lloyd".

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na ruskom bojištu nema ništa nova.

Talijansko bojište.

Jučer nije bilo u Goričkoj nikakvih većih pješadijskih bojeva. I djelatnost talijanskog topništva bila je u razmjeru prijašnjih dana znatno manja. Položaj je na cijeloj fronti nepromijenjen.

Prekjučer je naše zračno brodovlje nabacilo bombama Bresciu. Letioci su opazili jake požare. Sva su se ljetala opet sretno spustila.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete, koje se bore na granici Sandžaka bacile su zadnje crnogorske zalaznice preko Lima. Proganjanje Srba napreduje posvuda. Austro-ugarska kolona, koja prodire protiv Sjenice bacila je neprijatelja iz žilavo branjene pozicije i gorama sjeverno Javora. Njemačke čete generala Kövessa bile su jučer navečer udaljene od Raške jedno pol dana hoda. U Kuršumlju došlo je do borba u varoši.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. novembra. (D. u.) Službeno se javlja

Rusko bojište.

Ruski razarači bombardirali su jučer na sjevernom rtu Kurlandije Petragge i okolicu jugozapadno odavle. Inače je položaj nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Proganjanje Srba u gorama napredovalo je uspješno dalje. Srbi nas nisu nigdje mogli znatno zadržati. Zarobljeno je preko 2000 Srba te zaplijenjena jedna strojna puška i dva topa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 17. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U odsjeku Anaforte i Ariburnu izmjenična vatra. Naše je topništvo prisililo neprijateljsku torpednjaču, da se udalji od obale kod Kemiklilimana, kaošto i transportne brodove, koji su htjeli iskrcati materijal u Ariburnu. U odsjeku Seddibar neprijateljsko je topništvo ispucalo dne 14. novembra 8000 hitaca granata protiv našeg lijevog krila, nu nije moglo prouzročiti nikakve posebne štete. Dne 15. novembra bombardiralo je neprijateljsko topništvo žestoko naše promaknute pozicije u centrumu, a na to je neprijateljska pješadija kušala jedan nasrtaj, koji je bio lahko odbijen. Na drugom dijelu ove fronte stigao je neprijatelj do naših promaknutih ušančenja, nu bio je vatrom iz boka naših bližnjih jaraka i protunavalom bačen u svoje stare pozicije, pretrpivši velike gubitke.

Na fronti Iraka oborili smo drugi neprijateljski aeroplan.

Na Tigrisu bio je potopljen neprijateljski ratni monitor ujedno sa momčadi.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 15. novembra. (D. u.) Na svim se frontama operacije razvijaju povoljno. Kod navale protiv Lebane, 20 km jugoistočno Leskovca, zarobili smo 170[illegible] Srba i zaplijenili mnogo ratnog materijala. Borbe traju dalje.

Borbe u Macedoniji.

Solun, 17. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Nakon žestoke navale na Čičev[o] povukli su se Bugari iza ovog mjesta. Francuzi su zaposjeli Gornje Čičevo. Na fronti Krivolaka vlada mir. Na fronti [D]ovovo-Valandovo neprestana djelatnost. Englezi su ovdje bili prvi put u vatri dne 11. novembra. Bugari su ispraznili Košt[u]rino.

O očuvanju i množenju narodne snage.

U Berlinu održavao se sastanak društva za unapredjivanje narodne snage. Dok se Nijemci i Austrijanci bore protiv vanjskog neprijatelja, uvidjaju, da im je sa svom snagom obraćati se i na nutarnje neprijatelje. A mnogo ih je. Treba je sa svime obračunati, što priječi razvijanje naroda i vodi ga do oslabljenja.

Njesu žene neprijateljice naroda njemačkoga, — kako se je naglasivalo na kongresu — ali mnogo pitanja, koja se i žena tiču, spadalo je u govore spomenutog berlinskog sastanka. Taj, kažimo odmah, da se naše čitateljice ne prestraše, taj se je kongres pače obratio na ženske, da one pripravе i donesu narodu čim ljepšu budućnost.

Ženske su jače od muških, one ti drže tri kuta kuće a muž četvrti. Bolje je po tom, da muškarci pogibaju u ratu, nego li da bi, ne daj Bože, tolike ženske otputovale — kuda „za vazda gre se".

Samo snažni i plodni narod imao bi sile da poslije pobjede izvrši zadaću što bi mu povijest naložila na Istoku, na Balkanu i u Aziji. Nijemcima trebat će silne energije da uzmognu postići sve svoje ciljeve na svijetu. Nužno je s toga, da uklone mnoga zla, što im narodnu snagu umanjuju, te da se od njih izliječe i što jačima postanu.

Njemačko društvo za očuvanje i održanje narodne snage obuhvaća cijelu politiku puka u najširem smislu riječi, t. j. socijalna, gospodarska, prosvjetna i vjerska pitanja.

Sva pitanja narodne snage ne spadaju u samu vjeru; jer da bi to tako bilo, najsnažniji i najplodniji narodi Rusi, Bugari i Srbi bili bi najreligijozniji i najmoralniji. Ali socijalna i gospodarska pitanja sama ne iscrpljuju predmeta narodne snage, jer baš oni krugovi su u Njemačkoj najmlohaviji i najmanje plodni, koji gospodarski i socijalno najbolje stoje. U Austriji i Ugarskoj najmanje životne snage imaju u svojim žilama Nijemci iz najbogatijih krajeva Češke, te oni iz najprvih kotara grada Beča. Bogata Sedmogradska nema takodjer dosta poroda.

Već prvi sastanak ustanovio je ovisnost narodnog napredovanja od preraznih okolnosti i prilika, u kojima nu svekoliko život teče. Svi, koji u jednome ili drugome zvanju med pukom žive: liječnici, učitelji, svećenici, radnički vodje, veletršci, obrtnici, politici, svi bili su na sastanku zastupani.

Cijeli kongres bio je u tome složan, da su sva narodno-politička pitanja žensko pitanje u najstrožem smislu riječi. Ženska su pitanja skoro isključivo pitanja čovječanstva. Žena daje narodu snagu dobrih vojnika; žena vodi najvažnija gospodarstva od svih, domaća gospodarstva; žena je čuvarica ćudoredja i tjelesnog zdravlja; žena pomaže svećeniku u vjerskom odgoju mladjeg naraštaja; žena pomaže učitelju da škola napreduje; žena pomaže socijalna društva, jer je ona svemu srce i duša.

Tako ne sudi svako o ženi. Ali nije kriva mnoga moderna žena, što ne drži kuta od kuće. Tuže je mnogi, da že više ne vrši svoje zadaće kako bi trebalo. Ali pomislite berlinski kongres ne [...] dje, nego ufa se mnogo da će se [...] koje nekoji bezobraznici nedužne kri[ve]. Kako mnogo žene držati će tri ugla kuće [...] mnoge njih svoje kuće uopće ne imaju.

Rijetko kada je ženska kriva što b[...] narodna pada. Tomu su muškarci kri[vi]. Pravo je dakle, da se oni skrbe za p[o]pravljanje zla, koje su zla prouzročili narodnom društvu.

U tu svrhu okupili su se prvaci svih stranaka u Njemačkoj. Najslavnija imena u njemačkome društvu jamče za obilnost društva i za dalekosežnost njegovih ciljeva.

Svaki narodnjak mora žaliti što b[...] porodjaja pada, osobito u mnoge krajevima i što Austriji takodjer i Njemačkoj prijeti opasnost, da nazaduje broj pučanstva kao u Francuskoj.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 19. studena 1915. | Broj 128.

Brzojavne vijesti.

Grčka i rumunjska neutralnost.

Grčki ministar u Napulju.

London, 17. novembra. (D. u.) Prama vijestima novina, grčki je mornarički ministar stigao u Napulj, te je proslijedio put Rima.

Pregovori izmedju Grčke i entente.

Pariz, 17. novembra. (D. u.) „Petit Journal" javlja iz Atene, da su raspravljanja izmedju Grčke i entente uvijek živahnija, nu nijesu dosada dovela do nikakvog rezultata. Alijirci žele točne izjave od strane Grčke obzirom na zajamčenu sigurnost, koja je odviše općenita, kaošto tumačenje govora ministra Dragumisa obzirom na razoružanje i uredjenje pitanja opskrbe i prometnih sredstava radi iskrcanih četa.

90 grčkih brodova u Engleskoj.

London, 17. novembra. (D. u.). „Daily Mail" javlja, da su engleske oblasti zaustavile u Liverpolu i New-Castleu 90 grčkih parobroda.

Kičener i grčka kabinetska kriza.

Manchester, 18. novembra. „Manchester Guardian" piše: Uzrok, što je Kičener naglo otputovao na Balkan, leži u kabinetskoj krizi u Grčkoj.

Francuski ministar u Ateni.

Atena, 18. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Ministar Denis Cochin stigao je u Atenu.

Držanje Rumunjske.

Bukarešt, 18. novembra. „Epoca" javlja, da se od nekoliko vremena uz potporu vlade poduzela po pokrajini akcija, da se pučanstvu razjasni, zašto Rumunjska ostaje neutralna i zašto mora ostati u dobrim odnošajima sa centralnim vlastima. Gibanje vode pučki učitelji. U letacima, što se po pokrajini šire, veli se: 70 posto Rumunja smo seljaci, te imamo pravo da kažemo i o politici svoje mnijenje. Naš će položaj biti bolji samo onda, ako smo u dobrim odnošajima sa Austro-Ugarskom.

Rat u Srbiji.

Iz južne fronte u Srbiji.

Sofija, 18. novembra. Zapadno Leskovca osvojili su Bugari pozicije, što su im bile oduzete. Francuzi su bili zapadno Vardara krvavo suzbijeni. Danas je stiglo u Solun veći broj francuskih letioca, koji su namijenjeni za frontu.

Milan, 17. novembra. (D. u.) „Corriere della sera" javlja iz Soluna od dne 15. novembra: Položaj se je Srba u području Babune uslijed navale triju bugarskih divizija jako pogoršao.

Nova iskrcavanja u Solunu.

Genf, 18. novembra. „Matin" javlja: Engleske i francuske krstarice kaošto engleski monitori stigli su u Solun. Iskrcalo se ponovno znatne čete, provijant i ratni materijal.

Ogromni gubici Francuza na Balkanu.

Basel, 18. novembra. Kod zadnjih borba na Strumici imali su Francuzi ogromnih gubitaka. Francuski listovi računaju, da je trećina četa nesposobna za boj. Bolnice su u Solunu krcate ranjenicima i uvijek pridolaze novi.

Uzmak Srba u Crnu Goru.

Bukarešt, 18. novembra. Kako se doznaje iz srpskih krugova, vlada pripravlja sve za uzmak u Crnu Goru. Tamo se već sada prevažaju zalihe hrane i municije, koja je odredjena za srpsku vojsku, ako bi ova bila prisiljena, da se povuče u Crnu Goru. Srpska vojna uprava čeka, da bude general Sarrail u stanju navaliti na Bugare. Ipak su Srbi u velikoj neprilici radi prepolaganog dolazenja entetinih četa, jer biva položaj srpske vojske uvijek gori i sve se više momčadi gubi.

Crnogorci morali uzmaknuti.

Amsterdam, 17. novembra. Prama ovamo stiglim vijestima morali su se Crnogorci uslijed jurišanja neprijatelja povući na bolje pozicije.

Crnogorci se nadaju, da će se Srbiji još moći pomoći.

Roterdam, 18. novembra. Prijašnji crnogorski ministarski predsjednik Radović, koji se sada nalazi u Rimu, izjavio je, da je on sa svojim koracima u Rimu zadovoljan. On se nada, da će ententa još biti u stanju, da spasi Srbiju, i da će moći Srbiji slati pomoć preko Crnegore i Albanije na Kosovo.

Velika bijeda u Staroj Srbiji.

Kristianija, 18. novembra. Prama vijestima iz Bitolja vlada u staroj Srbiji užasna bijeda. U Mitrovici nije moguće dobiti niti kruha. Narod se hrani samo povrćem. Uznemirujuće vijesti stižu iz Mitrovice; grad se ne će moći držati.

Albanci protiv entente.

Lugano, 18. novembra. „Štampa" javlja: Položaj je u Albaniji izvanredno ozbiljan. Pučanstvo iskazuje otvoreno, da je protivno ententi. Katolici i muslimani su posve na strani centralnih vlasti, te su se već započeli buniti protiv Srba i Crnogoraca.

Sa bojnih poljana.

Borbe na zapadnoj fronti.

London, 18. novembra. U Flandriji je nastala prava zima. Dažde vne sedmice, koje su učinile ceste neprohodnima, već su prestale. Nastupili su sunčani dani i mrzle noći. Slabo vrijeme prijašnjih sedmica bilo je uzrokom, što su akcije bile obustavljene. U nekojim odsječcima bila je samo topovskih paljba. Na vrhunac 60 i okolicu bacalo se granatama. Na svaku su navalu naši topovi odgovarali. Obrambene se sile s jedne i s druge strane pojačavaju, te ne prodje dan, a da ne eksplodira kakva engleska ili njemačka mina.

Francuska je glavno bojište.

Roterdam, 18. novembra. „Times" piše: Engleska će rat dobiti, ako ga bude dobro vodila, nu izgubit će ga, ako bude i dalje radila istom metodom kao dosada. Odluka rata leži u Francuskoj i tamošnjoj ofenzivi. Sva su druga bojišta podredjena ovome. Na drugim bi se bojištima moralo upotrebiti samo onoliko četa, koliko ih je baš nužno. Engleska ne bi smjela činiti sa svojim četama velike izlete. Ona bi morala poslati na bojište 30 novih divizija, koje će odlučiti o svršetku rata.

Bombardiranje Gorice.

Grac, 18. novembra. Talijanci neprestano bombardiraju Goricu. Grad razaraju topništvom.

Sa besarabske granice.

Černovice, 18. novembra. U Besarabiji koncentriraju se jake ruske čete iz Kaukaza. Zapovjednici su generali Keller i Ivanov. Čete još nemaju stalne zadaće, nu čini se, da paze na držanje Rumunjske. U Černovicama se opet čuje jako gruvanje topova. Rusi su kušali navalom na fronti Novosielica-Bojan, nu naše je topništvo tu pokušaj već u klici ugušilo.

Budimpešta, 18. novembra. „A Nap" javlja: General Kuropatkin stigao je u Besarabiju, gdje su sakupljene ruske čete.

Svršetak dardanelskog poduzeća.

Budimpešta, 18. novembra. Iz Carigrada se javlja: Obzirom na slobodan put na Dunavu i na prodiranje u Srbiji, očekuje se ovdje, da će naskoro biti konac dardanelskog poduzeća. Pučanstvo je u Stambulu usprkos velike skupoće mirno, te se pouzdano nada u sretan svršetak. Sve su kasarne krcate vojništva.

Teški topovi za Dardanele.

Lugano, 18. novembra. „Secolo" javlja: Nijemci prevažaju mnoge teške topove u Tursku. Prvi teški topovi, što su odredjeni za Dardanele, stigli su već u Carigrad.

Politika entente.

Kičener u Mudrosu.

London, 17. novembra. (D. u.) Reuter javlja iz Atene: Kičener je stigao u Mudros. Engleski poslanik u Ateni otputovao je onamo. Dosada nije vijest jošte službeno potvrdjena.

Vojnička služba u Engleskoj.

London, 18. novembra. (D. u.) U dolnjoj kući izjavio je Asquith obzirom na vojničku službu, da će se istu uvesti samo uz dozvolu parlamenta. Sherwell (liberalac) izjavio je, da za sada ne postoji niti najmanja mogućnost narodnog jedinstva za uvedenje vojničke obvezatnosti. Zastupnik radničke stranke ne vjeruje, da bi koja stranka mogla u dolnjoj kući ovo dovesti kraju. Ministar Honarlaw je izjavio, da Asquith mrzi mijenjanje sistema u pitanju rekruta, nu da bi na to mogao biti prisiljen samo iz viših potreba.

Englesko poslanstvo u Parizu.

London, 18. novembra. (D. u.) „Reuter" javlja: Izvanjski ured priopćuje: Prvi ministar, državni tajnik izvanjskih poslova, prvi lord admiralitete i ministar za municiju stigli su u Pariz u pratnji vojničkih, diplomatičkih i mornaričkih strukovnjaka, da vijećaju sa francuskom vladom.

Ratna stranka u Italiji treba pomoći.

Lugano, 18. novembra. Milanska ratna stranka zamolila je kralja, neka bi došao u Milan. Prama vijesti „Secola" kralj je odgovorio, da je njegovo mjesto sada na fronti.

Otvorenje talijanskog parlamenta.

Lugano, 18. novembra. Obzirom na pogibelj, da bi otvorenje parlamenta moglo poduprijeti nacrte proturatne stranke, izjavio je rimski glavni odbor ratnih stranaka, da će imati trajne sjednice.

Na moru i u zraku.

Pomorska bitka u crnom moru.

Bukarešt, 18. novembra. Jučer javljena vijest o gruvanju topova u Crnom moru popunjava se, da se najbrže zbila tamo pomorska bitka. Misli se, da je bitka bila izmedju ruskih i turskih ratnih brodova, koji zadnji imadu zadaću, da straže na bugarskoj obali.

Potopljeni engleski brodovi.

London, 18. novembra. (D. u.) Službeno se javlja: Bolnički brod „Anglia" došao je u engleskom kanalu na minu i potonuo. Na brodu je bilo 385 ljudi. Okolo 300 ljudi spasila je stražarska torpednjača. Brod ugljenom „Lusitania", koji je došao na pomoć, udario je isto na minu. I njegova je momčad spašena. Potopljen je engleski parobrod „Preneglos".

Njemački zrakoplov navalio na englesku krstaricu.

New-York, 18. novembra. (D. u.). Prama vijestima ovdješnjih listova bacio je u septembru njemački zrakoplovac u Dardanelima jednu bombu na englesku krstaricu. Bomba je usmrtila 145 časnika i momčadi, a mnoge ranila. Alijirci o tome šute. Vijest je donio inžinir Evic Wilson, koji se je vratio sa parobrodom „Adriatic".

Zračna navala na Bresciu.

Lugano, 18. novembra. Iz Rima javljaju: Dva austrijska zrakoplovca bacali su na Bresciu bombe. 7 je osoba mrtvih, a 10 ranjenih. Jedna je bomba pala pred crkvu Santa Afra, te ubila sakristana, njegovu ženu, jedno njihovo dijete, kaošto drugu djecu i 2 vojnika. Po 10 bomba palo je na dva razna mjesta. Jedna je razorila pirotehničku kuću milijunaša Ferrante. — Ukupno je usmrćeno 8 osoba i 10 ranjeno i to po bombama jednog zrakoplovca, pošto je talijanskim zrakoplovcima uspjelo, da drugog otjeraju. Borba je trajala više od jedan sat. Zrakoplovi su bili jako veliki i dosada nepoznatog tipa. — Pučanstvo je ogorčeno protiv vlade, koja nije pripravila dostatno obrambenih sredstava. Neprijateljski su zrakoplovi letili nad Veronom od 10—12 opodne, a da se nisu talijanski letioci niti pokazali. Senator Dorigo upravio je na vladu brzojav, kojim zahtijeva, da se preprieče dalnje nesreće. „Corriere della sera" zahtijeva bolju organizaciju tal. zrakoplova. „Štampa" javlja, da su letioci bacali bombe najviše na kasarne.

Razno.

Tršćani kod ministra predsjednika.

Beč, 17. novembra. Zastupstvo trgovine, industrije i brodarstva iz Trsta podalo se ministru predsjedniku Stürgkhu, da mu izruči adresu upravljenu na cesara. Zastupstvo je predvodio član gospodske kuće Escher, koji je u svom govoru naglasio odanost grada Trsta napram vladaru i državi. Ministar se je zahvalio na pozdravu i naglasio, da će vlada i u buduće podupirati grad Trst u svakom pogledu.

Prve karte za maslo u Austriji.

Beč, 18. novembra. Obzirom na neprestano poskupljivanje masla, uvedene su u gradu Kromerižu karte za maslo.

420 željezničkih vaguna za Bugarsku.

Budimpešta, 18. novembra. Otkad je slobodan put po Dunavu, otpremilo se iz Ugarske u Bugarsku u 4 dana 420 željezničkih vaguna.

Zdravlje kralja Nikite.

Pariz, 18. novembra. (D. u.) Crnogorski generalni konzulat izjavlja, da je kralj Nikita potpunoma zdrav, i da osobno vodi vojničke operacije. Kraljević Danilo zapustio je Kap Martin, da pita u Italiji savjeta kod nekih liječnika.

TRST.

Važan je razgovor, što je imao dopisnik „Berliner Tagblatta" s Valentinom Pittonijem. Taj je priznao, da su krajevi, gdje pribivaju austrijski Talijani, narodno mješani; drugo, da svi narodi, što stanuju na Jadranskom moru, imaju pravo na njemu skupa i gospodariti.

O Trstu izjavio je g. Pittoni, da ga vlastiti najvitalniji interesi vežu s Austrijom, koja mu jedina može pružiti veliko gospodarsko i trgovačko zaledje. Čim bi bio Trst od zaledja odrezan i Italiji pridružen, odmah bi morao propasti kô Venecija, kada je ostala bez Istre i Dalmacije. I tršćanski liberalci upoznali su tu činjenicu i žele okupiti se u stranku s isključno gospodarskim programom.

„Mi", zaključio je Pittoni, „ne ćemo na prosto egzistirati, ne ostanemo li ono što jesmo, austrijskom trgovačkom lukom".

„Berliner Zeitung" donaša prije razgovora uvod, gdje kaže: „Nema čovjeka,

koji bi poznao dušu talijanskog pučanstva u Austriji bolje nego Pittoni. Njegov boj, što ga 15 godina vodio protiv iredente, odgovara interesima i gospodarskim potrebama svih Talijana u Austriji. Ti su dokazali, da dijele njegovo austrofilsko mišljenje, kada su početkom rata razrušili zgradu lista „Piccolo". Pittonijeve ideje i pisanje njegovog lista „Lavoratore" izraz su talijanskoga javnog mišljenja.

Madžari hvale Hrvate.

Ratni izvjestitelji madžarskih listova iz bukovinske granice opisuju veliko znamenovanje hrvatskih graničarskih junaka na pograničnoj straži u Besarabiji. Izvještaji započimlju izjavom, kako je nova monarkijina ofenziva omogućena jedino nesavladivom besarabijskom bojnom frontom, pa nastavljaju: Ovdješnje su operacije vrlo važne sa stanovišta djelovanja na Rumunjsku. Prijeteći se pojas ruskih legija već bezbrojno puta bezuspješno skršio na junačkim hrvatskim divizijama, a uz hrvatske se divizije vojske generala Pflanzer-Baltina bilježi čitav niz legenda.

Unuci se od starine slavnih hrvatskih graničara i Zagoraca pokazuju vrijednima svojih predja. Na to izvjestitelji opisuju impozantnu materijalnu spoljašnost ovih graničara, kao i njihov ratnički duh, vazda nepomućenu dobru volju, koja dolazi do izražaja pjevanjem zanosnih i razgorljivih ratničkih pjesama. Svi su oni prožeti veličinom njihovog zadatka i jedinstvom, koje u ovaj čas spaja sve narode monarhije. Oni čuvaju besarapsku granicu tako vjerno i čvrsto, kao da se radi o njihovoj vlastitoj domovini.

Izvještaji nadalje crtaju vanrednu budnost graničara, koji su jedne noći osujetili nada sve spretno pripravljene ruske napadaje uz vrlo teške gubitke po neprijatelja. Za ovo je vanredno djelo njihove budnosti i hladnokrvnosti pozvao divizijoner FZM. Lipovšćak i proste pješake k svome stolu. Hrvatski su graničari neizmjerno odani svome divizijoneru. Jednom je pukovniku javljeno, da hrvatski graničari već kroz više dana doduše savjesno vrše svoju dužnost, no da nijesu ko obično dobre volje. Nakon raznog je ispitkivanja doznao zapovjednik pukovnije od 3 podčasnika i nekoliko pješaka, koji su se prijavili na prijavak, za uzrok ovom neraspoloženju. Hrvatski su graničarski junaci bili naime stoga neraspoloženi, što ih njihov divizijoner Lipovšćak nije već kroz tri dana posjetio. Pun je veselja spopčio pukovnik ovu želju generalu Lipovšćaku, a ovaj je na to odmah pošao k svojim momcima i s njima zajedno ručao. To najbolje pokazuje ljubav i privrženost onih 28.000 hrvatskih momaka, kojima željeznom rukom upravlja FZM. Lipovšćak kao u kakovom posebnom malom carstvu na bojištu. Na njegovoj se moćnoj energiji kao i na hrabrim mišicama hrvatskih graničara i Zagoraca lome svi, pa i najočajniji napadaji Rusa.

Lipovšćakovi su najbolji prijatelji i saveznici liječnici, uz čiju je on pomoć mogao urediti u galicijskim leglima kolere takve higijenske odnose, da su se mogle izvesti odmah iza bojne pruge jedva nekoliko kilometara udaljeno od mjesta najkrvavijih bojeva najopasnije liječničke operacije, koje iziskuju vanrednu čistoću. Time je na stotine hrvatskih sinova oteo general Lipovšćak sigurnoj smrti.

Izvještaji završuju ovim riječima: Otkada hrvatski divovi svojom željeznom rukom brane besarabijsku granicu, povratio se je mir, gradjansko blagostanje, kao i duboki osjećaj sigurnosti u cijeloj Bukovini.

Balkanska politika.

Iz Atene doznaje se, da su se Grčka i Bugarska složile za odredjenje neutralne pogranične zone med obim zemljama. Tim se poslom već bave vojnički delegati obiju balkanskih vlada.

Pariz prigovara Grčkoj, što njezina štampa okrivljuje ententine vlasti radi ponuda, koje su u svoje vrijeme Bugarskoj činile. Evo kako Francuzi peru ententino postupanje: Ententa obratila se na Bugarsku samo onda, kada je bila stalna, da Grčka ne će napustiti svoje neutralnosti. Ponudila se Kavala Bugarskoj kao plaća za njezinu neutralnost tek pošto je kralj Konstantin odbio sve predloge saveznika. A poslije Venicelosovog pada izgubile se i posljednje nade i nudjalo se Bugarskoj i drugih grčkih krajeva, koji još nijesu Grčkoj pripojeni.

Iz Bukarešta ima vijesti samo o jednodušnosti pučanstva i vlade. Nije se u toj državi ništa promijenilo. Ministar unutrašnjih posala izjavio je, da se Rumunjska ne će upustiti u rat, ako njezini vlastiti interesi ne budu toga zahtijevali.

Trgovački saobraćaj med Oršovom i Lom-Palankom u potpunom je toku. Ne smije se javiti sve što parobrodi prevažaju na Dunavu, ali smije se ustvrditi bez straha, da će se i kod nas i u Bugarskoj i Turskoj doskora osjetiti posljedice obnovljene sveze izmedju nas i Istoka. Čekaju nas iznenadjenja.

Turska vlada sastavila osnovu o uvedenju nove carinske tarife, kojom bi se iznos carine povisio od 15 na 30 po sto za cijelo trajanje rata. Predsjednik Hadži bej sprema golemi preokret u turskoj financijalnoj i gospodarskoj politici. Osnova predana je na izradjivanje raznim odborima. Vlada je predložila komori i zakon o sklopljenju zajma od 2,112.000 funti u Njemačkoj za dogradnju bagdadske pruge.

Turska je komora nadalje stvorila zakon, kojim se proglašuju izvan krijeposti svi ugovori, što je prijašnji financijski ministar Džavid bei sklopio sa francuskom vladom.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj je nepromijenjen. Kod pregledavanja bojišta kod Čartoriska izbila je tekar na javu potpuna veličina izvojevanog uspjeha. Neprijatelj je imao teške gubitke. Dosada je bilo pokopano preko 2500 Rusa i nabrojeno 400 svježih grobova. Više tisuća pušaka i velika množina municije jesu plijen, koji će se valjda još povisiti. Protivnik je imao na zapadnoj obali Stira četiri pozicije jednu za drugom sa žičnim zaprekama, uporišta i utvrde iz boka. Opsežni obrambeni logori sa kulama dokazuju, da se je neprijatelj već za zimu pripravio.

Talijansko bojište.

I tijekom jučerašnjeg dana nijesu Talijanci prihvatili opet svoje navalne djelatnosti. Noću su kušali slabe nasrtaje na protiv Zagore, na sjeverni rub Sv. Mihovila i protiv odsječka jugozapadno Sv. Martina, koje smo sve suzbili. Od danas rano stoji Gorica opet pod žestokom topovskom paljbom. U prvim je satovima palo u grad 400 hitaca. Stari dio grada Rive bombardiran je jučer sa Altissima. Naši su letioci bacili na vojarne u Bellunu bombe.

Srpsko bojište.

Proganjanje napreduje usprkos teških neprilika vremena uspješno. Sjeverno Nove Varoši približavaju se naše čete odsječku Uvca. Varoš Javor je zaposjednuta. Južno Ivanjice približujemo se u prostoru oko visine Jankov Kamen užasnim klancima Golije planine. Njemačke su čete prodrle do oko pol puta Ušće-Raška, dok su austro-ugarske bojne sile, napredujuć od istoka, prekoračile Kopaonik planinu na putu u Karadag. Čete vojske Gallwitza napredovale su južno Kuršumlija, koje su Srbi opljačkali.

Bugarske su sile predobile boreći se visine Radana i prostor jugoistočno odavle.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Suzbili smo englezki pokušaj navale na našu poziciju na cesti Messines-Armentieresa.

Rusko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Savezne vojske dostigle su u proganjanju opću liniju Javor-sjeverna-Raška-Kuršumlija-Radan-Oruglica. Naše su čete našle Kuršumliju zapuštenu od Srba i opljačkanu. Zarobili smo više stotina Srba i zaplijenili nekoliko topova.

Vrhovna vojna uprava.

Na parobrodu „Anconi" bilo je 4 milijuna zlata.

London, 18. novembra. (D. u.) „Times" javlja, da je na talijanskom parobrodu „Anconi" bilo 4 milijuna lira u zlatu, koji je parobrod vozio u San Francisco.

U Marsilji ne primaju robe za Grčku.

Pariz, 18. novembra. Na viši nalog ne prima luka u Marsilji nikakvih pošiljaka za Grčku.

Razne vijesti.

Za preseljivanje bjegunaca. U broju od prošle srijede donijeli smo vijest, da mogu namjesništva dozvoljavati o preseljivanju bjegunaca. Obzirom na položaj bjegunaca u Gmündu, ta je vijest pobudila u gradu zanimanje. Svaki, tko ima koga od svojih u tudjini htio bi mu olakotiti život, pa su naši ljudi zaredali od Petra do Pavla, da štogod učine za svoje. To smo vijest donijeli po ljubljanskom „Slovencu", te niti najmanje ne dvojimo, da isti ne odgovara istini. Upozorujemo naše ljude, da smo doznali e ne će nikako ugjesti, da bi mogli svoje obitelji premjestiti ni u Pulu, ni u Istru, pa im je svaki trud uzaludan.

Da se olakoti promet poštanskih vozova obzirom na veliki broj paketa, zabranjen je prolaz vozovima kroz Tegetthoffov trg uz zgradu glavne pošte, dotično redarstva, i to od 20. ovoga mjeseca do dalnje odredbe.

Danica-Koledar za 1916. Ovaj pučki koledar može se dobiti uz cijenu 50 h u papirnici. Jos. Krmpotić u Puli, trg Custoza 1.

Povratak bosanskih evakuiraca. Kako „Obzor" doznaje, bosansko-hercegovačka vlada dopustila je mnogim činovničkim porodicama, da se mogu vratiti svojim kućama u Bosnu, odnosno Hercegovinu. Na temelju ove dozvole otputovale su već iz Zagreba mnoge obitelji u Sarajevo i u druga mjesta. Isto se je tako i iz pokrajinskih gradova vratilo već mnogo bosanskih evakuiraca, a mnoge obitelji učinit će to ovih dana.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

Humoreska Čiča Jose.

Ne znam, da li će Vas zanimati, kako sam liječio svoj reumatizam, ili ne, no ipak ću Vam to liječenje ukratko ispričati, e se i Vi uvjerite, da sam se doista rodio pod nesretnom zvijezdom, kako tvrde moji prijatelji, i da me gotovo na svakom koraku prati, štono riječ, „smola".

A to je bilo ovako:

Pred neka dva ili tri mjeseca počelo me je iznenada nešto bockati i trgati u desnoj podlaktici i u obim nogama ispod koljena. Isprva se dakako nijesam mnogo obazirao na to trganje, no kako su bolovi postajali sve žešći, potužio sam se nekojim svojim drugovima u uredu.

— Reumatizam! — bio je kratak njihov odgovor, a kad sam ih stao ispitivati, kako da ga se obranim, počeli su mi savjetovati i ovo i ono, kako to već obično biva. Ne ću da Vam dosadjujem nabrajajući sva ona sredstva i lijekove, koje su mi preporučali kao „najuspješnije", tek toliko spominjem, da sam doista bio u sto neprilika, česa da se latim. Nekoliko sam dana razmišljao i mozgao i ispitivao, a da se nijesam mogao odlučiti ni za ovo ni za ono. A bolovi su postajali sve žešći, tako te sam teškom mukom mogao uspravno da hodam, a još teže da pišem.

Nije mi dakle preostajalo drugo, nego da se stanem liječiti, pogotovo, što sam čuo i čitao, e je reumatizam, ako zastari, veoma mučna, a katkad i ozbiljna bolest, koju ne ćeš moći lako iskorjeniti.

Kraj tako različitih, da, i posve oprečnih mnijenja mojih drugova, držao sam za najzgodnije, da se obratim na liječnika, koji će bez sumnje najbolje znati, što ću i kako ću.

Izjadao sam se ženi i pitao ju za savjet, kako sam to i inače svakom zgodom činio. Spomenuo sam i liječnika. Ona me nekako neobično pogleda.

— Što? — uzvrpolji se ona. — Bježi, bježi! Zar si takav gavan, da ćeš za ovakovu neznatnu bolest odmah zvati liječnika i bacati u ludo novac za tolike skupe lijekove, je li? A ne sjećaš li se više, kako si mi obećao, e ćeš mi za rodjendan kupiti zlatnu narukvicu, a? I sad da tu narukvicu, kojoj se tako radujem, žrtvujem tvomu reumatizmu i osramotim se pred materom i tetkom, kojima sam pripovijedala o tvom daru!

Htio sam da ju uvjerim, kako ni u snu nijesam mislio na to, ona kao da me ne čuje.

— A onda znadeš li, što će ti liječnik još savjetovati, a? Poslat će te jednostavno u kupke. Čula sam ja, kakovi su ti liječnici! A ti ćeš dakako morati da ga slušaš i uzeti dopust od nekoliko nedjelja i poći u kupke, u kojima ćeš tobože posvema i temeljito ozdraviti. Da, da! A zar si već zaboravio, kako smo još zimus ugovorili bili, da ćemo nas dvoje ljetos na mjesec dana na ladanje? A uzmeš li sad dopust radi toga tvoga reumatizma, zbogom moje krasno ladanje, jer ti u jednoj godini ne će davati dva puta dopusta!

I opet sam htio da joj padnem u riječ, no uzalud.

— Da, da, gospodinu je bez sumnje već dosadilo društvo njegove vjerne žene i on eto hoće nekO vrijeme da provede sam, bez nje. Nije njemu toliko do reumatizma, koliko do tobožnje „zlatne slobode". Bit će, da s ove strane vjetar duva!

Teškom sam mukom došao nekako do riječi i stao se zaklinjati i uvjeravati je e je na krivom putu. Sve ako bih i morao u kupke, nikako da ne bih pošao bez nje.

— Pa ako ti to nije po volji, — nastavio sam — ne ću ići nikuda, pa makar koliko me liječnik savjetovao, a njega se ne ću ni upravo —

— Čekaj, da svršim! — prekine me žena. — Ovo nekoliko riječi, što sam ti dosad kazala bila, dobro razmisli, a onako kazano, da znadeš, o čemu se radi i što ja mislim.

Hm! — uskliknem u sebi, — zar je to bilo tek nekoliko riječi i tek „onako kazano".

— Za reumatizam ni na koji način ne trebaš liječnika, pogotovo, što to uopće nije nikakova ozbiljna bolest. To bi bilo odviše rasipno od nas, koji živimo tek od tvoje i onako mršave činovničke plaće. Strpi se do večera! Odmah iza ručka skočit ću do matere, koja znade za domaće lijekove gotovo kod svih bolesti. A da su domaći lijekovi bolji od onih, koje dobivaš po liječničkoj uputi u ljekarnama, moraš i sam da priznaš, ako imadeš imalo zdravoga mozga u glavi.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 20. studena 1915. | Broj 129.

Naša vojska u Sandžaku.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Zdvojan položaj u Srbiji.

Atena, 19. novembra. (D. u.) Reuter javlja: Službene vijesti iz fronte još fale, nu prama novinskim brzojavima položaj je Srba zdvojan. Bugari bi imali zaposjednut Prilip, te bi bili udaljeni od Monastira dva sata hoda, da izvedu gibanje opkoljenja. Položaj je u Monastiru jako kritičan, i svi su konzuli, osim francuskog, otišli u Solun, kamo se preneslo i arkive.

Bijeg Srba prama Monastiru.

Roterdam, 19. novembra. Kod Tetova traju borbe u velikom opsegu. Srbi bježe u južnom pravcu prema Prilipa i Monastira, gdje su pripravili više jakih obrambenih utvrda. Ako Bugarima uspije zauzeti Monastir, onda su Srbi odsječeni i prijeti im glad. Položaj je jako ozbiljan. Engleski listovi šute o tome, gdje se nalaze engleske čete i zašto nijesu dosada već ustupile u borbu.

Borbe u klancu Babuni.

Roterdam, 19. novembra. Ententini listovi donašaju potanke izvještaje iz Soluna o borbama u klancu Babuni, gdje su Srbi bili posve poraženi. Najveći uspjeh Bugara jest, što imadu sada slobodan put u Monastir i Prilip. Srbi su morali uzmaknuti iz klanca, jer su ih bili Bugari skoro opkolili. Borbe su bile užasne, te su se na koncu klali noževima. U Monastiru vlada strava. Bjegunci dolaze u grad i povećavaju bijedu. Bojati se je, da će i Albanci napasti Srbe u okolini Ohride, Dibre i Prizrena. U okolici Ranije pobunili su se Albanci. Srpski su žandari na nje strijeljali.

Položaj u Albaniji.

Roterdam, 19. novembra. „Times" javlja iz Vogene: Srpske vlasti u Monastiru spremaju odlazak stranim konzulima. Dopisnik „Timesa" putovao je preko Prizrena, Dibre i Ohride po nesigurnim cestama u Sebret, kojeg obitavaju nemirni Albanci. Srbi drže Albance još na uzdi nu bojati se je, da će se ovi pobuniti, čim vide, da su Srbi poraženi. Kod Resne pobunilo se već jedno selo. Od englesko-francuskog mornaričkog odjela, koji je na putu u Monastir, nema nikakvih vijesti.

Crnogorska se vlada seli.

Magdeburg, 19. novembra. „Magdeburgische Zeitung" javlja iz Cetinja, da su se tamo poduzele već sve priprave za prenos vlade i dvora iz Cetinja u Skadar.

Potištenost u Rusiji radi Srbije.

Kopenhagen, 19. novembra. U ruskom novinstvu vlada velika potištenost radi Srbije. Sasonovovo „Rusko Slovo" piše: Još nikada se nije čulo u povijesti o narodu, koji bi do zadnjega daha borio se za svoju slobodu, kaošto Srbi. „Denj" piše, da je položaj Srba zdvojan. Srbima ostaju dvije stvari na izbor: da se povuku u Albaniju, gdje ih narod mrzi, ili u Grčku, gdje će stalno biti razoružani. Grčka će svakako ostati neutralna. Ni na Rumunjsku se više ne može računati.

Ententa i dogodjaji na Balkanu.

Ententine skrbi radi orijenta.

Genf, 19. novembra. „Journal des Debats" drži položaj u orijentu jako pogibeljnim, nu veli, da bi bilo pogrešno, kad bi se sa Grčkom postupalo kao sa neprijateljicom. Dosada je ona bila neutralna i nije prijetila iskrcavanja u Solunu. Ententa mora poduzeti sve korake, da joj sadašnja vlada ostane prijazna, a u isto doba, mora držati pripravne jake čete, da ukroti eventualno izdajstvo. Njemačka cilja, kako bi glavno bojište prenesla u Malu Aziju. To je jako lukavo, nu ententa će svakako gledati, da ne padne u tu stupicu. Ako bi Njemačka pobijedila na Balkanu, onda bi odluka svjetskog rata bila gotova. Putovanja Kičenera i Cochina jasno dokazuju, da će ententa kušati tamo prenijeti sve svoje moći.

Koliko se četa može u Solunu dnevno iskrcati.

Roterdam, 19. novembra. „Daily Mail" javlja iz Pariza: Englezi ne mogu u Solunu iskrcati dnevno više od 5000 momaka. Radi toga će proći još dva mjeseca prije negoli se bude u Solunu iskrcalo 300.000 vojske.

Francuska štampa prijeti Grčkoj.

Pariz, 19. novembra. Francuska štampa još uvijek oštro piše protiv Grčke, te veli, da se ju mora prisiliti, da na odluku. Ententa ne smije dozvoliti, da bi Grčka kušala razoružati čete, koje bi uzmakle na njezino područje. Pregovori sa Grčkom predugo traju. Mornarica, što se nalazi na Malti neka podje bombardirati Grčku obalu, ako se Grčka u kratko vrijeme ne odluči.

Ententina pomoć Srbiji.

Budimpešta, 19. novembra. „Pester Lloyd" javlja Francuzi i Englezi su uvjereni, da će pomoc Srbima još stići na dobu. Nadaju se, da će Bugari biti prisiljeni povući veće čete na liniju Vardara. Ententine čete odlaze svakim danom protiv Gevgelija. Saveznici misle Bugare istjerati iz Skoplja. U Srbiju kušaju prevažati teško topništvo. Francuske se pozicije tako utvrdjuju, da bi imale kasnije služiti kao uporišta. U Solun stižu uvijek pojačanja. Luka je krcata brodova, koji voze živež, jer ga u Grčkoj ne mogu dobiti. Brašno se dovaža iz Egipta. Konzerve mesa dolaze iz Amerike. Gibanja na Vardaru idu za tim, da zaprijeće e bi Bugari Srbima zapriječili uzmak.

U Crnu Goru.

Zürich, 19. novembra. Talijanski su vojnici javili svojoj rodbini u Lugano, da putuju u Crnu Goru. Talijanska će ekspedicija biti vrlo jaka.

Kreta — republika?

Budimpešta, 19. novembra. „A Vilag" javlja iz Atene: Na Kreti je počelo gibanje za odcjepljenje od Grčke. Na čelu gibanja stoje pristaše Venicelosa, koji javno govore, da je nadošao čas, da se Kreta proglasi republikom. Prvim predsjednikom bio bi Venicelos. Na Kretu je stiglo više grčkih četa, da pojačaju posadu. Protiv pristaša Venicelosa na Kreti podiglo se tužbu radi veleizdaje. U Kandiji je uapšeno mnogo osoba.

Zastupnici istupaju iz Venicelosove stranke.

Bazel, 19. novembra. „Anzeiger" javlja iz Atene: Iz Venizelosove stranke je dosada istupilo 26 zastupnika.

Prije otvorenja rumunjskog parlamenta.

Bukarešt, 19. novembra. U političkim se krugovima širi vijest, da će rumunjski parlamenat biti dne 28. o. mj. otvoren i ujedno odgodjen.

Preuredba ministarstva u Rumunjskoj.

Bukarešt, 19. novembra. Bratianu bio je jučer kod kralja, da mu izvijesti o rezultatu pregovora sa vladinim strankama, te mu predložio novo ministarsko, koje će se preurediti pod predsjedništvom Bratianua do dva dana.

Sa bojnih poljana.

Bombardiranje Venecije.

Beč, 18. novembra. (D. u.) Danas popodne nabacilo je jedno naših brodovlja hidroplana utvrde S. Nicolò, Alberoni, arsenal, postaju zrakoplova, gasometar, kolodvor i mnoge kazarne u Veneciji uspješno sa bombama. Usprkos žestoke obrambene vatre i navale triju neprijateljskih ljetala, naše se je zračno brodovlje povratilo potpuno, čilo i zdravo.

Uspjesi njemačke podmornice.

Berlin, 18. novembra. (D. u.) Službeno se javlja: Jedna naših podmornica potopila je dne 15. novembra na sjevero američkoj obali pomoćnu englesku krstaricu „Para" od 6322 tona, a dne 6. novembra napala je nenadano u luci Solum egipatske torpednjače „Prince Abbas" i „Abdulmenem", koje su bile oboružane sa 2 topovima i uništila ih topovskom vatrom. Ista je podmornica ušutkala vatru engleskog trgovačkog broda i zaplijenila njegove topove.

„Osloboditelji" u Pontafelu.

Beč, 19. novembra. „Pol. Korr." javlja, da su talijanske oblasti raspustile općinsko vijeće u Pontafelu, jer je ovo uložilo na talijanske vojničke oblasti oštar prosvjed.

Ratno stanje na friškim otocima.

Hag, 19. novembra. (D. u.) U većem dijelu friških otoka i u zaledju proglašeno je opsadno stanje.

Car u istočnim pokrajinama.

Berlin, 19. novembra. Car je došao na rusku frontu na molbu Dimitrijeva, koji je to zahtijevao, da se čete oduševe, pošto su bile pokunjene, što će i drugu zimu sprovesti na fronti. Ujedno su bila u Dimitrijevom stanu važna savjetovanja, kojima su prisustvovali Brusilov, Danilov, Kuropatkin i Ivanov. Dimitrijev se je sam ponudio, da će preuzeti vodstvo nad četama, koje bi išle protiv Bugarske. Car o tome jošte nije odlučio.

Razno.

Nezadovoljstvo u Italiji.

Lugano, 19. novembra. U talijanskim vladinim krugovima vlada velika nervoznost. Na vladu se pritište, da se odluči glede Balkana. Kralj i Cadorna su protivni, da se ide Srbiji u pomoć, a Sonnino i kraljica su za to. Italija mora kušati, da drugdje postigne bolje uspjehe. Radi ovoga se glasa, da namjerava Cadorna odstupiti.

Ćudnovata izjava.

Genf, 19. novembra. Kako Francuzi mrze kralja Konstantina dokazuje slijedeća vijest, koja dolazi iz Pariza: Pjevački zbor ovdješnje grčke crkve, koji sastoji od Francuza, nije htio prisustvovati više kod službe Božje, samo za to, da ne mora odgovarati kod molitava za kralja Konstantina. Pjevači su izjavili crkvenom predstojništvu, da ne će više prisustvovati kod službe Božje, jer da je kralj Konstantin „Boche", a da oni ne će moliti za jednog „Bochea".

Vijećanja saveznika.

Pariz, 18. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Engleski ministri Asquith, Grey, Lloyd George i Belfour imali su jučer prije podne pogovor sa francuskim ministrom Briandom, generalom Gallieni, admiralom Lacaze i Joffreom. Ovo prvo ministarsko vijeće ima svrhu, da pripravi dalnje sastanke, kod kojih će biti zastupane Italija i Rusija. Tako će doći do toga, da se započne zajedničkim i brzim operacijama. Vijećanje je trajalo do 1 sat popodne. Popodne posjetili su ministri Poincarea, kod kojeg su bili na večeri, a navečer su engleski ministri otputovali u Marsilju.

Engleska vladavina u Indijama.

Od stotine vjera i naroda nije nikada u Indijama bilo jedinstvenog carstva, a ni sada nema u njih jedinstvene svijesti „Indije". Indija je pojam što ga samo u Evropi imamo i mislimo pogriješno na jedinstveno carstvo. Tako valjda i Indijanci, kada čuju ime Europa, predočuju si jedinstveno ogromno europejsko carstvo, dok svi znamo koliko naroda i država u Europi imade, da jedna drugu mrzi i kopa joj grob. To se isto i u Indijama dogadjalo, prije nego su tamo Englezi donijeli mir. Još i sada su tako velike protivštine izmedju raznih indijskih naroda i vjera da na pr. Muhamedanci nazivlju Madrase i Bengaze na prosto „svinjama".

Mi u Europi ne smijemo biti preveć ponizni i smatrati sebe krvnicima svojih zemljaka, sunarodnjaka i suvjeraca. Sve te državne, narodne i vjerske mržnje su u Indijama još gore. Mi smo prama tomu od Indijca bolji i više od njih zaslužimo doista gospodara, koji bi nam donijeli svima mir.

Po tomu, razumije se, da u Indijama nijesu nikada poznali zemaljskog mira sve dok ga nijesu Englezi donijeli. Nikada nije prestajalo bojeva izmedju raznih uzurpatora, pretendenata itd. Ni kralj Azoka za vrijeme Aleksandra Velikoga, ni sjajna Mongolska dinastija nijesu vladali nad cijelom Indijom. Samo su Englezi uspjeli željeznicama, brzojavima i drugim modernim sredstvima.

Englezi imaju u Indijama malo činovnika ali su ti uzorni. „Civil Service" vode tamo samo dvije tisuće urednika, koji se moraju podvrći najstrožim ispitima za službu u Indiji. Od cijelih stotina izabere se samo desetak. Zahtjeva se jako zdravlje, neporočnost, ćudorednost, dobra obitelj. Engleski činovnik u Indiji nalazi se mnogi put kao sami Europejac nad stotinama hiljada urodjenika, te ima skoro kraljevsku vlast. Može se uzdržati samo najskrajnijom objektivnošću i samoprijegorom. Obično je nepodmitljivi sudija.

Nije krivnja engleskih subalternih činovnika što je uzdrmana engleska vlast u Indijama. Podkraljevi Indija krivi su nezadovoljstva u Indijama, jer su prelazili iz jedne skrajnosti u drugu. Sada su se ravnali po geslu „Indije za indijske narode", a onda po protivnome „Indije za Englesko carstvo".

Činovnička karijera u Indiji je privilegij Engleza sve od podkralja do zadnjih subalternih činovnika. „Guverneri" vladaju nad pokrajinama, koje su razdijeljene u „divizijone", a ti u „distrikte".

Unutar granice engleske civilne uprave imaju razne indijske državice vanjštinu neodvisnih kneževina, sa svojim princevima na čelu, koji su više manje neodvisni u svojim nutarnjim stvarima u sudstvu itd. Ali svaki domaći vladar ima uz sebe engleskog rezidenda, časnika angloindijske vojske. Taj je pravi vladar a domaći knez je kao lutka u njegovim rukama. Svi indijski „maharadža" živu od engleske milosti. Oni ne smiju imati preveć dodira sa pukom, niti sa drugim „maharadžima". Ako i su protivni Engleza, ipak su protiv njih nemoćni radi pomanjkanja organizacije, sredstava i vanjske pomoći.

Grčka se mora odlučiti.

Francuske vijesti iz Atene i pisanja francuskih novina opisuju položaj u Grčkoj kao jako kritičan, jer toliko središnje vlasti, koliko i ententa zahtijevaju od nje, da se odluči. Pariška „Informacija" naglasuje njemački pritisak na Grčku. Pripovijeda, da je posebno austrijsko-njemačko izaslanstvo predalo zahtjeve svojih vlada kralju i prisutnosti ministar. predsjednika Skuludisa. „Information" kaže, da se ti zahtjevi sastoje u tome, da Grčka bezodvlačno mora zapriječiti, makar i porabom sile svako dalnje iskrcavanje engleskih i

francuskih četa. Za to im Njemačka nudja onih 40 milijuna, o kojima sada ugovara s Francuskom i s Engleskom. Po francuskom dopisniku odgovorio je kralj Konstantin, da on hoće ostati neutralan, i da u tu neutralnost spada takodjer poštivanje prava grčkoga naroda sa strane entente. Solun, kazao je dalje kralj, je slobodan grad, pa se ne krnji grčka neutralnost prolaskom ententinih četa preko njega. Drugim riječima grčki je kralj odbio zahtjev središnjih vlasti, da mora zapriječiti francusko-engleska iskrcavanja u Solunu.

Ostaje još drugo pitanje: što bi Grčka učinila ili morala učiniti, kada bi se iskrcane čete same ili skupa sa srpskima povukle na grčko tlo u slučaju poraza. O tome, kaže francuska štampa, nije još Grčka na čistu. Ministarsko vijeće, koje je prošle subote o tome raspravljalo, nije još u stvari ništa odlučilo. Ali ententa se nada, da će se pitanje riješiti za nju povoljno.

Francuske novine smatraju Grčku jednostavnom vazalnom državom entente. „Petit Parisien" piše: „O neutralnosti Grčke ne smije biti ni govora, ona mora izabrati". A „Matin" dodaje: Ili moramo imati jamstvo, da Grčka vojska ne će služiti oružjem protiv nas u rukama naših protivnika, ili pak mora grčka vlada poslati ovu vojsku i njezinu momčad njihovim domaćim ognjištima".

Premda nije dakle ententina diplomacija predala Grčkoj ultimatum u gornjem smislu, to joj poruča francuska štampa, da se Grčka po tome ravna. Pače „Journal de Débats" prijeti Grcima, sjećajući ih da se svi njihovi važniji gradovi nalaze na dometu topovskih hitaca „gospodara mora". „Echo de Paris" rabi još gori način; „Pripojenje Jonskih otoka Grčkoj uslijedilo je pod nekim uvjetima. Mislilo se je, da će helensko kraljevstvo ostati neodvisnim, da će u njemu zapovijedati ustavna vlada. Jasno je, da će se po kralju Konstantinu razderati onaj, ugovor što je kralj Georgije potpisao, u čas kada se ugnjezdi u Ateni pod budi kojim oblikom njemačka vlada.

Frankfurter Z.

Srpski otpor.

Osim nekoliko kvadratnih kilometara izgubili su Srbi svu svoju staru kraljevinu. Živi ih zid austrijsko-njemačkih i bugarskih četa potisnuo u goroviti dio zemlje, tudj, divlji i neprohodan. Ni u najpreciznijim mapama nije na tom ostatku sadanje Srbije urisana skoro nikakva znatnija cesta ili put, a zadnju veću cestu, što ide od Kraljeva preko Ušće u Rašu i odatle preko Kuršumlja u Prokuplje zauzeše upravo gotovo svu austrijsko-njemačke čete. Fronta spaja sada ponajkraćim načinom našu pograničnu željezničku postaju Uvac i mjesto Prokuplje, gdje su se već bugarske čete okomito postavile na austrijsko-njemačku liniju.

Srbija upire sada svu snagu, da se održi ili da izgine u žilavoj samoobrani, što je nalik samoubojstvu. Čudno je možda onomu, koji se ne može uživiti u psihu naroda, koji živi još u svojoj herojskoj epohi, kada čuje, da su, iza kako smalaksaše prave vojske naroda, u koju su već uvršteni starci i djeca — da su žene prihvatile oružje.

Balkanski izvjestitelj „Corriere della sera" javlja svojemu listu: Udovice su palih srpskih vojnika zaključile, da sastave posebnu četu, koja će sudjelovati u bojevima na neposrednu blizinu. Dosele se je prijavilo 400 časničkih udovica.

Uništavanje Srbije nije lak posao, i ako su austrijsko-njemačke i bugarske čete brojem mnogo jače i po tri puta bolje opremljene od srpske vojske.

Još je nešto čudno! Zašto se grčevito opiru Srbi, kada im sama ententa već pjeva opijelo? Pukovnik Civrieux piše u „Matinu": Položaj je Srba postao upravo bezizgledan. Uzmak im je gotovo posvema odrezan; za to treba biti spreman na najgore.

kolona prešla Jankov Kamen, koji je visok 1931 m. Njemačke divizije generala Kövessa priborile su si okolicu Raške. Jugoistočno, na podnožju Kopaonik planine bore se austro-ugarske čete. Prodiranje njemačkih i bugarskih divizija protiv kotline Prištine napreduje.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Jato njemačkih ljetalaca navalilo je na logor engleskih četa kod Poperinghea.

Srpsko bojište.

Kod jučerašnjih uspješnih borba na progonu zarobljeno je okruglo 5000 Srba.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 18. novembra. (D. u.) Izvještaj o operacijama dne 16. novembra:

Naša vojska svuda napreduje. Iza kako smo bacili natrag Francuze na fronti Gradsko-Negotin (17 km sjeveroistočno Prilipa) — južno Velesa — preko Crnarke, osvojili smo nakon lukavog opkoljenja i kombiniranom odvažnom frontalnom navalom Sviničku Glavu (12 km sjeverno Prilipa). Osvojenje ovog klanca otvara put u Prilip. Naše južno Tetova prodirajuće čete potukle su Srbe i zauzele su Gostivar. Započelo je proganjanje protiv Čičeva. Kolone, koje operiraju u pravcu Gilan-Priština provalile su nakon trodnevnih gorkih bojeva srpsku poziciju u centrumu i zaposjele su Gilan. Danas stoje naše čete 15—18 km od Prištine. Plijen iznaša: 18 topova, 22 voza municije 2000 pušaka, mnogo ratnog materijala i 2000 zarobljenika. Kod Aleksandrovca našli smo 13 srpskih topova bačenih u Moravu.

se čete povuku iz Dardanela. Lord Landsdowne nije htio odmah na to odgovoriti. Takav bi odgovor morao imati i izjavu o stanju u Srbiji, koji se danomice mnijenja. O položaju u Grčkoj, koji je jako zapleten i uznemirujući, izvještaji Munrosovi sa dodanim savjetima nijesu bili dostatni, da se što odluči u ovom velikom političkom pitanju. Radi toga se zamolilo Kičenera, neka ide u Sredozemno more. Sada nije prikladan čas, da se govori o miru. Zemlji ne će manjkati ni materijalnih ni moralnih sredstava, da borbu dovede do časnog i uspješnog svršetka.

Cochin u Ateni.

Atena, 19. novembra. (D. u.) Francuski ministar Denys Cochin bio je jučer od kralja primljen u audijencu.

Promet na Dunavu.

Beč, 19. novembra. (D. u.) Inicijativom ratnog ministarstva složila su se tri velika austrijska i ugarska podunavska parobrodarska društva u tome, da urede promet teglećim ladjama sa zemljama na dolnjem Dunavu. Najprije je započeo 15. novembra dnevni parobrodarski poštanski saobraćaj izmedju Oršove i Rušćuka i obratno.

Razne vijesti.

Za dobrotvorne svrhe. Ratnom pripomoćnom odboru stigli su slijedeći prinosi: K. Matelić (kinematograf Minerva) za dvije sedmice . . K 100·—
N. Desich, ustupljenje prelaznih pristojba . . . . 63·80
Ukupno . . K 163·80

Gosp. D. S. Benussi predao je tvrdjavnom komesaru iznos od 1000 K sa molbom, da se isti uporabi u interesu puljskih bjegunaca.

Koliko su škola imali poljski evakuirci. Med bjeguncima iz Galicije skrbilo se prošle školske godine po mogućnost i za izobrazbu. Učiteljstvo je u svezi sa centralnim odborom za bjegunce skrbilo da bude škola svagdje, gdje je više Poljaka. Pokrajinsko školsko vijeće za Galiciju sastavilo je kratku statistiku o broju poljskih pučkih škola u raznim pokrajinama. Iz ovog je izvještaja razvidno, da su imali bjegunci iz Galicije svoje pučke škole u Doljnjoj Austriji 4, Moravskoj 18, Štajerskoj 19, Šleskoj 1, Tirolu 4, Koruškoj 1, Kranjskoj 1, Češkoj 63, Ugarskoj 1 i u Beču 1. Podučavalo se 6636 djece i to 3445 dječaka i 3191 djevojčica.

Za talijanske škole u Lipnici imenovan je čak posebni talijanski nadzornik i to u osobi g. prof. Rudolfa Pellisa. Tako smo čitali u „Eco del Litorale". To je sve lijepo i dobro, nu neka bi se i našemu narodu dalo škole kao i drugima. Mi molimo samo ono, što se je već drugima dalo.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Talijanske navale na soškoj fronti su opet započele. Kaošto kod zadnjih velikih borba, upravljene su i ovog puta u glavnom protiv prostora Gorice. Mostobran stoji neprestano pod teškom topovskom paljbom. Pokušaji navale protiv Oslavije i jaki nasrtaj protiv visine Podgore, bili su suzbijeni. Sistematično bombardiranje grada potrajalo je i jučer. Prijepodne četiri, a popodne dva sata i tri hiljade hitaca svakog kalibra bilo je posvećeno uništenju grada. Ovi su prouzročili velike požare. Vojnička je šteta malena. Naprotiv je stanovništvo pretrpjelo teške gubitke na ljudima i vlasništvu. U sjevernom odsječku zaravanka Doberdoba navalio je neprijatelj opet žestoko. Na sjevernom rubu vrha sv. Mihovila prodro je on više puta u našu poziciju. Ogorčene borbe iz bliza svršile su ipak tako, da su naše čete održale potpunoma svoju prvotnu borbenu liniju. Svi nasrtaji protiv odsječku sv. Martina izjalovili su se uz teške gubitke Talijanaca. Istotako izjalovile su se na fronti sjeverno goričkog mostobrana dvije jake neprijateljske navale kod Zagore, više slabijih u području Vršića i u prostoru Bovca. Jedan naših letioca obložio je bombama tvornicu sukna Schio.

Srpsko bojište.

Crnogorci su bili ponovno potučeni kod Priboja. Naše su čete unišle u Sandžak uz veselo pozdravljanje muslimanskog stanovništva. Prednje straže naših u zapadnoj Srbiji operirajućih vojnih sila stoje pred Novom Varoši i u Sjenici. Jedna je

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 19. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anaforte i Aribúrnuja od vremena do vremena izmjenične borbe topništva, pješaštva i bomba. Dne 16. novembra ponovio je neprijatelj kod Seddilbahra navale, što ih je prvi dan započeo protiv fronte dviju naših pukovnija, nu bio je odbijen. Na fronti Iraka, naše su prednje straže prisilile neprijatelja na uzmak, koji je kušao uz zaštitu jednog monitora napredovati na desnu obalu Tigrisa. Zapovjednik je monitora bio ubijen.

Asquith na povratku.

London, 17. novembra. (D. u.) Asquith i njegovi pratioci vratili su se jučer iz Pariza u London.

Engleski parlamenat.

London, 19. novembra. (D. u.) U gornjoj je kući zapitao Lord Ribblesdale radi položaja u bližnjem istoku i da li je istina, da je Sir Munro savjetovao, neka

Podčasnik, Pula. Pošto ste Vi aktivni vojnik, ne pripada vašoj obitelji nikakov doprinos za uzdržavanje. Ako je pako jedan drugi član vaše obitelji, koji je sada vojnik, uzdržavao vašu obitelj, tada bi morala ista primati potporu od države. Ako je tako, neka se vaša obitelj prijavi kod općinskog ureda u Tinjanu. Potporu će odlučiti povjerenstvo kod kotarskog glavarstva u Pazinu.

Humoreska Čiča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

— Hm! — pomislim. — Ali neka bude! Pokušat ću to, već svojoj miloj ženici za volju. Ne ću da joj prigovaram kako joj i dosad, u koliko se sjećam, nijesam pričao prigovarao. Neka imadne i ona svoje veselje!

Vrativši se u veče sa običajne „čaše vina", nadjem kod kuće svoju nada sve cijenjenu gospodju punicu. Izakako sam morao što točnije da joj opišem bolove u ruci i nogama, bila je odmah načistu, e se dosita radi o reumatizmu. Bila je tako ljubezna te me je dobrostivo utješila, da bolest nije pogibeljna i da ću za pet dana posve ozdraviti. Kroz tih pet dana morat ću dakako ležati u krevetu i čestito se znojiti, na bolna mjesta stavljati obloge od gorušice i ne uživati mesa ni alkoholnih pića.

Bog sam znade, gdje je dobra ta gospodja saznala bila za taj postupak kod liječenja reumatizma, koji je bio za mene posve nov, jer mi ga nije još nijedan od mojih drugova bio preporučio. No bilo kako bilo, pokušat ću ga, pogotovo, što je moja mila ženica bila posve sporazumna sa svojom materom, premda nijesam — da istinu kažem — bio ni najmanje oduševljen za nj. Ta pomislite samo! Pet dana ležati u krevetu s oblozima od gorušice, pet dana znojiti, pet dana bez mesa i pet dana — a to je bilo još najužasnije — bez alkohola! Pravo čudo, što mi nije bilo još i pušenje zabranjeno!

Hm! Da! Treba da zatražim dopust na pet dana. A koji razlog da navedem predstojniku ureda? Zar reumatizam? Ta mogao bi me zapitati, odakle znadem, e ću upravo za pet dana ozdraviti! Da spomenem svoju gospodju punicu? Hm! To mi se nije činilo najzgodnijim, jer bi predstojnik konačno imao potpuno pravo, da mi uskrati dopust, koji tražim baš radi, a da ne zovem liječnika. A osim toga sam se sustezao nešto i radi drugova, koji bi mi svakako uzeli za zlo, e nijesam nijednoga od njih poslušao, nego povjerio liječenje reumatizma svojoj punici. Ta zar se ne bi našlo zlobnih jezika, koji bi govorili i ovo i ono, a možda i to, da sam, štono vele, „pod papučom", kako mi već i jesu nekoji izdaleka nešto slična natuknuli bili. A vjerujte mi, ako i slušam u svemu svoju ženu i sve joj činim po volji, to još ni izdaleka ne znači, da sam uvjeren, biti „pod papučom", pa zato i veoma nerado slušam, kad mi tko takova što, pa bilo i okolišajući spominje.

Predočim dakle stvar radi dopusta ženi i punici. Stajalo me je mnogo truda i muke, dok sam ih teda negda uvjerio, e moram naći ma bilo kakovu zgodnu izliku za dopust. A kakovu? Lako je kazati „naći ma bilo kakovu zgodnu izliku za dopust", ali vjerujte mi, bilo ju je veoma teško naći. Do kasno smo u noć vijećali i domišljali se, predlagalo se i ovo i ono, no priznajem, da nije bilo oštroumne moje mile ženice, teško bismo se bili domislili.

— Ha, eto! — skočila je ona veselo sa sjedala oko jedanaest sati. — Sad ju imam! Ta nijesi li jutros — okrene se prema meni — primio od strica iz Zemuna pismo, u kojemu ti piše, da je nešto obolio, a? Pokaži to pismo predstojniku i zamoli za šestdnevni dopust, da uzmogneš posjetiti strica, a ti ćeš dakako...

Mora da sam svoju milu ženicu nekako čudnovato pogledao, jer joj je iznenada zapela riječ u grlu i ošinula me gnjevnim, kakovim li, pogledom.

— Što prevrćeš očima poput . . . a da i sam ne znaš, što mislim. Ali da, sve ono, što se porodi u mojoj glavi, čini ti se neumjesnim, kao da si jedini ti posobau svu mudrost ovoga svijeta!

— Ali srce predrago, ti se varaš! Naprotiv! ja se upravo divim tvojoj domišljatosti. Znadem već, što misliš. Poći ću dakle u Zemun i ondje se liječiti.

Sad je žena razvalila oči.

— Što-o-o? Da zaista ideš u Zemun? Ha, ha, ha! Kakove li su opet to misli! Ali naravski, ta tko bi od tebe što zrela i pametna uopće i očekivao! Ne uzmi mi za zlo, što ti evo istinu krešem otvoreno u brk i ne mršti se i ne prekidaj me, nego mi daj do riječi!

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 21. studena 1915. | Broj 130.

Srbi iztjerani iz stare Srbije.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Borbe u Srbiji.

Grac, 20. novembra. Dopisnik „Grazer Tagblatta" javlja: Zastora u Srbiji nema. Pred nama se pruža slika najtežih prilika, gdje se provela sveopća navala na srpsku vojsku. Ni šume, ni klanci, ni gore, ni balkanska zima, a ni tvrdokorni neprijatelj nijesu mogli zapriječiti naše napredovanje. Točnošću sata prodire jedna kolona za drugom prema nacrtu. Velike smo zapreke odstranili i sada nam dolazi plaća za nas trud. Dogodjaji slijede jedan za drugim i izgleda, kao da ima sve svršiti na Kosovu polju. General Kövess položio je svoju ruku na Sandžak. Njegove su čete unišle u Priboj, gdje ih je tursko stanovništvo dočekalo najprijaznije, a gdje su naši vojnici jošte u najboljoj uspomeni. Naše čete, koje prodiru iz Požege, nakon teških borba prešle su Širogojno, Cigotu planinu i visine Ljubiše, i tjeraju Srbe iz Nove Varoši i visina Zlate planine, te pripravljaju put u Prijepolje i Sjenica polje. Vrlo je teško prodiranje imala ona kolona, koja je išla preko Ivanjice na Livadu planinu i koja je zauzela Jankov Kamen. Pred Raškom bore se njemačke čete, a izmedju Dugopoljane i Raške leži Novipazar, najbogatiji grad Sandžaka. Druge su čete prekoračile ceslu Kuršumlje-Raška. Kuršumlje je palo. Nijemci i Bugari prodiru protiv srpskih glavnih pozicija. Bugari navaljuju preko Kačanika i preko Šar planine i Karadaga. Približavamo se velikim dogodjajima.

Bitolj.

Atena, 20. novembra. Liberalno grčko novinstvo je jako uznemireno, što će Bugari naskoro zaposjesti Bitolj. „Chronos" pozivlje vladu, neka zapriječi, da bi grad pao u bugarske ruke.

Lugano, 20. novembra. „Secolo" javlja iz Atene: U Bitolju vlada prava strava. Pučanstvo bježi u Solun, gdje se nada dobiti utočišta. Bitolju prijeti pogibelj sa triju strana i to od Babune, otkuda su Srbi bili potisnuti, iz Broda, gdje su bugarske čete provalile srpsku frontu i od Kruševa, gdje Bugari takodjer napreduju i idu za tim, da zapriječe Srbima uzmak. Srbima ne preostaje drugo nego da bježe u Grčku.

Grčki sud o Srbima.

Atena, 20. novembra. Položaj se Srba ovdje sudi jako pesimistički. Ako bi saveznici htjeli Srbima pomoći, morali bi iskrcati najmanje 500.000 četa.

Ozbiljni položaj na srpsko-albanskoj granici.

Genf, 20. novembra. „Petit Journal" javlja iz Soluna: I iz Albanije dolaze zle vijesti. Muhamedanci su se izjavili, da su na strani centralnih vlasti, i predbacuju Esad paši, da je Srbofil.

Lugano, 20. novembra. „Giornale d' Italia" javlja iz Drača: Položaj je na srpsko-albanskoj granici jako ozbiljan. Manjka brašna i vlada opća bijeda. Trgovci ne će da primaju papirnati novac. Očekuje se dolazak Bugara. Srbi su poslali u Albaniju pojačanja. U Bitolj je stiglo zdravstveno povjerenstvo, koje će ustrojiti poljsku bolnicu. Stigao je i jedan srpski general sa mnogim časnicima, da pripravi sve za uzmak i da pretraže mostove. Drač se ne će moći niti najmanje opirati.

Hoće li Bugari prodrijeti u Albaniju?

Rotterdam, 20. novembra. Dopisnik „Rotterdamscher Courant" javlja iz Londona, da prama engleskim vijestima Bugari ne namjeravaju stupiti preko albanske granice.

Bugari u osvojenom području.

Sofija, 20. novembra. Kotari Zaječar, Knjaževac i Niš dobili su crkvenu upravu, kako su ju imali za vrijeme turskog gospodstva. Kao metropolita u Nišu imenovan je biskup Vallani.

Kralj Petar traži junačku smrt.

Genf, 20. novembra. „Matin" javlja iz Soluna, da kralj Petar traži junačku smrt u šančevima. On veli zdvojno, da ako on padne, može ostatak srpske vojske predati se.

Diplomatski zbor iz Srbije se seli u Skadar.

Lion, 20. novembra. (D. u.). „Nouvelliste" javlja iz Soluna, da se diplomatski zbor iz Srbije seli u Skadar, pošto je prekinut put u Bitolj.

Sarrail se tješi.

Lugano, 20. novembra. „Corriere della sera" javlja, da je general Sarrail označio položaj Srba uvijek ozbiljnim, nu ne jošte zdvojnim.

Balkan i ententa.

Korak entente u Grčkoj ima karakter ultimatuma.

Lugano, 20. novembra. „Stampa" javlja: Najnoviji korak entente u Ateni nosi karakter ultimatuma. Grčka će vlada morati odgovoriti jasno i odlučno na pitanja entente.

Moć kralja Konstantina.

Sofija, 20. novembra. Dopisnik lista „8-Uhr-Blatt" imao je jučer prigodu, da govori sa jednim poslanikom neke neutralne vlasti u Sofiji, koji je izjavio, da je raspust parlamenta dao kralju Konstantinu potpunu moć, to jest onu moć, koju je dosada imao Venicelos. Isključeno je za uvijek, da bi Grčka ustupila na stranu entente.

Beskorisno putovanje Cochina u Atenu.

Pariz, 20. novembra. Listovi javljaju, da usprkos lijepog primitka u Ateni, put ministra Cochina nije imao željenog uspjeha. Upliv je centralnih vlasti na vladu i kralja u Ateni prevelik, te bi se položaj mogao promijeniti samo onda, ako ententa oštro nastupi. Potrebito je, da se ententa za svaki slučaj pripravi i to na moru i na kopnu.

Filipescova otkrića.

Bukarešt, 20. novembra. Obzirom na tvrdnju Filipescuja, da je svak ministarskog predsjednika, Nicolescu Doluranc, okoristio se kod prodaje neke tvornice, objavlja „Indipendanca Roumaine" pismo Nicolescuja, što ga je ovaj upravio na ministra predsjednika, da on daje svu tobožnju dobit kod te prodaje bugarskom crvenom križu. List označuje tvrdnju Filipescovu kao klevetu.

Iz Italije.

Nezadovoljstvo u Italiji.

Berlin, 20. novembra. Prama vijesti „Berliner Tagblatta" pučanstvo se u Italiji počima buniti. „Popolo d' Italia" piše: Genova, Fiorenca, Milan i mnogi drugi gradovi pripravni su na bunu. U Rimu se zgrada parlamenta strogo čuva. I pojedini poznati zastupnici stoje pod posebnom vladinom obranom. Da se zapriječi atentate, ustrojeni su u Italiji tajni klubovi.

Odšteta unesrećenima u Italiji.

Lugano, 20. novembra. Ministarsko je vijeće zaključilo da će odštititi žrtve podmornica i bomba i to parobrodima i drugom robom, što je u Italiji zaplijenjena.

Rusija i rat.

Nemiri u Kaukazu.

Kopenhagen, 20. novembra. Prama ruskim novinama došlo je do velikih nemira u Ašabadu na željezničkoj pruzi Samarkand-Krasnopolsk. Na jednom kolodvoru, gdje se nalazilo više vlakova krcatih municijom, veći je broj vaguna opljačkan. Cenzura vijesti tako plijeni, da iz brzojavki, što u novinama izlaze nije moguće ništa razumjeti.

Ruske čete putuju iz Odese?

Genf, 20. novembra. Lionski listovi javljaju, da je šest ruskih transportnih brodova otputovalo iz Odese u južnom smjeru.

Izjava ruskog ministra.

Stockholm, 20. novembra. Ministarski predsjednik Goremikin izjavio je francuskom novinaru o unutrnjoj politici u Rusiji: Rusija će Poljacima dati sve ono, što im je obećala, te će im odmah iza rata prije svega podijeliti autonomiju. Ministar Bark je izjavio, da su ruske financije sjajne. On se nada, da će i Rusija kod kuće uspjeti ratnim zajmom, ako budu novine za isti činile reklamu, kako treba.

Borbe na Doberdobu.

Budimpešta, 20. novembra. „Az Est" javlja: Na zavaranku Doberdoba traju borbe dan i noć. Vojnici, što se nalaze u prvoj liniji nemaju ni časka mira, te se ih mora češće mijenjati. Samo u pozicijama iza fronte mogu naći počinka i to u špiljama i jamama, koje se reflektorima rasvjetljuju i u kojima spavaju. Talijansko topništvo puca neprestano noć i dan. Bombe lete po zraku cijelu noć. Talijance svaki korak stoji ogromnih gubitaka. Oni vuku ispred sebe vreće pune pijeska, da se brane, što na Krasu nije moguće. Ako Talijancima i uspije da uz velike žrtve prodru u naše jarke, oni nisu u stanju, da se tamo održe, pošto već jurišajući iskrvare, te nemaju vremena, da se u novim pozicijama urede.

Razno.

U Carigradu očekuju Nijemce.

Pariz, 20. novembra. „Havas" javlja iz Atene: U Carigradu se čine priprave za dolazak Nijemaca.

Francuski parobrodi protiv podmornica.

Pariz, 20. novembra. (D. u.). „Journal" javlja iz Marsilje, da su kapetani transatlanskih parobroda iz Marsilje poduzeli mjere protiv podmornica, te su zamolili mornaričko ministarstvo za dozvolu, da mogu na parobrode smjestiti topove za obranu protiv podmornica.

Španjolska za četvorni sporazum.

Barcelona, 19. novembra. „Correo Espanol" doznaje, da se pred malo vremena ustrojile u Španjolskoj mnoge tvornice, koje će proizvadjati municiju za četvorni sporazum. U Mortagonu izradila je već jedna sama tvornica milijun pučanih krugalja i pol milijuna ručnih granata.

Važnost bitke na Soči.

„Berliner Tagblatt" piše:

Na Soči odlučuje se o najvažnijem i najživotnijem pitanju Austrije: na kocki je sačuvanje jadranskih luka i cijelog austrijskog, hrvatsko-dalmatinskog Primorja. Svi prate najvećom pomnjom žestoke boje na Krasu. Kao melem zato dolaze svakome srcu riječi generala infanterije pl. Boroevića: „Treća bitka na Soči je na koncu, i mi smo pobijedili".

Te je riječi veselo dočula Austro-Ugarska i posvetile su im svu pažnju Njemačka, Amerika, Švicarska i sve vlasti širom svijeta. Bitka na Soči ima doista svu važnost svjetskog dogodjaja prvoga reda. Sve oči uprte su na sošku pobjednika.

Boroevićev značaj kao vojskovodje je jedan od najinteresantnijih u ovome ratu. Kod Grodeka bio je on zapovjednikom trećoj vojsci u centrumu fronte, te je ovdje izvojevao sjajnu djelomičnu pobjedu. Boroevićeva vojska oslobodila je oktobra mjeseca Przemysl; imala je veći dio u pobjedi kod Limanova. Kroz cijelu zimu imao je najtežu zadaću na Karpatima i obranio je klanac Duklu.

Od svibnja ovamo zapovijeda na Soči i smije ponosno kazati: „Pozicije, koje sam 24. svibnja preuzeo, obranio sam ih do dan danas".

Soška se je bitka razvila polagano od okršaja za razne pozicije do sveopće bitke. Mi se držimo u defenzivi velikoga sloga, baš kao što Nijemci na francuskoj fronti. 25 talijanskih divizija sa tristo tisuća pušaka i 1500 topova oborilo se na branioce. Talijani išli su u boj iza duge priprave i sa svim najsavršenijim pomagalima moderne tehnike i taktike probijanja bojne fronte. 15. oktobra pala je prva velika talijanska granata; 18. istog mjeseca slijedila je prva navala njihove pješadije. Bilo je odmah jasno, da će se Talijani upustiti u veliku borbu, koja je bijesnila osobito 20. i 21. oktobra; kroz cijelih 50 sati sipali su svi veliki i maleni njihovi topovi ubojitu vatru na naše vojnike. Svi Talijani, koji su u naše opkope prodrli, našli su u njima svoju smrt. 24. rasplamtio se ponovno boj, ali je već drugi i treći dan malaksala borba sve do 28. oktobra. Tri dana napadali su Talijani svim silama na tolminsku mostovnu obranu, pa su početkom novembra kušali sreću protiv goričkih mostovnih utvrdjenja. Na trećoj glavnoj točki na soškoj fronti kod doberdobske visoravni nije borba prestala niti jednoga jedincatoga dneva. Kako „Berliner Tagblatt" piše, sam je Boroević priznao hrabrost i prezir smrti talijanskih regimenata, koje su se znale žrtvovati sve do zadnjega muža. I neprijatelj mora se pokloniti pred junaštvom talijanskih četa.

Važnost Egipta.

Od svih Napoleonovih poduzeća bilo je ono protiv Egipta jedno od najvažnijih i dalekosežnijih. Taj politički i vojnički genij, koji je smišljao skoro uvijek samo velikih osnova, znao je veoma dobro kakvu važnost je imala zemlja Nila i piramida za svjetsku vlast Engleza i hotio je zaposjednućem tadašnjeg suečkog tjesnaca zatvoriti im put u Indije.

Egipat je svjetski komunikacijoni put, najvažnije središte sviju sveza med Azijom i Afrikom, Europom i sviju južnih i ekvatorskih zemalja, puno važniji za svjetske sveze nego Gibraltar, Carigrad ili Panamski prokop.

Napoleonova i francuska politika protiv engleske nadmoći još prije velike revolucije uvidjala je, da se može pogoditi Veliku Britaniju jedino na Nilskim obalama. Tim je ciljem kušala francuska pomorska sila, da se ojača zaposjednućem Jonskih otoka, Korsike, otoka Korfù i Malte. Ali Napoleon je išao još dalje. On je htio da Egipat dodje u francuske ruke, da bi poslije mogao otvoriti put francuskoj vlasti i trgovini sve do Indija. Indije nijesu bile tada važne za Englesku, kao što su sada. Predstavljale su samo polovicu trgovine, što je Engleska imala s Amerikom, t. j. samih 6 milijuna šterlina prama 11 milijuna amerikanske trgovine. Ali Francuzi nadali su se, da će si iz Egipta i Indije stvoriti pravi kolonijalni Eldorado, radi trgovačkih proizvoda, kojima su one zemlje bogate: riže, sladora, kave, duhana, indiga i mnogih drugih.

Povijest Napoleonove ekspedicije u Egipt (1796—97 g.) je dosta poznata, i takodjer žalosni svršetak njezin, radi uništenja francuske mornarice kod Abukira. Uslijed toga ostali su Francuzi odsječeni od svoje domovine, te se je njihovi ekspedicijoni zbor morao predati Englezima. Sam Napoleon pak teškom mukom uspio je, da izbjegne Englezima i da se povrati u Francusku.

Veću važnost ima Egipat sada, radi suečkog prokopa. Središnje vlasti s Turskom imaju više sredstava i izgleda, da otmu Englezima Egipat i put u Indiju. Prisilit će se Englesku, da se na kopnu bori; a baš na kraju je Engleska najslabija. Vas će se muslimanski svijet dignut fanatizmom svetog rata protiv svojih engleskih tlačitelja. Rat protiv Engleske i saveznika odlučiti će se na kraju i to baš u Egiptu. Na Balkanu, tomu putu na Istok borba je već odlučena na našu korist. Engleska nije ništa mogla učiniti ni vojnički, ni diplomatski, da zakrči srednjim vlastima put preko Balkana u Aziju, te ne će imati dosta četa ni da ih zaustavi na putu u Egipat. Izgubi li Engleska Egipat, tada je i svoje svjetsko gospodarstvo izgubila.

Jesmo li ih mi prevarili?

Čitamo u zadnjem broju „Narodni Prava“ iz Sofije:

Lord Curzon govoreći u komori lordova o politici Sir Ed. Greya izjavio je, da su dvije balkanske države pomutile sve engleske račune ne držeći se učinjenih obećanja. Premda je čast za malene države, da se spase od nasilnih zaštitnika kakvom prijevarom, ipak smatramo svojom čašću, da istaknemo, kako lord Curzon nije istinu kazao.

Ne razabire se jasno iz kratke brzojavke, da li je i Bugarska jedna od onijeh dviju država, koje su Englesku prevarile, ali mi to sami predmijevamo.

Da se stvar dobro razumije.

Dne 30. maja u Londonu, pod protektoratom Engleske, potpisao se je mir izmedju bugarske države i Turske. Iz Londona izjavljaše Sir Ed. Grey, da onoga što se u Londonu potpiše, toga da se držati treba. Bugarska vlada, računajući na svečane deklaracije sir Edvarda Greya pristala je, da bude potpisan mir u Bukareštu. A poslije ukaza se, da bje to Engleska, koja djelova na Tursku, da naruši londonski mir, da se izbavi nekih koncesija u Maloj Aziji i da si uzme Kovjejt. Jasno je tko je koga prevario.

Prije još nego je započeo europejski rat, to bje sir Eduard Grey, koji u engleskom parlamentu javljaše, da je vlada poduzela mjere, da se prouči položaj u Macedoniji, i da su se bili učinili nužni koraci u Srbiji, da ne postupa nepodnosivim terorom s pučanstvom u novo zaposjednutim teritorijima. Računajući na te deklaracije mi u Bugarskoj podnašasmo dalje srpskih užasa u Macedoniji i očekivasmo, da će im lijek do skora stići po engleskim mjerama. Ali što se dogodi? Londonska kancelarija za izvanjske poslove nije otposlala nijednog akta ni posredovala nikako u Srbije; pače sir Grey zabacio je u arkive i one izvještaje, to su mu engleski konsuli iz Macedonije šošiljali.

Kada je pako započela svjetska vojna izjavio je sir Grey, da engleska politika cilja na to, da se svim malim državama garantira nacijonalno samoopredjeljenje i da im se uščuva nezavisnost. Mi u Bugarskoj povjerovali smo engleskom ministru, održali smo strogu neutralnost i očekivali smo od Sir Eduarda, da učini nešto te dade realan izraz svojim izjavama. Uzalud smo čekali cijelu godinu i promatrali, da li će engleska politika najposlije pružiti zaštite neodvisnosti malim državama i realizirati njihove nacijonalne ciljeve; ali Engleska je išla jedino za ostvarenjem svojih ciljeva. Bugarskoj nijesu se dale nikakve ozbiljne garancija, a tražilo se od nje, da vojuje protiv Turske. Lord Curzon može da zapita ministra vanjskih poslova i sam će se uvjeriti, da mi kažemo istinu. Jasno je iz ovih činjenica, tko je koga prevario.

Najposlije septembra ove godine izjavio je sir Grey u londonskoj komori, da Engleska još uvijek kani, da budu realizovane aspiracije balkanskih država i očuva njihovu samostalnost. Mi Bugari, u potpunom suglasju s deklaracijama sir Eduarda Greya, mobilizirali smo svoju vojsku, da se riješi zagonetno držanje Srbije koja nije htjela da ništa odstupi ni odmah a valjda ni kasnije.

Engleska mjesto da podupre Bugarsku, koja je htjela imati ono, što joj je sir Eduard Grey obećavao prekinula je odnošaje sa bugarskom vladom. Mjesto da budemo branjeni od Greya protiv Srbije, koja nije htjela, da prizna njegovih deklaracija bili smo još optuženi kao neprijatelji Engleza. Jasno je od tih fakata tko je koga zavaravao.

Očevidno je da je varanje dolazilo iz Londona protiv balkanskih država. Očevidno je, da su zavaravanja išla za tim, da upletu u svoje mreže Bugarsku i da ju sklone da zauzme Carigrad isključivo radi egoističkih engleskih interesa. Engleska, misleći da je sila i pobjeda u njezinim rukama, činjaše nemoguća obećanja koli u Sofiji, toli u Bukareštu, odnosno u Ateni. Kako je mogla, da predobije golema Engleska malene balkanske države, kada nije imala sredstava, da im kojegod obećanje ispuni? Tko joj je htio više vjerovati?

Engleska balkanska politika, ako pogledamo natrag u god. 1790.—1890. bješe ispunjena blagorodnim i humanim principima; ali poslije ovih godina slijedilo je ostvarenje engleskih interesa i udovoljenje vlastitih nezasitljivih apetita. Takva politika, makar prikrivena poštenim mišljenjem, nije mogla da predobije balkanske države. Engleska, odkada se je ugnijezdila u Solunu, može slobodno kazati Balkancima: „Balkan može za me da bude samo pljačkom“.

Jasno je dakle, da je Grey izjavio, da su ga balkanske države prevarile, samo za to, da obrani sam sebe od osvade zavaravanja i spletkarenja.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda suzbila je sjeverozapadno Olike rusku navalu. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Borbe u Goričkoj traju dalje. Gorički mostobran bio je opet na više mjesta uzaludno napadnut. Grad je bio jedan sat živahno, a onda umjereno bombardovan. U sjevernom dijelu zaravanke Doberdoba ponovio je neprijatelj nasrtaje sa jakim silama istotako protiv naših pozicija na sjevernom rubu vrha sv. Mihovila kaošto protiv odsjeku Sv. Martina. Više puta došlo je do borba iz bliza. Talijanci bili su posvuda odbijeni. Naša je bojna linija sada kao i prije u našim rukama. isto vrijedi za naše pozicije kod Zagore, gdje je protivnik prodro blizu zatvora ceste, nu bio je u ogorčenim borbama iz bliza opet potpunoma istjeran. Naši su letioci bacali bombe na Veronu, Vicencu, Tricesimo, Udine i Cervignano

Srpsko bojište.

Vojska Kövessova zaposjela je Novu Varoš i prekoračila liniju Sjenicu-Duga poljana-Raška. Jugoistočno Raške zarobila je austro-ugarska brigada 2000 Srba. Njemačke čete generala Gallwitza bore se južno sedla Prepolca, a vojska Bojadjevova u području Gobajke planine. Neprijatelj je bio time istjeran od zadnjeg komadića zemlje stare Srbije oružjem triju vojske saveznika.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Mjestimice živahne borbe topništva, mina i ručnih granata.

Rusko bojište.

Na istočnom bojištu ništa znatnijeg.

Srpsko bojište.

Zaposjeli smo Novu Varoš, Sjenicu i Rašku. U dolini Ibara dostigli smo Dren, a istočno Kopronike, Prepolac. Zarobili smo 2800 Srba i zaplijenili 4 topa.

Vrhovna vojna uprava.

Zadnja naprezanja entente.

Kopenagen, 20. novembra. (D. u.) „Politiken“ javlja iz Pariza: Putovanje Kičenera i Cochina u Grčku kaošto i englesko-francusko ratno vijeće jasno dokazuju, da alijirci sada naprežu svoje zadnje sile, kako bi obustavili napredovanje svojih neprijatelja na Balkanu.

Odlučnost Grčke.

Frankfurt, 20. november. (D. u.) Dopisnik „Frankfurter Zeitung“ doznaje iz pouzdana izvora da je grčka vlada obzirom na pogibelj, što će srpske čete prekoračiti grčko područje, odlučila, da zauzme konačno stanovište. Izvanjski ministar izjavio jučer šefu inozemnog odaslanstva da će Grčka u obranu svoje neutralnosti, odmah razoružati srpske čete, koje budu prešle njezinu granicu i da će ih smjestiti u koncentracione logore do konca rata. Grčka mora zapriječiti, da bude rat prenešen na njezino područje. Poslanici entente su ovom izjavom grčkog kabineta neugodno pogodjeni.

Razne vijesti.

Za istarske učitelje. Školske su oblasti zaključile ovih dana, da se u Istri ne će namjestiti nijedan privremeni učitelj, ako nijesu prije namješteni — bilo na kojoj školi u Istri ili medju bjeguncima — svi definitivni učitelji iz evakuiranih krajeva. Ako koji od definitivnih učitelja ne bi htio nastupiti službe na onom mjestu, što mu ga budu odredile oblasti ili jer mu se ne bi moglo dostaviti dokret, jer oblastima nije prijavio svoj naslov, obustavit će mu se smjesta beriva, a proti njemu će se povesti disciplinama istraga.

Glazba. Danas popodne u 3 i pol sata bit će pred štopskom palačom koncerat mornaričke glazbe sa slijedećim programom: 1. K. Komzák: „Andrija Hofer“, koračnica; 2. F. Suppé: „Dalmatinske narodne pjesme“; 3. F. Jaksch: „U mornaričkim krugovima“, valčik; 4. J. Kral: „Ugarske narodne pjesme“; 5. E. Wagner: „Štajerski zvuci“, potpourri; 6. J. Sykora: „Na Vrpskom jezeru“, koračnica koruških pjesama.

Salomonski sud. Nedavno dogodio se u Oberwaldu u Šleziji ovaj slučaj: Neki biciklista pregazio je gusku i htio seljaku, vlasniku guske, platiti 2 krune oštete, no seljak je tražio tri krune, pa neka nosi i gusku. Biciklista je bio u neprilici, jer što će sa guskom, a i 3 kruna bilo mu je žao. Ne mogući se nagoditi, podjoše pred načelnika, no on ih nije mogao nagovoriti, da se nagode, stoga reče biciklisti, da položi na stol 2 krune, a seljaku da položi gusku. Sada je on izvadio iz džepa 1 svoju krunu, pridao ju onim dvjema biciklistovim i predao ih seljaku, a sebi uzeo gusku. I tako je biciklista platio samo 2 K, seljak dobio 3, a načelnik za 1 krunu imao lijepu mladu gusku. Zaista salomunski sud!

600.000 kruna dobiti na 2000 svinja. Jedan list ministarstva poljodjelstva javlja, da je jedan vlasnik mlina u Bekescsabi prošle godine kupio 2000 svinja za 200.000 kruna te ih ove godine prodao za 1,600.000 kruna, tako da odbivši uz to troškove tovljenja ukupno 800.000 kruna, još mu preostaje na 2000 svinja dobit od 600.000 kruna.

Dozvoljen promet privatnih paketa prema Galiciji. C. kr. ravnateljstvo pošta i brzojava ima čast obznaniti, da je sad na temelju naredbe c. kr. ministarstva trgovine od 13. novembra 1915. broj 35574 P ex 1915. dozvoljen promet privatnih paketa prama Galiciji do crte Belcez-Rawaruska-Mostic-Wielicie-Zolkiew-Lavov-Srty.

Humoreska Ciča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

Hm!

— Zatražit ćeš dakle dopust, ali ćeš ostati lijepo kroz ovo šest dana kod kuće i ovdje se liječiti po uputi moje matere. Ni živa duša ne će saznati za to, ne boj se, ne! Je li, da je ovo izvrsna zamisao, a? — i ona me pogleda slavodobitno.

Meni se ta zamisao nije baš činila „izvrsnom“, jer ipak nije isključeno, a da za to ne bi prije ili kasnije saznao moj predstojnik. Ta na svijetu imade toliko „dobrih“ ljudi!

Upravo sam htio nešto da prigovorim i izrazim svoju opravdanu bojazan, kad se javi moja gospodja punica i prizna, e je zamisao njezine kćeri doista izvrsna i jedina, koju možemo mirne duše da prihvatimo.

Što sam htio? Da ne rušim bračnoga mira i sloge, pristao sam uza nje, ako i nerado, veoma nerado.

One sam noći veoma slabo spavao. U jednu me je ruku mučio reumatizam, a u drugu mi je ruku tjerala san bojazan, što bi moglo da bude, ako dopre do ušiju moga predstojnika, e me stric u Zemunu nije ni vidio. Ta to znači, da sam lagao i na prevaru si ishodio dopust, ako mi ovaj i jest bio od prijeke potrebe. Ej, ali što ćete, kad . . . . .

Sjutrudan sam stajao pred predstojnikom i pružao mu stričevo pismo. Da mi savjest nije bila najmirnija, jasno je samo o sebi. Mislim, da mi je nešto drhtao i glas, kad sam mu tumačio. kako je taj moj bolesni stric u Zemunu udovac bez djece, kako sam mu od rodbine ja najbliži i najmiliji i kako je prilično imućan.

I evo, što mi je predstojnik odgovorio:

— E dakako, da, da, tako rijetke zgode nikako ne smijete da propustite i ja bih morao sam sebi da prigovaram, kad bih vam uskraćivao dopust. Neka bude, od srca rado! Vi ćete bez sumnje još danas poslije podne brzovlakom otputovati, je li? Dobro! Kao da smo se dogovorili, jer i ja putujem istim vlahom u Zemun službenim poslom. Barem ću imati putem društva, pak ćemo vrijeme brže i ugodnije provesti. Dobro! Dakle poslije ručka na kolodvoru!

Ja sam mislio, da je grom u mene udario i da se je tlo poda mnom zaljuljalo. A kako i ne? Lijepo li sam nasio! Sad moram hoćeš ne ćeš u Zemun.

Ali i u moju milu ženicu i njeninu majku kao da je grom udario, kad sam im priopćio, u kakav sam eto škripac dospio. Razumijeva se samo o sebi, da na mom predstojniku nije ostala a ma ni dlačica čitava, a bome nijesam ni ja čitav prošao.

— Tkozna, kako si pleo i motao, — ljutila se je žena, — te je predstojnik posumnjao u istinost tvojih riječi. Kao učtiv glavar nije htio da ti pokaže svoju sumnju, pak je možda na ovaj način odlučio, da te iskuša. Moguće da će doista doći na kolodvor i onda uz kakav takav izgovor odustati od puta.

Bilo kako mu drago, nije mi preostajalo drugo, nego da se pripravim za put. Ali gle bijesa! I moja se je žena po nagovoru svoje matere počela spremati, da me prati u Zemun, jer da me ne može ovako bolesna prepustiti brizi tudjih ljudi i da će me sama njegovati i nastojati oko moga liječenja. Na zdravlje!

Nagadjanje nije se ovaj put ispunilo. Predstojnik je doista putovao u Zemun i putem u vlaku nikako nije mogao dosta da nahvali našu ljubav i saućešće prema bolesnom stricu, kojemu smo mi imali da budemo baštinici. Kasnije mi je žena pripovijedala, kako je kod te hvale titrao na predstojnikovim usnicama neki zloban i ironičan smiješak, no ja to gotovo nijesam zamijetio, jer su me zaokupljale druge misli, a ponajpače, kako ću stric otkriti pravi razlog našega nenadanog dolaska. Hoće li mu biti s voljom i hoće li uopće dozvoliti, da njegov stan upotrebim kroz nekoliko dana kao bolnicu za reumatizam?

Da, da, bile su to brige, velike brige.

Stvar je medjutim prošla bolje nego sam se nadao. Istina, stric je razrogačio oči, kad smo iznebuha osvanuli u njegovoj kući i bio gotovo ganut, kad smo ga stali pitati za zdravlje i izricati svoju žalost i brinutost. Na sreću je bolest bila lake naravi te nije uopće ni trebao da bude u krevetu. A bilo je to bolje i za mene, jer ne bi bilo baš najzgodnije, da leže u jednom stanu i isti čas dva bolesnika.

(Dalje slijedi).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 22. studena 1915. | Broj 131.

Borbe na Kosovom polju. Blokada Grčke.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Atentat na ministra Pašića.

Bukarešt, 21. novembra. Stigle su vijesti, da je jedan major srpskog generalnog štopa došao k Pašiću, te mu prigovorio, da on vodi čitav srpski narod u klaonicu, a ipak nastoji da spasi svoju glavu, da uzmogne i dalje uživati nesmetano plodove svoje izdaje. Pašić je uzvratio nekoliko riječi, na što je major potegnuo revolver i dva puta opalio na Pašića. Meci su proletili mimo njega, nu nijesu ga pogodili. Kako samokres nije bio više nabijen, uspjelo je Pašiću, da se skloni u obližnju kuću. Major je predan vojnoj ophodnji, i ratni ga je sud još isti dan osudio na smrt, te bje ustrijeljen.

Kako je u Srbiji.

London, 21. novembra. Sve što više izmiču Srbi prama jugu k crnogorskoj granici, to biva sve veća znatiželjnost, kakve prilike vladaju u onim predjelima, osobito u unutrašnjosti Crne Gore. Crnogorac dr. Svetozar Grgić, koji boravi u Londonu, pripovijeda slijedeće: Predjel, kamo sada bježi srpska vojska je visok i hladan. Tu su sami bregovi, od kojih su neki do 2000 m visoki. U mirno doba može u Crnoj Gori živjeti najviše pol milijuna duša. Položaj bjegunaca u Crnoj Gori mora biti užasan. I doista iz Srbije je bježalo sve, osim staraca i starica. Užasno, što bježeć od mača jednog neprijatelja, dolaze u ždrijelo novom neprijatelju, a to je glad, koji je sada u Crnoj Gori dnevni gost. Tako je to bilo tijekom cijelog rata. Živeža je bilo malo i to jako skupo. Obuća, lijekovi i drugi potrebiti predmeti su jako poskupili. Da nije nastao pravi glad zasluga je u tome, što se hranu porazdijelilo prema potrebi. I bogat i siromah u Crnoj Gori dijele medjusobno ono, što imadu. Što će biti sada u Crnoj Gori sa tolikim bjeguncima. Francuska i engleska vlada moraju ovim ljudima poslati i hrane i odijela. Nu pomoć trebaju ne samo srpski bjegunci, već i samo crnogorsko žiteljstvo. Engleska i Francuska su dužne, da ovome narodu pomognu u ime čovječnosti. I ta pomoć mora naskoro doći, jer se tu radi o životu i smrti hiljada i hiljada.

Prekasni savjet Srbima.

Genf, 21. novembra. „Echo de Paris" izjavljuje, da se čini nemogućim, e bi se Srbi upustili u Sandžaku u odlučnu bitku. Da bi bili Srbi slušali savjet visoke vojničke ličnosti, oni bi već prije uzmakli na jug sa svojim četama i tako se združili sa Francuzima. U tom bi slučaju njihov položaj danas bio mnogo bolji.

Pribičević živi.

Atena, 21. novembra. Srpsko poslaništvo tvrdi, da nije istinita vijest e bi vlastiti vojnici ubili pukovnika Pribičevića.

Ententa i dogodjaji na Balkanu.

Odlučni korak entente u Bukareštu?

Lugano, 21. novembra. U rimskim se krugovima glasa, da je ententa i u Bukareštu poduzela odlučan korak, da se položaj razjasni.

Iskrcavanja u Valoni.

Bukarešt, 21. novembra. Prama vijestima, što dolaze iz krugova entente, Italija će budućih dana početi iskrcavati čete u Valoni.

Što će učiniti Rumunjska?

Hag, 21. novembra. „Times" javlja iz Bukarešta: „Adverul" donaša izjavu više rumunjskih državnika o držanju Rumunjske napram ratu. Poslanik u Petrogradu, izjavio je, da za rumunjsku još nije nadošao čas odluke. Carp, pristaša centralnih vlasti, izjavio je, da će Rumunjska najkasnije decembra nastupiti uz centralne vlasti. Njemačka će dati Rumunjskoj neka vrsti ultimatuma, na koga će morati odgovoriti u 48 sati. Njemačka mora biti stalna u Rumunjsku prije negoli podje u Egipat. Sadašnji će ministar odstupiti, a bit pozvan na vladu Carp.

Rumunjska topnička pukovnija.

Bukarešt, 21. novembra. Rumunjski je kralj naložio, da se sastavi nova topnička pukovnija, koja će biti smještena u tvrdjavi Chitile kod Bukarešta.

Rumunjski ratni materijal zaplijenjen.

Bukarešt, 21. novembra. „Epoca" javlja iz Soluna: Rumunjsko parobrodarsko društvo dovezlo je za Rumunjsku u Solun ratni materijal. Englesko-francuske čete su ovu pošiljku zaplijenile.

Odgovor Grčke ententi.

Köln, 21. novembra. „Kölnische Zeitung" javlja, da u Rimu još nije poznato, kakov će odgovor Grčka dati ententi. Izmedju rimske konzulte i grčkog poslanika u Ateni vrlo je živahna brzojavna služba, nu službeni krugovi ne će da govore ni o uspjehu, ni o neuspjehu entente. Politička je ličnost izjavila suradniku „Stampe": Grčka hoće da pridobije na vremenu, te će gledati izbjeći sa odgovorom. Pitanje će u Orijentu zauzeti novi smjer.

Krf utvrdjen.

Genf, 21. novembra. Pariški „Figaro" javlja, da je Grčka jako utvrdila Krf.

Razno.

Novi japanski ratni brod.

Roterdam, 21. novembra. „Maasbode" javlja iz Londona, da je na škveru u Jokusuki (Japan) spušten u more japanski naddrednout „Jemigaro". Brod ima 30.600 tona, a brzina mu je 22 uzla na sat, te je oboružan sa 12 velikih topova.

Turski bečki poslanik o Kičenerovoj misiji.

Beč, 21. novembra. „N. W. J." objelodanjuje razgovor s turskim bečkim poslanikom Husein-Hilmi pašom, koji je medju ostalom rekao: Izaslanje Kičenerovo na istočno ratište prispodobljeno u Turskoj s onom potpunom hladnokrvnošću, koju ta činjenica i zaslužuje. Kičener slovi kao neke vrsti specijalista za Egipat, ali ovaj puta valja ustanoviti, da general Kičener ne će imati posla s tako rekući golorukim neprijateljem bez svih ratnih sredstava i iskustava kao nekoć, već će se naći nasuprot izvrsnim i hrabrim četama, koje su izvrsno oružane i snabdjevene s najmodernijim pomagalima.

Poraz Talijanaca u Libiji.

Budimpešta, 21. novembra. Iz Carigrada se javlja, da su Talijanci pretrpjeli u Libiji teških gubitaka. Ustaše su zaposjeli Fecan, Džefru, Radan, Zaletin, Urfulu, Misuratu, Turgu i Tarbunu. Buntovnici raspolažu sa preko 20 topova. Zarobili su više stotina Talijanaca.

Rusko-austrijski pomorski rat?

Sofija, 21. novembra. Iz Bukarešta brzojavljaju: Prema pouzdanim se vijestima boje Rusi, da će osvanuti pred ruskom obalom austro-ugarska dunavska flotila pod zaštitom njemačkih, turskih i bugarskih podmornica, da iskrca u južnoj Rusiji čete. Ovu, po jakost ruske crnomorske mornarice, karakterističnu vijest, potvrdjuju izvještaji iz Odese, prema kojima su Rusi otpremili dalje u zemlju jake obalne zaštitne baterije i sva vojna skladišta iz grada i okolice kod Odese i Renia.

Njemački i austrijski zarobljenici u Rusiji.

Hamburg, 21. novembra. Odbor crvenog križa u Hamburgu javlja, da se njemački i austrijski zarobljenici u Rusij opet prenašaju u istočnu Sibiriju, Trans-Baikal i područje Amura. Wolffov biro misli, da će se ovim premještenjem položaj zarobljenika poboljšati, pošto ima istočna Sibirija boljih pomoćnih sredstava za njegu i ukonačenje i jer će se tako lakše moći zarobljenike nadzirati.

Vijesnici mira.

Pitanjem se mira počinju baviti već i najuvaženiji svjetski politici. Dok se je još pred mjesec dana svaka izuštena riječ o miru smatrala kao neozbiljna i za valjana politika preuranjena, počinju sad o tom pitanju javno da govore i parlamenti velikih sila.

„Budapesti Hirlap" objelodanjuje iz Berlina: U svezi sa skorim konzistorijem naglašuju glavni ententini listovi, da će Papa držati alokuciju, koja je u svezi s ratom i to u ententi prijaznom smislu. — Tu vijest drže, dakako, u Berlinu posve neistinitom. Papa ne će nipošto napustiti svoje držanje, koje bi bilo neutralno i prijazno miru. — Od čovjeka, koji stoji u svezi s dobro informiranim i s najboljim münchenskim katoličkim krugovima, doznajem, da će Papa poslati svim vladarima zaraćenih država molbu, da sklope primirje o Božiću od najmanje pet dana. — Sveta će Stolica izjaviti, da je spremna preuzeti posredovanje za mir izmedju zaraćenih država. Onaj razlog, koji je prošle godine zapriječio Papino nastojanje, da se sklopi mir, ne postoji sada više. — Po mišljenju je Vatikana sadašnji položaj za prijedlog o miru već povoljniji nego prošle godine. — Papa je odlučio, da će najenergičnije sav svoj utjecaj uložiti za to, bez obzira na to, hoće li njegovo nastojanje imati uspjeha ili ne će.

U engleskoj je donjoj kući u sjednici od 15. o. mj. izjavio uvaženi zastupnik Trevelyan: Rat do obnemoglosti znači za nas isto tako kao i za Njemačku potpunu i neizbježivu propast. Premda me se je još nedavno oštro kudilo, što sam prvi izustio riječ mir i premda znadem, da imademo stanovitih zahtjeva, bez kojih se ne može svršiti rat, ipak držim, da nije neposlšno, ako pokušamo pregovorima prokrčiti put onim ciljevima, što ih želimo postići. Rat bi do obnemoglosti mogao potrajati najmanje šest godina. Pregovorima bi više koristili, nego li ovakovim ratom. Vlada dakle ne bi smjela izbjegavati mirovnim pregovorima. Ako vlada ipak otkloni mirovne prijedloge, koji bi joj se eventualno stavili, ona bi ih morala prije podnijeti parlamentu.

Ministar je Bonnar Law izjavio, da će svatko najpripravnije upotrijebiti svaku priliku, da se svrši ovaj rat, ako bi se

---

Humoreska Ciča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

Iza dugoga okolišanja očitovao sam mu svoju nevolju s liječenjem reumatizma. Na licu sam mu vidio, da je bio razočaran. No samo na čas. Dobričina stric volio me je već od vajkada popust sina. Tek kad smo mu moja žena i ja potanko razložili, kako treba da se liječim, prasnuo je u grohotan smijeh i izlanuo: — Idi, s takovim liječenjem! A koji te je glupan naputio na takova što? I ti doista hoćeš da se ravnaš po njegovim uputama? Uostalom, volja te, radi kako znadeš i misliš, da je dobro!

Moja žena i ja zgledasmo se nekako u neprilici, što više, ženino se je lice namrštilo i ja sam posve jasno razabrao, da ju je stričeva primjetba uvrijedila, silno uvrijedila i da se je teškom mukom susprezala, da mu ne kaže svoje mnijenje onako „iskreno", kako bi ga u sličnoj zgodi bez sumnje kazala meni. E ali što će, stric je stric, pogotovo, ako je imućan, a muž je muž, samo muž!

Drugi su dan počele moje patnje i muke, koje nikako ne mogu da opišem. Čast mojoj miloj ženici, ona se je posve točno i savjesno držala uputa svoje matere. Bilo je užasno, doista užasno. Oblozi od gorušice pekli su me i palili poput žive vatre, od silnog mi je znojenja pod teškim jastucima i perinama nestajalo daha, a ono mlijeko, sir i voće, kojim me je žena hranila — brrr! Ali da je sve to barem štogod pomoglo, ali da! Mislio sam, da ću svisnuti. Dobri stric kao da je razumio, što trpim, premda mu nijesam ni riječju ovadao svoga jadnoga položaja, a nijesam ga bome odavao ni ženi. Svaka čast inače mojoj gospodji punici, ali ovom si sigurno ne stječe mojim liječničkim znanjem osvjetlala lice!

Čitava tri dana proveo sam u tim paklenskim mukama. Ženu i strica sam naravno uvjeravao, kako mi je liječenje posve ugodno i kako se bolovi tako rekavši na očigled ublažuju i iščezavaju. Ej da ste vidjeli ono blaženo lice mile moje ženice! Tek sad sam bio našištu, ali da voli, ako i nije uvijek njezino ponašanje prema meni bilo onakovo, kako bih želio da bude. Što ćemo, bit će da je takove naravi!

Četvrti sam se dan pridigao. Bilo mi je, kao da sam uskrsnuo, premda sam bio jadniji i bolesniji negoli prečkom svoga liječenja. Strpljivo popunit biblijskoga Joba podnašao sam bolove u ruci i na nogama, ali ni riječju ni kretnjama nijesam odavao, kako mi u istini jest, što više, nastojao sam, da se pokažem što veselijim. Žena je moja bila u devetom nebu i nikako nije mogla, da se nahvali svoje matere, koja je po njezinom dubokom uvjerenju imala u malenom prstu svu liječničku vještinu, dok me je stric tek nekako ispod oka pogledavao i sumnjivo klimao glavom.

Kod kuće su moja gospodja punica, a s njom i mila moja ženica slavile pravo slavlje, ta ozdravio sam bio eto za tri dana, a da sam se povjerio bio liječniku, trajalo bi to mjesece i mjesece i stajalo silnih novaca. Ej, da su znale, kako mi je, ne znam, što bi bilo! No ja sam šutio i patio, šutio kao dobar zet i još bolji muž i dao im, da uživaju nepomućenu radost.

I što dalje, to žešći su bili moji bolovi. Za nekoliko je dana došlo do toga, da ih nijesam mogao više podnašati. Potražit ću liječnika, potražiti dakako potajice, da moja žena ne sazna, jer da ne bi zlo i naopako.

Istoga dana, kad sam htio ta svoju odluku da izvršim, zapne mi oko u novinama o ovaj oglas:

Reumatan

je najnoviji čudotvorni lijek, koji radikalno liječi kostobolju, uloge, reumatizam itd. Jedna jedina boca posve dostatna, pa bila bolest još tako tvrdokorna i zastarjela. Uporaba jednostavna i bez smetanja zvanja. Naputak prileži boci. Na hiljade zahvalnih pisama iz svih krajeva svijeta.

Hm! Kako bi bilo, da si ja nabavim bocu toga „najnovijega čudotvornoga lijeka", kad su ga već „hiljade i hiljade iz svih krajeva svijeta" nabavile i s uspjehom rabile, kako se iz „zahvalnih pisama" razabire?

(Dalje slijedi).

to moglo postići, a da ne bude na uštrb našoj časti i sigurnosti naše zemlje. Nažalost, još nije došlo vrijeme za to.

Gospodarski pregled.

U zadnjim se je mjesecima pokazalo, da ne će ni nama ni Nijemcima manjkati žita, nu samo radi masti bit će mnoga obitelj ove zime u velikoj neprilici. Nekoji su strukovnjaci počeli preporučivati, neka se siju biline, iz kojih se priredjuje ulje, kao n. pr. lan, konoplje, mak i dr. Ova bi se ulja upotrebilo kao stolna ulja. U Njemačkoj je poljodjelski ministar izdao naredbu, da žita ne samo što ne će manjkati, nego će ga u običnim godinama još nešto ostati. Radi toga, neka bi se polja, što su za to sposobna, upotrebilo za biline, koje davaju ulje.

Njemački su poljodjelci počeli računati, da li im zbilja ne bi više nosilo, kada bi mjesto žita sijali biline, koje davaju ulje. I došli su do zaključka, da im žita donašaju veći dobitak. Na 1 ha izraste kod: sladorne repe: 361 kg bjeljančevine, 767 škroba, u vrijednosti 907.50 K; pese 157 kg bjeljančevine, 325 kg škroba, 388 K; krumpira: 42 kg bjeljančevine, 2563 kg škroba, 273 10 K; pšenice: 216 kg bjeljančevine, 2110 kg škroba, 297.40 K; ječmena: 129 kg bjeljančevine, 1920 kg škroba, 234.60 K; raži: 165 kg bjeljančevine, 1667 kg škroba, 247.70 K; ovsa: 155 kg bjeljančevine, 1561 kg škroba, 218.10 K; djeteline 267 kg bjeljančevine, 1548 kg škroba, 261.60 K; graha: 342 kg bjeljančevine, 1415 kg škroba, 277 K; lana: 293 kg bjeljančevine, 1931 kg škroba, 310.30 K; maka: 140 kg bjeljančevine, 1314 kg škroba, 197.40 K; konoplja: 128 kg bjeljančevine, 1041 kg škroba, 157.30 K; suncokteta: 91 kg bjeljančevine, 787 kg škroba, 115.10 K.

Seljaci na ovo vele: Zašto da sadimo biline, koje daju ulje? Ako se i priredi nekoliko ulja, koliko je ljudi, koji će htjeti rabiti ulje od konoplje ili lana? Taj račun jasno dokazuje, da je najbolje sijati žita i druge biline, kojima ćemo moći hraniti svinje, i tako imati začinu, na koju smo svi naučeni. Razvidno je, da se četiri puta više začine dobije, ako se sadi krumpir i pesa, pa se ovim hrani svinje, nego ako sadimo lan, konoplju i dr. iz kojih bismo dobili ulje. Za nas je ovaj raun jako važan. To nam dokazuje, ča moramo gojiti čim više svinja. Radi tdga moramo saditi čim više krumpira i krme. — Za pesu se mora duboko orati i dobro gnojiti. Dobri gospodari oru za pesu već u jeseni ili zimi, da zemlja kroz zimu orahli. Na pesu najbolje je sijati ječam, ako ne ozimni, a onda barem jari. Kad smo dobro gnojili za pesu, ne treba nam gnojiti za ječam. — Naša gospodarstva treba u toliko promijeniti, da budemo imali čim više svinja.

I kod nas se čuje, da je mlijeko preskupo. Nu dobro je, da svatko znade, koliko hrane ima u sebi mlijeko. Profesor je König izračunao, da ima 1 l mlijeka u sebi 32 g bjeljančevine, 34 g masti, 49 g sladora i 740 g vode. To je isto kao da uzmemo 95 g suhog mesa, 100 g jaja (jedno jaje ima 60 g), 20 g svinjske masti i 49 g sladora.

Pitali su ljudi: Kako je moguće, da nemamo masti i mesa, akoprem se zaklalo toliko svinja? Nu i na to pitanje možemo lahko odgovoriti. Naša je mast pošla u tudjinu za jako visoke cijene. Kako su trgovci brzo znali, da će moći kod debelih svinja imati lijepog dobitka. Za mast su dobili više, negoli su dali za cijelu svinju.

Istina je, da se je masti u gradovima previše trošilo. Sve je moralo plivati u masti. Osobito su Nijemci uživali odviše masnu hranu. Izračunalo se, da je svatko upotrebio dnevno 106 g. To bi iznašalo za obitelj od 7 članova na godinu 270.83 kg začine. Kod toga je uračunano ulje i maslo. Kod nas se ne uporabi niti polovica toga. Za osobu dostatno je 40 g na dan. Ako bi se uživalo više suhog voća, repe, zelja i krumpira, lahko se prištedi mnogo na masti.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U Volinji i na Stiru mjestimična topnička paljba, kod koje su Rusi upotrebili plinove bombe. Inače nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Talijani su ponovno prenesli bojne sile iz tirolske fronte na goričku. Uz ova pojačanja navalio je neprijatelj ponovno na cijelom goričkom mostobranu. Pred vrhom Sabotina slomilo se u našoj vatri više nasrtaja. U odsjeku Oslavija uspjelo je protivniku prodrijeti u naše obrambene linije. Nu protunavalom smo ipak pridobili ovu pozicilu izuzevši skupinu sjeveroistočno varoši, za koju borba još traje. Tri neprijateljska nasrtaja protiv Pevme izjalovila su se uz teške gubitke. Osobito su žestoke navale bile uperene i ovog puta protiv Podgore. Prostor s obje strane sv. Mihovila bio je pod teškom topničkom paljbom. Popodne su znatnije neprijateljske čete nasilno nastupile protiv sjevernog proplanka brijega. Njihova se navala izjalovila u isprekrižanoj vatri. Isti udes stigao je više nasrtaja protiv odsjeka sv. Martina i sjeverno goričkog mostobrana i protiv cestnog zapora kod Zagore. U Tirolu odbili su branioci Col di Lana dvije talijanske navale na vrh brijega.

Srpsko bojište.

Austro-ugarska skupina bojnih sila izvojštila je prelaz preko gornje Drine nasuprot Crnogoraca ugnjezdenih sjeverno Čajnice. Njemačke su čete zaposjele Novipazar. Istočno odavle odbacila je austro-ugarska kolona neprijatelja u dolini Ibara. Broj zarobljenika u ovom prostoru prekoračio je jučer 2000. Na ulazima Kosova polja bije se žestoka borba.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na željeznici Ypern-Zennebeke uspjelo je nama, da bacimo u zrak veći lagum u neprijateljskoj poziciji. Francusko lagumanje jugoistočno Soucheza i kod Combresa nije imalo nikakva uspjeha. Naša su ljetala bacila na željezničke nasade Poperinga i Fournea veći broj bomba, koje su pogodile cilj.

Srpsko bojište.

Njemačke čete vojske Kövessove zaposjele su Novipazar. Vojska Gallwitzova i desno krilo vojske Bojadjeva bore se za izlaz u dolinu Laba, sjeverno Prištine. Broj zarobljenih Srba dne 19. novembra povisio se na 3800. Jučer smo zarobili preko 4400 Srba.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 20. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj o operacijama dne 18. novembra:

Operacije se razvijaju na cijeloj fronti u našu korist. Zarobili smo još 1200 Srba.

Sofija, 21. novembra. Izvještaj o operacijama dne 19. novembra: Progon uništene srpske vojske nastavlja se najenergičnije. Naše su se čete približile, nakon ogorčenih borba sa sjevera, istoka i juga, Prištini. Zarobili smo 1800 momaka i pol srpskog eskadrona.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 20. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

U Kujunlimanu razorio je odio ženija nasukanu tegleću ladju. Naše torpednjače pogodile su granatom neprijateljsku torpednjaču, koja je pucala na visinu Ača. Neprijateljski se je brod udaljio u oblaku dima. Kod Ariburnija i Seddilbara izmjenična vatra i bacanje bomba. Naše je topništvo razorilo neprijateljsku kulu na Kerisderu i ušutkalo neprijateljsko topništvo.

Razne vijesti.

Silni ruski gubici. U „Novoje Vremja“ priznaje Menčikov, da Rusija glede ljudi u ovom ratu najviše strada. U Njemačkoj se i Austro-Ugarskoj 60 po sto ranjenih i oboljelih opet vratilo na ratište, dok se u Rusiji vratilo samo 18 po sto. Zato Njemačka ima kod svakog milijuna ranjenika prednost od 420.000 ili desetak vojnih zborovu. Dakle Njemačka pobjedjuje dosta i svojim znanstvenim uredjenjem. Za Francuze 1870.-71. vele, da ih je potukao njemački učitelj, a sada treba priznati, da njemački liječnik i njemački tehnik imaju nadmoć te su najveći neprijatelji entente.

Ženska u uniformi. Ne radi se naravno o onim prilično rijetkim, recimo, junačkim ženama, koje su bilo s kojega razloga pošle na frontu, ratovale neko vrijeme i onda jednoga dana pobudile u kojoj bolnici ili zarobljeničkom logoru senzaciju, kada se pokazalo, da su žene, a nijesu muškarci. Daleko više nego li ovih ima ih, koje su se odmah početkom rata povele za primjerom Parižanki, pa započele na sebe uniforme oblačiti. Postala je modom najprije u Parizu, a onda i drugdje, pa i kod nas, da su ženske haljine prama vojničkim uniformama šivale i tim svoje oduševljenje za rat pokazivale. Iza godinu je dana rata moda prestala, da ustupi mjesto nasljedovanju drugih nošnja, a moda je ženskoga uniformiranja došla u Italiju, gdje je godinu kasnije i rat počeo. Najednom su talijanske ulice bile pune žena u uniformi, a bersaljerska je uniforma bila najraširenija. Veselje medjutim u ženskom svijetu nije potrajalo tako dugo, dok je mogla većina žena da nabavi takve haljine, jer je Salandra izdao naredbu, kojom je zabranio takvu žensku nošnju. Kako žene ne priznaju njegove vlasti u takvim pitanjima, dogadja se gotovo svakoga dana, da policija u kojem od većih talijanskih gradova povede po koju uniformiranu damu na policiju.

Pušćani prah bez plamena. Oganj, koji plane iz cijevi strojne puške kada ova puca, za zrakoplovce je je dosta pogibeljan, jer može prouzročiti eksploziju. Radi toga se već više vremena trude, da bi se taj oganj odstranilo. Sada se javlja, da je tu zadaću riješio Florentinac Guido Fei, koji je iznašao prah, koji gori bez svakog plamena, a kod detonacije ne rasvjetli i ne razvija nikakvog dima. Takav bi pušćani prah bio jako shodan za zrakoplovce, kaošto i za pješadijsku i topničku paljbu, jer ne bi neprijatelju izdao pozicije. Dakako treba još počekati, da se stvar iskaže kao istiniti izum, a ne možda kao izmišljotina, kakovih je već u Italiji bilo više.

Družbine žigice. Tuže nam se naši ljudi, da u Puli nije moguće dobiti Družbinih žigica. Pozivljemo trgovce, da iste naruče, jer prodaja istih nije zabranjena, a našim ljudima opet preporučamo, da svagdje zahtijevaju naše žigice!

22 sina u ratu. Listovi javljaju, da imade krojač Ferdinand Eglinshi, koji živi u Ahlbiechu u Pomeranskoj, 22 sina u ratu. Krojač je bio tri puta oženjen i imade 30 sinova.

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 23. studena 1915. | Broj 132.

Uzaludna jurišanja Talijanaca.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Borbe u klancu Babune.

Hag, 22. novembra. Engleskim listovima javljaju iz Rima, da su Srbi ispraznili klanac Babunu, bez da bi imali gubitaka na momčadi i topništvu. Zadnje su borbe bile jako ljute. Bugari i srpske zalaznice klali su se na noževe za poziciju u klancu, koja gospoduje nad cestom Bitolj-Prilip. Medjutim je srpska vojska uzmakla u Bitolj. Tamo je pučanstvo dočekalo vojsku ganutljivo. Pučanstvo bježi iz Srbije na grčku granicu, jer se boji klanja bugarskih komitadžija.

Pukovnik Pribičević u balkanskom ratu.

Atena, 22. novembra. (D. u.) Srpsko poslaništvo objavlja slijedeću vijest od dne 16. novembra: „Agence Bulgaire" tvrdi u vijesti od dne 14. o. mj. da se je prva srpska pukovnija pobunila protiv svoga pukovniku Milana Pribičevića, da ga je umorila i onda se razišla. Srpsko poslaništvo smatra svojom dužnošću da naglasi, da ne opstoji pukovnije, koja bi se u ovom momentu ogriešila o svoju najvišu dužnost protiv kralja i domovine. Pukovnija Pribičevićeva je najglasovitija u srpskoj vojsci, kaošto i Milan Pribičević, koji je najmladji pukovnik i jedan od najsposobnijih časnika, koji je u trim zadnjim ratovima na bojnim poljanama bio triput promaknut. Vijest, što ju Agence Bulgaire širi i kojoj dodaje komentare prikazuje se još nečasnijom, pošto je ovo onaj pukovnik Pribičević i njegova pukovnija, koji su pomogli Bugarima da zauzmu Papastepe, najbolju tvrdjavu Drinopolja, kada su Srbi za vrijeme balkanskog rata dotekli Bugarima na pomoć.

Srpska se vlada seli.

London, 22. novembra. (D. u.). „Daily Cronicle" javlja iz Atene: Srpska je vlada ostavila grad Mitrovicu, te se podala na jug u smjeru Djibre. Najbrže, da će vlada potražiti utočište u Albaniji.

Neuspjesi francuskih četa.

„Frankfurter Zeitung" javlja: Operacije ententinih četa izmedju Krivolaka i Valandova imale su jedini rezultat, da su Bugari izmedju Strumice i Vardara smjestili vojsku, koja je i onako bila potrebna za zaštitu njihova boka. Osnova je Francuza bila, da uznapreduju preko rijeke Karaša i uspostave svezu s onim Srbima, koji vojuju u predjelu Bitolja i koji su odsječeni od glavne vojske. Medjutim je ova vojska pretrpjela odlučan poraz, pošto je prije razvila očajan otpor protiv Veleša. Pošto su bili sa svih strana opkoljeni, morali su Srbi napustiti Prilip, te se povući neposredno pod šančeve Bitolja. Francuzima je za čas uspjelo, da uspostave svezu s ovim srpskim četama; kasnije su medjutim bili hametice poraženi na obali Černe rijeke i prisiljeni, da pobjegnu preko rijeke prama grčkoj granici. Sada su sasvim odsječeni od Srba, koji kod Bitolja vojuju uz neprekidni uzmak. Je prilika, da će poraz Srba kod Prilipa i Francuza na Černoj rijeci sklonuti Grčku na brzu odluku, jer po-radi ovih dogodjaja prijeti Grčkoj sve veća pogibelj, da će uzmičuće poražene čete prenijeti rat na grčko zemljište. Položaj je ententine vojske kod Krivolaka vanredno tegoban, budući da ju s boka ugrožavaju Bugari, koji stoje neposredno pred Bitoljem.

Francuski izvještaj o bojevima u Macedoniji.

Pariz, 22. novembra. Službeni izvještaj od dne 18. novembra donaša vijest o vojsci u orijentu:

Dne 17. novembra nije bilo nikakvog posebnog dogodjaja ni na Černi, ni na Vardaru. U okolici Kostorne, sjeverno Rabrova, navalili su Bugari dne 16. i 17. novembra. Sve smo naše pozicije uzdržali.

„Frankfurter Zeitung" primjećuje ovome: Pod Kostornom valjda se razumijeva Kosturino, što leži sjeverno Robrova, na bugarskom tlu. Pošto ententine čete ne stoje nigdje na bugarskom tlu, radi se tu valjda samo o navali, koja je bila poduzeta u smjeru od Kosturine.

Belgijci na Balkanu.

Amsterdam, 22. novembra. „Vaterland" javlja iz Londona: Prama vijesti iz Calaisa tri će bataljuna belgijskih grenadira biti otposlano na srpsku frontu. Momčad je već dne 17. novembra prevezena u Marsilju.

Ententa i dogodjaji na Balkanu.

Blokada Grčke.

London, 21. novembra. (D. u.) Listovi javljaju iz Atene: Englesko poslaništvo javlja, da su vlasti entente zaključile gospodarsku i trgovačku blokadu Grčke.

Kičener u Ateni.

London, 22. novembra. (D. u.) Reuter javlja iz Atene: Pogovor izmedju Kičenera i Skuludisa trajao je sat i pol. Engleski je poslanik prisustvovao pogovoru. Na to je slijedilo ministarsko vijeće, koje je dugo trajalo. Navečer je Kičener otputovao. Cilj putovanja nije poznat.

Izjava grčke vlade.

Atena, 22. novembra. (D. u.) Reuter javlja: O pogovoru Kičenea sa kraljem i ministarskim predsjednikom drži se stroga tajna. Očito nije nastupila nikakva važna promjena u položaju. Vlada je izjavila, da je ona pripravna ispuniti u najširem smislu zahtjeve entente u koliko ne bi time ozbiljno trpili grčki odnošaji napram drugih ratujićih vlasti.

Grk o politici Grčke.

Bern, 22. novembra. Profesor Sphyris piše u „Bundu", da će Grčka morati voditi Njemačkoj prijaznu politiku. Centralne vlasti uz Tursku, Grčku, Rumunjsku i Bugarsku hoće da stanu na put panslavizmu. Na početku se je rata smatralo svakog germanofila veleizdajnikom i svakoga, koji je govorio za Njemačku nazivalo se Elfiatom. To sam ja sam na sebi iskusio, veli Sphyris. To su bila teška vremena za Grčku, koja su nakon pada Venizolosa posve izčezla.

Akcija četvornog sporazuma na Balkanu.

Iz Zeneve javljaju: Veliku pažnju pobudjuje članak pariškog „Temps"-a, gdje se veli, da se Italija ne može nadati pobjedi nad Austro-Ugarskom, pa bi stoga trebala da bezodvlačno pošalje zbor na Balkan.

„Corriere della sera" javlja: Četvorni sporazum poduzeo je jučer zajednički korak kod grčke vlade. Govori se, da se je i Italija toj akciji pridružila. Čini se, da se radi o veoma energičnoj mjeri entente.

Glasilo ministra izvanjskih posala „Giornale d' Italia" piše: Zajednički korak četvornog sporazuma u Ateni iznijet će čitav niz pitanja, na koja Skuludis mora dati jasan odgovor i sigurne garancije. Ovaj će korak imati značaj ultimatuma, i ako ne će nositi oblik ultimatuma. Četvorni sporazum hoće da bude sasvim na čistu o sudbini, o opskrbi i slobodi akcije svih savezničkih četa, eventualno takodjer japanskih.

Listovi izvode u Parizu, da Denis-Cochinu unatoč srdačnom dočeku, što mu se je priredio u Ateni, ne će poći za rukom, da izvrši kakov mu drago uspjeh, pošto je utjecaj središnjih vlasti na vladu i krunu u Ateni odviše moćan, a da bi mogla nastupiti kakova promjena. To bi bilo moguće jedino energičkim istupom četvornoga sporazuma. I ako se ne može spriječiti, da Grčka prijedje u tabor neprijatelja, ipak se mora uz svaku cijenu osujetiti, da bi takav dogodjaj iznenadio saveznike. Potrebno je, da saveznici u vojničkom pogledu budu spremni na sve slučajeve na kopnu i na moru.

O namjerama što bi ih imali poduzet saveznici, pišu pariški listovi: Silno englesko-francusko brodovlje stoji kod Malte pod parom, da otplovi, čim primi zapovijed, prama helenskoj obali. Brodovlje ne će imati nikakove političke zadaće, nego će biti pozvano, budu li prilike to iziskivale, da nadje siguran zalog. U ovom se trenutku više ne radi o lijepim riječima o blokadi već o djelu.

Ententa i neodlučnost Grčke.

Milan, 22. novembra. Pred kratko vrijeme iznijele su ruske novine vijest, da je Italija odlučila doći Srbima na pomoć, i da je Salandra na to formalno pristao. „Riječ" sada ovo dementira i naglašuje, da akciji u Macedoniji ne sudjeluje Italija. Rusko novinstvo sudi, da je Grčka sklopila poseban ugovor sa Bugarskom i da će ona naskoro stupiti na stranu centralnih vlasti. Radi ovog entente ne preostaje drugo, već da protiv Grčke započne represalijama. Grčka je sve svoje čete ustegla sa bugarske granice. Englesko novinstvo mnije, da neutralnost Grčke ne bi ententi ništa pomogla. Mogućnost, da bi mogla Grčka razoružati srpske čete, ako stupe na grčko područje, sile ententu, da zahtijeva od Grčke garancija. O vrsti ovih garancija nije dosada došlo ništa u javnost.

Iz Rumunjske.

Bukarešt, 22. novembra. Držanje rumunjskog novinstva obzirom na izbor rektora je značajno za raspoloženje, što ga izazivlje u Rumunjskoj vojničko-politički položaj u Europi. Izuzevši „Adverula", koji objavlja interview sa bivšim rektorom Jonescujem, ostala štampa šuti. Izgleda, kao da su se rumunjski akcijonisti već tako priučili na poraze, da ih pitanje rektorata niti najmanje ne uznemiruje. Uništenje Srbije nije za Rumunjsku malenu stvar. Vlada se ne obazire na riječi političara, koji hoće, da se Rumunjska uplete u rat. Filipescu jošte ne miruje. On je upravio otvoreno pismo na ministra predsjednika i ministra rata radi vojničkih dobava, u koje je upleten i njegov sin. Za nedjelju pozvan je sastanak Lige, koja je utemeljena pred nekoliko sedmica od kojih 50 parlamentaraca, te je imala dvije sjednice, a onda je zaspala. Izgleda, kao da će ova skupina u parlamentu zastupati ratnu stranku.

Rusija i Rumunjska.

Milan, 22. novembra. Vijesti talijanskih novina iz Rumunjske, kako se dokazalo, nijesu dolazile iz pouzdanog izvora. Te su vijesti davali samo opozicijonalni političari, koji nemaju nikakve sveze sa vladom. Danas se je pisalo, da će Rumunjska odmah ustupiti u rat, a sutra su već dolazile protivne vijesti. Igleda, da će Rumunjska ustupiti u rat, kada uvidi kakav će biti konačni uspjeh. Pošto je postignut spoj izmedju centralnih vlasti i Bugarske, nije isključeno, da će se i Rumunjska morati pridružiti centralnim vlastima ili će se morati još više približiti Rusiji. Rusko ministarstvo objavlja, da Rusija nije nikada mislila povrijediti rumunjsku neutralnost. Tu se izjavu objelodanilo, da se opovrgne neke tendencijozne vijesti centralnih vlasti. Vijest je u Rumunjskoj učinila dobar dojam. Prama Srbiji pokazuje Rumunjska iskreno saučešće, te je primila preko svojih granica oko 11.000 srpskih bjegunaca, te je svima dala i zaslužbe.

Razno.

Engleska i norveško parobrodarstvo.

Kristijanija, 22. novembra. Parobrod „Kristianifjord" stigao je u Bergen. Englezi su ga na putu zaustavili i doveli u Kirkwall, te su zaplijenili 600 škrinja slanine i 17.000 vreća kave, koje će se opet otposlati u Ameriku.

Kristijanija, 22. novembra. Ravnatelj norveške amerikanske linije javlja „Morgenbladu", da društvo u sadašnjim prilikama ne vidi drugog izlaza, nego da prestane prevažanjem nekih predmeta, kao n. pr. slanine i druge robe, za koju se Englezi boje, da bi se mogla dalje otpremati u Njemačku.

Momčad potopljenih parobroda.

Pariz, 22. novembra. (D. u.) „Temps" javlja: U Marsilju je stigao poštanski parobrod „Mossoul" sa momčadi triju engleskih parobroda, koji su bili u Egejskom moru potopljeni i to Sir Richard Arwdry, California i u Lumina.

Što znadu Rusi o Belgiji.

Petrograd, 22. novembra. „Novoe Vremja" tvrdi, da su Nijemci u svrhu priprave treće obrambene linije uništili u Belgiji sve parkove i šume. Bolnice su u Belgiji krcate njemačkih bolesnika. Osobe, koje su rodjene iza god. 1859., a koje se nalaze u državnoj ili zasebnoj službi, vojnička je uprava uvrstila u redovitu vojsku.

U hidroplanu nad Mljecima.

Ratni dopisnik iz Trsta šalje „Berliner Tageblattu" dopis pod naslovom „Nad kanalom Grande".

„Uspjelo mi je saznati autentično o posljednjem zračnom napadaju na Mljetke. Govorio sam s aviatičarom, koji je bacao bombe na grad. To je nevjerojatno mlad čovjek, jedva izašao iz vojničke škole i čovjek se gotovo prestraši kad pomisli, da se ovakovom mladom čovjeku povjerava tako velika odgovornost, da svoje ognjene strijele poput Zeusa baca na krovove jednog kulturnog grada. Njegovom prosudjivanju bijaše povjerena najveća odgovornost, a kako se pokazuje s potpunim pravom. Jer Mljeci su po našim aeroplanima tako bombardirani, kako je to u redu samo iz stanovitih vojničkih ciljeva i po mogućnosti čuvati ostali dio grada. Da se to moralo dogoditi, sakrivili su sami Talijani, jer su prije toga bombardirali otvoreni grad Trst, što je protiv svih zakona medjunarodnog prava. Časnik, s kojim sam govorio, nije sjedio sam u svojem stroju. Zapovjednikom stroja bijaše jedan časnik, s kojim na žalost nijesam mogao govoriti, jer je uslijed eksplozije benzina lako ranjen pa se nalazi u liječničkoj njezi. Razgledao sam aeroplan, koji je letio nad ponositim Mljecima. To je veliki hidroplan, sa širokim krilima, njegov širi čamac imade dva sjedala od kože, za pilota i za motrioca.

Motrilac i onaj koji baca bombe, sačinjavaju jednu te istu osobu. Pred njim leži bilježnica, s desna mu je pako stroj za bacanje bomba i treba samo da ga se dotakne i bombe padaju na zemlju. Mladi mi je taj časnik pripovijedao o svome ljetu nad Mljecima slijedeće:

Mi smo imali nalog da bombardiramo pomorski arsenal, kolodvor i električnu centralu. Nismo mogli propustiti da bombardiranje Trsta ne osvetimo, pa smo se toj zadaći s oduševljenjem posvetili. Nebo je bilo obavito gustim oblacima. Ne mogu točnije označiti smjer našega puta, jer ne ću da odam, gdje smo se digli i opet iskrcali. Bit će dosta, ako vam velim, da smo svoj cilj potpunoma postigli.

Kad smo se vinuli nad grad, pružala nam je željeznička pruga sigurni putokaz. No uza sve to nismo mogli odmah pro

naći grad, jer su u Mlecima vrlo oprezni, pa nam nijedan trag svjetla nije pokazivao, gdje se grad nalazi, ni jedna svjetiljka nije osvjetljivala ulice. Tada opazismo obrise tornja crkve sv. Marka poput crne silhuette u tamnoj noći i to nam je pokazalo put i služilo nam za orijentaciju. Polazeći sa toga središta, orijentirali smo se glede ostalih zgrada, a tamni sjaj kanala poslužio nam je dobro. Osobito smo jasno vidjeli kanal Grande. Doskora smo već razabrali i velike trgove, pa i ladje u luci. Za vremena, dok smo letili u okrugu nad gradom, bili smo na čistu sa čitavim planom grada i razabirali smo sve jasnije njegove konture, koje si odabrasmo za nišan naših bomba.

Prva je bomba pala a uspavali Mljeci probudiše se u strahu i panici. Naglo zasjajiše nebrojene svjetiljke, čitav ducet reflektora okrenuše se prema nama, ali prije, nego što nas zahvatiše, mi smo već utekli hicima, kojima su nas pozdravili. Reflektor iz Tre Porti silno nas je obasjao, ali čini se, da nas uza sve to nisu ni opazili. Mi smo imali osjećaj, kao da nijedan hitac nije bio oštar, jer nas nijedna šrapnela nije dostigla. Mi smo puštali bombe jednu za drugom: jednu na arsenal, dvije na kolodvor, a tri na električnu centralu. Jedna od bomba bila je teška 50 kg. a sve ostale bombe bile su upaljive. Učinak smo odmah mogli razabrati. Ponajprije smo vidjeli na četiri mjesta požar i mogli smo vidjeti, kako je magazin u arsenalu planuo. Već smo bili dalje od Mljetaka, a plamen je još uvijek rasvjetljivao nebo. Naša ekspedicija trajala je kratko vrijeme. U 9 sati u večer smo se digli, u četvrt na jedanaest bili smo nad Mljecima, nad gradom smo kružili četvrt sata, a već oko pol noći iskrcali smo se.

I naš put bio je vrlo zanimiv. U motornom čamcu uputili smo se preko burnog mora do hidroplana. Plovili smo preko nebrojenih područja mina, ali nikada nismo naišli na jednu talijansku minu. Nismo se imali česa bojati, jer mine su kao i anarhisti, što bacaju bombe, one su naime uvijek pogibeljne samo velikima.

Naša je mornarica organizirala svoju posebnu pomorsku policiju, koja istražuje talijanske mine, te obdržava neprestano racije na moru. Naš čamac nosio nas je po valovima kad na jednom opazismo da iz valova vire sive cijevi. Ove su se naginjale na desno i na lijevo i na jednom se rastvorile kao kakav vodeni cvijet. I sada smo razabrali sivu škrinju, koja se više dizala nad vodom, a na koncu razabrasmo dugu i usku silhuetu ladje. Jedna podmornica digla se je pred nama iz valova. Sad se podigne okrugli pokrov, ispod kojega izmilji neki čovjek. To je zapovjednik podmornice, visok i suhonjav poručnik, sa obrijanim rimskim licem. Upravo je čudnovat, kako si ovi pomorski časnici medjusobno nalikuju. I njemački i engleski i austro-ugarski pomorski časnici prikazuju jedan te isti tip, to su ista lica, jednako garava, a svi su oni odgojeni, da odole jednoj te istoj pogibelji. Časnik je kroz kovnu cijev dao zapovijed u nutrinju ladje kao u podzemni svijet. I odmah zatim ladja se sve više dizala, a voda je pljuskala na sve strane i slana magla udarila nam u lice. Tada izadjoše iz otvora još dva čovjeka: Zamjenik zapovjednika i jedan momak. Petnaest ovakovih ljudi živi u toj ribi sličnoj ladji i jedva im je ondje udobnije, nego što je bilo onima u ribljem trbuhu. Mornara imade medju njima malo. Većinom su mehaničari i električari jer je nutrinja ove ladje zapravo mala tvornica. No ipak su svi oni pomorci. Podmornica nam je izvela razne manevre, a onda je opet pred nama zaronila u vodu pa smo na koncu vidjeli opet sive cijevi, periskop, oko podmornice. I mi smo bili začudjeni u svom čamcu, znajući da nas ljudi, u toj ladji, ispod vode, kroz ovo oko promatraju. I sada nas naša mala ladjica poveze preko valova Jadrana kući.

konje. Vojska Gallwitzova zarobila je u uspješnim borbama južno sedla Prepolja 1800 Srba.

Istočno i jugoistočno Prištine pridobiva navala prve bugarske vojske usprkos žilavom srpskom otporu uvijek na prostoru.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište:

Neprijateljsko je topništvo pokazivalo živahnu djelatnost u Champagni izmedju Moze i Mozele i istočno od Lunevilla.

Istočno bojište.

Slab ruski napadaj protiv grobišta od Iluxta bude odbiven.

Srpsko bojište.

Kod Soče u dolini Ibra odbili smo srpske zalaznice. Iznudili smo ulaz u dolinu Laba s obje strane Pudujeva. Jučer smo zarobili preko 2600 Srba, zaplijenili šest topova, četiri strojne puške i mnogobrojno ratno orudje. U arsenalu u Novompazaru palo je u naše ruke 50 velikih mužara i 8 topova starijeg kova.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 22. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj fronti topnički dvoboj i žestoka borba bombama.

Italija ne će sklopiti posebnog mira.

London, 22. novembra. (D. u.) Reuter javlja iz Pariza: Iz Rima se brzojavlja, da je Italija pristupila ugovoru, e ne će zaključiti posebnog mira.

Strogo pretraživanje grčkih brodova.

London, 22. novembra. D. u.) „Times" javlja iz Atene: Ratni brodovi entente strogo pretražuju sve grčke brodove u Egejskom i Sredozemnom moru.

najviše na kupove i uporabi kao gnojivo ili ostavi da leži kao odmetak bez vrijednosti.

Čim se pojavi plijesan na površini dropskih kupova, moramo da se latimo rešeta i njime lučimo pečke (koštice) od dropa, prije nego bi se imala razviti plijesan u nutrini kupova; ova bi naime mogla štetno da djeluje na krmivu vrijednost kolača iz grozdnih pečaka. Prosijanje pečaka (koštica) iz dropa obaviti treba zato što prije.

U svakom slučaju, bilo da dodje drop odmah ispod tiskala, bilo da se je upotrijebio prije za petiot (bevandu) ili za dečenje rakije, treba ga prosijati. Svaka će kuća imati za to rešeto, odnosno može isposuditi kod susjeda takvo, koje se obično upotrebljava i za prosijanje žita; ovo mora da imade takve škuljice, da mogu kroz padati samo pečke sa malo ostataka od lupina. Za prosijanja treba drop, ako se slučajno u grudama nalazi, razdrobiti, da pečke ne ostanu unutra. U slučaju, da je palo se pečkama mnogo komadića lupina, treba ih ponovno prosijati kroz gušće rešeto.

Prosijane pečke (koštice) valja na tanko razgrnuti na zračnom prostoru (na tavanu, žitnici), da se osuše. Plast ne smije da bude preko jednog prsta debela. Neka se za vrijeme sušenja te pečke češće prebacuju! Sušenje traje, ako su prilike zgodne, nekoliko dana. Što se većma suše, to je veća sjegurnost da nam koštiće ne će spljesniti.

Dobro sušenje pečaka ne preporuča se samo radi opće koristi, nego i radi toga, jer bi se loše pljesnive pečke slabije plaćalo, a ne bi ih se ni htjelo preuzeti (kupiti).

Sasma posušene pečke mogu se na kup spremiti ili u vreće postaviti. Iza toga pak ne bi dobro bilo da se za njih više ne brigamo, već je nužno, da ih češće pregledamo, da se ne bi možda počele kvariti. Opazimo li, da su se pečke ugrijale ili da su se počele makar malo pljesniviti, onda ih treba opeta razgrnuti i ponovno sušiti.

Shodno je da se pečke, prije nego ih postavimo u vreće, opeta prosiju kroz gušće rešeto, da se očiste od raznog smeća, primjese naime drugih tvari mnogo smanjuju množinu ulja, koja bi se dobila iz čistih pečaka, ako bi pak ove primjese iznosile više od 5 posto, moralo bi se kod preuzeća (kupnje) sniziti cijenu.

Vlada kupuje dropine dobro pusušene uz cijenu 20 K po q.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Talijanci su nastavili navalu na cijelom goričkom mostobranu istotako trvdokorno kao i bezuspješno. Osobito ogorčen bio je boj u odsjeku Oslavije, gdje je valjano dalmatinsko domobranstvo poduprto po hrabroj kranjskoj 17. pukovniji opet usvojilo dionaše pozicije, koji je prekjučer još ostao u ruci neprijatelja. Južno Podgore navalilo se pet puta. Beznadni nasrtaji Talijanaca slomili su se ipak djelomice u vatri, djelomice u borbama sa ručnim granatama. U odsjeku zaravanku Doberdoba naperena su bila naprezanja Talijanaca u glavnom protiv prostora sv. Martina. Nakon topničke priprave uzmogli su Talijanci ovdje prodrijeti u našu borbenu frontu. Ali noćnom protunavalom dobili smo opet izgubljeno tlo osim malog promaknutog komada jarka. Sjeverno goričkog mostobrana prekoračile su slabe neprijateljske sile južno Zagore Soču, ali je navečer bila lijeva obala rijeke ispražnjena od ovih Talijanaca. Na tirolskoj je fronti protivnik u zadnje vrijeme odustalo od Col di Lane. Valjda za to, da opravda svoje mnogobrojne izvještaje o ovom području, vatra talijanskog težkog topništva bila je ovdje jučer tako žestoka kao nikada. Tri su navale na vrh brijega bile suzbijene.

Srpsko bojište.

U području Čajnice boreće se austro-ugarske čete bacile su Crnogorce iz njihovih pozicija na sjevernom obronku brijega Goleča. I istočno Goražda u toku su okršaji. Austro-ugarska skupina je Nove Varoši približava se Pripolju. U Novom Pazaru zaplijenila je vojska Kövessova 50 mužara, 8 poljskih topova, 4.000.000 puščanih fišeka i mnogo ratnog orudja. Neprijatelj, što je još ostao istočno grada bio je iztjeran od njemačkih četa, u čijim je rukama zapustio 300 zarobljenika, Austro-ugarska kolona, što prodire u dolinu Ibra, izjurišala je jučer preko dana tri susjedne srpske pozicije, 20 km sjeverno od Mitrovice. U tami domogne se još i čet vrte, pričemu zarobi 200 momaka i zaplijeni 6 topova, 4 strojne puške, jednu municijsku kolonu i mnogobrojne

Razne vijesti.

Kako se dobivaju pečke (koštice) iz grozdja. U koliko se grozdni drop ne upotrijebi za pečenje rakije, baca se ga po

Humoreska Ciča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

Privlačilo me je i to, što je uporaba njegova jednostavna i ne priječi čovjeka u njegovu zvanju. Hajde de! Prije negoli se povjerim liječniku, pokušat ću taj „Reumatan". Prema oglasu trebat ću jednu jedinu bocu i ozdravit ću. Hm! Lijepo je i divno, pogotovo, što je i cijena boci umjerena!

Šesti dan iza te moje odluke primim u uredu poštom „Reumatan". Doista čudotvoran lijek! Po priloženom naputku imao sam tri puta na dan da ispijem po žličicu, a svako veče prije spavanja čvrsto natarem bolna mjesta. Uz naputak je bilo i nekih pedesetak „javnih zahvala" iz tkozna kojih krajeva, jedino ne iz onih, koji su bili meni poznati. No to me nije ni najmanje smetalo, nego me je najviše zanimalo to, što su svi ti ljudi, koje se evo javno zahvaljuju, ozdravili od reumatizma uporabom jedne jedine boce, kako se iz njihovih priznanica razabire. Ta to je divno, jer nije bijes, e će ljudi pisati „javne zahvale" bez opravdana razloga.

No jedna mi je stvar zadavala briga. Žena i punica mi zaboga nijesu smjele da saznaju za „Reumatan", jer su bile čvrsto uvjerene, da sam potpuno ozdravio. A u naputku je bilo piše, e treba svako veče prije spavanja da se natarem. To radim kod kuće, o tom ni misliti. Nego gdje? Ta gdje drugdje nego u uredu! Ostajat ću nešto dulje iza uredovnih sati i kad svi drugovi izadju, mazat ću se i trti, da će sve kosti pucati. Mislim, da ne će mnogo smetati, ako se natarem te četiri sata prije spavanja. Istina, preostajat će mi odsad u veče nešto manje vremena za običajnu „čašu vina", ali zdravlje za volju pitat ću kroz ovo nekoliko dana i to.

Odmah se dadem na liječenje. Ne imajući uza se žličice, povučem jedan gutljaj iz boce. Bome — „Reumatan" nije imao lošeg ukusa. Bio je osrednje sladak i oštro mirisao po šumskom bilju, čemu li. Za nekoliko sam časaka osjećao u želucu ugodnu toplinu, koja se je malo po malo stala širiti čitavim tijelom. Ali mora da je „Reumatan" sadržavao prilično alkohola, jer sam ga dobrano osjećao i u glavi, osjećao po prilici onako, kako ga obično osjećam iza treće mjerice vina. Bit će, da je moj gutljaj bio nešto „predubok". Trebat ću da nabavim žlicu, a svakako sam još isti dan, — i to sretno, — uzevši ju kod kuće potajice iza ručka iz pretinca.

Pod veče sam prilično dugo čekao, dok sam ostao sam u uredu. Dakako da sam urednoga podvornika uputio u stvar i uz lijepu na napojnicu obvezao, da šuti. Natro sam se baš ljudski i priznati moram, da mi se je činilo, e „Reumatan" ugodno djeluje na bolna mjesta. Od radosti ispio sam one veče dvije čaše vina više.

Došavši u običajno vrijeme kući, nadjem svoju ženu svu uzrujanu i — ne uzmite mi za zlo, ako istinu kažem, — bijesnu, kakovu ju već odavno nijesam vidio. A iz kuhinje je dopiralo do mene prigušeno jecanje.

— Promisli samo, — uskomeša se žena, prije negoli sam dospio, da ju sav začudjen upitam, što je na stvari, — promisli samo, u našem domu imademo ćeljade, koje krade!

— Milostiva, po stoti vam eto put kažem, da ja nijesam ukrala, tako mi uspomene moje matere! — javi se iz kuhinje kuharica kroz plač.

— A što je, dušice? — okrenem se znatiželjno prema ženi.

— Eto na, slušaj! Ti dobro znadeš, e imademo od srebrnoga pribora po dvanaest komada . . .

U meni su se počele javljati crne slutnje.

— . . . . i gle, danas poslije podne pošla sam da pribor uredim, a kad tamo... jedne je žlice nestalo, a dobro znadem, e su još jučer bile sve na broju.

— Hm! — izvije mi se iz grla i osjećao sam, kako mi je krv navalila u glavu. — Zar doista? — izlanem nehotice.

— Kako? Misliš li, da sam kraj zdravih očiju slijepa? Kako možeš da sumnjaš o onom, što ti kažem!

(Dalje slijedi).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladi tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 24. studena 1915. | Broj 133

Pol milijuna Talijanaca na Soči izgubljeno.

Brzojavne vijesti.

Balkansko hrvanje.

Branitelja klanca Babune nema više.

Roterdam, 23. novembra. Englesko novinstvo smatra diviziju Vasića, koja je branila klanac Babunu i Prilip, uništenom. Ostatak Srba, koji su bježali u Bitolj, nemaju drugo nego 7 starih topova. Manjka im posve municija i živež. U Londonu vlada velika uzrujanost, jer se boje, da će Srbi morati prije bježati u Grčku, negoli ova zauzme svoje definitivno stanovište.

Sudbina južne srpske vojske.

Sofija, 23. novembra. Obzirom na to, što su Bugari zauzeli Gostivar i Prilip, južna je srpska vojska odsječena od glavnih sila i potisnuta u Skoplje, Ohridu i Dibru, te posve opkoljena. Skori dani odlučit će i o udesu srpske vojske oko Mitrovice i u Novom Pazaru.

Srbi naslijedjuju Ruse

Berlin, 23. „Telegraphen Union" javlja iz Sofije: Jučer je bugarski letioc opazio na željezničkoj pruzi Mitrovice veliki broj razorenih vaguna. Srpska vojska bježi i uništava sve.

Kuropatkin zapovijedat će vojsci protiv Bugara.

Pariz, 23. novembra. (D. u.). „Matin" saznaje, da je Kuropatkin imenovan vrhovnim zapovijednikom ruskih bojnih sila, odredjenih za rat protiv Bugarske. (Ovu smo vijest donijeli već pred nekoliko dana. Op. Ur.)

Ruska mornarica na putu protiv Bugarske.

Budimpešta, 23. novembra. „A Nap" javlja iz Bukarešta: Ovamo su stigle vijesti, da se ruska mornarica približava Varni i Burgasu. Iz Sebastopola i Odese otputovalo je više transportnih brodova. Medju četama u Besarabiji vlada živahno gibanje.

Italija pred intervencijom na Balkanu.

Italija će organizirati čete u Albaniji.

Lugano, 23. novembra. „Tribuna" predlaže neka Italija, mjesto da šalje svoje čete na Balkan, organizira zbor Albanaca od 50.000—100.000 momaka pod vodstvom Esad paše. Italija bi lako mogla dati samo časništvo za ove čete.

Talijansko novinstvo zahtijeva rat Njemačkoj.

Lugano, 23. novembra. Cijelo talijansko novinstvo danas jednoglasno zahtijeva: „Rat Njemačkoj!" Ovo je, bez sumnje najnovija propaganda engleskog poklisara Rennela Rodda, koji vlada novinstvom i ulicom. Vlada je nemoćna, te ima ulica svu moć u rukama.

Lugano, 23. novembra. Jučer je u Rimu izašao prvi broj tjednika, što ga izdavaju ratne stranke. Ovaj list zahtijeva, neka se navijesti rat Njemačkoj, koja je Italiji veći neprijatelj, negoli Austrija.

Neodlučnost Italije radi Balkana.

Bukarešt, 23. novembra. Talijanski diplomata, koji se nalazi u Bukareštu, izjavio je, da Talijanci nisu pristali na akciju na Balkanu i da nisu odobrili nacrta entente. Talijanska je vlada uvidjela pogreške, što ih je ententa kod toga počinila. Osobito se dobro vide te pogreške kod akcije na Galipoliju. Italija ne će da žrtvuje svoju momčad za to, da ispravlja tudje pogreške.

Nepokolebivost Grčke.

Kralj Konstantin ne popušta.

Kristianija, 23. novembra. „Daily Telegraph" javlja iz Rima: U vojničkim se krugovima govori, da će kralj Konstantin dati ententi posve neugodan odgovor. Veli se, da je kralj Konstantin posve uvjeren, e će ententa biti na kopnu potučena. Kralj ne će svoje stanovište nikako promijeniti, uza sve ententine prijetnje.

Venicelos pod optužbom radi veleizdaje.

Carigrad, 23. novembra. Ovdje se govori, da se proti Venicelosu vodi sudbena istraga, i da mu se dokazalo, da je primio od entente novac, što ga je dijelio medju narod, da pripravi revoluciju.

Grčka i ententa.

Atena, 22. novembra. (D. u.). Francuski poslanik objavlja u novinstvu izjavu, kojom se Grčkoj osigurava za slučaj da i dalje ostane neutralna, daljnja prijaznost entente.

Engleska štampa o trgovačkoj blokadi Grčke.

Roterdam, 23. novembra. (D. u.) „Niew Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona: Listovi londonski smatraju izjavu engleskog poslanika u Ateni kao objavljenje trgovačke blokade protiv Grčke. Listovi odobravaju taj korak te se nadaju, da će time jednom svršiti kolebanje Grčke vlade. Stanje pak, vele, bi se odmah poboljšalo, ako bi kralj i njegovi savjetnici udarili razboritim putem te demobilizirali grčku vojsku.

Grčka nije blokirana.

Roterdam, 23. novembra. „Times" javlja, da su vijesti o blokadi Grčke pretjerane. Do skrajnosti jošte nije došlo, te ima nade, da do tog koraka ne će doći. Ententa će uzeti u obzir stanovište kralja Konstantina.

Zaplijenjeni grčki brodovi.

Roterdam, 23. novembra. Javlja se, da je u Gibraltaru obustavljeno pet grčkih parobroda, a četiri, da su engleske krstarice odvezle u Maltu.

Grčka ne dozvoljava, da se ententine čete prenesu na grčko-bugarsku granicu.

Berlin, 23. novembra. „Vossische Zeitung" javlja iz Sofije: Grčka nije udovoljila molbi entente, koja je pitala, da smije svoje čete prevesti iz Soluna na grčku-bugarsku granicu.

Solun moraju Grci isprazniti.

Berlin, 23. novembra. „8-Uhr-Blatt" javlja: Da se zapriječi prolijevanje krvi izmedju četa alijiraca i grčkih vojnika, namjerava ententa zahtijevati, da se iz Soluna odaleče sve grčke čete.

Iz drugih država na Balkanu.

Novi balkanski savez?

Carigrad, 23. novembra. Iz diplomatičkog se izvora javlja, da će u kratko vrijeme biti potpisan bugarsko-grčko-rumunjski savez. Ovaj je savez predložila Rumunjska, komu su rado pristupile i Grčka i Bugarska. Pregovori se vode u Sofiji, gdje će biti ugovor i potpisan.

Promjena u rumunjskom kabinetu?

London, 23. novembra. „Morning Post" javlja iz Bukarešta: Kako se čuje, naskoro će se dogoditi promjene u rumunjskom kabinetu. Bratianu se nije mogao složiti sa nezadovoljnom većinom, te je imao sa voditeljima više konferenca, koje nijesu imale nikakva uspjeha. Bratianu je bio od početka rata mnijenja, da Rumunjska ustupi u rat samo pod uvjetom, da bude imala uspjeha. Ako prije otvorenja parlamenta ne dodje do sporazumljenja, onda će se Bratianu na svom mjestu zahvaliti. Na svaki se način očekuje znatna promjena u kabinetu prije 28. novembra, akoprem će u rekonstrukciji kabineta biti velikih poteškoća.

Dardanelsko poduzeće.

Čete ostaju na Dardanelima.

London, 28. novembra. Reuter javlja: Vijesti njemačkih novina, da je Engleska poručila Rusiji, e će povući svoje čete sa Dardanela, ne odgovaraju istini.

Zapovjednik francuskog dardanelskog brodovlja premješten.

Pariz. 23. novembra. (D. u.). Prama „Times"-u dosadašnji zapovjednik francuskog dardanelskog ekspedicijskog brodovlja, podadmiral Guspratte, imenovan je vrhovnim zapovjednikom i prefektom mornarice pomorskih okružja Algier-a i Tunisije. (To je posljedica neuspjelog dardanelskog poduzeća, komu se je sa strane entente podavalo toliko važnosti. Op. Ur.)

Vijesti iz Rusije.

Broj zarobljenih Rusa u oktobru.

Berlin, 23. novembra. „Berliner Tagblatt" javlja: Na željezničkoj pruzi Rovno-Kovel navalile su čete vojske Brusilova na austro-ugarsku liniju izmedju rijeka Stubiela i Putilovke. Okršaj se je protegnuo od željezničke pruge do gradića Olike, te je svršio krvavo po Ruse, koje smo odbili. Prama službenim ruskim vijestima zarobili smo u oktobru 42.600 momaka, 190 časnika i 92 strojne puške. Prama službenim njemačkim izvještajima, od toga su Nijemci zarobili 18.600 Rusa, 120 časnika i 61 strojnu pušku, a Austrijanci 24.000 momaka, 70 časnika i 31 strojnu pušku.

Engleski admiral dodijeljen ruskoj mornarici.

London, 23. novembra. Engleski kontradmiral Thillimore, dodijeljen je ruskoj crnomorskoj mornarici.

Obustavljena istraga protiv ruskog ministra.

Berlin, 23. novembra. „8-Uhr-Blatt" javlja: Na nalog cara, obustavljena je istraga protiv bivšeg ratnog ministra Suhomlinova.

Podupirajte Družbu!

Humoreska Čiča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

— Ali vjerujem ti srce, vjerujem, kako ne, no mislim . . .

— Ti nemaš što da misliš, razumiješ li? Žlice nema te nema, premda sam sve dva i tri puta najpomnije pretražila. A bome nije ni u zemlju propala. Netko mora da ju je ukrao, a taj „netko" nije nitko drugi do li naše kuharice, čuješ li? Da, da, ne gledaj me tako tupo!

— A imaš li, dušice, dokaza za to? — upitam nekako bojazljivo.

— Dokaza, je li? Kakovo je to neumjesno pitanje! U našem stanu nije ni juče ni danas bilo nikoga stranoga. Ja žlice nijesam uzela, a za izvjesno i ti ne, dakle mora da ju je kuharica uzela! Oj znadem ja dobro tu ptičicu! To je jedna od onih, koje se drže kao da ne znaju ni do pet nabrojiti, a onamo su prevejane i . . . .

— Milostiva, ne vrijedjajte me! — začuje se kuharičin glas.

— Ta da, draga ženice, umiri se! Ne sudi prenaglo! Bit će, da se je žlica nekud zametnula! — govorio sam ja nesigurnim glasom, ne usudjujući se gotovo ni da podignem pravo oči. Ta ja sam bio krivac, a sad eto žena objedjuje s kradje kuharicu, koja već pune četiri godine služi u našoj kući i kojoj nije bilo dosad a ma ni s jedne strane prigovora, premda je jadnica morala mnogu i mnogu gorku da proguta uz moju ženu, kako znadem iz vlastitoga iskustva.

— Što veliš? — skoči žena na moje riječi. — Da se je žlica nekud zametnula? I to veliš ti meni, je li, meni, koja sam čitav stan preokrenula u potrazi za žlicom, a sve bez uspjeha! Ne stidiš li se govoriti mi takovo što u lice? Ali da, da, znadem ja! Da, da, žalosno je i sramotno od tebe, kad se odvraćaš od svoje vjerne vjenčane žene i zauzimlješ se za ovakovo čeljade! Tko zna, što biva iza mojih ledja medju vama . . . .

Ha! Lijepu li sam si poparu svario! Mila moja ženica eto sumnja već i u moju bračnu vjernost! Trista gromova!

I imao sam silnog okapanja, dok sam ju nekako umirio.

Što da duljim? Kuharica je imala za četrnaest dana da ostavi našu kuću i nadoknadi srebrnu žlicu, a mene je žena po običaju kaznila time, što sam morao ono veče sam da sjedim uz večeru. „Sjedim" velim, jer nijesam a ma ni zalogaja okusio. A i kako? Zar da mi bude savjest mirna i da jedem s tekom, kad je eto bijedna kuharica postala nevinom žrtvom moje nemuževnosti! Da, nemuževnosti! Toga se ne bojim i ne stidim ovdje pred Vama priznati, ali da bih to bio priznao pred svojom ženom, toga lje ne, Bože sačuvaj! Reći ćete možda, da sam kukavica, a možda još i što gorega, neka Vam, ali vjerujte mi, e biste bez sumnje i Vi bili tako uradili, da ste u mojoj koži. Uostalom sam bio zaključio, da ću sjutradan nastojati, kako da stvar s nesrećnom tom žlicom izravnam. Nadao sam se, da će i ta bura proći bez ozbiljnih posljedica. Uza sve to bio sam pokunjen, silno pokunjen.

Ispušivši običajnu smotku posao sam čitav sat ranije no obično na počinak. Mile moje ženice ni blizu, — znak, da bračno nevrijeme još bijesni.

Tek oko desete eto je u ložnicu. Ja sam bio još budan, što je i posve naravno, jer je stara riječ, da nečista savjest smućuje san.

Što to tako čudnovato zaudara? — bile su njezine prve riječi, kad je ušla. — I čini mi se, kao da taj neobični zadah potječe upravo od tebe, kako sam, ako se ne varam, već i prije zamijetila bila.

— „Reumatan"! pomislim u sebi. — Da, da, istina je, to je njegov miris!

— Taj zadah? — učinim se nevještim. — Hm! . . . Moguće . . . da . . . bit će . . . da, da . . . . u uredu imademo novu vrst sapuna, higijeničkog sapuna, kojim moramo da se iza uredovnih sati peremo. Ta znadeš, priljepčive bolesti u ovo vrijeme, hm! Zar ti taj miris nije možda ugodan, dušice?

Na veliko moje čudo nije mila moja ženica odgovorila ni riječi — znak, da ne prigovara. A da otvoreno kažem, bilo mi je to posve pravo, što više, to je bila po mene sreća, jer što bi bilo, kad se njoj za volju ne bih smio više prati tim „higijeničkim sapunom", a?

(Dalje slijedi.)

Razno.

Col di Lana još uvijek u austrijskim rukama.

Beč, 22. novembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Švedski pukovnik Ackermann, poslao je stanu ratnih dopisnika dne 21. novembra slijedeću vijest iz Tirola: Osobno sam ustanovio, da Col di Lana pripada Austrijancima i da su ga danas Talijanci bombardovali.

Roosevelt dolazi na bojište.

Roterdam, 23. novembra. „Daily News" javlja iz Otave: Roosevelt će se ponuditi engleskoj vladi, da se želi boriti na strani alijiraca na čelu kanadskog bataljuna.

Borbe u istočnoj Africi.

London, 23. novembra. Reuter javlja: Nijemci su vrlo jaki te gospoduju jezerom Tanganjika. Časnici i momčad broda „Königsberg" nalaze se medju četama, kojih ima 4.000 bijelih i 30.000 crnaca. Topovi sa broda preneseni su u unutrinju zemlje. Langburg je najtvrdja pozicija.

Crnci u francuskoj vojsci.

Lion, 23. novembra. „Nouvelliste" javlja iz Pariza: Komora je primila vladin prijedlog, prema kojemu se čete Marokanaca imadu ubrojiti u redovitu vojsku.

Potopljeni brodovi.

London, 23. nov. (D. u.) Reuterov dopisni ured. javlja: Potonuli su engleski parobrodi „Merganser" i „Hallamshire". Momčad se je spasila. Lloydova agentura javlja da se je engleski poštanski parobrod „Salsette" nasukao u Sueckom zaljevu.

Razne vijesti.

Smrt. U ponedjeljak dne 22. o. mj. umrla je na Brionima nakon duge i teške bolesti gospodja Marija Kupelwieser, supruga g. Pavla Kupelwiesera, posjednika Brionskih otoka. Zadušnice čitat će se u četvrtak dne 25. o. mj. u 9 sati prijepodne u crkvi sv. Germana na Brionima, a na to će slijediti pogreb.

Važno za Stinjance. Krčmari u Stinjanu moraju zatvarati svoje gostione već u 7 sati navečer. Prekršitelji bit će kažnjeni.

Uredovni satovi na poreznom uredu u Puli bit će odsada unaprijed do dne 15. aprila 1916. od 8 sati ujutro do 3 sata popodne, a blagajna bit će otvorena od 8—12 opodne.

Bojna pošta. Dozvoljeni su privatni i poštanki omoti za bojnu poštu 231 232.

Neka bi se uvažilo. Otkada mjesna aprovacija dijeli brašno, naše su gazdarice na Tantalovim mukama prije negoli išto dobiju. Čujemo od njih svega i svašta i moramo im priznati, da imadu dosta ustrpljenja. Neugodno je za svaku gazdaricu, što mora četiri do put puta doći na tržnicu, prije negoli dobije brašno, što joj pripada. A što da kažemo za naše ljude, koji iz vana dolaze, pa moraju kući prazni i ako žele dobiti brašno, opet se moraju vraćati? Uzmimo još u obzir zimu i kišu zadnjih dana, to mora svako doći do zaključka, da bi se moralo dijeljenje brašna nekako bolje urediti. Naše je mnijenje, da bi bolje bilo, kada bi se brašno dijelilo ili samo ujutro, ili samo popodne, a ono vrijeme, kada se brašno ne dijeli, neka bi se pripravljalo za drugi dan. Žene sirote čekaju do 11 sati ujutro, pa makar ako ih ima i malo, moraju kući. To ne ide. Mi mislimo, da se to ne bi smjelo dogadjati. Navest ćemo jedan drugi primjer. Na mjesnoj pošti ima prvih dana u mjesecu toliko stranaka, da čovjek teško dodje na red. Nu ako čeka, stalan je da će opraviti svoj posao. Kad je uvečer 6 sati, pošta se zatvori, a ipak činovnik uredjuje, dok nije sve stranke opravio. Tako bi se moralo raditi i kod dijeljenja brašna. Zar se ne bi možda dalo urediti i tako, da bi se svaki dan u sedmici dijelilo brašno stanovitim dijelovima grada n. pr. ponedjeljak: gradi Arena; utorak: Zaro i Policarpo itd. Poznato nam je djelovanje u mornaričkom magazinu. Tamo se nitko ne tuži, već sve ide u redu. Ideš li tamo bit ćeš stalno poslužen i donijeti ćeš kući, što ti treba. Ako ima previše žena radi muke prvih dana u mjesecu, zar se ne bi moglo brašno dijeliti na više mjesta. G. Lirussiju preporučamo, da tijekom dana zadje i medju žene, što vani čekaju, pa neka saslušа i njihove želje. — A što je sa jajima? Tko, kada i gdje se ih može dobiti?

Glavna skupština mornaričkog konsumnog magazina bit će u četvrtak dne 25. o. mj. u 4 i po popodne u podčasničkom domu, na koju se člnovi pozivlju.

Molba na naša školska vijeća i školske uprave. Kaošto po drugim, tako je i u ovom, diljem cijele Istre poznatom kraju, zatvorena bivša legina škola, pa su uslijed toga skroz zapuštena i zanemarena djeca prisiljena da pohadjaju našu, hrvatsku pučku školu.

S početka se narod nije dao nagovoriti da šalje svoju djecu u našu školu, nu uvidjevši napokon potrebu iste, odazvali su se mnogi, koji već sada jasno opažaju napredak svoje djece u školi, u kojoj čuju svoj, a ne tudji jezik.

Uslijed te velike promjene upisalo se do sada oko 100 (sto) učenika u našu školu, a upisat će se, kako znakovi kažu, domala i ostali.

Budući da je narod ovdje siromašan, darivali smo djeci svake godine potrebna učila, pa bi uvelike u svakom pogledu koristilo, da se to bilo kako i ove godine učini.

Kad se sva djeca upišu, bit će ih oko 200, pa za opskrbu toli brojne djece hoće se mnogo učila, jer bez ovih, kako je svakome dobro poznato, uspjeh je loš ili nije onakav, kakav si marljiv i zauzetan učitelj očekuje.

Da se potrebita učila namaknuti može, obratio sam se već usmeno na nekolicinu bližih kolega i velečasne gg. svećenike, da mi u tom pogledu pomognu, pa držim, da će mi bilo novčano ili nužnim školskim učilima drage volje pružiti pomoćnicu ruku, kojima već unaprijed najljepše zahvaljujem.

Gospodo kolege i kolegice!

Imade li možda u Vašem školskom ormaru kakva I., II., III. čitanka (od Bafa i Nazora), koja Vam više ne služi?

Je li možda medju ovima i koja računica I. st. od Kraus-Habernala i koja II. i III. od Močnika?

Imadete li u izobilju tablica i kamenčića, pera i olovaka, kao i drugih pomoćnih sredstava?

Sve to, ako Vam više ne služi, molim Vas uljudno, pošaljite mi, da time opskrbim svoju siromašnu školsku djecu.

Istom molbom obraćam se i na naša mjesna školska vijeća i općine.

Da li fali tim učilima jedna ili obje korice, ne smeta, sve se prima s najtoplijom zahvalom.

Hum, dne 12. novembra 1915.

Josip Zornada
upr. učitelj u Humu, p. Roč — Istra.

Iz tabora naših bjegunaca. U „Slovencu" čitamo: U zadnje vrijeme se je ustanovilo nekoliko novih naseobina. U Steinklammu u dolnjoj Austriji priredile su se barake za slovenske bjegunce, socijalno više stojeći Slovenci bit će smješteni u Bruck na Litavi, gdje je bio prije namijenjen tabor za židove. U najvećem mjestu baraka, Gmündu, koje je bilo prije namijenjeno Rusinima, primljeni su sada većinom Hrvati i isto Slovenci. U Pottendorfu-Landecku i Mitterdorfu spremljeno je po 10.000 Talijanaca, a u Mistelbachu su namješteni bolji Talijanci. U Beču će biti naskoro pripravan dom za 1500 boljih bjegunaca iz juga. Po 10.000 Talijanaca doći će u nove barake u Braunan u gornjoj Austriji i Njemački brod u Češkoj. U štajerskoj Lipnici ima 20.000 Talijanaca. Ministarstvo unutrnjih poslova će ukratko izložiti u Beču slike o skrbi za bjegunce.

Darovi u Juršićima za naše podmornice. Pišu nam iz Juršići dne 16. o. mj.: Za gradnju naših podmornica sabralo se je i ovdje 38 K 80 h te otposlalo izravno na opredijeliste. Darovaše slijedeći: J. Velikanje, kurat. 9 K; po 2 K: I. Mužković, župan, Vončina Tereza, kuharica, Banković Jure, posjednik, Milovan Paško, posjednik, Nadenić Tone, posjednik, Milovan Ivan, posjednik, Pačić Ivan, posjednik, Šarić Grgo, krojač, Po 1 K: Bršćić Jure Martinov, posjednik, Banković Josip, posjednik, Bilić Ivan, posjednik, Sandrić Ivan, posjednik, Butković Martin, posjednik, Kalčić Božo, posjednik, Vitasović Martin, posjednik, Butković Martin, br. 63 posjednik, Butković Vid, posjednik, Pačić Paško, posjednik, Berščić Jure, Jurov posjednik, po 50 h: Mužković Ivan Ivanov, posjednik, Pačić Tuma i Pačić Lucija, po 10 h: Vrlačić Ivan, želj. radnik i Mužković Jure.

Pomor djece u taborima evakuiraca. „L'eco del Litorale" javlja, da je umrljivost djece u taborima evakuiraca iz juga tako velika, da se boji navesti brojke. Uzrok umrljivosti jest prije svegu pomanjkanje mlijeka. Gorički pokrajinski Odbor se je obratio na mjerodavna ministarstva, da se kod svakog logora priredi staja i da se priskrbi potrebni broj krava-mljekarica, da se tako očuva dragocjeno življenje ljudskog naraštaja. Ovu noticu prenašamo po „Slovencu" te se usudjujemo zapitati: Što je učinio dosada istarski pokrajinski odbor na naše bjegunce?

Vojnički pozivi. Ugarski državljani rodjeni u god. 1873., 1874. i 1875., koji su nastanjem u Austriji, a proglašeni su sposobnima za vojničku službu, morali su se prikazati kod kotarskog nadopunidbenog zapovjedništva, koji je označeno u njihovom legitimacionom listu, dne 3. novembra 1915. U istom roku imali su se prikazati i oni narodni ustaše, ugarski državljani, koji su rodjeni u god. 1872., 1873. i 1874. a i kasnije rodjeni, koji su vojnički izobraženi, a nisu se jošte prikazali i to kod svojih dopunidbenih kotarskih zapovjedništva. Prikazali su se morali i svi oni, koji do 3. novembra nijesu dobili pozivnice. Tko se je oglušio pozivu, bit će kažnjen do 2 godine tamnice. Oni koji su imali prikazati se u Ujvideku (Novisad) a pripadaju zajedničkoj vojsci ne treba da idu tamo, nego u Pecs (Pečuh) dočim moraju domobranci doći u Szabadku. (Suboticu).

Iz Narodne radničke organizacije. Ove dane je zadesila nesreća našeg druga višegodišnjeg odbornika Ivana Stari, jer mu je u Gmündenu, u Gospodinu usnula njeg. gosp. majka. Pokojnici laka zemlja a obitelji naše saučešće.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Prigodom smrti majke Ivana Stari, darovao Jos. Baselli	K	3.—
a N. N.	„	5.—
Ukupno . . .	K	8·—
Prije iskazano . .	K	2378·41
Svеukupno . .	K	2386.41

Zabranjeno odašiljanje razglednica u inozemstvo. Dopisnice sa slikama gradova, gradskih predjela, sela, okoline, objekata vojničke vrijednosti, saobraćajnih i gospodarskih naprava, osobito važnih zgrada i spomenika monarhije („razglednice") ne smiju se od sada unaprijed šiljati u inozemstvo.

Izgubljena lisnica. U Stinjanu bje izgubljena lisnica sa dokumentima. Tko ju je našao neka bi ju predao kod redarstvene oblasti u Puli.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 23. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Velike borbe o gorički mostobran i na rubu zaravanka Doberdoba traju dalje. Više smo nasrtaja jakih neprijateljskih sila na Podgoru krvavo odbili. I kod Pevme i Oslavije održale su se naše čete protiv svih juriša. Mnogo puta došlo je do borbe i noću. Nema konca bombardovanju grada Gorice, koje je u vrijeme od 18.—21. novembra prouzročilo i opet znatnih gubitaka na ljudskim bićima te znamenitih šteta. 20 je civilnih osoba usmrćeno, a 30 ranjeno. 46 zgrada je potpunoma porušeno, 250 jako, a 600 lako oštećeno. Jučer su Talijanci ponovno bacili nekih 100 teških bomba na grad. Na zaravanku Doberdoba uspjelo je neprijatelju potisnuti mimogredice našu frontu jugozapadno brijega sv. Mihovila do zapadnog ruba sv. Martina. Noćna navala ugarskih i koruških četa doprinijela je prvotnu poziciju potpunoma opet u našim rukama. Više talijanskih juriša istočno Selca udarilo je na štajersku pješadijsku pokovniju Grofa Becka br. 47., koja je svoje pozicije čvrsto održala dvaput vatrom, a treći put u borbi na šake. Sjeverno goričkog mostobrana ponovili su se obični nasrtaji neprijatelja uz navadni neuspjeh. Dvojica naših letioca obasuše sa bombama Arsiere. U zadnje doba nastoje općenito pristupni izvještaji talijanskog vrhovnog vodstva, da napadno mnogo govore o uspjesima. Tomu na protiv ustanovljuje se posve jasno već od pol godine iza kako je buknuo rat s našim negdašnjim saveznikom, da se mi držimo pobjedonosno i tijekom četvrte bitke one iste obrambene fronte na Soči, koju smo odabrali bili početkom rata. Od početka borba na jugozapadu nije neprijatelj uzmogao približiti se niti onamo, kamo se je nadao doći prvim nasrtajem. No doduše njega je ovaj rat dosada stajao već, pol milijuna momaka, što ranjenih, što mrtvih.

Srpsko bojište.

C. i kr. čete, koje se bore na gornjoj Drini, navaljuju na crnogorske pozicije na sedlu Kozori i sjevero-istočno odavle. Austro-ugarske kolone unišle su u Prijepolje. Naše sile, koje prodiraju dolinom Ibra, 6 su kilometara sjeverno Mitrovice, a njemačke čete pak pol dana hoda sjeverno Prištine. Bugari boreći se prodiru preko Žegovačke planine.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Živahna paljbena djelatnost na različitim dijelovima zapadne fronte. U Šampanji srušio se je nakon borbe u zraku francuski dvoplošac.

Istočno bojište.

Ništa osobita.

Balkansko bojište.

Suzbili smo neprijatelja u borbama sa zalaznicama sjeverno od Mitrovice te sjeverno i sjeveroistočno od Prištine. Zarobismo preko 1100 momaka i zaplijenismo 6 topova.

Jugoistočno Prištine Bugari prodriješe uspješno te zarobiše 8000 momaka i zaplijeneše 44 topa i 22 strojne puške.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja dne 22. novembra: Na dardanelskoj fronti od vremena do vremena prekidna izmjenična topnička paljba i bacanje bombama. Kod Anaforte na desnom krilu uništi neka oblaznica jarak, koji je neprijatelj nastojao da ga ponovno popravi. Naša je vatra potjerala kod Ariburnua dva neprijateljska prevozna broda te neprijateljsku torpednjaču, koja je kušala da udje u morski tjesnac.

Na kavkazkoj fronti osim okršaja oblaznica ništa osobita.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 23. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj od 22. novembra: Traju nadalje borbe oko Prištine. Dosada učinismo kod Gilana, 32 km jugoistočno od Prištine, 7000 zarobljenika te zaplijenismo dvije strojne puške i 4 topa. Na ostalim frontama nikakve promjene.

Grčka pred ratom sa ententom?

London, 23. novembra. (D. u.). „Daily Telegraf" prima iz Soluna dne 21. novembra: Izjava o mirovnoj blokadi Grčke prouzročila je veoma kritični položaj, te je mogućе da dovede do ozbiljnih komplikacija. Denys Cochin, koji je kanio otputovati na frontu zajedno s generalom Sarrailom, povratio se je u Atenu.

Atena, 23. novembra. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja: Denys Cochin stigao iz Soluna u Atenu, gdje će se zadržati tri dana te će biti opet primljen od kralja.

Borbe u Teheranu.

Petrograd, 23. novembra. (D. u.) Petrogradska agencija javlja: U Teheranu su naši neprijatelji zaposjeli kod Kum-a brzojavnu liniju, koja vodi iz Teherana u južnu Perziju i Indiju. Iz Buširla pak se izvješćuje da su engleski konzul i članovi engleske kolonije napšeni u Širasu.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar · *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 25. studena 1915. | Broj 134.

Priština i Mitrovica zauzeti!

Brzojavne vijesti.

Vojna u Rusiji.

Šta su Rusi namjeravali ofenzivom na Stripi.

Beč, 24. novembra. (D. u.) Iz stana ratne štampe javlja se: Kako je već bilo javljeno službenim izvještajima, Rusi su ofenzivom na Stripi pretrpjeli znameniti poraz, izgubivši medju ostalom i 6000 zarobljenika. Sada se doznaje, da je rusko vrhovno vodstvo namjeravalo i nadalo se, da će, ako mu uspije osvojiti Sienikovce i time se učvrstiti na zapadnoj obali Stripe, prisiliti austrijsku vojsku da se povuče s cijele fronte. Radi toga prije nego će započeti općeniti napadaj, posjetio je frontu sam car, te su vojskovodje vatrenim riječima nagovorile čete, da svojim junaštvom i požrtvovnošću razvesele pobjedom milu domovinu i blagog cara te istjeraju iz rodne zemlje neprijatelja. — Iz toga je razvidno, da su Rusi polagali velike nade u uspjeh ofenzive protiv fronte na Stripi odnosno u osvojenju sela Sienikovce, te hoće kašnjim izvještajima ublažit pretrpljeni poraz tvrdeći, da je sva ta akcija bila podredne važnosti.

100 japanskih topova na besarapskoj granici.

Bukarešt, 24. novembra. Putnici iz Besarabije pripovijedaju, da je u Odesu stiglo 100 japanskih topova, koje se je na to otposlalo na besarapsku granicu. Pripovijeda se, da su se u Besarabiji pobunili radnici, što vlada pripisuje vanjskim buntovnicima.

Politički položaj na Balkanu.

Ultimatum entente Rumunjskoj?

Bukarešt, 24. novembra. „Dreptatea" objavlja upit, što ga je upravila na bukareštanske diplomate: Zastupnici entente u Bukareštu su svi jednog mnijenja, da Rumunjska ne će biti u stanju, da uzdrži dugo vremena svoju neutralnost. Četvorni je sporazum odlučio, da nastupi protiv Rumunjske. Čim bude Rusija sakupila svoje čete u Besarabiji, postavit će se Rumunjskoj ultimatum, kojim će se od nje zahtijevati, da propusti ruskim četama prelaz preko Dobruče.

Odgovor Grčke ententi.

Lugano, 24. novembra. „Stampa" javlja iz Atene: U Grčkoj se drži stalnim, da će biti naskoro prekinuti odnošaji izmedju entente i Atene.

Lord Kičener u Grčkoj.

Frankfurt, 24. novembra. „Frankfurter Zeitung" javlja iz Carigrada: Ratni ministar Kičener boravio je dva dana u zaljevu Suvle. Kad je uočio Galipolje morala su mu se u duši pojaviti neobična čuvstva. On se je godine 1877. tamo iskrcao kao žandarmerijski kapetan, kada je dolazio iz Krete, da se postavi na raspolaganje turskoj vrhovnoj vojnoj upravi protiv Rusije. Kao major služio je tada u turskoj vojsci tri godine, te je vojevao protiv Rusije. Prekjučer otputovao je Kičener u Solun, gdje se držalo ratno vijeće. Istomu je prisustvovalo 7 engleskih i 5 francuskih generala. Kada je svršilo ratno vijeće, otputovao je Kičener u Atenu.

Pooštreno ratno stanje u Grčkoj.

Sofija, 24. novembra. „Kambana" javlja: Nad čitavim je područjem Grčke uključivo otoke proglašeno pooštreno ratno stanje. Ova važna odredba nije izazvala uopće nikakvo uzbudjenje. Svatko vidi u njoj prirodnu posljedicu dogadjaja. No zato je tim veće uzbudjenje u krugovima diplomata četvornog sporazuma. Kod engleskog se i francuskog poslanistva drže gotovo permanentni dogovori, a u stanovima se pripadnika poslanistva sada već po treći put, otkako je buknuo svjetski rat sve grozničavo sprema za odlazak. Na ulicama vlada mir. Po raspoloženju se razabire, da svatko prima mirno, dapače s olakšanjem taj odlučni korak vlade.

Raspust Venicelosove stranke.

Bazel, 24. novembra. Švicarski listovi javljaju iz Atene, da su se mnogobrojne mjesne podružnice Venicelosove stranke u sjevernoj i srednjoj Grčkoj svojevoljno raspustile. U Ateni je skoro trećina pristaša istupila iz Venicelosove stranke.

Zaključak Venicelosove stranke.

Amsterdam, 24. novembra. „Handelsblad" javlja iz Londona: Iz Atene se javlja, da je skupština Veniceloseve stranke, koja se je držala u subotu, zaključila, da ne će kod budućih izbora sudjelovati.

Izmedju Grčke i Bugarske nema ugovora.

Rim, 24. novembra. Grčko poslanistvo izjavlja, da izmedju Grčke i Bugarske nema nikakva ugovora osim zapisnika, koji se odnosi nakupa 10.000 tona žita u Bugarskoj i uporabe 40 željezničkih vaguna.

Bugarski ministar financija o balkanskom ratu.

Berlin, 24. novembra. Ministar financija, Tončev, izjavio je zastupniku „Lokalanzeigera", da će područja, što ih je bugarska vojska dosada osvojila biti za uvijek priklopljena Bugarskoj. Na pitanje, kada će antenta postići, da prekine svezu izmedju centralnih vlasti i Turske, rekao je ministar: Četvorni sporazum živi samo od nada. Četvorni sporazum se je nadao, da će zapriječiti promet izmedju centralnih vlasti i Carigrada, nu ova se nada ne će ispuniti, kaošto ni to, da će Rumunjska ustupiti na njegovu stranu. Grčka se ne će usprkos svih prijetnja entente niti maknuti. Kralj Konstantin znade, da samo neutralnost odgovara interesima zemlje, te je siguran, da Bugarska ne misli na osvajanje grčkog područja. Ministar je osvjedočen, da će srpska vojska biti razoružana na grčkom području.

Radoslavove izjave o budućnosti Srbije.

Budimpešta, 24. novembra. „Pester Lloyd" objelodanjuje interview svog naročitog izvjestitelja u Sofiji s bugarskim ministarskim predsjednikom Radoslavovom. Ministar je označio opću situaciju na bugarskoj fronti, kao i na onoj centralnih vlasti nadasve povoljnom. Bugari su i na fronti protiv francuskih četa postigli velike uspjehe. O spoju je izmedju Bugarske i Ugarske izjavio Radoslavov, da već nekoliko tjedana dunavski promet u najvećem redu funkcijonira, nadalje da se živo radi na polaganju željezničkih tračnica, tako da će već za koji dan moći brzi vlakovi općiti izmedju Sofije i Ugarske. Odnošaji su Bugarske spram oba susjeda Grčke i Rumunjske sasvim dobri. Grčka želi očuvati neutralnost, a nada se, da će i Rumunjska do kraja izdržati u neutralnosti. U Solunu se nije do sada iskrcalo više od 80—100.000 ljudi, no najviše će se iskrcati oko 170.000 ljudi. O izvozu žitarica iz Bugarske izjavio je ministarski predsjednik, da će Bugarska moći odstupiti zalihe kukuruza centralnim vlastima. O budućoj sudbini Srbije nije se Radoslavov mogao pozitivno izjaviti. Jedino je sigurno, da se mora održati naša zajednička granica i riješiti pitanje slobodnoga puta na Dunavu. Na pitanje, što je s mirom, odgovorio je Radoslavov: Na to vam mogu i sam odgovoriti s velikim upitnikom. Sigurno je to, da ćemo doskora mi i centralne vlasti biti gotovi sa Srbijom, a onda će se dogoditi nešto, ali što, to ne znam ni ja. No nešto se može dogoditi.

Umjetno iseljivanje iz Rumunjske.

Bukarešt, 24. novembra. Veliku je senzaciju pobudilo saopćenje lista „Sera", prema kojemu se tjera u Rumunjskoj propaganda, dakako sa strane Rusije, da se skloni narod na iseljivanje put Rusije. Brojni su agenti oko toga zaposleni, a uza to se bave uhodarenjem, koje se vrlo teško nadzire, jer se njegovi izvještaji kriomčare preko granice najtajnovitijim putevima. — Agenti prikazuju, da je tečajem rata palo mnogo Rusa, a njihov je posjed ostao bez vlasnika, pa će se podijeliti medju iseljene rumunjske gospodare, a ovi će onda dobiti desetgodišnji oprost od poreza. List traži, da se odredi, kako da se spriječi ova propaganda.

Rat na Balkanu.

Bugarska ne će zaposjesti Monastir.

Amsterdam, 24. novembra. „Times" javlja, da Bugarska ne će zaposjesti Monastira, da ne uvrijedi tankoćutnost Grčke.

Neugodan položaj francuskih četa u Srbiji.

Bukarešt, 24. novembra. Razne vijesti, što su ovamo stigle o poduzećima ententinih četa u Solunu, dokazuju, da je položaj francuskih četa, koje se već sve nalaze u borbi, jako neugodan. Francuske su čete bile u pogibelji; da ih Bugari kod Sviničke Glave posve unište, te im je jedva uz velike poteškoće uspjelo da izbjegnu opkoljenju. Dosadašnji gubici francuskih četa su dosada neizmjerno veliki. Francuzi se već desetak dana nalaze u defenzivi. Za sada nema izgleda, da bi čete entente mogle učiniti štogod e bi se položaj na Balkanu promijenio.

Rusi ne idu Protiv Bugarske.

Bukarešt, 24. novembra. Prama vijestima iz Petrograda, kada se je ruski car povratio sa fronte, obdržavalo se krunsko vijeće na kojem su ministri Sazonov i Karitinov zahtijevali, da se proti Bugarskoj otpošalje 400.000 vojske. Krunsko je vijeće zaključilo, da se tu vojsku ne šalje, dok nije osiguran kopneni put, jer bi inače ova vojska bila u pogibelji da dodje u vrlo neugodan položaj.

Iz zaposjednutih područja.

Novo-Georgievsk dobio novo ime.

Frankfurt, 24. novembra. „Frankfurter Zeitung" javlja: Uslijed odredbe njemačkih vlasti, tvrdjava je Novo-Georgievsk dobila staropoljsko ime Modlia.

Službeni jezik u Ruskoj-Poljskoj.

Bern, 24. novembra. Iz Varšave se javlja: Njemačke su oblasti dozvolile, da se u svim sudovima može upotrebljavati poljski jezik u raspravama.

Kolonijalni rat.

Obrana suečkog kanala.

Amsterdam, 24. novembra. Putnici, što su stigli u Nizozemsku iz Indije pripovijedaju, da su u Šuečkom kanalu opazili veliki broj oklopljenih obalnih topnjača, koje Englezi sada upotrebljavaju i u Dardanelima. Očito je, da se Englezi spremaju na obranu Egipta.

Napredovanje protiv Teherana.

Kopenhagen, 24. novembra. „Birševija Vjedomosti" dobivaju od izvanjskog ministarstva vijest, da je obustavljeno napredovanje ruskih četa protiv Teherana, pošto je šah izjavio, da ostaje sa vladom u Teheranu.

Razno.

Englesko radništvo protiv uvedenja vojničke obvezatnosti.

Berlin, 24. novembra. „Vorwärts" javlja iz Amsterdama: Narodno vijeće engleske neodvisne radničke stranke pozivlje svoje članove da ustanu protiv svakog uvedenja vojničke obvezatnosti. Članovi vijeća prijete, da će se osobno uprijeti u slučaju uvedenja istog, te da će svoje članove, koji budu isto činili poduprati svim sredstvima, što ih ima stranke na raspolaganje. Skupštine u Londonu i južnim i jugozapadnim grofovijama su ovaj korak odobrile.

Protivnici rata u Italiji.

Lugano, 24. novembra. „Temps" javlja, da se u Italiji ponovno opaža tako jaka stranka protiv rata, da su intervencionisti bili prisiljeni, da objave poziv na talijanski narod u kojem je rečeno, da narod ne će podnipošto trpjeti da se povrati na vladu Giolittijeva politika.

Gorica ne će pasti tako lahko.

Lugano, 24. novembra. Talijanski vojnički krugovi upozoruju, neka se ne goje prevelike nade. da će Gorica naskoro pasti. To bi se moglo dogoditi jedva onda, ako uspije, da se austro-ugarske čete posvema baci preko lijeve obale Soče, što će biti odvisno od vremenskih prilika i hiljadu drugih zapreka.

Sa zapadnog bojišta.

London, 24. novembra. Maršal French javlja: Naše je topništvo bombardiralo zadnja četiri dana sa uspjehom mnoge dijelove francuskih linija. Neprijateljsko je topništvo stupilo u djelatnost sjeverno Loosa, istočno Armentieresa i Iperna. Njemački se je letjelac spustio dne 19. novembra unutra naših linija. Promatrač i voditelj su zarobljeni. Ljetalo je neoštećeno. Neprijatelj je poduzeo dne 18. i 20. novembra zračne navale na Poperinghe. Kod prve navale ranjena su dva vojnika i ubijene četiri krave, a kod druge navale ubijeno je bombom 8 momaka. Ostale bombe nijesu prouzročile nikakve štete. Što se tiče tvrdnje neprijatelja, da je moje cijenjenje njegovih gubitaka dne 8. oktobra previsoko, kuša on, očito za to da prikrije činjenice, da govori samo o jednom dijelu bojnog polja, dočim se je moj izvještaj odnašao na cijelu navalu. Neprijatelj je naime poduzeo dne 8. oktobra navale nesamo jugozapadno, nego i jugoistočno i sjeveroistočno Loosa. Svi dalnji izvještaji, što su naknadno izdani, potvrdjuju moj prvi izvještaj.

Slobodan prolaz do Carigrada.

Uspjeh u Srbiji nije samo od političke i vojničke, nego i od velike gospodarske važnosti. U prvom redu je sada spoj Dunavom moguć do Bugarske i Rumunjske, a i željeznički spoj sa Carigradom je opet uspostavljen.

Bugarska kao agrarna zemlja, koja sada u ratno doba ne može nikamo da eksportira, može nama i Njemačkoj odstupiti žita, a i jaja, što će se sve sada dati sa lahkoćom k nama dopremati. Osim toga obiluje Bugarska sa mnogo ovaca, koje nisu kod njih dolazile u obzir kao hrana, no kod nas će za prehranu pučanstva dobro doći. Iz Turske će se moći dovažati konja, a i Turska obiluje sa množinom ovaca.

Osim piranja živeža veća se važnost polaže na rudarske proizvode Bugarske i Turske, a kako je poznato imade i u Srbiji dostatnih količina raznih kovina, a napose bakra, tako da će se naše zalihe moći upotpuniti. Kao uvozni artikli iz napomenutih zemalja dolaze jošte u ob-

zir duhan, riža, janjeće kože koža i predmeti iz kože. Napose se može iz Turske uvažati južno voće, sredstva za strojenje, masline, vino i kava, pamuk, a poglavito vuna iz azijskih predjela Turske.

Naš izvoz u ove zemlje ne će biti od zamašaja, osim naravski gotovih produkata za bugarsku i tursku vojsku, ako će od nas što ustrebati. Kao najvažniji uspjeh slobodnog puta do Carigrada uzima se izrabljenje rudnih naslaga Turske u Aziji, koje će današnjoj nestašici kod nas moći lahko doskočiti.

„H. Ll."

Gospojinsko pomoćno društvo „Crvenog Križa"

Podružnica Pula

Poziv!

Naš je Premilostivi cesar i kralj već od nekoliko godina ovamo sa zahvalom otklonio svečanosti, što se ih je češće priredjivalo Njemu u čast, te je mjesto toga izrazio želju — plemeniti izraz Njegovog velebnog čuvstva — da bi se troškovi za ove svečanosti darivale „Zakladi za našu djecu", dakle u korist one naše djece, za koje tako živo kuca srce najplemenitijeg izmedju svih Vladara.

Upravo sada, nakon pet četvrtgodišta ljute borbe, najžešće što ju svijet spominje, mnogi i mnogi je već otac obitelji pao od udarca neprijateljske kruglje i više negoli jedno dijete lije gorke suze za ljubljenim roditeljem, kojega nikada više vidjeti ne će.

Do malo dana narodi će Monarhije slaviti 67. godišnjicu vladanja svojeg ljubljenog Vladara. Naši će je hrabri vojnici proslaviti na bojnim poljanama izmedju gruvanja topova, a naši će ju muževi i žene proslaviti u domovima svojim gorljivo moleći se za slavu i pobjedu onoga, koga nazivlju Vladarom mira.

Bučne svečanosti, povorke i rasvjete nijesu nama ovdje moguće radi ratnog stanja i baš za to naumili smo, da na drugi način proslavimo ovaj svečani dan našeg sijedog Vladara, uvjereni, da radimo posve u smislu namjera Njegovog Veličanstva.

Mjesna podružnica „Crvenog Križa" uzima zgodu, da prigodom svečanog dana Njegovog Veličanstva priredi sabiranje u novcu za one sirote, kojih su očevi junački pali na bojnom polju za čast i opstanak Austro-ugarske monarhije.

Na taj način, vršeći dužnost zahvalnosti i priznanja, mislimo, da ćemo doprinijeti ove godine najprikladniji i najugodniji čin poklonstva, zaštitniku siromaha i djece, našem Premilostivom Vladaru!

Muževi i žene Pule!

Mjesna podružnica „Crvenog Križa" na Vas upravlja poziv:

Sjetite se sirota naših vojnika!

Znajte, da junaštva na fronti zahtijevaju i od Vas, koji ste kod kuće požrtvovnu i dragovoljnu suradnju. Olakšajte dakle sudbinu sirota naših junaka bogatim darovima.

Dne 26. ovoga mjeseca mjesna podružnica „Crvenog Križa" razaslati će i ispostaviti posebne škrabice sa natpisom:

„Za sirote naših vojnika prigodom proslave nastupa Njegovog Veličanstva na prestolje" te će se ovo sabiranje zaključiti dne 3. decembra.

Gradjani i vojnici, žene i djevojke sviju staleža!

Sjetite se ovih dana sirota onih junaka, koji su žrtvovali život svoj, da nas obrane od mnogobrojnih neprijatelja. Pokažite sirotama, da mi smatramo njihove roditelje kao svoju braću i da sada vršimo našu bratinsku dužnost.

Doprinesite bogate darove ovom sabiranju, pa će vam naplatiti Zaštitnik malenih i siromašnih na nebu!

PULA, novembra 1915.

Predsjedništvo.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Gorički je mostobran stajao doduše i jučer pod živahnom vatrom topova i hitala mina. U pješačkim je borbama nastala ipak stanka budući da Talijanci nijesu navaljivali; ali zato tim ljuća bila su hrvanja s obje strane brijega sv. Mihovila. Sjeverno ovog brijega prodrle su popodne jake talijanske sile u naše pozicije, ali štajerska pješadija i honved predjoše na protunavalu, te potisnuše potpuno neprijatelja nakon izmjeničnih bijesnih borba na šake. Na samom sv. Mihovilu te u prostoru Sv. Martina više navala bilo je suzbijeno uz najteže gubitke po Talijance. Navalni pokušaji protiv naših pozicija na Monte dei sei Busi bili su odmah ugušeni vatrom. Protiv cesnog zapora kod Zagore bacao je neprijatelj hitalima laguma teške bombe, koje su razvijale otrovne plinove. Na tirolskoj južnoj fronti bombardovani su opet kolodvor i stari dio grada Rive. Jedan naših letioca obložio je bombama barake i skladišta u Ali.

Srpsko bojište.

Na gornjoj je Drini dan prošao mirno. Kod Priboja su naše čete izvojštile prelaz na južnu obalu Lima. Prama jugu Novog Pazara prodiru austro-ugarske bojne sile protiv crnogorske granice. Austro-ugarske čete, što prodiru kroz dolinu Ibra bacile su neprijatelja uz žestoke borbe iz njegovih pozicija sjeveroistočno Mitrovice te su unišle u sam grad, zarobivši 700 momaka, medju kojima 4 časnika. I Priština je Srbima oteta, te su njemačke kolone unišle sa sjevera, a bugarske su slijedile sa istoka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Nikakvih znatnijih dogodjaja.

Rusko bojište.

Kod nasrtaja na Bersemünde, jugoistočno Rige, zarobljeno je 700 Rusa i zaplijenjene dvije strojne puške. Ruski su nasrtaji sjeveroistočno Čartoriska i kod Dubišća suzbijeni. Zarobljeno je 50 Rusa i zaplijenjene su tri strojne puške.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete zauzele su Mitrovicu, a njemačke Prištinu. Srbi su bačeni zapadno Prištine preko Sitnice.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Oborili smo dne 23. novembra na fronti Ivaka te zarobili lako ranjenog vodju engleskog ljetala s činom majora. Na dardanelskoj fronti u glavnom borba topništvom, bombama i lagumima. Kod Seddilbahru bje neprijatelj, koji je dne 21. novembra kušao da se ustali u našim promaknutim ušančenjima u centrumu, istjeran. Njegova je protunavala potpunoma suzbijena. Dne 22. novembra razorilo je krilo (koje?) dio neprijateljskog ušančenja.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 24. novembra. (D. u.) Službeni izvještaj o operacijama dne 23. novembra: U dolini Kosova traju borbe. Zaplijenili smo šest brzometnih topova, dva brzometna poljska topa i zarobili veliki broj Srba. Na drugim frontama nema nikakve promjene.

Dne 19. novembra prisilile su naše čete od trih neprijateljskih ljetala, što su preletjela Feredčik, jedno da se spusti. Aparat je izgorio.

Zajednički korak entente u Grčkoj.

Atena, 24. novembra. (D. u.) Prama službenom priopćenju poduzeli su poslanici četvornog sporazuma zajednički korak, prijateljskog karaktera, u pitanju četa alijiraca u Makedoniji.

Engleska skrb za Srbiju.

London, 24. novembra. (D. u.) U dolnjoj kući priopćio je Grey, da će se učiniti sve moguće, da se Srbe obrani od gladi. Engleska vlada nastoji u dogovoru sa saveznicima, da čim prije moguće pribavi dostatnu množinu živeža.

Grčka će udovoljiti ententi u koliko joj ugled dopušta.

Atena, 24. novembra. (D. u.) (Zakasnilo). Dopisnik Wolffovog bureaua doznaje, da grčka vlada namjerava doći u susret četvornom sporazumu u koliko je to združeno sa čašću i neutralnošću zemlje.

Srpska vlada u Prizrenu.

London, 24. novembra. (D. u.) „Reuter" javlja iz Atene: Prama diplomatskim vijestima preselila se je srpska vlada iz Mitrovice u Prizren. Srpski poslanici stigli su u Solun te su izjavili, da će vlada naskoro stići iz Dibre u Bitolj.

Razne vijesti.

Kruppova bilanca. Tvrtka Friedrich Krupp A. G. imala je 86·4 milijuna maraka čiste dobiti prema 33·9 milijuna prošle godine. Od toga se isplaćuje dividende 12 posto kao i prošle godine. Znatan će se iznos upotrebiti za financijsku pomoć namještenika tvornice. Osim toga, upotrecit će se 23·7 milijuna za „Kruppovu zakladu" uz koje će dobivati pripomoć uopće obitelji sa mnogo djece, čiji su oci u ratu poginuli ili teško osakaćeni.

Podupirajte Družbu!

Humoreska Čiča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

To je bilo, kako vidite, prvi put, što nijesam imao „smole", otkako se liječim od reumatizma.

Drugi mi je dan bila najpreča potreba, da prokriomčarim srebrnu žlicu opet kući. Odlučio sam bio, da ću iza ručka, kad moja žena ode u kuhinju po crnu kavu, staviti ju jednostavno medju ostale u pretinac, pa neka si tad moja žena razbija glavu, kakogod ju volja.

Istina, pretinac je bio ključem zatvoren a ključ u žene. Bio sam u neprilici, vjerujte mi, i smišljao sam i ovako i onako. No doista mora da mi se je već jednom smilovao moj dobri genij i naputio me na misao, da pokušam otvoriti pretinac kojim od ključeva iz moje uredske sobe. I gle sreće! Ključ od moj pisaćeg stola je pristajao. Još časak — i srebrna je žlica bila medju svojim drugaricama.

To je bilo eto drugi put, što u ovo posljednje vrijeme nijesam imao „smole". Bio sam doista znatiželjan, kako će se čitava ta stvar svršiti.

A svršila se je na moje potpuno zadovoljstvo. Dva ili tri dana iza toga dočeka me žena nekakim osobitim izražajem lica, na kojemu se je zrcalila neka skromna smjernost, što li.

— Pomisli samo, dragi mužiću, što mi se je dogodilo! Ja ne znam, što je to neki dan sa mnom bilo! Prebrojila sam bila srebrne žlice a ma barem pet puti uzastopce, i svaki put nabrojila njih jedanaest, a danas, gle, eto ih svih dvanaest! Ta to je kao začarano, jer je pretinac, a to znaš, uvijek zaključan, a ključ kod mene.

— Hm, da nije kuharica?

— Ne, nikako ne, jer dolazi u kuhinju tek za moje prisutnosti, a inače ne smije. A ovo dva tri dana ja uopće nijesam izlazila iz kuće.

— Ej, onda si učinila kuharici veliku nepravdu!

Žena nije odgovorila ništa, no drugi mi je dan izjavila, da se je s kuharicom doduše „izmirila", ali ova niposto ne će da ostane i nadalje kod nas u službi. To mi je bilo žao, jer je bila doista čestita i uredna ženskinja, a što je glavno, znala je kuhati, da si joj morao tražiti premca. Tko zna, kakovo ćemo čeljade sad dobiti u kuću.

*

Deset sam već dana upotrebljavao „Reumetan" i istini za ljubav priznajem, da je moga reumatizma sve više nestajalo, tako te sam bio čvrsto uvjeren, da ću se za tri do četiri dane — a za toliko sam vremena upravo još imao „Reumatana" — posve izliječiti.

Ne znam, kako se je deseti dan zbilo, te sam zaboravio da zaključam po običaju uredska vrata, prije nego što sam se dao na mazanje, tek toliko znam, da se je najednom našao u mojoj sobi gospodin uredski tajnik i da smo se obojica u prvi čas zabezeknuto i razrogačeno gledali. Kao uljudan čovjek stao se je gospodin tajnik dakako ispričavati, što je unišao bio u moju sobu, a da nije bio pokucao na vrata misleći, e sam već odavna bio izašao, ali ujedno nije mogao zatomiti ni svoje znatiželje, što da radim.

A i jest bila doista nešto neobična situacija, u kojoj me je našao, jer sam si upravo tro i mazao koljena. A kad sam mu rastumačio, da liječim svoj reumatizam i na njegovo mi pitanje veselo izjavio, e sam malone već posve na domaku potpunog zdravlja, odušević se je i gospodin tajnik za „Reumatan", jer da i on, kako mi je „povjerljivo" iskazao, boluje već nekoliko mjeseci od slične bolesti. Pokazao sam mu naputak i priložene zahvalnice. Izakako je sve pomno proučio, umolio me je, da mu za naj nužniji čas prepustim jednu bocu „Reumatana", ali za svaki slučaj tek tad, kad ja svoju bocu potpuno istrošim, jer hoće da bude siguran, da li je gospodinu samo jedna boca dostatna.

Četiri dana kašnje bila je moja boca prazna, a ja potpuno zdrav. O kakovom reumatičnom traganju više ni traga. Tko da crta moju radost!

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 26. studena 1915. | Broj 135.

Srpska vlada seli se u Skadar.

Brzojavne vijesti.

Rat u Srbiji.

Zarobljeno 17.400 Srba.

Berlin, 25. novembra. (D. u.). Wolff-bureau javlja: Kod Mitrovice zarobljeno je 10.000 Srba i zaplijenjeno 19 topova, a kod Prištine i na Strumici zaplijenjeno je 7400 Srba i zaplijenjeno 6 topova.

Churchill o zdvojnom položaju u Srbiji.

Roterdam, 25. novembra. Churchill je izjavio dopisniku „Echo de Paris": Položaj je u Srbiji zdvojan. Ja sam učinio sve moguće, da se Srbe pomogne, te sam uvjeren, da sada više pomoći nema. Imam još samo jednu nadu, a ta je: Rusija.

Položaj Srba oko Bitolja.

Solun, 25. novembra. (D. u.). Srpska vijest od dne 22. o. mj. javlja o položaju srpske vojske kod Bitolja: K Bitolju stigla su pojačanja iz Gostivara, Kičeva, Dibre i Ohride, a topovi i municija iz Soluna. Srbi drže jugozapad Prilipa i pozicije kod Prilipeca, Broda i Kročeva. Ratni ministar Bojović organizira u Solunu odašiljanje mnogobrojnih množina živeža, što su tamo stigla, a koje će se premiti u Srbiju preko Bitolja. Srpski prometni ministar nalazi se u Bitolju, da potpomaže Bojovića.

Grčka i ententa.

Mirno riješenje spora izmedju entente i Grčke?

Atena, 25. novembra. Oprostivši se s ministrom predsjednikom, imao je lord Kičener u engleskom poslaništvu dvosatnu konferenciju s generalom Dusmanisom, pukovnikom Metacasom i drugim poglavicama glavnoga stožera grčke vojske. Toj konferenciji, kojoj su prisustvovali takodjer viši engleski časnici iz Kičenerove pratnje, pridava se u političkim krugovima velika važnost. Vladin list „Embros" uvjerava, da su kralj i vlada obvezatno izjavili lordu Kičeneru, da Grčka ne će poduzeti nikakvih neprijateljskih mjera protiv saveznika četvornoga sporazuma i da će se za sadašnje nesuglasice naći mirno riješenje.

„Embros" primjećuje tomu, da su se svi onu, koji su imali prilike, da razgovaraju s lordom Kičenerom, nakon njegovih posjeta kod kralja i Skuludisa uvjerili, da su se znatno ublažila sva viseća pitanja izmedju Grčke i entente. Kičener je preksinoć kasno ostavio Atenu.

Zahtjevi entente Grčkoj.

Lugano, 25. novembra. „Stampa" javlja, da četvorni sporazum zahtijeva od Grčke: 1. Razoružanje grčke vojske. 2. Udaljenje grčkih četa sa granice. 3. Potpunu slobodu gibanja ententinih četa. 4. Obvezu, da u slučaju, ako srpske čete predju na grčko područje, Grčka iste ne smije razoružati. 5. Da ne će nikada navaliti na ententine čete. — Grčka će vlada na sve ove točke pristati, samo ne na onu, da svoje čete razoruža, a time će se ententa zadovoljiti.

London, 25. novembra. (D. u.). „Reuter" javlja iz Atene: Nakon što je bila predana nota alijiraca, bilo je ministarsko vijeće. Nakon tog vijeća su poslanici izjavili, da je položaj razjasnio, i da se normalno razvija. Izjavi aliiraca imali su manji značaj prijetnje, negoli se je držalo.

Atena, 25. novembra. (D. u.) „Havas" javlja: Nota četvornog sporazuma zahtijeva od Grčke potvrdu prijašnjeg osiguranja obzirom na položaj ententinih četa u Grčkoj. Nota mena roka, ali moli, da se čim prije na nju odgovori. Ovdje se misli, da će Grčka potpunoma pristati na zahtjeve entente.

Ententa se boji navale podmornica u Solunu.

Carigrad, 25. novembra. Ententini brodovi, koji su usidreni u Solunu, dobili su nalog, da ostanu u luci, jer da se je bojati navale neprijateljskih podmornica. Obrambena žica u luci se je pojačala.

Venicelos o držanju Grčke.

Roterdam, 25. novembra. Venicelos je izjavio jednom francuskom dopisniku na pitanje, da li će Grčka navaliti na ententu: Pred deset dana odgovorio bih na vaše pitanje odlučno: „Nikada!" Danas vam ne mogu drugo reći nego: „Ja ne znam!" Venicelos pripisuje sav ovaj preobrat tome, što je Njemačka znala raditi. Većina je grčkog naroda danas uvjerena, da će centralne vlasti biti pobjednice.

Unutrnji položaj u Grčkoj.

Zürich, 25. novembra. Stampa javlja: U političkim se krugovima u Grčkoj govori nepoštovanjem o politici Venicelosa. Kod proslave zauzeća Soluna se je Venicelisle posve ignoriralo. Ovi su isključeni od svake audijence kod kralja. Ratno stanje nije bilo u Ateni doduše proglašeno, nu ono se provadja. Kad su Venicelisti htjeli demonstrirati, vojništvo ih je raspršilo. Napetost u Grčkoj sve više raste obzirom na vijesti, da će Grčka biti blokirana. Jaz izmedju Grčke i entente biva sve veći, te ga ne će moći odstraniti ni Cochin. Sporazumit će se Grčke sa Bugarskom i Turskom. Grčka se vojska sakuplja u Solunu i na granici Srbije. Novinstvo ne piše sa poštovanjem ni proti Francuske, ni protiv Engleske, naprotiv prijateljsko je protiv Njemačke. Glasalo se je, da se je ministarski predsjednik izjavio, neka se razoružaju čete saveznika.

Grčki parobrodi odlaze iz Malte.

Atena, 25. novembra. (D. u.). Službeno se javlja: Engleska je vlada dozvolila, da mogu otputovati iz Malte svi oni grčki parobrodi, koji su tamo zadržani, a bili su krcati žitom i drugom robom. I brzojavke preko Malte su opet dozvoljene.

Iskrcavanje četa u Solunu.

Solun, 25. novembra. (D. u.) „Agence Havas" javlja: Stigla su četiri transportna parobroda, a slijedi pet parobroda sa municijom, ljetalima i automobilima. Jučer se je započelo otpremom velike množine municije i topova u Bitolj. Dio srpskih sila u Albaniji pošao je da pojača srpske čete, što brane klanac Kačanik. Bugari, koji su kušali, da opkole Srbe, bili su na sjevernoj fronti jučer po treći put bačeni.

Vijesti iz Italije.

Kritični dani Italije.

Budimpešta, 25. novembra. „Vilag" javlja iz Melide: Talijansko je ministarsko vijeće u Rimu već od 10. studenoga gotovo permanentno. Glavni je predmet vijećanja intervencija na Balkanu. — Sonnino traži, vjeran svojoj aglofilskoj politici, da Italija odašalje oveće skupine četa preko Valone, a protiv Bugara. To bi imalo sklonuti na Balkanu one države, koje su još neutralne, da stanu na stranu četvoroga sporazuma, a Bugarsku da suzdrži od Jadrana. Ovo je stajalište Sonninovo naišlo u kabinetu na jak otpor. Većina je ministara upravo protivna ovome mnijenju te drži, da bi dolazak talijanskih četa na Balkanu izazvao u Grčkoj opravdan gnjev, koji bi potjerao Grčko još više u tabor centralnih vlasti, pa bi tako mogla imati talijanska ekspedicija u Albaniji konac. Pa i veliko bugarsko proširenje područja ne daje većini ministara povoda, da bi ga držali tako katastrofalnim te bi mogli opravdati ekspedicije takove vrsti, koja iziskuje nerazmjerno velike žrtve. Protiv ministra izvanjih poslova baruna Sonnina najžešće ustaju ministar rata Zupelli i ministar mornarice admiral Corsi. General je Zupelli označio albansku ekspediciju pravim tehničkim apsurdom. Admiral je Corsi istaknuo, da pripreme za ovakvu ekspediciju kao što i prijeko potrebna gradja cesta u gorskom području izuskuju toliko vremena, da bi, već mogao biti balkanski rat gotov, dok bi se ove izvele. Naslućuje se, da je ratni ministar takodjer istaknuo, kako talijanska vojska nije dorasla tako veliko decentralizaciji, kao što je iziskuje ova ekspedicija. Italija bi doduše mogla staviti još mnogo vojnika, no ovo valja prije još dugo vježbati. Mirovno stanje talijanske vojske iznosi samo peti dio prama njemačkom te na taj način nailazi na velike poteškoće podizanje oveće vojske na ovoj nedostatnoj bazi i u normalno vrijeme. Netom sazvana „terza categoria" tek će se sada započeti vježbati, a moći će se smatrati za rat spremnom tek pod konac proljeća. Ovaj kritičan položaj vojske povisuju još i strašni gubici zadnje ofenzive. Poglavito mora biti prepušteno u mnogo slučajeva vodstvo baterija još neiskusnome časniku. Govori se, da je u ministarskom vijećanju od 16. novembra došlo do pravog preloma izmedju Sonnina i Zupellia. Opće prevladava mnijenje, da Sonnino ne će uspjeti da protura u kabinetu ideju albanske ekspedicije.

Tittoni u ratnom vijeću u Parizu.

Berlin, 25. novembra. „Vossische Zeilung" prima iz Züricha: „Idea Nazionale" javlja, da će na budućoj konferenci četvornog sporazuma u Parizu prisustvovati od strane Italije Tittoni i dvije visoke vojničke ličnosti.

Držanje Giolittijeve stranke.

Berlin, 25. novembra. „Tägliche Rundschau" javlja iz Lugana: „Rivista Parlamentare" izjavlja, da je držanje Giolittijeve stranke odvisno od izjava, što će ih Salandra dati u parlamentu u ime vlade. Giolitti najbrže ne će zasjedanju prisustvovati.

Vijesti iz Rusije.

Radnička stranka u Rusiji protiv proračuna.

Stockholm, 25. novembra. „Vossische Zeitung" javlja: Radnička stranka u Dumi glasovat će protiv proračuna. Ovaj je zaključak prvi znak borbe protiv ministra Goremikina.

Ruski zapovjednici.

Beč, 25. novembra. Kod ratne uprave u Rusiji provele su se zadnje dane neke promjene. Najskrajnjim lijevim krilom zapovijeda general Dimitrijev, a lijevim krilom Ivanov. General Ruski je postao prvim savjetnikom cara, te je tako faktični nadzapovjednik, dočim car vodi nadzapovjedništvo samo formalno.

Razno.

Bombardiranje Gorice.

Grac, 25. novembra. „Grazer Tagblatt" javlja: U Gorici nastavljaju Talijanci svoje djelo rušenja sistematički dalje. Na grad pucaju svim kalibrima. Početkom goričke bitke pucali su oni najviše na kolodvore i na kastel. Prama tome se je moglo zaključivati, da oni namjeravaju samo rušiti, što bi moglo služiti u vojničke svrhe. Nu sada je neprijatelj sve ovo napustio, te puca posve otvoreno na sam grad. Jučer se je prvi put desilo, da su na nekim mjestima eksplodirale upaljive granate, tako da je Gorica djelomice bila u plamenu. U ulici Seminara izgorila je tvornica svijeća, a i sjemenište se upalilo. Biskupsku palaču i Trgovski Dom upalile su granate. Dok su vatrogasci gasili požar, pojavili su se nad gradom neprijateljski zrakoplovi, koji su bacali teške bombe. Jedna je pala na Veliki trg i oštetila crkvu sv. Ignacija, a druga je pogodila zgradu kotarskog poglavarstva. Pučanstva nema na ulici, samo su neke trgovine otvorene. Na ratne operacije ovo barbarsko bombardiranje grada ne upliva ništa. U zadnjim danima nije Talijancima uspjelo da zauzmu ni metar prostora na Podgori, a isto su bili uzaludni svi njihovi juriši na sv. Mihovil. Zadnjih se dana ustanovilo, da Talijanci upotrebljavaju amerikansku municiju.

Bratianu bolestan.

Budimpešta, 24. novembra. Iz Bukarešta se javlja: Ministar predsjednik Bratianu leži bolestan, radi česa je preuredba ministarstva odgodjena.

Kairo jest cilj velike treće ofenzive.

Roterdam, 25. novembra. „Times" javlja iz Vašingtona: General Bernhardi piše u „Tribuni", da je cilj treće velike ofenzive Kairo. Čim bude osvojen Egipat, pobunit će se Indije.

Papirnati novac u Rusiji.

Povišena proizvodnja papirnatog novca uvijek je pojava pratilica teških kriza. Što više papirnatog novca jedna vlada stavlja u promet, to ona više gubi kredit, to sve više vrijednosti gubi njezina valuta. Posljedica je toga, da kovani novac iščezava iz prometa, da nastane oskudica u sitnom novcu, a time i zastoj u plaćanju. Ovaj proces sakupljanja i sakrivanja kovanog novca proteže se najprije na zlatni novac, a onda zahvata i srebreni novac. Kad ovaj proces zahvati i bakreni novac, onda je to znak vrlo slabog financijalnog stanja, znak nepovjerenja prema državnoj valuti. U laksem obliku pokazalo se ovo u Francuskoj, u mnogo oštrijem obliku pokazuje se danas u Rusiji. Tamo se je sa teškoćama financirala rata, sa sve to manjom pomoći u zlatu iz inozemstva, pa uslijed toga sve to većim iscrpljivanjem unutrašnjih pomoćnih sredstava i ogromnim povišenjem papirnatog novca, tako osjetljivo pokazala oskudica srebrnog i bakrenog novca, da je vlada morala pristupiti izdavanju papirnatog novca u najmanjim vrijednostima. Tako su izdane papirnate vrijednosti od 20, 15, 3 2 i 1 kopejke, a u normalno vrijeme najmanji je papirnati novac od 3 rublja. Sada je dakle vlada primorana, da izdaje papirnati novac od jedne kopejke, a to je izraženo u našoj vrijednosti nešto manje od 2 filira. Nema sumnje, da to znači gospodarstvo sa ceduljicama najgore vrsti i zloupotrebu banknota. Ne zna se, koliko će se od ovih patuljaka papirnatog novca izdati. Može se pomisliti, kako će izgledati ove male banknote, koje brzo prolaze iz ruku u ruku. Razumije se, da je njihova unutrašnja vrijednost vanredno pala uslijed opadanja ruskog državnog kredita i sve jačeg izdavanja banknota od strane ruske državne banke. Njihova će se vrijednost još više smanjiti, ako dodje do zajma Rusije u Engleskoj, budući da Engleska traži da se 10 posto odobrene kreditne svote odmah položi u zlatu; to znači dalje slabljenje pokrića papirnatog novca zlatom. Istina, predvidjeno je, da se ovaj sitni papirnati novac odmah povuče iz prometa, čim državna kovnica izradi dovoljnu količinu metalnog novca, no vjerojatno je, da se ruska vlada ne će žuriti kovanjem ovoga novca, pa sve, ako se ovaj novac i skuje i pusti u promet, vjerojatno je, da će ruska vlada i tada pustiti ovaj papirnati novac u promet. Prije svega papir je mnogo jeftiniji, nego metal, pa se na njemu mogu štampati po volji brojevi, koliko se hoće. — S. L.

Gospodarstvo.

Otvorena plovidba po Dunavu.

Najnoviji dogadjaji na Balkanu nijesu samo od neizrečene važnosti u vojnom obziru, nego i u gospodarskom pogledu. Ta Dunav je opet slobodan! A to znači mnogo veoma mnogo, jer je time uspostavljena s južnim našim saveznicima ne samo vojnička, nego i gospodarska sveza. Dok se je neprijateljska vojska kod Dardanela uzaludno naprezala, da prodre kroz morski tijesnac do Carigrada, probili smo mi eto obruč, kojim su nas opkolili bili naši dušmani u nakani, da nas izgladne. Istina, otvorenje vodenog puta po Dunavu nije bilo obzirom na prehranu niti za nas niti za Njemačku apsolutno nužno i više je nego sigurno, da ne bismo bili radi toga jedincatoga razloga nikad nastupili ofenzivu proti Srbiji. Jer mi nijesmo sa živežom ljetos slabije opskrbljeni negoli prošle godine, žetva je bila dobra i kod razdiobe živeža imademo mnogo i mnogo iskustva od lani. No zašto ipak polažemo veliku važnost na otvorenje puta po Dunavu, jest to, što će se sad moći srediti i regulirati sadašnje silne visoke cijene živeža i doskočiti poskupljivanju a osim toga će uslijed dovoza velikih množina žita sa Balkana preostajati priličan kvantum i za hranjenje marve, čime će se znatno moći da podigne proizvodnja mesa i masti. Mi ćemo odsad biti u položaju, da budemo u neposrednom prometu sa Bugarskom i Turskom, a da kod toga ne ćemo trebati da se obaziremo na Rumunjsku, koja je, kako svi znademo, stavljala prometu raznih poteškoća.

Nadalje će se svi naši industrijalni proizvodi, ponajpače staklo, papir, manufakturna roba, željezo itd., u koliko za nje ne postoji izvozna zabrana, moći odsele izvažati na Balkan, koji je za taj izvoz bio dosad tako dugo zatvoren.

Još važnije je ali, što ćemo sa Balkana moći u monarkiju i Njemačku sad eto moći uvažati sirovine, ponajpače kožu, vunu, crijeva, manganove i bakrene rudače, loj, zatim uljećne proizvode i prije svega žito. Proizvodnja žita u Bugarskoj cijeni se godišnje na 2 i po — 3 milijuna tona. Ove će godine iza veoma dobre žetve preostati za izvoz oko jednog milijuna tona. Tomu pridolazi još 400 hiljada tona kukuruza i ječma iz prošle godine. Iz Turske ćemo osim netom spomenutog živeža i sirovina dobivati još maslinovo ulje, južno voće, mandule, grožđjice, smokve, orahe, bakar, svilu, pamuk iz okoliša Adana, Smirne i Mezopotamije te vunu, koje zalihu cijene na 2 miljuna kilograma.

No otvorenje plovidbe po Dunavu je važno i po Rumunjsku, koja ima iza dvojne ljetošnje žetve nagomilane silne zalihe živežne robe, koja se je dosad samo kvarila, a još će se više kvariti, kad nastane kišovito i zimsko doba. Dardanele su zatvorene, izvoz je te robe bio dosad nemoguć. Sve su te neprilike eto sad najednom uklonjene te nema sumnje, da će Rumunjska sve učiniti, da pospješi izvoz po Dunavu. — B.

gubili 2000 momaka, što mrtvih, što ranjenih. U noći na 24. novembra uspješno su suzbijene turske protunavale. Nu Englezi su ipak morali dne 24. novembra uzmaknuti na rijeku radi pomanjkanja vode, koja leži četiri milje ispod osvojene pozicije.

Srpska vlada u Skadru.

London, 25. novembra. (D. u.) „Times" javlja iz Pariza: Prama službenom brzojavu iz Prizrena, otići će srpska vlada u Skadar.

Milan, 25. novembra. (D. u.) „Corriere della sera" javlja, da je srpska vlada službeno prijavila svoj dolazak u Skadar. Poslanici Rusije i Engleske pustili su srpsku vladu samu, te su stigli u Bitolj, kamo su već na putu poslanici Francuske i Italije.

Grčka prihvatila zahtjeve entente.

London, 25. novembra. (D. u.) Reuterov dopisni ured javlja iz Atene: Grčka je vlada odgovorila noti entente, te je, kako se govori, prihvatila zahtjeve entente, da ne će njezine čete razoružati, dapače će dozvoliti potpunu slobodu akcije na grčkom zemljištu. Što se tiče sigurnosti to olakšavanja glede željeznica i brzojava, te si grčka vlada pridržaje još odgovor, koji će dati nakon točnijeg prosudjenja. Izjava pak entente, da će kasnije povratiti Grčkoj sada zaposjednute zemlje te platiti primjernu oškodninu za počinjene štete, osvedočila je grčku vladu o prijateljskoj nakani entente. „Times" još javlja, da su saveznici postigli od grčke vlade željene zadovoljštine te ono što su smatrali potrebitim.

stići. Tako navadja „Berliner Tagbla[tt]" da su ustanovljene cijene za meso i živu stoku. Budući nijesu te maksima[lne] cijene konzekventno provedene i na s[ve] proizvode mesa, to je opaženo, da [je] mesa ponestalo i da se na tržištu po[ja]vilo sve više i više kobasica i druge s[li]ne robe ove struke, jer mesu u ovom o[b]liku nije bila odredjena maksimalna [ci]jena i prodavalo se po volji.

Druga jedna nekonzekventnost mak[si]malnih cijena pokazala se prigodom us[ta]novljenja maksimalne cijene krumpi[ra]. Naime u maksimalnoj cijeni nije uvaže[na] razlika kvalitete krumpira. Čim je nare[dba] izašla nitko si nije dao truda, da pr[o]bire bolje krumpire od lošijih, nitko nije trsio da izluči bolje vrsti od loš[ijih] itd. Valjda će se sada, dok su to be[r]linski strukovnjaci ustanovili, ipak neš[to] glede toga odrediti.

Rumunjska žetva. Rumunjski minist[ar] poljoprivrede objelodanjuje na osnov[u] provizornih podataka, što ih ima, stat[i]stiku žetve u Rumunjskoj. Po tomu [je] bilo god. 1915. proizvedeno 32,300.0[00] hektolitara pšenice, to je na hektar 1[...] hektolitara. Pošto je ove godine posijan[o] manje za 200.000 hektara, negoli pro[šle] godine, može se ovogodišnja žetva pš[e]nice nazvati rekordnom. Raži je bilo p[o]žnjeto ove godine 16,000.000 hl, to je n[a] hektar prosječno 18 hektolitara, a prošl[e] godine požnjelo se je samo 8,000.000 h[l]. Proizvod ječma iznosio je 10,500.000 he[k]tolitara, to je na hektar prosječno 2[...] hektolitra.

Stara roba iz kuteva u magazinima. Mnoga roba, koja je do sada ležala [u] kutevima magazina i koje se vlasnik j[e]dnostavno nije mogao riješiti, postaje d[a]nas vrijedna, jer malo česa imade u č[e]mu nema nestašice i što nije poskupilo. Stare nepotrebne embalaže bilo iz papira drva ili lima postaju jako dobre, jer j[e] drvo i papir skoro za 50 posto poskupilo a lim se uopće ne može da dobije. Mno[ga] poduzeća, koja su morala stanovit[u robu] svojedobno kao neupotrebivu sp[ali]ti, sada s tom robom prave dobar po[sao] i tako će se mnoga prije propada[juća] egzistencija spasiti.

Nestašica vune u Rusiji. Na poticaj ru[]ske vlade provedena je u Rusiji u svi[m] tvornicama pamuka rekvizicija zaliha pa[muka], pa je nadjeno u svemu 270.00[0] bala, a to znači za 22 postotka manj[e] od zaliha u rujnu 1914. No mnogo je znatnije opadanje prema zalihama prije rata. Na 1. ožujka 1914. iznosila je zaliha pamuka toliko, koliko je od prilik[e] bilo potrebno, oko 508.767 bala. Dakl[e] preradjivačima manjkaju ravno 222.00[0] bala. Zaliha američkog i egipatskog pa[]muka manja je za 50 posto od zalihe 1. marta 1914., pa se prema tome n[e] može tajiti oskudica vune.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 25. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Ljute borbe u prostoru izmedju ušća Vipave i sv. Martina traju i noću. Sjeverno brijega sv. Mihovila navaljivao je neprijatelj neprestano sa jakim silama. Više puta mu je uspjelo prodrijeti u naše jarke, ali su ga u višesatnim noćnim borbama hrabre alpinske pješadijske pukovnije 7. i 27. izbacile. Navala Talijanaca na brijeg sv. Mihovila izjalovila se kao sve prijašnje. I kod sv. Martina bijesnila je borba cijeli dan ovamo onamo, dok nije konačno kasno navečer uspjelo iskušanim četama honveda da i ovdje našu poziciju opet potpunoma osvoji i zadrže. Gorički mostobran, južni dio grada i mjesta Sovodnje i Rupa bili su jučer pod žestokom topničkom paljbom. Više neprijateljskih bataljuna navalilo je kod Oslavije, nu bili su suzbijeni te smo uništili dvije satnije. Dva naša letioca bacali su bombe na Tolmezzo.

Srpsko bojište.

Crnogorci bili su suzbijeni takodjer istočno Foče. Jugoistočno Sjenice prekoračili smo crnogorsku granicu. Kod zauzeća Mitrovice, jučer obavljenog, zarobile su austro-ugarske čete 10.000 Srba i zaplijenile šest mužara, 12 poljskih topova, mnogobrojne vozove, municije svake vrsti, lokomotiva, 130 vaguna i mnogo drugog ratnog orudja. Austro-ugarska kolona osvojila je prodirajući preko Mitrovice okolicu Vučjeg Trna. Južno odavle njemačke i bugarske čete kane da prekorače Sitnicu. U borbama kod Prištine zarobljeno je 6800 Srba i zaplijenjeno 6 srpskih topova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 25. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Rusko bojište.

Bersemünde držimo čvrsto u našim rukama. Broj se zarobljenika povisio na 9 časnika i 1750 momaka, a plijen na tri strojne puške.

Srpsko bojište.

Kod Mitrovice zarobljeno je 10.000 Srba i zaplijenjeno 19 topova, a kod Prištine i na Strumici zarobljeno je 7400 Srba i zaplijenjeno 6 topova.

Vrhovna vojna uprava.

Englezi kod Bagdada.

London, 25. novembra. (D. u.) Indijski ured javlja: Engleske su čete osvojile nakon žestokog, cijeli dan trajajućeg okršaja dne 22. novembra tursku poziciju kod Ktesifona, 18 milja od Bagdada. Zarobljeno je 800 momaka i zaplijenjeno mnogo oružja i opreme. Englezi su izgubili 2000 momaka ...

Razne vijesti.

Dar našim evakuircima. Javljaju nam iz Moravskog Šumberka: Zagrebački nadbiskup, Dr. Antun Bauer, darovao je preko zastupnika Vjekoslava Spinčića iznos od 400 K, kojoj je svoti zastupnik Spinčić dodao 100 K, bjeguncima u Moravskoj, nad kojima ima pastvu g. župnik iz Filipana, Livić, komu je bio gornji iznos dostavljen.

Gradski zavodi, tvornice plina i elektrike te vodovodi. Blagajna spomenutih gradskih zavoda u ulici Muzio br. 14. prizemno otvorona je u radne dane od 8-12 prije podne. Za one, koji ne mogu da urede svoje poslove kroz sedmicu, bit će otvorena spomenuta blagajna svake nedjelje od 3—5 sati poslije podne.

Žito, svinje i drugo sa Balkana. Prema pisanju bečkih novina kupuje „Berlinsko ratno društvo" u Sofiji i po Srbiji proizvode, kojih imade u dotičnim zemljama previše. U Bugarskoj kupljeno je žitarica i kukuruza, a u Srbiji se popisuju svinje, koje će se otpremati. „Die Zeit" piše, da to berlinsko društvo kupuje proizvode u Bugarskoj za naš račun. Vrlo nejasno je stilizirana dotična vijest, tako, da se ne zna, hoće li roba biti otpremljena u Njemačku ili k nama. Uostalom se sada toliko toga piše sa Balkana i o rumunjskom žitu, da se posve jasno ne zna na čemu smo svi skupa.

Najviše cijene u praksi. Njemački listovi ističu tek sada kako su maksimalne cijene za mnoge živežne predmete nekonzekventne i kako su praktično uplivale protivno, nego se time htjelo po[stići] ...

Humoreska Ćića Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

Kad sam gospodina tajnika na svoju poštenu riječ uvjerio, e me je jedna jedina boca „Reumatana" doista posve izliječila, morao sam da pišem i za njega po isti lijek. U onoj svojoj radosti spomenuo sam u pismu na tvorničara dakako i to, kako sam se srećno riješio pomoću „Reumatana" svih bolova i da mi se čini, e je on doista od svih sličnih lijekova proizvodjen za to, da zatre mirne duše svakomu najtoplije preporučiti.

— Dragi prijatelju, — nagovori me neko jutro iza toga tajnik, — molit ću vas za veliku uslugu, koju mi bez sumnje ne ćete odbiti.

— Molim, molim, gospodine tajniče, — naklonim se ja, — u koliko do mene stoji, od srca rado!

— Vi ste potpuno ozdravili, je li?

— Dakako, gospodine tajniče, dakako!

— A eto, vidite, mene taj nesrećni reumatizam sve više muči, tako te mi je desna ruka malone posve ukočena te gotovo i pera ne mogu više da prihvatim!

— Upravo tako je bilo i meni, gospodine tajniče! Znadem ja, kakove su to užasne i nesnošljive muke! — uvjeravao sam ga ja.

— I zato vas najusrdnije molim, da mi za ovo nekoliko dana, dok se ne svrši nem lijećiti „Reumatanom" pomognete u poslu.

Trista gromova! Da mu pomognem u poslu, ja, koji sam u posljednje ovo vrijeme silno zaostao bio svojim vlastitim poslom, tako te i sam nijesam znao, kako da ga svladam!

— Znam, znam, da nijeste bez posla, — prekine me, kad sam mu onako daleka, ali posve ponizno stao nešto nabrajati, kako sam i sam preopterećen, — ali meni za volju učinit ćete i to, ta znadete, e ruka ruku mije. Ne bojte se, to će do toga trajati, te mi zato lako žrtvujete sat dva na dan. Ja ne mogu sam u uredu dospjevati, to nemam ništa proti tomu, ako rješavate kod kuće moje spise, kojih i onako nema osobito mnogo. Istina, nijeste vi jedini od činovnika ovdje u uredu, koji bi mogao da mi pomogne i koji bi si smatrao za čast, da mu povjerim svoj posao, nu medju nama govoreći, nemam ni u koga toliko pouzdanja, koliko u vas.

— Krasno i laskavo priznanje, istina, ali . . .

— Pa onda znajte, da imam kod unapredjivanja u viši plaćevni razred i ja riječ! Dakle prijatelje li? Da, da! Odmah ću vam poslati ono nekoliko spisa . . . . — i ne čekajući na moj odgovor ode uz kratak pozdrav iz moje sobe.

— Hu! Lijepo li sam nasjeo! Da radim kod kuće? I da žrtvujem svako veče uobičajenu „čašu vina", uz koju sam se s prijateljima zabavljao? Ta to je bio moj jedini odmor i zabava iza naporna dnevnoga rada!

Da onaj dan nijesam bio dobre volje, jasno je samo o sebi, ponajpače, što je bilo tajničkih nerješenih spisa gotovo više negoli mojih vlastitih.

Mora da sam mrk i namršten došao kući, jer je žena odmah navalila, što mi se je dogodilo u uredu.

Ja sam joj dakako iskreno očitova[o] svoje jade čvrsto uvjeren, e će i ona d[i]jeliti sa mnom moju nevolju. Ali dakako!

— I ti se još ljutiš i mrgodiš, je li? — ustobođi se ona preda mnom. — Gle[]daj ti nezahvalnika, koji ne mičeš glave od nosa! Tvoji bi drugovi igrali od r[a]dosti i hvalili se na sva usta, kad bi im gospodin tajnik izjavio, e uživa njihovo potpuno povjerenje. A ti? Tebi nije da[]kako stalo do unapredjenja, kao da be[]ze tkozna kakovu plaću, a dobro znaš, da jedva jedvice sastavljamo kraj s krajem. Da, da! I ti da si čovjek na mjestu! Lijenčina si, prava pravcata lijenčina! Gle[]daj druge, kako rade i rukama i nogama, da se podignu, a ti da ne mičeš ni malim prstom! Sad ti se eto prilika pruža lijepa zgoda, da pokažeš, što znadeš, umije[š] i možeš, a ti tu zgodu odbiješ od sebe! . . .

I ovako je išlo za čitavo vrijeme ručka, tako te sam jadnik ustao gladan od stola, što nostalom nije bilo prvi put u mom bračnom životu . . . .

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 28. studena 1915 | Broj 137.

Jugozapadna fronta čvrsto u našim rukama.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Pritisak ententinih četa u Macedoniji.

Pariz, 26. novembra. Vrhovno zapovjedništvo ententinih četa u Solunu priobćuje, da su Bugari usredotočili svoju glavnu silu protiv vojske saveznika, jer su ih austrijske i njemačke čete zamijenile u zaposjednutim mjestima.

Bugari imaju protiv Francuza 80.000 momaka sa veoma jakim topništvom. Francuska vojska pako uslijed slabih prometnih sredstava te nevremena ne može da bude primjereno opskrbljena. Dalje srpska vojska ne može ničim da pripomogne operacijama saveznika, radi česa je francusko zapovjedničko ozlovoljeno i razočarano, što ništa ne čuje o sudjelovanju srpske vojske.

Uzaludno naprezanje Francuza u Makedoniji.

Milan, 27. novembra. Iz Soluna se javlja dne 22. o. mj.: U posljednje su dane Bugari opet započeli veću akciju kod Crne rijeke do Gradskog. General je Serrail odlučio doduše, da se ne će upustiti u boj, dok ne stignu nova pojačanja, ali se čini, kao da neprijatelj ne će da njemu prepusti, da izabere vrijeme za boj. Četiri bugarske divizije vojuju protiv Francuza, koji su jedva jaki dvije divizije. Juriš je neprijatelja strahovit. — Dosada su Francuzi još mogli odolijevati, ali broj je iskrcanih četa premalen, a da bi ove mogle na dugo izdržati. Saveznici su se nadali, da će sudjelovati Srbija. Pukovnik je Popović ocrtao medjutim položaj srpske vojske i izjavio, da se svako srpski otpor razbija u materijalnim poteškoćama. Izvjestitelj „Corriere della Sera" napokon izjavljuje, da i onako loši položaj svaki čas može da postane katastrofalan s obzirom na pogibelj, što njemačke i austro-ugarske čete svaki čas mogu osvanuti pred četama četvornog sporazuma.

Nova srpska prijestolnica.

London, 26. novembra. „Times" javlja, da je izabran novom prijestolnicom Srbije grad Prizren. Potvrdjuju se glasovi, da će se srpska vlada povući u Elbasan u Albaniji.

Kralj Petar gost Nikite na Cetinju.

Sofija, 27. novembra. „Kambana" javlja iz Soluna, da je kralj Petar primio poziv crnogorskog kralja, da se preseli na Cetinje i da mu bude gost. Ministri će pratiti kralja.

Ententa.

Kičenerova maštanja.

Lion, 26. novembra. „Progres" javlja iz Atene: Kičener je pripovijedao u Ateni, da će Engleska podići do dojdućeg marča vojsku od četiri milijuna vojnika, a osim toga biti će joj moguće, da oboruža i opskrbi šest milijuna Rusa.

Englezka ne će intervenirati u Kitaju.

London, 26. novembra. Kolonijalno je vijeće pod predsjedništvom Sira Eduarda Grey-a zaključilo, neka Engleska ne intervenira u Kitaju i ne poduzme nikakvih koraka da zapriječi ponovno uspostavljenje monarhije. Taj će se zaključak naznaniti Japanu (Ovaj zaključak engleskog kolonijalnog vijeća može prouzročiti novo nesuglasje izmedju Japana i Engleske, čiji odnošaji u zadnje vrijeme nijesu odviše prijateljski, jer Japan smjera preko Kitaja na Indiju. Radi toga Engleska hoće radje, da se ojača Kitaj i time zapriječi Japanu, da provede svoje imperijalističke težnje na azijatskom kontingentu. Op. ur.)

Balkan.

Grčka ne će ništa poduzeti protiv Francuske.

Pariz, 27. novembra. Atenski dopisnik „Petit Parisien-a" imao je pogovor s grčkim ministrom predsjednikom Skuludisom o držanju Grčke prama saveznicima. U razgovoru izjavio je ministar predsjednik, da će Grčka i nadalje ostati neutralna te se ne će dati s nikakve strane i pod nikakvim uvjetom sklonuti, da sudjeluje u svjetskom ratu, jer se Grčka nije još mogla oporaviti od zadnja dva balkanska rata.

Što se tiče dobrohotne neutralnosti prama saveznicima, misli, da je Grčka dala najbolji dokaz time, što je dozvolila iskrcavanje i prolaz vojske, premda to nije u potpunom suglasju sa strogim pravnim propisima glede neutralnosti jedne države.

U slučaju, da bi si operacije savezničkih četa prenijele na grčko tlo, to bi za Grčka značilo aktivno sudjelovati u ratu te da se tomu izbjegne, morala bi se Grčku držati zaključaka haške konferencije i razoružati savezničke čete.

To je naravno samo teoretično razglabanje, koje mogu često promijeniti konkretne nužne okolnosti, koje su uvijek jače od svih pravnih pravila. Upravo ta izjava ministra-predsjednika prouzročila je nesuglasje izmedju Grčke i entente, te je na to ententa odgovorila blokadom zapriječiti Grčkoj gladom. Skuludis misli, da opazka entente, da je zaposjednućem nekih strategičnih točaka po grčkoj vojsci u okolici Soluna ugrožena vojska saveznika, ne odgovara faktima, jer saveznički ratni brodovi mogli bi u svakom slučaju zapriječiti svako operiranje grčke vojske.

Na svršetku pogovora dozvolio je ministar predsjednik, da dopisnik „Petit Parisien-a" izjavi, da će Grčka i nadalje ostati neutralna i da će tu neutralnost imati prama ententi a osobito pako prama Francuskoj dobrohotni karakter. U Grčkoj nitko neće se dirati u savezničke čete.

Izjave predsjednika rumunjske komore.

Bukarešt, 27. novembra. Predsjednik rumunjske komore, Perekyde, koji će u dogledno vrijeme stupiti u kabinet, rekao je na sastanku brojnih zastupnika liberalne stranke, da svi mjerodavni političari liberalne stranke odobravaju Bratianujevu politiku. Bratianu nije se obvezao napram nijednoj parlamentarnoj skupini. Vlada nije do sada mogla dati nikakvih izjava, jer se je morala bojati, da će Filipescu izdati tajne ovoj ili onoj ratujućoj sili.

Rumunjske uhode u Bugarskoj.

Bukarešt, 27. novembra. Prama ovamo stiglim vijestima, provela je sofijska policija kod inozemaca, koji stanuju u Sofiji, vlasti u dan pretrage, te je kod toga uapsila više rumunjskih podanika radi sumnje uhodarstva. Rumunjska je vlada poduzela sve korake, da se uapšenike pusti odmah na slobodu, jer da je sumnja neutemeljena.

Talijansko iskrcavanje u Albaniji započelo?

Milan, 27. novembra. Prema brzojavnim vijestima iz Rima, započelo je već iskrcavanje talijanskih četa u Albaniji.

Razno.

Joffre ne će da se žuri.

London, 26. novembra. Reuterov dopisni ured priopćuje iz Pariza pogovor generalisima Joffre-a sa španjolskim zastupnikom Salvatella. Joffre je medju ostalim izjavio, da on ne kani žuriti se sa daljnjim operacijama, jer hoće da štedi francusku krv, pa makar polagano napredovala akcija na zapadnoj fronti. Glede dogodjaja na Balkanu misli, da isti ne mogu ni najmanje uplivati na zapadno bojište. Njemačka mora svakako, da stigne u Carigrad prije saveznika, jer nema drugih pobjeda, kojima bi bodrila javno mnijenje u svojoj zemlji. I ako bi Nijemci došli u Carigrad, tim se ne bi svršila vojna na zapadu. To znadu i sami Nijemci, koji još uvijek drže pred našom frontom dvije trećine cjelokupne svoje vojske.

Središnjica novčanih zavoda i Hrvati.

Budimpešta, 27. studenoga. 25. o. mj. održane su u Budimpešti konferencije povodom osnovanja središnjica novčanih zavoda u ministarstvu financija izmedju ministra financija dra. pl. Teleszkya i zastupnika hrvatskih interesa. Konferenciji su prisustvovali sa strane hrvatske zemaljske vlade: odjelni prestojnik Mark Aurel Fodroczy, nadalje zastupnici tajni savjetnik grof Miroslav Kulmer, dr. Badaj i dr. Lorković, a iz krugova stručnih interesanata generalni ravnatelji dvorski savjetnici Krešić i Crnadak. „Kelati Ertesitö" javlja, da su u dvosatnom vijećanju s hrvatske strane predložena mišljenja, kakvi da se obzir stave, da uzmogne institucija biti prema hrvatskim potrebama, jednako u zakonsku osnovu, kao i u statute. Ministar je financija spremno pošao u susret ovim željama, te je u nizu važnih odredbi postignut posvemašnji sporazum, al je ministar glede drugih točaka još pridržao odluku.

Bombardiranje Gorice.

„Slovenec" donaša: Bombardiranje se je prama nacrtu usredotočilo u sreu grada i to od Korna preko Placute u ulicu Leoni, Tršćansku ulicu, grad i na Rafut. Na razne točke ovog pasa, padale su upaljive granate, kojima je bila svrha, da prouzroče općeniti požar. No malobrojnim goričkim vatrogascima uspjelo je, da ograniče požar. Izgorjelo je sjemenište, Volpichova i Baumanova kuća, srednji dio biskupije, Baderova velika zgrada do tla, trgovački dom i par drugih kuća. Pucalo se više ili manje u sve ulice. Vatrogasci su za bombardovanja neustrašivo vršili svoj posao, koliko je bilo moguće. I listonoše su vršili svoju službu medju najvećom vatrom.

Mislili smo da je dvodnevno bombardiranje prestalo, kad ti prošle subote opet počeše padati u grad najteže granate (28 i 31 cm) i to na Placutu. Jedna je udarila u sakrislanovu kuću i ranila njegovog sina, druga u kuću, kamo se sakrilo nekoliko ljudi, od kojih je pet ostalo na mjestu mrtvih. Dvije upaljive granate prouzročile požar u ulici Scala i zapališe Žgančevu kuću, koja je isto kao i župni stan izgorjela do tla. Od župne crkve izgorila je sakristija i propovjedaonica. Usred Placute učinile su granate strahovite jame, te je kamenje letilo naokolo kao lišće.

Blijedi, prestrašeni, tresajući se cijelim životom, bježali su ljudi u Alojzijevišće. Majke su stiskale u naručaju svoju dojenčad, koja je iznemogla, otvorala usta od gladi i žedje, jer dva su dana sakrivali po konobama i nijesu ništa jeli.

Grčka i Grci.

Dandanašnji grčki narod stoji u istom odnošaju prama starim Helenima, kaošto Talijanci ili Francuzi prama Rimljanima. Kao i Talijance veže i Grke zemlja sa davninom. Ali za to se ne može još kazati, da su Grci više Heleni negoli Francuzi Rimljani. Sve su današnje europske narodnosti posljedak dugotrajnog etnografskog razvoja, i koji je svršio potpunim spajanjem različitih elemenata u nov tip. Ne može se kazati, da su Bugari pravi Slaveni ali niti o Srbima ili Hrvatima, jer su i ovi narodi, kad su došli na Balkan, asimirilali urodjene narode. Tako ni Grci nisu Heleni, niti Talijani Rimljani.

I današnji Grci su kao i Rumunji donekle Slaveni i možda ne manje negoli ostali Slaveni Balkana. Slavenski seoci preplaviše, kako nam je poznato, sav Balkan ali je mogućna kulturna tradicija zapriječila poslovenjenje čitavog Balkana te vidimo, da su Slaveni zagospodarili tamo, gdje bijaše ova tradicija najslabija.

U Grčkoj su se dakle prilagodili Slaveni, kao i Germani u Italiji i u Franciji kulturnijim prilikama te se pogrčili. Ali mladi i žilavi narod širio se i plodio i približavao se svaki dan to više grčkom moru. Ova težnja Slavena za morem opaža se na čitavom jugoistočnom području i mi doživljamo baš u sadanje doba, kako svršava kod nas boj za Jadran.

Turska vlast, koja je na Balkanu uništila sve oblike kulturnog i državnog života, bila je u prilog mladim narodima bez kulture, koji su na taj način imali boriti samo sa iživljelim narodom i ne više sa jakom kulturom.

Ovaj proces je trajao na Balkanu još na svršetku prošlog stoljeća i bio bi doveo do većih posljedaka, da se nisu oslobodile pojedine narodnosti turske vlasti, koja bijaše ispremješala narode i ljude, dok su nove države sakupile istoimeno i istonarodno, privukle slično i odbile i prilično sebi tudje.

Ali bijaše i drugi razlog, da su Grci kasnije više odoljevali slavenskoj navali: Prva seoba Slavena u Grčku svršila je potpunom apsorbacijom Slavena. Jača kultura pobjedila je predstraže žilavog mladog naroda i samo ojačala i stekla si time veću otpornu snagu. I ovaj je put janjičarstvo zapriječilo naravni razvoj mladoga naroda.

Zbog toga imademo na Balkanu dvije neslavenske države: Rumunjsku i Grčku. U samoj Grčkoj imademo kao na čitavom Balkanu dva tipa: tip gradjana, koje je izašao iz kombinacije urodjenika, priseljenika i inih trgujućih levantinskih naroda i drugi tip, tip seljaka, koji je fizološki različit od gradjana.

Stari proces izmedju Slavenstva i helenizma nastavlja se u Grčkoj sada u novoj formi unutar naroda. Političke granice, koje je Turčin lišio Balkan, opet su uspostavljene i unutar državica samih nema više ili manje nacionalnih bojeva. U svakoj je državi zagospodario jedan narod. Ali dodir čovjeka sa čovjekom postao je u manjem prostoru češći i intimnije te je došlo do sakupljanja sličnih i do odbijanja različitih sila. Posljedak tog procesa bit će svakako izjednačenje naroda. Za sada medjutim izbijaju naravne protivštine gradjanstva i seljaštva na vidik te se može kazati, da je Venicelos zastupnik duševno jakog i ako manje iskušenog seljaka, koji ne pozna u svojim idealima mjere koji u svom beskrajnom optimizmu ne opaža pojedinih poteškoća, koje čine nemogućim obistinjenje narodnih težnja. Kralj si je naprotiv izabrao vješte, trezne i oprezne državnike iz redova gradjanstva, koji nemaju nemirne duše uvijek radinog i uvijek sa novim nacrtima zaposlenog Venicelosa, ali koji će svakako svojom pasivnošću izvući Grčku iz škakljivog po-

ložaja, u koju je zašla više zbog nestalnosti politike i političara nego li zbog pomanjkanja vještine tog ili onog državnika.

Politički pregled.

Energični nastup četvornog sporazuma imao je u Grčkoj donekle uspjeha. Grčka je, rekbi, pristala na sve zahtjeve sporazuma. Ali i ova je pobjeda veoma problematična, kad se pomisli, da je četvorni sporazum prije nekoliko sedmica zahtijevao ustup Grčke u rat i ispunjenje srpsko-grčkog ugovora. Danas su već Englezi i Francuzi zadovoljni, da im Grčka zajamči, da ne će ugrožavati vojske iskrcane u Solunu.

Da je Grčka pristala na posljednje zahtjeve sporazuma, možemo si razlagati time, da je Italija, koja je u tom ratu tražila samo način, kako bi na najjeftiniji način mogla doprijeti do ugleda i sile, bila spremna poslati vojsku protiv Grčke i zaposjesti Epir, za kojim čezne već dugo vremena. Osim toga bila bi svakako Italija zaposjela nekoje grčke ostrve u egejskom moru, a to nije bilo ni Grčkoj, a još manje Engleskoj po volji, koja posljednja ne želi, da se Italija ojača u istočnom Sredozemnom moru i da joj postane opasni takmac. Baš radi toga odlučila se je Engleska na ozbiljni korak u Ateni i uspjela je donekle, jer su u tom slučaju bili zaista interesi Engleske i Grčke zajednički.

Danas se otvara rumunjski parlamenat. Izmedju ministra predsjednika Bratianua i većine zbornice nije se postiglo sporazuma. Radi toga nije niti došlo do rekonstrukcije kabineta i čini se, da je Bratianu baš radi toga obolio. Dok je Bratianu u prvim mjesecima rata davao danomice izjave, da je Rumunjska spremna pristati u zgodno vrijeme uz ententu, ali kod toga uvijek izjavljivao, da nije nadošao još pravi trenutak i tako spretno zavaravao frankofilsko opće mnijenje, zašutio je iza ruskog poraza kod Gorlica i postao još oprezniji u svojim pogovorima, kad su Austrija i Njemačka sretno provele akciju na Balkanu. Danas se može kazati, da je Bratianu istotako prijatelj Nijemaca kao i Carp i drugi ozbiljni rumunjski političari i to se potvrdjuje i time, da je kralj, usprkos tomu, što je kod izbora sveučilišnog rektora u Bukareštu dobio frankofilski kandidat najviše glasova, ipak imenovao neutralnoga naučenjaka rektorom, da time oduzme ratobornoj stranci Filipescua i Take Jonescua jednu veliku potporu i to, sveučilište i mladež.

Danas je jasno, da stoji rumunjski kralj uz Njemačku te da je dao povjerenje onome čovjeku, koji ne želi ratnog sukoba. Prilike su dakle slične kao i u Grčkoj, samo da se u Rumunjskoj nije kralj nikad tako eksponirao, kao kralj Konstantin.

U Rumunjskoj igraju prama tome danas već sve stranke sa otvorenim kartama. Današnja će, čini se, sjednica zbornice biti burna. Možda da dodje do krize u kabinetu ili, što je još vjerojatnije, do odgodjenja parlamenta.

U Italiji očekiva se s nestrpljivošću zasjedanje komore. Povijestima iz ozbiljnih izvora ne čini se, da će Giolitlijeva stranka praviti poteškoća sadašnjoj vladi, jer ratno vrijeme nije za to primjerno. Svakako ne će biti Salandri ugodno, stupiti pred parlamenat praznih ruku i za to je dao zapovijed generalu Cadorni, neka se žuri. Socijaliste sakupljaju medjutim neumorno materijal protiv vlade, da bi osjegurali svoju stranku protiv svake eventualnosti ispadka rata. — S. V.

Žuta pogibelj.

Jedina svjetla točka u mračnom obzorju svijeta jest Kitaj, stara slavna Kina, zemlja naroda filozofa, dubokih mislioca i velikih pjesnika. Nijedan narod na svijetu ne zaslužuje imena mislioca i pjesnika osim kitajskog, koji se odrekao volje za silom, da može upotrebiti satove svog žića za svoj život. Mi svi u Evropi robovi smo opće žurbe, mehanizacije i makinalizacije života. Živimo, a ne znamo, da smo živjeli: trpimo i veselimo se, a od trpljenja i veselja ne preostaje nam skupocjena slika u refleksiji, koji bi mogli promatrati bez brige i prijekih misli i koja bi nam učinila smrt slatkom, kad bi kao zadnja sjena života lagano iščezavala iz našeg osjećanja.

Nema imperijalizma, nema militarizma, nema socijalizma i nema uopće nikakvog izma u Kini i kad bi ih imali, rabili bi za njih riječ staru 3000 godina čistog kitajskog korjena. Mandarin se klanja duboko sinu plavog neba, namjesnik se duboko klanja mandarinu, učenjak se duboko klanja namjesniku, a čovjek se klanja čovjeku preponizno i najvećim štovanjem i to je jedina dužnost, koju nalaže savjest u kulturi iskušanom narodu i prekršaj tog općeg uvjerenja ubija grješnika bez smrtne kazne. Imade nekojih stvari u svijetu, koje ne bi mogao počiniti najveći zločinac i kad bi mu to uspjelo živi bi to bio mrtvac. A imade li groznije kazne, negoli odgojiti čovjeka tako, da sagriješiv, ubije svoju dušu, i sav svoj život bude justiciran.

I taj narod ne teži za organizacijom. Organizacijom bi si stekao svaki dan svježe jaje i svom pasu ovratnicu sa bakrenom medaljom, a zato bi žrtvovao i slobodu umjetničke duše i svježost misli neznalice. Jer je vrijednija osebujnost nepismenog, nego li ropska naobraženost evropske civilizacije, a glupost neodvisna od predaje vrijednija od opće priznate ideje uredjenog družtva, koju svaki nosi kao opeku na ledjima, a da nije nikad imao namjere graditi kuću.

Kitaj izabrat će si sada cara. Genijalni Juangšikaj čeka ono vrijeme, da preuzme carsku čast, kad će to narodu biti svejedno, je li imade cara ili doživotnog presidenta. I Juangšikaj čeka velikim svojim taktom, da dodje onaj čas, kad će si staviti na glavu carsku krunu. Ali to će uslijediti tek onda, kad će se narod s tom mišlju tako sprijateljiti, da mu ne će smetati ni žalost ni radost — jer u Kini nije pristojno uzrujavati bližnjeg i kvariti mu radošću i žalošću živce — i kad će svaki Kitajac govoriti o pocarenju Kitaja istom hladnokrvnošću, kaošto kad kaže: prije deset godina brojio je svijet deset godina manje.

Kod ovakvih prilika, jasno je, da je osjećaj kitajskog državnika odviše fin i način života odviše promišljen i proračunan, da bi bila Evropa kadra razumjeti izazov Kitaja. Na drugoj strani je istina, da bi Juangšikaj imao više obzira prama zadnjem Kitajcu, negoli prama Evropi. Ipak bi i u tom bila obzirnost njegova odviše velika, da bi on izazvao rat. Trebat će se dakle još dugogodišnjih provokacija Evrope, dok će postati žuta opasnost zaista ozbiljnom. Ali onda značit će to obnovljenje Evrope i stari učitelj Kitaj selit će se u naše zemlje i učit će nas živjeti i živjeti bez .... kažimo bez Evrope.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 26. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa novoga.

Talijansko bojište.

Navalna djelatnost Talijana obuhvaćala je jučer čitavu primorsku frontu. Provale neprijatelja na naše pozicije na Mrzlom vrhu i južno tog brda suzbili smo djelomično u borbi na šake, djelomično pred našim zaprijekama uz veoma teške gubitke po neprijatelja. Pred tolminskim mostobranom zapriječilo je naše topništvo svaki pokušaj Talijanaca, da navale. I kod Plave navališe Talijanci bez uspjeha. Najžešći bijahu bojevi na goričkom mostobranu. Kod Oslavije krvavo odbiše odjeljenja 22. dalmatinske pješačke pukovnije šest neprijateljskih juriša. Ista je sudbina stigla i navale protiv Pevme i visina Podgore.

Gorički grad nalazi se trajno pod paljbom topništva teškog kalibra. U zračnom boju srušio je naš ljetelac neprijateljski dvoplošac prama San Lorenzo di Mossa, gdje je naše topništvo unistilo paljbom talijansko ljetalo.

U odsjekn doberdobskog zaravanka svršio je boj na sjevernom proplanku brda San Michele potpunim obdržanjem naše bojne fronte. Na južnom se je proplanku brda zapelo neprijateljsko navalno nastupanje već u našoj topničkoj paljbi.

Na tirolskoj smo fronti u Dolomitama osujetili pojedine pokušaje neprijatelja, da navali.

Srpsko bojište.

Položaj je u prostoru Čajnice i u Sandžaku-Novom-Pazaru nepromijenjen. Na Suhoj planini, na zapadu od Mitrovice, naše čete odbiše Srbe prama crnogorskoj granici. Broj se zarobljenika satomice povećava. U Mitrovici zarobismo od zaposjednuća grada dalje 11.000 vojnika i 3500 vojnoobvezanih gradjana. Kod Prištine zarobismo ponovno 800 momaka. I daleko iza fronte vojska pohvatasmo mnogo vojnika raspršenih.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 27. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Nema znamenitih dogodjaja.

Istočno bojište.

Nema ništa nova.

Balkansko bojište.

Austro-ugarske su čete pročistile područje južno Mitrovice do odsjeka Klina od neprijatelja. Broj Srba, zarobljenih kod Mitrovice i u varoši, povisio se za 1700. Zapadno Prištine zaposjele su njemačke čete visine na ljevom brijegu Sitnice i zarobile dalnjih 800 Srba.

Južno Drenice prekoračile su bugarske čete opću crtu Goleš-Stimlja-Jezerce-Ljubotin.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 27. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na fronti Iraka zadasmo 22. i 23. nov. znatne gubitke na mrtvacima neprijateljskim pojačanjima, koja su bila poslana uz zaštitu topova od deset ratnih ladja protiv naših promaknutih pozicija sjeverno od Korna i kod Kutelamare, te se na to povukosmo na našu glavnu poziciju. Neprijatelj pokuša, da svoju ofenzivu naprijed pomakne, ali ju naša protuofenziva osujeti, te zaplijenismo strojne puške, dva municijska voza i četvrto letalo. U odsjecima Anaforte i Ariburnu-a uništismo nekoliko neprijateljskih pozicija za strojne puške i hitala bomba, te ubismo prilično veliki broj neprijatelja u okolici pristajališta od Ariburnu-a. U Anaforti strijeljasmo na top velikog kalibra i na municijske vozove te ubismo cijelu poslužnu momčad i tegleću marvu.

Carigrad, 27. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja dne 26. novembra:

Fronta Iraka. Moćnom našom protunavalom pobijedismo jake neprijateljske čete, koje, kako javljeno, zaposjednuše naše promaknute pozicije zapadno Kut-el-Amare bile su našom žilavom navalom pobijedjene te se moradoše u razsulu povući prama jugu. Naše ih čete proganjaju.

Dardanelska fronta. Kod Seddilbahra traju topnički dvoboj i žestoke borbe lagumima. Neprijatelj je bezuspješno prouzročio eksploziju triju laguma, od kojih dva izvedoše reaktivni učinak na samog neprijatelja. Kod Anaforte nekoliko neprijateljskih oklopnjača i monitora pucaše bez učinka na naše pozicije. Naše topništvo pogodi neki monitor, koji se udaljio. U odsjeku Ariburnu-a zaposjednusmo dne 25. novembra iznenadnim napadajem veliki dio neprijateljskih strijelačkih jaraka. Naše topništvo pogodi neprijateljsku prevoznu ladju, koja pokuša približiti se obali.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 27. novembra. (D. u.) Izvještaj bugarskog generalnog stožera od 26. nov.: Nastavlja se s naše i sa savezničke strane proganjanje Srba prama Prizrenu i Ipeku. Zarobismo 3500 momaka i zaplijenismo 8 topova, pet municijskih vozova i mnogo materijala. Na pruzi Ferisović-Priština zaplijenismo tri lokomotive i 100 vaguna.

Opskrbljivanje četvornog sporazuma municijom.

London, 26. novembra. Municijski ministar posavjetovao se sa zastupnicima francuske, engleske i ruske vlade glede opskrbljivanja četvornog sporazuma municijom. Zaključilo se je, da se ententa ima jednolično opskrbiti municijom te zapustiti dosadašnji sistem.

Humoreska Ćića Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Dalje.)

Hu! Nije li to bilo ružno od mene i jesam li doista čovjek, koji može svojoj ženi otvoreno da pogleda u oči? I nema li ona potpuno pravo, da se s prezirom otkrene od mene? A svemu je tomu uzrok kleti taj „Reumatan“ i njegov tvorničar! Koji me je zao bijes bio naveo, da pišem zlokobno ono pismo, od kojega mi eto trista jada i muka ne samo u uredu nego eto i kod kuće!

Pa da doista nemam „šmole“?

Ne ću da vam spominjem, kako mi je srce žestoko udaralo u grudima, ne ću da navadjam, kakova su mi čuvstva osvajala nutrinju, kad sam se uspinjao stubama prema svom stanu, a još manje hoću da vam opetujem sve one riječi, koje sam onaj dan, a bome i kroz nekoliko dana izatoga — jer u našoj kući bjesni orkan obično dulje vremena — neprestano slušao, tek toliko spominjem, da su do mojih ušiju nekoliko puti doprle riječi „najnesrećnija žena“ i „najpodliji muž“, a čuo sam bome natucati nešto dapače i o rastavi braka. Nu, Bogu hvala, ostao sam do danas ipak živ i zdrav, ta čovjek sam zdravih živaca i zdravoga želuca.

Ljuto se medjutim varate, da su ovim orkanom prestale moje patnje. Hej, da je tako bilo kako bih bio srećan i zadovoljan! Ali dakako! Slušajte samo!

Da su me prijatelji u uredu i izvan njega radi onog mog pisma kroz dulje vremena svakom zgodom bockali i peckali, te da gospodin tajnik nije sa mnom osim „službeno“ razgovarao, napominjem tek onako nuzgredno. Sve bih to bio kako tako pregorio, da nije bilo nešto kud i kamo gorega i užasnijega.

A znadete li što? Evo!

Kakih četrnaest dana iza ovih nemilih dogadjaja stao me je i opet mučiti — reumatizam! Isprva sam mislio, da je to samo obmana i da su to posljednji tragovi i trzaji stare bolesti, no kruto sam se varao, jer su moji bolovi postajali od dana na dan sve nesnosniji. Istina, u nogama još nijesam osjećao toliko trganja, ali zato u desnoj ruci, da se sam mili Bog smiluj! Jedva jedvice sam držao pero u ruci, a posla bome preko glave, jer je jedan od mojih drugova pošao bio na dopust. Sva sreća, što sam prije nekoliko dana riješio bio sve spise gospodina tajnika, ta radio sam marljivo poput mrava katkad i do ponoći sve u nadi na skorašnje promaknuće, koje mojoj ženi nikako nije išlo iz glave. Nuzgredice spominjem, e mi se gospodin tajnik nije ama ni riječju zahvalio za moj trud.

Reumatizam! Dakle ni „Reumatan“ nije pomogao, premda je tvorničar u oglasu uvjeravao i priznanicama dokazivao, e je jedna jedina boca posve dovoljna ma za još tako zastarjelu bolest!

A gle, i ja sam napisao javnu priznanicu! Hu! Lijepih li stvari! Što će gospodin tajnik, kad i njega stane iza nekoga vremena iznova mučiti reumatizam. A tek moja žena, kad sazna za moju bolest! Pa da ne svisneš! Ta gle, koliko sam već jada pretrpio i nevolja prepatio kod liječenja svoje bolesti, a sad sam eto ondje, gdje sam bio u početku! Kako da ne bih očajao!

Uzalud sam se tješio, e je sadašnja bolest samo prolazne naravi. Dakako! Što dalje, to gore! Ruka kao da mi se sve više drveni, posao u uredu zaostaje i zapinje, ma kako se naprezao i uz najveću samozataju nastojao da radim. U nekoliko sam dana primio od gospodina tajnika pet ukora radi lijenosti, a dapače i isti gospodin me je predstojnik pozvao preda se i „ozbiljno“ me opomenuo, što mi se dosad još nikad nije bilo dogodilo.

Možete da si predočite, kako mi je bilo. A tako nikako nije dalje moglo da bude. Što da učinim? Da iskažem predstojniku ili tajniku golu istinu, njima, koji su čitali moju zahvalnicu u novinama?

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 29. studena 1915. | Broj 138.

Naše čete ulaze u Crnugoru.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Iz bugarsko-grčke granice.

Solun, 26. novembra. Saveznici nastoje u zadnje doba, da šalju čim prije i čim veći broj četa u vardarsku dolinu. Ove grozničave pripreme sustretaju u grčkim vojničkim krugovima ipak neko nepovjerenje i opće je mnjenje, da će poduzeće doživjeti usprkos prividno dobrim pripravama dosta razočaranja. Grčki štopski časnici svraćaju pažnju na teško pozicijono topništvo, koje su saveznici iskrcali u Solunu te izjavljuju, da jih neće moći upotrebiti. Ovi su topovi sa podstavkom teški 18 tona te je razumljivo, da jih nije moguće otpremiti dalje od željezničke stanice, jer nema dobrih cesta i mostova. Ako namjeravaju saveznici ustvariti sve preduvjete, da se može ove teške topove dovesti do željenog mjesta, imat će vanredno puno posla a nestat će im za to i vremena. I sav tren, kojim raspolažu saveznici, ne odgovara prilikama tla te će zapeti u tom br dovitom području. Ali saveznici ne plaše se troškova i to izlazi i iz činjenice, da se saveznici spremaju na prezimovanje. U tu se svrhu gradi u Solunu skladišta i barake, te sasma novi grad pred Solunom i materijal se u te svrhe kupuje uz najviše cijene. Parna ciglana, koja radi u Solunu, dobavlja cpeke u dostatnom broju ali za to fali drvo, jer je dovoz, nakon zatvora Dardanela, sasma onemogućen. U Solunu plaća se radi toga za drvo nečuvene cijene. Ali to ne smeta saveznicima. I u Mudrosu na Lemnosu izdali su vanredno visoke svote i u Solunu opetuje se taj postupak.

Saveznici nastoje, da zapriječe provalu Bugara protiv željezničke stanice Udova izmedju Demirkapua i Djevdjelija. Kad bi uspjelo Bugarima probiti na tom mjestu frontu saveznika, značilo bi to katastrofu za one čete saveznika, koje su napredovale prama sjeveru i koje stoje kod Krivolaka i kod Gradska. Danomice dovelo se na ogrožena mjesta nove čete te se alijirci nadaju, da će održati izabrane pozicije. Medjutim čini se, da je Bugarima uspjelo provaliti kod Valandova i osvojiti tamo nekoje važnije tačke. Iz Dojrana prevedeno je mnogo engleskih ranjenika u Solun. I u Dojranu i u njegovoj okolici moraju Englezi svladati mnogo poteškoća. Tu su ustrojili opsežni tabor ali nastoje uzaludno približati se neprijatelju sa teškim svojim topništvom.

Agenti venicelističke stranke obilaze vojnike te šire venicelističke nazore o bistvu neutralnosti. Osobito je jaka njihova propaganda u pričuvnim odjeljenjima vojske. Ali se ovdje misli, da neće uspjeti e pridobiju vojsku za Venicelosovu stranku. Vojska je sada više negli ikada odana kralju.

Srpska vojska ne postoji više.

Sofija, 28. novembra. General Bojadijev, zapovjednik prve bugarske armije, izjavio je u Nišu, da su dosadašnje operacije bugarske vojske sjajno uspjele te dogodjaji danomice potvrdjuju uspjehe bugarskog oružja. Srbi ne mogu više nigdje, da opskrbe svoja odijeljenja hranom i topništvom. Svi su putevi u Makedoniji prekinuti. Nema više srpske vojske te će istu sudbinu doživiti i saveznici Srbije.

Konac srpske vojne.

Amsterdam, 28. novembra. „Nieuw van der Tag“ piše raspravljajući o padu Mitrovice i Prištine: Time je zapravo svršena vojna protiv Srbije, jer nije došlo na tim mjestima do nikakvog Sedana.

Balkan.

Italija i Grčka.

Lugano, 28. novembra. Prije nekoliko dana čitalo se u talijanskim novinama članke pune radovanja, jer su saveznici odlučili blokadu Grčke. Sada su novine plašljive, jer je Grčka popustila zahtijevama sporazuma. U Italiji ne shvaćaju više vijesti iz Pariza i Londona. Kako se može još, nakon zadnjih dogodjaja, imati povjerenja u grčke državnike? Zašto nisu saveznici postupali brutalno i odlučno protiv Grčke, kako je baš Italija zahtijevala? Ali Italija sama ostaje dužna odgovor na veoma škakljiva pitanja: Što namjerava uopće Italija i kakve si je zasluge za sporazum stekla Italija na Balkanu? Nacijonalističke novine opetuju uvijek iste formule. „Idea nazionale“ piše; Italija bit će ili velika orijentalna sila ili će prestati biti velevlašću. „Popolo d' Italia“ zahtijeva jasne izjave o tome, jeli Italija potpisala londonski ugovor i kad će Italija Njemačkoj navijestiti rat. Ovi se zahtijevi ponavljaju danomice uz prijetnje. Dozvoljava vlada ove prijetnje ili ih želi? I „Avanti“ stavlja si to pitanje i piše, da upliv nacijonalista nije tako golem, kao njihova vika i da se njihove bitke biju u glavnome u kavani Aragno u Rimu. Ali oni imadu dar slutnje za promjene u političkoj atmosferi te ako sada napadaju prije slavljenu vladu Salandra-Sonnino, barem prividno, nije bez značenja, da se nalazi u dugom govoru ministra Orlanda u Palermu mjesto: Ljudi, koji nose odgovornost u Italiji, kolebali su dugo prije da su se usudili za taj korak, ali majski su dani povukli sa sobom i kolebajuće. To znači, piše „Avanti“, da vlada naprti ulici odgovornost za dogodjaje. Kad medjutim znamo, da su za majskih dana upotrebili u agitacijone svrhe sve činovnike ministarstva, nije moguće, da bi se moglo sada desiti nešto slična. Vlada bi valjda i sada rada, da ju opet ulica nato prisili. Moguće je medjutim i to, da se vlada nalazi u takvoj neprilici, da zapravo nezna, što ima učiniti. Nešto slična desilo se u povijesti više puta.

Nova nota entente Grčkoj.

Atena, 28. novembra. (D. u.) Havasova agencija javlja: Izaslanici četvornog sporazuma predaše jučer prijepodne grčkoj vladi novu zajedničku notu, koja je priložena noti predanoj zadnjih dana. Nova nota ustanovljuje tačno materijalne odredbe, koje države četvornog sporazuma prama ugovoru očekuju od grčke vlade i glede kojih principijielno vlada već suglasje. Četvorni sporazum drži, da se grčka vlada neće oprijeti praktičnom provedenju, osobito poslije dobrohotnih mjera poduzetih od saveznika prama grčkoj trgovini, kojoj je osigurano svako olakšanje i izvažanju grčkih produkata. Nakon posjeta izaslanika, ministar-predsjednik Skuludis imao je pogovor s kraljem. Držalo se je i ministarsko vijeće.

Grčka će ipak razoružati srpske čete.

Bern, 27. novembra. Haški dopisnik „Neue Zürcher Zeitung“, koji je obično dobro upućen u diplomatske dogodjaje entente, javlja: Grčki su poslanici u Parizu, Londonu i Rimu obnovili izjave o izvjesnoj oblici, da će Grčka razoružati svakako srpsko odjelenje, koje bi prestupilo srpsko-grčku granicu eventualno i silom.

Ententa.

Pomoć Australije.

London, 28. novembra. Reuterov dopisni ured javlja iz Melbourna: Australska je vlada zaključila, da će poslati osim već organiziranih odjeljenja još 50.000 novih vojnika na ratište. Pomoćni će dakle zbor Australije u lipnju doseći 300.000 momaka.

Francuska vlada pod pokroviteljstvom.

Pariz, 28. novembra. Predsjedstva obiju komisija za spoljašnje stvari senata i zastupničke zbornice imala su prošlog utorka zajedničku sjednicu, kojoj je predsjedao Clemençeau. Nakon dugog razmotrivanja položaja na Balkanu, odlučilo se sporazumno, da se ustroji prama dogovoru izmedju komisija obiju zbornica posebni kontrolni odbor, koji bi imao nadzirati rad vlade i njezine mjere.

Ruske mjere protiv Njemaca.

Stockholm, 28. novembra. Novi ministar poljodjelstva odredio je, da se odmah obustavi rad u poznatim društvima Waldhoff-Pernau i Sudowagon, jer su dionice u njemačkim rukama. Istotako je stavljena po zapor poznata moskovska velika tvrtka Tillmanns.

Izvidnička služba.

Prigodom borbe koja se vodila od 13. do 18. februara sjevero-istočno od X-a, poslan bje jedan domobranski razvodnik na jednu osvojenu uzvisinu kao doglasnik (Fernsprecher), kojom se je prigodom osobito istaknuo. Akoprem je u blizini mu nalazeće se pješaštvo bilo prinukano, da se uslijed žestoke vatre neprijateljskih teških topova, povuče natrag, ustrajao je spomenuti razvodnik. usprkos žestoke granatne vatre, na svome mjestu i davao nesmetano važne dojave dalje. Kada je opazio, da je osamljen, javi to odmah dalje sa riečima: „Ja ostajem, dok ne padnem!“ Konačno je padom jedne granate, koja se rasprsnula u njegovoj blizini, bio zatrpan sve do vrata, što je takodjer dalje javio. Jedna u pomoć mu poslana trupa, teškom ga je mukom izbavila, iz nesnosnog položaja. Kada je jošte bio do koljena zatrpan, poslužio se je aparatom za dojavljivanje i javljao daljnje važne vijesti. Za svoju hrabrost i ustrajnost dobio je željezni križ za zasluge.

Kada je na 3. novembra 3. vod 9. satnije jedne pričuvne pješačke pukovnije navalio na francesko selo X, nabasao je na bojnom polju na mnogobrojne po neprijatelju vješto razapete bodljikave žice. Ova zapreka nije smetala samo napredovanju čitave bojne linije, već je prijetila i pogibao, da će biti čitava fronta potisnuta iz svog pravog položaja, budući su žice bile postavljene koso. Bez ikakove posebne zapovijedi skočio je jedan bojovnik sam naprijed, te je svojim škarama za rezanje žice, krčio prolaz, tako da su mogli njegovi drugovi nesmetano napredovati. Kod svake žične ograde, kojom je imao vod proći, on je postupao istim načinom. Žestoka vatra, koju je neprijatelj prema njemu upravio, nije ga niti najmanje smetala, kao niti zuj naboja iza njega, koji su poticali od njegovih vlastitih drugova, koji su pače na njegov vlastiti poziv neposredno preko njega pucali. K uspjehu navale mnogo je doprinesao ovaj neustrašivi i požrtvovni borac.

* *
*

Isto je tako svoju srčanost pokazao i neki 17-godišnji dobrovoljac. Na 1. januara u 8 sati na večer izaslana bje izvidnica od 6. satnije jedne pješačke pukovnije sa tom zadaćom, da istraži, kakove se trupe nasuprot bataljunu nalaze. Položaj neprijatelja bio je neko 600 metara od satnije udaljen. Zemljište bilo je dosta grmovito, nu vedra i jasna noć — bio je baš pun mjesec — silno je otešćavala napredovanje izvidnice. Kada se je izvidnica približila neprijateljskim streljačkim jarcima, na daljinu od 150 metara, i ustanovila, da su isti zaposjednuti, naloži vodja, razvodnik, kojega, da se je vec resio željezni križ za zasluge, da se izvidnica sklone na sigurno mjesto. Na to se dobrovoljac javi jedan od vojnika, da će ići dalje šuljati prema neprijateljskom položaju, dočim se ima izvidnica služiti zaledjem. I on se doista oprezno došulja sve do prsobrana šanaca, odakle je mogao razviditi neprijateljske straže i slušao kako se ostali vojnici zabavljaju. Nedaleko od sebe opazi on u streljačkom jarku pušku i raznu ostalu vojničku opremu. Dalje napredovati nije bilo moguće, jer je bio sam. Osim toga primijetio je i glasove, koji su mu se približavali. Konačno se odluči i uze sve predmete, te se istim putem, kojim je i došao odšulja oprezno natrag k svojima. Puška, koja mu je pala plijenom bila je nabita, a magazin bio je napunjen sa dum-dum nabojima naopasnije vrsti. Ovim odvažnim činom spomenutog dobrovoljca, ponovno je dokazano, da se Englezi usprkos zabrane služe ovim nabojima.

* *
*

Mjesto Z. bilo je trajno zaposjednuto po jednoj franceskoj straži, koja si je odabrala svojim sedištem jednu rpu drva visoko na briegu, koji je bio udaljen od prilike 100 metara od franceskih položaja. Ovu stražu je trebalo maknuti, što se ali moglo učiniti tek pod okriljem tamne noći. Za izvršenje ove zapovjedi jave se trojica hrabrih vojnika, jedan podčastnik, jedan razvodnik i jedan momak. Mučni je to bio posao, jer je trebalo nekih 600 metara oprezno se verati na strmu uzvisinu, na koju su konačno sretno prispjeli. U to se nenadano razvi s lijeve strane izvidnici žestoka vatra, a ubojiti su naboji padali u njezinoj neposrednoj blizini. Nu ona se poradi toga nije niti najmanje smela, već je mirno čekala na svršetak ove vatre, te se odputila dalje svojm putem, da izvrši nalog. Napokon stigoše na metu, do hrpe drva. U tren oka planu vatra, a momci se strjelovitom brzinom sklonuše natrag u tamu. Bilo je skrajnje vrijeme, jer su već praskale neprijateljske puške, nu bez cilja, dok su oni iz sigurnog zakloništa sipali ubojitu vatru na siguran cilj. Drva su izgorila do temelja, a pucnjava je sa onog mjesta konačno prestala. Nakon kratkog vremena vrati se izvidnica sretno i zadovoljno natrag u svoj logor, jer joj je zadatak bio ovjenčan podpunim uspjehom

Nestašica krmiva.

U općoj nestašici ljudskih hraniva skoro smo zaboravili, da polagano ponestaje i krmiva.

Do sada su, na žalost, mnogi naši gospodari hranili mladu stoku takovim krmivima, koja su bila odredjena kao ljudske namirnice. Razlog dakako je ležao u prvom redu u tome, što gospodari znadu, da se mlada stoka mora hraniti krepkim krmivima, ako se želi uzgojiti dobru stoku, a drugih krepkih krmiva nijesu mogli nabaviti, pa su upotrebili ono, što su imali u svojoj kući. Drugo je gospodare na taj postupak nagnalo i to, što su kalkulacijom došli do toga, da u preradbi unovčuju svoje gospodarske plodine daleko bolje nego nepreradjeno. Nerazmjernost maksimalnih cijena pojedinih produkata, kojih je iskon isti samo u obliku proizvodnje su drugačiji, nijesu uvijek stajale u skladu, a to valjda zato, što te cijene nijesu izračunavali gospodarski stručnjaci i što se cijene nijesu uspoređivale u svojoj bitnosti.

Prema mjerodavnim informacijama obilije naš narod uslijed zabrane klanja mlade stoke, više mlade stoke nego u normalno doba, pa je zato i potreba na krepkim hranivima daleko veća nego u normalno doba. Budući pak u prometu nema običajnih krepkih krmiva, to je narod pod utiskom gore spomenih nerazmjernosti cijena posegao i za takovim hranivima, koje bi došle u obzir do aprovacije. Potrebne bjelančevine, lako probavljivi škrob, mast, koje nalazimo u prodajnim krepkim krmivima dolazi naše gospodare jeftinije potrošnjom vlastite proizvodnje, nego li eventualnom kupnjom krepkih krmiva, kojih u ostalom nema i ne znaš, gdje da ih kupiš.

Osobita poteškoća nastala je za prehranu stoke još i time, što je ponovno stavljena berba kukuruze pod odsvojnu zabranu, za koju se obećala slobodna manipulacija. Osobito je težak udarac za stočare, što ne smiju upotrebljavati kukuruz za prehranu stoke, a baš taj je u velikoj mjeri služio i to svrhe kod mnogih malopos jednika. Nema sumnje, da je nestašica krepkih krmiva teška i osjetljiva rak rana za naše stočare. Zato nas ne

č udi, što čujemo, da su mnogi makar i ned ozvoljeno pohranjivali žitarice, koje se bil e odredjene za prehranu ljudstva, jer bi inače imali osjetljive gubitke u svom gospodarstvu.

Svakako treba na ovu okolnost misliti, a napose trebala su gospodarska društva staviti mjerodavnim čimbenicima shodne predloge u kojima ih se trebalo upozoriti, da treba brigu posvetiti da se ovim poteškoćama pravovremenom stane na put.

Tko će štetu imati kroz to? Nitko drugi nego opet gospodar, a bez vlastite krivnje! — „H. L."

Financijalna neprilika Italije.

Grof v. Voltolini piše u „Neues Wiener Tagblatt" o financijalnim neprilikama, koje preživljava Italija uz neuspjele ofenzive. Državni bonovi izdani od 4. januara do 31. jula pali su od 104·63 (1910.) na 96·97 (1914.), Banca d' Italia stajala je 1911. još 1496, a sada 1340, Banca di Roma u istom razdoblju pala je od 108 na 92. Sličnu sliku daju nam i ostali vrijednosni papiri (izim metalurgičnih), a osobito time tangirane su mnoge banke i provincijalne katoličke banke.

Italija povlači 75 posto ratne dobave iz inozemstva, pa je zato vjerojatno, da se je zlatno pokriće pogoršalo. Cirkulacija nota iznaša 4,,212,888.808 lira, a i to je povišeno daljnjom emisijom, nu koliko, to se ne zna, ali se cijeni v 6—7 milijarda lira. Iz tih rezerva i pa sivne bilance nastao je disagio talijansk valute. Voltolini veli, da je bilanca trgo vačka uvijek bila pasivna, ali da se ta pasivitet nije tako osjećao, jer je mnog novaca prometom stranaca opet unišlo a budući to sada nije, to se osjeća ta manjak na tečaju mjenice. Surovina za municiju dolazi iz inozemstva, žito iz Rumunjske i Rusije je izostalo, ugljen je trostruko skup kao prije, pa je zato za više od 20 posto pala vrijednost talijanske valute i ne može se opet popraviti.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Talijanci nastaviše svoju navalnu djelatnost na cijeloj primorskoj fronti. Njihova sada kao i prije uzaludna naprezanja jučerašnjeg dana stala su ih osobito velike krvave žrtve. Najljući bje boj na goričkom mostobranu a poimence kod Oslavije, gdje neprijatelj pokuša neprekidnim napadajima se uvijek i opet svježim jakim silama da se probije uzduž ceste. Za kratko vrijeme bje glava sjevjerno istočno mjesta u rukama neprijatelja. Iza žestoke vatre našeg topništva naše čete zauzeše opet na juriš sve prijašnje jarke. I u južni dio podgorske pozicije prodriješe Talijanci, ali bjehu opet izbačeni i progonjeni najuspješnijom paljbom. Polje je pod mostobranom pokriveno neprijateljskim lješinama; kod same Oslavije leže preko tisuće. Na rubu dobrdobske visoravni Talijanci se ograničiše na neki nasrtaj jugozapadno sv. Martina, koji odbismo. Bezuspješne bješe takodjer sve navale u sjevernom soškom odsjeku, tako kod Zagore, Plave, protiv nekoliko mjesta tolminskoga mostobrana, protiv Mrzlog Vrha, gdje leže pred našom frontom 400 mrtvaca, te na poziciju Vršića. Položaj je dakle nepromijenjen te soška fronta čvrsto stoji u rukama naših četa. Na tirolskoj granici odbismo krvavo navalu na naše pozicije na zapadnom obronku Monte Piana i kod Schluderbachowog pograničnog mosta.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete, koje se bore na sjevernoj granici Crnegore, baciše su juče neprijatelja preko metalškog sedla. I područje na granici kod Čelebića, pročišćeno je od neprijatelja. Austro-ugarska kolona prodirajuća iz Mitrovice dostigla je na cesti. koja vodi u Ipek, crnogorsku granicu. U tom smo prostoru zarobili opet 1300 Srba.

Bugari su zaposjednuli Goleš-brdo, jugozapadno Prištine te visine zapadno Ferizovića.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Istočno bojište.

Sjeveroistočno Baranovića suzbili smo ruski nasrtaj.

Balkansko bojište.

Nastavlja se progon. Jugozapadno Mitrovice zaposjednut je Rudnik. Zarobili smo 2700 Srba i zaplijenili mnogobrojno ratno orudje.

Bjegom oskudnih ostataka srpske vojske u albanske planine završene su velike operacije protiv Srba. Najbližnji je cilj tog poduzeća, da se otvori slobodan put u Bugarsku i Tursku, postignut. Više negoli 100.000 momaka, gotovo polovica srpskog vojništva, zarobljeno je i nepregledni su njegovi gubici u boju i uslijed uskoštva. Oteli smo topove, od kojih i teške a nepregledan broj ratnog orudja. Gubici su Njemaca veoma umjereni. Od bolesti nisu čete uopće patile.

Vrhovna vojna uprava.

Rumunjski parlamenat. Prijestolni govor.

Bukarest, 28. novembra. Redovito zasjedanje rumunjskog parlamenta otvorilo se danas. U prijestolnom je govoru kralj izjavio, da širenje rata i ustup novih država u rat nalaže parlamentu dužnost, da se združi za obranu velikih interesa. Kralj je izrazio nadu, da će parlamenat ispuniti sve potrepštine vojske, na kojoj sloni ugled rumunjske države.

Engleska i Francuska spremaju iznenadjenja u Macedoniji?

Pariz, 28. novembra. Solunskom je suradniku parižkog „Petit Parizien-a" izjavio neki član srpske vlade, da je Asquith brzojavno priopćio srpskoj vladi, da je Engleska odlučila nastaviti svoje ekspedicije na Balkanu. Francuzka i Engleska spremaju iznenadjenja na Balkanu, što će se domalo uvidjeti.

Grčka povlači vojsku sa Soluna.

Pariz, 28. novembra. Parižki listovi donašaju vijesti iz Atene, prama kojoj se je grčka vlada izjavila, da će povući cijelu vojsku sakupljenu oko Soluna, koje je tobože ugrožavala ententine čete. Ta će se vojska prenijeti u sjevernu Makedoniju i u Epir. Skuludis je nadalje ponudio Kičeneru sve pogodštine za ekspedicijski zbor. — Decuys Cochin je već odputovao grčkom krstaricom „Helle" u Mesinu.

O zajmu entente Grčkoj.

London, 28. novembra. U donjoj je kući Grey bio upitan, da li su saveznici dali Grčkoj od početka rata dalje kakav predujam odnosno obećali. Grey je odgovorio, da na ovo pitanje za sada ne može dati razjašnjenja, jer je neprilično razpravljati o financijskim transakcijama izmedju Englezke i njezinih saveznika sa neutralnim zemljama. Uopće ne može momentalno dati nikakve izjave glede grčkog pitanja.

Gospojinsko pomoćno društvo „Crvenog Križa"

Podružnica Pula

Poziv!

Naš je Premilostivi cesar i kralj već od nekoliko godina ovamo sa zahvalom otklonio svečanosti, što se ih je češće priredjivalo Njemu u čast, te je mjesto toga izrazio želju — plemeniti izraz Njegovog velebnog čuvstva — da bi se troškovi za ove svečanosti darivale „Zakladi za našu djecu", dakle u korist one naše djece, za koje tako živo kuca srce najplemenitijeg izmedju svih Vladara.

Upravo sada, nakon pet četvrtgodišta ljute borbe, najžešće što ju svijet spominje, mnogi i mnogi je već otac obitelji pao od udarca neprijateljske kruglje i više negoli jedno dijete lije gorke suze za ljubljenim roditeljem, kojega nikada više vidjeti ne će.

Do malo dana narodi će Monarhije slaviti 67. godišnjicu vladanja svojeg ljubljenog Vladara. Naši će je hrabri vojnici proslaviti na bojnim poljanama izmedju gruvanja topova, a naši će ju muževi i žene proslaviti u domovima svojim gorljivo moleći se za slavu i pobjedu onoga, koga nazivlju Vladarom mira.

Bučne svečanosti, povorke i rasvjete nijesu nama ovdje moguće radi ratnog stanja i baš za to naumili smo, da na drugi način proslavimo ovaj svečani dan našeg sijedog Vladara, uvjereni, da radimo posve u smislu namjera Njegovog Veličanstva.

Mjesna podružnica „Crvenog Križa" uzima zgodu, da prigodom svečanog dana Njegovog Veličanstva priredi sabiranje u novcu za one sirote, kojih su očevi junački pali na bojnom polju za čast i opstanak Austro-ugarske monarhije.

Na taj način, vršeći dužnost zahvalnosti i priznanja, mislimo, da ćemo doprinijeti ove godine najprikladniji i najugodniji čin poklonstva, zaštitniku siromaha i djece, našem Premilostivom Vladaru!

Muževi i žene Pule!

Mjesna podružnica „Crvenog Križa" na Vas upravlja poziv:

Sjetite se sirota naših vojnika!

Znajte, da junaštva na fronti zahtijevaju i od Vas, koji ste kod kuće požrtvovnu i dragovoljnu suradnju. Olakšajte dakle sudbinu sirota naših junaka bogatim darovima.

Dne 26. ovoga mjeseca mjesna podružnica „Crvenog Križa" razaslala je i ispostavila posebne škrabice sa natpisom:

„Za sirote naših vojnika prigodom proslave nastupa Njegovog Veličanstva na prestolje" te će se ovo sabiranje zaključiti dne 3. decembra.

Gradjani i vojnici, žene i djevojke sviju staleža!

Sjetite se ovih dana sirota onih junaka, koji su žrtvovali život svoj, da nas obrane od mnogobrojnih neprijatelja. Pokažite sirotama, da mi smatramo njihove roditelje kao svoju braću i da sada vršimo našu bratinsku dužnost.

Doprinesite bogate darove ovom sabiranju, pa će vam naplatiti Zaštitnik malenih i siromašnih na nebu!

PULA, novembra 1915.

Predsjedništvo.

Humoreska Čiča Jose.

Kako sam liječio svoj reumatizam.

(Konac.)

Istina, danas razabirem, e bi taj put najzgodniji bio, ali u onaj čas ne bih toga učinio ni pod živu glavu, jer sam bio uvjeren, e bih sam sebi bio pljunuo u obraz i nakopao si na glavu nečuvenu sramotu, koje nikako ne bih mogao bio da podnesem. Ili da se povjerim liječniku, jedinomu liječniku u našem gradiću, koji mi je onomadne posprdno spomenuo bio „Reumatan". Ne, nikako ne, pa bilo što bilo!

Sve su dani bili jedni od najtežih u mom životu. Trpio sam i tjelesno i duševno. Vjerujte mi, da je bilo časova, kad se posve ozbiljno pomišljao na to, da se ubijem i učinim kraj jadnom svom životu.

No prije negoli ću to učiniti, odlučio sam se bio u onoj svojoj očajnosti još na jedan korak, korak nada sve odvažan — povjerih se ženi.

Onoga dana ne ću nikad zaboraviti, pa živio dugo poput biblijskog Metuzalema. Orkan, orkan, kakova još nije bilo u našem veoma često uzburkanom mom bračnom životu. Ali ovaj put sam bio i ja nešto odrješitiji te spomenuh, e ću se moliti bolesti radi za umirovljenje.

Još bijesniji orkan, no ne nadugo, jer sam ovaj put ustrajao u svojoj odriješitosti, čemu se i danas još čudim. Ta radilo se je o „biti ili ne biti"! Silno sam se presenetio, kad je moja žena iznenada ušutjela. Mora da se je veoma pobojala, e ću se doista dati umiroviti, — sad. kad bih po njezinu mnijenju imao da budem unapredjen, — a nijesam imao gotovo ni polovicu službenih godina.

Posljedica toga bilo je i opet vijeće s punicom, a posljedica toga vijeća — novi nekakovi oblozi kao lijek proti reumatizmu. Te sam obloge strpljivo podnašao, pogotovo što nijesu bili ljuti poput onih od gorušice i što su mi ih stavljali tek prieko noći, a što je glavno i smio sam da uživam alkohol i jedem mesnata jela, a ne kao ono prvi put. Koristili mi dakako ti oblozi nijesu mnogo, tek u toliko, što su mi ublaživali bolove.

Tko zna, kako bi se bila čitava ta stvar opet riješila, da nijesam iznenada bio premješten „ureda radi". Kako sam kasnije čuo, bilo je to maslo gospodina tajnika. To me je premještenje u prvi mah zateklo kao grom iz vedra neba. A tek moju ženu! Dakako da sam svu krivnju morao da nosim i opet ja, jedini ja! Činilo mi se je, da, iz riječi moje žene razabiaro sam, e je rastava našega braka posve gotova i sigurna stvar.

Da, da, bio sam premješten iz gradića, gdje sam od mladosti službovao, u nekakovo neznalno mjestance. Kako je to, može da shvati tek onaj, koji je sam to nevolju doživio.

Ali što sam mogao? Teška srca pođjoh na ono odredište. Po običaju je dakako orkan u našoj kući već odavna bio zapuhao i žena je pošla sa mnom, a „dok se privikne", uzela je sa sobom i svoju majku.

Iza svih onih jada i nevolja danas mi je prilično ugodno. Povjerivši se ovdješnjemu liječniku, nestalo je doskora moga reumatizma, na koji me uz opisane i mnoge još ine zgode i nezgode sjeća danomice i moja gospodja punica, koja se je kod nas trajno nastanila, jer da joj se ovdje veoma svidja, a usto da joj sve nikako ne da, e se odijeli od svoje kćeri jedinice.

Prije nego svršim, spomenut ću još i to, da se je gospodin tajnik ipak oženio. Njegova ga vjerenica nije bila ostavila, što uostalom nije ni čudo, jer svaka žena voli da ima ma i reumatičnoga muža, nego da bude bez njega, a pogotovo u ovom slučaju, jer je gospodin tajnik bio dobra „partija", pak je bez ikakova straha mogao da ima još i nekoliko drugih bolesti.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 30. studena 1915 | Broj 139.

Bugarska vojska pred Bitoljem.

Sa bojnih poljana.

Promjene u francuskom i ententinom vrhovnom vodstvu.

Kopenhagen, 29. novembra. „National Tidende" dobiva iz Pariza ovu vijest: Joffre ne će ostati dulje generalissimus francuske vojske. Biti će imenovan predsjednikom sveopćeg ratnog vijeća ententinih vlasti. Kao njegovi nasljednici imenuju se Foch i Petin.

London, 29. novembra. U gornjoj kući na upit, hoće li sve engleske i francuske čete na zapadnoj fronti zadobiti samo jednog vrhovnog komandanta, odgovorio je Asquith, da se takva mjera nije pronašla potrebitom i shodnom.

Ruska vojska u Besarabiji.

Stockholm, 29. novembra. Vijesti rumunjskih listova o broju ruskih četa, što se navodno nalaze u Besarabiji i u Odesi i koje bi imale što prije odputovati protiv Bugarske, pretjerane su. Mora se znati, da takvih vijesti šire samo one novine u Bukareštu, koje su rusofilske i to sasvim tendencijozno, da bi djelovale na Bratianov gabinet. Ali je njihova zla namjera sasvim prozirna, te se mora staviti veliki upitnik o istinitosti njihovog pisanja.

Dopisnik lista „Vossische Z." javio je još pred nekoliko sedmica, da se u djelokrugu 7. i 8. ruskog zbora nalazi pet tabora za izvježbanje narodnih ustaša i to u Odesi, Kičinevu, Tiraspolu, Reniju i Ismajilu. Sam ih je car ovih dan nadzirao. Njihov je broj iznašao sredinom novembra za stalno samo 150.000 ljudi. K njima pridošlo je istina mnogo donskih kozaka, ali u to par dana, što je od tada prošlo, mogla je ova sila porasti najviše na 350.000 ljudi. Ni ti nemaju dosta artilerije i municije. Vijesti o milijunima ruske vojske u Besarabiji prosti su bluff.

Rat na Balkanu.

Ruska ekspedicija protiv Bugarske i Turske.

Milan, 28. novembra. „Secolo" javlja iz Rima: Sonnino imao je jučer na Konzulti pogovor sa ruskim poslanikom. Kažu, da se raspravljalo o predstojećoj balkanskoj ekspediciji Rusije. Potvrdjuje se vijest, da je ekspedicijona vojska sada potpuna te da će Ruska u kratko vrijeme navaliti na Turke i Bugare. General Kuropatkin, koji je vrhovni zapovjednik vojske, boravi u Tašbunaru. Izmedju Izmaila i Kilije imade sada 150.000 momaka, 100.000 nalazi se kod Odese.

Talijanske namjere na Balkan.

Basel, 28. novembra. „Baseler Neueste Nachrichten" donose iz Rima: Talijanska balkanska akcija ograničit će se na Albaniju, jer Grčka i Bugarska imadu posebne namjere na ovo područje. Pošto iziskuje takav ekspedicioni zbor pet puta više žrtava negoli isti zbor na domaćoj granici, osobito što se tiče trena, razumljivo je, da ne može ovaj zbor biti odviše brojan.

Bivši narodni zastupnik Ciraolo raspravlja o tom pitanju u dugom članku u „Messagero" i dolazi do zaključka, da Italija nesmije dijeliti svojih sila. Italija nesmije izostati kod balkanske ekspedicije ali opseg ovog sudjelovanja mora biti odvisan od potreba na soškoj fronti.

Centralne vlasti.

Car Viljem u Beču.

Beč, 28. novembra. (D. u.) Car Viljem prispio je u 11 sati prijepodne u Beč, da posjeti cara Frana Josipa. Na kolodvoru primljen je od prijestolonasljednika nadvojvode Karla Frana Josipa i od nadvojvode Frana Salvatora i Karla Stefana. Car Viljem odvezao se uz neopisivo oduševljenje naroda u Schönbrunn, gdje se je svratio kao carev gost u Schönbrunnskom dvorcu. Sastanak vladara, koji se nisu vidjeli, nakon što je buknuo svjetski rat, bio je veoma srdačan. Monarhi nisu mogli zatajiti svog ganuća. Car Fran Josip odveo je svog visokog gosta u odio za gostove. Kratko vrijeme iza dočeka bio je intimni ručak, kojemu su prisustvovali monarhi i naš prijestolonasljednik. U čitavom gradu vlada veliko oduševljenje. Grad je sav okićen zastavama.

Nova vojnička osnova u Ugarskoj.

Budimpešta, 28. novembra. (D. u.). Izmedju zakonskih osnova podnešenih pri sastajanju parlamenta ima i prijedlog honvedskog ministra, kojim se, s nekim ograničenjima, pripušta, da se zatraži za neke stalne radnje u inozemstvu, koje su spojene s ratom, radnike izmedju 50 i 55. godina.

Politički pregled.

Stalno je, da će neprijateljsko novinstvo tumačiti pohod cara Viljema u Beču na svoj način, akoprem neće iz pisanja bečkih novina ništa saznati, osim toga, da je car prispio u glavni naš grad, posjetio cara i bio primljen od pučanstva velikim oduševljenjem. Moramo priznati, da i mi sami ne znamo ništa o značenju tog posjeta, o kojem kaže službeno izvješće, da ima intiman karakter to je, da je više namijenjen časnoj osobi našeg vladara negoli vanjskoj ili nutrnjoj politici.

Nakon svršetka operacija u Srbiji dobio je ovaj posjet posebnu vrijednost. Politički i vojnički se položaj u ova dva zadnja mjeseca znatno promijenio te je pojmljivo, da imade puno važnih stvari, o kojima bi imali vladari saveznićkih centralnih vlasti, da raspravljaju. Radi se doista o tome, da se i politički zasigura polučene uspjehe i da se utanači sve pojedinosti, koje su preduvjet, da se u dogledno vrijeme postigne ili daljnjim uspjesima iznudi mir. Car Viljem nalazi se na putu u Carigrad, gdje će svojim ulazom zapečatiti veliki uspjeh postignut u zadnje doba na Balkanu.

Grčkoj je medjutim predao četvorni sporazum novu notu, u kojoj odredjuje točno sve svoje zahtijeve.

Kralj Konstantin, kažu, protivio se je prihvaćanju oštrih zahtijeva entente te je i osobno Kičeneru izjavio, nakon što mu je ovaj u jednosatnom govoru raspredao sve svoje misli o položaju i saopćio sve svoje želje. Dapače kralj Kostantin je objavio Kičeneru odluku, da će razoružati sva odjelenja srpske vojske, koja će prestupiti grčku granicu. Ali čini se, da su trgovački interesi Grčke bili ipak mjerodavniji nego li kraljeva volja. Na taj je način barem donekle uspjelo saveznicima, da spase situaciju i vojsku u Maćedoniji, za opstanak koje su se već bojale sve novine.

U Rumunjskom je parlamentu izrekao kralj prijestolni govor. Kraljeve riječi bijahu veoma diplomatične, akoprem se nije poslužio obične diplomatske frazeologije i nije više ili manje naglasio nekojih političkih i vojničkih dogodjaja, da time omogući tumačenja i raspravljanja u europskim novinama. Niti tog nije kraj naglasio, da će Rumunjska ostati neutralnom. Samo na potrepštine vojništva, kao na najvažniji faktor države i njezinog opstanka, svratio je pozornost parlamenta. Ova činjenica kaže medjutim veoma mnogo ali ako se baš hoće i veoma malo.

U Italiji traju u novinama rasprave i polemike medju najrazličitijim strankama, tko je zapravo kriv ratu. Kod toga imadu socijaliste najveći uspjeh, jer su bili iz početka neprijatelji rata te sada ne nose za to nikakve odgovornosti. Nacijonaliste nastave svoju gonju protiv Njemačke i zahtijevaju objavu rata. Talijansko sudjelovanje na Balkanu ograničit će se, ako uopće dodje do ekspedicije, na Albaniju. Ali i u tom slučaju neće Italija nastupiti sa imponirajućom silom, već sa manjim odjeljenjima, koje će biti tekar dostatna, da si Italija tamo zasjegura za buduća vremena željena područja.

Čeznja za mirom u Parizu

Raspoloženje u Parizu slika „Züricher Zeitung" u duljem dopisu kako slijedi:

Nekoliko dana iza odstupa Delcassea — i to je značajno — došao je Lord Haldane u Pariz pod izlikom, da posjeti Frencha na fronti. U istini radilo se o tome, kako bi mogao stići neopaženo u Pariz. Naš je dopisnik saznao, da se je Lord Haldane sastao sa dvojicom najuglednijih članova republike te da je imao pogovor sa uglednom trećom osobom. Razumljivo je, da nije nam poznat sadržaj ovih rasprava ali važnost tog dogodjaja postaje jasna, čim se pomisli, da je Lord Haldane onaj državnik, koji je bio dvije godine prije rata ratni ministar u prvom ministarstvu Asquitha te da je kao takav išao sa posebnom misijom u Berlin, da tamo postigne sporazum izmedju Njemačke i Engleske, koji bi tvorio podlogu za poboljšanje odnošaja izmedju ovih velevlasti. U ono doba držahu ga prijateljem Njemaca te je odmah odstupio, čim je buknuo rat i kad se je Asquithovo ministarstvo promijenilo u ratni kabinet. Usprkos tomu je ostao vjeran prijatelj Asquitha i Greya. Posjet tog uvaženog engleskog političara desio se je baš u ono vrijeme, kad je zadobio rat novo lice. Svjetski dogodjaji bili su na raskršću te je time prouzročena i neka nesolidarnost izmedju saveznika: Članovi entente ne bijahu složni, kako bi se imao nastaviti rat. Kažu, da je u to doba dobio Haldane nalog, da upita u Parizu, da li bi bili tamošnji političari složni, da se započne mirovne pregovore. Taj se je korak učinio zbog toga, jer bijaše opravdana bojazan, da bi se ova ili ona vlast odrekla entente te sklopila na svoju ruku mir, tako da bi ostale velevlasti sporazuma došle zbog toga u nepriliku.

Korak Lord Haldanea uslijedio je u onom trenutku, kad je postalo u Francuskoj i sigurno i u drugim državama očividno neko nezadovoljstvo s ratom i ojačala želja za mirom. Danomice raste u Francuskoj žudnja za oslobodjenjem iz atmosfere sida, mržnje, klevete i laži, da se raspršı mrak, koji opkružuje vasionu. Već vlada zabrinutost o ciljima rata i interesa, za koje se ratuje. Svaki dan se čuje očitovanja: „Ako Njemačka žudi tako za onim kolonijma crnaca, od kojih imademo samo tu korist, da pribavljaju bivšim direktorima Folies Bergeres unosna mjesta, zašto da joj neodstupimo ova područja, ako nam vrati za to sve naše departemente?" U narodu nitko se već ne oduševljuje za rat. Veći dio priprostih ljudi medjutim niti nezna, što je Srbija. Zašto se vodi dakle taj rat, pitaju se obični ljudi? Narod neće trpjeti i proljevati krv za tudje interese. Pitanje Alsacije i Lotaringije dalo bi se na jednostavan način riješiti, jer je ta pokrajina za Francuza pitanje čuvstva i manje političkog rezonamenta. Samo u tom bi se slučaju moglo bojati, da se narod pobuni radi toga, što je prolio krv a nije oslobodio Lotaringije i Alzacije. Slična pitanja stavljaju se i izobraženi krugovi: „Zašto, da nastavimo taj rat bez slave, bez izgleda i bez svrhe?" Ovi će glasovi postati svaki dan jači i razgovetniji. Jauk majka, udovica i osirocele djece diže se svaki dan bolnije prama nebu. Ljudi sa suznom odvraćaju od groznog klanja. Zašto? Da, dajte nam mir!"

Izumi u ratu.

Usporedimo li način današnjeg ratovanja s onim u prijašnja vremena, te dapače s onim u najbližoj prošlosti, kao primjerice u rusko-japanskom (godine 1904.—1905.) ili njemačko-francuskom (1870.—1871.) ratu, razabrat ćemo na prvi pogled, da je taj način mnogo i mnogo u čem posve različit od onoga i da se danas ratna tehnika služi mnogobrojnim izumima, o kojima prije ni najiskusniji vojskovodje ni slutili nijesu. Podmornice, upravljiva zračna ljetala najraznovrsnijih sustava, strjeljački jarci sa zaprijekama od bodljikavih žica, ručne granate i bezbroj ovoga i onoga — sve je to bilo do nedavna još nepoznato barem u onoj mjeri, da bi se bila mogla time ratna tehnika uspješno služiti.

No ljuto bi se varao onaj, koji bi mislio, e su se ovi i slični izumi zbili u samo ratno doba ili dapače na samom krvavom bojištu. Ne! Sve je ovo plod dubokog razmišljanja i proučavanja u mirno doba, a rat sam i u njemu stečeno iskustvo podaje za ovo ili ono tek ideju, zamisao.

Da spomenemo samo jedan primjer!

Svaki topničar danas dobro poznaje tako zvana topovska taneta s kapicom (Kappengeschosse). A znadete li, kako je do njih došlo? Za rusko-japanskog su rata nesavjesni vojni dobavljači dopremali Rusima granate, koje su na vršku bile sve iskvarene i neuporabive. Da ih ipak mogu upotrebljavati, dosjetiše se Rusi i smjestiše na te ocjelne vrške jake kape od ljevana željeza. Kod toga su na veliko svoje čudo zamijetili, da ovakove granate s kapama mnogo laglje probijaju neprijateljske oklope negoli one bez njih. Tijekom narednih je pet godina bio sve više i više usavršivan, — jer u samom ratu nije bilo za to ni zgode ni vremena, — i danas rabe gotovo sve države takova taneta.

Nešto je slična bilo i sa streljačim jarcima, koji su se tek u spomenutom ratu počeli u većoj mjeri rabiti, a danas se njima služe sve armade. I kolike li razlike izmedju onih priprostih i ovih današnjih, tako rekavši katkad svom udobnošću snabdjevenih jaraka!

Povijest nam doduše navodi primjer, kako se je u mudroj jednoj glavi porodila bila u ratu posve nova zamisao, koja se je odmah, t. j. još za samoga trajanja rata imala i praktično provesti. Pripovijeda se naime, kako je za opsjedanja grada Sirakuze po Rimljanima u 3. vijeku prije Krista došao glasoviti fizičar i geometar Arhimed na ideju, da rimsko brodovlje upali pomoću velikih leća, te da je takove leće doista odmah sagradio i stavio u uporabu. U koliko je tim svojim izumom uspio, ne znamo, nego iz povijesti znamo tek toliko, da su Rimljani ipak osvojili Sirakuzu te da je tom zgodom pao i sam Arhimed, izakako mu je jedan od rimskih vojnika raskolio mačem glavu upravo u času, kad je u pijesku crtao i proučavao nove neke obrambene strojeve. Po svoj prilici nije njegov izum s lećama bio praktički usavršen, što uostalom nije ni čudo, jer svako novo iznašašće treba godine i godine, da se usavrši, pa bilo to ubojito oružje ili jednostavna kakova kuhinjska sprava ili prašak za čišćenje.

Isto tako ne smijemo posebnim i naročitim izumom smatrati ni onih tetiva, koje su, kako povijest pripovijeda, Kartažani u zadnjem očajnom boju za obranu svoga glavnoga grada Kartage proti Rimljanima na svojim lukovima pravili u pomanjkanju druge tvari iz bujne kose požrtvovnih svojih žena. Istina, zamisao je bila originalna, no nije dovela ni do kakovog napretka u sastavu i usavršenju lukova. Porodila se je bila tek u nuždi i nevolji i kasnije nije, u koliko je poznato, nikomu više palo na um, da upotrebljava za tetive na lukovima ženske kose.

Izumom, pravim izumom ne smijemo da smatramo ni ono, što iznadje u ratu domišljatost i lukavost, kojom su se služili ratnici od najstarijih vremena pa sve do ovo današnjega. Siva vojna odora u polju, bijeli vojni plaštevi u snjegovitim predjelima, ratni brodovi s trećim ili četvrtim umjetnim dimnjakom (Emden) i mnogo toga, što te nijesu izumi, ako i jesu nešto nova, nego tek plod domišljatosti i lukavosti, da se neprijatelj zavara.

Najstariji i najglasovitiji primjer takove lukave domišljatosti je poznati trojanski konj. Kod podsjedavanja Troje nijesu naime Grci imali nikakovog tehničkog sredstva, da obore jake gradske zidine, za koje su se Trojanci iza svake izgubljene bitke sklanjali. Kad nijesu mogli da postignu svoj cilj silom, a ono će lukavštinom. Po savjetu Odisejevu sagradiše Grci golemog drvenog konja i smjestiše u nutrinju njegovu do četrdeset po izbor junaka, a ostali se ratnici sklonuše na lađje i na oko otputovaše put domovine. Trojanci ga — vjerujući, da će im taj konj učiniti grad njihov nepredobitnim — uvukoše u Troju, a pošto su gradska

vrata bila premalena, morali su bili da poruše dio zidina, kroz koje su kasnije Grci, izakako su se neopazice iskrcali bili, provalili u Troju i osvojili ju.

Kako razabiremo, taj konj nije bio nikakav tehnički izum, kojim bi se ratnici mogli služiti i u poznijim ratovima, nego je bio tek momentana lukava ratna varka, kojoj kasnije nije nijedan vojskovodja više nasio kroz čitavih ovih 3000 godina iza pada Troje.

Rat sam po sebi i mnogobrojna ona iskustva i iznenadjenja daju, kako rekosmo, tek zamisao i ideju za nove izume, koji će se u mirno doba početi pravo privadjati životu i postepeno usavršivati, u slijedećem ratu možda praktično pokušati i opet prema stečenim rezultatima na njima ovo ili ono promijeniti, dok ne budu posve odgovarali svrsi.

To se prokušavanje zbiva već i u ovom ratu s izumima iz prijašnjih mirnih dana. Dogadja se i to, da se prema stečenom u sadašnjim danima iskustvu odmah sad već, na licu mjesta, kako se veli, uvadjaju neke novotarije, ili bolje, popravci ili preinake, no ti ne mijenjaju bitno samoga izuma, već su samo usavršenje njegovo (n. pr. na podmornicama, uredjenje strjeljačkih jaraka, gradnja zaprjeka, udobnih lazareta, kuhanje i spremanje hrane itd.) te će se tek kasnije odmah na početku uzeti u obzir. B.

Poziv!

Svaki narod, koji hoće da mu bude mjesta u kulturnom svijetu, treba da ljubi svoju prošlost i da se diči svojom duševnom imovinom. Znamo koliko narodnog blaga imadu Hrvati!

Na hrvatske crkovne pjesme, na našu duhovnu liriku do sada se malo pazilo. Lijep bi bio posao, da se skupi što je moguće više pjesama, koje se pjevaju u crkvama ili koje su se negda pjevale; da se nadje ma bilo kakvih knjiga i knjižica, starijih i novijih, u kojima ima pjesama ili vijesti i podataka o njima.

Podpisani, zamoljen od prijatelja hrvatske crkvene pjesme, moli ovim sve rodoljube, osobito gg. svećenike i učitelje, poglavito u Istri i Dalmaciji, da se zauzmu za ovu narodnu dragocjenost. Knjige ili knjižice, starije ili novije, pjesme štampane ili rukopisane, vijesti o njima, jesu li originalne ili prevedene iz drugih jezika, bilješke o načinu pjevanja, o melodijama, note itd., neka se pošalju gospodinu Dru Josipu Dragutinu Nagy u Beč, VII Zieglergasse 72, direktno ili preko potpisanoga.

Neće se zaboraviti na ničije ime ni na ničiju pomoć. Ugleda li jednom svijet kakva knjiga o našoj crkvenoj pjesmi, bit će dika za svakoga, koji je poslao koji prilog: imena u njoj pobilježena služit će na čast hrvatskomu narodu.

Zagreb, 22. studena 1915.

Prof. Vjekoslav Spinčić,
zastupnik naroda.

Slabe financije Vatikana.

„Gazetta di Venezia“ piše, da je financijsko stanje Papino vrlo prekarno. Od proračuna se sv. Stolice, koji iznosi deset milijuna franaka, podmiruje otprilike šest milijuna kamatima Papina državnoga blaga, dok se ostatak proračuna kao i troškovi mjlostinjske uprave, koji u proračunu nijesu predvidjeni, posvema moraju podmirivati iz Petrova novčića. Ali da je i na Petrov novčić, taj dobrovoljni prinos vjernika, opći gospodarstveni položaj imao jaka utjecaja, to nikoga ne će iznenaditi. Cijeli krajevi, koji su drukčije obilno darivali za Petrov novčić, kao Belgija i sjeverna Francuska, obustavili su za više od godine dana sasvim svoje pošiljke. Nu i kamatni se prihod od Papina državnoga blaga znatno smanjio, i to u prvom redu zbog teških gubitaka Banke di Roma, koja velikim dijelom radi vatikanskim novcem. — Kako je poznato, uložila je ona vrlo velike glavnice u Tripolitaniji, a ove se sada, pošto je Italija, Libiju sve do obale morala isprazniti, moraju smatrati izgubljenima; akcije su izgubile više od polovice vrijednosti, a dividenda jedva da se može isplatiti dioničarima, medju kojima je Vatikan prvi.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Bitka na Soči dalje traje. I jučerašnje žestoke borbe svršiše opet po našim četama potpunim održanjem svih pozicija. Protiv goričkog mostobrana dovedoše iznova Talijanci nove pukovnije. Brez obzira na bezkorisne gubitke slijedio je juriš za jurišem. Samo kod Oslavije i na Podgori uspjelo je neprijatelju da prodre u naše pozicije, ali ga opet izbacismo. Inače osujetila je sve nasrtaje sama naša vatra. Veoma znatne talijanske sile opet uzaludno napadoše s obije strane brda sv. Mihovila. U borbama kod sv. Martina sudjelovaše poimence pješačka pukovnija „39“ i hebska pukovnija pučkih ustaša br. 6. U sjevernom soškom odsjeku odbismo jake navale protiv naših brdskih pozicija sjeverno od Tolmina.

Srpsko bojište.

Naša ofenziva protiv sjeverne i sjeveroistočne Crnogore napreduje. C. i kr. čete prodiru preko Metalskog sedla južno od Priboja. Bugari tjeraju smjerom prama Prizrenu.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 29. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište:

Na cijeloj zapadnoj fronti bila je živahna djelatnost topništva i letioca.

Istočno bojište.

Položaj je u glavnom nepromijenjen.

Balkansko bojište.

Proganjanje je u daljnem toku. Zarobismo preko 1500 Srba. Dosada zauzesmo Srbima u svemu 502 topa, od kojih mnogo teških.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 29. novembra. (D. u.) Izvještaj od 27. novembra: Napredujući prama Prizrenu zarobismo 3000 momaka i zaplijenismo 8 topova. Srbi, uništivši prama Crnogori, uništiše sve svoje teške topove, te se povlače samo s brdskim topovima. Nastavljamo naše prodiranje prama Prizrenu. Na južnoj makedonskoj fronti zaposjednusmo 16. nov. zadnju srpsku poziciju na cesti Prilep-Monastir. Kod Alinca povukoše se Srbi prama Monastiru.

Bugari napadaju Kruševo.

Solun, 29. novembra. (D. u.) Prama vijestima, amo stiglim, Bugari napadaju Kruševo.

Burjan, Stürgh i Tisza u audijenciji kod njemačkog cara.

Beč, 29. novembra. (D. u.) Njemački je car primio u posebne audiencije ministra vanjskih posala Buriana, te ministre-predsjednike Stürgha i Tiszu. Poslije podne je posjetio zajedno s nadvojvodom Karlo Franjo Josipom njemačko poslanstvo, gdje je bio podvoren čajem.

Grčka odgovorila ententi.

Atena, 29. novembra. (D. u.) Jučer je grčka vlada predala vlastim četvornog sporazuma odgovor na zadnju notu izaslanika četvornog sporazuma.

Grčka ne će razoražati srpske čete.

Lion, 28. novembra. Lionske novine doznaju iz Atene, da se je izmedju entente i grčkog kabineta došlo do sporazuma, glasom kojega grčka vlada neće razoružati srpskih odnosno ententinih četa, već im dapače pružati najveće pogodštine. Atenski list „Embros“ javlja, da se sprema demobiliziranje pet grčkih godišta.

Francuzki izvještaj o Balkanu.

Solun, 28. novembra. Havasova agencija javlja dne 26. novembra: Francuzi napadoše zapadno Krivolana Bugare te zaposjednuše Brusnik, odbivši obnoć žestoki protunapadaj. Na ostaloj je fronti potpuni mir. Pridolaze znatna englezka i francuzka pojačanja.

Italija i balkanska politika.

Rim, 28. novembra. U talijanskom je ministarskom vijeću izvjestio Sonnino o položaju u Grčkoj označivši ga veoma povoljnim. Srpskoj je vojsci slobodan uzmak u grčku Makedoniju ili u Epir i Albaniju preko Ohride. Grčka je pripravna dozvoliti ententi najveću slobodu operiranja te joj stavija dapače na razpolaganje brzojav i željeznice. Uza sve to četvorni sporazum zahtjeva još uvijek demobilizaciju grčke vojske te je Grčka već obećala, da će djelomično demobilizirati, da bi time dokazala ententi svoje miroljublje.

Ministarsko je vijeće pretresalo također balkansku politiku te je došlo do zaključka, da se je, uslijed promijenjenog smjera grčke politike, položaj na Balkanu za ententu znatno poboljšao te da ova može danas zajedno s Italijom odlučno potući bugarske i njemačke čete.

Raspravljalo se je još o mogućnosti, da bi austro-ugarske i njemačke čete zaposjednule Albaniju, što, naravno, zabrinjuje veoma Italiju. Ententa je već to pitanje pretresla te će pomoći Italiji podužeti obranbene mjere.

Razne vijesti.

Naši junaci za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Družbino ravnateljstvo primilo je sa bojnog polja K 120. Darovaše slijedeća gospoda. Nadporučnik Krušnjak, zastavnici Maljan, Šepić, Prica, Pavelić, Kesić, pr. u. por. Frankl, kadeti: Obradović, Gužović, Čubrilo i Ožegović — svi po K 10·—. Živjeli plemeniti darovatelji!

Umjetni petrolej. Gradski aprovizacioni ured u Jeni objavio je, da je ondješnji trgovac Alfred Müller sastavio neke kemikalije, koje daju novu vrstu petroleja. Taj su novi preparat, prozvan „Almüvec“ istražili stručnjaci, pa su ustanovili, da nije tako opasan kao petrolej. Svijetli 1½ puta jače nego pravi petrolej; gori u običnim svjetiljkama i uz stijenje. Nešto je skuplji od petroleja, litra stoji K 1.20, ali je ipak razmjerno jeftiniji, jer ga za sat izgori za 2 filira, a petroleja za 6 filira, pa dok ovog izgori litra za 20 sati, gori ista količina „Almü-a“ 60 sati. Obrtnik je već stavio u promet to novo rasvjetno sredstvo, pa prodaje gradski aprovizacioni ured, ali uz iskaznice i to samo onima, kojima je godišnji dohodak manji od 1200 maraka.

Proizvod sirovog ulja u Rumunjskoj. U kolovozu 1915. je iznos proizvod sirovog ulja u Rumunjskoj 128.500 tona naprama 134.000 tona u srpnju i 136.000 tona u lipnju. Benzina je napravljeno u kolovozu 36·71 milijuna kilograma, rafiniranog petroleja 23·8, ulja za mazanje 14·69, od zaostataka 72·83 milijuna kilograma. Izvežena je bila skoro cijela produkcija petroleja, a ulja za mazanje 9·64 milijuna kilograma. Položaj na tržištu uopće je nešto slabiji. Cijene sirovom ulju nisu se promijenile, pa se kreću izmedju 3 do 3·10 franaka (Moreni Bará) i 3·75 do 3·80 franaka (Buštinari). Dnevno otpremanje iznosi 440 do 450 vagona.

Žena na bojištu.

Crtica iz ratne povijesti.

Nedavno smo javili, kako su, slijedeći primjer Engleskinja i Francuskinja, srpske žene, ponajpače udovice iza poginulih ratnika, odlučile, da u krvavoj ovoj borbi za narodni opstanak pograbe za oružje i ustanove posebnu žensku četu, te da se je u to ime već prijavilo do četiri sto udovica iza časnika.

Misao, da se žena laća oružja na obranu svoje domovine, nije nova. Iz povijesti nam je naime poznato, da su već godine 529. prije Krista žene zapovjedale i bile na čelu vojske. Tako je masagotska kraljica Tomiris te godine vodila rat proti perzijskom kralju Ciru. I za palmirsku kraljicu Zenobiju, koja je živjela u trećem vijeku poslije Isusa, doznajemo, da je jašući na konju i oboružana ratovala u Egiptu i prednjoj Aziji.

U srednjem vijeku susrećemo bugarsku caricu Anu, kako početkom 14. stoljeća stupa na čelu velike vojske proti Carigradu, a isto se je tako i napuljska kraljica Ivana I., učenica slavnoga Petrarke, za svoga vladanja u godinama 1343. do 1382. često laćala mača te predvodila svoga kraljevstva neprijateljske čete.

Austro-ugarska povijest spominje ženskoga časnika Maksimilijana Leithorsta, koja je, da se nije za nju znalo, a je ženska, ratovala proti Turcima i za svoju neobičnu hrabrost bila promaknuta za časnika.

Čitav niz ženskih boraca nailazimo u ugarskim armadama. Najpoznatija i ujedno najzanimivija je Marija Lebstück, koja je za ustanka godine 1848. pod imenom „lovac Karlo“ služila kod čete revolucijarnog generala Artura Görgey-a i svojom se smjelošću i odlučnošću tako odlikovala, da je još na bojištu bila promaknuta na nadlovca i doskora zatim na časnika.

I u sadašnjem svjetskom ratu imali smo zgode da čitamo za mnoge žene, koje su služile i služe ne samo u neprijateljskoj, nego i u austro-ugarskoj vojsci. Od ovih je najpoznatija Antonija Falica iz Dalmacije, koja obnaša čast sanitetnog kaprala.

Nadalje znademo, da je u velikom amerikanskom gradjanskom ratu godine 1861. do 1865. vojevao na jednoj i drugoj strani čitav niz žena i djevojaka.

Jedna se je žena uspela dapače do devizijonog zapovjednika, što je u povijesti posve osamljen slučaj. Bila je to žena francuskog podmaršala Xantrailles-a, Marija Henrijeta, koja je bez znanja svoga supruga stupila bila u vojsku i pokazala se tako hrabrom i neustrašivom tako punom energije i pronicavosti da ju je francuska vlada imenovala divizijonim generalom i dozvolila joj, da nosi muško odijelo.

Njezina je predšasnica bila Leticija Bonaparte, majka Napoleona I., koja je bila, za borbe za slobodu proti Francuzima na Korzici vjeran i pouzdan pobočnik svomu mladomu suprugu Karlu Bonaparte.

I pobočnik Marijana Langiowiecza, vodje poljske narodne vojske, koja se je godine 1863. podigla bila proti ruskoj despociji, bijaše žena, Marija pl. Pustowoitowska. U narodnoj je vojsci obnašala čast kapetana te je bila, kako spominju očevici, izvrsna jašilica.

(Slijedi konac).

Podupirajte Družbu!

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 1. prosinca 1915 | Broj 140.

Prizren osvojen.

Rat na Balkanu.

Položaj u Maćedoniji.

M i l a n, 30. novem. (D. u.) „Corriere della sera“ javlja iz Soluna: Francuzi stoje dva kilometra pred Gradskom te su zaposjednuli arhangelsku visinu na lijevom brijegu Crne. Uspostavljenje sveze ili približanje k srpskoj skupini, koja brani donju Maćedoniju, ne može se nikako postignuti. Druga bugarska vojna skupina prodire danomice dublje u prostor izmedju Francuza i Engleza i ogrožava uvijek osjetljive stražnje sveze francuske vojske. U glavnom stanu Seraila smatra se položaj francusko-engleskih četa opasnim i broj pridolazećih ili najavljenih pojačanja nedostatnim.

Zračna navala u Strumicu.

P a r i s, 29. novembra. „Petit Parisien“ javlja iz Soluna: Jato francuskih ljetala nabacilo je bugarski grad Strumicu bombama, jer se tamo nalaze velika skladišta ratnog materijala i brojne bugarske čete.

Saveznici u Solunu.

Ž e n e v a, 29. nov. „Matin“ javljaju iz Soluna: Ovamo su stigla tri transportna broda sa skoiskim četama, da se pojača ekspedicioni zbor. Monastir je spojen trostrukom brzojavnom svezom sa Podgoricom u Albaniji i voznom cestom sa grčkom granicom. Srpska vlada namjerava ostati u Skadru.

Dopisnici ententinih novina javljaju, da je Solun raj uhoda, koji se tamo sasma nesmetano kreću te nadziru svakog stranca, koji polazi. Uhode ne gube s oka nijednog vojničkog transportna. Englezi i Francuzi zahtijevaju, da im grčka vlada da slobodno ruku u tom pitanju, da se ih mogu obraniti. Saveznici traže pravo nadziranja svih dolazećih i odlazećih osoba i pravo, da otstrane sve neželjene elemente iz vojničkog područja.

Balkan.

Rasprave izmedju grčke vlade saveznika.

Ž e n e v a, 29. novembra. Prama vijestima iz francuskog izvora traju još rasprave izmedju Grčke i saveznika oko pitanja četvornog sporazuma. Od Grčke se zahtijeva, da dade generalu Serailu željezničko osoblje na raspolaganje i da dozvoli francusko-engleskom brodovlju, da pretraži grčku obalu, da li su tamo sakrite njemačke podmorice.

Centralne vlasti.

Gospodarski savez središnjih vlasti.

D r a ž d j a n i, 30. novembra. (D. u.). Njemačko - austro - ugarsko gospodarsko udruženje u Draždjanima održalo je danas sastanak, koji se je izrekao za gospodarski savez središnjih vlasti i pogodbenu, za duga vremena osjeguranu zajednicu trgovačke politike. Zaključilo se, da se ustanovi odbor, koji će vijećati zajedničke sa odborima koje se namjerava oživotvoriti u Austriji i u Ugarskoj u naročitim sjednicama.

Decembersko zasjedanje njemačkog rajhstaga.

B e r l i n, 30. novembra. Danas se je sastao njemački rajhstag na obično ratno zasjedanje. To je šesto vijećanje njemačkog [rajstaga u tom ratu. „Frankfurter Zeitung“. piše k tome: Nema dvojba da će zastupnici njemačkog naroda u svojoj velikoj većini biti istim domoljubljem i požrtvovalnošću spremni, da rade oko brzog svršetka rata i časnog mira, koji će osjegurati našu budućnost vojnički i gospodarski kao naknadu za doprinjete žrtve. U glavnoj dakle točki, u jedinosti volje večine njemačkog naroda i njegovih zastupnika, neće se razlikovati decembarsko zasjedanje od prijašnjih vijećanja.

Lažne tvrdnje rimskog vojničkog lista.

B e č, 30. novembra. (D. u.) Iz ratnog se novinarskog stana javlja:

Rimski vojnički list „La Preparazione“ objavlja u najnovije vrijeme klevetne članke protiv austro-ugarskih časnika, o kojima tvrdi, da borave uvijek u drugoj obrambenoj liniji, da se predavaju u vanredno velikom broju i puno laglje nego li momčad, dok stoje talijanski časnici uvijek u prednijim linijama. Navodno velike gubitke na austro-ugarskim časnicima u bitkama oko Gorice tumači si talijanski vojnički list time, da jih talijanska topniška vatra ubija u opkopima. List tvrdi, da su slične pljašivice i naši pomorski časnici, koji potapljaju neoružane brodove i naši letioci, koji bacaju bombe na neutvrdjene gradove. Takav niski način raspravljanja bio bi nemoguć u austro-ugarskom novinarstvu i to upravo zato, jer nismo Talijanci. Ako se talijanski časnici zaista nalaze uvijek u prednjim redovima možemo mirnom dušom prepustiti našim časnicima kažnjenje klevetanja rimskog vojničkog lista. Upravo Talijanci su imali zgode, kad su često navaljivali sa golemom premoću, da saznaju, da su naši časnici baš najlipčiniji zastupnici odlučnog ofenzivnog duha naše vojske, kao se je to ustvrdilo i u defenzivnom ratovanju. Za to su dokaz protunavale provedene največom odvažnošću branioca Soče i inih dijelova fronte, u kojima su naši časnici prednjačili najboljim primjerom. Tvrdnja, da se nalazi izmedju zarobljenika veliki broj časnika, istotako je neistinita, kao i izvadjanja iz te tvrdnje. Priča o neoružanim otvorenim talijanskim gradovima postala je sistematičnim razaranjem mirnog goričkog grada parodijom Cadornove publicistike. Uostalo je svuda poznato, da naši letioci bacaju samo bombe na predmete vojničke vrijednosti. Istotako je poznato, da naša mornarica napada samo ratne brodove i u ratnom području brodove, koji su oružani ili koji voze krimčarenu robu.

Razno.

Kičener u Parizu.

P a r i z, 30. novembra. (D. u.) „Reuterov dopisni ured“ javlja: Iza toga što je primljen od Poincarea imao je Kičener dugi razgovor sa Briandom.

Nemiri na englesko libijskoj granici.

M i l a n, 30. novembra. (D. u.). „Secolo“ javlja iz Kaira: Nemiri na egipatsko-libijskoj granici službeno se potvrdjuju.

Potopljeni parobrodi.

L o n d o n, 30. novembra. „Agentura Lloyds“ javlja, da su potopljeni francuski parobrod „Omara“ i engleski parobrod „Tanis“. Momčad posljednjega iskrcana je.

Zvanje sa dobrim izgledima.

Pod ovim naslovom gradačka je „Tagespost“ donijela jedan dopis iz Trsta, s kojim se pozivlje mladost iz unutrašnjosti Monarhije, da se posvete nautičkoj nauci a osobito da prigrle pomorsku struku.

Kad se bude opet povratilo normalno stanje, pomorski će promet naći prostrano i korisno polje rada, a osjećati će se zato potreba brojnog časništva u trgovačkoj mornarici. Dopisnik naglasuje, koliko bi bilo korisno za mladost alpinskih prijedjela posvetiti se takvom zvanju. Bez nagläsi ista o zahtjevima nauke, o potrebi znanja i iskustva, što su potrebiti za ovakovo zvanje, nastavlja se u dopisu o plaćama, koje dobivaju časnici i zapovjednici; zvanje predstavlja si dopisnik tako, da su promaknuća brza i brz povišak plaće, nabraja novčane nagrade i od brodarine, od prištednje ugljena, a napokon i onog nemeljitog bezplatnog stana.

Da bude još više primamljiva slika koristi praktičnog života, nabrajaju se polakšice, koje bi opstojati morale takodjer za vrijeme nauka. Navlašni odbor, koji je otrag godinâ ustanovljen u Trstu, i koji ima zadaću da nagovori mladost iz unutrašnjosti na pohadjanje nautičke akademije, brinuo bi se ne samo da dade potanka upućenja u nauci, već bi se skrbio za naći stan učenicima (ako su siromasi bezplatno), nadzirao bi ih takodjer sa moralnog i materijalnog gledišta, providio bi im mjesta na brodovima, da mogu za vrijeme praznika napraviti poučna putovanja, polakšice na željezničkim izletima, dobre potpore itd.

*

Ne može se prigovoriti; slika je dosta privlačiva, pravo polje blagostanja ne samo za vrijeme nauka, dapače i za praktični život.

Nezna se, dali je ovaj primamljivi poziv našao odjeka u mladim srcima unutrašnjih prijedjela naše domovine i da li ga odobravaju.

Nije namjera niti zadaća staviti — kako se kaže — štapove medju točkovima, a još manje protustaviti takvoj obsjeni, opisanoj u odveć ružičastom obliku, oponenu da je ono što ljudska fantazija piše, drugačije.

U drugim časovima učinilo bi se radi dužnosti savjesti, a da se izbjegne, da mladost tako zamamljena imade jedan dan — a već kasno — u zavari pretrpljenoj, oplakivati čin, da su se dali prevariti.

Zadatak nebi bio težak, dosta bi bilo navesti sve ono, što je časništvo trgovačke mornarice pretrpjelo za vrijeme ovo zadnjih par godina sa moralnog i materijalnog gledišta i za vrijeme rata, što sve skupa sačinjava žalostne činjenice.

Za vrijeme rata ili bolje još u početku istog mnogi brodovlasnici otpustiše svoje časnike i ostaviše ih što se reče na sred puta, pak ako su danas mnoge od njihovih obitelji izbjegle zlom udesu, mora se zahvaliti državnoj upravi, koja je poduzela nuždne korake u prilog pomoraca.

Providne naredbe, što su ne samo sačuvale veći dio trgovačkog časništva od onog jadnog ekonomskog udesa, kojemu bi drugačije podlegli bili, već braneći prve zaborave i nehajstva, moćno pokaza vlastito zanimanje, ne samo za materijalno čuvanje pomorstva u bijednim današnjim prilikama, već pripoznajući mu važnost, nastoji da mu jamči buduću sreću.

Sada dakle, kad je država u sadašnjim teškim prilikama započela sa sličnim radom i providnosti, neće se niti u normalnim vremenima odreći tog nastojanja, niti će se postaviti u protuslovlje, već će ga usavršiti i osloboditi od panjâ, što su ih stare i neobranbene zakonske naredbe, prometna razsudna moć i samovoljni čini brodovlasnika zavrnuli i zapustili onom uspjehu, što samo sa neobhodno potrebitom suradnjom jedne cijenjene kaste u rednoj njezinoj vrijednosti i sumjerno nagradjena, može dostići.

Takva zadaća zaštite, što će biti popješena i potaknuta od obnovljenog ljudskog društva, i ako neće obistiniti mladosti, koja se kani posvetiti pomorstvu, sve ono, što se dopisnikovom pozivu ružičasto prikazalo, neće dopustiti ovjekovječenje žalostne slike, koju mi crtamo, a na čiju svrhu uvijek čekamo. Nauta.

Vojni liječnici u staro doba.

Svakomu je poznato, kolikom brigom nastoje danas vojne oblasti oko ranjenika ne samo u moderne uredjenim bolnicama nego već i na samom bojištu u lazaretima, gdje čitave čete liječnika i izvježbanih bolničara obojega spola pružaju prvu pomoć ne samo prijateljima nego i neprijateljima.

Hajde da vidimo, kako je bilo u staro doba kod kulturnih naroda!

Liječnička je znatnost bila kod starih Grka na veoma visokom stepenu, da grčki su liječnici prije Kristova rodjenja znali mnogo više negoli njihovi kolege pod konac srednjega vijeka. Tko još nije čuo za slavne grčke liječnike Hipokrata i Galena?

Homer nam spominje prva dva vojna liječnika, Mahaona i Podaleirija, koji su se nalazili u grčkoj vojsci pred Trojom, no nema sumnje, da je osim ovih dviju izričito spomenutih bilo njih i više. Isto nam tako Homer opisuje i poslovanje tih liječnika, koji su vadili ranjenim vojnicima iz tijela strijelice i mazali rane blagotvornom mašću.

Povjesničar Diodor pripovijeda, da su i u Egiptu pratili liječnici grčke čete, bili kao takovi stalno namješteni i imali stalnu plaću uz uvjet, da ranjenike ne samo liječe nego i njeguju, dok ne ozdrave.

U Ksenofonovoj armadi od 10.000 momaka u Maloj Aziji bilo je osam liječnika, a isti na Ksenofon spominje i, to, da je u špartanskoj vojsci bilo osim glazbenika i vrača takodjer i stalnih liječnika.

Kasnije je liječnička znanost stala nazadovati, te stoga nije čudo, kad ušcitamo, da je na javnom zboru u Ateni povodom vojnog pohoda Alkibijadova proti gradu Sirakuzi nastala velika prepirka radi pitanja, bi li tu vojsku pratio i posebni liječnik ili ne, te je slavnoga Hipokrata stajalo tristmuka i jada, dok mu je uspjelo, da je proturao svoga sina kao vojnoga liječnika. Taj uostalom nije primao nikakove plaće te je uopće bio jedini liječnik u tadašnjoj vojsci.

Što dalje, to gore je bilo u Grka s vojnim liječnicima tako te nam ih kasniji povjesničari uopće ili ne spominju, ili tek ovdje ondje navadjaju, kako je ovaj ili onaj vojskovodja ili knez imao tjelesnoga liječnika lih za svoju osobu, dok su ranjeni borioci bili prepušteni samima sebi bez ikakove liječničke pomoći.

Kod starih je Rimljana bilo vojno liječništvo za doba republike još manje razvijeno nego li kod Grka, što je veoma čudnovato ako uzmemo na um, da su Rimljani gotovo neprestano vodili na sve strane ratove. Tumačiti možemo to u jednu ruku tako da su Rimljani držali znakom osobitog junaštva podnašati hrabro zadobivene rane, a u drugu ruku tako, što su u Rimu liječnici robovi, te je prema tomu bilo i liječničko zvanje neslobodno i sramotno poput glumačkoga, a isprva i učiteljskoga. Takove liječnike — robove su imali samo visoki dostojanstvenici, patriciji i vojskovodje, koji bi ih uzimali sa sobom i rat samo za sebe. Osim toga nijesu Rimljani prije dobe careva imali stalne vojske, dakle nijesu mogli ni imati stalnih liječnika. Lako možemo da si predočimo, kako je u takovim prilikama bilo jadnim ranjenicima.

Tek kad je car August uredio stalnu vojsku, uvedena bi i stalna liječnička vojna služba. Isprva dakako nije u taboru bilo posebnih lazareta za bolesnike i ranjenike, nego bi teško i pogibeljno ranjene predavali u privatnu njegu. Istom kasnije, naime za vrijeme cara Trajana, uvedoše u taborima tako zvane valetudinarije. Jedan su takav valetudinarij iskopali u Badenu u Švicarskoj, gdje su našli osim ostalih raznih starica veoma mnogo kirurškoga orudja, sprema za opskrbu ranjenika, lijekove, povoje i mnogo drugoga, a sve to potječe iz doba careva Klaudija, Nerona i Domicijana, dakle iz prvoga vijeka po Kristu. Kasnije su sastavili Rimljani posebno sanitetnu satniju, a dapače i na bojnim brodovima su imali posebne vojne liječničke i bolničare.

Od ostalih kulturnih naroda staroga vijeka spominjemo ovdje samo još Perzijance, koji su takodjer imali posebne vojne liječnike, isprva dakako samo za odličnije, a kasnije po nalogu kralja Cira i za proste vojnike. — B.

Kako daleko dopire rika topova.

Čitali smo u novinama, da se je ovdje ondje čula rika topova sa goriške fronte ne samo u Celju (130 km), u hrvatskom Zagorju (150 km) i Mariboru (170 km), nego dapače i u štajerskom Gracu, kojega zračna udaljenost od fronte iznaša oko 190 kilometara.* Je li to uopće moguće? Povijest nam spominje više slučajeva, da se takva rika čula još i na kud i kamo veće udaljenosti. Tako su primjerice godine 1813. sve do gornje Austrije čuli tutnjavu topova iz bitke kod Lipskoga, što bi značilo udaljenost od kojih 220 kilometara. Kanonada sa bojišta kod Asperna godine 1809. dopirala je do bavarske granice, t. j. gotovo 200 kilometara daleko, a isto su se tako čule godine 1901. počasne topovske salve kod pogreba pokojne engleske kralju Viktorije još u daljini od 140 kilometara. Svakako su to znatne daljine, te stoga nijesu nevjerojatne vijesti, da se topovi sa goriške fronte jasno razabiraju i u Štajerskoj i Hrvatskoj, pogotovo kad uzmemo na um, da su to moderni, orijaški topovi, prema kojima su oni kod Lipskoga i Asperna bili tek patuljci. Dakako da širenje topovske rike na toliku udaljenost ovisi u prvom redu od prilika u zraku i da se to zbiva svaki dan.

B.

Svjetionik u željezu.

Otkriće „Svjetionika u željezu" čiji će prihod ići u korist zaklade za potpomaganje udova i sirota pripadnika cijele oružane sile, uslijedit će na dan jubileja vladanja Njegovog Veličanstva Cara i Kralja Franje Josipa I., dne 2. prosinca. Crkvena će se posveta obdržavati u prisustvu poglavica oblasti mornarice, vojničkih i civilnih te uz odaslanstva štopova i momčadi točno u 11 sati prije podne, nasto će se odmah započeti zabijanjem čavala.

Da se svakome prepustiti slobodan izbor, koji će iznos pokloniti u ovu dobrotvornu svrhu, prodavat će odbor ove vrsti čavle:

1 zlatni	K 50·—
1 srebrni	„ 20·—
1 bakreni	„ 5·—
1 tutijin	„ 1·—
1 željezni	„ 0·20

Čavle će prodavati gospodje odbora počamši od posvete svaki dan od 10—12 h prije podne i 2—4 h poslije podne kod samog spomenika. Svaki zakladnik ima pravo da se upiše u Spomen-knjige i Listove, koje se ondje nalaze, te će biti trajnim spomenikom požrtvovnosti darovatelja.

Čisto dobrotvorna svrha ovog poduzeća potaknut će svakoga, da u najvećoj mjeri pripomogne ovom djelu e da se bude uzmoglo ovim prihodom pomoći mnogo osoba, kojim je rat uzrokom budi kakove nezgode.

Politički pregled.

Diplomatski je položaj ostao u zadnje doba nepromijenjen. Demarš četvornog sporazuma u Ateni imao je posljedak, da je Grčka barem djelomično pristala na zahtijeve, jer inače se ne može pojmiti, kako je Engleska dozvolila grčkim parobrodima odlazak u Grčku. Grčka se nalazi zaista u neugodnom položaju napram ententi te bez Engleske ne može od nikuda dobiti ugljena, koji treba, da uzdrži svoju plovidbu. Osim toga je Grčka odvisna od sporazuma u dobavi žita. Akoprem nije se u Grčkoj mogla osjetiti kratkotrajna blokada, grožnja, da bi se mogla provesti, ipak je silno uplivala. Samo se uvijek još tačno nezna, što je ententa zahtijevala od grčke vlade i u koliko je ova pristala na njezine zahtijeve.

O rumunjskom se parlamentu malo do sada saznalo. Filipescu, glavni vodja rumunjskih ratobornika, objavio je u svom organu članak, u kojem kaže, da je Rumunjska imala najljepšu zgodu za intervenciju, kad su Rusi stajali u Karpatima. Prema tome i sam Filipescu ne smatra sadašnji trenutak primjernim za intervenciju. I on kao i sadašnja vlada čekaju još uvijek razvoj dogodjaja od kojeg čine odvisnim ustup u rat na ovoj ili na onoj strani. Medjutim je kralj navijestio u svom prijestolnom govoru nova naoružavanja, te je sigurno, da će parlamenat glasovati za nove ratne kredite. U Bukareštu prevladava mnjenje, da će biti ovaj rat veoma dugotrajan te da nije sada pravi čas, da se govori o intervenciji, kojom se ne bi moglo ništa odlučiti, jer je Rumunjska premalena, da bi mogla dulje vremena podnijeti ratne terete. Talijanske novine medjutim pišu o raspravama, koje se navodno vode izmedju Petrograda i Bukarešta, da se ruskim četama dozvoli slobodan prelaz preko rumunjskog područja. Dopisnik „Secola" kaže, da će se u Bukareštu odlučiti diplomatska borba izmedju četvornog sporazuma i središnjih vlasti. Vijest o raspravama potvrdjuju i berlinske novine kao n. pr. berlinski „8 Uhr Blatt", koji doznaje, da je Ruska spremna, odstupiti Rumunjskoj nekoja područja, akoprem jih obitavaju Rusi. Prama sadašnjem političkom položaju čini se, da su preuranjene vijesti o promjenama u rumunjskom ministarstvu i osobito o ustupu političara Carpa u kabinet. Ministarsko će pitanje riješiti ratna sreća jedne ili druge stranke na velikim evropskim ratnim poljanama.

operiraju izmedju Pristine i Ipek a morat će se povlačiti, da izbjegnu kakvom napadaju s boka odnosno s ledja.

Ugarski parlamenat.

Budimpešta, 30. novembra. (D. u.) Sastao se je danas parlament po treći put za vrijeme rata. Presjednik komore, Beothy, držao je pozdravni govor, kojim je opozorio na zadnju promijenu u političkom i vojničkom položaju iza zadnjeg zasjedanja. Spomenuo je takodjer sjajne uspjehe savezničkih četa te bezprimjernu ustrajnost naroda. Nema riječi, kojim bi ugarska narodnost izrazila čuvstvovanje prama uzvišenom vladaru i junačkim četama. Predsjednik se je sjetio, velikim zadovoljstvom, priključenja Bugarske i Turske središnjim državama te je na koncu predložio, da se odpošalje caru Franju Josipu poklonstveni brzojav, nadvojvodama Friedrichu i Eugenu depeše odanosti a njemačkom i turskom parlamentu te bugarskoj Sobranji pozdravstveni brzojavi. Vlada je dalje podnijela nekoliko zakonskih osnova, iza čega se svršilo zasjedanje. Dojduće zasledanje sutra.

Visoka odlikovanja za pobjedonosne generale na balkanskom ratištu.

Beč, 30. novembra. (D. u.) Car i kralj podijelio je uz ručno pismo generalnom maršalu Mackenzenu briljante k vojničkom zaslužnom križu I. stepena sa ratnom dekoracijom, a vodjama, Mackenzenu podredjenih vojska, generalu topništva von Gallwitzu i generalu pješadije von Kővessu vojnički zaslužni križ prvog stepena sa ratnom dekoracijom.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. novembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Sve to više izgleda, da Talijanci pod svakom cijenom hoće, da ovih dana postignu budi kakav uspjeh na Soči, po mogućnosti pako kod Gorice. Jučer navališe na cijelu frontu od Tolmina pa do mora, ali s osobitom žestinom proti oba naša mostobrana i sjevernog djela Doberdoba. Skršiše se doskora nasrtaji protiv naših brdovitih pozicija sjeverno od Tolmina. Tolminski mostobran je bio preko popodneva pod brzometnom paljbom svakog kalibra. Uslijediše na to tri jake navale na sjeverni, a nekoliko slabijih na južni odsjek. Sve bijahu odbijene uz najveće gubitke po neprijatelja. Istotako pokušao je neprijatelj se navaliti na Plavu, ali bez uspjeha. Sakupiše se sa sviju fronta pred goričkim mostobranom veoma jake talijanske sile, ali je na navalu krenuo jučer neprijatelj samo kod Oslavije; te ga suzbismo. Samo tanahni komad fronte ustupismo. U unutrašnji dio grada Gorice padoše iznova do 100 teških bomba. U odsjeku doberdopske visoravni, navališe iza četvorosatnog pripremanja topništvom, osobitom žestinom i žilavošću protiv brda Sv. Mihovila i prostora Sv. Martina. Na Sv. Mihovilu budimpeštanska je honvedska pukovnija broj 1. odbila krvavo osam juriša velikih masa. Sv. Martin napadnuše tri puta gustim masama, gdje je velikovaradinska honvedska pukovnija broj 4. zadržala sve svoje pozicije u ogorčenoj borbi prsa o prsa. I jugozapadno 190 mjesta odbili smo neprijateljsku navalu.

Srpsko bojište.

Jugozapadno Priboja bacimo Crnogorce prama Plevju. Na crnogorskoj granici, jugozapadno Mitrovice, iznenadiše austro-ugarske čete srpsku zalaznicu te joj oteše 210 zarobljenika.

Bugari približavaju se prizrenskoj kotlini.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. novembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Navalna djelatnost ograničila se na bojeve artilerije, bacanja laguna i na lagunske bojeve.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen. Njemačko jato letala napalo je željezničke nasade od Ljašovića, jugoistočno Baranovića.

Balkansko bojište.

Odijeljenja Kővessove vojske sušbiše kod Rudnika, jugozapadno Mitrovice, neprijateljske sile, zarobivši ovdje i zapadno Sitnice skupa 1000 momaka.

Bugarske sile zauzeše 28. novembra Prizren, zarobivši preko 3000 momaka i zaplijenivši 8 topova.

Vrhovna vojna uprava.

Položaj na ratištima.

Dočim se na francuskoj i ruskoj fronti moraju spremati kakve nove operacije, se na talijanskom bojištu biju već žestoke bitke. Talijanci hoće na svaki način, da probiju bojnu liniju kod goričkog mostobrana i da time prisile austro-ugarske čete na uzmak. Ujedno napadaju tolminski i doberdobski odsjek samo da ne bi austrijsko vojno zapovjedništvo moglo porazmjestiti svoje sile prama potrebi i svrsi. No uza sva naprezanja Talijanaca, skopčana s velikim gubicima, fronta na Soči i u Tirolu ostaje uvijek nepromijenjena. Najviše trpi Gorica od tog bijesnog boja, gdje Talijanci sipaju dan za danom silesiju granata i bomba.

Na makedonskom i crnogorskom ratištu operacije razvijaju se prama strateškom planu. Plevlje je ugroženo sa sjeverozapada, kretnjom vojske, koja prodire s Matelkinog sedla, dočim sa sjeveroistoka približavaju se gradu čete, koje su pomaknuše iz Nove Varoši.

Okolo prizrena Bugari tjeraju dalje Srbe te prama njemačkom izvještaju reklo bi se, da su išli već u sam grad. Ovim bugarskim uspjehom, srpske vojske, koje

Žena na bojištu.

Crtica iz ratne povijesti.

Od mnogobrojnih ostalih žena, koje se nijesu žacale vršiti naporne vojne službe, spominjemo ovdje Mariju Werder iz Šlezije, koja je godine 1807. stupila u dobrovoljački zbor i junački se borila rame o rame sa svojim muškim drugovima, nadalje Eleonoru Prohaska iz Potsdama, koja se je dala uvrstiti kao lovac u Lützov zbor, gdje je obavljala bubnjarsku službu, dok ju nije 5. listopada 1813. u Dannenbergu razmrskala francuska karteča. Ana Lühring iz Bremena stupila je kao sedamnaestgodišnje djevojče u isti zbor, gdje je bila opće poznata pod imenom Eduard Kruse. U najgušćoj kiši tanet a znala bi sačuvati svoju neobičnu hladnokrvnost te su ju radi toga i Berlinu kasnije veoma štovali. Slavni general Blücher izrazio je želju, da mu ju predstave, kneginja Radziwill ju je svojevremeno kovala i princesa Marijana Pruska pozvala ju je sebi u dvor. Umrla je godine 1866. u Hamburgu. Ovdje navodimo još Augustu Krüger iz Friedlanda kod Meklenburgu, koja je pod imenom August Lübeck pohrlila pod pušku u Kolbergovu pješačku pukovniju te je radi izvanredno hrabrog držanja u bitkama kod Grossbeeren-a i Donnewitza promaknuta na čast podčastnika u tjelesnoj gardskoj satniji. U boj je bila ranjena, a kad je ranu preboljela, pošla je god. 1814. sa svojom pukovnijom — u Francusku i odlikovala se u bici kod Lasna i juriša na Compiégne. I godine 1815. hrabro se je borila u redovitima svoje pukovnije te se vratila iza sklopljenja mira urešena počasnim znakom željeznog krsta. Umrla e godine 1848. kao supruga poreznog nadkontrolora Köhlera u Templinu.

Ali ne samo pojedine žene, nego čitave čete ženskih boraca javljaju se u povijesti. Tko nije čuo za glasovite Amazonke, kod kojih u opće nije bilo muževa, nego tek toliko, koliko ih je trebalo, da njihov rod neizumre. Kako grčki povjesničar Herodot pripovijeda, ubijale bi svu narodjenu mušku djecu i ugajale tek žensku, te si rezali desnu dojku, da im ne smeta kod napinjanja luka.

U novije je doba na glasu „ženska satnija", koju je knez Potemkin godine 1787. prikazao ruskoj carici Katarini II. i njezinom gostu austrijskomu caru Josipu II. i u kojoj su bile kćeri najodličnijih obitelji. No razumljeva se samo po sebi, da ta „ženska satnija" nije imala nikakove ozbiljne svrhe.

Mnogo ozbiljnija je bila Kurdinja Adila Hanum, koja je u krvavom rusko-turskom ratu godine 1877. i 1878. na svoje troškove sastavila dobrovoljački ženski zbor i zala Rusima zadavala kadkad trista jada. Iza svršena ju je boja odlikovao Sultan za njezine usluge najvišim odlikovanjima.

Pod konac navadjamo još i to, da je nedavno preminuli crnački kralj u Dalomey-u imao žensku tjelesnu četu, koja ali dakako nije aktivno sudjelovala u bojevima. U današnjem modernom ratu takove ženske čete ne će dakako imati nikakova uspjeha, pa zato preporučamo poduzetnim Srpkinjima, da lijepo ostanu kod kuće i brinu se za svoje domaće ognjište.

Istina, žena može i na bojištu da bude od koristi, ali tek — iza fronte, gdje može blagonosno djelovati kao bolničarka ili liječnica.

(Konac).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj Ijekarni *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 2. prosinca 1915 | Broj 141.

Viribus unitis!

„Viribus unitis" — ujedinjenim silama — uskliknuo je osamnaestgodišnji prejasni nadvojvoda Franjo Josip, kad je dne 2. prosinca, a prije šezdeset i sedam godina milošću Božjom zasio slavno prijestolje Habsburgovaca. Burna su bila ona vremena, teške su unutrašnje borbe drmale temelje staroslavne države i trebala je jaka ruka, da uzmogne čvrsto držati i sigurno upravljati kormilom državne ladje i srećno ju kroz buru i oluju dovesti u luku sreće i mira. I doista, pod geslom „Viribus unitis" prebrodio je mladi car i kralj sve neprilike i nepogode, medju narode se je vratio mir i pod hrabrom se je Njegovom desnicom te mudrom i pravednom upravom podigla monarkija tijekom vremena do jedne od prvih država na svijetu.

„Viribus unitis" jest i danas, u teška i krvava ova vremena, geslo ne samo Njegova Veličanstva, nego i geslo svih naroda naše monarkije. Ujedinjenim su se silama podigli i prihvatili se mača na obranu mile otadžbine i rodjene grude, na svetu obranu prava i pravednosti proti tudjoj pohlepi, proti otimačini i podlosti.

Dušmani htjedoše da staroslavnu monarkiju raskomadaju i isplijene, htjedoše da nas izbrišu sa zemlje i unište, a gle, danas smo snažniji i jači negoli ikad prije, danas čitav svijet jasno vidi, kako pod mudrom upravom i očinskom ljubavi svjetlog našeg cara i kralja spaja sve narode sa ma još tako oprječnim zasebnim čežnjama u ove dane sloga i jednodušnost, da su svi prožeti tek jednom mišlju i željom: braniti i obraniti Prijestolje i dom.

I doista! Predobri je Bog uslišao molitve Njegove i Njegovih odanih sinova, pravedni je Bog blagoslovio naše oružje i ponizio je neprijatelje naše. Slavne su armade Njegove daleko u dušmanskoj zemlji na sjeveru, istoku i jugu, ugrožena je monarkija danas, na šezdesetisedamgodišnji spomendan nastupa prijestolja, sjajnija i snažnija negoli ikad. Može li da bude ljepše i milije čestitke našemu ljubljenomu vladaru, nego li ovaj dokaz naše sloge, naše jakosti i moći — a sve plod divne one brige i nastojanja, kojom je srce Njegovo za nas zadojeno!

I mi Hrvati, koji možemo da se ponosimo historijskim slavnim imenom „predzidje kršćanstva i čuvari prijestolja", klanjamo se evo pred Previšnjim Prijestoljem i puni smjernosti i skromnosti, ali i puni iskrenosti kličemo:

Da Svevišnji poživi Njegovo cesarsko i kraljevsko Veličanstvo, našega Premiloga i Premilostivoga cesara i kralja Franju Josipa I. i neka Mu predobri Bog dade, da još dugo i dugo vlada iza krvavih ovih dana novom austro-ugarskom monarkijom i upravlja udesom njezinih naroda!

Važna pitanja u monarhiji.

U subotnjem večernjem izdanju bavi se „N. Fr. Presse" jednim predmetom, koji iziskuje pomnju i pažnju svih političkih krugova u cijeloj monarkiji. Radi se naime o pripravama za riješavanje nutarnjih prilika i odnošaja u monarhiji Habsburga nakon rata. Tim povodom piše bečki list:

Stojimo pred zadatcima takve veličine i znamenovanja, da će sve stvaralačke sile Austrije biti potrebne za njihovo riešavanje. Problemi mira počinju već u ratu, već sada se osjećaju te nuždno potrebuju razbistrenja prije nego li dodje dan, da započne provedbeni posao.

Početni razgovori o nagodbi s Ugarskom, o gospodarskom odnošaju izmedju obih država monarhije, o njegovoj naravi i trajanju već su javno mnijenje živo pozabavili.

Sastanci uglednih ličnosti trgovačke politike u Beču i Dresdenu s važnom izmijenom mnijenja o nazorima, što vladaju u obim državama monarhije te u Njemačkoj, pa se polagano uobličuju za veću jasnoću o budućim gospodarskim odnošajima izmedju obih carevina, pokazuju takodjer neobhodnost vodjenja i opominju na priprave, da se osigura i ojača naša vlastita sposobnost za stvaranje zaključaka.

Promjene na Balkanu i mogućnosti, koje odatle nastaju, takodjer su napomena, da sva naša gospodarska politika mora udariti novim smjerovima te da potrebuje provodnih načela i sila.

Fnancijalna politika imati će izvršiti težke dužnosti te im može udovoljiti samo, ako unatoč neibježivosti novih obterećenja, koja je tako snositi, ne ošteti one za uredjenje našeg novčanog stanja neobhodne poticaje radne snage te industrijalnog i gospodarskog razvića.

Politika hranjenja nametnula je našoj nutarnjoj upravi da svlada najozbiljnije poteškoće i to u času, kad se u čitavoj Austriji osjeća potreba okupljanja sila, a svi stvarajući razredi društva čeznu za preobrazbom administrativnih uredbi i njihovim prilagodjenjem sadanjemu društvu.

Ovi primjeri dokazuju, da osjeguranje budućnosti spada ne samo na bojnim poljanama, nego i u gospodarskoj politici te u upravi nakupljanjem u tu svrhu potrebitih sila, već sada medju državne neobhodnosti, kad stojimo pred promjenama, koje zahtijevaju našu potpunu pažnju".

Tako ugledni bečki list upozoruje na potrebu, da se svi pozvani čimbenici priprave za buduće djelovanje, a kad se to osjeća u središtu monarhije pa i u središtima obih država, ne može nitko tajiti, da je ta potreba isto tako velika i kod nas u hrvatskim zemljama, gdje će se takodjer morati nešto učiniti, što će hrvatskomu narodu osigurati budućnost, što će njegovo biće u kulturnom i gospodarskom pogledu obezbijediti tako, da to bude i od trajne koristi po monarhiju.

Nema sigurno nikoga, tko bi tajio, da je hrvatski narod sve svoje sile upeo, da s ostalim narodima monarhije očuva starodavnu habzburšku carevinu. Njegova dragocijena krv rijekama je protekla za spas i učvršćenje prijestolja, a za to su i očekivanja hrvatskoga naroda u pogledu bolje budućnosti i pravednijeg uredjenja odnošaja prema monarhiji, posve prirodna.

Sve to upućuje i hrvatski politički svijet, da se postara za budućnost i da se pripravi na riješavanje zadataka, koji i hrvatski narod čekaju. Nije dovoljno, pače nema možda ni osobitog značenja ono, što je poduzeto u septembru ove godine, jer nije bilo promišljeno, jer nije poteklo iz naroda, već su to udesili, kako su se pohvastili u „Pester Lloydu", slobodni zidari. Ti pako nisu priznati faktor, koji bi mogao da narodima nameće svoju volju i da u njihovo ime odlučuje.

Dakle bi nužno bilo, makar živimo u iznimnim vremenima, da se pobrinemo i za skorašnju budućnost, da pretresemo na sastancima potrebe naroda i potražimo sredstva i načina, kako ćemo izcijeliti rane, što nam ih je svima zadalo ovo teško vrijeme. Moramo istaći, da osobito mi Hrvati i Slovenci na jugu, mi državotvorni i državu pomažući živalj, zaslužujemo potpuno povjerenje, jer svojim djelima jamčimo, da ćemo vazda najodlučnije suzbijati sve ono, što bi bilo u oprijeci sa zakonitim i svetim našim težnjama za samostalan život u monarhiji, u skladu s njezinim narodima. Želimo raditi za opću dobrobit monarhije, kako se za nju izlažu i nebrojeni hrvatski junaci, ali očekujemo, da ćemo za to dobiti i stvarna priznanja, koja će dokazati, da pravica nije izumrla, da ona sveudilj sačinjava temelj prijestola te da će ona nakon ovih teških kušnja biti još odlučnija i susretljivija prema svima pa i prema hrvatskom i slovenskom narodu, toj vjernoj i nezibljivoj straži na jugu monarhije.

Svjetska trgovačka mornarica.

Povjest nam je najbolji svjedok, da su svi narodi i u najprastarijim vremenima znali cijeniti važnost pomorstva.

Na moru su se narodi razvili, na njemu su i propali, ali nije propala uspomena veličine tih naroda i visoki im stepen kulture.

Povratimo li se nekoliko decenija natrag, naći ćemo našu trgovačku mornaricu na jedra, na vrhuncu svoje moći. Na svim morima i oceanima plove na stotine naših brodova, dolaze u saobraćaj sa dalekim narodima i našu domovinu upoznaju s njima. Poznata je bila naša mornarica i mornari s naših obala cijelom svijetu, radi njihove visoke sposobnosti. Stekli su si na moru slavu a s morem bogatsvo. Proputujemo li našom divnom obalom, osvjedočiti ćemo se o nekadašnjem blagostanju njezinih sinova. Ponizani gradovi, sela i varoši; krasne crkve, vitki zvonici i velike polače, svjedoci su nam ondašnjeg bogatstva. Da je sve to čovjek napraviti mogao, morao je imati sredstava. Odkud dakle sredstva?

Naš primorac malo se je ikad posvećivao drugom radu osim pomorstvu. Na moru rodjen, ljubio je more i ljubi ga; bez mora nema mu života.

Priljubio se moru, tom strašnom elementu, koji je progutao, guta i progutaće na stotine ljudskih žrtava sa bijesnim valovima bez groba i nadgrobna spomenika, jer je znao da će u njemu naći izvor sreće; tako se je razvila naša mornarica, da se je takmila sa najačim mornaricama onoga doba.

U moru je našao naš pomorac mnogo puta grob, ali je i našao izvor bogatstva i otud sredstva da je onako lijepo ukrasio gradjevinama i spomenicima našu obalu, gdje danas dolaze stranci diviti se starinama naših gradova, koji se danas bude iz dugog sna i kao da bi htjeli nastaviti prvašnji rad, mrtvo se odrazuju sjenom na mirnom Jadranu.

Kad se je pojavila para kao sila gibanja brodova, bio je to kao smrtni udarac jedrenjača; smanjivao se je njihov broj, a rastao je broj parobroda. Kod mnogih naroda, današnje parobrodarstvo nadmašilo je nekdašnji broj jedrenjača, dočim kod nas ostalo je mnogo niže. Koji je uzrok tomu, nebi teško bilo dokazati.

Dvadeseti je uvijek za svjestku mornaricu zlatno doba. Kako se je kod naroda razvijala industrija, razvijala se je i njihova mornarica, ali na žalost nijesu se razvile ili bolje usavršile mjere sigurnosti putnika, o kojima se je raspravljalo na medjunarodnoj sjednici u Londonu god. 1913.

Danas se natječu brodogradilišta u gradnji ogromnih prekooceanskih parobroda, o kakvim se niti promisliti dalo nije. Engleskim kolosima „Aquitania" (921 nogu dug sa 73.000 tona i 23 milja brzine), „Mauretania", „Olimpic", „Britannic", stoje nasuprot njemački „Vaterland" (950 noga, dug 56.000 tona) „Imperator" i još veći u gradnji „Kolumbus".

Svi narodi uvjereni su, da se na moru osniva veličina i jakost države i danas se takme za prvenstvo, ako ne na svim morima a ono barem na jednom dijelu.

Ni naša mornarica nije zaostala, već je u zadnja dva decenija kolosalno napredovala. Osnovala su se nova društva, povećao se je obujam, sagradilo se je brzih, udobnih i velikih putničkih prekooceanskih parobroda, tako da ju možemo na Sredozemnom moru ubrojiti u prve redove.

Naravno ne možemo ju danas usporediti sa mornaricama mnogih drugih naroda, razvitak kojih zavisi takodjer i od geografskog položaja, ali ipak gojimo nadu, da će joj budućnost osjegurati mjesto, koje joj prama prošlosti pripada.

Svjetska trgovačka mornarica slijedi čudno napredovati. Razmjer, što ovdje stoji, daje nam sliku približnog obujma trgovačkog svjetskog brodovlja.

Po brojevima „Scientific American" na prvom mjestu stoji Engleska, koja ima trgovačku mornaricu tako veliku, da sama nadmašuje za tri milijuna tona po prilici sve druge glavnije mornarice skupljene zajedno.

Razporedjaj od osam većih trgovačkih mornarica:

Engleska	tona	20.275·791
Njemačka	„	4·998·746
Sjedinjenih država	„	3.489·735
Norveška	„	2.475·324
Francuska	„	2.246·504
Japan	„	1.700·062
Italija	„	1.571·761
Austro-Ugarska	„	1.092·368

U obujmu trgovačke mornarice Sjedinjenih država, uračunano je brodovlje jezera, inače bi stojala na petom mjestu.

Nauticus.

Brzojavi.

Rat na Balkanu.

Pukovnik Vasić odlazi u Skadar. Napuštanje Bitolja.

Berlin, 30. novembra. „Daily Telegraph" javlja iz Atena: Srpski je pukovnik Vasić, koji je kroz čitave sedmice branio babunski prelaz sa dvije pukovnije protiv čitave jedne bugarske vojske, brzojavio je sa prizrenske fronte preko Drača srpskom poslaniku, da odlazi u Skadar. Srbi brane prelaze, koji čuvaju ceste vodeće iz Kosova polja u Prizren. Uzmak iz položaja na staroj tursko-srpskoj granici navodno je dobro uspjeo te uslijedio u potpunom redu. Vojska je izgubila samo malo momčadi ali su zato morali prepustiti milosti i nemilosti neprijatelja hiljade i hiljade jadnih bjegunaca na Kosovom polju. Odlučili smo, nastavlja Vasić, vratiti se u Skadar i u Drač. Prednje su čete dostigle kod Ljemkula albanske planine.

Vasić je izgubio svaku nadu, da će spasiti Bitolj. Neprijatelj raspolaže sa peterostruko jačim silama negoli Srbi. Bugarsko je odijelenje zaposjelo Cekritöj, četiri milja zapadno od Bitolja. Očekuje se, da će se pokazati Bugari u Kenaliju te prekinuti cestu i željeznicu, koja vodi u Grčku. Vasić sam će se povući u zapadnom smjeru k Resni te si prokrčiti put u Elbasan.

Italija će sudjelovati na Balkanu.

Frankfurt na M., 1. decembra. „Frankfurter Zeitung" donosi iz Rima: Posjet Kičenera u Rimu imao je već uspjeh. 26. novembra sazvano je ministarsko vijeće, u kojem se je odlučilo, da će Italija učestvovati na Balkanu i poslati jak ekspedicioni zbor u Albaniju.

Položaji i jakost ententinih četa u Macedoniji.

Pariz, 1. decembra. „Petit Parisien" javlja od 27. novembra: Obilna snježna vijavica obustavila je svaku akciju na francuskoj fronti. Engleske čete drže sada čitavu francusku frontu od Kosturina do Doirana.

Atenski list „Patris" donosi, da broji englesko-francuska balkanska vojska 125 hiljada momaka. Saveznici iskrcavaju oko

4000 ljudi dnevno. 40 do 45.000 momaka nalaze se na putu u Solun.

Javljaju iz Solúna, da je tamo stiglo 40 vozova ranjenika. Osim toga je naviješten dolazak daljnih 600 ranjenika.

Francuzi napuštaju Krivolak.

Paris, 1. (D. u.) „Agence Havas" javlja: Pošto su Srbi napustili tjesnac Kačanika onemogućeno je spojenje francuskih četa sa srpskim. Uslijed toga postao je marš Francuza u Veleš beskoristnim. Počelo je povlačenje francuskih četa iz predjela Krivolaka.

Jako brodovlje entente kod Krete.

Bern, 30. novembra. „Berner Bund" javlja iz dobro upućenog vira: Jako brodovlje usidrano je već dulje vremena pred Kretom i igra tamo ulogu apsolutnog gospodara; čini utisak, kao da se ententa napreza, da zaplete još više teški položaj, u kojem se Grčka nalazi, akoprem je Grčka pristala na sve njezine zahtijeve.

Sa bojnih poljana.

Svršetak talijanske ofenzive.

Lugano, 30. novembra. Talijansko novinstvo pripravlja općinstvo na svršetak talijanske ofenzive. U zadnje doba postaju uvijek češća, koja prikazuju u najživljim bojama poteškoće bojeva na šoskoj fronti. Pozicije neprijatelja su vanredno jako utvrdjene, tako da nije moguće polučiti ivakvog važnijeg uspjeha. Radi toga bili su postignuti uspjehi, usprkos najvećem naponu sila, sasma neznatni.

Ruski ratni izvještaj.

Petrograd, 28. novembra. Izvještaj velikog generalnog stožera:

Osim slabašnog pokušaja neprijatelja, da navali na naše položaje zapadno babitskog jezera, što je doskora napustio, prošao je dan na čitavoj fronti mirno.

Ugroženje engleske vlasti na istoku.

Beč, 1. decembra. Fuad paša, koji boravi sada u Beču, primio je ovih dana dopisnika „Neue Freie Presse" te mu razložio svoje shvaćanje o položaju:

O Dardanelima je izjavio maršal, da je isključeno, da bi saveznici osvojili Dardanele i Carigrad. O poduzeću protiv Egipta osvjedočen je Fuad paša, da će svršiti golemim porazom Engleza. Bagdad nije ugrožen. Ekspedicija protiv tog grada, koju su Englezi upriličili, jadno će svršiti. Englezi će se kasnije ograničiti na šetnje sa brodovljem u perzijskom zaljevu. Sudbina rata ali se ne će odlučiti na moru već na kopnu. Iz Carigrada izašli glas, neka se muslimani svijn zemalja združe, naći će obilnog odziva u Perziji i u Afganistanu. Džihad, sveti rat, koji je bio samo teorija, dok se nije uspostavila sveza sa centralnim vlastima, dobit će nov, realniji oblik. Čim bezobzirnije će Englezi i Francuzi nastupati u Perziji, tim je sigurnije, da će se Perzija i Afganistan osloboditi od tudjeg upliva. Na temelju našeg svetog zakona proglasio je Kalif sveti rat i muslimani će slijediti tom pozivu i — kako sam uvjeren — imat će uspjeha.

Centralne vlasti.

Decembarsko zasjedanje njemačkog Rajhstaga.

Berlin, 1. decembra. Sjednicu njemačkog rajhstaga otvorio je predsjednik Kaempf duljim govorom, u kojem je spomenuo dogodjaje na bojnim frontama, suzbijanje goleme francuske ofenzive, pobjedničku defenzivu na istoku, koja je zapriječila svaku akciju neprijatelja, uzaludne napore Talijanaca na Soči i sjajni uspjeh polučen na balkanskom poluotoku, postignut sudjelovanjem Bugarske. Time je osvećeno umorstvo u Sarajevu. Turska je vojska slavnom obranom Dardanela obnovila staru slavu a sada ugrožava ponosnu Angliju na najosjetljivim mjestima njezine svjetovne vlasti. Nastavljajući svoj burnim odobravanjem primljeni govor, naglasio je predsjednik, da je gospodarski i financijalni položaj Njemačke sada jači nego li ikada, da ima Njemačka dosta zaliha za narod najnužnije hrane, kao žita i krumpira. Ako zaista fale nekoja jestiva, sjajna organizacija nadoknaduje dosta nedostataka, jer omogućuje i siromašnijim slojevima, da si nabave za umjerene cijene za život nužne potrebštine. Njemci mogu gledati na temelju svog gospodarskog i financijalnog stanja sa odlučnošću i povjerenjem u budućnost, koja temelji na jedinosti njemačkih plemena, kojom je ustvarena i njemačka država.

Ententa.

Potištenost u Petrogradu.

Lugano, 1. decembra. Petrogradski dopisnik „Corriere della sera" donosi: Slavenska je duša teško ranjena, jer je san o Carigradu uništen. Ruski bi bio narod žrtvovao Poljsku i Galiciju, samo da mu je bilo moguće stići u Carigrad. Rusi su naslućivali, da ulaz Nijemaca u rat ugrožava baštinu Petra Velikoga i sav dvijestogodišnji rad ruske politike.

Talijanci i rat sa Njemačkom.

Lugano, 30. novembra. U galeriji u Milanu došlo je nakon sastanka Fascija do velikih demonstracija, da se Njemačkoj navjesti rat. Konačno je nadošlo redarstvo i zatvorilo galeriju. Fasci u Genovi upozoriše u ponedjeljak na večer javni sastanak istog značaja na Piazza di Ferrara, na najvećem trgu Genove. Narod je išao u povorci pred kvesturom te tamo zahtjevao, da se talijanskoj vladi saopći želju naroda, e se navijesti rat Njemačkoj. Rimsko je redarstvo medjutim zabranilo svaku manifestaciju za rat protiv Njemačke.

Balkan.

Djelomična demobilizacija u Grčkoj?

Ženeva, 30. novembra. Iz Atene javlja se: Glasine o demobilizaciji 8 godišta grčke vojske potvrdjuju se. Grčki je prijestolonaslijednik stigao u Kavalu, gdje je održao vojničku smotru.

Zahtijevi entente napram Grčkoj.

Amsterdam, 30. novembra. „Reuterovov dopisni ured" javlja iz Atene: Iz upućenne se strane saznaje, da će grčka vlada predložiti, neka ententa imenuje vojničke vještake, koji bi rijesili u suglasju sa grčkim generalnim stožerom pitanja o Solunu, kako su naznačena u drugoj noti četvorvog sporazuma.

Dopisnik istog bureau javlja, da je u grčkom pitanju nastupilo na mjesto prvotnog optizma, jaka nepovjerlivost.

„Manchestor Guardian" piše, da je veoma dvojbeno, da li će biti željeznica, koja vodi iz Soluna u Srbiju dostatna za balkansku vojsku entente i za grčke čete. Vjerojatno je, da prisutnost grčkih četa u solunskom području otešćava iskrcavanje i upotrebljavanje saveznickih četa. List ne vjeruje, da će grčki odgovor zadovoljiti ententu.

Egipatsko žito za Grčku.

Ženeva, 30. novembra. Prama vijestima francuskih novina iz Kaira, dozvolila je egipatska vlada izvoz od 7000 tona žita na račun grčke vlade kao i velike pošiljke žita za grčke trgovce. Zabrana izvoza riža i kukuruze za Grčku dignuta je.

Rumunjska zatvara Dunav.

Bukarešt, 30. novembra. „Indipendence Roumaine" javljaju, da su rumunjske oblasti zatvorile Dunav minama i to počamši od Turskog Smila, na rumunjskoj granici, do kilometra 340 i od Galaca do Prutova ušća. Na naznačenim mjestima mogu trgovačke ladje prolaziti samo vodjene od pilota. Na ulazima spomenutih područja postavljene su straže. Ove su mjere danas saopćene zastupnicima vlasti i lučkim oblastima.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja. Savezničke čete, koje stoje pod austro-ugarskim vrhovnim zapovjedništvom zarobiše novembra mjeseca na sjeveroistočnoj fronti 78 časnika i 12 tisuća momaka te zaplijeniše 32 strojne puške.

Talijansko bojište.

Jučerašnji dan na sočkoj fronti prošao je u opće mirnije. Jedino na tolminski mostobran ponovno žestoko navališe, ali svi ti nasrtaji neprijatelja skršiše se u našoj vatri. Danas preko noći neprijateljska je topnička paljba žestoko napala sjeverni obronak brda Sv. Mihovila. Istodobno napadnuše Talijanci vrhunac ovog brda, ali bijahu suzbijeni. Odbismo također neprijateljske napadajne pokušaje u prostoru Sv. Martina.

Srpsko bojište.

Naše čete prodiru, opkoljavajući, prama Plevlju. Jedna kolona napala gradnišku visočinu, jugoistočno metalkinskog sedla; druga je pak izjurišala u popodnevnim satovima i u sumračju 10 km sjeverno Pljevlja ležeći rub visoravni, što su Crnogorci žestoko branili.

Bugari zauzeše 29. novembra u podne Prizren.

Kövessova je armija zarobila mjeseca novembra 40.800 srpskih vojnika i 26.600 vojno obvezanih te 179 topova i 12 strojnih pušaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 1. decembra. (D. u.). Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno La Basseea prouzročio je lagum, zapaljen od nas, u engleskom položaju znatnu štetu. Francusko i englesko ljetalo oborili smo vatrom.

Balkansko bojište.

Na balkanskom bojištu na nekojim mjestima uspješni bojevi sa neprijateljskim zalaznicama.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 30. Službeno javlja se:

29. novembra o podne zaposjednuli smo iza kratkog boja Prizren. Zarobili smo 16 do 17.000 Srba, zaplijenili smo 50 poljskih topova i haubica, 20.000 pušaka i mnoštvo ratnog materijala. 28. novembra odjašili su kralj Petar i ruski poslanik knez Trubezkoj bez pratnje sa neznanim ciljem. U Prizrenu spališe Srbi 148 automobila, koji su služili otpremanju glavnog stana i vlade. Bitka kod Prizrena, gdje smo zarobili zadnje ostatke srpske vojske, značit će po svoj prilici svršetak vojne protiv Srba.

Sofija, 29. (D. u.) Službeno javlja se: Uzduž gornjeg toka Crne prekoračiše naše čete, koje tamo operiraju, rijeku te osvojiše mostove i ceste, koje vode u Bitolj.

Sofija, 29. (D. u.) Službeno javlja se: 26 novembra zauzeli smo Krčovu a 28. novembra Kruševo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. novembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anaforte raspršila je naša artilerija učinkovitom vatrom neprijateljske čete. Kod Aribuрnua topnički dvoboj i boj bombama. Na lijevom je krilu neprijatelj ispucao, a da nam nije nanijeo štete, oko 1000 granata, bomba i mina.

Razne vijesti.

Odlikovan časnik. Zastavnik Miroslav Paskoević odlikovan je zbog svog junaštva na talijanskoj fronti velikom srebrnom medaljom za hrabrost.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Medju slovenskimi vojnicima na doberdobskoj fronti sabrao N. N. . K 15.—

Ukupno . . . K 15·—
Prije iskazano . . K 2386.41
Sveukupno . . K 2401·41

Bojevi u carstvu životinja.

Ne bore se medju sobom samo ljudi i ne upotrebljavaju u svojoj borbi samo oni najraznovrsnije oružje i najoriginalnije i najduhovitije varke, nego se zbiva i medju životinjama svih vrsta.

Zanimivo je ne samo za prirodopisca, nego za svakoga, da upotrebljavaju životinje u toj borbi različito oružje u svoju obranu, tako te možemo dapače da govorimo o posebnoj „vojnoj tehnici" životinja. Tako ima primjerice poznata sipa veoma zanimivo oružje, nekakovu mješinu, napunjenu smedjom nekom tvari. Kad druga koja životinja progoni sipu, ispušta ova tu tvar u vodu i posve ju pomuti, tako te neprijatelj ne može u njoj ništa da vidi. Slično, no radikalnije oružje upotrebljaya amerikanski tvor. Ta je životinja poznata sa skupocjenog svog krzna, no znade svoju kožu braniti po najmodernijoj tehnici smrdljivih i zagušljivih bomba. Progonitelju štrcne iz svojih žlijezda na udaljenost od šest metara velikom sigurnosti neku silno smrdljivu tekućinu. Nesnosan se smrad osjeća na kilometar daleko i čovjek, koga je taj tvor bio poštrcao, nije smio kroz više nedjelja u ljudsko društvo, tako je neugodno zaudarao.

Kaošto imaju po bojištima plotove iz žica, po kojima je katkad u svrhu bolje obrane uvedena električna struja, vidimo jednako oružje obrane i u nekojih životinja, ponajpače riba, koje udaraju svoje neprijatelje električnom strujom. Jedna je od tih riba poznata pod imenom najstrašnijega pomorskoga oružja „torpedo". Nekoji morski puževi love svoje žrtve istrcavajući sluz, na koju se ove hvataju. I nekoji pauci love plijen tako, da štrcaju na mrave i sitne bube niti te ih hvataju tako rekavši u zamku. U rijekama Stražnje Indije i susjednih otoka živi ribica, koja puca na kukce, štono sjede na vodenim bilinama, te ga veoma spretno hvata. Ličinka poznatoga mravojeda iskapa si posebnu stupicu, u koju lovi mrave i druge kukce. Nekoji pauci imadu paučevinu posve sličnu žičnim zaprjekama u današnjoj vojni.

O mravima je poznato, da vojuju poput vojnika. Kad se je razvila posebna „vojnička kasta", dakle prava pravcata mravinska armada. Takav vojnik imade posebni oblik tijela, veoma veliku glavu, tako, da može u slučaju pogibelji zagraditi u mravinjaku uzak hodnik i braniti ga jakim svojim grizalima. Nekoji mravi u vrućim krajevima imadu veoma velika grizala u obliku sablje, kojima znadu neprijatelju zadavati teške rane.

A i boj iz bliza, boj na juriš, nije u carstvu životinja nepoznat, jer gorile i šimpanze kidaju, kako tvrdi pripovjedač Du Chaillu, grane sa drveta i upotrebljavaju ih poput kolaca.

No najviše je medju životinjama raširena obrana, slična svojoj poljskoj odori naših vojnika. Čitav niz životinja, nazvanih ukupnim imenom „mimikri" znade se svojom bojom tako prilagoditi svojoj okolini, da ih je gotovo nemoguće razaznati. Tako su primjerice nekoji skakavci zaćudo posve slični listu ili grančici, na kojoj sjede. Životinje, štono žive po stepama u pustarama, imadu potpuni „khaki uniformu", da ih je teško razlikovati od boje pijeska u pustinji. Nasuprot imaju životinje u sjevernim (polarnim) predjelima ili u snijegu bijelu, odnosno bjelkastu boju, kukci i ptice u tropskim prašumama sjaju se u svim mogućim bojama, te su šarene ili zelene poput tropskih bilina. Kod nekojih se vrsta životinja mijenja boja odjeće dapače više puta u godini prema boji prirode u to doba. To je velika zaštita za nje i pojav samoobrane u prirodi.

B.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 3. prosinca 1915 | Broj 142.

Austro-ugarske vojske ušle u Plevlje.

Brzojavne vijesti.

Iz Italije.

Cadorna protiv odaslanja četa na Balkan.

Lugano, 2. decembra. U krugovima talijanske ratne stranke vlada bojazan, da se Cadorna i dalje opire odašiljanju četa na Balkan. Talijansko novinstvo šuti o putovanju Kičenera u Italiji.

Talijanski parlamenat.

Zürich, 2. decembra. (D. u.). Prama vijestima iz Rima, Sonnino je jučer obrazložio prigodom otvorenja parlamenta diplomatske dogodjaje koji nastaše iza objavljenja zelene knjige, te je spomenuo, da je takodjer Italija potpisala londonski ugovor, koji isključuje posebni mir.

Iz Engleske.

Rusko odaslanstvo u Londonu.

London, 2. decembra. Rusko vojničko odaslanstvo, na čelu viceadmirala Rusina, koje je sastavljeno od carskih štopskih časnika, stiglo je iz Petrograda u London. Svrha je ovome odaslanstvu, da konferira sa engleskom vladom o daljnjem vodjenju rata.

Poraz Engleza u Mezopotamiji.

Gent, 2. decembra. Izvještaj engleskog glavnog stana iz Mezopotamije nije tako neugodan, kako ga opisuju talijanski listovi. Nu priprave turskog ratnog vodstva podale su Kičeneru povoda, da dade nove naloge štopu u Mezopotamiji. Kičeneru nije bilo drago, što je već početkom novembra Asquith javio, e će naskoro biti osvojen Bagdad. I sa vijestima iz Sueškog kanala nije Kičener niti najmanje zadovoljan. Vijesti, da engleski vojnici prijateljuju sa turskima, ne odgovaraju istini.

Razno.

Glasovi o ministarskoj krizi u Francuskoj.

Berlin, 2. decembra. U vladinim se krugovima sve tvrdokornije šire glasine o ministarskoj krizi. Ako bi poduzeće u Solunu imalo svršiti porazom, onda će ne samo ministarstvo pasti, nego će biti kriza i u predsjedništvu republike.

Ententa na Balkanu.

Dogovaranja izmedju Petrograda i Bukarešta.

Milan, 2. decembra. „Secolo" javlja iz Londona, da se izmedju Bukarešta i Petrograda vode pregovori, radi dozvole prolaza ruskih četa, što su sakupljene u Besarabiji, kroz Rumunjsku. Dopisnik „Secola" tvrdi, da se radi o istoj stvari, što je ententa zahtijevala od Grčke. Diplomatska borba izmedju entente i centralnih vlasti prenijela se sada u Bukarešt. Ako je istinita vijest, da se već veliki broj ruskih četa nalazi na rumunjskoj granici, onda je već moguće, da će ententa i ovdje uspjeti svojim zahtjevima. Budući dani donijet će nam neočekivanih dogodjaja.

Pregovori sa Rumunjskom.

Stockholm, 2. decembra. „Djen" javlja, da će se ovih dana držati nekakvi pregovori na pograničnoj stanici Ungheni izmedju rumunjske vlade i zastupnika jedne velevlasti četvornog sporazuma.

Kopehagen, 2. decembra. Londonski list „Star" javlja, da je izmedju entente i Rumunjske sklopljen nekaki ugovor. Naprotiv pariški listovi izjavljaju, da je držanje Rumunjske nepouzdano, te prijete Bratianuju.

Ministarstvo u Rumunjskoj se ne će promijeniti.

Bukarešt, 2. decembra. Ovdješnji list, koji je blizu vladi, javlja, da se u rumunjskom kabinetu ne će dogoditi nikakvih promjena. Ministarski predsjednik se je uvjerio, da su pristaše ratne stranke htjeli promjenu ministarstva samo za to, da dobiju više upliva, radi česa se je odustalo od preuredbe ministarstva.

Stranke u Rumunjskoj ujedinjene.

Bukarešt, 2. decembra. Predsjednik rumunjskog parlamenta, Pherekide, izjavio je u svom nastupnom govoru, da u Rumunjskoj izmedju stranaka nema nikakvog nesporazumljenja. Svi su Rumunji opojeni istim duhom, te će onog dana, kada bude Rumunjska nastupila, biti stranke ujedinjene.

Engleska mornarica odputovala iz Soluna.

Solun, 2. decembra. Engleska mornarica, koja je sastojala iz jedanaest jedinica, a dosada je križarila pred Solunom, otputovala je prama jugoistoku. Pred Solunom stoje samo francuski brodovi.

Odgovor Grčke ententi.

London, 2. decembra. (D. u.). „Times" doznaje iz Atene: Odgovarajući na zahtjev entente, da se povuku grčke čete iz područja, što su ga zaposjeli alijirci izjavila je grčka vlada, da to drži neizvedivim, posto time nastaju druge poteškoće. Zahtijeva se, da se stvori u tu svrhu poseban odbor vještaka.

Misija lorda Kičenera.

Iza kako je engleski lord Kičener proputovao istok, svratio se u Atenu i obišao Italiju, poći će u Rusiju. Petrogradski „Den" piše o tomu ovako: Skorih će dana prispjeti u Petrograd lord Kičener, da konferira s ministrom rata i ministrom izvanjskih poslova. Nakon toga uputit će se Kičener k caru u glavni stan. Cilj je putovanja lorda Kičenera, da se glede operacija na istoku postigne jedinstveno ujedinjenje medju vlastima četvornoga sporazuma. U ovaj mah boravi ovdje engleska vojnička misija, koja će isto tako krenuti iz Petrograda u glavni stan, a zatim nastaviti put u Odesu. Misija nastoji, kako bi sklonula Rusiju na sudjelovanje u balkanskom ratu.

Rat na Balkanu.

Ruska ekspedicija na Balkan.

Köln, 1. decembra. „Kölnische Zeitung" javlja sa švicarske granice: „Secolo" javlja iz Rima: Ministar Sonnino je na 28. novembra dugo vremena konferirao s ruskim poslanikom, koji je oko 11 sati osvanuo na konsulti. Vijećanje ticalo se u prvom redu dolaska ruskih četa za balkansku akciju. U istinu sada se potvrdjuje, da je ruska ekspedicija za Balkan spremna, pa da će trupe ruskoga cara u najbrže vrijeme napasti tursko-bugarsku armiju. General Kuropatkin, koji je na čelu te ekspedicije, nalazi se s vojskom od prilike 150.000 ljudi izmedju Ismaila i Kiliana na rusko-dunavskoj obali rumunjske granice, a daljnjih 150.000 ljudi čeka spremno na odlazak u Odesi. Napadaj uslijedit će istodobno s kopnene i sa morske strane. Druga ruska flotna divizija i brojna sila podmornica blokirati će luke Varne i Burgasa. U isto vrijeme će vlasti četvornog saveza radi dvoličnog držanja Grčke i Solunu ustupiti operacijonu bazu protiv Bugarske.

Kopenhagen, 2. decembra. Prama vijestima iz Petrograda, šef ruskog izvanjskog ureda Gulkević, izjavio je srpskom poslaniku u Petrogradu, Spalajkoviću, da Rusija nije u stanju pružiti pomoć Srbiji. Sazonov nije htio ovo sam osobno izjaviti, radi česa su nastale glasine, da misli odstupiti.

Glasovi iz razvaljene Srbije.

Milan, 30. novembra. Balkanski izvjestitelj „Secola" potvrdjuje vijest, da je stigla saveznicima u Maćedoniji municija i dvije francuske baterije u Bitolj. Istotako potvrdjuje se vijest, da ide vojska Galwitzova u pomoć Bugarima u Maćedoniju, da osvoje Bitolj. Srpski časnici pričaju o velikim gubicima. koje pretrpiše Bugari u petdnevnoj bici oko Pirota. Kralj je unatoč svojoj bolesti zajašio konja te odjurio u prve redove k vojničima. Sada nema kralj druge misli nego da nadje junačku smrt usred svojih vojnika. Bol, da je uništena domovina, ponukala je srpskog spisatelja dr. Milana Uskokovića da počini samoubojstvo. U listu, koje je pisao prije smrti, izjavija, da ne može preživjeti poloma svoje domovine. Kažu, da se Nijemci svuda sasma korektno ponašaju. Rekvizicije plaćaju se novcem. U Beogradu izlazi već njemački list. Siromašno pučanstvo dobiva hranu od vojničke oblasti. Gradska se uprava nije promijenila. Za ovim koncilijantnim postupanjem naslućuje se političke namjere. Pašić je ostao unatoč razočaranja, koje je Srbija doživjela pomoćnim akcijama četvornog sporazuma, pristaša entente.

Od visoke je srpske političke ličnosti saznao Magnini, da je imala Srbija ugovor sa Grčkom i sa Rumunjskom za slučaj bugarske navale. U ministarskom je vijeću Pašić izjavio, da je jedini put, kojeg može još Srbija slijediti, taj, da ostane vjerna četvornom sporazumu i da pogine u slavi. Konačno je srpski vojni ministar Bojović izjavio Magrinju u Bitolju, da imade još srpske vojske i da će srpske čete nastaviti otpor do skrajnosti. Neprijatelj ju može potući na Kosovom polju kao prije 500 godina, ali ovog da će se puta Srbija prije oporaviti.

Mjerodavni njemački krugovi sude ovako o položaju i Srbiji. Srbima je prestao još najjužniji komad Makedonije, dok je najveći dio srpske vojske potisnut preko granica u siromašnu Crnu Goru i neprijateljsku Albaniju. Golem prostor osvojene Srbije spaja granice Bosne, Slavonije i Ugarske s Bugarskom i tako je ostvaren spoj Bremena i Hamburga s Carigradom i Bagdadom odnosno krajnjega sjeverozapada s istokom. Već davno projektirani orijentalni ekspres imao je ići mjestima Bremen-Hamburg-Berlin-Beč-Budimpešta-Beograd-Niš-Sofija-Carigrad, a sva su ta mjesta sada u rukama centralnih vlasti. Široke pokrajine i teški planinski lanac, što se od Nove Varoši, Novoga Pazara i Prištine proteže prema Bugarskoj, dostatno je zaledje, što štiti spomenutu željezničku prugu i tako je zaista zadaća Njemačke i Austrije riješena. Dakako, obje ove države ne kane ostaviti Bugarsku bez nagrade i ne će dopustiti da ententina pomoć ne bude potpuno skršena. — Sve su to medjutim drugotne zadaće i bez svake sumnje za pola lakše od one prve. Prva je zadaća riješena u manjem roku od dva mjeseca, jer je Bugarska započela ofenzivu dne 4. istogoda, a vojske Austrije i Njemačke 6. istog mjeseca. Promotrimo li slabu slogu entente i neodlučnost Rumunjske i Grčke, pa povrh svega toga siabo oduševljenje Francuza i Engleza, štono ih poslaše, da na tudjem teritoriju lijū krv za tudju Srbiju, sva je vjera, da se približava konac balkanske akcije.

Kako se ententa tješi.

Pariz, 2. decembra. „Petit Parisien" javlja iz Soluna: Bugarske novine izjavljuju, da nakon osvojenja Macedonije bugarska vojska ne smije služiti trećemu. Ovaj način pisanja dokazuje, da se misli, kako su Turci zaposjeli Traciju, gdje već u raznim gradovima namjestiše sedam divizija svoje vojske, dok carigradske novine pišu, da pitanje Tracije nije definitivno riješeno i da je Njemačka obećala Turskoj, da će dobiti Traciju, kako je bilo godine 1911.

Iz Crne Gore u Drač.

Düsseldorf, 2. decembra. „Generalanzeiger" javlja iz Lugana: Konzuli četvornog sporazuma iz Crne Gore preselili su se u Drač.

Politički pregled.

Danas se je otvorio talijanski parlamenat, gdje će Salandra opet najaviti nove pobjede, da time ušutka socijaliste, koji ne htjedoše rata, jer su bili uvjereni da je Italija mogla postići mirnim putem, što neće ratom. Pred parlamentom dolazi ministarstvo praznih ruku, jer ne može da priobći narodu niti vojničkih pobjeda niti diplomatskih uspjeha. Ako je Italija pristupila londonskom ugovoru, da neće sklopiti posebna mira, to je time htjela dokazati ententi, da je njezino nepovjerenje neopravdano. Ali uza sve to ententa vidi u Italiju čistog egoistu, koji je mislio, da će uz pomoć drugih postići ono, što sam se nebi bio niti usudio pomisliti. Italija bi sada htjela uplesti se u balkanski rat, ali nije ni najmanje sigurna Grčke, koju znade, da joj najveći neprijatelj talijanski imperijalizam. Uopće talijanska politika igra ulogu pohlepnog, koji bi sve htio, ulagajući, što manje od svojega.

Salandra bit će u parlamentu izvrgnut mnogim napadajima, jer je Italija u ekonomskom i političkom pogledu veoma uzdrmana. Parlamenat odobrit će, naravno, iz patriotizma sve zakonske osnove i pokazati još povjerenje ministarstvu, ali ne iz kakvog dubljega uvjerenja već radi one solidarnosti, koju izkažu sve narodnosti kad im je zemlja ugrožena.

Grčka je odgovorila noti entente onako, kako je bilo predvidjeti. Da bi bila Grčka pristala bezuvjetno na sve predloge entente i izpraznila predjele zaposjednute ententinim četama, to bi time priznala svoju bojazan kakve ekonomske blokade i predala se, volens nolens, vlasti entente. Svakako Grčka nije htjela odbiti potpuno prijedlog entente, već pripušta, da se o tom pitanju još raspravlja, i time produljuje sve to više svoju odluku.

Najmodernije ratno oružje — stara iznašašća.

U kolikod je sigurno, da se sadašnji svjetski rat silno razlikuje u svakom pogledu od svojih prijašnjih ratova, koje spominje povijest, toliko će nas opet presenetiti, da se tragovi iznašašća najmodernijeg ratnog oružja nalaze već u prošlim vremenima, i to prilično daleko unatrag.

Svatko misli, da su primjerice svom udobnošću opremljeni streljački jarci izum najnovijega doba. A ipak nije tomu tako! Takova su skloništa bila poznata već oko godine 1405. piscu neke ratne knjige, mjerniku Kyeseru, te ih opisuje i crta. Dakako da nijesu bila ta skloništa uredjena poput modernih, i imala su, da pružaju zaštite, kako Kyeser piše, samo starcima, ženama i neiskusnima.

Tko bi mislio, da je jedno od najstrašnijih modernih oružja — torpedo — imalo već godine 1420. svoga preteču? Te naime godine predočuje mjernik Ivan Fontana u svojoj knjizi sliku torpeda. Maleno je i šiljasto vozilo, sa svih strana zatvoreno i providjeno sa postranska kormila, koja vire prema straga. Medju njima nalazi se izbočina i o nj privezano uže sa trećim kormilom, koje pliva slobodno na vodi. To vozilo imade na prednjoj strani oštar šilj, a napunjeno je barutom. Da bude izgled njegov za neprijatelja što strašniji, imade sprijeda dva velika oka tako te izgleda, gledano sa neprijateljske ladje, poput glave morske nemani. U vodi se giblje pomoću dviju raketa, koje vire iz njegova poklopca prema stražnjoj strani i koje se prije gibanja upaljuju.

Slično su oružje uostalom već godine 1258. poznavali i Arapi.

Još čudnovatije zvuči, kad čujemo, da su već u srednjem vijeku poznavali raspaljivu tvar sličnog sastava poput nitroglicerina. Tko ga je iznašao, teško je ka-

zati, no mnogi misle, da je to bio puškar Abraham, koji je godine 1422. stupio bio u službu austrijskog vojvode. Začudno je, da se je u svim strukovnim tadašnjim knjigama bio točno opisan naputak proizvodnje njegove, no nitko kao da nije poznao strašne njegove razorne snage, tako te ga nijesu u praksi nigdje ni upotrebljavali. Tek godine 1846. pronašao je Sobrero sličan proizvod, nitroglicerin, a dvadeset godina izatoga Alfred Nobel dinamit.

I o ratnim teškim motornim kolima govori se već veoma rano. Već godine 1257. kazao je glasoviti Roger Baco, da se mogu graditi kola, koja jure silnom brzinom i kojih ne vuče nijedan konj, a slična kola je nacrtao godine 1420. spomenuti već Fontana u svojoj knjizi.

I kasnijih se godina spominju motorna kola, tjerana po samom vozaču (godine 1447.) ili pomoću vjetra. U ovakovim je kolima dovezao godine 1600. iz bitke kod Nieuporta nasansko-oranski princ Moritz zarobljenog admirala Don Franciska de Merdoza na holandijsku obalu.

I u drevnim danima klasične starine susrećemo moderna iznašašća. Da su primjerice već Grci poznavali topove, zaključujemo iz izvješća povjesničara Tukidida. On pripovijeda o nekom osobitom ognjenom oružju, kojim su se godine 424. prije Krista služili Beoćani. Bila je to duga i šuplja drvena cijev, opkoljena kolutima od slonove kosti, a smještena je bila na stalku s kolesima. Sprijeda se nalazila posuda s užarenim ugljenom, a na taj su ugljen bacali smolu i sumpor. Otraga su veliki mjehovi iz životinjskih koža neprestano proizvadjali jaku zračnu struju, koja je bacala usijane mase ugljena, smole i sumpora na razmjernu veliku daljinu proti drvenim utvrdama grada Deliona, štono su ga Beoćani tom zgodom opsjedali.

Pod konac spomenut ćemo još jedan moderniji izum, koji ako i ne spada medju oružje, a ipak je od velike važnosti u ratu — konservu. Spominje ju grčki pisac Sinezije iz Aleksandrije, koji je godine 412 umro kao biskup u Ptolemaidi. On naime javlja, da su za „vojnog jednog pohoda došli izaslanici neprijateljskog jednog plemena u tabor rimskoga cara Carina i zatekli ga, kako blaguje sa svojim vojnicima „staru kašu od graška". Bilo je to godine 283. poslije Krista, te su dakle već tada poznavali svojstvo brašna ili kaše od graška, da može dugo vremena da se nepokvarena uzdrži.

B.

Dika bataljuna.

Vodnik 7. pješačke pukovnije Joahin Loitsch u mnogim se je bojevima kao zapovjednik voda vooma odlikovao i pružio upravo sjajan primjer ostalim vodjama. Svoje prekrasne uspjehe ima da zahvali promišljenoj uvidjavnosti i strjelovitoj odlučnosti, tako te je radi tih svojih divnih svojstava doskora postao uzorvodjom. On je dika svoga bataljuna i primio je za svoje smjele i gotovo nenatkriljive junačke pothvate zlatnu kolajnu hrabrosti.

U boju kod Jodlowe zaštitio je sa svojim vodom uzmak satnije, koja je mogla da se skloni uz veoma neznatne gubitke. U kasnijem jednom boju bude mu povjereno vodstvo pričuve proti ruskom jednom jurišu uz nalog, da obadje napadače i padne im o bok. Uspjelo je. Tik uz neprijateljsku liniju poveo je svoj vod i otvorio na kratku tu udaljenost razornu brzu vatru, koja je zadala dušmaninu znatnih gubitaka. U pozicijama kod Gorlica zaprijetila je našima prilično ozbiljna pogibelj. Loitsch je uzdržao u najžešćoj vatri i spriječio svojim mirom i hladnokrvnošću uzmak. Kao zapovjednik samostalnog jednog odjela za otpremanje vijesti napao je s boka iznenada jedan odio kozaka, koji je branio mjesto Strymbe i mnogo neprijatelja zarobio. Nadalje je odriješitim, brzim postupkom zapriječio uništenje nekog mosta sjeverno od Nadworne. Nedjelju kasnije vidimo Loitscha, kako navaljuje samostalno na sjeverni bok mjesta Perehinsko i tjera neprijatelja u bijeg, zarobivši kod toga preko stotinu Rusa.

Zlatna kolajna hrabrosti resi danas grud toga vrloga muža.

Potkova kao simbol sreće.

Potkova igra na ratištu veliku ulogu. Mnogi ju i mnogi vojnik podigne sa zemlje i nosi uza se kroz čitavo vrijeme vojne kao osobiti simbol sreće. Začudo je ta vjera u blagotvorno djelovanje konjske potkove na daleko raširena, no svagdje navode za to djelovanje druge razloge. Kinezi vjeruju u njezinu snagu zato, što je slična savinutom tijelu svete zmije Nagendra. Musliman vidi u njoj sličnost s polumjesecom. Kod Rusa je ona simbol sreće radi željeza, po kojemu da po ruskoj vjeri dolazi svako dobro. U Irskoj se jednoj priči spominje, da je jedan od poganskih njihovih bogova kod jašenja izgubio bio potkovu, koja je pala na u more pripali otok od smaragda. Uslijed toga pada se je morska voda umirila i hredila, tako te je otok bio spašen od propasti. Englezi pričaju o nekom bojoslovnom svećeniku, St. Duncanu, koji je bio tako vješt kovač, te je i isti djavao došao do njega i umolio ga, da ga potkuje. To je onaj učinio tako savjesno, da djavao nije mogao da podnese muke i stao moliti i zaklinjati Duncana, da zaboga prestane. Duncan je popustio tek tad, kad mu je djavao bio obećao, da će poštediti sve kuće, na kojima je pribijena potkova.

Važno za putnike na željeznicam[...] ljeznička uprava upozoruje [...] obzirom na sadašnje prilike nije u[...] go slučajeva moguće paliti u želje[...] vagunima, te se toplo preporuča [...] cima, da se dobro obuku kada [...] željeznicom.

Rasprava radi demonstracija. O[...] vodile su se u Splitu kaznene ra[...] proti onim težakinjama iz Velog V[...] koje su u mjesecu travnju demons[...] pred c. kr. kotarskim poglavarstvom [...] skupoće.

Razne su obtužence bile osudjen[...] zatvor od 5 dana do 1 mjeseca [...] tamnice.

Dopisi.

Tinjan. Naša župa ima do 2000 [...] novnika, a medju njima najviše 100 [...] lijanaca. Do god. 1914. bila je u Tin[...] trorazredna hrv. pučka škola, na koj[...] podučavalo po 2 sata na sedmicu [...] janski jezik. Bilo je dakle sve u r[...] No čim je postao općinskim načelni[...] čovjek talijanskog mišljenja, počelo [...] raditi za tal. školu, pa što milom, št[...] lom, dobiše 40 djece za školu i ov[...] otvorila. U I. razredu ove škole upis[...] je 33 djece, a samo troje od ove zn[...] za silu talijanski, **svi drugi ništa**. Od [...] 33 djece nema ih niti 10, koja bi [...] dužna polaziti školu, te imadu ponaj[...] dobu od 3—5 godina.

Zar ne znate, d[...] Vaša braća Hrvati danas prvi bra[...] carstva na Soči!? Budite Hrvati i ša[...] svoju djecu u hrvatsku školu!

Pazin. Ovogodišnje vino zaplijenjen[...] u ovom kotaru prama cijeni od 54 h [...] vino od 8·4 stupnja, po 66 h za vino [...] 9·5 stup., a po 72 h za vino od [...] stup. alkohola. Svaki mjesec diže se [...] jena za 1 K po hl. Vino se imalo po[...] izvažati sa 1. pr. mj. Nasuprot, da [...] 1. decembra još je u konobama, pre[...] bi vinogradar rabio novac za podm[...] poreza itd. Nitko pravo ne zna, tko [...] vino preuzimati i kada? Znade se pa[...] da imade u Pazinu trgovac, koji tv[...] da ima jedino on pravo kupovati v[...] Uistinu plaća siromašnim i potrebitim [...] ljacima vino sa 9·5 stup. po 56 h, a [...] sa 8·5 stup. po 48 h uz 2 l nametka [...] stoliter. Zar nije to krasan posao? [...] niža cijena naredbe glasi 54 h, a taj [...] govac može to kupovati po 48 h uz [...] metak. Oblasti, gdje ste? Zar će biti [...] ljak uvijek, svuda i za svakoga krava [...] zara?

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Talijani su ponovili svoje navale na tolminski mostobran i na naše bregovite pozicije sjeverno odavle. Pred Mrzlim Vrhom slomila su se tri neprijateljska nasrtaja pred šljemenom brijega, a sjeverno Dolja dva. U tolminskoj kotlini razara talijansko topništvo mjesta iza naše fronte. Mostobran je stajao mjestimice opet pod vatrom svijų kalibra, te su ga veoma jake sile uzaludno više puta napadnule. Kod Oslavije kušala je neprijateljska pješadija prodrijeti pod zaštitom magle. Odijeljenja naše pješačke pukovnije br. 57 suzbila su ovdje tri jurisa; inače nije došlo do većih pješačkih borba.

Srpsko bojište.

Danas rano unišli smo u Plevlje. Zauzeće grada bio je posljedak tvrdokornih borba. Kolona, što prodire preko Metalkinog sedla bacila je jučer neprijatelja kod Boljanića. Skupina, koja napreduje preko Priboja zauzela je na juriš visine sjeverno Plevlja, a treća potjerala je Crnogorce kod Jabuke. Muhamedansko je pučanstvo oduševljeno pozdravilo naše čete. Uzmak Crnogoraca sličio je djelomice na bijeg. Jugozapadno Mitrovice zarobio je austro-ugarski polubataljun 4000 Srba, te oteo 2 topa i 100 zaplijenjenih konja.

Bugari nastavljaju progon na Djakovo.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 2. decembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Borbe topništva i laguma.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen. Opis borba kod Iluksa i Kazimirskoga u ruskom dnevnom izvještaju od 29. novembra posve je izmišljen. Kod Bothmerove vojske suzbile su prednje straže prodirajuća slaba ruska odijeljenja.

Srpsko bojište.

Zapadno od Lima zaposjeli smo Boljanić, Pljevlje i Jabuku. Jugozapadno Mitrovice zarobili smo 4000 Srba i zaplijenili 2 topa.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. decembra. (D. u.) Turci izvješćuju, da su na iraškoj fronti veliku pobjedu nad Englezima, koji pretrpješe veoma velike gubitke. Procjenjuje se gubitak na samim mrtvacima na 5000 momaka.

Razne vijesti.

Pretplatnicima do znanja! Sa 10. o. mj. obustavit ćemo list onima, koji nijesu za mj. studeni obnovili pretplatu, odnosno su zaostali, preporučajući onima, koji žele i unaprijeda list primati, neka zaostalu pretplatu čim prije podmire. — List može da se uzdrži samo redovitim plaćanjem pretplate, te leži na pretplatnicima, da li će se uzdržati i unaprijed ovaj prvi i jedini istarski-hrvatski dnevnik.

Uprava.

Otkriće svetionika u željezu. Jučer se je svečano otkrio svetionik u željezu na gatu Tomaso. Svetionik, koji će služiti u mirno doba praktičnoj svrsi, ukusno je izradjen. Kod jučerašnje svečanosti bili su prisutni gotovo svi vojnički i civilni dostojanstvenici. Nakon nagovora gospodje lučke admiralice Chmelarž blagoslovio je svećenik željezni svetionik a tome je slijedilo zabijanje zlatnih, bakrenih, nikelastih i željeznih čavala. Uprvom se satu nabralo za zaklada udova i sirota lijepu svotu. Sigurno je, da će naš domoljubni grad i ovaj put činom posvjedočiti svoju ljubav za naše sirote i udovice i da će biti ovaj svetionik živim spomenikom ljudske plemenitosti iz željeznog doba.

Stranci u Beču. U Beču je pučanstvo, od kad je rat, znatno poskočilo, jer iz mnogih krajeva na periferiji imućnije pučanstvo preselilo se u centrum. Po statistici bečkog redarstva, iz južnih predjela nastanilo se je u Beču 12.300 osoba.

„Oštri izvidi".

Izvidjanje jakosti i položaja neprijatelja obavljaju, izakako se je bojna vrsta već razvila malene pješačke izvidnice (patrulje) od osam do deset momaka, koje vodi časnik ili podčasnik. Ove se izvidnice oprezno šuljaju do neprijateljskih položaja, izrabljujući svako ma i najmanje kriće, vraćaju se i opet na drugom mjestu razgledaju razmještenje neprijateljskih četa.

Dakako da neprijatelj svojom taktikom nastoji, da tomu izvidjanju stane na bilo kako na put ili da mu stavi na put barem što više zaprjeka poteškoća. Prije svega uklanja se preranoj pucnjavi na malene odjele ili na pojedine izvidnike te dopušta, da mu se ovi što više približe. Dakako da je tim tragična sudbina hrabrih izvidnika zapečaćena, jer samo jedan nenadani dobro upravljeni hitac — i smjeli izvidnik pada junačkom smrću.

Svrha je takozvanih „oštrih izvida" prisiliti neprijatelja, da puca već na veće udaljenosti, jer se tad može prema jakosti i raširenosti pucnjave prilično sigurno zaključivati na vojnu snagu neprijatelja. Tu zadaću provode veći vojnički odjeli. A zašto? Neprijatelj ne smije dopustiti, da jače sile dopru do njega, jer bi se sam izvrgao pogibelji, da bude nenadano iznenadjen. Stoga je primoran da žestokom vatrom već u klici uništi svako napredovanje. A upravo time je postignuta glavna svrha „oštrih izvida", jer je neprijatelj pucanjem odao bio svoje dobro sakrivene pozicije. Sad stoji do razboritosti vodje, da spretnim zavaravanjem objesni protivnika i ulije mu vjeru, da imade ovdje ondje posla sa jakim odjelima, koji hoće da na krvavom poprištu omjere svoju snagu. Time je postignut velik uspjeh. Protivnik razvije sve svoje raspoložive sile prema malenom tek ali dobro vodjenim odjelom, šalje katkad dapače i pričuvu na tobože ugroženo mjesto i — nastrada.

Zastavnik 25. pješ. domobranske pukovnije Božidar Gavez pokazao je u svoje doba odličnu spretnost kao vodja „oštrih izvida". Četvrti je bataljun njegove regimente bio kao predstraža jedne brigade već u dohvatu topničke vatre i razvrstan za boj. No uza sve nastojanje nijesu mogli da otkriju položaj Rusa, koji su, kako iskustvo uči, pravi majstori u maskiranju i sakrivanju svojih trića.

U blizini mjesta Swarycow javi se spomenuti Gavez dobrovoljno, da će sa kojih 30 momaka izvidjeti jakost posade u tom mjestu. Pošto je bilo zemljište posve ravno, mogao je da pusti sa svojim tjudima posve blizu Swarycowa te je razabunovio, da su Rusi brojem veoma jaki i da su snažno utvrdjeni. Smioni se vodja odluči, da neprijatelja glede vlastite svoje vojne snage zavara i izazove ga na bor[...] Prije toga je dakako javio bi svoju nam[...] zapovjedniku bataljuna, da se uzmo[...] ona preostala straža momčad još u pr[...] vrijeme zaštititi proti od slučajno pr[...] soko izbačenih ruskih topovskih hit[...] Nato je razvio svoju četu, okoristivši [...] dakako svim mogućim krićima, i pribl[...] se neopažen kakvih 200 koračaja do Ru[...] Nenadana brza uzastopna vatra presen[...] dušmanina, koji je dakako i sa svoje str[...] počeo odmah pucati. I time bje sv[...] „oštrog izvida" postignuta. Neprijatelj [...] odao svoju jakost, koju su naši procije[...] na najmanje 800—1000 pušaka.

Gaveza je kratko vrijeme izatoga po[...] dilo neprijateljsko lane, no uza sve [...] nije sa svog mjesta uzmakuno, dok [...] njegov bataljun prispio na bojište. [...] nosi Božidar Gavez zlatnu kolajnu [...] hrabrost, koju je doista i zaslužio.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari Jos. Krmpotić, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava i sta. Za uredništvo odgovara izdavatelj Josip Hain. Telefona broj 88. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, subota 4. prosinca 1915. | Broj 143.

Arnauti se pridružuju našim četama.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Srpski glavni stan u Valoni?

Solun, 3. decembra. Srpski novinarski ured preselio se u Valonu, te odanle dolaze i srpski ratni izvještaji. Misli se, da se tamo nalazi i srpski glavni stan, dok vlada i dalje ostaje u Skadru.

Clemenceau protiv odaslanja četa na Balkan.

Genf, 3. decembra. Clemenceau zahtijeva u jednom članku svog lista „L'homme en chaine" da se francuske čete odmah opozovu iz Soluna. Ova je ekspedicija žalosna pustolovina. Francuska krv se mora štediti za zapadnu frontu, gdje Nijemci pripravljaju novu ofenzivu.

Ententina mornarica zapustila Dedeagač.

Budimpešta, 3. decembra. „Internationale Telegraphenagentur" javlja iz Sofije: Mornarica četvornog sporazuma zapustila je jučer luku Dedeagač.

Borbe pred Bitoljem.

Lugano, 3. deeembra. „Corriere della sera" javlja: Srbi stoje u polukrugu pred Bitoljem te se još brane, nu udes je grada zapečaćen. Pukovnik Vasić je odlučio, da brani grad dok je moguće, a onda da povuče vojsku prama Resni i Ohridi. On drži još neke glavne utvrde, te izgleda, kao da je odlučio da brani grad do zadnjeg časa. Posada se u gradu cijeni na 3000 vojnika.

Roterdam, 3. decembra. „Times" javlja iz Atene: Srbi nisu mogli razrušiti most kod Losmanija, tako da su se Bugari mogli lako utvrditi kod Daltovena. Bugarska vojna uprava namjerava opkoliti Srbe u Bitolju, da im tako zapriječi uzmak u Grčku.

Milan, 3. decembra. (D. u.) „Corriere della sera" javlja: Bugari su opkolili Bitolj 15 km jugoistočno prama grčkoj granici. Bugarska prednja straža stigla je u Kenali blizu željezničke pruge, što izdaje namjeru, da se opkoli srpske čete, koje još mogu izmaći prama Resni, ako se požure.

Enver paša u Sofiji.

Budimpešta, 3. decembra. „Pester Lloyd" javlja iz Sofije: Turski ratni ministar Enver paša stigao je jučer ovamo, te se je nakon jednodnevnog boravka vratio u Carigrad. Njegova je prisutnost najbolji znak dobrih odnošaja izmedju Turske i Bugarske.

Iz Rumunjske.

Rumunjska ne dozvoljava prolaz četama.

Kopenhagen, 3. decembra. Petrogradski listovi potvrdjuju vijest, da je Rumunjska izjavila, e će smatrati prolaz četa kroz Rumunjsku kao povredu neutralnosti, te da će nastojati to zapriječiti.

Sofija, 3. decembra. Rumunjska je izjavila u Beču, Berlinu i Petrogradu, da smatra povredu neutraliteta, ako bi ruske čete htjele preći Rumunjsku, kaošto i prevoz četa po Dunavu, te da će to braniti oružjem u ruci.

Rumunjske mjere opreznosti.

Bukarešt, 3. decembra. „Romanul" javlja, da je ratni ministar odredio, da se imadu sva vojnička skladišta na Dunavu isprazniti. Isto je naložila narodna banka svojim filijalkama.

Gradjanski mir u Rumunjskoj.

Sofija, 3. decembra. Rumunjski kralj izdao je proglas kojim pozivlje političke stranke, da prestanu medjusobnim političkim prepirkama. U proglasu pozivlje kralj, neka vlada izmedju svih državljana mir.

Odnošaji izmedju Grčke i entente.

Napeti odnošaji izmedju entente i Grčke.

Köln, 3. decembra. „Köln. Ztg." javlja: Tal. novinstvo opisuje odnošaje izmedju entente i Grčke jako napetim. „Corriere della sera" javlja iz Atene. da se obje stranke trude, kako da se stvar izgladi, nu da je položaj danomice slabiji i da se od sata do sata pogoršava. Grčka ne misli na razoružanje, dapače sve se više oboružava, te ima već 200.000 vojske pod oružjem. Zadnji su pokušaji entente učinili kod kralja najslabiji utisak.

Centralne vlasti prijete Grčkoj.

Roterdam, 3. decembra. Ovdješnji listovi doznali su iz najpouzdanijeg vrela, da su centralne vlasti upozorile Grčku, da u slučaju, ako udovolji zahtjevu entente, koja želi u Solunu stvoriti bazu za svoju vojsku, da ne će centralne vlasti smatrati grčku zemlju kao područje prijatelja.

Venicelos kandidira.

Bazel, 3. decembra. Iz Atene se javlja: Venicelos započima starom igrom. Usprkos svoje izjave on kandidira u 5 kotara medju ostalih i u Solunu.

Iz Italije.

Govor talijanskog ministra izvanjskih poslova Sonnina.

Rim, 2. decembra. (D. u.). U izjavi, što je izdana jučer u komori naglasio je ministar izvanjskih poslova, Sonnino, solidarnost sa vlastima entente, koja se je svečano manifestirala time, što je Italija formalno ustupila londonskom ugovoru od dne 5. septembra 1914. Što se tiče konflikta sa Austro-Ugarskom, izjavio je Sonnino, da obzirom na povredu bitnih odredaba trojnog ugovora po Austro-Ugarskoj, koja je promišljeno navalila na Srbiju, kaošto i obzirom na neuspjeh pregovora, što su se vodili od strane Italije od decembra do maja sa Austro-Ugarskom, držala je Italija nužno potrebitim, da brani sigurnost svojih najvitalnijih interesa i svoju neodvisnost oružjem u ruci te da postigne time temeljne narodne aspiracije.

Što se držanja Grčke tiče izjavio je Sonnino, da je ova dala povoda nesporazumljenjima. Nu stvari su se sada tako razjasnile, da ima nade, e će odnošaji sa Grčkom biti opet bolji i puni iskrenog povjerenja. Prešavši na Srbiju naglasio je Sonnino, da političko i gospodarsko ropstvo Srbije po Austro-Ugarskoj, znači tešku i stalnu pogibelj za Italiju, kaošto i neprelazni zid za raširenje talijanske moći na istočnoj obali Jadranskog mora. Ukupno sa saveznicima promišlja Italija, kako da se ponovno postavi na ono mjesto, gdje je i prije bio, junački srpski narod, te je to baš svrha ovog rata. Radi toga će Italija nastojati, da čim prije otpošalje pomoć vojsci kralja Petra, dok u dogovoru sa saveznicima osigurava istoj živež i oružje, da olakša koncentriranje srpske vojske, koja će zadati protudarac oslobodjenja čekajući zgodan čas. Za Italiju, nastavio je Sonnino, je neodvisnost i održanje Albanaca od najveće važnosti za proširenje naravskih medja i za zaposjednuće vratiju Italije. Talijansko more se bori i mi ćemo u isto vrijeme osloboditi naše nezadovoljnike, koji se već od dugo vremena bore protiv neprestanom iznarodjivanju po austro-ugarskoj vladi.

Strategička obrana Jadranskog mora sačinjava dalje glavni predmet talijanske političke akcije, pošto je za Italiju neophodno potrebito, da u svrhu svoje obrane postigne sve Jadransko more, koje bi izjednačilo neugodan oblik istočne obale Italije.

Sonnino je konačno izjavio, da je Italija stalno odlučila, da nastavi rat sa svim silama, uz svaku cijenu i uz bilo koje žrtve dok ne postigne svoje svete narodne aspiracije, kaošto i opći uvjet neodvisnosti, sigurnosti i izmjenično poštovanje izmedju naroda, koje će jedino biti temelj trajnog mira.

Glasovi o govoru Sonnina.

Berlin, 3. decembra. Novinstvo označuje govor Sonnina kao tumač onoga, što Italija želi postići usprkos svojih i ententinih dosadašnjih neuspjeha. „Lokalanzeiger" piše: Kako izrečene su riječi o osvojenju naravske granice. Vidi se, da mu je Cadorna obećao e će naskoro pasti Gorica, te se čini, kako da je to u zadnji čas ispušteno iz koncepta govora, što je bio pripravan.

Osude u Italiji.

Budimpešta, 3. decembra. „A Vilag" javlja iz Melide: Ratni sud u Veroni osudio je 4 civilista i jednog svećenika na 4—5 godina tamnice, jer su podupirali vojne obvezanike na bijeg.

U Italiji interniranо 135.000 Austrijanaca.

Bern, 3. decembra. „Echo de Paris" doznaje iz Rima: U Italiji je sada internirano 135.000 Austrijanaca. Španjolski poslanik javio je austrijskoj vladi, da se zarobljenici nalaze svuda u dobrim prilikama.

Iz Engleske.

Engleski gubici.

Berlin, 3 decembra. „Vossische Ztg." javlja iz Londona: U dolnjoj je kući bilo priopćeno, da se u Njemačkoj sada nalazi 32.000 engleskih vojnika i 1015 mornara. U novembru palo je 233 časnika, a 728 je ranjeno ili nestalo. Od momčadi bilo je 7652 mrtvih, a 33.057 ranjenih ili nestalih. Kod mornarice izgubilo se u novembru 34 časnika i 261 momaka. Ukupni gubici iznašaju 165.143 momaka i 5268 časnika.

London, 3. decembra (D. u.) Engleski gubici iznašaju do 9. novembra 510.230 momaka.

Engleski admiral otputovao u London.

Rim, 3. decembra. (D. u.) Engleski admiral Robek, koji zapovjeda mornaricom u Dardanelima, otputovao je preko Rima u London.

Potopljeni parobrodi.

London, 3. decembra. (D. u.) Reuter javlja: Parobrodi „Colenso" i „Orange Prince" potopljeni su. Prama Lloydovoj Agenturi potopljen je grčki parobrod „Zafiris", nu momčad je spašena.

Razno.

Njemački porez na ratne dobitke.

Berlin, 3. decembra. Gospodarski je odbor rajhstaga započeo posebno vijećanje zakonske osnove o pripremnim mjerama, da se provede porez na ratne dobitke. Prihvaćen je prijedlog naprednjaka, da treba uložiti kao posebni fond za osiguranje poreza ne samo višak dobitka već sav dobitak, dalje prijedlog sredsnjih stranaka, da nema započeti ratna poslovna godina sa 1. julijem 1914., već sa 1. septembrom 1914. Zakladni se je tajnik izrazio protiv obiju prijedloga.

Rat i narodno gospodarstvo.

Dokazano je u nebrojeno slučajeva, da je sadanji svjetski rat toliko političke koliko i gospodarske naravi. Imade mnogih, koji tvrde, da su neposredni uzroci ovome ratu gospodarstveni interesi pojedinih velevlasti i kombinaciji raznovrsnih političkih interesa.

Bilo kako mu drago, sigurno je toliko, da je rat na polju narodnog gospodarstva izazvao u pravom smislu riječi revoluciju. Principi i zasade, po kojima je dosada upravljan čitavi narodno-gospodarstveni život u pojedinim grupama privede, ne vrijede danas ništa. Svaka pojedina privredna grana zadobila je danas drugo značenje, posve drugi oblik. Ono što se još jučer držalo nemogućim, danas je zbilja.

U borbi za opstanak naroda i država moralo se narodno gospodarstvo prilagoditi potrebama, momentalnim političkim, strateškim i drugim raznim situacijama. Privredni i gospodarski napredak, koji je uvjetovan na naravni razvitak morao se prilagoditi i takovim formama, pod kojima se ne će moći nastavljati i dalje izradjivati. U kratko, narodno-gospodarstveni problemi su radi rata razoreni i prekinuti. Prekinuta je svjetska izmjena dobara, ratarska proizvodnja obavlja se pod posve drugim prilikama, nego prije rata, obrt i industrija prilagodjene su posve potrebi rata, novčarstvo dobilo je posve drugi djelokrug. Proizvodnja i potrošnja posve je poremećena. Relacije medju privrednim granama ne stoje u snošaju sa proizvodnim troškovima itd. itd. Jednom riječju revolucija na svim stranama i na svim linijama — novo stanje bez organične veze na prošlost i budućnost.

Novo stanje na polju narodnog gospodarstva potisnulo je neke grane u pozadinu, a druge je potisnulo u prve redove, sve bez reda i bez sistema. Tako nas danas zanima više ratarska proizvodnja radi opskrbe pučanstva nego razvitak i proizvodnja tvornica pokućtva, ciglana i sličnih poduzeća. Proizvodnjom municije i djelova municije akomodirane su veliki dio sličnih tvornica, koje su ratom nastalih prilika došle u takovo stanje, da ne mogu svoju proizvodnju zadržati u onoj mjeri, da bi se proizvodni troškovi isplaćivali kraj manje prodje produkata. Nestašica surovina ili uslijed ratnog stanja ograničenog dovoza iste — onemogućila je mnogim tvornicama nuveau proizvodnje, koji je još rentabilan, tako da su i ove akomodirane ratnoj proizvodnji. Predaleko bi me vodilo, da navedem još više primjera, jer se poremećenja u gospodarstvu, trgovini, obrtu i industriji opažaju u svim zaraćenim i nezaraćenim državama u gradovima, na selu, jednom riječju na svakom koraku.

Još više iz raznih upravnih i administrativnih mjera države, vlada, komuna itd. u pogledu proizvodnje i potrošnje, ublažuju se nerazmjernosti kadkada u interesu vojne snage.

U našoj monarkiji, koja je odsječena od svijeta, napose od prekomorskog uvoza, morala se proizvodnja i potrošnja dobara, cirkulacija novca itd. akomodirati principu samoopskrbe i samoodržanja. Imperativ samoopskrbe i samoodržanja pučanstva jači je, nego interesi pojedinaca ili pojedinih privrednih grupa, pa se već radi toga promjenio čitavi dosadašnji način gospodarenja u svim granama narodnog gospodarstva. U provadjanju tih mjera ne gleda se na nastale štete ili poremećenje pojedinih privrednih grana ili pojedinaca. Tako svatko sposoban mora udovoljiti svojoj vojnoj obvezanosti u toliko stetnim prilikama, te svatko je dužan dati svaki robu oblastima uz cijene, koje je ona odredila uopće javnom interesu siromašnijih slojeva naroda radi opskrbe; dati onakove predmete vojnoj sili, koje država nužno treba kod provadjanja svojih ratnih osnova itd. radi samoodržanja.

Iz svega se dakle vidi, da se čitavi narodno gospodarstveni život kreće u posve drugim sferama, nego u normalnim vremenima, da se kreće u stanju, koje je, promatrano sa normalnog gledišta i normama, koja su u normalno doba štetna i opasna po razvitak i soliditet tih grana. Ako kritički prosudimo, ovo abnormalno ili kako sam nazvao — to novo stanje — čitavog narodnog gospodarstva, onda dolazimo do toga, da nas ovo stanje za pojedine države u koliko je danas štetno istodobno i korisno, jer će u ovom stanju upoznati sve one mane, koje je svjetsko ravnotežje paraliziralo. Države i narodi

upoznat će sada sve dobre i loše strane svog narodno-gospodarstvenog života, koje će morati izgraditi i usavršiti. Ovo stanje otvorit će oči mjerodavnim faktorima gdje su počinjali pogriješke, a gdje su dobro radili. Ono što bi trebali decenije promatrati, vidjet će brže, pa će tako brže cilju doći, brže će upoznati prave puteve i ciljeve i time koristiti općenitosti. Mnoge gospodarske prilike, koje danas uslijed rata, ne možemo pravo ocjeniti, otvoriti će nam nakon rata oči, davat će nam novih direktiva na svim privrednim linijama. Svijet će brže pokročiti naprijed usprkos tolikih uništenja dobara i života, usprkos tolikih narodnosnih i političkih opreka medju državama i velevlastima.

Vl. Steiner.

Razne vijesti.

Zadušnice. Akademičari u Splitu dali su odpjevati zadušnice za svoje drugove poginule na bojnom polju: Ivana Mrkonjića kandidata prava, te Dragomira Merćepa i Berislava Tommasea, absolvente trgovačke akademije u Trstu.

Zabranjene dopisnice. Po vijesti pražkih novina zabranjene su karte dopisnice sa modrim i crvenim tiskom na bijeloj podlozi, koje su se prodavale u korist „Ustredni Matice Školska".

† Ivo Šusteršić slov. akademik. Zemaljskoga je glavara kranjskog g. dra. Šusteršića zadesila crna kob, jer mu je na talijanskom ratištu poginuo sin Ivo, cand. iur., član katoličkoga slovenskoga akademskoga društva „Danice" u Beču. Junački se borio protiv narodnih neprijatelja i junačkom smrću poginuo u tolminskom gradu. Pokoj mu vječni!

Naši bjegunci. U „Slovencu" čitamo: „Gosp. dekan Ivan Rojec posjetio je kao delegat središnjeg odbora iz Beča bjegunce u kotarima Bärn i Römerstadt u Moravskoj. U Libavi ima oko 150 Hrvata iz Kanfanara, djece za školu ima okolo jedne stotine, a nema učitelja. Analfabeti su skoro svi, nitko ne zna niti riječi njemački, a istotako nijedan Nijemac ne zna hrvatski. Jedino riječ „palenta" svi razumiju. Friedland i okolica, dosta poznata po dopisima g. Lićana, ima 350 bjegunaca Hrvata, nema nijednog učitelja. U Gross-Stohlu, Klein-Stohlu i Irmensdorfu ima nad 150 bjegunaca Slovenaca iz Št. Ferjana, Pevme i Kviškoga. Ljudi stanuju, više obitelji ujedno po raznim kućama, te sami skrbe za hranu. Tu je velika zima tijekom cijele godine. Kako su veseli bili ljudi, kada su imali jedne nedjelje sv. misu i propovijed, te su djevojke pod sv. misom uprav lijepo pjevale. Da si budu mogli ljudi bar za silu pomoći radi njemačkog jezika, naručili smo im više primjeraka knjige „Nemščina brez učitelja". Pohvalno moram spomenuti gg. svećenike u Moravskoj, koji se skoro svuda zanimaju za bjegunce te ih ispovijedaju, čitaju hrv. evandjelje, propovijedaju im, te ih posjećuju u kućama i tješe. Velečasni i za bjegunce požrtvovni gosp. župnik K. Horak u Friedlandu pozna sve naše bjegunce, posjećuje ih, pa im je čak odijelo izmjerio, te se za njih muči kao otac u obitelji. Žalosno, da nema tu nijednog hrv. svećenika ili učitelja."

Dostava uredništva: Koliko je nama poznato, imade u Moravskoj više naših svećenika, a u kratko imali bi još nekoji otputovati. Što se učitelja tiče, doznajemo iz pouzdanog vrela, da je ministarstvo unutrnjih poslova otposlan iskaz učitelja iz puljskog kotara, te bi već bili mogli biti imenovani i hrvatski učitelji za evakuirce, kako je to slučaj za talijanske evakuirce. Eno tamo u Moravskoj od maja mjeseca nalazi se učiteljica Družetić, pa koliko je nama poznato nije ista još ni danas u službi. Mi ne znamo, što misle učiniti odnosne oblasti od kojih je to odvisno. Nije dakle krivnja ni na našim svećenicima ni na našim učiteljima, što ih nema medju evakuircima, ta oni jedva čekaju, da im se odredi mjesto, što se je moglo već dogoditi, kada znamo, da je već otvoreno vise tal. škola. Nitko ne može poći medju evakuirce, a da mu oblasti ne kažu mjesto kamo mora da ide.

Doznajemo, da je zemaljski odbor u Poreču odredio, da idu posjetiti naše bjegunce gg. Dr. Zuccon i markiz Polesini. Kad nam bude Dr. Zuccon objavio svoj novi naslov priopćit ćemo ga u našem listu, da se budu mogli naši evakuirci na nj obratiti.

Jedna je hrv. općina u Istri odlučila poslati na svoj trošak, da posjete naše evakuirce jedan liječnik i jedan zastupnik.

Gorički biskup kod bjegunaca u Brucku. Kako čitamo u „Slovencu" prošlog je četvrtka posjetio gorički biskup Fran Sedej bjegunce u barakama u Brucku. O tom posjetu piše „Slovenec" doslovno samo: „Pod vodstvom g. upravitelja in gosp. dekana Beriota ogledal si je celo taborišče ter videl v kakšnih razmerah so naši begunci".

U kakvim razmerama??

Sastanak primorskih bjegunaca u Gracu. Danas dne 4. decembra u 6 sati na večer govorit će gorički pokrajinski glavar dr. Faidutti na sastanku bjegunaca iz Primorja i to u dvorani za gimnastiku Elizabetine škole.

Vojnička tjelovježba u školama. Školska vlast, dogovorno sa vojničkom, odredila je, da se u srednjim školama i u dva zadnja razreda pučkih škola uvede i obuka vojničke tjelovježbe. Ta je obuka povjerena cc. i kk. častnicima. Ovo je, ako se ne varamo, već odavna bilo uvedeno u Njemačkoj, gdje se ljudi već od prvog djetinjstva odgadjaju i za vojnu službu.

Odlikovanje. Car je podijelio namjesništvenom savjetniku i upravitelju pazinskog kotara, Ivanu Šorliju, povodom umirovljenja naslov dvorskog savjetnika oprostivši ga od pristojbina.

Junačka zagrebačka pješačka pukovnija. Junačka je zagrebačka pukovnija broj 53, koju je naš generalni štop u svojim službenim izvještajima ponovno pohvalno spomenuo, primila je za junaštvo u bojevima na Drini, Kolubari, Dnjestru, Dunajcu i Soči oko 1000 redova i odlikovanja. Čast našim junacima.

2. decembra u Trstu. Prigodom carskog jubileja bio je grad bogato iskićen. Već od ranog jutra vladao je u gradu vrlo živahan život. Biskup Dr. Karlin čitao je u bazilici sv. Justa svečanu misu, kojoj su prisustvovali zastupnici civilnih i vojničkih oblasti.

Sud Fridrika Velikoga. Za Fridrika je Velikoga pronevjerio neki tajni savjetnik veću svotu novaca i došao radi toga u doživotnu tamnicu u Spandau. Poslije nekoga vremena primi kralj medjutim pismo od jednoga seoskoga propovjednika kod Magdeburga i u pismu je bilo pisano: Ja sam siromašan propovjednik kod Magdeburga, imam sedmero djece i toliku plaću, da moramo od nje gladovati svi, otkako je moj brat u tamnici, ali neka ga i pusti obzirom na dobra, koja je on meni učinio, a ja ću paziti na nj i popraviti ga, gdje on u duši svojoj nije zao čovjek. — Kralj je doista riješio povoljno molbu i pustio savjetnika iz zatvora uz uvjet, da živi kod svojega brata i da ni s kim ne dopisuje, a ako bi to prekršio, da bi došao opet u Spandau.

Joffreova popularnost u Francuskoj. Koliko je u Francuskoj popularan njihov vrhovni zapovjednik vojske, pokazuje, što je cijelo tržište puno artikla, koji nose njegovo ime. Naročito uzimaju njegovo ime kod raznih poljepšala i ljekarskih pomagala, tako da ima Joffre-puder i ličilo i kapljice protiv boli zubi i melem za kurje oči, sapun i pilule za otvorenje stolice. Pariški su modni saloni izdali model Joffre-kostima, uz koji pristaje naravno i Joffre-šešir sa Joffre-cipelama, pak jedan njemački list, iz kojega se to izvadilo dodaje, da Joffreova zvijezda ne tamni ni onda, kada joj na bojištu najgore ide.

Hrvatska zastava u Kragujevcu. Ratni izvjestitelj Roda-Roda opisuje u „Neue Freie Presse" svoje dojmove iz osvojenoga Kragujevca. Tu čitamo izmedju ostaloga:

„Gradac, vladina zgrada, od prekju... je sjedište jednog njemačkog štaba. ... zgradi lepršaju crno-žuta (austrijska), c... no-bijelo-crvena (njemačka) i crveno-bijel... plava (hrvatska) zastava". — Roda-Ro... primjećuje k tome: „Zašto hrvatska c... veno-bijelo-plava? Valjda nisu imali p... ruci madjarske zastave."

Ova je primjedba ratnoga izvjestitelj... čudnovata. Hrvatske su čete prve uniš... u Kragujevac, pa će im se valjda to d... zvoliti, da u osvojenom gradu izvjese z... stavu svoje domovine Hrvatske! Hrvat... ska zastava na vladinoj zgradi u Krag... jevcu svjedoči, da su naša i njemačk... ratna uprava uvidjavniji, nego kojekakov... izvjestitelji, koji se komodno šeću iz... fronte po mjestima, koja su osvojena h... vatskom krvlju.

Lisnica uredništva. Dopisniku iz Pićn... Cenzura je Vaš dopis u cijelosti zaplij... nila. Preporučamo Vam, da cijelu stv... priopćite gg. zastupnicima Vašeg kotar...

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Mjestimice topničke borbe i okršaji.

Talijansko bojište.

Nakon opet posve neuspjelih neprijateljskih navala zadnjih dana protiv naših bregovitih pozicija sjeverno odavle nastupio je jučer tamo mir. Kod Oslavije bio je noćas ponovno suzbijen talijanski nasrtaj. Istotako izjalovile su se navale na brijeg sv. Mihovila i na sjeverni obronak ovog brijega. Kod sv. Martina bilo je uništeno talijansko odijeljenje, koje se je približavalo turajući pred sobom vreće pune pijeska. Gorica je stajala pod osobito živahnom vatrom, koja je osobito u unutarnjem gradu prouzročila ponovno znatniju štetu.

Srpsko bojište.

Zapadno i južno Novog Pazara zarobila su austro-ugarska odijeljenja, kojima se pridružilo mnogo oboružanih muhamedanaca, jučer i prekjučer 3500 Srba. Kod borba u pograničnom području izmedju Mitrovice i Ipeka sudionišvovali su na našoj strani mnogobrojni Arnauti. Kod spomen-svečanosti, što su ju naše čete slavile dne 2. decembra u Sandžaku, Novom Pazaru i u Mitrovici učestvovalo je sa oduševljenjem i uredjeno pučanstvo.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 3. decembra. (D. u.). Iz veli... kog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Dva neprijateljska monitora bombardi... rala su bezuspješno okolicu Westenda... Na fronti bojna djelatnost. Nema nikakv... promjene. Zapadno Royea oboren je francuski dvoplošac. Zarobili smo avia... tičare.

Istočno bojište.

Ništa nova.

Srpsko bojište.

U gorovju jugozapadno Mitrovice od... igravaju se uspješne borbe sa pojedinim... neprijateljskim odijeljenjima. Jučer sm... zarobili preko 1200 Srba.

Vrhovna vojna uprava.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 2. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Od početka ofenzive u Srbiji to jest od 14. oktobra do zauzeća Prizrena dne 29. novembra, zauzeli su Bugari Srbima 50.000 zarobljenika, 265 topova, 136 vozova za municiju, po prilici 100.000 pušaka, 36.000 granata, 3 milijona fišeka, 2350 vagona i 63 lokomotive. — Bugari su zaposjeli Brod na cesti Kičevo Prilip.

Dobra trgovina.

Humoreska Čiča Jose.

Veoma nezadovoljan je došao Miško Trkalica pred večer u selo Grbavac. A nije ni čudo. Čitav je dan trčkarao po obližnjim selima, obilazio kuću za kućom i nudjao na prodaju najnovije kolendare za 1916. godinu, ali posao mu je veoma loše polazio za rukom. Istina, cijena je kolendaru iznosila okrugle dvije krune, ali je on po uvjeravanju Miškovu vrijedio i tri puta više. Divno ono zabavno štivo, birani poučni članci, popis svih sajmova, šematizam, izvadak iz stoljetnog kolendara glede vremena za svaki pojedini dan u godini, prekrasne slike, i zanimiv opis dogodjaja iz najnovijeg vremena te tko zna što sve ne — sve je to dizalo cijenu Miškovu kolendaru. Nu ljudi su malo marili za Miškovo uvjeravanje i još manje kupovali njegovu „robu", premda je gotovo u svakoj kući bilo u ovo jesenje doba gotovih para. Tek ovdje ondje našao se je po koji kupac, ali ti su bili rijetki, tako je jadni Miško, koji je od svakoga prodanoga kolendara imao nešto dobitka, nije danas zaslužio ni za čestiti ručak. A što će u ostalom kazati njegov gospodar, kad vidi, kako je danas loše pazario. Bez sumnje će misliti, e je Miško, u čitav dan gdjegod na selu spavao ili se zabavljao u krčmi, a o trgovini ga niti devetа briga. A toga se je Miško bojao, silno bojao, jer mu je gazda onomadne obećao bio, da će mu povećati nagradu, bude li se pokazao marljivim, revnim i ustrajnim u poslu. I premda su u Miška bila sva svojstva dobra trgovca, ipak je današnji dan bio za njega jedan od najlošijih, otkako se bavi rasprodajom knjiga i kolendara.

Selo je Grbavac bilo posljednje, koje je još nakanio bio večeras obaći, a iza toga se povratiti vlakom u Zagreb, jer je u Grbavcu bila od najnovijega vremena željeznička stanica.

No i ovdje ga nije pratila sreća. Činilo se je, kao da su Grbavčani veoma malo skloni čitanju i da slabo mare za to, da već unaprijed znadu, na koji će dan u godini godini pasti ova ili ona svetkovina. Ta to će im i onako gospodin župnik u crkvi kazati.

Miško zamalo te nije počeo očajavati. Ta eto, gotovo pola je sela prešao, ali uza svu svoju rječitost i prokušanu govorničku vještinu nije mogao da oduševi a ma ni jednu žive duše za svoju „robu".

Da se još više ojunači i da utaži gnjev, koji ga je počeo hvatati, navrati se u seosku krčmu. A i odmora mu je trebalo, jer nije šala, kad je čovjek od same zore do pred veče gotovo neprestano na nogama, a uza to ga jesensko, još prilično žarko sunce preko mjere grije i žari.

U krčmi je našao osim krčmara te... jednoga gosta, odjevena pola na seljač... pola na gradjansku. Miško ga običajnim s... svom običaju smjerno pozdravi, sjedne n... kraj i položi svoju robu kraj seb... na stol.

Pola na seljačku pola na gradjansk... odjeveni gost stane pridošlicu promatrat... od glave do pete.

— Što to imate uza se? — digne s... onaj i popodje do Miška.

— Kolendare prodajem, gospodine, ko... lendare, divne, izvrsne, kakovih nem... nigdje drugdje — digne se i Miško... te mu ponudi jedan uzorak.

— Hm! a imate li obrtnu dozvolu? — nastavi pola na seljačku pola na gr... djansku odjeveni gost. — Ja sam naim... domaći načelnik.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, nedjelja 5. prosinca 1915. | Broj 144.

Navale kod Oslavije opet odbijene.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Bugari zauzeli Bitolj.

Milan, 3. decembra. (D. u.). „Secolo" javlja iz Florine od dne 2. decembra: Srpske su čete ujutro zapustile Bitolj, te su se povukle prama Resni.

Rim, 3. decembra. (D. u.). „Agencija Stefani" javlja iz Atene, da su bugarske čete zaposjele Bitolj u 3 sata popodne.

Köln, 4. decembra. „Kölnische Zeitung" javlja: Talijanske novine primaju iz Soluna, da su Srbi prošle srijede zaključili predati grad Bitolj Bugarima. Odaslanstvo, koje se je sastojalo od grčkog poslanika, srpskog metropolite i načelnika Bitolja, sastalo se sa zastupnicima Bugarske i centralnih vlasti, da potpišu uvjete predaje.

Borbe u Macedoniji.

Budimpešta, 4. decembra. „Pester Lloyd" javlja iz Sofije: Položaj Francuza na macedonskom bojištu je trajno pogibeljan. Područje Tikveš-Doiran i pozicija Krivolaka opkoljena je od triju strana od bugarskih četa. Francuzi se ne usudjuju preći iz svojih pozicija na navalu, te se drže posve u defenzivi. Francuski zarobljenici, što su zadnjih dana dovedeni u Solun, posve su istrošeni. Oni kore svoju vladu, koja ih je poslala na tako pogibeljno bojište.

Rastanak kralja Petra kod ruskog cara.

Budimpešta, 4. decembra. „A Vilag" javlja iz Soluna: Prije svojeg odlaska iz Srbije upravio je kralj Petar ruskom caru ručno pismo, kojimu je priložio grudu srpske zemlje, te je oboje otposlao u Petrograd. U pismu se kralj Petar tuži o nevolji, što ju je rat prouzročio u Srbiji. Njegov je narod do u prah ponižen. Kralj veli, da je nemarnosti ruskih vladinih krugova kriva nesreći Srbije, te da će car za ovo odgovarati pred višim sucem.

Bolest kralja Petra.

Berlin, 4. decembra. „Berliner Lokalanzeiger" javlja: Potankosti o bolesti kralja Petra vele, da je kralj mnogo trpio na putovanju u Skadar. On je jahao na konju, a uzanj Pašić, te više puta nije 36 sati ništa uživao. Diplomate na srpskom dvoru otputovali su u Crnu Goru, otkuda će se podati preko Italije u Solun. Neki će se diplomati povratiti svojim dvorovima.

Iz Rumunjske.

Jonescu protiv Filipescua.

Budimpešta, 4. decembra. Protivština izmedju Filipescua i Jonescua biva svakim danom veća. Pred nekoliko vremena pozvao je Filipescu članove „unionističke federacije" na sastanak. Pristaše Jonescua nijesu došli, već su se sastali kod svojeg voditelja. Kada su sina Filipescua napadale vladine novine, Jonescuevi listovi nijesu ga niti branili. Oba agitatora već više vremena nemaju povjerenja jedan u drugog. Misli se, da će neprijateljstva nastupiti i javno, a time bit će konac unionističke federacije. Prigodom izbora predsjedništva u komori dokazalo se, da Jonescu i Filipescu raspolažu samo sa 45 glasova.

Odsjek za municiju u Rumunjskoj.

Roterdam, 4. decembra. „Times" javlja iz službenog vrela, da je ratno ministarstvo u Bukareštu pred kratko vrijeme imenovalo odsjek za municiju.

Rumunj predbacuje ententi izdajstvo radi Srbije.

Bukarešt, 4. decembra. Pod naslovom „Heroička Srbija" objavlja Mille u „Adaverulu" uvodni članak, u kojem veli, da je krivnja uništenja Srbije na četvornom sporazumu, koji je silio Srbiju na otpor, a da nije mislio na to, da joj pravodobno stigne u pomoć. Pružena pomoć ne može Srbiji ništa pomoći. Ona je došla i dolazi prekasno. Makar da Srbija i Belgija i dobiju svoja prava, tko će nadoknaditi žrtve? Srbija se je žrtvovala samo četvornom sporazumu. Ovaj ju je u zahvalu pustio na cjedilu. U svjetskoj povjesti bit će to crna stranica.

Majorescu na strani Bratianuja.

Budimpešta, 4. decembra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Bivši ministarski predsjednik Majorescu, koji se je bio povukao iz političkog polja, stupio je opet u aktivnu politiku. Jučer je izjavio u senatu, da će uz Marghilomana podupirati politiku Bratianujevu. Izjava Majorescuja pobudila je veliku senzaciju.

Liga za rumunjsku ujedinjenost.

Bukarešt, 4. decembra. Vijest, što su ju donijele njemačke novine o utemeljenju nekakve lige, kojoj je svrha da svede Rumunjsku e se uplete u rat protiv Rusije, a kojoj ligi stoji tobož na čelu Marghiloman, je potpuno bez temelja. Radi se tu o ligi za ujedinjenje Rumunja, o kojoj donaša „Indipendence Roumaine" slijedeće: Vijest je o utemeljenju lige neutemeljena. To nam potvrdjuje bivši ministar Arion, za kojega se pisalo, da je tu ligu utemeljio, te nam izjavio, da on nije potpisao u tom pogledu nikakvog spisa.

Grčka i ententa.

Grčki poslanik zapustio Pariz.

Lugano, 4. decembra. „Secolo" javlja, da je grčki poslanik u Parizu otputovao u Atenu.

Pregovori izmedju Grčke i entente.

Pariz, 4. decembra. „Havas" javlja iz Atene: O stanju pregovora izmedju saveznika i grčke vlade, kaošto i o zadaći saveznika u Macedoniji nije izdana nikakva službena izjava. Engleski je poslanik posjetio Skuludisa.

Grčko-turski pregovori.

Köln, 4. decembra. Dopisnik „Kölnische Zeitung" iz Sofije doznaje iz dobrog vrela, da su tursko-grčki pregovori dostigli stupanj velike važnosti. Skuludis i veliki vezir izmjenili su si srdačne brzojavke. Izmedju Grčke i Turske vode se istodobno pregovori i u Ateni i u Carigradu. Pošto pregovori brzo napreduju, nade je, da će se postići potpuno sporazumljenje.

Četvorni sporazum.

General Ameglio vraća se u Afriku.

Rim, 3. decembra. (D. u.). General Ameglio, namjesnik u Libiji, kojega se mislilo imenovati zapovjednikom ekspedicije u Albaniji, povratio se u Tripolis.

Jakost ruskih četa u Besarabiji.

Roterdam, 4. decembra. Suradnik „Nieuwe Rotterdamsche Courant" javlja iz Sofije: Jakost ruskih četa, što su sakupljene u Odesi cijeni se na 300.000 momaka. Ako bi se Rumunjska pridružila ententi, bila bi od svih strana napadnuta od austro-ugarskih, bugarskih, njemačkih i turskih četa, te joj Rusija ne bi mogla pružiti nikakve pomoći. Radi toga vlada mnijenje u Rumunjskoj, da ona nema ništa dobra očekivati od entente, te da joj je jedini spas, da dalje ostane neutralna.

Uvedenje vojničke službe u Engleskoj.

Roterdam, 4. decembra. Upravitelj engleskog odjela za rekrute, Lord Derby, izjavio je, da prama rezultatima do dne 30. novembra dobrovoljnog prijavljivanja u vojsku, nije više moguće misliti na to, da se ne bi uvelo vojničku obvezatnost u Engleskoj. Broj dobrovoljno prijavljenih Engleza nije doduše malen, nu ne odgovara patriotizmu, što se u ovo ozbilno vrijeme zahtijeva od svakog Engleza.

Borbe u Mezopotamiji.

Carigrad, 2. decembra. (D. u.). Prama daljnjim vijestima iz Bagdada progoni turska vojska Engleze. Zapovjednik engleske vojske pobjegao je u Basorah.

Smrt vodje Poljaka.

Petrograd, 4. decembra. Član Dume, Dymsza, vodja stranke Poljaka, naglo je umro.

Centralne vlasti.

Carevo ručno pismo.

Beč, 3. decembra. (D. u.). Car je izdao na ministra predsjednika grofa Stürgkha ručno pismo u kojem veli, koliko je dosada Primorje trpilo radi vojne protiv Italije, a osobito rušenje i uništavanje grada Gorice silno je dirnulo očinsko srce Nj. Veličanstva. Car zahvaljuje pučanstvu, koje goji stalnu nadu u pobjedu te mu izrazuje saučešće, osiguravajući pučanstvo, da se njegovo očinsko srce nada u bolje dane, te da će biti Njegova briga i briga vlade, da se ublaže i izlijeće rane, što ih zadaje rat.

Neistine u neprijateljskim izvještajima.

Beč, 3. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja:

Službeni ruski izvještaji od dne 29. i 30. novembra sadržavaju vijesti o tobožnjim ruskim uspjesima kod Kalinića, sjeveroistočno od Cartoriska. Vijesti su lažne.

Kako se smiono Crnogorci udaljuju od istine u svojim izvještajima proizlazi iz toga, što u dan, kada su naše čete unišle u Plevlje, crnogorski izvještaj javlja o nekakvoj pobjedi na sedlu Metalki, tvrdnja, koje mogućnost će biti jasna i onomu, koji i malo poznaje zemljopis Balkana.

Dostojno je sastavljen i talijanski ratni izvještaj od dne 1. decembra. U njemu se veli, da su Talijanci „osvojene pozicije" pojačali i da su srušili topništvom našu „novu otpornu liniju". Prvo Talijani ne mogu činiti, pošto ne posjeduju osvojenih pozicija, i pošto držimo u našim rukama sve naše prijašnje pozicije. Cijela je vijest proračunana da prevari javno mnijenje, a nastala je radi toga, što se otvorila talijanska komora.

Naslijednik princa Hohenlohea.

Beč, 3. decembra. (D. u.). Bivši ministarski predsjednik Beck imenovan je predsjednikom vrhovnog računarskog dvora.

Njemačke podmornice u Sredozemnom moru.

Berlin, 4. decembra. „Berliner Lokalanzeiger" javlja iz Roterdama: Prema francuskim vijestima opazilo se njemačke podmornice blizu Sicilije, u blizini sirakuškog zaljeva i kod Passignana.

Njemačka ne će produljiti vojnu obvezatnost.

Berlin, 4. decembra. Vijest, koja se u zadnje vrijeme širila e namjerava njemačka vlada produljiti vojnu obvezatnost, ne odgovara istini.

Promjene u austrijskom ministarstvu.

Važne su promijene, koje su se provele u austrijskom kabinetu. Na mjesta ministra unutarnjih posala, ministra trgovine i ministra financija stavljene su nove, u praktičnom radu za državu prokušane sile. Znak je to promjene u shvaćanju potreba naše države, koja iziskuje ljude, poznavajuće težnje naroda i njihove gospodarske prilike iz vlastitog poslovanja. Tako je došao na mjesto ministra trgovine ravnatelj kreditnog zavoda, dakle čovjek, koji pozna trgovački život, koji je kroz godine i godine sam vodio trgovačke poslove i koji će kao ministar trgovine sigurno reformirati netrgovačko shvaćanje trgovačke djelatnosti. Vodja druge važne novčane institucije naše države, dr. Karl Leth, stekao si je osobite zasluge za organizaciju ratnih zajmova, koji su imali neočekivano sjajan uspjeh. Nova imenovanja stoje, kako misle nekoje novine, u vezi sa financijalnom nagodbom, koja se imade sklopiti izmedju austrijske i ugarske pole naše monarhije. Sastav ovog dijela kabineta takodjer je od važnosti, jer se baš budućim pregovorima o ovoj temi hoće, da budu na čelu najvažnijih resorta, koji odlučuju o toj nagodbi — na čelu trgovine i financija i praktični ljudi, koji poznavaju financijalnu snagu države, trgovačke njezine konjuture i sve one šanse, koje još nisu iscrpljene, da se podigne trgovina i industrija, da se na pravom mjestu država pobrine za financijalnu pomoć i da na taj način i sama podigne svoju financijalnu snagu.

Ali najvažnija je promijena u ministarstvu unutarnjih posala. Na mjesto baruna Heinolda imenovan je ministrom unutarnjih posala princ Konrad Hohenlohe-Schillingsfürst. Princ je izmedju najsimpatičnijih političkih pojava u Austriji te se možemo nadati, da će biti njegovo poslovanje kao ministra pravedno i svrhovito. I u pitanju naših bjegunaca znati će njegova željezna ruka, da učini red.

Novoimenovani je princ član visokog austrijskog plemstva, a vežu ga rodbinske veze sa samom vladarskom kućom. Dosada je bio predsjednikom vrhovnog računarskog dvora. Nu najviše upada u oči, što je knez Hohenlohe imenovan ministrom unutarnjih posala gledom na njegovu političku prošlost. Prije nego što je imenovan predsjednikom vrhovnog računarskog dvora, bio je tršćanskim namjesnikom. Za svojega namjesništva on je izdao poznate naredbe protiv Talijana, prema kojima nije Talijanima iz kraljevine bilo više moguće, da budu u javnoj ili općinskoj službi.

Toj anomaliji, a ne privilegiju, učinio je knez Hohenlohe svojim naredbama kraj. Nu dodje do interpelacije u parlamentu od strane Unie latine i talijanskih klubova, dok su opet Hrvati iz Primorja i Dalmacije, pa i sami Slovenci branili mjere kneza Hohenloha. Konačno je i sam Hohenlohe morao iz obzira prama bivšoj saveznici odstupiti.

Imenovanje kneza Hohenlohea za ministra unutarnjih posala imade ne samo gledom na rat s Italijom, nego i gledom nakon njega najveću važnost po hrvatsko-slovenački elemenat. Princ Hohenlohe, koji je osobito maran upravnik, stavljajući sve težište na eksekutivu, imat će za sve krajeve, koji se dugo nisu razumijevali za cijelo mnogo interesa i ljubavi, jer baš ovaj rat daje njegovom djelovanju kao namjesniku najbolju zadovoljštinu.

* *
*

O istom predmetu primamo iz redova naših čitatelja slijedeće:

Ovih su se dana vršile u našem ministarstvu važne promjene. U ministarstvo unutrnjih posala došao je muž, koji veoma dobro pozna naše prilike i vjernost i odanost našeg naroda. Carev proglas Primorcima opet je dokaz, da se u najvišim krugovima počelo zanimati za naše boli i naše patnje i careve će riječi svakako dignuti naše nade, ublažiti bol naših evakuiraca, a stalno je i to, da će odlučujući krugovi od sada unaprijed promatrati položaj našega naroda u tako kritično doba sasma drugim okom. Nadamo se, da ne ćemo dobivati više tugaljivih pisama iz štajerskih tabora, da će se sve učiniti, da se stanje naših bjegunaca poboljša. Jer izgledalo je već, da su nas zaboravili, da se nitko više nas ne sjeća, nas, kojih su muževi i sinovi prolivali krv kao malo koji narod u državi za cara i domovinu. Careve su nam riječi posvje-

dočile, da tome nije tako, da Njegovo očinsko srce nas nije zaboravilo i da će Njegovo ministarstvo, u koje je eto ustupilo nekoliko pouzdanih i sposobnih sila, raditi prama Njegovim željama.

„Burna se vremena i teške su prilike, pod kojima nastupaju novi ministri svoje službe i čekaju ih u novom njihovom preodgovornom zvanju velike zadaće, no prošlost je njihova sigurnim jamstvom, da će i oni svladati sve poteškoće, kao što ih svladaju i naši dični vojskovodje na bojnim poljanama.

Nas ponajviše zanima ličnost Njegove Excelence princa Hohenlohe-Schillingsfürsta i nema sumnje, da će njegovo imenovanje svi oni, koji ga poznaju, od srca i zanosno pozdraviti. A poznajemo ga ponajpače mi Istrani i Primorci, jer smo ne brojeno put imali zgode da upoznamo njegovoj rijetku državno-političku darovitost i pronicavost, da pokušamo njegovu pravednu i mudru upravu ma i u još tako teškim i zakučastim zgodama. Kao višegodišnji namjesnik znao si je u hrvatskom našem Primorju steći odanost i naklonost svih, a ta ga eto odanost prati i danas, gdje je na toli odličnom, ali ujedno i toli odgovornom mjestu pozvan, da upravlja nutarnjim prilikama naše države. A toj se našoj odanosti priključuje gotovo samo o sebi čvrsto uvjerenje, da će i sad kao ministar unutrašnjih posala istom brigom nastojati oko svih naših potreba i istom dobrohotnosti uvažavati sve pravedne i želje i molbe. Neka nam Njegova Excelenca ne uzme za zlo, ako se već sad eto obraćamo na nj i najsmjernije mu prije svega stavljamo na dobrostivo i plemenito srce naše bijedne evakuirce, koje je nesmiljeni i kruti udes prognao bio s rodjene njihove grude. Neka Njegova Excelenca uznastoji, da im u koliko je moguće ublaži bijedu i nevolju njihovu, neka im olakoti jadno to živovanje u tudjini. Neka bude preuzvišeni gospodin uvjeren, da će ga hiljade i hiljade duša blagosivljati, kad budu njegovom brigom i njegovim nastojanjem utrte tolike sirotinjske suze i zavidane tolike i tolike teške rane.

Razne vijesti.

Onima, koji upotrebljavaju plin, elektriku ili vodu. Budući da uprava gradskih zavoda oskudijeva osobljem, pak i radi toga, što je većina stanova kroz dan zatvorena, nemoguće je pročitati sva mjerila za gas, električnu struju i vodu, te se ne može niti strankama da uruči odredjeno vrijeme odnosnih računa. Toga radi umoljava se sve potrošače, koji nijesu u zadnje doba primili račna ili koji uza sav trošak plina nijesu drugo plaćali nego mjesečni prinos za mjerilo, da jave usmeno ili pismeno upravi gradskih zavoda u ulici Muzio broj 14, kada bi se mogio pristupiti mjerilu i pročitati, što su potrošili.

Glazba. Danas u nedjelju u 3 sata popodne igrat će mornarička glazba pred pješadijskom i topničkom vojarnom. Program je slijedeći: 1. Th. Preuss: „Živio Franjo Josip I.", koračnica; 2. Ivan pl. Zajc: „Domovini i ljubavi", pjesma; 3. F. Jaksch: „Jadranski vali", valčik; 4. J. Král: „Ugarske narodne pjesme"; 5. J. Strauss: „Veseli savjet", polka; 6. K. Komzak: „Veseli potpourri", koračnica.

Podčasnik — Pula. Pošto je Vaša majka primala potporu šest mjeseci nakon što joj je umro suprug u vojničkoj bolnici, tō joj u smislu naredbe ministarstva za zemaljsku obranu od dne 8. decembra br. 4971 ex 15, dotično naredbe od 12. 6. 1915. L. D. Z. br. 161. i 162. ex 15. pripada potpora i dalje. Vaša majka neka se ponovno obrati na kotarsko povjerenstvo, a u molbi neka se pozove na ove naredbe. Ne postignete li ništa, možete se obratiti na ministarstvo za zemaljsku obranu, koje će stalno molbu dostaviti povjerenstvu u Pazin.

Odakle riječ „komis". Tko ne poznaje danas „komisa"? Pa ipak, kako malo ih imade, koji bi znali, otkale potječe to općenito rabljeno ime za vojnički kruh. Bilo je to u tridesetgodišnjem ratu (1618. do 1648.) kad je armada slavnoga Wallensteina koracala prema Stralsundu kroz opustošene i osiromašene predjele. Pošto nijesu jadni žitelji mogli da podavaju vojsci opredijeljenu količinu pečena kruha, odredjene su posebne takozvane krušne komisije, a kruh, koji bi te komisije uljerivale, nazvan bi „komisijoni kruh" ili ukratko komis.

Najdulji roman na svijetu napisao je japanski spisatelj Kiong te Bakin, jedan od najplodnijih i sad još najomiljelijih pripovjedača. — Godine 1869. dovršio je svoj „dugi roman" na kojemu je radio ništa više ni manje nego „samo" četrdeset godina, a čitatelj ima da pročita „malenkost" od 106 svezaka.

Čudnovat zakon zabranjivao je kod starih Šveda glazbu uopće, a one, koji su se njome bavili, proglašivao je za nepoštene i nepouzdane gradjane. Prije vladanja Gustava Vase (1523.—1560.) postojao je zakon, kojim su svi glazbenici bili prognani iz zemlje te ih se je dapače i ubijati smjelo. Takovo se je ubojstvo, kako pripovijeda historik Archenholz, smatralo tek šalom te je ubojica bio samo obvezan, da dade baštinicima ubijenoga glazbenika po jedan par novih cipela, par rukavica i jedno tele. No i kod ovog su potonjeg „osudjenici" veoma lukavo postupali. Namazali bi teletu rep mašću i tjerali ga oko brežuljka, a onaj, koji je imao pravo na odštetu, morao bi da trči za njim i uhvati ga za rep. Dakako da je to malo komu uspjelo, jer se je zamašćen rep odmah iskliznuo iz ruke. Tek godine 1523. ukinut je ovaj barbar-ski zakon.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Navalna djelatnost neprijatelja protiv goričkog mostobrana i sjevernog dijela visoravni Doberdoba traje. Slabije su navale i pokušaji da se približuje kod Oslavije i ispred Podgore, bile suzbijene. Bombardiranje se grada Gorice nastavlja. Protiv brijega Sv. Mihovila i kod sv. Martina navalile su jače talijanske sile. Naše su čete i ovdje suzbile sve nasrtaje.

Srpsko bojište.

Naše su čete zauzele na juriš jučer rano visine južno Plevlja. I kod Trešnjovice, jugozapadno Sjenice, bili su Crnogorci potučeni. Zapadno Novog Pazara protjerali su oboružani muhamedanci crnogorske bande, koje su pljačkale. Jučer smo zarobili ukupno u Novom Pazaru i Mitrovici 2000 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

K austrijskom komunikeu.

U jučerašnjem austrijskom izvještaju mora glasiti prva rečenica na talijanskom bojištu ovako:

Nakon opet posve neuspjelih neprijateljskih navala zadnjih dana protiv tolminskog mostobrana i protiv naših bregovitih pozicija sjeverno odavle nastupio je jučer tamo mir.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. decembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Istočno bojište.

Nikakvih novih dogadjaja. Ruski izvještaj od dne 29. novembra, koji ve[...] da su se morale kod Koslinca i Čartoris[...] povući njemačke ili austro-ugarske čet[...] nije istinit.

Srpsko bojište.

Nastavila su se borbe protiv rastjer[...] nih srpskih odijeljenja u gorovju. Juč[...] je zarobljeno 2000 vojnika i prebjegli[...]

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 2. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na kaukaskoj je fronti bilo uslijed mje[...] stimice 3 m visokog snijega i jakih olu[...] neznatnih nasrtaja izvidnica. Na darda[...] nelskoj fronti na nekim točkama topnič[...] dvoboj i žestoko bacanje bombi. Naše je topništvo zadalo neprijateljskim jarcim[...] znatne štete, razorilo je neprijateljsku po[...] ziciju strojnih pušaka u Anaforti, nekoj[...] pozicije hitala bomba u Ariburnuju i po[...] godilo je trim hicima neprijateljsku kr[...] staricu. Jedan naših ljetala napao je bom[...] bama neprijateljsku torpednjaču, koja se je nasukala na sjevernoj obali zaljev[...] Sarosa.

Carigrad, 4. decembra (D. u.). Turc[...] su postigli u Mezopotamiji nove uspjehe. Zapijenili smo dvije engleske topnjače, koje su bile oboružane 15 cm topovima.

Dobra trgovina.

Humoreska Čiča Jose.

Miško se ustoboči, duboko se nakloni i pokaže obrtnu dozvolu, koju je gospodin načelnik pomno pročitao.

— Dobro je! Ded, pokažite mi te vaše kolendare!

U Miška je zaigralo srce. Možda će bit štogod trgovine! I stao je hvalit i do neba uzvisivati svoju robu najbiranijim riječima, koje je tek on, Miško mogao da smaže.

— A da su ovakovi kolendari, kakve evo ja prodajem, najbolji i najzgodniji pogotovo za urede, dokazom je, što su ga već sva okolišnja skoro općinska poglavarstva od mene nabavila, a i od ostalih stižu neprestano narudžbe. Pa i sudovi i kotarske oblasti sve, sve kupuje naše kolendare, blagorodjeni gospodine načelniče! — dovrši Miško svoj hvalospjev.

Gospodin je načelnik prilično dugo listao i razgledavao slike.

—Hm, — promrlja u pola glasa, — ne bi baš loše bilo, da ga nabavim za ured.

— Nikako ne, gospodine načelniče! — potvrdi Miško. — Eno gledajte! Za svaki dan u mjesecu imadete prazno mjesto. Tuj možete da upisujete račune i druge bilješke za naredne dane, kako to čine i druga gospoda, a kako je za svaki dan ubilježeno, taj je dan u sedmici i kakav se svetac taj dan slavi, da ne možete imati zgodnije bilježnice — govorio je Miško na sva usta.

— Hm, da, da! Ali dvije krune!

I Miško se je opet razglagoljao i dokazivao gospodinu načelniku i ovo i ono. Pa kad je još spomenuo, da druga gospoda kupuju kolendare na račun uredske blagajne, gospodin je načelnik popustio i uzeo od Miška dva kolendara. Jedan će bit za njega, a drugi za gospodina bilježnika.

Ej, ali da!

— Eto gle bijesa! — usklikne gospodin načelnik. — Zaboravio sam novce kod kuće u svom novom kaputu. Što sad? Da podjem kući? A eto, žuri mi se u Žabjak, gdje je parnuo Brekov konj.

Miška kao da su prošli srsi. Gle, trgovina je bila već gotova, a sad?

— Pa ću ja skočiti do vaše kuće, gospodine načelniče! — javi se on brzo. — Izvolite napisati samo par riječi!

— Nije nužno! — umiješa se krčmar. — Evo načelniče, ja ću ti uzajmiti četiri krune!

— Miškovo se je lice razvedrilo još i više, kad je primio novce od načelnika.

Izakako se je ovaj zaputio u Žabjak ostavivši kolendare kod krčmara, digao se je ubrzo i Miško te pošao dalje selom. Dva je kolendara srećno evo raspačao, ali što je to? Ta ima i još čitavi hrpu uza se. Hej, da proda barem još pet njih, hajde de, premda bi i to još malo bilo. Kud sad? Pa kućama?

I Miško je mozgao i ovako i onako, mozgao i razmišljao.

Iznenada kao da se je nečemu dosjetio. Mora da je bilo nešto osobito zgodna, jer mu je na usnicama zatitrao zadovoljan ali ujedno i lukav posmjeh.

Ispitkujući podje pravcem u kuću gospodina načelnika. Njegova je žena upravo hranila živad, kad je Miško banuo i dvorište.

— Dobar veče, gospodjo načelnikovice

— Da bog da!

— Eto, sastao sam putem gospodina načelnika. Išao je u Žabjak, gdje je Breku uginuo konj. I gospodin je načelnik uzeo od mene evo dva kolendara — i Miško joj ih turi pod nos, — a kako je novce zaboravio kod kuće — u novom kaputu, poslao me je evo ovamo, da vi kolendare preuzmete i meni uručite četiri krune.

Načelnikovica je stala prigovarati i tkozna kako bi se bila stvar svršila, da nije Mišku teda negda pošlo za rukom uvjeriti ju, e će gospodinu načelniku kolendari biti iz općinske blagajne povraćen.

Veselo se Miško zaputi prema kolodvoru. Dakle četiri kolendara Grbavcu! Ipak se kreće!

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, ponedjeljak 6. prosinca 1915. | Broj 145.

Ogromni ratni plijen u Plevlju.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Bugarski časnik o englesko-francuskim četama na Balkanu.

Sofija, 5. decembra. Viši bugarski ...snik rekao je o položaju englesko-...ancuske vojske na Balkanu ovo: Fran...zi i Englezi, koji imadu 60.000—80.000 ...ojske, nalaze se u jako utvrdjenim po...icijama, kojih centrum jest tjesnac Var...ara kod Krivolaka. Francuske i engleske ...ozicije bivaju na lijevoj i desnoj obali ...ardara napadane s boka, a mjestimice ...i opkoljene. Položaj je za neprijatelja ...rajno kritičan. Ako im pravodobno ne ...igne pomoć iz Soluna, onda će se Fran...zi i Englezi vrlo teško i uz mnoge gu...itke moći povući u Solun.

...ove grupiranje francuskih četa u Orientu.

Genf, 5. decembra. Pariški listovi ...vljaju: Neposredno predstoji novo gru...iranje francuske vojske u Orijentu.

Utvrdjenje Soluna.

Beč, 5. decembra. „Südsl. Korr.“ ...vlja iz Atene: Prema vijestima iz So...na, čete saveznika i dalje utvrdjuju ...olun. Prema svemu izgleda, da oni na...mjeravaju stvoriti iz Soluna tvrdjavu, ...oju ne će biti moguće zauzeti.

Dogodjaji na moru.

Goeben i Breslau u Crnom moru.

Kopenhagen, 5. decembra. Pe...rogradski listovi javljaju iz Odese, da ...rstaši „Goeben“ i „Breslau“ razvijaju u ...rnom moru znatnu djelatnost. Oni su ...ombardirali pred nekoliko dana na kav...askoj obali ruske obalne pozicije, te su ...pratnji više podmornica potopili četiri ...uska trgovačka broda. Zadnjih dana bili ...u zajedno sa turskim ratnim brodovima ...a obali Varne.

Bugarske torpednjače i turska mornarica.

Berlin, 5. decembra. „Nationalzei...ung“ javlja iz Odese: Bugarske torped...jače: „Šumnij“, „Derskij“ i „Smolij“ ...idjelo se u ruskim vodama. Turska se ...mornarica združila sa bugarskom, da ...otuče crnomorsku mornaricu.

Potonuće engleske topnjače.

Kopenhagen, 5. decembra. „Daily ...elegraph“ javlja: Engleska topnjača, ...oja je bila na straži na obali Egipta, ...ila je potopljena po njemačkoj podmor...ici.

Položaj na Balkanu.

Situacija na Balkanu.

London, 5. decembra. „Times“ se ...ave snagom i situacijom vojnih sila če...vornog sporazuma, o čemu ne ima slu...benih podataka, pa pišu: Nadajmo se, ...a će sada Talijani uvidjeti, da su nji...ove bitke na Soči bezizgledne, kad se ...entralne vlasti približuju Adriji. Od ru...e vojske u Besarabiji još se uvijek ništa ...e čuje. To sve zajedno nije baš odviše ...tješljivo.

Budućnost Srbije.

Budimpešta, 5. decembra. S ob...rom na činjenicu, da je Srbija svladana ...da se čete središnjih vlasti primiču gr...čkoj granici, upitao je naročiti dopisnik „Az Est-a“ u Sofiji ministarskoga pred...nika Radoslavova o političkom staja...štu prema srpskoj vojni, koja se je ...da gotovo posve svršila. Radoslavov ...odvratio: „Rat protiv Srbije nije se ...vršio samo prije, nego li su očekivali ...eprijatelji, već takodjer prije nego li ...e očekivali u općen...om bez ve-likih poteškoća.“ Na upit o budućnosti osvojenih krajeva odgovorio je ministarski predsjednik: „Po mojem sudu zaključila je Austro-Ugarska, da će naravno, sve učiniti, da jedanput za uvijek odstrani svaku vojničku i političku pogibao za svoje zemlje. U drugu ruku mislim, da će se sada posve ostvariti takodjer narodni ideali Bugarske. Prema tomu će se za uvijek ujediniti s Bugarskom svaki bugarski kraj, koji je dosele trpio pod srpskim gospodstvom. Što će se dogoditi s ostalim dijelom Srbije i kakva će uopće biti sudbina Srbije, može se u ovaj čas to manje kazati, što danas još nitko ne zna, kakav će udes zadesiti srpsku dinastiju.“ — Na upit novinara, da li se radi bojeva u južnoj Srbiji ne treba bojati zapletaja s Grčkom, rekao je Radoslavov: „Mislim, da se ne trebamo bojati takvih zapletaja. Ponovno moram kod ove prilike naglasiti, da sadašnji rat nije barem pogoršao naš odnos naprama Grčkoj. Mi potpuno shvaćamo želju Grčke, da ostane netaknuta njezina teritorijalna neodvisnost. Mi dapače respektiramo onu želju Grčke, s kojom se u svoje vrijeme obratila na Srbiju, kada je Srbija htjela, da se dragovoljno odrekne nekih krajeva u našu korist.“

Iz Rumunjske.

Iz sjednice rumunjskog sabora.

Bukarešt, 4. decembra. (D. u.). U jučerašnjoj sjednici senata izjavio je ministarski predsjednik obzirom na upit radi izvanjske politike, da vlada ne će na taj upit odgovoriti. Vlada nije takodjer u stanju, da odgovori na Filipescujevu interpelaciju o ratnoj upravi, pošto se tu radi o narodnoj obrani. Filipescu zahtijeva, da mu se izruče dokumenti tičući se vojničkih dobava. Bratianu ih ne da.

Rumunjska se približava centralnim vlastima.

Lugano, 5. decembra. Sve se više množe vijesti o približavanju Rumunjske centralnim vlastima. „Corriere della sera“ javlja, da je Rumunjska povukla svoje čete, koje su se nalazile na austrijskoj granici. „Stampa“ javlja, da Rumunjska ne će ostati neutralna, već da će nastupiti protiv četvornog sporazuma.

Budimpešta, 5. decembra. Veliku je uzbudjenost prouzročila činjenica, što je odstupio zastupnik dr. Sion, koji je bio generalni ravnatelj državne zdravstvene službe. Dr. Sion je izjavio, da je za to odstupio od svojeg mjesta, da uzmogne zajedno sa rektorom sveučilišta voditi stranku, koja je za to, da Rumunjska ustupi u rat na strani centralnih vlasti.

Iz Italije.

Navješćenje rata Italije Njemačkoj.

Lugano, 5. decembra. „Stampa“ javlja, da je Sonnino izjavio krugu zastupnika, zašto nije smatrao shodnim da navijesti rat Njemačkoj. Načalost ovi se uzroci ne smiju objaviti u javnosti.

Talijanski napadaji na Grčku.

Lugano, 6. decembra. „Messaggero“ nastavlja napadajima na Grčku radi njezinog izdajstva. Već je došlo vrijeme, da se razjasni neutralnost. Izgubilo se dosta vremena u korist carskog šurjaka. Kralj Konstantin predao je Grčku Bugarskoj i Njemačkoj. To se opazilo, kada je Bitolj bio ciljem carskih četa i još više vojnika kralja Ferdinanda. Bratim Grčke postavlja engleske i francuske čete u Solunu u vrlo neugodan položaj. Svaki dan, što se ga i dalje pušta Grčkoj mogao bi prouzročiti nijeveće žrtve vojsci Sarraila, koju stalno ne će spasiti govori i intervievi ministra Cochina. Mi smo stalni, da će konačnom ultimatumu entente Grčkoj uslijediti akcija protiv grčke obale, koja će biti energična, jaka i bez ikakva milosrdja. Bit će možda prekasno, da se spasi čete i dragocjeni ratni materijal vojske Sarrailove, nu ne će biti kasno, da se Grčkoj i Bugarskoj zadade onako jaku lekciju, koju su zaslužile.

Vijesti iz Austrije.

Imenovanja.

Beč, 4. decembra. (D. u.). Bivši ministar Heinold imenovan je namjesnikom u Moravskoj, a bivši ministar Schuster guvernerom ureda poštanske štedionice.

Dnevna zapovijed nadvojvode Fridriha.

Beč, 5. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Nadzapovjednik vojske, nadvojvoda Fridrih, izdao je zapovijed, kojom javlja, da je car Franjo Josip upravio na nj ručno pismo po kojemu je zadovoljio njegovoj molbi u ime cijele vojske, da car u znak priznanja junačkih čina vojske nosi novo utemeljeni vojnički zaslužni križ prvog razreda sa ratnom dekoracijom. Ova želja izražava odanost svetih dužnosti naprama domovini, kojom je vojska naoduševljena. Ova odanost neka bude nerazriješivi vez, što ga veže sa hrabrim vojnicima. Car zahvaljuje feldmaršalu i svim valjanim vojnicima, koji junački ustrajaju na sjeveru i jugu. Svemogući će nam pomoći do konačnog uspjeha.

Vojnički pozivi.

Beč, 4. decembra. Austrijski pučki ustaše god. 1872., 1873., 1874. i 1896. pozvani su za dne 6. decembra. Pošto su sada nastala ljepša vremena, na molbu se je poljodjelskih krugova ovaj poziv prenesao, te se naredilo, da imadu ustaše nastupiti službu dne 15. decembra, a ne kako je bilo prije odredjeno 6. decembra. One ustaše, koji se budu već 6. decembra prikazali, na njihovu će se molbu otpustiti kući do dne 15. decembra.

Razno.

Skupštine za mir u Engleskoj.

Berlin, 5. decembra. „Voss. Zeitung“ javlja iz Londona: Zadnje dvije sedmice bilo je u Engleskoj preko 30 sastanaka, u kojima se je raspravljalo o miru. Svuda se je zastupalo mnijenje, da sve ratujuće države žele mir i da smo došli do točke, gdje se sve sile pripravljaju na nove korake. Industrijalci i tvorničari u Manchesteru postavili su se na stanovište, da je dužnost Engleske i njezinih saveznika kaosto i centralnih vlasti, da se ih upita, je li shodno da se rat i dalje vodi, pošto su svi uvidjeli, da se nikoga pobijediti ne će. Diplomatički pregovori mogli bi rat u kratko vrijeme dokrajčiti.

Spoj izmedju Berlina i Carigrada.

Kopenhagen, 5. decembra. Nakon 16-mjesečnog prekinuća direktne sveze izmedju Berlina i Carigrada, budući će se sedmica za prvi put sastati u Temešvaru ekspresni vlakovi iz Berlina i Carigrada. Da se potpomogne izvoz robe, što leži u Anatoliji, otposlat će se iz Njemačke onamo 10 lokomotiva i 200 vaguna.

Za naše bjegunce.

U našem se je gradu zadnjih mjeseca priredilo svakojakih zabava u dobrotvorne svrhe. Dobra se srca sjetiše i naših bjegunaca. Tko od nas nema budi koga u tudjini? Svaki želi pomoći drugu, prijatelju. Za to je i dužnost svakoga da prisustvuje danas kinemasografičkim predstavama i tako položi malen darak za one, kojima vruće želimo, da se ih čim više povrati živih i zdravih u domove svoje. Za to pozivljemo sve naše ljude: Danas popodne svaki, komu je moguće, neka ide položit dar u korist naših bjegunaca.

Našim cijenjenim predbrojnicima!

Kad smo ono prije nekih pet mjeseci pokrenuli bili „Hrvatski List“ vodili su nas kod toga najplemenitiji razlozi. Prestankom „Naše Sloge“ nestalo je u Istri i Primorju jedinog hrvatskog časopisa, a mi, hoteći da u našem narodu ma i koliko podignemo i podržavamo hrvatsku svijest, odlučismo se na izdavanje „Hrvatskog Lista.“ Ne sebičnost, nego domoljublje, ljubav do našeg jezika i našeg naroda vodile su nas kod našeg podhvata. Uložili smo u taj podhvat koli duševne, toli i materijalne sile, no na žalost nijesu se ispunile naše nade u onoj mjeri, u kojoj smo ih očekivali.

U teška ova ratna vremena, u silnoj ovoj skupoći i radnika i materijala, zastoju trgovine, koja je svojim oglasima u novima pružala izdavačima znatan prihod, upućeni smo bili, a jesmo eto i danas samo na pretplatu predbrojnika našega lista. Velimo „predbrojnika“, jer su se doista mnogi predbrojili, a nijesu do danas kao „pretplatnici“ — t. j. oni, koji doista i plaćaju — udovoljili sa bilo kojega razloga svojoj dužnosti. Mi smo udarili bili „Hrvatskom Listu“ najnižu po mogućnost cijenu i nastojali, da ga uzdržimo glede sadržaja barem na onoj visini, na kojoj ga uzdržavaju i strani listovi uz istu cijenu. Stoga kao da je opravdana naša molba na zaostale dužnike, da urede naše tražbine, a tom zgodom se obraćamo i do ostalih naših rodoljuba s molbom, e naš list podupru barem materijalno tim, da ga medju narodom što više raširе. Ta naš narod tako željno iščekuje u ovo doba najnovije vijesti, a gdje će ih naši Hrvati bolje i jasnije razumjeti negoli u „Hrvatskom Listu“? Bude li ovaj naš proglas na domoljube i poštenje našega domaćega naroda dostatnog odziva, tad će biti prva naša briga i najsvetija dužnost, da „Hrvatskom Listu“ uvećamo sadržaj te da ga izdajemo na četiri stranice.

Naše su žrtve velike, a do Vas je, Hrvati, da i Vi učinite svoju kao što eto i mi učinismo dosad svoje.

Uprava.

Što veli savjest o sadanjem ratu...

Zanimivo je, kako sude o svjetskom ratu države, što u ratu sudjeluju sa naravnog stajališta. Skoro sve su naime države ćutile neku potrebu, da se ispričaju zašto su ustupile u krvavi svjetski rat.

„Mirnom savješću nastupit ću put, što mi ga dužnost nalaže. Uzdam se u Svemogućega, da će podijeliti pobjedu mo-

jem oružju!" Tako je pisao car Franjo Josip u svojem manifestu austrijskim narodima dne 28. julija 1914.

Car Vilim govorio je kod otvorenja njemačkog državnog sabora dne 4. augusta: „U prisiljenom silobranu, čistom savješću i čistom rukom prihvaćamo mač . . .!"

Uvjereni smo, da dolaze ove riječi naših vladara iz iskrenog srca i da je ta dobra savjest takodjer objektivno opravdana. Pogledajmo jošte, kako i drugi vladari, koji se bore protiv nas, opravdavaju svoj ustup u svjetski rat.

Predsjednik republike Francuske veli u saboru dne 4. augusta 1914.: „Francuska je pred cijelim svijetom danas više no ikada zastupnica slobode, pravice i razuma!" Ministarski predsjednik Viviani dodao je: „Nama ne može nitko ništa predbacivati, m i ć e m o b i t i b e z s t r a h a!"

Car Nikola držao je dne 9. augusta 1914. govor u ruskoj Dumi i državnom saboru. Tom je prigodom izrazio nadu, „da će Rusija sretno dovršiti vojnu, što joj ju Bog šalje!"

Engleski kralj Gjuro se je u svojoj zapovijedi, što ju je objavio dne 14. augusta svojim četama, koje su odlazile na bojište, pozivao na to, „da je bila napadnuta Belgija, i mi smo se obvezali, da ćemo ju braniti!"

Konačno je imao i talijanski ministarski predsjednik Salandra toliko smjelosti, da je u svom govoru dne 3. junija o. g. izjavio: „Gori srca! Naša je stvar pravedna, a naša je vojna sveta!"

O ovim izjavama, kaošto o iskrenosti, kojom hoće ovi zadnji da opravdaju svoju savjest, moći ćemo lako sami stvoriti svoj sud. Zanimivo je, da su se sve veće ratujuće države postavile pred sud naravne savjesti i da su se nastojale, da moralno opravdaju svoj ustup u svjetski rat.

Profesor Mansbach veli: „Još nikada nijesu vladari i državnici početkom kojeg rata tako priznavali naravskih načela i pravničkih uzroka, koji opravdavaju i dozvoljavaju uporabu oružja pred Bogom i savješću, kako u sadašnjem ratu . . .!"

General Boroević o talijanskom generalisimusu.

Karlo Wiegand nastavlja u amerikanskim listovima svoje izvještaje o talijanskoj fronti, te javlja i dulji razgovor s generalom pl. Boroevićem, koji mu je u glavnom izjavio:

„Talijanski generalisimus Cadorna žrtvovao je dosad nebrojene živote, a da nije ništa postigao. Cadorna je doduše čovjek velikih sposobnosti, ali nije gospodar svojih odluka. Njegove odluke stoje pod utjecajem politike, te su podredjene zahtjevima političara, da valja narodu predočiti bilo kakav uspjeh. U ratu valja političke momente podrediti vojničkima. U Italiji vlada prava pohlepa za bilo kakvom odštetom za prolivenu krv, i Gorica, koliko god je vojnički od neznatne važnosti, bila bi ucjena, kojom bi se moglo povoljno djelovati na raspoloženje talijanskog naroda.

Kod prosudjivanja vojničkog položaja ne valja smetnuti s uma, da smo mi petnaestmjesečnim vojevanjem stekli već iskustva, kojih Talijani nisu imali. Talijanski je vojnik tipični predstavnik temperamentnog latinskog plemena, te se brzo odlučuje na juriš. No čim mu brzo poduzeti juriš slučajno ne uspije, on se još brže daje na uzmak. Talijani nisu pokazali ustrajnosti poput Rusa i Srba.

„Talijanske gubitke — izjavio je konačno general — ne bih mogao točno odrediti, no držim, da su Talijani u prve tri bitke izgubili 300.000 ljudi. Njihovi su gubici mjestimice upravo strašni. Pred našim streljačkim rovovima leže hiljade pokopanih talijanskih mrtvih tjelesa. Naši gubici nisu sasvim naravno ni u kakvom razmjeru s talijanskima. Naše se čete nalaze u dobro sakrivenim pozicijama, odakle vatrom iz običnih i strojnih pušaka sravnjivaju sa zemljom talijanske redove, koji jurišaju. Ovdje su dvije karte. Jedna predočuje naše pozicije u lipnju, a na drugoj su naše sadašnje pozicije. Kako vidite, nije, vojnički govoreći, došlo do kakve promjene. Veliku nizinu istočno od Soče prepustili smo Talijanima već na početku, te nismo ni kušali, da je osvojimo. Ali gdje smo na početku smjestili svoje pozicije, ondje još i danas stojimo i ondje ćemo nastojati da i dalje ostanemo."

Razne vijesti.

Zahvala za „Svjetionik u gvoždju". Pošto nije moguće svakom zapovjedništvu, svim oblastima, društvima i radničkim odjelima, kaošto pojedinim osobama, koje su pripomogle postavljenju, posveti i zabijanju čavala kod podignuća „Svjetionika u gvoždju" na gatu sv. Teodora sva komu posebice zahvaliti, to čini gospojinski odbor ovim putem. Zabijanje čavala traje i dalje svaki dan od 10—12 sati prije podne i od 2—4 sata popodne.

Knjige Družbe sv. Mohora stigle su te se ih može dignuti kod velečasnog koralnog vikara Janka u ulici Kandler br. 54./III. Preporuča se članovima, da donesu za buduću godinu takodjer članarinu i poštarinu 40 h.

Junačka smrt na bojnom polju. Iz jedne dopisnice, koju je primio c. kr. stražar u Puli g. Jakob Kocijan razabire se, da je dne 9. oktobra poginuo na bojnom polju junačke smrti, njegov brat Leopold Kocijan, odlikovan srebrnom kolajnom za hrabrost. Časnik, koji tu vijest bratu javlja naglasuje izvanrednu hrabrost poginulog.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

B e č, 5. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

R u s k o b o j i š t e.

Mjestimice topnička borba.

T a l i j a n s k o b o j i š t e.

Jučer ograničili su se Talijani na soškoj fronti na topničku paljbu izmjenične jakosti. Samo kod Oslavije kušali su danju i noću pojedine navale, koje su sve bile suzbijene. Na tirolskoj fronti razvija neprijateljsko topništvo živahnu djelatnost protiv utvrdjenog prostora od Landara.

S r p s k o b o j i š t e.

Kod Čelabića došlo je ponovno do večeg okršaja. Čete nastupajuće iz Foče baciše Crnogorce na granicu. Južno Plevlja suzbile su naše čete žestoke crnogorske protunavale. Medju zaplijenjenim ratnim materijalom u Pljevlju nadjeno je milijun pušćanih fišeka i 100 škrinja topničke municije. Južno Novog Pazara bilo je jučer ponovno zarobljeno 600 Srba.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö f e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Z a p a d n o b o j i š t e.

Nikakvih znatnih dogodjaja.

I s t o č n o b o j i š t e.

Nikakvih znatnih dogodjaja.

S r p s k o b o j i š t e.

Bugarske čete su neprijatelja jugozapadno Prizrena prisiliše na boj i potukle, te zaplijenile preko 100 topova, veliku množinu ratnog materijala, izmedju česa 200 automobila. U gorovju Jame, istočno Dibre i na pol puta Kraove-Ohride bile su odbačene srpske zalaznice. Njema i bugarska su odijeljenja unišla u Bit srdačno pozdravljena od oblasti i čanstva.

Vrhovna vojna upra

Bugarski ratni izvještaj.

S o f i j a, 5. decembra. (D. u). Službe se javlja:

Nakon poraza kod Prizrena dostigli s 3. decembra uzmičuće ostanke srps vojske na lijevom brijegu Ljume, te raspršismo. Srbi su ostavili 100 polja topova, 200 automobila, 150 trenskih v zova i tako ogromno mnoštvo ratnog m terijala, da je put uzduž Bijelog Dri do Kulaljume zapriječen i za konje n prohodiv. Uslijed toga morali su, ka izjavljaju zarobljenici, nositi kralja Pet na nosilima. Na daljnjem su uzmal ispraznile srpsko-crnogorske čete Djako i ostavile šest haubica. Bugarsko konj ništvo progoni neprijatelja proti Djakov

Odlazak mirovne ekspedicije.

N e w - Y o r k, 4. decembra (D. u.) M rovna ekspedicija Ford otputovala je d nas ujedno sa učesnicima, koja se s stoji od 140 osoba, medju kojima su 5 izvjestitelja. Ima takodter tri kinemato grafska aparata.

Dobra trgovina.

Humoreska Č i č a J o s e.

Najednom mu oko zapne na prilično velikoj zgradi. Nad vratima je bila jajolika drvena ploča s napisom: „Poglavarstvo upravne općine Grbavac". Miško stane nešto se zamisli i tad krene brzim korakom preko ceste u općinu, pjevuckajući neku veselu koračnicu. Bio je to znak, da mu se je u glavi porodila bila zgodna misao.

Za dva je časa bio u sobi gospodina općinskoga bilježnika, koji je ujedno vršio i službu blagajnika.

— Eto, gospodine bilježniče, sastao sam putem gospodina načelnika. Išao je u Žabjak, gdje je uginuo konj. Ponudio sam mu evo ova dva kolendara i on me je evo uputio do vas, da ih preuzmete. Vjerujte mi, gospodine bilježniče, ne ćete se pokajat — i Miško je stao govoriti i govoriti već sto i sto puti izgovorene hvalospjeve. I ovaj je put Miško imao sreću, jer mu je bilježnik, inače posve mlad čovjek, uručio četiri krune.

Tko zadovoljniji od Miška! Šest kolendara!

— A sad brusi pete, jer će doskora stići vlak! — usklike u pola glasa u pohiti prema kolodvoru, koji je bio malo ne čitava pola sata daleko od Grbavca. Stigao je za vremena i pošao i krčmu, da se okrijepi. Ta zaslužio je čašicu vina! Sjedio je prilično dugo i upravo htio da se digne, kad se vrata otvore, a u sobu udje općinski pandur te se zaputi ravno prema Mišku. Ovaj se uprepasti. Odmah je naslutio, o čemu se radi. Ej dabome, što će biti!

Prodajete li vi kolendare? — upita ga pandur.

— Jest, ja, gospodine! Hej, vidim, da ste umorni! Izvolite čašicu vina! — stao je Miško govoriti. Glas mu je nešto drhtao.

— A kako i čovjek ne će da bude umoran! Eto, upravo čas prije se vratih kući s ovrhe, koju sam čitav dan obavljao. Umjesto da podjem kući, poslali su me sto gospodin načelnik i bilježnik po vas radi nekakvih kolendara.

— Da, da! — prekine ga Miško, Glas mu nije više drhtao. — Ali pijte, gospodine!

Pandur duboko povuče.

— Da, da, znadem, o čemu se radi. Bio sam naime u općini kod gospodina bilježnika i ponudio mu na prodaju dva kolendara, kakove imadu i po ostalim uredima. Gospodinu su se bilježniku veoma svidjeli, no nije htio da ih kupi na općinski račun bez znanja načelnikova. Rekao mi je, da pričekan na gospodina načelnika, koji da će se doskora povratiti iz Žabjaka, no ja sam se bojao, da ne zakasnim na vlak i eto me ovdje. Zato su eto gospoda i poslala vas po mene, jer kane kupiti kolendare, no kako vidite, ja nikako ne mogu da se vratim, pošto je eto već vrijeme za odlazak. Žao mi je, veoma žao, a uvjeren sam, da će žaliti i općinska gospoda. Pijte gospodine!

Pandur i opet povuče. Iz duljine se je začulo zviždanje parnog stroja.

— A znate li što, gospodine! — usklikne za čas Miško. — Veliku ćete ljubav učiniti i meni i gospodinu načelniku bilježniku, ako vi kupite od mene kolendare i uručite ih gospodi, koje će vam bez sumnje vratiti iz uredske blagajne četiri krune, jer što da, hoće li kašnje da ih nabave, pošto se sve jagmi za njima.

Pandur nije dugo promišljao, pogotovo, što je imao u sebe općinskih novaca, što je ubrao bio na današnjim ovrhama.

Miško je bio, što no riječ, u devetom nebu. A kako i ne? Osam je kolendara prodao, a to nije ni nadao nije, i taj uspjeh ima da zahvali svojoj lukavosti. Istina, današnji njegov posao nije bio tkozna kako sjajan — ta u drugim je mjestima znao raspačati i po deset puta toliko kolendara, — ali za Grbavac je to mnogo, veoma mnogo, što mu je sam općinski priznao i sam gospodar ga pohvalio.

Da li je i načelnik pohvalio svoju ženu, gospodina bilježnika i pandura, nijesam mogao da saznam.

Konac.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza I III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, utorak 7. prosinca 1915. | Broj 146.

Iz dnevnika talijanskog vojnika.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Uzmak srpskih četa iz Bitolja.

Milan, 6. decembra. (D. u.). Srpski zapovjednik Bitolja, pukovnik Vasić, izjavio je dopisniku „Secola" ovo: Dne 1. decembra o ponoći izpraznio sam Bitolj, pošto sam mojim četama morao zaposjesti i braniti deflè Resne, da osiguram put u Albaniju sebi i srpskoj vojsci, koja uzmiče preko Dibre i Strumice u Elbasan. Vasić se je tužio, što mu nisu stigli u Bitolj na pomoć francuske i engleske čete i da se je nadao na rijeci Crni stvoriti poziciju kaošto je na Isaru. Nu, njegove će se čete boriti do zadnje kaplje krvi za pobjedu Srbije i četvornog sporazuma.

Položaj ententinih četa na Balkanu.

Gef, 6. decembra. „Temps" javlja iz Soluna: Položaj je ententinih četa jako neugodan. Predstoji koncentrična navala Nijemaca i Bugara sa zapada, sjevera i istoka. Neprijatelji mogu solunski zaljev zatvoriti minama i podmornicama i tako odrezati vojsku s mora. Pošto drže alijirci Solun glavnim ključem, to bi oni za njegovu sigurnost morali poduzeti drugu akciju. „Temps" predlaže, neka alijirci kao svoju bazu zauzmu još Volo, koji je spojen sa gornjom Macedonijom.

Kralj Ferdinand u Nišu.

Sofija, 6. decembra. (D. u.) „Agence Telegraphique Bulgaire" javlja: Kralj Ferdinand putovao je u pratnji dvorskog maršala, generala Savova, šefa političkog kabineta Dobrovića, poslanika Čaprasikova i željezničkog ministra Morfova, u Niš, gdje je boravio u palači kraljevića Aleksadra. Pregledao je palaču ministara i skupštine, gdje mu je Čaprašikov podao podatke o životu srpskih ministara otkada su oni otišli iz Beograda, a na to se je povratio u Sofiju. Tijekom povratka darivao je sve radnike na željezničkog pruzi. Kada je kralj ugledao skupinu srpskih zarobljenika, koji su popravljali razrušeni most, stupio je k njima, te ih darivao novcem istotako kako i bugarske vojnike. Zarobljenici, ganuti ovim činom, priredili su kralju živahne aklamacije.

Borbe Crnogoraca.

Berlin, 6. decembra „Vossische Zeitung" javlja: Ako crnogorska vojska u Sandžaku nije tako potučena kao srpska, to ima da zahvali svojim crnim gorama, koje su tako dobre za obranu. Nu i ova gorovita utvrda ima svoju slabu stranu i to na južnoj fronti. Ako bi bugarske čete i dalje napredovale po dolini Drina do njegovog ušća, onda je za Crnogorce i Skadar izgubljen. Crnogorska je vojska — svojih 40.000 momaka — vezana na teške prilike dobave živeža i municije. Samo nepoznavaoci geografije mogu vjerovati vijestima Crnogoraca, da su oni zauzeli selo Metalku i tako pali za ledja pobjednicima.

Italija u Albaniji.

Lugano, 6. decembra. „Informazione" piše: Vladina izjava u parlamentu, da će Italija pružiti pomoć umičućim srpskim četama dokazuje, da je vlada već prije mislila o odaslanju ekspedicije na drugu obalu Jadranskog mora. Ove su mjere obzirom na vojnički položaj Srba i alijiraca, kaošto i interesa Italije, od velike važnosti.

Talijanske čete u Albaniji.

Pariz, 6. decembra. (D. u.) Prama „Petit Parisiennu" najprije su se iskrcale u Albaniji talijanske čete ženija, da poprave ceste i iste u unutrnjosti izgrade, da se uspostavi sveza sa srpskom vojskom, koja uzmiče djelomice u Dibru, a djelomice u područje Primorja.

Ententa na Balkanu.

Grčka i ententa.

Lugano, 6. decembra. (D. u.). „Giornale d' Italia", „Corriere della sera" i „Secolo" javljaju, da Grčka nije dala ententi niječan odgovor, već da je izrekla samo prigovore, kojima želi, da bi se postigao kompromis radi luke i željeznice u Solunu. Što se tiče slobodne akcije ententine mornarice, to one u grčkim vodama čine pravo vojničko redarstvo. Obzirom na eventualno prodiranje austrijskih i njemačkih četa na grčko područje u smjeru Soluna, moglo bi držanje Grčke dovesti do toga, da Grčka ostane pasivna i bez da istupi iz neutralnosti, da ona efektivno bude pristupačnija neprijateljima, negoli četvornom sporazumu.

Ententa prijeti Grčkoj.

Basel, 6. decembra. „Echo de Paris" javlja: Ententina će mornarica opet nastaviti pretraživanje grčkih brodova kako je to prije bilo, a opustilo se, jer se mislilo, da će Grčka ententi popustiti. Ako bude trebalo, veli list, poduzet će se protiv Grčke još oštrije mjere.

Izmedju entente i Grčke traju pregovori.

Rim, 6. decembra. Vijest, da su se prekinuli pregovori izmedju Grčke i entente — kako piše „Giornale d' Italia" — ne odgovara istini. O zadnjoj noti entente pregovori još traju, te Grčka nema uzroka da iste prekine. Prama tomu su vijesti o prekinuću pregovora neistinite.

Venicelos se opravdava.

Lugano, 6. decembra. Dok grčko novinstvo raspravlja položaj napram ententi u raznom smislu, Venicelosov list „Hestia" javlja o dogodjajima, što su se zbili u Solunu. Dne 10. septembra pozvao je Venicelos zastupnike entente k sebi, te ih upitao: Pošto Srbi nijesu u stanju, da bi u slučaju bugarske navale dali Grčkoj prema ugovoru 150.000 momaka, bi li tu dužnost preuzela na sebe ententa. Dva dana kasnije su poslanici odgovorili jesno. Venicelos im je zahvalio na njihovoj pripravnosti, nu da se boji, da Grčka ne će istupiti iz svoje neutralnosti. Tada je već bila nastupila ministarska kriza i ako jest kabinet ostao na svom mjestu još sedmicu dana. Dne 19. septembra stigle su prve čete, kojih Venicelos nije očekivao i proti kojima je prosvjedovao.

Iz Italije.

Sastanci u Rimu.

Rim, 6. decembra. (D. u.). Ministar izvanjskih poslova, barun Sonnino, imao je dugi pogovor sa grčkim poslanikom. Sastanku su prisustvovali ruski i engleski poslanik. Francuski je poslanik, Barrere, stigao kasnije iz Pariza.

Iz talijanske komore.

Rim, 6. decembra. (D. u.) U zadnjoj sjednici komore, započeo je socijalista Lucci opozicijonalnim govorom. On je govorio o uzrocima, računima, inscenirunju i rezultatima ustupa Italije u rat, kaošto o zlorabi vladinih mjera. On je naglasio, da ustup londonskom ugovoru sa strane Italije ne ukida činjenicu, da Italija u ovom ratu vodi razbojnički rat. Reformni socijalista Raimondo iz Ligurije govorio je u vladinom smislu. Rekao je, da je jedinstvo stranaka potrebito, nu naglasio je, da je cenzura ipak predaleko pošla. Četvorni je sporazum radio bez cilja i slabo. Zahtijeve srpskog naroda se nije pravodobno obuzdalo. Četvorni sporazum ozbiljno ne zna, što hoće i što ima raditi. Colajanni govorio je takodjer u vladinom smislu. Veli, da se je u maju sve krivo vidjelo. Na Soči ili u Alpama nije moguća nikakva pobjeda. Trst i Trident mogio bi se dobiti samo onda, ako se tjesnije približimo saveznicima. Odnošaje Italije napram Njemačkoj, koju se mora više utući nego Austriju, treba bolje razjasniti.

Rim, 6. decembra (D. u.). U parlamentu je Salandra izjavio nakon opširne rasprave o vladinoj izjavi, da nije u interesu zemlje, da se podadu daljnja saopćenja obzirom na izvanjsku politiku i položaj na ratištu. Pouzdanje vlade na konačnu pobjedu sada je manje uzdrmano no ikada. Potrebu i opravdanost rata priznajo se danas sa svih strana. Topografička inferijoznost Italije u Jadranskom moru može se popraviti samo pobjedonosnim ratom. Italija mora imati na Jadranu civilnu hegemoniju. Na to je slijedilo obrazloženje raznih dnevnih reda. Dnevni red, što su da podnijeli nacijonaliste, kojim se reklamira za Italiju ne samo Trst već i Rijeku i Split, brzo je povučen. Salandra je izjavio, da prima dnevni red Cicotti-Bosseli, koji odobrava izjavu vlade i da ga smatra u toliko namijenjen kabinetu, u koliko je ovaj spreman voditi rat do pobjede. Bivši ministar vanjskih posala izjavio je na to uz buku, da se rata nije smjelo voditi. Socijalista Turati izjavio je, da su socijaliste protiv kabineta, koji je htio rat. Kod poimeničnog glasovanja primljen je dnevni red Cicoti-Bosselli, sa 405 proti 48 glasova.

Sa bojnih poljana.

Iz dnevnika talijanskog vojnika.

Beč, 6. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja:

U dnevniku jednog tal. ratnog zarobljenika pješačke pukovnije br. 120. nalazi se slijedeće: „Vi, intervencijoniste, mrcine gadne, vi uvijek pišete: živio rat, živjela domovina, živjela povećana Italija, ali vi ostajete kod kuće! Dok vi u kavani sjedite pijuć šampanjac, umiru ovdje na Krnu hiljade i hiljade Talijanaca. Dok se ovamo vodi u klaonicu najbolje sinove Italije, ležite vi odvratni egoiste i naručajú svojih ljubovka. Vi ne čujete viku ranjenika, uzdisaje na smrt ranjenih, ali iz zemlje, što ju mi našom krvlju natapljamo, izrasti će cvijet revolucije, revolucije, koja će vas smrviti u zemlju.

Hvalospjevi našim četama na Soči.

Berlin, 6. decembra. (D. u.). „Vossische Zeitung" piše o borbama na Soči: Pravi život krvi i željeza jest onaj, što do nas dopire. Svako počitanje pred našim hrabrim saveznicima. Za sva vremena pjevat će se o hrabrosti, požrtvovanju i domovinskoj ljubavi bataljona, što se bore na Soči, te će to biti pjesma vječne slave.

Potemkinova vojska u Besarabiji.

Budapest, 6. decembra. „Seara" piše: Ruski listovi šire već nekoliko sedmica vijest, da će Rusija navaliti na Bugarsku po kopnu i po moru. Sve su se vijesti iskazale kao prazne riječi. Akoprem su car i Sasonov javili da su ruske čete pripravne, akoprem je car u Ismailu kazao vojnicima, da će tijekom jedne sedmice stojati na bugarskom tlu, ovo je vrijeme proteklo i još nema vijesti, da su se Rusi iskrcali u Varni ili Burgasu, ili da su se čete maknule iz Renija ili Ismaila. Cijela će akcija zaspati, kao i akcija Italije.

Razno.

Razoružanje u Nizozemskoj.

Amsterdam, 5. decembra. Nizozemska komora imat će sutra tajnu sjednicu, na kojoj će se raspravljati pitanje o demobilizaciji vojske. Na pouzdanom mjestu tvrdi se, da će sredinom januara 1916. uslijediti opća demobilizacija.

Držanje Portugalske.

Lisabon, 6. decembra. Vlada se je predstavila komori. Izjavila je, da će nastojati, da se ispune želje parlamenta. Ona će za pobjedu pravice i pravednosti pružiti nužnu pomoć. Pravica i pravednost su na strani Engleske i njezinih saveznika, kojima je portugalski narod već od početka rata pružio sigurnost moralne solidarnosti.

Gospodarski pregled.

Talijansko ulje prodaje se sada 1 po 8 K. Valjda ne će biti mnogo seljaka, koji bi tako rekuć bacali novac u ludo, pa da bi davali za 1 ulja osam puta toliko, koliko je vrijedno. Ulje se najviše upotrebljava za salatu, nu za to dobra je i druga začina. Zimi lahko i bez salate prolazimo. Ulje smo takodjer upotrebljavali za začiniti pasulj. U buduće jesti ćemo ga sa kiselim kupusom, što je bolje i zdravije.

Sadašnji nas rat mora naučiti, da ćemo po običaju naših otaca opet više jednostavno i skromno živjeli. Naš Spasitelj je živio jednostavno i strogo. Pustinjaci išli su u samoću, te u molitvi, postu i radu skrbili za svoju vječnu sreću. Time su se ljudi učili na jednostavni i lijepi kršćanski život. U Japanu ne pozna prosti puk mlijeka i mesa. Hrani se samo rižom, ribom i sočivom, pa su ipak krepki i sposobni za najteže radnje.

* * *

Koliko slabih navika, to znadu u zadnje vrijeme i prosti ljudi. Spekulantima i tvorničarima je glavna svrha, da mnogo prodadu i time mnogo zasluže. Što će iz toga doći, za to ih malo briga.

Sada vidimo takodjer i to, koliko se izda za nepotrebna odijela i kako smo pogriješili. što smo zapustili domaće platno. Nekojih stvari sada nije moguće dobiti, i ljudi uzdišu, kako da bi bio sudnji dan. Stalno je najsretniji onaj, koji najmanje treba i posve priprosto živi.

* * *

Ne ćemo moći ove godine ugojiti svinje kao drugih godina, jer će nam manjkati krme, pa ćemo biti prisiljeni, da ih prije zakoljemo. Treba da skrbimo, da priredimo dosta začine za vojništvo i gradove. Zaboravit ne smijemo ni naših siromaha. I njima treba da dademo. što trebaju, ta živ ne će i ne može nitko u grob. Dobre gospodarice ne će niti očutiti, ako par kg podijele siromahu, a njemu će time mnogo pomoći. Ako budemo dobro pazili na hranu, ne treba nam se bojati zime.

* * *

Žito ne dolazi u Austriju tako naglo iz Rumunjske i Bugarske, kako smo to prije mislili. Cijena je u Rumunjskoj dosta niska. Najbolju pšenicu, koja teži 81 kg hl (kod nas 72—76 kg) prodavaju 100 kg po 19 franaka, ječmen franaka, turkinju 13—14 franaka, zob 12—13 franaka. K tomu dolazi državna carina za izvoz. Rumunjce ljuti to, što kod nas smije kupovati žito samo žitnoprometni zavod, jer ne mogu tako žito skupo prodavati. U zadnji čas smo doznali, da su Rusi kupili u Rumunjskoj sve brodove, koji su prevažali žito. Rusi vele, da ih trebaju za prevoz vojništva, što će i biti istinito, dok drugi vele, da su to zato učinili, da nam čine neprilika. Madžari su se velikodušno odrekli bugarskom i rumunjskom žitu, te dozvolili, da dodje sve u Austriju i Njemačku. Naravski tako će kasnije imati dobar izgovor, kada bude trebalo dati ugarsko žito u Austriju: „Mi trebamo kod kuće, razumije se za živinu, ta smo vam prepustili sve drugo žito!"

* * *

Kod nas sada nema pomanjkanja žita. — U samom jednom danu dovezli su u Beč 20·6 vaguna krumpira (prošle sedmice čak 200 vaguna), 12·3 vaguna zelja, 6·2 vaguna kapule, 20 vaguna zelenja. 16.1 vaguna voća, 1 vagun naranača i limuna i 7800 jaja. Jaja je doista malo za Beč, a s drugim se već izlazi. Iz ovoga takodjer vidimo, kako je teško opskrbiti grad od više milijuna.

* * *

Kada smo prvi put spomenuli, da ćemo morati uvesti drvene „cokule", mnogi su

se smijali. Sada se vidi, da ne ćemo inače moći izlaziti. Kožari su u pokrajini već zatvorili svoje dućane a i u gradovima već nemaju mnogo robe. O bične postole stoje 30—40 K. To nije još zlo za one, koji imadu novaca. Nu, što će biti, kada se ne bude moglo ništa dobiti? Pripravi „cokule“. Za ovu zimu lako ćemo još izaći se starim postolima.

* * *

U Americi se osobito hvale ljetinom za turkinju. Urodilo im 8·3 milijona vaguna. Po ovom računu otpalo bi na svakog Amerikanaca 30 mjera žita. Istina, tamo imadu velike prostore, krme i pitaju živinu, osobito svinje, najviše turkinjom; nu ipak je ta množina prevelika.

* * *

Australija ima ove godine mnogo pšenice. Talijanci hoće tamo nakupiti ove godine 10.000 vaguna i dovesti to kući na svojim ladjama. Sa amerikanskom pšenicom nijesu ove godine nigdje zadovoljni. Vele, da je laka i slaba. Ako bude žetva obilna, bit će cijena amerikanskog žita još manja. Sredinom novembra dovezlo se u Europu u jednoj samoj sedmici 25.000 vaguna pšenice.

* * *

Goveda bilo je dne 22. novembra na bečkom sajmištu 3280 glava. Češka je poslala manjkati. Odanle je došlo samo 969 glava, iz Dolnje Austrije 977, a iz Ugarske 378 glava.

Prodavali su se voli I.a 306—330 K, II.a 260—304 K, III.a 230—256 K. Krave 216—280 K po q žive težine. Svinja je bilo dne 23. novembra 4955. Lani u isto doba 22.000. Prodavale su se debele I.a 560—565 K, najljepše 570 K, II.a 500—558 K; III.a 360—495 K. Svinje za meso: I.a 430—450 K, II.a 400—426, III.a 300—394 K po q.

Razne vijesti.

Potpora obiteljima mobilizovanih. Ukupna svota prinosa za uzdržavanje (t. zv. vojne pripomoći) isplaćenih u Dalmaciji rodbinama mobilizovanih vojnika, od početka augusta 1914. do konca septembra 1915., iznosi — kako javlja službeni list — kruna 39,285.847 para 58.

Dobrovoljni prinos. Za „Crveni križ“ sabrano je u Kanfanaru u društvu kod g. Tenčića 10 kruna, koji iznos bje izručen podružnici u Puli preko našeg uredništva.

Skupština proti skupoći. Pod predsjedanjem taj. savjetnika Lanczy-a održana je 28. novembra u dvorani budimpeštanske trg.-obrt. komore velika skupština svih interesiranih slojeva glavnoga grada, koja je vijećala o sadašnjoj skupoći živežnih namirnica, o njenim uzrocima i o sredstvima, da se odstrani ili barem bitno ublaži. Govorili su predstavnici industrije (poslodavci i radnici), obrta, trgovine, poljodjelstva i neke kućanice, a predstavnik vlade minist. savjetnik dr. Sarbán nastojao je da suzbije neke rekriminacije, koje su bile odviše drastične, a naročito je isticao razlike izmedju socijalno-gospodarstvenog života u Njemačkoj i Ugarskoj, koje su povodom, da mnogo toga uspijeva u Njemačkoj, što nikako ne uspijeva u Ugarskoj, pa se zato i ne valja u svem pozivati na Njemačku. Konačno je prihvaćen tekst memoranduma, što se ima upraviti na vladu glede skupoće, kojoj se apsolutno mora doskočiti, jer je prehrana radnika već tako otešćana, da oni nisu kadri uslijed preslabe hrane intenzivno raditi. Medjutim je vlada prošlog tjedna izdala naredbu o suzbijanju skupoće, u kojoj je u glavnom ono već ostvareno, što se u memorandumu traži, a priredila je o tom pitanju i posebnu zak. osnovu za sabor.

Uputa u zadružno poslovanje. Frano Ženko Donadini, revizor Zadružne Zveze u Ljubljani izdao je u vlastitoj nakladi knjigu pod gornjim naslovom. Pisac je knjigu porazdijelio u poglavlja u kojima se nalazi sve potrebito za poslovodju posujilnice, a pisana je za Istru i Dalmaciju. Ovo je u hrv. jeziku jedina knjiga za Istru i Dalmaciju, koja opširnije raspravlja o zadrugarstvu, pa ju svakomu toplo preporučamo. Uvod knjige svršava pisac riječima: Evo dakle ove upute željom, da bude dobrim priručnikom voditeljima hrvatskih zadruga po Istri i Dalmaciji, kao i svim prijateljima našeg zadrugarstva, osobito po prestanku sadašnjih burnih časova, kad će naime trebati, da se živo poradi oko podignuća narodnog gospodarstva, koje najviše trpi u današnjem ratnom stanju. Cijena knjizi 2 K.

Razvrgnuće „Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga“. Odlukom kr. sudbenoga stola kao trgovačkoga suda u Zagrebu odredjeno je razvrgnuće tvrtke „Savez srpskih zemljoradničkih zadruga“. Ujedno se pozivaju vjerovnici zadruge, da svoje tražbine prijave u roku od šest mjeseci.

Iz industrije papira. Već smo više puta iznesli, kako se industrija papira svaki dan sve više mora sa sadašnjim prilikama boriti, a položaj se u istinu neprestano pogoršava. Zalihe smole se sve više umanjuju, a cijena je narasla na K 400 prema 25 kruna u normalno vrijeme. Zalihe drva postaju sve manje, jer je dobava drva uslijed pomanjkanja radnika i uslijed pomanjkanja voznih sila sve teža. Nestašica celuloze takodjer pravi silnih neprilika industriji. Svaki uvoz sumpora je nemoguć, a mnoge zalihe sumpora zaplijenjene su od države. Uslijed toga mnoge su tvornice papira morale svoje poslovanje umanjiti, a mnoge opet sasma sa poslom prestati. Uslijed toga je sasma sigurno, da će se cijene papiru opet povisiti, a moći će se dobiti samo stanovite vrsti papira.

Industrija šećera i pive u Srbiji. Kako smo već svojedobno pisali, interesiran je u znatnoj mjeri češki kapital kod industrija u Srbiji, te se je poglavito Praška kreditna banka dala na financiranje raznih industrijskih poduzeća u Srbiji. Tako je interesirana kod tvornice šećera u Ćupriji i kod pivovare u Jagodini. Kako se sada saznaje obadva ova industrijska poduzeća nisu trpili nikakve štete uslijed rata. Tvornica šećera u Ćupriji osnovana je godine 1911. sa dioničkom glavnicom od 5 milijuna kruna, a tvornica slada i pivovara u Jagodini u godini 1912. sa 2 milijuna franaka.

Aforizmi.

I onda, kad veliki ljudi vladaju izrabljivanjem tudje snage, vladaju oni svojom snagom.

*

Prije se može izliječiti neizlijeciva bolest, negoli neizlječiv čovjek.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 6. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa nova.

Talijansko bojište.

Na soškoj fronti traje neprijateljska topnička paljba. Na pojedinim je mjestima, a osobito protiv goričkog mostobrana bila kadkada prilično živahna. I grad Gorica i priključeno mjesto Sv. Petar bili su izvrgnuti bombardovanju iz svih kalibara. U odsjeku visoravni Doberdoba krenula je talijanska pješadija na navalu preko dana kod Redipulje i Polazza, a na večer kod Sv. Martina, no bje po svuda suzbijena. Na tirolskoj fronti, djelatnost neprijateljskog topništva upravljena protiv utvrdjenog prostora od Lardara protegnula se sada i na priključene pozicije sjeverno doline Ladra.

Srpsko bojište.

Naše su čete sad već prodrle i zapadno i jugozapadno Novog Pazara i na cesti, što vodi iz Mitrovice u Ipek, na crnogorsko područje. Na kršu Pestere bacili smo crnogorske prednje čete u njihove glavne pozicije. Istočno Ipeka potukli smo srpsku zalaznicu. Naše se prednje straže približavaju Ipeku. Broj zarobljenika jučerašnjih bojeva prekoračuje 2100 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

Dne 5. decembra rano, naš je krstaš „Novara“ sa nekoliko razarača potopio topovskom paljbom u Sv. Ivanu Meduanskom tri velika i dva mala parobroda, pet velikih i mnogo malenih jedrenjača, dok su iskrcivale ratnu zalihu. Jedan je parobrod odletio u zrak. Po prilici 20 topova sa kopna bombardiralo je veoma žestoko nu bezuspješno flotilju. Tamo blizu uništio je Nj. V. brod „Varasdiner“ francusku podmornicu Fresnel. Zapovjednika, drugog časnika i 26 momaka zarobili smo.

Drug a je flotilja u noći na 23. novembra potopila parobrod, koji je bio oboružan sa tri topa i veću jedrenjaču na motor, obadva talijanska, krcata, na putu iz Brindizija u Drač. Momčad parobroda, što je ostala na životu, medju tima četvorica pripadajuća ratnoj mornarici, zarobljena je, dok je momčad motorne jedrenjače puštena u čamcima na slobodu.

Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 6. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Na raznim mjestima fronte bojevi topništvom, minama i ručnim granatama. Kod Bapaume smo oborili u zračnom boju dva engleska ljetala. Zrakoplovci su mrtvi.

Istočno bojište.

Ruska navala jugozapanno Babitsk[…] jezera slomila se uz velike gubitke pr[…] našim linijama.

Vrhovna vojna uprav[…]

Turski ratni izvješta[…]

Carigrad, 5. decembra. (D. u[…]) Glavni stan javlja:

Naše su čete napredovale dne 2. d[…]cembra za 25 km, te su nastavile prog[…]nom neprijatelja, koji u neredu uzmič[…] Zaposjeli smo mjesto Baghkale. Zaplijeni[…]smo neprijateljsku tegleću ladju krcat[…] živežem i ratnim materijalom.

Sa fronte u Dardanelima:

U Kemiklilimanu bio je pogodjen gr[…]natama neprijateljski transportni brod, [...] nasukao se. Naše je topništvo više put[…] pogodilo neprijateljsku oklopnjaču, koja j[…] vozila iz zaljeva Saros u smjeru Kava[…] koeprue. Oklopnjača se je morala udaljit[…] Isto tako bila je prisiljena na bijeg nepri[…]jateljska torpednjača. Jedan naših letioc[…] oborio je u odsjeku Seddilbahra neprija[…] teljsko ljetalo, te je prisilio bacanjem bombi neprijateljsku oklopnjaču, koja j[…] dotrčala na pomoć nasukanoj torpednjači da se udalji, a onda je strijeljao vatron[…] puščanog stroja na momčad oklopnjače [...] torpednjače.

Carigrad, 6. decembra. (D. u.) Glavn[…] stan javlja:

Fronta na Iraku.

Naše su čete približile dne 3. decembra na udaljenost od dva sata od Kutulamare, gdje se je potučeni neprijatelj sakupljao. Naprotiv ležećoj obali nalazeći se neprijateljski čamci bježali su[…]

Fronta na Dardanelima.

Topnički dvoboj i borba bombama. Kod Ariburnuja morala su se odalećiti uslije[…] naše vatre dva neprijateljska transportna parobroda. Kod Seddilbahra razorili smo na desnom krilu neprijateljsku minu, našto je neprijatelj žestoko bombardirao uz su[…]djelovanje ratnih brodova naše pozicij[…] na ovom krilu.

Odgovor entente Grčkoj.

London, 6. decembra (D. u.) „Times“ javlja iz Atene: Engleski i francuski poslanik imali su dne 4. decembra sa ministarskim predsjednikom Skuludisem pogovor, koji je trajao više od jedan sat, da mu navijeste skorašnju predaju odgovora entente, što je sastavljena, kak[o] se veli, u pomirljivom smislu.

Potopljeni neprijateljski brodovi.

London, 6, decembra. (D. u.) Reuter javlja iz Marsilje: Parobrod, što je stigao iz Tunisa, doveo je 11 momaka torpedovanog engleskog parobroda. Sa talijanskim parobrodom stiglo je 16 mornara torpediranog talijanskog parobroda „Trentino“.

Humoreska Ćića Jose.

Nova odora pandura Mate.

I.

Snuždeni i zamišljen sjedio je ono veče pandur Mato pred zgradom slavnog općinskog poglavarstva u Šepavcu i tužno gledao u vrške svojih blatnih čižama. I dok su mu se na očima caklile suze, drhtalo je čitavo njegovo tijelo od gnjeva i bijesa. A imao je pandur Mato posve opravdana razloga i da plače od žalosti i da se gnjevi i ljuti. Ta eto, kroz čitavih dvadeset godina služi on kao općinski pandur vjerno, pošteno i revno na zadovoljstvo svih Šepavčana, i gle, danas su mu ukinuli pravo, koje je čitavo ovo dugo vrijeme nesmetano uživao. Svake je naime godine dobivao od slavne općine novu pandursku odoru, a gle, danas je slavno općinsko vijeće gotovo jednoglasno zaključilo, e je njegova odora još posve dobra i da će moći još jednu godinu da ustraje. Gotovo je mislio, da sniva, kad su ga za vrijeme vijećanja pozvali u uredovnu sobu i kad je morao oko stola od vijećnika do vijećnika, koji su njegovu odoru pomno pregledavali, opipavali i preokretali, te konačno na predlog gospodina načelnika, jednoglasno zaključili, da se ove godine nema na teret općinske blagajne nabavljati nova odora za pandura Matu. I to su zaključili oni isti vijećnici, za koje je Mato onomadne iz petnih žila dan i noć radio, da budu izabrani u općinsko vijeće. Crne li nezahvalnosti; a pogotovo od gospodina načelnika, za kojega je Mato najviše oblazio oko izbornika. Pa da imadu barem kakova valjana razloga, ali dakako! Kakovim li su očima gledali danas ti novi vijećnici njegovu odoru? Zar nije a ma baš nijedan od njih zamijetio, e ono, što je na njemu, gotovo i ne naliči na pandursku odoru? Koliko je samo zakrpa na njoj, koliko li se boje odsijevaju s nje! Tko bi mogao da po duši kaže, e je to doista ona odora, koju je slavno općinsko vijeće prošle godine bilo nabavilo! Da, da, Matu je bilo stid pred svijetom, a pogotovo pred svojim drugovima iz susjednih općina. A vijećnici se evo nijesu sramili otrcane odore svoga pandura. Crn im bio obraz, kad ne daju ništa do časti i ugleda svoje rodjene općine, nego ravnodušno gledaju, kako im je pandur otrcan, zamusan i poderan! A kako da i ne bi bio otrcan, zamusan i poderan, kad nosi jednu te istu odoru kroz godinu dana, tako rekavši noć i dan. Koliko li puta odjeven prospavao ovdje ili ondje, kako je već služba iziskivala. A po danu? Čisti i pospremaj rano u jutro uredske sobe, nacjepaj drva za gospodina blagajnika, nahrani svinje gospodina bilježnika, pomaži gospodinu načelniku kod kućnih i poljskih posala i tko zna što sve ne. Kako dakle da mu odora bude uredna, čista i čitava, kad je neprestano zaokupljen ili ovim ili onim. Često mora i u okolišnja sela, a tu se ne pita, pada li kiša ili ne, ne gleda se, ima li na cesti debela blata i kaljuža ili guste prašine. Svaki razborit čovjek može iz ovoga jasno razabrati, e je njemu, panduru Mati, nova odora i ljetos neophodno potrebita, jedino vijećnici kao da su bili drugoga mnijenja. Grom ih ubio!

Je li dakle čudo, što je Mato bio u jednu ruku tužan, a u drugu gnjevan i bijesan? Smišljao je i ovako i onako, ali nikako nije mogao da bude na čistu, što da učini. Da još čitavu jednu godinu nosi te tužne zakrpine od odore, nosi na sramotu i ruglo sebi i slavnoj općini Šepavačkoj? Jok, jer ako nema štite [...] vijećnika, ima ga u njega, u Mate. Da si sam nabavi novu odoru? A odakle? Zar od one kukavne plaćice? Nikako! Nikako! I Mato se zamisli, duboko zamisli. Najvolio bi, da se zahvali na časnoj službi općinskog pandura. Ali da! Što će na to njegova žena, koja se je nemalo ponosila naslovom „pandurovica“, — kako su ju sela nazivali! Pa što da on i radi kod kuće i od česa da živi kao „civil“, kad gotovo nema nikakova posjeda, a ono nešto gotove pandurske mjesečne plaće dobro mu je dolazilo.

Da, da, Mato i sam nije znao, što bi i kako bi. Najednom ga prene iz crnih njegovih misli općinski pisar Perica, koji je upravo izašao bio iz ureda. Po staron običaju gurne on svoga prijatelja nemilice jednom šakom u ledja, a drugom ga lupi po ramenu tako, da se Mato sav preneseć en prenuo i skočio na noge.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 56. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, srijeda 8. prosinca 1915. | Broj 147.

Djakova i Ipek osvojeni.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Sa fronte u Macedoniji.

Atena, 6. decembru. (D. u.). Reuter javlja: Iz francuskog se izvora potvrdjuje, da se cijela linija fronte od Cerne do Krivolaka redovito utvrdjuje. I pozicije istočno Vardara se postepeno utvrdjuju, da se proširi zonu, što je potrebita za obranu željeznice.

Pad Djakove.

Berlin, 7. decembra. „Berliner Tagblatt" javlja: Očekivani pod Djakova uslijedio je dne 4. decembra. Bugari su ušli u grad, kojega Srbi nijesu niti branili. Veliki plijen pao je u ruke pobjednika. Srbi su se povukli zapadno po slabim putevima. Dobra cesta iz Prizrena svršava naime u Djakovi. U Bitolj unišao je najprije njemački eskadron, a ovomu su slijedile bugarske čete. Tako su pala u ruke pobjednika dva važna uporišta, koja su potrebita za daljnja napredovanja.

U Bitolju je razoružano 6000 Srba.

Amsterdam, 7. decembra. Reuter javlja iz Atene: Pad Bitolja nije bilo moguće više zapriječiti, pošto su Bugari bili noću opkolili grad, te su mu se pribli žavali sa jugozapadne strane. Srpske čete, koje su se imale oprijeti Bugarima i uzmaknuti na grčko područje, su Bugari zarobili. Dosada su Bugari razoružali do 6000 Srba. Fronta bugarskih sila, koja se je već početkom sedmice protezala od Vardara do Cerne, koju su medjulim čete prekoračile, sve više i više zauzima oblik klliješta izmedju kojih se nalaze engleske i francuske čete na Dolnjem Vardaru, dotično izmedju Vardara i Strumice. Misli se, da će ove čete zauzeti južne pozicije, ako brzo dobiju pojačanja.

Srbi će se boriti na drugom bojištu.

Amsterdam, 7. decembra. „Times" javljaju iz Petrograda: Srpska će se vojska boriti na drugnm bojištu u interesu saveznika. Topništvo, što ga Srbi zapuštaju ujedno i uništavaju.

Francuske čete u Albaniji?

Bukarešt, 7. decembra. Pram jedne vijesti iz Rima otputovale su nove francuske čete iz Marsilje i Algira u Mudros, Galipolje i druga mjesta. Govori se, da je dio četa otputovao i u Albaniju.

Povratak srpskih bjegunaca u domovinu.

Bukarešt, 7. decembra. U službenim rumunjskim krugovima izjavlja se, da se je broj srpskih bjegunaca u Rumunjskoj znatno umanjio, pošto su se mnogi povratili u Srbiju.

Englezi tješe kralja Petra.

Roterdam, 7. decembra. Nizozemski listovi javljaju iz Londona: Engleska vlada poslala je kralju Petru posebno odaslanstvo, koje će mu ime engleskog kralja osigurati, da će dobiti svoje kraljevstvo potpunoma u svoje ruke.

Dosada je zarobljeno 160.000 Srba.

Berlin, 7. decembra. Iz Sofije se javlja, da su Srbi na svojem uzmaku izgubili skoro sve svoje topništvo, i da je od 23. novembra zarobljeno 35.000 Srba i osvojeno 3200 četvornih kilometara srpskog i crnogorskog područja. Sveukupno je dosada zarobljeno 160.000 Srba.

Uništenje srpske vojske.

Beč, 7. decembra. Poduzeća saveznika na Balkanu napreduju prama nacrtu. Otpor je neprijatelja slomljen, a taj je neprijatelj bio Srbin. Usprkos teskih naravnih poteškoća, operacije napreduju brzo. Što je još ostalo od srpske vojske, tjera se u albanske i crnogorske planine.

Stara je i nova Srbija već u našim rukama. Katastrofa srpske vojske jednaka je katastrofi francuske vojske na Berezini, dapače i gore, jer Karadjordjevići nemaju niti pedlja svoje zemlje. Još su samo ostanci srpske vojske, koja nema više svoje domovine. Francuzi i Englezi nemaju što sparavati već sami sebe, jer već lijevom krilu Francuza kod Bitolja prijeti pogibelj uništenja.

Crnogorska je vojska takodjer uništena, a cijela je zemlja puna srpskih bjegunaca, koji nevolju još više povećavaju. I sam Skadar morat će braniti tudjinci, ako uopće i to bude moguće.

U samih devet sedmica uništili su saveznici svoje neprijatelje na Balkanu i osvojili 100.000 km² prostora, a zarobili do 160.000 Srba. Da će sve ovo uplivati na ostale neutralce na Balkanu, o tome nema ni govora.

Srbi i Francuzi združeni.

Berlin, 7. decembra. „Vossische Zeitung" javlja iz Pariza: „Matin" javlja iz Soluna: Jedan srpski bataljon tigao je preko Gevgelija u francuski logor.

Položaj na Balkanu.

Nota četvornog sporazuma.

Köln, 6. decembra. (D. u.). „Kölnische Zeitung" javlja iz Atene od dne 4. decembra: Jučerašnjom predajom note četvornog sporazuma svršeno je viseće pitanje. Nota priznaje i za buduće grčku neutralnost, samo zahtijeva uredjenje mjera, koje imadu osigurati slobodu gibanja ententinih četa. U koliko se bude vlada izjavila sporazumnom sa sadržajem note, mora odmah uslijediti ukinuće dosadašnjih prisilnih mjera. O pojedinostima vojničkih mjera, što ih zahtijeva četvorni sporazum, započet će pregovori.

Vijesti novina, da je Grčka primila jamstvo od Njemačke, da njezine i austrijske čete ne će prekoračiti grčko područje, dementiraju se od nadležne strane.

Dopusti rumunjskih vojnika.

Zürich, 7. decembra. Prama talijanskim vijestima godište 1892. u Rumunjskoj, otpušteno je kući dne 27. novembra, a i god. 1893. ima biti naskoro otpušteno. Rumunjska je granica napram Austriji očišćena od vojništva. „Corriere della sera" veli, da se usprkos tuga jošte nije izgubilo nade u Rumunjsku. Rumunjska traži, da si prije napuni džepove novcem, koji je potrebit za vodjenje rata.

Izvanjska politika Rumunjske.

Budimpešta, 7. decembra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Odluka bivšeg ministarskog predsjednika Majorescuja, koji će opet sudionistvovati u aktivnoj politici, namijenjena je u prvom redu rusofolima, koji bi htjeli odstraniti Bratianuja. Pošto rusofili vide, da po Bratianuju ne će postignuti svoj cilj, nastoje, da ga obore. I škandal kod prijestolnog govora imao je svrhu, da se Bratianuja kompromitira i nemogućim učini pred kraljem.

Ruske priprave protiv Rumunjske.

Bukarešt, 7. decembra. Vijest iz Tulče javlja, da su Rusi u blizini grada sakupili veliku množinu ratnog materijala, živeža i krme. Zalihe se uvijek povećavaju, te tegleće lađe danju i noću dovažaju nove zalihe.

Ruski glas o neutralnosti Rumunjske.

Petrograd, 7. decembra. (D. u.). „Rječ" je obzirom na prijestolni govor u Rumunjskom parlamentu uznemirena, jer list u govoru ne vidi sigurnosti trajne neutralnosti, te dodaje: Čini se da Rumunjska precijenjuje uspjehe na Balkanu, te se vjerojatno priključiti onomu, koji bude imao sigurne izglede u ratu. Radi toga će odluka Rumunjske biti teže sudbine, negoli je ona Grčke.

Nikolaj Nikolajević zapovjednik vojske u orijentu.

Kopenhagen, 7. decembra. Ruske novine javljaju, da je veliki knez Nikolaj Nikolajević imenovan nadzapovjednikom ruskog bojišta u orijentu.

Iz Italije.

Demonstracije u Rimu mjeseca maja.

Lugano, 7. decembra. Pokrajinski sud u Rimu oslobodio je sve socijalne demokrate, koji su bili mjeseca maja tamo uapšeni radi neutralističkih izjava. Izmedju pristaša ratne stranke vlada radi ovog veliko uzbudjenje, pošto sud obrazlaže, da su manifestacije onda bile istotako opravdane protuv rata, kao i za rat.

Potopljen parobrodi austro-ugarskog društva.

Budimpešta, 7. decembra. Parobrod austro-ugarskog parobrodarskog društva na Rijeci, „Olga", bio je početkom rata u Mlecima zaplijenjen. Društvo je sada doznalo od zasebne strane, da je parobrod potopljen od uprave tal. vojske pred ulazom u luku u Mlecima.

Dignuti talijanski generali.

Lugano, 7. decembra. Kako javlja službeni talijanski list umirovljeni su talijanski generali: Lisi, Natoli, Del Re i Foderaro.

Priprava talijanske ekspedicije na Balkan.

Basel, 7. decembra. „Nachrichten" javljaju, da se u Italiji čine velike priprave. Iza talijanske fronte čine se velika nova grupiranja, te se izabiraju čete, koje će biti najprikladnije za Balkan. Koncentriranje zbiva se na Jadranskoj obali, tako u Brindisima. Karakteristično jest, što je potpunoma obustavljen promet na unutrnjim linijama. U Mlecima šalju se naprijed samo žurne pošiljke. Napredovanje centralnih vlasti i Bugarske na Balkanu čini talijanske krugove nervoznima. Osobito je neugodno uplivala vijest iz Petrograda, da se na Rumunjsku ne može više računati. Rusija nije više u stanju, da svoje čete pošalje preko Rumunjske protiv Bugarske.

Ententa.

Ratno vijeće u Parizu.

Pariz, 7. decembra. (D. u.) Havas javlja: Na prekjučerašnjem ratnom vijeću alijiraca, komu je predsjedao Joffre, prisustvovali su: bivši šef ruskog generalnog stožera, general Gilinski, general Porro i zastupnik Srba pukovnik Stefanović, kaošto zastupnici Engleske i Belgije.

Pozivi u Rusiji.

Potrograd, 7. decembra. (D. u.). Carski ukaz pozivlje pod oružje godinu 1917. već godine 1916.

Sa bojnih poljana.

Borbe kod Oslavije.

Beč, 7. decembra. Kod Oslavije, na desnoj obali Soče, kušaju Talijanci, da bi probili frontu. Talijani izgube drugi dan sve pozicije, što ih uzmu, te misle ovdje provaliti protiv Gorice, što im dosada nije uspjelo kod Podgore i Sv. Mihovila. Oni gube dnevno na cesti od Oslavije do Pevme do 500 momaka.

Do najgorih borba došlo je uvijek kod Oslavije, gdje su Dalmatinci više puta pošli na navalu na neprijatelja golim rukama. Jedan časnik pripovijeda, da su Dalmatinci više puta bili krvavi do nokata. Takovom silom navaljivali su na Talijance da nije ni za pomisliti. Došlo je do borbe iz bliza, te su se hrvali muž do mužа sa lopatama u ruci.

Talijanci su se ovdje morali više puta predati našima u ruke. Na mjestima došlo je do borbe bacanja kamenja, te su kamenjem naši ljudi protjerali neprijatelja iz zauzetih pozicija. Neprijatelj je pustio u jarku postelje, oružje i orudje.

Navale su se kod Oslavije uvijek ponavljale, samo dva dana prošle sedmice bio je mir, jer je puhala užasna bura. One dane nijesmo imali niti jednog ranjenika. Talijancima je bilo mrzlo, pa nisu htjeli navaljivati. Jedan je talijanski zarobljenik imao na sebi sedam košulja. Sa Dalmatincima bore se Korušci i Kranjci.

Razno.

Wilson na strani Njemačke.

Genf, 7. decembra. Njujorški „Herald", koji je dosada uvijek nastupao za Wilsona, navaljuje na predsjednika, jer da je stupio na stranu Njemačke „Daily Cronicle" javlja iz New-Yorka, da je demokratična stranka otklonila predlog Wilsona za vojsku i mornaricu.

Demisija ministarstva u Španjolskoj.

Madrid, 7. decembra. (D. u.). U komori je manjina predlagala, neka se dade prednost gospodarskim pitanjima pred vojničkim. Ministarski predsjednik Dato govorio je proti prijedlogu, zapustio je komoru i predao demisiju cijelog kabineta.

Gospodarstveno stanje u Italiji.

Već četvrti put navaljuju Talijanci na naše pozicije i strahovita kanonada, paklensko divljanje svih vrsti ubijajućih strojeva već opet pretresa medje naše domovine. Čini se, kako da bi zapovjedništvo talijanske vojske slalo vojništvo u klaonicu. Na potoke krvi teče po kraškim pećinama, po dolinama i planinama, na koje udara Talijanac. Istina je, da ga kod ove četvrte bitke vuče želja, kako bi državnom saboru, što se sada otvorio, mogao izvjestiti o budi kakvim pobjedama. Dosada mogu Talijanci govoriti najviše o kakvom em naše zemlje, što su ju u borbi pridobili. Prostor, što su ga oni osvojili ne da se jošte mjeriti na metre. Državni sabor u Rimu doista potrebuje nekoliko naoduševljenih i utješljivih vijesti iz bojišta. Cijela Italija plače za nebrojenim u vojsci palim ljudima. Po palačama i u sobama radnika čuje se plač za ocem, bratom, sinom, koji su već pali, ili uzdišu ranjeni po raznim gradovima Italije. Nu to još nije sve. U Italiji vlada velika skupoća, a sa skupoćom spojen je i glad. Na stotine hiljada mladića, koji su prošlih godina živjeli u tudjini i donesli sobom, kad su se na zimu vraćali kućama svojima, znatne svote novaca, nijesu ove godine ništa zaslužili. To se pozna i vidi. Iseljenici donesli su u Italiju godišnje okruglo 800 milijuna lira. Toga ove godine nema i za to imadu ljudi pa i sama država mnogo manje dohodaka.

Što slijedi iz toga nije teško pogoditi. Država mora imati potrebite dohotke, da s njima pokrije redovito gospodarstvo i ogromne izvanredne troškove za vojsku. Mjesto pobjeda, zasluzbe, mjesto pomoći stradajućem narodu, talijanska vlada danomice povisuje poreze na takov način, da moramo, akoprem su nam oni neprijatelji, duboko žaliti zavedeni talijanski puk, koji ne samo što u ratu trpi ogromna bremena, nego mu država na sve moguće načine vuče iz džepa i zadnje centesime.

Da budu naši čitatelji znali, što se sada u Italiji događa, navest ćemo ovdje nove poreze, što su tamo uvedeni. Na sve izravne poreze dakle na zemljišta, kuće, obrt itd., naložilo se 1 posto novog poreza. Poduzećima, što davaju budi što za vojsku, povisio se porez od 5 na 30 posto. Svi oni, koji nisu sposobni za vojsku moraju plaćati po 6 lira temeljne takse, koja se povisuje prama imanju pojedinca. Gospodarskim i akcijskim društvima povisio se porez od 5—20 postotaka.

Nenaravni vojnički porezi opsižu silno povišenje poštanskih i brzojavnih pristojbi, velike pristojbe za izvoz i prevoz, 15—20 puta povišenje za sve vrsti duhana, 8 lira poreza na 100 kg petroleja, 20 lira za 1 hl alkohola, povišenje poreza na pivo i to 60 centesima po hl, 5 lira prireza na porez za šlador, povisilo se i onako visoki porez na žigice, povišenje cijene soli, pristojbina za zemljišnu knjigu, povišenje svih biljega, porez na dvokolice i sve službene pristojbine.

Novi ogromni porezi su jedini uspjeh s kojim može talijanska vlada doći pred svoj parlamenat i pred cijeli svijet. Vlada je tako udarila poreze gdjegod je mogla, nu ipak Italija treba mnogo više, nego će ovim porezima dobiti. Na mjesec ju stoji rat, ako su istiniti njezini podaci, okruglo 400 milijona lira. Toliko ne će nositi novi porezi, već će se najviše pokriti troškove za kakvih 12 dana.

Vojni dobavljači ne dobivaju plaćano u gotovini, kako je to kod nas, već im se isplaćuje sve državnim zadužnicama, koje bi poslije rata mogle imati vrlo nisku ili još bolje nikakvu cijenu.

Naši junaci na soškoj fronti jamče nam, da će pravedna stvar pobijediti, da Talijanci ne će ništa postići, nego da će talijanski puk još više biti zadužen, negoli je bio do sada.

Prizren.

I staroslavni je grad na Drini, Prizren — davna čežnja i želja svih Srba, koji su ga u krvavom nedavnom balkanskom ratu iza više stoljeća opet pridružili bili svojoj kraljevini — pao poput svih ostalih gradova srpskih u junačke ruke naših bugarskih saveznika. Uspjeh je to velik, ne toliko strategijski, koliko m o r a l n i, jer Prizren, onaj isti Prizren, koji se spominje u nebrojenim srpskim narodnim pjesmama, onaj isti Prizren, za koje je godine 1913. proliveno toliko srpske krvi, moradoše Srbi da napuste, kako su morali da napuste čitavu svoju zemlju. Dosta, Bog nikomu dužan ne ostaje i pravednost pobjedjuje Njegovom pomoću i milošću.

Prodje li čovjek, one gorske kose, što no sa zapada zatvaraju Kosovo polje, dolazi u dolinu gornje Drine, koja svojim širokim koritom dijeli visoke srpsko-albanske klance. Sjeverni je dio toga predjela s gradovima Peć (Ipek) i Djakova zapao bio godine 1913. Crnogorce, dok si je Srbija prisvojila bila južni dio ravnice uz rijeku Drinu s važnim gradom Prizrenom, koji gospoduje glavnom cestom prema Skadru. Prizren se prostire na jugu trideset kilometara velike plodne ravnice, a kroza nj protiče pritok Drine Bistrica. Čitav niz mostova vodi preko te vode, nad kojom je grad sagradjen u obliku terasa, poput nekojih naših primorskih mjesta. Slika je to rijetke lipote. Stare, malene turske kućice i kolibice posijane su nad proplancima iznad vode, sa pećina se smjelo uzdižu obrisi stare turske tvrdjave i sa sviju strana proviruju u grad sedla i doline visokog gorja, a ponajpače s juga.

Veoma umiljata oprijeka prema tom veličanstvenom gorju glavni dio grada, koji se nalaze na njegovom podnožju u dolini Drine. Prizren je razmjerno velik grad, jer broji do 12.000 kuća i nekih 40.000 žitelja. Dok nije prije dvije godine prešao bio u srpske ruke, živio je tihim životom poput pravoga istočnjakoga turskoga mjesta. U ono je vrijeme bilo medju žiteljima do 30.000 Muslimana, a i danas je veći dio njih pripadnika Islama, koji su, kako smo čitali, pobjedonosne armade saveznika združenih središnjih oblasti kod ulaza u grad najradosnije pozdravili. Ništa manje od trideset mošeja i dvadeset i šest se muhamedanskih škola nalazi u Prizrenu, a osim toga po jedan nadbiskup katolički i grčko-istočni.

U ostalom je Prizren i danas pravo tursko mjesto. Uske ulice, trgovine i bazari, sve to živo podsjeća na daleki, a danas ipak tako blizi istok.

Od pamtivijeka je Prizren glasovit sa svojih kovaonica oružja, a ne manje i sa izvrsnih draguljarskih radionica. Jedina je šteta, što je do sada bio odcijepljen od svjetskog prometa, no i toma će se, kako ima pouzdane nade, doskora doskočiti.

B.

Razne vijesti.

Čisti dobitak kinematografičkih predstava u korist izseljeničkih obitelji iz Puljšćine, koje je priredio g. Smaha, unesle su K 423·49, k tome je iznosu dodao gosp. Ivan Zimolo u počast svojega umrloga otca, čiji pogreb biva danas poslije podne, daljnih 200 kruna, tako, da je pridobljeno za imenovane obitelji u svemu K 633 49 h, svota, koja u ovo teško vrijeme sveopće požrtvovnosti, vojno-pripomoćnome odboru u Puli ipak dobro dodje. Gosp. Smahi budi ovime izrečena topla hvala za njegov požrtvovni trud.

Raspust općinskog zastupstva u Vodnjanu. C. kr. namjesništvo u Trstu odlukom od dne 30. novembra raspustilo je općinsko zastupstvo u Vodnjanu, te je istodobno povjerilo opskrbu općinskih poslova ravnatelju poljodjelske škole u Vodnjanu, Dr. Robertu Steineru.

Zašto je brašno tako skupo. Čita se u novinama: „Ako pogledamo cijene brašnu i pšenici zadnjih 5 godina, vidimo, da je bila razlika medju kg pšenice i kg brašna (0) pred ratom samo 16—18 h. Čak lani mjeseca oktobra, dakle već med ratom, ova se je razlika povisila na 21 h. Danas iznosi pak 46 h, pošto seljak dobije od ratnog žitnog zavoda kg pšenice za 34 h, a najfinija muka je po 80 h. Otkuda je moguća tako velika razlika. Ako potanko računamo, uzet ćemo, da se od kg pšenice (34 h) namelje samo 3 četvrtine muke (60 h). Treba dakle razjasniti razliku od 24 h. Mlinar dobije kao plaću 2·18 h po kg, vojnožitni zavod uzme 4 h, koji brašno prodaje 8 h u čemu su uračunani prevozni troškovi i dobitak. Troškovi one tvrdice iznašaju dakle 12·8 h, treba još razjasniti, što je s onima 11·2 h. Od toga otpada nekoliko h za vozarinu. Ostalo očito pada u džep komisijonarima vojnožitnog zavoda. Tako pojede vozarina i vojnožitni zavod svojim pisarnama i agentima kod tri četvrtine kg brašna 15·2 h. Pomoću vojnožitnog zavoda došli smo iz dažda pod kap. Ograničio se je doduše dobitak seljaku, za to pojede vojnožitni zavod mnogo više, nego li su prije zaslužili i seljak i trgovac. Uspjeh svega toga jest, da moramo muku i kruh tako skupo plaćati, da je već grijeh!"

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

B e č, 7. decembra . (D. u.) Službeno se javlja:

R u s k o b o j i š t e.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

T a l i j a n s k o b o j i š t e.

Položaj je nepromijenjen. Nijesu se zbile nikakve veće borbe.

S r p s k o b o j i š t e.

Južno Plevlja suzbili smo crnogorske nasrtaje. U pograničnom prostoru sjeverno Berana navalile su naše čete crnogorsku glavnu poziciju, te su uzele na juriš jučer na podne ušančenja kod Suhodola. Južno Novog Pazara zarobili smo ponovno 1300 Srba. Prostor istočno Ipeka bio je jučer ponovno pozorištem žestokih bojeva. Neprijatelj bio je svuda odbačen, te je izgubio šest topova. Danas u jutro unišli smo u Ipek. Djakovu zaposjeli su Bugari.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö f e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

B e r l i n, 7. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Kod Berry sur Bac uspjelo nam je dignuti lagum u većem opsegu, koji je zasuo francuski opkop sa posadom. Istočno Auberiva osvojili smo 250 metara prednjeg francuskog jarka i zarobili 60 momaka.

I s t o č n o b o j i š t e.

Položaj je na istoku nepromijenjen.

B a l k a n s k o b o j i š t e.

Dostigli smo Ipek, zarobili oko 1250 Srba i zaplijenili 6 topova. Francuzi moradoše napustiti u luku Černe i Vardara položaje ugrožene opkoljenjem.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvješt[aj]

C a r i g r a d, 6. decembra. (D. [u.)] Glavni stan javlja:

F r o n t a n a I r a k u.

Na fronti na Iraku približili smo [se] dne 4. decembra Kutelamari, bomba[rdi]rali smo dne 5. decembra neprijatel[jske] pozicije i okolicu Kutelamare. U ok[olici] Kutelamare zaplijenili smo dva t[...] sporna broda, dvije šalupe sa ljetal[...] mnogo materijala za zrakoplove i up[...] jedan monitor.

K a u k a s k a f r o n t a.

Na kaukaškoj fronti suzbili smo neprija[teljs]ki napadaj na naše prednje straže.

F r o n t a n a D a r d a n e l i m a.

Na dardanelskoj fronti topnički dvo[boj]. Kod Seddilbahra razvilo je naše to[pni]štvo neprijateljsku poziciju bacanja bo[mba] i zapriječilo zračnu vatru torpeda.

Poraz Rusa u Aziji.

C a r i g r a d, 7. decembru (D. u.). B[...]dadski dopisnik agencije Milli javlja, [da] je perzijsko domobranstvo sastavljeno [u] narodnom odboru izmedju Hamadam[a i] Kasvina navalilo na ruske bojne s[...] koje su brojile do 5000 momaka. Ok[o] 1000 Rusa je mrtvih, a ostali natjer[ani] su u bijeg. Sjajni turski uspjesi na Ira[ku] proizveli su u Perziji veliko veselje.

Dogovori entente.

L o n d o n, 7. decembra (D. [u.)] Asquit je priopćio u dolnjoj kući, da [su] poduzete mjere za zajedničku vojni[čku] akciju sa Francuskom, dok se pregov[a]ranja u istom smislu nastavljaju s[a osta]lim saveznicima.

Novi ruski ministar.

P e t r o g r a d, 7. decembra. (D. [u.)] Upravitelj unutarnjeg ministarstva H[vo]stov, imenovan je ministrom unutarn[jih] posala.

Humoreska Čiča Jose.

Nova odora pandura Mate.

Idi, idi, što se držiš, kao da ti je kuća izgorjela! — dovikne mu Perica.

— Mani me se! — istisne ovaj trpko kroz zube.

— Znadem ja, Mato, dobro znadem, koja ti je nevolja, ali zato ne trebaš da očajavaš! — stane ga pisar sokoliti.

— Ostavi me! — okrene se pandur i popodje nekoliko koračaja od njega.

— Ta kuda ćeš, Mato? Stani i slušaj!

— A što da slušam? Zar ćeš mi možda ti pomoći, ti, koga oni lopovi ondje u vijećnici jednako gnjave i muče kaošto eto i mene?

— Ostavi zasad to, Matiću! — prekine ga Perica. — Ne boj se! Ti znadeš, da smo nas dvojica stari prijatelji, a prijatelji smo zato, jer smo plaćidruzi. Ali ruku na srce! Zar ti nijesam ja, općinski pisar Pero, već sto i sto puti bio pomogao u nevolji i sto i sto puta ti izvukao iz škripca, a?

— Hm! Ne tajim. Ali sad?

— Da, da, i sad ću ti pomoći, doista pomoći. Nije u Pere luda glava, ne! Umiri se i budi ustrpljiv. A čuj! Za nekoliko ćeš dana imati novu novcatu odoru, ili ja ne bio Pero Kotrlja, pisar slavne općine Šepavac.

— Idi, idi! Kako ćeš mi pomoći? — zaklima Mato nevjerojatno glavom.

— To je moja briga! U zgodno će mi vrijeme već pasti na um zgodna misao, a to će biti brzo, veoma brzo, jer je Pero Kotrlja čovjek bistra i oštra uma, kako si mogao već toliko i toliko puti da se uvjeriš! Pamet u glavu, Matiću, i okani se tuge i gnjeva. Sve će biti dobro!

Mato pogleda ispod oka nekako nevjerojatno svoga prijatelja. Istina, on se je uvijek divio Peričinoj domišljatosti, istina, on se je u svakoj poteškoći uticao Peričinom savjetu, ali sad? Da će mu Perica pomoći, e se domogne nove odore? Ta to je nevjerojatno, to je, upravo nevjerojatno! Kako da se Perica uhvati u koštac s općinskim vijećnicima i prinuka ih, da promijene današnji jednoglasni zaključak glede nove pandurske odore! Ne! Ovaj put ne će Perica moći da uspije i badava mu svako naprezanje!

— Ajde, čovječe, ajde! Ostavi se svakoga mozganja i razmišljanja! Hajde radije sa mnom do Bolte na čašicu rujnoga, jer mi se osušilo grlo i jezik poput ličkoga opanka!

— Jok, prijatelju, danas lje ne! Hvala ti! Podji bez mene! — otpove mu se Mato i zaputi kući.

Perica ga je dobro poznavao. Kad Mato ne će da ide u krčmu, ej znak je, da njega nije sve u redu i da je najbolje, e ga čovjek ostavi na miru i ne dira u nj.

U Boltinoj krčmi nije bilo još nikoga. Tek u kutu za vratima je sjedio uz čašicu rakije neki slabo odjeveni, zapušteni i otrcani stranac. Na prvi se pogled mogao razabrati, e je to jedan od onih dangubа i badavadžija, koji vole da obijaju tudje pragove, prosjače od kuće do kuće i putuju od sela do sela umjesto da se prihvaćaju poštenoga posla i zaslužbe.

Perica ga nije u prvi čas zamijetio. Tek kad je sjeo za stol, zapušio smočicu i naručio čašu vina, stao se razgledati po sobi. Oko mu zapne o „vandrokaša", koji se je pred Pericom duboko naklonio. Ovaj mu je dakako taj „vandrokaški" pozdrav veoma slabo, gotovo nikako uzvr[atio] i omjerivši nepoznatog gosta od gla[ve] do pete, posve udubio u novine, ne osv[r]ćući se više ni najmanje oko sebe. D[o]šavši nekako do treće stranice — a [to] je bilo pola sata kasnije — podigne n[a]jednom glavu, odloži novine i upre [u] lijevim kažiprstom u čelo, znak, da [mu] je sinula nova i zgodna misao. Što vi[še] je razmišljao, to više su oči svr[...] u čele premа „vandrokašu", koji je mir[no] sjedio u svom kutu, srkao rakiju, puš[io] lulu i pratio svaki mig gospodina Peric[e].

U ovoga kao da je tek začeta no[va] misao posve dozrela, jer najednom ust[a]ne, prihvati čašu i podje do stola, g[dje] je sjedio stranac. „Vandrokaš", kao da [ga] je to jedva dočekao. Ustočio se je popt[a] stupa pred Pericom, skinuo duboko šeši[r] sagnuo se gornjim tijelom gotovo do pod[a] i izmucao nekoliko riječi pozdrava u [je]dnovatom nekom germanskom narječ[ju]. Sva sreća, te je Perica služio svojedob[no] kao vojnik u Beču, gdje je naučio [ne]malo natucati njemački, jer se inače [ni]kako ne bi mogao da sporazumi sa stran[]cem.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, četvrtak 9. prosinca 1915. | Broj 148.

Veliki ratni plijen u Ipeku.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Položaj Srba u Albaniji.

Atena, 8. decembra. (D. u.) Havas javlja: Poduzeće Bugara, da premoste rijeku Cernu, izjalovilo se. Zima i neprohodivi putevi priječe Srbima uzmak u Albaniju, gdje je koncentrirano 100.000 Srba i 20.000 bjegunaca.

Albanci navaljuju na Srbe.

Genf, 8. decembra. „Temps" javljaju iz Cetinja: Albanske bande uvijek navaljuju na crnogorske i srpske čete.

Bijeda srpskih bjegunaca.

Genf, 8. decembra. Lionski listovi javljaju iz Cetinja: Seljenje srpskih bjegunaca u Crnu Goru traje bez prekinuća. Bjegunci, koji su morali prehoditi bregove krcate snijegom, nalaze se u užasnom stanju. Ipek je prepun prebjeglica. Pošto nije moguće sve ukonačiti, većina njih prisiljena je da spava pod vedrim nebom. Velikom neustrpljivošću očekuje se obećanu pomoć saveznika. Bijeda se u Crnoj Gori danomice povećava. Svi su iznosi zemlje potrošeni, te nije moguće dalje hraniti bjegunce.

Uzmak srpske vojske.

Nakon što je srpska vojska protjerana iz područja kraljevine, na dnevnom je redu pitanje, kuda su krenuli ostaci srpskih vojska. Uzmak u Crnu Goru otešćan je neugodnim prilikama tla. Čini se radi toga, da su veliki dijelovi srpske vojske poduzeli uzmak na u Crnu Goru, već preko sjeverne Albanije. Osobito su nepovoljne po uzmičućeg neprijatelja prilike kod Prizrena. Od Prizrena zapadno u Albaniju vodi tek strma bespućna dolina Bijelog Drina. Nuz dalnji tok Drina stiže se u Skadar. Ostanci srpske vojske teže bez sumnje prema tom gradu. Linija Prizren-Skadar predstavlja najkraći spoj srpske granice s jadranskom obalom. Ova je okolnost jamačno vodstvu srpskih operacija bila vrlo važna. Ali unatoč ove prednosti ova linija pokazuje i vrlo slabe strane. Od Prilipa dolje ne vodi dolinom Drine, na dosta velikom prostoru, gotovo nikakav put.

Uzmičuće srpske kolone su prisiljene upotrebljavati komunikacije, koje se vijugaju gudurom. To su obronci oko 2000 metara visoke Hasit-planine. Na spomenute su komunikacije tek osamljene i vrlo slabe staze, na kojima se mogu otpremati najviše na mulama mali gorski topovi, a nikako veći topovi. Ovim se tumači, da su Srbi u Prizrenu morali ostaviti teško topništvo i čitavi tren. I pukovnik Vašić je mislio, da je bolje, da se ne uzmiče preko grčke granice na jug, već na albansko područje prema zapadu. Ovo proizlazi iz izvještaja njemačke vrhovne vojne uprave, gdje se veli, da su srpske zalaznice suzbijene tako u pravcu na Dibru, kako i na Ohridu.

Prama talijanskim je vijestima srpska sjeveroistočno vojska provela uzmak u uzornom redu te se sada nalazi već izvan opasnosti (?). Čini se, da ne će balkanska vojna svršiti u albanskim brdima već u Makedoniji, gdje su saveznićke sile prvim nastupom prisilile francuze na uzmak. Medjutim javljaju Englezi napadaje jakih bugarskih sila na frontu kod Strumice i dolazak pojačanja u Solunu.

Izjava kralja Petra.

Berlin, 8. decembra. „Vossische Zeitung" javlja iz Amsterdama: Srpski je kralj Petar izjavio pred nekoliko dana francuskome poslaniku: Rusija me je još u mjesecu lipnju uvjeravala, da se Srbija ne treba ničega bojati. Tada je malo faljelo da nismo naše sjeverne čete odaslali na druga bojišta. Srpska se je vlada posvema pouzdavala u Rusiju. Ostali saveznici nisu imali prema Srbiji nikakovih obveza, ali je francuska vazda bila prijateljicom Srbije. Da je Rusija ispunila svoja obećanja s onom iskrenošću, kojom se to kod nas očekivalo, položaj bi se na Balkanu bio drugačije razvio i to još prije nego što bi centralne vlasti i mogle da pomisle na kakovu ofenzivu". Kralj Petar navodno namjerava otputovati u Pariz i ondje proboraviti neko vrijeme. On je medjutim vrlo bolestan a i njegovo je duševno stanje narušeno.

Grčka i ententa.

Pritisak na Grčku.

Lugano, 8. decembra. Zastupnik lista „Gazzetta del Popolo", u Ateni, Rudolf Foa, imao je pogovor sa grčkim državnikom, koji mu je rekao, da nije nestalno držanje Grčke, koja hoće da brani svoju neutralnost i neodvisnost, nego da je nestalnost kod entente, što naravski upliva na držanje Grčke. Osim toga ponude entente, kada bi se ih u principu i prihvatilo, u izvedbi činile bi takve poteškoće, da bi se moralo odluku posve prepustiti strukovnjacima. Inače, rekao je Grk, on nije pesimista, jer ententa nastoji da olakša riješenje sviju visećih pitanja. Opetovno se drže sjednice ministarskog vijeća pod predsjedanjem kralja.

Joffre zapovjednik na Orijentu.

London, 8. decembra. „Times" javljaju iz Pariza: Imenovanje Joffrea zapovjednikom svih francuskih četa je više negoli čisto tehničke naravi. Ekspedicija na Balkan uslijedila je na njegovu zapovijed, te je on za nju odgovoran. Ako se imadu vojne operacije voditi zajednički, onda bi morala i Engleska imenovati muža, koji će sa Joffreom raditi. Od opsega novih dužnosti odvisno je, da li će mu na sjevernoj i južnoj fronti biti imenovan nasljednik. Najvažnije je pitanje u Levantu.

Prama engleskim vijestima izgleda, da je sada nacrt taj, da se obustavi akcija u Macedoniji i Galipolju, nu da se izvede aktivna obrana Egipta i da se pošalje ekspediciju u Siriju. Imenovanjem Joffrea zapovjednikom na Orijentu htjeli su Francuzi da razdijele svoj rat na Orijentu od Engleske.

Izjava grčkog kralja.

New-York, 8. decembra. (D. u.) Dopisnik „Associated Press" imao je u Ateni pogovor sa kraljem Konstantinom, koji mu je izjavio, da on zadaje svoju osobnu riječ, da grčke čete ne će napadnuti ententinih četa, ako ententa obeća, da će ukrcati svoje čete u slučaju, da budu potisnute na grčko područje i time bude promatrala vojnu na Balkanu riješenom. Kralj će u ovom slučaju sa cijelom svojom vojskom braniti i jamčiti za navalu centralnih vlasti, dok bude trajalo ukrcavanje. Više od toga on ne može učiniti, te ne će povući svojih četa iz Soluna i granice, i ne će dozvoliti, da se Grčku silom ili laskanjem dovede to toga, da se okani neutralnosti.

Iz Rumunjske.

Rumunjskoj ne imponiraju ruske čete.

Bukarešt, 8. decembra. Poluslužbeni list „Vittorul" primjećuje koncentriranju ruskih četa, i vijestima, koje su svaki dan drukčije, da ove čete nijesu u stanju, da imponiraju Rumunjskoj.

Rumunjska rekvirira brodove.

Bukarešt, 8. decembra. Poluslužbeno se javlja, da je rumunjska vlada rekvirirala sve prevozne brodove, što se nalaze u rumunjskim lukama. Time se hoće predusresti tome, da se bude nesmetano moglo transportirati žito.

Iz Rusije.

Proslava bune protiv Rusije.

Kielce, 8. decembra. U svim gradovima i mjestima Poljske, proslavilo se ovih dana za prvi put uspomenu bune protiv Rusije (novembra 1830.) otkada je Poljska izgubila svoju neodvisnost. Na nalog njemačkih vlasti imala je ova svečanost u Varšavi više crkveni karakter.

Poziv Dume.

Petrograd, 8. decembra. Carskim ukazom prenešeno je vrijeme kada bi se imale nastaviti rasprave u Dumi i državnom vijeću, koji su se imali sastati već 9. novembra, radi izvanrednih prilika i to dok ne budu odbori pripravili potrebite radnje.

Stockholm, 8. decembra. Na savjet Goremikina odredio je car, da se Duma ne će sazvati, dok nije poznat uspjeh ratnog zajma. Položaj glasovanja u Dumi je takav, da je ugroženo stanje vlade.

Ruska fronta.

Kielce, 8. decembra. „Zienna Kielecka" javlja: Sadašnja je ruska fronta duga 11 stotina km. Ona teče od Baltijskog mora preko Tukuma, Kemerna, Drukena, Friedrichstadta, Jakobstadta, Iluksta, Fabianova, Vidsija, Kocianija, Miadziora, Molodečna, Naliboka, Baranovića, kanala Oginskija, Pinska, Pogorta, Čartoriska, Kolkija, Olike, Dubna, Novo Aleksinca, rijeke Stripe, Zalešćikija, rijeke Pruta do rumunjske granice.

Iz Engeske.

Engleska i socijalistička interpelacija u Berlinu.

Berlin, 8. decembra. Dopisnik „Vossische Zeitug" brzojavlja i Amsterdama: Sve englesko novinstvo donaša debelim slovima tiskanu vijest o interpelaciji socijalnih demokrata radi mira. Svi listovi označuju interpelaciju kao njemački „trik" ili intrigu, samo da pred očima svijeta prikažu Englesku kao onu vlast, koja hoće i dalje voditi rat, akoprem je moguć mir. Svi listovi piju jednako. Čini se, da je članak inspiriran od vlade.

Pitanje mira.

London, 8. decembra. „Times" javlja iz Vašingtona: Bryan objelodanjuje manifest, kojim pozivlje Wilsona, neka odmah započne posredovanjem izmedju ratujućih država.

Engleska mami norveške radnike.

Berlin, 8. decembra. Engleski agenti traže za engleske tvornice municije norveške radnike. Posljedice toga se već opažaju. U državnoj tvornici municije u Kongsbergu je već nastao konflikt radi plaće, te oko 150 radnika prijeti, da će otići u Englesku, gdje im obećavaju 1 pfund dnevne plaće.

Centralne vlasti.

Iz ugarskog državnog sabora.

Budimpešta, 7. decembra. (D. u.). Ugarski državni sabor raspravljao je prijedloge o naknadi štete. Tijekom rasprave naglasio je ministarski predsjednik grof Tisza velike pobjede n Galiciji, hrabru obranu jugozapadne fronte i veliki uspjeh rata u Srbiji. Priključenjem Bugarskeprožen je temelj trajnog riješenja balkanskog problema, pošto ovaj sporazum ne ugrožava nijednu drugu balkansku državu. Držanje Grčke promatramo sa pouzdanjem. Ono već sada sačinjava za nas dragocjenu perspektivu za budućnost. Rumunjska može priključenje Bugarske centralnim vlastima uzeti bez sumnja. Mi smo uvjerenja, da nam Rumunjska neće biti iz ravna saveznica. Ako će Rumunjska iz ovoga povući svoju odluku, to odvisi od nje same. Što se tiče pitanja mira, koji su spomenuli Karolyi i Andrassy izjavljministarski predsjednik: Objektivni pre duvjeti zaključka mira nalaze se tu, ali nema subjektivnih. Mi moramo oglasiti, da u Ugarskoj nema čovjeka, koji bi prije zaključio mir, dok nije zajamčena naša sigurnost i naša budućnost. (Živahno odobravanje u cijeloj kući). Vrijeme zaključka mira odvisno je isključivo od naših neprijatelja. Sve što više pobjeda postignemo i sve što veće žrtve doprinesemo, to će biti i teži uvjeti za naše neprijatelje. (Živahno odobravanje.)

Pas u zdravstvenoj službi na bojištu.

Uspjeh je u modernom ratu ovisan ne samo o hrabrosti i vrlini boraca te duhovitom i pronicavom vodstvu, nego i o mnogim drugim prilikama, kaošto je primjerice industrijalna ratna organizacija (oružje, municija, oprema, hrana), dobro uredjena etapna služba i čitav niz ostalih potrepština, medju kojima je od nemalene važnosti i zdravstvena služba koli na samom bojištu toli i iza fronte.

Vrhovni je nadzornik te zdravstvene službe prejasni nadvojvoda Franjo Salvator. Nije ovdje mjesto, da navadjamo odlične njegove zasluge na polju bojnoga zdravstva, nego ćemo samo ukratko spomenuti noviju jednu naredbu, koja je veoma važna i koja je nastojanjem prejasnog gospodina praktično i s veoma zamjernim uspjehom provedena, a to su takozvani sanitetski psi.

Već prije rata postajalo je nekoliko društava, od kojih je najzaslužnije i za prvom mjestu austro-ugarsko društvo za obrazovanje policajnih i sanitetskih pasa u Beču, kojima je bila svrha, da uvježbaju pse za redarstveno-sigurnosnu, a u slučaju rata i za zdravstvenu službu.

Iskustvo je u sadašnjem ratu pokazalo, da trud toga društva i materijalna pripomoć privatnika nije bila uzaludna, jer su ti psi na bojnom polju bili od veoma velike koristi. Četiri su poglavito rase, iz kojih odabiraju takove pse i to: njemački ovčarski pas, dobermanski pinč, Airedale-Terrier i Rottweiler.

Takav je pas pridijeljen vodji, koji uvijek „radi" samo s jednom te istom životinjom. Pas je opremljen samo s ovratnikom, na kojem je crveni genfski križ, i pokrivalom oko tijela. Njegov vodja nosi sa sobom nekoliko komada t. zv. kolača za pse i dugu uzicu, a oboružan je samo samokresom. Kad je pas na bojištu u „službi", t. j. kad po grmlju i šikarju potražuje bolesne i ranjene, nema na sebi ni ovratnika, jer bi mogao s njime o bilo što zapeti.

Vodja koraca odredjenim predjelom redovito u što točnijem pravcu, a pas trči pred njim sad desno sad lijevo njušeći trag. Iznenada iščezne postrance i doskora se povrati s kakovom kapom, rupcem, krpicom odore itd. Sad ga vodja priveže na uzicu, da ga pas povede do ranjenoga borca, i pruža mu prvu pomoć, obavješćuje o svom nalazu najbliži zdravstveni odio i nastavlja svoj put. Dakako da psa ne smetaju nikakove zapreke, nego se prvo njih okretno penje ili preskakuje. Velika se vrijednost sanitetskoga psa jasno razabire, kad uzmemo na um, da bolesnici i ranjenici najradije potražuju osamljena i utočišta, pa ih sanitetni vojnici mogu doista veoma teško naći, pogotovo, ako su tako oslabili i iznemogli, da ne mogu davati glasa od sebe. Tako je za velikih onih bojeva u Karpatima jedan ovakav pas u jedan jedini dan našao četrnaest ranjenika, koji su bili tako sakriveni, da bi ih bilo gotovo nemoguće naći bez psa, a drugi je jedan dan pet sanitetskih pasa otkrilo pedeset teško ranjenih. Cijeni se, da su psi iznašli dosad sveukupno do 15.000 klonulih boraca.

I naši saveznici Nijemci imaju u svojim vojnim zborovima sanitetna pseta, kojima slavni Hindenburg posvećuje veoma veliku pažnju.

B.

Razne vijesti.

Božićnica za evakuiranu djecu iz Medulina. Trudom gdspodje Borri, supruge inžinira te gospodjice Tonke Kirac od Jakova, sabralo se je u Medulinu K 115 28 h za božićnicu iz Medulina evakuirane djece. Toj lijepoj svrsi pridonijeli su slijedeći: po K 10 Rudolf Božić. Maschinenbetriebleiter Salcovic 8 K.Mardagani Stefano K 5·60, Ing. Eugen Morich K 4: po K 3: Jakov Kirac (drugi put), Jakov Radošević. Antonija Pinpinetura; po K 2: Ivan Mihaljević. Josip Urti, Stjepan Demarin, Kata Lorenzin, žena Josipa, Marija Velloco, Luka Zuccon. Marija Radošević. Ružica Lorencin. Matija Lorencin. Josip Zuccon. Grgo Lorencin E. Jenček. Kirac Josip, Anton Picinin, Grgo Klarić, Visentini Marija, Mihelak, A. Omahna. Antonija Ivaničeva. Marija Lorencin, Foska Lorencin Solak, Grgo Grakalić: po K 1: Katica Lorencin, Matija Lorencin. Matko Zuccon, Anton Demarin. Josip Demarin, Jakov Privrat od Jakova. Grgo Kliman, Santo Sironić, Juraj Lorencin, Marija Sladonja, Ivan Radošević, Josip Radošević. Foška Grakalić," Anton Radošević, Petar Urti, Luka Kirac, Anton Radošević, Matko Stričić, Santo Zuccon, Šime Lorenzin, Petar Lorenzin, Grgo Lorenzin, Ostravška Josip. Foška Radošević. Matija Zuccon, Kata Zuccon. Marija Grakalić Ivan Lorenzin: Martinčić 70 h. Josip Lazarić 50 h, Anton Lorenzin 50 h, Nježa Radošević 40 h. Luka Lazarić 40 h. Anton Lazarić 40 h. Ivan Vojak 30 h, N. N. 28 h.

Darovi. Umoljeni donašamo: Odio željezničara na Nj. Vel. brodu „Albatros" sakupio je 55 kruna za udove i siročad palih vojnika i to umjesto vijenca na grob mornaru Anti Petroviću. — Kod banketa dne 2. decembra, kojega su obdržavali kod c. kr. žandarmarije u Medulinu, sabrala je gospodja Borri, supruga inžinira, 48 K i 40 h za božićnicu djeci evakuiraca iz Medulina. Taj iznos (48 K 40 h) doznačit će uprava „Polaer Tagblatta" naslovu, koji će joj biti javljen iz logora Medulinaca. U koliko preporučamo lijepi primjer gospodje Borri u naslijedovanje, u toliko umoljavamo, da nam čim prije javi kompetentan naslov, kome da se doznači sabrani iznos.

Slovenski nadbiskup — župnik. Gorički knez-nadbiskup, dr. Sedej upravlja sada župom u Ravnoj, jer je nestašica klera. Vrši sve župničke poslove, obilazi bolesnike u cijelom opsegu te župe. Isto je takav nadbiskup-župnik srpski primas u Baru msgr. Dobrinić.

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je K 24 sabrane na prijedlog g. Josipa Bužana, učitelja u Danama i to prigodom krštenja sina g. Antuna Mladenića, rav. učitelja u Vodicama. Darovaše: gg. J. Bužan (kum maloga Miloša) K 10, Marija Hervatin (kuma) K 2, Ivan Ribarić, opć savjetnik K 6, Mici Hervatin K 1, Antan Ribarić K 2, A. Ribarić, stari poštar K 2, Anka Ribarić. Živjeli plemeniti darovatelji!

Državni tajnik Sv. Stolice i H. Sienkiewicz. Proslavljeni poljski spisatelj, H. Sienkiewicz boravi sada u Veveyu u Švicarskoj. Prošli je mjesec upravio kardinalu državnom tajniku ovo pismo: — Uzoritosti! Što se oslobodjujem ponovno se obratiti na Vašu Uzoritost, ne činim to, da stečem novu koju milost, nego da Vam iz dubine srca zahvalim za onu milost, što je Vi iskazujete mojoj dragoj domovini, i na Vašem revnom pregnuću za nesretne ratne žrtve u Poljskoj. Vaša skrb otet će tisuće poljske djece sigurnoj smrti i hiljade će Vam zahvaljivati svoju egzistenciju i život svoj. Bio kojigod rezultat sabiranja za Poljake, što ga je preporučio sv. Otac, zahvalnost naša ne će nigda utrnuti i mi ćemo biti osvjedočeni, da se na Sv. Stolicu vazda treba obraćati u prvom redu za vrijeme nesreće i nevolje. Poljski je narod bio svagda duboko katolički, vjera njegova izdržala je najtvrdju kušnju, ali s očinske dobrote i ljubavi, što ju je sv. Otac iskazao našoj dragoj domaji, njegova nam je osoba osobito mila i dostojna poštovanja. Ime Benedikta XV. spominjat će se posvuda u našoj prostranoj zemlji, koja je sada natopljena krvlju, s djetinjom ljubavi. Oči sviju osvrću se na njega, s punom nadom i stalnom vjerom, da bi, kad bi i čitav svijet prepustio Poljsku njenoj kobi, još uvijek ona imala najboljega i najplemenitijega oca za branića. Neka providnost Božja dade, da Poljska jednom svoju odanost i zahvalnost uzmogne očitovati ne samo riječima, nego i djelom. Neka izvoli Vaša Uzoritost primiti moju duboku preporuku i moju najdublju zahvalnost.

Posebni vojnički znakovi za pučke ustaše, koji pripadaju u kategoriju od 43—50 godina. Ratno je ministarstvo odredilo da imadu 43—50 godišnji pučki ustaše, koji nemaju doduše pravo na jednogodišnju dragovoljnu službu, ali zauzimaju u javnosti odličnija mjesta i pripadaju inteligenciji, dobiti posebne znakove; uske žute rukavne pasce. Ta će se pogodnost priznati odličnim obrtnicima i trgovcima, općinskim savjetnicima autonomnih gradova itd. Oni, koji dobiju tu pogodnost, bit će oprošteni od nižih služba u vojarnama i taborima, te će smjeti, ako to dopuste vojnički obziri privatno stanovati. No druga vojnička prava sa spomenutom pogodnošću nijesu spojena.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 8. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeveroistočno Čartoriska potjeralo je austro-ugarsko domobranstvo jača ruska izvidna odjeljenja. Inače ništa nova.

Talijansko bojište.

Topničke borbe bile su jučer na soškoj fronti živahnije nego li zadnjih dana. Popodne nastupio je neprijatelj navalu na sjeverni dio visoravni Doberdoba. Protiv brijega Sv. Mihovila provalila je talijanska pješadija u gustim masama. Na sjevernom rubu brijega uspjelo joj je prodrijeti u dio naše fronte. Naše su čete opet potpunoma priborile protunavalom u ogorčenoj borbi na šahe svoje jarke. U ostalom smo suzbili neprijateljski juriš vatrom uz teške gubitke po Talijance. I u odsjeku sv. Martina izjalovilo se više protivničkih nasrtaja. Na večer bombardovalo je više talijanskih torpedočamaca Sesljan.

Srpsko bojište.

Protiv crnogorskih pozicija sjeverno Berana imale su naše navale uspjeha. Izjurišali smo na više točaka neprijateljske linije. Neprijatelj je Ipek ispraznio. Naše su čete zaplijenile 80 topova, 160 municijskih kola, 40 automobila, 12 podvoznih poljskih krušnih peći i nekoliko hiljada pušaka. Broj zarobljenika vojske Kövessove prekoračuje ponovno 2000, medju tima 300 Crnogoraca. Arnauti sudjeljuju svuda u bojevima protiv ostataka srpske vojske.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaj na moru.

Beč, 8. decembra. (D. u.). Službeno se javlja:

Jedna naših podmornica potopila je dne 5. decembra u 10 sati prijepodne pred Valonom malu talijansku krstaricu sa dva dimnjaka.

Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 8. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Pokušaji neprijatelja, da učini [...]pornim naš uspjeh istočno Auberiv[...] jalovili su se. Sjeveroistočno So[...] oteli smo Francuzima poziciju na [...] 139 l u širini od kojih 500 m. O[...] smo četiri protunavale i zarobili je[...] častnika i 120 momaka te zaplijen[...] strojne puške.

Istočno bojište.

Na fronti vojne skupine Hinder[...]gove suzbili smo pojedine nasrtaje [...]bijih ruskih odjeljenja.

Vrhovna vojna upr[...]

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 7. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Naše su čete prešle na cijeloj fran[...]skoj fronti u ofenzivu, te su zaposj[...] dne 4. decembra liniju Krivolak-Negot[...] Kavadar. Progon Francuza se neuzd[...]ljivo nastavlja. Dne 5. decembra zau[...] smo gradove Resnu i Dibru. U Dibri [...]šli smo logor austro-ugarskih ratnih [...]robljenika, koji već 10 dana nijesu [...]bili nikakva kruha. 80 ovih nalazi se [...] polumrtvom stanju. Odmah su se po[...]zele mjere pripomoći.

Novi njemački kredit.

Berlin, 8. (D. u.) Wolfov bure[...] javlja: Prama vjerodostojnom izvoru n[...]mačkom je državnom saboru predlož[...] drugi dodatak proračunu za računsku g[...]dinu 1915 za kredit od 10 miljarda m[...]raka.

Ratno vijeće u Francuskoj.

Paris, 8. decembra (D. u.). Jučer [...] bilo u velikom stanu generala Joffr[...] novo ratno vijeće, komu su prisustvov[...] ruski general Šilinski, engleski gener[...] Murray i French, talijanski general Porr[...] šef belgijskog generalnog stožera, srps[...] pukovnik Stefanović i zastupnik japansk[...] vojske.

Revolucijonarno gibanje u Kini.

London. 8. decembra (D. u.) „T[...]mes" javljaju iz Šangaja: Skupina [...] mladih revolucijonaca pod vodstvom bi[...]šeg kadeta mornarice, predala je križark[...] „Tschacho" nakon što su ostale krst[...]rice odapele 3 hica. Većina je bunto[...]nika ustrijeljeno.

Humoreska Čiča Jose.

Nova odora pandura Mate.

A ovomu se je razvezao jezik, pogotovo, kad mu je Perica naručio još bočicu rakije, a kašnje bome i drugu. A „vandrokaš" priča i pripovijeda o svojim putovanjima po svim zemljama i krajevima, o jadima i nevoljama, koje ima „jadni putnik" da prepati na putu, i tko zna, što sve ne. A Perica ga sluša, ali što se čini, kao da ga ne zanima ono, što mu brbljavi pripovjedač preprstljivo čeka, kad će brbljavi pripovjedač prestati pričati. No izgleda je, kao da to ne će još tako biti. Zato naruči Perica još treću bočicu i prinuka stranca, da ju ispije, a tad ga izvuče napolje iza krčme u bašću. „Vandrokaš" nikako nije mogao da shvati, što kani Perica s njim, što će od njega ovaj stao u pola glasa nešto govoriti i dokazivati, počela je i njemu bivati stvar nešto jasnija. Isprva je nekako nevjerojatno i sumnjičavo klimao glavom, no konačno kao da je pobijedila Peričina rječitost, jer je „vandrokaš" veselo prihvatio Peričinu desnicu — znak, da pristaje na sve.

„Vandrokaš" se povrati u krčmu, a Perica se kriomice provuče preko zelene živice i pohrli prema kući pandura Mate.

II.

Bilo je oko devet sati u večer. Šepavcem je zavladao mir i tišina, jer se je već sve spremilo bilo na počinak, kako to na selu obično biva. Ali čuj! Što je to? Sa ceste, a nedaleko od kuće gospodina načelnika, koja je nešto na osami, začuje se iznenada stenjanje i zapomaganje. Na cesti se je valjao „vandrokaš", previjao poput osakaćena crva i bacao sad ovamo sad onamo. Glasno i bolno njegovo jaukanje dopiralo je u sobu gospodina načelnika, koji je još sjedio za stolom i „proučavao" nekakove najnovije naredbe. Sav iznenadjen skoči do prozora, ali ništa ne mogaše da vidi u tamnoj noći. Ta je noć prijećila vidik. Zapomaganje je postajalo sve jače. Što da učini? Da izadje i da razvidi, što to na stvari? Hm!

Najednom začuje dolje na cesti razgovor. Na prvi je mah upoznao Peričin glas. Načelniku kao da je nešto odlanulo, jer je Perica čovjek, koji nije još nikad bio u neprilici, što da se učini u ovoj ili onoj stvari.

— Hej, gospodine načelniče! — povikne Perica ispod prozora, — hej gospodine načelniče, otvorite! Žurite se! Tuj nema šale!

— A što je za boga miloga? — zabuni se načelnikova žena, koja se je brzo bila izvukla iz kreveta, na laku ruku odjenula i pohitila do prozora.

— Zlo, zlo! — javi se Perica muklo. — Otvarajte!

Čas kasnije bio je Perica u načelnikovoj sobi. Njegovo je lice bilo ozbiljno, veoma ozbiljno, kakovo je običavalo da bude tek u najzamršenijim zgodama.

— Česa smo se dugo vremena bojali, to se je eto na žalost dogodilo, — počme Perica dubokim, gotovo svečanim glasom.

— A što? Govori, ako boga znadeš! — skoče načelnik i načelnikovica.

— Hm! Kako da kažem? Zlo, zlo! U Šepavcu je . . . . . da, ... da . . . . . prava pravcata kolera! — govorio je Perica otegnuto i važno.

— Što? Kolera? — zalama rukam[a] načelnikovica i problijedi.

— Kolera? — zine načelnik na sv[a] usta ne mogavši da smogne u taj ča[s] više ni riječi.

— Da, da, ljudi božji, kolera! Jadn[i] naš Šepavac!

— A kako i gdje? — promuca na[č]elnik.

— Eno ondje dolje na cesti! Ne čujet[e] li kukanja i jaukanja, a? A to kuka [i] jauče strani neki putnik i previja se [i] prevrće od boli, da su me srsi prolazil[i] kad sam ga bio opazio.

— Bože nam se smiluj i spasi nas — stane kukati načelnikovica, dok je na[č]elnik nijemo i kao bez svijesti zurio [u] tamnu noć.

— Da, da! — nastavi Perica važn[o]. — Nije to šala! Približio sam se bio ne[v]oljniku i na prvi mi je mah bilo jasn[o] e se tu radi o koleri, azijatskoj koler[i]. Tko zna, kuda je taj čovjek sve prolazi[o], a znadete i sami, da je mnogo sela [n]e baš daleko od nas zaraženo tom pog[u]beljnom zarazom.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, Petak 10. prosinca 1915. | Broj 149.

Djakova, Dibra, Struga i Ohrida osvojeni.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Saveznici u Bitolju.

Roterdam, 9. decembra. „Times" javljaju iz Atene: Njemački, bugarski i austro-ugarski časnik stigli su u Bitolj, da izvjese na guvernerovoj palači zastave saveznika. Na to su zapustili grad. Bugarski kapetan nije niti unišao u Bitolj, nego je išao napred u zapadnom smjeru protiv Krivosu, sjeverno Resne. Zapovjednik bugarskih četa u Kovaliju, sjeverno Bitolja, dobio je nalog, da zapriječi željeznički saobraćaj iz Bitolja preko Grčke granice.

Pukovnik Vasić u Resni.

Lugano, 9. decembra. Magrini javlja „Secolu": Srpskom vojnom zboru pod pukovnikom Vasićem uspjelo je, usprkos žestokih bugarskih navala, dostignuti Resnu i držati ju.

Položaj ententnih četa u Macedoniji.

Zürich, 9. decembra. Magrini javlja „Secolu": Položaj je francuskih četa u Macedoniji vrlo pogibeljan. Najbolje bi ententa učinila, da odmah ukrca svoje čete.

Položaj na Balkanu.

Dogovori izmedju entente i Grčke.

Lugano, 8. decembra. (D. u.) Talijanski listovi javljaju iz Atene: Zastupnici grčkog generalnog stožera otputovali su u Solun, da sa francusko-engleskim generalnim stožerom riješe prijateljski pojedinosti njegovih zahtijeva.

Prisilne mjere protiv Rumunjske i Grčke.

Zürich, 9. decembra. U „Tempsu" zahtijeva general Lacroix, neka francuska vlada prisili Grčku i Rumunjsku, da dadu svoje čete na raspolaganje alijircima.

Grčkoj je dan rok od šest dana.

Roterdam, 9. decembra. Iz Londona se javlja: Nova nota četvornog sporazuma Grčkoj zahtijeva od Grčke odgovor u roku od šest dana.

Iz Italije.

Talijanski ratni izvještaj.

Rim, 6. decembra. Topnička djelatnost uzduž cijele fronte. Usprkos neugodnog vremena razorilo je naše topništvo neprijateljske zaštite u odsjeku brijega Volaje (karničke Alpe) te je raspršilo odjele skupina u dolini Seebacha. Neprijateljsko topništvo bombardiralo je Paularo u gornjoj dolini Chiasso i Tržić, te je prouzročilo nekoje štete. Neprijateljski odjeli kušali su pod zaštitom magle navalu na nekoje odsjeke naših linija. Bili su svuda suzbijeni, a u prostoru Giobne (srednja Soča) natjerani su u bijeg protunavalom. Kratki, odvažni nastaji naše pješadije pribavili su nam nekoja napredovanja na visoravni Krasa.

Papa o miru.

Rim, 7. decembra. Papa Benedikt XV. otvorio je jučer tajni papinski konzistorij. Držao je govor u kojem se je tužio, što krvavi konflikt još uvijek traje. On vidi samo jedan put k miru, naime, da se direktno ili indirektno izmjene zahtjevi, tako da nastane mir, koji ne bi koristio samo pojedincu od ratujućih stranaka. Inače mogao bi nastati poraz svake uspješne kulture.

Na to se je papa tužio na ograničenje prava, kojima je podvrgnut, a osobito radi prisilnog otputovanja poklisara, iz česa nastaje sumnja, da on sluša uplive njihalisti, koje su kod njega zastupane. On govori o pogoršanju uvjeta svete stolice i o nesnosljivosti opće poznate ozbiljnosti.

Talijansko novinstvo o govoru pape.

Lugano, 9. decembra. Talijansko novinstvo nije zadovoljno papinim govorom izrečenim u koncistoriju. „Idea Nazionale" je osobito radi toga nezadovoljna, što je papa u željama mira bio tako neutralan, što je govorio o izmjeničnim odnošajima, što kvari koncept četvornog sporazuma. Na to dolazi osobito izjava o položaju papinstva u Rimu. „Corriere della sera" veli, da je ovo prvi put od god. 1870. što papa govori o dobroj volji Italije, da učini mogućim položaj papinstva. Osobito se navaljuje na onaj dio papinog govora, koji se tiče odlaska diplomata u vatikanu. „Agenzia Stefani" izjavlja: Odlazak diplomata neutralnih vlasti u maju uslijedio je spontano usprkos dane izjave talijanske vlade. Papa je rekao, da su diplomate morali otputovati radi svoje časti. U istinu bili su dnevno napadani od vladinog novinstva i označeni kao špijuni.

Iz Rusije.

Prekinuće prometa izmedju Rusije i Švedske.

Stockholm, 9. decembra. Već četiri dana prekinut je brzojavni spoj izmedju Rusije i Švedske. Ruska je vlada zadržala preko 4000 brzojavki. Mnogi listovi tvrde, da se to dogodilo iz vojničkih razloga, da tako ne dodju u inozemstvo vijesti o odašiljanju ruskih četa na Kaukaz.

Ruski ratni izvještaj.

Petrograd, 6. decembra. U okolici Dünaburga strijeljali su Nijemci jučer navečer četiri sata bezuspješno sa teškim topništvom naše jarke na fronti Borskaje na zapadnoj Dvini do Iluksta. Južno Rafalovke na Stiru započeta navale neprijatelja protiv groblja kod sela Kolodije (4 km jugozapadno Rafalovke) zaustavljena je našom topničkom paljbom. Na drugim frontama nikakve promjene.

Pozivi u Rusiji.

Kopenhagen, 9. decembra. Tijekom mjeseca decembra bit će u Rusiji pozvana pod oružje sva tri poziva pričuvnika druge kategorije. Pozivom godišta 1918. započet će se ovog mjeseca.

Iz Engeske.

Suečki kanal u pogibelji.

London, 9. decembra. „Daily Mail" piše: Glavna stvar u orijentu jest ta, da se obrani Egipat. Egipat i Suečki kanal su za nas, a prema tome i za alijirce, mnogo važniji negoli Balkan, Dardaneli, Carigrad i Bagdad. Naš ugled na istoku ne odvisi od uspjeha ili neuspjeha u Dardanelima, o pustolovinama na Balkanu ili od našeg poduzeća kod Bagdada ili u Siriji, nego od naše sposobnosti, da obranimo Suec. Mi ga moramo braniti ili smo izgubljeni. Naša nesposobnost bi prouzročila bi nemire u Indiji i Australiji, i naš bi ugled na istoku odmah bio uništen. Pošto smo Suec branili 16 mjeseci, ne smijemo ga ni sada napustiti. Temelji ratovanja su nepromjenjivi. Rat se dobiva u bitkama. Izgleda, da će se rat odlučiti u Francuskoj.

Irci protiv vojničke službe.

London, 9. decembra. „Times" javljaju iz Dublina: Vlada proganja društvo „Irish Volunteers" kao protuzakonito tijelo, koje širi nelojalnost u Irskoj. Englesko je novinstvo dosada šutilo o mnogobrojnim procesima protiv ovog društva. „Irish Volunteers" zastupaju stanovište, da ovaj rat nije rat Irske. Pokret se širi. U Dublinu se novine javno prodavaju, koje nazivlju izdajnikom svakog Irca, koji stupi u englesku vojsku, te vele da će Irci oružjem u ruci ustati protiv uvedenja obvezatne vojne službe.

Zdravlje engleskog kralja.

Roterdam, 9. decembra. Engleski je kralj izašao iz postelje, otkada je ono pao s konja, te je bio jučer prvi put u parku vodjen kolima. Izgleda da je jako opao.

Bolest Lloyd Georga.

Roterdam, 9. decembra. „Daily Mail" javlja, da je Lloyd George ozbiljno obolio, i da je prisiljen ostati u postelji.

Ugovor izmedju četvornog sporazuma.

Berlin, 9. decembra. (D. u.) Engleske novine priopćuju tekst ugovora izmedju pet velevlasti kako slijedi: Pošto se je talijanska vlada odlučila pristupiti ugovoru od dne 5. septembra 1914. u Londonu, što je sklopljen izmedju engleske, francuske i ruske vlade komu se je dne 19. novembra priključila japanska vlada, izjavljuju potpisani, koji su od svojih vlada za to opunovlašteni slijedeće: Engleska, francuska, talijanska, japanska i ruska vlada se obvezuju, da u sadašnjem ratu ne će sklopiti pojedince mir. Pet vlada utanačuju, da čim dodju u diskusiju uvjeti mira, ne će nitko od saveznika predložiti zahtjeve, dok nema za to prije potvrdu svih drugih saveznika. U potvrdu toga niže navedeni potpisuju ovu izjavu i polažu na nju svoj pečat. Dano u Londonu 30. novembra 1915. Potpisani: Edward Grey, Cambon, Imperiali, Inouy, Benkendorff.

Iz Francuske.

Potopljen francuski torpedorazarač.

Berlin, 9. decembra. Francuski torpedorazarač „Branlebas" je noću stigao na minu i potopio se. Prama „Tempsu" to se dogodilo na flandrijskog obali, nu nije točno poznat kraj i vrijeme, kada se to dogodilo.

Spanjolska preuzima zaštitu Bugara u Francuskoj.

Sofija, 9. decembra. Španjolska je vlada preuzela zaštitu bugarskih državljana i interesa u Francuskoj.

Iz Indije.

Turski uspjeh u Perziji.

Carigrad, 9. decembra. Prama brzojavu iz Bagdada turske su čete izmedju Kermandže i Sirme u Perziji zaplijenile 3 strojne puške i zarobile 300 kozaka.

Političko umorstvo u Indiji.

London, 9. decembra. Reuter javlja iz Lahore: Agent banke Alliance u Simli je umoren.

Centralne vlasti.

Topničke borbe na granici Bukovine.

Černovice, 9. decembra. Na bukovinsko-besarapskoj granici bile su ponovno topničke borbe. Rusi su kušali noću od 4. na 5. sjeveroistočno Černovice približiti se našim pozicijama. Višesatni pokušaj navale bio je suzbijen našim topništvom i strojnim puškama uz teške gubitke po Ruse. Zadnjih dana dovedeno je u Černovice preko 1000 ruskih zarobljenika iz bojeva na Dnjestru i besarapskoj granici.

Ujedinjenje čeških stranaka.

Kraljevina je Češka takodjer jedna od onih srećnih zemalja, u kojoj su na dnevnom redu jake političke borbe. Radi ovih se borba češki sabor već mnogo godina nije mogao da sastane, pa su obje stranke: Česi i Nijemci, prenijeli svoju borbu u carevinsko vijeće. Zadnjih je godina bilo često u njemu trvenja izmedju njemačkih i čeških stranaka iz Češke, a miješali su se u tu borbu naravski i Česi iz Moravske i ostale njemačke stranke. Već su za zadnjih godina bile češke stranke medjusobno dosta solidarne. Najradikalniji su češki agrarci i pristaše Klofača preduzimali doduše često na svoju ruku pojedine akcije, stavljali nemoguće zahtjeve i priredili u carevinskom vijeću burne prizore, ali su se češke stranke znale uvijek toliko složiti, da su u odlučnim časovima mogla da zajednički nastupe, premda nijesu imale formalno medjustranačko vodstvo Evropskim su se ratom promijenile u velike i prilike u Češkoj. Njemačke stranke zadobile su silno na uplivu, te su se lako preko noći naši Česi prema jakim njemačkim strankama u Češkoj i izvan nje. Uz to nastoje sada sve njemačke stranke, da se zbliže, pa je naravska posljedica, da se i češke stranke zbližuju. Mnogi su ugledni češki politici počeli ozbiljno raditi, da zbliže sve češke stranke, pa ima izgleda, da će im nastojanje poći za rukom. O tom se pitanju raspravlja u svim češkim listovima. Drže se konferencije i vijećanja, sve češke stranke i listovi pozdravljaju taj rad i potpomažu ga, te izjavljuju nadu, da će pri obnovljenju parlamentarnoga života svi Česi nastupiti zajedno s jedinstvenim programom.

Glava svega ovoga nastojanja jest vodj čeških agraraca dr. Svehla. On je u Beču u zajednici sa vodjima ostalih čeških stranaka već toliko napredovao u dogovorima, da je mogao postaviti osnovu za nov stranački život. Za sada se još ne zna za pojedinosti novoga zajedničkog programa, ali se iz svega može vidjeti, da će prema novim prilikama Česi u budućnosti u nekim pitanjima zauzeti posve drugo stanovište od onoga, koje su do sada imali. Vijećanja su došla do toga stupnja, da se njemački listovi nadaju, da će Česima po svoj prilici uspjeti osnovati neku vrst češkog narodnoga saveza, pa ako i ne dodje do ovoga, da su se češke stranke sada već toliko zbližile, da će činiti neku taktičnu jedinicu, s kojom će morati svaka vlada da računa.

Što pripovijedaju naši oslobodjeni zarobljenici iz Niša.

Neki izvjestitelj iz Sofije pripovijeda: Pohodio sam jedanaest časnika, koje su oslobodili Bugari iz zarobljeništva u Nišu. Govorio sam zatim sa mnogo vojnika, koji su došli u Sofiju, poslije nego su junački prebrodili sve boli i užase groznog i tvrdog ropstva.

Sada se oni nalaze u jednoj lijepoj školi, koja je pretvorena u bolnicu, gdje dvore kao bolničari Madjari. Oslobodjeni časnici prispješe preko noći i nijesu vjerovali, da se nalaze u pristojnoj bolnici. Bugarska kraljica posjetila je naše časnike i vojnike ranjene i ovi su pripovijedali o strašnim danima, koje su sproveli u srpskom ropstvu.

Jedan poručnik, koji je još imao u tišini neprijateljsko tane počme:

Za vrijeme našeg ropstva u Nišu nijesmo mogli steći nikakva pojma o ratnom položaju. Tiskale su se neke male novine, koje su se medju nami dijelile, a gdje su bile čudne vijesti na primjer: „Rumunji su u Bugarskoj". — „Ruske su se čete iskrcale u Varni", — „Englezi i Francuzi marširaju na Sofiju". Naravno mi od svega ovoga nijesmo ništa vjerovali. Napokon dodje vijest, da su Bugari mobilizirali, što nam je dalo prvu iskru nade.

Na 4. novembra u gradu bijaše metež; Srbi su dali evakuirati bolnice. Iz naše bolnice pošli su svi srpski ranjenici. Na našu sobu su potpuno zaboravili uslijed brzog bijega. Začuje se odjednom rik topova. Bugari su morali biti blizu. Bojeći se, da nas ne opaze baš u ovom času ograno smo gledali kroz prozor; neopi

sivo mnoštvo bježalo je glavom bez obzira prama zapadu. Starci, žene, djeca, vojnici, kola, topovi sve je prouzročivalo paklenu buku. Čula se je vika i cik poginulih, plač djece i cvilenje majki... Mi smo stajali u tamnoj sobi, nijemi, jedan uz drugoga, stalni da ne ćemo pobjegnuti smrti.

U noći 5. novembra začula se je užasna eksplozija. Gradić bio je laguman i dignuto u zrak cijelo sahranište municije. Grad bijaše rasvijetljen od vatre, koja bijaše buknula. Na 6 sati jutrom začula se je užasna detonacija. Presija zraka bijaše takva, da su sva stakla popucala.

Srpske milosrdne sestre, koje su ostale u bolnici, zaplakaše misleći, da je bačena granata u bolnicu. Dočim je to bila eksplozija jednog skladišta dinamita u blizini bolnice. Vidili smo srpske vojnike gdje provaljuju u dućane, te grabe i nose sve što mogu, a što nijesu mogli, bacali bi po putu.

Prizor, koji je pružao grad Niš, bio je strahovit. Rika topova, plamen, koji je hvaćao sve to više dimenzije, jauk, štropot kola po ulicama! Izgledao je grad, u kojemu su svi pobijesnili!

Kakva li pak kontrasta na podne! Muk gori i užasniji od buke. Grobni muk! Nema već nikakva vojnika po ulicam, nikakve duše. Na 2 sata zazvoniše sva zvona.

Vladika Niša pošao je Bugarima u susret noseći kruh i sol. Tek na 4 sata poslije podne udjoše prve predstraže u grad.

Niš je pao u ruke Bugara, a mi smo bili oslobodjeni! Jedan bugarski poručnik udje u našu sobu, te nam reče: „Vi ste sada slobodni". — Ovaj čas ne ćemo nikada zaboraviti u cijelom životu.

Kao izvan svijesti bacismo se u naručaj naših osloboditelja. Mi plakasmo svi kao djeca.

Razne vijesti.

† Miha Medić, sin mjesnoga pekara gosp. Mihe Medića, boreći se za cara i domovinu, bi dne 3. o. mj. teško ranjen na južnozapadnom bojištu, te je dne 5. prosinca preminuo u celjskoj bolnici.

Mladome junaku bila lahka zemlja, koju je ljubio i za koju je mladost svoju žrtvovao. Roditeljima naše saučešće.

Za naše evakuirce. Ratni pripomoćni odbor u Puli se je već od početka rata toplo zauzimao za naše evakuirce. Sada je odbor zamolio gg. Stihovića i dra. Kirca da posjete baraku u Gmündu, a gg. dra. Benussiju i Wassermanna, da posjete barake u Lipnici. Predsjednik odbora g. savjetnik Peručić najradje bi bio sam posjetio evakuirce, ali mu je to služba priječila. Na umirenje našeg puka možemo javiti, da se položaj evakuiraca u zadnje vrijeme poboljšao i da su i pritužbe postale rijedje. Ipak je dužnost sviju nas, da pružimo našu pomoć odboru u Puli.

Putevi njemačke vlasti. Poznati je svenjemački poslanik bečkoga parlamenta, Dobernigg i opet na putovanju po Njemačkoj, gdje govori o što tjesnijoj vezi jedne i druge centralni vlasti, pa naglasuje, da njemačka politika i vlast ima dva puta, kojima joj je ići. Jedan je put onaj iz Hamburga preko Beča u Carigrad, a drugi vodi iz Münchena preko Trsta u Smirnu. Na istok ide dakle i jedan i drugi. Cilj je Nijemaca uredjena i utvrdjena država, kojoj moraju i drugi narodi priznati potrebu opstanka i svaki mora da pomaže, da se ojača.

Čovjek sa 126 zaručnica. U Berlinu je uapsila policija čovjeka, kojemu je do sada uspjelo dokazati, da je bio zaručen sa 126, što udovica, što djevojaka. On je drukčije po običnom zanimanju trgovački putnik i ime mu je Rosenkranz, a izdavao se lakovjernim ženama za tvorničara pod najrazličnijim imenima. Naravno, da je u svakom slučaju gledao više na novac, koji bi mogao dobiti, negoli na ljubav, pa je izvarao svaku redom za iznose od 200 do 2000 maraka. U zadnje je vrijeme bio gotovo uhvaćen od jedne kuharice u Berlinu, pa je pobjegao iz sobe u hotelu i došao k nekoj bogatoj mladoj dami, kojoj je napripovijedao da je kod neke ulične nesreće postradao i da mu treba radi vojnih dobava odmah 2000 maraka. Ona mu novac i dala odmah, i on započeo i nju da voli, a kada joj je ljubav postala preskupa i nije htjela više da plaća, krivotvorio je njezine potpise na mjenicama za veće svote. Konačno je nagovorio nju da kupi pokućstvo za njihov budući dom u Jeni i neka to pošalje onamo, da on uredi stan. On je naravno na stanici pričekao stvari i odmah ih prodao, ali je to ona doznala od jednoga prijatelja i dala svojega zaručnika zatvoriti, kada je opet došao u Berlin, da joj pripovijeda, kako je uredio stan. Berlinska policija traži sada ostale zaručnice, da onda za sve najednom pozove zaručnika na red.

Novi njemački list u Poljskoj. U Wielunu, u ruskoj Poljskoj izašao je novi njemački list „Wielumer Kreisblatt". Nijemci osnivaju svoje listove u svim većim poljskim mjestima, jer se nadaju, da će njima približiti sebi Poljake i predobiti ih za sebe.

Skupoća posvuda. U ovom ratu skupoća nikoga ne poštedjuje, te ju imadu u neutralnim državama kao i kod nas. U Francuskoj je slador dvaput skuplji negoli je bio za vrijeme mira. Prije je tucet jaja stojao 1·50 franka, a danas od 2·4—3 franka. Poljodjelski prirod poskupio je za 75—100 posto. Iz Italije takodjer dolaze vijesti o izvanredno rastućoj skupoći najpotrebitijeg živeža. Tamo nema nikakve organizacije i svaki korak vlade u tom obziru naleti kod pučanstva na velike poteškoće. U Engleskoj je cijena pšenici mnogo viša negoli u Njemačkoj. Istotako je i brašno u Engleskoj mnogo skuplje negoli u Njemačkoj. I cijene mesa su u Engleskoj vrlo visoke. U neutralnim državama nije ništa bolje. Rumunjska vrlo mnogo trpi radi skupoće. „Seara" je već u septembru pisala, da su rumunjski proizvoli dva do tri puta skuplji nego prije, akoprem ih ima u izobilju. Istotako skupa su i odijela. Nigdje u Europi ne vlada takva skupoća kako u Rumunjskoj. Slično je u Svici. Cijene mesa i masla su takove, kakvih nitko ne pamti. Pa uopće iz svih krajeva dolaze vijesti o velikoj skupoći.

Bijelo pecivo zabranjeno je u Pešti tek sada, pa ga od 10. o. mj. ne smiju više pekari peći. Do sada je medjutim imala Pešta, a i dalje ima cijela Ugarska bijeloga kruha i peciva, koliko hoće.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 9. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakovih osobitih dogodjaju.

Talijansko bojište.

Uzaludna talijanska poduzeća navaljivanja protiv pojedinih odsjeka naše fronte u Goričkoj traju. Takve navale bile su suzbijene kod Oslavije na Monte San Michele i kod sv. Martina. Kod Dolja (sjeverozapadno Tolmina) popravile su naše čete svoju poziciju osvojenjem komada neprijateljske fronte. U južnom Tirolu bombardira talijansko topništvo pojedine pozicije u našim utvrdjenim predjelima Lardara i Rive.

Srpsko bojište.

Na visinama jugoistočno Plevlja raspršili smo crnogorske bande. U pograničnom području sjeverno Berana prisilili smo na uzmak lijevo krilo Crnogoraca. I borbe protiv desnog neprijateljskog krila teku uspješno. Na visinama zapadno Ipeka bacili smo srpske zalaznice. Jučerašnji broj zarobljenika iznosi 12 časnika i oko 1000 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaj na moru.

Beč, 9. decembra (D. u.) Jedna naših podmornica zaplijenila je dne 7. decembra prije podne u zaljevu Drina albansku jedrenjaču na motor, na kojoj se je nalazilo 30 srpskih vojničkih bjegunaca sa puškama, 4 topa i municija, te je sve to dovela u Kotor.

Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 9. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Živahne topničke borbe osebito u Flandriji i sjeveroistočno Souaina. Južno Bapaumea prisilili smo francusko ljetalo, da se spusti. Zrakoplovci su zarobljeni.

Istočno bojište.

Nema ništa, da se javi.

Balkansko bojište.

Bugarske su čete zaposjele Djakovu, Dibru, Strugu i Ohrid. Borbe na Vardaru povoljno napreduju.

Vrhovna vojna uprava

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 7. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Progon Francuza s obje strane Vardara bio je nastavljen. Željeznička stanica Demirkapu je osvojena. Mi se nalazimo 12 km istočno Demirkapu. Južno Strumice operirajuće čete napredovale su južno Kosturine, te navaljuju na Franzuze i Engleze na cijeloj fronti. Zarobljeno je 114 Engleza i zaplijenjena su 2 topa, dva voza za municiju i jedna strojna puška. Borbe su ogorčene. Grad je Ohrida zaposjednut. Na srpsko-crnogorskoj granici traje sabiranje neizmjernog plijena. Kod Djakove zaplijenjeno je 18 topova i 100 vozova municije.

Aforizmi.

Ako se nadje slušateljâ, dobro je dobru prodiku i više puta — držati.

*

Štogod se pere, postaje čistije; samo je jezik u tome izuzetak, — jer što se on više „pere" (po „križevačkim štatutima"), postaje neopraniji.

*

Ljudi dobiše život u zakup, a ljude uzimlje smrt u vlasništvo.

Teško ucviljeni, javljamo svim našim znancima, da je naš jedinac odnosno brat

MIHA MEDIĆ

korporal c. k. pješ. puk.

boreći se hrabro na južno-zapadnom bojištu za cara i domovinu, bio teško ranjen, te 5. prosinca, u cvijetu svoje mladosti, u 19. godini života, u posadnoj bolnici u Celju, preminu u Gospodinu.

Smrtni ostanci, našega nezaboravnoga i miloga Miha bit će od kolodvora preneśeni na mjesno gragjansko groblje dne 10. prosinca u 9 sati prije podne.

Miha i Frana roditelji

Leopolda, Franci sestre

Humoreska Čiča Jose.

Nova odora pandura Mate.

— Koji ga je bijes donio a ma upravo u Šepavac! — uzdahne načelnik, — dok je njegova žena kukala i kroz plač naricala.

— Bilo kako bilo, u Šepavcu se je pojavio eto slučaj kolere! — javi se Perica.

— A što sad? — upita načelnik gotovo očajno.

— Što sad? Zar ne znate vladinih naloga? Slučaj treba na svaki način da se prijavi višim oblastima, a dotle da se držimo propisa. A ne smijemo da oklijevamo, e se nesrećna pošast ne bi raširila i preotela maha. Treba da radimo brzo, veoma brzo!

— Joj, joj, što će iz nas biti? — uzdisala je načelnikovica uzdignutih, prekrštenih ruku.

— Šepavac će nam zatvoriti i odijeliti od svijeta! —

— I zabraniti sve sajmove, koji su nosili tako lijepu korist i dobitak našoj općini!

— Da, da, zlo, veliko zlo! Kao da smo mi Šepavčani najveći griješnici! Jedva smo se bili nešto malo pridigli, a sad? — i načelnik stane uzrujano šetati po sobi.

— Hm! — progovori Perica. — Čujte gospodine načelniče! Eto i ja sam rodjeni Šepavčanin i volim svoje selo nada sve. Moje je skromno mnijenje, e bi se ipak dalo i moglo pomoći....

— A kako? — skoči načelnik. — Govori, ako boga znadeš! Jer ako gospoda pronadju, e je u nas doista kolera, zlo po nas!

— Dakako da će biti zlo po nas, a bome i po vas, gospodine načelniče!

— A zašto? — uskomeša se načelnik.

— Hm, zašto? Gospoda će ustanoviti, e se nijeste savjesno i točno držali odredjenih propisa. Tko zna, što bi moglo još da bude, jer gospoda su gospoda. Zato mislim, e je najbolje, da se kako izvučemo iz škripca.

— A kako, — rano moja! — promrsi načelnik.

— Da, da! Vi me znate, dobro znate. U mene je bistra i otvorena glavica. Što bi Šepavac bez mene, je li? Evo, kako ćemo!

Načelnik i načelnikovica naćule uši i otvorenih se ustiju zagledaju u Pericu.

— Evo, ovako! Zasad na sreću osim vas i mene nitko ne zna, što se je zbilo. Ja mislim, e je najbolje, da onoga bolesnoga čovjeka sa ceste potajice otpremimo preko Save u susjednu općinu, koja se i onako ne gleda s nama osobito dobro. Ondje neka se natežu s bolesnikom kako znadu i mogu, a mi ćemo biti bez kolere. Samo treba dakako paziti na to, da nitko ne sazna za ono, što se večeras u Šepavcu dogadja. Treba ljudski držati jezik za zubima!

— Dakako da treba! — usklikne načelnikovica, a Perica ju nekako ispod oka pogleda.

— Živio, ta ti valja, Perice, lijepi moj Perice! — usklikne načelnik radosno i umalo te ne zagrli svog pisara. — Ali da, — nastavi on nekako kao razočaran, — a tko će otpremiti toga čovjeka preko Save, a? I hoće li bolesnik moći da ide pješice do obale, a, ili će ga trebati voziti, a?

— Ne bojte se, sve će biti moja briga! Pitate, tko će ga otpremiti preko Save? Tko drugi, ako ne općinski pandur Mato! Ta to je njegova dužnost, a vi uostalom dobro znadete, da je on poslušan, savjestan i revan pandur, kakovih ćete malo naći.

— Dobro govoriš, Perice! — potrepta ga načelnik po ramenima. — Ajdemo na posao, da se što prije oslobodimo jada i nevolje!

— Ostavite sve meni! — javi se Perica. — Ja ću sve urediti, a vi čekajte!

I Perica se zaputi na cestu. Prošlo je prilično vremena, dok se je povratio. Lice mu je bilo namrgodjeno.

— Dakle? — navali na nj načelnik.

— Hm! — promrmlja Perica. — Stvar nije tako lagana, kako sam ju zamišljao. Nesrećni se je taj „vandrokaš" jedva jedvice dao sklonuti, da ga otpremimo, ali tek uz jedan uvjet....

— A taj je? — prekine ga načelnik znatiželjno.

— On traži, da mu za njegovu tobožnju uslugu i šutnju platimo barem dvadeset kruna?

(Slijedi konac).

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava l sta. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, Subota 11. prosinca 1915. | Broj 150.

Uzmak savezničkih četa u Macedoniji.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

ntenta napušta balkansko poduzeće.

G e n f, 10. decembra. Clemenceau i nnogi drugi članovi francuskog vojničkog dbora odobravaju prijedlog Kičenera, što e predlagao u ratnom vijeću u Calaisu. ovaj se prijedlog odnosi na to, da se odustane od svake akcije na Balkanu i da se ojača obrana Suečkog kanala.

Obustavljenje englesko-francuske ofenzive na Balkanu.

H a g, 10. decembra. Kod ratnog vijeća u Parizu izbila su na javu razna mienja radi balkanskog pitanja. Konačno e stvoren zaključak, da se ima akcija ograničiti na obdržanje Soluna i njegove okolice, i da se za sada obustavi svaka ofenziva.

Uzmak Engleza i Francuza na grčku granicu.

R o t t e r d a m, 10. decembra. Prema vijestima iz Atene, Englezi i Francuzi nastavljaju uzmak na grčku granicu. Reuterov dopisnik javlja iz Soluna, da je posjetio francusku frontu i da je dobio utisak o velikim poteškoćama i strapacima, kojima je izložena vojska saveznika. Bugarska ofenziva namijenjena je u prvom redu protiv željezničkog mosta na Strumici, gdje je jedino moguć prelaz preko deruće rijeke.

A t e n a, 10. decembra. (D. u.). „Havas" javlja: Na francuskoj fronti djelatnost dnevno raste. Bugari sakupljaju znatne bojne sile protiv Francuza i alijiraca, te su zauzeli liniju, koja je bliže njihovoj operacionoj bazi. „Reuterov" dopisnik doznaje iz službenog grčkog izvora, da englesko-francuske čete uzmiču u smjeru napram grčke granice.

Srbi kušaju uzmaknuti u Drač.

R o t e r d a m, 10. decembra. Vijesti iz Soluna vele: Prema izjavi srpskih časnika kušaju četiri srpske divizije da na uzmaku stignu u Drač, gdje bi se ukrcali na engleske parobrode, koji će ih prevesti u Solun, otkuda će biti željeznicom prevezeni u Gevgeli.

Zajedničko zapovjedništvo u Solunu.

S t o k h o l m, 10. decembra. „Times" javljaju, da se je konačno došlo do zaključka, da se ententine čete na svaki način puste u Solunu. Sastavit će se zajedničko zapovjedništvo, koje će sačinjavati: Nikola Nikolajević, Joffre, French i Porro.

Bijeda srpskih bjegunaca.

L u g a n o, 10. decembra. Magrini javlja „Secolu": Bijeda srpskih prebjeglica što bježe na zapad je grozna. Ceste su pune lješina žena i djece. Od 300 u Floridu samo 100. Trud i glad su neopisivi. Bugari navaljuju defilé Resne.

Grčka i ententa.

Nesporazumijenje izmedju Engleske i Francuske.

L u g a n o, 10. decembra. „Secolo" javlja: Izmedju Engleske i Francuske nastale su teške prepirke radi postupka protiv Grčke, jer se engleska ne će, da odluči na odrešite mjere na Balkanu.

Neutralna zona na srpsko-grčkoj granici.

B e č, 10. decembra. „Südsl. Korr." javlja iz Sofije: Bugarska je vlada podastrla grčkom kabinetu prijedlog, da se na srpsko-grčkoj granici odredi neutralna zona, kako je to već odredjeno na bugarsko-grčkoj granici. I ovo je novi dokaz bugarske vlade, da želi ostati u dobrim odnošajima sa grčkom vladom.

Grčka ostaje neutralna.

S o l u n, 10. decembra. Ako bude Engleska započela prisilnim mjerama protiv Grčke, kabinet će se obratiti prosvjedom na sve vlasti, kojima će izjaviti, da hoće Grčka na svaki način da čuva svoju neutralnost, koja jedina služi interesima zemlje.

Zahtjevi entente i Grčka.

B e r l i n, 10. decembra. Iz Londona se javlja: Veliko ratno vijeće četvornog sporazuma zaključilo je, da svoje zahtjeve napram Grčkoj ne će niti najmanje mijenjati. Dogovori se sa Grčkom nastavljaju.

Iz Engeske.

Zarobljen engleski kapetan.

L o n d o n, 10. decembra. Kapetan Wilson bio je zarobljen od časnika austrougarske podmornice na jednom engleskom parobrodu. Wilson je htio proslijediti nekoja pisma iz istočnog Sredozemnog mora u London. Novinski ured veli, da oduzeti dokumenti nemaju nikakve važnosti.

Potopljene ladje.

L o d o n, 9. decembra. (D. u.) Parobrod „Tunis" bio je potopljen. Momčad je spašena. Prema bjavama Lloydove agencije potopljen je talijanski parobrod „Dimio" i jedrenjača „Pietrilofaro".

L o n d o n, 10. decembra. (D. u.). Potopljeni su engleski parobrodi „Verla" i „Gonlandis".

Odjeci papinog govora.

R i m, 10. decembra. „Osservatore Romano" odgovara „Agenzia Stefani", da po njegovom znanju, ne uzevši u obzir podredjena pitanja, talijanska vlada nije htjela zajamčiti zastupnicima centralnih vlasti u vatikanu slobodan i neodvisan saobraćaj sa svojim vladama, i da su tako ovi bili prisiljeni, u svrhu obrane svog ugleda i časti, zapustiti Rim.

Iz Italije.

Talijani šute o uspjesima Austrijanaca u Albaniji.

L u g a n o, 10. decembra. Talijanska cenzura je zabranila novinstvu objelodaniti službeni austrijski izvještaj o potonuću talijanskih brodova u Sv. Ivanu Meduanskom. Ovaj prvi neuspjeh treba tajiti pred javnošću iza kako je Sonnino u komori obećao, da će Italija opskrbljivati Srbe.

Talijani za kraljevinu Poljsku.

L u g a n o, 10. decembra. Nacionalisti predložili su u rimskom parlamentu mociju neka se opet uspostavi poljsko kraljevstvo.

Požar u genoveškoj luci.

L u g a n o, 10. decembra. (D. u.). Požar u genoveškoj luci uništio je dva vaguna, tri velika skladišta kreata vune, drva, petroleja, stearina u vrijednosti od više milijuna.

Novi zajam u Italiji.

R i m, 10. decembra. (D. u.). U zastupničkoj komori predložio je ministar financija, Carcano, zakonsku osnovu, kojom se pita produljenje državnog provizoriuma do konca junija buduće godine i odobrenje novih poreza uvedenih putem naredbe. Ministar financija rekao je, da se do konca novembra izdalo za rat 5100 milijuna lira, a da će u buduće izdaci iznositi mjesečno 500 milijuna. Državna blagajna raspolaže sada još samo sa 1217 milijuna lira, te se morati ukratko uzeti novi unutrnji zajam. Ministar je priznao teško opterećenje siromašnih klasa po porezima i poskupljenju životnih namirnica tim više što pada vrijednost papirnatog novca.

Iz Rusije.

Ruski admiral u Parizu.

P a r i s, 10. decembra. Admiral Rusin, šef ruskog mornaričkog generalnog stožera, stigao je ovamo sa 8 časnika.

Nemiri u Perziji.

S t o k h o l m, 10. decembra. „Den" javlja: Pošto nemiri u Perziji i dalje traju, predložio je ruski poslanik u Londonu, neka se vojničke operacije prošire u području Teherana. Rusija je predložila Perziji neke zahtjeve tičuće se žandarmerije i državanja guvernera u južnim provincijama.

Bijeg ruskog poslanika u Crnu Goru.

S t o c k h o l m, 10. decembra. „Riječ" javlja iz Skadra, da je bijeg ruskog poslanika u Crnu Goru bio spojen sa mnogim pustolovinama. Pošto je morao jahati od sela do sela, izgubio je svaki doticaj sa srpskim dvorom i srpskom vladom. Konačno je pobjegao u Bitolj, te se je preko planina klatario dane i dane gladan i žedan, dok nije stigao u Podgoricu.

Centralne vlasti.

Ugarska uprava u Srbiji.

B u d i m p e š t a, 9. decembra. (D. u.). U zastupničkoj kući odgovorio je ministarski predsjednik Tisza na jednu interpelaciju, te je izjavio, da se ugarska vlada postavila na stanovište, da je već i obzirom na jezikovno pitanje svrsi shodno, da u zaposjednutom ruskom području unutarnje linije bude namješteno austrijsko upravno osoblje, dočim će u Srbiji doći u obzir u prvom redu ugarsko osoblje. Ministarski predsjednik drži, da je njegova dužnost, da već sada izjavi, da kod organiziranja vojne uprave u Srbiji mora doći do izražaja činjenica, da se ovdje radi o području, koji u prvom redu spada u područje interesa Ugarske.

Iz njemačkog državnog sabora.

B e r l i n, 9. decembra. (D. u.) Državni kancler govori o položaju. Spomenuo je pokušaje entente, koja je bugarskom kralju nudjala austro ugarska, turska, grčka i srpska područja, samo da ga povuče na svoju stranu, naglasio je sjajne uspjehe u Srbiji, kojih čast zahvaljuje njemačkim, austro-ugarskim i bugarskim četama. Izjavlja, da je direktni spoj sa Turskom vojnički od neprocjenive koristi, a gospodarski nadopunjuje dovoz zaliha iz balkanskih država i Turske. Što se Grčke tiče izjavio je državni kancler, da je Grčka vlada usprkos teškog položaja odlučila, da i dalje ostane neutralna računajući na dostojanstvo, neodvisnost i interese Grčke. Na to je državni kancler prikazao ugodni vojnički položaj na svim frontama, te je zaključio: U našem računu nema nikakve tamne točke, koja bi mogla potresti naše tvrdo pouzdanje. Ako se naši neprijatelji još ni sada ne će pokloniti pred činjenicama, to će oni kasnije morati. Njemački narod, neuzdrman u pouzdanje svoje jakosti, nepobjediv je! Mi ćemo i dalje odlučno voditi borbu, što su je htjeli naši neprijatelji, te ćemo dovršiti ono, što budućnost Njemačke od nas zahtijeva. (Burno odobravanje).

Na to je socijalni demokrat Scheidemann utemeljivao interpelaciju o mirovnim raspravama, te je rekao: „Pošto smo jaki mi možemo i moramo govoriti o miru. Zapriječiti mir, značilo bi zločin na čovječanstvu!" Govornik izjavlja u ime austro-ugarske bratske stranke, koja je složna sa njemačkim socijalnim demokratima, kaošto i želji za obrani domovine, tako i u želji za mirom. Govornik se nada, da će državni kancler izreći se za priprave o miru.

Državni je kancler odgovorio izjavom „Nakon stvorenog zajedničkog oružja sa Bugarskom, nakon velikih uspjeha u Srbiji, nakon otvorenja puta turskim saveznicima i time spojene pogibelji općutljivih mjesta engleskog kraljestva, mora se kod naših neprijatelja uvijek više učvrstiti spoznaja, da su oni igru izgubili. Faktično nije nitko od naših neprijatelja došao sa prijedlozima mira. Dok je zapletaj krivnje i neznanja kod neprijateljskih vlastodržaca, bila bi svaka ponudba mira s naše strane ludost, koja ne bi rat skratila nego produljila. Ako naši neprijatelji dodju sa mirovnim prijedlozima, koji odgovaraju časti i sigurnosti Njemačke, mi smo uvijek pripravni, da o njima raspravljamo. Naši neprijatelji ne smiju raspolagati strategičkim ulazima ni na zapadu ni na istoku iz kojih bi nam sutra mogli zaprijetiti oštrije negoli dosada. Mi vojujemo ovaj rat, koji nam je bio nametnut ne da tudje narode podjarmimo, nego da branimo svoj život i svoju slobodu. Ovaj rat može svršiti samo takovim mirom, koji će nam pružiti sigurnost, da se ovaj rat više ne će ponoviti.

Mackensen u Beču.

B e č, 10. decembra. Dne 6. o. mj. bio je u Beču maršal Mackensen, da zahvali caru za podijeljene brilante vojničkom zaslužnom križu prvog razreda.

Razno.

Kina na strani entente?

F r a n k f u r t, 10. decembra. „Russkoje Slovo" javlja: Kina namjerava priključiti se ententi. Radi ovih vijesti je engleski poklisar u Tokiu podao izjavu da engleska ne namjerava sklopiti savez sa Kinom, a da se o tomu prije ne dogovori sa Japanom.

Naši evakuirci.

Primamo i ravnanja radi onim, koji nas u tom pogledu salijeću, priopćujemo:

Slavnom Uredništvu „Hrvatskoga Lista" u Puli.

Obzirom na Vašu tunedavnu vijest o evakuiranim Istranima u Moravskoj i drugdje:

Kada budem doznao za svoju novu adresu, javit ću Vam je po Vašoj želji. Medjutim Vas zaklinjem, da ne pišete o evakuircima u Moravskoj na način te budu i oni otpremljeni u barake. Nije im najbolje, ali oni se zahvaljuju svakomu koji ih kani spraviti na gore.

Glede ostalih, moram Vas upozoriti, da našemu narodu, koji je najprije bio poslan u Madjarsku, pa kad se je tamo bio počeo uredjivati i prilagodjivati, opet je bio spremljen u barake, Hrvati u Gmündu, a Talijani u Pottendorfu i Wagna (Leibnitz) — Slovenci su u Brucku a. L. a Trentinci u Mittendorfu — morate priopćiti boljih adresa od moje. Ja sam pokušao i učinio sve što sam mogao za evakuirce: obilazio sam i obilazim sve moguće oblasti; poticao sam i potičem primjerene odbore; posjetio sam i posjećivao sam ljude u barakama, te sam s njima u trajnom dopisivanju; govorio sam s dotičnim upravama, molio, tužio, prosvjedovao — ali žalibože osvjedočio sam se da sve to malo pomaže, premda znam da vlada baš razbacuje milijune za bjegunce. Na ministarstvima, na namjesništvima, na upravama baraka, svuda čovjek dobiva najljepša obećanja.

I pripomoćni odbor u Beču radi što može te smo istomu priključeni i g. dr. Laginja i moja malenkost;

Ne zamjerite i da ste mi zdravo!

Dr. Ivo Zuccon.

Prijašnji Sonninov program.

Naslovni biskup dr. Franknoi priopćuje u smotri „Budapesti szemle" studije k historiji trojnoga saveza, te medju ostalim piše: Sonnino, koji je u ono vrijeme bio vodja stranke „Centro parlamentare", koja se sastojala od malobrojnih, ali zato od veoma nadarenih i odvažnih muževa, objelodanio je sedamnaest dana iza ugovora u Tunisu, dne 29. svibnja 1881., svoj novi program. On je u tom programu odredio talijanskoj politici dva cilja, od kojih je prvi tražio, da se Italija oslanja na prijateljstvo Engleske, a drugi, da dodje do užeg prijateljstva s Njemačkom i Austro-Ugarskom. „Nas ne dijele", kazao je Sonnino, „od Njemačke nikakve opreke u interesima. Samo zajednički interesi, u prvom redu čuvanje mira i potlačivanja francuske pohlepe za vlašću vežu nas s Njemačkom i Austro-Ugarskom. Čim raspršimo nepovjerenje, koje prema nama vlada u Austro-Ugarskoj, ne će više biti nikakvih zapreka, da se sklopi njemačko-talijanski savez. Poradi toga valja strijebiti opravdanu sumnju, kao da bi naša politika bila na štetu onima, kod kojih tražimo prijateljstvo. — Pitanje talijanske iredente ima se izlučiti. Dalje izvodi Sonnino, da je Trst Austro-Ugarskoj, baš kao i Njemačkoj od prijeke koristi, te da pomiješano pučanstvo ovoga grada s gledišta narodne ideje ne opravdava talijanske zahtjeve, pa da posjed Trsta nema po Italiju nikakve vrijednosti. O pitanju bi se Tridenta moglo doduše drugačije misliti, no i ovdje su interesi Italije mnogo manji, nego li uščuvanje prijateljstva s Austro-Ugarskom. Ovo nam prijateljstvo zajamčuje slobodno raspolaganje sa svojim silama, te našoj riječi daje važnost u ev opskom koncertu. Hoćemo li, da budemo u Evropi faktorom, moramo se uozbiljiti, te napustiti djetinjsku politiku, koja nas čini nemoćnima, a Austro-Ugarskoj zadaje neprilika. Prijateljstvo je s Austro-Ugarskom nepropustiv uvjet plodnosti našega političkoga djelovanja. Kada bismo ostali izolirani, značilo bi to, da smo uništeni."

Razne vijesti.

Naši bjegunci. Pišu nam iz Moravske, da onamošnja kotarska poglavarstva nijesu primila od ministarstva nikakva iskaza učitelja puljskog kotara, pa da se mogu učitelji obratiti izravno na kotarsko poglavarstvo u Moravskoj Trebovi, Zahrehu (Hohenstatt) i Žumpreku (märisch Schönberg), koji će ih odmah namjestiti, pošto je dozvola za otvorenje hrvatskih škola već stigla.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Na Njeg. Vel. brodu „Vulkan" u Šibeniku sabrano	K	32·—
(Darovaše: Stari K 10·—, Rakić i Vlasić po K 5: Lansa K 4·—, Lorenzin, Premate, Kraljić i Zlatić svaki K 2·—)		
Andrija Radašević iz Verude polaže	„	10·—
Ukupno	K	42·—
Prije iskazano	K	2386.41
Sveukupno	K	2428·14

koji iznos bje otposlan ravnateljstvu „Družbe sv. Ćirila i Metoda" na Volosko. — Obitelj Blaha položila je kod uprave „Polaer Tagblatt" K 10 za puljske evakuirce na mjesto vijenca na grob pokojnog Mihajla Medić.

Darovi za božićnicu iz Ližnjana evakuiranoj djeci. Trudom požrtvovnih osoba. gospodje inžinira Borri te gospodjice Tonke Kirac, kćerke gosp. Jakova, sabrano bje u Puli medju gradjanstvom 360 K za božićnicu iz Ližnjana evakuiranoj djeci. Srdačna hvala plemenitim darovateljima te sabiračicama u imenu obdarenih!

Najgroznija tamnica na svijetu nalazi se bez sumnje u Urgi u Mongoliji, gdje uopće postoje najužasnije i najokrutnije kazne za zlikovce. To je tako zvana tamnica živih zakopanih i ko jednom dospije u nju, taj ne ugleda više sunčane svjetlosti, nego je osudjen, da u njoj čeka na smrt. Ta je tamnica četverokutna zgrada na dva sprata a okružena visokom šiljastom ogradom. U tamnim prostorijama stoje teške drvene škrinje okovane željeznim obručima i opremljene jakim ključanicama. U takovoj se škrinji zločinac ne može pravo ni pružiti a kamo li uspraviti, te uopće i ne izlazi iz nje dok je živ. Kroz malen otvor, nešto veći od čovječje glave, prima on kukavnu hranu i još kukavniji zrak, pa stoga i nije čudo, što osudjenik ne može dugo da obustane na životu. Oni, koji se bolje vladaju budu pomilovani, no to se „pomilovanje" sastoji tek u tom, što njegova škrinja dolazi u gornji sprat, gdje je zrak nešto bolji i gdje on tako brzo ne pogiba, no time se dakako samo prijeće muke produljuju, tako te malo tko od osudjenih nastoji, da ga pomiluju.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 10. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Mjestimice neznatne izvidne borbe, inače na fronti mir.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti vladao je jučer, izuzevši topničku paljbu i manja poduzeća, mir. Traje djelatnost neprijatelja pred utvrdjenim prostorima Lardara i Rive. Popodne navalila je talijanska pješadija na naše pozicije na Monte Ries i zapadno odavle (izmedju Chiese i doline Concei), ali smo ju potpunoma suzbili uz teške gubitke.

Srpsko bojište.

Crnogorskoj sjevernoj granici na jugu nastavljaju se borbe proganjajući neprijatelja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 10. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Suzbili smo francusku navalu sa ručnim granatama protiv novo prisvojene visine 193. Inače nema na francuskoj fronti ništa znatnijeg.

Istočno bojište.

Ništa znatnoga.

Balkansko bojište.

Vojska Kövessova zarobila je u zadnja dva dana okolo 1200 momaka. Bugari su oteli Englezima južno Strumice 10 topova.

Vrhovna vojna uprava

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 9. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Naše čete pritištu osobito neprijatelj[a] koji brani Kutelamaru. Nekoje kolon[e] koje su kušale bježati, pretrpjele su ve[like] gubitke. Zaplijenili smo 3000 krcat[ih] deva.

Fronta na Dardanelima.

Kod Anaforte su neprijateljske čet[e] pretrpjele gubitke po našoj vatri. Ko[d] Seddilbahra naše je topništvo prisililo n[a] bijeg neprijateljske ratne ladje, koje s[u] bombardirale Palamutlik i Kajatepe.

Engleska vojska bit će povećana.

London, 10. decembra (D. u.). „Times" javljaju: Asquith će predložiti buduće sedmice parlamentu zakonsku osnovu, prama kojoj će se broj četa povisi[ti] na 4 milijona.

General Pau putuje u Rusiju.

Kristianija, 10. decembra. General Pau stigao je ovamo dne 9. decembra, te je na večer nastavio putovanje u Petrograd,

Španjolska neutralnost.

Madrid, 10. decembra. (D. u.) Ministarski predsjednik Romonones izjavi[o] je u komori, da će se novi kabinet d[r]žati strogo neutralnim napram svim ra[ra]tujućim vlastima.

Aforizmi.

Nada je kadra čovjeka ne samo od[r]žati, nego i uništiti.

*

Ružna žena nosi često posljedice svoj[e] nekrivnje.

*

Nasmijati se možemo i tragediji — „žalosna" pisca.

Humoreska Čiča Jose.

Nova odora pandura Mate.

(Konac.)

— Dvadeset kruna, a? — zine načelnik

— A ja mislim, — nastavi Perica — e mu ih možete dati mirne duše. Što bi bilo, da nam sajmove zatvore radi kolere? Ta vi i onako kanite prodati svoje volove, pa ćete si lako naknaditi taj novac.

Načelnik je stao razmišljati. Dvadeset kruna nije bome šala. No kad je Perica navalio na nj i stao mu dokazivati, e je to tek neznatna žrtva, koju je on kao načelnik uostalom dužan da „položi na oltar miloga i krasnoga" Šepavca, popustio je, i ako teškim srcem.

Za četvrt je sata doveo Perica pandura Matu i uputio ga, što ima da čini. Ali i ovaj se je na veliko čudo sviju stao protiviti načelnikovu nalogu.

— Što? Od kolere bolesnoga čovjeka da vucarim preko Save, pa da se i sâm okužim? Jok! Radije ću još ovaj čas ostaviti pandursku službu, jer je i meni život mio i drag.

Dugo je vremena trebalo, dok je pošlo načelniku, a ponajpače rječitom Perici za rukom, te su ga sklonuli, da popusti. Dakako da je i njega morao načelnik da nagradi za „pogibeljan njegov posao" sa dvadeset kruna.

Kad je pandur Mato otpremio, ili bolje, odvukao „vandrokaša" teškom mukom do Save, odlanulo je načelniku. Istina, ta ga nesrećna kolera stajala čitavih četrdeset kruna, no volio ih je žrtvovati, negoli da bude Šepavac službeno proglašen zaraženim od kolere.

I Perica se je spremio na odlazak. Pobjedonosno pozdravi načelnika i njegovu ženu te izadje na vrata. Ali nije pravo učinio ni tri koraka, kad se iznenada vrati i dotrči natrag u sobu.

— Grom i pakao! Umalo te nijesam zaboravio! No, no, lijepa bi to stvar bila!

— A što opet, Perice! — skoči načelnik sav začudjen.

— Pa ne znate, da se Mato eto nateže i vucari s onim čovjekom, Je li? A ne znate li, da je kolera priljepčiva bolest? Kako lako može da prijedje na jadnoga našega pandura, a po njemu na čitavo selo!

Načelnik problijedi.

— Hm! Istina je! — promuca on sav prestravljen. — Uzalud sam žrtvovao četrdeset kruna! A kako da se nijesmo prije sjetili na to?

— Ne plašite se, lako za to! — bodrio ga je Perica. — Čim se Mato povrati, naložit ćete mu, da smjesta podje kući i ondje ostane nekoliko dana, a da ne smije ni makac preko kućnoga praga. Odijelo i sve što je na njemu treba dakako da se odmah spali, jer nema sumnje, da će se otrovne klice kolere najprije njega prihvatiti.

Načelnikovo se lice razvedri.

— Ej Perice, Perice, u tebe je pamet kao u malo koga! Da. da, tako ćemo učiniti. Ja ću sam pričekati na Matu i onako izdaleka mu zapovjediti, što ima da učini.

— Ali ... — naglasi Perica.

— Što? — uzvrpolji se i opet načelnik.

— Eto, Mato će morati da spali svoju pandursku odoru. A tko će mu nabaviti novu? Ta i sami znadete, što je danas slavno općinsko vijeće bilo zaključilo, a?

Načelnik izbulji oči i razvali usta.

— A tko? — istisne na silu kroz grlo.

— Tako drugi nego vi!

— Ja? A kako i zašto? — otimao se je načelnik i izgovarao se i ovako i onako.

No Perica mu gotovo i nije dao do riječi. Dokazivao mu je, kako to traže i poštenje i savjest, e načelnik doista iz svoga džepa nabavi Mati novu odoru, t[e] Mato, i jedini Mato se je uz životnu po[gibelj] žrtvovao za Šepavac, a ponajpač[e] i za samoga načelnika, te tako svojim ju[načtvom] odvratio od domaćeg sela gol[emu] nevolju i nesreću, koja bi načelnik[a] bez sumnje više stalala, negoli ono neko[liko] kukavnih desetica za novu pandursk[u] odoru. A u načelnika ima tih desetica te koliko!

— Što je načelnik htio? Bolnog je sr[ca] i gotovo suznih očiju pristao na sve, št[o] je Perica predlagao.

Za tri je dana pandur Mato imao no[vu] novcatu odoru na veliko čudo općinsk[ih] vijećnika i čitavoga sela.

* * *

Kad je Mato srećno prevezao bio „va[n]drokaša" u čamcu preko Save, skočio [je] ovaj mladenačkom snagom na obalu [i] veselo zaviknuo iz svega grla. Ta im[a] je u džepu dvadeset kruna, pravih pra[vcatih] dvadeset kruna kakvih već više [od] četvrt vijeka nije pravo ni vidio. O k[o]leri ni traga. A i kako, kad je bolest nj[e]gova bila tek prividna i izmišljena. S[ve] je to bilo Peričino maslo, samo da nj[e]gov prijatelj Mato dodje što prije [do] nove pandurske odore.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, Nedjelja 12. prosinca 1915. | Broj 151.

Naši hidroplani u Jakinu.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Srbima zaplijenjeno 1000 topova.

B e č, 11. decembra. Novim plijenom od 80 topova u Ipeku, porasao je broj zaplijenjenih topova na 1012, od kojih je Gallvitzova, Kössova i Bojadjeva vojska zaplijenila 816, a ostalo druge bugarske čete. Ovamo nijesu ubrojeni topovi, što su ih Srbi na svom uzmaku uništili.

Topnička borba kod Demirkapu.

B u d i m p e š t a, 11. decembra. „Az Est“ prima iz Lugana: „Secolo“ javlja, da kod Demirkapua traje topnička borba izmedju Bugara i Francuza.

B u d i m p e š t a, 11. decembra. Iz Sofije se javlja: Bugari su zaposjeli kod Demirkapu važne francuske pozicije. Oni moraju zahvaliti svojim shodnim gibanjima, što su postigli ove uspjehe malim borbama.

B e r l i n, 11. decembra. Francuzi ispražnjuju bez većeg otpora Doiran i Gevgeli, tako da će u malo dana sve njihove čete biti na grčkom području.

Bugarski juriš na Engleze.

L o n d o n, 11. decembra. Ratni ured javlja: Bugari su navalili dne 6. decembra nakon žestokog bombardovanja na naše čete zapadno jezera Doirana. Bugari, koji su prodrli u naše najprednije jarke, bili su odmah otjerani bajunetama. Dne 7. decembra su Bugari ponovno navalili, te su premoćnijim četama otjerali naše čete iz njihovih pozicija. U zaštiti tame, naše su čete bile povučene u nove pozicije. O našim gubicima nije još ništa poznato. One 8. decembra uspjelo je našim četama odbiti sve bugarske navale. Na večer bile su povučene naše čete u nove pozicije.

Antanta ne će napustiti balkansku ekspediciju.

L o n d o n, 10. decembra. (D. u.). Opstoji uzrok, iz kojega se dade slutiti, da je ratno vijeće alijiraca zaključilo, da ne će odustati pod nikakvim uvjetom od ekspedicije u Solunu.

Odgovor Grčke antenti.

A t e n a, 10. decembra. (D. u.) „Agence d' Athenes“ javlja: Vlada je dala na prijazni spis četvornog sporazuma odgovor, koji je takodjer prijazan, kojim se ponavljaju potrebita osiguravanja. Odgovor se predao zastupnicima četvornog sporazuma u 5 sati popodne.

Balkan.

Iza Grčke-Rumunjska.

B u k a r e š t, 11. decembra. Banke iz Pariza i Marsilje u Bukareštu dobile su nalog, da ne smiju davati u Rumunjsku ništa novca, dok se ne razjasni politički položaj.

Parlamentarne borbe u Rumunjskoj.

B u k a r e š t, 11. decembra. Opozicija nastoji, kako bi vladu naljerala u tjesnac, nu to joj ne uspjeva, jer je većina čvrsto uz vladu. Jonescu je upitao vladu zašto nije nastupila, kada je bila napadnuta Srbija. Bratianu mu je odmah odgovorio, da na to ne će odgovoriti. Jonescu mu je odgovorio, da je to omalovaživanje parlamenta, da je Bratianu odgovorio, da je već unaprijed upozorio parlament na ono, što misli učiniti.

B u k a r e š t, 11. decembra. General Crainiceanl, predjašnji ratni ministar, a sadašnji glavni urednik „Universul-a“, koji je nedavno htio dokazati, da Rumunjska mora svakako zavojštiti na srednjište vlasti, danas objelodanjuje u „Universul-u“ uvodni članak, gdje izjavljuje, da se danas, pošto je uništena srpska vojska, rat za Rumunjsku odmaknuo u veliku daljinu.

K ö l n, 11. decembra. Prema „Kölnische Zeitung-u“ donosi „Corriere della sera“ vijest iz Bukarešta, koju je jamačno cenzor pregledao: Sve su nade četvornog sporazuma u Bratianua raspršene. Bratianu danas nije ništa drugo, negoli izvršitelj rumunjskoga kralja Ferdinanda, koji u potpunom smislu tjera Hohenzollernovu politiku.

Iz Italije.

Talijanski zastupnik isključen od vijećanja u Parizu.

L u g a n o, 11. decembra. U Rimu vlada veliko razočaranje radi drugog englesko-francuskog ratnog vijeća, od kojega je ponovno isključen general Porro. Misli se, da se hoće protiv Italije demonstrirati radi toga, što ne sudjeluje u akciji na Balkanu.

Nezadovoljstvo protiv vlade u Italiji.

L u g a n o, 11. decembra. Kod rasprave o financijalnom položaju i radi prevelikih poreza, talijanski su zastupnici nezadovoljni sa vladom, te se ih 70 prijavilo za riječ. Osim toga upravili su zastupnici mnoge upite na vladu obzirom na poduzete mjere sa strane vlade.

Sumnjivo držanje u Italiji.

L u g a n o, 11. decembra. „Giornale d' Italia“ otkriva svakovrsne parlamentarne igre protiv ministarstva. U hodnicima vlada sumnjivo raspoloženje. Govorka se o miru i o novim ministrima. „Giornale d' Italia“ upozoruje Salandru, neka se ne pača previše unutrnjom politikom, kako je to u zadnjoj sjednici učinio, nego neka upotrebljava u govoru patriotičnu notu, koja će biti kadra oduševiti narod i parlamenat.

Iz Francuske.

Dogovori entente u Parizu.

P a r i s, 11. decembra. (D. u.). Zastupnici alijiraca imali su u ministarstvu izvanjskih posala ponovni pogovor, kojemu su pisustvovali Grey i Kičener. General Porro povratio se u Rim.

Francuska vlada ne će da dade izjavu u komori.

P a r i z, 11. decembra. Na upit Constanta radi imenovanja Joffrea nadzapovjednikom izjavio je Briand, da obzirom na sadašnji položaj nije prikladno, da se o tome govori. On vidi u upitu, da se vladi time hoće dati nepouzdanje, nu da će u shodno vrijeme dati komori potrebita razjašnjenja. Parlamenat može vladu nadziravati, ako ujedno s njom radi. Vlada treba ovo pouzdanje, te treba sve sile i cijelu autoritetu, da može vladati. Briand je svršio svoj govor riječima: Vi morate ili vladi vjerovati ili od nje zahtijevati, da dade mjesto drugoj vladi.

Ratno vijeće alijiraca u Parizu.

L o n d o n, 10. decembra. (D. u.) Službeno se javlja: Kičener i Grey otputovali su u Pariz, da se savjetuju sa francuskom vladom.

Iz Rusije.

Nemiri u Rusiji.

K r i t i a n i j a, 11. decembra. Odgoda saziva Dume izazvala je u Rusiji velike nemire. Car javlja ukazima, da radi ratnog stanja nije moguće, da se dumi predloži proračun za godipu 1916-17. Politika je cara postala mnogo apsolutističkija, nego li je bila prije. Bolest carevića i njegova nestalnost učinile su, da je car postao igračka crnog bloka. U Moskvi je opet došlo do uličnih demonstracija. Masa je zahtijevala, neka se duma sazove.

Centralne vlasti.

Car Vilim u Lavovu i na Stripi.

B e r l i n, 11. decembra. (D. u.) Službeno se javlja: Car je posjetio nakon kratkog posjeta u Lavovu, njemačke čete na Stripi.

Iz Amerike.

Amerikanska nota radi potonuća „Ancone“.

B e r l i n, 11. decembra. „Lokalanzeiger“ javlja iz Roterdama: „Reuter“ javlja iz Washingtona: Nota radi „Ancone“ je kratka i jezgroyita i zahtijeva uvjete za buduću sigurnost Amerikanaca. Moli se razjašnjenja radi tvrdnje, da je podvodnica pucala na brod i da je granatama ubila putnike, iza kako se je „Ancona“ bila zaustavila. Notu, koju je sastavio državni tajnik Lansing, je predsjednik potpunoma odobrio.

Lansing na strani Njemačke.

N e w - Y o r k, 10. decembra. (D. u.) Državni tajnik Lansing konstatira, da zahtjev, neka se opozove njemački vojnički i mornarički ataše, nema nikakve političke pozadine i da osobito poklisar Bernstorff nije posve ništa sudjelovao u stvari.

Amerikanska vlada zahtijeva opoziv austrijskog generalnog konzula.

B e č, 11. decembra. „Neue Freie Presse“ doznaje iz Haga, da amerikanska vlada zahtijeva opoziv austro-ugarskog konzula u New-Yorku, Aleksandra Rubera pl. Perekeda.

Razno.

Kina protiv Japana.

B e r l i n, 11. decembra. „Nationalzeitung“ javlja: Ruski listovi javljaju iz Tokija, da položaj u vodećim vladinim krugovima uzbudjuje izvanredni interes. U Koreji opaža se protujapansko gibanje. Sastavljaju se dobrovoljni korovi, koji su protiv Japana. Sve više izbija na javu činjenica, da se Kina i Koreja pripravljaju na rat protiv Japana. Japanske su čete i mornarica pojačane.

Veliki uspjesi austro-ugarske mornarice.

„Hrvatska“ piše o uspjesima naše mornarice:

Krstarica „Novara“ koja je na 23. maja ove godine doplovila pod Mletke i nazvala gromko „Dobro jutro!“ perfidnim izdajicama, Talijanima, počinila je s nekoliko razarača prava čuda od junaštva. Negdje malo prije početka ovog svjetskog rata neki je Englez kazao o našoj mornarici, da je, doduše malena, ali najbolja na svijetu.

Ovaj svoj glas utvrdila je c. i kr. mornarica od početka rata do dana današnjega. Proti njoj je isplovilo golemo francusko i englesko brodovlje, ali joj se nije moglo približiti. Što je junaštvo ovoga silnoga brodovlja očitovalo se u potopljenju stare krstarice „Zente“, koja se je na 16. augusta 1914. borila sa stostrukom silom, kojoj je nakon nada sve junačke borbe, zadavši protivnicima znatne gubitke, napokon podlegla. Kasnije je bombardovalo neprijateljsko brodovlje Vis, Pelagruž, pojavilo se pred Dubrovnikom i na ulazu u Boku Kotorsku, ali nigdje nije imalo osobitih uspjeha.

Sasvim drukčije ponijela se austro-ugarska mornarica. Ona je dosele potopila dva golema francuska ratna broda, više talijanskih i francuskih podmornica, dvije talijanske krstarice i više torpednjača. Nekoliko puta je topništvo c. i kr. naše mornarice šibalo talijansku istočnu obalu od juga do Mletaka i zadalo nevjernomu neprijatelju golemih jada, a da se taj nije usudio pojaviti.

I najnovije djelo naše mornarice dokazuje njezinu veliku odvažnost, samosvijest i divnu vještinu, koja odaje izvrsnu disciplinu i junački duh ne samo odličnog časništva, nego i nada sve valjane momčadi. A kako da i bude drugačije, kad uz momčad i časništvo ostalih naroda monarhije ipak glavnu jezgru momčadi sačinjava hrvatska momčad, vazda vjerna i odana stvari svoga vrhovnoga gospodara i kralja i stvari svoje mile domovine Hrvatske. Za to uspjeh c. i kr. mornarice smatramo u znatnom dijelu i hrvatskim uspjehom. Ponoseći se sa slavnim djelima naših pomoraca, diveći se njihovoj samozatajnoj požrtvovnosti i junaštvu i ovom zgodom kličemo iz dna srca: Naprijed za kralja i dom!

Ratni porez na povećane imovine.

Mnogima i mnogima nanosi rat silne štete i gubitke, a opet su si mnogi svoje imovine baš kroz rat znatno povećali, ne riskirajući kod toga ništa od prijašnje svoje imovine, niti svog života. Ova nepravednost osjeća se već dosta dugo, te je posve pravedno ako se misli i radi na tome, da se porasla imovina uslijed rata posebno oporezuju, ako da barem na taj način ovakovi sretnici doprinesu nešto državi. Kako je poznato, kod nas je zasada uveden samo poseban porez za one kojima godišnji dohodak iznaša preko 20.000 kruna, a ovi taj porez mogu jako lako podnesti.

Ne znamo već po koji put moramo na osobiti način istaknuti način Njemačke i njezinih zakonodavaca u ovom svjetskom ratu. Jednakost i pravednost traži se tamo za sve. Bio ma tko kažnjiva se ako se ogriješi o zakone proti poskupljivanju ili o maksimalnim cijenama. Već sam način Nijemaca djeluje da se tamo svi izdanim naredbama strogo pokoravaju i nitko ne misli da ih se ne drži, dočim se kod nas nakon izdane naredbe odmah traži način, kako bi se izbjeglo toj naredbi i dalje po miloj volji, a naravski sebi u korist, radilo. Stoga je u Njemačkoj ponajprije ponikla misao o oporezovanju ratnih dobitaka. Vidjelo se je naime da su se mnoge industrije i dobavljači, koji su za vojsku dobavljali, u kratko vrijeme silno obogatili, što naravski ide na teret države, a faktično na teret državljana, koji će sadanje ratne zajmove morati u većem porezu namirivati. Sasma je dakle pravedno, da se traži od pojedinaca i od poduzeća, koji su tako puno zaslužili, stanoviti dio da povrate natrag državi, što će sveukupnom pučanstvu opet dobro doći.

Kako spomenusmo nije namisao oporezovanja ratnih dobitaka tako nova, no nova je namisao, da se podvrgne posebnom ratnom porezu svako povećanje bilo kakove imovine nastalo u zadnjim godinama, pošto nije uslijed uticaja rata. Namjerava se taj porez odrediti sa 50 posto od povećane imovine. Visina ovog poreza malo je usupnula, jer je naravski jako na teretu svih onih papira djelovala, koji su zadnjih godina osobito zasluživali. Može se naime lahko prosuditi, da će se dohodak jako znatno smanjiti, ako će poduzeća već samo od ovogodišnjeg dobitka plaćati državi 50 posto, a kamo li ako se ide za tim, da se naknadno ustanovi porez i za prosjek dobitaka prijašnjih godina. Osobito su se uzrujali oni krugovi, koji su u zadnje vrijeme dosta spekulirali sa vrijednotama poduzeća, koja osobito puno u sadanje vrijeme zasluźuju. Tu će se raditi o silno velikim iznosima, tako na primjer se računa, da će Njemačka državna banka sama platiti oko 194 milijuna maraka državi tog novog poreza, bez

obzira na ostale poreze i pristojbe, te opće sudjelovanje države kod čistog dobitka banke.

Država će doći tim porezom do znatnih prihoda, a oni, koji će biti tangirani, moći će taj porez veoma lahko snositi, dočim se siromašne slojeve tako skoro ne će moći novim porezima teretiti, jer već kod sadašnjih prilika nikako ne mogu da opstoje, jer sada plaćaju poreze onim raznim osobama, koji se obogaćuju, pa je pravo da takove osobe dijele svoje i onako velike dobitke sa državom.

Nema dvojbe, da će se na oporezovanje ratnih dobitaka kao i na oporezovanje povećanja imovine i kod nas pristupiti, jer se nerazmjer u snašanju težine rata, kao i u povećanju imovine i zaslužbe i kod nas jako opaža.

Razne vijesti.

Glazba. Danas u tri sata popodne svirat će mornarička glazba pred pješadijskom i topničkom vojarnom slijedeći program: 1. F. Jaksch: „Eljen a Magyar“, koračnica, 2. J. Muhvić: „Na vrelu Bosne“, 3. Strauss: „Wiener Blutt“, valčik, 4. C. M. Ziehrer: „Zivil und Militär“, polka, 5. J. F. Wagner: „Soldatenspiele“, pjesme i koračnice, 6. C. V. Dreicher: „Linzer Buam“, koračnica.

Pretplatnicima na ravnanje.

Počamši od ponedjeljka dne 12. o. mj., ne će dobiti „Hrvatski List“ svi oni, koji nijesu podmirili pretplatu za mjesec listopad, a to reda radi.

Uprava.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 11. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Kod Čartoriska otjerali smo ruska izvidna odjeljenja. Inače mir na cijeloj fronti.

Talijansko bojište.

Topničke borbe u Judikarijama protežu se sada i na prostor zapadno doline Chiese. U odsjeku izmedju ove i doline Concei ustegli smo našu promaknutu stražu na Monte Viesu pred nadmoćnijim neprijateljskim silama. Šuzbili smo slabe talijanske navale u Dolomitima protiv sedla Siefa, u Goričkoj navale protiv sjevernog ruba brijega San Michele.

Srpsko bojište.

U borbama sa zalaznicama na crnogorskom području zarobljeno je ponovno 400 momaka.

Dogodjaj na moru.

Beč, 11. decembra. (D. u.) Dne 10. decembra popodne obložilo je jato naših hidroplana u Jakinu bombama u kolodvor, elektrarnu, gazometar i vojničke predmete sa velikim uspjehom. Usprkos vatre šrapnela iz više topova i jako neugodnog vremena sva su se ljetala povratila neoštećena.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 11. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Na mnogim mjestim fronte živahna djelatnost obojestranskog topništva. Suzbili smo navalu Francuza na visinu 193.

Istočno bojište.

Vojna skupina Linsigenova: Sjeverno željeznice Kovel-Šarni slomile se pred austro-ugarskim linijama ruske navale uz ogromne gubitke. Sjeverno Čartoriska potjerali smo izvidna odjeljenja, koja su prodrla na zapadni brijeg Stira.

Vrhovna vojna uprava

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 11. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Izvještaj generalnog stožera o operacijama dne 9. decembra: Bugarsko proganjanje s obje strane Vardara i južno Kosturine traje. Englezi i Francuzi uzmiču posvuda uslijed bugarskog pritiska. Bugari su osvojili jaku englesko-francusku poziciju na liniji Mejsli-Kajali-Terzeli i zaposjeli su Rabrovo i Valandovo. Englezi i Francuzi brzo uzmiču preko Kozludera uz izvanredno velike gubitke. Zaplijenjeno je 10 engleskih topova, 5 strojnih pušaka i mnogo ratnog materijala. Na srpskoj fronti zauzeta je istočna polovica grada Struge.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 11. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Naše su se čete još više približile neprijateljskim pozicijama kod Kutuelamare te su prisilile na uzmak na desnoj obali rijeke nalazećeg se neprijatelja uz teške gubitke u Kutuelamare. U istoku zauzeli smo most preko rijeke i prisilili smo nekoja neprijateljska odjeljenja i topnjače na povratak u Kutuelamaru.

Na dardanelima traje boj topništva i bomba.

Ententa i Grčka.

London, 11. decembra. (D. u.). Zastupnik „Daily Mail“ doznaje, da je nakon Kičenerovog dolaska u Pariz postignut sporazum izmedju Francuske i Engleske obzirom na balkansku ekspediciju. Alijirci, koji namjeravaju držati Solun, odlučili su, da odstrane sve dvojbe obzirom na namjere grčkog kralja. Po svoj će prilici predati zajedničku notu, kojom će zahtijevati jasne odgovore na sve prijedloge.

Njemačka opozivlje iz amerike svoje atašeje.

Washington, 11. decembra (D. u.). Njemački je poklisar priopćio državnom tajniku, da je Njemačka opozvala mornaričkog i vojničkog atašeja.

Odredbe glede godina službe u mirovinu.

Beč, 11. decembra. (D. u.) Car je izdao zapovjed vojsci i mornarici, prema kojoj se uračunavanje vojničke službe u mirovinu ima odnositi na sve osobe oboružane sile, uključivo onih formacija dobrovoljaca, što su utemeljene u ratno doba, u koliko su ove osobe bile za vrijeme rata u aktivnoj vojničkoj službi. Iste pogodnosti vrijede za osobe žandarmerije, financijalne straže dodijeljene vojničkoj službi nadziranja granica, obala i željeznica, te za državno šumarsko osoblje. Ovo uračunanje započimlje danom 25. julija 1914.

Zivot i smrt kao komšije.

Ratni dopisnik „Vossische Zeitung“ piše sa francuske fronte:

„To je moja domaja“, kazao je konjanički kapetan v. K., pokazavši nama položaje svog bataljuna. Ovaj je rat poremetio sve pojmove. Konjanički časnici ne jašu konje već čame u podzemlju i vode pješadiju.

Pričaju se svakojake dosjetke, kako su se kirasiri i huzari takmili, tko će se prije ukopati. I na tom se je mjestu obavio vanredan posao te se može očekivati, da će kod buduće medjunarodne izložbe šančeva, i ova gradnja steći najmanje pohvalno priznanje ali još vjerojatnije i zlatnu kolajnu.

„A što kažete k tom vigvamu“, pitao me ne bez ponosa kapetan. Bio je to zaista pradobni vigvam starih ciklopa, iz pravoga materijala izradjena dekoracija za Strausovu operu „Elektra“. Ali značajno bijaše ipak, da je preko arhaične ove tvrdjave zviždala granata najnovije tvorbe. Moram priznati, da se nije mogla ispravna crta, koja vodi od mikenskih gradjevina u moderno doba, jasnije da objavi, i dokaže, da se u toj skromnoj pokrajini, koju zovemo kozmos, do sada nije ništa promijenilo u tijeku vijekova.

„A sada, molim, ustupite“, kaže mi stasiti gospodar ciklopskog dvorca. I — iznenadjenje! Pod golemom zaštitom, nagomilanom iz greda, deblâ, hridina, zemlje, betona i cementa, otvara se prostorija, koja bi dolikala svakom skladištu za unutarnju arhitekturu i za novodobno opremu stanova. Stijene su sve naokolo pokrite žutom robom i to ne običnim papirom već skupocijenim suknom, koji je ukusno urešen spretno sastavljenim ornamentima. Lijepo namještene elekričke žarulje nadopunuju nedostatno svijetlo, koje dolazi u sobu kroz šupljinu, nalik na dimnja vodeću iz tog prostora kroz sve debele slojeve nasute zemlje, kamenja, betona i inog materijala.

U spavaćoj sobi pozdravlja nas iz otvorene lisnice kapetanove sedam krasnih dječjih lica.

Usred gorske je pustoši nastalo ovo udobno, ubavo i ukusno prebivalište, daleko daleko od zadnjeg traga kulture, neposredno pred neprijateljskim položajima, koji su odaljeni tekar stotinu metara, čudnovat kontrast izmedju njegove tvrde i neumoljive vanjštine i umiljate unutarnjosti, simbol čovjeka u ratu, koji je unatoč teškoj borbi za opstanak, koji se ovdje obavlja u najprimitivnijem svom obliku, ipak spasio čustvenost novodobne duše. Svuda nalaziš to presenetljivo spajanje gradnje podruma, stana i logora, opremljenu arkitekturñim mislima i mislima iz umjetničke obrti. Praktična namisao i umjetnička izradnja podudaraju se tu posvema. Vidio sam velike prostorije, spavališta za momčad, sa ložnicama stavljenim jedna nad drugom, kojim je, kod sve jednostavnosti i skromnosti, ipak vladala ublažujuće i oplemenujuća umjetnička crta. Na najizloženijim tačkama fronte naišao sam na krčme namijenjene momčadi, koje su odgovarale sasma svrsi i koje su sličile ugodnim onim jugonjemačkim birtijama, u kojima se čuti čovjek kao kod kuće. I kako je u časničkim odjelima u risanju izvježbama ruka naslikala zanimive silhuete tako je u tim prostorima, nacrtala hrapavo seljačka tvrda ruka čudnovate grbove i arabeske, koje, premda su bez stila, odavaju ipak nekakav stil, neku umjetničku svrhu, kojoj nije nevještina mogla naći pravog izraza. Divne li ove čeznje čovjeka za oblikom i bojom, koje nije mogla ugušiti niti ratna vreva.

Ali naši su se momci pobrinuli i za zabavu. Mjesto radosti u tom je odsjeku pravi pravcati cirkus. Odmah iza fronte zaokružen je prostor i u krugu sve naokolo uzdižu se sjedala, koja su puna znalićnjaka kod svake predstave. Taj cirkus imade ulazni toranj, nad kojim je namještena glazba, bez koje nema niti u ratnom području prave radosti. Ogromni letaci javljaju udivljenom svijetu, da će biti današnja predstava iznad svakog očekivanja. Ravnatelj je cirkusa gospodin poručnik T. Z. Danas velika gala-predstava. Početak u 3 sata poslije podne. Na početku programa marš, najlijepši i najveseliji. Onda salto mortale. Onda umjetnici na konju. Čovjek-zmija. Rvanje. Beppo, slavni magarac, dresiran od gospodina profesora Pimperdingga. Prve vrsti žongleri itd. Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijene.

Dok se mladi momci ovdje zabavljaju, umire u bližnjem lazaretu ovaj ili onaj, koji se je jučer smijao u društvu svojih drugova, gledajući pametnog oslića Beppa, kojemu bi se divili i starogrčki bogovi, da su ga doživjeli.

Tako se objesna radost ruga smrti, ruga ratu. Život nadglasuje smrt. A ovdje se smrt i život ticaju, druguju i bratime se ali život joj nije prijanom čim mu ona za tren okrene ledja, on se njoj podrugiva i se smije i vrišta, da ju zaboravi, kad je nemože svladati, samo se koji put nezna da li od radosti ili od boli.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, ponedjeljak 13. prosinca 1915. | Broj 152.

Operacije u Macedoniji.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

20.000 englesko-francuskih zarobljenika u Bugarskoj.

S o f i j a, 12. decembra. Na Vardaru zarobljeno je mnogo Engleza. Dosadašnji broj francusko-engleskih zarobljenika u Bugarskoj računa se do sada na 20.000 momaka.

Srpske isprave u Pirotu.

S o f i j a, 12. decembra. Pod vodstvom dviju ravnatelja narodne banke u Sofiji, započelo se prenašanjem u Sofiju oko 10.000 srpskih isprava, pisama i knjiga, što se našlo u Pirotu.

Položaj na Balkanu.

Priprave za grčke izbore.

A t e n a, 12. decembra. Usprkos poteskoća političkog položaja, zemlja se pripravlja na izbore, koji imadu uslijediti dne 19. decembra. Venizelosov poziv, kojim se obara protiv protuzakonitog raspusta komore nije imao nikakva uspjeha nigdje, a niti na Kreti. Misli se, da je ovaj poziv imao samo tu svrhu, da poljepša politički uzmak Venizelosa. Većina je naroda uz kralja, te odklanja politiku Venizelosa. U Ateni se nadaju, da će izbori donijeti vladi veliku većinu u parlamentu.

Ponude Grčkoj.

B e r l i n, 12. decembra. „8-Uhr-Blatt“ javlja iz ruske granice: Ruski listovi javljaju iz Atene, da ententa čini Grčkoj nečuvenih ponuda, ako ustupi na stranu entente. Ponudilo joj se vilajet Smirnu, južnu Albaniju, otok Cipar, bugarsku Traciju sa obalom na egejskom moru, Degeadač do ušća Marice, istočnu Rumeliju, tursku Traciju i 12 otoka.

Državljani centralnih vlasti moraju napustiti Solun.

H a g, 12. decembra. Njemački, austro-ugarski, turski i bugarski konzuli u Solunu, pozivlju svoje zemljake, neka budu pripravni na skori odlazak iz grada.

Čete saveznika u Solunu.

B e č, 12. decembra. „Südsl. Korr.“ javlja iz Atene: Prama pouzdanim vijestima, englesko-francuske čete se više ne odašilju iz Soluna na frontu prema sjeveru. Gevgeli i Doiran bili su ispražnjeni, a stanovništvo ovih mjesta i okolica bilo je prisiljeno od Francuza, da napuste svoje domove i da se povuku u Solun, gdje se utvrdjivanja nastavljaju. Englezi imadu sada takovo pomanjkanje vojništva, da šalju u Albaniju agente, koji nude Albancima mjesečno 10 funta, ako hoće ustupiti u englesku kopnenu vojsku.

Iz Francuske.

Eksplozija u pirotehničkoj tvornici.

H a v e r, 12. decembra. (D. u.) U pirotehničkog tvornici belgijske vlade uslijedila je eksplozija. Žrtve medju radništvom, koji su većinom Belgijanci, su velike. Prama novinskim vijestima broj ranjenika iznaša po prilici jednu hiljadu, a broj je mrtvih razmjerno malen.

Šef generalnog stožera u Francuskoj.

P a r i z, 12. decembra (D. u.). Joffre je odredio, da bude general Castelman šefom generalnog štopa. Kičener i Grey su zapustili Pariz.

Zapadne vlasti nemaju dostatno momčadi.

Z ü r i c h, 12. decembra. „Expres de l'Ouest“ od 24. prošlog mjeseca, izvadjaju, da Rusija oboružava novu vojsku od više milijuna i da ima još uvijek dosta ljudi na raspolaganje. Zašto se ne bi jedan milijun Rusa prevezlo u Francusku, tamo oboružalo i izučilo? Francuska bi rado uz milijun Engleza i 300.000 Belgijanaca, primila gostoljubivo i jedan milijun Rusa. Engleska i Francuska stigle su na granicu onoga, što mogu dati, te pošto je sada postignut posvemašnji sporazum izmedju entente, mogla bi Rusija mirno dati na raspolaganje milijun ljudi, koje radi pomanjkanja novca ne može oboružati.

Iz Rusije.

Pozivi u Rusiji.

P e t r o g r a d, 12. decembra. (D. u.). Carskim ukazom pozivlju se novaci rodjeni 1897. za početak godine 1916. pod oružje.

Zapovjednik Kovna odsudjen.

P e t r o g r a d, 12. decembra. (D. u.). Zapovjednik Kovna odsudjen je na 15 godišnji prisilni rad, jer je prerano zapustio tvrdjavu.

Iz Italije.

Generalisimus Cadorna protiv balkanske ekspedicije.

L u g a n o, 12. decembra. Kako se stalno govori, upotrebio je Cadorna svoj boravak u Rimu za to, da ponovno nastupi protiv ekspedicije talijanskih četa na Balkan. Javna je tajna, da je položaj na talijanskoj fronti vrlo ozbiljan, i da duh četa nije jako pouzdan.

Razno.

Amerikanska nota o potonuću „Ancone“.

B e r l i n, 12. decembra (D. u.). Obzirom na Reuterovu vijest o amerikanskoj noti upravljenoj Austro-Ugarskoj radi potonuća „Ancone“ izvodi „Lokalanzeiger“: Ako je vijest istinita, onda se predsjednik Wilson ogrešuje o medjunarodno pravo, koga on hoće tobož da bude zaštitnik. Ako ima Reuter pravo, onda neka bude g. predsjednik tako prijazan, te predloži njemačkoj i austro-ugarskoj mornarici to svoje remek-djelo, prema kojemu će se moći poštediti putnike broda, koji hoće da se spasi bijegom. U ovom pogledu vrijede za podmornicu upravo isti propisi kao i za ratne brodove starog kova.

Gospodarski kongres u Draždjanima.

Na 28. i 29. studenog sastali su se izaslanici njemačko-austro-ugarskog gospodarskog saveza, te doljnjo-austrijskog njemačkog saveza uz bugarske i turske pozvanike na gospodarski kongres. Ovaj kongres jest nastavak gospodarskih sastanaka ovog saveza od juna u Beču, i ožujka u Berlinu. Svrha ovih gospodarskih sastanaka jest pronaći način i formu za što uži gospodarski savez izmedju Njemačke i naše monarkije poslije rata. A povod: vjerojatna nova situacija nastala uslijed rata, poslije istoga.

Napeti politički i gospodarski odnošaji, koji će neko vrijeme potrajati i poslije rata medju sada ratujućim državama, upućuju naročito centralne saveznike jednog na drugog. Medjutim mnogo toga, što se je prije rata činilo nemogućim, ići će poslije rata mnogo lakše. Ona upravo idealna uzajamnost i vjernost na bojnim poljanama mnogoj će poteškoći olakšati put, mnogo perhorescirane će ukloniti ili barem ublažiti.

O tom predmetu nikla je već cijela literatura u Njemačkoj, a u svim gospodarskim krugovima i organizacijama živo o tom raspravljaju praktičari i teoretičari, političari i učenjaci. Skoro isto toliko se raspravlja i u austrijskoj poli monarkije; sa velikom pomnjom i pozornošću — možda bi se dalo reći — opreznošću, da ne rečemo, skoro zabrinutošću i u Ugarskoj. Jer u ugarskim krugovima nije uzmaklo oku da se u Austriji, ovomu po svojoj naravi skroz treznomu predmetu, pridodaje možda i po koja suvišna doza romanticizma.

Da se gospodarski krugovi u Njemačkoj zagrijavaju za što tijesniji gospodarski savez sa našom monarkijom i da sada iza zajedničkih pobjeda smatraju psihološki momenat za ostvarenje te želje najzgodnijim, tomu se ne trebamo čuditi. Dovoljno je baciti jedan pogled na geografsku kartu — osobito pako na trgovačko-prometne karte, što ih izdavaju sami Nijemci; nadalje na veliku, za veliki eksport uredjenu njemačku industriju, koja treba orient kao odštetu za vjerojatni gubitak drugih tržišta — da se odmah shvati slijedeća situacija: Njemačka treba kud i kamo nužnije našu monarkiju i što uži gospodarski savez šnjom, negoli obratno. A tko je pratio držanje austrijskih gospodarskih publicista, kako se ešofiraju gotovo za malne podpunu asimilaciju našega sa njemačkim gospodarskim područjem, mislio bi, da stvar stoji obratno. Ovi publiciste idu smjelije i dalje od samih krugova Njemačke. U oči sastanka u Dresdenu palo je takovih izjava iz kojih se je moglo zaključivati, da su austrijski prestavnici saveza (doljnjo-austrijskog i njemačko-austro-ugarskog gosp. saveza) išli u Dresden sa namjerom, da proturaju zaključak carinske unije izmedju Njemačke i naše monarkije, te zajedničku i jedinstvenu gospodarsku politiku za obje carevine napram drugim državama, i to na dulji niz godina.

Ako se uzme u obzir, da bi oživotvorenje ovoga predloga izišlo u praksi na isto kao da bi se sklopila dosta tijesna realna unija, onda nije čudo, ako je ova prevelika revnost od strane nekih austrijskih gospodarskih prestavnika, da dodju u susret Njemačkoj još daleko dalje nego li je to njoj potrebno, izazvala neku rezervu i pojačanu opreznost u Ugarskoj. I za to je Ugarska putem „P. Lloyda“ preludirala kongresu u Dresdenu sa porukom, koja je morala ohladiti entuzijaste carinske unije i zajedničke jedinstvene gospodarske polike. A na samom kongresu stvoreni su onakovi zaključci, kakove su Ugri prihvatili na lipanjskom sastanku. Ti zaključci prihvaćaju veliko gospodarsko

---

Humoreska ČIČA JOSE.

Oklada.

I.

Šumar Stipe Mačić
šumaru
Ruci Kokotiću.

Dragi kolego!

Kako si bez sumnje već čitao u službenim novinama, premješten je moj sadašnji pristav Tito Sova u Tvoje područje. U koliko mi je žao, što eto moram da se dijelim od njega, u toliko mi je opet milo, što dolazi u Tvoj ured. Čovjek je nada sve pouzdan te u svojoj struci prokušan, vrstan i svestrano izobražen, tako te mogu samo da Ti iskreno čestitam. Upozoravam Te tek na jednu njegovu manu — ako je to uopće mana —: pristav se Tito Sova svakom zgodom rado upušta u oklade i što je kod toga najznačajnije; dosad je još svaka oklada bila njegova, u koliko je meni poznato. Kako su njegove oklade u jednu ruku obično veoma visoke, a u drugu ruku katkad takove, da si u dno duše uvjeren, e ne ćeš nipošto izgubiti, to Ti ozbiljno savjetujem, ne sklapaj s njime ni na koji način ma bilo kakove vrsti oklade, jer možeš biti siguran, da će od toga samo pristav Sova vući korist. Toliko na lično ravnanje Tebi. Budi na oprezu!

Uz kolegijalni pozdrav Tvoj Stipe.

II.

Ruca Kokotić Stipi Mačiću.

Mili Stipe!

Iskrena Ti hvala na uputama, koje si mi o mom novom pristavu Titu Sovi dojavio. Tvoja hvala nije pretjerana i ja sam u istinu posve zadovoljan s njegovim radom. Što se tiče njegove pouzdanosti, vrsnoće i izobrazbe, doista govoriš pravo, a nijesi se prevario ni u tom, da se rado upušta u oklade. No bez sumnje si se prevario u tom, da ne gubi nijedne oklade. Možda je to bivalo ondje kod Tebe, možda ste sklapali oklade glede stvari, u koje je tek on bio potpuno i svestrano upućen, no ovdje je pristav Tito Sova s jednom svojom okladom a ma upravo ljudski nasio.

Promisli samo! Odmah prvo veče izjavi se on spremnim, da se sa mnom okladi, e ne ću ni za koji novac da si obrijem bradu, na koju sam, kako znadeš, bio uvijek veoma ponosan, jer je bila prava pravcata „šumarska“ brada. Riječ po riječ i on mi ponudi okladu za četiri sta kruna, da ne ću brade ni za živu glavu žrtvovati.

I zbilo se je! Nešto pomisao, e ću ga ipak jednom navesti na tanak led, nešto visina iznosa — a bio sam upravo u novčanoj neprilici, — a još više vino, kojega sam ono veče u ime dolaska novoga pristava nešto više zaužio bio, ukratko: ja prihvatih pred svjedocima okladu. Stvar je dakako imala medju nama ostati tajnom, kako se zavjerismo. U roku od dvadeset i četiri sata imao sam da budem obrijan.

Istina, drugo sam se jutro ljuto požalio radi toga, ali što sam htio? Da gubim četiri sta kruna i da mi se usto još i prijatelji podsmijevaju? Jok! Smjesta pozvah brijača. Vidio sam na njemu, kako se je zabezeknuo, kad mu rekoh, da mi obrije bradu, a i meni je bilo, vjeruj mi, neizrečeno teško, kad su pod oštrim njegovim škarama stali padati dugi čuperci moje lijepe crne i guste brade, koju sam kroz deset godina tako pomno njegovao. Što da duljim?

Oklada je bila moja i ja sam još isto veče spremio u džep lijepu svoticu od četiri sta kruna. I sad mi otvoreno kaži, nijesi li se prevario, kad si me u pismu upozorio, e od svake oklade vuče korist tek pristav Tito Sova?

Da si mi zdravo!
Ruca.

III.

Stipo Mačić Ruci Kokotiću.

Predragi!

Iz oklade, koju si sklopio bio, ipak je pristav Tito Sova izvukao korist, i to na — moj račun. Prije svoga odlaska okladio se je bio naime sa mnom o šest stotina kruna, e ćeš Ti dati obrijati bradu. Znajući, kako Ti je Tvoja doista krasna brada bila uvijek na diku, prihvatih okladu, jer ti nijesam ni u snu mogao predočiti, da bi se Ti htio iz bilo kojega razloga živ rastati s njom. Naravski da sam morao pristavu zadati poštenu riječ, e Ti ne ću o toj okladi a ma ni riječ javiti.

Eto na! Sad imam! Ode mojih šest stotina kruna! Tako je pristav ipak na dobitku za dvijesta kruna! Sve to imam Tebi da zahvalim i sad, vjeruj mi, ne znam, na koga bih se više ljutio, da li na pristava, na Tebe ili na sama sebe. Ta koliko puti sam si zadao bio riječ, e se sa Sovom ne ću upuštati u kakove oklade, a gle, ovaj me je put bijes pak bio opet zaveo! Ali nikad više!

Zdravstvuj!
Tvoj Stipo.

zbliženje, ali su vrlo daleko od carinske unije: a jedinstvena gospodarska politika sastoji se u tom, da obadvije carevine u isto vrijeme uglavljuju trgovinske ugovore sa ostalim državama, te se medjusobno podupiru. Osim toga stvoren je samo niz u istinu praktičnih, sa političkog gledišta doduše indiferentnih, ali za to sa gospodarskoga gledišta korisnih predloga i ništa više.

Razne vijesti.

U Engleškoj se žene! Otkad je engleska vlada najavila, da će uvesti najprije obvezatnu vojnu službu za neoženjene, zavladala je tamo manija za ženidbom. Kroz zadnja tri mjesece sklopljeno je ništa manje nego 194·076 brakova, a to je 2132 na dan.

Franceska aviatika u današnjim danima. Zujanje leteće straže nad Parizom. Kad je buknuo rat, stajala je Franceska nasuprot sasvim neobičnoj situaciji, pošto je do sada vjerovala, da fraceski aviatičari daleko nadmašuju njemačke. Franceska, ta zemlja, koja je na polju aviatike uvijek pred svima drugima bila, ta zemlja, koja je najviše uložila u upravo silnome razvitku aviatike, bijaše od rezultata, što su ih njemački aviatičari pokazali, na početku rata upravo pogodjena. „Kad su njemačke „Taube“ bacile svoje prve bombe na Pariz, bijaše prvi utisak u Parizu bezgranično zabezeknuće. Na početku rata raspolagala je Franceska s kojih tri do četiri stotine aviatičara, a na početku njemačkoga prodiranja izgubila je dosta velik broj svojih aeroplana. Pauza od onda, kad je aviatika još bila samo šport i do onda kad se počela upotrebljavati u vojsci, bijaše još prekratka, a da se ta nova vrst oružja sasvim organizira. Kad su iskustva prve ratne periode počela nositi plodove, počela se i cijela Franceska baviti s konstrukcijom novih letećih strojeva. Bilo je ovdje vremena, kad su dnevno polazila pariskim ulicama teška teretna kola, vozeći složeni leteći stroj, ili se ovaj opet vozio na vlastitim kotačima, dok ga je vukao kakav auto-omnibus.

I sad ne prolazi u Parizu nijedan dan, kad se nad njim ne čuje zujanje leteće straže, što patruljira nad gradom, da ga zaštiti od bombi neprijateljskih aeroplana. Vojnički autoriteti ni ne štede sad sa svojom hvalom, kako se daleko došlo sada s konstrukcijom aeroplana, kako su konstruirani lagani kao i teški zračni krstaši, kao i pravi franceski bojni aeroplani, predteče cijelih škvadrona bojnih aeroplana, koji nose ne samo umjesto laganih strojevnih pušaka, težke topove, već će imati i više ljudi posade. Na momčadi za tu petu vrst oružja ne manjka; dnevno ih se javlja po koji tucet na mjesto onih, što budu ranjeni ili zarobljeni, a franceska vojska raspolaže sad umjesto sa 300 do 400 aeroplana, sa 2000 strojeva sa dovoljnom momčadi i dostatnom pričuvom. Neprestano dolaze molbe za uvrštenje u aviatičarski zbor; na tisuće molbenica da već leži u ministarstvima, a mnoge ih se mora odbiti, jer konstrukcija motora nije u stanju, da drži korak s velikom ponudom aviatičara.

Nagrade onomu, koji nadje. Neki je galijot našao na ulici banknotu od sto kruna i isti dan čitao u novinama: Tko je našao banknotu od sto kruna, dobit će nagrade deset kruna. I. L.. poste restante. Galijot odmah napiše kartu na označenu adresu, da je našao sto kruna i da moli nagradu. Mudrac, koji je izgubio novac, pošalje odmah u pismu deset kruna i umoli galijota, da mu vrati sto kruna, ali ovaj odgovori, iza kako je uzeo i onih deset kruna: Deset sam kruna primio, kako je i bilo u oglasu obećano onomu, koji sto kruna nadje. O vraćanju nije bilo ni spomena.

Aforizmi.

Kad ljudi s ljudima i neljudski postupaju, onda je i to — ljudski.

*

Netko zna držati cijeli govor, a ne zna držati — riječ.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Mjestimice topnička paljba. Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

U odsjeku visoravni Doberdoba navalila je talijanska pješadijska brigada naše pozicije jugozapadno Sv. Martina, ali je bila susbijena pretrpivši velike gubitke. Inače na cijeloj jugozapadnoj fronti, izuzevši pojedine topničke borbe, vlada mir. I u Judikarijama popustila je djelatnost neprijatelja.

Srpsko bojište.

Naša ofenziva protiv sjeveroistočne Crne gore, dovela je jučer do zaposjednuća Korita i Rožaja i do borba sa zalaznicama. 12 km zapadno Ipeka zarobili smo u ovim uspješnim borbama 6100 momaka i zaplijenili smo u predjelu izmedju Ipeka i Rozaia 40 srpskih topova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Istočno Neuve Chapelle izjalovio se pokušaj Engleza, da nenadano provale u našu poziciju. U Vogezima okršaji patrulja.

Istočno bojište.

Suzbili smo slabije ruske nasrtaje južno Jakobstadta i južno Pinska.

Balkansko bojište.

Austro-ugarske kolone, koje progan[...] u albanskom pograničnom gorovju, za[...] bile su zadnja dva dana 6500 mom[...] Izmedju Roćaja, koji je jučer zauze[...] Ipeka zapustio je neprijatelj 40 topo[...]

Nakon potpunog poraza, što ju je [...] ska Todorova zadala u nizu odvažni[...] moćnih udaraca tijekom zadnjih d[...] Francuzima i Englezima, nalaze se ov[...] žalosnom stanju uzmičući na grčku [...] nicu i preko iste. Gubici neprijatelja [...] ljudima, oružju i materijalu su prama [...] vještaju našeg saveznika izvanredno te[...]

Turski ratni izvješta[j]

Carigrad, 12. decembra. (D. [...]) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Uslijed energične navale zauzele [...] naše čete promaknute neprijateljske [po]zicije kod Kutelamare. Neprijatelj je [...] bačen u glavnu poziciju.

Fronta na Dardanelima.

Topnički dvoboj i borba bomba[...] Naše je topništvo pogodilo oklopnja[...] krstaricu i neprijateljski brod, te je [...] zorilo neprijateljsku poziciju bomba, [...] odsjeku Seddilbahra ušutkalo je nepr[ija]teljske baterije.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro u Puli u nakladi tiskar Jos. Krmpotić, Trg Custoze I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj Josip Hain. Telefona broj 56. Broj poštanske štedionice 38.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, utorak 14. prosinca 1915. | Broj 153.

Doiran i Gevgeli zauzeti.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Bugarske čete ne će na grčko tlo!

Sofija, 11. prosinca. „Preporec" piše u svojem uvodniku: Bugarske će čete stupiti na grčko zemljište samo onda, kad Grčka bude otvoreno prionula uz četvorni sporazum.

Bijeg srpskoga kralja i vlade.

Lugano, 13. decembra. Kako se veli, spremaju se srpski kralj i srpska vlada na bijeg u Italiju, kamo ih je pozvala talijanska vlada. Mnogobrojne su srpske porodice otputovale iz Soluna u Englesku i Francusku, gdje im je ponudjeno utočište.

Efektivna vrijednost srpskog papirnatog novca.

Sofija, 13. decembra. Gubernator bugarske narodne stranke predlaže, da se ustanovi efektivna vrijednost srpskog papirnatog novca na polovicu nominalne vrijednosti.

Grčka i antanta.

Antanta hoće pridržati Solun.

Zürich, 13. decembra. (D. u.) Vijesti francuskih i talijanskih listova potvrdjuju, da je ratno vijeće četvornog sporazuma zaključilo, da se pridrži Solun kao bazu budućih ratnih operacija i da ga se učvrsti daleko naokolo. U Solunu su se iskrcale svježe francuske i engleske čete. Prama vijesti „Secola" general Sarrail je jako ogorčen te upotrebljava svu energiju, da spasi svoju vojsku.

Pregovori izmedju Grčke i antante.

Atena, 12. decembra. (D. u.). „Agence d' Atens" javlja: Sadašnji odnošaj izmedju Grčke i antante je slijedeći: U vojničkom pogledu zahtijeva antanta brzo riješenje obzirom na defenzivu, kaošto i druge mjere, što su potrebite obzirom na uzmak antantinih četa. Grčka će morati dozvoliti zahtijevane polakšice. U tom pogledu bili su već pregovori u Solunu izmedju generala Sarraila i Pallisa. Diplomacija četvornog sporazuma podupire stanovište, što ga Sarrail zastupa.

Demonstracije u Solunu.

Lugano, 13. decembra. Milanski listovi javljaju iz Soluna o velikim nemirima protiv antantinih četa, koje su se iskrcale. Ogorčenost pučanstva sve više raste. Jake demonstracije naperene su napose protiv francuskoga konzulata. Grčki vojnički zapovjednik u Solunu umolio je francuskoga vrhovnoga zapovjednika, da bi francuski avijatičari obustavili svoje lijetove nad grčkim utvrdnim uredjajima u Solunu i u Kavali.

Što misli grčki kralj.

Milan, 13. decembra. Atenski izvjestitelj „Corriere della Sera" javlja: Ako ne bi bilo moguće, da se očuva neutralnost Grčke, odlučio je kralj, da se radije priključi središnjim vlastima.

Rotterdam, 13. decembra. Vijesti iz Londona potvrdjuju, da je položaj solunske ekspedicije pogibeljan. Grčki kralj drži, da je nakon izgona srpske vojske zališna nazočnost četa antante. Ovo mišljenje je dao priopćiti francusko-engleskom glavnom stanu, te je naročito istaknuo, da je rat u Srbiji dovršen i da nema daljeg razloga, da čete četvornog sporazuma i dalje ostanu u poraženoj Srbiji. Osim toga moglo bi se dogoditi, da neprijatelj potjera antantine čete na grčko područje. Grčki je kralj stavio ponudu, da će čete središnjih vlasti zadržati na grčkoj granici pod uvjetom, da se pojedini odjeli antantinih četa, koji pridjoše preko granice, smjesta otpreme i ukrcaju. Ovaj uvjet nije antanta primila.

Milan, 13. decembra. „Corriere della sera" veli, da glavni stožer i časnici odobravaju istupanje kralja Konstantina protiv četvornoga sporazuma. Grčka vlada namjerava, da postojanče promatra borbu četvornoga sporazuma sa središnjim vlastima, jer smatra vjerojatnim, da će saveznici i onako prije ili kasnije ostaviti Solun. — Tako će Grčka dobiti kompenzacija u Albaniji, a da nije ni trgnula mač. U Grčkoj je Gunaris glavno uporište stranke, koja je neprijateljski raspoložena protiv antante.

Grčka je spremna za rat.

Atena, 13. prosinca. Obrazovanje novaka godišta 1915. dovršit će se ove sedmice. Naredne nedjelje pozvat će se pod oružje svi, koji još dosad nisu služili. Ujedno se odredjuje, da se sve puške sustava Mauser i Manlicher imadu izručiti.

Zürich, 13. decembra. Švicarski listovi sude, da se Grčka nesumnjivo sprema za rat, pa ne drže isključenim, da će se Grčka posve pridružiti središnjim vlastima. Položaj je četvornoga sporazuma u Macedoniji i onako kritičan, jer nemaju dosta jakosti, da održe svoje tamošnje položaje.

Antanta preuzela upravu Soluna.

Franfurt, 11. prosinca. „Frankfurter Zeitung" javlja, da iz Soluna ne stižu nikakve brzojavne vijesti, što je dokaz, da je antanta preuzela upravu grada. Englezi su se povukli na liniju Doiran-Gevgeli. Grad se grozničavom brzinom utvrdjuje. U Kavali su iskrcane dvije engleske divizije.

Iz Rusije.

Vijesti iz Rusije.

Petrograd, 13. decembra. Drugi poziv narodnog ustanka pozvan je pod oružje, a dobrovoljci se potiču, neka se sami prijave. — U prvoj godini ratovanja izgubili su Rusi 223.271 što mrtvih, ra njenih i zarobljenih časnika. — Petrogradski listovi javljaju, da je dignuta odredba, prema kojoj su časnici rodom Poljaci mogli postignuti samo čast pukovnika. Poljski su časnici unaprijed pripušteni u sve urede, kamo im je prije bio ulaz zabranjen.

Ozbiljni nemiri u Rusiji.

Kopenhagen, 12. decembra. „Politiken" javljaju: Prama izvještajima iz Finske se je uvjereno, da obustavljenje brzojavnih vijesti iz Petrograda u Finsku i Švedsku temelje na tome, što su se u Rusiji pojavili nemiri radi toga, što nije sazvana Duma. U Petrograd stižu još brzojavke iz Švedske, nu nije moguće na iste brzojavno odgovarati. U Švedsku nije jošte stigla vijest, da je brzojavna služba obustavljena. Do sada je zadržane do 40.000 brzojavki. U Haparandu su stigle vijesti, da je u svim ruskim lukama došlo do ozbiljnih nemira. U Moskvi je opet došlo do uličnih izgreda. U Petrogradu došlo je do sukoba izmedju redarstva i policije sa masom, koja je zahtijevala saziv Dume.

Pritisak na Perziju.

Amsterdam, 13. decembra. Prama petrogradskim vijestima, poslanih engleskoj vladi, namjerava Rusija znatno pojačati svoje čete u Perziji. Od engleske strane zamoljena je perzijska vlada, da svoju žendarmeriju postavi pod zapovjedništvo englesko-ruskih zapovjednika. Odjeli časnika obiju vlasti na putu su u Perziju. (Perzijska je žandarmerija djelo švedskih časnika, koje plaća Perzija sama, te je njihov rad i organizacija opće poznata kao uspješna i hvalevrijedna. „Švedska žandarmerija", koja broji oko 10.000 momaka je jedina perzijska vojska, koja stoji na raspolaganje vladi. Da je ova, a osobito njezini vodje, koji su Švedi, ruskoj vladi trn u oku, ne treba ni govoriti.)

Iz Italije.

Pregovori u Rimu.

Rim, 12. decembra. (D. u.) Izvanjski ministar Sonnino primio je grčkog poslanika s kojim je dugo vremena raspravljao. Prekjučer imao je Sonnino jednosatni pogovor sa rumunjskim poslanikom knezom Ghika.

Iz Francuske.

Žrtve eksplozije u Belgiji.

Havre, 12. decembra. (D. u.) Prama novinskim vijestima broj ranjenih iznosi okolo 1000 osoba. Do ponoći nabrojeno je 100 mrtvih.

Iz Engeske.

Engleski parlamenat.

London, 13. decembra. „Temps" piše, da bi zasijedanje parlamenta moglo svršiti neposredno prije Božića. Kod svih se zastupnika opaža mnogo volje za kritiziranje ratnih dogodjaja, pak se općeniti mir ne će moći više dugo održati.

Zaplijenjeno zlato.

Vašington, 13. decembra. Engleske su vlasti pred nekoliko vremena zaplijenile milijon dolara u zlatu, što ih je neka njujorška firma poslala u Roterdam po nizozemskom parobrodu „Noordam". Englesko je poklisarstvo sada priopćilo podatke izvanjskom uredu u Londonu o dobrom glasu dotične tvrtke. Postoji pitanje, da li je dozvoljeno pošiljati zlato iz jedne neutralne zemlje u drugu, ako postoji sumnja, da je taj novac namijenjen za Njemačku.

Engleski gubici.

London, 13. decembra. Ukupni engleski gubici do 9. novembra iznašaju:

Na francuskom bojištu: mrtvih 4620 časnika i 69.272 momka; ranjenih 9754 časnika i 240.283 momka; nestalo 1583 časnika i 54.446 momaka.

U Sredozemnom moru: mrtvih 1504 časnika i 21.531 momka, ranjenih 2886 časnika i 70.148 momaka, nestalo 350 časnika i 10.211 momaka.

Na drugim bojištima: mrtvih 227 časnika i 2052 momka, ranjenih 337 časnika i 5587 momaka, nestalo 76 časnika i 3223 momka.

Mornarica: mrtvih 589 časnika i 9928 momaka, ranjenih 161 časnik i 1120 momaka, nestalo 52 časnika i 310 momaka.

Sveukupni gubici prama tome iznašaju 510.230.

O miru.

Kopenhagen, 13. decembra. „Politiken" piše o govoru njemačkoga državnoga kancelara, kako se iz njega vidi, da bi on bio spreman na pregovore o miru, kad bi prijedlog o tom stavili protivnici. Medjutim engleski i francuski političari misle jednako i nadaju se još uvijek pobjedi. Pitanje je dakle, tko bi imao prvi početi, a toga nije rekao njemački kancelar. Istina je, da je on sklon miru, ali od želje do pregovora još je velik korak.

Dogodjaji na moru.

Torpedirani parobrodi.

Atena, 12. decembra. (D. u.) Reuter javlja: Prama službenim vijestima grčki parobrod „Coulandris" bio je torpedovan 150 milja od Aleksandrije po njemačkoj podmornici. Momčad je zapustila brod i ukrcale se u čamce, koje je podmornica odvukla. Engleski parobrod, koji se je nalazio na putu u Aleksandriju ukrcao je brodolomce, nu bio je od iste podmornice torpedovan. Momčad je bila ukrcana na drugi engleski parobrod i dovedena na kopno.

London, 12. decembra. (D. u.) Lloyd javlja: Engleski je parobrod „Busiris" potonuo. Momčad se je iskrcala u Aleksandriji.

Zaustavljen nizozemski parobrod.

Amsterdam, 12. decembra (D. u.) Nizozemski parobrod „Frisia" na povratku iz Buones-Airesa bio je zaustavljen u Dealu, te mu je bila uzeta nizozemska pošta, jer se sumnjalo, da vozi pošiljke za Njemačku. Jedna je gospodja uapšena rădi sumnje spijunaže.

Potonuće neprijateljskih brodova.

Beč, 13. decembra. U zadnje dane bili su podmornicama potopljeni slijedeći engleski parobrodi: „Tanis", „Dotterel" (1000 t.), „Kingway", „Malinche" (1150 t.), „Colenso" (3860 t.), „Orange" (4500 t.), „Middleton" (2500 t.) i „Clan'cleod", a od francuskih: „Algerien" i „Omara".

Iz Amerike.

Wilsonova kandidatura.

Washington, 10. decembra. Demokratski odbor u Washingtonu predložio je jednodušno Wilsona, kao kandidata kod budućih izbora za predsjedništvo Sjedinjenih Država.

Nacijonalni konvent za postavljenje i proglašenje kandidata održat će se u St. Louisu dne 14. junija 1916.

Wilsonova poslanica kongresu Sjedinjenih Država.

Zürich, 10. decembra. Predsjednik Wilson izvadja u svojoj poslanici kongresu S. D.:

Ja ne mislim nipošto na kakvu bližnju pogibao, koja bi mogla poremetiti naše prijateljske odnošaje s inim narodima. Sa svima mi živimo u miru i nadamo se, da ne će niti u buduće doći izmedju nas i drugih država do kakvog nerazrješivog pitanja i ozbiljnog sukoba.

Ako je bilo i sa izvanjskim svijetom raznih nesuglasica ipak to je najžalosnije, što je naš nacijonalni mir ugrožen najopasnije u samoj unutarnosti S. D., koji su se pod tudjom zastavom rodili a koje smo mi primili gostoljubivom dobrodošlicom, ti su ucijepili otrov nevjere u žile našeg nacijonalnog življenja. Nastojali su izložiti preziru, ugled i dobar glas naše vlade. Kušali su, da uniste našu industriju zbog svojih tudjinačkih intriga.

Razno.

Juanšikaj postao carem.

New-York, 12. decembra. (D. u.) Associadet Press javlja iz Pekinga: Juanšikaj se je proglasio carem.

Izgorjelo antantino žito.

Erio (Pensylvanija), 13. decembra. Nekoliko milijuna metričkih centi pšenice, koja je imala biti dostavljena iz zemlje antanti, izgorjelo je u elevatoru pennsylvanske željeznice. Šteta je milijun dolara.

Velike operacije protiv Srbije su dovršene.

Preveli smo članak bugarskog „Narodnog prava", da se vidi, kako pišu Bugari o ratu protiv Srbije. Evo članka:

„Njemački generalni štab saopćuje: raspršeni ostanci srpske vojske nalaze se u bijegu po albanskim gorama i velike operacije protiv srpske vojske time su dokončane."

Njemačke i austro-ugarske vojske započeše svoje nastupanje protiv Srbije dne 7. oktobra i to ujedno na Drini, Savi i Dunavu. Uslijed napornih bojeva polučiše to, da su prešle na nekoliko mjesta Dunav i Savu i zauzele srpsku prijestolnicu Beograd.

14. oktobra napadnuše bugarske čete, da zaštite same sebe, navališe u srpske

zemlje i zauzeše usrijed uporitih bojeva važne strategičke točke na granici. A bugarska vojska, koja se je nalazila na jugu, brzim nastupom sukobi se s neprijateljem i pojavi se na rijeci Vardaru, te zaposjedne Skoplje i Vranu.

26. oktobra kod Bjele Palanke sjediniše se prednje čestі njemačko-austrijskih i bugarskih vojska u stranama Krajine. Uslijed toga slijedjaše redomice velike pobjede, te jedan za drugim budu zaposjednuti: Kraljevo, Niš, Kruševac, Kragujevac, Kuršumlje i Užica.

Srbi morali su ostaviti više nego polovinu svoje artilerije, blizu 80 hiljada što zarobljenika, što ubijenih i neizbrojnu količinu raznovrsnog ratnog materijala. Srbi uzmicase na Kosovo polje, da kušaju posljednji otpor, računajući kako bi još mogli probiti bugarske redove i sjediniti se s vojskama u Macedoniji.

Ali poslije 14 dana neprekinutih bojeva srpski otpor bi konačno slomljen, te se pojave na crnogorskoj granici bugarske i savezne vojske.

I tako, uz naporne bojeve i neprekidne vojničke operacije, dogodi se, da su savezničke vojske s uspjehom dovršile započetu akciju usprkos svim najnepogodnijim uslovima.

Srpska je vojska rastjerana, njezin je ratni materijal zaplijenjen, a u albanskim gorama raskomadane čestі srpske vojske ostadoše bez hrane, bez artilerije i bez municije.

To gnijezdo na Balkanu pročišćeno je od njegovih prebivatelja. Srbija ne postoji više.

Sporazumu možda nije povoljno, što je razrušeno i očišćeno ono gnijezdo, ali je to prava blagodat za spokojnu budućnost cijeloga Balkana. Djelo saveznika je već izvršeno.

Slava onim hrabrim junacima, koji su žrtvovali sami sebe za veličje svoje domovine.

Slava junacima, koji su svojom krvlju, pomogli, da se izvida rak-rana, koja je priječila bolju budućnost i opći čovječji progres.

Slava vojničkoj upravi, koja je umjela rukovoditi junačku vojsku od pobjede do pobjede.

U izvješću njemačkog glavnog stana konstatuje se i hvali izdržljivost bugarskih vojnika, ustvrdjuje se, kako je bugarska vojska usprkos svim neprilikama i nepogodnostima geografičkog položaja izvršila protiv svojim neprijatelja tešku svoju zadaću i pravednu kaznovanje krivaca.

A sada smo mi radosni, što na kraju golemih operacija na srpskoj fronti priznavaju se zasluge našim vojskama u postizavanju opće svrhe. Sada se dičimo, što smo dostojni drugovi onih junaka i pobjeditelja, što su se takvim iskazali u Poljskoj, u Francuskoj i u Galiciji.

Kako su dosada junačke vojske ispunile jednu važnu akciju, to nam pruža sigurnost i daje nam pravo, da tvrdimo da će iste i u buduće pobjedjivati, dok slome upornost svију neprijatelja. Konačna pobjeda nad svim neprijateljima je blizu.

Složni u proganjanju naših neprijatelja, u potpunoj medjusobnoj harmoniji i junačkim oduševljenjem imamo svuda nadmoć nad Sporazumom, te će se na koncu konca završiti ta vojna i otpraviti sa svijeta moć Četvornog Sporazuma, a njihovi će se nezasitni apetiti i spletkarenja za uvijek osujetiti.

Približno u 40 dana završi se posao sa Srbijom i njezinom vojskom. Jedan je neprijatelj već sasvim uništen. Balkan je oslobodjen od zla, koje ga trovalo mnogo godina redom.

Poražena je zemlja, koja je pružila povod svjetskom ratu. Jedno je orudje Sporazumu iščupano iz ruku. Sada dolazi red na glavne rukovoditelje svију užasa, na same sile Četvornoga Sporazuma.

Borba ta nije laka. Mučno se krši otpor onih, koji imaju na raspolaganje kao slijepo orudje mnogo krvi svojih naroda. Ali pobjeda bit će naša, jer mi ratujemo u ime velikih opće čovječjih ideala, jer u našim redovima nema plaćenika bez morala, jer naši vojnici bore se za zaštitu svoje domovine.

Jedno za drugim propadaju sva neprijateljska poduzeća, te se naši neprijatelji ne mogu nigdje sklonuti pred sigurnim gromom. Svukuda ih stižu sama razočaranja. I nijesmo daleko od dana, kada ćemo mi i naši saveznici opetovati nad cijelim sporazumom ono, što je njemački glavni stan priopćio o Srbiji: „Goleme su se operacije protiv Sporazuma svršile!“

Podupirajte Družbu!

Čudnovat grob.

U New-Orleansu u Americi nalazi se na jednom grobu tamna ploča od mramora s napisom: „Ovdje počiva Tomo Fington, rodjen u Reverley-u 18 januar 1870., umro u New-Orleans-u 30. septembra 1904.“ No u teškom kovinskom lijesu nema čovječje lješine, nego samo četverouglati komad ljevana željeza.

A evo, kako je došlo do toga zagonetnoga groba! Spomenuti je Tomo Fington bio kroz više godina zaposlen kao radnik u jednoj od najvećih ljevaonica željeza u New-Orleansu. Dne 30. rujna 1904. imao je službu kod velikog, do dva metra du bokog rezervoara, u koji se slijevalo rastaljeno željezo. Nesreća htjede te on padne u ražarenu masu i to glavom prema dolje. Usijana je željezna tvar za čas raskuhala njegovo tijelo, tako te je nekoliko trenutaka iza nesreće pokazivala samo tamno obojadisana površina rastaljenog željezo mjesto, kuda je pao nesrećni Fington. Iza kako se je prva uzrujanost bila slegla, htio je glavni inžinir da tu tamnu masu zajedno s onom ostalom upotrebi za lijevanje, no radnici se tomu ozbiljno usprotiviše. Inžinir je morao da popusti, naloži, da sva masa u rezervoaru ohladi i dade konačno iz nje izrezati onaj komad, koji je bio tamniji od ostaloga željeza.

Rodbina unesrećenog Fingtona i njegovi drugovi htjedoše sad da ukopaju ovaj komad željeza kao pravo truplo. No iznenada se umijesa redarstvo i zabrani taj ukop kao nešto nedolično. Stali su se pisati dugi zapisnici, preslušavati stručnjaci i kemičari, obratiše se dapače i na samu vladu, dok se nije konačno redarstvo ipak uvjerilo, e se u onom izrezanom dugoljastom komadu željeza ipak nalaze smrtni ostanci tako jadno nastralog Fingtona, — i dozvoli ukop upravo šest nedjelja iza smrti njegove. B.

P. M. 13-41

Oglas.

Pula, dne 6. decembra 1915.

Niže navedeni posjednici kola, konja i volova, koji su ih predali vojnoj upravi na temelju zakona o ratnim činidbama, mogu podići pripadajuće im iznose kod c. kr. tvrdjavnog komesara dokazavši svoj identitet.

Onim, koji borave izvan kotara, dostavit će se novac na njihovu želju putem pošte odbivši trošak poštarine.

SCHÖNFELDT m. p.

8-1 Anton Sladonja pok. Grgura, Altura 11, K 1470., 10-1 Anton Kaić od Ivana, Altura 19, K 1470., 12-2 Ivan Ussic (Ciflic), Altura 57, K 1170., 27-3 Ivan Terlon pok. Ivana, Pula K 1244., 32-4 Rudolf Novak, Pula K 1580., 35-4 Ivan Bassich, pok. Bože, Štinjan K 1060., 38-4 Rafael Sladonja pok. Josipa, Altura 181 K 1770., 42-5 Spessot Eugen, Pula K 1300., 50-5 Ussich Ivan pok. Stjepana, Altura 153 K 1895., 59-6 Ussich Tomo pok. Tome, Altura 181 K 2300., 73-8 Matija Garbin od Anton, Ližnjan K 556., 96-10 Ussich Jakob pok. Antona, Altura 120 K 1370., 100-10 Ussich Anton pok. Grgura Altura 121 K 1720., 150-15 Cettina Anton pok. Ivana, Šišan 23 K 2275., 1-17 Rosanda Martin pok. Luke, Pula K 625. 2-17 Tomasich Jakob pok. Alojzija, Medulin K 576., 16-18 Bergodaz Andre pok. Jurja, Pula K 2300., 17-18 Gustin Josip pok. Antona. Pula K 48., 18-18 Zunich August, Pula K 900., 18-19 Roinich Ivan pok. Matije, Medulin K 376., 18-20 Viscovich Ivan od Ivana, Medulin K 476., 22-10 Bonetta Rudolf od Blaža, Medulin K 800., 24-19 Dekleva Ljudevit, Pula K 600., 4-22 Dragozet Anton pok. Jakoba, Svetvinčenat K 1495., 16-23 Obrovaz Šime pok. Ivana, Smoljani K 1165., 19-23 Matija Pasqual pok. Antona, Sv. Vincenat K 1460., 20-23 Suffich Anton pok. Martina, Sv. Vicenat K 1245., 21-24 Obrovac Ivan pok. Antona, Smoljani K 1545., 26-24 Mazzan Miho pok. Ivana, Radigoža K 1360., 30-24 Persich Martin pok. Josipa, Zabronić K 1395., 34-25 Rudan Ivan pok. Ivana, Radigoža K 1352., 37-25 Persich Josip Kvaranta, Barban K 1470., 38-25 Ferlin Matija pok. Antona, Ferlini K 1680., 46-26 Pilian Adam pok. Adama, Bokordići K 1155., 64-28 Otochian Marius pok. Andre, Sv. Vincenat K 1595., 75-29 Follo Matija pok. Ivana (Mirko?) Follini K 1495., 76-29 Paulic Pave pok. Pave, Paulici 42 K 1495., 31-30 Pilian Miho od Josipa, Bokordića K 1180., 68-37 Manzin Mirtin pok. Matije, Šišana 8 K 1415., 85-38 Lorenzin Ivan pok. Luke, Medulin K 317., 2-39 Vecchiet Attilio od Josipa, Pola K 550., 12-40 Draković Nikola pok. Mihe, Peroj 33 K 1275., 27-41 Tofetti Dominik od Petra, Vodnjan 159, K 1040., 30-41 Giachin Matijas od Fabiana, Vodnjan 955, K 1280., 33-42 Malusá Anton pok. Dominika, Vodnjan 492 K 870., 36-42 Zanghirella Anton, Vodnjan 1016, K 1170., 38-42 Bonassin Ante pok. Dominika, Vodnjan 172 K 1075., 39-42 Furlani Anton pok. Ivana, Vodnjan 948 K 1002., 58-44 Bersich Martin pok. Bartola, Roverija 26 K 1370., 59-44 Bersich Juraj pok. Ivana, Juršići 24 K 1270., 12-47 Mazzan Paškal pok. Mihe, Bibići K 855., 13-47 Doblanovich Miho pok. Ivana, Bibići K 1370., 16-47 Pechizza Miho pok. Silvestra K 1115., 5-58 Brumich Anton, Pula K 1300., 8 58 Lovrich Petar, Pula K 1550., 3-59 Babuder Frančiška, Pula K 1500., 7-60 Babuder Franjo, Pula K 500., 8-60 Babuder Franjo, Pola K 300., 10-60 Pergolis Josip, Pula K 450., 11-61 Pergolis Josip, Pula K 300., 14-61 Babuder Lovre, Pula 450., 17-61 Exner Helena udova, Pula K 1000., 19-61 Dolšak Franjo, Pula K 250., 7-63 Martinz vit. Alceste, Pula K 400., 10-63 Exner Helena udova Pula K 380., 32-64 Gustin Josip, Pula K 1000., 53-67 Grafl Karl, Pola K 850., 63-68 Exner Helene udova, Pula K 780., 64-68 65-68 Malusá Gino, Pula K 1330., 66-68 Bratož Alojzij Pula K 590., 18-70 Mitton Nikola, Bale K 1160., 19-70 Pisani Petar pok. Lovre, Bale K 1160., 20-70 Cergna udova Marija, Bale K 1060., 21-71 Piutti Petar pok. Petra, Bale K 1260., 24-71 Fioretti Anton pok. Franje, Bale K 960., 26-71 Barbieri Matija pok. Matije, Bale K 960., 28-71 Pastrovichio Simon, Bale K 700., 29-71 Grubich Nikola, Bale K 1060., 30-71 Palaziol udova Eufemia, K 1060., 31-72 Xillovich Dominik pok. Sebastijana, Bale K 1060., 32-72 Zuppich Petar, Mancalvo, K 1160.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvi osobiti dogodjaji.

Talijansko bojište.

U Tirolu bombardira talijansko topništvo utvrdjeni prostor od Lardara kaošto i naše pozicije kod Rive, Rovereta i na Col di Lana. U Judikarijama približala se je neprijateljska pješadija visinama brijega istočno doline, te je navalila, ali bila je odbijena. Na goričkom mostobranu bile su borbe topništva i hitala mina. Neprijateljski pokušaj, da navali na glavicu sjeveroistočno Oslavije bio je odmah obustavljen.

Srpsko bojište.

Borbe proganjanja u sjeveroistočnoj Crnoj Gori napreduju. Kod Korita zarobljeno je 800 momaka, a kod Ipeka zaplijenjeno je ponovno 12 srpskih topova. Naši letioci obložili su sa uspjehom bombama tabor kod Berana.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Ništa znatnijeg.

Istočno bojište.

Ništa znatnijeg.

Balkansko bojište.

U položaju se nije ništa bitnog promijenilo. Vojska Kövessova zarobila je jučer preko 900 momaka. Iza naše fronte zarobili smo zadnjih dana preko 1000 raspršenih Srba.

U Macedoniji zauzela je vojska generala Todorova mjesta Doiran i Gevgeli. Nijedan Englez ni Francuz ne nalazi se na slobodi na macedonskom tlu. Gotovo dvije engleske divizije bile su u ovim borbama poražene.

Vrhovna vojna uprava

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 13. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Nastavljeno je proganjanje neprijatelja u smjeru Gevgelija i Doirana. Neprijateljske su pozicije kod sela Miletkovo i Smokvice zauzete na juriš, gdje je 122. francuska divizija pretrpjela teške gubitke. Neprijateljska pozicija kod sela Turke zauzeta je bajunetama. Proganjajući neprijatelja, probili smo englesko-francusku frontu i zauzeli mjesto Bogdance, uslijed česa su Francuzi, koji operiraju izmedju Kozludere i Vardara, odijeljeni od Engleza, koji uzmiču južno jezera Doirana. Zarobili smo mnogobrojne vojnike i učinili veliki ratni plijen.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 13. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Istočno Kutuelamare ležeće mjesto Šeiksaid bilo je zaposjednuto po našim četama. Naše je topništvo potopilo u Kutuelamari ratni monitor.

Fronta na Dardanelima.

Topnički dvoboj i borba bombama. Naše je topništvo razorilo dio neprijateljskih jaraka i nekoje pozicije bacala mina.

Ministarsko vijeće u Beču.

Beč, 13. decembra. (D. u.) Pod predsjedanjem izvanjskog ministra bilo je jučer zajedničko ministarsko vijeće, komu su prisustvovali obadva ministarska predsjednika, i ugarski i austrijski ministar poljodjelstva. Predmet vijećanja bila su pitanja što su u savezu sa ratom, te druga gospodarska pitanja.

Generalissimus Jakov bugarskoj vojsci.

Sofija, 13. decembra (D. u.) Prigodom sjajne pobjede kod Prizrena, kojom je bila dokončana vojna protiv Srbije, izdao je generalissimus Jakov zapovjed vojsci, kojom izriče hrabrim časnicima, podčasnicima i vojnicima za njihove bojne čine oružja najsrdačniju zahvalu i potpuno priznanje i kojom im želi slavne i sjajne čine oružja do konačnog triumfa posvećenog djela.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, srijeda 15. prosinca 1915. | Broj 154.

Bugari na putu u Elbasan.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Albanija moli zaštitu.

Zürich, 14. decembra. Preko Milana se javlja, da se je odaslanstvo albanskih vodja podalo iz Tirane i Elbasana u Ohridu, da zamole za Albaniju zaštitu kod centralnih vlasti i Bugarske.

Borbe u Macedoniji.

Roterdam, 14. decembra. „Daily Telegraph" javlja iz Milana, da su engleske čete naišle u Macedoniji na strahoviti pritisak Bugara, kojega nijesu mogle uzdržati. Bugarska je navala započela pred četiri dana uz veliku žestinu. Borba je trajala neprekidno 72 sata, te je neprijatelj činio zdvojne pokušaje, da potisne čete saveznika preko grčke granice. Četama koje su sačinjavale desno krilo, je zapovjedao general Monroe, dok su Francuzi stajali na lijevom krilu. Znatni broj bugarskih četa prodro je preko Skoplja kroz dolinu Vardara do Strumice, akoprem su iste pretrpjele teških gubitaka po engleskom topništvu.

U drugom izvještaju veli spomenuti list, da je nadošao čas, kada će se konačno odustati od daljnjeg produljenja pregovora sa Grčkom. „Mi moramo voditi politiku čina, a ne politiku riječi. Tako, kako je sada položaj . . . ." Time izvještaj svršava, pošto je cenzura dalnje tavke zaplijenila.

Grčka i Bugarska.

London, 13. decembra. (D. u.). Posebni dopisnik Reuterovog bureaua, koji se nalazi kod francuskih četa u Macedoniji javlja: Prama vijesti iz francuskog izvora, jučer je pukovnik Pallis priopćio generalu Sarrailu u ime grčke vlade, da u slučaju, ako budu bugarske čete prešle na grčko tlo proganjajući čete četvornog sporazuma, Grčka će ustegnuti svoje čete, da tako zapriječi svaki sukob sa bugarskim četama.

Milan, 14. decembra. (D. u.) „Corriere della Sera" javlja: Sarrail je izjavio, da se grčka vojska ne će suprotiviti Bugarima i njezinim saveznicima, koji proganjaju ententine čete na grčkoj granici.

Neprilike Srba.

Pariz, 14. decembra. (D. u.) Prama „Petit Journalu" srpski bjegunci iz Soluna pripovijedaju, da se uzmak srpske vojske dogadja usrijed najgorih neprilika. Putevi su upravo neprolazni. Skoro posvuda bijesne snježne vijavice. Opskrbljivanje vojske je izvanredno teško.

Grčka i ententa.

Jakost grčke vojske.

Berlin, 13 decembra. Grčka ima pod oružjem pol milijuna vojnika.

Englesko-francuski ultimatum Grčkoj.

Lugano, 14. decembra. „Secolo" javlja: Engleski i francuski poslanici u Ateni dobili su nalog, da predadu ultimatum grčkoj vladi.

Isti list priopćuje, da Francuska zahtijeva, neka se odmah protiv Grčke oštro nastupi, dok Engleska hoće, da se još pregovara.

Geneva, 14. decembra. Brzojavne vijesti iz Pariza kažu, da je javno mnijenje u Francuskoj kruto ogorčeno protiv Grčke.

Atena, 14. decembra. Pod predsjedanjem ministra Skuludisa održalo se ministarsko vijeće. Pošto je savjetovanje slijedilo odmah iza posjeta ententinih ministara na grčkom ministarstvu, to se drži, da su ministri vijećali o posljednjim miroljubivim predlozima sa strane Engleske i Francuske.

Atena, 14. decembra. Pošto koraci engleskog i francuskog poslanika kod grčke vlade nijesu uspjeli, predao je Sporazum Grčkoj prošle subote ultimatum. Sadržaj ultimatuma je oštar, a rok mu ističe do skora.

Lugano, 14. decembra. Englezi i Francuzi doznali su, da je pukovnik Pallis, vojnički zastupnik Grčke u Solunu, imao po ententu pogibeljnih instrukcija.

Uslijed tog spoznanja bile su Engleska i Francuska prisiljene, da energično nastupe.

Ultimatum kaže, da su saveznici izgubili napokon ustrpljenje, što Grčka odgadja uvijek i čeka, usprkos što se Bugari približavaju Solunu. Obraća se na grčku vladu, pozivajući je, da povuče bezodvlačno grčke čete iz solunske okolice i da pusti engleskoj i francuskoj ekspediciji potpunu slobodu kretanja.

Uredjenje grčkog pitanja.

Atena, 13. decembra. (D. u.). Agencija Havas javlja: Kako se doznaje iz službenih krugova, konačno uredjenje visećih pitanja izmedju Grčke i četvornog sporazuma ne nailazi više na ozbiljne poteškoće. General Pallis brzojavlja iz Soluna, da se dogovori primiču zadovoljivom riješenju.

Četvorni sporazum ne će zapustiti Soluna.

London, 13. decembra. (D. u.). Reuter javlja: Saveznici su čvrsto odlučili, da ne će Solun isprazniti.

Iz Rumunjske.

Rumunjsko odaslanstvo u Petrogradu.

Frankfurt, 14. decembra. „Frankfurter Ztg." doznaje iz ruske granice: „Djen" javlja, da se za dne 6. (19.) decembra (imendan carev), očekuje u Petrograd rumunjsko vojničko odaslanstvo i rumunjskog diplomatu, koji je bio članom Bratianuovog kabineta.

Marghiloman za rat.

Bukarešt, 14. decembra. Listovi javljaju, da je kralj Ferdinand primio u posebnu audijencu predsjednika konservativne stranke, koji mu je predao spomenicu, u kojoj se naglasuje, da Rumunjska mora započeti ratom i to na strani centralnih vlasti. Prva zadaće Rumunjske bila bi, da zaposjedne Besarabiju.

Izvoz živine iz Rumunjske.

Bukarešt, 14. decembra. Odaslanstvo agraraca zahtijevalo je od poljodjelskog ministra, da ukine zabranu izvoza blaga. Ministar je odgovorio, da mora čekati dok mu stigne popis životinja u zemlji.

Iz Engeske.

Engleske skrbi.

Hag, 14. decembra. „Times" objavljaju vrlo pesimistički uvodni članak u kojem stoji: Četiri stvari sada skrbe Englesku: 1. Vojna nije još niti iz daleka dostigla onog cilja, koji joj je bio postavljen. 2. Iz Dardanela ne čuje se više ništa osim kakve slabe vijesti. 3. U Mezopotamiji, i to kod Kutelamare, nalazi se engleska vojska u vrlo slabom položaju. Osim toga je neprijatelj sakupio kod Sjeik-Saada znatnu vojsku. 4. Položaj engleske vojske u Macedoniji je skrajno neugodan. I engleske i francuske čete imadu velikih poteškoća, kako da se izvuku iz neugodnog škripca.

Belgija pristupila londonskom ugovoru.

Gent, 14. decembra. Iz Pariza se javlja: Pariski listovi objelodanjuju poluslužbenu vijest, da je i Belgija pristupila londonskom ugovoru od dne 4. septembra 1914., da ne će sklapati posebnog mira.

Potopljena dva engleska krstaša.

Budimpešta, 14. decembra. „Vilag" javlja iz Atene: Nekoliko milja od Mitilene stigla su na minu dva pomoćna engleska krstaša, koji su bili na straži. Cijela je posatka izgubljena.

Potopljeni engleski parobrod.

London, 14. decembra. (D. u.) Potopljen je engleski parobrod „Pinegrove".

Iz Italije.

Zračna navala na Jakin.

Lugano, 14. decembra. Talijanska vlada je zabranila novinstvu, donašati opširniji izvještaj o zračnoj navali na Jakin. Službeno je objelodanjena samo kratka vijest. Isto je tako talijanskom novinstvu nepoznato, da su potopljeni tal. parobrodi, koji su vozili živež u Crnu Goru i mala talijanska krstarica, akoprem je to donio crnogorski službeni izvještaj.

Interniranja u Italiji.

Lugano, 14. decembra. Uzmak ministarskog predsjednika Salandre u pitanju interniranih Talijanaca je bez dvojbe uspjeh socijalista, koji su dokazali, da su uapšenja uslijedila na temelju anonimnih prijava, kod kojih je glavnu ulogu igrala osobna mržnja i strančarstvo. Salandra je priopćio, da je nadzapovjedništvo odredilo, da se vrate kućama svi internirani, koji nijesu iz ratnog područja. Kod drugih odlučivat će se od slučaja do slučaja.

Talijanski parlamenat.

Rim, 13. decembra. (D. u.). U jučerašnjoj sjednici su zastupnici obrazlagali razne dnevne redove. Ministarski predsjednik Salandra izjavio se za dnevni red potpredsjednika komore Rave, koji izriče pouzdanje u poslovanje ministarstva i zahtijeva, da se prijedje na riješenje zakonskih osnova. Ako komora glasuje za ovaj dnevni red — rekao je Salandra — ministarstvo će ostati na svom mjestu. Kada bi se u komori imalo pokazati umanjeno povjerenje napram vladi, ova će odstupiti i zahvalno prepustiti nasljednicima da dovrše započetu radnju, kojom se ponosi, što ju je ova započela, što ne će zatajiti ni vojska, ni narod.

Dnevni red Rava bio je na to primljen u poimeničnom glasovanju sa 391 protiv 40 glasova. Proračun bio je primljen u tajnoj sjednici sa 313 protiv 56 glasova.

Amerikanska nota Austro-Ugarskoj.

Washington, 12. decembra. „Havas" javlja: Amerikanska vlada javlja službeno: da je predala Austro-Ugarskoj konačnu notu radi potonuća „Ancone". Sjedinjene države zahtijevaju potpuno priznavanje nedjela, kažnjenje zapovjednika podmornice i ostalih odgovornih osoba, odštetu obiteljima amerikanskih žrtava i osiguranje, da se ne će slični slučajevi više opetovati.

Utisak Wilsonove politike u Njemačkoj.

Frankfurt, 14. decembra. Ovdješnje novine pišu od više dana uvodnike o Wilsonovoj mržnji protiv amerikanskih Nijemaca. Očitovao ju je osobito u spomenutoj poslanici. Čudno je, kako je onaj Wilson, koji je 1914. godine govorio o miru, napretku i slobodi promijenio svoje nazore. Prije je osudjivao Rooseveltove agitacije, a sada je sam postao čovjek vojničkih sprema. Dopuštao je amerikanskim Englezima, da podupiru na svaki način Englesku, a sada sam osudjuje amerikanske Nijemce što žele pomoći svojoj domovini. Postao je dakle pristran u korist Engleske.

Wilson je očitovao svoju mržnju protiv Nijemaca takodjer u govoru pred gospodjama anglo-amerikanskog ženskog saveza, ovim „kćerima amerikanske revolucije". Istih dana izjasnio se protiv tobožnjih rušitelja mira, koji živu u samoj Uniji i pred klubom Manhattan u New-Yorku.

Sve ove pojave daju slutiti, kako započimlje u Sjedinjenim Državama sveopća kampanja protiv amerikanskih Nijemaca pod Wilsonovim vodstvom.

Iz Perzije.

Ruska pobjeda u Perziji.

Kopenhagen, 14. decembra. „Politiken" piše: Prama vijestima iz Petrograda izvješćuju su Rusi veliku pobjedu kod Hamadana. Zauzeli su važne pozicije kod grada Ane i zaposjeli klanac Sultan Bulag.

Sveopća vojnička obvezatnost u Perziji.

Carigrad, 14. decembra. Perzija je uvela poput drugih država, opću vojničku obvezatnost. Perzijanci, koji borave u Turskoj, dobili su nalog od svoje vlade, da se prikažu na stavnju kod perzijskih konzulata.

Razno.

Spor izmedju ministara u Švedskoj.

Kopenhagen, 14. decembra. Izmedju ministra predsjednika Hammerskjölda i ministra izvanjskih poslova Wallenberga, došlo je do spora, te posljednji namjerava odstupiti. Ministarski je predsjednik neprijatelj Rusa i Engleza, a ministar je izvanjskih poslova na strani ovih.

Zadaća Amerike.

James A. Hill, poznati američki milijunaš, poznat pod imenom „kralja željeznica", napisao je u časopisu „The Annalist" članak o budućnosti Amerike iza svršenoga velikog rata, koji je u mnogo čemu interesantan. On veli, da će Amerika već sada, ako je pametna država, i ne čekajući konca rata stvoriti sebi prilike, koje će joj omogućiti, da ona iz položaja, koji iza rata nastane, najviše izbije dobiti. Sada već valja ispitivati, kakve će biti prilike i kako će prama njima valjati da se vodi američka politika. Svatko znade, da će svijet poslije sklopljenoga mira izgledati posve drugačije, negoli je do sada izgledao i ako će se ta razlika više opažati na trgovačkom i financijskom polju, nego u razlikama granica. Ona pak država, koja znade, da se najbolje već sada prilagodi novomu položaju, imat će i najviše koristi. Onako, kako zaraćene države misle na pobjedu svojeg oružja, mora Amerika da misli na položaj svoj u budućnosti. Kako se čini sada, postat će Amerika vjerovnica svih država, u koliko to nije i do sada već postala, pa se računaju za buduće godine na dvije i pol milijarde dolara. Amerika ima takav bankovni sistem, koji pokazuje u svakom času stanje zemlje, a američki narod mora da gleda na svoju trgovačku bilancu pazljivije, negoli do sada, pa da i široke mase naroda pomognu vladi oko riješenja problema, kako da se Amerika najbolje prilagodi prilikama budućega novčanoga trga. To će u prvom redu načiniti tako, ako država onemogući vječno posudjivanje, koje već bez pravih pokrića traje oko deset godina. Dalje valja američki narod da uvidi, da je značaj njegove trgovine posve medjunarodan, a kako će poslije rata morati svi narodi da opet nastave svoje prijašnje trgovačke sveze i da započnu nove, morat će i američka trgovina da se u koječemu na novo orijentira i da neke od svojih tarifa opet promijeni. Kod svega toga ne smiju

da odlučuju simpatije ili antipatije pojedine stranke, već samo interesi cijele zemlje. Dalje zagovara u članku veću brigu države oko željeznica, da one mogu poslužiti, kako treba, industriji i trgovini, a jednako mora država nastojati više oko svoje trgovačke mornarice. Sjeća na izjavu nekoga starog američkoga politika, koji je rekao jednom zgodom, da s novim prilikama dolaze i nove dužnosti, te misli, da nema sada u Americi nijedne veće od one, da pravo upozna sadanje prilike i da prema njima uredi svoju politiku.

Razne vijesti.

Rodoljuban čin. Naš poznati rodoljub, g. Niko Mardešić, upravio je na svoje zemljake Dalmatince slijedeći poziv: „Pružite malen darak za naše slavne dalmatinske heroje, koji se junački bore protiv vjerolomnog neprijatelja na Soči i na drugim ratnim poljanama. Ovi naši divni junaci dokazali su cijelom svijetu, da više vrijede njihova junačka srca, nego sva sila pohlepnih neprijatelja. Mi se dičimo i ponosimo našim neumrljivim junacima. Oni daju život i krv svoju za obranu cara i domovine. Zato je dužnost nas Dalmatinaca u Puli, da pošaljemo koji darak nezaboravnoj našoj braći i njihovim sirotama. Naši neumrljivi dalmatinski Hrvati dokazali su, da su dostojni unuci svojih djedova. Sad je doba, da pokažemo ljubav za našu otadžbinu i za naše neumrljive junake!“ Da posluži primjerom, darovao je g. Mardešić u tu svrhu K 200, a da počasti uspomenu hrabrog borioca kneza Fedora Borelli K 50, a za uspomenu dvaju milih sinova Komiže, vrlih branitelja Petrića i Franetovića K 50.

Pozivu g. Mardešića odazvaše se suzemljaci i prijatelji, te darovaše: Dalmatinski skup 200 K, Jakov Scracin K 110. Po 100 K darovaše: Todor Maliašević i Šime Matiević (kuhar na Custozzi). Po 50 K darovaše: Joso Jurković, Francika Dorotić, Blaž Paskojević (kavana Thegetthof), Erm. Poduje, Pavao Triscoli, Lacko Križ. Po 51 K: Šime Vodanović. Po 30 K: Sandalić Mate, Erm. Gomisel, Niko Žic, trgovac vinom. Po 20 K: G. Cuzzi, Joso Šarac, Serafin Gelletich, Ivan Kordić, Tiskarna Laginja, Ante Erga, Tomo Meštrov. Po 10 K: Anton Dominis, Ivan Dragulović, Andre Orlić, Markosić Juro, Josip Polojac, pop R. Bernobić. Po 6 K: Jakov Radešić. Po 5 K: Ante Udović. Po 3 K: Čopi Ivan, Ante Kuljiš. Po 2 K: N. N. Ukupni iznos K 1470. G. Mardešić poslao je dosada gospodinu dalmatinskom namjesniku, grofu Attemsu, iznos od K 1430. Živjeli darovatelji i imali nasljednika.

Za djake mjesne njemačke gimnazije. Oni učenici mjesne njemačke gimnazije, koji su nastanjeni u Puli, a su početkom godine 1915. dobili državnu potporu, neka se odmah prijave kod profesora B. Severa u ulici Ercole 6, od 10—12 opodne, u svrhu primitka dalnjih obroka.

† **Prof. Anton Bezenšek.** Dne 11. decembra umro je u Sofiji sveučilišni profesor Anton Bezenšek, rodom Slovenac.

Hrvatski sabor pozvan je na zasjedanje dne 20 decembra.

Popis narodnih ustaša rodjenih 1898. započelo je, te će ovi morati na stavnju buduće godine. Što se tiče generalne smotre svih narodnih ustaša, koji još nisu bili potvrdjeni, javlja se, da još nijesu bile izdane nikakve službene odredbe. Vijesti, da je već odlučen termin za smotru ovih, preuranjene su. Sada se vrše naknadne smotre za one, koji su rodjeni od god. 1865.—1897., a nijesu se jošte kod smotre prikazali.

U dražbenoj sudbenoj dvorani ulica Arena br. 2, obdržavat će se dne 18. decembra 1905. u 4 sata poslije podne prodaja raznovrsnih slika, ogledala, zidni sat, zavjesa za prozore, ormara sa staklima, raznovrsnih stolova, glasovir, biljard, pljuvačnica, povjesača za odjela, dašćeno podnožje, stolica, peć na gas, više vrsti knjiga i litografični podmožač.

uzmičući, topove i municiju. Kolona, koja je na desnoj obali Vardara proganjala Francuze, zauzela je Gevgeli. Nema više neprijateljskog vojnika na macedonskom tlu. Naše su čete snažno napadnule zadnje ostanke srpske vojske, koja se je nakon poraza kod Ohride povukla na lijevi brijeg crnog Dina. Zarobili smo 400 Srba i zaplijenili 3 topa. Nastavlja se proganjanje na Elbasan.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 14. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Ništa nova.

Kaukaska fronta.

Suzbili smo neprijateljske pokušaje iznenadjenja.

Fronta na Dardanelima.

Borba bombama i topnički dvoboj. U odsjeku Seddilbahra poduzeo je neprijatelj navalu, koju je naše topništvo potpunoma suzbilo, te ga prisililo, da se uz teške gubitke povuče u svoje opkope.

Djelatnost naših podmornica.

Beč, 14. decembra. (D. u.) Prama vijestima. primljenim od kompetentne strane, bilo je od početka englesko-francuske ekspedicije u Solunu, potopljeno od podmornica centralnih vlasti: 2 francuska parobroda sa transportom četa, 6 francuskih parobroda sa transportom ratnog materijala, 6 engleskih parobroda sa transportom četa i pomoćnih krstaša, 19 parobroda sa transportom ratnog materijala i 1 japanski parobrod sa transportom ratnog materijala, u ukupnom sadržaju od 76.685 tona.

Iz činjenice, da su neprijateljske novine djelomično zatajile ove gubitke može se zaključiti, da je vojnička šteta bila znatna.

Polagano provedenje solunske ekspedicije treba pripisati u znatnoj mjeri djelatnosti podmornica, koje će i u buduće marljivo nastaviti svoj posao.

Osim toga potopile su podmornice centralnih vlasti u oktobru i novembru sasma opravdano više drugih parobroda, koji nijesu vozili ni četa ni ratnog materijala za ekspediciju u Solun i to: 2 ruska parobroda, 5 francuskih, 14 engleskih, 2 grčka (krcati kontrabandom) i 1 norveški (krcat kontrabandom), koji su imali 79.650 tonelata.

Osim ovoga potopile su austro-ugarske podmornice 10 talijanskih parobroda, koji su imali 25.000 tona.

Zaključak talijanskog parlamenta.

Rim, 14. decembra. Komora je nastupila praznike do 1. marča 1916. Prije zaključka izjavio ministarski predsjednik Salandra, da je on uvjeren, da svi zastupnici bez iznimke žele častan i dostojan mir, kojega je moguće postignuti samo pobjedom.

Rusi ne sakupljaju čete u Finskoj.

Stokholm, 14. decembra. (D. u.). Ruski poslanik saopćio je izvanjskom uredu, da su neutemeljene vijesti nekojih novina da Rusija sakuplja čete protiv Švedske i Finske.

Prekinuta sveza sa Rusijom.

Hag, 14, decembra. (D. u.). „Telegraf“ ustanovljuje, da se u Rusiji dogadjaju očito stvari, koje se hoće inozemstvu zašutiti. Nijedna engleska novina ne prima zasebnih brzojava od svojih ruskih dopisnika. Zadnji brzojav poslao je dopisnik „Times-a“ dne 3, decembra.

Jamstvo grčkog kralja.

London, 14. decembra. (D. u.) „Reuter“ doznaje, da je grčki kralj kod primitka diplomatskog zbora u subotu osobno dao obećanja, koje se smatra zadovoljivim.

Englesko-francuski uzmak.

Solun, 14. decembra. (D. u.) „Agence Havas“ javlja: Englesko-francuske čete uzmiču prama nacrtu onustran grčke granice uz malene gubitke. Dolazak engleskih pojačanja traje. Željeznički promet na spojnoj liniji orijentalne željeznice sa Solunom je obustavljen.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1 . decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa novoga.

Talijansko bojište.

Djelatnost u Judikarijama traje. Suzbili smo pojedine manje navale neprijatelja. Dio grada Gorice, koji leži na cesti u Sv. Peter, stajao je opet pod topničkom paljbom.

Srpsko bojište.

Južno Plevlja izjurišale su naše čete crnogorske pozicije na Vrani Gori. U prostoru sjeverno Berana zarobili smo ponovno 2300 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 14. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Nikakvih bitnih dogodjaja.

Vrhovna vojna uprava

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 12. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Nakon jučerašnjeg poraza na lijevoj obali Vardara, uzmakli su Francuzi i Englezi, proganjani od naših četa do grčke granice, na grčko područje. Opodne zauzeli smo Doiran, gdje su bile naše čete oduševljeno pozdravljene. Dvije engleske divizije, koje su ovdje sudjelovale u borbama, konačno su uništene te zapuštaju,

Kristijanija u rato doba.

Prijatelj našeg lista šalje nam slijedeći zanimivi opis života u ratno doba u glavnom gradu Norveške.

Stupam po tlaku Kristijanije tog sjevernog grada, koji je najviše prirastao srcu naobraženog Europejca, stupam po pločniku Carl-Johansgade, ulice, koju poznam već godine, koja se je omilila mom srcu kao nijedna izvan domovine. Ulice i kuće u rijetkom su ovom gradu posvećene životu i radu proslavljenih pjesnika i pisaca. U svakom kutiću susretam uspomene, koje raznježuju moje osjećaje na blistave dane nedavne prošlosti pune čeznje mladih srca za velikim sjajem, za oblikovanje najdubljih tajna čovječanstva. Prvi zanosni polet darovitog mladog naroda, pun nada i sanja oduševljuje i kulturno zasićenog stranca, grije mrzlu njegovu dušu, osvaja i njegove okorne misli, koje je mislio, a da jih nije ćutio, jer nije imao mladenačke vatre, da stvara ono, oživljajuć ga, što su drugi već preživljeli, učeći i primajući.

Ustavim se pred spomenicima Ibsena i Björnsena, postavljenim pred narodnim kazalištem. Smješno izgledaju ovi kipovi, mrtvi su to materijal, koji markiraju samo udaljenost izmedju rada ljudi, koje predstavljaju i mrtve tvari, koju su svojim djelima oživotvorili. Ne jedamput smo se mi mladi vručekrvci podrugivali tebi, stari propovjedniče, Björn Björnsone! Bili smo tebi „ne krunjenom kralju“ Norveške nevjerni i kovali crne nacrte protiv tebe, ali tvoj zaslužan i pošten rad, izvršen jakim šakama, silio nas je nehotice na priznanje, koje smo željeli tebi uskratiti . . . .

Tamo na kontinentu muklo tutnjava iz daleka tutnji. Ali Kristijanija je sada više negoli ikada vrtlog svijeta. Čepovi praskaju — vino teče potokom. Nema tu žudnje za mirom. Tako zlatnih vremena grad taj nije doživio. Pojedine svečanosti na dnevnom su redu. Englezi i Norvežani imadu dosta zajedničkoga. Vole šport i već držanje, vladanje i odijelo odaje Engleza. Posao sa Engleskom u najljepšem je toku, bez ikakvih poteškoća bogate se ljudi i zaslužuju rumeno zlato. Pojam „Nijemac“ medjutim — kažimo istinu — zaudara njima po znoju. Nijemci — kažu Norvežani — pošteni su ljudi, ali se muče i gone, da se čovjek plaši. Kad uzme Nijemac posao u ruke, ubija se i napreže sve sile, da mu od toga dodija i ono malo života, kojeg mu je Bog dao. Možda su Norvežani srodniji Nijemcima, ali u toj zemlji sve odlučuje posao i zlato. Prije rata predstavljalo je norveško trgovačko brodovlje vrijednost od 300 milijona, sada vrijedi već 500, a da se nije znatno povećao broj ladja ili sveukupni sadržaj. Ako još dodam k tome, da primaju dandanašnji nekoji dioničari do 100 posto dividenda, ne treba daljnih rasprava. Ipak si Nijemci smiju prisvajati zaslugu, da su oni najviše svijetom proširili slavu Henrika Ibsena i glasovitog slikara Edvarda Muncha.

U jednostavnoj kavani sastaju se svi ugledni gradjani umjetničkog svijeta. Tamo sam upoznao čudnovatog, neprozornog čovjeka, Edvarda Muncha, spisateljicu Huldu Garborg, možda najsimpatičniji pojav u ženskoj književnosti, koja boravi obično daleko od grada u kojekakvom brdskom selu; duboko sam se klanjao gospodji Björnson, koja junački nosi teret 80 godina na ledjima i ekscelenci dr. Sigurdu Ibsenu, sinu slavnog pjesnika. Prvi utisak, koji čini taj neobični čovjek, neka je savjetnička suztežljivost, koje nestane tek u tijeku razgovora. U govoru upada u oči profesorsko učeni način u razglabanju i u gradnji rečenica. Svaka riječ uperena je protiv navadnih ideja i svaki izraz potkopava tlo malogradjanskom shvaćanju života. Teško ćete naći u ostaloj Europi ekscelenciju nadarenu tako dubokim pogledom na svijet i tako širokim shvaćanjem životnih pitanja. Ali pitanje je, da li su ovakvi ljudi dubokih misli i širokih nazora uopće pozvani, da vrte mehanički stroj vanjske i unutarnje politike. Našto da jim služi velika inteligencija, kad su svi prošli i budući čini uzakonjeni te je dosta, da jih pamte. Novo kolo u starom stroju znači uvijek raspad nevaljanog sistema. Tko ima sile i tko ima volju samozatajenja, da bi to želio?

Ekscelenca Sigurd Ibsen neprijatelj je uprizorenja drama oca mu Henrika. Ali kad je vidio na pozorištu „kolo-mrtvaca“, predstavljeno po umjetnicima Wegeneru, Bertensovu i Breyderhoffovom, bio je ushićen. Čini se, da se taj Sigurd Ibsen ni u Norveškoj nije htio prilagoditi zahtijevima državne uprave. premda je vanredno liberalna, bez prilike sa drugim europskim vladama. To je daljnji dokaz, da Bog nije stvorio pjesnike i umjetnike, da okore u političkim poslovima, već da osvježe svojim stvaranjem mišljenje savremenjaka.

Na kontinentu čame ljudi u polutami svjetskog rata. Najnužnije potrebe, na koje se prije čovjek niti svraćao nije, postale su važno životno pitanje. Stišao se je tamo život, ubio ga rat. U Kristijaniji narod se zabavlja i veseli možda radi toga, jer je uživanje sladje — kad se krv prolijeva!

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić,* Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, četvrtak 16. prosinca 1915. | Broj 155.

Uspješni bojevi u Crnoj Gori.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Dvije Srpske divizije u Skadru.

Kopehangen, 15. decembra. U Skadar stigle su dvije srpske divizije. Glavna vojska nalazi se izmedju Skadra i Drača uzmiče sa obim krilima na Jadran.

Bugari na grčkoj granici.

Solun, 14. decembra. (D. u.) Havasova agencija javlja, da su Bugari zaposjeli pozicije na grčko-srpskoj granici. Privremeno je sve mirno.

Ententine čete napustile potpuno srpsko tlo.

Milan, 15. decembra. (D. u.) „Corriere della sera" potvrdjuje solunsku depešu, da su francusko-engleske čete napustile zadnji komadić srpskog tla, te se sada nalaze na grčkom zemljištu jugozapadno Doiranskog jezera. Bugari se suprostavljaju na grčkoj granici.

Srbija za izmjenu sužnjeva.

Pariz, 13. prosinca. Atenski dopisnik „Figara" veli, da se je srpska vlada obratila centralnim vlastima glede izmjene od 30.000 sužnjeva, ali da nije dobila ni odgovora, na što su onda Srbi odveli sužnjeve u Albaniju.

Neutralna zona izmedu Grčke i Bugarske.

Köln, 15. decembra. „Kölnische Zeitung" javlja iz Sofije: Bugarska je sa Grčkom ustanovila neutralnu zonu, na koju ne smiju ustupiti čete ni jedne ni druge države. Ovaj je ugovor sklopljen prije negoli su Englezi i Francuzi stigli u Solun. Grčka je sada izjavila Bugarskoj, da ne može više ostati kod ugovòra u pogledu neutralne zone. Bugarska je izjavila, da njezine čete ne će prekoračiti grčku granicu.

Grčka i ententa.

Grčka odstupa Solun i njegovo područje.

Solun, 14. decembra. Grčka vlada i stop generalnog stožera četvornog sporazuma dogovorili su se, da će grčka divizija, koja je dosada bila na granici, biti ustegnjena u Seres. Područje izmedju Soluna i Doirana pušta se na raspolaganje četvornom sporazumu. Vojničke oblasti četvornog sporazuma u Solunu preuzele su već dio carinskog ureda u Solunu.

Odgovor Grčke.

Roterdam, 15. decembra. Londonska vijest veli, da od Grčke i nije bilo očekivati drugog odgovora, nego taj, da je ona pripravna udovoljiti svim zahtjevima entente, da tako uzdrži svoju neutralnost.

Grčka ne će demobilizirati.

Atena, 15. decembra. Grčka je otklonila zahtjev entente, koja je htjela, da Grčka djelomice demobilizira, te prama vijesti Reutera ne će da dade ni drugih koncesija.

Ratni brodovi entente u grčkim vodama.

Lugano, 15. decembra. Iz Milana se javlja: Četvorni sporazum sakupio je u grčkim vodama 45 ratnih brodova.

Iz Rumunjske.

Rumunjska opozicija.

Bukarešt, 15. decembra. Ministarsko je vijeće raspravljalo, kako se ima odgovoriti na interpelaciju manjine. Budući petak bit će sjednica većine komore, a u subotu većine senata. Na njima će se odlučiti, kako će se postupati proti eventualnoj opstrukciji u parlamentu.

Promjene u rumunjskom kabinetu.

Budimpešta, 15. decembra. „Az Est" javlja iz Bukarešta: Marghiloman je izjavio, da Bratianov kabinet ne će ostati na vladi više od 6 sedmica. Njemu će slijediti kabinet: Marghiloman-Majorescu-Carp.

Iz Rusije.

Bitka na Tigrisu.

Budimpešta, 15. decembra. „A Nap" javlja iz Carigrada: S obje strane Tigrisa potučene engleske čete morale su veći dio svojeg topništva zapustiti. Turci vojuju sada pod ugodnim prilikama, pošto su Englezi uredili ceste prije negoli su započeli napredovanjem na Bagdad. Turske čete mogu sa malenim silama, koje se nalaze na obali rijeke, zapriječiti engleske monitore, da pruže pomoć njihovim četama. Gubici neprijatelja bili su zadnjih dana ogromni. Turci su pokopali na lijevoj obali Tigrisa 700 engleskih lješina.

Ruski glas o miru.

Carigrad, 15. decembra. Glasilo guvernera u Odesi piše pod naslovom: „Mi svi želimo mir!" izmedju ostalog i ovo: Dogodjaji na Balkanu zauzeli su takov značaj, koji svaki nastavak rata čine bezuspješnim. Udes Belgije i Srbije je odlučen. Udes je već unaprijed odlučio, da ove dvije države moraju biti izgubljene. Bilo je već odlučeno da će uništenje ovih dvaju naroda donijeti svjetski mir.

Iz Engeske.

Produljenje engleskog parlamenta.

Roterdam, 15. decembra. „Niewue Rotterdamsche Courant" javlja iz Londona: Jučer su imali sjednicu članovi dolnje kuće koji su nakon izvještaja Curzona i Beresforda zaključili, da se parlament produlji za pol godine dana, jer se smatra to vrijeme dostatnim da potpuno zadovolji zahtijevima.

Engleski brod potopljen.

London, 15. (D. u.) Prama Lloyd-u engleski je parobrod „Orterie" (6535 brutto tona) potonuo.

Iz Italije.

Taljjanski parlamenat.

Rim, 14. decembra. Zadnja sjednica komore započela je čitanjem brzojavnog pozdrava općine Vallana. Salandra je izjavio svoje poštovanje pred parlamentom, koji je odlučio, da državna zastava ne bude zapostavljena pred onom vatikana. On se je na svojim putovanjima svuda osvjedočio, da je narod složan. Kad je na to socijalista Mazzoni dobacio, čemu se je kod palače, gdje stanuje kraljevska obitelj postavilo topove, odgovorio je Salandra da rimski narod goji do kraljevske obitelji iskrenu ljubav, što je komora odobrila burnim povicima kralju i kraljevskoj obitelji. Na to je Salandra uzeo u obranu imenovanje ministra Barzilaia. Zastupnici su započeli klicati. „Živio Trst". Ministarski je predsjednik Salandra nastavio: Da, „Evviva Trieste" to je danas usklik cijele komore, i glas koji izlazi iz grudi hiljada Talijanaca od Milana do Palerma. Svaki zastupnik želi, da vlada učini sve moguće za narodnu pobjedu. Naša neumrljiva domovina mora upravo sada imati najbolju vladu. Ako moj kabinet nije takav, glasujte proti njemu. Povici socijalista prouzročuju usklike medju novinarima, koji im dobacuju: Antipatriote. Austrijanci, izadjice! Na to se je Salandra izjavio za dnevni red Rave. (Vidi službeni brzojav). Barzilai je zagrlio i poljubio Salandru, Sonnina i Careana.

Na to je zamolio za riječ Ferri, nu odustao je, jer su ga novinari poklicima nadjačali, bez da bi ih predsjednik ukorio. Ferri im je dobacio: Gojenci ministarstva! Na to je uslijedilo glasovanje o dnevni red Rave. Protiv su glasovali socijalisti, zastupnici Ferri i Chiaraviglio (zet Giolittija). Mnogi protivnici kabineta bili su odsutni, medju tima i Luzzatti. Danas ima komora zadnju sjednicu, a za sutra je pozvan na saborisanje senat.

Tripolis izgubljen.

Lugano, 15. decembra. Iz Milana se javlja: Pošto su se izjalovili svi jurisi prama austrijskoj granici, započele su talijanske novine pozivati vladu, neka pripremi čete za Tripolitaniju. Ovu se smatra danas izgubljenom. Tamo nema više ni trgovačkog ni poštanskog prometa. Kako se glasa bit će Cadorna imenovan vrhovnim zapovjednikom svih talijanskih četa, kao protuutez imenovanju Joffrea.

Iz Amerike.

U Ameriku dolazi zlato iz Europe.

Stockholm, 15. decembra. Njujorške banke dobile su iz Europe ponovno 87 milijuna zlata.

Oboružanje Sjedinjenih država.

Vašington, 14. decembra. (D. u.). Reuter javlja: Državni tajnik ratnog ureda zagovara u svojem godišnjem izvještaju ustrojenje 10 novih pješadijskih pukovnija, 4 pukovnija poljskog topništva, 52 satnija obalnog topništva, 15 satnija pionira, 4 zračnih brodovlja. Stojeća vojska imala bi se pojačati sa 40.000 momaka, i to tako da bi se svake godine unovačilo po 130.000 momaka, koji bi služili po tri godine.

Amerika prosvjeduje radi potonuća „Ancone".

Beč, 14. decembra. (D. u.). Nota, što ju je amerikanski poklisar u Beču predao radi potonuća talijanskog parobroda „Ancone" izriče mnijenje, da se je zapovjednik podmornice ogriješio o principe medjunarodnog prava i čovječanstva, pošto je strijeljao na parobrod prije negoli su se putnici mogli prenesti na sigurno mjesto, a da im se nije dalo dosta vremena, da mogu zapustiti brod. Postupak zapovjednika podmornice može se označiti samo kao objesno usmrćenje nejakih neborioca, pošto brod, kako se čini, nije se ni opirao ni kušao bježati. Amerikanska vlada drži, da je zapovjednik počinio ovaj grubi čin bez punovlasti i protiv primljenih uputa, pa zahtijeva, da austro-ugarska vlada potonuće „Ancone" označi kao nezakonit i neoprostiv čin, da bude zapovjednik kažnjen, i da se isplati odšteta za usmrćene i ranjene amerikanske gradjane.

Centralne vlasti.

Požrtvovnost naših četa.

Beč, 14. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja:

Kakovim su divnim duhom zadojene naše čete sjajno svjedoči neočekivani uspjeh akcije u vojsci, koja se nalazi pod zapovjedništvom generala Böhm-Ermolli. Gažiste i momčad ove vojske sabrali su u nekoliko dana iznos od 400.000 K, kojega se je uložilo u austrijski ratni zajam, a kojeg interesi su namijenjeni za potporu udova i siročadi u ratu palih junaka ili umrlih od velikih truda. Ova ustanova svjedoči, da u srcima naših hrabrih vojnika osim željeznog junaštva ima takodjer mjesto prave i požrtvovne ljubavi do bližnjega svoga.

Neistinit ruski izvještaj.

Beč, 14. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja:

Ruski službeni izvještaji zadnjih sedmica sadržavali su opetovno vijesti o uspjesima, što su ih Rusi postigli na Stripi. Rusi su tobož na Stripi suzbili u više slučajeva navale naših četa. Ove ruske vijesti su samovoljne tvrdnje, koje su bez svakog temelja. Naše čete nijesu zadnjih sedmica uopće poduzele nikakvih navala. Tu se radi valjda samo o izvidima, kod kojih su manja odjeljenja došla u doticaj sa neprijateljem. Po tom dakle nijesu imali Rusi uopće prilike da počine ta junačka djela, što ih spominju u svojim izvještajima.

Ženski rad.

Kako doznajemo, namjerava uprava vojske pridobiti ženske za industrijalne i druge radnje u znatno većem opsegu negoli dosada. Armada bi tako imala znatne koristi. Prije svega bi tvornice, koje rade za obrambenu silu mogle po nastavljanju brojnih ženskih radnica izradjivati mnogo više. Mnoga potrebština za armadu bi se mogla priugotoviti bolje i brže. Nu, što je za skupni vojni uspjeh i za našu gospodarsku budućnost velike važnosti, i našim bi saveznicima bili za tim u našoj industriji otvoreni bogatiji izvori njihove potrebe. Nadalje bilo bi uz upotrebu ženskog elementa znatni broj za rat sposobnih i vojnički izvježbanih muškaraca slobodnih za službu na fronti. Fronta pak je mjesto svakog za oružje sposobnog muža. Svaki pojedinac morao bi žuditi, da dospije onamo.

Samo po sebi je razumljivo, da ne bi samo radnica morala nadomjestiti prostog radnika već i inteligentna žena mnogog industrijalnog činovnika, te bi tako armada dobila mnogo časnika. To poslanje [illegible] jeni samo za industriju nego [illegible] druge staleže. U [illegible] je [illegible] privezan uz pisaći mnogi i mnog[illegible] naodušavljeni i za vojnu službu sp[illegible] mladji muškarac, akoprem bi pametna djevojka tijekom rata lahko otpravljala njegovu službu.

Ovaj je rat pokazao, kako je žena uporabna u praktičnom životu. Kamo se postavilo ženu, svuda je ona svoj posao dobro izvršila. Da ona može u ovim teškim vremenima zamijenjivati muža u zaledju u mnogom stališu, dokazuje mnoga žena dan na dan i takvih žena bit će od dana do dana uvijek više. Danas nijesu one samo kondukterice na tramvaju, nego vrle žene rade i u kovinskim tvornicama na mjestima, koji su se prije smatrala samo kao radionica muškaraca. Muški drugovi pak sa poštovanjem gledaju na ove vrle radnice. Da, na mnogim se je mjestima razvila iz ovog skupnog rada neka razveseljiva vrst natjecanja.

Bez dvojbe: žena koja radi za armadu je vojnik zaledja!

Da postane potpuno to, moraju se ženska društva organizirati i pridobiti tvornice i druge radionice za pokus pomnoženja namještanja žena.

Mnoga majka, koja ima dopodne posla sa djecom, mogla bi popodne, kada bi znala, da ima svoju obitelj pod dobrim nadzorstvom kod rodbine ili u dječjim zabavištima, opravljati industrijske ili kakve druge poludnevne radnje i tako si poboljšati življenje.

Kakve posljedice bi imala mobilizacija žena u budućem miru?

Potisnuće muškaraca? Stalno ne! Pripravni moramo biti na porast gospodarskog življenja; sa industrijalizacijom žene u sadašnje ratno vrijeme bi se lako uspješno pripravili na to. Da će mnogo radnica zamijenjivati pale ili invalidne muškarce je svakako razumljivo. Umrlog junaka zamijenjivat će njegova žena, kći, koje će tako biti najbolje opskrbljene. Mnogo će se žena iza svršenog rata opet vratiti medju seljake, u kuhinju itd., i ne će tako oduzeti mjesta muškima, dapače bit će ljudi bolji nego prije, žene, koji će ponosom govoriti: „I ja sam pripomogla do velike pobjede!"

Očekivati je, da će namjeru ove akcije, koja slijedi i socijalne ciljeve, podupirati svi krugovi. Vlasti, uprave tvornica, društva i ne zadnje i općinn mogu tumačenjem,

pobudom, pomoću propagandom i t. d. učiniti u tom pogledu domovini usluge, koje se ne mogu cijeniti dosta visoko. Osobni obziri moraju stupiti natrag, gdje se ide za velike cilje.

Kako nam je poznato, ratno ministarstvo, pravo cijeneći domoljubno sudjelovanje, uvijek rado prima prijedloge. Glede ovdje spomenute stvari je posebna pristojna kontrolne komisija ratnog ministarstva za oprošlene; Beč, I., Riemergasse 9, pristojno mjesto.

Polag ustupa velikog broja žena u tvornice namjerava se takodjer uzeti vojne invalide, zarobljenike, neostečene i besposlene bjegunce, polazak besplatnih ženskih tečajeva na obrtnim školama, utemeljenje obrtnih škola, tvorničkih škola i dječjih zabavišta za olakšanje majki, koje rade, sama stvari, koje neka obrambenoj sili države dadu novih moći i pomognu tako da se čim prije pobjedonosno dovrši rat.

Razne vijesti.

Naši bjegunci. „Slovenec" piše: „Slovenskih i hrvatskih bjegunaca ima u Steinklammnu-Rabensteinu 4000. Od dne 3. novembra do 7. decembra umrlo je tamo 355 djece".

Doplatak dalmatinskim učiteljima. Na predlog c. kr. pokrajinskog školskog vijeća, zemaljski odbor zaključio je, da se svim nastavnicima pučkih i gradjanskih škola u Dalmaciji, koji su u aktivnoj službi, udijeli jednokratni skuparinski doplatak za skupoću u iznosu od 15 postotaka na njihova beriva, koja uživaju, a učiteljskim kandidatima i kandidaticama u iznosu od 15 postotaka za njihova beriva. Polovica toga doplatka biti će doznačena odmah, a polovica na 1. ožujka 1916.

Glas od jednog zarobljenika iz Srbije. Bivši činovnik kod riječke okružne blagajne Alois Moisse, koji je pao u zarobljeništvo u Srbiji, javio se jednom dopisnicom iz Pireja, pišući, da su zarobljenici iz Niša prevezeni u Pirej, ali da ne znadu, kuda će odavle.

Za [illegible] djece iz Medulina i Liznjana sakupila je gospodja Borri opet [illegible] od K 121. Naša je uprava ovaj i [illegible] iznos objavljen u našem listu iz[illegible] ratnom pripomoćnom odboru u Puli.

Smrt učitelja. U Puntu umro je dne 7. decembra Nikola Maračić, koji je svoj vijek proživio u Baški kao nadučitelj pučke škole.

Momibilizacija žena. Kako c. i kr. brzojavni i dopisni ured javlja, namjerava ratna uprava žene u mnogo većoj mjeri nego je to dosada bio slučaj, privući na industrijalne i druge poslove. Od toga bi bilo velike koristi za vojsku, jer bi veliki broj za oružje sposobnih muškaraca mogao poći na frontu. Inteligentnije žene nadomjestavale bi činovnike u industrijama i trgovinama, čime bi opet vojska dobila lijep broj časnika. Rat je ovaj pokazao, da se žene dadu upotrebiti i u praktičnom životu i danas rade žene namjesto muškaraca u raznim službama. U drugu ruku misli se time pripravljati ženu za borbu za bitak u doba mira i preporoda gospodarskog života. Vojna se uprava nada, da će kod te akcije naći pripomoć i savjet sviju krugova i time pospješiti postignuće svog cilja, naime što skorije pobjedonosno dovršenje rata.

Izložba u Ercegnovom. Jednogod. dobrovoljac Marko Rašica, akadem. slikar, priredio je kolektivnu izložbu svojih slika u velikoj dvorani „Hrvatskog Doma" u Ercegnovome. Čisti prihod ulaznine te 10 posto od cijena prodanih umjetnina namijenjen je ratnoj zakladi za pripomoć udova i siročadi. Izložba će trajati od 2.—25. decembra t. g. Otvoreno od 9 sati prije podne do 4 sata poslije podne. Ulaznina 1 K. Vojnici i djaci 40 para.

Jubilej poštanske dopisnice. Dne 3. o. mj. bilo je pedeset godina, otkako je započela poštanska dopisna karta svoj život, za koji nijesu njezini početnici svakako ni slutiti mogli, da će se toliko raširiti. Prvi je imao ideju o tom ravnatelj pošte u Strassburgu neki Stephan, koji je predlagao, da se piše i na komadu jačega papira, ali da se to frankira kano i pismo. U Njemačkoj su medjutim tu novost dugo študirali, dok nije četiri godine kasnije austrijski kapetan na vojničkoj akademiji u Wiener Neustadtu Hermann došao na istu ideju, samo što je predlagao, da se uvede marka za dva novčića i da se ne smije pisati na karti više od dvadeset riječi uz adresu. Odmah je bila ideja prihvaćena i to bez ograničenja broja riječi. Njemačka je poštanska uprava uvela karte godinu dana iza austrijske, a raširilo se dopisivanje u Njemačkoj osobito u ratu 1870., kada je oko deset milijuna karata što primljeno i što poslano u prometu s bojištem.

Zepelini i šibica. U Australiji ne fali, kako javljaju ništa osim šibica, koje su strašno poskupile, više negoli za petsto posto. Razlog je tomu taj, što se velika tvornica šibica, koja je sve svoje izvozila u Australiju nalazi na samom ušću Temze, pa je od straha pred Zepelinima, koji onamo najviše udaraju, morala da obustavi svoje poslovanje.

Čitaonice za vojnike u Švicarskoj. Veoma korisna i nasljedovanja vrijedna uredba postoji već preko godinu dana u Švicarskoj. U svakom naime ma i još tako malenom mjestu, u kojemu boravi vojništvo, nalazi se čitaonica s najraznovrsnijim novinama, časopisima i dobrim knjigama, a za neznatan se novac pruža u njoj vojnicima i čaj, kava, a i druga jela. Takove čitaonice su osnovala i uzdržavaju ih privatna dobrotvorna društva. U njima se sastaju vojnici u slobodno vrijeme, čitaju i, što je glavno, uzdržavaju se od alkohola i štetnih njegovih posljedica. Ovo potonje i jest bila glavna svrha njihovog osnovanja.

Mahovina kao sredstvo za povijanje rana. U Škotskoj i nekojim predjelima Engleske, gdje se nalaze tresetišta, sakupljaju posebnu neku vrst mahovine od t. z. sfageja te ju u velikim množinama šalju u London i Edinburg, gdje ju preradjuju za povoje. Mahovina se pomno očisti i osuši na zraku. Iza toga ju radnice spremaju u vrećice od veoma tanke tkanine i sterilizuju. Vele, da su takove vrećice mnogo uspješnije od najboljeg pamuka ili vune, a usto su i veoma jeftine, jer mahovina tako rekavši ništa ne stoji. — B.

Novinski papir kao zaštitno sredstvo za zalihe krumpira. Iskustvo je pokazalo, da su stare novine izvrsno sredstvo, kojim se sprječava smrzavanje krumpira. Na drvenu se podlagu razastre prilično debeli sloj novina, a isto se tako umetne papir i sa strana prema zidu, a na to se sav krumpir opet pokrije debelom naslagom novinskog papira. Kod toga se mora paziti na to, da bude dostatan pristup zraka. Na taj je način pošlo za rukom kroz pune dvije godine sačuvati u podrumima i po tri centi krumpira od truleža i smrzavanja.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će prosli[jediti] svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Gosp. Miho Buzolić	K	1
Ukupno	K	1
Prije iskazano	K	242
Svekupno	K	243
Izručeno	K	242
Za uručiti	K	1

Podupirajte Družbu

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 15. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Austro-ugarske čete generala Kövessa, koje prodiru iz Pljevlja, zauzele su jučer takodjer crnogorske pozicije južno Vrane Gore u cijeloj sirini. Jedna je kolona proganjajući prodrla do klanca rijeke Tare, te je raspršila kod Glibacija neprijateljski bataljun; druge su pak čete stigle do graba. Na visinama neposredno istočno Berane bore se protiv Crnogoraca uz naše odjele takodjer Muhamedanci i Albanci. Jučer je zarobljeno 340 vojnika i 150 vojnih obvezanika.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 15. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Na zapadnoj fronti ničta znatnog. [illegible] neprijateljskih zrakoplova izgubilo je [illegible] lomice u zračnoj borbi djelomice obra[illegible] benim topništvom 4 ljetala.

Istočno bojište.

Ništa nova.

Balkansko bojište.

Jugozapadno Plevlja suzbili smo nep[rijatelja] jatelja preko rijeke Tare i dalje isto[čno] preko linije Grab-Brodarevo. Zarobili s[mo] više stotina momaka.

Vrhovna vojna upra[va].

Turski ratni izvješta[j].

Carigrad, 15. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Blizu Kutuelamare neprijateljska je to[p]nička djelatnost vidljivo popustila. K[ao] odgovor na to, mi smo sa jakim usp[je]lim navalama veoma približili nekoj zn[a]menitoj neprijateljskoj poziciji.

Fronta na Dardanelima.

Na dardanelskoj smo fronti s učinko[m] palili na neprijateljske pozicije blizu An[aforte]. U osjecima od Anburnu-a i Sedd[-ul-] bahra prilično jaka borba s bombama [...] vremeniti topnički dvoboj.

HAREMSKA RUŽA.

Bugarski napisao V. BEMČEV.

Jednog je dana spopala moćnoga kalifa Bagdadskog, Nahr-el-Tugdi-ja, silna dosada. Njegovi bo ministri — prenavljači i ulizice kao svagdje — imali su doduše staroslavna imena i svojstvo, da na račun puka zgrću imetak — ali inače ništa od onoga, što bi ispunjavalo šupljinu pod draguljima urešenim turbanom i činilo njihovo pusto brbljanje zabavnim.

Nije dakle čudo, da ga konačno nijesu više mogli da razvesele ni plesovi ni pjesme mnogobrojnih haremskih žena.

Zijevanje ga uopće nije više ostavilo. I dužnog su počitanja stali dakako zijevati i ministri, haremske žene — i konačno je zijevao čitavi Bagdad.

Dosada se je kod Nahr-el-Tugdi-ja malo po malo pridružila i besanica i već su se ozbiljno počeli zabrinjivati za njegovo zdravlje.

— Allah, — uzdisao je on — zašto moram ja, najmoćniji, da budem bijedniji od najkukavnijeg krojačića u Bagdadu! .... Oslobodi me, Allah, i Muhamede, od dosade!

Tad stupi preda nj Mirza, koji je tužnjiku bio čno — rob, kojemu je zadaća bila, da mu lepezom domašuje hladan zrak. [illegible]

— Gospodaru — stalo je lukavo momče ponizno moliti, — dopusti najnižemu od Tvojih slugu, da ti kaže sredstvo proti dosadi!

Razljućen radi takove drzovitosti, mašio se je kalif već mača ... no beskrajno zijevanje obori mu ruku i dovede ga na blaže misli.

— Dakle, daj da čujem! — povikne, — Zaslužena te plaća ne će minuti.

— Gospodaru, — progovori sad Mirza veselo, — jasno je, da Te spopada dosada; neprestano ista lica, isti ulizice i prevavljači! Pomiješaj se jednom medju narod, potraži najsiromašnije ulice u Bagdadu i živi — ma bilo i samo jedan dan — medju malenima, bijednima .....

..... Kalifu se je prijedlog svidio.

— Neka bude! — promrmlja, — I ti ćeš me voditi!

Prema večeru mogao si da zamijetiš dva kukavno odjevena čovjeka, kako se šuljaju po najzabitnijim ulicama Bagdadskim. Već se srebrna mjesečina razlijevala po minaretima i krovovima — kadno se zaustaviše pred malenim, otvorenim prozorčićem, iz kojega je do njihovog uha dopiralo zveketanje škara — pomiješana s dubokim uzdisanjem.

Halem je to bio, jadni krojač, kojemu se je nevolja i jad izražavao uzdasima.

— Allah, — kukao je on, — ti svemogući .... premudri ..... samo jedan dan daj, da veliki kalif Bagdadski kuša moj život, a ja njegovu moć!

Prije negoli je svanulo jutro, dovedoše Halema pred Nahr-el-Tugdi-ja, koji mu je — okružen od svojih ministara — ovako kazao:

— Od jutra do večera bit ćeš u Bagdadu gospodar i jao si ga onomu, koji bi se usudio, da se usprotivi tvojim nalozima! ..... A ja ću te opet kroz ovo vrijeme zamijenjivati u tvojoj kući! — To je eto moja volja i pratio nas Allah na našim putevima!

Halemo se je bio u prvi mah začudio. No ubrzo se mudri krojač snadje i progovori odvažno, prije negoli je sjeo na prijestolje:

— Prije, negoli Ti ja, gospodaru, ustupim mjesto u svojoj kući, obećaj mi jedno: Ja ću eto vlast, koju mi podaješ, samo tri puta upotrebiti — ali što ja učinim, neka vrijedi za vječna vremena!

— Neka bude: — odvrati kalif, i udalj se.

Halem se je medjutim okoristio svojom vlašću. Doskora izatoga već vidjelo se je, kako na Bagdadskim vratima više glave svih ministara. Na to je imenovao najmudrije iz puka za prve činovnike kneževe.

No prije negoli je mogao da i po treći put upotrebi svoju vlast, dotrči Nahr-el-Tugdi kao bez daha, na crtama lica mu se je odrazivao silan strah, i obje je ru[ke] pritiskao na uši.

— Oj Halemu! — privike on! — T[i] u tvojoj kući ne može čovjek da izdr[ži]. Tvoja žena, najgora na zemlji, ne daje [mi] ni časak mira ..... još i sad eto od[je]kuje njezina vika u mojim ušima! Otpravi je iz tvoje kuće .... inače ću j[oš] prije večera umrijeti!

Krojač se nasmije.

— Ja hoću da budem milostiv! — progovori, — Tvoja želja neka bu[de] ispunjena! Ta iz vlastitog mi je iskust[va] poznato, da je njezina blizina gora neg[o] sve paklene muke! ..... I tako e[vo] uporabljam po treći i posljednji put svo[ju] vlast i nalažem, da se Halemova žena [iz] njegove kuće odstrani i — da se nje[zin] povratak onamo jednom za uvijek sprij[e]či uvrsti i smjesti u kalifov hare[m].

I tako je bilo. Kad je sunce sjedalo [na] počinak, sjedjela je i Halemova žena — vičući kao uvijek — u dobro zatvoren[om] haremu.

Otad nije Nahr-el-Tugdi imao vi[še] zgode da se tuži na dosadu, jer mu H[a]lemova žena nije davala vremena za [to]. A krojačić je u slatkom miru živio sv[oje] dane. I Mirza je dobio svoju dobro [za]služenu plaću: Kalif Nahr-el-Tugdi im[e]novao je čuvanom — nove slatke h[a]remske ruže.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2 K 40 h* mjesečno, *6 K* tromjesečno, pojedini broj stane *6 heler*. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm).

Godina I. | Pula, petak 17. prosinca 1915. | Broj 156.

Austro-ugarski uspjesi u kotlini Bovca.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Uzmak alijiraca potpuno uspio.

Solun, 16. decembra. (D. u.). Reuter javlja: Pravi je uzmak Engleza i Francuza sada već potpunoma dovršen prama odluci zapovjednika. Povučenje grčkih četa iz područja izmedju Soluna i Doirana započima danas. Veći dio grčkih četa, što su se nalazile u Solunu povlači se u mjeru Soruvića u Kosiani. Skoro sva istočna Macedonija dana je na raspolaganje saveznicima.

Potpuno uništenje srpske vojske.

Pariz, 16. decembra. „Petit Journal" opisuje o ogromnoj poplavi srpskih bjegunaca u Solunu. Ovi su pripovijedali u koliko su došli iz Albanije, da uzmak ostataka srpske vojske prolazi iz neobično teške okolnosti. Ceste su posve neprohodne. U raznim predjelima bijesnile su snježne vijavice. Opskrba četa provodi se samo uz najveće poteškoće.

Neutralna zona izmedju Grčke i Bugarske.

Sofija, 15. decembra. (D. u.). Bugarska brzojavna agentura javlja, da je Bugarska predložila grčkoj vladi, da se preprieči mogućnost sukoba izmedju bugarskih prednjih i grčkih pograničnih straža, da se stvori neutralna zona na način, da se čete povuku za 2 km natrag od granice. Grčka je vlada primila bugarski prijedlog.

Iz Grčke.

Grčka u neprilici.

Atena, 15. decembra. (D. u.). Havas javlja: Službeno priopćenje označuje vijest, da su Bugari prodrli na grčko područje, kao netočnu, i izjavlja, da položaj, što ga je prouzročio uzmak alijiraca na grčko područje i približavanje bugarskih i njemačkih četa grčkoj graniei vrlo uznemiruje vladine krugove. Grčka vlada slijedi pazljivo tok dogodjaja, te je pripravna da stvori sve odluke, što bi ih iziskivali interesi zemlje zahtijevali.

Grčki predujam u Njemačkoj?

Atena, 16. decembra. Reuter javlja: Vijesti, da se vode pregovori izmedju Grčke i Njemačke, radi predujma Grčkoj, ne odgovara istini.

Grci i Englezi u Solunu.

Milan, 15. decembra. (D. u.). „Secolo" javlja iz Soluna da ondješnje grčke utvrde nijesu bile prepuštene Englezima i Francuzima i da grčke čete usprkos pritužbi Francuza i Engleza upotrebljavaju željezničku prugu za svoju potrebu.

Iz Rumunjske.

Rumunjska uz centralne vlasti.

Bukarešt, 16. decembra. Veliku pažnju pobudjuje izjava rusofilskog vlasnika „Adeverula", koji izvodi u članku, da je nakon poraza Srbije iščeznula svaka mogućnost rumunjskog posredovanja protiv četvornoga sporazuma, ne preostaje Rumunjskoj drugo, nego li da dijeli sudbinu Srbije, ili umoli Nijemce, neka ju povedu na svojem slavodobitnom pohodu u Carigrad.

Prenos ruskih četa iz besarapske granice.

Bukarešt, 16 decembra. Rusi prenašaju svoje čete, koje su se nalazile na rumunjskoj granici. Od prekjučer obustavljen je brzojavni promet izmedju Rusije i Rumunjske, koji je dosada redovito funkcionirao. U Rumunjskoj se smatra položaj napram Rusiji ugodnim, a pripisuje se to energičnosti rumunjske vlade, koja nije htjela da dozvoli prolaz ruskim četama kroz Rumunjsku.

Iz Rusije.

Ruska vojnička demonstracija protiv Švedske.

Berlin, 16. decembra. Kako „Lokalanzeiger" doznaje iz najboljega vrela iz Stockholma, traju u Finskoj skupljanja ruskih četa. Budući da nijesu u Finskoj buknuli nikakvi nemiri, to dadu ova okupljanja četa naslućivati, da Rusija sprema vojničku demonstraciju protiv Švedske, pa je u tu svrhu okupila 160.000 momaka.

Ruski car na fronti.

Berlin, 16. decembra. Kako „Lokalanzeiger" javlja, otputovao je ruski car Nikolaj u finske vode, da pregleda tamo mornaricu.

Brzojavni saobraćaj sa Rusijom.

Kopehagen, 16. decembra. „Berlinske Tidende" javljaju, da je brzojavni saobraćaj sa Rusijom još uvijek prekinut; nu čini se, da ovo prekinuće vrijedi samo za Švedsku, a ne za Norvešku.

General Pau na povratku iz Rusije.

Kopehagen, 16. decembra. „Berlingske Tidende" javljaju iz Stockholma: francuski general Pau otputovao je jučer iz Rusije preko Haparande. On namjerava ostati dulje vremena u Stockholmu.

Iz Francuske.

Nova francuska ofenziva.

Bazel, 16. decembra. Dok i njemačka i francuska i belgijska izvješća već podulje konstatuju, da na zapadu vlada zastoj, piše vojnički suradnik „Basler Nachrichten", da će doskora Francuzi započeti novu ofenzivu, pa ovu svoju tvrdnju dokazuje ovako: Općeniti mir, što je u posljednje vrijeme vladao na zapadnoj fronti nalik je tišini pred olujom. Budući da nema uspjeha ni na Galipolju ni kod Soluna, sve je jasnije, da će odluka za Francusku ipak pasti na već krvlju natopljenim poljanama Francuske same. Da Francuzi žele još jednom okušati krajni napor narodne snage u samoj materi zemlji, a ne u kakvom orijentalnom poduzeću, to govore jasno zadnje upute Joffrea.

Obskrba francuske vojske.

Pariz, 16. decembra. Oblasti uvjeravaju, da francuski vojnici ne će ove zime trpjeti od studeni, ali list naglasuje, da unatoč svih lijepih obećanja dosada nije još ništa učinjeno. Dijeljenje tople odjeće provodi se vrlo neuredno. Dok pojedini dijelovi već imaju odjeću, drugi nijesu dobili ništa. I ovaj puta mora raditi privatna inicijativa umjesto vlade da se brine.

Zajednički rad engleskog i francuskog parlamenta.

London, 16. decembra. Daily Chronicle" javlja: Francuski zastupnik Franklin Bonillon nalazi se u Londonu, da se dogovori, kako bi engleski i francuski parlamenat raspravljali zajednički gospodarska i politička pitanja, te je već imao više pogovara u tom pogledu sa Asquithom. Svakog mjeseca imalo bi se sastati po 20 članova obiju parlamenta na zajednička vijećanja.

Centralne vlasti.

Državno-pravni odnošaj Alzacije-Lorene.

Berlin, 16. decembra. U jučerašnjoj sjednici pojačanog kućnog odbora državnog sabora povjerljivo se pretresivalo pitanje, da li će se državnopravni položaj Alzacije-Lorene unutar njemačkog carstva inače urediti, negoli je dosada bilo. Zamjenik državnog kancelara dao je na početku sjednice ovu izjavu: Poznato je, da je razvitak prilika u Elzas-Lotaringiji proizvelo sumnju, da li je dosadašnje državnopravno stanje moguće uzdržati nakon rata. Ovo se pitanje raspravljalo već i u novinstvu. I u pogovorima državnog kancelera sa ministrima saveznih država se taknulo se je ovo pitanje; nu do stalnog programa nije došlo. I vlada vodeće države saveza još nije odlučila, kako da se riješi ovaj problem. Savezno vijeće se uopće jošte nije bavilo ovim pitanjem. Radi toga nijesam u stanju, da u ime kancelera ili savezne vlade zauzmem kakvo stanovište u tom pogledu.

Preuranjenjene vijesti o vlaku Berlin-Carigrad.

Beč, 16. decembra. „Fremdenblatt" piše: Vijesti, što su se zadnjih dana raširile o zasnovanom vlaku od Berlina preko Balkana do Carigrada preuranjene su i u mnogočem nedostatne.

Odgovor Austrije na amerikansku notu.

Beč, 15. decembra. (D. u.). Odgovarajući na amerikansku notu tičuću se potonuća talijanskog broda „Ancone" naglašuje ministar izvanjskih poslova oštrinu, kojom amerikanska optužuje zapovjednika mornarice. Odlučnost, kojom su bili zahtjevi Austro-Ugarskoj upravljeni, dali su očekivati, da će amerikanska vlada točno navesti faktične činjenice slučaja. U noti sadržano razlaganje nije jasno, te ne pruža dostatno dokaza, da bi se moglo zapovjednika podmornice proglasiti krivim. Vlada saveznih država nije navela osoba na čije se izjave ona poziva i kojima ona više vjeruje negoli zapovjedništvu austro-ugarske mornarice. Nota takodjer ne sadržava imena poginulih i na brodu nalazećih se Amerikanaca. Ako su kod potonuća bili oštećeni amerikanski državljani, austrijska je vlada pripravna da stupi u pregovore sa amerikanskom vladom. Nu ona mora na to najprije upitati, zašto se predložene zahtjeve nije juridički utemeljilo i na mjesto takvog utemeljenja uputilo nas na izmjenu pisanja, što je amerikanska vlada u drugim prilikama vodila sa drugim vladama. Austro-Ugarska ne može slijediti amerikanskoj vladi na ovom neobičnom putu, jer nema svih dopisa savezne vlade. Pa ona i nije mnijenja, da bi joj poznavanje ovih u ovom slučaju bilo dostatno, koji je slučaj u važnim točkama drukčiji, negoli su slučajevi, na koje se amerikanska vlada oslanja. Neka amerikanska vlada formulira norme zakona, o koje se je zapovjednik podmornice ogriješio. Austro-ugarska vlada iskreno žali udes nevinih žrtava, ništa manje, negoli amerikanska vlada.

Glasovi novinstva o amerikanskoj noti.

Berlin, 16. decembra. Mornarički vještak „Lokalanzeigera", pomorski kapetan Kühlwetter, iznaša nekoje anomalije, što se nalaze u amerikanskoj noti obzirom na potonuće „Ancone". Prva anomalija sastoji u tome, što nota govori o podmornici, koja je imala austro-ugarsku zastavu, dok se takove brodove jednostavno označuje kao austro-ugarske. Nasuprot tvrdnje, da je podmornica oštro pucala na parobrod, koji je uslijed toga kušao bježati, upozoruje Kühlwetter na to, da prama medjunarodnom pravu svaki ratni brod ima pravo, da zaustavi i prisili, ako je potreba, svaki trgovački brod, da stane. Ako brod bježi, ima ratni brod prama medjunarodnom pravu pravo, ako je potreba, da ga i uništi. Radi toga je nešto neobičnog, što nota čin podmornice nazivlje nečovječnim i barbarskim i cijelom civiliziranom svijetu hoće da to prikaže kao nešto groznoga. Amerika, ili bolje Wilson, nazivlje se svijetom. Sveukupni utisak: Wilson arbiter mundi!

Opća turska ofenziva?

Beč, 16. decembra. Izvjestitelj „Tempsa" javlja: Za kratko će vrijeme imati Turci pod oružjem 2 milijuna vojnika. Čim dobiju očekivane sve njemačke i austro-ugarske teške topove započet će turska djelatnost u punoj mjeri i slijedit će opća turska ofenziva.

Beogradske pustolovine.

Gradački list donosi pismo gradačkog poručnika, koje je vrlo interesantno za prilike, što su bile u osvojenom Beogradu odmah, iza kako su naše i njemačke čete unišle u njega. Poručnik pripovijeda, da je njegov pionirski odio prije prijelaza bio duže vremena u Batajnici nedaleko Zemuna, gdje im je bilo lijepo, jer su imali blizu glazbenu kapelu i dva zbora madžarskih cigana, koji su im po cijele dane i noći koncertirali. Uz to su im naravno sav dan gudili i topovi pred Beogradom tako jako, da su katkada znali u jednoj minuti da samo na našoj strani nabroje preko pedeset hitaca, a naravno da nije na srpskoj bio nijedan manje. Posljedice se toga tako obilnoga bombardiranja naravno vide na svakom koraku u Beogradu. Poručnik je gotovo svaki dan bio na drugom mjestu u gradu stacijoniran, pa je prema tomu vidio, kako izgleda cijeli grad. Prvu je noć, veli, spavao u općoj bolnici i ludnici na Kalimegdanu, dan kasnije u privatnoj kući blizu Kalimegdana, u kojoj je našao čak i klavir. Vidio je na Kalimegdanu dva golema ruska tvrdjavna topa, koji su bili sjajno maskirani željeznim traverzama, ali su ih naši ipak našli i s nekoliko granata pogodili same njihove lafete. Po krpama od vojničkoga odijela, koje su bile kraj razvaljenih topova, vidjelo se je, da je kod njih morala biti francuska momčad. Dan je kasnije bio poručnikov odio stacioniran u tvornici. U odjelu za [illegible] namjestili konje i svezali ih za palceve velikih transmisijskih kotača. Nekoliko je dana poslije toga morao da više puta noći na otoku, udaljenom 200 m od obale, s kojom ga je spajao nasip. Kako je medjutim voda naglo rasla, nije smio dvije noći da spava nitko od njegovih momaka, da ih ne zalije voda i prosječe im povratak, te su neprestano dizali onaj svoj spojni nasip. Nedaleko od njega imao je poručnik, da kolima preveze neku robu do njega, ali kako je bila glibava cesta i noć tamna, zapao je tako u blato, da je mogao tek drugi dan iz njega. Tako ga je cijelu noć kiša prala. U kući, u kojoj je stanovao, bilo je toliko miševa, da im njihovi vlastiti psi nijesu dostajali, pa su morali u gradu da rekviriraju medju ostalim i jednu mačku, koja je pomogla miševe daviti i konačno ih se toliko nadavila i najela, da je parnula od njih.

Razne vijesti.

Veliki sinfonični koncerat u prilog naših bjegunaca. Predsjedništvo ratnog pripomoćnog odbora posjetilo je Ekselenciju gospodju Chmelarž i zamolilo ju, da bi preuzela pokroviteljstvo nad sinfoničnim koncertom, koji se daje u korist naših bjegunaca dne 19. o. m.

Gospodja Chmelarž izjavila je ljebezljivo, da se sve od početka zanima za sudbinu naših bjegunica te da je sretna, što može učestvovati u tako plemenitoj akciji.

Sinfonični koncerat održati će se buduće nedjelje u gradskome kazalištu. Sudjelovat će u koncertu: 90 glazbenika mornaričkog orkestra pod vodstvom gosp. J. Voske. Pjevat će „a solo" gosp. Vily Gerstorfer, vrijedni operni pjevač, koji je dobro poznat u Puli, kao vrstan pjevač, budući je već sudjelovao u raznim koncertima, koji su bili priredjeni u dobrotvorne svrhe.

Dalje pjevat će zbor „Cavalier Pietro Ciscutti" pod vodstvom poznatog glazbenika prof. Antona Illesberga.

Raspored umjetničke večeri sadržaje: 1) tri sinfonične umotvorine:

Wagnerov „Ulaz bogova u Walhallu" iz opere „Rensko zlato". Dvoržakovu petu

sinfoniju: „Iz novog svijeta“. i Lisztove „Predigre“.

2) Dva komada za tenor uz pratnju orkestra: Mozartovu ariju iz opere „Čarobna frula“. Flottovu ariju iz opere „Marta“.

3) Dva zbora: „Schubertova noć“ i Richardovu „Ružu“.

Ulaznice za ovu rijetku i vanrednu predstavu prodavaju se svaki dan u kazališnoj blagajni od 10—12 pr. p. i od 3—5 i pol p. p.

Cijene: lože 20 K; naslonjače u parteru 5 K; Sjedala u parteru 3·50 K. Ulaznina u parter i u lože stoji 1·50 K; ulaznina u galeriju 0·60 K; sjedala u galeriji s ulazninom stoje 1·50 K.

Sjednica općinskog vijeća. C. kr. tvrdjavni povjerenik sazvao je za subotu dne 18. o. mj. ukupno općinsko vijeće na sjednicu sa slijedećim dnevnim redom: 1. Izvještaj o djelovanju aprovizacijonog povjerenstva; 2. Prijedlozi mesara o promjeni iskaznice za meso: 3. Opskrba grada Pule mlijekom; 4. Slučajni prijedlozi.

Nova vojna krajina i naseljivanje poslije rata. Kapetan Vilim Thurner iznaša predlog, da bi se iza rata uskrisila vojna krajina i kaže: Morat ćemo povjeriti naše granice pouzdanim ljudima, da ih čuvaju protiv neprijateljskih rovarenja, koji će uvijek kušati, da dobiju svoje sunarodnjake na svoju stranu. Toga radi je potrebno, da se ondje nasele vjerne, patriotske obitelji; no ove nalazimo samo u našim valjanim, ratobornim podčasnicima i vojnicima. Pogranična straža mogla bi biti ujedno i carinarska straža. Mnogi bi invalidi mogli dobiti na granici službu i življenje, te bi nam odgojili generaciju najboljih i najvjernijih podanika. Ta bi bolje čuvala naše granice, nego li sve ine preskupe vojničke mjere. Ratoborni duh, zakvalnost invalida i hrabri im pomladak branio bi domovinu do posljednjega daha.

Država bi im dala vlastito zemljište i obitavalište.

Kapetan Thurner dovršuje: „Stvorite na granicama domove ondje, gdje će se nakon skopljenog mira protezati zadnji streljački jarci! Pustite žične zapreke, neka stoje kao sada! Grozdeni im bedem i pogranična straža branit će nas od svih mogućih pokušaja neprijateljskog mamljenja!“

Akademičarima i dobročiniteljima na znanje. U danima najkruće potrebe otvorilo se opeta hrv. ak. potporno društvo, jedina pomoć siromašnih sveučilišnih gradjana. Ono okuplja okolo sebe i brine se za materijalno stanje svojih kolega bez stranačke pristranosti. Sveto i rodoljubno je načelo potp. društa. da se siromašnoj inteligenciji pomogne u njihovim naukama. Današnje stanje i silna skupoća dovela je u neugodan položaj mnogog bijednog djaka.

S toga se društvo obraća na rodoljube i korporacije. da doprinesu svoj obol za tako plemenitu ustanovu.

Mnogi bivši članovi društva sjetit će se društva i pomoći što su i sami od njega dobivali. Odužiti će mu se i steći si najljepšu hvalu.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 16. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

U području riječice Kormin suzbila je vojska nadvojvode Josipa Ferdinanda ruski nasrtaj. Jugozapadno Olike spustio se je, prisiljen, neprijateljski letioc, te smo ga zarobili. Jedno naših jata zrakoplova obložilo je bombama željezničku stanicu Antenovka, koja leži na pruzi Miedviče-Sarni, te kolodvor Klevan. Akcija je imala uspjeha. Kod Klevana je buknuo požar. Sva su se ljetala povratila neoštećena usprkos žestokoj paljbi.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj i soškoj fronti bile su pojedine topničke borbe. U kotlini Bovca naše su čete iznenadnom navalom zaposjele talijansku prednju poziciju.

Srpsko bojište.

Naše su čete odbacile jučer neprijatelja i jugoistočno Glibeca u klanac Tare. Druge austro-ugarske kolone priborile su si žestoke borbe visine neposredno sjeverno Bjelopolja i kraj na pô puta izmedju Rozeja i Berana. Zapadno Ipeka protivnik je započeo uzmak prama Plavu i Gusinju. Broj jučer objavljenih zarobljenika povisio se na 900 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 16. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Živahne topničke borbe i neumorna djelatnost letioca na većem dijelu fronte.

Istočno bojište.

Ruska odjeljenja, koja su sjeverno Drisvjatskog jezera prodrla do u našu poziciju, bila su odbačena protunavalom. U okolini ušća Berezine skršio se neprijateljski nasrtaj. Kod Berestianija izjalovila se neprijateljska navala.

Balkansko bojište.

Borbe u sjevernoj Crnoj Gori uspješno se nastavljaju. Austro-ugarske čete stoje blizu pred Bijelopoljem.

Vrhovna vojna uprava

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 14. decembra. (D. u). Službeno se javlja:

Englezi i Francuzi bačeni su na grčko područje. Naše su čete nalaze na grčkoj granici nakon što su za sada obustavile progonjanje neprijatelja. Na cijeloj fronti vlada mir. Zarobili smo 1234 momaka i zaplijenili 14 topova, 62 voza za municiju i drugog ratnog materijala.

Odsada unaprijed će generalni stožer samo onda objavljivati izvještaje, ako bude važnih operecija.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 16. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Dio kuća Kutu-el-Amare, što se nalaze na desnoj obali Tigrisa zauzeli smo na juriš dne 13. decembra. Od dviju neprijateljskih monitora, koji su htjeli bježati prama istoku, bio je jedan potopljen od našeg topništva. Na dardanelskoj fronti u glavnom borba bomba i torpeda.

Maršal French odstupio.

London, 16. decembra (D. u.). Ratni ured javlja, da je sir Douglas Haig imenovan naslijednikom maršala Frencha kao zapovjednikom u Francuskoj i Flandriji. French je bio dignut sa svojeg mjesta na vlastitu molbu, te bje imenovan zapovjedajućim maršalom četa Združene kraljevine. Kralj je podijelio Frenchu čast visconta.

Slobodni prolaz njemačkih atašeja.

Wahington, 16. decembra (D. u.). Engleski je poklisar opunovlašten, da dade njemačkim atašejima, Boyedu i Papenu, bezuvjetno slobodni prolaz.

Aforizmi.

Riječ je, da „zub vremena troši“: no ima i „umjetnih zubi vremena“, koji se umeću, kad treba što sagraditi.

*

Mnogo puta leži obzirnost prema drugom u tome, što se čovjek na drugoga uopće ne obazire.

*

Ako čovjek i ima „krov nad glavom“, još ne može reći, da je „pod krovom“, doklegod taj krov ne ide s njim.

Gorica pod zemljom.

Madjarski ratni dopisnik piše „Az Estu“ slijedeći dopis: Ponovno sam se prošetao Goricom. Od trideset hiljada ljudi, koji su prije nastavali Goricu, imade sada ovdje jedva nekoliko stotina ljudi. Ali sad sam Goricu našao sasvim drugojačiju. Ljudi su se opet pojavili. Svaki dan šalju nam Talijani nove granate, a ipak svaki dan dolaze ljudi opet natrag u grad. A ovi se ljudi ne nastavaju u gradu u njihovim prijašnjim stanovima, nego su se nastanili u podzemlju. Sada se može reći, da čitava Gorica stanuje pod zemljom. Tako su Goričani stvorili posve novu Goricu. Upravo je nevjerojatno, kako je čovjek žilav i što sve može podnijeti. Svako jutro budi ih rika topova. Ovi ljudi, koji se vraćaju sastoje najviše od radnika ili službinčadi pazikuća, radničkih težaka itd. Upravo žive kao stari kršćani, koji su se sakrivali u katakombe. I način života je posve sličan tadanjem životu. Spaja ih medjusobno primitivan komunizam. Svi su uvijek u pivnicama. Samo kadikad pojavi se gdjegod na ulici koja žena u ruppu, koja se usudjuje svojom glavom izaći da donese jela. Ali ne samo da su ovi siromašni ljudi u Gorici pod zemljom. I službena je Gorica pod zemljom. Javna se uprava povukla u pivnice. Kad čovjek stupi u tu pivnicu, spotakne se svaki čas o kakav pisaći stol ili slamnjaču. Tu jedan radi, a tamo blagajnik na slami spava. Odmah kraj njega je općinska uprava, telefon, pisaći stol, uz to umivaonik, slamnjača, pisaći stroj i gospodjica, koja na njemu piše. Kraj njih odmah je i kuhinja, jer oni moraju i da jedu i da piju. Uza sve to nijesu gospoda od uprave u Gorici izgubila svoj humor. Kad sam pitao za jednu upravnu zgradu, odgovorio mi je upravni činovnik: „Ona je izgorila, ali evo u pivnici imademo već drugu.“

Goricu sada neprestano bombardiraju Talijani. Svake noći padne na grad do stotinu teških granata. Nijedna kuća nije cijela. Nijedna crkva nema prozora i nije ostala neoštećena. Na općinsku zgradu padala je granata za granatom i nijesam naišao ni jedne cijele sobe. Šefa policije bacio je tlak zraka od granate iz kreveta. Kad prodje čovjek ulicama vidi na sve strane same ruševine, razderane telefonske i brzojavne žice, a otkad su talijanske granate razrušile plinaru, nema grad uopće svjetla. Dvanaest sati vlada nad gradom potpuna tama. Samo sa Podgore kadikad sablasno rasvjetljuje noć po koja raketa.

Dok sam boravio u gradu, pale su na Goricu samo četiri granate. Grad je pokrila magla, da se nije vidjelo ni prsta pred nosom, pa su zato Talijani obustavili vatru. Po ulicama iskopale su granate duboke jame. Samo je jedna povica kavane ostala u toliko cijela, da se može onamo doći, da popiješ kavu i pročitaš novine, ako se ne nadaš granati, i jedna četvrtina nekakve gostione, gdje se može nešto jesti, inače je sve razrušeno.

U Gorici je mnogo ljudi umrlo, a njih ne okružuje ni aureola slave. Nitko ne zna, koliko je bilo mrtvih. Niti oblast ne zna točno dati podatke, jer je statistički ured razrušila granata. Bolnice su se morale naglo isprazniti. Groblje i sada neprestano bombardiraju. Prema sadanjim podacima u gradskoj kući bilo je kod ponovnog bombardiranja grada: 100 mrtvih, 200 teško ranjenih, a 100 lako ranjenih. Kako se vidi, Talijani su postigli vrlo laku pobjedu nad golorukim stanovništvom, ženama i djecom u Gorici. Dok medjutim pred Goricom na pravom bojištu ne mogu nigdje pobjediti. Ovdje njihove borbe vode samo politički motivi. Talijanski su zarobljenici kod preslušavanja izjavili, da je Italija htjela zauzeti Goricu do otvorenja talijanske komore, pa su borbe kod goričkog uporišta zvali zamo „komorska bitka“. Jedan časnik pričao je, da su Talijani neprestano navaljivali na Podgoru, ali dakako sasvim uzalud, a kasnije navalili su mnogo više na Oslavlju. Tamo provadjaju Talijani dnevice po šest juriša. Medjutim neprestano čitavu okolicu obasiplju granatama i šrapnelima. Talijani bi htjeli na svaki način prodrijeti izmedju dviju visočina na Sv. Florijanu. Na nekim im je mjestima i uspjelo malo prodrijeti, ali tek časimice jer su ih naše protunavale uvijek bacile natrag. Slika se rata danomice opetuje. Talijani napadaju, osvoje jedan šanac noću napadnemo ih mi i opet im šanac otmemo. Šutradan oni napadaju. Pješaštvo mora ovdje da se strahovito bori. Tu treba jako srce i jake živce. Izdržati dva dana u orkanskoj vatri talijanskoj već znači najveću ljudsku žilavost. Zapovjedništvo se za vrijeme odmora upravo raskošno brine za ove vojnike, što se i može se učiniti, jer organizacija živeža vanredno radi. Kod mostovnog uporišta u Gorici u prvom redu brane uporište Dalmatinci. To su mirni, odvažni i žilavi ljudi. Ne bore se i gradski ljudi na tom mjestu koji nijesu tako jaki i snažni kao Dalmatinci, ali svoje mjesto ispunjaju svojom inteligencijom i sjajnim moralom.

Obrana je na ovom uporištu vanredna te je još organizirana od pukovnika Körnera. Pješaštvo i topništvo upravo precizno rade. Isto tako i pioniri, koji svakaju svoj život na kocku. Radnja aeroplana ne može se dosta pohvaliti. Ne samo da točno izvidja svaku kretnju neprijatelja, već i za vrijeme borbe pružaju vojsci neprocijenjivi usluga. Točno razabiru što se dogadja na neprijateljskoj fronti. Talijani uzalud nastoje provocirati kakvu pobjedu.“

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, subota 18. prosinca 1915. | Broj 157.

Bjelopolje zauzeto na juriš.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Na Balkanu sve izgubljeno.

Genf, 17. decembra. „Matin" oštro napada Italiju, čija je ravnodušnost nepojmiva. Talijanci bi ipak morali uvidjeti strašnu istinu, da će biti naskoro izgubljeni Skadar i Bar. „Temps" veli, da je konačno i rat na Balkanu izgubljen. Sada bi se moralo jedino na to misliti, da se umanji zle posljedice.

Crnoj Gori manjka topništvo.

Bukarešt, 17. decembra. „Tribuna" javlja: Crnogorske se čete nalaze u vrlo ugodnom strategijskom položaju, te bi bile sposobne voditi malen krvavi rat, samo im manjka modernog topništva. Četvorni sporazum mora stoga iskrcati čete u Ulcinju, Sv. Ivanu Meduanskom i Baru, da uzmogne ujedno sa Crnogorcima poduzeti novu ofenzivu protiv bosanskohercegovačke granice.

Tobožnji prelaz bugarskih četa preko grčke granice.

Berlin, 17. decembra. „Köln. Ztg." javlja: „Temps" prima iz Soluna: Bugarsko konjaništvo prešlo je grčku granicu 75 km sjeveroistočno Soluna.

Bugari 24 km od Drača.

London, 17. decembra. „Morningpost" javlja iz Rima: Bugari su udaljeni od Drača samo 24 km.

Opskrba srpske vojske.

Genf 17. decembra. Rezultat zadnjih pogovora poklisara u Parizu jest, da će se Italiji doprinijeti odštetu za opskrbu, što će ova imati za srpsku vojsku. Ob ovoj stvari raspravljao je Briand sa Sonninom i kraljem Viktorom Emanuelom.

Poraz alijiraca u Macedoniji.

Hag, 17. decembra. „Daily Telegraph" doznaje iz Rima: Prama vijestima iz Atene, čete saveznika bačene su iz svojih pozicija. Od 2. do 12. decembra slijedilo je 12 bugarskih navala od kojih su najkrvavije bile ona protiv Engleza kod Doirana i protiv Francuza kod Demirkapu. Kod Strumice borila se 122. francuska divizija protiv dviju bugarskih. Francuzi su se sa svim trenom povukli na drugu liniju. Solun, koji se sada utvrdjuje, može se braniti protiv svih navala. Neko vrijeme bio je položaj Engleza kod Doirana vrlo kritičan. Ovi su na uzmaku razorili 20 mostova i 2 tunela.

Kralj Petar putuje u Italiju.

Rim, 17. decembra. (D. u.). Agencija Stefani javlja: Kralj Petar stići će doskora na odulji boravak blizu Napulja u kraljevski dvorac Caserta. Već se je započelo sa pripravama za eventualno iseljenje kraljevske crnogorske obitelji u Italiju.

Šteta prouzročena po francuskoj okupaciji.

Sofija, 16. decembra. (D. u.). Bugarska brzojavna agentura javlja: Vojnički list objelodanjuje opširni opis opustošenja, što su ga prouzročile francuske čete. Macedonsko je pučanstvo izloženo sada najvećoj potrebi, pošto su Francuzi ili uništili ili oteli svu živinu i zalihu hrane. Francuske su čete pljačkale sela i gradove na oči nesretnih seljaka, te nisu štedili ni časti žena i djevojaka. Slučajevi nasilja, što su ih počinile francuske čete u Macedoniji su doista neobično mnogobrojni.

Grčka i ententa.

Ententa i Solun.

London, 17. decembra. (D. u.) U dolnjoj kući odgovorio je državni podtajnik Lord Robert Cecil, da je neposredni cilj alijirica, da urede vojnički položaj u Solunu i da zapriječe Bugarima kaošto i centralne vlastima, da ovi ne postignu bilo kakvu posrednu ili neposrednu kontrolu nad Solunom. Dogovori sa Grčkom se marljivo nastavljaju. Engleska se vlada nada na skorašnji povoljni rezultat.

400.000 momaka u Solunu.

Roterdam, 17. decembra. Ratno vijeće u Parizu zaključilo je prošlog utorka, da se broj četa u Solunu povisi na 400.000 momaka.

Gevgeli i Doiran pripast će Grčkoj.

Roterdam, 17. decembra. „Morning Post" javlja iz Atene: Bugarski poslanik izjavio je jednom dopisniku, da će se Gevgeli i Doiran ustupiti grčkoj.

Iz Rusije.

Predaja zlata u Rusiji.

Kopenhagen, 17. decembra. Ruski ministar financija je odredio nagradu za one, koji vladi ustupe zlata do 1 funta. Nagrada iznosi 30 posto čiste vrijednosti.

Eksplozija u Kronštatu.

Stockholm, 17. decembra. „Riječ" donaša slijedeću izjavu ruskog admirala: Pošto su u Kronštatu raširene krive vijesti o eksploziji, što se dogodila u mornaričkom laboratorijumu, javlja se, da je iz nepoznatih uzroka eksplodiralo 10 puda piroksilina i da je mrtvih 18, a ranjenih 27 osoba.

Iz Perzije.

Rusija i Engleska za neodvisnost Perzije.

Carigrad, 17. decembra. Poslanici Engleske i Rusije poduzeli su kod šaha u Teheranu korake, koji su nekako zajamčili, da se ove dvije velevlasti ne će u buduće više miješati u unutrnje prilike Perzije. Ententa je pripravna. da u ovu svrhu podade sigurno jamstvo perzijskoj vladi. Ovo je dostatan dokaz, kako slabi je položaj za ententu u Perziji.

Iz Amerike.

Nota radi „Ancone".

Hag, 17. decembra „Reuter" javlja iz Vašingtona: Austro-ugarski poslovodja imao je u izvanjskom uredu dugi pogovor sa državnim tajnikom Lansingom u stvari note radi „Ancone".

Njemačka pokupila vunu u Argentini.

Frankfurt, 17. decembra. „Frankfurter Ztg." javlja iz Londona: „Times" donaša vijest, da je Njemačka pokupila svu ovogodišnju vunu u Argentini, koja će tamo ležati do svršetka rata.

Iz Italije.

Svemu su krivi Nijemci.

Lugano, 17. decembra. „Secolo" javlja: Engleska je vlada javila talijanskoj, da je veliki broj njemačkih agenata otputovao u Italiju, da unište talijanske trgovačke brodove. Većina nesreće na moru i požari u talijanskim lukama su prvi znakovi ove djelatnosti.

Dogodjaji na moru.

Potopljen parobrod.

Grimsby, 17. decembra (D. u.). Prama Lloydovoj vijesti smatra se ribarski parobrod „Jarmoth" izgubljenim, te se predmijeva, da je došao na njemačku minu. Momčad — 7 ljudi — je izgubljena.

Centralne vlasti.

O bombardiranju Gorice.

Beč, 16. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Pričuvna bolnica, koja se je do bombardiranja grada Gorice dne 25. i 26. septembra nalazila u centrumu grada, bila je onda prenešena na brežuljak istočno grada i označena ogromnim zastavama Crvenoga Križa. Dne 13. decembra počela su neprijateljska taneta padati u okolicu bolnice. Udarci granata približavali su se sve više i više bolnici, dok nije oko 1 i pol sata prije podne prodrla u operacijonu dvoranu prva granata, koja je ubila sanitetnog podčasnika i jednog bolničara vojnika, a dva je vojnika teško ranila. Dvorana bila je potpunoma razrušena.

Malo vremena iza toga udarila su 3 hica u toranj kuće sa rezervoarom za vodu, a u prostorije za časnike i dvoranu za bolesnike po jedan hitac. Upravitelj bolnice naložio je neka se ranjenici odvedu. Nu i na ovaj transport su Talijanci počeli strijeljati. Treba zahvaliti samo pukom slučaju, što ova divljačka navala najniže brutalnosti nije zahtijevala većih žrtava. Osoblje bolnice je jednoglasno izjavilo na zapisnik, da zavod nije bio bombardovan samo slučajno već namjerom i prama nacrtu. Konačno se ustanovljuje, da u blizini bolnice nije bilo ni baterija, ni vojničkih skladišta ili ukonačenja četa, što bi dalo opravdati bombardovanje.

Uspjeh u kotlini Bovca.

Beč, 16. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Dne 15. decembra poduzela su austro-ugarska odjeljenja iznenada navalu protiv talijanske pozicije istočno Ravnilaza u kotlini Bovca. Neprijatelj je ovom prilikom izgubio 50 mrtvih i mnogo ranjenih. 9 Talijanaca bilo je zarobljeno. Naši su se odjeli povratili bez ikakva gubitka.

Neistinite vijesti o ispražnjenju Lavova.

Beč, 16. decembra. (D. u.). Iz stana ratnih dopisnika se javlja: Naprotiv vijesti engleskih novina iz Kijeva, da se Lavov velikom brzinom ispražnjuje, ustanovljuje se, da za ispražnjenje Lavova nema niti najmanjeg uzroka, naprotiv se je pred malo vremena službeno javilo, da se stanovništvo, koje je u svoje vrijeme pobjeglo može povratiti u kotare mnogo dalje istočno Lavova.

Iz ugarskog parlamenta.

Budapešt, 16. decembra. (D. u.). Na interpelaciju zastupnika Rakovskog obzirom na cenzuru, odgovorio je ministar pravde, Balogh, da on preuzima potpunu odgovornost za postupak cenzure. On potpunoma odobrava izjavu ministarskog predsjednika da cenzura uz najbolju volju ti u tamo nije mogla raditi bez prigovora. Uostalom dobra je volja skoro u svim slučajevima donijela dobrog uspjeha. Što se pitanja skupoće tiče, on je dao nalog, da se popišu sve stvari, koje bi mogle u narodu prouzročiti mržnju ili prouzročiti nepouzdanje u naše uzdržanje. Inače nije cenzura nikada plijenila članke, kojima se savjetovalo, kako da se stvari otpomože. Što se tiče ratnih dobava, može ministar izjaviti, da na tom mjestu nije još bio nikoga, koji bi one, koji današnji položaj upotrebljuju za to, da se obogate, tako izbjegavao kao on. On je poduzeo inicijativu, da radi protu takovima strogo postupa. Nu radi toga je u interesu stvari, da novine ne pišu o predmetu, osobito onda još ne, dok je u toku istraga. Ministar moli, neka se njegov odgovor uzme do znanja. Rakovski je samo nešto govorio iza ministra, a na to je kuća primila odgovor do znanja uz burno odobravanje.

Krobatin postao barunom.

Beč, 17. decembra, (D. u.) Car je podijelio barunstvo ratnom ministru Krobatinu.

Nove odredbe osobnog prava.

Uvod: Propisi, kojima se uzdržava izvanjski poredak medju ljudima, sačinjavaju pravo, a zakoni podavaju nam jamstvo sa strane države, da će se pravni propisi vršiti. Zakoni, koji uredjuju osobne odnošaje medju državljanima, tvore osobno pravo. Sve osobno pravo u koliko se ne tiče posebnih pravnih osoba ili stvari, sadržano je u našem općem gradjanskom zakoniku.

Naš opći gradjanski zakonik je ostao skoro nepromijenjen kroz čitavih 104 godine. Ali uslijed neprestanoga napretka našeg vijeka, pa osobito uslijed sadanjeg rata promijenile su se mnoge i mnoge društvene prilike. Naš je opći gradjanski zakonik pravo majstorsko djelo; njegova stoljetna vrijednost pruža nam najbolji dokaz o valjanosti njegovoj.

Ali kaošto i ljudi staraju i nadomještaju se novim naraštajima, isto tako ostare i zakoni, pa se moraju promijeniti novima, prama novim prilikama i njezinim potrebama.

Nove odredbe tiču se osobnog, obiteljskog i nasljednog prava, ali najviše brige posvećuju ženama i skrbi za djecu. To je za časove u kojim živimo, prava blagodat. Razne su promjene odlučene carskom odredbom od dne 12. oktobra 1914. 276. list državnih zakona. Mi ćemo rabiti mjesto cijelog imena „opći gradjanski zakonik" kraticu „o. g. z.". a razne paragrafe (§) citirati ćemo medju zaporkama.

1. Proglašenje mrtvim.

Dosada moralo se je čekati dugu vrstu godina prije, nego se je koga proglasilo za mrtvaga, kada se nije o njemu ništa znalo, je li živ ili mrtav. Ako je kogod išao n. pr. u Ameriku, pa nije ni sam, ni oblast ništa o njemu javljala, pred našim je zakonom bio uvijek „živ" i poslije mnogo godina. To je bilo potrebno, kada je jadan radnik, mornar ili iseljenik bio gdjegod u dalekoj tudjini, pa nije mogao ni povratiti se doma, niti barem javiti se, jer nije tada bilo ni parobroda i željeznica, ni pošta i brzojava. Ali u današnje vrijeme pošta veže sve i najdaljnje i najmanje krajeve. Svuda može se brzo putovati i još brže javljati se. U nekoliko hipova dolazi brzojavka iz daleke Amerike preko mora širokoga u Evropu. Zato je sada i moguće i potrebno. da bude puno kraći čas, poslije kojega ima se držati pred zakonom kao mrtvoga svakoga za koga se ništa ne zna.

Novi zakon odlučuje u svojim paragrafima od 1. do 24., da se može proglasiti za mrtvoga:

1. onoga, koji bi imao 70 prošlih godina da je živ i koji se nije cijelih 5 godina javio, i onoga, koji bi imao 30 godina i koji se nije 10 godina javio. Rokovi od 5 odnosno 10 godina računaju se od konca one godine, u kojoj se je dotičnik zadnji put javio.

2. Onoga, koji je bio teško ranjen u ratu ili koji je bio u ratu, pa se nije javio kroz cijele 3 godine od konca one godine, u kojoj se je rat svršio

3. ili onoga, koji je bio na brodu, koji se je potopio, ili pak u kakvoj drugoj smrtnoj pogibelji (n. pr. u kući, koja je izgorjela, ili u kakvoj vodi, pa nije našlo truplo, ili u kraju gdje je harala kakva kuga i pokosila toliko svijeta, da se nije moglo doznati za sve, koji su umrli i živi ostali; ili u rudokopu, gdje se je nesreća dogodila) — — sve te, koji su bili u kakvoj velikoj pogibelji, pa se godine ništa ne zna za njih, može se ih po zakonu proglasiti mrtvima.

Brod se drži potopljenim, ako se nije vratio ili ako nije došao onamo, kamo je bio upućen, a da se nije nikad za njega štogod čulo kroz pune tri godine.

2. Ženska prava.

U starim vremenima bile su ženske manje izobražene, vrtile su se oko domaćega ognjišta i opravljale su jedino kućne i poljske poslove. Danas se ženske uzgajaju, kao muškarci i mogu dobiti

malo ne svaku službu. Zato § 3. novoga zakona dozvoljava i ženskima, da budu svjedoci (priče) na oporukama (testamentima) i na svim ostalim ugovorima i poslovima pred sudom i pred javnim bilježnikom (notarom).

Ženski potpis valja u opće u svakoj stvar upravo toliko koliko i potpis muškoga.

Važno je osobito, što ženske (ako su punoljetne i samoupravne) smiju od sada naprijed preuzimati skrbništvo (tutorstvo) i nad svojom i nad tudjom djecom, a da nije po pravilu potrebno, da djeca dobiju još drugog skrbnika (kontutora).

Obiteljsko pravo.

1. Skrb za djecu, koja imadu oca

Zlorabi li kojigod otac vlast i moć, koju ima nad djecom, i ne ispunjuje li dužnosti, koje ima po božjem i čovječjem zakonu napram njima, to je dužan sud da se umiješa i zapuštenu ili zlostavljenu djecu brani. Sud se može uplesti osobito onda, kada kojigod otac obitelji troši i rasiplje imanje ili pak se nepošteno i okrutno vlada proti svojoj djeci.

Takve oce mora se naravno prijaviti usmeno ili pismeno sudu, ako se želi, da sud proti njima po pravu i po zakonu postupa. Sud ih može staviti ili pod svoje ili pod ino nadziranje te oduzeti im sva glavna ili samo nekoja prava. Sudište smije dijete, s kojim roditelj grdo postupaju, kojega se doma grdo uči, ili kojega se zanemari, izručiti kojem zavodu ili društvu za čuvanje i uzgajanje djece.

(Dalje slijedi.)

Razne vijesti.

Sjednica općinskog vijeća, koja je imala biti danas, kako smo to objavili u jučerašnjem broju, prenešena je na ponedjeljak dne 20. o. mjeseca na isti sat.

Junačke smrti pao je na soškoj fronti kadet bos.-herc. pukovnije, Petar Bolonić, sin nadučitelja Petra Bolonića u Sv. Petru u Šumi.

Rat i poredak u svijetu. U Münchenu je nedavno bilo vanredno povoljno primljeno predavanje nekoga Trauba, koji ga je morao u nekoliko puta opetovati. On je u predavanju izvodio, da nije nikako Njemačka i Monarhija ona stranka u sadanjem ratu, koja ga je izazvala, niti da je njihovih 150 milijuna krivo, da se moraju sada protiv više od 810 mil. neprijatelja boriti. Centralne su se vlasti uvijek pokazale kao čuvarice evropskoga mira i one će to biti i dalje, budu li sadanji i budući roditelji uvidjeli opasnost ruskoga porasta pučanstva, koje, vojnički izrečeno, iznosi svake godine preko jedan zbor ljudi. Budu li roditelji uradili svoju dužnost, onda je sigurno, da će njihovi unuci moći da uzdrže plodove mira, koji će doći.

Predavač je dalje dokazivao, kako je svjetski rat povoljno djelovao na svaki poredak u svijetu, religijozni i moralni. Sada se, veli on, više negoli ikada vidjelo, kako se laž osvećuje i kako se ona ne može nigdje održati. To osjećaju sami protivnici Njemačke na svojoj koži, dok Njemačka i monarhija pobjedjuju upravo svojom iskrenošću i objektivitetom. Dalje je svijet počeo da više negoli ikada dobiva smisao za pregaranje i tim se radja generacija jača, nego li su dosadašnje bile. Predavač naime dolazi do stanovišta, kako se čini, da nije još nikada niko učio ljude pregaranju do njega i sadašnjeg rata. Konstatira dalje, da je humanizam morao da se postavi na nacijonalnu bazu, koja je danas potrebitom postala svakom pokretu bio on koje vrsti, jer ono, što ne stoji danas na nacijonalnoj bazi, ne može uopće nikako ni da se održi.

OBZNANA.

Sporazumno sa c. i kr. ratnim zapovjedništvom odredjuje se koliko slijedi u promjenu obznane od dne 2. oktobra 1915., br. 942-2:

Sve kočije i drugi vozovi, izuzevši automobile, moraju kad nastupi sumrak užgati obadvije svjetiljke na vozu.

Svjetiljke moraju biti sa strane potamnjene kao dosada, dok prednja stakla svjetiljka moraju biti modro bojadisana.

Za svjetlih noći nije potrebito užigati svjetiljke.

C. kr. tvrdjavni komesar.
SCHÖNFELDT m. p.

Zapadno bojište.

Jugoistočno Armentieresa provalilo j[e] jučer pred zorom iznenada malo englesk[o] odjeljenje do jednog od naših jarak[a,] ali se je opet povukao u našoj vatr[i.] Dalje južno zapriječili smo jednaki po[]kušaj našom vatrom.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hinderburgova: Rusk[e] navale izmedju jezera Naroča i Madziol[a] skršiše se noću i ranim jutrom uz znatn[e] gubitke za neprijatelja pred našom po[]zicijom. Ostalo je zarobljenih 120 mo[]maka.

Balkansko bojište.

Bjelopolje zauzeto je na juriš i zarobi[lo] 700 momaka.

Vrhovna vojna uprava

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 17. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakvih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti nijesu Talijanci do sada obnovili svojih velikih navala, koje su nakon razmjerno kratke stanke, dne 11. novembra opet započeli te koje su potrajala do konca mjeseca i se još za prve sedmice decembra na pojedinim mjestima tvrdokorno nastavljale. Ove borbe može se stoga ukupno označiti kao četvrtu bitku na Soči. Još više nego li u prijašnjim bitkama i ovog su puta sva naprezanja neprijatelja išla za tim, da osvoje Goricu. U tu su svrhu Talijani poslali konačno u boj protiv samog goričkog mostobrana oko sedam pješačkih divizija. Juriši ovih jakih sila ipak su se skršili istotako kao sve navale u masama u susjednom odsjeku na poznatoj postojanosti naših četa. Gorički mostobran, visoravan Doberdob i uopće sve pozicije ostale su tvrdo u našim rukama. Razaranjem grada Gorice teški su jadi zadesili pučanstvo. Na vojnički položaj nije ovo očitovanje nemoćnog neprijateljskog bjesa imala nikakvog upliva. U četvrtoj bici u Primorju izgubila je talijanska vojska, kako se je točno ustanovilo, 70.000 mrtvih i ranjenih. Jučer smo suzbili na soškoj fronti pokušaj neprijatelja, da navale na sjeverni obronak brijega San Michele. Na tirolskoj smo fronti odbili navalu bataljuna alpinaca na Col di lana.

Srpsko bojište.

Jugoistočno Čelebića isterali smo Crnogorce iz zadnjeg komadića bosanskog tla, što su ga jošte držali zaposjednutim. Naše su čete doprle i u ovom prostoru do klanca Tare. Bjelopolje je od jučer popodne u našem posjedu. Austrougarske bojne sile zauzele su grad u obuhvatajućoj navali iza žestokih borba. Zarobili smo do večera 700 momaka. U toku je prognjanje neprijatelja, koji uzmiče zapadno Ipeka. Crnogorci pale uzmićući svuda mjesta što ih obitavaju muhamedanci.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 17. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Privremena topnička i pješadijska bor[]ba kod Kutu-el-Amare, gdje smo zaplije[]nili 4 riječna broda. koji su bili krca[]gradjevnim drvljem.

Fronta na Dardanelima.

Razmjerno slaba borba vatre. U noć[i] dne 15. decembra potjerali smo bili bliz[u] iskrcavališta kod Ariburnija dva nepri[ja]teljska transportna parobroda, koji s[u] namjeravali provesti iskrcavanje. Nepri[ja]teljski krstaš bio je pogodjen od naše[g] topništva, te se povukao na široko more. Jučer smo oborili neprijateljsko ljetalo.

Sporazum izmedju Grčke i entente.

Atena, 17. decembra. (D. u.) Havas javlja iz Soluna, da se grčke čete na te[]melju ugovora sklopljenog izmedju Sarraila i Pallissa započelo premještati. Glavni stan preselio se u Kozani, tri zbor ide u Katerinu, a peti u Nigritu. Samo jedna pionirska i topnička pukovnija ostaje u Solunu. Sarrail je izrazio zadovoljstvo radi načina, kojim su čete alijiraca uzmakle na grčko tlo.

Iz talijanske irredentističke politike.

U seriji Jäckhovih političkih brošura izašla je zanimiva skica T. pl. Sosnovskoga o politici Italije. Donijet ćemo u izvadku jedan odlomak iz te brošure, koji se tiče razgovora Bismarka sa Francescom Crispiem.

„Ona Italija, koja baš nije imala velikih razloga, da bude nezadovoljna s bečkim mirom od 3. listopada 1866., s kojim je dobila cijelu Mletačku izvojevanu pruskim oružjem, jer je svojim porazima kod Custozze i Visa nije zaslužila, ta Italija bila je prikriveno uvijek protiv Austrije, i sve, što je zajedno s njome činila, bilo je nisko hinjenje, jer je taj savez bio nenaravan i protivan njenoj tradiciji".

Zanimivi su odlomci iz memoira tadašnjeg talijanskog ministra Franceska Crispia, u kojima opisuje svoj razgovor s Bismarkom, kojega je, odnosno Njemačku, pokušao predobiti za svoju politiku protiv Austrije. Crispi je najprije uvjeravao Bismarka, da Austrija nije vjerna Njemačkoj, a kad mu je Bismark odgovorio, da bi se te dvije države mogle sukobiti samo zbog Poljske, počeo je Crispi govoriti i o onda aktuelnom istočnom pitanju. Crispi je rekao doslovce: „Ako bi se dogodilo, da Rusija dopusti Austriji, da zauzme Balkan, Italija to ne bi mogla dopustiti . . . jer bi Austrija tako zadobila prevlast na Jadranu".

Bismark je odgovorio na to: „. . . No, Italija bi dobila onda Albaniju ili koju drugu pokrajinu na Jadranskom moru, zbog toga ne bi trebalo doći do rata". Crispi je rekao, da bi kod diobe Austrije Njemačka mogla dobiti cijele pokrajine sadanje Austrije, ali Bismark je to u kratko odbio s riječima: „. . . A što će nam katoličke pokrajine!"

U dalnjem razgovoru uskliknuo je Crispi, da se Italija ne će zadovoljiti s kojim dijelom austrijske pokrajine, da će htjeti mnogo više. Kad mu je spomenut nacijonalni princip, to jest, da u krajevima, koje hoće Italija dobiti, ne žive Talijani, odgovorio je Crispi doslovce: „S gramatikom se ne pravi politika".

Tako je prije 50 godina rečeno sve, što je Italija od onda tajno izvadjala. Javno nije mogla, jer nije imala pomoćnika ni saveznika, zato je začela s takozvanom irredentskom politikom, da se tajno pripravlja za odcjepljenje austrijskih primorskih pokrajina, da se oslobode „potlačeni" sunarodnjaci, da se Italiji osiguraju „prirodne", strateške granice, da se zauzme južni Tirol, kojeg da je već Garibaldi osvojio i da se gospoduje na Jadranskom moru.

Službena Italija znala je propagirati te ideje, nastojeći prema programu da ošteti Austriju gdje je to samo moguće, dok nije došao čas, kad se je Italija osjetila dosta moćnom, da ono na što je uvijek mislila, pokaže i dijelom na Austriji, koju je držala već posve iscrpljenom.

* *
*

Savez službene Italije s Austrijom i Njemačkom, naišao je na silne opreke u zemlji, jer su mnogi zagovarali Cavourovu politiku saveza sa Franceskom, koji bi baš bio uperen protiv tih faktičnih saveznika. Po cijeloj se zemlji činile agitacije za oslobodjenje Italije irredente, koje je našla svoj odjek ponajviše u novinskoj agitaciji u Trstu i Gorici.

Prije dvadeset godina počeo je izlaziti u Gorici irredentistički list „Sentinella del Friuli" (Furlanska Straža), velik protivnik Slovenaca, upravljan s jasnim protuaustrijskim tendencijama, tako da u cijelom Primorju nije bilo bijesnijeg irredentističkog lista od „Sentinelle". List je bio gotovo uvijek plijenjen, sada radi preve[]like ljubavi za „domovinu", pa radi pogr[]djivanja svega, što je austrijsko, a više put, kad je već nadilazilo sve mjere i radi toga, što je išao predaleko u pogrdjivanju Slovenaca. Onda je silno usplamtila ideja irredentizma u primorskim pokrajinama, u svim većim i manjim mjestima učinjena su njegova gnijezda, zalazio je sve slojeve talijanskoga pučanstva, od gospode u gradovima i na službenim mjestima do seljaka i lučkih radnika i glasan njen odjek bio je su listovi, u Gorici „Sentinella del Friuli".

Urednik tog lista bio je dr. Adolf Codermas, talijanski podanik, mlad, agilan muž, zauzevši jedno od prvih mjesta u irredentističkom pokretu. Ali polazilo se je predaleko. Oni su previše pokazivali svoje rogove i bilo je tako i sa nepreštane. Premetačine u uredništvu redale se za premetačinama, pa one u stanu, premetačine i još kod mnogih drugih. Nekog dana bio je dr. Codermas napokon i odveden zajedno sa svojim nedužnim odgovornim urednikom Coorsigom (Korsičem) u zatvor nekuda u Tirolsku.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, nedjelja 19. prosinca 1915. | Broj 158.

U četiri dana 15.450 zarobljenika.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Kada će biti prekoračena grčka granica?

R o t e r d a m, 18. decembra. „Daily Telegraph" javlja iz Rima: Postoji uzrok, da se stalno može držati, e je Austrijancima, Nijemcima i Bugarima dana zapovjed, da mogu čete prekoračiti grčku granicu samo u slučaju, da Englezi i Francuzi započnu novom ofenzivom i kada bi ovi kušali da opet prodru na srpsko-macedonsko ili bugarsko područje.

Neutralna zona izmedju Grčke i Bugarske.

R o t e r d a m, 18. decembra. Reuter javlja iz Atene: Neutralne zone izmedju Grčke i Bugarske proširilo se do Bitolja i Gevgelija. Bugarska je ponudila Grčkoj, da će isprazniti Kenali.

Srbi uvršteni u englesku vojsku.

L u g a n o, 18. decembra. „Corriere della sera" javlja iz Soluna: Srpskim vojnicima, koji su prekoračili Grčku granicu i koji su bili razoružani, bilo je oružje povraćeno. Ova će se momčad uvrstiti u englesku vojsku.

„Tribuna" javlja, da je dosada iskrcano u Solunu 168.000 momaka. Jučer je opet stiglo 5500 momaka i dvije francuske 10 cm baterije, 1000 francuskih konjanika kao predstraže dviju divizija, što dolaze iz Aleksandrije.

18.000 austrijskih zarobljenika u Tirani i Elbasanu.

H a g, 18. decembra. „Reuter" javlja službeno iz Atene, da je 18.000 austrougarskih ratnih zarobljenika pod srpskom stražom dovedeno u Tiranu i Elbasan.

Ostanci srpske vojske.

A t e n a, 18. decembra. Srpska vojna uprava, što se sada nalazi u Solunu izjavlja, da će se ostanci srpske vojske, koje ima oko 100.000 momaka, opet sakupiti, i da će ovim četama, koje su još sposobne za vojsku, biti dodijeljeni francuski časnici, a vojska bit će opskrbljena francuskom municijom i ratnim materijalom.

Bugarska nije dovršila ratovanje.

S o f i j a, 18. decebra. Šef generalnog stožera, Joslav, rekao je: Čini se, da je rat za nas dovršen, nu nitko ne može reći, kada će biti sklopljen mir. Bugarska ne ratuje samo protiv Srbije, nego i protiv entente i dok u Grčkoj stoje engleske i francuske čete, vrijedi za nas to, da moramo rat nastaviti. Mi bi počinili veliku pogrešku kada bismo narod osiguravali, da je rat dovršen. Mi moramo biti pripravni na sve mogućnosti i stupiti proti istim svom snagom.

Grčka i ententa.

Obrana Soluna.

Z ü r i c h, 18. decembra. Švicarska brzojavna agentura javlja iz Milana: Generalni stožer četvornog sporazuma u Solunu čini sve priprave za obranu grada, jer se ne sumnja, da bi čete centralnih vlasti mogle napredovati protiv Soluna, da tako prisile čete saveznika, da se ukrcaju na brodove. Solun je u opsegu od 10—12 km jako utvrdjen. Čete alijiraca pojačale su se sa kojih 16.000 srpskih četa, koje se je unovačilo izmedju srpskih bjegunaca. Medjutim se grčka posatka priprema na odlazak, nu ipak će jedna divizija ostati u gradu.

Sarrail će odstupiti.

A m s t e r d a m, 18. decembra. Usprkos formalne privole nije francuska vlada sklona, da i dalje vodi operacije na Balkanu. General Sarrail je izvjestio, da bi bilo šteta uz bezuspješne pokušaje, koji bi se imali poduzeti iz Soluna, žrtvovati ma i jednog samog momka. Ako bude francuska vlada i dalje slijedila englesku, zamolit će Sarrail, da ga opozovu.

Odšteta Grčkoj.

Z ü r i c h, 18. decembra. Iz Milana se javlja, da su poslanici četvornog sporazuma izjavili grčkoj vladi, da će vlasti četvornog sporazuma isplatiti Grčkoj svaku financijalnu štetu u Solunu, kaošto uopće svaku štetu, što bude počinjena na Grčkom području.

Slabi odaziv za grčki zajam.

A t e n a, 17. decembra. Uslijed slabog odaziva potpisivanja na grčki zajam, bio je termin prenešen do 1. januara.

Odstup grčkog generala.

A t e n a, 18. decembra. Šef generalnog stožera, Dusmanis, predao je kralju molbu za odstup, jer ne će da preuzme na sebe odgovornosti radi zadnjih dogodjaja. Kralj se još nije odlučio.

Grčka se je odlučila?

A t e n a, 18. decembra. Zadnji pogovori grčkih ministara, kojima su prisustvovali i mjerodavni vojnički krugovi, dokazali su, da je Grčka konačno odlučila. Izgleda, da je ova odluka posve drukčije ispala, negoli se dosada govorilo. Grčka ne će kod budućih dogodjaja biti više pasivna, nego će i aktivno sudjelovati.

Iz Rumunjske.

Dobri odnošaji izmedju Bugarske i Rumunjske.

S o f i j a, 18. decembra. Ministar financija Tončev označio je odnošaje izmedju Rumunjske i Bugarske kao vrlo dobre već i radi toga, što je rumunjska vlada predložila neka se ponovi konvencija za prevoz robe.

Ententa i Rumunjska.

L o n d o n, 17. decembra. (D. u.). Reuter javlja: Lord Cecil odgovorio je pismeno na postavljeno mu pitanje, da su odnošaji izmedju alijiraca i Rumunjske potpuno prijaznog karaktera. Nije u stanju da dade ma ikakovu izjavu o vojničkom položaju u Rusiji.

Iz Egipta.

Utvrdjenje sueskog kanala.

A m s t e r d a m, 18. decembra. U Engleskoj se boje, da će Turci gdjekod na sjeveru ili jugu zasuti Suečki kanal, čime bi se zapriječio prolaz i malim topnjačama, koje tako ne bi mogle sudioništvovati u borbama. Radi toga su Englezi uzduž cijelog kanala priredili jake utvrde, koje će se opirati poljskim topovima.

Lord Kičener nadzapovjednik u Egiptu.

A m s t e r d a m, 18. decembra. Lord Kičener podat će se u kratko vrijeme u Egipat, gdje će preuzeti vrhovnu upravu nad operacijama. Svi znakovi pokazuju, da se Engleska pripravlja na dulji rat u Egiptu.

Iz Francuske.

Neuspjeh francuskog zajma.

G e n f, 18. decembra. „Matin" piše, da uspjesi zadnjih dana niposto nijesu u prilog ratnog zajma. Šire se glasine, da je potpisano ratnog zajma samo 4 milijarde.

Opomena francuskoj vladi.

G e n f, 18. decembra. Senator Humbert opominje u „Journalu" pred optimizmom nekih agenata, koji vele, da Njemačkoj prijeti glad i da ova nema više pričuva. To je prosta laž, jer tamo nije jošte pozvano pod oružje godište 1917. kaošto ni muževi od 45 god. dalje. Mnogi prijatelji Francuske žele, da ova sklopi mir prije negoli iskrvari, da ne budu drugi uživali dobitka. Francuska mora štediti sa ljudima, ta ona je već dosta žrtvi doprinijela.

Iz Engeske.

Za vojničku se službu prijavilo 2 milijuna Engleza.

L o n d o n, 18. decembra. (D. u.). „Daily News" javlja, da politički krugovi cijene rezultat upisivanja na okrugla 2 milijuna, od kojih se je 300.000 prijavilo, da odmah ustupaju u vojsku.

Iz Italije.

Talijanske čete u Albaniji.

L u g a n o. 18. decembra. U Albaniji i to u kotaru Valone, sakupili su Talijanci 70.000 momaka.

Talijanske skrbi za Albaniju.

L u g a n o, 18. decembra. U Rimu su jako uznemireni radi vijesti, da Bugari prodiru protiv Elbasana, jer se boje, da bi Bugari i Austrijci mogli zauzeti albansku obalu. Austrija namjerava — tako veli jedan Albanac, koji boravi u Rimu — uz pomoć Bugarske zauzeti Skadar, Drač i Sv. Ivan Meduanski, da tako za uvijek unište srpsko-talijanske namjere na istočnoj obali Jadranskog mora.

Iz Rusije.

U Petrogradu ima 200.000 bjegunaca.

K o p e n h a g e n, 18. decembra. Popis naroda u Petrogradu, koji je bio dovršen ovih dana dokazuje, da grad broj 2 i pol milijuna stanovnika od kojih je 200.000 bjegunaca.

Iz Amerike.

Gibanje radi izvoza oružja iz Amerike.

A m s t e r d a m, 18. decembra. „Times" javlja iz Vašingtona: Gibanje, da se zabrani izvoz oružja i municije iz Amerike sve se više širi, nu nema nade, da bi predsjednik Wilson svoju službenu izjavu u tom pogledu opozvao, jer ne će da preuzme na sebe mržnju tvorničara. Radi toga se smatra sve ovo gibanje bezuspješnim.

Iz Perzije.

Mobilizacija u Perziji.

C a r i g r a d, 18. decembra. Za prvi put pozvani u vojničku službu oduševljeno koracaju Perzijanci po gradu uz narodnu glazbu pred perzijsko poslanistvo, otkuda će biti otposlani dalje.

Dogodjaji na moru.

Potopljen belgijski brod.

A m s t e r d a m, 17. decembra. (D. u.). Parobrod „Levenpool", koji je bio namijenjen za belgijski pomoćni odbor, a putovao je iz New-Yorka, nabasao je u kanalu na minu i potopio se. Momčad je spašena.

Centralne vlasti.

Konao izmedju Vardara i Morave.

B u d i m p e š t a, 18. decembra. U zadnjoj sjednici zastupničke kuće predlagao je bivši ministar poljedjelstva, grof Bela Serenyi, neka bi se Egejsko more spojilo sa kanalom, koji bi započeo južno Soluna, te bi prolazio preko dolina Vardara i Morave do Dunava. Radi ove je stvari grof Serenyi otputovao u Berlin, da raspravlja o stvari sa mjerodavnim ličnostima.

Spoj izmedju Berlina i Carigrada.

B e č, 18. debembra. U današnjoj sjednici gradskog vijeća stvoren je zaključak, da se zamoli ministarskog predsjednika, neka bi vlak, što ima spajati Berlin sa Carigradom, prelazio preko Beča.

Novi vojnički zakon.

B u d i m p e š t a, 17. decembra. (D. u.). Zastupnička komora primila je zakonsku osnovu o proširenju vojničke dužnosti, u svrhu osobnih podavanja u ratne svrhe, do 55. godine.

„Spremanja".

Ruska.

U Rusiji dogadjaju se očito stvari, koje se imadu inozemstvu zašutjeti. Puno znače posjeti, što ih je ruski car učinio prije u Besarabiji, a sada u Finskoj. Željeznički, brzojavni i svaki pismeni saobraćaj med Rusijom i Švedskom, te med Rusijom i Rumunjskom je od više dana prekinut. Od 3. dec. nijedna „engleska" novina ne dobiva privatnih vijesti od svojih ruskih dopisnika.

Ipak iz Stokholma prepustila se ova vijest:

„Iza čitave ruske fronte osobito na skrajnim krilima obavljaju se od nekog vremena velike priprave za dužu ofenzivu. Osobito je vojska kod Dvinska jako pojačana pričuvama. Velike zalihe municije potiču iz francuskih i japanskih tvornica. U sredini fronte koncentriraju se priprave u Minsku. Velike pričuve sabiru se u Kievskom okružju. U ozbiljnim političkim krugovima Petrograda tvrdi se, da su se vlasti entente sporazumjele, da se u jednom od najbližih mjeseci imade provesti istodobno ofenziva, na istoku i zapadu, da se onemogući izmjenjivanje njemačkih četa".

Pod zapovjedništvom generala Bielajeva otvoreno je šest novih ruskih časničkih škola; da se te škole ispune, pozvani su pod oružje 19 godina stari djaci. Izdan je ujedno proglas za dobrovoljan pristup u časničke škole. Vojnički se krugovi nadaju, da će se do ožujka ukloniti pomanjkanje časnika.

Iz Černovica čuje se takodjer o velikom ruskom spremanju:

Rusi na granici Besarabije odvlače veći dio, protiv Rumunjske postavljenih četa. Rusi su poduzeli u južnoj Besarabiji pooštrene vojničke mjere. Luke na Dunavu: Reni, Izmail i Kilija zatvorene su za slobodan promet. Samo vojnički brodovi smiju ploviti u tom kraju. Bjegunci izvješćuju o dolasku daljnjih ruskih masa. Javlja se i dolazak više vlakova s tehničkim materijalom.

Bjegunci iz Tarnopola i kotara, opisuju živim bojama prilike pod ruskim gospodstvom. Vojničke oblasti grozničavo rade oko popravka i uspostave željeznica i strategijskih puteva, što vode u Voliniju i u Besarabiju. Rusi pri tom bezobzirno pustoše šume. U ovaj se mah vojnički naobrazuje preko 20 hiljada novaka, koji su iz zaledja pozvani.

— Medjutim su središnje vlasti već spremne, dok se neprijatelji tek spremaju.

Ali i mi se pripravljamo za budućnost. Njemačka sklapa kod kuće novi ratni zajam od 10 miljarda; pače čuju se vijesti, da i Grčka traži u Njemačkoj, onaj predujam što joj Engleska uskraćuje.

„Fremdenblatt" javlja, da se i u naš ima očekivati nova pojačanja naših četa. S upućene strane javlja list, da će vojni obvezanici u dobi od 44 do 46 g. biti pozvani sredinom siječnja u ratnu odnosno pučko-ustašku službu.

Engleska.

— I Englezi se spremaju. Njihovi listovi pišu, da je lord Derby uspio sa svojim novačenjem i nasnubio 2 milijuna dobro-

voljaca (?) za vojsku. Čuti ćemo do skora službeno priopćenje engleske vlade pred donjom kućom, i znati tačno kakav je rezultat donijelo Derbyjevo snubljenje.

Englezi u Švicarskoj, koji borave u većim brojevima u Bernu i u drugim gradovima, primili su naloge, da budu spremni za eventualni odlazak.

Francuska.

— Javili smo već u našem listu, kako vojnički dopisnik „Basler Nachrichten" misli, da će i Francuzi poslije dužeg zastaja, što vlada na zapadu, započeti doskora novu ofenzivu, pa ovu svoju tvrdnju dokazuje ovako: Duga tišina na zapadnoj fronti sluti na oluju. Budući da nema uspjeha ni na Galipolju, ni kod Soluna, ni drugdje, jasno je, da će odluka za Francusku pasti na već krvlju natopljenim poljanama Francuske same. Zadnje Joffrove izjave uvjeravaju nas, da Francuzi žele još jednom okušati svoje sile u samoj materi zemlji, a ne na dalekim orijentalnim bojištima.

Turska.

— Sprema se takodjer, po samom engleskom „Tempsu", i opća turska ofenziva. Oni će imati do kratka 2 milijona vojnika pod oružjem. Stotine milijona Turaka te inonarodnih muhamedanaca budi se polagano od Turana, od Indija i od Afrike do Carigrada i organizira se protiv nečistih „kaura". Polag vjerskih poticaja oživljuje i podiže oslabljenu državu bosforskog bolesnika i turski nacijonalizam t. zv. „turanizam".

Turan je nizina uz Kaspijsko more i kolijevka turskog carstva. Ono je stanovništvo puno energije, te inteligencija njegova svim žarom radi oko ojačanja turske vojske.

Turaniste vide u Rusiji najpogibeljnijeg svojeg neprijatelja; traže zato i nalaze medju neslavenskim Mongolima, Finima, Madžarima i Bugarima krvlju srodne si i naravne saveznike.

Italija.

— Italija takodjer se sprema, ali u koliko znamo, samo na defenzivu. Čini se da će Talijanci napustiti sošku frontu, jer si utvrdjuju straga jake pozicije uz rijeku Tagliamento.

Iz obih činjenica zaključuje, da se Talijani spremaju na kakvu ekspediciju na Bal[illegible], možda u Albaniju, da pomognu Srbima.

Srbija.

I ti spremaju se na što duži otpor u Albaniji i okupljaju se od Skadra do Drača, čekajući na pomoć Italiju. Ovu mora opskrbiti ih hranom i ratnim materijalom. Srbi simpatiziraju i s Talijanima i čekaju sve od njih, kao što su negda od Rusije.

Bugarska.

Medjutim na vidiku je nova bitka na Vardaru, koja će započeti do desetak dana, jer se mi, Nijemci i Bugari ne spremamo već smo spremni kod Strumice, da navalimo na Engleze i Francuze i da ih potjeramo iz Soluna.

Najbolje i najjače obrambene linije za ententine čete su izmedju Karašula, Kilkiša i Arnatova. Ovdje se ima očekivati doskorašnja velika bitka.

Razne vijesti.

Veliki sinfonični koncerat u prilog naših bjegunaca. Predsjedništvo ratnog pripomoćnog odbora posjetilo je Ekcelenciju gospodju Chmelarž i zamolilo ju, da bi preuzela pokroviteljstvo nad sinfoničnim koncertom, koji se daje u korist naših bjegunaca dne 19. o. m.

Gospodja Chmelarž izjavila je ljebezljivo, da se sve od početka zanima za sudbinu naših bjegunica te da je sretna, što može učestvovati u tako plemenitoj akciji.

Sinfonični koncerat održati će se buduće nedjelje u gradskome kazalištu. Sudjelovat će u koncertu: 90 glazbenika mornaričkog orkestra pod vodstvom gosp. J. Voske. Pjevat će „a solo" gosp. Vily Gerstorfer, vrijedni operni pjevač, koji je dobro poznat u Puli, kao vrstan pjevač, budući je već sudjelovao u raznim koncertima, koji su bili priredjeni u dobrotvorne svrhe.

Dalje pjevat će zbor „Cavalier Pietro Ciscutti" pod vodstvom poznatog glazbenika prof. Antona Illesberga.

Raspored umjetničke večeri sadržaje:

1) tri sinfonične umotvorine:

Wagnerov „Ulaz bogova u Walhallu" iz opere „Rensko zlato". Dvoržakovu petu sinfoniju: „Iz novog svijeta". i Lisztove „Predigre".

2) Dva komada za tenor uz pratnju orkestra: Mozartovu ariju iz opere „Čarobna frula". Flottovu ariju iz opere „Marta".

3) Dva zbora: „Schubertova noć" i Richardovu „Ružu".

Ulaznice za ovu rijetku i vanrednu predstavu prodavaju se svaki dan u kazališnoj blagajni od 10—12 pr. p. i od 3—5 i pol p. p.

Cijene: lože 20 K; naslonjače u parteru 5 K; Sjedala u parteru 3·50 K. Ulaznina u parter i u lože stoji 1·50 K; ulaznina u galeriju 0·60 K; sjedala u galeriji s ulazninom stoje 1·50 K.

Glazba. Danas u 3 sata popodne svirat će mornarnička glazba pred pješadijskom i topničkom vojarnom slijedeći program: 1. Rokovnjači-Parma: Mladi vojaki, koračnica; 2. A. Absenger: „s Kohlrös'l", pjesma; 3. J. Strauss: „An der schönen blauen Donau", valčik; 4. J. Kachler: „Lieder Czardás"; 5. Keler Bela: „Österreichischer Zapfenstreich"; 6, N. N. „Jelačić" koračnica.

Položio ispit. Odvjetnički kandidal, sada c. i kr. poručnik, Ivo Krajcer, bijaše ovih dana promovovan na zagrebačkom sv[eučilištu] doktorom prava.

Darovi za zakladu siročadi u ra[tu] palih vojnika. U Barbanu sakupljeno prigodom 2. decembra iznos od 224.[...] kruna u gore spomenutu svrhu. Iskaz darovatelja izložen je u našem uredništv[u].

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj je nepromijenjen te vlada mir. Rusi tvrde u svojem izvještaju od dne 15. decembra, da se je njihovo konjaništvo namjerilo kod Ušičkova na Dnjestru na austro-ugarske izvidnice, odjevene u ruskim uniformama. U tom priopćenju nema ni riječi istinite. Mi ne upotrebljavamo takova zabacljiva sredstva.

Talijansko bojište.

U Tirolu suzbile su naše čete sjeverno Valsugane više neprijateljskih navala na Collo. U kotlini Bovca iznenadili smo Talijance opet u jednoj od njihovih najprednijih pozicija. Gorica stajala je privremeno pod teškom topničkom vatrom.

Srpsko bojište.

Prostor jugoistočno Bjelopolja bio je od neprijatelja izpražnjen. Broj zarobljenika, što nam je kod zauzeća ovog grada pao u ruke, narasao je na 1950 momaka. Jedna naših divizija zarobila je u sjeveroistočnoj Crnoj Gori u zadnja četiri dana borba ukupno 13.500 zarobljenika.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 17. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Nikakvi znatniji dogodjaji. Prigodo[m] neprijateljske značne navale na Met[z] gradski je muzej bio teško oštećen.

Istočno bojište.

Broj zarobljenika izmedju jezera Ma[...]roša i Miadziola povisio se na 237. Inače bile su samo male borbe izvidnica.

Vrhovna vojna uprava.

Protiv ententinih dopisnika.

London, 18. decembra (D. u.) „Daily Telegraph" javlja iz Rima: Grčka je vlada zaprijetila, da će istjerati iz zemlje sve ententine dopisnike, nu povukla je svoju zapovjed uslijed diplomatičkog prosvjeda.

Pregovori izmedju entente i Grčke.

London, 18 decembra. (D. u.) „Morningpost" javlja iz Atene: Poslanici vlasti entente pregovaraju sa Skuludisem o poteškoćama izmedju vojničkih vlasti Grčke i četvornog sporazuma obzirom na utvrdjenje Soluna. Stvar se ima urediti povoljno.

Iz talijanske irendentističke politike.

(Dalje.)

Predaleko se je išlo, što su započeli, bilo je odviše otkriveno, svi su se plašili proganjanja, trebalo se je skrivati. „Sentinella" je uginula, a njen svijet preuzeo je drugi list, koji je morao biti više oprezniji. Nakon duge istrage bio je Codermas osudjen zajedno s Corsigom. Malo vremena nakon što je izašao iz zatvora, umro je Corsig, a Codermas dovukao je sa sobom iz zatvora klicu bolesti, koja ga je prije par godina položila u grob još u krepkoj muževnoj dobi.

Mnogi bi mislili, da se je Codermasu pomagalo, kad se je vratio u Goricu, ali valjalo se je skrivati, pa su se skrivali i pred Codermasom, koji je na to otišao u Italiju. Ali tada je oko crnožutih medjaša duvao takav politički vjetar, koji nije svjetovao, da se primi odviše sjajno čovjeka, s kojim je tako išlo u savezničkoj Austriji. Codermas je bio žrtva tadašnjih prilika razočaran, razdvojen, i u njem je ugarsla posljednja iskra irredentizma. On se je vratio u Goricu i u „Gazzettino Popolare", kojega je sada počeo uredjivati u austrijskom duhu, oštro je bičevao sve, koji su smetali napretku Gorice, te se je zauzimao za pošten sporazum sa Slovencima. Kandidirajući za gradsko zastupstvo, gotovo da je bio izabran, što dokazuje, da je medju talijanskim pučanstvom Gorice bilo dosta poštenih ljudi.

Ali irredentizam se je razvijao dalje, stvarana su razna društva, raširivane knjige, u kojima se opisivahu talijanske patnje pod austrijskim gospodstvom u Veneciji i Lombardiji. Akcija protiv Codermasa bila je uspješna, njega se proklinjalo, niko od njegovih prijašnjih znanaca i prijatelja nije ga ni pogledao, s prezirom se izricalo njegovo ime, sve do njegove smrti. A irredentizam je rasao sve više i više i nijedna zgoda nije propuštena, da ne dodje do izjava posve irredentskog značaja.

Prije početka rata ali svi su oni napustili „neoslobodjenu Goricu", proglašujući onda u Italiji Slovence pandurima austrijske vlade, zbog kojih su oni toliko trpili!

* *
*

U onim časovima, koji leže već tako daleko, dok su još svi ljudi bili na svojim domovina, Slovenci su se obazirali samo na sjevernu medju svog naroda. I rijetko tko je znao, kako silan a tih boj vode Slovenci uz svoju jugozapadnu medju s irredentom i njenom „Legom" i uplivnim ljudima, koji su stajali uz nju, gdje su se s novčanim i moralnim pritiskom preobražala slovenska djeca u neoslobodjene Talijane.

Nešto ali treba uvijek naglašavati: Moramo razlikovati Talijane od Furlana. Dok su prvi gotovo uvijek zagriženi protivnici svega, što je slovensko, žive drugi u mirnom prijateljstvu sa susjednim Slovencima. To se opaža svuda i treba konstatovati, da se narodni boj raspiruje isključivo iz irredentskih talijansko-liberalnih središta.

Započmimo s etničkim razmedjivanjem sa zapada. Tik uz talijansku granicu leži Kormin, o kojem sada talijanski irredentisti mnogo govore. Brojni Slovenci imali su u mjestu družbinu školu. Sv. Kirin, brežuljak sjeverno Kormina dijeli Slovence od Talijana. Sjeverozapadno leže isključivo slovenska Brda lako nalazimo na zemljovidu nakaze kao: Vipulzano (Vipolže), Dobra (Dobrovo), Fleana (Fojana) itd. Prva veća furlanska mjesta su onda Moša pa Ločnik. I u tom mjestu, koje je nekoć bilo sve slovensko nalazi se slovenska škola. Sjeverno je Podgora, slovenska općina s leginom školom, a pol sata istočnije je Gorica, u kojoj se nije dovršio boj medju slovenskom većinom u gradu i slovenskom okolicom sa talijanskom gradskom upravom.

Od Gorice dalje je Soča skoro uvijek narodna medja. Na desnoj obali je Majnica, čisto slovensko ime, ali još samo s nekoliko slovenskih kuća. Rubije i Sovodnje kod ušća Ipave u Soču su čisto slovenska mjesta. Iza njih leže sela Petejani i Boškini, koja su već na pola potalijančena. St. Martin, koji je još prije 30 god. bio slovenski, danas je sav talijanski, što nije ništa čudnog, jer ti krajevi imadu svoje prirodno središte u ultratalijanskom Gradišću, koje je potalijančilo i Zdravščinu, u kojoj se još drži nešto Slovenaca. Palazzo, Redipuglia, Vermeljan, Selce, sve se to otudjeno. Već blizu mora je industrijski Tržič s moćnom skupinom Slovenaca. Uz more leži stari Devin s malenim selom oko njega. Poznato kupalište Sesljan je prilično potalijančeno. Nabrežina je socijalističko gnijezdo i bogati kamenolomi su u rukama tudjinaca iz kraljevstva. Sveti Križ, jedino slovensko ribarsko selo je slovenska kula. Ali i ovdje su socijalisti mutili jednodušnost. Sveti Križ spada već tršćanskoj okolici, a o Trstu, najvećem slovenskom gradu, ne ćemo danas govoriti.

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava i sla. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, ponedjeljak 20. prosinca 1915. | Broj 159.

Metz ponovno obasut bombama.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Borbe na srpsko-grčkoj granici.

London, 19 decembra. (D. u.). Dopisnik „Reutera" javlja o zadnjim časovima francuskog uzmaka iz Srbije: Kod Gradeca bile su žestoke borbe. Francuzi izgubili su po prilici 300 m jaraka. Njihova prednja linija počela je kolebati; uslijed toga skupile su se njihove čete u pripravljenim pozicijama. Taj je okršaj stajao Francuze 200 momaka. Sve teške topove otpremilo se na sigurno mjesto. Na to je Bailoudova divizija dobila nalog, da uzmakne na drugu stranu Bojinice, dok su se čete kod Gradeca morale povući u Mirovce. Kod Bojinice su Bugari deset puta redom navalili, nu bili su svaki put odbijeni. Dalnji uzmak na grčku granicu, pod zaštitom magle, protekao je u redu. U boju sa zalaznicama francuski su gubici razmjerno neznatni, po prilici oko 2000 momaka, što mrtvih, što ranjenih.

Saveznici na grčkoj granici.

Rotterdam, 19. decembra. „Daily Telegraph" javlja, da se 200.000 njemačkih i austro-ugarskih četa približava grčkoj granici, da u shodno doba navale na ententine čete.

Albanci na strani Bugara.

Berlin, 19. decembra. „Tägliche Rundschau" javlja iz Bazela: Albanci primaju svuda s oduševljenjem bugarske čete. Sve to više plemena otpada od Esad paše.

Buna u Crnoj Gori?

Berlin, 19. decembra. „Lokaleinzeiger" javlja iz Cetinja: Čini se, da je Podgorica u pogibelji. Najvažniji se je materijal odantle odpremio. Čini se, da su se u Crnoj Gori počeli buniti muslimani.

Englezi i Talijani u Albaniji.

Zürich, 19. decembra. Iz pouzdanog izvora doznaje se, da se sada iz Jakina prevažaju čete u Albaniju. Transporte prati engleska i talijanska mornarica. Čini se, da će Engleska i Italija uzeti kao bazu za dalnje operacije Albaniju, dočim će Francuska ostati u Solunu.

Grčka i ententa.

Grčka prosvjeduje.

Atena, 18. decembra. (D. u.). Grčka je vlada uložila prosvjed protiv poduzetim radnjama za utvrdjenje grada Soluna od strane englesko-francuskih četa.

Iz Italije.

Talijanski senat.

Rim, 18. decembra, (D. u.) Senat je jednoglasno primio do znanja izjavu vlade i odobrio je dnevni red.

Iz Engeske.

Engleski gubici u Mesopotaniji.

Carigrad, 19. decembra (D. u.) Brzojav iz Bagdada javlja: Od dviju engleskih monitora, koji su kušali razbiti tursku opsadnu liniju kod Kutu-el-Amare, bio je jedan potopljen vatrom turskog topništva, a drugi prisiljen, da se povrati. Engleški gubici tijekom zadnjih turskih navala cijene se na 1000 momaka.

Nemogućnost obrane Egipta.

Hag, 19. decembra. „Rotterdamsche Courant" javlja iz Kaira, da se zapadna granica Egipta ne će moći obraniti protiv redovite navale.

Engleski troškovi za vojsku.

Berlin, 19. decembra. Engleska troši dnevno za svoju vojsku 140 milijuna.

Novi podkralj u Indiji.

Kristianija, 19. decembra. „Morningpost" javlja, da će ministar financija, Mac Kenna, biti imenovan naslijednikom Lorda Hardindera, kao potkralj Indije.

Iz Rusije.

General Pau u Rusiji.

Roterdam, 19. decembra. General Pau ostat će stalno u Rusiji, te će biti dodijeljen ruskome generalnom stožeru.

Dogodjaji na moru.

Potopljeni brodovi.

Berlin, 18. decembra (D. u.) Službeno se javlja. Popodne bili su potopljeni, navalama podmornica, u Baltijskom istočnom moru, maleni krstaš „Bremen" i jedna torpednjača, koja ga je pratila. Znatni je dio momčadi spašen.

Nad Alpama i nad oblacima.

Prijatelj našeg uredništva priopćio nam je svoje avijatičarske utiske: Podigli smo se i letjeli nad sinjim morem prama talijanskoj fronti. Pod nama tršćanski zaljev; dična Istra sa Učkom na jednoj strani gubila se svojim najjužnijim rtom prama istarskim otocima; mletačka i furlanska ravnica protezale su se daleko prama zapadu i dopirale do podnožja gorostasa. Nama je srce jače kucalo, ali ne kao prvih puta, što smo se podigli nebu pod oblake i nad oblake.

Lijepo je lebdjeti poput oštrookog orla i poput sokola ptice sive u nebeskim visinama! Malo je pet kilometara u daljini, mjereći ih od zvonika do zvonika; ali 5000 metara visine to je ogromna visina! I ja sam tako visoko letio, a da nijesam, Bogu hvala, tako nisko pao.

Nad morem i nad ravnicama smije se letjeti i samo tisuću, dvije tisuće metara visoko; ali nad koruškom i alpskom bojnom frontom, najsigurnije je držati se u visini od 5000 metara.

Pomislite si nevidljivu živu točku izmedju zvijezda i u nebo sizajućih vrhunca. Nad nama visina bez kraja i konca, pod nama oštre i prijeteće glavice što stršе protiv nas, ko nevine i nedužne djevice ogrnute u bijelo i blistavo svadbeno ruho. Bijele su da! snijegom pokrite planine te ih resi sjaj nevinosti, ali koliko nevjere prijeti iz njihovih glava.

Ali mi smo visoko, te marimo i ne marimo za baterije i ubojite cijevi, što nas požudno prate.

Niti ne mislimo na užasnu pogibao, da se nam motor iznevjeri. Ta on je naš vjerni prijatelj koji razbija silnim svojim kucanjem bezčujnu monotoniju. Ništa ne čujemo obično do motorovog udaranja i do kucanja našeg srca.

Lijeva mi ruka pred očima drži dalekozor, a desnica mi bilježi vjerno svaki utisak. sve što neprijatelj radi na fronti i iza nje. Ali moram odložiti i dalekozor i olovku, jer ulazimo i gubimo se u gustom oblaku, te ostajemo u njemu dva cijela časa.

Ravnamo se po kompasu, koji nam jedini ukazuje smjer kuda jurimo. Oblačina je jako prostrana, a mi ipak želimo doznati štogod što ispod nje neprijatelj radi. Zato se zaustavljamo na njezinim krajevima i na njezinom dnu.

Motor tek da diše, i mi se skoro niti ne mičemo, te nas valjani kormilar drži na samom rubu sive oblačine. Na vrku broj X Y raspoznamo med snijegom nejednaku crtu. Bilo je neprijateljska stražarnica.

Naglo se spustimo proti njoj do samih 1000 metara visine pozdravimo ih sa par bomba. Oni nam odzdrave iz raznih topova i strojnih pušaka, a mi smo već za nekoliko časaka izvan svake pogibelji, a što nije neprijatelju uspjelo, urediti svoj nišan.

Doznali smo što smo željeli, da ima to jest neprijatelj više topova i strojnih pušaka na brijegu X Y. Radosni što nas nijesu, pucajuć onako na sreću i nesreću, pogodili i veseli radi svojih uspjelih izvida povratimo se svojemu pristaništu.

Ovog smo puta bili sretni, jer nam nije smetao ni vjetar, niti kakav zlosretni oblak. Spustili smo se bez ikakve opasnosti. Ali zlo je za avijatičare kada ih vjetar tjera kamo ne bi htjeli protiv hridina medju sumsko drvlje. Još gore je, kada od magle i oblaka ne zna se gdje je zemlja ili kakvo je tlo, gdje se zrakoplov mora spustiti. Prisilna spuštanja po magli gdjegod medju gorama jesu najpogibeljnija, jer i ne računajući na neprijateljske šrapnele, može se nastradati udariv u stotinu zapreka, pa makar i pljusnuv o tvrdu zemlju. Koliko je avijatičara ostalo zgnječeno pod svojim aparatima!

Avijatičar osobito u zimsko doba silno trpi od studeni. Oktobra mjeseca bila je razlika med temperaturom u dolini i u visini od tridesetak stupnjeva. U novembru toplina je još više pala i približila se svojem minimu od 37 stupnjeva. Ne vještak ne može ni pojmiti kakve i kolike poteškoće svladavaju naši hrabri avijatičari uslijed zime, vjetra, gora i oblaka. Svakidan moraju se boriti sa naglim strujama vjetra i padcima od 150 do 200 metara!

Stalno nigdje na svijetu nema bojišta, što čini avijatičarima toliko poteškoća, koliko Alpe i kraška bura.

Dr. Frane.

Engleska i nova centralna Evropa.

Odviše upada u oči, što se u ovaj momenat, kada imadu Englezi posve drugih skrbi, veliki engleski listovi bave opširno sa proračunanom gospodarskom organizacijom centralne Evrope i budućim udesom kraljevine Poljske. To sve čini utisak, da oni kod ove stvari polažu više interesa za gospodarsku, negoli za političku stranu pitanja. Politička raspravljanja, kao n. pr. članak u „Timesu" pod naslovom „Meka za Austriju" ima posve drugu svrhu, negoli uvijek staru bajku o neslozi izmedju Austrije i Njemačke. Mogli bi si ipak prištediti trud o svemu tome, jer o obim stvarima t. j. o gospodarstvu srednje Evrope i o budućnosti Poljske, nije jošte ništa odlučeno, te se nije nijedno kompetentno mjesto ni u Austriji, ni u Njemačkoj o tome štogod izrazilo. Englesko stanovište u ovoj stvari daje nam jasan dokaz, da se poraz ententе na istoku jako ćuti. Oni već više ne govore u svjetskome tonu, jer su za to prošla vremena. Kod ovoga ne smijemo zaboraviti, da su engleske novine već od početka rata razlikovale Austriju od Njemačke. Engleska teorija jest: „Njemačka je zavodnik, a Austrija je zavedena". To se potpunoma protivi činjenicama, pošto je Austrija prije ustupila u rat negoli Njemačka. Nu kada je uopće koja engleska novina dosada pitala za činjenice? Najviše se ismjehava i mrzi Njemačku, njemačku kulturu, njemačke ustanove, dok se Austro-Ugarsku više štedi. To se svakako ne dogadja bez uzroka. U svakoj unutrnjoj ustanovi Austrije traži se žalac, kojim se navaljuje na Hohenzollernce i njihovu državu. U spo-

Iz talijanske irendentističke politike.

(Dalje.)

Medju mnogim sredstvima irredentske akcije bilo je i umjetne potalijančivanja čisto slovenskih imena mjesta. Tako vidimo na zemljovidu krajeve, u kojima nema nijednog Talijana, koji su dobili talijanska imena. Tako su u Koruškoj Žabnice prekrštene u Camporosso, Zila u Zeglia itd. Još čudnije su prekrštene čisto slovenske gore i mjesta nešto dalje. Triglav je Tricorno, Jalovec Gialuzzo, Črna prst Monte nero, kranjski Nanos je odlikovan s imenom Monte re, Krn Monte nero, Snežnik (već na hrvatskoj granici) Monte Albo Neroso, Cerkno Circhino, Storje Sattoriano, Divača Divacia, Povir Poviero, Mavhinje Malchina, Dutovlje Duttogliano, Opatjeselo Oppachiasela, Podmenza, Repentabor Monte Rupino, Postojna Postumia, Lož Olissa itd. Kod fabriciranja novih imena naglje se izmisle nove bajke. Tako je Posthumia izvedena iz Posthumus, dakle po nekakvom rimskom cesaru, dok je jasno slovensko porijetlo imena Postojne, što znači postajališće, jer je ondje u kasnom srednjem vijeku nastala postaja za poštu i kiridžije. Paralelno s Nanosom je greben Vremščica, jer prema oblacima nad tom gorom zaključuje slovensko pučanstvo s priličnom sigurnošću, kakovo će biti vrijeme. No Talijani su postavili pred nju „au" i dobili tako Auremio. Brzo su našli bajku o nekom rimskom junaku tog imena, koji da je tamo živio. Kod fabriciranja tih imena osobito se odlikovalo tršćansko planinarsko društvo „Società alpina delle Giulie". To prekrštavanje prelazi u smiješnost kad se spomene, kako je Općina dobila Opicina, Divača (Divaccia) Vacciusa, a Sežane (Cescano) samoga Celsiusa za svog ustanovitelja.

* *
*

Dvorski savjetnik Leopold Popper raspravljao je u „Neue Züricher Zeitungu" o pitanju, kako bi u trgovačkom pogledu izgledao Trst u talijanskom posjedu. Do prije 30 godina je Trst bio prilično zanemaren i ugrožen konkurencijom Hamburga, Bremena, Rotterdama, Antverpena i donekle Genove. Tekar, kada je austrijska vlada prije kakovih 30 godina spoznala važnost te svoje luke, latila se je raznih pothvata, koji su naglo, rapidno podigli Trst, mjesto i pristanište. Važnost, napredak i procvat Trsta gledom na trgovinu i promet tijesno je spojen s time, kakovo on ima zaledje: s austro-ugarskom monarhijom, baš kao što je i Austro-Ugarska u manjoj mjeri vezana na Trst. Samo manji dio uvoza i izvoza je prizimao Trst, dok je veći dio išao preko Hamburga, koji je bio uvijek, do najranijeg vremena, ozbiljan takmac Trstu, da ni ne spominjemo druga sjeverna pristaništa.

Skoro sve austrijske pokrajine sjeverno od Dunava su gravitirale posebno prema Hamburgu. Svima je prednjačila najnapučenija austrijska pokrajina Češka. Pa i transporti zapadno od Gibraltara te iz zemalja, koje leže s one strane Sueškog kanala, su usprkos posebnih nastojanja austrijske vlade išli većinom preko Hamburga, Bremena, Antverpena itd. Kako Trst ne može živjeti bez zaledja, bez Austro-Ugarske, bio bi osudjen, ako ne na smrt, to na propast svoje veličine. Italija ne bi mogla uzdržavati takovo mjesto. Primjer za to daje nam bliza Venecija, koja je kraj svih lombardijskih centara industrije i obrta prisiljena, da živi od svagdanjeg prometa, od kojeg jedva samu sebe prehranjuje, pa ne bi mogla uzdržavati još i Trst. Prema statistici otpada 55 postotaka sveukupnog tršćanskog prometa na pokrajine, koje leže neposredno oko Trsta, to su isključivo pokrajine, u kojima prebivaju Slovenci, te Istra, Hrvatsko Primorje i Dalmacija. A što se tiče samog uvoza, ide 90 postotaka u Austro-Ugarsku, Njemačku i njima pograničné države. Tih 90 postotaka bilo bi za Trst posve izgubljeno, kad bi se otcijepio od Austrije i priključio — recimo Italiji! Kako bi se namjestiti ti gubici, otkuda začepile luknje?!

(Konac.)

menutom članku „Timesa" izvadja se ovo: Njemačka namjerava prisiliti Austriju, da ustupi u carinsku svezu, naravski samo za to, da ju oplijeni, a za to joj pruža političku odštetu. Poljsko pitanje imalo bi se riješiti u korist Austrije. Tako bi uz dualizam dobila Austrija još i treće državno tijelo. Oduzevši Austriji Galiciju, oslabilo bi se ju, a onda bi Nijemci i Madžari bolje razumjeli, što je bilo u interesu Berlina, što li nije.

„Njemačka hoće da stvori ligu srednje Evrope, koja bi se imala boriti protiv cijelog svijeta, nu to je i gospodarski i politički pusta kombinacija bez svakog izgleda. Austrija mora nastojati, da dovrši svoje djelo, što ga je započela god. 1864. i 1866. Povijest razvitka P usije je povijest mnogobrojnih lopovština, a te će se nastaviti dalje i na štetu Austrije.

Divno! Austrija ima baš uzroka, da se sjeti „Timesa" od god. 1864. Uostalom ovdje se Engleska pača u stvari, koje nju u budućnosti uopće ne će zanimati. Ona je ovim ratom *izgubila* svaki upliv kod istočnih naroda, djelomice uslijed vlastitih poraza, djelomice radi svog saveznika, Rusije. Englesku je nekoć cijenila i Ugarska i Poljska i Austrija, a danas su ovi narodi uvjereni, da je englesko carstvo nesposobno. Sve ove glasine engleskih novina jasni su dokaz, da se Engleska boji i jako boji približenja izmedju Austrije i Njemačke.

Razne vijesti.

Božićni dar Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru. Izmedju družbinih prinosa, što bivaju na žalost iz dana u dan sve rjedji i rjedji, padaju u oči oni, što stizavaju s bojnog polja. Podsjećamo na one tisuće kruna, što su ih darovali našoj Družbi naši velevrijedni mornari u Puli i u razne druge izdašne svote, koje su nam sakupili naši dični časnici sa talijanske fronte. Jedan je od njih pisao, da nije još nikada shvaćao važnost naše Družbe, kaošto je sada shvaća. A naša je Družba ponosna, što evo i ona stoji sa svojom junačkom braćom na braniku lijepe Istre, na braniku hrvatskoga mora i hrvatske domovine.

Družba uzdržava danas u svemu 43 razreda. Da su prilike drukčije, trebalo bi ih još više, jer je u mogim družbinim školama broj djece poskočio od 50 na 120 i više. Osim toga u raznim su mjestima Družbini učitelji i učiteljice jedini tješitelji naroda i njegovi pomoćnici u ovim teškim danima. Prema tomu imadu naše škole u ovo vrijeme još dublje, čovjekoljubivije značenje.

Medjutim najveća je njihova znamenitost u tome, što oko sebe okupljaju naš narod, našu djecu, da ih očuvaju od neprijatelja, koji uzalud nasrće na naše granice.

Ali Družba treba pomoći, da može i unaprijed vršiti svoju tešku zadaću u izloženim krajevima naše zemlje. Zato se ovime obraća na sve Hrvate i Hrvatice, da je se sjete, osobito sada prigodom Božića i bliske Nove godine. Neka se svi ugledaju u našu junačku braću, u naše čelične borce, koji umirući na granici hrvatske domovine pružaju svojoj nevolj-noj braći u Istri pomoć svoju.

Hrvati i Hrvatice! Slijedite i vi njihov divni primjer, pomozite Istri!

Zahtjevi za ratnu mornaricu Sjedinjenih država američkih. Tajnik mornarice zagovara u svojem godišnjem izvještaju petgodišnji gradjevni program, koji obuhvata 10 drednota, 6 oklopljenih krstarica, deset izvidničkih krstarica, 50 razarača, 15 torpiljarka i 85 obalnih brodova. Podjedno zahtijeva 6 milijuna dolara za zrakoplovnu službu.

Nadbiskup dr. Kohn osnivač nove češke univerze. „Narodni Listy" javljaju iz Praga, da je otvorena oporuka olomučkoga nadbiskupa dra Kohna, što je nedavno nmro u Štajerskoj. Nadbiskup je dr. Kohn najveći dio svoje imovine t. j. 3 milijuna kruna ostavio u svrhu, da se otvori češka univerza u Moravskoj.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Mjestimična topnička borba.

Talijansko bojište.

Položaj je nepromijenjen. Na sjevernom obronku brijega San Michele bila su uvečer suzbijena dva osamljena nasrtaja talijanske pješadije.

Srpsko bojište.

Borbe proganjanja u Crnoj Gori u povoljnom su toku. Jučer zarobili smo okolo 800 Srba i Crnogoraca. U crnogorskim borbama desilo nam se je, da je neprijatelj k nama hrlio, pritajući tobožnju predaju dižući ruke i mahajući rubcima, te tako nas prinudio, da zaustavimo privremeno vatru. Kad se je neposredno približio, započeo je da se baca ručnim granatama u naše linije. Razumljivo je zato po sebi, da su te sramotne ratne lukavštine naišle na primjerene oštre kazne i da će ih isto dostići, ako se budu ponovile.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Letioci su ponovno navalili na Metz te su prouzročili samo stvarnu štetu.

Istočno bojište.

Manja ruska odijeljenja, koja su na raznim mjestima približila do naših linija, bila su suzbijena.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj

Carigrad, 19. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anaforte ušutkalo je naše topništvo neprijatejske gorske topove i prouzročilo požar u neprijateljskim logorima. U odsjeku Seddilbara otvorio je neprijatelj protiv naših pozicija vatru iz svakovrsnih komada. Naše je topništvo energični odgovorilo, te je prisililo na bijeg kod ušća Sigindere neprijateljski transportni brod.

Amerikanska nota.

Washington, 19. decembra. (D. u.). Wilson i kabinet raspravljali su se o austro-ugarskom odgovoru na amerikansku notu. Sa mjerodavnog se mjesta javlja, da se još nije odlučilo, kako ima da glasi nova nota Sjedinjenih Država. Drži se, da će se nova nota izričitije temeljiti na zahtjevima prve. Ipak ova ne će onemogućiti dalnjo diplomatsko dopisivanje. Dalje se izjavlja, da Sjedinjene Države žele dati Austro-ugarskoj priliku da se uzdrže i u buduće diplomatski odnošaji.

Njemački poslanik pregovara s Skuludisom.

Atena, 19. decembra. (D. u.) Havas javlja: Njemački poslanik imao je ponovno pogovor sa Skuludisom. U ministarskom je vijeću Skuludis izvjestio o rezultatu pogovora, komu se pripisuje velika važnost. Službeni krugovi izjavljaju, da je položaj normalan te se nadaju, da alijirci ne će uništiti svih prometnih sredstava u Macedoniji. Grčka nastoji da se korektno ponaša.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, utorak 21. prosinca 1915. | Broj 160.

Austro-ugarska mornarica u Draču.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Gubici na Vardaru.

S o f i j a, 20. decembra. Po ustanovi vrhovnog vodstva bugarske vojske iznosi broj poginulih Engleza i Francuza, koji su u zadnjim bojevima pokopani, 27.000 ljudi.

Zarobljenici u Bugarskoj.

S o f i j a, 20. decembra. U velikom je zarobljeničkom logoru u Küstendilu došlo do sukoba izmedju francuskih zarobljenih časnika s engleskima i srpskima. Francuski su časnici izjavili, da ne mogu ostati zajedno niti sa Srbima ni sa Englezima, pak je komandant logora morao razdijeliti zarobljenike prema narodnosti.

Neutralna zona na Balkanu.

K ö l n, 20. decembra. „Kölnische Ztg." javljaju iz Sofije: Ministarski je predsjednik Radoslavov izjavio, da se pregovori glede ustanovljenja neutralne zone nalaze u povoljnom stadiju. Pošto su se omogućili izravni dogovori Bugarske s Grčkom, to će doskora doći do željenog utanačenja, jer se na Balkanu ne može trpjeti, da četvorni sporazum sakuplja svoje čete na neutralnoj zoni. I ako bi Bugari prodrli na grčko područje, to oni zajamčuju Grčkoj povratak Soluna. Čim budu bugarske čete dovršile svoje zadaće, uzmaći će opet na svoju granicu.

Grčka i ententa.

Grčki izbori.

L o n d o n, 20. decembra. „Times" javljaju iz Atene: Za predstojeće izbore postavljeno je samo 450 kandidata, koji su se gotovo svi izjavili za neutralnost. Većina su pristaše ministarstva; četrdesetorica su pristaše bivšeg ministra financija Dimitrakopulosa, od prilike dvije trećine su stranački drugovi ministra unutarnjih posala Gunarisa. Budući da venicelisti ne će sudjelovati u izborima, ne očekuju se nikakva iznenadjenja.

Princ Djuro — grčki zapovjednik.

A t e n a, 20. decembra. Grčki se kraljević Djuro nalazi u Seresu, gdje je preuzeo zapovjedništvo ondje sakupljenih grčkih četa.

Grčki problem.

L u g a n o, 20. decembra. „Secolo" opominje općinstvo, neka se ne podaje nikakovim iluzijama glede mogućnosti nove ofenzive na Balkanu. Solun je u svakom slučaju zalog protiv Grčke, grožnja protiv Bugarske i velika zapreka za naumljeni pohod Nijemaca protiv Egipta.

B a s e l, 20. prosinca. Prema vijestima iz Pariza, odklonila je grčka vlada zahtjev entente, da uskrati neprijatelju prijelaz preko grčke granice.

U Ateni vijećaju.

A t e n a, 20. decembra. Ministarski je predsjednik Skuludis vijećao s ministrom rata i pročelnikom glavnog stožera o prilikama u Macedoniji. Predmetom su vijećanja bili i bugarski predlozi glede ustanovljenja neutralne zone od Bitolja i Gjevgjelija, kao i ispražnjenje Konali-a po Bugarima. U službenim krugovima ne vjeruju za sada u njemačku invaziju na grčko tlo, pa drže, da će doći do toga tek onda, kada bude postala neizbježivom.

H a g, 19. decembra. (D. u.). „Daily News" javlja iz Atene: Poslanici entente posjetili su zajednički Skuludisa. Ovaj se posjet stavlja u svezu sa grčkim prosvjedom protiv utvrdjivanja grada Soluna.

Solunsko pitanje.

B e r n, 20. decembra. Iz Pariza se javlja: „Temps" razlaže u vodnom članku o solunskom pitanju i izvodi: Solun će biti daska za šah, na kojoj će se odigrati evropski rat. Saveznici ondje postavljaju figuru, koja će igrati važnu ulogu u pothvatima počevši od Ostendea sve do Bagdada. Sporazumak s Grčkom pruža saveznicima sve olakšice, da se priprave za obranu i za opsadu. O budućim se operacijama veli, da se je kralj Konstantin obvezao, da ih ne će sprječavati, a u drugu ruku ne će da se upusti u borbu, pa stoga se Grčka povlači, da izbjegne svakomu konfliktu. Na budućem ratnom području ostaje samo jedna divizija u Solunu u znak, da luka nije prestala da bude grčkim posjedom. Ova divizija ima nalog, da ne sudjeluje u boju. U članku se napokon upozoruju Grci, da se ententa nada preokretu. Grci moraju steći uvjerenje, da im odluka saveznika pruža veću zaštitu nego li jamstva cara Vilima i bugarskog kralja Ferdinanda.

Čete četvornog sporazuma se utvrdjuju.

R i m, 20. decembra. (D. u.). „Tribuna" javlja iz Atene: Čete četvornog sporazuma grozničavo rade oko nove obrambene linije na poluotoku Kalkidike sa bazom u Kasandri.

Iskrcavanja u Solunu.

M i l a n, 20. decembra. (D. u.). „Secolo" javlja iz Soluna: Englezi su zadnjih dana iskrcali 100 topova te objavljuju nova iskrcavanja četa u luci. Na Gevgeli-Doiranu i Strumici je glavna skupina Engleza i Francuza koncentrirana u okolici Kilkiša, čije su prednje straže na kolodvoru u Doiranu blizu Bugara, koji već četiri dana nijesu ispalili nijednog hica.

Iz Italije.

Italija u Albaniji.

R i m, 20. decembra. „Tribuna" naglašuje, da je Albanija pretvorena u veliki logor za reorganizaciju Srba, kamo ih je prebjeglo oko 150.000. List želi Srbima uz pomoć Talijanaca sreću bilo u sadašnjim borbama, da neprijatelju zatvore vrata u Albaniju, bilo u velikim borbama, što će jošte slijediti. Albanci ne zdvajaju o boljoj budućnosti svoje zemlje. Akcija Italije znači početak borbe na novom bojištu.

Iz Engeske.

Strategija uzmaka.

L o n d o n, 20. decembra. Pod naslovom „Strategija uzmaka" piše Sidney Low u „Daily Mail-u":

Britske su armeje opet zaokupljene s kretnjama, s kojima smo se bolno upoznali još u augustu 1914. One se u Srbiji i Mezopotamiji povlače na novu frontu. Naš se rat u suštini sastoji od ovih strategijskih uzmaka. Mi dopremamo na bojište preslabe čete, koje zaustavi pretežna većina neprijatelja iii tegobni terrain. Mi vojujemo sa zamjernom hrabrošću, postignemo jedan do dva sjajna uspjeha, a zatim se povučemo. To se je dogodilo kod Monsa, kod Antwerpena, u Srbiji, na Galipolju i u Mezopotamiji. Počeli smo rat time, da smo poslali dva vojna zbora u Belgiju. Ovi su prekasno onamo stigli i ujedared se našli pred nadmoćnim neprijateljem. Naš je uzmak bio veličajan, ali zlokoban. Britska je redovita vojska pretrpjela udarac, od kojega se nije oporavila sve do danas. Naše jedino izobražene čete izgubile su razmjerno veliko mnogo časnika i momaka, kao i vrlo mnogo ratnoga pribora. Naši su se najbolji ratni strojevi teško poremetili odmah na početku rata. U članku se zatim razlaže o podhvatima na Galipolju, u Srbiji i u Mezopotamiji. Napokon se veli: „Je li to strategija ili razborita politika? Možemo li se nadati, da ćemo izvojevati pobjedu nizom beskorisnih navala, koje se svršavaju uzmakom? Možemo li uzdržati ove sveudiljne gubitke u ljudima i u novcu, kojima ne odgovara nikakav vojnički uspjeh? Mi govorimo o ratu, što ćemo ga voditi, dok neprijatelj sasvim ne obnemogne i smalakše, ali mi ćemo sami teže osjećati ovu obnemoglost, negoli neprijatelj, budemo li dalje kročili ovim putem!"

Zapadna granica Egipta ugrožena.

L u g a n o, 20. decembra. Od više se strana javlja, da su Arabi na zapadnoj obali Egipta navalili na Engleze. „Corriere della sera" javlja, da je dne 13. decembra bio okršaj kod Marsa Matruhe izmedju čete pukovnika Gordona sa kakvih 1200 Araba, gdje su Arapi ostali pobjednici. Englezi su se morali povući. „Ordine" iz Jakina javlja iz Kaira da su ova neprijateljstva prouzročila Sidi Ydris i Nuri Bey. Nuri Bey zauzeo je više oaza, te je udaljen samo 5 sati od Marsa Matruhe. Dalje se javlja, da je mnogo časnika muslimana prešlo Arapima i da momčad neke baterije nije htjela strijeljati. Englezi poduzimaju oštre protuv mjere.

Iz Amerike.

Izvoz municije iz Amerike.

B e r l i n, 20. decembra. „Vossische Zeitung" dobiva iz New-Yorka, da prema američkim listovima počimlju ratne dobave ondješnje industrije za četvorni sporazum stavljati u pogibao vojnu spremu sjeverne Amerike. Državni je tajnik mornarice Daniels oštrim riječima napao industrijce ocla, koji se ustručavaju dobavljati ocal za gradnju američkih ratnih brodova, budući da su prenatrpani narudžbama za četvorni sporazum.

Wilson na putovanju.

V a š i n g t o n, 19. decembra. (D. u.). Vjenčanje Wilsona sa gospodjom Galt bilo je bez svake svečanosti. Mladoženje otputovaše na 14 dnevno ženidbeno putovanje.

Druga amerikanska nota Austriji.

K ö l n, 19. decembra. (D. u.). „Kölnische Zeitung" javlja iz Vašingtona: „Amerikanska vlada namjerava upraviti Austro-Ugarskoj drugu notu. Općenito je mnijenje, da je amerikanska vlada prešla predaleko i sada se traži način, kako da se pogrešku popravi. Za sada se još ne će zaključiti definitivni odgovor, dok se Wilson ne povrati sa svadbenog putovanja, t. j. u prvoj sedmici januara.

Amerikanska pomoć Srbima.

K r i s t i a n i j a, 20. decembra. „Daily News" javlja: „Do malo će vremena otputovati iz Amerike parobrod krcat živežom, obućom i ljekarijama što je sve odredjeno za Srbiju. Polovinu troškova podmirit će Rockefeller, a drugu će se podmiriti darovima.

Centralne vlasti.

Njemačka mornarica na križarenju.

B e r l i n, 20. decembra. (D. u.). Službeno se javlja: Dijelovi naše mornarice tražili su zadnje sedmice u Sjevernom moru neprijatelja, križarili su onda nadzirući trgovinu dne 17. i 18. decembra u Skageratu. Tom su zgodom pretražili 52 broda i zaplijenili parobrod, koji je vozio kriomčarenu robu. Cijelo vrijeme nije se engleska mornarica nigdje pokazala.

Izvoz živeža iz Ugarske.

B u d i m p e š t a, 20. decembra. Službeni list objelodanjuje naredbu ministra trgovine, prema kojoj se iz područja zemalja sv. krune Stjepanove ne smije poštom pošiljati brašno od pšenice, raži, ječma, kuruze i riže, kao ni slanina, salo, mast i svinjetina.

Podupirajte Družbu!

Nove odredbe osobnog prava.

(Dalje.)

2. Skrb za onu djecu, kojima se roditelji rastave.

Iz važnih uzroka smiju se i katolički supruzi rastaviti i lučiti se od skupnog stola i postelje. Inovjerski supruzi smiju se i rastaviti i razakoniti iz valjanih uzroka.

Slučajevi rastavljenja ili razakonjenja bili su negda sasvim rijetki, ali se u zadnja deseljgodišta vanredno množe. Zakon bio je stoga dužan gledati na koristi njihove djece i zapriječiti, da se brakovi ne luče bez velike nužde. Sud ima pravo izručiti djecu onome rastavljenom ili razakonjenom suprugu, koji se za njih više brine. Sud može kasnije povratiti popravljenomu ocu ili materi oduzeto im dijete, napram tome, kako se ponašanje oca i matere mijenja na gore ili na bolje.

Troškove za odgoj mora plaćati uvijek otac djeteta.

I onaj suprug, koji nema sa sobom svoje dijete, smije općiti i zadržavati se s njime. Ako je potreba ovlašten je sud, da to potanko odredi, kao što takodjer i na to, da u slučaju potrebe povjeri djecu trećim osobama.

Skrb za nezakonitu djecu.

Novi se zakon brine osobito za ubogu nezakonitu djecu. Koliko djece moralo se je sramiti u školi i drugdje za to, što se nijesu pisali jednako, kao ostala njihova braća po materi.

Sada može lako muž dati svoje ime onoj nezakonitoj djeci svoje žene, koje je [illegible] Prije novog zakona bila je ta promjena imena skopčana s raznim poteškoćama i s velikim troškovima. Sada cijela stvar ide puno lakše. Mora biti zadovoljna za promjenu prezimena djeteta majka i njezino nezakonito dijete. Ako ono nije punoljetno, skrbnik njegov i sirotinjski sudac smiju privoliti mjesto djeteta na promjenu njegovog imena. Muž mora učiniti molbu na svoj pokrajinski sud (za nas je u Trstu). i priložiti joj vlastitu izjavu ovjerovljenu na sudu ili pred bilježnikom (§ 8. i 165. o. g. z.).

Najkraći put je ovaj: muž, žena i njezino dijete idu na sud, skupa sa njegovim skrbnikom, ako nijesu već oni sami njegovi skrbnici. Na sudu prose, da se njihova izjava uzme na zapisnik, ili mogu je i doma napisati i dati, da se ovjeruju njihovi potpisi, i da pupilarni sudac na to privoli. Potom odašalju molbu, izjavu i sučevu privolu na političku pokrajinsku oblast.

Zakon izričito kaže, da dijete ne postane zakonito ni poslije promjene svojega imena u ono od materinog muža. Dijete prima ime, ali ne dobiva nikakvog prava nad imanjem skupa s drugom zakonitom djecom matere si. Ono ne gubi takodjer ništa, ako slučajno naslijedi štogod.

— Dosada bili su dužni brinuti se za nezakonito dijete jedino njegovi roditelji, na prvom mjestu nezakoniti otac; poslije majka, kada je otac bez imanja i ne može si ništa zaslužívati uslijed bolesti, vojničke službe itd.

To još vrijedi i u naprijed. Ali može se dogoditi, da za dijete ne može skrbiti ni otac, ni majka. Zato 9. i 166. § o. g. z. odredjuje, da se odsada moraju brinuti za nezakonito dijete svoje kćeri i otac i majka njezina t. j. djed i baba djeteta.

I tako uboga djeca, koja su bila dosada bez nikoga na svjetu, ubrajaju se medju članove materine rodbine. O tome će se govoriti i dalje u nasljednom pravu.

Nove su i važne slijedeće odredbe:

„Nezakoniti otac dužan je nositi troškove poroda i prehrane kroz prvih šest tjedana po rodjenju. Treba li rodilji liječnika, to ga mora platiti nezakoniti otac. Ti se troškovi mogu utjerati do tri godine po porodu. Kasnije, proslo je već za to valjano vrijeme. (§ 11 i 168. o. g. z.).

Ako otac umre njegovo dugovanje prama svojem djetetu izvan zakona, pre

lazi na baštinike mu upravo tako, kako svaki drugi dug.

Ako kogod sâm, ili po sudbenom dokazanju, uzme svoje nezakonito dijete k sebi, te ga odgaja i hrani u domaćoj zajednici, u slučaju da otac umre, mora se i ono odgajati i hraniti kako i ostala njegova djeca. Ta dužnost prestane kada ono nezakonito dijete uzraste i može brinuti se samo za sebe. Ako je otac umro i bio tako siromah, te nije ostavio dosta, da se niti njegova zakonita djeca ne mogu dobro prehranjivati, u tom slučaju nemaju naravno nezakonita djeca prava na bolju opskrbu i uzgoj od one zakonite. (§ 13. i 171. o. g. z.).

Ta prava nemaju nezakonita djeca, ako im je otac umro prije 13. oktobra 1914. (§ 14.).

Nezakonita majka ima pravo uzgajati sama svoje nezakonsko dijete. Otac mu mora plaćati troškove, ali nema prava uzeti dijete k sebi, sve dokle majka skrbi dobro za njega. Ali ako bi dobrobit djetetova došla u opasnost, uslijed zlog materinog uzgoja, smije tada otac ili uzeti dijete sebi ili povjeriti ga u sigurne ruke (§ 12 i § 169 o. g. z.). Ako bi se tomu majka protivila, otac može obratiti se na sud i dobiti njegovu zaštitu.

Lord Holdane o miru.

Kao odgovor na prijedlog njemačkog kancelara, da se počne raspravljati o miru, izjavio je lord Holdane:

„Nema njemačkog naroda na svijetu, s kojim bi se moglo o miru raspravljati“.

„S Njemačkim glavnim stanom nije nikako moguće govoriti o miru“.

„Jedini odgovor njemačkiju samohvalama jest onaj, što im je Kitschener dao: Oslabljenoj Njemačkoj mora se ponovno navijestiti rat“.

„Matin“ piše: Rat je dospio do mrtve točke. Vojske Njemačke ne mogu izvojštiti nijednog većega uspjeha, njezine financije bivaju svakim danom slabije; njemačko gospodarsko propada.

Što da kažemo na takvo pisanje ententine štampe?

Razne vijesti.

† **Prof. Ivan Milohnić** umro je dne 28. novembra u Cresu. Rodjen je u Milohnićima na otoku Krku, gdje je ostavio sebi vječni spomen, sagradiv na svoj trošak crkvu i školu. Službovao je kao profesor na preparandiji u Kopru. U svojoj je 60. godini došao u Cres u penziju, budući da je njegova supruga Creskinja. U Cresu je proboravio zadnjih 20 godina, te je zborom i tvorom radio za hrvatsku stvar. Na lijepom se sprovodu, na koji je pohrlilo sve bez razlike narodnosti, roda i spola, vidjelo, kako su ga svi štovali.

Poštanski paketi zabranjenog sadržaja i nedostatnog ovoja. Ustanovilo se, da poštanski omoti za bojno polje, usprkos opetovnih zabrana, sadržavaju predmete, koji se lahko pokvare, kao n. pr. svježi kruh, slatkiši, med, svježe voće — osobito grožđe — svježi sir, maslo, rajčice, pečeno meso, masti svake vrsti, brašno sirova jaja, pa čak i krumpir, osim toga žestoka pića svake vrsti, žigice i slične stvari.

Ovi predmeti stignu na opredijeljeno mjesto u takvom stanju, da ih nije moguće uživati, te uništuju uz to čak smotke, smočice, duhan itd., što se nalaze u istom omotu, kaošto odijela, rubeninu itd. tako da sav sadržaj pošiljke postane posve neuporabiv.

U isto vrijeme vlastitoj zemlji oduzimamo na taj način veliku množinu živeža i odijela.

Paketi za bojno polje ne bivaju dosta dobro zavijeni: najviše puta u papir, a ne u platno i uza to slabo ili baš nikako vezani. Upotrebljavaju se obično kiste od slabog drva, koje su obično slabo zabijene. I ove kiste treba takodjer dobro vezati.

Sadržaj ovih ovako slabo omotanih pošiljaka ispada van iz paketa, tako da onaj, komu je isti naslovljen, uopće ništa ne dobije.

Naslovi više puta nijesu točni ili obično pisani samo olovkom. Papiri, na kojima su pisani naslovi, ne bivaju prilijepljeni gumom na paket, već se ih obično pričvrsti samo pečatnim voskom, i tako se naslovi izgube.

Više puta manjkaju naslovi pošiljača, tako da se ove pakete ne može izručiti ni onomu, koji ih ima primiti, ni onomu, koji ih je otposlao. U svaki poštanski paket, koji se šalje na bojno polje treba dodati na jedan listić prijepis naslova, da u slučaju ako bi naslov na omotu postao nečitljiv, da se otvarajući paket, nadje, komu se ima isti izručiti.

Ne smije se pošiljati žigice, već samo malene strojeve za upaljivanje cigareta. Nije tome dugo, što je izgorio cijeli vagun pošiljaka namijenjen za bojno polje ujedno sa svim paketima. Radi lahkomišljenosti pojedinca, mnogi su vojnici tako ostali bez darova, što su im bili namijenjeni.

Uzrok, zašto toliko paketa ne stiže u ruke naslovnika ne treba tražiti u tome, kako se često misli, u nedostatnom poslovanju bojne pošte, nego je to treba pripisati samo onim, koji pakete šalju, koji još uvijek ne će da razumiju, da su svi propisi o sadržaju i zamatanju poštanskih omota za bojno polje izdani samo u interesu onoga, koji šalje i koji prima.

Dužnost je svakog, da se strogo drži ovih propisa. Samo tako bit će moguće, da se i u buduće uzdrži saobraćaj paketa za bojnu poštu.

Uzor domoljublja jedne matere. Novo pokoljenje, koje preživljuje ovaj svjetski rat, ne će više trebati da traži primjere za junake i junačka djela u staroj grčkoj i rimskoj povijesti, jer se je u velikom ovom vremenu pokazalo u redovima vojnika naše vojske i vojske naših vjernih saveznika toliko junaštva, odvažnosti i smjelosti, da nam se slavna inače djela pojedinih starodrevnih junaka čine prema ovima gotovo neznatna.

I pripovijest o onoj spartanskoj materi, koja je sinu, štono je polazio u boj, predala bila štit s riječima: „Ili s ovim ili na ovomu“ (t. j. vrati se ili sa štitom ili neka te kao junački poginula na štitu donesu sa bojišta) ne će imati u buduće više toliko moralne snage, jer ta spartanska mati nije više u povijesti jedina žena, kojoj je ljubav prema domovini uzvišenija negoli materinska ljubav prema svomu sinu. Takovo je domoljublje sjajno zasvjedočila za francusko-njemačkog rata 1870. mati tadašnjega poručnika, a sadašnjega slavnoga njemačkoga generala Litzmanna, junačkoga osvojitelja grada Kovna u sadašnjoj vojni. Domoljubna je naime mati pisala svomu sinu, kad je polazio na rečenu vojnu, ovo pismo.

Dragi sine! Boli me, što ne mogu još jednom da te zagrlim. No veća od ove boli je moja radost, što eto možeš da podješ u boj. I ja znadem, da ćeš svoju majku pravo razumjeti, kad ona eto svoj oproštajni pozdrav izrazuje riječima: Nije od potrebe, da se opet vratiš, ali potrebno je, da učiniš svoju dužnost!

Nema sumnje, da imade i danas medju našim vrlim ženama na hiljade i hiljade takovih matera. B.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nikakovi osobiti dogodjaji.

Talijansko bojište.

Na cijeloj fronti umjerena topnička djelatnost, koja je samo u odsjeku Chiese i u području Col di Lana postigla veću žestinu.

Srpsko bojište.

Čete generala Kövessa zauzele su na juriš jako izgradjene neprijateljske pozicije u prigibu Tare, jugozapadno Bijelopolja i kod Gedusa, sjeverno Berana. U borbama na Tari zaplijenili smo tri brdska, 2 poljska topa te 1200 pušaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Vatra naših obalnih baterija protjerala je neprijateljske monitore, koji su jučer popodne bombardirali Westende. Na fronti smo uz živahnu topničku djelatnost bacili uspjehom u zrak više laguma.

Balkansko bojište.

Jučer bile su kod Majkovca dalnje borbe uspješne po austro-ugarske čete. Zarobljeno je više stotina momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 18. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Nastavljamo razaranjem obranbenih utvrdjenja pred glavnom pozicijom neprijatelja pred Kutu-el-Amarom.

Fronta na Dardanelima.

U odsjeku Seddilbahra potopilo je naše topništvo na morskome tijesnu dne 17. decembra jednu od dviju teglećih ladja, koje su iskrcavale materijal i vojništvo.

Carigrad, 19. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Kod Kutu-el-Amare bile su mjestimične borbe nama u prilog.

Sa fronte u Dardanelima:

U odsjeku Anaforte i Ariburna topnički dvoboj i borba bombama. U odsjeku Seddilbahra bombardirali smo sa učinkom pozicije bacala bomba i torpeda kaošto i neprijateljsko topništvo, koje smo ušutkali. Dio neprijateljskih jaraka je razoren.

Austro-ugarska mornarica pred Dračom.

Lugano, 20. decembra. (D. u.) „Gazzetta di Venezia“ javlja: Austro-ugarska mornarica, od prilike 30 ratnih brodova pojavila se pred Dračom, te je potopila sve parobrode i jedrenjače svake narodnosti. Austro-ugarski je časnik pošao sa dvim mornarima na talijanski brod „Sarmelitano“, da pregleda isprave, te očito rastrgoše talijansku zastavu. Austro-ugarski je diplomatički zastupnik zajamčio stanovništvu Drača, koje se je bojalo bombardovanja, da Austro-Ugarska pozna iskušena čuvstva i odanost stanovništva, te mu ne će ništa na žao učiniti. Prisutnos mornarice dokazuje neistinost tvrdnje, da Italija vlada morem te da će dapače Austro-Ugarska, a ne Italija naskoro iskrcati čete u Albaniji. Potopljenje brodova ima tu svrhu, da se prepriječi opskrba Srba. U večer, kad je austro-ugarska mornarica već davno otplovila, stigla je pred Drač talijanska, nu nije mogla izbrisati dubokog utiska što ga je učinila austro-ugarska mornarica na pučanstvo u Draču, koje je vrijedjalo, izrugavalo i sramotilo ponašanje Talijanaca u Draču.

Dobrovoljni prinosi.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Za hrvatske škole u Puli:

Prigodom smrti svojeg rodjaka Mihe Medića umjesto vijenca na njegov grob daruje g. Josip Medić iznos od K 10·—
G. Josip Baselli daruje prigodom „Božićnice“ za hrvatske škole . . . . „ 2·50

Ukupno . . . K 12·50
Prije iskazano . . K 2438·64
Sveukupno . . K 2450·64

koji iznos bje otposlan ravnateljstvu „Družbe sv. Cirila i Metoda“ na Volosko.

Za evakuirce daruje g. J. Baselli K 2·50.

Treći turski pohod na Egipat.

Crtica iz povijesti.

Kako svi znaci ne varaju, sprema se turska vojska, da iz Sirije provali u Egipat, da ga osvoji, protjera iz zemlje omražene Engleze i priklopi ju svomu carstvu — po treći eto put, kako čitamo u povijesti. Star slavne bojne poljane bit će i opet doskora pozorištem krvavih borba, no sad se ne radi više o sudbini samoga Egipta, nego o svjetovnom engleskom gospodstvu.

Četiri stotine godina imade tomu, što je u Egiptu propala dinastija Abasovića te je ta „zemlja faraona“, kako ju običavamo nazivati, potpala pod Carigrad. Rijetko je koja država staroga, srednjega i novoga vijeka vidjela toliko osvajača, kaošto eto upravo Egipat. Ta svi su gotovo pobjednički narodi — Grci i Perzijanci, Asirci i Babilonci, Rimljani, Arapi i Mongoli, — svi gotovo veliki vojskovodje — Nebukadnezar, Kambiz, Aleksandar Veliki, Antonije, Tamerlan-Kan i Napoleon — hrlili su velikim četama u Egipat, da se ondje domognu zlata i blagostanja. No nijedan se narod nije mogao ovdje tako dugo da održi, kaošto Turci.

Zlatno je to bilo doba Osmanstva, kad je Selim I. iz kuće Osmanovića, osvojivši godine 1515. Mezopotamiju i Siriju, udario temelje svjetskoj državi. Godine 1517. svlada on blizu Kaira, kod Ridanije, egipatskoga sultana Tuman beja al Ašrafa i načini iz Egipta turski pašaluk.

Godine 1798. vidimo u Egiptu Napoleona I., koji je u bici kod piramida uništio domaće čete, a slijedeće godine kod Abukira potukao Turke, koji su došli bili u pomoć.

Garigradski je sultan Mahmud godine 1800. poslao u Egipat proti Francuzima jake pomoćne čete Albanaca, kojima je bio na čelu paša Muhamed Ali, muž niskoga porijekla iz Kavale u Macedoniji. Ovaj se uroti proti sultanu, a podigne se i proti Englezima, kojih je tukli francusku vojsku i osvojili Aleksandriju i Rosetu. Dvaputa ih je svladao i konačno protjerao iz Egipta. A i sultanove čete, koje su bile poslane proti njemu, nijesu bolje prolazile, tako te je drugi veliki pohod Turaka na Egipat godine 1839. svršio turskim porazom, a Mohamed Ali postao gotovo neovisnim gospodarom Egipta. Tek kasnije su ga Englezi prisilili, da prizna sultana za vrhovnog vladara.

Trideset godina kašnje umiješaće se u egipatsku politiku i opet Englezi, koji su od vajkada težili, da se u „zemlji faraona“ ugnijezde. U noći od 29. na 30. augusta 1882. iskrca lord Wolseley na Suečkom kanalu kod Port Saida engleske i indijske čete, potuče urodjenike kod Tel el Kebira i okupira Egipat, stavivši ga — na oko tek — pod sultanov suverenitet.

U svjetskom je ovom ratu Engleska ukinula taj suverenitet i imenovala posebnoga sultana, Huseina Kamela iz kuće Mekmeda Alije, no kraljevstvo njegovo kao i englesko gospodstvo u Egiptu bit će bez sumnje kratkoga vijeka, jer danas već nitko ne sumnja, da će treći ovaj pohod na Egipat svršiti sjajnom pobjedom turske i savezničke armade.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, srijeda 22. prosinca 1915. | Broj 161.

Englezi napuštaju Dardanele.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Kralj Ferdinand u Bitolju.

K ö l n, 21. decembra. „Kölnische Zeitung“ javlja: Kralj Ferdinand i njegov drugi sin, princ Ciril, posjetit će u kratko vrijeme Bitolj.

Francuske čete za Balkan.

G e n f, 21. decembra. Francuska je vlada naručila kod parobrodarskog društva „Messagerie Marittime“ 60 transportnih brodova za prevoz četa na Balkan.

Ostanci srpske vojske.

S o f i j a, 21. decembra. Od pouzdane se strane javlja, da se je od cijele srpske vojske najviše 50.000 momaka spasilo u Albaniju bez ikakvog trena. Oko 30.000 vojske pobjeglo je u Crnu Goru, a od ovih je jedva trećina stigla u Drač.

Kralj Petar gost Esad paše.

B e r l i n, 21. decembra. „Berliner Tagblatt“ javlja iz Lugana: Srpski kralj Petar nalazi se sada kao gost kod Esad paše, odakle će otputovati u Italiju. „Corriere della Sera“ javlja, da je oko 100 uglednih Srba stiglo u Bari. U Rimu se očekuju i drugi bjegunci medju tima i članovi skupštine.

Albanci porazili Srbe.

A t e n a, 21. decembra. Iz pouzdanog izvora doznaje, da su u dolini Drine [illegible] krvave i ogorčene borbe izmedju buntovnih Albanaca i ostanaka srpske vojske. Dvije su srpske divizije potpunoma poražene.

Ententa na Balkanu.

Englezi zapuštaju Anafortu.

L o n d o n, 21. decembra. (D. u.). Službeno se javlja, da su sve čete iz zaljeva Suvle i Anaforte sa topovima i zalihama sa uspjehom prenešeni na drugo bojište.

Poraz ententinih četa na Galipolju.

G a r i g r a d, 20. decembra. (D. u.). Dopisnik agencije Milli javlja iz fronte na Dardanelima:

Od jučer traju na svim dijelovima fronte žestoke borbe. Naše su čete započele kod Anaforte i Ariburnuja općom navalom. Neprijatelj je kao odgovor na ovo kušao kod Seddilbahra protunavalom, koju su naše čete odbile uz izvanredne gubitke za neprijatelja. Naše su čete zauzele neprijatelju važna uporišta kod Anaforte i Ariburnuja. Naša je užasna topnička paljba prouzročila u redovima neprijatelja teške gubitke. U kratko vrijeme bit će kod Ariburnuja i Anaforte još samo neprijateljskih lješina.

Druga vijest veli:

Kod Anaforte i Ariburnu natjerali smo neprijatelja potpunoma u bijeg. Naše su čete kod Ariburnuja dostigle na more. Plijen je neizmjerno velik. Gusta magla pripomogla je neprijatelju, da izbjegne i da ne zapusti veći broj zarobljenika.

Dogodjaji na moru.

Bitka u Crnom moru?

B u k a r e š t, 20 decembra. (D. u.). „Adverul“ javlja iz Balčika: Prije podne pojavila se ruska mornarica sastojeći od kakvih 40 brodova u smjeru rta Kaliarke. Četiri su jedinice ostale pred Ekrenom. Uslijed magle nije se moglo ustanoviti, kojim je smjerom otišla većina mornarice. Čini se, da je otišla na Varnu. Nakon kratkog vremena čulo se jako streljanje, iz česa dopisnik zaključuje, da se zbila navala na Varnu ili pomorska bitka.

Iz Rusije.

General Ruski dignut sa svog mjesta.

P e t r o g r a d, 21. decembra. (D. u.). Carskim ukazom dignut je general Ruski od mjesta nadzapovjednika sjeverne vojske. Car izjavlja u svojeručnom pismu, da je veliko vojničko djelovanje, što ga je general pružao da ispuni tešku zadaću obrane glavnog grada ozbiljno poremetilo njegovo zdravlje, te se mora odmoriti i brižno njegovati. Car zahvaljuje Ruskomu za postignute sjajne uspjehe, te se nada, da će ga naskoro vidjeti na čelu vojske.

Nova ruska ofenziva.

B u k a r e š t, 21. decembra. Nadzapovjednik besarabske vojske pripravlja se na ofenzivu, koja će se moći izvesti netom Prut smrzne. Istodobno će i general Ivanov započet ofenzivom u Galiciji. Austro-ugarske čete povukle su se uslijed opetovanih ruskih navala na rijeku Bojan.

Rusi pripravljaju iznenadjenja.

K r i t i a n i j a, 21. decembra. Iz ruskog se glavnog stana javlja, da je ruska vojska opet dobro opskrbljena municijom. Pričuve su mnogobrojnije, nego li se očekivalo. Ruski glavni stan pripravlja iznenadjenja.

Iz Engleske.

Zabranjena skupština u Engleskoj.

M a g d e b u r g, 21. decembra. „Magdeburger Zeitung“ javlja iz Londona: Za Božić su nekoja dobrotvorna društva sazvala 15 skupština na kojima se imalo raspravljati o miru, nu vlada je sve zabranila.

Njemačko-turska navala na Egipat.

B r ü s s e l, 21. decembra. U zadnjem krunskom vijeću izjavio je Lord Kičener, da su obrambene utvrde u Egiptu izvršene. On je vrlo optimistički govorio. Prema njegovim riječima, sve je u najljepšem redu. Kanal je utvrdjen a dio područja kanala može se svako doba poplaviti. Obrambene čete iznose 400.000 momaka. Kičener misli, da će njemačko-turska navala započeti u januaru buduće godine.

Iz Italije.

Rim je krcat Engleza.

L u g a n o, 21. decembra. Iz Rima se javlja: U zadnje vrijeme stiglo je ovamo mnogo engleskih časnika, koji će naskoro otputovati u Dardanele i Galipolje. „Secolo“ javlja, da su sve kavane, gostione i muzeji prenapunjeni Engleza.

Centralne vlasti.

Carevo ručno pismo nadvojvodi Karlu Stjepanu.

B e č, 20. decembra. (D. u.). Car je izdao slijedeće previšnje vlastoručno pismo:

Dragi gospodine bratučede, nadvojvoda Karlo Stjepane! Kao pokrovitelj sveukupne ustanove za ratnu opskrbu, Vaša je Milost razvila vrijednu djelatnost u korist onih valjanih vojnika, koji su na polju časti izgubili svoje zdravlje, te su potrebiti, da ih vodi ljubezna ruka, koja će ih svesti na put civilne ekzistence, koja se temelji na poštenom radu. Upotrebljavajući sva pomoćna sredstva, znanosti i tehnike, podozeća, što ste poduzeli i vruće osobno podupirali mnogobrojnim su invalidima dale novi život, a osobito akcija za opskrbu umjetnih tjelesnih udova i skrb za slijepce, koja i u inozemstvu može služiti kao uzor.

Zahvalno cijeneći ovo djelo utješljive i iskrene ljubavi do svojeg iskrnjeg, izričem Vam Moje zahvalno priznanje.

B e č, dne 16. decembra 1915.

Franjo Josip s. r.

Carev glas u fonografu.

B e č, 21. decembra (D. u.) Predsjedništvo vojničke zaklade za udove i sirote sveukupne oboružane sile došlo je do patriotične ideje, da carev glas primi u fonograf, da tako narodima monarhije pruži veselu zgodu, da mogu čuti carev glas. Njegovo se je Veličanstvo izjavilo, da je pripravno molbi udovoljiti, što se i dogodilo dne 14. decembra u carskom dvoru u Schönbrunnu.

Vojnički pozivi.

B e č, 20. decembra. (D. u.). Budućih dana objelodanit će se obznana, prama kojoj će biti pozvani pod oružje oni austrijski narodni ustaše, koji su bili kod smotra proglašeni sposobnima, i to godišta 1871. i 1870. za dne 17. januara 1916., a godišta 1865., 1866. i 1867. za 21. januara 1916.

Prama nastojanju vojničke uprave drugi će se saziv narodnog ustanka i to starija godišta upotrebiti do daljnje odredbe u zaledju i etapnom prostoru, dok će se mladja godišta drugog poziva narodnog ustanka moći uzeti još kao pričuva za frontu. U svrhu postignuća prve namjere izgleda, da je potrebito, da se zamijeni u zaledju i u etapnom prostoru nalazeće se mladje i za frontu sposobne elemente sa starijim godištima narodnog ustanka. Baš obzirom na gospodarsku važnost kod [illegible] je godišta oprostio vojnička službe mnogo više negoli kod mladjih godišta. Odredbe tičuće se poziva bit će razvidne iz dotične obznane.

Hrvatski sabor.

Z a g r e b, 21. decembra. Zemaljski se je sabor sastao na drugo zasjedanje. Predsjednik je otvorio zasjedanje govorom, u kojem je izrazio Vladaru poklon vjernosti, a na to se je spominjao junačkih četa i njihovih iskušanih vodja. Nakon pročitanja prispjelih spisa priopćio je predsjednik, da zastupnik Hinković već dvije godine boravi u inozemstvu i da je radi toga njegov mandat proglašen lišenim. Vlada će raspisati nove izbore za Hinkovićev kotar. Buduća je sjednica sutra.

Dvije milijarde kredita u Njemačkoj.

B e r l i n, 21. decembra. (D. u.). Nakon što je državni tajnik, Helferrich, ponovno uzeo riječ kod rasprave, državni je sabor primio kredit od dvije milijarde. Buduća je sjednica sutra.

Bombardovanje Gorice.

R o t e r d a m, 21. decembra. Dopisnik „Couranta“ javlja listu iz soške fronte: Bombardovanje Gorice traje. Petak je grad bio 6 sati pod paljbom. Vojnička je bolnica bila pogodjena od 14 bomba. 7 osoba bilo je u njoj ubijeno ili ranjeno. Subotu je vladao mir. Pučanstvo, koje je od 35.000 palo na 12.000, stanuje u konobama. Talijanski su zrakoplovci opet bacali bombe na grad. Austrijski su ih zrakoplovi otjerali.

Francuska kritika o položaju.

Malo po malo kroči se u Francuskoj put uvjerenja, da je ententin položaj veoma ozbiljan, i da baš Francuska mora podnašati najteži dio ratnog bremena. Tomu se uvjerenju, istina je, protivi optimističko pisanje novina, koje naggovještaju skorašnju pobjedu ententinih četa, kada nastupi velika sveopća ofenziva na istoku i na zapadu, na Soči i na Balkanu. Ali to služi samo za opsjenjivanje i tješenje francuskog pučanstva. Tomu se mnogo pripovijeda takodjer o najbližem iscrpljenju Njemačke na novčanom i na gospodarskom polju. A zavaravati ćud Francuza lako se pušta zavaravati ovim riječima, te u živoj mašti predočuje si već veličanstvene prizore, kako će se uskolebati i skrahirati željezne njemačke i austrijske fronte, te kako će se kazivati Njemačkoj ponizujući mir. Ali prestane li bujna mašta snove snovati, imade i Francuz časova, kada trijezno misli i realnije umuje.

Tako i Jean Morean obara se oštrom kritikom na vlade četvornog sporazuma i očituje im silnih pogrješaka, protestira protiv zavaranja francuske štampe i okrivljuje je da sanjari preveć i podaje se zanosu iz sasvim imaginarnih sfera. Takva šta nije zdrava pojava ni u životu pojedinca, a stoput pogibeljnije i opasnije biva, kada cijeli jedan narod zabludi u netrijezno i bolno sanjarenje i maštanje.

„Šesnaest je mjeseci proteklo, piše Morean, što se Francuzi opiraju i pogibaju pod udarom njemačkih četa i uvijek jošte uzalud čekaju, da i saveznici sadju na poprište sve obećanim silama.

Mjesto faktičnog, energičnog sudjelovanja daje nam jedino slobodno more, da se u njem utopimo, ali nužnog ljudskog materijala još nam ne šalje. Sudjeluju na raznim bojištima njezine kolonijalne čete; svaki dan, u svim engleskim gradovima udara neprestano bubanj za novačenje naroda, koji sluša bijenje bubnja, ali voli ipak kod kuće ostati i „trgovati“. Da se ne bi slučajno prije okupila dražba nad engleskom carevinom, prije nego li se joj okupe domaće vojske na branik.

Rusija je učinila pošteno svoju dužnost, ali nije ni ona bila dosta pripravna za veliki rat.

Italija ne misli na drugo, nego kako bi otkupila neotkupljene pokrajine. O kakvoj većoj akciji ona ne će niti da čuje.

Srbija bori se smrću, a nema ruke, koja bi joj pomoć pružila. A ipak su Rusija i Engleska svečano obećale, da ne će ostaviti svojeg saveznika na cjedilu. Englezi obećali su svega i svačesa, a na koncu, nijesu poslali u Macedoniju više od samih 13 tisuća momaka. Rusi obećavali su i koncentrirali vojske u Besarabiji, ali nijesu poslali niti jedne regimente, niti jednog broda u pomoć.

I tako se čekaju uvijek mnoga čudesa, ali ne dočeka se ama nijedne ozbiljne akcije. Morat će napokon doći do odlučne bitke. Švako želi, da već jednom kakogod pukne — jer je to čekanje i taj strah najgore mučenje.

Nove odredbe osobnog prava.

(Dalje.)

Potanje odredbe propisuju opširnije ono, što je i dosada vrijedilo.

Župnici, kao voditelji matica, dužni su javiti kotarskim sudovima sve nezakonite porode (§ 15.). To se prije događalo od mjeseca do mjeseca; i tako će i na dalje ostati, dok se drukčije ne odluči.

Negda trebalo je tužiti nezakonitoga oca, da ispuni svoje dužnosti. Ali u zadnje vrijeme već je i sam sud uredovao i brinuo se za to, da se nezakonito dijete preskrbi, premda nije još bilo nijednoga takovoga zakona. Ali sada novi zakon izričito zahtjeva, da bude tako.

Više ne će biti potreba dignuti tužbe protiv nezakonitoga oca, osim kada ne će priznati očinstva, ili treba riješiti kakvagod sporna pitanja.

Ako otac hoće od svoje volje brinuti se, ili pak, ako je sasvim nemoguće, da bi on mogao nešto plaćati za djetetovo uzdržavanje, razumije se samo po sebi da nije potrebe ili koristi obraćati se sudu. (§ 16.).

Nema li nezakonito dijete drugoga na svijetu, da ga nastoji, dužna je preuzeti troškove za njegov odgoj i uzgoj općina. Pošto se općine takvih troškova brane, mora sud u potrebi uzeti stvar u ruke i isposlovati od kotarskoga poglavarstva, da ono doluči u koju općinu nezakonito dijete pripada (§ 17.)

4. Posinjivanje i pohćerivanje.

Propisi, da može kogod uzeti tudje dijete za svoje, postali su puno lakši. Posinitelji i posiniteljice morali su prije imati barem 50 godina, kada se nije mo

glo očekivati, da će i sami imati još svoje djece. Ali i pred ovom dobom žele mnogi, koji nemaju vlastite djece, posiniti ili pohćeriti tudje dijete, te uzgajali ga po svoje, da mu namru poslije ako je poslušno i valjano svoje ime i svoje imanje. S toga zakon ne zahtjeva više od 40 g. starosti. Posinak ili pohćerka moraju biti i u naprijed osamnaest godina mladji od svojih posinovitelja, jer samo tako može nastati izmedju njih pravi odnošaj kao medju roditeljima i djecom.

Novi zakon propisuje, da moraju biti zadovoljna oba supruga s posinovljenjem tudjeg djeteta. Ni muž ne smije više nikoga posiniti, ako mu nije žena zadovoljna; a ni žena takodjer ne može toga učiniti bez muževe privole.

To je bilo potrebno, da se uklone razne prepirke medju supruzima i s toga, jer posinovljenje upliva na pravo nasljedstva.

Razumije se po sebi, da zdravi suprug ne potrebuje privole od drugog umobolnoga supruga, niti rastavljeni suprug od drugoga (§ 18. i 180. o. g. z.)

Posinak imao je prije dva prezimena t. j. staro i novo. Sada smije primiti isto oba prezimena po starom zakonu; ali može se takodjer izabrati samo jedno njih. To se mora odrediti točno i unesti u knjige odmah pri sklapljanju pogodbe posinovljenja. Uvijek kasnije mora se posinak držati jednom izabranog prezimena. N. p. Ivan Josipović posini Antona Markovića. Taj Anton može se zvati Anton Marković-Josipović, ili i nadalje samo Anton Marković, ili pak samo Anton Josipović. Kako se jedamput odluči i zapiše, mora za uvijek ostati, da ne bude zanovjetanja. (§ 19. i § 182. o. g. z.).

Dosad bilo je zabranjeno posiniti vlastito nezakonito dijete. Njega se je smjelo jedino učiniti zakonitim time, da se je otac kasnije zakonio sa nezakonitom majkom. Ali to nije bilo uvijek moguće, ako je n. pr. majka umrla od poroda. Sada otac može i nezakonitom djetetu dati pred svim svijetom svoje „pošteno" ime (§ 20.).

(Dalje slijedi.)

Razne vijesti.

Krušne iskaznice i one za brašno izdavat će se u buduće 8 zadnjih dana svakog mjeseca.

Osobiti top. U kraljevskom se bugarskom narodnom muzeju u Sofiji nalazi osobiti top. Cijev je njegova obična bunarska cijev, okovana željeznim obručima, a i kotači i stijene su od lafete takodjer drvene. Načinio ga je jedan bivši turski topnik, rodom Bugarin, koji je u ono vrijeme živio kao seljak u svom selu. Godine je 1876. pripadalo to selo još Turskoj, no na nj su često napadali turski Čerkezi i Bašibozuci, a bugarski su se seljaci, stanovnici toga sela, hrabro branili. Dosjetili su se, da bi mogli još bolje odoljevati njihovim navalama, kad bi imali ma bilo kakav top. I tom je zgodom rečeni seljak načinio spomenuti top. Kao naboji služili su okrugli utezi od vaga, kakovi se i danas još rabe na istoku, a imadu svi gotovo jednaku veličinu. Top su na ulazu u selo smjestili na hrpu kamenja, a uza nj je u posudi s ugljenom tinjala duga željezna žica, kojom bi zapalili prah u fitilju, jer lunte nijesu imali. Jednog se dana približi selu čopor Čerkeza. Seljaci upale fitilj pomoću usijane žice. Nastao je užasan prasak, utez poleti medju Čerkeze, a nekoliko trijeska i obruča medju uplašene seljake. Medjutim top nije bio znatno oštećen, tek nešto mala na cijevi. No postigao je bio svoju svrhu, jer su otad ostavili Čerkezi selo na miru, misleći, da su taj top Bugarima poslali u pomoć Rusi, s kojima se oni nijesu na laku ruku upuštali u borbu.

Dobrovoljni prinosi.

Mjesto vijenca na grob palomu junaku, Leopoldu Kocijanu iz Sežane, sakupiše njegovi znanci za zakladu udova i sirota iznos od 15 K, i to: brat pokojnikov Jakov Kocijan 4 K; po 2 K darovaše: Petrič Vladimir, Militič Nikola, Pilič Ivan, Bunčić Ilija, po K 1: Perčić Jakob, Demir Miloš i Prosenica Nikola.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nasuprot Rafalovki na Stiru bilo je raspršeno rusko izvidno odijeljenje. Inače mjestimična topnička borba.

Talijansko bojište.

Topničke borbe na tirolskoj južnoj fronti traju. Dvije talijanske satnije, koje su noću kušale provaliti na brijeg San Michele, bile su uništene.

Srpsko bojište.

Borbe na proganjanju Crnogoraca dovele su jučer ponovno do zauzeća neprijateljskih pozicija sjeverno Berana. Naše su čete u zadnja dva dana zarobile oko 600 momaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno Hullucha zauzelo je njemačko odijeljenje engleske jarke i suzbilo je noćnu protunavalu. Na više mjesta fronte bile su živahne topničke borbe.

Istočno bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Balkansko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 20. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

U noći od 18. i 19 debembra u jutr započele su naše čete u odsjeku Ana forte i Ariburnija nakon žestoke topničk priprave sa mjerama na navalu. D ov mjere uzdrži, poduzeo je neprijatej po podne na cijeloj fronti odsjeka S ddil bahra sa svim svojim bojnim silama na vale, koje su se sve izjalovile uz neiz mjerne gubitke po neprijatelja. Jurišajuće čete bile su odbačene u svoje star po zicije. Iza kako je neprijatelj uvidio, d ne će moći izbijeći posljedicama naše na vale, koja je sa sjevera napredovala ukrcao je vrlo naglo noću na dne 20 decembra dio svojih bojnih sila u od sjeku Anaforte i Ariburnuja. Prama zad njim izvještajima, naše su čete izpr nile Anafortu i Ariburnu od neprijatelja, tak da tamo nije ostao više niti jednog neprijateljskog vojnika. Naše čete, koje su napredovale do morskog tijesna uzele su neprijatelju veliki plijen, sastojeći se od šatora, municije i topova. Neprija jsk hidroplan pao je u more uslijed naše vatre. Krmilar i motrioc bili su arobljeni.

Bune izmedju englesko-francuskih četa.

Köln, 21. decembra (D. u.). „Kölnische Zeitung" javlja iz Atene: Prama pouzdanim vijestima englesko-francuske su čete odvedene skoro potpunoma iz Imbrosa, Tenedosa i Lemnosa. Prije odlaska pokazala se skoro posvuda velika zlovolja radi odpošiljanja na srpsku frontu. U Imbrosu bilo je to nezadovoljstvo slično pobuni. Pet ili šest viših časnika generalnog stožera bilo je usmrćeno. Jedva nakon što se obećalo, da će stignuti mnogobrojna pojačanja, pošl su čete, da se ukrcaju za Solun. Prama vijestima iz Mudrosa vlada tamo veliki strah radi navale njemačkih podmornica protiv engleske mornarice, što se nalazi u luci. Poduzele su se izvanredne m re sigurnosti.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, četvrtak 23. prosinca 1915. | Broj 162.

Borbe za Hartmannsweilerkopf.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Nova ofenziva u Macedoniji.

Basel, 21. prosinca. „Baseler Nachrichten" javljaju: Izvješća iz grčkoga izvora daju naslućivati, da se sprema nova ofenziva protiv savezničkih četa u Solunu. Dok centralne vlasti glede toga vode s Grčkom diplomatske dogovore, spremili su Bugari, kako atenski izvjestitelj londonskog lista „Morning Post" iz sigurnoga vrela javlja, novu sjajno opremljenu vojsku od 150.000 momaka, koja je svaki čas spremna, da podje u boj.

Englezi utvrdjuju Halkidiku.

Rim, 21. prosinca. „Tribuni" javljaju iz Atene: Čete četvornoga sporazuma živahno rade oko novog obrambenog pojasa na poluotoku Halkidika s gradom Kasandra kao glavnim uporištem, kamo su dopremljene ogromne zalihe ratnog gradiva.

Iz Grčke.

Izbori u Grčkoj.

Lugano, 21. decembra. Kako talijanski listovi javljaju, teku izbori za grčku komoru posve mirno. U atenskom izbornom kotaru kolaju tri kandidatske listine i to jedna s ministrom Rhallisom druga s ministrom Gunarisem i treća s neodvišnjakom bivšim zastupnikom Dimitrikopulosem.

Novi grčki poslanik u Carigradu.

Atena, 22. decembra. (D. u.). Službeni list je objelodanio imenovanje prvašnjeg izvanjskog ministra Kallerghisa grčkim poslanikom u Carigradu.

Iz Bugarske.

Rusi bombardirali Varnu.

Bukarešt, 22. Iz Konstance javljaju, da je ruska mornarica jučer ranim jutrom po drugi put bombardovala Varnu. U šest sati pomolile su se dvije torpednjače kod rta Cali Akra. Pošto su pomnjivo inspicirale more sve do blizu luke, torpednjače su se munjevito povratile. A tek u 8 sata pojavila su se 4 ruska ratna broda i postavila se u bojni položaj na visini od Euksinograda.

Njihovo je pucanje bilo silno i potrajalo je do 10 sata, sve dok su se brodovi vratili. I utvrde oko grada su snažno odgovarale na rusku vatru.

Rusi će se iskrcati u Bugarskoj.

Bukarešt, 22. Iz Balčika mogla se je opaziti prisutnost najmanje 30 ruskih transportnih parobroda. Sudi se, da u savezu sa bombardovanjem Varne stoji i namjerovano rusko iskrcavanje četa blizu Ekrene.

Otvorenje sobranja.

Sofija, 25. decembra. Bugarsko sobranje ne će se sastati tek 28. decembra, već još 25. Kod otvorenja sudjelovati će sam car Ferdinand i pročitati prijestolnu besedu. Ministar predsjednik Radoslavov u poduljem će govoru prikazati izvanji i unutarnji politički položaj, a ministar financija Tončev iznijet će svoj ekspozej. Što se tiče drzanja pojedinih stranaka u sobranju sigurno je, — kako se čini — da će svi votirati državni proračun i da ne će navaljivati na izvanjsku politiku ministra-predsjednika Radoslavova.

Sama sjednica, kojom će se otvoriti sobranje ima biti svečana. Samo članovi socijalno-demokratski zastupnici namjeravaju već u prvoj sjednici upraviti na ministra predsjednika Radoslavova upit i prekoriti ga, da za vrijeme čitave krize nije mnoge stranke u informiranje o pravom stanju stvari, dok su drugdje — na priliku u Njemačkoj — bili i socijalni demokrati pozvani na vijećanje parlamentarnih stranaka.

Iz Rumunjske.

Politika Rumunjske.

Milan, 20. decemb a. Dopisnik „Corriere della sera" posjetio je uglednog rumunjskog državnika te ga zamolio, da mu saopći svoje misli o namjerama Rumunjske. Državnik je izjavio, da rumunjski narod simpatizuje u svojoj ogromnoj većini sa četvornim sporazumom. Moglo bi se dapače kazati, da je čitava zemlja u neko doba bila oduševljena za rat i zahtijevala od vlade, da Rumunjska stupi na stranu entente. To bijaše u doba, kad je intervencija Rumunjske mogla donijeti odluku cijeloga rata. Sada su se prilike preinačile. Rumunjska sa slabom svojom vojskom ne može doprinijeti jednoj ili drugoj strani svojim pristupom pobjedu. Vojske sviju država ojačale su u dugotrajnom boju. Socijalni život sviju vojujućih država prilagodio se novim ratnim prilikama, a pobjedu se može postići samo polaganim radom, ustrajnošću, a ne velikim i časovitim udarcima na različitim bojištima. Rat taj je rat iscrpljenja, tjerati će se, ako svi znakovi ne varaju, do skrajnosti. Može trajati jednu godinu, ali može i više. Možete si dakle misliti, da je suzdržljivost Rumunjske sada veća nego li prije, kada nije imala današnjeg iskustva 16 mjesečnog rata. Sasvim je logično, ako se ona danas žaca priključiti se jednoj ili drugoj stranci, kada se nije na taj korak odlučila ni onda, kad je pobjeda naginjala na rusku stranu, da se je već i konačna odluka od dana na dan očekivala.

Pitat ćete me, zašto se nije u prošlom vremenu Rumunjska odlučila na sudjelovanje uz ententu, kad su svi predznakovi govorili u njezin prilog. Velevlasti entente, koje su dandanas tako umiljate i tako skromne, krive su tomu, jer nijesu htjele, da razumiju težnja našega naroda, koji želi da se narodnosno ujedini. Mi smo se mogli odvažiti na toliko krvoproliće samo onda, da nam se je zajamčilo spojenje raskomadanih djelova našeg naroda u državnu cjelinu. Radilo se je onda o sitnicama, da sam se ja čudio, kako su takve trice mogle biti zaprekom u toli važnom pitanju. Sada je sve prekasno. Nitko ne može od nas zahtijevati, da se žrtvujemo za jednu ili drugu stranku. Velika žrtva malega naroda bila bi neznatna i bezkorisna prama naponu sila velikih ratujućih naroda. Mogući i veliki narodi entente lakše će preboljeti gubitak od 100.000 ljudi, nego li maleni rumunjski narod gubitak jedne same hiljade. Rumunjski dakle narod još uvjek prati najvećom simpatijom za ententu razne dogodjaje na ratištima, ali ne može u ratu sudjelovati. On voli ostati neutralnim.

Centralne vlasti.

Hrvatski sabor.

Zagreb, 21. decembra. Oko 11 i pol počeli su se okupljati zastupnici. Pedesetak ih je svih skupa sa civilnim članovima sabora, medju kojima nalazi se i nadbiskup Dr. Ante Bauer.

Sjednicu otvara Dr. Pero Magdić. Saborski bilježnik vodi Dr. Ribar Predsjednik pozdravlja članove sabora i moli ovlast, da u ime hr. sabora izrazi Njegovom c. i kr. ap. Veličanstvu osjećaje hrvatskoga naroda uz patriotsku nadu, da zasvjedočena požrtvovnost njegova i prolivena krv hrvatskih junaka bude osnovkom boljoj i sretnijoj budućnosti pomladjene Hrvatske.

Zatim čitao se kraljev reskript od 5. decembra, kojim se je hrv. sabor sazivao. Svi ustaju na noge i kliču na svršetku čitanja: „Živio krvatski kralj!"

Slijedili su razni podnesci na sabor. Proglasio se ukinutim Hinkovićev mandat, jer boravi dvije godine već izvan Hrvatske. U Hinkovićevom novograškom kotaru raspisati će se novi izbori.

Govorilo se o mandatu hrv. ministra grofa Pejacsevicha, koji boravi takodjer u inozemstvu jednu godinu i pol. Nije se o njemu ništa odlučilo, jer traju još pregovori za njegov povratak u domovinu.

Sjednica zaključila se o podne. Naredna sjednica urekla se za danas u 10. sati pr. p. sa slijedećim dnevnim redom: 1. Izvještaj proračunskog odbora: 2.) izbor jednog člana u ispražnjene odbore.

Razno.

Nizozemski prosvjed kod engleske vlade.

Hag, 22. decembra. (D. u.). Izvanjsko ministarstvo prosvjedovalo je energički kod engleske vlade radi odredbe, kojom se otvara i pregledava poštne vreće na nizozemskim parobrodima.

Straža na Jadranu.

C. i kr. ratna mornarica — piše „Agramer Tagblatt" — stražari vjerno uz istočne obale Jadranskoga mora. Ona je u šesnaest mjeseci ratovanja znala uvijek, da englesko i francusko ratno brodovlje drži u pristojnoj udaljenosti od austro-ugarske obale, tako da se je ovo — nakon više uzaludnih pokušaja, da se približi obali monarhije — odlučilo, da se sasvim okani jalova posla.

A kad je i Italija ušla u rat, te su njezini novi saveznici očekivali čudesa od talijanske pomorske premoći na Jadranu, naša je mornarica svojim odvažnim napadajima na talijansku obalu dokazala, da ni na moru premoć ne jamči uvijek za uspjeh.

Na dugoj obalnoj crti od Trsta do Kotora ni jedna jedina tačka nije bila ozbiljno ugrožena od englesko-francusko-talijanskog ratnog brodovlja, hvala njemoj straži c. i kr. ratne mornarice. Više neprijateljskih brodova leži u dubini Jadrana, potopljeno od naše flote, čitav niz gradova na talijanskoj obali opetovano je osjetio uništavajuću vatru c. i kr. mornarice. Ni Ravennu, ni Anconu, ni Bari, kao ni vojne namještaje duž cijele talijanske obale, ne mogaše talijanska premoć na moru obraniti pred napadajima c. i kr. mornarice. I tako udruženo veliko englesko-francusko-talijansko brodovlje u Jadranskom moru, osudjeno na neradinost, nije se odlučilo ni na jedan veći napadaj, sličan austro-ugarskom već od prvog dana rata s Italijom, držano je u šahu od malene, ali srčane c. i kr. flote.

I zadnji dogodjaji u južnim vodama Jadrana dokazuju kvalitativnu premoć c. i kr. pomorske vlasti nad brojčanom premoći ententinog brodovlja na Jadranu.

Nove odredbe osobnog prava.

(Dalje.)

5. Tko smije postati štitnikom i skrbnikom.

Mnogi otac i štitnik umro je na bojnom polju. Teško je naći skrbnike svim mnogim sirotama. Štitnici su često takvi samo na papiru, a ne takodjer i na djelu. Zato novi zakon dopušta, da smije biti štitnicom svojoj i tudjoj djeci svaka poštena i pametna ženska, koja sama sobom upravlja.

Nezakonite majke mogu biti štitnicama svojoj djeci, ali nemaju prava toga bas zahtijevati (§ 21. — § 192. o. g. z.).

Zakon ne može siliti žene da preuzmu zaštitu nad tudjom djecom, nego samo nad svojom djecom ili nad unucima. (§ 24. i 195.).

Udate žene ne smiju preuzimati štitništva nad tudjom djecom, ako im nije muž za to zadovoljan. One moraju takodjer predati drugim štitništvo ili skrbništvo kada im nije više muž zadovoljan i zabrani im, da ostanu u toj plemenitoj, ali teškoj službi. I sud ima naravno pravo, da nevaljane štitnice i skrbnice s boljima nadomjesti. (§ 28. i 255. o. g. z.). Sud smije oduzeti štitništvo nad njezinom djecom udovici, koja se ponovno uda, te mora skrbiti za drugog muža si i za drugu djecu.

Dogadja se da otac obitelji poludi, ili postane lakoumnim rasipnikom, nemarnim gospodarom, pijancem, igračem itd. Sve propada u kući i od kuće; i daruje se i prodaje se bez razbora.

Što se ima učiniti s ovakvim nesretnikom? Treba postaviti mu skrbnika. Dosada trebala je muška glava za taj posao, ali sada dopušta zakon, da i ženske budu skrbnicama, kada im n. pr. muževi ili zetovi nijesu valjani gospodari. Nad mužem može preuzeti štitništvo njegova žena, tašća i uopće svaka druga ženska.

Žena štitnica ili skrbnica ima takodjer pravo, da neposlušnomu i opakomu sinu ostavi samo zakoniti dio (legitimu) od svojega i od muževoga imanja.

Sud ima pravo isključiti koga od štitništva, radi dugova njegovih prama sirotama. (§ 23. — § 194. o. g. z.).

Radi boljih prometnih sveza sada je dozvoljeno postaviti za štitnika i skrbnika kogagod iz daljega, koji ne živi u istome mjestu, samo da nije to predaleko i skopčano sa velikim putnim troškovima. (§ 24. i 195.).

Za štitnika mora se postaviti onoga, koga je pokojni gospodar zaželio u svojoj posljednjoj volji, ili koga je udovica njegova na svojoj smrti preporučila, ako je i sama bila skrbnicom.

Ako pokojnik nije nikoga naznačio za štitnika svojoj siročadi najprvo red, da se skrbi za djecu i za njihovo imanje pada na zakonitu majku, pak na djeda i babu s očetove strane, i konačno na ostale rodjake, tako da imaju bližnji i stariji prednost pred daljima i mladjima. (§ 26. — § 198. o. g. z.).

Nije više potreba pridavati uvijek materi štitnici još i suštitnika, kao je do sada bilo: (§ 27. — 211.), nego će se to dogodjati, samo ako je tako pokojni otac pustio, ako to sama udovica zahtijeva kada bi bilo lakoj ženskoj glavi štitništvo preteško ili upravljanje velikim imanjem nemoguće, ako se imaju konačno braniti prava nezakonitog djeteta.

Što će biti od starih štitnika i skrbnika? Matere i zakonite žene imaju po novom zakonu pravo predložiti sudu, da tudje štitnike i skrbnike otpusti te da njih ili drugu domaću ženu postavi za skrbnicu mužu ili za štitnicu djeci.

Sud mora otpustiti sve suštitnike i skrbnike, koji su bili postavljeni po zakonu, što je prije valjao, a koje nije ni otac dolučio, ni udovica zamolila, niti ih je sud iz već spomenutih razloga postavio. (§ 29.)

(Dalje slijedi.)

Razne vijesti.

Naši evakuirci. Pišu nam iz Schildberga u Moravskoj: Nastojanjem našeg sadašnjeg g. župnika Gjinića, otvorila se i u ovom dobrom mjestu sjeverne Moravske hrvatska škola za našu djecu. Kao učiteljica imenovana je gdjica Štih, dosadašnja učiteljica u Štinjanu kod Pule. Narod je veselo pozdravio otvorenje hrv. škole.

Čestitke za Božić i Novu godinu. Toplo se preporuča pučanstvu, da ograniči čim više moguće obične čestitke za Božić i Novu godinu i da novac, što ga na ovaj način prištedi, daruje u patriotičko-humanitarne svrhe t. j. Crvenom Križu, zakladi za udove i siročad, za slijepce i t. d. Time, zadovoljujući zahtjevima vremena, nesamo što će se koristiti plemenitoj stvari, nego će se i uredima cenzure prištediti posao.

Iskaznica za krumpir uvedena je u Trstu.

Proti dr. Kramaržu. Javljaju iz Praga: Službeni list „Prager Zeitung" objelodanjuje tri oglasa. Prvim odredjuje c. k. zemaljski kao kazneni sud u Pragu zapljenu pokretnog i nepokretnog imetka dr. Karla Kramarža, zastupnika na carevinskom vijeću i posjednika tvornice, optuženog radi zločina veleizdaje i zločina protiv bojne sile države, da se osiguraju zahtjevi države za naknadu štete. Slična odredba izdana je protiv dr. Vjekoslava Rašina, zastupnika na carevinskom vijeću i odvjetnika. Treći oglas tiče se zapljene pokretnog i nepokretnog imetka Vinka Czervinke, tajnika novina „Narodni Listy" u Pragu, radi zločina uhodarstva.

† Vilim Gustav Brož. Javljaju iz Tuzle od 11. o. m., da je Vilim Gustav Brož, profesor glazbe i hrvatski skladatelj, nakon duge i teške bolesti u 54. godini života u 4 sata u jutro preminuo. Tijelo se pokojnikovo dne 12. o. mj. sahranilo na tamošnjem rimokatoličkom groblju.

Dobrovoljni prinosi.

Za hrvatsko potporno društvo darovali su: Dr. Mario Krmpotić 2 K, dr, Gjorgje Vesel 2 K, pop R. Brnolić, vojnički dušobrižnik 2 K.

Dopisi.

Baška: Zabava za božićni dar našoj vojsci. U nedjelju navečer pred Mikuljom bila je u Baški zabava. Narodni Dom nije bio nikad tako pun svijeta. Mnogi su morali stajati, jer nije bilo sjedala ni mjesta za sjedala. Program bio je ukusan, odgojan, primjeren ratnom vremenu i posve lijepo izveden. Gdjica Blaženka Magašić govorila je proslov. g. Zvonimir Grandić pjevao „Vojnikov grob" od W. Heisera, gosp. c. kr. natporučnik Artur Mayer von Heldenfeld svirao je na gusle „Zorko moja, Zorko mila" od V. Lisinskoga i „Nocturno" od L. Krona; gdjice Barbalić, Tomša, Dujmović i Volesić predstavljale su „Kalabreze pred Goricom" od prof. N, Žica, a skup djevojaka, mladića i školske djece u živoj slici oko Careva kipa pjevao je carevku veoma lijepo i oduševljeno. Na glasoviru je soliste pratio spomenuti gospodin natporučnik odnosno gosp. općinski tajnik Petar Ostrogović, a cijelu je zabavu pripravljao i vodio gospodin nadučitelj Franjo Katarinić uz pomoć lijepe kite domaće mladeži. Tombola je bila skromna i jeftina, ali po rezultatu dosta unosna. Budući da je trošak za zabavu bio posve neznatan (ni deset kruna), bio je čisti dobitak veoma povoljan: ravno 400 kruna. Toliko je dobitka dala malo koja zabava na cijelom otoku Krku. Ovaj je iznos općinsko poglavarstvo, poslalo c. kr. kotarskom poglavarstvu u Krku kao božićni darak našoj junačkoj vojsci. Čast i hvala svima! Škoda da se ova ista zabavica nije mogla držati i u susjednoj Drazi. Što nije bilo, moglo bi još biti. Ovakove večernje sastanke će svaki pamtiti i željeti.

Podupirajte Družbu!

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 22. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Mjestimičnih topničkih bojeva.

Talijansko bojište.

Traje djelatnost talijanskog topništva protiv tirolske južne fronte. I na ostalim frontama su tu i tamo pojedini topnički bojevi. Navala talijanske satnije kod Dolja na tolminskom mostobranu razbila se je u našoj vatri.

Srpsko bojište.

Kod Peći (Ipeka) zaplijenili smo ponovno 69 srpskih zakopanih topova. Broj će se još znatno povisiti.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 22. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Francuzi su navalili sa znatnim silama na naše pozicije na Hartmannsweilerkopfu i na Hirzsteinu. Uspjelo im je osvojiti vrh Hartmannsweilerkopfa i malen komad opkopa na Hilsenfirstu. Danas prije podne smo opet zauzeli dio položaja, koji izgubismo na Hartmannsweilerkopfu. Skršili smo pred našim položajima neprijateljsku navalu kod Metzerala.

Istočno bojište.

Ništa novoga.

Balkansko bojište.

Ništa novoga.

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 22. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Na fronti u Iraku traju neprestane mjestimične borbe kod Kutu-el-Amare.

Fronta na Dardanelima.

Na dardanelskoj fronti nije još dovršeno ustanovljivanje plijena *ni* kod Ariburne, ni kod Anaforte. Kod Ariburne zaplijenili smo izmedju ostalih stvari dva teška i jedan poljski top, jednu mitraljezu i svu silu pušaka i municije. U odsjeku Seddilbahra na centru fronte, suzbili smo više puta opetovane neprijateljske navale.

Saziv bugarskog sobranja.

Sofija, 22. Bugarsko je sobranje sazveno za 27. t. mj.

Sukob izmedju bugarskih i ruskih torpedovka.

Sofija 22. Kako javljaju novine došlo je jučer izmedju četiriju ruskih torpedorazača koji su nadzirali rumunjske pristane, da zapriječe kriomčarenje sa Turskom, i bugarske torpedovke do pucnjave, u koju su se uplele i obalne baterije. Nato su se ruski torpedorazarači brzo odalečili. Bugarska je torpedovka ostala neoštečena.

Car Vilim odgodio svoje putovanje na zapadnu frontu.

Berlin, 22. Car Vilim morao je odgoditi namjeravani posjet na zapadnoj fronti, jer ga lahka upala staničja sili, da se kroz nekoliko dana čuva.

General Emmich preminuo.

Hannover, 22. Ovdje je preminuo svoju plemenitu dušu osvojitelj Lüttichа, general Emmich.

Srpski bjegunci.

Amsterdam, 21. decembra. Iz Londona se javlja: Na Kosovu polju sakupilo se oko 700.000 srpskih bjegunaca, od kojih je 250.000 odlučilo, da se preda. Hiljade i hiljade bjegunaca poginulo je na bijegu u Macedoniji od gladi i zime.

Interpelacija za mir u švicarskom narodnom vijeću.

Bern 22. U švicarskom narodnom je vijeću upitao socialni demokrata Greulich, da li je savezno vijeće samo ili u dogovoru sa drugim državama spremno, da ponudi ratujućim državama mirovno posrijedovanje. Savezni je vijećnik odgovorio, da i Švicarska želi, da se svrši ovaj rat, pod kojim trpi i sama Švica, ali da još nije nadošlo vrijeme, koje bi tomu bilo zgodno, jer još nijedna ratujuća stranka nije sklona miru. Švica bila bi sretna, kad bi u podesnom času mogla doprinijeti makar i u skromnoj mjeri, u suglasju sa svojim tradicijama neutralne zemlje velikoj zadaći, da svijet pomiri.

Položaj na ratištima.

PULA, 22. decembra 1915.

Kod Anaforte nema više Engleza. P[o] svoj prilici otplovili su prama Solunu, d[a] tamo ojačaju ekspedicijoni zbor. Zato nastavljaju Englezi navalu kod Seddilbahra na južnom djelu poluotoka Galipolisa.

Južno Bagdada nastavljaju se operacije kod Kutu-el-Amare, gdje su se Englezi utaborili, Vijesti iz engleskih vrel[a] javljalu, da su prestale turske navale n[a] utvrdjene pozicije, dok javljaju Turci n[a] ovoj fronti nuzgredna poduzeća.

U Macedoniji svršili su bojevi. Englez[i] i Francuzi prešli su na grčko područj[e] te utvrdjivaju okolicu Soluna. Nezna se da li će Bugari i njihovi saveznici nastaviti operacije i na grčkom području. Svakako je činjenica, da se vode o tom pitanju pregovori izmedju Sofije i Atene.

U Albaniji okupljaju se srpski bjegunc[i] i ostanci vojske, koje je Italija počela redovito opskrbljivati. Nezna se još stalno, da li će Italija odaslati u Albaniju nov[u] vojsku, da ojača Srbe, te im na taj način omogućiti nadaljni otpor. Talijansk[e] vijesti govore o iskrcanju 30.000 momaka u Draču i Valoni, nekoje dapače o 50.000. I o zapovjedništvu se već živo raspravlja, te se opće drži, da će Duc[a] degli Abruzzi, koji za ovu ekspediciju zahtijeva 100.000 momaka, preuzeti vrhovn[o] vodstvo.

Na ruskoj fronti vlada mir.

Na zapadnoj su fronti postali bojevi opširniji, te su u Vogezama započeli oko visina Hartmannweilerkopfa i Hilsenfirsta novi bojevi.

Na Balkanu i na talijanskoj fronti ništa znamenita.

Aforizmi.

Što je pokriveno smokvinim listom, to je uistinu još više otkriveno.

*

I neuspjesi imadu svoje uspjehe.

*

Na noge se podiže čovjek glavom.

U podmornici.

Bilo je to u unutarnjosti znamenite podmornice. Mlad, plavokos fregatni poručnik stajao je sprijeda sa svojim drugovima; tumačio im je sve: rezervoare, manometer, zaklopce, kalijeve naboje, aparate za *kisik*. Sve i da sam razumio, ne bih smio o *njima* točnije pisati. Ogledao sam se; prostor nalikuje na željeznički voz, samo je dulji; sa tornja vode malene željezne ljestve prema dolje; namjestili su periskop i ja sad promatram što je vani, zaton izmedju visova i spremišta nuz obalu. Okrenuvši periskop, vidim što iza mene mora biti: ladje, modrikasta pučina.

„Nad vodom Dieselmotor, pod vodom električni!" — tumači časnik. Gledam oko sebe i vidim cijevi i šipke, poluge i zaglavnjake, stakla i kazala, žice, reservoare i ormare — svu čarobnjačku kuhinju moderne tehnike. Ovaj mali brod mora ploviti pod i nad vodom; mora imati sposobnost da postane teži, kad mu valja zaronit, a laglji, kad treba izronit. Mora razpolagati svijetlom; a kad se je od prilike onako dvadeset sati odležalo na morskom dnu moraju aparati za kisik priskrbiti novi kisik, a kalijevi fišeci odstraniti zadušljivi vazduh. Mora biti hrane za dvanaest ljudi; potrebno je električno ognjište. Pa i za obavljanje nužde treba stroj sa zgusnutim zračnim tlakom, pomoću kojeg se nečist odstranjuje u more.

No prije svega se podmornica mora boriti; tu su torpedne cijevi — strašna zakučasta mašinerija — koje izbacaju taj užasni metak: tu se nalazi tisuću lukavo smišljenih sprava, s kojih se mogu važne stvari odgledati — i sva ta stakla, kovine, žice i cijevi spuštaju se zajedno sa mladim ljudima zatvorenim u uskom ormaru na morsko dno, da vrebaju ondje na neprijatelja.

Htio bih stvoriti predodžbu o tom. Izmedju cijevi i pod napravama smješteni su uski ležaji; jedan za zapovjednika, jedan za drugog časnika, dva dvostruko široka za po dva momka; bit će da se ostala ležišta postavljaju pomoću pokretnih postelja. Sa stropa se je cijedila vlaga; u ovakoj podmornici nije čovjek nikada sasvim suh. Deset sati. Strojar grčevito radi. Hoće li brod ikad još na svijetlo? Osamnaest sati. Još nema izgleda. O Bože, u ovom potopljenom lijesu umrijeti, sred ovih duhovitih odkrića i strojeva! Devetnaest sati. Zrak je postao zagušljiv unatoč kisika i kalija. I onda spas.

Preda mnom stoji u svojem kožnatom kaputu stasit momak iz Aussiga na Labi pa mi priča:

— Då, dakle kad smo onomadne potopili „Medusu", veliku talijansku podmornicu, ležali smo pred ulazom u mletačku luku, u plitkoj vodi. Od vremena do vremena smo na čas izvirili i onako na brzo namjestili periskop. Samo zapovjednik može kroz okance nešto vidjeti; mi ostali tek iz njegovih zapovjedi zaključujemo što se vani zbiva. Najednom smo opet izronili; započelo je manevriranje — mora dakle da je nešto na stvari. Kadikad samo na čas uzdignemo periskopu cijev iz vode, onda se opet brzo pod vodom izgubimo. Ali jasno se čuje šum jednog stranog motora — mi imamo naime i jednu slušalicu u brodu — i znamo kad nam se približuje neprijatelj. Zapovjed: Torpedo spreman! Izvršenje slijedi strjelovitom brzinom; sve je tako uvježbano, da nam je u krv prešlo. Zapovjed: Torpedo pucaj! Čula se je eksplozija: jesmo li zgodili ne znamo odmah, jer moramo brzo dalje.

Nakon tri sata vratismo se oprezno na isto mjesto, svi vrlo uzrujani, hocemo da znamo, što nam je uspjelo. Izronili smo, otvorimo zaklopac, popnemo se na palubu, usku poput noža, i opazimo pred sobom ljude, koji se objesiše o plivajuću plutaču. Petorica preživjelih sa „Meduse"; ostali leže zajedno sa brodom na dnu mora. Domahuju nam, da im se približimo i tad opazismo, da se medj njima nalazi jedan časnik i jedan zamjenik. Siromah je slomio nogu, prepukla mu je bočna kost. Svezali su ga maramom na plutaču, micati se nije mogao — kako ćemo ga dakle izvući? Nije to malenkost na uzburkanom moru. Ali sa ranjenikom je bilo zlo; k tome smo opazili na nebu jednu tamnu točku, jedan talijanski avijatičar biti će za čas ovdje i bacit će bombe; dakle napred. Morat ćemo siromaha ovdje ostaviti. — „Onda ću se i j[a] u vodu baciti!" — viče talijanski časn[ik] i spreman je to učiniti; ne će da bu[de] spašen bez druga. Dakle pokušali sm[o] iznova i ovaj put je uspjelo. Povukli sm[o] brzo svih pet Talijana na našu palubu, zaboravili smo zaklopac i onda bez oduš[ka] pod vodu i dalje, dalje. A prokleti avijatičar leti nam upravo vrh glave. Ta[k] duboko ne možemo zaroniti, da nas av[i]jatičar iz stanovite visine ne bi opazio. [I] što se dublje plovi, to polaganije napr[e]dujemo, a onaj gore naravno brzojavlja [i] signalizira obližnjim podmornicama. N[o] to je bila vožnja! Onih pet pećasnih g[o]stiju u uzkom prostoru; zamjenik jauč[e i] uzdiše; dali smo mu deset boca naš[e] Sinalko: sve ih je ispio. Talijanski časn[ik] je vrlo tužan: mnogo je godina služio [u] podmornici, pa ipak nije ni slutio, da jedna podmornica drugu mogla potop[iti]. Podčasnik i mornari su se čudili naš[em] uredjaju, koji je bitno različan od njih[o]vog velikog broda.

A doček u luci? Kakvog li veselja! [...] dobio sam srebrnu medalju za hrabr[ost] a moj gospodar, fregatni poručnik, sign[um] laudis. Imali smo sreću. I brod je do[bro] gradjen. Nema u njem ni zadaha ni [...]vobolje od nafte". — —

Poručnik iza mene tumači. Čuo [...] riječi: „Manometer", „Rezervoar", „Z[gu]snuti zrak". Ja ne shvaćam ništa do je[...] samo: Volja čovječja svega duša!

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, petak 24. prosinca 1915. | Broj 163.

Njemački protest Grčkoj.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Nastavak ratnih operacija na grčkom području?

Milan, 22. decembra. „Corriere della Sera“ donosi: Još uvijek se nezna, dali će Grčka dozvoliti, da Bugari i saveznici predju na grčko područje. Nekoje vijesti javlju, da je zastupnik grčkog generalnog stožera u Solunu izjavio, e će se grčke čete odmah povući i prepustiti ratujućim mjeste, čim predju savezničke vojske grčku granicu. „Times“ javlja medjutim iz pouzdanog vrela, da je Skuludis izjavio, da neće Grčka nipošto dozvoliti, da Bugari stupe na grčku zemlju.

Solun pod utiskom zadnjih dogodjaja.

Solun, 22. decembra. (D. u.). Zakasnilo. Pučanstvo grada Soluna veoma je uznemirjano zbog odlaska grčkih četa. Mnogo obitelji otputovalo je, a s njima i austro-ugarska i njemačka naseobina. Grčke su čete krenule u Verriu, u područje Olimpa i u Sorović.

Nova glavna fronta saveznika, koja se prostire od Karasulija do Salmanija, poduprijet će se stražnjom obrambenom linijom, koja seže do Lahane. Žurno radi se oko utvrdjivanja.

Pučanstvo Soluna se boji, da bi sam grad Solun mogao postati pozorištem bojeva to više, što se nalaze u luci ratni brodovi spremni, da posegnu u boj.

Prama najnovijim odredbama čitava će jedna grčka divizija ostati u Solunu. Unatoč tome saveznici namjeravaju izgraditi utvrdjenja okolo grada prema prvotnoj svojoj namisli. Konzulati središnjih vlasti, Bugarske i Turske stoje pod strogom paznjom.

Talijanske čete u Albaniji.

Ženeva, 22. prosinca. Talijanske čete u Albaniji spremaju koncentracionu bazu za Srbe, koji su pobjegli u Crnu Goru i Albaniju, da osiguraju opskrbljivanje tih četa i srpskog civilnog pučanstva, da izgrade ceste za kasniju ofenzivu i da uguše ustanak arnautskih plemena. Osobito je prešno potreban spas svih dijelova srpskih četa, koji su uzmakli preko Elbasana, te su iza ledja ugroženi od Arnauta.

Iz Grčke.

Njemački protest Grčkoj.

Atena, 23. decembra. Njemački je poslanik predao ministarskomu predsjedniku Skuludisu protestnu notu radi utvrdjivanja ententinih četa na grčkom teritoriju. Skuludis je saopćio protest diplomatima entente.

Grčki izbori. — Zastoj ratnih operacija radi izbora.

Pariz, 22. decembra. („Havas“): Iz Atene javljaju: Dosada je izabrano 200 pristaša Gunarisa, 35 Theotokista, 20 Rhallista i 7 pristaša Dimitrikopulosa. Iz 50 izbornih kotara nije rezultat još poznat.

Köln, 22. decembra. „Kölnische Zeitung“ piše: Englezi drže grčke izbore razlogom, zašto su njemačke i bugarske operacije protiv ententinih četa za neko vrijeme obustavljene. Nijemci nastoje predobiti si svojim obzirnim postupanjem simpatije grčkog naroda i pomoći na taj način prijateljskoj Skuludisevoj vladi do što veće pobjede.

Nijemci i Bugari neumorno rade i pripravljaju se za daljnje bojeve, da punom snagom navale na Solun.

Ženeva, 22. decembra. Francuski listovi dokazuju, da kakav bio uspjeh grčkih izbora, ipak nema prava, da opstoji u Grčkoj parlamenat, koji je otvoren bez Venizelosa. Skuludiseva vlada ima samo tu zadaću, da izbjegne u komori nepovjerenju većine grčkoga naroda i da odstrani sve još postojeće zapreke za njemačko-bugarski pohod na Solun.

Srpski bjegunci u Grčkoj.

Atena, 22. decembra. Srpska se vlada pregovara sa grčkom vladom, gdje bi se imalo nastaniti srpske bjegunce nalazeće se na grčkom području. Kako se saznaje, grčka će vlada namjestiti 4000 Srba u Krfu, 4000 na Volo a ostali će se otpremiti u Cipar i u Siciliju. U Solun su stigla dva engleska parobroda sa velikim mnoštvom obuće za bjegunce.

Iz Bugarske.

Sveti Nikola u Bukareštu.

Bukarešt, 22. decembra. Na blagdan sv. Nikole održala se u mjesnoj ruskoj crkvi svečana služba božja. Prisustvovale su joj sve ruske uredovne ličnosti, medju kojima se je isticao bivši bečki poslanik g. Šebeko. Od rumunjskih važnijih ličnosti prisustvovali su svečanosti ministarski predsjednik Bratianu i ministri Porumbaru, Duca, Angelescu, Constantinescu i Antonescu; zatim generali Culcer, Zottu, Coanda, Bogda i Mavrokordato.

Poslije službe božje bilo je na ruskom poslaništvu primanje, kojemu su se odazvale sve spomenute ličnosti.

Iz Rumunjske.

Rumunjska i ententa.

Bukarešt, 23. decembra. List „Opinione“, koji se tiska u Jassyju, javlja, da je rumunjska vlada izjavila vlastima Četvornog Sporazuma, da će Rumunjska ostati sve dotle neutralnom, dok Četvorni Sporazum ne organizira na Balkanu novu vojsku od pol milijuna vojnika.

Iz Italije.

Srpski bjegunci u Italiji.

Lugano, 22. decembra. U Bari prispjelo je vrlo mnogo bjegunaca, koji su preko Brindisija došli iz Sv. Ivana Meduvanskog. Bjegunci su proputovali uz velike opasnosti Staru i Novu Srbiju kao i dio Crne Gore i Albanije. Mnogi su ostali u Albaniji.

Nepoznati vojnički ciljevi centralnih vlasti.

Milan, 22. decembra. Londonska i osobito Pariška izvješća ovdješnjih novina odrazuju svu nesigurnost i zabrinutost, koja vlada zbog toga, što se nikako nemože nešto stalnoga naslutiti o budućim namjerama središnjih vlasti. Takovo raspoloženje najpodesnije je različitim glasinama i protuslovnom naslućivanju. Tako javljaju, da stoji Mackenzenova vojska spremna na bukovinskoj granici. Njemačka je jedna divizija kod Rušćuka. Njemačka su balkansku vojsku otpremili u Franciju, drugi misle, u Rusiju, treći, na grčko-bugarsku granicu, te će ovdje navaliti na saveznike te ih baciti u more. Često se susreta u novinama upit: Gdje je Galwitz? Taj upit jasni je izraz zabrinutosti, koja osvaja sve više i više francuski narod. Napeto očekivanje nenadne njemačke navale sa premoćnim silama na ovoj ili onoj točki vanredno uznemiruje iza iskustva nedavne prošlosti. Nema više govora, da je Bugarima dozlogrdilo ratovanje. I ove zadnje nade izčezavaju danomice više. Tako donosi „Corriere della sera“ vijest „Morning Poste“ iz upućenog vrela, da su baš naprotiv Bugari ojačali vojsku pozivom vojnih oslobodjenika i macedonskih dobrovoljaca za 150.000 momaka. Četa su ove već uvježbane i dobro oboružane sa Mannlicherovim puškama.

Iz Engeske.

Promijene u vodstvu engleske vojske.

London, 22. (D. u.) Ratni ured javlja: General je Haig preuzeo zapovjedništvo engleskih četa u Francuskoj i u Flandriji. General Monro bit će mu nasljednikom u upravi prve vojske. Na mjesto Monroa dolazi dosadanji načelnik državnog generalnog stožera general-poručnik Arhibald Murray.

Neprijateljski izvještaji.

Ruski izvještaj.

Petrograd, 19. decembra. Izvještaj velikog generalnog stožera:

Sjeverno Miadziolskog jezera dopala se neprijateljska kolona naše topničke paljbe te je raspršena uz goleme gubitke. 17. decembra neprijatelj je poduzeo dvije navale protiv kolodvora Podčerevića (južno Rafalovke), ali smo ga suzbili našom vatrom.

Francuski izvještaj.

Pariz, 20. decembra. U 4 sata u jutro baciše naša ljetala za bombardiranje, praćena od 7 ljetala sa strojnim puškama, na teretni kolodvor Mühlhausena 6 bomba od 155 i 20 od 90 milimetara, koje pogodiše cilj.

Centralne vlasti.

Sudbina austro-ugarskih zarobljenika u Srbiji.

Budapest, 23. decembra. (D. u.). Predsjednik ugarskog pripomoćnog odbora za ratne zarobljenike, Daranji, upitao je brzojavno kneginju Ypsilanti u Ateni, što je zapravo sa austro-ugarskim zarobljenicima, koje vode Srbi sobom. Kneginja je odgovorila, da je saznala, e je 20.000 austro-ugarskih zarobljenika stiglo u Tiranu. Atenski je pripomoćni ured raspitao se brzojavno o sudbini ovih zarobljenika te će saopćiti beodvlačno ugarskom pripomoćnom odboru uspjeh tog koraka.

Hrvatski sabor. — O povredi hrvatskog grba.

Zagreb, 22. decembra. Zaključkom jučerašnje sjednice poslana su od strane hrv. sabora tri poklonstvena brzojava, prvi Nj. Vel. kralju Franji Josipu I., drugi nadvojvodi Fridrihu, da izvoli izručiti bratske pozdrave hrv. sabora našim hrabrim hrv. četama, a treći nadvojvodi Eugenu takodjer s pozdravima hrvatskim četama.

Danas otvorio je sjednicu predsjedatelj dr. Magdić nešto prije 11 sati. Prisutan je ban barun Skerlecz s odjelnim predstojnicima.

Niko ne prigovara jučerašnjem zapisniku. Zastupnik Jalžabetić predaje 2 interpelacije, 1 zast. Hrvoj a 2. zast. Cerovac. Zatim izabiru se kandidati za izpražnjena mjesta u odborima.

Prelazi se odmah na interpelacije. G. Čerovac govori o malome grbu monarhije i tuži se, što su značovi zajedničkih uredbi a.-u. monarhije spojeni u grbu takvim načinom, da se u njima ne izrazuje kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji hrv.-ug. nagodbom od god. 1868. zajamčen politički i državopravni individualitet. Za oznaku je zemalja krune sv. Stjepana uzet mali grb kraljevine Ugarske, u kom nema našega grba.

Ban odgovara, da je i sam opazio, da nijesu u grbovima ustanove nagodbe dovoljno uzete u obzir. Stvar će se konačno riješiti u regnikolarnoj deputaciji.

Istu interpelaciju o grbovima prijavio je bio prvi u saborskoj pisarni g. Hrvoj, a dobio je riječ tek drugi. Hrvoj obrazlaže svoju interpelaciju i prosvjeduje, što se je zatajilo hrvatsko ime i što se hrvatski politički individualitet hoće i vanjskim znakom da sakrije i utopi u madžarskome moru.

Na koncu Hrvoj čita svoju interpelaciju, koja se ima dostaviti Presvijetlome banu.

Na koncu sjednice govore Jelžabetić o nekim kanalima i vodama, i g. Pavelić, koji predlaže, da se debate poslije blagdana prenesu. Zatim se sjednica zaključuje i najavljuje buduća za drugi dan u 10 sati.

Carinski savez izmedju centralnih vlasti.

Budapest, 23. decembra. Povratio se ovih dana tajni savjetnik, državni tajnik Szterenyi, sa svoje misije u Njemačkoj. Tamo je pregovarao sa odlučujućim ličnostima o novome carinskom savezu. G. Szterenyi izjavio se je, da u tom pitanju postoji potpuni sporazum izmedju Austro-ugarske i Njemačke. Imaju se još riješiti samo nuzgredna pitanja.

Složno se je u nakani, da se ima provesti do skrajnosti načelo najvećih carinskih olakšica i pogodnosti, kakvih se neće sklapati s nijednom inom državom. U tim je granicama riješenje pitanja moguće.

Ali i njemačka je uvidjela, da nije moguće još dalje ići i sklopiti pravi, potpuni carinski savez. Takva šta dade se pomisliti samo na državopravnom temelju, te se ne slaže sa pojmom, da imaju ostati dvije posebne velike države.

Szterenyi izjavio je, da je bio primljen od svih kompetentnih faktora najvećom ućtivošću.

Razno.

Kralj Petar kod Esad paše.

Lugano, 22. decembra. Kralj Petar boravi kao gost kod Esad paše u Elbasanu, odakle putuje dalje u Italiju.

Novi albanski kralj?

Ženeva, 22. decembra. Četvorni sporazum namjerava ponuditi albansko prijestolje vojvodi od Montpensiera.

Koliko je vladara Franjo Josip nadživio.

Zanimivo je spomenuti vladare, koji su se na svjetskom pozorištu pokazali od rodjenja, a osobito pak kroz 67 godina vladanja, našega cesara i kralja.

Godine 1830., kad se je naš vladar rodio, sjedjaše na Petrovoj stolici sv. otac papa Grgur XVI., pak za njim dodjoše Pio IX., Leon XIII., Pio X., pak evo sada Benedikt XV.

Vladari bijahu: U Portugalu Maria da Gloria II., Petro V., Carlo I. i Manuel, a sada je republika.

U Španjolskoj vladaše: Ferdinand VII., Isabela II., Amadeo I., pak je bila republika, a za njom dodje Alfons XII., a sada je Alfons XIII.

U Francuskoj, malo dana prije rodjenja našega cesara, bijaše se po srpanjskoj revoluciji dobavio vladanja kralj Ljudevit Filip. Zatim nastade republika, pak dodje Napoleon III., a za njim opet republika.

U Engleskoj, dva mjeseca prije rodjenja našega vladara, bijaše kraljem postao Vilim IV., za njim dodjoše Viktorija, Eduard VII., a sada je Juraj V.

U Nizozemskoj bijahu Vilim II., Vilim III., a sada je Viljelmina.

U Belgiji prvim kraljem bijaše postao Leopold I., a za njim Leopold II., pak Albreht I.

U Prusiji, jer onda ne bijaše njemačkoga carstva, bijahu vladari, kralj Fridrih Vilim III., Fridrih Vilim IV., pak kralj a onda i car njemački Vilim I., pa za njim istom Fridrih III., a sada Vilim II.

U Švedskoj Karlo XIV., Ivan Oskar I., Karlo XV., Oskar II. i Gustav III.

U Danskoj, Fridrih VI., Kristijan VIII., Fridrih VII., Kristijan IX. i Kristijan X.

Rusija je za 67 godina vladanja našeg cesara i kralja imala Nikolu I., Aleksandra II., Aleksandra III., a sada je Nikola II.

U Sardiniji talijanskoj bijahu Karlo Felice, Karlo Albert, Viktor Emanuel II., Umber I., a sada je Viktor Emanuel III.

U Bavarskoj: Ljudevit I., Maksimilijan II., Ljudevit II., Oton i Ljudevit III.

U Saksoniji: Anton I., Fridrih August II., Ivan I., Albreht, Juraj i Fridrih August III.

U Virtembergu: Vilim I., Karlo I. i Vilim II.

U Turskoj, sultani: Mahmud II., Abdul Medjid, Abdul Azis, Murat V., Abdul Hamid II., a sada Mehmed V.

U Grčkoj: Oton I., Juraj I., Konstantin I., a sada Konstantin II.

U Rumunjskoj, koja je postala po ujedinjenju Vlaške i Moldavske, bijahu kneževi, pa kraljevi: Aleksandar Ivan I., Karol I., a sada je Ferdinand.

U Srbiji bijahu knezovi, odnosno kraljevi: Miloš Obrenović, Mihajlo Obrenović, Aleksandar Karadjordjević, pak opet Miloš i Mihajlo Obrenović, pak Milan i Aleksandar Obrenović, a sada Petar Karadjordjević.

U Crnoj Gori knjaz Petar I., Danilo I., a sada kralj Nikola I.

U Bugarskoj Aleksandar, a sada Ferdinand.

Razne vijesti.

Raspuštena društva u u Dalmaciji. Javljaju iz Zadra: Od c. kr. namjestništva raspuštena su društva, kao pogibeljna državi: Hrvatski Sokol u Splitu, u Omišu i u Kaštel Novome, Pučka Stionica u V. Varošu, Gradjanska Štionica u Splitu, Pučka Štionica na Lučcu-Mamušu, Pučka Zora u Splitu, Hrvatsko polit. demokratsko društvo u Splitu, Srbska Sloga u Splitu, Hrvatski akademski klub. Upravama raspuštenih društava dan je rok za priziv.

Invalidni vojnici za solarski ured u Beogradu. Zagrebačko vojno zapovjedništvo javlja: Monopolni ured solare u Beogradu namješta uz dobru plaću invalide vješte njemačkom i hrvatskom jeziku, za magazinsku odnosno kancelarijsku i manipulacionu službu sposobne podčasnike. Molbe imadu se na „Intendanz des 3. Armee - Etappenkommando Feldpostamt Nr. 211. poslati.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 23. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Nema osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Opći položaj je nepromijenjen.

U Judikarijama i jučer su se bile jake topničke borbe.

Na primorskoj fronti suzbili smo navalu talijanskog bataljuna na Podgoru.

Srpsko bojište.

Iza kratkog boja zarobili smo malo crnogorsko odjeljenja, koje se je još sakrivalo u okolici Tepča u hridu sjevernog brijega Tare. Inače ništa novoga.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 23. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

U ljutom su boju jučer hrabre pukovnije 82. pješačke brigade opet zauzele vrh Hartmannweilerkopf-a. Neprijatelj je pretrpio vanredno teške krvave gubitke i pustio je 23 časnika i 1530 momaka zarobljene u našim rukama. Pročišćenjem nekoliko komada šančeva na sjevernom obronku, u kojima sjede još Francuzi, još smo zaposleni.

Broj zarobljenika, javljen u francuskom izvještaju, pretjeran je. Naši sveukupni gubici uključivo mrtve, ranjene i nestale iznaša, u koliko se to može pregledati, 1100 momaka.

Na istočnom i balkanskom bojištu nema znamenitih dogodjaja.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 23. decembra. (D. u.). Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Kod Kutu-el-Amare potopismo dva neprijateljska monitora te prouzročismo na trećem eksploziju. Plibližujemo se na čitavoj sjevernoj strani žičnim plotovima utvrdjene neprijateljske pozicije.

Fronta na Dardanelima.

Naše anatolske baterije, postavljene na morskim tjesnacima, pucahu dobrim uspjehom na luku Morto i na pristajalište kod Tekeburna te potopiše ladju kreatu municijom i teretni brod.

Rumunjsko žito.

Beč, 23. (D. u.) Sklopio se ugovor za 50 hiljada željezničkih vozova žita izmedju njemačko-austro-ugarskoga centralnoga ureda za žito s jedne strane, i rumunjske prodajne komisije za žito s druge strane.

Dosadanji kvantum sastoji se od raznih vrsti žita i sočiva. Dogovara se već jedna i druga stranka o novome poslu za ponovnih 50 tisuća vozova, čim se na zadovoljstvo kupaca obavi dostavu kupljenog kvantuma. Osiguran je takodjer izvoz i prevoz onih iznosa žita i sočiva, koje smo bili već prije u Rumunjskoj pogodili i kupili.

Ruske topednjače pred Varnom.

Beč, 23. (D. u.). Petrogradska brzojavna agentura javlja od kompetentne strane: Dne 21. o. mj. susrijele su dvije ruske torpednjače jednu bugarsku, za kojom su pošle u potjeru. Bugarska t njača bježala je prama Varni, brodovi tjerali su je sve do ulaska ljev. Pošto su obalne baterije o vatru proti njima, naše su se t njače odalečile i dospjele su izva sega neprijateljskih topova bez s kvara.

Položaj na ratištin

PULA, 23. decembra 1915.

Njemačka je protunavala na mannsweilerkopf imala potpun u Taj se vrh nalazi opet u njemačkin kama. Bije se još boj samo za manje opkope.

Na ruskoj fronti vlada mir. Pram novijim vijestima koncentriraju R istočnoj Galiciji i Bukovini jake sile. Znači li to skorašnji pokušaj zive ili samo daljni korak do po vojne spreme?

Talijani se naprezaju na zapad rolskoj granici, u Judikarijama, već vremena bez Nikakvog uspjeha. Top paljba traje, rijetko kada prekinuta njim pješačkim poduzećem, već g mjesec dana. Navaljivanje i napre nje neprijatelja u tom je području polagano i oprezno, možda i poradi što nema ovdje toliko četa na ras ganje kao na šoskoj fronti, a m zalo, jer se velika operacija u t predjelu, sama po sebi razpadne kalna poduzeća.

Na balkanskim frontama vlada m

Aforizmi.

Oni isti ljudi, koji jadikuju samo da ih drugi čuju, ljute se, ako ih se požali.

*

Ako je istina, da oženjen čovjek svoju „polovicu", onda on sâm ne bili „čitav" čovjek.

*

Često puta pokvare pjesmu — ri

Radi mačka . . .

Crtica iz djačkoga života.

Djački život! Oj blaženi oni dani bezbrižnosti, nehaja i — vragoljanstva! Kako mile su nam u ozbiljno vrijeme životne borbe kao zrelim već ljudima uspomene na divno ono doba, kad nijesmo pravo ni slutili, što je život! Ta živjeli smo, štono riječ, od dana u dan, od danas na sjutra!

Da, da, lijepi, prekrasni su bili oni dani, koji su nam kao u ugodnom snu prolazili. Brzo, ta gotovo neopaženo prošle su nam one četiri godine sveučilišnog života, dužnost je pozvala ovoga ovamo, onoga onamo. Raštrkasmo se na sve četiri strane svijeta, isprva i dopisivasmo, no malo po malo postajahu naši listovi sve rjedji, i došlo je konačno vrijeme, kad bismo tek po stranputicama, često i po novinama, saznavali za prilike bivših svojih kolega i prijatelja. A nije to ni čudo! Svaki od nas živi danas kao „svoj čovjek" u svom krugu, neki kao liječnik, drugi c. kr. notar, treći advokat itd., a svaki od nas ima da se bori svojim brigama, svakoga od nas zaokupljaju danas službene, katkad i veoma teške dužnosti! A gdje su tek obiteljske zgode i nezgode!

Stoga ćete mi lako vjerovati, koliko je bilo moje presenećenje, kolika li moja radost, kad se iznenada sastadoh sa nekadašnjim svojim drugom Markom, iza punih deset godina!

Kroz ono nekoliko sati, što ih probaravismo zajedno ubrzo smo obnovili svoje djačke uspomene, — pomladili smo se i barem na čas zaboravili na teret sadašnjeg života.

Oj Marko, Marko! Kako se eto uvjerih, Ti si i danas ostao onaj isti vragoljan, kao ono nekad!... Da Tebe nije bilo, ne bi bila ni polovica onoga pustopašnoga života medju nama! Koliko dana, toliko novih Tvojih vragolija! Kako često znadem se i sad iznenada sjetiti ove ili one od Tvojih šala i dosjetaka, koje su me i proti volji tjerale na smijeh!

Hajde, da Vam danas ispripovijedim tek jednu!

Petorica od nas djaka, medju nama dakako i Marko, bijasmo na hrani kod krčmara Gliše, kamo su dolazili na ručak i večeru i mnogi od neoženjenih činovnika, jer je u Gliše bila izvrsna kuhinja, a što je glavno, cijene za jelo nijesu bile pretjerane. A i inače je Gliša bio dobričina i prema svojim gostovima nada sve susretljiv, a ponajpače prema nama djacima, kojima je ta njegova susretljivost često veoma dobro dolazila. Ta dobro znadete, kako izgleda unutrašnjost djačkih kesa! U njima gotovo uvijek — praznina, jer nijesmo imali sreće, da budemo sinovi bogatih otaca. I kad je došao dan, da plaćamo hranu, a ovaj ili onaj od nas nije „slučajno" još primio bio od kuće ono nekoliko kruna, znao bi dobrodušni Gliša bez ikakove zlovolje zažmiriti na jedno oko, kako se kaže, i pričekati, dok nas ne bi posjetio listonoša s novčanom doznačnicom. Dakako da bi to znalo katkad potrajati i po dva, tri mjeseca, — mi smo naravski primljeni novac potrošili bili u druge svrhe. — Najgore je bio upisan na njegovom rovašu prijatelj Marko, no on bi znao Glišu svaki put utješiti i svečano mu obećati, naredni mjesec biti bolje. Svoju bi „hu" popratio obično kakovom duhov šalom i desjetkom — i Gliši je bilo vo, pogotovo, što je Marko poput upravo one godine svršavao svoje i za koji će mjesec u državnu slu brati svoju redovitu plaću iz državne gajne te će tako Gliša na svaki doći do svoga novca. I tako se je šinoj „crnoj knjizi" tijekom vremena kupila bila lijepa svotica na raču šega Marka, jer listonoša kao da je sve zaboravio bio na nj", kako je M sasvim ozbiljno uvjeravao dobroć krčmara. A što je ovaj htio? Ta M je bio eto već četvrtu godinu njegov a usto je ovaj svojom veselom ćudi ljavao njegovu gostionu, tako te bi vo radi njega i njegovih huncutarija naše društvo često i prečesto prosj dulje u noć kod stola i istrusiti i p čašu više nego obično.

Kako vidite, bio je — Gliša kao ren za djačkoga krčmara!

(Dalje slijedi.)

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I.	Pula, 25.-26. prosinca 1915.	Broj 164.

. . . i mir ljudima na zemlji . . .!

Po drugi eto put već slave kršćanski narodi usred bijesne vike smrtonosnih topova narodjenje Spasitelja, toga božanskoga glasnika i vijesnika mira i medjusobne ljubavi, po drugi se eto put usrijed ljute bojne buke ori svijetom angjeoska pjesma:

Slava Bogu na visini i mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje!

Ali posve drukčije odjekuje ta uzvišena pjesma danas negoli je odjekivala prije dvije godine, božićna zvona danas kao da se posve drukčije glase i zvuk se njihov posve drukčije dojimlje naših srdaca negoli prije.

Domovi su naši opustjeli i sve što je moglo i moralo, ostavilo je mirno i ljupko svoje domaće ognjište i pohrlilo na junačko popriště, da se ogleda s dušmaninom mile nam otadžbine i oružjem u ruci stane na branik naših najsvetijih prava.

Da! Danas je blagdan ljubavi i mira, ali na krvavim bojnim poljanama nema mira i ne će biti doskora mira.

Ali zato neka bude mir u srcima našim!

Zato neka bude mir u srcima Vašim, sijedi oče i slabotna majko, kojima je dužnost prema caru i domovini pozvala bila jedinca na daleke bojne poljane!

Mir neka bude u srcu Tvomu, ucviljena ženo, na koju ljubljeni muž Tvoj osobito na današnji dan u tudjoj zemlji misli!

Mir srcu Tvomu, tužna vjerenice, kojoj eto vjerenik šalje vruće pozdrave iz nepoznatih krajeva!

Mir svima, svima, ta danas je blagdan mira i ljubavi!

ČIČA JOSO. PRIČA.

Božićna zvona.

Davno, davno je bilo tomu. Daleko ondje na ledenom sjeveru, gdje snijeg vije i bura brije, živio je kralj. I ušao je u kralja zao duh i srce je njegovo opustjelo za sve, što je lijepo, plemenito i dobro.

I zazvonješe božićna zvona navješćujući vasionom svijetu, da se je rodio Spas. Zvuk se je njihov razlijegao brdom i dolinom i dopirao do posljednje kolibice, noseći ljudima u srce mir i ljubav.

Ali taj zvuk nije donio mira ni ljubavi u okrutno srce krutoga kralja, ne, nego je tek uzjario bio u njemu sav bijes.

I zapovjedi kralj slugama, da ušutkaju božićna zvona. I sluge poslušaše zapovijed kralja svoga i provališe u crkvu i rastjeraše pobožni narod, koji je u Spasu tražio utjehe i melema svojim teškim jadima. I opustje crkva i raštrka se preplašeni svijet — ali božićna su zvona zvonjela i nadalje sama od sebe.

I presenetiše se sluge i obuze ih strah — i pohrliše kralju i javiše mu drhtavim glasom, što vidješe i čuše.

I uzbijesni se kralj od bijesa i ne povjerova im. I dade osedlati najbržega vranca i na čelu svojih slugu pojuri prema crkvi.

I kad vidje, da se božićna zvona glase sama o sebi, rasplamti se jadom i bijesom i naloži slugama, da plamtećim zubljama upale i unište drveno svetište božje.

I za čas zaplamsa plamenom i crkva i zvonik — i još čas — i od hrama Boga vječnoga bi tek pusto garište.

A uništena su božićna zvona i nadalje ozvonjala.

I zabezekne se kralj — ali srce njegovo osta ljuto tvrdo. I zapovjedi slugama, da sravne garište sa zemljom. I poslušaše sluge glas njegov, ali božićna zvona zvonjela i nadalje i orila se brdom i dolinom i dopirala do posljednje kolibice, noseći ljudima u srce mir i ljubav.

I prestravise se sluge i prestravi se kralj pred nevidljivim božićnim zvonima i podbode vranca i pojuri poput bijesa daleko u tamnu noć.

A u njegovim se je ušima neprestano orio glas božićnih zvona.

I jurio je kralj i jurio škripajući zubima od bijesa i dršćući tijelom od straha i bojazni, jer su ga božićna zvona neprestano pratila na divljem njegovom bijegu i cijepala mu krvoločno srce.

I jurio je i bježao čitavu noć, dok nije klonuo pod njim izmoreni vranac i strovalio se sa kraljevskim svojim jahačem u duboko, duboko jezero.

A božićna su mu zvona pjevala smrtno opijelo.

I pripovijeda narod, da se još i danas svaku badnju večer čuju nevidljiva božićna zvona i vidi bijesan jahač, koji brzo i bijesno poput vjetra juri brdom i dolinom do dubokog onog jezera, u kojemu ga nestaje do slijedeće badnje večeri.

Hrabrim junacima na bojištu i dragim ranjenicima i bolesnicima pozdrav i blagoslov u Gospodu!

Drugi Božić evo nam u ratu! Daleko od kuće, na bojištu, u neprijateljskoj zemlji, u ljutoj borbi; ranjen, bolestan u bolnici; daleko od svojih dragih! Kako to sjetno i neveselo zvuči! Upravo na Badnjak osobito će se čutjeti poteškoće rata. Na bojištu, u bolnici uzdisaj za kućom kidati će srce borca; kod kuće nema otca, nema brata, nema sina. Svijećice na božićnom drvcu tmurno i turobno svijetluckaju. I u toj teškoj kušnji zemaljska mudrost ne pruža nikakve utjehe. Stoga utecimo se jaslicam, Božanstvenome Djetiću! Vani na predstraži u neprijateljskoj zemlji kao stanac otvrdnuti vojnik, u bolnici na krevetu od ognjice zaprženi borac, kod kuće osamljena majka sa brojnom djecicom, svi su u duhu ujedinjeni pred jaslicam Odkupitelja.

Hrabri vojnici! Onamo vas vodim, od kuda zaori hvalospjev angjeoski: „Slava Bogu u visini, a mir ljudima na zemlji, dobre volje", ljudima, koji su spravni pripraviti Odkupitelju u svojem srcu prebivalište, koji ga primaju živom vjerom i gorućom ljubavlju.

Ajdimo i potecimo Odkupitelju, tu ćemo naći utjehu i jakost u uzdisaju za domom, srčanost i duh požrtvovnosti u vjernom ispunjivanju dužnosti.

Siromaštvo, samoprijegor i požrtvovnost rese njegove jaslice. Svijetski rat iste od vas potpuni samoprijegor, teški posao i veliku žrtvu, vaša srca učinio je pristupnijima utjehi sv. vjere i darovima milosti božje, mnoge je Bogu približio. Rat je svojim tajnim šaputom obratio prije mnoga gluha i otvrdnuta srca. Na tisuće opet se vraćaju primanju sv. sakramenata, naučiše ponovno klecati i moliti. Oni su presretni, ako još jednom mogu kleknuti pred oltarom i okrijepiti svoju dušu tijelom i krvlju Onoga, koji je ležao u jaslicima. Odkupitelj pod prilikom kruha je borcu, što je jednom bio pastirima u jaslicama.

I oni, koji su kod kuće, sa krunicama pobožno hrle jaslicama, u crkve Svetom Hraništu, Mariji pomoćnici. Majka moli za svojega sina,' sestra za brata, djeca za svojega otca, žena za supruga, čitavi svijet moli za sinke domovine. Vi dragi na bojištu i u bolnicama, i oni, koji su kod kuće, svim srcem i svom, dušom molimo Božanstvenome djetescu: Isuse! budi nam obrana u borbi života, daj nam tvoju pomoć, kad nas snadju tuge i nevolje; luč vjere svete neka nam svijetli, da uzmognemo snositi križ i muku. Božanstveno Djetešce! Tvoja sveta milost neka obodri naša srca! Pod Tvoju svemoguću obranu otičemo se, Tvojoj milosti i milosrdju preporučujemo sve naše mile i drage.

Predraga braćo u iskušnju, molim Vas, budite čvrsti u vjeri, koja na Bogu i njegovoj neprevarljivoj riječi počiva, koja nas osjegurava, da na nebu imamo ljubeznoga, dobroga i milosrdnoga otca, koji će one, što ga ljube nagraditi. Budite čvrsti u vjeri, koja nam pruža utjehu u križu i patnjama, u protivnostima i nevoljama, i na času smrti, dok nam jamči, da opstoji drugi svijet, gdje nema suza, uzdisaja i rastavljanja od svojih dragih.

Zaklinjem Vas, da vi, koji ste pod oružjem, svegdjer se sjećate vašega vječnoga odredjenja, da upoznate uzvisitost vašega zvanja u svijetlu vjere svete, te da vaše dužnosti gorućom ljubavlju i svetim oduševljenjem ispunjate za prijestolje i domovinu.

Uz vojničke dužnosti ne zaboravite na vjerske: „Ti moraš Gospoda, tvojega Boga moliti i njemu samomu služiti". Izmedju svih djela počitanja najveće i najdragocijenije je posvetilište sv. mise. Stoga cijenite ovo bezkrajno uzvišeno otajstvo naše sv. vjere. Revno i pobožno slušajte sv. misu, kad vam je god moguće, osobito u nedjelje i na svečanosti. Nijetite ljubav za svete Sakramente i revnost u molitvi. Molitva je, koja vas u težkim časovima bodri, tješi i sokoli. I ako kratka je molitva vojnika, ali neka bude vruća i od srca: svedjer i neprestance probudite u sebi savršeno pokajanje: „Gospodine Bože moj! meni nevoljnome griješniku budi milostiv i milosrdan!" Nastojte oko spasa duše po čestome primanju sv. sakramenta izpovijedi. Po njoj primiti ćete obilni blagoslov, vaša savijest biti će čista, mir i ljubav prebivati će u vašem srcu. „Vaša savijest neka je čista poput mača, pa ako neprijateljsko lane vaše junačko srce pogodi, kršćanskoj duši otvorit će se vrata rajska".

Primajte dragog Odkupitelja često i dostojno u svetoj pričesti, ohrabrite se i usnažite nebeskom pitjom. Rado pohadjajte Odkupitelja u Presvetom Oltarskom Sakramentu, molite ga živom vjerom sa dubokim strahopočitanjem.

Dnevno častite nebesku Kraljicu, preporučite se njenoj mogućoj obrani i posredovanju žarkom molitvom:

Ugroženi od smrti, Tebe dijevo pozdravljamo
bubnjem bubnja, davorijam bojnim,
zvekom mača, krvavim stijegovima,
Kraljice nebesa, tvoj u borbi blagoslov prosimo!

A sad, moji dragi! Naše zastave visoko lepršaju i navješćaju slavnu pobjedu. Silna borba jošter nije dovršena, još vam valja teške boje biti i kušnje iskusiti. Opojeni nektarom vaših junačkih djela, u zanosu duše i srca svoga, sa dubokim počitanjem i udivljenjem, srčanom zahvalnošću, punom nadom i pouzdanjem u budućnost gledaju na vas narodi Austro-Ugarske, prate vas u novu godinu želeći vam iz dubine srca svoga obilje blagoslova, prose nebesa neka vas štite i k pobjedi privedu. — Dao Bog i Božanstveno Djetešce Isus!

Beč, na Božić 1915.

Emerik Bjelik.
vojnički biskup.

Brzojavi.

Rat na Balkanu.

Jakost englesko-francuske vojske u Solunu.

Milan, 23. decembra. Solunski dopisnik „Corriere della sera" procjenjuje broj do sada u Solunu iskrcanih četa na 200.000 momaka. Prama vijestima „Esta" očekuje se u Solunu dnevno objavu englesko-francuskog vojnog vodstva o zapojednuću Soluna. Diplomatski zastupnici središnjih vlasti i njihove porodice odlaze dnevno sa željeznicom, koja vodi u Bitolj. Sve su druge prometne sveze sa Solunom prekinute.

Iz Grčke.

Skuludiseva ogorčenost protiv entente.

London, 24. decembra. (D. u.) Dopisnik „Daily Chrincle" imao je pogovor sa grčkim ministrom-predsjednikom Skuludisem, koji se je gorko tužio nad savezznicima. „Ako se Grčka sada ne bori na strani saveznika", izjavio je Skuludis „krivi su tomu državnici i diplomati četvornog sporazuma. Zahtijevali su od Grčke same žrtve, a joj nisu obećali plaće. Četvorni je sporazum tražio sudjelovanje Grčke na Dardanelima ali je istodobno primjetio, da Grčka nesmije u Carigrad. U zadnje se je doba postupalo s nama kao sa narodom podjarmljenim. Vlada je išla do skrajne granice prijateljstva, koja se dade združiti sa neutralnošću. Ipak je imao poslanik entente bezobraznost, da mi dobaci, da je grčka vlada prelomila kraljevu riječ. Ogorčen nad tolikom uvredom, bacih mu pismeni prosvjed pred noge. Sada stojimo još pred groznijim pitanjem: Kako možemo zapriječiti, da se odvrati od zemlje krvoproliće? Njemačke i austro-ugarske čete svaki trenutak mogu provaliti u Grčku i to s potpunim pravom. Skuludis je izrazio nadu, da neće doći do bugarske provale.

Kako su se vršili izbori u Grčkoj.

Lugano, 23. decembra. Dopisnik „Corriere della sera" brzojavlja iz Atene: Izbori su prošli uslijed uzdržanja venicelističke stranke mirno i uz mnogobrojno učestvovanje izbornika. Vojnici su dolazili u skupinama na izbor pod vodstvom časnika. Veniceliste su kušali širenjem neutemeljenih glasina, n. pr. da Turci i Bugari spremaju provalu u Macedoniju, da odvrate izbornike.

Iz Italije.

„Ancona".

Milan, 22. decembra. Kako javlja „Secolo" odaslala je talijanska vlada zadnjih dana amerikanskoj vladi prepis službene istrage o torpedovanju parobroda „Ancona".

Iz Engeske.

Engleska se pomoćna krstarica nasukala.

Berlin, 23. decembra. Kako doznaje atenski list „Hestia", nasukala se je na klisuru engleska pomoćna krstarica kod otoka Ganta u blizini Krete. Pomoću su krstaricu upotrebljavali protiv podmornica. Iza toga, što je engleska krstarica uzaludno pokušala, da izvuče brod iz klisure, zapustiše ju.

Iz Amerike.

Ograničenje amerikanske trgovine.

London, 22. decembra. Reuterov dopisni ured javlja iz Washingtona: Engleski je poklisar predao ministru spoljašnjih posala spomenicu, kojom označuje neislinitom tvrdnju, da engleski trgovci iskorišćuju ograničenost trgovanja na štetu amerikanske trgovine. Iz spomenice proizlazi, da je engleska trgovina sa inozemstvom bila mnogo manja od amerikanske, koja je za vrijeme rata porasla.

Razno.

Program japanskih brodogradnja.

Tokio, 23. decembra. U gospodarskom odsjeku izjavio je ministar mornarice, da novi program gradnja za mornaricu predvidja gradnju dviju eskadra, od kojih će svaka brojiti četiri dobrenauta i četiri oklopne krstarice. Troškovi programa, čije izvršenje iziskuje rok od 1917. do 1922. iznašaju 245 milijuna jena, izuzevši troškove za predradnje u godini 1916.

Domaće vijesti.

IZ UREDNIŠTVA. Jučerašnji broj potpunoma složen i pripravan za censuru, bje uslijed tehničke nezgode izbačen iz stroja, te tako uništen, da nije bilo moguće pripraviti pravodobno novog sloga. Radi toga izostao je jučerašnji broj.

Darovi. Za „Božićnicu" iz Medulina i Ližnjana evakuiranoj djeci sabrali su: Gospodja Borri, supruga inžinira, te gospodjice Kirac i Premate K 84·70. Novac bje uručen upravi „Polaer Tagblatt-a". — Prigodom nekog vjenčanja, umjesto vjenčanog dara, položio je kum Dr. St. kruna 100·—, a obitelj vjerenice kruna 200·—, u korist hrvatskih škola kod koludrica na šišanskoj cesti u Puli, gdje se je obavilo vjenčanje.

Oprost od čestitanja odnosno uzvratnica polaže u korist hrvatskih škola u Puli: Obitelj dr. Karlo Ciotti K 10·—, a obitelji Krmpotić-Vesel-Paskojević K 150.

Razne vijesti.

Rudnici kalija u Španjolskoj. Otkako je Njemačka zabranila izvoz kalijevih ruda, počela je Amerika, kojoj treba velika množina kalija, da se za njim drugdje ogleda, te je tako došla i opet u Španjolsku, gdje su već i prije izradjivali kalij, ali su ga napustili pred velikim njemačkim rudnicima. Posebna su američka povjerenstva pregledala španjolske rudnike, u kojima ima kalija, pa je u okolici Barcelone nadjeno mnogo kalija, samo će trebati mnogo kapitala i poduzetnoga duha, da se dodje do njega, jer je na takvim mjestima, gdje se teško do njega dolazi. Španjolska je vlada naravno sporazumna s tim, te je već postavila svoje kontrole nad rudnicima, da zaprijeći preveliko iskorišćivanje u korist Amerike.

Oprema Napoleonovih vojnika. U posljednjim su bojevima Napoleonovim proti saveznicima godine 1815. (dakle prije nekih 100 godina) bili njegovi vojnici već za kratko vrijeme posve klonuli i smalaksali. Istražujući vojna uprava uzroke tomu, razabrala je, da su vojnici preopterećeni. Evo, što se je nalazilo samo u njihovim telećacima: Najnužnija rubenina, povoji za rane, šarpija i 60 puššanih naboja. U obim pobočnim torbicama telećaka nosio je vojnik četiri komada dvopeka, od kojih je svaki bio polovicu kilograma težak. Sasvim ispod telećaka bila je duga, uska vrećica sa pet kilograma brašna. Nadalje je svaki vojnik nosio na ramenu platnenu vreću, u kojoj su bila dva hljeba, teška po jedan i pol kilograma. Usto je dakako morao da nosi i bojnu opremu, t. j.: sablju, zavoj s nabojima, tri kresala, izvajač i pušku, ukupno nekih 30 kilograma!

Još težu je opremu imala Napoleonova tjelesna garda — cvijet njegove vojske. U običnim je zgodama bio gardist odjeven u dugu modru kabanicu, a na glavi mu je bio trouglasti klobuk. No u svečanim zgodama ili kad je trebala garda da podje u boj, nosili su gardiste modri frak, bijele hlače, crne dokoljenice i medvedju kapu s crvenom perjanicom. Svu ovu „paradnu" odoru, morao je da nosi Napoleonov gardijski grenadir još uz inu opremu sa sobom na putu. Odora je bila zgodno smotana; kapa, zamotana u laneno platno, prikopčana na telećak, a perjanica je u toku od crnoga sukna visjela pokraj sablje.

Tako je eto bilo prije 100 godina u prvoj vojsci tadašnjeg doba. A danas? Današnji vojnici ne nose ni polovicu toliko tereta.

Ženidba predsjednika Wilsona. Prošle subote obavilo se je vjenčanje predsjednika Wilsona. Prema običaju, koji vlada u Udruženim državama, krenuo je Wilson odmah nakon vjenčanja na svadbeno putovanje.

Aforizmi.

Gospodovati nad drugima možeš samo dotle, dok te pomažu oni, kojima si gospodar.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. decembra (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Suzbili smo pokušaje Rusa, da navale na pojedine djelove besarabijske fronte, uz teške gubitke za neprijatelja.

Talijansko bojište.

Talijansko je topništvo žestoko pucalo na utvrdjeno područje Lardaro i na naše pozicije na tolminskom mostobranu.

Istočno bojište.

Za manjih poduzeća zarobili smo zadnjih dana po prilici 600 momaka. Inače se nije desilo ništa osobitoga.

* *

Beč, 25. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijateljske sile, što se nakon odbijenog navalnog pokušaja istočno Razaneze, ukopaše blizu naših pozicija, bijahu ob noć napadnute i prognjane. Dvije strojne puške ostaše u našim rukama. Inače nikakovih osobitih dogodjaja.

Talijansko bojište.

Traje neprijateljska topnička vatra protiv pojedinih pozicija tolminskog mostobrana. Preko dana odbismo nasrtaj neprijateljske satnije na sjevernim obroncima Altissima. Na Soči i ostalim odsjecima fronte dan je mirno protekao.

Srpsko bojište.

Ništa nova.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Neprijateljska je topnička vatra mjestimice živahna, osobito u Voge[...] Noćnu navalu sa ručnim granatama [...]tiv naše uzvisne pozicije sjeveroist[...] Souaime, lako smo suzbili. Na H[...] mannsweilerkopfu smo potpunoma o[...]jili položaj i potjerali Francuze tak[...] iz komada ušančenja na sjever[...] obrouku brda.

Istočno i balkansko bojišt[...]

Nema osobitih dogodjaja.

* *

Berlin, 25. decembra. (D. u.) S[...]beno se javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno La Bassee naše su čete [...] štile neprijateljske lagumske narede [...] maknute prama našoj poziciji. Inače [...] osobita.

Istočno bojište.

Na različitim mjestima fronte dogo[...] se okršaji izvidnica. Odbismo ruska o[...]ljenja, što pokušaše približiti se n[...] liniji.

Balkansko bojište.

Ništa nova.

Vrhovna vojna uprava

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskar Jos. Krmpotić, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain.* Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša 2 K 40 h mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stane 6 helera Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, ponedjeljak 27. prosinca 1915. | Broj 165.

Druga amerikanska nota o „Anconi".

Brzojavne vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 26. decembra (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

U močvarnom području Polesja suzbili so na mnogim točkama jaka neprijateljska izvidna odjeljenja. Inače ništa novoga.

Talijansko bojište.

Lako smo suzbili pokušaje neprijatelja, se približe južnome kraju Doberdobske oravni.

Istočno bojište.

Položaj je nepromjenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera . Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 26. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Uslijed neprestanih kiša bile su ratne peracije nešto živahnije jedino na sjeveru od Albertha, na nekojim tačkama Šampanji i sjeverno Sennheima.

Rusko bojište.

Vrlo uspjele su bile upadice njemačkih ruska izvidna odjeljenja sjeverozapadno Čartorijska, blizu Berestjanja i jugoistočno Kolkija.

Rat na Balkanu.

Naše prodiranje kroz Albaniju i Crnu Goru do Jadranskog mora.

Stokholm, 25. decembra. Iz Pariza avljaju: Neprijateljska vojska nastoji čim rije prodrijeti do albanske obale, da tako apriječi sakupljenje srpske vojske. Središnje vlasti nastoje ondje: 1. uništiti srpsku vojsku; 2. medju Muhamedancima prouzročiti bunu i 3. zagospodariti na Jadranskom moru. Tako postaju albanska i crnogorska bojišta sve to važnija a to tim še, što sa iskrcavanjem talijanskih četa vaju takodjer i talijanski interesi tangi- ani.

Novi bojni nacrt četvornog saveza.

Amsterdam, 25. decembra. U Pazu održavalo se bojno vijeće. Usprkos me, da se je raspravljalo u tajnoj sjednici, saznaje se ipak za slijedeće zaključke bojnog vijeća: 1. Četvorni savez ovisit će svoju vojsku u Solunu na 500.000 momaka, kako je to zahtijevao tamošnji zapovjednik general Serrail.

2. Gallipoli gdje se nalazi jošte 100.000 momaka, imade se postepeno izpražnjivati.

3. Četvorni savez iskrcati će čete u Maloj Aziji.

4. Na zapadnom bojnom polju imade se provadjati stroga cenzura.

5. Italija se obvezuje poslati 50.000 momaka za obranu Egipta.

Iz Rusije.

Pitanje mira pred ruskom dumom. Rusi u Persiji.

Petrograd, 24. Sasonov držao je jednosatni govor u ruskoj dumi: govorio je o političkom položaju i nešto o miru.

Sa Grčkom, kazao je Sasonov, nastali su opet normalniji odnošaji, jer je ona privolila na utvrdjenje Soluna.

Govorio je o Perziji i izvjestio dumu o utvrdjenju Kune i Ramadana, izrazivši nadu, da će se time zapriječiti sve nemire i bune, što bi mogli turski i njemački agenti raspiriti u onim krajevima. Svršio je obećanjem, da će se odsele postupati sa Perzijom svom potrebitom energijom.

Na upit Miljukova, je li imaju kakvog temelja glasine, što su se raširile bile o nekim mirovnim pregovorima, primjetio je Sasonov da vlada odvraća svekolike odluke, da se o miru niti ne govori; Rusija ... sve do povoljnog svršetka. Ona ne će pristati na mir prije, nego li bude slomljena njemačka sila.

Iz Amerike.

Druga amerikanska nota o „Anconi".

Beč, 24. (D. u.) Evo njezinog prevoda: „Potpisanome veleposlaniku Sjedinjenih Država je čast izručiti c. i kr. ministru izvanjskih posala barunu Burianu slijedeći odgovor svoje vlade o potopljenju talijanskog parobroda „Ancone" na odnosnu cijenjenu notu Vaše Preuzvišenosti od 14. o. mj., broj 5735:

Dne 15. novembra 1915. izručio je a. u. poslanički poslovodja u Washingstonu, baron Zwiedinek, u našemu (amerikanskom) državnome odijeljenju austro-ugarsko izvješće c. kr. mornarice o potopljenju „Ancone", u kojemu se je priznalo, da se je torpedovalo parobrod, kada su bili njegovi strojevi već zaustavljeni i dok se je još na brodovoj palubi nalazilo putnika.

To priznanje, po naziranju vlade Sjedinjenih Država, je samo po sebi dovoljno, da se smije smatrati odgovornim podmorničinoga zapovjednika, koji je torpedovanje izvršio, iz toga, što je svojevoljno prekršio priznano medjunarodno pravo i što se nije obazirao ni najmanje, na načela čovjekoljublja, koja mora poštivati svaki koji vojuje u vodjenju pomorskog rata. Pošto su te okolnosti očite, na temelju vlastitog priznanja, vlada Sjedinjenih Država smatra sasvim opravdano svoje mnijenje, da nema mjesta nikakvom daljnjem razjašnjivanju, niti o okolnostima „Anconinog" potopljenja, niti o važnosti i načinu ustanovljivanja po svjedočenju mornaričnog izvješća i po iskazima svjedoka, niti se dade raspravljati o ubijenim i ranjenim Amerikancima. Krivnja zapovjednikova dokazana je na svaki način, a činjenica, koju se neda poreći jest, da su uslijed njegovog nezakonitog postupka ubijeni ili ranjeni ili da su bili u opasnosti državljani Sjedinjenih Država.

Zakoni medjunarodnog prava i načela čovjekoljublja, koje je prekršio svojevoljno zapovjednik podmornice, su tako dugo i općeno poznati i tako očevidni sa stališta zakona i pravednosti, da vlada Sjedinjenih Država ne smatra za potrebno, da bi o njima raspravljala (to debate them) i ne razumije, kako bi c. i kr. vlada može još smatrati predmetom raspravljanja i dogovaranja.

Vlada S. D. ne nalazi drugog izlaza iz tog pitanja, nego li taj, da ima c. i kr. vlada držati odgovornom za postupanje zapovjednika broda i da ponavlja točno označene (definite), a ipak obzirne zahtjeve izražene u noti od 6. decembra ... Ona otvoreno očekuje, da će ... c. kr. vladi, da uvidi pravednost tih zahtjeva i da im udovolji jednakim duhom dobrohotnosti i istim marom (concern) za ... sadašnjih dobrih odnošaja, koji postoje izmedju Sjedinjenih Država i Austrije, i koje vlada S. D. nastoji da osigura.

Potpisani upotrebljuje istu zgodu, da ponovi Vašoj Preuzvišenosti uvjeravanje svojeg visokog počitanja.

Frederic C. Panfeld."

Centralne vlasti.

Bolest cara Vilhema.

Berlin, 25. Careva bolest nije teške naravi. Ona ne smeta cara, te ne bi mogao primati izvješća državnog kancelara. Jučer primio je car Vilim mnogo posjeta, izmedju kojih je bilo više ministara. Ne može ležati u krevetu, nego ide na kraće šetnje i dvorskome perivoju.

Podupirajte Družbu!

Nove odredbe osobnog prava.

6. Sirotinski odbor.

Pred par godina uveli su se prostovoljno u nekojim pokrajinama sirotinjski odbori i slične organizacije. Svrha im je bila, podupirati sudove u izvršivanju štitničkih zadaća. Ti su se odbori pokazali korisnima, što se tiče uzgoja i upravljanja imovinama malodobnika. Mnogo se je djece tako riješilo duševne i materijalne propasti, dalo ih se u nauke u zanat itd. U kratko, sirotinjski odbori su za zapuštenu i zanemarenu siročad nešto vanredno potrebnoga i korisnoga. I Zakon ih je sada uveo. Posvuda moraju se ustanavljati sirotinjski odbori. (§ 30.). Njihov je djelokrug zakonom u tančine odredjen. Požrtvovnost najuglednijih muževa u selu i gradu uroditi će nadamo se najboljim plodovima.

Sirotinjski odbori bit biće savjetni i pomoćni organi suda u svim štitničkim i poslovima. Ti odbori će najprije sami opominjati i učiti nemarne ili neiskusne štitnike i skrbnike. A kada sve njihove opomene ne će koristiti, morat će takve slučajeve naznaniti sudu (§ 31.).

Sirotinjski odbor dužan je pomogati sudu, da se izabere sirotama dobar i pametan štitnik ili štitnica. Dužan je takodjer predložiti, da se produži očeva ili štitnikova oblast nad duševno i tjelesno zaostalim mladićima (§ 173.—251.). To su slučajevi ludjaka, gluhonijemih, slijepaca, neozdravljivih bolesnika, koji ne mogu sami iz kuće itd. To produljenje skrbništva namečne se lako i rasipnicima pijancima, igračima i uopće namečne se svima, za koje se znade, da bi dospjeli na svoje rasulti (§ 61.).

Sirotinjske će odbori predlagati sudu one sposobne osobe, koje su pripravne preuzeti kakvo štitništvo ili skrbništvo. (§ 32. broj 3.). Isti odbori imaju potupirati roditelje i štitnike u času, kada treba odabrati zvanje odrasloj dijeci i poslati ih u zanat ili u kakvu god službu (§ 32. br. 4).

Uopće obazirati će se sudac na mnijenje sirotinjskog odbora, jeli upitno ili nije, ono što majka ili drugi skrbnih namjerava poduzeti glede osobe ili imanja malodobnika. (§ 33.).

Sirotinjski odbor može i preuzeti neposredno štitništvo ili skrbništvo, kadagod nije moguće naći njednog pouzdanog štitnika. (§ 34.).

Tome se odboru smije izručiti nadziranje nad dijecom ispod 14. godine, osobito nad privatnim pitomcima. Sirotinjski odbor smije takodjer oduzeti nevaljaloj obitelji pravo, da prima pitomce na hranu i pod svoju pasku (§ 35.).

Sirotinjski odbor je javni organ. Njegovi su članovi dužni na uredovnu tajnu. Kao javni organ smije sirotinjski odbor stupiti u svezu sa raznim javnim društvi

---

Radi mačka ...

Crtica iz djačkoga života.

(Dalje.)

Tek jednu je slabost imao Gliša, ako uopće i može da se nazove slabost. To je naime — kao neženja i mlad čovjek — silan prijatelj i štovatelj tako zvanog krasnog spola, radi česa je bio često nišanom naših dosjetaka. Tko zna koliko li je već puti uzdrhtalo bilo i zakucalo njegovo srce za ovu ili onu Evinu kćer, no u ljubavi kao da nije imao dobrog sreće. Na naša bockanja radi njegovih neuspjeha u ljubavi znao bi se ispričavati, e je tomu uzrokom jedino njegova nespretnost, bojažljivost i skromna narav, koja mu ne daje, da „odabranici svoga srca" jasnim načinom oda svoju ljubav. No mi smo — u odsutnosti njegovoj dakako — bili posve drugoga mnijenja, i bit će, da je to naše mnijenje bilo posve opravdano, jer Gliša — ma da je krasna bila inače njegova duša — nije bio tijelom nikakav Adonis, koji bi bio sposoban, da na juriš osvaja ženska srca.

Predočite si čovjeka niska stasa, razmjerno velike glave, krupna nosa, širokih usnica, pjegasta lica, crvene kose i crvenih nakostrušenih brkova, ledja nešto malo izbočenih poput starogrčkog Terzita, — takav je eto bio naš Gliša!

Oj prirodo, prirodo, kako si mogla ovako maćuhinski obdariti jadnoga Glišu, onoga istoga Glišu, koji bi i polovicu svoga života i te kako rado dao bio samo za jedan jedini pogled krasnoga ženskoga oka, a za jedan nježni zagrljaj možda i čitavu svoju krčmu sa svim gostovima zajedno!

Ali dosta o tom!

Nekoliko sedmica prije negoli počinje ova naša crtica, kao da je u Glišu ušao bio sam nečisti. Pomislite samo! Redovito svaki drugi dan dvorio nas je i kod ručka i večere — zečevinom. Istina, zečevina je veoma dobro meso, no uživati ju tako često, ej to bome dosadi čovjeku, pa bio taj čovjek upravo i — djak. Tko ga je napulio bio na tu misao i odakle je smagao toliko zeceva, nijesmo mogli nikako da saznamo.

Isprva dakako nijesmo imali ništa proti „izvrsnoj poslastici", kako je Gliša nekim osobitim ponosom okrstio bio toga plašljivoga četveronošca, no s vremenom ...

I počeli smo smišljati i ovo i ono. Mozgati i ovako i onako, kako da dovedemo Glišu do spoznaje, e smo se te „izvrsne poslastice" dobrano već zasitili i da nam malo po malo postaje već i ogavnom. Da kažemo to Gliši u brk? Jok! Ta bili smo više nego uvjereni, e bi smo ga uvrijedili, ponajpače, što smo prve dane i mi sami na sva usta hvalili zečevinu na nemalu radost njegovu! Ne, ovako izravno to ne može da bude!

Počeli smo neizravno, ili ako hoću pravo da kažem, Marko je počeo. Stao je naime nešto natucati o sličnosti izmedju zečje i mačje pečenke i pripovijedati svu silu dosjetaka o tom. Mi smo se tim dosjetkama dakako smijali, a najslađe se je smijao sam Gliša.

Marko je postajao sve „krupniji" sa svojim šalama.

— Hej Glišo, — saleti ga on jedno veče, kad smo opet bili podvoreni zečevinom, — da nije možda i ovaj zec onakav, hm, štono, hm, lovi miševe, a?

— Ta idite, idite, — stao se Glišo otimati, — a odakle meni tolike mačke? Eto vidite, Mican još živi, a drugih mačaka nema niti je ikad bilo u mojoj kući! Znadem ja uostalom, da se gospoda rado šale i ne misle ozbiljno.

Mican! Da, to je bio ljubimče Glišino. Dlake crvene poput Glišine kose, pitom sa svakim, da je znalo dapače i odviše pitom. Nerijetko se je znalo zbiti, te bi se Mican posve bez straha uspeo na naš stol i ušetao se po njem uzdignutim repom, dok ga ne bi tko od nas — to je bio ponajčešće i opet Marko — ščepao bio za rep i bacio na tle, potajice dakako, jer jao si ga onomu, za koga bi Gliša zamijetio, da je njegovomu Micanu neprijatelj.

— Ha, Mican! — udari se Marko šakom po glavi i nekako se zlobno i podmuklo nasmiješi, izkako se je Gliša udaljio bio od nas. — Izvrsna ideja, krasna misao! Gospodo! — prošapta u po glasa, — gospodo, za koji ćemo dan biti spašeni od nesrećne te zečevine!

(Dalje slijedi.)

ma i zavodima. Svi njegovi uredovni listovi i dopisi prosti su poštarine i biljega.

Sirotinjski odbor može uzimati si za pomoćnike osobe, koje su dužne izvršivati posebne naloge oko siročadi, paziti za njih, pohadjati ih, popitivati se, je li se za njih dobro skrbi ili ne. Ti odborovi pomoćnici mogu prisustvovati sjednicam odbora, ali imaju samo savjetujući glas. (§ 38.).

Sirotinjski odbor je ustanova općinske uprave. Spada pod kotarski sud svojeg kraja. Dužan je odgovarati na upite kotarskog suda i izvršivati njegove naloge. (§ 36.).

Kada se koje dijete preseli iz jedne općine u drugu, mora zakoniti zastupnik njegov javiti promjenu prebivališta obim sirotinjskim odborima. (§ 37.).

Obično spadati će u područje *sirotinjskog* odbora jedna *cijela politička* općina; ali ako je *općina* prevelika, kao što su većina *istarskih* općina, može se u njoj ustanoviti više sirotinlskih odbora. Kotarsko poglavarstvo ovlašteno je odrediti područja pojedinih odbora, dogovorno s kotarskim sudom. U potrebi smiju se stranke obratiti na višu političku ili sudbenu vlast, da one konačno odluče u slučaju nesporazumljenja. (§ 40.)

Članovi sirotinjskih odbora mogu biti i muški i ženske. Moraju biti neodvisne osobe, austrijski državljani. Svoju čast izgube, ako dodju i same pod skrbništvo. (§ 41.).

U sirotinjske odbore spadaju na prvome mjestu zastupnici crkve, škole i općine, pa druge osobe, koje se zanimaju za odgoj i budućnost zapuštene djece, te imaju i časa i volje za to. Medju te spadaju odbornici raznih društva za djecu.

Članovi sirotinskog odbora odabiru se na 5 godina, i nose časni naslov „sirotinjski savjetnik" (§ 42.). Župniki ravnatelj škole moraju preuzeti odborničko mjesto, ostali smiju ga i otkloniti. O tome ima u samom zakonu podrobnijih ustanova (§ 44.), koje se tiču imenovanja i svrgnuća članova, kao što i prostorija, što ih mora općina dati sirotinjskim odborima na raspolaganje.

(Slijedi konac).

„Zubar".

Nijesam došao iz Afrike u Pulu, niti sam jučer pao na ovaj svijet s mjeseca. Ipak do ovog nesretnog rata nijesam imao prilike, da za pravo saznadem što je to zubar.

Je li zubar liječnik? Da li je njegov posao, da zube vadi ili da ih kakogod začepi?

Jest, zubar je *pravi* liječnik, jer liječi zubove, a *ne* vadi ih samo, poput seoskog „*kliještara*".

Još sam sada ljutit na nekog liječnika, koji je, možda i samo u šali, napao zubare i nazvao ih ljudima, koji se u opća medecinu ne razumiju, te se imaju ubrojiti više u tehničare, nego li u liječnike.

Ja mislim, da dotični g. liječnik, nije baš onaj, koji od liječništva preveć znade, jer spada medju obične seoske „čistačire" i *naručitelje* ricinog ulja i bojadisane vode.

Zubi i glava uopće ima najosjetljivije živce. Pa zubar mora s toga, da svladava najljuće boli pacijenata, da ih ublaži i da ih za budućnost ukloni.

Meni je zubar liječio zube puna dva mjeseca. Čedan oko jednoga, čedan oko drugoga zuba, prošli su i mjeseci.

Koliko ustrpljenja!

Ja sam nijesam znao, koji mi je zub šupao, gospodin liječnik upravio mi je jedno jedino pitanje:

Pokažite mi, koji Vam se zub pričinja dužim od drugih.

Ja tražim prstom u ustima si i pokažem mu četvrti zub desno.

Znao sam, znao, koji Vam zub smeta; nije bilo potrebno, da mi Vi, gospodine pacijente, kažete. Raspoznao sam ga po njegovoj boji. Pustite Vi mene, ja ću Vam zub „skratiti".

Otvorim usta, a on sa svrdlom u nja. Čudno je, kada vrtalica tjera svrdao silnom brzinom, a svrdao lomi i krši bez proštenja i desno i lijevo. Osobito prvih puta misli si čovjek: Neću ostati živ. Ipak mu se ništa ne dogodi, pače čim se zub otvori, popuste boli znatno.

Zanovijetan posao je liječenje zubne nutrinje. Stotina bočica okružuje liječnika zubara. Svaki njihov lijek mora se pametno upotrebljavati. Zubar mora svu stotinu lijekova, stotinu boca i stotinu načina upotrebljavanja dobro poznati i pamtiti, da ne bude zla i sa zubom i sa ustima.

Dan za dnevom čiste nekakve igle mi, sondiraju šupljinu zuba, umetaju mu na pahuljici bijelog pamuka kakav god lijek. Tek deseti dan bio je moj izdubljeni kutnjak gotov za plombiranje.

Došao sam g. zubaru molbom, da mi ga izvadi; a on mi odvrati: Moj gospodine, Vi me *vriedjate*. Ja sam zubar, a ne kliještar. Ja liječim zubove, i nerado ih otimljem njihovom gospodaru iz ustiju. Srce mi plače, kada moram gledati prazna usta mlade gospode, koji vlastitom krivnjom svoje zube i svoje zdravlje gube. „Svoji zubi, svoje zdravlje!"

Ta mi se izreka gospodina liječnika najviše ustalila u pameti. Što se mene tiče, mogu se pohvaliti, da sam počeo prije dvadesete godine svoje zube čistiti. U sedmom razredu gimnazije držao nam liječnik zavoda predavanje o njegi zubiju, koje je mnogima ili bolje svima koristilo. Kupim si odmah keficu za zube i prost prašak, te sam uvijek od onda njegovao svoje zube, pa makar ih samom vodom ispirao.

Krivnjom svojih mladjih godina imao sam ipak do jučer veliki razmak izmedju svojeg peloga i osmoga zuba desno. Ali sada sve je popunjeno sa reservom zlatnih zubova. Sada imam, hvala Bogu i gospodinu zubaru, sve zube; te sa svima izvrsno grizem i meljem.

Cijela mi se glava bolje ćuti. Zlatni zubi ne smetaju mi najmanje; niti neznam da ih u ustima imam. Sinoć pjevao sam u društvu, pak sam opazio, da mi je glas mnogo puniji.

Neznam opisati sve, što sam svojemu zubaru dužan! Oslobodio me od većih muka, nego što ih groznica zadaje. Morao je imati ustrpljenja sa mnom, više nego svaki drugi liječnik u svim ostalim bolestima, što sam prebolio.

Sada znadem, što je zubar. Mislio sam i ja prije, da liječnik, koji nije za drugo uzme si ime zubara pa samo zube vadi. Sada znadem, da je zubar pravi liječnik, koji mora poznati vrhu toga puno tehnike, kako se zlato na stotinu raznih načina izradjuje itd. I došao sam, do zaključka, da treba svoje zube dati pregledavat svake godine od valjanog zubara specijaliste.

Liječnici su isto kako i ostali ljudi, premda misle da ih samo ime čini višim bićima. Ni oni nemogu sve znati. Zato se pametniji od njih bave najviše ili isključivo s očima s nutarnjim djelovima tijela, sa živcima ili s drugim čim, i specijaliziraju se u svojoj struci. Zovu se specijalist za oči, za grlo, ženske bolesti, za dječe bolesti itd. Specijalista za zube zove se zubar.

Čast valjanomu zubaru, koji znade barem nešto dobro, o sramota onom liječniku koji mi je zubare pokudio. Svaki nek se od njega čuva jer se u sve pača a ništa pravo nezna.

Rude Roda.

Aforizmi.

Ima tako lijepih govora, da ih nije lijepo ni slušati.

*

Ljudi s glavom podižu vrlo *često* ljude — bez glave.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, utorak 28. prosinca 1915. | Broj 166.

Opsadno stanje u Grčkoj.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Napeti odnošaji u Solunu.

Sofija, 26. Dosada iskrcano 230.000 ..di Četvrnog Sporazuma. Jedini još ..stojeći izravni željeznički spoj izmedju ..čke i Bugarske je sada prekinut. Po..nski i brzojavni saobraćaj izmedju ovih ..ju država su već prije Englezi obusta... Zadnji putnici, što no iz Soluna sti..se, pripovijedaju da je General Serrail ..dje pravi gospodar. Izmedju njega i ..koga generala Palisa došlo je u zadnje ..eme češće puta do nesporazumaka. Po..zalo se takodjer, da se grčka vlada En..zima i Francuzima u nikojem slučaju ..e neće pokoravati.

Stanovništvo grada i pučanstvo njegove ..olice je silno ogorčeno protiv tudjinskih ..metnika. Smatraju ih tamo nosiocim ..a i nevolje. U samome Solunu vlada ..ašna skupoća. Ponestalo živeža, pone..lo javne sigurnosti. Razni bjegunci u..žavaju mir, poredak i privatno vlasni..vo. S toga mnoge bjegunce prevažaju .. Italiju. Druge upotrebljavaju kao ..dnike kod utvrdjivanja grada. Mnoge ..be uvrstilo se takodjer u redove engle..kih i francuskih pukovnija.

Njemački i bugarski državljani zlostav..aju se, jer ih svako smatra kao uhode. ..ustro-ugarsko, njemačko, bugarsko i tur..ko poslanistvo okruženo je detektivima. ..ko nije Englez ili Francuz ne smije se ..okazati na ulici poslije šestog sata na ..eče.

Ententine čete utvrdjuju se na tim cr..ama na okolo samoga grada, na liniji ..uemendje-Solun i na Kalkidiškom polu..toku. Francuzi nalaze se na desnoj, En..lezi na lijevoj strani rijeke Vardar. Svega ..kupa ima ih do sada do 230 tisuća.

Ententa hijela je pred malo zaposjed..uti i Kavalu. Grčka se je tomu energično ..prijeia. Središnje vlasti zadobivaju sve ..to dalje, to više simpatije grčkoga naroda.

Iz Grčke.

Opsadno stanje u Grčkoj?

Kopenhagen, 26. decembra. En..leske novine javljaju iz Soluna, da je ..rčka vlada proglasila opsadno stanje u ..itavoj Grčkoj. Drži se, da se neda za..riječiti i da može uslijediti svaki čas na..ala središnjih vlasti.

..regovori med Italijom i med Grčkom u albanskom pitanju.

Atena, 27. (D. u.) „Agencija Havas" ..vješćuje: Grčka je poduzela prijateljski ..orak kod talijanske vlade, da bi saznala .. opseg i svrhu talijanskog poduzimljanja kod Valone. Talijanska vlada je odgovorila najvršćim uvjeravanjem te je dapače predložila i Grčkoj, da sudjeluje za to, da se započeto djelo privede sretnome dovršetku.

Po novinama pregovori izmedju obih vlada nastavljaju se: Vele da je već došlo do sporazuma u tome, da će se poštivati prava, koja si je Grčka stekla u valonskoj okolici.

Iz Rumunjske.

Ratobornost rumunjske opozicije.

Bukarešt 27, decembra. Rumunjski unionisti žele, da zaposjednu Sedmogradsku i Bukovinu. Ali u njihovim dušama prevladava više strah pred ratom i krvoprolićem, nego li želja za austro-ugarskim krajevima.

Duša njihova koleba izmedju želje i straha. Neodlučnost polomila je krila svim akcijonističkim i nacijonalističkim rumunjskim političarima, koji su se prije ratne zbilje ipak visoko i previsoko zaletavali. Vodje rusofilskih stranaka povukli su se i odrekli se sadašnjosti, da se podavaju ne teškom nadanju u budućnost i u kakvu got zgodnu prigodu, koja bi im bez truda donijela novih pokrajina, kako što se dogodilo na svršetku balkanskog rata.

Čini se, da se ni Filipesku ni Jonesku ne ugrijavaju više za rat. U parlamentu je održao ratni govor liberalni senator Stelian, koji je počeo izdavati novi rusofilski list „Nationalul". Taj se počeo obarati na ministra predsjednika radi njegove bespiodne politike neutralnosti.

Rumunjski opozicijonalci, zvali se Filipescu, Jonescu ili Stelian, ne mogu ništa učiniti protiv kralja i vlade. Zato im se ne smije podavati mnogo vaznosti.

Iz Italije.

Kralj Petar u Italiji.

Rim, 27. (D. u.) „Agencija Havas" javlja: Kralj Petar je prispio iz Valone u Italiju.

Razno.

Potopljenje dvih engleskih prijevoznih parobroda.

Kolonija, 27. (D. u.) „Kölnische Z." doznaje od najpouzdanijeg vrela, da u noći poslije 20. prosinca su bila potopljena 2 prijevozna parobroda ispred Boulogna.

Diplomatska pobjeda alijiraca u Perziji?

Teheran, 27. (D. u.) „Reuter" javlja: Kabinet je odstupio. Šah je imenovao ministarskim predsjednikom kneza Fermu Fema. „Reuterov bureau" tumači ovaj dogodjaj kao veliki diplomatski uspjeh alijiraca.

Berlin-Beč-Carigrad-Bagdad i Suez.

S jedne se strane otvaraju svjetske sveze izmedju središnjih vlasti Europe i Azije; s druge strane prisiljeni su Englezi da zatvore prometu sueski put. Kakav je to čudnovati kontrast!

Neka brojke govore svojom željeznom logikom. To znači za Englesku ogromni gubitak. Put od Kalkute do Londona stajat će odsele 135 šilinga mjesto prvašnjih 18! Putovanje oko cijele Afrike i rta Dobre Nade trajat će 14 dana duže!

Izgleda da će blokirane središnje vlasti imati povoljnije prometne sveze s Azijom sve do Bagdada, nego li Engleska, koja nas je tobože zatvorila. To su kontrasti i činjenice, koje se ne daju oprovrgnuti.

Otvorenje direktnog vlaka Berlin-Beč-Carigrad-Bagdad tumači najbolje dalekosežnost izjave v. Rankea: „Budućnost njemačkog gospodarstva je najuže spojena sa budućnošću Carigrada".

Nutarnjost Male Azije, Anatolija, plodni predjeli Mezopotamije su sasvim neobradjeni. Dužnost je njemačke kulture, da one divne krajeve otvori modernome napredku. Pšenica i ječam, pamuk, vuna i svila, opium, vino i svakovrsno voće biti će najneiscrpljiviji izvori bogatstva cijele opne austro-ugarske i njemačke trgovine i industrije.

Od desetak godina posedamnaesistruko se je naš izvoz u Tursku, to je narasao od 7 na 120 milijuna maraka. Kroz isto razdoblje prirast engleske trgovine sa Turskom iznosi dva sama milijuna lira sterlina budući je narasao od 6 do 8 milijuna. Tako njemački obrtnik i trgovac potisnuo je svojeg engleskog suparnika. Tako, će ako Bog da, iznijeti njemačkiaustro-ugarski vojnik pobjedu nad engleskim plaćenicima.

„Grazer Tagblatt".

Nove odredbe osobnog prava.

(Konac.)

7. Štitništvo i zavodi.

Dvorski dekret od dne 17. augusta 182. broj 1888 odredio je, da ne trebaju štitnika ona dijeca, koja se odgajaju u štitištima i u sličnim zavodima, a niti one djeca, koja su izašla iz zavoda, sve dokle se za iste brine i skrbi njihov zavod.

To valja i na dalje (§ 53.). Novi zakon podjeljuje isto pravo i upraviteljstvima prisilnih radnica, popravilištima i u opće svim javnim zavodima, koji su namjenjeni odgoju mladeži. Isto valja i za privatne zavode, kojima je drzava pravila odobrila. Sva štitnička prave i dužnosti nosi upravitelj zavoda.

Ako kojegod dijete ima svoje imovine, smije sud postaviti posebnoga štitnika za upravljanje s njom. Taj se ne smije ipak pačat u odgoj, što njegov štićenik prima u zavodu.

Kada predstojnik zavoda je već jednom preuzeo štitništvo nadmalodobnikom, koji živi u zavodu, on mora vršit tu službu, sve dokle sud nije postavio djetetu kojeg drugog štitnika. Da sud bude u stanju vršiti svoju dužnost, sva vodstva spomenutih zavoda moraju obavještati sudove o svakom novom siročetu, koje ulazi ili istupa iz njihovog zavoda. (§ 51.).

Vodstva raznih zavoda moraju podnijeti sudu predloge, da im se izruči, prama novome zakonu, stitništvo i nad onom siročadi, koja je bila u zavodu još prije uvedenja novog zakona. Sud može tim prijedlozima udovoljati, ali mora prije zasušati mnijenja starih štitnika ili skrbnika.

8. Generalno štitništvo.

Počelo je nedostajati dobrih i pouzdanih štitnika. Novi zakon je podijelio svoju moć plemenitim ustanovama nekih općina, koje su bile same od sebe uvele posebne odbore za zaštitu mladeži. (§ 54. i 208. o. g. z.).

Štitništvo nad djetetom, kojemu nije nikako moguće naći dobrog štitnika, mora se povjerit sposobnome članu javne uprave ili pak kakvome zaštitnome družtva. Spomenutim se osobama i družtvima može povjeriti takodjer i samo jedna ili druga štitnička zadaća n. pr. ustanovljivanje očinstva budi mirnim, budi sudbenim putem, ili skrb za odhranjenje siročeta.

Podrobnije upute o tome izdavati će se od zgode do zgode odredbenim putem.

Običajne kretnje (geste) našega tijela.

Čovjek ne odaje svojih misli i čuvstava samo riječima, nego i kretnjama pojedinih udova svoga tijela. Nekoje su kretnje u tom pogledu same po sebi razumljive, ali one nijesu bile uvijek takove, niti su imale značenje, stono ga danas imadu.

Uzmimo samo jedan primjer! Klimanje glavom odozgo prema dolje znači „da", t. j. odobravanje, a klimanje sa desne prema lijevoj odgovara riječi „ne" t. j. nijekanju. Odakle je došlo do tog značenja? Vjerojatno je, da su ove kretnje posliednji ostaci podložnosti, jer je samo podložnik morao sklanjati glavu u staro doba prema dolje u znak poslušnosti i počitanja, dok je samo pobjednik i gospodar mogao glavom po svojoj volji kretati.

Ali imade većina ostalih kretnja našega tijela, koje se ni na koji način ne mogu

---

Radi mačka...

Crtica iz djačkoga života.

(Dalje.)

Možete misliti, da smo bili silno radosni, kakovu je „izvrsnu ideju, krasnu misao" pobudio bio etc Mican iznenada ..Markovoj glavi. Navalili smo na njega ..svih strana, da nam oda svoju tajnu, .. Marko se tek smješka ispod crnog ..g brčića i šuti kao saliven.

Dva dana kasnije bila je na našem ..olu i opet zečevina. Zlovoljnim smo ..em sjedali za stol i namrgodjeno se ..atali vilica i noževa, tek jedan je od ..s bio dobre, da, preko reda razigrane ..lje — Marko.

Krčmar Gliša nije bio, što riječ, danas ..najmanje raspoložen, što više, meni se ..činilo, da ga mori zabrinutost, tuga, ..i. Možda je i opet koja od njegovih ..ajnovijih odabranica prezrela žarku nje..vu i „iskrenu" ljubav! Govorio je malo, ..ovo ništa, a na Markove se doskjetke .. ni obazirao.

— Hej, gazdo Glišo! — povikne najednom Marko. — A gdje je danas naš Mican?

I doista, Micana dosad još nije bilo kod našega stola, premda se je inače uvijek vrzao oko nas.

Glišo ne odvrati na Markovo pitanje ni riječi, no opazio sam, kako ga je mrko i gnjevno promjerio.

— A ja eto znadem! — nastavi Marko uz smijeh. — Evo ga ovdje pred nama u zdjeli! Vjere mi, danas nas dvorite Micanovom pečenkom! — i Marko se je smijao i smijao kao obično, kad bi izlanuo bio kakovu zgodnu novu dosjetku.

Ali što je to? Upravo htjedosmo i mi da prasnemo u smijeh, kad dopre do nas razjaren i pronicav glas Glišin:

— Šta-a-a? I vi to meni, vi? Stidite se!

Preseneċeni se obratimo prema Gliši. Hu! Doista, ne lažem, kad ustvrdim, da ga u prvi mah gotovo i prepoznao nijesam. U licu crven poput božura, oči izbuljene, žile na vratu nabrekle, a glas mu drhtao, silno drhtao. Čudo, pravo čudo, jer u ove tri i po godine doista još nijesam vidio dobroćudnog inače Glišu ovako gnjevna i bijesna.

— Stid vas bilo! — vikao je u sav glas. — I meni takova šta pred ovom evo gospodom, meni, koji sam úvijek nastojao, da vam u svemu ugodim! Vi velite, da je to šala! — poviče na Marka kad se je ovaj, i sam dakako iznenadjen, stao da mu se ispričava. — Vražja je to šala! To je uvrijeda, kakovu mi još nitko nije bio dobacio u lice! A, iskreno govoreći, vi imate najmanje prava, da me vrijedjate! Platite radije svoj dug...

Marko je naravno skočio na te riječi bijesnoga krčmara. Riječ po riječ — i nasta ljuta kavga. Uzalud smo mi ostali nastojali, da umirimo uzburkane strasti. Glišo je grdio kao za okladu, a bome mu ni Marko nije ostajao dužan.

A posljedica svega toga? Glišo je pokazao Marku vrata, a ovaj se zavjerio, da nače nikad više prekoračiti praga njegove „nesrećne krčme", u kojoj pošten čovjek mora da se hrani mačetinom...

Da nas se je ta nemila zgoda neugodno dojmila, jasno je samo po sebi, i da nije Glišo i nas imao na rovašu, a naše kese i opet „slučajno" prazne, bili bismo iz prijateljstva prema Marku bez sumnje i mi ostavili još isti dan Glišinu krčmu. Ej ali što ćete, kad je jadan čovjek ovisan o tolikim prilikama...

Kasnije nam je Marko sve ispričao. On je potajice uhvatio bio Micana i sakrio ga kod svoje stanodavke. Šalom i bockanjem, e je Glišo Micana zaklao i donio ga na naš stol pod imenom zečevine, htio je postići samo to, da Gliši oduzme volju, dvoriti nas neprestano zečevinom. Kasnije, kad bi započela lovostaja na zeceve, a to je imalo biti za doba od mjesec dana, pustio bi bio Micana i na slobodu, jer dobro znade, koliko ga Glišo voli.

Uzalud smo još isto veče nastojali, da umirimo Glišu. U tu smo svrhu odlučili bili, da kriomice donesemo Micana do njegove krčme, zadavši dakako Marku riječ, da ne ćemo a ma ni riječju odati uzroka ni krivca Micanove otmice. Bili smo gotovo posve uvjereni, da će se Glišo ublažiti, kad opet ugleda miloga svoga Micana. Nu gle bijesa! Iz Markova je stana nestalo bilo Micana, kao da ga je voda bila odnijela. A nije se bio bome vratio ni Gliši, kako se u veče uvjerismo.

(Dalje slijedi.)

da protumače, tako primjerice poznato ono slijeganje ramenima.

Razni narodi imadu i razne kretnje tijela. Najživahniji su u tom pogledu dakako južni narodi, dok za njima daleko zaostaju i onako tromi stanovnici sjevernih predjela. Ta svako od nas poznaje primjerice Taljane i znade, kako svoja čuvstva i misli odaju nijenim kretnjama ili gestama. Isto vrijedi i za Grke i Muhamedance.

Po istraživanjima stručnjaka je bila već u pradavno doba glavna svrha tih gesta to, da odvrate od sebe pogibeljne čarolije, ili pako da pomoću njih prave čudesa, odnosno čarolije. O tom ima već u starozavjetnom sv. pismu mnogo primjera, od kojih spominjemo samo onaj, kad je Mojsija ispruživši ruke (dakle pomoću geste) izvukao iz mrtve pećine živu vodu.

Kod gesta rabi čovjek ponajviše i najobičnije ruku, što je lako i razumljivo, jer je ona najprikladnija i *najgibivija*. Blagosivanje i izliječivanje u *novom* zavjetu sv. pisma biva *pomoću* ruku. Ne samo u vjerskim, nego i u posve svjetskim prilikama upotrebljuju ljudi znak krsta prstima, te taj znak uzima pučka predaja za obranu proti moći zlih duhova. U Španjolskoj n. pr. napravi onaj, koji zijeva, pred ustima znak krsta, da zapriječi ulaz nečistoga. S toga razloga, a ne možda radi pristojnosti, stavljamo i mi pred usta kod zijevanja ruku, jer smo tako vidjeli kod naših starih, a oni kod prastarih i prastarih.

I tako bismo mogli i za kretnje ostalih dijelova našega tijela naći značenje. Isplazivanje jezika n. pr. i pljuvanje bila jest nekad kretnja za obranu, a danas je eto kretnja za porugu onomu, koji nam ne može da naudi. Ta u staro su doba maske zlokobnih Gorgona i Meduza pokazivale isplažen jezik! Pljuvanje je već od vaj kada bio lijek proti zlom pogledu i proti prilјepčivim bolestima. Ako je starim Grcima pala na um kakova misao, kojoj su bogovi mogli da prigovore pljuvali su. Povlačenje lijeve trepavice znači u Tesinu i Francuskoj odbijanje, a u Italiji porugu. Psikanje izražava porugu i negodovanje, pljuvanje prezir.

A tko da te sve geste nebroji?

Domače vijesti.

Pozdrave šalju „Hrvatskom Listu" i gradu Puli: Lorencin Jerko, Kirac Ante, Lorencin Josip, Lorencin Viktor, Kirac Petar (iz Medulina); Mihaljević Miha, Gabre Josip (iz Ližnjana); Kaić Mijo, Grbac Petar, Paškvalin Sladonja, Kliman Josip, Sladonja Ive, Sladonja Marko, Kukula Miha, Korva Ive (iz Alture), Slipčević Miha (iz Premonture), Rakić Ive, Zuron Bugumil (iz Pomera), Košana Ivan, Krajan Orest iz (Pule).

Dva koncerta u dobrotvorne svrhe. 4. i 7. siječnja 1916. održati će se u kazalištu Ciscutti na korist mjesnom podružnice „Bijelog krsta" za liječilišta rekonvalescenata sveučupne bojne sile i za oslijepljele u ratu dva koncerta pod pokroviteljstvom Njezine Preuzvišenosti supruge lučkog admirale Helene pl. Chmelarž.

Sudjelovati gospoda: Hermann Haris, Otto Pannoch, Josip Voska, Karl Brandeisky, Josef Pirner i prof. Anton Illersberg. Režija povjerena je vriještim rukama g. Paula Breitenfelda. Raspored će se otiskati doskora.

Badnja večer u c. i k. posadnoj bolnici br. 2 u Puli. U pojedinim paviljonima ove bolnice imali su bolesnici lijepo božično drvce. Uz pratnju glasovira pjevale su se božične pjesme. Kratkim govorima naslovili su gospoda liječnici bolestnike tješeći ih i hrabreći zgodnim riječima. Zapovijednik bolnice, časne sestre i druge dobrovoljne bolničarke, sa časničkim zborom bolnice pohodili su sve paviljone, uljevajući svuda barem nešto božićnjeg veselja.

Bolesnicima porazdijelilo se mnogo darova osobito slatkiša i voća. Mjesnoj „Crvenog krsta" budi time izrečena najljepša *hvala*, što je svojim obilnim doprinosima omogućio lijepu svečanost, a posebna hvala predsjedništvu „Crvenog krsta" što se je toliko pobrinulo za naše bolesnike.

Razne vijesti.

Božićni darovi nekojih vladara. Sadašnji njemački car Vilim II. imao je običaj, da šalje božične darove svojim kneževskim rodjacima, s kojima se sad nalazi u ratnoj nozi. Svake je godine slao u London obiašku glavu divljega prasca (vepra), koja je u Engleskoj rijetka poslastica i koja je bila glavno jelo kod ručka na Božić u Sandringhamu. Donašali su ju na stol uz osobite svečanosti. Dva su ju poslužnika nosila na velikoj srebrnoj zdjeli, a glazba je svirala starodavnu jadnu pjesmu, u kojoj se pjeva o veprovoj glavi, urešenoj lovorom i ružmarinom kao daru naroda svomu kralju, komu neka je u slast. Engleski bi kralj nasuprot običavao slati njemačkomu caru nekoliko po izbor purana i roastbeefa. Od ruskoga bi cara primio Vilim II. obično bačvicu najfinijeg kavijara. — Sad su eto i ti darovi prestali.

Kako daleko nosi puščano tane. Sve do pred kojih 60 godina nijesu tanela iz pušake uspješno djelovala dalje od kakih 250 metara, jer su na većoj udaljenost posve gubila razornu snagu. Tek iza kako su godine 1857. uveli mjesto tadašnjih glatkih izumstva cijevi vijugaste, t. j. cijevi, koje su iznutra imale spiralno zavoje, mogla je puška da djeluje i na 600 metara. Od tog se doba opaža znatan napredak u fabrikaciji pušaka. Tako primjerice francuska godine 1866. izumljena puška zvana chassepot, nosi već 1200.a gras-puška od godine 1874. dapače i 1800 metara dalko. Nekako u ovo doba osvanuše u Austriji, Pruskoj *i Italiji* već t. zv. puške „*repetuše*". koje su mogle da nose 3000 metara daleko i izbacuju 16 hitaca u jednoj minuti. Danas su obične vojničke puše razmjeruo kud i kamo laganije, na kovnje je s njima jednostavnije, a nose i preko 4000 metara daleko. I kod samokresa koji su izumljeni g. 1850. opaža se krz ovo čitavih 60 godina silni napredak. Tane je nosilo isprva na udaljenost od 30 koraka, zatim 100 i napokon danas 1000 metara daleko.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 27. decembra (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Djelatnost talijanskog topništva bila je jučer protiv južne fronte u Tirolu opet živahnija. Južno Rovereta je došlo na istočnim brijegovima uz rijeku Adiže do okršaja, kod kojega je neprijatelj izgubio 200 momaka ranjenih i mrtvih.

Na soškoj fronti pucalo je topništvo na pojedinim mjestima.

Istočno bojište.

Nema osobitih dogodjaja.

U Bijelopolju zaplijenismo do sada 5400 ručnih pušaka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 27. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Sjeverno Neuvilla zaposjednuli smo jamu iskopanu lagumom, kojeg su Francuzi podmetnuli.

Inače nema znamenitih dogodjaja.

Istočno i balkansko bojište.

Nema novih dogodjaja.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 26. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Egipatska fronta.

Bojnici poglavice Senusa, napredujući u više četa, ponavljaju svoje uspješne navale protiv Engleza. Pročistili su posvema od Engleza okolicu Siwaha. Jedno odijeljenje njihovo, prodirući uz obalu, navalilo je na mjesto Matruh, 240 km istočno od Solluma. Tekom borbe poubijali su matruškog zapovjednika i tri stotine engleskih vojnika. Ostanci neprijateljskih četa razbjegli su se prema istoku. U Sollumu i u Matruhu zaplijenilo se 2 poljska topa, sva silu topničkog strijeliva, 10 bojnih vozova, medju njima 3 oklopljena, i mnogo ratnog materijala.

Sa fronte u Dardanelima:

U noći prije 25. prosinca prisililo je naše topništvo, da se odalji, neprijateljsku torpednjaču, koja je pucala na mjesto iskrcavanja kod Ariburna.

Na seddilbahrskoj fronti uništilo je naše topništvo više neprijateljskih položaja za bacanje bomba, te je prouzročilo mnogo kvara i prvome i drugome redu neprijateljskih opkopa. Naše topništvo je pogodilo četiri puta neprijateljsku križaricu. Naše baterije uz morski tijesnac pucale su uspješno na mjesta iskrcanja kod Seddilbahra, na mjesta sakupljanja u zaljevu Morto, na neprijateljske jarke u krajevima Kereviza i Bachesa, na pričuvnu četu na zapadu Eskiarsalika i na bateriju haubica u mortovskom zaljevu. Potopili smo dvije oklopljene ladjice. Južno od Seddilbahra naš je izvidni zrakoplov pogodio bombom neprijateljsku torpednjaču.

Grčka prosvjeduje protiv Bugarske.

London, 27. „Daily Chronicle" javlja iz Atene: Grčka vlada je uložila novi prosvjed radi toga, što su prekoračili Bugari njezinu granicu, i hoće, da dokaže time svoju neutralnost.

Medjutim Grčka vlada je dobila od središnjih vlasti poštenu riječ, da će se joj povratiti, na svršetku rata, cijelokupno zaposjednuto područje.

Položaj u Grčkoj.

Zadnjeg se vremena zabilježuju takve vijesti iz Grčke, da zabrinjuju. Dopisni je ured pred malo javio o njemačkom prosvjedu protiv Grčke. Grčka vlada prosvjeduje također po drugi put već protiv Bugarske. S druge strane upušta se u prijateljske pregovore s Italijom radi Valone. To ne znači, da je grčka vlada zlo raspoložena protiv središnjih vlasti, ali bojati se je ipak, da grčka vlada neće moći zapriječiti izljeve narodne mržnje protiv Bugara i eventualne nemire.

Gunaris o izborima i o držanju Grčke.

Beč, 27. (D. u.) „Daily Chronicle" objelodanjuje razgovor s ministrom Gunarisem i slijedeću njegovu izjavu: „Zadnji izbori odobrili su naše političko držanje. Toli ententa koli središnje vlasti mogu se uvjeriti, da Grčka ima pravo ostati neutralnom. Ali naša neutralnost bće potrajati samo tako dugo, dokle se ne bude diralo u našu cijelost i neodvisnost. U protivnom slučaju Grčka *će biti* prisiljena, da odstupi od svojeg *sadašnjeg* držanja.

Položaj na ratištima.

Pola, 27. decembra 1915.

Na ratištima traje stanka u operacijama. Na Balkanu izgleda, kao da se spremaju nove borbe na novim točkama.

U Francuskoj boj lagumima i topništvom.

Na talijanskoj fronti uperena je glavna djelatnost talijanskog topništva na južnu frontu Tirola. U Goričkoj traje mir.

U Rusiji bojevi jakih izvidnica.

Na turskim bojištima glavni je dogodjaj uspjeli napadaj četa senusovog šajha na engleska odjeljenja, koja je šajh na raspršio, odnijevši veliki ratni plijen. Skupine su šajhove izašle iz libijsko-egipatske granice u obalu mora te prodrle već duboko u egipatsko područje.

Sa kavkaške fronte dolaze vijesti, da su Turcima stigla u pomoć nove čete i novo topništvo. To je prisililo Ruse na protumjere, koje su, kako to javlja brzojav iz Petrograda, već u punom toku.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza I ili ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, srijeda 29. prosinca 1915. | Broj 167.

Brzojavne vijesti.

Rat na Balkanu.

Bugari pred Elbasanom.

Lugano, 27. decembra. Srpski kraljević, koji je prispio u Italiju, izjavio je talijanskim novinarima, da srpsko konjaništvo nalazi se na okupu u Siji, a srpska pješadija da uzmiče pred Bugarima na Valonu. Pred Elbasanom bore se živo već 3 dana Srbi i Bugari za posjed grada.

Elbasan leži u sredini Albanije. Ne ostaje od morske obale dalje od 60 kilometara.

Pašić na Cetinju.

Lugano, 27. decembra. Srpski prvi ministar pošao je iz Skadra na Cetinje, da čestita u ime srpske vlade kralju Nikiti, prigodom njegovog imendana.

Iz Rusije.

Rusi sakupljaju novih četa u Finskoj.

Kopenhagen, 27. „Aftenbladet" širi glasine o separatnome miru Rusije. Ali ono, što se u istinu dogadja, protivi se sasvim onome, što se samo želi i govori, jer u Finskoj okuplja se neprestano nova sila ruskih četa. Putnici procijenjuju ih na 200.000 ljudi.

Car na fronti.

Carskoje Selo, 26. decembra. Car Nikolaj je otišao na frontu.

Veliki knez Nikolaj u Petrogradu.

Petrograd, 26. decembra. „Rječ" piše: Veliki knez Nikolajević pozvan je sa Kaukaza u Petrograd na izvanredno ratno vijeće. Istomu su prisustvovali i predstavnici Engleske, Francuske i Japana.

Iz Egipta.

Turski dobrovolci protiv Egipta.

Carigrad, 28. (D. u.). „Agencija Milli" javlja: Muslimanski bojnici, koji su se bili sakupili u Hežasu, pridružili su se, pod vodstvom Faisal-beja, našoj četvrtoj vojsci, da sudjeljuju u vojni protiv Egipta.

Dogodjaji na moru.

Plijen njemačkih podmornica.

Paris. 28. (D. u.). Ministarstvo francuske mornarice priopćuje: Njemačka podmornica potopila je 24. prosinca francuski parobrod „Ville da la ciotad" ((6378 ton.) u istočnome dijelu Sredozemnoga mora. Skoro svi putnici i sva momčad spasili su se. Engleski parobrod „Morro" prevezao ih je u Maltu.

Eksplozija na francuskoj križarici.

Beč, 27. (D. u.). „Neue Züricher Z." primila je iz Bresta ovu vijest: U skladištima ugljena na oklopljenoj križarici „Marseillaise" dogodila se eksplozija ugljičnog plina. Tri su mornara teško ranjena.

Centralne vlasti.

Za carinsku svezu s Njemačkom.

Beč, 27. decembra. Zastupstvo profesora visokih škola u Beču predalo je vladi spomenicu u ime 855 njemačkih profesora austrijskih visokih škola: Niže potpisani, učitelji visokih škola uvjeriše se nakon dugog razglabanja i opširnog posavjetovanja, da je gospodarsko spojenje Austro-Ugarske sa Njemačkom, koje bi moralo biti čim uže, i zajedničko nastupanje napram inozemstvu, tako da bi došlo do trajne zajednice interesa, nuždan zahtjev političkog položaja.

Razno.

Ford na povratku u Ameriku.

Kristijanija, 26. Pošto je Ford obolio na njemu nesretnome europskom tlu, ukrcao se je za Ameriku na parobrodu „Bergensfjord".

Svojom teatralnom ekspedicijom za mir je postigao barem nešto, da je ipak narasio zauzimanje za mir. Inače nije si baš stekao glas čovjeka zdrave pameti. Ali cijela tragikomedija će mu se ipak, moguće, sjajno isplatiti, jer je učinio svakako veliku reklamu za svoje ime i za svoju tvornicu automobila. Fordovo ime poznato je sada cijelome svijetu. Ili lukavi, ili anormalni amerikanac postigao je ono, za čim je možda jedino išao, „reklamu". Ali mi mu moramo vjerovati, da je imao zbilja onu plemenitu namjeru, radi koje je cijelo poduzeće uprizorio to jest, da pospješi mir, te mu moramo biti zahvalni. Mogao je napokon uspjeti i mir za mnogo pospješiti.

Na Željeznim Vratima.

Stanovnici južnougarskoga grada Oršove mnogo su trpjeli za ovoga rata. Istina, Dunav je štitio grad od provale srpske vojske, te ova nije a ma niti jedan put pokušala bila, da se preveze preko deruće rijeke, koja je ovdje do šest stotina metara široka; gradu nijesu mnogo škodila niti puščana taneta, koja bi ondje znala padati sa srpske strane, no to su pogibeljniji bili hici iz srpskih topova. Počevši od 14. augusta 1914. padala su velika topovska taneta na grad, dok su nad gradom plovili francuski aeroplani. Ponajviše je stradala okolica kolodvora, gdje se nalazi tvornica petroteja i elektrarna, a 12. septembra 1914. upalila je srpska granata samu kolodvorsku glavnu zgradu, tako da je veći dio njezin izgorio.

Da se uklone eventualnom bombardovanju, nijesi vlakovi ni dolazili u sam grad, nego se zaustavljali prilično daleko izvan mjesta, a putnici su morali pješice da nastavljaju put. Luka na Dunavu je bila izumrla. Od žitelja je Oršovskih velik dio ostao bez zarade, jer je većina njih namještena bila kod parobrodarskih društava. A i samomu životu njihovu prijetila je ozbiljna pogibao, jer su srpski topovi rijetko kad na dulje vremena šutjeli. Kroz čitavih petnaest mjeseci nije smjela da gori po ulicama i kućama noću nijedna svjetiljka, kroz čitavih petnaest su mjeseci morali stanovnici najugroženijih djelova grada da noće u podrumima. Za vrijeme žetve izašla je bila kraj svega toga još i rijeka Czerna, koja ovdje utječe u Dunav, iz svoga korita, tako te je mnogomu zaprijetila bila ozbiljna pogibao, da se u svom podrumu utopi.

Zato i nije čudo, što su svi živo željeli, da na srpskoj strani što prije nastane mir.

I doista, nastao je mir.

Već polovicom oktobra 1915. počelo se je opažati, da se nešto sprema. Austrougarski i njemački su topovi stali sipati vatru proti [illegible] granate jednoga 42-centimetra-mužara [illegible] su uz takovu buku preko rijeke [illegible] gibibao [illegible] na Dunavu valove. A [illegible] na strani vod [illegible] su se kršili vrhunci brežuljaka i lomilo se i kidalo drveće po šumama, dok nije konačno zamuknula neprijateljska topnička vatra.

[illegible] su dotle nove čete svih vrsti oružja [illegible] 22. oktobra u 9 sati poslijepodne — dva sata prije toga započela je bila [illegible] iz obica [illegible] topova srpskog kalibra — [illegible] se naši vojnici preko Dunava u Srbiju.

Sva se je Oršova bila sakupila, da gleda smjeli taj prijelaz. A bio je taj „pothvat" doista smion. Ovamo silno nabujala rijeka, a onamo sa protivničke strane vatra iz pušaka. No sva to nije smetalo neustrašivih naših pionira. Osobito se je odlikovao izmedju ostalih parobroda „Szello", koji je dosad bio sakriven iza otoka Ada Kaleh, te mu srpski topovi nijesu bili mogli da nahude. On je usrijed najžešće neprijateljske vatre prevezao bio znatne množine naših vojnih sila preko Dunava.

I tad najednom opaziše iz Oršove kako je prvi naš ponton stigao do srpske obale, — malena tamna pjega, koja se je za čas rastvorila u niz crnih točaka. — Bili su to naši vojnici, a za njima su slijedili na svim mogućim prevozilima oni ostali i „na juriš" provaljivali dalje. Svi su iščezavali u gustim šumama na brdu Songtom i na brežuljku, na kojem se

Radi mačka . . .

Crtica iz djačkoga života.

(Dalje.)

Sjutradan nam je Glišo kod ručka hladno povjerio, e je Marka utužio kod suda radi dužne mu svote od blizu stotine kruna.

Marko je tu vijest primio začudo veoma hladnokrvno, što više, on se lukavo nasmiješio i pogledao nas svojim obješenjačkim pogledom.

Ne znam kako danas, a u ono je vrijeme bio postupak u mališnim (bagatelnim) parnicama veoma brz, tako te je Marko već za osam dana primio bio poziv na ročište, koje se je imalo obdržavati četrnaest dana kašnje.

Još isto me veče posjeti Marko izakako sam se bio vratio od Gliše sa večere. Bio je vedar i dobre volje — a ma kao uvijek. Iza običajnih riječi o svagdašnjim dogodjajima najednom će on:

— Čuješ, prijatelju! Tebi je poznato, kako stoje stvari izmedju Gliše i mene. Za četrnaest je dana sudbena parnica radi moga duga. Ja dobro znadem, da ću biti osudjen i da moram platiti, što mu dugujem. Toga ja ne tajim i doista hoću da mu platim, jer ne ću da itko sumnja u mom poštenju. No stvar je druga! Ja kanim naime Glišu za ovaj put da nasamarim, a nasamarit ga hoću zato, da se s njim izmirim! Ta eto četvrtu već godinu živio sam s njim u miru i ljubavi, a zašto da bude sad pod kraj mojih nauka medju nama neprijateljstva. Ja sam odviše ponosan, da mu izravno i prvi pružim ruku pomirnicu, a ne će je bome ni on meni. I u tu svrhu ću ga eto nasamariti!

— Nasamariti ga u svrhu, da se uzmogneš s njim izmiriti! — uskliknem ja začudjeno.

— Dakako, dakako! Ali čuj me!

i on mi stane razvijati svoju osnovu. Što dalje ju je razvijao, to više sam se čudio njegovoj oštroumnoj prevejanosti.

— I ti ćeš mi dakako kao dobar prijatelj, a i oni ostali, u svemu ići na ruku, je li? — završi on.

Ja mu dakako obećah, ponajpače, što će nam se društvo imati zgode, da se i opet zabavlja na račun Glišin . . . .

Dva dana iza toga izadje u novinama, koje je Gliša svaki put najpomnije običavao čitati od prve do posljednje stranice, medju oglasima ova

Ženidbena ponuda.

Djevojka, mlada, čiste prošlosti, sa priličnim imetkom traži u svrhu ženidbe ovim putem poznanstvo čestitog gospodina oko 30 godine starog. Vanjština posve nuzgredna stvar, glavno čestito i dobro srce. Najmiliji bi mi bio gostioničar ili obrtnik. Cijenjene ponude s potpunim imenom na upravu lista pod „Srećna budućnost".

Došavši na večeru pade mi odmah u oči, kako je Gliša nekako neobično zamišljen. Kako sam prispio bio nešto ranije no obično u gostionu, našao sam ga kod stola, a pred njim novine. Jedan me brzi pogled uvjeri, e su novine okrenute na posljednju stranicu, gdje je upravo bila otisnuta prilično krupnim slovima „Ženidbena ponuda". Tko zna po koji ju je put već bio pročitao!

Uzvrativši mi na moj pozdrav, nekako smeteno smota novine i ušeće se proti svomu običaju po sobi, a na moja je pitanja tek ukratko odgovarao i jasno sam vidio na njemu, kako bi najvolio da bude sam. Nema sumnje, njegove je misli zaokupljala „Ženidbena ponuda".

I ja izvadim iz džepa novine i pričinim se, kao da ih čitam, jer sam ih već poslije podne pročitao bio. Nijesam htio, da Glišu bunim i uznemirujem u njegovim mislima.

Malo po malo stadoše dolaziti i ostali gostovi. Eto i večere na stolu, dakako ne zečevine, koje od kobne prepirke izmedju Gliše i Marka doista više ne vidjesmo.

Poslije večere zapalismo smočice, naručismo vina i stanemo po običaju raspravljati o najnovijim novinskim vijestima. Gliša se je slabo miješao u naš razgovor, dok smo razgovarali o dnevnim i političkim dogodjajima. Kasnije svrnemo govor kao i nehotice — a mi prevejanci ibajagi dogovoreni — na prilike činovničkoga života, a malo po malo predjosmo i na obrtnički stališ. Razvila se je živahna prepirka, kojoj se od nas podavali prednost činovnicima, a drugi obrtnicima i navadjali za svoje tvrdnje sve moguće dokaze. Ja sam dakako živahno pristajao uz obrtnike i spominjao sve prednosti, koje uživa valjan obrtnik.

— I evo vam još jedan dokaz, kako danas obrtnika svijet više uvazava negoli činovnika, koji je upućen lih na svoju jadnu plaćicu! — poviknem ja iza gotovo jednosatnog raspravljanja. — Jeste li čitali u današnjim novinama „Ženidbenu ponudu"? Eto, mlada djevojka sa priličnim imetkom traži u svrhu ženidbe obrtnika ili gostioničara, a ne traži činovnika! Gledajte samo, a takovih ponuda možete da nadjete danomice po časopisima. Tko dakle ima prednost, činovnik ili obrtnik, a?

(Slijedi konac).

azi srpska tvrdjava, „Jelisavin fort“ zvana i koja gospoduje Dunavom sve daleko do preko Željeznih Vrata. Za vojnicima, vozila su na dva i dva, daskama medju sobom spojena pontona, odjeli strojevnih pušaka; na daskama stajahu konji. I sve je opet iščeznulo — šumama. Uzrujano i napeto slušali su žitelji Oršove pucanje iz neprijateljske zemlje, i malo po malo počeli su pontoni dovažati i prve ranjenike, medju kojima je bilo kad i kamo više Srba negoli naših....

Oršova je bila slobodna. Gotovo iza podrugogodišnje stanke gorjele su opet ono veće električne žarulje po ulicama, u gostionicama su svirali cigani, gradjani su prenijeli svoje krevete iz podruma u stanove i odstranili daske sa prozora, vlakovi su počeli sve do kolodvora dolaziti, a i u luci je tako rekući preko noći nastao novi život.

Slijedile su daljne vijesti o pobjedama naših, a osobito je *veselje* pobudila bila vijest o *združenju naše* i bugarske vojske kod Kladove.

U brzo se je razvio u Oršovi bujan život, kakvoga još dosad nije bilo. Tek onaj, tko je taj život na svoje oči gledao, moći će pravo da shvati, što znači otvorenje prometne sveze izmedju naše monarhije te Bugarske i Turske. Luka je u Oršovi postala spojem izmedju istoka i zapada, tuj se ukrcava i iskrcava najnaznovrstnija roba sa brodova u vlakove i obratno. Sa istoka dolazi ovamo prije svega ovčja vuna i druge surovine, te otprema prema zapadu, a sa sjevera ovamo dolazi željeznicom ili ladjom na tisuće svežnjava sa suknom, rubeninom, kamenom soli, papirom, gotovom municijom i oružjem te vozi dalje na Balkan.

No ne vrši se taj medjusobni promet samo medju saveznicima, ne, nego kod njega sudjeljuju i neutralne države, ponajpače Grčka i Rumunjska; što više, dapače i neprijateljske države imadu koristi od uspostavljenog prometa u oršovskoj luci. Iz Rusije, Francuske i Engleske dolaze pošiljke s darovima za vojnike, koji su kod Dardanela i na Kaukazu kao zarobljenici pali bili u turske ruke.

Upravo nemoguće je podati živu sliku poslovanju carinara, željeznice, brodova, pošte i cenzure. Dan i noć rade bezbroj[illegible] (zdrahovi), stropoću verige [illegible], zviždukaju lokomotive i sirene na brodovima, a čitava vojska vojnika, crnih rumunjskih cigana i ruskih ratnih zarobljenika radi bez prestanka po luci, kolodvoru i skladištima.

I tako je eto Oršova postala svjetskom lukom, ne samo radi prometa s robom, nego i radi osobnog prometa. Dola i prolaze putnici iz svih balkanskih država, časnici kopnene vojske i mornarice iz Austro-ugarske, Njemačke, Bugarske i Turske, zarobljeni srpski časnici i vojnici, naši oslobodjeni zarobljenici, diplomati, glasnici, trgovci i tko zna sve ne!

Doista, tko bi mogao bio još prije kratkog vremena i pomisliti na to, kako će važnu ulogu preuzeti Oršova na „Željeznim vratima!“.

Podupirajte Družbu!

Domače vijesti.

Milodari za „Družbu“.

Naša je uprava primila te će proslijediti svrsi slijedeće prinose:

Umjesto čestitanja prigodom Božića i Nove godine položiše:

Grašić Josip, župnik u Bermu	K	20·—
Mardešić Niko u Puli	„	20·—
Po iskazu u brojn 164	„	160·—
Ukupno	K	200·—
Prije iskazano	K	2450·64
Izručeno	K	2438·14
Za uručiti	K	212·50

Razne vijesti.

Kad ljudi ne čitaju novina. Na jedan dan zatvora svaki biše osudjena ovih dana dva čovjeka iz Osmabrücka zato, što su prodali bili nekoliko funti vune, premda je bio izašao od oblasti nalog, da se vuna ne smije prodavati, nego ju vlasnik imade prijaviti oblastima. Optuženici se izgovarahu, da nijesu znali za odredbu oblasti, jer da ne čitaju novina. No sud nije uvažio njihovih isprika, obrazlovšiši svoju osudu ovim riječima: „Tko u ovo vrijeme ne čita novine, postupa lakoumno, i ne može da se pozivlje na to, da nije znao za ratne propise, koji se ponajprije javljaju putem novina“.

Na znanje našim čitateljima uz molbu, da ovaj zaključak suda priopće i onima, koji ne će iz bilo kojega razloga da drže ili čitaju novine.

Porast rastava braka u Francuskoj. Za vrijeme je sadašnjeg rata silno porastao u Francuskoj broj rastava braka, kako potvrdjuje list „Cri de Paris“. Vojnici, koji se nalaze na fronti, primaju bez sumnje veoma „ugodne“ vijesti o svojim ženama i načinu njihova života. Velik broj vojnika uporabljuje svoj [illegible] četverodnevni dopust ponajviše zato, da pohrli u Paris i ovdje preda tužbu za rastavu braka u zapisnik, a [illegible] nastavlja kod suda i dov[illegible]. U mirno je doba iznašao [illegible] rastavu braka u Parizu po[illegible] na nedjelju, od kojih je [illegible] 30 muževa i po 40 žena, koji [illegible] rastavu zatražili bili. Sad je porastao taj broj na 90 molba, izmedju kojih 41 muž traži rastav. No da se „olakoti“ rastava, predložio je onomadne u komori zastupnik Biolet, da muž uopće i ne treba da dolazi sa fronte pred sud nego može i pismenim putem predati molbu.

Bolest ruskog carevića. Mladi ruski carević boluje već više godina od upale i rastvaranja štitne žljezde u grlu, a kako je uopće tjelesno slab, tako ga muči ova bolest, da se već opažaju tragovi duševne bolesti. Liječnici su kušali operativnim načinom odstraniti bolesnu žljezdu, no nije im uspjelo. Sada se je pogoršalo stanje malog carevića, jer je nastupilo otvrdnjenje vratnih žljezda, pa su liječnici odlučili poduzeti novu operaciju, za koju i sami priznaju, da će se raditi o životu i smrti.

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 28. decembra (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na besarabskoj granici i na Dnjestru sjeveroistočno Zaleščikija suzbili smo jučer krvavo opetovane navale jakih ruskih sila. Osobito se napinjao neprijatelj protiv odsjeka izmedju Pruta i šumskog predjela sjeverno Toropouca. Nakon topničke pripreme, koja je trajala čitavo predpodne i koja se je na nekojim mjestima razvila do sveopće paljbe teških topova, uslijedi u prvim satovima popodneva 5 pješačkih navala, koje smo suzbili. Naša je topnička paljba skršila i navalu velikih masa, koje su odmah iza topa nastupile u 15 ili 16 gustih redova uz najteže gubitke. Ista je sudbina stigla i neprijateljske navale sjeverno Dnjestra. Naši su gubici maleni. Noću vladao je mir.

Talijansko bojište.

Na južnoj i jugoistočnoj fronti Tirola trajaju topnički bojevi.

Srpsko bojište.

Crnogorci su se povukli, gonjeni od naših četa, iz Godijeva u Bijoču. Tik Kovrena iskopale su naše čete tri crnogorske topa najnovijeg sustava.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 28. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

Na fronti razvijaju se časovito živahni bojevi topništvom, ručnim granatama i lagumima. Na Hirzsteinu uslijedi jutros francuska provala. Potanje vijesti nijesu još stigle. Naše topništvo puca na vlakove u kolodvoru Soisson-a, koji svaki hip dolaze i odlaze.

Istočno bojište.

Na Berezini, sjeverozapadno Čartoriska i kod [illegible] odbili smo ruska izvidna odjeljenja.

Balkansko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 28. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Suzbili smo neprijateljsko odijeljenje, koje je dolazilo u pomoć Kutu-el-Amari.

Sa fronte u Dardanelima:

Kod Seddilbahra naše je topništvo ušutkalo ono neprijateljsko i raspucalo je dio neprijateljskih jaraka.

Propalo je kod Büjükemikli i kog Ariburna petero neprijateljskih prevoznih brodova.

Okolo Soluna vlada mir. Ententa sprema se na novu bitku.

Budimpešta, 27. „Az Est“ piše U upućenim krugovima govore, da se četvorni sporazum sprema na odlučnu bitk[u] protiv njemačko-austro-ugarskih četa n[a] visinama kod Kilkisa.

Privremeno vlada mir uz cijelu grčk[u] granicu. Medjutim Englezi rade žurno utvrdjuju svoje položaje na Kilkisu, Lau[...]gasi i Hartiatsu, gdje su okupili znatni[je] sila. U Kilkisu je glavna postaja engleski[h] zrakoplova.

Skuludisevo ministarstvo ostaje.

Atena, 27. decembra. Vodja većin[e] izvjestio je kralja Konstantina o povolj[]nome ispadu grčkih izbora i obećao mu da će sa svojom strankom podupirat[i] Skuludisa, budući sadašnji položaj ne dopušta, da se ministarstvo promijeni.

Otvorenje sobranja.

Sofija, 28. decembra. „Ag. Telegraf. Bulgare“. Kralj Ferdinand otvori[o] je sobranje uz najveće svečanosti. Otvorenju prisustvovali su knezevi Boris i Ćiril. Mnoštvo svijeta napunilo je sve galerije i hodnike. Kralj je pročitao prijestolni govor. Zastupnici i općinstvo su pljeskali kralju najvećim oduševljenjem.

Položaj na ratištima.

Pola, 28. decembra 1915.

Istodobno su ruska odijeljenja navalila s[a] sjevera i s istoka, kod Zaleščikija i izmedju Pruta i Toporouca (12 kilometar[a] sjeveroistočno od Černovica). Time su na[]mjeravali opkoliti naše položaje i vojsku koja se nalazi izmedju Dnjestra i Pruta ili u najgorem slučaju, provaliti do Černovica, kroz koji grad vodi jedina željeznica, koja spaja Bukovinu sa ostalom monarkijom. Sve druge željeznice u Bukovini izlaze iz Černovica, te nemadu sveze sa državom.

U Crnoj Gori nastavljaju se operaci[je] oko pročišćenja [illegible] zapadno i isto[]čno od Bijelog polja od neprija[telja]. C[r]nogorci su se pod priliskom naših č[eta] povukli iz pozicija kod Godijeva (12 kilometara istočno Bijelog polja) do Bijoč[e] (11 kilometara južno odanle).

Na talijanskom ratistu traje topnič[ki] boj u južnom Tirolu.

Na zapadnoj fronti navališe ponov[o] Francuzi na njemačke položaje na Hir[z]steinu i u Vogezama. Bije se još lju[t] boj.

Inače ništa novoga.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati ujutro u Puli u nakladnoj tiskari *Jos. Krmpotić*, Trg Custoza i III ulica Radetzky 20, gdje se nalazi tiskara, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavatelj *Josip Hain*. Telefona broj 58. Broj poštanske štedionice 36.615. Predplata iznaša *2* K *40* h mjesečno, *6* K tromjesečno, pojedini broj stane *6* helera. Oglase računa se po 20 h jednostupni petitredak (3 mm)

Godina I. | Pula, četvrtak 3[illegible]. prosinca 1915. | Broj 168.

Nastavak bojeva u jugoistočnoj Galiciji.

Brzojavne vijesti.

Iz Grčke.

General Castelnau kod grčkog kralja.

B e r n, 28. (D. u.). Posebni izvještitelj „Corriere della Sera“ javlja iz Atene, da se posjet generala Castelnaua kod grčkog kralja smatra učtivošću, jer nije saopćio niti novih zahtijeva francuske vlade niti zatražio novih izjava. Kažu, da je Castelnau izjavio kralju, da su saveznici odlučili zapriječiti provalu neprijatelja prama Solunu. Sadašnji kontingenat četa ostat će u Solunu. Za slučaj potrebe iskrcat će se daljnje čete u neograničenom broju. General obavijestio je kralja o obrambenim mjerama saveznika te je izrazio želju, da bi Grčka ostala i nadalje dobrohotno neutralnom. Kralj je obnovio generalu želju, da se ne povrijedi neutralnost i suverenost Grčke.

Grčka podijelila dopust desetorici po sto od mobiliziranih vojnika

Neprijateljski izvještaji.

Francuski ratni izvještaj.

P a r i s, 28. Službeni izvještaj popodne: Noć je na čitavoj fronti prošla mirno.

Službeni izvještaj od prekjučer na večer: U Artois-u velika djelatnost našeg topništva južno Bailleula i u okolici Blaireville, južno Arrasa. U Šampanji, u okolici farme Navarin, nekoliko sretnih metaka na odijeljenje neprijateljskih radnika. U Woeuvre-u dignula je paljba naših topova sjeveroistočno Regnieville u zrak neprijateljsko skladište baruta. U Vogezama nanišanila je jedna naših baterija barutni vlak, koji se je ustavio u kolodvoru Hachinette, jugoistočno Bonhomma. Naši motrioci ustanoviše jaku eksploziju.

Belgijski ratni izvještaj.

H a v r e, 28. decembra. Službeni iz-

Povjerenstvo će odrediti shodno obzirom na molbu za potporu onih oslijepljelih vojnika u ratu, koji su boravili ili su bili pripadnici u Trstu ili Primorju prije negoli je nastao rat.

Nadalje bit će zadaća pokrajinskog povjerenstva, da svrati na ove slijepce skrbnu i trajnu pažljivost, da omogući njihov uzgoj i da se brine za njihov stan.

P. n. općinstvo se pozivlje, da podupre u ovom pogledu djelovanje pokrajinskog povjerenstva.

C. kr. tvrdjavni komesar:
S c h ö n f e l d t m. p.

Na Sočkoj fronti.

Za one, koji nijesu nikada bili na sočkoj fronti, teško je predočiti si pravo lice stvari. Ljudi misle obično: na jednoj strani su lijepo ukopani u jarkovima Talijanci, na drugoj opeta Austrijanci. Svako toliko pomoli glavu jedan ili drugi na našoj strani i puca na Talijance. I ti iz-

naziranju, što u vojničkom životu vlada, može opeta u svijet, ali na elitni ples ne bi sigurno smio.

Vara se, tko misli, da mi uslijed tih malenih neugodnosti, gubimo svoje veselo raspoloženje. To su malenkosti! U jarkovima zadobije čovjek opeta svoju prirodnu narav i ćuti se, kao doma, na vjetru, na kiši, usrijed veličanstva prirode.

Sofija u sadašnje ratno doba.

Još nijesu protekla gotovo ni dva mjeseca, otkako je Bugarska navijestila bila rat Srbiji, i eto, danas je već čitava Stara Srbija osvojena. Možemo uzeti, da su Bugari posve zadovoljni sa stanjem stvari. Ne leži u značaju toga naroda, da odviše jasno odaje svoje misli i čuvstva, a pogotovo ne danas, jer je Bugarima mnogo stalo do toga, da ne bi uhode četvornog sporazuma nešto dublje zavirili u unutrašnje prilike zemlje. Zato i jest danas ponajpače u Sofiji veoma strogo: počevši od dana mobilizacije moraju da

P e t r o g r a d 28. Ruski vojnički list „Ruski Invalid“, piše o položaju na istočnoj fronti: Sve akcije Nijemaca na našoj fronti davaju naslućivati, da ne će se zimska vojna ove godine ograničiti na takozvano pozicijono ratovanje. Neprijatelj, koji uvidja, da predstoji u najbliže vrijeme naša ofenziva, sprema se sam energički, pomnjivo i velikom brzinom na nju. Neprijatelj se je valjda uvjerio, da se mogu na rusko-njemačkoj fronti zbiti dogodjaji prije vremena. Već od početka svjetovnog rata smatrali su Nijemci Rusa svojim glavnim neprijateljem te mu posvetili glavnu pažnju. Sudbina čitavog ovog rata odlučit će se na fronti ruskih armija. Svi drugi dogodjaji na Balkanu, u Maloj Aziji te u ostalim europskim frontama igrati će nuzgrednu ulogu. Neprijatelj može poduzeti na ostalim frontama, u Francuskoj i u Belgiji, što mu drago, ipak će ovi pothvati imati samo prelazno značenje.

Dogodjaji na moru.

2 engleska i 1 belgijiski parobrod potopljeni.

L o n d o n, 28. Prama Lloydovom izvješću na potopljenom parobrodu „Ville de la ciodad“ poginulo je 80 putnika. Bila su torpedovana još druga dva parobroda, i to engleski parobrodi „Yeddo“ (4552 t.) i „Cottingham“. Svi ljudi prvoga spasili su se; od drugoga ostalo je na životu samo sedmorica njih.

Nastradao je takodjer na jednoj mini belgijski parobrod „Strebeernaert“ (4215 t.)

Pobudom i energičnom pomoću patriotično oduševljenih promicatelja pripomoćne akcije za hrabre branitelje naše domovine, bilo je više puta sabirano za oslijepljene vojnike naše oružane sile. Najveći dio sabranih sredstava bio je dostavljen g. c. kr. ministru unutrnjih poslova, neka ih on slobodno porazdijeli prama sabranoj svrsi.

Sa izrečenom gotovinom gospodin je ministar utemeljo zakladu pod imenom: „Zaklada za ratne slijepce austrijske državljane zajedničke oboružane sile“ (Kriegsblindenfond für die österreichischen Staatsangehörigen der gesamten bewaffneten Macht) naslov: Kriegsblindenfond Wien, Ministerium des Innern, te je izdao opću uputu za opstanak i poslovanje zaklade, prama kojoj se upravu zaklade povjerava posebnom kuratorijumu, što se izabrao u sjednici 21. oktobra 1915.

Time je postignuto jamstvo, da će velikodušni darovi u korist najbijednijih žrtava rata biti upotrebljeni svrsishodno i pravedno izmedju istih.

Pozivlje se svatko, da djelatnost spomenute zaklade osobito podupre.

Kao vez izmedju zaklade i pojedinog oslijepljenog vojnika u ratu služit će za kući vraćene vojnike pokrajinsko povjerenstvo u Trstu, ulica Valdirivo 40, II, koje će prije svega sastaviti pomoću araka katastra potpunu evidencu svih oslijepljenih vojnika, koji stanuju u području njezinog djelovanja bilo u zavodima (izuzevši bolnice) bilo kod vlastite kuće. Podatke, što će se pitati same slijepce, tičuće se njihovih obitelji i gospodarskih prilika, bit će treba pregledati obzirom na njihovu točnost sa strane općine boravišta ili nadležnosti.

ne puca samo preda se, nego mora se položaj braniti i sa strana. Često se i jedni i drugi nalazimo usrijed dvije i tri vatre.

Ali puščano pucanje je razmjerno nedužno prama užasnome paljenju teškog topništva. Da bi se gospoda talijanska držali običaja, što je vrijedio do sada medju uljudnima i civilnim evropejcima, i da bi strijeljali samo šrapnelima i manjim granatama, to bi se još dalo podnositi. Ali kada stanu ciljati i paliti na golorukog pojedinca ništa manje, negoli iz 28 ili 30 centimetarskih topova, stvar postane malo opasnija. Ako se po nesreći kogod od naših pokaže, po tom sve tuli, šikće, krši se i grmi sa svih strana. Tada treba skučiti se u najsigurniji kutić, stisnuti si glavu medju koljena i čekati, neka se dogodi, što se dogoditi mora.

Tako ostaje se ure i ure.

Mirni državljanin čita drugog dana izvješće od našeg glavnog stana, koje priopćuje: „Na sočkoj fronti u plavskome odsjeku samo topovski boj“. Da, samo... Drukčije pak ništa nova. Da samo topovski boj. Drukčije ...! sve nam je dobro, jer jedemo po miloj volji kruha, sira, slanine, sardina i zalijevamo se čajem i crnom kavom.

Razumije se samo po sebi, da u jarku ne mijenjamo si ni odijela, ni obuće. Ako smo mokri do kosti, iskustvo nas uči, da se sve najbolje osuši toplinom vojnikovog tijela. Na fronti treba hoditi sasvim drugačije, negoli navadno ljudi hodaju. Čovjek se nešto oblati. Da se po tom očisti, najbolje mu posluži bajonet. Njim si oslobodi ruke i odijelo od ilovače i blata: A kada je vojnik opeta čist, po

[illegible]

Bugari su osigurali spoj i svezu izmedju Turske i središnjih vlasti i njihov je odnošaj prema Turskoj najbolji. Bugarski je narod sa nekadašnjim krvnim dušmaninom sklopio sad pošteno bratstvo oružja i ako se ovdje ondje na ulici u Sofiji pokaže po koji turski časnik s austrougarskim ili njemačkim časnikom, narod ih najživahnije pozdravlja. Uopće sad vrvi Sofija vojnim osobama: ima tuj njemačkih, austrijskih i ugarskih časnika i vojnika svih vrsti oružja. Cestama jure njemački i bugarski automobili, kojima upravljaju njemački šoferi, a put im pokazuju bugarski vojnici. Vidi se nadalje mnogo odora različitih zastupnika crvenoga križa neutralnih vlasti, koji su ovamo došli, da pružaju junačkim bugarskim ranjenicima dragocjenu liječničku pripomoć. Dakako da prispodabljaju strane časnike jedne s drugima. Osobito je napadno, da je pretežni dio austro-ugarskih i njemačkih časnika odlikovan odličjem hrabrosti. Na tim se junacima jasno vidi, da su već dugo u borbi. Naše i njemačke časnike osobito vole radi njihovog smje[illegible] i otmjenog ponašanja, te sve pokazuje, da su Bugari s tom „tudjom invazijom“ posve zadovoljni i sporazumni.

Domaće vijesti.

Vijesti o ratnim zarobljenicima. U zadnje vrijeme obraćaju se često privatne osobe ravno na ministarstvo rata molbom, da im se javi štogod, jesu li živi i gdje se nalaze pojedini ratni zarobljenici.

Ali to ne ide. Ljudi moraju se obraćati isključivo na opći središnji izvijesni ured Crvenog Krsta u Beču (Gemeinsamer Zentralnachweisebureau vom Rotem Kreuze, Auskunfstelle für Kriegsgefangene, Wien I., Fischhof 3). Tim će se putem dobiti puno brže željenu obavijest. A upiti, koji se šalju pogriješno na ratno ministarstvo, moraju se od ovoga dostavljati spomenutom uredu. Od toga slijedi samo gubitak vremena i mora se čekati duže časa na odgovor.

Zatvaranje gostiona u Medulinu. Na temelju § 54. obrtnog reda odredjuje se: Sve gostione u Medulinu imaju se od danas u naprijed zatvarati u 7 sati. Prekršaji kaznit će se svom strogošću zakona.

C. kr. tvrdjavni povjerenik
Schönfeld v. r.

Pitanje slovenskih srednjih škola. Prošlog tjedna posredovali su kod *školskih oblasti* državni poslanci dr. *Korošec* i prof Jarc, da se prenesu *i* otvore u kakvom god primorskom gradu slovenske goričke srednje škole gimnazija i oba učiteljišta, po mogućnosti u Trstu.

Mole se svi roditelji, koji žele poslati koga god u spomenute zavode, da ga prijave čim prije ravnateljstvima tih istih zavoda. Ravnateljstvo goričke gimnazije nalazi se u Ljubljani, Zadružna sveza, ravnateljstvo muškoga učiteljišta u Ljubljani, Radeckijeva ulica, a ravnateljstvo ženskoga učiteljišta u Krškomu.

Razne vijesti.

Iz Gorice. 17. t. mj. ubila je granata u vlastitoj kući kočijaša Stanica i porušila

...vom kruna dvijesto dvadeset i četiri i 60 h, koju sam sabrao prigodom proslave nastupa na prijestolje Njegovog c. i kr. Veličanstva našeg ljubljenog Vladara za „Zakladu za našu djecu“, t. j. za siročad palih junaka, uslijed poziva Gospojinskog pomoćnog društva „Crvenog Križa“ u Puli, prispjelog od Presvjetlosti Vaše.

Nek izvoli Presvjetlost Vaša primiti ovaj maleni darak dragovoljno, jer je dan od srca, sasvim tim, da se ovdješnje pučanstvo nalazi u slabim ekonomskim okolnostima.

Molim Presvjetlost Vašu e bi izvolila shodno odrediti, da bi se imena darovatelja u kojoj novini tiskala, a u tu svrhu dostavljam u prigibu iskaz darovatelja.

Presvjetlost Vaša nek se udostoji primiti moje *i pučanstva* izraze odanosti, te *se bilježim* Vaše Presvjetlosti

najodaniji

u Barbanu, dne 14. prosinca 1915.

Mirko Čubranić,
općinski tajnik.

Iskaz darovatelja:

Glavarstvo općine Barban 30 K, Dinko Pindulić, kanonik-župnik 20 K, Oswald Ivan 10 K, Josip Mirković, načelnik 10 K, Marija udova Malabotić 5 K, Valland Ferdinand 5 K, N. N. 2 K, N. N. 2 K, Mirko Čubranić 10 K, Ante Brgić, opć. delegat 10 K, Kolić Miho, vojnik 2 K, Jaša Josip, vojnik 2 K, Keba Miho, vojnik 1 K, Učkar Antun, vojnik 1 K, Pulhar, stražmeštar 4 K, Batel Miho, vojnik 2 K, E. Fermeglia 2 K, Fereša Ivan, vojnik 2 K, Klrko Josip, vojnik 1 K, Peršić Ante, vojnik 2 K, Kočijančić Stjepan, vojnik 1 K, Pavlić Paškval, vojnik 1 K, Andri-

Zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 29. decembra (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Neprijatelj je obnovio jučer na besarabskoj granici navale na način prijašnjih dana. Navale je pripravio žestokom vatrom topništva. Jurišajuće su se kolone neprijatelja skršile svuda u sitnoj puščanoj vatri i paljbi topništva, na nekojim mjestima tik pred našim položajima. Gubici su neprijatelja golemi. Istočno Burkanova povukli smo nekoja zaštitna odjeljenja pred jačim ruskim silama bliže k našim glavnim položajima.

U Volinskoj bije se na nekojim mjestima topnički boj.

Talijansko bojište.

Na južnoj i jugoistočnoj fronti Tirola potrajala je i jučer živahnija djelatnost Talijanaca. U odsjeku Sugane suzbili smo neprijateljsku navalu na Monte Carbonile, jugoistočno Brca. Isto tako izjalaviše se neprijateljska noćna poduzeća u području Col di Lana.

Na primorskoj su se fronti zbili na nekojim mjestima bojevi topništvom, ručnim granatama i minama.

Srpsko bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Hofer, podmaršal.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 29. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Sa fronte u Dardanelima:

Naše je topništvo oštetilo neprijateljsko ljetalo, koje je letjelo nad Ariburnu; palo je u more. Neprijateljski su brodovi odvukli ostanke aeroplana u smjeru prama Imbrosu.

Pred Seddilbarom pucala je neprijateljska oklopnjača tipa „Agamemnon“ pod zaštitom dviju krstarica, dviju monitora i osam torpedovka kratko vrijeme na naše pozicije. Naše je topništvo uzvratilo vatru te pogodilo po jedamput oklopnjaču i jednu krstaricu.

Naše anatolske baterije nanišanile su Tekeburnu i Seddilbahr i zapriječile dopremanje neprijateljskih četa. Kod Tekeburna su potopile šalupu i razorile veliki hangar.

Turski je hidroplan bacao noću uspješno bombe na neprijateljsko logorište.

Položaj na ratištima.

Pola, 29. decembra 1915.

U istočnoj Galiciji i na besarabskoj granici nastavljaju se bojevi sa ruskom vojskom. Rusi su obnovili navale na naše položaje izmedju Černovica i Toporouca. Istodobno su jače neprijateljske sile nastupile protiv naše fronte na Stripi, gdje je kod Burkanova (na srednjoj Stripi) došlo do ovećih okršaja. Naše je vojno vodstvo povuklo predstraže, postavljene ... za zimu,

Radi mačka . . .

Crtica iz djačkoga života.

(Konac.)

Sad je debata dobila posve drugi smjer. Stali smo iznenada rešetati tu „Ženidbenu ponudu“. Postepeno uvukosmo u razgovor i Glišu, koji je taj novi smjer našeg raspravljanja stao sa zanimanjem slušati. Riječ po riječ — i mi navalismo jednodušno na nj, da piše nepoznatoj djevici i stavi joj „na raspolaganje“ svoje srce. Uvjeravasmo ga, da će ovaj put bez sumnje uspjeti, jer da za njegovo dobro i plemenito srce znade čitav grad.

Gliša se je opirao i izmatao, no na licu smo mu vidjeli, da ga se naše uvjeravanje ugodno dojimlje. I stali smo kovati željezo, dok je bilo još vruće . . .

Nekoliko dana izatoga postajao je Gliša sve zamišljeniji, sve uzrujaniji, sve šutljiviji i sve — smeteniji. A mi smo se pritajeno smijali, jer smo dobro znali, koji je uzrok tomu.

Ali zato je dan prije sudbene rasprave, bio izvanredno, a ma upravo izvanredno dobre volje. S pjegastog je njegovog lica odsijevala radost i blaženost.

Iza ručka me na odlasku zaustavi i umoli „samo na jednu riječ u četiri oka“. Začudjen tobože podjoh za njim u njegovu sobu.

— Ne uzmite mi za zlo, gospodine Joso, što vas eto uznemirujem!

— O, molim, molim! — stanem ga ja uvjeravati. — Izvolite samo!

— Poznajem vas kao nada sve čestita čovjeka i zato sam potpuno uvjeren, da ne ćete a ma ni živoj glavi ni cigle riječi o onomu, što ću vam eto sad povjeriti iskazati . . .

— Eto vam moje ruke, Glišo! — prekinem ga ja.

— Gospodine Joso, ja sam pisao, znate, da . . . glede onoga . . . glede „Ženidbene ponude“ . . . da . . . — stao je govoriti nesigurnim i smetenim glasom.

— Bravo, Glišo, i nema sumnje, vi ste uspjeli! —

— Da! — promuca on blaženo. — Evo izvolite čitati, a izatoga vas molim za iskreno vaše mnijenje i savjet!

I ja sam stao čitati:

Vrlo poštovani gospodine!

Izmedju mnogobrojnih ženidbenih ponuda, koje sam ovih dana primila, odlučila sam se iza zrelog promišljanja, da prihvatim Vašu, pogotovo, što sam se nakon svestranih informacija o Vama uvjerila, da ne ću svoje budućnosti i svoje sreće povjeriti nedostojnom čovjeku. U svrhu osobnog poznanstva izvolite sjutra, dne 25. o. mj. prije podne izmedju 10 i 11 sati doći na dogovor u Gradski vrt. Poznat ćete me po bijelom šeširu sa crvenom ružom.

Sa veleštovanjem
Vaša za sad još neznanka.

— Živio Glišo, čestitam, od srca Vam čestitam! — uskliknem ja i pružim mu ruku, koju on nekako uzrujano prihvati.

— Pak? — istisne mu se iz grla.

— I vi još pitate? — začudim se ja na oko. — Tuj nema oklijevanja i razmišljanja! Ta i ja i moji smo prijatelji bili već odavna uvjereni, e ćete za svoju dobrotu i svoje poštenje primiti jednom zasluženu plaću! Zato još jednom najsrdačnije moje čestitke! Pamet u glavu i hrabro naprijed!

Gliša me je sav uznešen slušao i ako se ne varam, zaiskrilo se je u njegovim zelenim očima nekoliko suza.

Taj dan nijesam izlazio iz Glišine gostione sve do iza večere. Istrusio sam priličan broj čaša izvrsnog vina, a sve na Glišin rovaš . . .

Drugi dan o podne.

Vjerujte mi, da me nije još nikad kao onaj dan vuklo srce, ili iskrenije da kažem, radoznalost do Gliše. Moglo je biti prešlo iza podneva, kad udjoh. Prema običaju nadjoh već ovdje nekoliko svojih prijatelja, koji su se na moj dolazak stali pridušeno smijati i u pola mi glasa šaputati, e Gliše još nema i da je čitava stvar pošla bila za rukom a ma kao po loju.

Sjedosmo objedu. Ej kako živahno je bilo medju nama, kad ostadosmo sami u sobi!

Oko jedan sat eto iznenada Gliše! Bogo mili, kakav li je bio! Ta kao popareno pseto! Gotovo i ne pogledavši nas ode u svoju sobu i ne pokaza se više. Tek sjutradan se pojavi medju nama. Ali kakav? Mrk, zlovoljan, gnjevan, razočaran, što li ne sve?

Tek treći se je dan nekako razvedrio. Uzrok je tomu bio ljubimac njegov Mican, koji se je iznenada pojavio u gostioni, kao da je iz oblaka bio pao. Gliša se je na njegovu pojavu ustobočio kao Lotova žena, a čas kasnije je stao svog Micana maziti i tetošiti poput djeteta. I tom je zgodom zatitrao opet prvi smiješak na njegovim usnicama iza tri dana.

Dan izatoga zatitrao je i drugi smiješak na njegovim usnicama, kad sam mu naime ja donio bio od Marka dužnu svotu uz ovo pismo:

Dragi Gliša!

Onomadne Vas čekah kod suda a ma taman do jedanaest i tri četvrta, premda je, kako znadete, u maličnom postupku pravilo, da se tužba na platež dužne svote ukida, ako tužitelj ne pristupi sudu najkasnije do jedanaest sati. Uza sve to šaljem Vam eto svoju dugovinu, premda to nijesam više dužan da učinim, no hoću da ostanem u Vašim očima pošten čovjek, kakav sam bio i do one zgode s Micanovom zečevinom.

Sa veleštovanjem
Marko.

Što da duljim? Još nekoliko se je dana Gliša mrgodio, no konačno se posve umirio i osobno potražio Marka, da se s njime izmiri.

A tko zna, bi li to bio učinio, da je znao, e je ona „Ženidbena ponuda“ bila tek Markovo maslo, a pismo „nepoznate neznanke“ na Glišu, da je napisao bio sam Marko samo zato, da Gliša, poznati obožavatelj krasnoga spola, podje na ure čeni mu sastanak u Gradski vrt, gdje je dakako uzalud čekao na buduću vjerenicu sve do jedan sat iza podneva i da tako uopće i nije mogao pristupiti sudu, radi česa je morao da izgubi parnicu.

Gdje se je Mican kroz cijelo to vrijeme vrzao, nijesmo mogli saznati. Najvjerojatnije je, da ga je Marko u svom gnjevu na Glišu i pred nama vješto bio sakrio, samo da ga ne možemo vratiti vlasniku, dok ne bude njegova, Markova, volja.

HRVATSKI LIST

Godina I. | Pula, petak 31. prosinca 1915. | Broj 169.

Našim čitateljima!

Na žalost smo zamijetili, da naš „Hrvatski List“, koji smo prije šest mjeseci pokrenuli bili, ne nailazi na toliko odziva, koliko smo se nadali. Kako smo već jednom spomenuli ..., nijesu nas kod osnivanja toga jedinoga hrvatskoga dnevnika u našoj Istri i Primorju vodili nikakvi drugi ciljevi, nego da prema svojim silama budimo i podržavamo hrvatsku svijest, pružamo našem narodu u našem jeziku zdravo štivo i upoznajujemo mu vijesti o najnovijim dogodjajima, kojima burna ova vremena obiluju i koje bez sumnje svakoga zanimaju.

Naše su žrtve, koje izdavanjem „Hrvatskog Lista“ imademo, veoma velike. Da ne tajimo: Kroz šest mjeseci mi smo materijalno ... nije posrijedi ...

... Počevši sutrašnjim danom izlazit će „Hrvatski List“ ... na dvije strane jer hoćemo ...

... Bože zato, što je premalen. Prema tomu će mu dakako i poskočiti i cijena, te će odsad pojedini broj stajati 8 mjesto dosadanjih 6 filira. Cijena ta nije u današnja teška vremena pretjerana.

Oni pako, koji hoće da se pretplate mjesečno, dobivat će „Hrvatski List“ i nadalje uz **istu cijenu** kao dosele, naime za **2 K 40 fil.** na mjesec.

Pretplatu primamo za sada samo za mjesec dana a ne na više, jer hoćemo, da se uvjerimo, bude li se i kraj ovih povoljnih prilika pokazao dovoljan odziv. Ne bude li toga, ej tad ćemo biti prisiljeni, pa nam to i još tako teško ..., „HRVATSKI LIST“ obustaviti. Mi ... samo, da ... odsele svaki mjesec troškove ...

Do ... cijenjeni prijatelji i rodoljubi, ... opstanak „Hrvatskog Lista“ ... ga ... svakim ... našim dopisima i saatavcima. ...

... se tako lako ...

Tiskara Jos. ...

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. decembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Fronta na Iraku.

Bitka kod Kutu el Amara traje još uz ... stanke.

Sa fronte u Dardanelima.

... 27. i 28. decembra naše ... uspjeha ... neprijateljske krstarice i torpiljarke protiv Ari-burnu ... Kod Seddilbara ... bombama i torpedima na našem ... U osrednjim položajima topnički dvoboj. Dvije neprijateljske krstarice, koje su popodne pucale na naše desno krilo, prisilili smo na uzmak ... krstaricu pogodili ... neprijateljski ... Kumkaleh.

Plijen naših podmornica.

... 29. (D. u.) ... podmornica ... Sv. Ivana ... jedrenjača ...

... Grčka?

... glave Grčka u propast.

... hvaćen od Sobranja.

... decembra. Sobranje je ... kredit od 500 milijuna ...

... brane 1914 ... protiviti bi se ... njemačka ... industrija radi zaključenja trgovačkih prilika izmedju jedne i druge države.

2.) Osvojene francuske pokrajine vratit će se Francuskoj ..., ... Francuske ... Njemačka traži, ako Francuska ... svoje ... Rusija ... milijarda franaka Njemačkoj. Razumijeva se samo po sebi, da bi u tom slučaju morala entenla, a ponajpače Engleska dati Njemačkoj njezine dosad izgubljene kolonije.

3.) Ruska Poljska neka postane pod jednim njemačkim knezom kao kraljevstvo ... nezavisna i samostalna.

4.) Italija bi morala da se odreče prava na ... turske otoke.

5.) Bugarskoj bi se naravski morala dopitati Macedonija kao i ... od Niša ... Smedereva i Dunava. Prijašnja Stara Srbija neka ostane ... Crnomgorom u jedno kraljevstvo.

6.) Albanija mora da dobije svoju pravoj ... samostalnost pod knezom, koga će Albanci sami izabrati.

7.) Glede ... Rumunjske i Grčke ne može se zasad još ništa stalna odlučiti.

Naš barjak nad Plevljem.

Plevlje bilo od nekoliko dana u našim rukama. Njegova Preuzvišenost ... je, da svečano ... grad. I ja sam bio ... sa ... pratnji. Naši vrani ... nosili su nas preko onih kamenitih ... kada smo pred sobom opazili lijepu, ... cestu. Ne ... dugo ... čekati ... nas časnici ... na konjima i ...

... bio izmučen. Jedan dragonac pomogne mi sići sa konja. Izrukovali smo se i predstavili medjusobno. I njegova Preuzvišenost sidje s konja i traži, da počinemo jedan sat. Neko primijeti: „Već je kasno, Preuzvišenosti, načelnik i gradski savjetnici čekaju na nas“.

A Preuzvišenost odvrati: „Ta ja baš hoću, da čekaju. Inače bi rekli ovi istočnjaci: Švaba nezna ni to, što se pristoji velikom gospodinu. Kakvi je to pa?“

Nije bio uzalud dulje vremena zapovjednikom u ovećoj bosanskoj garnizoni.

Mi se pokorismo i počinusmo. Te krenusmo nakon jednosatnog odmora. Preuzvišenost sjedne se u vojnički samovoz automobil, a mi na naše konje.

Konačno se približismo gradu. Već iz daljine vidjaju se njegovi vitki minareti i poput golubova bijele kuće. Do skora evo nas i na ulazu u grad! Sve je bilo za svečanost pripravno. Od bivše ... vojarne vodila je pred državnu na glavni trg uska, krivuljasta turska ulica.

Na čelu duge povorke časnika i vojnika vozi se na samovoznom automobilu Preuzvišenost sa štapskim časnicima. Gradjanstvo odušeljeno kliče našim pobjedonosnim četama: „živio! živiooo!“ Trublja udaraju veselu koračnicu.

... Počasna satnija postavila se ... oko odredjenog mjesta, ogradivši oveći četverokut, uz glasne i odrješite vojničke zapovijedi.

Preuzvišeni feldmaršal istupi iz samovoza automobila. Visoka njegova osoba otiskakuje impozantno. Prima razne izvještaje, te se na čelu triumfatorske pratnje susreće u sredini četverokuta sa gradskim ...

Plevljanski mufti prignuo ponizno svoju glavu ... „Vaša Preuzvišenosti!“ — ... feldmaršale — ... danas ... Pozdravlja Vas oslobodjeno ... ovoga grada...“

Dugobradi starac izrekao je svoj kratki govor ... i toplo. Slijedili su pozdravi ... i za našeg cara i za sultana Mehmeda. General ... pruži ruku, ... Zatim izreče i Njegova Preuzvišenost nekoliko rečenica ... naglaskom, kojima je ... Plevlje ... cara i kralja Franja Josipa I.

Brzojavne vijesti

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. decembra (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Boji u istočnoj Galiciji bivaju sve oštriji i žešći. Neprijatelj nije upravio čer svoje navale samo protiv besarabske fronte, već i protiv naših pozicija istočno donje i srednje Strype. Njegovo nastupanje izjalovi se većim djelom već od vatrom naših baterija, gdje se to je desilo, pod vatrom pješadije i strojnih pušaka. U sjevernom djelu bojišta pred mostobranom Burkanov, gdje je jučer navalio, pustio je neprijatelj 900 mrtvaca i ... ranjenika. Na tom se mjestu preote tri zastavnici i 870 momaka. Svekupni broj momaka, koje smo jučer u istočnoj Galiciji zarobili, iznaša više od 900. Na Ikvi i Pinijovki došlo je na nekojim mjestima do topovskih bojeva. Na ... Kormin i na Styru odbile su austro-ugarske i njemačke čete više ruskih nasrtaja.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj granici zapeli su se o nanaše vatri pokušaji neprijatelja, da navali kod Torbole i na Monte Carbonile. Na ... sjeverno tonalskog prelaza ... su Talijanci, ... ženevsku ..., da izgrade svoje žičane zaprijeke, ... smo ih. I na doberdobskom ... živahni bojevi sa ..., koji ... do noći.

Srpsko bojište.

Nema osobitih dogodjaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera v. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

29. prosinca rano, uništila je flotilja 5 ... i krstarice Helgoland francusku podmornicu „Monge“, te zarobila drugog ... i 15 momaka. Na to je flotilja potopila u dračkoj luci parobrod ... topničkom paljbom te uništila vatra više kopnenih baterija. Kod toga udarile dva razarača na mine. „Lika“ je tonula a „Triglav“ bje teško oštećen. Najveći je dio momčadi spašen. „Triglav“ smo dali tegliti ali smo ga iza nekoliko sati morali potopiti, jer je više nadmoćnih neprijateljskih krstarica ugrožavalo uzmak čitave flotilje. Naša se je flotilja vratila u ishodišnu luku. Od neprijateljskih snaga bio brodova raspoznali jasno samo engleske krstarice tipa „Bristol“ i „Falmouth“, kao i francuske razarače tipa „Bouclier“.

Zapovjedništvo mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. decembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Zapadno bojište.

U noći na 28. prosinca izjalovio se engleski pokušaj, sjeverozapadno Lilla, da iznenada prodru u naše položaje. Manji noćni podhvati naših trupa jugoistočno Albertha, uspjeli su lijepo, te zarobismo nekoliko tuceta Engleza. Na Hartmannsweilerkopfu smo ponovno zauzeli rovove, koji su jošte bili u francuskim rukama. U ostalom na mnogo mjesta bojne linije živahna topnička paljba. I djelatnost letioca, na obim stranama, vrlo živa. Engleski zrakoplov, sjeverozapadno Combrais, u zračnom dvoboju bio je srušen. Neprijateljska zračna flota napala Werwick i Menin i tamošnja željeznička spremišta bez ikakve vojničke štete. Sedam stanovnika ranjeno, jedno dijete ubijeno.

Istočno bojište.

Ruski napadaji južno Schlocki i na mnogim mjestima bojne grupe Lisingena odbijeni. Vojska generala Bothmera s au...

Carpov govor u rumunjskoj komori.

Bukarešt, 29. decembra. U rumunjskoj komori govorio je u daljnjoj ... bivši ministar i konservativni ... Carp (pristaša ... vlasti) te izjavio, da rumunjska politika mora ... zatim, da ne postane vazalom Rusije. Ministru predsjednik je spočitnuo neodlučnost te mu zavjanuo neka se jedamput odluči i da će biti onda bolje. Carp želi, da ministar predsjednik ide sa dogodjajima.

Godište 1917. u Francuskoj pod oružjem.

Paris, 29. decembra. Senat je prihvatio zakonsku osnovu o pozivu ... 1917. pod oružje. Gelleni, sadašnji ratni ministar, izjavio je, da ova mjera znači ... opreznost. Francuska hoće rat svom svojom voljom.

Ostanci srpske vojske u Elbasanu i Skadru.

Berlin, 30. decembra. (D. u.). Wolffov dopisni ured javlja: Ostanci srpske vojske stigli su u Elbasan i u Skadar. Vojska nema topništva ni municije.

Grčka bezuvjetna neutralnost.

Atena, 30. decembra. (D. u.). Poseni izvjestitelj „Wolffbureau“-a dojavlja iz Atene, da će Grčka, kod skorašnjih bojeva evropskih bojnih skupina kod ... ostati neutralnom.

Nacrti o miru.

Zürich, 30. decembre 1915. Švicarski list „Neue Züricher Zeitung“ priopćuje članak pod naslovom „Misli o miru“, koji se ... mira, kako ih ... dobro upućeni njemački krugovi. Taj članak glasi u glavnom ovako:

1.) Belgiji ostaje njezina neovisnost i samostojnost, u koliko ... ona ugovorima onemogućiti opetovanje dogodjaja iz go...

[illegible]

„Col di Lana".

[illegible]

[illegible] oporisive grozote!

Domaće vijesti.

Javna zahvala. Prigodom božićnih blagdana darovala je milostiva admiralica Löffler K 20 bolničarima ovdješnje pričuvne bolnice broj 2. Zahvaljujemo se najtoplije na plemenitom daru. U ime mornarice Crvenog Križa Stjepan pl. Milinović.

Popunidbeni ispiti za jednogodišnje dobrovoljce održavati će se se 10. siječnja, 14. veljače i 10. travnja.

Hrvatski umjetnik Baloković pozvan je u Lodž, da svojim divnim guslama održi koncerat na korist lumoćanjih vojnickih dobrotvornih institucija. Igrati će [illegible] gin. Krzanowskoga, s kojom se je [illegible] predstavio u Berlinu, Moskvi, Petrogradu, Rimu.

Gospodarstvo.

Cijena mlijeku na Rijeci doluciia se na 50 p. litar.

Maksimalne cijene u Zadru. Bravetina od 2 do 4 K., teletina od 3 do 3.60 K, svinjetina 3.60 K. Za umutarnje dijelove zaklanog blaga odredjene su posebne cijene. Mlijeko 40 p. litar; jaja 16 p. [illegible] 88 p. u gradu, 92 p. u okolici [illegible] p. na malo, 22 na veliko [illegible] K 1.08, u okolici 1.12 [illegible] para skuplje. [illegible]

Karte za kruh u cilek [illegible] 15. decembra naredi [illegible]

Iskaznice za kru [illegible]

[illegible]

Uvoz kave. Trgovni odio ministarstva javlja: Vlada je nakupila [illegible] računa se na 78 [illegible] kratko prodavati će [illegible]

Srpska krmad u Njemačkoj. Prema [illegible]

Maslac iz Norveške smjeti će se opeta izvažati. Vlada je ukinula zabranu, kojom se je izvoz maslaca ukidao, u zadnjoj svojoj sjednici od 23. t. mj.

Trgovci rukotvorina, preprodavači i krojači upozoruju se, da se je odredilo već ustanovljenje i popisivanje svih zaliha vojničkog sukna, drugih polovunenih tkanina, već konfekcioniranih muških kabanica (manteli), odijela i jakovaca.

Sekvirirapje inozemskih vrijednota (papira). Iz raznih uzroka bečko i budimpeštansko ministarstvo prestalo je shodnim odrediti, da se sve inozemske vrijednote imaju predati austro-ugarskoj banci. Time će se olakšiti naš novčani promet sa inozemstvom kod privatnih posjaka, a osobito u trgovini.

Franak, kruna i marka. Za plaćanja u Ugarsku i Njemačku dolučio se do daljnje odredbe ovaj kurs: 100 franaka računa se na 143 K. a 100 maraka na 114 K.

Razne vijesti.

Obrtne škole i strukovni tečaji za bjegunce. Središnji odbor za bjegunce iz južnih krajeva (Beč, IV Favoritenstrasse 5) zamolio je vladu, da otvori za bjegunce obrtne i strukovne tečaje. Vlada će udovoljiti toj molbi i otvoriti u Pottendorfu tečaje za pletenje košarica, za vočarstvo i vrtlarstvo. U barakama i u većim naseljima će se tečaji za ženske ručne radnje i za druge grane domaćeg obrta. Nastojati će pospješiti osobito one obrte, koji se već tjeraju u raznim krajevima, [illegible] Solkancu, postolarstvo za [illegible] iz Mirna, čipkarstvo, košarastvo za druge primorske krajeve.

[illegible]

[illegible] je jedan u okolici Rancija ubio [illegible] ljudi. Od zmijina je ujeda poginulo 22.894 ljudi, a najviše od njih od ujeda zmij. Hericinina, koju oblast progoni na sve načine, ali je ne može utamaniti. Od blaga je poginulo od zvjeradi okruglo 100.000 goveda, a od zmijina ujeda oko 11.000 komada. 26.000 [illegible] zvijeri poubijano [illegible] je za to [illegible] narodu blizu [illegible] rupija nagrade, kako je [illegible] za pojedinu vrstu zvjeradi. Kano uzrok tolikim nesrećama navode [illegible] od 300 milijuna ne ima više nego oko 100.000 pušaka kod sebe, pa [illegible] jedan dio za rata radi nemira oduzela engleska vlada, te ne ima svijet [illegible] brani.... Mnogo je u nekim krajevima krivo i narodno vjerovanje, jer se krate da ubiju divlju zvijer radi vjere, da [illegible] ljudske iza smrti prelaze u zvijeri.

Potraga za gusarskim blagom. Nego 500 [illegible] od obala Costarica nalazi se Kokos otočje, na kom je tobože sakriveno silno blago, što su ga gusari pod vodstvom [illegible] Red Jacinta pootimali prvim amerikanskim naseljenicima i kopačima zlata. Upravo do 1500 milijuna [illegible] vrijednosti u raznom španjolskom [illegible] novcu, te raznim dragocjenostima, leži zakopano na tom otočju i čeka onog srećnika, koji će ga otkopati. Našlo se već više pustolova, koji su ondje pokušali sreću, no svaki im se pokušaj izjalovio. I god. 1909. opremljena je onamo [illegible] ekspedicija, ali se i ona vratila [illegible]

Kako djeluje rika topova na uši. [illegible]

[illegible] Rijeci [illegible] slačajevi [illegible] u ovom ratu, e bi čovjek [illegible] kako to svjedoče [illegible]

Hrvatski vojnički koledar

za godinu 1916. dobiva se po K 1·— kod knjižare E. Schmidt. Foro 12.

Podupirajte Družbu!

Čića Joso.

Moj [illegible] božićni dar.

[illegible]

[illegible] je nekako čudnovato oko srca, a još čudnovatije mi je postalo, kad mi je žena uz „svečani božićni cjelov" pružila na dar — šest pari zimskih čarapa.

Grom i pakao! Djerdan, vriječan [illegible] preko stotinu pari zimskih čarapa za šest pari čarapa!

Mora da sam napravio bio neobično glupo lakovo i lice, jer mi je žena pri[illegible] resko kazala:

Da, da, ne čudi se, dragi moj Joso! Ljeto je zla ratna vremena, i treba čovjek da štedi na sve strane! Nakon dugog razmišljanja odlučila sam se [illegible] da ti nabavim čarape, koje će ti na svaki način dobro doći, jer tko konačno znade [illegible] još i sli morali ponovno na [illegible] onda....

Uh! Dakle tako! [illegible] jada! Pa [illegible] bijesan [illegible] iznenadjen i razočaran!

A papuče poklonila bila svomu bratu, onomu šepavom trgovcu, koji radi pogrješke na nozi bez sumnje ne će trebati više na slavuju, a onda....

Da, da, takav je eto bio moj božićni dar!

Tko zna, kako će biti do godine!